KUR'ÂN-I KERÎM MEÂLİ VE TEFSÎRİ

Müellifler:

Dr. Abdulhalim Uveys el-Mısrî
Ali Abdulmuhsin Cebr el-Mısrî

Mütercim:

M. Beşir Eryarsoy

1- FÂTİHA SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 7 âyettir)

Kur'an ilimlerine dair kaynaklarda birden fazla adı vardır; ancak bunlardan "Fâtiha, es-Seb'u'l-mesânî, Ümmü'l-kitâb" adları hadislerde geçmektedir Fâtiha "ilk, evvel, başlangıç" demektir. Bütün olarak gelen ilk sûre olduğu, Kur'ân-ı Kerîm'i okumaya ve yazmaya onunla başlandığı için bu adı almıştır.

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ ﴿١﴾
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿٢﴾ اَلرَّحْمٰنِ
الرَّح۪يمِۙ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدّ۪ينِۜ ﴿٤﴾
اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُۜ ﴿٥﴾
اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَۙ ﴿٦﴾
صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْۙ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ ﴿٧﴾

وَهِيَ سَبْعُ اٰيَاتٍ

1- "Rahman, Rahim" Rahmetin bütün anlamlarını kapsayan yüce Allah'ın iki sıfatıdır. **"Allah'ın adı ile."** Her (hayırlı) işin Allah'ın adı ile başlaması gerekir. Her bir başlangıç onun adı ile olmalı, her bir hareket ve her bir yönelim onun adı ile gerçekleştirilmelidir.

2- "Hamd" şükür **"âlemlerin Rabbi Allah'adır"** katıksız olarak O'na aittir. Çünkü zatı itibari ile hamdı hak eden O'dur. Hamd her zaman yalnız O'nun için sabittir. (Çünkü O) bütün yaratılmışların Rabbi (mürebbisi)'dir.

3- "Rahman, Rahim"

4- "Din gününün" hesabın görüleceği ve amellerin karşılıklarının verileceği günün **"mâliki"** egemeni ve hâkimi (Allah'ındır).

5- "Yalnız Sana ibadet eder, yalnız Senden yardım dileriz." Allah'tan başkasına ibadet yoktur. Rabbimiz, bütün işlerimizde yalnız Senden yardım dileriz.

6- "Bizi, dosdoğru yola hidayet eyle." Yani herhangi bir eğriliği bulunmayan, açık seçik bir yol olan İslâm'ın yolunu izleme başarısını bize lütfet.

7- "Gazaba uğrayanların" Yahudilerin ve haktan uzaklaşanların **"ve yolunu sapıtanların"** Hıristiyanların ve benzerlerinin ve aynı zamanda doğru bilgiyi yitirip hakka hidâyet bulamayanların **"yoluna değil de kendilerine nimet verdiğin"** nimetler ihsan ettiğin **"kimselerin yoluna."** Bunlar ise Nebiler, sıddîkler, şehitler ve salihlerdir.

Fatiha Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Fatiha Sûresi yüce Allah'ın adını ve Rahman ve Rahim diye bilinen iki sıfatını anarak başlamakta ve böylelikle yaratıcı ile yarattıkları arasındaki sürekli ilişkinin esaslarını sağlamlaştırmaktadır.

2. Arkasından kesintisiz şükür ve övgünün yalnız Allah'a ait olduğunu belirtmekte, yüce Rabbimiz kendisini **"âlemlerin Rabbi"** her varlığın mâliki (sahibi ve egemeni), göklerde ve yerdeki bütün yarattıklarının işlerinin çekip çeviricisi ve yöneticisi, dünyada da hesap ve amellerin karşılıklarının verileceği günde de bütün bunların mutlak egemeni olduğunu ortaya koymaktadır.

3. Sonra Allah'tan başkasına ibadetin söz konusu olamayacağını ve ancak O'ndan yardım isteneceğini açıklamaktadır.

4. Sonra da sûre dosdoğru yol üzerinde, hakka ulaştıran yolu bilip onun üzerinde sebat etme başarısının ihsan edilmesi talebi ile sona ermektedir.

Fatiha Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Bütün (hayırlı) işlere "bismillahirrahmanirrahim" diye başlamak müstehaptır.

2. Şanı yüce Allah bütün yarattıklarına karşı Rahîm (pek merhametli)dir. Dolayısıyla Müslüman bir kimsenin Allah'ın rahmetinden ümit kesmesi caiz değildir. Aksi takdirde küfre girer.

3. Şanı yüce Allah'a, nimetlerine, lütuflarına ve bizi hak dine iletip hidâyet vermesine karşılık çokça hamd etmeliyiz.

4. Şükretmek nimetleri artırır, şükredenlerin ve kendilerine teşekkür edilenlerin kalplerine de sevgiyi eker.

5. Şanı yüce Allah dünyada da âhirette de bütün yarattıklarının mutlak mâliki (sahip ve egemeni)dir. Mülkünde tasarruf sahibi olan O'dur. Bu hususta O'nun hiçbir ortağı yoktur.

6. Her zaman yüce Allah'tan hidâyeti ve dosdoğru yolu izleme başarısını vermesini dilemeliyiz.

7. Fatiha Sûresini okuyan bir kimsenin okumasını bitirdikten sonra "Âmin" demesi müstehaptır. 'Allah'ım, kabul buyur' anlamındadır.

8. Bu sûre, kısalığına rağmen İslâmî düşüncenin temel ve genel esaslarını ve bu tasavvurdan kaynaklanan şuurlu yönelişleri bir arada ifade etmektedir. Belki de bu, bu sûrenin her gün namazlarımızda defalarca tekrar edilmesinin sırrını teşkil eder.

2- BAKARA SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 286 âyettir)

Adını, 67-71. âyetlerdeki kıssadan almıştır. Buna göre Allah Teâlâ, Hz. Mûsâ aracılığı ile İsrâiloğulları'na bir inek (bakara) kesmelerini emretmiş, onlar ise çeşitli bahaneler ileri sürerek bu emri sürüncemede bırakmışlardı.

سُورَةُ الْبَقَرَةِ مَدَنِيَّةٌ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ ف۪يهِ هُدًى

لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿٢﴾ اَلَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

وَيُق۪يمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ

يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ

اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ

يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ

رَبِّهِمْ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

سُورَةُ الْبَقَرَةِ مَدَنِيَّةٌ

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Elif, Lâm, Mim." Bunlar Mukatta' Harfler diye bilinir. Her bir harf kendi başına telaffuz edilir. "Elif, Lâm, Mîm" diye okunur. Yani her harfin ismi söylenerek okunur. Bu harfler Kur'ân-ı Kerim'in Arap dilini oluşturan aynı harflerden meydana geldiğine, bununla birlikte Kur'ân'ın onlara, benzerini meydana getirmek için meydan okumakla birlikte, onların bundan âciz kaldıklarına işaret etmektedirler. Çünkü o âlemlerin Rabbinin sözüdür.

2- "Bu o kitaptır" Kur'ân-ı Kerim'dir **"ki onda"** Allah'tan gelmiş hak olduğu hususunda **"hiç şüphe yoktur. Takvâ sahipleri için bir hidâyettir."**

3- "Onlar gayba" Allah'a, âhiret gününe, o günde meydana gelecek olan hususlara, meleklere... iman etmek gibi duyu organlarının idrâk alanı dışında kalan her bir şeye **"iman ederler, namazı dosdoğru kılarlar"** namazı kulluk bağlılığı ile onu vakitlerinde korumaya ve tam olarak edâ etmeye özen göstererek edâ ederler. **"Kendilerine rızık olarak verdiğimizden de infak ederler."** Allah'ın kendilerine verdiklerinden tasaddukta bulunurlar, ihtiyacı olan herkese yardımcı olurlar.

4- "Onlar sana indirilene" Kur'ân-ı Kerim'e **"de senden önce indirilene de"** yani Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den önce indirilmiş semavî kitaplara da **"iman ederler. Onlar âhirete de şüphe etmeksizin"** âhiret gününün gerçekleşeceğine, onda ölümden sonra dirilişin, hesabın ve amellerin karşılıklarının verileceğine kesin olarak **"inanırlar."**

5- "İşte bunlar Rabblerinden *(gelen)* **bir hidâyet"** bir doğruluk, bir nur ve kesin bir inanç ve kanaat **"üzeredirler ve onlar kurtuluşa erenlerin"** umduklarını elde edenlerin **"ta kendileridirler."**

Bakara Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Kur'ân-ı Kerim'in mucize oluşuna işaret eden Mukatta Harflerle başlamaktadır.

2. Bundan sonra Kur'ân-ı Kerim'in gösterdiği doğru yola uyarak hidâyet bulan takvâ sahiplerinin niteliklerini söz konusu etmektedir. Bu takvâ sahipleri Allah'ın emirlerini yerine getirerek yasaklarından kaçınmak sûreti ile onun gazabından ve azabından sakınırlar. Bu sebeple onlar duyu organları ile hissedilemeyen ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbinden tebliğ ederek varlıklarını haber verdiği gayb ile ilgili hususları da doğrularlar, tasdik edip inanırlar. Bu gaybî hususlara imanın temeli ise yüce Allah'a ve onun haber verdiği ölümden sonra diriliş, hesap, sırat, mizan (amellerin tartılması) ve diğer bütün hususlara iman teşkil eder...

Bu takvâ sahipleri aynı zamanda en iyi şekilde namazlarını eda ederler, çeşitli hayır yollarında tasaddukta bulunurlar, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'tan getirdiği bütün hususları ve ondan önce Resûllerin getirdiklerini tasdik ederler, âhirete ve âhirette meydana geleceği belirtilen hususlara şüphesiz olarak inanırlar.

3. Sonra bu pek büyük niteliklere sahip olan bu kimselerin Rabblerinden gelen bir nur ve bir basiret üzere bulunduklarını ve umduklarını elde edip kurtuluşa erenlerin bunlar olduklarını ifade etmektedir.

Bakara Sûresi 1-5. Âyetleri Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim herhangi bir şekilde değişikliğe uğratılamayan, değiştirilemeyen, bir şey eklenemeyip, kendisinden bir şey eksiltilemeyen Allah'ın kitabıdır. Bu kitap, kendisinden önce indirilmiş semavî kitaplara karşı bir şahittir ve bu kitaplarda Allah tarafından gelenleri de doğrulayıcıdır.

2. Allah'a iman ve O'na itaat etmek takvâ sahiplerinin niteliklerine sahip olmak sûreti ile kendimizle Allah'ın azabı arasında koruyucu bir engel oluşturmalıyız. Böylelikle umduklarını elde eden, korktuklarından emin olan (felâh bulan) kimselerden oluruz.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَٓاءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ وَعَلٰٓى
اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾
يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ
وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ قَالُٓوا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ اَلَٓا اِنَّهُمْ
هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ
اٰمِنُوا كَمَٓا اٰمَنَ النَّاسُ قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ كَمَٓا اٰمَنَ السُّفَهَٓاءُ اَلَٓا اِنَّهُمْ
هُمُ السُّفَهَٓاءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا
قَالُٓوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيَاطِينِهِمْ قَالُٓوا اِنَّا مَعَكُمْ
اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٤﴾ اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ
بِالْهُدٰى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

6- **"Gerçekten o inkâr edenleri uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir."** Senin onları uyarıp Allah'ın azabı ile korkutup korkutmaman arasında onlar için bir fark yoktur. **"İman etmezler."** Kendilerine getirdiklerini tasdik etmezler. Bu sebeple onlar her iki durumda da (uyarman halinde de uyarmaman halinde de) kâfirdirler.

7- **"Allah kalplerine de kulaklarına da mühür vurmuştur."** Onları mühürlemiş olup, kilitli olduklarından ötürü haktan etkilenmezler. **"Gözleri üzerinde de perdeler"** örtü ve gizleyici engeller **"çekmiştir. Onlar için büyük bir azap vardır."**

8- **"İnsanlardan öyleleri vardır ki iman etmedikleri halde "Allah'a ve âhiret gününe inandık" derler."**

9- **"Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar."** Yani aldatmak isteyen kimsenin davranışını sergilerler. İçlerinde gizlediklerinden farklı olanı açığa vururlar. **"Ama kendilerinden başkasını aldatamazlar da yine farkına varmazlar."**

10- **"Kalplerinde hastalık"** şüphe ve münafıklık yahut yalanlama ve inkâr **"vardır. Allah da hastalıklarını artırdı. Yalan söyledikleri için onlara acıklı bir azap vardır."**

11- **"Onlara: Yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiği zaman biz ancak düzelticileriz derler."**

12- **"Dikkat edin! Gerçekten onlar bozgunculuk yapanların ta kendileridirler. Fakat anlayamıyorlar."**

13- **"Onlara: İnsanların iman ettiği gibi iman edin, denilince onlar da: Biz de o sefihlerin"** yani görüşleri kıt ve zayıf, cahil kimselerin **"iman ettiği gibi mi iman edelim, derler."** Bu sözler ile de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabını kastediyorlardı. **"Dikkat edin, onlar sefihlerin ta kendileridir. Fakat bilmiyorlar."**

14- **"Onlar mü'minlerle karşılaştıkları zaman: İman ettik derler. Ama kendi şeytanları ile baş başa kaldıklarında"** onların yanına gittiklerinde **"biz sizinle beraberiz. Biz ancak alay edicileriz derler."** Küfür ve sapıklıkta onların önderleri ile Yahudi, münafık ve müşriklerden arkadaşları, burada sözü geçen şeytanlardandır. **"Biz ancak alay edicileriz"** yani Müslümanlarla alay ediyoruz **"derler."**

15- **"Allah onlarla alay eder ve azgınlıkları ile"** haddi aşmaları, küfürde aşırıya gitmeleri ile **"baş başa bırakarak"** bu hallerini artırarak yahut onlara mühlet vererek **"serserice dolaş-**

malarına" doğruyu ve hakkı görmelerine imkân vermeyerek yahut şaşkın halde terk ederek **"mühlet verir."**

16- "İşte onlar hidâyet karşılığında sapıklığı satın almış olanlardır." Yani imanı küfre değiştirmiş olanlardır. **"Onların ticareti kâr sağlayamamış, doğru yola da erememişlerdir."**

Bakara Sûresi 6-16. Âyetleri Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler kâfirlerden söz etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onları uyarıp korkutması ile bunu yapmaması arasında onlar açısından herhangi bir fark doğurmadığını dile getirmektedir. Çünkü yüce Allah onların kalplerini mühürlemiş, gözlerini perdelemiştir. Ne işitirler ne de akıl ederler. Kıyâmet gününde de pek büyük bir azap onları beklemektedir.

2. Daha sonra bu âyetlerde üçüncü kesim olan münafıklardan söz edilmektedir. Bunlar imanlarını açığa vururken küfürlerini gizlerler. Bu âyetle böylelikle onların gerçek durumlarına açıklık getirmektedir. Onlar bu halleri ile Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar ama gerçekte onlar ancak kendilerini aldatabilirler. Bu yalan söylemelerinin sonucunda da azaba uğratılacaklardır.

Bu gibi kimselerden yeryüzünde bozgunculuk çıkarmamaları istenecek olursa kendilerinin düzeltici kimseler olduklarını ileri sürerler. İman etmeye çağırıldıkları takdirde büyüklenirler ve dillerini uzatarak Müslümanlara karşı çıkarlar. Müslümanları beyinsizlikle, akılsızlıkla itham ederler. Ama yüce Allah, asıl beyinsizlerin kendileri olduklarını fakat bu durumu bilmediklerini bildirerek cevap vermektedir.

Bunlar aynı zamanda mü'minlerle karşılaştıkları zaman onlara kendileri gibi iman ettiklerini iddia ederler. Ama kendi şeytanlarının yanına döndüklerinde de onlara, gerçekten biz sizinle birlikteyiz fakat biz mü'minlerle alay ediyoruz, derler. Yüce Allah ise asıl kendisinin onlarla alay ettiğini, azgınlıklarını artırdığını ve içinde bulundukları şaşkınlık ve küfürlerinden kurtulma gücü bulamayan şaşkın kimseler olduklarını bildirerek cevap vermektedir.

Bakara Sûresi 6-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah, kâfirlerin kalplerini mühürlediği için tevbe edip Rabblerine dönmeleri hali dışında hakkın nurunun kalplerine ulaşması söz konusu değildir.

2. İslâm'a ve Müslümanlara karşı en büyük tehlike münafıklardır. Çünkü onlar mü'min olduklarını açığa vururlarken küfürlerini gizlerler.

3. Dalâleti alıp hidâyeti veren münafıklar bu alışverişte zarar edenlerin ta kendileridir. Âhirette de onlar için pek ağır bir azap vardır.

17- **"Onların misali"** hayret verici durumları yahut nitelikleri **"bir ateş yakanın"** onu tutuşturanın **"durumuna benzer. Allah onların nurlarını giderip"** o ateşi söndürüp karanlık içerisinde ve aşırı derecede bir korku ile **"ve onları etraflarını göremeyecek halde karanlıklar içinde bırakır."**

18- **"Onlar sağırdırlar."** Hayır namına bir şey işitmezler. **"Dilsizdirler."** Ne hakkı söylerler ne de kendilerine faydalı olacak bir şey konuşurlar. **"Kördürler."** Hidâyeti görmezler ve doğru yola uymazlar. **"Artık onlar dönmezler."**

19- **"Yahut içinde karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşekler"** göğün gürlemesi esnasında semadan inen bir ateştir **"gökten boşanan"** yani inen yahut bulutlardan boşalan **"yağmura** (tutulmuş kimseye) **benzerler. Ölüm korkusu ile"** ölümden çekinerek **"yıldırımlardan parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allah kâfirleri"** kudreti, iradesi ve ilmiyle **"çepeçevre kuşatandır."** Bu sebeple O'nun elinden kurtulamazlar, cezasından kendilerini koruyamazlar.

20- **"O şimşek nerede ise gözlerini kapıp"** hızlıca **"alıverecek"** kör edecek. **"Onları aydınlattıkça ışığında yürürler. Onları karanlıkta bırakınca** (şaşkın halde) **dikilip kalırlar. Allah dileseydi onların işitmelerini ve görmelerini yok ederdi. Şüphesiz ki Allah her şeye kâdirdir."**

21- **"Ey insanlar! Sizi de sizden öncekileri de yaratan Rabbinize ibadet edin ki takvâ sahibi olasınız."**

22- **"O yeryüzünü sizin için bir döşek"** üzerinde yaşamaya imkân verecek şekilde hazırlanmış bir yaygı **"göğü de bir bina yaptı. O gökten su indirip onunla size rızık olmak üzere meyveler çıkardı. Artık siz bildiğiniz halde Allah'a eşler"** ona benzer varlıklar, put ve daha başka kendilerine ibadet ettiğiniz ortaklar **"koşmayınız."**

23- **"Eğer kulumuza kısım kısım indirdiğimizden"** Kur'ân-ı Kerim'den "şüphe **içinde iseniz haydi siz de onun türünden bir sûre getirin. Allah'tan başka şahitlerinizi"** Allah'tan başka kendilerine ibadet ettiğiniz ilâhlarınızı yahut yardımcılarınızı **"çağırın. Doğru söyleyen kimseler iseniz."**

24- **"Madem bunu yapamadınız -hiçbir zaman da yapamayacaksınız- o halde tutuşturucusu insanlar ve taşlar olan ve kâfirler için hazırlanmış bulunan ateşten sakının."** İmanınızı sizi ateşten koruyacak ve sizi ateş azabından muhafaza edecek bir koruyucu yapın.

Bakara Sûresi 17-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler, nefislerinde türlü kompleksler bulunan hastalıklı münafıklara dair iki örnek vermekte ve Müslüman toplum için teşkil ettikleri tehlikeye dikkat çekmektedir. Böylelikle Müslümanların her zaman onlara karşı tedbirli olmaları amaçlanmıştır. Onların durumu bir ateş yakan kimsenin durumuna benzer. Ateşin aydınlığı çevrelerini aydınlatınca ondan yararlanmazlar, karanlığı tercih ederler. İşte o zaman Allah da onların önce sahip olmak istedikleri ve sonra bırakıp vazgeçtikleri nurlarını alıp götürür, onları karanlıklar içerisinde gelişigüzel gidecek şekilde bırakır. Bu ise onların parlak nurdan yüz çevirmelerinin bir cezasıdır. Onlar bu halleri ile işitmeyen, konuşamayan ve kör olan kimselerin durumuna benzerler. O nura doğru bir türlü hidâyet bulamazlar.

İkinci örnekte onlar buluta benzetilmektedir. Bu buluttan bol bol yağmur iner, onda karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşek vardır. Şimşek etraflarını aydınlattıkça onlar da bu aydınlıkta yürürler. Kararınca şaşkın bir şekilde yerlerinde dururlar. Nereye gideceklerini bilmezler. Üstelik korkuya kapılmış haldedirler. Yıldırımların aşırı gürültüsünden dolayı da kulakları ile parmaklarını tıkarlar. Ölüm korkusu ile bunu yaparlar. Çünkü onlar istedikleri hidâyet ve nur ile onu bırakıp döndükleri dalâletdalâlet ve karanlık arasında tercih yapamayan kararsız kimselerdir.

2. Sonra yüce Allah bütün insanlara imanı, hidâyeti, kurtuluşu, bir ve tek olarak Allah'a ibadeti tercih etmelerini emretmektedir. Çünkü dünyada da âhirette de onların düzelmeleri buna bağlıdır. Çünkü hem kendilerini hem de kendilerinden öncekileri yaratan yalnız O'dur. Onları terbiye edip besleyen, büyüten, geliştiren, dört bir yanlarını nimetleri ile donatan O'dur.

3. Sonra onlara -fasahet ve belâgat ehli olmalarına rağmen- Kur'ân'a benzer bir sûre getirmeleri için meydan okumaktadır. Onlar benzerini meydana getirmekten kesinlikle âcizdirler. Bunu gelecekte de asla yapamayacaklardır. O halde onlara düşen Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini teslim etmeleridir. Böylelikle azaptan kurtulabilirler.

4. Sonra âyetler isyankârların durumunu, onların sonunda varacakları yeri yani cehennem ateşine girmelerini söz konusu etmekte, mü'minlere de cenneti ve cennetteki pek çok nimeti müjdelemektedir.

Bakara Sûresi 17-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın vahdaniyetine, kudretine, kemâline iman edip yalnızca O'na ibadet etmenin, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletine ve ona indirilen Kur'ân-ı Kerim'e âhirette kâfirlerin de iman edenlerin de amellerinin adaletli bir şekilde karşılıklarının verileceğine iman etmek gereklidir.

2. (Cennette) amellere karşılık ne yalnız başına iman içindir ne de imansız sırf salih amel içindir. Hem iman ve hem amel-i salihe karşılık olarak verilecektir.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ
رِزْقًا قَالُوا هٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَاُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا
وَلَهُمْ فِيهَا اَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يَسْتَحْيِي اَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا
فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَاَمَّا
الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا يُضِلُّ
بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ اِلَّا
الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ اَلَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ
مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ اُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾
كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ
يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾ هُوَ الَّذِي
خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوٰى اِلَى السَّمَاءِ
فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

25- **"İman edip salih amel işleyenlere şunu müjdele: Gerçekten onlar için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Kendilerine orada meyvelerden rızık olarak verildiği her seferinde: 'İşte bu, daha önce rızıklandığımız şeydi', diyecekler ve o birbirinin benzeri olarak kendilerine getirilir."** Öncekinin türü ve benzeri gibi görünmekle birlikte tadı ondan farklıdır. **"Orada onlar için temiz kılınmış zevceler vardır."** Bunlar ay hali, lohusalık ve daha başka benzeri her türlü maddî pislikten de çeşitli çirkin davranışlar ve münkerler türünden manevî pisliklerden de tertemiz kılınmış eşlerdir. **"Onlar orada ebedi kalıcıdırlar."**

26- **"Gerçekten Allah bir sivrisineği"** bu, sineği andıran bilinen küçük bir haşerattır. **"Yahut ondan daha üstün herhangi bir şeyi"** yani hacim itibari ile ondan daha küçük bir şeyi **"misal vermekten çekinmez. İman edenler bunun Rabblerinden gelen bir gerçek olduğunu bilirler."** Bunun inkâr edilmesi caiz olmayan sabit hak örnek olduğunu bilirler. **"Ama kâfirler: Allah bu misal ile ne kastetmiştir, derler. Allah bununla birçoğunu saptırır ve bununla birçoğunu da hidâyete eriştirir. O bununla fâsıklardan"** Allah'ın emrinin dışına çıkanlardan **"başkasını saptırmaz."**

27- **"Onlar ki Allah'ın ahdini"** ona verilmiş sağlam sözü **"sağlamlaştırdıktan sonra bozarlar."** O sözlerini sağlamlaştırdıktan ve gereklerini yerine getireceklerine dair taahhütte bulunduktan sonra sözlerini bozarlar, gereklerini yerine getirmezler **"ve Allah'ın birleştirmesini emrettiği şeyi keserler."** Akrabalık bağlarını keserler, akrabalık bağlarını gözetmezler, mü'minleri dost ve yardımcı edinme bağını kopartırlar. Yahut da Nebiler arasında hak üzere ittifak etmeleri şeklindeki bağı kopartarak bazı Nebilere iman ederken bazılarını inkâr ederler. **"İşte zarara uğrayanların ta kendileridir onlar."**

28- **"Nasıl oluyor da Allah'ı inkâr ediyorsunuz? Hâlbuki siz daha önce"** yaratılmadan önce **"ölüler idiniz de sizi o diriltti."** Annenizin rahimlerinde iken size can verdi. **"Sonra sizi"** ecellerinizin bitmesi halinde **"O öldürecek. Sonra sizi"** ölümden sonra diriliş için **"tekrar O diriltecek ve sonunda yine yalnız O'na"** hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılığını görmek için **"döndürüleceksiniz."**

29- "Yerde ne varsa hepsini sizin için yaratan sonra göğe istivâ edip" burada istivâ (yönelme).Onun kemâline ve muazzam kudretine layık bir yönelme (istivâ)dır. **"Onları yedi gök halinde düzenleyen"** bu şekilde onları eksiksiz, sapasağlam ve muhkem yapan **"O'dur. O her şeyi çok iyi bilendir."** O'nun ilmi, yarattıklarının her bir şeyini kuşatır.

Bakara 24-29. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şanı yüce Allah küçük ya da büyük hatta bir sivrisinek dahi olsa herhangi bir örnek vermekten çekinmediğini beyan etmektedir. Elverir ki örneğin durumu ona benzetilenlerin durumuna uysun. Mü'minler bu durumda bunun Rahman olan Allah'ın kelâmı olduğunu ve hakkın kendisi olduğunu bilirler. Kâfirler ise onu inkâr etmeye kalkışırlar.

Sonra âyetler bu şekilde zarara uğrayanların niteliklerini söz konusu etmekte, onların Allah'ın kendilerine semavî kitaplarda vermiş olduğu Allah'a ve Resûllerine iman etmek, onun şer'î hükümleri ile amel etmek şeklindeki sözlerini bozduklarını, hem akrabalık bağlarını hem Nebiler arasındaki ilişkiyi hem de mü'minler ile olan dostluk ve yardımcı oluş (velâ) bağlarını kopardıklarını hep fitne ve masiyet işler yapıp insanları imandan alıkoyduklarını belirtmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın kudretine dikkatleri çekmekte, kâfirleri azarlayarak kendilerini yoktan var eden Allah'ı inkâr etmelerine karşı çıkmakta, ayrıca âyet-i kerimeler insanların ölümden sonra dirilişlerine Allah'ın da buna kâdir olduğuna dair delili de ortaya koymakta, sonra Allah'ın iradesinin semaya yönelerek onları yapısı sapasağlam yedi sema olarak yarattığını, O'nun her bir şeyi bilen ve her şeye gücü yeten kudret sahibi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bakara 24-29. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirlerle münafıkların Kur'ân ile alay edip Kur'ân'da insanlara verilen örnekler ile dalga geçerek direndikleri ve böyle yapmak sûreti ile başkalarını haktan alıkoydukları, kendilerini de Allah'ın azabı ile karşı karşıya getirdikleri bildirilmektedir.

2. Ahitleri bozmak, akrabalık bağlarını koparmak, Resûllerin bazılarına inanırken bir kısmını inkâr etmek fâsıkların belirtileri arasındadır.

3. Şanı yüce Allah'ın ölümden sonra diriltmeye kâdir olduğu ispat edilmektedir. Çünkü bizi yoktan var eden O'dur. O halde hesaba çekilmek ve amellerimizin karşılığını vermek için bizi yeniden yaratmaktan âciz olamaz. Aynı zamanda o bizim faydamıza olmak üzere yeryüzünde ne varsa her şeyi yarattığı gibi gökleri de yaratmış, ilmi de her bir şeyi kuşatmıştır.

30- **“Hani Rabbin meleklere gerçekten ben yeryüzünde bir halife”** orada benim hükümlerimi benim adıma uygulayacak birisini **“yaratacağım”** bu ise Âdem’dir. Ya da biri diğerine halef olacak biri diğerinden sonra gelecek kuşaklar halinde var olacak kimseler yaratacağım **“demişti. Melekler: Biz seni hamdinle tesbih”** seni her türlü eksiklikten tenzih edip, seni övüp **“takdis edip”** şanını yüceltip tazim edip **“dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek”** haksızlık ve zulüm ile **“kanlar dökecek bir kimse mi yaratacaksın, demişlerdi. O: Sizin bilmediğinizi herhalde ben bilirim, demişti.”**

31- **“Âdem’e bütün isimleri öğretti. Sonra onları meleklere gösterip: Eğer doğru söyleyen kimseler iseniz bunların isimlerini bana haber verin”** bildirin **“dedi.”**

32- **“Rabbimiz! Seni tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka hiçbir şey bilmeyiz. Gerçekten sen Alîm”** hiçbir şeyin kendisine gizli kalmadığı, her şeyi bilen **“Hakîm”** ancak hikmetin gereği olan neyse onu yapan **“Sensin, dediler.”**

33- **“Ey Âdem! Onlara”** eşyanın ve kişilerin **“isimlerini haber ver , buyurdu. O da onlara isimlerini söyleyiverince: Size demedim mi ki gerçekten göklerin ve yerin gizliliklerini”** göklerde ve yerde sizin için gizli olan ve sizin bilmediğiniz şeyleri **“Ben bilirim, Ben. Neyi açıklarsanız”** açıktan yaparsanız **“neyi gizlerseniz”** neyi saklayıp gizli yaparsanız **“yine Ben bilirim, buyurdu.”**

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَل۪يفَةًۜ قَالُٓوا
اَتَجْعَلُ ف۪يهَا مَنْ يُفْسِدُ ف۪يهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَٓاءَۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ
بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَۜ قَالَ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾
وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَٓاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ
اَنْبِؤُ۫ن۪ي بِاَسْمَٓاءِ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ
لَا عِلْمَ لَنَٓا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَاۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَٓا اٰدَمُ
اَنْبِئْهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۚ فَلَمَّٓا اَنْبَاَهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۙ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّ۪ٓي
اَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۙ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ
تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا
اِبْل۪يسَۜ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِر۪ينَ ﴿٣٤﴾ وَقُلْنَا يَٓا اٰدَمُ اسْكُنْ
اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَاۖ وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ
الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿٣٥﴾ فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا
فَاَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا ف۪يهِۖ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّۚ
وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ اِلٰى ح۪ينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقّٰٓى
اٰدَمُ مِنْ رَبِّه۪ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِۜ اِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّح۪يمُ ﴿٣٧﴾

34- **“Hani biz meleklere: Âdem’e”** selâm ve tazim maksadıyla **“secde edin, demiştik de İblis”** şeytanın ismidir, **“dışında derhal secde ettiler. O, dayattı”** kabul etmedi **“kibirlendi”** kendisini büyük gördü ve büyüklük tasladı. **“Ve kâfirlerden oldu.”**

35- **“Ve biz: Ey Âdem! Sen eşinle birlikte cennette yerleş ve ondan bol bol istediğiniz gibi”** bolca ya da herhangi bir yorgunluk ve meşakkatin söz konusu olmadığı sûrette afiyetle **“yiyiniz. Yalnız bu ağaca yaklaşmayınız. Yoksa ikiniz de zulmedenlerden olursunuz dedik.”**

36- **“Bunun üzerine şeytan onları oradan kaydırıp”** uzaklaştırdı yahut da haram olan ağaçtan yemeleri sûreti ile onları baştan çıkardı. **“İçinde bulundukları halden çıkardı. Biz de: Kiminiz kiminize düşman olarak inin. Yeryüzünde sizin için”** belirli **“bir süreye”** bir zamana **“kadar karar yeri”** kalmak, rızıklanmak

ve ecellerinizle **"ve faydalanacak şey vardır, dedik."**

37- "Âdem Rabbinden bazı kelimeler belleyip aldı. O da tevbesini kabul buyurdu. Çünkü O, tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir."

38- "Hepiniz oradan inin, dedik. Şayet Benden size bir hidâyet gelir de kim Benim hidâyetime uyarsa onlar için korku yoktur ve onlar asla üzülmezler de."

39- "Kâfir olup âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlar cehennemliktirler. Onlar orada ebediyyen kalıcıdırlar."

Bakara 30-39. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler Âdem (aleyhisselâm)'ın yeryüzünde halife kılınmasından, yüce Allah'ın bu hususta melekler ile konuşmasından, Allah'ın meleklere kendilerinin bilmedikleri şeyi bildiğini beyan etmesinden söz etmektedir. Çünkü şanı yüce Allah bu insana bu dünya hayatındaki misyonunu eksiksiz yerine getirmesini sağlayabileceği güç ve imkânlar da vermiştir.

2. Âyet-i kerimeler Allah'ın Âdem'e neler öğrettiklerine ve meleklerin bu öğrettiklerini kuşatmaktan âciz kaldıklarına işaret etmektedir.

3. Yine âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın meleklere, O'na secde etmeleri emrini vermek sûreti ile ona ikramda bulunduğuna, meleklerin -İblis dışında- bu emre itaat ettiklerine de işaret etmektedir.

4. Sonra yüce Allah, Âdem'e ve zevcesine cennette kalmalarını ve oradan diledikleri gibi yiyebileceklerini söyleyip, bunu onlara mübah kılmakla onlara ikramda bulunduğunu dile getirmektedir. Bununla birlikte cennetteki ağaçlardan birine yaklaşmalarını da -onlar için bir imtihan olmak üzere- sakındırmıştı. Ama şeytan onları hataya düşürdü. Çünkü o, bu ağacın ebedilik ve sonu gelmez mülkün ağacı olduğunu ileri sürmüştü. Onlar da o ağaçtan yiyince içinde bulundukları pek çok nimetlerden Allah onları çıkardı ve hepsine yeryüzüne inmeleri için emir verdi. Yeryüzünde onlar için karar kılınacak bir süre belli rızıklar ve belli bir vakte kadar eceller olduğunu, bundan sonra da Kıyâmetin kopacağını, yaratılmışların hesaba çekileceğini bildirdi. Buna göre Allah'ın vahyi ile hidâyet bulan korkmasın, kâfir olanların ise akıbeti ebedi olarak cehennemde kalmak olacaktır.

Bakara 30-39. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanı ve kâinattaki her şeyi insan için ve onun yeryüzünde hayat sürebilmesi için hazırlanmış olarak yaratmış olan yalnızca Allah'tır.

2. Şanı yüce Allah, Âdem'e ve onun soyundan gelenlere ikramda bulunmuş, onları yarattıklarının birçoğundan üstün kılmıştır.

3. İnsan hayatında ve insanlığın ilerleyişinde ilim adamlarının üstün bir yeri ve ilmin de büyük bir önemi vardır.

4. Kıskançlık ve kibir, lânetlik İblis'in niteliklerindendir. Allah'a ve Resûlü'ne iman eden bir kimsenin bu iki huya sahip olması caiz değildir.

5. Şanı yüce Allah, pişman olup tevbe etmeleri halinde kullarının günahtan dönüşlerini (tevbelerini) kabul eder.

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَم۪يعًاۚ فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنّ۪ي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَٓا اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾ يَا بَن۪ٓي
اِسْرَٓائ۪يلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّت۪ٓي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوا بِعَهْد۪ٓي
اُوفِ بِعَهْدِكُمْۚ وَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَاٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا
لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُٓوا اَوَّلَ كَافِرٍ بِه۪ۖ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَات۪ي
ثَمَنًا قَل۪يلًاۘ وَاِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ
وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِع۪ينَ ﴿٤٣﴾ اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ
وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾
وَاسْتَع۪ينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِۜ وَاِنَّهَا لَكَب۪يرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِع۪ينَۙ
﴿٤٥﴾ اَلَّذ۪ينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾
يَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّت۪ٓي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنّ۪ي فَضَّلْتُكُمْ
عَلَى الْعَالَم۪ينَ ﴿٤٧﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْز۪ي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْـًٔا
وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٨﴾

40- **"Ey İsrâil"** Yakub (aleyhisselâm) **"oğulları! Size verdiğim nimetimi hatırlayın ve ahdimi yerine getirin ki ben de sizin ahdinizi yerine getireyim."** Ve ahdinizi bozmak hususunda **"yalnız Benden korkun."**

41- **"Beraberinizdekileri"** ve nübuvvet hususunda Tevrat'ta bulunan hükümleri **"doğrulayıcı olarak"** Kur'ân-ı Kerim'den **"indirdiğime iman ediniz ve onu inkâr edenlerin ilki olmayınız. Âyetlerimi de az bir pahaya satmayınız ve"** benden başkasından değil de **"yalnız Benden korkunuz."**

42- **"Kendiniz bilip dururken hakkı bâtıla karıştırmayın"** saklamayın **"ve hakkı da gizlemeyin"** üstünü örtüp kapatmayın.

43- **"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin."** Namaz kılanlarla birlikte cemaatle namaz kılın.

44- **"İnsanlara birr'i"** birr, bütün hayır ve itaat olan amelleri ifade eden genel kapsamlı bir isimdir. **"emredip kendinizi unutur musunuz"** kendi halinize bakmaz mısınız? **"Hâlbuki kitabı"** Tevrat'ı **"da okuyup durursunuz. Hâlâ akıllanmayacak mısınız.?"**

45- **"Bir de sabır ve namaz ile yardım isteyiniz. Gerçi bu hâşi'lerden"** Allah için nefisleri durulanmış mütevazı kimselerden **"başkasına elbette büyük"** meşakkatli, ağır ve zor **"gelir."**

46- **"Onlar gerçekten Rabblerine kavuşacaklarını"** ölümden sonra diriliş gününde huzuruna çıkacaklarını **"ve sonunda yalnız O'na döneceklerini bilirler."** İnanırlar, kesin bir kanaat ve bilgi ile bilirler.

47- **"Ey İsrâiloğulları! Size verdiğim nimetlerimi ve sizi âlemlerin üzerine"** kendi zamanlarındaki âlemlere Resûller göndermek, kitaplar indirmek ve kendilerini önderler ve hükümdarlar kılmak sûreti ile **"gerçekten üstün kıldığımı hatırlayın."**

48- **"Ve"** amellerin karşılıkların verileceği ve herkesin hesaba çekileceği **"öyle bir günden korkun ki kimse kimseye hiçbir fayda veremez."** Hiçbir kişi başkası adına herhangi bir hakkı ödeyemez **"ondan herhangi bir şefaat de kabul olunmaz. Ondan bir fidye de alınmaz. Ve onlara yardım da edilmez."**

Bakara 40-48. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yahudilere yüce Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlatmakta, onları Allah'a olan sözlerini, taahhütlerini eksiksiz yerine getirmeye çağırmakta. Böylelikle Allah da onlara olan ahdini yerine getirsin. Yine bu âyetler onlara Allah'a karşı takvâlı olup onun huzurunda alçakgönüllülükle ibadet etmeyi de hatırlatmaktadır. Bu ise kendilerini Kur'ân-ı Kerim'e iman etmeye davetin bir hazırlığıdır. Kur'ân-ı Kerim ise beraberlerinde bulunan Tevrat'ın hükümlerini tasdik etmek üzere geldi. Aynı zamanda İslâm'a girenleri şüpheye düşürmek ve onları İslâm'ın yolundan uzaklaştırmak için hakkı bâtıla karıştırdıklarına da işaret etmektedir.

Yüce Allah kendilerine bu dine girmelerini, bu dinin şiarı olan buyrukları yerine getirmelerini, namazı gerektiği gibi koruyup ona dikkat etmelerini, zekâtı vermelerini ve kendilerini itaate alıştırmak için de sabır ve namaz ile yardım dilemelerini emretmektedir. Aynı zamanda âyet-i kerimeler onların müşrikleri imana çağırmakla birlikte kendilerinin Allah'ın dinine Müslümanlar olarak girmeyi reddedişlerine de tepki göstermektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler onlara Allah'ın, uzun tarihleri boyunca kendilerine bol bol ihsan etmiş olduğu nimetlerini hatırlatmaya başlamaktadır. Bu hususta Kur'ân'ın bu buyruklarının indiği zamanlarda hazır olanlarına (yani Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in dönemindeki Yahudilere) hitap edilmektedir. Bizzat kendilerinin Musa (aleyhisselâm)'ın dönemindeki bu nimetleri karşılamış kimseler gibi değerlendirmektedir. Çünkü onlar da o geçmişlerin bir uzantısıdır. Âyetler onları Allah'ın azabına karşı herhangi bir yardımcı ve bir koruyucu bulamayacakları âhiret günü ile de korkutmaktadır.

Bakara 40-48. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudilerin gerçek durumlarını ve onları İslâm'a ve Müslümanlara karşı hile ve tuzaklar hazırlamaya iten dinamikleri bilmeyi,

2. İslâm'da namazın önemini ve diğer ibadetlere üstünlüğünü,

3. İnsanları iyiliğe ve hidâyete çağıran kimselerin öncelikle gereğini yerine getirmekle yükümlü olduğunu göstermektedir. Böylelikle hem ameli hem yaşayışı ile uyulacak bir örnek olabilir.

4. Yahudiler herhangi bir söz ve ahit tanımazlar. Bundan dolayı onlar ile herhangi bir muameleye girilecek olursa gerekli ihtiyatı ve tedbiri almak zorunludur.

وَاِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُٓوءَ الْعَذَابِ
يُذَبِّحُونَ اَبْنَٓاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَٓاءَكُمْ وَفٖي ذٰلِكُمْ بَلَٓاءٌ مِنْ
رَبِّكُمْ عَظٖيمٌ ﴿٤٩﴾ وَاِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنَاكُمْ
وَاَغْرَقْنَٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾ وَاِذْ وَاعَدْنَا مُوسٰٓى
اَرْبَعٖينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ
﴿٥١﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٥٢﴾ وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
﴿٥٣﴾ وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يَا قَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ
بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُٓوا اِلٰى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُٓوا اَنْفُسَكُمْ
ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ اِنَّهُ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحٖيمُ ﴿٥٤﴾ وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى
نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ
بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا
عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

49- **"Oğullarınızı boğazlayıp kızlarınızı"** kendilerine hizmet etsinler diye **"sağ hayatta "bırakmakla size azabın en kötüsünü"** en ağır ve korkunç olanını **"yükleyen"** tattıran **"Firavun hanedanından"** Firavun'un ve azgın askerlerinin zulmünden **"sizi kurtardığımız zamanı hatırlayın."** Hitap, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağdaşı olan İsrâiloğulları'na (Yahudilere) yöneliktir.

"Bu, sizin için Rabbinizden büyük bir belâ" nimetlerle ve azap ve intikamlarla bir imtihan **"idi."**

50- **"Şunu da hatırlayın ki, bir vakit sizin için denizi yarıp"** ortadan ayırıp **"sizi kurtarmış, Firavun hanedanını ise kendiniz görüp dururken suda boğmuştuk."**

51- **"Hani biz Musa ile kırk gece için sözleşmiştik."** İsrâiloğulları'nın kurtarılıp Firavun'un ve kavminin helak edilmesinden sonra ona Tevrat'ı vereceğimizi vaat etmiştik. **"Siz onun arkasından"** yani Musa'nın yanınızdan ayrılıp gitmesinden sonra **"buzağıyı ilah edinmekle"** ibadet olunan bir ilâh yapmakla **"kendinize zulmettiniz."**

52- **"Bundan sonra şükredersiniz diye affetmiştik."**

53- **"Doğru yola gelirsiniz diye Musa'ya kitabı"** Tevrat'ı **"ve furkanı"** helâl ile haramı, hak ile bâtılı birbirinden ayırt edici şeriati **"verdiğimizi de hatırlayın."**

54- **"Hani Musa, kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Gerçekten siz buzağıyı ilâh edinmekle kendi kendinize zulmettiniz. Hemen Yaradan'ınıza tevbe edin, nefislerinizi öldürün"** yani suçsuz olanlarınız, günahkârları öldürsün. **"Bu, yaratanınız katında sizin için hayırlıdır. Sonra tevbenizi kabul etti. Gerçekten O, kullarının tevbelerini çok kabul edendir, çok merhametlidir."**

55- **"Bir de hatırlayın ki siz: Ey Musa! Biz Allah'ı apaçık"** gözlerimizle besbelli **"görmedikçe sana kesinlikle iman etmeyiz, demiştiniz. O anda siz bakıp dururken bir yıldırım"** gökten gelen bir ateş **"sizi çarpmıştı."**

56- **"Sonra şükredesiniz diye ölümünüzün ardından sizi tekrar"** canlandırmış ve **"diriltmiştik."**

57- **"Ve sizi"** ince ve beyaz (gölge yapan) **"bulutla gölgelendirdik. Üzerinize men"** bal gibi tatlı, zamk gibi yapışkan bir şeydir **"ve selvâ"** bu da **"bıldırcın"** diye bilinen bir kuştur **"indirdik. Size verdiğimiz helâl rızıktan yiyiniz. Onlar bize zulmetmediler fakat kendi nefislerine zulmeder dururlardı."**

Bakara 49-57. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, İsrâiloğulları'na Allah'ın kendilerini Firavun hanedanından kurtardığı zaman üzerlerindeki nimetini hatırlatmaktadır.

2. Aynı şekilde onlara Allah'ın kendileri için denizi yarıp, onları kurtarıp kendilerini helak etmek isteyen Firavun hanedanını suda boğmasını da hatırlatmaktadır.

3. Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a kırk gün sonra Tevrat'ı vereceğine dair vermiş olduğu sözünü hatırlatırken onun arkasından buzağıya tapınan İsrâiloğulları'nı kınamaktadır. Böyle yapmakla kendi kendilerine zulmetmişlerdi. Bütün bunlardan sonra yüce Allah belki Rabblerine şükrederler diye yine de kendilerini affetmişti.

4. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm)'ın kavminin buzağıya tapmalarına tepki gösterdiğini, kendilerinden Allah'a tevbe ederek arzu ve istekleri terk etmek sûreti ile kendilerini öldürmelerini ya da aralarından buzağıya tapınanları öldürmelerini istediğini hatırlatmaktadır. Böyle yapmaları yaratıcıları nezdinde kendileri için daha iyiydi. Sonra âyetler İsrâiloğulları'nın gözleri ile Allah'ı görünceye kadar Musa'ya iman etmeyi reddettiklerinden söz etmektedir. Bunun üzerine yüce Allah da onlara gözleri ile gördükleri semadan bir azap indirmişti.

5. Aynı zamanda âyet-i kerimeler onlara Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlatmakla birlikte kendilerinin bu nimetlere karşı nankörlük ettiklerini, bunun için de Allah'ın onlara bütün bu nimetleri kestiğini de bildirmektedir.

Bakara 49-57. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsrâiloğulları nimetlere karşı nankörlük, inkâr ve şükretmemekle karşılık verdiler. Bu sebeple Allah da onları o nimetlerden mahrum bıraktı. Bize de bundan öğüt almak düşer.

2. Ataların üstün kılınması çocukları için bir şereftir. Çünkü yüce Allah, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e çağdaş olan Yahudilere önceki atalarını çağdaşları olan bütün âlemlere Resûller göndermek, kitaplar indirmek, kendilerini efendi ve hükümdarlar yapmak sûreti ile üstün kılmış olduğunu hatırlatarak lütfunu dile getirmektedir.

3. Şanı yüce Allah'ın mağfireti pek büyük, tevbe kapısı pek geniştir. Kendisine dönüp tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ
رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ
خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا
قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا
مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾ وَإِذِ اسْتَسْقٰى مُوسٰى
لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ
اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ كُلُوا
وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾
وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ
لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا
وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ
الَّذِي هُوَ أَدْنٰى بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ
مَا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاؤُ بِغَضَبٍ
مِنَ اللّٰهِ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

58- **"Hani: Şu kasabaya"** Beytü'l-Makdis'e **"girin ve orada istediğinizi bol bol"** afiyetle ve herhangi bir yorgunluk olmaksızın **"yiyip kapısından secde ederek"** sizi Tih'den kurtardığı için Allah'a şükretmek maksadı ile secde edenler olarak **"girin ve hıtta deyin."** Yani Rabbimiz, bizim dileğimiz üzerimizdeki günahlarımızı dökmendir, deyiniz. **"ki günahlarınızı af edelim ve biz iyilik edenlerin sevabını daha da artıracağız, demişti."**

59- **"Derken zulmedenler kendilerine söylenenleri başka sözlerle değiştirdiler. Biz de fâsıklık ettikleri için"** isyan etmeleri ve Allah'a itaatin dışına çıkmaları sebebi ile **"zulmedenlerin üzerine gökten bir azap"** ve bela -bunun tâûn olduğu söylenir- **"indirdik."**

60- **"Hani Musa, kavmi için su istemişti."** Tih'te susadıkları zaman kavmine su bulması istenince o da Allah'a kendilerine içecek su verilmesi için dua etmişti. **"Biz Musa'ya: Asan ile taşa vur, dedik. Hemen on iki pınar fışkırdı."** Taş yarıldı ve ondan bol bol su aktı. **"Her bir insan topluluğu kendi su alacağı yeri öğrenmişti. Allah'ın rızkından yiyiniz, içiniz. Yeryüzünde fesat çıkarmakla"** bozgunculuk yapmakla **"taşkınlık yapmayınız."**

61- **"Hani siz şöyle demiştiniz. Ey Musa! Biz yalnız bir yemekle"** sadece men ve selvâ ile **"yetinemeyiz. Bizim için Rabbine dua et de bize bakla"** yerden biten yeşillikler (sebzeler) **"acur"** salatalık **"sarımsak"** buğday ya da sarımsak diye açıklanmıştır **"ve soğan gibi yerin bitirdiği şeylerden çıkarsın. Musa dedi ki: Siz daha hayırlı olanı böyle daha aşağı"** yani daha değersiz, değeri daha az **"olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise herhangi bir şehre"** şehirlerden herhangi birisine **"çekip gidin."** Yani Tih'ten oraya inin. Tih, Beytü'l-Makdis ile Kinnesrîn arasıdır. Yahut da Firavun'un Mısır'ını geri alın. **"İstediğiniz şey orada size verilecek. Bundan ötürü onlar zillet ve yoksulluğa mahkûm edildiler. Allah'tan gelen bir gazaba uğradılar."** Böyle bir gazabı hak ettiler. **"Bu Allah'ın âyetlerini inkâr etmelerinden ve haksız yere peygamberleri öldürmelerinden dolayı idi. Bu onların isyan etmelerinden ve taşkınlıklarından dolayı idi."**

Bakara 58-61. Âyetleri Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler de Allah, Yahudilerin atalarının neler yaptıklarını hatırlatmayı sürdürmektedir. Allah kendilerine Beytü'l-Makdis'e yahut Eriha şehrine -Tih'ten çıktıktan sonra- girmelerini ve Allah'tan da günahlarını bağışlamasını istemelerini emir buyurmuştur. Ayrıca kendilerine bunu vadediyor, kendilerini güzel bir şekilde mükâfatlandıracağını söylüyordu.

2. Fakat aralarından zulmedenler mağfiret ve af dilemenin yerine arzularına ve zevklerine dalmayı tercih ettiler. Bu sebeple Allah da onları cezalandırdı.

3. Şanı yüce Allah kendilerine Tih'te susuz kaldıkları zaman atalarının neler yaptıklarını, kendilerini yeryüzünde fesat çıkartmaktan sakındırmış olduğunu da hatırlatmaktadır.

4. Sonra onlara atalarının Musa (aleyhisselâm)'a tek bir çeşit yemek üzere devam edemeyeceklerini söyleyip yerin bitirdiği bir başka rızkın kendilerine verilmesini istediklerini de, Musa (aleyhisselâm)'ın onların bu isteklerine şaşıp kaldığını, bununla birlikte kendilerinden bu istediklerinin bulunduğu herhangi bir şehre inmelerini istediğini de hatırlatmaktadır. Arkasından yüce Allah'ın onların bu şekilde başkaldırmaları ve sebat göstermemelerine karşılık cezalandırmasını, yüce Allah'ın inkârları ve Allah'ın Resûllerini öldürmek sûreti ile yaptıkları taşkınlıkları dolayısı ile onlara gazap ettiğini de anlatmaktadır. Nitekim Zekeriyya ve Yahya'yı -ikisine de selâm olsun- öldürmüşlerdi.

Bakara 58-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsrâiloğulları Allah'ın emirlerine karşı başkaldırdı ve o emirlere aykırı hareket etti. Bu ise dünyada onlara en ağır bir azabın indirilmesine sebep oldu. Kıyâmette ise bundan daha da çetin bir azap onları beklemektedir.

2. İsrâiloğulları köleliği hile ve tuzaklar peşine düşmeyi ve sözde durmamayı bir hayat şekli olarak sevip tercih ettiler ve bundan zevk aldılar. Tarih boyunca onların karakteri de budur.

3. Yüce Allah'a sığınmak, zillet ile yalvarıp yakararak O'na dua etmek, yüce Allah'ın da salih kullarının duasını kabul ettiği de söz konusu edilmektedir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ
آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا
مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ
فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ
﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا
لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ
لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا
هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ
لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ
لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ
﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ
يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾

62- **"İman edenler Yahudiler"** yani Yahudiliği kabul edenler **"Hıristiyanlar ve Sâbiîler"** meleklere yahut gezegenlere/yıldızlara ibadet edenler **"den Allah'a ve âhiret gününe inanan ve salih amel işleyenlerin elbette Rabbleri katında ecirleri vardır. Onlar için korku yoktur, onlar üzülecek de değillerdir.**

63- **"Hani sizden sapasağlam söz"** Tevrat'ta bulunanlar gereğince amel edeceksiniz diye sizden ahit **"almıştık. Tûr'u da üstünüze"**, dağı üstünüze gölge yapsın diye **"kaldırmıştık. Size verdiğimizi"** Tevrat'ı -çünkü Allah'ın kendilerine verdiği O'dur- **"kuvvetle"** ciddi ve kararlılıkla **"alın. İçindekileri de hatırlayın ki, sakınasınız."**

64- **"Bundan sonra yine"** ahdinizden ve gereklerini yerine getirmekten **"yüz çevirdiniz. Eğer üzerinizde Allah'ın lütuf ve rahmeti olmasaydı elbette zarara uğrayanlardan olurdunuz."**

65- **"Andolsun sizden cumartesi günü"** bu Yahudiler arasında büyük ta'zim gören bir gündü. Ama onlar bu günde haddi aştılar, ibadeti bırakıp avlanmakla meşgul oldular. Oysa yüce Allah o gün onlara avlanmayı yasaklamıştı. **"haddi aşanları bilmişsinizdir. Biz de onlara aşağılık"** uzaklaştırılmış ve küçülmüşler olarak **"maymunlar olun demiştik."**

66- **"Biz bunu orada bulunup görenlere de sonradan gelenlere de"** yani hem onlardan öncekilere hem de onlardan sonra gelecek ümmet ve kuşaklara **"bir ibret"** ibretli ve benzeri işleri yapmaya kalkışmaktan önleyici bir ceza **"takvâ sahipleri için de bir öğüt kıldık."**

67- **"Bir zaman da Musa kavmine: Allah size bir inek boğazlamanızı emrediyor deyince bizi alaya mı alıyorsun"** sen bizi alay edilecek ve kendileri ile dalga geçilecek kimseler durumuna mı düşürüyorsun **"dediler. O da: Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım, dedi."**

68- **"Bizim için Rabbine dua et de onun mahiyetini"** onun durumunu ve niteliklerini **"açıklasın, dediler. Dedi ki: O: o inek çok yaşlı da değildir çok genç de değildir"** yaşı ilerlememiş ve yaşı küçük de değildir. **"İkisi arasında dinç bir inektir."** Yani yaşlı ile oldukça genç arasında orta yaşlıdır. **"Artık emrolunduğunuzu yapın."**

69- "Rabbine bizim için dua et ki renginin nasıl olduğunu bize iyice açıklasın dediler. O buyuruyor ki: Gerçekten o bakanlara ferahlık veren sapsarı" ileri derecede sarı renkli **"bir inektir, dedi."**

70- "Dediler ki: Bizim için Rabbine dua et o ineğin nasıl olduğunu bize iyice açıklasın. Çünkü bize göre birçok inekler birbirine benziyor. Allah dilerse gerçekten biz hidâyete ereriz."

71- "Dedi ki: O şöyle buyuruyor: O işe koşulmamış" yani o yumuşak huylu ve kolay zapt edilebilen bir inek değildir. **"Arazi sürmemiş"** araziyi ekine hazır hale getirmek için çalıştırılmamış **"ekin sulamamıştır. Kusursuzdur"** onda, kusur da çalışmanın etkileri ve izleri de yoktur. **"Hiçbir alacası da yoktur"** onda parlak sarı renkten başka bir renk bulunmamaktadır. "**Dediler ki: İşte şimdi hakkı getirdin. Nihayet o ineği boğazladılar. Fakat az kalsın yapamayacaklardı."**

Bakara Sûresi 62-71. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yahudilerin hidâyet bulanların kendileri olduğu, kendilerinden başka bütün ümmetlerin ise şaşkın ve dalâlet içinde bulunduğu şeklindeki iddialarını reddetmektedir.

2. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağdaşı olan Yahudilere Allah'ın İsrâiloğulları'ndan olan atalarından almış olduğu Tevrat'ın verdiği emirleri yerine getirmeleri şeklindeki ahdini hatırlatmakta, onların bu ahdin gereğini kabul etmeyip aksine yüz çevirdiklerini belirtmektedir. Eğer Allah'ın lütuf ve rahmeti olmasaydı şüphesiz zarara uğrayanlardan olurlardı.

3. Yüce Allah, kendilerine cumartesi gününü yalnızca ibadetle geçirmelerini emrettiği halde onlar o günde avlanmak için çeşitli hilelere başvurdular. Allah da onları maymunlar olarak meshetti (hilkatlerini değiştirdi).

4. Sonra âyetler kendilerine Musa (aleyhisselâm)'ın kavmine: *"Allah size bir inek boğazlamanızı emrediyor"* dediğini, onların ise bu ineğin niteliklerini, şeklini, rengini, yaşını soruşturmaya koyulduklarını, işi sıkı tuttukça Allah'ın da aleyhlerine olmak üzere işi ağırlaştığını, sonunda az bulunan türden bir inek nitelikleri ile karşı karşıya kaldıkları için bu ineği bulmakta oldukça yoruldukların ve pahalı bir fiyata satın aldıklarını da hatırlatmaktadır.

Bakara Sûresi 62-71. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Çeşitli din mensupları arasından Allah'a, kitaplarına ve Resûllerine -ki Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) onlardan birisidir- iman edip âhirete kesinlikle inanan ve Allah'ın emretmiş olduğu salih amelleri işleyen herkes kurtuluşa erenlerdendir.

2. Yahudilerin Allah'ın seçkin halkı olduklarına dair iddiaları ile kendilerinin dışında kalanların hepsinin bâtıl üzere ve sapık oldukları iddiaları bir yalandır.

3. Yüce Allah'ın emri derhal yerine getirilmeli ve çokça soru sormamalıdır. Özellikle de vahyin indiği dönemde bu böyle olmalıdır. Böylelikle Allah da insanların aleyhine işi ağırlaştırmaz. Şüphesiz İsrâiloğulları'nın çokça soru sorup durmaları ve Nebilerine muhalefet etmeleri helak olmalarına sebep olmuştur.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَۙ اِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَاۜ وَاِنَّٓا
اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ
تُث۪يرُ الْاَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَۚ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ ف۪يهَاۜ
قَالُوا الْـٰٔنَ جِئْتَ بِالْحَقِّۜ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾
وَاِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ ف۪يهَاۜ وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَۚ
﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَاۜ كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ الْمَوْتٰى
وَيُر۪يكُمْ اٰيَاتِه۪ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ
مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدُّ قَسْوَةًۜ وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ
لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْاَنْهَارُۜ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ
مِنْهُ الْمَٓاءُۜ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِۜ وَمَا اللّٰهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾ اَفَتَطْمَعُونَ اَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ
كَانَ فَر۪يقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ
مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَاِذَا لَقُوا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا قَالُٓوا اٰمَنَّاۚ
وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ قَالُٓوا اَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ
اللّٰهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَٓاجُّوكُمْ بِه۪ عِنْدَ رَبِّكُمْۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

72- **"Hani siz bir kişi öldürmüştünüz de** (katili) **hakkında her biriniz suçu diğerine atmıştınız."** İhtilafa düşmüş ve bu hususta birbirinizle anlaşmazlığa düşüp suçu biriniz ötekine atmıştı. **"Hâlbuki Allah sizin gizlediğiniz şeyi açığa çıkarandır."**

73- **"O sebeple: Onun bir parçası ile ona vurun,"** Yani öldürülen kimseye ineğin bir parçası ile vurun **"dedik. İşte Allah ölüleri böyle diriltir. Akıl erdirirsiniz diye de size âyetlerini"** gücünün her şeye yettiğinin delillerini **"gösterir."**

74- **"Sonra bunun ardından yine kalpleriniz katılaştı."** Kalplerin yumuşayıp incelmesini gerektiren hususlardan öğüt ve ibret almadı. **"Kalpleriniz taş gibidir. Belki taştan da katı. Çünkü öyle taşlar vardır ki ondan ırmaklar kaynar."** O taşlardan açılan yerlerden bolca su akar. **"Yine öyle taşlar vardır ki yarılıp"** uzunlamasına ya da enlemesine çatlayıp **"ondan su fışkırır. Öylesi de vardır ki Allah korkusundan yuvarlanır. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir."**

75- **"Durum bu iken artık bunların size"** hitap mü'minleredir **"inanacaklarını mı umarsınız"** bu, yolunu şaşırmış Yahudilerin size itaat edip boyun eğeceklerini mi sanırsınız? **"Hâlbuki onların bir fırkası vardır ki Allah'ın kelâmını dinlerlerdi de onları anladıktan sonra bile onu tahrif ederlerdi."** Açık seçik bir şekilde anladıktan sonra onu değiştirirler ya da bâtıl bir şekilde yorumlarlardı.

76- **"Mü'minler ile karşılaştıklarında iman ettik, derler. Birbirleri ile tenhada baş başa kaldıklarında: Allah'ın size açtığını"** size indirdiği hükmü yahut da size anlattığını **"onu Rabbinizin huzurunda size karşı delil getirsinler diye mi onlara haber veriyorsunuz?"** Araplara bunları anlatmayın; **"akıl erdiremiyor musunuz, derler."**

77- **"Gizlediklerini de açığa vurduklarını da Allah'ın muhakkak bildiğini bilmiyorlar mı?"**

Bakara 72-77. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Yahudilere İsrâiloğulları'ndan olan atalarının bir insanı öldürüp hakkında anlaşmazlığa düştükleri zaman Musa (aleyhisselâm) döneminde neler yaptıklarını hatırlatmaya devam etmektedir. Ama Allah onların gizleyip sakladıklarını açığa çıkarmış ve onlara maktule, kesmelerini yükümlü tuttuğu ineğin bir parçası ile vurmalarını emretmiş, bunun sonucunda Allah yüce kudreti ile tekrar ona hayat vermiş ve kendisini kimin öldürdüğünü onlara haber vermişti.

2. Sonra âyet-i kerimeler bu olay ile ilgili olarak Allah'ın, gözleri önünde bu öldürülmüş kişiyi canlandırdığı gibi bütün ölüleri de diriltmeye kâdir olduğu gerçeğini eklemektedir.

3. Sonra yüce Allah göz kamaştırıcı bu mucizeleri görmelerinden sonra herhangi bir öğüt ve bir hatırlatmadan etkilenmeyen kalplerinin ne kadar katı olduğunu haber vermektedir.

4. Arkasından mü'minlere hitap edilerek bu inkârcıların iman etmelerinden ümitlerini kesmelerine işaret etmektedir. Çünkü onların din adamlarından ve bilginlerinden bir kesim Tevrat'taki bir takım âyet-i kerimeleri -gizleyip sakladıklarını Allah'ın bildiğinden gafil olarak- değiştirip tahrif ettiklerini bildirmektedir.

Bakara 72-77. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın sonsuz kudretini hiçbir şey âciz bırakamaz, ölümden sonra hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının görülmesi için ölümden sonra dirilişe iman etmek zorunludur.

2. Yahudiler Allah'ın sözünü tahrif ettiler, Tevrat'ta bir takım değişiklikler yaptılar. Bu sebeple onlar kendilerine güvenilmeye layık olmayan kimselerdir.

3. Yahudiler, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini Tevrat'tan edindikleri bilgilerle biliyorlardı.

4. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabı İslâm davetini yaymak için çokça gayret gösterdiler, Yahudilerin İslâm dinine girmelerini çokça arzu ettiler. Ama Allah, kullarından dilediği kimselere hidâyet verir.

78- **"Onların arasında kuruntu dışında"** yani kendi din âlimlerinden kaptıkları yalanlar dışında **"kitabın ne olduğunu bilmeyen ümmiler"** kendi kitapları olan Tevrat'ı bilmeyenler **"de vardır. Onlar yalnız zannediyorlar"** yalan söylüyorlar.

79- **"Elleri ile kitabı yazıp sonra az bir paha ile onu satabilmek için bu Allah'ın katındandır diyenlere veyl olsun!"** Helak olsunlar yahut onlara hasret olunsun ya da şiddetli azap olsun! Ya da cehennemdeki derin bir vadinin adıdır. **"Vay elleri ile yazdıklarından başlarına geleceklere. Kazandıkları yüzünden"** yani bu yaptıkları karşılığında yedikleri haram sebebi ile **"vay onların haline!"**

80- **"Onlar bir de: Sayılı günler dışında bize asla ateş dokunmaz, dediler. De ki: Buna dair Allah'tan bir ahit mi aldınız? Allah asla ahdinden dönmez. Yoksa"** aksine sizler **"Allah'a karşı bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?"**

81- **"Hayır! Kim bir kötülük"** bir günah **"işler ve günahı"** burada maksat küfürdür **"kendisini çepeçevre kuşatırsa"** onu her tarafından sarıp istilâ eder de tevbe, pişmanlık ve mağfiret dileyerek günahından kurtulma yolunu seçmez ise **"onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalıcıdırlar."**

82- **"İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar cennetliktirler. Orada ebedi kalıcıdırlar."**

اَوَلَا يَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾
وَمِنْهُمْ اُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ اِلَّٓا اَمَانِيَّ وَاِنْ هُمْ
اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ
بِاَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًاؕ فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا
يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّٓا اَيَّامًا مَعْدُودَةً
قُلْ اَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ
عَهْدَهُٓ اَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾ بَلٰى مَنْ
كَسَبَ سَيِّئَةً وَاَحَاطَتْ بِهِ خَطِيٓئَتُهُ فَاُولٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِۚ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾ وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِٓي اِسْرَٓائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ
اِلَّا اللّٰهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى
وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا
الزَّكٰوةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَاَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

83- **"Hani İsrâiloğulları'ndan: Allah'tan başkasına ibadet etmeyin, anneye-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara iyilik yapın ve insanlara güzellikle söz söyleyin"** onlarla iyi sözlerle konuşun, onlara yumuşak davranın. İyiliği emredip kötülükten alıkoymak da bu şekilde söz söylemek türündendir. **"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı gereği gibi verin, diye söz almıştık. Sonradan sizden pek azınız dışında yüz çevirdiniz ve hâlâ da yüz çevirmektesiniz."**

Bakara 78-83. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Yahudilerin Müslümanlarla tartışmalarını ve onların ileri sürdükleri bâtıl gerekçeleri ortaya koymakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onların yalan iddialarını nasıl çürüteceğini delillerini nasıl boşa çıkartacağını gösterdiği gibi apaçık ve anlaşılır hakkı ortaya koyarak onların tuzaklarını nasıl başlarına geçireceğini göstermektedir.

Bu yalan iddialardan birisi de güya Allah nezdindeki özel konumları sebebi ile sayılı günler dışında ateşin kendilerine asla değmeyeceği iddiasıdır.

Yine bu buyruklar kötülük işleyenlerin cehenneme gireceklerini, iman edip salih amel işleyenlere de cennet verileceğini ortaya koymaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın İsrâiloğulları'ndan Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceklerine, anne ve babaya ve âyet-i kerimede sözü geçen diğer kimselere iyi davranacaklarına dair almış olduğu söz ve ahitleri söz konusu etmektedir. Bunların bir çoğunun bütün bu hususlardan yüz çevirdiğini, aralarından salih olan pek az kimseler dışında bu ahdin gereğini yerine getirmediklerini belirtmektedir.

Bakara 78-83. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudiler Tevrat'ı terk edip içindeki hükümlerle amel etmediler. Aynı şekilde onlardan sonra gelen diğer Yahudiler de Kur'ân-ı Kerim'i terk ettiler ve ona inanmadılar.

2. Yahudilerin içlerinde gizlediklerini haber veren Kur'ân-ı Kerim'in bir i'câzı (mucizesi) ile daha karşı karşıyayız. Onlardan hiçbir kimse buna itiraz edememişti.

3. Yahudiler Tevrat'ı kendi hevâ ve arzularına göre uyguladılar, hoşlarına gitmeyenleri de uygulamadılar. Onlar âhiret karşılığında dünya hayatını satın aldılar. Âhireti dünyadaki arzu heves ve nüfuzlarına karşılık bir bedel gibi heder ettiler.

4. Temel ilke ve esasları hakkında yani katıksız tevhidin ifadesi olan inanç esasları hususunda bütün semavi dinler ittifak halindedir. Aynı zamanda faziletli ahlâka çağırmak hususunda da ittifak halindedirler.

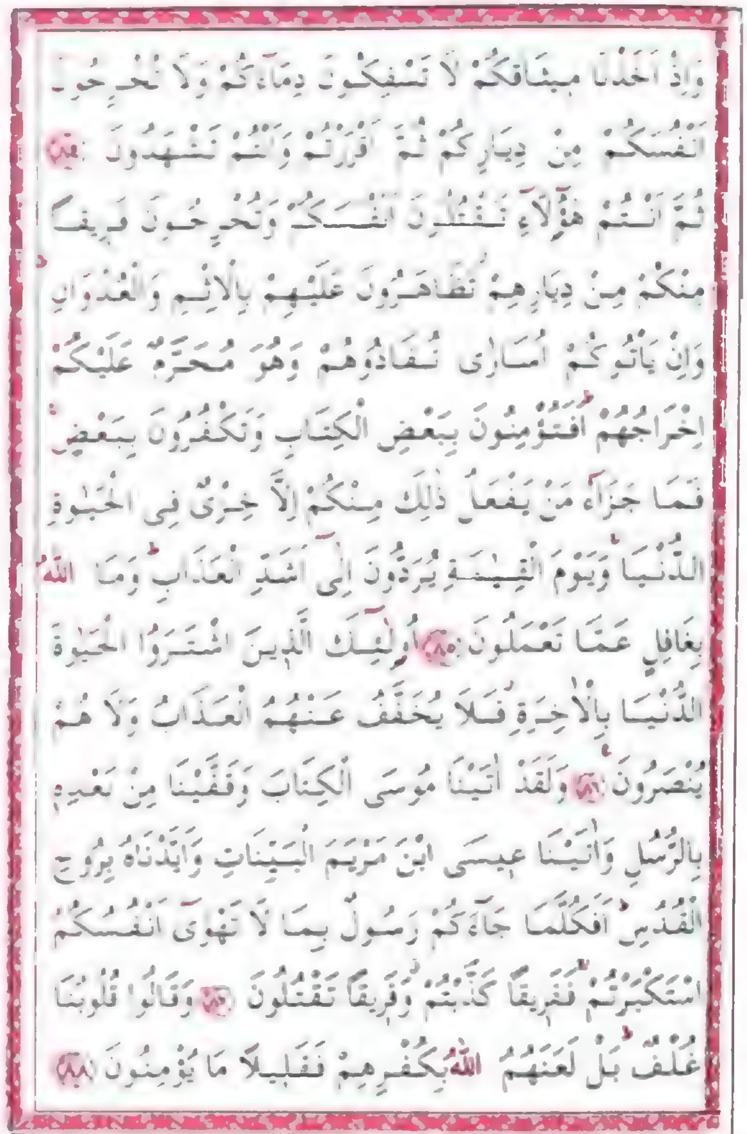

84- **"Hani sizden: Birbirinizin kanını dökmeyin"** birbirinizi öldürmeyin ya da işlediğiniz günahlar sebebi ile kanınızın dökülmesini gerektirecek işler yapmayın **"ve birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayın"** biriniz diğerini yurdundan çıkarmasın **"diye söz almıştık. Sonra kabul ettiniz. Hâlâ da şahitlik etmektesiniz."**

85- **"Sonra işte sizler yine birbirinizi öldürüyor, içinizden bir kesimi yurtlarından çıkarıyor ve onlara karşı günah ve düşmanlıkla birleşip yardımlaşıyorsunuz."** Onlara karşı birbirinizi destekliyorsunuz. **"Size esir"** alınmış **"olarak gelirlerse fidye verip onları kurtarırsınız. Hâlbuki onların çıkarılması size haram kılınmıştır. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıyorsunuz da bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? İçinizden böyle yapanların cezası dünyada horlanmaktan"** alçalmak, rüsvayy olmak ve ceza görmekten **"başka bir şey değildir. Kıyâmet gününde ise azabın en şiddetlisine döndürülürler. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir."**

86- **"Onlar âhireti verip dünya hayatını satın almış kimselerdir. O bakımdan azapları hafifletilmez, onlara yardım da edilmez."**

87- **"Andolsun ki Biz Musa'ya o kitabı verdik ve ondan sonra da birbiri ardınca peygamberler gönderdik."** Onun arkasından onun yolu üzere ve O'nun şeriati ile hükmeden Resûller gönderdik. **"Meryemoğlu İsa'ya da apaçık deliller verdik. Onu Ruhu'l-Kudüs ile"** tertemiz ruh olan Cebrâil (aleyhisselâm) ile **"destekledik. Demek size ne zaman peygamberler nefislerinizin hevâsına uymayan"** sevmediğiniz, hoşlanmadığınız **"bir şey getirirse büyüklenecek, kimini yalanlayacak, kimini de öldüreceksiniz öyle mi?"**

88- **"Bir de: Kalplerimiz kılıflıdır"** onların üzerinde Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiklerinden herhangi bir şeyin ulaşmasına imkân vermeyen perdelerle, örtülerle kapalıdır **"dediler. Öyle değil. Allah küfürleri yüzünden onlara lânet etmiştir."** Onları rahmetinden kovup uzaklaştırmıştır. **"Onlar pek az iman ederler."**

Bakara 84-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

Ayet-ı kerımeler Allah'ın Israiloğulları ndan almış olduğu söz ve taahhutlen açıklamayı surdurmektedir. Musluman ların huzurunda onların bu sozleri bozduklarını yuzlerine karşı ifade etmektedir. Ayrıca onların sapmalarını. hainliklerini. kendi şeriatlerine aykırı hareket etmelerini de bildirmekte. dünya hayatında onları rezil ve rüsvayy olmakla Kıyâmet gununde de bu sapmaların karşılığında ağır azaba uğratılmakla da tehdit etmektedir. Çunkü kendilerine nefislerinin arzu etmediği. sevmediği şeyler getiren bir Resülün geldiği her seferinde büyüklük taslamış. yüz çevirmiş ve o peygamberlerin bir kısmını yalanlamış. bir diğer kısmını öldürmüşlerdir. Bu sebeple onlar lâneti hak etmişlerdir.

Bakara 84-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bugünku Yahudiler ahitlerinde durmamak. antlaşmalarını bozmak. hile. tuzaklar ve komplolar kurmak... gibi bütün nitelikleri ile dünkü Yahudilerle aynıdır. Bu sebeple onlarla karşılıklı ilişkiler kurarken onlarla yaptığımız bütün ahit ve ittifaklarda tedbir ve ihtiyatı elden bırakmamalıyız.

2. Şanı yüce Allah İsrâiloğulları'ndan ve onların kıssaları ile alakalı bize naklettikleri ile hikmetli hususları öğretmektedir. Çünkü şanı yüce Allah onların tarih boyunca önce Medine'de sonra da Beytü'l-Makdis etrafında Müslümanlara karşı mücadelelerinin olacağını biliyordu.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Yahudilerden göreceği muameleye karşı teselli edilmekte ve bundan dolayı duyacağı sıkıntı hafifletilmekte ve onların ortaya koyacakları çalışmalara karşı kuvvet ve kararlılık ile karşılık koymasını sağlayan imani bir dinamik ve potansiyel kazandırmaktadır. Ayrıca ona tebliğden başka düşen bir görev olmadığını da göstermektedir.

89- **"Önceden kendisi vasıtası ile kâfirlere karşı zafer istedikleri"** peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in peygamber olarak gönderilmesi sûreti ile zafer kazanacaklarını söyledikleri **"ve ellerindekini doğrulayıcı bir kitap onlara Allah tarafından gönderilince"** ve bunun kitapları olan Tevrat'a muhalefet etmediğini görünce **"işte o tanıdıkları kendilerine gelince onu inkâr ettiler"** ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e -liderlikleri ellerinden gitmesin diye kıskançlıkları sebebi ile- iman etmediler. **"Artık Allah'ın lâneti kâfirler üzerinedir."**

90- **"Allah'ın kullarından"** ki o Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir **"dilediği kimseye lütfundan indirmesini"** vahiy göndermesini **"kıskanarak"** hak etmedikleri şeyleri arzu ederek ve kıskanarak **"Allah'ın indirdiklerini inkâr etmek karşılığında kendilerini değişip sattıkları şey ne kötüdür! Böylece gazap üstüne gazaba uğradılar."** Gazabı hak ederek döndüler. **"O kâfirler için ise hor kılan"** zelil eden **"bir azap vardır."**

91- **"Onlara"** Yahudilere **"Allah'ın indirdiğine iman edin, denildiği zaman, biz bize indirilene"** Tevrat'a **"iman ederiz derler. Ondan sonra geleni de inkâr ederler. Hâlbuki o , beraberinde bulunanı doğrulayan gerçeğin ta kendisidir. De ki: Mademki mü'min idiniz öyleyse daha önce Allah'ın peygamberlerini niçin öldürüyordunuz?"**

وَلَمَّا جَٓاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْۙ
وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُواۚ فَلَمَّا
جَٓاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهٖۘ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾
بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهٖٓ اَنْفُسَهُمْ اَنْ يَكْفُرُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
بَغْيًا اَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖۚ
فَبَٓاؤُ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍۜ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩٠﴾
وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَٓا اُنْزِلَ
عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَٓاءَهُۗ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا
مَعَهُمْۜ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ اَنْبِيَٓاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ اِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾ وَلَقَدْ جَٓاءَكُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ
ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٩٢﴾
وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَۜ خُذُوا
مَٓا اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُواۜ قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَاُشْرِبُوا فٖي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْۜ قُلْ
بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهٖٓ اِيمَانُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

92- **"Andolsun ki Musa size apaçık belgelerle"** onun doğruluğuna delil olan mucizeler ile -dokuz belge / mucize ile- **"gelmişti. Sonra siz onun ardından"** Musa'nın Tûr'a çıkmasından sonra **"buzağıyı ilâh edindiniz. İşte siz öyle zalimlersiniz."**

93- **"Hani sizden bir söz almış ve Tûr'u"**, dağı **"tepenizin üstüne kaldırıp size verdiğimizi kuvvetle tutun ve dinleyin, demiştik. Onlar: Dinledik, isyan ettik"** sözünü işittik, emrine karşı gelip başkaldırdık **"demişlerdi. Küfürleri yüzünden"** küfürleri sebebi ile **"buzağı kalplerine içirilmiş idi."** Yani tapındıkları buzağının sevgisi ve ona ibadete düşkünlükleri içlerinde iyiden iyiye yer etmiş idi. **"De ki: Eğer mü'minler iseniz imanınızın size emrettiği şey ne kötüdür."** Bu buyruk ile onlarla alay edilmektedir. Çünkü iman, buzağıya ibadet etmeyi emretmez.

Bakara 89-93. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ayetler Yahudilerden söz etmeyi sürdürmekte, onlara Kur'ân-ı Kerim Tevrat'ta bulunanları doğrulayıcı ve onlarla uyumlu buyrukları ile gelince onu inkâr ile karşılık verdiklerini ve bundan dolayı da lânetlenmeyi hak ettiklerini bildirmektedir. Kendilerini böyle bir tutuma iten ise aralarından değil de Arap toplumundan gelen Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kıskanmaları idi.

2. Ayet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i onların kendilerine indirilenlere iman ettikleri iddiasının asılsız olduğunu ortaya koyma yolunu izlemesini göstermektedir. Bunu da onlara şöyle bir soru sormak sûreti ile yapacaktı: Eğer gerçekten siz mü'min idiydeniz neden Allah'ın peygamberlerini öldürüp durdunuz? Ayrıca onlara Musa (aleyhisselâm)'ın apaçık delillerle gelmiş olduğunu ama bununla birlikte ondan (Tur'a gitmesinden sonra) zalimlik ve haksızlık ederek buzağıya ibadet ettiklerini hatırlatmasını, yine aynı şekilde onlara Allah'ın kendilerinden bir ahit almış olup Tûr Dağını onların üzerlerine bir gölge yapan bulut gibi yükselttiğini hatırlatmasını da istemektedir. Bunu da onlardan Allah'ın kendilerine verdiğini kuvvetle alıp (kabul edip) kendilerine söylenenleri işitmelerini istemek maksadıyla yapmıştı. Onların ise, işittik ama isyan ettik, demekten başka verdikleri bir cevapları olmadı ve tapındıkları buzağının sevgisi de -küfür ve inkârları sebebi ile- onların içinde iyiden iyiye yer etmişti.

Bakara 89-93. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tevrat, yüce Allah'ın Musa (aleyhis selâm)'a indirdiği bir kitaptır. Kur'ân-ı Kerim de onu doğrular.

2. Yahudiler Tevrat'tan edindikleri hak bilgiye dayanarak Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i tanıdıkları halde onu ve risaletini inkâr edip yalanladılar. Hâlbuki Tevrat'ta bulunan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nitelikleri ona aynen uyuyordu. Ama kıskançlıklarından ötürü inkâr ettiler. Çünkü son Resûlün Araplardan değil kendilerinden olmasını arzu ediyorlardı.

3. Allah, yarattıkları arasından dilediklerini seçer, dilediği kimselere vahiy indirir ve mülkünde nasıl dilerse öylece tasarruf eder.

4. Karşılık amelin türünden olur. Büyüklük taslayıp Rabblerinin nimetlerini inkâr eden kâfirlere de alçaltılmaları ve zelil kılınmaları ile birlikte pek ağır bir azap vardır.

94- **"De ki: Eğer"** sizin ileri sürdüğünüz gibi **"Allah katında âhiret yurdu insanlar arasında sizden başka kimseye değil de yalnız sizin ise"** âhiret nimetlerinde hiç kimse size ortak olmayacak şekilde özellikle size ait olacaksa **"doğru söyleyenler iseniz haydi ölümü temenni edin."**

95- **"Fakat önceden ellerinin gönderdikleri dolayısıyla"** işlemiş oldukları büyük ve küçük günahları sebebi ile **"hiçbir zaman onu temenni etmezler. Allah, o zalimleri çok iyi bilendir."**

96- **"Andolsun ki sen onları"**, Yahudileri **"insanlar arasında"** bizzat **"müşriklerden bile hayata daha tutkun bulursun. Onlardan her biri kendisine bin yıl ömür verilsin ister."** Ömrü keşke o kadar uzatılsın der. **"Hâlbuki ömrünün uzatılması kendisini azaptan kurtarıcı"** ve uzaklaştırıcı **"değildir. Allah yapmakta olduklarını çok iyi görendir."**

97- **"De ki: Kim Cebrâil'e düşman ise muhakkak ki o onu Allah'ın izni ile kalbine"** yani ey Muhammed! Şüphesiz Cebrâil bu Kur'ân'ı senin kalbine **"önündekini"** kendisinden önceki semavi kitapları **"doğrulayıcı mü'minlere de hidâyet ve müjde olmak üzere indirmiştir."**

98- **"Kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrâil'e ve Mikâil'e"** selâm onlara- **"düşman olursa şüphesiz Allah o kâfirlerin düşmanıdır."**

99- **"Andolsun ki Biz sana"** ey Muhammed! **"apaçık âyetler"** Senin nübuvvetinin doğruluğuna dair apaçık deliller **"indirdik. Bunları"** itaatin sınırlarının dışına çıkan **"fâsıklardan başkası inkâr etmez."**

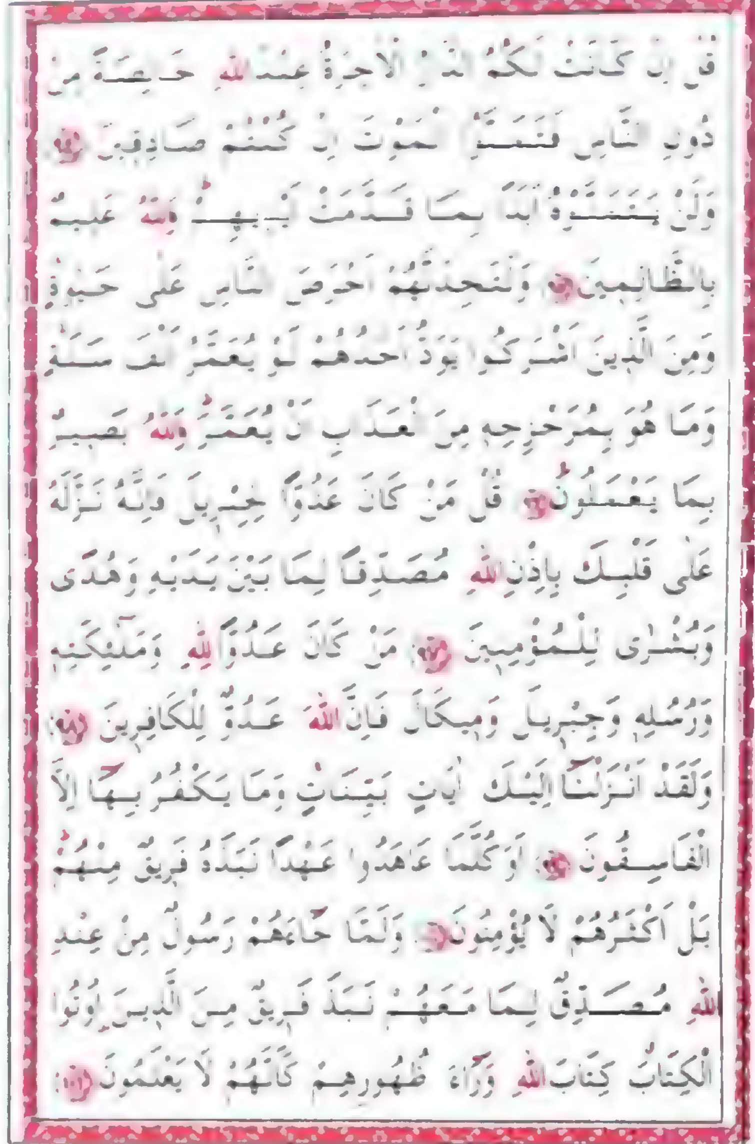

100- **"Onlar ne zaman bir ahitle bağlandılarsa içlerinden bir güruh"** onu **"bozup atıvermedi mi? Hayır! Onların çoğu iman etmezler."**

101- **"Onlara Allah tarafından yanlarındakini doğrulayıcı bir peygamber geldiği her seferinde kendilerine kitap verilenlerden bir fırka sanki bilmiyorlarmış gibi Allah'ın kitabını arkalarına atmışlardır."** Yani onlardan bir topluluk -ki bunlar Yahudilerin din adamları ve bilginleri idi- ondan yüz çevirmiş ve onu hafife almışlardır.

Bakara 94-101. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yahudilerden, onların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara düşmanlıklarından söz etmeye devam etmekte, onların âhiretin bütün insanlar arasında özel olarak yalnız kendilerine ait olduğunu ileri sürdüklerini açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler onların Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e olan ve aşırı kin ve öfke mertebesine kadar varan düşmanlıklarını da açığa çıkarmaktadır. O kadar ki onlar oldukça asılsız bir olay ve boş bir delil uydurdular. Cebrâil'in düşmanları olduğunu ileri sürdüler. Sebep ise onun helâk etmeyi, azabı ve yıkıp tahrip etmeyi getirdiğini söylediler. İşte kendilerini Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman etmekten alıkoyan sebebin kendisine vahiy getirenin Cebrâil oluşunu gösterdiler. Eğer vahiy getiren Mikâil olsaydı güya iman edeceklerdi. Çünkü Mikâil bolluk, yağmur ve verimlilik getirerek iner. Yine âyetler onların ahmaklıklarını da ortaya çıkarmaktadır. Çünkü Cebrâil hiçbir zaman kendi istediği işi yapamaz. O ancak Allah'ın kuludur, Rabbinin emrine karşı da başkaldırmaz. Yine âyetler onlara şunu bildirmektedir. Allah'ın meleklerinden ve Resûllerinden herhangi birisine düşmanlık eden hepsine düşmanlık etmiş olur. Şanı yüce Allah da ona düşmanlık eder ve böyle bir kimse kâfirlerdendir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yönelerek ona kendisine indirilen hak üzerinde sebat etmesi gerektiğini bildirmekte ve bu âyetleri ancak yoldan sapan fâsıkların yalanlayacağını vurgulamaktadır.

Bakara 94-101. Âyetler Bize Neyi Gösterir

Yahudilerin beraberlerinde bulunanı doğrulayan Allah'ın kitabını terk etmelerinin ve ondan yüz çevirmelerinin iman ettikleri bir gerçek sebepten ve sımsıkı sarıldıkları bir kitaptan dolayı olmadığını, onların ancak Allah'ın kitabını arkalarına fırlatıp attıklarını ve böylelikle hiçbir gerçek ihtiva etmeyen efsane ve hurafelerin arkasından gittiklerini bildirmektedir.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلٰى مُلْكِ سُلَيْمٰنَ وَمَا كَفَرَ
سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ
السِّحْرَ وَمَا اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ
وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَا اِنَّمَا نَحْنُ
فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ
الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَٓارّٖينَ بِهٖ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ
اللّٰهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرٰيهُ مَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا
شَرَوْا بِهٖ اَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ
اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا
وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾
مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ
اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ
بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَشَٓاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظٖيمِ ﴿١٠٥﴾

102- **"Onlar şeytanların"** -tercih edilen kanaate göre- ins ve cin türünden şeytanların **"Süleyman'ın mülkü"** Süleyman (aleyhisselâm)'ın hükümdarlığı döneminde ve onun zamanında **"aleyhine uydurdukları şeylere uydular. Hâlbuki Süleyman kâfir olmadı fakat o şeytanlar kâfir oldular. İnsanlara büyüyü,"** Büyü, bir şeyi gerçek mahiyetinden başka bir şeye çevirmek demektir. Büyünün asıl mahiyeti ise bir takım hileli yollar ile gerçeği sulandırmak (farklı göstermek)tir. Bu da büyücünün bazı şeyler ve manevî işler yaparak büyülenen kimseye o şeylerin gerçek durumlarından farklı olduğu izlenimini vermesi ile olur. Büyü (sihir) kelimesi, aynı zamanda sebebi bilinemeyen ve oldukça incelikli her bir husus hakkında da kullanılır. **"...ve Babil'deki iki meleğe Hârût'a ve Mârût'a"** yani Irak'ta bir şehir olan ve Babil'de bulunan Hârût ile Mârût'a **"indirilen şeyleri öğretiyorlardı. Hâlbuki o iki melek: Biz ancak imtihan** (sebebiy) **iz"** yüce Allah tarafından sınanmak için gönderilmişiz. **"Sakın küfre girme, demedikçe kimseye büyü öğretmezlerdi. İşte** (halk) **ikisinden kendisi ile koca ve karısının arasını ayıracak şeyler öğrenirlerdi. Allah'ın izni olmadıkça onunla hiçbir kimseye zarar verebilecek değillerdi. Onlar ise kendilerine zarar verecek ve fayda sağlamayacak şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun ki onlar büyüyü satın alan kimsenin âhirette bir"** hayır ya da değer namına **"nasibi olmadığını muhakkak biliyorlardı. Keşke onlar kendilerini cidden kötü bir şeye karşılık sattıklarını"** kendilerini böyle bir şey karşılığında feda ettiklerini **"bilmiş olsalardı."**

103- **"Eğer iman edip sakınmış olsalardı elbette Allah'ın sevabı"** iman ve takvâlarına karşılık Allah'ın vereceği pek büyük sevap ve mükâfatı **"daha hayırlı olurdu. Keşke bilselerdi."**

104- **"Ey iman edenler! Râinâ demeyin."** Râinâ, Yahudilere göre sövmek ve hakaret etmek anlamında bir sözdür. **"Unzurnâ,"** Unzurnâ: Bize doğru bak yahut da bizi bekle ve yavaş ol demektir; **"...deyin ve dinleyin. Kâfirler için ise çok acıklı bir azap vardır."**

105- **"Kitap ehli olan kâfirler de müşrikler de Rabbinizden üzerinize hiçbir hayrın"** vahiy ve rahmet türünden hiçbir şeyin **"indirilmesini istemezler. Allah ise rahmetini"** vahiy, rahmet ve nübuvveti **"dilediğine has kılar. Allah büyük lütuf sahibidir."**

Bakara 102-105. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bir takım vehim ve bâtıl hususlara sarılarak Süleyman (aleyhisselâm) zamanında isyankâr cinlerin anlattıklarını ve Süleyman (aleyhisselâm)'a iftira olan iddiaları kabul edip onların arkasına takılıp gittiklerini anlatmaya devam etmektedir. Bu iddialara göre Süleyman (aleyhisselâm) bir sihirbaz imiş. Hâlbuki Kur'ân-ı Kerim onun böyle olduğunu reddetmekte, asıl insanlara büyüyü öğreten şeytanların büyücülüklerini tespit etmektedir. Buyruklar aynı zamanda büyünün Allah tarafından -Yahudilerin ileri sürdüğü gibi- Cebrâil ve Mikâil adındaki iki meleğe indirildiği ve yine Irak'taki Babil'de bulunan Hârût ile Mârût'un büyüyü bilip bunu insanlara öğrettikleri iddiasını da reddetmektedir. Aksine bunlar Allah'ın bildiği bir hikmet sebebi ile insanlar için bir sınanma ve bir imtihan sebebi idiler.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın izni olmadan bu varlık âleminde hiçbir şeyin meydana gelmediğini açıkça ortaya koymaktadır. Buna göre onlar büyü namına ne öğrenirlerse onlar için bir kötülüktür, onda bir hayır yoktur.

3. Daha sonra âyetler mü'minlere Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kötülük maksadıyla söyledikleri bazı kelimeleri kullanmak sûreti ile Yahudilere benzemeyi yasaklamaktadır. Bize de işittir, diyecek yerde "râinâ" demek bu tür sözlere bir örnektir.

Bakara 102-105. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Büyüyü öğrenmek yahut öğretmek haramdır.

2. Süleyman (aleyhisselâm) hükümdar bir Nebi idi. O, büyüyü meslek edinmiş bir büyücü değildi.

3. Şeytanlar büyüyü insanlara süsler ve güzel gösterir ve kendilerine gaybı bildikleri izlenimini verirler. Hâlbuki onlar yalancıdır.

4. Sihir (büyü) de diğer sebepler gibi ancak yüce Allah'ın izni ile etki eder ve sihir yapana zararlıdır.

5. Aziz ve celil Allah mü'minlerin imanını, kâfirlerin de küfrünü açıkça ortaya çıkarmak için ve doğru söyleyenler ile yalanlayanları birbirinden ayırt etmek için dilediği hususlarla kullarını imtihan eder.

106- **“Biz bir âyeti nesheder”** bir âyeti ya da o âyet gereğince ibadeti kaldırır ve izale edersek demektir. *Nesh* şer’i bir terim olarak şer’i bir hükmün sonradan gelen şer’i bir delil ile kaldırılmasıdır. **“Yahut unutturursak”** onu kalplerden ve hafızalardan silersek **“ya ondan daha hayırlısını ya da onun benzerini getiririz. Allah’ın her şeye kâdir olduğunu bilmez misin?”**

107-“Bilmez misin ki göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. Allah’tan başka hiçbir dostunuz” işlerinizi üstlenecek bir kimse **“ve hiçbir yardımcınız”** sizi azaptan koruyacak bir yardımcı ve destekleyiciniz **“yoktur.”**

108- **“Yoksa siz de önceden Musa’dan istendiği gibi peygamberinizden istemeye mi kalkışacaksınız? Kim imanı karşılığında küfrü alırsa doğru”** ve mutedil olan **“yoldan sapıtmış olur.”** Yani dosdoğru yolu kaybetmiş, haktan uzaklaşmış olur.

109- **“Kitap ehlinden”** kitap ehlinin kâfirlerinden **“birçoğu hak kendilerine besbelli olmuşken ruhlarına yerleşmiş olan kıskançlıktan dolayı...”** *Kıskançlık,* bir kimsenin sahip olduğu nimetin elinden gitmesini temenni etmektir. **“...sizi imanınızdan sonra kâfirler olarak geriye döndürmeyi çok isterler.”** Sever ve arzu ederler. **“Allah’ın emri gelinceye kadar affedip bağışlayın.”** Onlara müsamaha gösterin. **“Şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir.”** Bu âyetin Yahudi Ka’b b. Eşref hakkında nâzil olduğu

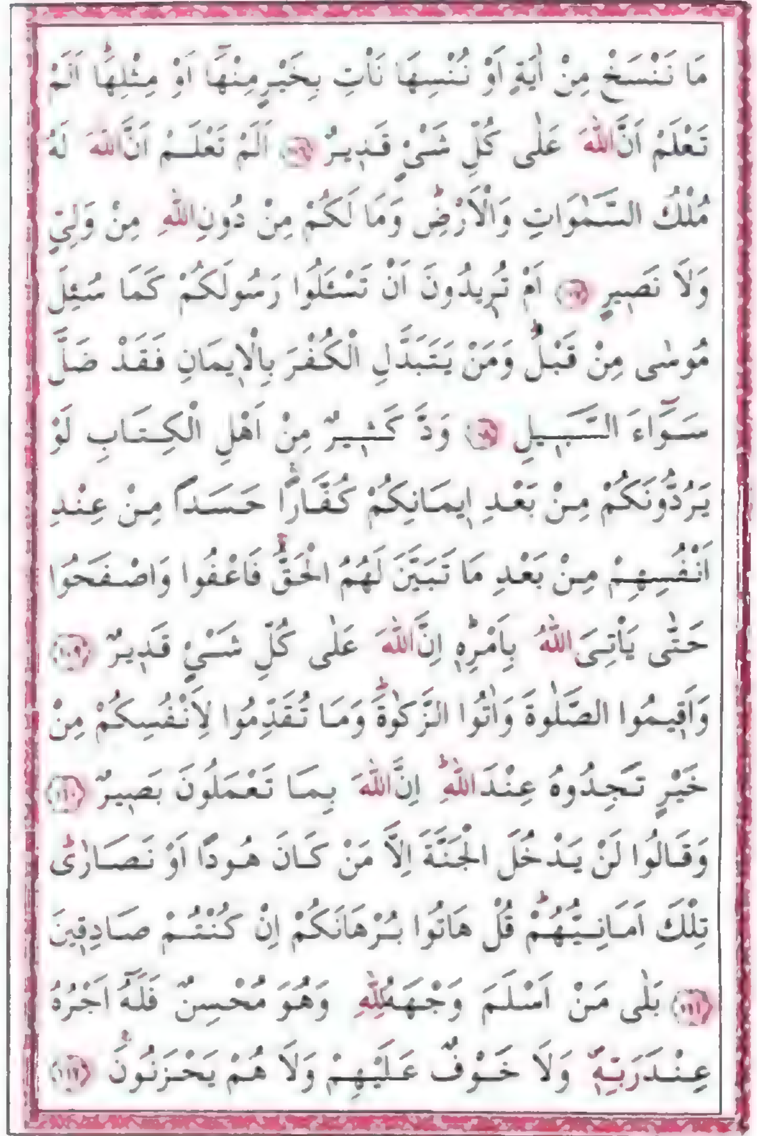

مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا اَوْ مِثْلِهَا اَلَمْ
تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾ اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ
مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٧﴾ اَمْ تُرِيدُونَ اَنْ تَسْـَٔلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ
مُوسٰى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ
سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾ وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ
يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ
اَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا
حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِهِ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾
وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ
خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾
وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا اَوْ نَصَارٰى
تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
﴿١١١﴾ بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ اَجْرُهُ
عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

rivayet edilmiştir. Kendisi Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)’i hicv eden bir şair idi.

110- **“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, nefisleriniz için önden ne hayır gönderirseniz Allah nezdinde onu bulacaksınız. Şüphesiz Allah ne yaptığınızı çok iyi görendir.”**

111- **“Yahudi ve Hıristiyan olandan başkası asla cennete giremez, dediler. Bu onların kuruntularıdır.”** Arzuları ve bâtıl temennileridir. **“De ki: Eğer doğru söyleyenler iseniz burhanınızı”** delilinizi, belgenizi **“getirin.”**

112-“Hayır! (Dedikleri gibi değil) **kim ihsan edici olarak”** yani Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’e uyarak **“yüzünü Allah’a teslim ederse”** amelini yalnızca Allah için ihlâsla yaparsa -böylelikle ameli şeriate uygun doğru bir amel olur- **“işte ona Rabbi katından ecri verilecektir. Onlar için korku yoktur ve onlar üzülmezler de.”**

113- "Yahudiler: Hıristiyanlar bir şeye sahip değildir. dediler." Yahudiler Hıristiyanların dinini inkâr eder ve gerçekte onlara düşmanlık beslerler. **"Hıristiyanlar da: Yahudiler bir şeye sahip değildir, dediler. Hâlbuki hepsi de kitabı okurlar."** Yahudi ve Hıristiyanların her biri kendi kitabında inkâr ettiği kimseleri tasdik eden buyrukları okumakla birlikte yine onların her biri diğerinin yanında bulunanı inkâr etmektedir. **"Bilmeyenler de tıpkı onların dedikleri gibi söylediler. Artık Allah, anlaşmazlığa düştükleri bu hususta Kıyâmet gününde aralarında hüküm verecektir."**

Bakara 106-113. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'e dil uzatan kimselere neshin sırrını, nesihteki hikmetleri ve kulların maslahatlarına riayeti açıkça ortaya koyarak cevap vermekte ve Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e meydana gelmeden önce pek çok husus hakkında çokça soru sormak sûreti ile Yahudilere uymayı ya da onları taklit etmeyi sakındırmaktadır. Aynı zamanda bu âyet-i kerimeler kitap ehlinden kâfir olanların kendilerine gizli ve açık düşmanlık ettiklerini bildirmekle beraber yüce Allah'ın yardım ve zafer ya da savaşmaya izin vermesi sûreti ile emri gelinceye kadar af edip sabretmelerini emretmekte, onları namazı dosdoğru kılmaya, zekâtı vermeye teşvik etmektedir. Böylelikle yüce Allah'tan hayra nail olacaklardır.

2. Sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinden kâfir olanların içinde bulundukları hale gurura kapılarak aldandıklarını açıklamakla birlikte onların birbirlerinden nefret ettiklerini ve birbirleri ile çelişkiye düştüklerini de açıklamaktadır. Her bir kesim kendilerinin hak üzere olduğunu, diğer kesimin ise bâtıl üzere olduğunu ileri sürmektedir. Sonra âyetler, işi Kıyâmet gününde aralarındaki anlaşmazlıklarda ayırt edici hükmünü verecek olan Allah'a havale etmektedir.

Bakara 106-113. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın mü'minlere merhametini. Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) de sevgisini göstermektedir. Çünkü yüce Allah düşmanlarının hile ve tuzaklarına dikkatlerini çekmektedir.

2. Önceki şeriat ve hükümleri neshetmek icmâ ile caizdir ve nesih helâl ve haramın söz konusu olduğu hükümlerde olur.

3. Bütün hükümler. kulları için hayır ve mutluluklarına sebep olacak hükümleri teşrî' buyuran şanı yüce Allah'tan alınır.

4. Nebisine -Yahudilerin Nebilerine karşı yaptıkları gibi- inatlaşarak yahut âciz bırakmak maksadıyla soru sormak Müslümanın yapabileceği bir iş değildir.

5. Küfür tek bir millettir. Buna göre Müslümanlarla kâfirler arasında mirasçılık söz konusu değildir. Kâfirler ise birbirlerine mirasçı olurlar.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارٰى
لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذٰلِكَ قَالَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ
مَنَعَ مَسَاجِدَ اللّٰهِ اَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعٰى فِي خَرَابِهَا
اُولٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَدْخُلُوهَا اِلَّا خَٓائِفِينَ لَهُمْ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾
وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ اِنَّ
اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ
مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾ بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَأْتِينَٓا اٰيَةٌ
كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ
قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾ اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ
بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْـَٔلُ عَنْ اَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

114- **"Allah'ın mescitlerinde Allah'ın isminin anılmasını yasaklayanlardan ve onların harap olmalarına çalışanlardan daha"** ileri derecede **"zalim kim olabilir? Böyleleri oralara ancak korka korka girebilirler. Onlara dünyada horluk"** alçaklık ve küçüklük **"vardır. Âhirette de en büyük azap yine onlaradır."**

115- **"Doğu da batı da Allah'ındır. Bundan dolayı nereye dönerseniz Allah'ın yüzü"** razı olduğu ve size yönelmenizi emrettiği cihet **"oradadır. Şüphe yok ki Allah Vâsi'dir"** onun cömertliği ve ihsanı bütün yarattıklarına yetecek kadar geniştir **"her şeyi çok iyi bilendir."** Onların neler yaptıklarını bilir.

116- **"Onlar: Allah oğul edindi, dediler. O münezzehtir"** buradaki "subhâneh" lafzı yüce Allah'ı evlat edinmekten tenzih etmektedir. Yani o böyle bir halden alabildiğine yüce, mukaddes ve oldukça yüce ve münezzehtir. **"Tam aksine göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Hepsi O'na"** itaat ederek, buyruklarına uyarak **"boyun eğer."**

117- **"Göklerin ve yerin yaratıcısı O'dur."** Onları daha önce herhangi bir örnek bulunmaksızın yoktan var eden ve icat eden O'dur. **"Bir şeyin olmasına dair hüküm verirse"** olmasını dilerse **"ona yalnızca ol der o da oluverir."**

118- **"Bilmeyenler, Allah bizimle konuşmalı yahut bize bir âyet gelmeli değil mi, dediler. Onlardan öncekiler de tıpkı onlar gibi böyle söylemişlerdi. Kalpleri"** küfür ve inat bakımından **"birbirine ne kadar da benzemiş. Biz yakîn bir bilgi sahibi olmak isteyenlere âyetleri iyice açıklamışızdır."**

119- **"Şüphe yok ki Biz seni hak ile"** cennetle **"müjdeleyici ve"** ateş azabından **"korkutucu olarak gönderdik. Sen, cehennemliklerden sorumlu tutulmazsın."** Ey Muhammed! Seni inkâr ederek kâfir olanlardan dolayı sorumlu tutulmazsın. Çünkü sana düşen ancak tebliğdir.

Bakara 114-119. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Zekeriyya'nın oğlu Yahya'yı (ikisine de selâm olsun) öldüren Yahudilere olan nefretleri dolayısıyla Beytü'l-Makdis'i yıkmak üzere Mecusilere yardımcı olan Hıristiyanların yaptıklarını yahut da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile Müslümanları Hudeybiye günü Mekke'ye girmekten alıkoyan müşriklerin yaptıklarını çirkin bir tutum olarak tespit etmekte, onları korku, rezil olmak ve pek büyük azaba uğramakla tehdit etmektedir. İşte insanları Allah'ın mescitlerini imar etmekten alıkoyan herkesin de onların harap olması için çalışan herkesin de durumu budur.

2. Sonra âyet-i kerimeler doğunun da batının da yalnızca Allah'a ait olduğunu zikretmektedir. O halde nerede bulunursa bulunsun Rabbine yönelmek Müslümanın bir görevidir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Hıristiyanlar ile onlar gibi tutum sergileyen Yahudilerle Arap müşrikleri arasından meleklerin Allah'ın kızları olduklarını ileri sürenlerin bu iddialarını reddetmekte, şanı yüce Allah'ın bundan münezzeh olduğunu açıklamaktadır.

4. Âyetler daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e meydan okuyan Arap kâfirlerini de söz konusu etmektedir. Bunlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Rabbinden kendileri ile konuşmasını, onun konuşmasını işitmelerini, yahut da bir âyet (mucize) getirmesini istemişlerdi. İşte onlardan önce geçen Yahudiler, Hıristiyanlar ve daha başka kimseler de bu sözün bir benzerini söylemişlerdi. Böylelikle küfür ve inat bakımından hepsinin kalpleri birbirine benzemiş olmaktadır.

5. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in görevini söz konusu etmekte, onun bir müjdeci ve uyarıcı olduğunu tebliğ etmekten başka bir görevinin bulunmadığını söz konusu etmektedir.

Bakara 114-119. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'da mescitlerin önemi ve Allah'ın evlerini imar edenlerin mükâfatlarının ne kadar büyük olduğunu, Allah'ın evlerini tahrip eden yahut da oralarda yüce Allah'ın adının anılmasını engelleyen kimselerin de azabının oldukça çetin olduğunu bildirmektedir.

2. Kıbleye yönelmek namazın sıhhat şartlarından bir şarttır.

3. Yüce Allah bir ve tektir, onun babası da evladı da yoktur. Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O, iradesi ile bir şeye: Ol dedi mi o da derhal oluverir.

وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ اِنَّ
هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذٖى جَاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصٖيرٍ (١٢٠) اَلَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ
الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهٖ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهٖ
فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (١٢١) يَا بَنٖٓى اِسْرَٓائٖلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتٖٓى
اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنّٖى فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمٖينَ (١٢٢) وَاتَّقُوا يَوْمًا
لَا تَجْزٖى نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا
شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (١٢٣) وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ
فَاَتَمَّهُنَّ قَالَ اِنّٖى جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتٖى قَالَ
لَا يَنَالُ عَهْدِى الظَّالِمٖينَ (١٢٤) وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ
وَاَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرٰهٖيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَٓا اِلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ
وَاِسْمٰعٖيلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِىَ لِلطَّٓائِفٖينَ وَالْعَاكِفٖينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ
(١٢٥) وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَارْزُقْ اَهْلَهُ
مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ
فَاُمَتِّعُهُ قَلٖيلًا ثُمَّ اَضْطَرُّهُٓ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصٖيرُ (١٢٦)

120- **"Yahudiler de Hıristiyanlar da sen onların milletlerine"** dinlerine **"uymadıkça asla senden hoşnut olmazlar. De ki: Allah'ın hidâyeti** (var ya) **işte doğru yol ancak O'dur. Andolsun ki sana gelen bunca ilimden"** Kur'ân ve Sünnetten **"sonra onların hevâlarına"** yollarına ve sapık eğilimlerine **"uyacak olursan Allah'tan seni koruyacak hiçbir dostun ve hiçbir yardımcın olmaz."**

121- **"Kendilerine verdiğimiz kitabı gereği gibi okuyanlar"** helâlini helâl, haramını haram bilenler **"işte bunlar O'na iman ederler. Her kim onu inkâr ederse işte onlar zarara uğrayanların ta kendileridir."**

122- **"Ey İsrâiloğulları! Size ihsan ettiğim nimetimi ve Benim sizi gerçekten âlemlere üstün kıldığımı hatırlayın."**

123- **"Kimsenin kimseye bir fayda sağlayamayacağı, kimseden fidyenin"** yahut bir bedelin **"kabul edilmeyeceği, hiçbir şekilde şefaatin kimseye fayda vermeyeceği bir günden sakının.** (O gün) **onlara yardım da olunmaz."**

124- **"Hani Rabbi İbrahim'i bir takım kelimelerle imtihan etmişti."** Bazı emir ve yasaklarla sınamıştı. **"O da bunları eksiksiz yerine getirmişti."** İbrahim bunları Allah için en güzel bir şekilde tastamam ifa etmişti. **"Ben seni insanlara imam"** başkan ve uyulacak önder **"yapacağım, demişti. O: Soyumdan gelenler arasından da, demişti. Allah: Ahdim zalimlere erişmez, buyurmuştu."** Yani imamlık (önderlik) çocukların arasından gelecek kâfirlere nasip olmayacaktır. Yahut da fâsık ve zalimlerin yönetim başına getirilmeleri caiz değildir.

125- **"Hani biz o Evi"** Kâbe-i Muazzama'yı **"insanlar için bir dönüş"** dönülecek ve sığınılacak **"ve güven yeri kılmıştık. Siz de İbrahim'in Makamından bir namazgâh"** namaz kılacağınız bir yer **"edinin. İbrahim'e ve İsmail'e de Evimi tavaf edenler, itikâfa girenler"** yani orada itikâfa girip mücavirlik yapanlar, yani orayı terk etmeksizin orada ikâmet edenler yahut itikâfta bulunanlar **"rükû ve sücut edenler"** namaz kılanlar **"için titizlikle"** putlardan ve her türlü pislikten **"temizleyin, diye ahit etmiştik"** tavsiye etmiş, emir vermiştik.

126- **"Hani İbrahim: Rabbim burayı"** yani bu şehri ya da bu mekânı **"emin bir belde kıl. Halkından Allah'a ve âhiret gününe iman edenleri mahsullerle rızıklandır, demişti. O: Kâfir olanı dahi kısa bir zaman için fayda-**

landıracak" yani yüce Allah: kâfir olanları da tıpkı mü'minleri rızıklandırdığım gibi rızıklandıracağım, onu kısa bir süre -ya da eceli gelinceye kadar kısa bir süre yani sadece dünyada olmak üzere- yararlandıracağım. **"sonra onu cehennem azabına mahkûm edeceğim."** Cehenneme girmeye mecbur edeceğim, onu ona iteceğim, oraya süreceğim.

Bakara 120-126. Âyetler Nelerden Söz Eder

1.Âyet-i kerimeler Müslüman ümmeti, Yahudi ve Hıristiyanlara uymaktan sakındırmaktadır. Çünkü onlar kendi dinlerine uyanlardan başka hiç kimseden hoşnut olmayacaklardır. Yine âyet-i kerimeler Yahudiler ve Hıristiyanlardan Tevrat'ı ve İncil'i okuyup onlardaki hükümler gereğince amel edip herhangi bir değişiklik ya da bir tebdile gitmeyenlerin zorunlu olarak Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile gönderilen risalete de iman edeceklerini beyan etmektedir. Çünkü Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) önceki semavi kitaplarda gerçek nitelikleri ile tanıtılmış ve bu kitaplarda ona uymak ve ona yardımcı olmak emredilmiştir.

2.Daha sonra âyetler Nebi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uymayı emretmekte, hem bunu hem de Allah'ın kendilerine ihsan etmiş olduğu nimetleri gizlemekten onları sakındırmakta, amca çocukları olan Arapları son Resûl kendilerinden geldi diye kıskanmaktan vazgeçmelerini belirtmekte ve bu hususta onları hesap gününden sakındırmaktadır.

3.Sonra âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm)'ın şerefine ve yüce Allah'ın onu insanlara tevhidde kendisine uyulacak bir imam/önder kıldığına dikkat çekmekte, Allah'ın insanlar için kendisine dönüp gidecekleri, içinde emin olacakları kalplerin ona arzu ile bağlanacakları Beyt-i Haram'ın üstün konumunu söz konusu etmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın, İbrahim ve İsmail'i Kâbe-i Muazzama'yı temiz tutmakla yükümlü kıldığını zikretmektedir. İbrahim (aleyhisselâm)'ın bu şehre güven duyulan bir şehir olması, bu şehir halkına da her türlü meyveden rızık verilmesi için yaptığı duayı ve Allah'ı inkâr edenleri Kıyâmet gününde cehenneme koyacağını da söz konusu etmektedir.

Bakara 120-126. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1.İslâm'a sımsıkı sarılmak bir zorunluluktur. Çünkü eksiksiz, kapsamlı ve kendisinden önceki bütün risaletlerin sonuncusunu teşkil eden doğru din odur.

2. Şanı yüce Allah, İsrâiloğulları'nı çağdaşları olan bütün âlemlere üstün kılmış olmakla birlikte onlar Allah'ın nimetlerine nankörlükle ve inkâr ile karşılık verdiklerinden bu üstünlükleri sona ermiştir.

3. Şanı yüce Allah, İbrahim (aleyhis selâm)'a Kâbe'yi maddî ve manevî her türlü pislikten temizlemesini emretmekle onun üstün konumuna ve Allah'ın onu şerefli kıldığına bir işarettir.

وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰهٖيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰعٖيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ
مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ ﴿١٢٧﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ
وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَٓا اُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَاَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا
اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحٖيمُ ﴿١٢٨﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فٖيهِمْ رَسُولًا
مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَيُزَكّٖيهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ ﴿١٢٩﴾ وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ
اِبْرٰهٖيمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا
وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحٖينَ ﴿١٣٠﴾ اِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ اَسْلِمْ
قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمٖينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصّٰى بِهَٓا اِبْرٰهٖيمُ بَنٖيهِ
وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدّٖينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَٓاءَ اِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ
الْمَوْتُ اِذْ قَالَ لِبَنٖيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدٖي قَالُوا نَعْبُدُ
اِلٰهَكَ وَاِلٰهَ اٰبَٓائِكَ اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ اِلٰهًا وَاحِدًا
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾ تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

127- "Hani İbrahim ve İsmail o Evin temellerini..." Kavâ'id, kaide'nin çoğulu olup üstündeki yapıya temel ve asıl teşkil eder. Temellerin yükseltilmesi ise temellerin üzerine bina kurmak demektir. **"...birlikte yükseltiyorlardı: Rabbimiz bizden kabul buyur. Şüphesiz Sen işitensin, hakkıyla Bilensin."**

128- "Rabbimiz ikimizi de Sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da yalnız Sana teslim olmuş bir ümmet (yarat) **ve bize menâsikimizi göster."** Hacımızın belli başlı alâmetlerini yahut da şer'î hükümlerini tanıt. **"Tevbelerimizi kabul buyur. Çünkü Sen tevbeleri pek çok kabul edensin.** (Mü'minleri) **hakkıyla esirgeyensin."**

129- "Rabbimiz! Onların" Müslüman ümmetin **"arasında kendilerinden onlara âyetlerini okuyan, onlara kitabı ve hikmeti"** sünneti ve Kur'ân'ı anlamayı **"öğreten, onları arındıran"** şirkten, masiyetlerden ve bütün pisliklerden tertemiz eden **"bir peygamber gönder. Çünkü Sen"** kesinlikle yenik düşürülemeyen galip gelen **"Azizsin"** her bir şeyi hikmet ve takdir ile yapan **"Hakîmsin."**

130- "Kendini bilmezden başka kim İbrahim'in milletinden" onun sünnetinden ve izlediği yoldan **"yüz çevirebilir?"** Burada soru inkâr anlamındadır. Yani aklı başında olanlar arasında apaçık hakka rağbet etmeyecek, ondan yüz çevirecek hiç kimse bulunmaz. **"Andolsun ki Biz onu dünyada beğenip seçmişizdir."** Onu sınamışızdır. **"O, âhirette de muhakkak salihlerdendir."**

131- "Hani Rabbi ona teslim ol" Allah'a itaat et ve dinini yalnızca O'na halis kıl **"dediği zaman o da: Âlemlerin Rabbine teslim oldum, demişti."**

132- "İbrahim de bunu" yani bu sünneti ve yolu ya da Âlemlerin Rabbine teslim oldum şeklindeki bu sözü **"oğullarına vasiyet etti, Yakub da** (dedi ki)**: Oğullarım! Allah sizin için bu dini"** İslâm'ı **"beğenip seçti. O halde siz ancak Müslümanlar olarak can verin."**

133- "Yoksa siz ölüm Yakub'a gelip çattığı zaman" yani Yakub (aleyhisselâm)'ın ölümü oldukça yaklaştığı sırada **"orada hazır mıydınız? Hani o, oğullarına: Benden sonra siz neye ibadet edeceksiniz, dediği zaman onlar: Senin ilâhına ve ataların İbrahim, İsmail, İshak'ın ilâhına, bir tek olan ilâha ibadet edeceğiz. Biz O'na teslim olmuşuzdur, demişlerdi."**

134- "İşte onlar bir ümmetti, gelip geçti." Yok olup gittiler. **"Onların kazandıkları kendilerinin"** işledikleri hayrın sevabı onların **"sizin kazandıklarınız da sizindir ve siz onların işlediklerinden sorumlu olmayacaksınız."**

Bakara 127-134. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler İbrahim (aleyhisselâm)'ın Kâbe-i Muazzama'yı inşa etmesini, İsmail (aleyhisselâm)'ın da bu inşaat işinde ona yardımcı olduğunu, her ikisinin de bu amellerinin kabul edilmesi için dua ettiklerini, yüzlerini Allah'a teslim ettiklerini ve Allah'ın, soylarından gelecekler arasında hidâyete ileten, öğreten ve temizleyip arındıran bir Resûl göndermesini dua ettiklerini zikretmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin sonradan ortaya çıkardıkları ve İbrahim (aleyhisselâm)'ın dinine aykırı olan şirki reddetmektedir. Çünkü İbrahim (aleyhisselâm) Rabbinin emrini kabul etmiş, O'na boyun eğmiş, kendisinden sonra gelecek evlatlarına da bu dine (İslâm'a) bağlı kalmalarını tavsiye etmişti. Yakub (aleyhisselâm) da aynı şekilde oğullarına bunu tavsiye etmişti.

3. Âyet-i kerimeler -İsmail (aleyhis selâm)'ın oğulları olan- müşrik Araplara ve İshak'ın oğulları olan İsrâiloğulları arasından kâfir olanlara karşı şunu delil getirmektedir: Yakub (aleyhisselâm) ölümü yaklaşınca kendi oğullarına ortak koşmaksızın bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmelerini tavsiye etmişti. Bununla birlikte de bir kimsenin bir başkasının günahını taşımayacağını da açıklamaktadır.

Bakara 127-134. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın nezdinde sevabın ölçüsü iman ve salih amellerdir. Nebilerin ve salihlerin soyundan gelmek değildir.

2. Evladın babasına gücünün yeteceği işlerde yardımcı olması, yüce Allah'ın emirlerini yerine getirmekte de ona yardım etmesi görevidir.

3. İslâm, bütün Nebi ve Resûllerin bütün insanlığa tavsiye ettikleri dindir.

4. Kâbe, İbrahim (aleyhisselâm) onu bina etmeden önce de vardı. İbrahim (aleyhisselâm)'ın bütün yaptığı ise Kâbe'yi şanı yüce Rabbinin kendisine emrettiği şekilde ilk temelleri üzerine bina etmekten ibarettir.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ اِبْرٰهٖمَ
حَنٖيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿١٣٥﴾ قُولُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا
اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَا اُوتِيَ مُوسٰى وَعٖيسٰى وَمَا اُوتِيَ
النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ فَاِنْ اٰمَنُوا بِمِثْلِ مَٓا اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْاۚ
وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا هُمْ فٖي شِقَاقٍۚ فَسَيَكْفٖيكَهُمُ اللّٰهُۚ وَهُوَ
السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُۜ ﴿١٣٧﴾ صِبْغَةَ اللّٰهِۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةًؗ
وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾ قُلْ اَتُحَٓاجُّونَنَا فِي اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْۚ وَلَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْۚ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَۙ
﴿١٣٩﴾ اَمْ تَقُولُونَ اِنَّ اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْاَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰىۜ قُلْ ءَاَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمِ اللّٰهُۜ
وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللّٰهِۜ وَمَا اللّٰهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾ تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْۚ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

135- **"Yahudi ve Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız, dediler. De ki: Hayır, Hanif"** yani bâtıl dinden uzaklaşıp dosdoğru bir şekilde hak dine yönelen **"olarak İbrahim'in dinine** (uyarız). **O, müşriklerden değildi."**

136- **"Deyin ki: Biz Allah'a ve bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Esbât'a"** sıbt'ın çoğulu olup bunlar Yakub (aleyhisselâm)'ın torunlarıdır. On iki torun idiler. **"indirilene, Musa'ya, İsa'ya verilenlere ve bütün peygamberlere Rabbleri tarafından verilenlere iman ettik. Birini diğerinden ayırt etmeyiz."** Yani onların bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmeyiz. Hepsine iman ederiz. **"Biz O'na teslim olmuşlarız."**

137- **"Artık eğer onlar da sizin buna iman ettiğiniz gibi iman ederlerse muhakkak hidâyet bulurlar ve şayet yüz çevirirlerse"** iman etmeyecek olurlarsa **"onlar mutlaka apaçık bir ayrılığa"** muhalefet ve düşmanlık içine **"düşerler. Onlara karşı Allah sana yeter."** Onların kötülüklerine karşı Allah sana yetecektir. **"O her şeyi işitendir, her şeyi bilendir."**

138- **"Allah'ın boyası..."** Yani Allah'ın dinine ya da Allah'ın fıtratına sımsıkı sarılın. **"Kimin boyası Allah'tan daha güzel olabilir! Biz yalnız O'na ibadet edenleriz."**

139- **"De ki: Bizimle Allah hakkında mı çekişiyorsunuz"** tartışıyorsunuz? **"Hâlbuki O, bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız sizedir. Biz O'na** (dinimizi) **hâlis kılanlarız."** Amelimizi yalnızca Allah için yaparız.

140- **"Yoksa siz: Muhakkak İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve oğulları Yahudi yahut Hıristiyan idi, mi diyorsunuz?"** İddianız bu mudur ey kitap ehli! **"De ki: Siz mi daha iyi bilirsiniz yoksa Allah mı? Yanında Allah'tan bildiği bir şahitliği gizleyenden daha zalim kim olabilir?"** Tevrat ve İncil'de Resûlullah (sallâhu aleyhi ve sellem)'in müjdesini ihtiva eden âyetleri gizleyen yahut da yüce Resûllerin Yahudi ve Hıristiyan olmayıp İslâm üzere olduklarına dair şahitliği gizleyenden daha zalim hiç kimse olamaz. **"Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir."**

141- **"Onlar bir ümmetti gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandığınız sizindir ve siz onların işlediklerinden sorumlu olmayacaksınız."** Kıyâmet gününde onların dünyada yapıp ettiklerinden ötürü siz sorumlu tutulmazsınız.

Bakara 135-141. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler bazı Yahudilerle bazı Hıristiyanların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara Yahudiliğe ve Hıristiyanlığa onları davet edip çağırdıklarında neler söylediklerine işaret ettikten sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine: "Hayır, biz Hanif olarak İbrahim'in dinine (uyarız)" demesini emretmektedir. Yani bizler bütün Resûllere imanı emreden dosdoğru İslâm dininden başkasına uymayacağız.

2.Sonra yüce Allah, Nebisine Allah'ın tevhidi, O'na ihlâs ile amel edip emirlerine uymak hususunda müşriklerin tartışmalarına cevap verip geri çevirmesinin yolunu göstermektedir. Ayrıca yüce Allah kitap ehlinin İbrahim ve ondan sonra sözü geçen Nebilerin ve Esbât'ın (torunların) hepsinin Yahudi ya da Hıristiyanlık dini üzere oldukları şeklindeki iddialarını da reddetmektedir. Aynı zamanda onları hakkı gizlemeleri ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın Resûlü olduğunu onların da okudukları Allah'ın Kitabında geçtiği üzere Allah'ın yanında geçerli olan dinin İslâm olduğunu gizleyip saklamaları dolayısıyla azarlamakta, onları önceki Nebilerle salihlerin soyundan gelmelerinin, Allah'ın yolu olan İslâm dinine uygun yol almadıkları takdirde kendilerine hiçbir faydasının olmayacağını belirterek tehdit etmektedir.

Bakara 135-141. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1.Kitap ehlinin, hidâyetin (doğru yolu bulmanın) Yahudiliğe ve Hıristiyanlığa uymaya bağlı olduğunu ileri sürmeleri bâtıl bir iddiadır. Çünkü Allah'ın yanında geçerli olan din İslâm'dır.

2.Allah'ın dini bir olduğu gibi bütün Nebilerin çağrısı da birdir. O da şanı yüce Allah'ı tevhid etmektedir. İbrahim (aleyhisselâm) da ondan sonra gelen İsmail, İshak, Yakub ve Esbât da (onlara selâm olsun) hep böyle inanmışlardır. Sonunda onlar aynı akideyi Musa ve İsa'ya teslim etmişlerdir. Sonra da son olarak bu İbrahim (aleyhisselâm)'ın Müslüman mirasçılarına ulaşmıştır. Buna göre bu biricik akide üzerinde dosdoğru duran kimse bu akideyi miras alandır, bu akidenin sözlerini ve müjdelerini de miras alır. Bunun dışına çıkıp İbrahim'in dininden yüz çeviren kimseler ise Allah'ın ahdinin dışına çıkmış olur. Bu şerefli nebevi ahit dolayısıyla bu mirasçılığını da yitirip kaybetmiş olur.

سيقول السفهاء من الناس ما ولىهم عن قبلتهم التي
كانوا عليها قل لله المشرق والمغرب يهدي من يشاء
إلى صراط مستقيم ﴿١٤٢﴾ وكذلك جعلناكم أمة وسطا
لتكونوا شهداء على الناس ويكون الرسول عليكم
شهيدا وما جعلنا القبلة التي كنت عليها إلا لنعلم من
يتبع الرسول ممن ينقلب على عقبيه وإن كانت لكبيرة
إلا على الذين هدى الله وما كان الله ليضيع إيمانكم إن
الله بالناس لرؤف رحيم ﴿١٤٣﴾ قد نرى تقلب وجهك
في السماء فلنولينك قبلة ترضىها فول وجهك شطر
المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره
وإن الذين أوتوا الكتاب ليعلمون أنه الحق من ربهم
وما الله بغافل عما يعملون ﴿١٤٤﴾ ولئن أتيت الذين أوتوا
الكتاب بكل آية ما تبعوا قبلتك وما أنت بتابع قبلتهم
وما بعضهم بتابع قبلة بعض ولئن اتبعت أهواءهم
من بعد ما جاءك من العلم إنك إذا لمن الظالمين ﴿١٤٥﴾

142- **"İnsanlardan bir takım beyinsizler"** sefih (beyinsiz), bu lafzın (süfehâ'nın) tekilidir. Sefihlik ise hilm denilen halin zıddıdır. Sefihlik aklın eksik olmasının bir sonucu olan hafiflik ve bayağılık demektir. Sefihlerden (beyinsizlerden) kasıt, Arap müşrikleri Yahudi hahamları ve münafıklardır. Buna göre âyet kıblenin değiştirilmesini kabul etmeyen herkes hakkında geneldir. **"Onları daha önce yöneldikleri kıblelerinden"** kıble insanın namazda yüzünü döndüğü taraftır. Yani Beytü'l-Makdis'e yönelmekten **"döndüren"** başka tarafa yönelmelerine sebep olan **"nedir, diyecekler. De ki: Doğu da batı da Allah'ındır. O, dilediği kimseyi doğru yola iletir."**

143- **"Böylece sizi vasat"** insanların en hayırlılarından, aşırıya da gitmeyen eksik de kalmayan, adaletli **"bir ümmet kıldık. Bütün insanlara karşı şahitler olasınız. Bu peygamber de size karşı şahit olsun diye. Senin hâlâ yöneldiğin kıbleyi ancak o peygambere** (sana) **uyanları, ayağının iki ökçesi üzerinde geri dönenlerden"** haktan uzak durup dönen ve İslâm'dan irtidad eden kimselerden **"ayırt edelim diye kıble yaptık. Gerçi elbette bu büyük"** nefislere ağır gelen zor **"bir iştir. Ancak Allah'ın hidâyete ilettiği kimseler için değil. Allah imanınızı"** Beytü'l-Makdis'e yönelerek kıldığınız namazları **"boşa çıkaracak değildir. Gerçekten Allah insanlara Raûftur, merhametlidir."**

144- **"Biz yüzünü göğe doğru evirip çevirmeni"** oraya doğru ardı arkasına dönüp bakmanı **"elbette görüyoruz. Onun için andolsun seni hoşnut olacağın bir kıbleye döndüreceğiz."** Senin o tarafa doğru yönelmene imkân vereceğiz. İşte bu, yüce Allah'ın Resûl-i Ekremine sevdiği kıble olan Kabe-i Muazzama'ya yönlendirileceğine dair bir müjdedir- **"Artık yüzünü Mescid-i Haram'a"** Kâbe tarafına, onun bulunduğu cihete **"doğru çevir. Siz de nerede bulunursanız yüzlerinizi o yöne çeviriniz. Şüphe yok ki kendilerine kitap verilenler"** maksat Yahudi hahamları ile Hıristiyan âlimleridir **"bunun"** kıblenin değiştirilmesinin **"Rablerinden gelen bir hak olduğunu pek iyi bilirler."** Çünkü bu gerçek onların kitaplarında yazılıdır. **"Allah onların yapageldiklerinden gafil değildir."**

145- **"Andolsun ki sen kendilerine kitap verilenlere her türlü âyeti"** mucize ve delili

"getirsen bile onlar yine senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblelerine uyacak değilsin." Çünkü ey Muhammed! Sen ancak Allah'ın emrine, O'na itaate, O'nun rızasına uymaya sımsıkı sarılırsın. Sen hiçbir zaman bütün hallerinde onların hevâ ve heveslerine uymazsın. **"Esasen onlar da biri diğerinin kıblesine uymaz. Andolsun ki sana gelen bunca ilimden sonra onların hevâlarına uyarsan o zaman muhakkak zulmedenlerden olursun."**

Bakara 142-145. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetlerde söz, kıblenin Beyt-i Makdis'den Kâbe-i Muazzama'ya döndürülmesi olayı etrafında dönmektedir. Bu ise Kâbe'ye yönelmeyi arzu eden Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in duasının kabulünün bir neticesidir. Çünkü Kâbe İbrahim (aleyhisselâm)'ın kıblesidir. Âyetler aynı zamanda saptırıcı Yahudi, müşrik ve münafıkların söyleyeceklerini de açığa çıkarmaktadır.

2. Aynı zamanda âyet-i kerimeler Allah'ın mü'minleri kendileri dışındaki diğer din mensuplarından üstün kıldığını ve onları adaletli ve hayırlı bir ümmet yaptığını dile getirmektedir. Böylelikle Kıyâmet gününde onlar Nebilerin Allah'ın risaletini tebliğ ettiklerine dair şahitlik etsinler. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de onların lehine iman ettiklerine ve getirdiği Hanif dine de uyduklarına şahitlik etsin.

3. Sonra yüce Allah, Nebisine kıblesini Kâbe'ye çevirmesinin ancak insanlara imanı üzere sebat eden ile dini hakkında şüphe ve tereddütte bulunanları ayırt edip, açıkça ortaya çıkarmak hikmeti ile gerçekleştiğini beyan etmektedir.

4. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara namazlarında Mescid-i Haram'a doğru yönelmelerini emretmekte ve kitap ehlinin aslında bunun Nebisinin üzerine indirilmiş hakkın kendisi olduğunu bildiklerini fakat buna rağmen zayıf mü'min kimseleri dinleri hakkında şüpheye düşürmeye gayret gösterdiklerini de açıklamaktadır.

5. Sonra âyetler Yahudilerin küfür ve inatlarını, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında bildiklerine aykırı hareket edip getirdiklerine uymadıklarını da beyan etmektedir.

Bakara 142-145. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mülkün tamamı ve bütün cihetler yalnız Allah'ındır. Bunların hepsini yaratan ve onlara malik olan O'dur. Bu sebeple kıblenin bir taraftan bir başka tarafa döndürülmesinde ona itiraz söz konusu olamaz.

2. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmeti, ümmetlerin en faziletlisidir. Bundan ötürü yüce Allah bu ümmeti Kıyâmet gününde bütün yaratılmışlara karşı şahitlik yapmak için seçmiştir.

3. Kıblenin değiştirilmesi, samimi mü'min ile günahkâr münafığın birbirinden ayırt edilmesi için insanların imanlarının sınandığı bir olaydır.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve ashabının Kâbe-i Muazzama'ya duydukları sevgi, vatan sevgisi, anıların bulunduğu yerlere özlem duymak da (âyetlerden anlaşılan bir husustur).

الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَاءَهُمْ وَاِنَّ
فَرِيقاً مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾ اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾ وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا
فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللّٰهُ جَمِيعاً
اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ
وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا
اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ
شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ
شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا
مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِاُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ
وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ كَمَا اَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً مِنْكُمْ
يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَاذْكُرُونِي
اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

146- "Kendilerine kitabı verdiklerimiz onu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Bununla birlikte içlerinden bir grup bilip durdukları halde yine de mutlaka hakkı gizlerler."

147- "Hak Rabbinden gelendir. O halde sakın şüphecilerden" hakkı bildikleri halde onların bu hakkı gizlediklerinde şüphe edenlerden **"olma."**

148- "Herkesin yüzünü kendisine döndürdüğü" yöneldiği **"bir yönü"** kıblesi **"vardır. Öyle ise siz de hayır işlerinde birbirinizle yarışın. Nerede olursanız Allah tümünüzü bir araya getirir."** O, cesetleriniz darmadağın olmuş olsa dahi sizi yerden toplamaya kâdirdir. Kıyâmet gününde de aranızda ayırt edici hükmünü verecektir. **"Şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir."**

149- "Hangi yerden (yola) **çıkarsan yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Elbette ki bu Rabbinden gelen mutlak bir haktır. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir."**

150- "Hangi yerden çıkarsan yüzünü Mescid-i Haram'a döndür. Siz de her nerede olursanız yüzlerinizi o yöne döndürün. Tâ ki insanlar arasından zulmedenlerin dışında" Yahudilerin ve benzerleri olan inatçılar dışında **"size karşı bir delilleri kalmasın. O halde onlardan korkmayın, benden korkun. Tâ ki size olan nimetimi"** sizi Kâbe'ye dönme emrini vermek sûreti ile hidâyetimi **"tamamlayayım ve doğru yola gelebilesiniz."**

151- "Nitekim aranızda içinizden size âyetlerimizi" Kur'ân'ı **"okuyan sizi"** küfürden, masiyetlerden, pisliklerden **"arındıran"** tertemiz eden **"size kitabı ve hikmeti"** Kur'ân'ı, sünnetleri ve din hakkındaki fıkhı (bilgileri) öğreten, **"bilmediğiniz şeyleri"** ancak vahiy yolu ile bilebileceğiniz hususları **"size bildiren sizden bir peygamber gönderdik."** Ve böylelikle bu Resûlü size göndermek sûreti ile dünyada üzerinizdeki nimeti tamamlamış olduk.

152- "Öyle ise" itaatle, dua etmekle, özür dileyip tevbe etmekle, ihlâs ile **"beni anın ki ben de sizi"** mağfiretle yahut övgü ile, bağışlarda bulunmakla, duaları kabul etmekle, affetmekle, kurtarmakla, cehennemden korumakla **"sizi anayım. Ve Bana şükredin, nankörlük etmeyin"** nimetlerimi görmezlikten gelmeyin, inkâr etmeyin.

153- "Ey iman edenler! Sabırla ve namazla yardım dileyin." Dünyevî ve uhrevî ihtiyaçların karşılanması için bu yolla yüce Allah'tan yardım isteyin.

Bakara Sûresi 146-153. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah kitap ehli bilginlerinin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine getirdiklerinin doğru olduğunu ve onun niteliklerini bildiklerini haber vermektedir. Onlar bunu tıpkı onlardan herhangi birisinin kendi oğlunu herkesin çocukları arasında tanıdığı gibi tanımakta fakat yine onlardan bir kısmı bu bildiklerini gizlemektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'tan yeryüzünün neresinde olunursa olunsun Mescid-i Haram'a yönelme emrini vermekte, bunun Allah'tan gelen, onun sevdiği ve hoşnut olduğu hak olduğunu da bildirmektedir. Böylelikle herhangi bir kimsenin aleyhte bir delili olamaz ve mü'minlerin de Rabblerinden başkasından korkmaları caiz değildir.

3. Sonra mü'minlere Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i peygamber olarak göndermesi sûreti ile ihsan etmiş olduğu nimetini hatırlatmaktadır. Bu Resûl onlara Allah'ın âyetlerini okuyor, kendilerine Kur'ân'ı, sünneti ve din hakkında gerekli bilgileri Rabblerini anıp O'na şükretmelerini, onun lütuf ve ihsanlarını inkâr etmemelerini öğretiyordu. Ve şüphesiz Allah da kendisini anan kimseleri anar.

4. Sonra âyetler Allah'ın mü'min kullarına dünyevî ve uhrevî bütün işleri hususunda sabır ve namaz ile yardım dilemeleri için seslenmektedir.

Bakara Sûresi 146-153. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minlerin ölüm kendilerine gelmeden önce hayır ve itaatler işlemekte birbirleri ile yarışmaları bir görevdir.

2. Mü'min, Allah'tan başka kimseden korkmaz. Çünkü o, gücün bütünü ile Allah'a ait olduğunu bilir.

3. Nimetin tam ve mükemmel olması, iman etmek ve imanın mü'minlerden istediklerini yerine getirmektir.

4. Yüce Allah'ın emrine uyarak bütün hususlarda sabır ve namaz ile yardım istenmelidir. Nitekim Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de zor her hangi bir hal ile karşı karşıya kaldı mı namaza sığınırdı. Yani ona herhangi bir iş zor ve ağır gelecek olursa derhal namaza sığınır ve namaz ile karşılaştığı musibete karşı yardım ve destek alırdı. Çünkü namaz ile o rahat bulur, üzüntü ve kederi ortadan kalkardı. *"Haberiniz olsun ki kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."* (Ra'd, 28) buyurmaktadır.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتٌ بَلْ اَحْيَاءٌ وَلٰكِنْ
لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ
وَنَقْصٍ مِنَ الْاَمْوَالِ وَالْاَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ
﴿١٥٥﴾ اَلَّذِينَ اِذَا اَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ
﴿١٥٦﴾ اُولٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَاُولٰئِكَ
هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾ اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ
فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ اَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا
وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَاِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ
مَا اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدٰى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ
فِي الْكِتَابِ اُولٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللّٰهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴿١٥٩﴾
اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَاَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَاُولٰئِكَ اَتُوبُ عَلَيْهِمْ
وَاَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
اُولٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلٰئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾
خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٦٢﴾
وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

154- **"Allah yolunda öldürülenler"** şehitler **"için ölüler demeyiniz. Aksine onlar diridirler fakat siz anlayamazsınız."**

155- **"Andolsun ki sizi"** size rahmetimizden ötürü **"biraz korku, biraz açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden yana eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele."**

156- **"Onlar kendilerine bir musibet gelip çattığında: Muhakkak Biz Allah'ınız ve muhakkak biz O'na dönücüleriz, derler."**

157- **"İşte Rabblerinden bir salavât"** yani mağfiret, rahmet ve lütuf a **"ve bir rahmet hep onların üzerindedir. Ve onlar doğru yola erenlerin ta kendileridir."**

158- **"Şüphe yok ki Safâ ile Merve Allah'ın alâmetlerindendir."** Safâ ile Merve Beyt-i Haram'a yakın iki dağın (tepenin) adıdır. Burada şe'âir: şiârlar ise Hac ve Umre'de Allah'ın dininin alâmetleri demektir. **"Her kim Beyti"** Beyt-i Atik olan Kâbe-i Muazzama'yı **"Hac eder"** Beyt-i Atik'e gider **"yahut Umre yaparsa"** Kâbe-i Muazzama'yı meşru olan şekilde ziyaret ederse **"onları güzelce tavaf etmesinde"** aralarında sa'y yapmasında **"bir sakınca yoktur. Kim de gönül isteği ile bir hayır işlese"** her kim farz olan Hacından sonra nafile olarak Hac ve Umre yaparsa yahut da her ne hayır işlerse **"gerçekten Allah şükredenlerin ecrini verendir, her şeyi hakkıyla bilendir.**

159- **"Muhakkak indirdiğimiz apaçık âyetlerimizi"** açık seçik delil ve belgelerimizi **"ve hidâyeti insanlara kitapta"** Tevrat'ta ya da semavî kitaplarda **"apaçık bir şekilde bildirdikten sonra gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lânet eder"** onları rahmetinden kovar **"hem de lânet edenler lânet eder."**

160- **"Ancak tevbe edenler, ıslâh edenler"** daha önce hakkı gizlemekle bozduklarını düzeltenler **"ve açıklayanlar"** Allah'ın indirdiklerinin gerçek şeklini insanlara açıkça bildirenler **"müstesnâ. Artık onların tevbelerini kabul ederim. Ben tevbeleri çokça kabul edenim, çok rahmet edenim."**

161- **"Muhakkak inkâr edip de kâfir olarak ölenler var ya işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üzerinedir."**

162- "İçinde sonsuzadek kalıcıdırlar. Ne üzerlerinden azap hafifletilir ne de" azaptan bir an dahi geciktirilmeleri sûreti ile **"süre verilir onlara."**

163- "İlâhınız tek bir ilâhtır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O Rahman'dır, Rahîm'dir ."

Bakara Sûresi 154-163. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Allah yolunda ölen şehitler Allah nezdinde diridirler, rızıklanırlar. Şüphesiz Allah kullarını korku, açlık, bazı malların elden gitmesi gibi çeşitli hafif belalar ile sınar. Sabredenler bu sınavı başarı ile bitirirler ve en büyük neticeyi elde ederek umduklarına ulaşırlar.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Safâ ile Merve arasında say yapmanın Hac ibadetlerinden bir ibadet olduğunu, bu hususta kusurlu hareket etmenin sahih olmadığını vurgulamaktadır. Umre'de de aynı husus söz konusudur.

3. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğuna ve onun Allah tarafından gönderilmiş bir Resûl olduğuna delil teşkil eden indirmiş olduğu âyetleri gizleyen kimselerin Tevrat'ı ve İncil'i değiştirenlerin kendileri olduğunu ve hem Allah'tan hem de lânet etme özelliğine sahip herkes tarafından lânetlenmeyi hak ettiklerini de açıklamaktadır.

4. Sonra Allah'a dönen ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman etmek sûreti ile durumunu düzelten kimseler için tevbe kapısını açmakta ve son olarak da Allah'ın birliğini ve ortaksız olduğunu ilan etmektedir.

Bakara Sûresi 154-163. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şehitler Allah nezdinde diridirler, rızıklanırlar. O halde mü'minlere Allah'ın kelimesini yüceltmek, dinlerinin ve vatanlarının yardımına koşmak için cihad etmek bir görevdir.

2. Şanı yüce Allah, kullarını korku ve açlık gibi çeşitli belalarla sınar. Sabredenler böyle bir sınavdan en büyük bir sonuç ile çıkarlar. Çünkü onlar böylelikle umdukları başarıyı elde ederler. Onlar belaya maruz kaldıkları vakit kendilerinin Allah'ın mülkü olduklarını, onun kulları olduklarını ve Allah'ın kendilerine dilediğini yaptığını itiraf ve kabul ederler. Bununla birlikte onlar dönüşlerinin yüce Allah'a olacağından da kesinlikle emindirler. O halde zorluk ve sıkıntı hallerinde Müslümana düşen görev sabırlı olmaktır.

3. Farzdan ayrı olarak tatavvu (nafile) olarak Hac ve Umre yapmak imanın kemalinin göstergelerindendir. Aynı şekilde farzlardan ayrı olarak yapılan bütün hayırlı ameller ve Allah'a yakınlaştırıcı çeşitli ibadetler de böyledir.

4. Yahudiler ve Hıristiyanlar Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini iyice bildikleri halde gizlediler. Bundan maksatları ise insanların O'na iman etmelerini engellemekti. İşte bu sebeple bilgiyi gizlemek Allah'ın ilim adamlarına yüklediği sorumluluk olan emanete hainlik etmektir. O halde faydalı bir bilgi öğrenen bir kimsenin gereğince amel etmesi ve onu başkasına öğretmesi bir görevdir.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا
أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ
الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
﴿١٦٤﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ
كَحُبِّ اللّٰهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ
الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا
الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ
أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُا مِنَّا كَذٰلِكَ يُرِيهِمُ اللّٰهُ
أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾
يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ
بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

164- **"Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün değişmesinde"** sağlam bir düzen ile arka arkaya gelip bir birlerini izlemelerinde, artıp eksilmeleri sûreti ile değişiklik göstermelerinde **"insanlar için faydalı şeylerle denizlerde akıp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip ölümünden sonra onunla yeryüzünü diriltiği"** yağmur ile ekini ve ağaçları canlandırdığı **"suda ve orada her çeşit canlıyı"** yeryüzünde hareket eden her bir varlığı **"üretip yaymasında, rüzgârları estirişinde"** rüzgârları farklı yönlerden ve farklı durumlarda estirmesinde **"ve gökle yer arasında boyun eğdirilmiş"** yüce Allah'ın kudreti ile emir altına alınmış **"olan bulutlarda aklını kullanan bir topluluk için nice âyetler"** Allah'ın kudretine delil teşkil eden pek büyük deliller ve belgeler **"vardır."**

165- **"İnsanlar içinde Allah'tan başkasını eş edinen"** Allah'tan başka kendilerine tapındıkları putlar, ortaklar ve benzer varlıklar edinen **"kimseler de vardır. Onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a sevgisi ise çok daha sağlamdır. Zulmedenler azabı görecekleri vakit kuvvetin bütünü ile Allah'ın olduğunu ve Allah'ın vereceği azabın gerçekten çok şiddetli olduğunu bir bilselerdi."**

166- **"O zaman kendilerine uyulanlar"** kendilerine uyulan başkanlar ve büyük tanınan kimseler **"uyanlardan"** taklit eden zayıf kimselerden **"hızla uzaklaşırlar. O azabı görmüş, aralarındaki bütün bağlar da kopup gitmiş olacaktır."** Dünya hayatında iken aralarında bulunan soy, arkadaşlık ve ahitleşme gibi bütün bağlar ve ilişkiler darmadağın olacaktır.

167- **"Uyanlar: Bizim için bir"** dünyaya **"dönüş olsaydı da bizden uzaklaşıp gittikleri gibi biz de onlardan uzaklaşırdık, derler. Böylece Allah amellerini aleyhlerindeki hasretler"** aşırı derecedeki pişmanlıklar **"halinde kendilerine gösterecektir ve onlar ateşten çıkacak da değillerdir."**

168- **"Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerden helâl ve temiz"** Allah'ın size helâl kıldığı ve nefislerinizin hoşuna gidip bedenlerinize ve akıllarınıza zarar vermeyen **"şeylerden helâl ve temiz olanlarını yiyin. Şeytanın adımlarına"** yollarına, izine ve amellerine **"uymayın."** Yani bu hususlarda ona aldanmayın. **"Çünkü o size apaçık bir düşmandır."** Size düşmanlığı gayet açıktır.

169- "O size ancak kötülüğü" masiyetleri, kişi için kötü olan ve onu rüsvây eden hususları **"hayâsızlığı"** büyük çapta çirkin olan işleri yani aklın ve şeriatin kabul edemeyeceği pek büyük günahları **"ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder."**

Bakara Sûresi 164-169. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın gökleri, göklerde bulunan yıldızlar ile birlikte yaratışındaki yerin, yerin üzerinde bulunan dağlar, yerdeki madenler, denizler ve ırmaklar ile birlikte yaratışındaki pek çok âyet ve belgeler ile bunların dışında diğer hususları sıralamaktadır.

2. Daha sonra bu âyetler, bazı insanların inançlarının ne kadar bozuk olduğunu ve akıllarının hiç de doğru dürüst çalışmadığını açıklamaktadır. Çünkü bunlar Allah'tan başkalarını Allah'a denk tutarlar -putlar gibi-. Sonra da onlara tapınır, tazim ederler. Böylelikle bunlar ile nimetler ihsan eden yaratıcıyı sevgi itaat ve tazim bakımından eşit görürler. Mü'minler ise müşriklerin kendi putlarını sevmelerinden daha çok Allah'ı severler. Eğer müşrikler kudretin sadece Allah'ın elinde olduğunu, Allah'tan başka tapındıklarının kendilerine hiçbir fayda sağlamayacağını bilselerdi kesinlikle en ileri derecede pişman olurlardı. Kıyâmet gününde ise tabi olanlar dünyada uydukları kimselerden -azabı görecekleri zaman- ayrılıp uzaklaşacaklardır.

Bakara Sûresi 164-169. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın yarattıkları ve onun kudretini ortaya koyan hususlar hakkında düşünmek nefisleri arındırır, ruhları yüceltir, imanı güçlendirir.

2. Kâfirler ve müşrikler zalimdirler. Çünkü onlar gücü sonsuz ve nimetlerin ihsan edicisi olan yaratıcıyı tapındıkları uydurma varlıklar ile sevgi, itaat ve tazim bakımından eşit gördüler.

3. Allah, hoş ve temiz şeyleri helâl kılmış, pis ve kötü olan şeyleri de haram kılmıştır. Bu sebeple şeriatin hoş gördüğü ve doğru nefislerin kabul edebileceği şeylerden olup yeryüzünde bulunanlardan yararlanıp helâl bir şekilde onları yemelerini insanlara yasaklamamıştır. Bu helâl şekil ise meşru herhangi bir yolla bunu elde edip kazanmaktır.

4. Şeytanların vesveselerinde uzak kalmaya, onun adımlarını izlememeye oldukça gayret göstermeliyiz. Bu sebeple Allah'ın haram kıldığını helâl görmemeli, helâl kıldığını da haram kılmaya kalkışmamalıdır.

170- **"Onlara: Allah'ın indirdiğine uyun, denildiği zaman onlar: Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız, derler. Ya ataları bir şeye akıl erdirememiş ve doğruyu bulamamış"** hakka yönelmemiş, aksine bilgisizce ve sapık kimseler olarak tasarruflarda bulunan kimseler **"idiyseler."**

171- **"O inkâr edenlerin durumu, bağırıp çağırıştan başka bir şey duymayanlara haykıran kimsenin haline benzer."** Hiçbir şey işitemeyen **"sağırdırlar"** onlara benzerler, hakkı söyleyemeyen **"dilsizdirler, kördürler, onun için akıl erdirmezler."**

172- **"Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin ve Allah'a şükredin. Eğer O'na kulluk ediyorsanız."**

173- **"O size ancak meyteyi"** yani şerîate uygun olarak kesilmeden canı çıkan hayvanı, akan **"kanı, domuz etini"** yani bütün parçaları ile domuzu **"bir de Allah'tan başkası adına kesileni"** kesilirken Allah'tan başkasının, put ve benzeri varlıkların adı anılarak kesileni **"haram kıldı. Fakat kim mecbur kalırsa saldırmamak"** zevk almak maksadı ile haram olanı istememek **"ve haddi aşmaksızın"** zaruret ihtiyacını karşılayan sınırı geçmeksizin "(yerse) **ona günah yoktur."** Bundan dolayı vebali olmaz. **"Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok esirgeyendir."**

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَٓا اَلْفَيْنَا
عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَاۜ اَوَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـٔاً وَلَا
يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذ۪ي يَنْعِقُ
بِمَا لَا يَسْمَعُ اِلَّا دُعَٓاءً وَنِدَٓاءًۜ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ
لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ اِنَّمَا
حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْز۪يرِ وَمَٓا اُهِلَّ بِه۪
لِغَيْرِ اللّٰهِۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۜ اِنَّ
اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٧٣﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَكْتُمُونَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ
الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِه۪ ثَمَناً قَل۪يلاًۙ اُو۬لٰٓئِكَ مَا يَأْكُلُونَ ف۪ي
بُطُونِهِمْ اِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا
يُزَكّ۪يهِمْۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿١٧٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ اشْتَرَوُا
الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِۚ فَمَٓا اَصْبَرَهُمْ
عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّۜ وَاِنَّ
الَّذ۪ينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَف۪ي شِقَاقٍ بَع۪يدٍ ﴿١٧٦﴾

174- **"Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi gizleyip de onu az bir pahaya"** değersiz bir şeye ve az miktardaki bir karşılığa **"değiştirenler, işte onlar karınlarında ateşten başka bir şey yemezler, Kıyâmet gününde Allah onlarla"** razı olacak bir şekilde **"konuşmaz. Onları temize çıkarmaz."** Günahlarının pisliklerinden arındırmaz, onları övmez **"onlar için acıklı bir azap vardır."**

175- **"Onlar hidâyete karşılık sapıklığı"** yani hidâyeti ve hakkı bırakarak dalâlet yolunda yürüyen Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayıp inkâr etmek sûreti ile **"mağfirete karşılık azabı satın alanlardır."** Yaptıkları bu çirkin işleri ve küfürleri sebebi ile azabı mağfirete tercih edenlerdir. **"Onlara ateşe karşı dayanma gücü veren nedir?"** Onlar kendilerini cehenneme götürecek olan masiyet işlere ne kadar da çok devam ediyorlar?

176- "Bunun sebebi, Allah'ın kitabı hak ile indirmesi" Allah Resûlü Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) de ondan önceki bütün Nebilere de kitaplarını hakkı hak olarak göstermek ve bâtılı da ortadan kaldırmak için indirmiş olması"**dır. Muhakkak ki Kitap hakkında anlaşmazlığa düşenler elbette uzak bir ayrılık"** haktan oldukça uzak bir çekişme ve ayrılık **"içindedirler."**

Bakara Sûresi 170-176. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler, bu kâfirlerden Allah'ın indirdiği vahye uymaları ve inatlarını terk etmeleri istenecek olursa onların bâtılları üzerinde atalarından ve dedelerinden aldıkları miras üzerinde -hata içerisinde olsalar dahi- ısrar ettiklerini ve böylelikle bilgisizce ve dalâlet içerisinde tasarrufta bulunduklarını açıklamaktadır.

2. Âyet-i kerimeler, davetçilerin kâfirlere karşı takındıkları tutumu ile buna karşılık bu kâfirlerin onlardan ve onların davetlerinden yüz çevirişlerini, davarlarını çağırıp onlara bağıran, buna karşılık davarlarının da hiçbir şey anlamadan sadece bağırıp çağırışını işiten davarlara seslenen kimsenin durumuna benzetmektedir. İşte kâfirlerin konumu budur.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler helâl olan yiyecekleri söz konusu etmekte, şanı yüce Allah'ın kullarına hoş ve temiz rızıkları helâl kıldığını, ancak zararlı ve kötü olan yiyecekleri de haram kıldığını, buna karşılık çaresizlik sebebi ile bu haram kılınanlardan bir şey yemek zorunda kalanın da hayatını koruyacak kadarı ile bunlardan yiyebileceğini ifade etmektedir.

4. Daha sonra âyetler Tevrat'ta sözü edilen şekli ile Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini gizleyenlerden ve onların karşı karşıya kalacakları cezadan söz etmektedir.

Bakara Sûresi 170-176. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yaratıcıya isyan hususunda yaratılmışa itaat yoktur. O halde yüce Allah'ın gazabına sebep olan herhangi bir hususta başkalarını taklit etmemeliyiz.

2. Hakkın davetini kabul etmeyenlerin durumu sağır, dilsiz ve kör hayvanların durumuna benzer. Bunlar akıllarını kullanamaz, düşünemez ve hiçbir şey anlamazlar.

3. Şükür, ibadetin gereklerindendir. Şükretmeyen bir kimse ne kadar kalkıp otursa, rükû ve secde yapsa da Allah'a ibadet etmiş olmaz

4. İbadeti Allah için ihlâsla yapmak samimi mü'minlerin niteliklerindendir.

5. Zaruret halinde insana Allah'ın haram kıldıkları şeylerden yemesi mübah olur. Leş ve benzerlerinden yemek gibi. Ancak bu durumda sınırın aşılmaması da şarttır.

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيّٖنَۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّه۪ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى
وَالْمَسَاكٖينَ وَابْنَ السَّبٖيلِۙ وَالسَّٓائِلٖينَ وَفِي الرِّقَابِۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ
وَاٰتَى الزَّكٰوةَۚ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عَاهَدُواۚ وَالصَّابِرٖينَ فِي
الْبَأْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَحٖينَ الْبَأْسِۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ صَدَقُواۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ
هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ
فِي الْقَتْلٰىۜ اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰىۜ
فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ اَخٖيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَاَدَٓاءٌ اِلَيْهِ
بِاِحْسَانٍۜ ذٰلِكَ تَخْفٖيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌۜ فَمَنِ اعْتَدٰى
بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ
يَٓا اُو۬لِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمْ اِذَا حَضَرَ
اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ اِنْ تَرَكَ خَيْرًاۚ اۨلْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبٖينَ
بِالْمَعْرُوفِۚ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقٖينَۜ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ
فَاِنَّمَٓا اِثْمُهُ عَلَى الَّذٖينَ يُبَدِّلُونَهُۜ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌۜ ﴿١٨١﴾

177- **"Namaz vaktinde yüzlerinizi doğuya ve batıya döndürmeniz birr demek değildir."** Birr, bol bol itaat yapmak, hayırlı işler işlemek demektir. **"Fakat asıl birr Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaba"** semavi kitaplara **"peygamberlere iman edenin mala olan sevgisine rağmen onu akrabaya, yetimlere, yoksullara, yolculara"** yani aile halkından uzak kalmış yolculara **"dilenenlere, kölelere"** köleleri kölelikten yahut esirlikten kurtarmaya **"verenlerin, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, ahitleşince ahitlerini yerine getirenlerin, sıkıntıda"** hastalık gibi insanlara canlarında gelip çatan musibet hallerinde **"hastalıkta ve savaşın kızıştığı"** Allah yolunda savaşıldığı **"zamanlarda sabredenlerin yaptığıdır. Sadakat gösterenler işte bunlardır. Takvâ sahibi olanlar da ancak bunlardır."**

178- **"Ey İman edenler! Öldürülenler hakkında üzerinize kısas yazıldı. Hür; hür olana, köle; köle olana, dişi; dişiye karşılıktır. Fakat kime kardeşi tarafından bir şey affolunursa"** yani öldürülenin velisi tarafından ona bir şey bırakılırsa; -ki bu da maktulün yakınlarının kasten öldürme halinde kısas yerine diyeti kabul etmeleri demektir- **"artık örfe uyarak istesin. O da ona güzellikle ödesin."** Yani maktulün yakınları tarafından katilin affedilmesinden ötürü katil de diyeti geciktirmeden, eksiltmeden ve zarar vermeye kalkışmadan ödesin. **"Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve esirgemedir. Kim bundan sonra haddi aşarsa onun için pek acıklı bir azap vardır."**

179- **"Ey olgun akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır."** Onunla, öldürenin de, öldürülenin de hayatı ve bütün insanların hayatı koruma altına alınır. Ey akıllarını doğru kullananlar **"olur ki sakınırsınız."**

180- **"Sizden birine ölüm gelip çattığı zaman eğer bir hayır bırakacaksa anneye, babaya ve yakın akrabaya maruf bir şekilde"** adaletle **"vasiyette bulunmak takvâ sahipleri üzerine bir hak olarak"** vasiyette bulunmak **"yazıldı"** vacip oldu.

181- **"Artık kim bunu işittikten sonra"**, yani vasiyeti bilen bir vasi ya da bir şahit bundan sonra **"değiştirirse günah"** bu değiştirmenin günahı, **"ancak onu değiştirenlerin boynunadır. Muhakkak Allah her şeyi işitendir, bilendir."**

182- "Kim vasiyet edenin hataya meylinden" bilmediği için ya da hata ederek haktan sapmasından **"yahut günaha düşeceğinden"** kasten bir zulüm yapacağından **"korkar da aralarını bulursa ona hiçbir günah yoktur. Şüphesiz Allah mağfiret edendir, merhamet edendir."**

Bakara Sûresi 177-182. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, kıblenin değiştirilmesi olayını Müslümanlar aleyhinde ağır bir şekilde konuşmaya, İslâm hakkında şüpheler uyandırmaya bir bahane edinen münafıklarla, Yahudilerin yaptıklarını reddetmektedir.

2. Sonra da kasten öldürme halinde kısası ve bu husustaki denkliği söz konusu etmektedir. Öyle ki aile ve toplumun yapısını korumak için başkası değil yalnızca katil kimse, o öldürülür. Maktulün yakınları kısası affedecek olurlarsa diyet almak da onların hakkıdır. Şanı yüce Allah'ın kısası bir hayat sebebi kıldığını da açıklamaktadır. Çünkü katil kişi eğer kısas yolu ile öldürüleceğini bilirse öldürmek istediği kimseyi öldürmekten uzak kalacaktır.

3. Sonra âyet-i kerimeler vefat etmeden önce anne babaya ve yakın akrabaya vasiyeti emr etmekte, vasiyette bulunanın herhangi bir kimseye zulmetmesi ya da hata etmesinden korkulması hali dışında vasiyetin değişikliğe uğratılmasından sakındırılmaktadır.

Bakara Sûresi 177-182. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hayır, doğuya ya da batıya dönmekten ibaret değildir. Hayır, ancak Allah'a ve âhiret gününe ve meleklere iman etmek ile âyet-i kerimede söz konusu edilen ve birr (iyilik) işlerinden sayılan amellerde söz konusudur.

2. Kısasın şer'i bir hüküm olarak belirlenmesi Müslümanların hallerinin ıslah edilmesi, toplumun tamamının mutluluğu ve güvenliği içindir. Aynı zamanda kısas işlenecek cinayetleri de azaltıcıdır.

3. Katilden başkasına haksızlık yapıp zarar vermek İslâm'ın savaş açtığı cahili taassublardan bir taassubtur.

4. Haksızlığın, zulmün ve saldırganlığın yayılmaması için kısasta denklik ve eşitlik gerekir.

5. Kısası veliyyülemr (yönetici/hâkim) uygular. Maktulün velileri uygulamaz. Böylelikle zulmetmeleri ve haklarından fazlasını almaya kalkışmaları önlenmiş olur.

6. Anne-babanın işini önemsemek, onları görüp gözetmek, onlarla güzel geçinmek dikkat edilmesi gereken bir husustur. Anne-baba kâfir iseler oğullarından miras almazlar. Onlara ikram olmak ve onların faziletlerini itiraf etmek üzere malının bir bölümünü onlara vasiyet etmek de onun görevidir.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا اَوْ اِثْمًا فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَٓا
اِثْمَ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٨٢﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذ۪ينَ مِنْ
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ اَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ
كَانَ مِنْكُمْ مَر۪يضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ
وَعَلَى الَّذ۪ينَ يُط۪يقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْك۪ينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَاَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذ۪ٓي اُنْزِلَ ف۪يهِ الْقُرْاٰنُ
هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ
مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَر۪يضًا اَوْ عَلٰى
سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ يُر۪يدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا
يُر۪يدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ
عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾ وَاِذَا سَاَلَكَ
عِبَاد۪ي عَنّ۪ي فَاِنّ۪ي قَر۪يبٌ اُج۪يبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَج۪يبُوا ل۪ي وَلْيُؤْمِنُوا ب۪ي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

183- **“Ey iman edenler! Oruç”** *sıyâm*, tan yerinin doğmasından güneşin batışına kadar niyet ile birlikte yemekten, içmekten ve cimâ' etmekten uzak durmaktır. **“Sizden öncekilere yazıldığı gibi”** önceki ümmetlere farz kılındığı gibi **“sizin üzerinize de yazıldı. Takvâ sahibi olasınız diye.”**

184- **“Sayılı günler olarak; sizden kim hasta yahut yolcu olursa, o günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun. Ona güç yetiremeyenler”**, yani oruca güçleri yetmekle birlikte ancak pek çok zorluk ve sıkıntılarla katlanabilenler -güçsüz kimseler uzun süre devam eden bir hastalığa yakalanmış olanlar, yaşlılar, sürekli ve meşakkatli olarak yaptıkları işlerinde bitkin düşen kimseler gibi- **“de bir fakir doyumu fidye versinler.”** *Fidye* herhangi bir ibadetteki eksiği ve kusuru sebebi ile kişinin kendisini mal ve daha başka bir şeyle sorumluluktan kurtarması demektir. Bir fakir doyumu fidye miktarı da her gün bir yoksulu iki öğün doyuracak kadardır. **“Bununla beraber kim fazladan hayır yaparsa”** yani tek bir yoksuldan fazlasını ya da yoksula yedirmesi gereken miktardan fazlasını yedirmesi ya da fidye ile birlikte oruç tutması söz konusu olursa **“işte bu, onun için daha hayırlıdır. Oruç tutmanız daha hayırlıdır, eğer bilirseniz.”**

185- **“O Ramazan ayı ki Kur'ân o ayda indirilmiştir. İnsanları hidâyete erdirmek”** hidâyet yolunu göstermek, insanlar için dünya ve âhirette hayır ve saadet olmak **“doğru yolu ve hak ile bâtılı ayırt eden hükümleri açıklamak üzere”** doğru yolu dalâletten, hakkı ve bâtılı birbirinden ayırmak üzere **“indirilmiştir. Sizden her kim aya erişirse”** Ramazan hilâlini görür yahut görüldüğünü öğrenirse **“orucunu tutsun. Kim de hastalanır yahut yolculukta olursa o günler sayısınca diğer günlerde** (tutsun). **Allah size kolaylık”** yükümlülükleri hafifletmek ve kolaylaştırmak **“diler. Güçlük”** işi sıkı tutmak ve zorluk çıkarmak **“istemez. Tâ ki böylelikle o sayılı günleri tamamlayasınız.”** Yani eğer şevval hilâlinin görülmesi sabit olmazsa Ramazan'ın gün sayısını otuza tamamlamalısınız. **“Sizi hidâyete erdirdiğine karşılık”** sizi İslâm'a iletmesi ve oruç ibadetini eda etmesi için size tevfikini ihsan etmesi dolayısıyla **“Allah'ı yüceltesiniz ve ta ki şükredesiniz.”**

186- **“Kullarım sana Beni sorarlarsa işte muhakkak Ben pek yakınım.”** Allah ile kullarından herhangi birisi arasında bir perde yoktur. **“Bana dua ettiğinde dua edenlerin duasına karşılık verir, kabul ederim. O halde onlar da çağrımı kabul etsinler. Bana iman etsinler. Olur ki doğru yola ulaşırlar.”**

Bakara Sûresi 183-186. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şanı yüce Allah önceki ümmetlere farz kıldığı gibi orucu mü'min kullarına farz kılmıştır. Böylelikle oruç tutan kimsenin Allah'a karşı takvâlı olma mertebesine ulaşması umulur. Daha sonra âyet-i kerimeler orucun sayılı günler olduğunu zikretmektedir ki bunlar da Ramazan ayının günleridir. Hasta ve yolcu olan kimselerin oruçlarını açıp oruç açtıkları gün sayısınca oruçlarını kaza etmeleri caizdir.

2. Ramazan ayı aynı zamanda Allah'ın insanlar için bir hidâyet, bir aydınlık, hakkı bâtıldan, helâli haramdan ayırt edici bir hüküm, dünya ve âhirette mutluluğa götüren bir yol olarak indirdiği Kur'ân-ı Kerim'in inişinin başladığı aydır. Aynı zamanda yüce Allah kullarına pek yakındır, dua edenlerin duasını kabul eder.

Bakara Sûresi 183-186. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Oruç tutmak insanın ruhunda Allah korkusunu, gizli ve açık hallerde onun gözetimi altında olduğu duygusunu geliştirir, mü'mini, amelini Allah için ihlâslı yapmak ve ona karşı takvâlı olmak esaslarına alıştırır.

2. Ramazan, Kur'ân-ı Kerim'in bu ayda inmesi, bu ayda orucun farz kılınması, Kadir Gecesi ve bu ayda sevapların kat kat verilmesi sûreti ile mübarek bir aydır.

3. İslâm'ın kolaylığı ve yüce Allah'ın oruç ve diğer farzlarda kullarına rahmet ve merhameti görülmektedir.

4. İman ve salih ameller duanın kabul edilmesi için bir şarttır. Allah da kullarına pek yakındır. Kendisine dua edenin duasını kabul eder.

5. Şanı yüce Allah hastaya, yolcuya ve mazeret sahibi olanlara oruç açmayı mübah kılmıştır. Nitekim yüce Allah oldukça yaşlı erkek ve kadınlara, müzmin hastalıklara yakalanmış olanlara oruçlarını açmayı mübah kılmıştır. Buna karşılık her bir gün için de bir yoksulu doyururlar. Bundan fazlasını yapan için de bu yaptığı hayırlıdır.

أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ
لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ
أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ
وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ
لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ
أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ
فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَٰلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾ وَلَا تَأْكُلُوا
أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا
فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾
يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ
وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ
الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ
يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

187- "Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak" cima ve cimaı çağrıştıran hallerde bulunmak **"size helâl kılındı. Onlar sizin elbiseniz",** kadınlarınız sizin için bir huzur yahut da haramdan sizi koruyan bir örtüdür, **"siz de onlar için bir elbisesiniz. Allah nefislerinize karşı hainlik ettiğinizi"** -burada hainlik, şehvetin oruç tutanın aleyhine olan işi yapmaya itmek için harekete geçmesi anlamındadır- **"bildiği için tevbenizi kabul etti, sizi affetti. Artık onlara yaklaşın"** oruç tutacağınız gecelerde tan yeri ağarmak sûreti ile orucun başlayacağı vakte kadar dilerseniz zevcelerinizle cima edin. **"Ve Allah'ın size takdir ettiğini isteyin."** Allah'ın size kısmet olarak verdiği nesli ve Allah'ın haram kıldığı yerden değil de sizin için yazıp helâl kıldığı yerden yaklaşmak sûreti ile isteyin. **"Fecrin beyaz ipliği siyah ipliğinden"** bu, uzunlamasına devam eden gece karanlığıdır -karanlık ve aydınlık, uzunlukları dolayısıyla beyaz ve siyah ipliğe benzetilmiştir- **"tarafınızdan seçilinceye kadar yiyin, için. Sonra orucu geceye kadar tamamlayın. Mescitlerde itikâfta bulunduğunuz zaman"** mescitlerde kalıp oradan (ibadet niyeti ile) ayrılmadığınız vakit **"kadınlarınıza yaklaşmayın. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Sakın onlara yaklaşmayınız. İşte Allah insanlara korunup sakınsınlar diye âyetlerini böylece açıklar."**

188- "Mallarınızı aranızda bâtıl yollarla yemeyin." Birbirinizin malını bu yolla yemeyin. Yani hırsızlık, gasp, rüşvet, faiz, kumar ve buna benzer bâtıl bir yolla ele geçirmeye kalkışmayın. **"Ve bilip dururken insanların mallarından bir kısmını günah ile yemeniz için onları hâkimlere vermeyin."** Yani bu malları rüşvet yolu ile hâkimlere verip böylelikle insanların size haram kılınan bir takım mallarını hak olmayan bir yolla rüşvet, yalan şahitlik, yalan yeminler ve buna benzer başka yollarla kesip almaya kalkışmayın.

189- "Sana hilâlleri soruyorlar. De ki: Onlar insanlar için bir de Hac için vakit ölçüleridir." Bunlarla insanlar orucun, zekâtın, Haccın ve bundan başka zamana bağlı işlerin vadelerini bilirler. **"İyilik evlere arkalarından girmeniz değildir. Fakat iyilik kişinin sakınmasıdır. O halde evlere kapılarından girin. Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz."**

Bakara Sûresi 187-189. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şanı yüce Allah'ın insanlara Ramazan gecelerinde kadınlarından yararlanmalarını mübah kıldığını, kadının erkeğin örtüsü ve huzur kaynağı olduğunu, erkeğin de kadın için örtü ve huzur kaynağı olduğunu, erkek ile eşi arasındaki bu ilişkilerin ise itikâf zamanında caiz olmadığını beyan etmektedir. Çünkü bu kişinin kendisini ibadete verdiği bir zamandır. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın emirlerine aykırı hareket etmekten ve haramları işlemekten sakındırmaktadır.

2. Sonra yüce Allah, mü'min kullarını insanların mallarını bâtıl yollarla yemekten sakındırmaktadır. Bu ise yanlış kanaat uyandıracak şekilde davranmak, hileli yollara sapmak, yalancılık gibi yollara bel bağlayarak hâkimlerin önünde mahkemeleşmek yolu ile olur. Şu kadar var ki, hâkimin hükmü esasen haram olan bir şeyi helâl kılmaz. Helâl olan bir şeyi de haram kılmaz.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler hilâllere dair sorulan soruya şanı yüce Allah'ın onları insanlar için ibadetlerinde karşılıklı ilişki ve ticaretlerinde vakit ölçüleri olarak tayin ettiğini belirterek cevap vermekte, arkasından da belli sebepler dolayısıyla evlere kapılarından girilecek yerde arka taraflarından girilmesi şeklindeki cahilî bir âdeti düzeltmekte ve bununla birlikte Allah'a karşı takvâlı olmak hususunda hayırlı yolu açıklamakta, kendilerine evlere kapılarından girmelerini ve kurtuluşa erebilmeleri için Allah'a karşı takvâlı olmalarını emretmektedir.

Bakara Sûresi 187-189. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Oruçlu kimselerin fecrin doğmasından az öncesine kadar gece boyunca yiyip içmeleri mübahtır. Sabah namazını kılmadan uyuyup kalmayalım diye ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bu husustaki sünnetini uygulamak için sahuru da ertelemek sünnettir.

2. Allah'ın sınırlarını aşmak, onun emir ve yasaklarını çiğnemek caiz değildir. Çünkü bu sınır ve emir ve yasaklar beşerîyetin hayrı içindir.

3. Asıl bırakılıp şekil ile ilgili meseleler sınırında durmamalıyız. Bizim her zaman için faydalı ve güzel olan şeye (birr'e) önem vermek görevimizdir.

4. Hilâllerin faydalarından birisi de oruç ve Hac gibi ibadetlerin zamanını karşılıklı ilişkilerin vadelerini, kadınların iddetini ve diğer hususları bilmek imkânını vermeleridir.

5. Eski düzende bulunan bazı hususları İslâm bırakmış olmakla birlikte, İslâm'ın buyrukları ile bağdaşmayan gelenek ve görenekleri de kaldırmıştır.

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ
وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى
يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾
فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ
وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾
الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ
فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ
الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ
أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ
الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ
مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى
الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ
وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

190- **"Sizinle savaşanlarla Allah yolunda siz de savaşın, aşırı gitmeyin. Şüphesiz ki Allah aşırı gidenleri sevmez."**

191- **"Onları nerede bulursanız"** nerede rastlarsanız, nerede yetişirseniz **"öldürün. Sizi çıkardıkları yerden"**, sizi Mekke'den çıkardıkları gibi **"siz de onları çıkarın. Fitne"** onların Harem bölgesinde yaptıkları dalâletler ve mü'minlere eziyet vermeleri **"katilden beterdir. Onlar sizinle Mescid-i Haram'da savaşmadıkça sakın siz de onlarla onun yakınında savaşmayın. Eğer onlar sizinle savaşırlarsa siz de onları öldürün. Kâfirlerin cezası işte böyledir."**

192- **"Bununla beraber eğer vazgeçerlerse** (siz de onları bırakın). **Şüphesiz Allah mağfiret edicidir, rahmet edicidir."**

193- **"Fitne"**, burada fitneden kasıt şirktir, **"kalkıncaya ve din Allah'ın oluncaya kadar"** Allah'ın dini diğer bütün dinlere üstün ve galip gelinceye kadar **"onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse artık zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur."**

194- **"Haram ay, haram aya karşılıktır."** Haram aydan kasıt, Allah'ın kendisinde savaşmayı haram kıldığı(aylar)dır. "Haram ayın haram aya karşılık olması" da şu demektir: Onlar haram ayda sizinle savaşacak olurlarsa siz de o ayda onlarla savaşınız. **"Hürmetler karşılıklıdır."** *Hurumât: Hurmetler:* Hurmet'in çoğuludur. Bu da çiğnenmesi helâl olmayan şey demektir. "Hürmetlerin karşılıklı olması" ise eşit olması ve yapılan fiile aynısı ile karşılık verilmesi demektir. **"Onun için size kim saldırırsa siz de tıpkı onların saldırdıkları gibi karşılık verin. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, takvâ sahipleri ile beraberdir."**

195- **"Allah yolunda infak edin, ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın ve ihsan edin. Muhakkak Allah ihsan edenleri sever."**

196- **"Hacı da Umre'yi de Allah için tamamlayın."** *Hac*, hac aylarında, hac ibadetini yapmak maksadıyla Beyt-i Harama gitmek demektir. Umre ise hac gibi belli aylarda yapılması kaydı olmaksızın senenin herhangi bir vaktinde ibadet kastı ile Beyt-i Harama gitmek demektir. **"Eğer alıkonulursanız"**, ihrama girdikten sonra bu ibadetleri tamamlamanız engellenirse, **"o halde kolayınıza giden kurbanlardan gönderin."** Beyt-i Harama hediye olarak gönderilen deve, inek ya da koyun türünden kurbanlık gönderin.

"Kurban yerine varıncaya kadar" yani bu gibi kurbanlıklar. kesilmelerinin helâl olduğu yere varıncaya kadar -bu yerler ise Harem yahut da alıkonulan yerdir- **"başlarınızı tıraş etmeyin. Artık içinizden her kim hastalanır yahut başında bir rahatsızlık bulunursa"** yani bundan dolayı başını tıraş ederse **"fidye olarak ya oruç tutmalı ya sadaka vermeli yahut kurban kesmelidir."** Burada kasıt. koyun kurban edilmesidir. **"Emin olduğunuz vakit ise, kim Hac zamanına kadar Umre'den faydalanmak isterse"** yani kim Hac aylarında Umre yapıp ondan sonra da ihramlı olmayan kimsenin yararlandığı şekilde hoş koku sürünmekten, kadın ve başka şeylerden de yararlanırsa **"kurbandan kolayına geleni kessin. Fakat kim bulamaz ise Hac günlerinde üç, döndüğünüz vakit de yedi gün olmak üzere tam on gün oruç tutsun. Bu, aile ikâmetgahı Mescid-i Haram'da olmayanlar içindir. Allah'tan korkun ki, gerçekten Allah'ın cezası pek çetindir."**

Bakara Sûresi 190-196. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere Allah yolunda savaşıp dinini aziz kılmayı emir buyurmakta ve onları saldırganlıktan sakındırmakta, müşrikleri de buldukları yerde öldürmelerini emretmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler müşriklerin mü'minlere yaptıkları eziyetin onlara yaptıkları işkencelerin, onları yurtlarından sürmenin, mallarını müsadere etmenin öldürmekten daha ağır olduğunu beyan etmekte, mü'minleri ise müşriklerin savaşa başlamaları hali dışında Mescid-i Haram'ın yakınında savaşmaktan sakındırmaktadır.

3. Aynı şekilde âyet-i kerimeler müşriklerin haram ayının hürmetini çiğnemeleri ve bu ayda Müslümanlarla savaşmaları halinde Müslümanların da yine dinlerini ve canlarını savunmak maksadıyla bu ayda onlarla savaşmakla yükümlü olduğunu beyan etmektedir. Böylelikle yapılan bir saldırganlığa misli ile karşılık vermiş olurlar. Bununla birlikte haddi aşmamaları ve kısasta zulme sapmamaları için kendilerine Allah'a karşı takvâlı olmalarını da tavsiye etmektedir.

4. Sonra yüce Allah dine yardım için canla cihadı emrettikten sonra mal ile cihadı da emretmekte, zayıflık göstermekten ve âcizlik gösterip teslim olmaktan da sakındırmaktadır.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler Hac ve Umre ibadetleri ile ilgili bazı hükümlere açıklık getirmektedir.

Bakara Sûresi 190-196. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, kimseyi İslâm'a girmek için zorlamaz. Ama Müslümanlardan dinlerini savunmalarını ister.

2. Mü'minin baskı, işkence ve sürgün edilmek sûreti ile fitneye maruz bırakılması öldürmek gibidir, hatta ondan da daha ağırdır.

3. Savaşırken kadın, zayıf ve çocuk gibi güçsüz kimselere saldırmak caiz değildir. İşte bu, İslâm'ın ne kadar müsamahakâr olduğunu daha da vurgulamaktadır.

4. Mal ile cihad etmek, can ile cihad etmek gibidir. Her ikisi ile cihadın terki helak olmanın sebebidir.

5. İhrama girmiş olan bir kimse düşman ya da hastalık sebebi ile (Hac ya da Umre) ibadetini tamamlamaktan alıkonulacak olup da ihramından da çıkmak isterse kolayına gelen türden deve, inek ya da bir koyun kurban etmeli ve bu kurbanlık kesilmesi helâl olan yere ulaşmadan ihramından çıkmamalıdır. Hasta ya da başında bir rahatsızlık bulunan kimse ise başını tıraş eder ve fidye ile yükümlü olur.

اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌۚ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ
فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّۜ وَمَا
تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللّٰهُۜ وَتَزَوَّدُوا فَاِنَّ خَيْرَ
الزَّادِ التَّقْوٰىۘ وَاتَّقُونِ يَٓا اُو۬لِي الْاَلْبَابِ ﴿١٩٧﴾ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْۜ فَاِذَٓا
اَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ
الْحَرَامِۖ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدٰيكُمْۚ وَاِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِه۪
لَمِنَ الضَّٓالّ۪ينَ ﴿١٩٨﴾ ثُمَّ اَف۪يضُوا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ
وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٩٩﴾ فَاِذَا
قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ
اٰبَٓاءَكُمْ اَوْ اَشَدَّ ذِكْرًاۜ فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَٓا
اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ﴿٢٠٠﴾
وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَٓا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾ اُو۬لٰٓئِكَ
لَهُمْ نَص۪يبٌ مِمَّا كَسَبُواۜ وَاللّٰهُ سَر۪يعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

197- **“Hac, bilinen aylardır.”** Bunlar Şevval ve Zülkade ayları ile Zülhicce ayının ilk on günüdür. **“Her kim o aylarda Hacı farz ederse”**, yani her kim ihrama girmek sûreti ile kendisini Hac yapmak yükümlülüğü altına sokarsa **“artık Hacda kadına yaklaşmak”**, eşi ile cima etmek de, kadına cimaı çağrıştıran sözler söylemek de, **“günah işlemek”**, yüce Allah'a itaatin sınırlarının dışına çıkmak da, günahkârlık da, **“kavga etmek”**, yani yolculukta âdeten arkadaşlar ve hizmetçiler arasında çokça görülen tartışmalar ve kavgalar da **“yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. Bir de azık edinin.”** *Azık* bir kimsenin yolculuğu için beraberinde götürdüğü yiyecek ve içecektir. Bundan maksat ise âhiret için salih amelleri azık olarak hazırlamaktır. **“Şüphesiz ki azığın en hayırlısı takvâdır. Ey üstün akıl sahipleri! Benden korkun.”**

198- **“Rabbinizden rızık istemenizde size bir günah yoktur.”** Yani Hac esnasında rızık aramanızda bir vebal ve günah söz konusu değildir. **“Arafât'ta hep birlikte geri döndüğünüzde”** Arafât Dağı'nda kalabalıkla ayrılıp dönerek yola koyulduğunuzda **“Meş'ar-ı haram'ın”** Müzdelife'nin tamamı ya da Kuzah Tepesi'nin **“yakınında Allah'ı anın. O, sizi hidâyete ulaştırdığı gibi siz de O'nu anın. Daha önce gerçekten sapıklardandınız.”**

199- **“Sonra siz de insanların döndüğü yerden”** insanların Arafât'tan indikleri yerden yani Müzdelife'den değil, Arafât'tan **“dönün.”** Hitap Kureyşlileredir. Çünkü onlar kendilerini diğer insanlardan üstün görüyorlardı. **“Allah'tan mağfiret dileyin, muhakkak Allah çokça mağfiret edendir, merhamet edendir.”**

200- **“Menâsikinizi bitirince”** Hac esnasında emrolunduğunuz ibadetlerinizi yahut Hac ibadetinizin işlerini **“bitirince babalarınızı andığınız gibi”** yani babalarınızı anıp onların övülecek hallerini sayıp döktüğünüz gibi **“hatta daha kuvvetli bir anışla Allah'ı anın. İnsanlardan bazıları: Rabbimiz, bize dünyada ver, der. Âhirette ise onun hiçbir payı yoktur.”** Âhirette onun hayırdan ya da Allah'ın rahmetinden az miktarda dahi olsa bir payı yoktur.

201- **“Bazıları da: Rabbimiz, bize dünyada bir güzellik ver, âhirette de bir güzellik ver ve bizi o ateş azabından koru, der.”**

202- **“İşte onların kazandıklarından bir payları vardır. Allah, hesabı pek çabuk görendir.”**

Bakara Sûresi 197-202- Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, Hac aylarını açıklayıp kendisini Hac yükümlülüğü ile karşı karşıya bırakan kimsenin alışageldiklerinden soyutlanmasını emir buyurmaktadır. Çünkü o, Allah'a yönelen bir kimsedir.

2. Sonra yüce Allah, Hac aylarında kazanç elde etmenin mübah olduğunu açıklamaktadır.

3. Sonra yüce Allah insanlara zülhiccenin 9. günü akşam vakti Arafât'tan ayrıldıktan sonra Meş'ar-i Harâm'ın yanında dua, tekbir ve telbiye ile yüce Allah'ı anmalarını ve Allah'ın nimetlerine bunların arasında en önemlileri olan iman ve itaat nimetlerine de şükretmelerini emir buyurmakta, ayrıca yüce Allah insanlar arasında bazılarının Allah'tan dünyevî bir takım isteklerde bulunmakla birlikte âhirette payını önemsemediğini, bir kısmının ise dünya ve âhiret mutluluğunu birlikte istediklerini, işte amellerinin türlerinden bunların bir paylarının olacağını beyan etmektedir. Allah, hesabı pek çabuk görendir ve onun yanında zerre ağırlık kadar dahi bir şey kaybolmaz.

Bakara Sûresi 197-202. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hac, belirli aylardadır. Bunlar da Şevval, Zülkade ve Zülhicce'nin ilk on günüdür. Bu sebeble ancak bu bilinen aylarda Hac için ihrama girmek sahih olur.

2. Haccı kendisine vacib (farz) kılarak Hac niyeti ile ihrama giren bir kimsenin Haccın edebi ile bağdaşmayan hususlardan uzak kalması gerektiği gibi yüce Allah'a kendisini tamamen vermesi ve kendisini aziz ve celil Allah'a yakınlaştıracak salih amelleri azık edinmesi, bununla birlikte çokça telbiye getirip dua edip tasaddukta bulunması, çokça namaz kılması ve özellikle de bunları harem-i şerifte yapması da gerekir.

3. Hacca giden bir kimsenin kazanç elde etmesi, ticaret yapmasının önünde bir engel yoktur. Çünkü dünyevî ticaret dini ibadete aykırı değildir.

4. İslâm, kendisinin müsamahakârlığa dayalı yasamalarına aykırı düşen büyüklenmek, atalarla övünmek ve buna benzer cahili birçok geleneği ortadan kaldırmış, eşitliği, Allah'ı çokça anmayı, âhireti ve dünyayı birlikte istemeyi, her ikisi için bir arada amelde bulunmayı da teşvik etmiştir. Çünkü dünya, âhirete giden yoldur.

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ ف۪ٓي اَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍۜ فَمَنْ تَعَجَّلَ ف۪ي يَوْمَيْنِ
فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۚ وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۙ لِمَنِ اتَّقٰىۜ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (203) وَمِنَ
النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ
اللّٰهَ عَلٰى مَا ف۪ي قَلْبِه۪ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ (204) وَاِذَا تَوَلّٰى
سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ ف۪يهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَۜ
وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ (205) وَاِذَا ق۪يلَ لَهُ اتَّقِ اللّٰهَ اَخَذَتْهُ
الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُۜ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ (206)
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْر۪ي نَفْسَهُ ابْتِغَٓاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِۜ
وَاللّٰهُ رَؤُ۫فٌ بِالْعِبَادِ (207) يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا ادْخُلُوا
فِي السِّلْمِ كَٓافَّةًۖ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِۜ اِنَّهُ
لَكُمْ عَدُوٌّ مُب۪ينٌ (208) فَاِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْكُمُ
الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ (209) هَلْ
يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ يَأْتِيَهُمُ اللّٰهُ ف۪ي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَقُضِيَ الْاَمْرُۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ (210)

203- **"Bir de sayılı günlerde Allah'ı zikredin."** Maksat *Nahr* (kurban bayramı birinci) gününden sonraki üç gündür. Bunlar da Zülhicce'nin on birinci, on ikinci ve on üçüncü günleridir. **"Kim iki günde acele ederse"** yani Teşrîk günlerinin iki gününün tamamlanmasından sonra, yani Zülhicce'nin on ikinci gününde Mina'dan acele edip ayrılmak isterse **"ona günah"**, vebal **"yoktur. Kim de geriye kalırsa"** yani Zülhicce ayının on üçüncü gününde Cemrelere taş atıncaya kadar Mina'da kalmayı sürdürürse **"ona da günah yoktur. Bu, takvâlı hareket edenler içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki muhakkak O'nun huzurunda"** hesap vermek için **"toplanacaksınız."**

204- **"İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatı hakkındaki sözü hoşuna gider ve o kalbinde olana Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o düşmanın en azılı olanıdır."** Düşmanlığı, tartışması ve bâtıl uğrunda mücadele etmesi en çetin olandır.

205- **"Ayrılıp gitti mi"**, bir yönetici oldu mu, yahut arkasını dönüp gitti mi **"yeryüzünde fesat çıkarmaya, ekini ve nesli yok etmeye çalışır. Allah fesadı sevmez."**

206- **"Ona: Allah'tan kork denildiği zaman izzet"**, yani hamiyet ve kibir, **"kendisini günah işlemeye sürükler"**, günah işlemeye iter ve günahlardan yakasını kurtarmaz. **"İşte böylesine"** ceza ve akıbet olarak **"cehennem"** ateşi **yeter. Gerçekten o ne fena yataktır!"** Cehennem en kötü döşek ve en kötü yatılacak yerdir.

207- **"İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah'ın rızasını arayarak nefsini satar."** Bu maksatla kendisini verir. Bu da kendisini Allah'a itaat uğrunda feda etmesi ve fedakârlıkta bulunmasıdır.

208- **"Ey iman edenler! Hep birden silm'e girin. Şeytanın adımlarına uymayın. Gerçekten o, sizin apaçık bir düşmanınızdır."**

209- **"Size apaçık bunca deliller"**, açık seçik belgeler **"geldikten sonra kayarsanız"** doğrudan sapar ve haktan uzaklaşırsanız **"biliniz ki Allah mutlaka galiptir, her şeyi yerli yerince yapandır."**

210- **"Onlar, buluttan gölgeler içinde"** ince beyaz bulutlar arasında *-zulel*, kişiyi gölgelendiren şeyin adı olan *zulle*'nin çoğuludur- **"Allah'ın ve meleklerin kendilerine gelivermesinden ve işlerin bitiriliverilmesinden başkasını mı bekliyorlar?"** Bu, olumsuzluk anlamında bir sorudur. Yani başka bir şeyi beklemiyorlar.

Bakara Sûresi 203-210. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah kullarına sayılı günlerde Allah'ı anıp namazların sonunda hediyelik kurbanlıkları ve diğer kurbanlıkları keserken Cemrelere taş atarken ve diğer vesileler ile Allahuekber diyerek onu tekbir etmelerini emir buyurmakta. Ayrıca Hac esnasında Nahr (kurban bayramı birinci günün)den sonra iki gün içinde dönmekte acele edecek olursa bundan dolayı günah kazanmasının söz konusu olmayacağını. Teşrik günlerinin üçüncü gününü bekleyen kimseye de günah olmayacağını bildirmektedir.

2. Ayet-i kerimeler, birbirlerinden tamamen farklı iki insan türünün bazı özelliklerini de ortaya koymaktadır. Birinci örnek, görünüşü kişinin hoşuna giden fakat içinde kötülük gizleyen bir kişinin örneğidir. Böyle birisi iyi işler yapmaya, Allah'a karşı takvâlı davranmaya çağrılacak olursa hakka dönmez, kendisini düzeltmeye çalışmaz.

İkinci örnek ise kendisini her şeyi ile Allah'ın rızasına adayan ve bu hususta hiçbir şekilde cimrilik göstermeyen, çalışma ve amellerinde kendi benliğini hesaba katmayan samimi mü'minin örneğidir. Çünkü böyle bir kimse Allah için kendisini feda eder ve bütün benliği ile Allah'a yönelir.

3. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlere herhangi bir tereddüt ve bir gecikme olmaksızın her şeyleri ile Allah'a teslim olmaları (Silm'e girmeleri) için seslenmektedir.

Bakara Sûresi 203-210. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim yüce Allah'tan gelmiş bir kitaptır. Çünkü bu kitap gayet açık ve kapsamlı bir şekilde insan nefsinin en derin özelliklerini dile getirmektedir.

2. Kimi insanların konuşmaları tatlı sözleri, hayır, iyilik ve ıslaha dair güzel açıklamaları hoşumuza gider, insanlara kendilerini takvâlı olduklarını gösterir. Gerçekte ise nefsinde hayır namına hiçbir şey yoktur. Onun dışa yansıyan hali, içi ile çelişkilidir. İşte bu gibi kimselerden sakınmak ve bunların niteliklerine sahip olmamak gerekir. Çünkü onların içlerinde kin, şer, gaddarlık ve fesat vardır.

3. Diğer taraftan insanlardan başka bir kesim nefsinin tamamını Allah'a feda eder, O'nun rızasından başkasını istemez. Dini, akidesi ve Rabbinin rızası uğrunda hiçbir fedakârlıktan geri kalmaz. O halde bu gibi kimselere uymak ve onlardan olmak bizim görevimizdir ki dünya ve âhirette mutlu olabilelim.

4. Şeytandan sakınmalı, onun adımlarını izlememeli. Bununla birlikte Allah'ın dini üzerinde dosdoğru yürümeli ve dinin bütün şer'i hükümleri tamamen yerine getirilmelidir.

سَلْ بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ كَمْ اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ اٰيَةٍ بَيِّنَةٍۜ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ
اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدٖيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾ زُيِّنَ لِلَّذٖينَ
كَفَرُوا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذٖينَ اٰمَنُواۢ وَالَّذٖينَ
اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ
﴿٢١٢﴾ كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرٖينَ
وَمُنْذِرٖينَۖ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ
فٖيمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِۜ وَمَا اخْتَلَفَ فٖيهِ اِلَّا الَّذٖينَ اُو۫تُوهُ مِنْ بَعْدِ
مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْۚ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا
لِمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنٖهٖۜ وَاللّٰهُ يَهْدٖي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى
صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿٢١٣﴾ اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا
يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذٖينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْۜ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَٓاءُ وَالضَّرَّٓاءُ
وَزُلْزِلُوا حَتّٰى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا مَعَهُ مَتٰى نَصْرُ اللّٰهِۜ
اَلَٓا اِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ قَرٖيبٌ ﴿٢١٤﴾ يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَۜ قُلْ
مَٓا اَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبٖينَ وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكٖينِ
وَابْنِ السَّبٖيلِۜ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلٖيمٌ ﴿٢١٥﴾

211- "Sor İsrâiloğulları'na. Biz onlara ne kadar çok açık âyetler" apaçık ve besbelli mucizeler **"verdik. Kim Allah'ın nimetini"** Allah'ın âyetlerini -çünkü onlar hidâyet nimetinin sebebidir- **"kendisine geldikten sonra değiştirirse şüphesiz Allah cezası pek çetin olandır."**

212- "Dünya hayatı kâfirlere pek süslü gösterilmiştir. Onlar ise mü'minlerle eğleniyorlar. Hâlbuki o takvâ sahipleri Kıyâmet gününde onlardan üstündürler. Allah dilediğine hesapsız rızık verir." Ona verdiklerinin sonu gelmez. Yahut da daraltmadan ve kısmadan ona verir.

213- "İnsanlar tek bir ümmetti. Allah da peygamberleri müjdeleyiciler ve korkutucular olmak üzere" mü'minlere hayrı müjdeleyip kâfirleri şer ile korkutmak için **"gönderdi. Beraberlerinde insanların anlaşmazlığa düştükleri şeyler hakkında aralarında hükmetmek için de hak ile kitabı indirdi. Hâlbuki kendilerine o kitabın verildiği kimseler ancak kendilerine apaçık deliller geldikten sonra aralarındaki kıskançlıktan dolayı"** dünyaya hücum ettikleri için aralarındaki kıskançlık ve zulümlerinden ötürü **"ona (o hakka) dair anlaşmazlığa düştüler. İşte Allah böylece iman edenleri hakkında anlaşmazlığa düştükleri hakka ulaştırdı. Allah dilediğini dosdoğru"** itidalli, apaçık **"yola iletir."**

214- "Yoksa siz önce geçenlerin hâli" -kasıt önceki mü'minlerin hâlidir- **"başınıza gelmeden"** sizden öncekilerin başına gelen zorluk ve sıkıntılı durumların benzeri ile karşılaşmadan **"cennete girivereceğinizi mi sandınız? Onlara öyle yoksulluklar"** aşırı derecede fakirlik ve sefalet **"ve sıkıntılar"** hastalıklar, acılar, ıstıraplar **"çattı ve öyle sarsıldılar"** bela ve mihnetlerle o kadar çok rahatsız edilip zorlandılar **"ki, hatta peygamber kendisine iman edenlerle birlikte: Allah'ın yardımı ne zaman gelecek, derlerdi. Haberiniz olsun ki Allah'ın yardımı yakındır."**

215- "Sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: Malınızdan infak edeceğiniz hayır, anne ve babanın, akrabaların, yetimlerin, yoksulların ve yolda kalmışların" yolda kalarak malından ve aile halkından uzak kalmakla birlikte onların yanına ulaşmak isteyen, bununla birlikte bunun için yardıma ihtiyacı olan kimselerin **"hakkıdır. Şüphesiz her ne hayır işlerseniz Allah onu çok iyi bilendir."**

Bakara Sûresi 211-215. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfirlerin gerçek ile ilgili kötü tasavvurlarını, onların iman edenlerle alay ettiklerini arz ettikten sonra, Kıyâmet gününde asıl kurtuluşa erenlerin takvâ sahibi olanlar olduğunu vurgulamaktadır. Arkasından âyet-i kerimeler çeşitli hususlarda insanların anlaşmazlığa düşme olayını özetleyerek, aralarındaki anlaşmazlıklarda gereğince hükmetmeleri için başvurmaları gereken ölçünün Allah'ın anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanlar arasında hükmetmek üzere hak ile indirmiş olduğu Kitabı olduğunu da açıklamaktadır.

2. Âyet-i kerimeler Allah'ın Kitabını uygulayıp insanlar arasında gereğince hükmedenlerin çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalacaklarını ve onlara düşen görevin de bu zorluklara katlanıp sabretmek olduğunu açıkça göstermektedir. Esasen kendilerinden önceki mü'minler de böyle idiler. Allah'ın yardımı ise her zaman için mü'min kullarına pek yakındır.

3. Sonra âyet-i kerime Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ne infak edeceklerine, nasıl infak edeceklerine dair sordukları bir soruya cevap vermektedir. Yüce Allah infakın âyet-i kerimede açıklanan yollarda harcanacağını beyan etmekte ve sonunda da insanlardan herhangi bir kimse her ne iyilik yaparsa şüphesiz Allah'ın onu bildiğini ve bu yaptıklarına en büyük bir mükâfat ile karşılık vereceğini açıklayarak sona ermektedir.

Bakara Sûresi 211-215. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kullarına en büyük nimetlerinden birisi de Resûller göndermek, açık seçik âyetleri indirmektir. O halde bize Resûllerin getirdikleri gereğince amel etmek ve Allah'ın âyetlerini küfür ve nankörlük ederek değiştirmemektir.

2. Rabblerine karşı takvâlı olup, O'ndan korkanlar âhirette üstün bir mertebeye ulaşırlar. İnsan ancak Allah'ın dinine gereği gibi uyan bir mü'min olması halinde muttaki olabilir.

3. Önceki mü'minler akideleri yolunda türlü eziyet ve zorluklara çokça katlanmışlardır. O halde cennet ehlinden olmayı arzu eden herkesin de onların katlandıkları gibi zorluklara katlanması sabrettikleri gibi sabretmesi gerekir. Ayrıca pek yakın olan Allah'ın yardımı ile de sevinsinler.

4. Kendilerine infak edilmeye en layık olan insanlar anne baba, akrabalar, yetimler, yoksullar, yolda kalmışlardır. Bunlara herhangi bir iyilikte bulunan bir kimsenin bu iyiliğinin karşılığını (onlardan) istememelidir. Aksine karşılığını yalnızca Allah'tan dilemelidir.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْۚ وَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوا
شَيْـًٔا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْۚ وَعَسٰٓى اَنْ تُحِبُّوا شَيْـًٔا وَهُوَ شَرٌّ
لَكُمْۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ
الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِۜ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌۜ وَصَدٌّ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ وَكُفْرٌ بِهٖ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاِخْرَاجُ اَهْلِهٖ
مِنْهُ اَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِۚ وَالْفِتْنَةُ اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِۜ وَلَا يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتّٰى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ اِنِ اسْتَطَاعُواۜ
وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهٖ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَاُو۬لٰٓئِكَ
حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِۙ اُو۬لٰٓئِكَ يَرْجُونَ
رَحْمَتَ اللّٰهِۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِۜ قُلْ فِيهِمَٓا اِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِۘ وَاِثْمُهُمَٓا
اَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَاۜ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ۬ۜ قُلِ الْعَفْوَۜ
كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَۙ ﴿٢١٩﴾

216- Tabiatınız gereği **"hoşunuza gitmediği halde"** yani ya da meşakkatli olduğundan hoşlanmadığınız halde **"savaş üzerinize farz olarak yazıldı. Bazen hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur."** Hoşlanmadığınız bir şey umulur ki sizin için hayırlı olabilir. **"Sevdiğiniz bir şey de hakkınızda kötü olabilir. Allah bilir siz bilmezsiniz."**

217- **"Sana haram ayı, onda savaşmayı sorarlar."** Haram aydan kasıt savaşılması haram olan aydır. Burada ise kast edilen Receb ayıdır. **"De ki: Onda yapılan savaş büyüktür"** onun günahı büyük görülür. Yani bu ayda savaşmak pek büyük bir günahtır. **"Ama Allah yolundan alıkoymak"** engellemek **"onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'dan alıkoymak ve ahalisini oradan çıkarmak ise Allah katında daha büyüktür. Fitne"** kâfir olmak, yüce Allah'a ortak koşmak, Müslümanları kalplerine şüpheler sokmak ya da onlara işkence etmek sûreti ile dinlerinden çevirmeye çalışmak **"katilden daha büyüktür. Eğer güçleri yetse sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaktan geri kalmazlar. Artık içinizden her kim dininden irtidad eder de kâfir olarak ölürse işte böylelerinin bütün amelleri dünyada da âhirette de heder olup gider."** Bozulur ve bâtıl olur. **"Onlar ateşliktirler. Onlar orada temelli kalıcıdırlar."**

218- **"Şüphesiz iman edenler, hicret edip de Allah yolunda cihad edenler işte onlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah Gafurdur, Rahimdir."**

219- **"Sana içkiyi ve kumarı sorarlar."** *Hamr (içki)* aklı örtüp perdeleyen, sarhoşluk veren her şeyin adıdır. *Meysir* de kumar demektir. **"De ki: Her ikisinde de hem büyük günah hem de insanlar için bazı faydalar vardır. Ama günahları faydalarından daha büyüktür. Yine sana neyi infak edeceklerini sorarlar. De ki ihtiyacınızdan arta kalanını."** Burada *afv* ihtiyaç miktarından artan demektir. Bu da malın en helâl ve en hoş olanıdır. Nitekim bir kimse eğer başkasına kendisinden istenmeksizin bir şey verecek olursa, ben ona afv ile verdim, denilir. **"Allah âyetlerini size böylece açıklar. İyice düşünesiniz diye."**

Bakara Sûresi 216-219. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Müslümanlara cihadı farz kıldığını beyan etmektedir. Bu yolla düşmanların İslâm'a ve Müslümanlara yapacakları kötülükleri önlemeleri için farz kılınmıştır. Bununla birlikte cihad nefislere zor ve ağır gelir. Çünkü onun için karşılıksız olarak mal harcanılır ve nefislerin helak olma tehlikesi vardır. Ama bazı hallerde nefisler pek çok fayda ve hayrı ihtiva etmekle birlikte bir şeyden hoşlanmayabilir. Bazen de her türlü zarar ve tehlikeyi ihtiva ettiği halde bir şeyi sevebilir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabının kendisine haram ayda savaşmaya dair sordukları bir soruya cevap vermektedir: Savaş esasen pek büyük bir iştir. Fakat müşriklerin Allah'ın yolundan, Mescid-i Haram'dan alıkoymaları, Allah'ı inkâr etmeleri, Müslümanları haram beldeden çıkarmaları evet bütün bunlar Allah nezdinde Müslümanların müşrikleri öldürmelerine göre daha büyük bir suç ve daha korkunç bir günahtır.

3. Sonra yüce Allah müşriklerin mü'minleri eğer güçleri yetecek olursa dinlerinden döndürünceye kadar mü'minleri fitneye maruz bırakmak için bütün güçlerini harcayıp duracaklarını haber vermektedir. Mü'minleri de onların istediklerini kabul etmeye karşı sakındırıp uyarmaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler muhacirlerin faziletini ve onların dünyada da âhirette de mutlu olup umduklarını elde ederek kurtulacaklarını açıklamaktadır.

5. Arkasından âyet-i kerimeler içkinin ve kumarın hükmüne dair ve mallarından neleri infak edip ya da neyi bırakacaklarına dair sordukları bir soruya cevap vermektedir.

Bakara Sûresi 216-219. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Savaş, nefislere hoş değildir ama hakka yardımcı olmanın ve dini aziz kılmanın yolu da odur.

2. Mü'minin canı ile ya da malı ile cihad etmekten geri kalması caiz değildir. Çünkü cihadda ya zafer ya da şehadet vardır. Her ikisi de hayırdır.

3. Allah'ın dininden alıkoymak, Allah'ın âyetlerini inkâr etmek, mü'minlere eziyet etmek, haram ayda savaşmaktan daha büyük bir günahtır.

4. Müşriklerin Müslümanlarla savaşmalarının hedefi çeşitli yol ve araçlar ile onları küfre döndürmektir. İşte her zaman İslâm düşmanları bunun için çalışır ve kendi dinlerine uymadıkları sürece de Müslümanlardan hoşnut olmazlar.

5. İslâm'dan dönmek (irtidad) -bundan Allah'a sığınırız- amelleri boşa çıkartır ve kişinin cehennem ateşinde ebediyyen kalmasına sebeptir.

6. Allah, içkiyi ve kumarı bütün tür ve çeşitleri ile haram kılmıştır. Çünkü her ikisinde de pek büyük zararlar, pek çok kötülükler vardır. Hem kişinin kendisine hem bedenine hem aklına hem de malına zararlıdırlar.

فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۜ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْيَتَامٰىۜ قُلْ اِصْلَاحٌ لَهُمْ
خَيْرٌۜ وَاِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَاِخْوَانُكُمْۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ
مِنَ الْمُصْلِحِۜ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَاَعْنَتَكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ
(220) وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتّٰى يُؤْمِنَّۜ وَلَاَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ
خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ اَعْجَبَتْكُمْۚ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِك۪ينَ
حَتّٰى يُؤْمِنُواۜ وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ اَعْجَبَكُمْۜ
اُو۬لٰٓئِكَ يَدْعُونَ اِلَى النَّارِۚ وَاللّٰهُ يَدْعُٓوا اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
بِاِذْنِه۪ۚ وَيُبَيِّنُ اٰيَاتِه۪ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (221) وَيَسْـَٔلُونَكَ
عَنِ الْمَح۪يضِۜ قُلْ هُوَ اَذًىۙ فَاعْتَزِلُوا النِّسَٓاءَ فِى الْمَح۪يضِۙ
وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَۚ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ
اَمَرَكُمُ اللّٰهُۜ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّاب۪ينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّر۪ينَ (222)
نِسَٓاؤُ۬كُمْ حَرْثٌ لَكُمْۖ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْۘ وَقَدِّمُوا
لِاَنْفُسِكُمْۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ مُلَاقُوهُۜ وَبَشِّرِ
الْمُؤْمِن۪ينَ (223) وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوا
وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِۜ وَاللّٰهُ سَم۪يعٌ عَل۪يمٌ (224)

220- "Dünya ve âhiret hakkında (düşünesiniz diye). **Bir de sana yetimleri sorarlar."** *Yetim*, buluğ yaşına erişmeden babasını kaybeden kimseye denilir. **"De ki: Onları ıslah etmek hayırlıdır. Şayet onlarla bir arada yaşarsanız onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah kimin ıslah ettiğini kimin de fesat yaptığını bilir. Allah dileseydi elbette sizi sıkıntıya sokardı."** Size zor gelecek yükümlülükleri koyardı. **"Muhakkak Allah"** hiçbir şeyin kendisine karşı koyamayacağı galip gelen **"Azizdir"** kulları için teşri' buyurduğu hükümlerde hikmeti sonsuz **"Hakîmdir."** Her bir şeyde sonsuz hikmeti vardır.

221- "Müşrik kadınları iman edinceye kadar nikâhlamayın." Putperest kadınlarla da, Allah'a ortak koşan kadınlarla da evlenmeyin. **"Mü'min"** hür olmayan "**bir cariye, müşrik bir kadından -o kadın hoşunuza gitse bile- elbette daha hayırlıdır. Müşrik erkeklere de iman edinceye kadar** (mü'min kadını) **nikâhlamayın. Mü'min bir köle elbette müşrik bir erkekten -o erkek hoşunuza gitse bile- daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar. Allah ise izni ile cennete ve mağfirete çağırır. Âyetlerini insanlara ibret alsınlar diye apaçık bildirir."**

222- "Sana ay halinden sorarlar." Maksat aylık dönemlerde gelen ay hali kanıdır. **"De ki: O bir ezâdır."** Bir necasettir. *Ezâ*, hoşlanılmayan her bir şeyin adıdır. Ay haline bu ismin verilmesi kokusunun kötü olması, pisliği ve necaseti dolayısıyladır. **"Onun için ay halinde iken"** ay hali vaktinde ve ay hali olunan yerde **"kadınlardan ayrı durun."** Onlarla cima etmeyin. **"Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın."** Onlarla cimada bulunmayın. Bununla birlikte maksat onlarla birlikte oturup kalkmak yahut dokunmak değildir. Bunlar caizdir. Temizlenmelerinden kasıt ise ay hali kanlarının kesilmesidir. **"İyice temizlendiler mi"** yani ay halinden dolayı guslettiler mi -bu da büyük hadesin gusül ile giderilmesi demektir- **"o zaman Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın. Gerçekten Allah çokça tevbe edenleri de sever, çok temizlenenleri de sever."**

223- "Kadınlarınız sizin için bir tarladır." Sizin için soyunuzu ektiğiniz yerdir. **"O halde tarlanıza dilediğiniz gibi varın."** Nasıl isterseniz öyle yaklaşın. Yani cima -başka yerde değil de- çocuğun geldiği yer olan fercde, önde olmak şartı ile istediğiniz şekilde onlara yaklaşın.

"Ve kendiniz için ileriye hazırlık olarak" âhirette size fayda vermesi için hayırlı ve salih ameller **"gönderin. Bir de Allah'tan korkun ve bilin ki herhalde siz onun huzuruna varacaksınız. Mü'minlere müjde ver."**

224- "Allah'ı yeminlerinizle iyilik etmenize, takvâ sahibi olmanıza ve insanlar arasını bulmaya engel yapmayın." Yani Allah'a yemin etmeyi hayır işlemenize engel olacak bir sebep haline getirmeyin. **"Allah her şeyi işitendir, bilendir."**

Bakara Sûresi 220-224. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yöneltilmiş çeşitli durumlarda yetimlerle birlikte olmaya dair sorulmuş bir soruya cevap vermektedir. Onlar ile birlikte iç içe olmak mı gerekir yoksa onlardan uzak mı durulmalıdır? Âyet, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine şöyle demesini emretmektedir: Onları düzeltmek maksadıyla onlarla birlikte olmak, onlardan ayrı olmaktan hayırlıdır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'a ve âhiret gününe iman etmedikleri sürece müşrik kadınlar ile evlenmekten sakındırmaktadır. Aynı zamanda müşrik erkeklerin Allah'a ve Resûlü'ne iman etmedikleri sürece mü'min kadınlarla da evlenmesinden sakındırmaktadır. -Buna teşvik eden sebepler ne olursa olsun fark etmez.

3. Sonra âyetler hayzın (ay halinin) hükmünü söz konusu ederek onun bir pislik, rahatsızlık ve bir necaset olduğunu, ay hali zamanında kadından uzak durmak gerektiğini, bununla birlikte cima müstesna olmak üzere onunla her türlü muamelenin yapılıp oturup kalkılmasının önünde bir engel olmadığını da zikretmektedir.

Bakara Sûresi 220-224. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, yetimler ile yetimlerin bakımı ile yakından ilgilenmiş, onların mallarının kendilerinin faydasını gerçekleştirecek şekilde ve zarar vermemek üzere karıştırılabileceğini bildirmektedir.

2. Müslümanların, semavi bir kitapları olmayan müşrik kadınlarla evlenmeleri haramdır.

3. Müşrik ve kitap ehli olan erkekler ile bütün kâfir erkeklerin, Müslüman kadınlarla evlenmeleri haramdır. Buna göre Müslüman bir kadın ancak Müslüman bir erkek ile evlenebilir.

4. Eş seçiminde en doğru ölçü iman ve salih ameldir.

5. Ay halinde iken, ay halinden temizleninceye kadar erkeğin eşinden uzak kalması (cima etmemesi) gerekir.

6. Erkeğin karısına arka yoldan yaklaşması haramdır. Çünkü bu bir tür Lut kavminin ameli sayılır.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فٖى اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا
كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلٖيمٌ ﴿٢٢٥﴾ لِلَّذٖينَ يُؤْلُونَ مِنْ
نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ فَاِنْ فَاؤُ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٢٢٦﴾ وَاِنْ
عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌ ﴿٢٢٧﴾ وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ
بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوٓءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فٖى
اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ
فٖى ذٰلِكَ اِنْ اَرَادُٓوا اِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذٖى عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللّٰهُ عَزٖيزٌ حَكٖيمٌ ﴿٢٢٨﴾ اَلطَّلَاقُ مَرَّتَانِ
فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ اَوْ تَسْرٖيحٌ بِاِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَأْخُذُوا
مِمَّٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ شَيْـًٔا اِلَّٓا اَنْ يَخَافَٓا اَلَّا يُقٖيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَاِنْ خِفْتُمْ
اَلَّا يُقٖيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فٖيمَا افْتَدَتْ بِهٖ تِلْكَ
حُدُودُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ
زَوْجًا غَيْرَهُ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَٓا اَنْ يَتَرَاجَعَٓا اِنْ ظَنَّٓا
اَنْ يُقٖيمَا حُدُودَ اللّٰهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

225- **"Allah sizleri yeminlerinizdeki lağvden dolayı sorumlu tutmaz."** *Yeminde lağv,* sayılmayan, muteber olmayan söz ile yapılan yemin demektir. Dilde yemin kastı olmaksızın dökülüveren yemine denilir. **"Fakat kalplerinizin kazandığından"** yemin maksadıyla ve kasten yalan söylemek sûreti ile yaptığınız yeminlerden **"dolayı sizi sorumlu tutar. Allah Gafurdur, Halimdir."**

226- **"Hanımları ile cinsel temasta bulunmamaya yemin edenler"** eşi ile cima etmemek üzere yemin etmiş olanlar **"için dört ay beklemek vardır. Eğer dönerlerse"** yaptıkları yeminden vazgeçerlerse **"şüphesiz Allah Gafurdur, Rahimdir."**

227- **"Eğer boşanmaya karar verirlerse"** yaptıkları yemini sürdürmeyi kararlaştırırlarsa o takdirde bu sürenin geçmesi sûreti ile ayrılık ve talak gerçekleşmiş olur. **"Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, bilendir."**

228- **"Boşanan kadınlar kendiliklerinden üç kur"**, Arap dilinde hem ay hali hakkında hem de ay halinden temizlenmek hakkında kullanılır **"müddeti beklerler. Eğer Allah'a ve âhiret gününe iman etmişlerse Allah'ın rahimlerde yarattığını gizlemeleri onlara helâl değildir. Eğer barışmak isterlerse bu bekleme süresi içerisinde kocaları onları geri almaya"** bu bekleme süresi olan iddet süresi içerisinde onlara dönmeye **"daha çok hak sahibidirler. Kadınların üzerlerindeki haklar gibi kendilerinin de maruf bir şekilde hakları vardır. Erkeklerin ise kadınların üzerinde bir dereceleri"**, bir konumları, onları kollayıp gözetlemek ve onlara infak etmek sûreti ile faziletleri **"vardır. Allah Azizdir, Hakîmdir."**

229- **"Talak iki defadır. Ya iyilikle tutmalıdır yahut güzellikle salmalıdır. Onlara verdiklerinizden"** mehir ve daha başka şeylerden **"bir şey geri almanız size helâl olmaz. Şayet erkekle kadın Allah'ın çizdiği sınırları koruyamayacaklarından korkarlarsa ayrı. Eğer siz de onların Allah'ın sınırlarını koruyamayacaklarından korkarsanız o halde kadınların bir şeyleri fidye vermesinde"** aldığı mehri geri vermek yahut kendi malından bir şeyler vermek sûreti ile kocasının nikâhı altında kalmaktan kendisini kurtarmak isterse **"her ikisi için de vebal yoktur. İşte bunlar Allah'ın sınırları"** farz kılmış olduğu hükümleri**"dir. Onları aşmayın. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa işte onlar zalimlerin ta kendileridir."**

230. "**Erkek onu boşarsa**" üçüncü talakı da verirse "**ondan sonra başka bir koca ile nikâhlanmadıkça ona helâl olmaz.**" Bir başka erkek ile herhangi bir ön şart koşmaksızın -yani hülle diye bilinen bir yolla olmamak üzere- tam anlamı ile şer'i bir evlilik ile evlenmeksizin "**helâl olmaz. Bununla beraber onu boşarsa**", yani ikinci koca onu boşarsa, "**onlar Allah'ın sınırlarına dosdoğru uyacaklarını zannederlerse**", Allah'ın hükümlerine uyup aşmayacaklarına inanırlarsa "**tekrar dönmelerinde**" kadının birinci kocası ile bir daha evlenmesinde "**üzerlerine bir vebal yoktur. Bunlar, bilen bir topluluk için Allah'ın açıkladığı sınırlarıdır.**"

Bakara Sûresi 225-230. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, kişinin kendisini hayır yapmaktan, Allah'a karşı takvâlı olan işleri ve insanlar arasını düzeltmekten alıkoyan yemini yapmaktan sakındırmaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler hanımlarından uzak kalıp onlarla -hanımlarına zarar verme kastı ile- cima etmeyeceklerine dair yemin eden erkekler hakkındaki (*îlânın*) hükmünü beyan etmektedir.

3. Daha sonra âyetler boşanan kadınların iddet sürelerinin hükmünü açıklamakta, kocalara eşleri ile güzel geçinmeyi tavsiye etmektedir. Aynı şekilde hul ile ilgili hükümleri de söz konusu etmektedir. Hul ise kadının kocasına ödediği bir bedel yahut da ondaki bir hakkından vazgeçmesi karşılığında kocasının kendisini boşamasını sağlamasıdır.

4. Daha sonra âyetler, kocasının kendisi ile zifafa girmiş olduğu boşanan kadının iddeti ile kocası vefat etmiş olan kadının iddetini beyan etmektedir.

5. Karısını ric'î bir talak ile boşamış olan koca iddet içerisinde bulunduğu sürece herhangi bir akit ve mehir olmadan karısına döner.

6. Evliliğin yerine getirilmesi gereken hakları ve görevleri hususunda erkek ile kadın birbirine eşittir. Bununla birlikte erkeğin kadın üzerinde kavvâmlık, infak etmek ve onun bakımını üstlenmek derecesi vardır.

7. Üçüncü talâkın verilmesi halinde kadın bir başka koca ile herhangi bir şart koşmaksızın sahih ve şer'i bir evlilik ile evlenmedikçe haram olur. Eğer bu ikinci koca onu boşayacak yahut ölecek olup da iddeti biterse o takdirde onu boşayan ilk kocasının yeni bir mehir ve yeni bir akit ile onunla evlenmesi caiz olur.

Bakara Sûresi 225-230. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kişinin dilini yemin etmek alışkanlığından kurtarması gerekir. İnsan yemin edecek olursa ancak Allah'ın adı yahut onun sıfatlarından birisi ile yemin etsin ve yemininde doğru olsun.

2. Bir hususa yemin ettikten sonra yemininde durmamasının daha hayırlı olduğunu görürse o takdirde hayırlı olanı yapsın ve on yoksula yemek yedirmek yahut onları giydirmek sûreti ile yemininin kefaretini versin. Buna imkân bulamayan ise üç gün oruç tutar.

3. İslâm, erkeğin eşi ile ona zarar vermek kastı ile cimada bulunmamaya yemin etmesini yasaklamıştır. Dört ay süre içerisinde yemininden vazgeçip dönmez ise eşi ondan boş olur.

4. Ric'i yahut bain bir talak ile boşanmış olan bir kadın hamile olmadığından emin olunması için iddet denilen bir süre evlenmeden bekler.

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ
سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍۖ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُواۚ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۜ وَلَا تَتَّخِذُٓوا اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًاۘ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَٓا اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهٖۜ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ ﴿٢٣١﴾ وَاِذَا طَلَّقْتُمُ
النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ اَنْ يَنْكِحْنَ اَزْوَاجَهُنَّ اِذَا
تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِۜ ذٰلِكَ يُوعَظُ بِهٖ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ
بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ ذٰلِكُمْ اَزْكٰى لَكُمْ وَاَطْهَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ
لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَۜ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِۜ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَاۚ لَا تُضَٓارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا
وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهٖ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِكَۚ فَاِنْ اَرَادَا فِصَالًا عَنْ
تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَاۜ وَاِنْ اَرَدْتُمْ اَنْ
تَسْتَرْضِعُٓوا اَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِذَا سَلَّمْتُمْ مَٓا اٰتَيْتُمْ
بِالْمَعْرُوفِۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ ﴿٢٣٣﴾

231- "Kadınları boşadığınızda, iddetlerinin bitmesi yaklaştı mı artık onları ya iyilikle tutun", iyilikle nikâhınızın altında bırakın **"yahut iyilikle salın"** onlara zarar vermeksizin onları iyilikle bırakın, **"yalnız onlara zulmetmek için onları zararlarına tutmayın."** Onlara haksızlık etmek, zarar vermek maksadıyla alıkoymayın. **"Kim bunu yaparsa muhakkak kendisine"** günahları işlemek ve kendisini Allah'ın cezalandırmasına maruz bırakmak sûreti ile **"zulmetmiş olur. Allah'ın âyetlerini"** hükümlerini gereği gibi korumakta gevşeklik göstermek sûreti ile **"alaya almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetlerini, size kendisi ile öğüt vermek üzere indirdiği Kitabı ve Hikmeti"** Kur'ân'ı ve Sünneti **"düşünün. Bir de Allah'tan korkun ve bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir."**

232- "Kadınları boşayıp da iddetlerini bitirdiler mi aralarında meşru bir şekilde anlaştıkları takdirde artık kocaları ile nikâhlanmalarına engel olmayınız." (Bu hususta) onları engellemeyin, onları sıkıştırmayın. İddetlerinin bitmesinden sonra istedikleri kimse ile evlenmelerine engel olmayın. **"İşte içinizden Allah'a ve âhiret gününe iman edenlere böyle öğüt verilir. Böylesi sizin için daha faydalı ve daha temizdir."** *-Zekâ* fiili verimli ve faydalı anlamındadır. Nitekim ekin çokça gelip bereketli bir şekilde büyürse bu fiil kullanılır- Kirlilikten, günahtan ve masiyetlerden daha uzaktır. **"Allah bilir, siz bilmezsiniz."**

233- "Anneler çocuklarını iki bütün yıl emzirirler. Bu, emzirmeyi tamamlamak isteyenler içindir. O kadınların maruf bir şekilde yiyeceği, giyeceği (çocuğun) **babasına aittir. Kimseye gücünden fazlası yükletilmez. Ne bir anneye çocuğundan dolayı zarar verilsin ne de bir baba çocuğu yüzünden zarara sokulsun. Mirasçıya"** yani babanın mirasçısına -çocuğuna- **"düşen de bunun gibidir."** Maksat ise babanın ölümünden sonra ailenin işlerini çekip çevirmekten sorumlu olan kayyum (vasi) kişidir. **"Eğer kendi rızaları ile ve danışarak kesmek isterlerse"** erkek ya da kız çocuğu sütten kesmeyi kararlaştırırlarsa **"ikisinin üzerinde de bir günah"** ve bir vebal **"yoktur. Çocuklarınızı siz emzirtmek isterseniz"** öz annelerinden başka sütanneleri olsun isterseniz **"verdiğinizi meşru bir şekilde"** gönül hoşluğu ile ve haksızlık yapmamak üzere **"teslim etmeniz"** süt annelerine ücretlerini vermeniz **"şartı ile yine üzerinize bir vebal yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah bütün yaptıklarınızı hakkıyla görendir.**

Bakara Sûresi 231-233. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah erkeklere eşlerine karşı davranışlarında iyi davranmalarını, onlara zarar verecek işler yapmamalarını emrettiği gibi kadınların velilerinin de eğer geri dönmek isterlerse kocalarına geri dönmelerine de engel olmamalarını emretmiştir.

2. Sonra yüce Allah annelere çocuklarını eğer anne baba süt emzirmeyi tamamlamak isterlerse iki yıl süre ile emzirmelerini emir buyurmaktadır. Ayrıca baba süt emziren kadının ihtiyacını karşılamak ve çocuğunu emzirip onun hizmetini en güzel bir şekilde görmesi için ona harcama yapmalıdır. Bu harcama ise onun maddî imkânlarına göre olur.

3. Sonra anne ve babayı çocuk sebebi ile diğerine zarar vermekten sakındırmaktadır. Bu durumda çocuğun babasına eziyet olsun diye çocuğu emzirmekten annenin imtina etmesi helâl olmadığı gibi, babanın da çocuğunu emzirmek istediği halde çocuğu annesinden alması helâl değildir. Erkek ile kız çocuk arasında bu bakımdan hiçbir fark yoktur.

4. Sonra anne ve babanın eğer çocuklarını yahut kızlarını iki yıl tamamlanmadan önce -aralarında danışıp karşılıklı rızalarının bulunması halinde- sütten kesmek istedikleri takdirde bunda herhangi bir vebal ve bir günah olmadığını beyan etmektedir. Aynı zamanda babaların çocukları için öz annelerinden başka bir sütanne aramaları da caizdir. Ancak bu durumda babaların süt emziren kadına ücretini eksiksiz olarak ödemeleri şarttır. Böylelikle sütanne çocuk ile gereği gibi ilgilenir ve onu ihmal etmez.

Bakara Sûresi 231-233. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Erkeğin karısını kendisinden kurtulmak için fidye olarak bir mal verip boşanmayı istemeye mecbur kalması için eziyet etmesi yahut da karısına zarar vermesi haramdır.

2. Aynı şekilde kadının da kocasını kendisini boşamaya mecbur etmek ve böylelikle bütün haklarını ona geri vermek için kocasına kötü davranması da haramdır.

3. İslâm'ın çocukların durumu ile yakından ve güzel bir şekilde ilgilenmesinin bir sonucu olarak anneleri çocuklarını süt emzirmeye teşvik etmiş olmasıdır. Çünkü anne sütü annenin çocuğuna sevgi ve şefkati daha mükemmel ve eksiksizdir. Ayrıca tabii olarak süt emzirmek diğer süt emzirme türlerinden daha üstündür.

4. Çocukların nesebi babalara aittir. Babalar çocuklarını koruyup gözetlemeye, onları himaye etmeye ve onların nafaka ve ihtiyaçlarını karşılamaya daha bir hak sahibidirler.

5. İki yıldan önce çocuğu sütten kesmek caizdir ama bunun anne ve babanın danışıp rızalaşmalarından sonra olması gerekir. Süt emzirmenin iki yıldan fazla sürmesi ise caiz değildir.

والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا يتربصن بانفسهن
اربعة اشهر وعشرا فاذا بلغن اجلهن فلا جناح عليكم
فيما فعلن في انفسهن بالمعروف والله بما تعملون
خبير ۝ ولا جناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء
او اكننتم في انفسكم علم الله انكم ستذكرونهن
ولكن لا تواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا ولا
تعزموا عقدة النكاح حتى يبلغ الكتاب اجله واعلموا
ان الله يعلم ما في انفسكم فاحذروه واعلموا ان الله
غفور حليم ۝ لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم
تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة ومتعوهن على الموسع
قدره وعلى المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا على
المحسنين ۝ وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن
وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم الا ان يعفون
او يعفوا الذي بيده عقدة النكاح وان تعفوا اقرب للتقوى
ولا تنسوا الفضل بينكم ان الله بما تعملون بصير ۝

234- **"İçinizden vefat edenlerin bıraktıkları eşler kendiliklerinden"** evlenmeksizin **"dört ay on gün beklerler. Müddetlerini bitirdikleri zaman"** bu sure (iddet) sona erince **"artık onların kendileri hakkında maruf ile yaptıklarından"** şeriatın reddetmediği şekilde süslenmek ve taliplerine görünmek gibi işlerden **"dolayı size bir günah yoktur. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."** Bütün işleri bilir, hiçbir gizli O'nun için gizli değildir.

235- **"Kadınlara üstü kapalı talip olmanızdan"** bu şekilde iddet bekleyen kadınlara -açıktan açığa ya da açık ifadelerle değil de- işaret yoluyla bir tür işaret ve ima ile talip olmanızdan, onlara evlenme teklif etmekten **"yahut içinizde saklamanızdan"** bunu gizlemenizden **"dolayı da size bir günah yoktur. Allah onları muhakkak anacağınızı bilmiştir. Fakat meşru bir söz söylemeniz müstesnâ olmak üzere kendileri ile gizlice sözleşmeyin."** Onlara gizli bir halde açıktan açığa evlilik teklifinden söz etmeyin. **"İddet sona erinceye kadar"** iddet bitene kadar **"nikâh akdini bağlamaya"** kesin bir şekilde nikâhı kastedip nikâh akdini gerçekleştirmeye **"azmetmeyin ve bilin ki Allah içinizdekini bilir. Artık ondan sakının."** Onun cezasından sakının, korunun **"ve bilin ki muhakkak Allah mağfiret edicidir, Halimdir** (ceza vermekte acele etmez)."

236- **"Kendileri ile temas etmediğiniz"** yani cimada bulunmadığınız **"yahut kendilerine bir fariza"** mehir **"tayin etmediğiniz hanımları boşarsanız üzerinize günah yoktur. Onları"** -eli geniş olan- zengin kimse **"kendi halince, darlık içinde olan"** fakir olan **"kimse de kendi halince güzel bir şekilde faydalandırın."** Bu da kocanın buna gücüne göre bir miktar mal vermek sûreti ile olur. **"Bu ihsan edenler üzerine bir borçtur."** Zifafa girmeden önce ve mehrini belirlemedikleri eşleri boşayan erkekler üzerinde bir görevdir.

237- **"Kendilerine mehir tayin etmiş"** mehirlerini belirlemiş **"olduğunuz hanımları onlara dokunmadan önce boşarsanız tayin ettiğinizin yarısını onlara verin. Ancak kendileri yahut nikâh akdini elinde bulunduran kimse"** -bu da kocadır- **"bağışlarsa ayrı."** Koca, boşadığı zevcesine mehrin diğer yarısını bağışlar ve ona mehri tam olarak verir. **"Sizin bağışlamanız ise takvâya daha yakındır."** Bağışlamak erkek yahut kadın tarafından da olsa hepsi için daha hayırlı ve daha faziletlidir. **"Aranızdaki fazileti unutmayınız, Allah işlediklerinizi görendir."**

Bakara Sûresi 234-237. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kocası vefat eden kadının iddetini ve bu iddetin dört ay on gün olduğunu, bu süre zarfında kadının taliplerine görünmesinin, süslenmesinin söz konusu olmayıp kocasının evinden dışarı çıkmayacağını beyan etmektedir. İddeti bittiği takdirde ise onun için bir vebal ve bir günah yoktur.

2. Sonra yüce Allah, kocası vefat etmiş kadına talip olmanın hükmünü beyan etmekte ve iddetini beklemekte olan bir kadın ile açık değil de yalnızca üstü kapalı bir yolla arzusunu açığa vurmakta bir vebal olmadığını, ama iddet sona ermeden de evlilik akdini yapmayı azmedip kararlaştırmaz.

3. Sonra yüce Allah, kendisi ile zifafa girilmeden ve belli bir mehir tayin edilmeden önce boşanan kadının hükmünü söz konusu etmekte, gönlünü hoş etmek için ona bir miktar mal verilmesini emir buyurmaktadır. Verilmesi istenen bu miktar malın (müt'a) belli bir miktar olarak sınırlandırılmamıştır. Kocanın mali durum ve gücüne göredir. Eğer böyle bir kadının mehri söz konusu edilmiş sonra da onunla zifafa girilmeden boşanmış ise ona tayin edilen bu mehrin yarısı verilir.

Bakara Sûresi 234-237. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah, ailenin değerini korumak, çözülmesini ve neseblerin karışmasını önlemek, ölmüş kocaya kutsal olan evlilik bağına saygıdan dolayı vefatından sonra üzüldüğünü izhar edip, onun için yas tutmak (ihdâd) için Müslüman kadına iddet beklemeyi farz kılmıştır.

2. Kocasının vefatı sebebi ile iddet bekleyen kadın ile ric'i olmayan bain bir talak ile boşanmış olan bir kadına açık ifadeler kullanmaksızın üstü kapalı ifadeler ile evlilikten söz etmek caizdir.

3. Mut'a denilen kadına kendisi ile yararlanabileceği bir miktar vermek mehri belirlenmemiş boşanan her bir kadın için bir haktır. Diğer boşanan kadınlar için de müstehaptır. Kendisi ile gerdeğe girilmeden önce boşanan kadının eğer mehri söz konusu edilmiş ya da sınırlandırılmış ise mehrin yarısını hak eder.

238- **"Namazları ve özellikle orta namazı"** *orta namaz (es-salatu'l-vustâ),* ilim adamlarının çoğunluğunun görüşü üzere faziletinin çokluğundan ötürü ikindi namazı demektir. Başka görüşler de vardır. **"...koruyunuz. Gönülden gelerek saygı ve itaat ile Allah'ın huzurunda durun."**

239- **"Şayet korkarsanız"** namaz vakti -mesela savaş halinde olduğu gibi- korku ile karşı karşıya bulunduğunuz bir zamanda girerse **"o halde yaya olarak yahut binek üstünde"** yani ayakta yürüyerek **"veya binek üstünde"** namazınızı kılın. **"Güvene kavuştuğunuzda"** korkunuz ortadan kalkacak olursa **"O, size bilmediğinizi öğrettiği gibi Allah'ı anın."** Yani güven halinde kılındığı şekli ile namazı kılın.

240- **"İçinizden geride eşler bırakarak vefat edecekler, eşlerine çıkarılmayarak bir yılına kadar faydalanmalarını vasiyet etsinler."** Yani bu durumda olanlar vefat etmeden önce hanımlarını tam bir yıl malından, -mesken ve nafakasının sağlanması sûreti ile- yararlanmasını vasiyet etsinler. **"Şayet çıkarlarsa artık onların kendileri hakkında meşru bir şekilde"** şer'an reddolunmayan bir sûrette **"yaptıklarından dolayı size bir vebal yoktur. Allah Azizdir, Hakîmdir."**

241- **"Boşanan kadınlar lehine maruf bir şekilde faydalandırma"** iddet süresi içerisindeki nafaka yahut bir şeyler vermek sûreti ile yararlandırma (mut'a) **"hakları vardır. Bu takvâ sahiplerine bir borçtur."**

242- **"İşte Allah akıl erdiresiniz diye size âyetlerini böyle açıklar."**

243- **"Binlerce kişi"** pek çok sayıda ve binlerle kalabalıklar halinde **"oldukları halde ölüm korkusuyla"** ölümden korkup çekindikleri için **"yurtlarından çıkanları görmedin mi?"** Ey Kur'ân-ı Kerim'in hitap ettiği kimse! Sen bunların haberini bilmedin mi? **"Allah onlara, ölün dedi."** Ve günlerce onları ölü bıraktı. **"Sonra da onları diriltti. Gerçekten Allah insanlara karşı lütuf sahibidir."** Onlara pek çok nimetler vermiş, ihsanlarda bulunmuştur. **"Fakat insanların çoğu şükretmezler."**

244- **"Allah yolunda savaşın ve bilin ki muhakkak Allah her şeyi işitendir, bilendir."**

245- **"Allah'a güzel bir şekilde"** sevabını yalnızca Allah'tan umarak **"bir ödünç verecek"** Allah'ın rızasını arayarak ve Allah'ın adını yüceltmek için infak edecek **"olan kimdir? Allah da o verdiğini ona"** karşılık olmak üzere **"pek çok kat artırsın. Allah daraltır, genişletir."** Bazı insanlara darlık verir bazılarına da genişlik. **"Siz yalnız O'na döndürüleceksiniz."**

Bakara Sûresi 238-245. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah namazların vakitlerinde kılınması güzel bir şekilde eda edilmesi ve ikindi namazı olduğu söylenen orta namaza gerektiği gibi dikkat ve özen gösterilmesini emir buyurmaktadır. Orta namazın ikindi namazı olduğu ashabın çoğunluğu ile tabiinin cumhurunun görüşüdür. Daha sonra yüce Allah insanın çarpışma ve savaş saflarının birbirine girmesi halinde bulunduğu takdirde gücünün yettiği şekilde herhangi bir vaziyette namaz kılmakla yükümlü olduğunu beyan etmektedir. Yüzü kıbleye dönük de olabilir, olmayabilir de. Yürüyerek ya da binekli de kılabilir. Korku sona erdikten sonra da bilinen şekli ile namazı kılar.

2. Âyet-i kerimeler eşlere vasiyeti söz konusu ederek ölümü yaklaşan kimselerin eşlerine vasiyette bulunup vefatından sonra evinde kalmasına imkân verilmesini istemektedir. Elbette ki bu eşin böyle bir kalmayı tercih etmesi halinde söz konusudur. Şayet eşler iddetlerinin bitmesinden sonra çıkmayı tercih edecek olurlarsa buna engel olunmayacağı gibi kendileri hakkında maruf (şeriate uygun) yaptıklarına da engel olunmaz. Ayrıca boşanan kadınlar lehine her bir kadına boşanması haline uygun olarak maruf bir şekilde mut'a (maddî bir şeyle yararlandırılma) hakları da vardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler İsrâiloğulları'ndan bir topluluğun kıssasını söz konusu etmektedir. Hükümdarları kendilerini cihada çağırdığı halde onlar ölümden korkarak kaçmışlardı. Allah onları günlerce öldürdükten sonra diriltti. Bundan sonra da bir süre daha yaşadılar. Onların bu kıssaları gerçekten hayret vericidir. Sonra âyetler Allah'ın mü'minlere Allah'ın dinini yüceltmek, akideyi ve dini korumak için ve bu dine girenlere herhangi bir haksızca saldırıya karşı korunmaları için savaşmayı emrettiğini zikretmekte, cihadın aynı zamanda cömertçe malın harcanmasına, malın hayırlı yolda infak edilmesine ihtiyaç doğurduğunu da beyan etmekte, bunun için de teşvikte bulunmakta, şanı yüce Allah'ın mallarını Allah yolunda infak eden bu gibi kimselere sevaplarını kat kat artıracağını da açıklamaktadır.

Bakara Sûresi 238-245. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Farz olan beş vakit namazı vakitlerinde güzel bir şekilde eda etmek, herhangi birisi hakkında özellikle de ikindi namazı hususunda kusurlu davranmamak da zorunludur. Çünkü ikindi vaktinde insanların birçoğu çeşitli işleri ile yahut dinlenerek uğraşıp o namazı ihmal etmeleri mümkündür.

2. İslâm'da namazın önemi dolayısıyla şanı yüce Allah savaş esnasında ve çarpışmaların şiddetlendiği vakitlerde bile kılınmasını emir buyurmuştur.

246- **"Musa'dan"** yanı onun vefatından **"sonra İsrâiloğulları'nın ileri gelenlerini"** *-mele* ileri gelenler bir kavmın ya da cemaatın buyukleri ya da eşrafı demektır- **"görmedin mi? Hani onlar kendi peygamberlerine: Bize bir hükümdar"**, bizi savaşa götürüp bize komutanlık edecek bir emir **"gönder de Allah yolunda savaşalım, demişlerdi. O da"** onların Nebileri kendilerine: **"Ya savaş üzerinize farz kılınırsa, savaşmayıverirseniz"**, yani acaba durum benim beklentim gibi mi ortaya çıkar Çünkü ben sizin savaşmamanızdan endişe ediyorum. Aksine size savaşmak farz kılınacak olursa savaşmaktan korkup kaçacağınızdan endişe ediyorum **"demişti. Onlar: Allah yolunda niye savaşmayalım"** yani savaşı terk etmemizin hangi sebep ve gerekçesi var? Bizim bundan nasıl bir maksadımız olabilir ki? **"Hem yurdumuzdan çıkarıldık hem de evlatlarımızdan edildik, demişlerdi. Fakat onlara savaş farz kılındığı zaman içlerinden çok azı müstesnâ yüz çevirdiler."** Savaşa iltifat etmediler. **"Allah zalimleri çok iyi bilendir."**

247- **"Peygamberleri onlara: Muhakkak Allah size Tâlût'u bir hükümdar olarak göndermiştir, dedi. Onlar da: Nasıl olur da"** böyle bir kimse nasıl ve nereden **"başımıza hükümdar olabilir, dediler."** Onların bu şekilde soru sormaları başlarına hükümdar olmasını reddetmek ve bunu uzak bir ihtimâl olarak görmek anlamındadır. **"Hâlbuki biz hükümdarlığa ondan daha layığız. Üstelik ona bolca da mal verilmemiştir."** O fakir birisidir.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ
قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا
تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِبَ
عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ
لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ
عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ
الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي
الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ
يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ
مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَى وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾

"Muhakkak Allah onu sizin üzerinize seçmiş" tercih etmiş**"tir. Ona ilimce de vücutça da bir üstünlük vermiştir."** Ona bir genişlik, boy pos ve bir fazilet vermiştir **"dedi. Allah mülkünü dilediği kimseye verir. Allah Vâsi'dir"** lütuf ve bağışı pek bol ve geniştir. **"Her şeyi bilendir."**

248- **"Peygamberleri onlara dedi ki: Onun hükümdarlığının âyeti"** alâmeti, belirtisi **"size o tâbûtun gelmesi olacaktır."** Allah'ın o sandığı size geri çevirmesi olacaktır. Bu ise Musa (aleyhisselâm)'ın savaş esnasında öne geçirdiği Tevrat'ın sandukası idi. O durumda da İsrâiloğulları'nın nefisleri huzur buluyor ve kaçmıyorlardı. **"Onun içinde Rabbinizden bir sükûnet"** kalpleriniz için bir rahat, huzur ve yatışma **"ve Musa ile Harun aile halkının terekesinden arta kalanlar"** Musa ile Harun (aleyhimesselâm)'ın geriye bıraktıklarından kalanlar vardır. Bunlar ise Musa'nın asası ve elbiseleri ile Tev-

rat'tan bazı bölümler ve daha başka şeylerden ibaretti. **"Melekler onu yüklenecektir."** Yani bu tâbûtu (sandukayı) melekler taşıyacaklardır. **"Elbette bunda sizin için bir âyet"** Allah'ın, Tâlût'u size hükümdar olarak tayin ettiğinin bir alâmeti **"vardır. Eğer gerçekten iman etmiş iseniz."**

Bakara Sûresi 246-248. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Musa (aleyhisselâm)'ın vefatından sonra İsrâiloğulları'ndan bir topluluğun kıssasını anlatmaktadır. Onların düşmanları yüce Allah'ın İsrâiloğulları üzerindeki nimetlerden birisi olan ve hayret verici bir durumu bulunan Tevrat'ın sandukasını ele geçirmişlerdi. Onlar bu sandukayı herhangi bir savaşta düşman ile karşı karşıya geldiklerinde önlerinde taşıyor ve safları arasında onu önde götürüyorlardı. Böylelikle kalplerinde huzur ve sukûnet yayılmış oluyor, düşmanlarının kalplerine ise korku ve dehşet uyandırıyordu. Bu ise bu sandukadaki şaşırtıcı bir sır ve yüce Allah'ın ona özel olarak verdiği bazı meziyetlerden dolayı gerçekleşiyordu.

2. Fakat onlar şeriatlerinden sapıp nefislerinde olanı değiştirince Allah da onlara düşmanlarını musallat etti, yurtlarından çıkarıldılar, kendileri ile evlatları arasına engel oldular. Sonunda da Tevrat'ın sandukasını onlardan aldılar. Bunun sonucunda darmadağın oldular ve güçlerini kaybettiler. Nihayet aralarından ileri gelenlerin ve büyüklerinin bazıları zamanındaki Nebilerinin yanına geldiler ve ondan kendilerine sancağı altında kendilerini toplayacak bir hükümdar seçmesini istediler. Böylelikle bu Allah yolunda savaşmak için onlara komutanlık edecekti. Bunu da onun vesilesi ile belki düşmana galip gelirler. Allah onlara zafer nasip eder ve böylelikle topraklarını ve şereflerini yeniden kazanırlar ümidi ile yapmışlardı.

Bakara Sûresi 246-248. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim, beşeriyetin bir deneyimini ve geçmiş ümmetlerin başından meydana gelmiş bir olayı arz ederek, Müslümanların bu deneyimlerden gerekli sonuçlarını öğrenip, bu olaylardan hayatlarında kendilerine fayda sağlayacak dersler çıkarmalarını dilemiştir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletinin doğruluğundan ve ona Rabbinden indirilenlerin doğru olduğu hususunda mutlak olarak emin olmak gerekir.

249- "**Tâlut ordusu ile ayrıldığında**" düşmana karşı çıkıp Beytu'l-Makdıs'ten ayrıldığında "**Allah sizi bir nehirle imtihan edecektir.**" sınayacaktır "**Ondan içen benden değildir. Onu tatmayan**" ondan içmeyen ve onun tadına dahi bakmayan "**ise o bendendir. Ancak eli ile bir avuç alanlar**" susuzluğunu kısmen kesmek maksadıyla azıcık avuçlayanlar "**müstesnâ dedi. Fakat içlerinden pek azı dışında**" susuzluğa katlanabilen az bir kesim müstesnâ "**ondan içtiler. Nihayet o ve beraberindeki mü'minler nehri geçince: Bugün biz Câlut'a ve ordusuna güç yetiremeyiz**" onlara karşı duracak gücümüz ve kudretimiz yok "**dediler.**" Tâlut, Amlik b. Ad oğullarından olan Amâlika'dan bir zorba idi, düşmanlarının ordu komutanı idi. "**Allah'a kavuşacaklarını bilenler**" buna inananlar ise: "**Nice az bir topluluk daha fazla bir topluluğu Allah'ın izni ile yenmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir dediler.**" Böyle diyenler ise Tâlut'a uyan kimseler arasındaki hayırlı kimseler ve iyi ilim adamları idi.

250- "**Câlut ve askerlerine karşı çıktıklarında**" onların önüne çıkıp göründüklerinde "**Rabbimiz bize sabır yağdır**" hepimizi kuşatacak ve nefislerimizde de yer edecek bir sabır yağdır üzerimize "**ayaklarımıza sebat ver**" savaş alanında bize öyle bir sebat ver ki kaçmayı düşünmeyelim. "**Ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et, dediler.**"

251- "**Derken Allah'ın izni ile onları bozguna uğrattılar. Davud da Câlut'u öldürdü.**"

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلٖيكُمْ
بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنّٖيۚ وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ
فَاِنَّهُ مِنّٖٓي اِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهٖۚ فَشَرِبُوا
مِنْهُ اِلَّا قَلٖيلًا مِنْهُمْۜ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذٖينَ
اٰمَنُوا مَعَهُۙ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ
وَجُنُودِهٖۜ قَالَ الَّذٖينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللّٰهِۙ
كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلٖيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثٖيرَةً بِاِذْنِ اللّٰهِۜ
وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرٖينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهٖ
قَالُوا رَبَّنَٓا اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا
وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرٖينَۜ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ
بِاِذْنِ اللّٰهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَاٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَٓاءُۜ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ
النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْاَرْضُ وَلٰكِنَّ
اللّٰهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمٖينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ
نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّۜ وَاِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلٖينَ ﴿٢٥٢﴾

Yani Allah'ın Nebisi olan Davud, tuğyanın başı olan Câlut'u öldürdü. "**Allah da ona hem hükümdarlığı hem hikmeti verdi.**" Yüce Allah Davud'a hükümdarlığı ve nübuvveti ihsan etti. "**Ve ona dilediği bazı şeyleri**" Allah'ın kendisine bol bol ihsan ettiği faydalı bir bilgi "**öğretti. Eğer Allah insanların bir kısmını diğer bir kısmı ile savmasaydı**" yüce Allah insanların bir kısmını bir diğeri ile savıp onların fesatlarını önlemeseydi şerlilerin şerrini de hayırlı mü'minlerin cihadı ile bertaraf etmeseydi "**yeryüzü muhakkak fesada uğrardı.**" Fesat çıkartanlar üstünlük sağlar kâfirlerin üstünlük sağlamaları iyi olanları öldürmeleri, her tarafın harab olup yıkılması neticesinde hayat da bozulurdu. "**Fakat Allah âlemler üzerine büyük lütuf sahibidir.**"

252- "**Bunlar Allah'ın âyetleridir. Sana onları hak ile okuyoruz. Muhakkak sen gönderilmiş peygamberlerdensin.**"

Bakara Sûresi 249-252. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Tâlut ve kimsenin yenemediği bir zorba olan Câlut ile savaşını arz etmeye devam etmektedir. Tâlut'un ordusunun uzunca çölün ortasında ve dağlar arasında yol aldığını ve Tâlut'un askerlerini sınamak amacıyla onlara şöyle dediğini açıklamaktadır: Yolda karşımıza bir ırmak çıkacak. Ondan kim içerse ordudan çıksın. Ama kim onun tadına bakmaz ve yalnızca eli ile ağzını ıslatacak kadar alırsa benimle birlikte orduda kalsın.

2. Askerler, ırmağın yanına varınca büyük çoğunluğu ondan içti ve Tâlut'un sınavını başarı ile tamamlayamadı. Bunun için ordudan çıktılar. Çünkü bununla iradelerinin zayıf olduğu, kendilerine hâkim olamadıkları ve komutanlarına da itaat etmedikleri açıkça ortaya çıkmış oldu.

3. Tâlut'un ordusu, düşmanları Câlut'un ordusu karşısında sebat gösterdi. O da Allah'ın yardımından emin idi. Tâlut'un ordusundan kahraman mü'min bir adam olan Dâvud, alana atılarak Câlut ile teke tek çarpıştı ve onu öldürdü. Böylelikle iki ordu arasında savaş da başlamış oldu. Dâvud da Allah'ın lütfu ile hükümdar oldu, Allah ona nübuvveti de verdi. İşte Allah mü'min kullarına böyle lütufta bulunur ve onlar aracılığı ile zalimlerin zulmünü bertaraf eder.

4. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e üzerine indirmiş olduğu hakkı dile getiren âyetleri hatırlatmakla sona ermekte ve onun bütün âleme gönderilmiş Resûllerden birisi olduğunu da vurgulamaktadır.

Bakara Sûresi 249-252. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a iman, Allah'ın yardımına güvenmekle birlikte sebat göstermek, sabırlı olmak, komutanın kahramanlığı ve hikmetli oluşu düşmanlara karşı zaferi gerçekleştirir. Hatta bu savaşan mü'minler sayıca az, araç ve gereç itibari ile zayıf olup düşmanları ise sayı ve silâhça çok olsalar bile bu gerçekleşir.

2. İşinin ehli olan bir komutan askerlerinin inançlarının, kahramanlıklarının, sabır ve itaatlerinin boyutunu öğrenmek için onları sınar ve aralarından kahraman askerin niteliklerini kesin olarak bulunduğu kimseleri seçer, onların her birini kabiliyetlerine, beceri ve istidadına uygun yerli yerince yerleştirir.

3. Allah'ın kelimesini yüceltmek için cihad etmek akideyi korumak, düşmanlıkları geri püskürtmek, zulmü önlemek, yeryüzünü imar etmek, insanlığın güvenliğini ve barışı gerçekleştirmek için bir zorunluluktur. Böylelikle zalimler herhangi bir ümide kapılmasınlar ve ülkede fesadı yaygınlaştırmaya kalkışmasınlar.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ
وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَاٰتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ
وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذٖينَ مِنْ
بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ
مَنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ
يَفْعَلُ مَا يُرٖيدُ (253) يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فٖيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ
وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ (254) اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ
لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
مَنْ ذَا الَّذٖي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ
وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحٖيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَ وَسِعَ
كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظٖيمُ (255) لَٓا اِكْرَاهَ فِي الدّٖينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ
فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌ (256)

253- **"İşte Biz o peygamberlerin bazısını bazısına üstün kıldık."** Allah onların bir kısmını diğerine çeşitli özellikler ve mucizeler ile üstünlük takdir buyurmuş, bununla birlikte risalet hususunda birbirlerine eşit kılmıştır. **"Allah onlardan kimisi ile söyleşmiş"** bu, Musa (aleyhisselâm)'dır **"kimisini de derecelerle yükseltmiştir"** efendimiz Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi. **"Meryem oğlu İsa'ya da açık deliller"** mucizeler **"verdik, onu Ruhü'l-Kudüs ile"** Cebrâil ile **"destekledik"** "gücünü artırdık. **"Eğer Allah dileseydi onlardan sonra gelenler kendilerine apaçık deliller geldikten sonra birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat anlaşmazlığa düştüler de kimi iman etti kimi de kâfir oldu. Eğer Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat Allah dilediği her şeyi yapar."**

254- **"Ey iman edenler! İçinde alışverişin de dostluğun da"** arkadaşlığın ve sevginin de **"ve bir şefaatin"** herhangi bir menfaati sağlamak ya da herhangi bir kötülüğü önlemek için bir aracın **"da olmadığı bir gün gelmezden önce size verdiğimiz rızıklardan infak edin. Kâfirler ise zulmedenlerin ta kendileridir."**

255- **"Allah... O'ndan başka ilâh yoktur. Diridir, Kayyûmdur."** Yaratılmışların işlerini her zaman çekip çevirir, idare eder, onları korur. **"O'nu ne bir uyuklama alır ne de bir uyku. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnız O'nundur. O'nun izni olmadan nezdinde kim şefaat edebilir?"** Yani hiç kimse şefaat edemez. **"O yarattıklarının önlerindekilerini de arkalarındakini de bilir."** Onlardan önce olanları da onlardan sonra olacakları da bilir. **"Onun ilminden kendisinin dilediğinden başka hiçbir şeyi kavrayamazlar. O'nun kürsisi"**, kürsi, kendisine iman ettiğimiz hakikatini ancak Allah'ın bildiği gayb hususlarındandır. **"Gökleri ve yeri kuşatmıştır. Onları"** gökleri ve yeri **"koruması ona ağır"** zor ve meşakkatli **"gelmez. O, çok yücedir"** kendisine yakışmayan niteliklerin çokça üstündedir **"çok büyüktür."**

256- **"Dinde zorlama yoktur."** İnsanlar dine girsin diye zorlanmazlar. **"Gerçekten rüşd"** hidâyet ve iman -ki doğru olan demektir- **"gayden"** küfürden ve dalâletten -ki bu da yanlıştır- **"apaçık meydana çıkmıştır. Kim tâğûtu inkâr eder"** tâğût Allah'tan başka kendisine ibadet olunan her bir şeydir **"ve Allah'a iman ederse o muhakkak kopması mümkün olmayan"** kopmayan ve sonu gelmeyen **"sapasağlam bir kulpa"** hak imana muhkem ve sağlam akideye **"yapışmış olur. Allah işitendir, bilendir."**

Bakara Sûresi 253-256. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Resûllerden (aleyhimusselâm) ve Allah'ın onların bir kısmını diğerine üstün kıldığından söz etmektedir.

2. Sonra onlardan sonra gelen nesiller arasında gelenlerin anlaşmazlıklarına birbirleri ile savaşmalarına ve mü'min ve kâfir diye ayrılmalarına işaret etmektedir.

3. Sonra mü'minleri Allah'ın kendilerine ihsan etmiş olduğu rızıktan hayır yollarında infak etmeye çağrıda bulunmaktadır. Bu yolların en önemlilerinden birisi ise zulmü önlemek, saldırganlığı püskürtmek ve akidenin güvenini sağlamak için cihad etmektir.

4. Daha sonra yüce Allah'ın vahdaniyetini, bütün varlık üzerindeki kavvâmiyetini (işlerini çekip çevirmesini, düzenlemesini) onun her bir şeye tanık olup hiçbir şeyin onda gizli kalmadığını, bütün varlıkların onun kulu, onun mülkünde, onun egemenlik ve saltanatı altında olduğunu özellikle vurgulamaktadır.

5. Sonra âyet-i kerimeler insanın bir diğer insanın iradesine, düşünce ve duygularına saygı göstermesi gerektiğini tespit etmektedir. Bu sebeple herhangi bir kimseyi dine girmeye de zorlamamalıdır.

Bakara Sûresi 253-256. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün Resûllere ve onların mucizelerine iman etmek bir zorunluluktur.

2. Yoksullara, fakirlere ve bütün hayırlı işlerde özellikle de Allah'ın adını yüceltmek için cihad uğrunda infak etmek son derece önemlidir.

3. Şanı yüce Allah bütün kemal sıfatlarına sahip ve her türlü eksik sıfattan münezzehtir. O hak olandır, bâkidir. Gaflete düşmesi, uyuması söz konusu değildir. O, kâinatın bütün işlerini idare edendir. Her şeyi çok iyi bilendir. Mülkün tamamının maliki ve egemeni, hükmü ile onda dilediği gibi tasarruf eden O'dur. Bu sebeple bize düşen O yüce Rabbimize iman etmek, O'na boyun eğmek ve yalnızca O'na ibadet etmektir.

4. İslâm, hoş görülü ve kimseyi İslâm'a girmeye mecbur etmeyen bir dindir. Bu özelliği ile inanç özgürlüğünü vurgulayan ve onu insan haklarının en önemlisi haline getiren bütün sistem ve yasaları geride bırakmıştır.

اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ
اِلَى الظُّلُمَاتِ اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾
اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرٰهِيمَ فِي رَبِّهِ اَنْ اٰتٰيهُ اللّٰهُ
الْمُلْكَ اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ
اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ قَالَ اِبْرٰهِيمُ فَاِنَّ اللّٰهَ يَاْتِي بِالشَّمْسِ
مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾ اَوْ كَالَّذِي مَرَّ
عَلٰى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا قَالَ اَنّٰى يُحْيِي
هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ
قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ
لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ
يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِلنَّاسِ
وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا
فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

257- **"Allah iman edenlerin velisi"** onların yardımcısı ve işlerini çekip çevirip düzenleyenleri **"dir. Onları karanlıklardan nura"** küfürden imana **"çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğûttur. Onlar da onları nurdan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar cehennemliktirler. Onlar orada temelli kalıcıdırlar."**

258- **"Allah kendisine hükümdarlık verdi"** kendisine mülk verildi **"diye"** azan ve tuğyan edip **"Rabbi hakkında İbrahim ile mücadele edeni"** -bu kişi zorba birisi olan Kenanoğlu Nemrut'tur- **"gördün mü? Hani İbrahim: Benim Rabbim dirilten ve öldürendir deyince o: Ben de diriltir ve öldürürüm"** dilediğim kimseyi hayatta bırakır, dilediğimi de emrimle öldürürüm **"demişti. İbrahim: Muhakkak Allah güneşi doğudan getiriyor, haydi sen de onu batıdan getir, deyince o kâfir şaşırıp kalmıştı."** Yenik düşmüş, şaşırmış ve getirecek bir delili kalmamıştı. **"Allah zalimler topluluğuna hidâyet vermez."**

259- **"Yahut duvarları çatıları üstüne çökmüş"** duvarları yıkılmış olan çatıları üzerine düşmüş, kimsenin bulunmadığı **"ıssız bir kasabaya uğrayan kimse gibisini** (görmedin mi?)**"** denildiğine göre bu kişi Uzeyr'dir. Adının da Hazkiyel b. Bevâr olduğu söylenir. İsrâiloğulları'ndan herhangi bir adam olduğu da söylenmiştir. Sözü edilen kasaba ise meşhur olan kanaate göre Beytü'l-Makdis'dir. Burası Buhtenassar tarafından yıkılıp halkı öldürüldükten sonra yolu buradan geçmişti. **"Allah burasını ölümünden sonra acaba nasıl"** ne zaman **"diriltecek, demişti. Allah onu yüz yıl öldürmüş sonra dirilterek"** ölümünden sonra diriltip **"ne kadar kaldın, demişti."** Dirildiğinde şehir değişmiş ve orada yaşayanlar oldukça çoğalmıştı. Ölü olarak ne kadar kaldın diye sormuş **"o da: Bir gün yahut bir günün bir kısmı kaldım, demişti. Hayır, yüz yıl kaldın. İşte yiyeceğine ve içeceğine bak. Hiç bozulmamış"** üzerinden bunca yıl geçmekle birlikte değişmemiş **"bir de merkebine bak."** Yani senin gözlerinin önünde Allah'ın onu nasıl dirilttiğini gör. **"Biz seni insanlara bir alâmet"** Allah'ın kudretine bir delil **"kılalım diye böyle yaptık. Kemiklere de bak. Onları nasıl birleştirip yerli yerine koyuyoruz."** O kemikleri yerden biri diğerinin üzerine nasıl terkip ediyoruz. **"Sonra da onlara et giydiriyoruz, buyurdu. Durum kendisine apaçık belli olunca: Biliyorum ki Allah her şeye kâdirdir, demişti."**

Bakara Sûresi 257-259. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın mü'minleri veli edindiğini, bu sebeple onları küfrün ve dalâletin karanlıklarından hakkın, imanın ve hidâyetin aydınlığına çıkarttığını, kâfirlerin ise velilerinin şeytanlar olup onların da kendilerini imanın ve hidâyetin nurundan küfrün karanlıklarına çıkarttığını beyan etmektedir.

2. Âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm) ile Rabbi hakkında tartışan Nemrut kıssasını da zikretmektedir. Nemrut büyüklük taslayıp mülk ve saltanat sebebi ile tuğyana kalkışınca İbrahim ona: Benim Rabbim diriltir ve öldürür demiş Nemrut ise: Ben de aynı şekilde diriltir ve öldürürüm diye cevap vermişti. İbrahim (aleyhisselâm) de bâtılı ileri sürerek mücadele ve tartışmak hususunda onu tam anlamı ile âciz bırakmak üzere: "Muhakkak Allah güneşi doğudan getiriyor haydi sen de onu batıdan getir" deyince Nemrut şaşırıp kalmış, ne diyeceğini kestirememiş, cevap verememişti. Allah da zalimlere hidâyet vermez.

3. Âyet-i kerimeler daha sonra duvarları çökmüş, çatılarının üzerine yıkılmış bir kasabanın yanından geçen bir zatın kıssasını nakletmektedir. Bu kişi: Allah harap olduktan ve helakından sonra bu kasabayı nasıl diriltecek diye sormuş Allah da onu yüz yıl öldürdükten sonra diriltmiş ve kendisine: Ne kadar ölü kaldın diye sorunca o: Bir gün yahut bir günün bir kısmı kaldım demiş Allah: Hayır, yüz yıl kaldın. Eğer bu hususta şüphe ediyorsan hiç değişikliğe uğramadan duran yiyeceğine bir bak ve eşeğinin de nasıl bir iskelete dönüştüğünü gör. Kemiklere de özellikle dikkat et. O kemiklerin birbirlerine nasıl geçtiğini sonra da onlara nasıl et giydirdiğimizi gör. Biz bunu sana seni kavmine bir âyet kılalım diye yaptık, demişti. Bu zat durumu açıkça görüp hak kendisine apaçık görününce Allah'ın kudretine imanı arttı. Allah da her şeye gücü yetendir.

Bakara Sûresi 257-259. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nimetleri sebebi ile yüce Allah'a şükretmeli, onun nimetlerini azmak, büyüklenmek ve başkaldırmak için bir araç edinmemeliyiz.

2. Yüce Allah zalimleri doğru delil ortaya koymaya, yanlışlarını belgelendirmeye hidâyet etmez. Çünkü onların velisi şeytandır.

3. Dirilten, öldüren ve her şeyin emri yalnız elinde bulunan yüce Allah'tır.

4. Yüce Allah, Kâbız ve Bâsıttır. Kudreti serbest ve sınırsız olup, kâinatın kanunları ona egemen değildir. Çünkü bu kanunları yaratan O'nun kudretidir.

5. Hiçbir kimse herhangi bir şeyi kendiliğinden -Allah onu ona öğretmediği sürece- bilemez. Ulaşabildiğimiz bütün ilim ve bilgi yüce Allah'ın bize öğrettikleridir.

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖيمُ رَبِّ اَرِنٖي كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتٰى قَالَ
اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبٖي قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً
مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ اِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ
جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتٖينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزٖيزٌ حَكٖيمٌ
٢٦٠ مَثَلُ الَّذٖينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ
حَبَّةٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فٖي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللّٰهُ
يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلٖيمٌ ٢٦١ اَلَّذٖينَ يُنْفِقُونَ
اَمْوَالَهُمْ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَٓا اَنْفَقُوا مَنًّا وَلَٓا
اَذًى لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ٢٦٢ قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ
يَتْبَعُهَٓا اَذًى وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَلٖيمٌ ٢٦٣ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى كَالَّذٖي يُنْفِقُ مَالَهُ
رِئَٓاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ
صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ
عَلٰى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرٖينَ ٢٦٤

260- **"Hani İbrahim: Rabbim, ölüleri nasıl diriltttiğini bana göster, demişti. İnanmadın mı yoksa, buyurdu. O da: İnandım"** elbette, ben mü'minim **"fakat kalbimin mutmain olması"** kalbimin imanı artarak mutmainlik mertebesine ulaşması **"için** (soruyorum) **demişti. Buyurdu ki: Dört kuş al. Onları kendine alıştır."** Onların sana alışmalarını sağla yahut onları parçala. **"Sonra onların her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır."** Onlara seslen **"koşarak"** hızlıca uçarak ya da yürüyerek **"sana gelirler. Bil ki Allah mutlak galiptir, Hakîmdir."**

261- **"Mallarını Allah yolunda"** Allah'ın rızasını arayarak çeşitli hayırlar için **"infak edenlerin durumu yedi başak bitiren..."** *senâbil*, sunbul (başak)'ın çoğuludur. Bu da tahıl tanelerinin kendisinde meydana geldiği bitkiye denilir. Tekili de sunbule (başak) diye gelir. **"ve her başağında yüz tane bulunan tek tohuma benzer. Allah dilediğine kat kat verir."** Sevabı kat kat artırır. **"Allah Vâsi'dir** (bol bol verendir), **çok iyi bilendir."**

262- **"Mallarını Allah yolunda infak edip de sonra o harcadıklarının arkasından başa kakmayan..."** iyiliklerini sayıp dökmeyen, onları açığa çıkarmaya çalışmayanlar, demektir. *Başa kakmak (minnet etmek)*, iyilik yaptığın kimseye karşı bu iyiliğin sebebi ile övünmektir **"ve bir eziyet de..."** infakı ile övünmek yahut darlanmak ve kendisine iyilik yaptığın kişiye söz ya da davranış ile eziyet etmek demektir. **"katmayanların Rabbleri yanında mükâfatları"** sevapları **"vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmezler de."**

263- **"İyi ve güzel"** yumuşak ve tatlı **"bir söz ile bağışlama"** dilenenin ısrar etmesini, affedip bağışlamak **"arkasından eziyet gelen bir sadakadan hayırlıdır. Allah Ganidir** (muhtaç olmayandır), **Halîmdir."**

264- **"Ey iman edenler! Malını sırf insanlara gösteriş olsun diye"** işitilmesi ve böylece şöhret bulması arzusu ile **"infak eden"** ve yüce Allah için bu infakını yapmayan **"Allah'a ve âhiret gününe inanmayan"** bir kimse gibi **"sadakalarınızı başa kakmakla ve eziyet etmekle boşa çıkarmayın. Böylelerinin durumu üzerindeki azıcık toprağı sağanak halinde"** iri taneli ve hızlıca **"yağan bir yağmur ile sıyrılıp da"** dümdüz ve pek büyük **"bir taş kesilen kaypak"** üzerinde, toprak adına hiçbir şey kalmamış ve dümdüz olmuş **"bir kayaya benzer. Onlar kazandıklarını hiçbir şeyi ele geçiremezler. Allah kâfirler topluluğuna hidâyet vermez."**

Bakara Sûresi 260-264. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm)'ın Rabbinden kendisine iman ve yakininin daha da artması, kalbinin de mutmain olması için ölüleri nasıl dirilttiğini göstermesini istemesini söz konusu etmektedir. Bunun üzerine yüce Allah ona dört kuş alıp onları parçalamasını ve her bir dağın üzerine onlardan bir parça koymasını sonra da onlara seslenip çağırmasını emir buyurdu. Kuşların da hemen Aziz, Hakîm yüce Allah'ın kudreti ile hızlıca onun yanına geleceklerini bildirdi.

2. Allah yolunda ve çeşitli hayır alanlarında malların harcanması söz konusu edilerek Allah yolunda infak edenlere sevaplarının pek çok katlarla artırılıp verileceğini vadetmektedir. Ayrıca âyetler, Allah yolunda mallarını infak edenlerin durumu yere tek bir tohum atıp o tohumun her bir başağında yüz tane bulunan yedi başak bitirmesine benzetmektedir.

3. Sonra âyetler infak ederken uyulması gereken bazı edepleri söz konusu etmekte ve mallarını hayır yollarında infaklarını başa kakmadan ve övünmeden söz ya da fiil ile iyilik yaptıkları kimselere eziyette bulunmadan infak eden kimseler için Rabbleri nezdinde pek büyük bir ecirlerinin olacağını söz konusu etmektedir.

4. Daha sonra âyetler dilencilere karşı yumuşak sözler söyleyip nazik davranılmasını, onların yapmaları muhtemel ısrarlarının af edilmesini teşvik etmekte, sadaka verirken riyakârlığı, şöhret ve insanların teşekkür etmesi için de bir şeyler vermeyi yasaklamaktadır. Bu arada da infakında riyakârlık yapan kimselerin de bu hallerinin sadakalarının sevabını büsbütün ortadan kaldıracağını açıklayarak böylelerinin durumuna üzerini toprağın örttüğü fakat şiddetli bir yağmurun indiği bu yağmurun da üzerindeki bütün toprakları alıp götürdüğü bir taşa benzetmektedir.

Bakara Sûresi 260-264. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman, mutmainlik derecesine ulaşıncaya kadar artar ve güçlenir. İbrahim (aleyhisselâm) Rabbine iman eden birisi idi. Bununla birlikte Rabbinden kendisine kalbinin mutmain olması için ölüleri nasıl dirilttiğini göstermesini istemişti. Kalbin Allah için mutmain olması ise en yüksek derecelerden bir derecedir.

2. Mal, şanı yüce Allah'ın insanlara ihsan etmiş olduğu büyük nimetlerdendir. Onların da Allah'a şükür olmak üzere ve onun yolunda infak etmek sûreti ile bu nimetin hakkını ödemeleri görevleridir.

3. Malın gerçek değeri toplumsal görevini yerine getirmesine bağlıdır. Bu da malı çeşitli hayır yollarında harcamak ve insanların maslahatlarının kolaylaşması, sıkıntılarının hafifletilmesi, ihtiyaçlarının da karşılanması için insanlar arasında tedavülü (elden ele dolaşması) ile mümkündür. Bunun Allah katında ise kat kat sevabı vardır.

4. İnfakta bulunurken öngörülen edeplere özellikle dikkat etmeliyiz. İnfak ile başkalarını alçaltmamalı, infakın peşinden başa kakmak ve eziyet getirmemeli, malı övünerek, riyakârlık yapmak ve meşhur olmak arzusu ile infak etmemeliyiz.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ
وَتَثْبِيتًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ
فَاٰتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ اَيَوَدُّ اَحَدُكُمْ اَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ لَهُ فِيهَا
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَاَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ
فَاَصَابَهَا اِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ
لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
اَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا اَخْرَجْنَا لَكُمْ
مِنَ الْاَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ
بِاٰخِذِيهِ اِلَّا اَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ
حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾ اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَاْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ
وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾
يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ
اُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّا اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

265- **"Allah'ın rızasını arayarak"** yüce Allah'ın razı olması isteği ile **"ve nefislerinden bir sebat ile"** bu infaklarına karşılık güzel bir şekilde sevap verileceğine kesin inanıp tasdik ederek **"mallarını infak edenlerin durumu da yüksek bir tepenin üstünde"** yerden yüksekçe bir tepede **"bulunan ve kendisine bol bol yağmur isabet ettiği için de meyvelerini"** yenilen mahsullerini **"iki kat veren bir bahçeye benzer. Ona bol yağmur isabet etmese de bir çisinti"** hafif bir yağmur **"alır. Allah yaptıklarınızı çok iyi görendir."**

266- **"Herhangi biriniz ister"** sever, arzu eder **"mi ki, hurma ve üzüm ağaçlarından bir bahçesi olsun. Altından ırmaklar aksın. Orada her çeşit meyveleri bulunsun ve kendisine ihtiyarlık gelip çatsın,"** yaşlansın **"üstelik güçsüz, küçük çocukları da olsun. Derken ona içinde ateş olan bir bora"** o şiddetli rüzgârın içerisinde ateş bulunan şiddetli bir fırtına **"isabet etsin ve"** bahçenin ağaçları **"yanıversin"** yer de çırılçıplak kalıversin. **"İşte Allah düşünürsünüz diye âyetleri size böylece apaçık bildirir."**

267- **"Ey İman edenler! Kazandıklarınızın en güzellerinden"** mallarınızın en iyilerinden **"ve sizin için yerden çıkardığımız şeylerden"** tahıl, meyve ve diğer mahsullerden **"infak edin. Göz yummaksızın alıcısı olmayacağınız"** oldukça bayağı olduğu için ancak önemsemeyerek ve görmezlikten gelerek alacağınız yani (ancak bu halde) almakta kolaylık ve müsamahakârlık göstereceğiniz türden **"aşağılık şeyleri"** yani kalitesiz malları ve haram olanları seçerek **"vermeye yeltenmeyin. Bilin ki gerçekten Allah Ganidir, Hamîddir."**

268- **"Şeytan sizi fakirlikle korkutur. Ve size fahşâyı"** çirkin söz ve davranışları **"emreder."** Burada kasıt, cimrilik etmek, zekâtın ve sadakaların engellenmesidir. **"Allah ise size kendi katından bir mağfiret"** günahlarınızın bağışlanmasını **"ve bir bolluk vadediyor. Allah ihsanı"** lütfu **"bol"** pek çok **"olandır, hakkıyla bilendir."**

269- **"O, hikmeti dilediğine verir."** *Hikmet* işleri yerli yerince koyup yerleştirmek demektir. Bu ise ancak faydalı bilgi ile mümkün olur. **"Kime hikmet verilirse muhakkak ona pek çok hayır verilmiş demektir. Özlü akıl sahiplerinden başkası da iyice düşünmez."**

Bakara Sûresi 265-269. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler infakları ile Allah'ın rızasını gozeten ve O'na itaat etmek maksadında olan infak edicilerin sevaplarının ne kadar büyük olduğunu beyan etmekte, onların durumlarını yüksekçe bir yerde olup azıcık suyun fayda sağladığı gibi çok miktardaki suyun da faydalı olduğu verimli bir yerdeki bahçenin durumuna benzetmektedir. Çünkü o bahçenin bulunduğu yer verimli ve güzel bir yerdir.

2. Sonra da herhangi bir fayda sağlamaksızın ameli yok olup giden ve en çok ihtiyaç duyduğu zamanda ondan yararlanamayan bir kimseye dair bir örnek vermektedir. Böyle bir kimseyi hurma ve üzüm ağaçlarından bir bahçesi olup bahçesinde bütün meyvelerin yetiştiği ama oldukça yaşlanmış, buna karşılık kazanabilecek gücü de bulunmayan küçük çocukları olan bir kişiye benzetmektedir. İçinde ateş bulunan şiddetli bir rüzgâr gelip de bu bahçenin üzerinden eser, ağaçlarını ve meyvelerini bahçe sahibinin ona en muhtaç olduğu bir zamanda yakıp gider.

3. Sonra âyet-i kerimeler zekât ve başka alanlarda malın iyisinden, güzelinden, hoş ve temiz olanından infak etmeyi emir buyurmakta ve kalitesiz ve kötü mal ile haram malı sadaka vermeyi yasaklamaktadır. Çünkü şüphesiz yüce Allah hoş ve temizdir ancak temiz olanını kabul eder. Âyet-i kerime ayrıca yüce Allah'ın bütün yarattıklarına muhtaç olmadığını da açıklamaktadır. Diğer taraftan bazı kimselerin iyi ve kaliteli olanı değil de bayağı olanı infak etmeye kalkışmalarının sebebinin de şeytanın kendilerini fakirlikle korkutması, onlara masiyet ve günah işlemelerini emretmesi olduğunu da ifade etmektedir. Hâlbuki bunlara aynı zamanda Allah kendinden bir mağfiret ve rızkın artışı vaadinde bulunmaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler aziz ve celil Allah'ın -sözde ve amelde hakka isabet etmekten ibaret olan- hikmeti kullarından dilediği kimseye verdiğini, kendisine hikmet verilen kimsenin pek çok hayra nail olduğunu açıklamaktadır. Çünkü dünya ve âhiretin işi hikmet ile düzelir.

Bakara Sûresi 265-269. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim anlamların daha da açıklanması için bize örnekler vermektedir ki, biz de onun hikmeti sonsuz öğütleri üzerinde iyice düşünelim ve onlardan öğüt alalım.

2. Allah'a ve âhiret gününe samimi olarak iman etmek, insanın yaşayışını düzeltir ve onu dinin buyruklarına sımsıkı sarılmaya yöneltir.

3. Mallarımızı meşru ve helâl yollardan kazanmamız ve onu hayır yollarında infak etmemiz gerekir.

4. Mallarımızın helâl ve temiz olanını infak etmeli, aralarından değersiz ve kötü olanını seçmeye kalkışmamalıyız.

5. Mü'minin başkaları ile kendisine başkalarının davranmasını sevip arzu ettiği şekilde davranması, kendisi için sevdiğini de diğer insanlar için sevmesi gerekir.

وَمَٓا اَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ اَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ
يَعْلَمُهُۜ وَمَا لِلظَّالِم۪ينَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ اِنْ تُبْدُوا
الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَۚ وَاِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا
الْفُقَرَٓاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْۜ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّـَٔاتِكُمْۜ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَب۪يرٌ ﴿٢٧١﴾ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدٰيهُمْ
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَلِاَنْفُسِكُمْۜ وَمَا تُنْفِقُونَ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ وَجْهِ اللّٰهِۜ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ
لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾ لِلْفُقَرَٓاءِ الَّذ۪ينَ اُحْصِرُوا ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ
لَا يَسْتَط۪يعُونَ ضَرْبًا فِي الْاَرْضِۘ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ
اَغْنِيَٓاءَ مِنَ التَّعَفُّفِۚ تَعْرِفُهُمْ بِس۪يمٰيهُمْۚ
لَا يَسْـَٔلُونَ النَّاسَ اِلْحَافًاۜ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَاِنَّ اللّٰهَ بِه۪ عَل۪يمٌ ﴿٢٧٣﴾ اَلَّذ۪ينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ
بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

270- Ey mü'minler, **"yaptığınız her türlü infakı"** her bir mali harcamayı **"yahut"** Allah yolunda **"adadığınız"** yaptığınız **"her bir adağı muhakkak Allah bilir. Zalimlerin hiçbir yardımcıları yoktur."**

271- **"Sadakalarınızı açıkça verirseniz o ne güzeldir."** Bu yaptığınız iş gerçekten güzel bir iş olur. **"Eğer onları gizler"** gizlice ve saklı bir sûrette **"fakirlere verirseniz işte bu sizin için daha hayırlıdır."** Böylesi sizin için daha faziletlidir. Çünkü riyakârlıktan ve eziyet vermekten daha uzaktır. **"Günahlarınızın bir kısmını bağışlar. Allah yapmakta olduğunuzdan gereği gibi haberdardır."**

272- **"Onların hidâyete ermesi senin üzerine borç değildir. Fakat Allah dilediği kimseye hidâyet verir. Her ne hayır infak ederseniz kendi faydanızadır."** Sevabı ve ecri size döner, sizden başkası ondan yararlanmaz. **"Zaten siz ancak Allah'ın rızası için infak edersiniz."** Yani yalnız Allah'ın rızasını isteyerek infak edin. Dünyevî bir maksat için etmeyin. **"Hayır türünden her neyi infak ederseniz"** ecri ve sevabı **"size eksiksiz ödenir ve size asla zulmedilmez."**

273- Sadakalar, **"Allah yolunda kendilerini vakfetmiş,"** Allah yolunda cihad etmeleri kendilerini mal kazanmaktan ve bu maksada yönelik tasarruflarda bulunmaktan kendilerini alıkoymuş **"yeryüzünde dolaşmaya"** kazanç elde etmek ve rızık istemek için gidip gelmeye **"gücü yetmeyen"** Allah yolunda cihad etmek, kendilerini bundan alıkoyduğu için bunu yapamayan, **"bilmeyenin iffetli davranmalarından dolayı"** aşırı derecedeki iffetleri ve insanlardan bir şey istememeleri sebebi ile **"kendilerini zengin sandığı"** hallerini bilmeyenin öyle zannettiği **"senin ise simalarından tanıdığın"** fakirliklerine, muhtaçlıklarına dalâlet eden hâl ve görünüşleri ile yorgunluğun, bitkinliğin ve mütevaziliğin eserlerini görerek tanıdığın **"ve yüzsüzlük edip"** ısrarla tekrar tekrar dilenip **"de insanlardan istemeyen fakirler içindir."** Çünkü bunlar iffetlidirler ve kendilerini küçük düşürmezler.

274- **"Mallarını gece gündüz"** bütün vakitlerde **"gizli açık"** bütün durumlarda **"infak edenlerin Rabbleri katında mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur, onlar üzülmezler de."**

Bakara Sûresi 270-274. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, insanların infak yahut adamak türünden yaptıkları bütün hayırları bildiğini ve ameli ile Allah'ın rızasını gözeten kimseleri de en güzel şekilde mukâfatlandırıp karşılık vereceğini ama Allah'ın emrine aykırı davranıp buyruklarını yalanlayan, onunla birlikte başkasına ibadet eden kimseleri de Kıyâmet gününde Allah'ın azap ve intikamından hiç kimsenin asla kurtaramayacağını haber vermektedir.

2. Âyetler aynı zamanda sadakayı gizli vermenin -açıkça vermekte bir maslahat olması hali dışında- açık vermekten daha faziletli olduğunu, sadakayı gizli saklı vermenin sevabının büyük, hayrının pek çok olup dereceleri yükselttiğini, günahlara da kefaret olduğunu da belirtmektedir.

3. Sonra yüce Allah, Nebisine Rabbinin risaletini tebliğ eden kişi olduğunu, insanları hidâyete iletmek gibi bir yükümlülüğünün bulunmadığını açıklamaktadır. Çünkü kulları arasından dilediğine hidâyet veren yüce Allah'tır. Sonra ona dini ne olursa olsun kendisinden bir şeyler isteyen herkese tasaddukta bulunmasını emir buyurmaktadır. Çünkü insanın hayır namına yaptığı her bir infakın faydası sadece O'na döner. Mü'min de ancak Rabbinin rızasını isteyerek infak eder. Yüce Allah da infak edenlerin sevabını kat kat artırır ve insanlara hiçbir şekilde zulmetmez.

4. Sonra âyet-i kerimeler infakın kendilerini cihada ve davete adamış, rızıklarını kazanmak için herhangi bir yol ve imkânları bulunmayan, geçimlerini elde etmek maksadıyla yolculuk yapamayan fakirlere yönlendirilmesi gerektiğini beyan etmektedir. Özellikle bu gibi kimseler iffetli davrandıklarından izzet-i nefis sahibi olup giyim ve tavırlarında mütevazi davrandıklarından ötürü durumlarını bilmeyenler tarafından varlıklı zannedilirler. Ancak akıl sahibi kimseler niteliklerinden onları tanır. Üstelik bunlar insanlardan ısrarla bir şey istemezler. Diğer taraftan âyetler bütün zamanlarda infak eden kimselere pek büyük bir sevabı ve korkmayıp üzülmemeyi de vadetmektedir.

Bakara Sûresi 270-274. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nezir (adakta bulunmak) Allah'ın kişiye farz kıldıklarından ayrı olarak Allah'ın teşri' buyurdukları türden bir şey ile -adak yapıp yapmamakta serbest olmakla birlikte- kendisini yükümlü tutması demektir. Ama kişi sözlü olarak adakta bulunacak olursa kendisini o adağı yerine getirmekle yükümlü tutmuş olur. Artık onu yerine getirmesi gerekir.

2. Sadakanın gizli ve açıktan verilmesi, riyakârlık görünmek ve övünmek arzusu olmamak şartı ile ve meşru bir maksatla yapılırsa bir hayırdır. Bir kimsenin başkalarına örnek olması hali gibi. Aksi takdirde sadakayı gizlemek daha faziletlidir. Çünkü böylesi riyakârlıktan daha uzaktır. Bununla birlikte her insanın niyetini en iyi bilen Allah'tır.

3. Müslüman olmasalar dahi fakir akrabalara infakta bulunmayı tavsiye etmesi İslâm'ın müsamahakârlığındandır.

ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ ٱلرِّبَوٰا۟ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِى
يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيْطَٰنُ مِنَ ٱلْمَسِّ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْبَيْعُ
مِثْلُ ٱلرِّبَوٰا۟ ۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلْبَيْعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰا۟ ۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَمَنْ عَادَ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ ٱللَّهُ
ٱلرِّبَوٰا۟ وَيُرْبِى ٱلصَّدَقَٰتِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟
ٱلزَّكَوٰةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ
مِنَ ٱلرِّبَوٰٓا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا۟ فَأْذَنُوا۟
بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ
أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ
ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن
كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾ وَٱتَّقُوا۟ يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى ٱللَّهِ ۖ
ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

275- **"Ribâ"** borçlu kimsenin borç aldığı maldan fazlasını ödemesi **"yiyenler ancak şeytanın çarpmaktan"** delirtip alıklaştırmaktan **"dolayı kendilerini sârâya düşürdüğü"** sârâya düşürüp yere yıktığı **"kimse gibi kalkarlar."** Şeytanın sârâya düşürmesine (âyet-i kerimedeki fiilden gelen bir isim olarak) *"habta"* denilir. *El-mess* ise (çarpmak) insana isabet eden her türlü eziyete denilir. **"Bu onların: Alış veriş de ancak ribâ gibidir demelerindendir. Hâlbuki Allah alışverişi helâl, ribâyı haram kılmıştır. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de vazgeçerse"** (faizden) vazgeçip dönerse **"geçmiş"** yani haram kılınmasından önce almış olduğu ribâ (faiz) **"kendisinindir."** Geçmişten dolayı sorgulanmaz. **"İşi de Allah'a aittir. Kim dönerse onlar da cehennemliklerdir, orada ebedi kalıcıdırlar."**

276- **"Allah ribâyı yok eder."** Ribâ (faiz) giren/karışan malı telef eder, eksiltir, onda bereket bırakmaz. **"Sadakaları ise artırır."** Zekâtı verilen malı artırır, onu bereketlendirir ve bu sadakaların sevabını kat kat fazlası ile verir. **"Allah olanca kâfir"** faizi helâl kabul etmek sûreti ile küfürde aşırıya giden yahut da Allah'a baş kaldırarak faizli muameleleri yapmak sûreti ile Allah'ın nimetini ileri derecede inkâr eden **"ve günahkâr"** günahlarını artıran masiyetleri çokça işleyip, bu günahları işlemekte devam ve ısrar eden **"günahkâr hiçbir kimseyi sevmez."**

277- **"Şüphesiz iman edip de salih amel işleyenlerin, namazı dosdoğru kılanların bir de zekât veren kimselerin Rabbleri katında ecirleri vardır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."**

278- **Ey iman edenler! Eğer mü'minler iseniz Allah'tan korkun, faizden arta kalanı da bırakın."** Ana malınızdan fazla olan miktarı almayın, borcunuzun ödenmesi sırasında yalnızca kendi mallarınızı almakla yetinin.

279- **"Şayet yapmazsanız Allah'ın ve Resûlü'nün size savaş açtıklarını bilin."** Kesinlikle böyle bir savaşa girdiğinizi bilin. Bu ise faizden vazgeçmeyenler için bir tehdittir. **"Eğer tevbe ederseniz"** faizli işlemlerden dönüp vazgeçerseniz **"sermayeleriniz"** yalnızca borç olarak verdiğiniz meblağlar **"yine sizindir. Ne zulmediniz ne de zulme uğrayınız."**

280- "Eğer o, darlık içinde ise" üzerindeki borcu ödeyebilecek malı olmayan darlık ve sıkıntı çeken birisi ise **"kolaylıkla ödeyebileceği bir zamana kadar ona mühlet verin."** Üzerindeki borcu kolaylıkla ödeyebileceği vakte kadar ona süre tanıyın. *Meysera*: Kolaylık: Zenginlik, bolluk ve varlıklı olma halidir. **"Alacağınızı ona sadaka olarak bağışlamanız"** ödeme zorluğu çeken kimsenin borçlarından vazgeçerek tasadukta bulunmanız **"ise sizin için daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz."**

281- "Bir de Allah'a döndürüleceğiniz bir günden korkunuz. Sonra herkese kazandığı" amellerinin karşılığı **"eksiksiz verilecek ve onlara zulmedilmeyecektir."**

Bakara Sûresi 275-281. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler faizli işlem yapan kimselerin kötü bir tasarrufta bulunduklarını ve onları bekleyen kötü akıbeti açıklamakta, kendilerini şeytanın aklını bozduğu ve böylelikle uğradığı delilik musibetinden dolayı tökezleyip duran bir kimse gibi canlandırmaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın faiz olarak alınan fazlalığı yok edeceğini, buna karşılık kendisinden sadaka alınan malları da bereketlendireceğini açıklamaktadır.

3. Ayrıca salih ameller işleyip namazlarını eda eden, zekâtlarını veren mü'minlerin de pek büyük bir sevabının olduğunu ifade etmektedir.

4. Âyetler daha sonra mü'minlere seslenip onları Allah'tan korkmaya ve insanlardan alacakları oldukları arta kalan faizi almamaya çağırmakta, eğer aziz ve celil Allah'ın kendilerine verdiği emri yapmayacak olurlarsa o takdirde emirlerine aykırı hareket etmiş olacaklarından ötürü kesinlikle Allah'ın gazabına uğramış olacaklarını bilmelerini isteyerek tehdit etmektedir.

5. Daha sonra faizden vazgeçmeleri ve yalnızca anaparalarını alma şartı ile yüce Allah'a tevbe etmek halinde ümit kapısını da açık tutmaktadır.

6. Arkasından âyet-i kerimeler alacaklı olanlara borçlularına borçlarını ödeyebilecekleri vakte kadar süre tanımaya teşvik etmekte, borcun tamamını ya da bir kısmını vazgeçip almayacak olurlarsa da bunun kendileri için daha hayırlı olacağını bildirmektedir.

7. Daha sonra mü'minleri Kıyâmet gününden, bu günde hesaba çekilmekten ve zulmün söz konusu olmadığı adaletli bir şekilde amellerin karşılığının verilmesinden de sakındırmaktadır.

Bakara Sûresi 275-281. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'ın haram kıldığı faiz iki türlüdür: *Nesîe* (denilen vade) faizi: Bu bir kimsenin belli miktardaki bir malı bir ay yahut bir yıl gibi belli bir süreye borç vermekle birlikte ödeme vadesinin bu süreye ertelenmesi karşılığında bir fazlalığın da ödenmesini şart koşmasıdır. İkinci tür olan *fazlalık faizi* (ribâ el fadl) ise bir kimsenin bir şeyi benzeri bir başka şey karşılığında iki bedelden birisindeki bir fazlalık ile birlikte satması demektir. Bir ölçek buğdayı bir başka iki ölçek buğday karşılığında satması gibi.

2. Allah, alışverişi insanlara faydalarından ötürü helâl kılmış, oldukça tehlikeli zararlar ihtiva ettiğinden ötürü de ribâyı (faizi) haram kılmıştır. Allah, faizli işlem yapanların mallarını bereketlendirmez, faiz yoluyla gelen fazlalığı da yok eder.

3. Faiz, faiz alıp verenin cehennem azabını hak etmesine sebep olan büyük günahlardandır. Faizin azı da çoğu gibi haramdır. Aralarında bir fark yoktur. Allah'a karşı takvâlı olmak, O'ndan korkmak ise Müslümanı Allah'ın emrine aykırı hareket etmekten koruyan bir silâhtır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى
فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ
كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ
الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ
يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ
مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ
مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا
فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا
دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ
ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَى أَلَّا
تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ
فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ
وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٢٨٢

282- **"Ey iman edenler! Belirlenmiş bir vakte"** sınırlandırılmış bir zamana **"kadar borçlandığınız zaman..."** bir birinize borç verdiğiniz takdirde... -Burada *borç (deyn)* den kasıt, mal yahut onun bedelinden herhangi birisinin vadeli olduğu her bir işlemdir.- **"Onu yazın. Aranızda bir kâtip de adaletle yazsın. Kâtip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin."** Yazmamazlık etmesin. **"Yazsın, üzerinde hak olan da yazdırsın."** Yani borçlu kâtibe söyleyip yazdırsın ve üzerindeki borcu ikrar etsin. **"Ve Rabbi olan Allah'tan korksun. Ondan"** üzerindeki haktan **"hiçbir şeyi eksik bırakmasın. Eğer üzerinde hak olan"** yani borçlu **"aklı ermez"** aklı kıt, malı savuran ve güzelce kullanamayan, **"yahut zayıf"** yaşının küçüklüğü, hastalık ya da oldukça yaşlılıktan ötürü âciz **"olur yahut bizzat yazdırmaya gücü yetmez ise"**, dilsiz ya da meramını ifade etmekten âciz bir kimse gibi kendisi yazdıramıyor ise **"onun velisi"** onun işlerini çekip çevirmekle görevli olan kişi vasisi, vekili ya da tercümanı **"adaletle yazdırsın. Bu işleme erkeklerinizden de iki şahit tutun. Eğer iki erkek bulunmaz ise o halde razı olacağınız şahitlerden bir erkekle iki kadın olsun. Biri unutursa"** onlardan birisinin unutabilme ihtimâlinden korkulduğu için **"diğeri ona hatırlatsın diye. Şahitler de çağırıldıkları takdirde"** kendilerinden şahitlik etmeleri istenecek olursa **"kaçınmasınlar. Küçük yahut büyük olsun onu vadesine kadar yazmaktan üşenmeyin."** Borcu yazıp belgelendirmekten üşenmeyin, sıkılmayın. **"Bu Allah katında adalete daha uygun, şehadet için daha sağlam"** şahitliğin ispatı ve pekiştirilmesi için ayrıca tam olarak eda edilmesi için daha bir yardımcı **"ve şüpheye düşmemenize de daha yakındır."** Şüphe ve tereddüde düşmemenizi daha çok sağlar. **"Bunun aranızda devredeceğiniz hazır bir ticaret"** yani hemen yaptığınız vadeli olmayan bir ticari mübadele (değişim) **"olması hali müstesnâ. O zaman bunu yazmamanızda sizin için bir vebal yoktur. Alış veriş yaptığınız vakit de şahit tutun, yazana da şahide de"** onlardan birisine **"asla zarar verilmesin. Eğer yaparsanız bu size dokunacak bir fâsıklık"** Allah'a itaatin dışına çıkmak **"olur. Allah'tan korkun, Allah size öğretiyor, Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

**Bakara Sûresi 282. Âyet
Nelerden Söz Eder**

1. Hikmeti sonsuz şeriat, mü'minlerden belli bir süreye kadar herhangi bir borç işlemi yaptıkları takdirde bir belgeye yazmalarını, bu belgede borcun ödeneceği belirli vadesini de açıklamalarını istemektedir. Bundan maksat ise malların kaybolmasını önlemek ve ayrılık ve anlaşmazlıkların önünü kesmektir.

2. Yazma işini adaletli ve güvenilir bir kâtip yapsın. Haktan uzaklaşmasın. Hevâsının peşine takılarak akit yapan taraflardan herhangi birisine meyletmesin.

3. Borçlu olanın yazıcıya zimmetindeki borcu yazdırması görevidir. Bu hususta da Allah'tan korkmalı ve borçtan bir şey eksiltmemelidir. Eğer doğru dürüst tasarrufta bulunamadığı yahut yaşının küçüklüğü, hastalığı ya da ihtiyarlığı sebebi ile kendisi yazdıramıyor ise baba, oğul ya da kardeş gibi onun işini yürüten bir kimseyi kendisine vekil olarak görevlendirsin.

4. Yazılanlara şahitliklerine güvenilir adaletli iki adamın şahitlik etmesi gerekir. Eğer orada iki erkek yoksa bir erkek ve iki kadının şahitliği de caizdir. Bu da unutması halinde birinin diğerine hatırlatması içindir. Şahitler de adalet ve doğrulukları ile bilinen kimselerden olmalıdır.

5. Borcun yazılmasının ertelenmemesi gerekir. Ayrıca belirlenen süre de açıklanmalıdır. Borcun küçük ya da büyük olması arasında da fark yoktur. Çünkü bu yol adaleti gerçekleştirir ve şahitliğin doğru şekli ile yerine getirilmesini daha çok sağlar. Eğer yapılan muamele elden ele değişim sûreti ile yapılan peşin bir alışveriş ise iki bedelden (değer yahut maldan) herhangi birisi vadeli olmayıp peşin yapılıyorsa o takdirde yazmanın terk edilmesinde -şahit tutmak güzel olmakla birlikte- bir vebal yoktur.

**Bakara Sûresi 282. Âyet
Bize Neyi Gösterir**

1. İslâm, insanların karşılıklı ilişkilerindeki haklarını yazmak, şahit tutmak ve akitleri belgelendirmek sûreti ile teminat altına almaya oldukça özen göstermiştir.

2. Hak ve adalete uygun şekilde şahitlik etmeli ve bizden istenmesi halinde şahitliği gizlememeliyiz.

3. Borçlunun âciz olması yahut doğru dürüst tasarrufta bulunamaması, yaşının küçüklüğü, hastalığı ya da ihtiyarlığı halinde borcu yazacak olana yazdıramaması durumunda vasi, vekil yahut veliyyülemr (yönetici/yetkili kişi) borçlunun yerine bu işi yapar. Bu da şanı yüce Allah'ın kullarına sağladığı bir kolaylıktır.

283- **"Eğer bir yolculukta"** yolcu

"olup da kâtip bulamazsanız alacağınız rehinler de yeter." Buradaki *"rihân: rehinler"*, "rehn"in çoğuludur. Borç ödeninceye kadar alıkonulan şeye denilir. **"Eğer biriniz diğerine güvenirse"** yani alacaklı borçluya güvenip rehin almaya gerek duymazsa **"kendisine güvenilen kişi emanetini eksiksiz ödesin ve Rabbi olan Allah'tan korksun. Şahitliği de gizlemeyin. Kim onu gizlerse muhakkak onun kalbi günahkârdır. Allah yaptıklarınızı çok iyi bilendir."**

284- **"Göklerde ne var yerde ne varsa Allah'ındır. İçinizdekini açıklasanız da gizleseniz de Allah onunla sizi hesaba çeker. Kimi dilerse bağışlar, kimi dilerse azaplandırır. Allah her şeye gücü yetendir."**

285- **"O peygamber"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"kendisine Rabbinden indirilene iman etti."** İnanıp tasdik etti. **"Mü'minler de. Onların her biri Allah'a, O'nun meleklerine"** *melekler* görülemeyen latif, nuranî bir âlemdir. Cebrâil, Azrail, İsrâfil ve Mikâil onlardandır. **"Kitaplarına"** Allah'ın Resûllerine hak ile indirmiş olduğu semavî kitaplara **"peygamberlerine inandı. Peygamberlerinden hiçbirini diğerinden ayırmayız."** Resûllerin bir kısmına inanıp bir diğer kısmını inkâr etmez, hepsine birden inanırız. **"Ve: Dinledik itaat ettik. Rabbimiz senden mağfiret"** Senden bağışlanma, merhamet ve lütuf **"dileriz"** Rabbimiz! **"Ve dönüş ancak Sanadır, dediler."**

وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ
فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهُ
وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا
فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾ لِلّٰهِ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنْ تُبْدُوا مَا فٖٓي اَنْفُسِكُمْ
اَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ
مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾ اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَا
اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾
لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا
مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسٖينَا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا
وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرٖينَ ﴿٢٨٦﴾

286- **"Allah hiçbir kimseye gücünün yeteceğinden"** takatinin ve kudretinin yapabileceğinden **"başkasını yüklemez.** (Herkesin) **kazandığı kendisine"** her bir nefsin yaptığı hayrın karşılığı kendi lehinedir. **"Yaptığı da onun"** işlediği şerrin cezası da **"aleyhinedir. Rabbimiz, unuttuk yahut yanıldıysak bizi sorguya çekme."** Bizi cezalandırma. **"Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi üzerimize ağır yükler"** zor gelecek yükümlülükler kastedilmektedir **"yükleme! Rabbimiz, güç yetiremeyeceğimiz"** yerine getirebilecek kudret ve gücü bulamayacağımız **"şeyi bize yükletme! Bizi affet"** günahlarımızı bağışla, bizi hoş gör. **"Bize mağfiret buyur."** Kusurlarımızı ve kötü amellerimizi ört ve sil. **"Ve bize merhamet eyle!"** Bize geniş rahmetinle lütufta bulun. **"Sensin bizim mevlamız."** Sen bizim ilâhımızsın, biz de Senin kullarınız. Sen bizim dostumuz ve yardımcımızsın. **"Kâfirler topluluğuna karşı da bize yardım et!"**

Bakara Sûresi 283-286. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler borç ile ilgili açıklamaları sürdürmekte ve yolculuk halinde borcu yazacak bir kâtibin bulunmaması söz konusu olursa, borçlunun alacaklısına bir rehin teslim edip vermesi gerektiğini açıklamaktadır. Eğer aralarında güven varsa ayrıca yazmaya da rehin bırakmaya da ihtiyaç yoksa o takdirde borçlunun borcunu eksiksiz ödemesi görevidir.

2. Sonra şahitliği gizlemek yahut da onda değişiklik yapmaktan sakındırmaktadır. Çünkü şahitlik hakka ulaşmaya yardımcı olur.

3. Arkasından mülkün bütünü ile Allah'ın olduğu, yüce Allah'ın insanları hesaba çekeceği, günahlarının bağışlanmasını hak edene mağfiret buyurup azaba uğratılması gerekenleri de azaplandıracağını açıklamaktadır.

4. İnsanın yüce yaratıcısı ile ilişkisini de açıkça ortaya koymaktadır. Bu ilişki ise O'na iman ve O'na ibadet temeli üzerinde kuruludur.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'ın üzerine indirdiklerinin hepsine iman ettiği gibi mü'minlerin hepsi de dinin esaslarına, İslâm akidesinin temellerine iman etmişlerdir. Mü'minler Allah'ın çağrısını kabul edip yüce Allah'tan da affedilmeyi, afiyeti ve rahmeti dilemişlerdir.

6. Şanı yüce Allah kullarına ancak yerine getirebilecekleri yükümlülükleri farz kılar ve her bir nefsi hayır ya da şer türünden işlediklerinden ötürü hesaba çeker.

Bakara Sûresi 283-286. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yolculuk esnasında başka imkân bulunmadığı takdirde yahut kâtibin bulunmaması durumunda ve bunun dışındaki hallerde rehin, borcun yazılmasının yerini tutar. Bu da insanların haklarını teminat altına almak içindir.

2. Her Müslümanın Allah'a, bütün Resûllere, meleklerine ve Tevrat, İncil ve Zebur'un da aralarında bulunduğu bütün kitaplarına, Nebilere indirildiği şekli ile iman etmesi gerektiği gibi aynı zamanda âhiret gününe, bu günde söz konusu olacak sevap ve cezaya da iman etmesi Kur'ân-ı Kerim'in gereğince de amel etmesi gerekir.

3. Her hangi bir itiraz ya da şüphe olmaksızın Allah'ın ve Resûlü'nün emir ve buyruklarını dinleyip onlara itaat etmekle yükümlüyüz.

4. Yüce Allah kullarına karşı pek lütufkârdır. Bundan dolayı ancak güçlerinin yetebileceği kadarı olan amellerle onları yükümlü tutmuştur. Din kolaylıktır. Zorluk değildir. Onda darlık ve meşakkat bulunmamaktadır.

5. Yüce Allah yanılma ve hataları dolayısıyla kullarını cezalandırmaz. Her bir insan yalnızca amelinden dolayı hesaba çekilir.

6. Dua ibadettir. Duanın en faziletlisi ise Kur'ân-ı Kerim'de yer alan dualar ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yaptığı dualar ile dua etmektir.

3- ÂL-İ İMRAN SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 200 âyettir.)

Sûre, adını 33. âyetinde geçen "Âl-i İmrân" tamlamasından almıştır. Âl-i İmrân, İmrân ailesi demektir. Hz. Peygamber bir hadislerinde Bakara sûresi ile birlikte Âl-i İmrân sûresini "Zehrâvân" (iki çiçek, nurlu parlak iki sûre) olarak nitelendirmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif. Lâm. Mim"**

2- **"Allah... O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Diridir. Kayyûmdur."** Yarattıklarının işlerini her zaman çekip çeviren, onları koruyan, kendi zatı ile kaim (var olan)dır. Bu sebeple O, bir ve tektir, birden çok değildir.

3- **"O sana Kitabı"** (Kur'ân-ı Kerim'i) **"hak ile, kendisinden öncekileri"** kendisinden önce indirilmiş kitapları **"doğrulayıcı olarak indirdi. Tevrat'ı"** Musa (aleyhisselâm)'a indirilen kitabı **"ve İncil'i"** İsa (aleyhisselâm)'a indirilen kitabı **"de indirdi."**

4- **"Bundan önce insanlara** (birer) **yol gösterici"** insanları hidâyete götürücü **"olmak üzere** (indirdi). **Furkânı"** hak ile bâtılı birbirinden ayırt edeni **"da indirdi. Muhakkak ki Allah'ın âyetlerini inkâr edenler için çetin bir azab vardır. Allah Azizdir"** galip gelendir, güçlüdür, kimse O'na karşı koyamaz. **"Hakîmdir."**

5- **"Şüphe yok ki yerde de gökte de Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz."**

6- **"Döl yataklarında sizi nasıl dilerse öylece şekillendiren O'dur."** İnsanın türü itibari ile erkekliği, dişiliği şekil ve hacimleri bakımından farklı farklı olan özel şekli ile var olacak olan maddeyi yaratan O'dur. **"O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Azizdir, Hakîmdir."**

7- **"Sana kitabı indiren O'dur. Ondan bir kısım âyetler muhkemdir."** Dalâletleri farklı anlayışlara imkân vermeyen açık ve kesin âyetlerdir. **"Bunlar kitabın anasıdır."** Kitabın aslıdır. *Muhkem*lerin dışında kalan *müteşâbih* âyetler onlar ışığında anlaşılır. **"Diğer bir kısmı da müteşâbihtir."** Yüce Allah'ın ilmini kendisine sakladığı, anlamları gizli buyruklardır. **"Ama kalplerinde eğrilik"** haktan sapıp uzaklaşma **"bulunanlar sırf fitne aramak ve onu tevil etmeye"** kendi hevâ ve arzularına uygun şekilde yorumlamaya **"kalkışmak için onun müteşâbih olanına uyarlar. Hâlbuki onun tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde derinleşmiş olanlar"** ilimde sağlamlaşıp yetkinlik derecesine ulaşanlar **"ise, biz O'na inandık. Hepsi Rabbimiz nezdindendir, derler. Olgun akıllılardan"** sağlam akıl sahiplerinden **"başkası ibretle düşünemez"** öğüt alamaz.

8- "Rabbimiz, bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi saptırma" haktan ve hidâyetten kaydırma. **"Bize katından"** tarafından **"bir rahmet bağışla. Muhakkak sen bol bol bağışlayansın."** Çokça bağışlayan, pek çok veren, pek çok nimetler ihsan edensin.

9- "Rabbimiz, hakkında hiçbir şüphe olmayan" gerçekleşeceğinde herhangi bir tereddüt bulunmayan **"bir günde insanları"** hesaba çekmek yahut amellerin karşılıklarını vermek için -ki o Kıyâmet günüdür- **"insanları toplayacak olan muhakkak Sensin. Elbette Allah sözünden caymaz."**

Âl-i İmran Sûresi 1-9. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler önce Kur'ân-ı Kerim'in i'câzına (mucize oluşuna) Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbinden tebliğ ettiklerinde doğru olduğuna ve yüce Allah'ın birliğini ispat edip Kur'ân-ı Kerim'i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in üzerine -kendisinden önceki kitapları tasdik edici olmak üzere- hak ile indirdiğine işaret ederek başladı.

2. Sonra âyetler kâfirlerin Allah'ın âyetlerini inkâr ve reddettiklerini açıklayıp, onları âhiretteki azap ile korkuttu.

3. Daha sonra şanı yüce Allah'ın sanatının muazzamlığına işaret etti. Çünkü O, bizleri annelerimizin rahimlerinde erkek olsun dişi olsun dilediği gibi şekil, renk ve dillerin farklılıkları ile birlikte şekillendirmekte, sûretlendirmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in âyetlerinin arasında dalâletleri gayet açık ve başkaları ile birlikte herhangi bir müteşâbihlik (tereddüt ve farklılık) arzetmeyen âyetler olduğunu açıklamaktadır. Helâl ve harama dair âyetler gibi. Bunlar ise Kitabın aslı ve esasıdır. Yine Kur'ân-ı Kerim'de başka türden âyetler de vardır. Bunlar da akide ve gayb ile ilgili olup şanı yüce Allah'ın vasıflarını belirten âyetlerdir. Bunlara ise iman ve tasdik etmeyi, yüce Allah'a teslimiyeti gerektirir. Bu tür âyetler ise dalâletleri itibari ile pek çok insan için müteşâbih âyetlerdir. Bunlar bu gibi âyetleri apaçık ve muhkem âyetlere havale ederek anlarlar. İşte hidâyet bulan kimseler böyle davrananlardır. Fakat şüpheye ve tereddüde düşen kimselerin ise kalbi hidâyetten sapmış ve dalâlete doğru yönelmiş olur.

5. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlerin yüce Allah'a iman ve hak dini üzere kendilerine sebat vermesi için yaptıkları dualarını nakletmektedir.

Âl-i İmran Sûresi 1-9. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Din, herkesin istediği ve ihtiyaç duyduğu bir yoldur. Bundan dolayı dinin akidesi kültürlü olsun olmasın herkes için kolay ve anlaşılırdır. Çünkü akide Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına iman üzere yükselir.

2. Kur'ân-ı Kerim İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya -hepsine selâm olsun- indirilmiş bulunan önceki sahife ve kitaplarda bulunanları ihtiva eder.

3. Yine Kur'ân-ı Kerim muhkem bir takım âyetler ihtiva eder, bunlar Kur'ân-ı Kerim'in tamamının temelidir. Bir de gerçek anlamlarını Allah'tan başkasının bilmediği müteşâbih âyetler de vardır. Mü'mine düşen, müteşâbih âyetleri muhkem âyetlere havale etmek ve hepsinin yüce Allah'tan geldiğini tasdik ederek kesin bir inançla inanmak düşer.

4. Gerçek ilim imana götürür ve iman sahiplerinin yaşayışında etkisi ortaya çıkar.

5. Yüce Allah'a kendisine ibadet ve itaat üzere sebat verip, kâmil bir imana sahip kılması için dua edip yalvarıp yakarmak gerekir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَأُولٰٓئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾ كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللّٰهُ
بِذُنُوبِهِمْ وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلٰى جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾
قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي
سَبِيلِ اللّٰهِ وَأُخْرٰى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ
وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةً
لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ
النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذٰلِكَ
مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاٰبِ ﴿١٤﴾
قُلْ أَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾

10- **"O, kâfirlerin mallarının da evlatlarının da Allah'a"** Allah'ın azabına **"karşı asla hiçbir faydası olmayacaktır"** o azabı önleyemeyecektir. **"İşte bizzat onlar ateşin yakacağıdırlar."** Odunudurlar.

11- **Tıpkı Firavun hanedanı ve onlardan önce gelenlerin yaptıkları"** âdeti ve durumu **"gibi. Âyetlerimizi yalanladılar, Allah da onları günahlarından dolayı yakalayıverdi."** Günahları sebebi ile onları cezalandırdı.

12- **"O inkâr edenlere"** Mekke müşriklerine **"de ki: Yakında siz"** Bedir gününde **"yenik düşürülecek ve cehenneme haşr olunacaksınız. O ne kötü yataktır!"** Cehennem ne kötü bir döşek, yatılacak ve karar kılınacak yerdir!

13- **"Muhakkak"** Bedir Savaşı'nda savaş alanında **"karşılaşan iki toplulukta sizin için bir âyet"** bir ibret **"vardı. Bir topluluk Allah yolunda savaşıyordu. Diğeri ise kâfirdi. Onlar öbürlerini gözleri ile kendilerinin iki katı görüyorlardı."** Kâfirler mü'minleri gerçek sayılarının iki katı görüyorlardı ve bu açık ve herhangi bir kapalılığı bulunmayan bir görme idi. **"Allah, dilediğini yardımı ile destekler. Şüphesiz bunda basiret sahipleri"** gözleri gören yahut basiretleri açık olanlar **"için bir ibret"** bir öğüt **"vardır."**

14- **"Kadınlar, oğullar, yığın yığın yüklerle altın ve gümüş"** maksat çok sayıdaki maldır. Çünkü *"kanâtîr"*, kıntâr'ın çoğuludur. *"Mukantara"* ise kat kat yığılmış yahut sağlam ve muhkem bir şekilde bir araya getirilmiş ya da gömülmüş mal anlamındadır. **"Salma güzel atlar"** yani işaretlenmiş yahut meraya salınmış ya da güzel ve süslü atlar **"davarlar"** deve, inek, koyun ve keçiler **"ve ekinler gibi arzulanan şeylere"** insanın tabiatı dolayısıyla arzu ettiği şeylere **"sevgi, insanlara süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının faydalarıdır. Güzel dönüş"** güzel varış ve dönülecek yer **"ise Allah'ın nezdindedir."**

15- **"De ki: Size bütün bunlardan"** az önce sözü edilen bütün bu dünya metalarından **"daha hayırlısını haber vereyim mi? Takvâ sahipleri için Rabbleri nezdinde altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Orada ebedi kalıcıdırlar. Onlar için temizlenmiş zevceler ve Allah'tan da bir razı oluş vardır. Allah, kullarını hakkı ile görendir."** Onların amellerini de durumlarını da çok iyi bilir.

Âl-i İmran Sûresi 10-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler kâfirlere yöneltilmiş olup, onların küfürlerinin ve inkârlarının sebeplerini açıklamaktadır. Bunun sebebi ise onların bu dünya hayatına çokça mala ve evlada sahip olmaya aldanışlarıdır. Âyet-i kerimeler ise bunların dünya hayatında kendilerine hiçbir fayda sağlamadığı gibi Allah'ın azabını da onlardan uzaklaştıramayacağını açıklamaktadır. Âyetler buna dair Bedir Gazvesi'ni de örnek göstermektedir. Bu gazada Rahman'ın askerleri şeytanın askerleri ile karşılaşmış ve sonuçta çokluklarına rağmen kâfirler yenilgiye uğramış, azlıklarına rağmen mü'minler zafere kavuşmuştu.

2. Sonra âyet-i kerimeler dünyada arzulanılan şeyleri ve insanların uğrunda birbirleri ile yarıştıkları hayatın meta ve faydalarını söz konusu ederek Allah'ın yanında bulunanların iyi kimseler için daha hayırlı olduğunu dile getirmektedir.

Âl-i İmran Sûresi 10-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âhirette muteber olacak olan iman ve insanın bu hayatında önceden gönderdiği salih amelleri olacaktır.

2. Kıyâmet gününde insana dünyadaki mallarının yahut evladının bir faydası olmayacağı gibi bütün bunlar -eğer azabı hak ediyorsa- insanı yüce Allah'ın azabından asla kurtaramayacaktır.

3. Hak din, tevhid dini ve kararlı ve ihlâslı bir şekilde Allah'a boyun eğip itaat etmektir.

4. Allah'a itaat olan bütün amel ve sözlerimizde onun için ihlâs sahibi kimseler olmalıyız.

5. Zafer kazanmakta muteber olan doğru akide, güçlü iman ve Allah'a güvendir. Yoksa sayı çokluğu ile de silâh ve gereç çokluğu ile de değildir.

6. Yüce Allah'ın Bedir Gazvesi'nde mü'minlere sayıları araç ve gereçleri itibari ile az olmakla birlikte, çokluklarına ve beraberlerindeki araç ve gereçlerin fazlalığına rağmen kâfirlere karşı zafer ihsan etmiştir.

7. İnsanların birbirleri ile uğrunda yarıştıkları ve bazen kendisinden ötürü âhireti unuttukları dünya metaları kadınlar, çocuklar ve uçsuz bucaksız servetlerdir. Ama Allah'ın yanındaki sevap ve nimetler baki ve ebedi kalacak olandır. İşte kendisi için çalışıp çabalamamız ve uğrunda yarışmamız gereken de budur.

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ
وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ
الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ
فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ
وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
وَالْأُمِّيِّينَ أَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا
وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾
إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾

16- "Onlar ki: Rabbimiz, biz gerçekten iman ettik, artık günahlarımızı bize bağışla ve bizi ateş azabından koru diyenler;"

17- "Sabredenler" sözlerinde, davranışlarında ve niyetlerinde **"doğru olanlar, itaat edenler"** yüce Allah'a boyun eğenler **"infak edenler, seher vakitlerinde"** gecenin son zamanlarında fecrin doğuşuna kadar **"mağfiret dileyenlerdir."**

18- "Allah kendisinden başka hiçbir ilâh olmadığını, adaleti ayakta tutarak" adaleti gereğince yerine getirerek **"açıkladı."** Beyan etti, bildirdi. **"Melekler de ilim sahipleri de** (buna iman ettiler). **O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Mutlak galiptir, Hakîmdir."**

19- "Şüphesiz Allah nezdinde din İslâm'dır. Kendilerine kitap verilenler" burada maksat önceki semavî dinlere mensup olanlardır. **"ancak kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki kıskançlıktan"** aralarındaki çekememezlik ve başkanlık, önderlik arzusundan **"dolayı ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse muhakkak Allah hesabı pek çabuk görendir."**

20- "Eğer seninle tartışırlarsa de ki: Ben kendimi Allah'a teslim etmişimdir," nefsimi yahut da ibadetimi yalnız O'na adamışımdır, **"(ben de) bana uyanlar da. Kendilerine kitap verilenlerle ümmîlere"** putperest müşrik Araplara **"de ki: Siz de İslâm'a girdiniz mi? Eğer İslâm'a girerlerse muhakkak hidâyet bulmuş olurlar. Şayet yüz çevirirlerse artık sana düşen ancak tebliğdir. Allah, kulları çok iyi görendir."**

21- "Allah'ın âyetlerini inkâr edenlere, peygamberleri haksızca öldürenlere ve insanlar arasında adaletle emredenleri öldürenlere can yakıcı bir azabı müjdele!"

22- "İşte onlar amelleri dünyada da âhirette de heder olmuş" bozulmuş, bâtıl olmuş, herhangi bir olumlu etkisi görülmeyen **"kimselerdir. Onların hiçbir yardımcıları da yoktur."**

Al-i İmran Sûresi 16-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Rabblerinin cennetlerinde ebedi nimetleri hak eden takvâ sahiplerinin niteliklerini söz konusu etmektedir. Sabır, doğruluk, itaat, Allah'a boyun eğmek, infak ve fecrin doğmasından az önceki seher vakitlerinde mağfiret dilemek bu nitelikler arasındadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler imanın delillerinin açık ve besbelli olduğunu, İslâm'ın da Allah'ın kulları için beğenip seçtiği hak din olduğunu söz konusu etmekte. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de Allah'a teslim olduğunu ve Allah'ın dinine bağlı bulunduğunu ilan etmesi emrini vermektedir.

3. Daha sonra âyetler kitap ehlinin dalâletlerini ve din hususunda onların büyük ölçüde ihtilâfa düştüklerini, Allah'ın hükmünden yüz çevirdiklerini bildirmekte, onların peşinden giden Arap putperestleri söz konusu etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onlara şunları söylemesini istemektedir: Sizler de bizim teslim olduğumuz gibi teslim olup Müslüman oldunuz mu yoksa sizler Müslüman olmanızı gerektiren apaçık delillerin gelmesinden sonra küfür üzerinde ısrar mı etmektesiniz? Eğer Müslüman olurlarsa böylelikle doğru hak yolu bilmiş ve kendilerine fayda sağlamış olurlar. Eğer yüz çevirecek olurlarsa ey Muhammed, asla sana hiçbir zarar veremezler. Çünkü Allah seni onları hidâyete getirmekle yükümlü tutmamıştır. Sen yalnızca tebliğde bulunmakla yükümlüsün.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, peygamberleri sebepsiz ve suçsuz yere öldürmeleri, ayrıca hayrı ve adaleti emreden Allah'ın yoluna çağıranları öldürmeleri sebebi ile kâfirlerin nasıl bir azabı hak ettiklerini açıklamaktadır.

Âl-i İmran Sûresi 16-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudilerin korkunç cinayetleri arasında onların Nebileri haksız yere öldürmeleri de vardır. Hâlbuki Nebileri kendilerini hidâyete ve hakka çağırıyorlardı. Yahudiler Zekeriyya ve Yahya'yı öldürdüler. İsa ve Muhammed'i -hepsine salat ve selâm olsun- öldürmeye de teşebbüs ettiler. Ama Allah her iki Resûlü'nü -İsa'yı ve Muhammed'i- (ikisine de selâm olsun) kurtardı. Yahudiler Nebileri öldürme çabalarına bir de adaleti emreden herkesi öldürme gayretlerini de eklemişlerdir. Bu sebeple Kıyâmet gününe kadar onlara karşı tedbirli olmalıyız.

2. İnatçı kâfirlerle tartışmak boş bir iştir ve zaman kaybıdır. Küfür amelleri boşa çıkartır ve cehennemde ebedi kalmaya sebeptir.

23- "Kitaptan kendilerine bir pay verilenleri" bunlar kendilerine Tevrat verilen Yahudilerdir **"görmez misin? Aralarında hüküm vermek için Allah'ın kitabına çağırılıyorlar sonra da onlardan bir kısmı arkasını çeviriyor. Bunlar hâlâ yüz çeviren"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hükmüne razı olmayıp kızan **"kimselerdir."**

24- "Bu, onların: 'Sayılı günlerden başka ateş asla bize dokunmayacaktır' demelerindendir. Yaptıkları iftiraları da" Allah'a yalan söylemeleri de **"dinleri hususunda kendilerini aldatmıştır."** Hak etmedikleri şekilde bir takım umutlara kapılıp aldanmalarına sebep olmuştur.

25- "Kendilerini gerçekleşeceğinde hiç şüphe olmayan" herhangi bir tereddüdün bulunmadığı **"bir gün"** -bu da Kıyâmet günüdür- **"için toplayıp kimseye de zulmedilmeksizin herkese kazandığı"** hayır ve şer türünden yaptıklarının karşılığının adaletle **"eksiksiz ödeneceği zaman halleri ne"** nasıl **"olacak?"**

26- "De ki: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen mülkü kime dilersen ona verirsin. Mülkü kimden dilersen ondan" çekip **"alırsın. Kimi dilersen onu aziz edersin, kimi dilersen onu zelil edersin. Hayır yalnız Senin elindedir. Şüphesiz Sen her şeye güç yetirensin."**

27- "Geceyi gündüzün içine geçirir, gündüzü geceye sokarsın." Yani bunları birbirinin içine girdirirsin. Gece eksilirken gündüz uzar. Çünkü dünya güneşe dönük olarak kendi et-

الم تر الى الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يدعون الى كتاب الله
ليحكم بينهم ثم يتولى فريق منهم وهم معرضون ﴿٢٣﴾
ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودات وغرهم
في دينهم ما كانوا يفترون ﴿٢٤﴾ فكيف اذا جمعناهم ليوم
لا ريب فيه ووفيت كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون
﴿٢٥﴾ قل اللهم مالك الملك تؤتي الملك من تشاء وتنزع
الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك
الخير انك على كل شيء قدير ﴿٢٦﴾ تولج الليل في النهار
وتولج النهار في الليل وتخرج الحي من الميت وتخرج
الميت من الحي وترزق من تشاء بغير حساب ﴿٢٧﴾
لا يتخذ المؤمنون الكافرين اولياء من دون المؤمنين
ومن يفعل ذلك فليس من الله في شيء الا ان تتقوا منهم
تقية ويحذركم الله نفسه والى الله المصير ﴿٢٨﴾ قل ان
تخفوا ما في صدوركم او تبدوه يعلمه الله ويعلم ما
في السموات وما في الارض والله على كل شيء قدير ﴿٢٩﴾

rafında dönerken onun ekseni de güneş etrafındaki dönüş düzeyine göre 23,5 derece eğimlidir. **"Ölüden diriyi çıkarırsın, diriden de ölüyü çıkarırsın."** Karanlık ve aydınlık arka arkaya geldiği gibi hayat ve ölüm de arka arkaya gelir. Aynı şekilde Allah, kâfirden mü'mini, mü'minden de kâfiri çıkartır. Canlı varlıkların çoğunda da bu durum vardır. Yer gibi ölüden bitkiler çıkar. **"Dilediğine de hesapsız rızık verirsin. Verdiğinin sonu olmaz. Yahut da rızkını oldukça geniş tutarsın."**

28- "Mü'minler mü'minleri bırakıp kâfirleri veliler" yardımcılar, destekçiler yahut da yakın taraftarları ve birbirini sevecek şekilde sırdaşları **"edinmesin. Kim bunu yaparsa onun Allah ile hiçbir dostluğu kalmaz. Onlardan gelecek bir zarardan korunmaya çalışmanız"** kendisinden korunması ve sakınılması gereken bir işi yapacaklarından korkmanız **"müs-**

tesnâ. Allah size kendisinden sakınmanızı emrediyor." Sizi gazabıyla ve cezalandırmasıyla korkutuyor. **"Sonunda dönüş yalnız Allah'adır."**

29- **"De ki: Göğüslerinizin içinde olanı gizleseniz de açıklasanız da Allah onu bilir. Göklerde olanı da yerde olanı da O bilir. Allah her şeye kâdirdir."**

Âl-i İmran Sûresi 23-29. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler sözünü edeceğimiz şu olay esnasında bir Yahudi topluluğunun takındığı tutuma işaret etmektedir: Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e zina ettiklerini itiraf eden ve kendisinden aralarında hükmetmesini isteyen iki Yahudi geldi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de onların recm edileceklerine dair hüküm verince ona itiraz ettiler. Bu sefer Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) onları Tevrat'a havale etti. Tevrat'ın da recm edilmelerini emrettiğini gördüler ve recm edildiler. Bazı Yahudiler bu tutumuna kızdı. Çünkü onlar: Şüphesiz cehennem ateşi kendilerine ancak sayılı günler dokunacaktır, dediler.

2. Sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Rabbini tazim edip yüceltmesini ve O'na şükretmesini, işlerini O'na havale edip O'na tevekkül etmesini emretmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler mü'minleri kâfirleri dost edinmekten yahut da sevgi ve muhabbet ile onlara yakınlaşmaktan sakındırmakta, bununla birlikte -onların şerlerinden korunup zararlarından uzak kalmak gibi- zorunlu hallerde içten içe değil de zâhiren onlara dostluk göstermenin caiz olduğunu açıklamakta, yüce Allah'ın emirlerine aykırı davranıp onun düşmanlarını dost edinenleri de pek çetin ceza ile tehdit etmektedir. Barış durumunda onlarla güzel bir şekilde yaşayıp geçinmek ise istenen bir husustur.

Âl-i İmran Sûresi 23-29. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâinat içindekilerle birlikte kesin olarak Allah'ın ortaksız bir ve tek olduğuna, her şeye gücünün yetip gerçek galip ve yenik düşürülemeyenin O olduğuna delildir.

2. Kâfirleri veli (dost ve sırdaş) edinip onları sevmek, onlara sevgi beslemek Allah'ın şeriatinde haram kılınmıştır.

3. İkrah (zorlama ve baskı) insana kalbin iman ile mutmain kalması şartı ile küfür olan bir sözü telaffuz etmesini mübah kılar.

4. İman küfrün zıddıdır. Bundan dolayı mü'min ile kâfir arasında dostluk, yardım ya da mirasçı olmak gibi bir bağ yoktur.

5. Yüce Allah nefislerin gizliliklerini de bilir. Kullarının hiçbir durumu O'na gizli değildir.

6. Şerli ve facir kimseler ile durumu idare edecek şekilde ilişkilerde bulunmak caizdir. Böyle bir tutum eğer başkalarına zarara sebep olmuyor ve dinin asıllarına aykırı değilse haram kabul edilen veli (dost) edinmek kapsamına girmez.

30- **"O gün herkes iyilik türünden ne işlediyse onu hazırlanmış"** amel defterlerinde müşahede edip göreceği bir halde **"bulacak. Kötülük türünden ne işlediyse onunla kendisi arasında uzak bir sürenin"** zamanın **"olmasını arzu edecek. Allah size kendisinden sakınmanızı emreder. Allah kullarına Raûfdur."** Merhametin en ileri derecesinde merhametlidir.

31- **"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Gafûrdur, Rahîmdir."**

32- **"De ki: Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse"** arkalarını dönüp giderlerse **"muhakkak ki Allah da kâfirleri sevmez."**

33- **"Gerçekten Allah Âdem'i, Nuh'u, İbrahim'in ve İmrân'ın ailesini"** İsa'yı, annesi İmran kızı Meryem'i -ikisine de selâm olsun- **"seçti"** yani onları yarattıklarının seçkinleri kılıp çağdaşları olan **"âlemlere üstün kıldı."**

34- **"Hepsi birbirinden gelmiş"** din, takvâ ve salâh bakımından birbirine benzer **"tek bir zürriyetti. Allah hakkıyla işitendir, bilendir."**

35- **"Hani İmran'ın eşi"** Meryem (aleyhesselâm'ın annesi Fâkud kızı Hanne) **"Rabbim, karnımdakini azatlı bir kul olarak"** Allah'tan başkasına kulluktan uzak, kendisini yalnızca ihlâsla ibadete ve Beytü'l-Makdis'in hizmetine verecek bir kul olarak **"yalnız Sana adadım. Benden kabul buyur, muhakkak Sen işitensin ve bilensin demişti."**

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ
مِنْ سُوٓءٍ تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُٓ اَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ
نَفْسَهُ وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾ قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰىٓ اٰدَمَ وَنُوحًا وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ
وَاٰلَ عِمْرٰنَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللّٰهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ اِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾
فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنِّي وَضَعْتُهَٓا اُنْثٰى وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا
وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰى وَاِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّىٓ اُعِيذُهَا
بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ
حَسَنٍ وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا
زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا
قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

36- **"Fakat onu doğurunca: Rabbim, ben bunu kız doğurdum, dedi. Hâlbuki Allah onun ne doğurduğunu daha iyi bilir. Erkek ise kız gibi değildir."** Yani erkek, kızın iyi bir şekilde yapamayacağı bir takım işleri yapabilir. Ama Allah Meryem'i yalnızca ibadetlerin eda edildiği bir yerde hizmet için değil, akidenin desteklenmesi için ve mescide hizmetten daha büyük bir alâmete sahip olarak ortaya çıkarmıştı. **"Ben adını Meryem koydum."** Onların dilinde Rabbe hizmet eden, ibadet eden kadın anlamındadır. **"Ben onu da zürriyetini de kovulmuş şeytandan sana sığındırırım"** senin himayene veriyor ve senin korumana havale ediyorum **"dedi."**

37- **"Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir kabul ile kabul etti. Onu güzel bir bitki gibi bitirdi."** Tam anlamı ile terbiye etti ve güzel bir şekilde serpilip gelişmesini sağladı **"Ve onu Zekeriyya'nın bakımına verdi."** Zekeriyya'yı

onun bakımına ve onun işlerinin görülmesinin teminatı olmak üzere görevlendirdi. **"Zekeriyya ne zaman onun yanına mihraba"** Beytü'l-Makdis'deki ibadet ettiği odaya **"girdiyse yanında bir rızık"** meyve ve yiyecek **"buluyordu. Ey Meryem! Bu sana nereden geliyor"** yani bunları nereden ve nasıl buluyorsun **"dedi. O da: Bu Allah'tandır. Şüphesiz Allah dilediğine hesapsız"** oldukça bol yahut da sonu gelmeyen **"bir rızık verir, dedi."**

Âl-i İmran Sûresi 30-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde meydana gelecek gerçeklerden amellerin karşılıklarına işaret vardır. O vakit her bir insan hayır türünden ne işlediyse onun hazır olduğunu, önünden kaybolmadığını görecektir. Yapmış olduğu kötülükleri ise keşke hiç görmese diye temenni edecektir. Ayrıca insanların Allah'ı sevmek mertebesine ulaşmaları ancak Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uymaları ile mümkün olur.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın insanların yaratılmasının başladığından bu yana kullarının arasından seçtiklerini ve bu seçtiklerinin birbirlerinin soyundan gelen bir zürriyet olduğunu belirtmekte, özellikle de Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ve İmran ailesini zikretmektedir.

3. Sonra Rabbi için karnında taşıdığı oğlunu hayatı boyunca mescide hizmetkâr olarak adayan İmran'ın hanımından söz etmektedir. İmran'ın hanımı kız doğurunca yine Allah için yaptığı adağının gereğini yerine getirdi ve Rabbinden Meryem adını verdiği bu kızı ve onun soyundan gelecekleri kovulmuş şeytandan korumasını dileyerek dua etti. Yüce Allah da onun duasını kabul buyurdu ve Meryem'i kendi çağındaki âlemlerin kadınlarından daha üstün kıldı ve doğumu tıpkı Âdem (aleyhisselâm)'ın doğumu gibi mucize olarak gerçekleşecek bir Nebiye anne olmasını takdir buyurdu.

4. O zamanın ilim adamları Meryem'in bakımını ve eğitimini üstlenmek şerefine nail olabilmek için birbirleri ile yarıştılar. Çünkü Meryem henüz doğmadan babası ölmüştü. Meryem Zekeriyya (aleyhisselâm)'ın payına düştü, o da büyüyünceye kadar Meryem'i eğitip ona oldukça ikramda bulundu. Meryem'in içinde ibadet ettiği bir mihrabı (yüksekçe bir odası) vardı. Zekeriyya bazen onu mihrabında ziyaret eder ve yanında oldukça bol yiyecek ve rızık bulunduğunu görürdü. Ona: Bu rızık nereden geldi, diye sorduğunda Meryem de: Şüphesiz ki o Allah'tandır, diye cevap veriyordu.

Âl-i İmran Sûresi 30-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bütün getirdiklerine uymak bir zorunluluktur. Bu yüce Allah'ın sevgisinin de delilidir.

2. Yüce Allah'ı sevmek ve O'na itaat etmek ancak Resûllere uymakla ve onlara itaat etmekle mümkündür. Çünkü onlar Allah'tan aldıklarını tebliğ edenlerdir.

3. Aziz ve celil Allah'ın kudretini yerde olsun, gökte olsun hiçbir şey âciz bırakmaz. Bu kudretin herhangi bir kaydı ve sınırı da yoktur.

4. Adağa bağlı kalmak zorunludur. Şanı yüce Allah salih kullarının adaklarını ve salih amellerini kabul buyurur.

5. Allah dilediği kimseye hesapsız rızık verir.

38- **"Orada"** o vakitte **"Zekeriyya Rabbine dua etti: Rabbim, bana katından çok temiz bir soy bağışla"** ver. **"Sen duâyı işitensin, dedi."**

39- **"O mihrabda durmuş namaz kılarken melekler O'na seslendiler: Muhakkak Allah sana Allah'tan bir kelimeyi"** babasız olarak **"ol"** kelimesi ile halk ettiği İsa (aleyhisselâm)'ı **"doğrulayıcı, bir efendi"** kavmine önder olup onlara üstün gelen **"nefsini sakındıran"** iffeti ve zühdü dolayısıyla kendisini şehvetlerden alıkoyup gücü yetmekle birlikte kadınlara yaklaşmayan **"ve salihlerden bir peygamber olmak üzere Yahya'yı müjdeler."**

40- **"De ki: Rabbim gerçekten ben kocamış iken"** oldukça yaşlanıp ihtiyarlamışken -o sırada yüz yirmi yaşında idi- **"eşim de kısır olduğu halde"** doğurmayan bir kısır iken -eşi de doksan sekiz yaşında idi- **"benim nasıl bir oğlum olur? Böyle. Allah dilediğini yapar, buyurdu."**

41- **"Rabbim, bana bir âyet"** sana şükredeyim diye eşimin hamile olduğuna bir alâmet **"ver, dedi. Senin alâmetin insanlarla üç gün süre ile işaretten başka bir yolla konuşamamandır."** Yani sen hasta olmayıp sağlıklı olmakla birlikte üç gün süre ile insanlarla ancak işaret yolu ile konuşabileceksin. **"Rabbini çok an, sabah akşam tesbih et."** Allah'ı günün sonunda ve başında subhanallah diyerek eksik sıfatlardan tenzih et **"buyurdu."**

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُۚ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً
طَيِّبَةًۚ اِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَٓاءِ (38) فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَٓائِمٌ
يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِۙ اَنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى مُصَدِّقاً
بِكَلِمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَسَيِّداً وَحَصُوراً وَنَبِيّاً مِنَ الصَّالِحِينَ (39)
قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَاَتِي
عَاقِرٌۜ قَالَ كَذٰلِكَ اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَٓاءُ (40) قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِٓي
اٰيَةًۜ قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ اِلَّا رَمْزاًۜ وَاذْكُرْ
رَبَّكَ كَثِيراً وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ (41) وَاِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ
يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفٰيكِ عَلٰى نِسَٓاءِ
الْعَالَمِينَ (42) يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي
مَعَ الرَّاكِعِينَ (43) ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ اِلَيْكَۜ
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُونَ اَقْلَامَهُمْ اَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَۖ
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِمُونَ (44) اِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ
يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُۗ اسْمُهُ الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهاً فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ (45)

42- **"Hani melekler: Ey Meryem! Şüphesiz Allah seni seçti. Seni arındırdı ve seni âlemlerin kadınlarından üstün tuttu, demişlerdi."**

43- **"Ey Meryem! Rabbine itaat et."** O'na ihlâsla ibadet et, sürekli itaatte bulun. **"Secdeye kapan, rükû edenlerle beraber rükû et."** Namaz kıl.

44- **"Bunlar sana vahyetmekte olduğumuz gayb haberlerindendir."** Yani ey Muhammed, bunlar Allah'ın sana vahiy ile bildirdiği gayba dair önemli haberlerdendir. **"Onlar Meryem'in bakımını hangisi üstlenecek diye kalemlerini atarlarken"** Meryem'in bakımını üstlenmek üzere birbirleri ile yarışıp bunun için kur'a çekmek üzere oklarını attıklarında **"yanlarında olmadığın gibi onlar çekişirlerken"** aralarında bakımını kim üstlenecek ve onu himayesine alacak diye tartışırlarken **"de sen yanlarında değildin."**

45- "Hani melekler demişti ki: Ey Meryem! Allah kendinden bir kelime ile" yani baba aracılığı olmaksızın *"ol"* kelimesi ile Allah'tan bir söz ile yaratılacak bir çocuk **"seni müjdeliyor. Adı Meryem oğlu İsa Mesihtir. Dünyada da âhirette de şerefli"** efendi, mevki ve itibar sahibi, tazim edilen, şeref sahibi **"ve şanı yücedir. Hem o en yakınlardandır da."**

Âl-i İmran Sûresi 38-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler oldukça yaşlanmış bulunan Zekeriyya (aleyhisselâm)'ın kıssasını anlatmaya devam etmektedir. Meryem'in teyzesi olan zevcesinin durumu da böyle idi. Daha önceden ömrü boyunca doğum yapmamıştı. Çünkü kısırdı. Zekeriyya ise ilmine mirasçı olacak ve bir Nebi olarak gönderilecek bir oğlunun olmasını temenni etti.

2. Zekeriyya dua edip Rabbine yalvardı. Şüphesiz şanı yüce Allah da dilediği kimseye hesapsız rızık verir. O, rahmeti bol olandır. Yerde ve gökte hiçbir şey onu âciz bırakamaz. Rabbinden arzu ettiği üzere zürriyetinin devamını istedi. Kendisi mihrapta namaz kılmakta iken melekler O'na seslendi ve yüce Allah'ın duasını kabul buyurduğu müjdesini ona verdi. Ortada şanı yüce Allah'a zor gelecek bir şey yoktur. Bunun üzerine Zekeriyya'nın kalbi de Allah'a şükür, hamd ve şanını yüceltmekle dolup taştı ve Rabbinden kendisine bunun bir alâmetini takdir buyurmasını istedi. Yüce Allah da ona gelecek bir vakitteki üç günde konuşamayacağını haber verdi. Bu olay gerçekleşti mi hanımının hamile olduğundan emin olacaktı. Melekler yüce Allah'ın kendisine Allah'ın Yahya adını verdiği bir evlat ihsan edeceği müjdesini vermiş ve onun salihlerden bir Nebi olacağını da bildirmişlerdi.

3. Melekler Meryem'e şu sözleri ile seslendi: Şüphesiz Allah seni kabul buyurdu, seni tertemiz etti, sana özel olarak lütuf ve ihsanda bulundu. Bu sebeple sen de Allah'a itaat et ve namaz kılanlarla birlikte O'nun için namaz kıl.

4. Ey Muhammed, bu haberleri sana Allah vahiy ile bildirdi. Onlar böyle bir şerefi hangileri elde edecek diye kur'a çektiklerinde de sen hazır değildin.

Âl-i İmran Sûresi 38-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Namaz her bir hayrın anahtarıdır, namaz ile dualar kabul edilir.

2. Mü'min, yüce Allah için hiçbir şeyi çok görmez. O bütün hallerinde ancak O'na dua eder ve istediklerini yalnız O'ndan diler.

46- **“O beşikte iken”** süt emdiği zamanda konuşma vakti gelmeden önce **“de, yetişkinliğinde de”** yani gücünün kemal derecesinde olduğu zamanlarda da **“insanlarla konuşacaktır ve salihlerdendir.”**

47- **“Dedi ki: Rabbim bana bir beşer dokunmamışken”** evlenmemiş ve bir hayâsızlık işlememişken **“nasıl bir çocuğum olabilir? Öyledir, ama Allah neyi dilerse yaratır.”** Hiçbir şey onu âciz bırakamaz. O, anne baba sebebi ile de yaratır, böyle bir sebep olmadan da yaratır. **“Bir işe hükmedince”** bir işi dileyince yahut onu sağlam olarak hükme bağlayıp kesinleştirince **“ona yalnızca ol, der o da oluverir, dedi.”**

48- **“Ona kitabı”** el ile en güzel şekilde yazı yazmayı **“hikmeti”** söz ve davranışta yahut da harcamada doğru olanı **“Tevrat’ı ve İncil’i öğretecek.”**

49- **“İsrâiloğulları’na bir peygamber olarak gönderecek.** (Ve şöyle diyecektir): **Gerçekten ben size Rabbinizden bir âyet”** doğruluğuma delil olacak bir alâmet -bu da Allah’ın beni kendisi ile desteklediği mucizelerdir- **“getirdim.** (Meselâ) **Size çamurdan kuş gibi bir şey yapar ona üfürürüm, Allah’ın izni ile o derhal bir kuş olur ve yine Allah’ın izni ile anadan doğma körü ve abraşı iyi eder”** kör olarak doğan kimseyi iyileştirdiğim gibi baraş hastalığına yakalanmış olanı da iyi eder **“ve ölüleri diriltirim.”** Bunu da yüce Allah’ın izni, kudret ve iradesi ile yaparım. **“Evlerinizde yediğiniz ve biriktirdiğiniz şeyleri size haber veririm. Eğer iman eden kimseler iseniz elbette bunda sizin için bir delil vardır.”**

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ قَالَ
كَذَٰلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ
كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ
وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ
بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ
فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ
وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ
وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ
وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ
مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ
مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾

50- **“Benden önce gelen Tevrat’ı”** yani Musa (aleyhisselâm)’ın Tevrat’ta getirdiklerini desteklemek üzere onun risaletini **“tasdik edici olarak ve size haram olan bazı şeyleri size helâl kılmak için geldim. Size Rabbinizden bir âyet de getirdim. Artık Allah’tan korkun bana da itaat edin.”**

51- **“Muhakkak Allah benim de Rabbim sizin de Rabbinizdir. Öyle ise O’na ibadet edin, dosdoğru yol işte budur.”**

52- **“İsa onların inkârlarını sezince”** bunu anlayıp emin olunca **“Allah’a** (giden yolda) **bana kim yardım edecek, dedi. Havariler”** İsa (aleyhisselâm)’ın arkadaşları, özel dostları, yardımcıları ve ona tabi olanlar -Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’in ashabı gibi olanlar- **“Allah’ın yardımcıları biziz, Allah’a iman ettik, sen de bizim şüphesiz Müslümanlar”** senin risaletine boyun eğip sana ihlâsla yardım edecek olanlar **“olduğumuza şahit ol, dediler.”**

Âl-i İmran Sûresi 46-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Melekler, Meryem (aleyhesselâm)'a İsa (aleyhisselâm)'ın babasız ama yüce Allah tarafından "ol" sözü ile yaratılacağını, bir Nebi ve itibarlı bir kişi olup gücünün mükemmel olacağı dönemde konuşacağı gibi, beşikte iken de insanlarla konuşacağını, Allah nezdinde yakınlaştırılmışlardan ve salih kimselerden olacağını müjdelediler. Ama Meryem bu işe hayret etti, dehşete kapıldı. Kendisine bir insan eli değdirmedik bakire birisi iken bunun nasıl olacağına şaştı. Yani o ne evli idi ne de bir hayâsızlık işlemişti. Bunun üzerine Cebrâil ona: Şüphesiz Allah kudreti ile dilediği hayret verici şeyleri yaratır. O, bir işi dileyecek olursa ona "ol" der o da oluverir.

2. Yüce Allah onu İsrâiloğulları'na Resûl olarak gönderince İsrâiloğulları'na şunları söyledi: Şüphesiz benim doğruluğumun delili size çamurdan kuşa benzeyen bir şey yapıp ona üflemem sonunda Allah'ın izni ile bir kuş olması, anadan doğma kör olanları iyileştirip Allah'ın izni ile görmeye başlamaları, aynı şekilde baraş hastalığına yakalanmış kimseleri de iyileştirmem Allah'ın izni ile ölüleri diriltip yediğiniz yemekleri de evlerinizde neler sakladığınızı da haber vermemdir. İşte bu benim doğruluğumun ve Allah tarafından gönderilmiş ve benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayıcı birisi olduğumun bir alâmetidir. Hem ben size Rabbinizden bir başka âyet (belge ve mucize) de getirmiş bulunuyorum. O da şudur: Şüphesiz Allah benim de Rabbim sizin de Rabbinizdir. O halde yalnız O'na ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın.

Âl-i İmran Sûresi 46-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsa (aleyhisselâm)'a "Allah'ın kelimesi" adı verilmiştir. Çünkü o, baba aracı olmaksızın "ol" kelimesi ile yaratılmıştır.

2. İsa (aleyhisselâm) ne bir ilâhtır ne de -bazılarının ileri sürdükleri gibi- ilâhın oğludur. O sadece bir Nebidir, bir Resûldür ve o bir beşerdir. Annesi Meryem'den dünyaya gelmiş ve nesebi ona aittir. Allah onu risaletini tasdik etmek üzere pek çok mucize ile desteklemiştir. Onun rububiyete ait hiçbir niteliği yoktur. Ortaya koyduğu bütün olağanüstü hallerin hepsi de yüce Allah'ın izni iledir. Allah ayrıca ona sözünde ve davranışında dosdoğru olmayı ihsan etmiş, kendisine Nebilerin sünnetlerini öğretmiş, Tevrat'ı ve İncil'i ona ezberletmiş, onu İsrâiloğulları'na Resûl olarak göndermiştir. Doğruluğunun delili olan mucizeleri arasında şunlar da vardır: O kendilerine çamurdan kuş gibi bir şey şekillendirir ve bu şekle üfler bu da Allah'ın izni ile bir kuş olurdu. Anadan doğma körü iyileştirir ve böylece o da görürdü. Baraş hastalığına yakalanan kimseleri de iyileştirir ve yine Allah'ın meşieti ve kudreti ile ölüleri diriltir, kendilerinin gayb olan bir takım durum ve hallerini de onlara haber verirdi.

53- "Rabbimiz, indirdiğine inandık ve peygamberin izine uyduk. Artık bizi şahitlerle" senin vahdaniyetine, Resûlü'nün de doğruluğuna tanıklık edenlerle **"beraber yaz."**

54- "Onlar hile yaptılar." Kâfirler İsa (aleyhisselâm)'a suikast yapıp onu öldürmek için plan hazırladılar. **"Allah da hilekârlıklarına karşılık verdi."** Allah onu şerlerinden koruyup hile ve tuzaklarını boşa çıkardı. **"Allah hileye karşılık verenlerin en hayırlısıdır."**

55- "Hani Allah şöyle buyurmuştu: Ey İsa! Muhakkak ben seni vefat ettiririm" ruhun ve bedeninle birlikte seni alırım **"seni kendime"** semaya **"yükseltirim. Seni o kâfirler arasından tertemiz çıkarırım."** Seni öldürmek isteyen şerlilerin şerrinden kurtarırım. **"Ve sana uyanları Kıyâmet gününe kadar o inkâr edenlerin üstünde tutarım. Sonra hepinizin dönüşü banadır. İşte o zaman ayrılığa düştüğünüz konularda aranızda ben hüküm vereceğim."**

56- "Fakat o inkâr edenleri dünyada da âhirette de en şiddetli bir azapla cezalandıracağım. Onların hiçbir yardımcıları da olmayacaktır."

57- "İman edip salih amel işleyenlerin ise ecirlerini eksiksiz verecektir. Allah zalimleri sevmez."

58- "Bunlar sana okuduğumuz âyetlerden ve hikmet dolu zikirdendir."

59- "Muhakkak İsa'nın misali" babasız yaratılmış olması dolayısıyla hayret verici durumu ve niteliği **"Allah nezdinde Âdem'in misali gibidir."** Babasız ve annesiz olarak yaratıldığından ötürü Âdem'in durumuna benzer. **"Onu topraktan yarattı sonra ona: Ol dedi o da oluverdi."**

رَبَّنَا اٰمَنَّا بِمَا اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِد۪ينَ ﴿٥٣﴾ وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللّٰهُۜ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِر۪ينَ ﴿٥٤﴾
اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا ع۪يسٰٓى اِنّ۪ي مُتَوَفّ۪يكَ وَرَافِعُكَ اِلَيَّ
وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذ۪ينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ
الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ
فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ف۪يمَا كُنْتُمْ ف۪يهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَاَمَّا الَّذ۪ينَ
كَفَرُوا فَاُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَد۪يدًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۘ وَمَا
لَهُمْ مِنْ نَاصِر۪ينَ ﴿٥٦﴾ وَاَمَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُوَفّ۪يهِمْ اُجُورَهُمْۜ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِم۪ينَ ﴿٥٧﴾ ذٰلِكَ
نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَك۪يمِ ﴿٥٨﴾ اِنَّ مَثَلَ ع۪يسٰى
عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَۜ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَر۪ينَ
﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَٓاجَّكَ ف۪يهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ
تَعَالَوْا نَدْعُ اَبْنَٓاءَنَا وَاَبْنَٓاءَكُمْ وَنِسَٓاءَنَا وَنِسَٓاءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا
وَاَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَى الْكَاذِب۪ينَ ﴿٦١﴾

60- "(Bu) **haktır, Rabbinden gelmiştir. Öyle ise"** onun hak olduğu hususunda **"şüphe edenlerden olma."**

61- "Sana bunca ilim geldikten sonra kim seninle onun hakkında çekişirse" İsa (aleyhisselâm)'ın durumu hakkında seninle tartışırsa **"de ki: Geliniz"** bir araya gelip toplanalım kesin bir karar vererek şu hususta ittifak edelim: **"Oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, biz kendimizi siz de kendinizi çağıralım sonra da dua ve niyaz edelim"** yüce Allah'a aramızdan yalan söyleyeni lânetlemesi için yalvaralım **"da Allah'ın lânetinin yalan söyleyenlerin üzerine olmasını isteyelim."**

Âl-i İmran Sûresi 53-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i Kerimeler İsa (aleyhisselâm)'ın yardımcıları ve ona tabi olan Havarilerinin Rabblerine şu şekilde dua ettiklerini nakletmektedir: Rabbimiz şüphesiz bize vahyettiklerine iman ettik, senin Resûlü'ne uyduk. Bu sebeple bizi vahdaniyetine tanıklık edenlerle birlikte yaz.

2. O'na iman etmeyenlere gelince onlar da İsa'yı öldürüp ondan kurtulmak için bir plan kurdular. Ama Allah onların planını boşa çıkardı, tuzaklarını iptal etti. İsa (aleyhisselâm)'ı onlardan kurtardı. Ona: Şüphesiz ki ben ecelini tamamlamandan sonra seni öldüreceğim ve seni lütuf ve ikramlarımın bulunduğu yere yükseltip kâfirler ile kötü birliktelikten seni arındırıp temizleyeceğim. Sonra hepinizin dönüşü bana olacaktır. Ben de hakkında anlaşmazlığa düşmüş olduğunuz hususlarda aranızda hüküm vereceğim. Kâfirleri dünyada da âhirette de azaplandıracağım, mü'minlere ise yaptıklarının mükâfatını tastamam vereceğim. Hem ben zalimleri de sevmem.

3. Aynı şekilde şanı yüce Allah, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerim âyetleri ile İsa (aleyhisselâm)'ın durumunu da haber vererek İsa (aleyhisselâm)'ın babasız olarak yaratılması hususundaki alışılmadık bir şekilde yaratılmış olması, Âdem (aleyhisselâm)'ın durumuna benzer. Allah onu da topraktan yaratmış sonra ona: Bir insan ol, buyurmuş o da babasız ve annesiz olarak oluvermişti. Bundan dolayı Âdem (aleyhisselâm)'ın durumu İsa (aleyhisselâm)'ın durumundan daha alışılmadık bir haldir. Bu sebeple bu gibi hususları Resûllere dil uzatmak ya da onlar hakkında ileri geri konuşmak için bir sebep edinmek caiz değildir.

Âl-i İmran Sûresi 53-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Meryem -selâm ona- bakire, tertemiz ve iffetli bir kadındır. Evlenmemiş ve bir hayâsızlık da işlememiştir. Haksızlık ederek ve haddi aşarak onu itham eden herkes yalan söylemiştir.

2. Allah'ın düşmanları (Yahudiler) İsa (aleyhisselâm)'ı öldürmeyi kararlaştırdıkları halde Allah da onu şerlerinden kurtarmış ve kendisine yükseltmiştir.

3. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'tan getirdiği her şeyde doğru söylemiştir. Aynı zamanda bunlar Kur'ân-ı Kerim'in Allah'ın kelâmı olduğunu, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmi bir Nebi olarak onda herhangi bir müdahale ve bir payının olmadığını da özellikle vurgulamaktadır. Bunu pekiştiren hususlardan birisi de Kur'ân-ı Kerim'de yer alan geçmişlerin kıssaları ile onun işaret ettiği bir takım olaylar, gaybî, ilmî ve yasama ile ilgili pek çok tafsilatı da ihtiva etmesidir.

4. Bütün semavî dinler akidenin, ahlâkın esasları ve temel ilkeler hususunda -bazı yöntem ve yasamalarda her zamanın şartlarına uygun olarak farklılık gösterseler dahi- ittifak halindedir. Nitekim yüce Allah: "*Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol tayin ettik.*" (Mâide, 48) buyurmuştur.

5. İsa (aleyhisselâm)'ın bir beşer oluşu diğer Nebi ve Resûllerin durumu gibidir.

إِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّۚ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُۜ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾
قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَٓاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا
نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا
اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِاَنَّا مُسْلِمُونَ
﴿٦٤﴾ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَٓاجُّونَ فٖٓي اِبْرٰهٖيمَ وَمَٓا اُنْزِلَتِ
التَّوْرٰيةُ وَالْاِنْجٖيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهٖۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾ هَٓا اَنْتُمْ
هٰٓؤُلَٓاءِ حَاجَجْتُمْ فٖيمَا لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَٓاجُّونَ فٖيمَا
لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ
اِبْرٰهٖيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلٰكِنْ كَانَ حَنٖيفًا مُسْلِمًاۜ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿٦٧﴾ اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرٰهٖيمَ
لَلَّذٖينَ اتَّبَعُوهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَاللّٰهُ وَلِيُّ
الْمُؤْمِنٖينَ ﴿٦٨﴾ وَدَّتْ طَٓائِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ
يُضِلُّونَكُمْۜ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾
يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

62- **"İşte budur o kıssaların en doğru anlatılışı. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Şüphesiz Allah Azizdir, Hakîmdir."**

63- **"Artık onlar yüz çevirirlerse"** kabul etmezlerse **"muhakkak Allah fesatçıları çok iyi bilendir."**

64- **"De ki: Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda adil olan bir kelimeye geliniz"** durumu bizimle sizin aranızda eşit olsun. Hakkında iki kişi dahi anlaşmazlığa düşmesin. Ya da adaletli bir söz olduğundan ötürü şeriatler hakkında ihtilaf etmesin: **"Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim. O'na hiçbir şeyi ortak tutmayalım, kimimiz kimimizi Allah'tan başka Rabbler edinmesin. Eğer yüz çevirirlerse bizim gerçekten Müslümanlar olduğumuza şahit olun, deyin."** Onlara: Artık sizi bağlayıcı delil ortaya konulmuş bulunuyor, bu sebeple de bizim Müslümanlar olduğumuza şahitlik edin, deyin onlara.

65- **"Ey Kitap ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıp duruyorsunuz"** mücadele ediyorsunuz? **"Hâlbuki Tevrat da İncil de ancak ondan sonra indirildi. Akıl erdiremiyor musunuz?"**

66- **"Diyelim ki sizler bilgi sahibi olduğunuz bir hususta"** Tevrat ve İncil'de yer alan bir konuda **"tartıştınız. Peki, bilginiz olmayan bir hususta ne diye tartışırsınız? Allah bilir siz bilmezsiniz."**

67- **"İbrahim bir Yahudi değildi bir Hıristiyan da değildi fakat o Hanif"** bâtıldan ve tutarsız akideden hak dine yönelen **"bir Müslümandı."** Bir muvahhitti yahut da Allah'ın emrine uyan, O'na itaat eden birisi idi. **"O, müşriklerden de değildi."**

68- **"Şüphesiz insanlar arasında İbrahim'e en yakın olanlar"** ona yakınlığı en çok hak edenler **"elbette ona uyanlarla şu peygamber"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"ve iman edenlerdir. Allah mü'minlerin velisidir."** Yardımcıları, onları seven ve onlara en güzel bir şekilde amellerinin mükâfatını verecek olandır.

69- **"Kitap ehlinden bir zümre"** topluluk **"sizi keşke saptırsalar diye arzu ettiler."** Böyle bir şeyi gönülden istediler, sevdiler. **"Onlar kendilerinden başkalarını saptıramazlar da hâlâ farkında değiller."**

70- **"Ey kitap ehli! Kendiniz görüp bildiğiniz halde"** bunların Allah'ın hak âyetleri olduklarına tanıklık etmekle birlikte **"niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?"**

Âl-i İmran Sûresi 62-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İşte İsa (aleyhisselâm)'dan gelen doğru haber şudur: Bir ve tek Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Eğer onlar bu tevhidden yüz çevirecek olurlarsa şüphesiz Allah fesatçıları çok iyi bilendir.

2. Sonra Resûlü'ne kitap ehline şunları söylemesini emir buyurmaktadır: Gelin, aramızdan kimsenin anlaşmazlığa düşmeyeceği bir söz üzerinde ittifak edelim. Bu da Allah'tan başkasına ibadet etmemek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak, kimimizin kimilerini Allah'ın dışında ilâh edinmemektir. Eğer bu tevhidden yüz çevirecek olurlarsa siz de onlara: Delil sizi bağlamış bulunuyor. Bu sebeple şüphesiz bizim Müslümanlar olduğumuza şahitlik edin, deyin.

3. Sonra âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm)'ın durumu hakkında tartışan konumları ile ilgili olarak kitap ehli ile yüzleşmektedir. Yahudiler onun Yahudi, Hıristiyanlar ise onun bir Hıristiyan olduğunu ileri sürüyordu. Gerçekte ise İbrahim (aleyhisselâm) Yahudilerden de Hıristiyanlardan da çok uzun zaman önce idi. Âyet-i kerimeler İbrahim'in dosdoğru İslâm dini üzere olduğunu ve onun gerçek dostlarının ve yakınlarının onun yolu üzere yürüyenler olduğunu da vurgulamaktadır. Allah da bütün mü'minlerin dost ve yardımcısıdır.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinin İbrahim (aleyhisselâm) ile onun dışındaki geçmişler ve gelecekler hakkında tartışmalarının arka planındaki hedefi de açığa çıkarmaktadır. Bu hedef onların Müslümanları dinlerinden saptırıp uzaklaştırmak, inançları hususunda onları şüphe ve tereddüde düşürmek arzularıdır.

Âl-i İmran Sûresi 62-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm ümmeti ile düşmanları arasındaki savaş, eski ve sürekli bir savaştır. Günümüzde meydana gelen savaşın aynısıdır. Hedef ve amaçlar burada değişmemiştir. Şekil araç ve gereçler değişse dahi... Uzayıp giden çizgisinde de hep böyle kalacaktır.

2. İbrahim (aleyhisselâm)'ın Yahudilerin ileri sürdükleri gibi Yahudi olmasına imkân yoktur. Çünkü Yahudilik ondan sonra gelmiştir. Hıristiyan olması da mümkün değildir. Çünkü Hıristiyanlık da ondan sonra gelmiştir. O, halilurrahmandır. Hanif bir Müslümandı, müşriklerden değildi.

3. İbrahim (aleyhisselâm)'a müntesib olmaya insanlar arasında en hak sahibi olanlar onun çağında olsun ondan sonrakiler olsun onun yolunu ve yöntemini izleyen tabileri ile Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ve onun ümmetinden iman edenlerdir. Çünkü asıl muteber olan soy, sop cins değildir. Asıl değerlendirilmesi gereken din hususunda tabi olmaktır.

4. Dosdoğru yolda yürüyen mü'minin, dininin gereklerine bağlı olması ve dosdoğru yolda yürümesi görevidir. Bu görevini yerine getirirken doğru yoldan uzaklaşmış olanların onunla alay etmesine aldırmaz, onların sahte parıltılarına aldanmaz, onların kindar ve saptırıcı akımlarının önünde sürüklenip gitmez.

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ
الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَٓائِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
اٰمِنُوا بِالَّذ۪ٓي اُنْزِلَ عَلَى الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُٓوا
اٰخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَۚ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُٓوا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ د۪ينَكُمْۜ
قُلْ اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِۙ اَنْ يُؤْتٰٓى اَحَدٌ مِثْلَ مَٓا اُو۫ت۪يتُمْ
اَوْ يُحَٓاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْۜ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِۚ يُؤْت۪يهِ مَنْ
يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَل۪يمٌۚ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِه۪ مَنْ يَشَٓاءُۜ
وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظ۪يمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ اِنْ تَأْمَنْهُ
بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّه۪ٓ اِلَيْكَۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اِنْ تَأْمَنْهُ بِد۪ينَارٍ لَا يُؤَدِّه۪ٓ
اِلَيْكَ اِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَٓائِماًۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ
عَلَيْنَا فِي الْاُمِّيّ۪نَ سَب۪يلٌۚ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِه۪ وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ
الْمُتَّق۪ينَ ﴿٧٦﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَيْمَانِهِمْ ثَمَناً
قَل۪يلاً اُو۬لٰٓئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا
يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكّ۪يهِمْۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٧٧﴾

71- "**Ey kitap ehli! Siz bilip dururken niçin hakkı bâtıla karıştırıyor**" yahut örtüyor "**ve hakkı gizliyorsunuz?**"

72- "**Kitap ehlinden bir zümre dedi ki: İman edenlere indirilene gündüzün erken saatlerinde**" ilk vakitlerinde "**iman edin, akşamleyin de inkâr edin. Olur ki dönerler.**"

73- "**Ve dininize uyandan başkasına inanmayın.**" Dininize uyandan başkalarını tasdik etmeyin. Yahut da imanınızı başkalarına değil ancak sizin dininizin mensuplarına açıklayın. "**De ki: Gerçek hidâyet Allah'ın hidâyetidir. Size verilenin benzerinin başkasına verilmiş olduğuna yahut onların Rabbiniz nezdinde size karşı deliller getireceklerine**" sizinle tartışacaklarına "**de** (inanmayın). **De ki: Muhakkak lütuf Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir. Allah**" ın keremi "**Vasi'dir.**" Her şeyi kuşatan, rahmeti geniş olandır. "**Her şeyi çok iyi bilendir.**"

74- "**O, rahmetini dilediğine has kılar. Allah en büyük lütuf sahibidir.**"

75- "**Kitap ehlinden öyle kimseler vardır ki sen ona bir kantar emanet etsen onu sana eksiksiz öder. Yine onlardan öyle kimseler vardır ki ona tek bir altın emanet etsen sen onu ısrarla istemedikçe**" ödemesini isteyip durmadıkça ve bunu kesintisiz olarak sürdürmediğin sürece "**onu sana ödemez. Bunun sebebi onların: Ümmiler**" bizim dinimizden olmayanlar "**hakkında aleyhimizde bir yol yoktur.**" Bir serzeniş, yergi ya da günah ve vebal söz konusu olmaz "**demeleridir.**" Burada ümmilerden kasıt Araplardır. "**Onlar bildikleri halde Allah'a karşı yalan söylerler.**"

76- "**Hayır! Kim ahdini yerine getirir**" gereğini yapar ve uygular "**ve sakınırsa şüphesiz Allah da o sakınanları sever.**"

77- "**Şüphesiz Allah'a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir pahaya değiştirenler**" Allah'a verdikleri sözlerini az bir bedele satarak azıcık fayda uğruna yalan yere yemin edenler "**işte onlar için âhirette bir nasip yoktur.**" Hayır namına bir payları ya da bir değerleri olmayacaktır. "**Allah Kıyâmet günü onlarla**" lütuf ve merhamet ifadeleri ile "**konuşmaz, onlara bakmaz.**" Onlara iyilikte bulunmaz, onlara merhamet etmez. "**ve onları temize çıkarmaz.**" Arındırmaz, ya da onları övmez. "**Onlar için acıklı bir azap da vardır.**"

Âl-i İmran Sûresi 71-77. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, şüpheye düşürmek isteyenlerle saptırıcı kimselerin kullandıkları araçları söz konusu etmektedir. Böyleleri günün ilk vakitlerinde Müslüman olduklarını açıklar, sonraki vakitlerinde de inkâr ederler. Bu yolla imanları zayıf olan bazı kimseleri dinleri hakkında şüpheye düşürmek isterler. Çünkü böylelikle kitap ehli olan kimselerin İslâm dinini kabul ettikten sonra ondan döndüklerini görecekler. Bunun ise ancak önemli bir sebebi olmalıdır. Çünkü kitapları, Resûlleri ve dinleri en iyi bilenler onlardır diye düşünecekler. Bu ise son derece kötü ve âdice bir tuzaktır.

2. Âyet-i kerimeler daha sonra kitap ehlinin karakterini, ahlâklarını söz ve antlaşmalara olan bakışlarını açıkça ortaya koymaktadır. Onların bazıları bu hususta güvenilirdir, herhangi bir ahdi bozmaz, verdiği bir sözde durmamazlık etmez. Diğer bir kısmının ise güvenilir bir tarafı yoktur. Ahde ve her hangi bir hakka da riayet etmezler. Üstelik bu tutumlarının dinden olduğunu da ileri sürerler. Oysa din bu gibi kötü ahlâktan uzaktır.

Âl-i İmran Sûresi 71-77. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kitap ehlinden emin, güvenilir kimseler vardır. Abdullah b. Selâm gibi. Kureyşliler ona iki yüz ukiyye (okka) altın emanet bırakmış ve bunu kendilerine tastamam geri vermişti. Kimilerine ise hain olduğundan ötürü güvenilip bir dinar dahi verilemez. Finhâs b. Âzûrâ gibi. Kureyşliler ona bir dinar emanet bırakmış, o da bunu inkâr etmiş, onlara geri ödememişti. Onları bu şekilde hainlik etmeye iten ise Allah'ın kendilerine Yahudi olmayanların mallarını mübah kılmış olduğunu, bütün insanların onların köleleri olup, kendilerinin Allah'ın oğulları ve sevgilileri olduklarını ileri sürmeleridir. Hâlbuki onların bu kanaatleri yalan ve iftiradan ibarettir.

2. Verilen söze bağlı kalmak bir zorunluluktur. Basit bir fayda elde etmek için yemin etme yoluna gidilmemelidir. Bir kimse yemin edecek olursa yemininin gereğini de yerine getirmelidir. Ancak yemin ettiği husustan başkasının hayırlı olduğunu görmesi hali müstesnâdır. O takdirde yemininin kefaretini ödeyip daha hayırlı olanı yapar.

3. Yahudilerin değişmez niteliklerinden birisi de malî ve dini hususlarda hainlik etmeleridir. Çünkü onlar Allah'ın kelâmının anlamını değiştirip tahrif etmek sûreti ile ve insanların mallarını bâtıl yollarla yemeyi helâl kabul etmekle hem Allah'a hem insanlara hainlik etmişlerdir.

وَاِنَّ مِنْهُمْ لَفَر۪يقًا يَلْوُ۫نَ اَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ
الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِۚ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِۚ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ
وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا ل۪ي مِنْ دُونِ
اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيّ۪نَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ
وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَۙ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا
الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّ۪نَ اَرْبَابًاۜ اَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ م۪يثَاقَ النَّبِيّ۪نَ لَمَٓا اٰتَيْتُكُمْ مِنْ
كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ
لَتُؤْمِنُنَّ بِه۪ وَلَتَنْصُرُنَّهُۜ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى
ذٰلِكُمْ اِصْر۪يۜ قَالُٓوا اَقْرَرْنَاۜ قَالَ فَاشْهَدُوا وَاَنَا۬ مَعَكُمْ
مِنَ الشَّاهِد۪ينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلّٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ اَفَغَيْرَ د۪ينِ اللّٰهِ يَبْغُونَ وَلَهُٓ اَسْلَمَ مَنْ
فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَاِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

78- "Onlardan gerçekten öyle bir zümre vardır ki siz onu kitaptan sanasınız diye kitap ile dillerini eğip bükerler." Yani dillerini âyetlerin indirilmiş olan sahih/doğru şeklinden tahrif edilmiş ibarelere doğru kaydırırlar. **"Hâlbuki o kitaptan değildir. Bu Allah nezdindendir, derler. Hâlbuki o Allah nezdinden değildir ve onlar Allah'a karşı bile bile yalan söylerler."**

79- "Allah'ın kendisine kitabı, hükmü" hikmeti yahut kavrayışı ve ilmi **"ve peygamberliği verdiği bir beşerin kalkıp insanlara: Allah'ı bırakın da bana kul olun, demesi olacak bir iş değildir. Fakat o: Başkalarına öğretmekte ve okuyup okutmakta olduğunuz kitap sayesinde rabbânîler"** dinde fakih (derin bilgi sahibi ve onu öğreten ilim adamları) **"olun (der)."**

80- "O, size melekleri ve peygamberleri Rabbler edinmenizi de emretmez." *Erbâb*, "rabb"in çoğuludur. **"Müslüman olduktan sonra size küfrü emreder mi hiç?"**

81- "Hani Allah peygamberlerden size verdiğim kitap ve hikmetten sonra size beraberinizdekini doğrulayıcı bir peygamber gelince ona mutlak iman edecek ve yardım edeceksiniz diye söz" ahit **"aldığı zaman: Kabul ettiniz mi ve bu ağır yükümü"** ahdimi **"alıp yüklendiniz mi, demişti. Onlar da:"** ahdi **"kabul ettik, demişlerdi. Öyleyse şahit olun, ben de sizinle beraber şehadet edenlerdenim, diye buyurmuştu."**

82- "Artık kim bundan yüz çevirirse" ahdi kabul ettikten sonra onu bozar ve reddederse **"işte onlar fâsıkların"** Allah'ın emrinin dışına çıkanların **"ta kendileridirler."**

83- "Onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar" istiyorlar? **"Hâlbuki göklerde ve yerde kim varsa hepsi ister istemez ona teslim olmuştur."** İsteyerek teslim olmaları delilleri ve âyetleri (belgeleri) iyice düşünmelerinden sonra da olur, musahhar kılınmanın gereği olan itaat etmek ile de olur. Çünkü gökler, yer, dağlar, denizler ve akıl sahibi olmayan diğer canlılar Allah'ın emri gereği musahhar kılınmış oldukları için itaat ederler. Bunlar başkaldıramazlar yahut isyan edemezler. İstemeden itaat etmek ise yaratılmışın iradesinin söz konusu olmadığı, yüce Allah'ın emri ile hakkında gerçekleşen ve hiçbir şekilde bertaraf edip önleyemediği hususlarda söz konusu olur. **"Ve O'na döndürüleceklerdir."**

Âl-i İmran Sûresi 78-83. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler kitap ehlinin yan çizmelerini, bir takım basit kazançlar elde etmek uğrunda din hakkında yalan söylemelerini ve Allah'ın indirdiklerini değiştirmelerini söz konusu etmektedir. Böylelikle insanlar onların bu yaptıklarının Allah tarafından geldiğini zannetmelerini isterler. "*Hâlbuki o Allah nezdinden değildir. Ve onlar Allah'a karşı bile bile yalan söylerler.*" İşte onların dillerini eğip bükmelerine sebep olan bu husus dolayısı ile de Mesih'in uluhiyyetini ve Ruhü'l-Kudüs hakkındaki iddialarını ortaya atmışlardır. Şanı yüce Allah ise Mesih (aleyhisselâm)'ın onlara bu hususu kitapta getirmiş olmasını ya da kendilerine bunu emretmiş olmasını reddetmektedir.

Âyet-i kerimeler bu münasebet ile ardı arkasına gelen Resûller arasındaki ilişkinin gerçek mahiyetine işaret etmektedir. Bu ise Allah'ın kendilerinden almış olduğu şu sözdür: Onlardan önce gelmiş olan kendisinden sonra gelene davayı teslim edecek ve ona yardımcı olacaktır. Böylelikle bu, kitap ehlinin son Resûle iman etmelerini ve ona yardımcı olmalarını da gerektirmektedir. Ama onlar ne Allah'ın kendileri ile olan ahdine ne de ilk Resûller ile olan ahitlerine bağlı kalırlar. İşte bu ahdin gölgesi altında da şunu vurgulamaktadır: Kim Allah'ın dininden (İslâm'dan) başka bir din arayacak olursa gerçekte Allah'ın dilediği şekli ile kâinatın tümünün nizamının dışına çıkmış olur. Çünkü işlerini tamamen Allah'a teslim etmeyen ve tam bir itaat ve teslimiyetle onun yoluna uymayan kimseler büyük varlık düzenine karşı da çıkmış olurlar.

Âl-i İmran Sûresi 78-83. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsa (aleyhisselâm) beşer bir Resûldür. Ulûhiyet iddiasında bulunmamıştır. Aksine insanlara bir ve tek Allah'a ibadet etmek yolunu göstermiştir.

2. Kitap ehlinin hainliklerinden birisi de onların kitaplarında bulunan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini değiştirmiş olmalarıdır. Böylelikle ona iman etmesinler. Hâlbuki Allah onların Nebilerinden ona yetişmeleri halinde Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman edeceklerine, ona uyanlardan onun yardımcılarından olacaklarına dair söz almıştı. Nebilerden ona iman edeceklerine, onun peygamber olarak gönderileceğini müjdelemelerine dair söz alınmış olduğuna göre o peygamberlere uyanların onun risaletini yalanlamaları nasıl doğru olabilir?

3. Bütün Resûllere iman etmek, imanın sıhhati için bir şarttır. Onlardan birisinin risaletini inkâr eden bir kimse Allah'ın Resûlü'ne indirdiğine kâfir olur.

4. Şanı yüce Allah mağfireti ve merhameti pek bol olandır. Tevbe edip kendisine dönenin daha önce ameli ile yaptığı bozuklukları ıslah edip düzeltenin tevbesini kabul eder.

5. Mü'minlerin düşmanlarının gizli ve açık olarak Müslümanları tefrikaya düşürmek, birliklerini dağıtmak, saflarını parçalamak için düzenledikleri tuzak ve komplolarına karşı tedbirli olmaları gerekir. Ama Allah'ın kendilerinden dilediği gibi tek bir ümmet olmadıkları sürece de Müslümanların bunu gerçekleştirmeleri mümkün olmayacaktır.

قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ
وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَٓا اُو۫تِيَ
مُوسٰى وَعٖيسٰى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ
مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ
دٖينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُۚ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرٖينَ ﴿٨٥﴾
كَيْفَ يَهْدِي اللّٰهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ اٖيمَانِهِمْ وَشَهِدُٓوا اَنَّ
الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَٓاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمٖينَ ﴿٨٦﴾ اُو۬لٰٓئِكَ جَزَٓاؤُ۬هُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ
وَالنَّاسِ اَجْمَعٖينَۙ ﴿٨٧﴾ خَالِدٖينَ فٖيهَاۚ لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ
الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَۙ ﴿٨٨﴾ اِلَّا الَّذٖينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ
وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٨٩﴾ اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا بَعْدَ
اٖيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ
هُمُ الضَّٓالُّونَ ﴿٩٠﴾ اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ اَحَدِهِمْ مِلْءُ الْاَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ افْتَدٰى
بِهٖۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٖينَ ﴿٩١﴾

84- **"De ki: Allah'a iman ettik, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Esbât'a"** Yakub (aleyhisselâm)'ın çocuklarına yahut torunlarına **"indirilene. Musa'ya, İsa'ya ve** (diğer) **peygamberlere Rabblerinden indirilenlere de iman ettik. Onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız."** Onların bir kısmına iman edip bir kısmını inkâr etmeyiz. **"Biz yalnız O'na teslim olmuşlarız."**

85- **"Kim İslâm'dan"** tevhidden yahut Muhammed (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'in şeriatinden **"başka bir din ararsa ondan asla kabul olunmaz. Ve o âhirette zarara uğrayanlardan olur."**

86- **"O peygamberin hak olduğuna şehadet edip kendilerine apaçık deliller gelmiş iken imanlarından sonra küfre giren bir topluluğa Allah nasıl hidâyet eder? Allah zalimler topluluğuna hidâyet vermez."**

87- **"Şüphesiz onların cezası Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lânetinin üzerlerine olmasıdır."**

88- **"Onlar onun içinde ebediyyen kalıcıdırlar. Onların ne azabı hafifletilir ve ne de onlara süre"** mühlet **"tanınır. Bir an dahi azapları ertelenmez."**

89- **"Bundan sonra tevbe edenler"** dönenler **"ve ıslah edenler"** bozduklarını düzeltenler yahut da doğruluğa girip iyi ameller işleyenler **"müstesnâdır. Şüphesiz Allah bağışlayandır, merhamet edendir."**

90- **"Şüphesiz imanlarından sonra kâfir olmuş sonra küfürlerini artırmış olanların tevbeleri asla kabul olunmaz. İşte onlar sapmış"** küfrün karanlıklarında kaybolup gitmiş **"olanların ta kendileridir."**

91- **"Şüphesiz kâfir olanların ve kâfir olarak ölenlerin hiçbirinden yeryüzü dolusu altını fidye olarak verse bile asla kabul olunmaz. İşte onlar için acıklı"** can yakıcı, acıtıcı **"bir azap vardır. Onların hiçbir yardımcıları"** azaplarını önleyecek yardımcıları **"da yoktur."**

Âl-i İmran Sûresi 84-91. Âyetler Nelerden Söz Eder

Yüce Allah, Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve onunla birlikte Müslüman olanları bütün Resûllerin getirdiklerinde müşahhas ifadesini bulan Allah'ın bir ve tek dinine iman ettiklerini ilan etmeye yönlendirmektedir. Yüce Allah'ın bütün beşerîyetten ancak bu dinden (İslâm'dan) başkasını da kabul etmeyeceğini açıklamalarını istemektedir. Bu dine iman etmeyenler ise Allah'tan gelen bir hidâyet üzere olduklarını da kesinlikle ümit etmesinler, onun cezasından kurtulacaklarını da ummasınlar. Tevbe etmeleri hali müstesnâ. Ama kâfir olarak ölenlere bütün çaba ve gayretleri fayda vermeyecektir, yeryüzü dolusu altını kendilerini kurtarmak için fidye verecek olsalar bile kendilerini kurtaramayacaklardır.

Âl-i İmran Sûresi 84-91. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın yanında geçerli olan din İslâm'dır. O'ndan başkasını arayandan o arayışı/dini kabul edilmez ve o, âhirette zarara uğrayanlardan olur.

2. Allah, tevbesini ölümün geldiği zamana kadar erteleyen kimselerin tevbesini kabul etmez.

3. Kıyâmet gününde kâfirlerin verecekleri fidyenin kendilerine faydası olmayacaktır. İsterse kendisini kurtarmak için yeryüzü dolusu kadar altını ya da bundan fazlasını fidye olarak vermeye kalkışmış olsun.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلٖيمٌ ﴿٩٢﴾ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِبَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ اِلَّا
مَا حَرَّمَ اِسْرَٓائٖيلُ عَلٰى نَفْسِهٖ مِنْ قَبْلِ اَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰيةُ قُلْ
فَأْتُوا بِالتَّوْرٰيةِ فَاتْلُوهَٓا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ ﴿٩٣﴾ فَمَنِ افْتَرٰى
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾
قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ اِبْرٰهٖيمَ حَنٖيفًا وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكٖينَ ﴿٩٥﴾ اِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذٖي بِبَكَّةَ
مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمٖينَ ﴿٩٦﴾ فٖيهِ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ اِبْرٰهٖيمَ
وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ اٰمِنًا وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ
اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبٖيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمٖينَ ﴿٩٧﴾
قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ شَهٖيدٌ عَلٰى
مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبٖيلِ
اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَاَنْتُمْ شُهَدَٓاءُ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوٓا اِنْ تُطٖيعُوا فَرٖيقًا مِنَ
الَّذٖينَ اُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ اٖيمَانِكُمْ كَافِرٖينَ ﴿١٠٠﴾

92- **"Siz sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe birr'e"** hayrın mükemmel olanına **"kavuşamazsınız."** Allah'ın birr'i ise onun rahmeti, rızası ve başarı ihsan etmesidir. **"Her ne infak ederseniz muhakkak ki Allah onu çok iyi bilendir."**

93- **"Tevrat indirilmezden evvel İsrâil'in"** yani İbrahim oğlu İshak oğlu Yakub'un (aleyhimusselâm) **"kendisine haram kıldığından başka bütün yiyecekler İsrâiloğulları'na helâl idi. Eğer siz doğru söyleyenler iseniz Tevrat'ı getirin de onu okuyun."**

94- **"Kim bundan sonra Allah'a yalan uydurursa"** hak olmayan bir iftira düzerse **"işte onlar zalimlerin kendileridir."**

95- **"De ki: Allah doğru söylemiştir. O halde Hanif olarak"** bâtıldan hak dine yönelerek **"İbrahim'in dinine"** İslâm dinine **"uyunuz. O, müşriklerden değildi."**

96- **"Şüphesiz insanlar için ilk kurulan"** yeryüzünde Allah'a ibadet için ilk yapılan **"Ev"** mescid **"Mekke'de bulunan"** Mekke-i Mükerremedeki Mescid-i Haram **"âlemlere mübarek"** orayı Hac ve Umre maksadıyla ziyaret eden kimseler için hayır ve faydası pek çok **"ve hidâyet olmak üzere kurulan evdir."**

97- **"Orada apaçık alâmetler"** yani oranın şeref faziletine delil olan apaçık göstergeler **"ve İbrahim'in Makamı vardır."** İbrahim'in Makamı, İbrahim (aleyhisselâm)'ın Kâbe'nin yapısı yükseldiği zaman üzerine çıktığı ve ayaklarının iz bıraktığı taştır. Namaz ve ibadet için kıyamda durduğu yer olduğu da söylenmiştir. **"Kim oraya girerse emin olur."** Canından ve malından yana güven altında olur. Ayrıca buyrukta emir anlamı da vardır. Yani oraya giren kimsenin güven altında olmasını sağlayınız. **"Ona yol bulabilenlerin"** yani oraya ulaşma imkânına sahip olup bunun için gerek duyduğu şeylere sahip olanın **"o Evi hac etmesi Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır. Artık kim inkâr ederse"** Haccın farz olduğunu kabul etmeyip reddederse yahut da Rabbinin nimetlerini inkâr ederse **"şüphesiz ki Allah âlemlere muhtaç değildir."** O bütün yarattıklarına, onların ibadetlerine ve şükürlerine muhtaç olmayandır.

98- **"De ki: Ey Kitap Ehli! Allah bütün yaptıklarınıza şâhid iken, niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?""**

99- "De ki: Ey kitap ehli! Kendiniz şahit olup dururken" İslâm'ın hakkın ta kendisi olduğunu, dosdoğru din olduğunu bildiğiniz halde **"Allah'ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek"** o yolun eğri olmasını arzu ederek **"niçin iman edenleri o yoldan"** Allah'ın hak dininden **"döndürmek istiyorsunuz?"** Allah'ın dinini eğri göstermeye çalışmak, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini değiştirmekle ve insanlara İslâm'da herhangi bir tutarsızlık ve eğrilik olduğu yanlış izlenimini vermeye çalışmakla olur. **"Allah yaptıklarınızdan gafil değildir."**

100- "Ey iman edenler! Eğer siz kitap ehlinden bir kesime" bir gruba **"itaat edecek olursanız sizi imanınızdan sonra kâfirler olarak geri döndürürler."** Allah'ın size hidâyet verip sizi imana iletmesinden sonra sizi kâfir yaparlar.

Âl-i İmran Sûresi 92-100. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Müslümanları bu dünya malından sevdikleri şeylerden infak etmeye teşvik edip, böyle yapmalarını onlara sevdirmektedir. Çünkü bu yaptıklarının Allah nezdinde Kıyâmet gününde onlar için saklanmış olduğunu göreceklerdir. Şanı yüce Allah'a da kullarının hiçbir hali gizli, saklı kalmaz.

2. Sonra bütün besin türlerinin aslında Tevrat'ın indirilmesinden önce İsrâiloğulları'na helâl kılındığı ve bundan yalnızca Yakub (aleyhisselâm)'ın kendisine haram kıldığı şeylerin müstesnâ olduğu, sonra da onlara iç yağları ve buna benzer türlü yiyeceklerin isyanlarına karşı bir ceza olmak üzere haram kılındığı beyan edilmektedir. Ancak Yahudiler bu durumu kabul etmediler. Bunun üzerine Kur'ân-ı Kerim de onlara Tevrat'ı getirip aleyhlerine şahitlik etmesi için onu okumalarını söyleyerek meydan okudu.

3. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyettiklerinin doğru olduğunu vurgulamaktadır. O halde onlara düşen, İslâm dinine uyup izlemekte oldukları sahte dinleri terk etmektir. Aynı zamanda âyetler Allah'a ibadet etmek için ilk bina edilen evin Mekke-i Mükerreme'de bulunan ev olduğunu da vurgulamaktadır. Burası hem eski olmak itibari ile hem de şerefi itibari ile ilktir. Ayrıca yüce Allah'ın insanlara bu Beyti hac etmelerini farz kıldığını da belirtmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehline Allah'ın âyetlerini inkâr etmelerine, insanları Allah'ın yolunun -bu yolun yolların en doğru olduğuna tanıklık edip durdukları halde- eğri bir yol olduğunu iddia etmelerine karşılık bir sitem ve bir azar yöneltmektedir.

5. Daha sonra mü'minlere hakkı izlemekten alıkoyan bu gibi kimselere -iman etmelerinden sonra kâfirler olarak gerisin geri kendilerini döndürmeleri korkusu ile- itaat etmemeleri için mü'minlere öğüt vermektedir.

Âl-i İmran Sûresi 92-100. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yolunda ve bütün hayır yollarında infak etmeyi ve bu infakın malların en üstünlerinden olmasını teşvik etmektedir.

2. İbrahim (aleyhisselâm) bütün sahte dinleri bırakıp hak dine yönelmiş Müslüman bir kimse idi. Şanı yüce Allah onun kitap ehlinin kendisine nispet ettiklerinden uzak olduğunu ifade etmiş bulunmaktadır.

3. Mekke-i Mükerreme'de bulunan Beyt-i Haram, insanların ibadet etmeleri için bina edilmiş ve yeryüzünde en şerefli ev (yapı)dır.

4. Şanı yüce Allah'ın yarattıklarına ihtiyacı yoktur. Onlardan kâfir olanların küfrünün ona bir zararı olmadığı gibi itaatkârların itaatinin de ona bir faydası yoktur.

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللّٰهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُۜ
وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿١٠١﴾ يَٓا اَيُّهَا
الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِه۪ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَم۪يعاً وَلَا تَفَرَّقُواۖ وَاذْكُرُوا
نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَٓاءً فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ
فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِه۪ٓ اِخْوَاناًۚ وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ
فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَاۜ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِه۪ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
﴿١٠٣﴾ وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذ۪ينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ عَظ۪يمٌۙ ﴿١٠٥﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌۚ فَاَمَّا
الَّذ۪ينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْۖ اَكَفَرْتُمْ بَعْدَ ا۪يمَانِكُمْ فَذُوقُوا
الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ وَاَمَّا الَّذ۪ينَ ابْيَضَّتْ
وُجُوهُهُمْ فَف۪ي رَحْمَةِ اللّٰهِۜ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾ تِلْكَ اٰيَاتُ
اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّۜ وَمَا اللّٰهُ يُر۪يدُ ظُلْماً لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٠٨﴾

101- **"Allah'ın âyetleri size okunup durmakta ve onun peygamberi aranızda iken nasıl oluyor da inkâr edersiniz? Kim Allah'a"** sığınırsa yahut onun dinine **"sımsıkı tutunursa dosdoğru yola"** itidalli ve nimetlerle dolu cennetlere ulaştıran yola **"iletilmiş olur."**

102- **"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun."** Hak ettiği şekilde O'ndan korkun. Yani gerçek ve farz olan bir hak olmak üzere O'ndan korkun. **"Ve siz ancak Müslümanlar olarak ölün."**

103- **"Hepiniz toptan Allah'ın ipine"** Onun ahdine, dinine ya da kitabına sımsıkı **"sarılın. Parçalanıp ayrılmayın."** Tefrikaya düşmeyin, bölük pörçük olmayın. **"Allah'ın üzerinizdeki nimetini de hatırlayın. Hani siz düşmanlar idiniz de o kalplerinizi birleştirmişti"** bir araya getirmişti **"de onun nimeti ile kardeş olmuştunuz. Ve yine siz ateşten bir çukurun kenarında iken oradan da sizi o kurtardı. İşte Allah hidâyet bulasınız diye size âyetlerini böylece apaçık bildiriyor."**

104- **"Sizden hayra çağıran, marufu"** şeriatin teşvik ettiği, akl-ı selimin de beğendiği güzel işleri **"emreden, münkerden"** şeriatın yasaklayıp aklın ve tabiatın da çirkin gördüğü işlerden **"alıkoyan bir ümmet"** bir topluluk **"bulunsun."** Yahut da Müslümanların hepsi bunu yapan bir ümmet olsun. **"İşte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."**

105- **"Siz kendilerine apaçık deliller"** kendilerini tek bir din olan İslâm etrafında birleştiren açık ve güçlü deliller **"geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır."**

106- **"O günde"** -ki o Kıyâmet günüdür- **"kimi yüzler ağaracak kimi yüzler kararacaktır."** Kederden yüzlerini siyahlık bürüyecektir -ki onlar kâfirlerdir.- **"Yüzleri kararanlara: İmanınızdan sonra kâfir oldunuz öyle mi? O halde kâfir olmanızdan ötürü azabı tadın** (denilir)."

107- **"Yüzleri ağaranlar"** sevinçten parıldayanlar -bunlar da mü'minlerdir- **"ise Allah'ın rahmetindedirler."** Cennetinde ve onun nimetlerinin yurdundadırlar. **"Orada ebediyyen kalıcıdırlar."**

108- **"Bunlar, sana hak ile okuduğumuz Allah'ın âyetleridir. Allah âlemlere zulmetmek istemez."**

Âl-i İmran Sûresi 101-108. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler düşmanlarının düzüp hazırladıkları fitneye uyarak mü'minlerin Rabblerini inkâr etmelerini kabul etmemekte ve bunun uzak bir ihtimâl olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Sonra mü'minlerden Allah'ın dinine ve Kur'ân'ına sımsıkı sarılmalarını istemekte, ayrılıktan, parçalanıp dağılmaktan onları sakındırmakta, kendilerine Allah'ın üzerlerindeki lütfunu da hatırlatmaktadır. Çünkü bir zamanlar onlar birbirleri ile savaşan düşmanlardı. Allah onların kalplerini bir araya getirdi, O'nun lütfu ile kardeş oluverdiler. Ayrıca onlar küfür ve dalâlet sebebi ile ateşten bir çukurun kenarında bulunuyorlarken Allah onları İslâm ile ondan kurtardı.

3. Sonra âyet-i kerimeler İslâm ümmetine hayra çağırıp iyiliği emredip kötülükten alıkoyma emrini yönlendirmektedir. Söz konusu bu çağrı ise Kur'ân ve sünnetin buyrukları çerçevesi içerisinde olmalıdır. Kurtuluşun ve başarının yolu da budur.

4. Daha sonra âyetler hevâlarına uydukları için ayrılığa düşüp ihtilaf eden, hakka ulaştıran apaçık delillerden uzaklaşan Yahudi ve Hıristiyanların başına geldiği gibi ayrılmaktan ve ihtilaftan sakındırmaktadır. Çünkü onların bu şekildeki ayrılık ve ihtilafları kendilerini en kötü sonuçlarla karşı karşıya bırakmıştı.

5. Daha sonra âyetler Kıyâmet sahnelerinden bir sahneyi sunmaktadır. Bu sahnede kederlerinden dolayı kâfirlerin yüzü simsiyah kesilmiş, sevinçten ötürü de mü'minlerin yüzleri apaydınlık (apak) olacaktır.

Âl-i İmran Sûresi 101-108. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a karşı takvâlı olmak, O'ndan korkmak, O'nun emirleri gereğince amel etmek, yasakladıklarından uzak durmaktır. O halde her bir Müslümana umduklarını elde edenlerden olabilmesi için Rabbine karşı takvâlı olması ve bütün Müslümanlarla yardımlaşarak Allah'ın dinine sımsıkı sarılması bir görevdir.

2. İyiliği emredip kötülükten alıkoymanın şartları ve adabı vardır. Bunların en önemlileri bu işin hikmet ile ve güzel öğüt ile yapılmasıdır.

3. Muhammed ümmeti bu yer üzerindeki bütün ümmetlerin en hayırlısıdır. Bu ise onların imanları, iyiliği emredip kötülükten alıkoymaları sebebi iledir.

4. Ayrılıp ihtilafa düşmek zayıflamanın, bozguna uğramanın, geri kalmışlığın ve kötü akıbetin en önemli sebeplerindendir.

109- **“Göklerde ne var yerde ne varsa hepsi Allah’ındır. Bütün işler yalnız Allah’a döndürülür.”**

110- **“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı”** yeryüzünde görülmüş en üstün **“bir ümmetsiniz. İyiliği emreder kötülükten vazgeçirirsiniz. Siz Allah’a iman da edersiniz. Eğer kitap ehli iman etmiş olsalardı kendileri için daha hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler olmakla birlikte onların çoğu fâsıklardır.”** Allah’a itaatin dışına çıkanlardır.

111- **“Onlar”** pek az **“eziyet etmekten başka asla size bir zarar veremezler. Eğer sizinle savaşırlarsa size arkalarını dönüp kaçarlar.”** Önünüzde bozguna uğrarlar, yenilirler **“sonra onlara yardım da edilmez.”**

112- **“Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar”** nerede bulunurlarsa, onlara nerede rastlanılırsa yahut nerede onlara erişilirse **“üzerlerine zillet”** küçüklük, değersizlik **“vurulmuştur.”** Bu hal onları kuşatmıştır yahut onlardan ayrılmazdır. **“Meğerki Allah’tan bir ahde”** onun bir ahit ve himayesine -ki bu da İslâm’dır- **“ve insanların emanına”** insanlardan bir ahde ve Müslümanlar tarafından bir himayeye **“sığınmış olsunlar. Onlar döne dolaşa Allah’ın gazabına uğradılar.”** Allah’tan hak ettikleri bir gazap ile döndüler. **“ve üzerlerine fakirlik”** nefis fakirliği ve cimriliği **“damgası da vuruldu. Bunun sebebi onların Allah’ın âyetlerini inkâr etmeleri ve peygamberleri haksız yere öldürmeleridir. Diğer bir sebep ise onların isyan etmiş ve aşırı gitmiş olmalarıdır.”**

113- **“Onların hepsi”** kitap ehlinin tümü **“bir”** eşit/aynı **“değillerdir. Kitap ehlinden bir zümre vardır ki hak üzere dosdoğru yürümektedir.”** Hak üzere sebat gösterip itidalli bir surette ve sapmadan yürümektedir. **“Gecenin saatlerinde”** çeşitli vakitlerinde **“secde ederek Allah’ın âyetlerini okurlar.”**

114- **“Allah’a ve âhiret gününe iman ederler, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayırlı işlerde ellerini çabuk tutarlar.”** Her bir hayra çabucak koşuşurlar. **“İşte onlar salihlerdendir.”**

115- **“Ve onlar ne hayır işlerlerse ondan mahrum bırakılmayacaklardır.”** Onların hiçbir iyilikleri inkâr edilmeyecek, aksine pek büyük sevap ve mükâfata nail olacaklardır. **“Allah takvâ sahiplerini çok iyi bilendir.”**

Âl-i İmran Sûresi 109-115. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, mülkün tümünün yalnızca Allah'a ait olduğu dünya ve âhirette yegâne tasarruf sahibi ve mutlak egemenin O olduğu açıklandıktan sonra, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmetine hitap ederek onlara kendilerinin en hayırlı bir ümmet olduğunu açıklamaktadır. Çünkü onlar insanlara insanlar arasında en yararlı olanlardır. Bunun sebebi ise iyiliği emredip kötülükten alıkoymaları ve Allah'a iman etmeleridir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinden söz etmekte, onların Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirilenlere iman etmelerinin dünyada da âhirette de kendileri için daha hayırlı olacağını beyan etmektedir. Ayrıca onlardan az bir kesimin iman ettiğini, çoğunluklarının ise Allah'a itaatin dışına çıkmış olduklarını da, mü'minlere verecekleri zararın ise dil ile tenkit etmek yahut ağır sözler söylemek sûreti ile eziyet etmenin dışına taşmayan basit bir zarardan öteye gitmeyeceğini de açıklamaktadır. Savaş halinde ise onlar bozguna uğrayacaklar ve kesinlikle samimi mü'minlere karşı zafer kazanamayacaklar, gelecekte de ilâhî gazabı hak edecekler, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksızlık ederek ve haddi aşarak Nebileri öldürmeleri sebebi ile de zillet ve alçaklık onların yakasını bırakmayacaktır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinin nitelikleri ve amelleri itibari ile hepsinin aynı olmadığını açıklamaktadır. Çünkü aralarında adaletli, övülmeye değer bir yol izleyen bir azınlık vardır. Bunlar ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman eden, gecenin çeşitli vakitlerinde Kur'ân'ı tilavet ederek secde edip ibadet edenlerdir. Allah'a sahih bir şekilde inanırlar. İşte böylelerinin faziletleri de hakları da inkâr olunamaz.

Âl-i İmran Sûresi 109-115. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Vahiy ve risalet doğrudur. Kıyâmet gününde amellerin karşılıklarının verilmesi ve hesaba çekilmek ciddi bir iştir. Allah'ın dünya ve âhiretteki hükümlerinde mutlak adalet vardır.

2. Kitap ehlinden iman edenlerin imanı, İslâm'a güzel bir şekilde bağlılıkları kabul edilmektedir. Abdullah b. Selâm, Esed b. Ubeyd, Salebe b. Şu'be, Ka'b b. Malik ve başkaları bunlardandır.

3. Kitap ehli arasından Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletine iman etmeyenler ahdi bozmuş ve Allah'ın Nebiler ile olan ahdinin gereğini yerine getirmeyen kimselerdir. Nebilerden alınan bu ahit ise onların her birisinin kendisinden sonra gelecek olan Nebi kardeşine iman etmesi ve ona yardım ve destek olmasıdır. Kitap ehlinin iman etmeyişlerinin bir diğer sebebi ise, antlaşmalarını bozmalarıdır. Çünkü onlar Allah'ın dininin dışına çıkmış oldular, Allah'ın Resûllerin sonuncusunu -Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i- İsrâiloğulları'ndan başkalarından peygamber olarak göndermesi şeklindeki iradesine teslim olmayı kabul etmediler. Onlar kavmiyetçilikleri ve büyüklenip inkâr etmeleri sebebi ile ona karşı savaştılar.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَأُولٰٓئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾
مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا
صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا
ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا
مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾
هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ
كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ
مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
﴿١١٩﴾ إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ
يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا
إِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ
تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

116- "Kâfirlerin mallarının da oğullarının da Allah'a karşı kendilerine asla bir faydası olmayacaktır." Onları savunamayacak yahut onlara bir fayda sağlamayacaktır. **"Onlar ateşliktirler. Onlar orada ebediyyen kalacaklardır."**

117- "Onların bu dünya hayatında harcadıkları kendilerine zulmeden bir kavmin ekinlerini vurup da helak eden soğuk ve kavurucu bir rüzgâra" aşırı derecede soğuk yahut sıcak bir rüzgâra **"benzer. Allah onlara zulmetmedi fakat onlar kendilerine zulmediyorlar."** Bu masiyetleri işlemek sûreti ile onlar ancak kendilerine zulmetmektedirler.

118- "Ey iman edenler! Kendinizden başkasını" mü'min olmayanları **"sırdaş edinmeyin."** Kendilerine güvenip de sırlarınızı söylediğiniz kimseler edinmeyin. -Burada (sırdaş anlamını verdiğimiz) *bitâne,* elbisenin astarı (anlamında olup) onlar buna benzetilmişlerdir- **"onlar halinizi bozmaktan hiç geri kalmazlar."** Dininizi bozmak hususunda ellerinden geleni yaparlar. **"Size sıkıntı verecek şeyleri arzu ederler."** Sizin sıkıntıya, zarara ve zorluğa düşmenizi sever ve temenni ederler. **"Onların kinleri ağızlarından taşıp çıkmıştır."** Sizden nefret ve tiksintileri sözlerinde görülmektedir. **"Göğüslerinde gizledikleri ise daha büyüktür. Şayet düşünürseniz işte size âyetlerimizi açıkladık."**

119- "İşte siz kendilerini sevdiğiniz halde onlar sizi sevmezler. Siz kitapların hepsine de inanırsınız. Onlarsa sizinle karşılaştıkları zaman iman ettik, derler. Fakat birbirleri ile baş başa kaldıklarında kinlerinden dolayı" aşırı derecedeki öfkeleri sebebi ile **"aleyhinize parmaklarının uçlarını ısırırlar. De ki: Geberin kininizle!. Şüphesiz Allah göğüslerde olanı"** kalplerdeki eğilimleri ve tepkileri **"çok iyi bilendir."**

120- "Size bir iyilik dokunursa onları tasaya düşürür. Eğer size bir kötülük isabet ederse ondan dolayı sevinirler. Şayet sabreder ve sakınırsanız onların hilekârlıklarının" *keyd:* hile/hilekârlık bir tür hile demektir. Çoğunlukla da başkasını kötülüğe düşürmek için yerilmesi gereken hile türleri hakkında kullanılır. **"Size zararı olmaz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarını çepeçevre kuşatandır."** Her şeyi bilir ve O'na hiçbir şey gizli kalmaz.

121- "Hani sen" muhatap Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir **"erkenden"** Medine'den günün ilk saatlerinde **"mü'minleri savaşa elverişli yerlere"** Uhud günü savaşılacak yerlere **"yerleştirmek üzere"** onları yerlerine yerleştirip alıştırmak için **"ailenin yanından ayrılmıştın. Allah hakkı ile işitendir, her şeyi bilendir."**

Âl-i İmran Sûresi 116-121. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâfirlere toplamak ve biriktirmek için hayatlarını tükettikleri mallarının da, canları gibi sevdikleri evlatlarının da fayda vermeyeceğini, bunların Allah'ın azabının bir kısmını dahi üzerlerinden asla kaldırmayacağını, onların içinde ebedi kalıcılar olmak üzere cehennemlikler olduklarını açıklamakta ve bu gibi kâfirlerin görünmek ve yaptıklarının işitilmesini istemek arzusu ile harcadıkları mallarına da bir örnek vermektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlere mü'min olmayanları dost ve sırdaş edinip onlara sırlarını bildirmekten sakındırmaktadır. Çünkü böyleleri onlar için hayır olan bir şeyi istemezler. Onları ancak yardımsız ve desteksiz bırakırlar. Fırsat buldukları her seferinde onlardan uzaklaşırlar. Kalplerinde de mü'minlere karşı kin saklarlar. Mü'minler ile mü'min olmayanlar arasında büyük bir fark vardır. Çünkü mü'minler bütün insanları severler. Allah tarafından indirilmiş bütün kitaplara inanırlar. Mü'min olmayanlar ise mü'minleri sevmezler, Kur'ân'a inanmazlar. Mü'minlerle karşılaştıkları vakit de önlerinde iman ettiklerini göstererek aldatmaya çalışırlar.

Âl-i İmran Sûresi 116-121. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minlere sebat verilmekte, fâsıkların durumunun pek önemli olmadığı gösterilmektedir. Çünkü onlar küfürleri, günahkârlıkları, isyanları, gruplara ve fırkalara ayrılıp dağılmış olmaları ve Allah'ın üzerlerine zilleti ve yoksulluğu yazmış olması sebebi ile zayıf ve güçsüz kimselerdir.

2. Din düşmanlarını veli (dost ve yardımcı) edinmekten de, onların mü'minlerin sırlarının ve menfaatlerine olan hususların kendilerine emanet edileceği kimseler olarak görülmelerinden de sakındırılmaktadır. Çünkü bunlar güçlü ve galip oldukları zamanlarda Müslümanlara sevgi beslediklerini gösterirler fakat içlerinde ise kin ve tiksintiyi saklı tutarlar. O halde Müslümanların görünürdeki bu hale aldanmamaları gerekir; her zaman için onların hainliklerine ve gaddarlıklarına karşı uyanık ve tedbirli olunmalı, eğer güçlü bulunuyorlarsa güçlerinin karşısında ve mü'minlere zarar verip onları aldatmak yolunu izlemeleri halinde de hile ve tuzaklarının karşısında sabır ve azim ile kararlılık göstererek güzel olan yolu izlemelidirler.

122- **"O zaman içinizden iki zümre"** Ensar'dan iki kabile olan Hazreclilerden Selimeoğulları ile Evslilerden Hâriseoğulları, korkuya kapılarak ve zayıflık göstererek **"bozulmaya yüz tutmuştu. Hâlbuki Allah onların yardımcıları idi. Mü'minler ancak Allah'a güvenip dayanmalıdırlar."**

123- **"Andolsun ki siz zayıfken"** sayıca ve araç gereciniz itibari ile az iken **"Allah size Bedir'de"** Mekke ile Medine arasındaki bir suyun adı olup maksat büyük Bedir Gazvesi'ndedir **"yardım etmişti. O halde Allah'tan sakının ki şükretmiş olasınız."**

124- **"Hani sen mü'minlere indirilen üç bin melekle Rabbinizin size yardım etmesi size yetmez mi, diyordun."**

125- **"Evet siz sabreder ve sakınırsanız bunlar"** yani müşrikler **"da ansızın bu"** saatinizden itibaren gecikmeksizin **"üstünüze gelecek olurlarsa Rabbiniz işaretlenmiş"** kendilerini yahut atlarını savaşta kendileri ile tanınacak alâmetler ile alâmetlendirmiş **"beş bin melekle size yardım edecektir."**

126- **"Allah onu** (bu yardımı) **size ancak müjdelemek için ve kalpleriniz onunla huzur bulsun diye yaptı. Yoksa yardım ancak Aziz ve Hakîm olan Allah tarafındandır."**

127- **"Allah, kâfirlerden bir kısmını helâk etsin"** yok etsin **"yahut bozguna uğratsın"** onları yenilgiye uğratarak böylelikle öfkelendirip kızdırsın, **"perişan etsin de zarara"** bozguna **"uğramışlar olarak dönüp gitsinler diye."**

128- **"O işten sana hiçbir şey düşmez.** (Allah) **ya tevbelerini kabul eder yahut zalim olduklarından dolayı onlara azap eder."**

129- **"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Dilediğine mağfiret eder, dilediğini de azaplandırır. Allah çokça mağfiret edendir, merhamet edendir."**

130- **"Ey iman edenler! Ribâyı"** fazlalık anlamındaki *ribâ*dan burada kasıt, (borçlanma işleminde) az ya da çok olsun anaparadan ayrı olarak alınan fazlalıktır. Bu da İslâm'ın haram kıldığı muamele çeşitlerindendir; **"kat kat fazlalığı ile"** çok miktarda **"yemeyin."** Faizin azı da çoğu gibi haramdır. **"Allah'tan korkun ki, kurtulasınız."**

131- **"Kâfirler için hazırlanmış olan o ateşten de sakının."**

132- **"Bir de Allah'a ve peygambere itaat edin ki, rahmete nâil olasınız."**

Âl-i İmran Sûresi 122-132. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Uhud gününde erken çıkıp mü'minlere savaş yerlerini belirlemesini ve ordusundan iki kesimin nerede ise korkuya kapılıp zayıflık gösterecek hale geldiklerini ama Allah'ın onları dost edinip onlara sebat verdiğini zikretmektedir.

2. Sonra yüce Allah -Uhud günü karşı karşıya kaldıkları yenilgi musibetinden ötürü- hem teselli bulmaları için hem kalplerine güç kazandırmak için Bedir günü kazandıkları zaferi hatırlatmaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler mutlak mülk ve egemenliğin tedbir ve idarenin yalnızca Allah'a ait olduğunu beyan etmektedir. O ne dilerse onu yapar. Ayrıca âyetler faiz alıp vermeyi yasaklamakta ve ondan sakındırmaktadır. Bununla birlikte cahiliye dönemindeki ribâ (faiz) uygulamalarından dolayı da azarlamaktadır. Çünkü borcun vadesi geldi mi alacaklı, ya borcunu öde yahut faiz ile artacaktır diyordu. Eğer borcu vadesinde ödemezse ödeme süresini artırır (erteler) ve ödeyeceği miktarı da artırırdı. Bu her yıl böylece devam ederdi.

Âl-i İmran Sûresi 122-132. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklara karşı tedbirli olmak, onların Müslümanların saflarında kasıtlı olarak yaydıkları söylentileri kabul etmemek bir zorunluluktur. Çünkü onlar bu söylentilerle mü'minlerin azimlerini kırmaya çalışmaktadırlar. Aynı zamanda Müslümanlar, İslâm saflarının birliğini sağlamaya ve komutanın etrafında toplanmaya da gayret etmelidir.

2. Münafıkların en belirgin özelliklerinden birisi de onların İslâm'daki kazanç ve ganimetleri almak istemekle birlikte yorgunluk ve bir takım külfetlerin söz konusu olduğu şeylerden uzak kalmak istemeleridir.

3. Zafer ve yardım Allah'tandır. Sayı ve araç gereç çokluğuna bağlı değildir.

4. Uhud gazasında meydana gelen, gerçekte mü'minlerin yenilgiye uğraması değildi. Aslında bu onları arındırmak ve akideye sebat vermek içindi. Ayrıca Allah'ın zaferin yolu olarak tayin ettiği sebeplerin derinliğine nüfuz etmenin (onları iyice kavramanın) zorunlu olduğunu da pekiştirmek içindi.

وَسَارِعُٓوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ
وَالْاَرْضُۙ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّق۪ينَۙ ﴿١٣٣﴾ اَلَّذ۪ينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّٓاءِ
وَالضَّرَّٓاءِ وَالْكَاظِم۪ينَ الْغَيْظَ وَالْعَاف۪ينَ عَنِ النَّاسِۜ وَاللّٰهُ
يُحِبُّ الْمُحْسِن۪ينَۚ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذ۪ينَ اِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً اَوْ
ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْۖ وَمَنْ
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اللّٰهُۗ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلٰى مَا فَعَلُوا وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ اُو۬لٰٓئِكَ جَزَٓاؤُ۬هُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ
تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَاۜ وَنِعْمَ اَجْرُ
الْعَامِل۪ينَۜ ﴿١٣٦﴾ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌۙ فَس۪يرُوا فِي
الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿١٣٧﴾
هٰذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا
تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٣٩﴾
اِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُۜ وَتِلْكَ
الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِۚ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَٓاءَۜ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِم۪ينَۙ ﴿١٤٠﴾

133- **"Rabbinizden"** iman, tevbe ve itaat gibi sebeplerle mağfireti hak edeceğiniz şekilde **"bir mağfirete ve takvâ sahipleri için hazırlanmış"** hazır hale getirilmiş **"eni göklerle yer kadar"** maksat oranın oldukça yayılmış ve geniş olduğunu anlatmaktır **"olan cennete"** elinizi çabuk tutarak acele ile **"koşuşun."**

134- **"Onlar bolluk ve darlıkta"** kolaylık ve zorluk hallerinde yani bütün durumlarda **"infak edenler"** tasadduk edip duranlar **"öfkelerini yutanlar"** öfkelerini dizginleyip kendilerine hakim olarak sabredenler **"ve insanları affedenlerdir."** Yani kendilerine kötülük yapan kimseleri cezalandırabilecek güce sahip olmakla birlikte sorgulamayanlardır. **"Allah iyilik edenleri sever."**

135- **"Ve onlar"** oldukça **"çirkin"** ve büyük **"bir günah işledikleri yahut nefislerine zulmettikleri"** küçük bir günah işledikleri **"vakit Allah'ı hatırlayarak"** kalplerinde yüce Allah'ın azametini anarak pişman olup **"hemen günahları için bağışlanma dileyenlerdir. -Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlar ki?- Bir de işledikleri günah üzerinde bilip durdukları halde"** yaptıkları çirkin işleri üzerinde **"ısrar etmeyenlerdir"** çirkin ve kötü işlerini sürdürmeyenlerdir.

136- **"İşte bunların mükâfatı Rabblerinden bir mağfiret ve altından ırmaklar akan cennetlerdir ki orada ebediyyen kalıcıdırlar.** (Böyle) **amel işleyenlerin mükâfatı ne güzeldir!"**

137- **"Sizden evvel"** sizden önceki yalanlayıcı ümmetler hakkında meydana gelen olaylar ile ilgili olarak **"birçok sünnetler gelip geçmiştir. Onun için yeryüzünde gezin, dolaşın da yalanlayanların sonlarının nasıl olduğunu bir görün."**

138- **"Bu, insanlar için bir açıklamadır. Takvâ sahipleri için de bir hidâyet ve öğüttür."**

139- **"Gevşemeyin"** sadece geçici bir yenilgiden ötürü düşmanlarınızla savaşmak hususunda zaaf göstermeyin **"ve üzülmeyin. Siz eğer mü'minler iseniz muhakkak en üstünsünüz."** Düşmanlarınıza galip gelenler olursunuz.

140- **"Eğer size bir yara dokunduysa"** -Uhud gününde olanlar kast edilerek- size yara yani bir takım acılar ve bazı ölümler isabet ettiyse **"o topluluğa da öylece bir yara dokunmuştur. O günleri"** yenmek ve yenilmek zamanla-

rını **"biz insanlar arasında döndürür dururuz."** Onlar arasında çeşitli şekillerde evirip çeviririz. Bunlar bir gün zafer kazanır bir başka gün yenilirler. **"Tâ ki Allah mü'minleri ayırt etsin, aranızdan şahitler edinsin. Allah zalimleri sevmez."**

141- "Bir de Allah mü'minleri arındırıp temizlesin" onları günahlardan arındırsın **"kâfirleri de helâk etsin"** ve onların kökünü imha etsin **"diye."**

Âl-i İmran Sûresi 133-141. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, kullarına Allah'ın rızasına ve âhiretin güzel mükâfatlarına nail olabilmek için ellerini çabuk tutup hızlı hareket etmelerini emrederek ve takvâ sahipleri için hazırlanmış cennet ve nimetleri dile getirerek başlamaktadır. Âyet-i kerimeler bu takvâ sahiplerini kolaylık ve zorluk hallerinde mallarını cömertçe infak etmekle, intikam alabilecek güce sahip olmakla birlikte öfkelerini tutup kendilerine kötülük yapan yahut zulmedenleri affetmekle ve çirkin bir günah -büyük günahlar ya da herhangi bir başka bir günah- işledikleri takdirde Rabblerinin azametini hatırlayarak tevbe edip O'na döndüklerini belirterek nitelendirmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Uhud vakıasında karşı karşıya kaldıkları yenilgi dolayısıyla teselli etmekte, onları cihad hususunda zayıflık göstermekten ve başlarına gelen bazılarının öldürülmesi yahut yenilgiye uğramak musibeti dolayısıyla da üzülmekten sakındırmaktadır. Çünkü onlar her şeyden önce durumları, akideleri ve akıbetleri itibari ile en üstün olanlardır. Günler ise dönüp durur. Bir gün senin lehine olur, bir gün aleyhine. İşte buradan yenilgiye uğramanın, yüce Allah'ın mü'minlere bir imtihanı olduğu anlaşılmaktadır.

Âl-i İmran Sûresi 133-141. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın, günahlarını bağışlayıp cennet nimetleri ile ödüllendireceği takvâ sahiplerinin bazı nitelikleri şunlardır:

a. Zorluk ve kolaylık zamanlarında Müslüman fakirleri gözetmek ve düşmana karşı cihad etmek, yüce Allah'ı razı edecek her bir hususta infak etmek.

b. Öfkeyi yutmak, eziyete tahammül etmek, kötülük yapanı af etmek, dünya ve âhiret için yapılan bütün amellerde de ihsan (güzel yapmak, iyilikte bulunmak) ilkesine riayet etmek.

c. Büyük ya da küçük bir günah işledikleri takdirde önce kendilerini kınarlar, günah üzerinde ısrar etmekten uzak dururlar ve Rabblerinden mağfiret dileyerek dönerler.

2. Geçmiş ümmetlerin tarihlerini -haktan uzaklaşmalarından ve Resûlleri yalanlamalarından ötürü başlarına gelen musibetlerden- ibret almak için iyice düşünmeliyiz.

3. Herhangi bir yenilgi ile karşı karşıya kalacak olursak zayıflık göstermekten sakındırmakta ve ayrıca böyle bir yenilgiye götüren sebepleri -gelecekte onlardan uzak kalabilmek için- incelemenin zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

142- **"Yoksa siz Allah içinizden cihad edenlerle sabredenleri belli etmeden cennete girivereceğinizi mi sandınız?"**

143- **"Andolsun ki siz ölümü onunla karşılaşmadan önce temenni ediyordunuz. İşte bakıp dururken gördünüz onu."**

144- **"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler gelip geçmiştir. Eğer o ölür yahut öldürülürse ökçeleriniz üstünde"** bozguna uğrayıp yahut irtidad edip **"geriye mi döneceksiniz? Kim iki ökçesi üzerinde geriye dönerse o Allah'a elbette zarar veremez. Allah şükredenlere mükâfat verecektir."**

145- **"Allah'ın izni olmadıkça hiçbir kimse ölemez. O vadesi ile yazılmış"** öne de alınamayan geriye de bırakılamayan belli bir eceli ve tayin edilmiş vakti bulunan **"bir yazıdır. Kim dünya nimetlerini dilerse ona ondan veririz. Kim de âhiret sevabını dilerse ona da bundan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız."**

146- **"Kendileri ile birlikte bir çok âlimin"** -(ribbiyyûn'un çoğulu) *ribbî,* âlim ve fakih kimse demektir, ya da çok sayıda kalabalıklar anlamındadır- **"çarpıştığı nice peygamber"** çok sayıda peygamber **"gelip geçmiştir. Fakat Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşemediler."** Âcizlik göstermediler yahut korkmadılar. **"Zaafa uğramadılar."** Boyun eğmediler, düşmanlarının önünde eğilmediler. **"Allah sabredenleri sever."**

وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾ اَمْ
حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا
مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ
مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَاَيْتُمُوهُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾
وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَائِنْ مَاتَ
اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ
فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْـًٔا وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ
الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ
كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا اَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ
اِلَّا اَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِي اَمْرِنَا وَثَبِّتْ
اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَاٰتٰيهُمُ اللّٰهُ ثَوَابَ
الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

147- **"Onlar yalnızca şöyle diyorlardı: Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlığımızı"** kulluk sınırlarını aşmamızı **"bağışla! Ayaklarımıza iyice sebat ver, kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!"**

148- **"Sonunda Allah da onlara dünya sevabını"** zaferi, yardımı, ganimeti ve güzel şekilde anılmayı **"ve âhiret sevabının güzelliğini"** mağfireti ve cenneti, yani onlara her iki nimeti birlikte **"verdi. Allah iyilik edenleri sever."**

Âl-i İmran Sûresi 142-148. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlerin sabır ve cihad ile Rabblerinin ikramlarına nail olacaklarını açıklamakta ve onlara daha önce Allah yolunda şehitlik mertebesine erişmek için düşmanla karşılaşmayı temenni ettiklerini hatırlatmaktadır. Bununla âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in emrine muhalefet ederek bozguna uğrayanlara da sitem etmiş olmaktadır.

2. Kâfirler, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bu gazada öldürüldüğünü yayınca münafıklar da: O öldürüldüğüne göre haydi gelin ilk dinimize dönelim, dediler. Şanı yüce Allah ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in durumunun önceki bütün Resûllerin durumu ile aynı olduğunu ve ölür yahut öldürülürse ondan sonra kâfirler olarak gerisin geri dönmelerinin caiz olmadığını açıklamaktadır. Ayrıca kim böyle yapacak olursa kendisinden başkasına da zarar vermeyecektir. Emirlere itaat edip sebat gösteren ve gerisin geri dönmeyenlere ise Allah hayırlı mükâfatlar verecektir. Hem Allah her bir nefis için bir ecel belirlemiştir. İşte bu, cihada bir teşvik ve düşmanla karşılaşmak için bir şevk uyandırmadır.

3. Daha sonra âyetler pek çok Nebinin, Allah'ın kelimesini yüceltmek için savaşmış olduğunu ve onlarla birlikte ilim adamlarının, salih kulların ve pek çok kalabalığın da savaşmış olduğunu hatırlatmaktadır. Onlardan kimisi öldürüldü fakat yine de korkmadılar, azim ve kararlılıklarını gevşetmediler. Düşmanlarına boyun eğmediler. Din hususundaki sebat ve güçleri ile birlikte bütün söyledikleri Allah'tan mağfiret dilemek, kâfirlere karşı da zafer istemekten ibaretti. Bunun sonucunda yüce Allah da onlara dünyada ganimet ve zafer ile mükâfatı, âhirette de cennet ve nimetleri ile ödüllendirmeyi verdi. Şanı yüce Allah da amelini güzel ve niyetini Allah için halis kılan herkesi sever.

Âl-i İmran Sûresi 142-148. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ashab-ı kiramın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e besledikleri sevgi kendilerine eşlerine, çocuklarına ve bütün insanlara duydukları sevgiden fazla idi. Onun için gösterdikleri fedakârlıklar onu ölürcesine savunmaları da bu büyük sevginin göstergelerinden birisi idi.

2. İmanın tahkiki ve kemali ancak salih amel ile mümkün olur. Bunun zirvesi ise Allah yolunda cihad ve cihadın zorluklarına sabretmek, yüce Allah'a itaati ve O'na isyan etmekten uzak durmayı sürdürmektir.

149- **"Ey iman edenler! Eğer kâfirlere itaat edecek olursanız sizi ökçelerinizin üzerinde"** daha önce bulunduğunuz cahiliye dönemi hallerinize **"geri döndürürler. Siz de zarara uğrayanlar olarak geri dönersiniz."**

150- **"Hâlbuki Allah sizin yar ve yardımcınızdır."** Size yardım edecek sadece O'dur, başkası değildir. **"O, yardım edenlerin en hayırlısıdır."**

151- **"Allah'a haklarında hiçbir sultan"** delil ve belge **"indirmediği şeyleri ortak koştuklarından dolayı o kâfirlerin kalplerine korku"** ve dehşet "salacağız. Onların **barınağı"** dönüp gidecekleri ve mesken tutacakları yerleri **"cehennemdir. Zalimlerin dönüp varacağı"** ikâmet edip kalacakları ve sığınacakları **"yer ne kötüdür!"**

152- **"Muhakkak Allah size verdiği sözünü aynen yerine getirmiştir. Hani o zaman onun izni ile onları"** alabildiğine **"öldürüyordunuz. Nihayet sevmekte olduğunuzu size gösterdikten sonra yılgınlık gösterdiniz."** Korktunuz ve düşmanınızdan korkmak ve zayıf görüşler ortaya atmak musibetine uğradınız. **"Verilen emir hakkında çekiştiniz, isyan ettiniz. İçinizden kiminiz dünyayı istiyor, kiminiz de âhireti istiyordu. Sonra sizi sınamak"** sabır ve sebatınızı denemek **"için sizi onlardan geri çevirdi. Bununla beraber sizi affetti. Allah mü'minlere lütufkârdır."**

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اِنْ تُطٖيعُوا الَّذٖينَ كَفَرُوا
يَرُدُّوكُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرٖينَ
﴿١٤٩﴾ بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰيكُمْۚ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرٖينَ ﴿١٥٠﴾
سَنُلْقٖى فٖى قُلُوبِ الَّذٖينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَٓا
اَشْرَكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطَانًاۚ وَمَأْوٰيهُمُ
النَّارُۜ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمٖينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ
صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدَهُٓ اِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِاِذْنِهٖۚ حَتّٰٓى اِذَا
فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِى الْاَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ
مَٓا اَرٰيكُمْ مَا تُحِبُّونَۜ مِنْكُمْ مَنْ يُرٖيدُ الدُّنْيَا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرٖيدُ الْاٰخِرَةَۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَبْتَلِيَكُمْۚ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْۜ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى
الْمُؤْمِنٖينَ ﴿١٥٢﴾ اِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۨنَ عَلٰٓى
اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فٖٓى اُخْرٰيكُمْ فَاَثَابَكُمْ
غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ
وَلَا مَٓا اَصَابَكُمْۜ وَاللّٰهُ خَبٖيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

153- **"Peygamber arkanızdan"** ordunun arka tarafında -ki bunlara artçılar denilir- **"size seslenip dururken siz, boyuna hiç kimseye dönüp bakmadan"** biriniz arkadaşına bakmayıp onu beklemeden **"uzaklaşıp duruyordunuz."** Vadide kaçıp gidiyordunuz. **"Kaybettiklerinize ve başınıza gelenlere üzülmeyesiniz diye Allah size keder üstüne keder vererek"** yaptığınız isyan sebebi ile kesintisiz üzüntü ve kederlerle **"cezalandırdı. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır."**

Âl-i İmran Sûresi 149-153. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler mü'minleri kâfirlerin kendilerine yaptıkları türlü saptırıcı telkinlere kulak verip itaat etmekten sakınma çağrısı ile başlamaktadır. Çünkü kâfirler bu yaptıkları ile mü'minleri daha önce üzerinde bulundukları cahiliye hallerine geri döndürmek ve böylelikle zarara uğramışlar olarak yüz çevirmelerini istemektedir. Aynı zamanda âyet-i kerimeler kâfirleri Allah'a ortak koşmaları sebebi ile kalplerine korkunun salınması ve sonunda âhirette varacakları yerin cehennem olduğunu belirterek tehdit etmektedir. Mü'minlere ise apaçık zaferi vadetmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ordusunu yerleştirirken Uhud Gazvesi'nde meydana gelenleri anlatmaya geçmektedir. Allah Resûlü bir grup okçuya Müslümanların atlılarını savunmak ve Müslümanların arkalarını da himaye etmek üzere bir dağa yerleşmelerini emretmiş ve kendilerine: Hiçbir durumda yerinizden ayrılmayın, demişti. Her iki ordu karşılaşınca önceleri Müslümanlar zaferi kazanmış, bazı okçular da müşriklerin bozguna uğrayıp Müslümanların da zafer kazanıp müşriklerin geri bıraktıkları eşyaları ve ganimetleri topladıklarını görünce, savaşın sona erdiğini sanmışlardı. Komutanları ise onlardan on kişi ile birlikte yerinden ayrılmayıp sebat göstermişti. Müşrikler okçuların birçoğunun savaş alanına indiklerini görünce onlara arkadan hücum edip hepsini öldürdüler. Daha sonra dağın üst tarafından ordunun üzerine indiler ve Müslümanların gücünü kırdılar.

3. Daha sonra yüce Allah onları ardı arkasına gelen üzüntüler ile cezalandırdığını ve böylelikle zorlu hallerde sabra alışmalarını murad ettiğini bundan sonra da elde edemedikleri bir fayda için de karşılaştıkları bir zarar dolayısıyla da üzülmemeye alışmalarını murad etmiştir.

Âl-i İmran Sûresi 149-153. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yolunda cihad edenlere pek güçlü bir zaferi (ilâhî yardımı) yahut da kendilerine Rabbleri nezdinde pek güzel hayatı armağan etmesine sebep olacak şehadeti vaat etmiştir.

2. Yaratıcıya isyan hususunda hiçbir yaratılmışa itaat yoktur. Düşmanların gayretleri geriletmek, safları dağıtmak, mü'minlerin gücünü zayıflatmak için yaydıkları propagandalara itibar etmek caiz değildir.

3. Yüce Allah'ın mü'minlere yardım ve zafer vaadi doğrudur. Uhud Gazvesi'nde dahi bu böyle olmuştur. Çünkü savaşın ilk zamanlarında Talha b. Ebu Talha'nın taşıdığı sancak kendisi ve yirmi küsur kişi ile birlikte öldürülünce kâfirlerin sancağı da düşmüş oldu. Ama cemaat dağılınca da "o yenilgi" ortaya çıktı.

ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشٰى طَٓائِفَةً
مِنْكُمْ وَطَٓائِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ
ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ
كُلَّهُ لِلّٰهِ يُخْفُونَ فٖٓي اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ
لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هٰهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فٖي بُيُوتِكُمْ
لَبَرَزَ الَّذٖينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ
مَا فٖي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فٖي قُلُوبِكُمْ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾ اِنَّ الَّذٖينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى
الْجَمْعَانِ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ
عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ حَلٖيمٌ ﴿١٥٥﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
لَا تَكُونُوا كَالَّذٖينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ اِذَا ضَرَبُوا فِي
الْاَرْضِ اَوْ كَانُوا غُزًّى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا
لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً فٖي قُلُوبِهِمْ وَاللّٰهُ يُحْيٖي وَيُمٖيتُ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ ﴿١٥٦﴾ وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ
اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

154- **"Sonra o kederin ardından üzerinize bir emniyet"** güven ve korkusuzluk **"bir uyuklama"** bir sükûnet, bir telaşsızlık ya da uyumaya yakın hal **"indirdi ki içinizden bir kısmını örtüp bürüyordu."** Bir örtü gibi üzerlerini kapatıyordu. **"Bir kısmı da canları sevdasına düşmüşlerdi."** Canları kendilerini kederlere düşürmüştü yahut da kendilerini kurtarmaktan başka bir şeyi düşünmüyorlardı. **"Allah'a karşı cahiliye zannı gibi hakkın dışında bir zan besliyorlardı. Bu işten bize bir pay var mı, diyorlardı. De ki: Her şey Allah'ın elindedir. Onlar sana açıklamadıkları şeyi"** ey Muhammed, sana açıkladıklarından başkasını **"içlerinde gizliyorlar. Bizim bu işten bir payımız olsaydı burada öldürülmezdik, diyorlar. De ki: Evlerinizde olsaydınız bile üzerlerine öldürülmeleri yazılmış olanlar yıkılacakları yerlere"** Allah'ın ezelden beri kendileri için yıkılmalarını takdir ettiği yerlere **"çıkıp giderlerdi. Allah göğüslerinizdekini yoklamak"** sınamak **"kalplerinizdekini temizlemek için** (böyle yaptı).**"** Çünkü o her şeyi bilen ve her şeyden haberdardır. **"Allah kalplerin özünü"** neler sakladığını **"çok iyi bilendir."**

155- **"İki ordunun karşılaştıkları gün, içinizden yüz çevirenleri ancak yaptıkları bazı işler yüzünden şeytan yoldan çıkarmak"** vesvesesi ile düşürmek, ayaklarını kaydırmak **"istemişti. Andolsun Allah onları affetti. Çünkü Allah bağışlayandır,** (ceza vermekte acele etmeyen) **Halîmdir."**

156- **"Ey iman edenler! Siz kendileri kâfir olup da yeryüzünde"** ticaret ya da başka bir maksatla **"yolculuk yahut gazada iken"** gazaya çıkarak ölen **"kardeşleri hakkında: Yanımızda olsalardı ölmezlerdi yahut öldürülmezlerdi, diyen kimseler gibi olmayın ki Allah bunu yalnızca onların kalplerinde bir hasret yapsın. Hâlbuki dirilten de öldüren de Allah'tır. Allah bütün yaptıklarınızı çok iyi görendir."**

157- **"Andolsun ki Allah yolunda öldürülür yahut ölürseniz muhakkak Allah'tan bir mağfiret ve rahmet onların toplayacağı şeylerden daha hayırlıdır."**

158- **"Andolsun siz ölseniz yahut öldürülseniz de muhakkak Allah'ın huzurunda toplanacaksınız."** Kıyâmet gününde hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılığının verilmesi için kabirlerinizden çıkartılacaksınız.

Âl-i İmran Sûresi 154-158. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Uhud Gazvesi'nde meydana gelenler ve yüce Allah'ın mü'minlere olan lütfu ile ilgili açıklamaları sürdürmektedir. Allah onların bir kısmını bir örtü gibi bürüyen sükûneti ya da uyumaya yakın bir hal olan uyuklamayı üzerlerine göndermişti. Böylelikle onların güven ve huzurlarını gerçekleştirmek istemişti. Bunlar gerçekten ihlâslı olan mü'minlerdi.

2. Diğer taraftan kendilerinden başka hiçbir şeyi düşünmeyen Allah hakkında hak olmayan zanlar besleyen ve: Eğer bu işten bize düşen bir pay olsaydı biz de (Medine'ye) kalmaya bizi çağıranların sözlerine kulak verir ve düşmanın önüne çıkmaz, böylelikle de öldürülmezdik. Ama bizler çıkmak için zorlandık, diyorlardı. Bunu müşrikler kendilerine savaşmak ve yeniden savaşmaya dönmek tehdidini yaptıkları zaman münafıklar söylemişlerdi. Mü'minler de bu sırada savaş için hazırlanmışlar, Allah da onların üzerlerine güveni indirmiş, onlar da uyuklamışlardı. Münafıklar ise korkudan tedirgin olmuşlar, dehşet ve korkularından ötürü gözlerine uyku girmemişti.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minler arasından bozguna uğrayan ve şeytanın vesveselerine kulak vererek Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e muhalefet edenlere Allah'ın sitemini, Allah'ın da onları affetmesini zikretmekte, mü'minleri de kâfirler gibi olmaktan sakındırmaktadır. Bununla birlikte onlara ölenlerin yahut Allah yolunda öldürülenlerin görecekleri karşılığı da açıklamaktadır. Böylelikle kendilerini Allah'a yakınlaştıracak şeyleri Allah yolunda cihad ve itaati gereğince amel etmek gibi Allah'ın kendilerinden razı olmalarını gerektirecek hususları tercih etmelerini istemiştir.

Âl-i İmran Sûresi 154-158. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hayatı bağışlayan yüce Allah'tır. Ölümü veren de O'dur. Dolayısı ile yeryüzünde ticaret ya da başka bir maksatla yürümek de Allah yolunda cihad için çıkmak da ölümün sebebi değildir.

2. Zorlu ve sıkıntılı zamanlar yiğitlerdeki madenleri ortaya çıkartır, kalpleri arındırır, nefislerde bulunanı açığa çıkartır. Böylelikle her bir insan içindekilerinin gerçek şekli ile ortaya çıkar.

3. Şeytandan ve vesveselerinden sakınmalı, Allah'a ve Resûlü'ne her hususta itaat etmeli, bize yasaklanmış her bir şeyden de uzak durmalıyız ki dünya ve âhirette mutlu olabilelim.

وَلَئِنْ مُتُّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ لَاِلَى اللّٰهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ
اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ
حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْاَمْرِ
فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ
﴿١٥٩﴾ اِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَاِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ
ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾
اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَأْوٰيهُ
جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ
بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اِذْ بَعَثَ فِيهِمْ
رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾
اَوَلَمَّا اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ اَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ اَنّٰى هٰذَا
قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

159- **“Allah’tan bir rahmet sayesinde”** onun pek büyük bir rahmeti sebebi ile **“sen onlara yumuşak davrandın.”** Onlara karşı yumuşak huylu oldun ve onlara sert davranmadın. **“Şayet kaba”** onlarla geçiminde söz ve davranışlarınla katı ve sert **“katı kalpli birisi olsaydın elbette onlar etrafından dağılırlardı.”** Ayrılıp giderlerdi. **“Artık onları bağışla, onlara affedilmeleri için Allah’tan mağfiret dile ve iş hususunda onlarla müşavere et.”** Savaş ile ilgili hususlarda olsun haklarında vahiy nâzil olmamış diğer bütün hususlarda olsun onlarla istişare et, danış. **“Bir kere de azmettin mi artık Allah’a güvenip dayan.”** Yapacağını yap, hazırlığını yap, ondan sonra da yüce Allah’a dayan, onun yardımına güven **“şüphesiz Allah kendisine dayanıp güvenenleri sever.”**

160- **“Allah size yardım ederse artık sizi yenecek kimse olamaz.”** Sizi kimse yenik düşüremez, kimse yardımsız bırakamaz. **“Eğer sizi yardımsız bırakırsa O’ndan başka size yardım edecek kimdir? Mü’minler ancak Allah’a güvenip dayanmalıdırlar.”**

161- **“Bir peygamber için”** ganimet hususunda **“hainlik etmek olur şey değil. Kim hainlik ederse Kıyâmet günü o hıyanet ettiği şeyle gelir. Sonra herkese”** hayır yahut şer türünden **“ne kazandıysa eksiksiz ödenir ve onlara zulmedilmez.”**

162- **“Hiç Allah’ın rızasına uyan kimse Allah’ın gazabına uğrayan”** ileri derecede bir gazap ile geri dönen **“ve barınağı cehennem olan kimse gibi olur mu? O ne kötü bir dönüş yeridir.”**

163- **“Onlar Allah katında derece derecedirler. Allah yaptıklarını çok iyi görendir.”**

164- **“Andolsun ki Allah mü’minlere içlerinde kendilerinden kendilerine âyetlerini okuyan, onları”** cahiliyenin pisliklerinden **“tertemiz eden”** arındıran **“onlara Kitabı ve hikmeti”** Kur’ân’ı ve sünneti **“öğreten bir peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Hâlbuki daha önce onlar gerçekten apaçık bir sapıklık içinde idiler.”**

Âl-i İmran Sûresi 159-164. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler nübuvvet ahlâkından, yüce Allah'ın son derece merhametli, hikmetli komutan Resûlü göndermekle insanlar üzerindeki pek büyük lütfundan söz etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ashabının hatalarını affetmesini, onlara mağfiret dilemesini, hakkında vahiy inmemiş hususlar ile ilgili olarak onların görüşlerini öğrenmeye çalışmasını emir buyurmaktadır. İstişare ettikten sonra herhangi bir husus hakkında karar verecek olursa da yüce Allah'a tevekkül ederek işine devam etmelidir. Çünkü Allah işlerini kendisine havale edenleri sever.

2. Daha sonra Bedir gününde olduğu gibi yardımın Allah'tan geldiğini açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ganimetlerden bir şey almış olmasını reddetmekte ve kendisi için ganimetten bir şeyler alan kimseleri Kıyâmet gününde onlardan intikam alınacak diye tehdit etmekte ve bu arada Allah'a itaat edip onun rızasını isteyenler ile Allah'a isyan edip gazabını hak edenlerin eşit olamayacağını da açıklamaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in görevini ve kendilerine kendileri gibi ve durumunu bilip tanıdıkları birisini insanlara Resûl olarak göndermek sûreti ile Allah'ın onlara olan lütfunu söz konusu etmektedir. Böylelikle bu Resûl onlara Allah'tan indirilen vahyi okuyacak, kendilerini günahtan, küfür ve inkârdan, masiyetlerden tertemiz edip arındıracaktır. Hâlbuki onun peygamber olarak gönderilmesinden önce apaçık bir dalâlet içinde idiler. Onun (sallallâhu aleyhi ve sellem) risaleti sayesinde ümmetlerin en faziletlisi oldular.

Âl-i İmran Sûresi 159-164. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Komutanların, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uyup onun komutanlığını örnek almaları, onun niteliklerine sahip olmaları gerekmektedir ki, onlar eli ile zafer gerçekleşebilsin. Bu niteliklerin bir kısmı da yumuşaklık, kolaylık göstermek ve komutanlık ettiği kimselere rıfk ile davranmaktır. Çünkü rıfk, yumuşaklık ve kolaylık, kalplerin etraflarında birleşmesine sebeptir. Katılık ve kabalık ise ayrılıp gitmeye, başkaldırmaya ve itaatsizliğe sebeptir.

2. İslâm, İslâm'ın yönetim düzeninde şûrâ ilkesini ortaya koymaktadır. Bu ilke barış ve savaş hallerinde hangi şekil ya da sûretle gerçekleşecekse gerçekleştirilmelidir. Bu ilke ise Kur'ân ya da sünnette açık nassın bulunmadığı bütün hususlarda uygulanır.

3. İstişareden sonra bir görüş yahut ortaya atılan eğilimlerden bir eğilim tercih edilecek olursa, bunun azim ve kararlılıkla tereddütsüz bir şekilde uygulanması gerekir.

4. Yöneticilere ve yönetilenlere işleri yüce Allah'a havale etmek, yalnızca O'na tevekkül etmek sûreti ile her zaman için yönetenler ve yönetilenler olarak Allah ile alakalarını sürdürmeleri gerekir. Bununla birlikte sebeplerin yerine getirilmesi, yapılması gerekenlerin yapılması ve Allah'ın kaza ve kaderine de razı olunması gerekir.

165- **"Böyle iken başlarına iki katını getirdiğiniz"** yani kâfirlerden yetmiş kişi öldürüp yetmiş kişi esir aldığınız Bedir gününde meydana gelenin benzeri **"bir musibet gelip size çatınca mı bu bize"** bu yenilgi, yardım görememek **"nereden geldi, dediniz. De ki: O kendinizdendir. Şüphesiz Allah her şeye güç yetirendir."**

166- **"İki ordunun"** mü'minler ile müşrikler topluluğunun Uhud gazasında **"karşılaştığı gün başınıza gelen musibet, Allah'ın emri ile idi ve mü'minleri ayırt etmesi içindi."** Maksat mü'minlerin ayırt edilmesi ve imanlarının ortaya çıkartılmasıdır.

167- **"Bir de münafıklık yapanları açığa çıkarmak içindi. Onlara"** yani dışa Müslüman olduklarını gösterip içlerinde küfrü gizleyen münafıklara: **"Gelin, Allah yolunda savaşın yahut savunun"** kendinizi, eşlerinizi, mallarınızı savunmak üzere savaşın yahut düşmana karşı savunma yapın **"denildiği vakit; eğer biz savaş olacağını bilseydik arkanızdan gelirdik, dediler. Onlar o gün imandan çok küfre daha yakındılar. Onlar ağızları ile kalplerinde olmayanı söylüyorlardı. Allah onların gizlediklerini çok iyi bilendir."**

168- **"Kendileri"** savaşmayarak **"oturup kardeşleri için: Eğer bize itaat etselerdi öldürülmezlerdi, diyenlere de ki: Eğer doğru söyleyenler iseniz kendinizden ölümü geri çevirin"** önleyin, def edin.

169- **"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Aksine onlar Rabbleri katında diridirler, rızıklanırlar."**

وَمَٓا اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيَعْلَمَ
الْمُؤْمِن۪ينَۙ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذ۪ينَ نَافَقُواۚ وَق۪يلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا ف۪ي
سَب۪يلِ اللّٰهِ اَوِ ادْفَعُواۜ قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْۜ هُمْ
لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْا۪يمَانِۚ يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا
لَيْسَ ف۪ي قُلُوبِهِمْۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَۚ ﴿١٦٧﴾ اَلَّذ۪ينَ قَالُوا
لِاِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ اَطَاعُونَا مَا قُتِلُواۜ قُلْ فَادْرَؤُا عَنْ
اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿١٦٨﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذ۪ينَ
قُتِلُوا ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًاۜ بَلْ اَحْيَٓاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَۙ ﴿١٦٩﴾
فَرِح۪ينَ بِمَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ۙ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذ۪ينَ لَمْ
يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْۙ اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَۢ
﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍۙ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يُض۪يعُ
اَجْرَ الْمُؤْمِن۪ينَۚ ﴿١٧١﴾ اَلَّذ۪ينَ اسْتَجَابُوا لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ
مَٓا اَصَابَهُمُ الْقَرْحُۜ لِلَّذ۪ينَ اَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا اَجْرٌ عَظ۪يمٌۚ
﴿١٧٢﴾ اَلَّذ۪ينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ
فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ ا۪يمَانًاۗ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَك۪يلُ ﴿١٧٣﴾

170- **"Allah'ın lütfundan kendilerine verdiği ile hepsi de sevinç içindedirler ve arkalarından henüz kendilerine katılamayanlara: Onlar için hiçbir korku yoktur, onlar üzülecek de değillerdir diye müjdelemek isterler."**

171- **"Onlar Allah'tan bir nimet, bir lütuf ve Allah'ın mü'minlerin ecrini boşa çıkarmayacağı müjdesini de vermek isterler."**

172- "(Uhud'da) **yaralandıktan sonra yine Allah'ın ve Resûlü'nün çağrısına koşanlar, onlardan iyilik yapanlar ve sakınanlar için büyük bir mükâfat vardır."**

173- **"Onlar öyle kimselerdir ki kendilerine: İnsanlar size karşı bir ordu hazırladılar. O halde onlardan korkun, dediler de bu onların imanını artırdı ve: Allah bize yeter"** onlara karşı bize yetecek olan O'dur **"O ne güzel vekildir"** yüce Allah'a tevekkül etmekten daha güzel yapacağımız bir şey olamaz, **"dediler."**

174- "Sonra da kendilerine hiçbir zarar dokunmaksızın Allah'tan bir nimet" esenlik ve düşmanın kendilerinden korkması **"ve bolluk"** ticaretlerinde kâr sağlamak sûreti **"ile döndüler. Allah'ın rızasına da uydular. Allah pek büyük lütuf sahibidir."**

175- "Bu şeytandır. Ancak kendi dostlarını" kendisine uyanları **"korkutur. Eğer gerçek mü'minler iseniz onlardan korkmayın, benden korkun."**

Âl-i İmran Sûresi 165-175. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Uhud gününde öldürülen mü'minlerin başına gelenleri söz konusu etmekte ve bunun hikmetinin iman ehli ile münafıklık edenlerin birbirlerinden ayırt edilmesi olduğunu dile getirmektedir. Mesela, Abdullah b. Ubeyy ile birlikte yardım yapmaktan vazgeçerek dönenler bunlara örnektir. Bu âyet-i kerimeler bu gibi münafıkların içlerinde gizledikleri ahdi bozmalarını ve hainliği açığa çıkarmakta, onların savaşa katılmayışlarının kendilerini ölümden kurtarmaya asla yetmeyeceğini beyan etmektedir.

2. Sonra âyetler Allah yolunda öldürülen şehitlerin konumunu açıklamaktadır. Onlar Allah nezdinde diridirler, ebedilik cennetlerinde nimet içerisindedirler. Onlar bu nimetler ile sevinmektedir. Ayrıca henüz kendilerine kavuşmamış olan mücahit kardeşlerine de güven ve mutluluk içerisinde oldukları müjdesini de verirler.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Müslümanların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in müşriklerin arkasından kalplerine korku salmak için gitmek emrine uyduklarını açıklamaktadır.

4. Müşriklere yardım edenler: Kureyş sizin için pek büyük kalabalıklar toplamış bulunuyor. Bu sebeple kendiniz için korkun, dediklerinde imanın mü'minlerin ruhundaki etkisini ortaya koymaktadır. Çünkü yapılan bu korkutma, onların ancak imanlarını, Allah'a tevekküllerini artırdı. Böylelikle esenlik ve mükâfat elde etmek nimetine ulaştılar.

Âl-i İmran Sûresi 165-175. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şehitlerin yüce Allah nezdinde pek büyük bir konumu vardır. Çünkü onlar ölmezler. Onlar Rabbleri nezdinde diridirler, rızıklanırlar, türlü nimetlerden yararlanmaktadırlar ve hepsi sevinç ve müjde olan bir hayat yaşamaktadırlar.

2. Münafıkların Müslümanlar için teşkil ettikleri tehlike kâfirlerden daha büyüktür. Bundan dolayı onlara karşı gerekli tedbirlerin alınması gerekir.

3. Şeytandan ve şeytanın vesvesesinden sakınmak gerekir. Çünkü o saptırıcı apaçık bir düşmandır.

4. İman salih amellerle, bir takım sınanma ve mihnetlere maruz kalmakla, düşmanlara karşı durmakla artıp güçlenir.

176- **"Küfürde yarışan o kimseler seni üzmesin. Onlar Allah'a asla zarar veremezler. Allah onlara âhirette"** sevap adına **"hiçbir pay bırakmamak ister. Onlar için çok büyük bir azap da vardır."**

177- **"Şüphe yok ki iman karşılığında küfrü satın alanlar"** imanı verip küfrü alanlar **"Allah'a hiçbir zarar veremezler. Onlar için çok acıklı bir azap da vardır."**

178- **"Sakın o inkâr edenler kendilerine süre tanımamızı"** kâfir olmakla birlikte onlara mühlet vermemizi **"haklarında hayırlı sanmasınlar. Onlara süre vermemiz ancak günahlarını artırmaları içindir. Onlar için horlayıcı bir azap da vardır."**

179- **"Allah mü'minleri üzerinde bulunduğunuz bu halde"** mü'minleri münafıklarla karışık bir halde **"asla terk etmez"** bırakmaz. **"Nihayet murdarı temizden"** münafık olanı imanında ihlâslı olan kimseden **"ayıracaktır. Allah size gaybı bildirecek de değildir. Fakat Allah peygamberlerinden kimi dilerse seçer. O halde Allah'a ve Resûllerine iman edin. Eğer imân eder ve sakınırsanız sizin için pek büyük mükâfat vardır."**

180- **"Allah'ın lütuf ve kereminden kendilerine verdiği şeylerde cimrilik gösterenler onu haklarında hayırlı sanmasınlar. Aksine o onlar için bir şerdir. Cimrilik ettikleri şey Kıyâmet günü boyunlarına bir halka olarak geçirilecektir. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır, Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır."**

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌۙ وَاتَّبَعُوا
رِضْوَانَ اللّٰهِۜ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَظٖيمٍ ﴿١٧٤﴾ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ
يُخَوِّفُ اَوْلِيَٓاءَهُۖ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنٖينَ ﴿١٧٥﴾
وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذٖينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِۚ اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ
شَيْـًٔاۜ يُرٖيدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْاٰخِرَةِۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظٖيمٌ ﴿١٧٦﴾ اِنَّ الَّذٖينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاٖيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ
شَيْـًٔاۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اَنَّمَا
نُمْلٖي لَهُمْ خَيْرٌ لِاَنْفُسِهِمْۜ اِنَّمَا نُمْلٖي لَهُمْ لِيَزْدَادُٓوا اِثْمًاۚ
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهٖينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنٖينَ عَلٰى مَٓا
اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمٖيزَ الْخَبٖيثَ مِنَ الطَّيِّبِۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ
لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبٖي مِنْ رُسُلِهٖ مَنْ يَشَٓاءُۖ
فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖۚ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظٖيمٌ ﴿١٧٩﴾
وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذٖينَ يَبْخَلُونَ بِمَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ
خَيْرًا لَهُمْۜ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْۜ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ
وَلِلّٰهِ مٖيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبٖيرٌ ﴿١٨٠﴾

Âl-i İmran Sûresi 176-180. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmekte ve söz ve davranışları ile küfre doğru hızlıca giden bu münafıklardan ötürü üzülmekten ve acı duymaktan sakındırmakta, onların ortaya koydukları İslâm'a ve Müslümanlara hile ve tuzaklarının görünen etkilerini önemsememesini istemektedir. Çünkü onlar sevaptan mahrum edileceklerdir. Onlar için pek büyük bir azap da vardır. Şanı yüce Allah'ın kendisine münafıklıklarını haber vermesi ise onları ihlâs sahibi mü'minlerden ayırt etmesi içindir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minleri Allah yolunda mallarını cömertçe harcamaya teşvik etmekte, malı hususunda cimrilik eden kimseleri de dinlerinde ve dünyalarında kendilerine zarar verecekler diye tehdit etmektedir. Mal toplayıp yığmak ve cimrilik edip onu infak etmemek sahibine bir fayda sağlamaz. Aksine bu onun için bir şerdir. Yüce Allah cimrilik ettikleri o şeyi (mallarını) boyunlarına bir halka gibi dolayacak ve Kıyâmet gününde onunla azap göreceklerdir. Esasen kâinat ve onun içindeki her şey yalnızca yüce Allah'ın mülküdür ve O'na dönecektir.

Âl-i İmran Sûresi 176-180. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah gaybı bilir ve Resûllerinden dilediği kimseleri onları desteklemek ve risaletlerini doğrulamak üzere kendi ilminden bir kısmını onlara bildirir ve haberdar olmalarını sağlar.

2. Hak ile bâtıl arasındaki savaş eski bir savaştır. Tarih boyunca devam etmiştir, Kıyâmet gününe kadar da devam edecektir. Bu savaşta mü'minlerden istenen ise inançlarına sımsıkı sarılmak, bela ve eziyetlere karşı sabırlı olmak, söz ve davranışlarında aziz ve celil Allah'tan korkmak (Takvâ), her zaman için kendilerinin ve dinlerinin düşmanlarına karşı tedbir almaktır.

3. Allah yolunda can ve mal ile cihad etmek, cimrilikten sakınmak oldukça önemlidir. Çünkü cimriliğin dünya ve âhirette çok kötü akibetleri vardır.

181- **"Andolsun Allah: Muhakkak Allah fakirdir ve biz zenginiz, diyenlerin sözlerini işitmiştir. Onların o sözlerini ve haksız yere peygamberlerini öldürmelerini yazacağız ve: O yakıcı azabı tadınız, diyeceğiz."**

182- **"Bu, ellerinizin önden gönderdiğinin karşılığıdır. Şüphesiz Allah kullarına zulmedici değildir."**

183- **"Allah bize ateşin yiyeceği bir kurban"** kendisi ile yüce Allah'a yaklaşılan hayır amel demektir. **"getirinceye kadar hiçbir peygambere iman etmememizi emretti"** tavsiye etti **"diyenlere de ki: Size benden önce nice peygamberler apaçık delilleri"** burada maksat mucizelerdir **"ve dediğinizi getirmişlerdi. Doğru söylüyor iseniz onları niçin öldürdünüz?"**

184- **"Eğer seni yalanlarlarsa** (üzülme). **Senden önce apaçık delillerle sahifelerle,"** *Zübur*, öğüt ve hikmet kitapları demek olup tekili *zebur*dur. **"aydınlatıcı kitaplarla gelmiş nice peygamberler de yalanlanmıştı."**

185- **"Her can ölümü tadacaktır. Kıyâmet günü ecirleriniz size eksiksiz verilecektir. Kim ateşten uzaklaştırılır"** uzak tutulup ona yaklaştırılmaz **"da cennete konulursa muhakkak ki o"** umduğunu elde etmiş, korktuğundan da **"kurtulmuştur. Dünya hayatı, aldanış"** yahut bâtıl ve fâni **"metaından** (gelip geçici faydadan) **başka bir şey değildir."**

186- **"Andolsun ki siz mallarınız ve canlarınızla imtihan edileceksiniz."** Çeşitli

لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذ۪ينَ قَالُٓوا اِنَّ اللّٰهَ فَق۪يرٌ وَنَحْنُ
اَغْنِيَٓاءُۢ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْاَنْبِيَٓاءَ بِغَيْرِ حَقٍّۙ
وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَر۪يقِ ﴿١٨١﴾ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ
اَيْد۪يكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَب۪يدِۚ ﴿١٨٢﴾ اَلَّذ۪ينَ قَالُٓوا
اِنَّ اللّٰهَ عَهِدَ اِلَيْنَٓا اَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتّٰى يَأْتِيَنَا
بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُۜ قُلْ قَدْ جَٓاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْل۪ي
بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذ۪ي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِق۪ينَ ﴿١٨٣﴾ فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ
قَبْلِكَ جَٓاؤُ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُن۪يرِ ﴿١٨٤﴾
كُلُّ نَفْسٍ ذَٓائِقَةُ الْمَوْتِۜ وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُورَكُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِۜ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ
فَازَۜ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَٓا اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾ لَتُبْلَوُنَّ ف۪ٓي
اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذ۪ينَ اَشْرَكُٓوا اَذًى كَث۪يرًاۜ
وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿١٨٦﴾

mihnet ve zorluklarla sınanacaksınız. **"Muhakkak sizden önce kitap verilenlerden ve şirk koşanlardan eziyet verici çok sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve sakınırsanız işte bu, azm edilmeye değer"** doğru olan tutum ve sağlıklı kanaat türünden **"işlerdendir."**

Âl-i İmran Sûresi 181-186. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Uhud gazasının, bu gazadaki pek büyük olayların, münafıkların desise ve tuzaklarının enine boyuna sunulmasının sona ermesinden sonra -bu âyet-i kerimeler- şüpheler uyandırmak, hile, tuzak, desiseler ve komplolar kurmak yolu ile İslâm davasına karşı savaşmak hususundaki Yahudilerin desiselerine ve kötü üslûplarına işaret etmektedir. Bundan maksat ise mü'minleri onların tehlikelerine karşı uyanıp sakınmalarını ifade etmektir. Nitekim bundan önceki âyetler de münafıklara karşı onları sakındırmış, aynı zamanda Yahudiler ve onların zat-ı ulûhiyyete karşı rüsvâ edici konumları, aziz ve celil Allah'ı -haşa- cimrilik ve fakirlik ile niteledikleri de söz konusu edilmiş, onların kanaatleri reddedilmiş, aynı zamanda haksız yere Nebileri öldürdüklerini de onlara hatırlatmıştı. Sonra da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmek ve sabırlı olmasını sağlamak maksadıyla kendisinden önceki Resûllerin kendi kavimleri tarafından yalanlanmış olduğunu da hatırlatmaktadır.

2. Daha sonra ölümün bütün yaratılmışların akibeti olduğunu ve insanların Kıyâmet gününde ancak yaptıklarının karşılıklarını elde edebileceklerini de dile getirmektedir. Buna göre her kim ateşten uzaklaştırılıp cennete konulacak olursa o kişi mutluluğu ve sonsuz nimetleri elde etmiş olur. Bu dünya ise fena (ve yok oluş) yurdudur, ondan yararlanmak da pek az ve geçicidir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kullarını mallarında fakirlik ve çeşitli musibetlerle, canlarında ise türlü zorluk ve hastalıklarla, düşmanlarını kendilerine musallat edip onlara türlü eziyetler vererek rahatsız etmekle sınadığını açıklamaktadır. Onlara düşen ise sabretmek, Rabblerine karşı takvâlı olmaktır. İşte bu yüce Allah'ın vermiş olduğu ve üzerlerinde sebat göstermeleri gereken emirlerindendir.

Âl-i İmran Sûresi 181-186. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudiler gaddar, ahitlerinde durmaz, bayağı olup yüce Allah'a karşı iftira edenler ve insanları da aldatanlardır. Hatta onlar yapmadıkları şeyler dolayısıyla da övülmeyi severler.

2. Ölüm her bir canlı için gerçekleşmesi kaçınılmaz olan bir gerçektir. Bütün yaratılmışlar hakkında yok oluş yazılmış ve takdir edilmiştir. Önemli olan ise âhirette gerçek başarıya ulaşabilmektir. Bu ise ateşten kurtulup cennete girmekle gerçekleşir. İşte ebedi kurtuluş ve mutluluk budur.

3. Mü'minin malında, canında ya da aile fertlerinde bir miktar sınanması kaçınılmaz bir şeydir. Bu sebeple bu dünya hayatında sabır üzere eğitilmek de bir zorunluluktur.

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا
تَكْتُمُونَهُۘ فَنَبَذُوهُ وَرَٓاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهٖ ثَمَنًا قَلٖيلًاۜ
فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذٖينَ يَفْرَحُونَ بِمَٓا اَتَوْا
وَيُحِبُّونَ اَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ
بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١٨٨﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ ﴿١٨٩﴾ اِنَّ فٖي خَلْقِ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيَاتٍ لِاُو۬لِي
الْاَلْبَابِۚ ﴿١٩٠﴾ اَلَّذٖينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى
جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فٖي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ رَبَّنَا
مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًاۚ سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾
رَبَّنَٓا اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهُۜ وَمَا لِلظَّالِمٖينَ
مِنْ اَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَٓا اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادٖي لِلْاٖيمَانِ اَنْ
اٰمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّاۗ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا
سَيِّـَٔاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِۚ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰى
رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمٖيعَادَ ﴿١٩٤﴾

187- "Hani bir zamanlar Allah kendilerine kitap verilenlerden: Onu muhakkak insanlara açıklayıp anlatacaksınız ve onu gizlemeyeceksiniz diye söz almıştı. Onlar ise onu sırtlarının arkasına attılar." Bir kenara fırlatıp gereğini yerine getirmediler. **"Ve onu az bir bedele değiştirdiler. O aldıkları bedel ne kötüdür!"**

188- "Getirdikleri ile mağrur ve yapmadıklarıyla övülmekten hoşlanan kimselerin azaptan kurtulacaklarını sanmayasın. Onlar için pek acıklı bir azap da vardır."

189- "Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Allah her şeye kâdirdir."

190- "Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında gece ile gündüzün değişip durmasında" arka arkaya gelişlerinde, uzayıp kısalarak farklılık göstermelerinde, aydınlık ve karanlık olmalarında ve başka özelliklerinde **"elbette akıl sahipleri için deliller vardır."**

191- "Onlar ki ayakta iken, otururken, yanları üstünde iken daima Allah'ı anar, göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler. Rabbimiz, sen bunları boşuna" hikmetsiz ve boş yere **"yaratmadın. Sen münezzehsin."** Seni her türlü eksiklikten tenzih ederiz. **"Bizi ateş azabından koru."**

192- "Rabbimiz, şüphe yok ki Sen kimi ateşe sokarsan onu hakir kıldın" rüsvay-y ettin, küçük düşürdün yahut helâk ettin **"demektir ve zulmedenlerin de hiçbir yardımcısı yoktur."**

193- "Rabbimiz, biz: Rabbinize iman edin, diye imana çağıran bir davetçiyi" Resûlü yahut Kur'ân'ı **"işittik ve iman ettik. Rabbimiz"** büyük **"günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört"** küçük günahlarımızı da bizden uzaklaştır **"ruhumuzu da iyilerle birlikte"** salihlerle beraber **"al"** ve öyle öldür.

194- "Rabbimiz, bize peygamberlerin aracılığı ile" Resûllerinin dili ile **"va'dettiğini de ver. Kıyâmet gününde bizi rüsvâ etme. Şüphe yok ki Sen vaadinden dönmezsin."**

Âl-i İmran Sûresi 187-194. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Yahudilerden Tevrat'ta almış olduğu şu kesin sözü hatırlatmaktadır: Bu söze göre onlar Tevrat'taki hükümleri açıklayacaklar ve bunları gizlemeyeceklerdi. Ama onlar bu sözü arkalarına atıp bir kenara fırlattılar, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in durumunu da -bu yaptıkları ile sevinerek- gizlediler. Bunu yaptıkları için de insanların -güya hakka sımsıkı sarılmaları dolayısı ile- kendilerini öveceklerini ümit ettiler. Oysa onlar dalâlet üzeredirler. Allah da onları can yakıcı azap ile tehdit etti. Yüce Allah göklerde ve yerde bulunan her şeyin mutlak malikidir. O her şeye gücü yetendir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın gökleri ve yeri şu sapasağlam ve muhkem şekilde gece ile gündüzün arka arkaya gelip karanlıkları, aydınlıkları, uzayıp kısalmaları, soğuklukları, sıcaklıkları itibari ile birbirlerinden farklı olarak yaratılmasındaki kudret ve azametinin eserlerine dikkatleri çekmekte, bütün bunlardaki Allah'ın vahdaniyetine, kudretine, ilmine ve hikmetine dair apaçık delilleri de ortaya koymaktadır.

3. Sonra âyetler Rabblerinin azametinde tefekkür edip her durumda onu anan, onun düzenini unutmayan, rızasından uzak durmayan, her zaman onu takdis ve tesbih ile seslenip azabından korkan, Allah'ın üzerlerindeki imana hidâyet nimetini anıp imana hızlıca koşmalarını, Allah'a dua ile yalvarışlarını ortaya koyan bu güzel akıl sahiplerinin durumunu da açıklamaktadır.

Âl-i İmran Sûresi 187-194. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın göklerde, yerde ve onlarda bulunan Allah'ın bütün yarattıkları hakkında Allah'ın azametini, kudretini, ilminin ve hikmetinin genişliğini idrak edebilmek için düşünmek zorunludur. Böylelikle yüce Allah'a bizi kendisine ibadet etmeye, onu eksikliklerden tenzih etmeye (tesbih) ve şanını yüceltmeye çağıran bir iman ile iman etmiş oluruz.

2. Yüce Allah'ı her zaman ve bütün durumlarımızda anmalı, hayatımızda ve yaşayışımızda da bu zikir ve anmaktan yararlanmalıyız.

3. Şanı yüce Allah'a çokça dua edip niyaz etmeli, her zaman af, mağfiret ve güzel hatime (sonuç/ölüm) dilemeliyiz.

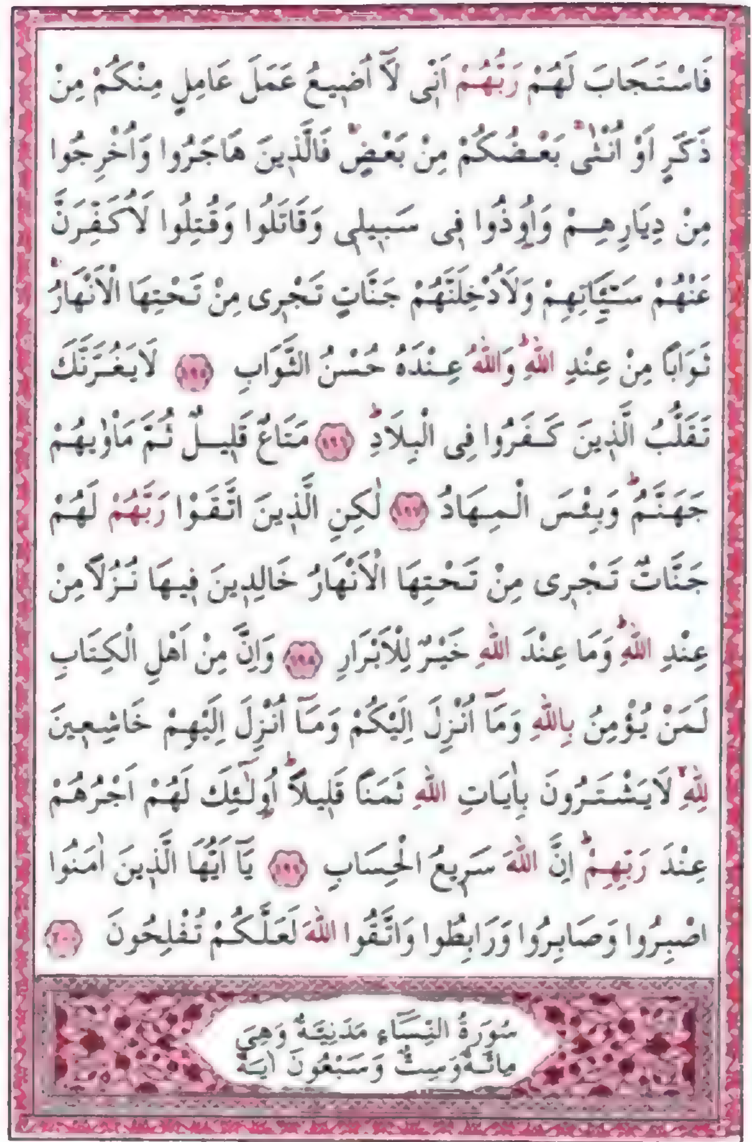
فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنّ۪ي لَٓا اُض۪يعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ
ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰىۚ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍۚ فَالَّذ۪ينَ هَاجَرُوا وَاُخْرِجُوا
مِنْ دِيَارِهِمْ وَاُو۫ذُوا ف۪ي سَب۪يل۪ي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَاُكَفِّرَنَّ
عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۚ
ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِۜ وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾ لَا يَغُرَّنَّكَ
تَقَلُّبُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِۜ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَل۪يلٌ ثُمَّ مَأْوٰيهُمْ
جَهَنَّمُۜ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾ لٰكِنِ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ
جَنَّاتٌ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَا نُزُلًا مِنْ
عِنْدِ اللّٰهِۜ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ لِلْاَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾ وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ خَاشِع۪ينَ
لِلّٰهِۙ لَا يَشْتَرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَل۪يلًاۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْۜ اِنَّ اللّٰهَ سَر۪يعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

سُورَةُ النِّسَٓاءِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ
مِائَةٌ وَسِتٌّ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

195- "Nihayet Rabbleri dualarına: İçinizden gerek erkek, gerek kadın olsun (salih) **amel işleyenin amelini karşılıksız bırakarak boşa çıkarmayacağım. Kiminiz kiminizdensiniz. Artık hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, Benim yolumda işkence görenlerin, savaşan ve öldürülenlerin elbette günahlarını örteceğim ve andolsun ki onları -Allah'tan güzel bir mükâfat olmak üzere- altından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. Mükâfatların en güzeli Allah'tandır, diye karşılık verdi."**

196- "Kâfirlerin diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın." Gerçeği görmene engel olmasın.

197- "Azıcık bir geçim" geçici bir nimet ve fâni bir yararlanma, **"sonuçta varacakları yer cehennemdir. O ne kötü yataktır!"** Cehennem yatılacak ne kötü yer ne kötü döşektir!

198- "Fakat Rabblerinden korkanlara gelince onlar için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Orada ebedi kalıcıdırlar. Allah katından hazırlanmış nice ziyafetler de vardır." Onlara amellerine karşılık olmak, ikram olmak, ziyafet yeri ve konaklama yeri olmak üzere hazırlanmışlardır. **"Allah katında olanlar iyiler için daha hayırlıdır."**

199- "Muhakkak kitap ehlinden Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilenlere -Allah'a korku ve itaatle- iman edenler vardır. Onlar Allah'ın âyetlerini az bir pahaya değişmezler. İşte onların mükâfatları Rabbleri yanındadır. Şüphesiz Allah hesabı çabucak görendir."

200- "Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışı yapın." Savaşın zorluklarına ve dehşetli hallerine sabretmek hususunda düşmanlarınızla yarışın ve onları geride bırakın **"ve ribâtta bulunun"** cihad için hazırlıklı bir halde ülkenin sınırlarında bulunun. **"Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz."**

Âl-i İmran Sûresi 195-200. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde yüce Allah mü'minlerin duasını kabul ettiğini belirterek onlara kulları arasından güzel amellerde bulunanlara mükâfatlarını erkek yahut kadın olsunlar tastamam vereceğini de açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kazanç ve çeşitli faydalar elde etmek maksadıyla ülkelerde (istedikleri gibi) gidip gelen kâfirlerin haline aldanmaktan sakındırmaktadır. Çünkü bu onlar için azıcık bir yararlanmadır. Sonra dönecekleri yer ateştir. Ama Rabblerinden korkanlar için altından ırmakların aktığı cennetler vardır. Ne onlar bu cennetten uzak kalırlar ne de cennet onlardan. Bu da yüce Allah tarafından onlara bir mükâfat ve bir ikramdır. Allah nezdinde salih mü'minler için hazırlanmış olanlar kâfirlerin elde ettikleri dünyadaki mal ve faydalardan elbette daha hayırlıdır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinden Allah'a ve Allah'ın Nebisi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyettiklerine, kendilerine de vahyedilenlere Allah'tan korkarak iman eden kimselerin bulunduğunu ve bunların Rabblerinin âyetlerini az bir bedele satmadıklarını açıklamaktadır. İşte bunların da Rabbleri nezdinde ecirleri (mükâfatları) vardır. Allah hesabı pek çabuk görendir.

4. Sonra bu sûre mü'minlere bu pek büyük sesleniş ile sona ermektedir. Allah bu seslenişinde onları sabra, düşmanları bu hususta geri bırakmaya, İslâm topraklarını saldırıya karşı korumak için sınırlarında ribât (sınır nöbeti) yapmaya çağırmaktadır. Böylelikle cihada ve savunmaya hazırlıklı olmaları istenmektedir. Bir de Allah'a karşı takvâlı olmaları emredilmektedir. İşte kurtuluşun yolu da budur.

Âl-i İmran Sûresi 195-200. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yolunda cihad etmeli, eğer hicret kaçınılmaz olursa onun yolunda hicret etmeliyiz. Çünkü hicret edenlerin, savaşanların ve onun yolunda şehit olanların altından ırmakların aktığı cennetler vardır.

2. İslâm, amellerin karşılığının verilmesi hususunda erkek ile kadını eşit görmüş, onlar arasında ancak risaletin kendilerinden her birinden ayrı ayrı istedikleri hususlarda fark gözetmiştir.

3. Malın ve hayatta kendilerinden yararlanılan şeylerin (meta) fazlalığı Allah'ın bu gibi kimselere ikramda bulunduğu ya da onlardan razı olduğu anlamına gelmediği gibi malın ve hayatta yararlanılan şeylerin azlığı da Allah'ın gazabının delili değildir. Çünkü dünya metaı az ve geçicidir. Asıl muteber olan ise Allah'ın takvâ sahipleri için hazırladığı nimetlerdir.

4. Sabırlı olmak, bu hususta düşmanlar ile yarışıp onları geride bırakmak, Allah yolunda ribât yapmak ve Allah'a karşı takvâlı olmak, kurtuluşun, mutluluğun, dünya ve âhirette başarılı olmanın yoludur.

4- NİSÂ SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 176 âyettir)

Sûrenin tek ismi vardır, o da "kadınlar" mânasına gelen en-Nisâ'dır. Sûre, adını muhtevasından almaktadır: Kur'ân-ı Kerîm'in 114 sûresi içinde "er-ricâl" (erkekler) ismini taşıyan bir sûre bulunmadığı halde bu sûreye "en-Nisâ" (kadınlar) adı verilmiştir. Bu durum, kadınlar için bir onurlandırma, daha önce hep ikinci planda tutulmuş ve hakları verilmemiş kadınlarla ilgili –büyük ölçüde Medine döneminde gerçekleştirilen– inkılâbın bir sembolü ve işareti olarak da değerlendirilebilir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Ey insanlar! Sizi tek bir candan" Âdem (aleyhisselâm)'dan **"yaratan ve ondan da zevcesini var eden her ikisinden de birçok erkek ve kadın türeten"** evlilik ve üreme sûreti ile yayan ve dağıtan **"Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık"** bağlarını **"kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyici"** amellerinizi görüp gözetleyen **"dir."**

2- "Yetimlere mallarını verin. Temizi murdar ile değişmeyin. Onların mallarını mallarınızla karıştırarak yemeyin. Muhakkak bu büyük bir günahtır." Pek büyük bir günah yahut pek büyük bir zulümdür.

3- "Eğer yetim kızlara adaletli davranamayacağınızdan korkarsanız size helâl olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâhlayın" evlenin. **"Şayet adalet yapamayacağınızdan korkarsanız o zaman bir tane almalısınız. Yahut sahibi olduğunuz cariyeler ile yetinmelisiniz. Bu sizi haksızlıktan"** nafaka ve diğer haklar hususunda zulmedip haktan sapmanızdan **"daha çok alıkoyar."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ
مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَث۪يرًا وَنِسَٓاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ي
تَسَٓاءَلُونَ بِه۪ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَق۪يبًا ﴿١﴾ وَاٰتُوا الْيَتَامٰٓى
اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَب۪يثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُٓوا اَمْوَالَهُمْ
اِلٰٓى اَمْوَالِكُمْ اِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَب۪يرًا ﴿٢﴾ وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوا فِي
الْيَتَامٰى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَٓاءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ
فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى
اَلَّا تَعُولُوا ﴿٣﴾ وَاٰتُوا النِّسَٓاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ
مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَن۪ٓيـًٔا مَر۪ٓيـًٔا ﴿٤﴾ وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَٓاءَ اَمْوَالَكُمُ الَّت۪ي
جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ ف۪يهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا
مَعْرُوفًا ﴿٥﴾ وَابْتَلُوا الْيَتَامٰى حَتّٰٓى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَاِنْ اٰنَسْتُمْ مِنْهُمْ
رُشْدًا فَادْفَعُٓوا اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَٓا اِسْرَافًا وَبِدَارًا اَنْ يَكْبَرُوا
وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَق۪يرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ
فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ فَاَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَس۪يبًا ﴿٦﴾

4- "Kadınlara mehirlerini hoşnutlukla verin." Bir fariza yahut gönül hoşluğu ile bir bağış olarak ödeyin. **"Bununla beraber gönül hoşluğu ile"** kendileri size **"bir kısmını bağışlarlarsa onu da afiyetle"** helâl ve hoş olarak **"yeyin."**

5- "Allah'ın sizi" geçiminizi **"ayakta tutmak"** ayakta tutmak ve işlerinizi düzeltmek **"için yarattığı mallarınızı sefihlere"** savurganlara -maksat yetimler arasından böyle olanlardır- **"vermeyin. Kendilerine bunlardan yedirin, giydirin. Bir de onlara güzel söz söyleyin."**

6- "Yetimleri evlilik çağına", evlenecek yaşa **"erdikleri zamana kadar deneyin."** Büluğa ermeden önce mallarında güzel tasarrufta bulunup bulunmadıkları hususunda onları sınayın. **"Şayet onlarda bir reşitlik görürseniz"** dinlerinde salih, mallarını kullanmak hususunda yetkin ve mallarını güzel bir şekilde kullanabildikle-

rini görürseniz **"mallarını kendilerine teslim edin. Büyüyecekler diye onları isrâfla tez elden yemeyin."** Yetimler büyüyüp de malları ellerinizden alırlar düşüncesi ile büyümeden önce o malları harcayıp bitirmek için acele etmeyin. **"Zengin olan kaçınsın."** Onların mallarından yemesin ve vasi olarak da ayrıca ücret almasın. **"Fakat fakir olan da örfe göre"** zorunlu ihtiyacı ve yaptığı işin ücreti kadarı ile **"yesin. Mallarını kendilerine geri verdiğiniz zaman onlara karşı şahit bulundurun. Hesap soran olarak"** sizleri hesaba çeken ve gözetleyen olarak **"Allah yeter."**

Nisâ Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre bütün insanları bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye, O'na ortak koşmamaya çağırarak başlamakta, yüce Allah'ın onları tek bir candan yaratmak sûreti ile kudretine dikkat çekmektedir. Bu tek bir candan ise çok sayıda erkek ve dişi etrafa yayılmış bulunmaktadır. Ayrıca sûre Allah'a karşı takvâlı olmayı, akrabalık bağını gözetmeyi de teşvik etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yetimlerin mallarını koruma emrini vermekte, bu mallara haksızca el uzatmaktan sakındırmaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler himayelerindeki yetim kızlar ile evlenmeyi isteyen erkeklere -eğer onlara zulmetmekten korkuyorlarsa- başka kadınlarla evlenmelerini emretmekte ve erkeklere iki yahut üç, ya da dört kadın ile aralarında adaleti sağlamakla birlikte evlenmeyi mübah kılmış bulunmaktadır. Eğer adalet yapamayacaklarından korkarlarsa o takdirde tek bir eş ile yetinmelidirler.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler yetimlerin velilerine sefihlere (beyinsiz denilen kimselere) mallarda tasarruf imkânını vermekten sakındırmakta, onlara maruf bir şekilde nafaka vermelerini (ihtiyaçlarını karşılamalarını) da emretmektedir. Aynı şekilde yetimlere mallarını teslim etmeden önce de onları sınamayı emretmekte, yetimlerin reşitlik yaşına erişmeden önce mallarının saçılıp savrularak gereksiz yere harcanmasından sakındırmaktadır. Zenginlerden de vasilik görevlerine karşılık yetimin malından ücret almamalarını istemiş, fakirlerin de ihtiyaçları kadarını almalarını mübah kılmıştır.

Nisâ Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün insanlık tek bir asla döner, tek bir babanın nesebinden gelir. Bu da Âdem (aleyhisselâm)'dır. Anneleri de birdir. O da Havva'dır. Bu sebeple bütün beşeriyet insanlık ve neseb bakımından kardeştir.

2. Akrabaların üzerimizdeki hakkı büyüktür. Bundan dolayı yüce Allah bizlere akrabalık bağını gözetip onu koparmamayı emir buyurmuştur.

3. İslâm, çocukların haklarının, özellikle de yetimlerin mallarının korunmasına, o mallarda güzel bir şekilde tasarrufta bulunulmasına dikkat etmiştir.

4. İslâm, kimseyi bakımı altında bulunan yetim kız ile evliliğe zorlamamıştır. Onunla evlenecek olursa da ona mehir ödemelidir. İhtiyaç halinde ve belli şartlarla da birden çok evliliği mübah görmüştür.

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَۖ وَلِلنِّسَٓاءِ
نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ اَوْ كَثُرَۜ
نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَاِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ اُو۬لُوا الْقُرْبٰى
وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا
مَعْرُوفًا ﴿٨﴾ وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً
ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْۖ فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾
اِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ اَمْوَالَ الْيَتَامٰى ظُلْمًا اِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي
بُطُونِهِمْ نَارًاۜ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾ يُوصِيكُمُ اللّٰهُ فِٓي
اَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِۚ فَاِنْ كُنَّ نِسَٓاءً فَوْقَ
اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَۚ وَاِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا
النِّصْفُۜ وَلِاَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ اِنْ
كَانَ لَهُ وَلَدٌۚ فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُٓ اَبَوَاهُ فَلِاُمِّهِ الثُّلُثُۚ
فَاِنْ كَانَ لَهُٓ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي
بِهَٓا اَوْ دَيْنٍۜ اٰبَٓاؤُ۬كُمْ وَاَبْنَٓاؤُ۬كُمْۚ لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ
لَكُمْ نَفْعًاۜ فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

7- **"Baba ve anne ile yakın akrabaların bıraktıklarından"** yani ölenin terikesinden (geriye bıraktığı maldan) **"erkekler için bir pay, yine baba ve anne ile yakın akrabaların bıraktıklarından kadınlar için o maldan az ya da çok olsun farz kılınmış"** vacib ya da sınırı belli, maktu' **"bir pay vardır."**

8- **"Paylaştırma sırasında"** mirasçı olmayıp yetim ile akrabalıkları bulunan **"yakınlar, yetimler ve yoksullar"** fakirler **"bulunurlarsa kendilerini o maldan rızıklandırın ve onlara güzel söz söyleyin."**

9- **"Arkalarında kendileri hakkında endişe edecekleri âciz ve güçsüz çocuklar bırakacak olanlar korksunlar, Allah'a karşı takvâlı olsunlar da dosdoğru,"** güzel yahut doğru ve adaletli **"söz söylesinler."**

10- **"Şüphe yok ki zulümle"**, hak olmayan bir yolla **"yetimlerin mallarını yiyenler karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar. Onlar yakında alevli"** dehşetle alev alev yanan **"bir ateşe de gireceklerdir."**

11- **"Çocuklarınız hakkında Allah size şöyle vasiyet ediyor"** emrediyor, farz kılıyor: **"Erkeğe iki dişinin payı kadar** (veriniz). **Eğer kadınlar ikiden fazla iseler mirasın üçte ikisi onlarındır. Şayet kız bir tek ise mirasın yarısı onundur.** (Ölenin) **çocuğu varsa anne ve babanın her birine mirasın altıda biri** (verilir). **Çocuğu olmayıp da anne ve babası kendisine mirasçı olana gelince, üçte biri annesinindir.** (Gerisi babasınındır). **Şayet** (ölenin erkek ve kız) **kardeşleri varsa o vakit altıda biri annesinindir. Bu yapacağı vasiyet**(in yerine getirilmesin)**den yahut borçları**(nın ödenmesi)**nden sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan size faydaca hangisinin daha yakın olduğunu bilemezsiniz. Bunlar Allah'tan bir farz olarak"** size farz kılınmış olarak (tayin edilmiştir). **"Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir. Biricik hüküm koyandır."**

Nisâ Sûresi 7-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, erkeklerin ölen akrabalarının geriye bıraktıklarında bir pay sahibi olduklarını aynı şekilde kadınların da bu geriye bırakılan malda bir pay sahibi olduklarını açıklamaktadır. Bu payı yüce Allah, adaletli şeriati ve apaçık kitabı ile onlar için takdir ve tayin etmiştir. Aynı zamanda geriye bırakılan bu malda (terikede) herhangi bir payı bulunmayan mirasçılar dışında kalan akraba, yetim ve yoksullara bir iyilikte bulunmak ve gönüllerini hoş etmek için bir şeyler vermeyi de teşvik etmiştir.

2. Daha sonra vasileri yetimlere zulmetmekten sakındırmakta, onlara iyilikte bulunmalarını emretmektedir.

3. Sonra âyetler yüce Allah'ın çocuklar hakkındaki tavsiyesini (emrini) söz konusu etmektedir.

4. Bütün bunlar ancak ölenin vasiyetinin aynen yerine getirilmesinden sonra ve borcu varsa borcunun ödenmesinden sonra sahih olur.

5. Allah'ın hükmü budur. İnsanlardan bazı kimseler filan akrabasının kendisine filandan daha yakın olduğunu sanabilir. Ama gerçeği en iyi bilen yüce Allah'tır. Bunu (bu miras paylaştırmasını) bize farz kılan O'dur, O, ilmi ve hikmeti sonsuz olandır.

Nisâ Sûresi 7-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, miras ilkesini kabul etmiş ve mirası akrabanın malında erkek ve kadınlara ait bir hak olarak tespit etmiştir.

2. Yetimlere iyilikte bulunmak ve bir kimsenin kendisinden sonra çocuklarının adına korktuğu gibi onlar için korkmak, bir gereklilik olmakla birlikte, yetimler ile iyi geçinmek, onları sevgi ve şefkatle sarıp sarmalamak da gerekir.

3. Yüce Allah'ın kullarına merhameti, bir annenin çocuğuna olan merhametinden daha çoktur. O, anne babaya çocuklarını tavsiye etmiş bulunmaktadır.

4. Erkeğin payının (dişiye göre) iki kat olarak tespit edilmesindeki hikmet -yani mirastaki bazı hallerde bir erkeğe iki dişinin payının verilmesinin hikmeti- erkeğin eşine ve çocuklarına nafaka yükümlülükleri dolayısıyla ihtiyacının bulunmasıdır. Ayrıca evlilik halinde de erkek mehir takdim eder. Buna karşılık kadının bu hususta hiçbir mükellefiyeti yoktur. Mirastan aldığı payı da özel olarak kendisine aittir.

12- **"Çocukları yoksa hanımlarınızın geriye bıraktıklarının yarısı sizindir. Şayet çocukları varsa bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Bunlar vasiyetlerden yahut borçlardan sonradır. Eğer çocuğunuz yoksa bıraktığınızın dörtte biri onlarındır. Şayet çocuğunuz varsa yapacağınız vasiyet ve borçtan sonra sekizde biri onlarındır. Eğer bir erkek yahut kadına kelâle olduğu** (çocuğu ve babası olmadığı) **için mirasçı olunuyor ve bunların"** yalnız ana bir **"erkek yahut"** yine ana bir **"kız kardeşi varsa bunların her birine altıda bir düşer. Şayet bundan daha çok iseler o halde hepsi yapacağı vasiyet ve borçtan sonra üçte bire ortak olurlar. Ancak"** mirasçılara zarar vermek maksadı ile değil de maslahat için yapılması sûreti ile **"zarar verici olmamalıdır.** (Bunlar) **Allah'ın bir vasiyet olarak** (indirdiği buyruklarıdır). **Allah her şeyi bilendir, Halîmdir."**

13- **"İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır."** Şer'i hükümleri ve farz kıldığı ahkâmıdır. **"Kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederse onu orada ebediyyen kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetlere sokar. İşte en büyük kurtuluş budur."**

14- **"Kim Allah'a ve Resûlü'ne isyan eder, sınırlarını aşarsa"** onun için çizdiği itaat sınırlarının dışına çıkarsa **"onu orada ebedi kalmak üzere ateşe koyar. Üstelik onun için küçültücü"** zelil edici ve alçaltıcı olmakla birlikte pek şiddetli ve ağır **"bir azap da vardır."**

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ
وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا
تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ
وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ
فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ
بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ
يُورَثُ كَلَالَةً اَوِ امْرَاَةٌ وَلَهُ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِّ
وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَاِنْ كَانُوا اَكْثَرَ مِنْ
ذٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
يُوصٰى بِهَا اَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللّٰهِ
وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ وَمَنْ يُطِعِ
اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾
وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

Nisâ Sûresi 12-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler şer'î mirası açıklamaya, mirasçıların paylarını belirlemeye devam etmektedir. Bu miras ve pay ise ancak vefat eden kişi üzerindeki borcun ve vasiyetin masrafının çıkarılmasından sonra gerçekleşir. -Eğer kişinin birden çok zevcesi varsa bu zevceler dörtte birde yahut sekizde birde eşit olarak ortaktırlar-.

2. Sonra âyet-i kerimeler kelâle denilen kişinin ölümü halinde ona nasıl mirasçı olunacağını açıklamaktadır. Kelâle ise soyundan gelen evlatları yahut anne babası bulunmadığı için uzak akrabalarının kendisine mirasçı olduğu kimseye denilir. Böyle birisinin eğer anne baba bir yahut baba bir kardeşleri olmamakla birlikte anne bir erkek yahut kız kardeşi varsa bunların nasıl miras alacakları belirtilmektedir. Bu miras ise vasiyetin yerine getirilmesinden ve borcun ödenmesinden sonra verilir. Vasiyette bulunan kimsenin vasiyette bulunması halinde vasiyeti ile mirasçılara zarar vermemesi görevidir. Böylelikle üçte birden fazlasını vasiyet etmemeli, hepsinin maslahatını göz önünde bulundurarak mirasçılardan kimseye de vasiyette bulunmamalıdır. İşte bunlar yüce Allah'ın ilâhî adalete uygun sınırlarıdır. Bunlar ile amel edeni Allah cennete koyar. Bunları ihmal edeni de cehenneme koyar ve onu zelil ve hakir düşürmekle birlikte azaplandırır.

Nisâ Sûresi 12-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Evlilik hayatı kutsaldır, İslâm dininde malın önemi vardır ve bu din, insanların haklarına özellikle riayet etmiştir. Böylelikle kimse haksız yere başkasının malına göz dikmesin. Bundan dolayı yüce Allah mirasçılar arasında ölünün bıraktığı malı paylaştırmayı bizzat üzerine almış ve her bir kişinin payını belirlemiş bulunmaktadır.

2. Yüce Allah'ın hikmeti sonsuz şeriatinde belirlemiş olduğu sınırlara ve insanlar için dünya ve âhirette mutluluklarının saklı bulunduğu şer'i hükümlere bağlılık bir zorunluluktur.

15- **"Kadınlarınızdan fuhuş yapanlara"**, -*fuhuş* (âyetteki lafzı ile: *fâhişe*), oldukça çirkin söz ve davranışların hepsine denilir. Burada maksat zinadır- **"karşı içinizden dört şahit getirin. Şayet şehadet ederlerse ölüm onları alıp götürünceye yahut Allah onlara bir çıkar yol gösterinceye"** yani zina haddinin uygulanması ya da evlilik ile kurtuluş sebepleri ortaya çıkıncaya **"kadar onları evlerde alıkoyun"**, tutun.

16- **"Sizden fuhuş yapan erkeklerin"** ve kadınların **"her ikisine de"** azar, kınama, onlarla alakaları koparmak -sürgüne göndermek ve celde (sopa cezası) vurmak sûreti ile diye de açıklanmıştır- **"eziyet edin. Eğer tevbe edip hallerini düzeltirlerse artık onları bırakın. Şüphesiz Allah tevbeleri çok kabul edendir, Rahimdir."**

17- **"Allah'ın tevbelerini kabul edeceği kimseler kötülüğü ancak bilmeden yapanların"** yani cahillikle yapanların -ki Rabbine karşı gelip başkaldıran herkes cahildir- **"sonra da çarçabuk"** yani kısa bir süre içerisinde -maksat ise ölüm gelmeden öncedir- **"tevbe eden kimselerinkidir. İşte Allah'ın tevbelerini kabul edeceği kimseler bunlardır. Allah, hakkıyla bilendir, Hakîmdir."**

18- **"Yoksa kötülükleri işleyip durup da nihayet onlardan birine ölüm gelip çattığında: Ben şimdi gerçekten tevbe ettim, diyenlerin ve kâfir olarak ölenlerinki değildir. İşte biz onlar için çok acıklı bir azap hazırlamışızdır."**

وَالّٰت۪ي يَأْت۪ينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَٓائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا
عَلَيْهِنَّ اَرْبَعَةً مِنْكُمْۚ فَاِنْ شَهِدُوا فَاَمْسِكُوهُنَّ فِي
الْبُيُوتِ حَتّٰى يَتَوَفّٰيهُنَّ الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ
سَب۪يلًا ﴿١٥﴾ وَالَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ فَاٰذُوهُمَاۚ فَاِنْ تَابَا
وَاَصْلَحَا فَاَعْرِضُوا عَنْهُمَاۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا رَح۪يمًا ﴿١٦﴾
اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذ۪ينَ يَعْمَلُونَ السُّٓوءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَر۪يبٍ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْۜ
وَكَانَ اللّٰهُ عَل۪يمًا حَك۪يمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذ۪ينَ
يَعْمَلُونَ السَّيِّـَٔاتِۚ حَتّٰٓى اِذَا حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ
قَالَ اِنّ۪ي تُبْتُ الْـٰٔنَ وَلَا الَّذ۪ينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌۜ
اُو۬لٰٓئِكَ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَل۪يمًا ﴿١٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَٓاءَ كَرْهًاۜ وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ
لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ اِلَّٓا اَنْ يَأْت۪ينَ بِفَاحِشَةٍ
مُبَيِّنَةٍۚ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِۚ فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ
فَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ اللّٰهُ ف۪يهِ خَيْرًا كَث۪يرًا ﴿١٩﴾

19- **"Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız size helâl olmadığı gibi"** yani sizin kadınları bir mal gibi miras yolu ile insandan insana geçen ve kendilerini -istemedikleri halde- kocalarının ölümünden sonra miras almanız helâl olmadığı gibi **"onlar apaçık bir hayâsızlık işlemedikçe"** yani açıkça serkeşlik edip huysuzluk etmedikçe yahut zina etmedikçe **"kendilerine verdiğinizin bir kısmını alıp götürmeniz için onları sıkıştırmayın."** Yani onları evlenmekten alıkoymayın yahut mehirlerinin bir kısmını size bağışlamaları için onları sıkıştırmayın **"onlarla iyi geçinin. Şayet onlardan hoşlanmadınız ise** (sabredin) **çünkü hoşunuza gitmeyen bir şeyde Allah pek çok hayır takdir etmiş olabilir."**

Nisâ Sûresi 15-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetlerde zina ettiği sabit olmuş kadın ile ilgili İslâm'ın hükmü açıklanmaktadır. Söz konusu bu hüküm, Nur Sûresi'nde sözü edilen celde (sopa) ile ilgili âyetlerin inmesinden -yahut recm hükmünden- önce İslâm'ın ilk dönemlerinde idi. Âyetler evvela bu suçun eşler tarafından işlenip işlenmediği hususunda dört kişinin şahitliği ile ispatlanmasının zorunlu olduğunu açıklamaktadır. Eğer bu dört şahit bu şahitliği yapacak olursa zina eden kadınlar ölünceye kadar yahut yüce Allah onlar için teşri' buyurduğu hükümler ile bir kurtuluş yolu takdir edinceye kadar alıkonulacaklardı.

2. Eğer bu hayâsızlığı bir erkek ya da bir kadın işleyecek olursa bizim de onları azarlayarak, kınayarak, döverek yahut da sürgüne gönderip celde vurarak onlara eziyet etmemiz gerekir. Eğer bu hayâsızlıklarından tevbe edip davranışlarını düzeltecek olurlarsa bizim de onlara bu şekilde eziyet etmekten vazgeçmemiz gerekir. (Yine bu hüküm de Nur Sûresi'ndeki âyetlerin nüzulünden önce idi).

3. Daha sonra kabul edilecek tevbenin, masiyeti bilmeden işleyip sonra pişman olan ve yüce Allah'a hızlıca geri dönen kimsenin yaptığı tevbe olduğunu açıklamaktadır. Masiyetleri işleyip bu hallerini de ölüm onlardan birisine ansızın gelinceye kadar sürdüren, ölüm geldi mi de tevbe edip yönelen kimseye gelince; böyle birisinin tevbesi kabul edilmez. Aynı şekilde yüce Allah, küfür üzere ölmeleri halinde ruhun cesetten ayrıldığı sırada iman edecek olurlarsa onların da tevbesini kabul etmez.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler kadınlardan cahiliye dönemi insanlarının yaptıkları gibi zorla ve istemedikleri halde mirasçı olmanın haram olduğunu beyan etmektedir. Aynı şekilde kadınların boşanmalarından sonra evlenmelerinin engellenmesi de haramdır. Yine bir miras yahut da bir mehir gibi onlardan bir mal elde etmek maksadıyla onları sıkıştırmak da haramdır. Yalnız sözlü ya da davranışları ile kocalarının itaatinin dışına çıkmak, zina ve buna benzer bir takım münkerlere düşmek gibi bir hayâsızlık yapacak olurlarsa, işte o zaman erkeklerin onları kendilerini malî bir fidye verip kurtulmak isteyinceye (*hul*'u kabul edinceye) kadar sıkıştırmaları caiz olur. Çünkü yüce Allah, kaynağı ne olursa olsun zulmü sevmez. Daha sonra âyetler, eşlerin birbirleri ile güzelce arkadaşlık edip geçinmelerini, zevcelere karşı sabırlı olmayı da emir buyurmaktadır. Çünkü bununla birlikte yüce Allah'ın onlarda pek çok hayırlar takdir etmesi umulur.

Nisâ Sûresi 15-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan nefsinin şartlarına ve yeni toplumun inşasına riayet edilerek İslâm şeriatinin hükümlerinde bir tedricîlik görülmektedir.

2. İslâm, evlilik hayatını korumaya ve Müslüman evi sözlü ya da fiilî hayâsızlıklardan koruyup temizlemeye özel olarak gayret göstermiştir.

3. İslâm'da esas olan Müslümanların ırzlarının korunması ve onların şeref ve haysiyetlerinin de muhafaza edilmesidir. Böylelikle İslâm toplumunda hayâsızlık yayılmamış olur ve suç da mümkün olan en dar sınırlara çekilmiş olur.

4. İslâm zinayı haram kıldığı gibi Lut kavminin amelini de haram kılmıştır. Çünkü böylesi oldukça pis, hayâsızca ve eziyet vericidir.

20- "Bir eşi bırakıp da yerine başka bir eş almak isterseniz öncekine yüklerle (mehir) **vermiş olsanız bile ondan hiçbir şey almayın. Onu bir iftira"** bâtıl ve zulüm **"yahut apaçık bir günah olarak alır mısınız?"**

21- "Hem birbirinizle kaynaşmış" birbirinize dokunmakla yahut sahih halvetle ya da cimâ ile yaklaşmış **"ve onlar sizden kuvvetli bir söz"** ahit ve sağlam bir misak **"almışken onu nasıl alabilirsiniz?"**

22- "Babalarınızın nikâhladığı kadınları nikâhlamayın" onlarla evlenmeyin. **"Ancak geçmiş olan müstesnâ. Şüphe yok ki o bir hayâsızlıktı.** (İlahi) **gazaba sebep iğrenç"** son derece hakir görülen ve tiksinilen **"bir iş ve kötü bir yoldu."**

23- "Anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, sütkızkardeşleriniz, eşlerinizin anaları ve kendileri ile zifafa girdiğiniz eşlerinizden himayenizde bulunan üvey kızlarınız" yani eşlerinizin sizden başka kocalardan doğmuş kızları **"size haram kılındı. Eğer o kadınlarla zifafa girmemiş iseniz sizin için bir vebal yoktur. Öz oğullarınızın hanımları ve iki kız kardeşi birlikte almanız da"** yani evlilikte iki kız kardeşi aynı nikâh altında tutmanız da haramdır. **"Ancak geçmiş olan müstesnâ. Şüphesiz Allah mağfiret edendir, çok esirgeyendir."**

وَاِنْ اَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَاٰتَيْتُمْ
اِحْدٰيهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْـًٔا اَتَأْخُذُونَهُ
بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ
اَفْضٰى بَعْضُكُمْ اِلٰى بَعْضٍ وَاَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا
غَلِيظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ اٰبَٓاؤُكُمْ مِنَ
النِّسَٓاءِ اِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا
وَسَٓاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَاَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ
وَبَنَاتُ الْاَخِ وَبَنَاتُ الْاُخْتِ وَاُمَّهَاتُكُمُ الّٰتِٓي
اَرْضَعْنَكُمْ وَاَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَاُمَّهَاتُ
نِسَٓائِكُمْ وَرَبَٓائِبُكُمُ الّٰتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ
نِسَٓائِكُمُ الّٰتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَاِنْ لَمْ تَكُونُوا
دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٓائِلُ اَبْنَٓائِكُمُ
الَّذِينَ مِنْ اَصْلَابِكُمْ وَاَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْاُخْتَيْنِ
اِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

Nisâ Sûresi 20-23. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlere aralarından herhangi bir kimse boşamış olduğu bir kadının yerine başka bir kadın ile evlenmek isteyip, boşamış olduğu kadına da bir kantar ağırlığı kadar çok bir meblağa ulaşmış bir mehir vermiş dahi olsa bu maldan geriye bir şey almasının caiz olmadığını açıklamaktadır.

2. Sonra yüce Allah erkeklere kendileri ile evlenilmesi haram olan kadınları açıklamaktadır. Bunlar da *muharremât kadınlar* diye bilinir.

3. Sonra âyet-i kerimeler neseb yolu ile, süt emmek yolu ile ve sıhrî akrabalık yolu ile haram olan kadınları saymaktadır. Sünnet-i seniyye buna bir kadının halası ile birlikte ve teyzesi ile birlikte aynı nikâh altında tutulmasının da haram olduğunu eklemiştir.

Nisâ Sûresi 20-23. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm şeriatında verilmesi farz olan mehrin belli bir miktarı yoktur. Çünkü insanların darlık ve genişlik halleri farklıdır.

2. Erkeklerin kötü bir geçim ile kadınları sıkıştırmaları ve böylelikle onları fidye vererek kendilerini kurtarmaya ve bir miktar mal karşılığında yahut meşru haklarından ya da onların bir kısmından vazgeçmelerine mukabil boşanmalarını istemeleri için zorlayıp mecbur etmeleri caiz değildir.

3. Bir takım cahilî adetler iptal edilmiş bulunmaktadır. Bunlardan birisi de ölümünden sonra babanın karısı ile evlenmektir.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ كِتَابَ
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَاُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوا
بِاَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
بِهِ مِنْهُنَّ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا اَنْ
يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ
مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ
مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِاِذْنِ اَهْلِهِنَّ وَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ
اَخْدَانٍ فَاِذَا اُحْصِنَّ فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ
مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ
الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَاَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

24- **"Muhsan"** evli **"kadınlar**(la nikâhlanmanız) **da** (haram kılındı). **Sahip olduğunuz cariyeler müstesnâ. Bunlar Allah'ın size yazdıklarıdır. Geriye kalanları ise -iffetinizi koruyup zinaya sapmaksızın-"** sizin için helâl olmayanlardan uzak duran iffetli kimseler olarak **"mallarınızla aramanız size helâl kılındı. O halde hangisi ile faydalandı iseniz bundan dolayı onlara tayin edildiği şekilde ecirlerini"** mehirlerini **"veriniz. Onun miktarını tayin ettikten sonra gönül hoşluğu ile uzlaştığınız şey hakkında size vebal"**, günah ve darlık **"yoktur. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, mutlak hüküm ve hikmet sahibidir."**

25- **"İçinizden muhsan"** hür Müslüman **"mü'min kadınları nikâhlayacak"** onlarla evlenecek **"bir bolluğa"** varlığa, zenginliğe, genişliğe **"güç yetiremeyenler, sahip olduğunuz mü'min cariyelerinizden alsın."** -Bilindiği gibi günümüzde kölelik ve cariyelik sistemi dünya ölçeğinde sona ermiş bulunuyor.- **"Allah imanınızı çok iyi bilendir. Siz birbirinizdensiniz. Zinadan kaçınan"** açıkça zina etmeyen, **"gizli dost edinmeyen"**, gizlice zina yapmak için dost tutmayan **"namuslu kadınlar"**, iffetli kadınlar **"olmaları halinde onları velilerinin izni ile nikâhlayın. Mehirlerini de güzellikle kendilerine verin."** Evlenmek sûreti ile **"muhsan olduktan sonra fuhuş işlerlerse"** zina ederlerse **"onlara evli hür kadınlara verilen cezanın yarısı verilir."** Yani evli hür kadınlara verilen cezanın yarısı -yani elli celde (sopa)- vurulur. **"Bu"** cariyelerle evlenmek, **"içinizden günaha girmekten korkanlar"**, zina etmekten yahut günaha girip bunun doğuracağı zararlara uğramaktan **"korkanlar içindir. Sabretmeniz ise sizin için daha hayırlıdır. Allah çok bağışlayandır, çok esirgeyendir."**

26- **"Allah size** (helâli ve haramı) **açıkça bildirmek, sizi sizden öncekilerin"** nebilerin ve salihlerin **"sünnetlerine"** onların yol ve istikâmetlerine **"iletmek, tevbelerinizi kabul etmek ister. Allah hakkıyla bilendir, hikmet sahibidir."**

Nisâ Sûresi 24-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu kesimin birinci âyeti kendileri ile evlenilmesi haram kılınmış kadınlar ile ilgili açıklamaları tamamlamaktadır. -Aynı zamanda bundan önceki âyet-i kerime ile bu tefsirin bir önceki cüzü (dördüncü cüz) de sona ermiş oluyor.- Âyet, erkeklere haram kılınmış kadınlar arasında evli kadınların da bulunduğunu açıklamaktadır. Buna göre bir erkeğin başka birisinin eşi ile evlenmesi -kocası ondan ölüm yahut boşamak sûreti ile- ayrılıp iddeti de sona ermedikçe helâl değildir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler hür mü'min kadınlar ile evlenme gücüne sahip olamayan erkekler için cariyelerle -hür olmayan kadınlarla- evlenmesi ile ilgili yüce Allah'ın hükmünü açıklamakta ve yüce Allah'ın böyle bir kimseye başka mü'min erkeklerin mülkiyeti altında bulunan mü'min cariyeler ile evlenmesini mübah kıldığını bildirmektedir. Çünkü hepsi Âdem oğullarındandır, hepsi tek bir candan yaratılmışlardır. Hatta nice cariye hür bir kadından hayırlı olabilir. Çünkü muteber olan soy ve makam üstünlüğü değil, iman üstünlüğüdür.

Nisâ Sûresi 24-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kendisi ile evlenilmek istenen kadının, evlenmek isteyen kimseye haram kılınmış bir kadın olmaması gerekir.

2. İslâm, kolaylık ve müsamahakârlık dinidir. İslâm bir kimsenin hür bir kadını nikâhlayabilecek gücünün olmaması ve zinaya düşmekten korkması halinde cariye ile evlenmeyi mübah kılmıştır. İslâm'ın üstünlüğü ve köleleri özgürlüğe kavuşturma kapısını açan buyrukları sayesinde kölelik düzeni -devletlerarası da yasaklandığı gibi- sona ermiş bulunmaktadır.

3. Şanı yüce Allah evliliği insan fıtratının gereğini gözönünde bulundurarak ve beşer türünü korumak ile insanı hayâsızlıktan, günahlardan arındırıp toplumu pisliklerden temizlemek, toplumun güvenliğini ve esenliğini sağlamak için evliliği teşri' buyurmuştur. Bu yolla zaten insanın insanlığı kemale erer, babalık ve annelik güdüsü doyuma ulaşır. Aynı zamanda evlilik aileler arası sevgi bağlarını güçlendirir ve toplumsal ilişkileri de pekiştirir.

وَاللّٰهُ يُر۪يدُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُر۪يدُ الَّذ۪ينَ يَتَّبِعُونَ
الشَّهَوَاتِ اَنْ تَم۪يلُوا مَيْلًا عَظ۪يمًا ﴿٢٧﴾ يُر۪يدُ اللّٰهُ اَنْ
يُخَفِّفَ عَنْكُمْۚ وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَع۪يفًا ﴿٢٨﴾ يَٓا اَيُّهَا
الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَأْكُلُٓوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّٓا
اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُٓوا
اَنْفُسَكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَح۪يمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْل۪يهِ نَارًاۜ وَكَانَ
ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرًا ﴿٣٠﴾ اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَٓائِرَ مَا تُنْهَوْنَ
عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا
كَر۪يمًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِه۪ بَعْضَكُمْ عَلٰى
بَعْضٍۜ لِلرِّجَالِ نَص۪يبٌ مِمَّا اكْتَسَبُواۜ وَلِلنِّسَٓاءِ
نَص۪يبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَۜ وَسْـَٔلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِه۪ۜ اِنَّ اللّٰهَ
كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمًا ﴿٣٢﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا
تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَۜ وَالَّذ۪ينَ عَقَدَتْ اَيْمَانُكُمْ
فَاٰتُوهُمْ نَص۪يبَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدًا ﴿٣٣﴾

27- **"Allah tevbelerinizi kabul etmek ister. Şehvetlerine uyanlar"** günahkârlar **"ise sizin büyük bir sapıklığa düşmenizi"** haktan ve itidalden uzaklaşıp şehvetlerin arkasından gitmenizi **"isterler."**

28- **"Allah sizden** (yükünüzü) **hafifletmek ister. Zaten insan zayıf yaratılmıştır."** O, şehvet ve arzularına karşı, itaatlerdeki zorluklara ve hırsızlık, hainlik, gasp, kumar, faiz ve buna benzer aykırı hükümleri işlememek için direnirken zorluklarla karşılaşır.

29- **"Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda bâtıl yollarla yemeyin, aranızda karşılıklı bir anlaşma ile gerçekleştirdiğiniz bir ticaret olması müstesnâ. Kendinizi öldürmeyin. Şüphe yok ki Allah size çok rahmet edendir."**

30- **"Kim sınırları aşarak ve haksızlık ederek bunu yaparsa yakında Biz onu ateşe sokacağız."** Onu oraya sokacağız yahut da cehennem ateşinde yakacağız. **"Bu da Allah'a pek kolaydır."**

31- **"Size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız sizin seyyiâtınızı"** küçük günahlarınızı **"örteriz ve sizi şerefli bir mekâna"** şerefli ve güzel bir mekân olan cennete **"sokarız."**

32- **"Allah'ın kendisi ile kiminizi kiminize üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin. Erkeklere kazandıklarından bir pay olduğu gibi kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan, onun lütfundan isteyin. Şüphesiz Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

33- **"Anne babanın ve yakın akrabanın geriye bıraktıklarından her biri için mirasçılar"** geriye bıraktıklarını miras alacak yakın akrabalar **"kıldık. Yeminlerinizle mirasçı kıldıklarınıza da"** kendileri ile bu maksatla antlaşma yapıp ahitleştiğiniz kimselere de **"nasiplerini verin. Allah her şeye tanık olandır."**

Nisâ Sûresi 27-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kullarının tevbe etmelerini isterken şeytana uyanların, onların haktan uzaklaşıp bâtıla yönelmelerini istediklerini, yüce Allah'ın ise teşri' buyurmuş olduğu hükümler ile kullarının işlerini kolaylaştırmayı istediğini belirtmektedir. Çünkü şanı yüce Allah insanın arzularının arkasından gitmekten kendisini alıkoyamayacak derecede güçsüz olarak yaratılmış olduğunu bilir.

2. Daha sonra yüce Allah mü'min kullarına birbirlerinin mallarını bâtıl herhangi bir yolla yemekten, birbirlerinin kanlarını dökmekten yahut kişinin kendisini öldürmekten sakındırmakta, sonra da âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kendilerinin Allah'ın kendilerine yasaklamış olduğu büyük günahlardan uzak durmaları halinde lütuf ve rahmeti ile küçük günahlarını bağışlayacaklarını da vadetmektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın erkek ve kadının her bir türüne özel olarak vermiş olduğu ihsanları temenni etmeyi yasaklamaktadır. Çünkü bu, kıskançlık ve nefretin bir sebebidir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın her bir insana geriye bıraktığı malına mirasçı olacak, anne baba ve akrabalardan oluşan *asabe* denilen mirasçılar kılmış olduğunu da açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 27-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'ın ilkeleri ve teşri' buyurduğu hükümleri kolaydır. Onlarda zorluk ve karmaşa yoktur. İnsanın zayıf tabiatına uygundur.

2. İslâm, insanların mallarını -insan haklarına saygı, onun güvenliğini ve mutluluğunu gerçekleştirmek için- bâtıl yollarla yemeyi haram kılmıştır. Faiz, kumar, hırsızlık bu gibi haram kılınmış işlemlerdendir. Buna karşılık ticaret ve buna benzer haram olmayan diğer ilişkileri ise helâl kılmıştır.

3. İslâm, intihar etmeyi haram kıldığı gibi insanın kendisini tehlike ile karşı karşıya getirmesi yahut da başkasının ölümüne sebep olmasını da haram kılmıştır.

4. Büyük günahlardan kaçınmak, yüce Allah'ın küçük günahları bağışlamasına ve cennete girme sonucuna ulaştırır.

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَٓاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَٓا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْۜ فَالصَّالِحَاتُ
قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُۜ وَالّٰت۪ي
تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي
الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّۚ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ
سَب۪يلًاۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَب۪يرًا ﴿٣٤﴾ وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ
بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِه۪ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَاۚ
اِنْ يُر۪يدَٓا اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَاۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
عَل۪يمًا خَب۪يرًا ﴿٣٥﴾ وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِه۪ شَيْـًٔا
وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى
وَالْمَسَاك۪ينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ
وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّب۪يلِۙ وَمَا مَلَكَتْ
اَيْمَانُكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًاۙ ﴿٣٦﴾
اَلَّذ۪ينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ
مَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ۜ وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِر۪ينَ عَذَابًا مُه۪ينًاۚ ﴿٣٧﴾

34- **"Erkekler kadınlar üzerine kavvâmdırlar."** Onlar ıslah edici yöneticiler gibi yöneticidirler, aile gemisinin kaptanıdırlar. **"Bu Allah'ın bazılarını bazılarına üstün kılmış olmasından ve erkeklerin mallarından infak etmelerinden dolayı böyledir. İyi kadınlar itaatlı olan"** Allah'a ve kocalarına itaat eden **"ve Allah'ın koruması ile"** Allah'ın kendileri lehine kocaları üzerine koruduğu hakları ile **"kendileri de gizli olanı"** kocalarının gıyabında namuslarını ve malını **"koruyanlardır. Serkeşliklerinden"** başkaldırmalarından, kocalarına itaatin sınırlarının dışına çıkacaklarından **"endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin."** Kendilerine Allah'ın vazife kılmış olduğu itaati hatırlatın. **"Kendilerini yataklarında yalnız bırakın."** Onlarla beraber yatıp uyumayın. **"Onları** (yine dinlemezlerse) **dövün. Eğer size itaat ederlerse artık aleyhlerinde bir yol aramayın. Şüphe yok ki Allah çok yücedir, çok büyüktür."**

35- **"Eğer aralarının açılmasından"** anlaşmazlık çıkıp düşmanlığa dönüşmesinden **"endişe ederseniz o vakit erkeğin akrabasından bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin."** Bundan kasıt ise birbirleri ile anlaşmayan iki tarafın arasında ayırt edici hüküm verebilme hakkına sahip olan birer kişi göndermektir. **"Her ikisi de"** eşler yahut hakemler **"aralarının düzelmesini isterlerse Allah onların arasını bulur. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır."**

36- **"Allah'a ibadet edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşunuza, uzak komşunuza"** meskeni itibari ile uzak yahut da kendisi ile komşusu arasında akrabalık bulunmayan komşuya **"yanınızdaki arkadaşa"** yolculuktaki, ilim tahsilindeki, namazdaki arkadaş ya da ortak gibi iyi herhangi bir hususta her bir arkadaşa -bunun zevce olduğu da söylenmiştir- **"yolda kalmışa"** malından ve ailesinden uzak kalmış yolcuya **"ellerinizin altında bulunanlara iyilik edin. Allah büyüklenip böbürlenenleri"** yürüyüşünde böbürlenen, büyüklenmesi ile insanlara karşı övünen ve kendisini beğenen kimseleri **"elbette sevmez."**

37- **"Onlar hem bizzat cimrilik edenler hem de insanlara cimriliği emredenler ve Allah'ın lütfundan kendilerine verdiğini gizleyenlerdir. Biz o inkârcılar için küçültücü bir azap hazırlamışızdır."**

Nisâ Sûresi 34-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler (ilâhî) emir ve yasaklara riayet, nafakayı karşılamak, görüp gözetlemek, yönlendirmek ve korumak hususlarında erkeklerin -tıpkı yöneticilerin yönetimleri altındakilerin hallerini görüp gözettikleri gibi- görüp gözetmekle yükümlü olduklarını zikretmektedir.

2. Kadınların, yüce Allah'a ve kocalarına itaat eden, üzerlerindeki hakları yerine getiren, kendilerini de, kocalarının mallarını ve sırlarını da koruyan kadınlar ve kocalarına itaat etmeyip büyüklenerek başkaldıran isyankâr kadınlar olmak üzere iki kısma ayrıldıklarını açıklamaktadır.

3. Ayrıca âyet-i kerimeler bu ikinci tür kadınların hallerinin nasıl tedavi edileceğini de açıklamaktadır. Eğer kocalarına itaat ederlerse erkeklerin de onlara eziyet etmekten uzak kalmaları görevleridir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler eşler arasında herhangi bir düşmanlığın başgöstermesi halinde eşlerin akrabalarından aralarından ıslah edip düzeltmeleri için adaletli iki hakem görevlendirilmesini istemektedir.

5. Sonra yüce Allah kendisine ibadet edilmesini, ortak koşulmamasını, anne, babaya, akrabalara, yetimlere ve yoksullara, akrabalardan ve akraba olmayanlardan yakınlık, komşuluk hakları bulunanlara, yolculara iyiliklerde bulunulmasını emretmekte, büyüklenmekten, böbürlenip övünmekten de sakındırmaktadır.

6. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın kendilerine ihsan etmiş olduğu nimetlerde cimrilik edip insanlardan da kendileri gibi cimri olmalarını isteyenlerin hükmünü de açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 34-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Erkeklerin kadınlar üzerindeki *kavvâmlığı* (idareciliği) aslında bir büyüklenmek, bir hegomonya ve bir zulüm yöneticiliği değildir. Bu ancak doğrultmak, koruyup kollamak, yönlendirmek ve sorumluluk yüklenmektir.

2. Saliha kadın kocasına itaat eder, üzerindeki hakları yerine getirir, kendisini hayâsızlıklardan koruduğu gibi kocasının da malını korur.

3. Kocanın eşini tedib etmek hakkı ve kendisinin izni olmadan evden dışarıya çıkmasını engellemek hakkı vardır.

4. Kadının, yüce Allah'ı gazaplandıran herhangi bir hususta kocasına itaat etmek görevi yoktur.

5. Aşırı derecede bir zorunluluk halinde eşe vurmanın iz bırakmayacak şekilde olması, acıtıcı olsa dahi eziyet verecek dereceye ulaşmaması gerekir.

38- **"Bunlar Allah'a ve â-hiret gününe iman etmedikleri halde mallarını insanlara gösteriş"** yüce Allah için değil de görünmek istedikleri, yaptıklarının duyulmasını ve şöhret elde etmeyi sevdikleri **"için harcayanlardır. Şeytan kime"** yanından ayrılmamak üzere **"arkadaş olursa o kötü bir arkadaşdır."**

39- **"Onlar Allah'a ve âhiret gününe iman edip de Allah'ın kendilerine verdiklerinden infak etselerdi ne kaybederlerdi ki? Allah onları çok iyi bilendir."**

40- **"Allah şüphesiz zerre ağırlığı"** en küçük bir karınca yahut bir toz zerreciği **"kadar dahi zulmetmez. Bir iyilik olursa onu kat kat artırır"** çoğaltır **"ve kendi lütfundan"** kendi bağışından **"büyük bir mükâfat"** sınırsız bir ecir **"verir."**

41- **"Her ümmetten"** Allah'tan, Allah'ın dinini tebliğ eden o ümmetin Resûlü'nü **"birer şahit getirip bunlara"** resûlleri yahut seni yalanlayan bu kimselere **"karşı da seni şahit getireceğimiz zaman halleri nice olur?"** Bu kâfirlerin, bu isyankârların durumu ne olacak? Bu onların başına gelecek musibetlerin ne kadar hayret verici olduğunu anlatmak içindir.

42- **"İnkâr edenler ve o Peygambere isyan edenler o gün yerle bir edilselerdi"** keşke yer gibi dümdüz olsalardı, diriltilmeselerdi, -yüce Allah'ın: *"Ve o gün kâfir keşke toprak olsaydım, der"* (Nebe, 40) buyruğuna benzemektedir- **"temennisinde bulunacaklardır. Allah'tan hiçbir sözü de gizleyemeyeceklerdir."**

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ رِئَٓاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا
بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِيناً فَسَٓاءَ قَرِيناً ﴿٣٨﴾
وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا
رَزَقَهُمُ اللّٰهُۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيماً ﴿٣٩﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ
ذَرَّةٍۚ وَاِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ اَجْراً عَظِيماً
﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰى
هٰٓؤُلَٓاءِ شَهِيداً ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ
لَوْ تُسَوّٰى بِهِمُ الْاَرْضُۜ وَلَا يَكْتُمُونَ اللّٰهَ حَدِيثاً ﴿٤٢﴾ يَٓا اَيُّهَا
الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰى حَتّٰى تَعْلَمُوا
مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُباً اِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتّٰى تَغْتَسِلُواۜ وَاِنْ
كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَٓاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ
الْغَٓائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَٓاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَٓاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيداً طَيِّباً فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
عَفُوّاً غَفُوراً ﴿٤٣﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ اُوتُوا نَصِيباً مِنَ الْكِتَابِ
يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَۜ ﴿٤٤﴾

43- **"Ey iman edenler! Sarhoşken"** *sükârâ*, sarhoş demek olan *"sekrân"*ın çoğuludur. Sarhoş ise şarap ve buna benzer kişinin aklını örten bir şey içen kimseye denir. Bu âyet-i kerime içkinin haram kılınışında son derece hikmetli olarak izlenen aşamalarından bir aşamadır. **"Ne söylediğinizi bilinceye kadar ve bir de cünub iken"**, *cünub*, erkeğin kadın ile birleşmesi neticesinde meydana gelen halin adı olan *cenâbet* halinde bulunan kimseyi ifade eder. **"-yolcu olmanız"** su bulamayan yolcular olmanız hali **"müstesnâ-"** o takdirde teyemmüm yapınız **"gusledinceye kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta olur yahut yolculukta iseniz yahut herhangi biriniz ayakyolundan"** bu küçük ya da büyük abdest bozmaktan kinaye olup ihtiyacınızı giderdiğiniz yerden **"gelirse ya da kadınlara dokunur"** onlarla cima eder yahut tenlerine dokunur **"da su bulamazsanız temiz bir toprağa teyemmüm edin. Yüzlerinizi ve elle-**

rinizi mesh ediniz." Bu da eli toprağa ya da yere değdirip sonra da onu yüz ve ellere küçük ya da büyük hadesten temizlenmek niyeti ile sürmesi demektir. **"Şüphesiz Allah çok affedicidir, bağışlayıcıdır."**

44- "Kendilerine kitaptan bir pay verilmiş olanlara bakmaz mısın? Onlar hem sapıklığı satın alıyorlar hem sizin de doğru yoldan sapmanızı istiyorlar." Ey mü'minler, Yahudiler sizin üzerinize indirileni inkâr edip kâfir olmanızı şiddetle arzu ederler.

45- "Allah, düşmanlarınızı daha iyi bilir. Gerçek bir dost olarak da Allah yeter, yardımcı olarak da Allah yeter."

Nisâ Sûresi 38-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, mallarını başkaları işitsin ve meşhur olmak için infak etmekle birlikte Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyenlerin durumunu açıklamaktadır.

2. Arkasından yüce Allah'ın adaletini, insanlara olan lütfunu, amellerin mükâfatını kat kat verişini beyan buyurmaktadır.

3. Sonra da Kıyâmet gününde bedbahtların durumunu, Resûllerin onlara karşı şahitlik edeceklerini, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) efendimizin de önceki Resûllerin doğruluğuna şahitliğini söz konusu etmektedir.

4. Sonra yüce Allah, mü'min kullarına sarhoşluk halinde namazı eda etmelerini ve cünub oldukları halde -gusletmeksizin- namaza yaklaşmalarını yasaklamaktadır. Ayrıca yüce Allah kullarına bir merhamet olmak üzere teyemmümün mübah olduğu halleri de beyan etmektedir.

5. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın kendilerine Tevrat bilgisini verdiği Yahudilerin dalâleti ve küfrü hidâyete ve imana tercih etmelerinin hayret edilecek bir durum olduğunu ortaya koymakta, bizi onlara uymaktan sakındırıp düşmanlıklarını da bildirmektedir.

Nisâ Sûresi 38-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnfakın riyakârlık, öne çıkmak, yaptığının işitilmesi ve güzel ün kazanmak arzularından uzak, yalnızca Allah'ın rızası için yapılması teşvik edilmektedir.

2. Yeni toplumun sosyal, psikolojik ve sağlık şartları göz önünde bulundurularak içkinin haram kılınmasında tedricî bir yol izlenmiştir.

3. Hastalık yahut suyu bulamamak halinde abdest ya da guslün yerine teyemmüm yapmayı meşru kılması sûreti ile İslâm, kolaylık gösterme yolunu tercih etmiştir.

4. Gusledinceye yahut suyu bulamaması ya da kullanma imkânının olmaması halinde teyemmüm edinceye kadar cünub olan kimseye namaz kılmanın, Kur'ân okumanın ve mescide girmenin haram kılınması.

5. Teyemmüm, temiz toprağa değdirilmiş ellerin yüze ve dirseklere kadar ellere sürülmesi ile olur.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَٓائِكُمْۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّاۘ وَكَفٰى بِاللّٰهِ نَصٖيرًا
﴿٤٥﴾ مِنَ الَّذٖينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهٖ وَيَقُولُونَ
سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِاَلْسِنَتِهِمْ
وَطَعْنًا فِي الدّٖينِۜ وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعْ
وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَقْوَمَۙ وَلٰكِنْ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ
فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلٖيلًا ﴿٤٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ اٰمِنُوا بِمَا
نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا
عَلٰٓى اَدْبَارِهَٓا اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّٓا اَصْحَابَ السَّبْتِۜ وَكَانَ
اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا
دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَٓاءُۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدِ افْتَرٰٓى اِثْمًا
عَظٖيمًا ﴿٤٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذٖينَ يُزَكُّونَ اَنْفُسَهُمْۜ بَلِ اللّٰهُ يُزَكّٖي مَنْ
يَشَٓاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتٖيلًا ﴿٤٩﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ
الْكَذِبَۜ وَكَفٰى بِهٖٓ اِثْمًا مُبٖينًا ﴿٥٠﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذٖينَ اُو۫تُوا
نَصٖيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ
لِلَّذٖينَ كَفَرُوا هٰٓؤُلَٓاءِ اَهْدٰى مِنَ الَّذٖينَ اٰمَنُوا سَبٖيلًا ﴿٥١﴾

46- **"Yahudilerden kelimeleri yerlerinden tahrif edenler"** değiştirenler yahut bâtıl ile bozanlar **"vardır. Dillerini eğip bükerek"** söz söylerken kötülüğe ve kötü sözlere meylederek **"dine de"** Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hakaret etmek sûreti ile **"saldırarak: İşittik, isyan ettik"** ey Muhammed, söylediğini işittik fakat bu hususta sana itaat etmiyoruz. **"İşit, işitmez olası"** Yahudilerin bundan kasıtları Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e beddua etmekti. Yani bizim dediğimizi işit işitmez olasıca **"ve râinâ derler."** Onlar bu sözleri ile ahmaklık demek olan *ruûnet*'i kastediyorlar ve böylelikle ona hakaret etmek, onu eksik düşürüp küçültmek istiyorlardı. **"Eğer onlar dinledik ve itaat ettik, işit ve bizi de gözet, deselerdi kendileri için elbette daha iyi ve daha doğru olurdu. Fakat Allah inkârları yüzünden kendilerini lânetlemiştir."** Onları hayırdan uzaklaştırmış, kovmuştur. Bu sebeple iman kalplerine girmez. **"Onların ancak pek azı iman ederler."**

47- **"Ey kendilerine kitap verilenler! Biz bir takım yüzleri silip"** yani onları dümdüz edip yahut dalâlet içerisinde onları terk edip **"tanınmaz hale getirip de arkalarına çevirmezden"** onları hakdan döndürüp bâtıla çevirmezden **"yahut cumartesi sahiplerini lânetlediğimiz gibi lânetlemezden önce beraberinizdekini doğrulayıcı olarak indirdiğimize iman edin. Allah'ın emri mutlaka yerine gelir."**

48- **"Doğrusu Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez. O'ndan başkasını"** yani şirk dışındaki günahları **"da dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse şüphesiz büyük bir günahla iftira etmiş olur."**

49- **"O, kendilerini temize çıkaranlara"** günahlardan uzak olmakla övünenlere **"bakmaz mısın? Hayır! Dilediğini temize çıkaran Allah'dır. Onlara kıl kadar"** hurma çekirdeğindeki ince iplikçik kadar **"zulmedilmez."**

50- **"Bir bak! Allah'a karşı nasıl olmadık yalanlar uyduruyorlar? Apaçık bir günah"** yalan ve iftira **"olarak bu yeter."**

51- **"Şu kitaptan kendilerine biraz pay verilenlere bakmaz mısın? Cibt'e ve tâğûta"** Allah'tan başka kendisine ibadet olunan ve itaat olunan her bir şeye **"inanıyorlar"** -*Cibt*in büyü, *tâğût*un da şeytan olduğu da söylenmiştir- **"ve diğer inkâr edenlere: Bunlar mü'minlerden daha doğru bir yoldadır, derler."**

52- **"İşte onlar Allah'ın lânet ettiği kimselerdir. Allah'ın lânet ettiğine sen hiçbir yardımcı bulamazsın."**

Nisâ Sûresi 46-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Yahudilerin bazı çirkin kabahatlerini söz konusu edip onlardan bir kesimin Allah'ın Tevrat'daki sözlerini değiştirdiklerini ve bilerek ve kasten, kastedilen anlamdan başkası ile yorumlayıp açıkladıklarını söylemektedir. Bu tür işlerinden birisi de Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini, recm ile ilgili hükümleri ve diğerlerini değiştirmeleridir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendilerini imana çağırdığı vakit de: Söylediğini işittik ama emrine isyan ettik, deyip ona işitmemesi ve ölmesi için beddua etmeleri *"bize de bak"* anlamındaki *"râinâ"* kelimesi gibi bazı sözleri onunla alay etmek ve eğlenmek için kullanmaları da vardır. Onlar bu sözleri kullanınca ona sövmek ve ahmaklık anlamına gelen *"ru'ûnet"* den gelen bir kelime olarak onu küçük düşürmek için söylüyorlardı. Âyet-i kerimeler ayrıca yüce Allah'ın önceki küfürleri (inkârları) sebebi ile onları lânetlediğini de ve onların ancak kendilerine herhangi bir fayda sağlamayacak türden azıcık bir imandan başka bir inançlarının olmadığını da açıklamaktadır.

2. Daha sonra Yahudilere Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirdiği ve Tevrat'ı doğrulayan bir kitap olarak gönderdiği Kur'ân-ı Kerim'e iman etmeleri için çağırmakta, kendilerini Yahudilerden cumartesi yasağına uymayanları maymunlara ve domuzlara dönüştürerek mesh ettiği gibi kendilerini de mesh etmekle/suretlerini başka yaratıkların suretine dönüştürmekle tehdit etmektedir. Allah'ın verdiği emir ise kaçınılmaz olarak gerçekleşir.

3. Sonra âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın şirki bağışlamayacağını ama bunun dışında kalan günahları kullarından dilediği kimselere bağışlayacağını belirtmektedir.

Nisâ Sûresi 46-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudilerin küfür ve inkârları, onların hakkı gizlemeleri, insanları saptırmak ve yüce Resûle iman etmekten uzaklaştırmak için çalışmaları ve bütün bunları Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ve ona iman edenleri kıskanıp onlara kin besledikleri için yaptıkları.

2. Hakkı bilmekle birlikte arkasından onu inkâr eden yahut yerinden değiştirip tahrif eden bu gibi Yahudilere benzemekten sakındırmaktadır.

3. Şirk, pek büyük bir zulümdür. Yüce Allah onu bağışlamaz. Ama onun dışındaki günahları kullarından dilediği kimselere bağışlar.

4. İnsanın mütevazı olması, kendisini övmemesi, başka insanlara karşı büyüklenmemesi, yüce Allah'ın kendisine ihsan etmiş olduğu herhangi bir nimet ile de böbürlenmemesi gerekir.

أُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصٖيرًا ﴿٥٢﴾
اَمْ لَهُمْ نَصٖيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَاِذًا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقٖيرًا ﴿٥٣﴾
اَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلٰى مَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ فَقَدْ اٰتَيْنَٓا اٰلَ
اِبْرٰهٖيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاٰتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظٖيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُمْ
مَنْ اٰمَنَ بِهٖ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفٰى بِجَهَنَّمَ سَعٖيرًا ﴿٥٥﴾ اِنَّ
الَّذٖينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلٖيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ
جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
عَزٖيزًا حَكٖيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَٓا اَبَدًا لَهُمْ فٖيهَٓا
اَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلٖيلًا ﴿٥٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ
تُؤَدُّوا الْاَمَانَاتِ اِلٰٓى اَهْلِهَا وَاِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوا
بِالْعَدْلِ اِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهٖ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ سَمٖيعًا بَصٖيرًا ﴿٥٨﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اَطٖيعُوا اللّٰهَ وَاَطٖيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي الْاَمْرِ
مِنْكُمْ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فٖي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ اِنْ كُنْتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوٖيلًا ﴿٥٩﴾

53- **"Yoksa onların mülkten bir payı mı vardır? Böyle olsaydı insanlara bir nakîr"** hurma çekirdeğinin arkasındaki çukur kadar -bu da oldukça azlığa bir misaldir- **"kadar dahi bir şey vermezlerdi."**

54- **"Yoksa onlar insanları Allah kendilerine lütfundan verdi diye mi kıskanıyorlar? Doğrusu biz İbrahim soyuna da kitabı ve hikmeti verdik. Onlara çok büyük bir mülk de bağışladık."**

55- **"Onlardan bir kısmı ona iman etti. Bir kısmı da ondan yüz çevirdi."** Onu inkâr etti, ondan yüz çevirdiği gibi insanların da ondan yüz çevirmesi için gayret etti. **"Çılgın alevli ateş olarak cehennem yeter."**

56- **"Âyetlerimizi inkâr edenleri yakında muhakkak ateşe atacağız."** Onları oldukça müthiş bir ateşe koyacağız ve onlar orada kavrulacaklar **"derileri piştikçe"** yanıp darmadağın oldukça **"azabı tatmaları için derilerini başka derilerle değiştireceğiz. Şüphe yok ki Allah mutlak galiptir, Hakîmdir."**

57- **"İman edip de salih amel işleyenleri ise içinde ebediyyen kalıcılar olmak üzere altından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Orada onların temiz kılınmış zevceleri de vardır. Onları koyu bir gölgeliğe** "sıcağı da soğuğu da olmayan pek çok oldukça sık hoş zarif ve derin **"bir gölgeliğe alacağız."**

58- **"Şüphesiz ki Allah size emanetleri"** bir kimseye güvenilerek teslim edilen Allah'ın hakları ve kulların haklarını **"ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle"** her hak sahibine hakkını vermek sûreti ile **"hükmetmenizi emreder. Gerçekten Allah bununla size ne güzel öğüt veriyor."** Onun bu öğüdü ne güzeldir. -Bu üslûp emanet ve adalet hususunda gerekli titizliği göstermek için kullanılan bir övgüdür- **"şüphe yok ki Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."**

59- **"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere de itaat edin. Sizden olan emir sahiplerine"** komutanlarınıza, başkanlarınıza **"de. Eğer herhangi bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz"** herhangi bir iş hakkında hüküm vermekte anlaşmazlığınız olursa **"Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız onu Allah'a ve Resûlü'ne götürünüz."** Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz hususlarda Allah'ın kitabına ve Resûlü'nün sünnetine müracaat ediniz. **"Bu hem daha hayırlı hem de sonuç itibari ile daha güzeldir."** Sonucu, akıbeti bakımından daha esenlikli ve daha güzeldir.

Nisâ Sûresi 53-59. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Yahudilerin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman hususundaki tutumlarını ve cimriliklerini reddetmektedir.

2. Daha sonra Allah'ın âyetlerini inkâr ve Resûlü'ne iman etmekten alıkoyanların akıbetini açıklamakta, bunun ise cehennem ateşinde pek çetin ve sürekli bir azap olduğunu belirtmektedir. Salih amel işleyen mü'minlere gelince, onların sonunda varacakları yer altında ırmakların aktığı sürekli kalacakları cennetler içerisinde mutluluk olacaktır.

3. Sonra şanı yüce Allah kullarına emaneti sahiplerine tastamam vermelerini, adaleti uygulamalarını, kimseye zulmetmemelerini, Allah'ın hükümlerini uygulamalarını, Allah'ın kitabında koymuş olduğu şer'i hükümlere de itaat etmelerini, Resûlü Ekrem'e de Rabbinin risaleti olarak tebliğ ettiklerinde itaatkâr olmalarını emir buyurmaktadır.

Nisâ Sûresi 53-59. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın mülkü herhangi bir kimseye -insanlar hakkında ve hayatlarında dilediği gibi tahakküm etmemesi için- vermemiş olması onun bir lütfudur.

2. *Kıskançlık (haset)*, başkasının üzerindeki nimetin ortadan kalkmasını temenni etmek demektir. Kıskanç kişi ise aslında o nimetleri bağışlayana başkaldıran kişi demektir.

3. Bu âyet-i kerimelerde Kur'ân-ı Kerim'in ilmî mucizelerinden birisi de onun, derilerin cehennem ateşinde pişmelerinden sonra başka derilerle değiştirilmesine işaret buyurmasıdır. Böylelikle onların azabı tatmaları ve sonsuza kadar acı duymaları murad edilmiştir. Bunun sebebi ise insanda duyu merkezinin derinin üzerinde yayılmış bulunan duyum sinirlerinin olmasıdır.

4. İnançları, ibadetleri, emanetleri, bütün yükümlülükleri, her türlü işi, sırları, duyuları ve organları kapsayan emanetleri, bütün bunların Allah'a itaat ve Allah'ın haram kıldıklarından uzak kalmak yolunda kullanılması sûreti ile eksiksiz olarak hak sahiplerine verilmesi bir zorunluluktur.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذٖينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَٓا اُنْزِلَ
اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرٖيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُٓوا اِلَى
الطَّاغُوتِ وَقَدْ اُمِرُٓوا اَنْ يَكْفُرُوا بِهٖۜ وَيُرٖيدُ الشَّيْطَانُ
اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعٖيدًا ﴿٦٠﴾ وَاِذَا قٖيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى
مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ رَاَيْتَ الْمُنَافِقٖينَ يَصُدُّونَ
عَنْكَ صُدُودًاۚ ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ اِذَٓا اَصَابَتْهُمْ مُصٖيبَةٌ بِمَا
قَدَّمَتْ اَيْدٖيهِمْ ثُمَّ جَٓاؤُ۫كَ يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَدْنَٓا
اِلَّٓا اِحْسَانًا وَتَوْفٖيقًا ﴿٦٢﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا
فٖي قُلُوبِهِمْ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فٖٓي
اَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلٖيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا
لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ جَٓاؤُ۫كَ
فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ
تَوَّابًا رَحٖيمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى
يُحَكِّمُوكَ فٖيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فٖٓي
اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلٖيمًا ﴿٦٥﴾

60- "Sana indirilene de senden önce indirilmiş olanlara da iman ettiklerini iddia edenleri görmez misin? Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde tâğûtun" Allah'tan başka kendisine ibadet olunan, Allah'a itaatin dışında olan, Allah'ın dinine karşı savaş halinde olan her bir şeyin **"hükmüne başvurmak istiyorlar. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla büsbütün saptırmak ister."**

61- "Onlara: Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin, denilince münafıkların senden alabildiğine yüz çevirdiklerini" dönüp gittiklerini **"görürsün."**

62- "Elleri ile yaptıkları yüzünden başlarına bir musibet gelip çattığı zaman halleri ne olacak? Sonra sana gelirler de: Biz iyilik etmekten ve arabulmaktan başka bir şey istemedik." Yani bizler senden başkasının hükmüne başvurmakla sana kötülük yapmak istemedik. Bizim biricik maksadımız dava taraflarını birbirleri ile barıştırmaktan ibaretti, **"diye Allah'a yemin ederler."**

63- "İşte bunlar Allah'ın kalplerinde olanı bildiği kimselerdir. Artık onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver." Ruhlarının derinliklerine kadar ulaşacak güzel bir öğütle onlara hatırlat **"ve kendilerine haklarında etkileyici"** ruhlarında son derece etki bırakacak şekilde **"sözler söyle."**

64- "Biz gönderdiğimiz her bir peygamberi ancak Allah'ın izni ile kendisine itaat edilsin diye gönderdik. Şayet kendilerine" günah işleyerek, nefislerini cezaya maruz bırakarak yahut Allah'ı bırakıp tâğûtun hükmüne başvurmak süreti ile **"zulm ettiklerinde sana gelip de Allah'tan mağfiret dileselerdi peygamber de onlara mağfiret isteyiverseydi Allah'ı elbette tevbeleri çokça kabul eden, çok rahmet eden"** büyük günahları affedip küçük günahları bağışlayan, rahmet kapılarını açık **"bulacaklardı."**

65- "Hayır! Rabbine andolsun ki" -buradaki "hayır" anlamındaki lafız yemini pekiştirmek için gelmiştir.- **"aralarında çıkan anlaşmazlıklarda"** hakkında ihtilaf ettikleri ve içinden çıkamadıkları hususlarda **"seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı"** verdiğin yargı ve hükümden dolayı hiçbir darlık **"duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."**

Nisâ Sûresi 60-65. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in döneminde bazı münafıkların tutumunu ve onların Allah Resûlü'nün hükmüne başvurmayı kabul etmeyip, Allah'a itaatin dışındaki her bir tâğûtun hükmüne başvurduklarını ortaya koymaktadır. Buna sebep ise onların şeytanı kendilerine yol gösterici edinmeleridir. O da onları haktan alabildiğine uzak bir yola saptırmıştır.

2. Onların şaşırtıcı durumlarından birisi de başkasının hükmüne başvurup da bundan dolayı başlarına bir musibet gelecek olursa hızlıca gidip ondan özür dilerler. Kalplerinde olandan başkasını açığa vururlar. Hâlbuki Allah da kalplerinde bulunanı çok iyi bilir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine güzel bir şekilde öğüt vermesinin görevleri arasında yer aldığını ve bu gibi kimselerin ona karşı gelip başkaldırmalarının ona bir zararının olmayacağını bildirmektedir.

4. Sonra tâğûtun hükmüne başvurmak sûreti ile kendilerine zulmeden bu kimselerin önünde tevbe ederek geldikleri takdirde umut kapısını açmaktadır.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler insanların aralarında çıkan herhangi bir anlaşmazlıkta Allah'ın şeriatine başvurmadıkları takdirde mü'min sayılamayacaklarını da söz konusu etmektedir.

Nisâ Sûresi 60-65. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıkların aldatıcılıkları, şeytana uymaları, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den ve onun çağrısından yüz çevirip hükmüne razı olmadıklarını,

2. Münafıkların İslâm için nasıl bir tehlike olduklarını, onlara karşı tedbirli olmanın zorunlu olduğunu, bununla birlikte onlara sürekli öğüt verip irşadlarda bulunmak gerektiğini,

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in büyüklüğünü, müsamahakâr ahlâkını, ümmetine beslediği sevgiyi, kendisine düşmanlık edenlere kendisinin hidâyet bulmaları için dua ettiğini,

4. Allah'ın kitabının ve Resûlü'nün sünnetinin hükmüne başvurmayan ve Allah'ın ve Resûlü'nün emirlerine rıza göstermekle birlikte teslimiyet gösterip boyun eğmeyen kimsenin imanının olmayacağını göstermektedir.

وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُٓوا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوا مِنْ
دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَل۪يلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا
يُوعَظُونَ بِه۪ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَشَدَّ تَثْب۪يتًاۙ ﴿٦٦﴾ وَاِذًا لَاٰتَيْنَاهُمْ
مِنْ لَدُنَّٓا اَجْرًا عَظ۪يمًاۙ ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَق۪يمًا ﴿٦٨﴾
وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاُو۬لٰٓئِكَ مَعَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّ۪نَ وَالصِّدّ۪يق۪ينَ وَالشُّهَدَٓاءِ وَالصَّالِح۪ينَۚ
وَحَسُنَ اُو۬لٰٓئِكَ رَف۪يقًاۜ ﴿٦٩﴾ ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِۜ وَكَفٰى
بِاللّٰهِ عَل۪يمًاۜ ﴿٧٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا
ثُبَاتٍ اَوِ انْفِرُوا جَم۪يعًا ﴿٧١﴾ وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّۚ فَاِنْ
اَصَابَتْكُمْ مُص۪يبَةٌ قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ
مَعَهُمْ شَه۪يدًا ﴿٧٢﴾ وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللّٰهِ لَيَقُولَنَّ كَاَنْ
لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَن۪ي كُنْتُ مَعَهُمْ
فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظ۪يمًا ﴿٧٣﴾ فَلْيُقَاتِلْ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ الَّذ۪ينَ
يَشْرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِۜ وَمَنْ يُقَاتِلْ ف۪ي سَب۪يلِ
اللّٰهِ فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْت۪يهِ اَجْرًا عَظ۪يمًا ﴿٧٤﴾

66- **"Şayet onlara: Kendinizi öldürün"** yani cihad etmek sûreti ile kendinizi ölümle karşı karşıya getirin **"yahut yurtlarınızdan çıkın"** hicret edin **"diye yazsaydık, içlerinden pek azı müstesnâ bunu yapmazlardı. Kendilerine verilen öğütleri yerine getirselerdi elbette haklarında çok hayırlı ve"** imanlarının sağlamlaşıp sabit olması bakımından **"daha sebat verici olurdu."**

67- **"O takdirde"** sebat göstermiş olmaları halinde **"onlara katımızdan büyük bir mükâfat da verirdik."**

68- **"Ve onları elbette dosdoğru yola iletirdik."**

69- **"Kim Allah'a ve Resûle itaat ederse işte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, sıddîkler"** sözlerinin doğruluğunu her zaman davranışları ile ortaya koyanlar, **"şehidler ve salihlerle birliktedirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar!"** Böylelerinin arkadaşlığı ne güzeldir! Bu derece iyi kimselere yol arkadaşı olabilen ne güzeldir!

70- **"Bu büyük lütuf Allah'tandır, her şeyi bilen olarak Allah yeter."**

71- **"Ey iman edenler! Korunma tedbirlerinizi alın."** Silâhlarınızı kuşanın yahut düşmanlarınıza karşı uyanık olun **"da ya küçük birlikler halinde"** cihad için farklı bölükler halinde **"savaşa çıkın yahut toptan seferber olun."**

72- **"Şüphe yok ki içinizden pek ağır davranacak olanlar"** işi ağırdan alıp cihaddan geri kalacak olanlar yahut insanları cihada katılmaktan engelleyecek olanlar **"da var. Size bir musibet gelip çatarsa: Onlarla bulunmadığım için Allah bana nimetini lutfetti, der."**

73- **"Şayet size Allah'tan bir lütuf erişirse kendisi ile arasında bir dostluk ve tanışıklık yokmuş gibi elbette şöyle diyecekti: Keşke ben de onlarla beraber olsaydım da büyük bir mükâfata erseydim."**

74- **"Artık dünya hayatı karşılığında âhireti satın alanlar"** bunlar mü'minlerdir **"Allah yolunda savaşsınlar. Kim Allah yolunda"** onun dinini yüceltmek için **"savaşıp da öldürülür yahut zafer elde ederse ona pek büyük bir mükâfat vereceğiz."**

Nisâ Sûresi 66-74. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, yüce Allah eğer Yahudilere kendilerini cihadda ölüm ile karşı karşıya bırakmayı yahut da Allah yolunda hicret edenler olarak yurtlarından çıkmayı yazacak olsa, bunu onların ancak pek azının yapacağını söz konusu etmektedir. Buna sebep ise onların imanlarının zayıf oluşu, maddeci oluşları ve dünyaya tapınmalarıdır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minlerin konumunu ve onların âhirette Nebilerle, sıddîklerle, şehitlerle, salihlerle birlikte olacaklarını zikretmektedir.

3. Şanı yüce Allah mü'min kullarına düşmanlarına karşı tedbirli olmalarını, Allah yolunda dini yüceltmek için cihada hazırlıklı bulunmalarını emretmekte ve onlara münafıkların cihaddan geri kalacaklarını yahut bu hususta ağır davranacaklarını ya da başkalarını ağır davranmaya teşvik edeceklerini de hatırlatmaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler Allah yolunda cihadı teşvik etmekte, mücahitlerin mükâfatını ve pek büyük sevaplarını da açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 66-74. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm toplumu ortaya çıktığı ilk dönemlerde türlü cemaatleri bir arada ihtiva ediyordu. Bunların bir kısmının henüz imanları olgunlaşmamıştı. Bir kısmı ise münafıklık ediyor ve içinde sakladıklarının aksini açığa vuruyordu. Bundan dolayı Müslüman safların eğitim ve irşad alanında pek büyük çaba ve gayretlere ihtiyacı vardı. Böylelikle toplum Allah'ın kendisini yükümlü kıldığı pek zor olan görevi yerine getirecek düzeye yükselebilecekti. Bu ise hayır, hak ve tevhide doğru beşerîyete komutanlık etmektir.

2. Müslüman safın içerisinde münafıkların varlığı imanının gücü ve amellerinin güzelliği bakımından zirveye ulaşmış bir takım kimselerin de bulunmasının da önünde engel değildir.

3. Allah'ın kelimesini yüceltmek ve toplumun güvenliği ile Müslümanların esenliğini sağlamak için cihad etmek, samimi bir imanı ve şehit olmak ya da gazi olmak arzusuna sahip olmayı da gerektirir.

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ
الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
نَصِيرًا ﴿٧٥﴾ الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ
الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا
فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا
لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا
قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَمَا تَكُونُوا
يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ
يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ
قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ فَمَالِ هٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ
حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ
فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

75- **“Size ne oluyor ki Allah yolunda ve: Rabbimiz, bizi halkı zalim olan şu şehirden”** Mekke’den **“çıkar, katından”** nezdinden/yanından **“bize bir veli”** destekleyici **“gönder, nezdinden bize bir yardımcı yolla, diyen mustazaf erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda”** onları kurtarmak ve korumak için **“savaşmıyorsunuz?”**

76- **“İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Kâfir olanlar da tâğût”** Allah’tan başka kendisine ibadet edilen her şey **“yolunda savaşırlar. O halde şeytanın velileri”** şeytana uyan bâtıl ehli kimseler **“ile savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi”** fesat için başvurduğu hileli yollar **“zayıftır.”**

77- **“Kendilerine ellerinizi çekin”** savaşmayın, **“namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin denilmiş olanlara bakmaz mısın? Şimdi onlara savaş farz kılınınca bakarsın ki içlerinden bir grup, insanlardan”** müşriklerin kendilerini öldürmesinden **“Allah’tan korkar gibi hatta daha fazla korktular ve: Rabbimiz, üzerimize niçin savaşmayı farz kıldın? Bizi yakın bir süreye kadar”** yakın bir vadeye kadar **“geciktirmeli değil miydin, dediler. De ki: Dünya metaı”** insanların kendisinden yararlandığı dünya lezzetleri **“pek azdır. Âhiret ise takvâ sahibi olanlar için elbette daha hayırlıdır. Ve size kıl kadar dahi zulmedilmez.”** Buradaki *fetîl (mealde: kıl)*, hurma çekirdeğinin yarığındaki küçük iplikçik demektir.

78- **“Nerede olursanız olun ölüm sizi bulacaktır. Yüksek”** muhkem yahut da yukarı doğru uzayıp giden **“burçlar”** köşkler ve kaleler **“içinde olsanız bile. Eğer onlara bir iyilik dokunursa: Bu Allah’tandır, derler. Şayet onlara bir kötülük dokunursa, bu sendendir, derler. De ki: Hepsi Allah’tandır. Böyle iken bunlara ne oluyor ki hiçbir sözü fıkh etmeye”** anlayıp idrak etmeye **“yanaşmıyorlar?”**

79- **“Sana gelen her iyilik Allah’tandır, sana gelen her fenalık da kendindendir. Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.”**

Nisâ Sûresi 75-79. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler savaşın zorunlu ve hayatî bir durum olduğunu belirtmektedir. Çünkü Mekkeliler mü'minlere aşırı derecede işkence yapıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim de küfrün tâğûtlarını paramparça etmek, mazlum ve mustazaflara yardım etmek için Allah yolunda savaşmaya teşvik etmiştir.

2. Sonra âyet-i kerimeler savaşın etkenlerinden birisinin şeytanın hile ve tuzaklarının hakka karşı mücadele edecek kadar güçlü olmadığı gerçeğini bilmek olduğunu açıkladı.

3. Arkasından âyet-i kerimeler Mekke'de iken müşriklerle savaşmayı arzu ettikleri halde onların eziyetlerine katlanmaları emredilen kimselerin, hicretten sonra kendilerine savaşma izni verilince kâfirlerle karşılaşmaktan Allah'ın azabı imişçesine korkmalarının hayret edilecek bir hal olduğuna dikkat çekmektedir. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerim onların nefislerindeki bu vesveseleri de ortadan kaldırdı.

4. Sonra âyet-i kerimeler ölümün her bir canlı hakkında mukadder olduğunu, ondan hiç kimsenin kurtulamayacağını, insana isabet eden her bir hayrın Allah'ın lütuf ve rahmetinden geldiğini, başına gelen musibet ve eziyetin de kendisinin ameli ve günahları sebebi ile geldiğini açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 75-79. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm ancak nefsi müdafaa, zalimleri geri çevirmek, akideyi korumak ve fitneyi bertaraf etmek için kılıç kullanır. İslâm'ın ancak güç ile ve kılıç zoru ile yayıldığını ileri süren herkes yalan söylemiştir. Aksine dünyanın her bir tarafındaki Müslüman fütuhatı, fethedilen ülke halklarının herhangi bir baskı ve zorlama olmaksızın Müslüman olmalarına sebep oldu. Bu ise Müslümanların doğruluğu, işlerini çok güzel yapmaları ve bu dinin buyruklarına sımsıkı sarılmaları sebebi ile gerçekleşmiştir.

2. Düşman ile karşılaştıklarında korkaklığın ve dehşetin kendilerini istilâ ettiği, savaşırken de vesveselerin egemen olduğu askerlerin bir faydası yoktur.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَۚ وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَف۪يظاًۜ ﴿٨٠﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌۘ فَاِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
بَيَّتَ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذ۪ي تَقُولُۚ وَاللّٰهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَۚ
فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَك۪يلاً ﴿٨١﴾ اَفَلَا
يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَۜ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوا ف۪يهِ
اخْتِلَافاً كَث۪يراً ﴿٨٢﴾ وَاِذَا جَٓاءَهُمْ اَمْرٌ مِنَ الْاَمْنِ اَوِ الْخَوْفِ
اَذَاعُوا بِه۪ۜ وَلَوْ رَدُّوهُ اِلَى الرَّسُولِ وَاِلٰٓى اُو۬لِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ
لَعَلِمَهُ الَّذ۪ينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْۜ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ اِلَّا قَل۪يلاً ﴿٨٣﴾ فَقَاتِلْ ف۪ي سَب۪يلِ
اللّٰهِۚ لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِن۪ينَۚ عَسَى اللّٰهُ
اَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذ۪ينَ كَفَرُواۜ وَاللّٰهُ اَشَدُّ بَأْساً وَاَشَدُّ
تَنْك۪يلاً ﴿٨٤﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَص۪يبٌ
مِنْهَاۚ وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَاۜ وَكَانَ
اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُق۪يتاً ﴿٨٥﴾ وَاِذَا حُيّ۪يتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا
بِاَحْسَنَ مِنْهَٓا اَوْ رُدُّوهَاۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَس۪يباً ﴿٨٦﴾

80- **"Peygambere itaat eden, gerçekte Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse"** arkasını dönerse (kabul etmezse) **"zaten biz seni onların üzerine bir koruyucu"** gözetleyici, koruyucu ve egemenlik kurucu **"göndermedik."**

81- **"İtaat ederiz,"** yani işimiz itaattir yahut itaat bizden, **"derler. Fakat yanından ayrılınca"** çıkıp gidince **"içlerinden bir grup, söylediklerinin aksine geceleyin plan kurarlar."** Bir topluluk geceleyin bir komplo hazırlarlar -burada maksat, onların komplolarını gizlice hazırladıklarıdır- **"Allah onların geceleyin kurdukları planlarını yazıyor. Artık onlardan yüz çevir ve Allah'a güvenip dayan. Vekil olarak Allah yeter."**

82- **"Onlar hâlâ Kur'ân'ı gereği gibi düşünmeyecekler"** üzerinde tefekkür etmeyecekler **"mi? Eğer o Allah'tan başkasından gelseydi elbette içinde birbirini tutmayan birçok şeyler bulurlardı."**

83- **"Kendilerine güvene yahut korkuya dair bir haber geldiğinde onu hemen yayıverirler."** Derhal etrafa yayarlar. -Bu ise bir kötülüktür- **"Hâlbuki onu Resûlü'ne yahut içlerinden emir sahiplerine döndürmüş olsalardı içlerinden işin iç yüzünü araştırıp çıkaranlar"** o işin gerekli tedbirini ortaya koyanlar yahut da deneyimleri ile onu bilenler **"onun ne olduğunu elbette bilirlerdi. Allah'ın üzerinizdeki lütfu ve rahmeti olmasaydı pek azınız müstesnâ şeytana uymuş gitmiştiniz."**

84- **"Sen artık Allah yolunda savaş. Sen ancak kendinden sorumlusun."** Ancak yaptığın işlerden sorumlusun. Onların aykırı hareket etmelerinin sana zararı olmaz. **"Mü'minleri de teşvik et. Umulur ki Allah o kâfirlerin baskısını"** zorlamalarını ve zarar vermelerini **"önler. Allah kahrı daha çetin"** gücü ve darbesi daha büyük **"olandır. İbret alınacak cezası"** azaplandırması da **"daha şiddetlidir."**

85- **"Kim güzel bir şefaatte bulunursa"** yani insanların faydasına olan hususlarda yardım ister ve bunun için uğraşırsa **"ondan kendisine bir pay vardır. Kim de kötü bir işe aracılık ederse ondan kendisine bir pay vardır. Allah her şeye Mukîttir"** her şeye kâdirdir yahut her şeyi bilendir.

86- **"Bir selâmla selâmlandığınızda siz de ondan daha güzeli ile selâmı alın yahut aynısı ile karşılık verin. Şüphesiz Allah her şeyin hesabını hakkıyla gören"** hesaba çeken, karşılık veren yahut tanık olan**"dır."**

Nisâ Sûresi 80-86. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüce Allah tarafından bütün insanlara şeriatini tebliğ etmek ve Allah'ın sevdiği şeyler ile sevmediği şeyleri beyan etmek üzere gönderildiğini açıklamaktadır.

2. Daha sonra Resûle itaat eden kimsenin Allah'a da itaat etmiş olacağını, Resûle isyan eden kimsenin Allah'a da isyan etmiş olacağını açıklamakta, sonra da münafıkların görünüşte uyduklarını ve itaat ettiklerini açığa vurduklarını haber vermekle birlikte Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den onlardan yüz çevirmesini ve gerçek yüzlerini insanlara açıklamamasını ve onlardan da korkmamasını, aksine yalnızca yüce Allah'a güvenmesini emr etmektedir. Çünkü dost, yardımcı ve destekleyici olarak Allah yeter.

3. Sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in iyiden iyiye düşünülmesini emretmekte, ondan yüz çevirmeyi de yasaklamaktadır. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'de bir tutarsızlılık, bir çelişki yoktur. Zira o yüce Allah'tan gelen bir haktır. Sonra da her hangi bir işi iyice araştırıp emin olmadan onu haber diye başkalarına verip yaymakta acelecilik eden bu gibi kimselerin bu yaptıklarını da reddetmektedir.

4. Daha sonra Kur'ân-ı Kerim âyetleri Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'ın adını yüceltmek için ona cihadı ve mü'minleri de cihada teşvik etmesini emir buyurmaktadır.

5. Arkasından âyet-i kerimeler insanlar arasında şeriate uygun bir *şefaat* (bir iltimas, bir aracılık) yapan bir kimseye ecirden bir pay verileceğini ve şeriate aykırı bir aracılık yapan kimseye de bu aracılığı sebebi ile günahtan bir pay düşeceğini de açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 80-86. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'ın büyük şiarlarından birisi de Müslümanlardan tanıdığın ve tanımadığın küçük ve büyük herkese "esselâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuhu" diyerek selâm vermektir. Selâmı da ya ondan daha güzeli ile ya da aynısı ile almak gerekir. Binekli olanın yürüyene, az sayıda olanın çok sayıda olana, küçüğün büyüğe selâm vermesi selâmın adabındandır. Hutbe verirken, Kur'ân okurken, hadis rivayet ederken, ilim müzakere edilirken, ezan ve ikâmet getirilirken selâm alınmaz.

2. Haberleri doğruluklarından emin olmadıkça ve yayılmalarında da bir fayda bulunmadıkça yaymamak gerekir.

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فٖيهِۜ
وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدٖيثاً ﴿٨٧﴾ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقٖينَ
فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُواۜ اَتُرٖيدُونَ اَنْ تَهْدُوا مَنْ
اَضَلَّ اللّٰهُۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبٖيلاً ﴿٨٨﴾ وَدُّوا لَوْ
تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَٓاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَٓاءَ
حَتّٰى يُهَاجِرُوا فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِۜ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْۖ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيّاً وَلَا نَصٖيراًۙ ﴿٨٩﴾
اِلَّا الَّذٖينَ يَصِلُونَ اِلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مٖيثَاقٌ اَوْ جَٓاؤُ۫كُمْ
حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ اَنْ يُقَاتِلُوكُمْ اَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْۜ وَلَوْ شَٓاءَ
اللّٰهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْۚ فَاِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ
وَاَلْقَوْا اِلَيْكُمُ السَّلَمَۙ فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبٖيلاً ﴿٩٠﴾
سَتَجِدُونَ اٰخَرٖينَ يُرٖيدُونَ اَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْۜ كُلَّمَا
رُدُّٓوا اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوا فٖيهَاۚ فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُٓوا
اِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّٓوا اَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ
ثَقِفْتُمُوهُمْۜ وَاُو۬لٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَاناً مُبٖيناً ﴿٩١﴾

87- "**Allah** (O'dur ki) **O'ndan başka ilâh yoktur. Gerçekleşeceğinden hiç şüphe**" ve tereddüt "**olmayan Kıyâmet gününde mutlaka hepinizi bir araya toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kimdir?**"

88- "**Allah onları kazandıkları yüzünden baş aşağı çevirmişken**" ve onları küfrün hükmüne geri döndürmüşken -bu âyet-i kerime ve ondan sonrası Müslüman olduklarını gösteren sonra da Medine'den çıkıp Mekke'deki müşriklere katılan bir grup hakkında inmiştir- "**münafıklar hakkında ne diye iki gruba ayrıldınız?**" Neden münafıklar hakkında iki gruba ayrıldınız da onların kâfir oldukları üzerinde ittifak etmediniz? "**Allah'ın saptırdığını doğru yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah'ın saptırdığına asla doğru bir yol bulamazsın.**"

89- "**Onlar sizin de kâfir olup böylece birbirinize eşit olmanızı**" aynı düzeyde olmanızı "**arzu ederler. O halde onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar içlerinden kimseyi veli**" dost ve yardımcılar "**edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse**" kabul etmezlerse "**onları bulduğunuz yerde yakalayıp öldürün ve onlardan hiçbir veli ve hiçbir yardımcı edinmeyin.**"

90- "**Sizinle aralarında antlaşma**" ahit "**bulunan bir kavme sığınanlar yahut hem sizinle hem kendi kavimleri ile savaşmaktan göğüsleri daralarak**" sıkıntıya düşerek "**size gelenler müstesnâdır. Allah dileseydi elbette onları üzerinize saldırtır, sizinle savaşırlardı. Şayet onlar sizden uzak durup da sizinle savaşmaz ve sizinle barış içinde kalmak isterlerse**" teslimiyet gösterip barışın şartlarına uyarlarsa "**artık Allah size onların aleyhine bir yol bırakmamıştır.**"

91- "**Hem sizden emin olmak, hem kendi kavimlerinden emin olmak isteyen başka insanlar olduğunu da göreceksiniz. Ne zaman fitneye çağırılırlarsa onun içine baş aşağı atılırlar.**" Fitne içerisinde en kötü şekilde gider gelirler. "**Şayet sizden uzak durmaz, size barış teklif etmez ve ellerini çekmezlerse onları yakalayın**" yahut onları ele geçirip imkân "**bulduğunuz yerde öldürün. İşte böylelerine karşı size apaçık bir yetki**" apaçık bir delil, bir belge "**verdik.**"

Nisâ Sûresi 87-91. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler kendisinden başka hiçbir mabudun bulunmadığı yüce Allah'ı tevhid ederek ve onun insanları Kıyâmet gününde hesaba çekmek için kabirlerinden diriltip haşr edeceğini belirterek başlamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler münafıklar hakkında şanı yüce Allah'ın kendilerini baş aşağı çevirip onları küfre geri döndürdüğü hükmünü vermektedir. Buna sebep ise münafıklık etmeleri ve isyankârlıklarıdır. Ayrıca yüce Allah'ın onları saptırdığını da belirtmektedir. Onlar mü'minlerin de kâfir olmalarını şiddetle arzu ediyorlardı. Böylelikle küfürde hep eşit olsunlar istiyorlardı. Yüce Allah mü'minleri böylelerini ve benzerlerini dost edinmekten sakındırmaktadır. İman edip imanlarını hicret ve Allah yolunda cihad ile tahkik edinceye kadar bunun devam etmesini istemektedir. Eğer onlar bundan yüz çevirecek olurlarsa mü'min olanlara düşen, onları buldukları yerde öldürmek ve herhangi bir hususta onlardan yardım istememek, onlardan bir destek, bir öğüt ve bir yardım istemeye kalkışmamaktır. Aynı şekilde mü'minler hem kendileri ile hem kendi kavimleri ile savaşmaktan yana göğüsleri daralmış olduğu halde gelen bu gibi kimselerle de savaşmamalıdır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler münafıklardan bir başka topluluktan da sakındırmaktadır. Bunlar mü'minler tarafından kendilerini emin görmek isterler. Bundan dolayı onlara iman ettiklerini gösterirler. Kendi kavimlerine karşı da yanlarına döndükleri vakit kâfir olduklarını açıklarlar. Böyleleri küfre ya da Müslümanlar ile savaşmaya her çağırdıkları takdirde bir daha ona dönerler. İşte bunlar size teslim olmayacak ve sizinle savaşmaktan vazgeçmeyecek olurlarsa siz de onları esir alın, onları bulduğunuz yerde öldürün.

Nisâ Sûresi 87-91. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Gruplarına ve hainlik derecelerine göre münafıklarla ilişki yolları farklı farklıdır.

2. Dar-ı İslâm'da bulunan Müslümanlar ile onların dışında dar-ı harbde bulunanlar arasında bir velâyet bağı yoktur.

3. Kendisi ile Müslümanlar arasında bir antlaşma bulunan bir bloka sığınan bir kimsenin hükmü sığındığı ve artık onunla bağlantıya girdiği blokun (karargâhın) hükmü ile aynıdır. Bu ise İslâm'ın temel düzeni ile çelişmediği sürece barışı oldukça isteyip tercih ettiğini vurgulayan hususlardandır.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا اِلَّا خَطَـًٔا
وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْر۪يرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ يَصَّدَّقُواۜ فَاِنْ كَانَ
مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْر۪يرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍۜ وَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
م۪يثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِه۪ وَتَحْر۪يرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍۚ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ
تَوْبَةً مِنَ اللّٰهِۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَل۪يمًا حَك۪يمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ
يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَٓاؤُ۬هُ جَهَنَّمُ خَالِدًا
ف۪يهَا وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَاَعَدَّ لَهُ عَذَابًا
عَظ۪يمًا ﴿٩٣﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا ضَرَبْتُمْ ف۪ي
سَب۪يلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ
السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًاۚ تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۘ
فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَث۪يرَةٌۜ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ
عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُواۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَب۪يرًا ﴿٩٤﴾

92- **"Bir mü'min diğer bir mü'mini -yanlışlıkla olması müstesnâ- öldüremez. Kim bir mü'mini yanlışlıkla öldürürse mü'min bir köle azad etmesi"** böyle bir kimseyi hürriyetine kavuşturması ve köleyi kölelikten kurtarıp özgürleştirmesi **"ve akrabasına teslim edilecek bir diyet vermesi gerekir."** *Diyet* maktulün kanının yerine onun velisine verilen bedeldir. Bu da maktulün ehline/yakınlarına ödenip teslim edilir. **"Onların sadaka olarak bağışlamaları"** yani diyet ödemekle yükümlü olanlara diyeti tasadduk etmeleri, affedip diyetteki haklarını düşürmeleri hali **"müstesnâ. Şayet** (öldürülen) **mü'min olmakla beraber size düşman olan bir kavimden ise o zaman mü'min bir köle azad etmesi gerekir. Şayet kendileri ile aranızda bir antlaşma"** bir ahit ve bir zimmet **"bulunan bir kavimdense"** *mîsâk*, yemin ve and ile pekiştirilmiş akit demektir. **"O vakit akrabalarına bir diyet vermek ve mü'min bir köle azad etmek gerekir. Bunu bulamazsa -Allah'tan bir tevbe olmak üzere- iki ay aralıksız oruç tutmalıdır. Allah çok iyi bilendir, gerçek hüküm ve hikmet sahibidir."**

93- **"Kim de bir mü'mini kasten öldürürse cezası orada ebediyyen kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lânet etmiş ve ona pek büyük bir azap hazırlamıştır."**

94- **"Ey iman edenler! Allah yolunda cihada çıktığınız zaman"** düşmanlarınıza karşı cihad etmek için Allah yolunda yolculuk yaptığınızda **"iyice araştırın."** İyice tahkik edin, emin olun, teenni ile davranın ve hüküm vermekte acele etmekten sakının. **"Size selâm verene"** teslim olana, silâhı bırakana yahut şehadet getirene ya da selâm verene **"dünya hayatının menfaatini arayarak"** geçici bir menfaat olan ganimet maksadıyla **"sen mü'min değilsin, demeyin. İşte Allah'ın katında nice ganimetler vardır."** *Ganimet* insanın düşmanından aldığı mala denir. Burada maksat ise Allah'ın pek geniş lütfu ve pek bol rızkıdır.

Nisâ Sûresi 92-94. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Mü'min bir kimsenin hata yolu ile meydana gelmesi hali dışında bir başka mü'mini öldürmeye kalkışması caiz değildir. Hata yolu ile öldürme söz konusu olursa katilin maktulün yakınlarına diyet ödemesi görevidir. Maktulün yakınlarının diyeti affetmeleri ve diyetten vazgeçmeleri hali müstesnâ. Eğer öldürülen kişi antlaşmalı ya da zimmet ehlinden ise bu durumda onun öldürülmesi sebebi ile yapılması gereken, tıpkı mü'minin öldürülmesi dolayısıyla gereken gibidir. Ailesine teslim edilen bir diyet onların haklarının bir bedelidir.

2. Sonra yüce Allah kasten öldürmenin hükmünü açıklamakta ve cezayı oldukça ağır olarak tespit buyurmaktadır. Çünkü böyle bir öldürme suçu daha büyüktür. Böyle bir suçun kefaretini de söz konusu etmemektedir.

3. Sonra yüce Allah mü'minlere Allah yolunda cihad edenler olarak çıktıkları takdirde durumundan emin olmadıkları, Müslüman mı kâfir mi bilmedikleri bir kimseyi öldürmek hususunda işi sağlam tutmalarını emir buyurmaktadır. Böyle bir kimse eğer teslim olur ve Müslüman olduğunu açıklayacak olursa geçici dünya faydasına tamah ederek onu öldürmek helâl olmaz. Ayrıca onlara bir zamanlar kendilerinin de müşrik kâfirler olduklarını, Allah'ın kendilerine İslâm hidâyetini verdiklerini de hatırlatmaktadır.

Nisâ Sûresi 92-94. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minin kanını dökmek ebediyyen cehennemde kalmayı gerektiren büyük günahlardandır. Sadece şüpheden hareketle bir kimsenin öldürülmesinde acele etmek caiz değildir.

2. Hata yolu ile öldürmenin cezası kefaret ve diyettir, onda kısas yoktur. Maktulün yakınları affedecek olursa katilin üzerinden diyet düşer ama kefaret düşmez. Kefaret ise mü'min bir köleyi hürriyetine kavuşturmaktır. Eğer bulamaz ise kesintisiz iki ay oruç tutar.

3. İslâm'da savaşın hedeflerinden birisi de Müslüman toplumun güvenliğini sağlamak, akideyi savunmak, zalimleri geri çevirmek ve İslâm'a girmeyi arzu edip de korku içerisinde bulunan kimselere korkusuzca İslâm'a girme imkânını sağlamaktır.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ
اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِنْهُ
وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٩٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفّٰيهُمُ
الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ
فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولٰٓئِكَ
مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾
فَأُولٰٓئِكَ عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾
وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً
وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ
وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ
فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلٰوةِ إِنْ خِفْتُمْ
أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿١٠١﴾

95- **"Mü'minlerden"** cihada engel **"özür sahibi olanlar müstesnâ"** cihad etmeyip **"oturanlarla Allah yolunda malları ve canları ile cihad edenler bir olmaz. Allah, malları ile ve canları ile cihad edenleri oturanlardan derece itibari ile üstün kılmıştır. Bununla beraber Allah hepsine el-Hüsnâyı"** en güzel mükâfatı, en güzel karşılığı **"vadetmiştir. Allah, mücahitleri oturanlardan pek büyük bir mükâfatla üstün kılmıştır."**

96- **"Kendi nezdinden derecelerle mağfiret ve rahmetle** (üstün kılmıştır). **Allah Gafûrdur, Rahimdir."**

97- **"Nefislerine zulmedenler olarak"** şirk diyarında kâfirlerle birlikte ikâmeti sürdürmek, iman diyarına hicreti terk etmek sûreti ile kendilerine haksızlık edenler olarak **"canlarını alacakları kimselere melekler: Ne işte idiniz, derler. Onlar: Biz yeryüzünde mustazaf"**, Mekke topraklarında dini uygulamaktan âciz **"kimselerdik, derler. Allah'ın arzı geniş değil miydi? Siz de orada hicret edeydiniz, derler. İşte onların durakları"** karar kılacakları yerleri **"cehennemdir. O ne kötü dönüş yeridir!"**

98- **"Ancak çare bulamayan, yol bulamayan"** hicret yurduna ulaşan yolu bilemeyen **"erkek, kadın ve çocuklardan mustazaf olanlar"** zayıf ve hicret etmekten âciz bulunanlar **"müstesnâ."**

99- **"İşte Allah'ın bunları affedeceği umulur. Allah çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır."**

100- **"Kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde gidecek çok yer"** hicret edilecek ve kendisine intikal edebileceği başka bir yer **"de genişlik de bulur. Allah'a ve Resûlü'ne hicret maksadıyla evinden çıkan kimseye daha sonra ölüm erişirse onun mükâfatı Allah'a ait olur."** Artık onun hicretinin mükâfatını vermek yüce Allah'a aittir. **"Allah çok mağfiret edendir, rahmet sahibidir."**

101- **"Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman"** yol aldığınız takdirde **"eğer kâfirlerin sizi fitneye düşürmelerinden korkarsanız"** -*fitne* hayır ve şer hakkında da kullanılabilen sınamak ve denemek anlamındadır- **"namazı kısaltmanızda"** yani rekât sayılarını azaltmanızda **"üzerinize bir vebal"** günah **"yoktur."** Namazın kısaltılması ise dört rekât olan farzları -öğle, ikindi ve yatsı namazının farzlarını- dört yerine iki rekât olarak kılmaktır. **"Şüphesiz kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır."** Düşmanlıkları apaçık ortadadır.

Nisâ Sûresi 95-101. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlerin derecelerini ve mücahitlerin mevkilerini söz konusu etmekte sonra da melekler tarafından ruhları alınırken şirk yurdunda kâfirlerle birlikte ikâmet edip iman yurduna hicret etmeyenlerin durumlarını açıklamaktadır. Daha sonra böylelerinin cezasının cehennem ateşi olduğunu ve oranın da en kötü bir varılacak yer olduğunu belirtmektedir. Ancak bunlardan gerçekten hicret edemeyecek durumda bulunan zayıf ya da âciz erkek, kadın ve çocukları istisna etmekte, yüce Allah'ın bunlara müsamaha gösterip onları affedeceğini belirtmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler düşmanların kötülüklerinden kurtulmak için din uğrunda kaçıp hicret etmeyi teşvik etmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın cihad ve hicret ile birlikte yoldaki namaz hususunda kullarına sağladığı kolaylıkları açıklamaktadır.

Nisâ Sûresi 95-101. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Malları ile ve canları ile Allah yolunda cihad edenlerin derecesi cihad etmeyip oturanlardan daha büyüktür.

2. Hastalık yahut körlük gibi cihad etmekten kendilerini alıkoyan bir mazeretleri bulunan kimseler samimi niyetleri ile mücahitler gibidirler.

3. Mekke'den Medine'ye hicret, Mekke'nin fethedilmesi ile sona ermiş olmakla birlikte bizim için devam eden bir hicret vardır. O da Allah'ın yasakladıklarını terk etmektir. Yine kalıcı hicretlerden birisi de Hacetmek, ilim tahsil etmek için hicret etmek de vardır. Yahut da daha çok itaat etme fırsat ve imkânının bulunduğu bir yere hicret etmek de söz konusudur.

4. Müslümanın vatanında bilgi ve beceri azlığının sıkıntısı çekilmekte iken yorulmadan ya da fazla gayret harcamadan bol bir rızık elde etmek için uzak toplumlara gitmek ve kendi toplumlarını çaba ve becerilerinden mahrum bırakmak istenen hicretler arasında değildir.

5. Mü'minin yolculuk halinde dört rekatlı farz namazlar yerine iki rekât kılmak sûreti ile namazı kasr etmesinin meşru olduğu da anlaşılmaktadır.

وَاِذَا كُنْتَ فٖيهِمْ فَاَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلْتَقُمْ طَٓائِفَةٌ
مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُٓوا اَسْلِحَتَهُمْ فَاِذَا سَجَدُوا
فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَٓائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَٓائِفَةٌ اُخْرٰى لَمْ يُصَلُّوا
فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَاَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ
الَّذٖينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ اَسْلِحَتِكُمْ وَاَمْتِعَتِكُمْ
فَيَمٖيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ
كَانَ بِكُمْ اَذًى مِنْ مَطَرٍ اَوْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَنْ تَضَعُٓوا
اَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ اِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْكَافِرٖينَ
عَذَابًا مُهٖينًا ﴿١٠٢﴾ فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا
وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِكُمْ فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقٖيمُوا الصَّلٰوةَ
اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾ وَلَا
تَهِنُوا فِى ابْتِغَٓاءِ الْقَوْمِ اِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَاِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ
كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللّٰهُ
عَلٖيمًا حَكٖيمًا ﴿١٠٤﴾ اِنَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ
بَيْنَ النَّاسِ بِمَٓا اَرٰيكَ اللّٰهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَٓائِنٖينَ خَصٖيمًا ﴿١٠٥﴾

102- **"Sen de aralarında bulunup onlara namaz kıldırdığında bir kısmı seninle birlikte namaza dursun ve silâhlarını da alsın. Bunlar secdeye vardıklarında** (diğerleri) **arkanızda bulunsun. Namaz kılmamış olan bir diğer kısım gelsin, seninle beraber namaz kılsın. Hem tedbirli"** düşmana karşı uyanık **"bulunsunlar"** ve korunsunlar. **"Hem de silâhlarını alsınlar. Kâfirler siz silâhlarınızdan ve eşyanızdan gafilken"** onlara dikkat etmezken **"size ansızın bir baskın yapmayı arzu ederler. Eğer size yağmurdan dolayı bir zarar gelir yahut hasta bulunursanız silâhlarınızı bırakmanızda sizin için bir sakınca yoktur. Ama son derece tedbirli bulunun. Şüphesiz Allah kâfirlere küçültücü bir azap hazırlamıştır."**

103- **"Artık namazı bitirdiğiniz"** tamamladığınız ya da eda ettiğiniz **"zaman ayakta iken, otururken ve yanlarınız üzere iken Allah'ı anın. Nihayet tam bir huzur ve güvene kavuşunca"** yani korkulu haliniz sona erip güven bulduğunuz zaman **"da namazı dosdoğru kılın."** Bildiğiniz hal üzere namaz kılın. **"Çünkü namaz"** öne alınması da geriye bırakılması da caiz olmayan **"mü'minler üzerine vakitleri belli"** sınırlı **"bir farzdır."** *Vakitlerin belli olması (tevkît),* vakit ile sınırlandırmak demektir.

104- **"O topluluğu izlemekte gevşeklik göstermeyin."** Savaş esnasında onları -maksat kâfirlerdir- takip etmekte zayıflık göstermeyin. **"Siz acı çekiyorsanız"** yani başınıza gelen musibetlerden dolayı acınız varsa **"onlar da sizin çektiğiniz o acı gibi acı çekiyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz. Allah çok iyi bilendir. Yegâne hüküm ve hikmet sahibidir."**

105- **"Muhakkak Biz sana Kitabı Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmetmen için hak olarak indirdik. Hainlerin bir savunucusu"** onları savunan bir kimse **"olma!"**

Nisâ Sûresi 102-105. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah korku namazını -ya da savaş esnasındaki namazı- açıklamakta ve Nebisine (sallallâhu aleyhi ve sellem) mücahitleri iki kısma ayırmasını, kendisinin imam olarak durup namazda arkasında bir grubun durmasını, diğer grubun ise onu ve namaz kılan diğer mü'minleri korumasını bu arada da silâhlarını beraber almalarını emir buyurmaktadır. Birinci grup yani imamın arkasında namaz kılanlar secde edip bir rekât kıldıktan sonra geri çekilsinler ve koruma işini yapan diğer kesim öne geçip kendilerinden öncekilerin yaptığı gibi imamın arkasında namaz kılsınlar. Sonra da namazlarını tamamlasınlar.

2. Sonra yüce Allah yaralarının yahut hastalıklarının bulunması ve silâh taşımalarının kendilerine ağır gelmesi halinde düşmanlara karşı ileri derecede tedbirlerini almakla birlikte silâhlarını bırakmalarında kendileri için bir günah söz konusu olmayacağını haber vermektedir. Mü'minler namazı bitirip tamamladıkları takdirde de ayakta iken, otururken ve yatarken Allah'ı çokça zikretmelidirler.

3. Sonra yüce Allah mü'minlere kâfirlere karşı savaşmakta bir zayıflık göstermemelerini emir buyurmaktadır. Çünkü onlar iki güzellikten birisini isterler: Ya zafer ya da şehadet.

4. Daha sonra yüce Allah, Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanlar arasında Allah'ın kendisine bildirmiş olduğu hak ve adalet ile hüküm vermesini emir buyurmaktadır.

Nisâ Sûresi 102-105. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yolculukta ve korku halinde imam (yönetici, kumandan) ile birlikte namazı kısaltmak caizdir.

2. Düşmanlara karşı gerekli hazırlıkları yapmak ve korunma tedbirleri almak ve ihtiyatı elden bırakmamak gerekir.

3. İslâm'da namazın önemi pek büyüktür. Çünkü yüce Allah namazı savaş zamanında da aşırı korku zamanında da teşri' buyurmuştur.

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوراً رَح۪يماًۚ ﴿١٠٦﴾ وَلَا
تُجَادِلْ عَنِ الَّذ۪ينَ يَخْتَانُونَ اَنْفُسَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ
كَانَ خَوَّاناً اَث۪يماًۚ ﴿١٠٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا
يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ اِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضٰى
مِنَ الْقَوْلِۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُح۪يطاً ﴿١٠٨﴾ هَٓا اَنْتُمْ
هٰٓؤُ۬لَٓاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۗ فَمَنْ يُجَادِلُ اللّٰهَ
عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَك۪يلاً ﴿١٠٩﴾ وَمَنْ
يَعْمَلْ سُٓوءاً اَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ
غَفُوراً رَح۪يماً ﴿١١٠﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ اِثْماً فَاِنَّمَا يَكْسِبُهُ
عَلٰى نَفْسِه۪ۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَل۪يماً حَك۪يماً ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ
خَط۪ٓيـَٔةً اَوْ اِثْماً ثُمَّ يَرْمِ بِه۪ بَر۪ٓيـٔاً فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَاناً وَاِثْماً مُب۪يناً
﴿١١٢﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَٓائِفَةٌ
مِنْهُمْ اَنْ يُضِلُّوكَۜ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ
مِنْ شَيْءٍۜ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ
مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُۜ وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظ۪يماً ﴿١١٣﴾

106- **"Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah çok mağfiret edendir, rahmet buyurandır."** Mağfireti ve rahmeti pek çok olandır.

107- Masiyetler işlemek sûreti ile **"kendi nefislerine hainlik edenleri savunma. Çünkü Allah, hainlikte direnen günahkârları"** hainlikte aşırı giden günah ve masiyetlere dalmış bulunanları **"sevmez."**

108- **"İnsanlardan gizlerler de Allah'tan gizleyemezler. Hâlbuki onlar onun razı olmayacağı sözü geceleyin buluşup düzenledikleri"** gizlilik içerisinde planladıkları ve sır olarak gizledikleri **"zaman o beraberlerinde idi. Allah yapacakları her şeyi kuşatıcıdır."**

109- **"İşte siz bu dünya hayatında onları savundunuz diyelim. Ya Kıyâmet günü Allah'a karşı onları kim savunacak yahut onlara kim vekil"** koruyucu, Allah'ın azap ve intikamına karşı himaye eden **"olacak?"**

110- **"Kim bir kötülük"** günahsız bir kimseyi itham etmek gibi başkasının hoşuna gitmeyen çirkin bir iş **"yapar yahut nefsine zulmeder"** dünyada ve âhirette hırsızlık gibi kendisini cezaya maruz bırakacak bir suç işler **"de sonra Allah'tan mağfiret dilerse Allah'ın çok mağfiret edici, çok merhametli olduğunu görür."**

111- **"Kim bir günah kazanırsa"** kasten bir suç işlerse **"bunu ancak kendi aleyhine kazanmış olur. Allah çok iyi bilendir, hüküm ve hikmeti sonsuz olandır."**

112- **"Kim bir hata yahut bir günah kazanırsa"** küçük ya da büyük bir günah işlerse, **"sonra da onu bir suçsuzun üstüne yıkarsa"** onunla suçsuz bir kimseyi itham edip o günahı onun işlediğini söylerse **"muhakkak büyük bir iftira ve apaçık bir günah"** pek korkunç bir yalan söylemiş ve pek büyük ve apaçık bir vebal **"yüklenmiş olur."**

113- **"Eğer senin üzerinde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı onlardan bir zümre seni saptırmaya çalışırlardı. Hâlbuki onlar kendilerinden başkasını saptıramazlar ve sana hiçbir zarar veremezler. Allah sana Kitabı ve hikmeti"** Kur'ân'ı ve sünneti **"indirmiş ve sana bilmediklerini öğretmiştir. Allah'ın üzerindeki lütfu pek büyüktür."**

Nisâ Sûresi 106-113. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler insanlardan gizlenip saklanmakla birlikte Allah'tan korkmama halinin, bu münafıkların niteliklerinden olduğunu açıklamaktadır. Hâlbuki Allah onlarla beraberdir. Gizli, saklı kurdukları planlarını işitir, onların yaptıklarını çepeçevre kuşatır, onların hiçbir durumları O'na gizli kalmaz. Bazı mü'minler bu dünya hayatında onlar adına tartışma yapıp onları savunsalar dahi âhiret gününde onlar adına kim savunma yapacak yahut onları kim koruyacak? Hiçbir kimse.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bir günah işleyen kimsenin aslında kendi aleyhine işlemiş olduğunu, büyük ya da küçük bir günah işledikten sonra o günahı suçsuz bir başka insanın işlediğini söyleyerek itham eden bir kimsenin aslında pek büyük bir zulüm yüklenmiş olacağını da açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler son olarak Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'ın üzerindeki lütuf ve rahmetini hatırlatmakta ve eğer bu olmasaydı zırhı çalan Tu'me (yahut Ta'me) b. Ubeyrik'in arkadaşlarının kendisini adalet yolundan saptırmaya kalkışacaklarını bildirmektedir. Gerçekte ise onlar ancak kendilerini doğru yoldan çıkarabilirler. Çünkü şanı yüce Allah Resûlü'nü muhafaza etmiş ve onu hak ve adaletten uzaklaşmaktan yahut sapmaktan korumuştur.

Nisâ Sûresi 106-113. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Aralarında hakkın kaybolduğu bir kavim asla iflah olmaz. Adaletin temellerinin sarsıldığı bir yönetim de ayakta duramaz. Şanı yüce Allah'ın, hakkın yerini bulması hususundaki tavizsizliği o kadar ileri derecededir ki, bir Yahudinin haksız yere cezalandırılmasını engellemek maksadıyla Kur'ânî buyruklar indirmiştir. Çünkü kendi kabileleri adına taassup sahibi Müslüman bazı kimseler yalan yere bu Yahudiyi hırsızlık yaptı, diye itham etmek üzere anlaşmışlardı. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de önünde ortaya konulan deliller gereği nerede ise o Yahudi aleyhine hüküm verecekti. Ancak şanı yüce Allah, onu aleyhine kurulan komplo sonucu yapılan iftiradan korumak üzere adaletli hüküm verilsin diye 105-112. âyet-i kerimeleri indirdi ve şanı yüce Allah bununla ve başka buyruklarla nerede olursa olsun hak hususundaki "ilâhî gayret"i/tavizsizliği ortaya koymuş oldu.

2. Şanı yüce Allah'ın rahmeti geniştir. Tevbe edenlerin tevbesini kabul eder. Kötülük yapanları da affeder. Elverir ki O'na dönüp ondan mağfiret dilesinler.

3. Dinleri bizden farklı olan ve kendilerine ahit ve eman vermiş olduğumuz kimselere zulmedilemeyeceği gibi, suçsuz kimselerin itham edilmesinden sakınmamız da istenmektedir.

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوٰيهُمْ اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ
مَعْرُوفٍ اَوْ اِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ
ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾
وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى
وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهِ
جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ
بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ اِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ اِلَّا
اِنَاثًا وَاِنْ يَدْعُونَ اِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَعَنَهُ اللّٰهُ وَقَالَ
لَاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَاُضِلَّنَّهُمْ
وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ اٰذَانَ الْاَنْعَامِ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ
فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ
دُونِ اللّٰهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ
وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾ اُولٰئِكَ
مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

114- **"Bir sadaka vermeyi yahut bir iyilik yapmayı yahut insanlar arasını düzeltmeyi emredeninkinden başka onların fısıldaşmalarının"** insanların gizlice kendi aralarında konuşmalarının **"birçoğunda hayır yoktur. Kim Allah'ın rızasını gözeterek"** onun rızasını isteyerek **"böyle yaparsa Biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz."**

115- **"Kim kendisine doğru"** amaca ulaştıran **"yol apaçık belli olduktan sonra peygambere karşı gelir"** ona muhalefet eder, ona düşmanlık yapar **"mü'minlerin yolundan"** onların yolu olan iman yolundan **"başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda"** kendisi için yaptığı seçimle başbaşa **"bırakır ve cehenneme atarız."** Onu cehenneme sokarız, orada yanar. **"O ne kötü bir dönüş yeridir!"**

116- **"Şüphesiz Allah kendisine eş koşulmasını mağfiret etmez. O'ndan başkasını ise dileyeceğine mağfiret eder. Kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak ki uzak bir sapıklıkla sapmış olur."**

117- **"Onların ondan"** Allah'tan **"başka dua"** ibadet **"ettikleri ancak dişilerdir."** Bunlar Lat, Uzza ve Menat adındaki putlardır. Onlar kendi aralarındaki her bir kabilenin putuna: "filan oğullarının dişisi" derler ve putları hakkında da "onlar Allah'ın kızlarıdır" derlerdi. **"Onlar ancak inatçı bir şeytana"** inatla başkaldıran ve hayırdan büsbütün uzak bir şeytana **"tapmış olurlar."**

118- **"Allah ona lânet etmiştir. O da: Andolsun kullarının arasından belli bir pay"** bana ayrılmış ve benim için ön görülen bir pay **"alacağım, dedi."**

119- **"Andolsun onları mutlaka saptıracağım."** Onları dalâlete çağırıp dalâleti kendilerine süslü göstereceğim. **"Olmayacak kuruntulara boğacağım."** Onların kalplerine asılsız kuruntuları salacağım. **"Andolsun onlara davarların"** deve, inek ve koyun türünün **"kulaklarını"** kesmelerini yahut **"yarmalarını emredeceğim."** Bunu yapmaları için onları zorlayacağım. **"Ve yine onlara Allah'ın yarattığını"** Allah'ın fıtratını yani İslâm dinini **"değiştirmelerini emredeceğim. Kim Allah'ı bırakır da şeytanı veli edinirse şüphesiz o apaçık bir zarara uğramış demektir."**

120- "(Şeytan) **onlara vaatlerde bulunur, olmayacak kuruntulara düşürür. Oysa şeytan onlara kendilerini aldatmaktan"** ve bâtıl olandan **"başka bir şey vadetmez."**

121- "İşte onların barınakları cehennemdir. Oradan kaçacak" kaçıp sığınacakları ve kurtulabilecekleri **"bir yer de bulamayacaklardır."**

Nisâ Sûresi 114-121. Âyetler Nelerden Söz Eder

Yüce Allah, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in emrine aykırı hareket etmenin pek büyük bir suç olduğunu, Allah'a ortak koşan kimsenin hak yoldan saptığını söz konusu edip putlara tapınmaktan, şeytanın izinden gitmekten sakındırmakta, onun saptırma yolunu da açıklayıp şeytanın aşırı derecede başkaldırıp günahta ileri gittiğini de anlatmaktadır. Şanı yüce Allah da onu rahmetinden uzaklaştırmıştır. Bunun üzerine şeytan ise Allah'ın kullarından miktarı belli ve bilinen bir pay alacağına dair yemin etti. Onun bu payı ise kâfirlerden ve günahkârlardan ibarettir. O bunları kendisine itaate çağırır. Şanı yüce Allah da şeytana itaat eden kimseleri dünyada da âhirette de apaçık ve pek büyük zarara uğramakla tehdit etmiş bulunmaktadır.

Nisâ Sûresi 114-121. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah her durumumuzu görüp bilendir. Ne söylersek ne yaparsak onu bilir.

2. Şanı yüce Allah'ı tevhid edip O'na itaat etmek, O'na ortak koşmaktan çekinmek gerekir. Çünkü şanı yüce Allah kendisine ortak koşulmasını mağfiret buyurmaz. Bunun dışındaki günahları da kullarından dilediği kimselere bağışlar. Ayrıca şeytanın kendisine uyanlara yaptığı bütün vaatler yalan ve bâtıldır. Çünkü şeytan Allah'a rağmen hiçbir şeye sahip değildir.

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَٓا اَبَدًاۜ وَعْدَ
اللّٰهِ حَقًّاۜ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ قٖيلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ بِاَمَانِيِّكُمْ
وَلَٓا اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتَابِۜ مَنْ يَعْمَلْ سُٓوءًا يُجْزَ بِهٖۙ وَلَا يَجِدْ لَهُ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصٖيرًا ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ
مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
وَلَا يُظْلَمُونَ نَقٖيرًا ﴿١٢٤﴾ وَمَنْ اَحْسَنُ دٖينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ
وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهٖيمَ حَنٖيفًاۜ
وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهٖيمَ خَلٖيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِى الْاَرْضِۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحٖيطًا ﴿١٢٦﴾
وَيَسْتَفْتُونَكَ فِى النِّسَٓاءِۜ قُلِ اللّٰهُ يُفْتٖيكُمْ فٖيهِنَّۙ
وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِى الْكِتَابِ فٖى يَتَامَى النِّسَٓاءِ الّٰتٖى
لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضْعَفٖينَ مِنَ الْوِلْدَانِۙ وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى
بِالْقِسْطِۜ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖ عَلٖيمًا ﴿١٢٧﴾

122- **"İman edip"** şeytanın vesveselerine uymayarak **"salih amel işleyenlere gelince, Biz onları altından ırmaklar akan cennetlere orada ebedi kalıcılar olmak üzere koyacağız. Bu, Allah'ın dosdoğru bir vaadidir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?"**

123- **"İş ne sizin kuruntularınıza"** yani kuruntu ve hevâlarınıza **"ne de kitap ehlinin kuruntularına kalmıştır. Kim bir kötülük yaparsa onun cezasını görür ve kendisine Allah'tan başka ne bir veli"** koruyucu **"bulabilir ne de bir yardımcı."**

124- **"Erkek yahut kadın her kim mü'min olarak salih ameller işlerse işte onlar cennete girerler ve kendilerine hurma çekirdeğinin çukurcuğu"** hurma çekirdeğinin arka tarafındaki bir çukurcuk **"kadar dahi zulmedilmez."** Maksat asgari bir miktarda zulmün söz konusu olmayacağını anlatmaktır.

125- **"İyilik yaparak"** yani muvahhid olarak Allah'ın emrine itaat edip yasaklarından kaçınarak **"kendisini Allah'a teslim eden ve İbrahim'in Hanif"** bâtıldan uzak hayır ve İslâm yolunda dosdoğru **"dinine uyan kimseden daha güzel din sahibi kim olabilir? Allah İbrahim'i halil edinmiştir."** Onu katıksız sevgiye mazhar, seçkin kulu yapmıştır. *Halillik*, sevginin en üst derecesidir.

126- **"Göklerde ve yerde ne varsa"** bütün yaratılmışların **"hepsi"**nin mülkü **"Allah'ındır. Allah her şeyi kuşatıcıdır."** Her şeyi bilendir, onun ilmi her şeye nüfuz eder.

127- Ey Muhammed! **"Kadınlar hakkında senden fetvâ isterler."** Senden Allah'ın hükmünü öğrenmek isterler. **"De ki: Onlara dair fetvâyı size Allah veriyor"** açıklıyor. **"Kendileri için yazılmış olanı"** mirastan onlara ayrılmış olan farz hisseyi **"onlara vermediğiniz, bununla beraber kendilerini nikâhlamayı"** kendileri ile evlenmeyi **"istediğiniz öksüz kızlar ile mustazaf"** yani zayıf gördüğünüz küçük **"çocuklar ve yetimler hakkında adaleti"** miras ve mallar hususunda adaletle davranmayı **"elden bırakmamanız hususunda kitapta sizlere okunup duran** (âyet)**ler de vardır. Hayır türünden ne yaparsanız şüphesiz ki Allah onu çok iyi bilendir."**

Nisâ Sûresi 122-127. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler erkek ya da kadın olsun mü'min olarak salih ameller işleyen herkesin cennete girip cennet nimetlerinden yararlanacağını, buna karşılık kötülük işleyen kimsenin de onun karşılığında ceza çekeceğini ve Allah'ın dışında kendisi için bir dost ya da bir yardımcı bulamayacağını açıklamaktadır.

2. Müslüman, yüce Allah'ın rızası dışında bir şey istemez. O Resûllerin mesajlarını idrak eder ve Nebilerin atası İbrahim (aleyhisselâm)'a tabi olur. Çünkü onun dini her zaman için hakkı arayan ve hakkı isteyen Allah'ın dinidir. Müslümanların, Yahudilerin ve Hıristiyanların dinî birlikleri de onda bir araya gelir.

3. Mirasları ve mehirleri hususunda kadınlara zulmetmekten sakındırılmakta, onlara iyilik yapmanın, yetimin hakkına riayetin gereği vurgulanmakta, ayrıca yetimlere güzel davranılması, onların mallarına göz dikilmemesi, büyüyünceye kadar onları korumanın gereği de emredilmektedir.

Nisâ Sûresi 122-127. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'da sevap ve cezanın ölçüsü ameldir. Amellere verilen karşılık amellerin türündendir. Hayırsa hayır, şer ise şer. Bu hususta dişi de erkek gibidir.

2. İman, salih amelin kabul edilmesi için bir şarttır. Allah'ın yanında geçerli olan din de İslâm'dır.

3. Güçsüz görülen kadınların, çocukların, yetimlerin miras ve diğer hususlarda haklarına riayet etmek bir zorunluluktur.

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْهِمَٓا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًاۜ وَالصُّلْحُ خَيْرٌۜ
وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّۜ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَب۪يرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَط۪يعُٓوا اَنْ تَعْدِلُوا
بَيْنَ النِّسَٓاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَم۪يلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِۜ وَاِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ
غَفُورًا رَح۪يمًا ﴿١٢٩﴾ وَاِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِه۪ۜ
وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَك۪يمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا
فِي الْاَرْضِۜ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ
وَاِيَّاكُمْ اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَۜ وَاِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا حَم۪يدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَك۪يلًا ﴿١٣٢﴾ اِنْ يَشَاْ
يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِاٰخَر۪ينَۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى
ذٰلِكَ قَد۪يرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُر۪يدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ
ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۜ وَكَانَ اللّٰهُ سَم۪يعًا بَص۪يرًا ﴿١٣٤﴾

128- **"Şayet bir kadın, kocasının uzaklaşmasından"** kendisinden uzak durmasından ve kendisine karşı üstünlük taslamasından **"yahut yüz çevirmesinden"** uzaklaşmasından **"korkarsa barış yolu ile aralarını düzeltmelerinde kendileri için bir günah"** bir vebal, bir sakınca **"yoktur. Barış daha hayırlıdır. Zaten nefislerde bir cimrilik"** -*şuhh*, ileri derecedeki cimrilik demektir- **"vardır. Eğer iyi geçinir ve sakınırsanız şüphe yok ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır."**

129- **"Ne kadar isteseniz"** ileri derecede arzu etseniz **"bile kadınlar arasında"** sevgi, kalbî eğilim ve ünsiyet bakımından **"adalet yapamazsınız. Öyle ise büsbütün meyledip"** yani hoşlanmadığınızdan büsbütün uzaklaşıp ayrı kalıp **"de onu askıdaymış gibi bırakmayın."** Yani kocası da olmayan ve boşanmamış haldeki gibi ara yerde onu bırakmayın **"Eğer arayı düzeltir ve sakınırsanız şüphe yok ki Allah çok mağfiret edicidir, rahmet sahibidir."**

130- **"Eğer birbirlerinden ayrılırlarsa Allah her birini genişliği ile"** kendi lütfu ve rızkı ile, bolluğu ile **"zengin kılar. Şüphesiz Allah lütfu geniş olandır."** Lütfu bütün insanları ve varlığı kuşatacak kadar geniştir **"hikmeti büyüktür."**

131- **"Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Andolsun ki sizden evvel kendilerine kitap verilenlere"** önceki ümmetlerde semavî kitap sahibi olanlara **"de size de: Allah'tan korkun"** yani kendiniz ile Allah arasında onun emretiklerini yapmak ve yasaklarından kaçınmak sûreti ile bir koruyucu (*Takvâ*, korumak anlamına gelen vikaye'den gelir) bulundurun. **"diye tavsiye ettik. Eğer küfre saparsanız şüphesiz göklerde ne var yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Allah muhtaç olmayandır, hamde layık olandır."**

132- **"Göklerde ne var yerde ne varsa Allah'ındır. Vekil"** tanık yahut koruyucu ve himaye edici **"olarak Allah yeter."**

133- **"Eğer O dilerse -ey insanlar- sizi yok eder."** Allah murad ederse sizi helâk eder, imha eder. **"Başkalarını getirir. Allah buna gerçekten kâdirdir."**

134- **"Kim dünya sevabını isterse bilsin ki dünyanın da âhiretin de sevabı Allah nezdindedir. Allah her şeyi işitendir, görendir."**

Nisâ Sûresi 128-134. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler birbirleri ile anlaşmazlığı olan eşler arasını düzeltmenin yolunu göstermekte, onların her birisini yüce Allah'tan korkmaya (Takvâlı olmaya) teşvik etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler birden fazla eş ile evlenmek durumunda olan kimseleri eşleri arasında adalete bağlı kalmaya teşvik etmekte ve eşlerden birisi evli mi boşanmış mı belli olmayacak şekilde askıda duran bir hale gelecek şekilde bir diğerine büsbütün eğilim göstermeyi de yasaklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler eşlerin birlikte yaşamalarının imkânsız olması halinde ayrılığın biricik çözüm olduğunu ve bunun sükûnet ile ve karşılıklı rıza ile gerçekleşmesi gerektiğini açıklamaktadır.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah hakkında gerekli olan bazı kemal sıfatlarını zikretmektedir.

5. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın öncekilere de sonrakilere de tavsiyesini dile getirmektedir ki, bu da aziz ve celil olan Allah'a karşı takvâlı olmaktır. Takvâlı olmak ise yalnızca O'na ibadet etmekle gerçekleşir.

Nisâ Sûresi 128-134. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, ailenin toplum içerisindeki yerini çok iyi bilir. Çünkü toplumun düzelmesi ailenin düzelmesine bağlıdır. Bundan dolayı İslâm, aileyi her bakımdan koruma altına almıştır.

2. İslâm'da ailenin istikrarı yasalara dayalıdır. Aynı şekilde vicdana, insanî ruha ve bütün bunlardan önce de İslâm'ın belirlemiş olduğu ve ailenin yapısını ve istikrarını korumaya yönelik kurum, hüküm ve yasamalara dayanır.

3. Eşler arasındaki nefret ve ayrılığın tedavisi uğrunda izlenecek en güzel yol, onlardan her birinin problemi kendi kendisine ve dolaysız anlaşma ve diyalog ile çözme yolunu aramaktır. Eğer her ikisi de bu hususta âciz kalır ve bu konuda kendilerine yardımcı olacak kimse(ler)i seçerlerse şüphesiz eşin kocası lehine -eğer bu evlilik hayatını devam ettirebilecekse- bazı haklarından vazgeçmesinde de bir vebal yoktur.

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامٖينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَٓاءَ لِلّٰهِ وَلَوْ
عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبٖينَ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقٖيرًا
فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰٓى اَنْ تَعْدِلُوا وَاِنْ تَلْوُٓا اَوْ
تُعْرِضُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبٖيرًا ﴿١٣٥﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ
اٰمَنُٓوا اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَالْكِتَابِ الَّذٖى نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهٖ
وَالْكِتَابِ الَّذٖٓى اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ
وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعٖيدًا ﴿١٣٦﴾ اِنَّ
الَّذٖينَ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا
لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبٖيلًا ﴿١٣٧﴾ بَشِّرِ
الْمُنَافِقٖينَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلٖيمًا ﴿١٣٨﴾ اَلَّذٖينَ يَتَّخِذُونَ
الْكَافِرٖينَ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنٖينَ اَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ
فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمٖيعًا ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِى الْكِتَابِ اَنْ
اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا
مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فٖى حَدٖيثٍ غَيْرِهٖٓ اِنَّكُمْ اِذًا مِثْلُهُمْ اِنَّ
اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقٖينَ وَالْكَافِرٖينَ فٖى جَهَنَّمَ جَمٖيعًا ﴿١٤٠﴾

135- **"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutanlar"** adaletin uygulanması hususunda koruyuculuk yapanlar **"ve Allah için"** yalnız O'nun için ihlâsla **"şahitlik edenler olun. Kendinizin yahut ana babanızın ve yakınlarınızın aleyhine dahi olsa, zengin ya da fakir olsunlar. Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. Artık adaletten vazgeçerek hevâya uymayın."** Hevâ ve arzularınızın peşinden giderek haktan ve adaletten sapmayın. **"Eğer dilinizi eğip büker"** şahitlikte değişiklik yapar **"yahut yüz çevirirseniz"** şahitlik yapmayacak olursanız **"şüpheniz olmasın ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır."**

136- **"Ey iman edenler! Allah'a, onun Resûlü'ne, Resûlü'ne indirdiği kitaba"** Kur'ân-ı Kerim'e **"ve daha önce indirdiği kitaplara"** Kur'ân'dan önceki bütün semavî kitaplara **"iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkâr ederse artık o, hiç şüphesiz uzak bir sapıklığa düşmüş"** haktan ayrılmış **"olur."**

137- **"Şüphesiz iman edip sonra küfre sapanları, sonra yine iman edenleri, sonra kâfir olup sonra da küfürlerini artırmış olanları"** kâfir olarak ölene kadar dalâlet ve küfür üzere devam edenleri -âyet münafıklar hakkındadır- **"Allah mağfiret edecek değildir. Onları doğru bir yola da iletecek değildir."**

138- Ey Muhammed! **"Münafıklara kendileri için can yakıcı bir azap olduğu müjdesini ver."** Âyette onlarla alay ve onları bir küçümseme (tehekküm) vardır.

139- **"Onlar mü'minleri bırakıp da kâfirleri veli"** yardımcı ve destekleyici **"edinenlerdir. İzzeti onların yanında mı arıyorlar?"** Kâfirleri dost ve yardımcı edinmek sûreti ile güç sahibi olacaklarını ve galip geleceklerini mi sanıyorlar? Soru bu kanaati reddetmek anlamındadır. Çünkü kâfirler hakkında izzet söz konusu değildir. **"Gerçekten izzet bütünü ile Allah'ındır."**

140- **"O size kitapta: Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz vakit onlar başka bir söze dalıncaya kadar yanlarında oturmayın. Çünkü o zaman siz de onlar gibi olursunuz,"** yani eğer sizler onlar Allah'ın âyetleri ile alay ederlerken onlarla birlikte oturacak olursanız küfür ve inkârda tıpkı onlar gibi olursunuz **"diye indirdi. Doğrusu Allah münafıkları da kâfirleri de bir arada toplayacaktır."**

Nisâ Sûresi 135-140. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimler mü'minleri adaleti korumaya, adaleti uygulamakta işi ciddiye alıp sıkı tutmaya, şahitliğin yalnızca Allah için yapılmasına teşvik etmektedir. Etkenler ve itici güçler ne olursa olsun bu hususta başkasına bir iyilik yapmak, şefkat duymak yahut da kişisel bir takım maksatlardan uzak kalınacaktır.

2. Sonra âyetler aynı şekilde mü'minlerden imanlarının doğru, eksiksiz, şüphe ve tereddütten de uzak olmasını istemektedir.

3. Daha sonra âyetler münafıklardan ve imana girdikten sonra imandan dönen sonra tekrar imana dönen tekrar küfre yönelen ve ölünceye kadar dalâlet ve küfür üzere devam eden kimseleri söz konusu etmekte ve böyle bir kimsenin ölümden sonra tevbe etmesinin söz konusu olmayacağını açıklayıp, bunların kâfirleri veli (dost ve yardımcı) edinmelerinin niteliklerinden birisi olduğunu da dile getirmektedir.

Nisâ Sûresi 135-140. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Adalet hususunda olanca gayreti göstermek bir zorunluluktur, adaletin gerçekleşmesi için İslâm gereken dikkati, özeni göstermiştir. Çünkü adalet kişinin ruhunda barışın temel dayanağı, toplum yapısında da güvenin ve düzenin dayanağıdır. Adalet olmaksızın kişisel ya da toplumsal huzur beklenemez.

2. İnsanı adaletten ve doğru şahitlik etmekten alıkoyan bütün etkenlerden uzak kalmak, sıyrılmak bir zorunluluktur.

3. Hayır yalnızca Allah'tan beklenir. İnsanların elinde olanlara göz dikmemek gerekir. Her zaman hak ve adaletin yanında yer almalı, davada taraf olanın yahut da şahitlik etmemizi gerektiren mesele sahibinin zengin ya da fakir olması, şahitliğimizin lehine ya da aleyhine olması hiçbir şekilde göz önünde bulundurulmamalıdır.

4. Kâfirler veli (dost ve yardımcı) edinilmemeli. Kur'ân ile alay edenlerle birlikte oturulmamalı, arkadaşları, oturup kalktığımız kimseleri ve yol arkadaşlarını güzelce seçmek gerekir.

ٱلَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِن كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ ٱللَّهِ قَالُوٓا۟ أَلَمْ
نَكُن مَّعَكُمْ وَإِن كَانَ لِلْكَٰفِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوٓا۟ أَلَمْ
نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُم مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ فَٱللَّهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ وَلَن يَجْعَلَ ٱللَّهُ لِلْكَٰفِرِينَ عَلَى
ٱلْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَهُوَ
خَٰدِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوٓا۟ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ قَامُوا۟ كُسَالَىٰ يُرَآءُونَ ٱلنَّاسَ
وَلَا يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾ مُّذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ لَآ إِلَىٰ
هَٰٓؤُلَآءِ وَلَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلًا
﴿١٤٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن
دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَتُرِيدُونَ أَن تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَٰنًا
مُّبِينًا ﴿١٤٤﴾ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ فِى ٱلدَّرْكِ ٱلْأَسْفَلِ مِنَ ٱلنَّارِ وَلَن
تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ وَأَصْلَحُوا۟ وَٱعْتَصَمُوا۟
بِٱللَّهِ وَأَخْلَصُوا۟ دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَعَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَسَوْفَ
يُؤْتِ ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾ مَّا يَفْعَلُ ٱللَّهُ
بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَءَامَنتُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

141- **"Onlar sizi"** başınıza gelecekleri **"gözetleyip"** bekleyip **"duranlardır. Onun için Allah'tan size bir zafer"** yardım, düşmanlara karşı galibiyet ve ganimet **"nasip olursa: Biz de sizinle birlikte değil miydik, derler. Eğer kâfirlere bir pay düşerse: Biz sizin galip gelmenizi"** yani bizler sizin galip gelmenizi sağlayıp düşmanlarınızı öldürmeniz ve esir almanıza imkân verip böylelikle mü'minlere karşı zafer kazanmanızı **"sağlamadık mı? Mü'minlere karşı da sizi korumadık mı, derler. Kıyâmet günü aranızda hüküm verecek olan Allah'dır. Allah mü'minlerin aleyhine kâfirlere asla yol vermeyecektir."** Kâfirlerin mü'minlerin üzerine yüklenmelerine sonra da onları yok edip kökten imha etmelerine asla imkân vermeyecektir. Burada *"yol"*dan maksadın delil anlamında olduğu da söylenmiştir.

142- **"Doğrusu münafıklar"** iman ettiklerini açıklayıp küfrü gizlemek sûreti ile **"Allah'ı aldatmak isterler. Hâlbuki O, hilelerini başlarına geçirir."** Allah onların bu aldatmalarına karşı onları cezalandırır. **"Namaza kalktıkları vakit de tembelce kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar."** Namaz kılarken görülmeyi, namaz kıldıklarının işitilmesini isterler **"ve Allah'ı ancak pek az anarlar."**

143- **"Onlar ikisi arasında bocalayan"** tereddüt gösterip duran **"kararsız kimselerdir. Ne bunlara ne de onlara ait olurlar. Allah'ın şaşırttığı kimseye sen asla"** mutluluğa ve hidâyete götüren **"bir yol bulamazsın."**

144- **"Ey iman edenler! Mü'minleri bırakıp da kâfirleri veli edinmeyin. Aleyhinize Allah'a karşı açık bir delil"** azap hususunda -münafıklık yaptığınız için- açık bir **"belge vermek mi istersiniz?"**

145- **"Şüphesiz münafıklar cehennemin en aşağı tabakasındadır."** Cehennemin dibindeki en alt tabakadadırlar. **"Onlara hiçbir yardımcı"** Allah'ın azabından kurtaracak ve yardım edecek kimse **"bulamazsın."**

146- **"Ancak tevbe edenler, hallerini düzeltenler, Allah'a** (dinine) **sımsıkı sarılanlar ve dinlerini Allah için halis kılanlar müstesnâdır. İşte onlar mü'minlerle beraberdir. Allah mü'minlere büyük bir mükâfat verecektir."**

147- "Eğer şükredip iman ederseniz Allah size ne diye azap etsin ki?" Allah'ın sizi azaplandırmasında ne menfaati olur ki? **"Allah şükredenlerin mükâfatını verendir."** Kullarının itaatine muhtaç olmamakla birlikte onları mükâfatlandırır. Az amele çok miktarda sevap verir. **"Her şeyi bilendir."**

Nisâ Sûresi 141-147. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah bu âyet-i kerimelerde münafıkların mü'minlerin başına türlü musibetler gelmesini bekleyip durduklarını ve mü'minlerin zafer kazanmaları halinde aşırı derecede ganimetlerden almak istediklerini söz konusu etmekte ve Kıyâmet gününde aralarında hak ile hüküm vereceğini, kâfirlerin ise mü'minlere musallat olmalarına imkân vermeyeceğini beyan etmektedir. Bazı durumlarda kâfirler zafer kazansalar dahi dünyada da âhirette de nihai galibiyet takvâ sahiplerinin olacaktır. Daha sonra yüce Allah münafıkların bazı niteliklerini söz konusu etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlere kâfirleri veli (dost ve yardımcı) ve mü'minleri bırakıp onları dost edinmelerini sakındırarak, münafıkların Kıyâmet günündeki akıbetlerini haber vererek sona ermekte ve münafıklıktan tevbe edip Allah'ın kitabına ve dinine sımsıkı sarılmaları hali dışında Allah'ın azabından asla kurtulamayacaklarını bildirmektedir.

Nisâ Sûresi 141-147. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. -Bazı durumlarda düşmanların zafer kazandığı görülse dahi- dünyada da âhirette de galip gelmek ve zafer mü'minlere aittir.

2. Yüce Allah'a ihlâsla ibadet, bu hususta oldukça gayret göstermek, ibadeti şevk, arzu ve Allah sevgisi ile yapıp riyakârlıktan uzak durmak bir zorunluluktur.

3. Münafıklar mü'minler için kâfirlerden daha büyük bir tehlikedir. Bundan dolayı onların azapları da Kıyâmet gününde daha ağır olacaktır.

4. Şanı yüce Allah'ın kabul edeceği şekilde münafıklıktan tevbe için şart, münafıklıktan ve küfürden vazgeçip Allah'a imana dönüp daha önce yaptıklarına hiçbir şekilde dönmemekte kesin kararlı olmaktır. Bu bütün tevbe edenler için söz konusu olan bir şarttır. Bununla birlikte güzel amel ve niyet sahibi olup Allah'ın kitabına, Resûlü'nün sünnetine ve dinin tamamına sımsıkı sarılıp dini yalnızca Allah için halis kılmaktır.

148- "Allah, zulme uğrayan müstesnâ çirkin sözün" ilan edercesine **"açıkça söylenmesini sevmez. Allah işitendir, hakkıyla bilendir."**

149- "Bir hayrı" itaati ve marufu **"açıklar yahut gizlerseniz ya da bir kötülüğü affederseniz şüphesiz Allah affedicidir, her şeye gücü yetendir."**

150- "Şüphesiz Allah'ı ve peygamberlerini inkâr ederek kâfir olanlar bir de Allah ile peygamberlerinin arasını" Allah'a iman edip Resûllerini ya da Resûllerin bir kısmını **"inkâr ederek kâfir olanlar ve: Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz diyenler, böylece bunun"** küfür ile imanın **"arasında bir yol tutmaya yeltenenler;"**

151- "İşte onlar gerçek kâfirlerin ta kendileridir. Biz o kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır."

152- "Allah'a ve peygamberlerine iman edip onlardan birini diğerinden ayırmayanlara" Resûllerin hepsini tasdik edenlere **"ise işte onlara ecirlerini verecektir. Allah bağışlayandır, çok merhamet edendir."**

153- "Kitap ehli senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni isterler. Gerçekten onlar Musa'dan daha büyüğünü istemişlerdi de Allah'a bize" karşımızda gözle görecek şekilde **"apaçık göster demişlerdi. İşte zulümleri yüzünden onları yıldırım"** gökten gelen bir ateş yahut oradan gelen bir çığlık **"çarpmıştı. Sonra onlar bunca açık belgeler"** mucizeler, apaçık âyetler, asa, el, denizin yarılması ve buna benzer göz

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ
اللّٰهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾ اِنْ تُبْدُوا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوهُ اَوْ تَعْفُوا
عَنْ سُوٓءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ
بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ اَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ
نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ اَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ
ذٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَاَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ
يُفَرِّقُوا بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ اُو۬لٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ اُجُورَهُمْ
وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾ يَسْـَٔلُكَ اَهْلُ الْكِتَابِ اَنْ
تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَٓاءِ فَقَدْ سَاَلُوا مُوسٰٓى اَكْبَرَ مِنْ
ذٰلِكَ فَقَالُٓوا اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ
ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا
عَنْ ذٰلِكَ وَاٰتَيْنَا مُوسٰى سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ
الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا
لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

kamaştırıcı deliller **"gelmişken buzağıyı ilâh edinmişlerdi."** Buzağıya tapmış, onu ilâh yapmışlardı. **"Nihayet Biz bunu affettik. Biz Musa'ya apaçık bir delil"** doğruluğunu vurgulayıp pekiştiren apaçık bir hüccet **"vermiştik."**

154- "Söz verdikleri için de Tûr'u" dağı yahut da Mısır topraklarındaki Sîna'da bulunan dağı **"üzerlerine kaldırmıştık. Onlara kapıdan"** Beytü-l-Makdis'in kapısından **"secdeye kapanarak girin, demiştik. Cumartesi gününde aşırıya gitmeyin,"** o günde balık avlamak sûreti ile sınırı aşmayın **"de demiştik. Onlardan sağlam bir söz"** Rabblerine itaat edeceklerine dair pekiştirilmiş bir taahhüt **"almıştık."**

155- "Fakat o sözlerini bozmaları" sözlerinde durmayıp ahitlerini yerine getirmemeleri **"Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız yere peygamberleri öldürmeleri ve: Kalplerimiz perdelidir"** kalplerimiz yaratılıştan bir ta-

kım perdelerle örtülüdür, anlamaz ve etkilenmez **"demelerinden ötürü** (lânetledik onları). **Hayır! Allah küfürlerine karşılık kalplerine mühür basmıştır."** Kalplerini mühürlemiştir. **"Artık onlar pek azı hariç iman etmezler."**

Nisâ Sûresi 148-155. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yüce Allah'ın -mazlum bir kimsenin kendisine zulmedene açıkça beddua etmesi yahut da onu kendisinde bulunan bir kötülükle anıp söz etmesi hali dışında- (çirkin ve kötü) sözün açıkça söylenmesini sevmediğini açıkladıktan sonra hayır işlerin yapılmasını ve güç yetirmekle birlikte affetmeyi sevdirmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Yahudilerden söz etmekte, onların oldukça büyük bir takım suçlarını söz konusu edip cezalarını açıklamaktadır. Bu ise cehennemdeki ağır azaptır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ı ve bütün Resûlleri tasdik edip iman eden mü'minlerin mükâfatı olan eksiksiz sevap ve günahlarının bağışlanmasını dile getirmektedir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler Yahudilerin pek büyük cürümlerinden birisinin Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e semadan bir defada bir kitap getirmesini isteyerek meydan okumaları olduğunu hatırlatmakta ve onlardan olup, önceden gelmiş olanların Musa (aleyhisselâm)'dan Allah'ı gözleri ile görecek şekilde kendilerine göstermesini istediklerini Allah'ın da bu sebeple onları helâk ettiğini açıklamaktadır.

5. Sonra yine onların işledikleri cinayetler arasında pek çok mucizeler ve apaçık delillerin kendilerine gelmesinden sonra buzağıya taptıklarını da dile getirmektedir. Ayrıca yüce Allah'ın, taahhütleri sebebi ile Tûr'u onların üzerine kaldırıp kendilerine Beytü'l-Makdis'e Allah'a boyun eğip itaat ederek girmelerini istediğini, onlara cumartesi gününde balık avlamalarını haram kılmakla birlikte emrine aykırı hareket ettiklerini de dile getirmektedir.

Nisâ Sûresi 148-155. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mazlumun kendisine zulmedene açıktan açığa beddua etmesi mübahtır. Ama intikam alabilme gücü ile birlikte affetmek daha hayırlı ve daha faziletlidir.

2. Bütün Resûllere iman etmek bir zorunluluktur. Bütün Resûlleri ya da onların bir kısmını inkâr etmek de yüce Allah'ı inkâr etmek sayılır.

3. Yahudilerin ahitlerini bozmaları ve Allah'ın kendilerinden almış olduğu sözlere muhalefet etmeieri Allah'a itaatin dışına çıkmaları (onların âdetidir).

4. Dillerimizi çirkin sözlerden, söğmekten, lânet okumaktan korumamız gerekir.

5. Allah'ın kudretinin görünen harikaları üzerinde düşünmemiz gerekmekle birlikte onun zatı hakkında düşünmemiz caiz değildir. Çünkü hiçbir şey onun gibi değildir.

156- **"Bir de onların inkârları ve Meryem aleyhinde pek büyük bir iftirada bulunmaları"** onun hakkında yalan ve aşırı bâtıl bir ithamda bulunmaları **"sebebi ile;"**

157- **"Ve: Biz Allah'ın peygamberi Meryem oğlu İsa'yı öldürdük, demeleri sebebi ile** (cezalandırdık). **Hâlbuki onlar onu öldürmediler, onu asmadılar da. Ancak kendilerine benzer gösterilmişti. Gerçekten onun hakkında anlaşmazlığa düşenler ondan yana şüphe içindedirler. Onların zanna uymaktan başka buna dair bir bilgileri yoktur. Onlar onu gerçekten öldürememişlerdir."**

158- **"Bilakis Allah, onu kendi katına"** cesedi ve ruhu ile birlikte semaya diri olarak **"kaldırmıştır"** yükseltmiştir. **"Allah Azizdir, Hakîmdir."**

159- **"Kitap ehlinden"** Yahudi ve Hıristiyanlardan **"ölümünden evvel O'na iman etmeyecek kimse yoktur."** Mutlaka İsa (aleyhisselâm)'ın Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna iman edecektir. Onun bu imanı canının çıkması sırasında dahi olsa gerçekleşecektir. Yahut da kitap ehlinden Kıyâmete yakın bir zamanda ineceği vakit İsa (aleyhisselâm)'a ölümünden önce iman etmeyecek kimse yoktur. **"O da Kıyâmet günü aleyhlerinde bir şahit olacaktır."**

160- **"Yahudilere zulümleri"** zulümleri ve işledikleri pek çok büyük günahları **"sebebi ile kendilerine"** daha önce **"helâl kılınmış olan pek çok şeyi yasakladık. Ayrıca Allah yolundan çokça alıkoymalarından"** hem kendilerini hem

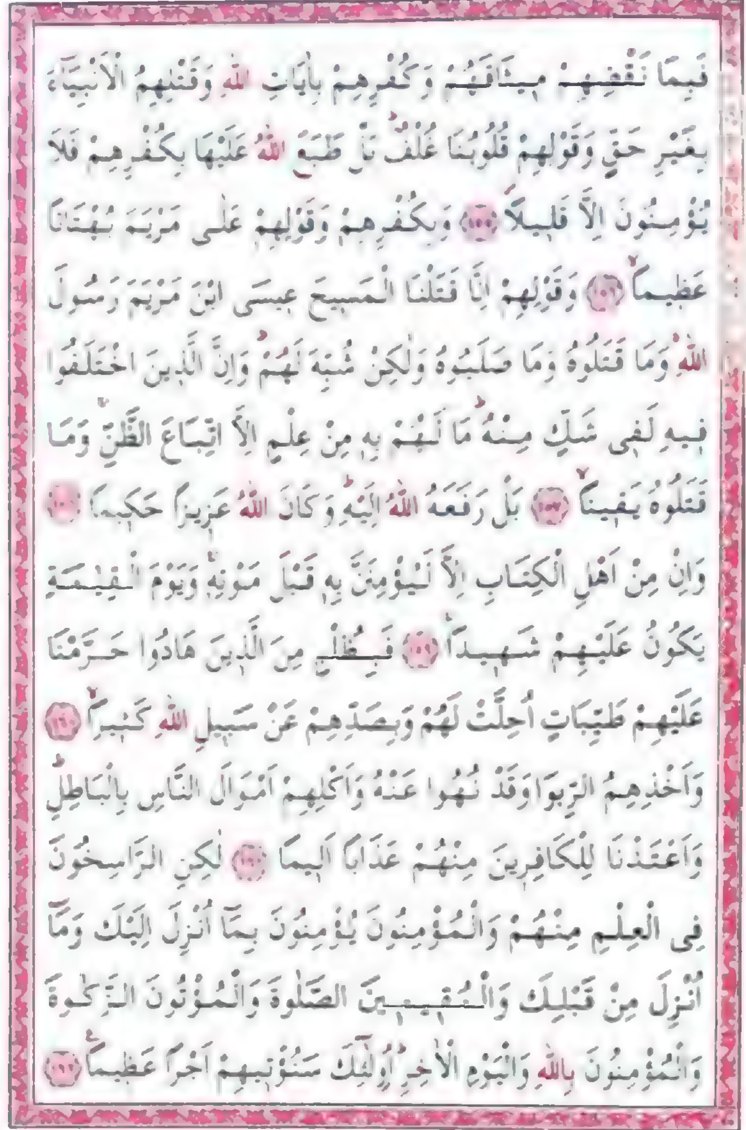
فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَٓاءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا
يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلٰى مَرْيَمَ بُهْتَانًا
عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ
اللّٰهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا
فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا
قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾
وَاِنْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ
يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا
عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ اُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾
وَاَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ
وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ
فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا
اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اُولٰٓئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

başkalarını haktan ve Allah'ın dinine girmekten engellemelerinden;

161- **"Kendilerine yasak kılınmış olmakla birlikte faiz almalarından ve insanların mallarını bâtıl yollarla yemelerinden ötürü; içlerinden kâfir olanlara da pek acıklı bir azap hazırladık."**

162- **"Fakat onlar arasında ilimde derinleşmiş olanlar,"** aralarından sağlam bilgi sahibi olup onda sebat gösterenler -Abdullah b. Selâm ve arkadaşları gibi- **"mü'minler, sana indirilene de senden önce indirilene de iman ederler.** (Onlar) **namazı dosdoğru kılanlar, zekât verenler, Allah'a ve âhiret gününe inananlar**(dır)**"** diye onlar övülmektedir **"işte onlara Biz çok büyük bir mükâfat vereceğiz."**

Nisâ Sûresi 156-162. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Yahudiler ve onların korkunç cinayetlerini söz konusu etmeye devam etmekte, ahitlerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, İsa (aleyhisselâm)'ı öldürdüklerini söylemeleri sebebi ile Allah'ın lânetinin de onların üzerine olduğunu açıklamaktadır. Gerçekte ise onlar onu öldürmediler ve asmadılar. Onlar ancak Allah'ın İsa (aleyhisselâm)'a benzettiği bir başka adamı öldürdüler. İsa (aleyhisselâm)'ı ise yüce Allah kendisine yükseltip kaldırmıştır.

2. Sonra âyetler kitap ehlinden olup da ölümünden önce İsa (aleyhisselâm)'a iman etmeyecek hiçbir kimse olmadığını açıklamaktadır. Fakat böyle bir imanın o kimseye bir faydası olmaz. Yahut da Kıyâmete yakın bir zamanda ineceği zaman ve vefat etmeden önce İsa (aleyhisselâm)'a iman etmeyecek kitap ehlinden bir kimse kalmayacaktır.

3. Sonra yüce Allah'ın kâfirler için acıtıcı ve can yakıcı bir azap hazırlamış olduğunu açıklamaktadır.

4. Ama aralarından sağlam bilgi sahibi olup sağlam duranlar ve mü'minler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirilenlere, bütün semavi kitaplara ve önceki bütün Nebilere iman ederler. Şanı yüce Allah da iman edip namazı ve zekâtı gereği gibi yerine getiren kimselere pek büyük bir sevap verecektir.

Nisâ Sûresi 156-162. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsa (aleyhisselâm) Allah'ın kulu ve Resûlüdür. Yahudiler -ileri sürdükleri gibi- onu ne öldürdüler ne de astılar. Yüce Allah o astıkları kimseyi onlara benzeri birisi olarak gösterdi. Kıyâmetin kopmasına yakın bir zamanda da inecek ve kitap ehlinden olup da ölümünden önce O'na iman etmeyecek kimse kalmayacak. Aynı şekilde O'nu inkâr eden herkes de ölümü yakınlaşıp ölüm meleklerini göreceği vakit O'na iman edecek fakat bu zamanda yapılacak olan imanın O'na bir faydası olmayacaktır.

2. Yüce Allah'ın Yahudileri işledikleri günahları sebebi ile cezalandırması söz konusu olduğu gibi O'na itaatin dışına çıkan herkesi de aynı şekilde cezalandırır.

3. Yahudiler arasında derinlemesine sağlam bilgi sahibi olanlar da vardı. Bunların her biri Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risalaletine iman etti, Allah'ın emrettiği ibadetleri eda etti, Allah'a ve âhiret gününe inandı. İşte bunlara imanları ve Allah'a itaatleri sebebi ile pek büyük bir sevap verilecektir.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ
وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ
قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى
تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ
عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾
لَٰكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلَائِكَةُ
يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ
طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَٰلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ
بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ
لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

163- “Nûh’a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi muhakkak Biz sana da vahyettik, İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakub’a ve Esbâta” (Yakub (aleyhisselâm)’ın torunlarına yahut çocuklarına) **“İsa’ya, Eyyub’a, Yunus’a, Harun’a ve Süleyman’a da vahyettik. Davud’a da Zebur’u verdik.”** *Zebur,* yüce Allah’ın Davud (aleyhisselâm)’a vahyettiği kitabın adıdır.

164- “Kıssalarını sana daha önce” bu âyetten önce **“anlattığımız peygamberlere de, kıssalarını sana henüz anlatmadığımız”** Kur’ân-ı Kerim’de isimleri ile anılmamış **“peygamberlere de** (vahyettik) **ve Allah Musa ile konuştu.”**

165- “Müjdeleyici” yüce Allah’a itaat edenlere hayır müjdesi veren **“ve korkutucu”** Allah’ın emrine aykırı hareket edip Resûllerini yalanlayan kimseleri de Allah’ın azabı ve cezasından sakındıran **“peygamberler olarak** (gönderdik) **ki insanların peygamberlerden sonra Allah’a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah Azizdir, Hakîmdir.”**

166- “Fakat Allah sana indirdiği” Kur’ân-ı Azimuşşan **“ile şahitlik eder ki, o bunu kendi ilmi ile indirmiştir. Melekler de”** sana gelenin ve senin üzerine indirilenin Allah’tan gelen hak ve doğru olduğuna **“şehadet ederler. Şahit olarak Allah yeter.”**

167- “Kâfir olup Allah yolundan alıkoyanlar şüphesiz” haktan **“uzak bir sapıklıkla sapmışlar”** ve ondan oldukça büyük ölçüde uzaklaşmışlar**“-dır.”**

168- “Kâfir olup zulmedenleri Allah asla mağfiret edecek değildir. Onları hiçbir yola erdirecek de değildir;”

169- “Cehennemin yolundan başkasına; ki onlar orada ebediyyen kalıcıdırlar. Bu Allah’a pek kolaydır.”

170- “Ey insanlar! Hiç şüphesiz size Resûl” Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **“Rabbinizden hak ile”** hidâyetle ve dosdoğru din ile **“gelmiştir. Artık iman edin, kendi hayrınıza** (iyi işler yapın). **Eğer kâfir olursanız göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’ındır. Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”**

Nisâ Sûresi 163-170. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın, Resûlü Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e -kendisinden önceki diğer peygamberlere vahyettiği gibi- vahyetmiş olduğunu açıklamaktadır. Bu, Resûller arasında Kur'ân-ı Kerim'de isimleri ile zikredilenler olduğu gibi kimileri de ismi ile zikredilmemiştir. Ayrıca yüce Allah Musa (aleyhisselâm) ile konuşmuştur.

2. Sonra âyet-i kerimeler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in peygamberliğini inkâr eden müşrikler ile kitap ehlinin kanaatlerini reddedip cevaplandırmayı sürdürmektedir.

3. Sonra âyetler insanları Allah'ın dininden alıkoyan kendileri de haktan uzaklaşıp zalimlik eden kâfirlerin cezasını açıklamaktadır.

4. Daha sonra bütün insanlara seslenerek Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine hidâyeti ve hak dini getirdiğini haber vermekte, onlardan getirdiklerine iman etmelerini istemektedir. Şanı yüce Allah ise sözlerinde, fiillerinde, şeriatinde ve kaderinde hikmeti sonsuz olandır.

Nisâ Sûresi 163-170. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebilerin mesajı ve davetleri birdir. Yalnızca yüce Allah'a ibadet etmeye ve O'na ortak koşmamaya çağırmışlardır. Görevleri de müjdeleyip uyarıp korkutmaktır. Tâ ki insanların Allah'a karşı ileri sürecek bir delilleri kalmasın.

2. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti doğrudur, Allah ve melekler de buna şahitlik etmektedir.

3. Yüce Allah, zalim kâfirlerin günahlarını bağışlamayacak, onlara cehennem yolundan başka bir yol da göstermeyecektir. Bu ise yüce Allah'a pek kolay bir iştir.

4. Bütün insanlar Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletine iman etmeye çağırılmakta, onu inkâr etmekten sakındırılmaktadır. Şanı yüce Allah gani (muhtaç olmayan)dır. Çünkü inkârcılar inkâr etse dahi göklerde ve yerde bulunan her şey yalnız O'nundur.

171- "Ey kitap ehli! Dininizde aşırı gitmeyin." Sınırı aşmayın. **"Allah'a karşı hak olandan başkasını söylemeyin."** Allah'a iftira etmeyin. Onun bir eşi, bir evladı olduğunu söylemeyin. **"Meryem oğlu İsa Mesih, yalnız Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı"** Cebrâil (aleyhisselâm) yolu ile kendisini bundan haberdar ettiği **"kelimesi"** yüce Allah onu kudreti ile ve babasız olarak var etmiş, ona 'ol' demiş, o da yüce Allah'ın izni ile derhal oluvermiştir; **"ve kendinden bir ruhtur."** Rabbinin emrinden bir ruh yahut onun tarafından gönderilmiş bir Resûldür. **"Artık Allah'a ve peygamberine iman edin de, üçtür demeyin."** İsa'yı ve annesini Allah'a iki ortak koşmayın. **"Kendi faydanız için vazgeçin."** Bu küfürden vazgeçin ki sizin için hayırlı ve faydalı olsun. **"Allah ancak bir tek ilâhtır. Çocuğu olmaktan münezzehtir."** Allah bundan pek yüce, pek büyük ve mukaddestir. **"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur, vekil olarak Allah yeter."**

172- "Mesih de mukarreb melekler de Allah'a kul olmaktan asla çekinmezler." Büyüklenmezler, kendilerini üstün tutmazlar. **"Kim O'na kulluktan çekinir ve kibirlenmek isterse O, onların hepsini huzuruna toplayacaktır."** Kıyâmet gününde onları bir araya getirecektir.

173- "İman edip de salih ameller işleyenlere gelince, onlara mükâfatlarını eksiksiz verecek" salih amellerine göre kendilerine sevap verecek

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فٖى دٖينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ
اِلَّا الْحَقَّ اِنَّمَا الْمَسٖيحُ عٖيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ
وَكَلِمَتُهُ اَلْقٰيهَٓا اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ
وَرُسُلِهٖ وَلَا تَقُولُوا ثَلٰثَةٌ اِنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ
وَاحِدٌ سُبْحَانَهُٓ اَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا
فِى الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكٖيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ
الْمَسٖيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ
يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهٖ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ
جَمٖيعًا ﴿١٧٢﴾ فَاَمَّا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُوَفّٖيهِمْ اُجُورَهُمْ وَيَزٖيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ وَاَمَّا الَّذٖينَ
اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا اَلٖيمًا وَلَا يَجِدُونَ
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصٖيرًا ﴿١٧٣﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ
جَٓاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكُمْ نُورًا مُبٖينًا ﴿١٧٤﴾
فَاَمَّا الَّذٖينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوا بِهٖ فَسَيُدْخِلُهُمْ فٖى
رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدٖيهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقٖيمًا ﴿١٧٥﴾

"hem de lütfundan onlara fazlasını verecektir." Bundan ayrı lütfu, ihsanı ve geniş rahmeti ile onlara daha çok verecektir.

174- "Ey insanlar! Size Rabbinizden bir burhan" kesin delil **"geldi. Size apaçık bir nur"** hak üzere açık bir aydınlık olan Kur'ân-ı azim **"da indirmişizdir."**

175- "Allah'a iman edip de ona sarılanlara" yani ibadetle birlikte yüce Allah'a tevekkül eden yahut Allah'a iman eden ve Kur'ân'a sımsıkı sarılanlara **"gelince onları kendinden bir rahmetin ve lütfun içine sokacak ve kendisine varan"** apaçık, eğriliği büğrülüğü olmayan, mutedil ve **"dosdoğru bir yola iletecektir."**

176- "Senden fetvâ isterler" sana sorarlar **"de ki: Allah size kelâle"** çocuğu ve babası bulunmadığı halde ölen kimse **"hakkındaki hükmü şöylece açıklar: Eğer çocuğu bulunma-**

yıp da kız kardeşi bulunan bir erkek ölürse bıraktığının yarısı kız kardeşe kalır. Eğer onun çocuğu yoksa o kız kardeşine mirasçı olur. Eğer kız kardeşler iki (veya daha çok) **iseler erkek kardeşin bıraktığının üçte ikisini alırlar. Şayet erkek ve kız kardeşler** (bir arada) **iseler o zaman erkek için iki kadının payı vardır. Yanılmayasınız"** haktan sapmayasınız **"diye Allah size açıklıyor"** farz payları (miras hisselerini) farz kılıyor, size şer'i hükümlerini açıklıyor. **"Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

Nisâ Sûresi 171-176. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kitap ehlini İsa (aleyhisselâm)'ı nitelemekte aşırı kaçmaktan ve Allah'ı bırakıp onu ilâh edinmekten, O'na uyan kimseleri -söyledikleri hak yahut bâtıl olsun- tazim etmekten sakındırmakta ve İsa (aleyhisselâm)'ın Allah'ın kullarından bir kul, onun tarafından gönderilmiş bir Resûl ve Rabbinin izni ile Allah'ın yarattığı bir zat olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra onlara Allah'a ve Resûllerine iman etmelerini, İsa'yı ve annesini Allah ile birlikte ortak kabul etmemelerini emretmekte, arkasından da kâfirlerle mü'minlerin her birine âhirette uygun ceza ve mükâfatın bulunduğunu açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler bütün insanlara seslenmekte, Allah'ın kendilerine indirmiş olduğu hakka iman etmelerini emretmekte ve bu arada Allah'a ve kitaba sımsıkı sarılan mü'minlerin sevabını da açıklamaktadır. Sûre, ashab-ı kiramın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e *kelâleye* dair sordukları fetvâya cevap ile sona ermektedir. Kelâle ise çocuğu ve babası olmaksızın ölen kişiye denir. Bunun mirasının nasıl paylaşılacağı sorulmuştu.

Nisâ Sûresi 171-176. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hakka ve akideye karşı doğru ve adil olmak gerektiği gibi Meryem oğlu İsa hakkında Hıristiyanların aşırılıklarından uzak ve müsamahakâr Hıristiyanlığa çeşitli kavimlerden ve Hıristiyanlık ile ilişkiye girmiş bulunan çeşitli dinlerden sızmış olan putperest efsanelerden kurtarmak sûreti ile durumu adaletli bir şekilde tespit edilmektedir.

2. Aynı zamanda Kur'ân-ı Kerim İbrahim (aleyhisselâm)'ın müsamahakâr Haniflik dininden Arap Yarımadası'nda kalmış bulunan çeşitli hususlara dair müşriklerin akidelerini tashih edip düzeltmeyi de üzerine almıştır. Hatta İslâm, bütün beşerîyetin bir ve tek Allah hakkındaki inançlarını tashih etmeyi üzerine almıştır.

3. Teslis (üç *uknûm*lu/kısımlı tanrı inancı) bâtıl bir akidedir. Yüce Allah'ın vahdaniyetine ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaya çağıran İslâm dinine aykırı her bir akide aynı şekilde bâtıldır.

5- MÂİDE SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 120 âyettir)

112-115. âyetlerde söz konusu edilen ve havârilerin isteği üzerine Hz. İsâ'nın gökten bir "yemek sofrası" (mâide) indirilmesi için dua etmesi dolayısıyla Mâide adını almıştır. Dinin ikmal edilmesinden ve bunun mânevî nimet olmasından kinaye olarak bu adın verildiğini kabul edenler de vardır.

يَسْتَفْتُونَكَۜ قُلِ اللّٰهُ يُفْت۪يكُمْ فِي الْكَلَالَةِۜ اِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ
لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُٓ اُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَۚ وَهُوَ يَرِثُهَٓا
اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌۜ فَاِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَۜ
وَاِنْ كَانُٓوا اِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَٓاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِۜ
يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اَنْ تَضِلُّواۜ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿١٧٦﴾

سُورَةُ الْمَائِدَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اَوْفُوا بِالْعُقُودِۜ اُحِلَّتْ لَكُمْ بَه۪يمَةُ الْاَنْعَامِ
اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَاَنْتُمْ حُرُمٌۜ اِنَّ اللّٰهَ
يَحْكُمُ مَا يُر۪يدُ ﴿١﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَٓائِرَ
اللّٰهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَٓائِدَ وَلَٓا اٰمّ۪ينَ الْبَيْتَ
الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًاۜ وَاِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُواۜ
وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ اَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
اَنْ تَعْتَدُواۘ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰىۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى
الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِۖ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ شَد۪يدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Ey iman edenler! Akidleri" pekiştirilmiş belgeli ahitleri, yani Allah'ın kullarına emredip yerine getirmelerini istediği ahitleri ya da aranızdaki akitleri**"yerine getirin. İhramlı olduğunuz zaman"** Hac yahut Umre için ihramda bulunduğunuz zaman **"avlanmayı helâl saymamak"** onun helâl olduğunu kabul etmeksizin -çünkü haramdır- **"şartı ile ve size okunacaklar hariç olmak üzere size dört ayaklı davarlar"** *behîme*; karada ve denizde yaşayan dört ayaklı bütün hayvanlara denilir. *En'âm* ise; deve, inek koyun ve keçi türüne denilir. **"Helâl kılındı. Şüphesiz Allah dilediği hükmü koyar."**

2- "Ey iman edenler! Allah'ın şe'âirine" Hac ibadetine, Receb, Zülkade, Zülhicce ve Muharrem diye anılan ve **"haram olan"** dört **"aya, hediye edilen kurbanlıklara"** Kâ'be'ye hediye olarak gönderilen kurbanlık davarlara, **"gerdanlıklılara"** hediye kurbanlıklarına (alâmet ve işaret olmak üzere) gerdanlıklar konulan hayvanlara **"ve Rabblerinden hem bir lütuf ve hem de bir rıza arayarak Beyt-i Haramı kastedip gelenlere saygısızlık etmeyin."** Mescid-i Haram'a gelen Hac ve Umre yapmak isteyenlerin haklarının çiğnenmemesi gereken saygınlıklarını çiğnemeyin, onları ibadetlerini yapmaktan alıkoymayın. **"İhramdan çıktığınızda avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan alıkoydular diye bir kavme karşı beslediğiniz kin"** onlara olan kininiz, nefretiniz **"sakın sizi haddi aşmaya sürüklemesin"** buna itmesin, bu işi yaptırmasın. **"İyilik ve takvâ üzere birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak üzerinde ise yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah cezası pek şiddetli olandır."**

Mâide Sûresi 1-2. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Her iki âyet mü'minlere kendileri ile Rabbleri arasındaki, kendileri ile insanlar arasındaki akitlerin gereklerini eksiksiz olarak yerine getirmelerini emir buyurmaktadır. Daha sonra bu âyetler yüce Allah'ın kendilerine deve, inek, koyun ve keçi türünden dört ayaklı davarları helâl kıldığını ve bunlardan ancak ileride gelecek âyette haram oldukları bildirilecek sözü edilenlerin haram kılınmış olduğunu, yine kendilerine Hac ya da Umre için ihramlı iken avlanmayı da haram kıldığını açıklamaktadır.

2. Daha sonra yüce Allah'ın haram ve saygıdeğer kıldığı Hac ibadeti için bir alâmet yaptığı, Allah'ın şiarlarını helâl kılmamalarını söyleyerek bundan sakındırmaktadır. Haram ayları da helâl bellemeyip yüce Allah'a yakınlaşmak maksadıyla sunulan kurbanlıklara da gereken saygıyı göstermelerini, aynı şekilde Mescid-i Haram'a gitmek isteyen -ki onlar Hac ve Umre yapmak isteyenlerdir- kimselerin de saygınlıklarını ihlal etmemelerini emretmektedir. Bu ise Hac ve Umre ibadetinin saygınlığını hafife almak ya da Hac aylarında insanları Hacdan alıkoyacak bir şeyler ortaya koymak ile olur. Daha sonra âyet onları kendilerini Mescid-i Haram'dan alıkoymuş bir kavme karşı besledikleri kinin etkisi altında kalarak haksızca saldırıda bulunmaktan onları sakındırmakta, hayır üzere yardımlaşmalarını emrederken günah ve saldırganlık olan her husus üzerinde de yardımlaşmaktan sakındırmaktadır.

Mâide Sûresi 1-2. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İster -şer'i yükümlülükler, Allah'ın helâl ve haram kıldıkları gibi- bizimle yüce Allah arasında olsun, ister -evlilik akdi, vasiyet, borç, miras, alışveriş, şirket ve daha başka akitler gibi- bizimle insanlar arasındaki bütün akitler olsun, bunların hepsine eksiksiz bir şekilde bağlı kalmak bir zorunluluktur.

2. Her şeyde asıl olan helâl olmasıdır. Haram olduğuna dair şeriatte hükmün varid olduğu hususlar müstesnâ.

3. Yüce Allah ihram, tavaf, sa'y, Arafâtta vakfe, Cemrelere taş atmak ve Haccın daha başka şiarlarını ihmal etmeyi haram kılmıştır. Bunların herhangi birisi hakkında gevşeklik de caiz değildir, hediyelik kurbanlığa konulan alâmet dâhil hediyelik kurban hakkında gevşeklik göstermek de, onu gasp etmek, insanları Hac ibadetini eda etmekten alıkoymak, haram aylarda bir değişiklik yapmak da caiz değildir.

4. İyilik ve takvâ üzere yardımlaşmak bir zorunluluk, günah ve haksızlık üzere de yardımlaşmamak esastır.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ
وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا
مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ
ذٰلِكُمْ فِسْقٌ اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ
وَاخْشَوْنِ اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي
وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ
مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ
لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ
تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا
اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾ اَلْيَوْمَ أُحِلَّ
لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ
حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

3- **"Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlananlar"** yani kesilirken yüce Allah'tan başkasının adı anılanlar **"-kestikleriniz hariç olmak üzere-"** yani henüz canlı iken yetişip kestikleriniz müstesnâ olmak üzere **"boğularak, vurularak, yüksek bir yerden yuvarlanarak, süsülerek, yırtıcı bir hayvan tarafından yenilmiş"** ve onun yemesi ile açtığı bir yara sonucu ölmüş **"hayvanlar, dikili taşlar"** bunlar Kâbe'nin etrafında olup tazim ettiği taşlardı- **"üzerinde boğazlananlar ve fal okları ile"** -bunlar da cahiliye döneminde bilinen belli bir takım işaretleri bulunan oklardı- **"kısmet aramanız"** kısmetinizin ne olduğunu bilmeye kalkışmanız **"size haram kılındı. Bütün bunlar fısktır."** Sözü edilenlerin hepsi yüce Allah'ın itaatinin dışına çıkıp ona masiyet olan işlerdir. **"Bugün kâfirler dininizden ümitlerini kestiler. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâm'ı beğenip seçtim. Kim son derece aç ve çaresiz kalır da günaha meyletmeksizin"** zorunluluk ve ihtiyaç miktarından fazlasına yönelmeksizin **"mecbur kalırsa şüphesiz Allah bağışlayandır, merhamet edendir."**

4- **"Senden kendilerine neyin helâl kılındığını soruyorlar. De ki: Size tayyibât"** Allah'ın helâl kılıp yenilmesine izin verdiği şeyler **"helâl kılındı. Allah'ın size öğrettikleri ile alıştırıp öğrettiğiniz"** kendilerine avlanmayı öğretip bu hususta eğitip alıştırdığınız **"avcı hayvanların"** avlanmaya alıştırılmış yırtıcı hayvanlar ve kuşlar, köpek, pars, doğan, kartal ve benzerlerinin **"avları da. Artık onların sizin için tuttuklarından yeyin. Üzerine Allah'ın adını anın ve Allah'tan korkun. Muhakkak Allah hesabı pek çabuk görendir."**

5- **"Bugün size iyi ve temiz olan şeyler** (tayyibât) **helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyeceği"** Yahudi ve Hıristiyanların kestikleri **"size helâldir. Sizin yiyeceğiniz de onlara helâldir. Mü'min kadınlardan muhsan olanlar"** iffetli ya da hür kadınlar **"ile sizden önce kitap verilenlerden muhsan olanlar"** evlenmek sûreti ile zinadan uzak duran iffetli kadınlar **"iffetinizi korumanız, zina etmemeniz"** açıkça zina işlememeniz **"ve gizli dost edinmemeniz"** gizlice zina etmek için kadın arkadaş (metres) edinmemeniz **"şartı ile size helâldir. Kim imanı inkâr ederse"** İslâm'ın şer'i hükümlerini reddederse **"ameli boşa gitmiş"** daha önceki amelinin sevabı boşa çıkmış **"olur ve o âhirette en çok zarara uğrayanlardandır."**

Mâide Sûresi 3-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanlara haram kıldığı yiyecekleri ve cahiliye döneminde yaygın olarak görülen fal okları ile kısmet aramak gibi hususların haram kılındığını açıklamaktadır. Ayrıca kâfirlerin bu dini iptal etmekten yana ümitlerini kestikleri de belirtilmektedir. Bu sebeple mü'minlerin onlardan korkmaları caiz değildir.

2. Sonra âyet-i kerimeler açlık halinde bu haram kılınanlardan herhangi bir şeyi yemeye çaresiz olarak mecbur kalan kimseleri -yüce Allah'tan bir rahmet olarak- sorumlu tutmayacağını açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın, Allah'ın kitabında ve Resûlü'nün sünnetinde haram olduğu belirtilmemiş ve murdar da olmayan şeyleri helâl kılmış olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca sizin öğretip eğittiğiniz dört ayaklı yırtıcılar ile kuşların avladıkları da helâldir. Bu hayvanların ve kuşların yakaladıkları avların üzerinde Allah'ın adının anılmasından sonra yenilmesi helâldir. Bununla birlikte yetişip bu avı kesebilirlerse de kessinler.

4. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kendilerine kitap ehlinin kestiklerinin ve yemeklerinin helâl olduğunu, Müslümanların yemeklerinin de aynı şekilde kitap ehline helâl olduğunu, bunun yanında onlara hür ya da iffetli kitap ehli kadınlarla evlenmeyi helâl kıldığını açıklamakta, İslâm'ın şer'î hükümlerini inkâr eden bir kimsenin âhirette zarara uğrayanlardan olacağını da beyan etmektedir.

Mâide Sûresi 3-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın haram kılmış olduğu bütün yiyeceklerden uzak durmalıyız. Çünkü yüce Allah bunları ancak murdarlıkları ve zararları dolayısıyla haram kılmıştır.

2. İslâm, Allah'ın kulları için seçmiş olduğu hak din, Kıyâmet gününe kadar geçerli olmak üzere bütün insanlara gelmiş son risalettir.

3. Mecbur kalan bir kimsenin kendisinin hayatta kalmasını sağlayacak zorunlu ihtiyacı kadarını aşmamak şartıyla haram kılınmış yiyeceklerden yemesinde bir vebal yoktur.

4. Hac ya da Umre sebebi ile ihramlı olmayanlar için avlanmak mübahtır. İhramlı olanların da ihramlarından çıktıktan sonra avlanmalarında -ister kara avı ister deniz avı olsun- mübahtır.

5. Hayvanların ya da kuşların bizim için yakaladıkları avlardan yememiz -fıkıh kitaplarında bu konuda bilinen şartlar çerçevesinde- caizdir.

6. Kitap ehlinin yemeklerinden yememiz ve kadınları ile evlenmemiz caiz olduğu gibi onların da bizim yemeklerimizi yemeleri caizdir. Fakat erkeklerinin bizim kadınlarımızla evlenmeleri caiz değildir. Bu da İslâm'ın kitap ehli ile ilişkilerinde gösterdiği bir müsamahadır.

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُ۫سِكُمْ
وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِۜ وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُواۜ وَاِنْ
كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَٓاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ
الْغَٓائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَٓاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَٓاءً فَتَيَمَّمُوا
صَع۪يدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْد۪يكُمْ مِنْهُۜ
مَا يُر۪يدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُر۪يدُ
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾
وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَم۪يثَاقَهُ الَّذ۪ي وَاثَقَكُمْ بِه۪ۙ
اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَاۘ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّام۪ينَ لِلّٰهِ
شُهَدَٓاءَ بِالْقِسْطِۘ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓى
اَلَّا تَعْدِلُواۜ اِعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰىۘ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ
اِنَّ اللّٰهَ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِۙ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ عَظ۪يمٌ ﴿٩﴾

6- **"Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman"** namaza kalkmak istediğiniz takdirde **"yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınıza mesh edin. Her iki topuğunuza kadar ayaklarınızı da. Eğer cünub iseniz yıkanıp temizleniniz. Şayet hasta yahut yolculukta iseniz ya da içinizden biri helâdan"** yani küçük ve büyük abdest bozmaktan **"gelirse ya da kadınlara dokunmuş"** onlarla cima etmiş yahut tenlerine dokunmuş **"da su bulamazsanız o vakit tertemiz toprakla"** temiz toprak ya da yerin üzerindekilerle **"teyemmüm edin. Bununla yüzünüze ve ellerinize sürün. Allah"** dininde ve koyduğu şer'î hükümlerinde **"size güçlük çıkarmak istemez. Ama şükredesiniz diye sizi iyice temizlemek ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister."**

7- **"Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve: Dinledik ve itaat ettik, dediğiniz zaman sizi andı ile bağladığı o sözünü"** sizinle antlaşıp ahitleştiği andını **"de hatırlayın ve Allah'tan korkun. Şüphe yok ki Allah göğüslerde gizleneni çok iyi bilendir."**

8- **"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutanlar"** Allah'ın ahitlerini ve emanetlerini her zaman ve sürekli olarak yerine getirenler **"adaletle şahitlik eden"** tanıklık eden **"kimseler olun. Bir topluluğa olan kininiz"** onlardan hoşlanmayışınız, onlardan nefretiniz **"sizi adaletsizliğe sürüklemesin."** İtmesin, adil olmayan bir iş yaptırmasın. **"Adil olun. Çünkü o takvâya daha yakın olandır. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır."**

9- **"Allah iman edip salih ameller işleyenlere: Onlar için mağfiret ve çok büyük bir mükâfat vardır, diye vadetmiştir."**

10- **"Kâfir olup da âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar da Cahîm'in sakinleridir."**

11- **"Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir topluluk size ellerini uzatmak"** sizi yakalayıp öldürmek ve helâk etmek **"istemişlerdi de onların ellerini sizden geri çekmişti. Allah'tan korkun. Mü'minler ancak Allah'a güvenip dayanmalıdırlar."**

Mâide Sûresi 6-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler abdest almayı, teyemmüm etmeyi, cünubluktan dolayı gusletmeyi ve teyemmümün, abdest ve guslün yerine geçtiği durumları açıklamaktadır. Bunlar suyun kullanılmasının zarar verdiği hastalık, yolculukta su bulamamak gibi durumlardır. Âyetler aynı zamanda abdesti gerektiren hususları da açıklamıştır. Bunlar ise küçük yahut büyük abdest demek olan küçük hades yahut muharremâttan olmayan, kendisine yabancı bir kadının tenine arada herhangi bir engel olmaksızın temas etmek (dokunmak)tır. Teyemmüm ise temiz bir toprakla yapılır. Onunla yüzü ve elleri mesh eder. Hedef ise insanların aleyhine darlık değildir. Hedef onların abdest, gusül ve teyemmüm ile küçük ve büyük günahlardan temizlenip arındırılmaları, İslâm'ın şer'î hükümlerinin açıklanması ile üzerlerindeki nimetin tamamlanması ve böylelikle Rabblerinin üzerlerindeki sayısız nimetlerine şükretmeleridir.

2. Daha sonra mü'minlere İslâm nimetini, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile antlaştıkları dinleyip itaat etme taahhütlerini hatırlatmakta, arkasından onlara Allah'ın antlaşmalarının gereklerini sürekli yerine getirmelerini ve hoşlanmadıkları kimseler hakkında dahi olsa adaletle tanıklık etmelerini emretmektedir.

3. Sonra Allah'ın mü'minlere günahları bağışlama vaadini, yalanlayıcı kâfirlere de cehennem azabı tehdidini açıklamaktadır.

4. Daha sonra mü'minlere bir kavmin kendilerini helâk etmeyi kararlaştırdığı bir sırada Allah'ın düşmanlarını kendilerinden uzaklaştırması şeklindeki Allah'ın nimetlerini hatırlamalarını emretmektedir.

Mâide Sûresi 6-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Namaz kılmak istediğimiz zaman küçük hadesten abdest ile büyük hadesten gusül ile temizlenmemiz, suyu bulamadığımız yahut da hastalık sebebi ile onu kullanamadığımız takdirde ise abdest ya da gusül yerine teyemmüm etmemiz gerekmektedir.

2. Abdest alırken yüzün ve dirseklerle beraber ellerin yıkanması, başın bir kısmının mesh edilmesi ve topuklarla birlikte ayakların yıkanması gerekir. Guslederken de taharet (temizlenmek) niyeti ile vücudun tamamını yıkamak gerekir.

3. Teyemmüm de temiz bir toprağa yahut yeryüzüne ellerimizi iki defa vurmak sûreti ile yüzümüzü ve ellerimizi mesh ederek yaparız.

4. İslâm kolaylık dinidir. İslâm şeriatinde zorluk ya da darlık yoktur.

12- **"Andolsun Allah İsrâiloğullarından"** yemin ile pekiştirdikleri ahitleri demek olan **"söz almıştı. Biz içlerinden on iki de nakîb"** emin, kefil **"tayin etmiştik. Allah: Ben şüphesiz sizinle beraberim."** Sizin yardımcınız ve sizin destekleyicinizim. **"Andolsun ki eğer namaz kılar zekât verir, peygamberlerime inanır ve onlara gereği gibi yardım eder"** onları destekler yahut tazim eder **"Allah'a güzel bir borç verirseniz"** yani hayır yolunda Allah'ın rızasını arayarak ve gönül hoşluğu ile tasaddukta bulunursanız **"elbette günahlarınızı örter, sizi altından ırmaklar akan cennetlere sokarım. Bundan sonra içinizden kim kâfir olursa muhakkak doğru yoldan sapıtmış"** dosdoğru yolu kaybetmiş başka bir yolu izlemiş **"olur, buyurmuştu."**

13- **"Böyle iken onlar sözlerini bozdukları için"** sözlerini bozup ahitlerine riayet etmeyip hainlik ettikleri için **"Biz de onları lânetledik."** Rahmetimizden kovup uzaklaştırdık. **"Kalplerini katılaştırdık. Kelimeleri yerlerinden oynatarak tahrif ederler."** Yüce Allah'ın kitabı olan Tevrat'ı değiştirirler ya da bâtıl bir sûrette yorumlarlar. **"Onlar kendilerine verilenlerden"** oldukça büyük **"bir pay almayı da unuttular. İçlerinden pek azı müstesnâ olmak üzere sen onların daima hainliklerini"** sözlerinde durmayıp bozduklarını yahut da haince işler yaptıklarını **"göreceksin. Sen yine onları affet, aldırış etme. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever."**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ
عَلَيْكُمْ اِذْ هَمَّ قَوْمٌ اَنْ يَبْسُطُوٓا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ
فَكَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَعَلَى اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ
بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقٖيبًا وَقَالَ
اللّٰهُ اِنّٖي مَعَكُمْ لَئِنْ اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ
وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلٖي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَاَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا
حَسَنًا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ السَّبٖيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ
مٖيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ
الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهٖ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهٖ وَلَا
تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلٰى خَٓائِنَةٍ مِنْهُمْ اِلَّا قَلٖيلًا مِنْهُمْ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنٖينَ ﴿١٣﴾

Mâide Sûresi 12-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İki âyet-i kerime yüce Allah'ın Yahudi ve Hıristiyanlar üzerindeki nimetini açıklamakla başladı. Şanı yüce Allah'ın kitap ehlinden sağlam ahit ve antlar aldığını ancak onların bu sözlerini bozduklarını açıkladı. Bu sebeple yüce Allah Kıyâmet gününe kadar düşmanlık ve nefretin yakalarını bırakmamasını sağladı. Yüce Allah Musa (aleyhisselâm)'a kavmi arasından onların işlerini görecek ve verdikleri ahde ve söze bağlı kalacaklarına dair kavmi adına kefil olacak ileri gelen on iki kişi seçmesini emir buyurdu. Onlara eğer kendilerine farz kılmış olduğu namazı ve zekâtı eksiksiz yerine getirecek olurlarsa onların günahlarını bağışlayıp cennete koyacağına dair yemin etti. Artık kim bu taahhütten sonra da inkâr ederse dosdoğru yolu izleme imkânını kaybetmiş olur.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın antlaşmalarını bozmaları sebebi ile kendilerini lânetlediğini açıkladı. Onların Allah'ın kitabı olan Tevrat'ı indirdiği maksada aykırı bir şekilde yorumladıklarını ve Allah'ın Tevrat'ta kendilerine emretmiş olduğu pek büyük bir payı da terk ettiklerini dile getirdi. Sonra Resûlü'ne onların bir kısmının ahitlerini bozmak ve türlü hile ve tuzaklar kurmak sûreti ile hainliklerini hep göreceğini de haber vermektedir. Çünkü sözlerini bozmak ve ahitlerine hainlik etmek bunların da âdetidir, geçmişlerinin de âdetidir. Bunlardan Müslüman olan pek azı müstesnâdır. Bununla birlikte Allah, Resûlü'ne onları cezalandırmamasını ve aralarından kötülük yapanları affedip bağışlamasını da emretmektedir. Bu ise ilim adamlarının büyük çoğunluğunun dedikleri gibi onlarla savaşmasına izin verilmeden önce idi.

Mâide Sûresi 12-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetinin doğruluğunu ortaya koymaktadır. Çünkü o kitap ehlinin kitaplarında gizlediklerini açıkça ortaya koydu. Hâlbuki o onların kitaplarını okumamış ümmî birisi idi.

2. Kitap ehlinden kâfir olanlar, ahit ve antlaşmalarını bozdukları, Allah'a itaatin dışına çıktıkları, Allah'ın kelâmını muradından farklı olarak tahrif edip değiştirdikleri, kendilerine verilen emirlerin birçoğunu unuttukları için Allah'ın rahmetinden kovulmak olan lâneti hak etmişlerdir.

3. İslâm, Kitap ehli ile ilişkiler hususunda müsamahakâr davranmıştır. Çünkü yüce Allah Resûlünden (sallallâhu aleyhi ve sellem) onları bağışlamasını ve onlara iyi davranmasını istemiştir.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ
فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يَا أَهْلَ
الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُوا عَنْ
كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾
يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ
وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ كَفَرَ
الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ
فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ
الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

14- **"Biz Nasraniyiz, diyenlerin de sağlam bir şekilde sözlerini almıştık. Onlar da kendilerine verilen öğütlerden bir pay almayı unuttular. Biz de Kıyâmet gününe kadar aralarına kin ve düşmanlığı yerleştirdik."** Körükledik yahut onlardan ayrılmamasını sağladık. **"Allah yakında onlara yaptıklarını haber verecektir."**

15- **"Ey kitap ehli! Size kitaptan gizlediğiniz şeylerin çoğunu açıklayıp birçoğunu da açıklamadan geçiveren Resûlümüz gelmiştir. Size muhakkak ki Allah'tan bir nur"** o Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir **"ve apaçık bir kitap"** o da Kur'ân-ı Kerim'dir **"gelmiştir."**

16- **"Allah onunla rızasına uyanları selâmet"** kurtuluş, esenlik ve istikâmet **"yollarına iletir, onları izni ile karanlıklardan nura"** onları küfrün ve dalâletin karanlıklarından imanın ve hidâyetin aydınlığına **"çıkarır ve kendilerini dosdoğru yola iletir."**

17- **"Andolsun ki: Allah, Meryem oğlu Mesih'dir, diyenler kâfir oldular. De ki: Şayet Meryem oğlu Mesih'i, anasını ve yeryüzünde bulunanların hepsini helâk etmek isterse Allah'a karşı kim ne yapabilir? Göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin mülkü Allah'ındır. O dilediğini yaratır. Allah her şeye gücü yetendir."**

Mâide Sûresi 14-17. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah. Hıristiyanlardan Allah'ı tevhid etmek, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de iman etmek üzere söz almış olduğunu açıklamaktadır. Ama onlar İncil'de kendilerine emredilen Nebilere iman etmeyi terk ettiler, ahitlerini bozdular. Allah da bu sebepten ötürü Kıyâmet gününe kadar aralarına düşmanlığı, ayrılmaz bir hal olarak bıraktı. Birbirlerinin kâfir olduğunu söyleyip lânet okur dururlar. Âhirette de yaptıklarının karşılığını göreceklerdir.

2. Sonra Yahudi ve Hıristiyanlara seslenerek onlara Allah'ın Resûlü Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine hak dini getirdiğini ve kendilerine kitaplarında gizlemiş oldukları pek çok şeyi açıkladığını ifade etmektedir. Kendisine iman etmek ve buna benzer gizledikleri Kur'ân'ın da gelip zikrettiği hususlar gibi.

3. Yine âyetler yüce Allah'ın kendilerine Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i Resûl olarak gönderdiğini, üzerine Kur'ân-ı Kerim de indirdiğini, bunun sebebinin ise Allah'ın rızasına uyan kimselerin kurtuluş yolunu ve İslâm dinini izleyip hidâyet bulması olduğunu beyan etmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler Meryem oğlu Mesih'in ilâh olduğunu ileri süren -ki bunlar da Hıristiyanlardan bir fırkadır- kâfir olduklarını vurgulamakta ve onların bu iddialarını reddetmekte, Resûlü'ne de onlara şunları söylemesini emir buyurmaktadır: Şüphesiz siz yalan söylediniz. Çünkü eğer Allah Mesih'i, annesini ve yeryüzünde bulunanların hepsini helâk etmek isterse -Allah bütün yaratılmışların maliki iken dilediği her şeyi yaratıp hiçbir şey onu âciz bırakamazken- Allah'ın azabını kim geri çevirebilir?

Mâide Sûresi 14-17. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'tan gelen bir nurdur. Çünkü O, insanları küfrün karanlıklarından imanın aydınlığına çıkartmıştır. Kur'ân da aynı şekilde bir nurdur. Çünkü o hakka ve dosdoğru yola iletir.

2. Hıristiyan fırkaları arasındaki düşmanlık ve ayrılıklar birbirlerinden nefret etmeleri -dışa farklı bir hal yansıtsalar dahi- Kıyâmet gününe kadar devam edecektir. Çağdaş dünyamızda da bizler bazen öğütüp bitirici savaşlara kadar ulaşan sürekli bir ayrılık ve çekişme görmekteyiz. En ileri derecede güçlü silâhların hazırlandığını görüyoruz. Bütün bunlar da bu âyet-i kerimelerde dile getirilenin doğruluğunu vurgulamaktadır.

3. Birilerinin Mesih, Allah'ın kendisidir yani yüce Allah Mesih'in şahsına hülûl etmiştir /içine girmiştir/ona karışmıştır iddiasında bulunduğu, diğerinin Mesih'in Allah'ın oğlu olduğu, bir diğerinin ise onun üçün üçüncüsü olduğu şeklindeki iddialara sahip Hıristiyan fırkalarının inançları bâtıldır.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى نَحْنُ اَبْنَٓاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّٓاؤُ۬هُ قُلْ فَلِمَ
يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ
وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
وَاِلَيْهِ الْمَص۪يرُ ﴿١٨﴾ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَٓاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ
لَكُمْ عَلٰى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ اَنْ تَقُولُوا مَا جَٓاءَنَا مِنْ بَش۪يرٍ وَلَا
نَذ۪يرٍ فَقَدْ جَٓاءَكُمْ بَش۪يرٌ وَنَذ۪يرٌ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ
﴿١٩﴾ وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِه۪ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
اِذْ جَعَلَ ف۪يكُمْ اَنْبِيَٓاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكاً وَاٰتٰيكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ
اَحَداً مِنَ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢٠﴾ يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ
الَّت۪ي كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلٰٓى اَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا
خَاسِر۪ينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِنَّ ف۪يهَا قَوْماً جَبَّار۪ينَ وَاِنَّا
لَنْ نَدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا
فَاِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذ۪ينَ يَخَافُونَ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَاِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَاِنَّكُمْ
غَالِبُونَ وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُٓوا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿٢٣﴾

18- **"Yahudi ve Hıristiyanlar: Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz"** yani bizim Allah'a göre konumumuz oğulların babalarına göre konumu gibidir. Ya da bizim soyumuz onun Nebilerine varır. Nebileri ise onun kendilerini önemsediği oğullarıdır, **"dediler. De ki: Öyle ise günahlarınız yüzünden niçin sizi azaplandırıyor? Hayır, siz onun yarattığı insanlardansınız. O, dilediği kimseye mağfiret eder, dilediği kimseyi de cezalandırır. Göklerin, yerin ve her ikisinin arasındaki her şeyin mülkü Allah'ındır. Sonunda dönüş O'nadır."**

19- **"Ey Kitap ehli! Resûllerin arasının"** vahyin **"kesildiği"** bir dönemden beri gelmediği **"bir zamanda size açıklayıp duran Resûlümüz"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"gelmiştir. Bize bir müjdeleyici ve bir korkutucu"** hayır ile müjdeleyen ve şerden sakındıran bir Resûl **"gelmedi, demeyesiniz diye. İşte size gerçekten müjdeleyici ve korkutucu"**, ki o Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir, **"gelmiş bulunuyor. Allah her şeye gücü yetendir."**

20- **"Hani Musa, kavmine şöyle demişti: Kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün ki içinizden peygamberler göndermiş, sizi hükümdarlar yapmış ve"** çağınızdaki **âlemlerden hiç kimseye""** âlemlerden sizden başkasına **"vermediğini size vermişti."**

21- **"Kavmim! Allah'ın size yazdığı mukaddes arza"** Beytü'l-Makdis ve çevresi olduğu söylenmiştir **"girin. Gerisin geriye"** bozguna uğramış olarak, sırtınızı çevirerek **"geriye dönmeyin. Yoksa kaybedenler"** Allah'ın yardımını ve rızasını yitirmiş olanlar **"olarak geri dönersiniz."**

22- **"Dediler ki: Ey Musa! Orada zorba"** kendilerine karşı direnmenin imkânsız olduğu **"bir topluluk var."** Maksat orada bulunan Amalikalılardan bir topluluktu. Bunlar da Amlâk b. Lâvez'in soyundan gelenlerdir. **"Doğrusu onlar oradan çıkmadıkça biz de oraya asla girmeyiz. Eğer oradan çıkarlarsa biz de o zaman gireriz."**

23- **"Allah'tan korkan kimselerden, Allah'ın kendilerine nimet verdiği"** iman, itaat, kahramanlık ve atılganlık nimetlerini ihsan ettiği **"iki kişi dedi ki: Onların üzerine kapıdan girin. Oradan girdiniz mi muhakkak siz galip gelirsiniz. Eğer iman edenler iseniz yalnız Allah'a güvenip dayanınız."**

Mâide Sûresi 18-23. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yahudi ve Hıristiyanların söyledikleri sözleri hatırlatmaktadır. Onlar kendilerinin evlatların babalarına karşı durumu gibi Allah'a yakın olduklarını, Allah'ın sevdiği kimseler olduklarını söylüyorlardı. Âyet ise onların iddia ettikleri gibi kendileri ile Allah arasında bir ilişki olmadığını, onların da diğer bütün insanlar gibi birer beşer olduklarını belirterek reddetmektedir.

2. Kitap ehline seslenerek Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine dinin şer'i hükümlerini -belli bir fetret döneminden sonra- açıklamak üzere geldiğini vurguladı. Böylelikle onların yüce Allah'a karşı herhangi bir delillerinin olamayacağını ortaya koydu.

3. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kavmine Musa (aleyhisselâm)'ın kavmi İsrâiloğulları ile geçen konuşmasını hatırlatmasını emretmektedir. Musa (aleyhisselâm) kendilerine Allah'a şükredip itaat etmelerini emretmiş ve ayrıca onlara Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlatarak kendilerinden Arz-ı Mukaddes'e girmelerini istemiş, onları zorbaların önünde geri çekilmekten sakındırmıştı. Kendileri ise Allah'ın emrine uymayıp Musa (aleyhisselâm)'a karşı gelmiş, zorbalardan da korkmuşlardı.

Mâide Sûresi 18-23. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudi ve Hıristiyanların iftiraları ve yalan iddialarından birisi de kendilerinin Allah'ın oğulları ve sevdikleri olduklarını ileri sürmeleridir.

2. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bütün âlemlere müjdeleyici ve uyarıcı Resûl olarak gönderilmesinden sonra hiçbir insanın bir mazereti yoktur.

3. Yüce Allah, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavmine Musa kavminin halini hatırlatmaktadır. Böylelikle bundan öğüt almaları istenmiştir. Çünkü onların da benzer tutumları vardı.

4. Efendimiz Musa (aleyhisselâm)'ın kavmine karşı tutumu, kavminin inatlarını sürdürmeleri ve zorbalara karşı direnecek bir güçlerinin olmadığı dile getirilmektedir.

5. Musa (aleyhisselâm)'ın kavminin kendilerinden daha güçlü olanlarla karşılaşmaktan korkmaları karakterleri idi. Yahudiler her zaman ve her yerde hep böyledir. Bundan dolayı onlar her zaman için hile, aldatma, tuzak, komplo ve çeşitli desiseler hazırlamak gibi yöntemlere dayanırlar.

قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَٓا اَبَدًا مَا دَامُوا ف۪يهَا فَاذْهَبْ
اَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَٓا اِنَّا هٰهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي
لَٓا اَمْلِكُ اِلَّا نَفْس۪ي وَاَخ۪ي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ
الْفَاسِق۪ينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَاِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ اَرْبَع۪ينَ سَنَةًۚ
يَت۪يهُونَ فِي الْاَرْضِۜ فَلَا تَاْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِق۪ينَ ﴿٢٦﴾
وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّۢ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ
اَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِۜ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَۜ قَالَ اِنَّمَا
يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّق۪ينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَيَّ يَدَكَ
لِتَقْتُلَن۪ي مَٓا اَنَا۬ بِبَاسِطٍ يَدِيَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَۚ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اللّٰهَ
رَبَّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢٨﴾ اِنّ۪ٓي اُر۪يدُ اَنْ تَبُٓوءَ۬ا بِاِثْم۪ي وَاِثْمِكَ
فَتَكُونَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِۚ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الظَّالِم۪ينَۚ ﴿٢٩﴾
فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ اَخ۪يهِ فَقَتَلَهُ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ
﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْاَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ
يُوَار۪ي سَوْءَةَ اَخ۪يهِۜ قَالَ يَا وَيْلَتٰٓى اَعَجَزْتُ اَنْ اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا
الْغُرَابِ فَاُوَارِيَ سَوْءَةَ اَخ۪يۚ فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِم۪ينَۚ ﴿٣١﴾

24- "Onlar da şöyle dediler: Ey Musa! Onlar orada bulundukça biz asla oraya girmeyiz. Git, sen ve Rabbin savaşın." Bizi burada bırakın. Sen ve Rabbin git ve o zorbalarla savaşın. Onların bu ifadeleri Allah ve Resûlünden söz ederken saygısızca bir ifadedir. **"Biz de buracıkta oturuyoruz."**

25- "Rabbim, ben kendimle kardeşimden başkasına sahip değilim. Artık bizimle o fâsıklar topluluğunun arasını" bundan sonra bizlerle bu itaatin dışına çıkanların arasını hükmünle **"ayır, dedi."**

26- "Buyurdu ki: Artık orası onlara kırk yıl haram edildi. Onlar o yerde şaşkın şaşkın" yollarını şaşırmış oldukları halde **"dolaşacaklardır. Artık sen de o fâsıklar topluluğu için tasalanma"** üzülme.

27- "Bir de onlara Âdem'in iki oğlunun" Hâbil ile Kâbil'in **"haberini hak ile oku. Hani onlar birer kurban"** kendisi ile yüce Allah'a yaklaşılan iyi amele *kurban* denilir **"sunmuşlardı da, ikisinden birininki kabul olunmuş diğerinden kabul olunmamıştı. O: Seni mutlaka öldüreceğim, demişti. Öbürü: Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder, demişti."**

28- "Yemin ederim, eğer sen beni öldürmek için bana elini uzatsan" beni yakalasan **"da ben seni öldürmek için elimi sana uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım."**

29- "Ben senin hem benim günahımı" beni öldürdüğün takdirde, beni öldürmenin günahını **"hem kendi günahını"** kurbanının kabul edilmesini önleyen önceden işlediğin günahlarını **"yüklenerek sonunda cehennemliklerden olmanı istiyorum. İşte zalimlerin cezası budur."**

30- "Nihayet nefsi kendisine kardeşini öldürmeyi kolay gösterdi." Onu rahatlattı, güzel gösterdi. **"Onu öldürdü; o da hüsrana uğrayanlardan oluverdi."**

31- "Sonra Allah ona kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini" gizleyip, saklayıp defnedeceğini **"göstermek için yeri eşeleyen"** öldürmüş olduğu bir kargayı gömmek üzere yeri kazıyan **"bir karga gönderdi: Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini gömmekten âciz mi kaldım, dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu."**

Mâide Sûresi 24-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Musa (aleyhisselâm)'ın emirlere aykırı hareket edip isyan etmek üzerindeki ısrarlarını, Allah ve Resûlü ile güzel edeple bağdaşmayan şekilde söz ettiklerini açıklamaktadır.

2. O vakit Musa (aleyhisselâm), Rabbine kendisi ile bu inatçı, beyinsiz, itaatin sınırlarının dışına çıkanların arasında adaleti ile hüküm vermesi için niyaz etti. Yüce Allah da onun duasını kabul etti ve bu emre aykırı hareket edenlere bu kutsal yere kırk yıl süre ile girmelerini haram kıldı. Bu süre boyunca yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaştılar ve oradan çıkıp kurtulabilecekleri bir cihet bulamadılar.

3. Sonra yüce Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a onların başlarına gelen musibete üzülmemesi için tesellisi ile bu konuşma sona ermektedir. Çünkü onlar Allah'ın emrinin dışına çıkan ve onun cezasını hak eden kimselerdi.

4. Bundan sonra ise Âdem'in iki oğlu Hâbil ile Kâbil arasında yeryüzünde meydana gelen ilk öldürme olayını zikretmektedir. Âdem oğullarına her birinin diğerinin ikizi ile evlenmesini emretmiş, Kâbil ise kendi ikizinin yani annesi ile aynı batında doğmuş olan kız kardeşinin erkek kardeşi Hâbil'in ikizi olan kız kardeşinden daha güzel olduğu için buna kızmıştı. Bunun üzerine Âdem de onlara, birer kurban sununuz. Hanginizin kurbanı kabul edilirse o daha faziletli olanı hak eder, dedi. Onlar da denileni yaptılar. Hâbil'in kurbanı inen bir ateşin onu yemesi sûreti ile kabul edildi. Bu ise Kâbil'in kıskançlığını ve öfkesini daha da artırdı. Kardeşi Hâbil'i öldürdü. Ölmüş bir karganın cesedini saklamak üzere yeri eşeleyen bir karga görünce pişman oldu.

Mâide Sûresi 24-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah sevdiklerinin ve seçkin kullarının duasını kabul buyurur, düşmanlarından ve itaatinin dışına çıkanlardan intikam alır.

2. Nebiler, itaatsizlikte direnen ve itaatlerinin dışına çıkanlar dâhil, ümmetlerine karşı merhametli ve şefkatlidir.

3. Eskiden şer'i hükümler bir kimsenin kız kardeşi ile evlenmesini mübah görüyordu. Daha sonra bu bütün şeriatlerde haram kılındı. İslâm'da da böyledir.

4. Kıskançlık kötü bir hastalıktır. Ondan kurtulmamız gerekir. Çünkü kıskançlık pek çok günahın işlenmesine götürür. Bunların en tehlikesi ise başkasını öldürmektir.

5. Öldürme suçu Allah'ın haram kıldığı ve bu suçu işleyenler için pek acıklı bir azap hazırlamış olduğu oldukça ağır suçlardandır.

6. Ölüleri gömmek meşrudur, cesetleri açığa çıkarmak ve kabirleri deşmek haram kılınmıştır.

7. İnsan bazı hallerde kendisinden daha alt mertebede olandan da bir şeyler öğrenebilir.

مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ كَتَبْنَا عَلٰى بَنٖٓى اِسْرَٓائٖلَ اَنَّهُ مَنْ قَتَلَ
نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِى الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ
النَّاسَ جَمٖيعًاۜ وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَٓا اَحْيَا النَّاسَ
جَمٖيعًاۜ وَلَقَدْ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اِنَّ
كَثٖيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِى الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾
اِنَّمَا جَزٰٓؤُا الَّذٖينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ
فِى الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُقَتَّلُٓوا اَوْ يُصَلَّبُٓوا اَوْ تُقَطَّعَ
اَيْدٖيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِۜ
ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِى الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ
عَظٖيمٌۙ ﴿٣٣﴾ اِلَّا الَّذٖينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْۚ
فَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٣٤﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُٓوا اِلَيْهِ الْوَسٖيلَةَ وَجَاهِدُوا فٖى سَبٖيلِهٖ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾ اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى
الْاَرْضِ جَمٖيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهٖ مِنْ عَذَابِ
يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿٣٦﴾

32- **"Bundan dolayı İsrâiloğulları'na şunları yazdık: Kim bir kimseyi bir kimseye yahut yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmaksızın"** yani kısası gerektirecek şekilde bir kimseyi öldürmeksizin yahut yeryüzünde fesat olmaksızın **"öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de onu diriltirse bütün insanları diriltmiş gibi olur. Andolsun peygamberlerimiz onlara apaçık"** açık seçik, anlaşılır **"belgelerle gelmişlerdi. Sonra yine de içlerinden birçoğu bunların arkasından yeryüzünde taşkınlık etmektedirler."**

33- **"Allah'a ve Resûlü'ne karşı savaşanların ve yeryüzünde fesat çıkarmaya çalışanların cezası ancak öldürülmeleri yahut asılmaları yahut ellerinin ve ayaklarının çaprazlama"** yani sağ elleri ile sol ayaklarının **"kesilmesi yahut yerlerinden sürülmeleridir."** Uzaklaştırılmaları ya da hapse atılmalarıdır. **"Bu onlara dünyada bir horluk"** zillet, rüsvayylık ve ceza **"dır. Âhirette ise onlara pek büyük bir azap vardır."**

34- **"Yalnız kendilerine gücünüz yetmeden önce tevbe edenler müstesnâdırlar. Bilin ki Allah çok mağfiret edicidir, çok merhamet sahibidir."**

35- **"Ey iman edenler! Allah'tan korkun, O'na yol arayın."** İtaatleri işlemek, masiyetleri terk etmek sûreti ile Allah'a yakınlaşmayı isteyin, bunun için gayret edin. **"Ve yolunda cihad edin ki kurtulasınız."**

36- **"Şüphesiz yeryüzünde ne varsa hepsi hatta bir o kadarı daha kâfirlerin olsa da Kıyâmet gününün azabından kurtulmak için onu feda etseler yine onlardan kabul olunmaz. Onlar için çok acıklı bir azap da vardır."**

Mâide Sûresi 32-36. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâbil ve Hâbil olayı dolayısıyla yüce Allah İsrâiloğulları'na, her kim başka birisini öldürmemiş olduğu ya da yeryüzünde öldürülmesini gerektiren bir bozgunculuk çıkarmaksızın öldürecek olursa bütün insanları öldürmüş gibi olacağını ve bir kişinin diriltilmesine sebep olan birisinin de bütün insanları diriltmiş gibi olacağını yazdı. Fakat Allah onların üzerine bu tür cinayetlerin benzerlerinden ötürü oldukça ağır bu hükmü yazdıktan ve -bu suçlardan uzak kalmaları için- kendilerine apaçık deliller ile ardı arkasına gelen Resûlleri gönderdiği halde onların birçoğunun öldürmekte aşırı gittiklerini görüyoruz.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'a ve Resûlü'ne karşı yani onların velilerine (dostlarına) karşı savaşanların ve yeryüzünde fesat çıkartanların cezalarını açıklamaktadır. Ancak bunların arasından yakalanmalarından ve haklarında hükmün uygulanışından önce tevbe edenler istisna edilmiştir. Çünkü yüce Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eden Gafur ve Rahimdir.

3. Sonra âyet-i kerimelerde mü'minlere seslenilerek onlara yüce Allah'a karşı takvâlı olmaları, günahlardan uzak kalmaları emredilmektedir. Çünkü kurtuluşun yolu budur.

4. Daha sonra kâfir olanların yeryüzünde bulunan bütün varlıklara, mallara ve bir o kadarına dahi sahip olup da Kıyâmet gününde Allah'ın azabından kurtulmaları için kendilerinin bir fidyesi olmak üzere takdim etseler, Allah'ın bunu onlardan kabul etmeyeceğini ve onlar için pek acıklı bir azabın bulunduğunu açıklamaktadır.

Mâide Sûresi 32-36. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yeryüzünde fesadı haram kılmıştır. Bundan dolayı İslâm, *hirâbe* (denilen yolkesicilik) için önleyici, caydırıcı bir ceza koymuştur.

2. Cezalar da yeryüzünde bozgunculuk çıkartan ve meşru düzen ve yasalara karşı başkaldıran kimselerin işledikleri suça göre çeşitlidir.

3. Yüce Allah bilinen şartları ile tevbe edilmesi halinde tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.

4. Yüce Allah'a karşı takvâlı olmak ve salih amellerle Allah'a yakınlaşmak bütün durumlarda istenen bir husustur.

يُر۪يدُونَ اَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِج۪ينَ
مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُق۪يمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ
فَاقْطَعُٓوا اَيْدِيَهُمَا جَزَٓاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللّٰهِ
وَاللّٰهُ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِه۪
وَاَصْلَحَ فَاِنَّ اللّٰهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ
﴿٣٩﴾ اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
يُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٤٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذ۪ينَ
يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذ۪ينَ قَالُٓوا اٰمَنَّا بِاَفْوَاهِهِمْ
وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذ۪ينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ
سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ اٰخَر۪ينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ
بَعْدِ مَوَاضِعِه۪ يَقُولُونَ اِنْ اُو۫ت۪يتُمْ هٰذَا فَخُذُوهُ وَاِنْ لَمْ
تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ
اللّٰهِ شَيْـًٔا اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ لَمْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ
فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ ﴿٤١﴾

37- **"Ateşten çıkmak isterler ama oradan çıkacak değillerdir. Onlar için sürekli bir azap vardır."**

38- **"Hırsızlık eden erkekle hırsızlık eden kadının o kazandıklarına bir karşılık ve Allah tarafından ibret verici"** insanı cezalandırılacağı bir fiili tekrar işlemekten ve onu başkalarına ibretli bir örnek haline getiren suçu işlemekten alıkoyan **"bir ceza olmak üzere ellerini kesin. Allah mutlak galiptir. Hükmünde sonsuz hikmet sahibidir."**

39- **"Fakat kim zulmettikten sonra tevbe eder ve düzeltirse şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder. Çünkü Allah bağışlayandır, merhamet edendir."**

40- **"Bilmez misin ki göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. O, dilediğini azaplandırır, dilediğine mağfiret eder. Allah her şeye güç yetirendir."**

41- **"Ey Resûl! Kalpleri ile iman etmedikleri halde ağızları ile"** dilleri ile **"inandık, deyip de küfür içerisinde koşuşup duranlar seni üzmesin. Yahudilerin durmadan yalana kulak veren"** onu kabul edip gereğini yerine getiren; yahut ey Muhammed, senin sözünü dinledikten sonra o hususta sana yalan söylemek için tanınmaz bir hale dönüştüren **"huzuruna gelmeyen diğer bir kavim lehine dinleyen"** yani senin sözlerini başkaları adına casusluk etmek için yahut da başka kavimlerin çağrısına olumlu karşılık vermek için **"dinleyenler vardır. Kelimeleri yerine konulduktan sonra değiştirirler."** Başkalarını yerine koyarlar yahut doğru olmayan bir şekilde yorumlarlar **"ve: Eğer şu verilirse onu alın, şayet o verilmezse sakının, derler. Allah'ın fitneye"** dalâlete, küfre **"düşürmek"** yahut helâk etmek **"istediği kimse için sen Allah'a karşı bir şey yapamazsın. Onlar Allah'ın kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir. Dünyada onlara zillet"** rezil ve rüsvayy olmak **"vardır. Âhirette de onlara pek büyük bir azap vardır."**

Mâide Sûresi 37-41. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler kâfir olanların Kıyâmet gününde cehennem ateşinden çıkmayı ümit edeceklerini ama asla çıkmayacaklarını, aksine onların sürekli bir azaba uğratılacaklarını açıklamaktadır.

2. Sonra hırsızlık yapan erkek ve kadının cezasını bu hırsızlık yapanlar arasından bu işinden sonra tevbe edip yaptığı haksızlıkları sahiplerine geri vermek ve geçmişe pişmanlıkla birlikte bir daha bu işe dönmemek üzere karar vermek sûreti ile halini ıslah edip, tevbe edenlerin Allah'ın da âhirette tevbelerini kabul edeceğini beyan etmektedir. Bu hali dünyada elinin kesilmesinden onu kurtaramaz. Bazıları da: Tevbe edip halini düzeltecek olursa elinin kesilmesi caiz değildir, demiştir.

3. Sonra âyet-i kerimeler her şeyin mülk ve egemenliğinin Allah'a ait olduğunu, dilediğine azap edip dilediğine mağfiret ettiğini ve onun gücünün her şeye yettiğini tespit etmektedir.

4. Sonra âyetler münafıklardan, İslâm düşmanlarından ve işleri bu olan Yahudilerden söz etmektedir. Bunların hepsi yalanı kabul edenlerdendi. Bunlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sözlerini işitiyor, sonra o sözleri değiştiriyor ve aralarına yalanlarını katıyorlardı. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in meclisine gelmeyen başka kavimlerin isteklerini kabul ediyorlar, başka kavimler adına casusluk yapıyorlar, konuşulanı dinleyip o sözleri o kimselere ulaştırıyorlardı. Onun sözlerini gerçek anlamından başka türlü açıklıyorlar, kavrayıp öğrendikten sonra bile değiştiriyorlardı.

Mâide Sûresi 37-41. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hırsız erkek ve kadının elinin kesilmesi bu suçun sonunun getirilmesi ve toplumun güvenlik ve esenliğinin gerçekleştirilmesi için uygun bir cezadır.

2. İslâm'ın himayesinde insanların haklarının ve saygı duyulması gereken değerlerinin korunması için bireylerin ve toplumların güvenliklerinin gerçekten sağlanması gerekir. Bunların en önemlileri ise mal, namus ve can dokunulmazlığıdır.

3. Münafıklar ile Yahudiler yalanı dinleyip onu kabul etmeye alışmışlardır. Onların kötü niteliklerinden birisi de kibir ve gurur musibetine yakalanmış başka bir kavmin adına casusluk etmeleridir.

42- **"Onlar alabildiğine yalan dinleyenler, çokça"** haram mal **"yiyenlerdir."** Bunun en çirkin olanı ise rüşvettir. **"Eğer sana gelirlerse aralarında hükmet. Ya da onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Eğer hükmedersen aralarında adaletle"** bu ise İslâm'ın hükmüdür **"hükmet. Çünkü Allah adaletli olanları"** hakkında hüküm verdikleri ya da başına getirildikleri her bir hususta adalet yapanları **"sever."**

43- **"İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında iken nasıl olur da senin hükmüne başvuruyorlar? Yine de bundan sonra yüz çevirirler,"** Ey Muhammed, senin hükmüne başvurduktan sonra Tevrat'a uygun olarak verdiğin hükümden yüz çevirirler. **"Onlar inanmış kimseler değillerdir."**

44- **"Şüphesiz Tevrat'ı Biz indirdik. Onda bir hidâyet ve nur vardır. Teslim olmuş olan"** yani Tevrat'taki Rablerinin hükmüne itaat edip boyun eğmiş olan **"peygamberler, rabbânîler"** Yahudilerin âbidleri yahut âlim ve fakihleri **"ve bilginler de"** *-ahbâr* Yahudi âlimlerine, bilginlerine denilir- **"Allah'ın kitabını korumaları istendiğinden onunla Yahudilere hükmederlerdi. Hepsi de onun üzerine şahit diler. O halde insanlardan korkmayın, benden korkun. Benim âyetlerimi az bir pahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."**

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ اَكَّالُونَ لِلسُّحْتِۜ فَاِنْ جَٓاؤُ۫كَ
فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْۚ وَاِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ
فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْـًٔاۜ وَاِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ
بِالْقِسْطِۜ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِط۪ينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ
يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ ف۪يهَا حُكْمُ اللّٰهِ ثُمَّ
يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَۜ وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٣﴾
اِنَّٓا اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ ف۪يهَا هُدًى وَنُورٌۚ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ
الَّذ۪ينَ اَسْلَمُوا لِلَّذ۪ينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا
اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَٓاءَۚ فَلَا
تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَات۪ي ثَمَنًا قَل۪يلًاۜ
وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ
﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ ف۪يهَٓا اَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِۙ وَالْعَيْنَ
بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّۙ
وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌۜ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِه۪ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُۜ وَمَنْ
لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

45- **"Biz onda onlara şunu yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş, yaralar da birbirine kısas yapılır. Fakat kim onu sadaka olarak bağışlarsa"** yani kim kısası affedip hakkını tasadduk ederse **"bu ona kefaret olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmez ise işte onlar zalimlerin ta kendileridir."**

Mâide Sûresi 42-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gelip öldürme ya da zinanın haddi (cezası) hususunda hükmüne başvuran bir topluluktan söz etmektedir. Âyetler bu topluluğun cezalarını ve bazı niteliklerini de açıklamakta, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den aralarında hak ile hükmetmesini ya da onlardan yüz çevirmesini istemekte, onlardan yüz çevirmesinin de kendisine hiçbir şekilde zarar vermeyeceğini bildirmektedir.

2. Sonra yüce Allah, içinde Allah'ın hükmü olduğu ve onlar da bunu bilip durdukları halde yanlarında bulunan Tevrat'ı terk ettikleri için ortaya koydukları bozuk ve tutarsız görüşlerini kabul etmeyip reddetmektedir.

3. Ardından yüce Allah, Tevrat'tan övgü ile söz etmekte ve Nebilerin Tevrat'ın hükmünün dışına çıkmadıklarını, aynı şekilde âbidlerin, ilim adamlarının, fukahânın da böyle olduklarını açıklamakta, Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenleri de kâfirler olmakla nitelendirmektedir.

4. Sonra yüce Allah -Yahudileri azarlamak üzere- şunu açıklamaktadır: O, Tevrat'ta Yahudilere yaralamalarda ve cinayetlerde adaletli olan kısası farz olarak yazmıştı. Ama onlar kasten bu hükme muhalefet ettiler. Sonra da yüce Allah, Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenleri zalimler olmakla nitelendirmektedir.

Mâide Sûresi 42-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın Resûlü'ne indirmiş olduğu kitapların hepsi hakka iletir, doğru yolu aydınlatır. Kur'ân-ı Kerim ise kendisinden önceki kitaplara karşı bir tanık, bir gözetleyici ve onlarda bulunanları tasdik edici bir kitaptır.

2. Bazı Yahudi âlimleri Tevrat'ın bildikleri hükümlerini gizledi ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine zina ve kısas hakkında Allah'ın indirmiş olduğu hükümden başka türlü hüküm vermesini istediler. Ama yüce Allah, Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) hevâlarına uymaktan sakındırdı ve onu Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeye teşvik etti.

3. İslâm'dan önceki bütün din mensuplarından ve dünyanın tümünden Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de indirdikleri ile hükmetmeleri istenmiş bir husustur. Çünkü bu kitap son kitaptır, İslâm'ın risaleti de bütün âlemi hidâyete iletmek üzere gelmiş son risalettir.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰٓ اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرٰيةِ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْج۪يلَ ف۪يهِ هُدًى وَنُورٌۙ وَمُصَدِّقاً لِمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّق۪ينَۜ ﴿٤٦﴾
وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْج۪يلِ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ ف۪يهِۜ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ
بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِناً
عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَهُمْ عَمَّا جَٓاءَكَ
مِنَ الْحَقِّۜ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجاًۜ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ
لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ ف۪ي مَٓا اٰتٰيكُمْ فَاسْتَبِقُوا
الْخَيْرَاتِۜ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَم۪يعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ ف۪يهِ
تَخْتَلِفُونَۙ ﴿٤٨﴾ وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ
اَهْوَٓاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ اَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
اِلَيْكَۜ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُر۪يدُ اللّٰهُ اَنْ يُص۪يبَهُمْ بِبَعْضِ
ذُنُوبِهِمْۜ وَاِنَّ كَث۪يراً مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾ اَفَحُكْمَ
الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَۜ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْماً لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

46- "Ardından da izlerince" yani İsrâiloğulları'ndan gelen Nebilerin arkasından **"kendinden önceki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak"** ona inanan ve içindeki hükümlerle hükmeden olarak **"Meryem oğlu İsa'yı gönderdik. Biz ona içinde hidâyet ve nur bulunan İncil'i de kendinden önce inen Tevrat'ı doğrulayıcı, takvâ sahipleri için bir hidâyet ve öğüt olmak üzere verdik."**

47- "İncil sahipleri de Allah'ın onda indirdikleri ile hükmetsin. Kim Allah'ın indirdikleri ile hükmetmez ise işte onlar fâsıkların" Rabblerine itaatin sınırlarının dışına çıkan hakkı terk edenlerin **"ta kendileridir."**

48- "Biz sana da Kitabı hak ile kendinden önce indirilen kitapları" Kur'ân'dan önce indirilmiş kitapları **"doğrulayıcı ve onlara karşı bir şahit"** gözetleyici yahut öncekilere karşı şahit yahut da önceki kitaplarda meydana getirilen tahrif ya da değişiklikleri gözetleyen, kontrol eden bir kitap **"olmak üzere indirdik. O halde aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen hakkı bırakıp"** sana vahyedilenleri terk ederek **"onların heveslerine uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve"** din hususunda apaçık **"bir yol tayin ettik. Eğer Allah dileseydi elbette hepinizi bir ümmet yapardı. Fakat O, size verdiği ile"** üzerinize indirdiği kitaplar ile **"sizi imtihan etmek"** sınamak **"istedi. Öyle ise hayırlı işlere koşuşun."** Salih amellere, güzel ve iyi sözlere koşuşun, bunları yapmak için elinizi çabuk tutun. **"Hepinizin dönüşü Allah'adır ve hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri size haber verecektir."** Şanı yüce Allah size kimin hak üzere olduğunu kimin öyle olmadığını açıklayacaktır.

49- "Onların hevâlarına" aziz ve celil Allah'ın Kitabında bulunanlara aykırı olan görüşlere **"uymayarak aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni vazgeçirirler"** hile ve tuzakları ile alıkoyarlar, engellerler **"diye sakın onlardan. Şayet yüz çevirirlerse bil ki bazı günahlarından dolayı Allah onları cezalandırmak ister. Gerçekten insanların çoğu fâsıktırlar."**

50- "Onlar hâlâ cahiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar? Kesin hakka inanan bir toplum için kimin hükmü Allah'ın hükmünden daha güzel olabilir?"

Mâide Sûresi 46-50. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın İsa (aleyhisselâm)'ı Tevrat'a iman eden, içindeki hükümlerle hükmeden bir peygamber olarak göndermiş olduğunu, onun üzerine de İncil'i hakka ileten bir kitap olarak indirdiğini beyan etmekte, yüce Allah ayrıca İncil sahiplerinin Allah'ın onda indirmiş olduğu hükümlerle hükmetmelerini emir buyurmakta ve Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenleri fâsıklar diye nitelendirmektedir.

2. Âyetler daha sonra Kur'ân-ı Kerim'den söz etti ve Allah'ın bu Kur'ân'da indirmiş olduğu hükümlerle hükmetme emrini verip insanların hevâlarına uymaktan sakındırdı.

3. Arkasından yüce Allah her bir ümmet için bir şeriat tayin etmiş olduğunu ve o ümmetin o şeriatin hükümlerine boyun eğmekle yükümlü olduğunu açıkladı. Eğer yüce Allah dilemiş olsaydı bütün ümmetleri tek bir ümmet yapacağını da bildirdi. Ama o kendilerini onlara vermiş olduğu şeriatlerle sınamak için farklı ümmetler yaptı ve böylelikle isyankâr olanlar ile itaatkâr olanları ayırt etmek istedi.

4. Daha sonra âyetler İslâm şeriatinin kendisinden önceki şeriatleri nesh etmiş olduğunu açıkladı. Bu sebeple herkesin görevi bu şeriatin hükümlerine boyun eğmek sûreti ile hayırda elini çabuk tutmaktır. Herkesin dönüp varacağı yer de Kıyâmet gününde yüce Allah'ın huzuru olacak ve o da kendilerine hakkında ihtilaf edip anlaşmazlığa düştükleri hususları haber verecektir.

5. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i huzuruna hükmüne başvurmak isteği ile gelen bazı Yahudilere karşı tedbirli olmasını bildirip ona aralarında Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de indirmiş olduğu hükümlerle hükmetmesini emir buyurdu. Bu arada yüce Allah'ın hükmünün en hayırlı hüküm olduğunu da bunun da aziz kitabında gelen hüküm olduğunu da açıkladı.

Mâide Sûresi 46-50. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim, İslâmî teşri'in (yasama ve hukukun) birinci kaynağıdır.

2. Eğer herhangi bir husus hakkında Kur'ân'da hüküm varsa onun dışında olup ona uymayan bütün hükümler bozuk ve dalâlet olan hükümlerdir, onlara uymak caiz değildir.

3. Hakimi, Allah'ın şeriatinden ve hükmünden uzaklaştırmak isteyen pek çok kimseler vardır. Bu sebeple Hakimin de onlara karşı dikkatli ve tedbirli olması gerekir.

4. Allah'ın hükmünden yüz çevirmek öyle bir vebaldir ki, (bunu yapanlar) işlemiş oldukları günahların neticesinde ceza olmak üzere pek büyük musibetlerle karşı karşıya kalarak cezalandırılırlar.

5. Her bir ümmetin kendisine özgü ve kendisine uygun bir şeriati vardır. İslâm ise Kıyâmet gününe kadar gelecek bütün ümmetler için bir teşri' (yasama düzeni) dir.

51- "Ey iman edenler! Yahudileri

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰٓى اَوْلِيَٓاءَۢ بَعْضُهُمْ
اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍۜ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِم۪ينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذ۪ينَ ف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ ف۪يهِمْ يَقُولُونَ
نَخْشٰٓى اَنْ تُص۪يبَنَا دَٓائِرَةٌۜ فَعَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ اَوْ اَمْرٍ مِنْ
عِنْدِه۪ فَيُصْبِحُوا عَلٰى مَٓا اَسَرُّوا ف۪ٓي اَنْفُسِهِمْ نَادِم۪ينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ الَّذ۪ينَ
اٰمَنُٓوا اَهٰٓؤُ۬لَٓاءِ الَّذ۪ينَ اَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْۙ اِنَّهُمْ لَمَعَكُمْۜ حَبِطَتْ
اَعْمَالُهُمْ فَاَصْبَحُوا خَاسِر۪ينَ ﴿٥٣﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ
عَنْ د۪ينِه۪ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُٓۙ اَذِلَّةٍ عَلَى
الْمُؤْمِن۪ينَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِر۪ينَۘ يُجَاهِدُونَ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ وَلَا
يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَٓائِمٍۜ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْت۪يهِ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ
عَل۪يمٌ ﴿٥٤﴾ اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا الَّذ۪ينَ يُق۪يمُونَ
الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا فَاِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا د۪ينَكُمْ هُزُواً وَلَعِباً مِنَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ اَوْلِيَٓاءَۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿٥٧﴾

de Hıristiyanları da veliler edinmeyin." Onları kardeş belleyip onlardan yardım dilemeyin, mü'minlerle iyi geçinip içli dışlı olduğunuz gibi onlarla da aynı şekilde geçinmeye kalkışmayın. **"Onlar birbirlerinin velileridirler. İçinizden kim onları veli edinirse muhakkak o da onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu hidâyete erdirmez."**

52- "Kalplerinde hastalık" şüphe ve münafıklık **"bulunan kimselerin: Devrin aleyhimize dönmesinden"** yani zamanın olaylarından ve kötülüklerinden **"korkuyoruz"** –mesela, Yahudiler Müslümanlara karşı zafer kazanır da Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in işi tam olarak rayına oturmayabilir- **"diye aralarında koşuştuklarını"** onları veli (dost ve yardımcı) ve onlarla yardımlaşmakta yarıştıklarını **"görürsün. Olur ki Allah fetih"** Resûlü'ne yardım ve zafer **"nasip eder. Yahut kendi katından bir emir verir."** Kendi katından bir emir ile onları helâk eder **"de onlar da içlerinde gizlediklerine pişman olacakladır."**

53- "İman edenler de der ki: Olanca güçleri ile sizinle beraber olacaklarına dair Allah adına yemin edenler" en ağır yeminleri pekiştirerek olabildiğince yemin edip duranlar **"bunlar mı? Bütün amelleri boşuna gitti"** bâtıl oldu, kaybolup gitti **"ve bundan ötürü en büyük zarara uğrayanlar oldular."**

54- "Ey iman edenler! İçinizden kim dininden dönerse" hak dininden vaz geçip imandan küfre geçerse **"Allah mü'minlere karşı alçakgönüllü"** onlara merhametli ve mütevazı **"kâfirlere karşı onurlu ve şiddetli, kendisinin onları seveceği onların da kendisini seveceği bir topluluk getirir ki Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından"** herhangi bir kimsenin itiraz etmesinden **"korkmazlar. Bu Allah'ın lütfudur. Onu dilediği kimseye verir. Allah lütfu"** ve cömertliği **"bol olandır. Her şeyi en iyi bilendir."**

55- "Sizin veliniz ancak Allah'tır. O'nun peygamberidir ve namazını kılan ve" huşu ile **"rükû halinde iken zekâtını veren mü'minlerdir."**

56- "Kim Allah'ı, Resûlü'nü ve mü'minleri veli edinirse şüphe yok ki Allah'ın hizbi galip olacakların ta kendileridir."

Mâide Sûresi 51-56. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler önce mü'minlere Yahudi ve Hıristiyanları veli edinmelerini yasaklayarak başladı. Çünkü onlar küfür ve dalâletleri bakımından birdirler.

2. Sonra Abdullah b. Ubeyy b. Selûl ve onun arkadaşları gibi münafık kimseleri Yahudi ve Hıristiyanlara yardım edip destek vermekte acele hareket etmekle nitelendirmektedir. Bunun için de kendilerinin zamanın getireceği kötü olay ve şerlerden korktuklarını dile getirerek mazeretlerini ileri sürmektedirler. Âyet-i kerimeler ise onların bu tutarsız iddialarını reddetmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere de zafer ve yardımı, düşmanlarını helâk etmeyi müjdelemekte, bu münafıkların da -pek yakında- o vakit pişman olacaklarını bildirmektedir. Onların amelleri ise münafıklıkları sebebi ile bâtıl olmuştur. Böylelikle onlar dünyada da âhirette de zarara uğramışlardır.

3. Sonra mü'minlere seslenerek onları imandan küfre dönmekten sakındırmakta, bu şekilde hareket edenleri yüce Allah'ı onların yerine iman eden başka kimseleri getirmekle de tehdit etmektedir. Bunlar Allah'ı sevdikleri gibi Allah'ın da kendilerini sevdiği kimseler olacaktır. Bu övülmeye değer niteliklere sahip olan kimselere gelince, elbetteki bu Allah'ın onların üzerindeki lütfundandır. Allah da bunu kimin hak ettiğini çok iyi bilendir.

4. Âyetler daha sonra kimlerin veli edinilmeyi ve yardımı hak ettiğini söz konusu etmektedir. Bunlar Allah, Resûlü ve mü'minlerdir. Allah'ı, Resûlü'nü ve mü'minleri veli edinen kimse ise Allah'ın Hizbinden (taraftarlarından)dır, düşmanlarına galip gelip düşmanlarını yenik düşürecek olanlar da onlardır.

Mâide Sûresi 51-56. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanların Medine'de güçlü olmaları, bazı münafıkları Müslüman olduklarını dışa vururken küfrü gizlemeye itmiştir.

2. Bazı Müslümanlar bu gibi kimseleri veli ve dost edindikleri gibi kitap ehlinden Yahudi ve Hıristiyan bazı kimseleri de veli ediniyorlardı. Yüce Allah, Allah'ın dinini açıkça ortaya koymak ve düşmanlarına karşı tedbirli olmak üzere bu davranışlarından sakındırmıştır.

3. Yüce Allah dine aykırı hareket edenlerden uzak durmanın cezasını ağırlaştırmış, onlardan uzak durmak hususunda da işi sıkı tutmuştur. Çünkü onların İslâm'a ve Müslümanlara karşı tehlikesi pek çok ve onlara yardım edip destek olanların suçu da pek büyüktür.

وَاِذَا نَادَيْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّٓا اِلَّٓا اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ
وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾ قُلْ هَلْ
اُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللّٰهِ مَنْ لَعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ
وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ اُولٰٓئِكَ شَرٌّ مَكَانًا
وَاَضَلُّ عَنْ سَوَٓاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾ وَاِذَا جَٓاؤُ۫كُمْ قَالُٓوا اٰمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا
بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهٖ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾
وَتَرٰى كَث۪يرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاَكْلِهِمُ
السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا يَنْهٰيهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ
وَالْاَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْاِثْمَ وَاَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ
﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللّٰهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ اَيْد۪يهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ
يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَٓاءُ وَلَيَز۪يدَنَّ كَث۪يرًا مِنْهُمْ
مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَٓاءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ كُلَّمَٓا اَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا اللّٰهُ
وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِد۪ينَ ﴿٦٤﴾

57- **"Ey iman edenler! Sizden evvel kendilerine kitap verilenlerden dininizi bir eğlence"** alay ve laubalilik konusu **"ve bir oyuncak edinenleri ve kâfirleri veli edinmeyin. Şayet iman edenlerseniz Allah'tan korkun."**

58- **"Namaza çağırdığınızda onu alaya ve eğlenceye alırlar. Bu onların akılları ermeyen bir topluluk olmalarındandır."**

59- **"De ki: Ey kitap ehli! Sizin bizi ayıplamanız"** bizden hoşlanmayışınız yahut bizi tenkit etmeniz **"in Allah'a, bize indirilene, daha önce indirilenlere iman etmemizden ve şüphesiz çoğunuzun fâsıklar"** dosdoğru yoldan çıkmış olanlar **"olmanızdan başka bir sebebi var mı?"**

60- **"De ki: Allah nezdinde bundan daha kötü"** sabit ve kalıcı olan **"bir cezanın** (kimlere) **olduğunu size haber vereyim mi? Allah'ın kendilerine lânet ettiği"** rahmetinden uzaklaştırdığı **"üzerlerine gazap ettiği ve onlardan bir kısmını maymun ve domuz sûretine soktuğu kişiler ve tâğûta tapanlar"** şeytana itaat edenler **"dir. İşte bunlar yerleri daha fena ve doğru yoldan"** mutedil yol olan İslâm'dan **"daha çok sapmış olan kimselerdir."**

61- **"Size geldikleri zaman: İman ettik, derler. Hâlbuki onlar küfürle girdiler ve yine küfürle çıktılar. Allah gizlediklerini"** sakladıkları münafıklıklarını **"çok iyi bilendir."**

62- **"Onlardan pek çok kimsenin günah işlemekte, düşmanlık yapmakta ve haram"** mal **"yemekte birbirleri ile yarıştıklarını görürsün. Yaptıkları şey ne kadar da kötü!"**

63- **"Onları günah söz söylemekten ve haram yemekten rabbânîler"** Yahudi âbidleri **"ve hahamlar alıkoysalar ya! Yaptıkları şey ne kadar kötü bir iştir!"**

64- **"Yahudiler: Allah'ın eli bağlıdır"** aşırı derecede cimridir **"dediler. Söylediklerinden ötürü kendi elleri bağlandı."** Bu onlara bir bedduadır. **"Ve onlara lânet edildi. Hayır, Allah'ın iki eli de açıktır."** Bu da aziz ve celil Allah'ın pek cömert, lütuf ve ikram sahibi olduğunu ifade eder. **"O nasıl dilerse öyle infak eder. Andolsun ki Rabbinden sana indirilen onların çoğunun tuğyan ve küfürlerini artıracaktır. Bununla beraber aralarında Kıyâmet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kin bıraktık. Onlar ne zaman bir savaş ateşi yakmak isteseler Allah onu söndürür."** Yenilirler, kahredilirler, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve Müslümanlar onlara karşı zafer kazanır. **"yeryüzünde fesada koşarlar. Allah ise fesatçıları sevmez."**

Mâide Sûresi 57-64. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler mü'minleri din ile alay eden, onu küçümseyen din düşmanlarını yardım edecekleri ve sevecekleri veliler (dostlar) edinmelerini sakındırmaktadır. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kitap ehline şöyle demesini emir buyurmaktadır: Sizler bizim Allah'a ve Allah'ın Resûlü'nün getirdiklerine imandan başka herhangi bir halimizi ayıplıyor veya reddebiliyor musunuz? Yine onlara şöyle buyurmasını emretti: Ben sizlere bizde kusur olarak görüp ayıpladığınız bu halden ceza itibari ile daha kötü olanını haber vereyim mi? O, Allah'ın rahmetinden kovup, küfrü sebebi ile kendisine gazap ettiği, bir kısmını maymunlara ve domuzlara dönüştürdüğü, aralarından bir kısmının şeytana ve küfür ve dalâlette başı çeken her bir kimseye itaat eden kimselerin bulunmasıdır. İşte bütün bunların âhiretteki yerleri pek kötüdür ve en büyük dalâlettir. Sizde bunca tehlikeli kusur ve ayıp varken tevhid dinini nasıl ayıplayabilirsiniz?

2. Münafıklarla bazı Yahudileri günah işlemekte, düşmanlık yapmakta, haram mal yemekte oldukça hızlı hareket etmekle nitelendirmekte, Yahudilerin çokça ibadet edenlerini ve âlimlerini bu kimseleri münkerden alıkoymaya teşvik etmektedir.

3. Sonra âyetler bazı Yahudilerin söylediği -haşa- Allah'ın eli bağlıdır, şeklindeki sözlerini zikretmekte ve onların bu sözlerini reddedip kendilerini Kur'ân-ı Kerim'in inmesi sırasında Allah'ın Resûlü'nü ve Müslümanları kıskandıkları için Allah'ın âyetlerini inkârlarının daha da artıp durmakla nitelendirmektedir.

Mâide Sûresi 57-64. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Din ile yahut dinin herhangi bir emri ya da herhangi bir yasağı ile alay eden hiçbir kimse, ne veli ne de bir arkadaş edinilir. Aksine böylesi kovulup uzaklaştırılır.

2. İlim adamların ve abidlerin Allah'ın haramlarının işlenmesinden vazgeçirmeyi terk etmeleri çirkin işlerden ve büyük günahlardandır.

3. Bir zalimin zulmünü uygun gören zulümde o kimsenin ortağıdır.

4. Başkasının hakkı olup da alınan her bir mal, mal sahibinin gönül hoşluğu ile olmadığı sürece haramdır.

وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ
وَلَاَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّع۪يمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰيةَ
وَالْاِنْج۪يلَ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَاَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْۜ مِنْهُمْ اُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌۜ وَكَث۪يرٌ مِنْهُمْ
سَٓاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَۜ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۜ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ
مِنَ النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِر۪ينَ ﴿٦٧﴾ قُلْ
يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلٰى شَيْءٍ حَتّٰى تُق۪يمُوا التَّوْرٰيةَ
وَالْاِنْج۪يلَ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْۜ وَلَيَز۪يدَنَّ كَث۪يرًا مِنْهُمْ
مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًاۚ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِر۪ينَ ﴿٦٨﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَالَّذ۪ينَ هَادُوا وَالصَّابِؤُنَ
وَالنَّصَارٰى مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾ لَقَدْ اَخَذْنَا م۪يثَاقَ
بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ وَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ رُسُلًاۜ كُلَّمَا جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ
بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْۙ فَر۪يقًا كَذَّبُوا وَفَر۪يقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

65- **"Eğer kitap ehli iman edip de sakınsalardı, elbette Biz de onların günahlarını bağışlar ve onları Naîm cennetlerine koyardık."**

66- **"Ve eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbleri katından kendilerine indirileni gereği gibi uygulasalardı"** onların hükümlerini uygulayıp sınırlarına uyup onlarda yer alan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sıfatlarının gereğini yerine getirselerdi **"şüphesiz üstlerinden ve ayakları altından"** mahsuller ve ekinler **"yerlerdi."** Bu ise onlara pek bol nimetler verileceğini anlatan bir ibaredir. **"İçlerinden orta yolu tutan bir zümre"** itidalli bir topluluk -ki bunlar aralarından Müslüman olanlardır- **"varsa da birçoğunun yapmakta oldukları pek kötüdür"** amelleri pek kötü ve pek çirkindir.

67- **"Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer böyle yapmazsan onun risaletini tebliğ etmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacak"** himaye edecek **"tir. Şüphesiz Allah kâfirler topluluğuna hidâyet vermez."**

68- **"De ki: Ey kitap ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni gereği gibi uygulamadıkça"** içlerindekilere göre amel etmediğiniz sürece, dininiz ve dünyanız hususunda önemsenmeye değer ve kendisine güvenilebilecek **"bir şeye sahip olamazsınız. Andolsun ki Rabbinden sana indirilen, onlardan çoğunun küfür ve tuğyânlarını elbette artıracaktır. O halde artık o kâfirler topluluğuna üzülme!"** Kederlenme, esef etme!

69- **"İman edenlerle Yahudiler"** buradaki *"hâdû"* döndüler anlamındadır. Buna sebep ise onların: "Rabbimiz tevbe ederek sana döndük" anlamındaki sözlerini söylerken bu fiili kullanmış olmalarıdır. **"Sâbiîler"** yıldızlara tapanlar **"ve Hıristiyanlar** (arasından) **kim Allah'a ve âhiret gününe iman edip iyi amellerde bulunursa onlar için hiçbir korku yoktur, onlar üzülecek de değillerdir."**

70- **"Andolsun Biz İsrâiloğulları'ndan sapasağlam bir söz almış ve onlara peygamberler göndermiştik. Onlara hoşlarına gitmeyen şeyleri getiren bir peygamberin geldiği her seferinde kimisini yalanladılar kimisini de öldürdüler."**

71- **"Bir fitne gelmeyecek sandılar"** yaptıkları sebebi ile kendilerine Allah'tan bir belâ ve bir azabın gelmeyeceğini zannettiler **"de görmez ve işitmez oldular."** Hakkı görmediler, duymadılar. **"Sonra Allah onların tevbelerini kabul etti. Sonra onlardan birçoğu yine görmez ve işitmez oldular. Allah yaptıklarını görendir."**

Mâide Sûresi 65-71. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kitap ehlinden bazı kimselerin niteliklerini ve düşmanlık ve ayrılık üzerinde yükselen aralarındaki ilişkilerin tabiatını nitelemeye devam etmekte ve eğer Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve onun getirdiklerine inanıp Tevrat ile İncil'in hükümlerini uygulayıp sınırlarına ve onlarda bulunan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerinin gereklerine riayet etmiş olsalardı nasıl bir mükâfat ile karşılaşacaklarını dile getirmektedir.

2. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kitap ehline şunları söylemesi emredilmektedir: Sizler Tevrat ve İncil ile Allah'ın Resûllerinin üzerine indirilenlerin tümü ile amel etmediğiniz sürece doğru bir din üzere değilsiniz.

3. Bu Kur'ân-ı Kerim'in kitap ehlinden birçoğunun azgınlık ve inkârlarını artırıp durduğunu da açıklamaktadır. Buna sebep ise onların kalplerini yiyen kıskançlıklarıdır. Ayrıca âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kâfirler topluluğu için üzülüp kederlenmemesi için de teselli etmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'a ve âhiret gününe iman edip salih amel işleyen kimselerin Allah'ın azabından kurtulacağını, korkmayacağını, üzülmeyeceğini de açıklamaktadır.

5. Sonra âyet-i kerimeler onların kendilerine hevâlarına uymayana bir Resûlün geldiği her seferinde onu yalanladıklarını yahut öldürdüklerini beyan etmektedir. Sonra tevbe ettiklerini yüce Allah'ın da tevbelerini kabul ettiğini açıklamakta ama daha sonra onların birçoğunun yine haktan ve doğrudan saptıklarını da ortaya koymaktadır. Allah da onların yaptıklarını görendir.

Mâide Sûresi 65-71. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kin, başkasına zarar vermeden önce kişinin kendisine zarar veren nefsi/ruhi suçlardan (günahlardan)dır.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Rabbinden kendisine indirileni eksiksiz tebliğ etmiştir. Yaptığı tebliğin gerektirdiği fedakârlıklar ne olursa olsun hiçbir şey gizlememiştir.

3. Yüce Allah'a itaat etmek, rızık genişliğine bir sebeptir. Bütün itaatler her türlü mutluluğun anahtarıdır.

4. Allah'ın yoluna uygun yürümek zafere giden ve savaşların ateşlerini söndüren yoldur.

5. Kitap ehli Rabblerinden kendilerine indirilenleri tahrif ettiler, Rabblerinin kendilerine emretmemiş olduğu dinî bir takım merasimleri bid'at olarak ortaya koydular. Allah'ın Resûllerine kötülükler yaptılar. İslâm yalnızca inkârcıları (tanrı tanımazları) doğru yola iletmek için gelmedi. Aynı zamanda bütün insanlara hidâyet olmak için geldi.

6. Yüce Allah, Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) yardım etmeyi, insanların ona herhangi bir saldırıda bulunmalarına karşı korumayı üzerine almıştır.

72- "Andolsun ki: Meryem oğlu Mesih hakikaten Allah'ın kendisidir, diyenler kâfir oldular. Hâlbuki Mesih: Ey İsrâiloğulları! Benim de Rabbim sizin de Rabbiniz şüphesiz Allah'tır. O halde yalnız O'na ibadet edin, demişti. Çünkü kim Allah'a ortak koşarsa şüphesiz Allah ona cenneti haram kılmıştır. Onun" dönüp **"varacağı yer ise ateştir. Zulmedenlerin de hiçbir yardımcıları yoktur."**

73- "Allah gerçekten üçün üçüncüsüdür", üçten biridir **"diyenler de andolsun kâfir oldular. Hâlbuki bir tek ilâhtan başka hiçbir ilâh yoktur. Eğer söylediklerinden vazgeçmezlerse içlerinden o kâfir olanlara, andolsun ki pek acıklı bir azap dokunacaktır."**

74- "Hâlâ Allah'a tevbe etmeyecek ve O'ndan mağfiret dilemeyecekler mi? Hâlbuki Allah günahları bağışlayandır. Mağfiret edendir."

75- "Meryem oğlu Mesih bir Resûlden başka bir şey değildi. Ondan önce de Resûller gelip geçmiştir. Anası ise bir sıddîka" annesi Meryem (aleyhisselâm) ise yüce Allah'a karşı son derece doğru, Allah'ı ve Resûlü'nü güçlü bir şekilde tasdik edip doğrulayan **"bir kadındı. İkisi de yemek yerlerdi. Bizim âyetleri onlara nasıl açıkladığımıza bir bak! Sonra da onların nasıl döndürüldüklerine"** bu açıklamaların delilleri üzerinde gereği gibi düşünmekten ve onları kabul etmekten vazgeçtiklerine **"bir bak!"**

وَحَسِبُوٓا اَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا وَصَمُّوا ثُمَّ تَابَ
اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَث۪يرٌ مِنْهُمْۜ وَاللّٰهُ
بَص۪يرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذ۪ينَ قَالُوٓا اِنَّ اللّٰهَ
هُوَ الْمَس۪يحُ ابْنُ مَرْيَمَۜ وَقَالَ الْمَس۪يحُ يَا بَن۪ٓي
اِسْرَٓائ۪لَ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبّ۪ي وَرَبَّكُمْۜ اِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ
بِاللّٰهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوٰيهُ النَّارُۜ وَمَا
لِلظَّالِم۪ينَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذ۪ينَ قَالُوٓا اِنَّ
اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلٰثَةٍۢ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّٓا اِلٰهٌ وَاحِدٌۜ وَاِنْ لَمْ
يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٧٣﴾ اَفَلَا يَتُوبُونَ اِلَى اللّٰهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۜ
وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٧٤﴾ مَا الْمَس۪يحُ ابْنُ مَرْيَمَ اِلَّا
رَسُولٌۚ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُۜ وَاُمُّهُ صِدّ۪يقَةٌۜ كَانَا
يَأْكُلَانِ الطَّعَامَۜ اُنْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْاٰيَاتِ ثُمَّ
انْظُرْ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا
لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًاۜ وَاللّٰهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٧٦﴾

Mâide Sûresi 72-75. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın Meryem oğlu İsa Mesih'in kendisi olduğunu ileri sürenlerin kâfir olduklarını açıklamaktadır. Bunun sebebi ise bizzat Mesih (aleyhisselâm)'ın kendisinin İsrâiloğulları'na: Kavmim, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan Allah'a ibadet edin. Çünkü kim Allah'a ortak koşarsa Allah ona cenneti haram kılar ve onun âhirette varacağı yer cehennem olacaktır. Zalimlerin hiçbir yardımcısı olmaz, demişti. Mesih (aleyhisselâm)'ın kendisi bu sözleri söylediğine göre nasıl bir ilâh olabilir? Bu inançlarından tevbe edip Rabblerinden mağfiret dilemeyecekler mi? Şüphesiz ki o tevbe edenlerin tevbesini kabul eden, günahları bağışlayan ve son derece merhametli olandır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Meryem oğlu İsa (aleyhisselâm)'ın Allah'ın Resûllerinden ancak bir Resûl olduğunu, annesinin ise Allah'ı ve Resûllerini güçlü bir şekilde doğrulayan, Allah'a karşı takvâ sahibi diğer mü'min kadınlar gibi son derece doğru, sıddîka bir kadın olduğunu vurgulamaktadır. Eğer İsa (aleyhisselâm) ve annesi iki ilâh olmuş olsalardı (sözü edilen) o tür bedenî ihtiyaçlara gerek duymazlardı. Şimdi yüce Allah'ın âyetleri nasıl açıkladığına bir bak, sonra da onların haktan nasıl döndürüldüklerine bir bak.

Mâide Sûresi 72-75. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mesih (aleyhisselâm) ve annesi kendilerinin Allah'ın dışında iki ayrı ilâh oldukları şeklindeki iddiadan son derece uzaktırlar. Onların ikisi de birer beşerdi, diğer insanlar gibi yemek yerlerdi. İsa (aleyhisselâm) ise İsrâiloğulları'nı şirkin kötü sonucundan da haberdar edip korkutmuştu.

2. Yüce Allah müşriklere ve kâfirlere cenneti haram kılmıştır.

3. Allah Mesih'in kendisidir yahut üçün üçüncüsüdür diyenler kâfir olur.

4. Yüce Allah ortaksızdır, bir ve tektir. Ona herhangi bir şeyi ortak koşan herkesi ağır azap ile tehdit etmiştir.

76- **"De ki: Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve hiçbir zarar vermeye gücü yetmeyen şeye ibadet mi ediyorsunuz? Hâlbuki Allah işitendir, hakkıyla bilendir."**

77- **"De ki: Ey kitap ehli! Dininizde haksız yere"** bâtıl bir sûrette **"haddi aşmayın."** Aşırı gitmeyin ve dinde gereksiz yere işi sıkı tutmayın. **"Bundan önce"** geçmişleriniz ve önceki önderleriniz arasından **"sapıklığa düşmüş"** sapmalarına sebep olmuş, **"birçok kimseyi saptırmış"** insanlardan pek çok kimsenin yoldan çıkmasına sebep olmuş **"ve sonra da dümdüz yoldan sapagelmiş bir kavmin hevâlarına"** hevâlarından uydurdukları yollarına **"uymayın."**

78- **"İsrâiloğulları'ndan kâfir olanlar Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dili ile lânetlenmişlerdir."** Allah'ın rahmetinden uzak tutulmuşlardır. **"Bu, onların isyan etmelerinden"** emre aykırı hareket etmelerinden **"ve haddi aşmalarından"** sınırın dışına çıkmalarından **"dolayı idi."**

79- **"Onlar işledikleri herhangi bir münkerden"** aklın ve şeriatın çirkin gördüğü bir işten **"birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Onların yapmakta oldukları gerçekten ne kötü bir şeydi!"**

80- **"Onlardan birçok kimsenin kâfirleri veli"** onları dost ve güvenip de kendilerine sırlarını açıkladıkları yardımcılar **"edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendilerine hazırladığı şey, ne çirkin şeydir! Çünkü Allah onlara"** yaptıkları sebebi ile **"gazap etmiştir. Azapta da ebedi kalıcıdırlar."**

قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا ف۪ي د۪ينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ
وَلَا تَتَّبِعُٓوا اَهْوَٓاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَاَضَلُّوا
كَث۪يراً وَضَلُّوا عَنْ سَوَٓاءِ السَّب۪يلِ ﴿٧٧﴾ لُعِنَ الَّذ۪ينَ
كَفَرُوا مِنْ بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوُ۫دَ وَع۪يسَى
ابْنِ مَرْيَمَۜ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾
كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُۜ لَبِئْسَ مَا
كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرٰى كَث۪يراً مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ
الَّذ۪ينَ كَفَرُواۜ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ اَنْفُسُهُمْ
اَنْ سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ
﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ
مَا اتَّخَذُوهُمْ اَوْلِيَٓاءَ وَلٰكِنَّ كَث۪يراً مِنْهُمْ فَاسِقُونَ
﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
الْيَهُودَ وَالَّذ۪ينَ اَشْرَكُواۚ وَلَتَجِدَنَّ اَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً
لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا الَّذ۪ينَ قَالُٓوا اِنَّا نَصَارٰىۜ ذٰلِكَ بِاَنَّ مِنْهُمْ
قِسّ۪يس۪ينَ وَرُهْبَاناً وَاَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

81- **"Eğer Allah'a, peygambere ve ona indirilene iman eden kimseler olsalardı onları veli edinmezlerdi. Fakat onlardan birçoğu fâsık"** şeriatin sınırlarının dışına çıkan **"kimselerdir."**

82- **"Andolsun iman edenler arasında iman edenlere düşmanlıkta en şiddetli olanların Yahudiler ve müşrikler olduğunu bulacaksın. İman edenlere sevgi bakımından en yakınlarını da: Biz Hıristiyanlarız, diyenleri"** Mesih (aleyhisselâm)'a uyan ve onun getirdiği İncil'in yolunu izleyen Hıristiyanlar olduklarını iddia edenleri **"bulacaksın. Bu aralarında keşişlerin,"** *-kiss (keşiş,)* onların hatipleri ve ilim adamlarıdır. Tekili kissîs ve kiss diye kullanılır- **"rahiplerin"** *ruhbân*, râhib'in çoğulu olup ibadet eden, âbid kimse demektir- **"olmasından ve onların büyüklük taslamamalarındandır."**

Mâide Sûresi 76-82. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onlara (Hıristiyanlara): Sizin size bir zarar veremeyen, bir fayda sağlayamayan kimselere Allah'ı bırakıp ibadet etmeniz doğru olabilir mi? demesini, yine onlara: Ey kitap ehli! Allah ve Resûlleri hakkında haktan başkasını söylemeyin. Kendileri sapmış ve başkalarını saptırmış olan geçmişlerinize de uymayın, demesini de emir buyurmaktadır.

2. Sonra yüce Allah'ın İsrâiloğulları'ndan kâfir olanları rahmetinden uzaklaştırmış olduğunu, onlara lânetin (rahmetten uzak kalmaları için bedduanın) Davud ve İsa -ikisine de selâm olsun- dili ile de gelmiş olduğunu açıklamaktadır. Buna sebep ise onların şeriate başkaldırmaları ve kötülüklerden birbirlerini vazgeçirmeyişleridir. Bundan dolayı nefislerinin kendileri için önden göndermiş oldukları ameller ne kötüdür! Çünkü bu amelleri Allah'ın kendilerine gazap etmesini, cehennemde de ebedî kalmalarını gerektirmiştir. Eğer Allah'a, Resûlü'ne ve ona indirilenlere iman etmiş olsalardı kâfirleri de veli edinmezlerdi. Ama onların birçoğu Allah'ın şeriatinin sınırlarının dışına çıkanlardır.

3. Âyet, Yahudilerle müşriklerin insanlar arasında mü'minlere en ileri derecede düşman olanlar olduklarını açıklamaktadır. Çünkü onların küfürlerinin, inkârlarının ve insanlara karşı büyüklenmelerinin sebebi inatçılıklarıdır. Ayrıca mü'minlere sevgi beslemeye en yakın olanlarının kendilerinin Mesih (aleyhisselâm)'a uyan kimseler ve onun getirdiği İncil'in yolunu izleyenler olduklarını iddia eden kimseler olduklarını da açıklamaktadır. Buna sebep ise onların kalplerindeki incelik, şefkat, ruhbanlıkları ve Allah'tan korkmalarıdır. Çünkü bunlar bir zamanlar Mesih (aleyhisselâm)'ın dini üzere idiler.

Mâide Sûresi 76-82. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İsrâiloğulları lânetlenmiş, isyanları ve haddi aşmaları sebebi ile Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmışlardır.

2. Bâtıl bir dinde aşırıya gitmenin, işi sıkı tutmanın ve taassup göstermenin bir gereği yoktur, hak ve doğru olana sımsıkı sarılmak zorunludur.

3. Ümmetleri yüce Allah'ın dünyevî ve uhrevî cezasına maruz bırakan kötülüklerden birisi de birbirlerini kötülüklerden alıkoymayıp, sonunda toplum içerisinde kötülüklerin yaygınlık kazanması ve masiyetlerin insanlar tarafından açıkça işlenecek bir hale gelmesidir. Bu durumda ceza hepsini kuşatır.

4. Yahudilerle müşriklerin mü'minlere karşı düşmanlıkları ve inatları şiddetlidir. Bundan dolayı pek çok Nebiyi öldürmüşlerdir.

5. Mesih (aleyhisselâm)'a uyanların kalplerindeki incelik, şefkat, merhamet ve yumuşaklık, onların insanlar arasında iman edenlere en çok sevgi beslemelerine sebep olmuştur. Bir diğer sebep ise aralarında hatiplerin, ilim adamları ve âbidlerin bulunması ile onların mütevazı olmalarıdır.

وَاِذَا سَمِعُوا مَٓا اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُولِ تَرٰٓى اَعْيُنَهُمْ تَف۪يضُ
مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّۚ يَقُولُونَ رَبَّنَٓا اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّاهِد۪ينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَٓاءَنَا مِنَ الْحَقِّۙ
وَنَطْمَعُ اَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِح۪ينَ ﴿٨٤﴾ فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ
بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَاۜ
وَذٰلِكَ جَزَٓاءُ الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٨٥﴾ وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَٓا اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَح۪يمِ ﴿٨٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَٓا اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُواۜ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ الْمُعْتَد۪ينَ ﴿٨٧﴾ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًاۖ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ٓي اَنْتُمْ بِه۪ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ
بِاللَّغْوِ ف۪ٓي اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَۚ
فَكَفَّارَتُهُٓ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاك۪ينَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ
اَهْل۪يكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ تَحْر۪يرُ رَقَبَةٍۜ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
ثَلٰثَةِ اَيَّامٍۜ ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْۜ وَاحْفَظُٓوا
اَيْمَانَكُمْۜ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِه۪ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

83- **"Resûle indirileni işittiklerinde hakkı bildiklerinden gözlerinin yaşla dolup taştığını"** ve bol bol yaş akıttıklarını **"görürsün. Derler ki: Rabbimiz iman ettik, artık bizi şahit olanlarla beraber yaz."**

84- **"Rabbimizden bizi de sâlihler topluluğu ile birlikte sokmasını ümit edip dururken ne diye Allah'a ve bize gelen hakka iman etmeyelim?"**

85- **"Allah da onları söylediklerinden dolayı altından ırmaklar akan cennetleri orada ebedî kalmak"** yani orada ebedî kalıp başka bir yere gitmemek ve sonları da gelmemek **"üzere onlara mükâfat olarak ihsan etti. İşte iyi amellerde bulunanların mükâfatı budur."**

86- **"Kâfir olup âyetlerimizi yalanlayanlara"** onları inkâr edip onlara aykırı hareket edenlere **"gelince, onlar o çılgın ateşin arkadaşlarıdırlar."** Yani orada kalacak olanlar ve içine girecek olanlar onlardır.

87- **"Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı o en temiz ve en güzel şeyleri haram kılmayın ve haddi aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez."**

88- **"Allah'ın size verdiği rızıktan helâl ve tertemiz olarak yeyin ve siz iman ettiğiniz Allah'tan korkun."**

89- **"Allah sizi yeminlerinizdeki lağvden"** *lağv yemini* bir kimsenin doğru olduğuna inanarak yemin etmekle birlikte durumun ondan farklı olması halidir. Yahut da kişinin yemin maksadı gütmeksizin dilinden dökülüverendir. Böyle bir yeminden **"dolayı sorumlu tutmaz. Fakat bağlanmış olduğunuz yeminlerinizden"** yemin kastı ile yaptığınız ve bunu maksat ve niyet ile pekiştirdiğiniz yeminlerden **"sizi sorumlu tutar. Bunun kefareti ailenize yedirdiğinizin orta yolusundan"** en mutedil ve en uygun olanından **"on fakiri"** ihtiyaç sahibi ve kendisine yetecek bir şeyler bulamayan muhtaç kimseyi **"doyurmak yahut onları giydirmek ya da bir köle"** bir erkek köle ya da cariye **"azad etmektir."** Bu ise günümüzde mevcut değildir. **"Fakat kim bulamazsa üç gün oruç tutsun. İşte yemin ettiğiniz takdirde yeminlerinizin kefareti budur. Yeminlerinizi koruyun"** kefaretsiz bırakmayın. **"Şükredersiniz diye Allah âyetlerini size böyle"** geniş geniş **"açıklar."**

Mâide Sûresi 83-89. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İsa (aleyhisselâm)'a uyanları hakka ve adalete uymakla Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uyup Kur'ân-ı Kerim'den etkilenmekle nitelendirmekte ve Allah'ın bunlar için hazırlamış olduğu pek büyük sevabı açıklamaktadır.

2. Âyetler mü'minleri kendi nefislerini -helâl sınırları içerisinde kaldığı süre içerisinde- hoş ve temiz şeylerden yararlanmaktan mahrum etmekten sakındırmaktadır. Aynı şekilde onları yemin etmekten de sakındırarak yüce Allah'ın kasti olmayan yeminleri yahut da ağır bir ihtimâlle doğru olduğu kabul edilmekle birlikte sonradan doğru olmadığı ortaya çıkan hususlara dair yapılan yeminleri affettiğini açıklamaktadır. Bilerek niyet ile kasten yapılan yemine gelince (buna riayet edilmezse), kefareti yemin edenin çoğunlukla aile halkına yedirdiği yiyeceğin miktarı ve türünden on yoksula yemek yedirmek yahut da bütün vücudunu örtecek birer elbise ile on yoksulu giydirmek yahut da mü'min bir köleyi kölelikten kurtarmaktır. Bu yollardan herhangi birisini yerine getirme imkânını bulamayan bir kimse ise akdedip bağladığı yemini için üç gün oruç tutmak sûreti ile kefarette bulunur.

Mâide Sûresi 83-89. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Başta Habeşistan Kralı Necaşi ve arkadaşları olmak üzere İsa (aleyhisselâm) efendimizin yolunun izleyicilerinden bir grup Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiği hak çağrıyı kabul etmiş ve Kur'ân-ı Kerim'den hakkı bilip öğrendiklerinden ötürü gözleri yaşla dolacak kadar etkilenmişlerdir.

2. İslâm dini, şefkat ve merhamet dinidir. Bu dinin yükümlülükleri kolaydır. Bunlarda bir zorluk, bir meşakkat yoktur.

3. Bir zorunluluk olmadıkça insan yemin etmemelidir. Yemin ederse de ancak Allah adına yahut onun sıfatlarından bir sıfat ile yemin etmelidir.

4. Dilden dökülüveren ve yemin maksadı ile yapılmayan yahut da yeminde hata etmekten dolayı sorumluluk yoktur.

5. Yeminini bozan yani hakkında yemin ettiği hususu yerine getirmeyen ya da yapmayacağına dair yemin ettiği bir işi yapan bir kimsenin ise geçtiği şekilde kefarette bulunması gerekir, gücünün yettiği şekilde bu kefareti yerine getirmelidir.

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ
رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ اِنَّمَا
يُرٖيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَٓاءَ فِي الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ
﴿٩١﴾ وَاَطٖيعُوا اللّٰهَ وَاَطٖيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُٓوا
اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبٖينُ ﴿٩٢﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذٖينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فٖيمَا طَعِمُٓوا اِذَا مَا اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُوا وَاللّٰهُ
يُحِبُّ الْمُحْسِنٖينَ ﴿٩٣﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ
مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُٓ اَيْدٖيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ
فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿٩٤﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَٓاءٌ مِثْلُ
مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهٖ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ
اَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكٖينَ اَوْ عَدْلُ ذٰلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ اَمْرِهٖ عَفَا
اللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللّٰهُ مِنْهُ وَاللّٰهُ عَزٖيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

90- **"Ey iman edenler! Hamr/içki"** sarhoşluk veren her bir içecek **"kumar, dikili taşlar"** bunlar Kâbe etrafında bulunan tazim ettikleri ve kendilerine yakınlaşmak için bir takım ameller işledikleri taşlardı **"ve fal okları"** -bunlar ok şeklinde ahşaptan kesilmiş ince parçalar olup bu parçaları cahiliye döneminde uğurlu olanı ya da uğursuz olanı anlamak için kullanırlardı- **"şeytanın pis"** kötü, necis ve tiksinti veren **"işlerindendir. Artık bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz."**

91- **"Muhakkak şeytan hamr/içki ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin bırakmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?"**

92- **"Allah'a itaat edin, Resûle de itaat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki peygamberimize düşen açıkça tebliğden ibarettir."**

93- **"İman edip salih amel işleyenlere sakınır iman eder ve salih amel işledikleri sonra da sakınıp iman ettikleri sonra yine sakınıp ihsanda bulundukları takdirde tattıklarından dolayı bir vebal"** bir günah ve bir darlık **"yoktur. Allah ihsan edenleri sever."**

94- **"Ey iman edenler! Allah, görmeksizin kendisinden korkanları ayırt etmek için avdan ellerinizin mızraklarınızın erişebileceği bir şeyle sizi muhakkak deneyecektir"** sınayacaktır. **"Artık bundan sonra kim aşırı giderse onun için pek acıklı bir azap vardır."**

95- **"Ey iman edenler! Siz ihramda iken"** Hac ya da Umre için ihrama girmişken **"avı öldürmeyin. İçinizden kim onu bilerek öldürürse cezası: İki âdil kimsenin hükmü ile öldürdüğü hayvanın"** deve, inek, koyun ve keçi türünden **"bir benzeri Kâbe'ye ulaştırılacak bir hayvan kurban etmektir."** Hareme ulaştırılıp orada kesilecektir. **"Yahut düşkünlere yemek yedirmek şeklinde bir kefarettir ya da bunun dengi"** yani yedirmesi gereken yemeğin dengi ve karşılığı kadar **"oruç tutmaktır. Tâ ki yaptığının vebalini"** günahının kötü akıbetini, işinin ağırlığını **"tatmış olsun. Allah geçmiştekileri bağışlamıştır fakat kim bir daha böyle yaparsa Allah ondan intikam alır. Allah mutlak galiptir, intikam sahibidir."**

Mâide Sûresi 90-95. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler sarhoşluk verici her bir şeyi kesin olarak haram kıldığı gibi bütün kumar türlerini, taşlara yakınlaşmak maksadıyla ya da tazim amacıyla bir takım ameller işlemeyi, cahiliye döneminde uygulanan uğurlu olanı ya da olmayanı anlamak maksadıyla fal oklarıyla kısmet aramayı kesin olarak haram kılmakta ve bunun şeytanın bir işi olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra âyetler Allah'a ve Resûlü'ne itaati emredip onlara aykırı hareket etmekten sakındırmaktadır.

3. Sonra haram kılan hüküm inmeden önce geçmişte kumardan yemeyi, içki içmeyi ya da daha başka haramları işlemiş olmayı -bunları işleyen kimseleri- Allah'tan korkup takvâlı olmaları, Allah'ın indirmiş olduğu hükümlere iman etmeleri, yüce Allah'ın teşri' buyurmuş olduğu salih amelleri işlemeleri şartı ile geçmişte yaptıklarını affettiğini açıklamaktadır.

4. Sonra âyetler Hac ya da Umre için ihrama girmiş olanların herhangi bir avı ele geçirmekten sakındırmakta, sonra da ihramlı halde iken avları öldürmekten sakındırıp kasten av hayvanını öldürenlerin cezasının ne olduğunu da açıklamaktadır.

Mâide Sûresi 90-95. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Özellikle alkol müptelaları olmak üzere İslâm'ın kişileri tedavi etmekte izlediği yol pek büyüktür. Bu da tedric ve alıştırma yoludur.

2. İçki, kumar, dikili taşlar (putlar) ve fal oklarında sağlığa, ruha zararlar olduğu gibi sosyal ve ekonomik zararları da vardır.

3. Yüce Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmeye şeytandan sakınmaya gayret göstermek bir zorunluluktur.

4. Haram oldukları belirtilen bu hususları haram kılan âyetlerin nüzulünden önce işleyen kimseleri yüce Allah affetmiştir. Bu ise bu dinin müsamahakârlığını ve kolaylığını daha da vurgulamaktadır.

5. Harem bölgesinde bulunan küçük ve büyük av hayvanlarına (avlanmak maksadıyla) yaklaşmak ve onları öldürmek haram kılınmış, böyle bir işi yapan kimse bunu kasten yapmışsa bunun kefaretini vermesi farz kılınmıştır.

6. Bu kefarette kesilen hediyelik kurbanlığın etinin Harem bölgesinde dağıtılması gerekir.

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرِّمَ
عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذٓي اِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ
وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَٓائِدَ ذٰلِكَ لِتَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ
﴿٩٧﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدٖيدُ الْعِقَابِ وَاَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ
﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبٖيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ
اَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبٖيثِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَٓا اُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَسْـَٔلُوا عَنْ اَشْيَٓاءَ اِنْ تُبْدَ
لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَاِنْ تَسْـَٔلُوا عَنْهَا حٖينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ تُبْدَ
لَكُمْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلٖيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَاَلَهَا قَوْمٌ
مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ اَصْبَحُوا بِهَا كَافِرٖينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ اللّٰهُ
مِنْ بَحٖيرَةٍ وَلَا سَٓائِبَةٍ وَلَا وَصٖيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلٰكِنَّ الَّذٖينَ
كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَاَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

96- "Deniz avı ve onu yemek size de yolculara da bir fayda olmak üzere size helâl kılındı. İhramda bulunduğunuz sürece de kara avı size haram kılındı. Sonunda huzuruna varacağınız Allah'tan korkun."

97- "Allah Kâbe'yi, o Beyt-i Haram'ı" bütün Harem bölgesidir, Kâbe ile kastedilen odur **"o haram ayları,"** *-haram aylar* dört tanedir: Recep, Zülkade, Zülhicce ve Muharrem- **"kurbanı ve boyunları gerdanlıklı kurbanlıkları"** *-gerdanlık*tan kasıt hediyelik kurbanlığın boynuna konulan alâmettir. Maksat ise Hac esnasında Mekke'de kesilmek üzere kurbanlık olarak gönderilen davarların bir alâmet ile diğerlerinden ayırt edilmesidir- **"da insanlar için bir kıyâm sebebi"** onların hayatlarını sürdürme, din ve dünya maslahatlarının ayakta durması için bir sebep **"kılmıştır. Bu da Allah'ın göklerde ve yerde olan her şeyi bildiğini ve Allah'ın her şeyi en iyi bilen olduğunu sizin de bilmeniz içindir."**

98- "Bilin ki, Allah hem cezası pek çetin olandır hem de Allah mağfiret edendir, çokça merhamet sahibidir."

99- "Resûle düşen ancak tebliğdir. Neyi açıklar neyi gizlerseniz hepsini Allah bilir."

100- "De ki: Murdar ile temiz -murdarın çokluğu seni şaşırtsa bile- hiçbir zaman bir olmaz. Şimdi ey akıl sahipleri, Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz."

101- "Ey iman edenler! Size açıklanınca üzüleceğiniz bir takım şeyleri sormayınız. Şayet onları Kur'ân'ın indirildiği sırada sorarsanız size açıklanır. Allah onu affetti. Allah mağfiret edendir, Allah ceza vermekte acele etmeyendir."

102- "Sizden önce de bir kavim onları sordu, sonra da onları inkâr eden kimseler oldular."

103- "Allah bahîre" *bahîre*, kulağı yarılıp putlar için serbest bırakılan ve binmek için de, başka bir maksat için de kullanılmayan dişi deve demektir. Bu da bir dişi devenin sonuncusu erkek olmak üzere beş batın doğum yapması halinde söz konusu olur **"sâibe"** bir hastalıktan şifa bulmak yahut bir savaştan korunmak için putlar adına salıverilen dişi deve **"vasîle"** ilk doğumu dişi, ikinci doğumu da aynı şekilde dişi olup putlar için salıverilen ve tıpkı sâibe ve bahîre gibi kendisinden yararlanılmayan dişi deve demektir **"ve hâm"** bu da erkek yavrusunun erkek yav-

rusu eğer bir dişiyi aşılayacak olursa sırtına binilmeyen ve yük vurulmayan erkek deve demektir. Cahiliye döneminde haram kabul edilen bu davarlar herhangi bir semavî teşri'e dayanmıyordu. Bu sebeple İslâm bunları iptal etmiştir. **"diye bir şey,** (meşru) **kılmamıştır. Fakat o kâfirler Allah'a yalan söyleyip iftira ediyorlar. Onların pek çoğunun da aklı ermez."**

Mâide Sûresi 96-103. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın ihramlı kimselere deniz avını haram ama kara avını helâl kıldığını, Kâbe'yi -Harem bölgesinin tamamını- insanların din ve dünyaları ile ilgili işlerinin dimdik ayakta durması ve gelişmesi için bir sebep kılmış olduğunu dile getirmektedir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'tan aldıklarını tebliğ etmiştir. Yüce Allah da her şeyi çok iyi bilendir ve hiçbir zaman kötü ile iyi, kaliteli ile bayağı eşit olmaz.

3. Âyet-i kerimeler çokça soru sormaktan sakındırmaktadır. Bundan maksat ise insanlara kolaylık sağlamaktır. Böylelikle onlara yapmaktan acze düşecekleri işler farz kılınmamış olur.

4. Sonra âyetler İslâm'ın cahiliye dönemi insanlarının bazı hayvanlarla yararlanmayı haram kılmak ve onları kendiliklerinden, Allah'a yalan ve iftira uydurarak ortaya attıkları belirli bir takım sebeplerden ötürü putlar adına bırakıp ilişmedikleri alışkanlıklarının iptal edildiğini açıklayarak sona ermektedir.

Mâide Sûresi 96-103. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Harem bölgesinde din ve dünya hususunda insanların pek çok faydaları vardır. Hac ve Umre için ihrama girmiş olanların deniz avı helâl ama kara avı haramdır.

2. Yüce Allah'ın ilmi her şeyi kuşatmıştır. Mü'minin ise Allah'ın rahmetinden ümit kesmemesi ve Allah'ın cezasından korkması gerekir.

3. Bizim kötü ve değersiz şeylere yönelmememiz ve her zaman için iyi ve daha üstün olanını yapmamız gerekir ki kurtuluşa erenlerden olalım.

4. Özellikle de Kur'ân-ı Kerim'in inmeye devam ettiği zamanlarda din hususunda faydası olmayan şeylere dair çokça soru sormak sakındırılmıştır. Tâ ki insanlara yapmaları zor olan işler farz kılınmasın.

5. İslâm, şer'i ya da dini bir delil bulunmaksızın cahiliye dönemi insanlarının sımsıkı sarıldıkları pek çok geleneği iptal etmiştir.

وَاِذَا قٖيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا
مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا اَوَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا
يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ
مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمٖيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ اِذَا حَضَرَ
اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حٖينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ اَوْ اٰخَرَانِ
مِنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُصٖيبَةُ
الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ اِنِ
ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرٖي بِهٖ ثَمَناً وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ
اللّٰهِ اِنَّٓا اِذاً لَمِنَ الْاٰثِمٖينَ ﴿١٠٦﴾ فَاِنْ عُثِرَ عَلٰٓى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّٓا
اِثْماً فَاٰخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذٖينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْاَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ لَشَهَادَتُنَٓا اَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا
اعْتَدَيْنَٓا اِنَّٓا اِذاً لَمِنَ الظَّالِمٖينَ ﴿١٠٧﴾ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ يَأْتُوا
بِالشَّهَادَةِ عَلٰى وَجْهِهَٓا اَوْ يَخَافُٓوا اَنْ تُرَدَّ اَيْمَانٌ بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاسْمَعُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقٖينَ ﴿١٠٨﴾

104- **"Onlara: Allah'ın indirdiğine ve Resûlü'ne geliniz, denildiği zaman: Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter"** o bize kâfidir **"dediler. Ya ataları hiçbir şey bilmeyen ve doğru yola gitmeyen kimseler idiyse."**

105- **"Ey mü'minler! Siz kendinize bakın"** kendinizi masiyetlerden koruyun ve bunu gözden uzak tutmayın. **"Siz doğru yolu bulursanız o sapanlar size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O zaman yaptıklarınızı size haber verecektir."**

106- **"Ey iman edenler! Siz yeryüzünde yolculuk halinde iken"** yolculuk yaptığınız zaman **"ölüm musibeti birinizi bulmuşsa vasiyet vaktinde aranızda şahitlik, ya içinizden adalet sahibi iki kişi yahut sizden olmayan başka iki kişi** (şahit) **olsun. Haklarında şüpheye düşerseniz bu iki kişiyi namazdan sonra alıkoyarsınız da Allah'a şöyle yemin ederler: Bu kişi akraba dahi olsa yeminimizi hiçbir bedele satmayacağız"** yalan yemin etmek karşılığında dünyevî herhangi bir karşılık kabul etmeyeceğiz **"ve Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz. O takdirde muhakkak günahkârlardan oluruz."**

107- **"Eğer onların bir vebali hak ettikleri gerçekten ortaya çıkarılırsa haksızlığa uğrayanlardan"** yani ölene mirasçı olan **"en yakın olan iki kişi bunların yerine geçer ve: Bizim şahitliğimiz o iki kişinin şahitliğinden elbette daha doğrudur. Biz aşırı da gitmedik"** yeminimizde hakkın sınırlarını aşmadık. **"Yoksa muhakkak zalimlerden oluruz, diye Allah adına yemin ederler."**

108- **"Bu, şahitliği gerektiği şekilde yerine getirmelerine yahut yeminlerinden sonra yeminlerin** (mirasçılara) **yöneltileceğinden korkmalarına daha yakındır. Allah'tan korkun ve dinleyin. Allah fâsıklar topluluğuna"** herhangi bir günah sebebi ile itaatinin dışına çıkan -yeminde yahut şahitlikte yalan söylemek bunlardandır- kimselere **"hidâyet vermez."**

Mâide Sûresi 104-108. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Allah'ın ve Resûlü'nün hükmüne çağırıldıkları zaman, atalarımızın dini bize yeter, diyerek Allah'a yalan uydurup iftira eden cahiliye dönemi insanlarının akıllarının ne kadar seviyesiz olduğunu ispatlamaktadır.

2. Sonra mü'minlere kendilerini isyandan korumalarını ve kendileri hidâyet üzere bulundukları sürece dalâlete düşenlerin bu hallerine de hasret duymamalarını emretmektedir.

3. Daha sonra mü'minlerden bir kimsenin ölümünün yaklaşıp ölüm belirtilerinin ortaya çıkması halinde şu şekilde hareket etmelerini emretmektedir: Bu kimsenin yapacağı vasiyete adaletli iki Müslüman kişi yahut da Müslüman bulunmazsa Müslüman olmayanlardan iki kişi şahitlik etmeli, şahitliklerinde şüphe edilirse yemin etmeli. Bu yeminden sonra hainlik ederlerse bu sefer mirasçılardan başka iki adam o hainlik eden iki şahidin yerine geçip onlar kendi şahitliklerinin bu hain iki kişinin şahitliğinden daha doğru olduğunu ve dinlenilmeyi daha çok hak ettiğini yemin ile ifade ederler.

Mâide Sûresi 104-108. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cahiliye dönemi insanlarının ne kadar dalâlette olduklarını, gelenek ve görenekler hususunda -dalâlet üzere olsalar dahi- atalarının izinden gitmeyi sürdürdüklerini göstermektedir.

2. Masiyetlerden sakınmalı, hidâyete ve Allah'ın takvâsına sımsıkı sarılmalıdır.

3. İyiliği emredip kötülükten alıkoymak hidâyetin bir bölümüdür. İslâm'ın farzlarındandır,

4. Vasiyette şahit tutulur ve bu maksatla adalet sahibi iki Müslüman kişi seçilir.

5. Allah insanlara haklarını koruyacak ve mallarını muhafaza edecek şekilde hükümler teşri' buyurmuştur.

6. Müslüman bir kimsenin bulunmaması halinde Müslüman olmayanların da vasiyete şahitlik etmeleri mümkündür.

109- **"Allah, Resûlleri toplayacağı gün: Size ne cevap verildi, buyuracak onlar da: Bizim hiçbir bilgimiz yok. Şüphesiz gaybları çok iyi bilen ancak Sensin, diyecekler."**

110- **"Allah o zaman şöyle diyecek: Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki ve ananın üzerindeki nimetimi hatırla. Hani ben seni Ruhü'l-Kudüs"** Cebrâil (aleyhisselâm) **"ile desteklemiştim. Beşikte iken"** konuşma döneminden önce süt emme sırasında **"de yetişkin iken"** -nüzulünden sonra- gücünün tamamlanacağı dönemde **"insanlarla konuşuyordun. Hani sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. Hani benim iznimle çamurdan bir kuş sûretine benzer bir şeyi yapıyordun"** sûret veriyor, şekillendiriyordun. **"Ona üfürüyordun da iznimle bir kuş oluyordu. Ekmehi"** yaratılışdan kör olanı **"abraşı da yine benim iznimle iyi ediyordun. Yine benim iznimle ölüleri** (diri olarak) **çıkartıyordun ve hani İsrâiloğulları'nı kendilerine apaçık delillerle"** besbelli mucizelerle **"geldiğin zaman da senden"** sana zarar vermelerini engelleyecek şekilde uzak tutup **"çekmiştim de içlerinden kâfir olanları: Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir, demişlerdi."**

111- **"Hani havarilere: Bana ve Resûlüme iman edin, diye vahyetmiştim de iman ettik, gerçekten Müslümanlığımıza sen de şahit ol, demişlerdi."**

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَٓا اُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ
لَنَا اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ اِذْ اَيَّدْتُكَ
بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَاِذْ عَلَّمْتُكَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ
الطِّينِ كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا
بِاِذْنِي وَتُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِي وَاِذْ تُخْرِجُ
الْمَوْتٰى بِاِذْنِي وَاِذْ كَفَفْتُ بَنِٓي اِسْرَٓائِيلَ عَنْكَ اِذْ
جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَٓا
اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١١٠﴾ وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيِّنَ اَنْ اٰمِنُوا بِي
وَبِرَسُولِي قَالُٓوا اٰمَنَّا وَاشْهَدْ بِاَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾ اِذْ قَالَ
الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ
اَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَٓائِدَةً مِنَ السَّمَٓاءِ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا نُرِيدُ اَنْ نَاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

112- **"Hani havariler: Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin gökten bize bir sofra"** Mâide üzerine yemeğin konulduğu şeydir **"indirebilir mi, demişlerdi. O: Eğer iman edenlerdenseniz Allah'tan korkun, demişti."**

113- **"Biz o sofradan yiyelim, kalplerimiz yatışsın, senin bize gerçekten doğru söylediğini bilelim ve biz de ona şahitlik edenlerden olalım istiyoruz, dediler."**

Mâide Sûresi 109-113. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın Kıyâmet gününde Resûllere ne söyleyeceğini, ümmetlerinin kendilerine ne cevap verdiğini soracağını, Resûllerin de o konumun şiddetinden dehşete düşüp aziz ve celil Allah'a karşı edeplerini takınacaklarını haber vermektedir.

2. Sonra âyetler yüce Allah'ın kulu ve Resûlü İsa (aleyhisselâm)'a olan lütuflarını, onun elleri ile ortaya koyduğu mucizeleri söz konusu etmektedir. Cebrâil (aleyhisselâm) ile onu desteklemiş, onu Allah'a davet eden bir Nebi, küçüklüğünde de güçlü zamanında da bunları söyleyen bir peygamber kıldığını, ona yazı yazmayı, kavrayışı ve Musa (aleyhisselâm)'a indirilmiş Tevrat'ı öğrettiğini, uçan kuş şeklinde çamura sûret verip ona üflemesi ile Allah'ın izni ile bir kuş olduğunu, yaratılışından kör olan kişiyi de, abraşı da iyileştirdiğini, ölülere kabirlerinden seslenmesi sonucunda yüce Allah'ın kudret ve iradesi ile ayağa kalktıklarını, İsrâiloğulları'nı ona zarar vermekten alıkoyduğunu, kendisine arkadaşlar ve ona iman eden yardımcılar da verdiğini belirtmektedir.

3. Daha sonra âyetler bu sûreye adını veren Mâide (sofra) kıssasını söz konusu etmektedir. Bu da yüce Allah'ın kulu ve Resûlü İsa (aleyhisselâm)'a kavminin kendisinden bunu istemeleri üzerine doğruluğuna delil olmak üzere lutfettiği bir mucizedir.

Mâide Sûresi 109-113. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûller Kıyâmet gününde ümmetleri hakkında şahitlik edeceklerdir.

2. Aziz ve celil Allah'a karşı gerektiği gibi edepli olmalı ve ilmi O'na havale etmelidir.

3. Şanı yüce Allah'ın kulu ve Resûlü İsa (aleyhisselâm) ile annesi Meryem'e ihsan etmiş olduğu nimetler pek çoktur.

4. Aziz ve celil Allah, İsa (aleyhisselâm)'ı hem yüce Allah'ın kudretine hem risaletinin doğruluğuna delil olan pek çok mucize ile desteklemiştir. Bunların birincisi babasız doğması, henüz süt emen bir bebek iken insanlarla konuşması ve onları Allah'ı tevhid etmeye davet etmesidir.

114- **“Meryem oğlu İsa: Allah’ım, Rabbimiz bize gökten bir sofra indir ki bizim için hem önceden gelenlerimize hem sonra geleceklerimize bir bayram”** bir sevinç ve neşe yahut tazim edeceğimiz bir gün **“ve Senden bir âyet** (alâmet/mucize) **olsun. Bizi rızıklandır. Çünkü Sen rızık verenlerin en hayırlısısın, dedi.”**

115- **“Allah buyurdu ki: Gerçekten Ben onu size indireceğim. Ama bundan sonra sizden kim kâfir olursa ben onu âlemlerden kimseyi azaplandırmayacağım bir azapla azaplandıracağım.”**

116- **“Allah: Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara Allah’ı bırakıp da beni ve anamı iki ilâh edinin, diye sen mi söyledin, diyeceği zaman o:”** Böyle bir şey söylemekten **“Seni tenzih ederim. Hakkım olmayan bir sözü söylemek bana yakışmaz. Şayet ben onu söylemiş isem zaten Sen onu bilmişsindir. Sen içimde olanı bilirsin. Ama ben Senin gaybında olanı bilmem. Şüphesiz Sen gaybları çok iyi bilensin.”**

117- **“Ben onlara bana emrettiğinden başkasını söylemedim. Rabbim ve Rabbiniz olan Allah’a ibadet edin, dedim. Ben aralarında bulunduğum müddetçe üzerlerinde bir şahit”** bir koruyucu ve gözetleyici **“idim. Beni vefat ettirince”** semaya beni diri olarak alıp çıkartınca **“üzerlerinde gözetleyici sen oldun. Her şeye sen hakkıyla şahitsin”** her şeyi bilen ve gözetleyensin.

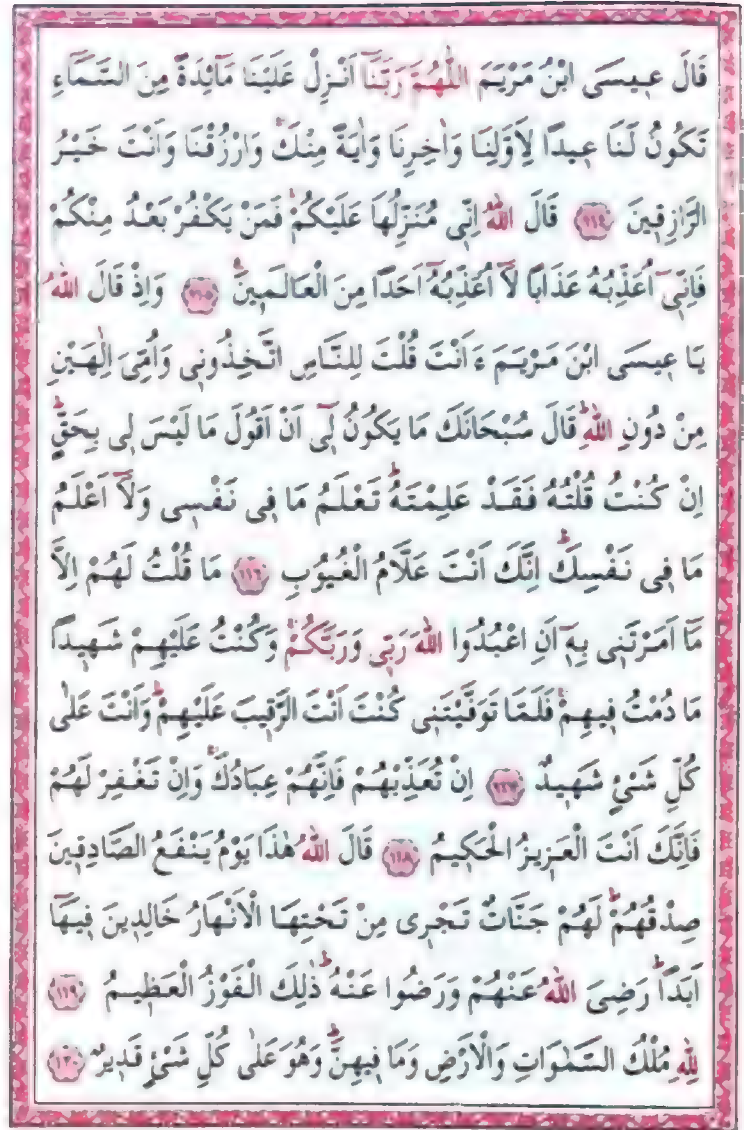
قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَٓا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَٓائِدَةً مِنَ السَّمَٓاءِ
تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ
الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾ قَالَ اللّٰهُ اِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ
فَاِنِّٓي اُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَٓا اُعَذِّبُهُٓ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾ وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ
يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَاُمِّيَ اِلٰهَيْنِ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِٓي اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ
اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَٓا اَعْلَمُ
مَا فِي نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا
مَٓا اَمَرْتَنِي بِهِٓ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا
مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ اَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَاَنْتَ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ
فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللّٰهُ هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ
صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَٓا
اَبَدًا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾
لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

118- **“Eğer onları azaplandırırsan şüphe yok ki onlar Senin kullarındır. Ve eğer onlara mağfiret edersen yine şüphe yok ki Sen Aziz ve Hakîm olansın.”**

119- **“Allah şöyle buyuracak: Bugün doğru söyleyenlerin doğruluklarının kendilerine fayda vereceği bir gündür. Onlar için -orada temelli”** kesintisiz **“kalıcılar olmak üzere- altından ırmaklar akan cennetler vardır. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da O’ndan hoşnut olmuşlardır. İşte en büyük kurtuluş budur.”**

120- **“Göklerin ve yerin ve onlarda ne varsa hepsinin mülkü Allah’ındır. O, her şeye gücü yetendir.”**

Mâide Sûresi 114-120. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler sûreye adını veren Mâide (sofra) kıssasını anlatmaya devam etmektedir. İsa (aleyhisselâm)'ın kavmi bunu risaletinin doğruluğunu pekiştirmek için istemişlerdi. O da bu maksatla Rabbine dua etmiş, yüce Allah da duasını kabul buyurmuş ve bundan sonra yalanlayacak olanları da âlemlerden hiç kimseyi cezalandırmayacağı bir azap ile tehdit etmişti.

2. Âyetler daha sonra yüce Allah'ın İsa (aleyhisselâm) ile yapacağı konuşmayı söz konusu etmektedir. Bu karşılıklı konuşmadan açıkça şu anlaşılacaktır: İsa (aleyhisselâm) insanlara kendisini ve annesini Allah'ı bırakıp iki ayrı ilâh edinmelerini emretmiş değildir. Aksine onlara bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmelerini emretmiştir. Şanı yüce Allah ise elbette bunu bilir ve O, onları azaplandırmaya da günahlarını bağışlamaya da kâdir olandır.

3. Sonra da Kıyâmet gününde doğru olanların mükâfatını ve yüce Allah'ın mutlak kudretini beyan ederek sûre sona ermektedir.

Mâide Sûresi 114-120. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın eksiksiz kudretini tasdik etmek bir zorunluluktur.

2. Şanı yüce Allah, Nebilerinin ve kullarından salih olanların duasını kabul buyurur.

3. Mâide'nin (sofranın) inmesi İsa (aleyhisselâm)'ın risaletinin doğruluğuna tanıklık eden mucizelerden birisidir.

4. İsa (aleyhisselâm) uluhiyyet iddiasında bulunmaktan tamamen uzaktır. Yüce Allah'ın onu semaya diri olarak yükseltmiş olması yüce Allah'ın kudretine bir delildir.

5. Allah'ın kullarına azap etmesi bir adalettir, onlara merhamet buyurup günahlarını bağışlaması ise O'nun bir lütfudur.

6. Doğruluk ve iman Kıyâmet gününde sahiplerine faydalı olacaktır.

6- EN'ÂM SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 165 âyettir)

Hz. Peygamber zamanından beri sadece "el-En'âm" adıyla anılmıştır. Ayrıca Hz. Ömer, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Mes'ûd ve diğer bazı sahâbîlerin de aynı isimle andıkları bilinmektedir. Bu sebeple bütün mushaflarda, tefsir, hadis kitapları ve diğer İslâmî kaynaklarda hep bu isimle kaydedilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hamd gökleri ve yeri yaratan karanlıkları ve aydınlığı var eden"** yoktan yaratan **"Allah'ındır. Sonra kâfir olanlar -buna rağmen- Rabblerine"** ibadette başkalarını **"eşit tutarlar."**

2- **"O sizi çamurdan yaratandır. Sonra bir ecel takdir edendir."** Ölüm için belli bir zaman yazan ve belirleyendir. **"Onun katında belirli bir ecel"** Allah'tan başka hiç kimsenin bilmediği ölümden sonra diriliş için belli bir zaman **"daha vardır. Sonra yine de siz hâlâ"** ölümden sonra diriliş hususunda **"şüphe edersiniz"** ya da onu inkâr edersiniz.

3- **"Göklerde de yerde de Allah"** yani biricik mabud ve ilâh **"sadece O'dur. Gizlinizi de açığınızı da bilir. O ne kazanacağınızı da bilir."**

4- **"Onlara Rabblerinden bir âyet gelse mutlaka ondan yüz çevirirler."**

5- **"İşte onlar hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Fakat kendisi ile alay etmekte oldukları şeyin"** başlarına gelip çatacak cezanın **"haberleri yakında onlara gelecektir."**

6- **"Görmediler mi ki biz kendilerinden önce nice"** pek çok **"nesilleri"** insanlardan bir topluluğu/ümmeti **"yok ettik. Onları sizi yerleştirmediğimiz bir şekilde yerleştirmiş"** onlara güç ve iktidar vermiş **"gökten üzerlerine bol bol"** pek çok **"yağmur indirmiş, altlarından ırmaklar akıtmıştık. Böyle iken günahları yüzünden onları helâk ettik ve arkalarından başka bir nesil yarattık."**

7- **"Eğer Biz sana kâğıt üzerinde"** yapraklarda **"yazılı bir kitap indirseydik kendileri de elleri ile ona dokunsalardı kâfir olanlar yine: Bu ancak apaçık bir büyüdür, derlerdi."**

8- **"Ona ne diye bir melek indirilmedi, dediler. Eğer biz bir melek indirseydik herhalde iş bitirilmiş olurdu ve sonra kendilerine bir süre verilmezdi."** Bu azabın indirilmesinden sonra onlara bir an dahi süre tanınmazdı.

En'âm Sûresi 1-8. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah kendi zatını gökleri, yeri, karanlıkları ve aydınlığı, gece ve gündüzlerinde kullarına faydalı olmak üzere yarattığı için övmekte ve böylelikle yarattıklarını da nimetleri dolayısıyla kendisine hamd etmelerini irşad buyurmaktadır.

2. Sonra yüce Allah kudretini beyan etmek üzere insanı çamurdan yaratıp onun için belli bir süre takdir etmiş olduğunu ve kendisinden başka hiç kimsenin bilmediği belli bir zamanda onu dirilteceğini açıklamaktadır. Çünkü hakkı ile kendisine ibadet olunan, uluhiyyetinde bir ve tek ve her şeyi bilen mabud ilâh O'dur.

3. Sonra yalancı ve inatçı müşriklerin durumunu haber vermekte, kendilerine yüce Allah'ın vahdaniyetine, Resûllerinin doğruluğuna dair bir delil, bir mucize ve bir belge geldiği her seferinde ondan yüz çevirip dönüp ona bakmadıklarını haber vermekte ve daha önceki benzeri nesillerin üzerine inen azap ile onları da tehdit etmektedir.

4. Daha sonra yüce Allah müşriklere, onların hakka karşı büyüklük taslamalarına apaçık olmakla birlikte hak hususundaki tartışıp çekişmelerine dair haber vermektedir.

En'âm Sûresi 1-8. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah bizatihi hamd edilmeyi hak eder. Bu sebeple sayılamayacak kadar çok nimetlerine karşılık her zaman O'na hamdimizi ve şükrümüzü ortaya koymamız gerekir.

2. Her insanın eceli sınırlıdır. Ondan ileri de geçemez geri de kalmaz. Ölümden sonra diriliş de Allah'ın ilminde belirli bir günde olacaktır ve O'ndan başka kimse bu günü bilmez.

3. Yüce Allah gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da bilir. Her ne yaparsak onu da bilir. O halde bütün amellerimizin de onun gözetimi altında olduğunu bilmeliyiz. Çünkü o bizim ne yaptığımızı görüp bizi hesaba çekecek olandır.

4. Yüce Allah'ın kudretine ve vahdaniyetine dair delillerin apaçık olmasına, Resûllerinin doğruluğuna delil teşkil eden pek çok mucizenin varlığına rağmen müşrikler yalanlamakta ve inat etmektedir.

5. Yüce Allah güçleri ne olursa olsun yalanlayıcıları azaplandırmaya kâdirdir.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكاً لَجَعَلْنَاهُ رَجُلاً وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ
﴿٩﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ
سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٠﴾ قُلْ سِيرُوا فِي
الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ قُلْ
لِمَنْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلْ لِلّٰهِ كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ
الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ اَلَّذِينَ
خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾ قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ
وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ
قُلْ اِنِّي اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾ قُلْ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذٰلِكَ
الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ
لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
﴿١٧﴾ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

9- "Eğer onu bir melek yapsaydık onu elbette bir adam yapardık ve her halde onları düşmekte oldukları şüpheye düşürürdük." O takdirde bugün kendileri aleyhine çıkardıkları kargaşanın içine düşmelerini sağlar ve her şeyi karmakarışık ederdik.

10- "Andolsun senden önce geçen Resûllerle de alay edildi de onlarla eğlenenleri alaya aldıkları gerçek çepeçevre kuşatıverdi" ve üzerlerine indi.

11- "De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın. Sonra da yalanlayanların sonu nice oldu bir bakıverin.

12- "De ki: Göklerde ve yerde olanlar kimindir? De ki: Allah'ındır. O, rahmeti üzerine yazmıştır." Kendisinden bir lütuf ve bir ihsan olmak üzere hükme bağlamış ve vacip kılmıştır. **"Andolsun ki hepinizi hakkında hiç şüphe olmayan Kıyâmet gününde toplayacaktır. Kendilerini zarara uğratanlar"** kâfir olmakla kendilerini helâka sürükleyip zulmedenler **"işte onlar iman etmezler."**

13- "Gecenin ve gündüzün içinde barınan" yerleşip karar kılan **"her şey O'nundur. O, her şeyi işitendir, bilendir."**

14- "De ki: Ben gökleri ve yeri" yoktan var edip icat ederek **"yaratan Allah'tan başkasını mı veli"** mabud bir rab ve destekleyici bir yardımcı **"edinecek mişim? Hem o yediriyor"** kullarına rızık veriyor. **"Ama yedirilmiyor. De ki: Ben İslâm'a girenlerin"** kulluk ile Allah'a boyun eğip emrine uyanların **"ilki olmakla emrolundum ve sakın müşriklerden olma** (denildi bana)."

15- "De ki: Eğer Rabbime isyan edersem gerçekten ben o büyük günün azabından korkarım."

16- "O gün (azap) **kimden çevrilirip giderilirse** (Allah) **ona rahmet buyurmuş olur. İşte bu apaçık bir kurtuluştur."**

17- "Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa yine O'ndan başka onu giderecek kimse yoktur. Eğer sana bir hayır dokundurursa işte O, her şeye gücü yetendir."

18- "Kullarının üstünde kahir olandır O. O, hikmeti sonsuz olandır, her şeyden haberdardır."

En'âm Sûresi 9-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler müşriklerin inatlarına, onların hak ile -diğer bütün ümmetlerin kâfirlerinin Resûlleri ile alay edip üzerlerine azabın inmesi gibi- hak ile alay etmelerine dair haberleri vermeye devam etmektedir.

2. Sonra dikkatleri yüce Allah'ın kudretine, O'nun göklerde ve yerde bulunan her şeyin mutlak sahibi ve egemeni olduğuna, kendinden bir lütuf ve bir ihsan olmak üzere kendisine rahmeti yazıp takdir etmiş olduğuna, Kıyâmet gününde kullarına amellerinin karşılıklarını vereceğine, her şeyin Allah'tan geldiğine, darlığı, sıkıntıyı açıp gidermeye, nimetleri celb etmeye kâdir olduğuna, kulları üzerinde kahredici güce sahip olup tedbir ve idaresinde hikmeti sonsuz (Hakîm) ve kime nimet ihsan edip kimden intikam alacağını çok iyi bilen (Habîr) olduğuna da dikkatimizi çekmektedir.

En'âm Sûresi 9-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın inat edenlere rahmetini ve azaplarını belli bir süreye geciktirdiğini görüyoruz.

2. Yüce Allah'ın Resûlleri insanlar arasından göndermesinin hikmeti vardır.

3. Bütün ümmetlerin kâfirleri Nebileri ile alay etmiş, ilâhî ceza üzerlerine inmiş ve onların hallerinden öğüt almak için geriye onlardan bir takım eserler de kalmıştır.

4. Yüce Allah'ın kudreti her şeyin maliki ve egemeni olup mülkünde ve geniş rahmeti ile kullarında tasarrufta bulunduğunu görüyoruz.

5. Yüce Allah yarattıklarına hiçbir şekilde muhtaç olmamakla birlikte rızık verendir.

6. Kıyâmet gününde azaptan kurtulan kimseler pek büyük bir kurtuluşa erişmiş olurlar.

7. Fakirliği ya da hastalığı ancak Allah kaldırır, ancak Allah önler. Her türlü sağlık, nimet ve hayır da ancak yüce Allah'tandır. Bunların hiçbirini kimse geri çeviremez.

قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةًۜ قُلِ اللّٰهُۙ شَه۪يدٌ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا
الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِه۪ وَمَنْ بَلَغَۜ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً
اُخْرٰىۜ قُلْ لَٓا اَشْهَدُۚ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّن۪ي بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَۢ
﴿١٩﴾ اَلَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَٓاءَهُمْۢ اَلَّذ۪ينَ
خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى
اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِه۪ۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ
جَم۪يعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذ۪ينَ اَشْرَكُٓوا اَيْنَ شُرَكَٓاؤُ۬كُمُ الَّذ۪ينَ كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا
مُشْرِك۪ينَ ﴿٢٣﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَۚ وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ
اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَف۪ٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَاۜ
حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ۫كَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاط۪يرُ
الْاَوَّل۪ينَ ﴿٢٥﴾ وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْـَٔوْنَ عَنْهُۚ وَاِنْ يُهْلِكُونَ
اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا
يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٢٧﴾

19- **"De ki: Kimin şahitliği en büyüktür? De ki: Benimle sizin aranızda Allah şahittir. Şu Kur'ân bana onunla sizi ve her kime ulaşırsa onları"** Kıyâmet gününe kadar Kur'ân'ın kendilerine ulaşacağı kimseleri **"korkutup uyarmam için vahyolundu. Acaba Allah ile birlikte başka ilâhların varlığına gerçekten siz mi şahitlik edersiniz? De ki: Ben şehadet etmem. De ki: O ancak tek bir ilâhtır ve ben muhakkak sizin ortak koştuklarınızdan uzağım."**

20- **"Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler onu kendi öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerini zarara uğratanlar ise onlar iman etmezler."**

21- **"Allah'a karşı yalan uyduranlardan yahut âyetlerini yalanlayanlardan daha zalim kim olur? Gerçek şu ki, zalimler kurtuluşa eremez."**

22- **"O gün onların hepsini toplayacak sonra da şirk koşanlara: İddia ettiğiniz ortaklarınız nerede, diyeceğiz."**

23- **"Bundan sonra: Rabbimiz olan Allah hakkı için biz müşriklerden olmadık demelerinden başka bir fitneleri"** mazeretleri yahut şirk koşmalarının akıbeti **"olmayacak."**

24- **"Kendi aleyhlerine nasıl yalan söylediklerine ve iftira ettikleri şeylerin"** yalan yere uydurdukları putların ve onların şefaat edecekleri iddiaların**"da nasıl önlerinden kaybolup gittiğine"** görünmez olup yanlarından yok olduklarına **"bir bak!"**

25- **"İçlerinden seni dinleyenler vardır. Hâlbuki Biz onu anlayamasınlar diye kalplerine perdeler"** pek çok örtüler **"kulaklarına ağırlık"** kulaklarda bir ağırlık ve sağırlık **"koyduk. Onlar her âyeti görseler yine de onlara iman etmezler. Hatta sana gelseler seninle mücadele ederler. O kâfirler: Bu eskilerin masallarından"** eskilerin kitaplarında satır satır yazılmış yalanlarından **"başka bir şey değildir, derler."**

26- **"Onlar hem ona uymaktan alıkoyar hem de kendileri ondan uzaklaşırlar."** Kur'ân-ı Kerim'den bizzat uzak kalırlar. **"Bu şekilde ancak kendilerini helâk ediyorlar. Ama işin farkında değillerdir."**

27- **"Onların ateşin başında durdurulup"** ateşin üst tarafında alıkonulup yahut kendilerine ateş tanıtılıp gösterildiği zaman **"da: Keşke biz geri döndürülseydik. Rabbimizin âyetlerini yalanlamazdık, mü'minlerden olurduk, diyecekleri vakit bir görsen."**

En'âm Sûresi 19-27. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetinin doğruluğuna tanıklığı söz konusu etmektedir.

2. Sonra da Kur'ân-ı Kerim'i inkâr eden, vahyi yalanlayan kimselerin tutumunu ve Kıyâmet günündeki aşırı hasret ve yakınmalarını da dile getirmektedir.

En'âm Sûresi 19-27. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah, Nebisi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in lehine risaletinin doğruluğuna tanıklık etmektedir ki en büyük tanıklık budur.

2. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirdiği Kur'ân-ı Kerim onunla Mekkelileri ve bu Kur'ân-ı Kerim'in Kıyâmet gününe kadar dünyanın her tarafında Araplardan ve başkalarından ulaştığı herkesi uyarmak için indirmiştir.

3. Kitap ehlinden hakkı bilmekle birlikte ona karşı inatlaşan ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yanlarında bulunan Tevrat ve İncil'deki niteliklerini inkâr eden kimseler vardır.

4. Müşrikler hak ve Kur'ân ile yararlanmamak ve herhangi bir kimsenin de bunlardan yararlanmasına imkân vermemeye çalışmak gibi iki çirkin fiili bir arada işlerler.

28- **"Hayır! Evvelce gizledikleri şeyler karşılarına çıktı. Eğer geri döndürülürlerse -hiç şüphesiz- yine kendilerine yasaklanan şeylere geri dönerler. Çünkü onlar şüphesiz yalancıdırlar."**

29- **"Onlar: Bu, ancak dünya hayatımızdır. Biz diriltilecek de değiliz, dediler."**

30- **"Sen Rabblerinin huzurunda durdurulacakları"** sorgulanmak üzere yüce Allah'ın hükmü için alıkonuldukları **"zamanı bir görseydin. O: Bu hak değil miymiş diye buyuracak. Onlar da: Rabbimize yemin olsun ki, evet diyeceklerdir. O da: Öyle ise küfre saptığınızdan dolayı azabı tadın, buyuracak."**

31- **"Allah'a kavuşmayı yalanlayanlar gerçekten zarara uğramışlardır. Nihayet Kıyâmet kendilerine ansızın"** farkında olmadıkları ve beklemedikleri bir vakitte **"gelip çattığında günahlarını sırtlarına yüklenerek: Orada yaptığımız kusurlardan"** dünya hayatında bıraktığımız eksiklerden ve kayıplarımızdan **"dolayı yazıklar olsun bize, diyeceklerdir. Dikkat edin! Yüklendikleri günah ne kötüdür!"**

32- **"Dünya hayatı bir oyundan, bir oyalanmadan başka bir şey değildir. Âhiret yurdu ise takvâ sahipleri için elbette daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?"**

33- **"Onların söylediklerinin seni mahzun ettiğini elbette biliyoruz. Onlar aslında seni yalanlamıyorlarmış fakat o zalimler bile bile Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar."**

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا
عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا
نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرٰى إِذْ وُقِفُوا عَلٰى رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ
هٰذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ حَتّٰى إِذَا
جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلٰى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ
يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلٰى ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾ وَمَا
الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ
لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ الظَّالِمِينَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾
وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا
حَتّٰى أَتٰيهُمْ نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ۬ي
الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾ وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ
أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِاٰيَةٍ وَلَوْ
شَاءَ اللّٰهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

34- **"Andolsun senden önce gelen peygamberler de yalanlanmışlardı. Fakat yalanlanmalarına rağmen sabrettiler. Onlara eziyet de edildi. Nihayet onlara yardımımız gelip yetişti. Allah'ın kelimelerini"** âyetlerini, Resûllerine yardım sözünü **"değiştirebilecek yoktur. Andolsun ki peygamberlerin haberlerinden bir kısmı sana gelmiştir."**

35- **"Eğer onların yüz çevirmeleri sana ağır"** zor ve büyük **"geliyorsa istersen yere bir menfez"** yerde yerin altından giden bir yol **"açıp yahut göğe de bir merdiven dayayıp onlara bir âyet** (mucize) **getirmeye gücün yeterse** (yap). **Allah dileseydi onları muhakkak hidâyet üzere toplardı. Öyleyse sakın cahillerden olma!"**

En'âm Sûresi 28-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kıyâmet gününde kâfirlere gizlemiş oldukları çirkin amelleri görüneceği zamanki durumlarından söz edilmeye devam edilmektedir. Bu durumda onlar iman etmek ve kaçırdıklarını düzeltmek için geri dönmek isteyecekler ama dünyaya dönseler dahi tekrar küfre ve dalâlete döneceklerdir.

2. Sonra kâfirlerin ölümden sonra diriliş hakkındaki sözlerini ve inkârlarını, Kıyâmet gününde onların hakkı söylemekten başka hiçbir şey yapamayacaklarını nakletmektedir. İşte o vakit küfürleri sebebi ile azabı tadacaklardır. Ama dünyadaki kusurlarından ötürü hasret çekip pişmanlık duymalarının kendilerine faydası olmayacaktır. Günahlarını da sırtlarında taşıyacaklardır. O taşıyacakları yük ne kadar da çirkindir!

3. Sonra âyetler dünya hayatının gerçek mahiyetini söz konusu etmekte onun bir oyun ve eğlence olduğunu belirtmekte, âhirete gelince sürekliliği ve azameti dolayısıyla hayrın kendisi olduğu ifade edilmektedir.

4. Âyetler daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kâfirlerin hakkında söylediklerine üzülmesi dolayısıyla teselli etmektedir. Onlar gerçekte onu yalanlamıyorlarmış. Ama Allah'ın âyetlerini ve onun getirdiklerini inkâr ediyorlarmış. Kendisinden önce gelmiş olan Resûlleri de kavimleri tarafından yalanlanmış, onlar da bu yalanlamaya ve bu eziyete Allah'ın yardımı gelinceye kadar sabretmişlerdi.

En'âm Sûresi 28-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirlerin nefisleri imana hazır ve istidatlı değildir. Onlar Kıyâmetten sonra bir defa daha dünyaya dönecek olsalar dahi iman etmezler.

2. Kıyâmet gününde hiç kimse hakkı inkâr edemeyecektir. Hakkı inkâr etmeye kalkışacak olursa kendi isteği dışında onun organları hak ile tanıklık edeceklerdir.

3. Âhiret Allah'tan korkan ve O'na karşı takvâlı olan kimseler için dünyadan hayırlıdır.

4. Kâfirler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayamıyorlardı. Çünkü o aralarında doğrulukla ve güvenilir olması ile tanınıyordu. Onlar ancak Ebu Cehil'in de dediği gibi onun getirdiklerini yalan sayıyorlardı.

5. Bütün Resûllere eziyet edilmiş ve yalanlanmışlardır. Fakat onlar sabrettiler. Allah da kendilerine va'dettiği yardımını gerçekten göndermiştir.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ
إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللّٰهَ
قَادِرٌ عَلٰى أَنْ يُنَزِّلَ اٰيَةً وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾ وَمَا
مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ
مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَإِ اللّٰهُ
يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾ قُلْ
أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتٰيكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللّٰهِ
تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا
تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
إِلٰى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ
يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلٰكِنْ قَسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا
نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتّٰى إِذَا
فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

36- "(Davetini) **ancak dinleyenler kabul eder. Ölüleri ise Allah diriltecektir, sonra yalnız O'na döndürüleceklerdir."**

37- "**Rabbinden ona bir âyet indirilseydi ya, dediler. De ki: Allah bir âyet indirmeye elbette kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler."**

38- "**Yeryüzünde yürüyen her bir hayvan ve iki kanadı ile uçan bütün kuşlar ancak sizin gibi birer ümmettirler."** Allah tarafından yaratılmış olmaları ve işlerini çekip çevirmesi itibari ile size benzeyen ümmetlerdir. "**Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık."** Hiçbir şeyi ihmal etmedik. "**Sonra ancak Rabblerinin huzurunda toplanacaklardır."**

39- "**Âyetlerimizi yalanlayanlar karanlıklarda"** bilgisizliğin, inadın ve küfrün karanlıklarında "**kalmış sağırlardır, dilsizlerdir. Allah dilediğini saptırır, dilediğini de dosdoğru yol üzerinde tutar."**

40- "**Sen de ki: Eğer size Allah'ın azabı gelirse yahut size Kıyâmet gelip çatarsa Allah'tan başkasını mı çağıracaksınız? Şayet doğru kimseler iseniz bana söyleyin."** Bu hayret verici durumunuza dair bana haber verin.

41- "**Hayır, yalnız O'na yalvarırsınız. O da dilerse yalvardığınız şeyi giderir, siz de şirk koştuğunuz şeyleri unutursunuz."**

42- "**Andolsun ki senden önceki ümmetlere biz nice Resûller gönderdik. Onları yalvarırlar diye darlığa ve sıkıntıya uğrattık."** Fakirlik, sefelat, hastalık ve ihtiyarlık musibetlerine uğrattık.

43- "**Bari onlara azabımız geldiğinde yalvarsalardı. Fakat kalpleri katılaşmış, şeytan da yaptıklarını kendilerine süslü göstermişti."**

44- "**Onlar kendilerine hatırlatılan öğüdü unutunca Biz de"** üzerlerindeki pek çok nimete rağmen küfürlerinin azabına uğramaları için "**üzerlerine her şeyin"** pek çok nimetlerin, dünyevî isteklerin "**kapılarını açtık. Nihayet kendilerine verilenlere sevinince ansızın onları tutup yakalayıverdik."** Ummadıkları bir anda üzerlerine azabı indirdik "**de ümitsiz kalıverdiler."** Gam ve kederle doldular ya da rahmetten ümit kestiler.

En'âm Sûresi 36-44. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavminden çektiği eziyet ve sıkıntılarını hafifletmeye devam etmekte, kalpleri ölü olduğu için (vahyi) asla dinleyip anlayamayacaklarını ifade etmektedir.

2. Sonra da müşriklerin mucize isteyerek Resûllerini âciz bırakmaya çalıştıklarını haber vermekte ve yüce Allah'ın istediklerinin kendilerine rahmet olmak üzere ertelenmesini gerektiren kudret ve hikmetini beyan ederek onlara cevap vermektedir. Çünkü yüce Allah onların istedikleri şekilde mucizeyi indirecek olsa sonra da onlar iman etmezlerse önceki ümmetlere yaptığı gibi dünyadaki azaplarını çabucak verecekti.

3. Sonra yüce Allah'ın dilediğini yapan, yarattıklarında istediği gibi tasarrufta bulunan, hiç kimsenin yarattıkları hakkındaki hükmünü geriye çeviremediği kudret sahibi olduğunu haber vermektedir. Çünkü o hiçbir ortağı bulunmayan biricik ilâhtır, kendisinden bir şey istenecek olursa dilediği kimselerin isteğini kabul edendir.

En'âm Sûresi 36-44. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirler ölüler gibidir. Çünkü onlar hakkı işitmez ve akıl erdirmezler.

2. Yüce Allah'ın kullarının istedikleri mucizeleri indirmemesi onlara olan rahmetinin bir neticesidir. Böylelikle -geçmiş ümmetlere yaptığı gibi- bu mucizeye iman etmeyecek olurlarsa dünyadaki cezalarını çabucak vermemiş olur.

3. Yüce Allah'ın her şeye gücü yeter.

4. Yüce Allah'ın bütün yarattıkları yüce Allah tarafından yaratılmış olmaları işlerini çekip çevirenin o olması itibari ile bize benzeyen ümmetlerdir. Yüce Rabbimiz her şeyi kapsayan ve kuşatan ilmi ile bilir. Onların hiçbirisini unutmaz.

5. Allah hakkında aldanmamız caiz olmadığı gibi -bize ihsan etmiş olduğu bol rızka güvenerek- onun azabından emin olmamız da caiz/doğru değildir. Çünkü fâsıklar topluluğundan başkası Allah hakkında aldanışa düşmez.

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿٤٥﴾ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَكُمْ وَاَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلٰى
قُلُوبِكُمْ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ
الْاٰيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ اَرَاَيْتَكُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُ
اللّٰهِ بَغْتَةً اَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ اِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا
نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ اٰمَنَ وَاَصْلَحَ فَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا
يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُلْ لَا اَقُولُ لَكُمْ
عِنْدِي خَزَائِنُ اللّٰهِ وَلَا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا اَقُولُ لَكُمْ اِنِّي مَلَكٌ
اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ
اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ اَنْ يُحْشَرُوا اِلٰى
رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾
وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ
وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ
عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

45- **"Böylece zulmedenlerin ardı arkası"** sonları/soylarının devamı **"kesildi. Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun."**

46- **"De ki: Bana haber verin. Eğer Allah sizden işitmenizi ve gözlerinizi alsa, kalplerinizin üstüne mühür vursa, Allah'tan başka onları size geri verecek ilâh kimdir? Bak, âyetlerimizi nasıl türlü türlü"** değişik yollarla tekrar tekrar **"açıklıyoruz da sonra onlar yüz çeviriyorlar."** Onlardan yüz çevirip uzaklaşıyorlar.

47- **"De ki: Bana haber verin. Eğer Allah'ın azabı size ansızın"** beklenmedik bir zamanda yahut gece vakti **"yahut açıktan açığa"** göz göre göre ya da gündüzün **"gelip çatsa zalimler topluluğundan başkası helâk olur mu?"**

48- **"Biz peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Artık kim iman edip** (amelini) **düzeltirse onlara korku yoktur, onlar üzülmezler de."**

49- **"Âyetlerimizi yalanlayanlara gelince -fâsıklık edip durdukları için- onlara azap dokunacaktır."**

50- **"De ki: Ben size yanımda Allah'ın hazineleri"** ihsan ettiği rızıkları yahut onun kudretinde olan her bir şeyi **"vardır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size: Şüphesiz ben bir meleğim, de demiyorum. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. De ki: Hiç görmeyenle gören bir olur mu? Hiç düşünmüyor musunuz?"**

51- **"Rabblerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları sen onunla uyar. Onların, O'ndan başka ne bir dostları ne de bir şefaatçıları vardır. Olur ki sakınırlar."**

52- **"Rabblerine sabah akşam"** gündüzün başında ve sonunda yani her zaman **"sırf onun rızasını dileyerek dua edenleri kovma! Onların hesabından sana bir şey düşmez. Senin hesabından da onlara bir şey düşmez ki onları kovasın.** (Kovarsan) **o takdirde zalimlerden olursun."**

En'âm Sûresi 45-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler inatçı ve gafil kimselere Allah'ın indirdiği dünya azabının bir türünü açıklamaktadır.

2. Sonra bu müşriklerin kulaklarına, gözlerine ve kalplerine isabet eden çeşitli eziyetleri uzaklaştırmaktan âciz olduklarını ve onların, eğer Allah kendilerinden alacak olursa kulaklarını, gözlerini ve kalplerini Allah'tan başka hiç kimsenin onlara geri verecek kimse bulamayacaklarını açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler, Allah'ın azabı kendilerine beklemedikleri bir vakitte geldiği ya da karşı karşıya kaldıkları sırada zalimlerin nasıl yıkılıp helâk edildiklerini açıklamaktadır.

4. Sonra âyetler Resûllerin görevini ve mü'minlerle yalanlayıcıların her birinin sonunu dile getirmektedir.

5. Arkasından Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in gaybı bilmediğini ve meleklerden olmadığını açıklamaktadır. Bu da müşriklerin kanaatlerini ve ona karşı bile bile inatlaşmalarını reddetmek demektir.

6. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i Mekke kodamanlarından bazılarının -Müslüman olmaları ümidi ile- arzularını kabul ederek mü'minleri meclisinden kovmaktan sakındırmaktadır.

En'âm Sûresi 45-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın birliğine dalâlet eden âyetler (belge ve deliller) pek çok ve çeşit çeşittir. Bununla birlikte kâfirler onlardan yüz çevirmektedir.

2. Resûllerin görevi müjdeleyip uyarmaktır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'ın bildirdiği dışında gaybı bilmez.

3. Müşrikler bile bile inatlaşmışlar ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kendi özelliklerinden olmayan türlü sorular sormuş ve isteklerde bulunmuşlardır. Bu ise onların küfür ve dalâlet içinde olduklarını daha açık vurgulayan hususlardandır.

4. Gerçek tasdik eden mü'minler Kur'ân-ı Kerim ile ve onun uyarıları ile yararlanabilenlerdir. Yüz çeviren kâfirler ise hiçbir şekilde ondan etkilenmezler.

5. Yüce Allah, Resûlü'nü meclisinden mü'minlerin fakir ve zayıflarını kovmaktan sakındırmaktadır. Bu ise mü'minlere bir ikramdır ve İslâm'ın eşitlik ilkesini açıkça ilandır: *"Şüphesiz Allah nezdinde en değerliniz en takvâlı olanınızdır."* (Hucurât, 13)

وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُٓوا اَهٰٓؤُ۬لَٓاءِ مَنَّ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَاۜ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِر۪ينَ ﴿٥٣﴾ وَاِذَا
جَٓاءَكَ الَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ
رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَۙ اَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُٓوءًا
بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِه۪ وَاَصْلَحَ فَاَنَّهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٥٤﴾
وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ وَلِتَسْتَب۪ينَ سَب۪يلُ الْمُجْرِم۪ينَ
﴿٥٥﴾ قُلْ اِنّ۪ي نُه۪يتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذ۪ينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ
قُلْ لَٓا اَتَّبِعُ اَهْوَٓاءَكُمْۙ قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا وَمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُهْتَد۪ينَ
﴿٥٦﴾ قُلْ اِنّ۪ي عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ي وَكَذَّبْتُمْ بِه۪ۜ مَا عِنْد۪ي
مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِه۪ۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ
الْفَاصِل۪ينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ لَوْ اَنَّ عِنْد۪ي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِه۪ لَقُضِيَ
الْاَمْرُ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظَّالِم۪ينَ ﴿٥٨﴾ وَعِنْدَهُ
مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَۜ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ
وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ ف۪ي ظُلُمَاتِ
الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا ف۪ي كِتَابٍ مُب۪ينٍ ﴿٥٩﴾

53- **"Biz böylece onların bir kısmını diğer bir kısmı ile denedik."** Sınadık, imtihan ettik. Burada mütekellim şanı yüce Allah'tır. (Çoğul kipi kullanarak) zatını tazim etmektedir. Kullarını en iyi bilen de O'dur. **"Ki: Allah aramızdan bunlara mı lutfetti, desinler diye. Allah şükredenleri en iyi bilen değil midir?"**

54- **"Âyetlerimize iman edenler sana geldiğinde onlara de ki: Selâm sizlere. Rabbiniz kendi üzerine rahmeti yazdı."** Kendisinden bir lütuf ve bir ihsan olmak üzere hükmetti, vacip kıldı. **"Şöyle ki: İçinizden kim bilmeyerek"** aklını kullanmayarak **"kötü bir iş işler de sonra arkasından tevbe eder düzeltirse şüphesiz O, mağfiret ve rahmet edendir."**

55- **"Günahkârların yolu belli olsun diye âyetleri böylece açıklıyoruz."**

56- **"De ki: Sizin Allah'ı bırakarak ibadet ettiğinize ibadet etmem, bana kesin olarak yasak edildi. De ki: Ben hevâ ve heveslerinize asla uymam. O takdirde sapmış olurum da hidâyete erenlerden olmam."**

57- **"De ki: Şüphesiz ben Rabbimden gelmiş apaçık bir delil üzerindeyim. Siz ise onu yalanladınız. Sizin acele gelmesini istediğiniz şey benim yanımda değildir. Hüküm ancak Allah'ındır. O, doğruyu haber verir"** açıklar yahut onun verdiği hüküm haktır. **"Ve o ayırt edenlerin"** hak ile bâtılı hüküm ve adaleti ile birbirinden ayıranların **"en hayırlısıdır."** En üstünüdür.

58- **"De ki: Eğer o acele istediğiniz şey benim yanımda olsaydı elbette benimle sizin aranızdaki iş bitirilmiş olurdu. Allah zalimleri çok iyi bilendir."**

59- **"Gaybın anahtarları O'nun yanındadır. O'ndan başkası bunları bilmez. Karada ve denizde ne varsa O' bilir. Bir yaprak düşmeye görsün mutlaka onu bilir. Yeryüzünün karanlıklarında tek bir tane olsa dahi yaş ve kuru müstesnâ olmamak üzere hepsi apaçık bir kitaptadır."** Levh-i Mahfuz'dadır yahut Allah onların hepsini bilir.

En'âm Sûresi 53-59. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Dünyada insanlar, farklı durumları ile imtihan edildikleri gibi, yüce Allah onları din hususunda birbirileri ile sınamış ve zayıf mü'minleri erken iman etmeleri sebebi ile Kureyş'in eşrafından üstün kılmıştır.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e mü'minlere selâm vermesi ve onları Allah'ın rahmetinin genişliği, tevbe edenlerin de tevbesini kabul etmesi ile müjdelemesini emir buyurmuştur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) müşriklerin dalâletlerine uymamış, yüce Allah'a bir ve tek olarak ibadet etmeye, azabı erken göndermek ya da geciktirmek hususunda hükmü Allah'a havale etmeye çokça gayret göstermiştir. Gaybın hazineleri ise Allah'ın yanında olup O'ndan başka kimse onları kuşatamaz. Karada ve denizde bulunan canlı ve diğer varlıkları toplu olarak ve tafsilatlı bir şekilde bilen O'dur. Bir ağaçtan kuru bir yaprak düşse, yerin karanlıklarındaki küçük bir tane, yaş ve kuru her ne varsa her şeyi bütün incelikleri ile mutlaka bilir.

En'âm Sûresi 53-59. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'da muteber olan soy sop değildir. Mal mevki ve otorite de değildir. Muteber olan ancak iman ve salih ameldir.

2. Arkasından gelecek zararların gerçek mahiyetini bilmeden kötülükleri yapıp sonra da tevbe edip Allah'a dönen, yaptığına pişman olan kimseleri yüce Allah affeder.

3. Şanı yüce ve mübarek Allah mülkündeki her bir şeyi bilir. Çünkü onları yaratıp onların bütün işlerini çekip çeviren O'dur.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'ın kuludur, gaybı bildiğini iddia etmediği gibi Allah'ın hazinelerinden herhangi bir şeye sahip olduğunu da ileri sürmemiştir.

وَهُوَ الَّذٖي يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ
فٖيهِ لِيُقْضٰٓى اَجَلٌ مُسَمًّىۚ ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ
حَفَظَةًۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ
لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّٓوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّۜ اَلَا لَهُ الْحُكْمُ
وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِبٖينَ ﴿٦٢﴾ قُلْ مَنْ يُنَجّٖيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ
وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةًۚ لَئِنْ اَنْجٰينَا مِنْ هٰذِهٖ لَنَكُونَنَّ
مِنَ الشَّاكِرٖينَ ﴿٦٣﴾ قُلِ اللّٰهُ يُنَجّٖيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْ
تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰٓى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ
اَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ اَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذٖيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ
بَعْضٍۜ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ وَكَذَّبَ بِهٖ
قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّۜ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكٖيلٍۜ ﴿٦٦﴾ لِكُلِّ نَبَاٍ مُسْتَقَرٌّ
وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾ وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذٖينَ يَخُوضُونَ فٖٓي اٰيَاتِنَا
فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فٖي حَدٖيثٍ غَيْرِهٖۜ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ
الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمٖينَ ﴿٦٨﴾

60- **"O, geceleyin sizi öldüren, gündüzün de ne kazandığınızı"** azalarınızla ne gibi günahlar işlediğinizi **"bilendir. Sonra sizi belli bir ecel tamamlanıncaya kadar onda yine diriltendir. Sonra dönüşünüz O'nadır. Sonra da neler yaptığınızı size haber verecektir."**

61- **"O, kullarının üzerinde kahir** (egemen) **olandır. Ve üzerinize koruyucular da gönderir. Nihayet birinize ölüm gelse elçilerimiz onun ruhunu alırlar. Onlar eksik de yapmazlar."** Eksik yapmazlar yahut geri kalmazlar.

62- **"Sonra onlar tek mevlâları olan Allah'a döndürülürler. Bilin ki hüküm ancak O'nundur. Ve O, süratli hesap görendir."**

63- **"De ki: Bizi bundan kurtarırsa elbette şükredenlerden olacağız diye kendisine gizli"** Allah'a gizlice dua ettiğiniz **"ve açıkça yalvarıp yakardığınız"** zilletinizi önünde açıkladığınız **"zaman, karanın ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarır?"**

64- **"De ki: Onlardan da her türlü sıkıntıdan da sizi Allah kurtarır. Sonra da siz şirk koşarsınız."**

65- **"De ki: O, size üstünüzden yahut ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizi"** çeşitli kanaatlere sahip **"fırkalar halinde birbirinize katıp"** savaşta birbirinize karıştırıp **"kiminize kiminizin hıncını"** savaş esnasındaki çetin gücünü **"tattırmaya kâdir olandır. İyice idrâk etsinler diye âyetleri nasıl açıkladığımıza"** değişik üslûplarla tekrarladığımıza **"bir bak!"**

66- **"Kavmin de onu yalanladı. Hâlbuki o hakkın ta kendisidir. De ki: Ben sizin üzerinizde bir vekil"** işinizin bana havale edildiği ve amellerinizin karşılığını verecek bir gözetleyici **"değilim."**

67- **"Her bir haberin kararlaştırılmış bir zamanı vardır. Siz de yakında öğreneceksiniz."**

68- **"Âyetlerimize dalanları"** alay edip tenkid etmeye başlayanları **"gördüğün zaman onlar başka bir söze dalıncaya kadar kendilerinden yüz çevir. Eğer şeytan sana unutturursa artık hatırladıktan sonra o zalimler topluluğu ile oturma!"**

En'âm Sûresi 60-68. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudreti ve ilmini açıklamayı sürdürmektedir. Geceleyin uykularında kullarını (ölürcesine) uyutan O'dur. Yani onlara uykuyu salar. İşte uyku da küçük bir ölümdür (bundan dolayı uyutmak hakkında *vefat* kökünden gelen *yetereffâ* fiili kullanılmıştır)[1]. Gündüzün neler yaptıklarını da kapsamlı bir şekilde O bilir. Dönüş de yalnız O'na olacaktır.

2. Sonra âyetler karanın ve denizin karanlıklarında kulları arasından çaresiz ve şaşkın kalmış olan kimseleri yalnızca kendisine dua ettiklerinde türlü dehşet ve musibetlerden koruması ile onlara olan lütfunu açıklamaktadır. Bunlar ise bundan sonra O'na şirk koşarlar. Hâlbuki o da çeşitli azaplarla onları azaplandırmaya gücü yetendir.

3. Sonra âyetler Kureyş'in -hakkın kendisi olmakla birlikte- Kur'ân'ı ve tebliğ etmekten başka bir görevi olmayan Allah'ın Resûlü'nü yalanlamalarını ifade etmektedir. Ayrıca alay edecek yahut yalanlayacak olurlarsa onlardan yüz çevirmekle görevli olduğunu açıklamaktadır.

En'âm Sûresi 60-68. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Uyku küçük ölümdür. Uykudan uyanmak da yüce Allah'ın bizi ölümden sonra hesap ve amellerin karşılığı için diriltmeye kâdir olduğuna delildir.

2. Şanı yüce Allah'ın insanı koruyan ve onun amelini ve sözlerini kaydeden ruhu cesetten çıkartan melekleri de vardır. Sonra ölüm meleği kişinin eceli gelince ruhunu alır.

3. İnsanlar zorlu ve sıkıntılı hallerde Rabblerine sığınırlar, dua ile O'na yalvarırlar. İçinde bulundukları korkulu hallerden ve sıkıntılardan kendilerini kurtarması için O'na dua ederler. Bu da bir ve tek Allah'a iman etmenin, beşer nefsinde fıtrî olarak bulunduğunun bir delilidir.

4. Allah'ın kelâmı ile alay edenlerle yahut dini yalanlayanlarla ciddi ve doğruluğun hakim olduğu bir başka konuşmaya dalıncaya kadar oturmamak gerekir. Unutarak bu gibi kimselerle oturan kimse ise bu hükmü hatırladıktan sonra bu gibi zalimlerle oturmamalıdır.

1 Parantez arası ibare tarafımızdan eklenmiştir. (Çeviren)

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلٰكِنْ
ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا
دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ اَنْ
تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيٌّ
وَلَا شَفِيعٌ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا اُولٰٓئِكَ
الَّذِينَ اُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ
وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ
دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا بَعْدَ
اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْاَرْضِ
حَيْرَانَ لَهُٓ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهُٓ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ اِنَّ
هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾
وَاَنْ اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِٓي اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ
﴿٧٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ
يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ
فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

69- **"Sakınanlara onların hesabından herhangi bir sorumluluk yoktur. Fakat sakınırlar diye** (diğerlerine) **hatırlatmaları gerekir."**

70- **"Dinlerini bir oyuncak ve bir eğlence edinip dünya hayatının kendilerini aldatmış olduğu"** kandırıp bâtıl ile oyaladığı **"kimseleri terk et. Allah'tan başka bir dost ve bir şefaatçisi olmayan her bir nefsin kazandıkları yüzünden helâka sürüklenmemesi için sen onunla hatırlat. Ne kadar fidye verse de ondan alınmaz. Onlar kazandıkları yüzünden helâka sürüklenmiş"** ateşte alıkonulmuş yahut helâk olmak üzere terk edilmiş **"kimselerdir. İnkâr edegeldiklerinden dolayı onlar için kaynar sudan"** aşırı derecede sıcak sudan **"bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır."**

71- **"De ki: Allah'ı bırakıp bize fayda ve zarar vermeyen şeylere mi ibadet edelim? Allah bizi hidâyete kavuşturduktan sonra ökçelerimiz üzerine gerisin geriye mi döndürülelim? Hani arkadaşları: Bize gel, diye hidâyete çağırdıkları halde yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşırken şeytanların saptırdıkları"** yoldan çıkardıkları, şaşırttıkları **"kimse gibi mi olalım? De ki: Asıl hidâyet Allah'ın gösterdiği doğru yoldur. Biz âlemlerin Rabbine teslim olmakla"** O'na ihlâsla ibadet yapmakla **"emrolunduk."**

72- **"Bir de: Namazı dosdoğru kılın ve O'ndan korkun, diye** (emrolunduk). **Huzuruna varıp toplanacağınız yalnız O'dur."**

73- **"O, gökleri ve yeri hak ile yaratandır. O'nun 'ol!' diyeceği gün her şey oluverir. Sözü haktır O'nun. Sûr'a"** borazan demek olup israfil'in içine ölümden sonra diriliş nefhasını üfürüceği boynuzdur, **"üfürüleceği günde mülk yalnız O'nundur. Görüneni de görünmeyeni de bilendir. O, Hakîmdir, her şeyden haberdar olandır."**

En'âm Sûresi 69-73. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler alaycı kâfirlerle birlikte oturmayan mü'minlerden ve onların alay etmelerinden dolayı hesaba çekilmeyeceklerinden söz etmeyi, onların bu alaycılara öğüt vermekle, mümkün olan öğüt ve hatırlatmalar ile bu işten alıkoymalarını ya da Allah'a karşı takvâlı olmak için Allah'ın emri gereğince onlardan yüz çevirmekle yükümlü olduklarını dile getirmeyi sürdürmektedir.

2. Sonra da bu saygı duyulması gereken muazzam dini geçici dünya hayatına aldanarak oyun ve eğlence edinen bu gibi kimseleri terk etmeyi ve insanlara Kur'ân ile öğüt vermeyi emretmektedir. Tâ ki insanlar kendilerini helâk olmaya ve Kıyâmet gününde can yakıcı azaba teslim etmesinler.

3. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'a ibadet etmeye ve O'na şirk koşmamaya sımsıkı sarıldığını açıklamakta, herhangi bir faydası olmayan zarar da vermeyen putlara ibadet edenlere de bir örnek vermektedir. Bu arada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kâfirlere şunları söylemesini emretmektedir: Bizim izlemekte olduğumuz bu İslâm dini yegâne hidâyet ve doğru yoldur. Onun dışındaki dinler ve yollar dalâlettir. Ayrıca bizler Allah'a teslim olmakla, bütün iş ve hallerimizde O'na ihlâsla ibadet etmekle, namazı dosdoğru kılmakla, Kıyâmet gününde huzuruna çıkıp toplanacağımız Allah'tan korkmakla emrolunduk. Her şeyi yaratan O'dur. Her şeyin mâliki O'dur. Hikmeti sonsuz ve her şeyden haberdar olan O'dur.

En'âm Sûresi 69-73. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min, din ile alay eden kimselere mümkün olan yolla öğüt verip hatırlatma görevini yerine getirmekle ve bu hususta hiçbir şeyde O'na ortak olmamakla görevlidir.

2. Kur'ân en hayırlı öğütçü ve hatırlatıcıdır. Bu sebeple iyiliği emredip münkerden alıkoyanların hatırlatmak ve güzel öğüt vermek yolunda onun hikmetli yolunu izlemeleri ve onun âyet-i kerimelerini delil göstermeleri görevleridir.

3. Allah'tan başka kendilerine ibadet olunanlarla bunlara ibadet edenlerin misali ile Allah'a ibadete çağıranların misali, yolunu kaybetmiş şaşırmış bir adamın misali gibidir. Bir kimse ona: Ey filan oğlu filan! Haydi, aradığın yol budur gel, diye seslenirken, onun: Ey filan haydi, bu yola/hidayete gel, diyen daha başka arkadaşları da vardır. Eğer ilk çağırana uyarsa onun ile gider ve nihayet o da onu helâka ulaştırır. Şayet kendisini hidâyete çağıranların çağrısını kabul ederse doğru yolu bulur.

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰه۪يمُ لِاَب۪يهِ اٰزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا اٰلِهَةًۚ اِنّ۪ٓي اَرٰيكَ
وَقَوْمَكَ ف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذٰلِكَ نُر۪ٓي اِبْرٰه۪يمَ
مَلَكُوتَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِن۪ينَ ﴿٧٥﴾
فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًاۚ قَالَ هٰذَا رَبّ۪يۚ فَلَمَّٓا اَفَلَ
قَالَ لَٓا اُحِبُّ الْاٰفِل۪ينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَاَ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا
رَبّ۪يۚ فَلَمَّٓا اَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِن۪ي رَبّ۪ي لَاَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ
الضَّٓالّ۪ينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَاَ الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا رَبّ۪ي هٰذَٓا
اَكْبَرُۚ فَلَمَّٓا اَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ اِنّ۪ي بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾
اِنّ۪ي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذ۪ي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
حَن۪يفًا وَمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۚ ﴿٧٩﴾ وَحَٓاجَّهُ قَوْمُهُۜ قَالَ
اَتُحَٓاجُّٓونّ۪ي فِي اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰىنِۜ وَلَٓا اَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِه۪ٓ
اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ رَبّ۪ي شَيْـٔاًۜ وَسِعَ رَبّ۪ي كُلَّ شَيْءٍ عِلْماًۜ اَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ وَكَيْفَ اَخَافُ مَٓا اَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
اَنَّكُمْ اَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِه۪ عَلَيْكُمْ سُلْطَاناًۜ
فَاَيُّ الْفَر۪يقَيْنِ اَحَقُّ بِالْاَمْنِۚ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَۢ ﴿٨١﴾

74- **"Hani İbrahim babası Âzer'e"** *Âzer*, İbrahim'in babasının lakabı, ya da amcasının adıdır. **"Sen bir takım putları ilâh mı ediniyorsun? Gerçekten ben seni ve kavmini apaçık bir sapıklık içinde görüyorum, demişti."**

75- **"Biz İbrahim'e kesin bilgiye varanlardan olsun diye göklerin ve yerin mülkünü"** -*melekût*, mülk yahut âyetler ve hayret verici şeyler anlamına gelir- **"böylece gösteriyorduk."**

76- **"Gece onu bürüyüp örtünce"** karanlığı ile onu gizleyince **"bir yıldız gördü. Bu muymuş benim Rabbim, demişti. O sönüp"** kaybolup ufuğun altında batıp **"gidince de: Ben öyle sönüp gidenleri sevmem, demişti."**

77- **"Sonra ay'ı doğarken"** ışığını etrafa yayan bir şekilde ufuktan yükselirken **"görünce de: Bu muymuş benim Rabbim, demiş o da kaybolunca: Eğer Rabbim bana hidâyet etmezse ben mutlak sapıklardan olurum, demişti."**

78- **"Sonra güneşi doğarken görünce, Rabbim bu olmalıdır. Çünkü bu daha büyük, demişti. O da batınca, ey kavmim, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden tamamen uzağım, demişti."**

79- **"Şüphesiz ben yüzümü Hanîf"** bâtıldan hak dine dönen **"olarak gökleri ve yeri yaratana çevirdim ve ben müşriklerden değilim."**

80- **"Kavmi ona karşı delil getirmeye"** tevhid hususunda onunla tartışmaya **"kalkıştı. O da dedi ki: Beni doğru yola iletmişken benimle Allah hakkında mücadele mi ediyorsunuz? Ben ise O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmam. Meğerki Rabbim bir şey dilemiş olsun. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?"**

81- **"Allah, üzerinize hakkında bir delil"** kesin delil ve belge **"indirmediği şeyi siz O'na ortak koştuğunuz halde korkmuyorsunuz da ben sizin ortak koştuklarınızdan nasıl korkarım? Şimdi bu iki gruptan hangisi güven duymaya daha layıktır? Eğer biliyorsanız** (söyleyin)."

En'âm Sûresi 74-81. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyetler İbrahim (aleyhisselâm)'ın babası Âzer'i putlara tapmaktan sakındırdığı zaman ile ilgili kıssayı söz konusu etmektedir. Allah da göklerde ve yerde bulunan hayret verici hususları ve harikulade sırları basireti ile görmesini sağlamıştı. Böylelikle bunları şanı yüce Allah'ın varlığına delil görmesini ve kesin bir inanç sahibi olmasını istemişti. Gece karanlığı ile onu örtünce bir yıldız (gezegen) gördü. Onun kavmi de gezegenlere ve putlara ibadet ediyordu. O da onlara düşünme ve delil getirme yolu ile Allah'a giden yolu göstermek istedi ve: Bu Rabbimdir, dedi. Batınca: Ben batanları sevmem ve onlara ibadet etmem, dedi. Ay etrafı aydınlatarak doğunca: Bu (mu) Rabbim, dedi. Batınca da: Eğer Rabbim bana kendisine giden yolu göstermeyecek olursa şüphesiz doğru yolu şaşıranlardan olurum, dedi. Güneşi doğarken görünce: Bu Rabbimdir, bu daha büyüktür, demişti. O da batınca: Kavmim, gerçekten ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım, deyip gökleri ve yeri yaratana ve hak dine sarıldığını açıkladı. Kavmi onunla tevhid hususunda tartışınca da onlara bir ve tek olan ve kendisine giden yolu görmesini sağlayan Allah'ın vahdaniyetine imana sımsıkı sarıldığını ilan etti.

En'âm Sûresi 74-81. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Genel olarak peygamber kıssalarında özel olarak da İbrahim (aleyhisselâm) kıssasında pek çok ibret ve öğüt vardır. O halde bizim bunlar üzerinde iyiden iyiye düşünmek hususunda gayretli olmamız ve bu kıssaların bize yönelttiği edep, ahlâk ve yaşayışı kavramamız görevimizdir.

2. Bizimle aynı kanaati paylaşmayıp tartışan kimselerle tartışmamız esnasında herhangi bir şiddet ya da kabalık göstermeksizin açık, maddî, delillerle ve güçlü belgelerle ikna edici yolları ve araçları kullanmalıyız.

3. Hakka sımsıkı sarılmalı ve -yardımcıları ne kadar güçlü olursa olsun- bâtıla eğilim göstererek (onun izleyicilerine) kendimizi şirin göstermeye kalkışmamalıyız.

4. Dünyada da âhirette de güven duymayı en çok hak eden mü'minlerdir.

الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوٓا اٖيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ
وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾ وَتِلْكَ حُجَّتُنَآ اٰتَيْنَاهَآ اِبْرٰهٖيمَ عَلٰى
قَوْمِهٖۜ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَآءُۜ اِنَّ رَبَّكَ حَكٖيمٌ عَلٖيمٌ ﴿٨٣﴾
وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَۜ كُلًّا هَدَيْنَاۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا
مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهٖ دَاوُ۫دَ وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ
وَمُوسٰى وَهٰرُونَۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنٖينَۙ ﴿٨٤﴾ وَزَكَرِيَّا
وَيَحْيٰى وَعٖيسٰى وَاِلْيَاسَۜ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحٖينَۙ ﴿٨٥﴾ وَاِسْمٰعٖيلَ
وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًاۜ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمٖينَۙ ﴿٨٦﴾
وَمِنْ اٰبَآئِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَاِخْوَانِهِمْۚ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ
اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿٨٧﴾ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدٖي بِهٖ مَنْ
يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖۜ وَلَوْ اَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَۚ فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا هٰٓؤُ۬لَٓاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا
بِهَا بِكَافِرٖينَ ﴿٨٩﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ هَدَى اللّٰهُ فَبِهُدٰيهُمُ اقْتَدِهْۜ
قُلْ لَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًاۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْعَالَمٖينَ ﴿٩٠﴾

82- **"İman edenler ve imanlarına"** şirk ve küfür (inkâr) ile **"zulüm karıştırmayanlara gelince işte onlaradır güvenlik ve onlardır hidâyete ermiş olanlar."**

83- **"İşte bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimizdir. Biz kimi dilersek onu derece derece yükseltiriz. Şüphesiz Rabbin tam hikmet sahibidir, her şeyi çok iyi bilendir.**

84- **Biz ona İshâk ile Yâkûb'u bağışladık. Her birine hidâyet verdik. Daha önce de Nûh'a da hidâyet verdik. Onun zürriyetinden Dâvûd'a, Süleyman'a, Eyyûb'a, Yûsuf'a, Mûsâ'ya ve Hârûn'a da. Biz, iyi hareket edenleri işte böyle mükâfatlandırırız.**

85- **Zekeriyyâ'ya, Yahyâ'ya, İsâ'ya, İlyas'a da** (hidâyet verdik). **Hepsi salihlerdendi.**

86- **İsmail'e, Elyesa'a, Yûnus'a ve Lût'a da** (hidâyet verdik). **Her birini âlemlere üstün kıldık.**

87- **"Onların babalarından, zürriyetlerinden ve kardeşlerinden bazılarını da** (hidâyete erdirdik). **Onları"** nübuvvet için **"seçtik ve onları doğru bir yola ilettik."**

88- **"Bu, Allah'ın hidâyetidir, O, kullarından kimi dilerse onunla hidâyete erdirir. Eğer onlar dahi şirk koşsalardı yaptıkları her şey boşa giderdi."** Kaybolur ve bâtıl olurdu.

89- **"Onlar kendilerine kitap, hikmet"** insanlar arasında hak ile ayırt edici hüküm vermek yahut hikmet **"ve nübuvvet verdiğimiz kimselerdir. Şimdi bunlar onları inkâr ederlerse Biz de yerlerine onları inkâr etmeyen bir topluluğu onlara vekil kılmışızdır."**

90- **"İşte bunlar Allah'ın hidâyet ettiği kimselerdir. O halde sen de onların hidâyetlerine uy. De ki: Ben buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu âlemlere bir öğütten başka bir şey değildir."**

En'âm Sûresi 82-90. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İmanlarına şirk ya da inkârı karıştırmayan mü'minleri söz konusu edip güven ve huzurun onların hakkı olduğunu, hidâyet bulanların da onlar olduğunu belirtmektedir.

2. Bu güven altında olup hidâyet bulanlardan birisi de Allah'ın kavmine karşı kendisine kesin delil vermiş olduğu İbrahim (aleyhisselâm)'dır.

3. Sonra âyetler yüce Allah'ın İbrahim (aleyhisselâm)'a yaşının ilerlemesinden sonra İshak'ı bağışlamış olduğunu, onun soyundan da Yakub'u verdiğini, hepsinin de hidâyet bulanlardan olduğunu zikretmektedir. Aynı şekilde Nuh (aleyhisselâm)'da hidâyete erdirilmişlerdendir, soyundan gelen Davud, Süleyman, Eyyub, Yusuf, Musa, Harun, Zekeriyya, Yahya, İsa, İlyas, İsmail, Elyasa, Yunus ve Lut da hidâyete erdirilmişlerden olup, bunların her birinin bir fazileti ve özelliği vardır.

4. Yüce Allah'ın risalet, hüküm ve nübuvvet ile nimet ihsan etmiş olduğu bu yüce şahsiyetlerin kendileri, ataları, kardeşleri ve soylarından gelenler hidâyet ehli olan kimselerdir. O halde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve ümmetine onların hidâyetine uymak bir görevdir, kavmine kendilerine bu Kur'ân'ı tebliğ etmesi karşılığında herhangi bir ücret istemediğini de bildirmelidir.

En'âm Sûresi 82-90. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman ve zulüm yapmamak dünyada iç ve dış güvenliğin gerçekleşmesi ile âhirette güvenliğin gerçekleşmesi için gerekli iki şarttır.

2. Allah'a ortak koşmak zulüm türlerinin en büyüğüdür.

3. Allah'ın Nebi ve Resûlleri -selâm onlara- hidâyet bulanların en hayırlıları ve itaatkârların en faziletlileridir. İbrahim (aleyhisselâm) ise Nebilerin atasıdır. Çünkü Nebilerden kendisinden önce geçenlerin dışındakilerin tamamı onun soyundan gelmişlerdir. Bir diğer istisna ise Lut (aleyhisselâm)'dır. Çünkü o kardeşi Âzer oğlu Hârân'ın oğludur. Onun soyundan gelenler arasında sayılması tağlib (çoğunluk hükmünde görülmesi) yoluyladır.

4. Resûle (sallallâhu aleyhi ve sellem) hitap, ümmetine hitaptır.

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِه۪ٓ اِذْ قَالُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍۜ
قُلْ مَنْ اَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذ۪ي جَٓاءَ بِه۪ مُوسٰى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ
تَجْعَلُونَهُ قَرَاط۪يسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَث۪يرًاۚ وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ
تَعْلَمُٓوا اَنْتُمْ وَلَٓا اٰبَٓاؤُ۬كُمْۜ قُلِ اللّٰهُۙ ثُمَّ ذَرْهُمْ ف۪ي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ
﴿٩١﴾ وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذ۪ي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَاۜ وَالَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ يُؤْمِنُونَ
بِه۪ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ قَالَ اُو۫حِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ
قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُۜ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ ف۪ي غَمَرَاتِ
الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُٓوا اَيْد۪يهِمْۚ اَخْرِجُٓوا اَنْفُسَكُمْۜ اَلْيَوْمَ
تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ
وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِه۪ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى كَمَا
خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَٓاءَ ظُهُورِكُمْۚ وَمَا
نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَٓاءَكُمُ الَّذ۪ينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ ف۪يكُمْ شُرَكٰٓؤُا
لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾

91- **"Allah hiçbir insana bir şey indirmedi, demekle Allah'ı şanına yakışacak bir şekilde takdir edemediler."** Gereği gibi tanıyamadılar yahut tazim edemediler. **"De ki: Musa'nın insanlar için bir hidâyet ve nur olmak üzere getirdiği ve sizin onu parça parça kâğıtlar"** dağınık yazılı yapraklar **"haline koyup kimini açıklayıp çoğunu gizlediğiniz kitabı kim indirdi? Üstelik sizin de atalarınızın da bilmediğiniz şeyler size öğretilmiştir. Sen"** onu (Tevrat'ı) indiren **"Allah'tır, de sonra onları bırak da daldıkları"** bâtılları **"nda oynaya dursunlar."**

92- **"Bu, sana indirdiğimiz bir kitaptır, mübarektir."** Yani Kur'ân'ın faydaları ve sağladığı yararlar pek çoktur. **"Kendisinden öncekileri doğrulayıcıdır. Şehirlerin anası"** olan Mekke'yi yahut halkı **"nı ve çevresindekileri"** onun doğusunda ve batısında bulunanları **"uyarman için** (indirdik). **Âhirete inanmakta olanlar buna da iman ederler ve onlar namazlarına da devam ederler."**

93- **"Allah'a yalan iftira edenden yahut kendisine hiçbir şey vahyolunmamışken: Bana da vahyolundu, diye söyleyenden, bir de: Allah'ın indirdiği gibi ben de indiririm, diyenden daha zâlim kim olabilir? Sen zâlimleri ölümün sıkıntıları"** zorlu halleri ve sekerâtı **"içinde, meleklerin ellerini uzatarak: Ruhlarınızı çıkarın, Allah'a karşı haksız yere söylediklerinizden, O'nun âyetlerine karşı kibirlendiğinizden dolayı bugün zillet"** alçaklık, rüsvayylık ve aşırı derecede değersizlik **"azabıyla cezalandırılacaksınız, derken bir görsen!**

94- **"Andolsun, sizi ilk defa yarattığımız gibi yapayalnız, teker teker huzurumuza geldiniz ve size bağışladığımız"** dünya metaı olarak verdiğimiz **"şeyleri arkanızda bıraktınız. İçinizde gerçekten ortak olduklarını boş yere iddia ettiğiniz şefâatçılarınızı da aranızda görmüyoruz. Andolsun, onlarla aranızdaki bağlar"** ilişkiler **"kesilmiş"** darmadağın olmuş **"ve zannettiğiniz şeyler ise önünüzden kaybolup gitmiştir."**

En'âm Sûresi 91-94. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Allah'ın Resûlü'ne indirdiklerini inkâr eden kâfirlerin durumunu açıklamaktadır. Buna sebep ise onların yüce Allah'ı gerektiği gibi tazim etmeyişleri ve gereği gibi tanımayışlarıdır. Ayrıca onların *"Allah hiçbir insana bir şey indirmemiştir"* şeklindeki sözlerini yüce Allah'ın Tevrat'ı Musa (aleyhisselâm)'a indirmiş, onlara önceden bilmedikleri pek çok şeyi öğretmiş olduğunu hatırlatarak reddetmektedir. Resûle düşen görev ise tebliğden başkası değildir. Kur'ân-ı Kerim de kendisinden önceki kitapları tasdik edip doğrulamak üzere indirilmiş ve Mekke halkı ile onun etrafında bulunanları ve dünyanın tamamını uyarıp korkutmak için gelmiş bir kitaptır.

2. Allah'a yalan uydurup kendisine vahiy geldiğini ileri süren yahut da Allah'ın indirdiğinin bir benzerini indireceğini iddia eden bir kimse en ileri derecede zalimlik eden birisidir.

3. Daha sonra zalimlerin ölümün zorlukları ve dehşetli halleri içerisinde küçültücü azaba sürüklenmeleri esnasındaki durumlarını canlandırmakta, ayrıca insanların yüce Allah'ın huzuruna hesap vermek için mallarından, çocuklarından, yardımcılarından ve tapındıkları bâtıl mabudlardan ayrı tek başlarına götürüleceklerini ve her şeyi geride bırakmış olacaklarını zannettikleri gibi herhangi bir şefaatçilerinin de bulunmayacaklarını ifade etmektedir.

En'âm Sûresi 91-94. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ı gereği gibi tanıyıp onu hak ettiği şekilde tazim edenler, Resûllerinin getirdiklerinin tamamına iman eder, kendisinden önceki kitapları doğrulayıcı olarak indirmiş olduğu ve bütün kitaplarının sonuncusu Kur'ân-ı Kerim'de indirdiklerini de tasdik ederler.

2. Peygamberlik iddiasında bulunmak ve yalan uydurup Allah'a iftira etmek, zulüm çeşitlerinin en ağırlarındandır.

3. Zalimler, meleklerin ruhlarını aldıkları sırada ruhları bedenlerinden çıkarken pek çok sıkıntı ve dehşetli hal ile karşılaşırlar, o meleklerden pek çok azar ve ağır sözler işitirler. Çeşit çeşit azapları müşahade ederler.

4. Kıyâmet gününde bütün ilişkiler kopar ve insana bu dünya hayatında iken önden gönderdiği salih amelinden başka hiçbir şeyin faydası olmaz.

إِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ
الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ الْاِصْبَاحِۚ
وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًاۜ ذٰلِكَ تَقْد۪يرُ
الْعَز۪يزِ الْعَل۪يمِ ﴿٩٦﴾ وَهُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا
بِهَا ف۪ي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
﴿٩٧﴾ وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ
وَمُسْتَوْدَعٌۜ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ الَّذ۪ٓي
اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءًۚ فَاَخْرَجْنَا بِه۪ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًاۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا
قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا
وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍۜ اُنْظُرُٓوا اِلٰى ثَمَرِه۪ٓ اِذَٓا اَثْمَرَ وَيَنْعِه۪ۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكُمْ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾ وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ
وَخَرَقُوا لَهُ بَن۪ينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾ بَد۪يعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ
تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌۜ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿١٠١﴾

95- **"Şüphesiz Allah taneyi ve çekirdeği"** nebatâtı onlardan çıkartmak sûreti ile **"çatlatıp yaratandır. Ölüden diriyi o çıkartır, diriden ölüyü de çıkarandır. İşte Allah budur. Nasıl oluyor da döndürülüyorsunuz?"** Kâinatta gördüğümüz bunca mahlûkat hakkında yaratıcıyı bilmek için gerektiği gibi düşünmekten nasıl olur da uzaklaştırılıyorsunuz?

96- **"Sabahı yarıp çıkaran"** karanlıktan nuru çıkaran**"dır. Geceyi de bir sükûn"** hareketsizlik ve rahat **"güneş ve ay'ı da birer hesap kıldı."** Yani her ikisi yılların ve günlerin hesabının yapılması için birer araçtır.

97- **"Karanın ve denizin karanlıklarında kendileriyle doğru yolu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratan O'dur. Şüphesiz Biz, bilen bir topluluk için âyetleri geniş geniş açıkladık."**

98- **"Sizi tek bir candan"** Âdem (aleyhisselâm)'dan **"yaratan da O'dur. Sonra sizi bir karar yeri"** hayatta insanların karar bulacakları bir yer **"bir de emanet yeri vardır."** Ölümden sonra defnedildikleri yerleri olur. **"Biz âyetlerimizi iyice anlayan"** kavrayan **"bir topluluk için uzun uzadıya açıkladık."**

99- **"Gökten bir su indiren de O'dur. Biz onunla her türlü bitkiyi çıkardık. Ondan da taze ve yeşil bitki çıkardık. Ondan da birbirinin üstüne binmiş"** üst üste oturmuş **"taneler meydana getirdik. Hurma tomurcuğundan"** *hurma ağacının tomurcuğu*ndan kasıt, aşılayıcı habbecikleri taşıyan çiçeğidir, **"birbirine yakın"** yahut aşağı doğru sarkmış **"salkımlar, birbirine hem benzeyen hem benzemeyen üzüm bağları, zeytin ve nar bahçeleri de** (bitiririz. Her birinin) **meyvesine bir** (ham) **meyve verdiği zaman bir de olgunlaştığı"** olgunlaşıp yetiştiği **"zaman bakıverin. Şüphe yok ki bütün bunlarda iman eden kimseler için birçok âyetler vardır."**

100- **"Cinleri"** küfür ve inkârda itaat ettikleri için şeytanları **"Allah'a ortak koştular. Hâlbuki bunları O yaratmıştır. Bundan başka bilmeksizin ona oğullar ve kızlar uydurup iftira ettiler."** Kendisi bundan münezzehken çocuk ve evlatları olduğunu ileri sürdüler. **"O bundan yücedir. O, onların nitelemelerinden hem münezzehtir hem pek yücedir."**

101- **"Gökleri ve yeri yoktan var eden"** icat eden **"O'dur. O'nun bir eşi yokken nasıl bir oğlu olabilir?"** Nasıl ya da nereden olur? **"Hem her şeyi O yaratmıştır ve her şeyi hakkıyla bilen de O'dur."**

En'âm Sûresi 95-101. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler dikkatleri ve akılları yüce Allah'ın varlığına ve kudretine delil teşkil eden kâinatın görünen bir takım sahneleri üzerinde iyice düşünmeye yönlendirmektedir. Çünkü bitkiyi ve ağacı taneden ve çekirdekten çıkartan O olduğu gibi ölüden diriyi, diriden ölüyü gecenin karanlığından gündüzün aydınlığını çıkartan O'dur. Yıldızları da O yarattı, insanları da aynı asıldan O yarattı. Yeryüzünü üzerinde karar bulsunlar, ölümünden sonra emanet edilecekleri yer olsun diye hazırlanmış ve donanımlı yaratan O'dur. Yağmuru indirip onunla türlü türlü ve tatları, kokuları, faydaları, renkleri birbirinden farklı ve değişik mahsuller çıkardı. Şekilleri birbirine benzemekle birlikte farklıdırlar. İşte bütün bunlar hakkı isteyen ve O'na iman edecek kimseler için Allah'ın kudreti üzerinde iyice düşünmeye çağırır.

2. Bu deliller son derece açık olmakla birlikte insanların birçoğu Rabblerine ortak koşmuşlardır. Hâlbuki O, ortağının bulunmasından, evladının ve eşinin olmasından münezzehtir. Çünkü O her şeyi yaratandır.

En'âm Sûresi 95-101. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın yaratması hakkında iyice düşünmeli, çevremizdeki kâinat sahneleri üzerinde aklımızı yormalıyız. Çünkü şüphesiz bu bizi Allah'a imana ulaştırır.

2. Doğru akide, taklit ve şuursuzca başkasına uymaktan değil de anlamak ve kanaat getirmek sonucu meydana gelir.

3. Tabiatta ve maddenin özellikleri üzerinde araştırmak teşvik edilmektedir. Böylelikle yüce Allah'ın bunlara koymuş olduğu özellik ve faydalardan yararlanılır. Bitkibilim (botanik) incelenir ve onun ile iman arasındaki ilişki kurulur.

4. İslâm dini akla değer verir ve onu insanın kabul edeceği doğru ilkeler alanında ve doğru yaşayış tarzlarını seçmekte ondan yararlanmaya çağırmaktadır.

5. Yüce Allah ortaktan, evlattan ve benzerinin bulunmasından münezzehtir.

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُۚ وَهُوَ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَك۪يلٌ ﴿١٠٢﴾ لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
الْاَبْصَارَۚ وَهُوَ اللَّط۪يفُ الْخَب۪يرُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ جَٓاءَكُمْ بَصَٓائِرُ مِنْ
رَبِّكُمْۚ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَاۜ وَمَٓا اَنَا۬ عَلَيْكُمْ
بِحَف۪يظٍ ﴿١٠٤﴾ وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ
وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾ اِتَّبِعْ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٠٦﴾ وَلَوْ شَٓاءَ
اللّٰهُ مَٓا اَشْرَكُواۜ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَف۪يظاًۚ وَمَٓا اَنْتَ
عَلَيْهِمْ بِوَك۪يلٍ ﴿١٠٧﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذ۪ينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْواً بِغَيْرِ عِلْمٍۜ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ
ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿١٠٨﴾ وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ
بِهَاۜ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ اَنَّهَٓا اِذَا جَٓاءَتْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾ وَنُقَلِّبُ اَفْـِٔدَتَهُمْ وَاَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ
يُؤْمِنُوا بِه۪ٓ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ ف۪ي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

102- **"İşte Rabbiniz Allah! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. O halde O'na ibadet edin. O, her şeye vekildir."** Gözetleyicidir ve (varlığını sürdürmesini sağlayan sebepleri var etmeyi) üstlenendir.

103- **"Gözler O'na erişemez."** Yüce Allah'ı kuşatamaz... **"O ise bütün gözleri kuşatmıştır. O, lütuf sahibidir, herşeyden haberdardır. "**

104- **"Doğrusu size Rabbinizden basiretler"** hakka ileten âyetler/belgeler ve kesin deliller **"gelmiştir. Kim görürse kendi lehine; kim de** (hakkı) **görmezse kendi aleyhine. Ben, üzerinizde"** amellerinize karşılık vermek için yaptıklarınızı sayıp tespit eden **"bir gözetleyici değilim."**

105- **"İşte biz âyetleri böylece iyiden iyiye açıklarız."** Çeşitli üslûplarla onları tekrar ederiz. **"Tâ ki onlar: Sen okumuşsun"** kitap ehlinden okuyup öğrenmişsin **"desinler. Biz de onu bilen kimselere apaçık gösterelim."**

106- **"Rabbinden sana vahy olunana uy! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Müşriklerden de yüz çevir."**

107- **"Eğer Allah dileseydi, şirk koşmazlardı. Biz, seni onların başına bir gözetleyici kılmadık. Onların üzerine bir vekil de değilsin."**

108- **"Allah'tan başka yalvardıklarına sövmeyiniz. Sonra onlar da -haddi aşarak-"** saldırganlık ederek ve zulüm ile **"bilgisizce Allah'a söverler. İşte Biz, böylece her ümmete yaptıklarını süsledik. Nihayet dönüşleri yalnız Rabblerinedir. O da kendilerine yaptıklarını haber verecektir.**

109- **"Eğer kendilerine bir âyet gelirse mutlaka O'na iman edecekler diye var güçleri ile"** en büyük ve en pekiştirilmiş yeminleri yapmak için oldukça gayret harcayarak **"Allah adına yemin ettiler. Âyetler ancak Allah'ın nezdindedir, de. O âyet geldiği zaman da yine iman etmeyeceklerinin farkında değil misiniz?"**

110- **"İlk defa O'na iman etmedikleri gibi Biz de onların kalplerini ve gözlerini çeviririz de azgınlıkları"** küfür ve inkâr ile haddi aşmaları **"içerisinde onları kör"** şaşkın yahut doğruyu göremeyen körler ve şaşırmış halde **"bırakırız."**

En'âm Sûresi 102-110. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın biricik ilâh ve gerçek mabud, her şeyin yaratıcısı, her şeyin koruyup gözetleyicisi olduğunu, gözlerin O'nu kuşatamadığını, kendisinin ise gözleri görüp onları kuşattığını açıklamaktadır. Çünkü O'nun ilmi her şeyi kapsamıştır. O, kullarına pek lütufkârdır, neyin onların faydasına olduğunu pek iyi bilen (Habîr)dir.

2. Sonra âyetler Allah'ın indirmiş olduğu hidâyeti ve hakkı görüp iman edenin, bu görüp iman etmesinin faydasını kendisinin göreceğini, görmeyip kör olanın da bunu kendi aleyhine yapmış olacağını anlatmaktadır.

3. Yüce Resûle (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kur'ân'a uymayı ve kalbini ve zihnini inat edenler ile meşgul etmemesini, aksine Rabbinin ibadeti ile uğraşmasını emir buyurmaktadır.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler bilgisizce ve hadlerini aşarak Allah'a sövmemeleri için müşriklerin uydurma ilâhlarına ve putlarına sövmeyi yasaklamaktadır. Çünkü o müşrikler Allah'ın azametini bilemezler.

5. Sonra eğer kendilerinin teklif ettikleri bir mucize kendilerine gelecek olursa kesinlikle iman edecekler diye en ağır yeminleri yaptıkları zamanda kâfirlerin nasıl bir tutum takındıklarını açıklamaktadır. Hâlbuki gerçekte bu mucize onlara geldiği takdirde O'na iman etmezler. Çünkü Allah kalplerini -Kur'ân-ı Kerim'den indirdiklerine ilk defasında iman etmedikleri için- kalplerini iman etmekten başka tarafa çevirmiştir.

En'âm Sûresi 102-110. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah, hak ile kendisine ibadet edilen bir ve tek ilâhtır. O, her şeyin yaratıcısıdır. Yarattıklarında dilediği gibi tasarruf eden O'dur.

2. Yüce Allah'ın ilmi her şeyi kuşatır, hiçbir şey O'na gizli değildir. Bizler ise yüce Allah'ı (bilgimizle) kuşatamayız. Çünkü o bizim gibi hissedilir maddî yaratılmışlara benzemez. Durumun böyle olması ise Allah'ın izni ile Kıyâmet gününde onu görmemize engel değildir. Çünkü bizler yeniden yaratılmış olacağız.

3. Hidâyetin karşılığı ve faydası hidâyet bulana aittir. Doğru yolu şaşırıp haktan uzaklaşmanın cezası ve zararı ise doğru yoldan şaşan kimseyedir.

4. Yüce Allah'a sövmemeleri ve dinimize karşı haksızca saldırmamaları için başkalarının mabudlarına ve dinlerine sövmekten sakınmamız istenmiştir.

5. Hidâyeti de dalâleti de yaratan yalnız Allah'tır, başkası değildir. Bu sebeple hidâyetini dilediği kimselerin kalbini kendisine yönlendirir. Bedbaht olmasını dilediği kimselerin kalbini de hidâyetten başka tarafa çevirir.

وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَٓا اِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا
عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُٓوا اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ
عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحٖى بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ
زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًاۜ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ
وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغٰٓى اِلَيْهِ اَفْـِٔدَةُ الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾ اَفَغَيْرَ
اللّٰهِ اَبْتَغٖى حَكَمًا وَهُوَ الَّذٖٓى اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًاۜ
وَالَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرٖينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا
وَعَدْلًاۜ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهٖۚ وَهُوَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ ﴿١١٥﴾ وَاِنْ
تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِى الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِۜ اِنْ يَتَّبِعُونَ
اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ
مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبٖيلِهٖۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدٖينَ ﴿١١٧﴾ فَكُلُوا
مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِهٖ مُؤْمِنٖينَ ﴿١١٨﴾

111- **"Eğer Biz onlara gerçekten melekleri indirseydik, ölüler kendileri ile konuşsalardı ve her şeyi karşılarına"** yüzyüze ya da toplu olarak **"toplasaydık"** bir araya getirseydik **"onlar yine de Allah dilemedikçe iman etmezlerdi. Fakat onların çoğu bilmezler."**

112- **"Biz her peygambere ins ve cin şeytanlarını böylece düşman kıldık. Onlardan kimi kimine aldatmak"** kandırmak ve gafilken onların ayaklarını kaydırmak **"için yaldızlı"** allanıp pullanmış **"bir takım"** bâtıl **"sözler fısıldarlar. Eğer Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. Artık sen de onları iftiraları ile başbaşa bırak."**

113- **"Tâ ki âhirete iman etmeyenlerin kalpleri ona meyl etsin"** o allı pullu sözlere yönelsin **"bir de ondan hoşnut olanlar o kazanabildiklerini"** günah olarak yapabildiklerini **"kazansınlar."**

114- **"O, size Kitabı açık açık indirmişken Allah'tan başka bir hakem mi arayacak mışım? Kendilerine kitap verdiklerimiz bunun muhakkak Rabbin tarafından hak ile indirildiğini bilirler. Artık"** onların bunu bildikleri hususunda **"sakın şüphe edenlerden olma."**

115- **"Rabbinin sözü"** yani Kur'ân-ı Azimuşşan vaatlerinde ve hükümlerinde **"doğruluk ve adalet bakımından eksiksizdir. O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur. O** (her şeyi) **işitendir, hakkıyla bilendir."**

116- **Eğer sen yeryüzünde bulunanların çoğuna itaat edersen, seni Allah yolundan saptırırlar. Onlar"** yüce Allah'a nispet ettikleri hususlarda **"ancak zanna uyarlar. Onlar ancak yalan ve iftira edenlerdir.**

117- **"Şüphe yok ki Rabbin, yolundan sapanları da en iyi bilendir, O, hidâyet bulanları da çok iyi bilendir."**

118- **"Şayet O'nun âyetlerine iman edenler iseniz, artık üzerlerine Allah'ın adı anılanlardan yeyin."**

En'âm Sûresi 111-118. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İman ancak yüce Allah'ın dilemesi ile tahakkuk eder. insanların çoğunluğu da imanlarının bir mucizenin ortaya çıkmasına bağlı olduğunu sanır. Hâlbuki durum böyle değildir.

2. Şanı yüce Allah, Nebisi için bir düşmanın olmasını takdir ettiği gibi kendisinden önceki her bir Nebinin de insanlardan ve cinlerden bir takım düşmanları vardı. Bunlar aldanış içerisinde oldukları halde bir takım bâtılları ve allı pullu sözleri birbirlerine vesvese olarak telkin ediyorlardı. Eğer Allah dilemiş olsaydı onlar bunu yapamazlardı. O halde Resûl (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e sabredip ecrini Allah'tan beklemesi düşer.

3. Âhirete iman etmeyenlerin kalpleri bâtıllara meyleder ve bâtılları hoşnutlukla kabul eder. Bu sebeple onlar bu tür desiseleri ne kadar yaparlarsa yapsınlar kesinlikle yüce Resûl (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e zarar veremeyeceklerdir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisi ile düşmanları arasında yüce Allah'tan başka herhangi bir kimsenin hakemlik yapmasının peşinde değildir. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'i geniş açıklamaları ile indiren O'dur. Kitap ehli de onun Allah tarafından hak ile indirilmiş olduğunu bilirler. Yüce Allah'ın kelâmı ise vaatlerinde ve hükümlerinde hakkın ve adaletin ta kendisidir. Ve eğer sen insanların çoğunluğuna itaat edecek olursan onlar seni Rabbinin yolundan saptırıp uzaklaştırırlar. Çünkü onlar ancak zanlara ve vehimlere uyarlar. Onlar ancak yalan söylerler.

En'âm Sûresi 111-118. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan şeytanları cin şeytanlarından daha güçlüdür. Çünkü bizler cin şeytanlarına "eûzubillahi mineşşeytanirracîm: Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım" diyerek galip gelebeliriz. Böylelikle onların hile ve tuzaklarını çürütmüş, vesveselerini uzaklaştırmış oluruz. İnsan şeytanlarına gelince, onlara karşı pek büyük bir çaba ve gayret ortaya koymaya ve kötü nefislerin içlerinde sakladıklarını bilmeye ihtiyaç vardır. Onların bize verecekleri zararı bizden uzaklaştırabilen ise ancak yüce Allah'ın bize olan lütfu ve merhametidir.

2. Yüce Allah, insanları yolundan kimlerin saptırıp uzaklaştıklarını en iyi bilendir. Hidâyet bulanları en iyi bilen de O'dur.

3. Kâfirlerin Allah'ın helâl kıldıklarını haram, haram kıldıklarını da helâl kılmaları saptırma türlerinden birisidir. O halde insana düşen, kesimi esnasında yüce Allah'ın adı anılmış olanları yemektir. Çünkü bu imandandır.

4. Allah'ın Nebilerinin cinlerden ve insanlardan düşmanları vardı. Bu düşmanlar insanları hak yoldan saptırıp uzaklaştırmaya çalıştılar ama Resûller, Rabblerinin risaletini tebliğ etmekte sebat ve dirençlerini sürdürdüler.

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ
مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِۜ وَاِنَّ كَث۪يراً لَيُضِلُّونَ
بِاَهْوَٓائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَد۪ينَ ﴿١١٩﴾
وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ
سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ
يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهُ لَفِسْقٌۜ وَاِنَّ الشَّيَاط۪ينَ لَيُوحُونَ
اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْۚ وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ اِنَّكُمْ
لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾ اَوَمَنْ كَانَ مَيْتاً فَاَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ
نُوراً يَمْش۪ي بِه۪ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ
بِخَارِجٍ مِنْهَاۜ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِر۪ينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾
وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا ف۪ي كُلِّ قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِم۪يهَا لِيَمْكُرُوا
ف۪يهَاۜ وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾ وَاِذَا
جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ رُسُلُ اللّٰهِ
اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۜ سَيُص۪يبُ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُوا
صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَد۪يدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

119- "Üzerine Allah'ın adı anılanlardan yememenize sebep ne? Halbuki O, size -kaçınılmaz olarak kendisine ihtiyaç duyduklarınızı müstesnâ kılarak- neyi haram kıldığını ayrı ayrı açıklamıştır. Gerçekten birçok kimseler bilgisizce hevâlarıyla (halkı) saptırıyorlar. Şüphesiz Rabbin haddi aşanları çok iyi bilendir."

120- "Günahın açık olanını da gizlisini de bırakın" terkedin. Çünkü günah kazananlar ne olursa olsun günah işleyenler **"kazanmakta oldukları yüzünden cezalandırılacaklardır."**

121- "Üzerine Allah'ın adı anılmayanlardan yemeyin. Çünkü o elbetteki bir fısktır" masiyettir, Allah'a itaatin sınırının dışına çıkmaktır. **"Gerçekten şeytanlar, sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına telkinde bulunurlar. Eğer onlara itaat ederseniz elbette siz de müşrikler olursunuz."**

122- "Ölü iken (imanla) **kendisini dirilttiğimiz, insanlar arasında ona** (hakkı bâtıldan ayırarak) **yürümesi için nur verdiğimiz kimse, içinden çıkamayacağı karanlıklarda kalan kimse gibi midir? Kâfirlere işledikleri iş de böylece süslü gösterildi. "**

123- "Böylece her ülkenin günahkârlarını onların ileri gelenleri kıldık. O yerlerde hilekârlıklar etsinler diye. Halbuki onlar ancak kendilerine hilekârlık yaparlar da farkında olmazlar."

124- "Onlara bir âyet gelse: Allah'ın peygamberlerine verilen gibi bize de verilmedikçe asla iman etmeyeceğiz, derler. Allah, peygamberliğini kime vereceğini çok iyi bilendir. Yaptıkları hilekârlıklar yüzünden günahkâr olanlara, Allah katında bir küçüklük" aşağılanmak ve pek büyük bir zillet **" ve şiddetli bir azab isabet edecektir.**

En'âm Sûresi 119-124. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kesimi esnasında yüce Allah'ın adı anılmış olanları yemekte bir mani yoktur. Çünkü yüce Allah, helâl ve haramı geniş geniş açıklamış olup zorunlu hallerde de haram kılınmış olanı helâl kılmıştır. Bu sebeple düşmanların uyandırmak istedikleri şüphelere kulak kabartmak caiz değildir. Çünkü onlar insanları saptırmaya çalışırlar.

2. Masiyetlerin açık olanını da gizli olanını da bırakın. Çünkü yüce Allah âhirette insanın yaptığı her bir amelin karşılığını verecektir.

3. Allah'tan başkası için kesilmiş yahut da kesilirken üzerine Allah'tan başkasının adı anılmış olan hayvanlardan yemeyiniz. Çünkü bu Allah'ın itaatinin dışına çıkmaktır.

4. Müşriklerin şeytanların vesveseleri türünden olan bâtılı ileri sürerek mü'minlerle mücadelesine karşı tedbirli olmak ve onlardan sakınmak gerekir. Mesela onlar: Sizler kendi ellerinizle öldürdüklerinizin -yani kestiklerinizin- etini yiyorsunuz da Allah'ın öldürdüklerinin -yani kendiliğinden ölmüş meytenin/leşin etini yemiyorsunuz, diyorlardı. İşte bunlara karşı uyanık olmak gerekir.

5. Yüce Allah mü'mini bir nuru bulunan diri kişiye, kâfiri ise karanlıklarda nereye gideceğini şaşırmış, şaşkınca hareket eden, basireti kör bir ölüye benzetmektedir.

6. Müşrikler, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e inatla direnmiş ve yalanlamalarını sürdürmüşlerdir.

En'âm Sûresi 119-124. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, kesilirken üzerlerine Allah'ın adı anılan hayvanları yemeyi helâl kılmış ama Allah'tan başkası için kesilenler ile kesilirken Allah'tan başkasının adı anılarak kesilenleri de haram kılmıştır.

2. Yüce Allah helâli ve haramı açıklamış Kitab-ı Keriminde onu geniş geniş bildirmiştir. Bu sebeple insanın konumu ne olursa olsun Allah'ın koymuş olduğu şer'i hükümler dışında bir şer'i hüküm koyması da caiz değildir, bir takım müdahalelerde bulunarak Allah'ın haram kıldığını helâl kılması da yahut Allah'ın helâl kıldığını haram kılması da caiz değildir.

3. İslâm kolaylık ve müsamahakârlık dinidir. Bu sebeple o mazeret sahiplerinin mazeretlerini ve çaresiz kalmış olanların zaruretlerini de dikkate alarak zaruret halinde kendilerine haram olan hususları mübah kılar. Fakat bu mübah oluş yalnızca zararı önleyecek kadarı ile sınırlıdır.

4. Müşrikler mü'minlerle çokça tartışır ve onlara karşı çokça inat ederler. Bunu yaparken de Allah'ı bırakıp dost edinmiş oldukları şeytanların vesveselerine uyarlar.

5. Kur'ân-ı Kerim ile hidâyet bulmuş olan mü'minin kalbi Kur'ân ile dirilir, yüce Allah'ın nuru ile görür, hak ile bâtılı birbirinden ayırt eder. Kâfirin ise algılaması, hissetmesi ölüdür. Vicdanı karanlıktır. Basireti kördür. Hak ile bâtılı birbirinden ayırt edemez.

فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِۚ وَمَنْ يُرِدْ
اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقاً حَرَجاً كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي
السَّمَٓاءِۜ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ
﴿١٢٥﴾ وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقٖيماًۜ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ
يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمٖيعاًۚ يَا مَعْشَرَ
الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْاِنْسِۚ وَقَالَ اَوْلِيَٓاؤُ۬هُمْ مِنَ الْاِنْسِ
رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَٓا اَجَلَنَا الَّذٖٓي اَجَّلْتَ
لَنَاۜ قَالَ النَّارُ مَثْوٰيكُمْ خَالِدٖينَ فٖيهَٓا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ اِنَّ رَبَّكَ
حَكٖيمٌ عَلٖيمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذٰلِكَ نُوَلّٖي بَعْضَ الظَّالِمٖينَ بَعْضاً
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾ يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ
يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتٖي وَيُنْذِرُونَكُمْ
لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَاۜ قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ
الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرٖينَ ﴿١٣٠﴾ ذٰلِكَ
اَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾

125- **"Allah kimi hidâyete erdirmeyi dilerse göğsünü İslâm'a açar. Kimi de saptırmayı dilerse onun da göğsünü gökyüzüne tırmanıyormuş"** oraya yükselmek için çabalayıp da buna gücü yetmeyen kimsenin hali **"gibi daraltır, sıkıştırır."** Oldukça sıkar. **"Allah iman etmeyenlerin üstüne işte böylece murdarlık"** azap ya da ilâhî yardımdan mahrumiyet **"çökertir."**

126- **"İşte bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Biz, âyetleri düşünüp öğüt alan bir topluluk için uzun uzadıya açıkladık."**

127- **"Rabbleri katında Dârusselâm"** cennet **"onlaradır. Ve işlediklerinden ötürü de O** (Allah), **onların velisi** (dost ve yardımcısı)**dır."**

128- **"Hepsini toplayacağı o günde: Ey cin topluluğu! İnsanlardan bir çoğunu kendinize uydurdunuz"** onları doğru yoldan çıkmaya ve haddi aşıp azmaya çokça çağırıp durdunuz, (buyuracak). **"O zaman onların dostları olan insanlar da Rabbimiz, kimimiz kimimizden faydalandık. Nihayet bizim için takdir ettiğin vakte eriştik, diyecek. O: Allah'ın dilediği müstesnâ olmak üzere, içinde ebedî kalıcılar olarak ateş sizin barınağınızdır"** karar kılacak yerinizdir**"buyuracak. Şüphesiz Rabbin Hakîmdir, Alîmdir."**

129- **"İşte Biz kazanmakta oldukları yüzünden de zâlimlerin kimini kimine böylece musallat ederiz."**

130- **"Ey cin ve insanlar topluluğu, içinizden size âyetlerimi okuyan, bu gününüzün gelip çatacağını bildirip sizi uyaran peygamberler gelmedi mi? Onlar: Nefislerimize karşı** (kendi aleyhimize) **şâhidlik ederiz, diyecekler. Halbuki dünya hayatı"** süsü ve faydaları ile **"onları aldattı"** kandırdı **"da kendi aleyhlerine kâfir kimseler olduklarına şâhid oldular** (olacaklar)."

131- **Bu, Rabbinin, haberleri yokken ülkeler halkını haksız yere helâk edici olmadığından dolayıdır."**

En'âm Sûresi 125-131. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, hidâyete iletmek istediği kimseye hidâyet yolunu kolaylaştırır, tevhid için kalbine genişlik verir. Saptırmak istediği kimsenin ise göğsünü daraltır, hidâyet namına hiçbir şey onun kalbine sığmaz. İman nuru onun içine girmez ve üzerine şeytanı musallat eder.

2. Kur'ân-ı Kerim'in getirdiği bu din, Allah'ın dosdoğru yoludur.

3. Kıyâmet gününde mü'minlere cennet vardır. Onları lütfu ve keremi ile koruyup destekleyecek olan Allah'tır.

4. Kıyâmet gününde cinler ile insanlar arasında karşılıklı bir konuşma gerçekleşecek ve bu konuşma ile şeytanlara uyan yahut onları tazim eden ya da onların yardımını istemiş olan kimselerin dalâlette oldukları açıkça ortaya çıkacak ve hepsinin varıp barınacakları yer cehennem olacaktır. Aynı şekilde yüce Allah zalimleri de birbirinin üzerine musallat eder, onların bir kısmını diğeri ile helâk eder.

5. Kıyâmet gününde kimsenin bir mazereti olmayacaktır. Çünkü Allah'ın Resûlleri cinleri ile insanları ile onların hepsine Rabblerinin risaletlerini tebliğ etmiş bulunuyor.

En'âm Sûresi 125-131. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her şey yüce Allah'ın iradesi ve dilemesi ile olur. O, her bir kulunun kalbini görür, onun gizlediğini de açıkladığını da bilir. Kul hidâyete yönelecek olursa yüce Allah da hidâyeti ona kolaylaştırır ve iman için kalbine genişlik verir. Ama kul Allah'ın nurundan yüz çevirecek olursa Allah da onun kalbini oldukça daraltır ve iman nuru o kalbin içine girmez.

2. Şeytanın Allah'ın mü'min kulları üzerinde bir egemenliği yoktur. O, Allah'a ve Resûlü'ne imanı reddedenler üzerine egemenlik kurar.

3. Kıyâmet gününde cinler kendilerine uyan insanlardan uzak olduklarını ilan ettikleri gibi insanlar da cinlerden kendilerine uyanlardan uzak olduklarını ifade edeceklerdir.

4. Herhangi bir kimsenin, Allah adına kulları hakkında hüküm vermemesi, onları cennete ya da cehenneme göndermemesi gerekir. Çünkü yarattıklarının durumları hakkında biricik tasarruf sahibi olan O'dur.

5. Allah insanları amellerine göre birbirine veli (dost ve yardımcı) yapar. Buna göre mü'min nerede ve nasıl olursa olsun mü'minin velisidir. Kâfir de nerede ve nasıl olursa olsun kâfirin velisidir. İman ise temenni ile de güzel şeyler dilemekle de gerçekleşmez. Aksine iman kalbe yerleşen ve amel ile doğrulanan bir şeydir.

6. Bir zalime yardımcı olana Allah o zalimi musallat eder.

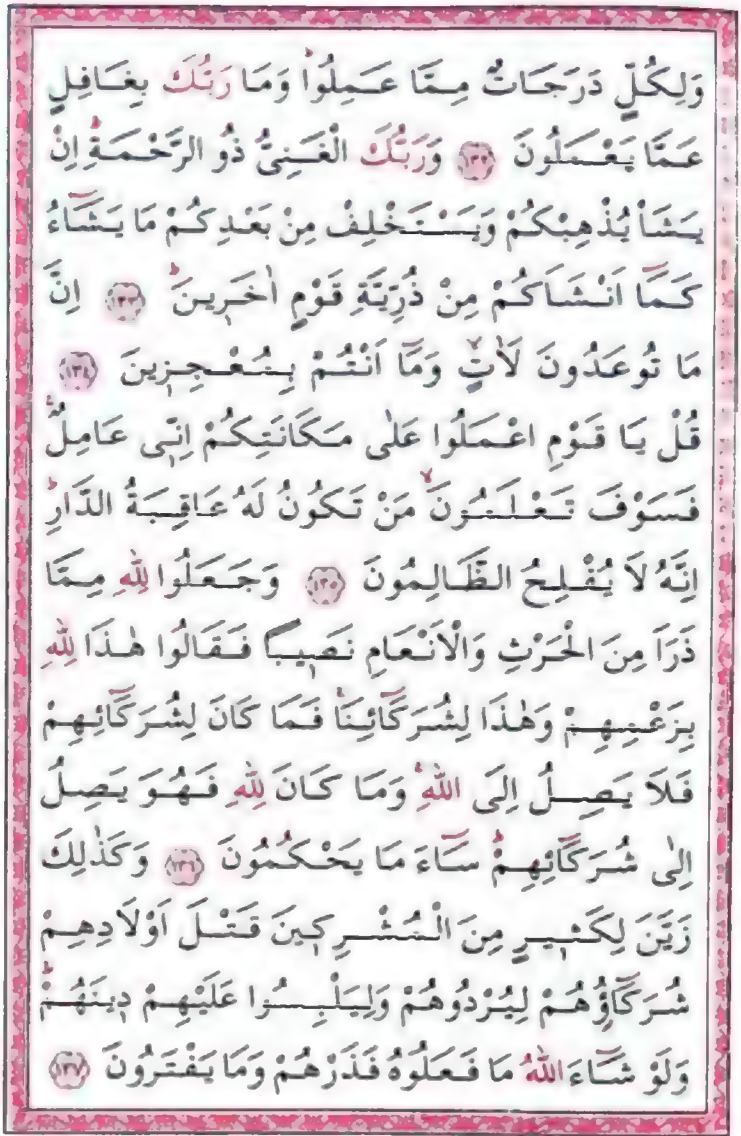

132- **"Herkese işlediklerine göre dereceleri vardır. Rabbin, onların işlediklerinden habersiz değildir."**

133- **"Rabbin hiçbir şeye muhtaç olmayandır, rahmet sahibidir. Eğer dilerse sizi giderir, yerinize sizden başkasını halife yapar"** ve onları sizin yerinize geçirir. **"Nitekim sizi de başka bir kavmin soyundan yaratmıştır.**

134- **"Gerçekten, size va'd olunan hiç şüphesiz gelip çatacaktır. Siz âciz bırakamazsınız."**Allah'ın azabından kaçamazsınız.

135- **"Ey kavmim! Bütün gücünüzle"** bütün imkânınız ile ve gücünüzün yettiği kadarı ile **"yapacağınızı yapın. Ben de yapacağım. Bu yurdun sonunun kimin olacağını yakında bileceksiniz, de. Şüphesiz zâlimler kurtuluşa eremezler.**

136- **"Onlar Allah'a"** yoktan ve benzersiz olarak **"yarattığı"** var ettiği **"ekin ve davarlardan"** deve, inek, koyun ve keçi türünden **"bir pay ayırdılar da zanlarınca: Bu, Allah'ın, bu da O'na koştuğumuz ortaklarımızındır, dediler. Ortaklarına ait olan Allah'a ulaşmaz ama Allah'a ait olanlar ise ortaklarına ulaşır. Ne çirkin hükmediyorlar!"**

137- **Böylece onların ortakları, müşriklerden bir çoğuna evlatlarını öldürmeyi"** küçük kız çocuklarını diri diri gömmeyi **"de hoş göstermiştir. Hem onları"** aldatıp yoldan çıkarmaları ile **"helâk etmek için hem de dinlerini kendilerine"** aleyhlerine içinden çıkılamayacak bir şekilde **"karmakarışık etmek için. Eğer Allah dileseydi bunu yapamazlardı. Artık sen onları yalan ve iftiraları ile"** uydurdukları asılsız yalanları ile **"başbaşa bırak."**

En'âm Sûresi 132-137. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Her insanın ameline göre belli bir konumu vardır. Allah kullarını ve amellerini en iyi bilendir. O'nun onlara bir ihtiyacı yoktur. Bununla birlikte O, kendilerine dünya ve âhirette rahmet ihsan eder. O, kendilerini helâk etmeye, halifeliği onlardan almaya ve öncekilere yaptığı gibi onu başkalarına vermeye kâdirdir.

2. Ölümden sonra dirilmek mutlaka gerçekleşecek olan bir hakikattir.

3. Kâfirler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ne kadar tuzak kurarlarsa kursunlar o dini üzere sebat göstermiş, onların eziyetlerine sabretmiştir. Kâfirler âhirette asla iflah olamayacaklardır. Çünkü onlar Allah ile birlikte başka ilâhları ortak koşmuş, O'nu bırakıp o ortaklara ibadet etmişlerdir. Hatta kendi uydurma ilâhlarına besledikleri sevgi dolayısıyla kurbanlarını daha da fazla sunmuş ve artırmışlardır. Cinler ile din adamları da kendilerine -onları helâka götürmek ve onlar aleyhlerine dinlerini içinden çıkılamayacak şekilde karmakarışık etmek için- kız çocuklarını diri diri gömmelerini süslü göstermiştir. Bu sebeple ey Muhammed, sen onları Allah hakkında uydurdukları yalan ve iftiraları ile birlikte başbaşa bırak.

En'âm Sûresi 132-137. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın âlemlere ihtiyacı yoktur. İtaatkârların itaatının ona faydası olmadığı gibi isyankârların isyanlarının da ona bir zararı olmaz.

2. Yüce Allah'ın bizi yerine getirmekle yükümlü tuttuğu bir takım ibadet ve amellerde dünya ve âhirette bizim için hayır ve saadet vardır. Yüce Allah'a itaat ile beşerî kemale ve pek büyük hayra ulaşmak söz konusudur.

3. Hiçbir kimse yüce Allah'ın yapmak istediğini yahut da kullarına indirmek istediği azabı engelleyemez.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavminin eziyetlerine sabretmiş, din üzere hep sebat göstermiştir.

5. Şirk pek büyük bir zulümdür.

6. Kız çocukları diri diri gömmek, şeytanın kâfirlere süslü gösterdiği cahiliye geleneklerindendir. İslâm bu geleneği iptal etmiş, bundan sakındırmıştır. Buna karşılık kızları kendilerine yakışır bir konuma yerleştirmiş, onların güzel bir şekilde eğitilmelerini, güzel bir şekilde onlara bakılmasını tavsiye etmiştir. Bu da bu dinin azametini ve insaniyetçi bir din olduğunu vurgulayan bir husustur.

وَقَالُوا هٰذِهٖٓ اَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌۗ لَا يَطْعَمُهَٓا اِلَّا مَنْ
نَشَٓاءُ بِزَعْمِهِمْ وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَاَنْعَامٌ
لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا افْتِرَٓاءً عَلَيْهِؕ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا
كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوا مَا فٖي بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ
خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰٓى اَزْوَاجِنَاۚ وَاِنْ يَكُنْ مَيْتَةً
فَهُمْ فٖيهِ شُرَكَٓاءُؕ سَيَجْزٖيهِمْ وَصْفَهُمْؕ اِنَّهُ حَكٖيمٌ
عَلٖيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذٖينَ قَتَلُٓوا اَوْلَادَهُمْ سَفَهًا
بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ افْتِرَٓاءً عَلَى اللّٰهِؕ قَدْ
ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدٖينَ ﴿١٤٠﴾ وَهُوَ الَّذٖٓي اَنْشَاَ
جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ
مُتَشَابِهٍؕ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهٖٓ اِذَٓا اَثْمَرَ وَاٰتُوا حَقَّهُ يَوْمَ
حَصَادِهٖؗ وَلَا تُسْرِفُواؕ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفٖينَۙ ﴿١٤١﴾
وَمِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًاؕ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِؕ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبٖينٌۙ ﴿١٤٢﴾

138- **"Onlar zanlarınca bu davarlar ve ekinler dokunulmazdır"** haram kılınmıştır, onlara ilişilemez **"onları dilediğimizden başkası yiyemez. Bir takım davarların da sırtları haram kılınmıştır, dediler."** Bunlar ise bahîre, sâibe ve hâm denilen yani cahiliye döneminde kendilerine haram kıldıkları sırtlarına binilip kendileri ile yararlanılmasını yasakladıkları hayvanlar demektir. **"Bir takım hayvanlar da vardır ki Allah'a iftira ederek** (boğazlanırken) **üzerlerine O'nun adını anmazlar. O, onları bu iftiraları yüzünden cezalandıracaktır."**

139- **"Ve : Şu davarların karınlarındakiler(in yenilmesi diri doğarsa) yalnız erkeklerimize helâl, kadınlarımıza haramdır, dediler. Şayet ölü (doğar) ise onlar bunda ortak olurlar. (Allah) onlara" helâl ve haram kılmak sûreti ile Allah'a yalan uydurarak yaptıkları "bu yakıştırmalarının cezasını verecektir. Muhakkak ki O Hakîmdir, Alîmdir.**

140- **"Bilgisizlik yüzünden evlatlarını beyinsizce öldürenler ve Allah'ın kendilerine ihsan buyurduğu (helâl) rızkı Allah'a iftira ederek haram sayanlar gerçekten büyük bir zarara uğramışlardır. Şüphesiz onlar sapmışlar ve doğru yolu da bulamamışlardır."**

141- **"Çardaklı ve çardaksız o bağları, tadları çeşitli hurmaları, ekinleri, birbirine hem benzeyen, hem benzemeyen zeytinleri, narları yaratıp yetiştiren O'dur. Bunların her biri meyve verdiği zaman meyvelerinden yeyin. (Devşirildiği) biçildiği gün de hakkını (zekâtını) verin. israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez."**

142- **"Davarlardan"** deve gibi **"yük taşıyacak ve döşek olanları"** koyunlar gibi kesilmek üzere yatırılanları (yaratan O'dur). **"Allah'ın size verdiği rızıktan yeyin ve şeytanın adımlarını"** helâl ve haram kılmak hususunda onun yolunu ve izini **"izlemeyin. Çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır."**

En'âm Sûresi 138-142. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin: Bunlar bizim yalnızca ilâhlarımıza ayırdığımız ve başkaları için yasak ve haram kıldığımız davarlar ve ekinlerdir, şeklindeki sözleri onların oldukça çirkin işlerinden ve suçlarındandır. Hâlbuki bu söylediklerine dair ellerinde hiçbir delilleri yoktur.

2. Onlar aynı şekilde: Bu davarların karınlarındaki yavrular özel olarak erkeklerimize helâldir. Dişiler bundan yiyemez, de demişlerdir. Eğer o davarların yavruları ölü doğarsa erkekler ve dişiler O'na ortak olurlardı. Hâlbuki onlar haram ve helâl kılmak hususunda Allah'a iftira ediyorlardı.

3. Rabia, Mudar ve kız çocuklarını esir alınmaları ve fakir düşmeleri korkusuyla diri diri gömen ve böylelikle çocuklarını öldüren bu gibi kimseler bilgisizlikleri, akıllarının yetersizliği dolayısı ile hüsrana uğramış ve apaçık bir şekilde dalâlete düşmüşlerdir.

4. Yüce Allah onlara çardaklar üzerinde yükseltilmiş bahçeler ile çardaksız bahçeler ve çeşitli ağır yükleri taşıyan ve kesilip boğazlanan türlü hayvanlar, bütün çeşitleri ile ekin ve farklı meyveler gibi ihsan etmiş olduğu pek bol rızıkları ile yüce Allah onlara olan lütfunu hatırlatmakta ve bu mahsullerin hasadını yaptıkları zaman da hakkını ödemelerini -ekin ve mahsullerin zekâtını israfa gitmeden- tam olarak ödemelerini ve şeytanın yolundan ve onun yıkıcı izlerini takip etmekten sakınmalarını da emir buyurmaktadır.

En'âm Sûresi 138-142. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Davarların kesimi esnasında besmele çekilmesi ve yüce Allah'tan başkasının adının üzerlerine anılmaması bir zorunluluktur.

2. Cahiliye dönemi insanları pek çok şeyi herhangi bir delilleri ve şer'î bir dayanakları bulunmaksızın kendilerine haram kılmışlar ve erkeklerle dişiler arasında fark gözetmişlerdir. Buna sebep ise dişilerden hoşlanmayışları, erkekleri de sevmeleridir. İslâm ise müsamahakârlığı sebebi ile bu kötü gelenekleri ortadan kaldırmış, kadına özgürlüğünü ve değerini geri vermiştir.

3. Yüce Allah rızık verendir. Bu sebeple fakirlik korkusuyla çocukları öldürmek caiz değildir.

4. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. Bu sebeple O'na şükretmemiz ve her sene mallarımızın zekâtını çıkarıp vermemiz gerekir. Ekin ve mahsullerimizin zekâtını da hasatları zamanında vermeliyiz.

5. İnfak ve sadaka dâhil hiçbir hususta israf yapmamız caiz değildir. Çünkü yüce Allah israf edenleri sevmez.

143- **"Sekiz çift** (yaratmıştır). **Koyundan iki çift, keçiden iki çift. De ki: Erkeklerini mi dişilerini mi, yoksa bu iki dişinin döl yataklarında sarınıp bürüneni mi,** (hangisini) **haram kıldı? Şayet** (bu iddianızda) **doğru söyleyenler iseniz bana bir bilgiye dayanarak haber verin."**

144- **"Ve deveden de iki, sığırdan da iki**(şer) **yarattı. De ki:** (Allah) **onların erkeklerini mi dişilerini mi yahut dişilerinin döl yataklarında sarınıp bürüneni mi,** (hangisini) **haram kıldı? Yoksa Allah bunu** (bu haram kılmayı) **size tavsiye ettiğinde"** bunları haram kılmayı size emrettiğinde **"hazır mıydınız? İnsanları saptırmak için bir bilgiye dayanmaksızın Allah'a iftira eden kimseden daha zâlim kim olabilir? Şüphesiz Allah zâlimler topluluğuna hidâyet vermez."**

145- **"De ki: Bana vahyolunanlar arasında yiyecek bir kimseye"** her ne yerse yesin **"haram olduklarını bulduğum yiyecekler yalnızca şunlardır: Ölü, akmış kan, domuz eti -ki o pistir-"** tiksinti vericidir, murdardır yahut necis ve haramdır **"ve Allah'tan başkasının adına boğazlandığından"** boğazlandığı zaman Allah'tan başkasının adı anıldığından **"dolayı fısk olanlar. Kim mecbur kalırsa"** zorunluluk dolayısıyla yemek gereğini duyarsa **"zulmetmeksizin"** lezzet ya da fayda için haram olan bir şeyi istemeksizin **"ve haddi aşmaksızın"** yani zorunluluk sınırından fazlasını almaksızın "(yerse) **şüphesiz Rabbin Gafurdur, Rahîmdir."**

ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍۚ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِۜ قُلْ
آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ
الْاُنْثَيَيْنِۜ نَبِّؤُ۫نٖي بِعِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَۙ ﴿١٤٣﴾ وَمِنَ
الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِۜ قُلْ آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ
الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِۜ اَمْ كُنْتُمْ
شُهَدَٓاءَ اِذْ وَصّٰيكُمُ اللّٰهُ بِهٰذَاۚ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى
عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ۟ ﴿١٤٤﴾ قُلْ لَٓا اَجِدُ فٖي مَٓا اُو۫حِيَ
اِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلٰى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُٓ اِلَّٓا اَنْ يَكُونَ مَيْتَةً
اَوْ دَمًا مَسْفُوحًا اَوْ لَحْمَ خِنْزٖيرٍ فَاِنَّهُ رِجْسٌ اَوْ فِسْقًا
اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ
غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذٖينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذٖي
ظُفُرٍۚ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَٓا
اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَٓا اَوِ الْحَوَايَٓا اَوْ مَا اخْتَلَطَ
بِعَظْمٍۜ ذٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْۘ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

146- **"Biz Yahudilere de bütün tırnaklıları"** yani kara hayvanı ya da kuş olsun tırnaklı olanları **"haram kıldık. Onlara sığır ve koyunun iç yağlarını"** işkembe ve böbreklerin etrafındaki iç yağları **"da haram kıldık. Ancak sırtlarına yahut karınlarındaki bağırsaklarına yapışan"** yani sırtlarına ve ince ve kalın bağırsaklara yapışan yağlar **"yahut kemiğe karışan"** buna göre koyunların kuyruk yağları **"ayrıdır."** Helâldir, demektir. **"Onları zulümleri yüzünden bununla cezalandırdık. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz."**

En'âm Sûresi 143-146. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Allah, Arapların İslâm'dan önce haram kıldıkları davar türlerinden hiçbirisini de onların yavrularını da haram kılmış değildir. Çünkü yüce Allah bunları ancak yemek, binmek, yük taşımak, sütlerini sağmak ve başka bir takım yollarla insanın elde edeceği faydaları için yaratmıştır.

2. Yüce Allah'ın kara hayvanları ile kuşlar arasından haram kıldıkları şer'î bir usul ile kesilmeyen ve meşru avlanma yolu ile ölmeyen meyte (leş), akan kan, etiyle, yağıyla ve her bir şeyi ile domuz -necasetleri ve pislikleri dolayısı ile köpek de onun gibidir- ve kesilip de üzerine Allah'tan başkasının adı anılan her bir hayvanı haram kılmıştır.

3. Allah'ın haram kıldığı şeylerden herhangi birisinden yemeye mecbur kalan bir kimse haddi aşmamak ve haksızlık etmemek sûreti ile yerse ona bir vebal yoktur.

4. Yüce Allah Yahudilere kara hayvanları ile kuşlar arasından bütün tırnaklıları haram kılmıştır. Deve, deve kuşu, kaz, ördek gibi. Aynı zamanda onlara inek ve koyun türünün de iç yağlarını haram kılmıştır. Ancak sırtlarına yapışan iç yağları, kuyruk yağları ve bağırsakların etrafındaki iç yağlar ile kemiğe yapışık bulunan yağlar müstesnâdır. Bütün bu hükümler ise onların haddi aşmaları, Rabblerinin emirlerine muhalefet etmelerinin bir cezasıdır.

En'âm Sûresi 143-146. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, cahiliye dönemi geleneklerinin birçoğunu geçersiz kılmıştır. Arapların İslâm gelmeden önce kendilerine haram kıldıkları türlü yiyecekler ile onlardan sağladıkları yararlar ve bu hususta erkeklerle dişiler arasında ayırım gözetmeleri bunlara örnektir.

2. Yüce Allah adına yalan uyduran ve iftira edenden ve Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını da haram kılandan daha zalim kimse olamaz.

3. Yüce Allah, kullarına sağlıklarına zarar verecek ve sağlıklı ruhların, nefislerin hoşlanmayacağı kötü ve murdar şeyleri haram kılmıştır. Meyte (leş), akmış kan, domuz ve köpek buna örnektir.

4. Çaresiz kalan bir kimsenin -ölümden korkması halinde- haram kılınmış olan yiyeceklerden zaruret miktarı yemesinde bir vebal yoktur.

5. Yüce Allah Yahudileri cezalandırarak onlara bazı yiyecekleri haram kılmıştır. Çünkü onlar haddi aşmış, yüce Allah'ın emirlerine aykırı hareket etmişlerdir.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

En'âm Sûresi 147-151. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ey Muhammed! Seni yalanlayanlara: Şüphesiz Allah'ın rahmeti pek geniştir. Bu sebeple O size mühlet verir ve sizi azaplandırmakta acele etmez. Buna aldanmayın, de.

2. Ortak koşanlar da şöyle diyeceklerdir: Şüphesiz biz Allah'ın razı olacağı hak üzereyiz. Çünkü o bizim bu halimizi hoş görmeseydi O'na ortak koşmamıza meydan vermez ve bu haram kıldıklarımızı da haram etmezdik. İşte onlar bu şekilde Rablerine yalan söylediler. Nitekim onlardan önceki ümmetler arasından geçenler de onun hakkında bu şekilde yalanlar uydurmuşlardı. Nihayet azabı tattılar. Onlar bu yaptıklarını herhangi bir delil ve belge olmadan yapagelmişlerdir. Onlar ancak zanlara ve bâtıl vehimlere uyarlar. Kesin ve daha ilerisi olmayan delil ise yalnızca kendilerine Resûllerini göndermiş, üzerlerine de kitaplarını indirmiş olan Allah'a aittir. Esasen O dileseydi hepsini hidâyete erdirirdi.

3. Ey Muhammed! Onlara de ki: Sizin haram kıldıklarınızı Allah'ın da haram kıldığına dair şahitlik edecek şahitlerinizi getirin. Eğer onlar şahitlik ederlerse sen onlarla birlikte böyle bir şahitlik yapma ve Allah'ın âyetlerini inkâr edip âhirete iman etmeyen ve Allah ile ortaklarını eşit tutan bu gibi kimselerin hevâlarına uyma.

4. Ey Muhammed! Onlara de ki: Haydi gelin, size Rabbinizin neleri haram kıldığını okuyayım: Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayın, anne ve babaya tam anlamı ile iyilik yapın, fakirlikten dolayı çocuklarınızı öldürmeyin, büyük günah ve masiyetlere gizlisi ile açığı ile yaklaşmayın, kendinizi de başkasını da hak ile olmadıkça öldürmeyin. İşte bunlar Allah'ın size vermiş olduğu ve yerine getirmekle yükümlü tuttuğu emirleridir. Olur ki aklınızı kullanırsınız.

En'âm Sûresi 147-151. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her zaman için şirk ve küfür ehli bâtılı ileri sürerek tartışırlar, Allah'a yalan uydururlar.

2. Yüce Allah bütün türleri ile şirki haram kılmıştır. Bu sebeple ibadeti bir ve tek olarak yalnız Allah'a yapmamız ve O'na hiçbir kimseyi ortak koşmamamız gerekir.

3. Anne babaya iyilik yapmak, onlara güzel davranıp yüce Allah'a masiyet olmayan hususlarda onlara itaat etmek bir zorunluluk olduğu gibi fakirlik ve başka bir sebeple çocukları öldürmek -insanın insanlığına gereken saygıyı göstermek için- haram kılınmıştır.

4. Çirkin günahlar ve aklı başında bulunan bir kimsenin yapmadığı büyük masiyetler -gizlisi ile açığı arasında fark olmamak üzere- haram kılınmıştır.

5. Kişinin kendisini öldürmesi ve başkalarının canlarına kastetmek haram kılınmıştır.

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَت۪يمِ اِلَّا بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ
اَشُدَّهُۚ وَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْم۪يزَانَ بِالْقِسْطِۚ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا
وُسْعَهَاۚ وَاِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰىۚ وَبِعَهْدِ اللّٰهِ
اَوْفُواۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِه۪ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَۙ ﴿١٥٢﴾ وَاَنَّ هٰذَا
صِرَاط۪ي مُسْتَق۪يمًا فَاتَّبِعُوهُۚ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ
بِكُمْ عَنْ سَب۪يلِه۪ۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِه۪ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾
ثُمَّ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذ۪ٓي اَحْسَنَ
وَتَفْص۪يلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّهِمْ
يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾ وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَۙ ﴿١٥٥﴾ اَنْ تَقُولُوٓا اِنَّمَٓا اُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى
طَٓائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَاۖ وَاِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِل۪ينَۙ ﴿١٥٦﴾
اَوْ تَقُولُوا لَوْ اَنَّٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّٓا اَهْدٰى مِنْهُمْۚ
فَقَدْ جَٓاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌۚ فَمَنْ اَظْلَمُ
مِمَّنْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَصَدَفَ عَنْهَاۜ سَنَجْزِي الَّذ۪ينَ
يَصْدِفُونَ عَنْ اٰيَاتِنَا سُٓوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

152- **"Bir de rüşdüne erinceye"** büyüyüp sağlıklı bir şekilde tasarrufta bulunabilecek hale gelinceye **"kadar yetimin malına -en güzel olandan başka bir şekilde- yaklaşmayın. Ölçüyü ve tartıyı tam ve doğru"** adaletle **"yapın. Biz kimseye gücünün yettiğinden"** fazlaca bir zorlukla karşılaşmadan yapabileceğinden **"başkasını yüklemeyiz. Söz söylediğiniz vakit akrabanız dahi olsa adaletli olun. Allah'ın ahdini yerine getirin. İşte düşünüp öğüt alasınız diye size bunları tavsiye etti."**

153- **"Şüphesiz ki bu, benim dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun. Başka yollara uymayın. Sonra sizi onun yolundan ayırırlar. İşte sakınasınız"** Allah'ın azabından ve gazabından korkasınız **"diye Allah size bunları tavsiye etti."**

154- **"Sonra Biz güzelce uygulayanlara** (nimetimizi) **tamamlamak, herşeyi ayrı ayrı açıklamak, bir hidâyet ve bir rahmet olmak üzere - Mûsâ'ya Kitabı verdik. Onlar** (İsrailoğulları) **Rabblerine kavuşacaklarına iman ederler diye!"**

155- **"İşte bu indirdiğimiz mübarek bir Kitab'dır. Öyleyse ona uyun ve *(O'na aykırılıktan)* sakının ki, merhamet olunasınız.**

156- **"Bizden önce kitap yalnız iki topluluğa** (yahûdî ve hristiyanlara) **indirildi ve biz onların okuduklarından habersiz kimseler idik, demeyesiniz diye** (size Kur'ân'ı indirdik)."

157- **"Yahut: Bize de** (bir) **kitab indirilseydi elbette onlardan daha çok hidâyet üzere olurduk, demeyesiniz diye. İşte size Rabbinizden apaçık bir belge, bir hidâyet ve bir rahmet gelmiştir. Allah'ın âyetlerini yalanlayanlardan, onlardan yüz çevirenden"** kendisi yüz çeviren yahut insanların ondan yüz çevirmesi için çalışandan **"daha zâlim kim olabilir? Biz âyetlerimizden yüz çevirenleri bu yan çizmeleri sebebi ile yakında pek kötü bir azabla cezalandıracağız. "**

En'âm Sûresi 152-157. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. -Güzel bir yol ile olması hali dışında- yetimin malından büyüyüp de kendisine malını geri vereceğiniz vakte kadar hiç bir şey almayın. Karşılıklı ilişkilerinizde adaletli olun. Ölçü ve tartı ile alışveriş yapacak olursanız onları eksiksiz ölçüp tartın, hiçbir kimseye hakkını eksik vermeyin. Kendi akrabalarınızın aleyhine dahi olsa hüküm vermekte ve şahitlikte adaletli olun. Antlaşmalarınızı, sözlerinizi eksiksiz yerine getirin. Onları bozmayın.

2. Allah'ın kulları için çizmiş olduğu bu yol, dünyada ve âhirette mutluluğa ulaştıran dosdoğru yoldur. O halde insanlar bu yolu izlemeli, onu bırakıp başka yollara sapmamalıdır. Çünkü diğer bütün yollar hayra götürmez.

3. Yüce Allah, Musa (aleyhisselâm)'a yüce Allah'ın emirlerini, yasaklarını yerine getirmesi hususunda üzerindeki nimetini tamamlamak ve İsrâiloğulları'nın din hususunda gerek duyacakları her bir şey ile ilgili etraflı bir açıklama olmak üzere vermiştir. Böylelikle iman etsinler, öldükten sonra dirilişi, hesabı ve amellerin karşılıklarının verileceğini de tasdik etsinler.

4. Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirdiği bu Kur'ân pek büyüktür, faydaları pek çoktur. Bu sebeple ona sımsıkı sarılın, ona muhalefet etmekten çekinin ve bu kitabın indirilişinden sonra hiçbir kimsenin Allah'a karşı ileri sürecek bir delilinin kalmadığını bilin.

En'âm Sûresi 152-157. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, yetim çocuğun bakımı ve eğitimi ile reşitlik yaşına varıncaya kadar mallarının korunması hususunda oldukça gayret göstermiştir.

2. İslâm, adaletin gerçekleştirilmesini, hakların ölçü, tartı ya da başka hususlarda eksiksiz olarak sahiplerine ulaştırılması hususunda da oldukça hassas davranmıştır.

3. Herhangi bir kimsenin hatırını ya da gönlünü gözetmek söz konusu olmaksızın adaletin uygulanmasına özen gösterilmiştir. İsterse verilecek hüküm yahut yapılacak şahitlik en yakın olan insan hakkında olsun fark etmez.

4. Gerek Allah ile gerek insanlar ile yapılmış olan ahit ve sözleşmelere eksiksiz riayet edilmeli, ahitlerin bozulmasından ve verilen sözlere aykırı hareket etmekten sakınmalıdır.

5. Yüce Allah'ın dini birdir. Çünkü bütün Nebiler Allah'ı tevhid etmeye, hayırları işlemeye ve şerden uzak durmaya çağırmıştır.

6. Yüce Allah'ın şer'i hükümleri ile ve insanlar için çizmiş olduğu yola uyup bu yolu bırakıp başka yollara yönelmemeleri insanlar için en hayırlı olandır. Çünkü aksi takdirde helâk olurlar.

158- **"Onlar kendilerine meleklerin gelmesinden yahut Rabbinin"** celaline ve azametine layık bir şekilde **"gelmesinden yahut Rabbinin âyetlerinden birisinin gelmesinden başkasını mı bekliyorlar? Rabbinin âyetlerinden biri geldiği gün, daha önce iman etmemiş yahut imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye imanı fayda vermez. De ki: Bekleyin biz de beklemekteyiz."**

159- **"Dinlerini parça parça edip fırka fırka ayrılanlar** yani dalâlet hususunda fırkalara ve gruplara bölünenler **"var ya; senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a aittir. Sonra O, yaptıklarını kendilerine haber verecektir."**

160- **"İyilikle gelene bunun on misli vardır. Bir günah ile gelen de ancak onun misliyle cezalandırılır. Onlara zulmedilmez."**

161- **"De ki: Hiç şüphesiz Rabbim beni dosdoğru bir yola, dimdik ayakta duran"** dünyada da âhirette de insanların işlerini dimdik ayakta tutacak **"bir dine Hanif olan"** yani bâtıl bütün dinlerden uzaklaşıp hak dine yönelen **"İbrahim'in dinine iletti. O, müşriklerden olmadı."**

162- **"De ki: Şüphesiz benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm"** hayatımda yaptıklarım ve üzerinde öleceğim hal olan imanım ve salih amelim **"âlemlerin Rabbi Allah içindir."**

163- **"O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum. Ve ben müslümanların ilkiyim."**

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ اَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ
اٰيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتٖي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اٖيمَانُهَا
لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ فٖٓي اٖيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُٓوا
اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾ اِنَّ الَّذٖينَ فَرَّقُوا دٖينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ
مِنْهُمْ فٖي شَيْءٍ اِنَّمَٓا اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
﴿١٥٩﴾ مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا
يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾ قُلْ اِنَّنٖي هَدٰينٖي رَبّٖٓي
اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ دٖينًا قِيَمًا مِلَّةَ اِبْرٰهٖيمَ حَنٖيفًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿١٦١﴾ قُلْ اِنَّ صَلَاتٖي وَنُسُكٖي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتٖي
لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمٖينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرٖيكَ لَهُ وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا۬ اَوَّلُ
الْمُسْلِمٖينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغٖي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا
تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى
رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فٖيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾ وَهُوَ
الَّذٖي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ الْاَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ
لِيَبْلُوَكُمْ فٖي مَٓا اٰتٰيكُمْ اِنَّ رَبَّكَ سَرٖيعُ الْعِقَابِ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿١٦٥﴾

164- **"De ki: Allah, her şeyin Rabbi iken ben O'ndan başka bir Rabb arar mıyım hiç? Herkesin kazandığı yalnız kendisine aittir. Günahkâr hiçbir nefis başkasının günahını"** *vizr,* ağır yük olup maksat günahtır. Günahkâr hiçbir nefis başkasının günahını **"yüklenmez. Nihayet dönüşünüz ancak Rabbinizedir. İşte o zaman ayrılığa düştüğünüz şeyleri size haber verecektir."**

165- **"O, sizi yeryüzünün halifeleri"** *halâif,* halife'nin çoğulu olup o da kendisinden önce bir yerde bir işte yahut bir mülkte bulunan bir başkasının yerine geçen kişi demektir. **"Ve sizi verdikleri ile sizi sınamak için"** o sizi çok iyi bilen olmakla birlikte sizi sınamak ve imtihan etmek için **"kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılandır. Şüphesiz Rabbin cezası pek çabuk olandır ve muhakkak O, mağfiret edendir, rahmet edendir."**

En'âm Sûresi 158-165. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu inatçılar kendilerine ölüm meleklerinin yahut Allah'ın azap emrinin gelmesinden ya da güneşin batıdan doğması, Dâbbetu'l-arz'ın ortaya çıkması, İsa (aleyhisselâm)'ın inmesi gibi Kıyâmet alâmetlerinden birisinden başkasını mı bekliyorlar? Bu alâmetlerin geleceği gün hiçbir tevbe kabul edilmeyecek ve hiçbir pişmanlık fayda vermeyecektir.

2. Ey Muhammed! Senin, dinlerini fırka fırka ayırıp kendileri de hiçbir bağın bağlayıp bir araya getirmediği gruplar ve hizipler haline gelivermiş kimseler ile hiçbir alakan yoktur.

3. Bir iyilik yapana yüce Allah on katına kadar mükâfat verir. Bir kötülük yapana da Allah onun misli ile ceza verir.

4. De ki: Ey Muhammed! Allah beni bu dosdoğru dine, hak dine iletmiş bulunuyor. Muhakkak benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir. Rabbim bana bunu emretti ve ben Müslümanların ilkiyim.

5. Ey Muhammed! De ki: Siz benden Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi istiyorsunuz? Kesinlikle günahkâr hiçbir kişi bir başkasının günahını yüklenmeyecektir. Aksine herkes kendisinden sorumlu olacaktır. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir ve o size hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz hususları haber verecektir.

6. Sizi önceki ümmetlerden sonra yeryüzünde halifeler yapan ve kiminizi kiminizin üstüne -zenginlik ve makam itibari ile- derecelerle yükselten Allah'tır. Bundan maksat ise bu alanda size verdikleri ile sizi sınamaktır. O, cezası pek hızlı olandır. Gafûrdur, Rahîmdir.

En'âm Sûresi 158-165. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm dosdoğru olmanın ve hidâyetin mesajıdır. O aynı zamanda İbrahim Halil'in de çağırısıdır.

2. Namaz ve bütün ibadetler ile hayatımızdaki bütün amellerimiz ve üzerinde öleceğimiz halin hepsi ile yüce Allah'ı maksat olarak gözetmemiz gerekir.

3. Fayda ve zarar verenin yalnızca yüce Allah olduğuna ve onun gücünün her şeye yettiğine inanmalıyız.

4. Her bir insan kendisinden (bir başına) sorumludur. Amelleri ile karşılık görecektir ve hiçbir kimse bir başkasının günahını asla yüklenmeyecektir.

5. Yüce Allah insanları zenginlikle, fakirlikle, hayır ile, şer ile imtihan etmiştir. Mutlu kimse samimi iman ve salih amel ile dünya imtihanında başarılı olan kişidir.

7- A'RAF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 206 âyettir)

Sozlükte "sur, dağ ve tepenin zirvesi" mânasındaki urfun çoğulu olan ve burada cennetle cehennem arasındaki bir yerin adı olarak kullanılan a'râf kelimesi, sûrenin 46 ve 48. âyetlerinde geçer. 143. âyette "mîkât" kelimesi geçtiğinden bu isimle, 172. âyetin içeriği dolayısıyla "Misâk" sûresi diye de anılmıştır. Ancak başlangıçtan beri kullanılan ismi A'râf'tır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Mîm, Sâd"** Daha önce açıklandığı gibi meydan okumak için kullanılmış harflerdir.

2- **"**(Bu) **kendisi ile uyarman, mü'minlere de öğüt almaları için sana indirilen bir kitaptır. Sakın ondan dolayı göğsünde bir sıkıntı"** onu seni yalanlarlar korkusuyla tebliğ etmekten dolayı bir darlık **"olmasın."**

3- **"Rabbinizden size indirilene uyun. O'ndan başka velilere uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz!"**

4- **"Nice yurtları"** pek çok yurdu, ülkeyi, kasabayı **"helâk ettik. Geceleyin"** geceledikleri zaman yahut da uykuda iken, gece vakti **"yahut gündüzün uyurlarken"** günün ortasında dinlenirlerken *(kaylûle)* **"azabımız onlara gelip çattı."**

5- **"Onlara azabımız geldiğinde seslenişleri"** duaları, yalvarıp yakarışları **"biz gerçekten zalimlermişiz, demelerinden başka bir şey olmadı."**

6- **"Andolsun ki, kendilerine peygamber gönderilenlere de soracağız, gönderilen peygamberlere de soracağız."**

7- **"Ve Biz onlara bilerek anlatacağız. Biz gaib** (habersiz kimse)**ler değiliz."**

سورة الأعراف مكية
وهي مائتان وست آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

المص ﴿١﴾ كتاب أنزل إليك فلا يكن في صدرك حرج منه
لتنذر به وذكرى للمؤمنين ﴿٢﴾ اتبعوا ما أنزل إليكم من
ربكم ولا تتبعوا من دونه أولياء قليلا ما تذكرون ﴿٣﴾ وكم
من قرية أهلكناها فجاءها بأسنا بياتا أو هم قائلون ﴿٤﴾ فما
كان دعواهم إذ جاءهم بأسنا إلا أن قالوا إنا كنا ظالمين ﴿٥﴾
فلنسألن الذين أرسل إليهم ولنسألن المرسلين ﴿٦﴾ فلنقصن
عليهم بعلم وما كنا غائبين ﴿٧﴾ والوزن يومئذ الحق فمن
ثقلت موازينه فأولئك هم المفلحون ﴿٨﴾ ومن خفت موازينه
فأولئك الذين خسروا أنفسهم بما كانوا بآياتنا يظلمون ﴿٩﴾
ولقد مكناكم في الأرض وجعلنا لكم فيها معايش قليلا
ما تشكرون ﴿١٠﴾ ولقد خلقناكم ثم صورناكم ثم قلنا للملائكة
اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس لم يكن من الساجدين ﴿١١﴾

8- **"O gün tartı haktır. Artık kimin terazileri ağır basarsa"** iyilikleri kötülüklerden daha ağır gelirse **"işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."**

9- **"Kimin terazileri de hafif"** kötülükleri iyiliklerinden daha ağır **"gelirse onlar da âyetlerimize zulmedegeldikleri için kendilerini zarara uğratmış kimselerdir."**

10- **"Andolsun ki Biz sizi yeryüzünde yerleştirmiş"** sizin için orada yerleşecek bir yer ve karar kılacak bir mekân kılmış **"ve size orada"** kendisi ile geçinip hayatta kalmanıza sebep olacak **"birçok geçim vasıtaları yaratmışızdır. Ne kadar az şükredersiniz!"**

11- **"Andolsun ki sizi yarattık, sonra da size şekil verdik. Sonra da meleklere: Âdem'e secde edin! dedik. İblis müstesnâ hemen secde ettiler. O, secde edenlerden olmadı."**

A'raf Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bu Kur'ân'ı tebliğ etmekten ve onun ile öğüt vermekten ötürü kalbinin daralıp sıkılması yasaklanmaktadır.

2. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbinizden getirmiş olduğu vahye uymak bir gerekliliktir.

3. Yüce Allah, Resûlleri yalanlamaları sebebi ile pek çok ülke halkını helâk etmiştir. Bu sebeple Allah'ın azabından yana kendinizi güvende görmeyin.

4. Kıyâmet gününde ameller hak ve adalet ile tartılacak ve herkese amelinin karşılığı verilecektir.

5. Allah yeryüzünü insanlar için karar kılacakları bir yer olarak yaratmış ve onlara üzerinde hayatlarını devam ettirmelerini sağlayacak imkânları emirlerine vermiş (musahhar kılmış)tir. Bununla birlikte onların çoğu pek az şükreder.

6. Yüce Allah güzel yaratmak, güzel sûret vermek ve meleklerin secde etmelerini emretmekle Âdem'e ve onun soyundan gelenlere ikramda bulunmuş ve onları düşmanları lânetlik İblis'e karşı uyarıp sakındırmıştır.

A'raf Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'de çok sayıda sırlar ve çeşitli i'caz şekilleri vardır. İlim adamları çağlar boyunca bunların bir kısmını idrak etmiş olmakla birlikte hâlâ yüce Allah'ın dilediği kimselere dilediği zaman açıp gösterdiği gizli sırları vardır.

2. Yüce Allah'ın kâinattaki sünnetleri kesinlikle şaşmaz. O, Kıyâmet gününe kadar yalanlayıcıları cezalandırmaya kâdir olandır.

3. Kıyâmet gününde yüce Allah ümmetlere Resûllerine, Resûlleri ile göndermiş olduğu mesajlara ne şekilde cevap verdiklerini soracak, Resûllere de onlara vermiş olduğu mesajları tebliğ etmeleri hakkında soru soracaktır.

4. Her çoban güttüğü sürüden sorumludur.

5. Kıyâmet gününde hesap, mükâfat ve ceza tam ve eksiksiz bir adalet ile gerçekleşecektir. Gerçek manada kurtuluşa erenler iyilikleri kötülüklerinden fazla olacak olanlardır. Zarar edecekler ise kötülükleri iyiliklerinden çok olacak olanlardır.

6. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. O, bizleri en güzel bir sûrette yaratmış olmak ve meleklerin atamız Âdem'e secde etmelerini emretmek sûreti ile bizlere ikramda bulunmuş ve bizim şerefimizi yüceltmiştir. Ayrıca yeryüzünde yaşayabilmemiz için gerekli sebepleri hazırlamış, bizim için faydalı olacak olan her şeyi musahhar kılmıştır. Bu sebeple pek büyük nimetleri dolayısı ile aziz ve celil Allah'a şükretmeli ve bizim uzlaşmaz düşmanımız olan İblis'e -lânet ona- uymaktan da sakınmalıyız.

12- **"Buyurdu ki: Ben sana emrettiğim halde seni secde etmekten alıkoyan"** seni buna iten ya da mecbur eden **"nedir? Dedi ki: Ben ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten yarattın, onu da çamurdan yarattın."**

13- **"Buyurdu ki: Öyleyse hemen oradan in. Artık orada kibirlenmek haddin değildir. Hemen çık git. Çünkü sen aşağılıklardansın"** aşağılanmış ve zelil kılınmışlardansın.

14- **"Bana diriltilecekleri güne kadar mühlet ver"** hayatımı uzat, ölümümü geciktir, **"dedi."**

15- **"Haydi öyle olsun. Sen"** birinci defa Sûra üfürüleceği zamana kadar sana **"mühlet verilmişlerdensin, buyurdu."**

16- **"Dedi ki: Beni azgınlığa ittiğin"** beni dalâlette bıraktığın **"için, ben de andolsun Senin doğru yolunda onlara engel olacağım."** Yollarında oturup onları gözetleyip duracağım.

17- **"Sonra andolsun, önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından onlara sokulacağım. Böylece çoğunu şükredenlerden bulamayacaksın."**

18- **"Küçültülmüş"** yerilmiş yahut lânetlenmiş, tahkir edilmiş ya da ayıplanmış **"kınanmış ve kovulmuş"** kovularak uzaklaştırılmış **"olarak çık, oradan. Yemin ederim ki onlardan kim sana uyarsa cehennemi hep sizden dolduracağım, buyurdu."**

19- **"Ey Âdem, sen ve eşin cennette yerleşin, ikiniz de dilediğiniz yerden yeyin. Yalnız bu ağaca yaklaşmayın. O zaman zâlimlerden olursunuz."**

قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ اَمَرْتُكَ قَالَ اَنَا۬ خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَن۪ي مِنْ نَارٍ
وَخَلَقْتَهُ مِنْ ط۪ينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ
ف۪يهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِر۪ينَ ﴿١٣﴾ قَالَ اَنْظِرْن۪ي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ
﴿١٤﴾ قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَر۪ينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا اَغْوَيْتَن۪ي لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ
صِرَاطَكَ الْمُسْتَق۪يمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْد۪يهِمْ وَمِنْ
خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِر۪ينَ ﴿١٧﴾
قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْؤُ۫مًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ
مِنْكُمْ اَجْمَع۪ينَ ﴿١٨﴾ وَيَا اٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ
حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿١٩﴾
فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُ۫رِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا
وَقَالَ مَا نَهٰيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّا۬ اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُونَا
مِنَ الْخَالِد۪ينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا۬ اِنّ۪ي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِح۪ينَ ﴿٢١﴾
فَدَلّٰيهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا
يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادٰيهُمَا رَبُّهُمَا۬ اَلَمْ اَنْهَكُمَا
عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَكُمَا اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُب۪ينٌ ﴿٢٢﴾

20- **Derken şeytan kendilerine gizli bırakılmış"** örtülmüş ve kendilerine karşı kapatılmış **"avret yerlerini göstermek için onlara vesvese verdi."** Vesvese ile telkinde bulundu. **"Ve: Rabbiniz size bu ağacı ancak, iki melek yahut ebedî kalanlardan olmayasınız diye yasakladı, dedi."**

21- **"Ve: Şüphesiz ben size öğüt verenlerdenim, diye de her ikisine yemin etti."**

22- **"Nihayet ikisini de aldatarak aşağıya düşürdü."** Onları aldatarak itaat mertebesinden indirdi. **"Ağacı tattıklarında avret yerleri kendilerine göründü ve üzerlerine cennet yapraklarından üst üste koyarak örtmeye başladılar."** Yaprakları üzerlerine yapıştırmaya koyuldular. **"Rabbleri her ikisine: Ben size bu ağacı yasak etmedim mi ve size şeytan muhakkak sizin apaçık bir düşmanınızdır, demedim miydi? diye seslendi."**

A'raf Sûresi 12-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, Âdem'e secde etmeyi kabul etmediğinden ötürü İblis'i azarladı. İblis'in cevabı ise onun kibirli ve kıskanç birisi olduğunu ortaya çıkardı. Yüce Allah'tan ise Allah'ın lâneti ve cennetinden kovulma cezasına çarpılınca ölümden sonra diriliş gününe kadar kendisine süre tanınıp ölmemeyi diledi. Yüce Allah da mü'minlerin imanı ile şeytana uyma sınavının mihenk taşı olup her bir kesimin diğerinden ayrılması için ona mühlet verdi, İblis ise Âdemoğulları arasından kendisine itaat edenleri dinden alıkoymak ve hak yolundan uzak tutmak için bütün gücü ile çalışacağına dair söz verdi. Allah da ona uyacak kimseleri cehenneme azaplandırmakla tehdit etti.

2. Yüce Allah, Âdem'e ve eşine cennette yerleşip cennetin mahsullerinden yemelerini ve muayyen (belirli) bir ağaca yaklaşmamalarını emir buyurdu. Aksi takdirde zalimlerden olacaklarını da hatırlattı. Bu bir sınama ve bir deneme idi. Şeytan ise gizli bir ses ile onlara telkinde bulunup ağaçtan yemeleri için onları aldatmaya koyuldu. Böylelikle onların açılması çirkin olan örtülü avretlerinin ortaya çıkmasını istemişti. Ayrıca onları aldatmak niyetiyle yalan yere kendilerine öğüt verdiğine dair yemin etti. Âdem ve eşi ağaçtan yeyince avretleri ortaya çıktı, kendileri ise daha önce cennet elbiselerinden giyimli iken açığa çıkmış olan avretlerini örtmek üzere üst üste yaprakları yapıştırmaya koyuldular.

A'raf Sûresi 12-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hayır ile şer, hak ile bâtıl arasındaki kavga eski bir kavgadır, Kıyâmet gününe kadar devam edecektir.

2. Kibir ve kıskançlık kişiyi yıkan en tehlikeli iki nefsî (psikolojik) hastalıktır. Ayrıca bu iki hastalık türlü türlü suçlara ve fesatlara da götürür.

3. Lânetlik İblis, Âdem'in ve onun soyundan gelenlerin düşmanıdır. O halde bizim de -onun azdırıp yoldan çıkarmalarına maruz kalmamamız için- onu düşman edinmemiz gerekir.

4. Masiyet, avretlerin açığa çıkmasının en önemli sebeplerindendir. Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmek ise dünyada ve âhirette kusurların örtülmesinin yoludur.

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي
الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ اِلَى حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ
وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾ يَا بَنِي اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا
عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْاٰتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ
ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ يَا بَنِي اٰدَمَ
لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا
لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْاٰتِهِمَا اِنَّهُ يَرٰيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ
لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾
وَاِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا اٰبَاءَنَا وَاللّٰهُ اَمَرَنَا بِهَا قُلْ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ
﴿٢٨﴾ قُلْ اَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَاَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَاَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾
فَرِيقًا هَدٰى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا
الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

23- **"Rabbimiz, biz kendimize zulmettik. Eğer bize mağfiret ve rahmet etmezsen muhakkak ki zarara uğrayanlardan oluruz, dediler."**

24- **"Buyurdu ki: Kiminiz kiminize düşman olarak inin. Siz yeryüzünde bir süreye kadar yerleşip kalacak ve orada geçineceksiniz;"**

25- **"Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz. Yine oradan çıkarılacaksınız, buyurdu. "**

26- **"Ey Âdemoğulları! Size avret yerlerinizi örtecek"** avretlerinizi kapatıp gizleyecek **"bir libas ile giyinip süsleneceğiniz bir elbise"** mal ve kendisi ile süsleneceğiniz giyecek **"indirdik. Takvâ elbisesine"** imana ve imanın semerelerine **"gelince o daha hayırlıdır. Bu Allah'ın âyetlerindendir. Belki öğüt alırlar."**

27- **"Ey Âdemoğulları! Şeytan ana ve babanızı avret yerlerini kendilerine göstermek için üzerlerinden elbiselerini sıyırarak"** aldatıp kandırması ile elbiselerini üzerlerinden atmalarını sağlayarak **"cennetten çıkmalarına sebep olduğu gibi sakın sizi fitneye düşürmesin"** sizi kandırmasın, doğru yoldan saptırıp uzaklaştırmasın. **"Çünkü o da kabilesi"** askerleri ya da onun soyundan gelenler **"de sizi sizin kendilerini göremeyeceğiniz bir yerden görürler. Biz şeytanları iman etmeyenlerin velileri kıldık."**

28- **"Onlar bir hayâsızlık yapsalar"** yani oldukça çirkin bir iş yapacak olsalar **"Biz atalarımızı da bunun üzerinde bulduk. Allah da bize bunu emretti, derler. De ki: Allah hiç bir zaman hayasızlığı emretmez. Bilmediğiniz şeyleri Allah'a karşı mı söylüyorsunuz?"**

29- **"De ki: Rabbim kıst'ı"** adaleti **"emretti."** *Kıst* bütün itaatler ve Allah'a yakınlaştırıcı bütün ameller demektir. **"Her secde yerinde"** her secde yerinde yahut her secde zamanında **"yüzlerinizi doğrultun."** Dosdoğru bir şekilde O'na ibadete yönelin. **"Ve O'na dininizi yalnız O'na halis kılarak ibadet edin. Sizi ilkin yarattığı gibi yine** (ona) **döneceksiniz."**

30- **"O, bir kısmına hidâyet verdi. Bir kısmına da sapıklık hak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine veliler edindiler. Üstelik doğru yolu bulduklarını da sanırlardı."**

A'raf Sûresi 23-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âdem ile Havva kendilerine zulmettiklerini itiraf edip Allah'tan günahlarının bağışlanıp kendilerine merhamet edilmesini istediler.

2. Âdem ve soyundan gelenler ile İblis ve soyundan gelenler arasında düşmanlığın devam etmesi ile birlikte her ikisinin de cennetten inmeleri emredildi. Böylelikle yeryüzü onların karar kılacakları ve ecelleri bitene kadar yararlanacakları bir yer oldu. Orada yaşayacak, orada ölecek, Kıyâmet gününde de oradan çıkacaklardır.

3. Takvâ ve iman elbisesinin avretleri örten ve insanın günlük hayatında kendileri ile süslendiği maddî elbiselerden daha faziletli olduğu açıklanmaktadır.

4. Şeytan fitnesinden sakındırılmakta ve askerleri ile beraber onun bizleri kendilerini göremeyeceğimiz bir yerden gördükleri ve şeytanların iman etmeyenlerin işlerini üzerlerine aldıkları da açıklanmaktadır.

5. Bazı kimseler atalarına uyarak çirkin işler yapıp Allah'ın bu işleri yapmayı kendilerine emrettiğini ileri sürerler. Yüce Allah da kendisinin çirkin işleri emretmesinin söz konusu olmayacağını ve bunların Allah hakkında bilmediklerini söylediklerini beyan buyurarak iddialarını reddetmektedir.

6. Adalet ve bütün secde edilecek zaman ve mekânlarında yüzlerin dosdoğru Allah'a yöneltilmesi emredilmekte, namazın geciktirilmemesi istenmektedir. Hesap vermek ve amellerimizin karşılıklarını almak üzere ölümden sonra bizi diriltmeye kâdir olan Allah'a ihlâsla itaat etmek bir zorunluluktur.

A'raf Sûresi 23-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âdem ve soyundan gelenler ile İblis askerleri ve soyundan gelenler arasında düşmanlık Kıyâmet gününe kadar sürecektir. Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları üzerinde şeytanın herhangi bir egemenliği, tahakkümü yoktur. O ancak Allah'a ve Resûlü'ne iman etmeyenlerin işlerini üstlenir.

2. Masiyetlerde ve çirkin günahlarda ataları, dedeleri taklit etmek caiz değildir. Bizler amellerimizi ancak yüce Allah için yaparız.

3. Adaleti, dosdoğru yolda yürümeyi, namazı Allah için ihlâsla amelde bulunmayı sürdürmek bir zorunluluktur.

4. Giyeceklerle güzelleşmeye çalışmak şanı yüce Allah'ın kulların kalbine yerleştirdiği bir fıtrattır, bunda bir sıkıntı yoktur. Avretleri örtmek ve mübah sınırlar içerisinde süslenmek de böyledir. Ama giyeceklerin en faziletli ve kalıcı olanı iman, takvâ ve salih amellerden ibaret olan elbisedir.

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ
الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ
وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ
أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ
﴿٣٤﴾ يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي
فَمَنِ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّى إِذَا
جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

31- **"Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi"** kendisi ile süslenilen elbise ve daha başka hususları **"alın. Yeyin, için, israf etmeyin."** İtidal sınırını aşmayın. **"Çünkü O, israf edenleri sevmez."** Onların yaptıklarına razı olmaz.

32- **"De ki: Allah'ın kulları için çıkardığı ziyneti, temiz ve hoş rızıkları"** herhangi bir zararı bulunmayan helâl rızkı **"kim haram kılmıştır? Bunlar dünya hayatında iman edenler içindir. Kıyamet günü ise yalnız onlaradır, de. İşte Biz âyetleri bilenler için böylece açıklarız."**

33- **"De ki: Rabbim ancak hayâsızlıkları"** oldukça çirkin işleri **"onların açık olanını, gizli"** saklı **"olanını, bununla beraber günahı, haksız isyanı"** zulmü **"Allah'a hakkında asla bir delil"** belge **"indirmediği herhangi bir şeyi ortak koşmanızı ve Allah'a bilmediğiniz şeyleri isnat etmenizi haram kılmıştır."**

34- **"Her ümmetin bir eceli"** bilinen bir sonu **"vardır. O ecelleri gelince ne bir an geri bırakabilirler ne de ileri alabilirler."**

35- **"Ey Âdemoğulları, içinizden âyetlerini anlatacak peygamberler size gelince artık kim sakınır ve düzeltirse onlar için bir korku yoktur ve onlar üzülecek değillerdir."**

36- **"Âyetlerimizi yalanlayanlar ve onlara karşı büyüklük taslayanlar, ateşlik olanlardır. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar."**

37- **"Allah'a karşı yalan uydurarak iftira edenden yahut O'nun âyetlerini yalanlayandan daha zâlim kim olabilir? Onların Kitabdan nasipleri neyse kendilerine erişecektir. Nihayet ruhlarını almak için elçilerimiz onlara geldikleri vakit diyecekler ki: "Allah'ı bırakıp da tapınageldiğiniz şeyler"** yani ilâh diye kendilerine dua ve ibadet ettiğiniz varlıklar **"nerede? Onlar gözümüzden kayboldular, diyecekler ve kendi aleyhlerine kâfir olduklarına dair şâhidlik edeceklerdir."**

A'raf Sûresi 31-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Namaz için ya da Hac ve Umre sırasında tavaf için mescide gidildiği zaman ziynetin takınılması (güzel elbisenin giyilmesi) ve itidali bozmayıp israfa kaçmamakla birlikte hoş ve temiz rızıklardan yararlanmak emredilmektedir.

2. Herhangi bir kimsenin Allah'ın kulları için yaratmış olduğu ve helâl kıldığı bir ziyneti yahut helâl kıldığı hoş ve temiz bir rızkı haram kılması caiz değildir. Çünkü bunlar yüce Allah'ın iman edip şükreden kimseler için mübah kıldığı nimetleridir. Bunlar dünyada kâfirler için de mübahtır. Ama Kıyâmet gününde özel olarak yalnızca mü'minlere olacaktır.

3. Yüce Allah hoş ve temiz şeyleri helâl kılar, kötülükleri, gizli ve açık çirkin işleri, günahları, masiyetleri, zulmü, sınırı aşmayı, Allah'a ortak koşmayı ve O'nun hakkında yalan uydurmayı ise haram kılmıştır.

4. Bütün kulların önüne geçmeleri de gerisinde kalmaları da imkânsız olan, bilinen bir sonları vardır.

5. Yüce Allah, Âdemoğullarını kendilerine müjdeleyici ve kötülüklerden sakındırıcı Resûller göndereceğini haber vererek uyarmıştır. Buna göre sevap takvâ sahipleri için, ceza ise Allah'a karşı büyüklük taslayanlar içindir.

6. Allah hakkında yalan uydurup iftirada bulunandan yahut onun âyetlerini yalanlayandan daha zalim hiç kimse yoktur.

A'raf Sûresi 31-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Güzel görünüme ve temizliğe -özellikle mescide gittiğimiz zaman ve aynı şekilde başkaları ile katılacağımız her bir toplantıda- dikkat etmek.

2. Yemekte, içmekte, itidali bırakmamaya, israfa yönelmemeye özen göstermek, Allah'ın bize ihsan etmiş olduğu hoş ve güzel şeyler dolayısı ile O'na şükretmek.

3. İslâm dini yiyecek, içecek ve giyecek gibi rızıkların hoş ve helâl olanlarından faydalanmayı, övünmek ya da israfa kaçmaksızın mübah kılar.

4. Allah'a ortak koşmak, din ve dinin hükümleri hakkında bilgisizce söz söyleme cesaretini göstermek, uzak kalmamız gereken haram işlerdendir.

5. İnsanın hayatı sınırlıdır. İnsanın takvâ ve salih amel azığı ile âhireti için azıklanması görevidir.

6. Melekler, müşriklerin canlarını alacağı vakit ölüm halinde ve ruhlarını cehennem ateşine götürmek üzere kabzettiklerinde korkutup dehşete düşürürler ve şirk koşmaları sebebi ile onları azarlarlar.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي
النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّى إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا
جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ
عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾
وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا
الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا
لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ
وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

38- "Cinn ve insanlardan sizden önce geçmiş topluluklarla siz de ateşe girin, diyecek. Her ümmet girdikçe kardeşine lanet edecek. Nihayet hepsi birbiri ardınca oraya girip toplandıkları zaman " cehennem ateşinde arka arkaya atılıp içinde toplanacakları zaman **"da sonrakileri öncekileri için: Rabbimiz, işte bizi bunlar saptırdılar. Onun için bunlara ateş azabını iki kat ver"** kat kat artırarak ver **"diyecekler. Herkese iki kattır, fakat siz bilmiyorsunuz, buyuracak."**

39- "Öncekileri de sonrakilerine: Sizin bize hiçbir üstünlüğünüz yoktu. O halde kazandıklarınıza karşılık azabı tadın, diyecek."

40- "Âyetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı büyüklenenlere -hiç şüphesiz- gök kapıları açılmayacaktır. Onlar, deve iğne deliğinden geçmedikçe cennete giremezler. Biz günahkârları böyle cezalandırırız.

41- "Onlara cehennemden bir döşek" yani bir karargâh **"üstlerinde de"** üzerlerini kapatacak **"örtüler** (vardır). **İşte biz zalimleri böyle cezalandırırız."**

42- "İman edip salih amel işleyenlere gelince -ki biz kimseye gücünden" takatinden ve güç yetirebileceğinden **"fazlasını yüklemeyiz-. Onlar cennetliklerdir, onlar orada ebedi kalıcıdırlar."**

43- Biz onların kalblerinde kin türünden" kin ve düşmanlık kabilinden **"ne varsa söküp atacağız. Altlarından ırmaklar akar. Bizi buna ileten Allah'a hamdolsun, Allah bizi bu yola iletmeseydi, kendiliğimizden bunu bulmuş olamazdık. Andolsun ki, Rabbimizin peygamberleri hakla gelmişlerdi, derler. Onlara: Yapmaya devam ettiklerinize karşılık mirasçısı kılındığınız cennet işte budur, diye seslenilir."**

A'raf Sûresi 38-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kıyâmet günü sahnelerinden bir sahne canlandırılmaktadır. Burada yüce Allah kâfirlere kendilerinden önceki bir takım ümmetlerle birlikte cehenneme girmelerini emir buyuracaktır. Her bir topluluk girdikçe kendilerine uyup da saptığı benzeri diğer topluluğa lânet okuyacaktır. Nihayet hepsi cehennem ateşinde ardı arkasına atılıp bir araya toplanacakları vakit onlardan sonrakiler kendilerinden öncekiler hakkında şöyle konuşacaklar: Rabbimiz, bunlar bizi saptırdı. Bu sebeple sen de onların azaplarını kat kat artır. Aziz ve celil Allah da kendilerine: Onların her bir kesimine, sapan ve saptıran önderlere de, size de birer kat azap vardır. Çünkü sizler kâfir oldunuz ve sizden başkalarını taklit ettiniz diye cevap verecektir. Öncekileri de sonrakilere: Sizin bize bir üstünlüğünüz yoktur. Hepimiz sapmakta ve azabı hak etmekte birbirimize eşitiz, diyecekler.

2. Göklerin kapıları iman etmeyi büyüklüklerine yedirmeyen kimselerin duaları için de amellerinin yükselmesi için de kesinlikle açılmaz. Onların cennete girmek gibi bir ümitleri de yoktur. İşte günahkârların cezası böyle olacaktır. Cehennemde altlarından da üstlerinden de azaba uğratılacaklardır. İşte zalimlerin cezası böyle olur. Mü'minlere gelince onlara cennet vardır, onlar orada ebedi olarak kalırlar. Allah onların kalplerindeki kin ve düşmanlığı çıkarmış ve onlar bu halleri ile kendilerine doğru yolu gösterip hidâyete ileten hak ile onlara Resûller gönderen Rabblerine hamd ederek cennet nimetlerinden yararlanacaklardır. Melekler de kendilerine: İşte bu dünyada iken işlemiş olduğunuz amellerinize karşılık olmak üzere Allah'ın size miras verdiği cennettir diye sesleneceklerdir.

A'raf Sûresi 38-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünya bir sınav ve bir amel yurdudur. Âhiret ise hesap ve amellerin karşılıklarının görüleceği yurttur.

2. Kıyâmet gününde kimsenin kimseye faydası olmayacaktır. O günde başkalarını taklit edenler başkan ve önderlerini kınayacak, liderler ise kendilerine uyanlardan uzaklaşacaklardır. Fakat onlar hidâyet ve hakkı bırakıp sapmış oldukları için hep birlikte azap görmeleri itibari ile aralarında fark olmayacaktır.

3. Yüce Allah kâfirlerin dualarını da kabul etmez, amellerini de.

4. Cennette kin, kıskançlık, nefret diye bir şey yoktur. Orada ancak pek çok nimetler, mutluluk ve hoşnutluk olacaktır.

5. Cenneti elde edebilmek için cennetliklerin amellerini işlemeli, cehennemden kurtulabilmek için de cehennemliklerin amelinden uzak kalmalıyız.

وَنَادٰٓى اَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابَ النَّارِ اَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا
حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّاۜ قَالُوا نَعَمْۚ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ
بَيْنَهُمْ اَنْ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَۙ ﴿٤٤﴾ اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًاۚ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كَافِرُونَۢ ﴿٤٥﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌۚ
وَعَلَى الْاَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمٰيهُمْۚ وَنَادَوْا اَصْحَابَ
الْجَنَّةِ اَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾ وَاِذَا
صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ تِلْقَٓاءَ اَصْحَابِ النَّارِۙ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ وَنَادٰٓى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ
بِسِيمٰيهُمْ قَالُوا مَٓا اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ اَهٰٓؤُ۬لَٓاءِ الَّذِينَ اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍۜ
اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَٓا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾ وَنَادٰٓى
اَصْحَابُ النَّارِ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَٓاءِ اَوْ مِمَّا
رَزَقَكُمُ اللّٰهُۜ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَۙ ﴿٥٠﴾ اَلَّذِينَ اتَّخَذُوا
دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَاۚ فَالْيَوْمَ نَنْسٰيهُمْ
كَمَا نَسُوا لِقَٓاءَ يَوْمِهِمْ هٰذَاۙ وَمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

44- "Cennetlikler, cehennemliklere: Rabimizin bize va'dettiğini hak bulduk. Siz de Rabbinizin va'dettiğini gerçek buldunuz mu? diye seslenirler. Onlar da: Evet, derler. Bunun üzerine aralarında bir münadi" bir seslenici: **"Allah'ın laneti zulmedenlere olsun, diye seslenir. "**

45- "Onlar ki Allah yolundan alıkoyanlar, onu eğriltmek isteyenlerdi." Eğrilmesini arzu edenler yahut eğriliği olan bir yol olmasını isteyenlerdi. **"Onlar âhireti de inkâr ederlerdi."**

46- "Onların ikisi arasında bir perde" aralarında engel olan bir sur **"ve A'raf"** bu surun üst tarafları ve yüksek köşkleri **"üzerinde de her birini yüzlerinden"** kendilerini başkalarından ayırt eden alâmetlerinden **"tanıyan adamlar vardır. Cennet ehline: Selâmun aleykum, diye seslenirler. Bunlar henüz oraya girmeyen fakat oraya girmeyi uman kimselerdir. "**

47- "(A'râftakilerin) **gözleri cehennemlikler tarafına çevrildiği zaman da: Rabbimiz, bizi bu zâlimler topluluğu ile beraber bulundurma, diye dua ederler."**

48- "(Yine) **A'râftakiler yüzlerinden tanıdıkları bir takım adamlara seslenerek: Çokluğunuzun da büyüklenip durmanızın da size bir faydası olmadı, derler."**

49- "Kendilerini Allah'ın rahmetine erdirmeyeceğine yemin ettiğiniz kimseler bunlar mı idi? İşte (onlara): **Girin cennete! Size hiç bir korku yoktur ve siz üzülecek de değilsiniz,** (denilmiştir)."

50- "Cehennemlikler cennetliklere: Bize biraz su yahut size Allah'ın ihsan ettiği rızıktan akıtın" dökün yahut da bize oradan atın **"diye seslenirler. Onlar ise: Doğrusu Allah bunları kâfirlere haram kılmıştır, derler."**

51- "Dinlerini bir eğlence ve bir oyun edinip de dünya hayatının kendilerini aldattığı" göz alıcı kamaştırıcı süsleri ile dünyanın aldattığı **"kimseleri kendileri bugüne kavuşacaklarını unuttukları âyetlerimizi bilerek inkâr ettikleri gibi Biz de bugün onları öylece unuturuz."**

A'raf Sûresi 44-51. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kıyâmet günündeki sahneleri sunmaya devam etmektedir. Cennetlikler cehennemliklere Allah'ın kendilerine vermiş olduğu sözü gerçekleştirmiş olmasının sevinci ile ve cehennemliklerin karşı karşıya bulundukları azap ve lâneti (rahmetten uzaklaştırılmış hallerini) görerek sevinç ile seslenecekler. Cehennemliklerin bu hallerinin sebebi ise Allah'ın dininden alıkoymaları ve âhireti inkâr etmeleridir.

2. Daha sonra âyetler cennet ile cehennem arasında bir engelin bulunduğunu, bu engelin cehennemliklerin cennete varmalarını önlediğini dile getirmektedir. Burası ise A'raf diye bilinir. Buradakiler insanları başkalarından ayırt eden alâmetleri ile tanırlar. İlim adamlarının dediklerine göre A'raftakiler iyilikleri ile kötülükleri eşit olan kimselerdir. Bunlar cennete girmiş olanlarla birlikte girmeyi temenni eder, zalimlerle birlikte cehenneme girecekler diye korkarlar. Müşriklerin ileri gelenlerinden ve önderlerinden bir takım kimseleri de azarlayacaklar. Onlar bu gibi kimseleri ateşte ayırt edici bazı alâmetlerinden tanıyacaklar.

3. Sonra âyetler cehennemliklerin cennetliklerden biraz yiyecek ve içecek isteyeceklerini ama onların istediklerini yerine getirmeyeceklerini dile getirmektedir. Çünkü yüce Allah bunları kâfirlere haram kılmıştır. Onlar da azapta büsbütün unutulmuşlar gibi bırakılacaklardır.

A'raf Sûresi 44-51. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cennetteki nimet çeşitlerinden birisi de cennetliklerin dünya hayatında kendilerine karşı büyüklük taslayan, kendileri ile alay edenleri cehennem ateşinde azap görmekte iken görecek olmalarıdır. Böylelikle içleri bir hoş olacak ve kalpleri buna memnun kalacaktır.

2. Ceset için söz konusu olan azap olacağı gibi nefis ve ruh için de azap söz konusu olacaktır. Azarlama, sitem, hasret ve pişmanlık azabı buna örnektir.

3. Yüce Allah cenneti ve cennette bulunan yiyecek ve içecek türünden şeyleri kâfirlere haram kılmıştır.

4. İyilikleri ve kötülükleri eşit olan A'raftakiler cennete de cehenneme de gitmeyecekler. Onlar yüce Allah'ın bildiği kadar bir süre orada kalacaklar. Sonra da Allah'ın izni ile cennete gireceklerdir.

5. Dünya hayatında Allah'a kavuşmayı unutan bir kimse Kıyâmet gününde kendisi unutulmuşçasına azap içerisinde bırakılır. Çünkü amelin türü ne ise onun karşılığı da öyle olur.

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلٰى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ
يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ
فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا اَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ
الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾ اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي الَّيْلَ
النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ
بِاَمْرِهِ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾
اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَا
تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا اِنَّ
رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ
الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتّٰى اِذَا اَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا
سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَيِّتٍ فَاَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَاَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ
الثَّمَرَاتِ كَذٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتٰى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

52- "Andolsun ki Biz, onlara iman edecek bir kavme hidâyet ve rahmet olmak üzere, ilme dayanarak uzun uzadıya açıkladığımız bir Kitab getirmişizdir."

53- "Onlar onun tevilinden" Kur'ân-ı Kerim'in ölümden sonra diriliş, hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarının verilmesi gibi kitabın (Kur'ân'ın) yapmış olduğu tehditlerin sonunda olduğu gibi gerçekleşmesinden **"başkasını mı bekliyorlar? Onun bildirdiklerinin çıkacağı günde evvelce onu unutanlar: Gerçekten de Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmişlerdi. Acaba şimdi bizim için şefâat edecek şefâatçılar bulunur mu? Yahut işlediklerimizden farklı ameller işleyelim diye geri döndürülür müyüz? derler. Onlar kendilerini gerçekten hüsrana uğratanlardır. Uydurageldikleri"** yalan yere iddia ettikleri ortaklar ve onların şefaat edeceklerini söylemeleri şeklindeki **"şeyler de kendilerinden uzaklaşarak kaybolup gitmişlerdir."**

54- "Şüphesiz, Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra" şanı yüce Allah'a yakışan bir manada **"arşa istivâ eden Allah'dır. Geceyi durmadan kovalayan"** -gece gündüzü hızlı bir şekilde kovalar- **"gündüze bürür O. Güneşi, ay'ı ve yıldızları emriyle ram eden O'dur. İyi bilin ki, yaratma"** yoktan bütün eşyayı var etme **"de emretme"** bu eşyada dilediği şekilde tasarrufta bulunup onları yönetip çekip çevirme **"de yalnız O'nundur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne yücedir!"** Ne büyüktür, O her türlü eksiklikten münezzehtir. Ya da: *(Tebâreke)* hayrı pek çoktur, demektir.

55- "Rabbinize yalvara yakara" alçak gönüllülüğünüzü, boyun eğişinizi derinden saygınızı açıkça göstererek **"ve gizlice"** kalplerinizin içinden **"dua edin. Gerçek şu ki O, haddi aşanları sevmez."**

56- "Yeryüzü ıslah edilmişken orada fesat çıkarmayın. O'na korkarak ve umarak dua edin. Şüphesiz Allah'ın rahmeti" ihsanı, nimetler bağışlaması yahut sevabı **"iyi hareket edenlere pek yakındır."**

57- "Rahmetinin önünden rüzgârları müjde olmak üzere" rahmeti olan yağmurları müjdelemek için **"gönderen O'dur. Nihayet bunlar ağır yüklü"** su ile ağırlaşmış **"bulutları kaldırınca"** onları taşıyıp yükseltince **"Biz onları ölmüş bir yere"** su ve bitki olmayan kurak bir yere **"süreriz ve ondan su indiririz. Derken o su ile ürünün her türlüsünü çıkartırız. İşte biz ölüleri de böyle çıkartacağız. İyi düşünüp ibret alırsınız diye."**

A'raf Sûresi 52-57. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın iman eden bir topluluğa hükümleri genişçe açıklanmış öğütleri de hidâyet ve rahmet olarak indirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerim'den de söz etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in tevilinin (haber verdiği hususların akıbetinin) ortaya çıkacağı Kıyâmet gününe işaret etmektedir. Bu da Kur'ân-ı Kerim'in işaret ettiği olayların gerçekleşmesi ile olacaktır. Daha sonra âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın kudretinin delillerinden olmak üzere gökleri ve yeri yarattığını, sonra da her şeyin melekûtunu hakimiyeti altında tuttuğunu, onun gündüzü gece ile örtüp sakladığını dile getirmektedir. Bu olay gerçekleşince ise, adeta gündüz gecenin arkasından hızlıca koştuğu bir alacaklı gibi canlandırılmaktadır. Diğer taraftan güneş ve ay'ın da Allah'ın emri ile musahhar kılınmış olduğunu görmekteyiz.

3. Daha sonra âyetler kulları yüce Allah'a edep ile ve haddi aşmaksızın niyaz ederek ve alçakgönüllülük ve zillet içerisinde dua etmeye teşvik ederken yeryüzünün ıslah edilip düzeltilmiş olmasından sonra orada fesat çıkarmaktan sakındırmakta, duanın Allah'ın cezasından korkarak, sevabı ümid edilerek yapılmasını emretmekte, yüce Allah'ın rahmetinin ihsan edicilere pek yakın olduğu müjdesini vermekte, sular ile ağırlaşmış bulutları kupkuru bir yere sürüp orayı biten ekinlerle, bitkilerle canlanmasını sağlayan rüzgârları göndermesinin de rahmetinin göstergelerinden birisi olduğuna işaret etmektedir.

A'raf Sûresi 52-57. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah ölüleri kabirlerinden çıkarmaya, hesap ve amellerinin karşılığını vermek için diriltmeye kâdirdir. Nitekim ölmüş araziyi de yağmur ile canlandırıp türlü bitki ve mahsuller çıkarmasını sağlamıştır.

2. Kıyâmet gününde yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'inde haber verdiği bütün hususlar açıkça ortaya çıkacaktır. Nitekim dünyamızda gerçekleşeceğine işaret ettiği hususların büyük bir çoğunluğunun (şimdiye kadar) ortaya çıkmış olması da bunu göstermektedir.

3. Yüce Allah'ın ümmî bir Nebiye indirmiş olduğu bu Kur'ân-ı Kerim'in, ilmin ancak son zamanlarda keşfettiği evrendeki bir takım gerçeklere işaret etmesi onun bir i'câzıdır.

4. Dua etmek ibadettendir. Dua ederken insanın Rabbine yalvarıp yakararak zillet ve gönülden derin bir saygı ile dua edip O'na yönelmesi, sevabını ümid edip cezasından korkması gerekir. Ayrıca günah ve akrabalık bağını kopartan herhangi bir hususu, imkânsız olan bir şeyi isteyerek ve münasip olmayan bir şeyler dileyerek dua etmemeli, aksine dua ederken Rabbine karşı gerekli edebi takınmalıdır.

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِاِذْنِ رَبِّهٖۚ وَالَّذٖى خَبُثَ
لَا يَخْرُجُ اِلَّا نَكِدًاۜ كَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ
٥٨ لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ اِنّٖٓى اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظٖيمٍ
٥٩ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهٖٓ اِنَّا لَنَرٰيكَ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ ٦٠
قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بٖى ضَلَالَةٌ وَلٰكِنّٖى رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ
٦١ اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبّٖى وَاَنْصَحُ لَكُمْ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ
مَا لَا تَعْلَمُونَ ٦٢ اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَٓاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ
عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
٦٣ فَكَذَّبُوهُ فَاَنْجَيْنَاهُ وَالَّذٖينَ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ وَاَغْرَقْنَا
الَّذٖينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمٖينَ ٦٤ وَاِلٰى عَادٍ
اَخَاهُمْ هُودًاۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ
اَفَلَا تَتَّقُونَ ٦٥ قَالَ الْمَلَاُ الَّذٖينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهٖٓ اِنَّا
لَنَرٰيكَ فٖى سَفَاهَةٍ وَاِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبٖينَ ٦٦ قَالَ
يَا قَوْمِ لَيْسَ بٖى سَفَاهَةٌ وَلٰكِنّٖى رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ ٦٧

58- **"İyi ve temiz ülkenin bitkisi Rabbinin izni ile çıkar. Kötü olandan ise faydası pek az"** hayırsız ya da zor **"bir şeyden başkası çıkmaz. İşte biz âyetlerimizi şükreden bir topluluk için böylece türlü türlü ve tekrar tekrar"** değişik üslûplarla **"açıklarız."**

59- **"Andolsun Biz Nûh'u kavmine gönderdik de: Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Doğrusu ben sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum, dedi."**

60- **"Kavminden mele'"** efendiler ve başkanlar **"de: Şüphesiz biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz, dediler."**

61- **"Dedi ki: Ey kavmim, bende hiçbir sapıklık yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim."**

62- **"Rabbimin vahyettiklerini size tebliğ ediyorum, sizin iyiliğinizi istiyorum"** sözlü ve fiilî olarak sizin iyiliğiniz olanın gerçekleşmesi maksadını güdüyorum **"ve ben Allah'tan** (gelen vahiy ile) **sizin bilmediğinizi de biliyorum."**

63- **"Sizi uyarmak için, sakınmanız için ve belki rahmet olunursunuz diye Rabbiniz tarafından içinizden bir kişiye"** yani sizden bir adamın dili üzere -ki o da Nuh (aleyhisselâm)'dır- **"bir öğüt geldi diye şaştınız mı yoksa?"**

64- **"Bunun üzerine onu yalanladılar. Biz de kendisini ve gemide onunla birlikte olanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları ise suda boğduk. Çünkü onlar kör bir kavim"** hakka ve imana karşı kalpleri körelmiş bir topluluk **"idiler.**

65- **"Âd** (kavmin)**e de kardeşleri Hûd'u** (gönderdik). **O: Ey kavmim, Allah'a ibadet ediniz. O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Hâlâ sakınmayacak mısınız? dedi."**

66- **"Kavminin ileri gelenlerinden kâfir olanlar da: Biz senin"** hem **"aklında bir hafiflik"** hem de haktan sapıp uzaklaşmak **"görüyoruz ve gerçekten biz seni yalancılardan sanıyoruz, dediler."**

67- **"Ey kavmim! Aklımda bir hafiflik yok. Fakat ben** (size) **âlemlerin Rabbi tarafından** (gönderilmiş) **bir peygamberim, dedi."**

A'raf Sûresi 58-67. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ameli iyi olan mü'mini bitkisini Allah'ın iradesi ve kolaylaştırması ile güzel ve yeterli olarak çıkartıp veren güzel bir ülkeye, ameli kötü olan kâfiri de kendisi ile yararlanılamayan ve herhangi bir hayır ve faydası olmayan çorak bir araziye benzetmektedir.

2. Sonra âyetler Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasından, kavmini Allah'a ibadet etmeye çağırıp O'na ortak koşmaktan onları sakındırmasından söz etmektedir. Çünkü o, kendileri için pek büyük bir gün olan Kıyâmet gününün azabından korkuyordu. Aynı şekilde âyetler efendilerin ve soylu görülenlerin onun çağrısına karşı takındığı tutumu da dile getirmektedir ki onlar red ve alay etmek tutumunu sergiliyorlardı. Buna karşılık Nuh (aleyhisselâm) onlara öğüt vermesini sürdürüyor, kendileri ise yüz çevirip yalanlamalarını sürdürüyorlardı. Diğer taraftan Nuh (aleyhisselâm)'ın kendisine iman edenlerle birlikte gemide kurtulmasını, yalanlayanların da suda boğularak helâk edilmesini dile getirmektedir. Buna sebep ise kalplerinin hakkı ve hidâyeti görmekten yana kör olmasıydı.

3. Daha sonra âyetler Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi Ad'e karşı takındığı tutumu söz konusu etmektedir. Ad kavminin meskenleri (yaşadıkları yerler) Yemen'deki Ahkaf denilen yerdi. O kendilerini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye, O'na karşı takvâlı olmaya çağırmış ama ileri gelenleri ve önde olanları onunla alay etmiş, onu kıt akıllılıkla ve yalancılıkla itham etmişlerdi.

A'raf Sûresi 58-67. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minin kendisine de başkasına da iyi ve güzel amelleri ile faydası çok olmakla birlikte kâfir ise kötüdür, onun kendisine de başkasına da faydası yoktur.

2. Nuh (aleyhisselâm) Nebilerin piridir ve aralarında ömrü en uzun olandır. O, yüce Allah'ın İdris (aleyhisselâm)'dan sonra gönderdiği ilk Nebidir. Aynı zamanda o Resûller arasında "ululazm/azim ve kararlılık sahibi" denilen önde gelenlerden birisidir.

3. Bütün Resûller kavimlerini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye çağırmış, O'na ortak koşmaktan kendilerini sakındırmışlardır.

4. Her ümmetin efendileri ve başkanları kibirleri ile ve inat etmeleri ile Nebilere karşı dil uzatmış ve böylelikle kendi konumlarını, kavimleri arasındaki şereflerini korumaya çalışmışlardır. Elbetteki yüce Allah'ın koruyup imana hidâyet verdiği kimseler müstesnâdır.

5. Resûller, Allah'ın Nebileri ve Resûlleri olarak -salat ve selâm hepsine- insanlar arasında akıl bakımından en mükemmel, söz ve fiilleri ile en doğru ve samimi, insanlar arasında en güvenilir ve en zeki kimselerdir. Hatta bütün yaratılmışların en şereflileridir.

اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبّ۪ي وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَم۪ينٌ ﴿٦٨﴾
اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَٓاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ
لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُٓوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَٓاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ
نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً فَاذْكُرُٓوا اٰلَٓاءَ اللّٰهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُٓوا اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهُ
وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَٓا اِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ
وَغَضَبٌ اَتُجَادِلُونَن۪ي ف۪ٓي اَسْمَٓاءٍ سَمَّيْتُمُوهَٓا اَنْتُمْ
وَاٰبَٓاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُٓوا اِنّ۪ي
مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِر۪ينَ ﴿٧١﴾ فَاَنْجَيْنَاهُ وَالَّذ۪ينَ مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَمَا
كَانُوا مُؤْمِن۪ينَ ﴿٧٢﴾ وَاِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ
رَبِّكُمْ هٰذِه۪ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ ف۪ٓي اَرْضِ اللّٰهِ
وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُٓوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٧٣﴾

68- "Rabbimin vahyettiklerini size tebliğ ediyorum. Ve ben size güvenilir bir nasihat ediciyim."

69- "Sizi uyarmak için Rabbiniz tarafından içinizden bir adama size bir öğüt geldi diye şaştınız mı yoksa? Düşünün ki O, sizi Nûh kavminden sonra halifeler kıldı, yaratılış itibari ile size boy pos da verdi." Bedenlerinizi güçlü ve iri olarak yarattı. **"O halde Allah'ın nimetlerini"** pek çok nimet, lütuf ve ihsanını **" hatırlayın ki kurtuluşa erdirilesiniz."**

70- "Sen bize babalarımızın ibadet ettiklerini terkederek yalnız Allah'a ibadet edelim diye mi geldin? O halde doğru söyleyenlerden isen bizi kendisiyle tehdit ettiğin şeyi (azabı) **getir, dediler. "**

71- "Dedi ki: Gerçekten Rabbinizden size bir azap" yahut da kalplerinizin perdelenmesi **"ve gazap"** Allah tarafından lânetlenmek, kovulmak yahut gazap ve öfke **"gelecektir. Allah'ın haklarında hiçbir delil indirmediği, kendinizin ve atalarınızın taktığı bir takım adlar hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? Artık bekleyin. Şüphesiz ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."**

72- "Bunun üzerine biz kendisini de, onunla beraber olanları da tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayıp iman etmeyenlerin ise köklerini kestik." Onlardan hiç kimse kalmamak üzere helâk ettik. Yani hepsi helâk edildi.

73- "Semûd (kavmin)**e de kardeşleri Salih'i *(gönderdik)*: Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin O'ndan başka ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden apaçık bir mûcize gelmiş bulunuyor. İşte size bir âyet"** doğruluğuma delil teşkil edecek bir mucize **"olmak üzere Allah'ın"** bir anne babadan değil de kayadan yarattığı **"dişi devesi. Onu bırakın, Allah'ın arzında otlasın. Ona kötülükle dokunmayın, sonra sizi acıklı bir azab yakalar, dedi."**

A'raf Sûresi 68-73. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Hud (aleyhisselâm)'ın kavmine verdiği cevabı açıklamayı sürdürmektedir. O, bu cevabında kendisine yönelttikleri kıt akıllılık ithamını reddetmekte, güvenilir bir sûrette ve doğru olarak kendisinin bir Resûl olduğunu, kendilerine tebliğ edip samimi olarak nasihat edip öğüt verdiğini söyledi. Ayrıca kendilerine, kavmi kendisine muhalefet edip yalanlamaları üzerine yaptığı dua sebebi ile yüce Allah'ın yeryüzündekileri helâk ettiği Nuh (aleyhisselâm)'ın soyundan yaratmış olması sûreti ile üzerlerindeki Allah'ın nimetini de aynı zamanda Allah'ın kendilerine güçlü bünyeler vermiş olması nimetini de hatırlattı. Bu sebeple kurtuluşa erebilmeleri için Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlamalıdırlar.

2. Daha sonra âyetler kavminin ona karşı takındığı tutumlarını söz konusu etmektedir. Onların takındıkları bu tutum inat, ataları taklit etmek tutkusu şeklinde ortaya çıkmıştı. O da azabın ve gazabın üzerlerine inmesi ile kendilerini tehdit etti. Yüce Allah onu beraberindeki mü'minlerle kurtarıp yalanlayıcı kâfirlerin hepsini helâk etti.

3. Daha sonra âyetler Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Semûd ile başından geçen olayları anlatan kıssasının bir bölümünü söz konusu etti. Kavmini Allah'a ibadet etmeye çağırmış, onların dikkatlerini mucize olan dişi deveye çekmiş ve ona ilişmeyip Allah'ın arzında otlamasına karışmamalarını, ona kötülükle dokunmamalarını emretmiş, emrine aykırı hareket etmeleri halinde de azaba uğramaktan kendilerini korkutmuştu.

A'raf Sûresi 68-73. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Resûllerini insanları tevhide yöneltsinler, onları şirkten ve kötü vasıflardan kurtarsınlar diye hak ile göndermiştir.

2. Tebliğ, samimiyetle öğüt vermek/doğruluk (sıdk), güvenilirlik (emanet) ve zekâ (fetânet), Resûllerin hakkında vacip olan sıfatlardandır.

3. Yüce Allah Resûllerini doğruluklarını daha da pekiştirmek ve kendilerini yalanlayanlara karşı kesin bir delil olmak üzere maddî ve manevî mucizelerle desteklemiştir.

4. Bizden önceki ümmetlerin halinden öğüt ve ibret almalıyız ki onların içine düştükleri duruma biz de düşmeyelim, başlarına gelen musibet de bize gelip çatmasın.

74- **"Hatırlayın ki Âd kavminden sonra sizi halifeler kılıp yeryüzüne"** Hicâz ile Şam arasındaki Hicr topraklarına **"yerleştirdi. Ovalarında köşkler yapıyor, dağlarında evler yontuyorsunuz. Artık Allah'ın nimetlerini"** pek çok lütuf ve ihsanlarını **"hatırlayın, yeryüzünde fesatçılar olup taşkınlık yapmayın."**

75- **"Kavminden müstekbir olanların ileri gelenleri"** efendi ve önderleri **"kendilerince zayıf kabul ettiklerine, yani aralarından iman edenlere: Salih'in gerçekten Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu biliyor musunuz? dediler Onlar da: Doğrusu biz onunla gönderilene iman edenleriz, dediler."**

76- **"O müstekbirler: Doğrusu biz şu sizin iman ettiğinizi inkâr edenleriz, dediler."**

77- **"Derken o dişi deveyi kesip öldürdüler. Rabblerinin emrine karşı büyüklenerek isyan ettiler ve: Ey Salih! Eğer sen gönderilmiş peygamberlerden isen bizi tehdit edip durduğunu getir, dediler."**

78- **"Bunun üzerine şiddetli bir sarsıntı"** zelzele yahut çığlık **"onları yakalayıverdi de yurtlarında diz üstü çökenler"** hareketsiz ölüler **"oldular."**

79- **"O da onlardan yüz çevirdi."** Yüz çevirip ayrılıp gitti **"ve: Ey kavmim, gerçekten ben size Rabbimin risaletini tebliğ ettim ve size öğüt verdim. Fakat siz öğüt verenleri sevmezsiniz, dedi. "**

80- **"Lût'u da** (kavmine gönderdik). **Hani o kavmine: Siz-**

وَاذْكُرُوٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَٓاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّاَكُمْ فِى
الْاَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ
الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوٓا اٰلَٓاءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ
مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُونَ اَنَّ
صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوٓا اِنَّا بِمَٓا اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ
﴿٧٥﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا بِالَّذِىٓ اٰمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ
﴿٧٦﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا
يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَٓا اِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾
فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٧٨﴾
فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبّى
وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧٩﴾
وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٓ اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ
بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ اِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَٓاءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

den evvel âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı hayasızlığı mı yapıyorsunuz? demişti. "

81- **"Çünkü siz, kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz çok ileri giden bir kavimsiniz."**

A'raf Sûresi 74-81. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi Semûd ile başından geçenleri anlatmayı sürdürmektedir. O, kendilerine yüce Allah'ın Âd kavminden sonra onları halifeler yaptığını ve Hicr topraklarında onları yerleştirdiğini, kendilerinin de ovalarında yüksek köşkler inşa edip dağlarda evler edindiklerini hatırlatıyordu. Çünkü ömürleri uzundu. Ayrıca onlara yüce Allah'ın nimetlerini hatırlatırken yeryüzünde fesat çıkartmaktan da sakındırıyordu.

2. Daha sonra kavminin büyüklük taslayan ve ileri gelen eşrafının takındığı tutumu açıklamaktadır. Bunlar ona uyup iman edenlerle alay etmekle birlikte emirlerine aykırı hareket edip küfür ve yalanlamakta ısrarcı idiler. Derken dişi deveyi de öldürdüler. Alay etmek ve âciz bırakmak maksadıyla azabın çabucak gelmesini isteyerek yüce Allah'ın emrine uymaya karşı büyüklendiler. Ama yüce Allah onların üzerine o şiddetli sarsıntıyı ya da çığlığı indirdi ve onlar da kendi evlerinde hareketsiz ölüler olarak yıkılıverdiler. Salih (aleyhisselâm) helâk oluşlarından sonra onlar için hasretler duyarak ve onları kınayarak yanlarından ayrılıp gitti.

3. Daha sonra Lût (aleyhisselâm)'ın kavmi ile başından geçenlerin kıssasının bir bölümünü zikretmektedir. O, kavmini son derece çirkin o işi yapmaktan sakındırmıştı. Kendilerinden önce hiçbir zaman aynı işi yapan görülmemişti. Bu yaptıkları çirkin iş ise erkeklere arkadan yaklaşmaktı.

A'raf Sûresi 74-81. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûllerin -salat ve selâm onlara- cihadı, sabırları, hak üzere sebatları, dava ve davet yolunda eziyetlere tahammülleri;

2. Mucizelerin açıkça ortaya çıkmasından, Resûllerin kavimlerine öğüt verip doğru yolu göstermeyi sürdürmelerinden sonra geçmiş ümmetler arasından yalanlayanların başına inen azaplar da dile getirilmektedir.

3. Resûller -selâm onlara- kavimlerine karşı merhametli, başlarına gelen musibetlerden dolayı üzülen kimselerdi. Çünkü onlar kavimlerinin hidâyet bulmasını çokça arzu ediyorlardı. Ama yüce Allah kullarından dilediği kimselere hidâyet verir. Resûllerin ise tebliğden başka bir görevleri yoktur.

4. Çirkin işlerden birisi de Lût kavminin yaptığı ve çağımızda bazı kimselerin işlediği erkeklere yaklaşmak işidir. Bu ise bütün çeşitleri ile cinsel bir sapıklıktır. Ayrıca bu çok tehlikeli bir hastalık olup bunun sağlık açısından, psikolojik, sosyal ve ahlâkî bakımlardan oldukça zararlı sonuçları vardır.

82- **"Kavminin cevabı yalnızca: Çıkarın onları ülkenizden. Çünkü onlar fazla temiz kalmak isteyen insanlarmış"** bizim yaptığımız işten temiz olduklarını iddia eden kimselermiş **"demek oldu."**

83- **"Bunun üzerine Biz de hem onu hem de aile halkını kurtardık. Ancak karısı geride kalıp helâk edilenlerden"** kendisine benzeyen diğerleri gibi azap içinde kalanlardan **"oldu."**

84- **"Onların üzerine bir yağmur yağdırdık. Günahkârların sonunun nasıl olduğuna bir bak! "**

85- **"Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı** (gönderdik).: **Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Rabbinizden size apaçık bir belge gelmiştir. Artık ölçeği ve teraziyi tam tutun. İnsanların eşyasını eksik vermeyin"** haklarını eksiltmeyin. **"Islah edildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Şâyet inanan kimselerseniz böylesi hakkınızda daha hayırlıdır, dedi."**

86- **"Ve siz öyle her yolun başında oturarak Allah'a iman edenleri tehdit ederek ve eğriliğini arayarak"** eğrilmesini isteyerek ya da eğri bir yol izlemeye çalışarak **"Allah'ın yolundan alıkoymayın. Düşünün ki siz vaktiyle çok az idiniz de sizi çoğalttı. Bir de fesat çıkaranların sonları nice olmuştur, bir bakıverin."**

87- **"Şâyet içinizden bir kısmı"** bir topluluk **"benimle gönderilene iman etmiş, bir kısmı da iman etmemişse; Allah aramızda hükmünü verinceye kadar sabredin. O, hüküm koyanların en hayırlısıdır."**

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُوٓا اَخْرِجُوهُمْ مِنْ
قَرْيَتِكُمْۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَاَنْجَيْنَاهُ
وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۘ كَانَتْ مِنَ الْغَابِر۪ينَ ﴿٨٣﴾ وَاَمْطَرْنَا
عَلَيْهِمْ مَطَراًۜ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِم۪ينَ
﴿٨٤﴾ وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْباًۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ
رَبِّكُمْ فَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْم۪يزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
اَشْيَٓاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلَاحِهَاۜ
ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَۚ ﴿٨٥﴾ وَلَا
تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ
سَب۪يلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِه۪ وَتَبْغُونَهَا عِوَجاًۚ وَاذْكُرُٓوا اِذْ
كُنْتُمْ قَل۪يلاً فَكَثَّرَكُمْۖ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِد۪ينَ ﴿٨٦﴾ وَاِنْ كَانَ طَٓائِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا
بِالَّذ۪ٓي اُرْسِلْتُ بِه۪ وَطَٓائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا
حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَاۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ ﴿٨٧﴾

A'raf Sûresi 82-87. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Lût (aleyhisselâm) ile kavmi arasında meydana gelenlerden söz etmeye devam etmekte, kavminin kendilerini işleyip durdukları o hayâsızlıktan sakındırması üzerine, 'Lût'u ve onunla birlikte inananları şehrinizden dışarı çıkartın. Çünkü onlar bu hayâsızlıkları işlemekten uzak durup temiz kalmaya çalışan kimselerdir' dediklerini de açıklamaktadır. Yüce Allah ise Lût (aleyhisselâm)'ı ve -hanımı müstesnâ- aile halkını kurtardı. Çünkü onun eşi onlarla birlikte ayrılmayıp geri kalmış, o da helâk edilenlerle beraber helâk olmuştu. Yüce Allah onları üzerlerine taş yağdırarak helâk etmişti. Bu sebeple bu onların kötü sonları oldu.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Şuayb (aleyhisselâm)'ın Medyen halkı ile birlikte başından geçen olaylara dair kıssanın bir kısmını söz konusu etmektedir. O, kendilerine öğüt vermiş, ölçü ve tartıyı eksik yapmamalarını emretmiş, insanların haklarını yemekten onları sakındırmış, her yolun başında oturup Şuayb (aleyhisselâm) ile bağlantı kuracak herkesi tehdit etmekten ve onu Allah'ın yolundan alıkoymaya çalışmaktan vazgeçmelerini söylemiş, kendilerine bir zamanlar az oldukları halde Allah'ın onların sayılarını ve imkânlarını artırdığını hatırlatıp kendilerinden önce yalanlayan ümmetlerin sonunun nasıl olduğuna -onların durumlarını görerek ibret almaları için- bakmalarını emretmişti. Her ne kadar aralarından Şuayb (aleyhisselâm)'ın getirdiklerine iman etmiş bir topluluk ve onu inkâr etmiş bir topluluk olmuş ise de hepsi arasında Allah hüküm verinceye kadar sabretmelidirler. Zaten O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

A'raf Sûresi 82-87. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününde hiçbir kimseye soyu sopu, konumu fayda vermez. Ona ancak imanı ve salih ameli fayda verir. İşte Lût (aleyhisselâm)'ın hanımı. O da kavminin başına gelen helâk edilmek musibetine çarptırılmıştı. Çünkü kendisi Lût (aleyhisselâm)'ın çağrısına ve risaletine inananlardan değildi.

2. İmam Ebu Hanife -Allah'ın rahmeti ona- Lût kavminin fiilini yapan kimsenin yüksekçe bir yerden atılıp üzerine tıpkı Lût kavmine yapıldığı gibi taş atılarak cezalandırılacağı görüşünü benimserken başka ilim adamları ise evli olsun ya da olmasın recm edileceği kanaatindedir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de: *"Lût kavminin yaptığı işi yaptığını gördüğünüz kimselerin yapanlarını da yapılanlarını da öldürün."* Ama böyle bir cezayı ancak şer'an bilindiği üzere yargının hükmünden sonra Müslümanların 'veliyyü'l-emr'i (yöneticisi) uygular.

3. Ölçü ve tartıyı eksiksiz yapmak ve her bir hak sahibine hakkını vermek bir zorunluluktur.

قَالَ الْمَلَاُ الَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ
وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَٓا اَوْ لَتَعُودُنَّ ف۪ي مِلَّتِنَاۜ قَالَ اَوَلَوْ
كُنَّا كَارِه۪ينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اِنْ عُدْنَا ف۪ي
مِلَّتِكُمْ بَعْدَ اِذْ نَجّٰينَا اللّٰهُ مِنْهَاۜ وَمَا يَكُونُ لَنَٓا اَنْ نَعُودَ ف۪يهَٓا اِلَّٓا
اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ رَبُّنَاۜ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًاۜ عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَاۜ
رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَاَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِح۪ينَ ﴿٨٩﴾
وَقَالَ الْمَلَاُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا اِنَّكُمْ
اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا ف۪ي دَارِهِمْ
جَاثِم۪ينَۚ ﴿٩١﴾ اَلَّذ۪ينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا ف۪يهَاۚ اَلَّذ۪ينَ
كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِر۪ينَ ﴿٩٢﴾ فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ
يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبّ۪ي وَنَصَحْتُ لَكُمْۚ فَكَيْفَ
اٰسٰى عَلٰى قَوْمٍ كَافِر۪ينَۚ ﴿٩٣﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَا ف۪ي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ
اِلَّٓا اَخَذْنَٓا اَهْلَهَا بِالْبَاْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾
ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتّٰى عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ
اٰبَٓاءَنَا الضَّرَّٓاءُ وَالسَّرَّٓاءُ فَاَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

88- **"Kavminden büyüklük taslayan, ileri gelenler: Ey Şuayb, seni ve seninle beraber iman edenleri muhakkak ülkemizden çıkaracağız, yahut mutlaka bizim dinimize döneceksiniz, dediler. O: Ya istemezsek de mi? dedi."**

89- **"Allah bizi ondan kurtardıktan sonra yine sizin dininize geri dönersek doğrusu Allah'a karşı yalan uydurmuş oluruz. Ona dönmemiz bizim için olacak şey değildir. Meğer ki Rabbimiz olan Allah dileye. Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Biz, ancak Allah'a güvenip dayandık. Rabbimiz, bizimle kavmimiz arasında Sen hak ile hükmet!"** Hükmünü ver ve haklıyı haksızdan ayır. **"Sen hükmedenlerin en hayırlısısın."**

90- **"Kavminden kâfir olan ileri gelenler: Şuayb'e uyarsanız, andolsun ki, o takdirde muhakkak en büyük zarara uğramış kimseler olacaksınız, dediler. "**

91- **"Bunun üzerine şiddetli sarsıntı"** oldukça şiddetli zelzele yahut çığlık **"onları yakalayıverdi de yurtlarında dizüstü çökenler oldular."**

92- **"Şuayb'ı yalanlayanlar zaten orada oturmamış"** yurtlarında mutlu ve nimetlerden yararlanır bir halde ikâmet etmemiş **"gibi oldular. Şuayb'ı yalanlayanlar işte en büyük zarara uğrayanlar onlar oldular."**

93- **"Bunun üzerine onlardan yüz çevirdi ve: Kavmim, andolsun ben size Rabbimin vahiylerini tebliğ ettim ve size içtenlikle öğüt verdim. Şimdi kâfir bir topluma nasıl tasalanayım?"** onlar için ne diye üzüleyim, **"dedi."**

94- **"Biz hangi memlekete bir peygamber gönderdiysek halkını yalvarıp yakarsınlar"** zilletlerini arz edip boyun eğip tevbe etsinler **"diye mutlaka fakirlik"** ve sefalet **"sıkıntı ve hastalığa"** hastalık ve ızdıraplara **"uğratmışızdır."**

95- **"Sonra sıkıntının yerini iyilikle değiştirdik. Nihayet çoğaldılar."** Sayıca ve malca arttılar. **"Ve: Atalarımıza da darlık ve genişlik dokunmuştu, dediler. Bunun üzerine Biz de kendileri farkında olmaksızın onları ansızın"** ummadıkları bir esnada **"yakalayıverdik."**

A'raf Sûresi 88-95. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Şuayb (aleyhis selâm)'ın kavmi ile başından geçenleri söz konusu etmeyi sürdürmektedir. Kavminin soyluları ona karşı büyüklük taslamış, eğer dinlerine geri dönmeyecek olurlarsa kendisini iman edenler ile birlikte dışarı çıkarmakla tehdit etmişlerdi. Şuayb (aleyhisselâm) ise onlara bu isteklerinin kendisi tarafından da kendisi ile birlikte iman edenler tarafından da gerçekleştirilmesinin imkânsız olduğunu söyleyerek cevap verdi. Çünkü kendileri kavimlerinin dinlerini hoş görmüyorlar, onu sevmiyorlardı. Ayrıca geri dönecek olurlarsa kendilerini küfürden kurtarmış olan Allah'a yalan iftira etmiş olacaklardı. Bu sebeple eski dinlerine dönmeleri kesinlikle doğru olamaz. Ayrıca onlar işlerini her şeyi bilen yüce Allah'a havale ettiklerini ve ona kendileri ile kavimleri arasında hak ile hüküm vermesi için dua ettiklerini bildirdiler. Esasen o, hüküm verenlerin de en hayırlısıdır.

2. Kavminin kâfir ileri gelenleri ise: Andolsun, Şuayb'e uyacak olursanız o takdirde hüsrana uğrayanlardan olacaksınız, dediler. Bu sebeple pek büyük sarsıntı yahut çığlık onları yakalayıverdi de onlar da şehirlerinde adeta o ülkede hiç de kalmamışçasına hareketsiz ölüler olarak yere yıkılıverdiler. Çünkü hem onlar hem de onların izleri silinip gitmişti. İşte bunlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir. Çünkü onlar Nebilerini yalanlamışlardı. Şuayb (aleyhisselâm) onlardan yüz çevirmiş ve onlara: Andolsun sizlere samimi bir şekilde öğüt vermiş, Rabbimin mesajını eksiksiz olarak size bildirmiş oldum. Bu sebeple ben ebediyyen kâfirler topluluğu için üzülüp kederlenmem.

3. Bu şekilde şanı yüce Allah her hangi bir şehir ya da kasabaya ne kadar Resûl gönderdiyse o şehir ya da kasabanın halkını fakirlik, hastalık ve acılarla sınamıştır. Belki uyanıp yüce Allah'a dönerler diye. Sonra yüce Allah onlara kötülüğün yerine iyilik verdi. Nihayet çoğaldılar, arttılar, Allah'ın tehdidini ve atalarının karşı karşıya kaldıkları o pek büyük zorluk ve sıkıntılardan gözettiği maksadı unuttular. Yüce Allah da onların farkında olmadıkları bir esnada ansızın onları helâk etti.

A'raf Sûresi 88-95. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın kullarını kendisi ile sınadığı musibet, sıkıntı, zelzele, volkan patlaması, sel ve tahrip edici su taşkınları, musibetler ve yangınların sebebi ancak onların Allah'ın yolundan ve düzeninden uzak durmaları, günahlarının ve masiyetlerinin çokluğudur.

2. Resûllerin kendileri ile iman edenlerle birlikte karşı karşıya kaldıkları inatlar, büyüklük taslamalar, tehdit ve işkenceler hangi dereceye ulaşırsa ulaşsın cihad etmiş, hak üzere sabır ve sebat göstermişlerdir.

3. Aziz ve celil Allah yüce dinine yardım eder, azabını kendisinin ve dininin düşmanlarının üzerine indirir. Bu dinin mensupları dinlerine yardım ettikleri sürece her zaman muzaffer olacaktır. Mensupları bu dini güçlendirdikleri, ona sımsıkı sarıldıkları sürece de bu dini Allah güçlü ve aziz kılacaktır.

4. Bütün Resûllerin -salat ve selâm onlara- daveti tek bir çağrıdır, dinleri tek bir dindir. Bu da bir ve tek olarak Allah'a ibadete ve erdemli ahlâka çağırmaktır.

وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰٓى اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ
مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنْ كَذَّبُوا فَاَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا
بَيَاتًا وَهُمْ نَٓائِمُونَ ﴿٩٧﴾ اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَأْتِيَهُمْ
بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللّٰهِ فَلَا
يَأْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾ اَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ
يَرِثُونَ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ اَهْلِهَٓا اَنْ لَوْ نَشَٓاءُ اَصَبْنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾
تِلْكَ الْقُرٰى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓائِهَا وَلَقَدْ جَٓاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ
كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾ وَمَا وَجَدْنَا
لِاَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَاِنْ وَجَدْنَٓا اَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَٓا اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهٖ
فَظَلَمُوا بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾
وَقَالَ مُوسٰى يَا فِرْعَوْنُ اِنّ۪ي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

96- **"Eğer o ülke halkı iman edip de sakınmış olsalardı üzerlerine gökten ve yerden bereketler açardık."** Bunları elde etmelerini kolaylaştırırdık ya da onlara bu bereketleri ardı arkasına ihsan ederdik. **"Fakat onlar yalanladılar. Bunun için Biz de kazanmakta oldukları yüzünden onları yakalayıverdik."**

97- **"Acaba o ülkeler halkı geceleyin uyurlarken azabımızın kendilerine geleceğinden"** üzerlerine ineceğinden **"emin mi oldular?"**

98- **"Yoksa o ülkelerin halkı kuşluk vaktinde oynarlarken de azabımızın kendilerine geleceğinden yana emin mi oldular?"**

99- **"Yahut onlar Allah'ın mekrinden"** cezalandırmasından ya da onları derece derece azaba yaklaştırmasından *(istidrâc)* **"emin mi oldular? Ziyanda olan kavimden başkası Allah'ın azabından emin olamaz."**

100- **"Yeryüzüne sahiplerinden sonra mirasçı olanlara hâlâ şu belli olmadı mı?"** Yani Allah bu mirasçılara açıkça göstermedi mi? **"Eğer biz dileseydik onları da günahlarından ötürü azaplandırır"** azabımız onlara isabet eder, **"kalplerini mühürlerdik de işitmez oluverirlerdi."**

101- **"İşte o ülkelerin haberlerinden bir kısmını sana anlatıyoruz. Gerçekten peygamberleri onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Fakat daha önce yalanladıkları şeylere iman etmediler. İşte Allah kâfirlerin kalblerini böyle mühürler."**

102- **"Onların çoğunda ise ahde vefa"** bizim kendilerine tavsiye ettiğimiz emirlere bağlılık **"bulamadık. Onların çoğunu gerçekten fâsık kimseler bulduk."**

103- **Sonra onların ardından Mûsâ'yı âyetlerimizle Firavun'a ve ileri gelenlerine** (mele'ine) **gönderdik. Onlarsa bu âyetlere karşı zâlimlik ettiler."** Onları inkâr ettiler. **"Fesatçıların sonu nice oldu; bir bak!**

104- **"Mûsâ dedi ki: Ey Firavun, ben şüphesiz ki âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim."**

A'raf Sûresi 96-104. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nebilerini yalanlayanlardan intikam alması hususundaki sünnetlerini söz konusu etmektedir. Bu da onlar ile birlikte darlık, sıkıntı ve hastalıklar ile tedricî bir takım musibetler, sonra da nimet ve bollukla karşı karşıya bırakmak, sonra da iman etmezlerse onlardan intikam almak şeklinde olmuştur.

2. Daha sonra âyetler Musa (aleyhisselâm)'ın büyük tâğût Firavun ile başından geçenlere dair kıssanın bir bölümünü söz konusu etmeye başlamaktadır.

A'raf Sûresi 96-104. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a iman, Allah'a karşı takvâlı olmak ve masiyetlerden uzak durmak hayrın artışına ve rızkın bolluğuna giden bir yoldur.

2. Yüce Allah kullarına mühlet verir ve nimet ile onlara *istidrâc*da bulunur (derece derece azaba yaklaştırır). Nihayet gafletleri içerisinde iken helâk edilirler.

3. Mü'min kişi itaat olan işleri yapmakla birlikte yine de havf (korku) hisseder. Günahkâr ise masiyetleri işler yine de huzurlu ve güven içerisinde kendisini bulur.

4. Geçmiş ümmetlerin karşı karşıya kaldığı yerin dibine geçmek, zelzele, taş yağışı ve buna benzer Kur'ân-ı Kerim kıssalarında söz konusu edilen azap şekilleri işitip gören kimseler için de bir ibrettir. Tâ ki bunları işitip ibret alan kişi de öncekilerin içine düştükleri yanlışa düşmesin.

105- **"Allah hakkında haktan başkasını söylememek bana bir borçtur."** Ben buna olanca gayret gösteririm yahut bana yakışan budur. **"Gerçekten size Rabbinizden apaçık bir delil ile geldim. Artık İsrâiloğulları'nı benimle gönder."**

106- **"Eğer sen bir âyet ile gelmişsen ve eğer doğru söyleyenlerden isen haydi onu göster, dedi.""**

107- **"Bunun üzerine asasını bıraktı. Hemen apaçık"** her hangi bir şüphenin söz konusu olmayacağı, gayet belirgin ve ayırt edilebilecek şekilde **"bir ejderha oluverdi."**

108- **"Elini"** gömleğinin yakasından dışarı **"çıkardı. Ne görsünler! O, bakanlara bembeyaz parlıyordu."** Işığı güneş ışığını geride bırakacak kadar parlaktı.

109- **"Firavun kavminden ileri gelenler"** başkanlar ve danışma kurulunda bulunanlar: **"Muhakkak bu gayet bilgin bir sihirbazdır, dediler."**

110- **"Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. O halde ne buyurursunuz?"**

111- **"Dediler ki: Onu ve kardeşini alıkoy"** yani onları cezalandırmayı ertele, bu hususta acele etme, **"şehirlere de toplayıcılar"** sihirbazları toplayıp bir araya getirecek kimseler **"gönder de,"**

112- **"Sana ne kadar bilgin sihirbaz varsa hepsini getirsinler."**

113- **"Sihirbazlar Firavun'a geldi. Dediler ki: Eğer galip gelen biz olursak herhalde bize bir mükâfat var, değil mi?"**

حَقٖيقٌ عَلٰٓى اَنْ لَٓا اَقُولَ عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ
مِنْ رَبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ بَنٖٓي اِسْرَٓائٖلَ ﴿١٠٥﴾ قَالَ اِنْ كُنْتَ جِئْتَ
بِاٰيَةٍ فَأْتِ بِهَٓا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقٖينَ ﴿١٠٦﴾ فَاَلْقٰى عَصَاهُ
فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبٖينٌ ﴿١٠٧﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَاِذَا هِيَ بَيْضَٓاءُ لِلنَّاظِرٖينَ
﴿١٠٨﴾ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلٖيمٌ ﴿١٠٩﴾
يُرٖيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾ قَالُٓوا
اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَٓائِنِ حَاشِرٖينَ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ
بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلٖيمٍ ﴿١١٢﴾ وَجَٓاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُٓوا اِنَّ لَنَا
لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبٖينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ
الْمُقَرَّبٖينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِمَّٓا اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّٓا اَنْ نَكُونَ
نَحْنُ الْمُلْقٖينَ ﴿١١٥﴾ قَالَ اَلْقُوا فَلَمَّٓا اَلْقَوْا سَحَرُٓوا اَعْيُنَ
النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَٓاؤُ بِسِحْرٍ عَظٖيمٍ ﴿١١٦﴾ وَاَوْحَيْنَٓا
اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾
فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ
وَانْقَلَبُوا صَاغِرٖينَ ﴿١١٩﴾ وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدٖينَ ﴿١٢٠﴾

114- **"Evet, hem siz elbette yakınlaştırılmışlardan da olacaksınız, dedi."**

115- **"Ey Mûsâ, sen mi ilk atacaksın, yoksa ilk atanlar biz mi olalım? dediler."**

116- **"Önce siz atın, dedi. Onlar** (büyü aletlerini) **atınca insanların gözlerini büyülediler"** onlara gerçeğe aykırı hayaller gösterdiler **"ve onlara korku saldılar"** aşırı derecede onları korkuttular **"ve böylece büyük bir sihir ortaya koydular."**

117- **"Biz de Musa'ya: Asanı bırak, diye vahyettik. Bir de ne görsünler! Onların uydurup düzdüklerini"** ortaya attıkları yalanlarını ve kandırmaca işlerini **"yakalayıp yutuyor."** Ya da: Hızlıca alıp yakalayıveriyor.

118- **"İşte böylece hak yerini buldu."** Musa (aleyhisselâm)'ın durumu açıkça ortaya çıktı. **"Onların yapmakta oldukları şeyler de boşa çıkıp gitti."**

119- "Artık oracıkta yenilmiş oldular. Küçülmüşler" zelil olmuşlar olarak **"geri döndüler."**

120- "Sihirbazlar ise hep birden secdeye kapandılar."

A'raf Sûresi 105-120. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın Resûlü Musa (aleyhisselâm)'ın tâğût Firavun ile başından geçenlerin kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. Musa (aleyhisselâm), Firavun'a Rabbinin kendisine verdiği risaleti haber vermek ve haktan başka bir şey söylemediğini bildirmek üzere gelmişti. Beraberinde doğruluğunu pekiştirecek mucizeler ve deliller olduğunu söylemiş ve ondan Mısır'dan beraberinde İsrâiloğulları ile birlikte çıkmasına karışmamasını istemişti. Firavun ise meydan okuyarak mucizelerini ve doğruluğunun delillerini göstermesini istemişti. Musa (aleyhisselâm) da asasını yere bırakınca apaçık ve besbelli büyükçe bir yılana dönüvermişti. Elini gömleğinin yakasından çekip çıkardığı vakit de parıltısı güneş ışığının parıltısını dahi geride bırakacak şekilde bembeyez (apaydınlık) ortaya çıkmıştı. Musa (aleyhisselâm) ise oldukça esmerdi.

2. Firavun kavminin soyluları dedi ki: Şüphesiz Musa büyücülüğü çok iyi bilen bir büyücüdür. Sizi yurdunuzdan dışarı çıkarmak istiyor. O halde görüşünüz nedir? Ne yapmamızı istersiniz? Arkasından Firavundan Musa'nın durumu hakkında kesin hükmünü vermeyi ertelemesini ve şehirlere askerlerinden bir topluluk gönderip sihiri iyi bilen kimseleri toplayıp getirmelerini sağlamasını istediler. O da onların bu görüşlerini kabul etti ve dediklerini yaptı. Büyücüler gelince Firavuna: Eğer Musa'yı yenersek muhakkak bize bir ödül verilecektir değil mi, dediler. Firavun: Elbette, hem de bize yakınlaştırılanlardan olacaksınız, diye cevap verdi. Karşılaşma için belirlenen süre gelip Musa'nın karşısına çıktıklarında da ona: Ya sen elinde ne varsa onu bırakarak başlarsın ya da biz başlayalım, dediler. Musa onlara, hayır siz başlayın, deyince onlar da halatlarını ve değneklerini yere bıraktılar. İnsanların gözlerini büyülediler, onların kalplerine korku saldılar. İnsanlar da onların eğilip bükülen, yer üzerinde koşuşan, birbiri üstüne çıkan yılanlar ve ejderhalar oldukları kanaatine kapıldılar. Allah da Musa'ya: Asanı yere bırak, diye vahyedince o da asasını yere bıraktı. Derhal pek büyük bir yılan oluverdi, onların insanlara gerçeğe aykırı olarak gösterdikleri halatlarını ve sopalarını yutuverdi. Böylelikle hak sapasağlam yerleşmiş, sihirbazların yaptıklarının da bâtıl olduğu ortaya çıkmıştı. Sihirbazlar yenilgiye uğramış zelil kimseler oluverdiler. Sonra da Musa'nın âlemlerin Rabbi tarafından gönderilen peygamber olduğu kendileri tarafından kesinlikle anlaşılınca Allah için secdeye kapanıverdiler.

A'raf Sûresi 105-120. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zafer hakkın, yenilgi bâtılındır.

2. Büyü, gerçek olmayanları hayalen göstermek temeli üzerine yükselen haram bir bilgidir. Eşyanın gerçeğini değiştirmez, şartlarını da farklılaştırmaz. O ancak bir tür yalan, yanıltma ve gerçek olmayan şeyleri hayalen göstermektir. *"Ve onlar onunla (büyü ile) Allah'ın izni ile olmadan hiçbir kimseye zarar veremezler."* (Bakara, 102)

3. Mucizeler, Nebilerin ve onların getirdiklerinin doğruluğunun delilleridir.

قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَۙ ﴿١٢١﴾ رَبِّ مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٢﴾
قَالَ فِرْعَوْنُ اٰمَنْتُمْ بِهٖ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْۚ اِنَّ هٰذَا لَمَكْرٌ
مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدٖينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَٓا اَهْلَهَاۚ فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ
لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعٖينَ ﴿١٢٤﴾ قَالُٓوا اِنَّٓا اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَۚ ﴿١٢٥﴾
وَمَا تَنْقِمُ مِنَّٓا اِلَّٓا اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَٓاءَتْنَاۜ رَبَّنَٓا اَفْرِغْ
عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمٖينَ۟ ﴿١٢٦﴾ وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ
فِرْعَوْنَ اَتَذَرُ مُوسٰى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ وَيَذَرَكَ
وَاٰلِهَتَكَۜ قَالَ سَنُقَتِّلُ اَبْنَٓاءَهُمْ وَنَسْتَحْيٖ نِسَٓاءَهُمْۚ وَاِنَّا
فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اسْتَعٖينُوا بِاللّٰهِ
وَاصْبِرُواۚ اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِۙ يُورِثُهَا مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖۜ وَالْعَاقِبَةُ
لِلْمُتَّقٖينَ ﴿١٢٨﴾ قَالُٓوا اُوذٖينَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَاْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ
مَا جِئْتَنَاۜ قَالَ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ
فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ۟ ﴿١٢٩﴾ وَلَقَدْ اَخَذْنَٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ
بِالسِّنٖينَ وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

121- **"Dediler ki: Âlemlerin Rabbine iman ettik;"**

122- **"Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine."**

123- **"Firavun: Ben size izin vermeden önce mi ona iman ettiniz? Bu, şüphe yok ki ahalisini oradan çıkarmanız için şehirde kurduğunuz gizli bir tuzaktır. Yakında bilecek-siniz, dedi."**

124- **"Mutlaka ellerinizi, ayaklarınızı çaprazlama keseceğim."** Bu da sağ el ve sol ayağın kesilmesi ile olur. Onun bu sözleri büyücüler için bir tehdit idi. **"Sonra da muhakkak hepinizi astıracağım."**

125- **"Biz, muhakkak Rabbimize dönücüleriz, dediler. "**

126- **"Sen bizden ancak Rabbimizin âyetlerine"** mucizelerine **"onlar bize geldiğinde iman ettik diye intikam alıyorsun."** Senin bize tepki göstermenin ve bizi ayıplamanın tek sebebi budur. **"Rabbimiz, üzerimize sabır yağdır."** Üzerimize sabır boşalt yahut döktükçe dök. **"Ve Müslümanlar olarak canımızı al."**

127- **"Firavun kavminden ileri gelenler"** eşraftan sayılanlar **"dediler ki: Musa ve kavmini yeryüzünde fesatçılık etsinler, seni ve ilâhlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın? O da: Oğullarını öldürür yalnız kadınlarını diri bırakırız"** kadınlarını hayatta bırakırız ya da hizmet etmek için kız çocuklarını öldürmeyiz. **"Şüphesiz Biz onların üzerinde kahredici güce sahibiz, dedi."**

128- **"Mûsâ, kavmine: Allah'tan yardım dileyin ve sabredin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır, kullarından dilediğine onu miras verir. İyi âkibet ise, takvâ sahiplerinin olacaktır, dedi. "**

129- **"Onlar: Sen bize gelmezden önce de geldikten sonra da işkenceye uğratıldık, dediler. Dedi ki: Umulur ki"** beklenir ve ümit edilir ki **"Rabbiniz düşmanınızı helâk eder ve sizi yeryüzünde halifeler kılar. O zaman da sizin nasıl davranacağınıza bakacaktır."**

130- **"Andolsun ki Biz Firavun ve hanedanını belki düşünüp ibret alırlar diye yıllarca kuraklıkla ve ürün kıtlığı ile"** ardı arkasına tekrarlanan kuraklık, kıtlık ve açlıklarla **"sıkıntıya düşürdük."**

A'raf Sûresi 121-130. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm) ile Firavun kıssasını sürdürmektedir. Büyücüler gerçeği apaçık görüp Musa'nın ve Harun'un Rabbine imanlarını ilan ederek Allah'a secde edince Firavun -Allah'ın lâneti ona- öfkelendi ve onları kendilerinden intikam almakla tehdit etti. Ama onlar çektikleri acılar ve sıkıntılar ne olursa olsun iman üzere sabrettiler, Allah'tan üzerlerine bol bol sabır yağdırmasını ve Müslümanlar olarak canlarını almasını dilediler.

2. Sonra âyet-i kerimeler Firavun kavminin Musa'ya ve onunla birlikte iman edenlere karşı zulüm ve türlü hileli yollar için teşvikte bulunduklarını haber vermektedir. Firavun da bu teşvikleri kabul ederek erkek çocuklarını öldürüp hizmette bulunmaları için kadın ve kızlarını bırakmakla tehdit etti. Ama yüce Allah, Nebisine ve mü'minlere yardım edip aziz kıldı, Firavun ve askerlerini de zelil etti. Musa (aleyhisselâm) da onun kavmi de Allah'tan yardım istediler, sabrettiler ve din üzere sebat gösterdiler.

A'raf Sûresi 121-130. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Firavun, Musa (aleyhisselâm) dönemindeki Mısır kralı olup, asarak ilk idam eden ve el ve ayakları çaprazlama kesen ilk kişidir.

2. İmanın gücü mü'minin karşı karşıya kalacağı türlü azap ve çeşitli işkenceleri göğüsleyip aşar. İsterse göz göre göre ölüme gidilsin.

3. Zorlu ve sıkıntılı zamanlarda Allah'tan yardım dileyip sabretmek her zaman ve her yerde ıslah edicilerin yaptıkları iştir.

4. Kralların, başkanların, liderlerin ve komutanların etrafını saran kötü danışmanlar ve yakınlar her zaman için bunları şerre yöneltir, ıslah edici kimseler için türlü tuzaklar hazırlarlar. Bu kral ve başkanlara da bunların kendi mülk ve yönetimleri için bir tehlike teşkil ettikleri izlenimini verirler. Hâlbuki iyi ve hayırlı danışmanlar böyle yapmaz. O halde lider ve başkanlara düşen görev, yakın danışmanlarını ve yardımcılarını takvâlı, salih ve hayırlı kimseler arasından seçmektir. Böylelikle onların iyi ve güzel görüşlerinden yararlanarak doğruya yönelirler.

131- "Fakat onlara iyilik geldiğinde: Bu zaten bizim hakkımızdır, dediler. Kendilerine bir fenalık gelirse Musa ve beraberindekilerin uğursuzluğu olarak kabul ederlerdi. İyi bilin ki onların uğradığı uğursuzluk ancak Allah tarafındandır." Onların uğursuzluk zannettikleri hal, âhirette karşılaşacakları belirtilerek tehdit olundukları cezalarıdır. **"Fakat onların çoğu bilmezler."**

132- "Ve dediler ki: Bizi büyülemek için her ne mucize getirirsen sana asla iman edecek değiliz."

133- "Biz de onlara ayrı ayrı âyetler (mucizeler) **olmak üzere başlarına tufan"** herkesin sonunu getiren ölüm yahut çokça su baskınları **"çekirge, haşerat"** bilinen kımıl ya da ekin kurtları **"kurbağalar ve kan gönderdik. Fakat yine büyüklük tasladılar. Onlar günahkâr bir topluluk idiler."**

134- "Üzerlerine bu azap" âyetlerde sözü edilen azap **"çökünce: Ey Mûsâ! Sana olan ahdi hürmetince bizim için Rabbine dua et. Şâyet bu azabı bizden kaldırırsan, andolsun sana iman edeceğiz ve İsrailoğullarını da mutlaka seninle birlikte göndereceğiz, dediler. "**

135- "Biz kendisine erişecekleri bir süreye kadar üzerlerinden azabı giderince bir de bakarsın ki onlar" daha önce ahitleşerek verdikleri sözlerini **"bozmuşlar bile."**

136- "Artık Biz de âyetlerimizi yalanlamaları, onları umursamamaları yüzünden kendilerinden intikam aldık ve hepsini denizde boğduk."

فَاِذَا جَٓاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هٰذِهٖۚ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ
يَطَّيَّرُوا بِمُوسٰى وَمَنْ مَعَهُۜ اَلَٓا اِنَّمَا طَٓائِرُهُمْ عِنْدَ اللّٰهِ
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾ وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهٖ مِنْ اٰيَةٍ
لِتَسْحَرَنَا بِهَاۙ فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنٖينَ ﴿١٣٢﴾ فَاَرْسَلْنَا
عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ اٰيَاتٍ
مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمٖينَ ﴿١٣٣﴾ وَلَمَّا
وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ
عِنْدَكَۚ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ
بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَۚ ﴿١٣٤﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ اِلٰٓى اَجَلٍ
هُمْ بَالِغُوهُ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٥﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ
فَاَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا
غَافِلٖينَ ﴿١٣٦﴾ وَاَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذٖينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ
مَشَارِقَ الْاَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتٖي بَارَكْنَا فٖيهَاۜ وَتَمَّتْ
كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنٰى عَلٰى بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ بِمَا صَبَرُواۜ وَدَمَّرْنَا
مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

137- "Zaafa uğratılagelmiş kavmi de bereketlendirdiğimiz yerin doğularına da batılarına da mirasçı kıldık. (Böylece) **Rabbinin İsrailoğullarına olan o pek güzel va'di, sabretmelerinden ötürü bütünüyle yerini buldu. Firavun ve kavminin yapmakta ve yükseltmekte oldukları** yapıları yahut bağ ve bahçeleri**"ni ise darmadağın ettik"** helâk ettik, tahrip ettik.

A'raf Sûresi 131-137. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhis selâm)'ın tâğût Firavun ile başından geçen olayların kıssası ile alakalı son açıklamalar yapmaktadır. Bu kıssalardaki çeşitli öğüt ve ibretlere dikkat çekilmektedir. Firavun kavminin başına inen türlü bela, musibet ve sıkıntıları yüce Allah'ın kendilerini sınamak maksadıyla bela olarak gönderdiği kıtlık, kuraklık ve açlıkları, tufan, çekirge, haşerat, kurbağa ve kan gibi musibetleri -küfür üzere ısrarlarının ve Allah'ın âyetlerini yalanlamalarının bir sonucu olarak- kendilerine gönderdiğini dile getirmektedir.

2. Daha sonra yüce Allah'ın İsrâiloğulları'na ihsan etmiş olduğu türlü nimetleri söz konusu etmektedir ki bu nimetlerin en büyüklerinden birisi de düşmanlarının helâk edilmesi, kendilerinin ise esenliğe ve güvene kavuşmalarıdır.

A'raf Sûresi 131-137. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zorluk ve sıkıntılar kalpleri inceltir, haşyeti (Allah'tan saygı ile korku duymayı) getirir. Ancak kâfir ve azgın kimselerde bu böyle olmaz. Aksine onların imtihanlar ile azgınlık ve küfürleri daha da artar.

2. Yüce Allah'ın İsrâiloğulları'na ihsan ettiği nimetler pek çoktur. Ama onlar bu nimetlere karşı gelerek nankörlük etmişler ve tanımamışlardır.

3. Yüce Allah'a çokça şükretmek, nimetleri artırır, o nimetlere karşı nankörlük de sonlarını getirir.

4. *Uğursuzluk* -denilen (bir sebebe bağlı olarak) kötülük beklentisi- caiz değildir. Çünkü böyle bir hal kararlılığı gevşetir, insanın çalışma ve hareket gayretini sınırlandırır ve salih amel ile üretici olmaya engel teşkil eder. Hayır beklentisi içerisinde olmak demek olan *tefâül* ise caiz ve istenen bir haldir. Çünkü böyle bir durum insanı canlandırır, harekete, çalışma ve daha çok üretmeye iter.

وَجَاوَزْنَا بِبَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ الْبَحْرَ فَاَتَوْا عَلٰى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ
عَلٰٓى اَصْنَامٍ لَهُمْۚ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَٓا اِلٰهاً كَمَا لَهُمْ
اٰلِهَةٌۜ قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾ اِنَّ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ مُتَبَّرٌ مَا هُمْ
فٖيهِ وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾ قَالَ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغٖيكُمْ
اِلٰهاً وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمٖينَ ﴿١٤٠﴾ وَاِذْ اَنْجَيْنَاكُمْ
مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُٓوءَ الْعَذَابِۚ يُقَتِّلُونَ اَبْنَٓاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَٓاءَكُمْۜ وَفٖي ذٰلِكُمْ بَلَٓاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظٖيمٌ
﴿١٤١﴾ وَوَاعَدْنَا مُوسٰى ثَلٰثٖينَ لَيْلَةً وَاَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ
مٖيقَاتُ رَبِّهٖٓ اَرْبَعٖينَ لَيْلَةًۚ وَقَالَ مُوسٰى لِاَخٖيهِ هٰرُونَ
اخْلُفْنٖي فٖي قَوْمٖي وَاَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبٖيلَ الْمُفْسِدٖينَ
﴿١٤٢﴾ وَلَمَّا جَٓاءَ مُوسٰى لِمٖيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُۙ قَالَ رَبِّ
اَرِنٖٓي اَنْظُرْ اِلَيْكَۜ قَالَ لَنْ تَرٰينٖي وَلٰكِنِ انْظُرْ اِلَى الْجَبَلِ
فَاِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرٰينٖيۚ فَلَمَّا تَجَلّٰى رَبُّهُ
لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقاًۚ فَلَمَّٓا اَفَاقَ
قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاَنَا۬ اَوَّلُ الْمُؤْمِنٖينَ ﴿١٤٣﴾

138- "İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putlara tapagelen bir topluluğa rastgeldiler. Ey Mûsâ, onların nasıl tanrıları varsa, sen de bize böyle bir tanrı yap, dediler. Siz gerçekten cahillik eden bir topluluksunuz, dedi. "

139- "Şüphesiz onların içinde bulundukları yok olmaya" helâk edilip tahrip edilmeye **"mahkûmdur ve yapmakta oldukları da bâtıldır."**

140- "Dedi ki: O sizi âlemlere üstün kılmışken ben sizin için" sizin için ibadet edeceğiniz bir **"ilâh olarak olmak üzere Allah'tan başkasını mı arayacak mışım?"**

141- "Hani sizi size işkencelerin en kötüsünü yapan" tattıran yahut bu işkencelerin sıkıntı ve zorluklarına uğratan **"oğullarınızı öldüren, kızlarınızı da"** hizmet etmek için **"sağ bırakan"** ya da kadınlarınızı öldürmeyip diri bırakan **"Firavun hanedanından kurtarmıştık. Bu size Rabbinizden büyük bir imtihan"** nimetlerle ve sıkıntılarla sınanma ve ibtilâ **"idi."**

142- "Mûsâ ile otuz gece sözleştik ve buna ayrıca on gece daha kattık. Böylelikle Rabbinin tayin buyurduğu vakit kırk geceye tamamlandı. Mûsâ kardeşi Hârûn'a: Kavmim içinde yerime geç, ıslah et, fesatçıların yoluna da uyma, dedi. "

143- "Musa tayin ettiğimiz vakitte gelip ve Rabbi de onunla konuşunca: Rabbim! Bana kendini göster de sana bakayım, dedi. Beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak. Eğer o yerinde durabilirse sen de beni görebileceksin, buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince" yüce Rabbinin nurundan kısmen bir şey ona görününce **"onu paramparça etti"** darmadağın oldu. **"Musa da baygın düştü. Ayılınca: Seni tenzih ederim"** yarattıklarına benzemekten sen münezzehsin. **"Sana tevbe ettim ve iman edenlerin ilkiyim, dedi."**

A'raf Sûresi 138-143. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İsrâiloğulları'na dair açıklamaları sürdürmektedir. Onlar denizi aşıp geçtikten sonra putlara tapan bir kavme rastladılar. Bunların bir takım ilâhları olduğu gibi Musa'dan da bir ilâh istediler. O, kendilerine bu kavmin bilgisizliklerini, putlara tapanların kâfir olduklarını, Allah'ın üzerlerindeki lütuflarını açıklamakla birlikte onlar O'na ortak koşmak istediler.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Musa'ya içinde kavminin halini düzeltecek hususların açıklamasının yer aldığı bir kitabı kırk gün sonra indireceğine dair vaatte bulundu. O da İsrâiloğulları arasına kardeşi Harun'u bıraktı ve Rabbi ile konuşmaya gitti. Rabbinden onu görmesini istedi. Yüce Allah da kendisine bunun imkânsız olduğunu çünkü buna gücünün yetmediğini belirterek beyan etti. Ayrıca ona bu işin hakikatini göstermek üzere de dağa bakmasını emir buyurdu. Yüce Allah nurundan dağın üzerine az bir bölüm salınca dağ parçalandı, Musa (aleyhisselâm) da bayılıp yere düştü. Ayılıp kendisine gelince seni her türlü eksiklikten tenzih ederim, sana tevbe ettim ve ben sana iman edenlerin ilkiyim, dedi.

A'raf Sûresi 138-143. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah İsrâiloğulları'na pek çok nimetler ihsan buyurmuştur. Onları Firavundan ve kavminden kurtarmış olması, denizi esenlikle geçmeleri, güven ve bolluk nimetlerinin ihsanı bunlardandır. Ama onlar bütün bunlara nankörlük ederek karşılık verdiler. Allah'tan başkasına ibadet etmeyi istediler.

2. Şanı yüce Allah, Musa (aleyhisselâm) ile perde (hicab) arkasından konuştu. Esasen yüce Allah bir insanla ancak vahiy yahut uykuda bir rüya yoluyla ya da vahyini tebliğ etmek için aracı bir melek göndermek sûreti ile yahut onunla bir perde arkasından konuşmak sûreti ile konuşur.

3. Yüce Allah'ın nuru herhangi bir beşerin onu görmeye tahammül edemeyeceği kadar pek büyüktür. Ama mü'minler yüce Allah'ın kudreti ve onlara lütfu ile Rabblerini cennette göreceklerdir.

4. İnsanın herhangi bir hata ya da bir masiyete düştüğü zaman tevbe etmesi, mağfiret dilemesi ve Allah'a dönmesi bir zorunluluktur.

144- **"Ey Mûsâ, seni risaletlerimle ve konuşmamla seçip insanlara üstün kıldım. Şimdi sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol, buyurdu."**

145- **"Bir de ona Levhalar'da"** Tevrat'ın levhalarında **"her şeye ait bir öğüt ve herşeye dair açıklamayı yazdık. Haydi bunları kuvvetle al. Kavmine de bunları en güzel şekilde tutmalarını emret. Yakında size fâsıkların yurdunu göstereceğim."**

146- **"Yeryüzünde haksızlıkla kibirlenenlere âyetlerimden yüz çevirteceğim. Onlar her âyeti görseler bile yine de onlara iman etmezler. Hidâyet"** ve ıslah **"yolunu görseler, onu bir yol edinmezler. Fakat azgınlığın"** haktan uzaklaşıp sapmanın ve fesadın **"yolunu görseler hemen onu yol edinirler. Bu, âyetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gâfil olmalarındandır."**

147- **"Âyetlerimizi ve âhirete kavuşmayı yalanlayanların bütün işledikleri boşa gitmiştir."** Küfürleri sebebi ile amelleri bâtıldır.

148- **"Musa'nın kavmi onun ardından ziynet eşyalarından böğüren"** yani içinden rüzgâr geçince ineklerin çıkardığı ses gibi ses çıkartan **"bir buzağı heykelini"** kırmızı altından buzağı gibi şekillenmiş bir heykeli ilâh **"edindiler. Onun kendileri ile konuşamadığını onlara bir yol da gösteremediğini görmediler mi onlar? Onu"** buzağıyı ilâh **"edinmekle"** ve Allah'tan başka ona ibadet etmekle **"zalimlerden oldular."**

قَالَ يَا مُوسٰۤى اِنّ۪ي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتٖي
وَبِكَلَامٖي فَخُذْ مَۤا اٰتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِر۪ينَ ﴿١٤٤﴾
وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْاَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْص۪يلًا
لِكُلِّ شَيْءٍۚ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَاْمُرْ قَوْمَكَ يَاْخُذُوا بِاَحْسَنِهَاۜ
سَاُر۪يكُمْ دَارَ الْفَاسِق۪ينَ ﴿١٤٥﴾ سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيَاتِيَ الَّذ۪ينَ
يَتَكَبَّرُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّۜ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ
لَا يُؤْمِنُوا بِهَاۚ وَاِنْ يَرَوْا سَب۪يلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَب۪يلًاۚ
وَاِنْ يَرَوْا سَب۪يلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَب۪يلًاۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِل۪ينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا
وَلِقَۤاءِ الْاٰخِرَةِ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْۜ هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسٰى مِنْ بَعْدِه۪ مِنْ حُلِيِّهِمْ
عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌۜ اَلَمْ يَرَوْا اَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا
يَهْد۪يهِمْ سَب۪يلًاۢ اِتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِم۪ينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا
سُقِطَ ف۪ۤي اَيْد۪يهِمْ وَرَاَوْا اَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّواۙ قَالُوا لَئِنْ لَمْ
يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ ﴿١٤٩﴾

149- **"Buzağıya taptıklarına oldukça pişman olup kendilerinin sapmış olduklarını görünce: Andolsun eğer Rabbimiz bize acımaz, bizi bağışlamaz ise herhalde en büyük ziyana uğrayanlardan olacağız, dediler."**

A'raf Sûresi 144-149. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm) ile aziz ve celil Rabbi arasındaki konuşmaların devamını anlatmaktadır. Yüce Allah kendisine onu seçip çağdaşları üzerine risaletleri ve kelâmı ile üstün kıldığını hatırlatmakta ve ona bu risaleti Rabbine şükrederek taşımasını emir buyurmaktadır. Ayrıca Tevrat'ta ona her hususa dair etraflı açıklanmış öğüt ve hükümler de yazmış, helâl ve haramı da açıklamış idi. O halde onun itaat üzere kararlılıkla bu kitabı alması, ona sarılması, kavmine de ondaki buyrukları en güzel şekli ile alıp kabul etmelerini emretmesi görevidir.

2. Yüce Allah büyüklük taslayanları kendisinin azametine ve şeriatine dair delil ve belgeleri anlayıp kavramaktan alıkoymakla tehdit etmektedir. Bunun sonucunda saparlar ve doğru yolu bulamazlar. Buna sebep ise onların yalanlamaları ve gaflet içinde bulunmalarıdır.

3. Daha sonra yüce Allah, İsrâiloğulları arasından Sâmirî'nin kendileri için altından yapmış olduğu buzağıya ibadet etmek ile doğru yoldan çıkanların dalâletlerini haber vermektedir. Yaptığı bu heykel inek sesi gibi bir ses çıkartıyordu. Yüce Allah bu buzağı sebebi ile doğru yoldan sapıp uzaklaşmalarını, gökleri ve yeri yaratandan yana gaflete düşmelerini reddetmektedir. Yaptıkları işe pişman olup helâk edileceklerden olacaklarını görünce de yüce Allah'a sığınarak günahlarını itiraf ve kabul ettiler.

A'raf Sûresi 144-149. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Musa (aleyhisselâm) çağdaşlarının en faziletlisi idi. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in önceki ve sonraki bütün Âdemoğullarının efendisi olduğunda ise şüphe yoktur. Bundan dolayı yüce Allah ona Nebilerin ve Resûllerin sonuncusu olmak ve ona uyanları bütün diğer Resûllere uyanlardan daha fazla kılmak gibi bir özellik vermiştir.

2. Resûller, yüce Allah'ın şeriatlerini kavimlerine bu hususta verdikleri emirlerin en güçlü, kararlı ve tavizsiz bir şekilde uygulamakla emrolunmuşlardır. Böylelikle iman ve salih amellerde örnek olmaları istenmiştir.

3. Yüce Allah'a ve O'na itaate karşı büyüklenmek ile haksız yere insanlara karşı büyüklük taslamak, alçalmanın ve bilgisizliğin yoludur. Nitekim seleften birisi şöyle demiştir: Utangaç bir kimse de büyüklük taslayan bir kimse de ilim sahibi olamaz. Bir diğeri de: İlim öğrenmenin zilletine kısa bir süre sabredemeyen, ebediyyen bilgisizliğin zilletinde kalır, demiştir.

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسٰٓى اِلٰى قَوْمِه۪ غَضْبَانَ اَسِفًاۙ قَالَ بِئْسَمَا
خَلَفْتُمُون۪ي مِنْ بَعْد۪يۚ اَعَجِلْتُمْ اَمْرَ رَبِّكُمْۚ وَاَلْقَى الْاَلْوَاحَ وَاَخَذَ
بِرَأْسِ اَخ۪يهِ يَجُرُّهُٓ اِلَيْهِۜ قَالَ ابْنَ اُمَّ اِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُون۪ي
وَكَادُوا يَقْتُلُونَن۪يۘ فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْاَعْدَٓاءَ وَلَا تَجْعَلْن۪ي مَعَ
الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿١٥٠﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ ل۪ي وَلِاَخ۪ي وَاَدْخِلْنَا
ف۪ي رَحْمَتِكَۘ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِم۪ينَ ﴿١٥١﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا
الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ
وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَر۪ينَ ﴿١٥٢﴾ وَالَّذ۪ينَ عَمِلُوا السَّيِّـَٔاتِ ثُمَّ
تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَاٰمَنُواۘ اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٥٣﴾
وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ اَخَذَ الْاَلْوَاحَۚ وَف۪ي نُسْخَتِهَا
هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذ۪ينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾ وَاخْتَارَ
مُوسٰى قَوْمَهُ سَبْع۪ينَ رَجُلًا لِم۪يقَاتِنَاۚ فَلَمَّٓا اَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ
رَبِّ لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَاِيَّايَۜ اَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ
السُّفَهَٓاءُ مِنَّاۚ اِنْ هِيَ اِلَّا فِتْنَتُكَۜ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَٓاءُ وَتَهْد۪ي مَنْ
تَشَٓاءُۜ اَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الْغَافِر۪ينَ ﴿١٥٥﴾

150- "Musa kavmine öfkeli ve kederli" oldukça üzüntülü **"dönünce dedi ki: Siz bana halef olduktan sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız? Rabbinizin emrinin çabucak gelmesini istediniz ha!"** Sizler Rabbinizin emri gelmeden acele ederek buzağıya taptınız yahut onun emrini terkettiniz öyle mi? **"Ve levhaları bırakıverdi, kardeşinin başından yakalayıp onu kendisine doğru çekmeye başladı: Dedi ki: Ey anamın oğlu! Bu kavim beni gerçekten zayıf buldular. Nerede ise beni öldüreceklerdi bile. Sen de bana düşmanları sevindirecek bir iş yapma!"** Böylelikle onları mutlu etme, bana yapacağın hoş olmayan bir işten dolayı onları sevindirme! **"Ve beni o zalimler topluluğu ile bir tutma!"**

151- "Dedi ki: Rabbim! Beni de kardeşimi de bağışla! Bizi rahmetine al. Sen rahmet edenlerin en merhametli olanısın!"

152- "Şüphesiz buzağıyı (tanrı) **edinenlere Rabblerinden bir gazab, dünya hayatında da bir horluk erişecektir. Biz iftira edenleri işte böyle cezalandırırız.**

153- Kötülükler işleyip ondan sonra tevbe ve iman edenlere ise, şüphe yok ki Rabbin bunun ardından Gafûrdur, Rahîmdir.

154- "Musa'nın öfkesi gidince" öfkesi gidip sakinleşince **"levhaları aldı, onlardaki yazıda Rabblerinden korkanlara hidâyet ve rahmet vardı."**

155- "Musa tayin ettiğimiz vakit için kavminden yetmiş adam seçti. Onları o müthiş sarsıntı" yıldırım yahut pek büyük zelzele **"tutunca dedi ki: Rabbim, eğer dileseydin onları da beni de daha önce helâk ederdin. İçimizdeki bir takım beyinsizlerin işledikleri yüzünden bizi helâk mı edeceksin? Zaten o ancak senin fitnendir."** Senin sınaman, senin imtihanındır. **"Sen onunla kimi dilersen saptırır, kimi dilersen hidâyete erdirirsin. Sen bizim velimizsin. O halde bizi bağışla, bize merhamet buyur. Çünkü Sen bağışlayanların en hayırlısısın."**

A'raf Sûresi 150-155. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm)'ın İsrâiloğulları ile birlikte başından geçen olayların kıssasını ve Allah'ın onlara ihsan etmiş olduğu nimetleri, onların bu nimetlere karşı nankörlük edip isyan ettiklerini, Musa (aleyhisselâm) Tûr'da bulunduğu için kavminin arasında bulunmadığı sırada yaptıklarına kızıp öfkelenmesini, kardeşinin kavmini buzağıya tapmaktan alıkoymakta kusurunun bulunduğunu sanarak kardeşini kınamasını, kardeşinin kendisini savunmasını ve Musa'ya kendisini küçük düşürecek bir davranışta bulunması halinde düşmanların sevinmelerine fırsat vermemesini istediğini anlatmaktadır. Musa (aleyhisselâm) da kardeşinin kavmine samimiyetle öğüt vermekte herhangi bir kusurunun bulunmadığından emin olunca Allah'tan kendisini ve kardeşini bağışlamasını istedi.

2. Musa, kavminden buzağıya ibadet etmemişler arasından yetmiş kişinin seçilmesini istedi. Bundan maksadı ise Rabbinin kendisi ile sözleştiği buzağıya tapmaktan ötürü özür dilemek üzere onlar ile gitmekti. Dağda bulundukları sırada dağ sarsılıp Musa (aleyhisselâm)'dan Allah'ı kendilerine gözleri ile görecekleri şekilde istemek akılsızlığını göstermelerinin bir cezası olarak dağ sarsılınca, Musa yüce Allah'a teslimiyetle yalvarıp yakardı ve: Bundan önce dileseydin elbette bizi helâk edebilirdin. Şüphesiz biz Senin kullarınız ve Senin egemenliğin altındayız. Sen dilediğini yaparsın. Bizleri ve İsrâiloğulları'nın geri kalanını o beyinsizlerin yaptıkları sebebi ile helâk mı edeceksin?

A'raf Sûresi 150-155. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Çeşitli suç ve masiyet işleyen sonra da tevbe edip pişmanlık ile Allah'a dönen, iman ve ihlâs üzere hallerini sürdürenlerin Allah da günahlarını bağışlar, tevbelerini kabul eder. Çünkü Allah Gafur ve Rahimdir.

2. Allah için ve Allah'ın dini adına öfkelenmek, dinin dosdoğru bir şekilde yaşanabilmesi için bir zorunluluktur.

3. Suçsuz kimsenin kendisini savunması da bir zorunluluktur. Böylelikle itham altında tutulmasın ve zulme teslim olmasın.

4. Günahı itiraf etmek ve Allah'tan bağışlanma dilemek gerekir.

5. Dünyada azaba uğramak âhirette cezalandırmaya engel değildir.

6. Doğru yoldan şaşmalarının, Allah'a yalan uydurmalarının bir cezası olarak yüce Allah İsrâiloğulları'na dünya hayatında zilleti ve küçüklüğü takdir etmiştir.

156- **"Bize hem bu dünyada hem de âhirette iyilik yaz. Çünkü biz sana döndük"** tevbe ettik ve yeniden sana yöneldik. **"Allah buyurdu ki: Ben kimi dilersem onu azabıma uğratırım. Rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır. Onu sakınanlara, zekâtı verenlere, bir de âyetlerimize iman edenlere, işte onlara yazacağım."**

157- **"Onlar ki yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı bulacakları kendilerine iyiliği emreden, onları kötülüklerden alıkoyan, onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri de haram kılan, sırtlarındaki ağır yükü"** Tevrat'ta bulunanlar gereğince amel edeceklerine dair söz ve taahhütleri **"ve üzerlerindeki zincirleri"** Tevrat'ta bulunan ağır yükümlülükleri **"indiren, ümmî peygamber olan o Resûle uyarlar. İşte ona iman edenler onu yüceltenler"** onu tazim edip gerektiği gibi saygı duyanlar **"ona yardım edenler ve onunla indirilen nura tabi olanlar, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."**

158- **"De ki: Ey insanlar! Şüphesiz ben göklerin ve yerin mülkü** (ve egemenliği) **kendisinin olan, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan, hem dirilten hem öldüren Allah'ın size, hepinize gönderdiği peygamberiyim. O halde Allah'a ve O'nun sözlerine iman eden, ümmî peygamber olan Resûlü'ne iman edin ve ona uyun ki, doğru yolu bulmuş olasınız."**

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ اِنَّا
هُدْنَا اِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي اُص۪يبُ بِه۪ مَنْ اَشَاءُ وَرَحْمَت۪ي
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَاَكْتُبُهَا لِلَّذ۪ينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكٰوةَ وَالَّذ۪ينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾ اَلَّذ۪ينَ
يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْاُمِّيَّ الَّذ۪ي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا
عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْج۪يلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهٰيهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ
عَلَيْهِمُ الْخَبَٓائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلَالَ
الَّت۪ي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا بِه۪ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ
وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذ۪ٓي اُنْزِلَ مَعَهُٓ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾
قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنّ۪ي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَم۪يعًا
اِلَّذ۪ي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
يُحْي۪ وَيُم۪يتُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذ۪ي
يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِه۪ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾
وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰٓى اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِه۪ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾

159- **"Musa'nın kavminden de hakka yönelten ve"** aralarındaki anlaşmazlıklar hakkında **"gereğince adaletle"** hakka göre **"hükmeden bir topluluk vardır."**

A'raf Sûresi 156-159. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm) ile Rabbi arasındaki konuşmayı ve sözlerinde doğru yolun dışına çıkan yetmiş adamın başına azabın indirilmesinden sonra Allah'a yalvarmasını söz konusu etmeyi sürdürmektedir. Bundan dolayı Musa (aleyhisselâm)'ın Rabbine dua ederek dünya hayatında da âhirette de kendisine sebat vermesini niyaz ettiğini ve onların da yüce Allah'a dönüp tevbe ettiklerini vurgulayıp dile getirmekte, yüce Allah'ın da onlara dilediğine azap edip dilediklerine de merhamet buyuracağını ifade ederek cevap verdiğini göstermektedir. Ayrıca yüce Allah sözü edilen rahmeti kimlerin hak ettiğini, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini, amellerini, ona uyup kendisine ve kendisine indirilen Kur'ân'a iman edenlerin görecekleri karşılıkları da açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın bazı sıfatlarını öldürmek ve diriltmekteki kudretinin görünen vakıalarını söz konusu etmekte, kendisine, kitaplarına iman etmenin ve Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uymanın zorunlu olduğunu da hatırlatmaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler, Musa (aleyhisselâm)'ın kavmi arasından bir topluluğun Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman ettiklerini ve insanları üzerinde bulundukları hakka iletip kendi aralarında da gereğince hükmettiklerini de ifade etmektedir.

A'raf Sûresi 156-159. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Salih kimseler fesat çıkartanlara engel olmayıp zalimleri zulümden alıkoymayacak olurlarsa, yüce Allah'ın hepsini kendisinden gelecek bir ceza ile cezalandırması pek yakın olur.

2. Allah'ın kulları arasından takvâ sahibi olan, mallarının zekâtlarını veren, çokça sadaka verip Allah'ın âyetlerine iman etmek ve Resûle uymak için çokça gayret gösteren, bununla birlikte onu gerektiği gibi tazim edip ona yardım eden, onunla beraber indirilen nura uyan kimselerin Allah'ın rahmetine nail olacaklarını, aynı zamanda bunların dünya ve âhirette kurtuluşa ve başarıya ereceklerini görüyoruz.

3. İslâm kolaylık dinidir. Yüce Allah bu ümmetin yükünü kendilerinden öncekileri yükümlü tuttuğu oldukça ağır mükellefiyetlere göre çokça hafifletmiştir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân-ı Kerim'deki nitelikleri yüce Allah'ın onun Tevrat'taki ve diğer kutsal kitaplardaki niteliklerine uygundur.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün insanlara gönderilmiştir. Onun risaleti kapsamlı, eksiksiz ve Kıyâmet gününe kadar gelecek bütün cinler ve insanlar için umûmi bir risalettir.

وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ اَسْبَاطًا اُمَمًا وَاَوْحَيْنَا اِلٰى
مُوسٰى اِذِ اسْتَسْقٰيهُ قَوْمُهُ اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ
اُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا
عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
(١٦٠) وَاِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
نَغْفِرْ لَكُمْ خَطٖيٓـَٔاتِكُمْ سَنَزٖيدُ الْمُحْسِنٖينَ (١٦١)
فَبَدَّلَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذٖى قٖيلَ لَهُمْ
فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا
يَظْلِمُونَ (١٦٢) وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتٖى كَانَتْ
حَاضِرَةَ الْبَحْرِ اِذْ يَعْدُونَ فِى السَّبْتِ اِذْ تَأْتٖيهِمْ
حٖيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ
لَا تَأْتٖيهِمْ كَذٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (١٦٣)

160- **"Biz onları on iki kola, ümmetlere"** topluluklara **"ayırdık"** dağıttık ya da on iki kola böldük. **"Kavmi ondan su istedikleri zaman Musa'ya: Asanı taşa vur, diye vahyettik de ondan on iki pınar kaynayıp aktı. Herkes"** kendilerine ait özel **"su içeceği yeri iyice belledi. Onları üzerlerinde"** ince beyaz **"bulutla gölgelendirdik, onlara kudret helvası ile"** bal gibi tatlı zamk gibi yapışkan bir madde ile **"selvâ"** bıldırcın diye bilinen kuştur **"indirdik. Size verdiğimiz temiz ve güzel rızıktan yeyin. Onlar bize zulmetmediler. Fakat kendi kendilerine zulmediyorlardı."**

161- **"Bir zaman onlara şu şehirde yerleşin, orada dilediğiniz yerden yeyin ve hıtta"** bizim dileğimiz, üzerimizden günahlarımızı dökmen (bağışlaman)dır **"deyin ve** (şehrin) **kapısından da secde ederek girin ki, günahlarınızı bağışlayalım. Biz ihsan edenlere daha da artıracağız, denilmişti."**

162- **"Fakat içlerinden o zulmedenler kendilerine söylenen sözü başka bir sözle değiştirdiler. Biz de zulümlerinden dolayı üzerlerine gökten bir azap"** tâûn hastalığı **"indirdik."**

163- **"Onlara deniz kıyısındaki"** denize yakın **"o kasabanın durumunu da sor. Hani onlar cumartesi gününde"** haram olan avlanma yasağını işleyerek **"haddi aşmışlardı. Çünkü cumartesilerde balıkları"** yani cumartesinin saygınlığını tazim ettikleri gün **"akın akın meydana çıkarak"** suyun üzerinde çok miktarda görünerek **"yanlarına geliyor, tatil yapmadıkları"** yani cumartesi günü yasağının söz konusu olmadığı **"gün ise yanlarına gelmiyordu. İşte biz itaatten çıktıklarından dolayı kendilerini böylece imtihan ediyorduk."** Onları böyle zor bir sınava tabi tutuyorduk.

A'raf Sûresi 160-163. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Musa kavminden deniz kıyısındaki şehirde yaşayanların kıssalarını ve onların cumartesi gününde avlanmak sûreti ile haddi aşmalarını söz konusu etmektedir. Oysa o günde Allah onlara avlanmayı haram kılmıştı. Allah'a itaatin sınırları dışına çıkmaları sebebi ile Allah'ın da onları ağır bir şekilde sınadığını dile getirmektedir.

A'raf Sûresi 160-163. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah İsrâiloğulları'nı kısımlara ayırmış ve onları Yakub (aleyhisselâm)'ın çocukları olan on iki çocuktan türeyen on iki kabile haline koymuş, su için birbirleri ile çekişmesinler, birbirleri ile kavga etmesinler diye onlar için on iki ayrı pınar fışkırtmış idi.

2. Yüce Allah'ın onlar üzerindeki nimetlerinden birisi de onların her bir *Sıbt*'ı (topluluk ya da kabilesi) için onlardan bir başkan tayin etmiş olması idi. Bundan maksat ise işlerinde gerektiği zaman ona başvurmaları idi.

3. Yine yüce Allah'ın onlar üzerindeki bir nimeti de Allah'ın onların üzerlerine gölge yapan bulut ile, güneşin sıcağından ve onları rahatsız etmesinden koruması idi. Yüce Allah ayrıca kendilerine Men ve Selvâ denilen nefis yiyeceklerle de onlara ikramda bulunduğu halde kendileri bu nimetleri inkâr ettiler ve kendilerini Allah'ın azabı ile karşı karşıya bıraktılar.

4. Kur'ân-ı Kerim'in sözünü ettiği deniz kıyısındaki kasaba ehli kıssası ile diğer kıssalarda ibret alanlar için pek çok ibret ve öğütler bulunmaktadır.

5. Yahudiler eskiden beri yüce Allah'ın emirleri ile alay edegelmişlerdir ve onlar geçmişte de daha sonraki zamanlarda da sürekli olarak haddi aşmış ve saldırganlık etmişlerdir.

164- **"Hani içlerinden bir topluluk: Allah'ın kendilerini helâk edeceği veya çetin bir azab ile cezalandıracağı bir kavme ne diye öğüt veriyorsunuz? dediği zaman, onlar: "Rabbinize karşı mazeret olsun"** yüce Allah'a karşı bir mazeretimizin olması için **" ve belki bunlar da sakınırlar diye"** öğüt veriyoruz **"demişlerdi."**

165- **Onlar kendilerine verilen öğütleri unutunca Biz de kötülükten alıkoyanları kurtardık. Zulmedenleri de yapageldikleri fâsıklıkları yüzünden şiddetli bir azap"** can yakıcı ve oldukça ağır bir azap **"ile yakaladık."**

166- **"Böylece onlar serkeşlik ederek"** büyüklük taslayarak ve isyana yönelerek **"kendilerine yasak kılınanları yapmakta ısrar edince kendilerine: Allah'ın rahmetinden uzak aşağılık"** köpekler gibi zelil, uzaklaştırılmış **"maymunlar olun, dedik."**

167- **"O vakit Rabbin onlara: Kıyâmet gününe kadar üzerlerine mutlaka kendilerini en kötü azaba uğratacak"** onları böyle bir azaba mahkûm edip bu azabı tattıracak **"kimseler göndereceğini bildirdi."** Yahut hükme bağladı ve kararlaştırdı. **"Şüphe yok ki Rabbin cezayı çabucak verendir ve muhakkak ki O, mağfiret ve rahmet edendir."**

168- **"Onları yeryüzünde paramparça topluluklar halinde dağıttık. Onlardan kimi salihlerden oldu, kimi de bundan aşağıdadır. Belki dönerler diye de onları hem iyiliklerle hem kötülüklerle imtihan ettik"** sınadık.

وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًاۙ اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ اَوْ
مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًاۜ قَالُوا مَعْذِرَةً اِلٰى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ (١٦٤) فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهٖٓ اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ
عَنِ السُّٓوءِ وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَٔيٖسٍ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ (١٦٥) فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا
قِرَدَةً خَاسِـِٔينَ (١٦٦) وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُٓوءَ الْعَذَابِۜ اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِۚ
وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (١٦٧) وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْاَرْضِ اُمَمًاۚ مِنْهُمُ
الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذٰلِكَۘ وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّـَٔاتِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (١٦٨) فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا
الْكِتَابَ يَاْخُذُونَ عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَاۚ وَاِنْ
يَاْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَاْخُذُوهُۜ اَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ
اَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِۜ وَالدَّارُ الْاٰخِرَةُ
خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ (١٦٩) وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ
بِالْكِتَابِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَۜ اِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُصْلِحِينَ (١٧٠)

169- **"Onlardan sonra arkalarından kötü kimseler"** yahut kötü bir zürriyet soy sop **"gelip yerlerine geçti. Kitaba da mirasçı oldular. Bu dünyanın değersiz malını alırlar"** kendilerine teklif edilen geçici dünya metaını kabul ederler. **"Bize ileride mağfiret olunur, diyorlardı. Kendilerine ona benzer bir metâ' gelirse onu da alıyorlardı. Allah'a karşı haktan başkasını söylemeyeceklerine dair kendilerinden o kitabın teminatı alınmadı mı? Halbuki onda olanı durmadan okumuşlardı"** Tevrat'ta olanları okuyup öğrenmişlerdi **" de. Âhiret yurdu sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akletmeyecek misiniz?"**

170- **"Bir de Kitaba sımsıkı sarılanlar ve namazı dosdoğru kılanlar"** ona bağlılıklarını titizlikle sürdürenler(e gelince); **"şüphesiz Biz, ıslah etmeye çalışanların mükâfatını boşa çıkarmayız."**

A'raf Sûresi 164-170. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bunlardan önceki âyetler Eyle yahut Medyen ya da Taberiyye şehri halkının kıssasını, onların Allah'ın emirlerini değiştirip cumartesi günü ile ilgili Allah'ın belirlemiş olduğu sınırları aşmalarını söz konusu etti. Yüce Allah onlara bugünde avlanmayı haram kılmıştı. Onların sınanıp denenmeleri için de cumartesi günü balıklar su üzerinde görünecek kadar onların önüne çokça geliyor, hâlbuki diğer günlerde ise onlara uğramıyordu. Bunlardan sonra bu âyet-i kerimeler onlardan bir topluluğun takındığı tutumu söz konusu etmektedir. Bunlar: Rabbleri tarafından helâk edilecek bir kesime ne diye öğüt veriyorsunuz, demişler, kendileri ise, bizim bunlara öğüt vermemizin sebebi herhangi bir kusur ya da ihmalde bulunduğumuzun söz konusu olmaması için ve belki de bunların öğüt almaları ihtimâlinden dolayıdır, demişlerdi. Ama kendilerine verilen öğüdü unutunca Allah iyiliği emredip kötülükten alıkoyanları kurtardı, zalimler üzerine de oldukça ağır bir azap gönderdi. Onları maymunlara dönüştürdü, rahmetinden kovup uzaklaştırdı. Kıyâmet gününe kadar da onlara azap edecektir. Yeryüzünde onları ümmetler halinde darmadağın etti. Onların bir kısmı salih kimselerdir, bir kısmı da onların dışındadır. Ayrıca onları Rabblerine dönerler diye de iyiliklerle de kötülüklerle de sınadı. Bunların arkasından ise Kitaba mirasçı olan kötü bir soy sop geldi. Bunlar herhangi bir değeri bulunmayan dünya metaını Allah'ın günahlarını bağışlayacağına bel bağlayarak alıyorlar ve bu güvenle günahlara dönüp günahlarını ısrarla sürdürüyorlar, ahitlerini bozup Tevrat'ta okuyup anladıklarına aykırı hareket ediyorlardı.

2. Islah edici, Kitaba sımsıkı sarılan, namazı dosdoğru kılan kimselere gelince, şüphesiz yüce Allah da onların mükâfatlarını boşa çıkarmayacaktır.

A'raf Sûresi 164-170. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a itaat etmek, fesat çıkarmak isteyenleri önlemek, toplumu onların zulüm ve şerlerinden temizleyip arındırmak, hayrın yayılıp barış ve güvenin her tarafı kaplaması için iyiliği emredip kötülükten alıkoymak görevinin yerine getirilmesi bir zorunluluktur.

2. Islah ediciler kendilerine düşen görevi eksiksiz yerine getirdikleri halde fesat çıkartanlar da fesatlarını sürdürmeye devam edecek olurlarsa şüphesiz yüce Allah'ın cezası yalnızca fesat çıkartanların üzerine inecektir.

3. Yahudiler dünya metaına ve onu çeşitli yollarla ele geçirmeye son derece düşkün ve gayretlidirler. İsterse bu uğurda masiyetler ve günahlar işlesinler.

4. Yahudiler ahitleri bozagelmişler ve zaman boyunca yüce Allah'ın emirlerine tekrar tekrar muhalefet etmişlerdir.

5. Allah'ın indirdiklerine sımsıkı sarılmak, namazları vakitlerinde ve usulüne göre kılmaya dikkat göstermek ve yeryüzünde ıslah etmek bir zorunluluktur.

وَاِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَاَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا اَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْۚ
خُذُوا مَٓا اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا ف۪يهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
(١٧١) وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَن۪ٓي اٰدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْۚ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْۜ قَالُوا بَلٰىۚ شَهِدْنَاۚ
اَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا غَافِل۪ينَۙ (١٧٢) اَوْ تَقُولُوا
اِنَّمَٓا اَشْرَكَ اٰبَٓاؤُ۬نَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْۚ اَفَتُهْلِكُنَا
بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ (١٧٣) وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ (١٧٤) وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ الَّذ۪ٓي اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا
فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاو۪ينَ (١٧٥)
وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلٰكِنَّهُٓ اَخْلَدَ اِلَى الْاَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوٰيهُۚ
فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِۚ اِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ اَوْ تَتْرُكْهُ
يَلْهَثْۜ ذٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۚ فَاقْصُصِ
الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ (١٧٦) سَٓاءَ مَثَلًاۨ الْقَوْمُ الَّذ۪ينَ
كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ (١٧٧) مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ
فَهُوَ الْمُهْتَد۪يۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (١٧٨)

171- **"Hani Biz Dağı üzerlerine bir gölgelik"** onları gölgelendiren bir tavan yahut bir bulut **"gibi çekip"** söküp **"kaldırmıştık da onu üstlerine düşecek sanmışlardı. Size verdiğimizi kuvvetle alın, onda olanı düşünün ki sakınırsınız, demiştik."**

172- **"Hani Rabbin -Kıyâmet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz diye-"** demenizi istemediğimiz için **"Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şâhid tutup: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?** (buyurmuştu). **Onlar da: Evet, şâhid olduk, demişlerdi. "**

173- **Yahut: "Daha önce sadece atalarımız Allah'a ortak koşmuşlardı. Biz de onlardan sonra gelen bir kuşaktık. Şimdi o bâtıla saplananların"** hakkı ortadan kaldırmaya çalışıp bâtıl yolda yürüyenlerin **"işledikleri yüzünden bizi helâk mı edeceksin? demeyesiniz diye."**

174- **"İşte Biz âyetleri böyle açıklarız. Belki dönerler diye."**

175- **"Sen onlara kendisine âyetlerimizi verdiğimiz halde onlardan"** o âyetleri inkâr etmesi sebebi ile **"sıyrılıp çıkmış derken şeytanın kendisine uydurduğu"** kendisine yetişip ayrılmaz arkadaşı olduğu **"ve sonunda azgınlardan"** doğru yolu şaşırıp helâk olanlardan **"olmuş kimsenin haberini oku."**

176- **"Eğer Biz dileseydik onu bunlar sebebi ile yükseltirdik fakat o yere mıhlandı."** Dünyaya meyletti ve dünyaya razı oldu. **"Ve hevâsına uydu. Artık onun durumu, üstüne varsan"** üstüne gitsen ya da alıkoymak istesen **"de dilini sarkıtıp soluyan kendi haline bıraksan da yine dilini uzatıp soluyan"** aşırı soluduğu için dilini dışarı çıkartıp sarkıtan **"bir köpeğin durumuna benzer. İşte âyetlerimizi yalanlayan toplulukların durumu budur. Artık sen kıssayı anlat. Belki iyice düşünerler."**

177- **"Âyetlerimizi yalanlayan ve kendilerine zulmetmekte olanların durumu ne kötüdür!"**

178- **"Allah kime hidâyet verirse o doğru yolu bulmuş olur. Kimi de saptırırsa onlar zarara uğrayanların ta kendileridirler."**

A'raf Sûresi 171-178. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetlerde Musa (aleyhisselâm)'ın İsrâiloğulları ile birlikte geçen olayların kıssasını, üzerlerindeki yükümlülüklerin ağır geldiği bir dönemi söz konusu ederek sona ermektedir. Onlar bu ağır yükümlülükleri yüce Allah, dağı üzerlerine bir tavan ya da bir bulut gibi görünecek bir hale kaldırıncaya kadar kabul etmediler. Çünkü dağın tepeleri üzerine düşeceğini sanmış ve korkuyla secdeye kapanmışlardı.

2. Sonra yüce Allah Âdemoğullarının zürriyetlerini sulblerinden zerrecikler halinde çıkardığını, onları kendilerine karşı Allah'ın Rabbleri olduğuna, O'ndan başka ilâh olmadığına dair şahit tuttuğunu haber vermektedir.

3. Bundan sonra Allah'ın İsm-i A'zam'ını bilen ve Beytü'l-makdis'de zorbalarla birlikte ikâmet eden Bel'am b. Bâûrâ'nın kıssasını söz konusu etmektedir. -Esbab-ı nüzul bölümüne bakınız- Bu kişinin Ümeyye b. Ebi's-Salt olduğu da söylenir. Bu kişi dünya hayatının süsüne meyletmiş, zevklerinin peşinden takılıp gitmişti. Allah da ona köpeği misal vermektedir. İşte Allah'ın âyetlerini yalanlayan herkesin durumu budur.

4. Sonra yüce Allah, Allah'ın kendisine hidâyet verdiği bir kimseyi başkasının asla doğru yoldan saptırıp uzaklaştıramayacağını, doğru yoldan saptırdığı kimsenin ise pek büyük bir zarara ve hüsrana uğradığını açıklamaktadır.

A'raf Sûresi 171-178. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın tevhid edilmesi, yalnızca O'na ibadet edilmesi, insan nefsinde fıtrî bir özelliktir. Allah, insanları Âdem (aleyhisselâm)'dan gelen atalarının sulblerinde zerrecikler halinde oldukları vakitten beri bu fıtrat üzere yaratmıştır.

2. Yüce Allah'ın Âdem'in sırtında zerrecikler halinde bulunduktan beri soyundan gelenlerden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaklarına dair ahit almış olduğu halde Allah'a şirk koşan bir kimse kendisi ile aziz ve celil Allah arasındaki ahdi bozmuş olur.

3. Her zaman için Allah'a hayır dileyerek dua etmeli, kötülük, günahkârlık ve akrabalık bağını kesmeye yönelik dualar ile faydasız dualarda bulunmaktan kaçınmalıyız.

4. Şeytana, vesveselerine, dünyanın süs ve metaına aldanmaya ve kötülüğü emreden nefs-i emmareye ve onun lezzet ve zevk aldığı şeylere karşı tedbirli olmalıyız.

5. İlmi yüce Allah'a itaat uğrunda kullanmalıyız.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ
بِهَا وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا
اُولٰٓئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾ وَلِلّٰهِ
الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فٖٓي اَسْمَٓائِهٖ
سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَٓا اُمَّةٌ يَهْدُونَ
بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَاُمْلٖي لَهُمْ اِنَّ كَيْدٖي مَتٖينٌ ﴿١٨٣﴾ اَوَلَمْ
يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذٖيرٌ مُبٖينٌ ﴿١٨٤﴾ اَوَلَمْ
يَنْظُرُوا فٖي مَلَكُوتِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ
وَاَنْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ اَجَلُهُمْ فَبِاَيِّ حَدٖيثٍ بَعْدَهُ
يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾ مَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فٖي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا قُلْ اِنَّمَا
عِلْمُهَا عِنْدَ رَبّٖي لَا يُجَلّٖيهَا لِوَقْتِهَٓا اِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ لَا تَأْتٖيكُمْ اِلَّا بَغْتَةً يَسْـَٔلُونَكَ كَاَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا
قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

179- **"Andolsun ki Biz cehennem için cin ve insanlardan çok kimseler yaratmışızdır."** Var etmiş, icat etmişizdir. **"Onların kalbleri vardır, fakat bunlarla anlamazlar. Gözleri vardır fakat bunlarla görmezler. Kulakları vardır fakat bunlarla işitmezler. Onlar dört ayaklı hayvanlar gibidir. Hatta daha da sapıktırlar. Onlar gâfil olanların ta kendileridirler."**

180- **"En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na bunlarla dua edin. Onun isimlerinde eğriliğe sapanları"** doğrudan uzaklaşıp bâtıla yönelenleri **"terk edin. Onlar yapmakta olduklarının cezasını göreceklerdir."**

181- **"Yarattıklarımızdan öyle bir ümmet vardır ki hakla yol gösterir ve onunla adaletle"** aralarındaki anlaşmazlıklarda hak ile **"hükmederler."**

182- **"Âyetlerimizi yalanlayanları biz bilmeyecekleri yönden derece derece helâka yaklaştıracağız."** Önce onlara nimetler ihsan edeceğiz, sonra da onları helâka yaklaştırıncaya kadar mühlet vereceğiz.

183- **"Ben onlara"** cezalandırmak hususunda **"mühlet veririm. Muhakkak ki benim tuzağım"** yakalayışım ve azabım **"pek çetindir."** Şiddetli ve zorludur.

184- **"Arkadaşlarında hiçbir deliliğin"** ileri sürdükleri gibi bir cinnetin **"olmadığını düşünmediler mi? O ancak apaçık bir uyarıcıdır."**

185- **"Onlar göklerin ve yerin melekûtuna"** pek büyük mülk ve hükümdarlığına **"Allah'ın yarattığı her hangi bir şeye ve ecellerinin yakın olduğu ihtimâline hiç de bakmazlar mı? Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar?"**

186- **"Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek olmaz ve o bunları taşkınlıkları"** küfür ve inkârda sınırlarını aşmaları **"içinde şaşkın bir halde"** ne yapacaklarını şaşırmış ya da doğruya karşı körelmiş **"bırakıverir."**

187- **"Sana Kıyâmetin ne zaman gelip çatacağını"** ne zaman gerçekleşeceğini **"sorarlar. De ki: Onun bilgisi Rabbimin yanındadır. Vakti gelince onu O'ndan başka kimse açığa çıkartamaz."** Onu meydana çıkartıp üzerindeki örtüyü açamaz. **"Göklerde ve yerde"** oldukça şiddetli olduğundan ötürü **"ağır basmıştır."** Pek büyüktür. **"O size ancak ansızın gelir. Sanki onu biliyormuşsun da"** onu araştırıp bilen birisi imişsin gibi **"de onu sana sorarlar. De ki: Onun ilmi ancak Allah'ın nezdindedir. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

A'raf Sûresi 179-187. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın âyetleri hakkında iyiden iyiye düşünmekten yüz çeviren iki kesim olan cinlerden ve insanlardan kâfir olanları söz konusu etmektedir. Allah bunların sonunda varacakları yeri cehennem olarak takdir etmiştir. Çünkü onların kalpleri hakkı anlayamaz, onun üzerinde düşünmez, gözleri doğru yolu görmez, kulakları verilen öğüdü işitmez. Bu sebeple onlar hayvanlar gibidirler. Hatta büyüklük taslamaları ve inatları sebebi ile yolca daha şaşkındırlar.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler en güzel manalara dalâlet eden, en güzel isimlerin (el-Esmâu'l-hüsnâ'nın) yalnızca şanı yüce Allah'a ait olduğunu söz konusu etmektedir. Bize de düşen onu o isimlerle anmaktır.

3. Şanı yüce Allah cehennem için cin ve insanlar arasından kâfir olan iki kesimi yaratmış olduğu gibi cennet için de hak ile hidâyete çağıran ve hakkın gereğince hükümlerinde adaletli olan kimseleri yaratmıştır. Şanı yüce Allah günahkârlara ve inkârcılara mühlet tanır. Sonra onları şiddetli bir şekilde yakalar ve onları can yakıcı bir azap ile azaplandırır. Bunlar Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında -hâşâ-: O bir delidir, dediler. Kendisi asla böyle değildi. Çünkü o ancak yüce Allah tarafından gönderilmiş bir uyarıcı, onun doğru sözlü ve güvenilir Resûlüdür. Bütün kâinatın mülkü yüce Allah'ın azametini ve kudretini vurgulamaktadır. Kâfirler bu Kur'ân'a iman etmeyecek olurlarsa artık bundan sonra hangi söze inanacaklardır.

4. Doğru yoldan şaşmış olduklarının neticelerinden birisi de alay etmek ve erken gerçekleşmesini istemek maksadıyla Kıyâmetin ne zaman kopacağına dair soru sormalarıdır. Oysa ona dair gerçek bilginin yalnızca Allah nezdinde olduğudur.

A'raf Sûresi 179-187. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hidâyete erip hakka ulaşamayan arzu ve heveslerinin peşinden giden kimseler mertebe itibari ile hayvanlardan daha aşağı bir seviyeye düşerler. Nefislerine karşı cihad edip Rabblerine itaat edenler ise meleklerden de üstün olurlar.

2. Yüce Allah'ın güzel isimleri vardır. Bu sebeple ona kemâl ve celaline yakışmayan isimler takmamız da caiz değildir, kendisinin kendisini adlandırdığı isimlerden başkasını onun hakkında kullanmamız da caiz değildir.

3. İslâm, ilim adamlarını ve dine davet edenleri şerefli bir konuma yükseltmiştir. Çünkü onlar hak ile hidâyete çağırır ve hak ile hüküm vererek hak olanı olmayandan ayırırlar.

4. Yüce Allah zalimlere onları derece derece azaba yaklaştırmak için -istidrâc hikmeti ile- mühlet verir ama onların azabını ihmal etmez. Aksine onları pek ağır bir azap ile yakalar.

5. Ecel gelmeden önce tevbe etmekte eli çabuk tutmak gerekir. Çünkü o takdirde insanın bir şeyler yapabilecek imkânı olmaz.

6. Kıyâmetin ne zaman kopacağına ve Kıyâmet koparken nelerin olacağına dair bilgi özel olarak Allah'a aittir. Ne mukarreb bir melek, ne mursel bir Nebi ne de yarattıklarından herhangi bir kimse bundan haberdar değildir.

قُلْ لَٓا اَمْلِكُ لِنَفْسٖي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ وَلَوْ كُنْتُ
اَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِۚ وَمَا مَسَّنِيَ السُّٓوءُۚ اِنْ اَنَا
اِلَّا نَذٖيرٌ وَبَشٖيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذٖي خَلَقَكُمْ
مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ اِلَيْهَاۚ فَلَمَّا
تَغَشّٰيهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفٖيفًا فَمَرَّتْ بِهٖۚ فَلَمَّٓا اَثْقَلَتْ دَعَوَا
اللّٰهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ اٰتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرٖينَ ﴿١٨٩﴾
فَلَمَّٓا اٰتٰيهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَٓاءَ فٖيمَٓا اٰتٰيهُمَاۚ فَتَعَالَى اللّٰهُ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾ اَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْـًٔا وَهُمْ
يُخْلَقُونَۘ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطٖيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَٓا اَنْفُسَهُمْ
يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾ وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوكُمْۜ سَوَٓاءٌ
عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوهُمْ اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾ اِنَّ الَّذٖينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ عِبَادٌ اَمْثَالُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجٖيبُوا لَكُمْ اِنْ
كُنْتُمْ صَادِقٖينَ ﴿١٩٤﴾ اَلَهُمْ اَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَٓاۘ اَمْ لَهُمْ اَيْدٍ
يَبْطِشُونَ بِهَٓاۘ اَمْ لَهُمْ اَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَٓاۘ اَمْ لَهُمْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ
بِهَاۜ قُلِ ادْعُوا شُرَكَٓاءَكُمْ ثُمَّ كٖيدُونِ فَلَا تُنْظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

188- **"De ki: Ben kendim için -Allah'ın dilediğinden başka- ne bir fayda sağlayabilirim, ne de bir zarar. Eğer gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapardım ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben ancak bir uyarıcı ve iman eden bir topluluğu müjdeleyenim."**

189- **"Sizi tek bir candan yaratan, ondan da kendisinde sükûn bulsun diye eşini yaratan O'dur. Eşini örtüp bürüyünce"** onunla cima edince **"hafif bir yük yüklendi. Bununla gider gelirdi. Nihayet"** karnındaki ceninin büyümesi sebebi ile yükü **"ağırlaşınca her ikisi de Rabbleri olan Allah'a: Eğer bize salih"** bizim gibi sağlıklı **"bir çocuk"** ya da dosdoğru bir nesil **"verirsen muhakkak ki şükredenlerden oluruz, diye dua ettiler."**

190- **"Onlara salih bir evlat verince kendilerine verdiği bu bağışta"** çocuklarına "Haris" ismi ile kendisini kasteden İblis'in vesvesesi ile "Abdulharis" adını vermek sûreti ile **"O'na ortak koşmaya başladılar. Allah onların"** yani putlara ibadet etmek sûreti ile Arapların **"ortak koştuklarından yücedir."**

191- **Kendileri yaratılmış oldukları halde hiçbir şey yaratmaya kudreti olmayanları mı eş koşuyorlar?**

192- **Halbuki bunlar kendilerine hiçbir şekilde yardım edemeyecekleri gibi, kendi kendilerine bile yardım edemezler.**

193- **Siz bunları doğru yola çağırsanız size uymazlar. Onları çağırsanız da susmuş olsanız da birdir.**

194- **Allah'ı bırakıp da taptıklarınız** (o putlar) **şüphesiz sizin gibi kullardır. Şâyet doğru iseniz haydi onları çağırın da size karşılık versinler.**

195- **"Onların kendileri ile yürüyecekleri ayakları mı var yoksa kendileri ile tuttukları"** güçlü bir şekilde eşyayı aldıkları yahut başkalarına saldırıp haksızlık ettikleri **"elleri mi var yoksa kendileriyle gördükleri gözleri mi yahut kendileriyle işittikleri kulakları mı var? De ki: Ortaklarınızı çağırın, sonra bana tuzak kurun ve bana göz açtırmayın."**

A'raf Sûresi 188-195. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), yüce Allah'ın meşieti dışında kendisine herhangi bir fayda sağlayamaz, bir zarar veremez. O, gaybı da bilemez. Eğer gaybı bilmiş olsaydı çeşitli hayırların kendisine daha da fazla ulaşmasını sağlar, ona herhangi bir kötülük erişmezdi. Bu sebeple o ancak iman eden bir topluluğu uyaran ve onlara müjde verendir.

2. Sonra âyetler yüce Allah'ın bütün insanları Âdem'den yarattığını ve Âdem'in eşi olan Havva'yı Âdem'den ve onun gibi beşer cinsinden yarattığını açıklamaktadır. Bundan maksat ise onunla huzur ve sükûn bulmasıdır. İşte onların soyundan gelenleri de aynı şekilde bir erkek ve bir dişiden yaratmıştır. Âdem eşi ile ya da her erkek ve kadın bir araya gelince zevce gebe kalır. Gebelik yükü ilk zamanlarında hafiftir. Daha sonra ağırlaşır. Bu sefer eşler yüce Allah'a dua etmeye yönelerek kendilerine eli ayağı düzgün bir nesil yahut da salih bir zürriyet vermesini dilerler. Böylelikle şükredenlerden olacaklarını da ifade ederler. Yüce Allah onların yaptığı bu duayı kabul buyurunca bu sefer Allah'ın kendilerine bağışlamış olduğu bu rızıkta Allah'a ortaklar koşarak şeytanın vesveselerine kulak vererek Abdulharis yahut da putların isimlerinden olan Abduluzza ya da Abdullat gibi isimler verdiler. Maksat Âdem'in soyundan gelip Allah'a şirk koşanlar da olabilir. Ama şanı yüce Allah onların ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir. Onlar Allah ile birlikte hiçbir şey yaratamayan, kendisine de başkasına da en ufak bir yardımı dokunamayan varlıkları koşarlar. Eğer siz bu gibi müşrikleri hidâyete çağıracak olursanız size uymazlar. Sizin öğüt vermeniz ile vermemeniz onlar için birdir. Çünkü onlar oyalanıp durmaktadırlar. Şüphesiz -ey müşrikler- sizin Allah'tan başka tapındığınız bu koştuğunuz ortaklar sizin faydanıza olan işleri yerine getirmekten ve yaratılmışların ihtiyaçlarını kuşatmaktan âcizdirler. Çünkü onlar da sizin gibi yaratılmış kullardır.

A'raf Sûresi 188-195. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Fayda ve zarar veren ancak yüce Allah'dır. Allah'tan başka hiçbir kimse kendisine de başkasına da ne bir fayda ne de bir zarar verebilir.

2. Yüce Allah insan türünü bir erkek ve bir dişiden yaratmış, bu eşler arasında ünsiyeti, sevgi ve merhameti var etmiştir. Böylelikle bu eşlerin himayesi ve gözetimi altında salih nesil yetişebilsin.

3. Anne ve baba çocuklarının güzel bir şekilde eğitilmesinden ve dine uygun olarak yetiştirilmelerinden sorumludurlar.

4. Putlara ve onların dışında Allah'tan başka tapınılan mabudlara yapılan ibadet bâtıldır. Çünkü bu bütün uydurma mâbudlar yüce Allah'ın yarattığıdır. Bunların ne kendilerine ne başkalarına herhangi bir fayda vermeleri ya da zararlarının dokunması söz konusu değildir.

إِنَّ وَلِيِّۦَ اللّٰهُ الَّذ۪ي نَزَّلَ الْكِتَابَۘ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِح۪ينَ ﴿١٩٦﴾
وَالَّذ۪ينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِه۪ لَا يَسْتَط۪يعُونَ نَصْرَكُمْ
وَلَٓا اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾ وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى
لَا يَسْمَعُواۜ وَتَرٰيهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ
﴿١٩٨﴾ خُذِ الْعَفْوَ وَاْمُرْ بِالْعُرْفِ وَاَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِل۪ينَ ﴿١٩٩﴾
وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِۜ اِنَّهُ سَم۪يعٌ
عَل۪يمٌ ﴿٢٠٠﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا اِذَا مَسَّهُمْ طَٓائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ
تَذَكَّرُوا فَاِذَا هُمْ مُبْصِرُونَۚ ﴿٢٠١﴾ وَاِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ
فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾ وَاِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِاٰيَةٍ قَالُوا
لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَاۜ قُلْ اِنَّمَٓا اَتَّبِعُ مَا يُوحٰٓى اِلَيَّ مِنْ رَبّ۪يۚ هٰذَا بَصَٓائِرُ
مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾ وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ
فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَاَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾ وَاذْكُرْ رَبَّكَ
ف۪ي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخ۪يفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ
وَالْاٰصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِل۪ينَ ﴿٢٠٥﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ عِنْدَ رَبِّكَ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِه۪ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾

196- **"Benim velim"** işlerimi üstlenen durumumu çekip çeviren **"o kitabı indiren Allah'dır. Ve O, salihleri veli edinir."**

197- **"Sizin O'ndan başka taptıklarınızın ise size de kendilerine de yardım etmeye güçleri yetmez."**

198- **"Onları hidâyete çağırsanız duymazlar. Onları sana bakar görürsün. Halbuki onlar"** görme güçleri olmadığından ötürü **"görmezler."**

199- **"Sen af yolunu tut."** İnsanlar ile geçimin hususunda onların mallarından infak hususunda kolay olanı almaya bak, müsamahakâr ol, onlardan zor gelecek şeyleri isteme. **"Urf ile emret"** şeriatte güzel olduğu bilinen ne varsa onu emret. **"Cahillerden de yüz çevir."**

200- **"Sana şeytandan bir vesvese"** yahut da seni doğrudan alıkoymaya çalışan bir engelleyici **"gelirse"** böyle bir hal ile karşılaşırsan ya da seni doğrudan alıkoymak isterse **"hemen Allah'a sığın. Çünkü O, her şeyi işitendir, en iyi bilendir."**

201- **"Takvâ sahiplerine de şeytandan"** herhangi **"bir vesvese geldiğinde"** isabet ederse Allah'ın emrini, yasağını ve şeytanın düşmanlığını **"iyice düşünürler. Bakarsın ki onlar görüp bilmişler bile."**

202- **"Kardeşleri ise onları sapıklığa sürükler."** Yani doğru olmayan dalâlet yolunda yürümekte şeytanlar onlara yardımcı olur. **"Sonra da"** onları azdırıp doğru yoldan çıkarmak için **"ellerini yakalarından çekmezler."** Geri kalmazlar, vazgeçmezler.

203- **"Onlara bir âyet getirmezsen, kendin onu uyduruverseydin"** kendiliğinden onu icat etseydin **"ya, derler. De ki: Ancak Rabbimden bana vahyolunana uyarım. Bu Rabbinizden gelen gözleri açan belgelerdir."** Kur'ân apaçık deliller ve gözkamaştırıcı tartışılmaz kesin belgelerdir. **"İman eden bir topluluk için hidâyet ve rahmettir."**

204- **"Kur'ân okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki merhamet olunasınız."**

205- **"Rabbini içinden yalvararak"** Allah'ın önünde yalvarıp yakardığını ve zilletini açıkça göstererek **"ve"** azabından **"korkarak yüksek olmayan bir sesle sabah akşam"** günün ilk vakitlerinde ve son zamanlarında -yani her zamanda- **"an ve gafillerden olma."**

206- **"Şüphe yok ki Rabbin nezdindekiler O'na ibadet etmekten asla büyüklenmezler, O'nu tesbih ederler ve yalnız O'na secde ederler"** namaz kılar ve ibadet ederler.

A'raf Sûresi 196-206. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, putlara ve heykellere ibadet hususunda müşriklerin inancını çürüten delil ve belgeleri söz konusu etti.

2. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de insanlarla olan ilişki ve davranışlarında kolay ve yumuşak olan yolu tutması emrini yöneltti ve güzel görülen her türlü söz ve davranışın yapılmasını emretmesini buna karşılık cahillerin kötülüklerine aynı şekilde karşılık vermemesini, şeytandan kendisine bir vesvese ya da bir başka telkin gelecek olursa Allah'a sığınarak ona sığınmaya yönelmesini emretti. Çünkü yüce Allah her şeyi işitendir, her şeyi bilendir. İşte şeytan da takvâ sahiplerine bu şekilde bir vesvese verecek olursa derhal Allah'ın cezasını, sevabını ve şeytanın düşmanlığını hatırlarlar böylelikle hakkın nurunu görür, şeytanın vesveselerinden ve tuzaklarından kurtulurlar.

3. Daha sonra sûre bu Kur'ân-ı Kerim'in şanının büyüklüğünü, tilaveti esnasında onu dinleyip kulak vermenin gerekliliğini yüce Allah'ın da yalvarılarak ona yakararak ve korku ile anılmakla birlikte duanın yüksekte olmayan pek gizli tutulup duyulmayan bir sûrette değil de orta yollu bir seslenişle ona yakarılması gerektiğini, Allah'ın anılmasının sabah akşam ve her zaman sürekli olması gerektiğini dile getirerek Allah'ı anmaktan yana gafil olmaktan sakındırarak sona ermektedir. Çünkü tertemiz melekler Rabblerine ibadete karşı büyüklenmemekte ve her zaman kendisini ona layık olmayan hususlardan yüceltip tenzih etmektedirler.

A'raf Sûresi 196-206. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Putlar da Allah'tan başka tapınılan her şey de fayda ya da zarar veremeyecek kadar âcizdirler.

2. Yüce Allah'tan başka herhangi bir kimseye ya da herhangi bir şeye ibadet edenlerin hepsinin aklı kıt ve zayıftır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) oldukça müsamahakâr olup, en üstün ahlâki değerlere bezenmiş bütün insanlara güzel muamele ederdi.

4. Beyinsiz bilgisiz kimseler ile fazla vakit geçirmemek gerekir ki insanın değeri azalmasın. Aksine onlardan yüz çevirmeli ve akılsızca davranışlarında onlara ayak uydurmamalıdır.

5. Şeytanın vesvese ve tuzaklarından Allah'a sığınmalıdır.

6. Kur'ân-ı Kerim'in güzel bir şekilde dinlenip, kulak verilmesi bir zorunluluktur. Herhangi bir gürültü ve şaşırtmaya sebep olacak bir hal olmamalıdır. Bununla birlikte kalp uyanık ve dikkatli olmalı, yüce Allah'ın âyetleri üzerinde iyiden iyiye düşünmeli, yüce Allah her zaman anılmalı ve ona ihlâsla ibadet edilmelidir.

8- ENFÂL SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 75 âyettir)

Sûre Bedir Savaşı sırasında gelmeye başladığı ve Bedir de dahil olmak üzere savaşla ilgili bir kısım hükümler taşıdığı için Bedir ismiyle de anılmıştır. Ancak meşhur olan ve mushafta yazılı bulunan ismi Enfâl'dir. Bu isimle ilgili bir hadis bulunmamakla beraber hem ilk âyetinde enfâl kelimesi geçtiği hem de sûrede kelimenin ifade ettiği ganimetlerin hükümlerine temas edildiği için bu isimle anıldığı anlaşılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Sana Enfâl'i"** ganimetleri -maksat Bedir Gazvesi'nde alınan ganimetlerdir- **"soruyorlar. De ki: Enfâl"** ile ilgili hükmü tespit etmek hakkı **"Allah'ın ve Resûlündür."** Onlara aittir. **"O halde Allah'tan korkun ve aranızı"** birbirinizle ilişkilerinizde hal ve hareketlerinizi **"düzeltin. Eğer mü'minler iseniz, Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin."**

2- **"Gerçek mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer."** Allah'ın heybetinden kalpleri korkar, incelir. **"Âyetleri aralarında okunduğu zaman onların imanını artırır ve onlar ancak Rabblerine tevekkül ederler."** Güvenip dayanırlar, amel ederler, sonra işlerini O'na havale ederler.

3. **"Onlar namazı dosdoğru kılarlar."** Eksiksiz eda ederler **"ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden de infak ederler."**

4- **"İşte onlar gerçek mü'minlerin ta kendileridir. Onlar için Rabbleri katında dereceler"** âhirette pek yüksek makam ve mevkiler **"mağfiret ve bitmez tükenmez bir rızık vardır."**

سُورَةُ الْاَنْفَالِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِۜ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْۖ وَاَط۪يعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُٓ اِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِن۪ينَ (١) اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذ۪ينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ ا۪يمَانًا وَعَلٰى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَۚ (٢) اَلَّذ۪ينَ يُق۪يمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَۜ (٣) اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّاۜ لَهُمْ دَرَجَاتٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَر۪يمٌۚ (٤) كَمَٓا اَخْرَجَكَ رَبُّكَ
مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّۖ وَاِنَّ فَر۪يقًا مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ لَكَارِهُونَۙ (٥)
يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَاَنَّمَا يُسَاقُونَ اِلَى
الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَۜ (٦) وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى
الطَّٓائِفَتَيْنِ اَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ
لَكُمْ وَيُر۪يدُ اللّٰهُ اَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِه۪ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِر۪ينَۙ
(٧) لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَۚ (٨)

5- **"Nitekim Rabbin seni hak uğrunda"** Allah yolunda ve hak için savaşasın diye **"evinden çıkardığında"** Bedir gazasında kâfirlerle savaşmak üzere çıkmaya seni ittiğinde **"gerçekten mü'minlerden bir kesim isteksizdiler."**

6- **"Hak apaçık meydana çıktıktan sonra göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi"** ileri derecedeki korkularını tasvir eden bir tabirdir, **"hakka dair seninle tartışıyorlardı."** Savaşa çıkmak hususunda seninle tartışıyorlar, kervan ve kervanın yükü olan ticaret ile yetinmeyi istiyorlardı.

7- **"Hani Allah size o iki taifeden birinin sizin olacağını"** Kureyş'in ticarî kervanını ele geçirmeyi yahut da savaşmak için çıkmış olan Kureyş ordusuna karşı zafer kazanmayı **"vadediyordu. Siz ise gücü ve silâhı bulunmayanın kendinizin olmasını"** yani savaşmamayı **"arzu ediyordunuz."** Gücü ve silâhı olmayan

ise kervandı. **"Allah da sözleri ile hakkı üstün kılmayı ve kâfirlerin arkasını kesmeyi"** onların kökünü kurutmayı **"istiyordu."**

8- **"Tâ ki hakkı devamlı üstün kılsın"** dini yüceltsin **"bâtılı yok etsin. Günahkârlar hoş görmese de."**

Enfâl Sûresi 1-8. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Bedir gazasındaki zaferden sonra Müslümanların bir kısmını meşgul edip nasıl paylaştırılacağını soruşturan ganimetleri söz konusu etmekte, ganimetlere dair hükmü belirlemenin Allah'a ait olup onun emri ile Resûlü'nün onları paylaştıracağını açıklamaktadır. Sonra âyetler bundan daha önemli olana dikkatleri çekmektedir ki bu da Müslümanların birliğidir, zafere ve mala aldanmamalarıdır. Ayrıca samimi mü'minleri söz konusu ederek onların aslında hem imanı hem ameli bir arada bulunduran kimseler olduklarını, kalplerinin Allah'ı tazim ve Allah korkusu ile dolup taştığını, ona güzel bir şekilde tevekkül ederek ihlâsla ibadet edip namazlarını dosdoğru kılıp zekâtlarını tam olarak edâ eden kimseler olduklarını açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyetler Bedir'den önce Müslümanların durumunu açıklamaya geçmektedir. Yüce Allah onları kendi yolunda savaşmak üzere çıkmalarını sağlamış iken bazıları savaşmaktan hoşlanmıyordu. Bu hususta ölüme sürükleniyorlarmışçasına tartışıyorlardı. Yüce Allah'ın Nebisine Kureyş'in kervanını ya da ordusunu ele geçireceklerine dair vaadini işitmiş olduklarından ötürü kervanı ele geçirmeyi savaşa tercih ediyorlardı.

Enfâl Sûresi 1-8. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zaferin hem parıltısı hem de sorumlulukları vardır. Soylu bir ümmet bu sorumlulukları yerine getirmeye gayret ederken zaferin parıltısına aldanmaz.

2. Ganimet elde etmeyi arzu edenlerin amelle ve mücadeleye atılmakta ellerini çabuk tutmaları gerekir. Olumsuz tavır takınanlar yahut fırsatçılar ise toplum için tehlikelidirler, toplumun bunları düzeltmesi gerekir.

3. Zoru bırakıp kolaya kaçış ümmete bir hizmet değildir, ümmetin hedeflerini de gerçekleştirmez.

4. Gerçek mü'minler maddî menfaatlere köle olmazlar, fitneyi körüklemezler. Allah ile alakalarını güzel tutarlar ve dinin ve cemaatin hayrına ve maslahatına olanları kendilerinin hayrına ve maslahatına önceler, Allah'a ve topluma karşı üzerlerindeki hakları eksiksiz yerine getirirler.

5. Yüce Allah mü'minlerin dünya ve âhirette aziz olmalarını ister. O, Kur'ân-ı Kerim'i nefisleri onunla eğitmek, onunla azim ve kararlılığı pekiştirmek, her türlü zaaf yahut da düşüklükten arındırmak üzere indirmiştir.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ
مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ إِلَّا بُشْرٰى
وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ
عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ
رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلٰى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ
﴿١١﴾ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا
الَّذِينَ اٰمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾
ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾ ذٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾ وَمَنْ يُوَلِّهِمْ
يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلٰى فِئَةٍ
فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

9- **"Hani siz Rabbinizden imdat istiyordunuz"** onu yardıma çağırıyordunuz **"da muhakkak ben size birbiri ardınca"** birbiri arkasından gelen **"bin melek ile yardım ediyorum, diye duanıza karşılık vermişti."**

10- **"Allah bunu ancak bir müjde olsun ve bu sayede kalpleriniz tümüyle rahatlasın diye yapmıştı."** Allah, melekleri zafere müjde olsun diye yardımınıza göndermişti. **"Yardım yalnız Allah katındandır. Şüphe yok ki Allah Azizdir"** asla yenik düşürülemez **"Hakîmdir"** her bir şeyi bir kader ile yapar.

11- **"Hani o kendi nezdinden bir güven olmak"** ve gücünüzü pekiştirmek **"üzere sizi hafif bir uykuya büründürüyordu."** Sizi onunla örtercesine üzerinize uyku gönderiyordu. **"Sizi onunla tertemiz yapmak, sizden şeytanın pisliğini"** korku ve şer ihtivâ eden vesvesesini **"gidermek, kalplerinizi"** yakîn ile ve sabır ile güçlendirip **"pekiştirmek"** kalplerinize korkuyu sokmamak **"ve onunla ayaklarınıza sebat vermek için de üstünüze gökten bir su indiriyordu."**

12- **"Hani Rabbin meleklere: Şüphesiz ben sizinle beraberim"** mü'minlere sebat vermek üzere size yardım edeceğim **"iman edenlere sebat verin. Ben kâfirlerin kalplerine korku"** telaş ve dehşet **"salacağım. Artık onların boyunlarının üstüne"** boyunların ölümcül yerlerine **"de vurun, onların her parmağına"** bütün organlarına yahut her bir ekleme **"de vurun, diye de vahyediyordu."**

13- **"Bunun sebebi onların Allah'a ve Resûlü'ne karşı gelmeleri"** aykırı hareket etmeleri, isyan etmeleri **"dir. Kim Allah'a ve Resûlü'ne karşı gelirse muhakkak Allah cezası çok şiddetli olandır."**

14- **"Bu, şimdiki azabınız, onu tadın."** Size (dünyada) acilen verilen bu azabı tadın. **"Kâfirler için bir de ateş azabı vardır."**

15- **"Ey iman edenler! Toplu bir halde kâfirlerle karşılaştığınız zaman"** sizinle savaşmak üzere gelen bir ordu ile karşılaştığınızda **"onlara arkanızı dönmeyin."** Yani kaçmayın.

16- **"Savaşmak için yer tutmak"** düşmana karşı daha iyi bir imkân elde edebilmek maksadıyla aldatmak (taktik) gereği kaçar gibi yapmak **"yahut başka bir bölüğe"** onlarla birlikte düşmanla savaşmak için başka bir Müslüman topluluğa **"katılmak gayesi ile olmaksızın o gün kim onlara arkasını çevirip kaçarsa muhakkak o Allah'ın gazabına uğramış olur. Onun yeri"** varacağı yer **"de cehennemdir, o ne kötü bir dönüş yeridir!"** Bu da böyle bir sonucun ileri derecede yerilmesi anlamındadır.

Enfâl Sûresi 9-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bedir'de Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) Rabbinden yardıma yetişmesini istemiş, Allah da onun duasını kabul buyurarak meleklerle mü'minlere kalplere sebat vermek, zafer müjdesi olmak, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve onunla birlikte olanlara müjde vermek üzere melekleri mü'minlere yardıma göndermişti. Ayrıca Allah'ın onların üzerine uykuyu salmasından, sonra da içip temizlenmeleri, vesveselerinin izale edilmesi, ayaklarının da yere sağlam basması için yağmurun indirildiğinden söz edilmektedir.

2. Yüce Allah meleklerine mü'minlere sebat vermelerini vahyetmiş ve onlara Allah'ın da onlarla birlikte olduklarını haber vermelerini bildirmiş, kâfirlerin kalplerine korkuyu salmıştı. Meleklere kâfirlerin boyunlarını Allah'a ve Resûlü'ne düşmanlıklarının cezası olmak üzere silâh taşıyan ellerini işlemez hale getirmelerini emir buyurdu. Ayrıca onlar âhirette de cezaya çarptırılacaklardır.

3. Âyetler daha sonra düşmanların görülmesi halinde kaçmaktan şu iki durum dışında sakındırmaktadır: Bu iki durumun biri, düşmanı aldatmak ve ona gerekli darbeyi indirebilmek için daha uygun bir vaziyet sağlama imkânıdır. Diğeri ise düşman ile savaşmak maksadıyla başka bir topluluğa katılmak için çekilmesidir. Bu iki durumda (geri çekilmekte) mü'min için günah yoktur.

Enfâl Sûresi 9-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zor ve sıkıntılı zamanlarda yüce Allah'a sığınıp ona ısrarla dua etmelidir. Yüce Allah da Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve Allah'ın salih kullarının yalvarıp yakararak yaptıkları duayı kabul buyurmuştur.

2. Yüce Allah'ın, kendisinden başka kimsenin bilmediği orduları vardır. Zafer yalnız O'nun elindedir. O halde Müslümanların imanları ile amelleri ile güvenleri ile Allah ile birlikte olmaları gerekir ki, o da onlarla birlikte olup kendilerini yardımı ile desteklesin, gücü ile onları aziz kılsın.

3. Cihadda hayat vardır. O halde ümmetin cihada gereken itinayı göstermesi, cihad için gerekli sebep ve yolları hazırlaması görevleri arasındadır. Dinin ve İslâm vatanının korunması ümmeti diri tutacak bu yola çağıracak olursa hızlıca bu yola koyulmalı ve hoşlanılmayan hallere sabredip katlanılmalıdır.

4. Savaş esnasında ölüm korkusu ile düşmanlarla karşı karşıya gelmekten kaçmak Müslümana yakışmayan bir korkaklıktır. Böyle yapanların cezası ise Allah'ın onlara gazap etmesi ve ağır bir şekilde onları cezalandırmasıdır.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْۖ وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰىۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَٓاءً حَسَنًاۜ اِنَّ اللّٰهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ
﴿١٨﴾ اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَٓاءَكُمُ الْفَتْحُۚ وَاِنْ تَنْتَهُوا
فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْۚ وَاِنْ تَعُودُوا نَعُدْۚ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ
فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَلَوْ كَثُرَتْۙ وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُٓوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ
وَاَنْتُمْ تَسْمَعُونَۚ ﴿٢٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا
وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ اِنَّ شَرَّ الدَّوَٓابِّ عِنْدَ اللّٰهِ الصُّمُّ
الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا
لَاَسْمَعَهُمْۜ وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاكُمْ
لِمَا يُحْيِيكُمْۚ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ
وَاَنَّهُٓ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَٓاصَّةًۚ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

17- **"Onları siz öldürmediniz fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın ama ancak Allah attı."** Yani senin kâfirlerin yüzüne karşı çakıl tanelerini atman onları etkileyen değildi. Onları asıl etkileyen yüce Allah'ın kudretidir. **"Mü'minleri kendi nezdinden güzel bir imtihan ile denemek"** onlara zafer ve ecir nimetini tattırmak **"için** (bunu yaptı). **Şüphesiz ki Allah hakkıyla işitendir, her şeyi çok iyi bilendir."**

18- **"Sizin haliniz işte budur. Şüphesiz Allah kâfirlerin düzenini"** onların hile ve tuzaklarını **"zayıflatandır."**

19- **"Eğer siz fetih istemekteyseniz"** -hitap Kureyş'e yöneliktir- iki kesimden daha çok hidâyet üzere olana ilâhî yardımın gelmesini istemekteyseniz, **"işte size o fetih gelmiştir. Eğer vazgeçerseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Yok, tekrar dönerseniz Biz de döneriz. Topluluğunuzun"** cemaatinizin **"-çok da olsa- size hiçbir faydası olmaz. Çünkü Allah mü'minlerle beraberdir."**

20- **"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin, dinleyip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin."** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e itaat edip ona yardım etmekten vazgeçmeyin.

21- **"Kendileri dinlemedikleri halde, 'dinledik' diyenler gibi de olmayın."** Kastedilenler kâfirlerdir.

22- **"Çünkü Allah katında yeryüzünde yürüyen canlıların"** yer üzerinde hareket edenlerin **"en kötüsü akıl etmeyen, sağır"** hakkı dinlemekten yana kulaklarını sağırlaştıran **"ve"** hakkı söylemeyen **"dilsizlerdir."**

23- **"Eğer Allah onlarda bir hayır olduğunu bilseydi, elbette onlara işittirirdi. Şâyet onlara işittirmiş olsaydı yine onlar muhakkak yüz çevirerek arkalarına döner giderlerdi."**

24- **"Ey iman edenler! Sizi size hayat verecek şeylere"** imana, cihada ve itaate **"çağırdığı zaman Allah ve Resûlü'nün çağrısına uyun."** Bu sizin için güzel bir hayat yaşamak demektir. **"Bilin ki Allah kişi ile kalbi arasına girer."** Yani kalbi yöneldiği işten başka tarafa çevirme kudretine sahiptir. **"Ve muhakkak O'nun huzuruna toplanacaksınız."**

25- **"Bir de aranızdan yalnızca zulmedenlere erişmekle kalmayan bir fitneden"** birliği dağıtmak gibi pek büyük bir günahtan **"sakının. Hem bilin ki Allah, şüphesiz azabı çetin olandır."**

Enfâl Sûresi 17-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Gerçekte savaşan da atan da yüce Allah'ın kudret elidir. Ve eğer Allah'ın iradesi olmasaydı Müslümanlar Bedir'de zaferi kazanamazdı.

2. Müşrikler putlarından yardım istediler. Allah'ın yardımı da geldi ama mü'minlere geldi. Allah onlarla birlikte olmaya devam edecektir. Eğer kâfirler küfürlerinden dönüp vazgeçecek olurlarsa bu hayır olur. Eğer küfürlerine dönerlerse bozguna uğramaları da geri gelir ve çokluklarının kendilerine bir faydası olmaz.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minlerden beklenenin ne olduğunu ortaya koymaktadır. Onlardan beklenen Allah'a itaatten ayrılmamaları, Resûlü'nün çağrısına olumlu cevap vermeleri, içten içe isyan etmeyi gizli tutmakla birlikte itaatlerinin gösterişten ibaret kalmaması, tartışmamaları ve ağır hareket etmemeleridir. Hiç şüphesiz Allah'ın kendilerini çağırdığı husus, gerçek ve üstün hayatın ve ebedi nimetlere kavuşmanın yoludur.

Enfâl Sûresi 17-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yardım ve zafer Allah'tan gelir. Onu mü'minlere kâfirlerin hile ve tuzaklarını zayıflatmak için nimet olarak ihsan eder. Ancak bu gerekli sebepleri yerine getirmenin önünde engel değildir.

2. Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmek dünyada aziz olmanın, âhirette mutluluğun yoludur.

3. Kâfirler hayvanlardan da daha şerlidir. Çünkü onlar hakkı işitmezler, hakkı dile getirmezler. Hayvanlar gibi hayır ile şerri birbirinden ayırt etmezler. Bununla birlikte onlar zararlı olurlar. Hayvanların ise bir zararı yoktur. İşte bundan dolayı hayvanlardan zararlıdırlar.

4. Azap zalimlere de zulmetmeyenlere de isabet eder. Çünkü zalim zulmü ve isyanı sebebi ile helâk olurken zulmetmeyen bir kimse de zalimi zulmünden alıkoymadığı için ve bâtıla -şerri gelip kendisini buluncaya kadar- ses çıkarmadığı için helâk olur.

وَاذْكُرُٓوا اِذْ اَنْتُمْ قَلٖيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ تَخَافُونَ
اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَاٰوٰيكُمْ وَاَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهٖ وَرَزَقَكُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُٓوا اَمَانَاتِكُمْ وَاَنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾ وَاعْلَمُٓوا اَنَّمَٓا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ
وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُٓ اَجْرٌ عَظٖيمٌ ﴿٢٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اِنْ
تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظٖيمِ ﴿٢٩﴾ وَاِذْ يَمْكُرُ
بِكَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ اَوْ يَقْتُلُوكَ اَوْ يُخْرِجُوكَ
وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللّٰهُ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرٖينَ ﴿٣٠﴾ وَاِذَا
تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَٓاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ
هٰذَٓا اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ ﴿٣١﴾ وَاِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ اِنْ
كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَاَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ
السَّمَٓاءِ اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلٖيمٍ ﴿٣٢﴾ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ
وَاَنْتَ فٖيهِمْ وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

26- **"Şunu da hatırlayın ki, bir zamanlar yeryüzünde zayıf görülen bir azlıktınız. İnsanların"** kâfirlerin **"sizi tutup kapmasından korkuyordunuz da o sizi barındırdı."** Medine'ye hicret ile himaye edip korudu. **"Sizi yardımı ile güçlendirdi. Size en temiz ve en hoş şeylerden rızık verdi. Tâ ki şükredesiniz."**

27- **"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlü'ne"** itaat eder gibi görünürek isyan etmek maksadını gizleyerek **"hainlik etmeyin. Bile bile emanetlerinize de"** Resûlün size güvenip verdiği/bıraktığı emanetlere de **"hainlik etmeyin."**

28- **"Bilin ki mallarınız da evlatlarınız da ancak birer fitne"** sınama ve mihnetin ya da günaha düşüp ceza görmenin sebebi **"dir. Ve muhakkak Allah katında büyük mükâfat vardır."**

29- **"Ey iman edenler! Eğer Allah'tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırt edecek bir furkan"** bir nur, bir hidâyet yahut bir kurtuluş ya da bir çıkış yolu **"verir. Kötülüklerinizi örter, size mağfiret eder. Allah büyük lütuf sahibidir."**

30- **"Hani o kâfirler seni tutup bağlamak"** hapsetmek yahut prangaya vurmak **"yahut öldürmek ya da seni çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar bu tuzağı kurarlarken"** sen Mekke'de olduğunda senin için bu hileleri, tuzakları düzenlerken **"Allah da bunun karşılığında kendilerine tuzak kuruyordu."** Onların tuzaklarını geçersizleştiriyordu. Yani onlara tuzak kuranların davrandığı gibi davranıyordu. **"Allah tuzak kuranlara karşılık verenlerin en hayırlısıdır."**

31- **"Onlara âyetlerimiz okunduğu zaman: İşittik, eğer dilersek biz de bunun benzerini elbette söylerdik. Bu eskilerin efsanelerinden"** geçmişlerin kitaplarında yazılı bulunan kıssa ve yalanlarından **"başka bir şey değildir, demişlerdi."**

32- **"Hani bir zaman: Ey Allah! Eğer bu"** Kur'ân-ı Kerim **"senin katından** (indirilmiş) **hakkın kendisi ise durma, bizim üzerimize gökten taş yağdır yahut bize acıklı bir azap gönder, demişlerdi."**

33- **"Hâlbuki sen içlerinde iken Allah onlara azap verecek değildir. Onlar mağfiret dileyip dururken de Allah onları azaplandıracak değildir."**

Enfâl Sûresi 26-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlere yüce Allah'ın üzerlerindeki lütfunu hatırlatmaktadır. Çünkü onlar bir zamanlar sayıca az ve güçsüz idiler. Mekke'de kâfirlerin kendilerini kapıp götürmesinden korkuyorlardı. Sonra Allah onları kollayıp gözetti. Medine'ye hicret ile onları himayesine aldı. İşte bunu hatırlamak onlar için faydalı bir ders olabilir.

2. Mü'minlerden aralarında Allah'a ve Resûlü'ne hidâyetinin yolundan sapmak sûreti ile hainlik edecek kimselerin olmaması ve bu hususta çocuk ve mal sevgisi ile hayatın cazibelerinden etkilenmemesi beklendiği gibi her zaman için bütün tasarruflarında Allah'a karşı takvâlı olmaları da beklenir.

3. Daha sonra âyetler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de mü'minlere de yüce Allah'ın üzerlerindeki şu nimetini hatırlatmaktadır: Kureyşliler Daru'n-Nedve'de toplanmış ve yeni ortaya çıkan davetin sonunu getirmek için bir komplo hazırlamıştı. Bir kısmı Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in prangaya vurulup hapsedilmesi kanaatini, bir başkaları öldürülmesi kanaatini ileri sürerken üçüncü bir kesim Mekke'den sürülmesini teklif ediyordu. Sonunda Kureyş'in çeşitli kollarından seçilecek bir grup gencin onu ortak olarak öldürmesi görüşü kabul edildi. Böylelikle birçok kabile bir arada onun kanını dökmüş olacak ve suça katılmış sayılacaktı. Şanı yüce Allah ise onların bu hile ve tuzaklarından onu kurtarmış, dava var olmak yolunda ilerleyip gitmişti.

4. Bu komplodan önce Kureyşliler, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalancı olmakla itham ediyor ve en-Nadr b. el-Hâris ise Kur'ân-ı Kerim'in okunduğunu işitince "bunlar öncekilerin uydurdukları gerçeği bulunmayan hikâyelerden ibarettir. Üstelik biz istersek bunlar gibisini de ortaya koyabiliriz" diyordu. Daha da ileriye giderek onlar İslâm davasının güç kazanıp şanının yücelmesindense semadan üzerlerine taş yağdırılmak sûreti ile ölümü tercih edecek noktaya kadar varmışlardı.

Enfâl Sûresi 26-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirlerin ve isyankârların azabını çabuklaştırmak, Yüce Allah için kolaydır ama onun hikmeti Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) aralarında bulunuyorken, aralarında Allah'tan mağfiret dileyen mü'minler mevcutken, diğer bir kısmının da soyundan kendisine ibadet edecek mü'minler gelecekken onları azaplandırmamayı gerektirmiştir.

2. Mü'minin mal ve evlat fitnesine karşı direnip bu fitnelere kapılmaması, onun isabetli ve doğru kararlılığını gösterir.

3. Hicret, planlama, uyanıklık, sabır, değerler ve üstün idealler yolunda acılara katlanmak hususlarında ebedi bir derstir.

4. Islah ve düzeltmeye ayak bağı teşkil etmek, hayrı engellemek için karanlıklarda hazırlanan komplolara karşı yapılması gereken, herkesin bunlara karşı direnip bu komplonun sonunu getirmek için dayanışma içerisine girmektir.

وَمَا لَهُمْ اَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللّٰهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَمَا كَانُوٓا اَوْلِيَٓاءَهُۜ اِنْ اَوْلِيَٓاؤُهُٓ اِلَّا الْمُتَّقُونَ
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ
عِنْدَ الْبَيْتِ اِلَّا مُكَٓاءً وَتَصْدِيَةًۜ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ
لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِۜ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ
عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَۜ وَالَّذِينَ كَفَرُوٓا اِلٰى جَهَنَّمَ
يُحْشَرُونَۙ ﴿٣٦﴾ لِيَمِيزَ اللّٰهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ
الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلٰى بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ
فِي جَهَنَّمَۜ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾ قُلْ لِلَّذِينَ
كَفَرُوٓا اِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَۚ وَاِنْ
يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْاَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَاتِلُوهُمْ
حَتّٰى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّٰهِۚ فَاِنِ
انْتَهَوْا فَاِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾ وَاِنْ تَوَلَّوْا
فَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ مَوْلٰيكُمْۜ نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

34- "Onlar Mescid-i Haram'dan alıkoyup" Müslümanların orayı ziyaret etmesini engelleyip **"durdukları halde Allah onlara ne diye azap etmesin ki? Hem onlar ona hizmete layık kimseler"** onu görüp gözetmeyi hak edenler **"de değildirler. Ona hizmete gerçekten layık olanlar ancak takvâ sahipleridir. Fakat onların pek çoğu bilmez."**

35- "Onların Beyt'in yanında duaları" kâfirlerin dua (namaz) olduklarını iddia ettikleri iş **"ıslık çalmaktan ve el çırpmaktan başka bir şey değildi. Öyleyse inkârınızdan dolayı azabı tadın."**

36- "O kâfirler şüphesiz mallarını Allah yolundan" onun dininden **"alıkoymak için harcarlar. Yakında da onları harcayacaklar. Sonra bu onlara bir yürek acısı"** pişmanlık ve keder sebebi **"olacaktır. Sonra da yenilgiye uğrayacaklardır. Kâfir olanlar toplanıp cehenneme sürülecekler dir."** Ateşte bir araya getirileceklerdir.

37- "Allah murdarı temizden" küfrü imandan, bâtılı haktan **"ayırt etsin, murdarı birbirinin üstüne koyup hepsini yığsın"** biri diğerinin üzerine atılmış olarak hepsini toplasın **"da onları cehenneme atsın diye. İşte onlar zarara uğrayanların ta kendileridir."**

38- "Sen o kâfirlere de ki: Eğer vazgeçerlerse onlara geçmiş"te işledikleri günahları **"mağfiret olunur. Eğer yine"** savaşmaya **"dönerlerse kendilerinden öncekilerin sünneti"** Allah'ın Resûllerini yalanlayanlara verdiği cezası ve bu husustaki âdeti **"muhakkak devam etmiş olur."**

39- "Hiçbir fitne" şirk yahut bela **"kalmayıncaya ve din bütünüyle Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşınız. Eğer vazgeçerlerse muhakkak Allah ne yaptıklarını iyice görmektedir."**

40- "Ve eğer yüz çevirirlerse bilin ki Allah sizin mevlânızdır. O ne güzel mevlâ" ne güzel destek **"ne güzel yardımcıdır"** ki o yüce Allah'dır!

Enfâl Sûresi 34-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâfirlerin dünya ve âhirette azabı hak ettiklerini beyan etmektedir. Çünkü onlar Mescid-i Haram'ın gerçek sahiplerinin kendileri olduğunu ileri sürüyorlardı. Onun gerçek sahipleri ise takvâ ehli olanlardır. Ama kâfirler onun etrafında türlü türlü münkerler işliyorlardı. Mescid-i Haram'da ibadetleri ıslık çalmak, el çırpmak ve bir takım sesler çıkarmaktan ibaretti. Bu yaptıklarında herhangi kutsama ya da bir tazim yoktu.

2. Kâfirlerin tuzakları ve komploları durmak bilmedi. Çünkü onlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve davasına karşı savaşmak için mallarını harcayıp duruyorlardı. Bu mallar boşa gidecektir. Hedeflerini gerçekleştiremedikleri ve malları boşa gittiği için de hasretler içinde kıvranacaklardır. Sonra da küfrün ve kâfirlerin cehennem ateşinde bir araya getirilecekleri günde ve her kişinin amelinin karşılığını göreceği zaman âhirette can yakıcı azap ile karşı karşıya kalacaklardır. Diğer taraftan Müslümanların kâfirlere karşı tedbirlerini de almaları, şirk sözünün sonu gelip İslâm'ın kelimesi bütün dinlerin üstüne yükselinceye kadar onlarla savaşmaları gerekir. Allah her zaman hak ile ve mü'min kulları ile beraberdir. Onları destekler, onlara yardım eder.

Enfâl Sûresi 34-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tevbe kapısı küfür ve dalâletlerinden Resûllere olan düşmanlıklarından dönmeleri şartı ile kâfirlerin önünde dahi açıktır. Tevbe ederlerse Allah tevbelerini kabul buyurur.

2. Allah'ın dinine karşı savaşıp Resûlü'ne düşmanlık eden herkesin akıbeti hiç şüphesiz küfür ve günahkârlıkları sebebi ile helâk olmak musibeti ile karşı karşıya kalmış bulunan geçmiş ümmetlerin akıbeti ile aynı olur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) zamanında kâfirlerin insanları dinden alıkoymaları, Müslümanlarla savaşmak için çokça mal ve servet harcamaları işini bütün zaman ve mekânlarda kâfirler Allah'ın nurunu söndürmek çabası uğrunda harcarlar. Ama Allah emrinde galip gelendir. Bu hakikati idrak etmek Müslümanlar için zorunludur. Bu sebeple hakka yardım ve bu pek büyük dinin şanını yüceltmek hususunda herhangi bir çaba gayret ve malı esirgememeleri gerekir.

وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ
السَّبِيلِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا
يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٤١﴾ اِذْ اَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ
الْقُصْوٰى وَالرَّكْبُ اَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ
لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلٰكِنْ لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ
مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْ
بَيِّنَةٍ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ اِذْ يُرِيكَهُمُ اللّٰهُ فِي
مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ اَرٰيكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ
فِي الْاَمْرِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾
وَاِذْ يُرِيكُمُوهُمْ اِذِ الْتَقَيْتُمْ فِٓي اَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ
فِٓي اَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَاِلَى اللّٰهِ
تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٤٤﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً
فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

41- **"Eğer Allah'a Furkan günü"** Bedir günü **"olan iki topluluğun"** Müslümanlarla kâfirlerin **"birbirleri ile karşılaştıkları günde kulumuza indirdiğimize inanmışsanız bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Resûlü'ne, yakınlara, yetimlere, yoksullara ve"** malından ayrı kalmış **"yolculara aittir. Allah her şeye gücü yetendir."**

42- **"Hani siz vadinin yakın kenarında"** Medine'ye yakın tarafında **"idiniz. Onlar ise en uzak kıyısında"** vadinin Medine'den uzak tarafında **"idiler."** Kâfirler orada toplanmıştı. Kureyş'in mallarının bulunduğu **"kervan ise sizden daha aşağıda"** bir yer olan deniz kıyısında **"idi. Eğer onlarla buluşmak üzere sözleşmiş olsaydınız muhakkak vakit tayininde anlaşmazlığa düşerdiniz. Fakat Allah gerçekleşmesi gereken bir emri yerine getirmek için** (böyle yaptı); **ta ki helâk olan kişi apaçık bir delil"** bir bilgi **"üzere helâk olsun, hayatta kalan kişi de apaçık bir delil üzere yaşasın. Şüphesiz ki Allah hakkıyla işitendir, her şeyi bilendir."**

43- **"Hani Allah onları rüyanda sana az göstermişti. Eğer onları sana çok gösterseydi elbette korkuya kapılacaktınız."** Savaşmaktan korkacaktınız. **"Ve iş hakkında"** savaşın durumu ile ilgili **"çekişecektiniz. Ama Allah kurtardı. Şüphesiz ki O, kalplerde olanı hakkıyla bilendir."**

44- **"Hani siz karşılaştığınız zaman onları gözlerinize az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu. Tâ ki Allah gerçekleşmesi gereken bir emri"** zafer ile dinin ve Müslümanların aziz kılınmasını **"yerine getirsin. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür."**

45- **"Ey iman edenler! Bir topluluk ile karşılaşırsanız"** onlarla savaşırsanız **"sebat edin. Allah'ı çokça anın ki felah bulasınız."** Allah'ın yardım ve desteğini alasınız.

Enfâl Sûresi 41-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler ganimetlerin hükmünü açıklamaktadır. Ganimetlerin beşte biri Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e, onun aile halkına, yetimlere, yoksullara ve mallarından uzak kalmış yolcularadır. Geri kalan beşte dördü ise savaşanlaradır. Müslümanların ele geçirdikleri topraklara gelince, topraklar devlete ait olur, bunlardan bir kısmını ümmetin maslahatına olan işlerde infak eder.

2. Yüce Allah'ın adaletli hükmü hakkında ayrılığa düşmek caiz değildir. Hem onun hakkında nasıl anlaşmazlığa düşebilirler? Çünkü Bedir gününün bu hususta onlara gereken öğüdü vermesi yeterlidir. Onlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte vadinin Medine'ye yakın olan tarafında idiler. Düşman ise vadinin diğer tarafında bulunuyorlardı. Müslümanlar sayıları, araç ve gereçleri bakımından azdı. Düşmanların ise sayısı ve silâhı daha çoktu. Aralarındaki bu karşılaşma Müslümanlara ilâhî yardım nimetini ve imanın üstünlüğünü tanıtmayı murad eden Allah'ın tedbiri ile olmuştu.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) rüyasında -kalbinin mutmain olması için- kâfirlerin az olduğunu görmüştü. Aynı şekilde yüce Allah Müslümanların gözünde de onları az gösteriyordu. Böylelikle tam bir güven ve güç ile savaşsınlar. Buna karşılık Müslümanları da düşmanlarının gözünde az gösterdi. Böylelikle düşmanlar kendi güçlerine aldansınlar ve bu yolla Allah'ın mü'minlere zaferi gerçekleşsin.

4. Daha sonra âyetler mü'minlere savaş esnasında düşmanlara karşı sebat göstermelerini ve Allah'ı anarak savaşa karşı yardım dilemelerini emir buyurmakta, Allah'ın kudretini, azametini ve lütfunu canlandırmaktadır. Çünkü bu, savaşta ölürcesine mücadeleye iten bir dinamiktir.

Enfâl Sûresi 41-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ganimetlerin paylaşımı ile adalet ve eşitlik gerçekleştirilir, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve onun aile halkı (Âl-i beyt'i) sadakaları kabul etmek ihtiyacını hissetmez. Böylelikle onların insanlar arasında isteyip dilenmek zilletinden kurtarılarak konumları korunmuş olur. Ayrıca bu paylaşım ile yetimler himaye edilir, yoksullara ve yolculara yardım ve destek verilir, ümmetin ihtiyaçları da karşılanır.

2. Bedir gününde Müslümanların hayatlarında yararlanmaları gereken pek çok ders vardır.

3. Zafer sayıca çokluğa da silâhların gücüne de bağlı değildir. Zafer ancak yüce Allah'ın iradesi ve iman gücü ile alakalıdır.

4. Ölürcesine savaşıp zaferin kazanılmasında manevî gücün pek büyük bir etkisi vardır.

وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ
رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَ رِئَاءَ النَّاسِ
وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾
وَاِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ
الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ
نَكَصَ عَلٰى عَقِبَيْهِ وَقَالَ اِنِّي بَرِيٓءٌ مِنْكُمْ اِنِّيٓ اَرٰى
مَا لَا تَرَوْنَ اِنِّيٓ اَخَافُ اللّٰهَ وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾
اِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هٰٓؤُلَٓاءِ
دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾
وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ذٰلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾
كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

46- **"Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra korkuya kapılırsınız."** Korkaklık musibeti sizi bulur. **"Gücünüz gider."** Gücünüz ya da devletiniz zayıflar. **"Bir de sabredin. Şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir."**

47- **"Yurtlarından çalım satarak"** azgınlık ederek yahut böbürlenip büyüklük taslayarak **"insanlara"** karşı **"gösteriş"** ve riyakârlık **"yaparak çıkan ve Allah yolundan alıkoyanlar gibi olmayın. Allah yaptıklarını çepeçevre kuşatandır."**

48- **"Hani şeytan onlara yaptıklarını süslemiş"** kendilerine yaptıklarının güzel olduğunu vesvese vererek göstermiş **"ve şöyle demişti: Bugün insanlardan sizi yenebilecek yoktur. Ben de muhakkak sizin yardımcınızım"** size yakınım, size yardım edecek, sizi himaye edip destekleyeceğim. **"İki ordu birbirini görünce iki topuğu üstünde gerisin geri kaçarak"** kaçıp hile ve tuzağı boşa çıkararak: **"Benim sizinle hiçbir ilişkim yok. Gerçekten ben sizin göremeyeceğinizi görüyorum. Ben muhakkak Allah'tan korkarım. Çünkü Allah cezası çok şiddetli olandır, demişti."**

49- **"O zaman münafıklarla kalplerinde hastalık olanlar: Bunları dinleri aldattı"** mü'minleri dinleri aldattı da savaşa çıktılar, **"diyordu. Hâlbuki kim Allah'a dayanıp güvenirse şüphesiz Allah mutlak galiptir, Hakîmdir."**

50- **"Meleklerin"** Bedir'de **"o kâfirlerin yüzlerine ve arkalarına"** sırtlarına **"vura vura ve: O yakıcı azabı tadın, diye"** kâfirlerin **"canlarını"** ruhlarını **"alırken bir görseydin."**

51- **"Bu, ellerinizin daha önce yaptıkları"** işlemiş olduğunuz küfür ve masiyetler **"yüzündendir ve hiç şüphesiz Allah'ın kullarına zulmedici olmadığındandır."**

52- Kâfirlerin durumu ve alışkanlıkları **"tıpkı Firavun hanedanı ile onlardan öncekilerin gidişi"** durumu ve alışkanlıkları **"gibidir. Onlar Allah'ın âyetlerini inkâr etmişlerdi de Allah da kendilerini günahları sebebi ile yakalamıştı. Şüphesiz ki Allah güçlüdür, cezası çetin olandır."**

Enfâl Sûresi 46-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, sonunda zafere götüren savaşın temel yasasını açıklamayı sürdürmekte, Allah'a ve Resûle itaati, hedefin ve planın bir olmasını, anlaşmazlığa düşülmemesini, savaşın zorluklarına ve musibetlerine sabredilmesini emir buyurmaktadır. Çünkü zafer, -işin sonunda-savaşa daha çok sabredenindir.

2. Âyetler kâfirlerin içine düştükleri hususlardan herhangi birisine düşmeyi de yasaklamaktadır. Çünkü yüce Allah onlara nimet ihsan etmiş, onlar bu nimet sebebi ile azıp şımarmış, Allah'ın dinine karşı savaşa kalkışmış, sahip oldukları güçlerini insanları haktan alıkoymak, kibir ve gösteriş uğrunda kullanmışlardı. Şeytan da onları veli edinip kendilerine savaşmayı süslü ve güzel göstermiş, onları savaşa itmiş ve kendilerine galip geleceklerine dair yanlış bir izlenim vermişti. Savaş gelince de onları âkıbetleri ile başbaşa bırakıp onlardan ilişkisini koparmıştı.

3. Âyetler aynı zamanda Müslümanların nefsî (psikolojik) savaşa karşı da tedbirli olmalarını hatırlatmaktadır. Çünkü münafıklar onlar hakkında serapâ gururla dolup taşmış kimseler oldukları yalanını yayıyorlardı. Âyetler ayrıca Müslümanlardan, Allah'ın desteğine ve düşman ile karşılaşılması halinde âhiretteki Allah'ın can yakıcı azabının yanında onlara ölüm ve helâkı tattıracak askerlerinin gücüne güvenmelerini istemektedir.

4. Sonra geçmiş ümmetlerin bazı akıbetlerini sunmakta, geçmiş ümmetlerin tutumu ile Kureyş kâfirlerinin tutumu arasındaki ilişkiye dikkat çekerek onların durumlarının da tıpkı Firavun hanedanı ile onlardan önce geçmiş diğer ümmetlerin durumuna benzediğini açıklamaktadır. Çünkü öncekiler de Allah'ın Resûllerini yalanlamış, küfürleri ve masiyetleri sebebi ile Allah onları azapla yakalamıştı.

Enfâl Sûresi 46-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Savaşın temel yasalarından birisi Allah'a, Resûlü'ne, komutanların ve emir sahiplerinin emirlerine itaat etmek, çekişmeden, ayrılıktan uzak durmak, savaşın zor ve hoş olmayan hallerine sabredip büyüklenmemek ve gurura kapılmamak, insanların önünde büyük işler ile gösterişte bulunmamaktır.

2. İslâm, barış dinidir ama onun istediği barış zayıflıktan ve teslimiyetçilikten uzak, aziz (güçlü) bir barıştır.

3. Psikolojik savaş, savaşın araçlarındandır ve savaşın sonuçlarında güçlü bir etkisi vardır. Buna göre mü'minlerin düşmanla karşılaşmalarında buna da dayanmaları ve hem iç cephede hem savaş cephesinde bunun tehlikelerinden de korunmaları görevleri arasındadır.

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى
يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْۙ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌۙ ﴿٥٣﴾ كَدَاْبِ اٰلِ
فِرْعَوْنَۙ وَالَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ فَاَهْلَكْنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَاَغْرَقْنَا اٰلَ فِرْعَوْنَۚ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمٖينَ ﴿٥٤﴾ اِنَّ شَرَّ
الدَّوَٓابِّ عِنْدَ اللّٰهِ الَّذٖينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَۚ ﴿٥٥﴾ اَلَّذٖينَ
عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فٖي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ
لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾ فَاِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مَنْ
خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾ وَاِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً
فَانْبِذْ اِلَيْهِمْ عَلٰى سَوَٓاءٍۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْخَٓائِنٖينَ ﴿٥٨﴾
وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا سَبَقُواۜ اِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾
وَاَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُونَ بِهٖ عَدُوَّ اللّٰهِ وَعَدُوَّكُمْ وَاٰخَرٖينَ مِنْ دُونِهِمْۚ
لَا تَعْلَمُونَهُمْۚ اَللّٰهُ يَعْلَمُهُمْۜ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ
يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَاِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ
فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ اِنَّهُ هُوَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ ﴿٦١﴾

53- **"Bunun sebebi şudur: Bir kavim"** kâfirlerin Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı takındıkları tutumlarında görüldüğü gibi **"nefislerinde olanı değiştirmedikçe Allah onlara ihsan ettiği nimeti değiştirici değildir ve şüphesiz ki Allah her şeyi işitendir, bilendir."**

54- **"Tıpkı Firavun hanedanıyla onlardan öncekilerin gidişi gibi. Onlar Rabblerinin âyetlerini yalanlamışlardı. Biz de günahları yüzünden onları helâk etmiş, Firavun hanedanını da suda boğmuştuk. Hepsi de zâlimdiler."**

55- **"Şüphesiz yeryüzünde yürüyen canlıların"** yeryüzünde hareket eden varlıkların **"Allah katında en şerlisi"** en kötüsü **"kâfirlerdir. Artık onlar iman etmezler."**

56- **"Onlar kendilerinden bir takım kimselerle antlaşma yaptığın her seferinde ardından ahitlerini bozanlardır."** Ahitlerine riayet etmeyenlerdir. **"Onlar sakınmazlar da."**

57- **"Eğer bunları savaşta yakalarsan"** onlarla karşılaşırsan **"onlara yaptıklarınla arkalarındakini dağıt"** darmadağın et ve onlara yaptıklarınla arkalarında bulunanları korkut, -bu da onlara yıkıcı bir darbe indirmenle olur- **"da ibret alsınlar."**

58- **"Eğer"** seninle antlaşma yapmış **"bir kavmin hainliğinden"** ahdini bozacağından **"endişeye düşersen adalet üzere"** sana karşı yaptıkları muamelenin misli ile davranarak yahut da antlaşmanın bozulduğuna dair bilgi hususunda birbirinize eşit olacağınız şekilde **"kendilerine antlaşmalarını bozduğunu bildir. Çünkü Allah hainlik edenleri sevmez."**

59- **"O inkâr edenler azabımızdan yakalarını kurtarabileceklerini"** Allah'ın elinden ve azabından kurtulacaklarını **"asla sanmasınlar. Onlar kesinlikle âciz bırakamazlar."** Yüce Allah'ın hükmü ve kudretinin dışına çıkamazlar.

60- **"Siz de onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet"** savaş için hazırlanıp **"bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki bununla Allah'ın düşmanını da sizin düşmanınızı da"** Kureyş kâfirlerini de **"ve bunlardan başka sizlerin bilmeyip"** onların dışında Yahudiler gibi düşmanları **"da Allah'ın bildiği diğerlerini korkutasınız. Allah yolunda ne harcarsanız size"** onun karşılığı mükâfatı **"eksiksiz ödenir."** Tam olarak mükâfatına nail olursunuz. **"Ve size"** mükâfatından bir şeyler eksiltilmeyip **"asla zulmedilmez."**

61- **"Onlar barışa yanaşırlarsa"** barış yapmak eğilimini gösterirlerse **"sen de ona yanaş ve Allah'a güvenip dayan."** Uyanık ol, sonra da işi Ona bırak **"çünkü O her şeyi işitendir, bilendir."**

Enfâl Sûresi 53-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın yarattıklarındaki sünnetinin şöyle olduğunu açıklamaktadır: O, kullarına nimet ihsan eder ve onları kendi tercihleri ile başbaşa bırakır. Nimetleri dolayısıyla ona şükredecek olurlarsa nimetlerini sürdürür ve hatta artırır. Eğer onlara karşı nankörlük edip küfre saparlarsa bu sefer durumlarını değiştirir ve kendilerine vermiş olduğu nimetleri onlardan geri alır. İşte Firavunu ve hanedanını bu şekilde helâk etmişti. Kureyş'in Bedir'deki bozgunu da böyle olmuştu.

2. Kureyş kâfirleri gaflet içerisindeki halleri ile en kötü canlılara benziyordu. Çünkü Allah'ın nimetlerini inkâr etmiş, küfür üzere ısrar etmişlerdi. Aralarından Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile barış içinde yaşayacaklarına dair ve ona karşı hiç kimseye yardım etmeyeceklerine dair antlaşmış kimseler de vardı -Yahudiler gibi- ama antlaşmalarını ardı arkasına defalarca bozdular.

İşte bu gibi kâfirlerin cezası savaşta şiddetli bir şekilde yakalanmaları ve onlara indirilecek ağır darbenin geride kalanların korku ve dehşete kapılıp dağılmalarına sebep olacak şekilde olmasıdır. Ayrıca onların antlaşmalarını bozup hainlik etmeleri ihtimâli görülecek olursa Müslümanların onlarla olan antlaşmalarını bozmaları gerekir. Mü'minler Allah'ın kendileri ile beraber olduğundan ve kâfirlerin de kendilerine asla zarar veremeyeceklerinden emin olmalıdırlar.

3. Şüphesiz bu Müslümanların düşmanları ile savaşmaya hazır olmalarını ve güçlerinin yettiği kadarı ile güç ve silâh hazırlamalarını gerektirmektedir. Çünkü savaş bir zorunluluktur, yiyip bitiricidir ve uzun sürelidir. İslâm ümmetini ve dinini korumanın yolu ise güçlü olmaktır. Görünenleri ve görünmeyenleri ile düşmanlarını korkutmanın yolu da budur.

Enfâl Sûresi 53-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her zaman için kahredici gücü hazırlamak ve sürekli düşman ile savaşmak için hazırlıklı olup modern araçlardan yararlanmak gerekir. Bu ise ümmetin güven ve şerefli bir hayatın gölgesinde yaşamasına yardımcı olacak en güçlü sebeplerdendir.

2. "Güç" kavramı maddî ve manevî düşmanı korkutan her şeyi kapsar.

3. İslâm'da savaş, ne saldırmak ne de düşmanlık içindir. Savaş ancak dini ve İslâm vatanını korumak içindir.

4. Düşmanların eğilim göstermeleri halinde barış kabul edilir. Yalnız bunun güçlü olmaktan kaynaklanan bir barış olması gerekir. Zayıf olmaktan kaynaklanan bir barış değil.

وَاِنْ يُر۪يدُٓوا اَنْ يَخْدَعُوكَ فَاِنَّ حَسْبَكَ اللّٰهُۜ هُوَ الَّذ۪ٓي اَيَّدَكَ
بِنَصْرِه۪ وَبِالْمُؤْمِن۪ينَۙ ﴿٦٢﴾ وَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْۜ لَوْ اَنْفَقْتَ مَا
فِي الْاَرْضِ جَم۪يعاً مَٓا اَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ اَلَّفَ
بَيْنَهُمْۜ اِنَّهُ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ ﴿٦٣﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ
وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٦٤﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ
الْمُؤْمِن۪ينَ عَلَى الْقِتَالِۜ اِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ
يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِۚ وَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُٓوا اَلْفاً مِنَ الَّذ۪ينَ
كَفَرُوا بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ اَلْـٰٔنَ خَفَّفَ اللّٰهُ
عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ ف۪يكُمْ ضَعْفاًۜ فَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ
يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِۚ وَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ اَلْفٌ يَغْلِبُٓوا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللّٰهِۜ
وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِر۪ينَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَكُونَ لَهُٓ اَسْرٰى
حَتّٰى يُثْخِنَ فِي الْاَرْضِۜ تُر۪يدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَاۗ وَاللّٰهُ يُر۪يدُ
الْاٰخِرَةَۜ وَاللّٰهُ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ ﴿٦٧﴾ لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللّٰهِ سَبَقَ
لَمَسَّكُمْ ف۪يمَٓا اَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا مِمَّا
غَنِمْتُمْ حَلَالاً طَيِّباًۘ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٦٩﴾

62- **"Eğer seni aldatmak isterlerse"** onların hainliklerine ve kötülüklerine karşı **"muhakkak Allah sana yeter. O seni yardımı ile ve mü'minlerle destekleyen"** güçlendiren;

63- **"Ve gönüllerini sevgi ile birleştiren"** daha önceki düşmanlık ve taassublarına rağmen kalplerini bir araya getirip aynı tarafa yönelmelerini sağlayan **"dır. Sen yeryüzünde olan her şeyi toptan harcasaydın yine de kalplerini birleştiremezdin. Fakat Allah aralarını bulup kalplerini kaynaştırdı. Çünkü O Azizdir, Hakîmdir."**

64- **"Ey Peygamber, sana da, sana uyan mü'minlere de Allah yeter."**

65- **"Ey peygamber! Mü'minleri savaşa teşvik et!"** ve bu hususta gerekeni yap. **"Sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa iki yüze galip gelirler. Sizden yüz kişi olursa kâfirlerden bin kişiyi yenerler. Çünkü onlar anlamaz"** Allah'ın dinini ve bu dinin getirdiği hidâyet ve nuru bilmeyen **"bir topluluktur."**

66- **"Şimdi Allah, zaafınız olduğunu bildiğinden üzerinizdeki yükü hafifletti. O halde eğer sizden sabırlı yüz kişi olursa iki yüz kişiyi yenerler, eğer sizden bin kişi olursa Allah'ın izniyle iki bine galip gelirler. Allah sabredenlerle beraberdir."**

67- **"Yeryüzünde çokça savaşıp zaferler kazanıncaya"** kâfirleri zelil edinceye kadar savaşmakta ileri gitmedikçe **"esirler alması hiçbir peygambere yaraşmaz. Sizler geçici dünya malını"** yani fidyeyi kabul etmek sûretiyle basit bir fayda elde etmeyi **"arzu ediyorsunuz** (öyle mi?). **Hâlbuki Allah âhireti ister. Allah Azizdir, Hakîmdir.**

68- **"Eğer Allah'ın geçmiş bir yazısı olmasaydı, aldığınıza karşılık herhalde size büyük bir azab dokunacaktı."**

69- **"Artık elde ettiğiniz ganimetten"** yani almış olduğunuz fidyelerden **"helâl ve hoş yeyin ve Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah günahları bağışlayandır, çokça rahmet edendir."**

Enfâl Sûresi 62-69. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Düşmanların teklif etmesi halinde barışın kabul edilmesini emrettikten sonra âyetler bu barışın arkasında yüce Allah'ın olacağını açıklamaktadır. O halde Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in iyice düşünüp değerlendirdikten sonra onu kabul etmesi ve bundan sonra işi Allah'a havale etmesi gerekir. Eğer düşmanlar onu aldatmak istiyorlarsa şüphesiz Allah onların kötülüklerinden onu koruyacaktır. Tıpkı Bedir'de Kureyş'in şerrinden onu koruyup yardımı ile, melekleri ile ve kalplerini birbirine kaynaştırdığı mü'minlerle onu desteklemişti. Onların kalplerini iman ve yekvücut etrafında bir araya getirmişti. Hâlbuki o gerçekleşmesi çok uzak bir ihtimâldi. Allah'ın tevfiki olmadan da gerçekleşebilecek bir şey değildi.

2. Âyetler aynı zamanda Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüce Allah'ın kendisini koruyup gözettiğinden emin olmasını da beraberindeki mü'minlerin de ona yettiğinden emin olmasını istemektedir. Çünkü onlardan bir kişi savaşta kâfirlerden on kişiye yeter. Çünkü o imanından hareketle savaşır. Sonra yüce Allah mü'minlerin yükünü hafifleterek bir kişinin kâfirlerden yalnızca iki kişiye karşı sebat gösterme yükümlülüğünü koydu.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler savaş esirleri ile ilgili bazı hükümleri açıklamaktadır. Âyetler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Bedir'de alınan esirlerden fidye almaması gerektiğini tespit ettikten sonra eğer onların bu yaptıklarını içtihad ve istişâre sebebi ile yapmamış olsalardı azabın gelip kendilerini bulacağını açıklamaktadır. Çünkü yüce Allah hiçbir müctehidi (içtihadındaki) hatası sebebi ile cezalandırmaz. Bu hususta ayırt edici hükmü veren bir vahiy de nâzil olmamıştı. Bununla birlikte âyetler fidyeyi yemelerini de kendilerine mübah kılmaktadır.

Enfâl Sûresi 62-69. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ümmetin birliği geçmişte bir hedefti. Şimdiki zamanda da ve gelecekte de bir hedef kalmaya devam edecektir.

2. Şanı yüce Allah düşmanların açıkladıklarını da gizlediklerini de bilir. O, onların hile ve tuzaklarını çürütmeye gücü yetendir.

3. Davetin işin başında pek büyük küfür güçlerine karşı direniş göstermeye ihtiyacı vardır. Bu sebepten dolayı bir mü'minin on kâfir önünde sebat göstermesi gerekmiştir.

4. İman ve pek yüce hedef, zaferin silâhlarından iki önemli silâhtır.

5. Şûra, İslâm'ın önemli kurumlarındandır. İstişare, hakkında semavî bir hükmün inmediği her bir hususta yapılır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bütün durumlarında istişareyi uyguladığı gibi ondan sonraki ashabı da böyle yapmışlardır.

6. İçtihad edip isabet edene iki ecir vardır. İçtihad edip hata edenin de bir ecri vardır. Allah hiçbir müçtehidi içtihadındaki yanlışlığından dolayı cezalandırmaz.

7. Ebu Bekir son derece ince kalpli ve merhametli iken Ömer b. Hattab uzak görüşlü ve Kur'ân-ı Kerim'deki pek çok yerdeki hükme görüşü uygun düşen, doğru görüş sahibi birisi idi.

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ ف۪ٓي اَيْد۪يكُمْ مِنَ الْاَسْرٰٓىۙ اِنْ يَعْلَمِ اللّٰهُ ف۪ي
قُلُوبِكُمْ خَيْراً يُؤْتِكُمْ خَيْراً مِمَّٓا اُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْۜ
وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٧٠﴾ وَاِنْ يُر۪يدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللّٰهَ
مِنْ قَبْلُ فَاَمْكَنَ مِنْهُمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿٧١﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ وَالَّذ۪ينَ
اٰوَوْا وَنَصَرُٓوا اُو۬لٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍۜ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَلَمْ
يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُواۚ وَاِنِ
اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدّ۪ينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمْ م۪يثَاقٌۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿٧٢﴾ وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا
بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍۜ اِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْاَرْضِ
وَفَسَادٌ كَب۪يرٌۜ ﴿٧٣﴾ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا ف۪ي سَب۪يلِ
اللّٰهِ وَالَّذ۪ينَ اٰوَوْا وَنَصَرُٓوا اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقّاًۜ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَر۪يمٌ ﴿٧٤﴾ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُو۬لٰٓئِكَ مِنْكُمْۜ وَاُو۬لُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
اَوْلٰى بِبَعْضٍ ف۪ي كِتَابِ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿٧٥﴾

70- **"Ey peygamber! Elinizdeki esirlere de ki: Eğer Allah'ın ilmine göre kalplerinizde bir hayır"** İman ve ihlâs **"varsa O, size sizden alınandan daha hayırlısını"** fidyeden daha iyi olanını **"verir ve sizi bağışlar. Allah günahları bağışlayandır. Çokça rahmet edendir."**

71- **"Eğer sana hainlik etmek isterlerse onlar zaten daha evvel Allah'a hainlik etmişlerdi de O da bundan ötürü onlara karşı sana imkân vermişti."** Onlara karşı sana güç ve iktidar vermiş ve Muhammed'e, Bedir gününde onları bozguna uğratma imkânını bahşetmişti. **"Allah çok iyi bilendir, hikmet sahibidir."**

72- **"İman edip hicret eden Allah yolunda malları ve canları ile cihad edenler"** burada söz konusu edilenler dine yardım olmak üzere mallarını ve canlarını cömertçe feda eden muhacirlerdir, **"barındırıp yardım edenler"** yurtlarını muhacirlere barınak olarak açan Ensar, **"işte onlar birbirlerinin velileridirler. İman edip de hicret etmeyenler ise hicret edene kadar sizin onlarla hiçbir velayetiniz yoktur. Eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse"** kendilerine yardımcı olmanızı isterlerse **"size yardım etmek düşer. Ancak sizinle aralarında anlaşma"** ahit ve sözleşme **"bulunan bir kavme karşı değil. Allah yaptıklarınızı görendir."**

73- **"Kâfir olanlar da birbirlerinin velileridir"** birbirlerine yardımcı olurlar, kendi aralarında da mirasçı olurlar, **"eğer siz bunu"** size verilen emirleri **"yapmazsanız yeryüzünde bir fitne ve büyük bir fesat olur."**

74- **"İman edip de hicret edenler ve Allah yolunda cihad edenlerle barındırıp yardım edenler, işte gerçek mü'min olanlar"** katıksız iman ile birlikte samimi olarak dine yardım edenler **"bunlardır. Onlar için mağfiret ve bitmek tükenmek bilmez bir rızık"** katıksız ve başa kakılmayan bir rızık **"vardır."**

75- **"Sonraları iman ve hicret edip de sizinle beraber cihad edenlere gelince, onlar da sizdendir. Akrabalar Allah'ın Kitabınca birbirlerine"** yabancılara göre miras bakımından **"daha yakındırlar."** Daha çok hak sahibidirler. **"Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir."**

Enfâl Sûresi 70-75. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e fidye ödeyen esirlerin Müslümanlıklarında samimi olmaları halinde Allah'ın onlara verdiklerinden daha iyisini yakında vereceğini ve günahlarını da bağışlayacağını ve eğer tekrar onunla savaşmak için Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i aldatmaya çalışıyorlarsa Allah'ın da onlara karşı kendisine zafer vereceğini hatırlatmaktadır.

2. Sonra sûre Müslümanlarla kâfirler arasındaki velâyet bağını söz konusu etmekte ve böyle bir velâyetin ancak iman ve hicret üzerinde yükseleceğini belirlemektedir. Bu velâyet ise mirasçılık, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma velâyetidir. Muhacirlerle Ensar buna göre birbirlerinin velileridir. Mekke'de müşriklerin yönetimi altında kalmaya devam eden mü'minlere gelince onlar hicret edinceye kadar Müslümanların onlarla bir velâyet bağı yoktur. Diğer taraftan Müslümanların da arada bir antlaşma bulunmadığı sürece bu hususta onlara yardımcı olmaları gerekir. Şayet arada bir antlaşma varsa o antlaşmaya bağlı olmak gerekir. Kâfirler de tek bir millet (din)in sahipleridir. Birbirlerinin de velileridirler. Dinleri birden çok olsa dahi. Müslümanların da onlarla bir velayet bağları olmaz.

3. Daha sonra âyetler tekrar ilk muhacirlerle Ensar'ı söz konusu etmekte ve Hudeybiye barışından sonra hicret edenleri de velayet hususunda onların arasına katmaktadır.

4. Sonra velâyetin genel esası olan akrabalığı tespit etmektedir. Çünkü bundan önce sözü geçen kesimler arasındaki velayet ve bununla birlikte söz konusu olan miras, dini güçlendirmek ve gelişmekte olan davaya -ilk dönemlerinde yardımcı olmak içindi.

Enfâl Sûresi 70-75. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min sağlıklı bir şekilde hazırlanacak olursa pek muazzam bir güç demektir. Çünkü o takdirde mü'min bu hazırlığı ile de güçlü, imanı ile de güçlü olur.

2. Erken dönemde iman edip hicret etmiş ve Allah yolunda cihad etmiş bulunan muhacirlerin fazilet üstünlüğü vardır.

3. İşin başında davanın malları ve güçleri ile takdim ettikleri barındırma ve yardımcılık üzerinde yükseldiği Ensar'ın da fazileti üstündür.

4. Müslümanın kâfir ile bir velâyet bağı olmadığı gibi kâfirlerin egemenliği altındaki Müslümün ile de böyle bir bağ yoktur. Aynı şekilde kâfirin de Müslüman kimselere bir velayeti olmaz.

5. Kâfirlerin dinleri (milletleri) ne kadar farklı olursa olsun onlar tek bir millettir ve birbirlerinin velileridirler.

6. İslâm, -dava güçlendikten sonra- akraba olmayanların mirasçılığını iptal etti ve mirasçılığı yalnızca akrabalar arasında geçerli bıraktı.

9- TEVBE SÛRESİ[2]

(Medine'de inmiştir. 129 âyettir)

104. âyetinde tevbe kelimesi geçtiği için sûre bu adı almıştır. İlk kelimesi "berâe" olduğu için Berâe sûresi diye de meşhur olmuştur. Ayrıca bu sûre Muhziye, Kadîme, Fâdıha gibi isimlerle de anılmıştır.

1- **"Müşriklerden antlaşma yaptıklarınıza"** kendileriyle bir ahit ve antlaşma yaptığınız kimselere **"Allah ve Resûlü tarafından ilişkilerin kesildiğine"** bir uzaklaşışın Allah tarafından ulaştırıldığına **"dair bir uyarıdır."**

2- Ey müşrikler **"yeryüzünde"** başlangıcı Zülhicce ayının onu -Şevval de denilmiştir- olmak üzere **"rahat rahat"** güven içerisinde **"dört ay dolaşın. Biliniz ki siz Allah'ı âciz bırakamazsınız."** Kaçmakla azabından kurtulamazsınız. **"Ve herhalde Allah kâfirleri rüsvayy edendir."**

3- **"Ve Hac-ı Ekber günü"** hicretin dokuzuncu yılı mübarek kurban bayramı birinci günü **"Allah ve Resûlünden insanlara Allah'ın ve Resûlü'nün müşriklerden uzak olduklarına dair bir ilandır."** Yani Allah da Resûlü de müşriklerden uzaktır. **"Eğer tevbe ederseniz o sizin için daha hayırlıdır. Yok, eğer yüz çevirirseniz iyi bilin ki siz Allah'ı âciz bırakamazsınız. O kâfirlere can yakıcı bir azabı müjdele."**

سُورَةُ التَّوْبَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَتِسْعٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بَرَٓاءَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهٖٓ اِلَى الَّذ۪ينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۜ
﴿١﴾ فَس۪يحُوا فِي الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ غَيْرُ
مُعْجِزِي اللّٰهِۙ وَاَنَّ اللّٰهَ مُخْزِي الْكَافِر۪ينَ ﴿٢﴾ وَاَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ
وَرَسُولِهٖٓ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ اَنَّ اللّٰهَ بَر۪ٓيءٌ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ
وَرَسُولُهُۜ فَاِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْۚ وَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُٓوا
اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِۜ وَبَشِّرِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ اَل۪يمٍۙ
﴿٣﴾ اِلَّا الَّذ۪ينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ
شَيْـٔاً وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ اَحَداً فَاَتِمُّٓوا اِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ اِلٰى
مُدَّتِهِمْۜ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّق۪ينَ ﴿٤﴾ فَاِذَا انْسَلَخَ الْاَشْهُرُ
الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِك۪ينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ
وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍۚ فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا
الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوا سَب۪يلَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ
﴿٥﴾ وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ
كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

4- **"Antlaşma yaptığınız müşrikler arasından sonra size karşı bir eksiklik yapmamış"** sizlerle antlaşmalarını bozmamış, aksine gereklerini tam olarak yerine getirmiş, **"aleyhinizde kimseye yardım etmemiş"** destek vermemiş **"olanlar müstesnâdır. O halde onların süreleri bitinceye kadar antlaşmalarını tamamlayın. Şüphesiz Allah sakınanları sever."**

5- **"O haram aylar çıkınca"** yani dört aylık antlaşma süresi sona erince **"artık o müşrikleri nerede bulursanız öldürün, onları yakalayın, onları alıkoyun."** Yahut onları sıkıştırın ve ülkelerde tasarruflarda bulunmalarını engelleyin. **"Onların bütün geçit yerlerini"** yollarını, geçecekleri yerleri, kontrol altında tutabileceğiniz yerleri **"tutun. Eğer tevbe edip namaz kılar ve zekât verirlerse yollarını serbest bırakın. Gerçekten Allah Gafûrdur, Rahîmdir."**

2 Besmele (Bismillahirrahmanirrahim) bu sûrenin başında yazılmamıştır. Çünkü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yazılmasını emretmemiştir. Diğer taraftan besmele bir eman ve bir rahmettir. Sûre ise kılıç emri ile müşriklerin güvenliğini kaldırmak için nazil olmuştur. Ayrıca Buhari, Berâ (radıyallâhu anh)'dan Tevbe'nin en son inen sure olduğunu rivayet etmektedir.

6- **"Eğer müşriklerden biri senden eman dilerse"** antlaşma süresi olarak belirlenen ayların çıkmasından sonra öldürülmeye karşı senden güvenlik isterse **"ona eman ver. Tâ ki Allah'ın kelâmını dinlesin. Sonra onu emin olacağı yere kadar ulaştır. Bu onların bilmeyen bir kavim olduklarından dolayı böyledir."**

Tevbe Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler, Müslüman blok ile genel olarak Arap Yarımadası'ndaki müşrikler arasında söz konusu olan nihaî ilişkilerin sınırlarını çizmekte ve bu sınırların belirlenmesinin üzerinde yükseldiği vakıaya, tarihe ve akideye dayalı sebepleri belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunların bazıları şunlardır:

1. Müslümanlarla müşrikler arasında o zamana kadar mevcut olan antlaşmaların sona erdiği belirtilmektedir. Bu sona eriş ister süresiz antlaşmaları bulunan kimseler için söz konusu edilen dört aydan sonra olsun, ister antlaşmalarını bozmuş kimseler olsun, isterse de belli bir süre ile sınırlı antlaşmaları bulunan ve bununla birlikte herhangi bir şekilde taahhütlerini eksik bırakmayıp Müslümanlara karşı düşmanlarından herhangi bir kimseye yardım etmemiş olanlar olsun.

2. Bundan sonra müşrikler ile antlaşma akdi yapma ilkesi kesin olarak sona erdirilmektedir. Bu da Allah'ın ve Resûlü'nün müşriklerden kayıtsız ve şartsız bir şekilde uzak olduklarının ilanı ve müşriklerin Allah'ın ve Resûlü'nün nezdinde herhangi bir ahitlerinin olamayacağının belirtilmesi ile ortaya konulmaktadır.

3. Müşriklere hoşgörü, kolaylık sağlamak, affedip yüz çevirmek esaslarına göre ilişkilerin yürütülmesine dair emir sona ermekte, buna karşılık verilen mühlet ve güvenlik süresi olan dört aylık sürenin sona ermesinden sonra Müslüman olmadıkları takdirde Müslümanların onlarla savaşmaya yükümlü kılınmaları söz konusu olduğu vurgulanmaktadır. Eğer İslâm'a girecek olurlarsa onlarla savaşılmaz.

4. Müşriklerden herhangi bir kimse bu dine girmemekle birlikte kendisine eman (güvenlik) verilmesini isteyecek olursa Müslümanların o kimseyi kavminin yurduna ulaştırmaları görevleridir.

Tevbe Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile müşrikler arasında bir takım antlaşmalar ve ahitler bulunmakla birlikte, onlar bu antlaşmaları bozmuşlar ve Müslümanlarla savaşmak üzere defalarca Yahudilerle komplolar kurmuşlardı. Bundan böyle düşmanları bu antlaşmaları bozduktan sonra Müslümanların onlara bağlı kalmaları hikmete uygun olmazdı.

2. İslâm'da antlaşmayı bozmak da, dinde zorlamak da söz konusu değildir. Ama İslâm'da izzet, güçlü olmak, müsamahakârlık ve açıklık vardır.

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِك۪ينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ رَسُولِه۪ٓ
اِلَّا الَّذ۪ينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِۚ فَمَا
اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَق۪يمُوا لَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ
الْمُتَّق۪ينَ ﴿٧﴾ كَيْفَ وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا
ف۪يكُمْ اِلًّا وَلَا ذِمَّةًۜ يُرْضُونَكُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبٰى قُلُوبُهُمْۚ
وَاَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَۚ ﴿٨﴾ اِشْتَرَوْا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا
قَل۪يلًا فَصَدُّوا عَنْ سَب۪يلِه۪ۜ اِنَّهُمْ سَٓاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ ف۪ي مُؤْمِنٍ اِلًّا وَلَا ذِمَّةًۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ
الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾ فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ
فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدّ۪ينِۜ وَنُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
﴿١١﴾ وَاِنْ نَكَثُٓوا اَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا
ف۪ي د۪ينِكُمْ فَقَاتِلُٓوا اَئِمَّةَ الْكُفْرِۙ اِنَّهُمْ لَٓا اَيْمَانَ لَهُمْ
لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾ اَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُٓوا اَيْمَانَهُمْ
وَهَمُّوا بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَؤُ۫كُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۜ
اَتَخْشَوْنَهُمْۚ فَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٣﴾

7- **"Mescid-i Haram'ın yakınında antlaştıklarınız dışında müşriklerin Allah katında ve Resûlü yanında nasıl bir ahdi olabilir? O halde onlar size karşı doğru davrandıkları"** yani sizinle antlaşmalarına bağlı kaldıkları **"sürece siz de onlara doğrulukla davranın. Şüphesiz ki Allah sakınanları sever."**

8- **"Nasıl** (bir antlaşmaları) **olabilir ki? Size karşı üstünlük sağlarlarsa"** zafer kazanırlarsa **"hakkınızda hiçbir yemin"** akrabalık bağı, yakınlık yahut sözleşme ya da ant **"ve hiçbir ahit"** eman, teminat ya da bir hak **"gözetmezler. Dilleri ile sizi hoşnut etmeye çalışırlar, kalpleri ise isteksizdir. Onların çoğu fâsık kimselerdir."**

9- **"Onlar Allah'ın âyetlerini az bir bedel karşılığında sattılar. Ve onun yolundan"** insanları o yolu izlemekten **"alıkoydular. Yapageldikleri gerçekten ne kötüdür!"**

10- **"Onlar hiç bir mü'min hakkında hiç bir yemin ve hiç bir ahid gözetmezler. İşte onlar haddi aşanların ta kendileridir."**

11- **"Eğer tevbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse artık dinde kardeşlerinizdir. Biz bilen bir kavme âyetleri böyle uzun uzadıya açıklarız."**

12- **"Eğer ahitlerinden sonra yeminlerini bozarlar"** gereklerini yerine getirmezler **"de dininize dil uzatırlarsa küfrün önderlerini"** başlarını **"hemen öldürün. Çünkü onların yeminleri yoktur, olur ki"** bu azgınlıklarından **"vazgeçerler"** dönerler.

13- **"Yeminlerini bozan ve Peygamberi sürüp çıkarmaya kalkışan"** onu Mekke'den çıkarmayı kararlaştıran **"ve bununla beraber ilk olarak sizinle kendileri"** savaşmakla ve inatlaşmakla **"başlayan bir kavim ile savaşmaz mısınız? Onlardan korkuyor musunuz? Eğer mü'min kimseler iseniz asıl korkmanız gereken Allah'tır."**

Tevbe Sûresi 7-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler müşriklerin Allah'ın ve Resûlü'nün nezdinde herhangi bir ahitlerinin olmayacağını açıklamaktadır. Ancak Müslümanların Mescid-i Haram'ın yakınında kendileri ile antlaştıkları kimseler müstesnâdır. Bunlara karşı onlar Müslümanlarla ilişkilerini adaletli bir şekilde devam ettirdikleri sürece adaletle davranmakla yükümlüdürler.

2. Sonra müşriklerin herhangi bir ahitlerinin olmasının imkânsız olduğunu açıklamaktadır. Çünkü müşrikler Müslümanlara karşı bir imkân elde edecek olurlarsa ne bir akrabalığa ne bir yemine ne bir ahde ne de bir hakka riayet ederler. Onlar Müslümanlara yumuşak söz söylerken kalpleri nefretle doludur. Onların çoğunluğu da Allah'a itaatin dışına çıkmıştır. Onlar Allah'ın âyetlerini az bir bedel olan haram kılınmış olan arzu ve faydalar karşılığında sattıkları gibi hiçbir mü'min hakkında herhangi bir ahde ve herhangi bir hakka da riayet etmezler. Çünkü onlar haddi aşan kimselerdir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler tevbe edip namazı dosdoğru kılıp zekâtı ödemeleri halinde İslâm'ın onlara karşı tutumunu açıklamaktadır. Bu takdirde onlar Müslümanlara kardeş olurlar. Müslümanların hakları onların da hakkı olur, Müslümanların görevleri onların da görevi olur. Eğer yemin ile pekiştirilmiş antlaşmalarını bozup dine dil uzatacak olurlarsa Müslümanlara düşen görev onlarla savaşmaktır. Çünkü bunlar küfrün önderleridir. Böylelerinin herhangi bir ahdi ve bir yemini söz konusu olmaz. Belki yaptıklarından vazgeçer ve dönerler.

4. Daha sonra âyetler antlaşmalarını bozan ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i vatanından çıkarmaya çalışmış olan bu kimseler ile savaşmayı teşvik etmektedir.

Tevbe Sûresi 7-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin kendisine güvenilebilecek herhangi bir antlarının olma ihtimâli çok uzaktır.

2. Müşrikler arasından olsun, başkaları olsun antlaşmasını bozmamış olan kimselerin süresi belli olan antlaşmalarını tamamlamak gerekir.

3. Antlaşmayı bozmak ve ona hainlik etmekten sakınmak gerekir.

4. İnsanları İslâm dinini izlemekten alıkoymak için düşmanların defalarca çaba ve gayretleri olmuş, bu sebeple bu tehlikeye dikkat çekmek bir zorunluluktur.

5. Tevbe edip hak dine dönerek Rabbinin emirlerine bağlı kalıp namaz, zekât ve diğer rükünlerini eksiksiz yerine getiren bir kimse Müslümanların sahip olduğu haklara sahip olur, onların görevleri ile yükümlü olur. Ama kim tekrar döner ve dine dil uzatırsa şüphesiz ki bu işten vazgeçinceye kadar onunla savaşılır.

6. Yapılan saldırıyı geri püskürtmek akideyi güven altında tutup Müslümanları himaye etmek için İslâm'da savaşmak meşrudur.

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ بِاَيْد۪يكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ
عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِن۪ينَۙ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ
قُلُوبِهِمْۜ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿١٥﴾
اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ جَاهَدُوا
مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِه۪ وَلَا الْمُؤْمِن۪ينَ
وَل۪يجَةًۜ وَاللّٰهُ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ۟ ﴿١٦﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِك۪ينَ
اَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللّٰهِ شَاهِد۪ينَ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِۜ
اُو۬لٰٓئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْۚ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ اِنَّمَا
يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ
وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰٓى اُو۬لٰٓئِكَ اَنْ يَكُونُوا مِنَ
الْمُهْتَد۪ينَ ﴿١٨﴾ اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَٓاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ كَمَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجَاهَدَ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِۜ
لَا يَسْتَوُ۫نَ عِنْدَ اللّٰهِۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِم۪ينَۢ ﴿١٩﴾
اَلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ
وَاَنْفُسِهِمْۙ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَٓائِزُونَ ﴿٢٠﴾

14- "Onlarla savaşın ki, Allah ellerinizle onları azablandırsın. Onları rezil etsin, size onlara karşı zafer versin ve (bununla) **mü'min bir topluluğun gönüllerine şifâ versin;"**

15- "Kalplerindeki gazabı" öfkeyi ve ileri derecedeki üzüntüyü **"gidersin. Allah dilediğine tevbe nasip eder. Allah hakkıyla bilendir, Hakîmdir."**

16- "Yoksa siz Allah içinizden cihad edenleri Allah'tan, Resûlünden ve mü'minlerden başkasını dost ve sırdaş" yardımcı, taraftar, sırlarını söylediği arkadaşlar ve pek yakın dostlar **"edinmeyenleri ayırt etmeksizin"** yani bunlar arasından böyle olanları ortaya çıkarmaksızın **"bırakılıverileceğinizi mi sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır."**

17- "Müşriklerin kendi küfürlerine kendileri şahit iken Allah'ın mescitlerini imar etme hakları yoktur. Onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir." Küfür ve inkârları sebebi ile ecirleri bâtıl olmuş, yok olmuştur. **"Ve onlar ebediyyen ateşte kalacaklardır."**

18- "Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve âhiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte bunların doğru yola erenlerden olmaları ümit edilir" umulur.

19- "Siz hacılara su vermeyi" hacıların su ihtiyaçlarını karşılamayı **"ve Mescid-i Haram'ın tamirini Allah'a ve âhiret gününe inanan, Allah yolunda cihad eden ile bir mi tuttunuz? Bunlar Allah nezdinde bir olmazlar. Allah zulmedenler topluluğunu hidâyete erdirmez."**

20- "İman edip de hicret edenlerin, Allah yolunda malları ve canlarıyla cihâd edenlerin Allah katında dereceleri pek büyüktür. İşte umduklarını elde edenler de onların ta kendileridir."

Tevbe Sûresi 14-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Mü'minlere kâfirler ile savaşmayı emretmektedir. Çünkü bu yolla onlara azap edilir ve bu yolla küçük düşürülürler, ayrıca bunda mü'minlere de bir yardım ve kalplerinde olana bir şifa vardır.

2. Savaşın meşru kılınması yüce Allah'ın mü'minleri bir sınamasıdır. Böylelikle aralarından sadakat sahibi olanlarla yalandan samimiyet gösterenler ayırt edilmiş olur.

3. Allah'ın evlerini/mescitleri imar etmek, müşriklerin yapmaları gereken bir iş de değildir, onlara yakışmaz da ve bu onların yapabilecekleri bir şey de değildir. Çünkü mescitleri imar etmek Allah'a iman etmeyi, onu sevmeyi gerektirir. Bunların ise amelleri boşa gitmiş, sevabı yok olmuştur. Üstelik onlar küfür ve şirkleri sebebi ile ebedi olarak cehennem azabında kalacaklardır.

4. Daha sonra yüce Allah mescitleri bina etmek, tamir etmek, oralarda kalmak ve Allah'a ibadet etmek için mescitlerde ikâmet etmek gibi işlerin ancak Allah'a iman eden, O'na itaat eden, âhiret gününe inanan mü'minlerin yapabilecekleri bir iş olduğunu haber vermektedir. Bu mü'minler namazı en mükemmel şekli ile eda ederler, zekâtı hak sahiplerine tastamam öderler. Allah'tan korkarlar. İşte Allah'ın evlerini imar etme liyakatına sahip olanlar bunlardır.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler hacılara su vermek ve Mescid-i Haram'ı imar etmek gibi müşriklerin övündükleri işlerin, Allah'a iman etmek ve onun yolunda cihad etmek ile eşit görülmesinin imkânsız olduğunu ortaya koymakta ve iman edip hicret edenlerin, bu dini yüceltmek uğrunda malları ve canları ile cihad edenlerin Allah nezdindeki makam ve mevkilerinin daha yüksek ve gerçekten kurtuluşa erenlerin onlar olduklarını ortaya koymaktadır.

Tevbe Sûresi 14-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Küfür ve şirk, üstün bütün amelleri iptal eder. Dolayısıyla Kıyâmet gününde böylelerinin Allah nezdinde alacak bir karşılıkları olmaz.

2. Mescitleri imar etmek Allah'ın haram kıldıklarını tazim eden iman ehline yakışır.

3. Mescitleri imar etmek onları bina etmeyi ve onları tamir etmeyi -bunlar maddî olandır- mescitlerde ikâmet etmeyi, namaz, zikir, Kur'ân-ı Kerim'i öğrenmek, öğrenip öğretmek, itikâf ve buna benzer manevî bir takım hususları yerine getirebilmek için mescitlerden ayrılmamayı kapsar.

4. Söz ve davranışlarda Allah için ihlâslı olmak gerekir.

21- **"Rabbleri onları tarafından bir rahmet, hoşnutluk, içlerinde tükenmez ve kalıcı"** daimi **"nimetler bulunan kendilerine ait cennetler ile müjdeler."**

22- **"Onlar orada ebediyyen kalıcıdırlar. Muhakkak ki Allah katında büyük bir mükâfat vardır."**

23- **"Ey iman edenler! Eğer küfrü imandan sevimli bulurlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler"** dost ve arkadaşlar **"edinmeyin. İçinizden kim onları veli edinirse onlar zalimlerin ta kendileridirler."**

24- **"De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz"** akrabalarınız **"elinize geçirdiğiniz"** kazandığınız **"mallar, durgunluğa"** kazanç sağladığınız Hac mevsimi günlerinin geçmesi sebebi ile zarara **"uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah'tan, Resûlünden ve O'nun yolundaki cihaddan daha sevimli ise o halde Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah fâsıklar topluluğunu"** dinin dışına çıkanları **"hidâyete erdirmez."**

25- **"Andolsun ki Allah birçok yerde"** birçok savaş cephesinde **"ve Huneyn"** Mekke ile Taif arasındaki bir vadidir, **"gününde size yardım etmiştir. Hani çokluğunuz sizi böbürlendirmişti de bunun size hiçbir faydası olmamıştı. Yeryüzü genişliğine rağmen"** genişliği ile birlikte **"başınıza dar gelmişti. Nihayet arkanızı çevirip gitmiştiniz"** bozguna uğramıştınız.

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ
فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ
عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى
الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾
قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ
وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ
كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ
بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ
اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ
كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ
سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ
تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

26- **"Sonra Allah, Resûlü'ne ve mü'minlere sekînetini"** huzur ve güvenliğini ya da rahmetini **"indirmiş, görmediğiniz ordular da indirmiş ve kâfirleri azaplandırmıştı. Kâfirlerin cezası işte budur."**

Tevbe Sûresi 21-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad eden muhacir mü'minlerin mükâfatını açıklamaktadır.

2. Sonra anne babası, kardeşleri ve benzeri akrabalarının küfrü imana tercih edip küfür üzere kalan yakınlarını ve ticaretini tercih ettiği için hicreti terk eden kimseleri söz konusu etmektedir. Şüphesiz bu gibi kimselere uyup arkalarından giden ancak onlardan olur.

3. Âyetler daha sonra cihada çıkmayıp oturan, malı, aile halkını, akrabalarını, ticareti, dünya hayatının faydalarını Allah'a ve Resûlü'ne tercih edenleri pek ağır bir azap ile tehdit etmektedir.

4. Sonra da mü'minlerin Bedir, Kurayza ve Nadîroğulları Gazveleri gibi birçok savaşta zafer kazandıklarını daha sonra da Müslümanların Hevâzinlilerle savaşmak üzere Huneyn vadisine Hicretin 8. yılı Şevval ayında çıkışlarını söz konusu etmektedir. O sırada sayıları on iki bin kişi idi. Kâfirler ise dört bin kişi idi. Müslümanlar çokluklarını beğenmiş fakat çokluklarının kendilerine bir faydası olmamış, bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmişti. Aşırı derecede korkuya kapıldıklarından ötürü kendilerini huzur ve güvende bulabilecekleri bir yer bulamamışlardı. Bu sebeple işin başında bozguna uğrayarak geri dönüp kaçtılar. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise beyaz katırı üzerinde yerinde durdu. Beraberinde ashabından çok az sayıda kimse kalmıştı. Daha sonra Abbas (radıyallâhu anh) pek gür olan sesi ile: Haydi gelin, işte Resûlullah buradadır, diye seslenince Müslümanlar geri döndü ve yenilgi yüce Allah'ın lütfu ile zafere dönüştü. Yüce Allah, Resûlü'nün ve mü'minlerinin kalbine huzur ve rahmetini indirdiği gibi melekleri de görünmeyecekleri bir sûrette indirmiş, kâfirleri de öldürülmek ve esir alınmakla azaplandırmıştı.

Tevbe Sûresi 21-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin ve onlar ile ittifak halinde bulunanların ahitlerini bozmalarının bir etkisi de İslâm'ın arka arkaya yeni adımlar atması, ardı arkasına gazalar yapması, her bir aşamadan sonra bir diğer aşamaya geçmesidir. Böylelikle etrafındaki yerlerde Allah'ın düzenini yaymak ve Allah'ın kelimesini bir yerden sonra bir başka yere, bir kabileden sonra bir diğer kabileye tebliğ etme imkânı oldu.

2. Savaşlarda muteber olan silâh gücü ve sayısal çokluk değildir. Asıl muteber olan samimi olan samimi iman, sebat ve Allah için ihlâslı olmaktır.

3. Komutanın sebat ve kahramanlık göstermesinin zaferin kazanılmasında pek büyük bir etkisi olduğu gibi güce ve çokluğa aldanmak da bozguna uğramanın sebeplerindendir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabı onu pek çok sevdiği gibi Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de benzersiz bir kahramandı. Ayrıca Allah'ın onun da mü'minlerin de üzerindeki lütfu pek büyüktür.

ثُمَّ يَتُوبُ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ
غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٢٧﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنَّمَا
الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَاۚ وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ
يُغْن۪يكُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ٓ اِنْ شَٓاءَۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ
حَك۪يمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ
وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ
وَلَا يَد۪ينُونَ د۪ينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ
حَتّٰى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ۟ ﴿٢٩﴾
وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌۨ ابْنُ اللّٰهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَس۪يحُ
ابْنُ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِاَفْوَاهِهِمْۚ يُضَاهِؤُ۫نَ قَوْلَ
الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُۜ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُۘ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ
﴿٣٠﴾ اِتَّخَذُٓوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ
وَالْمَس۪يحَ ابْنَ مَرْيَمَۚ وَمَٓا اُمِرُٓوا اِلَّا لِيَعْبُدُٓوا اِلٰهًا
وَاحِدًاۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

27- **"Sonra Allah, bunun ardından dilediğinin tevbesini kabul eder. Allah bağışlayıcıdır, rahmet edicidir."**

28- **"Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir."** Bunun sebebi, içlerinin pis, akidelerinin bozuk olmasıdır. **"Onun için bu yıllarından sonra artık onlar Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer fakirlikten"** yani onların sizlerle ticarî ilişkileri kesmeleri sebebi ile fakir düşmekten **"korkarsanız Allah dilerse sizi yakında kendi lütfundan zenginleştirir. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, tam hüküm ve hikmet sahibidir."**

29- **"Kendilerine kitap verilmiş olanlardan"** Yahudilerle Hıristiyanlardan **"Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resûlü'nün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini"** sapasağlam değişmez İslâm dinini **"din olarak kabul etmeyenlerle kendi elleriyle"** emre boyun eğerek yahut zor ile ve güç kullanarak **"küçülmüşler olarak"** İslâm'ın hükmüne itaat eden ve zelil düşmüşler olarak **"cizye verinceye"** yani başları için belirlenmiş haracı ödeyinceye -ki bu bireyler için tayin edilen vergiye benzer- **"savaşınız."**

30- **"Yahudiler: Uzeyr Allah'ın oğludur, dediler. Hıristiyanlar da: Mesih Allah'ın oğludur, dediler. Bu onların ağızlarında dolaşan sözleridir ki, daha önce kâfirlerin söyledikleri sözlerine benzetiyorlar"** küfür ve oldukça çirkin olan bu sözlerini öncekilerin sözlerine benzetiyorlar. Hak, gözleri kamaştıracak kadar parlak hali ile duruyorken **"nasıl da döndürülüyorlar?"**

31- **"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını"** Yahudi âlimlerine ahbâr (haham) denilir **"rahiplerini"** -Hıristiyan âbidlerine denilir- **"Meryem oğlu Mesih'i Rabbleri edindiler."** Yani Rabbe itaat edilir gibi onlara itaat ettiler. **"Hâlbuki onlar ancak bir tek ilâha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka ilâh yoktur. O bunların ortak koştukları her şeyden münezzehtir."**

Tevbe Sûresi 27-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler şanı yüce Allah'ın bu kâfirler arasından dilediği kimselerin tevbesini kabul edip onları İslâm'a hidâyet ederek günahlarını bağışladığını açıklamaktadır.

2. Âyetler müşriklerin içlerinin bozuk ve niyetlerinin kötü olduğunu tespit etmekte, bundan dolayı da hicretin 9. yılından sonra Mescid-i Haram'a girmelerinin önlenmesini istemektedir. Diğer taraftan müşriklerin kendileri ile ticarî ilişkilerinin kopması neticesinde fakirlikten korkan mü'minlere yüce Allah'ın kendilerini yakında lütfu ile zenginleştireceğini belirterek rahatlatmakta, onları Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uymayan kitap ehli olan Yahudi ve Hıristiyanlarla -kendileri hakkında tespit edilmiş olan cizyeyi her yıl itaatle ve İslâm'ın hüküm ve yönetimine boyun eğerek ödeyinceye kadar- savaşmaya teşvik etmektedir.

3. Daha sonra: Şüphesiz Uzeyr Allah'ın oğludur, diyen Yahudilerin inancı ile İsa (aleyhisselâm)'ın Allah'ın oğlu olduğunu ileri süren Hıristiyanların inancının bozuk olduğunu açıklamakta ve bunun herhangi bir delil ve dayanakları bulunmaksızın soyut bir iddiadan ibaret olduğunu, aksine onlar böyle söyleyerek atalarını kör bir şekilde taklit eden kâfirlerin sözlerine sözlerini benzettiklerini ortaya koymakta ve hakkın delilleri açıkça bulunmakla birlikte nasıl da haktan döndürüldüklerini hayretle karşılayarak onlara lânet okumaktadır. Hem onlar Yahudilerin âlimleri ile Hıristiyanların âbidlerini Allah'ı bırakıp Rabbleri edindiler. Allah'ın haram kıldıklarını helâl, helâl kıldıklarını haram kılmakta onlara uydular, aynı şekilde Meryem oğlu Mesih'i de bir mabud edindiler. Hâlbuki o ancak insan bir Resûldür. Allah ise kendilerine Tevrat'ta ve İncil'de ortaksız bir ve tek ilâha ibadet etmekten başka bir emir vermemişti.

Tevbe Sûresi 27-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın dinine girmeyi ve onun son derece rahat gölgelerinde ve adaletli hükümlerinin nimetlerinden yararlanmayı reddeden kâfirlerle ve haddi aşan saldırganlarla savaşmak bir görevdir.

2. Kitap ehli olan Yahudi ve Hıristiyanları İslâm'a girmeye davet etmek emredilmiştir. Eğer bunu kabul etmezlerse biz onlarla hemen savaşmayız. Cizye öderler. Şayet cizye ödemeyi kabul etmezlerse Allah'ın dinine dönünceye ve boyun eğerek itaat ederek hükmüne razı oluncaya kadar onlarla savaşılır.

3. Sözü geçen bu cizye, Müslümanların ödedikleri ve Kur'ân'ın belirlediği harcama yerlerine harcanan zekâtın bir karşılığıdır. Cizye, düşük bir meblağ olup her bir kişi için yılda 48 dirhemden fazla değildir. Bu da bu kimsenin, himaye edilip ona yardımcı olunmasının yönetim ve koruması altında yaşadığı devlet tarafından savunulmasının, genel altyapı hizmetlerinden yararlanmasının bir karşılığıdır.

4. Yüce Allah'a çocuk nispet etmek hususunda kitap ehlinin akidesi yanlıştır, bozuktur. Şanı yüce Allah ortaktan da yarattıklarına benzemekten de münezzehtir.

يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَاْبَى اللّٰهُ اِلَّٓا
اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾ هُوَ الَّذ۪ٓي اَرْسَلَ
رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَد۪ينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّ۪ينِ كُلِّه۪
وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنَّ
كَث۪يرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ اَمْوَالَ النَّاسِ
بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ وَالَّذ۪ينَ يَكْنِزُونَ
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا ف۪ي نَارِ
جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ
هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ
تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾ اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ
شَهْرًا ف۪ي كِتَابِ اللّٰهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
مِنْهَٓا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا
ف۪يهِنَّ اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِك۪ينَ كَٓافَّةً كَمَا
يُقَاتِلُونَكُمْ كَٓافَّةً وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّق۪ينَ ﴿٣٦﴾

32- **“Allah'ın nurunu”** şeriatini ve kesin ve apaçık delillerini **“ağızlarıyla”** söyledikleri sözleri ile **“söndürmek isterler. Hâlbuki Allah kendi nurunu tamamlamaktan”** onu üstün kılmaktan **“başka bir şeye razı değildir. Kâfirler hoş görmese de.”**

33- **“Dini bütün dinlere”** ona uymayan dinlerin hepsinin üstüne çıkartıp **“üstün kılmak için Resûlü'nü hidâyetle ve hak din ile gönderen O'dur. Müşrikler hoş görmese de.”**

34- **“Ey iman edenler! Doğrusu haham ve rahiplerin birçoğu insanların mallarını bâtıl yollarla yerler”** alırlar. **“Ve Allah yolundan alıkoyarlar. Altın ve gümüşü yığıp biriktiren ve onları Allah yolunda infak etmeyenlere gelince, onlara acıklı bir azabı müjdele!”** Haber ver ve onunla korkutup uyar!

35- **“O gün bunlar cehennem ateşinde kızdırılacak”** demir ve benzer şeyler ile yakılacak **“o kimselerin alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak. İşte bu kendiniz için toplayıp sakladıklarınız. Öyleyse sakladıklarınız şeyleri tadın, denir.”**

36- **“Gerçekten Allah yanında gökleri ve yeri yarattığı günden beri ayların sayısı Allah'ın Kitabında”** Levh-i Mahfuz'da **“on ikidir. Onlardan dördü haram aylardır.”** Dört ayda savaşmak haramdır. Bunlar Recep, Zülkade, Zülhicce ve Muharrem aylarıdır. **“İşte en doğru din”** dosdoğru din olan İbrahim (aleyhisselâm)'ın dini **“budur. O halde bu aylarda nefislerinize zulmetmeyiniz. Bununla beraber müşrikler sizinle nasıl topluca savaşırlarsa siz de onlarla topluca savaşın. Bilin ki Allah sakınanlarla beraberdir.”**

Tevbe Sûresi 32-36. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler kâfirlerin Allah'ın dinine karşı tutumlarını, onların bu din hakkında olumsuz konuştuklarını ve onu geçersiz kılmak istediklerini ama yüce Allah'ın ise bu dini üstün kılıp diğer bütün dinlere galip getirmeyi -müşrikler bundan hoşlanmasalar dahi- kendi adına taahhüt ettiğini açıklamaktadır.

2. Sonra mü'minlere haham ve rahiplerin birçoğunun insanların mallarını hüküm vermekte rüşvet almak gibi haksız yollarla ele geçirdiklerini, insanları Allah'ın yolundan alıkoyup başka tarafa yönelttiklerini de açıklamaktadır.

3. Daha sonra altını, gümüşü ve pek çok malı toplayıp biriktiren ve dine yardım uğrunda onları harcamayan kimselerin akıbetini açıklamaktadır.

4. Allah nezdinde Levh-i Mahfuz'da gökleri ve yeri yarattığı günde yıl için tespit ettiği ay sayısının on iki ay olduğunu, cahiliye dönemi insanları arasından yılı on üç ay olarak sayıp böyle olduğunu iddia edenlerin dediği gibi olmadığını açıklamaktadır. Bu on iki ayın dördü ise Allah'ın savaşılmasını haram kıldığı aylardır. İşte bu aylarda savaşmanın haram kılınması dosdoğru dindir. Bunlarda savaşmak ya da masiyetler işlemek sûreti ile haddi aşmak caiz değildir. Çünkü bu ayların hürmeti pek büyüktür. Esasen bunların dışındaki diğer aylarda da masiyet caiz değildir. Bununla birlikte eğer müşrikler bizimle savaşacak olurlarsa bütün aylarda bütün müşriklerle savaşmak caizdir.

Tevbe Sûresi 32-36. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kitap ehlinden onları dost ve veli edinmekten sakındırılmakta, müşriklerin Allah'ın nurunu söndürmek için çalışıp çabaladıkları beyan edilmektedir.

2. Yüce Allah dinini diğer bütün dinlerin üstüne çıkaracağını vadetmiştir.

3. Yahudilerin ve Hıristiyanların ileri gelenleri ile âlimleri ve âbidleri oldukça tamahkâr ve açgözlüdürler. İnsanların mallarını bâtıl yollarla yemek için de o-lanca gayret gösterirler.

4. Kötü âlimlerden ve dalâlet içinde olan abidlerden her zaman ve mekânda sakınmak onlara karşı tedbirli olmak gerekir.

5. İslâm esasen mal biriktirmeye karşı savaş açmamıştır. Hatta mal biriktirmeye çağırır. Ama mallarımızın zekâtını vermemiz ve mallarımızdan Allah yolunda infak etmemiz şarttır.

6. Yapılan iş neyse onun karşılığı da onun gibi olur. Buna göre mal biriktirip çeşitli hayır yollarında onu infak etmeyen bir kimse Kıyâmet gününde o mal ile azaba uğratılır.

7. Haram ayların saygınlığı pek büyüktür. Bu aylarda savaş da -bunlarda bize saldırılması hali dışında- haram kılınmıştır.

إِنَّمَا النَّسٖيٓءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذٖينَ
كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِؤُا
عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللّٰهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُٓوءُ
اَعْمَالِهِمْ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرٖينَ ﴿٣٧﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا مَا لَكُمْ اِذَا قٖيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فٖي
سَبٖيلِ اللّٰهِ اثَّاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ اَرَضٖيتُمْ بِالْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا مِنَ الْاٰخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي
الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَلٖيلٌ ﴿٣٨﴾ اِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
اَلٖيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْـًٔا
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ ﴿٣٩﴾ اِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ
نَصَرَهُ اللّٰهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذٖينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ اِذْ
هُمَا فِي الْغَارِ اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهٖ لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ
مَعَنَا فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكٖينَتَهُ عَلَيْهِ وَاَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ
تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذٖينَ كَفَرُوا السُّفْلٰى
وَكَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللّٰهُ عَزٖيزٌ حَكٖيمٌ ﴿٤٠﴾

37- **"Nesî"** -Haram olan bir ayı bir başka aya ertelemek uygulamasıdır. Bir haram ayı başladığında eğer savaşmakta iseler o ay'ı savaşmanın helâl olduğu bir zaman kabul edip onun yerine bir başka ay'ı haram kabul ediyorlardı- **"ancak küfürde bir artıştır. Kâfirler onunla şaşırtılır. Onu bir yıl helâl, bir yıl haram sayarlar ki Allah'ın haram kıldığına sayıca uysunlar"** muvafakat etsinler **"de Allah'ın haram ettiğini helâl kılmış olsunlar. Amellerinin kötülüğü onlara süslenip güzel gösterildi. Allah kâfirler topluluğunu asla hidâyete erdirmez."**

38- **"Ey iman edenler! Size ne oldu ki:"** Tebûk Gazvesi'nde **"Allah yolunda"** savaşmak için çıkın **"topluca savaşa çıkın, denildiği zaman ağırlaşıp"** geç kalıp cihaddan uzak durup **"yere çakıldınız. Âhirete karşılık dünya hayatına mı razı oldunuz? Fakat dünya hayatının faydası âhirete göre"** âhiretteki faydanın yanında **"pek azdır."**

39- **"Eğer topluca cihada çıkmazsanız, Allah sizi can yakıcı bir azapla azaplandırır. Yerinize başka *(itaatli)* bir kavmi getirir ve siz O'na hiçbir zarar veremezsiniz. Allah her şeye gücü yetendir."**

40- **"Eğer siz ona"** Nebi (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'e **"yardım etmezseniz Allah ona yardım etmiştir. Hani kâfirler onu çıkardıklarında o ikinin ikincisinden ibaretti."** İki kişiden biri idi, diğeri ise Ebu Bekir es-Sıddîk (radıyallâhu anh)'dı. **"O zaman onlar mağarada idiler."** Mekke yakınındaki Sevr Dağı'ndaki bir oyukta bulunuyorlardı. **"O vakit arkadaşına"** Ebu Bekir es-Sıddik (radıyallâhu anh)'a: **"Tasalanma, hiç şüphe yok ki Allah bizimle beraberdir, diyordu. Allah ona sekînetini"** nefsin huzur ve sükûnunu ve Allah'a yönelerek rahatlamasını **"indirmiş, onu görmediğiniz ordularla desteklemiş, kâfirlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın kelimesi ise o en yüce olandır. Allah Azîzdir, Hakîmdir."**

Tevbe Sûresi 37-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin Nesî' adını verdikleri uygulama iptal edilmiştir. Bu onların Haram aylarına karşılık, diğer normal ayların günlerini değiştirmeleridir. Bundan maksat ise savaşmayı ve birbirini boğazlamayı sürdürmek idi. Âyetler bu uygulamanın küfürde bir artış olduğunu ve bununla şeytanın kâfirleri şaşırttığını açıklamaktadır.

2. Mü'minler Tebûk Gazvesi'nde Rumlarla (Bizanslılarla) savaş için Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte çıkmak için teşvik edilmektedir. Ayrıca böyle bir durumda dünyanın faydasını, gölgeyi ve rahatı sevip tercih ederek işi ağırdan alma hallerinden uzak durmaları istenmektedir. Bunun için de bütün bunların aslında âhiretin faydasına göre hiçbir değer ifade etmediği açıklanmaktadır. Allah âhiret nimetlerini ise yolunda cihad eden, Resûlü'ne itaat eden kimseler için hazırlamış bulunmaktadır. Mazereti olmadığı halde savaşa çıkmayan kimseleri de can yakıcı azap ile ve onların yerlerine verdiği emirlerinde kendisine itaat edecek başkalarını getirip değiştirmekle de tehdit etmektedir. Onları helâk etmenin de yüce Allah'a bir zararı olmaz. Allah her şeye gücü yetendir. Eğer onlar Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve dinine yardım etmezlerse şüphesiz yüce Allah onu veli (dost) edinmiş ve ona yardım etmiştir. Ona her zaman yardım etmeye gücü yetendir. Ayrıca yüce Allah'ın kâfirlerin onu Mekke'den beraberinde arkadaşı Ebu Bekr (radıyallâhu anh) ile birlikte çıkarmış oldukları zaman ona yardım ettiğini de hatırlatmaktadır. Her ikisi o vakit kendilerini takip edenlerin gözlerinden mağaraya sığınarak saklanmışlardı.

Tevbe Sûresi 37-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin Allah'ın şeriatinde kendi bozuk görüşleri ile tasarrufta bulundukları Allah'ın haram kıldıklarını helâl, helâl kıldıklarını haram ettikleri ve İslâm'ın da bu bozuk amelleri iptal ettiği dile getirilmektedir.

2. Mahsullerin olgunlaştığı ve aşırı sıcakta gölgelerin hoş geldiği bir zamanda Tebûk Gazvesi'nde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den geri kalanlara sitem edilmektedir.

3. Allah yolunda cihadın dine yardımcı olmanın yüce Allah'ı razı etmek ve dinini aziz kılmak için yorgunluklara ve acılara tahammül etmenin önemi ifade edilmektedir.

4. Yüce Allah, Resûlü'ne her yerde ve kâfirlerin onu Mekke'den çıkardıkları zamanda yardım etmiştir.

5. Ebu Bekir es-Sıddîk (radıyallâhu anh)'ın arkadaşlığı pek güzel olduğu gibi dava uğrunda canı ile malı ile fedakârlıklarda bulunmuştur. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in imanı da pek güçlü ve Rabbine güveni pek ileri idi.

41- **“Ağırlıklı ve ağırlıksız”** hangi durumda olursanız olun piyade, süvari yahut sağlıklı hasta ya da zengin ve fakir **“olarak savaşa çıkın ve Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihad edin. Eğer bilirseniz bu sizin için çok hayırlıdır.”**

42- **“Eğer yakın bir menfaat”** kolay elde edilebilecek bir ganimet yahut dünyalıktan yararlanılacak bir şey (meta), **“orta yollu”** uzak ile yakın arasında orta uzaklıkta **“bir yolculuk olsaydı, elbette arkandan gelirlerdi fakat bu kadar uzun bir mesafeyi”** zorlukla kat edilecek bir uzaklığı **“katetmek onlara ağır geldi. Gücümüz yetseydi herhalde biz de sizinle beraber cihada çıkardık, diye Allah’a yemin edeceklerdir. Kendilerini helâka sürüklüyorlar. Onların muhakkak yalancı olduklarını Allah biliyor.”**

43- **“Allah affetsin seni. Doğru söyleyenler sana belli oluncaya ve sen yalancıları bilinceye kadar** (beklemeden) **niçin onlara izin verdin?”**

44- **“Allah’a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla, canlarıyla cihâd etme**(me) **konusunda senden izin istemezler. Allah takvâ sahiplerini çok iyi bilendir.”**

45- **“Ancak Allah’a ve âhiret gününe iman etmeyen, kalpleri şüpheye”** ve tereddüde **“düşüp de kendileri şüphelerinin içinde bocalayıp duran”** şaşırıp kalan **“kimseler sizden izin isterler.”**

46- **“Eğer onlar çıkmak isteselerdi elbet bunun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat onların çıkmalarını”** sizinle birlikte cihada çıkmak üzere harekete geçmelerini **“çirkin gördü de kendilerini alıkoydu”** sizinle birlikte çıkmalarına engel oldu **“ve: oturanlarla beraber oturun, denildi.”**

47- **“Onlar sizinle birlikte çıksalardı sizde şer ve fesadı”** yahut âcizlik ve korkaklığı **“artırmaktan başka bir şey yapmazlar, aranıza”** sizin kendisi ile fitneye düşeceğiniz hususların peşine takılarak **“fitne sokmak kastıyla muhakkak koşarlardı.”** Yani aranızdaki ilişkileri bozmak için hızlı bir şekilde aranızda fitne çıkartırlardı (laf götürüp getirirlerdi). **“Aranızda onlara kulak verecekler de vardır. Allah zalimleri çok iyi bilendir.”**

اِنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ فِي
سَبِيلِ اللّٰهِ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ لَوْ
كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلٰكِنْ بَعُدَتْ
عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا
مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ اَنْفُسَهُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
﴿٤٢﴾ عَفَا اللّٰهُ عَنْكَ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾ لَا يَسْتَأْذِنُكَ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ
وَاَنْفُسِهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ اِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ
فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوجَ
لَاَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلٰكِنْ كَرِهَ اللّٰهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ
اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾ لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ
اِلَّا خَبَالًا وَلَاَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ
وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

Tevbe Sûresi 41-47. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Mü'minlerden hangi durumda olursa olsunlar güçlü, zayıf, piyade yahut süvari olarak cihada çıkmalarını istemektedir.

2. Daha sonra gazadan geri kalan münafıklara işaret edilmektedir. Eğer onları dünyalıktan elde edilecek bir faydaya yahut kolaylıkla ele geçirilecek bir ganimete ve orta yollu bir yolculuğa çağırmış olsaydı onunla birlikte yola koyulacaklardı. Fakat onlar uzun yoldan korkup geri kaldılar. Sizler geri döneceğiniz zaman size: Eğer bizler çıkabilecek gücü bulsaydık mutlaka sizinle birlikte çıkardık diye yemin edeceklerdir. Yalan yere yemin etmek sûreti ile kendilerini helâk etmektedirler. Allah da onların bu söylediklerinde şüphesiz yalancı olduklarını bilir.

3. Sonra âyetler, içtihadına dayanarak topluluğun geri kalması için izin veren Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bir sitem yöneltmektedir. Ama yüce Allah rahmeti, sevgisi ve sitemdeki rikkati sebebi ile öncelikle Allah'ın affettiğini dile getirmektedir.

4. Daha sonra âyetler Allah'a ve âhiret gününe iman edenlerin can ve mal ile cihaddan geri kalmak hususunda Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den izin istemeyeceklerini, ondan ancak din hususunda kalpleri şüphe ve tereddüde düşmüş mü'min olmayan kimselerin izin isteyeceğini açıklamaktadır. Eğer onlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte çıkmak isteselerdi mutlaka bunun için mal ile silâh ile binek ve azık ile gerekli hazırlıklarını yapacaklardı. Ama Allah onların çıkmalarını dilemediği için üşengeçlik ettiler ve savaşa çıkmaktan onları alıkoydu. Böylelikle hasta, kadın ve çocuk gibi oturanlarla birlikte oturmalarını takdir buyurdu. Eğer mü'minlerle birlikte çıkmış olsalardı onların kötülüklerini artırmaktan başka bir şey yapmayacaklardı. Üstelik mü'minler arasında onların söyleyeceklerini kabul edecek şekilde işitecekler de bulunuyordu. Allah zalimleri çok iyi bilendir.

Tevbe Sûresi 41-47. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tebûk Gazvesi'nde olduğu gibi zorunlu bir halin ortaya çıkması halinde bütün güç beşerî ve maddî imkânların toplanıp bir araya getirildiği toplu savaş (seferberlik) meşrudur.

2. Bütün zaman ve mekânlarda münafıklar kolaylıkla elde edilen ganimeti isterler ve saftaki birliği dağıtıp birlikteliği parçalamak için fitne çıkartırlar.

3. Düşmanların yaydıkları yalanlara onların güvenlik ya da korkuya dair çıkardıkları şaialara ne barış sırasında ne de savaş halinde kulak asmamak gerekir.

48- “Andolsun ki onlar bundan önce de fitne aramışlar, sana karşı da bir takım işler çevirmişlerdi” çeşitli hileler ve tuzaklar düzenlemişlerdi. **“Nihayet hak geldi ve onlar istemedikleri halde Allah’ın emri üstün geldi.”**

49- “Onlardan bazıları da: Bana izin ver, beni fitneye” günaha ve masiyete **“düşürme, derler. Bilin ki onlar zaten fitnenin ortasına düşmüşlerdir. Şüphe yok ki cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatıcıdır.”**

50- “Eğer sana bir iyilik isabet ederse bu onların hoşuna gitmez. Şayet sana bir musibet erişirse: Biz daha önce tedbirimizi almıştık” Önceden kendimiz için ihtiyatlı olanı yapmıştık, **“derler ve sevinçle dönüp giderler.”**

51- “De ki: Allah’ın bizim için yazdığından başkası asla bize isabet etmez. O, bizim mevlâmız” yardımcımız ve işlerimizi çekip çevirmeyi üstlenenimiz**“dir. Onun için mü’minler yalnız Allah’a güvenip dayanmalıdır.”**

52- “De ki: Bize iki güzel şeyin” zafer ya da şehadetten ibaret iki güzel akıbetin **“birinden başkasının gelmesini mi gözetir durursunuz? Hâlbuki biz Allah’ın size kendi katından yahut bizim ellerimizle bir azap getireceğini bekliyoruz. Öyleyse bekleyiniz. Muhakkak Biz de sizinle beraber bekleyenleriz.”**

53- “De ki: İsteyerek ya da istemeyerek” hoşunuza gitmediği halde **“harcayın, sizden asla kabul olunmayacaktır. Çünkü siz fâsıklık eden bir kavim oldunuz.”**

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْاُمُورَ حَتّٰى
جَٓاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ اَمْرُ اللّٰهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لٖي وَلَا تَفْتِنّٖيۜ اَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُواۜ
وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحٖيطَةٌ بِالْكَافِرٖينَ ﴿٤٩﴾ اِنْ تُصِبْكَ
حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْۚ وَاِنْ تُصِبْكَ مُصٖيبَةٌ يَقُولُوا
قَدْ اَخَذْنَٓا اَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾
قُلْ لَنْ يُصٖيبَنَٓا اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَاۚ هُوَ مَوْلٰينَا
وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ
بِنَٓا اِلَّٓا اِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِۜ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ
اَنْ يُصٖيبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهٖٓ اَوْ بِاَيْدٖينَاۘ
فَتَرَبَّصُٓوا اِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ اَنْفِقُوا
طَوْعًا اَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْۜ اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا
فَاسِقٖينَ ﴿٥٣﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ
اِلَّٓا اَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَبِرَسُولِهٖ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلٰوةَ
اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى وَلَا يُنْفِقُونَ اِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

54- “Harcamalarının onlardan kabul edilmesini engelleyen sadece şudur: Onlar Allah’a ve Resûlü’ne kâfir olmuşlardır. Namaza ancak üşene üşene” ağır ağır **“gelirler, infaklarını da mutlaka isteksiz yaparlar.”**

Tevbe Sûresi 48-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler münafıkların iç yüzünü açıklamaya, onların kötü niyetlerini gözlerin önüne koymaya devam etmekte, onların Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve mü'minlerin birliğini bu Tebûk Gazvesi'nden önce de dağıtmak istediklerini ve Allah'ın yardımı gelinceye, Allah'ın dini -kendileri hoşlanmadıkları halde- galip gelinceye kadar türlü hile ve tuzaklar kurduklarını açıklamaktadır.

2. Aralarından Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den geri kalmak için izin isteyenler de vardır. Güya bundan maksadı masiyete ve günaha düşmemektir. Ama bu da bir çeşit hile ve yalan idi.

3. Bu münafıklar eğer Müslümanlar bir hayır elde ederlerse üzülürler. Onlara yenilgi ya da başka bir musibet gelip çatacak olursa sevinirler ve: Biz daha önce çıkmayıp geri kalmak sûreti ile kendimiz için gerekli tedbiri almıştık, diyerek sevinçlerini ortaya koyarlar. Bu sebeple ey Muhammed, sen de onlara şöyle cevap ver: Bize ancak Allah'ın bizim için takdir ettiği gelip isabet eder. O, bizim velimizdir. Mü'minler de ancak O'na tevekkül etmelidir. Yine onlara: Siz bizim için şu güzel iki akıbetten: Zafer ya da Allah yolunda şehit düşmekten birisinden başkasını mı bekliyorsunuz? Biz ise Allah'ın size gökten gelen bir azap ile yahut da bizim ellerimizle sizi cezalandırmak sûreti ile musibete uğratmasını bekliyoruz.

4. Onlara de ki: İsteyerek ya da istemeyerek mallarınızı harcasanız da Allah onları sizden asla kabul etmeyecektir. Çünkü sizler dinin dışına çıkmış bir kavimsiniz.

Tevbe Sûresi 48-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar Müslümanlar için kâfirlerden daha büyük bir tehlikedir. Çünkü münafıklar gizli, saklı bir şekilde Müslümanlar için türlü hile ve tuzaklar kurarlar.

2. Müslümanlar bir mihnet ya da bir yenilgi ile karşılaşacak olurlarsa münafıklar buna sevinirler.

3. Hayır yahut şer, korku ya da ümit, sıkıntı ya da bolluk olsun bize gelip çatan her bir şey, bizim hakkımızda takdir edilmiştir, yüce Allah nezdinde yazılmıştır. Bizim yardımcımız ve koruyucumuz ise Allah'tır. Bu sebeple her zaman için işimizi O'na havale etmeli ve O'na güzelce tevekkül etmeliyiz.

4. Yüce Allah ancak helâl ve temiz olan, iman ve Allah için ihlâs ile infak edilmiş bulunan sadaka ve infakları kabul eder.

5. Namaza ağır ve üşenerek gelmek münafıkların niteliklerindendir. Çünkü onlar namazı başkaları görsün diye ve sahih bir akideye sahip olmaksızın kılarlar. Mallarını da ancak istemeyerek infak ederler. Çünkü onlar böyle bir işi bir borç sayarlar. Bu sebeple onlar bu yaptıklarının sevabını da ummaz, herhangi bir cezadan da korkmazlar.

فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَٓا اَوْلَادُهُمْ اِنَّمَا يُر۪يدُ اللّٰهُ
لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ
كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ
مِنْكُمْ وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً اَوْ
مَغَارَاتٍ اَوْ مُدَّخَلًا لَوَلَّوْا اِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾
وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا
وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَٓا اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ
رَضُوا مَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْت۪ينَا
اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ وَرَسُولُهُٓ اِنَّٓا اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾ اِنَّمَا
الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَٓاءِ وَالْمَسَاك۪ينِ وَالْعَامِل۪ينَ عَلَيْهَا
وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِم۪ينَ وَف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ
وَابْنِ السَّب۪يلِ فَر۪يضَةً مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿٦٠﴾
وَمِنْهُمُ الَّذ۪ينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ اُذُنٌ قُلْ اُذُنُ
خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِن۪ينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذ۪ينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٦١﴾

55- **"Artık onların malları da evlatları da seni imrendirmesin. Doğrusu Allah bunlar yüzünden dünya hayatında onları azaba uğratmayı ve canlarının"** ruhlarının **"kâfirler olarak güçlükle çıkmasını ister."**

56- **"Onlar muhakkak sizden olduklarına Allah'a yemin ederler. Fakat onlar"** sizden korkan **"korkak bir topluluktur"** bu sebeple size karşı münafıklık (ikiyüzlülük) ederler.

57- **"Eğer sığınacak bir yer"** bir kale ya da bir güçlü korunak **"yahut mağaralar"** dağlarda saklanacakları yerler **"ya da sokulacak bir delik"** içine saklanacakları delik gibi yerde bir yol **"bulsalardı, serkeş bir at gibi hızlıca o tarafa yönelirlerdi"** oraya girmek için hızlıca hareket ederlerdi.

58- **"Bazıları da sadakalar hususunda sana dil uzatırlar"** ayıplarlar, tenkit ederler **"çünkü eğer kendilerine onlardan verilirse memnun olurlar. Şayet onlardan kendilerine verilmezse hemen kızarlar."**

59- **"Keşke onlar Allah'ın ve Resûlü'nün kendilerine verdiğine razı olsalardı da, bize Allah"**ın lütfu ve verdiği kısmet **"yeter. Yakında bize lütuf ve kereminden Allah da Resûlü de verecektir. Biz ancak Allah'tan umarız, deselerdi."**

60- **"Sadakalar ancak fakirlere, yoksullara, onu toplamakla görevlendirilenlere"** zekâtın toplanmasında, dağıtımında, korunmasında, kayıtlarının tutulmasında çalışan herkese, **"kalpleri alıştırılmak istenenlere"** bunlar zayıf bir niyetle İslâm'a girmiş bir topluluk olup bununla kalpleri -Müslümanlıklarının sağlamlaşması için- ısındırılmaya çalışılan kimselerdir **"kölelere"** köle ve cariyeleri yahut esirleri kurtarmaya **"borçlulara"** borçlarını kapatacak bir şeyler bulamayanlara **"Allah yolunda"** gaza, cihad ya da Allah'a yakınlaştırıcı bütün alanlarda faal olanlara **"ve yolculara"** malından ayrı kalmış yolculara **"Allah'tan bir farz olarak mahsustur. Allah her şeyi bilendir, Hakîmdir."**

61- **"Peygambere eziyet eden ve: O bir kulaktır"** kendisine söylenen her bir şeyi işitir ve onu doğru kabul eder **"diyen de onlardandır. De ki: O sizin için hayırlı bir kulaktır."** Hayırlı olanı işitir, şer olana kulak vermez. **"Allah'a inanır ve mü'minlere inanır. O içinizden iman edenler için de bir rahmettir. Allah'ın Resûlü'nü incitenler için can yakıcı bir azap vardır."**

Tevbe Sûresi 55-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler münafıkların sahip bulundukları mal ve çocuklara hayran olmaktan sakındırmakta, yüce Allah'ın bunlarla kendilerini âhiret azabına yavaş yavaş yaklaştırdığını beyan etmektedir.

2. Onlar çok yalancıdırlar ve mü'minlerden olduklarına dair yemin ederler. Oysa gerçekte böyle değildirler. Onlar ancak Müslümanların kendilerine müşriklere yaptıkları aynı uygulamayı yapmalarından korkarlar. Bu sebeple kendilerini korumak (takiyye) ve durumu idare etmek için yemin ederler. Onların bütün yaptıkları gerçekte münafık ve yalancı olduklarını daha da vurgulamaktadır.

3. Aralarından Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i sadakaları paylaştırması hususunda ayıplayanlar vardır. Eğer büyükçe bir pay alırlarsa hoşnut olurlar, mahrum kalırlarsa kızar, öfkelenirler.

4. Daha sonra âyet, zekâtın harcama yerlerini ve hangi cihetlerde harcanacağını açıklamaktadır.

5. Sonra da münafıklar arasından Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e eziyet eden, onu ayıplayan, onun konuşmalarını taşıyıp götüren kimseler olduklarını da beyan etmektedir. Böyle yapmamaları söylenecek olursa onlar: O bir kulaktır, işitir ve kendisine söylenen her bir şeyi doğrular, derler. Âyetler ise Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i savunarak onların söylediklerini reddetmektedir.

Tevbe Sûresi 55-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar en bayağı vasıflara sahiptirler. Bu sebeple sahip oldukları mala ya da evlatlara imrenmek caiz değildir. Çünkü bu ancak bir fitnedir ve onları Allah'ın azabına yaklaştıran bir istidracdır.

2. Sorumluluk yüklenmemek dini tenkid edip ona dil uzatmak Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kişiliğine dil uzatmak, bolca bir pay almaları halinde ganimetlerle sevinmek, eğer fazla bir pay verilmeyecek olursa kızmak, Allah'a teslim olmamak yahut da onun sevabını arzu etmemek de münafıkların niteliklerindendir.

3. Zekâtın harcanacağı cihetleri İslâm belirlemiş bulunmaktadır. Bu cihetlerden başka bir yere zekâtın harcanması caiz değildir. Aynı zamanda bu sınıflardan herhangi birisinin varlığı halinde ona zekât verilmemesi de caiz değildir. Sözü geçen bu sınıflar ise fakirler, kendilerine yetecek kadarını bulamayan yoksullar, zekât işinde çalışanlar, Müslüman olmalarını yahut Müslümanlıklarının sağlamlaşmasını istediğimiz ya da Müslüman olmaları halinde başkalarının kendilerine uyacağı belirli bir konumu olan kimseler yahut da Müslümanlara gelebilecek bir kötülüğü savunabilecek olanlar (müellefe-i kulûb), köleleri ya da esirleri özgürlüklerine kavuşturmak, masiyet olmayan bir sebeple borçlanmış olan borçlulara borçlarını ödemek için yardımcı olmak, cihad ve Allah yolunda ve yolculuklarında mallarından uzak kalmış, ona ulaşamayan kimselerdir.

يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْۚ وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ اَحَقُّ
اَنْ يُرْضُوهُ اِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ اَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّهُ
مَنْ يُحَادِدِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَاۜ
ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ اَنْ تُنَزَّلَ
عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْۜ قُلِ اسْتَهْزِؤُاۚ اِنَّ
اللّٰهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ
اِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُۜ قُلْ اَبِاللّٰهِ وَاٰيَاتِهِ وَرَسُولِهِ
كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ
بَعْدَ اِيمَانِكُمْۜ اِنْ نَعْفُ عَنْ طَٓائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ
طَٓائِفَةً بِاَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ اَلْمُنَافِقُونَ
وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍۢ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ اَيْدِيَهُمْۜ نَسُوا اللّٰهَ
فَنَسِيَهُمْۜ اِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللّٰهُ
الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ
فِيهَاۜ هِيَ حَسْبُهُمْۚ وَلَعَنَهُمُ اللّٰهُۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌۙ ﴿٦٨﴾

62- **"Sizi hoşnut etmek için huzurunuzda Allah'a yemin ederler. Halbuki daha doğru olan Allah'ı ve Resûlü'nü hoşnut etmeleridir. Eğer mü'min iseler."**

63- **"Hâlâ bilmezler mi ki kim Allah'a ve Resûlü'ne karşı sınır mücadelesine kalkışırsa"** ona muhalefet eder, düşmanlık beslerse **"ona içinde ebedi kalacağı cehennem ateşi vardır. En büyük rüsvayylık işte budur."**

64- **"Münafıklar kalplerinde olanı kendilerine açıkça haber verecek"** onlara bunu bildirecek **"bir sûrenin tepelerine indirilmesinden çekiniyorlar. Siz alay edin bakalım. Şüphesiz Allah çekindiğinizi açığa çıkarandır,"** Meydana çıkartıp görünmesini sağlayandır, **"de."**

65- **"Andolsun, onlara soracak olsan, elbette: Biz sadece eğlenip şakalaşıyorduk."** Yolu kolaylıkla katedebilmek için konuşup oyalanıyorduk. **"diyeceklerdir. De ki: Allah ile, O'nun âyetleriyle ve Resûlü ile mi eğleniyordunuz?"**

66- **"Özür dilemeyin. Siz iman ettikten sonra gerçekten kâfir oldunuz. İçinizden bir grubu affetsek bile, günahkâr kimseler oldukları için diğer bir grubu azablandıracağız."**

67- **"Münafık erkeklerle münafık kadınlar da birbirlerindendir. Onlar kötülüğü emreder, iyilikten alıkoyarlar. Ellerini de sıkı tutarlar."** Cimrilik ederler ve hayır ve itaat uğrunda ellerini açmazlar. **"Onlar Allah'ı unuttular, o da onları unuttu."** Kendilerini muvaffak etmedi, hidâyete iletmedi. **"Şüphesiz münafıklar fâsıkların ta kendileridir."**

68- **"Allah erkek münafıklara da kadın münafıklara da kâfirlere de -orada ebediyyen kalıcılar olmak üzere- cehennem ateşini va'detti. Bu onlara yeter."** Küfürlerine karşılık bir ceza olarak onlar için yeterlidir. **"Allah onlara lânet etmiştir. Onlara kalıcı"** sürekli ve daimi **"bir azap vardır."**

Tevbe Sûresi 62-68. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler münafıklardan, onların çirkin niteliklerinden söz etmeyi sürdürmekte, onların hoşnutluklarını kazanabilmek için -Allah'a ve Resûlü'ne düşmanlık ettikleri halde- çokça yemin edip durduklarını da açıklamaktadır.

2. Onlar, Allah'ın Resûlü'ne kalplerinde olanı açığa çıkartacak nefislerindekini gösterecek bir vahiy indirmesinden korkup dururlar. Hem onlar Allah ile, âyetleri ve Resûlü ile alay edenlerdir.

3. Âyetler onları özür dilemekten sakındırmaktadır. Çünkü imanlarından sonra kâfir olmuşlardır. Zira Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e eziyet etmiş ve onu tenkit edip dil uzatmışlardır. Onlardan bir kesim tevbe edip ihlâsla Allah'a yönelmiş, Allah da onların tevbelerini kabul etmiş olmakla birlikte işledikleri cürümlerinden ötürü Allah'ın pek yakında azaplandıracağı bir kesim daha vardır.

4. Münafık erkekler ve münafık kadınlar, münafıklıkta ve imandan uzak oluşta birbirlerine benzerler. Onların bir kısmı diğerindendir. Kötülüğü emreder iyilikten alıkoyarlar. Hayır işlemezler. Aksine gerekli alanlarda infak etmek hususunda cimridirler. Allah'ı anmaktan da gaflet içinde oldukları için Allah da onları anmaz ve onlar şeriatın sınırlarının dışına çıkan kimselerdir.

5. Allah onların hepsini de kâfirleri de cehennem ateşi ile tehdit etmiştir. Cehennem onlara yeter. Ayrıca lânet ile rahmetinden uzaklaştırmak ile ve sürekli azap ile de korkutmuştur.

Tevbe Sûresi 62-68. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min her zaman için Allah'ı ve Resûlü'nü razı etmek için çalışırken münafık kimse insanları razı etmeye -imanı olmadığından ötürü yalan yemin ile dahi olsa- çaba gösterir.

2. Münafıkların kalplerinde ve içlerinde gizlediklerini haber veren Kur'ân-ı Kerim'in i'câzı ile karşı karşıyayız. Öyle ki onlar da içlerinde olanı anlatan Kur'ân buyruklarının inmesinden korkuyorlardı.

3. Yüce Allah'a ihlâs ile yönelip daha önce işledikleri masiyet ve günahlardan tamamen vazgeçen tevbekârların tevbesi kabul olunur.

4. Münafıklar inkârı ve masiyetleri emreder, iman ve itaatten alıkoyarlar. Mü'minler ise onların tam aksine iyiliği emredip kötülükten alıkoyarlar.

69- **"Siz de kendinizden öncekiler gibisiniz. Hâlbuki onlar sizden daha güçlü idi. Malları ve evlatları da daha çoktu. Onlar payları kadar"** dünya zevklerinden paylarına düşen ile **"faydalandılar. Sizden öncekiler de kendi payları kadar faydalandıkları gibi, siz de payınız kadar faydalandınız ve onlar daldıkları gibi siz de daldınız. Dünyada da âhirette de amelleri boşa gitmiş"** bâtıl olmuş, kâfir oldukları için ecirleri yok olup gitmiş **"olanlardır onlar. Zarara uğrayanların ta kendileri de işte bunlardır."**

70- **"Onlara kendilerinden öncekilerin Nuh, Âd, Semûd kavimlerinin, İbrahim kavminin, Medyen ashabının, Mu'tefikelerin"** Lût kavminin altı üstüne getirilmiş kasabalarının **"haberi de gelmedi mi? Peygamberleri onlara apaçık delillerle"** apaçık belgelerle **"gelmişlerdi. Allah onlara zulmediyor değildi. Fakat onlar kendi kendilerine"** kendi nefislerine **"zulmediyorlardı."**

71- **"Mü'min erkeklerle mü'min kadınlar birbirlerinin velileridir."** Dost ve yardımcılarıdır. **"Bunlar mârûfu"** şeriatın güzel görüp emrettiği her bir hususu **"emreder, münkerden"** şeriatın çirkin görüp yasakladığı her bir şeyden **"vazgeçirmeye çalışırlar. Namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlü'ne de itaat ederler. İşte Allah bunlara rahmet edecektir. Şüphesiz Allah Azîzdir, Hakîmdir."**

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوٓا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَاَكْثَرَ اَمْوَالًا
وَاَوْلَادًاۜ فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ
كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ
كَالَّذٖي خَاضُواۜ اُو۬لٰٓئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْاٰخِرَةِۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾ اَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَاُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ اِبْرٰهٖيمَ
وَاَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِۜ اَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِۚ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ
بَعْضٍۢ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقٖيمُونَ
الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَيُطٖيعُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُۜ اُو۬لٰٓئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَزٖيزٌ حَكٖيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَ اللّٰهُ
الْمُؤْمِنٖينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فٖي جَنَّاتِ عَدْنٍۜ
وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ اَكْبَرُۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظٖيمُ ﴿٧٢﴾

72- **"Allah, mü'min erkeklere de mü'min kadınlara da -içlerinde ebediyyen kalmak üzere- altından ırmaklar akan cennetler va'detti. Bir de Adn cennetlerinde"** sürekli ikâmet yurtlarında **"hoş meskenler... Allah'ın rızası ise hepsinden daha büyüktür. En büyük kurtuluş işte budur!**

Tevbe Sûresi 69-72. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler münafıkları amellerinin bâtıl olup dünyada da âhirette de bir karşılıklarının olmayacağını bildirerek tehdit etmektedir. Üstelik bunlar da kendilerinden önce geçenler gibi hüsrana uğrayanlar olacaklardır. Öncekiler bunlardan daha güçlü idiler, mal ve evlatları da daha çoktu. Dünya hayatından yararlanmak, bâtıla dalmak ve Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e dil uzatmak hususunda da onlara benziyorlar.

2. Âyetler Nuh, Hud, Salih, İbrahim, Şuayb ve Lût kavimlerini örnek olarak göstermektedir. Bunlara apaçık mucizeler gelmiş olduğu halde Resûllerini yalanlamışlar, Allah da zulümleri sebebi ile onları helâk etmişti.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'min erkeklerle mü'min kadınların birbirlerinin velileri olduğunu açıklamakta, yüce Allah'ın onlara rahmetini vadetmiş olduğunu bildirmektedir. Çünkü onlar Allah'ın dininin buyruklarını gereği gibi korurlar. Aynı şekilde onlara her zaman ikâmet edecekleri cennetleri de vadetmiştir. O cennetlerde pek hoş ve güzel meskenlerden yararlanacaklar, ayrıca Allah'ın onlardan razı olması ise bütün bunlardan daha büyük olacaktır.

Tevbe Sûresi 69-72. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûllerini yalanladıkları için azabın üzerlerine inmiş olduğu geçmiş ümmetlerden öğüt ve ibret almak bir zorunluluktur.

2. Yüce Allah insanlara zerre kadar zulmetmez ama küfür ve masiyetleri işlemekle kendilerine zulmedenler kendileridir.

3. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar din kardeşi olup birbirleri ile yardımlaşır, dayanışırlar. Yüce Allah'ın rahmetini, cennetlerini pek büyük nimetlerini ve rızasını hak etmelerine sebep teşkil eden en önemli nitelikleri de şunlardır:

a. İyiliği emredip kötülükten alıkoyarlar.

b. Namazı en mükemmel şekli ile eda ederler.

c. Zekâtı Allah'ın rızasını arayarak hak edenlere verirler.

d. Bütün emir ve yasaklarında Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederler.

Ve daha başka övülmeye değer türlü nitelikleri ve salih amelleri.

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِق۪ينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْۜ
وَمَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۜ وَبِئْسَ الْمَص۪يرُ ﴿٧٣﴾ يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ
مَا قَالُواۜ وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ
وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُواۚ وَمَا نَقَمُٓوا اِلَّٓا اَنْ اَغْنٰيهُمُ اللّٰهُ
وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِه۪ۚ فَاِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْراً لَهُمْۚ وَاِنْ يَتَوَلَّوْا
يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ عَذَاباً اَل۪يماً فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ وَمَا لَهُمْ
فِي الْاَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَص۪يرٍ ﴿٧٤﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللّٰهَ
لَئِنْ اٰتٰينَا مِنْ فَضْلِه۪ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِح۪ينَ
﴿٧٥﴾ فَلَمَّٓا اٰتٰيهُمْ مِنْ فَضْلِه۪ بَخِلُوا بِه۪ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقاً ف۪ي قُلُوبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ
يَلْقَوْنَهُ بِمَٓا اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ
﴿٧٧﴾ اَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ
عَلَّامُ الْغُيُوبِۚ ﴿٧٨﴾ اَلَّذ۪ينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّع۪ينَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ
فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذ۪ينَ لَا يَجِدُونَ اِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ
مِنْهُمْۜ سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْۘ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٧٩﴾

73- **"Ey peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et ve onlara sert ol"** onlara karşı işi sıkı tut, onlara yumuşaklık gösterme **"yerleri cehennemdir onların. O ne kötü bir dönüş yeridir!"**

74- **"Söylemediklerine dair Allah'a yemin ederler. Şüphe yok ki o küfür sözünü söylediler. Onlar Müslümanlıklarından sonra kâfir oldular ve başaramadıkları bir işe de yeltendiler."** Tebûk'ten döndüğü esnasında Akabe gecesinde Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e pusu kurarak öldürmek istediler. Bunlar on üç kişi idiler. Ammâr b. Yâsir develerinin yüzüne vurmuş ve develer ürküp kaçmışlardı. **"Hâlbuki intikam almaya"** nefret etmeye, herhangi bir şeyi ayıplamaya **"kalkışmaları için Allah'ın ve peygamberinin onları lütfu ile zenginleştirmiş olmasından başka bir sebep yoktu. Eğer tevbe ederlerse onlar için hayırlı olur. Eğer yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da âhirette de pek acıklı bir azaba uğratır. Onların yeryüzünde ne bir velileri vardır, ne de bir yardımcıları."**

75- **"İçlerinden kimi de Allah'a: Eğer bize lütfundan ihsan ederse andolsun ki sadaka vereceğiz ve muhakkak ki salihlerden olacağız, diyerek söz vermişti."**

76- **"Ama Allah kendilerine lütfundan ihsan edince de cimrilik edip"** Allah'a itaatten **"yüz çevirerek gerisin geriye döndüler."**

77- **"Nihayet Allah'a verdikleri sözlerini tutmadıkları ve yalan söyledikleri için o da huzuruna çıkacakları güne kadar kalplerine bir nifak sokarak onları cezalandırdı"** ve bu onların akıbetleri oldu.

78- **"Onlar gizlediklerini de fısıltılarını da"** dine dil uzatır mahiyetteki gizlice konuşmalarını da **"Allah'ın muhakkak bildiğini, Allah'ın bütün gaybları çok iyi bildiğini bilmezler mi?"**

79- **"Mü'minlerden bağışlarda bulunanları kaş göz işaretleri ile ayıplayanlarla "güçlerinin yetebildiğinden başkasını bulamayan kimselerle"** fakirlerle **"eğlenenleri"** –ki bunlar münafıklardı- **"Allah maskaraya çevirir."** Yaptıklarına uygun bir ceza olmak üzere onları küçük düşürür, zelil eder **"ve onlar için pek acıklı bir azap vardır."**

Tevbe Sûresi 73-79. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den kâfirlerle ve münafıklarla savaşmasını, onlara karşı sert olmasını istemekte, onları varılacak en kötü yer olan cehennem ile tehdit etmektedir.

2. Daha sonra Allah adına yemin ederek kendilerine nispet edilen sözleri söylemediklerini ileri süren el-Cülâs b. Suveyd ve benzerlerini ayıplamakta, bunların küfrü gerektiren sözü söylediklerini vurgulamaktadır. Bu âyetin nüzulunden sonra ise el-Cülâs sahih bir şekilde tevbe etmiştir.

3. Daha sonra âyetler onlardan bazılarının –Sa'lebe b. Hatıb ya da bir başkasının- tutumunu açıklamaktadır. Bu kişi eğer Allah kendisine lütfundan ihsanda bulunacak olursa bol bol tasaddukta bulunacağını ve salih kimselerden olacağını Allah'a yemin ile söz vermişti. Allah kendisine bol bir rızık ihsan edince bu sefer cimrilik edip yüz çevirdi. Bundan dolayı Allah böylelerinin akıbetini Kıyâmet gününe kadar kalplerinde sabit kalacak bir münafıklık olarak tayin edip cezalandırdı. Buna sebep ise sözlerinde durmamaları, Allah'a yalan söylemeleridir. Hâlbuki o onların gizliliklerini de kendi aralarında neler konuştuklarını da bilir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minler arasından tatavvu (nafile) olarak tasaddukta bulunan ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendilerini sadaka vermeye teşvik edince onun çağrısını kabul edenleri ayıplayan bu gibi kimseleri söz konusu etmektedir. Bunlar aynı zamanda güçlerinin yettiği (çok az) miktardan fazlasını bulamayan kimseleri de ayıpladılar. Onlarla alay ettiler. Yüce Allah da onların bu alayları dolayısıyla kendilerini cezalandırdı ve onlar için pek acıklı bir azap da vardır.

Tevbe Sûresi 73-79. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar, her ümmette ve her zamanda İslâm'a ve Müslümanlara pek büyük bir tehlikedirler.

2. Verilen söze tamamen bağlı kalmak ve yüce Allah'a verilen sözlerde sadakat göstermek bir zorunluluktur.

3. Şanı yüce Allah, ancak gönül hoşluğu ile ve riyakârlık yahut da görünmek ve övülmek arzusu ile yapılmayan sadakaları kabul eder.

4. Şanı yüce Allah, kullarının gizlediklerini ve hallerini çok iyi bilir. Onların kalplerindeki hiçbir şey kendi aralarında konuştukları hiçbir söz O'na gizli kalmaz. Herkese amelinin ya da söylediğinin karşılığını verecektir.

5. Sadakaların kabulü hususunda göz önünde bulundurulan sadakaların çokluğu da azlığı da değildir. Ancak sadaka verirken Allah için niyetin ihlâslı olmasıdır.

6. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabı dine yardım ve dinin düşmanları ile cihad etmek için güçlerinin yettiği ve takatlerinin kaldırabildiği her şeyi cömertçe feda ederek fedakârlıklarda bulunmuşlardır.

80- **"Onlar için ister mağfiret dile, ister mağfiret dileme! Onlar için yetmiş defa mağfiret dilesen de yine Allah onları kesinlikle bağışlamayacaktır. Bunun sebebi Allah'ı ve Peygamberini inkâr etmeleridir. Allah,"** şeriatın sınırlarının dışına çıkan **"fâsıklar topluluğuna hidâyet vermez."**

81- **"Allah'ın Resûlü'ne muhalefet için"** çıktıktan sonra geri kalanlar yahut da ona aykırı hareket etmek için **"geri kalanlar oturmalarına sevindiler. Allah yolunda malları ile canları ile cihad etmekten hoşlanmadılar ve: Bu sıcakta"** Tebûk Gazvesi'nde cihad için **"savaşa çıkmayın, dediler. De ki: Cehennem ateşi daha sıcaktır. Keşke bilselerdi."**

82- **"Artık onlar kazandıklarının bir cezası olarak az gülsünler, çok ağlasınlar."**

83- **"Eğer Allah seni onlardan bir topluluğun yanına döndürür de** (başka bir savaşa) **çıkmak için senden izin isterlerse: Siz, ebediyyen benimle beraber asla çıkmayacaksınız ve benimle beraber hiçbir düşmanla asla savaşmayacaksınız. Çünkü siz ilkinden oturmaya razı oldunuz. Artık siz"** cihada çıkmayıp **"geri kalanlarla beraber oturun, de."**

84- **"Onlardan ölen hiçbir kimsenin namazını asla kılma!"** Defin ya da ziyaret için **"kabrinin başında da durma! Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlü'nü inkâr ettiler ve fâsıklar olarak öldüler."**

85- **"Malları da evlatları da imrendirmesin seni. Allah,**

اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعٖينَ
مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَاللّٰهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقٖينَ ﴿٨٠﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ
خِلَافَ رَسُولِ اللّٰهِ وَكَرِهُوٓا اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ
فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ اَشَدُّ
حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلٖيلًا وَلْيَبْكُوا كَثٖيرًا
جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَاِنْ رَجَعَكَ اللّٰهُ اِلٰى طَٓائِفَةٍ
مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ اَبَدًا وَلَنْ
تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا اِنَّكُمْ رَضٖيتُمْ بِالْقُعُودِ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا
مَعَ الْخَالِفٖينَ ﴿٨٣﴾ وَلَا تُصَلِّ عَلٰٓى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا
تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهٖ اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَمَاتُوا وَهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾ وَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ اِنَّمَا يُرٖيدُ اللّٰهُ
اَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾
وَاِذَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ اَنْ اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ
اُولُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدٖينَ ﴿٨٦﴾

onları dünyada bunlar sebebiyle ancak bir azaba çarptırmayı ve canlarının kâfir oldukları halde güçlükle çıkmasını ister."

86- **"Allah'a iman edin, Resûlü ile birlikte cihad edin, diye bir sûre indirildiği zaman içlerinden güç yetirenler"** varlıklı ve bolluk içindeki münafıklar **"senden izin isterler ve: Bizi bırak da oturanlarla birlikte"** mazereti sebebi ile cihada çıkmayıp oturanlarla beraber **"kalalım, derler."**

Tevbe Sûresi 80-86. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) münafıkların başı Abdullah b. Ubeyy'in cenaze namazını kılmak isteyince münafıklara karşı nasıl bir tutum takındığını açıklamaktadır. Çünkü o bunu ancak kendisinden babası için mağfiret dilemesini isteyen oğlu Abdullah'a karşı güzel davranmak maksadıyla yapmıştı. O sırada babası hastaydı, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de isteği üzerine ona mağfiret dilemişti. Âyet nâzil olunca Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem): Andolsun ben de yetmiş defadan fazla mağfiret dileyeceğim, demiş ancak yüce Allah da onlara Allah'ı ve Resûlü'nü inkâr etmeleri, şeriatinin sınırlarının dışına çıkmaları sûretiyle kâfir olmalarından ötürü kesinlikle onları bağışlamayacağını ifade buyurdu.

2. Daha sonra âyetler Tebûk Gazvesi'nde cihaddan geri kalanların bu geri kalmalarına sevindiklerini ve mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten hoşlanmayıp, insanları da aşırı sıcakta cihada çıkmaktan sakındırdıklarını ifade etmektedir. Âyetler bunları cehennem ateşi ile korkutmaktadır. Elbetteki bunu anlayan kimseler iseler.

3. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e şunu ifade etmektedir: Yüce Allah Tebûk Gazvesi'nden onu Medine'ye geri döndüreceği zaman orada geri kalmış bir topluluğun bulunduğunu ve bunların kendisinden bir başka gazaya çıkmak için izin isteyeceklerini söylemekte ama bunları bu isteklerini gerçekleştirmekten alıkoyması gerektiğini de ifade etmektedir. Çünkü bunlar ta baştan beri cihada çıkmayıp oturmaya razı olmuşlardı.

4. Daha sonra âyetler münafıklardan ölen herhangi bir kimsenin cenaze namazını kılmaktan ve hatta kabrini ziyaret ya da onu defnetmek için kabri başında durmaktan sakındırmaktadır. Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlü'nü inkâr edip dinin dışına çıkmış olarak öldüler. Yine âyetler onu -ki hitap ümmetin tümüne yöneliktir- onların mallarına ya da çocuklarına imrenmekten de sakındırmaktadır. Çünkü Allah'ın bunları kendilerine vermesi dünyada onlardan dolayı onları azaplandırması içindir. Sonra da kâfirler olarak canları çıkacaktır.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler bu münafıklar arasından zengin bazı kimselerin imana ve Resûlü ile birlikte cihada çağıran bir sûre indiği takdirde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den cihaddan geri kalmak için izin istediklerini açıklamaktadır. Böylelikle ondan kendilerini bir mazeret sebebi ile oturanlarla birlikte bırakmasını isterler.

Tevbe Sûresi 80-86. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabının değerini biliyor, onlara güzel davranıyor, onlara hoşlarına gidecek şekilde muamelede bulunuyordu. Abdullah b. Ubeyy'in oğlu Abdullah'a davrandığı gibi.

2. Münafıklar kendileri için mağfiret istenmesine layık kimseler değildir. Çünkü yüce Allah onlara asla mağfiret etmeyecektir.

3. Allah yolunda dünyada zorluklara katlanmak âhiretin zorluklarından ve dehşetli hallerinden kurtuluşa bir sebep olur.

4. Münafıklardan uzaklaşıp onlardan herhangi birisinin -ölmesi halinde- namazını kılmamak, ona mağfiret dilemek ya da dua etmek için kabri başında durmamak gerekir.

87- "**Geri kalanlarla**" cihaddan geri kalan kadınlarla "**birlikte olmaya razı oldular. Kalplerine de mühür vuruldu. Onlar anlamazlar.**"

88- "**Fakat peygamber ve beraberindeki mü'minler mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. İşte onlar için**" dünyada ve âhirette pek çok "**hayırlar vardır ve onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.**"

89- "**Allah onlara altından nehirler akan cennetler hazırlamıştır. Orada ebediyyen kalıcıdırlar. İşte en büyük kurtuluş budur.**"

90- "**Bedevilerden**" yalan mazeretlerle "**özür beyan edenler kendilerine izin verilsin**" mazeretleri sebebi ile cihada çıkmayıp oturmalarına müsaade edilsin "**diye geldiler. Allah'a ve Resûlü'ne yalan söyleyenler de oturup kaldılar. İçlerinden kâfir olanlara da pek acıklı bir azap çarpacaktır.**"

91- "**Allah'a ve Resûlü'ne karşı samimi olmak şartı ile**" yaşlılar gibi "**zayıflara hastalara ve harcayacak bir şey bulamayanlara**" cihaddan geri kalmaları sebebi ile "**bir günah yoktur. İyilik edenlerin aleyhine**" sorgulanmak için "**bir yol yoktur. Allah bağışlayandır, Rahîmdir.**"

92- "**Bir de sana, kendilerine binek temin etmen için gelip de: Size bir binek bulamıyorum, dediğin zaman** (cihâd için) **harcayacak bir şey bulamadıklarından üzülerek gözleri yaş döke döke** " yaşla dolarak "**geri dönen kimselere de** (bir sorumluluk yoktur)."

رَضُوا بِاَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾ لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا
بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ وَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾ وَجَٓاءَ
الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا
اللّٰهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ
﴿٩٠﴾ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَٓاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى وَلَا عَلَى الَّذِينَ
لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ
مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾
وَلَا عَلَى الَّذِينَ اِذَا مَٓا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَٓا اَجِدُ
مَٓا اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَاَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
حَزَنًا اَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾ اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى
الَّذِينَ يَسْتَاْذِنُونَكَ وَهُمْ اَغْنِيَٓاءُ رَضُوا بِاَنْ يَكُونُوا مَعَ
الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

93- **Yol, ancak, zengin oldukları halde senden izin isteyenlerin aleyhinedir. Onlar geri kalanlarla beraber olmaya razı oldular. Allah da kalblerini mühürledi. Bunun için onlar bilmezler.**

Tevbe Sûresi 87-93. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den izin isteyerek gerçek bir mazeretleri olmaksızın Tebûk Gazvesi'nden geri kalan zengin münafıklardan söz etmeyi sürdürmektedir.

2. Ama Resûl (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve mü'minler mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. Bu sebeple Allah da dünyada da âhirette de onlar için pek çok hayırların teminatını vermiştir.

3. Daha sonra âyetler mazeretleri sebebi ile oturmak için kendilerine izin versin diye Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gelen bedevilerden mazeret ileri sürenleri söz konusu etmektedir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de onlara izin vermişti -bunlar Gifaroğulları'ndan bir topluluktu- Allah'a ve Resûlü'ne yalan söyleyenler oturdu. Sonra da yüce Allah aralarından kâfir olanları can yakıcı azap ile tehdit etti.

4. Daha sonra âyetler oturmaları halinde Allah'a ve Resûlü'ne karşı samimi olmaları şartı ile savaşa çıkmayıp oturmaları halinde günah kazanmalarının söz konusu olmayacağı mazeretleri açıklamaktadır.

5. Aynı şekilde Ensar'dan yahut da Mukarrinoğulları'ndan olup Bekkâûn/ağlayıcılar diye bilinen yedi kişinin mazur görüldüğü de belirtilmektedir. Bunlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den cihada gitmek için kendilerine binek temin etmesini istemiş ama o kendilerine binek temin edemeyince aşırı derecede üzüntü ve kederli bir ağlayışla ayrılıp gitmişlerdi. Sebep ise cihad için harcayacak herhangi bir şey bulamamaları idi. Yüce Allah ecirde onları mücahitlerle ortak etti. Diğer taraftan âyet-i kerimeler güçleri yeten zenginler oldukları halde evlerinde oturup geri kalan kadınlarla birlikte kalmaya razı olup oturmak için Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den izin isteyenleri de ayıplamaktadır. Allah onların kalplerini mühürlediği için onlar da bilmeyen kimselerdirler.

Tevbe Sûresi 87-93. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cihada güç yetirmekle, varlıklı ve bolluk içinde olmakla birlikte, korkaklıkla rahatı tercih ederek cihaddan geri kalanlar yerilmiştir.

2. Allah yolunda canla, malla cihad etmek pek faziletlidir, mücahitlerin dünya ve âhiretteki sevabı pek büyüktür.

3. Mazeret sahiplerinin mazeretini kabul edip hasta ve zayıfları, oldukça yaşlıları, kör topal ve benzeri engelliler ile birlikte savaş için ya da savaşmak üzere çıkmak için fakirliği sebebi ile kendisini donatacak gücü olmayanların mazeretlerini kabul etmek hususunda İslâm'ın kolaylığı ve müsamahakârlığı açıkça görülmektedir.

4. Cihad pek büyük bir şereftir. Bekkâûn (denilen ağlayıcılar)ın yaptığı gibi cihada katılmamaktan ötürü üzülmelidir. Çünkü cihad dini aziz kılıp, güçlendirmenin ve hakka yardım etmenin yoludur.

94- **"Kendilerine döndüğünüz vakit size özür beyan edeceklerdir. De ki: Özür dilemeyin. Size kesinlikle inanmayız"** doğru söylediğinizi kabul etmeyiz. **"Allah bize size dair haberler vermiştir"** bildirmiştir. **"Allah ve Resûlü sizin davranışınızı görecek sonra görüneni de görünmeyeni de bilene döndürüleceksiniz. O da size yaptıklarınızı haber verecektir."**

95- **"Yanlarına döndüğünüzde onlardan vazgeçmeniz için önünüzde Allah'a yemin edeceklerdir. O halde siz de onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar murdardırlar."** İçlerinin pisliği dolayısı ile pisliktirler. **"Kazandıklarının cezası olarak da varacakları yer cehennemdir."**

96- **"Kendilerinden hoşnut olmanız için size yemin ederler. Siz onlardan hoşnut olsanız da, şüphesiz Allah o fâsıklar topluluğundan hoşnut olmaz."**

97- **"Bedeviler küfür ve münafıklık bakımından daha beterdir. Allah'ın Resûlü'ne indirdiklerinin sınırlarını bilmemeye de daha layıktırlar."** Bunu daha çok hak ederler, böyle olmaları daha yakışır. **"Allah her şeyi bilendir, Hakîmdir."**

98- **"Bedevilerden öyleleri de vardır ki, infak ettiğini haksızca alınmış bir mal"** gereksiz yükletilmiş bir tazminat ve bir zarar **"sayar ve başınıza musibetler gelmesini"** üzerinize musibetlerin inmesini **"bekler, dururlar. En kötü bela kendi başlarına olsun."** Bu

يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْۜ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ
نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْۜ وَسَيَرَى اللّٰهُ
عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ
لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْۜ فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْۜ
اِنَّهُمْ رِجْسٌۘ وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۚ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْۚ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ
فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾ اَلْاَعْرَابُ
اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَٓا اَنْزَلَ
اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖۜ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾ وَمِنَ الْاَعْرَابِ
مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَٓائِرَۜ
عَلَيْهِمْ دَٓائِرَةُ السَّوْءِۜ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾ وَمِنَ
الْاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا
يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِۜ اَلَٓا اِنَّهَا قُرْبَةٌ
لَهُمْۜ سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهٖۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

onlara mağdur olmaları ve kötülüklerin gelmesi için bir bedduadır. **"Allah her şeyi işitendir, bilendir."**

99- **"Bedevilerden öyleleri de vardır ki, Allah'a ve âhiret gününe iman eder, infak ettiğini Allah'a yakınlıklara ve peygamberin dualarına"** infak edenler için yapacağı dua ve dileyeceği mağfirete **"vesile edinir. İyi bilin ki bu onlar için gerçekten bir yakınlıktır. Allah onları rahmetine alacaktır. Şüphesiz ki Allah mağfiret ve rahmet edendir."**

Tevbe Sûresi 94-99. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Tebûk Gazvesi'nden geri kalan münafıklara dair açıklamaları sürdürmektedir. Bunlar ordu Tebûk'tan ilâhî yardıma mazhar olmuş olarak geri dönünce Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere mazeretler sundular. Ama yüce Allah mü'minlere onların doğru söylediklerine inanmamalarını emir buyurdu. Çünkü onların mazeretleri yalandır.

2. Yine âyetlerin açıkladığına göre onlar geri kalış mazeretlerini yeminler ederek pekiştireceklerdir. Mü'minlerden de içlerinin kötülüğü dolayısıyla onlardan yüz çevirmelerini istemekte ve bu şekilde yemin etmelerinin hiçbir hususta kendilerine fayda sağlamayacağını, bununla birlikte yüce Allah'ın kendilerine gazap ve öfkeli olacağını da açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyetler bedevilerin küfür ve münafıklıklarının şehir halkından daha ileri olduğunu tespit etmektedir. Buna sebep ise katılıkları ve sert tabiatlı oluşları -çölde yaşadıkları için- Kur'ân-ı Kerim'i dinlemekten uzak kalışlarıdır. Onların şeriatın hükümlerini bilmemeleri daha çok beklenir ve bu onlar için daha uygun bir haldir. Buna sebep ise dinden uzak kalışlarıdır.

4. Sonra âyetler bu bedeviler arasından Allah yolunda malını infak edip harcayan kimseler olduğunu da ama bu yaptığı infakı haksızca yükletilen bir yük ve bir zarar olarak değerlendirir. Çünkü bundan dolayı herhangi bir sevap ümidi yoktur. Aksine o bu infakını korktuğu için yapar. Esedoğulları ile Gatafanlılar bunlardandır. Bu gibi kimseler üstelik Müslümanların başına musibetlerin inmesini ve böylelikle onlardan kurtulmayı bekler durur.

5. Bu bedeviler arasında bir başka kesim daha vardır ki bunlar da Allah'a ve âhiret gününe iman eder -Cüheyne ve Müzeyne gibi- Allah yolundaki infakını da Allah'a yakınlaştırıcı ve Resûlü'nün rızasını kazanıp dualarını almak için bir vesile kabul eder. Âyetler yüce Allah'ın bu infakları kabul ettiğini ve onları rahmetine aldığını da pekiştirmektedir.

Tevbe Sûresi 94-99. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in münafıkların durumlarını, amellerini ve içlerinde sakladıklarını haber vermesi Kur'ân'ın mucizelerindendir.

2. Münafıklar insanların hoşnutluğunu yüce Allah'ın rızasına tercih ederler ve yalan konuşmalarını en ağır yeminlerle pekiştirmeye kalkışırlar.

3. Bedevilerin bir kısmı kâfir bir kısmı mü'mindir. Aralarından münafık ve kâfir olanların bu münafıklıkları ve küfürleri başkalarına göre daha ileri derecededir.

وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ
اَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ
سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾
وَاٰخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَاٰخَرَ سَيِّئًا
عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾ خُذْ
مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ اِنَّ
صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾ اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ
هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ
هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ
وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾ وَاٰخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ
اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

100- **"İleriye geçen Muhacir ve Ensar'ın ileri geçen ilkleri ile onlara güzellikle uyanlardan Allah razı olmuştur. Onlar da O'ndan hoşnut olmuşlardır. Bunlar için orada ebediyyen kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, en büyük kurtuluştur."**

101- **"Çevrenizdeki bedevilerden münafık olanlar vardır. Medine ahalisinden de. Onlar münafıklığı adet edinmiş"** bunu alışkanlık haline getirip bu hususta kendilerini eğitmiş, yahut da bu işe atılıp dik başlılık etmiş **"kimselerdir. Sen onları bilmezsin. Onları biz biliriz. Biz onları iki kere azaba uğratacağız. Sonra da büyük bir azaba döndürüleceklerdir."**

102- **"Diğer bir kısım da günahlarını itiraf ettiler. Onlar salih ameli başka bir kötü** (amel) **ile karıştırmışlardır. Olur ki"** umulur ki **"Allah onların tevbelerini kabul eder. Muhakkak Allah mağfiret ve rahmet edendir."**

103- **"Mallarından sadaka al ki bununla kendilerini temizleyip arındırmış olasın"** bununla hasenatları ve malları da artsın. **"Onlara dua da et"** ve günahlarının bağışlanmasını dile! **"Senin duan şüphesiz onlara huzur ve güvendir."** Yahut onlar için bir rahmettir. **"Allah hakkıyla işitendir, bilendir."**

104- **"Onlar Allah'ın kullarından tevbeyi kabul etmekte, sadakaları alanın"** kabul edip onların sevabını verenin **"ancak kendisi olduğunu ve şüphesiz tevbeleri kabul edenin, Rahim olanın yalnız O olduğunu bilmediler mi?"**

105- **"De ki: Haydi amel edin. Allah, Resûlü ve mü'minler de neler yaptığınızı görecektir. Siz gaybı"** gözlere ve akıllara karşı perdelenmiş olup gizli olanı **"da görüneni"** hazırda bulunanı müşaahade olunanı **"da bilene döndürüleceksiniz."** Yani yüce Allah gizli olanı da açığa çıkanı da bilir.

106- **"Diğer bir kısmı da Allah'ın emrine bırakılmışlardır."** Yani savaştan geri bırakılanlardan daha başkaları vardır ki onlar henüz tevbelerinin kabulü kesinleşmemiş, durumları sonraya ertelenmiş kimselerdir. **"Allah onları ya azaba uğratacak yahut tevbelerini kabul edecektir. Allah her şeyi bilendir, hikmeti sonsuz olandır."**

Tevbe Sûresi 100-106. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın Muhacir ve Ensar arasından İslâm'a ilk olarak erken girmiş olanlardan da onlara uyanlardan da razı olduğunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyetler Medine etrafında bulunan -kırsal kesimde yaşayan bedevi-lerden bazılarının münafık olduklarını zikretmektedir. Aynı şekilde Medinelilerden bazı kimseler de münafıklık hususunda oldukça eğitimli ve bunu alışkanlık haline getirmiş kimselerdir. Resûl de onları tanımamaktadır. Ama Allah onları bilir, dünyada da âhirette de onları azaba uğratacaktır. Diğer taraftan daha başka kimseler de vardır ki bunlar Tebûk'ta Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte gazaya çıkmaktan geri kalmakta günahkâr olduklarını itiraf etmişlerdir. Bunlar salih bir takım amellerle birlikte kötü bazı amelleri de karıştırmışlardır. Allah'ın onların tevbesini kabul etmesi umulur.

3. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bu tevbe edip özür beyan edenlerin mallarından kendilerini cimrilikten ve günahtan arındıracak nefislerini ve mallarını temizleyip hasenatlarını çoğaltacak bir sadaka almasını, bunlara dua edip onlara mağfiret dilemesini de emir etmektedir.

4. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın kullarının tevbesini ve sadakalarını kabul ettiğini ve buna karşılık onlara sevap verdiğini de açıklamaktadır. Çünkü O, tevbeleri çokça kabul eden tevvab ve merhameti sonsuz rahimdir.

5. Daha sonra âyetler Allah'ın kullarını Allah için ihlâsla amelde bulunmaya yahut da daha çok üretmeye ya da ilim istemeye çağırmaktadır.

6. Sonra da âyetler Tebûk Gazvesi'nden geri kalmış ve tevbelerinin kabul edileceği kesin olarak bildirilmemiş bazı kimseler olduğundan da söz etmektedir. Allah bunları ya azaplandıracaktır ya da tevbelerini kabul edecektir.

Tevbe Sûresi 100-106. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacirler özellikle de onlardan İslâm'a erken girmiş olanlar ile Medinelilerden Ensar ve özellikle de yine onlar arasından İslâm'a erken girmiş olanların fazileti ve ayrıca onlara güzel bir şekilde uyanların fazileti dile getirilmektedir.

2. Dünyada nimetlere sahip olmak âhiret nimetlerinden yararlanmaya engel değildir. Aynı şekilde dünyada azaba uğratılmak da âhiretin azabına engel değildir.

3. Münafıklık yalnızca çölde yaşayan bedeviler hakkında söz konusu değildir. Aksine Medine halkından da münafıklığı iyiden iyiye alışkanlık haline getirmiş ve bu hususta oldukça ilerlemiş kimseler de vardı.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de mü'minler de münafıkların hepsini bilmiyordu. Yüce Allah onların bir kısmının gerçek durumlarını saklı tutmuştur.

5. İslâm çalışmayı, önemi ve toplumun ona olan ihtiyacı dolayısıyla ve helâl kazancın en faziletli yolu olduğundan ötürü teşvik etmiştir.

107- **"Zarar vermek, inkâr etmek, mü'minler arasına ayrılık sokmak ve daha önce Allah'a ve Resûlü'ne savaş açan kimselere beklemek ve gözetlemek yeri"** yahut da savaş için hazırlık yapmak yeri **"olmak üzere bir mescit edinenler ve: İyilikten başka bir şey kastetmedik, diye yemin edenler vardır. Hâlbuki Allah onların muhakkak yalancı olduklarına şahitlik eder."**

108- **"Onun içerisinde hiçbir vakit** (namaza) **durma! İlk günden itibaren temeli takvâ üzerine kurulan bir mescid"** -Kuba Mescidi yahut Peygamber Mescidi- **"içinde namaza durmana daha layıktır. Orada tertemiz olmayı arzu eden erkekler vardır. Allah da temizlenenleri sever."**

109- **"Binasını Allah korkusu ve rızası üzerine kuran kimse mi hayırlıdır yoksa binasını yıkılmaya yüz tutmuş"** çatlamış ya da yıkılmış **"bir yarın kenarına"** yani içi taşlarla örülmemiş bir kuyunun kenar kısmına **"kurup da onunla birlikte"** yani yapısı ile birlikte **"kendisi de cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi? Allah zalimler topluluğunu hidâyete erdirmez."**

110- **"Kalpleri parça parça olmadıkça"** paramparça olup ölüm sebebi ile dağılmadıkça **"kurdukları bina kalplerinde daimi bir kuşku"** şüphe ve münafıklık **"kaynağı olmaya devam edecektir. Allah hakkıyla bilendir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir."**

وَالَّذٖينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرٖيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنٖينَ وَاِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَٓا اِلَّا الْحُسْنٰىۜ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فٖيهِ اَبَدًاۜ لَمَسْجِدٌ اُسِّسَ عَلَى
التَّقْوٰى مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فٖيهِۜ فٖيهِ رِجَالٌ
يُحِبُّونَ اَنْ يَتَطَهَّرُواۜ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرٖينَ ﴿١٠٨﴾ اَفَمَنْ
اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى تَقْوٰى مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ اَمْ مَنْ
اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فٖى نَارِ جَهَنَّمَۜ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ ﴿١٠٩﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ
الَّذٖى بَنَوْا رٖيبَةً فٖى قُلُوبِهِمْ اِلَّٓا اَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْۜ وَاللّٰهُ
عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ ﴿١١٠﴾ اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ اَنْفُسَهُمْ
وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَۜ يُقَاتِلُونَ فٖى سَبٖيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ
وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِى التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجٖيلِ
وَالْقُرْاٰنِۜ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ مِنَ اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذٖى بَايَعْتُمْ بِهٖۜ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظٖيمُ ﴿١١١﴾

111- **"Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını -onlara cenneti vermek karşılığında- satın almıştır. Onlar Allah yolunda savaşır, öldürür ve öldürülürler. Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da yerine getirmeyi taahhüt ettiği hak bir vaaddir. Allah'tan daha çok ahdini kim yerine getirebilir ki?"** Allah'tan daha çok ahdini tastamam hiç kimse yerine getiremez." **O halde yapmış olduğunuz bu alış verişe sevinin. En büyük kurtuluş işte budur!"**

Tevbe Sûresi 107-111. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler münafıklar arasından Dırâr Mescidini inşa edenlerden söz etmektedir. Burası kendileri için bir barınak ve liderleri rahip Ebu Âmir'in yanından geleceklerin de kalacakları bir yer olmak üzere yapılmıştı.

2. Daha sonra âyetler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e o mescitte namaz kılmasını yasaklamakta, Kuba Mescidinde namaz kılmanın daha bir hak olduğunu açıklayarak o mescit ahalisini iç ve dış temizliği seven kimseler olarak övmektedir.

3. Arkasından yapısını Allah korkusu üzerinde ve onun rızasını ümit etmek üzerinde temellendiren kimselerin yapısının, yıkılmaya yüz tutmuş bir kuyunun kenarına kurduğu için o yapıyı inşa edenin cehennem ateşine düştüğü kimseninkinden hayırlı olduğunu açıklamaktadır -bu da Kuba mescidi ile Dırar mescidi arasındaki farkı anlatan temsilî bir ifadedir.-

4. Sonra âyetler Allah yolunda can ve mal ile cihadın faziletini, mücahitler için Allah'ın hazırlamış olduğu pek büyük ecir ve mükâfatı açıklamaktadır.

Tevbe Sûresi 107-111. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yolunda cihad etmek bir farizadır. Cihaddan geri kalmak ise tevbeyi gerektiren bir masiyettir.

2. Münafıklık toplumsal bir hastalık olup Kur'ânî yöntem bir çok sûrede onun olumsuzluklarını dile getirip tenkit etmiştir. Nisâ, Tevbe, Münâfikûn, Ahzab sûreleri ve daha başka sûreler buna örnektir. Kur'ân-ı Kerim bu gerçek karşısında oldukça sağlam bir duruş takınmıştır.

3. Münafıklar arasından fitne maksadı ile birliği parçalamak, Müslümanlar arasına ayrılık sokmak amacıyla Dırar mescidini inşa etmişler; Yüce Allah da Nebisine o mescitte namaz kılmasını yasaklamıştır.

4. Allah'a ve Resûlü'ne davette mescidin önemi büyüktür. Mescidin misyonu namaza münhasır değildir.

5. Temizlik İslâm'ın istediği pek büyük bir iştir. Allah da Resûlü de onu sever. Necaseti gidermek, küçük ve büyük hadesden temizlenmek sûreti ile ister dış temizlik olsun isterse de şüphe münafıklık riyakârlık, kötülük, aldatmak, kin, haset ve dışında başka pisliklerden arınmak anlamında iç temizlik olsun. İstenen bir şeydir.

اَلتَّٓائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّٓائِحُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِۜ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾ مَا كَانَ
لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُٓوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ
كَانُٓوا اُو۬لِي قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ
اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَٓا اِيَّاهُۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُٓ اَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُۜ اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾ وَمَا كَانَ
اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا
يَتَّقُونَۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يُحْيِي وَيُمِيتُۜ وَمَا لَكُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾ لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى
النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي
سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ
مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْۜ اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُ۫فٌ رَحِيمٌۙ ﴿١١٧﴾

112- **"Tevbe edenler, ibadet edenler, hamdedenler, seyahet edenler"** gazaya çıkan mücahitler yahut oruç tutanlar **"rükû ve sücud edenler, iyiliği emredenler, kötülükten vazgeçirmeye çalışanlar ve Allah'ın sınırlarını"** emir ve yasaklarını **"koruyanlardır. O mü'minleri müjdele."**

113- **"O çılgın ateşlikler oldukları açıkça ortaya çıktıktan sonra akrabaları"** yakınlıkları olan kimseler **"dahi olsalar müşriklere peygamberin de mü'minlerin de mağfiret dilemeleri olur şey değildir."**

114- **"İbrahim'in babasına mağfiret dilemesi ancak ona verdiği bir sözden dolayı idi. Ama onun Allah'ın düşmanı olduğu açıkça kendisine belli olunca, ondan uzaklaştı. Şüphesiz İbrahim evvâh"** ah sözünü Allah korkusundan yahut da insanların gördüğü hallerine hasretinden ve şefkatinden çokça tekrar eden **"ve gerçekten yumuşak huylu idi."**

115- **"Allah bir kavme hidâyet verdikten sonra, sakınacakları şeyleri kendilerine apaçık bildirmedikçe onları saptırmaz. Şüphesiz Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

116- **"Şüphesiz göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Diriltir ve öldürür. Sizin Allah'tan başka ne bir veliniz, ne de bir yardımcınız vardır."**

117- **"Andolsun ki Allah peygamberini de içlerinden bir grubun gönülleri az kalsın eğrilmek üzere iken"** yani cihaddan geri kalmaya eğilim duyacak iken **"zor zamanda"** Tebûk Gazvesi'nde sıkıntı ve darlık vaktinde **"ona tabi olan muhacirlerle Ensar'ı da tevbeye muvaffak etti. Sonra onların bu tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü O, onları çok esirgeyendir, çok bağışlayandır."**

Tevbe Sûresi 112-117. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler mü'minlerin tevbe etmek, ibadet etmek, hamd etmek, cihad etmek ya da oruç tutmak, namaz kılmak, iyiliği emredip kötülükten alıkoymak, Allah'ın sınırlarına uymak gibi hoş ve güzel sıfatlarını söz konusu ederek onları övmekte ve onlara her türlü hayrı müjdelemektedir.

2. Daha sonra âyetler kâfir olarak ölmeleri halinde yakın akrabalara dahi mağfiret dilemenin yasaklandığını dile getirmekte ve İbrahim (aleyhisselâm)'ın babasına mağfiret dilemesinin ancak ona verdiği bir sözü yerine getirmek için olduğunu ve babasının artık Allah'ın bir düşmanı olduğu kendisi tarafından açıkça görülünce ondan uzaklaşıp ilişkisini kopardığını, ona mağfiret dilemekten vazgeçtiğini açıklamaktadır.

3. Sonra yüce Allah'ın, doğru yoldan sapıp uzaklaşmanın tehlikeleri ile onlar tarafından sakınılması gereken hususları açıklamadıkça, bir kavmi "yolunu şaşırmış (dâllîn)" diye adlandırmasının yahut da onları yollarını şaşıranlar gibi sorgulamasının söz konusu olmayacağını ifade etmektedir. Çünkü şanı yüce Allah her şeyi çok iyi bilendir. Her şeyin mutlak mâlikidir. Hem bizim O'ndan başka bir yardımcımız, bir destekleyicimiz yoktur.

4. Sonra yüce Allah'ın Nebisinin Tebûk Gazvesi'nde aralarından bir kesimin kalpleri cihaddan vazgeçmeye doğru meyletmek üzere iken zorluk ve darlık zamanında ona uyan muhacirlerle Ensar'ın tevbesini kabul buyurduğunu beyan etmekte, onların tevbesini onlara karşı çok şefkatli ve merhametli olduğu için kabul ettiğini de açıklamaktadır.

Tevbe Sûresi 112-117. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minler bütün güzel niteliklere sahiptir. İman da salih amelleri artırır. Tıpkı salih amellerin imanın takvâsını artırdığı gibi.

2. Kıyâmet gününde insana akrabalığın, nesebin, malın, mevkinin ve diğer benzer hususların asla bir faydası olmayacaktır. Ona ancak imanı ve salih ameli fayda verecektir.

3. Akraba olsalar dahi müşriklere mağfiret dilemek caiz değildir.

4. İbrahim (aleyhisselâm) Rabbine çokça yalvarıp yakaran, onu çokça tesbih eden, Allah'ın kullarına da oldukça merhametli idi.

5. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile onunla birlikte bulunan muhacir ve Ensar, Tebûk Gazvesi'nde pek çok zorluklarla karşılaşmış, yüce Allah onların tevbelerini kabul buyurup onlardan razı olmuştur. Ayrıca Allah bu gazaya katılmayıp geri kalanların tevbesini kabul etmesi, onlara merhameti ve şefkatinden ötürüdür.

118- Mazeretsiz olarak Tebûk Gazvesi'nden **"geri bırakılan üç kişinin de** (tevbesini kabul buyurdu). **Öyle ki yeryüzü bunca genişliğine rağmen"** oldukça geniş olmakla birlikte **"onlara dar gelmiş, vicdanları kendilerini sıktıkça sıkmıştı. Nihayet Allah'tan yine O'ndan başka sığınacak hiçbir yer olmadığını anlamışlardı. Sonra tevbe etsinler"** gelecekte de bu tevbeye devam etsinler **"diye onları tevbeye muvaffak buyurdu. Şüphesiz Allah tevbeyi kabul edendir. Hakkıyla merhamet edendir."**

119- "Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve sâdıklarla beraber olun."

120- "Gerek Medinelilerin gerek onların çevresinde bulunan bedevilerin Allah'ın Resûlünden geri kalmaları kendi nefislerini ona tercih etmeleri" ondan üstün tutmaları ve bundan kendilerini alıkoymamaları **"yaraşmaz. Çünkü Allah yolunda susuzluk, yorgunluk"** herhangi bir **"açlık çekmeleri kâfirleri kızdıracak"** onları öfkelendirip kederlendirecek **"bir yere ayak basmaları, bir düşmana karşı zafere ulaşmaları"** herhangi bir şekilde bir kısmını öldürmeleri, esir almaları ya da ganimet almaları **"karşılığında mutlaka kendilerine salih bir amel yazılır. Şüphesiz Allah iyi hareket edenleri mükâfatsız bırakmaz."**

وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذ۪ينَ خُلِّفُواۜ حَتّٰٓى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّٓوا
اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّٓا اِلَيْهِۜ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُواۜ اِنَّ اللّٰهَ
هُوَ التَّوَّابُ الرَّح۪يمُ ﴿١١٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ
وَكُونُوا مَعَ الصَّادِق۪ينَ ﴿١١٩﴾ مَا كَانَ لِاَهْلِ الْمَد۪ينَةِ وَمَنْ
حَوْلَهُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ اَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ
وَلَا يَرْغَبُوا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِه۪ۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُص۪يبُهُمْ
ظَمَاٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ وَلَا يَطَؤُ۫نَ
مَوْطِئًا يَغ۪يظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا اِلَّا كُتِبَ
لَهُمْ بِه۪ عَمَلٌ صَالِحٌۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُض۪يعُ اَجْرَ الْمُحْسِن۪ينَۙ ﴿١٢٠﴾
وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغ۪يرَةً وَلَا كَب۪يرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا
اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾
وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَٓافَّةًۜ فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ
فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَٓائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدّ۪ينِ وَلِيُنْذِرُوا
قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُٓوا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

121- "Onlar küçük büyük ne infâk ederlerse, her bir vadiyi aştıklarında muhakkak bu onlara yazılmıştır ki; Allah, o yapmakta olduklarının en güzeliyle kendilerini mükâfatlandırsın."

122- "Mü'minlerin topluca" cihada hep birlikte **"çıkmaları gerekmez. Onların her bir topluluğundan bir kesim de dinde fakîh olmak ve kendilerine döndükleri zaman kavimlerini uyarmak üzere geri kalmalı değil miydi? Olur ki sakınırlar diye."**

Tevbe Sûresi 118-122. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Tebûk Gazvesi'nden mazeretsiz olarak geri kalan üç kişinin tevbesinin yüce Allah tarafından kabul edildiğini söz konusu etmektedir. Bu üç kişi Ka'b b. Mâlik, Murâre b. er-Rabi' ve Hilâl b. Umeyye idi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile Müslümanlar onlarla bütün ilişkilerini kesmişti. Nihayet yeryüzü genişliğine rağmen onlara dar geldiği gibi keder ve üzüntüden ötürü kendi nefislerinden de sıkılmaya başlamış ve artık Allah'tan ve Allah'ın azabından kendilerini ancak tekrar O'na dönüp O'na yönelmekten başka hiçbir şeyin koruyamayacağına kesin olarak inanmışlardı.

2. Sonra âyetler yüce Allah'a karşı takvâlı olmayı, niyet, söz ve amel ile dinde doğru ve samimi olmayı teşvik etmektedir.

3. Arkasından âyetler Medine halkından ve onların etrafında bulunan bedevilerden Tebûk Gazvesi'nden geri kalanlara sitem etmekte, mücahitlerin yüksek konumunu, yüce Allah'ın onlara Allah için ihlâslı olmaları şartı ile karşı karşıya kaldıkları her bir halden ötürü onlara vereceği sevabı açıklamaktadır.

4. Sonra da mü'minlerin gazaya hep birlikte çıkmalarının gerekmediğini beyan etmektedir. Böylelikle şehir onlarsız kalarak tehlikeye maruz kalmasın. Bunun yerine her büyük bir topluluktan azıcık bir topluluk fakîh olmak (dini bilip öğrenmek) için çıksın ve bunlar ilim tahsili uğrunda söz konusu olacak zorluklara katlansın. Böylelikle kavimleri gazadan yanlarına döndükleri zaman onları irşad edip Allah'ın cezasından korkmalarını söylesinler.

Tevbe Sûresi 118-122. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Akidesine ya da küçük ve büyük toplumuna karşı -özellikle de mihnet ve sıkıntı zamanlarında- kötülük yapan herkes ile ilişkileri kesmek gerekir.

2. Ashab-ı kiram -Allah hepsinden razı olsun- Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ileri derecede sever ve ona itaat ederlerdi.

3. Doğruluk kişinin cezaya maruz kalmasına sebep olsa dahi doğruluktan ayrılmamalı ve onu bir süreye kadar cezadan kurtarma ihtimâli dahi olsa yalana tercih etmemelidir.

4. Allah yolunda cihad eden mücahitlerin sevabı pek büyüktür, güzel amelde bulunup Allah için ihlâslı niyete sahip oldukları takdirde başlarına gelen her bir iş dolayısıyla ecir kazanırlar.

5. İlim tahsil etmek dinde bilgi sahibi olmak ve Allah'a davet için çıkmak pek faziletli bir iştir.

6. Öğreticinin maksadının irşad (doğruyu göstermek), inzâr (tehlikeleri haber verip uyarmak) olmalı, öğrencinin maksadı ise bilgisini artırıp çoğaltmak değil de Allah korkusunu (haşyeti) kazanmak olmalıdır.

123- **"Ey iman edenler! Kâfirlerden size yakın olanlarla"** yakınlıklarına göre **"savaşın. Onlar sizde büyük bir azim ve şiddet"** kahramanlık, hamiyet ve sabır **"bulsunlar. Bilin ki muhakkak Allah takvâ sahipleri ile beraberdir."**

124- **"Bir sûre indirildiği zaman içlerinden"** yani içlerinde gizlediklerinden farklı olanını açığa vuran münafıklardan **"bazıları: Bu hanginizin imanını artırdı, derler. İman etmiş olanlara gelince, daima onların imanını artırmıştır ve onlar birbirleri ile müjdeleşirler."**

125- **"Kalplerinde hastalık"** -kasıt münafıklıktır- **"bulunan"** münafık **"lara gelince, onların murdarlıklarına murdarlık katıp artırdı."** Şüphelerine şüphe, münafıklıklarına münafıklık kattı. **"Ve onlar kâfir olarak ölüp gittiler."**

126- **"Görmüyorlar mı ki onlar her yıl bir ya da iki kere deneniyorlar?"** Sınanıyorlar. **"Sonra tevbe de etmiyorlar, ibret de almıyorlar."**

127- **"Bir sûre indirilince de birbirlerine bakarlar ve: Sizi bir kimse görüyor mu?** (derler). **Sonra da sıvışıp giderler. Allah onların kalblerini ters çevirmiştir. Çünkü onlar anlamayan bir topluluktur. "**

128- **"Andolsun ki kendinizden size"** sizin cinsinizden sizin gibi Arap **"öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız"** ümmetine zor ve meşakkatli gelen **"ona pek ağır"** oldukça zor **"gelir.**

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذ۪ينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
وَلْيَجِدُوا ف۪يكُمْ غِلْظَةًۜ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّق۪ينَ ﴿١٢٣﴾
وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِه۪ٓ
ا۪يمَاناًۚ فَاَمَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ ا۪يمَاناً وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ
﴿١٢٤﴾ وَاَمَّا الَّذ۪ينَ ف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْساً اِلٰى
رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾ اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ
يُفْتَنُونَ ف۪ي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً اَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ
يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ
اِلٰى بَعْضٍۜ هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ اَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُواۜ صَرَفَ اللّٰهُ
قُلُوبَهُمْ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾ لَقَدْ جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ
مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَز۪يزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَر۪يصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِن۪ينَ رَؤُ۫فٌ رَح۪يمٌ ﴿١٢٨﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُۘ
لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظ۪يمِ ﴿١٢٩﴾

سُورَةُ يُونُسَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَتِسْعُ اٰيَاتٍ

Size çok düşkündür. Mü'minlere oldukça şefkatli ve merhametlidir."

129- **"Eğer yüz çevirirlerse"** iman etmeyecek olurlarsa **"de ki: Bana Allah yeter."** Rabbim bana kâfidir. **"O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben ancak O'na güvenip dayandım. O, ulu Arş'ın Rabbidir."** Her şeyin mutlak mâlikidir ve yaratıcısıdır.

Tevbe Sûresi 123-129. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâfirlerle yakınlıklarına göre savaşmayı, onlara karşı sert ve çetin olmayı teşvik etmekte ve bununla birlikte Allah'tan yardım ve zaferini dilemeyi istemektedir.

2. Daha sonra âyetler Müslümanların safları arasında gizli bulunan münafıkların bir kesimini açığa çıkararak haklarında vahiy indiği vakit onların sırlarını açıkça ortaya koydu. Onların her yıl bir ya da iki defa türlü belâlarla sınandıklarını ama yine de tevbe edip Allah'a dönmediklerini, öğüt almadıklarını dile getirmektedir. Allah onlara kusurlarını hatırlatacak olursa haktan yüz çevirirler, hak ile alay ederler ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in meclisinden -kimse onları görmesin diye- uzaklaşıp gitmek için fırsat ararlar. Âyet-i kerimeler bunların ilâhî yardımdan mahrum kalmaları ve kalplerinin iman ehlinin kalplerinde bulunandan başka bir tarafa döndürülmesi için beddua ihtiva etmektedir.

3. Mü'minlerin ise imanları ve tasdikleri artıp durur ve Kur'ân-ı Kerim'den inen buyruklar sebebi ile sevinirler.

4. Daha sonra sûre yüce Allah'ın mü'minlere olan ihsanını hatırlatarak sona ermektedir. Çünkü onlara kendilerinden, kendi türlerinden ve kendi dilleri ile konuşan bir Resûlü yüce Allah'ın kolaylaştırdığı kimseler için son derece kolay ve müsamahakâr olan bir şeriati gönderdi. Bu yüce Resûl, ümmetine ağır gelen şeylerden dolayı kederlenir. Onlar adına kötü akıbetten ve azaba düşmekten korkar. O, onların hidâyet bulmaları için çok düşkündür, onlara karşı pek şefkatli ve merhametlidir. Bu sebeple Allah'a ve Resûlü'ne iman etmekten yüz çevirecek olurlarsa Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e düşen de işini Allah'a havale etmesi ve yalnızca O'na güvenip dayanmasıdır. Çünkü şanı yüce Allah her şeyi kuşatan, her şeyin maliki ve yaratıcısıdır.

Tevbe Sûresi 123-129. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklık yerilmiş bir niteliktir. Mü'minin bu niteliğe sahip olmaması gerekir. Aksine dışının da içi gibi olması gerekir.

2. Tevbe etmekte eli çabuk tutmalı, her zaman yüce Allah'ın nimetlerini hatırlatıp bu nimetler dolayısıyla O'na hamd ve şükür etmelidir.

3. Kur'ân-ı Kerim'in okunduğu meclisler ile nebevi hadislerin öğretildiği meclislere gereken saygı gösterilmeli, bu meclislerdeki edeplerden yararlanmalıdır. Bireyin ve toplumun mutluluğu da bundadır.

4. İslâm müsamahakârlık ve kolaylık dinidir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise sahip olduğu şefkat, merhamet, mü'minlerin hidâyet bulmaları, dünya ve âhirette mutlu olmaları için aşırı düşkün olması dolayısıyla bu son derece müsamahakâr ahlâkın canlı bir örneğidir.

10- YUNUS SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 109 âyettir)

Yûnus peygamberin adına ve onun verdiği mücadeleye dair bilgilere Sâffât sûresinin 139-148. âyetlerinde daha geniş yer verilmiştir. Burada ise onun adı sadece 98. âyette bir defa geçmektedir. Buna rağmen Sâffât sûresine değil, bu sûreye "Yûnus" adının verilmesi, Kur'an'ın genel amacı bakımından önemlidir. Kur'an'da peygamber kıssalarının anlatılmasından maksat insanlara hoşça vakit geçirtmek olmayıp, geçmişten ibret almalarını sağlamaktır. 98. âyete göre Yûnus peygamberin kavmi onu dinlediği için dünyada cezadan kurtulmuştur. Allah'ın peygamber ve kitap göndermekteki maksadı, insanların dünya ve âhiret mutluluğuna ermeleridir. Âyet bunun bir örneğini verdiği için sûreye Yûnus isminin verildiği düşünülebilir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Râ."** Kur'ân-ı Kerim'in belâgatine, i'câzına ve Araplara meydan okuyuşuna bir işarettir. **"İşte bunlar hikmet dolu Kitabın âyetleridir."**

2- **"İçlerinden bir adama: İnsanları uyar, iman edenlere Rabbleri katında kendileri için muhakkak bir kadem-i sıdk"** pek yüksek bir mevki, pek güzel bir ecir, bir öncelik ve bir üstünlük **"olduğunu müjdele diye vahiy göndermemiz, insanlar için şaşılacak bir şey mi ki o kâfirler: Şüphesiz bu apaçık bir sihirbazdır dediler."**

3- **"Şüphesiz ki sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratan sonra Arş üzerinde"** kendisine yakışacak bir şekilde **"istivâ eden, işleri yerli yerince yöneten Allah'tır. O'nun izni olmadıkça hiçbir kimse şefâatçi olamaz. İşte Rabbiniz olan Allah budur. O halde O'na ibadet edin. Artık iyice düşünmez misiniz?"**

4- **"Hepinizin dönüşü ancak O'nadır. Bu Allah'ın hak va'didir. İman edip salih ameller işleyenleri adaleti ile mükâfatlandırmak için ilkin yaratıp sonra onu tekrarlayacak olan şüphesiz O'dur. Kâfirlere gelince kâfir olmalarından ötürü onlar için"** kaynaması en ileri dereceye varmış **"kaynar sudan bir içecek ve acıklı bir azap vardır."**

5- **"Güneşi ışık saçıcı, ay'ı nurlu yaratan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona konak yerleri belirleyen O'dur."** Ay'ı belli konakları olan ve bu konaklarda yol almasını sağlayan O'dur. Bunlar her bir ayın yirmi sekiz gecesinde birer tane olmak üzere yirmi sekiz konaktır. Eğer ay otuz gün ise iki gece görünmez. Eğer yirmi dokuz gün ise bir gece görünmez. **"Allah bunları ancak hak ile yaratmıştır. O, bilen bir topluluk için âyetleri geniş geniş açıklar."**

6- **"Gece ve gündüzün değişip durmasında, Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı şeylerde sakınacak bir topluluk için -şüphesiz- nice âyetler** (ibretler, belgeler) **vardır."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَك۪يمِ ﴿١﴾ اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ
اَوْحَيْنَٓا اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْ اَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا
اَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْۜ قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا
لَسَاحِرٌ مُب۪ينٌ ﴿٢﴾ اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَۜ
مَا مِنْ شَف۪يعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِه۪ۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُۜ اَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَم۪يعًاۜ وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّاۜ اِنَّهُ يَبْدَؤُا
الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
بِالْقِسْطِۜ وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَم۪يمٍ وَعَذَابٌ
اَل۪يمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾ هُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ الشَّمْسَ
ضِيَٓاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّن۪ينَ
وَالْحِسَابَۜ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّۚ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ اِنَّ فِي اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا
خَلَقَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

Yunus Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kur'ân-ı Kerim'den söz ederek Mekkelilerin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmesine hayret edip şaşmalarını kabul etmemekte, onların Kur'ân-ı Kerim'in açıkça bir sihir ya da Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bir sihirbaz olduğu şeklindeki iddialarını da reddetmektedir.

2. Âyetler yüce Allah'ın gökleri ve yeri altı günde ya da altı merhalede yoktan var etmesi sûreti ile kudretinin bazı tecellilerini ve onun yaratılmışların işlerini çekip çevirmesini de açıklamaktadır. Bu sebeple ibadet edilmeyi hak eden O'dur. Dönüş yalnız O'nadır. O ölümden sonra amellerinin karşılıklarının verilmesi ve hesaba çekilmeleri için insanları diriltmeye kâdir olandır.

3. Yüce Allah'ın kudretinin göstergelerinden birisi de güneşi ışık saçıcı, ay'ı da bir nur olarak yaratıp onu yol alışı bakımından katedeceği konaklar halinde takdir etmiş olmasıdır. Böylelikle biz de yılların sayısını ve hesabı bilmiş oluruz. Ayrıca şanı yüce Allah bütün bunları bir hikmet ile ve oldukça ince hesap ve takdir ile yaratmıştır. Nitekim gece ve gündüzün değişip durmasını yani birinin diğerinden sonra gelip uzayıp kısalmaları bakımından farklı olmasını da takdir edip yaratmıştır. Göklerde yarattığı melekler, yıldızlar, gezegenler, yerde yaratmış olduğu insanlar, diğer canlılar, dağlar, denizler, ırmaklar ve ağaçların hepsi yüce Allah'ın kudretine açık delillerdir.

Yunus Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim, muhkem ve gayet açıktır. Hakkında herhangi bir şüphe, yalan ve bir çelişki söz konusu değildir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) son derece doğrudur, Kur'ân-ı Kerim de mucizedir.

3. Mekkeliler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ve Kur'ân-ı Kerim'i hayretle karşılamış, inkâr etmiş, yalanlamış, bâtıl olmakla itham etmişlerdir. Onların bu yaptıkları esasen kendilerinden önce Resûllerini yalanlamış bulunan bütün ümmetlerin yaptıklarının bir benzeridir.

4. Kıyâmet gününde Allah'ın yanında hiçbir şefaatçi şefaat hususunda Allah ona izin vermeden şefaat etmeyecektir.

5. Yüce Allah'ın her şeye kudreti yeter. O, ölümden sonra hesaba çekmek ve adaletli bir şekilde amellerinin karşılıklarını vermek üzere ölümlerinden sonra insanları diriltmeye kâdir olandır.

6. Yüce Allah'ın göklerde ve yerde bütün yarattıkları son derece harika ve hikmetlerle doludur. Bizim ise yüce Allah'ın azameti ve kudreti ile imanımızı daha da güçlendirmemiz için bu yaratılmışlar hakkında düşünmek ile kendimizi meşgul etmeliyiz.

اِنَّ الَّذٖينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاطْمَاَنُّوا
بِهَا وَالَّذٖينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾ اُولٰٓئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾ اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
يَهْدٖيهِمْ رَبُّهُمْ بِاٖيمَانِهِمْ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فٖى
جَنَّاتِ النَّعٖيمِ ﴿٩﴾ دَعْوٰيهُمْ فٖيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ
وَتَحِيَّتُهُمْ فٖيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمٖينَ ﴿١٠﴾ وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ
بِالْخَيْرِ لَقُضِىَ اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذٖينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا
فٖى طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾ وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا
لِجَنْبِهٖٓ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَٓائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَاَنْ لَمْ
يَدْعُنَٓا اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفٖينَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا
ظَلَمُوا وَجَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
كَذٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمٖينَ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ
خَلَٓائِفَ فِى الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

7- **"Muhakkak Bize kavuşmayı ummayanlar"** ölümden sonra dirilişi inkâr ettikleri için Allah'ın huzuruna çıkmayı beklemeyenler **"dünya hayatıyla yetinip ona bağlananlar ve âyetlerimizden habersiz bulunanların;"**

8- **"İşte onların, kazandıkları yüzünden, varacakları yer ateştir."**

9- **"İman edip sâlih amel işleyenlere gelince; imanları sebebiyle Rabbleri onları doğru yola iletir. Nimet dolu cennetlerde altlarından ırmaklar akar."**

10- **"Oradaki duaları: Allah'ım, Seni tenzih ederiz, sözüdür. Oradaki tahiyyetleri ise selâmdır. Dualarının sonu da: el-Hamdulillâhi Rabbi'l-âlemîn'dir."**

11- **"Eğer Allah, insanlara hayrı çabukça istedikleri gibi şerri de çabucak veriverseydi elbette onların ecellerine hüküm verilirdi."** Helâk edilir ve imha edilirlerdi. **"İşte Biz, Bize kavuşmayı ummayanları azgınlıkları"** küfür ve inkârda sınırlarını aşmaları **"içinde bırakırız. Onlar da"** doğru yoldan uzak olarak **"şaşkın şaşkın dolaşıp dururlar."** Ne yapacaklarını şaşırırlar.

12- **"İnsana bir sıkıntı"** meşakkat, belâ ve darlık **"gelip çattığında yanı üzereyken oturken veya ayakta iken Bize dua eder."** Bu sıkıntıyı gidermesi için yanı üzerinde yatarken (ve diğer hallerinde) Allah'a yalvarır, O'na sığınır. **"Fakat Biz onun sıkıntısını giderdiğimiz zaman sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bizi çağırmamış gibi geçer gider."** Öğüt almaksızın küfrü üzere devam eder. **"İşte haddi aşanlara işledikleri böylece süslü gösterilir."**

13- **"Andolsun ki Biz sizden önceki nesilleri"** Nuh, Âd ve Semûd kavimleri gibi türlü ümmetleri **"peygamberleri kendilerine apaçık deliller getirdikleri halde"** küfürleri ve Resûlleri yalanlamaları sebebi ile **"zulmettikleri ve iman etmeyecekleri için helâk ettik. İşte Biz, günahkârlar topluluğunu böyle cezalandırırız."**

14- **"Sonra nasıl işler yapacağınızı görmek için sizi arkalarından yeryüzünde halifeler yaptık."** Öncekileri helâk ettikten sonra sizleri onların yerine geçirdik.

Yunus Sûresi 7-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Allah'a kavuşmaktan korkmayanların ve nefisleri dünyaya meyledip onunla huzur bulanların cezasını açıklamakta ve bu cezanın zulüm ve masiyetleri sebebi ile cehennem ateşi olduğunu bildirmektedir. Salih amel işleyen mü'minlere gelince, şüphesiz yüce Allah imanları sebebi ile onlara hidâyet verir ve Rabblerinin cennetlerinde nimetler ile mükâfatlanırlar. Onu hamd ile tesbih ederek dua ederler, biri diğerine "es-selâm" diye selâmlaşırlar. Dualarının sonunda ise "âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun" derler.

2. Daha sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı inatlaşan ve azabın çabucak gelmesini isteyen kimselerin yanlışlıklarını ortaya koymaktadır. Hâlbuki yüce Allah, huzuruna çıkacakları güne kadar azgınlıkları içerisinde şaşkın şaşkın dolaşmaları için kendilerine mühlet verir.

3. Sonra âyetler darlık ya da bir sıkıntı içerisine düştükleri takdirde kâfirlerin tabiatlarını açığa çıkarmaktadır. Onlar bu durumda Allah'a başlarına gelen bu musibeti üzerlerinden gidermesi için yalvarıp yakararak sığınırlar. Allah onların dualarını kabul edince eski inatlarını ve inkârlarını sürdürürler. İşte şeytan haddi aşan kimselere yaptıklarını bu şekilde süslü göstermiş, arzu ve heveslerini ibadetleri terk etmeyi onlara sevdirmiş, onlar da şeytana uyup Rabblerine başkaldırmışlardır.

4. Sonra âyetler yüce Allah'ın, zulümleri ve Resûlleri yalanlamaları sebebi ile helâk etmiş olduğu geçmiş ümmetlerin başına gelenler ile ibret almak üzere dikkatleri çekmektedir. Onlardan sonra gelenleri ise onların yerine geçenler (halefler) kılmıştır. Böylelikle onların şerri mi yoksa hayrı mı seçtikleri açıkça ortaya çıkacak ve nihayet amellerine göre kendilerine davranılacaktır.

Yunus Sûresi 7-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın yarattıkları ve kâinattaki âyetleri üzerinde düşünmekten gafil olmak ve geçici dünyanın metaı ve faydalarına meyletmekten sakındırılmaktayız.

2. İman, Kıyâmet gününde dosdoğru yola cennete ve cennetin nimetlerine iletilmeye sebeptir.

3. Cennetliklerin birbirlerine selâmı "es-selâm" sözü ile olur. Konuşmaları da dua, tesbih ve hamd etmektir. Buna sebep ise yüce Allah'ın üzerlerine olan nimetlerinin artıp durduğunu görmeleridir.

4. Şanı yüce Allah kullarına karşı halîm ve lütufkârdır. Onların kendilerine yaptıkları beddualan ya da başkalarının beddualarını kabul etmeyip aralarından zalim olanlara mühlet verip, onları çabucak cezalandırmaması onun halîm ve lütufkâr olmasının göstergelerindendir.

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍۙ قَالَ الَّذٖينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَٓاءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَٓا اَوْ بَدِّلْهُۜ قُلْ مَا يَكُونُ لٖٓي اَنْ
اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَٓائِ نَفْسٖيۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۚ اِنّٖٓي
اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّٖي عَذَابَ يَوْمٍ عَظٖيمٍ (١٥) قُلْ لَوْ
شَٓاءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَٓا اَدْرٰيكُمْ بِهٖۘ فَقَدْ لَبِثْتُ
فٖيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهٖۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ (١٦) فَمَنْ اَظْلَمُ
مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖۜ اِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ (١٧) وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هٰٓؤُلَٓاءِ شُفَعَٓاؤُ۬نَا
عِنْدَ اللّٰهِۜ قُلْ اَتُنَبِّؤُ۫نَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوَاتِ
وَلَا فِي الْاَرْضِۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ (١٨)
وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّٓا اُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُواۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فٖيمَا فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ
(١٩) وَيَقُولُونَ لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖۚ فَقُلْ اِنَّمَا
الْغَيْبُ لِلّٰهِ فَانْتَظِرُواۚ اِنّٖي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرٖينَ (٢٠)

15- **"Âyetlerimiz onlara apaçık deliller halinde okunduğu zaman Bize kavuşmayı ummayanlar: Ya bundan başka bir Kur'ân getir yahut onu değiştir, dediler. De ki: Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değil. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Şâyet Rabbime isyan edersem, şüphesiz büyük bir günün azabından korkarım."**

16- **"De ki: Eğer Allah dileseydi onu size okumazdım ve"** Allah **"onu size"** benim aracılığım ile **"bildirmezdi. Hem ben bundan önce aranızda bir ömür"** uzunca bir **"zaman geçirdim"** kaldım. **"Hâlâ akıllanmaz mısınız?"**

17- **"Allah'a iftira ederek yalan uydurandan yahut âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Muhakkak ki günahkârlar iflah olmazlar"** hiçbir istediklerini elde edemezler.

18- **"Onlar Allah'ı bırakıp kendilerine hiçbir zarar ve hiçbir fayda vermeyecek olan şeylere taparlar. Bir de: Bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir, derler. De ki: Siz Allah'a göklerde ve yerde bilmeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? O münezzehtir"** -*subhanehû* lafzı şanı yüce Allah'ı tenzih ve takdis etmek anlamındadır- **"ve ortak tutmakta oldukları her şeyden yücedir."**

19- **"İnsanlar ancak tek bir ümmetti"** bir tek din olan İslâm dini üzere idiler. **"Sonradan ayrılığa düştüler."** Fırkalara ve hiziplere ayrıldılar. **"Eğer Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı"** Allah'ın cezalandırmayı Kıyâmete kadar erteleyeceğine dair hükmü bulunmasaydı **"anlaşmazlığa düştükleri şeylere dair aralarında hüküm verilmiş olurdu."** Allah dünyada cezalarını acilen verirdi.

20- **"Ona Rabbinden bir âyet"** mucize **"indirilmeli değil miydi, derler. De ki: Gayb ancak Allah'ındır, o halde bekleyedurun. Ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."**

Yunus Sûresi 15-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler müşriklerden, onların Kur'ân-ı Kerim'e karşı tutumlarından, ölümden sonra dirilişi ve hesabı inkâr edip Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı inatlaşmalarından, onların alay ederek: Ey Muhammed! Bu Kur'ân'dan başka, ilâhlarımızı ayıplamayan bir kitap getir yahut da onu değiştir, demelerinden söz ederek onlara dair açıklamaları sürdürmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onlara nasıl cevap vereceğini, Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini, onların arasında Kur'ân'ın nüzulünden önce kırk yıl bulunmasının da bunun delili olduğunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyetler Allah'a yalan uydurup iftira eden bu kimselerin herhangi bir fayda ve bir zarar veremeyen putlara ibadet etmek sûreti ile yaratılmışların en zalimleri olduklarını da açıklamaktadır. Onların iddialarına göre bu putlar Allah yanında şefaat edecekmiş. Buna dair ise onların herhangi bir delil ve belgeleri yoktur. Şanı yüce Allah da onların ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir.

3. Sonra âyet-i kerimeler insanların hepsinin Âdem (aleyhisselâm)'dan, Nuh (aleyhisselâm)'a kadar aynı din üzere İslâm üzere olduklarını ama daha sonra dinleri hususunda ayrılığa düşüp çeşitli fırkalara ve inanış gruplarına bölündüklerini, putlara ve heykellere ibadetin başladığını haber vermektedir. Bunun üzerine Allah da Resûlleri müjdeleyici ve uyarıcılar olmak üzere gönderdi. Şanı yüce Allah da bu ortak koşanların cezalarını Kıyâmet gününe geciktirdi.

4. Daha sonra âyetler bu inatçıların meydan okumak ve inatlaşmak maksadıyla bir mucize istediklerinde takındıkları bir tavırı söz konusu etmektedir. Âyetler onlara gaybın işinin bir ve tek olarak Allah'a ait olduğunu, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ise Rabbinden aldıklarını yalnızca tebliğ ettiğini belirterek cevap vermekte ve kendilerini yüce Allah'ın alacağı intikamı cezalandırması ve adaletli hükmü ile tehdit etmektedir.

Yunus Sûresi 15-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin inadını, - doğru sözlü ve güvenilir olduğunu bildikleri halde- Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ve Kur'ân-ı Kerim ile alay ettiklerini göstermektedir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Rabbinden kendisine vahyedilene uyar. O kendiliğinden hiçbir şeyi değiştirmez ve değişikliğe uğratmaz. Vahyin indirilmesinden önce onun bu kitapta bulunanlara dair hiçbir bilgisi yoktu. Çünkü o ümmi bir Nebidir. Herhangi bir kitap okumadığı gibi herhangi bir hocaya da öğrencilik etmemiştir.

3. Kur'ân-ı Kerim'in insan sözü olmasına imkân yoktur. Çünkü o usûl (itikat) ilminin oldukça nefis hükümlerini, ahkâm (fıkıh) ilminin inceliklerini, ahlâk ilminin oldukça hassas noktalarını, öncekilerin kıssalarının sırlarını kapsayan pek büyük bir kitaptır. İlim adamları fesâhat ve belâgat erbabı ona karşı benzer bir kitap koymaktan âciz kalmışlardır. Kur'ân nefislerde olanı ve gelecekte meydana gelecekleri ve daha başka çeşitli i'caz türlerini de haber vermiş bulunmaktadır.

وَاِذَٓا اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ ف۪ٓي
اٰيَاتِنَاۜ قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْراًۜ اِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾
هُوَ الَّذ۪ي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ حَتّٰٓى اِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِۚ
وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِر۪يحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَٓاءَتْهَا ر۪يحٌ عَاصِفٌ
وَجَٓاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ اُح۪يطَ بِهِمْۙ دَعَوُا اللّٰهَ
مُخْلِص۪ينَ لَهُ الدّ۪ينَۚ لَئِنْ اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِه۪ لَنَكُونَنَّ مِنَ
الشَّاكِر۪ينَ ﴿٢٢﴾ فَلَمَّٓا اَنْجٰيهُمْ اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْاَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّۜ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْۙ مَتَاعَ
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۘ ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٢٣﴾ اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَٓاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَٓاءِ فَاخْتَلَطَ
بِه۪ نَبَاتُ الْاَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْاَنْعَامُۜ حَتّٰٓى اِذَٓا اَخَذَتِ
الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ اَهْلُهَٓا اَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَٓاۙ اَتٰيهَٓا
اَمْرُنَا لَيْلاً اَوْ نَهَاراً فَجَعَلْنَاهَا حَص۪يداً كَاَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْاَمْسِۜ
كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاللّٰهُ يَدْعُٓوا اِلٰى
دَارِ السَّلَامِۜ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٢٥﴾

21- **"İnsanlara kendilerine dokunan bir sıkıntıdan"** açlık, kıtlık gibi bir musibetten **"sonra bir rahmet tattırmamızın ardından bakarsın ki onların âyetlerimiz hakkında bir tuzakları"** onlara karşı çıkışları, tenkit ve alayları **"olur. De ki: Allah'ın karşılık"** ceza **"vermesi"** ve bu yaptıklarının hak ettikleri karşılığını göstermesi **"daha çabuktur. Elçilerimiz, kurduğunuz tuzakları hiç şüphesiz yazıyorlar."**

22- **"O, sizi karada ve denizde gezdirendir. Hatta siz gemilerde bulunduğunuz zaman, onlar da içindekileri güzel bir rüzgar ile götürüp kendileri de bununla sevindikleri sırada gemilere şiddetli bir fırtına"** şiddetle esen bir rüzgar **"gelip çatar. Her taraftan da şiddetli dalgalar onlara hücum etmeye başlayıp kendilerinin çepeçevre kuşatıldıklarını"** helâk oluşun her taraftan kendilerini sardığını **"sandıkları bir sırada dinlerini yalnızca Allah'a halis kılanlar olarak O'na: Andolsun ki, eğer bizi bundan kurtarırsan muhakkak şükredicilerden oluruz, diye dua ederler."**

23- **"Fakat onları kurtarınca hemen arkasından yeryüzünde haksız yere taşkınlıklarda bulunurlar."** Fesat çıkartırlar **"Ey insanlar, sizin taşkınlığınız ancak kendi aleyhinizedir. Yapabileceğiniz, dünya hayatından faydalanmaktan ibarettir. Nihayet dönüşünüz ancak Bizedir, yaptıklarınızı size bildireceğiz."**

24- **"Dünya hayatı"**nın çabucak ve hızlıca geçip gitmesinin durumu **"ancak gökten indirdiğimiz su gibidir. Sonra ona yeryüzünde insanların ve hayvanların yediği bitkiler karışır. Nihayet yeryüzü çeşit çeşit ziynetini"** çeşitli renklerdeki bitkilerle göz alıcı parlaklığını, güzelliğini **"takınıp süslendiği, sahipleri de bunları elde etmeye güç yetireceklerini sandıkları bir sırada geceleyin yahut gündüzün emrimiz ona geliverir de orayı sanki dün yerinde yokmuş gibi"** ekinleri orada hiç kalmamışcasına **"kökünden"** tırpanlarla "koparılıp biçilmiş" bir bitki gibi "**bir hale getiriveririz. İşte Biz düşünen bir topluluğa âyetleri böylece açıklarız."**

25- **"Allah ise Dâru's-selâm'a"** esenlik yurdu olan cennete **"çağırır ve O, dilediğini dosdoğru yola"** İslâm dinine **"iletir."**

Yunus Sûresi 21-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Mekke kâfirlerinin tabiatını, onların Allah'ın âyetleri ile alay edip o âyetleri yalanladıklarını, durumlarının sıkıntıdan ve kuraklıktan nimete ve bolluğa dönüşmesi halindeki tutumlarını açıklamakta ve yaptıklarının karşılığı olan cezayı görmekle onları tehdit etmektedir. İşte insanların tabiatı böyledir. Onlara bir takım musibetler gelip çatacak olursa mesela, denizdeki bir gemide bulunurlarken şiddetli bir rüzgâr eser ve dalgalar onları dört bir yandan sarıp kesinlikle helâk olacaklarına inanırlarsa hemen ihlâs ve korku ile Allah'a sığınırlar. Ayrıca Allah kendilerini kurtaracak olursa şükredenlerden olacaklarını da vadederler. Allah onları kurtarınca yeryüzünde fesat ve masiyet olan işler yaparlar. Yine âyet-i kerimeler onlara bu fesadın âkıbetinin aleyhlerine döneceğini belirterek cevap vermektedir. O halde dünyadan yararlanmalarını sürdürseler dahi sonunda onlar pek çok hasretler duyacaklar, pişman olacaklar ve can yakıcı bir azap ile karşı karşıya kalacaklar.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler bu hayata ve bu hayatın fâni olması, son bulması, nimetlerinin kaybolup gitmesi haline, insanların da buna aldanışlarına dair bir örnek vermektedir. Onların bu hali semadan inen bir yağmura benzer. Bu yağmur ile insanların da yediklerinin hayvanların da yediklerinin birbirine karıştığı çeşitli bitkiler yetişir. Nihayet yeryüzü güzelliğini ve gözkamaştırıcı halini alıp taneler, meyveler ve çiçeklerle süslenip oranın sahipleri de artık bunlardan yararlanacaklarını, mahsullerini ve gelirini elde edebileceklerini sandıkları bir sırada Allah'ın üzerindeki bitkileri ve mahsulleri helâk eden hükmü gece yahut gündüzün oraya geliverince, artık tıpkı tırpanlarla biçilmiş ekin gibi üzerinde hiçbir şey kalmamışcasına biçilmiş bir hale gelir. Sanki bundan önce yeryüzünde o güzel hali ile hiç bulunmamış gibi olur. İşte yüce Allah düşünüp de ibret alan topluluklara bu şekilde misaller verir.

4. Sonra âyetler yüce Allah'ın sevinç, kalıcılık ve esenlik yurdu olan cennete çağırdığını ve dilediği kimseleri de İslâm dinine ulaştırıp kavuşturduğunu açıklamaktadır.

Yunus Sûresi 21-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zor ve sıkıntılı zamanlarda insanların Allah'a dönmeleri tabiatlarının bir gereği olup, bu da imanın ruhlarda fıtrî olduğunu daha da pekiştiren hususlardandır.

2. Çaresiz kalmış bir kimsenin duası kâfir dahi olsa kabul edilir. Çünkü o hiçbir sebebe sahip değildir ve ayrıca kaçınılmaz olarak en yüce Rabbe sığınmaktadır.

3. Nimeti red ve inkâr edip Allah'ı ancak zorluk zamanlarında hatırlamak da insanın tabiatındandır. Yüce Allah'ın mü'min kulları arasında rahmeti ile esirgedikleri müstesnâ.

4. Dünyanın metaı (faydası, güzellikleri) azdır, geçicidir. Bu sebeple buna aldanmayalım. Bunu ancak salih amel için ve esenlik yurdunda mutluluğu gerçekleştirmek için bir fırsat olarak değerlendirelim.

لِلَّذٖينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ
اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾ وَالَّذٖينَ كَسَبُوا
السَّيِّـَٔاتِ جَزَٓاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ
عَاصِمٍ كَاَنَّمَٓا اُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ الَّيْلِ مُظْلِمًا اُولٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمٖيعًا
ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذٖينَ اَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ وَشُرَكَٓاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا
بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَٓاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفٰى
بِاللّٰهِ شَهٖيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلٖينَ ﴿٢٩﴾
هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَٓا اَسْلَفَتْ وَرُدُّٓوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ
وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ
فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلَالُ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾ كَذٰلِكَ
حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذٖينَ فَسَقُوا اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

26- **"İhsanda bulunanlara el-Hüsnâ"** cennet **"ve daha da fazlası"** pek kerîm Rabbe bakmak zevk ve lezzeti **"vardır. Yüzlerine ne bir toz"** bulanık renk ve üzüntünün karartısı **"bulaşır ne de horluk kaplar"** bürür ve örter. **"Onlar cennetliklerdir, onlar orada ebedi kalıcıdırlar."**

27- **"Günahlar kazanmış"** şirk koşmuş **"olanlara gelince, bir günahın cezası benzeri iledir. Onları bir horluk"** kırılmışlığın, küçültülmüşlüğün kederi **"kaplayacaktır. Onları Allah'tan kurtaracak bir kimse de yoktur. Yüzleri karanlık gecenin parçaları ile bürünmüş"** giydirilmiş **"gibidir. İşte bunlar da ateşliktirler. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar."**

28- **"O günde hepsini"** bütün insanları **"bir araya toplayacak sonra da şirk koşanlara: Siz de, Allah'a ortak koştuklarınız"** siz ve tapındığınız putlar ve tâğûtlar **"da durun yerinizde"** yerinizden ayrılmayın **"diyeceğiz. Sonra da onları tamamen birbirinden ayıracağız"** ayırt edip dağıtacağız. **"O zaman eş koştukları da: Siz bize tapmıyordunuz, derler."**

29- **"Bizimle sizin aranızda şâhid olarak Allah yeter. Şüphesiz biz sizin tapınmanızdan habersizdik bile."**

30- **"Orada herkes önceden ne gönderdiyse onun imtihanını verecek."** Onu öğrenecek yahut onu görecek. **"Hepsi gerçek mevlâları olan Allah'a döndürülmüş olacak; uydurmakta oldukları da önlerinden kaybolup gidecektir."**

31- **"De ki: Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Yahut o gözlere ve kulaklara mâlik olan kimdir? Ölüden diriyi çıkaran ve diriden ölüyü çıkaran kimdir? İşleri yerli yerince kim yönetiyor? Hemen: Allah, diyeceklerdir. O halde** (O'na isyan etmekten) **korkmaz mısınız?"**

32- **"İşte gerçek Rabbiniz"** delillerle sabit **"olan Allah budur. Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne var? O halde nasıl olur da döndürülüyorsunuz?"** Haktan küfre ve dalâlete dönmeyi nasıl tercih ediyorsunuz?

33- **"İşte Rabbinin şu sözü o fâsıklar için şöylece sabit olmuştur"** gerekmiş ve tahakkuk etmiştir: **"Gerçekten onlar iman etmezler."**

Yunus Sûresi 26-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Allah'ın mü'minler için hazırlamış olduğu sevap, üstün ve pek çok lütuf, mahşerin dehşetlerinden ve Kıyâmetin ızdıraplarından kurtuluşa işaret etmektedir.

2. Diğer taraftan kötülük işlemiş olanların cezaları da hak ettiklerinden fazla artırılmaz. Bir kötülüğün cezası onun gibi bir kötülüktür. Zillet ve alçalış dehşetin büyüklüğünden yüzlerinde görünecek, ruhları içlerindeki karartıyı yüzlerine aksettirecek. Adeta gecenin karanlık parçaları yüzlerini bürümüş gibi olacaklar.

3. Daha sonra müşriklerin, Allah'a ortak koştukları ile birlikte bir sahnelerini canlandırmaktadır. Onlara: Sizler ve koştuğunuz ortaklar olduğunuz yerde durun, diye ilâhî emir verilecek ve birbirlerinden ayrılacaklar. Ortak koşulanlar zillet ve kırgınlık halinde kendilerini temize çıkarmaya gayret edecekler.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler idrâkin ve insanî duyuların kapsamı içerisinde meydana gelebilen her bir husus ile ulûhiyetin gerçeğine dair delilleri ortaya koymakta ve sapasağlam apaçık hakkın ötesinde dalâletten (şaşkınlıktan) başka hiçbir şeyin bulunamayacağını vurgulamaktadır. Böyle iken artık bundan sonra insanlar bunca delil ve belgelerin ortada olmasına rağmen nasıl imandan başka tarafa döndürülürler?

Yunus Sûresi 26-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah iyilik yapmış olanlara Allah'ın lütuf ve keremi olarak iyiliklerinden fazlası ile mükâfat verecektir. Zaten Allah iyilik yapanları sever. Hâlbuki kötülük işleyenlerin cezası yüce Allah'ın adaletinin bir gereği olarak misli ile görecekleri bir kötülük olacaktır. "Zaten Rabbin hiç kimseye zulmetmez."

2. Mahşer gününde o pek büyük sahnede bâtıl mâbudlar kendilerine ibadet edenlerin ibadetlerinden uzaklaşacaklar ve onlara zillet ve kırgınlık halinde: "Bizimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter, şüphesiz biz sizin tapınmanızdan habersizdik bile" diyeceklerdir. Yani biz müşriklerin bize ibadet ettiklerini bilmiyorduk, diyeceklerdir.

3. Yüce Allah'ın kudreti ve mahlûkatından her şeyin kendi dilince ifade ettiği vahdaniyeti açıkça görülen bir hakikattir. Şüphesiz tanenin, çekirdeğin yahut yumurtanın ya da yumurtacığın üzerinde kısaca düşünecek olursak bunlardan hayvan yavrusunun ve insanın çıktığını görmek bile hayatın tamamını düşünce ve tefekkürle Allah'ın yarattıklarındaki çeşitli kudret ve i'caz yönlerini keşfetmeye uğraşmakla geçirmek için yeterlidir. Bir başak bir tanenin neresinde saklıdır? Öz ve dallar çekirdeğin neresindedir? Et ve kemik yumurtanın neresinde idi? Belirgin özellikleri ile siması ile vasıfları ile kalıtımsal özellikleri ile akıllara hayret veren insan denen varlık yumurtacığın neresindedir? Ve bunun dışında daha birçok husus. İşte bütün bunlar Latîf (ilmi bütün incelikleri kuşatan) ve Habîr (her şeyden haberdar olan)ın varlığını göstermiyor mu?

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُۜ قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا
الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ
يَهْد۪ٓي اِلَى الْحَقِّۜ قُلِ اللّٰهُ يَهْد۪ي لِلْحَقِّۜ اَفَمَنْ يَهْد۪ٓي اِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ
اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدّ۪ٓي اِلَّٓا اَنْ يُهْدٰىۚ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ
﴿٣٥﴾ وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّاۜ اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْن۪ي مِنَ الْحَقِّ شَيْـٔاًۜ
اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ
دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْد۪يقَ الَّذ۪ي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْص۪يلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ
ف۪يهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٣٧﴾ اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ
مِثْلِه۪ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿٣٨﴾
بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُح۪يطُوا بِعِلْمِه۪ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْو۪يلُهُۜ كَذٰلِكَ
كَذَّبَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِم۪ينَ
﴿٣٩﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِه۪ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِه۪ۜ وَرَبُّكَ اَعْلَمُ
بِالْمُفْسِد۪ينَ ﴿٤٠﴾ وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ ل۪ي عَمَل۪ي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْۚ
اَنْتُمْ بَر۪ٓيؤُ۫نَ مِمَّٓا اَعْمَلُ وَاَنَا بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَۜ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

34- **"De ki: Ortak koştuklarınızdan ilkin yaratıp da sonra onu iade edecek kimse var mıdır? De ki: İlkin yaratan, sonra onu iade eden Allah'dır. O halde nasıl döndürülüyorsunuz?"** Başka tarafa döndürülüyor (iman etmekten alıkonuluyor)sunuz?

35- **"De ki: Ortak koştuklarınızdan hakkı gösterecek bir kimse var mıdır? De ki: "Hakkı gösterecek Allah'dır. Acaba hakka ileten mi** (kendisine) **uyulmaya daha layıktır, yoksa hidâyet verilmedikçe kendi kendine doğru yolu bulamayan mı? Ne oluyor size? Nasıl hükmediyorsunuz?"**

36- **"Onların çoğu zandan başkasına uymazlar. Zann ise hiç şüphesiz hak olan hiçbir şeyin yerini tutmaz. Şüphesiz ki Allah yaptıklarını çok iyi bilendir."**

37- **"Bu Kur'a'ın Allah'tan başkası tarafından uydurulması olacak bir şey değildir. Fakat o kendisinden öncekileri doğrulamakta"** kendisinden önceki semavî kitapları tasdik etmek üzere gelmiş bulunmakta **"o Kitabı açıklamaktadır. Onda şüphe"** tereddüt **"yoktur. O âlemlerin Rabbindendir."**

38- **"Yoksa onlar: Onu kendiliğinden uydurdu, mu diyorlar? De ki: Öyle ise, eğer doğru söyleyenler iseniz, siz de onun benzeri bir sûre getirin. Hatta Allah'tan başka kimi çağırabilecekseniz çağırın!"**

39- **"Hayır! Onlar ilmini kavrayamadıkları ve tevili kendilerine henüz gelmedik bir şeyi"** yani akıbeti ve tehdidinin sonunda nereye varacağı kendileri için apaçık belli olmadan **"yalanladılar. Onlardan önce gelenler de böyle yalanladılar. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak!"**

40- **"Aralarından O'na inanan"** yani yalanlıyor görünenler arasında ona gizlice inanan fakat inat olsun diye açıktan açığa inkâr ettiğini söyleyen **"kimseler de vardır. O'na iman etmeyenler de vardır. Rabbin, fesatçıları en iyi bilendir."**

41- **"Eğer onlar seni yalanlarlarsa de ki: Benim yaptığım bana aittir, sizin yaptığınız size aittir. Benim yaptıklarımdan siz uzaksınız; sizin yaptıklarınızdan da ben uzağım."**

42- **"Onlardan sana kulak verenler de vardır. Fakat sağırlara"** işitmeyen kimselere **"üstelik akıl da erdiremiyorlarsa sen mi duyuracaksın?"**

Yunus Sûresi 34-42. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yaratmayı ilkin başlatanın, sonra onu tekrar iade edecek olanın yüce Allah olduğuna ve insanları ortaya koymuş olduğu delil ve belgelerle hakka iletenin o olduğuna dair kâfirlere karşı delilleri ortaya koymaktadır. Bu sebeple herhangi bir şey yaratamayan, doğru yola iletemeyen mâbudlarına göre kendisine uyulmayı o hak eder.

2. Daha sonra âyetler Kur'ân-ı Kerim'in yaratılmışlardan herhangi birisi tarafından iftira edilip uydurulmuş olmasını reddetmekte, yüce Allah'ın bu kitabı kendisinden önceki semavî kitapları doğrulamak üzere indirdiğini, daha önce belirlenmiş olan akaid ve hükümleri etraflı bir şekilde tespit ettiğini ve bu Kitabın âlemlerin Rabbinden geldiğinde hiçbir şüphe bulunmadığını tespit etmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in Allah adına iftira edilip uydurulmuş olduğunu ileri sürenlerin iddialarını reddetmekte ve benzeri bir sûre getirmelerini isteyerek ve bu hususta fesahat ve hikmet erbabından yardım almalarını da söyleyerek meydan okumaktadır. Sonra onların kendilerinden öncekilerin yalanlamaları gibi herhangi bir delil olmadan yalanladıklarını tespit etmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler yalanlayıcılardan bu Kur'ân'a iman eden kimselerin de olduğunu ama inat olmak üzere inkârını açıkça ortaya koyduğunu, kimilerinin de ahmaklığından ötürü gerçekten ona iman etmediğini açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yalanlamalarından ve yaptıklarının sorumluluklarından uzak durmasını da emretmektedir. Nitekim onlar da kendisinin yaptıklarının sorumluluklarından uzaktırlar.

5. Ayrıca âyet-i kerimeler bu yalanlayıcılar arasında Kur'ân-ı Kerim'i okuduğu takdirde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kulak veren ama akletmedikleri için sağırlar gibi olan kimselerin de bulunduğunu açıklamaktadır.

Yunus Sûresi 34-42. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şirk inancı da İslâm dinine uymayan her türlü inanç da bâtıldır.

2. Kur'ân-ı Kerim mucizedir. İnsanların onun gibi hatta onun bir sûresinin dahi benzerini ortaya koyabilecek güçleri yoktur. Çünkü bu kitap fasâhati, belâgati, îcâzı (veciz oluşu), tatlılığı, dünya ve âhiret hakkında faydalı, yoğun, pek değerli anlamları kapsaması sebebi ile ancak zatında, sıfatlarında, fiillerinde ve sözlerinde hiçbir şeyin kendisine benzemediği Allah tarafından gelmiş bir kitap olabilir. Bu sebeple onun sözü de yaratılmışların sözüne benzemez. O halde bu Kur'ân-ı Kerim ancak bir ve tek yüce Allah tarafından gelmiştir.

3. Kur'ân-ı Kerim kendisinden önce gelmiş olan kitapları doğrulayıcı ve onlar üzerinde hüküm verici, ayrıca o kitaplarda meydana gelmiş olan tahrif, yanlış yorum ve tebdilleri de açıklayan bir kitaptır.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَۜ اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا
لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْـًٔا وَلٰكِنَّ النَّاسَ
اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَاَنْ لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا
سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْۜ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ
اللّٰهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾ وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ اَوْ
نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللّٰهُ شَهِيدٌ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾
وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَسُولٌۚ فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
﴿٤٨﴾ قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُۜ لِكُلِّ اُمَّةٍ
اَجَلٌۜ اِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾
قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا اَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ اٰمَنْتُمْ بِهِۜ آٰلْـٰٔنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِۚ
هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَنْبِئُونَكَ
اَحَقٌّ هُوَۜ قُلْ اِي وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقٌّۚ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

43- **"Aralarında sana bakanlar"** senin nübuvvetinin apaçık delillerini görenler **"de vardır. Fakat basiretleri olmasa dahi körlere doğru yolu sen gösterebilir misin?"**

44- **"Şüphesiz Allah insanlara en ufak şey kadar dahi zulmetmez. Fakat insanlar kendi kendilerine zulmederler."**

45- **"Onları haşredeceği o günde sanki gündüzün ancak bir saati kadar eğlenmişler"** dünyada ya da kabirlerinde ancak bu kadar kalmışlar **"gibi** (gelecek), **birbirlerini tanıyacaklar. Allah'a kavuşmayı yalanlamış bulunanlar hem en büyük zarara uğramışlardır hem de doğru yolu bulamamışlardır."**

46- **"Onlara va'dettiğimizin bir kısmını sana göstersek yahut senin ruhunu alsak da yine onların dönüşü bize olacaktır. Hem Allah ne yapacaklarını görüp gözetendir"** onu gören ve bilendir.

47- **"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Resûlleri geldiği zaman aralarında kıst"** adalet **"ile hükmedilir ve onlara zulmedilmez."**

48- **"Eğer doğru söyleyenler iseniz bu va'd** (ettiğiniz) **ne zaman** (gerçekleşecek), **derler."**

49- **"De ki: Allah'ın dilediğinden başka kendime ne bir zarar verebilirim ne de bir fayda sağlayabilirim. Her ümmetin bir eceli"** helâk edilmeleri için bilinen bir süreleri **"vardır. Artık ecelleri geldiği zaman bir an ne geri kalabilirler ne de öne geçebilirler."**

50- **"De ki: Ya O'nun azabı geceleyin"** gece vaktinde **"ya da gündüzün size gelip çatarsa söyleyin bana"** Allah'ın azabına dair bana haber verin **"o günahkârlar onun nesini acele isterler?"**

51- **"Vuku bulduktan sonra mı O'na iman edeceksiniz? Şimdi mi"** azabının gerçekleşeceğine iman ediyorsunuz? **"Hani siz onun mutlaka çabucak gelmesini isteyip duruyordunuz?"**

52- **"Sonra zulmedenlere: Şu sürekli azabı tadın, ne kazandıysanız O'ndan başkası ile mi cezalandırılacaksınız, denilecek."**

53- **"O gerçek midir, diye senden haber almak isterler."** Alay ederek azaba dair senden haber sorarlar. **"De ki: Evet, Rabbim hakkı için"** Rabbime yemin olsun ki **"o elbette haktır ve siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz."** Kaçarak Allah'ın azabından kurtulamazsınız.

Yunus Sûresi 43-53. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetinin ve doğruluğunun delillerini görmelerine rağmen bir türlü hidâyet bulamayan yalanlayıcılardan söz etmeye devam etmektedir. Hidâyet bulamayışlarının sebebi ise hakkı görmeyecek ve O'na iman etmeyecek şekilde kalplerinin kör olmasıdır. Sonra da âyetler yüce Allah'ın adaletli olduğunu, insanların ise kendi nefislerine zulmettiklerini pekiştirici ifadelerle vurgulamaktadır.

2. Daha sonra Kıyâmet sahnelerinden bir sahneyi dile getirmektedir. İnsanlar kabirlerinden sanki dünya hayatında ancak gündüzün kısa bir süresinde kalmışlar gibi kabirlerinden çıkmış olacaklar. Buna sebep ise görecekleri halin dehşetidir. Ölümden sonra diriliş esnasında birbirlerini tanıyacaklar. İşte orada yalanlayıcıların zararı ve doğru yoldan uzaklaşıp sapmış oldukları açıkça görülecektir.

3. Sonra her bir ümmete bir Resûl gönderildiğini, Resûlleri kendilerine geldiğinde onu yalanlamaları üzerine Allah'ın aralarında adaletle hüküm verip azaba uğratıldıklarını, Resûl ile onu tasdik edenlerin de azaptan kurtulduklarını zikretmektedir.

4. Arkasından yalanlayıcıların inatlarının bir neticesi olarak azabın çabucak gelmesini istemelerini söz konusu etmektedir. Bunu da alay etmek ve yalanlamak için yaparlar. Buna karşılık âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bunu (azabı erken getirmeyi) ya da başka bir şeyi gerçekleştirmek imkânına sahip olmadığını dile getirmektedir. Çünkü her şey yüce Allah'ın elindedir. Ayrıca o her bir ümmet için helâk edilmelerinin bilinen bir süresini sınırlandırıp tespit etmiştir.

5. Daha sonra âyetler onların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den alaylı bir şekilde azap ve ölümden sonra dirilişe dair haber sorduklarını bildirmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de bunlara: Evet Rabbim hakkı için şüphesiz ki o bir gerçektir ve siz kaçarak azabtan kurtulamayacaksınız demesini de emretmektedir.

Yunus Sûresi 43-53. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününde insanlar dünya hayatında ve kabirlerinde geçirdikleri süreyi adeta gündüzün bir saati imiş gibi kısa bulacaklardır.

2. Kıyâmet gününde yakınlar birbirlerini tanır. Ama her bir insan kendisinin nereye varacağını düşünerek kendi kendisi ile ancak uğraşabilecektir.

3. Her bir ümmet Kıyâmet gününde Resûlü'nün huzurunda Allah'ın huzuruna çıkarılacaktır. Hayır ve şer türünden amellerinin yazılı olduğu kitapları da onlara karşı bir tanık olacaktır. Hafaza melekleri de aynı şekilde tanık olacaklardır. Bu şerefli ümmet, yani Muhammed ümmeti ise her ne kadar yaratılışta sonuncu ümmet ise de Kıyâmet gününde Allah'ın aralarında ayırt edici hükmünü vereceği ilk ümmet olacaktır.

4. Gaybı Allah'tan başka kimse bilemez. O'ndan başka hiç kimse zarar veremez, herhangi bir fayda sağlayamaz. Ayrıca her bir insan için belli bir ecel belirlemiştir. Ne ondan öne geçer ne geri kalır.

وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِى الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِه۪ۜ وَاَسَرُّوا
النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَلَٓا اِنَّ وَعْدَ
اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْي۪ وَيُم۪يتُ
وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ
رَبِّكُمْ وَشِفَٓاءٌ لِمَا فِى الصُّدُورِۙ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٥٧﴾
قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِه۪ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُواۜ هُوَ خَيْرٌ مِمَّا
يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًاۜ قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ اَمْ عَلَى اللّٰهِ
تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾ وَمَا ظَنُّ الَّذ۪ينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾ وَمَا تَكُونُ ف۪ى شَاْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُف۪يضُونَ
ف۪يهِۜ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى
السَّمَٓاءِ وَلَٓا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَٓا اَكْبَرَ اِلَّا ف۪ى كِتَابٍ مُب۪ينٍ ﴿٦١﴾

54- **Zulmeden herkes, eğer yeryüzünde bulunan herşeye sahip olsaydı, elbette onu fidye olarak verirdi. Azabı göreceklerinde pişmanlıklarını"** gam, keder ve hasretlerini **"gizlerler. Aralarında kıst"** adalet **"ile hükmolunup kendilerine asla zulm edilmez.**

55- **"İyi bilin ki; göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Şunu da iyi bilin ki, şüphesiz Allah'ın va'di haktır. Fakat onların çoğu bilmezler."**

56- **"O hem diriltir, hem öldürür ve siz, O'na döndürüleceksiniz."**

57- **"Ey insanlar! Size Rabbinizden bir öğüt"** Kur'ân-ı Azimuşşan **"kalplerde olanlara bir şifa, mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet gelmiştir."**

58- **"De ki: "Allah'ın lütfu ve rahmetiyle ve yalnız bunlar ile sevinsinler. Bu, onların topladıklarından daha hayırlıdır." "**

59- **"De ki: Allah'ın size indirdiği ve kendisinden bir kısmını haram ve helâl yaptığınız rızıktan ne haber?"** Bana bildirin **"De ki: Allah mı size izin verdi yoksa"** bunu ona nispet etmek sûreti ile **"Allah'a iftira mı ediyor"** yalan mı söylüyor **"sunuz?"**

60- **"Allah'a karşı yalan uyduranlar Kıyamet gününde ne** (ile karşılaşacaklarını) **zannederler? Şüphesiz ki Allah insanlara lütufkârdır. Fakat onların çoğu şükretmezler. "**

61- Ey Muhammed! **"Herhangi bir işte bulunsan, ona dair Kur'ân'dan bir şey okusan ve siz her ne yaparsanız o işe daldığınızda"** onu yapmaya başladığınızda yahut da gayretle o işe giriştiğinizde **"Biz mutlaka üzerinize şahidiz"** gözetleyicileriz. **"Yerde olsun gökte olsun zerre ağırlığınca"** bir toz zerreciği ağırlığında -bu da güneş ışığında uçuşuyor görülen şeydir- **"Rabbinden gizli kalmaz. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü de apaçık bir kitaptadır."**

Yunus Sûresi 54-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Zalimlerin Kıyâmet gününde azabı görecekleri vakit en ileri derecede pişman olacaklarını ve yeryüzünde bulunan her şeyi kendilerini kurtarmak için fidye vermeyi şiddetli bir şekilde arzu edeceklerini, aralarında adaletle hükmedileceğini, mülkün tamamen yalnız Allah'ın olduğunu, diriltip öldürmeye onun kudretinin yettiğini ve yalnız O'na dönüleceğini açıklamaktadır.

2. Sonra da insanlara şöyle seslenmektedir: Kendilerine Rablerinden öyle bir kitap gelmiş bulunuyor ki, bu hem öğüt, hem emir ve yasakları bir arada ihtiva etmekte, hem de kalplerde bulunan bozuk akidelere karşı bir ilaç, bir tedavi, dalâletten hidâyete götüren ve mü'minlere rahmet olan bir kitaptır.

3. Sonra âyetler yüce Allah'ın kullarına olan lütuf ve rahmetini açıklamakta, bundan dolayı sevinmelerinin kendileri için bir görev olduğunu, böylesinin onların topladıkları dünya metaından daha hayırlı olduğunu da beyan etmektedir.

4. Helâl ve haram kılmak yalnız yüce Allah'ın elinde olan bir yetkidir.

5. Şanı yüce Allah insanlara pek çok lütuflarda bulunmuştur. Onlara akıl nimetini ihsan etmiş, vahiy ile onlara rahmet buyurmuş, helâl ve haramı öğretmiştir. Fakat insanların çoğunluğu bu nimete karşı O'na şükretmezler ve kendilerine gösterilen hidâyet yoluna uymazlar.

6. Arkasından âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ederek her ne işte olursa olsun Kur'ân'dan her ne okursa okusun kendisi ve ümmeti her ne amel işlerlerse mutlaka Allah'ın bu amele gayret göstererek giriştiklerinde onları kollayıp gözettiğini ve Allah'ın ilminden hiçbir şeyin kaybolmadığını açıklamaktadır.

Yunus Sûresi 54-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet günü bir hasret ve bir pişmanlık günüdür. Kâfir o günde Allah'ın azabından kurtulmak için yeryüzünü dolduracak kadar altını olsa fidye vermek isteyecektir. Ama her şeyin mülkûne sahip olan Allah'ın onların fidyesine ihtiyacı yoktur ve kimseden hiçbir şey asla kabul etmeyecektir. Çünkü O, gani (hiçbir şeye muhtaç olmayan) ve Hamid (her türlü övgüye layık olan)dır.

2. Allah'ın vaadi haktır, O hayat verir ve öldürür. O, gücü her şeye yeten, her şeyi bilendir. Yeryüzünde olsun gökte olsun hiçbir şey onu âciz bırakamaz.

3. Kur'ân-ı Azimuşşan pek büyük bir nimet olup Allah bu nimetleri âlemlere içindeki öğütlerle, hükümlerle, yasamalarla, emir ve yasaklarla nimet olarak ihsan etmiştir. Ayrıca o şüphelerden, tereddütlerden bir şifadır. O içindekileri tasdik eden mü'minleri hidâyete iletir, onlara rahmet olur.

4. Allah insanın hayır ve şer türünden yaptığı bütün işleri bilir. Onun yaptıklarından gökte ya da yerde zerre ağırlığınca hiçbir amel Allah'a gizli kalmaz.

أَلَٓا اِنَّ اَوْلِيَٓاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَۚ
﴿٦٢﴾ اَلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَۜ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِۜ لَا تَبْدٖيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِۜ
ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظٖيمُۜ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْۘ اِنَّ
الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمٖيعًاۜ هُوَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ ﴿٦٥﴾ اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ
مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِۜ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذٖينَ
يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُرَكَٓاءَۜ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ
هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾ هُوَ الَّذٖي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ
لِتَسْكُنُوا فٖيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُۜ
هُوَ الْغَنِيُّۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ اِنْ
عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهٰذَاۜ اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا
تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ قُلْ اِنَّ الَّذٖينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ
لَا يُفْلِحُونَۜ ﴿٦٩﴾ مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ
نُذٖيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدٖيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

62- **"Haberiniz olsun ki Allah'ın velilerine"** itaat ile onu veli edinen, lütuf ve ikramı ile de kendisini onları veli edindiği kimselere **"hiçbir korku yoktur, onlar kederlenecek de değillerdir."**

63- **"Onlar iman edip, takvâlı davrananlardır."**

64- **"Onlar için dünya hayatında da âhirette de müjde vardır."** Maksat takvâ sahiplerine verilecek müjdedir. **"Allah'ın sözlerinde asla değişiklik olmaz."** Herhangi bir değiştirme ve va'dettiklerinin şaşması söz konusu değildir. **"İşte bu en büyük kurtuluşun ta kendisidir."**

65- **"Onların söyledikleri seni üzmesin. Çünkü izzet"** yani mülkünde üstünlük ve galip gelmek **"yalnız Allah'ındır. O, hakkıyla işitendir, bilendir."**

66- **"İyi bilin ki, göklerde kim var yerde kim varsa şüphesiz Allah'ındır. Allah'tan başkasına tapanlar dahi Allah'a koştukları ortaklara uymuyorlar. Onlar ancak zanna uyarlar ve ancak"** yüce Allah'a nispet ettikleri iddialarında **"yalan söylerler.**

67- **"Geceyi içinde dinlenmeniz için, gündüzü ise aydınlık olarak yaratan O'dur. Şüphe yok ki bunda kulak verecek bir topluluk için âyetler"** alâmetler " **vardır.**

68- **"Allah evlat edindi" dediler. O, bundan münezzehtir. O, hiçbir şeye muhtaç olmayandır. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Elinizde buna dair hiçbir delil"** bir belge, bir burhan " **yoktur. Allah'a karşı bilmeyeceğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?**

69- **"De ki: "Allah'a karşı yalan söyleyip iftira edenler asla kurtulamayacaklardır."**

70- **"Dünyada bir süre faydalanmadan sonra dönüşleri ancak Bize olacaktır. Sonra da inkâr ettikleri için onlara en şiddetli azabı tattıracağız."**

Yunus Sûresi 62-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler iman ve itaat ile Allah'ı veli edinenleri Allah'ın sevdiğini, kendilerinin de onu sevdiklerini, dünyada onlar için rüsvayy olmak, âhirette de azaba uğramak korkusu olmayacağını ve elde edemedikleri için de üzülmeyeceklerini açıklamaktadır. Çünkü onların Allah nezdinde bundan daha büyük ve daha çok olan mükâfatları vardır. Üstelik bunlar Allah'tan gelen her bir şeyi tasdik etmiş, hakka boyun eğmiş, masiyetlerden uzak durmuş, bütün amellerinde Allah'tan korkmayı ihmal etmemişlerdir. İşte bu veli kullara dünyada hayır ve Allah'ın kendilerine vadetmiş olduğu yardım ve izzet müjdesi vardır. Âhirette de vadinden asla caymayan Allah'ın kendilerine verdiği vaatleri gerçekleşecektir. İşte en büyük kurtuluş da budur.

2. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kendisine -isabet eden müşriklerin eziyetleri, alayları, dine dil uzatmaları ve yalanlamaları şeklindeki sıkıntıları sebebi ile- teselli etmekte, onların bu hallerinin asla devam etmeyeceğini, sonunda galibiyetin Resûle ve mü'minlere olacağını, Allah'ın İslâm'ı aziz kılacağını belirtmektedir. Çünkü izzet bütünüyle yalnız Allah'ındır. Yardım ve zafer O'nun elindedir. Göklerde ve yerde bulunanların mâliki O'dur. Allah'a ortak koşanlar ise gerçeği bulunmayan bâtıl bir takım vehimlere uymuşlardır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler gündüzün yorgunluk ve sıkıntılarından dinlenelim diye geceleri yaratanın yüce Allah olduğunu, gündüzü ise bizim için yararlı olan şeyleri elde etmek maksadıyla çalışalım diye aydınlık olarak yaratmış olduğunu açıklamaktadır. Şüphesiz gece ile gündüzün yaratılmasında kulak verip dinleyenler ve düşünenler için apaçık deliller vardır.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinin ve meleklerin Allah'ın kızları olduklarını iddia edenlerin, Allah'ın bir evlat edindiğini söylediklerini açıklamaktadır. Yüce Allah ise bundan münezzehtir. O, hiçbir şeye muhtaç olmayandır. Göklerde ve yerde ne varsa hepsinin mutlak mâliki O'dur. Onlar bu iddialarını herhangi bir delil, bir belge ve bir bilgiye dayanmadan ileri sürmektedirler. Bu yalan ve iftiraları sebebi ile asla iflah olmayacaklardır. Onlar dünyada ancak az bir miktarda yararlanacak sonra ölecek ve ölümden sonra ise küfür ve isyankârlıkları sebebi ile pek çetin bir azap ile karşı karşıya kalacaklardır.

Yunus Sûresi 62-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Rabbine iman edip O'na karşı takvâlı olan kimse O'na itaat edenlerden ve kendileri için bir korkunun olmayacağı ve kendileri de üzülmeyecek olan Allah'ın velilerinden olurlar.

2. Kâinatın değişmeyen, değişikliğe uğramayan sünnetleri ve yasaları vardır. Bunlar ile doğru yolu bulan kimse maksadına ulaşır. Allah'ın yaratmasında bir değişiklik yoktur.

3. İzzet, Allah'ın, Resûlü'nün ve mü'minlerindir. Şanı yüce Allah da dinine, o din mensupları yardımcı oldukları sürece yardım eder.

4. Hayat zanlarla hevâlarla doğru yolunda ilerleyemez. Ancak hedefi belli bir ilim ve kesintisiz çalışma ile doğru yolunda ilerleyebilir.

5. Gece, gündüz, mevsimler, ekinler ve yıldızların yörüngeleri gibi Allah'ın melekûtu hakkında düşünmeliyiz ki iman kalplerimizi kaplasın.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوحٍۘ اِذْ قَالَ لِقَوْمِه۪ يَا قَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ
مَقَام۪ي وَتَذْك۪ير۪ي بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَاَجْمِعُٓوا اَمْرَكُمْ
وَشُرَكَٓاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُٓوا اِلَيَّ وَلَا
تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾ فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا
عَلَى اللّٰهِۙ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِم۪ينَ ﴿٧٢﴾ فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ
وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَٓائِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذ۪ينَ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَاۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَر۪ينَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ
بَعْدِه۪ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُ۫هُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
بِمَا كَذَّبُوا بِه۪ مِنْ قَبْلُۜ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَد۪ينَ
﴿٧٤﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِه۪
بِاٰيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِم۪ينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَٓاءَهُمُ
الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُٓوا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُب۪ينٌ ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوسٰٓى
اَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَكُمْۜ اَسِحْرٌ هٰذَاۜ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾
قَالُٓوا اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا وَتَكُونَ
لَكُمَا الْكِبْرِيَٓاءُ فِي الْاَرْضِۜ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِن۪ينَ ﴿٧٨﴾

71- **"Onlara"** Mekke kâfirlerine **"Nuh'un haberini de oku! Hani o, kavmine şöyle demişti: Kavmim! Eğer aranızda kalmam"** aranızda uzun süredir ikâmet etmem **"ve Allah'ın âyetleri ile öğüt verişim size ağır"** büyük ve meşakkatli bir iş **"geliyorsa -ki ben ancak Allah'a dayanıp güvenirim- haydi işinizi sağlam tutun,"** bana kurmak istediğiniz tuzağı kesin olarak kararlaştırın **"ortaklarınızı da bir araya getirin."** Onlarla birlikte bir araya gelin. **"Sonra işiniz size hiçbir tasa"** fazla sıkıntı **"vermesin."** Yahut sizin için belirsiz ve üstü kapalı kalmasın **"sonra da mühlet vermeksizin"** bana nefes aldırmayarak **"bana hükmünüzü uygulayın"** istediğinizi yapın.

72- **"Eğer yüz çevirirseniz"** kabul etmezseniz **"zaten ben sizden bir ücret"** bir karşılık **"de istemem. Benim ücretimi** (sevabımı) **ancak Allah verecektir. Bana Müslümanlardan olmam emrolundu."**

73- **"Yine de onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla birlikte olanları gemide kurtardık ve onları halifeler"** yani gemide boğulanların yerine kalan ve onlardan sonra gelen kimseler **"kıldık. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Uyarılanların sonunun nasıl olduğuna bir bak."**

74- **"Sonra bunların ardından da Mûsâ'yı ve Hârûn'u âyetlerimizle Firavun'a ve onun** (kavminin) **ileri gelenlerine gönderdik. Fakat onlar büyüklük tasladılar. Onlar zaten günahkâr bir kavim idiler."**

75- **"Sonra bunların ardından da Musa'yı ve Harun'u âyetlerimizle Firavun'a ve onun"** kavminin **"ileri gelenlerine gönderdik. Fakat onlar büyüklük tasladılar. Onlar zaten günahkâr bir kavim idiler."**

76- **"Tarafımızdan kendilerine hak geldiği zaman: Herhalde bu, apaçık bir sihirdir, dediler. "**

77- **"Mûsâ: Size gelince, hakka** (böyle) **mi dersiniz? Bu sihir midir? Halbuki sihirbazlar kurtuluşa eremezler, dedi. "**

78- **"Dediler ki: Sen bizi atalarımızı üzerinde bulduğumuzdan döndürmek"** alıkoymak, başka tarafa çevirmek **"ve yeryüzünde de büyüklük ikinizin olsun diye mi bize geldin(iz)? Biz size inanmıyoruz."**

Yunus Sûresi 71-78. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Mekke kâfirlerine Nuh (aleyhisselâm)'ın duruşunu, kavmine davetini, onlardan (Allah'a koştukları) ortakları ile birlikte toplanıp açık seçik bir şekilde işlerini kararlaştırmalarını, sonra da kendisine süre tanımaksızın istediklerini yapmalarını istediğini haber vermesini emretmektedir. Çünkü o onların ne yapacaklarına aldırmıyordu. Eğer onun hatırlatmalarından yüz çevirecek olurlarsa şüphesiz o kendilerinden bir mükâfat istemez. Çünkü onun sevabını vermek kendisine Müslümanlardan olmasını emreden Rabbine aittir. Ancak kavmi onu yalanladı. Allah da hem onu hem onunla birlikte bulunan mü'minleri gemide kurtardı. Onları tufan ile boğduğu kâfirlerden sonra yeryüzünün halifeleri kıldı.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nuh (aleyhisselâm)'dan sonra İbrahim, Hud ve Salih gibi birçok resûlü kavimlerine gönderdiğini zikretmektedir. Bu Resûller kavimlerine mucizelerle geldikleri halde onlar iman etmediler. İşte Allah onların kalplerine -kendilerinden öncekilerin kalplerini mühürlediği gibi- böylece mühür vurmuştur.

3. Sonra yüce Allah arkalarından Musa ve Harun'u Firavuna ve onun kavmine mucizelerle ve apaçık delillerle göndermekle birlikte onlar bunlara iman etmeyip büyüklük tasladılar; onlar günahkâr bir toplum idiler. Bu hakkın apaçık bir büyü olduğunu ileri sürdüler. Musa (aleyhisselâm) onların söylediklerini reddetti. Onlar da onun kendilerini atalarını üzerinde bulundukları yoldan çevirmek istemesine karşı çıktılar, küfür ve inat üzere ısrarlarını sürdürdüler.

Yunus Sûresi 71-78. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebilerin kavimleri ile birlikte başlarından geçenlere dair kıssalarda Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavminden karşılaştığı eziyetlere karşı bir teselli vardır. Ayrıca bu kıssalarda Mekkeliler ve başkaları da öncekilerin başına gelip çatan helâk ve yıkım musibetlerinin gelip çatmasından da sakındırma vardır.

2. İslâm, şeriatleri türlü türlü, yolları çok olsa dahi ilklerinden sonuncularına kadar bütün nebilerin dinidir.

3. İnsan küfrü tercih ettiği takdirde Allah onun kalbini mühürler, artık ona imanın nuru ulaşmaz.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَاءَ
السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّا أَلْقَوْا
قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾ وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾ فَمَا آمَنَ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ
عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ
فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَقَالَ مُوسَى يَا قَوْمِ
إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾
فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
﴿٨٥﴾ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَوْحَيْنَا
إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا
بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ
مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ
وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

79- **"Firavun"** sihir bilgisinde ileri **"bütün bilgin sihirbazları bana getirin, dedi."**

80- **"Nihayet sihirbazlar gelince Mûsâ onlara: Atacağınızı atın, dedi."**

81- **"Onlar"** iplerini ve asalarını yere **"atınca Musa: Sizin bu yaptığınız sihirdir. Şüphesiz Allah onu boşa çıkaracaktır"** yok edecektir **"elbette Allah o bozguncuların işini düzeltmez, dedi."**

82- **"Allah günahkârların hoşuna gitmese de kelimeleri ile hakkı ortaya koyup"** sağlamlaştırıp açıkça görülmesini sağlayacak ve **"gerçekleştirecektir."**

83- **"Musa'ya kavminden bir takım gençler dışında kimse iman etmedi. Bunlar Firavun'un ve ileri gelenlerinin kendilerini fitneye düşürmelerinden"** dinlerinden döndürüp işkenceye uğratmasından **"korkuyorlardı. Çünkü Firavun yeryüzünde gerçekten yücelik taslayan"** mütekebbir **"bir kişi idi ve gerçekten o haddi aşanlardandı."**

84- **"Mûsâ: Ey kavmim, eğer siz Allah'a iman etmiş ve O'na teslim olmuşsanız artık O'na güvenip dayanın, dedi."**

85- **"Onlar da şöyle dediler: Biz yalnız Allah'a güvenip dayandık. Rabbimiz, bizi o zalimler topluluğunun fitnesine uğratma"** onların bize işkence etmelerine fırsat verme! Yani onlar bize üstün gelmesin.

86- **"Ve rahmetinle bizi o kâfirler topluluğundan kurtar."**

87- **"Musa'ya ve kardeşine: Mısır'da kavminize evler hazırlayın"** onlar için evler edinin, evler yapın **"o evlerinizi namazgâh"** kıbleye doğru mescitler yahut namaz kılınacak yerler **"yapın ve namazı dosdoğru kılın. Mü'minleri müjdele, diye vahyettik."**

88- **"Musa: Rabbimiz, dedi. Gerçekten sen Firavun'a ve ileri gelenlerine dünya hayatında bir ziynet ve mallar verdin. Rabbimiz, senin yolundan saptırsınlar diye mi? Rabbimiz, mallarını yok et"** imha et ya da telef et; **"kalplerini mühürle, çünkü onlar can yakıcı azabı görmedikçe iman etmeyeceklerdir."**

Yunus Sûresi 79-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musa'nın Firavun ve kavmiyle başından geçenlerin anlatılması devam etmekte ve sihirbazların Musa (aleyhisselâm) ile geçen olayların kıssasını, Firavun'un apaçık hakka karşı çıkmak istemesini, bu maksatla Musa'ya meydan okusunlar diye sihirbazları çağırmasını zikretmektedir. Sihirbazlar iplerini ve sopalarını yere atınca Musa, kendilerini Allah'ın onların sihirlerini boşa çıkaracağını, günahkârlar hoş görmese dahi hakkı sağlamca yerleştireceğini söyleyerek tehdit etti.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm)'a getirmiş olduğu bunca apaçık âyete ve parlak delillere rağmen Firavun kavminden gençlerden başka bir azınlığın iman etmediğini açıklamaktadır. Bu gençler de Firavun'dan ve kavminden kendilerini daha önceki küfürlerine çeşitli hile, tuzak ve işkenceler ile geri döndüreceğinden korkuyordu. Çünkü Firavun -Allah'ın lâneti ona- inatçı bir zorba idi. İnsanlar ondan ileri derecede korkardı.

3. Daha sonra âyetler Musa (aleyhis selâm)'ın kavmine yüce Allah'a tevekkül etmelerini emrettiğini, mü'minlerin ona verdikleri cevabı ve Rabblerine kendilerini zalimler topluluğu için bir fitne sebebi kılmaması ve rahmeti ile kâfirler topluluğundan kurtarması için yaptıkları duayı dile getirmektedir.

4. Sonra yüce Allah'ın İsrâiloğulları'nı Firavun'dan ve onun kavminden kurtarmasının sebebi zikredilmektedir. Bu sebep de yüce Allah'ın, Musa (aleyhisselâm) ile kardeşi Harun (aleyhimesselâm)'a kavimlerine Mısır'da evler yapmalarını ve bu evlerini namaz kılınacak yerler yapıp çokça namaz kılmalarını emretmesidir.

5. Daha sonra Musa (aleyhisselâm)'ın Firavun'un hakkı kabul etmemesi üzerine ona ve kavmine yaptığı bedduayı haber vermektedir.

Yunus Sûresi 79-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hak ehli olanlar hem kendilerine hem Allah'ın kendilerine yardım edeceğine hem de bâtılın temelinin ve kalıcılığının olmadığına güvenirler.

2. Firavun azgın, haddi aşmış, zorba, zalim, zulümle yakalayan bir kişi idi. Musa (aleyhisselâm) ile birlikte İsrâiloğulları'ndan olmayanlar arasından yani Firavun'un kavminden ancak az sayıda kimse iman etmişti. Firavun'un hanımı, Firavun ailesinden mü'min bir kimse, Firavun'un hazinedarı ve hazinedarının karısı bunlar arasındadır.

3. Bizden öncekilerin şeriatinde de aynı şekilde İslâm şeriatinde de zorunluluk halinde evlerde namaz kılmak caizdir.

4. Zorlu ve sıkıntılı zamanlarda sabır ve namaz ile yardım istenir, mal fitnesinden ve dünya hayatının ziynetinden çekinmek gerekir.

89- **"Buyurdu ki: İkinizin de duası kabul olundu. O halde dosdoğru yürümeye devam edin. Sakın bilmezlerin yoluna uymayın."**

90- **"İsrâiloğulları'nı denizden geçirdik. Hemen Firavun askerleri ile beraber haddi aşarak ve zulmederek"** haksızlık ederek ve saldırganlıkla **"arkalarına düştü. Nihayet boğulacağı anda: İsrâiloğulları'nın iman ettiklerinden başka bir ilâhın olmadığına inandım. Ben de Müslümanlardanım, dedi."**

91- **"Şimdi mi"** kesinlikle helâk olacağına inandığın bu zamanda mı inanıyorsun? **"Hâlbuki sen bundan önce isyan etmiş ve fesatçılardan olmuştun."**

92- **"Senden sonrakilere bir ibret olman"** ve senin bu halinle başkalarının öğüt alması **"için bugün senin bedenini kurtaracağız. İnsanların birçoğu şüphesiz âyetlerimizden gâfildirler."**

93- **"Andolsun ki Biz İsrâiloğullarını gerçekten çok güzel bir yere"** beğenilen uygun ve elverişli bir yere **"yerleştirdik."** Konaklamalarını sağladık, iskân ettirdik. **"Onları hoş ve temiz şeylerle rızıklandırdık. Kendilerine ilim gelinceye kadar anlaşmazlığa düşmediler. Muhakkak ki Rabbin anlaşmazlığa düştüğü şeyler hakkında Kıyâmet günü aralarında hüküm verecektir."**

94- **"Eğer sana indirdiğimizden şüphede isen"** tereddüt gösterip karar veremeyenlerden isen **"senden önce Kitabı okuyanlara sor! Andolsun ki hak sana Rabbinden gelmiştir. O halde sakın şüphe edenlerden olma."**

95- **"Sakın Allah'ın âyetlerini yalanlayanlardan da olma! Sonra zarara uğramışlardan olursun."**

96-97- **"Doğrusu üzerlerine Rabbinin sözü"** azap emri **"hak olmuş"** gerekmiş **"bulunanlara,** (evet) **onlara her türlü âyet gelse bile acıklı azabı görecekleri ana kadar iman etmezler."**

قَالَ قَدْ اُج۪يبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَق۪يمَا وَلَا تَتَّبِعَٓانِّ سَب۪يلَ
الَّذ۪ينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ الْبَحْرَ
فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًاۜ حَتّٰٓى اِذَٓا اَدْرَكَهُ الْغَرَقُۙ
قَالَ اٰمَنْتُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا الَّذ۪ٓي اٰمَنَتْ بِه۪ بَنُٓوا اِسْرَٓائ۪يلَ وَاَنَا
مِنَ الْمُسْلِم۪ينَ ﴿٩٠﴾ آٰلْـٰٔنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ
مِنَ الْمُفْسِد۪ينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجّ۪يكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ
لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةًۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ اٰيَاتِنَا لَغَافِلُونَ۟
﴿٩٢﴾ وَلَقَدْ بَوَّاْنَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ مُبَوَّاَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِۚ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتّٰى جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُۜ اِنَّ رَبَّكَ يَقْض۪ي
بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ف۪يمَا كَانُوا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾ فَاِنْ كُنْتَ
ف۪ي شَكٍّ مِمَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ فَسْـَٔلِ الَّذ۪ينَ يَقْرَؤُ۫نَ الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكَۚ لَقَدْ جَٓاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَر۪ينَۙ
﴿٩٤﴾ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَتَكُونَ مِنَ
الْخَاسِر۪ينَ ﴿٩٥﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَۙ
﴿٩٦﴾ وَلَوْ جَٓاءَتْهُمْ كُلُّ اٰيَةٍ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَل۪يمَ ﴿٩٧﴾

Yunus Sûresi 89-97. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Musa (aleyhisselâm) ve kavmine dair açıklamaları sürdürmektedir. Musa (aleyhisselâm) inat eden yalanlayıcılara beddua etmiş, şanı yüce Allah da onun ve kardeşi Harun'un Firavun'a ve kavminin ileri gelenlerine yaptıkları beddualarını kabul ettiğini haber verip sonra da Allah'a davet üzere sebat göstermelerini, acelecilik ederek yahut da Allah'ın vaadinden tam emin olmayarak cahillerin yoluna uymamalarını istemiştir. Rivayet edildiğine göre Musa yaptığı bu bedduasından sonra kırk yıl beklemiş sonra da yüce Allah Firavun'u suda boğmuştur. -Bu açıklamayı Taberi yapmıştır.-

2. Musa İsrâiloğulları ile Allah'ın kendileri için kupkuru bir yol haline getirdiği denizi aşıp geçince Firavun da haksızlık ederek zulmederek ve büyüklük taslayarak haksız yere üstünlük sağlamak emeli ile onların arkasından gidip onlara yetişti. İşte o vakit su her taraftan hem onu hem askerlerini kuşatıverdi. Firavun kesin olarak helâk olacağına inandı ve âlemlerin Rabbi Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığını itiraf ve kabul etti. Ama yüce Allah onun tevbesini kabul etmedi. Çünkü o bu tevbesini ancak hayattan ümit kesince açıkladı. Yüce Allah denizden onu ruhsuz bir ceset olarak dışarı çıkardı. Böylelikle kendisinden sonraki insanlara ibret olsun onlar da onun haddi aştığı gibi aşmaya kalkışmasınlar.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın İsrâiloğulları'na düşmanlarını helâk ettikten sonra neler yaptığını açıklamaktadır. Onları uygun ve beğenilen bir yere yerleştirdi. Onlara faydalı hoş ve güzel rızıklar verdi. Onlar da din hususunda ancak kendilerine ilim -ki o da içinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat'tır- geldikten sonra ayrılığa düştüler.

4. Sonra kendileri hakkında Allah tarafından azap sözünün icap ettiği kimselerin hakkı tasdik etmeyip ebediyyen iman etmeyeceklerini açıklamaktadır. İsterse bunlara apaçık deliller, belgeler ve mucizeler gelsin. Azabı görünceye kadar iman etmeyecekler ama o vakit de imanın onlara faydası olmaz.

Yunus Sûresi 89-97. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûllerin kavimlerine beddua etmeleri Allah ve dini adına gazaplarının bir göstergesidir. Yoksa bir ümitsizliğin ve kendi adlarına bir intikam alışın neticesi değildir.

2. Yüce Allah ancak ruh çıkacağı zaman yahut da Kıyâmetin büyük alâmetlerinin ortaya çıkmasından sonra tevbe edenlerin tevbesini kabul etmez.

3. Firavun'un cesedinin denizden çıkartılması bütün tâğûtlara ve azgınlara bir öğüt ve bir ibrettir.

4. İsrâiloğulları'nın din sebebi ile ihtilafları, içinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat'ın indirilişinden sonradır. Hâlbuki din bir araya getirir, ayırmaz. Birleştirir dağıtmaz. Onlar ise -Taberi'nin dediği gibi- Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönderilmeden önce peygamberliği üzerinde ittifak etmiş ve onun gönderileceğini de kabul etmiş bulunuyorlardı. Fakat onların bilip tanıdıkları peygamber onlara gelince bir kısmı onun peygamberliğini inkâr etti bir diğer kısmı iman etti. İşte onların ayrılığa düşmeleri budur.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ اٰمَنَتْ فَنَفَعَهَٓا ا۪يمَانُهَٓا اِلَّا قَوْمَ يُونُسَۜ لَمَّٓا اٰمَنُوا
كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ
اِلٰى ح۪ينٍ ﴿٩٨﴾ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَم۪يعاًۜ
اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِن۪ينَ ﴿٩٩﴾ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذ۪ينَ
لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾ قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَمَا
تُغْنِي الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾ فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ
اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذ۪ينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْۜ قُلْ فَانْتَظِرُٓوا اِنّ۪ي مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنْتَظِر۪ينَ ﴿١٠٢﴾ ثُمَّ نُنَجّ۪ي رُسُلَنَا وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَۚ
حَقّاً عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٠٣﴾ قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ
ف۪ي شَكٍّ مِنْ د۪ين۪ي فَلَٓا اَعْبُدُ الَّذ۪ينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللّٰهَ الَّذ۪ي يَتَوَفّٰيكُمْۚ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ
الْمُؤْمِن۪ينَۙ ﴿١٠٤﴾ وَاَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ حَن۪يفاًۚ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٠٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ
وَلَا يَضُرُّكَۚ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذاً مِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿١٠٦﴾

98- **"İman edip de imanı kendisine fayda sağlayan bir ülke olsaydı ya! Yunus'un kavmi bundan müstesnâdır. Bunlar iman edince üzerlerinden dünya hayatındaki rüsvayylık azabını kaldırıp giderdik ve onları bir süreye"** ecellerinin sona erdiği vakte **"kadar faydalandırdık."**

99- **"Eğer Rabbin dileseydi yeryüzünde bulunanların hepsi elbette toptan iman ederlerdi. Böyle iken sen, iman etsinler diye insanları zorlayıp duracak mısın?"**

100- **"Allah'ın izni"** iradesi **"olmadan hiçbir kimsenin iman etmesi mümkün değildir. Rics'i"** azabı ya da gazabı **"akıl etmeyenlerin üzerine bırakır."**

101- **"De ki: Göklerde ve yerde neler var, bir bakın. O âyetler ve korkutmalar"** uyarıcı Resûller **"iman etmeyecek bir topluluğa fayda vermez."**

102- **"Onlar kendilerinden önce geçmiş olanların"** ümmetlerin **"günleri gibisinden başkasını mı bekliyorlar? De ki: Haydi bekleyin, ben de sizinle bekleyenlerdenim."**

103- **"Sonunda Biz, peygamberlerimizi ve aynı şekilde iman edenleri de esenliğe kavuştururuz. Mü'minleri kurtarmamız, üzerimize bir haktır."**

104- **"De ki: Ey insanlar! Eğer benim dinimden bir şüphe içinde iseniz ben sizin Allah'tan başka taptıklarınıza"** onun dışında tapındığınız putlara **"tapmam. Ancak canınızı!** ruhlarınızı **"alacak"** kabz edecek **"olan Allah'a ibadet ederim. Ben mü'minlerden olmakla emredilmişimdir."**

105- **"Ve yüzünü dine Hanif olarak"** bütün bâtıl dinlerden uzaklaşarak **"döndür, sakın müşriklerden olma, diye bana emir verildi."**

106- **"Allah'tan başka sana faydası da olmayan zarar da veremeyen şeylere dua"** ibadet **"etme! Eğer böyle yaparsan o takdirde şüphesiz ki sen zalimlerden olursun."**

Yunus Sûresi 98-106. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler azabın görülmesinden önce iman edenlere imanlarının fayda verdiğini açıklamaktadır. Yunus kavmi de azabın inmesinden önce iman ettikleri için yüce Allah onların azaplarını değiştirdi ve ecellerinin sona ereceği zamana kadar onları yararlandırdı. Eğer Allah dileseydi yeryüzündekilerin hepsi mutlaka iman ederdi. Ama yüce Rabbimizin hikmeti onlardan kimilerinin kâfir kimilerinin de mü'min olmasını gerektirdi. Resûl dahi olsa hiçbir kimse onları mü'min olsunlar diye mecbur etmez.

2. Sonra âyetler yüce Allah'ın iradesi olmadıkça hiçbir insanın iman edemeyeceğini açıklamaktadır. Çünkü her şey onun ilmi ve kudreti ile olur. Yüce Allah ise azabı kimin hak ettiğini bilir. Bu sebeple akıllarını hakkı bilmek ve Allah'a iman etmek hedefine ulaşmakta kullanmayan kimselerin üzerine azabı bırakır. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın göklerde ve yerdeki azametinin ve vahdaniyetinin delillerine dikkatleri çekmektedir.

3. Sonra âyetler yüce Allah'ın her zaman için Resûllerini ve onlara iman edenleri kurtardığı gibi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ve onunla birlikte iman edenleri de kurtaracağını açıklamakta, ayrıca Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Mekkelilere şunları söyleyerek seslenmesini emr etmektedir: Eğer benim dinim hakkında bir şüpheniz varsa işte itikat ve amel bakımından bu dinin özü budur. O da sizin Allah'tan başka tapındıklarınıza benim tapınmayacağımdır. Ama ben sizin ruhunuzu alan Allah'a ibadet ederim.

Yunus Sûresi 98-106. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Geçmiş ümmetlerden tümüyle iman eden hiçbir ülke halkı yoktur. Aksine onların hepsi yahut da çoğunluğu Resûllerini yalanlamışlardır. Bundan Ninova ahalisi olan Yunus (aleyhisselâm)'ın kavmi müstesnâdır. Onların iman etmeleri ise ancak Resûllerinin kendilerini kendisi ile korkutmuş olduğu azabın sebep ve alâmetlerini gördükten sonra artık geleceğinden korkmalarından dolayı gerçekleşmişti.

2. Yüce Allah'ın insanı kâfir ya da mü'min olmak için onu hür ve seçmekte serbest bir durumda yaratmış olması hikmetinin bir gereğidir.

3. Küfrü ya da imanı seçmek her insanın hakkıdır. Kimse onu herhangi bir şeyi seçmeye mecbur edemez. Hesabını görmek ise yüce Allah'a aittir.

4. Şanı yüce Allah kullarından dilediği kimseleri hidâyete iletir, dilediklerini de dalâlette bırakır. Bu da onun ilmine, hikmetine ve adaletine göre olur. Ama insanları ancak işledikleri hayır ya da şer, iman ya da küfürden ötürü hesaba çeker.

5. Allah'ın nimetleri yağmur, meyve, ekin, çiçekler ve buna benzer imanı pekiştiren kudretinin delilleri hakkında düşünmek bir zorunluluktur.

وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ اِلَّا هُوَۚ وَاِنْ يُرِدْكَ
بِخَيْرٍ فَلَا رَٓادَّ لِفَضْلِه۪ۜ يُص۪يبُ بِه۪ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ۜ وَهُوَ
الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ ﴿١٠٧﴾ قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّكُمْۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَد۪ي لِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا
يَضِلُّ عَلَيْهَاۚ وَمَٓا اَنَا۬ عَلَيْكُمْ بِوَك۪يلٍۜ ﴿١٠٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰٓى
اِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ ﴿١٠٩﴾

سُورَةُ هُودٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓرٰ كِتَابٌ اُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَك۪يمٍ خَب۪يرٍۙ ﴿١﴾ اَلَّا
تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ اِنَّن۪ي لَكُمْ مِنْهُ نَذ۪يرٌ وَبَش۪يرٌۙ ﴿٢﴾ وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا
رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُٓوا اِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى
وَيُؤْتِ كُلَّ ذ۪ي فَضْلٍ فَضْلَهُۜ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ كَب۪يرٍ ﴿٣﴾ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٤﴾
اَلَٓا اِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُۜ اَلَا ح۪ينَ يَسْتَغْشُونَ
ثِيَابَهُمْۙ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَۚ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

107- **"Allah sana bir sıkıntı dokundurursa"** isabet ettirirse **"onu O'ndan başka hiçbir kimse açamaz."** kaldıramaz, gideremez. **"Sana bir hayır dilerse onun lütfunu geri çevirecek"** itip uzaklaştıracak **"hiçbir kimse yoktur. O, bunu kullarından dilediğine eriştirir. O, mağfiret edendir, rahmet edendir."**

108- **"De ki: Ey insanlar, şüphe yok ki size Rabbinizden hak gelmiştir. Artık kim hidâyet bulursa o, ancak kendi faydasına olmak üzere hidâyete ermiş olur. Kim saparsa yalnız kendi zararına sapmış olur. Ben başınıza bir bekçi"** işinizle görevli bir muhafız **"de değilim."**

109- **"Sana vahyolunana uy ve Allah hükmedinceye kadar sabret. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır."** En adaletli olanlarıdır.

11- HÛD SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 123 âyettir)

Sûrede beş defa Hûd ismi geçtiği, özellikle 50-60. âyetlerde Arabistan halkından Âd kavmine gönderilmiş bir peygamber olan Hûd aleyhisselâmın hayatından ve putperest kavmine karşı verdiği mücadeleden bahsedildiği için bu isim verilmiştir. Fazileti konusunda nakledilen hadisler dikkate alındığında bu adın Hz. Peygamber tarafından verilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Râ."** Anlamı Yunus sûresinde belirtildiği gibidir. Allah'ın bundan maksadını en iyi kendisi bilir, diye de açıklanmıştır. **"Bu, âyetleri sağlamlaştırılmış"** hayret verecek şekilde sapasağlam, eşsiz ve pek güçlü bir şekilde tanzim edilip düzenlenmiş **"sonra da Hakîm ve Habîr tarafından"** onun nezdinden **"geniş geniş açıklanmış"** hikmete uygun olarak farklı zamanlarda kısımlar halinde indirilmiş toptan indirilmemiş ya da hükümleri, kıssaları ve öğütleri açıklanmış **"bir kitaptır."**

2- **"Allah'tan başkasına ibadet etmeyesiniz diye. Şüphesiz ben size onun tarafından bir nezîr"** kâfir olmanız halinde azap ile korkutucu **"ve bir beşîr"** iman etmeniz halinde sevap ile müjdeleyiciy **"im."**

3- **"Bir de Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra O'na tevbe edin."** İtaat ile O'na dönün. **"Ki belli bir süreye kadar"** -o da ölümdür- **"sizi güzel bir şekilde faydalandırsın ve her fazilet sahibine kendi lütfunu"** mükâfatını **"versin. Eğer yüz çevirirseniz"** kabul etmeyip dönerseniz **"muhakkak ben sizin için büyük bir günün"** Kıyâmet gününün **"azabından korkarım."**

4- "Dönüşünüz ancak Allah'adır. O, her şeye gücü yetendir."

5- Bilin ki onlar ondan gizlemek için" bilgisizlikleri dolayısı ile yüce Allah'tan gizlemek maksadıyla **"göğüslerini"** küfür ve düşmanlık üzere **"bükerler. Elbiseleri ile örtündükleri"** gizlenip saklanmakta işi ileriye götürmek kastıyla elbiseleri ile kendilerini örttükleri **"zamanda onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilir. Çünkü O, kalplerin özünde olanı çok iyi bilendir."**

Yunus Sûresi 107-109. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler her şeyin yüce Allah'tan geldiğini ve Allah'tan başka hiçbir kimsenin bir fayda sağlayamayacağını, herhangi bir zarar da veremeyeceğini açıklamaktadır.

2. Sonra yüce Resûle (sallallâhu aleyhi ve sellem) Mekkelilere Rabblerinden hakkın kendilerine gelmiş olduğunu, artık hidâyet bulanın bu hidâyetinin sevabının yalnızca ona ait olacağını, doğru yoldan sapanın ise bu sapmasının vebalinin yalnız kendisi için söz konusu olacağını, Resûlün de kendilerini hidâyet bulmaya zorlamasının da söz konusu olmadığını söylemesini emretmenin yanında Allah'ın kendisine vahyettiğine de uymasını davet üzerinde ve müşriklerin eziyetlerine karşı Allah haklarında kendi emri ile hükmedinceye kadar sabır göstermesini emretmektedir. Zaten o hükmedenlerin en adaletli olanıdır.

Yunus Sûresi 107-109. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Darlık ve sıkıntıyı Allah'tan başka kimse gideremez. Hiç kimse de Allah'ın yarattıklarından herhangi birisi için dilemiş olduğu bir hayrı geri çeviremez. O halde bizim yüce Allah'a güzel bir şekilde tevekkül etmemiz gerekir.

2. Eziyetlere ve Allah'ın yoluna davet üzere sabretmek bir zorunluluktur.

Hud Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kur'ân-ı Kerim'in i'cazını (mucize olduğunu) üstünlüğünü ve yerini, onun Hakîm (hikmeti sonsuz), Habîr (her şeyden haberdâr) Allah tarafından indirildiğini açıklamaktadır.

2. Bu dinin temeli Allah'a ihlâsla ibadet etmek, O'na ortak koşmamaktır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de müjdeleyici ve uyarıp korkutucudur.

3. Mağfiret dilemek, tevbe etmek emredilmekte, dünyada hoş ve güzel meta, bol rızık vadedilmekte sonra da asıl sevabın amellere göre âhirette verileceği bildirilmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler münafıkları yahut da ihtiyaçlarını karşılarken ya da cimada bulunurken avretlerinin açılmasından utandıkları için örtünmek ve saklanmakta işi ileriye götürerek elbiselerini üzerlerine örtenleri ayıplamaktadır. Hâlbuki Allah kalplerde olanı dahi çok iyi bilendir ve hiçbir şey O'na gizli kalmaz.

Hud Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim pek büyük ifadelerinin dizilişi pek sağlam, harikulade bir düzende olup mucize bir kitaptır.

2. Allah'tan mağfiret dileyip tevbe etmek, mutlu bir hayata, bol bir rızka ve âhirette de pek büyük bir sevaba giden bir yoldur.

3. Yüce Allah kullarını çok iyi görür. Onların hiçbir durumu O'na gizli saklı değildir. Onların neler gizlediklerini de neyi açıkladıklarını da çok iyi bilir.

6- "Yeryüzünde ne kadar dâbbe" yeryüzünde hareket eden insan ve canlı **"varsa hepsinin rızkı muhakkak Allah'a aittir. Onların durdukları yerleri"** sulblerde yahut rahimlerde ve benzeri yerlerde ya da yerde karar kıldıkları mekânı **"de emanet edildikleri yerlerini"** rahim ve benzeri bırakıldıkları yerleri yahut sulblerde ya da yerdeki mekânlarını **"de O bilir. Bunların hepsi apaçık bir kitaptadır."**

7- "Gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur. Ki önceden arşı su üstünde olup hanginizin daha güzel amelde" Allah'a daha çok itaatte **"bulunacağını"** ve masiyetten uzak kalacağını **"ortaya çıkarmak için"** durumunuzu daha iyi bilen o olmakla birlikte sizi sınamak için "(böyle yaptı). **Andolsun ki: Ölümden sonra muhakkak diriltileceksiniz diyecek olsan kâfirler de muhakkak: Bu ancak apaçık bir sihirdir derler."**

8- "Eğer azabı sayılı bir vakte" az sayıdaki bir kaç güne **"kadar üzerlerinden geciktirirsek onlar mutlaka: Bunu alıkoyan nedir, derler. Haberiniz olsun ki bunlara azabın geleceği gün kendilerinden geri döndürülecek değildir. Alay etmekte oldukları şey de onları çepeçevre kuşatacaktır."** Üzerlerine inmiş ya da onları kuşatmış olacaktır.

9- "İnsana tarafımızdan bir rahmet" zenginlik ve sağlık **"tattırıp da sonra bunu kendisinden alıversek muhakkak o ümidini kesmiş"** son derece ümitsizliğe kapılmış nimetleri ileri derecede tanımayan **"bir nankör olur."**

وَمَا مِنْ دَٓابَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ
مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَاۜ كُلٌّ ف۪ي كِتَابٍ مُب۪ينٍ ﴿٦﴾ وَهُوَ
الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ
عَلَى الْمَٓاءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًاۜ وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ
مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّا
سِحْرٌ مُب۪ينٌ ﴿٧﴾ وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰٓى اُمَّةٍ
مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُۜ اَلَا يَوْمَ يَأْت۪يهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٨﴾
وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُۚ اِنَّهُ
لَيَؤُ۫سٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَٓاءَ بَعْدَ ضَرَّٓاءَ مَسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّـَٔاتُ عَنّ۪يۜ اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾ اِلَّا
الَّذ۪ينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَاَجْرٌ كَب۪يرٌ ﴿١١﴾ فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ
وَضَٓائِقٌ بِه۪ صَدْرُكَ اَنْ يَقُولُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ جَٓاءَ
مَعَهُ مَلَكٌۜ اِنَّمَٓا اَنْتَ نَذ۪يرٌۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَك۪يلٌ ﴿١٢﴾

10- "Şayet kendisine dokunan" gelip çatan **"bir sıkıntıdan"** fakirlik ve darlıktan **"sonra ona bir nimet tattırsak elbetteki: Kötülükler benden uzaklaşıp gitti, der. Çünkü o şımarıktır."** Nimete aldanıp ondan dolayı şımarandır, kendisine verilmiş nimetler dolayısıyla insanlara karşı **"böbürlenendir."**

11- "Sabredip salih amellerde bulunan müstesnâdır. İşte onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır."

12- "Şimdi sen: Ona bir hazine indirilmeli yahut onunla beraber bir de bir melek gelmeli değil miydi? demeleri yüzünden sana vahyolunandan bir kısmını terk etmek isteyecek misin ve bundan dolayı göğsün daralacak mı? Sen ancak bir uyarıcısın. Allah ise her şeye vekildir. " Her şeyi ayakta tutan, onu koruyandır.

Hud Sûresi 6-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yüce Allah'ın bütün yarattıklarının rızıklarını vermeyi üstlendiğini açıklamaktadır. O, bunların yeryüzünde yahut rahimlerde ve sulblerde karar kıldıkları yerleri de öldükleri takdirde defnedildikleri ya da rahimlere ve sulblere emanet olarak bırakıldıkları yeri de bilir. Bütün rızıklar, kaderler ve ömürler Levh-i Mahfuz'da yazılıdır.

2. Yüce Allah gökleri ve yeri altı günde yarattı. Arşı da su üstünde idi. Bu ise bu dünyada insanları sınayıp iyilik yapanın kötülük yapandan açığa çıkarılıp ayırt edilmesi içindir.

3. Kâfirlerin ölümden sonra diriliş ile ilgili takındıkları tutum haber verilmektedir. Bu ise inkâr etmek ve Kur'ân-ı Kerim'in apaçık bir sihir olduğunu ileri sürmek duruşudur. Bununla birlikte kendilerine azabın gelmesi ile de alay edilirler. Âyetler ise azabın inmesi halinde hiçbir gücün onu başka tarafa çeviremeyeceğini belirterek onları tehdit etmektedir.

4. Daha sonra insanın Allah'ın kendisine bir nimet ihsan etmesi sonra da o nimeti ondan çekip alması halinde nasıl bir tabiat sergilediğini de açıklamaktadır.

5. Arkasından Kur'ân-ı Kerim ile alay eden müşriklere Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i risaletini tebliğ etmeye ve ona düşmanlık edenlerle aldırmaya teşvik etmek sûreti ile cevap vermektedir. Çünkü o ancak bir uyarıp korkutandır. Günahkârları Allah'ın azabı ile korkutur.

Hud Sûresi 6-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah bütün yaratılmışların rızıklarını vermeyi üzerine almıştır. Bu sebeple insanın rızkının yüce Allah'ın nezdinde teminat altında olduğuna güvenmesi görevidir. Bu sebeple onu ancak helâl yoldan kazanıp o rızka razı olmalı, ondan hayırlı yollarda infakta bulunmalıdır.

2. Yapılan işlerde aceleci olmayıp onları sağlam yapmak gerekir.

3. Rızıkları, ecelleri ve amelleri şanı yüce Allah gökleri ve yeri yaratmadan önce takdir buyurmuştur. Çünkü her şey onun yanında bir miktar iledir.

4. Dünya bir imtihan, bir sınanma yurdudur. Bu dünyada iyilik yapan ile kötülük yapan açıkça ortaya çıkar. Böylelikle de her bir insan âhiretteki adil cezasını hak etmiş olur.

5. İnsana nimetten sonra bir sıkıntının isabet etmesi halinde insanın ümitsizliğe kapılması, nankörlük etmesi ve inkârcılığı tabiatının bir gereğidir. Sanki hiçbir hayır ve iyilik görmemiş ve bundan sonra da sevinme ümidini tamamen yitirmiş gibi olur. Aynı şekilde sıkıntıdan sonra ona bir nimet gelip isabet edecek olursa bu sefer aldanır ve başkalarına karşı övünüp böbürlenir.

6. İman, mü'minlerin tabiatını yer yer değiştirir. Böylelikle onlar da darlık ve sıkıntılara sabreder ve nimet içinde bulundukları takdirde de hayır işler yaparlar.

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾
فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَاَنْ
لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا
لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا
النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾
اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ
كِتَابُ مُوسٰٓى اِمَامًا وَرَحْمَةًۜ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِۜ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِهِ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُۚ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ
اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾
وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًاۜ اُولٰٓئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هٰٓؤُلَٓاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا
عَلٰى رَبِّهِمْۚ اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَۙ ﴿١٨﴾ اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًاۜ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

13- **"Yoksa: Onu kendisi uydurdu** ve yalan yere Allah'tan geldiğini söyledi, **"mi diyorlar? De ki: Öyleyse haydi siz de onun gibi uydurma on sûre getirin. Allah'tan başka kime gücünüz yetiyorsa onları da çağırın. Eğer doğru söyleyenler iseniz."**

14- **Eğer bunun üzerine size cevap vermezlerse bilin ki, demek o ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir. Ve gerçekten O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Artık müslüman oluyor musunuz?**

15- **"Kim dünya hayatını ve onun süsünü arzu ederse onlara amellerinin karşılığını orada tamamen öderiz. Onlar bu hususta zarara uğratılmazlar."** Amellerinin ecirlerinden hiçbir şey eksiltilmez.

16- **"İşte onlar âhirette ateşten başka bir şeyleri olmayacak kimselerdir. Orada işledikleri şeyler boşa gitmiş"** âhirette amelleri bâtıl olmuş **"olacaktır. Zaten yapageldikleri de hep bâtıldı."**

17- "Böyle bir kimse Rabbinden apaçık bir delil" kesin bir bilgi ve açık bir belge olan Kur'ân **"üzerinde bulunup onu kendinden bir şahit"** Kur'ân-ı Kerim'in doğruluğuna tanıklık eden bir şahit **"takip eden, daha önce Musa'nın bir önder ve rahmet olan kitabı bulunan kimse gibi midir? Böyle olanlar ona iman ederler. Artık bu gruplardan kim onu tanımazsa bilsin ki ona vadedilen yer ateştir. Bundan"** Allah tarafından indirilmiş olduğundan **"asla şüphe içinde olma."** Şüphe ve tereddüt etme. **"Çünkü o Rabbinden gelen haktır. Fakat insanların çoğu iman etmezler.**

18- **"Allah'a karşı yalan düzerek iftira edenden daha zalim kim olabilir? Bunlar Rabblerine arz olunurlar. Şahitler"** melekler, Nebiler ve insanın organları **"da: İşte Rabblerine karşı yalan söyleyenler bunlardır, derler. Haberiniz olsun ki Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir."**

19- **"O zalimler ki Allah yolundan alıkoyarlar ve onu eğriltmek isterler."** Eğrilmesini ve eğriliği olan bir yol olmasını arzu ederler. **"Onlar âhireti inkâr edenlerin de ta kendileridirler."**

Hud Sûresi 13-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân'ı kendiliğinden uydurup yalan olarak Allah'a nispet ettiğini ileri süren müşriklerden söz etmekte ve onlara Kur'ân'ın benzeri on sûre getirmelerini isteyerek meydan okumaktadır. Çünkü onlar fasih Araptırlar. Buna güçleri yetmeyecek olursa o takdirde şunu bilsinler ki bu Kur'ân-ı Kerim uydurma değildir. Onu ancak yüce Allah ilmi ile indirmiştir. Peki, bu delilden sonra artık Müslüman olurlar mı?

2. Sonra müşriklere yahut da riyakârlık yapanlara aralarından dünyayı ve dünyanın süsünü isteyen kimselere yüce Allah'ın yapmış olduğu hayrın karşılığını dünyada verdiğini açıklamaktadır. Bu da onun rızkını genişletmek ya da dünya metaı ile onu mutlu olan birisi haline getirmek sûreti ile olur. Böylelikle onların hiçbir şeyi eksik verilmemiş olur. Ama âhirette de onlar için ateşten başka bir şey olmayacaktır.

3. Daha sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) yahut da Rabblerinden kesin bir bilgi ve apaçık bir belge olan Kur'ân'a dayanan ayrıca onun doğruluğuna Allah'tan gelen bir şahidin arkasından geldiği ve kendisinden önceki Tevrat'ın da aynı şekilde şahitlik ettiği bu Kur'ân'a iman eden mü'minler ile böyle olmayanlar arasında bir karşılaştırma yapmaktadır. Kur'ân'a iman edenlere cennet vardır. Bütün kâfirlere vadedilen yer ise cehennemdir. Bu sebeple insanların -Mekkelilerin- çoğunluğu iman etmeseler dahi bu Kur'ân hakkında şüphe etmemelisin.

4. Sonra âyetler Allah'a yalan uydurup O'na ortak ve evlat iddia eden kimseden daha zalim hiçbir kimse olamayacağını, Kıyâmet gününde bunların Allah'ın huzuruna çıkartılacaklarını, meleklerin, Resûllerin ve insanın kendi organlarının Rabblerine yalan uyduranların aleyhine şahitlik edeceğini de açıklamaktadır. Bunun için Allah'ın lâneti insanları İslâm dininden alıkoyan ve bu yolun eğrilmesini arzu eden zalimlerin üzerine olsun. Bunlar âhireti inkâr edenlerdir.

Hud Sûresi 13-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bir mucize olup bütün âleme meydan okur. Çünkü o yüce Allah'ın kelâmıdır. Yaratılmışların sözleri -sıfatlarında olduğu gibi- onunkine benzemez.

2. Kâfirlere ve gösterişin peşinde olan riyakârlara yaptıkları iyilikleri karşılığında dünyada geniş rızık, iyi bir yaşantı ve daha başka şeyler verilmekle birlikte âhirette onların hiçbir payları olmayacaktır. Aynı şekilde bütün çaba ve gayreti niyeti ve isteği dünya olan kimseye de yüce Allah iyiliklerinin karşılığını dünyada verir. Sonra da onun âhirette mükâfat olarak karşılığı verilecek hiçbir iyiliği kalmamış olur. Mü'mine gelince ona dünyada iyiliklerinin karşılığı da verilir, âhirette de bunlara karşılık ona sevap verilir.

3. Tevrat'a gerçek manada iman eden bir kimseyi bu imanı kesin olarak Kur'ân'a imana götürür.

4. Âdemoğullarından Kur'ân'ın kendisine ulaştığı yeryüzünde bulunanların hepsi arasından kim Kur'ân'ın bir kısmını yalanlayacak olursa ona vadedilen yer cehennem ateşidir. Orası ne kötü varılacak bir yerdir!

أُولٰٓئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزٖينَ فِي الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَٓاءَۢ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُۜ مَا كَانُوا يَسْتَطٖيعُونَ
السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ خَسِرُٓوا
اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ
فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَاَخْبَتُٓوا اِلٰى رَبِّهِمْۙ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِۚ هُمْ
فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ مَثَلُ الْفَرٖيقَيْنِ كَالْاَعْمٰى وَالْاَصَمِّ وَالْبَصٖيرِ
وَالسَّمٖيعِۜ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاًۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَلَقَدْ
اَرْسَلْنَا نُوحاً اِلٰى قَوْمِهٖٓ اِنّٖي لَكُمْ نَذٖيرٌ مُبٖينٌۙ ﴿٢٥﴾ اَنْ لَا تَعْبُدُٓوا
اِلَّا اللّٰهَۜ اِنّٖٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ اَلٖيمٍ ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ
الَّذٖينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهٖ مَا نَرٰيكَ اِلَّا بَشَراً مِثْلَنَا وَمَا نَرٰيكَ
اتَّبَعَكَ اِلَّا الَّذٖينَ هُمْ اَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِۚ وَمَا نَرٰى لَكُمْ
عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبٖينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ يَا قَوْمِ
اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّٖي وَاٰتٰيني رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهٖ
فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْۜ اَنُلْزِمُكُمُوهَا وَاَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

20- **"Onlar yeryüzünde âciz bırakabilecek değillerdir."** Kaçarak Allah'ın azabından kurtulamazlar. **"Kendilerinin Allah'tan başka hiçbir velileri"** yardımcıları **"da yoktur. Onlara azapları kat kat verilecektir. Onların işitmeye güçleri yetmezdi ve görmezlerdi.**

21- **"İşte bunlar kendilerine yazık edenlerdir. Uydurmakta oldukları şeyler de önlerinden kaybolup gitti"** görünmez oldu.

22- **"Şüphesiz"** gerçekten ya da kesinlikle **"onlar âhirette en çok zarara uğrayacak kimselerdir."**

23- **"İman edip salih ameller işleyenler ve Rabblerine itaat ve tevazu ile bağlananlar"** onun vaadine kalp huzuru ile inananlar yahut da onun önünde huşu ve itaatle boyun eğenler **"işte onlar cennetlik olanlardır. Onlar orada ebediyyen kalacaklardır."**

24- **"Bu iki zümrenin hali kör ve sağırla, gören ve işitenin haline benzer. Örnek olarak ikisi eşit olurlar mı? Hâlâ iyice düşünmez misiniz?"**

25- **"Andolsun Biz Nûh'u kavmine göndermiştik: Şüphesiz ki ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım."**

26- **"Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Gerçekten ben sizin için acıklı bir günün azabından korkuyorum, demişti. "**

27- **"Bunun üzerine kavminden kâfirlerin ileri gelenleri"** eşraf, efendi ve başkanları **"dediler ki: Biz senin ancak kendimiz gibi bir insan olduğunu görüyoruz ve içimizden ancak ayak takımı kimselerin işin başından düşünmeden"** derinlemesine düşünüp iyice ölçüp biçmeden, sağlam emin olmadan gelişigüzel bir karar ile **"sana uydukların› görüyoruz. Sizin bize karşı üstün bir tarafınızı da görmüyoruz. Hatta biz sizi yalancı sanıyoruz."**

28- **"Dedi ki: Ey kavmim! Haber verin bana. Şayet ben Rabbimden apaçık bir delil üzerinde isem ve o bana katından bir rahmet vermiş bunlar size gizli"** saklı **"kalmışsa siz onu istemediğiniz halde onu size zorla mı kabul ettireceğiz?"**

Hud Sûresi 20-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler lânet edilmeyi hak eden ve insanları dinden alıkoymaya çalışıp âhireti inkâr eden kâfirlerden söz etmeyi sürdürmektedir.

2. Daha sonra salih mü'minlerden -onların cennetlikler olduklarını ve orada temelli kalacaklarını açıklayarak- söz etmektedir.

3. Daha sonra ise kâfire dair bir örnek vermekte, onu kör ve sağıra benzetmektedir. Mü'mine verdiği örnekte de mü'mini gören ve işitene benzetmektedir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nuh (aleyhisselâm) kavmine, kendilerini Allah'ın azabı ile korkutmak, onlara tevhidi emretmek üzere göndermiş olduğunu ifade etmektedir. Kavminin ileri gelenlerinin efendilerinin de ona kendisinin de kendileri gibi bir insan olduğunu, ona ancak aralarından değersiz kimselerin düşünmeden emin olmadan işlerini sağlam tutmadan uyuverdiklerini belirterek cevap verdiler. Ayrıca Nuh'un ve ona uyanların kendilerine bir üstünlüklerinin olmadığını da ifade edip hatta yalancı olduklarına inandıklarını dile getirdiler. Nuh (aleyhisselâm)'da kavmine bu davetinin ve davasının doğru olduğunu, kendisinin Allah tarafından gönderilmiş bir Resûl olduğunu ama onların gerçekte kör olduklarını söyleyerek cevap verdi.

Hud Sûresi 20-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Gerçek hüsran, cehenneme girmek sûreti ile âhirette uğranılacak olan zarardır.

2. Gerçek mutluluk pek üstün köşkleri, mahsullerinin toplanacağı dalları oldukça yakın güzel ve hayırlı bulunan türlü meyveleri, gökleri ve yeri yaratana bakmak gibi nimetleri ihtiva eden cennete girmek sûreti ile umduğunu elde etmektir.

3. Nuh (aleyhisselâm)'ın kavminden eşrafın, başkanların ve efendilerin ona ve beraberindeki mü'minlere itiraz etmeleri, onların bilgisizliklerinin, bilgi ve akıllarının az ve yetersiz olduğuna delildir. Çünkü onlar hakka uyanların sıradan ve değersiz kimseler olduklarını ileri sürmüşlerdi. Oysa şüphesiz gerçek şudur: Hakka tabi olanlar fakir dahi olsalar, asıl eşraf onlardır. Hakkı kabul etmeyenler ise varlıklı dahi olsalar, asıl ayak takımı da onlardır.

وَيَا قَوْمِ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًاۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ وَمَٓا اَنَا
بِطَارِدِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُواۜ اِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَلٰكِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ قَوْمًا
تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُن۪ي مِنَ اللّٰهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْۜ اَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْد۪ي خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ
الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ اِنّ۪ي مَلَكٌ وَلَٓا اَقُولُ لِلَّذ۪ينَ تَزْدَر۪ٓي اَعْيُنُكُمْ
لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًاۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا ف۪ٓي اَنْفُسِهِمْۚ اِنّ۪ٓي اِذًا لَمِنَ
الظَّالِم۪ينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا
فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَٓا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ اِنَّمَا
يَأْت۪يكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شَٓاءَ وَمَٓا اَنْتُمْ بِمُعْجِز۪ينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا
يَنْفَعُكُمْ نُصْح۪ٓي اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كَانَ اللّٰهُ يُر۪يدُ
اَنْ يُغْوِيَكُمْۜ هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَۜ ﴿٣٤﴾ اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ
قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَام۪ي وَاَنَا۬ بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾
وَاُو۫حِيَ اِلٰى نُوحٍ اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ اٰمَنَ فَلَا
تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَۚ ﴿٣٦﴾ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا
وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْن۪ي فِي الَّذ۪ينَ ظَلَمُواۚ اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

29- **"Ey kavmim! Buna karşı sizden hiçbir mal istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri kovacak da değilim. Çünkü onlar Rabblerine kavuşacaklardır. Ne var ki ben sizi cahillik eden bir kavim görüyorum."**

30- **"Ey kavmim! Ben onları kovarsam Allah'a karşı bana kim yardım eder?"** Onun azabından beni kim koruyabilir?

31- **"Ben size: Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum, gaybı da bilmiyorum. Muhakkak ben bir melek'im de demiyorum. Bununla beraber gözlerinizin hor gördüğü kimselere; Allah asla bir iyilik vermeyecektir de demiyorum. Allah nefislerinde olanı en iyi bilendir. O takdirde ben şüphesiz zâlimlerden olurum."**

32- **"Dediler ki: Ey Nuh! Bizimle gerçekten mücadele ettin"** bizimle tartışıp durdun **"bizimle olan bu mücadeleni de uzattın. Şimdi eğer doğru söyleyenlerden isen bizi kendisi ile tehdit edip durduğunu bize getir."**

33- **"Dedi ki: Dilerse onu size ancak Allah getirir. Siz âciz bırakabilecekler değilsiniz."** Kaçarak Allah'ın azabından kurtulamazsınız.

34- **"Eğer Allah sizi saptırmak"** dalâlete düşürmek **"isterse ben size öğüt vermek istesem bile bu öğüdüm size fayda vermez. O sizin Rabbinizdir ve nihayet ancak O'na döndürüleceksiniz."**

35- **"Yoksa: Onu kendiliğinden uydurdu mu, derler? De ki: Eğer ben onu kendim uydurduysam günahı bana aittir."** Yaptığım günahların cezasını ben çekeceğim **"ve ben de sizin kazanmakta olduğunuz günahlardan uzağım."**

36- **"Nuh'a şöyle vahyolundu: Kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başkası asla iman etmeyecektir. O halde işlediklerine tasalanma"** sakın üzülme!

37- **"Gözümüzün önünde ve vahyimizle gemiyi yap, zulmedenler hakkında da Bana bir şey söyleme! Çünkü onlar suda boğulacaklardır."**

Hud Sûresi 29-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasını anlatmaya devam etmektedir. O kavminin eşrafı ve efendilerine şu şekilde cevap verdi: Risaletini tebliğe karşılık herhangi bir ücret istememektedir. Onun mükâfatını vermek Allah'a aittir. Mü'minleri de asla kovmayacaktır. Çünkü onlar Kıyâmet gününde Rabbleri ile karşılaşacaklar, ona yakınlık ve nimetlerine mazhar olmakla umduklarını elde edecekler. Durum böyle iken onları nasıl kovabilir? Fakat kendisi bu eşraf ve soylu olup büyüklük taslayan kimselerin bu mü'minlerin değerini bilmediklerini görüyordu. Sonra onlara eğer bu mü'minleri kovacak olursa Allah'a karşı kimsenin kendisine yardım edemeyeceğini, Allah'ın rızık hazinelerinin kendisinde bulunduğunu ve bu hazinelerden dilediği kimselere istediğini verdiğini, gaybı bildiğini, melek olduğunu iddia etmediğini ve soyluların değersiz görüp küçümsediği bu kimselere yani mü'minlere Allah'ın asla bir hayır ihsan etmeyeceğini de söyleme imkânının bulunmadığını ifade ediyor. Çünkü yüce Allah onların nefislerinde olanı en iyi bilendir. Ve elbetteki kendisi bu yapamayacağını söylediği şeyleri yapacak olursa şüphesiz zalimlerden olur.

2. Daha sonra âyetler kavminden ileri gelen bu eşraf ve efendilerin ona ne cevap verdiklerini, Nuh (aleyhisselâm)'ın de onlara ne karşılık verdiğini açıklamaktadır.

3. Bu şekilde Nuh (aleyhisselâm) ile kavmi arasındaki karşılıklı tartışmalar sürüp gitti. Nihayet kendisi onların işledikleri suçlardan ve günahlardan uzak olduğunu bildirdi. Yüce Allah da kavmi arasından şimdiye kadar iman etmiş olanlardan başkasının artık iman etmeyeceğini haber verdi. Bu sebeple onların yaptıklarına üzülmesin. Yüce Allah kendisine Allah'ın gözetimi ve O'ndan gelen bir vahiy ile gemiyi yapmasını ve zulmedenler hakkında şefaate kalkışmamasını emir buyurdu. Çünkü onlar hakkında suda boğulacaklarına dair hüküm verilmiş bulunuyor.

Hud Sûresi 29-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Eski ve yeni ümmetlerin bilip tanıdıklarına, alışageldiklerine, atalarından devraldıkları miraslara aykırı olması halinde aklın hükmüne boyun eğmemek alışageldikleri adetlerindendir. İşte Nuh kavmi de tartışmayı sürdürmekten acze düşünce ondan kendilerine azabı getirmesini istediler. Nuh kavmi mü'minler ile birlikte oturup kalkmayı kibirlerine yedirmedikleri, onları küçük gördükleri için ondan mü'minleri kovup uzaklaştırmasını istedikleri gibi onların benzerleri de Resûllerin (sallallâhu aleyhi ve sellem) sonuncusundan zayıflar cemaatini kovup uzaklaştırmasını kendileri ile birlikte özel bir mecliste oturup kalkmasını da istemişlerdi.

2. Resûllerin kavimlerine çağrısı genel bir çağrıdır. Soylu olan ile olmayan arasında bir fark ve ayrıcalık yoktur. Onların çağrısını kabul eden kurtulur, onlardan yüz çeviren de helâk olur.

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَۗ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُۜ
قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَۜ ٣٨
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَۙ مَنْ يَأْت۪يهِ عَذَابٌ يُخْز۪يهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ
عَذَابٌ مُق۪يمٌ ٣٩ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُۙ قُلْنَا
احْمِلْ ف۪يهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ
الْقَوْلُ وَمَنْ اٰمَنَۜ وَمَٓا اٰمَنَ مَعَهُٓ اِلَّا قَل۪يلٌ ٤٠ وَقَالَ ارْكَبُوا
ف۪يهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْر۪يهَا وَمُرْسٰيهَاۜ اِنَّ رَبّ۪ي لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ٤١
وَهِيَ تَجْر۪ي بِهِمْ ف۪ي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ
ف۪ي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِر۪ينَ ٤٢
قَالَ سَاٰو۪ٓي اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُن۪ي مِنَ الْمَٓاءِۜ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ
مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَحِمَۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ
الْمُغْرَق۪ينَ ٤٣ وَق۪يلَ يَٓا اَرْضُ ابْلَع۪ي مَٓاءَكِ وَيَا سَمَٓاءُ اَقْلِع۪ي
وَغ۪يضَ الْمَٓاءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَق۪يلَ
بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ٤٤ وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ
ابْن۪ي مِنْ اَهْل۪ي وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِم۪ينَ ٤٥

38- **"Gemiyi yaparken kavminin ileri gelenlerinden"** bir topluluk **"yanına her uğradıklarında onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: Eğer bizimle alay ederseniz bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz."**

39- **"Artık kendisini rezil edecek azabın kime gelip çatacağını ve kalıcı azabın da kimin başına ineceğini"** geleceğini **"yakında bileceksiniz."**

40- **"Nihayet emrimiz gelip de tandır kaynayınca"** bilinen ekmeğin pişirildiği tandırdan su şiddetle kaynayıp coşunca: **"Her birinden çifter çifter ve -aleyhinde söz geçmiş olanlar hariç- aile efradını ve iman edenleri** (geminin) **içine yükle, dedik. Zaten onunla birlikte ancak çok az kimse iman etmişti."**

41- **"Binin içerisine! Onun akması"** suda yol almasının sağlanacağı zaman **"da durması"** yol almasının sona erip demirleyeceği zaman **"da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim günahları bağışlayandır, Rahimdir, dedi."**

42- **"O içindekilerle birlikte dağlar gibi dalgalar arasından akıp giderken Nuh ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna"** Kenan'a yahut Yâm'a **"seslendi: Oğlum, gel! Bizimle birlikte sen de bin. Kâfirlerle beraber olma!"**

43- **"O: Ben beni sudan koruyacak bir dağa sığınırım"** O'na iltica edip O'na dayanacağım **"dedi. Bugün -rahmet ettiği kimselerden başka- Allah'ın emrinden kurtaracak hiçbir koruyucu"** azabı engelleyecek ve koruyacak kimse **"yoktur, dedi. Derken ikisinin arasına dalgalar girdi. Böylelikle o suda boğulanlardan oldu."**

44- **"Ey yer! Suyunu yut. Ey gök! Sen de tut"** artık yağmur yağdırma **"denildi. Su kesildi, iş olup bitti. Ve"** Musul yakınlarında bir dağ olan **"Cûdî'nin üzerinde durdu. O zalimler topluluğu uzak olsunlar"** helâk olsunlar **"denildi."**

45- **"Nuh Rabbine dua edip dedi ki: Rabbim! Benim oğlum da şüphesiz benim aile halkımdandır. Senin vaadin de elbette haktır ve Sen hakimler hakimisin"** her şeyi en iyi bilen ve en adaletli olansın.

Hud Sûresi 38-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'ın kavmi ile kıssasını anlatmayı devam sürdürmektedir. O, Allah'ın emrine uyarak gemiyi yapmaya başladı. Yanında kavminden bir topluluk geçtiği her seferinde onunla alay ediyorlar ve kendilerine yönelttiği suda boğulma tehdidini yalanlıyorlardı. O da dünyada kendilerini horlanmaktan ve dünya azabından sonra, sürekli ve kesintisiz bir azabın inmesiyle tekrar tekrar korkuttu.

2. Daha sonra âyetler bize şunları açıklamaktadır: Kesintisiz yağacak ve yağışı asla azalmayacak yağmurun yağması, yerin her tarafından pınarlar fışkırması, ekmek pişirilen tandırlara varıncaya kadar yerden suların fışkırması şeklinde ortaya çıkacak Allah'ın emri gelince, Allah da Nuh (aleyhisselâm)a gemiye canlı hayvanlarla bitkilerden erkek ve dişi olmak üzere ikişer ikişer yüklemesini, ayrıca o gemiye aile halkı ile birlikte akrabalarını da taşımasını emir buyurdu. Küfrü üzere kalanlar bunların dışında idi. Kâfir karısı ile birlikte bir kenera çekilip uzaklaşan oğlu Yâm ya da Kenân bunlardandı.

3. Dağların tepelerini örtecek kadar yükselip duran sular üzerinde gemi yol alıp giderken Nuh, oğlu Yâm'a ya da Kenân'a seslenerek mü'minlerle birlikte gemiye binmesini istedi. Ama oğlu bir dağın tepesine çıkarsa bunun kendisini boğulmaktan kurtaracağını sanmıştı. Nuh (aleyhisselâm) kendisine bugün hiçbir şeyin Allah'ın emrine karşı koruyamayacağını bildirdi. Gemide bulunanların dışındaki herkes nasıl boğuldu ise, onun o oğlu da boğuldu. Derken Allah arza suyunu yutmasını, semâya yağmurunu kesmesini emr etti. Gemi, Nuh ve beraberindekilerle birlikte Musul taraflarındaki bir dağın ya da Tur dağının üzerine demirledi.

Hud Sûresi 38-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın kudretini yerde ve gökte hiçbir şey âciz bırakamaz. Her şey Allah'ın emir ve meşieti ile onun buyrukları ile musahhar kılınmıştır.

2. Allah'ın yanında insana imanı ve salih amelinden başka hiçbir şeyin faydası yoktur ve başka bir şey de onu azabından kurtaramaz. İşte iman etmeyen Nuh'un oğlu suda boğulanlarla birlikte Allah onu da cezalandırdı. İşte onun kâfir olan karısı da diğer kâfirler gibi suda boğuldu.

3. Hayırlı işlere başlarken gemiye, arabaya, uçağa, hayvana ve benzeri başka şeylere binerken besmele çekmek müstehaptır.

قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا
تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِه۪ عِلْمٌ اِنّ۪ٓي اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ
الْجَاهِل۪ينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ اِنّ۪ٓي اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ ل۪ي
بِه۪ عِلْمٌ وَاِلَّا تَغْفِرْ ل۪ي وَتَرْحَمْن۪ٓي اَكُنْ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ ﴿٤٧﴾
ق۪يلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلٰٓى اُمَمٍ
مِمَّنْ مَعَكَ وَاُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ
اَل۪يمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوح۪يهَٓا اِلَيْكَ مَا كُنْتَ
تَعْلَمُهَٓا اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَا فَاصْبِرْ اِنَّ الْعَاقِبَةَ
لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿٤٩﴾ وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَا قَوْمِ
لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى الَّذ۪ي فَطَرَن۪ي اَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُٓوا اِلَيْهِ
يُرْسِلِ السَّمَٓاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى قُوَّتِكُمْ وَلَا
تَتَوَلَّوْا مُجْرِم۪ينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا
نَحْنُ بِتَارِك۪ٓي اٰلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِن۪ينَ ﴿٥٣﴾

46- **“Ey Nûh, o senin ailenden değildir. Çünkü o, salih olmayan bir ameldir. Öyleyse bilmediğin bir şeyi Benden isteme. Ben, cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum, buyurdu.”**

47- **“Rabbim ben, bilmediğim şeyi senden istemekten Sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve merhamet etmez isen, en büyük zarara uğrayanlardan olurum, dedi.”**

48- **“Denildi ki: Ey Nuh!”** gemiden **“Bizim katımızdan selâmetle in. Sana ve seninle beraber bulunan ümmetlere de hayır ve bereketler”** sabit ve artıp duran hayırlar **“olsun. Ümmetler de vardır ki, biz onları da faydalandıracağız. Sonra onlara bizden can yakıcı bir azap dokunacaktır.”**

49- **“Bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Onları bundan evvel ne sen biliyordun ne de kavmin. O halde sabret, akıbet hiç şüphesiz takvâ sahiplerinindir.”**

50- **“Âd kavmine de kardeşleri Hûd’u gönderdik. Ey kavmim, dedi. Allah’a ibadet edin. Sizin O’ndan başka hiçbir ilâhınız yok. Siz ancak yalan uyduranlarsınız.”** Allah’a yalan söyleyip iftira ediyorsunuz.

51- **“Kavmim, ben buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim mükâfatım ancak beni”** yoktan var edip **“yaratana aittir. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?”**

52- **“Kavmim! Rabbinizden mağfiret dileyin, sonra O’na tevbe edin ki üzerinize gökten bol bol”** zarar vermeksizin ardı arkasına çok fazla **“yağmur göndersin, gücünüze güç katsın. Günah işleyip durarak yüz çevirmeyin.”**

53- **“Dediler ki: Ey Hud! Sen bize apaçık”** kesin **“bir belge”** ya da sözüne dair bir delil **“getirmedin. Biz sen söyledin diye tanrılarımızı terk edecek de değiliz. Sana inanacak da değiliz.”**

Hud Sûresi 46-53. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yüce Allah'ın Nuh (aleyhisselâm)'ın: Rabbim, gerçekten benim oğlum aile halkımdandır. Sen de bana aile halkımı kurtaracağını vadetmiştin. Ve şüphesiz ki sen Hâkimlerin Hâkimisin, diye duasına verdiği cevabı açıklamaktadır. Bu cevaba göre onun sözü geçen bu oğlu -Yâm ya da Kenan- onun kurtuluşa eren mü'min aile halkından olmadığı gibi dininin mensuplarından da değildi. Çünkü o kâfirdi. Dolayısıyla (Nuh aleyhisselâm'ın) doğru olup olmadığını bilmediği bir hususu istemesi caiz değildir.

2. Bundan sonra Nuh (aleyhisselâm)'ın yaptığı bu işten Rabbine özür beyan ettiğini açıklamaktadır. O, Allah'tan istemesi yakışık almayan bir hususu istemekten Allah'a sığınmakta, O'ndan kendisini bağışlayıp merhamet buyurmasını istemektedir. Bunun üzerine yüce Allah ona gemiden esenlikle, güvenlikle, üzerinde ve onunla birlikte bulunan gemi halkından zürriyetinin üzerine de pek çok hayırlar ile birlikte inmesini istedi. Kurtubi'nin dediğine göre bu buyruğun kapsamına Kıyâmet gününe kadar gelecek olan bütün mü'minler de dâhildir.

Diğer taraftan seninle birlikte bulunan zürriyetinden daha başka ümmetler de vardır. Biz dünya hayatının metaından onları yararlandıracağız -bunlar ise günahkâr kâfirlerdir- sonra da âhirette onlara can yakıcı azabı tattıracağız.

3. Daha sonra âyetler bu kıssanın ve benzerlerinin gaybın haberlerinden olduğunu açıklamaktadır. O halde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) daveti tebliğ etmek sûreti ile Allah'ın emri üzerinde sabır ve sebat göstermelidir.

4. Sonra Hud (aleyhisselâm)'ın, kavmini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye, O'ndan mağfiret dilemeye çağırdığını ve yüce Allah'ın o takdirde üzerlerine pek bol yağmur indireceğini, mevcut güçlerine güç katacağını va'detti ve kâfirler ve günahkârlar olarak yüz çevirmekten onları sakındırdı.

Hud Sûresi 46-53. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Geçmişe dair gaybları haber vermek ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de kavminden herhangi bir kimsenin de bu Kur'ân'ın nüzulünden önce herhangi bir bilgi sahibi olmadığı öncekilerin kıssalarını bildirmek bu yüce Kur'ân'ın i'câzındandır.

2. Sabır, zaferin sebepleri arasındadır.

3. İnsanlara samimi olarak öğüt vermek, Allah'tan aldıklarını -Allah'ın sevabını ve rızasını umarak- tebliğ etmek Resûllerin görevleri arasındadır.

4. Allah'tan mağfiret dilemek geçmiş günahlara kefarettir. Tevbe edip Allah'a itaate dönmek de gelecekteki günahlardan alıkoyar. Bu iki niteliğe -mağfiret dilemek ve tevbe etmek- sahip olan kimseye Allah rızkını kolaylaştırır, işini kolaylaştırır ve onu korur.

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرٰيكَ بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ قَالَ إِنِّيٓ اُشْهِدُ اللّٰهَ
وَاشْهَدُوٓا اَنِّي بَرٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي
جَمِيعاً ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ
مَا مِنْ دَٓابَّةٍ إِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
﴿٥٦﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَٓا اُرْسِلْتُ بِهِٓ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ
رَبِّي قَوْماً غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْـٔاً إِنَّ رَبِّي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُوداً وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا
بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوٓا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾
وَاُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَلَٓا إِنَّ عَاداً كَفَرُوا
رَبَّهُمْ اَلَا بُعْداً لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾ وَإِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحاً قَالَ
يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوٓا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ
مُجِيبٌ ﴿٦١﴾ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوّاً قَبْلَ هٰذَٓا اَتَنْهٰينَٓا
اَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَٓا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

54- **"Biz ancak şunu deriz: İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış"** delirtmiş, aklını başından almış. **"Dedi ki: Gerçekten ben Allah'ı şahit gösteriyorum. Siz de şahit olun ki ben sizin ortak tuttuğunuz şeylerden uzağım."**

55- **"Onu bırakıp koştuğunuz ortaklardan artık hepiniz bana tuzak kurun."** Bana zarar vermek ve tuzak kurmak için hileler yapın. **"Bundan sonra bana bir mühlet de vermeyin."** Fırsat tanımayın.

56- **"Şüphesiz ki ben, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan Allah'a güvenip dayandım. Hareket eden ne kadar canlı varsa hepsinin alnından tutan"** hepsinin mâliki ve ona kudreti yeten **"O'dur. Benim Rabbim gerçekten dosdoğru bir yol üzeredir."**

57- **"Eğer siz yüz çevirirseniz, işte ben size benimle gönderileni tebliğ ettim. Rabbim sizin yerinize başka bir kavim getirir ve siz O'na hiçbir zarar veremezsiniz. Şüphesiz ki Rabbim her şeyin üstünde gözetleyici"** ve hükmünü geçiren egemen **"dir."**

58- **"Emrimiz gelince Hûd'u da beraberindeki mü'minleri de rahmetimizle kurtuluşa erdirdik. Onları çok ağır"** kat kat artırılmış çetin **"bir azaptan da kurtardık."**

59- **"İşte Âd kavmi. Rabblerinin âyetlerini bilerek inkâr ettiler, peygamberlerine başkaldırdılar. Her inatçı"** haddini aşmış, hakka karşı inad eden, haktan uzak duran **"zorbanın"** kendisinde bir büyüklük vehmeden büyüklük taslayan kimsenin **"emri ardınca gittiler."**

60- **"Bu dünyada da Kıyâmet gününde de onlara lânet arkalarından yetiştirildi. Haberiniz olsun ki Âd kavmi Rabblerini inkâr ettiler. Ve yine haberiniz olsun ki Hud'un kavmi olan Âd uzak düştü."** Helâk olsunlar uzak dursunlar.

61- **"Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik. Dedi ki: Kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. O, sizi yerden yaratıp sizi orada bir ömür boyu yaşattı."** Yani sizi orada iskân ettirdi ve orayı imar edenler kıldı. **"O halde O'ndan mağfiret dileyin. Sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz ki Rabbim çok yakındır, duaları kabul edendir."**

62- **"Ey Salih, sen bundan evvel aramızda ümit beslenen bir kimseydin. Şimdi bizi atalarımızın taptığı şeylere tapmamızdan vazgeçirmek mi istiyorsun? Senin bizi davet ettiğinden gerçekten tereddüde düşüren"** huzursuz eden, kararsız kılan **"bir şüphe içindeyiz, dediler."**

Hud Sûresi 54-62. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Hud (aleyhisselâm)'ın kavmine öğüt verdikten sonra kendisine verdikleri cevabı açıklamaktadır: Onlar kendisi söyledi diye putlarına ibadeti asla terk etmeyecekler, ona iman etmeyecekler. Onların Hud (aleyhisselâm) hakkında söyledikleri: Şüphesiz ilâhlarından birisinin onu çarparak delirttiği yahut aklını başından aldığı iddiasına Hud (aleyhisselâm)'ın şu cevabı verdiğini görüyoruz: O Allah'tan başka Allah'a koştukları ortaklardan uzak olduğuna dair Allah'ı da kendilerini de şahit tutmaktadır. Kendisini öldürmek ve işini bitirmek için kendileri de putları da istedikleri hileli yola başvursunlar ve ona süre tanımasınlar. Hiçbir şekilde ona zarar veremeyeceklerdir. Çünkü o her şeyin mutlak mâliki olan Allah'a tevekkül etmiştir. Zarar veren de fayda veren de O'dur. Ayrıca kendilerine şunu da açıkladı: Kendileri çağrısından yüz çevirseler dahi o onlara Rabbinin risaletini tebliğ etmiş bulunuyor. Allah da onların yerine başka bir kavmi getirecek ve şirkleri ile Allah'a hiçbir şekilde asla zarar veremeyeceklerdir. Çünkü Allah her şeyi görüp gözeten ve her şeye egemen olandır.

2. Daha sonra âyetler Allah'ın azabının indiğini ve Hud ile onunla birlikte iman edenlerin oldukça ağır bir azaptan kurtarılmış olduklarını belirtmektedir. İşte Âd kavminden geriye kalan eserler... Rabblerinin âyetlerini inkâr edip Resûllerine başkaldırdıkları zaman başlarına gelen musibetin delili olarak ortada duruyor. Aralarından sefil olanlar da ileri gelenlerinden hakka karşı inatlaşan herkesin emrine uydular. İnsanlar dünyada onlara lânet ettiği gibi Kıyâmet gününde de küfürleri sebebi ile bütün yaratılmışların önünde lânetlenecekler ve Allah'ın rahmetinden uzak tutulmuşlardır.

3. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın Semûd kavmine göndermiş olduğu Salih (aleyhisselâm)'ın kıssasının bir bölümünü zikretmektedir. O, kavmini kendilerini yaratan ve yeryüzünü imar etmelerini sağlayan Allah'a bir ve tek olarak ibadet etmeye çağırdı. Şirkten ve günahlardan dolayı O'ndan mağfiret dileyip O'na itaate dönmelerini emretti. Çünkü O, pek yakındır, duaları kabul edendir. Sonra da âyetler kavminin ona şu şekilde cevap verdiklerini açıklamaktadır: Onlar bu çağrısından önce Salih'in kendilerine bir efendi (lider) olmasını ümit ediyorlardı. Daha önce atalarının tapındığı putlara ibadet etmekten asla vazgeçmeyeceklerini ve tevhide davet hakkında da şüphe ve tereddüt içinde olduklarını ifade ettiler.

Hud Sûresi 54-62. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün Resûllerin çağrısı birdir. O da tevhid akidesidir. Hepsinin dini de birdir ve o İslâm'dır.

2. İman, salih amellerin kabul edilmesinin temelini teşkil eder.

3. Yüce Allah'a güzel bir şekilde tevekkül etmelidir. Çünkü bütün yaratılışlar onun hüküm ve egemenliği altındadır. O, hükmünde asla haksızlık yapmayan adaletli egemendir.

4. Putlara tapınmak bâtıl olduğu gibi Allah'tan başka tapınılan her şey de bâtıldır. Küfür -tek bir Resûlün inkârı dahi olsa- küfürdür, bütün Resûlleri inkâr etmek anlamındadır.

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ي وَاٰتٰين۪ي مِنْهُ
رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُن۪ي مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَز۪يدُونَن۪ي
غَيْرَ تَخْس۪يرٍ ﴿٦٣﴾ وَيَا قَوْمِ هٰذِه۪ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوهَا
تَأْكُلْ ف۪ٓي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُٓوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ
قَر۪يبٌ ﴿٦٤﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا ف۪ي دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ
ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾ فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا
صَالِحًا وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ
اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَز۪يزُ ﴿٦٦﴾ وَاَخَذَ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ
فَاَصْبَحُوا ف۪ي دِيَارِهِمْ جَاثِم۪ينَ ﴿٦٧﴾ كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا ف۪يهَاۜ اَلَٓا
اِنَّ ثَمُودَا۬ كَفَرُوا رَبَّهُمْۜ اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾ وَلَقَدْ جَٓاءَتْ
رُسُلُنَٓا اِبْرٰه۪يمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوا سَلَامًاۜ قَالَ سَلَامٌ فَمَا
لَبِثَ اَنْ جَٓاءَ بِعِجْلٍ حَن۪يذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا رَٓا اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ
اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خ۪يفَةًۜ قَالُوا لَا تَخَفْ
اِنَّٓا اُرْسِلْنَٓا اِلٰى قَوْمِ لُوطٍۜ ﴿٧٠﴾ وَامْرَاَتُهُ قَٓائِمَةٌ فَضَحِكَتْ
فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَۙ وَمِنْ وَرَٓاءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

63- **"Dedi ki: Kavmim! Ne dersiniz"** bana haber verin **"ben Rabbimden gelen apaçık bir delile sahipken"** yakîn, kesin delil, basiret ve açıklama üzere iken **"ve O kendinden bana bir rahmet vermişken ona isyan edersem Allah'a karşı bana kim yardım eder? Hâlbuki sizin bana zarardan başka"** ona isyan edecek olursam hüsrandan başka **"bir katkınız olmaz."**

64- **"Kavmim! İşte size bir âyet"** Nübuvvetimin doğruluğuna delil olan bir mucize **"olmak üzere Allah'ın dişi devesi. Artık onu bırakın da Allah'ın arzında otlasın. Ona kötü bir maksatla dokunmayın. Sonra sizi yakın bir azap yakalar."**

65- **"Derken onu ayaklarını keserek öldürdüler."** Onu kesen kişi onların emri ile Kudâr adındaki kişidir. **"Bunun üzerine dedi ki: Yurdunuzda üç gün daha yaşayın. İşte bu, yalanı olmayan bir tehdittir."**

66- **"Emrimiz gelince Salih'i ve onunla beraber olan mü'minleri tarafımızdan bir rahmet ile** (azaptan) **ve o günün rüsvaylığından kurtardık. Şüphesiz senin Rabbin, çok güçlüdür, mutlak galip olandır."**

67- **"O zulmedenleri ise Sayha"** semadan gelen helâk edici çığlık **"yakaladı da yurtlarında dizüstü çöküp kaldılar."** Hareketsiz ölüler olarak yığıldılar.

68- **"Sanki orada kalmamışlardı."** Mutluluk ve nimetler içerisinde uzun bir süre yaşamamışlardı. **"Haberiniz olsun ki Semûd, Rabblerini inkâr ettiler. Yine haberiniz olsun ki Semûd kavmi uzak düştüler."** Helâk oldular. Kahrolsun onlar.

69- **"Andolsun ki elçilerimiz İbrahim'e müjde ile gelip: Selâm, dediler. O da: Selâm, dedi ve vakit geçirmeden"** bir çukurda kızdırılmış taşlar ile **"kızartılmış bir buzağıyı getirdi."**

70- **"Ellerinin buna uzanmadığını görünce onlardan çekindi"** onları tanıyamadı ve korktu **"ve kalbine bir korku girdi."** Kalbinde onlardan korktuğunu hissetti. **"Onlar: Korkma, biz Lût kavmi için gönderildik, dediler."**

71- **"Eşi de"** İbrahim (aleyhisselâm)'ın eşi Sâre **"ayaktaydı. Güldü. Biz de ona İshak'ı ve İshak'ın ardından Yakub'u müjdeledik."**

Hud Sûresi 63-71. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi Semûd ile kıssasını, onun kendilerine gerçekten bir Nebi olduğunu ve Rabbine isyan ederek onlara uymasının imkânsız olduğunu söyleyip cevap verdiğini bildirmektedir. Sonra onlara beraberindeki mucize olan dişi deveye dikkatlerini çekti ve o deveye herhangi bir kötü maksatla ilişmemelerini istedi. Aksi takdirde azap onlara çabucak geliverecek. Bu deveyi kavminin emri ve rızaları ile Kudâr denilen kişi kesti. Salih (aleyhisselâm) de onlara kendi diyarlarında üç gün yaşayarak yararlanmalarını sonra da helâk edileceklerini belirterek uyarıp korkuttu. Gerçekten de Allah'ın azabı ile helâk oldular, Allah da Salih'i ve onunla birlikte iman edenleri kurtardı.

2. Sonra âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm)'ın meleklerin kendisine soyundan gelecekleri müjdesini ya da Lût kavminin helâk edileceği haberini vermek üzere geldikleri sırada kıssasının bir bölümünü kaydetmektedir. İbrahim (aleyhisselâm)'a selâm verdiler o da onların selâmını aldıktan sonra vakit geçirmeden hızlıca kendilerine kızdırılmış taşlarla pişirilmiş bir buzağı getiriverdi. Çünkü onların yemek yemeyen melekler olduklarını bilmiyordu. Yemeğe yaklaşmadıklarını görünce onlardan korkar gibi oldu. Melekler ise kendilerinin Allah'tan Lût kavmine gönderilmiş elçiler olduklarını söyleyerek yatıştırdılar. Zevcesi Sâre de ayakta onlara hizmet ediyordu. Korkusunun son bulmasına ya da Lût kavminin helâk olmasına sevinerek güldü. Ay hali olduğu da söylenmiştir. Bunun üzerine Rabbi kendisine İshak'ı doğuracağını, ondan sonra da onun oğlu Yakub'un dünyaya geleceğini müjdeledi.

Hud Sûresi 63-71. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûller -selâm onlara- davetlerini ısrarla sürdürmüş ve hak yolunda karşılaştıkları acılar ve yorgunluklar ne olursa olsun hakka ileri derecede sımsıkı sarılmışlardır.

2. Yüce Allah zalimleri cezalandırıp dininin düşmanlarından intikam almaya kâdirdir.

3. Selâm, selâmlaşmanın en güzel şeklidir. Misafire güzelce ikramda bulunulmalıdır. Melekler yemezler, içmezler ve üremezler.

4. Hâne sahibinin rahatlaması için misafirin kendisini tanıtıp ne için geldiğini açıklaması bir zorunluluktur.

5. Boğazlanması emredilen İsmail (aleyhisselâm)'dır, bazılarının ileri sürdüğü gibi İshak değildir.

قَالَتْ يَا وَيْلَتٰىٓ ءَاَلِدُ وَاَنَا۬ عَجُوزٌ وَهٰذَا بَعْلٖي شَيْخًاۜ اِنَّ هٰذَا
لَشَيْءٌ عَجٖيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوٓا اَتَعْجَبٖينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَتُ اللّٰهِ
وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِۜ اِنَّهُ حَمٖيدٌ مَجٖيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا
ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهٖيمَ الرَّوْعُ وَجَٓاءَتْهُ الْبُشْرٰى يُجَادِلُنَا فٖي قَوْمِ لُوطٍ
﴿٧٤﴾ اِنَّ اِبْرٰهٖيمَ لَحَلٖيمٌ اَوَّاهٌ مُنٖيبٌ ﴿٧٥﴾ يَٓا اِبْرٰهٖيمُ اَعْرِضْ عَنْ
هٰذَاۚ اِنَّهُ قَدْ جَٓاءَ اَمْرُ رَبِّكَۚ وَاِنَّهُمْ اٰتٖيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾
وَلَمَّا جَٓاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سٖٓيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا
يَوْمٌ عَصٖيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَٓاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ اِلَيْهِۜ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا
يَعْمَلُونَ السَّيِّـَٔاتِۜ قَالَ يَا قَوْمِ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ بَنَاتٖي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ
فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ فٖي ضَيْفٖيۜ اَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشٖيدٌ
﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فٖي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّۚ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا
نُرٖيدُ ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ اَنَّ لٖي بِكُمْ قُوَّةً اَوْ اٰوٖٓي اِلٰى رُكْنٍ شَدٖيدٍ ﴿٨٠﴾
قَالُوا يَا لُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُٓوا اِلَيْكَ فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ
مِنَ الَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ اِلَّا امْرَاَتَكَۜ اِنَّهُ مُصٖيبُهَا
مَٓا اَصَابَهُمْۜ اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُۜ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرٖيبٍ ﴿٨١﴾

72- **"Dedi ki: Vay hâlime!"** Buradaki: Yâ veyletâ (Vay halime)! şaşkınlık halinde söylenen bir sözdür. **"Ben kocamış bir kadın ve şu eşim de bir ihtiyar iken, ben mi doğuracak mışım? Doğrusu bu, pek şaşılacak bir şey bu!"**

73- **"Dediler ki: Allah'ın işine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmet ve bereketleri sizin üzerinize olsun ey hane halkı! Şüphe yok ki O, Hamîddir, Meciddir."** Hayır ve ihsanı pek bol olandır.

74- **"İbrahim'in korkusu"** ve dehşeti **"gidip kendisine müjde gelince Lût kavmi hakkında bizimle tartışmaya koyuldu."**

75- **"Çünkü İbrahim gerçekten halîm"** teenni ile hareket eden, acele etmeyen **"evvâh"** Allah korkusundan çokça ah vah eden **"kendisini tamamen Allah'a vermiş"** yüce Allah'a dönen **"bir kimseydi."**

76- "(Melekler dediler ki): **Ey İbrahîm, bundan vazgeç. Çünkü Rabbinin emri gelmiştir. Onlara reddolunmayacak bir azab gelip çatacaktır."**

77- **"Elçilerimiz Lût'a geldikleri vakit o bunlar yüzünden kaygıya düştü."** Üzüntüye kapıldı. **"Göğsü daraldı"** Onları kurtarmak için herhangi bir tedbir yapacak gücü bulamadı. **"Ve: İşte bu çok zor"** kötülüğü pek ağır, belası pek büyük **"bir gündür, dedi."**

78- **"Kavmi kendisine doğru çabucak"** arkadan itilirmişçesine yanına hızlıca **"itişe kakışa geldiler. Onlar zaten daha önce kötü işler işlemeye alışmışlardı. Kavmim, işte kızlarım. Onlar sizin için daha temizdirler. Artık Allah'tan korkun. Beni misafirlerimin yanında küçük düşürmeyin"** beni onlara karşı rezil etmeyin, beni aşağılatmayın. **"İçinizde aklı başında bir adam yok mu sizin, dedi."**

79- **"Sen de biliyorsun ki senin kızlarında hiçbir hakkımız"** onlara bir ihtiyacımız, onlardan bir istediğimiz **"yoktur. Sen bizim ne istediğimizi elbette bilirsin, dediler."**

80- **"Keşke size yetecek bir gücüm olsaydı. Yahut güçlü bir yere sığınabilseydim"** güçlü birisine sığınıp size karşı onun yardımını alabilseydim **"dedi."**

81- **"Dediler ki: Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla ulaşamazlar. Sen bir ara geceleyin"** gecenin bir vaktinde yahut son vakitlerinde **"aile fertlerinle yürü git. İçinizden -zevcen hariç- hiçbir kimse geriye bakmasın. Çünkü onlara** (kavmine) **isabet eden, ona da isabet edecektir. Onlara va'd olunan vakit sabahtır. Sabah da yakın değil mi?"**

Hud Sûresi 72-81. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İbrahim (aleyhisselâm)'ın hanımı Sâre'nin, kendisi oldukça yaşlı bir kadın kocası da oldukça ihtiyar iken çocuk doğuracağı müjdesi dolayısıyla hayrete düştüğünü açıklamaktadır. Bunun üzerine melekler: Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Hâlbuki O, her şeye gücü yetendir. Şüphesiz Allah'ın rahmet ve bereketleri üzerinizdedir ey nübuvvet evinin halkı ve ey elleri ile mucizelerin gösterildiği kimseler! Şüphesiz Allah her türlü övgüye layık olandır. Hayır ve ihsanı pek bol olandır, dediler.

2. İbrahim'in korkusu gidip ona müjde gelince bu sefer meleklerle Lût'un aile halkının kavmi hakkında, onların azaplarını hafifletmek yahut da azaplarının kaldırılması hususunda tartışmaya koyuldu. Onlar da böyle bir tartışmaya girişmekten onu sakındırdılar. Çünkü artık yüce Allah'ın geri çevrilmesi imkânsız azabının onların üzerine ineceğine dair emri verilmiş bulunuyor.

3. Melekler Lût (aleyhisselâm)'a gelince onların gelişleri sebebi ile üzüldü ve kavminden onlara gelebilecek zarardan korktuğu için göğsü oldukça daraldı. Kavmi de alelacele onun yanına geldi. Kendileri de dişilere yaklaşmayıp erkeklere yaklaşma alışkanlığını elde etmişlerdi. -Bu da cinsel bir sapıklık olan Lût kavminin amelidir- o gelenlere hanımlarına yaklaşmalarını yahut da misafirlerini korumak maksadıyla (kavminin) kızları ile evlenmelerini söyledi. Onlar bunu kabul etmediler. Bunun üzerine o: Keşke sizi uzaklaştırabilmek gücüm olsaydı. Yahut da sizi yanımdan uzaklaştırabilmek için güçlü bir kimseye sığınsaydım, dedi ve oldukça kederlendi. Bunun üzerine Allah'ın elçileri (melekler) ona: Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Üzülme. Sana asla ulaşamayacaklar. Bu sebeple sen gecenin bir vaktinde aile halkını alıp yola koyul. Sizden kimse de arkasına dönüp bakmasın. Sizler kurtulacaksınız. Hanımın müstesnâ. Çünkü onun başına da kavminin başına geleceklerin aynısı gelecektir. Ve muhakkak onların helâk edilecekleri vakit sabah vaktidir. Sabah vakti yakın değil mi, dediler.

Hud Sûresi 72-81. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah kullarından dilediği kimseyi dilediği herhangi bir vakitte yaratmaya kâdirdir.

2. İbrahim (aleyhisselâm) oldukça halîm, pek büyük bir huşu ve merhamet sahibi, kavmi için de korkan birisiydi.

3. Melekler yüce Allah'ın izni ile güzel bir sûrete bürünebilirler.

4. Misafirlere ileri derecede düşkünlük ve onlara herhangi bir eziyetin geleceğinden korkmak gerekir.

5. Lût kavminin yaptığı kötü iş oldukça çirkin ve bu suç -cinsel sapıklık yahut Lut kavminin ameli- oldukça ağırdır.

6. Lût (aleyhisselâm) zamanında Müslüman kadınları kâfirlerle evlendirmek caiz idi. Nitekim bu ümmetin ilk dönemlerinde de bu caizdi. Çünkü Resûlullah (sallâhu aleyhi ve sellem) iki kızından birisini Ebu Leheb'in oğlu Utbe ile diğerini de Ebu'l-Âs ile kocaları kâfir olduğu halde evlendirmişti.

7. Her bir Nebi ümmetinin babası gibidir. O, baba konumunda olduğu için çocuklarına dünyada ve âhirette kendileri için daha faydalı olanı öğütler.

فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَارَةً مِنْ سِجّ۪يلٍ مَنْضُودٍۙ ﴿٨٢﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَۜ
وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِم۪ينَ بِبَع۪يدٍ ﴿٨٣﴾ وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ
شُعَيْباًۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ وَلَا
تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْم۪يزَانَ اِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ بِخَيْرٍ وَاِنّ۪ٓي اَخَافُ
عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُح۪يطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ
وَالْم۪يزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَٓاءَهُمْ وَلَا
تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِد۪ينَ ﴿٨٥﴾ بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَكُمْ
اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَۚ وَمَٓا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَف۪يظٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا
يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَأْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَٓا اَوْ
اَنْ نَفْعَلَ ف۪ٓي اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُ۬اۜ اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَل۪يمُ
الرَّش۪يدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ
رَبّ۪ي وَرَزَقَن۪ي مِنْهُ رِزْقاً حَسَناًۜ وَمَٓا اُر۪يدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ
اِلٰى مَٓا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُۜ اِنْ اُر۪يدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُۜ
وَمَا تَوْف۪يق۪ٓي اِلَّا بِاللّٰهِۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُن۪يبُ ﴿٨٨﴾

82- **"Emrimiz geldiği zaman oranın altını üstüne getirdik ve üzerlerine pişirilmiş çamurdan"** ateşte pişirilmiş -seramik gibi- çamurdan **"birbiri ardınca"** biri diğerinin arkasından yahut da azap için hazırlanıp toplanmış **"taşlar yağdırdık."**

83- **"Rabbinin katında hep işaretlenmişlerdi."** Azap için onlara alâmet ve işaret konulmuştu. **"Bu zalimlerden uzak değildir."**

84- **"Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. Dedi ki: Kavmim, Allah'a ibadet edin, O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik tutmayın. Ben sizi gerçekten bir hayır"** zenginlik ve bolluk **"içinde görüyorum."** Dolayısıyla eksik ölçüp tartmaya ihtiyacınız yok. **"Ve ben sizin için çepeçevre kuşatıcı"** helâk edici **"bir günün azabından korkuyorum."**

85- **"Kavmim, ölçü ve tartıyı kıst ile"** fazlasız ve eksiksiz olarak adaletle **"tastamam yerine getirin. İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin."** Haklarını eksiltmeyin **"yeryüzünde fesatçılar olarak kötülük yapmayın"** en ileri derecedeki böyle bir fesadı işlemeyin.

86- **"Eğer mü'min kimseler iseniz Allah'ın bıraktığı"** Allah'ın sizin için bıraktığı helâlinden kâr **"sizin için daha hayırlıdır. Yoksa ben üzerinize koruyucu"** amellerinizin karşılığını size verecek gözetleyici **"değilim."**

87- **"Dediler ki: Ey Şuayb, bize babalarımızın tapındıklarından yahut kendi mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmekten vazgeçmemizi sana namazın mı emrediyor? Çünkü sen muhakkak yumuşak huylu ve aklı başında bir kimsesin."**

88- **"Dedi ki: Ey kavmim, şayet ben Rabbimden gelen apaçık bir belgeye"** hidâyet ve basirete **"sahipsem ve o bana kendisinden güzel bir rızık ihsan etmiş ise, ne dersiniz?"** Bana haber verin. **"Size yasakladığım şeylere kendim uymayarak size** (emrettiklerime) **aykırı davranmak istemiyorum. Ben, gücümün yettiği kadar ıslahtan başkasını istemem. Benim başarım ancak Allah iledir. Ben yalnız O'na güvenip dayandım ve yalnız O'na dönerim."**

Hud Sûresi 82-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Lût (aleyhisselâm)'ın kavminin kıssasını üzerlerine azabın inişini anlatarak sona ermektedir. Azap üzerlerine oldukça sert, büyük ve çamurdan yapılmış azap için hazırlanmış taşlar şeklinde ve üzerlerine yağmur gibi her biri diğerinden ayırt edilmiş ve işaretlenmiş olarak nâzil oldu. Sonunda bu taşlarla helâk edilmedik kimse kalmadı.

2. Daha sonra âyetler Şuayb (aleyhis selâm)'ın, kavmi Medyenlileri davet edip onları ölçü ve tartıları eksik tutmaktan sakındırdığını, onlar adına Allah'ın azabından korktuğunu dolayısıyla ölçü ve tartıyı adaletle tastamam yapmalarını, yeryüzünde fesat çıkarmamalarını istediğini, kendilerine Allah'ın rızkının ve O'na itaat etmenin kendileri için daha hayırlı olup kendisinin de kavmi üzerinde bir gözetleyici ve bir bekçi olmadığını açıkladığını belirtmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler kavminin kendisine verdiği cevabı, onunla alay etmesini, küfür, inat, ölçü ve tartıyı eksik yapmayı sürdürmekteki ısrarlarını açıkladıktan sonra Şuayb (aleyhisselâm)'ın onlara kendilerini davette bulunduğu hususta basiret üzere olduğunu ancak Allah'ın yardımını isteyip O'na tevekkül edip O'na dönerek onların ıslah olup düzelmelerini istediğini söyleyerek cevap verdi.

Hud Sûresi 82-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Lût kavminin amelini işlemek dünyada cezayı, âhirette azabı gerektiren bir suçtur.

2. Ölçü ve tartı ile benzerlerini eksik yapmamak bağlı kalınması gereken şer'i bir hükümdür. Böylelikle insanlara hakları verilir ve onlara zulmedilmez.

3. Yol kesmek, insanları korkutmak, yeryüzünde bozgunculuk çıkartma yollarından herhangi birisi ile bozgunculuk sakındırılmış bir iştir.

4. İnsanlara bir şeyi yapmamalarını söyleyip arkasından dönüp onu yapmamak gerekir.

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ
قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ
بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي
رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا
تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا
أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ
اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ
سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ
وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا
شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ
ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩٤﴾ كَأَنْ
لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٩٦﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ
وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾

89- **"Kavmim! Bana muhalefetiniz"** bana aykırı duruşunuz **"sakın Nuh kavminin yahut Hud kavminin ya da Salih kavminin başlarına gelen musibetin bir benzerinin başınıza gelmesine sebep olmasın."** Sizi bu sonuca götürmesin yahut sizi böyle bir netice ile karşı karşıya bırakmasın. **"Lût kavmi de sizden uzak değildir."**

90- **"Rabbinizden mağfiret dileyin ve sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz Rabbim rahmet edicidir, Vedûddur."** Kullarını pek sevendir.

91- **"Dediler ki: Ey Şuayb! Biz senin söylediklerinden birçoğunu anlamıyoruz. Hem biz seni aramızda gerçekten güçsüz görüyoruz. Eğer senin aşiretin"** cemaatin ve bağlı olduğun boyun **"olmasaydı seni taşa tutardık. Zaten sen bizim için değerli bir kimse değilsin."**

92- **"Dedi ki: Kavmim! Size göre benim aşiretim Allah'tan daha değerli midir ki onu arkanıza atılmış"** arkanıza fırlatılıp unutulmuş **"önemsenmeyen bir şey edindiniz. Şüphe yok ki Rabbim yaptıklarınızı çepeçevre kuşatıcıdır."**

93- **"Kavmim! Elinizden geleni yapın."** Haliniz neye elveriyorsa yahut da yapabildiğinizin en ilerisini yapın. **"Muhakkak ben de yapacağım. Yakında kendisini rüsvayy edecek azabın kime geleceğini ve kimin yalancı olduğunu bileceksiniz. Gözetleyin."** Akıbeti ve sonucu bekleyin. **"Gerçekten ben de sizinle beraber gözetleyiciyim."**

94- **"Emrimiz gelince Şuayb'ı ve beraberindeki mü'minleri nezdimizden bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri ise"** semadan gelen korkunç ve helâk edici **"o korkunç ses yakalayıverdi de yurtlarında"** hareketsiz, ölmüşler olarak **"dizüstü çöküp kaldılar."**

95- **"Sanki orada yaşamış"** orada uzun süre mutlu olarak ikâmet etmiş **"değillerdi. Haberiniz olsun ki, Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden nasıl uzaklaştıysa"** daha önceden helâk olduysa **"Medyen kavmi de öylece uzaklaştı"** ve helâk oldu.

96- **"Andolsun ki Biz Musa'yı mucizelerimizle ve apaçık bir delille"** risaletinin doğruluğuna dair açık seçik bir belge ile **"gönderdik."**

97- **"Firavun'a ve ileri gelenlerine. Onlar her şeye rağmen Firavun'un emrine uydular. Hâlbuki Firavun'un emri hiç de doğru değildi."**

Hud Sûresi 89-97. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimelerde Şuayb (aleyhisselâm) ile kavmi arasındaki karşılıklı konuşmalar devam etmektedir. O, kendilerini Nuh kavmi'nin, Hud kavminin ya da Salih kavminin başına gelen musibetin bir benzerinin gelmesinden sakındırmaktadır. Üstelik Lût kavminden zalimlerin yaşadıkları ülke kendilerinden pek uzakta değildir. Hiç öğüt ve ibret almayacaklar mı? Ayrıca kavmine Allah'tan mağfiret dileyip O'na tevbe etmeyi emretmektedir. Kavmi ise ona kendilerine söylediklerinin çoğunu anlamadıklarını, kendisinin aralarında güçlü bir kişi olmadığını, eğer onun cemaati ve aşireti olmasaydı onu taşlayarak öldüreceklerini söyleyip ona cevap verdiler. Kendisi ise onları şu anlamdaki sözleri ile azarladı: İlmi ile her şeyi kuşatmış ve amellerinin karşılığını kendisine verecek olan Allah'ı tazim ettikleri için değil de kavminden dolayı mı kendisine ilişmiyorlar? Daha sonra onları kendi yol ve yordamlarına göre istedikleri gibi iş yapabileceklerini söyleyerek tehdit etti. (Meydan okudu). O her şeye ragmen Müslümanlığı üzerine sebat gösterecektir. Pek yakında da kendisini zelil ve hakir edecek azabın kime geleceği, kimin de yalan söyledigi açıkça ortaya çıkacaktır. Bu sebeple işlerinin akıbetinin nereye varacağını onlar da beklesinler, kendisi de onlarla birlikte bekleyeceğini söyledi.

2. Daha sonra âyetler şunu açıklamaktadır: Allah'ın onları helâk etme emri gelince Allah Şuayb'ı ve onunla birlikte iman edenleri pek büyük rahmeti ile kurtardı. Cebrâil (aleyhisselâm) onlara azap çığlığı ile feryat etti, derhal ruhları cesetlerinden çıktı ve hareketsiz ölüler olarak yığılıverdiler. Sanki bundan önce yurtlarında rahat ve mutluluk içerisinde yaşamamış gibi oldular. Şunu bilin ki, Allah Medyen kavmini intikamını üzerlerine yağdırmak sûreti ile rahmetinden uzaklaştırdı. Tıpkı kendilerinden önce gazabını üzerlerine indirmesi sûreti ile Semûd kavmini uzaklaştırdığı gibi.

3. Daha sonra âyetler Musa (aleyhisselâm)'dan, onun Firavun'a ve kavmine ilâhî şeriat ve hükümler ile gönderildiğinden söz etmeye başladı. Onun göz kamaştırıcı mucizeler ile desteklenmesine rağmen onlar Firavun'un emrine itaat ettiler, Allah'ın emrine başkaldırdılar. Hâlbuki Firavun'un emri doğru bir emir değildi. O ancak bir cehalet ve bir dalâlettir.

Hud Sûresi 89-97. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Geçmiş ümmetlerin başına gelenlerden ibret almak zorunludur. Böylelikle biz de onların içine düştükleri hataya düşmez, onların başına gelen musibetler bizim başımıza gelmez.

2. Yüce Allah'ın rızasına nail olabilmek için Allah'tan mağfiret dilemek ve tevbe etmek oldukça önemlidir.

3. Dünya hayatında insanlar arasından dalâlette olanlara uyan kimseler Kıyâmet gününde onların arkasından cehennem ateşine gideceklerdir.

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَۜ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ
﴿٩٨﴾ وَاُتْبِعُوا ف۪ي هٰذِه۪ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ
﴿٩٩﴾ ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَٓائِمٌ
وَحَص۪يدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَمَٓا
اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّت۪ي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا
جَٓاءَ اَمْرُ رَبِّكَۜ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْب۪يبٍ ﴿١٠١﴾ وَكَذٰلِكَ
اَخْذُ رَبِّكَ اِذَٓا اَخَذَ الْقُرٰى وَهِيَ ظَالِمَةٌۜ اِنَّ اَخْذَهُٓ اَل۪يمٌ شَد۪يدٌ
﴿١٠٢﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِۜ ذٰلِكَ يَوْمٌ
مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهُٓ
اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۚ
فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَع۪يدٌ ﴿١٠٥﴾ فَاَمَّا الَّذ۪ينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ
لَهُمْ ف۪يهَا زَف۪يرٌ وَشَه۪يقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِد۪ينَ ف۪يهَا مَا دَامَتِ
السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَٓاءَ رَبُّكَۜ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُر۪يدُ
﴿١٠٧﴾ وَاَمَّا الَّذ۪ينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِد۪ينَ ف۪يهَا مَا دَامَتِ
السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَٓاءَ رَبُّكَۜ عَطَٓاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

98- **"O Kıyâmet günü kavminin önüne düşecek ve onları ateşe sürüklemiş"** hem kendisinin hem kavminin kâfir olması sebebi ile onları ateşe sokmuş **"olacaktır. O varacakları yer"** girecekleri yer -ki ateştir- **"ne kötü yerdir!"**

99- **"Bunda da Kıyâmet gününde de onlara lânet arkalarından yetiştirildi. Yapılan bu bağış"** onlara verilen bu lânet **"ne kötü bir bağıştır."**

100- **"İşte bunlar sana kıssa olarak anlattığımız ülkelere ait haberlerdendir. Onlardan kiminin izleri hâlâ duruyor. Kimi de biçilmiştir."** Biçilmiş ekin gibi hiçbir izi kalmamıştır.

101- **"Biz onlara zulmetmedik fakat onlar kendi nefislerine zulmettiler. Rabbinin emri gelince Allah'ı bırakıp da tapındıkları ilâhları onlara bir fayda sağlamadı. Zarara uğratmaktan"** ve helâka götürmekten **"başka bir şeylerini de artırmadılar."**

102- **"Rabbin, zulüm yapan ülkeleri yakaladığında işte böyle yakalar. Şüphesiz O'nun yakalayışı pek acıklı, pek şiddetlidir.**

103- **"Bunda âhiret azabından korkanlar için elbette bir âyet"** bir ibret **"vardır. O, kendisinde bütün insanların toplanacakları bir gündür. O"** bütün yaratılmışların tanık olacağı **"tanık olunacak bir gündür."**

104- **"Biz onu ancak sayısı belli bir zamana"** Allah tarafından bilinen bir vakte **"kadar geciktiririz."**

105- **"O gün gelince Allah'ın izni olmaksızın hiçbir kimse söz söyleyemez. Onlardan kimisi bedbaht kimisi bahtiyardır."**

106- **"Bedbaht olanlar ateştedirler. Onlar orada yüksek hırıltılarla"** *zefir:* nefesin göğüsten şiddetli bir şekilde çıkartılmasıdır **"ve inleyerek solurlar."** *Şehîk* de nefesin (aynı şekilde şiddetle) içeriye alınmasıdır.

107- **"Onlar gökler ve yer ayakta durdukça"** dünyada devam ettikleri sürece -yani orada (cehennemde)- **"ebediyyen kalıcıdırlar. Rabbinin dilediği kadarı müstesnâ. Şüphesiz Rabbin dilediğini yapandır."**

108- **"O bahtiyar olanlara gelince onlar da cennettedirler. Gökler ve yer ayakta durduğu müddetçe orada ebediyyen kalıcıdırlar. Rabbinin dilediği kadarı müstesnâdır. Bu"** onlardan **"arkası kesilmeyen bir bağıştır."**

Hud Sûresi 98-108. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bu sûrede daha önce geçmiş bulunan Firavun kıssasını sürdürmekte ve onun Kıyâmet gününde kavminin önünden kavminin de arkasından onun izinden ateşe doğru gideceklerini -tıpkı dünyada onun arkasından gittikleri gibi- açıklamaktadır. Hep birlikte onların bu girişi ne kadar da kötüdür! Dünyada lânete uğradıkları gibi Kıyâmet gününde de onlara verilecek karşılık oldukça kötü olacaktır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e aktardığı bu kıssalar ile ilgili değerlendirmeler yapmaktadır. Bu değerlendirmelerde bu ülkelerden kiminin ahalisinin helâk olup geriye izlerinin kaldığını, kimisinin halkı ile birlikte helâk olmakla birlikte onların tırpanlarla oraklarla biçilmiş ekin gibi geriye bir iz bırakmadıklarını açıklamaktadır. İşte yüce Allah'ın adaleti budur. Onlara asla zulmetmedi. Kendileri şirk koşmak sûreti ile kendilerine zulmettiler. Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleri ilâhları onlardan Allah'ın azabının bir kısmını dahi geri çeviremedi, onların hüsrana uğramalarından ve helâk edilmelerinden başka bir şeylerini de artırmadılar.

3. İşte yüce Allah'ın zalim olan herhangi bir ülkeyi alışı (azap ile yakalayışı) böyle olur. Söz konusu edilen bu kıssalarda yüce Allah'ın kendisinin bildiği bir vakte kadar ertelemiş olduğu âhiret azabından korkan kimseler için ibret ve öğüt vardır. O gün gerçekleşeceği zaman Allah'ın izni ile olmadan hiçbir kimse konuşamayacaktır. Yaratılmışların bir kısmı bedbaht, bir kısmı mutlu olacaktır. Bedbahtlar içinde ebedi kalmak üzere cehennemde olacaklar. Mutlu olanlar ise içinde ebedi kalanlar olmak üzere cennette olacaklar.

Hud Sûresi 98-108. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah kullarından hiç kimseye zulmetmez ama insanların kendileri Resûlleri yalanlamak ve Rabblerini inkâr edip türlü günahları ve masiyetleri işlemek sûreti ile kendilerine zulmederler.

2. Yüce Allah zalime mühlet verir ama nihayet onu yakaladı mı bir daha onu bırakmaz.

3. Kâfirlerin helâk edilip mü'minlerin kurtarılması yüce Allah'ın şaşmayan kevni sünnetlerindendir.

4. Kıyâmet gününde yüce Allah'ın izni olmadan hiç kimse konuşmaz, hiç kimse kimseye şefaat etmez.

5. Gerçek bedbahtlık cehenneme girmek, gerçek mutluluk ise cennete girmektir.

109- **"O halde"** ey Muhammed, **"bunların tapmakta oldukları şeylerden hiç şüphen olmasın. Onlar ancak önceden babalarının tapındıkları gibi tapınıyorlar. Biz de onların"** azaptan **"paylarını muhakkak eksiksiz vereceğiz."**

110- **"Andolsun Biz Musa'ya o Kitabı verdik de hakkında ayrılığa düşüldü. Eğer Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı elbette aralarında hüküm verilmiş olurdu. Hâlbuki muhakkak onlar bundan yana tereddüde düşüren"** ve nefsi huzursuz eden **"bir kuşku içindedirler."**

111- **"Şüphesiz Rabbin, herbirinin amellerinin karşılığını onlara tam olarak verecektir. Çünkü O, yaptıklarından haberdardır."**

112- **"Artık sen de beraberindeki tevbe edenler de emrolunduğun gibi dosdoğru ol ve aşırı gitmeyin"** Allah'ın sınırlarını aşmayın. **"Şüphesiz O bütün yaptıklarınızı çok iyi görür."**

113- **"Bir de zulmedenlere"** sevgi ile kalplerinizle **"meyletmeyin"** Onları sevmeyin. **"Sonra size ateş dokunur. Zaten sizin Allah'tan başka yardımcılarınız da yoktur, sonra size yardım da olunmaz."**

114- **"Gündüzün iki tarafında gecenin de birbirine"** gündüze **"yakın saatlerinde dosdoğru namaz kıl! Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu iyi düşünenler"** öğüt alanlar **"için bir öğüttür."**

115- **"Sabret! Çünkü Allah iyi hareket edenleri mükâfatsız bırakmaz."**

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هٰٓؤُلَٓاءِ مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ
اٰبَٓاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ
﴿١٠٩﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ
مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾ وَاِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْ اِنَّهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾ فَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ
مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَنُٓوا
اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ اَوْلِيَٓاءَ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿١١٣﴾ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ
وَزُلَفًا مِنَ الَّيْلِ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّـَٔاتِ ذٰلِكَ ذِكْرٰى
لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾ وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
﴿١١٥﴾ فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ
عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ
وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَٓا اُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾
وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

116- **"Sizden önceki nesiller"** ümmetler **"arasında yeryüzünde fesadı engelleyecek fazilet sahipleri"** faziletli ve hayırlı kimseler **"olmalı değil miydi? Ancak içlerinden kurtardıklarımızdan pek azı müstesnâ idi. Zalimler ise yalnız kendilerine verilen refahın"** kendilerine nimet olarak ihsan edilen bolluk ve zenginliğin **"ardına düştüler. Onlar zaten günahkârlar idiler."**

117- **"Rabbin o ülkeleri, ahalisi ıslah edip dururlarken zulümle onları helâk edecek değildi."**

Hud Sûresi 109-117. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmekte, ona kâfirlerden ve yalanlayıcılardan intikam alınacağı vaadinde bulunmaktadır. Ayrıca onların bu müşrik hallerinin önceki atalarının durumu gibi olduğunu ve öncekilerin başına gelen azabın aynısının bunların da başına yakında ineceğini açıklamaktadır.

2. Sonra onu bir defa daha teselli ederek Tevrat'ın Musa'ya indirildiğini, kavminden bazı kimselerin ona iman edip bir kısmının da kâfir olduğunu söz konusu etmektedir. Nitekim Kur'ân'a karşı da aynı şey yapılmıştır. Eğer Allah'ın azabı çabucak getirmeyeceği şeklindeki vaadi olmasaydı aralarında azap ile hükmolunacaktı. Şüphesiz bunlar Kur'ân ya da azap hakkında şüphe içindedirler. Nitekim bütün muhalefet edenler ve şüpheciler de böyle idi. Yüce Allah onların hepsine iman ve inkâr, itaat ve masiyet türünden amellerinin karşılıklarını tastamam verecektir.

3. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve tevbe eden herkese Allah'ın emrettiği gibi dosdoğru olmasını emretmekte ve onları Allah'ın sınırlarının dışına çıkmaktan sakındırmaktadır.

4. Bilâhare âyet-i kerimeler büyük önderlerin zulümlerinde ve kendisine çağırdıkları küfür ve dalâletlerde kalben eğilim göstermeyi sakındırmaktadır.

5. Sonra da gündüzün ilk vakitlerinde, sonlarında ve gündüzün sonlarına yakın gecenin (ilk) saatlerinde namazın dosdoğru kılınmasını emretmektedir. -Beş vakit namazın dikkatle kılınmasını istemektedir- Bu arada iyiliklerin kötülükleri giderip onlara kefaret olduğu da açıklanmaktadır. Aynı zamanda âyet-i kerimeler itaatler üzere sabırlı olmayı da masiyetlere karşı sabırlı olmayı da eziyetlere ve hoşlanılmayan hallere karşı sabretmeyi de emretmektedir. Şüphesiz Allah iyi davrananları mükâfatsız bırakmaz.

6. Sonra da hayır işlemeye teşvik edip yeryüzünde fesat çıkarmayı, küfrü, inkârı ve masiyetleri işlemeyi de yasaklamaktadır.

Hud Sûresi 109-117. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in kıssalarında ve âyetlerinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kavminden gördüğü eziyetlere karşı teselli etmekte ve sabırlı olması için onu desteklemektedir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) din üzere dosdoğru yürüyenlerin en faziletlisi olduğu halde Allah'ın emri üzere dosdoğru yürümekle emrolunduğuna göre böyle bir emrin bütün insanlara verilmesi öncelikle söz konusudur. Bu sebeple geniş anlamlı hadiste: "Allah'a iman ettim de sonra da dosdoğru ol" buyruğu yer almıştır.

3. Bir zalime meyledip kalbi ile ona yaklaşan bir kimse azabı hak eder ve zalime zulmünde ortak olur, Allah o zalimi ona da musallat eder.

4. Beş vakit namazı tam, kâmil ve huşû içerisinde vakitlerinde kılmaya özen göstermek oldukça önemlidir ve ayrıca itaatlerle yüce Allah kötülükleri siler.

وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ
﴿١١٨﴾ اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾ وَكُلًّا نَقُصُّ
عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهٖ فُؤَادَكَ وَجَٓاءَكَ فِي هٰذِهِ
الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانْتَظِرُوا اِنَّا مُنْتَظِرُونَ
﴿١٢٢﴾ وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ
فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

سُورَةُ يُوسُفَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ
بِمَٓا اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَ وَاِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهٖ لَمِنَ
الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾ اِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَبِيهِ يَٓا اَبَتِ اِنّ۪ي رَاَيْتُ اَحَدَ
عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

118- **"Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek ümmet"** aynı dinin mensubu **"yapardı. Onlarsa hâlâ anlaşmazlık içerisindedirler."**

119- **"Rabbinin rahmet ettikleri müstesnâ. Zaten onları bunun için yaratmıştır. Rabbinin: Andolsun ki ben cehennemi cin ve insanlarla dolduracağım, sözü de tümüyle gerçekleşmiştir"** vacip olmuştur, sabit olmuştur.

120- **"Sana peygamberlerin haberlerine dair neyi anlatırsak onunla kalbine sebat verelim"** kalbini rahatlatıp huzura kavuşturalım **"diye anlatıyoruz. Bunda da sana hak, mü'minlere de bir öğüt ve bir uyarı gelmiştir."**

121- **"İman etmeyenlere de ki: Elinizden geleni yapın."** Durumunuzun elverdiğini yapın ya da imkânınız neye varıyorsa sonuna kadar kullanın. Ve yapacağınızı yapın. **"Biz de yapacağız."**

122- **"Bekleyin, çünkü Biz de bekleyicileriz."**

123- **"Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir."** Her ikisindeki gaybın bilgisi onundur. **"Bütün işler O'na döndürülür. Öyleyse O'na ibadet et. O'na güvenip dayan. Rabbin yaptıklarınızdan asla habersiz değildir."**

12- YUSUF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 111 âyettir)

Sûre adını 4. âyetten itibaren 101. âyetin sonuna kadar kıssası anlatılan Yûsuf aleyhisselâmdan almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Râ."** Bunlar meydan okumak ve Kur'ân'ın mucize olduğunu ortaya koymak için zikredilen harflerdir. Bazı ilim adamları da: Allah bununla neyi murad ettiğini en iyi bilendir, demişlerdir. **"Bunlar apaçık kitabın âyetleridir."**

2- **"Muhakkak Biz onu anlayıp düşünesiniz diye Arapça bir Kur'ân olarak indirdik."**

3- **"Biz sana bu Kur'ân'ı vahyetmekle sana en güzel kıssayı anlatacağız."** Yani ey Muhammed, sana anlatacağız yahut açıklayacağız. Konuşan şanı yüce Allah olup kendi zatını tazim etmektedir. **"Hâlbuki sen şüphesiz bundan önce haberdar olmayanlardandın."**

4- **"Hani Yusuf"** babası Yakub, onun babası İshak, onun babası da İbrahim -salat ve selâm onlara-dır **"babasına şöyle demişti: Babacığım!"** Rüyamda **"on bir yıldız, güneşi ve ay'ı gördüm. Gördüm ki onlar bana secde ediyorlardı."**

Hud Sûresi 118-123. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın eğer dileseydi insanların tümünü tek bir din üzere toplayacağını açıklamaktadır. Ama onlar Allah'ın rahmeti ile esirgedikleri dışında ihtilafa düştüler. Yüce Allah'ın da cehennemi bütünü ile cinlerden ve insanlardan dolduracağına dair sözü de sabit olmuştur.

2. Sonra âyetler yüce Allah'ın geçmiş Resûllerin haberleri arasından anlattığı her bir haber ile Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbine sebat verdiğini açıklamaktadır.

3. Sonra sûre kâfirleri tehdit ile sona ermekte, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmesini ve işi yalnızca O'na havale etmesi emrini vermektedir.

Hud Sûresi 118-123. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnançlarında, gelenek ve göreneklerinde, eğilimlerinde insanlar arasında ayrılık sosyal bir kanundur, yüce Allah yaratılmışları bu tabiata sahip olarak yaratmıştır. Böylelikle onların her biri kendi yolunda ilerler ve o açıdan ulaşılabilecek en ileri yere kadar ulaşır. Böylelikle ilim adamı bir birinden farklı bu maddî ve manevî verileri bir araya toplayarak beklenen olgunluğuna ulaşır. İşte bu da bu Kur'ân-ı Kerim'in ilmî mucizelerinden olup onun bilinen birçok mucizesine eklenir.

2. Cinler de insanlar gibi mükelleftirler, onlar da amellerinden dolayı hesaba çekileceklerdir.

3. Kur'ân kıssaları ile Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbine sebat verilir ve mü'minler için öğüt ve ibret vardır.

Yusuf Sûresi 1-4. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın arapça bir lisan ile insanların anlayıp akletmeleri için gayet açık bir şekilde indirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerim'den söz etmektedir.

2. Sonra yüce Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kendisine bu Kur'ân-ı Kerim'i vahyetmek sûreti ile en güzel haberleri ona kıssa olarak anlattığını beyan etmektedir.

3. Sonra Yusuf (aleyhisselâm) kıssası, babasına bir gece uykuda gördüğü bir rüyasını anlatması ile başlamaktadır.

Yusuf Sûresi 1-4. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim lafızları ile, harfleri ile, ibareleri ile, manaları ile, hükümleri ile, haberleri ile ve şeriati ile bir mucizedir.

2. Kur'ân-ı Kerim'deki kıssalar ve haberler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğunu ve Kur'ân'ın i'câzını (mucize oluşunu) özellikle vurgulamaktadır. Çünkü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu Kur'ân üzerine indirilmeden önce bu haberlerden hiçbir şey bilmiyordu.

3. Nebilerin rüyası haktır. Mü'minin hak rüyası da mübeşşirat denilen müjdeleyicilerdendir ve bu da vahiy türlerinden bir tür sayılır.

4. Gördüğümüz rüyayı anlatacağımız kişiyi güzel seçmeliyiz. Rüyamızı ancak samimi bir arkadaşa yahut sevdiğimiz bir kişiye anlatmalıyız ki o da bizi hayra yönlendirsin.

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلٰٓى اِخْوَتِكَ فَيَكٖيدُوا لَكَ
كَيْدًاۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبٖينٌ ﴿٥﴾ وَكَذٰلِكَ
يَجْتَبٖيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِ وَيُتِمُّ
نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلٰٓى اٰلِ يَعْقُوبَ كَمَٓا اَتَمَّهَا عَلٰٓى اَبَوَيْكَ مِنْ
قَبْلُ اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْحٰقَۜ اِنَّ رَبَّكَ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ ﴿٦﴾ لَقَدْ كَانَ
فٖى يُوسُفَ وَاِخْوَتِهٖٓ اٰيَاتٌ لِلسَّٓائِلٖينَ ﴿٧﴾ اِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ
وَاَخُوهُ اَحَبُّ اِلٰٓى اَبٖينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌۜ اِنَّ اَبَانَا لَفٖى
ضَلَالٍ مُبٖينٍۚ ﴿٨﴾ اُقْتُلُوا يُوسُفَ اَوِ اطْرَحُوهُ اَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ
وَجْهُ اَبٖيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهٖ قَوْمًا صَالِحٖينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَٓائِلٌ
مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَاَلْقُوهُ فٖى غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ
بَعْضُ السَّيَّارَةِ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلٖينَ ﴿١٠﴾ قَالُوا يَٓا اَبَانَا مَا لَكَ
لَا تَأْمَنَّا عَلٰى يُوسُفَ وَاِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾ اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا
يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ اِنّٖى لَيَحْزُنُنٖٓى اَنْ
تَذْهَبُوا بِهٖ وَاَخَافُ اَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾
قَالُوا لَئِنْ اَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّٓا اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

5- **"Dedi ki: Oğulcuğum, rüyanı kardeşlerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar."** Onlar rüyanın yorumu olarak yıldızların kendileri, güneşin annen, ay'ın da baban olduğunu bildikleri için seni kıskanarak seni öldürmek için hileli bir yola başvururlar. **"Çünkü şeytan insanın"** düşmanlığı belli **"apaçık bir düşmanıdır."**

6- **"Rabbin seni böylece beğenip seçecek, sana rüya yorumuna"** rüyanın tabiri ve açıklamasına **"dair bilgi öğretecek, nimetini daha önce ataların İbrahim ve İshâk'a tamamladığı gibi, sana ve Yâkûb oğullarına da tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin her şeyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."**

7- **"Andolsun ki Yusuf'un ve kardeşlerinin durumunda soranlar için nice âyetler"** ibretler **"vardır."**

8- **"Hani onlar şöyle demişlerdi: Doğrusu biz güçlü bir topluluk olduğumuz halde"** ikisine ihtiyaç olmaksızın kendi işlerimizi görebilecek bir topluluk olmakla birlikte **"babamızın nezdinde Yusuf ile kardeşi bizden daha sevgilidir. Babamız"** o iki kardeşimizi bize üstün tutmak sûreti ile **"her halde apaçık bir yanlışlık"** bir hata **"içindedir."**

9- **"Yusuf'u öldürün yahut onu"** babasından uzak **"bir yere atıverin. Babanız yalnız size yönelsin"** yalnız sizi sevsin ve yalnız sizinle ilgilensin. **"Bundan sonra da salih bir topluluk olursunuz."**

10- **"İçlerinden bir sözcü: Yusuf'u öldürmeyin. Eğer yapacaksanız onu kuyunun dibine"** kuyunun karanlık ve görünmemesini sağlayacak bir yerine **"bırakın da yolcu kafilesinden biri onu alsın, dedi."**

11- **"Babamız, dediler. Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun? Hâlbuki biz elbette onun iyiliğini"** onun iyiliğine olan işleri **"isteyen"** yapan kimse **"leriz."**

12- **"Yarın onu bizimle beraber gönder de"** lezzetli ve güzel şeylerden **"bol bol yesin, oynasın"** neşelenerek yarışsın, ok atsın **"biz onu mutlaka koruruz."**

13- **"Onu alıp gitmeniz muhakkak ki beni tasaya düşürür. Siz kendisinden"** başka şeyler ile meşgul olup **"habersizken kurdun onu yemesinden korkarım, dedi."**

14- **"Andolsun ki, biz güçlü bir topluluk iken onu kurt yerse, doğrusu biz zarara uğrayanlar oluruz, dediler."**

Yusuf Sûresi 5-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yusuf (aleyhisselâm) küçükken rüyasında gördüklerini babasına anlatınca babası onun dünyada da âhirette de pek yüksek mevki ve pek büyük bir konuma nail olacağını anlamıştı. Bu sebeple ona rüyasını gizlemesini ve onu kardeşlerine anlatmamasını söyledi. Böylelikle kardeşlerinin onu kıskanıp ona çeşitli hile ve tuzaklar yapmasının önüne geçmek istemişti. Ayrıca ona yüce Allah'ın kendisine özel lütuflar ve rahmet ihsan edeceğini, ona sözlerin anlamları ile rüya yorumu ile alakalı başkasının anlayamadığı şeyleri anlamasını sağlayacağını müjdelemişti. Ayrıca yüce Allah'ın ona göndereceği vahiy ile üzerine ve onun sebebi ile de Yakub soyundan gelenlerin hepsine nimetini tamamlayacağını, Yusuf (aleyhisselâm) vasıtası ile dünya ve âhiret hayrını elde edeceklerini de ekledi. Nitekim daha önce babası Yakub'a, dedesi İshak'a, dedesinin babası İbrahim Halil'e (hepsine selâm olsun) nübuvveti ve risaleti vermişti.

2. Âyetler daha sonra Yusuf (aleyhis selâm)'ın kardeşlerinin babasının kendisini ve anne baba bir kardeşi Bünyamin'i kendilerinden daha fazla sevmesini kıskandıklarını dile getirmekte, arkasından kendi aralarında Yusuf'u öldürmek ya da geri dönemeyeceği bir yere uzaklaşmasını sağlamak hususunda birbirlerine danışmalarını söz konusu etmektedir. Böylelikle babaları yalnız kendilerine yönelmiş olacak, sadece kendilerini sevmiş olacaktı.

Yusuf Sûresi 5-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yusuf (aleyhisselâm), bütün kardeşleri arasında özel olarak risalet ve nübuvvet makamına yükseltilmiştir.

2. Küçük çocuğun anne babasının sevgisine, koruyup gözetlemesine ve itinasına onlar tarafından kollanmaya daha çok ihtiyacı vardır.

3. Kıskançlık pek yıkıcı etkileri olan psikolojik ve sosyal bir hastalıktır. Bu sebeple kendi içinde bu hastalıktan bir şeyler hisseden bir kimsenin "mâşaallah lâ kuvvete illâ billah: Allah ne dilerse o olur, Allah'ın yardımı olmadan hiçbir şeye kimsenin gücü yetmez" sözünü çokça söylemelidir.

4. Anne babanın, güçlerinin yettiği kadar bütün çocukları arasında eşit muamele yapması ve çocuklarından birini diğerine üstün tutmaması gerekir. Böylelikle diğerlerinin ruhlarında nefret edilecek türden bir kıskançlığın doğması önlenir ve aralarında sevgi ve muhabbetin yerini nefret ve tiksintinin almasının önüne geçilir.

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهٖ وَاَجْمَعُٓوا اَنْ يَجْعَلُوهُ ف۪ي غَيَابَتِ الْجُبِّۚ
وَاَوْحَيْنَٓا اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾
وَجَٓاؤُٓ اَبَاهُمْ عِشَٓاءً يَبْكُونَۜ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَٓا اَبَانَٓا اِنَّا ذَهَبْنَا
نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاَكَلَهُ الذِّئْبُۚ وَمَٓا اَنْتَ
بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِق۪ينَ ﴿١٧﴾ وَجَٓاؤُ عَلٰى قَم۪يصِه۪ بِدَمٍ
كَذِبٍۜ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًاۜ فَصَبْرٌ جَم۪يلٌۜ
وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾ وَجَٓاءَتْ سَيَّارَةٌ
فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهُۜ قَالَ يَا بُشْرٰى هٰذَا غُلَامٌۜ
وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةًۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرَوْهُ
بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍۚ وَكَانُوا ف۪يهِ مِنَ الزَّاهِد۪ينَ
﴿٢٠﴾ وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَاَتِه۪ٓ اَكْرِم۪ي مَثْوٰيهُ
عَسٰٓى اَنْ يَنْفَعَنَٓا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًاۜ وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ
فِي الْاَرْضِۘ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْو۪يلِ الْاَحَاد۪يثِۜ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰٓى
اَمْرِه۪ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُٓ
اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًاۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٢٢﴾

15- **"Nihayet onu alıp götürdükleri ve kuyunun dibine bırakmayı"** kesin olarak azmedip **"kararlaştırdıklarında** (yapacaklarını yaptılar), **Biz de kendisine -onlar farketmeksizin-: Andolsun ki bu yaptıklarını kendilerine haber vereceksin, diye vahyettik."**

16- **"Akşam"** vakti **"ağlaya ağlaya babalarına geldiler."**

17- **"Babamız! Biz yarış yapalım diye gitmiş Yusuf'u da eşyamızın"** elbiselerimizin **"yanında bırakmıştık. Onu kurt yemiş. Biz doğru söyleyenler olsak bile zaten sen bize inanmazsın"** doğru söylediğimize kanaat etmezsin **"dediler."**

18- **"Bir de üstüne yalancıktan kanlı gömleğini getirdiler. Hayır, nefsiniz sizi aldatmış"** yapacağınızı süslü göstermiş, kolaylaştırmış **"böyle bir işe sürüklemiş. Artık bana düşen"** tahammülsüzlüğün görülmeyeceği yüce Allah'tan başkasına şikâyetin yapılmayacağı **"güzel bir sabırdır. Sizin şu söylediklerinize karşı yardımına sığınılacak Allah'tır, dedi."**

19- **"Derken"** Medyen'den Mısır'a doğru giden **"bir yolcu kafilesi gelip sucularını"** yani kendilerine su çekmek için önlerinden gönderdikleri yol arkadaşlarını **"yolladılar. O da kovasını"** su doldurmak için kuyuya **"sarkıttı. Aaa, müjde, bu bir çocuk, dedi. Onu"** alınıp verilen **"bir ticaret malı gibi sakladılar."** Yani sucu ve arkadaşları onu diğer arkadaşlarından ya da kardeşleri onun durumunu gizlediler. **"Allah ise ne yaptıklarını çok iyi bilendir."**

20- **"Onu"** kardeşleri ya da yolcular **"düşük bir fiyata"** gerçek değerinden az olduğu açıkça görülen bir bedele **"sayılı bir kaç dirheme sattılar. Bunların ona rağbetleri yoktu."**

21- **"Onu satın alan Mısır'lı eşine: Buna değer ver"** bunun kalacağı yerini ve konumunu değerli ve beğenilebilecek güzel bir mevki olarak tespit et **"iyi bak, belki bize faydası dokunur yahut onu evlat ediniriz, dedi. Biz böylece Yusuf'a o yerde imkân hazırladık. Ona rüya yorumunu öğretelim diye. Allah emrinde galiptir."** Hiçbir şey onu yenik düşüremez ve hiçbir kimse onun emrini geri çeviremez. **"Fakat insanların çoğu bilmezler."**

22- **"Tam ergenlik çağına varınca"** yani bedenen en güçlü ve mükemmel derecesine ulaşınca **"kendisine hüküm ve ilim verdik. İşte iyilik yapanları biz böyle mükâfatlandırırız."**

Yusuf Sûresi 15-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yusuf'tan ve kardeşlerinden söz etmeyi sürdürmekte, onu kuyunun dibine atıp gömleğini de alıp ona bir miktar kan buladıktan sonra akşamleyin babalarının yanına ağlayarak gittiklerini ve yalan yere mazeret beyan edip yanında bulunmadıkları bir sırada kurdun Yusuf'u yediğini söylediklerini anlatmaktadır. Yakub (aleyhisselâm) ise yüce Allah'tan sabır ve yardım dileği ile oğlu için ileri derecede üzüldü.

2. Arkasından âyet-i kerimeler Yusuf (aleyhisselâm)'ın kuyuya atılması kıssasını haber vermektedir. Kuyuda oturmuş Allah'ın kurtuluş ihsan etmesini, kendisine lütufta bulunmasını beklerken bazı yolcular Şam'dan Mısır'a gitmek üzere oradan geçtiler. Aralarından bazılarını o kuyudan su çekmek üzere önden gönderdiler. Bu sulardan biri kovasını sarkıtınca Yusuf kovaya asıldı. Adam onu görünce müjdeler olsun, işte bu bir çocuk, dedi ve böylelikle onun ticaret malları arasında beraberlerindeki bir köle olduğu izlenimini vermeye çalıştılar. Yusuf'un kardeşleri yolcuların onu almış olduklarını fark edince onların arkasından yetiştiler ve: Bizim kölemizdir, bizden kaçmıştı, deyip onu kendilerine az bir bedel karşılığında sattılar.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Mısır Azizi'nin onu satın almasını yüce Allah'ın Yusuf (aleyhisselâm)'a Mısır topraklarında imkânlar hazırlamasını yüce Allah'ın ona rüya tabirini öğretmek üzere bunları yaptığını dile getirmektedir.

4. Yusuf (aleyhisselâm) güçlenip bünyesi sapasağlam bir hale gelince yüce Allah da kendisine hikmet ve ilim verdi. İşte Allah iyilik yapanları böylece mükâfatlandırır.

Yusuf Sûresi 15-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah kendisine itaat edenlere, kulları arasından seçtiği kimselere pek lütufkâr ve merhametlidir.

2. Zulme uğramış gibi görünen kimsenin ağlayışı sakın seni aldatmasın. -Yusuf'un kardeşlerinin yaptığı gibi-ağlamakla birlikte zalim nice kişi vardır.

3. Yalanın kötü tarafı unutkanlıktır. Çünkü Yusuf'un kardeşleri Yusuf'un gömleği üzerine bir koyun kanı bulaştırmış ama o gömleği parçalamayı ya da delmeyi unutmuşlar, bu da onların yalan söylediklerinin delili olarak görülmüştü.

4. Yakub (aleyhisselâm)'ın Yusuf'u kardeşlerinden daha çok sevmesi fıtrî bir sevgidir. Ve bu yüce Allah'ın adaletini daha da vurgulayıcıdır. Çünkü bu küçük çocuğun ömrünün geri kalan kısmına göre babasının şefkat ve sevgisini göreceği süre daha az idi. Aynı zamanda babası, Yusuf (aleyhisselâm)'da henüz küçük bir çocukken pek büyük bir heybet ve azameti de görebiliyordu. Bu da yüce Allah'ın ona ileriki yaşlarda özel olarak bağışlayacağı nübuvvetine bir işaretti.

5. Yüce Allah'ın Mısırlılara Yusuf (aleyhisselâm)'ı peygamber olarak göndermek sûreti ile onları sevdiğini, onlara merhamette bulunduğunu görüyoruz.

6. Zorlu ve sıkıntılı zamanlarda şikâyet etmeden, sabırsızlık göstermeden Allah'tan yardım dileyip sabretmek gerekir.

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْاَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اِنَّهُ رَبّ۪ي اَحْسَنَ مَثْوَايَ اِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِه۪ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا
اَنْ رَاٰ بُرْهَانَ رَبِّه۪ كَذٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ
اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَص۪ينَ ﴿٢٤﴾ وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ
قَم۪يصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَاَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ
مَنْ اَرَادَ بِاَهْلِكَ سُوءًا اِلَّا اَنْ يُسْجَنَ اَوْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٥﴾
قَالَ هِيَ رَاوَدَتْن۪ي عَنْ نَفْس۪ي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ اَهْلِهَا اِنْ
كَانَ قَم۪يصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِب۪ينَ
﴿٢٦﴾ وَاِنْ كَانَ قَم۪يصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ
الصَّادِق۪ينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَاٰ قَم۪يصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ مِنْ
كَيْدِكُنَّ اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظ۪يمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا
وَاسْتَغْفِر۪ي لِذَنْبِكِ اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِ۪ٔينَ ﴿٢٩﴾
وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَد۪ينَةِ امْرَاَتُ الْعَز۪يزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ
نَفْسِه۪ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا اِنَّا لَنَرٰيهَا ف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٣٠﴾

23- **"Evinde bulunduğu kadın kendisinden murad almak istedi."** Yani Yusuf'un kendisi ile beraber olması için -yani onunla fuhuş yapmak için- hileli yollara başvurdu. **"Kapıları sımsıkı kapadı ve: Sana söylüyorum, çabuk yanıma gel"** benim senden istediğim hızlıca yanıma gelmendir, **"dedi. O ise:"** senin beni kendisi için çağırdığın işi yapmaktan **"Allah'a sığınırım. Doğrusu o benim efendimdir. O bana iyi bakmış, iyi bir mevki vermiştir. Gerçekten zalimler kurtuluşa eremezler, dedi."**

24- **"Andolsun ki o kadın ona** (Yusuf'a) **meyl etmişti. O da kadına meyl etmişti."** Yüce Allah'ın Yusuf (aleyhisselâm)'ı hatadan koruması ile birlikte bu beşerî tabiatın gereği olan bir meyildi. **"Eğer Rabbinin burhanını görmemiş olsaydı... Ondan fenalığı ve fuhşu giderelim diye böyle yaptık. Çünkü o ihlâsa erdirilmiş"** Allah'a itaati ya da risaleti dolayısıyla seçkin kılınmış **"kullarımızdandır."**

25- **"İkisi de kapıya doğru koştular."** Yani o, kapıdan dışarıya çıkmak için, kadın da ona engel olmak için hızlıca kapıya gittiler. **"Kadın onun gömleğini arkasından boylu boyunca yırttı. Kapının yanında da efendisine"** kocasına **"rast geldiler. Kadın: Zevcene kötülük yapmak isteyenin cezası zindana atılmaktan yahut can yakıcı bir azaptan başka ne olabilir, dedi."**

26- **"Benden murad almak isteyen O'dur, dedi. Kadının yakınlarından bir şahit"** Yusuf'un günahsız olduğunu, yüce Allah'ın söylettiği beşikteki bir çocuk ya da yakın akrabalarından bir adam **"şöyle şahitlik etti: Eğer gömleği önden yırtıldıysa kadın doğru söylemiştir. Bu ise yalancılardandır."**

27- **"Yok eğer gömleği arkadan yırtıltıysa"** oradan yırtılıp parçalanmışsa **"kadın yalan söylemiştir. Bu ise doğru söyleyenlerdendir, dedi."**

28- **"Kocası, gömleğinin arkasından yırtılmış olduğunu görünce: Şüphesiz ki bu, siz** (kadınlar)**ın hilelerinizdendir. Doğrusu siz kadınların hilesi büyüktür, dedi."**

29- **"Yusuf sen bundan vaz geç.** (Ey kadın) **sen de günahının bağışlanmasını dile! Çünkü sen gerçekten günahkârlardan oldun."**

30- **"Şehirde bir kısım kadınlar: Aziz'in karısı delikanlısından murad almak istiyormuş. Sevgisi yüreğinin zarını delip girmiş."** Yani onu kalbini alacak kadar ileri derecede sevmiş, **"biz onu gerçekten apaçık bir şaşkınlık içinde görüyoruz, dediler."**

Yusuf Sûresi 23-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Aziz'in karısının Yusuf (aleyhisselâm)'dan murad almak istediğini, ondan Yusuf'un durumu ve konumuna hiçbir şekilde yakışmayan bir hayâsızlık işlemesini istediğini, Rabbinin onu hayâsızlık işlemekten koruyup kadınların hile ve tuzaklarına karşı yakın birisinin şahitliği ile -denildiğine göre bu kadının amcasının oğlu olup beşikte Allah'ın konuşturduğu bir kişinin tanıklığı ile- kurtardığından söz etmektedir. Bir görüşe göre de bu kişi kocasına ya da kadının kendisine yakın bir akrabanın şahitliği ile olmuştur. Kocası, Yusuf (aleyhisselâm)'ın suçsuz olduğunu görünce, "bu meydana gelen hadise -ey kadınlar- sizin hile ve tuzaklarınızın bir parçasıdır. Yusuf'tan murad almak isteyen ve bunun için hileli bir tuzak kuran sensin. Sonra da haksız yere onu itham ettin" dedi. Daha sonra da Yusuf'tan bu işi gizlemesini, bunu kimseye söylememesini söyledi. Kadının kendisine de, yapmış olduğu bu günahı dolayısı ile mağfiret dileyip Rabbine tevbe etmesini emretti.

2. Prenslerin kadınları ile ileri gelenlerin kızlarından oluşan şehirdeki kadınlar ise Aziz'in karısını tenkit edip onun kusurunu dillerine dolayıp yanındaki genç delikanlı Yusuf'tan murad almak istemesi ve onu aşırı derecede sevmesi dolayısıyla onu ayıpladıklarını konuşup durdular. Hâlbuki o, nihayet o kadının sahip olduğu kölelerden bir köle idi.

Yusuf Sûresi 23-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Nebilerini günahtan korur ve onları her türlü hayâsızlık ve günahı işlemekten yana muhafaza eder.

2. İslâm, yabancı -yani mahrem olmayan- kadınlarla halvette bulunmayı (başbaşa kalmayı) her türlü hayâsızlıkları engellemek, aileyi şeref ve haysiyeti korumak maksadıyla haram kılmıştır.

3. İyiliğe iyilikle karşılık verilir. Bize iyilik yapan malı ya da ırzı hususunda güvenen kimseye hainlik yapmamak gerekir.

4. Mısır halkı putlara tapıyorlardı. Ancak onlar günahları bağışlayıp günahlar dolayısıyla sorgulayan kimsenin bu hususta herhangi bir ortağı bulunmayan bir ve tek Allah olduğunu biliyorlardı.

5. Şeytandan ve şeytanın vesveselerinden kötülüğü çokça emreden nefisten ve onun haram arzularından sakınmak ve bunlara karşı tedbirli olmak gerekir.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَاً
وَاٰتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكّ۪ينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّۚ فَلَمَّا
رَاَيْنَهُٓ اَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا هٰذَا بَشَرًاۜ اِنْ
هٰذَٓا اِلَّا مَلَكٌ كَر۪يمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذ۪ي لُمْتُنَّن۪ي ف۪يهِۜ
وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِه۪ فَاسْتَعْصَمَۜ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَٓا اٰمُرُهُ
لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِر۪ينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ
اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَن۪ٓي اِلَيْهِۚ وَاِلَّا تَصْرِفْ عَنّ۪ي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ اِلَيْهِنَّ
وَاَكُنْ مِنَ الْجَاهِل۪ينَ ﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ
كَيْدَهُنَّۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ
مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى ح۪ينٍ ﴿٣٥﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ
فَتَيَانِۜ قَالَ اَحَدُهُمَٓا اِنّ۪ٓي اَرٰين۪ٓي اَعْصِرُ خَمْرًاۚ وَقَالَ الْاٰخَرُ اِنّ۪ٓي
اَرٰين۪ٓي اَحْمِلُ فَوْقَ رَاْس۪ي خُبْزًا تَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُۜ نَبِّئْنَا بِتَاْو۪يلِه۪ۚ
اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَاْت۪يكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِه۪ٓ
اِلَّا نَبَّاْتُكُمَا بِتَاْو۪يلِه۪ قَبْلَ اَنْ يَاْتِيَكُمَاۜ ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَن۪ي رَبّ۪يۜ اِنّ۪ي
تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

31- **"O kadınların gizliden gizliye kendisini kınadıklarını işitince kendilerine haber gönderdi. Onlara"** üzerine dayanıp **"rahatça yaslanacakları bir yer hazırladı. Onların her birine de birer bıçak verdi ve: Çık karşılarına, dedi. Kadınlar onu görünce onun gerçekten büyük bir güzelliğe sahip birisi olduğunu anladılar."** Fevkalade güzelliğini görüp dehşete kapıldılar. **"Ellerini kestiler."** Aşırı dehşetlerinden ve onu beğenmelerinden bıçaklarla ellerini yaraladılar. **"Ve dediler ki: Allah'ı tenzih ederiz"** böylesini yaratmaktan Allah'ın âciz olduğunu söyleyemez, onun bundan münezzeh olduğunu söyleriz **"bu bir beşer değildir. Bu ancak çok şerefli bir melektir."**

32- **"Kadın dedi ki: Kendisi dolayısı ile beni ayıpladığınız işte budur. Evet, andolsun ben ondan murad almak istedim. Fakat o kendisini korudu"** istediğimi kabul etmeyip ileri derecede reddetti. **"Şayet kendisine emredeceğimi yapmazsa, andolsun, zindana atılacak ve her halde zillete uğrayanlardan olacaktır."**

33- **"Dedi ki: Rabbim! Ben zindanı bu kadınların beni kendisine çağırageldikleri şeye tercih ederim. Eğer sen bunların tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan onlara meylederim"** istediklerini kabul etmeye, arzularını gerçekleştirmeye yanaşırım. **"Cahillerden olurum."**

34- **"Bunun üzerine Rabbi onun duasını kabul etti. O, kadınların tuzaklarını üzerinden savdı. Çünkü O, hakkıyla işitendir, bilendir."**

35- **"Sonra"** Yusuf'un günahsızlığını ispatlayan **"bütün delilleri gördükleri halde yine de onu bir süreye kadar zindana atmak onlar tarafından uygun görüldü."**

36- **"Onunla birlikte zindana iki de delikanlı girdi. Bunlardan biri: Ben rüyamda kendimi şarap sıkıyor"** yani üzüm sıkıp şarap yapıyor ve onu krala sunuyorum, **"gördüm, dedi. Öbürü ise: Ben de rüyamda kendimi başımda ekmek götürüyor, kuşlar da ondan yiyor gördüm, dedi. Bize bunun yorumunu bildir"** haber ver, **"çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz."**

37- **"Dedi ki: Size rızıklanmak üzere bir yiyecek gelecek oldu mu muhakkak onun ne olduğunu size daha gelmezden evvel haber veririm. Bu"** tevil ve gelecekte olanları haber vermek **"Rabbimin bana öğrettiği ilimlerdendir. Gerçekten ben Allah'a inanmayan ve kendileri âhireti inkâr eden bir kavmin dinini terk ettim."**

Yusuf Sûresi 31-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Mısır'daki kadınların neler yaptıklarını, Aziz'in karısının onların kendisini ayıpladığını işitince de onlara nasıl bir gösteri hazırladığını, böylelikle onlara bu genç delikanlının sandıkları gibi olmadığını ve yine onların yanındaki diğer delikanlılar (köleler) gibi olmadığını göstermek istediğini anlatmaktadır.

2. Masiyete düşmektense zindana atılmak daha iyidir. Aziz de onun hanımı da Yusuf (aleyhisselâm)'ı belli bir süreye kadar hapse atmayı uygun buldular. Böylelikle bu mesele hakkında insanların daha az konuşmalarına sebep teşkil edecek ve insanların önünde kadının suçsuz olduğunu göstermiş olacaklardı. Bundan ötürü zulm ile ve haksızlık ederek onu zindana attılar. Bu zindana atılış Yusuf (aleyhisselâm)'ı da hayâsızlıkları işleyip zinaya düşmekten alıkoymuş, korumuştu. Çünkü böylelikle o kadınlar ile birlikte bulunmak, onlar ile bir arada olmaktan daha uzaklaşmış oldu.

3. Sonra âyet-i kerimeler Yusuf (aleyhisselâm) zindanda iken beraberinde iki kişinin daha bulunduğunu, bu iki kişinin onun ibadetine, söz ve davranışlarına hayran kaldıklarını dile getirmektedir. Bu iki kişinin her biri ona bir rüya anlatmış ve kendilerine bu rüyayı yorumlamasını istemişti. O da bunlara şu cevabı vermişti: Ben sizlere gelecek olan yemeğin ne olduğunu daha gelmeden önce haber veriyorum. Bu ise yüce Allah'ın bana öğrettiğinden dolayı oluyor. Çünkü ben O'na iman ediyor ve ona hiçbir şeyi ortak koşmuyorum.

Yusuf Sûresi 31-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yusuf (aleyhisselâm)'ın hemen hemen insanlar arasında görülmeyen derecedeki pek ileri güzelliği ve son derece yakışıklı olduğu anlaşılmaktadır. Yaratıcıların en güzeli Allah'ın şanı ne mübarektir!

2. Zorlu zamanlarda Allah'a sığınıp ihtiyaç halinde ona yalvarıp yakarmak duanın kabul edilme ihtimâlini daha da yükseltir.

3. Nebilerin sınanmaları ve onların başına gelen sıkıntılar pek büyüktür. Her insanı yüce Allah dinine bağlılığı oranında sınava tabi tutar.

4. Allah'a ve âhiret yurduna iman etmek, iman rükünlerinin en büyüğüdür.

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَٓائ۪ٓي اِبْرٰه۪يمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَؕ مَا كَانَ
لَنَٓا اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍؕ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا
وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَا صَاحِبَيِ
السِّجْنِ ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُؕ ﴿٣٩﴾
مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِه۪ٓ اِلَّٓا اَسْمَٓاءً سَمَّيْتُمُوهَٓا اَنْتُمْ
وَاٰبَٓاؤُ۬كُمْ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍؕ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِؕ
اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّٓا اِيَّاهُؕ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّٓا اَحَدُكُمَا
فَيَسْق۪ي رَبَّهُ خَمْرًاۚ وَاَمَّا الْاٰخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَاْسِه۪ؕ قُضِيَ الْاَمْرُ الَّذ۪ي ف۪يهِ تَسْتَفْتِيَانِؕ ﴿٤١﴾ وَقَالَ
لِلَّذ۪ي ظَنَّ اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْن۪ي عِنْدَ رَبِّكَۘ فَاَنْسٰيهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّه۪ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِن۪ينَ ﴿٤٢﴾
وَقَالَ الْمَلِكُ اِنّ۪ٓي اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ
عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍؕ يَٓا اَيُّهَا
الْمَلَأُ اَفْتُون۪ي ف۪ي رُءْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

38- **"Atalarım İbrahim, İshâk ve Yâkûb'un dinine uydum. Allah'a her hangi bir şeyi ortak koşmamız yapabileceğimiz bir iş değildir. Bu hem bize hem insanlara Allah'ın lütuf ve keremindendir. Fakat insanların çoğu şükretmezler."**

39- **"Ey zindan"**da benimle birlikte kalan **"arkadaşlarım! Darmadağınık birçok Rabbler"** ilâhlar **"mı hayırlıdır yoksa bir tek olan kahhar Allah mı?"**

40- **"Sizin onu bırakıp da taptıklarınız kendinizin ve babalarınızın adlandırdığı bir takım isimlerden başkası değildir. Allah bunlara dair hiçbir sultan"** delil ve belge **"indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'ındır. O, kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru din"** eğrisi büğrüsü olmayan yahut da sağlam delillerle sabit olan din **"işte budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

41- **"Ey zindan arkadaşlarım! Biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecektir. İşte hakkında sorduğunuz iş"** sorduğunuz husus **"olup bitmiştir."**

42- **"Bu ikisinden kurtulacağını bildiği kimseye dedi ki: Beni Rabbinin"** efendinin **"yanında an. Fakat şeytan ona kendisini Rabbinin yanında"** efendisinin yanında Yusuf'u **"anmasını unutturdu. Bu yüzden"** Yusuf **"daha nice yıllar zindanda kaldı."**

43- **"Hükümdar dedi ki: Rüyamda"** oldukça **"yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, yedi yeşil başakla diğerleri kuru** (yedi başak) **gördüm. Ey ileri gelenler! Eğer rüya yorumunu biliyorsanız"** bunun yorumunu yapabiliyorsanız **"şu benim rüyamı açıklayınız."**

Yusuf Sûresi 38-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Yusuf (aleyhis selâm)'ın zindandaki kıssasını anlatmaya devam etmektedir. İki genç (köle) arkadaşın her birisi yorumlaması için rüyasını ona anlatmış, Yusuf (aleyhisselâm) bunu fırsat bilerek kendilerine nübuvvetinin doğruluğuna delil olan bir mucizesini açıklamıştı. Bu ise bazı gaybî hususlara iman etmesi idi. Ayrıca onlara Allah'a ve âhiret gününe iman ettiğini, şirk akidesini bırakıp terk ettiğini belirtmiş, kendilerini de putlara ve atalarının tapındıkları mabudlara ibadeti terk etmeye çağırmıştı. Çünkü hüküm (her türlü egemenlik) bir ve tek Allah'a mahsustur. O'ndan başkasına ibadet söz konusu olamaz. Ayrıca onları apaçık delil ve belgelerle sabit olan dosdoğru dine de çağırmıştı.

Sonra onların her birisinin rüyasını şöylece yorumladı: Birincisi efendisine yine şarap sunacak. İkincisi -ki o fırıncı idi- idam edilecek ve kuşlar da başından yiyecek. Bu işin böyle olacağı -daha sonra onların her biri: Ben hiçbir şey görmedim, dedi ise de- kesinleşmiş ve kaçınılmaz olarak gerçekleşecektir. Sonra Yusuf (aleyhisselâm) ikisinden kesin olarak kurtulacağından emin olduğu kişiye -ki o sâkidir-: Benim durumumu ve haksızca zindanda tutulduğumu efendine -krala- anlat, dedi. Ama şeytan o kişiye Yusuf'un kendisine tavsiye ettiğini dile getirmeyi unutturdu. Bu sebeple Yusuf (aleyhisselâm) on yıldan daha az olan bir süre daha zindanda kaldı.

2. Sonra Mısır kralı -Reyyân b. el-Velid- bir rüya gördü. Buna göre o kendisini bir ırmağın kıyısında iken görüyor ve yedi semiz ineğin orada bulunan bir bahçede otlamakta iken ırmaktan yedi zayıf ineğin daha çıktığını, onlarla birlikte otladıklarını, sonra o ineklerin üzerine hücum edip onları da yediklerini gördüğünü anlattı. Dehşet ve korku ile uyandı. Rüyasını kavmine anlattı, onlardan eğer bu rüyanın yorumunu biliyorlarsa bunu kendisi için yorumlamalarını istedi.

Yusuf Sûresi 38-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların birçoğu oldukça açık ve besbelli olmasına rağmen dosdoğru dini kabul ederek hidâyet bulmuyorlar -bunlar kâfirlerdir-.

2. Davetçi bir kimsenin davette bulunmak üzere uygun olan zamanı seçmesi, davet edeceği kimselerin daveti kabul etmelerini sağlayacak bir durumda olmalarını gözlemlemesi gerekir.

3. Rüya yorumlandığı takdirde meydana çıkar ve olur. Eğer yorumlanmazsa yüce Allah'ın lütfedip gerçekleşmemesi ihtimâli vardır. Çünkü hadis-i şerifte: "Rüya yorumlanmadığı sürece bir kuşun ayağı üzerindedir. Yorumlandığı takdirde düşer (meydana gelir)" buyurulmaktadır. Rüya dışında yalan söylemek caiz olmadığı gibi rüya hakkında da yalan söylemek caiz değildir.

4. Sebepleri gerçekleştirmek için çalışmak İslâm açısından istenmiş bir şeydir. Yüce Allah'a tevekküle aykırı değildir. Çünkü Yusuf (aleyhisselâm) zindandaki arkadaşından durumunu ve haksızca zindanda tutulduğunu hükümdara söz konusu etmesini istemiştir. Böylelikle kurtulması için çalışmasını dilemiş oldu. Çünkü yüce Allah sebeplerin de müsebbibi (yaratıcısı)dır.

قَالُوٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍۚ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوٖيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمٖينَ ﴿٤٤﴾
وَقَالَ الَّذٖى نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ اَنَا۬ اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوٖيلِهٖ
فَاَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾ يُوسُفُ اَيُّهَا الصِّدّٖيقُ اَفْتِنَا فٖى سَبْعِ بَقَرَاتٍ
سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ
يَابِسَاتٍۙ لَعَلّٖٓى اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ
تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنٖينَ دَاَبًاۚ فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فٖى سُنْبُلِهٖٓ اِلَّا
قَلٖيلًا مِمَّا تَاْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَاْتٖى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ
يَاْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ اِلَّا قَلٖيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَاْتٖى مِنْ
بَعْدِ ذٰلِكَ عَامٌ فٖيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفٖيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ
الْمَلِكُ ائْتُونٖى بِهٖۚ فَلَمَّا جَٓاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ اِلٰى رَبِّكَ فَسْـَٔلْهُ
مَا بَالُ النِّسْوَةِ الّٰتٖى قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّۜ اِنَّ رَبّٖى بِكَيْدِهِنَّ عَلٖيمٌ
﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهٖۜ قُلْنَ حَاشَ
لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُٓوءٍۜ قَالَتِ امْرَاَتُ الْعَزٖيزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ
الْحَقُّۘ اَنَا۬ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهٖ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقٖينَ ﴿٥١﴾ ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ
اَنّٖى لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدٖى كَيْدَ الْخَٓائِنٖينَ ﴿٥٢﴾

44- **"Dediler ki:** (Bunlar) **karmakarışık"** ve bâtıl **"rüyalardır. Biz öyle karışık rüyaların yorumunu bilenler değiliz."**

45- **"O ikisinden kurtulmuş olan uzun bir süre sonra** (Yusuf'un) **tavsiyesini hatırladı ve dedi ki: Ben size bunun yorumunu haber vereyim, hemen beni gönderin."**

46- (Zindana varıp): **"Yûsuf, ey doğru sözlü kişi, bize söyler misin; yedi semiz ineği yiyen yedi zayıf inek ile yedi yeşil başak ve diğerleri kuru olan** (yedi başak) **ne demektir?** (Söyle) **ki insanlara döneyim de onlar da** (senin değerini) **belki bilirler."**

47- **"Dedi ki: Yedi yıl âdetiniz üzere"** ekin ekmeyi sürdürerek **"ekin. Yiyeceğiniz az bir miktarın dışındaki tüm biçtiklerinizi başağında"** taneyi ayırmadan **"bırakın."**

48- **"Sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelecek. Saklayacağınız"** yani ziraat için alıkoyacağınız tohumluk **"az bir miktarın dışında onlar için önceden biriktirdiğinizi yeyip götürecekler."**

49- **"Sonra bunun ardından da bir yıl gelecek ki insanlar onda yağmura kavuşturulacak"** yağmur yağacak ve arazileri bol mahsul verecek **"ve onda"** zeytin gibi sıkılması mümkün olan ürünleri **"sıkacaklar."**

50- **"Hükümdar dedi ki: Onu bana getirin. Bunun üzerine elçi yanına gelince: Efendine dön de o ellerini kesen kadınlara ne oldu"** onların hali durumu nedir **"diye sor. Şüphe yok ki benim Rabbim onların hilelerini çok iyi bilendir, dedi."**

51- **"Yusuf'tan murad almak istediğiniz zaman haliniz ne idi"** ne durumda idiniz, **"dedi. Kadınlar: Hâşâ. Allah için biz onun hiçbir kötülüğünü bilmiyoruz, dediler."** Böylelikle Yusuf (aleyhisselâm)'ın hayret verici iffetini dile getirip Allah'ı tenzih ettiler. **"Aziz'in karısı da şöyle dedi: Şimdi gerçek ortaya çıktı."** Önceleri bilinmiyorken artık açık açık göründü.

52- **"Bu gıyabında ona hıyanet etmediğimi ve Allah'ın hâinlerin hilesini şüphesiz hidâyete erdirmeyeceğini onun da bilmesi içindi."**

Yusuf Sûresi 44-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ayetlerin açıkladığı üzere hükümdar ileri gelenlerden rüyasının yorumlanmasını isteyince onlar da kendisine: Bunlar geceleyin görülen karmakarışık rüyalar türündendir. Belki de bunların yorumu yoktur. Bununla birlikte bizim buna dair bir bilgimiz bulunmuyor, dediler. İşte o esnada zindandaki iki kişiden birisi olup Yusuf'un kendisine efendisinin yanında kendisini anmasını söylediği kurtulan kişi onun tavsiyesini hatırladı. O zamana kadar unutmuştu. Hükümdarın rüyasını işitip insanların o rüyayı yorumlayamadıklarını görünce Yusuf'un durumunu ve tavsiyesini hatırlayıverdi, kavmine ve hükümdara: Ben size bu rüyanın yorumunu bildireceğim. Beni hemen Yusuf'un yanına gönderin, dedi. Yusuf'un yanına gelip ona hükümdarın rüyasını anlatınca Yusuf (aleyhisselâm) da herhangi bir şart koşmadan o rüyayı ona yorumladı, kendilerine verimlerinin bol olacağı ve kıtlık hallerinde neler yapacaklarını onlara gösterdi.

2. Hükümdar rüyasının yorumunu işitince özel ve yakın adamlarından birisi olması için Yusuf'un getirilmesini istedi. Elçi, Yusuf (aleyhisselâm)'ın yanına gelince o da zindandan herkes tarafından zulüm ve haksızlık ile hapsedildiğinin ve kadınların kendisine nispet ettikleri suçtan uzak olduğunun açıkça görülmeden dışarı çıkmak istemedi. Bu sebeple bu gelen kişiden hükümdara dönüp ona ellerini kesmiş olan kadınların durumuna dair soru sormasını istedi. Çünkü o Yusuf'a nispet edilen suçtan uzak olduğunu biliyordu. Ayrıca o kadınlara: Siz Yusuf'tan murad almak istediğinizde Yusuf'un bu işten ileri derecede kaçınması nasıldı, diye sormalarını istemişti. Hükümdar kadınlara bunu sorunca onlar da aslında olayın nasıl olduğunu ve Yusuf (aleyhisselâm)'ın ne kadar iffetli ve güzel ahlâklı olduğunu itiraf ettiler. İşte o vakit Aziz'in karısı da: Andolsun hak açıkça ortaya çıkmış ve netleşmiş bulunuyor. Gerçekten ondan murad almak isteyen ben idim. O büsbütün suçsuzdur. Zulmen ve haksızlıkla zindanda tutuldu, dedi. Kadın yahut Yusuf: Ben bunun gerçekleşmesini vezirin aslında benim ona hainlik etmediğimi bilmesi için istemiştim. Olan sadece bir istekten ibaretti ve ortada herhangi bir zina, fuhuş olmamıştı.

Yusuf Sûresi 44-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Yusuf (aleyhisselâm)'ın izzetli ve şerefli bir şekilde zindandan çıkmasını murad ettiği için buna en güzel bir şekilde yorumladığı hükümdarın rüyasını sebep kıldı.

2. Rüyayı yorumlayan bir kimsenin rüya yorumunu bilen birisi olması gerekir ve o rüyayı görene hayrı göstermesi görevidir.

3. Bir kimsenin bilmediği bir şeye dair bir soru sorulması halinde, bilmiyorum, demesi bir ayıp değildir. Bu onun bilmediği halde bir şeyler söylemesinden hayırlıdır.

4. Kolaylık ve bolluk zamanlarında darlık ve sıkıntı zamanları için bir şeyler biriktirip saklamak önemlidir.

5. İyilik yapanları ödüllendirmek, zulme uğramışları zulümlerinden temize çıkarmak, ilim adamlarını, fazilet sahiplerini takdir etmek gerekir ve ayrıca itham altında tutulan birisinin kendisini savunması da meşrudur.

وَمَٓا اُبَرِّئُ نَفْسٖيۚ اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّٓوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبّٖيۜ اِنَّ
رَبّٖي غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٥٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونٖي بِهٖٓ اَسْتَخْلِصْهُ
لِنَفْسٖيۚ فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكٖينٌ اَمٖينٌ ﴿٥٤﴾ قَالَ
اجْعَلْنٖي عَلٰى خَزَٓائِنِ الْاَرْضِۚ اِنّٖي حَفٖيظٌ عَلٖيمٌ ﴿٥٥﴾ وَكَذٰلِكَ
مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِۚ يَتَبَوَّاُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَٓاءُۜ نُصٖيبُ
بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَٓاءُ وَلَا نُضٖيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنٖينَ ﴿٥٦﴾ وَلَاَجْرُ
الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾ وَجَٓاءَ اِخْوَةُ
يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَمَّا
جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونٖي بِاَخٍ لَكُمْ مِنْ اَبٖيكُمْۚ اَلَا تَرَوْنَ
اَنّٖٓي اُوفِي الْكَيْلَ وَاَنَا۬ خَيْرُ الْمُنْزِلٖينَ ﴿٥٩﴾ فَاِنْ لَمْ تَأْتُونٖي بِهٖ
فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدٖي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ
اَبَاهُ وَاِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فٖي
رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَٓا اِذَا انْقَلَبُٓوا اِلٰٓى اَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُٓوا اِلٰٓى اَبٖيهِمْ قَالُوا يَٓا اَبَانَا مُنِعَ مِنَّا
الْكَيْلُ فَاَرْسِلْ مَعَنَٓا اَخَانَا نَكْتَلْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾

53- **"Bununla beraber ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis şüphesiz var gücüyle"** çokça alabildiğine **"kötülüğü emredicidir. Rabbimin rahmet edip esirgediği müstesnâ. Çünkü Rabbim günahları bağışlayandır, merhamet edendir."**

54- **"Hükümdar: Onu bana getirin. Onu kendime en yakınlardan kılayım, dedi. Onunla konuşunca da şöyle dedi: Sen bugün bizim nezdimizde önemli"** emrettiği geçerli olan üstün **"bir mevki sahibisin, eminsin."**

55- **"Dedi ki: Beni ülkenin"** Mısır'ın **"hazineleri üzerine tayin et. Çünkü ben iyice koruyanım, bilenim"** hem iyi korur hem bu işi iyi bilen ya da yazan ve hesap yapabilen birisiyim.

56- **"İşte böylece o yerde Yusuf'a iktidar verdik. O, orada dilediği yerde konaklardı."** Dilediği yerde konaklar ve orada kendisi için konaklanacak yer edinirdi. **"Rahmetimizi dilediğimize veririz. İyi hareket edenlerin de yaptıklarını boşa çıkarmayız."**

57- **"İman edip takvâya devam edenler için âhiret mükâfatı ise elbet daha hayırlıdır."**

58- **"Yusuf'un kardeşleri gelip onun huzuruna girdiler. O kendilerini tanıdığı halde onlar onu tanımadılar."**

59- **"Yüklerini hazırlayınca"** yani ihtiyaç duydukları şeyi onlara verince **"dedi ki: Bana baba bir kardeşinizi de getirin. Görüyorsunuz ki ben ölçeği tam veriyorum ve ben misafirperverlerin en iyisiyim."**

60- **"Eğer onu bana getirmezseniz artık sizin yanımda** (alacağınız) **hiçbir ölçeğiniz olmayacaktır. Bana da yaklaşmayın."**

61- **"Ne yapıp edip"** bütün çabamız ve gayretimizi ortaya koyup **"onu babasından"** isteyip **"almaya çalışacağız. Herhalde yaparız, dediler."**

62- **"Yusuf memurlarına: Bedellerini"** satın aldıkları buğdayın bedelini **"yüklerinin içine"** yiyecek ve daha başka şeylerin bulunduğu kaplarına (heybelerine) **"koyuverin. Belki ailelerine dönünce bunun farkına varırlar da yine geri dönerler, demişti."**

63- **"Babalarına döndüklerinde: Babamız, artık bize ölçek ile azık verilmeyecek. Artık kardeşimizi"** kastettikleri baba bir kardeşleri Bünyamin'dir **"de bizimle beraber gönder de ölçek alalım. Herhalde onu koruyacağız, dediler."**

Yusuf Sûresi 53-63. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Züleyha ile ilgili olayın sonunu anlatmakla başlamaktadır. Bu ifadelerin Yusuf (aleyhisselâm)'a ait ve nefsin temize çıkarılmasının söz konusu olmadığı anlamında bir ifadesi olduğu da söylenmiştir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler hükümdarın takındığı tutumu açıklamaktadır. Çünkü kendisi Yusuf (aleyhisselâm)'a nispet edilen hususlardan temiz ve uzak olduğunu görmüş, bunun için de Yusuf'un huzuruna getirilmesini istemişti. Çünkü onu en yakınlarından ve devletinin büyük adamlarından birisi yapmak istiyordu. Yusuf da ondan kendisini yiyecek depolarından sorumlu olarak görevlendirmesini istedi. -Bu da bugün maliye, gıda, ticaret ve ekonomi bakanlıklarına tekabul eder.- Böylelikle o bunları Allah'ın kulları hakkında razı olacağı şekilde idare etmek istiyordu.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Yusuf (aleyhisselâm)'ın kardeşlerinin, Mısır topraklarına yiyecek satın almak üzere geldiklerini haber vermektedir. Onların bu gelişleri ise diğer bütün ülkeleri ve ahaliyi de kapsayan kuraklık yıllarından sonra olmuştu. Yusuf (aleyhisselâm) da o dönemde Mısır topraklarında din ve dünya işlerinde bir yönetici durumunda idi. Onun huzuruna girdiklerinde onlar kendisini tanımadıkları halde o onları tanıdı. Buna sebep ise onların hatırlarına gelmeyen bir derecede üstün bir mevki ve bir azamete sahip bulunması idi. Yusuf kendilerine âdeti üzere verdiğinden fazla yiyecek vermişti. Çünkü o her bir kişi için birer deve yükü veriyor daha fazla vermiyordu. Kendilerine de durumlarının ne olduğunu sormuş, onlar biz on iki adam idik. Bizden birisi -Yusuf'u kastediyorlar- gitti, geriye onun anne baba bir kardeşi -Bünyamin'i kastediyorlar- babamızın yanında kaldı, dediler. O da kendilerinden, gelecek sene onu beraberlerinde getirmelerini istedi. Aksi takdirde onlara hiçbir yiyecek vermeyeceğini, kendilerinin ikram görüp ağırlanmayacaklarını da söyledi. Onlar da ona Bünyamin'i beraberlerinde getirmek için babalarını ikna etmek üzere oldukça gayret göstereceklerine dair söz verdiler ve bunu yapabileceklerini söylediler.

4. Sonra Yusuf, memurlarına satın aldıkları yiyeceğin bedellerini fark etmeyecekleri bir şekilde eşyalarının arasına koymalarını emretti. Onlar babalarının yanına geri döndüklerinde babalarından kendileri ile birlikte kardeşleri Bünyamin'i de göndermesini istediler. Böylece yeteri kadar yiyecek elde etmiş olacaklardı. Kardeşlerini koruyacaklarına dair de babalarına söz verdiler.

Yusuf Sûresi 53-63. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kendisinin güvenilir ve yetkin olduğunu bilen kişinin kamu görevine getirilmeyi istemesi caizdir.

2. Yönetici olan bir kimsenin her bir kimseyi kendisine uygun olan bir yere, güzel bir şekilde seçmesi uzman ve yetkin kimselerin uzmanlıklarından ve yeterliliklerinden yararlanma yoluna gitmesi bir zorunluluktur.

3. Mısır, eski zamandan beri çevresinde bulunanlara nispetle iktisadî bakımdan oldukça önemli bir yerdir. Ayrıca bireylerin ve toplumların hayatında biriktirmek de önemlidir.

64- **“Dedi ki: Daha önceden kardeşi”** Yusuf **“hakkında size ne kadar güvendi isem bunun hakkında da ancak o kadar güvenebilirim değil mi? Allah en hayırlı koruyucudur. O, merhametlilerin en merhametlisidir.”**

65- **“Zahire yüklerini”** yiyeceklerini ya da yüklerini **“açtıkları zaman bedellerinin kendilerine geri verildiğini gördüler. Babamız, daha ne istiyoruz”** bundan fazla nasıl bir iyilik isteyebiliriz! **“İşte bu götürdüğümüz bedellerimiz de bize geri verilmiş. Ailemize erzak getiririz”** Mısır'dan aile halkımız için yiyecek alır geliriz. **“Kardeşimizi koruruz. Bir deve yükü daha zahire alırız. Bu zaten az bir ölçektir, dediler.”**

66- **“Etrafınız kuşatılmadıkça”** hep birlikte helâk olur ya da mağlup edilmedikçe **“onu kesin olarak bana getireceğinize dair Allah'tan sağlam bir taahhüt”** güvenilir bir yemin ile pekiştirilmiş bir and **“vermediğiniz sürece onu sizinle beraber asla göndermem, dedi. Artık ona kesin teminatlarını verince o da: Allah söylediklerimize vekildir”** onları bilen, görüp gözetendir **“dedi.”**

67- **“Oğullarım! Hepiniz bir kapıdan girmeyin. Ayrı ayrı kapılardan girin. Bununla beraber Allah'tan size gelecek hiçbir şeyi sizden geri çeviremem”** önleyemem, bu hususta size faydam olmaz. **“Hüküm ancak Allah'ındır. Ben yalnız O'na güvenip dayandım. Tevekkül edenler de yalnız O'na güvenip dayanmalıdır, dedi.”**

قَالَ هَلْ اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَٓا اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخٖيهِ مِنْ قَبْلُ
فَاللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًاۖ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمٖينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا
مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْۜ قَالُوا يَٓا اَبَانَا مَا
نَبْغٖيۜ هٰذِهٖ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَيْنَاۚ وَنَمٖيرُ اَهْلَنَا وَنَحْفَظُ
اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعٖيرٍۜ ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسٖيرٌ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ
اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ لَتَاْتُنَّنٖي بِهٖٓ اِلَّٓا
اَنْ يُحَاطَ بِكُمْۚ فَلَمَّٓا اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ
وَكٖيلٌ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ
وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍۜ وَمَٓا اُغْنٖي عَنْكُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ
شَيْءٍۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْۜ مَا
كَانَ يُغْنٖي عَنْهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا حَاجَةً فٖي نَفْسِ
يَعْقُوبَ قَضٰيهَاۜ وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَخَاهُ
قَالَ اِنّٖٓي اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

68- **“Babalarının kendilerine emrettiği şekilde”** ayrı ayrı, dağınık olarak **“girdiler. Fakat bu Allah'tan gelecek hiçbir şeyi önleyemezdi. Sadece Yakub'un içindeki bir dileği olup o da bunu açığa çıkardı. Şüphesiz ki o kendisine öğrettiğimiz için bir ilim sahibi idi. Fakat insanların çoğu bilmezler.”**

69- **“Yusuf'un huzuruna girdiklerinde o kardeşini”** öz kardeşi Bünyamin'i **“yanına aldı. Ben senin kardeşinim. Onların sana yapmış olduklarına artık üzülme”** kederlenme **“dedi.”**

Yusuf Sûresi 64-69. Âyetler Nelerden Söz Eder

1 Yakub (aleyhisselâm)'ın Mısır'dan dönüp ondan kardeşleri Bünyamin'i gelecek sefer kendileri ile birlikte göndermesini istediklerinde ne şekilde cevap verdiğini göstermektedir.

2. Getirdikleri kapları açınca aldıkları yiyeceğin bedelinin eşyaları arasında olduğunu gördüler. Bu sefer babalarına: Bizler bu hükümdarın bundan daha büyük çapta bir ikramını nasıl isteyebiliriz? O bize eksiksiz olarak ölçüp yiyecek verdikten sonra biz farkına varmadan aldığımız yiyeceğin bedelini de bize geri verdi, dediler ve hükümdarı hoşnut etmek için kardeşlerini de alıp götürmek hususunda ısrar ettiler. O da yemin ile pekiştirilmiş bir şekilde kardeşlerini kendisine geri getireceklerine dair onlarla ahitleşti. Ancak yenik düşürülmeleri ve kardeşlerini kurtaracak gücü bulamamaları ya da hep birlikte helâk olmaları hali bundan müstesnâdır. Kendilerine Mısır'a aynı kapıdan girmemelerini de tavsiye etti. Çünkü hep birlikte girmeleri halinde onlara nazar değeceğinden ya da kıskanılmalarından korkmuştu. Çünkü hepsi de heybetli, yakışıklı idiler. O, Allah'a tevekkül ile ve işini Allah'a havale ederek bunları söylemişti.

3. Yakub (aleyhisselâm)'ın çocukları Yusuf (aleyhisselâm)'ın yanına girince o da öz kardeşi Bünyamin'i yanına aldı. Ona kendisinin gerçek kimliğini bildirdi. Ama durumu saklamasını ve her ikisine yaptıkları dolayısıyla da üzülmemesini çünkü Allah'ın hayırlı bir şekilde artık onları bir araya getirmiş olduğunu söyledi.

Yusuf Sûresi 64-69. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yusuf kardeşlerine ve aile fertlerine ileri derecede ikramda bulundu, onlara iyilik yaptı.

2. İstenen bir maksada ulaşmak için istek meşru olduğu takdirde bir takım hileli yollara başvurmanın -bu başvurulan yol da doğru ve helâl olduğu sürece- önünde bir engel yoktur.

3. Bütün hususlarda özellikle de daha önce insanın bir musibet ile karşı karşıya kalmış olduğu hususlarda gerekli tedbirleri alıp ihtiyatlı olmak bir zorunluluktur.

4. Nazar değmesi bir haktır. Nitekim hadiste: "Nazar kişiyi kabre, deveyi kazana sokar" buyurulmaktadır. Yani kıskançlık, ölüme ve helâka dahi sebep olabilir.

5. Babalar çocuklarına düşkündürler ve onları güzel bir şekilde kollamalıdırlar. Her zaman onlar için güvenliği, esenliği ve mutluluğu sağlayacak türden samimi olarak öğüt vermeleri gerekir.

6. Tedbir kaderi önlemez. Hüküm bir ve tek olarak Allah'ındır. Hiç kimse onun hükmüne engel olamaz. Bundan dolayı yalnızca O'na tevekkül edilmeli, gerekli sebeplerin yerine getirilmesinden sonra iş O'na havale edilmelidir. Çünkü Allah neyi takdir etmişse mutlaka o gerçekleşir.

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ
ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا
وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ
الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا
تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا
سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾
قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَٰلِكَ
نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ
ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ
مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ
نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾
قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا
يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا
كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

70- **"Onların yüklerini hazırla(t)dığında su kabını"** ölçmek için kullanılan altından yapılmış bir su kabını **"kardeşinin yükü arasına koy"**dur**"du. Sonra bir münadi: Ey"** yüklerini taşıyan **"kafile! Siz gerçekten hırsızlık yaptınız, diye bağırdı."**

71- (Yâkûboğulları) **"onlara dönerek: Ne kaybettiniz,** (ne arıyorsunuz)**? dediler."**

72- **"Hükümdarın su kabını"** altından yapılmış ve ölçek olarak kullanılan su kabını **"kaybettik. Onu getirene bir deve yükü var. Ben de buna kefilim"** bunu ona tastamam vereceğim **"dediler."**

73- **"Allah'a and olsun ki sizin de bildiğiniz gibi biz bu yere fesat çıkarmak için gelmedik. Hırsız kimseler de değiliz, dediler."**

74- **"Eğer yalancılar iseniz cezası nedir"** yani hırsızlık yapanın cezası nedir, **"dediler."**

75- **"Bunun cezası yükünde** (çalınmış mal) **bulunan kimsenin kendisinin karşılık olarak alınmasıdır"** yani hırsızlık yapan kişi tek başına çalınan malın karşılığında bir ceza (olarak) alınır. Bu Yakub hanedanında uygulanan bir hüküm idi. **"Biz zalimleri böylece cezalandırırız, dediler."**

76- **"Bunun üzerine kardeşinin yükünden önce onların yüklerini araştırmaya başladı. Sonra kabı kardeşinin yükü arasından çıkardı. İşte biz Yusuf'un lehine böyle takdirde bulunduk"** maksadına ulaşması için bunu gerçekleştirdik ve ona kardeşini alıkoymanın yolunu öğrettik -burada mütekellim (konuşan birinci şahıs) şanı yüce Allah olup -çoğul kipi kullanarak- kendi zatını tazim etmektedir. **"Yoksa o hükümdarın dinine göre"** Mısır hükümdarının şeriatine ya da hükmüne göre **"kardeşini alıkoyabilecek değildi. Bu ancak Allah'ın dilemesi ile oldu. Biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Her ilim sahibi üstünde daha iyi bir bilen vardır."**

77- **"Eğer o çalmış bulunuyorsa onun daha evvel bir kardeşi de çalmıştı, dediler. O vakit Yusuf bu sözleri içinde gizleyip bunu onlara açıklamayıp"** dışa vurmayıp **"dedi ki: Sizin durumunuz daha da kötüdür. Allah sizin söylemekte olduğunuzun mahiyetini"** onun ile alakalı olarak söylediklerinizi **"en iyi bilendir."**

78- **"Ey Aziz! Onun çok ihtiyar bir babası var. Bunun için onun yerine birimizi alıkoy"** onun yerine bizden birisini köleleştir. **"Biz seni gerçekten iyilik edenlerden görüyoruz, dediler."**

Yusuf Sûresi 70-78. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetlerde Yusuf (aleyhisselâm)'ın kardeşlerinin onunla birlikte başından geçen olayların kıssasının anlatımı devam etmektedir. Beraberlerinde Yusuf'un anne-baba bir kardeşi Bünyamin'i alıp gittikten sonra Yusuf da kardeşine: Onu yanında alıkoymak için bir yola başvurup çaresini bulacağını gizlice söyleyip durumu gizlemesini ondan istedi. Yüklerini onlar için hazırlatıp onlara eksiksiz olarak ölçekleri verilince hükümdarın ölçeği -ki bu hükümdara su vermek için kullanılan altın bir kap idi- kardeşi Bünyamin'in yükleri arasına koydurdu. Daha sonra münadi yükleri yüklenmiş deve sahiplerine: Siz hırsızlık yapmışsınız, diye seslendi. Neyin çalındığını sorunca onlara: Çalınan şey hükümdarın ölçeğidir. Diğer taraftan onu getirene de bir deve yükü yiyecek olarak ödül verileceğini söyledi. Yusuf'un kardeşleri şaşkınlık içerisinde hırsızlık yapmadıklarına dair yemin edince onlara: Eğer yalan söylüyor iseniz onu çalmanın cezası nedir, sordular. Yusuf'un kardeşleri: Onu çalanın cezası kimin yükü arasında bulunmuşsa o kimsenin alıkonulmasıdır, dediler. Yakub hanedanı arasında hırsızlık yapanın hükmü tutulup köleleştirilmesi idi. Bünyamin'in yükü teftiş edilmeden önce kardeşlerinin yükleri teftiş edildi. Böylelikle onun itham edildiği kanaatinin uyandırılması istenmemişti. Nihayet onun yüklerinin arasına gelinince, ben bunun bir şey almış olacağını sanmıyorum, dedi. Onlar: Hayır, biz onun eşyasına bakmadan bırakmayacağız. Çünkü böylesi hem senin gönlünü daha çok hoş eder hem bizim, dediler. Daha sonra altın kap kardeşinin eşyaları arasından çıkarıldı. Böylelikle yüce Allah ona istediğini gerçekleştirebilmesi için nasıl bir yola başvuracağını öğretmiş oldu. O onları hırsızlık yapmak ile itham etmekte doğru söylüyordu. Çünkü daha önce kendisini babalarından çalmış ve babalarına yalan söylemişlerdi.

2. Kardeşleri: Bünyamin hırsızlık yapmışsa şunu bilin ki daha önce onun bir kardeşi de hırsızlık yapmıştı -Yusuf'u kastediyorlardı- Yusuf içinden: Siz hırsızlık hususunda daha kötü bir durumdasınız. Allah sizin söylediklerinizi ya da yalanınızı en iyi bilendir, dedi. Bu sefer Yusuf'tan kardeşleri yerine kendilerinden birisini rehin ya da köle olarak almalarını rica etmeye koyuldular.

Yusuf Sûresi 70-78. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah kullarından dilediği kimseleri ilimde derecelerle yükseltir.

2. Yusuf (aleyhisselâm)'ın yaptığı yüce Allah'ın ona böyle bir imkânı hazırlaması, ona bu yolu öğretmesi ve ona bunu emretmesi ile olmuştu. Çünkü bunun neticesinde daha sonra babasının ve kavminin yanına gelmesi ve onun bulunduğu yere hep birlikte gelmeleri gibi büyük bir maslahatı ortaya çıkarmıştı.

3. Bir takım hile (çare) ve tedbirler Allah tarafından sevilen ve razı olunan işlerdir. Çünkü bunlarda bir takım hikmetler ve istenen bazı maslahatlar olur. Diğer taraftan suçsuz bir kimse suçluya karşılık alınıp sorumlu tutulamaz.

قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَأْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُۙ اِنَّٓا
اِذًا لَظَالِمُونَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّاۜ
قَالَ كَبِيرُهُمْ اَلَمْ تَعْلَمُٓوا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ
مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ ف۪ي يُوسُفَۚ فَلَنْ
اَبْرَحَ الْاَرْضَ حَتّٰى يَأْذَنَ ل۪ٓي اَب۪ٓي اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ ل۪يۚ وَهُوَ
خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ ﴿٨٠﴾ اِرْجِعُٓوا اِلٰٓى اَب۪يكُمْ فَقُولُوا يَٓا اَبَانَٓا
اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَۚ وَمَا شَهِدْنَٓا اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ
حَافِظ۪ينَ ﴿٨١﴾ وَسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّت۪ي كُنَّا ف۪يهَا وَالْع۪يرَ
الَّت۪ٓي اَقْبَلْنَا ف۪يهَاۜ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
اَنْفُسُكُمْ اَمْرًاۜ فَصَبْرٌ جَم۪يلٌۜ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَن۪ي بِهِمْ
جَم۪يعًاۜ اِنَّهُ هُوَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ
يَٓا اَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظ۪يمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ
حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِك۪ينَ ﴿٨٥﴾ قَالَ اِنَّمَٓا اَشْكُوا
بَثّ۪ي وَحُزْن۪ٓي اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

79- **“Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymamızdan Allah’a sığınırız”** böyle bir iş yapmaktan bizi korumasını dileriz **“o takdirde biz elbette zalimleriz, dedi.”**

80- **“Artık ondan”** Yusuf’un isteklerini kabul etmesinden yana **“ümitlerini kesince fısıldaşarak bir kenara çekildiler:”** Kendi aralarında gizlice danıştılar. **“Büyükleri dedi ki: Babanızın sizden Allah adına teminat almış olduğunu daha evvel de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru”** yaptığınız hatayı **“bilmez misiniz? Artık ya babam bana izin verinceye yahut Allah benim için hükmedinceye kadar katiyyen bu yerden ayrılmam”** başka bir yere gitmem, **“o hükmedicilerin en hayırlısıdır.”**

81- **“Siz babanıza dönün ve: Ey babamız, gerçek şu ki, oğlun** (Bünyamin) **hırsızlık etti** (ithamiyle tutuklandı). **Biz ancak bildiğimize göre şâhidlik ediyoruz. Gaybın bekçileri de değiliz, deyin.”**

82- **“İçinde bulunduğumuz şehre, beraber geldiğimiz kafileye de sor. Biz gerçekten doğru söyleyenleriz.”**

83- **“Hayır, nefisleriniz sizi aldatıp bir işe sürüklemiş”** bu işi size güzel ve kolay göstermiş, **“artık** (bana düşen) **güzel bir sabırdır. Allah’ın hep birlikte onları bana kavuşturacağını ümid ederim. Her şeyi bilen, biricik hüküm sahibi olan şüphesiz ki O’dur, dedi.”**

84- **“Onlardan yüz çevirip ya esefâ alâ Yusuf:”** Ey Yusuf için duyduğum o pek büyük üzüntü ve keder, **“dedi ve kederinden gözlerine ak düştü.”** Beyaz perde indi. **“Artık hüznünü açıklamayıp içine saklıyordu.”** Hüzün ile dolmuştu ya da hüznünü gizliyor, onu açığa vurmuyordu.

85- **“Dediler ki: Hâlâ Yusuf’u anıp duruyorsun. Allah’a andolsun ki sonunda ya kederinden hastalanıp eriyeceksin”** ölüme çokça yaklaşacaksın **“yahut ölüp gidenlerden olacaksın.”**

86- **“Ben keder ve üzüntümü ancak Allah’a açarım. Ben Allah nezdinden sizin bilmeyeceğiniz şeyleri biliyorum, dedi.”**

Yusuf Sûresi 79-86. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimelerde Yusuf (aleyhisselâm) ile kardeşleri arasındaki konuşma tamamlanmaktadır. Yusuf (aleyhisselâm) Bünyamin'in yerine onlardan birisini alıkoymayı kabul etmemişti. Onlar da ümitlerini kesince kendi aralarında gizlice konuştular. Büyükleri kendilerine babalarının onlardan Bünyamin'i koruyacaklarına dair bir ahit almış olduğunu hatırlattı ve daha önce de Yusuf hakkındaki kusurlarından dolayı onları kınadı. Babası dönmesi için kendisine izin verinceye yahut da Allah oradan çıkması için hüküm verinceye kadar Mısır'da kalmayı kararlaştırdı ve kendilerine babalarına dönüp oğlunun hırsızlık yaptığı için özürlerini açıklamalarını, buna tanık olmakla birlikte kendisine söz verdikleri vakit gayb olan bu işi o zaman bilmediklerini söylemelerini emretti.

2. Yusuf'un kardeşleri geri dönüp babalarına büyüklerinin kendilerine tavsiye ettiği sözleri söylediler ve ondan isterse bulundukları kasaba halkından ve oraya gelen kervan sahiplerinden durumu sorup soruşturmasını istediler. Çünkü kendileri gerçekten doğru söylüyorlardı.

3. Babaları da onlara şu cevabı verdi: Hayır, sizin nefisleriniz size (böyle) bir işi süsleyip güzel göstermiş. Artık ben Allah'tan başkasına şikayette bulunmayacağım ve sabırsızlık göstermeyeceğim, bir güzel sabır ile sabredeceğim. Ümid ederim ki Allah onların hepsini bana getirir. Çünkü şüphesiz o benim durumumu çok iyi bilir. O hikmeti ile işleri çekip çevirir. Böyle deyip onlardan yüz çevirdi. Kederi daha da arttı. Kederini de hep içine attı. Nihayet gözlerine ak düştü. Çocukları ona: Sen ya yerinden kalkamayacak hale gelecek şekilde hastalanıncaya ya da ölünceye kadar onu anıp duracak mısın, dediler. O da kendilerine: Ben durumumu ancak Allah'a şikâyet ediyorum. Ve sizin bilmediğinizi de biliyorum, dedi.

Yusuf Sûresi 79-86. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Anne babanın rızasını kazanabilmek için gayretli olmak bir zorunluluktur. Çünkü onların razı olması, aziz ve celil Allah'ın rızasının bir parçasıdır.

2. Doğru konuşmak ve haklı olarak kendisini savunmak oldukça önemlidir. Allah'tan ümidini kesmemek faziletli bir iştir. Ve bu imanın niteliklerindendir.

3. Allah'tan başkasına şikâyette bulunmak bir zillet sebebidir. Aziz ve celil Allah'a şikâyet etmek ise bir izzettir, ümittir ve iman gücüdür.

4. Yüce Allah insanı kalbin üzüntüsü ve gözün yaşarması dolayısıyla sorgulamaz. Çünkü bu bir rahmettir. Ama o sabırsızlık gösterip kederlenerek yüksek sesle ağıt yakıp yüzlere vurup elbiseleri yırtıp parçalamayı haram kılmıştır. Aynı şekilde yüce Allah'ın kazasına rıza göstermemek ve yüce Allah'ın yaptığı işten ötürü aşırı derecede kızdığını ortaya koymak gibi cahilî bir takım sözleri söylemeyi de haram kılmıştır.

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخِيهِ وَلَا
تَايْـَٔسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهُ لَا يَايْـَٔسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا
الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا اَيُّهَا
الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجٰيةٍ
فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي
الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ
وَاَخِيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾ قَالُوا ءَاِنَّكَ لَاَنْتَ يُوسُفُ
قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا اَخِي قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا اِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ
وَيَصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ
لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَا تَثْرِيبَ
عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾
اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هٰذَا فَاَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِي يَاْتِ بَصِيرًا
وَاْتُونِي بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ
قَالَ اَبُوهُمْ اِنِّي لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ
﴿٩٤﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

87- **"Oğullarım gidin, Yusuf'u ve kardeşini arayın, araştırın"** onlara dair haberleri öğrenmeye çalışın **"Allah'ın rahmetinden"** ve kurtuluş vereceğinden **"de ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez."**

88- **"Bunun üzerine huzuruna girdiklerinde dediler ki: Ey Aziz! Bizi de ailemizi de darlık"** aşırı açlıktan dolayı zayıflık **"sardı. Pek değerli olmayan bir bedel"** piyasada pek geçerli görülmeyen bayağı paralar **"ile geldik. Bize yine tam ölçek ver ve ayrıca bize tasadduk et. Çünkü Allah sadaka verenleri mükâfatlandırır."**

89- **"Siz cahiller iken Yûsuf'a ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz, dedi."**

90- **"Aaa! Sen evet, sen Yusuf'sun öyle mi, dediler. O da: Ben Yusuf'um. Bu da kardeşimdir. Allah bize lutfetti"** nimet ihsan etti. **"Çünkü kim korkar ve sabrederse herhalde Allah iyilik edenlerin mükâfatlarını boşa çıkarmaz, dedi."**

91- **"Allah'a yemin ederiz ki Allah seni gerçekten bizden üstün kılmıştır."** Seni seçmiş ve seni bizden yükseklere çıkarmıştır **"doğrusu biz hata işlemiştik, dediler."**

92- **"Dedi ki: Bugün başınıza bir şey kakılmayacaktır."** Azarlanmayacak ve kınanmayacaksınız **"Allah size mağfiret buyursun, O, merhamet edenlerin en merhametlisidir."**

93- **"Şu gömleğimi götürün de babamın yüzüne sürün. Hemen görmeye başlayacaktır."** Aşırı sevinçten gözleri görecektir. **"Bütün ailenizi de alıp bana getirin."**

94- **"Kafile"** Mısır'ın Ariş bölgesinden **"ayrılınca babaları: Bana bunak"** aklını kaybetmiş ya da yalan söylüyorsun **"demeyecekseniz inanın ki Yusuf'un kokusunu alıyorum, dedi."**

95- **"Allah'a yemin ederiz ki sen hâlâ eski şaşkınlığındasın"** doğrudan uzak halindesin **"dediler."**

Yusuf Sûresi 87-95. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yakub (aleyhisselâm) ile oğulları arasındaki konuşmaları anlatmaya devam etmektedir. Kendisi üç oğlu yani Yusuf, Bünyamin ve yaşça büyükleri Rubil'den ayrı kaldığı için oldukça üzüntüye kapılmıştı. Onlardan Mısır'a geri gitmelerini ve Yusuf ile kardeşinin haberlerini öğrenmelerini emretti. Allah'tan ümitlerini kesmemelerini öğütledi. Onlar da Yusuf'un yanına geri gittiklerinde -henüz onu daha tanıyamamışlardı- karşı karşıya kaldıkları kıtlık ve açlık musibetini ona şikayet ettiler. Beraberlerinde oldukça az ya da kalitesiz bir yiyecek bedelinin de bulunduğunu kendisinden bu bedel karşılığında daha önceden verdiği kadarını vermesini rica ettiler. Ayrıca kendilerine kardeşlerini geri vermek sûreti ile tasaddukta (iyilikte) bulunmasını yahut da bu azıcık bedeli kabul etmesini istediler.

2. Kardeşleri durumlarını ve içinde bulundukları sıkıntıyı söz konusu edince Yusuf (aleyhisselâm) da babasını ve onun kederini hatırlayınca kalbi inceldi, merhamet duyguları yükseldi ve kendisini onlara tanıtıp kendisinin ve kardeşinin üzerindeki Allah'ın nimetini onlara hatırlattı. Çünkü her ikisini bir araya getirmişti. Onlar da Yusuf'un üstünlüğünü itiraf ettiler. Ona karşı hatalarını kabul ettiler. O da onları affetti. Günahlarının bağışlanması ve Allah'ın rahmetine nail olmaları için de onlara dua etti. Kendilerinden gömleğini götürüp onu çokça ağladığı için gözleri kör olmuş babalarının yüzüne bırakmalarını ve bütün ailelerini hep birlikte yanına getirmelerini istedi.

3. Kafile Mısır'dan ayrılınca Yakub oğulları arasından yanında kalanlara: Eğer benim akılsız ve yaşlı bir bunak olduğumu söyleyerek beni itham etmeyecekseniz gerçekten ben Yusuf'un kokusunu alıyorum, dedi. Onlar da: Allah'a yemin olsun ki sen hâlâ eski yanlışlığındasın. Yusuf'u sevdiğinden ötürü onu unutamıyorsun ve hiçbir şey seni teselli etmiyor, dediler.

Yusuf Sûresi 87-95. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın rahmetinden ümit kesmemek ve kişinin yitirmiş olduğu eşya ya da şahısları tekrar tekrar araştırıp bulmaya çalışmak gerekir.

2. Anne babaya itaat Allah'a ibadettir. Yusuf (aleyhisselâm)'ın babasına ve kardeşlerine şefkati ve onlara yumuşak kalpli davranması dikkat çekici bir özelliktir.

3. Yusuf (aleyhisselâm)'ın önce kendisini saklaması sonra da kendisini onlara tanıtması Bünyamin'i bir yola başvurmak sûreti ile yanında alıkoyması gibi yaptığı bütün işleri yüce Allah'ın emri ile olmuştu.

4. Takvâ ve sabır, başarılı olmanın ve dereceleri yükseltmenin sebeplerindendir. Hakka dönmek bir fazilettir. Hatayı kabul etmek bir mertliktir.

96- "Müjdeci gelince gömleğini yüzüne sürmesi ile birlikte derhal görmeye başladı ve: Ben size sizin bilmeyeceğiniz şeyleri Allah'tan muhakkak biliyorum dememiş miydim, dedi."

97- "Ey babamız, günahlarımızın bağışlanmasını dile. Biz, gerçekten günah işleyenler olduk, dediler."

98- "Sizin için ileride Rabbimden mağfiret dileyeceğim. O, gerçekten mağfiret buyurandır, Rahîmdir, dedi."

99- "Sonra onlar Yusuf'un huzuruna girdiklerinde o babasını ve annesini bağrına bastı, kucakladı ve: Allah'ın iradesi ile hepiniz emin olarak Mısır'a girin, dedi."

100- "Babasını ve annesini" hükümdarlık **"tahtın(**ın**) üzerine çıkartıp oturttu. Hepsi onun için secde ettiler. O zaman Yusuf dedi ki: Babacığım, işte bu önceleri gördüğüm rüyanın tevili"** açıklaması **"dır. Rabbim onu doğru çıkardı. Bana da iyilikte bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı ve şeytan kardeşlerimle aramı bozmuşken"** kışkırtmışken **"sizi çölden getirdi. Şüphesiz Rabbim dilediği şeyi lütfedicidir. O, hakkıyla bilen, tam hikmet sahibi olandır."**

101- "Rabbim! Sen bana mülk verdin ve bana sözlerin tevilinden öğrettin. Ey gökleri ve yeri" yoktan ve benzersiz olarak **"yaratan, Sen dünyada da âhirette de benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni salihlere kat."**

فَلَمَّٓا اَنْ جَٓاءَ الْبَش۪يرُ اَلْقٰيهُ عَلٰى وَجْهِه۪ فَارْتَدَّ بَص۪يرًاۚ قَالَ
اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا يَٓا
اَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَٓا اِنَّا كُنَّا خَاطِ۪ٔينَ ﴿٩٧﴾ قَالَ سَوْفَ
اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبّ۪يۜ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ ﴿٩٨﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا
عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ
اٰمِن۪ينَۜ ﴿٩٩﴾ وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًاۚ وَقَالَ
يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَأْو۪يلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُۘ قَدْ جَعَلَهَا رَبّ۪ي حَقًّاۜ
وَقَدْ اَحْسَنَ ب۪ٓي اِذْ اَخْرَجَن۪ي مِنَ السِّجْنِ وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ
الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْن۪ي وَبَيْنَ اِخْوَت۪يۜ اِنَّ رَبّ۪ي
لَط۪يفٌ لِمَا يَشَٓاءُۜ اِنَّهُ هُوَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ ﴿١٠٠﴾ رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَن۪ي
مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَن۪ي مِنْ تَأْو۪يلِ الْاَحَاد۪يثِۚ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيّ۪ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ تَوَفَّن۪ي مُسْلِمًا
وَاَلْحِقْن۪ي بِالصَّالِح۪ينَ ﴿١٠١﴾ ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوح۪يهِ اِلَيْكَۚ
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ اَجْمَعُٓوا اَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ
﴿١٠٢﴾ وَمَٓا اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٠٣﴾

102- "İşte bu sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Yoksa onlar hile yaparak işlerini" Yusuf için tuzaklarını **"kararlaştırdıkları zaman sen yanlarında değildin."**

103- "Sen ne kadar hırs göstersen de insanların çoğu iman etmezler."

Yusuf Sûresi 96-103. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Yusuf (aleyhisselâm)'ın kardeşlerinin babalarının yanına Yusuf'un gömleği ile birlikte dönüşünü canlandırmaktadır. Yusuf'un babası gömleği yüzünün üzerine koyunca derhal görmeye başlamıştı. O vakit Yusuf'un kardeşleri babalarından yaptıklarından ötürü Allah'tan kendileri için mağfiret dilemesini istediler.

2. Daha sonra âyetler uzun ayrılıktan sonra birbirlerini sevenlerin bir araya gelişlerini canlandırmaktadır. Yusuf, anne ve babasını bağrına basmış, uzun zaman onlarla kucaklaşmış, annesi babası ve on bir kardeşi onu tazim etmek ve ona ikramda bulunmak üzere secde etmişti. Böyle bir davranış onlar için meşru idi. Yahut da bu ima ve selâmlama anlamında bir secde (eğilme) olup, alnın yere konulması sûreti ile yapılmamıştı. İşte o sırada Yusuf babasına: İşte vakti ile sana anlatmış olduğum rüyamın yorumu budur. Şüphesiz Rabbim dilediği her bir şeyi lütfu ile gerçekleştirir, bütün işleri bilir, yaratmasında, şer'i hükümlerinde ve kaderinde hikmeti sonsuz olandır dedi. Sonra anne babası ve kardeşleri ile bir araya geldiği için Allah'ın üzerindeki nimeti tamamlanmış olan Yusuf, Rabbine dua ederek canını alacağı vakit Müslüman olarak canını almasını ve kendisini Nebi ve Resûller (Allah'ın salat ve selâmları onlara)den oluşan salihlere katmasını diledi.

3. Daha sonra yüce Allah, Resûlü'ne zikretmiş olduğu geçmişlerin gayblarına dair bu haberleri ona ihtiva ettikleri ibret ve kendisine muhalefet edenler için bir öğüt olması dolayısıyla öğrettiğini açıklamaktadır. Üstelik bunlar olup bitince kendisi onların yanında olmadığı gibi hep birlikte Yusuf'u kurdukları tuzak ile kuyuya atmak üzere ittifak ettiklerinde de onları görmüyordu. Fakat yüce Allah ona indirdiği vahiy ile bunları kendisine öğretmişti.

Yusuf Sûresi 96-103. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kudreti hiçbir şeyden âciz değildir. Sebepleri yerine getirmek Allah'a tevekküle aykırı değildir. Aksine bu tevekkülün şartlarındandır.

2. Hatalar itiraf edilir, günahtan dolayı mağfiret dilenir.

3. Anne ve babadan dua istenir. Yüce Allah anne ve babanın çocuklarına yaptığı duayı kabul eder.

4. Mısır eski zamanlardan beri bir güven ülkesidir, güven duyulan bir yerdir.

5. Nebilerin rüyası haktır. O, vahyin bir türüdür. Yüce Allah'tan bir hidâyettir.

وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٠٤﴾
وَكَاَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ
عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ
مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ اَفَاَمِنُٓوا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ
اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ
هٰذِهٖ سَب۪يل۪ٓي اَدْعُٓوا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَص۪يرَةٍ اَنَا۬ وَمَنِ اتَّبَعَن۪يۜ
وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٠٨﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَا
مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوح۪ٓي اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰىۜ اَفَلَمْ
يَس۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذ۪ينَ
مِنْ قَبْلِهِمْۜ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذ۪ينَ اتَّقَوْاۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾
حَتّٰٓى اِذَا اسْتَيْـَٔسَ الرُّسُلُ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَٓاءَهُمْ
نَصْرُنَاۙ فَنُجِّيَ مَنْ نَشَٓاءُۜ وَلَا يُرَدُّ بَاْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ
الْمُجْرِم۪ينَ ﴿١١٠﴾ لَقَدْ كَانَ ف۪ي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِاُو۬لِي الْاَلْبَابِۜ
مَا كَانَ حَد۪يثًا يُفْتَرٰى وَلٰكِنْ تَصْد۪يقَ الَّذ۪ي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْص۪يلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

104- **"Halbuki sen, buna karşı onlardan hiçbir ücret de istemiyorsun. O, âlemlere ancak bir öğüttür."**

105- **"Göklerde ve yerde nice"** pek çok **"âyetler vardır ki onlar bunlardan yüz çevirerek üzerlerinden geçer giderler."**

106- **"Onların çoğu şirk koşmaksızın** (bir türlü) **Allah'a iman etmezler."**

107- **"Onlar Allah'ın azabından bir kaplayıcının"** kendilerini örtüp bürüyecek etraflarını kuşatacak bir cezanın **"kendilerine gelip çatmasından yahut onlar farkında olmaksızın ansızın"** birden, ummadıkları bir zamanda **"başlarına kopuvermesinden kendilerini emin mi gördüler?"**

108- **"De ki: İşte bu benim yolumdur. Ben Allah'a bir basiret"** apaçık bir delil **"üzere davet ediyorum. Ben de bana uyanlar da. Allah'ı tenzih ederim. Ben müşriklerden değilim."**

109- **"Senden önce** (peygamber olarak) **gönderdiklerimiz de kendilerine vahyettiğimiz şehirli erkeklerden başkaları değildi. Kendilerinden öncekilerin nasıl bir âkıbete uğradıklarını görmeleri için hiç yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı? Âhiret yurdu"** cennet **"sakınanlar için elbette daha hayırlıdır. Siz hâlâ akıllanmayacak mısınız?**

110- **"Nihayet o peygamberler"** aradan geçen uzun süre dolayısıyla ilâhî yardımdan yana **"ümitlerini kesip de yalan söylediklerinin"** dünyadaki ilâhî yardıma mazhar olmak ümitlerinin gerçekleşmediğinin **"ortaya çıktıklarını sandıkları"** zannettikleri ya da içinden bunu geçirdikleri **"bir sırada onlara yardımımız gelmiş de kurtuluşa erdirilmişti. Ama kâfirler güruhundan azabımız asla geri çevirilemez."**

111- **"Andolsun ki onların kıssalarında akıl sahipleri için bir ibret"** bir öğüt ve bir hatırlatma **"vardır. O uydurulan"** uydurma **"bir söz değildir. Fakat kendisinden önce olanları doğrulayıcı, gerekli her şeyin açıklayıcısı, iman edecek bir topluluk için de hidâyet ve rahmettir."**

Yusuf Sûresi 104-111. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ederek Kur'ân-ı Kerim karşılığında onlardan bir ücret almadığını ve yüce Allah'ın vahdaniyetini ortaya koyan pek çok delili kâfirlerin görmekle birlikte yine de ibadette onunla birlikte putları ortak koştuklarını açıklamaktadır. Peki, onlar acaba ansızın yüce Allah'ın azabının gelip kendilerini kuşatıvereceğinden yana emin midirler?

2. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Mekkelilere şöyle demesini emretmektedir: Bu benim yolumdur. Ben Allah'ın dinine apaçık bir delil üzere çağırıyorum. Ben de bana iman edenler de böyleyiz. Allah da bütün ortaklardan münezzehtir. Ben ona herhangi bir şeyi ortak koşanlardan değilim.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den önce insanlara melekleri Resûl olarak göndermediğini, aksine onun Resûllerini -çölde yaşayanlardan değil de- kasaba ve şehir halkı arasından müjdeleyici olmak üzere gönderdiğini açıklamaktadır. Peki, Mekke halkı gezip dolaşıp Resûlleri yalanlayanların durumunun sonunda ne olduğuna ve nasıl helâk edildiklerine bakmazlar mı? Daha sonra âyetler cennetin takvâ sahipleri için daha hayırlı olduğunu açıklamakta, Mekkeliler ile başkalarını tefekküre ve imana teşvik etmektedir.

4. Sonra bunların zafere ve yardıma mazhar olmaları gecikip aradan uzun süre geçtiğinden ötürü ümitsizliğe kapıldıklarını ve artık yardım ümitlerinin asla gerçekleşmeyeceğini sandıkları sırada ya da ümmetler Resûllerin kendilerine vadolunan yardımın gerçekleşmeyeceğini sandıkları bir esnada yüce Allah'ın yardımının işte o vakitte geldiğini açıklamaktadır.

5. Ayrıca âyetler bu Resûllerin kıssalarında akıl sahibi kimseler için bir öğüt ve bir ibret olduğunu da hatırlatmaktadır.

Yusuf Sûresi 104-111. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bütün âleme bir hidâyet, bir öğüt ve bir ibret olarak indirilmiştir. Onun geçmişlerin kıssalarını ve hallerini haber vermesi i'câz şekillerindendir.

2. Kur'ân kıssaları ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) teselli edilmekte, kalbine sebat verilmekte, öğüt alanlar için de öğüt bulunmaktadır.

3. Yüce Allah ortaklar arasında şirke en muhtaç olmayandır. Hem o ortaksız bir ve tektir.

4. Allah'ın birliğine çağırmak, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yolu, mesleği ve sünnetidir. Ondan önceki bütün Nebilerin daveti de böyle idi.

5. Kur'ân-ı Kerim'in uydurulması ya da yalan ve iftira ile düzülmesi imkânsızdır. Bu kitap kendisinden önce semadan indirilmiş kitapları doğrulayıcıdır. Böylelikle bu kitaplarda doğru olanlar bilinir, bunlarda meydana gelen tahrifler değişiklikler ve değiştirmeler reddedilir. Ayrıca bu kitapta her şeye dair geniş açıklamalar vardır. Bu kitap kendisine iman edenler için bir hidâyet ve bir rahmettir.

13- RA'D SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 43 âyettir)

Sûre, adını 13. âyette Allah'ı tesbih ettiği bildirilen ve "gök gürültüsü" anlamına gelen ra'd kelimesinden almış ve sahâbe döneminden itibaren sadece bu adla anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Mîm, Râ."** Allah bununla neyi kastettiğini en iyi bilendir. Bunların meydan okumak ve i'câz için zikredilen harfler olduğu da söylenir. **"Bunlar Kitabın âyetleridir. Sana Rabbinden indirilen haktır. Fakat insanların çoğu inanmazlar."**

2- **"Allah O'dur ki, gökleri gördüğünüz şekilde direksiz"** onları ayakta tutacak destekler ve direkler olmaksızın **"yükseltmiştir. Sonra"** kendi zatına yakışır bir şekilde **"Arş üzerine istivâ etmiştir. Güneşi de ay'ı da emrine boyun eğdirmiştir. Her biri belirli bir süreye kadar akıp gider. Her işi yerli yerince düzenler."** Kudret ve hikmeti ile bütün âlemleri yönetir, çekip çevirir. **"Âyetleri uzun uzadıya açıklar. Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanasınız diye."**

3- **"O yeri uzatıp döşeyen"** gözle görülen şekli ile onu yayılmış olarak yaratan, **"orada"** yeryüzü çalkalanmasın diye **"sabit dağlar ve ırmaklar var eden ve o meyvelerin hepsinden yine kendilerinin içinde ikişer ikişer"** iki tür, iki sınıf **"yaratandır. Geceyi gündüze o bürüyor."** Gündüze gecenin karanlığını giydiriyor ya da aksi oluyor. **"Muhakkak bunlarda iyi düşünenler için âyetler vardır."**

سُورَةُ الرَّعْدِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ وَاَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓمٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِؕ وَالَّذ۪ٓي اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الَّذ۪ي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ
بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ
وَالْقَمَرَؕ كُلٌّ يَجْر۪ي لِاَجَلٍ مُسَمًّىؕ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ
لَعَلَّكُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذ۪ي مَدَّ الْاَرْضَ وَجَعَلَ
ف۪يهَا رَوَاسِيَ وَاَنْهَاراًؕ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ ف۪يهَا زَوْجَيْنِ
اثْنَيْنِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَؕ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٣﴾ وَفِي الْاَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ اَعْنَابٍ وَزَرْعٌ
وَنَخ۪يلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقٰى بِمَٓاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ
بَعْضَهَا عَلٰى بَعْضٍ فِي الْاُكُلِؕ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
﴿٤﴾ وَاِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ ءَاِذَا كُنَّا تُرَاباً ءَاِنَّا لَف۪ي
خَلْقٍ جَد۪يدٍۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ الْاَغْلَالُ
ف۪ٓي اَعْنَاقِهِمْۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

4- **"Yeryüzünde bir birine bitişik birçok parçalar"** tabiatları, nitelikleri farklı yer parçaları **"üzüm bağları, ekinler ve"** aynı kökte bir araya gelen **"çatallı ve çatalsız hurmalıklar vardır ki hepsi bir su ile sulanır. Yine de onlardan bir kısmını"** -kasıt yenilen şeyler olup bunlar da meyveler ve tanelerdir-, **"lezzetlerinde bir kısmından üstün kılıyoruz. Şüphesiz bunlarda da aklını kullananlar için âyetler vardır."**

5- **"Eğer şaşıyorsan asıl şaşılacak olan onların: Acaba biz toprak olduktan sonra mı yeniden yaratılacağız, demeleridir. İşte Rabbini inkâr edenler bunlardır. Boyunlarında demir halkalar"** tasmalar **"olanlar da bunlardır. İşte cehennemlikler de bunlardır. Onlar orada ebediyyen kalacaklardır."**

Ra'd Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın varlığına ve birliğine imanı, hakkın apaçık olmakla birlikte müşriklerin Kur'ân'ı yalanladıklarını, Rahman'ın vahdaniyetini inkâr ettiklerini söz konusu etmektedir. Bu sebeple âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin ne kadar mükemmel olduğunu, yaratmasının ne kadar akıllara hayret verdiğini vurgulamaktadır. Göklerin herhangi bir şeye dayanmaksızın yükseltilmesinde, Arşının üzerine celaline yakışan bir şekilde yücelmesinde hayret verici hususları dile getirmektedir. O, hikmeti ile yarattıklarının işlerini idare eden, âyetleri açık açık ortaya koyandır. Bu da bizim ona kavuşmamızı tasdik edip ölümden sonra dirilişe iman etmemiz içindir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın yerde, insanda daha başka varlıklarda ve bütün mahsullerde kudretinin göstergelerini söz konusu etmektedir.

3. Aynı şekilde yüce Allah yeryüzünde birbirine bitişik, biri diğerinin üstünde farklı bölgeler, üzüm türünden pek çok bağlar bahçeler yaratmış olduğunu, bu bölgelerde çeşitli ekinler, taneler ve hurma ağaçlarının olduğunu, bunların bir kısmının tek bir kökten -iki ve daha fazla hurma ağacı gibi- bir kısmının ise tek bir hurma ağacı çıkardığını dile getirmektedir. Hâlbuki hepsi de tek bir su ile sulanıyor, toprakları da birdir. Ama mahsullerin tadları farklı farklıdır.

4. Âyetler daha sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kâfirlerin ölümden sonra dirilişi inkâr etmelerinden hayret ile söz etmektedir. Hâlbuki yüce Allah'ın kudretinin delilleri gayet açıktır. Aynı zamanda bu inkârcıların kâfir kimseler olup Kıyâmet gününde boyunlarına zincirler konulacağını ve cehenneme içinde ebediyyen kalmak üzere gireceklerini de açıklamaktadır.

Ra'd Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bütün kitaplardan üstündür. O şüphe ve tereddüt ihtimâli bulunmayan hakkın kendisidir. O bütün lafız ve manaları ile bir mucizedir.

2. Kâinat ve kâinatın yapısında bulunan gökler, güneş, ay, yer ve dağlar... hikmeti sonsuz, her şeyi yoktan var eden yaratıcının varlığına tanıklık etmektedir.

3. Yüce Allah insanı hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek üzere ölümden sonra diriltmeye kâdirdir.

4. Bu âyet-i kerimelerde ilmî i'câzdan olmak üzere bütün canlıların bir erkek ve bir dişiden oluştuğuna işaret etmeleridir. Hâlbuki beşeriyet bu gerçeği bilimsel olarak ve araştırmalarına dayanarak ancak çok kısa bir süre önce keşfetmiş bulunuyor.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلٰى
ظُلْمِهِمْ وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ
﴿٧﴾ اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ
وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ
وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ
﴿١٠﴾ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ
اَمْرِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ
وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ
وَالٍ ﴿١١﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ
السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ
مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ
وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللّٰهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

6- **"Bir de senden iyilikten önce çarçabuk kötülük getirmeni isterler. Hâlbuki onlardan önce nice örnekler"** benzerlerinin başına gelen rüsvayy edici cezalar **"gelip geçmiştir. Doğrusu Rabbin zulümlerine rağmen insanlara yine de mağfiret edendir."** Kusurlarını örten ve mühlet verendir. **"Ve şüphesiz Rabbin azabı cidden çetin olandır."**

7- **"O küfre sapanlar: Ona Rabbinden bir âyet"** mucize **"indirilmeli değil miydi, derler. Sen ancak bir uyarıcısın"** kâfirleri korkutansın. **"Esasen her bir topluluğa doğru yolu gösteren birisi olmuştur."**

8- **"Allah her dişinin neye hamile kalacağını, rahimlerin neyi eksilteceğini"** neyi eksik bıraktığını yahut yaptığı düşüğü **"neyi artıracağını bilir. Onun katında her şey bir miktar"** asla sınırını aşmayacağı belli bir ölçü **"iledir."**

9- **"O, görünmeyeni de görüneni de bilendir. O çok büyüktür."** Her şeyin kendisinden küçük olduğu pek azîmdir. **"Yüceler yücesidir."** Kudreti ile her şeyden üstündür.

10- **"İçinizden birisi ister sözünü gizlesin, ister onu açıklasın. Gece gizlensin"** yolunda gizlenerek gitsin **"ya da gündüzün yoluna gitsin"** görünür. **"Hepsi birdir."**

11- **"Onun önünden, arkasından"** insanın önünden ve arkasından **"kendisini Allah'ın"** korunmasına dair **"emri ile gözetleyecek izleyicileri"** bekçiler gibi onu koruyan ve biri diğerinin arkasından gelen melekleri **"vardır. Gerçek şu ki, bir toplum kendi özünde olanı değiştirmedikçe Allah da hallerini değiştirip bozmaz. Allah bir toplumun da kötülüğünü diledi mi artık onun geri çevrilmesine imkân yoktur. Onların O'ndan başka bir vekilleri"** bir yardımcıları yahut onların işlerini üstlenen bir yakınları, velileri **"de olmaz."**

12- **"Size korku ve ümit salarak şimşeği gösteren"** yağmur yüklü ve yağmur ile ağırlaşmış **"yüklü bulutları ortaya çıkaran O'dur."**

13- **"Gök gürültüsü ona hamd ile melekler de korkusundan tesbih ederler. O, yıldırımları gönderip onlarla Allah hakkında mücadele edip dururlarken dilediğini çarpar. O, kudret ve azabı"** tuzaklara karşılık vermesi yahut gücü ya da cezalandırması **"çetin olandır."**

Ra'd Sûresi 6-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın yalanlamaları ve alay etmeleri sebebi ile cezalandırmış olduğu önceki kavimlerin hallerinden ibret almayarak Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ve onun uyarıp korkutmasıyla azabın çabuk gelmesini isteyerek alay eden kâfirlerin takındıkları tutumu açıklamaktadır.

2. Âyetler onların yalanlamalarının bir başka yönünü de şöyle dile getirmektedir: Onlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirilen âyetlere aldırmayıp inat etmek için O'ndan başka mucizeler istediler. Âyet-i kerimeler de onlara Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ancak bir uyarıcı ve kendilerini kötü akıbetten korkutan birisi olduğunu ve kendilerine -diğer Resûller gibi- öğüt veren birisi olduğunu belirterek cevap vermektedir. Ayrıca mucizelerin Allah'tan geldiğini ve her bir Nebiye kendilerine davette bulunduğu kimselere uygun özel mucizeler verdiğini de açıklamaktadır. Şanı yüce Allah ise her şeyi en iyi bilendir. Her şey onun yanında belli bir ölçü ve belli bir sınır iledir. O şey kesinlikle bunu aşmaz. Yolunda günün ortasında açıktan açığa giden bir kimse ile gece karanlığında saklanan O'nun için birdir. Onun insanı korumak ve söyleyip yaptıklarını yazmakla yükümlü tuttuğu melekleri de vardır. O neyi isterse onu yapar.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın şimşek ve bulutta görülen bazı kudretlerini ve gök gürültüsünün ve başka varlıkların hamdi ile O'nu tesbih ettiklerini dile getirmektedir. Kudretine ve birliğine bunca büyük delile rağmen müşrikler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlamış, yüce Allah'ın ölümden sonra diriliş kudretini inkâr etmişlerdir.

Ra'd Sûresi 6-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kullarına rahmetinin bir tecellisi olarak o kendilerinin istedikleri şekilde onları cezalandırmamıştır.

2. Yüce Allah insanların zulmetmelerine, gece ve gündüz hata etmelerine rağmen onları affeder, onlara hilmi ile bağışlaması ile kusurlarını örtmek sûreti ile muamele eder. Aynı zamanda o cezalandırması pek ağır olandır. O halde Müslüman bir kimsenin her zaman Rabbi ile olan ilişkilerinde korku ve ümidi bir arada tutması görevidir.

3. Yüce Allah'ın ilmi eksiksiz, her şeyi kapsayıcı ve kuşatıcıdır. Hiçbir şey ona gizli değildir. Her şey Allah nezdinde bir miktar ve bir ecel iledir.

4. Şanı yüce Allah'ın bekçiler gibi insanların yanında sıra ile nöbet tutan melekleri vardır. Bu melekler onu korur, söz ve davranışlarını yazar.

5. Gök gürültüsünü duyan bir kimsenin: "Subhane men yusebbihu'r-ra'du bi hamdih: Kendisini gök gürültüsünün hamd ile tesbih ettiği zat her türlü eksiklikten münezzehtir" demesi sünnettir.

14- **"Hak olan davet"** yani tevhid kelimesi **"yalnız O'nadır."** Allah'ındır. **"O'nu bırakıp çağırdıkları ise, kendilerine hiçbir şekilde cevap veremezler. Onların durumu; ancak ağzına gelsin diye suya doğru iki avucunu açan kimseye benzer ki, o buna asla ulaşacak değildir. İşte kâfirlerin duası da ancak boşunadır.**

15- **"Göklerde ve yerde bulunanların kendileri de gölgeleri de"** yüce Allah'ın emrine itaat ve boyun eğerek **"ister istemez sabah"**ın ilk vakitlerinde **"akşam"**ın son vakitlerinde **"Allah'a"** onun emrine **"uyup boyun eğerek "secde ederler."**

16- **"De ki: Göklerin ve yerin Rabbi kimdir? De ki: Allah'dır. Yine de ki: Öyle iken O'nu bırakıp da bizzat kendilerine ne bir fayda ne de bir zarar vermeye güçleri olmayan bir takım veliler mi edindiniz? De ki: Gözü görmeyenle gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla nur bir olur mu? Yoksa Allah'a O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da, bu yaratma kendilerince birbirine benzer mi göründü? De ki: Her şeyi yaratan Allah'dır. O, birdir, Kahhârdır."**

17- **"O gökten bir su indirdi de dereler kendi miktarlarınca"** Allah'ın hikmetinin gerektiği kadarı ile **"sel dolup taşar. Sel de"** madenlerin eritilmesi esnasında **"üste çıkan bir köpük"** gibi onu **"yüklenip götürür. Bir süs yahut bir fayda elde etmek için ateşte erittikleri şeylerden de bunun**

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ
إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ
الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ
نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي
الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ
الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾ أَنْزَلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا
رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ
كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا
مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
﴿١٧﴾ لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ
لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ
أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

gibi bir köpük çıkar. İşte Allah, hak ile bâtılı böyle örneklendirir. Ancak köpük atılır gider." Ya da etrafa dağılıp kaybolur. **"İnsanlara fayda verecek olan şeye gelince, işte bu yerde kalır. Allah örnekleri işte böyle verir."**

18- **"Rabblerinin çağrısını kabul edenlere el-Hüsnâ vardır. Onun çağrısını kabul etmeyenlere gelince; yeryüzündeki herşey ve onunla beraber bir o kadarı daha kendilerinin olsa, şüphesiz onları fidye olarak verirlerdi. Hesabın kötüsü onlar içindir. Barınakları cehennemdir. O ne kötü yataktır!"** Cehennem ne kötü karar kılınacak yerdir, ne kötü döşektir.

Ra'd Sûresi 14-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Hak davetin -kelime-i tevhidin- yüce Allah'a ait olduğunu açıklamaktadır. O'ndan başka kendilerine dua ettikleri kimselerin ise herhangi bir şekilde dualarını kabul etmeleri söz konusu değildir. Bu ancak ağzına ulaşması için elini suya doğru uzattığı halde bir türlü suyun ağzına ulaşmadığı kimsenin durumuna benzer. Kâfirlerin duası ise yok olmaya mahkûmdur.

2. Sonra âyet-i kerimeler bütün yaratılmışların her vakit isteyerek istemeyerek secde ettiklerini, gölgelerinin de böyle olduklarını açıklamaktadır.

3. Arkasından Allah'a ortak koşanlarla bir tartışma konusu gündeme getirilmektedir. Bu tartışmadan bir ve tek yüce Allah'ın her şeyin mutlak mâliki olduğu ve O'ndan başka tapınılan mabudların kendilerine de bir fayda ve bir zararlarının bulunmadığını açıkça göstermektedir. Kör ile görenin karanlıklar ile nurun eşit olması imkânsız olduğu gibi yaratıcının hiçbir şey yaratmayan ile eşit olması da imkânsızdır.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin kullarına lütfunun deliline, gökten yağmuru indirmesini delil olarak göstermektedir. Bu yağmur neticesinde vadiler yüce Allah'ın yeteceğini bildiği bir miktar ile akıp durur. Akan bu seller suyun üzerine çıkan köpükler de taşır. Suyun köpüğü gibi ateşte eritilen madenler üzerinde de bir köpük oluşur. Bu da bu madenlerden bir süs ya da kap kacak gibi bir eşya yapmak için yapılır. Bu köpük değersiz olduğu için kaybolup gider ve ona aldıran olmaz. Su ve madenlerin özü gibi insanlara faydalı olanlar ise yerde kalmaya devam eder. İşte Allah şüphe ve tereddütleri açıklığa kavuşturmak için böylece örnekler verir. Şanı yüce Allah köpüğü bâtıla örnek vermiştir. Bu önce oluşur sonra darmadağın olup gider. Hakkın örneği ise su ve madenlerdir. Bunlar yerde kalır ve insanlara fayda verir.

5. Daha sonra âyetler Allah'ın kendilerini imana çağırmasını kabul edenleri Allah'ın onlara va'dettiği güzel mükâfatı diğer taraftan onun davetini kabul etmeyip onların da kötü bir şekilde hesaba çekilmekle uyarılıp korkutulmalarını söz konusu etmektedir.

Ra'd Sûresi 14-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah ile birlikte başka bir ilâha ibadet eden müşrikler dünyada da âhirette de ebediyyen onlardan fayda göremeyeceklerdir.

2. Yüce Allah'ın mülkündeki her bir şey onun egemenliğine boyun eğer. Mü'minler ona isteyerek secde eder, kâfirler de istemeyerek secde eder.

3. Hak sabit, kalıcı, faydalı ve verimlidir. Bâtıl ise yok olucu, fâni, değersiz ve küçük görülen kalıcılığı olmayan ve sürekli olmayan bir şeydir.

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمٰى إِنَّمَا
يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُونَ
الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾ وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ
رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾ جَنَّاتُ
عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا
صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾ وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ
بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي
الْأَرْضِ أُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾ اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِي
الْاٰخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ
رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾ الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ أَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

19- **"Rabbinden sana indirilenin ancak hak olduğunu bilen kimse, kör gibi midir? Ancak özlü akıl sahipleri iyice öğüt alır."**

20- **"Onlar Allah'ın ahdini -eksiksiz- yerine getirirler,"** ahitlerine uymayarak ya da farzları terk ederek **"antlaşmalarını bozmazlar."**

21- **"Onlar Allah'ın birleştirmesini emrettiği şeyi bitiştirirler. Rabblerinden korkarlar ve kötü hesaptan endişe ederler."**

22- **"Onlar Rabblerinin rızasını isteyerek sabrederler. Namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak ederler. Kötülüğü iyilikle savarlar."** Def ederler, aşarlar. **"İşte** (hayırlı) **âkıbeti bunlaradır!**

23- (O âkıbet) **Adn cennetleridir. Onlar oraya ana ve babalarından, eşlerinden, zürriyetlerinden salih olanlarla birlikte gireceklerdir. Melekler de her kapıdan onların yanına girip;**

24- **"Sabrettiğiniz şeylere karşılık selâm sizlere!** (Dünya) **yurdun**(un) **ne güzel sonucudur bu!"** (derler).

25- **Allah'a verdikleri sözü andlarıyla sağlamlaştırdıktan sonra bozanlar, Allah'ın bitiştirilmesini emrettiği şeyi koparanlar, yeryüzünde fesad çıkaranlar** (var ya); **işte lanet de onlaradır, yurdun kötüsü"** yani akıbeti kötü olan yurt -ki o cehennemdir- **"de onlaradır.**

26- **"Allah rızkı dilediğine genişletir,"** hikmeti gereği dilediğine de **"daraltır. Onlar ise dünya hayatı dolayısı ile şımardılar. Hâlbuki dünya hayatı âhirete nispetle sadece"** az, yok olucu ve gidici **"bir geçimliktir."**

27- **"Kâfir olanlar: Kendisine Rabbinden bir âyet indirilmeli değil miydi? derler. De ki: Şüphesiz Allah dilediğini saptırır ve kendisine yönelenleri"** kalbi ile Allah'a dönenleri **"de doğru yola iletir."**

28- **"Bunlar iman edenlerdir, gönülleri Allah'ı zikretmekle huzura kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.**

Ra'd Sûresi 19-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler gören mü'min ile kör kâfirin tablosunu çizmekte, onların eşit olamayacaklarını ve ancak sağlıklı akıl sahibi kimselerin öğüt ve ibret alacaklarını ifade etmektedir.

2. Daha sonra âyetler Kur'ân-ı Kerim ile yararlanan sağlıklı akıl sahibi olanları Allah'ın ahdini eksiksiz yerine getirmek, akrabalık bağlarını gözetmek... gibi niteliklerle vasıflandırmaktadır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler diğerlerinin -bedbahtların- durumunu, onların niteliklerini, âhirette varacakları yeri söz konusu ederek onların mü'minlerin dünyada iken sahip oldukları niteliklerin aksi niteliklere sahip oldukları gibi onların vardıkları yerin aksi bir yere varacaklarını ifade etmektedir.

4. Daha sonra dilediğinin rızkını genişletenin ve dilediğininkini de daraltanın -bundaki hikmet ve adalet dolayısıyla- yüce Allah olduğunu ifade etmektedir. Kâfirler ise dünya hayatında kendileri için bir istidrâc (yavaş yavaş azaba yaklaştıran) ve bir mühlet olarak verilenler sebebi ile sevinip şımarırlar.

5. Sonra âyet-i kerimeler müşriklere ve onların mucize istemelerine dair haber vermekte, şanı yüce Allah'ın onların teklif ettikleri mucize ile Resûlü ister göndersin isterse de onların isteklerini yerine getirmesin hidâyete erdirenin de doğru yoldan saptırıp uzaklaştıranın da Allah olduğunu haber vermekte, sonra da Allah'tan hidâyeti kimlerin hak ettiğini dile getirmektedir. Bunlar ise kalpleri Allah'ı anmakla huzur bulan Allah'ı anan mü'minlerdir.

Ra'd Sûresi 19-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in öğütlerinden ancak iman ehli olanlar ve sağlıklı akıl sahibi olanlar yararlanır ve onlar Kur'ân'dan ibret alırlar.

2. Ahitlerine bağlı kalmak, akrabalık bağlarını gözetmek, Allah'tan korkmak, azabından çekinmek, sabırlı olmak, namazı dosdoğru kılmak, gizli ve açık hallerde infak etmek, kötülüğü iyilikle önleyip uzaklaştırmak ve daha başka hususlar mü'minlerin niteliklerindendir.

3. Buna karşılık ahdi bozmak, verilen sözde durmamak, akrabalık bağını koparmak, yeryüzünde fesat çıkarmak ve benzeri diğer hususlar da münafıkların nitelikleri arasındadır.

4. Şanı yüce Allah bir hikmet ile ve tedbir ve idaresi ile kullarının rızıklarını takdir eder.

5. Nefsin sükûn bulup kalbin mutmain olması dost ve yardımcı olarak Allah'tan razı olmak ... Allah'ı anmanın etkileri arasındadır. Buna göre Müslümanın bütün durumlarında yüce Allah'ı çokça anması görevidir.

29- **"İman edip salih amel işleyenlere"** âhirette pek hoş bir yaşantı vardır. Bu sebeple onlara **"ne mutlu! Güzel dönüş yeri de onlarındır."**

30- **"Seni de öylece, kendilerinden evvel nice ümmetler gelip geçmiş olan bir ümmete, sana vahyettiğimizi kendilerine okuman için gönderdik. Halbuki onlar Rahmânı inkâr ediyorlar. De ki: O, benim Rabbimdir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben yalnız O'na güvenip dayandım. Dönüşüm de"** benim tevbe edip kendisine döndüğüm bir ve tek olarak **"yalnız O'nadır."** Allah'adır.

31- **"Eğer kendisiyle dağların yürütüldüğü veya onunla yerin yarıldığı, ölülerin konuşturulduğu bir Kur'ân olsaydı... Fakat bütün emirler yalnız Allah'ındır. İman edenler hâlâ şu gerçeği"** açıkça **"bilmediler mi ki Allah dileseydi elbette insanların tümünü hidâyete erdirirdi. Allah'ın vaadi gelinceye kadar da kâfirlerin başına işledikleri yüzünden ya ansızın büyük bir musibet"** türlü belalar ve dehşetli haller **"gelip çatacak yahut yurtlarının yakınına konup duracaktır. Şüphesiz Allah vadinden dönmez."**

32- **"Andolsun senden önceki peygamberlerle de alay edilmişti. Ben de o kâfirlere mühlet verdim"** ve güven ve rahat içindeki hallerini uzattım. **"Sonra da onları yakalayıverdim. Bu benim cezalandırmam nasılmış?"**

الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ ﴿٢٩﴾
كَذٰلِكَ اَرْسَلْنَاكَ ف۪ٓي اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَٓا اُمَمٌ لِتَتْلُوَا
عَلَيْهِمُ الَّذ۪ٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِۜ قُلْ هُوَ رَبّ۪ي
لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾ وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰناً سُيِّرَتْ
بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰىۜ بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ
جَم۪يعاًۜ اَفَلَمْ يَا۬يْـَٔسِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اَنْ لَوْ يَشَٓاءُ اللّٰهُ لَهَدَى
النَّاسَ جَم۪يعاًۜ وَلَا يَزَالُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا تُص۪يبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا
قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَر۪يباً مِنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَأْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُخْلِفُ الْم۪يعَادَ ﴿٣١﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ
فَاَمْلَيْتُ لِلَّذ۪ينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾
اَفَمَنْ هُوَ قَٓائِمٌ عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْۚ وَجَعَلُوا لِلّٰهِ
شُرَكَٓاءَۜ قُلْ سَمُّوهُمْۜ اَمْ تُنَبِّؤُ۫نَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ اَمْ
بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِۜ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذ۪ينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنِ
السَّب۪يلِۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ عَذَابٌ فِي
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَقُّۚ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

33- **"Her nefsin bütün kazandığını gözetleyen"** gören **"mi? Hâlbuki onlar Allah'a ortak koştular. De ki: Bunların adlarını söyleyin. Siz yeryüzünde ona bilmediği bir şeyi mi bildiriyorsunuz"** Allah'a haber veriyorsunuz? **"Yoksa siz üstünkörü"** gerçekte hiçbir hakikati olmayan bâtıl bir zan ile **"bir söz mü söylüyorsunuz? Hayır! Bilakis o kâfirlere tuzakları süslü gösterildi ve onlar doğru yoldan"** hidâyet yolundan **"alıkondular. Allah kimi şaşırtırsa artık ona hidâyet verecek bir kimse yoktur."**

34- **"Onlar için dünya hayatında bir azap vardır. Âhiret azabı ise elbette daha zorludur. Onları Allah'a karşı koruyacak"** koruyucu ve himaye edici **"hiçbir kimseleri de yoktur."**

Ra'd Sûresi 29-34. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler mü'minlerin mükâfatını ve Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den önceki Nebileri gönderdiği gibi kendisini de bir ümmet arasında göndermiş olduğunu ondan önce de birçok ümmetlerin geçip gittiğini, onu kavmine Kur'ân'ı okusun diye gönderdiğini, hâlbuki onların Rahman olan Allah'ı inkâr ettiklerini açıklamakta ve ona kendilerine bir ve tek Allah'a iman edip yalnız O'na tevekkül ettiğini de açıklamasını emretmektedir.

2. Daha sonra âyetler onların Nebi (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'den Mekke dağlarını yakınlarından uzaklaştırıp yürütmesini ve Mekke'de ırmaklar ve pınarlar akıtmasını istedikleri zaman Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı inatlaşmalarını ve büyüklük taslamalarını da reddetmekte, bu Kur'ân-ı Kerim'in istediklerinin hepsinden daha üstün bir mucize olduğunu fakat kendilerinin asla iman etmeyeceklerini açıklamaktadır. Çünkü Allah'ın iman etmesini dilediği kimselerden başkaları iman edemez. Allah dilese bütün insanlara hidâyet verir. Bununla birlikte Mekkelilere küfürleri sebebi ile başlarına türlü belaları getirecek pek büyük bir musibet gelip duracaktır. Böylelikle öğüt ve ibret almaları istenir. Nihayet yüce Allah'ın yardım vaadi ya da Kıyâmet günü gelinceye kadar bu böyle olacaktır.

3. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'i kendisinden önce bir takım Resûllerin gönderilmiş olduğunu, kavimlerinin de o peygamberlerle alay ettiklerini, Allah'ın önce kendilerine mühlet verip sonra da ceza ile yakaladığını, işte kendisi ile alay edenlere de yakında böyle yapacağını dile getirerek tesellide bulunmaktadır.

4. Arkasından âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın herhangi bir gerçeği olmayan bâtıl bir zanna dayanarak Allah'a ortak diye adlandırdıkları bu ortaklara göre ibadeti daha çok hak ettiğini ve kâfirlere küfürlerinin süslü gösterilip hidâyet yolundan alıkonulduklarını, Rabbinin şaşırttığı bir kimseyi hiç kimsenin hidâyete erdiremeyeceğini, bunların yakında dünyada öldürülmek ve esir alınmak ile azap edilecekleri gibi âhirette ise bundan daha ağır bir ceza ile azaplandırılacaklarını ve Allah'a karşı kendilerini koruyacak hiçbir kimsenin de olmayacağını açıklamaktadır.

Ra'd Sûresi 29-34. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim kendisinden önce indirilmiş diğer bütün kitaplardan üstündür. Buna sebep ise Kur'ân-ı Kerim'de insanların ve cinlerin tamamının bir araya gelmeleri halinde ne onun ne de bir sûresinin benzerini getiremeyecekleri ölçüde bir mucize olmasıdır. Ayrıca o Kıyâmet gününe kadar devam edecek ebedi bir mucizedir. Hâlbuki diğer bütün peygamberlerin her birisinin ölümü ile mucizesi de sona ermiştir.

2. Şüphesiz yüce Allah zalimlere mühlet verir ama onları yakaladı mı da bir daha bırakmaz.

35- **"Takvâ sahiplerine vadolunan cennetin durumu şudur: Altından ırmaklar akar, oranın yiyecekleri de"** yenilen meyveleri sürekli olup kesintisizdir, **"gölgeleri de devamlıdır. Takvâ sahiplerinin akıbeti işte budur. Kâfirlerin akıbeti ise ateştir."**

36- **Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler sana indirilene sevinirler. Fakat güruhlar arasında onun bir kısmını inkâr eden kimseler de vardır. De ki: Ben ancak Allah'a ibadet edip O'na ortak koşmamakla emrolundum. Ben ancak O'na davet ederim; dönüşüm de yalnız O'nadır."** Amelimin karşılığını görmek üzere yalnız bir ve tek Allah'a döneceğim.

37- **"İşte Biz onu böylece Arapça bir hüküm olarak indirdik. Andolsun ki sana gelen bunca ilimden sonra onların hevâ ve heveslerine uyarsan senin Allah'a karşı ne bir velin"** yardımcın **"olur, ne de bir koruyucun"** azabına karşı seni koruyacak kimsen.

38- **"Andolsun ki Biz senden önce peygamberler göndermiş, onlara da eşler ve evlatlar vermişizdir. Allah'ın izni olmaksızın herhangi bir âyeti** (mûcizeyi) **getirmek hiçbir peygamberin yapabileceği bir iş değildir. Her bir va'denin yazılmış bir hükmü vardır."** Yüce Allah'ın hikmeti gereği her bir vadenin belirli bir hükmü bulunmaktadır.

39- **"Allah dilediğini siler ve bırakır Ana kitap"** Levh-i Mahfuz ya da ilm-i ilâhî **"ise onun nezdindedir."**

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّت۪ي وُعِدَ الْمُتَّقُونَۜ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۜ
اُكُلُهَا دَٓائِمٌ وَظِلُّهَاۜ تِلْكَ عُقْبَى الَّذ۪ينَ اتَّقَوْاۗ وَعُقْبَى الْكَافِر۪ينَ
النَّارُ ﴿٣٥﴾ وَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ
اِلَيْكَ وَمِنَ الْاَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُۜ قُلْ اِنَّمَٓا اُمِرْتُ اَنْ
اَعْبُدَ اللّٰهَ وَلَٓا اُشْرِكَ بِه۪ۜ اِلَيْهِ اَدْعُوا وَاِلَيْهِ مَاٰبِ ﴿٣٦﴾ وَكَذٰلِكَ
اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّاۜ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَٓاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا
رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةًۜ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ
اَنْ يَأْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾ يَمْحُوا اللّٰهُ
مَا يَشَٓاءُ وَيُثْبِتُۚ وَعِنْدَهُٓ اُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾ وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ
بَعْضَ الَّذ۪ي نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ
وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَأْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا
مِنْ اَطْرَافِهَاۜ وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِه۪ۜ وَهُوَ سَر۪يعُ الْحِسَابِ
﴿٤١﴾ وَقَدْ مَكَرَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَم۪يعًاۜ يَعْلَمُ
مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍۜ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

40- **"Onlara va'dettiğimiz** (azab) **ın bir kısmını sana göstersek de yahut canını alsak da sana düşen ancak tebliğ etmektir. Hesab görmek de yalnız Bize aittir."**

41- **"Görmezler mi ki biz arza geliyoruz da onun etrafından eksiltip duruyoruz. Allah hükmeder. O'nun hükmünü kovuşturup bozacak"** reddedecek, iptal edecek **"yoktur. O, hesabı pek çabuk görendir."**

42- **"Onlardan öncekiler de tuzaklar kurmuştu. Fakat bütün bu tuzakları boşa çıkarmak, Allah'a aittir. Herkesin ne kazandığını O bilir. Kâfirler de pek yakında bu yurdun sonunun"** âhiret yurdunda övülmeye değer akıbetin **"kimin olacağını bileceklerdir."**

43- **"O kâfir olanlar: Sen gönderilmiş bir peygamber değilsin, derler. De ki: "Benimle sizin aranızda şâhid olarak Allah ve yanında Kitabın bilgisi bulunanlar yeter."**

Ra'd Sûresi 35-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın naim cennetlerinde mü'minler için neler hazırladığını canlandırmakta ve müşrikleri can yakıcı azap ile tehdit etmektedir.

2. Âyet-i kerimeler kitap ehlinden bazı kimselerin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman edip ona uyduklarını, çeşitli din mensupları arasında ise onun doğruluğunu kesin olarak bildikleri halde büyüklük taslayarak ve inat ederek Kur'ân-ı Kerim'in bir kısmını inkâr edenler olduğunu açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de tevhid dini, insanları bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye çağırdığını da ilan etmesini emretmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın Kur'ân'ı insanlar arasında onunla hükmetsin diye Arap dili ile indirdiğini söz konusu etmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler hanımlarının çokluğu sebebi ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ayıplayanlara, bu hususta kendisinin daha önce benzeri olmayan birisi olmadığını söyleyerek cevap vermektedir. Aksine o da kendisinden önce gelip geçen Resûller gibidir. Yine âyet-i kerimeler onların mucize istemelerini daha öncekilere mucizelerin kendilerinin teklif ettiği şeklinde değil ancak Allah'tan geldiğini belirterek cevaplarını vermektedir.

5. Arkasından âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onun risaleti tebliğ etmekten başka bir görevinin olmadığını, onlara hesaba çekip cezalandırmanın da Allah'a ait olduğunu açıklamakta, yüce Allah'ın Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) vermiş olduğu yardım ve imkân ve iktidar vaadini gerçekleştireceğine işaret etmekte, onun kendisine başkaldıran isyankârlardan çabucak intikam aldığını söyleyip dikkatleri daha öncekilerin başına gelenlere -ibret ve öğüt almak için- çekmekte, yüce Allah'ın ilminin her bir şeyi kuşattığını da ifade etmektedir.

6. Sonra âyet-i kerimeler Mekke kâfirlerinin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onun Allah tarafından gönderilmiş bir Resûl olmadığını söylediklerini zikredip onlara şanı yüce Allah'ın risaletinin doğruluğuna, kendisini desteklemiş olduğu mucizeler ile şahitlik ettiğini ayrıca kitap ehli âlimlerinden mü'minlerin de buna şahitlik ettiğini belirterek iddialarını reddetmektedir.

Ra'd Sûresi 35-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cennette kesinlikle sonu gelmeyen, yok olmayan çeşitli meyveler, mahsuller, yiyecekler ve içecekler vardır.

2. İlim ehlinin, ulaşmış oldukları nebevî sünneti ve Muhammedî yolu izledikten sonra dalâlet ehlinin yollarına uymaları caiz değildir.

3. Allah, bütün Resûlleri insanlar arasından seçmiştir. Yemek yerler, çarşı pazarlarda dolaşırlar ve eşleri olur.

4. İslâm şirke karşı üstünlük sağlamış ve yüce Allah mü'minlere yardım ve zafer vaadini gerçekleştirmiştir.

5. Yüce Allah bütün sırları, kalplerde gizlenenleri bilendir ve her bir kimseye yaptığı amelinin karşılığını verecektir.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَى بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الر كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ اللَّهِ
الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ
لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا
عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

14- İBRÂHİM SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 52 âyettir)

Sûre adını, 35-41. âyetlerde ismine ve dualarına yer verilen Hz. İbrâhim'den almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Râ."** Allah bununla neyi murad ettiğini en iyi bilendir. Bazı ilim adamları bunlar meydan okumak ve Kur'ân'ın benzerini meydana getirmekten âciz bırakmak maksadıyla zikredilmiş harfler olup okuyup yazması olmayan ümmi Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğuna da delildir demişlerdir. **"Bu insanları Rabblerinin izni ile"** emri ile yahut da onun kendilerine kolaylaştırıp muvaffakiyet vermesi ile **"karanlıklardan nura, Aziz"** galip gelen ya da benzeri bulunmayan **"Hamîd"** her türlü güzel övgü ile övülen **"in yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır."**

2- **"O Allah ki göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Şiddetli azaptan dolayı veyl o kâfirlere!"** Helâk olsunlar ya da hasret onlara... Yahut da Veyl, cehennemde bir vadinin adıdır.

3- **"Onlar dünya hayatını âhiretten daha çok sevenler"** seçenler ve üstün tutanlar **"Allah'ın yolundan alıkoyanlar, onun eğrilmesini isteyenler"** eğri olmasını ya da eğriliğinin olmasını arzu edenler **"dir. İşte onlar uzak bir sapıklık içindedirler."**

4- **"Biz gönderdiğimiz her bir peygamberi -kendilerine apaçık anlatsın diye- ancak kendi kavminin dili ile"** onların dilini konuşarak **"gönderdik. Artık Allah kimi dilerse saptırır kimi dilerse de doğru yola iletir. O, Azizdir, Hakîmdir."**

5- **"Andolsun ki Biz Musa'yı: Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın günlerini"** nimetlerini ya da önceki ümmetlerin başına gelen musibetleri **"hatırlatarak öğüt ver, diye âyetlerimizle gönderdik. Şüphesiz bunda sabreden ve çok şükreden herkes için belgeler vardır."**

İbrahim Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Mucize olan Kur'ân-ı Kerim'den bu kitabın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e insanlığı bilgisizliğin ve şaşkınlığın karanlıklarından yüce Allah'ın emri ve tevfiki ile ilim ve imanın nuruna çıkarmak için indirilmiş olduğunu söz konusu etmekle başlamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler göklerde ve yerde olan her şeyin mutlak mâlikinin yüce Allah olduğunu açıklamakta, kâfirleri helâk edilmek ve azaba uğratılmakla tehdit etmekte, onların geçici dünya hayatını kalıcı âhiret hayatına tercih edip insanları İslâm dininden alıkoyup bu dinin kendi eğilimlerine ve mizaçlarına uygun düşmesi için eğri büğrü olmasını istemek ile nitelendirmekte, onların apaçık haktan uzaklaşmış şaşkın (dalâlet içinde) kimseler olduklarını da açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın her bir Resûlü kendi kavminin dili ile göndermiş olduğunu, böylelikle onlara Allah'ın şeriatini açıklayacağını beyan etmektedir. Hidâyet bulmak ya da dalâlette kalmak ise mülkünde Aziz (güçlü) yaptıklarında Hakîm (hikmeti sonsuz) Allah'ın elinde olan bir husustur.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'ı doğruluğuna delil olan mucizeler ile gönderdiğini, ona İsrâiloğulları'nı bilgisizliğin ve küfrün karanlıklarından imanın ve tevhidin nuruna çıkarmasını, onlara yüce Allah'ın üzerlerindeki nimetleri ya da geçmiş toplumların başına gelenleri hatırlatmasını emrettiğini dile getirmektedir.

İbrahim Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her bir Resûlün risaleti kendi kavmine özel idi. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti ise Kıyâmet gününe kadar bütün âlemlere genel bir risalettir.

2. Kur'ân-ı Kerim'in ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in insanların daha önce içinde bulundukları dalâletten ve bilgisizlikten kurtarılıp hidâyete, doğruya ve hakkın nuruna çıkartılmasındaki etkisi açıkça bellidir.

3. Yüce Allah'ın emri ile göndermiş olduğu Resûlü'nün vasıtası ile hidâyet bulmasını takdir ettiği kimseye hidâyet veren de Allah'tır.

4. Bütün fiilleri, sözleri, şeriati, emri ve yasakları sebebi ile her türlü övgüye layık olan şanı yüce Allah'dır ve verdiği haberleri doğrunun ta kendisidir.

5. Yüce Allah'ın insanlara kendilerinden ve kendi dilleri ile Resûller göndermiş olması onlara lütfunun ve rahmetinin bir tecellisidir. Böylelikle onların neler istediklerini ve Resûl olarak kendilerine neleri getirdiklerini anlayabilirler.

وَإِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
أَنْجٰيكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ
وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ وَفِي ذٰلِكُمْ
بَلَآءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ
شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ
﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسٰى إِنْ تَكْفُرُوٓا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا فَإِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ
لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللّٰهُ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوٓا
أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوٓا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَآ أُرْسِلْتُمْ بِهِ
وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَآ إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾ قَالَتْ
رُسُلُهُمْ أَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلٰٓى
أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوٓا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ
تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

6- **"Hani Musa kavmine şöyle demişti: Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Çünkü O, sizi azabın en şiddetlisine uğratan"** böyle bir azabı tattıran ve bununla sizi yükümlü kılan **"oğullarınızı boğazlayıp kadınlarınızı"** hizmetlerinde kullanmak için **"diri bırakan Firavun hanedanından kurtarmıştı ve bunda Rabbinizden büyük bir belâ"** nimetlerle ve azaplarla sınama ve deneme **"vardır."**

7- **"Ve yine hatırlayın ki Rabbiniz: Andolsun ki şükrederseniz elbette size daha çok veririm. Nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım pek şiddetlidir diye"** her hangi bir şekilde şüphe olmayacak şekilde **"bildirmişti."**

8- **"Mûsâ demişti ki: Siz ve bütün yeryüzündekiler inkâr etseniz şüphe yok ki, Allah Ganîdir, Hamîddir."**

9- **"Sizden öncekilerin Nuh, Âd, ve Semûd kavimlerinin ve onlardan sonra Allah'tan başkasının bilmediği kavimlerin haberleri size gelmedi mi? Peygamberleri onlara apaçık belgelerle gelmişti de"** Resûllerine ve sözlerine öfkelendiklerinden ötürü **"ellerini ağızlarına götürüp"** ısırıp **"muhakkak biz sizinle gönderilenleri inkâr ettik ve gerçekten biz, bizi çağırdığınız şey hakkında şüphe ve tereddüt"**e düşüren bir huzursuzluk **"içindeyiz, demişlerdi."**

10- **"Peygamberleri şöyle demişti: Gökleri ve yeri"** yoktan var edip icat ederek **"yaratan sizi günahlarınızdan bir kısmını bağışlamaya ve belirli bir süreye kadar ertelemeye çağıran Allah hakkında mı** (şüphe) **ediyorsunuz? Dediler ki: Siz de ancak bizim gibi bir insansınız. Atalarımızın taptıklarından bizi alıkoymak istiyorsunuz. O halde bize"** sizin doğru söylediğinize dair **"apaçık bir delil"** besbelli ve açıkça anlaşılan bir belge **"getirin."**

İbrahim Sûresi 6-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musa (aleyhisselâm)'ın kavmini çağırmasını, onlara Allah'ın kendilerini Firavun hanedanından ve onlara yapmış oldukları çocuklarını kesip onları zelil etmek şeklindeki uygulamalarından kurtarmak sûreti ile Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlattığını, Allah'a şükretmek için onları teşvik edip nankörlük etmekten onları sakındırarak kendilerine kâfir olmalarının da Allah'a hiçbir şekilde zarar vermediğini açıkladığını söz konusu etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûllerinden yüz çevirip onlarla gönderilenleri inkâr eden geçmişlerin başına gelenleri anlatmaktadır. Resûllerin onları Allah hakkında şüphe etmekten sakındırıp dikkatlerini de yüce kudretinin ve yoktan var ettiği harikulade varlıkların hayret verici yanlarına da dikkatlerini çekmektedir. Bu ise insanı Allah'a, kitaplarına ve Resûllerine imana çağırır. Fakat onların kavimleri onlardan yüz çevirmekten başka bir tepki göstermedi. Bunun için de peygamberlerinin de kendileri gibi birer insan olduklarını, kendilerinin başkalarına bir üstünlüklerinin olmadığını iddia edip atalarının tapınmış oldukları ilâhları kesinlikle terk etmeyeceklerini söyleyerek karşılık veriyorlardı. Eğer davalarında doğru söylüyorlarsa o halde apaçık bir delil getirin diyorlardı.

İbrahim Sûresi 6-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın nimetlerini inkâr edip bu nimetler dolayısıyla ona şükretmemek aziz ve celil Allah'ı inkâr etmeye benzeyen bir küfür (nankörlük)tür.

2. Nimetleri dolayısıyla yüce Allah'a şükretmek, o nimetlerin artmasını ve muhafaza edilmelerini sağlar.

3. Yüce Allah'ın kullarını sınaması, iyiliklerle, güzelliklerle ve nimetlerle söz konusu olduğu gibi kötülüklerle, mihnetlerle, zorluk ve sıkıntılarla da olur.

4. Yüce Allah'ın varlığına iman edip onun varlığını kabul etmek Allah'ın insanları üzerinde yaratmış olduğu dosdoğru fıtratın zorunlu hallerindendir. Ama bazı kimseler şüpheye düşerek yüce Allah'ın varlığını bilmeye götüren deliller üzerinde düşünmek zorunda kalabilir. İşte bundan dolayı Resûller insanlara yüce Allah'ı bilmenin yolunu göstermiş ve onların dikkatlerini Allah'ın yarattıklarına ve sanatındaki harikuladeliklere çekerek O'ndan başka hiçbir ilâh olmadığına iman etmeleri için yol göstermişlerdir.

11- **"Peygamberleri onlara şöyle demişti: Biz ancak sizin gibi bir insanız. Ancak Allah kulları arasından dilediği kimselere lütfeder"** lütuf ve ihsanda bulunur. **"Allah'ın izni olmadıkça bizim size apaçık bir delil getirmemize imkân yoktur. Artık mü'minler yalnız Allah'a tevekkül etmelidir."**

12- **"Hem bize yollarımızı da göstermişken ne diye Allah'a tevekkül etmeyelim ki? Bize yaptığınız eziyetlere elbette dayanacağız. Artık tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etmelidir."**

13- **"Kâfir olanlar peygamberlerine: Kesinlikle şunu bilin, sizi ya yurdumuzdan çıkaracağız yahut milletimize"** dinimize geri **"döneceksiniz. Bunun üzerine Rabbleri kendilerine şunu vahyetti: Biz o zalimleri muhakkak helâk edeceğiz."**

14- **"Ve andolsun onlardan sonra sizi o yere yerleştireceğiz. İşte bu benim makamımdan"** hesaba çekilmek için Allah'ın huzurunda durmaktan **"korkanlara, benim"** azap ile **"tehdidimden korkanlara mahsustur."**

15- **"Ve"** Resûller Allah'tan zalimlere karşı **"fetih"** zafer ve yardım **"istediler."** Hakka karşı ve ona muhalefet ve **"inat eden her zorba"** her bir mütekebbir ve büyüklük taslayan kişi **"zarara uğradı"** ve helâk oldu.

16- **"Arkasından cehennem de vardır. Ona"** cehennemliklerin cesetlerinden akan **"irinli sudan içirilecektir."**

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ
يَمُنُّ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ وَمَا كَانَ لَنَٓا اَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطَانٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾
وَمَا لَنَٓا اَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ
عَلٰى مَٓا اٰذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾
وَقَالَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَٓا اَوْ
لَتَعُودُنَّ ف۪ي مِلَّتِنَا فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِم۪ينَ
﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ
مَقَام۪ي وَخَافَ وَع۪يدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ
جَبَّارٍ عَن۪يدٍ ﴿١٥﴾ مِنْ وَرَٓائِه۪ جَهَنَّمُ وَيُسْقٰى مِنْ مَٓاءٍ
صَد۪يدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُس۪يغُهُ وَيَأْت۪يهِ الْمَوْتُ
مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَٓائِه۪ عَذَابٌ غَل۪يظٌ
﴿١٧﴾ مَثَلُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ اَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ
اِشْتَدَّتْ بِهِ الرّ۪يحُ ف۪ي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا
كَسَبُوا عَلٰى شَيْءٍ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَع۪يدُ ﴿١٨﴾

17- **"Onu yudum yudum içmeye çalışacak."** Aşırı sıcak ve oldukça acı olduğundan ötürü zorlanarak yutmaya gayret edecek **"rahatça boğazından geçiremeyecek"** son derece tiksinç ve kötü kokulu olduğundan ötürü hemen yutamayacak **"ölüm kendisini her yandan gelip saracak fakat o bir türlü ölmeyecek. Arkasından da oldukça ağır bir azap gelecek."**

18- **"Rabblerini inkâr edenlerin durumu: Amelleri aynen fırtınalı bir günde"** rüzgârların oldukça şiddetli estiği bir günde **"rüzgârın şiddetle savurduğu bir küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şeyi ellerine geçiremezler. Uzak sapıklığın ta kendisi işte budur."**

İbrahim Sûresi 11-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Resûllerin kavimleri arasından yalanlayıcı olanlara kendilerinin de ancak onlar gibi birer insan olduklarını fakat yüce Allah'ın da kulları arasından dilediklerine risalet ve nübuvveti lutfettiğini belirterek biz size sizin istediğinize uygun olarak yüce Allah'ın izni olmadan herhangi bir delil ve belge getirebilecek güce sahip değiliz. Bu sebeple mü'min kimseler bütün işlerinde yalnızca yüce Allah'a tevekkül etmelidir. Hem o bize en doğru ve en açık yola iletmişken bizim O'na tevekkül etmemizi engelleyen ne olabilir? Bizler sizin bize çirkin sözlerle ve seviyesiz davranışlarla eziyet vermenize sabredeceğiz dediklerini açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler kâfir toplumların Resûllerini nelerle tehdit ettiklerini haber vermektedir. Onları kendi topraklarından çıkarmak, kendilerinden uzak yerlere sürmekle ya da kendi dinlerini tekrar kabul etmeye dönmekle tehdit ettiler. Yüce Allah da Resûllerine zalimleri helâk edip kendilerini helâk edenlerden sonra kendileri ile iman edenlerle birlikte yeryüzünde yerleştireceğini vahyetti, Resûller de Rabblerinden kavimlerine karşı yardım istediler. Yahut da ümmetler kendi aleyhlerine beddua etti ve kendi kendisine büyüklük taslayan, hakka karşı inatlaşan her bir zorbada hüsrana uğradı. Yakında onlar cehenneme girecekler ve orada bağırsakları paramparça eden ancak zorla ve aşırı derecede tiksinerek yutulabilen irinli sudan içirilecekler. Bu azap ile birlikte ölümün tadını da alamayacaklar. Aksine ondan sonra daha zor daha çetin ve daha ağır bir azap ile azap görüp can yakıcı bir azapta ebedi kalacaklardır.

3. Sonra âyetler Allah ile birlikte başkasına ibadet eden Resûllerini yalanlayan ve amellerini sağlıklı olmayan bir temel üzerine inşa eden kâfirlerin amellerinin bir örneğini göstermektedir. Onların bu amelleri tıpkı şiddetli rüzgârın estiği bir günde savrulan ve geriye hiçbir şey kalmayan kül gibidir.

İbrahim Sûresi 11-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın dinine davette ve bütün hususlarda sabır ve tevekkülün ehemmiyetini görüyoruz.

2. Hakka karşı inatçı zorbaları Allah Kıyâmet gününde alçaltacak, zelil edecek, onları cehenneme sokacak, orada her zaman en katı azaplarla azap göreceklerdir.

3. Âhirette kâfirlere dünyadaki amellerine karşılık bir sevap olmayacaktır. Çünkü onların dünyadaki amelleri sağlam bir temel üzerinde yükselmiyordu. Çünkü iman, salih amellerin kabul edilmesi ve âhirette onlara karşılık sevap almak için bir şarttır.

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنْ يَشَاْ
يُذْهِبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَد۪يدٍۙ ﴿١٩﴾ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَز۪يزٍ
﴿٢٠﴾ وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَم۪يعاً فَقَالَ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُٓوا اِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعاً فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ
شَيْءٍۜ قَالُوا لَوْ هَدٰينَا اللّٰهُ لَهَدَيْنَاكُمْۜ سَوَٓاءٌ عَلَيْنَٓا اَجَزِعْنَٓا اَمْ
صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَح۪يصٍ۟ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ
الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْۜ
وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّٓا اَنْ دَعَوْتُكُمْ
فَاسْتَجَبْتُمْ ل۪يۚ فَلَا تَلُومُون۪ي وَلُومُٓوا اَنْفُسَكُمْۜ مَٓا اَنَا
بِمُصْرِخِكُمْ وَمَٓا اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّۜ اِنّ۪ي كَفَرْتُ بِمَٓا
اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُۜ اِنَّ الظَّالِم۪ينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٢﴾
وَاُدْخِلَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْۜ تَحِيَّتُهُمْ ف۪يهَا
سَلَامٌ ﴿٢٣﴾ اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً
كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَٓاءِۙ ﴿٢٤﴾

19- **“Görmez misin ki, Allah gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır? Eğer dilerse sizi yok eder ve yerinize yeniden başkalarını yaratır.”**

20- **“Bu da Allah’a göre zor”** ve ağır gelen **“bir iş değildir.”**

21- **“Hepsi toplanıp Allah’ın huzuruna”** hesaba çekilmek için kabirlerden **“çıkarlar da zayıflar müstekbirlere: Biz izinizden giderdik. Şimdi siz Allah’ın azabından azıcık bir şeyi dahi olsa bizden uzaklaştırıp”** kurtarıp **“giderebilecek misiniz, derler. Onlar da: Allah bize hidâyet vermiş olsaydı elbette Biz de sizi hidâyete erdirirdik. Şimdi biz sızlansak da sabretsek de bizim için birdir. Sığınacak”** kaçıp kurtulabileceğimiz **“hiçbir yerimiz yoktur, derler.”**

22- **“İş olup bitince şeytan da: Doğrusu Allah’ın size verdiği söz gerçekti. Ben de size vaatte bulunmuştum ama size verdiğim sözde durmadım. Zaten benim sizin üzerinizde hiçbir nüfuzum da yoktu. Yalnız ben sizi çağırdım siz de çağrımı kabul ettiniz. O halde beni kınamayınız. Aksine kendinizi kınayınız. Artık ne ben sizi”** azaptan **“kurtarabilirim”** yardımınıza koşabilirim **“ne de siz beni”** azaptan **“kurtarabilir”** yardımıma koşabilir **“siniz. Esasen ben daha önce beni ortak tutmanızı da kesinlikle kabul etmemiştim. Gerçek şu ki, zalimler için can yakıcı bir azap vardır, der.”**

23- **“İman edip salih ameller işleyenler ise Rabblerinin izni ile altlarından ırmaklar akan cennetlere konulacaktır. Orada ebediyyen kalacaklardır. Onların orada birbirlerine sağlık temennileri de ‘selâm’dır.”**

24- **“Allah’ın hoş bir sözü”** tevhid kelimesi olan la ilâhe illallah’ı **“nasıl misallendirdiğini görmez misin? O kökü sabit ve dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir.”**

İbrahim Sûresi 19-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler insanların dikkatlerini yüce Allah'ın gökleri ve yeri yaratmaktaki kudretinin bazı tecellilerine çekmekte, onun bunları boşuna yaratmadığını, aksine ancak pek büyük bir iş için yaratmış olduğunu ve var edip hayat verme kudretine sahip olduğu gibi yok etmeye de kâdir olduğunu ve bunun O'nun için imkânsız bir şey olmadığını ifade etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet sahnelerinden bir tabloyu canlandırmaktadır. İnsanlar kabirlerinden çıkmış ve hesaba çekilmek için görünür bir halde olacaklar. Onları Allah'a karşı örtüp perdeleyecek hiçbir şey olmayacak. Güçsüzler ve avamdan olan kimseler dünya hayatında iken kendilerini doğru yoldan uzaklaştırmış bulunan efendi ve büyük saydıkları kimseleri kınamaya başlayacaklar.

3. Sonra âyetler yine Kıyâmet sahnelerinden bir başkasını canlandırmaktadır: Cehennemlikler cehenneme girmiş, şeytan da cehennemdeki bedbahtlar kalabalığına konuşma yaparak ayakta dikilmiş ve bu arada kendilerine Allah'ın kendilerine hak olanı vaat ettiğini ve onlara va'dettiğini tastamam yerine getirdiğini pekiştirmiş olacak. Kendisi ise onlara verdiği sözünde durmayıp yalan söylemiştir. Ayrıca onun kendileri üzerinde dünyada iken bir güç ve bir egemenlik imkânının da olmadığını dolayısıyla kendilerini kâfir olmaya, masiyet işlemeye zorlamadığını, sadece kendilerini dalâlete çağırıp onların da kendi tercihleri ile çağrısını kabul ettiklerini söyleyecek, arkasından da kendisini kınamaktan sakındırıp ancak kendilerini kınayabileceklerini ekleyecektir.

4. Sonra da salih amel işleyen mü'minlerin mükâfatlarını açıklamakta ve iman sözüne pek iyi ve güzel ağacı örnek olarak göstermektedir.

İbrahim Sûresi 19-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yoktan var etmeye gücü yetenin yok etmeye de gücü yeter. Ölümden sonra diriltmeye de kâdirdir. O halde ölümden sonra diriliş herhangi bir şüphenin söz konusu olmadığı bir gerçektir. İtaatkâr olup hayır ehli olan ve ıslah edip düzeltenlere sevap vermek, isyankâr, şer ve fesat ehli olanları da cezalandırmak ssûreti ile adaletin tahakkuku için de bir zorunluluktur.

2. Yüce Allah bu kâinatı ve kâinat içinde olan her bir şeyi bir hikmet ve pek büyük bir amaç için yaratmış, hiçbir şeyi oyun ve eğlence olsun ve anlamsız boş yere yaratmamıştır.

3. Kıyâmet gününde yollarını şaşırmış büyük kabul edilen kimseler bu doğru yoldan sapmış hallerinde kendilerine uyan kimselerden uzaklaşacaklar. Kimsenin hiçbir kimseye Allah'ın azabına karşı bir faydası olmayacak. Diğer taraftan şeytan da dünyada iken baştan çıkardığı kimselerle -hepsi o en kötü dönüş yeri olan cehennem içerisinde bulundukları halde onlarla alay ederek- uzak olduğunu ifade edecektir.

4. Şeytanın vesvesesinden ve kötülükleri süslü ve güzel göstermesinden oldukça sakınmalı, onu düşman edinmeliyiz ki Kıyâmet gününde Allah'ın azabından kurtulabilelim.

5. Sözlerin en üstünü ve en güzeli tevhid kelimesi olan 'lâ ilâhe illallah'tır.

تُؤْتِي اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَاۜ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ
كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍۨ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ
﴿٢٦﴾ يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِۚ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَۙ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ
مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ كُفْرًا وَاَحَلُّوا
قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِۙ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَۚ يَصْلَوْنَهَاۜ وَبِئْسَ الْقَرَارُ
﴿٢٩﴾ وَجَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِۜ قُلْ تَمَتَّعُوا
فَاِنَّ مَصِيرَكُمْ اِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾ قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا
يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ
قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿٣١﴾ اَللّٰهُ الَّذِي
خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجَ بِهِ
مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي
الْبَحْرِ بِاَمْرِهِۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

25- **"O ağaç Rabbinin izni ile her zaman yemişlerini"** yenilen mahsul ve meyvelerini **"verir. Allah insanlara düşünüp ibret alsınlar diye misaller verir."**

26- **"Kötü bir kelime"** küfür ve dalâlet sözü **"de toprağın üstünden koparılmış"** kökünden sökülüp alınmış **"istikrarsız, sebatı olmayan kötü bir ağaç gibidir."**

27- **"Allah iman edenlere dünya hayatında"** kabirde sorgu esnasında **"da âhirette de sağlam söz üzere sebat verir. Allah zulmedenleri şaşırtır. Allah ne dilerse yapar."**

28-29- **"Allah'ın nimetini küfür ve inkâr ile değiştiren ve kendi kavimlerini helâk yurduna, cehenneme sokanları görmez misin? Onlar oraya gireceklerdir"** ya da onun sıcağının sıkıntısını çekeceklerdir. **"Orası ne kötü bir karargâhtır!"**

30- **"Onlar Allah'a onun yolundan saptırmak için eşler"** tapındıkları putlardan ona benzerler **"koştular. De ki: Faydalanadurun. Varacağınız yer şüphesiz ateş olacaktır."**

31- **"İman eden kullarıma de ki: Namazı dosdoğru kılsınlar, alışverişin de dostluğun"** arkadaşlığın ve karşılıklı sevgi beslemenin **"de olmayacağı o gün gelmezden evvel rızık olarak kendilerine verdiğimiz şeylerden gizli ve açık infak etsinler."**

32- **"Allah gökleri ve yeri yaratandır. Gökten su indirip onunla size rızık olarak türlü ürünler bitiren, emri ile denizde akıp gitsin diye gemileri emrinize verendir. Nehirleri de emrinize verendir"** hazırlayan, boyun eğdirendir **"O."**

33- **"Mûtat hareketleri ile"** sizin için sağladıkları faydaları ile **"güneşi ve ay'ı emrinize verdi. Geceyi ve gündüzü de faydanız için musahhar kıldı."**

İbrahim Sûresi 25-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler önce hoş ve güzel söze dair örneklendirmeyi tamamlamakta sonra da kötü söz olan küfür kelimesine bir örnek vermekte, yüce Allah'ın iman edenlere bu dünya hayatında da kabirde sorgu sırasında da tevhid kelimesi üzerinde mü'minlere sebat vereceğini, Allah'ın dünya hayatında da ölüm sırasında da zalimleri doğruya iletmeyeceğini de açıklamaktadır.

2. Sonra âyetler küfür ve yalanlamak ile Allah'ın nimetini değiştirenlerin -Mekke kâfirlerinin- halinin şaşılacak bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü Allah küfür ve azgınlıkları sebebi ile kendilerini kıtlık, savaş ve bozguna uğramak belalarına uğratmıştı. Âyetler onları cehennemde pek ağır bir azap ile tehdit etmektedir.

3. Ayrıca âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'ın mü'min kullarına şöyle demesini emir buyurmaktadır: Üzerinizde farz olan namazı dosdoğru kılın. O namazı en mükemmel şekli ile eda edin. Allah'ın size nimet olarak ihsan ettiği rızıktan Kıyâmet günü gelmeden önce gizli ve açık olarak infak edin.

4. Âyetler şanı yüce yaratıcının varlığına dair bazı delilleri de mü'minlerin imanının artması için diğer taraftan da inatçıların dikkatlerini bu delillere çevirmek için söz konusu etmekte, böylelikle kâfir olmak hususunda herhangi bir mazeretlerinin olmamasını sağlamaktadır.

İbrahim Sûresi 25-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in verdiği örneklerde pek çok öğüt, ibret ve anlayışa ve imana destek verecek hususlar vardır.

2. İman ve tevhid sözü mü'minin kalbinde sapasağlam sabittir. Bu sözün amellerin artıp güzelleştirilmesinde semaya yükselmesinde de etkisi vardır. Mü'min her zaman onun bereketini ve sevabını elde eder, hayatında ve ölümü sırasında da etkilerinden yararlanır.

3. Küfür ve dalâlet sözü ile kötü ve çirkin olan her bir sözün bir istikrarı yoktur, sebatı, dalı, beti bereketi olmaz. Bu gibi söz sahiplerinden hiçbir amel kabul edilmez, böyle bir kimse kabrinde iki meleğin kendisine soracağı sorulara cevap vermekten de âciz kalır.

4. Kabir sorgusu nimeti ya da azabı -sahih hadislerde geldiği gibi- sabittir.

5. Namazın en mükemmel şekilde eda edilmesi, gizli ve açık Allah'ın nimetlerinden infakta bulunmak oldukça önemlidir.

6. Yerin ve göklerin yaratılması, gökten yağmurun indirilmesi ve bu gibi vakıalar yüce Allah'ın kudretinin göstergelerinden, varlığının ve birliğinin delillerindendir.

وَاٰتٰيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوهُۜ وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللّٰهِ
لَا تُحْصُوهَاۜ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖيمُ
رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَاجْنُبْنٖي وَبَنِيَّ اَنْ نَعْبُدَ
الْاَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ اِنَّهُنَّ اَضْلَلْنَ كَثٖيرًا مِنَ النَّاسِۚ فَمَنْ
تَبِعَنٖي فَاِنَّهُ مِنّٖيۚ وَمَنْ عَصَانٖي فَاِنَّكَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٣٦﴾ رَبَّنَا
اِنّٖٓي اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتٖي بِوَادٍ غَيْرِ ذٖي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ
الْمُحَرَّمِۙ رَبَّنَا لِيُقٖيمُوا الصَّلٰوةَ فَاجْعَلْ اَفْـِٔدَةً مِنَ النَّاسِ
تَهْوٖٓي اِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾
رَبَّنَٓا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفٖي وَمَا نُعْلِنُۜ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ
شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِ ﴿٣٨﴾ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖي
وَهَبَ لٖي عَلَى الْكِبَرِ اِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَۜ اِنَّ رَبّٖي لَسَمٖيعُ
الدُّعَٓاءِ ﴿٣٩﴾ رَبِّ اجْعَلْنٖي مُقٖيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتٖيۗ رَبَّنَا
وَتَقَبَّلْ دُعَٓاءِ ﴿٤٠﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لٖي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنٖينَ يَوْمَ
يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَۜ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فٖيهِ الْاَبْصَارُۙ ﴿٤٢﴾

34- **“O size kendisinden istediğiniz şeylerin hepsinden verdi. Eğer Allah'ın nimetini topluca saymak isteseniz dahi onları sayamazsınız.”** Saymaya gücünüz yetmez. Çünkü bu nimetlerin sonu yoktur. **“Gerçekten insan çok zulmedici ve çok nankördür.”**

35- **“Hani İbrahim: Rabbim şu şehri emniyetli kıl. Beni de oğullarımı da putlara tapmaktan uzak tut”** ve koru **“demişti.”**

36- **“Rabbim, çünkü onlar”** putlar **“insanlardan bir çoğunu saptırdılar. Artık kim bana uyarsa işte o, bendendir. Kim de bana isyan ederse... Gerçekten, Sen günahları bağışlayansın, Rahîmsin.”**

37- **“Rabbimiz, ben zürriyetimden bir kısmını senin mukaddes Evinin yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz, namazı dosdoğru kılsınlar diye. Artık sen insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara”** şevk ve sevgi duyarak **“hızlıca meylettir ve şükrederler umudu ile kendilerini bir takım meyvelerle rızıklandır.”**

38- **“Rabbimiz, doğrusu Sen, neyi gizler ve neyi açıklarsak bilirsin. Zaten yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.”**

39- **“Bana ihtiyarlığıma rağmen İsmail'i ve İshak'ı bağışlayan”** veren **“Allah'a hamdolsun. Doğrusu Rabbim elbette duayı işitendir.”**

40- **“Rabbim, beni ve zürriyetimden gelecekleri de namazı dosdoğru kılanlardan eyle! Rabbimiz, duamı kabul buyur!”**

41- **“Rabbimiz, hesabın görüleceği gün beni, ana babamı ve bütün iman edenleri bağışla!”**

42- **“Sakın Allah'ı o zalimlerin işlediklerinden habersiz sanma. Onları ancak gözlerin dehşetle fırlayacağı”** aşırı korku ve dehşetten ötürü hiç kırpmadan yukarıya bakıp duracağı **“bir güne erteliyor.”**

İbrahim Sûresi 34-42. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın kulları üzerindeki bazı nimetlerini, onun kudretinin, varlığının ve birliğinin delillerini saymayı sürdürmekte ve bu arada yüce Allah'ın nimetlerinin sayarak bitirilemeyeceğini açıklamakta, bununla beraber zalim insanların bunlara karşı nankörlük ettiğini de ortaya koymaktadır.

2. Âyetler daha sonra tevhidin kalesi olan Nebilerin atası İbrahim (aleyhis selâm)'ı, onun şirki ve putları ortadan kaldırmak hususundaki ileri gayretini ifade etmektedir. Bundan önce ise Rabbine Mekke'yi, oranın ahalisi ve orada yaşayacaklar için güvenilir bir şehir kılması için dua ettiğini, kendisini ve çocuklarını putlara tapmaktan korumayı dilediğini, yüce Allah'a insanların kalplerini eşi Hâcer'i ve çocuğu İsmail'i Haram (saygıdeğer/kutsal) Beyt'i yakınlarında bırakmış olduğu bu yere insanların kalplerinin sevgi ve bağlılıkla hızlıca yönelmeleri için niyaz ettiğini ifade etmektedir. Bunu istemesine sebep ise onların Allah'a ibadet etmeleri, namazı dosdoğru kılmalarıdır. Ayrıca yüce Allah'tan kendilerine bu kurak vadide çeşitli mahsulleri rızık olarak vermesini de dilemiştir. Böylelikle pek çok nimetleri dolayısıyla yüce Allah'a şükretmelerini istemiştir. Şanı yüce Allah ise bizim gizlediğimizi de açıkladığımızı da bilir. Gökte de yerde de hiçbir şey onun ilminden kaybolmaz. Daha sonra yaşının ilerlemiş olmasına rağmen kendisine İsmail'i sonra da İshak'ı ihsan eden Allah'a hamd etmekte, arkasından Rabbinden kendisini namazı dosdoğru kılan bir kimse olarak namazı koruyan ve soyunan gelecekler arasından da yine bu namazı dosdoğru kılacak kimseler kılmasını, duasını kabul buyurmasını, kendisine, anne babasına ve bütün mü'minlere mağfiret etmesini istediğini bildirmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın zalimlerin yaptıklarından gafil olmadığını, onlara ancak mühlet verip sonra da kendilerini korku ve dehşetten dolayı gözlerin fırlayıp kapaklarının hareket edemeyeceği bir günde her şeye muktedir ve pek güçlü olanın yakalayışı ile yakalayacağını açıklamaktadır.

İbrahim Sûresi 34-42. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın üzerimizdeki lütfu ve bağışı pek büyüktür.

2. Kur'ân-ı Kerim bir mucize olup, şu gözlemleme ve sayıp döken aygıtların ve daha başka bir çok aygıtın varlığına rağmen âleme meydan okumaktadır. Herhangi bir kuruluş ya da ilim adamlarından bir kimse yüce Allah'ın nimetlerini saymaya ve onları bütün yönleri ile ve etkileri ile etraflıca ortaya koyup dökmeye çaba göstermeye kalkışmamıştır.

3. Kişinin kendisine ailesine ve bütün Müslümanlara hayır ile dua etmesi pek önemli olup duada ısrarcı olmak, yüce Allah'ın önünde boyun eğişini, zilletini açıkça göstermek meşrudur.

4. Müslümanların kalpleri Allah'ın saygı ve tazime pek layık Evine iştiyak ile özlem duyar. Bu da efendimiz İbrahim (aleyhisselâm)'ın duasının kabul edilmesinin bir neticesidir.

43- **"Hepsi de başlarını"** zillet ile hızlıca davetçiye **"dikerek"** sürekli öne bakıp başlarını yukarı kaldırmış olarak **"koşacaklar. Gözleri kendilerine bile dönüp bakmayacaklar. Kalpleri ise"** şaşkınlık ve ızdırabın aşırılığından ötürü hiçbir şeyi anlayamayacak halde **"bomboş olacaktır."**

44- **"Sen insanları"** kâfirleri **"kendilerine o azabın geleceği gün ile korkut. Zalimler şöyle diyecek: Rabbimiz, bizi yakın bir süreye kadar"** dünyaya **"geciktir"** geri döndür **"de senin çağrını kabul edelim, peygamberlere uyalım. Hâlbuki daha önce siz kendiniz için hiçbir zeval yoktur, diye yemin etmemiş miydiniz?"**

45- **"Hatta siz, kendilerine zulmedenlerin yurtlarında yerleştiniz. Onlara neler yaptığımız da sizin için apaçık ortaya çıktı. Size birçok misaller de gösterdik."**

46- **"Gerçekten onlar tuzaklarını kurmuşlardır. Onların tuzakları Allah'ın yanındadır."** Yani o onların tuzaklarını bilir yahut tuzaklarına vereceği ceza onun yanındadır. **"Hem onların tuzakları dağları yerinden oynatamaz ki."**

47- **"Öyleyse sakın Allah'ın peygamberlerine olan va'dinden cayacağını zannetme. Şüphesiz ki Allah mutlak galiptir, intikam sahibidir."**

48- **"O gün yer"** Kıyâmet gününde **"başka bir yerle değiştirilecektir. Gökler de bir olan, Kahhâr olan Allah'ın huzuruna"** hesap için kabirlerinden **"çıkacaklardır."**

مُهْطِع۪ينَ مُقْنِع۪ي رُؤُ۫سِهِمْ لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْۚ
وَاَفْـِٔدَتُهُمْ هَوَٓاءٌۜ ﴿٤٣﴾ وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْت۪يهِمُ الْعَذَابُ
فَيَقُولُ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا رَبَّـنَٓا اَخِّرْنَٓا اِلٰٓى اَجَلٍ قَر۪يبٍۙ نُجِبْ
دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِـعِ الرُّسُلَۜ اَوَلَمْ تَكُونُٓوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ
مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍۙ ﴿٤٤﴾ وَسَكَنْتُمْ ف۪ي مَسَاكِنِ الَّذ۪ينَ
ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ
وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ
اللّٰهِ مَكْرُهُمْۜ وَاِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾
فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِه۪ رُسُلَهُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ
ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ
وَبَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾ وَتَرَى الْمُجْرِم۪ينَ يَوْمَئِذٍ
مُقَرَّن۪ينَ فِي الْاَصْفَادِۚ ﴿٤٩﴾ سَرَاب۪يلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشٰى
وُجُوهَهُمُ النَّارُۙ ﴿٥٠﴾ لِيَجْزِيَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْۜ
اِنَّ اللّٰهَ سَر۪يعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾ هٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِه۪
وَلِيَعْلَمُٓوا اَنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

49- **"O gün günahkârları bukağılara vurulmuş olarak biri diğerine bağlanmış"** yahut da şeytanları ile bağlanmış olarak **"görürsün."**

50- **"Gömlekleri"** ya da elbiseleri **"katrandandır. Yüzlerini de ateş kaplayacaktır"** örtecektir, yüzleri üzerinde ateş olacaktır.

51- **"Allah herkese"** hayır ve şer türünden **"kazandığının karşılığını versin diye. Şüphe yok ki Allah hesabı pek çabuk görendir."**

52- **"Bu insanlara"** öğüt ve hatırlatmakta yeterli olan **"bir bildiridir."** Yahut onlara tebliğ için indirilmiştir. **"Onunla uyarılsınlar, onun ancak bir tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri de iyice öğüt alsınlar diye."**

İbrahim Sûresi 43-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kıyâmet gününde zalimlerin halini canlandırmayı sürdürmektedir. Gözleri dehşetle dışarı fırlayıp yukarı bakmış olacak, hızlıca gidip herhangi bir şeye bakmaksızın başlarını da etrafa kaldırmış olarak bakınıp duracaklar. Kimse kimseye dönüp bakmayacak, korku ve dehşetten ötürü gözlerini kırpmayacaklardır.

2. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Kıyâmet gününün dehşetli halleri ile kâfirleri korkutmasını emretmekte, onları da ölümden sonra dirilişi ve hesabı inkâr etmeleri sebebi ile de azarlamaktadır. Çünkü onlar zalimlerin yurdunda Allah'ın onları helâk etmesinden sonra yerleşmiş, bununla birlikte onların meskenlerinden ibret almıyorlar. Hâlbuki gerek kendilerine ulaşan haberlerle gerekse de tanık oldukları manzaralarla Allah'ın onları nasıl helâk ettiğini, onlardan nasıl intikam aldığını açıkça görüyorlar. Ayrıca yüce Allah dünyada onlara çeşitli misalleri gösterdiği halde ibret de almıyorlar.

3. Sonra âyet-i kerimeler müşriklerin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere -Allah Resûlü'nü öldürmeyi istedikleri sırada- ne gibi tuzaklar kurduklarını dile getirmektedir. Şanı yüce Allah ise hem onların bu yaptıklarını bilendir hem de bu tuzakların cezasını verecek olandır. İsterse onların hile ve tuzakları dağları yerinden oynatacak seviyeye varacak kadar güçlü ve etkili olsun. Buna rağmen yüce Allah onların hile ve tuzaklarından Nebisini korumuş, mü'minleri himaye etmiştir. Bu sebeple sakın Allah'ın Resûllerine va'dettiği yardım etmek ve zalimlerden intikam almak sözünde durmayacağını zannetme.

4. Sonra âyet-i kerimeler yerin de semaların da değişeceği zaman Kıyâmet günündeki sahnelerden birisine işaret etmektedir. Bütün yaratılmışlar kabirlerinden bir ve tek ve kahhar olan Allah'ın huzuruna çıkmış olacaklar. İşte o vakit günahkârların şeytanları ile ve birbirleri ile zincirlere ve bukağılara vurulmuş olduğunu göreceksin. O sırada ateş hızlıca yaksın diye katrandan elbiseler giyinmiş olacaklar ve ateş de yüzlerinin üstüne üstüne çıkacaktır.

5. Sonra sûre bütün insanlara tebliğ olarak gelen Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu ederek sona ermektedir. Böylelikle bütün insanlar ondan öğüt alsınlar, yüce Allah'ın bir ve tek olduğuna dair bu kitapta bulunan apaçık delillerden hareketle bu hakikati kesin olarak bilsinler, sağlıklı akıl sahibi kimseler de ondan öğüt alsınlar. Bunlar ise hayır ve salah ehli olan mutlu ve bahtiyar kimselerdir.

İbrahim Sûresi 43-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününün dehşetli halleri pek çetin olacaktır, bugünde kâfirler ve isyankârlar oldukça korkuya kapılacaklardır.

2. Şanı yüce Allah'ın Nebilerine, Resûllerine ve mü'minlere yardım vaadi kesin olarak gerçekleşir.

3. Kur'ân-ı Kerim insanları ile cinleri ile bütün yaratılmışlara bir tebliğdir. Bu kitapta hidâyet ve Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına dair deliller vardır.

15- HİCR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 99 âyettir)

Sûrenin "Hicr"den başka bir isimle anıldığına dair bilgi yoktur. Hicr, Arap yarımadasının kuzeybatısında, Medine-Tebük yolu üzerinde, Teyma'ın yaklaşık 110 km. güneybatısında, daha sonra içinden Hicaz demiryolunun geçtiği sarp kayalıklarla çevrili vadinin ve bu vadideki beldenin adıdır.

Rahman ve Rahîm Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Râ."** Allah bununla neyi murad ettiğini en iyi bilendir. Bazı âlimler de: Bunlar meydan okumak ve Kur'ân'ın mucize oluşunu ortaya koymak için zikredilen harfler olup Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de doğruluğuna bir delildir. Çünkü o okuması yazması olmayan ümmi birisi idi. **"Bunlar Kitabın ve açık anlatan Kur'ân'ın âyetleridir."**

2- **"O inkâr edenler keşke Müslüman olsaymışlar diye temenni edeceklerdir."**

3- **"Bırak onları! Yesinler, faydalansınlar, emel onları oyalayadursun. Yakında bileceklerdir."**

4- **"Biz hiçbir kasabayı belli bir yazısı"** Levh-i Mahfuz'da yazılı takdir edilmiş bir eceli **"olmaksızın helâk etmedik."**

5- **"Hiçbir ümmet ne ecelinin önüne geçebilir, ne de onu geciktirebilir."**

6- **"Dediler ki: Ey kendisine Zikir"** Kur'ân **"indirilen kişi, mutlaka sen bir delisin."**

7- **"Doğru söyleyenlerden isen bize melekler getirilmeli değil misin?"** Neden getirmiyorsun?

8- **"Biz o melekleri ancak hak ile"** hikmetin gerektirdiği şey ile **"indiririz. O zaman da kendilerine mühlet verilmez."** Azapları geciktirilmez.

سُورَةُ الْحِجْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُب۪ينٍ ﴿١﴾ رُبَمَا يَوَدُّ الَّذ۪ينَ
كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِم۪ينَ ﴿٢﴾ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا
وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ وَمَٓا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا
وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا
يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٥﴾ وَقَالُوا يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ
اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ لَوْ مَا تَأْت۪ينَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ
الصَّادِق۪ينَ ﴿٧﴾ مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُٓوا اِذًا
مُنْظَر۪ينَ ﴿٨﴾ اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾
وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ ف۪ي شِيَعِ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ
رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١١﴾ كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ ف۪ي
قُلُوبِ الْمُجْرِم۪ينَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِه۪ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّل۪ينَ
﴿١٣﴾ وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَٓاءِ فَظَلُّوا ف۪يهِ يَعْرُجُونَ
﴿١٤﴾ لَقَالُٓوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

9- **"Şüphe yok ki o Zikri Biz indirdik, onu koruyacak olan elbette Biziz."**

10- **"Andolsun ki senden önceki ümmetler"**in çeşitli fırkaları **"arasında da peygamberler gönderdik."**

11- **"Onlara gelen her bir peygamberle mutlaka alay ediyorlardı."**

12- **"Biz böylece onu"** o Zikri **"günahkârların kalplerine"** onlarla alay ederek **"sokarız."**

13- **"Öncekilerin"** yalanlayıcıların helâk edilmesi ile ilgili Allah'ın **"sünneti de geçmiş bulunduğu halde onlar buna yine de inanmazlar."**

14- **"Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar"** melekleri ve hayret verici şeyleri görseler;

15- **"Elbette: Muhakkak ki gözlerimiz döndürülmüş"** kapatılmış ve görmeleri engellenmiş **"hatta biz büyülenmiş"** Muhammed'in sihri ile büyülediği **"bir topluluğuz, diyeceklerdir."**

Hicr Sûresi 1-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kur'ân-ı Kerim'in üstün konumunu, kâfirlerin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uyanların yardıma mazhar olduklarını görecekleri zaman keşke onlar gibi Müslüman olsalardı diye temenni edeceklerini açıklamaktadır.

2. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yeyip faydalansınlar, emel onları oyalasın diye onlara ilişmemesini emretmektedir. Yakında başlarına neyin geleceğini bileceklerdir. İşte bu şekilde şanı yüce Allah önüne geçemeyeceği, gerisinde de kalamayacağı bir eceli söz konusu olmaksızın hiçbir ümmeti helâk etmemiştir.

3. Daha sonra âyetler kâfirlerden onların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i deli diye itham etmelerinden ve ona meleklerin kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair tanıklık ederek gelmeleri için meydan okumalarından, Allah'ın melekleri ancak bir hikmet dolayısı ile indirip melekler inecek olursa onlara mühlet verilmeyeceğinden bahisle onlara cevap vermektedir.

4. Sonra Kur'ân'ı indirenin ve tahriften ve değiştirilmekten onu korumayı taahhüt edenin yüce Allah olduğunu vurgulayarak arkasından da yüce Allah'ın önceki ümmetler arasında da bir takım Resûller göndermiş olduğunu, bu Resûller ile de o ümmetlerin alay edegeldiklerini açıklamaktadır. İşte bu şekilde yüce Allah bu kitabı günahkârların kalplerine sokar. Ama onlar bu kitaba iman etmezler. Şanı yüce Allah'ın da bir grup insan eğer Resûlü'nü yalanlayacak olursa onları helâk edip sonrakilere bir örnek ve bir ibret kılmak şeklindeki âdetinin (sünnetinin) eskiden beri sürüp gittiğini bildirmektedir.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler onların inatlarındaki durumlarını şöylece açıklamaktadır: Allah onlara semadan bir kapı açıp onlar da o kapıdan yukarıya çıkacak olurlarsa hiç şüphesiz gözlerimiz kapatıldı ve Muhammed bizi büyüledi diyeceklerdir.

Hicr Sûresi 1-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Çeşitli zaman ve çağlarda Allah'ın Resûllerini yalanlayanların izledikleri inat yolu aynıdır. Allah'ın onlar hakkındaki sünneti de onları helâk etmek ve azaba uğratmaktır. Böylelikle kendilerinden sonra geleceklere ibret olmaları murad edilmiştir.

2. Kur'ân-ı Kerim mucize bir kitaptır. Çünkü o yüce Allah'ın kelâmıdır. Yüce Allah ayrıca bu kitabı değişikliğe uğratılmaya, değiştirmeye, tahrife, ona bir şeyler eklemeye ve ondan bir şeyler eksiltmeye Kıyâmet gününe kadar korumayı üstlenmiştir.

3. Her bir ümmetin de aynı şekilde her bir ferdin de önüne geçemediği, gerisinde de kalamadığı belirli bir eceli vardır.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾
وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ
فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا
رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ
فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا
عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾ وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ
لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ
بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾
وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ
﴿٢٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ
قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ
بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ
فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ
أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

16- **"Andolsun ki Biz gökte"** gezegenler için on iki konak olarak **"burçlar yarattık ve onu seyredenler için süsledik."**

17- **"Biz onu kovulmuş"** yahut da yıldızlarla kendisine atış yapılmış **"her şeytandan koruduk."**

18- Mele-i A'lâ'dan işitilen şeyi kaparak **"kulak hırsızlığı yapan müstesnâ. Onun ardına da"** semadan düşen ve görenler tarafından açıkça görülen **"apaçık bir ateş parçası düşmektedir."**

19- **"Yeri de"** onunla yararlanılması için **"döşeyip yaydık. Orada sağlam kazıklar"** yeryüzü çalkalanmasın diye sabit dağlar **"koyduk ve oralarda ölçülmüş"** hikmet terazisi ile miktarı belirlenmiş **"her şeyden bitirdik."**

20- **"Orada hem sizin için hem de rızıklarını temin edemeyeceğiniz kimseler için birçok geçim kaynakları"** kendisi ile geçimin sağlandığı rızıklar **"yarattık."**

21- **"Hazineleri nezdimizde bulunmayan hiçbir şey yoktur."** Allah her bir şeyi yoktan var edip onu çekip çevirip idare etmeye kâdir olandır. **"Biz onları ancak"** hikmetin gerektirdiği **"belli"** muayyen **"bir miktar ile indiririz."** Allah onu var eder yahut verir.

22- **"Biz"** bulutu yahut suyu taşıyan ya da bulutları yahut ağaçları aşılayan **"rüzgârları aşılayıcılar olarak gönderdik. Gökten de bir su indirip onunla sizleri suladık. Bunları siz biriktiremezsiniz."**

23- **"Muhakkak Biz, evet biz hem diriltiriz hem de öldürürüz. Miras alacaklar da bizleriz."** Bütün yaratılmışların yok olmasından sonra bâki kalacak olan Allah'tır.

24- **"Andolsun ki sizden önce gelip geçenleri de Biz bilmişizdir, sonra gelenleri de bilmişizdir."**

25- **"Şüphe yok ki Rabbin onları toplayacak olandır. O Hakîmdir, her şeyi bilendir."**

26- **"Andolsun ki Biz insanı"** seramik gibi **"kuru bir çamurdan değişmiş ve şekillenmiş bir balçıktan"** siyaha çalan değişikliğe uğramış içi boş bir insan sûretine sokulmuş bir çamurdan **"yarattık."**

27- **"Cânn'ı da daha önceden semûm ateşinden"** öldürücü sıcak rüzgârdan **"yarattık."**

28- **"Hani Rabbin meleklere şöyle demişti: Ben kuru bir çamurdan, değişmiş ve şekillenmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım."**

29- "O halde onun yaratılışını tamamlayıp" ona ruhun üflenmesi için onu hazırlayıp **"da ona ruhumdan üflediğim zaman siz de derhal O'nun için secdeye kapanın"** ibadet maksadıyla değil de selâm maksadıyla secde edin.

30- "Bunun üzerine meleklerin hepsi toptan secde ettiler."

31- "İblis müstesnâ. O secde edenlerle beraber olmayı" büyüklüğüne yedirmediği için **"kabul etmedi."**

Hicr Sûresi 16-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu hayret verici kâinat sayfasında dağınık bulunan yüce Allah'ın harikulade kudretinin eserlerini dile getiren pek büyük yaratıcının azametinin celaline tanıklık eden göz kamaştırıcı delilleri sunmaktadır. Bunu semadaki bir tablodan başlayarak arkasından yerdeki bir tablo, aşılayıcı rüzgârlar tablosu, hayat ve ölüm tablosu, haşredilmek ve amel defterlerinin verilmesi tablosu yer almaktadır. Bunların hepsi de yüce Allah'ın azametini ve celalini dile getirmekte, onun vahdaniyet ve kudretine şahitlik etmektedir.

2. Bundan sonra beşerîyetin büyük kıssasını arz etmektedir ki bu da hidâyet ve dalâlet kıssasıdır. Bu kıssa da Âdem (aleyhisselâm)'ın yaratılması ile onun uzlaşmaz düşmanı lânetli İblis'in ve meleklerin Âdem'e secde etmeleri ile İblis'in büyüklenerek secde etmeyişi şeklinde cereyan eden bir kıssadır.

Hicr Sûresi 16-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah semayı bir zamanlar Mele-i Âlâ'nın haberlerini işitmeye çalışan şeytanlara karşı korumuştur. Onlar vakti ile işittikleri bu haberlerin bir kısmını kâhinlere ve sihirbazlara bildiriyorlar ve yalan haberlerle karıştırmış oldukları halde önlerine getiriyorlardı. Şanı yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'i tahrif ve değişikliklere karşı korumak için onlara yakıcı yıldızları musallat etti.

2. Yüce Allah'ın etkilerini etrafımızda bulunan Allah'ın bütün yarattıklarında gördüğümüz göz kamaştırıcı kudreti vardır.

3. Etrafımızdaki her şey hakkında iyice düşünmemiz gerekir. Böylelikle yüce Allah'ın azamet ve hikmeti ile de imanımızı artırmış oluruz.

4. Kur'ân-ı Kerim'in rüzgârların bulutları ve ağaçları aşılamasına işaret etmesi şeklindeki ilmi mucizesi de dikkat çekicidir. Ayrıca bu aşılamanın sonucunda yapraklar ve çiçekler açar. Yine Kur'ân-ı Kerim pınar, kuyu ve ırmaklarda iç nehirlerde insanların faydasına olmak üzere suların depolanmasını da söz konusu etmektedir.

5. Var etmeye ve hayat vermeye kâdir olan, öldürmeye de yok etmeye de hesap ve amellerin karşılıkları için diriltmeye de kâdirdir.

6. İblis cinlerin atası ve şeytanların başıdır. Onlar ise deri gözeneklerinden içeri giren ve aşırı sıcaklığı ile öldürücü olan aşırı şiddetli sıcak ateşten yaratılmışlardır. Âdem ise insanların aslıdır, yüce Allah onu kuru, siyah ve değişmiş çamurdan yaratmıştır. Ayrıca meleklerin ona secde etmesini emrederek şan ve şerefini yüceltmiştir.

قَالَ يَٓا اِبْل۪يسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِد۪ينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ اَكُنْ
لِاَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ
فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَج۪يمٌۙ ﴿٣٤﴾ وَاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ
الدّ۪ينِ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْن۪ٓي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَاِنَّكَ
مِنَ الْمُنْظَر۪ينَۙ ﴿٣٧﴾ اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ
بِمَٓا اَغْوَيْتَن۪ي لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَع۪ينَۙ ﴿٣٩﴾
اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَص۪ينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ
مُسْتَق۪يمٌ ﴿٤١﴾ اِنَّ عِبَاد۪ي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ اِلَّا مَنِ
اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاو۪ينَ ﴿٤٢﴾ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَع۪ينَۙ ﴿٤٣﴾
لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍۜ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾ اِنَّ
الْمُتَّق۪ينَ ف۪ي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۜ ﴿٤٥﴾ اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ اٰمِن۪ينَ ﴿٤٦﴾
وَنَزَعْنَا مَا ف۪ي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ اِخْوَانًا عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِل۪ينَ
﴿٤٧﴾ لَا يَمَسُّهُمْ ف۪يهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَج۪ينَ
﴿٤٨﴾ نَبِّئْ عِبَاد۪ٓي اَنّ۪ٓي اَنَا الْغَفُورُ الرَّح۪يمُۙ ﴿٤٩﴾ وَاَنَّ عَذَاب۪ي
هُوَ الْعَذَابُ الْاَل۪يمُ ﴿٥٠﴾ وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰه۪يمَۘ ﴿٥١﴾

32- "Ey İblis! Sen ne diye" hangi maksatla ya da mazeret ile **"secde edenlerle beraber olmadın, buyurdu."**

33- "Ben kuru bir çamurdan, değişmiş ve şekillenmiş bir balçıktan yarattığın bir beşere secde edecek değilim, dedi."

34- "O halde çık buradan! Çünkü sen artık" rahmetten **"kovulmuş"** ya da yalın alevli ateşlerle taşlanmış, uzaklaştırılmış **"birisin, buyurdu."**

35- "Hiç şüphesiz Kıyâmet gününe kadar lânet" kızgınlık ve öfke sûretinde **"senin üzerinedir."**

36- "Rabbim, öyle ise bana tekrar diriltilecekleri güne kadar" canımı almayarak **"mühlet ver, dedi."**

37- "Sen mühlet verilenlerdensin, buyurdu."

38- "Bilinen zamanın" Sûr'a birinci defa üfürüleceği vakit **"günü gelene kadar."**

39- "Rabbim, dedi. Beni azdırdığından dolayı yemin ederim ki ben de yeryüzünde onlara (isyan etmeyi) **süslü göstereceğim, onları toptan azdıracağım."** Onları baştan çıkaracağım ve doğru yolun dışında dalâlet yolunu izlemeye zorlayacağım.

40- "Ancak onlardan ihlâsa erdirilmiş" katıksız olarak sana itaat etmelerini sağladığın **"kulların müstesnâ."**

41- "Buyurdu ki: Benim uymayı taahhüt ettiğim" riayet etmeyi üzerime aldığım **"yol da şu ki;"**

42- "Muhakkak benim has kullarım üzerinden senin hiçbir tasallutun" onları saptırıp azdırma gücün **"olmaz. Azgınlardan sana uyanlar müstesnâ."**

43- ""Şüphesiz ki onların hepsine vaat olunan yer cehennemdir."

44- "Onun yedi kapısı vardır. Her kapıya onlardan ayrılmış belli" başkasından ayrı belirli **"bir pay"** bir kesim **"vardır."**

45- "Takva sahipleri ise muhakkak cennetlerde ve pınar başlarındadırlar."

46- "Onlara: Esenlikle, güvenle girin, (denilecek)."

47- "Biz onların göğüslerindeki kini" ve düşmanlığı **"söküp attık. Kardeşler olarak sedirler üzerinde karşılıklı otururlar."**

48- "Orada onlara hiçbir yorgunluk" argınlık, bitkinlik **"dokunmaz. Onlar oradan çıkarılacak da değillerdir."**

49- **"Kullarıma haber ver ki"** bildir ki: **"Ben gerçekten Ben, Gafûr ve Rahîmim."**

50- **"Ve hiç şüphesiz benim azabım da elbette can yakacak bir azaptır."**

51- **"Onlara İbrahim'in"** meleklerden ibaret **"konuklarından da haber ver."**

Hicr Sûresi 32-51. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İblis'in Âdem'e secde etme emri karşısındaki tutumu ile yüce Allah'ın emrine başkaldırması, itiraz edip isyankâr olması, sonra da yüce Allah'ın onu rahmetinden kovması, Kıyâmet gününe kadar onu lânetlemesi, Rabbinden kendisine Kıyâmet gününe kadar ölmemek üzere mühlet vermesini istemesi ve yüce Allah'ın ona cevap vermesi ile ilgili açıklamaları sürdürmektedir.

2. Âyetler ayrıca İblis'in Âdem'in soyundan gelecekleri kendilerine masiyetleri sevdireceğini, onlara olan rağbetlerini artıracağını söyleyerek tehditte bulunduğunu da dile getirmektedir. Ancak yüce Allah'ın katıksız olarak kendisine itaat ve ibadet için yaratmış olduğu kimseler müstesnâ. Onlara onun gücü yetemeyecektir. Âyetler ayrıca yüce Allah'ın cehennemin İblis'e uyan herkes için vadedilmiş bir yer olduğu tehdidini de söz konusu etmektedir. Cehennemin her bir kapısı için ona uyanlar arasından ameline göre bir bölüm ayrılmış ve bu bölüm kendi ameline göre cehennemin derin bir yerinde karar kılacaktır.

3. Sonra da cennetliklerin durumunu, onların cennetler (bahçeler) ve pınarlar arasında her türlü rahatsızlıktan yana esenlikte, kendilerine selâm verilen ve her türlü korku ve dehşetten güvenlik içerisinde olacaklarını, Allah'ın onların kalplerinde kin namına ne varsa hepsini söküp almış olacağını ve tahtlar, sedirler üzerinde birbirleri ile yüzyüze karşılıklı oturacaklarını, orada herhangi bir meşakkatin kendilerine dokunmayacağını ve bu pek büyük nimetler arasından çıkarılmayacaklarını zikretmektedir.

4. Daha sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) de yüce Allah'ın kullarına onun pek büyük bir rahmet sahibi ve can yakıcı bir azabının da olduğunu haber vermesini, aynı şekilde İbrahim (aleyhisselâm)'ın melek misafirlerinin kıssasını da onlara haber vermesini istemektedir.

Hicr Sûresi 32-51. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İblis'in Âdem (aleyhisselâm)'a ve onun soyundan gelenlere ta baştan beri düşman olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple her Müslümanın İblis'in hile ve tuzaklarına, vesveselerine ve kandırmalarına karşı tedbirli olması gerekir.

2. Şeytanın ve yardımcılarının Allah'ın ihlâsa erdirilmiş katıksız kulları üzerinde bir Hakîmiyet ve bir güçleri yoktur. Onlar ancak doğru yoldan sapıp azmış kimseler üzerinde Hakîmiyet kurabilirler.

3. Cehennemde azap, miktar ve türü itibari ile dünyadaki kötü amellere göre farklı farklı olacaktır.

4. Cennette korku, dehşete kapılma, kin ve düşmanlık yoktur. Orada güvenlik, esenlik, sevgi, rahat ve huzur vardır.

5. Müslümanın korku ile ümidi bir arada yaşaması gerekir. Çünkü Allah hem gafur ve rahimdir hem de cezalandırması pek çetin olandır.

إذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال إنا منكم وجلون ﴿٥٢﴾ قالوا
لا توجل إنا نبشرك بغلام عليم ﴿٥٣﴾ قال أبشرتموني
على أن مسني الكبر فبم تبشرون ﴿٥٤﴾ قالوا بشرناك
بالحق فلا تكن من القانطين ﴿٥٥﴾ قال ومن يقنط من رحمة
ربه إلا الضالون ﴿٥٦﴾ قال فما خطبكم أيها المرسلون ﴿٥٧﴾
قالوا إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين ﴿٥٨﴾ إلا آل لوط إنا
لمنجوهم أجمعين ﴿٥٩﴾ إلا امرأته قدرنا إنها لمن
الغابرين ﴿٦٠﴾ فلما جاء آل لوط المرسلون ﴿٦١﴾ قال إنكم
قوم منكرون ﴿٦٢﴾ قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون
﴿٦٣﴾ وأتيناك بالحق وإنا لصادقون ﴿٦٤﴾ فأسر بأهلك بقطع
من الليل واتبع أدبارهم ولا يلتفت منكم أحد وامضوا
حيث تؤمرون ﴿٦٥﴾ وقضينا إليه ذلك الأمر أن دابر هؤلاء
مقطوع مصبحين ﴿٦٦﴾ وجاء أهل المدينة يستبشرون
﴿٦٧﴾ قال إن هؤلاء ضيفي فلا تفضحون ﴿٦٨﴾ واتقوا الله
ولا تخزون ﴿٦٩﴾ قالوا أولم ننهك عن العالمين ﴿٧٠﴾

52- **"Hani konuklar onun yanına girip: Selâm, dedilerdi. O da: Biz sizden doğrusu korkuyoruz"** korkuya kapıldık, irkildik **"demişti."**

53- **"Korkma! Biz sana çok bilgili bir oğul müjdeliyoruz,"** -bu da pek büyük bir bilgi sahibi olacak olan İshak'tır- **"demişlerdi."**

54- **"Bana ihtiyarlık gelip çatmışken mi bana gelip müjde veriyorsunuz? Artık neyi müjdeliyorsunuz? Dedi."**

55- **"Biz sana gerçeği müjdeliyoruz. Onun için sakın"** hayırdan yahut evlat sahibi olmaktan **"ümit kesenlerden olma, dediler."**

56- **"Rabbinin rahmetinden sapıtmışlardan başka kim ümit kesebilir? dedi. "**

57- **"Ey gönderilen elçiler! Başka göreviniz"** önemli bir haliniz, durumunuz **"var mı, dedi."**

58- **"Gerçekten Biz günahkâr bir kavme gönderildik, dediler."**

59- **"Lut ailesi bunlardan müstesnâdır. Biz onların hepsini mutlaka kurtarıcılarız."**

60- **"Yalnız karısı müstesnâ. Onun mutlaka geride kalanlardan"** yani başkaları ile birlikte azap içerisinde kalacaklardan **"olmasını takdir ettik."** Bildik yahut hüküm ve kazamız ile belirledik.

61- **"Nihayet elçiler Lut ailesine geldikleri vakit,"**

62- **"Doğrusu siz tanımadığımız kimselersiniz,"** ben sizi tanımıyorum **"dedi."**

63- **"Dediler ki: Hayır, biz sana onların hakkında şüphe ettikleri"** ve seni bu hususta yalanladıkları **"şeyi getirdik."**

64- **"Biz sana gerçekle geldik. Biz şüphesiz doğru söyleyenleriz."**

65- **"O sebepten gecenin bir bölümünde"** yahut son vakitlerinde **"aileni yola çıkar. Sen de"** onların durumlarını görmek için **"arkalarından git. Sizden kimse arkasına dönüp bakmasın ve emrolunduğunuz yere doğru gidin."**

66- **"Ona şu kesin emri verdik."** Şunu vahyettik -mütekellim yüce Allah olup kendi zatını tazim etmek için çoğul kipi kullanılmıştır- **"sabaha çıkarken"** sabah vaktine girdiklerinde **"onların arkası kesilmiş"** hepsi tamamen helâk edilmiş **"olacaktır."**

67- **"Şehir halkı"** Lût (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Sedûm şehrinin halkı **"sevinerek geldiler."**

68- **"Bunlar benim misafirlerimdir. Artık beni küçük düşürmeyin, dedi."**

69- **"Allah'tan korkun ve beni rezil etmeyin!"**

70- **"Biz sana âlemlere karışmanı"** herhangi bir kimseyi himayene almanı ya da onlardan birisini misafir etmeni **"yasaklamadık mı, dediler."**

Hicr Sûresi 52-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler İbrahim (aleyhisselâm)'ın meleklerden olan misafirleri ile alakalı kıssayı sürdürmektedir. İçeri girip selâm vermişler, İbrahim (aleyhisselâm) de yemek yemedikleri için yahut da alışılmadık bir vakitte geldikleri için korktuğu görüldü. Bu sefer melekler ona kendilerini tanıttılar ve onun ilmi pek çok bir çocuğunun doğacağı müjdesini verdiler. Aynı zamanda geliş sebeplerini de ona söylediler. Bu da yüce Allah'ın kendilerini günahkâr olan Lût kavmini helâk etmek üzere göndermiş olduğudur. Ancak aile halkından iman etmiş olanlar helâktan kurtulacaklardı. Fakat karısı kâfir olduğundan ötürü azap içerisinde kalanlarla birlikte kalacaktı.

2. Sedûmlular ise bu misafirlerle alışageldikleri hayâsızca işlerini işlemek ümidi ile geldiler. Çünkü onlar bu gelenlerin erkek olduklarını sanmışlardı. Lût (aleyhisselâm) misafirlerine kötülük işlemekten onları sakındırdı, Allah'a karşı takvâlı olmaya onları teşvik etti ve kendilerinden kendisini bu hayâsızca iş ile zelil ya da rüsvayy etmemelerini istedi. Onlar ise: Biz sana bunlardan herhangi bir kimseyi himayene almanı ya da onları savunmanı ya da yabancı birisini misafir etmeni yasaklamamış mıydık diyerek hayretlerini ifade ettiler.

Hicr Sûresi 52-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bir kimsenin yanına giren bir kişinin selâm vermesi meşrudur ve bu selâmın alınması da zorunludur.

2. Ziyaretçinin, ev sahibinin kendisini tanıtmasından sonra ziyaret maksadını açıklaması gerekir.

3. Sevindirici haberleri bildirmekte eli çabuk tutmak ve kötü haberleri ulaştırmakta da duyarlı bir yol izlemek gerekir.

4. Akrabalığın da nesebin de insana bir faydası yoktur. Kişiye imanı ve ameli faydalı olur.

5. Lût kavminin suçu oldukça çirkin ve korkunç bir suçtur. Bu doğru yoldan çıkmış sıradışı cinsel bir sapıklıktır. Bu sapıklığı işleyenler dünya ve âhirette cezayı hak eder. Çünkü bunun psikolojik, bedenî ve sosyal tahrip edici pek çok etkisi vardır.

قَالَ هٰٓؤُلَٓاءِ بَنَاتٖٓي اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلٖينَۜ ﴿٧١﴾ لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفٖي
سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾ فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقٖينَۙ ﴿٧٣﴾
فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجّٖيلٍۜ ﴿٧٤﴾
اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمٖينَ ﴿٧٥﴾ وَاِنَّهَا لَبِسَبٖيلٍ مُقٖيمٍ ﴿٧٦﴾
اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنٖينَۜ ﴿٧٧﴾ وَاِنْ كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ
لَظَالِمٖينَۙ ﴿٧٨﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْۢ وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُبٖينٍۜ ﴿٧٩﴾ وَلَقَدْ
كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلٖينَۙ ﴿٨٠﴾ وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا
عَنْهَا مُعْرِضٖينَۙ ﴿٨١﴾ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنٖينَ ﴿٨٢﴾
فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحٖينَۙ ﴿٨٣﴾ فَمَٓا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَكْسِبُونَۜ ﴿٨٤﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَٓا اِلَّا
بِالْحَقِّۜ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمٖيلَ ﴿٨٥﴾ اِنَّ رَبَّكَ
هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلٖيمُ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانٖي
وَالْقُرْاٰنَ الْعَظٖيمَ ﴿٨٧﴾ لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا
مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنٖينَ ﴿٨٨﴾
وَقُلْ اِنّٖٓي اَنَا النَّذٖيرُ الْمُبٖينُۚ ﴿٨٩﴾ كَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمٖينَۙ ﴿٩٠﴾

71- "Eğer evlenecek iseniz işte benim kızlarım, dedi."

72- "Hayatın hakkı için" bu yüce Allah'ın Nebimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hayatına yemin etmesidir **"onlar gerçekten sarhoşlukları"** azgınlıkları ve sapmış halleri **"içinde şaşkın"** doğruyu görmekten uzak ne yapacağını bilmeyen **"bir haldedirler."**

73- "Derken sabah güneş doğarken" güneşin doğuşu vaktinde **"çığlık"** semadan gelen helâk edici korkunç ses **"onları yakalayıverdi."**

74- "Derhal oranın üstünü altına getirdik ve üzerlerine balçıktan pişirilmiş taş" ateşte pişirilip taşlaşmış çamurdan taş **"yağdırdık."**

75- "Elbette bunda basiret sahibi" iyice düşünen ve ferasetleri güçlü **"olanlar için ibretler vardır."**

76- "Ve elbette o yerler işlek bir yol" insanların gidip geldiği ayırt edilebilen sabit bir yol **"üzerinde bulunuyor."**

77- "Elbette bunda iman edenler için muhakkak bir ibret vardır."

78- "Ashab-ı Eyke" oldukça yoğun ağaçlık bir bölgenin sakinleri olan Şuayb kavmi **"de gerçekten zalim kimseler idi."**

79- "Bu sebeple onlardan intikam aldık. Her ikisi" Lût ve Eyke kavimlerinin kasabaları **"de hâlâ görülüp tanınan bir yol"** yolculuklarında izledikleri besbelli bir yol **"üzerindedirler."**

80- "Andolsun ki Ashab-ı Hicr" Hicr, Medine ile Şam bölgesi arasında Semûd kavminin diyarıdır. **"de peygamberi yalanlamışlardı."**

81- "Biz onlara ayetlerimizi vermiştik de bunlardan yüz çevirmişlerdi."

82- "Onlar güven içinde dağlardan evler yontup oyarlardı."

83- "Derken sabaha girdiklerinde onları da o çığlık yakalayıverdi."

84- "Kazandıkları kendilerine hiçbir fayda vermedi."

85- "Biz gökleri, yeri ve aralarındakileri ancak hak ile yarattık. Şüphesiz o Saat gelicidir. O halde sen onlara güzellikle davran!

86- "Şüphesiz senin Rabbin her şeyi yaratandır, her şeyi bilendir."

87- "Andolsunki Biz sana tekrarlanan yediyi" yani namazda kıraati tekrarlanan yedi âyetten ibaret Fatiha Sûresi'ni **"ve azîm Kur'ân'ı verdik."**

88- **"Sakın bazılarını"** kâfirlerden bir takım kesimleri **"faydalandırdığımız şeylere iki gözünü dikip uzatma! Onlar için tasalanma da. Mü'minlere de kanadını indir."** Onlara mütevazı ve yumuşak davran.

89- **"Ve: Şüphesiz ben, evet ben açıkça (sizi) uyarıcıyım, de."**

90- **"Nitekim bölüşenlere"** kitap ehline **"de indirmiştik."**

Hicr Sûresi 71-90. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Lût (aleyhisselâm) ile onun misafirlerine hücum etmek isteyen kavmine dair açıklamaları sürdürmektedir. Lût (aleyhisselâm) onları bu işi yapmaktan sakındırmış ve kendilerine kızları ile evlenmeyi teklif etmişti. Ya da -kendi kızları gibi olan- kendi zevcelerine yaklaşmak sûreti ile uygun olan yolu izlemelerini göstermişti. Bunun üzerine kavmine Allah'ın azabı olarak Cebrâil (aleyhisselâm)'ın çığlığı inmiş ve güneşin doğuş vaktinde onları helâk ederek şehirlerin üstünü altına getirmişti.

2. Daha sonra âyetler Şuayb (aleyhis selâm)'ı yalanladıkları için Allah'ın kendilerinden intikam aldığı zalimler olan Ashab-ı Eyke -Şuayb (aleyhisselâm)'ın kavmini söz konusu etmektedir. Bundan sonra da kendilerine dişi deve mucizesini getirdiği halde bu mucizeden yüz çeviren Salih (aleyhisselâm)'ı yalanlayan Semûd kavminden söz edilmektedir. Bu kavim güven içerisinde dağların üst taraflarında yonttukları evlerde yaşıyorlardı. Derken çığlık sabah vaktinde onları alıverdi. İnşa ettikleri kaleler ve mal toplayışları şeklindeki işleri kendilerinden azabı uzaklaştıramadı.

3. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın kudretini Kıyâmetin kaçınılmaz olarak geleceğini vurgulamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den de kâfirlerden yüz çevirmesini istemekte, yüce Allah'ın ona Kur'ân-ı Azimuşşanı verdiği gibi namazlarda tekrarlanarak okunan fatiha sûresini de vermiş olduğunu beyan etmektedir.

4. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i gözlerini bunların çeşitli kesimlerine faydalanmak üzere verdiği şeylere dikmekten sakındırmakta, iman etmemelerine üzülmemesini, mü'minlere karşı da mütevazı ve yumuşak davranmasını, kavmini daha önce kitap ehline indirdiği gibi Allah'ın azabından sakındırmasını da emretmektedir.

Hicr Sûresi 71-90. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her bir Nebi şefkat, koruyup kollamak, sevgi ve merhamet hususlarında ümmetinin babası gibidir.

2. Evlilik; iffet, temizlik, şerefli aileyi ve hakları korumak demektir.

3. Yüce Allah Nebisini (sallallâhu aleyhi ve sellem) oldukça sevmiş ve hayatına yemin etmek sûreti ile ona ikramda bulunmuştur. Ama bizim Allah'tan ya da onun sıfatlarından birisinden başkası adına yemin etmemiz caiz değildir.

4. Mü'min sağlam bir öngörü (feraset) derinlemesine bir bakış ve bir basiret sahibi olması hususlarında ilhama mazhar olması söz konusudur. Çünkü o Allah'ın nuru ile görür.

5. Bizden öncekilerin halinden öğüt almalıyız. Resûllerden birisini dahi yalanlayan bir kimse bütün Resûlleri yalanlamış demektir.

91- "Onlar ki Kur'ân'ı parçalara ayırmışlardı" parçalara, kısımlara ayırmış, bir kısmına iman etmiş, bir kısmını inkâr etmişlerdi.

92- "Rabbine andolsun ki onların hepsine elbette soracağız;"

93- "Yapmakta oldukları şeyleri."

94- "Artık emrolunduğunu açıkça bildir." Allah'ın sana verdiği emri açıkça ilan et yahut da onun gereği neyse yerine getir. **"Müşriklerden de yüz çevir!"**

95- "O alay edip duranlara karşı muhakkak ki Biz sana yeteriz."

96- "Onlar ki, Allah ile beraber başka bir ilah tanırlar. Onlar yakında bileceklerdir."

97- "Andolsun ki onların söylediklerinden dolayı göğsünün daraldığını da elbette biliyoruz."

98- "Artık sen hemen Rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol!"

99- "Ve sana yakîn" gerçekleşmesi kesin olan ölüm **"gelinceye kadar Rabbine ibadet et!"**

16- NAHL SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 128 âyettir)

Sûre genellikle 68. âyette geçen "bal arısı" anlamındaki Nahl ismiyle anılmıştır. Ayrıca sûrede Allah'ın kullarına lutfettiği ve edeceği nimetlerden geniş olarak bahsedildiği için "Niâm sûresi" diye isimlendirildiği de söylenir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Allah'ın emri" Kıyâmet yahut azap **"geldi."** Kesinlikle gerçekleşecek, demektir. **"Onun vaktinden önce gelmesini istemeyin. O, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir"** zatı ile pek üstün sıfatları ile **"yücedir"** pek büyüktür.

2- "O kendi emri ile kullarından dilediği kimseler ü-

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ
﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ
أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

سُورَةُ النَّحْلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ
مِائَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾
يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا
أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ
تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ
مُبِينٌ ﴿٤﴾ وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا ۗ لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ
﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

zerine ruh ile" vahiy ile -Kur'ân-ı Azimuşşan da ondandır- **"melekleri: Benden başka hiçbir ilâh olmadığını bildirin. O halde benden korkun, desinler diye indirir."**

3- "O gökleri ve yeri hak ile yarattı. O, onların ortak koştukları şeylerden yücedir."

4- "O insanı bir nutfeden" hakir bir sudan -meniden- **"yarattı. Bir bakarsın ki o apaçık bir hasım"** bâtıl ile ileri derecede tartışan birisi **"oluvermiştir."**

5- "Davarları" deve, inek, koyun ve keçi türünü **"da yarattı ki bunlarda sizi ısıtacak"** soğuktan kendisi ile ısınacağınız **"şeyler ve birçok menfaatler vardır. Onlardan yersiniz de."**

6- "Akşamleyin getirişinizde" onları gündüzün sonunda dinlenecekleri yere geri getirişinizde **"de sabahleyin"** günün ilk vakitlerinde meraya gitmek üzere çıkarıp **"salıverişinizde de onlarda sizin için bir güzellik"** güzel görünüm, güzel ve hoş bir manzara **"vardır."**

Hicr Sûresi 91-99. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyetler kitap ehlini Kur'ân-ı Kerim'i parçalara ve kısımlara ayırarak bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmekle nitelendirmekte sonra yüce Allah'ın hepsini sorgulayacağını vurgulamaktadır. Yüce Resûle (sallallâhu aleyhi ve sellem) de kendisine verilen emirleri açıkça ilan edip gereğini yerine getirmesini ve müşriklerden yüz çevirmesini emretmekte, yüce Allah'ın alay edenlere karşı kendisine yeteceğini de özellikle vurgulamaktadır. O halde kendisine düşen görev tesbih ederek, hamd ederek Allah'a sığınmak ve kendisine ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadetini sürdürmektir.

Hicr Sûresi 91-99. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününde herkes daha önce neye ibadet ettiğinden, Resûllere ne şekilde cevap verdiğinden, amelinden, malından, ömründen, ilminden ve bütün yapıp ettiklerinden sorgulanacaktır.

2. Yüce Allah insanların eziyetlerine ve kötülüklerine karşı Nebisini korumuştur.

3. Yüce Allah'ı zikretmek, ona hamd ve tesbih edip O'na ibadet ile -ki burada kasıt namazdır- meşgul olmak oldukça önemlidir.

Nahl Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

Kıyâmetin yahut azabın geleceğini vurguladıktan sonra acele edip azabı erken istemekten onları sakındırdı, yüce Allah'ı her türlü eksiklikten ve ortaklıktan tenzih etti, onun melekleri Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığını insanlara tebliğ etmek üzere Kur'ân-ı Kerim'in de içinde yer aldığı vahiy ile indirdi, yani ifade etti, şanı yüce Allah'ın kudretinin bazı delillerini bu kâinatta müşahade ettiğimiz göklerin ve yerin insan türünün ve davarlarının yaratılışındaki kudret delillerini de açıkladı.

Nahl Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmetin kopması pek yakın olup, gerçekleşmesi de kaçınılmaz bir şeydir.

2. Yüce Allah her türlü eksiklikten ve ortaktan münezzehtir, o bir ve tek olarak tek başına ortaksız yaratandır. Bu sebeple başkasından ayrı olarak tek başına ibadet edilmeyi o hak eder.

3. Allah'ın bütün yarattıklarında onun kudretinin ve birliğinin delilleri olduğu gibi bunlarda insanlara pek çok faydalar da vardır. Bu sebeple bu faydalardan ötürü Rabblerine şükretmek de onların görevidir.

وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغٖيهِ اِلَّا
بِشِقِّ الْاَنْفُسِۜ اِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُ۫فٌ رَحٖيمٌۙ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلَ
وَالْبِغَالَ وَالْحَمٖيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزٖينَةًۜ وَيَخْلُقُ مَا لَا
تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبٖيلِ وَمِنْهَا جَٓائِرٌۜ وَلَوْ
شَٓاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعٖينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذٖٓي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ
مَٓاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فٖيهِ تُسٖيمُونَ ﴿١٠﴾
يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخٖيلَ وَالْاَعْنَابَ
وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَۜ
وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِاَمْرِهٖۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَۙ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَاَ لَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُخْتَلِفًا
اَلْوَانُهُۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذٖي
سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا
مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَاۚ وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فٖيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

7- "Onlar kendi kendinize yarı canınız tükenmeden" pek büyük bir meşakkat çekmeden ve yorulmadan **"varamayacağınız bir memlekete ağırlıklarınızı"** yükleri itibari ile ağır olan eşyalarınızı **"yüklenir götürürler. Şüphesiz Rabbiniz çok esirgeyici çok merhamet edicidir."**

8- "Hem binmeniz için, hem de süs olmak üzere atları, katırları ve merkepleri (yarattı) **ve bilemeyeceğiniz daha nice şeyleri de yaratır."**

9- "Doğru yolu göstermek" nimetlerle dopdolu cennetlere ulaştıran dosdoğru ve açık seçik yolu beyan etmek **"Allah'a aittir. Ama o yolların bazısı da"** hak yoldan uzak **"eğridir."** Ondan sapıp uzaklaşmıştır.

10- "Sizin için gökten bir su indiren O'dur. Ondan içecek de vardır, hayvanlarınızı yaymakta olduğunuz" davarlarınızı otlattığınız **"bitkiler de ondandır."**

11- "O su ile sizin için ekin, zeytin, hurmalıklar, üzümler ve meyvelerin her türlüsünden bitiriyor. Bunda düşünen bir topluluk için elbette birer âyet vardır. "

12- "Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ay'ı size musahhar kıldık." Emrinize verdik, hazırladık, boyun eğdirdik. **"Yıldızlar da onun emri ile boyun eğmişlerdir. Bunlarda aklını kullanacak bir topluluk için elbette âyetler vardır."**

13- "Ve yine sizin için yerde çeşitli renklerde yarattığı" sizin faydanıza olmak üzere yoktan var ettiği hayvanlar, ekinler ve madenler gibi **"şeyleri de** (size musahhar kıldı). **Bunlarda öğüt alan bir topluluk için elbette bir âyet vardır."**

14- "Yine o denizi ondan taze et yemeniz ve ondan" özel olarak tuzlu denizden **"giyeceğiniz ziyneti çıkarmanız için emrinize verendir."** Pek büyük **"gemilerin orada suları yararak geçtiklerini"** insanları ve eşyaları yüklenmiş olarak suyu yarıp gittiklerini **"görüyorsun. Onun lütfundan arayasınız ve şükredesiniz diye."**

Nahl Sûresi 7-14. Âyet-i Kerimeler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bu kâinatta gördüğümüz ve yüce Allah'ın bizim emrimize vermesi neticesinde kullandığımız Allah'ın yarattıklarında yüce Allah'ın kudretinin delillerini sunmayı sürdürmektedir. O bunları menfaatlerimizi gerçekleştirelim diye emrimize vermiştir. Birçok faydalar sağladığımız davarlar, atlar, katırlar ve eşeklerin hem bir süs hem de binmek için kullanılması bunlara örnektir. Üstelik yüce Allah'ın daha bilemediğimiz pek çok mahlûkatı da vardır.

2. Yüce Allah'ın varlık ve birliğinin delilleri ile bize ihsan etmiş bulunduğu nimetlerden bir tanesi de kendisinden içtiğimiz ve kendisi ile ekinleri suladığımız yağmurdur. Allah bu yağmur sebebi ile bizlere çeşitli ekinler, meyveler ve mahsuller çıkartmaktadır. Aynı zamanda o geceyi gündüzü, güneşi, ayı, yıldızları, denizleri, ırmakları, onların içinde bulunanları ve üzerlerinde akıp gidenleri de yaratmıştır. Yerleri, yerler üzerindeki türlü ekinleri bütün bunlarda ve daha başkalarında şanı yüce Allah'ın türlü hayırları, sayılamayacak, dökümü yapılamayacak kadar pek çok menfaatleri de O yaratmıştır. Bütün nimetlerin ihsan edicisi olan yüce Rabbimiz bunları insana onlarla yararlansın ve lütuf ve nimetlerinden ötürü de Allah'a şükretsin diye bağışlamış, onun emrine vermiştir.

Nahl Sûresi 7-14. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir

1. Kâinatın tanık olunan tabloları neredeyse yüce Allah'ın kudretini ve sonsuz hikmetini anlaşılır ifadelerle dile getirecek gibidir.

2. İlmî mucizelerden birisi de Kur'ân-ı Kerim'in yüce Allah'ın bizim bilmediğimiz pek çok şeyi yaratmasına işarette bulunmasıdır. İlmin son zamanlarda keşfettiği her bir husus daha önce bizim onu bilmediğimizi vurguladığı gibi şanı yüce Allah'ın yarattıkları arasında henüz sahip bulunduğu araç gereç ve aygıtlar ile ulaşamadığı pek çok mahlûkat da bulunduğunu göstermektedir.

3. İmam Ebu Hanife -Allah'ın rahmeti ona- ve ona muvafakat eden fukahâ gibi bazı fakihlerin kanaatine göre atların eti haramdır. Çünkü yüce Allah onları katırlar ve eşeklerle birlikte zikretmiştir. Bunlar da sünnet-i nebeviyyede sabit olduğu gibi haramdır. İlim adamlarının çoğunluğu da bu kanaattedir.

4. Yüce Allah'a ve O'nun rızasına ancak hak olan yol ulaştırır. Bu ise O'nun şeriat olarak koyduğu ve razı olduğu yol olan İslâm'dır. Bunun dışındaki yollar ise kapalıdır ve bu yollarda yapılan ameller geri çevrilir. Kabul edilmez.

5. Sular korumamız gereken, kirletmememiz ve israf etmememiz gereken pek büyük nimetlerdendir.

6. Denizler âleminde -beşerî faydanın daha da artırılabilmesi için- ilim adamlarının daha fazla araştırıp keşiflerde bulunmasını gerektiren pek çok sırlar, hazineler ve faydalar vardır.

7. Rızık aramak, geçimi sağlamak için çalışmak ve yüce Allah'ın nimetlerine şükretmek teşvik edilmiş bir husustur.

وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَم۪يدَ بِكُمْ وَاَنْهَارًا وَسُبُلًا
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَۙ ﴿١٥﴾ وَعَلَامَاتٍۜ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ
﴿١٦﴾ اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾ وَاِنْ
تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَاۜ اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٨﴾
وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾ وَالَّذ۪ينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَۜ ﴿٢٠﴾ اَمْوَاتٌ غَيْرُ
اَحْيَٓاءٍۚ وَمَا يَشْعُرُونَۙ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ
فَالَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ
مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾ لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يُعْلِنُونَۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِر۪ينَ ﴿٢٣﴾ وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ
مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۙ قَالُٓوا اَسَاط۪يرُ الْاَوَّل۪ينَۙ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُٓوا
اَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِۙ وَمِنْ اَوْزَارِ الَّذ۪ينَ يُضِلُّونَهُمْ
بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اَلَا سَٓاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾ قَدْ مَكَرَ الَّذ۪ينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ فَاَتَى اللّٰهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

15- **"O sizi"** çokça hareket ile **"çalkalayıp sallamasın diye yeryüzünde sabit dağlar, ırmaklar ve maksatlarınıza ulaşasınız diye de yollar koydu."**

16- **"Ve nice alâmetler"** kendileri ile yol bulacağınız yol işaretleri **"de** (yarattı). **Onlar yıldızlarla da yollarını bulurlar."**

17- **"Yaratan yaratmayan gibi olur mu hiç? Artık iyice düşünmeyecek misiniz?"**

18- **"Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışırsanız onları sayamazsınız."** Sonsuz oldukları için onları saymaya gücünüz yetmez. **"Şüphesiz Allah çok mağfiret edendir, çok rahmet edendir."**

19- **"Allah gizlediklerinizi de, açıkladıklarınızı da bilir."**

20- **"Hâlbuki Allah'ı bırakıp da çağırdıkları, hiçbir şey yaratamazlar. Onların kendileri yaratılmıştır."**

21- "(Onlar) **ölülerdir, diriler değil. Ne zaman diriltileceklerini de fark edemezler."**

22- **"Sizin ilâhınız tek bir ilâhtır, âhirette inanmayanların ise kalpleri inkâr edicidir. Onlar büyüklük taslayanlardır.**

23- **"Şüphe yok ki"** gerçek şu ki yahut kaçınılmaz olarak yahut hak olup sabit olmuştur ki **"Allah onların gizlediklerini de açıklayacaklarını da bilir. Muhakkak O, büyüklük taslayanları sevmez."**

24- **"Onlara: Rabbiniz ne indirdi, denildiği zaman geçmişlerin masallarını"** geçmişlerin kitaplarında satır satır yazılmış bâtılları **"derler."**

25- **"Onlar Kıyâmet gününde kendilerinin yüklerini"** küçük ve büyük günahlarını **"tamamen yüklenecekleri gibi bilgisizce saptırdıkları kimselerin yüklerinden bir kısmını da taşıyacaklardır. Dikkat! Taşıyacakları bu yükler ne kötüdür."**

26- **"Kendilerinden öncekiler de tuzak kurmuşlardı. Nihayet Allah binalarını temellerinden"** onları ayakta tutan dayanak ve direklerinden yahut esaslarından **"yıktı, üstlerindeki tavan da başlarına yıkıldı ve azap onlara fark edemeyecekleri bir taraftan geldi."**

Nahl Sûresi 15-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bu kâinatta tanık olduğumuz şeylerde yüce Allah'ın kudretinin delillerini sunmaya devam etmektedir. Yeryüzü dönerken sarsılmaması ve üzerinde yaşanabilmesinin mümkün olması için orada sabit dağlar yarattı. Yeryüzünde yollar için çeşitli alâmetler takdir buyurdu. Bu alâmetlerle insanlar -tıpkı yıldızlarla yollarını buldukları gibi- yollarını bulurlar.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler aklı başında herhangi bir kimsenin yüce Allah ile taşlardan yapılmış o malum putları birbirine eşit görmesinin imkânsız olduğunu açıklamaktadır. Hem aklı başında bir kimse Allah'tan başka bu içi boş mahlûkata nasıl ibadet eder? Yüce Allah onun ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir.

3. Şanı yüce Allah insanlara sayılması imkânsız çok sayıda nimetler bağışlamıştır. Hatta bu nimetlerden bir tanesinin dahi hakkı ile değerinin sayılıp dökülmesine imkân yoktur. Onlara akıl nimeti de vermiş bulunuyor. Nitekim onlara izleyecekleri yolu seçme özgürlüğünü de vermiştir. Bu yaptıkları seçim ve amellerinden ötürü de çabuk gelmesini istedikleri hesap gününde onları hesaba çekecek olan yalnızca şanı yüce Allah'tır.

Nahl Sûresi 15-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'tan başkasına ibadet etmemek gerekir. Çünkü yaratan O'dur, O'nun dışındaki her şey yaratılmıştır.

2. Yüce Allah açıkta olanları bildiği gibi kalpte olanları ve gizli sırları dahi bilir. Her bir kimseye Kıyâmet gününde amelinin karşılığını verecektir. Hayır ise hayır şer ise şer.

3. Hak yoldan şaşmış ve bâtıl yolda başkasına uyulan bir örnek teşkil eden her bir insan hem kendisinin sapmış olmasının günahını hem başkasını saptırmasının ve başkasının ona uymasının günahını yüklenecek. Bununla birlikte kendilerine itaat edenlerin azabı da hiçbir şekilde hafifletilmeyecektir.

4. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimeti ve ihsanı pek çok olduğundan dolayı insanın eğer günahkâr ise tevbe etmek sûretiyle, imanının artması için itaat etmek sûretiyle, ilminin artması için araştırmak ve incelemek sûretiyle, ilimlerin ve bilgilerin sırlarını da idrak etmek için yüce Allah'ın faydaları için yarattıklarını da insana hizmeti ve ilerleyişi hususunda oynayacağı rol gereği yararlanmak sûretiyle Rabbine şükretmelidir.

27- **"Sonra Kıyâmet gününde de onları"** azap ile zelil edecek, küçük düşürecek **"alçaltacak ve diyecek ki: Hani haklarında"** nebilerle tartışarak **"anlaşmazlığa düşüp düşmanlık ettiğiniz ortaklarım nerede? Kendilerine ilim verilenler: Bugün muhakkak zillet ve kötülük"** azap **"kâfirleredir, diyecekler."**

28- **"Onlar ki nefislerine zulmedenler olarak melekler ruhlarını alırken: Biz hiçbir fenalık yapmazdık, diye teslim olurlar."** Teslim olduklarını, boyun eğdiklerini gösterirler. **"Hayır, Allah sizin bütün yaptıklarınızı çok iyi bilendir."**

29- **"O halde içinde ebedi kalıcılar olarak girin cehennemin kapılarından. Büyüklenenlerin yeri"** barınakları, kalacakları ve yerleşecekleri yerleri **"ne kötüdür!"**

30- **"Takva sahiplerine: 'Rabbiniz ne indirdi?' denildi, onlar da: 'Hayır** (iyilik)**' dediler. Bu dünyada iyi hareket edenlere güzellik vardır. Âhiret yurdu ise elbette daha hayırlıdır. Takvâ sahiplerinin yurdu ne güzeldir!**

31- "(Yurtları) **Adn cennetleridir ki, oralara girecekler. Altlarından ırmaklar akar, orada diledikleri** (her nimet) **onlarındır. İşte Allah, takvâ sahiplerini böyle mükâfatlandırır.**

32- **"Onlar ki melekler hoş ve temiz olarak"** şirk ve masiyetlerle kirlenmemiş olarak **"ruhlarını alırlarken: Selâm sizlere! İşleyegeldiklerinizin karşılığı olmak üzere girin cennete, derler."**

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَٓائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ
تُشَٓاقُّونَ فِيهِمْۜ قَالَ الَّذِينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ
وَالسُّٓوءَ عَلَى الْكَافِرِينَۙ ﴿٢٧﴾ اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ
ظَالِمِٓي اَنْفُسِهِمْۖ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُٓوءٍۜ
بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ فَادْخُلُٓوا اَبْوَابَ
جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَاۜ فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾ وَقِيلَ
لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۜ قَالُوا خَيْراًۜ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا
فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌۜ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌۜ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَۙ
﴿٣٠﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
لَهُمْ ف۪يهَا مَا يَشَٓاؤُ۫نَۜ كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّق۪ينَۙ ﴿٣١﴾
اَلَّذ۪ينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّب۪ينَۙ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُۙ ادْخُلُوا
الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ
الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَۜ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ
وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾ فَاَصَابَهُمْ
سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٣٤﴾

33- "(Kâfirler) **kendilerine o meleklerin gelmesinden yahut Rabbinin** (azap) **emrinin gelip çatmasından başkasını mı beklerler? Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı."**

34- **"Bunun için işlediklerinin cezası onlara isabet etti, alay edip durdukları da kendilerini çepeçevre kuşatıverdi."** Yani küfürlerinin cezası olarak üzerlerine azap indi yahut onları kuşattı.

Nahl Sûresi 27-34. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah Kıyâmet gününde kullarını adaletli bir şekilde hesaba çekecektir. Bu hesap ise dünya hayatında işlemiş oldukları amellerine göredir. O Allah'ı inkâr eden Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetini inkâr eden bununla birlikte Kur'ân-ı Kerim'in de Allah tarafından geldiğini inkâr eden aynı şekilde Kıyâmet gününü de, Kıyâmet günündeki hesap, sevap ve cezaları inkâr eden inatçıları cezalandıracaktır. Bunlar için oldukça çetin bir azap vardır. Bu azapla birlikte zelil olacak, alçaltılacak ve cehenneme gireceklerdir. Orası ne kötü varılacak bir yerdir.

Allah'a iman edip O'nun birliğini ikrar eden Allah'tan hakkıyla korkup takvâ yolunu izleyen, Kur'ân-ı Kerim'i ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman edip bu uğurda pek ağır azap (işkence) ve katı zorluklara katlanan kimselere gelince, bunlar için de dünya hayatında da âhirette de güzel mükâfatlar vardır. Cennete girecekler ve işledikleri hayırların bir karşılığı olarak orada nimetler içinde olacaklardır.

Nahl Sûresi 27-34. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kabir azabı sabit olduğu gibi melekler de ruhları kabz etmek için ölüm esnasında -ruhun çıkacağı vakit- gelirler. Ölüm melekleri müşrikleri ve Allah'ın âyetlerine karşı büyüklenen, Resûllerine uymayı büyüklüklerine yedirmeyen zalimleri azarlamakta, onları azap ile korkuturken güzel amel işleyen mü'minlere selâm verip onları cennet ve sonsuz nimetlerle müjdelemektedir.

2. Dünyada güzel amel işleyene Allah dünyada da âhirette de ihsanda bulunur.

3. Âhiret yurdu dünya hayatından hayırlıdır, oradaki mükâfat dünyadaki mükâfattan daha mükemmeldir.

وَقَالَ الَّذ۪ينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍ
نَحْنُ وَلَٓا اٰبَٓاؤُ۬نَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍۜ كَذٰلِكَ فَعَلَ
الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْۚ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُب۪ينُ ﴿٣٥﴾
وَلَقَدْ بَعَثْنَا ف۪ي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا
الطَّاغُوتَۚ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ
الضَّلَالَةُۜ فَس۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿٣٦﴾ اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى هُدٰيهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْد۪ي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِر۪ينَ ﴿٣٧﴾ وَاَقْسَمُوا
بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْۙ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُۜ بَلٰى وَعْدًا
عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۙ ﴿٣٨﴾ لِيُبَيِّنَ
لَهُمُ الَّذ۪ي يَخْتَلِفُونَ ف۪يهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اَنَّهُمْ
كَانُوا كَاذِب۪ينَ ﴿٣٩﴾ اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَٓا اَرَدْنَاهُ اَنْ نَقُولَ لَهُ
كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذ۪ينَ هَاجَرُوا فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا
لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةًۜ وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُۢ لَوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَۙ ﴿٤١﴾ اَلَّذ۪ينَ صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

35- "(Allah'a) **ortak koşanlar dediler ki: 'Eğer Allah dileseydi biz de, babalarımız da kendisinden başka hiçbir şeye ibadet etmez, O'nun emrine aykırı olarak hiçbir şeyi haram kılmazdık.' Kendilerinden öncekiler de böyle yapmışlardı. Peygamberler üzerinde apaçık tebliğden başka bir görev var mı?"**

36- "Andolsun ki Biz her ümmet arasında: Allah'a ibadet edin ve tâğûttan" bâtıl olan her mâbuddan, dalâlete çağıran herkesten **"kaçının, diye bir peygamber göndermişizdir. Allah içlerinden kimine hidâyet verdi, kiminin aleyhine olmak üzere sapıklık hak oldu"** sabit ve vacip oldu. **"Şimdi yeryüzünde gezin de yalanlayanların sonu nasıl oldu, bir görün."**

37- "Onların hidayete ermeleri için (ne kadar) **hırs göstersen de şüphesiz Allah dalâlette bırakmayı dilediği kimseye hidayet vermez. Onların hiçbir yardımcıları da yoktur."**

38- "Onlar var güçleri ile: Ölecek kimseyi Allah diriltmez, diye Allah'a yemin ettiler." En pekiştirilmiş ve en güçlü yeminler ederek yeminde oldukça ileri gittiler. **"Hayır, öyle değil. Bu onun gerçekleştirmeyi üzerine aldığı hak bir vaattir. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

39- "Hakkında ayrılığa düştükleri şeyleri onlara açıklasın, inkâr edenler de kendilerinin gerçekten yalancı kimseler olduklarını bilsinler diye."

40- "Bir şeyi dilediğimiz zaman sözümüz ona sadece 'ol' dememizden ibarettir. O da derhal oluverir."

41- "Zulmedildikten sonra Allah yolunda hicret edenleri biz dünyada elbette güzel bir şekilde" güzel bir yerde **"barındıracağız"** yerleşmelerini sağlayacağız yahut onlara güzel ihsan ve bağışlarda bulunacağız. **"Âhiret mükâfatı ise mutlaka daha büyüktür.** (Müşrikler) **bilmiş olsalardı."**

42- "Onlar sabredenler ve ancak Rabblerine tevekkül edenlerdir."

Nahl Sûresi 35-42. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Kıyâmet gününde müşriklerin kendileri ve ataları adına özür dileyeceklerini söz konusu etmektedir. Bu özürlerine göre şirk koşmak, Allah'ın dilemesi ve rızası ile olmuştur. Hâlbuki onlar yalan söylemiş olacaklardır. Çünkü yüce Allah, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i bunlar arasında bütün insanlara ve cinlere Resûl olarak göndermiş olduğu gibi her bir ümmet arasında da Allah bir resûl göndermiştir. Aleyhine dalâlette kalması hükmü verilmesi gereken kimseler dalâlete düşmüştür. Âyetler ayrıca Mekke kâfirlerine kendilerinden önceki yalanlayıcılar ile onların helâk edilerek musibete uğramalarından ibret almalarını da emretmektedir.

2. Sonra âyetler kavminin hidâyet bulmasını ileri derecede arzu eden Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bu üzüntüsünü dilediğine hidâyet verenin ve dilediğini dalâlette bırakanın Allah olduğunu ifade ederek hafifletmektedir.

3. Sonra âyetler onların küfür ve inatlarını, ölümden sonra dirilişi inkârlarını canlandırmaktadır. Bu inkârlarını da en ağır yeminler ile pekiştirirler. Hâlbuki yüce Allah va'dettiğini mutlaka gerçekleştirecektir. Ve O, her şeye gücü yetendir. Bir şeyi murad ederse ona ancak 'ol' der o da derhal oluverir.

4. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den ve Mekke'de zulme uğrayıp dinini dosdoğru ve dimdik ayakta tutmak için hicret eden ashabından yüce Allah'ın dünyada onlara verdiği mükâfattan, âhirette onları bekleyen pek büyük sevaptan söz etmekte, onları sabırlı olmak ve yüce Allah'a tevekkül etmekle nitelendirmektedir.

Nahl Sûresi 35-42. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşrikler, içinde bulundukları şirkleri sebebi ile aldanış içerisindedirler. Kaderi delil göstererek mazur görüldüklerini söylemekle birlikte bu hususta onların lehine bir delil yoktur. Çünkü yüce Allah kullarının kâfir olmalarına, masiyet işlemelerine razı değildir. Esasen Resûllerin uyarılarından sonra dünyada onları cezalandırmak sûretiyle onların küfürlerini ve isyanlarını kabul etmediğini de haber vermiş bulunmaktadır.

2. Ölümden sonra diriliş hem haktır hem de bir zorunluluktur. Böylelikle her bir insan bu dünya hayatında işlemiş olduğu her bir amelin karşılığını alacak ve eksiksiz adalet gerçekleşmiş olacaktır.

3. Her şey Allah'ın emri ve iradesiyle var olur ve gerçekleşir. Verdiği emri ayrıca te'kid edip pekiştirmeye gerek yoktur. Çünkü yüce Allah'a karşı durulamaz, ona muhalefet olunamaz. Çünkü O, bir tek ve Kahhâr olandır. Egemenliği, ceberûtu ve izzeti ile her şeyi kahrı (emir ve hükmü) altına alandır. Bu sebeple O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur, O'nun dışında bir Rabb yoktur.

4. Allah yolunda Allah'ın dinini yüceltmek için hicret eden muhacirlerin mükâfatı pek büyüktür.

43- "Biz senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını peygamber göndermedik. Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun."

44- Allah onları **"apaçık belgelerle"** mucizelerle **"ve kitaplarla"** şeriat hükümlerini ve yükümlülükleri ihtiva eden kitaplarla gönderdi.

45- "Kötülükleri planlayanlar Allah'ın kendilerini yere batıracağından" orada onları görünmez hale sokacağından **"yahut fark edemeyecekleri bir taraftan azabın gelip çatmasından yana emin mi oldular?"**

46- "Yahut onların dönüp dolaşırken" yolculuk, ticaret ve geçimleri için gidip gelirken **"kendilerini yakalayıvermesinden** (emin midirler)? **Onlar"** kaçmak sûreti ile Allah'ın azabından kurtulup **"âciz bırakamazlar."**

47- "Yahut kendilerini" azaptan dolayı **"korku içerisinde iken yakalamasından** (emin mi oldular)? **Rabbiniz gerçekten Raûftur, Rahîmdir."**

48- "Allah'ın yarattığı şeylerin" gölgesi olup ayaktaki cisimlerin **"gölgelerinin zilletle ve itaat ediciler olarak"** emre uyup küçülmüşler ve zeliller olarak **"durmadan sağa sola dönerek Allah'a secde ettiklerini"** hükmüne ve musahhar kılışına boyun eğdiklerini **"görmüyorlar mı?"**

49- Göklerde olan, yerde olan canlılar ve melekler de hiç kibirlenmeden Allah'a secde ederler.

50- Üstlerinde (her hususta egemen olan) **Rabblerinden korkarlar ve emr olunduklarını yaparlar.**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ
الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَۙ ﴿٤٣﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِۜ وَاَنْزَلْنَٓا
اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٤٤﴾ اَفَاَمِنَ الَّذٖينَ مَكَرُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ
اَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَۙ ﴿٤٥﴾ اَوْ يَأْخُذَهُمْ
فٖي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزٖينَۙ ﴿٤٦﴾ اَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍۜ
فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُ۫فٌ رَحٖيمٌ ﴿٤٧﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ
مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّؤُ۬ا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمٖينِ وَالشَّمَٓائِلِ سُجَّدًا لِلّٰهِ
وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾ وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
مِنْ دَٓابَّةٍ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾ وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُٓوا
اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾ وَلَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدّٖينُ وَاصِبًاۜ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾ وَمَا
بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَاِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَۚ ﴿٥٣﴾
ثُمَّ اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ اِذَا فَرٖيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَۙ ﴿٥٤﴾

51- Allah: İki ilah edinmeyin. O ancak tek bir ilahtır. Onun için yalnız benden korkun, buyurdu.

52- "Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Din de" farz olan itaat ve her zaman gerektiği gibi boyun eğip emre bağlanmak **"daima ve yalnız"** ihlâsla ve katıksız olarak **"yalnız O'nadır."** Çünkü hak ilâh O'dur. **"Buna rağmen hâlâ Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?"**

53- "Sahip olduğunuz her bir nimet Allah'tandır. Sonra size herhangi bir sıkıntı gelip çattığında ona yalvarıp yakarırsınız." Yardım dileyerek ve yakararak ona feryat edersiniz.

54- "Nihayet O, sizden sıkıntıyı giderdiğinde ise içinizden bir grup Rabblerine şirk koşuverirler."

Nahl Sûresi 43-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın bütün Resûllerini meleklerden değil de insanlar arasından gönderdiğini açıklamaktadır. O, Resûllerini apaçık mucizelerle ve kitaplarla göndermiş, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de şeriati ve hükümleri insanlara açıklaması için Kur'ân-ı Kerim'i indirmiştir.

2. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e türlü işkenceler yapmak için hile ve tuzak kurmuş olanları tehdit etmektedir. Çünkü O'nun kendilerine süre vermesi iyice düşünüp taşınmaları içindir. Eğer ısrar edip büyüklenmelerini sürdürürlerse Kıyâmet günündeki can yakıcı azap onları beklemektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler dikkatleri kâinatta bulunup sağdan sola intikal edip duran gölgeleri olan varlıklardaki iman delillerine çekmektedir. Bu cisimlerin gölgeleri ise âlemlerin Rabbi Allah'ın önünde küçülmüş ve zelil olarak boyun eğmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler göklerde ve yerde bulunan her bir şeyin aynı şekilde meleklerin hep birlikte Allah'ın emrine itaatle boyun eğdiklerini açıklamaktadır.

5. Sonra yüce Allah'ın şirkten sakındırdığını da açıklamaktadır. Çünkü O, bir ve tek olarak ibadet edilmesi gereken bir tek ilâhtır. Her bir nimet onun tarafından ihsan edilmiştir. İnsanlara herhangi bir zarar ya da bir eziyet ulaşacak olursa küçülmüşler olarak ve yardım dileyerek seslerini yalnızca O'na duyurmaya çalışırlar. Onların sıkıntılarını giderip hoşlanmadıkları hallerini sona erdirince onlardan bir topluluğun Rabblerine ortak koştukları görülür.

Nahl Sûresi 43-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün Resûller -salat ve selâm onlara- Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi insandılar. Bunun hikmeti ise Rabblerinin risaletini insanlara tebliğ etmek imkânının olması idi.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanların en âlimi ve kendisine indirilenlere en çok tabi olanıdır. O aynı zamanda Âdemoğullarının efendisidir.

3. Yüce nebevî sünnet Kur'ân-ı Kerim'in mücmel (toplu) açıklamalarını etraflı bir şekilde açmakta ve içindeki hükümleri izah etmektedir. Bizlerden de Kur'ân ve sünnet ile bir arada amel etmemiz istenmiştir.

لِيَكْفُرُوا بِمَا اٰتَيْنَاهُمْۜ فَتَمَتَّعُواۜ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾
وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَص۪يبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْۜ تَاللّٰهِ لَتُسْـَٔلُنَّ
عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُۙ
وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْاُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهُ
مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظ۪يمٌۚ ﴿٥٨﴾ يَتَوَارٰى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُٓوءِ مَا بُشِّرَ بِه۪ۜ
اَيُمْسِكُهُ عَلٰى هُونٍ اَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِۜ اَلَا سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ
﴿٥٩﴾ لِلَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِۚ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ
الْاَعْلٰىۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ
مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۚ فَاِذَا
جَٓاءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾ وَيَجْعَلُونَ
لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَص۪فُ اَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰىۜ لَا جَرَمَ
اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾ تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلٰٓى اُمَمٍ
مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ
وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٦٣﴾ وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ
لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا ف۪يهِۙ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

55- **"Kendilerine verdiğimizde nankörlük etmeleri için** (böyle yapıyorlar). **Öyle ise faydalanın bakalım, yakında bileceksiniz."**

56- **"Kendilerine verdiğimiz rızıklardan o bilmezlere bir pay ayırırlar. Allah'a andolsun ki"** Allah hakkında **"uydurageldiğiniz şeylerden"** söylediğiniz yalanlardan **"elbette sorguya çekileceksiniz."**

57- **"Bir de onlar Allah'a kızlar isnat ederler. Hâşâ! O, münezzehtir. Hâlbuki candan arzuladıklarını da kendileri için isterler."**

58- **"Onlardan birine kız çocuğu müjdesi verilince kendisi pek öfkeli olarak"** nefsinin derinliklerinde keder ve öfke ile dolu olarak **"yüzü simsiyah kesilir."**

59- **"Kendisine verilen kötü müjdeden ötürü"** kız çocuğu doğduğu için irezil olmak korkusuyla **"kavminden gizlenir"** kavmine görünmez. **"Aşağılanmayı"** zilleti ve küçülmüşlüğü **"göze alarak onu alıkoysun mu yoksa onu diri diri toprağa mı gömsün"** onu diri gömerek mi saklasın? **"Bak! Verdikleri hükümleri ne kadar kötüdür!"**

60- **"Kötü örnek"** bilgisizlik, inkâr gibi çirkin nitelikler **"esasen âhirete iman etmeyenlerindir. En yüce örnek ise Allah'ındır. O Azizdir, Hakîmdir."**

61- **"Eğer Allah insanları zulümlerinden ötürü** (dünyada) **sorgulayacak olsaydı,** (yeryüzü) **üzerinde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat O, insanları belirlenmiş bir vadeye erteler. Artık ecelleri geldiği zaman ne bir saat geciktirilirler ve ne de öne geçebilirler."**

62- **"Onlar hoşlanmadıkları şeyleri Allah'a isnat ederler. Dilleri de yalan yere en güzel âkıbetin kendilerinin olduğunu söylerler. Şüphesiz"** gerçek şu ki, ya da kaçınılmaz olan, hak ve sabit olan şu ki **"ateş onlaradır ve onlar önden"** cehennem ateşine çabucak **"gönderilecek olanlardır."**

63- **"Allah'a andolsun ki, Biz senden önceki ümmetlere de peygamberler gönderdik. Şeytan onların yaptıklarını kendilerine süsleyip"** güzel ve kolay göstererek kışkırtıp **"hoş göstermiştir. İşte o bugün de onların velisidir. Onlara çok acıklı bir azap da vardır."**

64- **"Biz sana bu Kitabı ancak hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeyleri kendilerine açıkça anlatman için ve iman edecek bir kavme bir hidayet ve bir rahmet olmak üzere indirdik."**

Nahl Sûresi 55-64. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Arap Yarımadası'ndaki kâfirlerin İslâm'dan önce yüce Allah hakkındaki iftiralarını söz konusu etmektedir. Onlar yüce Allah'a kendilerinin hoşlanmadıkları kız çocukları nispet ettiler. Sevdikleri erkekleri de kendilerinin diye kabul ettiler. Cahiliye döneminde bir adama eşinin bir kız çocuğu doğurduğu haberi ulaşacak olursa aşırı derecede üzülür, nefsi keder ve öfke ile dolar, insanların gözünden saklanmaya çalışırdı. Çünkü bundan dolayı utanıyor ve rezil olmaktan korkuyordu. Daha sonra ise onun bu husustaki doğru yoldan şaşmışlığı onu toprağa diri diri gömmeye itiyordu. Âyetler daha sonra İslâm'ın bu toplumsal vakıa karşısındaki duruşunu açıklamakta ve onlar hakkında bu hükümlerinin oldukça kötü bir yargı olduğu değerlendirmesini yapmaktadır.

2. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın kullarına rahmet ve lütfu dolayısı ile amellerinden ötürü onları derhal sorgulamadığını açıklamaktadır. Bunun yerine yüce Allah onları hikmetinin gerektirdiği belli bir vakte kadar erteler. İşte helâk edilmeleri için belirlenmiş olan vakit gelince de kısacık bir süre dahi o vakitten sonraya bırakılmazlar, ondan öne de alınmazlar.

3. Sonra âyet-i kerimeler onların kız çocukları -onlardan hoşlanmamakla birlikte- Allah'a nispet ettiklerine dair geçen açıklamaları pekiştirmektedir. Onlar bu iddiaları ile Allah nezdindeki güzel akıbetin kendilerinin olduğunu ve cennetlik olduklarını ileri sürerler. Oysa gerçek onların cehennemlikler oldukları ve cehenneme hızlı olarak önden gönderilecekleri şeklindedir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Resûller göndermekteki hikmetini dile getirmektedir. Böylelikle Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de eziyetlere katlanmak sûreti ile sabır hususunda onlara uysun, kavmi de yalanlayıcıların başına gelenlerden öğüt alsın. Bilâhare âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in üzerine indirilişinden sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in görevini açıklamaktadır. O insanlara din ve hükümler hususunda anlaşmazlık içerisinde oldukları hususları açıklamakla görevlidir. Böylelikle onlara karşı delil ortaya konulmuş olur. Âyetler ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in üstünlüğünü, kalplerin hidâyet bulmasındaki etkisini, bu Kur'ân'daki ona iman edenler için rahmet ve şifayı da dile getirmektedir.

Nahl Sûresi 55-64. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünyanın faydası pek az, insanın dünyadaki ömrü oldukça kısadır. Aklı başında olan kişi ise âhiretteki ebedi nimetlere götürecek yolları izleyendir.

2. Cahiliye dönemindeki geleneklerden ve Arap Yarımadası'ndaki toplumsal vakıalardan birisi de kız çocuk doğurmaktan hoşlanmayışları, erkekleri üstün tutmalarıdır. İslâm bu dinin azametini, adaletini, kadına karşı insaflı ve adil davranışını vurgulamak üzere bu kötü davranışlarını reddetmiştir.

3. Yüce Allah ortaktan ve evlat edinmekten münezzehtir. O, yaratılmışlara benzemekten pek yüce ve mukaddestir.

4. Yüce Allah'ın kullarına rahmeti pek çoktur. Eğer bu böyle olmasaydı zalimleri çabucak cezalandırır ve yeryüzünde hareket edecek tek bir canlı dahi bırakmazdı.

وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ
لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾ وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةًۜ نُسْق۪يكُمْ
مِمَّا ف۪ي بُطُونِه۪ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَٓائِغًا لِلشَّارِب۪ينَ
﴿٦٦﴾ وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخ۪يلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا
وَرِزْقًا حَسَنًاۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ وَاَوْحٰى رَبُّكَ
اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذ۪ي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا
يَعْرِشُونَۙ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُل۪ي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُك۪ي سُبُلَ رَبِّكِ
ذُلُلًاۜ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ ف۪يهِ شِفَٓاءٌ لِلنَّاسِۜ
اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔاۜ
اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ قَد۪يرٌ ﴿٧٠﴾ وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِۚ
فَمَا الَّذ۪ينَ فُضِّلُوا بِرَٓادّ۪ي رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ ف۪يهِ
سَوَٓاءٌۜ اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ
اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَن۪ينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَۙ ﴿٧٢﴾

65- **"Allah gökten bir su indirir de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltir. Şüphesiz bunda dinleyen bir topluluk için bir ayet vardır."**

66- **"Davarlarda da sizin için elbette bir ibret"** pek büyük bir öğüt, yüce Allah'ın kudretine delil **"vardır. Size onların karınlarındaki dışkı"** karın ve bağırsaklarda bulunan çöp ya da ağırlıklar **"ile kan arasından, içenlerin boğazından kolaylıkla geçen"** lezzetli, tatlı **"hâlis bir süt içiriyoruz."**

67- **"Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden de içki"** şarap **"çıkarır"** -daha sonra içki Medine'de haram kılınmıştır- **"ve onlardan güzel bir rızık edinirsiniz. İşte aklını kullanan bir topluluk için bunda bir âyet vardır."**

68- **"Rabbin bal arasına şunu vahyetti"** ilham etti, ona yolunu gösterdi ya da bunun için musahhar kıldı: **"Dağlarda, ağaçlarda ve** (insanların) **yapacakları çardaklarda"** arılar için yapacakları kovanlarda **"evler"** yani balını koymak için kendisinin yaptığı kovanlar **"edin."**

69- **"Sonra her üründen de ye! Rabbinin kolaylıklar gösterdiği"** senin için kolaylaştırdığı **"yollara git! Karınlarından çeşitli renklerde içecek çıkar. Onda insanlar için bir şifa vardır. İşte bunda da düşünen bir topluluk için elbette bir âyet vardır."**

70- **"Sizi Allah yarattı, sizi yine o öldürecek. İçinizden kimi ömrünün en kötü zamanına"** en aşağı ve en alt mertebesine yani yaşlanıp ihtiyarlamaya **"kadar geri götürülür. Bildikten sonra hiçbir şey bilmez olsun diye. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir."**

71- **"Allah rızık hususunda kiminizi kiminizden üstün kıldı. Üstün kılınanlar hepsi bu rızıkta eşit olmak üzere rızıklarını ellerinin altındakilere geri vermezler."** Bu durumda onlar rızıkta birbirlerine eşit oluyorlar mı? Hayır. **"O halde bunlar Allah'ın nimetini bilerek mi inkâr ediyorlar?"**

72- **"Allah sizin için kendinizden eşler yarattı. Eşlerinizden de size oğullar ve torunlar"** -*hafede* kelimesi hizmetçiler, yardımcılar ya da çocukların çocukları *(torunlar)* demektir- **"yarattı. Sizi güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdı. Şimdi onlar bâtıla inanıyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?"**

Nahl Sûresi 65-72. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâinatın yüce Allah'ın varlığına, kudretine ve birliğine delil olan bir takım sahne ve gerçeklerini, Allah'ın kullarına düşünüp de iman etsinler ve nimet ihsan edici olana şükretsinler diye ihsan etmiş olduğu bir takım nimetlerini sunmaktadır.

2. Daha sonra dikkatlerimizi yüce Allah'ın kudreti ile insanlara şifa ihtiva eden lezzetli balı çıkartan arı denilen haşereye çekmektedir.

3. İnsan âlemini dikkatle inceleyen bir kimse Allah tarafından yaratılmış insanlar arasında, hayatlarında pek çok farklılıklar olduğunu görür. Onların kimi zengin, kimi fakirdir, kimi ümmi, kimi öğrenim görmüştür. Ayrıca onların ölümleri esnasında farklı yaşlarda öldüklerini görüyoruz. Peki, bu insanların bazıları nasıl Allah'a ortak koşup gücü her şeye yeten yaratıcı Allah'a ibadeti terk edebiliyorlar?

4. Yüce Allah'ın kudretinin ve pek büyük nimetinin delilleri sunulurken âyet-i kerimeler bizlere eşler ve evlat sahibi olma nimetini de hatırlatmaktadır.

Nahl Sûresi 65-72. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'i küfür ve inkârları sebebi ile ölmüş olan kalplere bir hayat kılmıştır. İman bu kalplerde yerleşip salih amelleri mahsul olarak verir.

2. Yüce Allah'ın kudretinin hayret verici göstergelerinden birisi de hayvanın içindeki dışkı ile kan arasından katıksız sütü çıkarmasıdır. Şanı yüce Allah bu sütü insan için hoş bir gıda olarak yaratmıştır. Aynı şekilde ondan çıkartılan diğer ürünler de böyledir. Şanı yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri ne kadar çok, kudretinin delilleri ne kadar büyüktür.

3. Arı'da yüce Allah'ın kudretinin akıllara durgunluk veren birçok özellik vardır. Çünkü arılar dağlarda sığınacağı evler (kovanlar) edindiği gibi ağaçlardan ve insanların onlar için yaptıkları kovanları da ev olarak kullanır. Arıların aralarındaki iş bölümü, çiceklerden bal özünü emmesi, sonra da bunu saf bir bal olarak çıkarması da akılları hayrete düşüren hususlardandır. Allah bu balı birçok hastalığa şifa kılmış, başka bir takım hastalıklara karşı da koruyucu özelliği vardır. Modern ilim ile araştırmacılar tarafından sunulmuş pek çok araştırma balın insan hayatındaki ve birçok hastalığın tedavisindeki önemini ortaya koymuş bulunmaktadır ki bunları burada geniş geniş açıklamamıza imkân yoktur.

73- "Allah'ı bırakıp da kendilerine göklerden de, yerden de hiçbir rızık verme imkânı bulunmayan ve esasen (buna) **güçleri yetmeyen şeylere taparlar. "**

74- "Artık Allah hakkında örnekler bulmaya kalkışmayın. Çünkü Allah bilir, siz bilmezsiniz."

75- "Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının mülkiyetinde bulunan bir kul ile kendisine tarafımızdan güzel bir rızık verip de ondan gizli ve açık infak edip duran kişiyi örnek gösterir. Bunlar hiç eşit olurlar mı? Hamd bütünüyle Allah'ındır, ama onların çoğu bilmezler."

76- "Allah şu haldeki iki adamı da örnek verir: Bunlardan biri dilsiz" konuşamayan **"hiçbir şeye gücü yetmez, üstelik sahibine bir yüktür."** Yani başkası onun geçimini sağlar, ihtiyaçlarını görür. **"Onu her nereye yöneltse hiçbir hayır getirmez. Hiç bu kişi adaletle emreden ve kendisi dosdoğru yol üzerinde bulunan kişi ile bir olur mu?"**

77- "Göklerin ve yerin gaybı Allah'ındır. Sâat (Kıyamet) **hadisesi ise ancak bir göz kırpma gibidir."** Çabucak gerçekleşen bir bakış gibidir. **"Yahut ondan da yakındır. Şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir."**

78- "Allah sizi analarınızın karınlarından kendiniz hiçbir şey bilmediğiniz bir halde çıkardı. Şükredesiniz diye de size kulaklar, gözler, gönüller verdi."

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَط۪يعُونَ ﴿٧٣﴾ فَلَا
تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾
ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَمَنْ
رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ
يَسْتَوُ۫نَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ
اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ اَحَدُهُمَٓا اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَهُوَ
كَلٌّ عَلٰى مَوْلٰيهُ اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَو۪ي
هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٧٦﴾
وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَٓا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا
كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٧٧﴾
وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا
وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٧٨﴾ اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ ف۪ي جَوِّ السَّمَٓاءِ
مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

79- "Gök boşluğunda musahhar kılınmış kuşları görmüyorlar mı? Onları (havada) **Allah'tan başkası tutmuyor. Şüphe yok ki bunda iman edecek bir topluluk için âyetler vardır."**

Nahl Sûresi 73-79. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Allah ile birlikte başkasına ibadet eden müşriklere dair haber vermektedir. Hâlbuki nimetleri ihsan eden, lütuflarda bulunan, yaratan, rızık veren yalnız O'dur. Onların mabudları ise hiçbir şeye sahip değildir ve hiçbir şeye güçleri yetmez.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler iki örnek vermektedir ki bunlar ile şanı yüce Allah'ı inkâr eden müşriklerin dalâletleri açıkça ortaya çıkmaktadır. Oysa ibadeti hak eden yalnız O'dur. Buna rağmen onlar kendilerine ait hiçbir şeye sahip olmayan putlara ibadet etmişlerdir. Ya da bu örnekler mü'min ile kâfire verilmiş örneklerdir. Kâfir yahut put, hiçbir şeye gücü yetmeyen mülkiyet altındaki köle gibidir. Mü'min ya da cenab-ı hak ise güzel bir rızka sahip olan kişi gibidir. O da bu rızıktan gizli ve açık infak eder, durur. İşte bu ikisinin eşit olmasına imkân yoktur. Yine putun misali hiçbir şekilde konuşamayan, hayır olsun başka bir şey olsun hiçbir şey söyleyemeyen bir dilsize benzer. Böyle bir kimse ayrıca mutlak olarak hiçbir şey yapacak güce sahip de değildir. Üstelik bu efendisine de bir yüktür. Onun ihtiyaçlarını o karşılar, masraflarnı o verir. Üstelik onu her nereye gönderse çalışmasında hiçbir başarı elde edemez. İşte böyle bir kimse ile adaleti emreden -sözü de hak fiili de dosdoğru olan cenab-ı hak ile- eşit olmasına imkân yoktur.

3. Daha sonra yüce Allah ilminin ve her şeye kudretinin kemalini, gaybı da Kıyâmet Saatinin yakın olup olmadığını da özel olarak yalnız kendisinin bildiğini bildirmektedir.

4. Sonra dikkatlerimizi bu mutlak kudretin insanın yaratılışında ona işitmek, görmek, akıl gibi ilim edinme araçlarını verişindeki bazı göstergelerine çekmektedir. Arkasından da yine şanı yüce Allah'ın sema boşluğunda musahhar kıldığı kuşlara da çekmektedir. Onları o boşlukta tutan ve koruyan ancak yüce Allah'tır.

Nahl Sûresi 73-79. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çok, lütfu pek büyüktür. İşitmek, görmek ve akıl bu nimetler arasındadır.

2. Kur'ân-ı Kerim'deki örnekler anlatılmak istenen anlamın daha iyi anlaşılmasını sağlayan açıklamalardır.

3. Kul, ihlâsla Allah'a itaat edecek olursa onun bütün fiilleri aziz ve celil Allah için olur. O ancak Allah için işitir, ancak Allah için görür. Yani Allah'ın kendisi için meşru kıldıklarını yapar. O ancak yüce Allah'a itaat olan hususlarda elini uzatır, onlar için yürür. Bütün bunlarda Allah'ın yardımını diler, onun lütuf ve nimetine de şükreder.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ
جُلُودِ الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ
اِقَامَتِكُمْ وَمِنْ اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَٓا اَثَاثًا
وَمَتَاعًا اِلٰى حٖينٍ ﴿٨٠﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا
وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابٖيلَ
تَقٖيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابٖيلَ تَقٖيكُمْ بَاْسَكُمْ كَذٰلِكَ يُتِمُّ
نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا
فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبٖينُ ﴿٨٢﴾ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ
يُنْكِرُونَهَا وَاَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ
اُمَّةٍ شَهٖيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذٖينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ
﴿٨٤﴾ وَاِذَا رَاَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ
وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾ وَاِذَا رَاَ الَّذٖينَ اَشْرَكُوا شُرَكَٓاءَهُمْ
قَالُوا رَبَّنَا هٰٓؤُلَٓاءِ شُرَكَٓاؤُنَا الَّذٖينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ
فَاَلْقَوْا اِلَيْهِمُ الْقَوْلَ اِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾ وَاَلْقَوْا اِلَى اللّٰهِ
يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

80- **"Allah evlerinizi size huzur bulacağınız meskenler kıldı. Size davar derilerinden gerek göçtüğünüz"** konduğunuz yerden ayrıldığınız **"günde ve gerek konduğunuz günde hafifçe taşıyacağınız"** taşınması size hafif gelen **"evler ve** (bazısının) **yünlerinden** (bazısının) **tüylerinden ve** (diğerlerinin) **kıllarından bir süreye kadar giyecek, döşenecek"** evlerinizde döşek ve yaygılar gibi yararlanılacak **"ve ticareti yapılacak"** geçiminizde ve ticaretlerinizde kendisi ile yararlanacağınız **"bir metâ verdi."**

81- **"Allah yarattığı şeylerden sizin için gölgeler yaydı."** Ağaçlar gibi gölgesinde gölgeleneceğiniz şeyler yarattı. **"Dağlarda sığınıp barınacağınız"** mesken gibi kullanacağınız **"yerler yarattı. Sizi sıcaktan koruyacak elbiseler"** giyilen elbise ya da zırhlar **"ve kendi gücünüzden"** savaşlarınızda yaralayıcı darbelere ve hamlelere karşı sizi koruyacak **"zırhlar bağışladı. İşte O, teslimiyetle itaat etmeniz için üzerinizdeki nimetini böylece tamamlamıştır."**

82- **"Eğer yüz çevirirlerse sana düşen, ancak açıkça bir tebliğden ibarettir."**

83- **"Onlar Allah'ın nimet(**-ler)**ini itiraf ederler sonra da o nimeti inkâr ederler. Onların çoğu kâfir kimselerdir. "**

84- **"O günü hatırla ki, her ümmetten birer şahit göndereceğiz. Sonra o kâfirlere izin de verilmeyecek, onlardan"** Rabblerini **"razı etmeleri de istenmeyecek."**

85- **"O zalimler azabı görünce azapları hafifletilmeyeceği gibi onlara mühlet de verilmeyecektir."** Ve onlar (ecelleri) ertelenmeyeceklerdir.

86- **"Şirk koşanlar koştukları ortaklarını görünce: Rabbimiz, seni bırakıp tapındığımız ortaklarımız işte bunlardır, diyecekler. Bunlar da onlara: Şüphe yok ki siz yalancılarsınız, diyerek cevap yetiştireceklerdir."**

87- **"Onlar o gün Allah'a teslim olacaklar"** yüce Allah'ın hükmüne teslim olup itaatle boyun eğecekler. **"Bütün uydurdukları da kendilerini bırakıp gitmiş olacaktır."**

Nahl Sûresi 80-87. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kulları üzerindeki nimetlerini saymayı sürdürmekte ve mesken olarak ve dinlenmek için edinilen evler nimetini söz konusu etmektedir. Bizler aynı zamanda koyunların yünlerini, develerin tüylerini, keçilerin ve ineklerin kıllarını da kullanarak onlardan giyecek ve evlerimizde yaygı olarak değerlendirecek, hayatımızda kendisinden yararlanacağımız şeyler yaparız.

2. Aynı zamanda yüce Allah, ağaç ve benzerlerinden güneşin sıcağına karşı gölgeleneceğimiz gölgeler de takdir buyurmuştur. Dağlarda mağara ve kaleler gibi insanların kaldığı yerler takdir ettiği gibi, yine insanlar için sıcaktan ve soğuktan korumak üzere pamuktan ve yünden elbiseler ve kendileri ile savaşta düşmanların kötülüklerinden ve darbelerinden korunacağımız zırhlar da takdir buyurmuştur. İşte bu şekilde yüce Allah kullarına din ve dünya nimetini tamamlamaktadır. Böylelikle onların ibadetlerini Allah'a ihlâsla yapmaları ümit edilir.

3. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den risaleti tebliğ etmesini isterken onların yüz çevirmeleri dolayısıyla kendisinin herhangi bir sorumluluğunun söz konusu olmadığını ifade etmektedir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler insanların ölümden sonra dirilişleri ve hesaba çekilişleri ile Nebilerin ümmetlerine karşı şahitlik etmelerine dair bir tabloyu dile getirmekte, zalimlerin azabının bir an dahi hafifletilmeyeceğini ve azaplarının ertelenmeyeceğini belirtmektedir. Ayrıca müşriklerin şirk koşmakla hata ettiklerini itiraf edecekleri ve Allah'ı bırakıp kendilerine ibadet ettikleri, ortak koştukları varlıkların kendilerini yalanlayacağı zaman gamlarının ve hasretlerinin daha da artacağını, bu sebeple de dünya hayatında iken Allah'ın hükmüne karşı büyüklük taslıyorlarken artık onun hükmüne teslim olacaklarını, ilâh kabul ettikleri varlıkların Allah nezdinde kendilerine şefaat edecekleri şeklindeki ümitlerinin de bâtıl olduğunu göreceklerdir.

Nahl Sûresi 80-87. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün türleri ile evler yüce Allah'ın nimetlerindendir. Çadırlar ve benzerleri ile elbiseler, zırhlar, ev eşyası ve mefruşatının tamamı Allah'ın lütuf ve nimetlerindendir. Müslüman olanın bunlardan dolayı yüce Allah'a şükretmesi ve bunları güzel bir şekilde kullanması gerekir.

2. Her bir Nebi, yaptığı tebliğe ümmetinin ne şekilde cevap verdiğine dair Kıyâmet gününde haklarında şahitlik edecektir.

3. Kıyâmet gününde kâfirlerin mazeret dilemeleri, Allah'ın rızasını kazanmak talebinde bulunmaları, şefaatte bulunmaları, azaplarının hafifletilmesi ve mühlet almaları söz konusu değildir. Aksine hesaba gerek duymadan kâfirlerin durdukları yerden hızlıca alınmaları söz konusu olacaktır.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ
الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ
اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا
عَلٰى هٰٓؤُ۬لَٓاءِۜ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَٓائِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ
الْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
﴿٩٠﴾ وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ
بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًاۜ اِنَّ اللّٰهَ
يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا
مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًاۜ تَتَّخِذُونَ اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ
اَنْ تَكُونَ اُمَّةٌ هِيَ اَرْبٰى مِنْ اُمَّةٍۜ اِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللّٰهُ بِهِۜ
وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾
وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَٓاءُ
وَيَهْدِي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

88- **"Kâfir olup da Allah'ın yolundan alıkoyanların biz -çıkarageldikleri fesatlara karşılık- azaplarına azap katarız."**

89- **"O gün her ümmetin içinden kendilerine karşı** (peygamberlerini) **birer şahit göndereceğimiz gibi seni de bunların üzerine bir şahit olarak gönderdik ve Biz sana bu Kitabı her şeyi açıklayan bir hidayet, bir rahmet ve Müslümanlara bir müjde olmak üzere kısım kısım indirdik."**

90- **"Şüphesiz ki Allah adaleti"** insafı, itidalli olmayı, itikad, amel ve ahlâk bakımından bütün işlerde orta yolu tutturmayı **"ihsanı"** işi sağlam ve güzel yapmayı ya da insanlara yaratılmışlara faydalı olmayı **"akrabaya vermeyi emreder. Fahşâyı"** oldukça çirkin günahları **"münkeri ve bağyi"** insanlara karşı büyüklük taslamayı, zorbalık etmeyi **"yasaklar. İyice dinleyip tutasınız diye size öğüt verir."**

91- **"Ahitleştiğiniz zaman Allah'ın ahdini eksiksiz yerine getirin. Yeminleri pekiştirdikten sonra bozmayın. Hem Allah'ı üzerinize kefil"** tanık, garanti veren gözetleyici **"yapmışken** (nasıl bozarsınız)**? Şüphe yok ki Allah yaptıklarınızı bilir."**

92- **"İpliğini sağlamca"** muhkem bir şekilde **"eğirdikten sonra söküp bozan"** düğümlerini çözen **"kadın gibi olmayın. Bir ümmet"** bir cemaat, bir topluluk **"diğer bir ümmetten daha çoktur"** daha çok, daha güçlü, malı daha fazladır **"diye yeminlerinizi aranızda** (nasıl olur da) **bir hile ve fesat"** kötülük, hainlik ve aldatma **"aracı ediniyorsunuz? Herhalde Allah sizi bununla"** ahitlerinize vefa gösterecek misiniz göstermeyecek misiniz diye **"imtihan eder"** sınar. **"Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeyi O, Kıyâmet gününde elbette size açıklayacaktır."**

93- **"Eğer Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini saptırır, dilediğini de hidayete erdirir. Yaptıklarınızdan muhakkak sorguya çekileceksiniz."**

Nahl Sûresi 88-93. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, insanları Allah'ın dininden alıkoyan kâfirlerin azabını açıklamaktadır.

2. Sonra yüce Allah'ın her bir ümmet arasında Nebilerini onlara karşı bir şahit olmak üzere gönderdiğini ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de kavmi arasında bu çağdaşlarına tanık olacağını, Kur'ân-ı Kerim'in onun üzerine din ve dünya işleri ile alakalı her bir hususun beyanı, hidâyet, rahmet ve mü'minlere bir müjde olmak üzere indirildiğini açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kullarına güzel ahlâkı emrettiğini dile getirmekte, arkasından Allah'ın kullarına yasakladığı kötü huyları ve herhangi bir kimsenin yeminleri, insanları kendisi ile aldatacağı bir aldatma vesilesi edinmekten ve böylelikle onlara kötü hile ve tuzaklar yapmaktan sakındırmaktadır.

4. Âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde yüce Allah'ın her bir insana hayır yahut şer türünden işlemiş olduğu bütün amellerin karşılığını vereceğini de açıklamaktadır.

Nahl Sûresi 88-93. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in şerefi pek üstün ve pek mükerrem kılındığı gibi ümmetine karşı şahitliği ve bütün yaratılmışlara faydası dokunacak şefaati ile makamı da pek yüksektir.

2. Kur'ân-ı Kerim faydalı bir ilmi ve insanların dünya ve dinleri ile ilgili ihtiyaç duyacakları bütün hususları kapsayan bir kitaptır.

3. İslâm dini adalet, itidal ve denge dinidir. Bu dinde ifrat ve tefrit yoktur. Bundan ötürü bizler dininin buyruklarına sımsıkı bağlı Müslüman bir şahsiyetin dosdoğru dengeyi, kusurlu olmayan, aşırıya gitmeyen, ihmal etmeyen ve bağnazlık göstermeyen bir kişilik olduğunu görürüz.

4. Bir işin sağlam ve güzel yapılması önemli olup İslâm işin güzel yapılmasını özellikle istemiş ve çalışıp iş yapanların yeterliliklerini yükseltmek istemiştir.

5. İslâm toplumunda akrabalardan başlayarak sevgi ve muhabbetin yaygınlaşmasına, Müslüman toplumun kötülüklerden hayâsızlıklardan, zulümden ve her türlü haksızlıktan arındırılması için son derece gayret gösterdiği gibi ahitlere bağlı olmayı, yapılan yeminin gereğini yerine getirip yemini insanları aldatmak ve onlara hile yapmak için bir yol edinmemek gerektiğini ısrarla istemiştir.

94- "Yeminlerinizi aranızda hile ve fesat aracı edinmeyin. Çünkü o takdirde sapasağlam yerleştikten sonra ayak(larınız) **kayıverir."** Ayaklarınız dosdoğru ve hak yol üzerinde sapasağlam duruyorken bu yoldan kayıverir **"ve Allah yolundan sapıp başkalarını alıkoyduğunuz için kötülüğü tadarsınız, büyük bir azabı hak edersiniz."**

95- "Allah'ın ahdini az bir pahaya satmayın. Çünkü Allah katında olan sizin için daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz."

96- "Sizin yanınızdakiler" dünya metaı ve faydalı şeyler **"tükenir."** Yok olur, gider. **"Allah'ın yanındakiler ise kalıcıdır. Sabredenlerin mükâfatını elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz."**

97- "Erkek olsun, kadın olsun kim mü'min olduğu halde salih amel işlerse Biz şüphesiz ona çok güzel bir hayat yaşatırız ve bunları elbette işlediklerinin en güzeliyle mükâfatlandıracağız."

98- "Kur'ân'ı okuyacağın zaman" yüce Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılıp **"o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın."** Yüce Allah'tan seni şeytanın vesveselerinden korumasını dile.

99- "Doğrusu iman edip yalnız Rabblerine tevekkül edenler üzerinde onun hiçbir tasallutu" otoritesi, egemenliği **"yoktur."**

100- "Onun egemenliği ancak kendisini dost edinip" onu dost ve yardımcı bilip **"de onu Allah'a ortak koşanlar"** onun sebebi ile müşrik olanlar **"üzerinedir."**

وَلَا تَتَّخِذُوا اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ
ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ
وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾ وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾
مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ
صَبَرُوا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ مَنْ عَمِلَ
صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً
طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾
فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
﴿٩٨﴾ اِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾ اِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ
هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾ وَاِذَا بَدَّلْنَا اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ وَاللّٰهُ
اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ اَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾ قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

101- "Biz bir âyeti diğer bir âyetin yerine getirip değiştirdiğimizde -Allah neyi indireceğini en iyi bilen olduğu halde-: Sen ancak bir iftiracısın" bunu kendinden söyleyen bir yalancısın, **"dediler. Hayır! Onların çoğu bilmezler."**

102- "De ki: Onu Ruhü'l-Kudüs" tertemiz ruh olan Cebrâil (aleyhisselâm) **"iman edenlere tam bir sebat vermek, Müslümanlara bir hidâyet ve bir müjde olmak için Rabbinden hak olarak indirmiştir."**

Nahl Sûresi 94-102. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler ahitleri bozmaktan, onları hafife almaktan, yalan yere yemin etmekten, sözleri bozup insanların mallarını sonunda bitmeye ve yok olmaya mahkûm olan dünya metaı için insanların mallarını bâtıl yollarla yemekten sakındırmaktadır. Hâlbuki yüce Allah'ın yanındaki bütün nimetler kalıcıdır. Ahdinin gereklerini eksiksiz yerine getiren ve ilkeleri üzerinde sapasağlam duran kimseler için bu kalıcı nimetlerin sonu gelmez.

2. Sonra âyet-i kerimeler itaatler ve akideleri uğrunda eziyetlere sabredenlerin mükâfatını açıklamaktadır.

3. Ayrıca yüce Allah'a yakınlaştıran, dünya ve âhirette saadeti gerçekleştiren her bir ameli de teşvik etmektedir.

4. Sonra âyetler şeytanın vesveselerinden sakınmaya ve dünya ve âhirete dair bütün amellerde ondan Allah'a sığınmaya dikkatleri çekmekte ve bu arada şeytanın ancak kendisini veli edinenler üzerinde bir egemenlik ve tasallutunun olabileceğini açıklamaktadır.

5. Daha sonra âyetler cenab-ı Allah'ın âyetlerini indirişindeki hikmetini açıkladığı gibi kâfirlerin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i Allah'a yalan söylemekle itham ettiklerini de açıklamaktadır. Hâlbuki bu Kur'ân'ı emin olan Cebrâil ahkemul Hakîminden doğruluk ve adaletle mü'minlere sebat vermek için ve Müslümanlara hidâyet ve müjde olmak üzere indirmiştir.

Nahl Sûresi 94-102. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm dini haklar ve görevler bakımından erkek ile kadın arasında eşitlik sağlamıştır.

2. Yüce Allah dünya hayatında salih amel işleyen mü'minleri sevap ile mükâfatlandırır. Bu sebeple dünya hayatında onları gönül rahatlığı, hoşnutluk, iman ile mutluluk, salih amellerin tadını ve lezzetini aldıkları bir hayat yaşatır, âhirette de onlar için pek büyük sevabı saklar.

3. İslâm dünya için çalışmaya, âhiret için de hazırlıklı olmaya teşvik eder.

4. Kur'ân-ı Kerim'i okumak onun âyetleri üzerinde iyice düşünmek, hidâyetin ve dünya ve âhirette mutluluğa ulaşmanın yoludur.

5. Kur'ân okumaya başlamadan önce ve bütün amellerimizde uyulması gereken edeplerden birisi de kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmamızdır.

6. Şeytan zayıftır, iman gücü önünde sebat gösteremez.

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ
الَّذ۪ي يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِيٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ
مُب۪ينٌ ﴿١٠٣﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
لَا يَهْد۪يهِمُ اللّٰهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿١٠٤﴾ اِنَّمَا يَفْتَرِي
الْكَذِبَ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاُو۬لٰٓئِكَ
هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾ مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ ا۪يمَانِه۪ٓ اِلَّا
مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْا۪يمَانِ وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ
بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظ۪يمٌ ﴿١٠٦﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِر۪ينَ
﴿١٠٧﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ
وَاَبْصَارِهِمْ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾ لَا جَرَمَ
اَنَّهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾ ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ
لِلَّذ۪ينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا
وَصَبَرُٓوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١١٠﴾

103- **"Andolsun ki onların: Ona muhakkak bir insan öğretiyor, dediklerini biliyoruz. İnkâra saparak kastettikleri o kimsenin"** kendisine öğrettiğini söyleyerek doğrudan uzaklaşmalarına sebep olan o kişinin **"dili yabancıdır"** Arapça değildir. **"Bu ise apaçık bir Arapçadır."**

104- **"Allah'ın ayetlerine iman etmeyenleri şüphesiz ki Allah hidayete erdirmez. Onlara can yakıcı bir azap da vardır."**

105- **Ancak Allah'ın ayetlerine iman etmeyenler yalan uydurup, düzerler; işte onlar, yalancıların ta kendileridir."**

106- **"Kalbi imanla dolu olduğu halde zorlanan müstesnâ olmak üzere, kim imanından sonra Allah'ı tanımaz ve fakat küfre göğüs açarsa, işte Allah'ın gazabı onların üzerinedir ve onlar için çok büyük bir azap da vardır."**

107- **"Bunun sebebi onların dünya hayatını âhiretten daha çok sevmeleri"** seçmeleri ve üstün tutmaları **"ve Allah'ın hiç şüphesiz kâfirler topluluğuna hidâyet vermemesidir."**

108- **"İşte onlar, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir ve onlar gafil olanların ta kendileridir."**

109- **"Şüphesiz ki"** gerçekten yahut kaçınılmaz olarak ya da hak ve gerçek şu ki **"onlar âhirette de hüsrana uğrayanların ta kendileridir."**

110- **"Ayrıca Rabbin işkencelere uğratıldıktan"** Müslüman oldukları için işkenceye uğratılarak sınandıklarından **"sonra hicret edenlere sonra da cihad edenlere ve sabredenlere"** Allah onları veli edinmek, yardımcı olmak ile yanlarında yer alır ve **"evet, Rabbin muhakkak bundan sonra Gafurdur, Rahimdir.**

Nahl Sûresi 103-110. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân-ı Kerim'i kendi dilleri ile Tevrat'ı ve İncil'i okuyan Arap olmayan Hıristiyan iki köleden öğrendiği şeklindeki ithamlarını reddederek onların iddia ettikleri dilin doğru dürüst anlatımı gerçekleştiremeyen A'cemi (Arapça olmayan) bir dil olduğunu, bunun ise apaçık Arapça bir Kur'ân olduğunu beyan etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın âyetlerine iman etmeyenleri Allah'ın kurtuluş yoluna iletmeyeceğini, onlar için can yakıcı bir azap olduğunu açıklamaktadır. Bu şekilde yalan uyduran bu gibi kimseler Allah'ın âyetlerine inanmazlar, onlar yalancıların ta kendileridir.

3. Sonra âyetler sadece dil ile küfür ve inkâr etmekle birlikte kalbi iman ile huzur bulan -Ammar gibi- kimseleri Allah'ın günahlarını bağışlayacağını belirterek rahatlatmaktadır. Ama küfür ve inkâra kalbini açıp bunu gönül hoşluğu ile kabul edenin üzerine de Allah'ın gazabı vardır ve onun için pek büyük bir azap vardır. İşte bu kâfirlerin Allah kalplerini, kulaklarını ve gözlerini (hakka karşı) kapatmış, onları mühürlemiştir. Bu sebeple onlar gafildir. Kaçınılmaz olarak onlar âhirette de zarar edenlerin ta kendileridir.

4. Sonra âyet-i kerimeler işkencelere uğratılıp eziyetler gördükten sonra Mekke'den Medine'ye çıkan sonra cihad edip sabreden muhacirlerin sevabını açıklamaktadır. Allah onların dostu ve yardımcısıdır. Bundan sonra da onlar için günahlarının bağışlanması ve ilâhî rahmete nail olmak söz konusudur.

Nahl Sûresi 103-110. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşrikler büyüklük taslayıp inat etmenin dışında herhangi bir delil olmaksızın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iftirada bulunmuş, ona yalan söylemişlerdir.

2. Yüce Allah kendi öğüdünden (zikrinden/Kur'ân'dan) yüz çeviren ve Resûlü Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirdiklerinden gafil olan kimselere hidâyet vermez.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) âlemlerin Rabbinden her ne tebliğ etmişse doğru söylemiştir.

4. Kalbi Allah'a ve Resûlü'ne iman ile huzur bulmuş olmakla birlikte zor ve baskı altında kalarak yalnızca dili ile küfrü gerektiren sözler söyleyen bir kimse kâfir değildir, onun günahı da yoktur.

5. İlk Müslümanlar aşırı derecede işkenceler görmüş, müşrikler tarafından çeşitli azaplara uğratılmışlardır. Onlar ise sabretmiş, katlanmış, bazıları hak yolda şehit düşmüştür. Ondan sonra fitneye uğratılıp işkencelerden sonra diğer bir kısmı hicret etmiş, sonra cihad etmiş ve sebat göstermişlerdir. Bütün bunlar bu dinin azametini, ona iman edenlerin onu savunanların imanlarının ne kadar güçlü olduğunu pekiştiren hususlardandır. Çünkü bu hak dindir, dosdoğru yoldur.

111- **"O gün gelen herkes kendi nefsi için çabalayacak, herkese yaptıklarının karşılığı eksiksiz olarak verilecek ve onlara asla zulmedilmeyecektir."**

112- **"Allah şöyle bir kasabayı örnek olarak verir: O kasaba güven ve huzur içindeydi. Rızkı da kendisine her bir yandan bol bol"** hoş ve herhangi bir yorgunluk olmaksızın afiyet ile **"geliyordu. Fakat o Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük etti de Allah da ona ısrarla işledikleri zulme açlık ve korku elbisesini tattırdı."**

113- **"Andolsun ki onlara kendilerinden bir peygamber geldi de onu yalanladılar. Bu sebeple onlar zulmederlerken azap kendilerini yakalayıverdi.**

114- **"Artık Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helal ve temiz olarak yeyin ve eğer O'na ibadet ediyorsanız Allah'ın nimetine şükredin."**

115- **"O size ancak ölüyü"** akmış **"kanı, domuz etini"** yani bütün cüzleri ile domuzu -köpek de onun gibidir- **"bir de"** kesilirken **"Allah'tan başkasının adı anılarak boğazlanmış olanları haram kıldı. Kim çaresiz kalırsa"** çaresiz kaldığından bunlardan yemek zorunda bırakırsa **"saldırmamak"** haram olanı zevk ve lezzet almak kastı ile yememek **"ve haddi aşmamak"** zorunluluğun gerektirdiği miktardan fazlasını yememek **"şartı ile yiyebilir. Şüphesiz Allah Gafurdur, Rahimdir."**

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفّٰى كُلُّ
نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾ وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا
قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ
مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللّٰهِ فَأَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوعِ
وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ
مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ
﴿١١٣﴾ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا
نِعْمَتَ اللّٰهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ
عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ
فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾
وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ
وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

116- **"Dillerinizin yalan yere niteleyegeldiği şeyler için: Şu helaldir, şu da haramdır, demeyin. Çünkü** (o zaman) **Allah'a karşı yalan uydurmuş olursunuz. Şüphesiz ki Allah'a karşı yalan uyduranlar iflah olmazlar."**

117- **"Pek az bir menfaat. Ama onlar için acıklı bir azap vardır."**

118- **"Biz sana daha önce anlattığımız şeyleri de Yahudilere haram kılmıştık. Biz onlara zulmetmemiştik, ama onlar kendilerine zulmediyorlardı."**

Nahl Sûresi 111-118. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kıyâmet günü sahnelerinden her bir kişinin başkasını hiçbir şekilde önemsemeksizin yalnız kendisini savunmasını ve her bir kişiye yaptıklarının karşılığının verilmesini dile getirmektedir.

2. Daha sonra Mekkelilere ve başkalarına şu örneği vermektedir: Allah bir kavme bir takım nimetler ihsan etmiş fakat bu nimetler o kimseleri şımartarak isyan edip haddi aşmış bu sebeple Allah da onların nimetlerini azap ve intikama, güvenliklerini korkuya, tokluklarını açlığa değiştirmiştir. Buna sebep ise onların küfürleri, inkârları ve masiyetleridir. İşte Mekkeliler ve başkaları bu durumdadır. Onlara Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) mucizelerle gelmiştir ve o onlardan gelen bir Resûldür. Onun aslını soyunu sopunu, doğru söylediğini, güvenilir olduğunu bilirler. Buna rağmen onu tasdik etmediler. Risaletine inanmadılar. Bu sebeple de zalim oldukları halde pek çok zorluk ve sıkıntı gelip onları buldu.

3. Daha sonra âyetler Allah'ın helâl kılmış olduğu hoş ve temiz şeylerden yararlanmayı ve yüce Allah'a nimetleri dolayısıyla şükretmeyi emretmektedir.

4. Arkasından âyet-i kerimeler Allah'ın insanlara ancak kendileri için eziyet ve zararlı olan şeyleri haram kıldığını açıklamaktadır. Çaresiz kalan kimsenin durumu ise bir istisnadır. Allah bu durumda olanı sorumlu tutmaz.

5. Daha sonra âyetler müşrikleri azarlamakta, onların dünya hayatında da âhirette de istediklerini elde etmeyeceklerini, korktuklarından da emin olamayacaklarını belirterek tehdit etmektedir.

6. Bilâhare âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Yahudilere özellikle de En'âm Sûresi'nde sözü geçen hususları onlar için bir ceza olmak üzere haram kıldığını açıklamaktadır. Bunlar ise ineklerin, koyunların ve bütün tırnaklıların iç yağlarıdır. Bunları haram kılmakla Rabbleri onlara zulmetmemiştir ama onlar kendilerine zulmetmişler ve böyle bir hükmü hak etmişlerdir.

Nahl Sûresi 111-118. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününde her insan yalnız kendisi ile uğraşacak, yalnız kendisini savunacaktır.

2. Güvenlik ve bolluk pek büyük iki nimettir. Yüce Allah bu iki nimetini kullarına lütfeder. Korku ve açlık ise oldukça zor büyük musibettir. Allah bunlarla kâfir ve zalimlerden intikam alır.

3. Allah helâl ve temiz olan rızıktan yemeyi helâl kılmış, zararlı olan din ya da dünya hususlarında eziyet olan şeyleri de haram kılmıştır.

4. Mü'minin Rabbinin kendisine ihsan etmiş olduğu nimetlere karşı şükretmesi bir görevidir. Çünkü şükür nimetleri ve bu nimetlerin bereketini artırır.

5. İslâm'ın gösterdiği kolaylıklardan ve müsamahakârlıklardan birisi de çaresiz kalmış kimsenin haram olan bir şeyden çaresizlikten kurtaracak kadarını yemesinden ötürü sorumlu tutmamasıdır.

ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذ۪ينَ عَمِلُوا السُّٓوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ
ذٰلِكَ وَاَصْلَحُٓوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١١٩﴾ اِنَّ
اِبْرٰه۪يمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَن۪يفًاۜ وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۙ
﴿١٢٠﴾ شَاكِرًا لِاَنْعُمِه۪ۜ اِجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ
﴿١٢١﴾ وَاٰتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةًۜ وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِح۪ينَۜ
﴿١٢٢﴾ ثُمَّ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰه۪يمَ حَن۪يفًاۜ وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٢٣﴾ اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذ۪ينَ
اخْتَلَفُوا ف۪يهِۜ وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ف۪يمَا
كَانُوا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾ اُدْعُ اِلٰى سَب۪يلِ رَبِّكَ
بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُۜ
اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ وَهُوَ اَعْلَمُ
بِالْمُهْتَد۪ينَ ﴿١٢٥﴾ وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِه۪ۜ
وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِر۪ينَ ﴿١٢٦﴾ وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ
اِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ ف۪ي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ
﴿١٢٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا وَالَّذ۪ينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

119- "Sonra şüphesiz Rabbin bilmeyerek" bilgisizce, akılsızca, inat ile **"kötülük işleyen sonra da bunun arkasından tevbe edip hallerini düzeltenlerin lehine olmak üzere -elbette senin Rabbin bundan sonra- Gafurdur, Rahimdir."**

120- "Gerçekten İbrahim başlı başına bir ümmetti" hayrı öğreten birisi idi yahut tek başına bir mü'min ya da bir imamdı **"Allah'a itaatkârdı."** Yüce Allah'a itaatle boyun eğendi. **"Hanifti."** Bâtıldan uzaklaşıp hak dine yönelmişti **"O müşriklerden olmamıştır."**

121- "O Allah'ın nimetlerine şükredendi. Onu" nübuvvet için **"beğenip seçmiş, kendisini doğru yola iletmişti."**

122- "Biz ona dünyada bir güzellik verdik. Şüphesiz ki o, ahirette de mutlaka salihlerdendir."

123- "Sonra Biz sana: Hanif olarak İbrahim'in milletine" onun şeriatine -ki o da tevhid şeriatidir- **"uy, o müşriklerden de olmadı, diye vahyettik."**

124- "Cumartesi"yi tazim edip ve o günü yalnız ibadete ayırmak **"ancak hakkında ihtilafa düşenlere farz kılınmıştı. Şüphesiz ki Rabbin ihtilaf edegeldikleri şey hakkında Kıyâmet gününde aralarında hükmedecektir."**

125- "Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle davet et. Onlarla en güzel yolla mücadeleni yap. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanları da en iyi bilenin ta kendisidir. O, hidayette olanları da çok iyi bilendir."

126- "Şayet bir ceza verecek olursanız size yapılan saldırının misli ile karşılık verin. Sabrederseniz andolsun ki bu, sabredenler için daha hayırlıdır."

127- "Sabret! Senin sabrın ancak Allah iledir. Onlar için üzülme! Kurmakta oldukları tuzaklardan dolayı da sıkıntıya düşme!" Göğsün daralmasın, sıkılmasın.

128- "Çünkü Allah sakınanlarla ve daima iyi davrananlarla beraberdir."

Nahl Sûresi 119-128. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yüce Allah'ın bilgisizce, akılsızca, masiyet ve kötülükleri işledikten sonra Allah'a tevbe ederek dönenleri yüce Allah'ın affedeceğini açıklamaktadır.

2. Arkasından Allah'ın halili İbrahim (aleyhisselâm)'ı övmekte, onun müşriklerden Yahudilikten ve Hıristiyanlıktan uzak olduğunu belirtmekte, ayrıca onun kendisine uyulan bir imam (önder) olduğunu, Allah'ın onu seçip İslâm'a hidâyet eylediğini, dünya ve âhiret hayatını bir arada ona ihsan etmiş olduğunu da belirtmektedir.

3. Yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e İbrahim (aleyhis selâm)'ın dinine uymasını vahyettiğini açıklamaktadır.

4. Yüce Allah'ın cumartesi günü hakkında ihtilaf eden Yahudilere cumartesi gününü tazim etmeyi farz kıldığını ve Kıyâmet gününde dünyada iken hakkında anlaşmazlığa düştükleri husus ile ilgili olarak aralarında hüküm vereceğini de açıklamaktadır.

5. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e insanları Allah'ın yoluna, Allah'ın kendisine indirmiş olduğu kitap ve sünnet demek olan hikmet ile güzel öğüt ile davet etmesini, eğer durum tartışmayı gerektirecek olursa yumuşaklıkla ve rıfk ile onlarla tartışmasını emretmektedir. Esasen Allah doğru yoldan şaşmış olanları da hidâyet bulanları da en iyi bilendir.

6. Sonra âyetler kısasta adaleti, hakkın alınması halinde haksızlık yapmadan fazlasını da almadan hakkı tam olarak misli ile almayı emretmekte, bununla birlikte affetmeyi, sabretmeyi, kendisine muhalefet edenlere üzülmemeyi, onların hile ve tuzaklarından dolayı kederlenmemeyi teşvik etmektedir. Çünkü Allah ona yeter, onun yardımcısıdır, onun destekleyicisidir.

Nahl Sûresi 119-128. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İbrahim (aleyhisselâm)'ın Allah nezdindeki yeri ve pek yüksek konumu ortaya konulmaktadır.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de İbrahim (aleyhisselâm)'ın getirdiklerini getirmiş, o neye çağırmışsa o da ona çağırmıştır.

3. Allah'a hikmetle, güzel öğütle davet edilir. Şiddetle, zorlamakla, katılıkla, kabalıkla değil.

4. Hasımlarla mücadele ve tartışmanın zaruret halinde en güzel yolla ve hakka ulaşmayı hedef gözeterek yapılmalıdır.

5. Kısasta adalet olmalıdır. Zulüm, fazlalık olmamalıdır. Ayrıca sabretmek ve affetmek -özellikle de (intikama ya da kısasa) güç yeterken daha faziletlidir.

6. Yüce Allah takvâ sahiplerine ve ihsan edicilere yardım ederek destek vererek, hidâyete ileterek tevfikini ihsan buyurarak destek verir.

17- İSRÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 111 âyettir)

Sûre ismini 1. âyetten almıştır. 2-8. âyetlerinde İsrâiloğulları'ndan bahsedildiği için ashap döneminde "Benî İsrâil sûresi" diye de anılırdı. Nitekim Buhârî ve Tırmizî'de, hadis mecmualarının tefsir bölümlerinde bu sûre ile ilgili bab "Benî İsrâil" başlığını taşır. Ayrıca ilk kelimesinden dolayı "Sübhân sûresi" diye de anılmıştır.

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَإِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

سُبْحَانَ الَّذ۪ٓي اَسْرٰى بِعَبْدِه۪ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى
الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذ۪ي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَاۜ
اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ ﴿١﴾ وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِبَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪لَ اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُون۪ي وَك۪يلًاۜ ﴿٢﴾ ذُرِّيَّةَ
مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍۜ اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾ وَقَضَيْنَٓا
اِلٰى بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪لَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ
وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَب۪يرًا ﴿٤﴾ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ اُو۫لٰيهُمَا بَعَثْنَا
عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَٓا اُو۬ل۪ي بَأْسٍ شَد۪يدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِۜ
وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿٥﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ
وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَن۪ينَ وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَف۪يرًا ﴿٦﴾ اِنْ
اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ وَاِنْ اَسَأْتُمْ فَلَهَاۜ فَاِذَا جَٓاءَ
وَعْدُ الْاٰخِرَةِ لِيَسُٓؤُ۫ا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ
كَمَا دَخَلُوهُ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْب۪يرًا ﴿٧﴾

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kulunu geceleyin Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren"** geceleyin Burak'la onu alıp yürüten (Allah) **"münezzehtir."** O her türlü eksiklikten uzaktır, kudreti hayrete düşürecek vaziyettedir. **"Ona âyetlerimizden"** yüce Allah'ın kudretinin hayret verici olanlarından **"bazısını gösterelim diye. Şüphesiz ki O, her şeyi işitendir, görendir."**

2- **"Biz Musa'ya kitabı verdik ve onu, 'Benden başka hiçbir vekil"** işlerinizi kendisine havale edip tevekkül edeceğiniz bir Rabb **"edinmeyin' diye İsrâiloğulları'na bir hidâyet kıldık."**

3- **"Ey Nuh ile birlikte taşıdıklarımızın soyundan gelenler!"** Bu, ya özellikle onun zürriyetini kastediyorum, anlamındadır ya da: Ey Nuh'un zürriyeti... diye nidâ anlamındadır. **"Şüphesiz o çok şükreden bir kuldu."**

4- **"Biz kitapta İsrâiloğulları'na: Siz yeryüzünde iki defa fesat çıkartacak ve muhakkak alabildiğine büyükleneceksiniz"** zulüm ve haksızlıklarınızı çokça artıracaksınız, **"diye hükmettik."** Allah onlara vahyetti ve onların iki defa fesat çıkartacaklarını bildirdi.

5- **"İşte o ikisinden birincisinin vakti"** yani ikisinden birincisine vadedilen cezanın zamanı **"gelince üzerinize çok güçlü kullarımızı"** savaşlarda güçlü ve tahripkâr kimseleri **"gönderdik. Onlar da evlerin aralarına kadar girip araştırdılar."** Sizi öldürüp esir etmek için evlerin arasında alabildiğine ileri derecede takip ettiler. **"Bu yerine getirilmiş bir vaat idi."**

6- **"Sonra size bunlara karşı tekrar üstünlük"** galibiyet **"verdik, mallarla, oğullarla yardımınıza yetiştik. Sayınızı da çoğalttıkça çoğalttık"** düşmanlarınızdan sayıca yahut aşiretçe daha kalabalık kıldık.

7- **"Eğer iyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz. Kötülük ederseniz de kendinize. Artık diğerinin vakti gelince, kederiniz yüzünüzden belli olsun,"** sizi etkisi yüzlerinizde görünecek şekilde iyice üzsünler, **"Mescide ilk defa girdikleri gibi girsinler ve üstünlük sağlayıp"** istilâ edip **"ele geçirdikleri her şeyi mahvettikçe etsinler,"** helâk etsinler, tahrip etsinler **"diye."**

İsrâ Sûresi 1-7. Âyet-i Kerimeler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın Nebilerin ve Resûllerin sonuncusuna ilâhî ikramın göstergelerinden birisi olan İsrâ mucizesini söz ederek başlamaktadır. Bu mucize aynı zamanda aziz ve celil Allah'ın hayret verici ve alışılmadık işleri yapmak kudretinin de açık bir delilidir. Çünkü yüce Allah onu kudreti ile geceleyin kısacık bir zaman içerisinde Burak ile Mekke'deki Mescid-i Haram'dan, Beytü'l-Makdis'teki Mescid-i Aksa'ya kadar taşımıştır. İşte bu İsrâ mucizesidir. Sonra onu kendisine kudretinin akıllara durgunluk veren manzaralarını göstermek için semaya yükseltti -bu da Miraç mucizesidir-.

2. Âyetler daha sonra İsrâiloğulları'ndan Allah'ın onların üzerine yazmış olduğu yeryüzünde iki defa darmadağın olacaklarını takdir etmiş olmasından söz etmektedir. Bu dağılışlarının sebebi ise onların haddi aşmaları, fesatçılıkları, yüce Allah'ın emirlerine karşı isyan etmeleri, Allah'ın çok sayıdaki mal, zürriyet ve sayılarının çokluğu, mallarının talan edilip çocuklarının esir alınmasından sonra düşmanlarına üstünlük sağlamalarını dile getirmektedir. Ayrıca onları son fesat çıkartacakları defanın zamanı gelince Allah'ın üzerlerine mallarını talan etsinler, kendilerini zelil etsinler, Beytü'l-Makdis'e girip ilk defa tahrip ettikleri gibi tahrip etsinler, galip gelip üstünlük sağladıkları her bir şeyi yıkıp helâk etsinler diye göndereceğini söyleyerek tehdit etmektedir.

İsrâ Sûresi 1-7. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir

1. İsrâ ve Miraç mucizeleri yüce Allah'ın kendileri ile Nebisini destekleyip güçlendirdiği mucizelerdir. Bunlar aynı zamanda yüce Allah'ın kudretinin ve Nebisine (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevgisinin delillerindendir.

2. Sırf Allah için kulluk yapmak yüce Allah'a yakın olmanın en üstün derecesidir.

3. Mescid-i Aksa oldukça önemli olup onun özgürleşmesi ve yeniden gerçek sahiplerinin eline teslim edilmesi için çalışmak bir zorunluluktur. Çünkü orası iki Kıblenin birincisi, üç Haremin üçüncüsüdür.

4. Şam toprakları mübarektir. Çünkü orası Nebilerin karargâhı, tertemiz meleklerin indikleri yerlerdir.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yüce Allah'ın kudretini vurgulayan, imanı güçlendiren, akideyi sağlamlaştıran birçok hayret verici ve alışılmadık haller görmüştür.

6. Çocukların, Allah'ın atalarına ihsan etmiş olduğu nimetler dolayısıyla şükretmeleri gerekir.

7. İsrâiloğulları yeryüzünde fesat çıkarmış, Allah da onları cezalandırmıştır.

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْۚ وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَاۢ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ
لِلْكَافِر۪ينَ حَص۪يراً ﴿٨﴾ اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْد۪ي لِلَّت۪ي هِيَ اَقْوَمُ
وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِن۪ينَ الَّذ۪ينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْراً كَب۪يراًۙ
﴿٩﴾ وَاَنَّ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَاباً اَل۪يماً ﴿١٠﴾
وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَٓاءَهُ بِالْخَيْرِۜ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولاً ﴿١١﴾
وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَٓا اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَٓا اٰيَةَ النَّهَارِ
مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّن۪ينَ
وَالْحِسَابَۜ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْص۪يلاً ﴿١٢﴾ وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ
طَٓائِرَهُ ف۪ي عُنُقِه۪ۜ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَاباً يَلْقٰيهُ مَنْشُوراً
﴿١٣﴾ اِقْرَأْ كِتَابَكَۜ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَس۪يباًۜ ﴿١٤﴾
مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَد۪ي لِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۜ
وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۜ وَمَا كُنَّا مُعَذِّب۪ينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولاً ﴿١٥﴾
وَاِذَٓا اَرَدْنَٓا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَف۪يهَا فَفَسَقُوا ف۪يهَا فَحَقَّ
عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْم۪يراً ﴿١٦﴾ وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ
مِنْ بَعْدِ نُوحٍۜ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِه۪ خَب۪يراً بَص۪يراً ﴿١٧﴾

8- **"Rabbinizin size merhamet edeceğinizi umabilirsiniz ama dönerseniz Biz de döneriz. Öyle ya, biz cehennemi kâfirlere bir zindan"** bir hapis yahut bir döşek ve yatak **"yaptık."**

9- **"Gerçekten bu Kur'ân en doğru olana"** yolların en doğru ve en dengeli olanı İslâm dinine ve tevhide **"iletir ve salih amellerde bulunan mü'minlere kendileri için muhakkak büyük bir mükâfat olduğunu da müjdeler."**

10- **"Âhirete iman etmeyenlere de şüphesiz pek acıklı bir azap hazırlamış olduğumuzu da."**

11- **"İnsan hayra dua ediyormuş gibi, şerre de dua eder. İnsan pek acelecidir."**

12- **"Biz gece ile gündüzü iki âyet kıldık. Gece âyetini sildik."** Karanlıkla aydınlığını giderdik. Ya da biz ay'ı aydınlıksız, karanlık olarak yarattık. **"Gündüz âyetini de gösterici kıldık."** Gündüzün ışık sayesinde etraf görülür yahut da güneş gözlerin görmesi için etrafı aydınlatır. Nurlandırır. **"Rabbinizden bir lütuf arayasınız, yılların sayısını ve hesabı bilesiniz. İşte biz her şeyi gereği gibi açıkladık."**

13- **"Her insanın amelini"** kendisi için mukadder olan amelini **"kendi boynuna ayrılmayacak şekilde doladık. Kıyâmet günü de ona yayılmış bir halde karşısında bulacağı"** katlanıp dürülmemiş açılmış vaziyette **"bir kitap çıkarırız."**

14- **"Oku kitabını! Bugün kendine karşı iyi hesaplayıcı"** hesap eden ve sayan ya da hesaba çeken **"olarak kendin yetersin."**

15- **"Kim doğru yolu bulursa ancak kendi lehine doğru yolu bulmuş olur. Kim de sapıklığa düşerse o da ancak kendi aleyhine sapmış olur. Hiçbir yük yüklenici başkasının yükünü yüklenmez."** Kimse kimsenin günahını taşımaz. **"Biz bir Resûl göndermedikçe de azap ediciler değiliz."**

16- **"Biz bir ülkeyi helâk etmek istediğimiz zaman onun nimet ve refahtan şımarmış elebaşılarına"** onun nimetlere gömülmüş olanlarına **"emrederiz de orada fâsıklık ederler."** Başkaldırırlar, isyan ederler. **"Artık üzerlerine söz hak olur."** Aziz ve celil Allah'ın onlara tehdidinin gerçekleşmesi vacip olur. **"Biz de onu kökünden yıkar, helâk ederiz."** Kökünden onu yıkıp izlerini bırakmayız, orada bulunanları da helâk ederiz.

17- **"Nuh'dan sonra nice nesilleri helâk ettik. Rabbinin kullarının bütün günahlarından hakkıyla haberdar ve görücü olması yeter."**

İsrâ Sûresi 8-17. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yeniden fesada döndükleri takdirde İsrâiloğulları'nı tehdit ettikten sonra Kur'ân-ı Kerim'in üstünlüğünü, onun yolların en güzel ve en mutedil olana ilettiğini, mü'minlere pek büyük bir mükâfatın olduğu müjdesini verirken âhirete iman etmeyenlere de Allah'ın oldukça can yakıcı bir azap hazırlamış olduğunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler insanın kendisine ve başkasına hayır ile dua ettiği gibi bazı hallerde kendisine ya da başkasına kızgınlık zamanlarında şer dileyerek beddua ettiğini, çünkü insanın çok aceleci olarak yaratıldığını açıklamaktadır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin bazı delillerine onun insanlar üzerindeki nimetlerine dikkatleri çekmektedir.

4. Âyet-i kerimeler daha sonra her insanın âhirette onun varacağı yeri belirleyici özelliği bulunan amelinden sorumlu olacağını, aziz ve celil Allah'ın hakkı dalâletten açık seçik bir şekilde belirleyen Resûller göndermeden kimseye azap etmeyeceğini ifade etmektedir.

5. Arkasından da âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'dan sonraki pek çok nesli Allah'ın helâk ettiğini açıklamaktadır. Buna sebep ise bunların Nebilerine başkaldırmaları ve Rabblerine isyan etmeleridir.

İsrâ Sûresi 8-17. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âyet-i kerimelerdeki ilmî mucizelerden birisi de ışığın görmenin sebebi olduğuna işaret etmeleridir. Bununla Kur'ân-ı Kerim daha önce görmenin gözden çıkan ışınlarla gerçekleştiğini öngören önceki bilimsel teorileri Kur'ân-ı Kerim çürütmüş olmakta ve modern ilim de Kur'ân-ı Kerim'in işaret ettiği bu gerçeği kabul etmiş bulunmaktadır.

2. Yüce Allah'ın nimetleri arasında geceyi içinde sükûn bulalım, istirahat edelim diye gündüzü de rızıklarımızı elde etmek için çalışalım diye aydınlık ve nurlu yaratmış olması üzerimizdeki nimetlerindendir.

3. Her insanın ameli, yaptıkları kendisi için kaydedilir ve yaptıklarından sorumlu olacaktır. Başkasının işlemiş olduğu bir günahtan dolayı -onun işlenmesinde kendisinin sebep olması hali dışında- cezalandırılması söz konusu değildir.

4. İnsanların Allah'a karşı herhangi bir delillerinin olmaması ve küfrü ve masiyetleri seçmelerinde ileri sürebilecekleri bir mazeretlerinin kalmaması için Allah, Resûlleri göndermiştir.

5. Fâsıklık ve itaatsizlik ümmetlerin helâk olması sonucunu doğurur. Özellikle de yüce Allah'ın nimetleri ona isyan ve emrine aykırı hareket etmek yolunda kullanılacak olursa bu böyledir.

6. İsrâiloğulları yeryüzünde fesat çıkartmaya döndükleri her seferinde Allah da onlar aleyhine fiilleri ile döner.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ
جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلٰيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ اَرَادَ
الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ
مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُمِدُّ هٰؤُلَاءِ وَهٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا
كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَاَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾
لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾
وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا اِمَّا يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَا اَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا اُفٍّ وَلَا
تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ
الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا
﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَاِنَّهُ
كَانَ لِلْاَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ اِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا
اِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

18- **"Kim bu dünyayı isterse Biz de burada istediğimiz kimseye dilediğimizi çabucak veririz. Sonra da onu cehenneme koyarız. O burayı kınanmış ve kovulmuş"** Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış **"olarak boylar."** Girer yahut onun aşırı sıcağına katlanır.

19- **"Kim de mü'min olarak âhireti diler ve bunun için gereği gibi çalışırsa"** âhirete yakışan güzel ameller işlerse **"işte onların çalışmaları makbul olur."**

20- **"Her birine, onlara da bunlara da Rabbinin nimetinden ard arda veririz."** Arka arkaya vererek artırırız. **"Rabbinin bağışı alıkonmuş"** yüce Allah'ın vermeyi dilediği kimseye bağışını engellemek söz konusu **"değildir."**

21- **"Onların kimini kiminden nasıl üstün kıldığımıza bir bak! Elbette âhiret, dereceleri itibari ile de daha büyüktür, üstün kılmak bakımından da daha büyüktür."**

22- **"Allah ile beraber başka bir ilâh edinme! Sonra kınanmış ve kendi başına bırakılmış"** yardımsız ve Allah tarafından yardım görmeden terk edilmiş **"olursun."**

23- **"Rabbin şunları hükmetti"** emr etti, bu emirlere uyulmasını istedi ve şunları hükme bağladı: **"Kendisinden başkasına ibadet etmeyin. Anne ve babaya iyi davranın. Eğer onlardan biri ya da ikisi yanında ihtiyarlığa ererse sakın onlara"** bir usanç, tiksinme ve darlanma anlamına gelen **"öf deme, onları"** hoşuna gitmeyen şeyler dolayısıyla **"azarlama, onlara tatlı ve güzel"** yumuşak **"söz söyle!"**

24- **"Merhametinden"** onlara olan şefkatinden **"dolayı onlara alçak gönüllülük kanadını indir."** Onlara yumuşak davran **"ve: Rabbim, onlar beni küçükken nasıl terbiye ettilerse sen de onlara öylece merhamet et, de."**

25- **"Rabbiniz, içinizdekini en iyi bilendir. Eğer iyi kimseler olursanız şüphesiz ki o kendine dönenleri"** işledikleri günahlardan tevbe edenleri **"gerçekten bağışlayıcıdır."**

26- Annen baban gibi **"akrabaya hakkını ver. Yoksula"** mala ihtiyacı olan kimseye **"da yolda kalmışa"** malından ayrı ve uzak kalmış yolcuya **"da. Ama saçıp savurma!"** Malı harcarken israf etme!

27- **"Çünkü saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir."** Savurganlıkta şeytanlara benzer kimselerdir. **"Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür"** Allah'ın üzerindeki nimetleri aşırı derecede inkâr edendir.

İsrâ Sûresi 18-27. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yalnız dünya için yaşayan kimselere yüce Allah'ın meşiet ve iradesi ile dünyadan paylarına düşeni peşin olarak vereceğini, âhirette ise bunların Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış olarak cehenneme gireceklerini, âhireti isteyip onun sevabına kesin olarak inanıp onun için amel edenlere de yüce Allah'ın güzel amelleri sebebi ile mükâfat verip onları cennete koyacağını açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler herkese Allah'a ortak koşmayı yasaklamakta ve şirkin akıbetinin yerilmek, kahredilmek ve yardımsız bırakılmak olduğunu açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeyi, anne-babaya iyilikte bulunmayı teşvik etmektedir.

4. Ve nihayet âyet-i kerimeler akrabalara hak ettikleri iyilikleri yapıp onları gözetlemeye ve aynı şekilde yoksula malından uzak düşmüş yolcuya da bir şeyler vermeyi teşvik ederken savurganlık yapmaktan ileri derecede sakındırmaktadır.

İsrâ Sûresi 18-27. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Aziz ve celil Allah'a yerde de gökte de hiçbir şey gizli değildir. O, gözlerin hain bir maksatla bakmasını da kalplerin gizledikleri şeyleri de bilir.

2. Yüce Allah dünyayı isteyen herkese vermediği gibi dünyalık olarak ancak hikmet ile ve kullarından dilediği kimselere bir şey verir. Âhireti ise âhireti isteyene ve mü'min olarak âhiret için amel edene verir.

3. Âhiretteki farklılık ve derecelerdeki üstünlük, dünyadaki farklılıktan çok daha büyüktür.

4. Yüce Allah'a bir ve tek olarak ihlâsla ibadet etmek de çok önemlidir, anne babaya hayatta oldukları sürece de ölümlerinden sonra da iyilik yapmak onların haklarını gözetmek de oldukça önemlidir.

5. Özellikle akrabalara, yoksullara ve yolculara olmak üzere cömertçe ve karşılık beklemeden infak etmek oldukça önemlidir.

6. Savurganlık ve israftan sakınmak gerekir. Çünkü savurganlar fesat ve bâtıl yolda harcamak ile Allah'ın nimetlerine karşı nankörlükte bulunmak bakımından şeytanlara benzerler.

وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَٓاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ
قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً اِلٰى عُنُقِكَ
وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾ اِنَّ رَبَّكَ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا
﴿٣٠﴾ وَلَا تَقْتُلُٓوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ
اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْـًٔا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً
وَسَٓاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ
فِي الْقَتْلِ اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي
هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ وَاَوْفُوا بِالْعَهْدِ اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُلًا
﴿٣٤﴾ وَاَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ
ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا
﴿٣٦﴾ وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ
الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

28- **"Şayet Rabbinden umduğun bir rahmeti"** rızkı **"arayarak"** yanında kendilerine verecek bir şey bulunmadığı için **"onlardan yüz çevirirsen o halde kendilerine ağır gelmeyecek"** bir şeyler vereceğine dair vaatte bulunarak yumuşak **"bir söz söyle!"**

29- **"Elini boynuna bağlanmış kılma!"** Yani cimrilik etme! **"Onu büsbütün de açma!"** Yani israf etme, saçıp savurma! **"Yoksa sonra kınanmış, yorulmuş, acze düşmüş"** yanında hiçbir şey kalmamış ve yaptıklarına pişman olmuş olarak **"kalakalırsın."**

30- **"Şüphesiz ki Rabbin dilediğinin rızkını genişletir"** artırır **"ve"** bir hikmet gereği dilediği kimsenin de rızkını **"daraltır. Şüphesiz ki O, kullarından gerçekten haberdardır, hakkıyla görendir."**

31- **"Evlatlarınızı fakirlik korkusu ile öldürmeyin. Onları da sizleri de biz rızıklandırırız. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahtır."**

32- **"Zinaya yaklaşmayın. O cidden hayâsızlıktır, kötü bir yoldur."**

33- **"Allah'ın haram kıldığı canı hak ile olmadıkça öldürmeyin. Kim zulmedilerek öldürülürse biz velisine bir sultan"** katile kısas uygulamak yahut diyet almak sûretiyle bir yetki **"vermişizdir. O halde o da öldürmekte aşırıya gitmesin. Çünkü o zaten yardıma mazhar olmuştur."**

34- **"Reşitlik çağına erinceye"** malını koruyup güzel bir şekilde tasarrufta bulunabilecek bir hale gelinceye kadar **"kadar -en güzel şekilde olması müstesnâ- yetimin malına yaklaşmayın. Bir de ahdi yerine getirin, çünkü ahitten sorumluluk vardır."**

35- **"Ölçtüğünüzde tam ölçün ve dosdoğru"** adaletli **"terazi ile tartın. Bu hem daha hayırlı, hem sonuç"** akıbet ve nihayeti **"itibari ile daha güzeldir."**

36- **"Bilmediğin bir şeyin ardına düşme!"** Arkasından gitme! **"Çünkü kulak, göz ve kalbin her biri ondan sorumludur."**

37- **"Yeryüzünde kibir ve azametle"** övünerek, böbürlenerek, şımararak **"yürüme! Çünkü sen hiçbir zaman ve sûrette ne yeri yarabilirsin ne de boyca dağlara erişebilirsin."**

38- **"Kötü olan bütün bunlar, Rabbinin katında hoşlanılmayan hallerdir."**

İsrâ Sûresi 28-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Daha önce sözü edilenlere engelleyici bir takım şartlar dolayısı ile infakta bulunulmaması ile birlikte yüce Allah'ın hayırlı yolları açıp mal göndereceği ümit ediliyorsa insana düşenin, güzel söz söylemek olduğu ve bunlara o takdirde bir şeyler vereceğine ve bağışta bulunacağına dair ümit vermesi gerektiğini açıklamaktadır.

2. Arkasından âyet-i kerimeler eli sıkılıktan, cimrilikten sakındırarak yüce Allah'ın kulları arasından dilediklerinin rızkını genişletip onlardan dilediklerinin de rızkını daralttığını açıklamakta, sonra da fakirlik korkusu ile diri diri gömerek ya da başka bir yolla çocukları öldürmekten sakındırmaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler zinadan uzak durulmasını hatta zina etmeyi içinden geçirmeyi ya da bakmak, öpmek ve daha başka onun mukaddimelerini yapmayı dahi yasaklamaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler mübah kılan bir hak bulunmaksızın günahsız bir canı öldürmeyi yasaklamakta ve yetimin malına haksızca el sürüp yaklaşmayı bâtıl yollarla o malda tasarrufta bulunmayı -yetim reşitlik çağına varıncaya kadar- yasaklamaktadır. Reşit olunca da ona malı eksiksiz verilir. Sonra âyetler ölçü ve tartıyı tastamam yapmayı emretmektedir.

5. Nihayet âyet-i kerimeler gerçek mahiyetini bilmediği söz ya da bir amelin arkasından gitmeyi insana yasaklamaktadır. Buna da insanın kulağından, gözünden, aklından sorumlu tutulacağını ve bunların ona karşı şahitlik edeceğini açıklayarak gerekçe göstermektedir. Arkasından âyetler büyüklenip böbürlenmeyi yasaklamakta ve bu kötü hasletleri açıklamaktadır. Çünkü bunlar Allah'ın hoşlanmadığı ve kulları için razı olmadığı kötü ve çirkin işlerdir.

İsrâ Sûresi 28-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minin akrabalık bağını gözetmesi, ihtiyaç sahiplerine bir şeyler vermesi, gücü yetmeyecek olursa onlara güzel söz söyleyerek onları çevirmesi gerekir.

2. İsraf ve cimrilik sonunda kınanmaya, hasret ve pişmanlık duymaya götürür.

3. Aziz ve celil Allah bir hikmet gereği bazı kullarının rızkını genişletir, bazılarına da fazla bir şey vermez.

4. Toplumun çirkin ve münker işlerden arındırılıp insanın haklarını korumasını İslâm ısrarla istemiştir.

5. Yetim çocuğa gereken itina gösterilmeli, onun malları güzel bir şekilde korunarak güzel bir şekilde değerlendirilmelidir.

6. İnsanlara zulmetmemek, yalan haberler vermeyip yalan şahitlikte bulunmamak ve zanna ve tahmine dayanmamak gerekir.

ذٰلِكَ مِمَّٓا اَوْحٰٓى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِۜ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا
اٰخَرَ فَتُلْقٰى ف۪ي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾ اَفَاَصْفٰيكُمْ رَبُّكُمْ
بِالْبَن۪ينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًاۜ اِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظ۪يمًا ﴿٤٠﴾
وَلَقَدْ صَرَّفْنَا ف۪ي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُواۜ وَمَا يَز۪يدُهُمْ اِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾ قُلْ
لَوْ كَانَ مَعَهُٓ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ اِذًا لَابْتَغَوْا اِلٰى ذِي الْعَرْشِ سَب۪يلًا
﴿٤٢﴾ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَب۪يرًا ﴿٤٣﴾ تُسَبِّحُ لَهُ
السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ ف۪يهِنَّۜ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ
بِحَمْدِه۪ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْب۪يحَهُمْۜ اِنَّهُ كَانَ حَل۪يمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾
وَاِذَا قَرَأْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ
حِجَابًا مَسْتُورًاۙ ﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَف۪ٓي
اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ
نُفُورًا ﴿٤٦﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِه۪ٓ اِذْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ
وَاِذْ هُمْ نَجْوٰٓى اِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا
﴿٤٧﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَط۪يعُونَ سَب۪يلًا
﴿٤٨﴾ وَقَالُٓوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَد۪يدًا ﴿٤٩﴾

39- **"Bunlar Rabbinin sana vahyettiği hikmettendir. Allah ile başka bir ilâh edinme! Sonra kınanmış ve"** Allah'ın rahmetinden **"kovulmuş olarak cehenneme atılırsın."**

40- **"Rabbiniz size ayrıcalık tanıyarak"** başkaları arasından sizi üstün tutarak özellikle **"oğulları size seçip ayırdı da kendisi meleklerden kızlar mı edindi? Gerçekten siz büyük bir söz söylüyorsunuz."**

41- **"Andolsun ki Biz -düşünüp ibret alsınlar diye- şu Kur'ân'da çeşitli şekillerde açıkladık."** Sözü çeşitli üslûplarla tekrar ettik. **"Fakat bu onların nefretle uzaklaşmalarından"** haktan uzaklaşıp yüz çevirmelerinden **"başka bir şeylerini artırmıyor."**

42- **"De ki: Onların dedikleri gibi O'nunla beraber başka ilâhlar olsaydı elbette o zaman Arş sahibine bir yol"** galip gelmek, engel olmak yahut da onunla savaşmak için bir çare **"ararlardı."** Bunu ister, yapmaya çalışırlardı.

43- **"O bunların söylediklerinden münezzehtir, pek yücedir, pek büyüktür."**

44- **"Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar O'nu tesbih ederler. Onu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihlerini anlamazsınız."** Fark edemezsiniz. **"Şüphesiz ki O, Halîmdir, mağfiret edicidir."**

45- **"Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle âhirete iman etmeyenlerin arasında"** örtücü ya da hissedilemeyen **"gizli bir perde çekeriz."**

46- **"Onların kalpleri üzerinde de onu iyice anlamalarına engel"** çok sayıda engelleyici **"perdeler gerer, kulaklarına da bir ağırlık"** oldukça ağır bir sağırlık **"veririz. Kur'ân'da Rabbini bir tek olarak zikrettiğin vakit nefretle arkalarına döner, giderler."**

47- **"Onlar seni dinlediklerinde neyi dinlediklerini ve o zalimler gizlice konuşurlarken"** kendi aralarında senin hakkında konuşurlarken **"siz ancak büyülenmiş bir kimseye"** büyülendiği için aklını yitirmiş ya da büyücü bir kimseye **"uyuyorsunuz, dediklerini pek iyi biliriz."**

48- **"Senin için nasıl misaller verip, dalâlete düştüklerine bir bak! Artık onlar bir daha yol bulamayacaklardır."**

49- **"Ve dediler ki: Biz bir yığın çürümüş kemik ve ufalanmış toprak"** darmadağınık parçalar, toprak ya da toz **"olduğumuz zaman mı, biz mi yeniden yaratılıp diriltileceğiz?"**

İsrâ Sûresi 39-49. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler daha önce söz konusu edilen edeplerin, kıssaların ve hükümlerin yüce Allah'ın Muhammed (sallâlâhu aleyhi ve sellem)'e vahyetmiş olduğu öğütlerin ve beliğ hükümlerin bir kısmını teşkil ettiğini açıklamakta, şirkten sakındırmakta, melekler Allah'ın kızlarıdır, diyen Arapları da azarlamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Azim'de öğütlerin ve misallerin defalarca tekrar edildiğini ve bundan hikmetin insanların öğüt alması, şirk ve masiyetlerden uzak durmaları olduğu da açıklanmaktadır. Ama bu durum kâfirlerin haktan uzaklaşmalarından başka bir şeylerini artırmamaktadır.

3. Sonra Allah ile birlikte başka bir takım ilâhların olduğunu ileri süren müşriklerin iddialarını reddetmektedir.

4. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallâlâhu aleyhi ve sellem)'in bu Kur'ân'ı müşriklere okuduğu takdirde Allah'ın kendisi ile onlar arasında Kur'ân-ı Kerim'i anlamalarını engelleyen bir örtü ya da bir perde koyduğunu, onların kalplerine de onu anlayamamaları için de örtüler koyduğunu, kulaklarını ağırlaştırdığını açıklamaktadır. Resûlullah (sallâlâhu aleyhi ve sellem) Kur'ân'ı okurken Rabbini tevhid ettiğinde de müşriklerin kaçtığını açıklamaktadır. Şanı yüce Allah ise onların niyetlerini en iyi bilendir ve o yaptıklarına karşılık verecektir. Onlar Resûlullah (sallâlâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân okumasını işittikleri vakit kendi aralarında gizlice konuşurlar ve onun bir sihirbaz, bir şair ya da bir deli olduğunu zannediyorlardı. Bu zanlarında ise doğru yoldan sapmışlardı. Bundan ötürü de onlar hidâyete ve hakka yol bulamayacaklardır. Ayrıca ölümden sonra dirilişi de inkâr etmişlerdir. Halleri ne kadar şaşırtıcıdır!

İsrâ Sûresi 39-49. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tevhid, dinin direği ve esasıdır. Onsuz ameller bâtıldır, hiç bir faydaları yoktur.

2. Gökler, yer ve onlarda bulunan bütün yaratılmışlar yüce Allah'ı hamd ile tesbih ederler. Ama bizler onların tesbih dillerini anlayamıyoruz.

3. Yüce Allah kullarına Halîmdir. Yani kendisine isyan edenleri cezalandırmakta acele etmez ve o tevbe eden ve kendisine dönen kimselere de mağfiret edici (Gafur)dir.

4. Kur'ân ve Kur'ân'daki öğüt ve hükümlerden ancak Allah'ın hidâyet verdiği ve iman için kalbine genişlik verdiği kimseler etkilenir.

5. Kalplerimizin rahatlıkla kabul ettiği gerçek şu ki, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bazı ilim adamı ve araştırmacıların ileri sürdükleri gibi büyülenmiş değildir. Büyülendiğini kabul edenler bir takım nakillere, âhad hadislere dayanarak söylerler ki, bunlar ile akideye dair herhangi bir hüküm sabit olmaz, onların birçoğunu da Yahudiler uydurmuştur.

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًاۙ ﴿٥٠﴾ اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِى
صُدُورِكُمْۚ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَاۜ قُلِ الَّذِى فَطَرَكُمْ اَوَّلَ
مَرَّةٍۚ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُ۫سَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَۜ قُلْ عَسٰٓى
اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهٖ
وَتَظُنُّونَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾ وَقُلْ لِعِبَادِى يَقُولُوا الَّتِى هِىَ
اَحْسَنُۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿٥٣﴾ رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْۜ اِنْ يَشَاْ يَرْحَمْكُمْ
اَوْ اِنْ يَشَاْ يُعَذِّبْكُمْۜ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾ وَرَبُّكَ
اَعْلَمُ بِمَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّنَ
عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُ۫دَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
مِنْ دُونِهٖ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾
اُو۬لٰٓئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ
وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۜ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا
﴿٥٧﴾ وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ
مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًاۜ كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

50- **"De ki: Taş yahut demir olun."**

51- **"Yahut gönlünüze göre büyük kabul ettiğiniz"** gökler gibi hayat sahibi olmayacak kadar büyük **"herhangi bir yaratık. Onlar: Bizi kim diriltecek, diyecekler. Hemen de ki: İlk defa sizi yoktan yaratmış olan."** Yaratmış, yoktan var etmiş ve sizi icat etmiş olan. **"Sana başlarını"** alay ederek **"sallayacaklar ve: O ne vakit** (olacak), **diyecekler. Yakın olması umulur, de."**

52- **"Sizi çağıracağı gün ona hamd ederek"** ona hamd edenler gibi emrine uyup boyun eğenler ve itaat edenler olarak **"çağrısına uyup geleceksiniz ve ancak pek az bir süre kaldığınızı zannedeceksiniz."**

53- **"Kullarıma de ki: En güzel olanı söylesinler. Çünkü şeytan aralarına ayrılık sokar."** Aralarını bozar, aralarında kötülüğü kışkırtır. **"Gerçekten şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır."**

54- **"Rabbiniz sizi en iyi bilendir. Dilerse ya size rahmet eder yahut dilerse sizi azaplandırır. Biz seni onlara bir vekil göndermedik."** Onların işlerini görmeyi sana bırakmadık.

55- **"Rabbin göklerde ve yerde olanları en iyi bilendir. Andolsun ki Biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kılmışızdır. Davud'a da"** kendisinde Allah'a övgülerin, Allah'ın şanını yücelten buyrukların ve öğütlerin bulunduğu bir kitap olan **"Zebûr**(u) **verdik."**

56- **"De ki: Onu bırakıp boş yere** (ilâh diye) **zannettiklerinizi çağırın. Onlar üzerinizdeki sıkıntıyı gideremeyecekleri gibi"** onu kendilerine ibadet etmeyen sizden başka kimselere aktararak **"değiştiremezler de."**

57- **"Onların o tapındıkları da Rabblerine hangisi daha yakın olacak diye bir yol"** itaat ve ibadet ile ona yaklaşmanın yolunu **"ararlar. Onun rahmetini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı gerçekten sakınılmaya değer."**

58- **"Kıyamet gününden önce helâk etmeyeceğimiz yahut oldukça ağır bir azap ile azaplandırmayacağımız hiçbir ülke yoktur. Bu o kitapta yazılıdır."**

İsrâ Sûresi 50-58. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ölümden sonra inkâr edenlere yüce Allah'ın onları ilk defa yarattığı gibi tekrar diriltmelere kâdir olduğunu dile getirerek reddetmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın kullarına şunları söylemesini emretmektedir: Sizler en güzel olan söz hangisi ise onu söyleyin, müşriklere de ağır sözler söylemeyin. Çünkü şeytan aralarına girer, aralarında tartışmayı ve şerri körükler. Hatta bazı hallerde bu onların inatlarına da sebep olabilir. Hem şanı yüce Allah sizi en iyi bilendir. Dilerse size rahmet buyurur, dilerse sizi azaplandırır. Bu işi hiçbir kimse bilemez. Yüce Allah göklerde ve yerde bulunanların durumlarını en iyi bilendir. O bazı Nebileri bazılarına üstün kıldığı gibi Davud (aleyhisselâm)'a içinde hüküm ve öğütlerin bulunduğu bir kitap olan Zebur'u da vermiştir.

3. Daha sonra âyetler müşriklerin dalâletlerini açıklayarak meydan okumaktadır. İşte Allah'tan başka tapındıkları bu uydurma ilâhlar kendilerine gelen bir zararı gidermek imkânına sahip olamadıkları gibi o zararı başkalarına da kaydıramazlar. Aksine kendileri dahi Allah'a yakınlaşmanın yolunu ararlar. Kendilerine göre daha yakın olan kimseler Allah'a yakınlaşmanın yolunu aradığına göre bu şekilde yakın olmayanların durumu ne olur? Çünkü O'na yakınlaşmaya çalışanlar onun rahmetini umar, azabından da korkarlar.

4. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet gününden önce Allah'ın helâk etmeyeceği yahut pek çetin bir azap ile sınamayacağı hiç bir toplumun söz konusu olmadığını açıklamaktadır. Bütün bunlar Levh-i Mahfuz'da yazılı şeylerdir.

İsrâ Sûresi 50-58. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah insanları amellerinin karşılıklarını vermek için diriltmek kudretine sahiptir. Her durumda da Allah'a hamdolsun.

2. İnsanlara güzel bir şekilde hitap etmek ve en tatlı sözlerle karşılıklı konuşmak teşvik edilmiştir. Böylelikle birbirleri ile konuşan ve tartışan kimseler arasında düşmanlığı, kötülüğü ve çarpışmayı kışkırtması için şeytana fırsat verilmemiş olur.

3. İbadet ancak korku ve ümit ile tamam olur. Korku ile insan Allah'ın yasakladıklarından uzak durur, ümit ile itaatlerini artırır.

4. İnsanların helâk edilmek, azaba uğratılmak, öldürülmek, açlık ya da daha başka durumlarla karşı karşıya kalmaları ancak onların günahları sebebi iledir.

وَمَا مَنَعَنَٓا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلَّٓا اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَۜ
وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَاۜ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ
اِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾ وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِۜ وَمَا
جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّت۪ٓي اَرَيْنَاكَ اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ
الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْاٰنِۜ وَنُخَوِّفُهُمْۙ فَمَا يَز۪يدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا
كَب۪يرًا ﴿٦٠﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا
اِبْل۪يسَۜ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ ط۪ينًاۚ ﴿٦١﴾ قَالَ اَرَاَيْتَكَ هٰذَا
الَّذ۪ي كَرَّمْتَ عَلَيَّۘ لَئِنْ اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ
ذُرِّيَّتَهُٓ اِلَّا قَل۪يلًا ﴿٦٢﴾ قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَٓاؤُ۬كُمْ جَزَٓاءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ
مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ
وَشَارِكْهُمْ فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْۜ وَمَا يَعِدُهُمُ
الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾ اِنَّ عِبَاد۪ي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ
سُلْطَانٌۜ وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَك۪يلًا ﴿٦٥﴾ رَبُّكُمُ الَّذ۪ي يُزْج۪ي لَكُمُ
الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِه۪ۜ اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَح۪يمًا ﴿٦٦﴾

59- "Bizi âyetleri göndermekten alıkoyan tek sebep öncekilerin onları yalanlamış olmalarıdır. İşte Semûd kavmine de gözle görülür apaçık bir belge olmak üzere o dişi deveyi verdik de (onu öldürdüler) **bu yüzden zulmettiler."** Zalim oldukları halde onu inkâr edip kâfir oldular, bundan dolayı da helâk edildiler. **"Hâlbuki biz âyetleri ancak korkutmak için göndeririz."**

60- "Hani sana: Şüphesiz Rabbin insanları çepeçevre kuşatmıştır" onları bilir, onlara kudreti ile güç yetirir. Bu sebeple onlar yüce Allah'ın hüküm ve tasarrufu altındadırlar **"demiştik. Sana gösterdiğimiz o rüyayı ve Kur'ân'da lânet olunan ağacı"** Zakkum ağacını **"biz ancak insanlara bir fitne kıldık. Biz onları korkutuyoruz fakat bu büyük bir tuğyandan"** küfür ve inkârlarında sınırı aşıp inatla başkaldırmalarından **"başka bir şeylerini artırmıyor."**

61- "Hani biz meleklere: Âdem'e secde edin, demiştik. Onlar da -İblis müstesnâ- secde etmişlerdi. Ben bir çamur olarak yarattığın kişiye secde eder miyim, demişti."

62- "Benden şerefli kıldığın şu kişi var ya" bana onun durumunu haber ver! **"Eğer beni Kıyâmet gününe kadar geciktirirsen onun soyunu pek azı müstesnâ olmak üzere mutlaka"** onlara hakim olur **"emrim altına alırım"** yahut da onları azdırarak kökten imha ederim **"demişti."**

63- "Buyurmuştu ki: Haydi git! Onlardan kim sana uyarsa şüphesiz ki cehennem de hepinizin cezasıdır. Hem de tam bir ceza!"

64- "Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerinden oynat." Aceleye getir, hafife al, onları kışkırt. **"Onlara karşı atlılarınla, piyadelerinle"** yani Allah'a isyan hususunda bütün atlı ve piyadeleri kullanıp **"gürültü çıkararak"** onlara bağırıp çağırarak ve önüne katıp sürerek **"baskın düzenle! Mallarına, evlatlarına ortak ol, onlara vaatlerde bulun! Fakat şeytan onlara bir aldatıştan"** bâtıl ve kandırmadan **"başka ne vaat eder?"**

65- "Benim gerçek kullarım üzerinde senin bir hâkimiyetin" tasallutun ve onları baştan çıkarma kudretin **"yoktur. Vekil olarak Rabbin yeter."**

66- "Rabbiniz, lütfundan arayasınız diye sizin için denizde gemileri yürüten" yumuşak bir şekilde onların akıp gitmelerini sağlayan, sevk eden **"dir. Şüphesiz O, size karşı çok merhametlidir."**

İsrâ Sûresi 59-66. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yüce Allah'ın Mekkelilerin istedikleri âyetleri (mucizeleri) göndermediğini açıklamaktadır. Buna sebep ise daha öncekilere bu istedikleri âyetleri (mucizeleri) gönderdiğinde onlar yalanladılar, yüce Allah ise onları helâk etti. Eğer bunlara da bu âyetleri (mucizeleri) göndermiş olsaydı bunlar da onları yalanlar ve bu sebeple helâk edilmeyi hak ederlerdi. Hâlbuki yüce Allah onlara mühlet vermeyi hükme bağlamıştır. Bundan maksat ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in görevini tamamlamasını sağlamaktır. Âyetler ayrıca Semûd kıssası ile dişi deve mucizesini buna dair bir örnek olarak hatırlatmaktadır.

2. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'ın ilim ve kudretini, onun İsrâ gecesinde gördüklerinin ancak insanlar için bir fitne (imtihan) olduğunu, aynı şekilde cehennemin dibinde yetişen zakkum ağacını da yüce Allah'ın onlar için bir fitne olarak takdir etmiş olduğunu hatırlamasını emretmektedir. Çünkü onlar: Ateş ağacı yakar, nasıl ateş ağacı yetiştirir, demişlerdi. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın meleklere Âdem'e selâm ve tazim için secde etme emrini verdiğini fakat itiraz edip büyüklenen İblis'i bundan istisna ederek secde etmediğini ve eğer Allah kendisine Kıyâmet gününe kadar mühlet verip geciktirecek olursa onları baştan çıkarmak sûreti ile toptan imha etmek ile de tehdit ettiğini zikretmektedir. Bundan ise yüce Allah'ın koruduğu kimseler müstesnâdır. Sonra yüce Allah ona birinci nefhaya kadar mühlet verdi ve ona uyanları da cehennem ile tehdit etti. Yüce Allah ona insanlardan gücünün yettiği kimseleri hafife almakta ona özgürlük verdi. O da bunu kendilerini kandırıp baştan çıkarmak için kullanılabilecek her türlü araç ile masiyete onları çağırmakla ve ölümden sonra dirilişin ve amellerin karşılığının görülmesinin söz konusu olmayacağını vadetmekle bunu yapmak özgürlüğünü verdi.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın mü'min kulları üzerinde şeytanın bir egemenlik kurmak imkânı ve gücü olmadığını, onları şeytana karşı Allah'ın korumasının yeterli olacağını da tespit etmektedir. Sonra âyet-i kerimeler rızkımızı aramakta kullanabilmemiz için denizde gemileri yürütenin -Allah'ın bir rahmet ve lütfu olmak üzere- Allah olduğunu ifade etmektedir.

İsrâ Sûresi 59-66. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah bu ümmete mühlet vermiş, bundan dolayı onun için azabı acilen göndermemiştir. Bundan maksat ise Muhammedî risaletin kemale ermesidir.

2. Yüce Allah'ın kullarına rahmetinin bir tecellisi de onun kendilerini bazı âyetleri (mucizeleri) ve intikamının bazı olaylarını göstermek sûreti ile onları korkutmasıdır. Zelzeleler ve volkanik patlamalar gibi. Bunun bir diğer hikmeti de tevbe ederek Allah'a yönelmelerini sağlamaktır.

3. Şanı yüce Allah, Resûlü'nü insanlara karşı -Rabbinin risaletini tebliğ etmesi için- korumuştur.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in İsrâ ve Mirac gecesinde gördükleri, uykuda gördüğü bir rüya olmayıp gözü ile görüp müşahade ettiği şeylerdi.

5. Şeytana vesvesesine ve baştan çıkarmak istemesine karşı tedbirli olmak gerekir.

وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّٓا اِيَّاهُۚ فَلَمَّا
نَجّٰيكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْۜ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾
اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكٖيلًاۙ ﴿٦٨﴾ اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ
يُعٖيدَكُمْ فٖيهِ تَارَةً اُخْرٰى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرّٖيحِ
فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهٖ تَبٖيعًا
﴿٦٩﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنٖٓي اٰدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلٰى كَثٖيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا
تَفْضٖيلًا ﴿٧٠﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنَاسٍ بِاِمَامِهِمْۚ فَمَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ
بِيَمٖينِهٖ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَقْرَؤُنَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتٖيلًا ﴿٧١﴾
وَمَنْ كَانَ فٖي هٰذِهٖٓ اَعْمٰى فَهُوَ فِى الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى وَاَضَلُّ
سَبٖيلًا ﴿٧٢﴾ وَاِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذٖٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ
لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُۗ وَاِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلٖيلًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَٓا اَنْ
ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ شَيْـًٔا قَلٖيلًاۗ ﴿٧٤﴾ اِذًا لَاَذَقْنَاكَ
ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصٖيرًا ﴿٧٥﴾

67- **“Denizde size bir sıkıntı dokunduğu zaman O’ndan başka taptığınız her şey kaybolur. Fakat O sizi kurtarıp, karaya çıkarınca** (yine) **yüz çevirirsiniz. Zaten insan çok nankördür. ”**

68- **“Peki kara tarafından sizi yere geçirmesinden”** sizi toprağın altına gömüp görülmeyecek hale sokmasından **“yahut üzerinize çakıl taşları yağdıran bir kasırga”** şiddetli bir rüzgâr **“göndermesinden emin mi oldunuz? Sonra kendinize hiçbir vekil de bulamazsınız.”**

69- **“Yoksa onun sizi tekrar oraya döndürüp de üstünüze şiddetli bir fırtına”** helâk eden şiddetli esen bir rüzgâr **“yollamasından ve sonunda nankörlüğünüz yüzünden sizi suda boğmasından emin mi oldunuz? Sonra da bize karşı onun öcünü alacak”** size yardım edecek yahut bizden intikam almaya kalkışacak kimse bulamazsınız.

70- **“Andolsun ki Biz Âdemoğullarını onurlu ve üstün kıldık. Onlara karada ve denizde taşıyacak vasıtalar verdik. Kendilerine hoş ve temiz rızıklar ihsan ettik ve onları yarattıklarımızın çoğundan oldukça üstün kıldık.”**

71- **“O gün her sınıf insanı imamları”** hak ya da bâtıl hususunda uydukları hidâyet ve dalâlet önderleri yahut da amellerinin kaydedildiği kitapları **“ile çağırırız. Kimin kitabı sağ eli ile verilirse”** yani kim kurtulur ve umduğunu elde ederse **“onlar kitaplarını”** amel defterlerini **“okurlar ve onlara hurma çekirdeği iplikçiği”** taze hurma çekirdeğinin yarığında bulunan uzunlamasına yer alan iplik **“kadar dahi zulmedilmez.”**

72- **“Kim burada kör ise”** haktan uzak kalmışsa **“o âhirette de kördür, yol itibari ile de en şaşkındır.”**

73- **“Az kalsın seni bile sana vahyettiğimizden başkasını bize karşı uydurasın”** uydurup bize yalan söyleyesin **“diye fitneye düşüreceklerdi. Ve seni haktan alıkoyacaklardı.”**

74- **“Ve eğer Biz sana sebat vermemiş olsaydık onlara az kalsın biraz meyledecektin.”**

75- **“O takdirde Biz sana hayatın da kat kat azabını”** dünya hayatında kat kat artırılmış azabı **“ölümün de kat kat azabını tattıracaktık. Sonra bize karşı hiçbir yardımcı bulamayacaktın.”**

İsrâ Sûresi 67-75. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İnsanlara herhangi bir zarar isabet ettiği takdirde ihlâsla Allah'a dua ettiklerini ve kalplerinden Allah'tan başka tapındıkları her bir mâbudun uzaklaşıp gittiğini, Allah kendilerini kurtarınca da yüz çevirip kâfir olduklarını haber vermekte ve böyle yaptıkları için onları azarlamaktadır: Peki Allah'ın onları ikinci bir defa daha korku ve mihnete düşüreceğinden ve üzerlerine küfür ve yüz çevirmeleri sebebi ile kendilerini suda boğacak oldukça şiddetli bir rüzgâr gönderip bu durumda kendilerine yardım edecek bir kimseyi de bulamayacak bir hale düşürmesinden emin midirler?

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Âdemoğullarını üstün kıldığını, onları akıl, bilgi ve iman ile yaratılmışların bir çoğundan üstün konuma yükselttiğini de haber vermektedir.

3. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den kavmine Kıyâmet gününü hatırlatmasını emretmektedir. Allah o zaman da her bir cemaati uydukları önderleri ve imamları yahut da amel defterleri ile birlikte çağıracak. Mutlu kimseler sevinç ile kitaplarını okuyacaklar ve onlara ecirlerinden hiçbir eksiltme yapılmayacak. Dünya hayatında haktan sapıp uzaklaşmış bedbahtlara gelince, onlar âhirette kurtuluş yolunu göremeyen körler olacaklar. Herhangi bir hayra ya da nimete ulaştıran her bir yoldan en uzak onlar olacaklar.

4. Daha sonra âyetler yüce Allah'ın, Resûlü'nü desteklediğini, ona sebat verip koruduğunu, şerlilerin şerlerinden esenliğe kavuşturulup günahkârların hile ve tuzaklarından kurtarıldığını, onun işlerini ve ona yardım etmeyi üzerine alanın dostunun yüce Allah olduğunu ve onu yarattıklarından hiçbir kimsenin eline terk etmeyeceğini aksine onun velisi, koruyucusu ve yardımcısının Allah olduğunu haber vermektedir.

İsrâ Sûresi 67-75. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın yüce mevlasının kendisine lütfedip ihsan ettiği üstün ve mükerrem kılınma nimeti dolayısı ile Allah'a şükretmesi gerekir.

2. İnsanın bütün yaptıkları kendisi için yazılıp kaydedilmekte, Kıyâmet gününde önden gönderdikleri dolayısı ile hesaba çekilmesi için bu amelleri O'na arz edilecektir. Eğer işledikleri hayırsa hayır, şer ise şer olarak kaşılık görecektir.

3. Dünya âhiret için hazırlanma aşamasıdır. İtaatkâr mü'min de Allah nezdinde meleklerden daha faziletlidir.

4. Yüce Allah Nebisine yardım etmeyi dinini ona yeryüzünün doğularında olsun bâtılarında olsun düşmanlık ve muhalefet edenlere üstün getireceğini bizzat üstüne almış, taahhüt etmiştir.

وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَاِذًا
لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ
مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾ اَقِمِ الصَّلٰوةَ
لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ
كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَكَ عَسٰٓى
اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِى
مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِى مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِى مِنْ لَدُنْكَ
سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَٓاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ
كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَٓاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ اِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَاِذَٓا اَنْعَمْنَا
عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهٖ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَؤُسًا
﴿٨٣﴾ قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهٖ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ
اَهْدٰى سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ
رَبِّى وَمَٓا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ
بِالَّذِٓى اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهٖ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾

76- **“Yakında seni bu yerden çıkarmak için mutlaka seni rahatsız edecekler”** korkutacaklar, tedirgin edecekler. **“O takdirde kendileri de senin ardından ancak pek az kalacaklardır.”**

77- “(Bu) **senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimiz için de uyguladığımız sünnettir. Sen bizim sünnetimizde hiçbir değişiklik”** tebdil ve tağyir **“bulamazsın.”**

78- **“Güneşin”** semanın ortasından **“kaymasından”** sonra ya da zevali sırasında **“gecenin karanlığına”** karanlığın basmasına ya da ileri derecede karanlık olmasına **“kadar namazı dosdoğru kıl. Fecr Kur’ân’ını da”** sabah namazını da kıl. **“Çünkü fecrin Kur’ânı** (sabah namazı) **tanık olunandır.”**

79- **“Gecenin bir kısmında da -yalnız senin için nafile olmak üzere”** farzdan ayrı sana özel olarak- **“onunla teheccüd namazı kıl.”** Geceleyin uyandıktan sonra namaz kıl. **“Umulur ki Rabbin seni Mahmud bir makama”** öncekilerin ve sonrakilerin seni övecekleri en büyük şefaat makamına **“gönderir.”**

80- **“De ki: Rabbim, beni doğruluk girdirişi ile girdir.”** İşlerime razı olunan ve güzel bir şekilde başlamamı sağla **“doğruluk çıkarışı ile çıkar. Tarafından bana bir destekleyici, üstün bir belge”** düşmanımı kahredecek ve onunla İslâm’ın zaferini sağlayacak bir güç **“ver.”**

81- **“De ki: Hak geldi. Bâtıl”** küfür ve şirk **“de çekişe çekişe can verdi.”** Etkisi kalmadı, yok oldu. **“Çünkü bâtıl can çekişe çekişe yok olucudur.”**

82- **“Kur’ân’dan mü’minler için bir şifa ve rahmet olanı kısım kısım indiririz. Zalimlerin ise ancak hüsranını”** onu inkâr etmeleri sebebi ile helâk oluşlarını **“artırır.”**

83- **“İnsana bir nimet verdiğimiz zaman yüz çevirir ve yan çizer.”** Büyüklük taslayarak inat ederek yüz çevirerek uzaklaşıp gider. **“Ona kötülük dokunduğu zaman ise pek ümitsiz”** Allah’ın rahmetinden son derece ümit kesen birisi **“olur.”**

84- **“De ki: Herkes tabiatına göre”** tutturduğu yola uygun **“hareket eder. Rabbiniz kimin daha doğru yolda olduğunu en iyi bilendir.”**

85- **“Bir de sana ruhu soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin emrindendir. Size bilgiden ancak pek az bir şey verilmiştir.”**

86- "Andolsun ki, dilersek sana vahyettiğimizi bütünü ile alıveririz. Sonra onu geri almak için bize karşı duracak bir vekil" sana yardım edecek bir yardımcı **"bulamazsın."**

İsrâ Sûresi 76-86. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bazı müşriklerin kendisine yaptıkları Müslüman olmaları için kendilerine diğer Araplardan farklı bazı ayrıcalıklar tanıması şeklindeki tekliflerinin tehlikesine dikkatini çekmekte ve onların Mekke'den çıkarmak için neredeyse onu oldukça rahatsız edecek bir noktaya vardıklarını açıklamaktadır. Şayet bunu yapacak olurlarsa ondan sonra ancak kısa bir süre kalabilecekler, sonra Allah onları helâk edecektir.

2. Arkasından âyet-i kerimeler namazı dosdoğru kılıp vakitleri içerisinde namazı koruma emrini vermekte sonra da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kerem ve şerefini daha da artırmak üzere gece namazı farizasını emretmekte, yüce Allah'ın ona Kıyâmet gününde insanların hesaba çekilmeleri için en büyük şefaat makamında onu göndereceği vaadini dile getirmekte, arkasından Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bu hayat yolculuğunda doğrulukla girip doğrulukla çıkmaya muvaffakiyet vermesini istemesini ve kendisine onunla Allah'ın dinine yardım edecek bir güç ve bir izzet ihsan etmesini isteme yolunu göstermektedir. Ayrıca hak geldi, küfür ve yok bâtıl oldu, şirk kaybolup gitti, şüphesiz bâtıl can çekişerek yok olur, demesi talimatını da vermektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in getirmiş olduğu bütün muhtevası ile mü'minler için bir şifa ve bir rahmet olduğunu, zalimlerin ise küfür ve inkârları sebebi ile helâklarından başka hiçbir şeylerini artırmayacağını vurgulamaktadır.

4. Bilâhare âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim ile doğru yolu bulmayan insanın bir karakterinin de gurur (aldanış) ve ümitsizlik olduğunu, bu sebeple yüce Allah kendisine bir nimet ihsan edecek olursa büyüklenerek, kendisini azametli kabul ederek ve yüz çevirerek haktan uzaklaştığını, ona bir hastalık, fakirlik ya da buna benzer bir kötülük dokunacak olursa da yüce Allah'ın rahmetinden en ileri derecede ümit kestiğini açıklamaktadır.

5. Âyet-i kerimeler inatçı kâfirlerin ruhun gerçek mahiyetine dair soru sormalarına cevap vermektedir.

6. Yine âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğunu ve eğer Allah'a yalan iftira edecek olsaydı göğsünden Kur'ân-ı Kerim'i sileceğini, kendisine yardım veya destek olacak hiçbir kimseyi bulamayacağını da özellikle vurgulamaktadır.

İsrâ Sûresi 76-86. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Farz olan beş vakit namazı özel vakitlerinde korumaya özen göstermek ve ayrıca nafileleri de eklemek oldukça önemlidir.

2. Gece namazını Müslümanlara sünnet, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e özel olarak da bir farz kılan İslâm dini kolaylık dinidir.

3. Her bir işin başında sonunda ve özellikle de bu âyet-i kerimelerde zikredilen zamanlarda Allah'a yönelmek önemlidir.

4. Yüce Allah hak sahibi kimseler hakka yardım ettikleri sürece hakka yardım etmeyi ve bâtılı da uzun süre varlığını sürdürse dahi canını çıkartıp imha etmeyi garantilemiştir.

5. İlim tahsilinde alçakgönüllü olmak ve elde ettiğimiz bilgi ile aldanmamak gerekir. Çünkü ilim sürekli bir gelişme içerisindedir, yenilenip durur. İlimden de bize faydalı olacak kadarını elde etmeliyiz.

اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَۜ اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَب۪يرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ
لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا
الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِه۪ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَه۪يرًا ﴿٨٨﴾
وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ ف۪ي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ
النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا
مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًاۙ ﴿٩٠﴾ اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخ۪يلٍ
وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْج۪يرًاۙ ﴿٩١﴾ اَوْ تُسْقِطَ
السَّمَٓاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ
قَب۪يلًاۙ ﴿٩٢﴾ اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي
السَّمَٓاءِۜ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُ۬هُۜ قُلْ
سُبْحَانَ رَبّ۪ي هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا۟ ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ
النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُٓوا اِذْ جَٓاءَهُمُ الْهُدٰٓى اِلَّٓا اَنْ قَالُٓوا اَبَعَثَ اللّٰهُ
بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ
مُطْمَئِنّ۪ينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفٰى
بِاللّٰهِ شَه۪يدًا بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْۜ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِه۪ خَب۪يرًا بَص۪يرًا ﴿٩٦﴾

87- **"Ancak Rabbinden bir rahmet olmak üzere** (almıyoruz). **Gerçekten onun sana lütfu pek büyüktür."**

88- **"De ki: Andolsun bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek için insanlar ve cinler bir araya toplansalar birbirine yardımcı olsalar"** destek verseler **"dahi yine benzerini getiremezler."**

89- **"Andolsun Biz bu Kur'ân'da insanlara her örnekten"** alışılmadık, güzel ve harikulade her bir anlamdan **"türlü türlü açıklamalar yapmışızdır."** Değişik üslûplarla bunları tekrar tekrar dile getirmişizdir. **"Yine insanların pek çoğu küfürden"** hakkı ileri derecede inkâr etmekten **"başkasını kabul etmediler"** razı olmadılar.

90- **"Dediler ki: Bize yeryüzünden"** suyu kurumayan **"bir pınar fışkırtmadıkça asla sana inanmayacağız."**

91- **"Yahut senin hurmalıklardan, asmalardan bir bahçen olsun da aralarından şarıl şarıl ırmaklar akıtasın."**

92- **"Yahut iddia ettiğin gibi gökyüzünü üzerimize parça parça düşüresin ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza topluca"** bir cemaat halinde ya da karşımızda gözle görecek şekilde **"getiresin."**

93- **"Yahut altından bir evin olsun ya da göğe çıkasın"** yükselesin. **"Buna rağmen üzerimize okuyacağımız bir kitap indirmediğin sürece de çıktığına asla iman etmeyiz."** Hayret ve şaşkınlıkla **"De ki: Fesubhanallah! Ben peygamber olarak gönderilmiş bir insandan başka bir şey miyim ki?"**

94- **"Kendilerine hidayet geldiği zaman insanları iman etmekten alıkoyan tek şey onların: Allah bir insanı mı peygamber gönderdi, demeleri olmuştur. "**

95- **"De ki: Şayet yeryüzünde yerleşmiş, yürüyen melekler olsaydı Biz onlara gökten melek bir peygamber gönderirdik."**

96- **"De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah yeter. Gerçek şu ki O, kullarından gerçekten haberdardır, çok iyi görendir."**

İsrâ Sûresi 87-96. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın bu ebedi mucize olan Kur'ân-ı Kerim ile Resûlü'ne lütuf ve ihsanını ifade etmekte, bir araya gelseler dahi bütün insanların ve cinlerin hep birlikte onun benzeri bir kitap ortaya koymaları için meydan okumaktadır. Böyle bir şey onların yapabilecekleri bir iş değildir. Çünkü bu bütün yaratılmışların benzerini meydana getirmekten âciz kaldıkları Allah'ın kelâmıdır. Şanı yüce Allah sözü, âyetleri ve ibretleri defalarca tekrar etmiş bulunuyor ki onunla insanlar öğüt alsın. Ama insanların çoğunluğu onu kabul etmeyerek aksine onu şiddetle ve ileri derecede inkâr etmişlerdir.

2. Mekke'deki kâfirlerin elebaşılarının iman etmeleri için neler söylediklerini nakletmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onlara: Ben de ancak diğer Resûller gibiyim. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir şey yapamam demesini emretmektedir.

3. İşte bu şekilde insanlara Rabblerinden hidâyet geldiği zaman iman etmediler. Bunun sebebi ise onların Allah'ın insanlardan Resûl göndermeyeceği zannını taşımalarıydı. Aksine Allah'ın Resûlleri meleklerden göndermesini düşünüyorlardı. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onlara: Eğer bu yerde insanların yerine rahat bir şekilde yürüyen melekler bulunsaydı, Allah'ın da onlara melek bir Resûl göndermesi gerekirdi demesini emretmektedir. Çünkü yüce Allah her bir kavme ancak kendi cinslerinden bir Resûl gönderir. Böylelikle onun söylediklerini anlayabilsinler. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Mekkeli müşriklere benim ile sizin aranızda doğru söylediğime dair tanık olarak Allah yeter. Çünkü o kullarının içlerini de dışlarını da bilendir demesini de emretmektedir.

İsrâ Sûresi 87-96. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Değişik yönleri ile Kur'ân'ın i'câzına (mucize oluşuna) iman ederiz. O beyanı ile hükümlerinin adaletli oluşuyla, ilkelerinin ve yasamalarının doğruluğu, mükemmel bir düzen oluşu ile bir mucizedir.

2. Bütün cinler ve insanların Kur'ân-ı Kerim'in benzerini getirmekten âciz olmaları bu kitabın yüce Allah tarafından gönderildiğini bir insan sözü olmadığını daha da pekiştiren hususlardandır.

3. Kâfirlerin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den maddî birçok mucizeler göstermesini istediklerini görüyoruz. Ama yüce Allah onların bu istediklerini kabul etmemiştir. Şüphesiz Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisine vahiy gelen bir beşerdir. O, bir melek değildir. Bundan maksat ise insanlara tebliğ etmek ve onlara risaletini anlatıp kavramalarını sağlamak imkânını bulmasıdır. Aynı zamanda risalet Allah'tan gelen bir hidâyettir. Artık bundan sonra dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.

وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ
دُونِه۪ۜ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا
وَصُمًّاۜ مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۜ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَع۪يرًا ﴿٩٧﴾
ذٰلِكَ جَزَٓاؤُ۬هُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا وَقَالُٓوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا
وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَد۪يدًا ﴿٩٨﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ
الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ ف۪يهِۜ فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾ قُلْ
لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَٓائِنَ رَحْمَةِ رَبّ۪ٓي اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ
الْاِنْفَاقِۜ وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى تِسْعَ
اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْـَٔلْ بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ اِذْ جَٓاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ
اِنّ۪ي لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَٓا اَنْزَلَ
هٰٓؤُ۬لَٓاءِ اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ بَصَٓائِرَۚ وَاِنّ۪ي لَاَظُنُّكَ
يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَاَرَادَ اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْاَرْضِ فَاَغْرَقْنَاهُ
وَمَنْ مَعَهُ جَم۪يعًاۙ ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِه۪ لِبَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ
اسْكُنُوا الْاَرْضَ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَف۪يفًاۜ ﴿١٠٤﴾

97- **"Allah kimi hidâyete erdirirse işte doğru yolu bulan O'dur. Kimi de saptırırsa artık bunlar için O'ndan başka veliler bulamazsın. Biz onları Kıyâmet günü körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzükoyun haşr edeceğiz. Varacakları yer cehennemdir. Alevi yavaşladıkça"** dindikçe **"Biz onlara alevini artırırız"** alevlice yanmasını devam ettiririz.

98- **"Bu onların cezasıdır. Çünkü onlar âyetlerimizi inkâr ettiler ve bir yığın kemik ve ufalanmış toprak"** darmadağın olmuş parçalar, toz zerrecikleri ya da toprak **"olunca mı, sahi biz mi yeniden yaratılıp diriltileceğiz, dediler."**

99- **"Onlar gökleri ve yeri yaratmış olan Allah'ın, kendilerinin benzerini yaratmaya kâdir olduğunu görmediler mi? Hem onlar için bir ecel tayin ettik ki onda hiçbir şüphe"** ve tereddüt **"yoktur. Fakat zalimler küfürde kalmaktan başkasında ayak diretmediler."**

100- **"De ki: Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız o zaman tükenir korkusuyla muhakkak cimrilik edersiniz. Zaten insan çok cimridir."** Cimrilikte aşırıya dahi gidendir.

101- **"Andolsun ki Biz Musa'ya apaçık dokuz âyet verdik. İşte İsrâiloğulları'na sor: O onlara geldiğinde Firavun ona: Ey Musa! Ben seni her halde büyülenmiş"** sihir ile aklı başından alınmış yahut büyücü bir kişi **"sanıyorum, demişti."**

102- **"O da şöyle demişti: Andolsun ki bunları birer ibret olmak üzere"** yani görenlerin basiretini açarak benim doğru söylediğimi anlamalarını sağlayan belgeler olarak **"göklerin ve yerin Rabbinden başka kimsenin indirmediğini bilmişsindir. Firavun! Ben de seni gerçekten helâk edilmiş"** yahut hayırdan alıkonulmuş **"sanıyorum."**

103- **"Bunun üzerine onları o yerden sürüp çıkarmak istedi."** Çıkıp gitmeleri için onları rahatsız etmeye ve onları hafife almaya kalkıştı. **"Biz de onu beraberindekilerle birlikte suda boğuverdik."**

104- **"Ondan sonra İsrâiloğulları'na şöyle dedik: O yere siz yerleşin. Sonra âhiret vaadi gelince onları da sizleri de"** hep birlikte birbirinize karışmış olarak **"bir araya getireceğiz."**

İsrâ Sûresi 97-104. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Hidâyetin Allah'tan olduğunu, Allah'ın hidâyet verdiği kimsenin doğru yolu bulan mutlu kişi olup kötü tercihi sebebi ile dalâlette bıraktığı kimseye de asla bir yardımcı ve doğru yola ileten bir kişi bulamayacağını açıklamaktadır. Üstelik bu yollarını şaşırmış kimseler Kıyâmet gününde cehenneme horluk ve zillet içerisinde yüzleri üzerinde Allah'ın âyetlerini inkâr etmelerinin, ölümden sonra dirilişini yalanlamalarının bir cezası olarak sürükleneceklerdir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın gökleri ve yeri yaratışındaki kudretinin delilini ve onun yok olmalarından sonra cesetleri yeniden yaratmaya kâdir olduğunun delilini göstermektedir.

3. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e olağanüstü olaylar ve mucizeler göstermesini teklif eden bu inatçılara şöyle demesini emretmektedir: Eğer sizler Allah'ın rızık hazinelerine sahip olsaydınız o takdirde cimrilik edersiniz ve bu hazineler tükenir korkusu ile ihtiyaç sahiplerine ihtiyaçlarını harcamaktan uzak dururdunuz. Esasen insan cimrilikte ve eli sıkılıkta aşırıya giden bir yaratıktır.

4. Arkasından âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm)'ı söz konusu etmektedir. Allah ona nübuvvetine açıkça dalâlet eden dokuz âyet (mucize) vermişti. Bununla birlikte Firavun onu yalanlamış ve onu büyücülükle itham etmiş, Musa'yı ve kavmini Mısır topraklarından çıkarıp sürmek istemişti. Allah ise onu bütün askerleri ile birlikte denizde boğdu. İsrâiloğulları'na da Firavun'un ve askerlerinin suda boğulmasından sonra Mısır topraklarına yerleşmelerini emir buyurdu. Âhiretin vadesi geleceği zaman da mü'min ve kâfir olarak iyiler ve günahkârlar birlikte bir arada haşr edilecekler, sonra yüce Allah mutlu kimseler arasından bedbaht olanları da ayıracaktır.

İsrâ Sûresi 97-104. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirler dünya hayatında iken dalâlet, inkâr ve küfranları sebebi ile ağır bir şekilde azaba uğratılacak, küçük düşürülecek, zelil edileceklerdir.

2. Allah yoktan var etmeye ve hayat vermeye kâdirdir. O, yaratmayı tekrar etmeye, hesap ve amellerin karşılıklarını vermek için de ölümden sonra diriltmeye kâdirdir.

3. Mucizeler ve olağanüstü haller, -inkârcı kalplerde- olmayan bir imanı meydana getirmez. Çünkü Firavun da onun askerleri de Musa kendilerine nübuvvetine açıkça dalâlet eden Allah'tan getirdiklerinin doğruluğunu ortaya koyan dokuz âyet göstermiş olmasına rağmen kâfir oldular. Söz konusu dokuz âyet (mucize) asa, el, tufan, çekirge, kımıl (ekin haşeratı), kurbağalar, kan, denizin yarılması ve kıtlık yıllarıdır.

105- **“Biz onu hak olarak indirdik, o da hak olarak indi. Seni de ancak bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.”**

106- **“Biz onu insanlara ağır ağır”** teenni ile ve acele etmeden **“okuyasın diye bölüm bölüm ayırdığımız”** beyan edip genişçe açıkladığımız yahut da kısım kısım indirdiğimiz **“bir Kur'ân olarak** (indirdik). **Biz onu kısım kısım indirdik.”**

107- **“De ki: Ona ister iman edin, ister iman etmeyin. Çünkü bundan önce kendilerine ilim verilmiş olanlara okununca çenelerinin üzerine yüzüstü secdeye kapanırlar.”**

108- **“Ve: Rabbimizi tenzih ederiz. Gerçekten Rabbimizin vaadi kesin olarak gerçekleşir, derler.”**

109- **“Ve ağlayarak çeneleri üstü** (secdeye) **kapanırlar ve bu onların kalplerini daha da yumuşatır.”**

110- **“De ki: İster Allah diye dua edin, ister Rahman diye çağırın. Hangisi ile çağırırsanız çağırın. Esasen en güzel isimler onundur. Namazında sesini ne pek yükselt ne de pek kıs.”** Arkandakilere işittirmeyecek kadar gizli okuma. **“İkisi ortası bir yol tut.”**

111- **“Ve de ki: Çocuk edinmemiş, mülkünde hiçbir ortağı olmayan, âcizliğinden ötürü velisi de bulunmayan”** âcizliği sebebi ile yardımcıya muhtaç olmayan **“Allah'a hamdolsun. Onu tekbir ettikçe et.”**

وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾
وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ﴿١٠٦﴾
قُلْ اٰمِنُوا بِهِ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا اِنَّ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ اِذَا يُتْلٰى
عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنْ كَانَ
وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾ وَيَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ
خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾ قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ
الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ
ذٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ
شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

سُورَةُ الْكَهْفِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَعَشْرُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا
﴿١﴾ قَيِّمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾
مَاكِثِينَ فِيهِ اَبَدًا ﴿٣﴾ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

18- KEHF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 110 âyettir)

Sûre adını, 9-26. âyetlerde kıssası anlatılan ve “mağara dostları” demek olan Ashâb-ı Kehf'ten almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **“Hamd, kuluna Kitabı indiren ve onda hiçbir eğrilik komayan”** o Kitapta herhangi bir tutarsızlık, bir ihtilâf, haktan bir sapma, hikmetin dışına çıkış bırakmayan **“Allah'adır ki;**

2- **“Dosdoğru”** yani istikamet üzere ve itidalli ya da kulların maslahatını doğru bir şekilde gerçekleştiren **“bir kitaptır. Kendi katından şiddetli bir azabı bildirmek, salih ameller işleyen mü'minlere de güzel bir mükâfat olduğunu müjdelemek için** (indirmiştir).**”**

3- **“Ki o mükâfat içinde ebediyyen kalacaklardır.”** Bâkidirler.

4- **“Ve: Allah çocuk edindi, diyenleri de uyarmak için** (indirmiştir).**”**

İsrâ Sûresi 105-111. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kur'ân-ı Kerim'in hakkı ihtiva eden bir kitap olarak hak ile indirdiğini ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de ancak kendisine itaat edenlere bir müjdeleyici, kendisine başkaldırıp isyan edenlere de bir uyarıp korkutucu olarak gönderildiğini haber vermektedir.

2. Kitaplarını değiştirmeyen ve tahrif etmeyen kitap ehlinden salih kimselere bu Kur'ân-ı Kerim okunduğu takdirde secde ederek ve yüce Allah'a kendilerine ihsan etmiş olduğu nimetlere şükretmek, tazim etmek ve tesbih etmek üzere iman ve tasdik ile boyun eğip secdeye kapandıklarını ve Kur'ân-ı Kerim'in onların iman ve teslimiyetlerini daha da artırdığını bildirmektedir.

3. Sonra en güzel isimlerin yüce Allah'a ait olduğunu belirtmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Kur'ân okuduğu sırada yüksek sesle okumak ile gizlice okumak arasında orta yollu okumasını, şanı yüce Allah'ı evlat edinmekten tenzih edip haddi aşan zalimlerin söylediklerinden onu tazim edip büyültmesini de istemektedir.

İsrâ Sûresi 105-111. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim insanların sorularına cevap vermek ve olaylar ile paralel yürümek için yirmi üç yıllık bir süre zarfında kısım kısım inmiştir.

2. En güzel isimler Allah'a aittir. O halde ona o isimlerle dua etmeli ve O'ndan başka hiçbir kimseye dua edip yalvarmamalıyız.

3. Yüce Allah çocuk edinmekten, ortaktan, yardımcıdan münezzehtir, onu hamd, tesbih ve tekbir ile çokça anmak gerekir.

Kehf Sûresi 1-4. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın pek aziz Kitabını, Resûl-i Ekremi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirmesi dolayısı ile Allah'a hamd ile başlamaktadır. Çünkü bu, yeryüzündekilere verilmiş en büyük nimettir. Bu kitap iman etmeyenleri korkutmak ve imanlarını salih amel ile doğrulayan kimselere de Allah nezdinde pek güzel bir mükâfatın bulunduğunu müjdelemek için indirilmiştir.

Kehf Sûresi 1-4. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Başında da sonunda da hamd Allah'a mahsustur ve her bir işin başında da sonunda da ona hamd etmemiz gerekir.

2. Kur'ân-ı Kerim pek büyük bir nimettir. Bu sebeple onun hidâyeti ile doğru yolu bulmalı, onun yolu üzerinde dosdoğru yürümeliyiz.

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ
أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ
عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾ إِنَّا
جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا ﴿٧﴾ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾ أَمْ
حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا
عَجَبًا ﴿٩﴾ إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ
لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾ فَضَرَبْنَا عَلَى
آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ
أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿١٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾
وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾
هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ
بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

5- **"Onların da atalarının da buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Ağızlarından çıkan bu söz ne büyük"** ne kadar ileri derecede çirkin bir sözdür! **"Onlar ancak yalan söylerler."**

6- **"Bu söze iman etmediler, diye arkalarından üzülerek"** onlara kızarak, üzülerek ya da öfkelenerek **"kendini helâk edeceksin."** Öldüreceksin ya da kendini çokça yoracaksın **"neredeyse."**

7- **"Hangileri daha güzel amelde bulunacak"** dünya süsüne karşı daha zâhit (rağbeti az) olacak, Allah'a itaatte daha hızlı davranacak **"diye onları imtihan etmek için"** durumlarını bildiğimiz halde onları sınamak için böyle yaptık. **"Yeryüzünde bulunanları Biz ona bir süs yaptık."**

8- **"Bununla beraber biz bunun üstünde olan şeyleri elbet kupkuru"** üzerinde bitki bulunmayan çırılçıplak **"bir toprak yaparız."**

9- **"Sen Kehf"** dağdaki genişçe oyuk **"ve Rakîm"** Kehf ashabının kıssasının üzerine yazılıp Kehf'in (mağaranın) kapısına konulduğu levha **"ashabını âyetlerimiz arasında hayret edileceklerden mi sandın?"**

10- **"Hani o yiğit delikanlılar bir mağaraya"** dinlerini kurtarmak için kaçıp oraya **"sığınmışlar ve şöyle demişlerdi: Rabbimiz, bize tarafından bir rahmet, işimizde bize doğruyu bulma"** hak yola hidâyet olma **"başarısını ver!"**

11- **"Bunun üzerine Biz de nice yıllar mağarada kulaklarına vurduk."** Yüce Allah onları ağır bir uykuya yatırdı ve uyanmamaları için uykularında hiçbir şey işitmediler.

12- **"Sonra da iki zümreden hangisinin beklediklerí"** kaldıkları **"süreyi"** yıl sayısını ya da ne zamana kadar kaldıklarını **"daha iyi hesap ettiğini ayırt edelim diye onları uyandırdık."** Allah uykularından uyanmalarını sağladı.

13- **"Biz sana onların kıssalarını"** haberlerini **"gerçek şekli ile anlatalım: Gerçekten bunlar Rabblerine iman eden genç yiğitlerdi. Biz de hidâyetlerini artırmıştık."**

14- **"Onlar dikilip de: Bizim Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir. Biz O'ndan başkasını ilâh diye çağırmayız. O takdirde gerçekten son derece bâtıl bir söz"** haktan alabildiğine uzak bir söz **"söylemiş oluruz, dediklerinde biz kalplerine sabır ve metanet vermiştik."** Sabır ile onları güçlendirmiş kalplerini pekiştirmiştik.

15- "Şunlar, şu bizim kavmimiz, O'ndan başka ilâhlar edindiler. Bari onlara dair açık bir delil" açıkça görülüp anlaşılan bir belge **"getirselerdi. Artık Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir?"**

Kehf Sûresi 5-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Allah'tan başkasına ibadet edip melekler Allah'ın kızlarıdır, diyen müşriklerin buna dair kendilerinin de atalarının da bir bilgilerinin olmadığını açıklamaktadır. Onların ağızlarından çıkan bu söz ne kadar büyüktür! Hem onlar ancak yalan söylerler.

2. Daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in, kavminin iman etmesini ne kadar çok arzu ettiğini, ayrıca yüce Allah'ın yeri ve yerin üzerinde süsleri ve metaı insanları onunla sınayıp hangilerinin amelinin daha güzel olduğunu ortaya çıkarmak için yarattığını açıklamaktadır. Aynı zamanda şanı yüce Allah yeryüzünün üzerinde ne varsa hepsini dümdüz edip üzerinde hiçbir bitkinin olmadığı çıplak bir araziye dönüştüreceğini de bildirmektedir.

3. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e sorulan Kehf Ashabı kıssasını da açıklayıp bu kıssanın aslında Kur'ân-ı Kerim'de kâinatta ve insan nefsinde bulunan Allah'ın apaçık âyetlerinden daha çok hayret verici olmadığını, bu kıssanın aslında yüce Allah'ın kudretine delil olan hayret verici bu âyetlerden sadece birisi olduğunu da beyan etmektedir.

4. Bilâhare âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onların haberlerini hak ile aktaracağını beyan etmektedir. Buna göre onlar Rabblerine iman etmiş ve Allah'ın da hidâyetlerini artırdığı, sabır ile kalplerini güçlendirdiği genç delikanlılardı. Bunlar vaktiyle zalim ve kâfir krallarının huzurunda dikilip: Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbi olup biz O'ndan başka hiçbir ilâha asla ibadet etmeyiz. Eğer biz O'nun bir ortağının varlığını kabul edersek o takdirde haktan alabildiğine uzak bir söz söylemiş oluruz. Bizim şu kavmimiz ise Allah'tan başka ilâhlar edinmiş bulunuyorlar. Onlara dair apaçık bir delil getirmeli değiller mi? O halde Allah'a yalan iftira edenden daha zalim kim olabilir, demişlerdi.

Kehf Sûresi 5-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavminin iman etmesini ileri derecede arzu ediyor ve kâfir olup yüz çevirmelerine ileri derecede üzülüyordu.

2. Dünya bir imtihan yurdudur. Ebedi kalınacak ve amellerin karşılıklarının görüleceği yurt değildir. O halde mü'minin cennete ve Allah'ın rızasına götüren bir yol izlemesi görevidir.

3. Yüce Allah'ın kâinatta insan nefsinde ve indirilen Kur'ân-ı Kerim'de pek çok âyetleri (delil ve belgeleri) bulunmaktadır. Hepsi de yüce Allah'ın kudretine pek büyük ölçüde delil teşkil eden akıllara hayret veren âyetlerdir. Kehf Ashabı kıssası ve bu kıssadaki alışılmadık hadiseler, bize oldukça yakın bulunan bu âyetlerden daha ileri derecede hayrete düşürecek nitelikte değildir.

4. Mü'min bir yerde fitneye düşürülmekten emin olmayıp, tevhid akidesine sımsıkı sarılarak kalamayacak olursa dini için oradan kaçar.

5. Din uğrunda fedakârlık yapmak arzu edilen bir iştir, yüce Allah da mü'min kullarına yardım eder.

وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ فَأْوُۤا اِلَى الْكَهْفِ
يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهٖ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ
مِرْفَقًا ﴿١٦﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ
كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمٖينِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ
وَهُمْ فٖي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ
الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ﴿١٧﴾
وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمٖينِ
وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصٖيدِ
لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا
﴿١٨﴾ وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ
كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ
بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖ اِلَى الْمَدٖينَةِ
فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا اَزْكٰى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ
وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾ اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ
يَرْجُمُوكُمْ اَوْ يُعٖيدُوكُمْ فٖي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا اِذًا اَبَدًا ﴿٢٠﴾

16- **"Madem ki onlardan ve Allah'tan başka tapmakta olduklarından ayrıldınız, o halde mağaraya sığının! Rabbiniz de size rahmetinden genişlik versin, işinizde size"** yaşayışınızda kendisi ile yararlanacağınız **"faydalı olanı hazırlasın."**

17- **"Güneş doğduğu zaman mağaralarının sağ tarafına yöneldiğini"** kaydığını **"battığında da sol yandan"** onlardan **"kayıp gittiğini görürdün. Kendileri ise oranın"** mağaranın **"geniş bir yerinde idiler. Bu Allah'ın âyetlerindendir. Allah kime hidâyet verirse o doğru yola erdirilmiştir. Kimi de saptırırsa artık onun için doğru yola erdirecek bir veli** (dost ve yardımcı) **bulamazsın."**

18- **"Onlar uyuyor oldukları halde sen onları uyanık sanırdın. Biz onları sağ yanlarına çevirip duruyorduk. Onların köpeği ise giriş yerinde"** mağaranın önündeki genişlikte ya da kapısının eşiğinde **"ön ayaklarını uzatmıştı. Yanlarına çıkıp onları görseydin mutlaka onlardan geri dönüp kaçardın ve hiç şüphesiz onların korkusu ile dolardın."**

19- **"İşte böylece kendi aralarında soruştursunlar diye onları uyandırdık."** Allah onları uzun süren uykularından uyandırdı. **"İçlerinden biri: Ne kadar kaldınız, dedi. Bir gün yahut bir günün birazı kaldık, dediler. Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilendir. Şimdi siz bu gümüş paranız ile"** nakit olarak sikke haline getirilmiş dirhemleriniz ile **"birinizi şehre gönderin de baksın. Hangi yemeği daha temiz"** daha helâl ya da daha güzel **"bulursa ondan size bir rızık getirsin. Dikkatlice hareket etsin ve sakın sizi kimseye fark ettirmesin, dediler."**

20- **"Çünkü onlar sizi ele geçirirlerse"** sizi görür yahut size galip gelirlerse **"sizi ya taşlarlar yahut kendi dinlerine döndürürler. O takdirde ebediyyen iflâh olmazsınız."**

Kehf Sûresi 16-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kehf ashabı kıssasını anlatmaya devam etmektedir. Onlar zalim kral Dakyanus ve Allah'a ortak koşan kavimleri ile birlikte vatanlarında kalmaktan âciz kaldılar. Kendileri imana hidâyet bulmuş, tevhid akidesine sımsıkı sarılmışlardı. Bu sebeple gençlerden kimi diğerine: Mağaraya sığının. Rabbiniz size rahmetinden bir genişlik versin, sizi rızıklandırsın ve sizin ihtiyacınızı karşılasın, demişti.

2. Dağa varıp mağarada saklandıklarında çobanlardan biri de onların arkasından geldi. O da mü'min idi. Beraberinde köpeği de vardı. Allah onları uzun bir süre uyuttu. Kulaklarının da hiçbir şey duymamasını sağladı. Güneş doğduğu zaman onların mağaralarından sağ tarafa kayıyor, battığı zaman ise onlara değmeden sola doğru yöneliyordu. Böylelikle güneş ışığı ebediyyen onlara isabet etmiyordu. Kendileri ise mağaranın geniş bir yerinde idiler. Rüzgârın ve esintinin serinliği de onlara ulaşıyordu. Bu da yüce Allah'ın kudretinin delillerindendir. Allah kime hidâyet verirse gerçek manada hidâyet bulan O'dur. Allah'ın dalâlette bıraktığına da yardım edecek kimse bulunmaz.

3. Eğer onları birisi görseydi onların uykuda değil uyanık olduklarını sanırdı. Çünkü uykuda oldukları halde gözleri açıktı. Yüce Allah da yer etlerini yemesin diye onları sağa sola çeviriyordu. Köpekleri ise mağaranın düzlüğünde yahut kapısında ön ayaklarını uzatmıştı. Kendileri de uykuda iken sağlarına sollarına döndüğü vakit o da onlar gibi uykuda dönüyordu. Uyanıklığında da onlar gibiydi. Eğer onları birisi görseydi korku ve dehşetten ötürü hızlıca kaçardı.

4. Sonra Allah kendi aralarında durumlarını mağarada kaldıkları süreyi soruşturmaları için onları uyandırdı. Onlar aralarından birisini üzerinde kral Dakyanus'un resmi bulunan gümüş bir kaç nakit para ile Rum topraklarında Tarsus şehrinin serhatlerinden birisi olan Efesus (Efes) şehrine gönderdiler. Kendileri için helâl ve iyi bir yemek almasını istemişlerdi. Ayrıca kimse onların farkına varmasın diye kendisini saklamasını istediler. Çünkü aksi takdirde kâfir olmayacak olurlarsa kendilerini öldürmekle tehdit etmiş bulunan zalim kral onların nerede olduklarını öğrenmiş olurdu.

Kehf Sûresi 16-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a tevekkül edeni Allah korktuğu şerden korur ve ummadığı yerden ona rızık verir, içinde bulunduğu darlık ve sıkıntıdan bir kurtuluş verip çıkış yolu gösterir.

2. Yüce Allah'ın hiçbir şeyin acze düşürmediği kudreti ile ölümden sonra diriliş bir hakikattir. Allah'ın hidâyet verdiği kimse hidâyet bulur. Allah'ın dalâlette bıraktığına da kimse hidâyet veremez.

3. İyilerle arkadaşlık, üstün ve faziletli bir davranıştır. Çünkü Kehf ashabının köpeği onlarla birlikte olduğundan ötürü anılır oldu, onun da haberi ve özel bir durumu ortaya çıktı.

21- **“Böylece”** insanlar tarafından **“bulunmalarını sağladık ki, Allah'ın vaadinin gerçek olduğunu ve kıyametin kopacağında asla şüphe bulunmadığını bilsinler. Hani onlar kendi meselelerini aralarında tartışıyorlardı. Bunun üzerine: Üzerlerine bir bina yapın, demişlerdi. Rabbleri onları daha iyi bilendir. Onların işine galip gelen kimseler ise: Mutlaka biz, yanlarında bir mescit edineceğiz, dediler.”**

22- **“Sayıları üçtür, dördüncüleri köpekleridir, diyecekler. Beştir, altıncıları köpekleridir, de diyecekler. Bu gaybı taşlamaktır.”** Kesin bir bilgi olmadan zanna dayalı söz söylemektir. **“Yedidir, sekizincileri köpekleridir, diyecekler. De ki: Rabbim onların sayısını en iyi bilendir. Onları pek az kimseden başkası bilemez. O halde bunlar hakkında zâhir olan şeyden”** yalnızca onlar hakkında sana vahyolunanı tilavet etmekten **“başkası ile mücadele etme! Bunlara dair onlardan kimseye bir şey sorma!”**

23- **“Hiçbir şey hakkında sakın: Ben bunu mutlaka yarın yapacağım, deme!”**

24- **“Allah dilemiş ola, demedikçe. Unuttuğun zaman Rabbini an ve: Umulur ki Rabbim beni bundan doğruya”** insanların hidâyetine ve doğru yolu izlemelerine **“daha yakın olana erdirir. de.”**

25- **“Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Dokuz daha kattılar.”**

وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُٓوا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاَنَّ
السَّاعَةَ لَا رَيْبَ ف۪يهَاۚ اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا
عَلَيْهِمْ بُنْيَاناًۜ رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْۜ قَالَ الَّذ۪ينَ غَلَبُوا عَلٰٓى
اَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِداً ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ
رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْماً
بِالْغَيْبِۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْۜ قُلْ رَبّ۪ٓي اَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَل۪يلٌ فَلَا تُمَارِ ف۪يهِمْ اِلَّا مِرَٓاءً
ظَاهِراًۖ وَلَا تَسْتَفْتِ ف۪يهِمْ مِنْهُمْ اَحَداً ﴿٢٢﴾ وَلَا تَقُولَنَّ
لِشَا۬يْءٍ اِنّ۪ي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَداً ﴿٢٣﴾ اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُۘ وَاذْكُرْ
رَبَّكَ اِذَا نَس۪يتَ وَقُلْ عَسٰٓى اَنْ يَهْدِيَنِ رَبّ۪ي لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا
رَشَداً ﴿٢٤﴾ وَلَبِثُوا ف۪ي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ س۪ن۪ينَ وَازْدَادُوا
تِسْعاً ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُواۚ لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِۜ اَبْصِرْ بِه۪ وَاَسْمِعْۜ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِه۪ مِنْ وَلِيٍّۘ وَلَا
يُشْرِكُ ف۪ي حُكْمِه۪ٓ اَحَداً ﴿٢٦﴾ وَاتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ
رَبِّكَۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِه۪ۚ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِه۪ مُلْتَحَداً ﴿٢٧﴾

26- **“De ki: Allah ne kadar kaldıklarını en iyi bilendir. Göklerin ve yerin gaybı yalnız O'nundur. O ne güzel görendir!”** Allah her bir varlığı ne de güzel görür! **“Ne güzel işitendir! O'ndan başka hiçbir velileri yoktur, o kimseyi hükmüne ortak yapmaz.”**

27- **“Rabbinin kitabından sana vahyolunanı oku! O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur. Sen O'ndan başka bir sığınak asla bulamazsın.”**

Kehf Sûresi 21-27. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın bu uzun uyku döneminden sonra kavimlerine ve mü'minlere onları görme imkânını verdiğini açıklamaktadır. Böylelikle insanların Allah'ın ölümden sonra diriliş vaadinin hak olup Kıyâmetin de gerçekleşeceğinde şüphe bulunmadığını bilmelerini istedi. Çünkü insanlar Allah onların Kehf ashabını görmelerini sağladıktan sonra durumları hakkında anlaşmazlığa düşmüş sonra da ruhlarını kabz etmişti. Bu sebeple bir kısım kimseler: Mağaralarının kapısına bir yapı inşa edin, böylelikle bu onlar için bir alâmet olsun. Allah onların durumlarını ve hallerini en iyi bilendir, dediler. Çoğunluğu teşkil eden diğer kesim de: Bizler kesinlikle mağaranın kapısında bir mescit edineceğiz ve o mescitte Allah'a ibadet edeceğiz, dediler.

2. Sonra âyet-i kerimeler, insanların Kehf ashabının kaç kişi oldukları hususunda ihtilaf ettiklerini açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de: Yüce Allah onların gerçek sayılarını en iyi bilendir, demesini ve onların kıssalarına dair kimseye soru sormamasını emretmektedir. Çünkü sana vahyedilen sana yeter. Diğer taraftan kararlaştırdığın bir iş hakkında inşaallah demek sûreti ile ilâhî meşiet ile birlikte söz konusu etmeksizin onu yarın yapacağım deme, "inşallah" demeyi unutacak olursan Rabbini zikret. Hatırladığın zaman da bunu söyle ki, her zaman Allah'ın azameti senin şuurunda kalsın.

3. Sonra Kehf ashabının mağaralarında üç yüz dokuz yıl kaldıklarını açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de: Yüce Allah onların mağarada kaldıkları süreyi en iyi bilendir, demesini emretmektedir. Çünkü gaybı bilen özel olarak yalnız Allah'tır ve onun bilgisi her şeyi kuşatmıştır.

4. Daha sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'ın kendisine vahyetmiş olduğu hikmeti sonsuz Zikrin (Kur'ân'ın) âyetlerini okumasını emretmekte ve Allah'ın kelâmını hiçbir kimsenin tağyir ya da tebdile gücünün yetmediğini, ebediyyen yüce Allah'tan başka bir sığınak da asla bulamayacağını ifade etmektedir.

Kehf Sûresi 21-27. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kehf ashabının kıssası insanların ölümden sonra dirilişlerinin gerçek olduğuna ve bilgisizce tartışmanın caiz olmadığına delildir.

2. Bir kimsenin 'inşaallah' yahut 'yüce Allah'ın dilemesi ile' demedikçe ben bunu yapacağım demesi caiz değildir. Çünkü insan fiilin kendisine de fiili yapan özneye de fiilin etki ettiği nesneye de zamana da mekâna da mâlik değildir. Çünkü bütün bunlar yüce Allah'ın elinde ve meşietindedir.

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ
وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا
تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا
﴿٢٨﴾ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ اِنَّا
اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَاِنْ يَسْتَغِيثُوا
يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ
مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّا لَا نُضِيعُ
اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾ اُولٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ
ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى
الْاَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا
رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ اَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا
بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ اٰتَتْ اُكُلَهَا
وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْـًٔا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ
فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

28- **"Sabah akşam Rabblerinin rızasını dileyerek O'na dua** (ibadet) **edenlerle beraberliğini sebatla sürdür."** Ve onları bırakma. **"Dünya hayatının güzelliğini isteyerek gözlerin onlardan başkasına kaymasın."** Gözlerin onları görüp gözetmeye aralık vermesin. **"Kalplerine bizi anmaktan yana gaflet verdiğimiz"** gafil ve unutkan kıldığımız **"hevâ ve heveslerine uymuş, işinde"** aşırıya giderek yahut değerini bilmeyerek helâk olarak **"haddini aşmış kimselere de itaat etme!"**

29- **"De ki: O, Rabbinizden gelen haktır. Artık dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun. Gerçekten biz zalimler için etrafını saran duvarları"** alevi, dumanı ya da sur gibi etrafını çeviren duvarı yahut da çadır **"kendilerini çepeçevre kuşatmış bir ateş hazırlamışızdır. Eğer feryat edip yardım isterlerse erimiş maden gibi"** kaynatılmış zeytinyağı tortusu yahut da eritilmiş madenler gibi **"yüzleri kavuran bir su ile yardımlarına varılacaktır. O ne fena içecektir ve orası ne kötü bir konaktır!"** Yaslanılacak yer yahut kalınacak yerdir!

30- **"İman edip güzel amellerde bulunanlara gelince, şüphesiz ki Biz iyi amel edenin ecrini boşa çıkarmayız."**

31- **"İşte onlara, evet onlara altlarından ırmaklar akan Adn cennetleri"** ebediyyen kalınacak ve karar kılınacak cennetler **"vardır. Orada tahtları üstünde örtüler ve perdelerle süslenmiş tahtlar üzerinde kurularak altın bileziklerle süslenecekler. Sündüs"** ince ipek **"İstebrak"** kalın ipek **"ten yeşil elbiseler giyeceklerdir. O ne güzel mükâfattır ne güzel konaktır!"**

32- **"Onlara o iki adamı misal ver. Onlardan birine iki üzüm bağı vermiş, iki bağın etrafını hurma ağaçları ile donatmış"** sarıp çevrelemiş **"aralarında ekinler bitirmiştik."**

33- **"Bu iki bağ"** yenilir **"mahsullerini vermiş, hiçbir şeyi ondan eksik bırakmamıştı. Bunların arasından bir de ırmak akıtmıştık."**

34- **"Onun ayrıca bir geliri"** çoğalıp gelir getiren çokça malları -mahsulleri diye de açıklanmıştır- **"de vardı. Bu yüzden arkadaşı ile konuşurken arkadaşına: Ben malca senden zenginim, sayıca da"** yardımcıları ya da aşireti itibari ile de **"senden güçlüyüm, dedi."**

Kehf Sûresi 28-34. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e mü'minlerle birlikte kalmasını, Mekke eşrafının ve başkalarının istediği gibi onları yanından kovmamasını, bu gibi kimselerin kendisinden istedikleri mü'min zayıf ve fakirlerin katılmayacağı kendilerine özel bir meclis ayırması teklifini kabul etmemesini emretmektedir.

2. Ona Allah'ın üzerine indirdiği hakkı tebliğ etmesini de emir buyurmaktadır. Artık dileyen iman etsin, dileyen de kâfir olsun.

3. Daha sonra kâfirlerin cezasını ve onların görecekleri can yakıcı azabı açıklarken aynı zamanda salih mü'minlerin sevabını da açıklamaktadır.

4. Daha sonra Allah'ın kendilerine mal nimetini ihsan etmiş olduğu iki kardeşin ya da iki ortağın örneğini vermektedir. Bu ikisinden birisi mallarını tasadduk etmiş, onları çeşitli hayır yollarında infak etmişti. Bunu da Allah'ın rızasını ve sevabını umarak yapmıştı. Diğeri ise Allah'ın nimeti ile şımarmış, aldanmış birisi idi. Allah'ın kendisine verdiğinden infak etmiyor, Allah'a ve âhiret gününe inanmıyordu. Allah kendisine dünya nimetlerinden oldukça fazla vermiş, ona iki üzüm bağı vermiş, etraflarını da pek çok hurma ağacı kuşatmıştı. Ekin de aralarında ekilip biçiliyordu. Bağlarının her biri çok miktarda mahsul veriyor ve hiçbir şeyi eksik kalmıyordu. Ayrıca yüce Allah bahçeler arasında onları sulayan havalarını yumuşatıp güzelleştiren bir de ırmak akıtmıştı. Bu gurura kapılmış kişinin ayrıca gelirlerini artırdığı pek çok malı da vardı. Kardeşi ya da eski ortağı yanına gelip ona karşı övünerek sahip bulunduğu mal, aşiret, hizmetçi ve işçileri ile onu küçük düşürmek istedi.

Kehf Sûresi 28-34. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her zaman ibadet ve dua aziz ve celil Allah'tan başarı ihsan etmesini istemek ve bütün bunlarda ihlâslı olmak oldukça önemlidir.

2. Allah nezdinde en değerli insan en muttaki olanlarıdır. Yüce Allah'ın mizanında soyun sopun nesebin malın makam ve mevkinin kıymeti yoktur.

3. Yüce Allah kulların bütün fiillerini yaratandır ve o onları tercihlerinden dolayı hesaba çekecektir. Kâfir olmayı, zulmü ve dalâleti tercih edene cehennem ateşi vardır, orada en kötü azaplar ile azap görecektir. İmanı seçip salih amel işleyenlere gelince Allah onların ecirlerini asla boşa çıkarmayacağı gibi bunların içinde çeşitli nimetlerle yararlanacakları cennet de vardır.

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا اَظُنُّ اَنْ تَبٖيدَ هٰذِهٖ اَبَدًا
﴿٣٥﴾ وَمَا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ اِلٰى رَبّٖى لَاَجِدَنَّ خَيْرًا
مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذٖى
خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰيكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾ لٰكِنَّا۬ هُوَ
اللّٰهُ رَبّٖى وَلَٓا اُشْرِكُ بِرَبّٖٓى اَحَدًا ﴿٣٨﴾ وَلَوْلَٓا اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ
قُلْتَ مَا شَٓاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ اِنْ تَرَنِ اَنَا اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا
﴿٣٩﴾ فَعَسٰى رَبّٖٓى اَنْ يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا
حُسْبَانًا مِنَ السَّمَٓاءِ فَتُصْبِحَ صَعٖيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾ اَوْ يُصْبِحَ مَٓاؤُهَا
غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطٖيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾ وَاُحٖيطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ
كَفَّيْهِ عَلٰى مَٓا اَنْفَقَ فٖيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ
يَا لَيْتَنٖى لَمْ اُشْرِكْ بِرَبّٖٓى اَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾ هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ هُوَ
خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
كَمَٓاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَٓاءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ
هَشٖيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

35- "O nefsine zulmede ede bağına girdi ve: Bunun ebediyyen yok olacağını" telef olup harap olacağını **"sanmıyorum, dedi."**

36- "Kıyâmetin kopacağını da sanmıyorum. Şayet Rabbime döndürülecek olsam dahi elbette döneceğim yer" dönüş yerim ve akıbetim **"itibari ile bundan daha hayırlısını bulurum."**

37- "Arkadaşı ona cevap vererek dedi ki: Seni önce" yani aslın olan Âdem (aleyhisselâm)'ı **"topraktan sonra bir damla sudan yaratan sonra da seni tam bir adam yapan** (Allah)'**ı inkâr mı ettin?"**

38- "Fakat ben: O Allah'tır, benim Rabbimdir." O Allah benim Rabbimdir, derim. **"Ben Rabbime kimseyi ortak koşmam."**

39-"Bağına girdiğin zaman maşaallah, Allah'ın yardımı olmadan (bir şeye) **güç yetirilemez, demeli değil miydin? Her ne kadar malca ve evlatça beni kendinden az görüyorsan da;"**

40- "Belki Rabbim bana senin bağından daha hayırlısını verir. Seninkinin üzerine ise gökten felaket" yıldırım ve daha başka afetler gibi bir azap **"indiriverir de kaypak bir toprak"** kayıp giden kum yahut hiçbir bitkisi olmayan üzerinde ayağın sebat edemeyeceği dümdüz bir arazi **"haline geliverir."**

41- "Yahut suyu yerin dibine geçiverir" orada kaybolup gider **"de bir daha onu aramaya gücün yetmez."**

42- "Nihayet bütün serveti" bağ bahçeleri ile birlikte bütün malları **"yok edildi"** helâk oldu **"bu sebepten onun için harcadıklarına pişmanlık duyarak"** hasretler çekerek **"ellerini oğuşturmaya başladı** (bağının) **çardakları yere çökmüş"** yani çardaklar yere yıkılıp düşmüş olan çatılar üzerine düşmüş **"ve: Ne olurdu Rabbime hiçbir kimseyi ortak koşmasaydım, diyordu."**

43- "Ona Allah'tan başka yardım edecek bir topluluğu" cemaati **"yoktu. Kendisi de kendi** (bağını) **kurtaramadı."**

44- "İşte bu durumda velâyet" gerçek yardım bir ve tek olarak **"hak olan Allah'ındır. Mükâfatı da sonuçlandırması da hayırlı olan O'dur."** Gerçek dostları için en üstün akıbeti takdir eder.

45- "Onlara dünya hayatının misalini de ver: O gökten indirdiğimiz, sonra yeryüzünün bitkileri ile karışan bir suya benzer. Sonra o bitki, rüzgârların kökünden koparıp" darmadağın edip **"savurduğu"** önceleri taptaze iken kuruyup un ufak olan **"çer çöpe döner. Allah her şeye kâdir olandır."**

Kehf Sûresi 35-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler biri, dini ve Rabbi ile kendisini aziz bilen fakir mü'min ile diğeri, malına aldanan zengin kâfir iki kardeş ya da iki ortağın kıssasındaki mü'min ve kâfir misalini sürdürmektedir. Kâfir zengin kişi bahçesine küfrü ve büyüklenmesi ile kendisine zulmettiği hali ile içeri girdi.

2. Sonra âyet-i kerimeler mü'min arkadaşının ona verdiği cevabı haber vermektedir. Ona öğüt verdiğini ve Allah'ı inkâr ile nimet hakkında aldanıp gurura kapılmaktan onu vaz geçirmeye çalıştığını kendisini yaratmış olan Allah'ı inkâr ile kâfir olmasını reddettiğini, kendisinin onun söylediği sözün aynısını söylemediğini, aksine Allah'ın vahdaniyetini ve rububuyiteni itiraf ve kabul ettiğini vurguladıktan sonra onu bahçesinin, bağının içine girip de ona hayranlıkla baktığı takdirde kendisine ihsan etmiş olduğu bu nimet dolayısı ile Allah'a hamd ve senada bulunmaya ve maşaallah la kuvvete illa billah demeye teşvik ettikten sonra ona şunları da söyledi: Belki de Rabbim bana âhiret yurdunda senin bu bahçenden daha hayırlısını verir, senin hiç de sonunun gelmeyeceğini sandığın bu bahçede dünyada hızlıca yağan bir yağmur yahut bir fırtına ya da bir afet gibi semavi bir azap gönderir. Böylelikle senin bu bahçen üzerinde ayağın doğru dürüst duramadığı yumuşacık bir toprak haline gelebilir ve hiçbir bitki yetiştirmeye de elverişli olmaz. Çünkü suyu da aynı zamanda yerin dibine geçmiş olacak, ondan yararlanamayacak. Gerçekten de mü'minin bu beklentisi gerçekleşti.

3. Daha sonra âyetler gözkamaştırıcılığı, tatlılığı, sonra da yok olup gitmesi itibari ile dünya hayatına Allah'ın gökten indirdiği suyu örnek vermektedir. Bu suya yerin bitkileri karışıp güzel bir şekilde yetişmiş sonra rüzgârın etrafa dağıttığı sağa ve sola savurduğu kurumuş çer çöpe dönüşmüş olur.

Kehf Sûresi 35-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsana ancak imanı ve salih ameli fayda verir. Mala, evlada, dünya metaından herhangi bir şeye aldanıp gurura kapılmak caiz değildir.

2. Dünya nimetleri devamlı değildir. Günler değişkendir. Bugünlerde bizim âhiret için çalışmamız gerekir.

3. Malın, ailen ya da çocuğun hoşuna gidecek olursa 'maşaallah lâ kuvvete illa billah, de. O takdirde sen onlarda ölüm dışında bir şer görmezsin. Çünkü ölüm her canlı için mukadderdir.

4. Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah, cennet hazinelerinden bir hazinedir. Bu sebeple bu zikri gizli ve açık -ona kesin bir iman ile birlikte- çokça tekrarlamalıyız.

46- **“Mal ve oğullar dünya hayatının süsüdür. Ama bâki kalacak olan salih amellerdir.”** Denildiğine göre bu salih ameller, ‘lâ ilâhe illallah, subhanallahi velhamdu lillahi vallahu ekber ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-azîm: Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Allah her türlü eksiklikten münezzehtir, hamd Allah'a mahsustur, Allah en büyüktür, pek yüce ve pek büyük Allah'ın yardımı olmadan günahtan kaçınmaya da iyilik yapmaya da imkân yoktur’ sözleridir. Yine bunların beş vakit namaz, oruç, mağfiret dilemek, namaz, Hac, sadaka, köleleri hürriyete kavuşturmak, cihad etmek, akrabalık bağını gözetmek, güzel söz söylemek ve buna benzer ameller oldukları da söylenmiştir. **“Rabbinin nezdinde** (bunlar) **sevapça da hayırlıdır, emelce de hayırlıdır.”**

47- **“O günde dağları yürüteceğiz ve sen yeryüzünü çırılçıplak”** hiçbir şeyin onu örtmediğini **“göreceksin. Onları da hiçbirini bırakmaksızın Mahşerde toplamış olacağız.”**

48- **“Saf halinde Rabbine arz edilecekler. Andolsun ki ilk kez sizi nasıl yaratmış idiysek öylece bize geldiniz. Hatta size vaat ettiğimizi yerine getirecek”** ölümden sonra diriliş ve amellerin karşılıklarının görüleceği vaadinin gerçekleşeceği **“bir zaman tayin etmediğimizi ileri sürmüştünüz.”**

49- **“Kitap”** amel defterleri sahiplerinin ellerine **“konmuş olacak. Günahkârları onun içindekilerden korkuya kapılmış göreceksin. Vay bizim halimize!”** Vay biz helâk olduk!

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ
عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾ وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى
الْاَرْضَ بَارِزَةًۙ وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًاۚ ﴿٤٧﴾
وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّاۜ لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ
مَرَّةٍۘ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾ وَوُضِعَ الْكِتَابُ
فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا
الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصٰيهَاۚ وَوَجَدُوا
مَا عَمِلُوا حَاضِرًاۜ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا ﴿٤٩﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ
اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ
اَمْرِ رَبِّهٖۜ اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُٓ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّۜ
بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾ مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْۖ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾
وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَٓائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾ وَرَاَ الْمُجْرِمُونَ
النَّارَ فَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

“Ne olmuş bu kitaba! Küçük büyük hiçbir şey bırakmayıp sayıp dökmüş!” Tespit edip kaydetmiş **“diyecekler. Onlar işlediklerini de hazır bulacaklardır. Rabbin kimseye zulmetmez.”**

50- **“Hani biz meleklere: Âdem'e”** ibadet olarak değil de selâm ve tazim olmak üzere **“secde edin, demiştik de İblis'ten başkası hemen secde etmişlerdi. O ise cinden olduğu için Rabbinin emrinden dışarı çıkmıştı. O halde onlar sizin düşmanınızken siz beni bırakıp da onu ve onun soyunu veliler mi ediniyorsunuz? Zalimlerin ne kötü değiş tokuşudur bu!”**

51- **“Ben göklerin ve yerin yaratılışında da, kendilerinin yaratılışında da onları şahit tutmadım. Ben zaten saptıranları asla yardımcı”** ve destekleyici **“edinmiş değilim.”**

52- **“O gün buyuracak ki: Bana ortak olduklarını zannettiklerinizi çağırın. Onlar da**

onları çağıracaklar fakat bunlar kendilerinin çağrılarına olumlu karşılık vermeyeceklerdir. Aralarında" hepsinin ortaklaşa girecekleri bir helâk yeri olan cehennem ateşinden **"derin bir vadi de koyacağız."**

53- "Günahkârlar ateşi gördüklerinde içine düşeceklerin" yahut ona gireceklerin **"kendileri olacaklarını anlayacaklar. Fakat ondan kaçacak bir yer"** gidecekleri bir mekân **"da bulamayacaklardır."**

Kehf Sûresi 46-53. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler mal ve çocukların bu dünya hayatının süsü olduğunu ama kalıcı güzel amellerin onlardan daha üstün olduğunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra Kıyâmet gününü ve o günde meydana gelecekleri tasvir etmektedir. Bundan sonra ise yüce Allah öncekileriyle, sonrakileriyle bütün insanları hesap için durulacak yere toplayacak ve insanlar âlemlerin Rabbine arz edilecekler. Kâfirlere de azar ve sitem olmak üzere: İşte siz bize beraberinizde herhangi bir mal ve evlat bulunmaksızın Allah'ın sizi ilk yarattığı zamandaki halinizle çıplak ayaklı ve sünnetsiz olarak gelmiş bulunuyorsunuz. Ayrıca sizler ölümden sonra bir dirilişin, amellerin karşılıklarının verilişinin, hesap ve cezanın olmayacağını da iddia etmiştiniz, denilecek.

İşte bu günde insanların amel defterleri konulacak ve onlara sunulacaktır. Günahkârlar amel defterlerindeki küçük, büyük günahlardan korkacak ve: Yazıklar olsun bizlere! Dünya hayatındaki kusurlarımızdan dolayı vay başımıza geleceklere! Helâk olduk, diyecekler.

Kıyâmet gününde yüce Allah insana günahı olmaksızın ceza vermeyeceği gibi iyilikte bulunanların sevabından da hiçbir şey eksiltilmez.

3. Sonra âyetler yüce Allah'ın meleklere, Âdem'e secde etmeleri emrini verdiğini, İblis dışında bu emre itaat ettiklerini zikretmektedir. İblis ise cinlerden olduğu için Rabbinin emrinin dışına çıkmıştı. Daha sonra âyetler İblis'i ve onun zürriyetini -Allah'ın dışında- veliler edinmekten sakındırmaktadır. Çünkü onlar gerçekte düşmandırlar.

4. Yine âyet-i kerimeler müşriklerin doğru yoldan sapmış olduklarını, kendileri yaratılmış oldukları halde hiçbir şey yaratamayan varlıklara ibadet ettikleri için akıllarının ne kadar düşük olduğunu açıklamaktadır. Hem bu tapındıkları yaratılmış varlıklar, mahlûkatı yaratmakta Allah'ın yardımcıları da değillerdi. Kıyâmet gününde bu kâfirlerden ortaklarına seslenmeleri istenecek, onlar da onlara seslenecekleri halde yardımlarına gelemeyeceklerdir. Yüce Allah kâfirler ile tapındıkları ilâhları arasında hepsi için bir helâk yeri takdir edecektir ki bu da cehennem ateşidir. Günahkârlar ateşi göreceklerinde artık onun içine girip karışacaklarını kesin olarak anlarlar, kaçıp kurtulabilecekleri herhangi bir yer de bulamayacaklar.

Kehf Sûresi 46-53. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a yönelip O'na ibadete kendini vermek mal ve evlat ile ve onlara haddinden fazla şefkat ile meşgul olmaktan hayırlıdır.

2. Dünya hayatında küçük ya da büyük yaptığımız her bir şey bizim adımıza yazılıp kaydedilir, Kıyâmet gününde de bunları göreceğiz.

3. Şeytandan ve onun yardımcılarından sakınmak gerekir. İblis ateş alevinden yaratılmıştır. Melekler ise nurdan yaratılmışlardır.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا ف۪ي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍۜ وَكَانَ
الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُٓوا
اِذْ جَٓاءَهُمُ الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ
الْاَوَّل۪ينَ اَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾ وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَل۪ينَ
اِلَّا مُبَشِّر۪ينَ وَمُنْذِر۪ينَۚ وَيُجَادِلُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُٓوا اٰيَات۪ي وَمَٓا اُنْذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾
وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّه۪ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُۜ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ
وَف۪ٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُٓوا اِذًا اَبَدًا
﴿٥٧﴾ وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِۜ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا
لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَۜ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِه۪
مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ الْقُرٰٓى اَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا
لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾ وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِفَتٰيهُ لَٓا اَبْرَحُ
حَتّٰٓى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا
مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَب۪يلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

54- **"Andolsun ki Biz bu Kur'ân da insanlar için her misali"** benzersizliğinde olduğu gibi harika ve alışılmadık her bir anlamı **"geniş geniş açıkladık"** değişik üslûplarla tekrar ettik, **"insan ise tartışması her şeyden çok olandır."**

55- **"İnsanlara hidâyet geldiği zaman onları iman etmekten ve Rabblerinden mağfiret dilemekten alıkoyan tek şey, ancak öncekilerin başına gelen sünnetin"** iman etmemeleri halinde kökten imha edici azabın **"kendilerine de gelip çatmasını yahut onlara gözleri önünde azabın gelmesini"** türlü ve çeşitli olarak yahut da yüz yüze, karşıdan gelmesini **"beklemeleridir."**

56- **"Biz peygamberleri ancak müjdeleyici ve korkutucu kimseler olmak üzere göndeririz. Kâfirler ise hakkı yerinden kaydırmak"** çürütmek ve ortadan kaldırmak **"için bâtıl ile mücadele verirler. Âyetlerimi ve kendisi ile tehdit edildikleri şeyi ise alaya alırlar"** alay ederler.

57- **"Kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatılınca onlardan yüz çeviren ve iki elinin önden gönderdiğini unutandan daha zalim kim olabilir? Gerçekten biz onların kalpleri üstüne iyice anlamalarına engel"** çokça **"perdeler"** örtüler **"kulaklarına da"** sağırlık ve işitmeyi engelleyen pek büyük **"bir ağırlık koyduk. Sen onları doğru yola davet etsen bile -o bakımdan- ebediyyen hidâyete eremezler."**

58- **"Bununla beraber Rabbin Ğafûrdur, rahmet sahibidir. Şayet onları kazandıkları yüzünden sorgulasaydı elbette onlara azabı çabuklaştırırdı. Fakat onlar için belirlenmiş bir zaman vardır ki, ondan kurtulmak için hiçbir sığınak"** bir kurtuluş yeri **"bulamayacaklardır."**

59- **"İşte zulmettikleri vakit helâk ettiğimiz ülkeler! Biz onların helâki için de belli bir süre tayin etmiştik."**

60- **"Hani Musa genç delikanlısına"** Yûşa b. Nûn'a **"şöyle demişti: Ben iki denizin birleştiği"** kavuştuğu **"yere varıncaya kadar durmadan gideceğim. Yahut"** yürüyerek **"çok yıllar"** uzun bir zaman **"geçireceğim."**

61- **"Nihayet onlar bu iki deniz arasının birleştiği yere ulaşınca balıklarını unuttular. Denizde bir deliğe doğru"** bir menfez ve gidecek bir **"yolunu tutmuştu."**

Kehf Sûresi 54-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın insanlara Kur'ân-ı Kerim'de öğüt almaları için misalleri tekrar tekrar zikrettiğini ve kâfir insanın bâtıl uğrunda çokça tartıştığını açıklamaktadır.

2. Arkasından kâfirleri Kur'ân-ı Kerim kendilerine geldiğinde iman etmekten alıkoyan tek sebebin kendileri için mukadder olan helâk edilmenin yahut da azabın karşılarında ve göz göre göre gelmesi olduğunu açıklamaktadır ki, bu da Bedir gününde öldürülmeleridir.

3. Yine âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın Resûlleri ancak mü'minlere müjde verenler, kâfirleri de korkutanlar olmak üzere gönderdiğini ve Allah'ın âyetleri kendisine hatırlatılmakla birlikte onlardan yüz çevirenlerden daha zalim kimsenin olmayacağını, yüce Allah'ın onların kalplerine -Kur'ân'ı anlamamaları için- örtüler, kulaklarına da oldukça ileri derecede ağırlık ve sağırlık koyduğu için onu işitemediklerini de açıklamaktadır. Resûl kendilerini hidâyete çağırsa bile onlar ebediyyen hidâyet bulamazlar.

4. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın bunlara dünya hayatında azabı acilen vermeyişinin ve bunu Kıyâmet gününe erteleyişinin Allah'ın rahmetinden olduğunu açıklamaktadır.

5. Yine âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kendilerinden önce Âd ve Semûd gibi zalim şehirlerin ahalisini helâk ettiğini ve bunların helâk edilmeleri için belli bir vade tespit etmiş olduğunu da açıklamaktadır.

6. Sonra âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm)'ın -peşinden giden, kendisine hizmet eden ve ilim öğrenen-genç hizmetçisi Yûşa b. Nûn'a: Ben Rum denizi ile Fars Denizi'nin doğu tarafından birbirlerine kavuştukları asıl yere varıncaya kadar yürüyüp duracağım. Yahut da, eğer burası uzak ise ulaşıncaya kadar uzun bir süre yol alacağım, dediğini zikretmektedir. Nihayet iki denizin kavuştuğu yere vardıklarında, Yûşa yola yeniden koyuldukları zaman yükünü almayı unuttu. Musa da ona hatırlatmayı unuttu. Balık da denizde bir çıkış yeri olmayan uzunca bir yarık demek olan serabı andıran bir aralıktan gidecek yolunu buldu.

Kehf Sûresi 54-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Çokça tartışmak, bâtılı ileri sürüp hakka karşı çıkmak insanın belirgin özelliklerindendir. Kulları arasından Allah'ın hidâyet verip kurtuluş yolunu görme basiretini verdiği kimseler müstesnâ.

2. Zalimlerin en zalimi Allah'ın âyetleri kendisine hatırlatılmakla birlikte onlardan yüz çeviren, onlara aldırmayan, çirkin işlerini ve kötü amellerini unutan kimsedir.

3. Yüce Allah kullarına karşı Halîmdir. Onların kusurlarını örter, günahlarını bağışlar. Bazen onların bir kısmını fesattan iyi hale iletir.

4. İlim öğrenmek uğrunda yolculuk yapmak, meşakkatlere katlanmak ve bu yolda mütevazı olmak bir fazilettir.

62- **"Uzaklaşıp geçtikleri vakit Musa genç adamına: Kuşluk yemeğimizi getir, bu yolculuğumuzdan gerçekten"** ileri derecede **"yorgun düştük, dedi."**

63- **"Dedi ki: Gördün mü?"** Dikkat et ve hatırla ki **"o kayaya sığındığımız zaman doğrusu ben balığı unutmuşum. Onu hatırlamamı bana şeytandan başkası unutturmadı. O şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitti."** Onun o yol bulmasına doğrusu hayret edilir.

64- **"Musa: İşte aradığımız o ya!"** Bizim istediğimiz ve aradığımız buydu, **"dedi. Hemen izlerini takip ederek gerisin geriye"** geldikleri yoldan izlerini takip ede ede geri **"döndüler."**

65- **"Orada kendisine tarafımızdan bir rahmet vermiş ve nezdimizden bir ilim öğretmiş olduğumuz kullarımızdan bir kul"** Hızır (aleyhisselâm)'ı **"buldular."**

66- **"Musa ona: Sana öğretilen ilimden bana doğru ve hayırlı olanı"** *-reşed:* doğru ya da hayrı isabet ettirmek demektir- **"öğretmen için sana tabi olayım mı, dedi."**

67- **"O dedi ki: Doğrusu sen benimle beraber olmaya asla dayanamazsın."**

68- **"Sen iç yüzünü kavrayamadığın bir şeye nasıl dayanacaksın?"**

69- **"O da: İnşallah sen beni sabredici bulacaksın. Sana hiçbir işte karşı gelmeyeceğim, dedi."**

70- **"Bana uyarsan, sana o hususta açıklama yapıncaya kadar bana bir şey sorma, dedi."**

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰيهُ اٰتِنَا غَدَٓاءَنَاۘ لَقَدْ لَق۪ينَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا
نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنَٓا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنّ۪ي نَس۪يتُ الْحُوتَۘ
وَمَٓا اَنْسَان۪يهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ اَنْ اَذْكُرَهُۚ وَاتَّخَذَ سَب۪يلَهُ فِي الْبَحْرِ
عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِۗ فَارْتَدَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا قَصَصًاۙ
﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَٓا اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ
مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ
مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَط۪يعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾
وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِه۪ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ سَتَجِدُن۪ٓي
اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ صَابِرًا وَلَٓا اَعْص۪ي لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَن۪ي
فَلَا تَسْـَٔلْن۪ي عَنْ شَيْءٍ حَتّٰٓى اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾
فَانْطَلَقَاۜ حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا فِي السَّف۪ينَةِ خَرَقَهَاۜ قَالَ اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ
اَهْلَهَاۚ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا اِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَط۪يعَ
مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْن۪ي بِمَا نَس۪يتُ وَلَا تُرْهِقْن۪ي
مِنْ اَمْر۪ي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَاۜ حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُۙ
قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍۜ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

71- **"Bunun üzerine ikisi yola koyuldular. Nihayet bir gemiye bindiklerinde o bu gemiyi deliverdi. İçindekileri suda boğmak için mi onu deldin? Andolsun sen büyük bir iş"** oldukça kabul edilemez yahut da hayret edilecek bir iş **"yaptın, dedi."**

72- **"O: Ben sana benimle beraber olmaya asla dayanamazsın, demedim mi? dedi."**

73- **"Unuttuğum şeyden dolayı bana çıkışma, şu işimde de bana güçlük"** zorluk **"çıkarma,"** meşakkat yükleme **"dedi."**

74- **"Yine yola koyuldular. Nihayet bir erkek çocuğa rast geldiler. O hemen çocuğu öldürdü: Tertemiz bir cana -başka bir can karşılığında olmaksızın- kıydın öyle mi? Gerçekten sen kötü"** kabul edilemez ve oldukça korkunç **"bir şey yaptın, dedi."**

Kehf Sûresi 62-74. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa ve Hızır -ikisine de selâm olsun- kıssasını anlatmayı sürdürmekte, Musa ve Yûşa'nın iki denizin birleştiği yeri -ki burası Musa'nın Hızır ile kavuşması için tayin edilmiş yerdi-geçtikten sonra Musa genç delikanlıya: Kuşluk yemeği vaktimizi getir, çünkü biz gerçekten bu yolculukta oldukça yorulduk, dedi. Yanındaki genç hizmetçisi: Bizim yanında uyuyup sığındığımız o kayayı gördün mü? Orada hayret verici ne iş olduğunu biliyor musun? Balık zembilden çıkıp denize girdi ve onun üzerinde adeta bir pencere gibi bir yol oluştu ve ben sana uyandığın zaman bunu söylemeyi unuttum. Onun hayret edilecek bu olayını haber vermemi bana şeytan unutturdu. Balık da denizde yolunu alıp gitti. Onun bu işi hayret edilecek bir işti -çünkü balık kızartılmıştı ve canlanıp denize girmişti.-Etrafındaki su ise donmuştu. Bu da yüce Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a gösterdiği göz kamaştırıcı âyetlerinden (mucizelerinden) birisi idi.- Musa dedi ki: İşte bizim aradığımız da buydu. Çünkü bu bizim maksadımızın alâmetidir. Bu ise o salih adam ile karşılaşmaktır. Bu sebeple her ikisi de geldikleri yoldan ilk izlerini takip ederek gerisin geri döndüler. Böylelikle yoldan çıkmamış oldular. Hızır (aleyhisselâm)'ı balığı kaybettikleri kayanın yanında buldular. Allah ona pek büyük bir lütuf ve Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a onun elleri ile açıkça gösterdiği kerametler bağışlamış ve ancak Allah'ın tevfiki ile bilinebilen özel bir bilgi ona öğretmişti ki, bu da gayb olan hususların bir kısımının bilgisi idi.

Kehf Sûresi 62-74. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âlim bir kimsenin yanına ondan daha âlim bir kimsenin gitmesinin önünde -ondan ilim ve bilgisini artırmak maksadıyla- bir engel yoktur.

2. Rabbânî bilgi, ihlâs ve takvânın meyvesidir. Buna "ledünnî ilim" denilir ki Allah bu ilmi kendisine ihlâsla ubudiyyet eden kimselere miras olarak verir.

3. Mü'min Allah'ın nuru ile görür ve başkasının bilmediği bir takım sırları bilebilir. Hata ederken özür dilemek ise insanın değerini azaltmaz.

4. İlim adamları ve fazilet sahipleri ile konuşurken mütevazı olmak ve yumuşak bir şekilde konuşmalıdır. Her zaman için herhangi bir işi yapmak istenirken meşieti (inşaallah) zikretmek teşvik edilmiştir.

5. Bilgi öğrenen kendisine ilim öğretene itaat etmeli, ona ısrarla soru sormamalı ve kendisine kendiliğinden cömertçe ilim ve bilgi vermesini beklemelidir.

قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾ قَالَ اِنْ
سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي
عُذْرًا ﴿٧٦﴾ فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا
فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ
فَاَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا ﴿٧٧﴾ قَالَ هٰذَا فِرَاقُ
بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَاُنَبِّئُكَ بِتَاْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾
اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَاَرَدْتُ اَنْ
اَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾
وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا
وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾ فَاَرَدْنَا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً وَاَقْرَبَ
رُحْمًا ﴿٨١﴾ وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا فَاَرَادَ رَبُّكَ
اَنْ يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾
وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

75- **"Dedi ki: Ben sana benimle beraberliğe asla dayanamazsın, demedim mi?"**

76- **"Eğer bundan"** bu defadan **"sonra sana bir şey soracak olursam artık benimle arkadaşlık etme, o takdirde tarafımdan mazur sayılırsın, dedi."**

77- **"Yine gittiler. Nihayet bir kasaba ahalisinin yanına vardılar. Ora halkından"** misafir olmaları sebebi ile **"yiyecek istediler. Fakat kendilerini misafir etmeyi kabul etmediler. Orada yıkılmaya yüz tutmuş"** hızlıca düşüp yıkılmak üzere **"bir duvar buldular da o bu duvarı doğrultuverdi. Dileseydin elbet buna karşılık bir ücret alırdın, dedi."**

78- **"O da: İşte bu benimle senin ayrılışımızdır. Dayanamadığın şeylerin tevilini"** sonunda varacakları yeri ya da açıklama ve yorumunu **"sana haber vereyim, dedi."**

79- **"O gemi denizde çalışan yoksullarındı. Ben onu kusurlu yapmak istedim. Çünkü arkalarında"** gidecekleri istikamette, önlerinde **"her gemiyi zorla gasp eden"** haksız yere çekip alan **"bir hükümdar vardı."**

80- **"Erkek çocuğa gelince, annesi de babası da mü'min kimselerdi. Bunun anne babasına azgınlık ve nankörlük ederek onları sıkıntıya sokmasından"** ona duydukları sevgi dolayısıyla küfürde ona uymalarından **"endişe ettik."** Bu ise onların helâk olmaları demekti.

81- **"Bu bakımdan onların Rabbinin kendilerine bunun yerine"** kötülükten yana **"daha temiz"** ya da daha dindar ve salih bir kimse **"ve hayırlısını ve daha merhametlisini"** onlara daha şefkatli ve daha iyi davranan birisini **"vermesini diledik."**

82- **"O duvara gelince, şehirdeki iki yetim erkek çocuğundu. Altında da onlara ait bir define vardı. Babaları salih bir kimse idi. Bu sebeple Rabbin ikisinin de rüşdlerine ermelerini"** güçlenmelerini, akıllarının kemale ulaşmasını **"ve -Rabbinden bir rahmet olmak üzere- definelerini çıkarmalarını diledi. Ben bunları kendiliğimden yapmadım. İşte senin tahammül gösteremediğin şeylerin iç yüzü budur."**

83- **"Sana"** kendisine ilim ve hikmet verilmiş salih ve adaletli bir hükümdar olan **"Zülkarneyn'i de soruyorlar. Size ona dair de haber okuyayım, de."**

Kehf Sûresi 75-83. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Musa (aleyhisselâm) ile Hızır arasındaki konuşmaları aktarmayı sürdürmektedir. Musa Rabbinin emri ile ondan bir şeyler öğrenmek için onunla karşılaşmış, onların koştuğu şartları da kabul etmişti. Musa da kendi adına herhangi bir şeye itiraz edecek yahut herhangi bir şey hakkında acele edip soru soracak olursa kendisinden ayrılmasını ve Musa'nın arkasından gelmesine izin vermemesini şart koşmuştu.

2. Her ikisi bir kasabaya vardıklarında oranın ahalisinden misafir olarak kendilerine bir şeyler yedirmelerini istediler. Bu kasaba halkı cimri bir halk idi. Onlara yiyecek bir şey vermeyi kabul etmediler. Orada hızlıca yıkılma eğiliminde olan bir duvar buldular. Hızır o duvarı doğrulttu ve güçlendirdi. Bu sefer Musa ona: Sen bunlar için bedelsiz çalışmamalı idin. Aksine onlardan bir ücret almalıydın, deyince Hızır ona: Bundan sonra artık benimle arkadaşlık etme ve ben sana tahammül gösteremediğin işlerin yorumunu ya da akıbetini ve neticede varacakları yeri haber vereceğim, dedi.

3. Sonra Hızır gemiyi yarmasının, çocuğu öldürmesinin ve duvarı inşa etmesinin sırrını açıklamaya koyuldu.

4. Daha sonra yüce Allah Nebisine: Kavminin kendisine Zülkarneyn'in haberi hakkında soru sorduğunu zikredip onlara: Ben size onun bazı haberlerini anlatacağım, demesini emir buyurmaktadır.

Kehf Sûresi 75-83. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ahde vefa ve koşulan şarta bağlılık, ilim tahsilinde sabır ve öğrencinin öğretmenine karşı edep takınması bir zorunluluktur.

2. İnsanın kendisinden daha alt mertebede olandan bilgi öğrenmesi caizdir. Çünkü Musa (aleyhisselâm) bir Resûl ve bir Nebi idi. Hızır ise salih bir adamdı.

3. Misafire ikram etmek bir zorunluluktur, babaların salih kimseler olmasının çocuklarına faydası vardır, yetimlere ikramda bulunmak ve onların faydasına olan işleri yapmak gerekir.

4. Öğretmenin öğrencilerine kapalı görünen hususları açıklaması ve onlara yumuşak bir üslûp ile anlatıp kavratması gerekir.

5. Gaybı ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bilgi sahibi olmadığı hususları haber veren Kur'ân-ı Kerim mucize bir kitaptır.

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾
حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ
عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ
حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَى رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ
عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾ وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَى
وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾ حَتَّى إِذَا بَلَغَ
مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا
سِتْرًا ﴿٩٠﴾ كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾
حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ
قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي
الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَى أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ
سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّى إِذَا سَاوَى بَيْنَ
الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ
قِطْرًا ﴿٩٦﴾ فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

84- **“Gerçekten Biz ona yeryüzünde büyük bir iktidar vermiş ve ona her şeyin yolunu”** bilgisini ve maksadına ulaştıracak yolunu **“göstermiştik.”**

85- **“O da bir yol tuttu.”** Kendisini batıya ulaştıracak bir yol izledi.

86- **“Nihayet güneşin battığı yere ulaşınca onu kara çamurlu bir pınarda”** -gerçekte böyle olmamakla birlikte gözün görüşüne göre- **“batıyor gördü. Onun yanında da bir kavim buldu. Ey Zülkarneyn! Onları istersen azaplandırabilirsin yahut onlara ”** hakka ve hidâyete davet etmek sûretiyle **“güzel muamelede de bulunabilirsin, dedik.”**

87- **“Dedi ki: Kim zulmederse onu azaplandıracağız. Sonra o Rabbine döndürülecek, Rabbi de onu en şiddetli”** görülmemiş derecede korkunç **“bir azap ile azaplandıracak.”**

88- **“Fakat kim iman edip de salih amel işlerse onun için en güzel bir mükâfat”** olan cennet **“vardır. Ona emrimizden de kolay olanı söyleyeceğiz.”**

89- **“Sonra bir başka yol tuttu.”**

90- **“Nihayet güneşin doğduğu yere vardığı zaman onun güneşe karşı kendilerine hiçbir siper yapmadığımız”** elbise, bina ve tavan gibi bir perde kılmadığımız **“bir kavmin üzerine doğduğunu gördü.”**

91- **“İşte böyle. Zaten biz ellerinde ne bulunuyor idiyse hepsini”** kapsamlı bir bilgi ile **“ilmimizle kuşatmıştık.”**

92- **“Sonra bir yol tuttu.”**

93- **“Nihayet iki dağ arasına ulaştığı zaman”** bunlar Türkler diyarının uzak yerindeki iki dağdı **“önlerinde hemen hemen hiçbir söz anlamayan”** kavrayamayan **“bir kavim buldu.”**

94- **“Dediler ki: Ey Zülkarneyn! Gerçekten Ye’cûc ve Me’cûc”** bunlar Nuh oğlu Yafes’in soyundan gelen iki kabiledir **“bu yerde bozgunculuk yapanlardır. Sana bir vergi”** yapacağın sette seni destekleyecek bir miktar mal **“versek de buna karşılık bizimle onların arasında bir set”** bize ulaşmamaları için bir engel **“yapıversen.”**

95- **“Dedi ki: Rabbimin bana verdiği imkânlar daha hayırlıdır. Siz bana bir güçle yardım edin ki sizinle onların arasına sağlam bir set”** pek güçlü bir engel **“yapayım.”**

96- **“Bana”** oldukça **“büyük demir parçaları getirin. Nihayet dağların iki yanını”** tarafını **“tam denkleştirdiği vakit: Üfleyin, dedi. Nihayet onu bir ateş haline getirince: Getirin bana, üzerine erimiş bakır dökeyim, dedi.”**

97- **“Artık onu”** oldukça yüksek olduğu için üzerine çıkarak **“ne aşabildiler ne de onu”** sağlamlığı, oldukça kalın ve enli olması dolayısıyla da **“delmeye güç bulabildiler.”**

Kehf Sûresi 84-97. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Zülkarneyn'e yüce Allah'ın pek büyük bir mülk verdiğini, onun da batının en uzak yerine ulaşıncaya kadar bir yol takip ettiğini, orada göz görüşü ile güneşin batı tarafında okyanusta battığını gördüğünü, oranın yanıbaşında da bir kavim gördüğünü açıklamaktadır. Böylelikle onun adaleti ve imanı küfür ve şirkini sürdürenleri cezalandırmak, bir ve tek olarak Allah'a ibadet hususunda kendisine uyanlara güzelce davranmak sûretiyle ortaya çıktı.

2. Sonra bir başka yol izleyip güneşin battığı yerden doğduğu yere doğru yürüdü. Yolunda çıkan her bir toplumu yendi. Onları Allah'a iman etmeye çağırdı. Ona itaat ederlerse onlara iyi davrandı, ona karşı gelirse mal ve mülklerini kendisine mübah bildi. Nihayet yerin güneşin doğduğu yerine vardı. Güneşin kendilerini koruyacak bir yapıları, gölgelendirecek ağaçları, güneşe karşı kendilerini örtecek elbiseleri olmayan bir toplum üzerine doğduğunu buldu. Bunlara da önceki toplumlara yaptığının aynısını yaptı.

3. Sonra yerin doğu taraflarından bir yol daha izledi. Nihayet aralarında büyük bir genişlik bulunan iki dağın arasına ulaştı. Bu geniş yerden Ye'cûc ve Me'cûc Türklerin ülkelerine çıkıp geliyor, bozgunculuk çıkartıyor, buldukları her şeyi telef edip yok ediyorlardı. Bu iki dağın yanında oldukça ağır bir sûretle olması dışında hemen hemen konuşulanı hiç anlayamayan bir topluluk buldu. Allah kendisine karşı karşıya geldiği bütün toplumlar ile anlaşabilecek şekilde bir bilgi ve bir kabiliyet vermişti. Bu toplum kendisinden kendilerini Ye'cûc ve Me'cûc kabilelerinin bozgunculuğundan ve yaptıkları gaddarlıklardan korumasını istedi. Bunun için de kendisine gerek duyacağı malı da takdim edeceklerdi. O Allah'ın kendisine verdikleri sebebi ile mallarına ihtiyaç duymadı, onlardan kendisine kendileri ile düşmanları arasında sapasağlam ve güçlü bir engel kurabilmesi için ona yardımcı olmalarını istedi.

Kehf Sûresi 84-97. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah bağışı pek bol ve geniş olandır. O, kullarına lütfundan dilediğini verir.

2. İlim ilerlemenin ve bolluğun en önemli araçlarındandır. Zayıf kimselere yardımcı olmak ve bozgunculuk çıkartanların ve zalimlerin yaptıklarını engellemek de bir zorunluluktur.

3. Allah'ın yanındaki nimet ve ihsanlar ile yetinip insanların ellerinde bulunana gerek duymamak ve Allah'ın bize ihsan etmiş olduğu nimetlerle hoşnut olmak gerekir.

4. Yönetilenlerin kendilerini yönetenlere güvenliği, adaleti ve eşitliği gerçekleştirmeleri için ülkelerinin ilerleyip gelişmesi için yardımcı olmaları gerekir.

98- **"İşte bu, Rabbinden bir rahmettir. Rabbimin vaadi gelince onu"** ufalayıp ezerek yerle **"dümdüz eder. Rabbimin vaadi haktır, dedi."**

99- **"O gün onları birbiri içine dalgalanır"** karışır ve gelişigüzel hareket eder **"bir halde bırakmış olacağız. Sûr'a da"** ölümden sonra diriliş nefhası **"üfürülmüş olacaktır. Bu sûretle hepsini toplayacağız."**

100- **"O gün kâfirleri cehennemle karşı karşıya getiririz."** Ona yaklaştırırız.

101- **"Onlar ki benim öğüdüme"** Kur'ân-ı Kerim'e **"karşı gözleri"** kalın bir perde ve kesif bir örtü ile **"perdeli idi."** Bu sebeple onlar Kur'ân ile hidâyet bulamayan kör kimselerdir. **"Dinleyecek güçleri de yoktu."**

102- **"O kâfirler beni bırakıp kullarımı veli edineceklerini mi sandılar? Biz cehennemi o kâfirlere"** yerleşecekleri **"bir konak olarak hazırladık."**

103- **"De ki: Amelleri bakımından en çok zarara uğrayanları size haber verelim mi?"**

104- **"Onlar o kimselerdir ki dünya hayatında yaptıkları boşa gitmiştir."** Amelleri bâtıl olmuştur. **"Üstelik kendilerinin muhakkak iyi iş yaptıklarını zannederler."**

105- **"Onlar Rabblerinin âyetlerini ve ona kavuşmayı inkâr edip amelleri boşa gitmiş olanlardır. Biz Kıyâmet günü"** amellerinin boşa gitmiş ve bâtıl olması itibari ile **"onlar için ölçü tutmayacağız"** amelleri muteber olmayacaktır.

قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبّ۪يۚ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ رَبّ۪ي جَعَلَهُ دَكَّٓاءَۚ وَكَانَ وَعْدُ رَبّ۪ي
حَقًّاۜ ﴿٩٨﴾ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ ف۪ي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ
فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًاۙ ﴿٩٩﴾ وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِر۪ينَ عَرْضًاۙ ﴿١٠٠﴾
اَلَّذ۪ينَ كَانَتْ اَعْيُنُهُمْ ف۪ي غِطَٓاءٍ عَنْ ذِكْر۪ي وَكَانُوا لَا يَسْتَط۪يعُونَ
سَمْعًا ﴿١٠١﴾ اَفَحَسِبَ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اَنْ يَتَّخِذُوا عِبَاد۪ي مِنْ دُون۪ٓي
اَوْلِيَٓاءَۜ اِنَّٓا اَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِر۪ينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ
بِالْاَخْسَر۪ينَ اَعْمَالًاۜ ﴿١٠٣﴾ اَلَّذ۪ينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ
يَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَٓائِه۪ فَحَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَلَا نُق۪يمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾ ذٰلِكَ
جَزَٓاؤُ۬هُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُٓوا اٰيَات۪ي وَرُسُل۪ي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًاۙ ﴿١٠٧﴾
خَالِد۪ينَ ف۪يهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ
رَبّ۪ي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبّ۪ي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِه۪ مَدَدًا
﴿١٠٩﴾ قُلْ اِنَّمَٓا اَنَا۬ بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَٓا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَمَنْ كَانَ
يَرْجُوا لِقَٓاءَ رَبِّه۪ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّه۪ٓ اَحَدًا ﴿١١٠﴾

106- **"İşte böyle. Olanların cezası kâfir oldukları, âyetlerimi ve peygamberlerimi alaya aldıkları"** onları alay edinilecek şeyler gördükleri **"için cehennemdir."**

107- **"Gerçekten iman edip salih amel işleyenlerin ise konakları"** cennetin en yüksek, en orta ve en üstün yeri olan **"Firdevs cennetleridir."** Burası onların konaklayacakları ya da kendisinden yararlanacakları yer olacaktır.

108- **"Onlar orada ebedi kalıcıdırlar. Oradan ayrılmak"** başka bir yere intikal edip gitmek **"istemezler."**

109- **"De ki: Rabbimin sözleri"** bildikleri ve hikmeti **"için deniz"** kendisi ile yazı yazılan madde olan **"mürekkep olsa, buna yardımcı olarak"** destek olmak üzere ve daha da artırmak için **"bir o kadar daha katsak, Rabbinin sözleri tükenmeden o deniz tükenir."** Yok olur, boşalır.

110- "De ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim. Şu kadar var ki bana ilâhınızın ancak tek bir ilâh olduğu vahyediliyor; artık kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa salih bir amel işlesin ve Rabbine ibadetinde kimseyi ortak koşmasın."

Kehf Sûresi 98-110. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Zülkarneyn iki dağın arasında seddi inşa ettikten sonra bu Rabbimin insanlara bir nimetidir. Bunu onlar ile Ye'cûc ile Me'cûc arasında bir engel kıldı. Böylelikle onların kötülük yapıp fesat çıkartmalarını engelleyecek. Ama hak olan o vaat yaklaştı mı bu seddi yerle dümdüz edecek, Allah'ın vaadi ise kaçınılmaz olarak gerçekleşir.

2. Bu set yerle bir olacağı zaman bunlar dışarı çıkacak ve insanlar arasına karışıp mallarını ifsad edecekler, eşyalarını telef edecekler. Bütün bunlar Kıyâmetin kopmasından önce ve deccalin çıkmasından sonra olacaktır. Bazı ilim adamlarının görüşüne göre Ye'cûc ile Me'cûc gerçekten çıkmış bulunuyor ve bunlar Tatarlardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet gününü yüce Allah'ın Kur'ân ile hidâyet bulmayı bırakıp ona karşı kör kesilen kâfirlere neler yapacağını ifade etmektedir.

4. Arkasından âyetler amelleri bakımından en büyük zarara uğrayanların kimler olduğunu ve bunların dünya hayatındaki çalışmaları doğrudan uzak kalıp amelleri bâtıl olan kimseler olduklarını haber vermektedir.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın mutlu ve bahtiyar kullarına dair haber vermektedir. Bunlar da Allah'a ve Resûlü'ne iman edip salih ameller işleyenlerdir.

6. Son olarak âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e şunları söylemesini emretmektedir: Eğer denizlerin suyu kendisi ile Allah'ın kelimelerinin ve hükmünün kendisine delil olan âyetlerinin kelimelerinin yazıldığı kalemin mürekkebi olsa bunların yazılması bitmeden şüphesiz deniz bitip tükenir. İsterse bu deniz gibi bir başkasını sonra ona katkı olmak üzere bir başkasını getirip bunlarla yazı yazılacak olsun yine de Allah'ın kelimeleri bitip tükenmezdi. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de kendileri gibi bir beşerdir. O da gaybı bilmez. Şanı yüce Allah ise ortaksız bir ve tek ilâhtır. Bu sebeple onun mükâfatını ve vereceği sevabı ümit eden (inanan) kimseler Allah'ın şeriatine uygun salih bir amel işlesin, amelinde riyakârlık yapmayıp onu yüce Allah için katıksız halis bir amel olarak işlesin.

Kehf Sûresi 98-110. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ye'cûc ile Me'cûc'ün çıkması Kıyâmetin alâmetlerindendir.

2. Bazı kimseler özellikle de kâfir olanlar kendilerinin hak üzere olduklarını, amellerinin salih olduğunu zannederler. Gerçekte ise bunların amelleri bâtıl ve bozuktur. Kıyâmet gününde en çok zarara uğrayacaklar onlardır. Çünkü onlar Allah'ın şeriatine uygun işler yapmazlar.

3. Salih ameller olmadan imanın değeri yoktur. Çünkü salih amel imanın meyvesi ve varlığının delilidir.

4. İmansız olarak yahut şeriate uygun olmayarak ya da riyakârlığın karıştığı salih gibi görülen amelleri Allah kabul etmez.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bir insandır, gaybı bilmez. Ama o Allah tarafından gönderilmiş kendisine vahiy edilen bir Resûldür.

19- MERYEM SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 98 âyettir)

Sûre adını 16-40. âyetlerde kıssası geçen Hz. Meryem'den almıştır. Ayrıca 1. âyeti olan "Kâf-hâ-yâ-ayn-sâd" adıyla da anılmaktadır

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kâf, Ha, Ya, Ayn, Sâd."** Bunlar Kur'ân'ı oluşturan harflerdendir. Bununla birlikte beşer aynı harfleri kullanıp bu harflerden kelimeler oluşturdukları halde onun benzerini getirmekten âcizdirler.

2- **"Rabbinin rahmetinin, kulu Zekeriyâ'yı anışıdır."**

3- **"Hani o Rabbine gizlice niyaz edip"** kimsenin duymadığı gizli bir dua edip **"yalvardığında,"**

4- **"Şöyle demişti: Rabbim, gerçekten kemiklerim zayıflayıp gevşedi."** Gücünü kaybetti ve kemiklerim inceldi. **"Ağarmış saçı ile başım alev alıp tutuştu."** Ağaran saçlar başımın her tarafına yayıldı. **"Rabbim, sana duam sayesinde bedbaht"** herhangi bir zamanda hüsrana uğramış bir kimse **"olmadım."** Yani ben bugünden önce duası hep kabul edilen birisi idim.

5- **"Gerçekten ben arkamdan"** ölümümden sonra **"gelecek akrabamdan"** Yahudilerin en şerlileri olan asabe akrabalarım olan kardeşler ve amca çocuklarımdan **"endişe ediyorum. Hanımım da"** doğum yapamayan **"kısırdır. Bundan dolayı bana lütfundan bir veli"** benden sonra bu işi üstlenecek bir evlat **"bağışla!"**

6- **"Ki bana da mirasçı olsun, Yakuboğulları'na da mirasçı olsun. Rabbim sen onu**

سُورَةُ مَرْيَمَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ
ثَمَانٍ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

كٓهٰيٰعٓصٓ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾ اِذْ
نَادٰى رَبَّهُ نِدَٓاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنّ۪ي
وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَٓائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾
وَاِنّ۪ي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَٓاء۪ي وَكَانَتِ امْرَاَت۪ي عَاقِرًا فَهَبْ ل۪ي
مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾ يَرِثُن۪ي وَيَرِثُ مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ
رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾ يَا زَكَرِيَّٓا اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيٰى
لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾ قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ ل۪ي
غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَاَت۪ي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾
قَالَ كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ
وَلَمْ تَكُ شَيْـًٔا ﴿٩﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ ل۪ٓي اٰيَةً قَالَ اٰيَتُكَ
اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِه۪
مِنَ الْمِحْرَابِ فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

rızanı kazanacak" söz ve davranışları ile nezdinde razı olunan **"bir kişi kıl!"**

7- **"Ey Zekeriyya! Gerçekten Biz sana Yahya adında bir oğul müjdeleriz. Bundan önce kimseye bu adı vermemiştik."** Ondan önce kimseye bu şekilde Yahya adı verilmemiştir. Ya da onun bir benzeri, misli yoktur.

8- **"Dedi ki: Rabbim! Eşim kısır bir kadın, benim ise yaşlılıktan kemiklerim kurumuşken"** yani tedavi edilemeyecek -kurumuş bir değnek gibi- bir hale gelmişken **"nasıl oğlum olabilir?"** Nasıl veya nereden olacak?

9- **"Dedi ki: Öyledir, Rabbin buyurdu ki: Bu benim için pek kolaydır."** Yani iki yaşlı anne babadan Yahya'yı yaratmak kolay bir iştir. **"Çünkü sen daha önce bir şey değilken seni yarattım."**

10- **"Rabbim, bana bir âyet"** alâmet **"ver, dedi. Senin alâmetin sapasağlam"** dil tutuk-

luğun ve hastalığın olmaksızın, sağlıklı **"olduğun halde insanlarla üç gece konuşamamandır, buyurdu."**

11. "Mihrabdan" namaz kılınan yerden yahut da ibadet ettiği odadan **"kavminin karşısına çıkıp onlara: Sabah akşam"** günün iki ucunda yani gündüzün başlarında ve sonlarında **"tesbih edin, diye"** parmağı ile **"işaret etti."**

Meryem Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın gizli saklı bir şekilde Rabbine seslenip niyaz eden kulu Zekeriyya'ya olan rahmetini ifade etmektedir. Rabbine gücünün oldukça azaldığını, başındaki saçlarının ağardığını ve kendisinden sonra geleceklerin razı olacağı şekilde davetinin gereklerini yerine getirmeyeceklerinden korktuğunu dile getirdiği gibi görüp gözettiği aile halkı için de korktuğunu ifade etmişti. Bunlardan birisi ise kendisinin bakımını üstlendiği Meryem idi. O da onun işlerini üstlendiği mihraba hizmet ediyordu. Aynı şekilde güzel bir şekilde idare edip infak ettiği malı için de korkuyordu. Çünkü o kendisinden sonraki İsrâiloğulları'na mensup kimselerin bütün bu mirası gereği gibi idare edebilecek kimseler olmadıklarını biliyordu. Hanımı da kısırdı. Bu sebeple arkasından yerine geçecek soyundan gelen kimsesi yoktu. Bunun için yüce Allah'a dinî ve dünyevî bütün bu işleri üstlenecek, onları güzel bir şekilde yerine getirecek salih bir veli (mirasçı) nasip etmesi için yalvarıp yakardı. Ayrıca bu mirasçısını Rabbinin razı olunan, zorba, kaba saba olmayan bir kimse olmasını da istedi. Şanı yüce Allah duasını kabul buyurup ona bir erkek çocuk müjdesini verip daha dünyaya gelmeden ona Yahya adını verdi. Daha önce bu isim kimseye verilmemişti. Ayrıca bu evladın hilkatinde benzersiz olacağını da müjdelemişti.

2. Zekeriyya (aleyhisselâm) Rabbinden kendisine bu müjdenin gerçekleşeceğinin bir alâmetini vermesini de istemişti. Böylelikle bunun için Rabbine şükretmek istiyordu. Şanı yüce Allah da ona insanlardan ilişkisini kesip üç gün boyunca yalnızca Allah ile birlikte yaşamasını, Rabbini tesbih ettiği zaman dili konuştuğu halde insanlarla konuşmak istediğinde ise bütün azaları sağlıklı olup herhangi bir hastalığı ve konuşamaması söz konusu olmadığı halde konuşamamasının ona bir alâmet olacağını gösterdi.

Meryem Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dua, kul ile Rabbi arasında ve insanlardan uzak gizli yapıldığı sürece kabul edilme ihtimâli daha yüksek, riyakârlıktan ve münafıklıktan daha uzak olur.

2. Yüce Allah'a seslenirken âcizliğini, güçsüzlüğünü ve muhtaçlığını açıkça ortaya koymanın yanında yüce Allah'ın en güzel isim ve sıfatları ile O'na duasında gerekli edebi takınmak da bir zorunluluktur.

3. Yüce Allah'ın kudreti hiçbir şeyin âciz bırakamadığı bir kudrettir. Bizim alışageldiğimiz sebepler bu kudretin önünde engel olarak duramaz.

4. Allah'ın Nebileri hayatta iken de ölümlerinden sonra da hak davet adına oldukça gayretli kimseler olup insanlar için hayrı çokça seven kimselerdir.

5. Şanı yüce Allah'a nimetlerinden ötürü şükretmeye gayret göstermek zorunludur.

12- "Ey Yahya! Kitabı" Musa'dan sonra İsrâiloğulları'nın kitabı olan Tevrat'ı **"tam bir kuvvetle"** azim ve kararlılıkla **"al! Biz ona hikmeti"** Tevrat'ı anlamayı, ibadeti ve hikmeti **"daha çocuk iken verdik."**

13- "Katımızdan ona bir kalp inceliği ve bir temizlik" bereket yahut arınmışlık **"da verdik. O takvâ sahibi bir kimse idi."**

14- "Ana babasına karşı itaatkârdı. Büyüklük taslayan ve isyankâr bir kimse değildi."

15- "Doğduğu günde, vefatı gününde ve diri olarak kaldırılacağı günde selâm olsun ona."

16- "Kitapta Meryem'i de an. Hani o kendi ailesinden doğu tarafında bir yere çekilmişti." Ayrılmış ve yalnız başına kalmıştı.

17- "Sonra onlarla kendi arasında bir perde" ve bir engel **"germişti. Derken Biz ona ruhumuzu"** Cebrâil (aleyhisselâm)'ı **"gönderdik. Ona tam"** oluşumu eksiksiz, hilkati gayet muntazam **"bir insan sûretinde göründü."** İnsan sûretine büründü.

18- "Senden Rahman'a sığınırım" senden Allah'ın himayesine sığınırım. **"Eğer takvâ sahibi"** Rabbinden korkan ve onun görüp gözetmesinden çekinen **"bir kimse isen, dedi."**

19- "O da: Ben ancak senin Rabbinin gönderdiği elçisiyim. Sana temiz bir oğul vermeye geldim, dedi."

20- "Meryem dedi ki: Bana hiçbir insan eli değmemişken" ben bakire bir kız olduğum için benimle cima eden bir kocam olmadığı halde **"ve ben kötü"** kim olduğuna bakmaksızın şehvetini karşılamaya çalışan günahkâr **"bir kadın da olmadığıma göre nasıl bir oğlum olabilir?"**

يَا يَحْيٰى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَاٰتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾ وَحَنَانًا
مِنْ لَدُنَّا وَزَكٰوةً وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا
عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ
يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ اِذِ انْتَبَذَتْ
مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا
فَاَرْسَلْنَا اِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ اِنّ۪ي
اَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ اِنَّمَا اَنَا
رَسُولُ رَبِّكِ لِاَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ اَنّٰى يَكُونُ
ل۪ي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْن۪ي بَشَرٌ وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ
كَذٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً
مِنَّا وَكَانَ اَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾ فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِه۪ مَكَانًا
قَصِيًّا ﴿٢٢﴾ فَاَجَاءَهَا الْمَخَاضُ اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ
يَا لَيْتَن۪ي مِتُّ قَبْلَ هٰذَا وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾ فَنَادٰيهَا
مِنْ تَحْتِهَا اَلَّا تَحْزَن۪ي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾
وَهُزّ۪ٓي اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

21- "Dedi ki: Evet, durum dediğin gibidir. Fakat Rabbin: O bana kolaydır. Biz onu insanlar için bir âyet ve bizden bir rahmet kılacağız, buyurdu. Buna dair hüküm verilmiş, bitmiştir." Levh-i Mahfuz'da yazılmış ve takdir edilmiştir.

22- "Derken ona hamile kaldı. Onunla yalnız başına uzak bir yere çekildi."

23- "Sonunda doğum sancısı onu kuru bir hurma ağacına dayanmaya mecbur etti." Doğum sancısı böyle bir yere sığınmak zorunda bıraktı. **"Keşke bundan önce ölseydim de büsbütün unutulsaydım, dedi."**

24- "Ona aşağısından: Üzülme, Rabbin senin altında küçük bir ırmak akıttı" yahut da değeri pek yüksek şerefli efendi bir oğul verdi -kasıt İsa (aleyhisselâm)'dır-.

25- "O kuru hurma ağacını kendine doğru salla! Senin üzerine derilmiş taze" yahut da koparılmaya elverişli bir **"hurma düşecektir."**

Meryem Sûresi 12-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler doğrudan Yahya'ya geçiş yapmaktadır. O fiilen dünyaya gelmiş, yaşı ilerlemiş ve genç bir çocuk olmuştu. Bu sebeple de ona emaneti taşıması ve Musa'dan sonra İsrâiloğulları'nın kitabı olan Tevrat gereğince ciddiyetle amel etmesi, nübuvvetin mirasçısı olarak ilim ve hikmetin yükümlülüklerini yerine getirmekte zaafa kapılmayıp gevşemeyip geri adım atmaması için ona seslenilerek emir verildi. Âyet-i kerimeler yüce Allah tarafından ona bu hususta kendisine yardımcı olacak hikmetin, şefkat ve merhametin, yumuşak bir tabiatın, temizliğin, iffetin, kalp ve tabiat temizliğinin de verildiğini açıklamaktadır. Bütün bunların yanında ona ayrıca yüce Allah'a karşı takvâlı olmak, O'ndan korkmak, bütün hal ve hareketlerinde onun tarafından gözetilmekte olduğu şuuruna sahip olmak da verilmişti. Aynı zamanda yüce Allah onu anne ve babasına karşı iyi davranan, onlara şefkatli ve merhametli olan, kesinlikle büyüklük taslamayan ve isyankâr olmayan birisi olarak yaratmıştı. Sonra doğumunda, ölümünde, Kıyâmet gününde de ölümden sonra diriltileceği sırada ona selâm armağan edilmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Yahya (aleyhisselâm)'ın doğuşundan daha da hayret verici olan İsa (aleyhisselâm)'ın doğuş kıssasını söz konusu etmektedir.

Meryem Sûresi 12-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Daveti tebliğ edip onu kalplere ulaştırmanın yardımcı araçları arasında hikmet, rikkat, şefkat, temizlik, iffet, yüce Allah'a karşı takvâlı olmak ve Allah'tan korkmak (haşyet) da yer alır. İşte bütün bu nitelikler yüce Allah'ın lütfu ile çocukluğundan beri Yahya (aleyhisselâm)'da bulunuyordu. Böylelikle babası Zekeriya'dan nübuvveti, ilmi ve hikmeti miras alıp ondan sonra emaneti taşıma ehliyetine sahip olmuştu.

2. Yüce Allah'ın kudretinin önünde hiç bir engel yoktur. Onun sünneti bir erkek ve bir dişiden -bir anne ve bir babadan- insanları yaratmak şeklinde cereyan edegelmiştir. Fakat o Âdem (aleyhisselâm)'ı babasız ve annesiz, Havva'yı yalnızca Âdem'den, İsa (aleyhisselâm)'ı babasız olarak bir anneden yaratmıştır. Her şeye kudreti yeten bir ve tek Allah her türlü eksiklikten münezzehtir.

3. İmran kızı Meryem tertemiz bir kadındır, kendisini ve şerefini temiz tutmuş ve korumuştur. Ayrıca yüce Allah'a sürekli ibadet etmiş olup kendisini O'na ibadete vermiş ve her şeyden alakasını kesmişti. Bunu da annesinin kendisine hamile kaldığı esnadaki adağına bağlı kalmak üzere yapıyordu.

4. Zorluk ve sıkıntı zamanlarında yalnızca yüce Allah'a sığınıp O'na tevekkül etmek mü'minleri korku ve dehşetten muhafaza eder, onları zorluklardan ve mihnetlerden kurtarır.

فَكُلِى وَاشْرَبِى وَقَرِّى عَيْنًا فَاِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا فَقُولِى
اِنِّى نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَاَتَتْ
بِهٖ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْـًٔا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾
يَٓا اُخْتَ هٰرُونَ مَا كَانَ اَبُوكِ امْرَاَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّا
﴿٢٨﴾ فَاَشَارَتْ اِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِى الْمَهْدِ
صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ اِنِّى عَبْدُ اللّٰهِ اٰتٰينِىَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِى نَبِيًّا ﴿٣٠﴾
وَجَعَلَنِى مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُ وَاَوْصَانِى بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ
مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِى وَلَمْ يَجْعَلْنِى جَبَّارًا شَقِيًّا
﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَىَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ اَمُوتُ وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا
﴿٣٣﴾ ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِى فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾
مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ اِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ اَسْمِعْ بِهِمْ
وَاَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

26- **"Artık ye, iç, gözün aydın"** gönlün hoş **"olsun"** üzülme! **"Eğer insanlardan birisini görürsen: Gerçekten ben Rahman'a"** konuşmamak ve susmak sûreti ile **"oruç adadım. Onun için bugün hiçbir insanla konuşmam, de."**

27- **"Onu taşıyarak kavmine götürdü. Ey Meryem, gerçekten sen görülmedik"** kabul edilemez pek büyük **"bir iş yaptın, dediler."**

28- **"Ey Hârun'un kardeşi! Senin baban kötü bir adam"** zina eden, hayâsız ve kötülük işleyen bir kimse **"değildi, anan da ahlâksız"** zinakâr **"bir kadın değildi."**

29- **"Bunun üzerine çocuğa işaret etti. Onlar: Beşikte bulunan"** küçük **"bir çocuk ile nasıl konuşuruz, dediler."**

30- **"Dedi ki: Muhakkak ben Allah'ın kuluyum. Bana o kitabı"** İncil'i **"vermiş ve beni Nebi kılmıştır."**

31- **"Nerede olursam beni mübarek kıldı."** Pek çok faydalı ya da hayrı öğreten bir kimse kıldı. **"Mütekebbir bedbaht kılmadı."**

32- **"Beni valideme iyi davranan"** ona iyilik yapan, saygı gösterip ikramda bulunan **"birisi kıldı. Mütekebbir"** ona karşı ibadet ve itaatte; anneme karşı iyilik yapmakta büyüklük taslayan **"bedbaht birisi kılmadı."**

33- **"Doğduğum günde, vefatım gününde ve diriltileceğim günde bana selâm"** güven ve huzur **"olsun."**

34- **"İşte hakkında şüpheye düştükleri"** ya da anlaşmazlığa düştükleri yahut bâtıl ile birbirleri ile tartıştıkları **"Meryem oğlu İsa, hak söze göre budur."** Yani Allah, yarattıklarını var etmek istediği zaman onların her birine sadece: Ol, der.

35- **"Allah'ın çocuk edinmesi olacak bir şey değildir."** Onun için böyle bir şey gerekmez. **"O, bundan münezzehtir."** Yüce Allah evlat edinmekten zatını tenzih etmektedir. **"Bir işe hükmettiğinde"** bir şeyi murad edecek olursa **"ona yalnızca: 'ol!' der o da oluverir."**

36- **"Muhakkak Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. O halde yalnız O'na ibadet edin, dosdoğru yol budur."**

37- **"Cemaatler"** fırkalar **"kendi aralarında"** ashabı, kavmi ya da insanlar arasında **"anlaşmazlığa düştüler. O büyük günde hazır olacaklarından dolayı vay o kâfirlerin haline!"** Helâk ve azap onlaradır. Ya da veyl cehennemde bir vadi adıdır.

38- "Bize gelecekleri günde" Kıyâmet gününde **"nasıl işitirler, ne biçim görürler?"** Hayret edecek şekilde işitir, hayret edecek şekilde görürler. **"Fakat zulmedenler"** kâfirler **"o günde apaçık bir sapıklık"** haktan uzak ve gayet açık ve belli **"bir sapıklık içindedir."**

Meryem Sûresi 26-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Meryem'e dair açıklamaları sürdürmektedir. Ona hurma ağacını sallaması emri verildi. Hurma ağacı da üzerine olgunlaşmış taze meyvesini düşürecek o da ondan yiyecek, sudan içecekti. Böylelikle içinde bulunduğu doğum ağrılarına karşı güçlenmiş olacaktı. Sonra ondan bir kimseyi görecek olursa konuşmaması, sadece işarette bulunmakla yetinmesi istendi. Bebeğini taşıyarak kavminin yanına ulaştığı vakit onun bu durumunu kabullenemediler. Aşırı derecede onu kınadılar ve kendisini bilinen ibadeti ve mabede hizmete kendisini adamasını, ailesinin salih kimseler olduklarını hatırlattılar, onu fuhuş işlemekle itham ettiler. Meryem ise Allah'a sığınarak bebeğine işaret etti. Küçücük çocuk henüz beşiğinde iken kendisine kitabı veren ve kendisini Nebi yapan Allah'ın kulu olduğunu söyleyerek konuştu.

2. Böylece şanı yüce Allah, Mesih (aleyhisselâm)'ın durumunu açıklayarak onun Allah'ın oğlu olduğunu iddia eden doğru yoldan sapanların iddialarını reddedip kendi zatını evlat edinmekten tenzih ederek bir işi murad ettiği takdirde iradesinin ona yönelmesi ile birlikte "ol" kelimesi ile var olduğunu beyan etti.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler fırkaların anlaşmazlığa düştüklerini ve o zamanın insanlarının ve onlardan sonra gelenlerin de onun hakkında birçok fırkalara ayrıldığını, küfür ve inatlarını sürdürdüğünü açıkladı. Mü'minler ise onun Allah'ın kulu ve Resûlü, kadın kulu Meryem'in oğlu ve Meryem'e bıraktığı kelimesi ve ondan bir ruh olduğunu itiraf edip kabul ettiler. İşte bunlar kurtuluşa erip sevap kazanan kimselerdir. Doğru yolu şaşırmış kâfirlere gelince o pek büyük günde hazır olacaklarından ötürü veyl onlara!

Meryem Sûresi 26-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Anne babaya faziletlerini itiraf edip takdir ederek iyilik yapmak, onlara şefkat göstermek zorunludur.

2. Zorlu ve sıkıntılı zamanlarda Allah'a sığınmak, dua edip ona yalvarmak gerekir. Çünkü asıl sığınak ve himayesine girilen O'dur.

3. İsa (aleyhisselâm)'ın sınırları belli bir hayatı vardır, o da ölür ve diriltilir.

4. İsa (aleyhisselâm)'ın bu şekilde dünyaya gelmesi insanlara yüce Allah'ın akıllara durgunluk veren kudretinin bir delilidir. Ayrıca onu kendilerini bir ve tek Allah'a ibadete iletip irşad eden bir Nebi olarak göndermesi de onlar için bir rahmettir.

5. Allah'ın takdir ettiği her bir şey, mutlaka Allah'ın meydana gelmesi için izin verdiği vakitte gerçekleşir ve önceleri gayb iken artık görülen bir hal alır.

وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ اِذْ قُضِيَ الْاَمْرُ وَهُمْ ف۪ي غَفْلَةٍ وَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾ اِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَاِلَيْنَا
يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِبْرٰه۪يمَ اِنَّهُ كَانَ صِدّ۪يقاً نَبِيًّا
﴿٤١﴾ اِذْ قَالَ لِاَب۪يهِ يَٓا اَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ
وَلَا يُغْن۪ي عَنْكَ شَيْـٔاً ﴿٤٢﴾ يَٓا اَبَتِ اِنّ۪ي قَدْ جَٓاءَن۪ي مِنَ الْعِلْمِ
مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْن۪ٓي اَهْدِكَ صِرَاطاً سَوِيًّا ﴿٤٣﴾ يَٓا اَبَتِ لَا تَعْبُدِ
الشَّيْطَانَ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾ يَٓا اَبَتِ اِنّ۪ٓي
اَخَافُ اَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾
قَالَ اَرَاغِبٌ اَنْتَ عَنْ اٰلِهَت۪ي يَٓا اِبْرٰه۪يمُ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَاَرْجُمَنَّكَ
وَاهْجُرْن۪ي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبّ۪ي اِنَّهُ
كَانَ ب۪ي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾ وَاَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَاَدْعُوا رَبّ۪ي
عَسٰٓى اَلَّٓا اَكُونَ بِدُعَٓاءِ رَبّ۪ي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾
وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾
وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسٰٓى اِنَّهُ كَانَ مُخْلَصاً وَكَانَ رَسُولاً نَبِيًّا ﴿٥١﴾

39- **"Sen onları işin bitirilivereceği o hasret"** geride bırakılanlar için ileri derecede pişmanlık duyulacak **"günü ile korkut! Hâlbuki onlar gaflet içindedirler, onlar hâlâ iman etmezler."**

40- **"Arza ve üzerindekilere elbet biz mirasçı oluruz ve yalnız bize döndürülürler."**

41- **"Kitapta İbrahim'i de an. O"** hallerinde dosdoğru, Allah'ın gayblarını, âyetlerini, kitaplarını ve Resûllerini çokça tasdik eden **"son derece doğru sözlü bir peygamberdi."**

42- **"Hani babasına: Babacığım, demişti. İşitmeyen, görmeyen ve sana hiçbir faydası olmayan"** sana fayda vermediği gibi sana gelecek bir zararı önleyemeyen **"şeye niçin ibadet edersin?"**

43- **"Babacığım, ilimden sana gelmeyen bana geldi. Bana uy ki seni dosdoğru"** helâk edici tehlikelerden kurtaran **"bir yola ileteyim."**

44- **"Babacığım, şeytana ibadet etme!"** Bu putlara ibadet etmek sûreti ile ona itaat etme! **"Muhakkak şeytan Rahman'a asi olmuştur."** Rabbine itaate karşı büyüklenmiş, emirlerine çokça isyan etmiştir.

45- **"Babacığım, doğrusu Rahman'ın azabı sana dokunur da şeytanın velisi"** cehennemde o seninle birlikte sen de onunla birlikte **"olursun, diye korkarım."**

46- **"Dedi ki: Ey İbrahim! Sen benim ilâhlarımdan yüz mü çeviriyorsun?"** Onlara ibadet etmeyi kabul etmiyor, buna razı olmuyor musun? **"Eğer vazgeçmezsen seni mutlaka taşlarım"** taşlayarak seni öldürürüm. **"Bir süre benden uzaklaş"** uzun bir süre benden ayrı ve uzak dur, **"yanımdan git!"**

47- **"Dedi ki: Selâm olsun sana."** Benden sana hoşlanılmayacak bir şey gelmez, benden sana bir kötülük erişmez. **"Ben Rabbimden senin için mağfiret isteyeceğim."** Allah'tan seni hidâyete iletmesini, günahını bağışlamasını dileyeceğim. **"Çünkü Rabbim bana gerçekten merhametli ve lütufkârdır."** Bana lütuf ve keremi ile, ihsanı ile muamele eder.

48- **"Ben sizi de sizin Allah'tan başka taptıklarınızı da terk ediyorum. Yalnız Rabbime dua ediyorum."** Rabbime ortak koşmaksızın bir ve tek olarak ibadet ediyorum.

49- **"İbrahim onları ve onların Allah'tan başka taptıklarını terk edince Biz ona İshak'ı ve Yakub'u bağışladık. Onların hepsine peygamberlik verdik."**

50- "Ve Biz onlara rahmetimizden bağışladık." Allah hepsine İbrahim'e, İshak'a ve Yakub'a mal evlat, ilim ve amel gibi dinî ve dünyevî bütün hayırları verdi, onların soylarından İsrâiloğulları nebilerini gönderdi. **"Ve onlara doğruyu söyleyen yüce bir dil"** güzel övgü, bütün din ve şeriatlerde güzelce anılma **"verdik."**

51- "Kitapta Musa'yı da an. Şüphesiz o ihlâsa erdirilmiş" Allah'ın halis kılıp seçtiği **"bir Resûl ve bir peygamberdi."**

Meryem Sûresi 39-51. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, Resûlünden (sallallâhu aleyhi ve sellem) inkârcıları hasretin de pişmanlığın da fayda vermeyeceği o büyük hasret ve pişmanlık günü ile korkutmasını istemektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm) kıssasını, onun -Mekkelilerin terk edip saptıkları- davetini ele almaktadır. Çünkü Mekkeliler putlara ve heykellere ibadet ederek onun davetinden sapıp uzaklaşmışlardı. Âyetler İbrahim (aleyhisselâm)'ın babasını, dünya ve âhirette hayra ulaştıran dosdoğru yola nasıl çağırdığını da açıklamakta, onu şeytana itaat etmekten sakındırdığını göstermektedir. -Bizim tercihimize göre bu kişi onun amcasıdır. Çünkü Araplar "baba" ismini hem baba hem amca hakkında kullanırlar- Babanın öğüdü reddettiğini hatta eğer kendisini davet etmekten ve putlara dil uzatmaktan vazgeçmeyecek olursa İbrahim (aleyhisselâm)'ı taşlayarak öldürmekle tehdit ettiğini göstermektedir. İşte o vakit İbrahim (aleyhisselâm) babasına: Benden sana hoş olmayan bir davranış asla görülmeyecektir. Hem ben, senin için bana her zaman ikramda bulunup bana doğruyu gösteren pek lütufkâr Allah'tan mağfiret isteyeceğim, demişti. Sonra İbrahim (aleyhisselâm) onlardan ve putlarından uzak durmuştu, Rabbine ihlâsla ibadet ve dua etmiş Allah da ona İshak'ı ihsan buyurup onu nebi yapmış, yine ona İshak'tan bir torun da -ki o da Yakub (aleyhisselâm)- bağışlamıştı. Her ikisinin soyundan da İsrâiloğulları'nın nebilerini göndermişti. Aynı şekilde yüce Allah İbrahim'in oğlu İsmail'in soyundan da -ikisine de selâm olsun- nebilerin sonuncusu ve Resûllerin imamı Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i göndermişti.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Rabbinin kendisini seçtiği ve kendisine risalet ve nübuvvet vasıflarını bir arada verdiği Musa (aleyhisselâm)'ı söz konusu etmeye geçmektedir.

Meryem Sûresi 39-51. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dine davette yumuşak bir üslûp ve en güzel, en rikkatli ve kalplere en yakın yolu denemek gerekir. Bundan maksat ise davet olunanların hakka eğilimlerini güçlendirmek, hakkı onlara sevdirmek, onların iyiliklerinin arzu edildiğini ve Allah'ın azabına uğramalarından korkulduğunu açıklamaktır.

2. Babalara ve yaşça büyük olanlara edep sınırları içerisinde hitap etmek ve onları sükûnetle, yumuşaklıkla ve edep çerçevesi içerisinde ikna etmeye çalışmak gerekir.

3. Şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır. O halde ona uymaktan, ona itaat etmekten sakınmalıyız. Çünkü o, insanları doğru yoldan uzaklaştırıp azdırmak için bütün yolları kullanır. Şeytana itaat eden bir kimse ise Allah'tan başka ona ibadet ediyor gibidir ve şeytan cehennemde onun arkadaşı olacaktır.

4. Masiyetlere ve günahlara düşmekten kurtulmak ve esenliğe kavuşmak arzusu ile cahillerden yüz çevirmek uygun olan tutumdur.

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ
مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ
إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ
بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ
إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾ أُولٰٓئِكَ
الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ
نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْرَٓائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلٰى
عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ
خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾
إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا
يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ
إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا
وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ
مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾ وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ
أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

52- "Biz ona Tûr'un sağ tarafından seslendik ve onu kendimize yaklaştırarak özel bir şekilde konuştuk." Allah onu melek aracılığı olmaksızın Rabbi ile özel olarak konuşacak şekilde yakınlaştırdı.

53- "Ona rahmetimizden kardeşi Harun'u peygamber olarak bağışladık."

54- "Kitapta İsmail'i de an. O sözünde duran" Rabbine ve insanlara verdiği sözü yerine getiren **"di. Resûl bir peygamberdi."**

55- "O aile halkına namazı ve zekâtı emrederdi. Ve o Rabbi katında makbul" Allah'ın rızasına nail olmuş **"bir kimse idi."**

56- "Kitapta İdris'i de an. Gerçekten o çok doğru sözlü bir peygamberdi."

57- "Biz onu yüce bir makama yükselttik."

58- "İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği Âdem'in soyundan, Nuh ile taşıdıklarımızın soyundan, İbrahim ve İsrâil" Yakub (aleyhisselâm) **"soyundan olan peygamberlerdendir. Bizim hak yola ilettiğimiz ve seçtiklerimiz"** risalet ve nübuvvet için seçtiklerimiz"**dendir. Onlara Rahman'ın âyetleri okunduğunda"** Allah korkusundan **"ağlayarak secdeye kapanırlardı."**

59- "Bunlardan sonra ise namazı kaybeden" farz namazı terk eden **"arzularına uyan"** dünya arzu ve lezzetlerine yönelerek âhirete yönelmeyen **"bir kavim geldi."** Bu takvâ sahiplerinin arkasından bedbaht bir toplum ve kötü evlatlar geldi. **"İşte onlar Gayy"** Kıyâmet gününde hüsran -ya da cehennemdeki bir vadi adıdır- **"ile karşılaşacaklardır."**

60- "Tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler müstesnâ. İşte onlar cennete girecekler ve hiçbir şekilde zulme uğratılmazlar."

61- "Rahman'ın kullarına gayb ile vaat ettiği Adn" ikâmet **"cennetlerine** (girecekler). **O'nun va'dettiği muhakkak gerçekleşecektir."** Onlar o cennete varacaklardır ya da o vaat gelecektir yahut mutlaka gerçekleşecektir demektir.

62- "Orada boş" anlamsız, değersiz ya da çirkin **"sözler işitmezler. İşittikleri ancak selâmdır. Onlara orada sabah ve akşam"** gece ve gündüz miktarlarına göre **"rızıkları verilecektir."** Maksat onların rızıklarının kesintisiz ve sürekli olduğunu anlatmaktır.

63- "İşte kullarımızdan takvâ sahibi" Allah'a itaat eden ve onun tarafından gözetildiğine inanan **"olanlara miras olarak vereceğimiz cennet budur."**

64- "Biz ancak Rabbinin emri ile ineriz. Bizim önümüzdeki ve arkamızdaki ve bu ikisinin arasındaki her şey yalnız O'nundur. Rabbin unutkan değildir." Ey Muhammed Rabbin seni unutmamıştır. Yüce Allah'ın gaflete düşmesi ve unutması söz konusu olamaz.

Meryem Sûresi 52-64. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhis selâm)'dan söz etmeyi sürdürmekte, yüce Allah'ın ona Sina Tûr Dağı'nın yan tarafından ona seslendiğini, melek aracılığı olmaksızın onunla konuşmak için makam ve mevki itibari ile onu yakınlaştırdığını, kardeşi Harun hakkındaki şefaatini (iltimasını) kabul buyurarak kendisinden bir rahmet ve nimet olmak üzere onu nebi yaptığını anlatmaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler İsmail ve İdris -ikisine de selâm olsun- i söz konusu etmeye geçmekte, her ikisini de doğru olmak, Allah'ın emirlerini ve vaatlerini tasdik etmekle nitelendirmekte, sonra da bu sûrede adı geçen ve geçmeyen Âdem ve Nuh -ikisine de selâm olsun-in soyundan ve İbrahim ile Yakub'un soyundan gelen bütün nebilere işaret etmektedir. Yine Allah'ın imana hidâyet verip kulları arasından beğenip seçtiklerine de işaret etmektedir. Bunların hepsi Allah'a karşı takvâlı, O'na itaatle boyun eğen ve secde ederek yerlere kapanan bu arada da etkilendikleri için ve haşyet duyarak gözlerinden yaşlar aktığını ifade etmektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler bu önceki ler ile onlardan sonra gelip namazı terk eden ve zevklere dalan kimseler arasında bir karşılaştırma yapmaktadır.

4. Daha sonra tevbe edenlerin önünde tevbe kapısını açık bırakmakta, onların pek büyük sevaplarını ve Allah'ın onlar için nimetlerle dolu cennetlerine neler hazırladığını açıklamaktadır.

5. Sonra mutlak rububiyetin ancak yüce Allah'a ait olduğunu açıklayıp benzerinin ve denginin olmadığını ifade etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in vahyin gelmesinin gecikmesi üzerine duyduğu üzüntü ve yalnızlık duygusunu hafifleterek vahyin yüce Allah'ın hikmetinin gereğine göre indiğini, yüce Allah'ın hiçbir şekilde unutmasının ve gaflete dalmasının söz konusu olmayacağını açıklamaktadır.

Meryem Sûresi 52-64. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her insan kendi aile halkından sorumludur. Hayra ve Allah'a ibadete çağırmakta onlardan başlamak bir zorunluluktur.

2. İbadetler arasında namaz ve zekâtın özel bir önemi vardır. Bunlar bedeni ve malî ibadetlerin asıl özelliklerini bir arada toplayan ibadetlerdendir.

3. Samimi imanın alâmetleri arasında Rahman'ın âyetlerinden etkilenmek, bu âyetlerin işitilmesi ya da tilavet edilmeleri halinde huşu duymak ve Allah'tan korkarak ağlamaktır.

4. Dalâletin ve Allah'tan uzak olmanın alâmetlerinden birisi de farz namazları terk etmek ya da bu namazları eda etmekte tembellik göstermek yahut da onları büsbütün zayi etmek (kaybetmek)tir.

5. Pişmanlık, mağfiret dilemek, masiyetlerden vazgeçmek ve günaha bir daha dönmemek kararını vermek, yapılan haksızlıkları hak sahiplerine geri vermek ve çokça salih amel işlemek tevbenin kabul edilmesinin şartlarındandır.

رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهٖۜ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ ءَاِذَا مَا مِتُّ
لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ
مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ
ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ
شِيعَةٍ اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ
بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ
عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ
الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ
نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِءْيًا
﴿٧٤﴾ قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا حَتّٰى اِذَا
رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ
شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى
وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

65- **"Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir. O halde O'na ibadet et ve O'na ibadetinde sebat göster."** İbadetini hep sürdür. **"Onun adıyla anılan bir kimse"** ona benzer, onun gibi bir kimse **"biliyor musun?"**

66- **"İnsan: Ben öldükten sonra mı diriltilip, çıkarılacakmışım, der."**

67- "(Peki) **insan daha önce hiçbir şey değilken gerçekten bizim kendisini yarattığımızı düşünmez mi?"**

68- **"Rabbin hakkı için onları ve şeytanları elbette haşr edeceğiz. Sonra onları cehennemin etrafında"** aşırı dehşet ve korkudan ötürü **"dizleri üzere elbette hazır edeceğiz."**

69- **"Sonra her bir kesimden"** fırka ve cemaatten **"Rahman'a karşı küfürde daha cesur"** daha isyankâr ya da daha cüretkâr ya da daha çok günah işlemiş **"ve şiddetli kim ise onu ayırırız"** alırız.

70- **"Hem oraya atılmaya"** girmeye ya da aşırı sıcağının sıkıntılarını çekmeye **"kimlerin daha layık"** cehenneme girmeyi daha çok hak edenin kim **"olduğunu da en iyi biz biliriz."**

71- **"Şüphe yok ki aranızda oraya uğramayacak hiç kimse yoktur. Bu Rabbinin gerçekleştirmeyi üzerine aldığı kesin bir hüküm"** yerine getirilmesi gereken bir kaza **"dır."**

72- **"Bundan sonra takvâ sahiplerini kurtarırız. Zalimleri ise orada dizleri üzerine çökmüş olarak bırakırız."** Terk ederiz.

73- **"Âyetlerimiz onlara açık açık okunduğunda kâfirler mü'minlere derler ki: Bu iki kesimden hangisinin makamı"** meskeni, konağı ve yaşantısı **"daha hayırlı, oturup kalktığı kimseleri"** meclisi ve toplantı yeri itibari ile **"daha iyidir."**

74- **"Hâlbuki bunlardan önce hem malı mülkü itibari ile"** mefruşat, elbise ve benzeri eşyaları bakımından **"hem de görünüşü"** ve heyeti **"itibari ile onlardan daha üstün nice nesilleri"** toplumları, ümmetleri **"helâk etmiş bulunuyoruz."**

75- **"De ki: Kim sapıklıkta ise Rahman ona verdiği mühleti uzattıkça uzatsın."** Tuğyanı içerisinde onu mühlet vererek bıraksın. -Bu müşrikler için bir tehdit mahiyetindedir- **"Nihayet kendilerine vadolunanı ya azabı yahut Kıyâmeti göreceklerinde hangisinin makamca"** mevki ve konumu itibari ile **"daha kötü ve askerce daha zayıf"** yardımcı ve destekleyicileri daha az **"olduğunu bileceklerdir."**

76- "Allah hidâyete erenlerin hidâyetini artırır. Kalıcı olanlar salih ameller" sahibi adına kalacak ve âhirette sevabını kazanacağı salih ameller **"ise sevap bakımından da Rabbin yanında hayırlıdır, akıbetçe"** dönüşü ve sonu itibari ile **"de daha hayırlıdır."**

Meryem Sûresi 65-76. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi olduğunu açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den ve ona uyanlardan bir ve tek olarak Allah'a ibadet üzerinde sebat ve devamlılık göstermelerini, bu ibadetin yükümlülükleri üzerine sabırlı olmalarını istemektedir. Çünkü O, benzersiz olan eşi ve dengi olmayan Allah'dır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler çeşitli çağlarda kâfir insanın ölümden sonra dirilişe itirazını ve onun ilk yaratılışından gafil kalmasının delili olan bu itirazının reddedilişini dile getirmektedir. Ayrıca yüce Allah insanların da şeytanların da ölümden sonra dirilişin akabinde birlikte haşr edileceklerine, sonra da cehennemin etrafında korku ve zillet içerisinde dizleri üstüne çökmüş olarak hazır edileceklerine yemin etmektedir. Şanı yüce Allah ise cehenneme girip onun hararetinin katı azabı ile kimin azaplandırılmayı daha çok hak ettiğini elbette en iyi bilendir. Bütün insanlar alev alev yanan cehenneme uğrayacaklar. Takvâ sahibi mü'minler ondan kurtulacak, zalim günahkârlar ise içinde kalacaklardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler dünya hayatında kâfirlerin Allah'ın âyetlerinin kendilerine okunması sırasında mü'minlere karşı takındıkları tutumu da canlandırmaktadır. Kâfirler mal ve otoriteleri ile kendilerini güçlü zannederek alay ederken mü'minler ise yalnızca Allah ile aziz olduklarını bilerek alçakgönüllülük gösterirler.

4. Âyet-i kerimeler önceki ümmetlere ve sahip oldukları mallara ve ziynetlere, sonunda yalanlamaları sebebi ile de helâk olduklarına da dikkatleri çekmektedir.

5. Bilâhare âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e her iki kesim hakkında şöyle dua etmesini emretmektedir: Her kim dalâlet içerisinde ise Allah içinde bulunduğu bu halini daha da artırsın. Her kim de hidâyet üzere ise Allah onun da hidâyetini artırsın. Dünyadaki ya da âhiretteki vaadi gelinceye kadar bu böyle devam etsin.

Meryem Sûresi 65-76. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah insanları yoktan var etmeye kâdirdir... O, onları ölümlerinden sonra kendilerini hesaba çekmek ve dünya hayatında yaptıklarının karşılıklarını vermek üzere yeniden onları hayata döndürmeye kâdirdir.

2. Bütün yaratılmışlar cehenneme uğrayacaklar. Mü'minler kurtulacak, kâfirler ise azap için orada kalacaklar.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetinin hayrını ve bütün âlemin hidâyet bulmasını şiddetle arzu ederdi.

4. Dünya metaı geçicidir. Allah'ın sevabı ise hayırlı ve kalıcıdır. O halde bizim bu dünyanın geçici metaını şanı yüce Allah'ı razı etmek için bir vesile edinmeliyiz.

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾
أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا
سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرِثُهُ
مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لِيَكُونُوا
لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ
ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ
أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾ يَوْمَ
نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ
إِلٰى جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ
عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ
جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ
الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾
وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمٰنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي
السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا اٰتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَقَدْ أَحْصٰيهُمْ
وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

77- **"O âyetlerimizi inkâr eden"** Âs b. Vâil es-Sehmî **"ve: Elbette bana mal ve evlat verilir, diyen kimseyi gördün mü?"** Bana ondan haber ver.

78- **"Acaba gaybı görerek mi bildi? Yoksa Rahman'dan bir söz mü aldı?"**

79- **"Hayır, öyle değil. Biz onun dediğini yazıp azabı da uzattıkça uzatırız."** Azabını uzatırız yahut artırırız.

80- **"Onun dediklerini"** mal ve çocuklarını **"biz ondan miras alacağız."** Yani söylediklerinin aksine bunları kendisinden çekip alacağız. **"Ve bize tek başına"** beraberinde malı ve evladı bulunmaksızın **"gelecektir."**

81- **"Onlar Allah'tan başka ilâhlar edindiler ki onlarla aziz olalar"** kendileri ile güç kazanacakları şefaatçiler ve yardımcılar olsunlar, diye.

82- **"Hayır, öyle değil"** durum onların sandıkları gibi değil. **"Onların ibadetlerini reddedip onlara karşı olacaklar"** yani zelil olup alçalacaklar yahut bunlar onlara düşman olacak ya da onlara karşı yardımcı olacaklar.

83- **"Bilmez misin ki biz şeytanları kâfirlerin üzerine salarız da onları alabildiğine"** masiyetleri işlemeye kışkırtarak **"teşvik ederler."**

84- **"O bakımdan sen onlar için acele etme! Biz onlara mükemmel bir şekilde sayarız."**

85- **"O günü ki, biz takvâ sahiplerini Rahman'ın huzuruna"** elçilerin, hükümdarların huzuruna geldikleri şekilde **"binekli olarak toplayacağız."**

86- **"Suçluları ise susamışlar olarak"** ya da su içmeye giden hayvanlar gibi **"cehenneme süreriz."**

87- **"Rahman yanında ahd almış olanlardan başkası şefaate sahip olmayacaktır."**

88- **"Rahman evlat edindi, dediler."**

89- **"Andolsun ki siz pek çirkin"** son derece münker, kötü **"bir şey söylediniz."**

90- **"Bundan dolayı"** söylediğiniz sözün aşırı çirkin ve kötü oluşundan ötürü **"neredeyse gökler çatlayacak"** yarılıp darmadağın olacak **"yer yarılacak ve dağlar parçalanıp yarılarak yıkılacak."**

91- **"Rahman'a evlât isnad ettiler diye."**

92- **"Hâlbuki Rahman'a evlat edinmek yaraşmaz."**

93- **"Göklerde ve yerde kim varsa hepsi Rahman'ın huzuruna ancak"** zelil, boyun eğen, emre itaat eden **"kul olarak gelecek."**

94- **"Andolsun ki hepsini kuşatıp onları teker teker saymıştır."** Sayılarını bilmiş ve bilgisi onları kuşatmıştır.

95- **"Hepsi kıyamet gününde O'na yalnız başlarına gelirler."**

96- **"Muhakkak iman edip salih amel işleyenlere Rahman"** kalplerde **"bir sevgi"** ve muhabbet **"var edecektir."**

97- **"Biz onu onunla takvâ sahiplerini müjdeleyesin, inat edenleri"** bâtılı ileri sürerek onun adına ileri derecede tartışanları **"da"** korkutup **"uyarasın diye senin dilinle kolaylaştırdık."** Kur'ân'ı onu düşünen kimseler için kolay ve apaçık anlaşılır (fasih) Arapça bir dil ile indirdik.

98- **"Onlardan önceki zamanlarda nice nesilleri"** ümmetleri **"helâk ettik. Şimdi onlardan birini görüyor"** buluyor, görüyor ya da biliyor **"yahut gizli bir seslerini işitiyor musun?"**

Meryem Sûresi 77-98. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âs b. Vâil es-Sehmî'nin iddiasını reddedip onun Habbab b. el-Erett'e -nüzul sebeplerinde geçeceği üzere- söylediklerini reddetmektedir.

2. Daha sonra âyetler küfrün ve şirkin bazı görünür hallerini açıklamaktadır. Allah'ın âyetlerini inkâr eden bu kâfirler Allah'tan başka bir takım ilâhlar edinerek onların yanında izzet ve yardım isterler. Hâlbuki onların tapındıkları cin, melek ve başkalarından olsun bu ilâhlar kendilerinden uzak olduklarını ilan edecekler. Şeytanlar da onları kışkırtarak masiyetlere yöneltmektedir. Çünkü şeytanlar onlara musallat edilmiştir. Allah şeytanlara onları baştan çıkarmak için izin vermiş ama kullarına da onlardan sakınmalarını emretmiştir.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den onları davetten dolayı göğsünün daralmamasını istemektedir. Çünkü Allah onlara yakın bir süreye kadar mühlet vermiştir. Onların bütün amelleri onlar için hesap edilir. Kıyâmet gününde ise ancak iman edip salih amel işlemiş olanlar için şefaat vardır ve böylesine amelinin karşılığı tastamam verilecektir. Sonra âyet-i kerimeler Arap müşriklerinin: Melekler Allah'ın kızlarıdır, Yahudilerin Üzeyr Allah'ın oğludur, Hıristiyanların Mesih Allah'ın oğludur şeklindeki iddialarını dile getirmektedir. Oysa Rahman'a evlat edinmek yakışmaz ve bu onun için mümkün değildir. Çünkü hepsi (herkes) Allah'a kuldur, O'na itaat edip boyun eğendir. O'nun ilminden ve hesabından hiçbir şey dışarıda değildir. Hepsi Kıyâmet gününde herhangi bir yardımcısı ve destekleyicisi olmaksızın bir başına ona gelecektir.

4. Sonra sûre mü'minlere mazhar olacakları sevgi ve muhabbetin müjdesi verilirken inkârcı ve inatçılar uyarılıp korkutulmakta, kendilerinden önce artık korkunç sessizliğin gölgesinde kalmış helâk edilmiş ümmetleri hatırlatarak öğüt verilmektedir. Çünkü bunların hiçbirisinin ne bir sesi işitilmekte ne de bir hareketi.

Meryem Sûresi 77-98. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününde uyanlar ve kendilerine uyulanlar birlikte gelecek fakat kimsenin kimseye bir katkısı, kimsenin kimseye bir faydası olmayacaktır.

2. Şeytanları düşman edinmemiz gerekir. Çünkü onlar bizleri küfre ve masiyetlere çekmeye çalışır. Üstelik Kıyâmet gününde de etkiledikleri kimselerden uzak olduklarını açıklayacaklardır.

20- TÂHÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 135 âyettir)

Adını ilk âyetinden almaktadır. Bazı kaynaklarda "Sûretü'l-kelîm" ve "Sûretü Mûsâ" şeklinde de anılır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Tâ, Hâ"** Bunlar Kur'ân i'câzına işaret eden harflerdendir. Ey Adam! anlamında olduğu söylendiği gibi Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in isimlerinden biri olduğu da söylenmiştir.

2- "Biz sana Kur'ân'ı güçlük çekmen için indirmedik."

3- "Ancak korku duyan kimseye öğüt olmak üzere (gönderdik)**."**

4- "O, yeri ve yüksek gökleri yaratan Allah tarafından indirilmiştir."

5- "Rahman Arş'a istivâ etti." *Arş*, yüce Allah'ın en büyük mahlûkatındandır. Ona dair bilgi Allah nezdindedir. Çünkü o gaybdandır. *İstivâ* ise keyfiyetsiz, tahrifsiz, teşbihsiz, tâtilsiz ve temsilsiz olarak anlaşılır. Yani bunun bilgisi Allah nezdindedir ve Allah yarattıklarından hiçbir şeye benzemez.

6- "Göklerde, yerde, onların arasında ve nemli toprağın altında" toprağın gizlediklerini ya da arzın ötesinde **"olanların hepsi O'nundur."**

7- "Sen sözünü açığa vursan bile muhakkak O saklı olanı da, ondan gizli olanı da bilir."

8- "Allah O'dur ki, O'ndan başka ilâh yoktur. En güzel isimler yalnız O'nundur."

9- "Sana Musa'nın haberi geldi mi?"

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم
مِّن قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُم مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

سُورَةُ طه مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

طه ﴿١﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً
لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَى
﴿٤﴾ الرَّحْمَٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَىٰ ﴿٦﴾ وَإِن تَجْهَرْ
بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾ وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿٩﴾ إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ
لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ
أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَىٰ ﴿١١﴾
إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾

10- "Hani o bir ateş görmüştü de ailesine: Siz burada durun. Çünkü ben" açık seçik olarak **"bir ateş gördüm. Belki size ondan bir parça"** bir sopanın ucuna alınmış bir **"kor"** ateş alevi **"getiririm yahut ateşin yanında bana yol gösteren bulurum, demişti."**

11- "O ateşin yanına vardığında ona: Ey Musa! diye seslenildi. "

12- "Gerçekten ben senin Rabbinim. Hemen papuçlarını" ayaklara giyilen ayakkabılarını **"çıkar. Çünkü sen kutsal"** tertemiz, mübarek **"vadi Tûvâ'dasın."** Tûvâ adındaki vadide bulunuyorsun.

Tâhâ Sûresi 1-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. -Nüzul sebeplerinde geleceği gibi-buyruklar, müşriklerin iddialarını reddetmekte yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'i Muhammed (aleyhisselâm)'ın üzerine indirmekle onun meşakkat çekip yorulmasını murad etmediğini aksine hem onun hem de bütün âlemlerin bu Kur'ân ile ve bu sonuncu din ile saadet bulmasını istediğini açıklamaktadır. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ancak davet etmek, hatırlatıp öğüt vermek, müjdelemek ve korkutmak için geldiğini, bundan sonra ise işin bütünü ile Allah'ın elinde olduğunu, bütün insanların onun huzuruna döneceklerini, yalanlayıp kâfir olanlardan ötürü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in aleyhine bir vebal olmayacağını, dolayısı ile onların küfürleri, inkâr ve yalanlamalarından ötürü yorulup meşakkat çekmeyeceğini de dile getirmektedir.

2. Bundan sonra âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm) ile Rabbinin perde arkasından konuşup kendisini tanıtması ve ona pabuçlarını çıkarma emrini vermesi kıssasını sunmaktadır. Çünkü o Tûvâ adındaki mübarek ve tertemiz vadide bulunuyordu.

Tâhâ Sûresi 1-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah davetini tebliğ etmek için seçtiği kemseleri koruyup himaye eder, görüp gözetir.

2. Kur'ân-ı Kerim Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmetinin ve bütün âlemlerin dünya ve âhirette mutluluklarının kaynağıdır.

3. İslâm kolaylık ve müsamahakârlık dinidir. Bu dinde bir zorluk, insanlar aleyhine bir daraltma, yükümlülüklerinde bir meşakkat yoktur.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavminin hidâyet bulmasını ileri derecede arzu eder, daveti kabul etmedikleri için aşırı inat ve küfürlerinden dolayı da oldukça üzülmüştür.

5. Kalbinde Allah'a karşı bir haşyet ve hidâyete bir eğilim bulunan kimseler dışında Kur'ân ile, onun öğüt ve hükümleri ile kimse yararlanamaz.

6. Göklerin yüksek olmakla nitelendirilmesi onların yaratıcısının kudretinin büyüklüğünün açık bir delilidir.

7. Arş ve yüce Allah'ın Arşın üzerine istivâ etmesi iman ettiğimiz ve ilmini yüce Allah'a havale ettiğimiz gayb hususlarındandır.

8. Mülkün tamamı Allah'a aittir. Mülkün hiçbir bölümünde kimsenin onunla ortaklığı yoktur. Yüce Allah'ın ilmi de her şeyi kuşatıcıdır.

9. Temiz yerlerde, Allah nezdindeki değerlerinden ötürü kutsamak ve saygı göstermek için ayakkabıları çıkarmak gerekir.

وَاَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى ﴿١٣﴾ اِنَّن۪ٓي اَنَا اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا
اَنَا۬ فَاعْبُدْن۪يۙ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْر۪ي ﴿١٤﴾ اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ
اَكَادُ اُخْف۪يهَا لِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدَّنَّكَ
عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾ وَمَا تِلْكَ بِيَم۪ينِكَ
يَا مُوسٰى ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَۚ اَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاَهُشُّ بِهَا عَلٰى
غَنَم۪ي وَلِيَ ف۪يهَا مَاٰرِبُ اُخْرٰى ﴿١٨﴾ قَالَ اَلْقِهَا يَا مُوسٰى ﴿١٩﴾
فَاَلْقٰيهَا فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعٰى ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ
سَنُع۪يدُهَا س۪يرَتَهَا الْاُو۫لٰى ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ اِلٰى جَنَاحِكَ
تَخْرُجْ بَيْضَٓاءَ مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ اٰيَةً اُخْرٰىۙ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيَاتِنَا
الْكُبْرٰىۚ ﴿٢٣﴾ اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ ل۪ي
صَدْر۪يۙ ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ ل۪ٓي اَمْر۪يۙ ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَان۪يۙ ﴿٢٧﴾
يَفْقَهُوا قَوْل۪يۖ ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ ل۪ي وَز۪يرًا مِنْ اَهْل۪يۙ ﴿٢٩﴾ هٰرُونَ اَخِي
﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِه۪ٓ اَزْر۪يۙ ﴿٣١﴾ وَاَشْرِكْهُ ف۪ٓي اَمْر۪يۙ ﴿٣٢﴾ كَيْ نُسَبِّحَكَ
كَث۪يرًاۙ ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَث۪يرًاۜ ﴿٣٤﴾ اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَص۪يرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ
قَدْ اُو۫ت۪يتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسٰى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰىۙ ﴿٣٧﴾

13- "Ben seni seçtim. Şimdi sana vahyolanı dinle:"

14- "Ben, evet Ben Allah'ım, Benden başka ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibadet et ve Beni zikretmek için namaza kalk!"

15- "Muhakkak kıyamet saati gelecektir. Her nefis yaptığının karşılığını görsün diye vaktini neredeyse büsbütün gizli tutacağım."

16- "Ona iman etmeyen ve hevâsına uyan kimse seni ondan" Kıyâmet için amel etmekten yahut namaz kılmaktan ya da Kıyâmete iman etmekten **"alıkoymasın. O takdirde helâk olursun."**

17- "O senin sağ elindeki nedir, ey Musa?"

18- "O asamdır.." Yürürken ve benzeri işler yaparken **"Ona dayanırım, onunla koyunlarıma yaprak silkerim"** koyunlarım yesin diye yaprakların düşmesi için onunla ağacı sallarım **"ve başka işlerimde de"** daha başka ihtiyaçlarımı da görürüm, başka işlerde de **"ondan yararlanırım dedi."**

19- "Onu bırak ey Musa, buyurdu."

20- "Onu bıraktığı gibi hızlıca" ve çabucak **"koşan bir yılan oluverdi."**

21- "Onu al, korkma! Biz onu ilk haline" önceki durumuna **"döndürürüz, buyurdu."**

22- "Başka bir alâmet" asadan başka ikinci bir mucize **"olmak üzere de elini koltuğunun"** sol pazunun **"altına"** yan tarafına **"götür. Kusursuz, hastalıksız"** baraş ve buna benzer herhangi bir hastalık olmaksızın **"bembeyaz"** güneş ışığından daha parlak **"olarak çıkacaktır."**

23- "Sana en büyük âyetlerimizden gösterelim diye."

24- "Firavun'a git. Çünkü o iyice azmıştır."

25- "Dedi ki: Rabbim göğsümü genişlet."

26- "İşimi kolaylaştır."

27- "Bir de dilimden bağ çöz." Benim dilimdeki ağırlığı çöz ve aç -çünkü onun dilinde çokça konuşmasına engel olan bir bağ/düğüm vardı.-

28- "Sözümü anlasınlar."

29- "Bana ailemden bir vezir" bir yardımcı, bir destekleyici **"ver."**

30- "Kardeşim Harun'u;"

31- "Onunla sırtımı pekiştir." Rabbim onunla sırtımı pekiştirmen ya da gücümü artırman için onu bana yardımcı ver.

32- "Ve onu işimde" nübuvvet ve risalette bana **"ortak yap."**

33- "Kardeşim Harun'u,"

34- "Seni çok analım."

35- "Çünkü Sen bizi hakkıyla görensin."

36- "İstediğin sana verildi ey Musa, buyurdu."

37- "Andolsun ki sana başka bir sefer daha lütufta bulunmuştuk" nimet ihsan etmiştik.

Tâhâ Sûresi 13-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musa (aleyhis selâm)'ın kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. Rabbi onunla perde arkasından konuşmuş ve ona kendisini risaletini tebliğ etmek için seçip beğendiğini açıklamıştı. Ayrıca hevâsına uyup ona iman etmeyen kimselerin ondan kendisini alıkoymalarından sakındırmaktadır. Çünkü onlara uymak helâk ve hüsran demektir.

2. Arkasından yüce Allah, bu oldukça sevilen seslenişinde elinde tuttuğuna dair ona soru sormaktadır. Musa (aleyhisselâm) da ona bu elindekinin asası olduğunu söyleyerek bu asanın görevleri ile ilgili uzunca açıklamalar yapmaktadır. Yüce Allah ona asasını yere atmasını emr eder. Bir de ne görsün! Asa, hızlı bir şekilde koşan bir yılana dönüşüvermiş. Arkasından ona asasını almasını ve korkmamasını emretmekte, onu önceki haline döndüreceğini söyleyerek onu rahatlatmaktadır. Sonra yüce Allah kendisine elini koltuğunun altına koymasını emretmektedir. Eli de güneşten daha parlak bir ışık ile bembeyaz olarak çıkıverir. Herhangi bir baraş, bir rahatsızlık ve bir kusur da söz konusu değildir. İşte bu da yüce Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a doğruluğuna bir delil olması için verdiği ikinci bir mucizedir.

3. Daha sonra yüce Allah onu Firavun'a gidip onu bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye davet etmekle yükümlü kıldı. Bunun üzerine Musa, Rabbinden kendisine aile halkından bir yardımcı tayin etmesini istedi. Bu kişi de kardeşi Harun'du. Bu hayırda onun da kendisine ortak olmasını istemişti. Yüce Allah da onun bu dileğini kabul buyurup istediğini gerçekleştirdi.

Tâhâ Sûresi 13-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Erkeğin aile fertlerini kollayıp gözetlemesi onların maslahatına olan işleri görmek için çalışması gerekir.

2. Kıyâmet gelecektir, bunda şüphe yoktur. Şanı yüce Allah Kıyâmet bilgisini -onun için çalışsınlar diye- saklı tutmuştur.

3. Yüce Allah ile münacaat, mü'minin zevk alacağı en büyük hususlardandır. Mü'minler bunda pek büyük bir neşe, rahat, güven ve huzur bulurlar.

4. Asanın çok faydaları ve değişik görevleri vardır. Asanın benzeri olan mızrak, ok ve diğer araçlar da onun gibidir.

5. Yüce Allah'ın kudretinin sonu yoktur ve O, Resûllerini doğruluklarına delil olan mucize ve kesin belgelerle destekler.

6. Önemli ve meşakkatli işlerde insanın en iyi bir şekilde onları yerine getirebilmek için kendisine yardımcı olabileceklerin yardımını alması ve hakka ulaşmak için işlerde başkası ile istişare etmesi gerekir.

38- **“Hani anana vahyolan şeyleri şöylece vahyetmiştik:”**

39- **“Musa’yı tâbutun”** sandığın **“içine koy ve onu denize”** Nil nehrine **“bırak. Deniz onu kıyıya”** nehrin kenarına **“çıkarsın. Benim de düşmanım, onun da düşmanı olan onu alacak. Ve ben tarafımdan senin üzerine bir muhabbet bıraktım. Benim gözetimim”** benim kontrolüm yahut benim riayetim ve korumam **“altında yetiştirilesin”** terbiye edilip büyütülesin **“diye.”**

40- **“Şunu da hatırla: Kız kardeşin gelip: Buna süt verecek”** bunu bağrına basacak, koruyup terbiye edecek **“birini göstereyim mi size, demişti. Böylece seni anana döndürdük. Gözleri”** sana kavuşmak ile **“aydın olup”** sevinip **“üzülmesin”** öldürülme kederini tatmasın **“diye”** Firavun’un ve yardımcılarının şerrini senden uzak tutmuştuk. **“Ve sen birini öldürmüştün ama yine de seni gamdan kurtardık ve seni deneyip mihnetten mihnete uğrattık.”** Çeşitli mihnetlerden kurtardık yahut da türlü mihnetler ile seni çok büyük imtihanlarla sınadık ve seni onlardan kurtardık. **“Sonra Medyenliler arasında senelerce kaldın. Sonra bir takdir gereği”** risalet ve nübuvvet için vadesi belli ve takdir edilmiş bir vakit ile **“geldin ey Musa!”**

41- **“Ve seni kendim”** risaletim ve delilimi ortaya koyman **“için seçtim.”**

42- **“Sen ve kardeşlerin âyetlerimle gidin. Beni anmakta gevşeklik göstermeyin.”** Risaletimi tebliğde gevşemeyin ve bu görevde kusurunuz olmasın.

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾ أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ
فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ وَأَلْقَيْتُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾ إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ
فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَنْ يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ
عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا
فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَا مُوسَىٰ ﴿٤٠﴾
وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾ اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا
فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ اذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ
قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾ قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ
يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ
وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾ فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ
الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ
وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾ قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَىٰ ﴿٤٩﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

43- **“İkiniz Firavun’a gidin. Çünkü o haddini aşmıştır.”**

44- **“Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır yahut korkar.”**

45- **“Rabbimiz, biz bize karşı aşırı gitmesinden”** elini çabuk tutup bizi cezalandıracağından **“yahut azgınlığını artırmasından korkarız, dediler.”**

46- **“Korkmayın! Çünkü ben sizinle beraberim. İşitir ve görürüm, buyurdu.”**

47- **“Artık ona varıp deyiniz ki: Muhakkak Biz senin Rabbin tarafından gönderilmiş Resûlleriz. Artık İsrâiloğullarını bizimle gönder, onlara azap etme! Biz sana Rabbin tarafından bir âyet”** doğruluğumuza delil olan bir mucize ve bir belge **“ile geldik. Selâm olsun hidâyete uyanlara!”**

48- **“Gerçekten Bize: Muhakkak azap yalanlayan ve”** imandan **“yüz çevirenler üzerinedir, diye vahyolundu.”**

49- "Sizin Rabbiniz kimdir ey Musa, dedi."

50- "Rabbimiz, bütün her şeye hilkatini verip, sonra da doğru yolu gösterendir" dedi.

51- "Geçmiş asırlar halkının" önceki ümmetlerin **"halleri nicedir"** durumu nedir, **"dedi."**

Tâhâ Sûresi 38-51. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah Musa (aleyhisselâm)'a daha önce annesi Firavun'un tuzağından ve intikamından korktuğu zaman ihsan etmiş olduğu lütfunu hatırlatmaktadır.

2. Arkasından yüce Allah ona hata ile bir kişiyi öldürmüş olduğunu ama Allah'ın kendisini kederden ve Firavun'un intikamından kurtardığını da hatırlatmaktadır. Bu ise Musa'nın geçtiği bir fitne ve bir sınav idi. Sonra Medyen'e gitmiş ve Medyen halkı arasında yıllarca kalıp Şuayb (aleyhisselâm) için koyun otlatarak çobanlık yapmıştı. Sonra Musa'nın Medyen'e gelip evlenmesinden sonra Mısır'a dönerken Allah onu risaleti için seçmiş idi. Böylelikle o zaman yeryüzündeki en güçlü kral ve en haddi aşmış zorbanın karşısına çıkacaktı.

3. Sonra yüce Allah ona kardeşi ile ve beraberlerindeki mucizelerle Firavun'a gitmelerini emir buyurmaktadır. Her ikisi de gidip ona Rabblerinin risaletini tebliğ ettiler, Allah'ın azabını yalanlaması dolayısı ile onu tehdit edip korkuttular. Firavun onlara: Rabbiniz kim, diye sorunca Musa, yüce Allah'ın her şeyi yaratmaya kudretini ve yarattıklarını yaratılış sebeplerine uygun olarak hidâyete ilettiğini açıklayarak cevap verdi. Bu sefer Firavun onlara önceki ümmetlerin durumuna dair soru sordu.

Tâhâ Sûresi 38-51. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, davetini taşıyan herkese ve mü'min kullarına rahmeti ve onları koruyup gözetmesi ile muamele eder.

2. Mübarek Mısır topraklarında ve Sina'daki Tur Dağı üzerinde yüce Allah Musa (aleyhisselâm) ile konuştu ve ona risalet görevini verdi.

3. Annelik şefkati ve annelerin çocuklarına merhameti oldukça fazladır. Bu ise çocukların anne baba haklarına riayet edip her ikisine ikramda bulunmasını gerektirir.

4. Yüce Allah, Musa (aleyhisselâm)'ı terbiye ettiğini, onu daha sonra mükellef kılmış olduğu zor risalet görevi için hazırladığını görüyoruz.

5. Yüce Allah'a davet etmek, davetçinin davetinde latif ve davet ettiği kimselere karşı yumuşak olmasını gerektirir.

6. Yüce Allah, yarattıklarına karşı pek Halîmdir. Firavunun kâfir olduğunu, zorbalığını bilmekle birlikte ona o zaman için yarattıklarının en seçkinini gönderdi ve Musa ile kardeşine Firavun'a -öğüt alır yahut korkar ümidi ile- yumuşak söz söylemelerini tavsiye buyurdu.

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبّ۪ي ف۪ي كِتَابٍۚ لَا يَضِلُّ رَبّ۪ي وَلَا يَنْسٰىۘ ﴿٥٢﴾
اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ ف۪يهَا سُبُلًا
وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءًۜ فَاَخْرَجْنَا بِه۪ٓ اَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتّٰى ﴿٥٣﴾
كُلُوا وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُو۬لِي النُّهٰى ﴿٥٤﴾
مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَف۪يهَا نُع۪يدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى
﴿٥٥﴾ وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى ﴿٥٦﴾ قَالَ اَجِئْتَنَا
لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى ﴿٥٧﴾ فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ
مِثْلِه۪ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَٓا اَنْتَ
مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزّ۪ينَةِ وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ
ضُحًى ﴿٥٩﴾ فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ اَتٰى ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُمْ
مُوسٰى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍۚ
وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرٰى ﴿٦١﴾ فَتَنَازَعُٓوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَاَسَرُّوا
النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾ قَالُٓوا اِنْ هٰذَانِ لَسَاحِرَانِ يُر۪يدَانِ اَنْ يُخْرِجَاكُمْ
مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَر۪يقَتِكُمُ الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾
فَاَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّاۚ وَقَدْ اَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلٰى ﴿٦٤﴾

52- **"Dedi ki: Onların bilgisi Rabbimin yanında bir kitaptadır."** Levh-i Mahfuz'dadır -Levh-i Mahfuz yüce Allah'tan başkasının bilmediği ve ona dair bilgiyi Allah'ın yalnız kendisi için saklı tuttuğu gaybdandır- **"Rabbim yanılmaz"** hiçbir şey onun bilgisi dışında olmaz **"ve unutmaz."**

53- **"O, yeryüzünü"** -üzerine uyusun diye küçük çocuk için serilen- beşik gibi **"bir döşek yapan, sizin için orada yollar açan ve gökten yağmur yağdırandır. Biz onunla çeşitli bitkilerden çifter çifter"** sınıf sınıf, tür tür **"çıkardık."**

54- **"Siz de yeyiniz, davarlarınıza da yediriniz. Şüphe yok ki bunlarda tam"** yani sağlıklı **"akıl sahipleri için âyetler vardır."**

55- **"Biz sizi ondan yarattık, sizi ona iade ederiz. Bir kere daha sizi yine ondan çıkarırız."**

56- **"Andolsun Biz ona âyetlerimizin"** mucizelerimizin **"hepsini gösterdik de o yalanladı ve"** iman ve itaat etmekten **"yüz çevirdi."**

57- **"Sen büyünle bizi topraklarımızdan çıkarmaya mı geldin, ey Musa! dedi."**

58- **"Andolsun Biz de sana senin sihrin gibi bir sihir getiririz. Bizimle senin aranda bir buluşma yeri ve vakti belirle ki sen de, biz de caymayalım. Düz ve geniş"** vasat yahut açık ve engebesiz **"bir yer olsun."**

59- **"Sizinle karşılaşma zamanımız"** sizin **"tören günü"**-nüz **"olsun."** Güneşin doğuşundan ve yükselişinden sonraki vakit olan "**kuşluk vakti insanlar toplansınlar, dedi."**

60- **"Firavun dönüp hilesini"** kendileri vasıtası ile hilesini yaptığı sihirbazlarını **"topladı, sonra geldi."**

61- **"Musa onlara: Vay size!"** Bu onlara helâk olmaları için yapılan bir bedduadır. **"Allah'a yalan uydurmayın. Yoksa sizi bir azap ile helâk eder."** Bir ceza ile sizi kökten imha eder. **"Ona iftira eden zaten zarar eder, dedi."**

62- **"Büyücüler durumlarını aralarında karşılıklı konuştular, danışmalarını da gizlice yaptılar."** Kendi aralarında oldukça gizli konuştular.

63- **"Dediler ki: Bu ikisi ancak sizi sihirleri ile yurdunuzdan çıkarmak ve sizin en güzel"** en üstün **"olan bu yolunuzu yok etmek isteyen iki sihirbazdır."**

64- **"O bakımdan bütün becerilerinizi bir araya getirip saf saf gelin. Çünkü bugün kim üstün gelirse umduğunu elde eder."**

Tâhâ Sûresi 52-64. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler bir taraftan Musa ile Harun diğer tarafta Firavun arasındaki konuşmayı canlandırmayı sürdürmektedir. Musa (aleyhisselâm) önceki ümmetlerin bilgisinin yalnızca Allah'ın yanında olduğunu söyleyip cevap verdikten sonra yüce Allah'ın kudretinin görünen bazı tecellilerini saymaya koyuldu.

2. Bunca parlak delillere ve açık mucizelere rağmen Firavun kâfir oldu, büyüklük tasladı, Musa'nın bir sihirbaz olduğunu iddia etti. Musa'dan sihirbazlarla karşılaşmak üzere onlardan herhangi birisinin geri kalmayacağı bir vakit seçmesini istedi. Seçilen vakit onların bayram günlerinden bir günün kuşluk vakti idi. Böylelikle hak daha açık ve daha güçlü ve bütün insanların gözü önünde hepsinin işitecekleri bir şekilde ortaya çıksın. Firavun, ülkesindeki alanlarında maharetli bütün sihirbazları topladı. Musa öne geçip onlara öğüt verdi, Allah'ın âyetlerine ve delillerine karşı konulan bâtıl olan sihiri yapmaktan onları sakındırdı. Kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler ve gizlice Musa ile kardeşinin oldukça bilgin ve bu sanatın tekniğini iyice bilen sihirbazlar olduklarını ve insanların toplanıp hükümdara ve onun taraftarlarına galip gelerek devleti ele geçirmek ve böylelikle de bütün sihirbazları yenik düşürmek istediklerini söylediler. Bundan dolayı da bildikleri ne kadar hile, aldatma ve sihir varsa hepsini ortaya koymak üzere birbirlerine tavsiyede bulundular.

Tâhâ Sûresi 52-64. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah kiminle beraberse o hiçbir şeyden korkmaz ve hiçbir şeye üzülmez.

2. Nebiler yüce Allah'ın nezdindeki konumlarına göre ağır bir şekilde sınavlara tabi tutulurlar. Salih kimseler de aynı şekilde her biri kendi durumuna göre sınanır.

3. Etkileri bizim nefislerimizde, çevremizdeki her şeyde, yeryüzünde ve yeryüzünde bulunanlarda açıkça görülen yüce Allah'ın kudreti (üzerinde tefekkür etmeliyiz).

4. Yeryüzü insanın üzerinde yaratıldığı gezegendir. Çünkü burası insanın hayatına elverişlidir. Orada gömülür ve ölümden sonra diriliş ve amellerin karşılıkları için oradan çıkartılacaktır.

5. Firavun'un saltanatı, zorbalığı, tuğyanı ve açık seçik ortaya çıktıktan sonra hakkı inkârı büyüklenmenin, inadın, saltanatı ve liderliği sevmenin bir neticesidir.

6. Nebilerin mucizeleri kavimlerinin maharet gösterdikleri işlerin türünden gösterilir. Bu sebeple Musa (aleyhisselâm)'ın mucizeleri bu sihir bilgisine benzeyen maddî mucizeler olarak gelmiştir. Ama onun mucizelerinin sihirle alakası yoktur. Böylelikle bunu bilmek Allah tarafından geldiğine ve beşer yapısı olmadığına inanmak kudretleri daha ileri olsun.

قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِمَّٓا اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّٓا اَنْ نَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ
اَلْقُواۚ فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنَّهَا تَسْعٰى ﴿٦٦﴾
فَاَوْجَسَ ف۪ي نَفْسِه۪ خ۪يفَةً مُوسٰى ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ اِنَّكَ اَنْتَ
الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾ وَاَلْقِ مَا ف۪ي يَم۪ينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُواۜ اِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدُ سَاحِرٍۜ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اَتٰى ﴿٦٩﴾ فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ
سُجَّدًا قَالُٓوا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَمُوسٰى ﴿٧٠﴾ قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ
اَنْ اٰذَنَ لَكُمْۜ اِنَّهُ لَكَب۪يرُكُمُ الَّذ۪ي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَۚ فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ
وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ ف۪ي جُذُوعِ النَّخْلِۘ وَلَتَعْلَمُنَّ
اَيُّنَٓا اَشَدُّ عَذَابًا وَاَبْقٰى ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَٓاءَنَا
مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذ۪ي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَٓا اَنْتَ قَاضٍۜ اِنَّمَا تَقْض۪ي هٰذِهِ
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَاۜ ﴿٧٢﴾ اِنَّٓا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَٓا اَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِۜ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَاَبْقٰى ﴿٧٣﴾ اِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا
فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَۜ لَا يَمُوتُ ف۪يهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِه۪ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَاُو۬لٰٓئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى ﴿٧٥﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ
تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَاۜ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا مَنْ تَزَكّٰى ﴿٧٦﴾

65- "Dediler ki: Ey Musa! Sen mi bırakırsın yoksa ilk bırakan biz mi olalım?"

66- "O: Hayır, siz bırakın, dedi. Bir de ne görsün! Onların ipleri ve değnekleri büyülerinden ötürü kendisine yürüyorlarmış gibi geldi."

67- "Musa içten içe bir korkuya kapıldı." İnsanların sihirbazların sihirleri ile fitneye düşüp onlara aldanacaklarından içinde bir korku hissetti.

68- "Biz ona: Korkma, dedik. Çünkü en üstün" galip **"gelecek olan sensin."**

69- "Sağ elindekini bırak, onların yaptıklarını" hızlıca yakalayıp **"yutacak. Onların yaptıkları ancak bir büyücü hilesidir. Büyücü ise nereye giderse iflah olmaz."**

70- "Derken büyücüler secdeye kapandılar. Harun ve Musa'nın Rabbine iman ettik, dediler."

71- "(Firavun) **dedi ki: Ben size izin vermeden önce ona iman mı ettiniz? Muhakkak ki o size büyüyü öğreten büyüğünüzdür. Andolsun ki sizin el ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve hurma dallarına asacağım. Hangimizin azabının daha şiddetli ve kalıcı olduğunu da mutlaka bileceksiniz."**

72- "Dediler ki: Bize gelen apaçık delillere" hidâyet ve kesin bilgiye **"ve bizi yaratana"** bizi yoktan var edip yaratan Allah'a **"seni üstün tutmayız"** tercih etmeyiz. **"Ne hüküm vereceksen ver!"** Dilediğini yap! **"Sen ancak bu dünya hayatında hükmedersin."**

73- "Gerçekten Biz günahlarımızı ve bizi işlemeye zorladığın büyüyü bağışlayarak bizi affetsin diye Rabbimize iman ettik. Allah hem daha hayırlıdır hem de daha kalıcıdır." Yani onun sevap ve mükâfatı senin bize yaptığın vaatlerden daha sürekli, kendisine isyan edilmesi halinde azabı daha kalıcıdır.

74- "Gerçek şu ki, kim Rabbine günahkâr olarak gelirse onun için cehennem vardır. Orada ölmez de, dirilmez de."

75- "Kim de ona mü'min olarak salih amelde bulunmuş halde gelirse onlar için yüksek dereceler" pek yüksek dereceleri ve pek hoş meskenleri olan cennetler **"vardır."**

76- "Altından ırmaklar akan Adn" ikâmet **"cennetleri de. Onlar orada ebedidirler."** Ne onlar oradan ayrılırlar ne o onların elinden çıkar. Ebediyyen orada kalacaklardır. **"İşte arınan"** nefsini şirkin ve küfrün pisliklerinden temizleyip bir ve tek olarak Allah'a ibadet edip Resûllere uyan **"kimselerin mükâfatı budur."**

Tâhâ Sûresi 65-76. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Musa (aleyhisselâm), Firavun ve onun topladığı sihirbazlardan söz etmeyi sürdürmekte, sihirbazların Musa (aleyhisselâm)'dan asasını yere bırakmasını ya da kendilerinin halatlarını ve asalarını bırakmayı teklif ettiler. Musa (aleyhisselâm) önce onların atacaklarını atmalarını kararlaştırdı, onlar da bunu yaptılar. Derken halatları ve asaları gören kimselere yürüyormuş gibi bir izlenim uyandırdı. Musa (aleyhisselâm) elinde olanı yere bırakmadan önce onların sihirleri ile insanların fitneye düşmelerinden korktu. Şanı yüce Allah galip gelip yardım görecek olanın kendisi olacağına dair ona teminat verdi. Musa asasını yere bırakınca derhal yaptıkları bütün halat ve asaları yutuveren muazzam bir yılana dönüşüverdi. Sihrin bütün izlerini ortadan kaldırdı. İnsanlar buna hayret etti. Sihirbazlar da Musa ve Harun'un sihirbaz olmadıklarından, aksine âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş birer Resûl olduklarından emin oldular. Allah'a ve Resûlü'ne iman edenler olarak secdeye kapandılar. Firavun'a imanları ile meydan okudular. Firavun bundan dolayı oldukça dehşete kapıldı, tehditlere, korkutmalara başladı. Musa'nın kendilerine sihri öğreten büyükleri olduğunu da iddia etti.

Tâhâ Sûresi 65-76. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bazı hallerde tuğyan ve bâtıl üstün gelebilir, bazı şartlarda ve zamanlarda hakka üstün olabilirler. Ama insanın nefsinde imanın hakikati ile kalpte hakkın hakikati gerçekten yer edecek olursa işte o vakit bunlar bâtılın kendileri ile üstünlük sağladığı, tuğyanın kendileri ile kendisini üstün gördüğü maddî gücün hakikatinden daha güçlü oluverirler.

2. Sihir, haram ve insanları ona yönlendirmeyi şeytanın üstlendiği ilimlerdendir. Sihir hayalen göstermek ve türlü hile ve aldatmalar üzerinde yükselen bir takım işlerdir. *"Büyülerinden ötürü kendisine yürüyorlarmış gibi geldi."* (66. Âyet) Sihirbazlar lânetlenmiş, yüce Allah'ın rahmetinden kovulmuş kimselerdir. Bazı ilim adamları kâfir olduklarına hükmetmiştir. Kur'ân-ı Kerim de onlar hakkında asla iflah olmayacaklarına dair hüküm vermiştir: *"Büyücü ise nereye giderse iflah olmaz."* (66. Âyet)

3. Davetçinin daveti ile eğer hidâyet bulunmazsa ümidini kesmemeli, cihadını ve davetini umut içerisinde yüce Allah'tan yardım isteyerek ve hakkın doğruluğuna kanaat getirilmesi için kendisi için mümkün olan bütün araçları kullanarak salih mü'minlerin yollarını izleyerek sürdürmelidir.

77- **“Andolsun ki Biz Musa’ya şunu vahyettik: Kullarımla geceleyin”** Mısır’dan **“yola çık!** (Firavun’un) **yetişme**(sin)**den”** yahut sıkıntı vermesinden **“yana korkun ve boğulmak endişen”** sen ve beraberindekiler de önden gidip suda boğulmak korkunuz **“olmaksızın onlar için denizde kupkuru bir yol aç!”**

78- **“Firavun, askerleri ile onların ardınca gitti. Ancak kendilerini denizden ne kapladıysa kapladı.”** Her bir taraftan onların üzerlerini örtüp kapattı.

79- **“Firavun kavmini saptırdı, hidayet yolunu göstermedi.”**

80- **“Ey İsrâiloğulları! Gerçekten biz sizi düşmanınızdan kurtardık ve sizinle Tûr’un sağ yanında sözleştik. Size Menna”** bal gibi tatlı, zamksı bir maddedir (Kudret Helvası) **“ve Selvâ”** bıldırcın diye bilinen bir kuş **“da indirdik.”**

81- **“Size verdiğimiz güzel rızıktan yeyin ve o hususta haddi aşmayın.”** Nimetlerine nankörlük etmeyin ya da zulmetmeyin. **“Çünkü o takdirde gazabım gelip sizi bulur. Gazabım her kime çatarsa yıkılıp gider.”** Helâk olur yahut bedbaht olur ya da Hâviye denilen cehenneme yıkılır.

82- **“Muhakkak ben tevbe eden”** küfür, şirk, masiyet ya da münafıklıktan vazgeçip dönen **“iman eden ve salih amel işleyip hidâyet üzere olana da çok çok mağfiret ediciyim.”**

83- **“Kavminden erken gelmek için seni aceleye iten”** acele etmeye sevk eden çabuk gelmeye iten **“nedir, ey Musa!”**

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادٖى فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرٖيقاً
فِى الْبَحْرِ يَبَساًۙ لَا تَخَافُ دَرَكاً وَلَا تَخْشٰى ﴿٧٧﴾ فَاَتْبَعَهُمْ
فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهٖ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْۜ ﴿٧٨﴾ وَاَضَلَّ
فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدٰى ﴿٧٩﴾ يَا بَنٖٓى اِسْرَٓائٖيلَ قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ
عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ
وَالسَّلْوٰى ﴿٨٠﴾ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فٖيهِ
فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٖيۚ وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبٖى فَقَدْ هَوٰى ﴿٨١﴾
وَاِنّٖى لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً ثُمَّ اهْتَدٰى ﴿٨٢﴾
وَمَٓا اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ اُو۬لَٓاءِ عَلٰٓى اَثَرٖى
وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ﴿٨٤﴾ قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ
بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾ فَرَجَعَ مُوسٰٓى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ
اَسِفاًۚ قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْداً حَسَناً اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ
الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَخْلَفْتُمْ
مَوْعِدٖى ﴿٨٦﴾ قَالُوا مَٓا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَٓا
اَوْزَاراً مِنْ زٖينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

84- **“Onlar da arkamdan geliyorlar”** Tûr’a yakın bir yerde gelip konaklayacaklar. **“Rabbim, Sen razı olasın diye ben huzuruna gelmek için acele ettim, dedi.”**

85- **“Buyurdu ki: Senden sonra kavmini fitneye düşürdük.”** Onları sınadık yahut da bir fitneye düştüler. **“Sonra Sâmirî de onları saptırdı.”** Sâmirî’nin adı Zafer b. Musa’dır. Münafık idi. Puta tapmaya onları çağırmak sûreti ile onları saptırdı.

86- **“Musa”** aşırı derecede **“kızgın ve kederli bir şekilde kavmine döndü. Dedi ki: Kavmim, Rabbiniz size güzel bir vaatte bulunmadı mı?”** Dünya ve âhirette her türlü hayrı ve güzel akıbeti vaat etmedi mi? **“Yoksa aradan geçen uzun süre size uzun mu geldi yahut üzerinize Rabbinizden bir gazabın gelmesini mi istediniz de bana olan vaadinizde”** dinim üzere sebat edeceğinize dair bana verdiğiniz sözünüzde **“durmadınız?”**

87- "Dediler ki: Biz kendi güç ve isteğimizle" kudretimiz, takatimiz ve tercihimizle **"vaadine muhalefet etmedik. Fakat kavmin süs eşyasından"** Mısır Kıptilerinin süs eşyalarından **"iğreti aldığımız ağırlıklar"** ya da günah ve yükümlülükler **"yüklenmiştik de onları attık."** Üzerimizden bıraktık. **"Sâmirî de böylece attı."**

Tâhâ Sûresi 77-87. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın Musa (aleyhisselâm)'a İsrâiloğulları ile geceleyin çıkıp yola koyulmasını, denizde onlara kupkuru bir yol açmasını, yüce Allah'ın kendilerini koruyup inayeti ile muhafaza edeceğinden yana emin olmasını vahyettiğini açıklamaktadır. Firavun askerleri ile oraya varıp denizde aynı kuru yolda yürüdüler. Kurtulacaklarını ve Musa ile beraberinde olanlara yetişeceklerini sandılar. Çünkü onlardan intikam almak istiyorlardı. Allah ise üzerlerine denizi kapattı, Firavun ve kavmi suda boğuldu. Hayatta iken onlara liderlik ederek dalâlete düşürmüş, âhirette de onları cehennem azabına götürmüş oldu.

2. Daha sonra âyetler İsrâiloğulları'na hitap ederek onlara kurtuluşlarını yüce Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlatmakta, onları haddi aşmaktan sakındırmakta, Allah'ın gazabı ile korkutmaktadır. Böylelikle bunları unutmasınlar, nimetlerle azıp şımarmasınlar, küfre ve tuğyana karşı biricik silâhları olan iman üzere devam etsinler.

3. Yüce Allah, Musa ile dağın üzerinde karşılaşmak üzere bir vakit belirlemiş ve kırk gün sonra onunla karşılaşacağını ve akide ve zaferin yükümlülüklerini alacağını vaat etmişti. İşte o vakit gelince Musa dağa çıktı ve kavmini dağın alt tarafında bıraktı. Rabbi ile kavuşmak için acele etti. Onların başına da kendisine vekil olarak Harun'u bıraktı. Rabbi kendisine kavminin eski putperestliklerine geri döndüklerini ve tevhid akidesi üzerinde direnemediklerini haber verdi.

Tâhâ Sûresi 77-87. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Firavun şiddetle yakalayan birisi idi. Zorba idi ve mevki ve saltanatı ile gurura kapılmıştı. Hatta kendisinin Allah'tan başka bir ilâh olduğunu ileri sürecek hale gelmişti. Kavmi de ona itaat ederek haktan sapıp uzaklaşmıştı. Bu sebeple akıbetleri dünyada suda boğulmak, âhirette de cehennem azabına uğramak oldu.

2. İnsan kesin olarak hayattan ayrılıp ölümün yaklaştığından emin olması halinde imanın ve tevbenin faydası olmaz.

3. Şanı yüce Allah mü'min kullarını kurtarır, kâfirlerle zalimlerden intikam alır.

4. İsrâiloğulları'nın sözlerinde durmamaları, ahitlerini bozmaları, eskiden beri onlarda köklü yer etmiş bir karakterdir.

فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلاً جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هٰذَٓا اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ
مُوسٰى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ اَفَلَا يَرَوْنَ اَلَّا يَرْجِعُ اِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا
يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُونُ مِنْ
قَبْلُ يَا قَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُونِي
وَاَطِيعُٓوا اَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتّٰى
يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى ﴿٩١﴾ قَالَ يَا هٰرُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ
ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ اَلَّا تَتَّبِعَنِ اَفَعَصَيْتَ اَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَؤُمَّ
لَا تَاْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَاْسِي اِنِّي خَشِيتُ اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ
بَيْنَ بَنِي اِسْرَٓائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ
يَا سَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ
قَبْضَةً مِنْ اَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي
﴿٩٦﴾ قَالَ فَاذْهَبْ فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ اَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ
وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ اِلٰٓى اِلٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ
عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾
اِنَّمَا اِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

88- **"Onlara böğüren"** inek sesi gibi ses çıkartan **"bir buzağı heykeli"** altından kırmızı renkli müşahhas bir ceset **"yaptı. Dediler ki: Bu sizin ilâhınızdır, Musa'nın da ilâhıdır. O unuttu."** Musa onu burada unutup onu aramaya gitti. Yahut da size ilâhınız budur, diye hatırlatmayı unuttu. -Bu ifadeler Sâmirî'nin İsrâiloğulları'na söylediği sözler olarak nakledilmiştir- Ya da Sâmirî daha önce imanını açığa vurduğunu unuttu. -Bu durumda buyruk Sâmirî'nin durumunu haber vermesi anlamında olur.-

89- **"Onun hiçbir sözlerine karşılık vermediğini"** ona bir soru sormaları halinde buzağının kendilerine cevap vermediğini **"onlara bir zararının dokunmadığını, bir fayda da sağlayamadığını görmezler mi?"**

90- **"Andolsun ki daha önce Harun onlara şöyle: Kavmim, siz bununla ancak sınandınız. Muhakkak sizin Rabbiniz Rahman'dır. O halde bana uyun, emrime itaat edin, demişti."**

91- **"Onlar: Musa bize dönünceye değin biz buzağıya ibadete mutlaka devam edeceğiz"** ona ibadeti terk etmeyeceğiz **"dediler."**

92- **"Ey Harun, dedi. Onların sapıttıklarını görünce seni alıkoyan"** buna mecbur eden **"ne oldu,"**

93- **"Bana uymaktan? Yoksa emrime karşı mı geldin?"**

94- **"Anamın oğlu"** kardeşim, **"dedi. Sakalıma, başıma yapışma. Ben bana: İsrâiloğulları arasında tefrika çıkardın ve benim sözüme uymadın"** sana: kavmim arasında bana halef (vekil) ol ve düzelt, şeklindeki sözümün gereğini yapmadın, **"diyeceğinden korktum."**

95- **"Senin bu yaptığın"** tehlikeli işteki bu durumun **"nedir ey Sâmirî?"**

96- **"Dedi ki: Onların görmediklerini ben gördüm."** Basiretimle bildim. **"Bunun için elçinin bastığı yerden"** Cebrâil (aleyhisselâm)'ın atının iz bıraktığı yerden **"bir avuç almıştım da onu bıraktım."** Eritilmiş süs eşyalarının arasına bıraktım, **"nefsim de bana böylece süsledi"** bunu yapmamı bana süslü ve güzel gösterdi. Ben de hevâma uyarak bunu yaptım.

97- **"Haydi git, dedi. Çünkü sen hayatta oldukça"** yaşadığın sürece **"ne siz bana dokunun, ne ben size dokunayım,"** Bana dokunma, ben de sana dokunmam, -ki bu büsbütün insanlarla oturup kalkmayı yasaklamak demek-

tir. Onunla konuşmaları onunla alışveriş yapmaları da haram kılındı- **"diyeceksin."** Bu sözleri senin durumunu bilmeden seninle herhangi bir ilişki kurmak isteyene söyleyeceksin. **"Sana verilmiş ve senden asla geri bırakılmayacak bir vade vardır. Şimdi de taptığın"** ona ibadetini sürdürdüğün bu **"ilâhına bir bak! Biz onu -andolsun ki- yakacak, sonra da denizde savurup darmadağın edeceğiz."**

98- "Sizin ilâhınız ancak kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tır. O her şeyi ilmi ile kuşatmıştır" ve bütün incelikleri ile bilmiştir.

Tâhâ Sûresi 88-98. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler İsrâiloğulları'ndan söz etmeyi sürdürmektedir. Musa Rabbi ile kavuşmak üzere onları Harun'un gözetimi altında bırakmış ama Sâmirî onları doğru yoldan çıkarmıştı. Onlara altından bir buzağı yaptı. Bu buzağı içindeki boşluktan havanın geçmesi sûreti ile bir ses çıkartıyordu. Kendileri de Allah'ı bırakıp uzun bir süre ona ibadet ettiler. Musa onların bu hallerine oldukça üzüldü, dönüp onları azarladı. Kardeşine sitem etti. Ama Harun kendilerini hakka davet etmekte ve bâtıldan sakındırmakta herhangi bir kusur etmedi. Fakat onlar Musa yanlarına geri dönünceye kadar dalâletleri üzere ısrar ettiler, yaptıklarından ötürü de ona özür açıkladılar. Ama bu onların zayıflıklarını ve içinde yaşadıkları uzun kölelik dönemindeki etkisini açığa çıkartan bir özür dileyiş idi.

2. Sonra Musa tepkisi ve öfkesi ile Sâmirî'ye yönelerek bu çirkin işini neden yaptığını sordu. O da sorumluluktan kurtarmak ve işlediği korkunç suçunu savunmak istedi. Musa ise onun hayatı boyunca İsrâiloğulları cemaatinden kovulduğunu ilan etti. Bundan sonra da işini Allah'a havale etti. Sonra da onlara delil ile bu buzağının bir ilâh olamayacağını açıkladı. Çünkü bu buzağı kendisini yapanı koruyamaz, kendisini de savunamaz. Musa (aleyhisselâm) Sâmirî'yi insanlardan uzaklaştırıp onun herhangi bir kimseye yaklaşmasını, kimsenin de ona yaklaşmasını yasakladıktan sonra onu açıkça yakıp külünü denizde savurdu. Daha sonra Musa kavmine akidenin hakikatini açıkladı. O da hakk ile kendisine ibadet olunan ilâhın ancak kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan bir ve tek Allah olduğudur.

Tâhâ Sûresi 88-98. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her bir çoban güttüğü sürüden sorumludur.

2. Kendisine herhangi bir görev verilen bir kimsenin o görevi başkanının huzurunda olsun olmasın en güzel bir şekilde yerine getirmesi görevidir.

3. Yüce Allah'tan başkasına yapılan her türlü ibadet bâtıldır. Mü'min de Allah'ın haramları çiğnenecek yahut da herhangi bir kimse onun dinine saldıracak olursa Allah için kızıp öfkelenir.

4. İsrâiloğulları, Firavun uzun bir süre köleleştirdiği ve zelil kıldığı için sapmış ve hevâlarına uymuşlardır.

5. Hak ile kendisine ibadet olunan ancak bir ve tek Allah'dır. O, her bir şeyi bilendir. Yerde olsun gökte olsun hiçbir şey O'na gizli kalmaz.

99- **"İşte geçmiş olanların haberlerinden sana böylece anlatıyoruz. Şüphe yok ki sana katımızdan bir Zikir"** Kur'ân **"verdik."**

100- **"Kim O'ndan yüz çevirirse muhakkak o kimse Kıyâmet gününde ağır bir yük"** yüz çevirdiği için ağır bir ceza ve cehennemde kendisine ağır gelecek büyük bir günah **"yüklenecektir."**

101- **"O kimseler orada ebediyyen kalacaklardır. Kıyâmet gününde onlar için ne kötü"** ne çirkin **"bir yük olacaktır!"**

102- **"Sûr'a üfürüldüğü günde biz günahkârları o gün gözleri mavi"** gözleri mavi (morarmış), yüzleri siyah yahut kör ya da susuz **"halde haşr ederiz."**

103- **"Kendi aralarında gizlice"** biri diğerine gizli ve sessiz konuşarak **"siz ancak on gün eğlendiniz"** dünyada kaldığınız süre ancak on gündür **"diye fısıldaşırlar."**

104- **"Biz onların ne söylediklerini çok iyi biliriz. Onların daha iyi yolda olanları"** en mutedil söz söyleyenleri, görüşleri ve gidişleri en üstün ve en akıllı olanları **"der ki: Siz ancak bir gün eğlendiniz."**

105- **"Sana dağları sorarlar. Rabbim onları kökünden koparıp, parça parça dağıtacaktır, de."**

106- **"Yerlerini dümdüz edecektir."** Orayı herhangi bir bitki ve bir yapının bulunmadığı kaypak, dümdüz ya da bitkisi olmayan bir yer haline getirecektir.

107- **"Sen orada alçaklık"** çukur **"da yükseklik de"** yüksekçe bir yer de **"görmeyeceksin."**

كَذٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ مَا قَدْ سَبَقَۚ وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا
ذِكْرًاۚ ﴿٩٩﴾ مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًاۙ
﴿١٠٠﴾ خَالِدٖينَ فٖيهِۜ وَسَٓاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًاۙ ﴿١٠١﴾
يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمٖينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًاۚ ﴿١٠٢﴾
يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا
يَقُولُونَ اِذْ يَقُولُ اَمْثَلُهُمْ طَرٖيقَةً اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾
وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبّٖي نَسْفًاۙ ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا
صَفْصَفًاۙ ﴿١٠٦﴾ لَا تَرٰى فٖيهَا عِوَجًا وَلَٓا اَمْتًاۜ ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ
الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُۚ وَخَشَعَتِ الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْمٰنِ فَلَا تَسْمَعُ
اِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾ يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ
وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يُحٖيطُونَ بِهٖ عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِۜ وَقَدْ خَابَ
مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾ وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا
وَصَرَّفْنَا فٖيهِ مِنَ الْوَعٖيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ اَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

108- **"O günde davetçiye uyarlar. Hiçbir tarafa sapmayarak giderler."** Yani davet olunan hiçbir kimse ondan ayrılıp sapmaz, başka tarafa gitmez. **"Rahman'ın huzurunda sesler kısılmış olacak, kıpırdayan dudakların fısıltısından başkasını duyamayacaksın."**

109- **"O günde Rahman'ın izin vereceği ve sözünden razı olacağı kimseninki müstesnâ, şefaatin hiçbir faydası olmayacaktır."**

110- **"O onların önlerindekini de arkalarındakini de bilir. Onlar ise bilgileri ile onu kuşatamazlar."** Onların bilgileri yüce Allah'ın bilgilerini de bizzat kendisini bilmeyi de kuşatamaz. Çünkü yüce Allah'ı gerçek anlamda ancak kendisi bilebilir.

111- **"Yüzler Hayy"** sonu gelmeyen daim diri **"ve Kayyûm'a"** mahlûkatı her zaman için idare edip yönetene **"zillet ile boyun eğmiş"** insanlar zillet gösterip boyun eğmiş **"olacaktır. Zulüm taşıyanlar gerçekten zarara uğrayacaktır."**

112- "Kim mü'min olduğu halde salih amel işlerse o zulme uğratılmaktan da korkmaz," sevabının **"eksiltilmesinden de."**

113- "Böylece onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve onda tehditlerimizi tekrar ettik. Olur ki korkarlar yahut o yeniden öğüt almalarını sağlar."

Tâhâ Sûresi 99-113. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah, sözünü Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yönelterek ona Musa (aleyhisselâm)'ın haberini anlattığı gibi geçmişlere dair haberleri de ona meydana geldikleri şekilde kıssa olarak anlattığını beyan etmektedir. Zaten ona Kur'ân'ı vermiş bulunuyor ki ona uyan kurtuluşa erer. Ondan yüz çeviren ise bedbaht olur.

2. Daha sonra âyetler Kıyâmet sahnelerinden bir sahneyi sunmaktadır. Bu ölümden sonra diriliş ve kabirlerden kalkış günüdür. Günahkârlar gözleri mavi, yüzleri kararmış olarak -dehşetlerin şiddetinden dolayı- bir araya getirilecek, biribirlerine gizlice: dünyada ancak oldukça az bir süre kaldıklarını söyleyecekler.

3. Daha sonra âyetler Kıyâmet gününde yok olup gidecek ve hiçbir izleri kalmayacak dağların durumunu ve insanların davetçinin çağrısına uyacakları günü haber vermektedir. Çünkü onlara emir verilmiş, onlar da bu emre hızlıca uyacaklar. Eğer dünyada bunu yapsalar kendileri için daha faydalı olur. Ama bunu hiçbir faydasını görmeyecekleri bir günde yapacaklar. Rahman'ın huzurunda sesler dinmiş ve kısılmış olacak. O günde Allah nezdinde Rahman olan Allah'ın kendisine izin verip şefaatine rıza göstereceği kimselerden başkası için şefaatin faydası olmayacaktır. O bütün yaratılmışları çok iyi bilendir. Kendileri ise onun ilminden hiçbir şeyi kuşatamazlar. O pek zorlu günde yaratılmışların boyunları zilletle eğilecek, asla ölmeyen, hayat sahibi ve kâinatın bütün işlerini çekip çeviren uyumayan kayyum olan ve Cebbar olana teslimiyet gösterecek, zilletle boyun eğecekler. Zalimler ise hüsrana uğrayacaklar. İman edip salih amel işleyenlere gelince, bunlar da zulme uğramaktan ve amellerinin eksiltilmesinden korkmazlar. Günahları artırılmaz, hasenatları da eksiltilmez.

4. Daha sonra âyetler Allah'ın müjdeleyici ve uyarıp korkutucu olarak indirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu etmektedir. Olur ki insanlar Allah'ın kendilerine verdiği emirleri yerine getirir ve yasakladıklarından uzak dururlar.

Tâhâ Sûresi 99-113. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in görevi hakka iletmek, mü'minleri müjdelemek, kâfirleri onun hidâyetinden yüz çeviren ve ona muhalefet eden kimseleri korkutup uyarmaktır.

2. Dünya hayatının günleri ne kadar uzarsa günlerinin sonu gelmeyen âhiretin yanında pek kısadır.

3. Kıyâmet gününde hiçbir kimseye eğer önceden iman etmemiş ise imanının faydası olmaz ve ancak takvâ sahipleri kurtulacaklardır.

4. Akıllı kimse bu dünyada varlığını fırsat ve ganimet bilip değerlendiren, Kur'ân-ı Kerim'in hidâyeti ile doğru yolu bulan, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve ondan sonra hidâyete erdirilmiş ashabının sünnetine uyan ve bu hali ile yüce Allah kendisinden razı olarak Allah'ın huzuruna çıkıncaya kadar devam eden kimsedir.

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّۚ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ
يُقْضٰٓى اِلَيْكَ وَحْيُهُۘ وَقُلْ رَبِّ زِدْن۪ي عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ عَهِدْنَٓا
اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَاِذْ قُلْنَا
لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْل۪يسَۜ اَبٰى ﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا
يَٓا اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ
فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾ اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوعَ ف۪يهَا وَلَا تَعْرٰىۙ ﴿١١٨﴾ وَاَنَّكَ
لَا تَظْمَؤُا ف۪يهَا وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ
قَالَ يَٓا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾
فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا
مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِۘ وَعَصٰٓى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰىۖ ﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْتَبٰيهُ
رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَم۪يعًا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّۚ فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنّ۪ي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ
هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْر۪ي
فَاِنَّ لَهُ مَع۪يشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾
قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَن۪ٓي اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَص۪يرًا ﴿١٢٥﴾

114- **"Hak ve mutlak egemen olan Allah ne yücedir! Sana onun vahyi tamamlanmadan"** bitmeden **"önce Kur'ân'ı okumakta acele etme ve: Rabbim, ilmimi artır, de."**

115- **"Andolsun ki Biz daha önce Âdem'e vahyetmiştik. Fakat o unuttu, Biz onu azimli bulmadık."**

116- **"Hani meleklere: Âdem'e secde edin, demiştik de İblis dışında hepsi secde etmişlerdi. O ise yüz çevirmişti"** büyüklük taslayarak secde etmeyi kabul etmemişti.

117- **"Ey Âdem, dedik. Şüphesiz ki bu sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın, sonra sıkıntıya uğrarsın."**

118- **"Çünkü orada sen aç da kalmazsın, çıplak da."**

119- **"Ve sen orada susuz da kalmazsın, güneş sıcağını da çekmezsin"** güneşin karşısına çıkmaz ve sıcağı sana isabet etmez.

120- **"Şeytan ona vesvese verip dedi ki: Ey Âdem! Sana ebedilik"** devamlı hayatta kalmayı sağlayan **"ağacını ve sonu gelmez"** yok olmaz, zeval bulmaz **"bir mülkü göstereyim mi?"**

121- **"İkisi de ondan yediler. Hemen kendilerine edep yerleri"** avretleri **"görünüverdi"** açığa çıktı. **"Cennetin yapraklarını yamayarak"** yapıştırarak **"üstlerini örtmeye başladılar"** koyuldular. **"Âdem Rabbinin emrine karşı geldi."** Yanılarak ya da uygun gördüğü bir sebep dolayısı ile yasağa aykırı hareket etti **"de şaşırdı"** istediğini elde edemedi yahut da yasaktan ya da doğru ve isabetli görüşten uzak durdu.

122- **"Sonra Rabbi onu"** nübuvvet için **"seçti."** Onu yaklaştırdı **"tevbesini kabul etti ve doğruya iletti."** Ona mazeret, mağfiret dileme ve itaat etmek yolunu gösterdi.

123- **"Buyurdu ki: Hepiniz oradan inin. Kiminiz kiminize düşman olacaktır. Benden size bir hidâyet"** kitap ve şeriat **"geldiğinde kim benim hidâyetime uyarsa o hem sapıtmaz"** dünya hayatında hak yoldan uzaklaşmış olmaz **"hem"** âhirette **"bedbaht"**lardan **"olmaz."**

124- **"Kim de Zikrimden"** Kur'ân-ı Kerim'den **"yüz çevirirse gerçekten onun için dar bir geçim"** kabrinde yahut da dünya hayatında ona aşırı bir darlık **"söz konusu olur ve onu Kıyâmet gününde kör olarak haşrederiz."**

125- **"Der ki: Rabbim, beni niçin kör haşrettin? Hâlbuki ben görüyordum."**

Tâhâ Sûresi 114-125. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şanı yüce Allah'ı her türlü eksiklik ve kusurdan tenzih etmektedir. O'nun vaadi haktır. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de Cebrâil (aleyhisselâm)'ın kendisine Kur'ân'ı okumayı bitirmeden önce Kur'ân okumakta acele etmesini yasaklamakta ve ondan Rabbine ilmini artırması için dua etmesini istemektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Âdem (aleyhisselâm)'ın kıssasını söz konusu etmektedir. O Rabbinin kendisine belli bir ağaçtan yememe emrini verdiğini unutup şeytanın vesvesesine kulak verdi. Sonra Allah'ın rahmeti ona yetişti, Allah onu seçti, doğru yola hidâyet etti, tevbesini kabul etti.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın meleklere Âdem (aleyhisselâm)'a secde etme emrini verdiğini, meleklerin -İblis dışında- Allah'ın emrine uyduklarını açıklamaktadır.

4. Ayrıca âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Âdem (aleyhisselâm)'a doğru yolu göstermesini ve onu kendisinin ve eşinin bu lânetli düşmanına karşı uyandırıp sakındırdığını da açıklamaktadır. Böylelikle İblis her ikisinin de cennetten çıkıp bedbaht olmalarına sebep olmasın. Ayrıca cennette onun acıkmayacağını, çıplak kalmasının da susuzluk çekmesinin de söz konusu olmayacağını, sıcaklık çekmeyeceğini de bildirmektedir. Ama Âdem de eşi de ağaçtan yedi ve böylelikle önceleri örtülü bulunan avretleri ortaya çıktı, onlar da avretlerini örtmek için cennet yapraklarından üzerlerine yapıştırmaya koyuldular.

5. Âdem'e, İblis'e ve onların soylarından gelenlere yere inmeleri emri verildi, Allah'ın Âdemoğullarına yine onlardan hidâyet ile ve hak ile Resûlleri -ellerinin kazandıkları ile onları sorgulamadan önce- göndereceğini bildirdi. Artık o Resûllere kim uyarsa dünyada asla doğru yoldan sapmayacak, âhirette de bedbaht olmayacak.

Tâhâ Sûresi 114-125. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın ilmi ne kadar genişlese, çeşitlense, alanları çoğalsa da yüce Allah'ın kuşatıcı ve kapsamlı ilmi yanında oldukça az ve yetersizdir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah canını alıncaya kadar faydalı ilmi artmaya devam etti. Ayrıca o: "Allah'ım, bana öğrettiklerinle beni yararlandır, bana yararı dokunacak şeyleri öğret, ilmimi artır, her hal üzere Allah'a hamdolsun, cehennemliklerin halinden de Allah'a sığınırım" derdi.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kur'ân-ı Kerim'i iyice bellemeye ve Cebrâil (aleyhisselâm)'dan almaya son derece düşkünlük gösteriyordu. Cebrâil (aleyhisselâm), yüce Allah'tan ona vahiy indirince o da unuturum korkusuyla hızlıca onu tekrarlıyordu. Yüce Allah ise bu hususta onu temin etti ve bu açıdan huzursuzlanmamasını ve bundan dolayı da meşakkat çekmemesini istedi. Çünkü yüce Allah bunu onun için kolaylaştıracak ve onu muhafaza edecektir. Ona düşen ise Rabbinden ilmini artırmasını istemekten ibarettir.

قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾
وَكَذٰلِكَ نَجْزٖى مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ وَلَعَذَابُ
الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾ اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ
مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فٖى مَسَاكِنِهِمْ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُولِى
النُّهٰى ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاَجَلٌ
مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾ فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ اٰنَاۤئِ الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ
النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضٰى ﴿١٣٠﴾ وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖ
اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فٖيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ
خَيْرٌ وَاَبْقٰى ﴿١٣١﴾ وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْـَٔلُكَ
رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ﴿١٣٢﴾ وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتٖينَا بِاٰيَةٍ
مِنْ رَبِّهٖ اَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِى الصُّحُفِ الْاُولٰى ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ اَنَّا
اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهٖ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا
فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ
فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾

126- **"Buyurur ki: Böyledir"** sen işte bunun gibi yaptın. **"Çünkü sana âyetlerimiz geldiğinde onları unuttun. Bugün de sen böylece unutulursun."**

127- **"Haddi aşıp, Rabbinin âyetlerine iman etmeyenleri de böylece cezalandırırız. Âhiret azabı ise elbette daha şiddetli ve daha kalıcıdır."**

128- **"Meskenlerine uğrayıp geçtikleri kendilerinden önceki nice nesilleri"** geçmişteki pek çok ümmeti **"helâk edişimiz onlar için bir hidâyet sebebi olmadı mı?"** Yoksa onlar gaflete düşüp onların akıbetleri onlara açıklanmadı mı? **"Şüphe yok ki bunda üstün akıl"** ve basiret **"sahiplerine âyetler vardır."**

129- **"Eğer Rabbinden bir söz verilmemiş"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmetinden azabın Kıyâmet gününe kadar erteleneceğine dair hüküm bulunmamış **"ve belli bir vade olmasaydı lazım olurdu."** Onların âcilen (dünyada) helâk edilmeleri gerekirdi.

130- **"O halde onların** (sana) **söylediklerine sabret! Güneşin doğmasından"** sabah namazını **"ve batmasından önce"** öğle ve ikindi namazlarını **"Rabbini hamd ile tesbih et!"** Rabbine hamd ederek namaz kıl! **"Gecenin saatlerinde"** bu da yatsı namazını da kapsar **"ve gündüzün çeşitli vakitlerinde"** akşam ve sabah namazını kapsar böylelikle özelliğinden ötürü sabah namazı tekrar edilmiş olur **"de tesbih et. Umulur ki razı olursun."**

131- **"Onlardan bir kısmına"** kâfirlerden çeşitli gruplara **"bunlarla kendilerini imtihan edelim"** kendilerine bir fitne ve bir sınama aracı yapalım **"diye dünya hayatının süsünü"** ve göz kamaştırıcı imkânlarını **"verip faydalandırdığımız şeylere gözlerini dikme!"** Gördüğünü güzel görüp beğenerek uzun boylu bakma! **"Rabbinin rızkı"** sevabı yahut sana yeterli gelen helâl **"daha hayırlı ve daha kalıcıdır."**

132- **"Sen aile halkına"** ümmetine ya da ev halkına **"namazı emret, kendin de sabırla ona devam et. Senden rızık istemeyiz. Sana rızkı biz veririz. Güzel akıbet"** ve sonuç **"ise takvâ sahiplerinindir."**

133- **"Rabbinden bize bir mucize getirmeli değil miydi, dediler. Daha önceki sahifelerde"** önce indirilmiş kitaplarda **"bulunan apaçık deliller onlara gelmedimi ki?"**

134- "Biz onları bundan önce bir azap ile helâk etmiş olsaydık elbette şöyle diyeceklerdi: Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de" âhirette azap ile **"alçalmadan, rezil olmadan önce âyetlerine uysaydık."**

135- "De ki:" Bizden ve sizden **"her birimiz gözetliyoruz."** Akıbetini beklemektedir. **"Siz de gözetleyin. Dosdoğru yolun"** sırat-ı müstakimin **"sahipleri kimdir ve hakka yol bulmuş kimdir bileceksiniz."**

Tâhâ Sûresi 126-135. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler helâk olmuş ümmetlerin durumundan öğüt ve ibret almayan yalanlayıcıları ayıplamaktadır. Oysa bunların meskenlerinin izlerini (kalıntılarını) da görüyorlar. Eğer yüce Allah herhangi bir kimseyi ona karşı delil ortaya konulmadan azaplandırmayacağına hüküm vermemiş ve yüce Allah'ın belli bir süre ile sınırlandırdığı ismi konulmuş ecel olmamış olsaydı azap onlara ansızın gelecekti. Bundan dolayı yüce Allah Nebisine (sallallâhu aleyhi ve sellem) onların beyinsizliklerine karşılık sabretmesini ve güneş doğmadan ve batmadan önce geceleyin ve gündüzün çeşitli vakitlerinde namaz kılmasını emir buyurmuştur. Böylelikle Allah'ın rızasına ve güzel kabulüne mazhar olur.

2. Daha sonra yüce Allah, Nebisini ve mü'minleri bu refah içerisinde bulunanların içinde bulundukları nimetleri temenni etmekten sakındırmaktadır. Çünkü bu gelip geçici bir meta (fayda)dır. Allah bunu onlara kendilerini sınamak için vermiştir. Nimete karşı nankörlük edecek olurlarsa onların azap görmelerine sebep olur.

3. Sonra yüce Allah ümmetini ve aile halkını Allah'ın azabından kendilerine namaz kılmalarını emretmek sûreti ile kurtarmasını emir buyurmaktadır. Ayrıca kendisinin de namazı kılmakta sebat ve sabır göstermesini istemiştir. Bu emir ile birlikte rızkın yüce Allah'ın elinde olduğunu da açıklamaktadır. O halde bütün çabasını ve gayretini âhirete yöneltmelidir. Çünkü dünyada da âhirette de güzel akıbet Allah'a karşı takvâlı olanlaradır.

4. Sonra sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den kendilerine doğru söylediğine delil olacak bir alâmet (mucize) getirmesini isteyen kâfirlerin durumunu haber vererek sona ermektedir. Âyetler onlara Kur'ân-ı Azimuşşan'ın esasen en büyük alâmet ve en güçlü mucize olduğunu ve yüce Allah'ın ise kendilerine mühlet verip onları cezalandırmayı çabuklaştırmadığını belirterek cevap vermektedir.

Tâhâ Sûresi 126-135. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünya âhiret için bir tarladır. Bu sebeple dünyadaki araçları yüce Allah'ın rızasını elde etmek, âhirette cennete kavuşmak için kullanmalıyız.

2. Kâfirler şaşkınlık, huzursuzluk, sıkıntı, darlık ve korku ve endişe içinde yaşarlar, arzu ve tamahlarının arkasından koşup dururlar. Mü'minler ise huzur, hoşnutluk, emniyet, güven ve Allah ile aziz olarak yaşarlar.

3. Beş vakit namazı kılmaya, onları vakitlerinde eda etmeye oldukça gayret göstermek önemlidir, sabah namazının da ehemmiyeti büyüktür. Gece namazı ile çokça tesbih getirmek yüce Allah'ı her zaman çokça zikretmek de önemlidir.

4. Allah'ın verdiği kısmete razı olmalı, başkalarının elinde bulunan dünya metaına ve ziynetine göz dikmemelidir.

21- ENBİYÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 112 âyettir)

Sûrede başka konuların yanında on yedi peygamberden söz edildiği ve onların kavimleriyle olan münasebetlerine dair bilgilere yer verildiği için sûreye "peygamberler" anlamına gelen Enbiyâ adı verilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"İnsanların hesaba çekilecekleri vakit yaklaştı. Onlar ise gaflet"** oyalanma ve unutma hali **"içerisinde yüz çeviricidirler."**

2- **"Kendilerine Rabblerinden yeni bir zikir"** öğüt **"geldiği her seferinde mutlaka onu alay ederek dinlerler."**

3- **"Kalpleri başka şeylerle meşguldür"** gafildir. **"Zulmedenler"** kâfirler **"aralarında"** konuşmalarını gizleyerek **"gizlice danışıp: Bu sizin gibi bir adamdan başka mıdır?"** Başka bir şey olamaz. **"Siz görüp dururken büyüyü kabule nasıl yanaşırsınız, dediler."**

4- "(Peygamber): **Rabbim gökte ve yerde söylenen her sözü bilir ve o her şeyi işitendir, bilendir, dedi."**

5- **"Hatta onlar: Anlamsız rüyalardır"** rüyaların hurafeyi andıran sözleridir. **"Hayır, onu kendisi uydurmuştur"** kendiliğinden ortaya koymuştur **"hayır, o bir şairdir, o halde öncekilerle gönderildiği gibi"** önceki Resûllerin getirdiği gibi **"o da bize bir âyet"** mucize **"getirsin, dediler."**

6- **"Bunlardan önce helâk ettiğimiz hiçbir ülke halkı imana gelmemişti. Acaba bunlar iman ederler mi?"** Asla iman etmeyecekler.

سُورَةُ الْاَنْبِيَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ ف۪ي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١﴾
مَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ اِلَّا اسْتَمَعُوهُ
وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوَى الَّذ۪ينَ
ظَلَمُوا هَلْ هٰذَٓا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ اَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَاَنْتُمْ
تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبّ۪ي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ
وَهُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُٓوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ بَلِ
افْتَرٰيهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِاٰيَةٍ كَمَٓا اُرْسِلَ الْاَوَّلُونَ
﴿٥﴾ مَٓا اٰمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا اَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾
وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُوح۪ٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ
الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا
لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِد۪ينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ
الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَٓاءُ وَاَهْلَكْنَا الْمُسْرِف۪ينَ ﴿٩﴾
لَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكُمْ كِتَابًا ف۪يهِ ذِكْرُكُمْ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

7- **"Senden önce gönderdiklerimiz de ancak kendilerine vahiy indirdiğimiz erkekler"** beşer arasından erkek Resûller **"idiler. Eğer bilmiyorsanız zikir ehline"** önceki kitapları bilen âlimlere **"sorun."**

8- **"Onları yemek yemez"** sırf **"bir ceset de kılmadık. Onlar"** ölmemek üzere **"ebedi de kalmadılar."**

9- **"Sonra onlara verdiğimiz sözümüzde durup"** onlara sözümüzü gerçekleştirip **"onları ve dilediğimiz kimseleri kurtarıp haddi aşanları"** hep yalanlayanları **"da helâk ettik."**

10- **"Andolsun ki Biz size"** -ey Araplar!- **"sizin için bir şan ve şeref kaynağı olan bir kitap indirdik. Hiç akıl etmez misiniz?"**

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَاَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا
اٰخَرٖينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّٓا اَحَسُّوا بَأْسَنَٓا اِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُٓوا اِلٰى مَٓا اُتْرِفْتُمْ فٖيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تُسْـَٔلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَٓا اِنَّا كُنَّا ظَالِمٖينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ
دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصٖيدًا خَامِدٖينَ ﴿١٥﴾ وَمَا خَلَقْنَا
السَّمَٓاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبٖينَ ﴿١٦﴾ لَوْ اَرَدْنَٓا اَنْ نَتَّخِذَ
لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّٓا اِنْ كُنَّا فَاعِلٖينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ
عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ
﴿١٨﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ
عَنْ عِبَادَتِهٖ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ
لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ اَمِ اتَّخَذُٓوا اٰلِهَةً مِنَ الْاَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾
لَوْ كَانَ فٖيهِمَٓا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴿٢٣﴾
اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اٰلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ
وَذِكْرُ مَنْ قَبْلٖي بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

11- **"Zalim olan nice ülkeleri"** pek çok ülke halkını **"helâk ettik ve onlardan sonra başka kavimler yarattık."**

12- **"Onlar bizim azabımızı gördüklerinde"** Allah'ın şiddetli azabını idrâk ettiklerinde **"hemen hızlıca oradan kaçışıyorlardı."**

13- **"Kaçışmayın, içinde bulunduğunuz refaha"** kendisinden yararlandığınız rahat yaşayış nimetine **"ve evlerinize dönün. Çünkü sorguya çekileceksiniz."**

14- **"Onlar: Vay bize!"** Helâk olduk! **"Çünkü Biz gerçekten zalimlerdik, dediler."**

15- **"Biz onları tırpanla biçilmiş bir ekin, alevi sönmüş bir ateş haline getirinceye kadar feryatları"** söyledikleri sözleri **"bu oldu."** Hep: Vay bize! dediler.

16- **"Biz göklerle yeri ve aralarında olanları oyalanalım"** oyun ve eğlence olsun **"diye yaratmadık."**

17- **"Eğer biz eğlence edinmek"** kendisi ile oyalanılacak bir eş ya da bir evlat edinmek **"isteseydik elbette onu kendi katımızdan"** yanımızdan, nezdimizden **"edinirdik. Fakat Biz bunu yapanlar değiliz."**

18- **"Bilakis, Biz hakkı bâtıl üzerine bırakırız"** atarız **"da hak onun beynini darmadağın eder."** Onu imha eder. **"O da derhal çekişerek can verir"** helâk olur. **"Allah'ı nitelendirmenizden"** Allah hakkında söylediklerinizden **"ötürü vay size!"** Helâk olasınız.

19- **"Göklerde ve yerde kim varsa O'nundur. O'nun yanında olanlar"** melekler **"ise O'na ibadete karşı büyüklenmezler ve usanmazlar."** Onu zikretmeyi bırakmazlar.

20- **"Gece ve gündüz aralıksız"** kesintisiz olarak **"tesbih ederler"** zikirleri devam eder.

21- **"Acaba onlar yerden ilâhlar mı edindiler? Onlar"** ölüleri **"diriltir mi hiç?"**

22- **"Eğer göklerle yerde Allah'tan başka ilâhlar olsaydı ikisinin de düzeni bozulup giderdi."** zenleri kalmazdı. Sona ererdi. **"Arşın Rabbi olan Allah nitelendirilmelerinden münezzeh ve yücedir."**

23- **"O işlediklerinden sorumlu tutulmaz. Hâlbuki onlara sorulur."**

24- **"Yoksa O'ndan başka ilâhlar mı edindiler?"** Buna dair **"delilinizi getirin, de. Bu benimle olanların da zikridir, benden öncekilerin de zikridir. Bilakis, onların çoğu hakkı bilmezler. Bundan ötürü de yüz çeviricidirler."**

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحٖٓى اِلَيْهِ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا
اَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ
عِبَادٌ مُكْرَمُونَۙ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِاَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ
﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَۙ اِلَّا لِمَنِ
ارْتَضٰى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهٖ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ
اِنّٖٓى اِلٰهٌ مِنْ دُونِهٖ فَذٰلِكَ نَجْزٖيهِ جَهَنَّمَۜ كَذٰلِكَ نَجْزِى
الظَّالِمٖينَ ﴿٢٩﴾ اَوَلَمْ يَرَ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَاۜ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَٓاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّۜ
اَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلْنَا فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمٖيدَ
بِهِمْۖ وَجَعَلْنَا فٖيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾
وَجَعَلْنَا السَّمَٓاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًاۚ وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا مُعْرِضُونَ
﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَۜ كُلٌّ
فٖى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ
الْخُلْدَۜ اَفَا۬ئِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَٓائِقَةُ
الْمَوْتِۜ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةًۜ وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

25- **“Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere mutlaka şunu vahyederdik: Benden başka ilah yoktur. O halde yalnız Bana ibadet edin.”**

26- **“Rahman evlât edindi, dediler. O bundan münezzehtir. Bilakis onlar mükerrem kullardır.”**

27- **“Sözleri ile onun önüne geçemezler. Onlar onun emri gereğince iş görürler.”**

28- **“Onların önündekini de arkalarındakini de”** yani önceden işledikleri amellerini de sonradan yaptıklarını da **“bilir. Onun razı olduğu”** Allah’ın kendisinden razı olduğu **“kimselerden başkasına şefaat etmezler. Onlar korkusundan titrerler”** O’ndan korkarlar ve çekinirler.

29- **“Onlardan”** meleklerden **“kim: Ben ondan”** Allah’tan **“gayrı ilâhım, derse biz böylesini cehennemle cezalandırırız. İşte zalimleri böyle cezalandırırız.”**

30- **“Acaba kâfirler görmedi mi ki göklerle yer birleşik ve yapışık”** birbirine bitişik **“idi. Biz onları”** birbirinden **“ayırdık ve canlı her şeyi sudan yarattık. Hâlâ imana gelmezler mi?”**

31- **“Ve yer onları”** sallayıp **“çalkalamasın diye onda sağlamlaştırıcı kazıklar”** sabit dağlar **“yarattık. Orada yol bulabilsinler diye de ondaki dağlar arasında”** geniş **“yollar açtık.”**

32- **“Ve gökyüzünü”** düşmeye, değişmeye karşı korunmuş ya da alevli atışlarla muhafaza edilmiş **“korunmuş bir tavan yaptık. Hâlbuki yine onlar onun âyetlerinden yüz çeviricidirler.”**

33- **“O, gece ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her biri bir yörüngede”** kendine has dönüş dairesinde **“yüzerler.”** Yol alırlar, döner dururlar.

34- **“Senden önce hiçbir beşere ebedilik”** devamlı hayatta kalmak **“vermedik. Sen ölürsen eğer onlar ebedi mi kalacaklar?”**

35- **“Her nefis ölümü tadıcıdır. Biz sizi şer ve hayırla imtihan olmak üzere deneriz.”** Durumunuzun ortaya çıkması için yani şerre sabredip hayra şükür eder misiniz etmez misiniz diye halinizi bilmemize rağmen biz sizi sınarız. **“Sonunda bize döndürüleceksiniz.”**

Enbiyâ Sûresi 1-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, insanları çepeçevre kuşatmış olmakla birlikte insanların kendisinden gaflet içerisinde oyalanıp durdukları bu yakın tehlikeye dikkatleri çekerek başlamaktadır. Çünkü hesap günü şüphesiz geliyor. Hâlbuki kâfirler aynı zamanda Kur'ân ile alay ediyorlar ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile dalga geçiyorlardı. Bunu yaparken de sözlerini gizli tutmak ve insanlardan saklamakta mübalağa da gösteriyorlardı. Onlar: Şüphesiz Muhammed bizim gibi bir insandır, onun Resûl olmasına imkân yoktur, diyorlardı. Yüce Allah ise bu hususta onları yalanlamakta ve gizleyip sakladıklarını açığa çıkarmaktadır. Çünkü o gizli her bir şeyi bilir. Onların sözlerini işitir, hallerini çok iyi bilir. Diğer taraftan Kur'ân-ı Kerim'i ne ile nitelendirecekleri hususunda da ihtilafa düşmüşlerdi. Bazen onu sihir kabul ediyorlar bazen bir şiir. Diğer taraftan önceki mucizeler gibi kendilerine de maddî bir mucize gösterilmesini istediler. Yüce Allah da buna karşılık onların teklif ettiği âyetler (mucizeler) eğer onlara gösterilecek olursa iman etmeyeceklerini ve eğer bu mucizeler onlara gelip küfür ve inkârlarını sürdürecek olurlarsa Allah'ın onları toptan imha edecek bir azap ile helâk edeceğini açıklamaktadır. Nitekim daha önce dişi deveyi kesen Salih kavmini de böylece helâk etmişti. Üstelik bunlara âyetlerin (mucizelerin) en büyüğü olan bir âyet gelmiş bulunuyor. O da kendi dilleri ile konuşan, kendileri için şeref kaynağı ve öğüt olan bu Kitabın indirilmesidir. Ayrıca yüce Allah'ın daha önceden zalim olan pekçok şehir halkını helâk ettiğini ve bunlardan sonra başka kavimler var ettiğini de açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler hak ile gayret ve ciddiyetle davette bulunmak arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Esasen hak ve ciddiyet kâinatın bütün nizamında görülen bir hakikattır. Aynı şekilde tevhid akidesi ile varlık âleminin yasaları her şeyi çekip çeviren yaratıcının birliği ile risalet ve akide birliği arasında hayatın kaynağı, sonu ve akıbeti arasında da böyle bir ilişki vardır. Şanı yüce Allah'ın gökleri ve yeri hak ve adalet ile yarattığını beyan etmektedir. Bundan maksat ise her bir insana ameline göre karşılığının verilmesidir. Ayrıca o bu kâinatı boş yere ve oyun ve eğlence olsun diye yaratmamıştır. Galibiyet, üstünlük her zaman hakkındır. Canı çıkarak yok olmak ve geçersizliğinin kalmaması da bâtılın hakkıdır. Veyl ve helâk oluş da Allah'a, onun celaline yakışmayan zevce ve evlat nispet edenlere, meleklerin Allah'ın kızları olduklarını ileri sürenleredir. Kur'ân-ı Kerim bunlara meleklerin de başkalarının da Allah'ın kulları olduğunu, Allah'a ibadete karşı büyüklenmeyip bu hususta herhangi bir kusurlarının bulunmadığını ifade ederek iddialarını reddetmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Arap müşriklerinin Allah'ın bir evladı olduğu şeklindeki iddialarını ortaya koymaktadır. Bu ise gülünç ve cahilî bir iddiadır. Onlar yüce Allah'ın bir evlat edindiğini, meleklerin Allah'ın kızları olduğunu ileri sürdüler. Âyetler bu iddiayı meleklerin tabiatını açıklayarak reddedip cevaplandırmaktadır. Çünkü me-

lekler onların söyledikleri gibi Allah'ın kızları değil "aksine Allah'ın mükerrem kullarıdırlar", onların sözü hiçbir zaman Allah'ın sözünün önüne geçmez. Onlar ancak onun emri ile amel ederler, tartışmazlar, karşı bir kanaat ileri sürmezler.

4. Aynı şekilde âyet-i kerimeler canlı ya da bitki türünden olup gelişen her bir şeyde hayatın aslının ne olduğuna işaret etmektedir. Bu sudur. Diğer taraftan yüce Allah'ın yeryüzünde çalkalanıp sallanmaması için yaratmış olduğu sabit dağlara, semanın düşmekten ve onda bir dengesizliğin meydana gelmesinden ve murdarlıktan muhafaza edildiğine, yüce Allah'ın geceyi gündüzü, güneşi ve ay'ı yaratıp onları oldukça hassas bir düzen ile sürekli hareket edip döner halde takdir ettiğine de işaret etmektedir.

5. Sonra âyet-i kerimeler bütün kâinatın yaratılışı, oluşumu ve işlerinin çekilip çevrilmesi ile ilgili kanunlar ile tabiat, sonu ve akıbeti itibari ile beşerî hayatın kanunları arasında bağlantı kurmakta ve insanların esasen son bulmak üzere yaratılmış olduklarını, başlangıcı olan her bir şeyin aynı zamanda bir sonunun da olduğunu açıklamakta ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ölecek olsa kendilerinin ebedi mi kalacağı sorusunu sormaktadır. Kendileri ebedi kalmayacaklarına göre o halde neden âhiret için amel etmiyorlar ve hiç düşünmüyorlar?

Enbiyâ Sûresi 1-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet pek yakındır. O gün için zaman geçmeden, ecelin sonu gelmeden iman ve itaat ile hazırlanmak bir zorunluluktur. Çünkü ondan sonra dünyaya dönüş olmayacaktır, âhirette amel de söz konusu değildir. Orada ancak sevap ya da ceza vardır.

2. İnsana bugünün sürekli olarak hatırlatılmasına ihtiyaç vardır ki hazırlıksız olarak ansızın yakalanmasınlar.

3. Bütün Resûller insanlardan gönderilmiştir. Böyle olması onlar için ayıplanmalarını gerektiren bir husus değildir. Aksine bu Rabblerinin risaletini tebliğ etmek için gereklidir. Onların çağrılarını kabul etmemekte beşerin ileri sürecek bir mazeretleri de kalmaz.

4. Kur'ân-ı Kerim'de öğütler ve ibretler yer alır. Bu kitapta Arapların konumu yükseltilmekte ve bu Kitabın onlar için bir şeref kaynağı olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü bu kitap onların dili ile nâzil olmuş, şanı yüce Allah onlara Kıyâmet gününe kadar bütün âleme davet ve tebliğ emanetini yükletmiştir.

5. Şanı yüce Allah bu varlık âlemini boşuna ve bâtıl olarak yaratmadı. O herhangi bir zevce ve bir evlat da edinmemiştir. Şanı yüce Allah kâfirlerle müşriklerin kendisini her türlü nitelendirmelerinden yüce ve münezzehtir.

6. Allah'ın bütün yarattıkları, O'na ibadete karşı büyüklenmezler ve bu hususta kusur etmezler. Onlar devamlı ve sürekli olarak Allah'ı tesbih ederler. Bu zikirleri ne kesilir ne de zayıflar. O halde Allah'ın zikrinden yüz çeviren, dinini inkâr edip O'na ortak koşanlar

bunu öğrensinler ve yüce Allah'ın yaratmış olduğu diğer mahlûklar gibi olsunlar. Tâ ki Allah'ın rızasını ve sevabını elde ederek kurtulabilsinler.

7. Bütün Resûllerin daveti birdir. O da yüce Allah'ı tevhid etmek, O'na ortak koşmamak, bir ve tek olarak yalnızca O'na ibadet etmektir.

8. Bu âyet-i kerimelerdeki ilmî i'câzdan birisi *de "Göklerle yer birleşik ve yapışık idi, biz onları ayırdık ve canlı her şeyi sudan yarattık."* (Enbiyâ, 30) âyetidir. Yüce Allah bize hayatın sırlarından bir sırrı vermiş bulunuyor. O da sudur. Artık bu bütün dünyanın itiraf ettiği ilmî bir hakikattir. Yapay uyduların ve uzay gemilerinin aldıkları modern resimlerin ellerine ulaştığı ilim adamları şunu vurgulamaktadırlar: Yüzeyinde suyun varlığını fotoğrafların göstermediği bu gezegenler üzerinde hayat yoktur. Eğer gönderilen fotoğraflarda suyun varlığına işaret eden bir şey görürlerse ancak o vakit hayatın bulunma ihtimâllerinden söz ederler.

9. Bu âyet-i kerimenin anlamı Suudi Arabistan'daki Kur'ânî İ'câz Kongresi'nde Dr. Alfred Kronez'e söylendi. Kendisi jeoloji dalında dünyanın en ünlü ilim adamlarındandır. O âyetin anlamını okuyunca yüksek sesle şunları söyledi: İmkânsız... Bu gerçeklerin on dört asır önceki bir kitapta söz konusu edilmesi imkânsız bir şeydir. Çünkü biz bu bilimsel gerçeğe ancak birkaç yıldan beri ulaşmış bulunuyoruz. Hem de oldukça ileri bilimsel araçları kullanarak ve atomun tabii yapısı ile ilgili özel pek uzun ve pek karmaşık incelemelerden sonra ulaşabildik. Kâinatın biricik aslının bu olduğunu söyleyerek 1400 sene öncesinden bir insanın bu gerçeğe ulaşmış olması imkânsızdır. Ama şimdi modern bilimsel araçlar Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in 1400 sene önce söylediklerini ispatlayabilecek bir durumdadır. İnsan aya çıktı. Ay yüzeyinde yürüdü ve yüzeydeki kayalardan ve yüzey altındaki kayalardan örnekler getirdi. Bu örnekleri alıp yere getirdiklerinde ayın yüzeyinin yeryüzündeki unsurların aynısından oluşmuş olduğunu ve ayın kayalarının oluşum yapısı itibari ile yeryüzündeki kayalarının aynısı olduğunu ve aynı asıldan oluştuklarını keşfettiler.

Peki, bu onların iman etmeleri için güçlü maddî bir delil olarak yeterli değil mi? Allah'ın varlığı için onun her şeyin yaratıcısı olduğuna dair yeterli bir delil değil mi? [3]

---

3 Şeyh Muhammed Mütevelli eş-Şaravî, el-Edilletü'l-Maddîyetu Alâ Vucudillah (Allah'ın Varlığının Maddî Delilleri) adlı eserine bakınız.

وَاِذَا رَاٰكَ الَّذٖينَ كَفَرُوٓا اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًاۜ اَهٰذَا
الَّذٖى يَذْكُرُ اٰلِهَتَكُمْۚ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ
﴿٣٦﴾ خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍۜ سَاُرٖيكُمْ اٰيَاتٖى فَلَا
تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقٖينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذٖينَ كَفَرُوا حٖينَ لَا يَكُفُّونَ
عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ
﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتٖيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطٖيعُونَ
رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ
مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذٖينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٤١﴾ قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ
مِنَ الرَّحْمٰنِۜ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾
اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَاۜ لَا يَسْتَطٖيعُونَ نَصْرَ
اَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هٰٓؤُلَٓاءِ
وَاٰبَٓاءَهُمْ حَتّٰى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۜ اَفَلَا يَرَوْنَ اَنَّا
نَأْتِى الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَاۜ اَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

36- **"Kâfirler seni gördüklerinde seni ancak alaya alırlar."** Alay konusu edinirler. **"Bu mudur ilâhlarınızı kötülükle anan,** (derler). **Hâlbuki onlar Rahman'ın zikrini inkâr edenlerdir."**

37- **"İnsan aceleden"** aceleci olarak **"yaratılmıştır. Yakında size âyetlerimi"** intikamımı **"göstereceğim. Benden acele istemeyin."**

38- **"Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu vaat** (kıyamet) **ne zaman gerçekleşecektir, derler."**

39- **"O kâfirler ateşi yüzlerinden, sırtlarından geri çeviremeyecekleri"** engelleyemeyecekleri **"kendilerine de yardım olunmayacığı zamanı bir bilselerdi."**

40- **"Bilakis, o onlara ansızın"** ummadıkları bir zamanda **"gelip kendilerini hayrete"** dehşete **"düşürüp şaşırtacaktır da onu geri çevirmeye güçleri de olmayacak, onlara bir mühlet de verilmeyecektir"** ertelenmeyeceklerdir.

41- **"Andolsun ki senden önceki birçok peygamberle alay edildi de onlarla alay edenleri alay ettikleri şey çepeçevre kuşattı."**

42- **"De ki: Gece ve gündüz Rahman'a"** intikamına **"karşı sizi kim koruyabilir"** himaye edebilir? **"Hayır, onlar Rablerinin zikrinden dahi yüz çevirenlerdir."**

43- **"Yoksa onların kendilerini size karşı koruyan ilâhları mı vardır? Onlar kendi kendilerine bile yardım edemezler. Onlara tarafımızdan destek"** yardım **"da verilmez."**

44- **"Durum sandıkları gibi değil. Biz bunları da"** bu müşrikleri de **"atalarını da o kadar faydalandırdık ki ömürleri uzayıp gitti. Bizim arza gelerek etrafından onu"** Müslümanların oraları ellerine geçirmelerini sağlamak sûreti ile **"eksilttiğimizi görmüyorlar mı? Acaba üstün gelenler onlar mıdır?"** Hayır, şüphesiz onlar yenilgiye mahkûm olanlardır.

45- **"De ki: Ben sizi ancak"** Allah'tan gelen **"vahiy ile inzâr ediyorum."** Korkutuyorum. **"Hâlbuki sağırlar uyarıldıkları zaman yapılan çağrıyı işitmezler."**

46- **"Eğer Rabbinin azabından onlara azıcık bir şey"** pek az bir miktar **"dokunursa elbette: Vay bize! Çünkü biz gerçekten zalimlerden olduk, diyeceklerdir."**

47- **"Kıyâmet gününe has adalet terazilerini koyarız."** Adaletle tartan terazileri kurarız. **"Kimseye en ufak bir zulüm yapılmaz. Bir hardal tanesi ağırlığınca"** o taneyi tartacak kadar bir ağırlık **"olsa bile Biz onu getiririz. Hesaba çekenler olarak Biz yeteriz"** yani hiçbir şey bizden kaçmaz.

Enbiyâ Sûresi 36-47. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e alay ederek, küçümseyerek karşı çıkan kâfirlerin durumu tekrar ele alınmaktadır. Hâlbuki onların etrafında her ne varsa bir uyanıklığı ve ciddi bir ihtimamı işaret etmektedir. Onlar ise azabı inkâr ve onunla alay ederek acele isteyip durmaktadırlar. Azap ise onlara pek yakındır, onlar ise farkında değiller.

2. Sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin ateşin yüzlerini, bedenlerini yakmasına engel olamayacakları ve Kıyâmetin kendilerine ansızın gelip onu geri çeviremeyecekleri ve ikinci bir defa amelde bulunmak için kendilerine asla süre tanınmayacağına dair Kıyâmet sahnelerinden bir sahne sunmaktadır.

3. Daha sonra dikkatleri önceden Resûllerle alay edenlerin başına gelen musibetlere, azap ve helâkın nasıl onları gelip bulduğuna çekmekte ve kâfirleri Allah'a karşı koruyacak hiçbir gücün olmadığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte onlar yine Rabblerinin zikrinden (Kur'ân'dan) yüz çevirmekte, ona iltifat etmemektedirler. Allah'tan başka tapındıkları bu ilâhları ise azabı kendilerinden önleyebilme güçleri olmayan âciz varlıklardır. Hatta kendilerine dahi herhangi bir yardımı gerçekleştiremezler.

4. Sonra âyet-i kerimeler kalpleri yüce Allah'ın kudreti üzerinde düşünmeye yönlendirmektedir. Yüce Allah'ın kudreti ise yeryüzünü etrafında eksiltip durmakta ve koca yeryüzü katlanıp dürülmekte, önceleri aziz (güçlü) olanları sonradan zelil, zelil olanları da aziz etmektedir. Bu kâfirlerin durumu her ne olursa olsun bunlar asla galip gelenler değildir. Onlar ancak yenik düşen âciz kimselerdir.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den bu inatçı ve alaycı müşriklere şöyle demesini istemektedir: Ben ancak Allah'tan aldıklarımı tebliğ ediyorum. Sizi kendisi ile korkuttuğum azap ile çekinmenizi bildirdiğim Allah'ın cezası ile ilgili bütün söylediklerim yüce Allah'tan aldığım vahiy iledir. Kendiliğimden söylediğim şeyler değildir. Fakat bu uyarıp korkutma Allah'ın basiretini köreltti̇ği kalbini mühürlediği ve öylelikle durumu hiçbir seslenişi bağırıp çağırışı işitmeyen sağıra benzeyen kimselere faydalı olmaz.

6. Daha sonra âyet-i kerimeler bu yalanlayıcılara Allah'ın azabından asgari bir şey dahi dokunacak olursa günahlarını derhal itiraf edip pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zamanda pişman olacaklarını da açıklamaktadır. Çünkü o vakit yüce Allah Kıyâmet gününde bütün ameller için adalet terazilerini koymuş olacaktır.

Enbiyâ Sûresi 36-47. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirlerin aklî seviyelerinin oldukça düşük olduğunu görüyoruz. Çünkü onlar faydası ve zararı olmayan şeylere ibadet ederler. Bununla birlikte de hak ile alaya kalkışırlar.

2. Yüce Allah zalimlere mühlet verir. Ama nihayet onları yakaladı mı bir daha bırakmaz ve o dilediği her vakitte intikam almaya kâdirdir.

3. Fazla meta, aşırı lüks ve rahat kalbi ifsad eder, hisleri katılaştırır ve sonunda Allah'ın âyetleri üzerinde iyiden iyiye düşünmeye karşı basireti köreltir.

48- **"Andolsun ki Biz Musâ ile Hârun'a Furkanı"** Tevrat'ı **"Takvâ sahiplerine bir ışık ve bir zikir"** bir hidâyet ve bir öğüt **"olmak üzere verdik."**

49- **"Onlar ki Rabblerinden gıyaben korkarlar, hem onlar Saatten"** Kıyâmetten **"oldukça çekinirler"** korku içindedirler.

50- **"İşte bu"** Kur'ân **"indirdiğimiz"** faydası pek çok **"mübarek bir zikirdir. Siz onu inkâr edenler"** yalanlayanlar **"mısınız?"**

51- **"Andolsun ki Biz İbahim'e daha önceden doğru yolu bulma"** hidâyete erme **"imkânı verdik. Biz onu biliyorduk."**

52- **"O zaman babasına ve kavmine: İbadet edip durduğunuz bu heykeller"** putlar **"da ne oluyor, demişti?"**

53- **"Atalarımızı bunlara ibadet ederken bulduk, dediler."**

54- **"Andolsun ki siz de, atalarınız da apaçık"** besbelli **"bir sapıklık içindesiniz, dedi."**

55- **"Sen bize hakkı mı getirdin, yoksa şaka mı yapıyorsun, dediler."**

56- **"Dedi ki: Hayır, sizin Rabbiniz göklerle yerin Rabbi ve onları yoktan var eden"** yaratan **"dır ve ben buna tanıklık edenlerdenim."**

57- **"Vallahi siz arkanızı dönüp gittikten"** onları bırakıp gittikten **"sonra ben bu putlarınıza mutlaka bir tuzak kuracağım"** onları kıracağım.

قُلْ اِنَّمَٓا اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَٓاءَ اِذَا مَا
يُنْذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ
يَا وَيْلَنَٓا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ
لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَاِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ
مِنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَٓاءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ اَلَّذِينَ
يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾
وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ
اٰتَيْنَٓا اِبْرٰهٖيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهٖ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾ اِذْ قَالَ
لِاَبٖيهِ وَقَوْمِهٖ مَا هٰذِهِ التَّمَاثٖيلُ الَّتٖٓي اَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ
﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَٓا اٰبَٓاءَنَا لَهَا عَابِدٖينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ
اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُ۬كُمْ فٖي ضَلَالٍ مُبٖينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُٓوا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ
اَمْ اَنْتَ مِنَ اللَّاعِبٖينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ الَّذٖي فَطَرَهُنَّ وَاَنَا عَلٰى ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدٖينَ
﴿٥٦﴾ وَتَاللّٰهِ لَاَكٖيدَنَّ اَصْنَامَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرٖينَ ﴿٥٧﴾

58- **"Derken kendisine başvururlar diye"** putlarının **"büyükleri dışında onların"** putların **"hepsini paramparça etti."**

59- **"Dediler ki: "Bunu putlarımıza kim yaptıysa şüphesiz ki o zalimlerdendir."**

60- **"Dediler ki: İbrahim adındaki bir gencin bunları diline doladığını"** ayıpladığını **"işitmiştik."**

61- Nemrut ve kavmi **"dediler ki: onu herkesin gözü önünde"** huzura **"getirin. Belki tanık olurlar"** onun işlediği büyük suçu öğrenirler.

62- **"Dediler ki: Tanrılarımıza bunu sen mi yaptın, ey İbrahim?"**

63- **"Hayır dedi. Onların bu büyükleri"** olan bu put **"bunu yapmıştır. Onlara sorun eğer konuşabilirlerse."**

فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا اِلَّا كَب۪يرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾
قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَٓا اِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا
سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُٓ اِبْرٰه۪يمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا
فَأْتُوا بِه۪ عَلٰٓى اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُٓوا
ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يَٓا اِبْرٰه۪يمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ
كَب۪يرُهُمْ هٰذَا فَسْـَٔلُوهُمْ اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾
فَرَجَعُٓوا اِلٰٓى اَنْفُسِهِمْ فَقَالُٓوا اِنَّكُمْ اَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾
ثُمَّ نُكِسُوا عَلٰى رُؤُ۫سِهِمْۚ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰٓؤُ۬لَٓاءِ يَنْطِقُونَ
﴿٦٥﴾ قَالَ اَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْـًٔا
وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ اُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُٓوا اٰلِهَتَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِل۪ينَ
﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُون۪ي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ ﴿٦٩﴾
وَاَرَادُوا بِه۪ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَخْسَر۪ينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ
وَلُوطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّت۪ي بَارَكْنَا ف۪يهَا لِلْعَالَم۪ينَ ﴿٧١﴾
وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَۜ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةًۜ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِح۪ينَ ﴿٧٢﴾

64- **"Kendi vicdanlarına dönerek dediler ki: Muhakkak"** şirk koşmak ile **"asıl zalimler sizlersiniz."**

65- **"Sonra başaşağı edildiler de"** bâtıla döndüler de **"sen de çok iyi bilirsin ki bunlar konuşamazlar,** (dediler)."

66- **"Dedi ki: "Peki, Allah'tan başka size fayda ve zarar veremeyen şeylere ibadet eder misiniz?"**

67- **"Yuh size"** öfke ile söylenen bir sözdür **"ve sizin Allah'tan başka taptıklarınıza! Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?"**

68- **"Dediler ki: Eğer** (bir şey) **yapacaksanız onu ateşle yakın, ilahlarınıza yardım etmiş olursunuz."**

69- **"Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol, dedik."**

70- **"Ona bir tuzak kurmak istediler. Bizse onları en büyük zarara uğrayanlar kıldık."**

71- **"Biz onu ve Lut'u âlemler için bereketlendirdiğimiz arza kurtardık."**

72- **"Ve ona İshak'ı, istediğinden ayrı"** istediğinden fazla **"olarak da Yakub'u bağışladık. Onların her birini de salih kimseler kıldık."**

73- **"Onları emrimizle doğru yolu gösteren önderler kıldık, onlara hayırlar yapmayı"** salih ameller işlemeyi, **"namazı dosdoğru kılmayı ve zekâtı vermelerini vahyettik. Onlar yalnızca bize ibadet eden kimselerdi."**

74- **"Lût'a da hikmet"** nübuvvet **"ve ilim verdik. Onu kötülükleri"** çirkin işleri **"işleyen o ülkeden"** Sedum'dan **"kurtardık. Çünkü onlar kötü bir kavim"** fesat ehli kimseler **"idiler. Hem"** Allah'a itaatin dışına çıkmış **"fâsıktılar."**

75- **"Ve Biz onu rahmetimizin"** cennetin **"içine aldık. Çünkü o salihlerdendi."**

76- **"Nuh'u da an. Hani o daha önce bize seslenmişti"** dua etmişti **"de onun duasını kabul edip hem onu hem ehlini"** ona iman edenleri **"o büyük sıkıntıdan"** tufandan **"kurtarmıştık."**

77- **"Âyetlerimizi yalanlayan kavminden onun intikamını aldık. Çünkü onlar kötü bir kavim idiler. Bundan ötürü hepsini suda boğduk."**

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ
﴿٧٣﴾ وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِى
كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَٓائِثَ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ
﴿٧٤﴾ وَاَدْخَلْنَاهُ فِى رَحْمَتِنَا اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ وَنُوحًا
اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ
الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَا اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾
وَدَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِى الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ
غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾ فَفَهَّمْنَاهَا
سُلَيْمٰنَ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ
الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنَاهُ
صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَاْسِكُمْ فَهَلْ اَنْتُمْ
شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِى بِاَمْرِهِ
اِلَى الْاَرْضِ الَّتِى بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَىْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

78- **"Davud ve Süleyman'ı da an. Hani kavmin koyunlarının girdiği"** içine yayıldığı **"ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz onların hükümlerine tanık idik"** biliyorduk.

79- **"Biz onu"** o dava hakkında doğru hükmü **"hemen Süleyman'a kavratmıştık. Bununla beraber her birine"** Davud'a da Süleyman'a da **"hikmet ve ilim verdik. Davud'a da onunla birlikte tesbih etsinler diye dağları ve kuşları musahhar kıldık."** Emre verdik. **"Yapanlar bizleriz."**

80- **"Ve Biz ona sizin faydanıza sizi savaşlarınızda"** düşmanlarınızla savaşta **"korusun"** himaye etsin **"diye giyecek"** savaşta giyilen zırh **"yapma sanatını öğrettik. Acaba şükredecek misiniz?"** Yani o halde Allah'a şükredin.

81- **"Süleyman'ın emrine de şiddetli rüzgârı verdik."** Yani onun emrine verdik/musahhar kıldık. **"Onun"** Süleyman'ın **"emri ile bereket verdiğimiz toprağa"** Şam'a **"hızlıca"** eserek **"götürürdü. Biz her şeyi bilenleriz."**

82- **"Şeytanlardan onun için deniz"**ler **"e"** denizlerin değerli şeylerini çıkarmak için **"dalan ve bundan başka işler görenleri de** (emrine vermiştik). **Onları gözetenler"** koruyup kontrol altında tutanlar **"bizlerdik."**

83- **"Eyyûb'u da an. Hani Rabbine: Rabbim başıma bu belâ"** hastalık **"gelip çattı. Ve sen merhametlilerin en merhametlisisin, diye seslenmişti."** Rabbine dua etmişti.

84- **"Biz onun duasını kabul ettik ve başındaki sıkıntıyı"** şifa vererek **"açıp giderdik. Ayrıca ona hem katımızdan bir rahmet hem de iyi kullukta bulunanlara"** sabredip sevap kazanmaları için **"bir ibret olmak üzere aile ve çocuklarını ve onlarla birlikte bir o kadarını da verdik."**

85- **"İsmail'i, İdris'i ve Zülkifl'i"** ki nebilerden bir nebidir **"de an. Onların her biri sabredenlerdendi."**

86- **"Biz onları rahmetimizin içine aldık. Gerçekten onlar salihlerden idiler."**

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا
دُونَ ذٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾ وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى
رَبَّهُ اَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ
وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ
﴿٨٤﴾ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ
﴿٨٥﴾ وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ
﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ
نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ
سُبْحَانَكَ اِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾
وَزَكَرِيَّا اِذْ نَادٰى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَاَنْتَ خَيْرُ
الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى
وَاَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ اِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ
وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

87- **"Ve Zünnûn'u"** balık sahibini **"de** (hatırla), **hani gazaplandırıp"** kızıp **"gitmiş ve bizim kendisini asla sıkıştırmayacağımızı"** onu sıkıntıya/dara sokmayacağımızı **"sanmıştı. O bakımdan karanlıklar"** gecenin, denizin ve balığın karnının karanlıkları **"içinde: Senden başka ilâh yoktur, seni tenzih ederim. Gerçekten ben zulmedenlerden oldum, diye seslenmişti."**

88- **"Biz de duasını kabul edip, kendisini gamdan kurtarmıştık. Biz mü'minleri işte böyle kurtarırız."**

89- **"Zekeriyya'yı da hatırla! Hani: Rabbim, beni bir başıma"** mirasçısı olmayan tek bir kişi olarak **"bırakma! Sen varislerin en hayırlısısın, diye Rabbine dua etmişti."**

90- **"Biz onun duasını kabul edip ona Yahya'yı bağışladık. Zevcesini de ona ıslah ettik. Şüphesiz bunlar hayırlı işler yapmaya koşarlar"** sevap **"umarak"** azap ve cezadan **"korkarak bize dua ederlerdi. Bize boyun eğerek gönülden derin saygı duyarlardı."**

91- **"Irzını koruyan"** namus ve iffetini koruyan **"o kızı da hatırla! Biz ona ruhumuzdan üfledik."** Cebrâil (aleyhisselâm) tarafından onun içinde ruhu akıttık. **"Onu ve oğlunu âlemlere bir âyet"** mucizelerden bir alâmet **"kıldık."**

92- **"Şüphe yok ki bu sizin ümmetiniz"** İslâm ümmeti **"tek bir ümmet"** tek bir millet/din ve şeriat **"dır. Sizin Rabbiniz de benim. O halde yalnız Bana ibadet edin."**

Enbiyâ Sûresi 48-92. Âyet-i Kerimeler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler bazı Resûllerin kıssalarını ele almakta, İbrahim (aleyhisselâm)'ın putlara ibadet eden kavmi ile kıssasını, biraz da etraflıca söz konusu etmektedir. Bu kıssada onun getirdiği delilin ne kadar güçlü olduğu, hasımlarını susturmakta ve onları güçsüz bırakmakta ne kadar maharetli olduğu da açıklanmaktadır. Daha sonra diğer resûl-i kiramdan arka arkaya söz etmekte, İshak, Yakub, Lût, Nuh, Davud, Süleyman, Eyyub, İsmail, İdris, Zülkifl, Zünnun, Zekeriyya ve İsa -hepsine selâm olsun- peygamberlerden oldukça özlü bir şekilde söz etmekte, bununla birlikte karşı karşıya kaldıkları dehşetli haller ve sıkıntılar da özlü bir şekilde açıklanmaktadır. Ayrıca onların cihadını, sabırlarını, beşeriyeti mutlu etmek için daveti tebliğdeki fedakârlıklarını da zikretmekte, son olarak da âlemlere rahmet olarak gönderilmiş Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti ile ilgili açıklama da bulunmaktadır.

2. Bu âyetler ilk olarak Musâ ve Hârun (ikisine de selâm olsun)a işaret ile başlamaktadır. Allah onlara Tevrat'ı hakkı bâtıldan ayıran bir kitap (Furkan) olarak indirmiştir.

3. Daha sonra İbrahim (aleyhisselâm)'ın Allah'a kendisine hidâyet verdiği zamandan itibaren kıssasını etraflıca açıklamaktadır. Bu hadise Musâ ile Hârun'dan önce cereyan etmişti. İbrahim putlara ibadet eden kavmini bir ve tek Allah'a ibadet etmeye, kendilerine ibadet edenlere herhangi bir fayda da sağlayamayan kendilerini ibadeti terk edenlere de bir zarar veremeyen bu heykelleri terk etmeye çağırdı. Ama onlar İbrahim (aleyhisselâm)'a inatla ve üzerinde bulundukları yol üzerinde ısrar edeceklerini belirterek karşı durdular onunla ve daveti ile alay ettiler. Ama kendisi göklerin ve yerin Rabbi hak ilâhın sıfatlarını onlara açıklamaya ve putlarının yanında kurbanlarını bırakıp bayram törenlerine katılmak için gittikten sonra bu putlara bir tuzak kuracağını söyleyerek onları davet etti. Gerçekten de onlara yaptığı tehdidi gerçekleştirdi, putları kırdı. Küçük küçük parçalara ayırdı, geriye sadece putların büyüklerini bıraktı. Kavmi geri dönüp de bu manzarayı görünce İbrahim'i ve kendilerine yaptığı tehdidi hatırladılar. Tanrılarına bu yaptıklarını kabul etmeyen bir tarzda ona soru sorduklarında o da onlar ile yüksek perdeden konuşup onlarla alay ederek: *"Hayır onların bu büyükleri bunu yapmıştır, onlara sorun, eğer konuşabilirlerse (cevap versinler)"* (Enbiyâ, 63) diye karşılık verdi. Delil ortaya koyup mantıkî bir şekilde onunla tartışmaktan âciz kalınca ona cevap vermek için en şiddetli ve en ağır üslûbu kullandılar, çok büyük bir ateş yakıp ilâhlarına yardım etmek için onu o ateşe attılar. Bunun üzerine yüce Allah'ın: *"Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol"* (Enbiyâ, 69) ilâhî emri sadır oldu. Böylelikle yerde ve gökte hiçbir şeyin âciz bırakmadığı yüce Allah'ın kudreti ile ateş onun için serin ve selâmet oldu.

4. Yüce Allah, Nebisi İbrahim'i kurtardı ve Ârâmilerin Irak'taki kralı olan Nemrud'un tuzağını boşa çıkartıp kendisini ve kavminin ileri gelenlerini nez-

dinden bir azap ile helâk etti. İbrahim (aleyhisselâm) da kardeşinin oğlu Lût ile birlikte Şam topraklarına hicret etti. Yüce Allah ona vatanının yerine ondan daha hayırlı bir vatan, ailesi yerine onlardan daha iyi bir aile verdi. Ona oğlu İshak'ı ve İshak'ın oğlu torunu Yakub'u nasip etti. Onun soyundan büyük kalabalık bir ümmet ve neslinden insanları Allah'ın emri ile hidâyete ulaştıran imamlar (önderler) halketti.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın hüküm ve ilmi verdiği ve ahalisi kötü işleri ve münkerleri yüce Allah'ın itaatinin dışına çıkarak işleyen o şehirden kurtardığını ifade etti. Kendisi ve kendisine iman edenler ise Allah'ın rahmetine ve rızasına dâhil oldular. Çünkü o salihlerdendi.

6. Aynı şekilde Nuh (aleyhisselâm) da kavmini davet edip onlar da küfür üzere kalmayı ısrarla sürdürünce Rabbine seslendi, duasını kabul buyurdu, onu ve (iman eden) ahalisini tufandan ve haddi aşmaktan kurtardı, Allah'ı ve âyetlerini yalanlayan bu kimselere karşı ona yardım edip intikam aldı, hepsini suda boğdu.

7. Sonra âyet-i kerimeler Davud ve Süleyman -ikisine de selâm olsun- kıssasından bir halkanın bir kısmını açıklamaktadır. İki adam Davud (aleyhisselâm)'ın huzuruna girmişti. Bunların birisinin tarlası ya da bir üzüm bağı vardı. Diğerinin ise koyunları vardı. Tarla sahibi: Bunun koyunları geceleyin benim tarlama girdi ve orayı otlayıp bozdu. Ondan geriye hiçbir şey de bırakmadı. Bunun üzerine Davud tarla sahibi lehine koyunların bozup otladığı ekini karşılığında hasmının koyunlarını almasına hüküm verdi. Koyun sahibi Süleyman'ın yanından geçip Davud (aleyhisselâm)'ın verdiği hükmü bildirince Süleyman babasının huzuruna gidip şöyle dedi: Ey Allah'ın Nebisi! Şüphesiz isabetli hüküm senin verdiğin hükümden başkasıdır. Davud: Nasıl, deyince Süleyman şöyle dedi: Sen koyunları onlardan yararlanması için tarla sahibine ver. Buna karşılık tarlayı da koyun sahibine ver. Tarlayı önceki haline gelinceye kadar koruyup gözetsin. Sonra onların her biri elinde bulunanı diğerine versin. Böylelikle tarla sahibi tarlasını alacak, koyun sahibi de koyunlarını alacak. Bunun üzerine Davud: Hüküm senin dediğin gibidir, dedi ve Süleyman (aleyhisselâm)'ın hükmünü uyguladı. Her ikisi de içtihatlarından hareketle hüküm vermişlerdi. Şanı yüce Allah da onların ne hüküm verdiklerini görüyordu. Yüce Allah Süleyman'a daha sağlam ve daha incelikli bir hüküm vermeyi ilham etti, ona daha doğru olan bu hükmü kavrattı.

Yüce Allah'ın hüküm, ilim ve nübuvvetten ayrı olarak onlar üzerindeki lütuflarından birisi de Davud (aleyhisselâm) ile birlikte dağları ve kuşları musahhar kılmış olmasıdır. Hepsi de Rabblerini tesbih ediyorlardı. Aynı şekilde ona savaşta askerleri düşmanları ve silâhlarına karşı koruyan zırh yapma sanatını da öğretmişti. O halde bundan dolayı Rabblerine şükretmeleri gerekir.

Süleyman'a gelince, yüce Allah ona da emri ile Şam topraklarına yüce Allah'ın kudreti ile şiddetle esen rüzgârı musahhar kılmış olmasıdır. Aynı zamanda ona denizlerin derinliklerine

dalıp oradaki gizli hazineleri Süleyman'a çıkartmaları yahut da bunun da diğerinin de dışında daha başka işler yapmaları için de musahhar kılmıştır.

8. Nimet ile sınanıp Davud ve Süleyman'ın bu sınavda Rabblerine şükredip bu sınava karşı sabretmeleri, fitneden dolayı da Allah'tan mağfiret dilemeleri sûreti ile başarılı olduklarına işaret olunduktan sonra âyet-i kerimeler Eyyub (aleyhisselâm) kıssasında zorluk ve sıkıntı ile sınanmaya işaret etmektedir. Özellikle bunda onun sabrı ve yüce Allah'a yalvarıp yakarması ise bu sınavda başarıya bir işarettir. Çünkü Eyyub (aleyhisselâm) Rabbine dua etmiş, Allah da duasını kabul buyurmuştu.

9. Daha sonra âyetler İsmail, İdris ve Zülkifl'e işaret etmektedir. Onları sabredenlerden ve Salihlerden olmakla yüce Allah'ın onları rahmetinin içerisine almakla nitelendirmektedir.

10. Sonra Yunus (aleyhisselâm)'ın kıssasını zikretmektedir ki o da balığın sahibi anlamında Zünnun diye anılmaktadır. Bu kıssa ise Sâffât sûresinde genişçe açıklanmıştır.

11. Sonra âyet-i kerimeler Zekeriyya ve Yahya -ikisine de selâm olsun- kıssasına ve yüce Allah'ın Zekeriyya'nın kendisine yalvararak mirasçısı olmaksızın tek başına terk etmemesi için yaptığı duayı nasıl kabul ettiğine, ona Yahya'yı bağışlayıp eşini onun için doğum yapabilecek hale getirdiğine de işaret etmektedir. Sonra âyet-i kerimeler onları hayırları işlemekte hızlı hareket edip Rabblerini rızasını umarak, gazabından ve cezasından korkarak dua edip çağırmakla nitelendirmektedir.

12. Sonra âyet-i kerimeler Meryem (aleyhisselâm)'ı oğlu İsa (aleyhisselâm)'ı söz konusu etmek münasebeti ile tertemiz, pâk ve iffetini korumakla anmakta çünkü hiçbir kimse koca veya bir başkası olsun onunla cinsel bir temasta bulunmadığını ifade etmektedir. Bu ise bütün beşeriyet tarihinde -kendisi ve oğlu- eşsiz bir mucize ve yüce Allah'ın kudretini dile getiren alâmetlerden apaçık bir alâmettir. Çünkü kâinattaki yasaları yaratan kudret de O'dur. Ve bu kudret kendisini bu yasaların içine hapsetmez.

Enbiyâ Sûresi 48-92. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın kudretinin bir sınırı yoktur ve bu kudret gerçek anlamı ile özgürdür. Varlık âleminin yasalarını yaratan o olduğu gibi bazı hallerde özgürce ve herhangi bir kayda bağlı olmaksızın bu yasalara aykırı faaliyet gösteren de bu kudrettir.

2. Her zaman ve her yerdeki zorbalar delil ve belge ortaya koymaktan âciz kaldıkları takdirde görüşlerini destekleyip hasımlarını yenmek için güce ve şiddete sığınırlar.

3. Şam toprakları mübarek topraklardır, nebilerin çoğunluğu oradandır. Bu bölgede onların dini eserleri ve izleri yaygındır. Uzun bir dönem vahyin indiği yer burası olmuştur. Mukaddes topraklar oradadır. Bolluk ve rızık bereketi ordadır. Orada vahiy ve nübuvvet bereketinin yanıbaşında ardı arkasına nesiller boyunca zengin ve fakir hoş bir şekilde yaşamışlardır.

4. Allah salih kullarını ve kendisine davet edenleri çeşitli belalarla sınar. Mü'min olanlar da her zaman bütün belalarda ve sınavlarda başarılı olur.

5. Sığınak ve kurtuluş yeri yüce Allah'ın rahmetidir. O dilediğini rahmetinin içine alır. Böyle bir kimse artık güven altında ve rahmete mazhar birisi olur.

6. Davud (aleyhisselâm) verdiği hükmünde yalnızca ekin sahibinin durumunu göz önünde bulundurmuştur. Onun bu hükmü sadece adaletli bir hükümdür. Ama Süleyman (aleyhisselâm)'ın hükmü adil olmakla birlikte yapıcı ve imar etmeyi de gerçekleştiren bir hükümdür. Bu ise Allah'ın dilediği kimseye bağışladığı bir fethi (ihsanı) ve ilhamıdır.

7. Bir kulun kalbi Rabbine bağlı olunca o bütün varlık ile güzel bir ilişki içerisine girer. Tıpkı Davud (aleyhisselâm)'ın ruhunun diğer yaratılmışlarla karşılıklı etkileşime girmesi, onun bu varlıkların tesbih ettiklerini hissetmesi gibi. Aynı şekilde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de çakıl taşlarının tesbihini ve bir zamanlar yaslanıp hutbe okuduğu kütüğün iniltisini işitmesi de böyledir.

8. İnsanın Rabbine karşı edebini takınarak ona tazimde bulunarak bir şeyler teklif etmeye kalkışmayıp beladan dolayı kalbinin daralmaması, yüce Allah'a isim ve sıfatları ile dua ederken zayıflığını çarelerinin azlığını ortaya koyması, duanın edeplerindendir.

9. Allah'a davet eden bir kimse sadece hidâyete bir sebep olabilir. Gerisi ise Allah'a aittir. Hidâyet Allah'ın hidâyetidir.

10. Hata etmesi halinde insana düşen görev hatasını itiraf etmek ve hatasını sürdürmemektir.

11. İlim adamları mütevazı olmalı verdikleri hüküm ve yargılarında daha faziletli olana dönmelidir.

12. Meryem (aleyhisselâm) tertemiz ve iffetli kadınlardandır. Onu -hâşâ- zina ile yalan yere ve bühtânda bulunarak itham eden Yahudiler yalan söylemiştir.

13. Yüce Allah bütün insanları bir baba ve bir anneden yaratmış, bunu bütün varlık âleminin yasası olarak tespit etmiştir. Ama yüce Allah kudretinin bu yasaların sınırları içerisinde hapsedilmeyeceğini açıklamak üzere Âdem (aleyhisselâm)'ı babasız ve annesiz, Havva'yı babadan ama annesiz, İsa (aleyhisselâm)'ı anneden ve babasız olarak yaratmıştır. Âlemlerin Rabbi Allah her türlü eksiklikten münezzehtir.

14. Nebilerin ümmeti tek bir ümmet, milletleri (din ve şeriatleri) tek bir millettir, tek bir akideyi kabul eder, tek bir yolu takip eder. Bu da yalnızca Allah'a giden yoldur.

وَالَّت۪ٓي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا ف۪يهَا مِنْ رُوحِنَا
وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَٓا اٰيَةً لِلْعَالَم۪ينَ ﴿٩١﴾ اِنَّ هٰذِه۪ٓ اُمَّتُكُمْ
اُمَّةً وَاحِدَةًۘ وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾ وَتَقَطَّعُٓوا
اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْۜ كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ
مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِه۪ۚ وَاِنَّا
لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾ وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَٓا اَنَّهُمْ
لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾ حَتّٰٓى اِذَا فُتِحَتْ يَاْجُوجُ وَمَاْجُوجُ
وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ
الْحَقُّ فَاِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذ۪ينَ كَفَرُواۜ
يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا ف۪ي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا بَلْ كُنَّا ظَالِم۪ينَ
﴿٩٧﴾ اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ
جَهَنَّمَۜ اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَ هٰٓؤُلَٓاءِ
اٰلِهَةً مَا وَرَدُوهَاۜ وَكُلٌّ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾ لَهُمْ ف۪يهَا
زَف۪يرٌ وَهُمْ ف۪يهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ
سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰٓىۙ اُو۬لٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

93- **“Buna rağmen onlar işlerini”** dinlerini **“aralarında parça parça edip ayrılığa”** tefrikaya **“düştüler. Bunların hepsi bize döneceklerdir.”**

94- **“Kim mü'min olduğu halde salih amel işlerse onun yapıp ettikleri karşılıksız kalmaz.”** (Mükâfatından hiçbir şey kaybolmaz.) **“Biz onu muhakkak yazarız.”**

95- **“Helâk ettiğimiz bir ülke halkının geri dönmemeleri”** Kıyâmet gününde Allah'ın huzuruna varmamaları **“imkânsızdır.”** Böyle bir şey mümkün değildir.

96- **“Nihayet Ye'cüc ile Me'cüc”** ün seddi **“açılıp”** yeryüzünün **“her yüksekçe tepe”**-sin**“den hızlıca indiklerinde”** süratle geldiklerinde;

97- **“Ve gerçek vaat”** Kıyâmet günü **“yaklaştığında bakarsın ki kâfirlerin gözleri dehşetle yerinden fırlayacak”** gözünü kırpmaksızın yukarıya bakacak, **“vay bize!”** Helâk olduk! **“Gerçekten Biz bundan gafil idik. Hayır, biz zulmetmişiz meğer diyecekler.”**

98- **“Gerçekten siz de Allah'tan başka taptıklarınız da cehennemin odunusunuz”** tutuşturucu yakıtısınız **“siz oraya gireceksiniz.”**

99- **“Eğer bunlar ilah olsalardı, oraya girmezlerdi. Hepsi orada ebediyyen kalacaklardır.”**

100- **“Onlar orada ah edip inleyeceklerdir.”** *Zefîr:* Oldukça şiddetli (zor) nefes alıştır. **“Onlar orada işitmezler de.”**

101- **“Şüphesiz kendileri için daha önce tarafımızdan iyilik”** mutluluk **“takdir edilmiş olanlar işte onlar oradan uzaklaştırılmış olacaklardır.”**

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَاۚ وَهُمْ ف۪ي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ
خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ وَتَتَلَقّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ
هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذ۪ي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾ يَوْمَ نَطْوِي
السَّمَٓاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِۜ كَمَا بَدَاْنَٓا اَوَّلَ خَلْقٍ نُع۪يدُهُۜ
وَعْدًا عَلَيْنَاۜ اِنَّا كُنَّا فَاعِل۪ينَ ﴿١٠٤﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ
مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾
اِنَّ ف۪ي هٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِد۪ينَۜ ﴿١٠٦﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ
اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ اِنَّمَا يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَٓا اِلٰهُكُمْ
اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ
اٰذَنْتُكُمْ عَلٰى سَوَٓاءٍۜ وَاِنْ اَدْر۪ٓي اَقَر۪يبٌ اَمْ بَع۪يدٌ مَا تُوعَدُونَ
﴿١٠٩﴾ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾
وَاِنْ اَدْر۪ي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ اِلٰى ح۪ينٍ ﴿١١١﴾ قَالَ رَبِّ
احْكُمْ بِالْحَقِّۜ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

سُورَةُ الْحَجِّ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ
ثَمَانٍ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

102- **"Onlar onun"** ateşin alevinin **"sesini dahi işitmezler. Canlarının arzu ettiği şeyler arasında ebedidirler."**

103- **"En büyük korku"** ölümden sonra diriliş nefhasının üfürülme zamanında **"onları üzmez. Melekler onları karşılayıp: İşte bu vaad olunduğunuz gündür, derler."**

104- **"Gökleri"** yazı yazılmış **"kitap sayfalarının katlandığı gibi katlayacağımız günü hatırla. İlk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar iade ederiz. Biz bunu vaat edip üzerimize almıştık. Şüphesiz yapanlar bizleriz."**

105- **"Andolsun Biz Zikirden"** Levh-i Mahfuz'dan **"sonra"** indirilmiş kitaplardan olan **"Zebur'da: Arz'a"** dünyada ve âhirette **"benim salih kullarım mirasçı olur diye yazdık."**

106- **"Gerçekten bunlar"** aziz ve celil Allah'a **"ibadet eden bir topluluk için yeterlidir."**

107- **"Biz seni ancak âlemlere"** bütün yaratılmışlara **"bir rahmet olarak gönderdik."**

108- **"De ki: Bana ilâhınız ancak bir tek ilâhtır, diye vahyolunuyor. Artık siz Müslüman olacak mısınız?"** Artık Müslüman olunuz.

109- **"Eğer yüz çevirirlerse"** kabul etmezlerse **"de ki: Ben size"** hepinize **"eşit olarak bildirdim."** İlan ettim. **"Size vadolunan yakın mıdır uzak mıdır bilemiyorum."**

110- **"Şüphe yok ki O, sözün açığa vurulanını da bilir, gizlediğinizi de bilir."**

111- **"Bilmiyorum, belki de o sizin için bir fitne"** imtihan **"dır"** vadesi belli **"bir süreye kadar bir faydalanmadır."**

112- **"De ki: Rabbim, hak ile hükmet. Bizim Rabbimiz Rahman'dır. Sizin niteleyegeldiklerinize karşı yardımı istenen O'dur."** O'ndan yardım istenir.

Enbiyâ Sûresi 93-112. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler temeli varlık âleminin kanunlarının ve Allah'ın kevnî sünnetlerinin tanıklık ettiği tevhid olan tek bir akide ve tek bir millet (din ve şeriat) üzerinde yükselen Resûllerin ümmetinin bir olduğunu açıklamanın yanında bu Resûllere uyanların işlerinin kendi aralarında paramparça olup aralarında ayrılıkların çoğaldığını, düşmanlık ve kinin yayıldığını, dünyada fırkalara ve hiziplere ayrıldıklarını, âhirette hep birlikte yüce Allah'ın huzuruna onları hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek için döneceklerini ve bu dönüşün zorunlu olduğunu da açıklamaktadır.

2. Kıyâmetin yakınlaştığının alâmetlerinden birisi de Ye'cûc ile Me'cûc Seddinin açılıp onların büyük kalabalıklar halinde ve yeryüzünde bozgunculuk etmek için hızlıca çıkıp yayılacak olmalarıdır. Şanı yüce Allah'ın takdirine göre zaman hesabı şüphesiz insanların değerlendirmelerinden farklıdır, esasen gelecek olan her bir şey yakın demektir.

3. Kıyâmet gününde kâfirler ansızın dehşetli ve zor hallerle karşı karşıya kalacaklar ve bu sebeple göz kapakları dahi hareket etmeyecek, aşırı korku ve dehşetten dolayı gözkapaklarını kırpamayacaklardır. Allah'ın kendilerinden razı olup mutlu kimseler olacaklarını yazdığı kişilere gelince onlar cehennem ateşinden uzak tutulacaklar. Cehennemin sesini de hareket ve alevinin sesini de işitmeyecekler. Onlar ancak cennette canlarının çektiği her türlü nimetten yararlanacaklar ve onlar bu nimetler içerisinde ebedi kalacaklardır.

4. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın semavi kitaplarda ve onlardan önce de Levh-i Mafhuz'da ezeli ilminde: Arz'a kulları arasında salih olanların mirasçı olacağını yazdığını açıklamaktadır. Bu salih kullar iman ile birlikte salih amel işleyen kimselerdir. Öyle ki bir süreliğine tâğûtlar ve zalimler yere sahip olsalar da onun ebedi mirası şüphesiz bu salih ve mü'min ümmetin olacaktır, cennet de katıksız olarak onlarındır.

Enbiyâ Sûresi 93-112. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Aynı Resûlün izleyicileri arasında bile önceki ümmetlerin anlaşmazlıklara düşüp kısımlara fırkalara ayrılması. Akide ve bütün Resûllerin ümmeti bir olmakla birlikte iş bazen akide adına birbirlerini öldürmeye kadar varmıştır.

2. Salih amelin değerini bulması için iman mutlaka gerekli olduğu gibi imanın meyvelerini vermesi için de salih amel mutlaka gereklidir.

3. Amellere verilen karşılık âhirette tamamlanacaktır. Bu karşılığın bir kısmı dünyada acilen verilse dahi.

4. Ye'cûc ile Me'cûc'ün çıkması Kıyâmetin kopmasına yakın yeryüzünde fesat çıkarmaları, Kıyâmetin yaklaştığının alâmetlerindendir.

5. Kalpteki iman ile amelin eylemi bir ümmet arasında bir arada bulunacak olursa işte yeryüzüne mirasçı olmak budur. Tarihin hangi dönemlerinde olursa olsun bu böyledir. Fakat bazı hallerde galibiyet imanı açığa vuranlar tarafından ihmal edilmesi halinde ve salih amele yeryüzünü imar etmeye iten sahih iman, mü'minlerin kalplerinde bulunmadığı zamanda maddî yolları ve imkânları kullanan kimselerin olabilir.

6. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti hem kavmine bir rahmettir hem ondan sonra beşeriyetin tamamı için bir rahmettir. Onun getirmiş olduğu ilkeler önceleri bütün beşeriyetin vicdanına yabancı ilkelerdi. Çünkü bunlar ile hayatın Vâkıadaki maddî ve ruhî Vâkıası arasında büyük bir uzaklık ve bir mesafe vardı. İslâm gelerek cins ve coğrafya farklılıklarının içinde eridiği tek bir akide ve tek bir sosyal/toplumsal düzen içerisinde kaynaştığı bir tek insanlığa çağırdı.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْۚ اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ
﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّٓا اَرْضَعَتْ
وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى
وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ
﴿٣﴾ كُتِبَ عَلَيْهِ اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَاَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ اِلٰى
عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ
مِنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ
مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ
لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَٓاءُ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُٓوا اَشُدَّكُمْۚ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ
عِلْمٍ شَيْـًٔاۜ وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَٓاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَاَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

22- HACC SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 78 âyettir)

Sûrenin adı olan hac kelimesi 27. âyette geçmektedir. Hz. Peygamber döneminde de aynı adla anıldığını gösteren rivayetler vardır (İbn Âşûr, XVII, 179). Hz. İbrâhim'e Beytullah'ın yerinin gösterilmesinden ve hac ibadeti için insanlara çağrı yapılması buyruğundan söz edildiği için bu adı almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey insanlar! Rabbinizden sakının. Çünkü Kıyâmetin sarsıntısı"** dehşetli halleri **"büyük bir şeydir."** önemli ve tehlikeli bir haldir.

2- **"Onu göreceğiniz gün bütün emzikliler emzirdiklerini unuturlar. Her hamile yükünü bırakır."** Ceninini düşürür. **"Sen insanları sarhoş"** dehşete kapılmış **"görürsün. Hâlbuki onlar sarhoş değillerdir. Fakat Allah'ın azabı pek şiddetlidir."**

3- **"İnsanların bazısı Allah hakkında bilgisizce tartışır ve azgın"** haddini aşan tuğyan eden **"her şeytana uyar."**

4- **"Onun hakkında şu yazılmıştır"** takdir edilmiştir: **"O kendisini dost edinen"** kendisine uyan **"herkesi mutlaka saptırır"** onu haktan uzaklaştırır **"ve onu alevli ateş azabına götürür."** Cehennem azabına ulaştırır.

5- **"Ey insanlar! Eğer öldükten sonra diriltilmekten yana şüpheniz"** tereddüdünüz **"varsa muhakkak Biz sizi"** atanız Âdem'i **"topraktan yarattık. Sonra"** soyunu **"nutfeden"** meniden devam ettirdik. **"Sonra"** donuklaşmış kan olan **"alakadan, sonra da şekli"** sûreti **"belli belirsiz bir çiğnem etten"** çiğnenmiş gibi bir parça etten (yarattık). **"Size açıklayalım diye rahimlerde dilediğimizi belli bir zamana kadar durduruyoruz."** Sabit kalmasını sağlıyoruz. **"Sonra sizi bir çocuk olarak çıkartıyoruz. Sonra en güçlü ve olgun çağınıza"** gücünüzün mükemmelliğine **"ermeniz için** (bunu yapıyoruz). **Kiminiz ölür, kiminiz de ömrün en zayıf ve fena dönemine"** ihtiyarlığa **"döndürülür. Önceden bilmiş olduğu şeyleri bilmez olsun diye. Sen yeryüzünü"** üzerinde hiçbir ekin bulunmayan **"kuru ve ölü görürsün. Biz üzerine suyu indirdiğimizde"** bitkilerle **"sarsılır. Kabarır ve her çeşit güzel bitkiden"** güzel türden **"bitirir."**

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّهُ يُحْيِ الْمَوْتٰى وَاَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدٖيرٌ ﴿٦﴾ وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ فٖيهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ
فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُنٖيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِيَ عِطْفِهٖ لِيُضِلَّ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ لَهُ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذٖيقُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَرٖيقِ ﴿٩﴾ ذٰلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبٖيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهٖ وَاِنْ
اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ
ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبٖينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعٖيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ
اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهٖ لَبِئْسَ الْمَوْلٰى وَلَبِئْسَ الْعَشٖيرُ ﴿١٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ
يُدْخِلُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرٖي مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرٖيدُ ﴿١٤﴾ مَنْ كَانَ يَظُنُّ اَنْ لَنْ
يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ اِلَى السَّمَاءِ
ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغٖيظُ ﴿١٥﴾

6- **"Bu böyledir. Çünkü Allah hakkın ta kendisidir ve çünkü O, ölüleri diriltir. Gerçekten o, her şeye güç yetirendir."**

7- **"Ve çünkü hiç şüphesiz Kıyâmet gelecektir. Onda hiç şüphe"** ve tereddüt **"yoktur ve Allah muhakkak kabirdekileri diriltecektir."**

8- **"İnsanlardan kimisi Allah hakkında bilgisiz, delilsiz ve aydınlatıcı bir kitabı"** açık seçik bir naklî delili **"olmaksızın mücadele eder."**

9- **"İnsanları Allah'ın yolundan saptırmak için büyüklenerek"** boynunu başka tarafa dönerek **"yüz çevirir. Dünyada onun için bir rüsvayylık"** alçalış, zillet **"vardır. Kıyâmet günü de Biz ona yakıcı ateş azabını tattırırız."**

10- **"(Ona denir ki): "Bu senin ellerinin önden gönderdiği sebebiyledir. Ve çünkü Allah kullarına zulmedici değildir. "**

11- **"İnsanlardan bazıları"** şüphe içinde olduğu halde **"(dinin) bir tarafından Allah'a ibadet eder. Eğer ona bir hayır isabet ederse onunla mutmain olur, şayet ona bir bela"** bir imtihan **"isabet ederse yüzü üzere"** kâfir olarak **"döner gider. Dünyayı da âhireti de kaybetmiş olur. İşte bu apaçık"** pek büyük **"ziyanın ta kendisidir."**

12- **"O Allah'ı bırakıp kendisine zarar da veremeyen fayda da veremeyen şeye dua eder."** Allah'tan başkasına ibadet eder. **"İşte bu uzak sapıklığın ta kendisidir."**

13- **"O zarar vermesi fayda vermesinden daha yakın olana ibadet eder. Ne kötü bir yardımcı"**dır onun mabudu! **"Ne kötü bir arkadaş"** oturup kalktığı yakını**"dır."**

14- **"Muhakkak Allah, mü'min olup salih amel işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere girdirir. Şüphe yok ki Allah ne dilerse yapar."**

15- **"Allah'ın ona dünyada ve âhirette yardım etmeyeceğini sanan kimse semaya"** evinin tavanına **"bir ip bağlasın sonra kessin."** Yani ölünceye kadar o iple kendisini boğsun. **"Sonra başvurduğu bu yol"** onun çare diye düşündüğü bu iş **"öfkelendiği şeyi giderir mi, bir baksın."**

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۙ وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْد۪ي مَنْ يُر۪يدُ
﴿١٦﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَالَّذ۪ينَ هَادُوا وَالصَّابِـ۪ٔينَ وَالنَّصَارٰى
وَالْمَجُوسَ وَالَّذ۪ينَ اَشْرَكُواۗ اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ ﴿١٧﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ
يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ
وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَٓابُّ وَكَث۪يرٌ
مِنَ النَّاسِۜ وَكَث۪يرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُۜ وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ
مِنْ مُكْرِمٍۜ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَٓاءُۜ ﴿١٨﴾ هٰذَانِ خَصْمَانِ
اخْتَصَمُوا ف۪ي رَبِّهِمْۘ فَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ
مِنْ نَارٍۜ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُ۫سِهِمُ الْحَم۪يمُۚ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِه۪
مَا ف۪ي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُۜ ﴿٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَد۪يدٍ ﴿٢١﴾
كُلَّمَٓا اَرَادُٓوا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ اُع۪يدُوا ف۪يهَا وَذُوقُوا
عَذَابَ الْحَر۪يقِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ
ف۪يهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًاۜ وَلِبَاسُهُمْ ف۪يهَا حَر۪يرٌ ﴿٢٣﴾

16- **"İşte Biz onu"** Kur'ân'ı **"böylece apaçık"** net ve anlaşılır **"âyetler halinde indirdik. Muhakkak Allah dilediğini doğru yola iletir."**

17- **"İman edenler, Yahudiler,"** meleklere tapan **"Sâbiîler, Hıristiyanlar ve"** ateşe tapan **"Mecusîler ile müşrikler, muhakkak Allah Kıyâmet gününde aralarında"** adalet ile **"hükmedecektir. Muhakkak Allah her şeye şahittir."**

18- **"Görmedin mi göklerde ve yerde olan herkes güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanlardan birçoğu"** kendi istek ve iradeleri ile **"Allah'a secde ederler."** Yüce Allah'ın iradesi ile buyruklarına boyun eğerler. **"Bir çoğuna da azap hak olmuştur."** Sabit olmuştur. **"Allah'ın hor kıldığını"** Allah'ın hakir ve zelil ettiğini **"yüceltebilecek yoktur. Muhakkak Allah dilediğini yapar."**

19- **"Bunlar Rabbleri hakkında davalaşan"** mü'minler ve kâfirlerden ibaret **"iki hasımdırlar. Kâfir olanlar için ateşten elbiseler"** kesilir **"biçilir. Başları üzerinden son derece kaynar"** alabildiğine sıcak **"su dökülür."**

20- **"Onunla karınlarında"** yağ, bağırsak gibi **"ne varsa eritilir. Derileri de."**

21- **"Ve onlar için demirden topuzlar"** tokmaklar **"da vardır."**

22- **"Oradan bir ızdıraptan kurtulmak istedikleri her seferinde oraya geri iade olunurlar ve** (melekler onlara): **Yakıcı ateşin azabını tadın,** (derler)."

23- **"Muhakkak Allah, mü'min olup salih amel işleyenleri altından ırmaklar akan cennetlere girdirir. Onlar orada altından bileziklerle ve incilerle bezenirler."** Süs eşyaları takınırlar. **"Orada giyecekleri de ipektendir."**

24- **"Onlar hem güzel söze hidâyet olunurlar hem de Hamîd olan Allah'ın yoluna hidâyet olunurlar."** Onlara dosdoğru yol gösterilir.

Hacc Sûresi 1-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, bütün insanlara yönelik genel bir nidâ ile onları Allah'tan korkup takvâlı olmaya çağırarak başlamakta, Kıyâmetin büyük sarsıntısından ve kopması ile birlikte meydana gelecek dehşetli ve zorlu hallerden korkmalarını istemektedir. Bu dehşetli haller neticesinde her emzikli emzirdiğini unutur, hatırlamaz. Gebe kadınlar gebelik süresi tamamlanmadan karınlarındakini düşürür. İnsanlar dehşete ve korkuya kapıldıklarından, aniden bastıran bu halin ve azabın şiddetinden sarhoş gibi olurlar.

2. Bunun arkasından ölümden sonra dirilişi yalanlayıp yüce Allah'ın ölüleri diriltme kudretini inkâr edenleri yerip tenkit etmektedir. Çünkü onların bu inkârlarının bir delili de yoktur, dayandıkları bir bilgileri de bulunmamaktadır. Onlar ancak dünya hayatında kendilerini doğru yoldan uzaklaştırıp saptıran, âhirette de alevli cehennem azabına götüren şeytanlara uyarlar.

3. Sonra yüce Allah ölümden sonra diriltmeye, insanları Kıyâmet gününde hesaba çekip amellerinin karşılıklarını vermeye kâdir olduğunun delilini dile getirmektedir. Çünkü yüce Allah bütün insanların aslını topraktan yarattı, onun soyundan gelenleri de değersiz bir su olan bir süzmeden çıkartılan bir nutfeden -meniden- yaratmıştır. Sonra onun bu yarattığı gelişerek alakaya, sonra bir kısmı şekillenmiş bir kısmı şekillenmemiş bir çiğnemlik et parçasına dönüştürüyor sonra bu şekildeki et parçalarının kimisi tamamlanıyor, eksiksiz bir insan oluyor, kimisi ise tamamlanmadan olgunlaşmadan düşüyor. Hayata bir bebek olarak dünyaya gelen de tedricî bir şekilde gelişerek sonunda güçlü bir genç oluyor, bazıları ölüyor, bir kısmı ise kocayıp yaşlanıncaya kadar uzun bir ömür yaşıyor, neticede gücü eksiliyor, zorluklarla karşılaşıyor, aklı zayıflıyor.

4. Yüce Allah'ın ölüyü andıran bitkisiz, hareketsiz yerde yaptığı da bunun gibidir. Allah onun üzerine yağmuru indirdi mi gözkamaştırıcı güzel her türlü bitkiyi çıkartır. İşte yüce Allah bu şekilde hakkın ta kendisidir ve O, ölüleri diriltmeye de her şeye de kudreti yetendir. Ayrıca Kıyâmet günü de kaçınılmazdır. O günde şüphe de yoktur. İşte o vakit yüce Allah insanları kabirlerinden, onları hesaba çekmek ve dünya hayatlarında önden gönderdikleri amellerinin karşılıklarını vermek için diri olarak kabirlerinden çıkartacaktır.

5. Sonra âyet-i kerimeler küfrün ve bid'atlerin önderlerinin sağlıklı bir düşünceye ve açık bir delile dayanmaksızın dalâlete çağıranların durumunu zikretmektedir. Onlar ancak hakka karşı büyüklük taslayarak tekebbürle yüzlerini başka tarafa çekerek kendi görüş ve hevâlarına uymaktadırlar. Dünyada bir rezillik, hakirlik ve zillet ile karşı karşıya kalacakları gibi Kıyâmet gününde de ellerinin önden gönderdikleri kötülük ve fesat sebebi ile yakıcı cehennem azabı vardır. Yüce Allah da insanlara hiçbir şekilde zulmetmez.

6. Sonra âyet-i kerimeler bir hayır ve bir rızık elde ettikleri zaman insanlardan bazı kimselerin yüce Allah'a ibadet ettiklerini fakat onlara bir fitne, bir sıkıntı, bir ibtilâ (sınama) ya da dar-

lık isabet edince de O'na ibadeti bırakıp küfre ve dalâlete geri dönmeleri halini tablolaştırmaktadır. Bunlar dünyayı da âhireti de kaybederler. Bu ise pek büyük bir zarardır.

7. İman ve salih amel ehli mutlu, bahtiyar ve iyi kimselere gelince şüphesiz yüce Allah onları cennet bahçelerinde en yüksek derecelere yerleştirecektir. Yüce Rabbimiz dilediği her şeyi yapandır.

8. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın dünyada ve âhirette Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e asla yardım etmeyeceğini zanneden bu gibi kimseleri azarlayarak Allah'ın ona kesinlikle yardımcı olduğunu, Kur'ân-ı Kerim'in onun üzerinde lafız ve anlamı itibari ile apaçık olan âyetler halinde indirilmesinin insanlara karşı bir delil olup Allah'ın kulları arasından dilediğine hidâyet verdiğini de vurgulamaktadır.

9. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlerden ve mü'min olmayanlardan Allah ile birlikte başkalarına ibadet eden Yahudi, Sâbiî, Hıristiyan ve Mecusi olan çeşitli din mensuplarından söz ederek durumlarını haber vermektedir. Yüce Allah'ın aralarında adaletle hükmedeceğini, mü'minleri cennete, kâfirleri cehenneme koyacağını bildirmektedir. Şanı yüce Allah da zaten onların yaptıklarına tanık olup sözlerini de kalplerinin gizlediklerini de çok iyi bilendir.

10. Sonra âyet-i kerimeler dikkatleri ibadeti hak edenin ortaksız olarak bir ve tek yüce Allah olduğuna ve göklerde ve yerde bulunan herkesin onun azametine secde edip onun emrine uyarak hamdi ile O'nu tesbih ettiklerine çekmektedir. Ama bizler onların ne secde etmelerini ne de tesbihlerini bilemeyebiliriz. Aynı şekilde güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar ve canlılar da müşriklerin Allah'ı bırakıp kendilerine tapındıkları bütün bu varlıklar Rabblerine ibadet etmekte, ona hiçbir şeyi ortak koşmamaktadırlar. Yine insanların birçoğu da Rabblerine ibadet ederler. Birçoğu da O'na ibadeti büyüklüklerine yedirmeyip ibadet etmezler. Bu sebeple onlar hakkında azap vacip ve sabit olmuştur. Allah'ın hakir ve zelil düşürdüğü kimseyi Allah'ın azabından kurtaracak hiçbir kimse de yoktur, kimsenin ona bir üstünlük sağlaması da mümkün değildir. Şanı yüce Allah ise dilediği her şeyi yapandır, kimse onun meşietine müdahale edemez.

11. Daha sonra âyet-i kerimeler iman ile küfür arasında var olan anlaşmazlık ve tartışmaya mü'minlerle kâfirler arasındaki açık düşmanlığa da açıklık kazandırmaktadır. Mü'minler Allah'ın dininin zafere ulaşmasını kâfirler ise imanın nurunu söndürüp hakkı çürütüp bâtılın galip gelmesini isterler. Daha sonra âyet-i kerimeler bu iki kesimin her birinin göreceği karşılığı da açıklamaktadır.

Hacc Sûresi 1-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününün dehşetli halleri son derece çetin, korkutucu ve dehşete düşürücüdür. Ondan ancak yüce Allah korkusu (Takvâ) ve haşyet ile gizlide ve açıkta onun gözetimi altında olduğu şuuru kurtarabilir.

2. İslâm daveti bütün insanlara genel bir davettir.

3. Annelik şefkati, süt emziren kadınların çocuklarına gösterdikleri dikkat ve itina gibi bütün haller Kıyâmetin oldukça dehşetinden ötürü kaybolup gidecektir.

4. Şeytan insanların düşmanı olup onları haktan uzaklaştırır ve cehennem azabına götürür.

5. Şanı yüce Allah her şeye kâdirdir. Bizi yarattı, bize rızık verdi, ölümünden sonra yeri canlandırdı, yer en güzel şekli ile çeşitli bitkileri ve mahsulleri çıkardı. Bu sebeple yüce Allah ölümlerinden sonra insanları diriltmeye ve onları hesap ve amellerinin karşılıklarını vermek için kabirlerinden çıkarmaya kâdirdir.

6. Kur'ân-ı Kerim'in ilmî i'câzı arasında bu âyetlerin insan yaratılışının gelişmesine işaret etmesi, onun aslının topraktan yaratılıp kendisinin bir çiğnem et aşamasında tam anlamı ile hilkati belirlenmemiş olmakla birlikte nihai olarak şekilsiz de olmadığına işaret etmesi de vardır. Çünkü modern bilimsel araştırmalar âyet-i kerimenin 14 asır öncesinden işaret ettiği bu hususu ispatlamış bulunuyor. Bu ise bu Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından geldiğinin ve insanın onda hiçbir müdahalesi olmadığını kesinlikle vurgulayan hususlardandır.

7. İnsanın yaratılışında gelişmesinde, yaşlanıp ihtiyarlayıncaya kadar hayatının aşamaları üzerinde kâinatta yüce Allah'ın vahdaniyetine, kudret ve azametine imana ileten Allah'ın mahlûkatı hakkında iyice düşünmeliyiz.

8. Yaşlılığın ileri dönemlerine kadar hayatta kalan bir insan duyguları, tepkileri, anlayışı ve bilgileri itibari ile bir çocuk gibi olur. Asgari bir şey onu memnun ederken çok basit bir şey onu ağlatabilir, pek çok şeyi unutur, hafızasında ancak çok az şeyleri canlandırabilir. Bütün bunlar Kur'ân-ı Kerim'in mucize olduğunu ve onun şanı yüce ve mübarek yaratıcı tarafından gönderildiğini özellikle vurgulayan hususlardır.

9. Güçlü mü'min din üzerinden kâr veya zarara bakmaz. O bütün durumlarında dinine sımsıkı sarılır. İmanları zayıf olan kimseler ile kâfirler ise dine ancak dolayısı ile doğrudan bir fayda, açık bir iyilik ortaya çıktığı zaman sarılırlar. Hoşlanmadıkları bir hal ile karşı karşıya kaldıkları takdirde ise ne dini tanırlar ne de bir akideye sarılırlar. [4]

---

4 Bk. Seyyid Kutub, Fi Zilalil Kur'an, İbn Kesir Tefsiri Muhtasarı, Avdahu't-Tefasir ve başkaları...

وَهُدُوٓا اِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوٓا اِلٰى صِرَاطِ
الْحَم۪يدِ ﴿٢٤﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذ۪ي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَٓاءًۨ
الْعَاكِفُ ف۪يهِ وَالْبَادِۜ وَمَنْ يُرِدْ ف۪يهِ بِاِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ
مِنْ عَذَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٢٥﴾ وَاِذْ بَوَّأْنَا لِاِبْرٰه۪يمَ مَكَانَ الْبَيْتِ
اَنْ لَا تُشْرِكْ ب۪ي شَيْـًٔا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّٓائِف۪ينَ وَالْقَٓائِم۪ينَ
وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ
رِجَالًا وَعَلٰى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْت۪ينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَم۪يقٍۙ ﴿٢٧﴾
لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ ف۪ٓي اَيَّامٍ
مَعْلُومَاتٍ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَه۪يمَةِ الْاَنْعَامِۚ فَكُلُوا
مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْبَٓائِسَ الْفَق۪يرَۘ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لْيَقْضُوا
تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَت۪يقِ
﴿٢٩﴾ ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّه۪ۜ
وَاُحِلَّتْ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا
الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِۙ ﴿٣٠﴾

25- “**Şüphe yok ki kâfir olanlar insanları Allah'ın yolundan**” mü'minleri fitneye düşürmek sûreti ile “**ve insanlar için kendisinde hem yerli olanları**” orada ikâmet edenleri “**hem de yolcu olanları**” mü'min olmayanları “**eşit kıldığımız Mescid-i Haram'dan alıkoyanlar** (var ya)... **İşte kim orada zulüm ile**” haktan uzaklaşmak sûreti ile “**ilhâdı isterse Biz ona pek acıklı bir azabı tattırırız.**”

26- “**Hani biz İbrahim'e Beyt'in yerini tayin etmiş**” ona yerini göstermiş “**ve şöyle demiştik: Bana hiçbir şeyi ortak koşma! Tavaf edenler, orada ikâmet edenler, rükû ve sücud edenler için Beyt'imi temizle!**”

27- “**Ve insanlar arasında Haccı ilan et**” yüksek sesle açıkla! “**Hem yaya**” yürüyerek “**hem de her uzak yoldan gelecek yorgun argın bitmiş**” zayıflamış “**develer üstünde sana gelsinler.**”

28- “**Tâ ki kendileri için menfaatlere tanık olsunlar, belirli günlerde**” Zülhicce'nin ilk on gününde “**Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurban edilen hayvanlar**” deve, inek, koyun ve keçi türü “**üzerine Allah'ın adını ansınlar. Artık onlardan yeyin ve eli dar olan fakire de yedirin.**”

29- “**Sonra kirlerini gidersinler**” saçlarını tıraş etmek, kısaltmak, bıyıklarını ve tırnaklarını kesmek sûreti ile üzerlerindeki kirleri gidersinler. “**Adaklarını yerine getirsinler, Beyt-i Atîk'i**” Eski Beyt'i “**tavaf etsinler.**”

30- “**Bu böyledir. Kim Allah'ın saygı duyulmasını istediği şeyleri**” yükümlülükleri “**tazim ederse bu Rabbi katında kendisi için daha hayırlıdır. Size davarlar helâl kılındı. Ancak size**” haram kılındıkları “**okunanlar müstesnâ. Şu halde pisliğin ta kendisi**” bizatihi pis “**olan putlardan uzak durun ve yalan söylemekten**” bâtıl sözden “**de kaçının.**”

31- “**Yalnız Allah'a**” onun dinine “**yönelenler olarak ve O'na şirk koşmaksızın** (bunları yapın). **Kim Allah'a ortak koşarsa o sanki gökyüzünden düşüp kuşların kaptığı yahut rüzgârın kendisini**” helâk edici “**uzak bir yere attığı**” fırlattığı “**kimseye benzer.**”

32- “**Bu böyledir. Kim Allah'ın şeâirini**” onun isteklerini “**tazim ederse şüphesiz ki o kalplerin takvâsındandır.**”

33- “**Onlarda sizin için belirli bir süreye**” boğazlanacakları vakte “**kadar faydalar vardır. Sonra onların varacakları**” yani kesilmelerinin gerektiği “**yer Beyt-i Atik'tir.**” Burası da bütün Harem bölgesi demektir.

34- “**Biz, kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine**” kesilmeleri es-

nasında **“Allah’ın adını ansınlar diye her ümmete kurban kesmeyi”** ibadet etmeyi **“meşru kıldık. İlâhınız tek bir ilâhtır. O halde yalnız O’na”** ihlâsla **“teslim olun, itaatkâr”** ve Allah için **“alçakgönüllü olanları müjdele!”**

35- “Onlar ki, Allah anılınca kalpleri titrer” korkar. **“Kendilerine isabet edenlere karşı sabreder, namazı dosdoğru kılarlar ve onlara rızık olarak verdiklerimizden de infak ederler.”** tasaddukta bulunurlar.

36- “Kurbanlık develeri de size Allah’ın şeâirinden kıldık. Onlarda sizler için hayır vardır. Onlar ayakları üzerinde iken” yani boğazlanmaları için ayakları sıra sıra dizilmiş iken **“kendilerine Allah’ın adını anın. Artık”** kesilmelerinden sonra **“yanları üzere düşüp can verince etinden yeyin ve ondan”** haline razı olan ve iffetli davranan **“dilenmeyen”** ve insanlardan bir şeyler **“dilenen fakirlere yedirin. Onları şükredesiniz diye böylece size musahhar kıldık.”**

37- “Onların etleri de kanları da Allah’a asla ulaşmaz.” Bu Allah’ın rızasına nâil olmak demek değildir. Allah’ın rızasına niyet ve takvâ ile erişilir. **“Fakat sizden ona takvâ ulaşır. Bu şekilde o onları size musahhar kıldı ki size hidâyet verdiği”** doğru yolu gösterdiği **“için Allah’ı tekbir”** ve tazim **“edesiniz. İhsan edenleri müjdele!”**

38- “Muhakkak Allah mü’minleri savunur. Çünkü Allah hainlik ve nankörlük eden” nimetleri inkâr eden **“lerin hiçbirisini sevmez.”**

39- “Kendileri ile savaşılanlara zulme uğradıkları” zulüm gören kimseler oldukları **“için izin verildi.”** Savaşmalarına müsaade edildi.

حُنَفَاءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا خَرَّ مِنَ
السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ
﴿٣١﴾ ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ
﴿٣٢﴾ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا اِلَى
الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ
اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ
اَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾ اَلَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلٰى مَا اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ
لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَاِذَا وَجَبَتْ
جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذٰلِكَ
سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا
وَلَا دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ
يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

40- “Onlar ki, yurtlarından” Mekke’den **“haksız yere ve ancak: Rabbimiz Allah’tır, dedikleri için çıkarıldılar. Eğer Allah insanların bir kısmı ile diğer bir kısmını”** cihad yoluyla **“savmasaydı elbette”** Hıristiyan rahiplerin mabedleri olan **“manastırlar”** Hıristiyanlara ait olan **“kiliseler”** Yahudi mabedleri olan **“havralar ve içlerinde Allah’ın adının çokça anıldığı”** Müslümanlara ait **“mescitler yıkılırdı. Allah kendine”** dinine ve Resûlü’ne **“yardım edene elbette yardım eder. Muhakkak Allah güçlüdür”** asla mağlup edilemeyen **“Azizdir.”**

41- “O kimselere eğer biz yeryüzünde bir iktidar” otorite sahibi olma ve yönetme **“imkânı verirsek onlar namazlarını dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler, marufu emreder”** hayra çağırır, **“münkerden alıkoyarlar”** şerden/kötülükten sakındırırlar. **“İşlerin akıbeti Allah’ındır.”**

Hacc Sûresi 25-41. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfir olup Allah'ın yolundan ve Mescid-i Haram'dan insanları alıkoyanlardan söz etmekte ve bu Mescid-i Haram'da herhangi bir masiyet ve bir zulüm yapmak isteyen herkesi de can yakıcı pek çetin azap ile tehdit etmektedir.

2. Bu münasebetle de âyet-i kerimeler bu Mescidin üzerinde yükseldiği temelden söz etmektedir: Yüce Allah İbrahim (aleyhisselâm)'ı onu bina etme görevi ile görevlendirip insanlar arasında onu Hac etmek üzere ilanda bulunmasını istediği zaman bu esası tespit etmişti. Onu bu Beyti tevhid üzerine yükseltmesini ve onda şirkin söz konusu olmamasını sağlamakla, bu Beyti hiçbir kimsenin ona ulaşmasının engellenmeyeceği ve kimsenin onu mülk edinemeyeceği bir sûrette yapmakla yükümlü kılmıştı.

3. Hacılar Hac farizasını eda etmek üzere pek çok yorgunluk ve meşakkate katlanarak Hac ederler. Onlar bunu gönül hoşlukları ile Kâbeyi görmek, etrafında dönmek (tavaf etmek) şevki ile yaparlar. Hacca gelen bir kimse efendimiz İbrahim, efendimiz İsmail, annesi Hâcer hanımefendi -hepsine selâm olsun- ile şeref bulmuş kutsal mekânlara tanıklık eder ve yüce Resûlden en güzel bir örnek ve en mükemmel bir misal edinerek bu güzel hatıraları yeniden anımsar. Sonra hacılar hediyelik kurbanlıkları keserler. Yani yüce Allah'a kendileri ile yakınlaşılan Hac kurbanlarını keserler. Bunu yaparken yüce Allah'ın adını kestikleri hayvanlar üzerine anar ve Allah'a kendilerine ihsan ettiği rızık dolayısı ile hamd eder, fakir ve yoksulun hakkını unutmazlar. Sonra da başlarını tıraş ederek yahut saçlarını kısaltarak ve tırnaklarını keserek ihramdan çıkarlar, normal elbiselerini giyerler ve Hac ibadeti gereği yapmaları gerekeni yaparlar.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Hac ibadetinin bazı şiârlarını zikretmekte ayrıca putlara ibadet etmekten, Allah'a şirk koşmaktan, bâtıl söz söylemekten sakındırmakta, Allah'ın şiârlarını tazim etmeyi de teşvik etmektedir. Sonra âyet-i kerimeler Mescid-i Haram'ı başkaları oradan alıkoyan saldırganların ve Evin üzerinde yükseldiği temeli değiştirenlerin haksızlıklarına karşı korumanın zorunluluğunu ifade ederek sona ermekte ve dinini ve Resûlü'nü savunan kimselere Allah'ın yükümlülüklerini ne zaman yerine getirirlerse onlara yardım edeceği vaadinde bulunmaktadır.

Hacc Sûresi 25-41. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah yarattıklarından hiçbir kimseyi bir masiyeti işlemeyi düşündüğü için yahut da onu yapmaya başladığı için -Mescid-i Haram'da bulunması hali dışında- sorumlu tutmaz. Ama yüce Allah bu durumda böyle bir kimseyi sorumlu tutar ve orada bir günah işlenecek olursa onun günahı kat kat arttırılır.

2. Yüce Allah'ın Evleri/mescitler kimi kavimleri dışarıda tutarak bir takım kavimlere özel değildir. Onlar bütün Müslümanlara aittir.

3. Hacda pek çok faydalar ve sayılamayacak kadar rabbânî sırlar vardır. En azından Hac eden bir kimse o güze-

lim tarihsel hatıraları yeniden yâd eder. Pek temiz beşerî örnek olan Resûl-i ekremi en üstün ve en güzel örneği olarak alır. Ayrıca diğer bölgelerden gelen Müslüman kardeşleri ile toplanıp bir araya gelir, fikir alışverişinde bulunur, problemlerini karşılıklı inceler ve dinlerinin ve vatanlarının faydasına parlak bir geleceği planlarlar. Sonra da hepsi birlikte yüce Allah'ın rızasını isteyerek, onun sevabını umarak, azabından korkarak, günahlarından tevbe ederek, ellerini hep birlikte yüce Allah'a niyaz etmek için uzatırlar. İşte bunlar Haccın bazı hikmetleri ve sırlarıdır.

4. İslâm, kesilen hayvanların etlerini Kâbenin etrafında dağıtıp onları (güneşte) yaymaları ve kurbanlıkların kanlarından Kâbe'nin üzerine saçmaları şeklindeki uygulamalarını iptal etmiştir.

5. Hediyelik kurbanlıklar ve diğer kurbanlıklar mutlaka deve, inek, koyun ya da keçi türünden olmalıdır. Erkek ya da dişi olmaları fark etmez. Daha faziletli olan önce deve, sonra inektir. Her bir deve ya da bir inek yedi kişi adına kesilebilir. Ondan sonra koyun, sonra da keçi faziletlidir. Bunların her biri de bir kişi adına yeterlidir.

6. Hac ve Umre'de kesilen hediyelik kurbanlıklarının tazim edilmeleri (büyük olanlarının seçilmesi dâhil) ve bununla yüce Allah'a yakınlaşmak İslâm dininin şiarlarındandır.

7. Hayvan boğazlanır yahut kesilirken yüce Allah'ın adını anmak mutlaka gerekir ve onunla birlikte başkasının adının anılması caiz değildir. Kesen: *Bismillahi vallahu ekber* der.

8. Hediyelik kurbanlıklarının kanını akıtmak fakir kimselere faydalıdır ve ayrıca takvâ mertebesine ulaşılır.

9. Eti sunmak ve kanları akıtmak hiçbir zaman bunların Allah için ihlâsla ve bütün işlerde onun takvâsına uygun olarak yapılması kadar muteber olamaz.

10. Kurban kesmek ile İsmail (aleyhisselâm)'ın babası İbrahim (aleyhisselâm) ile -rüyasında kendisine oğlunu kesmesi emredildiği zamanki- kurban hadisesinin anısı yeniden canlandırılır.

11. Hac ve kurbanlıkları kesmek günahlar için bir kefaret, Allah'tan bir mağfiret ve bir rızadır. Elverir ki bu helâl ve hoş bir maldan Allah için ihlâslı bir niyet, onun murakabesi altında olduğu şuuru ile ve takvâ ile yapılmış olsun.

12. Yüce Allah için kesim meşrudur, bu kesim yapılırken yalnızca Allah'ın adı zikredilir. Başkasının adı zikredilmez ve bu sadece bu ümmete özgü olmayıp aksine bizden öncekilerin de şeriati böyle idi.

13. Savaşın meşru kılınması ile zalimler zulümden alıkonulur, saldırılar bertaraf edilir, İslâm ve Müslümanlar düşmanların hile ve tuzaklarına karşı himaye edilir. Hatta Müslümanların himayesinde ve gözetimi altında yaşayan diğer din mensuplarının da himaye edilmesi demektir. Yine kıtalin meşruiyeti sayesinde müşriklerin etkinliği zayıflatılır ve bu dine girmeyi arzu edenlerin önünde kapıyı açar.

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ اَلَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّٓا اَنْ
يَقُولُوا رَبُّنَا اللّٰهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا
اسْمُ اللّٰهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ اَلَّذِينَ اِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلّٰهِ
عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٤١﴾ وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ اِبْرٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾
وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسٰى فَاَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ
ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ
اَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ
مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾ اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَتَكُونَ
لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى
الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

42- **"Eğer seni yalanlıyorlarsa onlardan önce Nuh'un kavmi"** Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi olan **"Âd ve"** Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi **"Semûd kavmi de yalanlamıştı."**

43- **"İbrahim'in kavmi de Lût'un kavmi de."**

44- **"Medyen ashabı"** Şuayb (aleyhisselâm)'ın **"kavmi de yalanlamıştı. Musâ da yalanlandı. Ben de o kâfirlere mühlet verdim"** onların cezalarını geciktirdim **"sonra o kâfirleri yakaladım. Benim cezalandırmam"** onları helâk etmek sûretiyle onlara gösterdiğim tepkim **"nasılmış?"**

45- "(Ahalisi) **zalim iken kendilerini helâk ettiğimiz, bu yüzden çökmüş çatıları üzerine duvarları yıkılmış"** yıkılıp çökmüş olan çatıları üzerine duvarları yıkılmış **"kuyuları sahipsiz"** ahalisi helâk olduğundan ötürü kendilerinden su çekecek kimse bulunmayıp terk edilmiş **"yüksek köşkleri"** yapıları yüksek ve sakinleri olmadığı için ıssız **"kalmış nice"** pek çok **"şehirler vardır."**

46- **"Acaba onlar kendileri ile akledecekleri"** ibret alıp bir ve tek olarak Allah'a iman edecekleri **"kalplerinin kendileri ile işitecekleri kulaklarının olması için yeryüzünde neden gezip dolaşmazlar? Çünkü şüphesiz gözler kör olmaz. Asıl göğüslerdeki kalpler kör olur."** Yani asıl körlük basiretin körlüğüdür. O takdirde ibret alınmaz ve düşünülmez.

47- Alay etmek maksadıyla **"Senden azabı çabucak getirmeni isterler. Allah sözünden asla caymaz. Gerçek şu ki, Rabbinin yanında bir gün sayacağınız bin yıl gibidir."**

48- **"Zalim oldukları halde kendilerine mühlet verdiğim"** cezalarını ertelediğim **"nice memleketler vardır. Sonra onları yakaladım."** Azaplandırdım. **"Dönüş yalnız Banadır."**

49- **"De ki: Ey insanlar! Ben sizin için ancak apaçık bir nezîrim"** Allah'ın azabından korkutanım.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَاِنَّ
يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ
قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ اَخَذْتُهَا وَاِلَيَّ الْمَص۪يرُ
﴿٤٨﴾ قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَٓا اَنَا لَكُمْ نَذ۪يرٌ مُب۪ينٌ ﴿٤٩﴾ فَالَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَر۪يمٌ ﴿٥٠﴾
وَالَّذ۪ينَ سَعَوْا ف۪ٓي اٰيَاتِنَا مُعَاجِز۪ينَ اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَح۪يمِ
﴿٥١﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ اِلَّٓا اِذَا
تَمَنّٰٓى اَلْقَى الشَّيْطَانُ ف۪ٓي اُمْنِيَّتِه۪ فَيَنْسَخُ اللّٰهُ مَا يُلْقِي
الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللّٰهُ اٰيَاتِه۪ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿٥٢﴾
لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذ۪ينَ ف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَاِنَّ الظَّالِم۪ينَ لَف۪ي شِقَاقٍ بَع۪يدٍ ﴿٥٣﴾
وَلِيَعْلَمَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِه۪
فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهَادِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِلٰى صِرَاطٍ
مُسْتَق۪يمٍ ﴿٥٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا ف۪ي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتّٰى
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً اَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَق۪يمٍ ﴿٥٥﴾

50- **"Şu iman edip salih amel işleyenler için mağfiret ve bitmez tükenmez bir rızık"** cennet **"vardır."**

51- **"Biri diğerini âciz bırakırcasına âyetlerimizi iptal etmeye"** ciddiyetle ve gayretle **"çalışanlar ise azgın alevli ateşin arkadaşlarıdırlar."**

52- **"Senden önce ne kadar Resûl ve Nebi gönderdiysek o"** üzerine indirilmiş âyetlerden **"bir şey okumak istediği zaman şeytan mutlaka onun okumasına"** ona uyanların kalplerine **"bir şey"** bir takım şüpheler **"katmak istemiştir. O şeytanın katacağını"** vesveselerini **"Allah iptal eder."** Etkisiz bırakır. **"Sonra Allah kendi âyetlerini sapasağlam yerleştirir."** Sabit kılar. **"Allah her şeyi bilendir, hükmünü icra edendir."**

53- **"Tâ ki sonunda şeytanın koyacağı şeyi"** vesveseleri **"kalplerinde hastalık"** şüphe **"bulunan ve kalpleri"** küfür ve inkârdan ötürü **"gayet katı olanlar için Allah bir fitne"** sınama sebebi **"kılsın. Muhakkak zalimler"** haktan **"uzak bir ayrılık içindedir."**

54- **"Ve tâ ki kendilerine ilim verilenler bunun"** Kur'ân-ı Kerim'in **"Rabbinden gelen hak olduğunu bilip ona iman etsinler ve onunla kalpleri rahat ve huzur bulsun"** hak oluşundan yana kalpleri mutmain olsun. **"Muhakkak Allah iman edenleri dosdoğru yola iletendir."** irşad edendir.

55- **"Kendilerine ansızın Kıyâmet gelinceye dek yahut kendilerine akîm"** sonrasında başka bir günün gelmediği gün olan Kıyâmet **"günü"nün "azabı gelinceye kadar kâfirler ondan yana şüphe içinde kalmaya devam edeceklerdir."**

56- **"O gün mülk Allah'ındır. Aralarında O hükmeder. İman edip, salih amel işleyenler ise Naîm cennetlerindedirler."**

57- **"Kâfir olup âyetlerimizi yalanlayanlara gelince onlar için"** cehennemde kendilerini zelil edecek **"küçültücü bir azap vardır."**

Hacc Sûresi 42-57. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde yüce Allah, Resûlü'ne düşmanlarına karşı yardım edeceğinden yana emin olmasını sağlayacak irşadlarda bulunmaktadır. Nitekim kendisinden önceki Resûl -hepsine selâm olsun- kardeşlerine de yardım etmiş ve her bir ümmetin yalancılarını da cezalandırmış bulunuyor. Sonra müşriklerin dikkatlerini daha önce helâk edilmiş olanların akıbeti üzerinde dikkatle ve ibretle düşünmeye yönlendirmektedir. Böylelikle akıllarını ve kalplerini bu ibretli düşünme yolunda kullanmalarını istemektedir: *"Çünkü şüphesiz gözler kör olmaz, asıl, göğüslerdeki kalpler kör olur."* (Hac, 46)

2. Daha sonra âyetler bir defa daha yüce Allah'ın Resûllerini -yalanlayıcıların hile ve tuzaklarına karşı koruduğu gibi- şeytanın hile ve tuzaklarına karşı himaye ettiğinden ve şeytanın bütün çaba, gayret, hile ve tuzaklarını hak yolunda ortaya çıkardığı engelleri iptal edip boşa çıkartacağından Allah'ın âyetlerini sapasağlam yerleştirip onları açıklığa kavuşturup sağlıklı kalpler için onları açıkça göstereceğinden yana emin olmasını istemektedir. Hasta kalpler ile kâfir ve inkârcı kalplere gelince bunlar şüphe, tereddüt ve huzursuzluk üzere -en kötü akıbete ulaşıncaya kadar- kalmaya devam edeceklerdir.

3. Böylelikle âyetler yüce Allah'ın kudretini, Resûllerine ve mü'minlere görevlerini tam olarak yerine getirip daha önceki âyetlerde açıklanmış bulunan yükümlülüklerini ifa etmelerinden sonra yardım edeceğini de vurgulamış olmaktadır.

Hacc Sûresi 42-57. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, dostlarına yardım etmeye ve düşmanlarından intikam almaya kâdirdir.

2. Resûllerin ve mü'minlerin görevi davetlerini tebliğ etmek, onu savunmak, düşmanlara karşı akideyi korumak ve akide sahiplerini zalimlerin zulmünden yana güvenliğe kavuşturmak için mücahade etmektir. Bundan sonra da Allah onlarla birlikte olup yardımı ile onları destekler ve onlara olan vaadini gerçekleştirir.

3. Kâfirlerin hayret verici hallerinden birisi de onların azap ile alay etmek maksadıyla çabucak gelmesini istemeleridir. Oysa Allah vaadini değiştirmez. Çünkü o murad ettiği güne kadar azabı ertelemekte hikmeti sonsuz olandır. Üstelik yüce Allah'ın nezdinde bir gün uzunluğu itibari ile insanların bildikleri 1000 yıl gibidir.

4. Pek çok ülke ahalisine yüce Allah hakka dönmeleri için mühlet vermiş sonra da bu ahali zulüm ve azgınlıklarını sürdürdükleri için onları azap ile yakalamıştır.

5. İnsanlar âhirette iki fırka olacaklardır: Bunlar, Allah'ın rızası ve vereceği nimetler ile cennette mutlu olacak olan salih amel işlemiş bulunan mü'minler ile Allah'ın âyetlerini iptal etmek uğrunda bütün çaba ve gayretleri ile uğraşmış olan kâfirlerdir. Bu kısım için âhirette cehennem azabı vardır.

6. İnsanın çevresindeki eşya ve olaylardan etrafında bulunan insanlardan ibret alması gerekir.

7. Gerçek körlük aslında gözlerin kör olması değil, ancak kalplerin körlüğüdür.

8. Allah'ın sözü ve vaadi asla gecikmez. O mutlaka vaktinde gerçekleşir, bu hususta hiçbir şüphe yoktur.

9. Yüce Allah'ın lütuf ve rahmetinin bir gereği de kendisine tevbe edenlerin tevbesini kabul etmesi, durumları üzerinde iyice düşünmeleri için zalimlere vereceği azabı çabuklaştırmamasıdır. Yine de bu hallerini sürdürecek olurlarsa kendilerine karşı cinayet işlemiş olurlar.

10. Şeytan insanları baştan çıkarmak uğrunda bütün çaba ve gayretini ortaya koyar. Akıllı kimse şeytanı düşman edinen, onun adımlarını izlemeyen, aksine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in arkasından giden ve her zaman için kovulmuş şeytandan Allah'a sığınandır.

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَاُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ
﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ قُتِلُٓوا اَوْ
مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًا وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ خَيْرُ
الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَاِنَّ اللّٰهَ
لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ
بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ
﴿٦٠﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾ ذٰلِكَ
بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ
وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ
اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً
اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

58- **"Allah yolunda"** dinlerini uygulamak maksadı ile vatanlarından çıkarak **"hicret eden, sonra"** cihad esnasında **"öldürülen yahut"** öldürülmeksizin **"ölenleri Allah elbette güzel"** pek hoş **"bir rızık ile rızıklandıracaktır. Çünkü rızık verenlerin hayırlısı şüphesiz ki bizzat Allah'tır."**

59- **"Onları razı olacakları bir yere"** cennete **"girdirecektir. Muhakkak ki Allah çok iyi bilendir, Halîmdir."**

60- **"Bu böyledir. Kim kendisine yapılan haksızlığı misli ile cezalandırır"** bundan **"sonra yine ona haksızca saldırıda bulunulursa"** ona zulmedilirse **"Allah elbette ona yardım eder. Şüphesiz ki Allah çok affedicidir."** Tevbe ettikten sonra sorgulamaz. **"Çok mağfiret edicidir."** Ayıpları örter.

61- **"Bu böyledir. Çünkü Allah geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katar. Ve çünkü Allah her şeyi işitendir, görendir."**

62- **"Bu böyledir. Çünkü Allah hakkın"** uluhiyyeti sabit olanın **"ta kendisidir. O'ndan başka çağırdıkları"** insanların Allah'tan başka ilâh diye iddia ettikleri **"ise bizatihi bâtıldır. Şüphesiz ki Allah pek yücedir, büyüktür."**

63- **"Görmedin mi Allah gökten bir su"** yağmur **"indirir de yeryüzü onunla"** bitki ile **"yemyeşil oluverir. Muhakkak Allah lütfedicidir"** işleri bütün incelikleri ile idare eder, **"haberdardır"** bütün eşyanın hakikatlerini bilendir.

64- **"Göklerde olanlar da yerde olanlar da yalnız O'nundur. Allah Ganîdir"** başkasına ihtiyacı yoktur, **"Hamîddir"** kemali dolayısı ile hamd edilendir, övülendir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي
فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ
إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَهُوَ الَّذِي
أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ
﴿٦٦﴾ لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾
وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾ اللّٰهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذٰلِكَ فِي
كِتَابٍ إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا
لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ
تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ
بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمُ
النَّارُ وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾

65- **"Görmedin mi Allah yerde olanları da, emri ile denizde akıp giden gemileri de emrinize vermiştir. İzni olmadıkça"** meşieti, iradesi olmasa **"yerin üzerine düşmesin diye semayı tutan"** koruyan **"O'dur. Muhakkak Allah insanları çok esirgeyendir, onlara çok merhametlidir."**

66- **"Sizi dirilten, sonra sizi öldürecek olan, sonra da sizi diriltecek olan O'dur. Şüphesiz ki insan çok nankördür"** nimetleri görmezlikten gelendir.

67- **"Her bir ümmet"** din mensupları **"için bir ibadet yolu"** şeriat **"tayin etti ki ona göre ibadet"** gereğince amel **"etsinler. O halde bu hususta"** din hakkında **"seninle asla çekişmesinler"** faydasız yere tartışmalarına imkânları yoktur **"ve sen Rabbine"** O'na ibadet etmeye **"çağır. Muhakkak sen dosdoğru bir hidâyet"** hakka götüren doğru bir **"yol üzeresin."**

68- **"Yine de seninle tartışırlarsa de ki: Allah yapmakta olduğunuzu en iyi bilendir."**

69- **"Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz hususlara dair Kıyâmet gününde Allah aranızda"** kimin sevap göreceği kimin de cezalandırılacağı hususunda ayırt edici bir **"bir hüküm verecektir."**

70- **"Bilmez misin ki Allah gökte ve yerde olan her şeyi bilir. Şüphesiz ki bütün bunlar bir kitapta"** Levh-i Mahfuz'da **"dır. Gerçekten bu Allah'a çok kolaydır."**

71- **"Onlar Allah'ı bırakıp onu haklarında bir delil"** ve belge **"indirmediği ve kendilerinin herhangi bir bilgilerinin de bulunmadığı şeylere ibadet ederler. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur."**

72- **"Onlara âyetlerimiz"** Kur'ân-ı Kerim **"apaçık okunduğu zaman o kâfirlerin inkârlarını"** reddedip hoşlanmadıklarını **"çehrelerinden anlarsın. Nerede ise onlara âyetlerimizi okuyanların üzerine"** öfke ile **"hücum edip çullanacaklar. De ki: O yaptığınızdan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Ateştir o. Allah onu kâfirlere vaat etmiştir. O"** ateş **"ne kötü bir dönüş yeridir!"** En çirkin, bedbaht bir sonuçtur.

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ اِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَاِنْ
يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْـًٔا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ
الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾ مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ اِنَّ اللّٰهَ
لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾ اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ
النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ
وَمَا خَلْفَهُمْ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٧٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾ وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهِ
هُوَ اجْتَبٰيكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ
اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَ هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي
هٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ
عَلَى النَّاسِ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا
بِاللّٰهِ هُوَ مَوْلٰيكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَثَمَانِي عَشْرَةَ اٰيَةً

73- **“Ey insanlar!”** Gerçekten bir mesel (misal) diye adlandırılmayı hak edecek şekilde bir durum, öyle bir açıklanmış bulunuyor ki o kendisinden: **“bir misal verildi”** diye söz edilecek durumdadır. **“Onu iyice dinleyin. Allah'tan başka kendilerini çağırdığınız putların hepsi bu iş için bir araya toplansalar dahi şüphesiz bir sinek dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey alsa bunu dahi ondan geri alacak”** azaptan onu kurtaracak **“güçleri olmaz. İsteyen de âciz, istenen de”** yani putlar da güçsüzdür, sinek de.

74- **“Onlar Allah'ı hak ettiği gibi takdir edemediler.”** Allah'ı gereği gibi tanıyamadılar. **“Muhakkak Allah Kavîdir”** şiddetlice yakalayandır **“Azizdir.”** galip gelendir.

75- **“Allah meleklerden ve insanlardan Resûller seçer. Muhakkak Allah her şeyi işitendir, görendir.”**

76- **“Onların önceden yaptıklarını da yapacaklarını da”** daha önce işlediklerini de gelecekte işleyeceklerini de **“bilir. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür.”**

77- **“Ey iman edenler! Rükû edin, secde edin, Rabbinize ibadet edin. Hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.“**

78- **“Allah yolunda da hakkıyla”** samimi olarak **“cihad edin. O sizi seçti. Dinde size güçlük”** darlık **“vermedi. Atanız İbrahim'in milletine”** şeriatine uyunuz. **“Önceden de”** önceki kitaplarda da **“bunda”** Kur'ân-ı Kerim'de **“de sizi Müslümanlar diye o adlandırdı. Tâ ki Resûl size”** Rabbinizden kendisine gelen risaleti size tebliğ ettiğine dair **“şahit olsun, siz de”** Resûllerin Rabblerinin kendilerine gönderdiklerini tebliğ ettikleri doğrultusunda **“insanlara karşı şahitlik edesiniz. İmdi, namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı bağlanın.”** O'ndan yardım dileyin, ona sığının. **“Mevlânız”** yardımcınız ve işlerinizi üstleneniniz **“O'dur. O ne iyi ve ne güzel Mevla, ne iyi ve ne güzel yardımcıdır.”**

Hacc Sûresi 58-78. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Önceki âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde mü'minlerle yalanlayıcıların akıbetini açıkladıktan sonra yüce Allah'ın hicret edenlere geride bıraktıkları yurtları ve malları yerine geçmek üzere neler hazırladıklarını açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kendilerine karşı haksızlık yapılan ve ona misli ile karşılık veren, bundan sonra yine kendilerine zulüm yapılıp haksızlık edilen ve saldırılan kimseler hakkında genel bir hüküm koymaktadır. Allah bunlara yardımını vaat etmekte ve bunu da kudretinin şu delillerini sunarak pekiştirmektedir: O geceyi ve gündüzü yaratmış, onları arka arkaya gelip adeta iç içe sokmuş, gökten yağmur yağdırmış, onunla yer hiçbir bitkinin olmadığı kupkuru bir halde iken yemyeşil oluvermiş görülür. Ayrıca yüce Allah göklerde ve yerde bulunan her şeyin mutlak mâlikidir. Yerde bulunan canlı olan ve olmayan her şeyi, denizlerde yüce Allah'ın emri ve iradesi ile akıp giden gemileri insana Musâhhar kılması, göğü tutup muhafaza etmesi, yokluktan mahlûkatı yaratıp onlara hayat vermesi, sonra onları öldürmesi, sonra hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek üzere onları diriltmesi... İşte bütün bunlar yüce Allah'ın mazlumlara yardım edeceğine ve saldırganlık yapıp haksızlık edenleri bozguna uğratacağına dair vaadini gerçekleştirmeye yüce Allah'ın kâdir olduğuna tanıklık etmektedir.

3. Sonra yüce Allah, Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöylece hitap etmektedir: Her bir ümmetin bir yolu ve bir şeriati vardır. O ümmet onu yerine getirmekle emrolunmuştur ve ona uymak için hazırlanmıştır. Bu sebeple kendisini müşriklerin tartışmaları ile inatları ile meşgul etmesin, yolu hakkında onunla çekişmeye girmelerine fırsat vermesin. Eğer onunla tartışır, onunla inatlaşacak olurlarsa işini yüce Allah'a havale etsin. Çünkü içinde bulundukları durumun hakikatini en iyi O bilir. O, gökte ve yerde ne varsa onu bilendir.

4. Sonra âyet-i kerimeler müşriklerin akıllarının basitliğini, değersizliğini de açıklamaktadır. Çünkü onlar herhangi bir semavî kitabın da aklî bir delilin de gerçek bir bilginin de göstermediği varlıklara ibadet ederler. Âyetler onları katı kalpli olmakla, hak sözünü işitmeyi kabul etmeyip ondan yüz çevirmekle de nitelendirmektedir.

5. Daha sonra âyet-i kerimeler bütün yaratılmışlara müşriklerin Allah'ı bırakıp tapındıkları bu uydurma ilâhların ne kadar zayıf olduklarını göstermekte ve bu zayıflığı da sunduğu bir tablo ile canlandırmaktadır. Bu tabloda bu uydurma ilâhlar gerçekteki değersizlikleri, güçsüz ve zayıflıkları ile ortaya çıkmaktadır. Başvurabilecekleri herhangi bir yolları, direnebilecekleri herhangi bir güçleri yoktur. Herhangi bir güç, takat ve imkânları bulunmamaktadır. İşte bu uydurma ilâhların bir sineğe de bu sineğin kendilerinden almış olduğu bir şeyi geri almaya da güçleri yoktur. Üstelik bunlar bir sinek dahi olsa herhangi bir şeyi yaratabilmekten büsbütün âcizdirler.

6. Sonra sûre, mü'min ümmete hitap ile sona ermektedir. Böylelikle ümmetin yükümlülüklerini yerine getirmesi istenmiş olur. Bu yükümlülükler ise bütün beşeriyete karşı vasi konumunda olmak, daveti bütün âlemlere tebliğ etmektir. Bu yükümlülüklere de rükû ile sücud ile oruç, zekât ve Hac gibi hayırları işlemek ve bütün iyilikleri yapma gayreti ile hazırlık yapmalıdırlar. Bunun için de namazı dosdoğru kılmak ile zekâtı vermekle bu ümmeti seçip kendisine vermiş olduğu yükümlülükleri kolaylaştıran Allah'a güvenmekle yardım almalıdırlar. Aynı zamanda yüce Allah bu ümmete dinde herhangi bir darlık vermediği gibi onlara İbrahim'in dosdoğru milletini (din ve şeriatini) miras olarak vermiştir.

Hacc Sûresi 58-78. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah yolunda hicret, Müslümanın inancını ve dinini Allah'ın rızasını arayarak bütün dünyadan üstün tutacak hale getirir. Mekke'nin fethedilmesinden önce hicret söz konusu idi. Mekke fethedildikten sonra hicret kalmamıştır. Ama Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in buyurduğu gibi cihad ve amel etmek vardır.

2. Dini ve canı savunmak üzere yapılan haksızlığa misli ile karşılık vermek caizdir. Eğer haksızlık yapıp saldıranlar vazgeçmeyip yine mazlumlara haksızlıklarını tekrar edecek olursa, şüphesiz yüce Allah haksız saldırganlara karşı mazlumlara yardım edeceğine dair teminat vermiş bulunmaktadır. Hem o, onlara yardım etmeye kâdirdir, yerde ve gökte hiçbir şey onu âciz bırakamaz.

3. İmanımızın artması, yüce Allah'ın vaadini gerçekleştirmeye, dostlarına da yardım etmeye kudretinden emin olmamız için yüce Allah'ın kâinatta, semada, yerde, gecede, gündüzde, karada, denizde ve Allah'ın bütün mahlûkatındaki kudretinin delilleri hakkında düşünmek bir zorunluluktur.

4. Kara, deniz ve havadaki her türlü ulaşım aracı Allah'ın nimetlerinden ve kudretinin delillerindendir. Bu sebeple, bunlardan ötürü bizim de yüce Allah'a şükretmemiz ve bütün bunları bize ve bütün insanlığa faydalı ve hayırlı olacak şekilde kullanmamız gerekir.

5. Allah'ın hazineleri çoktur, çeşitlidir, bitip tükenmez. İnsanın ise kendisi için mümkün olan bütün araçları kullanabileceği bütün güç ve enerjisini kullanarak her zaman için bunları araştırıp

imar ve inşa alanında kullanması görevidir. Böylelikle Allah'ın dilediği şekli ile yeryüzünde halifelik görevini yerine getirebilir.

6. İnkârcılarla ve bâtıl adına taassup gösterenlerle zaman ve gayret kaybetmenin bir faydası yoktur. Görev ancak hidâyete bağlı kalmak ve işi hakkında ihtilaf edip durdukları hususlarda Kıyâmet gününde mükâfat ya da ceza vermek sûreti ile kulları arasında hükmedecek olan Allah'a havale etmek gerekir.

7. Allah'tan başka kendisine ibadet olunan varlıklar âcizdir. Kendilerine yapılacak herhangi bir haksızlığı kendi güçleri ile geri çeviremeyecekleri, kendilerinden alınanı geri alamayacakları gibi, en değersiz bir şeyi dahi yaratamazlar. Bu ise bu gibi varlıklara ibadeti terk edip bir ve tek ve gücü her şeye yeten Allah'a ibadete çağırır.

8. Yüce Allah'ı gerektiği gibi tanımalıyız. Onu gerektiği gibi tazim etmeli, bütün kemal, cemal, celal ve azamet sıfatları ile nitelendirmeli, ibadet ve huşumuzu yalnızca ona tahsis etmeli, her zaman ve her durumda onu anmalıyız.

9. Şanı yüce Allah her şeyi bilendir. İlmi her bir şeyi kuşatır. İnsanların gizli ve açık geçmiş, gelecek ve halihazırdaki durumlarını eksiksiz ve kapsamlı bir şekilde bilir. Bütün işler O'na döner. Hesaba çekmek ve cezalandırmak amellerin karşılıklarını vermek yalnızca onun elindedir. Bu da bizim gizli ve açık hallerimizde Allah'ın murakebesi altında (gözetiminde) olduğumuzu kabul etmeye ve her türlü çirkinlikten kalplerimizi arındırıp temizlemeye, hayatımızda övülmeye değer bir yaşayış ve yol izlemeye çağırır.

10. Yalnızca yüce Allah'a ibadet etmeli, Allah adını yüceltmek ve O'nun dinine yardım etmek yolunda cihad etmeliyiz.

11. Yüce Allah hikmeti gereği meleklerden elçiler seçmiş, emirlerinin yerine getirilmesi, vahyinin tebliğ edilmesi ve şeriatinin insanlara bildirilmesi için de insanlardan Resûller seçmiştir. Böylelikle Resûllerin gönderilmesinden sonra herhangi bir kimsenin Allah'a karşı ileri süreceği bir delil kalmamış olur.

12. Yüce Allah'ın insanlara farz kıldığı şer'i yükümlülüklerde zorluk ve darlık yoktur. Bu ise bizim dinini ve çağırdığı her bir şeyi gönül hoşluğu ile kanaat getirerek ve sevgi ile yerine getirmemizi gerektirmekte ve bu dinin herhangi bir emri hakkında kusurlu olmakta herhangi bir kimsenin ileri süreceği bir mazeretinin bulunmadığını ortaya koymaktadır.

13. Yüce Allah Müslümanları üstün ve şerefli kılmış, onları vasat bir ümmet yapmıştır. Böylece Kur'ân-ı Kerim'de yüce Allah'ın geçmiş ümmetlere Rabblerinin risaletini tebliğ eden Resûller göndermiş olduğu şeklinde yer alan bilgiler gereğince geçmiş ümmetlere şahitlik etmeleri sağlanmış olmaktadır.

14. Her zaman Allah'a yönelmeli, O'na tevekkül etmeli, O'ndan yardım dilemeliyiz. Çünkü en güzel yardımcı ve en iyi destekleyici O'dur.

23- MU'MİNÛN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 118 âyettir)

Sûrenin genel kabul gören adı âyette geçen ve müteakip âyetlerde seçkin özellikleri anlatılan "inananlar" anlamındaki Mü'minûn'dur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَۙ ﴿١﴾ اَلَّذ۪ينَ هُمْ ف۪ي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَۙ
﴿٢﴾ وَالَّذ۪ينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَۙ ﴿٣﴾ وَالَّذ۪ينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ
فَاعِلُونَۙ ﴿٤﴾ وَالَّذ۪ينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَۙ ﴿٥﴾ اِلَّا عَلٰى
اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُوم۪ينَۚ ﴿٦﴾
فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَٓاءَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَۚ ﴿٧﴾ وَالَّذ۪ينَ هُمْ
لِاَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَۙ ﴿٨﴾ وَالَّذ۪ينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَۢ ﴿٩﴾ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَۙ ﴿١٠﴾ اَلَّذ۪ينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَۜ
هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ
مِنْ ط۪ينٍۚ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً ف۪ي قَرَارٍ مَك۪ينٍۖ ﴿١٣﴾ ثُمَّ
خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
الْمُضْغَةَ عِظَاماً فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْماً ثُمَّ اَنْشَأْنَاهُ خَلْقاً
اٰخَرَۜ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِق۪ينَۜ ﴿١٤﴾ ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ
لَمَيِّتُونَۜ ﴿١٥﴾ ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ
خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَٓائِقَۗ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِل۪ينَ ﴿١٧﴾

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Mü'minler gerçekten felâh bulmuşlardır."** Umduklarını elde etmişlerdir.

2- **"Onlar ki namazlarında huşû' içindedirler"** korkarlar.

3- **"Onlar lağv"** denilen faydasız **"şeylerden yüz çevirirler."**

4- **"Onlar zekâtı öderler"** edâ ederler.

5- **"Onlar ırzlarını korurlar."**

6- **"Eşlerine yahut sağ elleri ile sahip olduklarına"** cariyelerine **"karşı müstesnâ. Çünkü onlar bundan dolayı kınanmazlar."** Sorgulanmazlar.

7- **"Artık her kim bundan"** eşlerden ve cariyelerden **"başkasını ararsa"** isterse **"işte onlar sınırı aşan"** ve haksızlık yapan **"kimseler olurlar."**

8- **"Onlar emanetlerine"** Allah'ın kula emanet olarak verdiği her şeye **"ve ahitlerine riayet ederler."** Korurlar.

9- **"Onlar namazlarını muhafaza ederler."**

10- **"İşte bu kimseler mirasçılardır."**

11- **"Firdevs'e"** cennetlerin en yükseğine **"mirasçı olanlardır. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar."** Oradan ebediyyen çıkmazlar.

12- **"Andolsun ki Biz insanı süzülmüş bir çamurdan"** çamur hulasasından **"yarattık."**

13- **"Sonra onu sağlam bir karargâhta"** ki o rahimdir, **"yerleşen bir nutfe"** meni **"kıldık."**

14- **"Sonra o nutfeyi alaka"** asılan donmuş bir miktar kan **"olarak yarattık. Sonra o alakayı"** adeta çiğnenmiş gibi **"bir parça et olarak yarattık ve o bir parça eti kemik olarak yarattık. Kemiğe de et giydirdik. Sonra onu bambaşka bir hilkat olarak var ettik. Yaratanların en güzel olan Allah'ın şanı ne yücedir."**

15- **"Bundan sonra siz şüphesiz öleceksinizdir."**

16- **"Sonra da şüphesiz ki sizler Kıyâmet gününde elbette"** ölümden sonra **"diriltileceksiniz."**

17- **"Andolsun ki sizin üstünüzde yedi yol"** yedi sema ya da bundan başka bir şey **"yarattık. Biz yaratmaktan gafil değiliz."**

18- **"Gökten bir miktar da su indirdik ve o suyu yerde durdurduk. Gerçekten bizim onu gidermeye de gücümüz yeter."**

19- "O su ile sizin için hurma ve üzümden bağlar, bahçeler var ettik. Onlarda sizin için çok (çeşitli) **meyveler vardır ve onlardan yersiniz de."**

20- "Ve Tûr-i Sîna'dan" Tûr-i Sina üzerinde yüce Allah'ın Musâ (aleyhisselâm) ile konuştuğu dağdır, **"çıkan, yağ veren ve yiyenlere katık"** gıda **"olan bir ağaç"** bu zeytin ağacıdır **"da yarattık."**

21- "Sizin için davarlarda" deve, inek, koyun ve keçi türünde **"gerçekten bir ibret"** yüce Allah'ın kudretine bir delil ve belge **"vardır. Onların karınlarında olandan"** sütlerinden **"size içiririz. Sizin için onlarda çok faydalar da vardır. Onların etinden yersiniz de."**

22- "Bir de hem onların üzerinde hem gemilerin üzerinde taşınırsınız."

Mu'minûn Sûresi 1-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler felâhın (kurtuluşun) mü'minlere ait olduğunu vurgulayarak başladıktan sonra onların cennetlerin en yükseğine girişlerine, oralarda ebedi kalışlarına sebep olan niteliklerini de zikretti.

2. Âyetler daha sonra yüce Allah'ın kudretine ve birliğine dair bazı delil ve belgeleri, insanın yaratılış aşamalarını sunarak arkasından insan hayatının yeryüzünde ölüm ile sona erdiğini açıklamaktadır. Ölümden sonra ise hesap ve amellerin karşılıklarının verilmesi için kabirlerden çıkış neticesinde meydana gelecek diriliş ve amel defterlerinin dağıtılması olacaktır.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın varlığına, kudretine ve birliğine dair bir başka delili zikretmektedir. O da yedi semayı birbirinin üstünde içlerinde, yol alışları için yıldızların yolları ile meleklerin yolları bulunduğu halde yaratmış olmasıdır. Ayrıca yüce Allah'ın yarattıklarının işlerini ihmal etmediğini, aksine onları koruyup işlerini çekip çevirdiğini de göstermektedir. Onun buluttan ihtiyaç miktarı yağmur yağdırması bunlardan birisidir. Yüce Allah bu su ile bizim için hurma ve üzüm ağaçlarının bulunduğu bağlar ve bahçeler çıkarmış, bizim için pek çok çeşitli -yaz ve kış mevsimlerinde derlenen- meyveler yaratmış, pek çok faydalar bulunan zeytin ağacını da çıkarmıştır. Aynı şekilde yüce Allah davarları da kudretinin bir delili kılmıştır. O bizlere onların sütlerini içirir ve bu davarlarda yapılan çeşitli sanat ve daha başka hususlarda pek çok menfaatler var etmiştir.

Mu'minûn Sûresi 1-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman olmadan salih ameller kabul edilmez ve iman salih amellerin çoğalması ile artar.

2. Mü'minlerin namazları vakitlerinde kılmaya özen göstermekle birlikte namazlarında huşû duymaları, namazı en mükemmel şekilde eda etmeleri, hayırsız söz ya da davranışlardan yüz çevirmeleri, Müslümanlar arasında toplumsal bağları güçlendirmek özelliği dolayısı ile zekât farizasını eda etmeleri mü'minlerin en önemli niteliklerindendir.

3. Mü'minler aynı zamanda kendilerinin şer'î bir yol ile olması dışında kadınlarla cinsel herhangi bir ilişki kurmaktan yana kendilerini korurlar.

4. Mü'minlerin niteliklerinden birisi de onlara emanet edilen her bir şeyi gereği gibi korumalarıdır.

23- "**Andolsun ki Nuh'u kavmine gönderdik. Dedi ki: Kavmim, Allah'a ibadet edin, sizin O'ndan başka ilâhınız yoktur. Hiç sakınmaz**" korkmaz "**mısınız?**"

24- "**Kavminden kâfir olan ileri gelenler**" kavminin eşrafı "**dediler ki: Bu ancak sizin gibi bir beşerdir. O size karşı**" şerefli olup size başkanlık yaparak "**üstünlük sağlamak istiyor. Allah dileseydi elbette melekler indirirdi. Önceden gelmiş atalarımızdan böyle bir şey işitmedik.**"

25- "**O ancak deliliği olan bir adamdır. O halde bir zamana kadar onu**" ölüp gitmesini "**bekleyin.**"

26- "**Rabbim, beni yalanladıkları için**" yalanlamaları sebebi ile "**intikamımı al, dedi.**"

27- "**Biz de ona şunu vahyettik: Vahyimizle ve gözetimimiz**" sana öğretip göstermemiz "**altında bir gemi yap. Emrimiz geldiğinde ve tandır**" ateşin yakıldığı yerden su "**kaynayıp taşınca o gemiye her hayvandan çifter çifter**" her hayvan türünden bir erkek ve bir dişi "**ve aralarından aleyhlerine söz geçmiş**" helâk edilmeleri icap etmiş "**olanların dışında kalan aile halkını**" zevcelerini ve çocuklarını "**götür.**" Onları da gemiye al. "**Zulmedenler hakkında da bana hiçbir şey söyleme! Çünkü onlar suda boğulacaklardır.**"

28- "**Sen ve beraberinde bulunan mü'minler gemiye bin**"ip yerleş"**tiğinizde: Bizi zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a hamdolsun, de.**"

29- "**Ve de ki: Rabbim, beni mübarek bir yere indir. Sen indirenlerin en hayırlısısın.**"

وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَاَسْكَنَّاهُ فِي الْاَرْضِ وَاِنَّا عَلٰى
ذَهَابٍ بِه۪ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾ فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِه۪ جَنَّاتٍ مِنْ نَخ۪يلٍ
وَاَعْنَابٍ لَكُمْ ف۪يهَا فَوَاكِهُ كَث۪يرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَجَرَةً
تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْاٰكِل۪ينَ ﴿٢٠﴾ وَاِنَّ
لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْق۪يكُمْ مِمَّا ف۪ي بُطُونِهَا وَلَكُمْ ف۪يهَا
مَنَافِعُ كَث۪يرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿٢١﴾ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ
﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه۪ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذ۪ينَ
كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُر۪يدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ
عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا ف۪ٓي اٰبَٓائِنَا
الْاَوَّل۪ينَ ﴿٢٤﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِه۪ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِه۪ حَتّٰى ح۪ينٍ
﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْن۪ي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾ فَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ اَنِ
اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَاِذَا جَاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ
فَاسْلُكْ ف۪يهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ
الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبْن۪ي فِي الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾

30- "**Bunda gerçekten âyetler**" ibretler ve öğütler "**vardır. Biz elbette deneyenleriz.**"

31- "**Bunlardan sonra başka bir nesil**" ümmet "**var ettik.**" Yarattık.

32- "**Aralarında: Allah'a ibadet edin. O'ndan başka ilahınız yoktur. Acaba korkmaz mısınız? diyen kendilerinden bir resûl gönderdik.** "

33- "**Onun kavminden kâfir olan, âhirete kavuşmayı yalanlayan ve dünya hayatında kendilerine refah ve nimet**" bolluk "**verdiğimiz ileri gelenler dedi ki: Bu ancak sizin gibi bir insandır, sizin yediğinizden yer ve sizin içtiğinizden içer.**"

34- "**Eğer kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz, elbette ziyan edenlerden olursunuz.**"

35- "**Acaba, siz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra muhakkak çıkartılacaksınız**" sorgulanmak üzere diriltileceksiniz, "**diye sizi tehdit mi ediyor?**"

فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ي
نَجّٰينَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٢٨﴾ وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْن۪ي مُنْزَلًا مُبَارَكًا
وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِل۪ينَ ﴿٢٩﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَل۪ينَ
﴿٣٠﴾ ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَر۪ينَ ﴿٣١﴾ فَاَرْسَلْنَا ف۪يهِمْ
رَسُولًا مِنْهُمْ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ
﴿٣٢﴾ وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ
وَاَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَاْكُلُ مِمَّا
تَاْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا
مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾ اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ اِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ
تُرَابًا وَعِظَامًا اَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا
تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾ اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ
بِمَبْعُوث۪ينَ ﴿٣٧﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ
بِمُؤْمِن۪ينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْن۪ي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا قَل۪يلٍ
لَيُصْبِحُنَّ نَادِم۪ينَ ﴿٤٠﴾ فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَٓاءً
فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٤١﴾ ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَر۪ينَ ﴿٤٢﴾

36- **"Tehdit olunduğunuz o şey"** sizi kendisi ile tehdit ettiği o halin meydana gelmesi **"alabildiğine"** uzaktan da **"uzaktır."**

37- **"O ancak bu dünya hayatımızdır"** yaşamakta olduğumuz bu hayattan başka hayat yoktur. **"Ölürüz, diriliriz. Yoksa biz tekrar diriltilecek değiliz."**

38- **"Bu ancak Allah'a karşı"** kendiliğinden **"yalan düzüp iftira eden"** ve böyle bir iddiada bulunan **"bir adamdır, biz ona inanmayız."**

39- (Peygamberleri) **"dedi ki: Rabbim, beni yalanladıkları için bana yardım et."**

40- **"Az zaman sonra elbette pişman olacaklardır, buyurdu."**

41- **"Çığlık"** onları imha eden Cebrâil'in çığlığı **"onları hak ile"** Allah'ın adaletli hükmü gereği **"aldı. Biz de onları bir süprüntü yaptık."** Helâk olanlar oldular. **"Zulmeden topluluklara uzak kalmak"** helâk oluş **"vardır."**

42- **"Sonra onların ardından başka nesiller"** ümmetler/toplumlar **"var ettik."**

43- **"Her ümmet ne ecelini"** helâki için belirlenmiş zamanı/vadeyi **"öne getirebilir ne de kendileri geriye bırakabilir"** o vadeden sonra kalabilir**"ler."**

44- **"Sonra Resûllerimizi birbiri ardınca"** arka arkaya **"gönderdik. Her bir ümmete Resûlleri geldikçe onu yalanladılar. Biz de onları biribirinin arkasına kattık ve onları"** ibret alınması için **"hikâyeler kıldık. İman etmeyen bir kavim artık uzak dursun."**

45- **"Sonra Musâ ve kardeşi Hârun'u âyetlerimizle"** delillerle ve dokuz mucize ile **"ve apaçık bir belge"** apaçık kesin bir delil **"ile gönderdik,"**

46- **"Firavun'a ve ileri gelenlerine. Ama onlar büyüklük tasladılar. Zaten onlar kendilerini üstün sayan"** büyüklük taslayan, mütekebbir **"bir topluluktu."**

47- **"Onun için: Kavimleri"** olan İsrâiloğulları **"bize kulluk etmekte"** boyun eğmekte **"iken bizim gibi iki insana mı iman edeceğiz, dediler."**

48- **"Bu sebeple onları yalanladılar ve sonunda helâk edilenlerden oldular."**

49- **"Andolsun Biz hidâyet bulurlar diye"** şer'î hükümleri ile amel etmeleri için **"Musâ'ya kitabı"** Tevrat'ı **"verdik."**

50- **"Andolsun ki Biz Meryem oğlunu"** İsa (aleyhisselâm)'ı **"da anasını da bir âyet"** Allah'ın kudretine birer delil **"kıldık ve onları yüksek ve akarsuyu olan"** güven ve huzur ile yerleşecekleri **"rahat bir yerde barındırdık."**

51- "Ey Resûller, temiz olan şeylerden yeyin ve salih amel işleyin.[5] Şüphe yok ki ben yaptıklarınızı çok iyi bilenim."

52- "Ve gerçekten sizin bu ümmetiniz tek bir ümmettir. Ben de sizin Rabbinizim. O halde yalnız benden korkun."

Mu'minûn Sûresi 23-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Nuh (aleyhis selâm)'ın, kavmini bir ve tek Allah'a ibadet etmeye daveti ile başlamaktadır. Ama kavminin yaptığı, onun kendileri gibi bir insan olması gerekçesi ile risaletini inkâr etmekten ibaret idi. Çünkü onlara göre daha uygunu Allah'ın onun yerine melekleri Resûl olarak göndermesi idi. Ayrıca onun getirdiklerinin benzerini önceki ataları arasında işitmediklerini de söyleyip onu delilikle itham ettiler. Kavimlerinden ise ölüm onu alıp ondan ve davetinden yana rahata kavuşacakları zamana kadar bekleyip sabretmelerini istediler. O vakit Nuh (aleyhisselâm) taşlaşmış olan bu kalplere Rabbine şirk ile yönelip yardım dilemekten başka bir çıkış yolu bulamadı. Yüce Allah onun duasını kabul buyurdu ve ona yüce Allah'ın yardımını isteyerek Tufan esnasında kendisi ve beraberindeki mü'minlerle birlikte kurtulması için gemiyi yapmasını emir buyurdu. Ayrıca bu yolla Tufandan sonra hayatın yeniden devam edebilmesi için hayatın sağlıklı tohumlarını da korumasını istedi, elini çabuk tutarak gemide hayvan, kuş ve o zaman için bilinen bitki türlerinin her birisinden çifter çifter yüklemesini istedi. Aynı şekilde gemiye yüce Allah tarafından helâk edileceklerden oldukları na dair ilâhî fermanın geçmiş olduğu kimseler dışında aile efradını da orada taşımasını emir buyurdu. Kâfir olanlar ve yalanlayanlar helâk edilecek olanlardı. Bunun alâmeti ise suyun ateşte kaynaması idi. Böylelikle suda boğulacakları yer ateşin yandığı bir yer olacak ve bu yüce Allah'ın kudretine bir delil ve kâfirlerden de bir intikam olacaktı. Nuh (aleyhisselâm)'dan da gemiye kendisi ve beraberindekiler bindikleri takdirde yüce Allah'a lütuf ve kurtarışı dolayısı ile hamd edip şükretmesini de emir buyurdu.

Şüphesiz bu olup bitenlerde pek çok öğüt, ilâhî kudret ve hikmete dair pek çok deliller vardır. Sabretmeleri, şükretmeleri, mükâfata nail olmaları, imanlarının hakikatinin de ortaya çıkması için kullarını dilediği gibi sınayan ise şanı yüce Allah'tır.

2. Sonra âyet-i kerimeler aynı muhtevaya sahip risaletin ve tekrar tekrar gerçekleşen yalanlamaların bir başka sahnesini sunmaktadır. İşte Hud (aleyhisselâm) kavmini kendisinden önce Nuh (aleyhisselâm)'ın söylediği sözlerin aynısını söyleyerek çağırmaktadır. Orada da yalnızca ümmetlerin konuştukları dil farkından başka bir fark yoktur. Cevap da hemen hemen aynısıdır. Beşer oluşuna itiraz da önceki itirazın aynısıdır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler bundan sonra gelen diğer ümmetleri toplu olarak ortaya koyup şanı yüce Allah'ın Nuh ve Hud (aleyhimesselâm)'dan itibaren o uzun zaman boyunca geçerli olan sünnetini özellikle vurgulamaktadır. Bitişik zincirin bu ilk halkasından

5 Bk. el-Bakara, 2/172

itibaren sonunda yer alan Musâ ve İsa'ya -ikisine de selâm olsun- kadar bu böyle sürüp gitmiştir. Her bir ümmet ecelini tamamlayıp gitmekte, hepsi de Resûllerini yalanlamaktadır. Yalanlayıcılar her yalanladıkça dünyada da onların cezası gelip çattı, âhirette de azap onlara çatacaktır. Geriye ise ibret alanlar için helâklarından çıkartılacak ibret kaldı, onlar da nesillerin birbirlerine aktardıkları hayrete düşüp öğüt çıkardıkları bir öğüt, bir hatıra olarak kaldılar.

4. Sonra âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm) kıssasını, ona risaletin verilmesi, Firavun'un ve kavmini yalanlayıp hakka karşı büyüklük taslamaları ve helâk edilmeleri sûreti ile söz konusu etmekte ve İsa (aleyhisselâm)'a onun yaratılmasında yüce Allah'ın kudretine delil bulunduğuna, annesinin küçük bir çocuk iken onu yüksekçe bir yere götürdüğüne -ki buranın neresi olduğunun tespiti hususunda ihtilaf vardır- yüce Allah'ın da kendilerini pek güzel bir yerde koruduğuna işaret ile sona ermektedir.

5. Sonra yüce Allah bütün Resûllere hitap etmektedir. Sanki onlar aynı zamanda tek bir yerde toplanmışlar gibi. Çünkü onları birbirine bağlayan hakikat birdir. Onlardan beşer olarak tabiatlarının gereğini yapmalarını, yeryüzünde insan olarak hayatlarını yaşamalarını istemekte, onların hepsinin milletlerinin (dinlerinin) ve şeriatlerinin tek bir millet olduğunu kendisinin de hepsinin Rabbleri olduğunu, bu sebeple yalnızca O'na ibadet etmek ve O'na karşı takvâlı olmakla yükümlü olduklarını vurgulamaktadır. Gafiller bu hususta onlara ne kadar tepki gösterirlerse göstersinler. Çünkü Resûlden istenen insanlığından sıyrılıp çıkmak değildir. İstenen ancak kendisindeki bu beşerîlik vasfı ile birlikte Allah'ın bu vasfı için murad etmiş olduğu onlara gönderilen Nebileri de en üstün örnek ve en güzel nümune yaptığı Nebilerini yerleştirdiği o pek şerefli ve aydınlık ufka yükselmeleridir.

Mu'minûn Sûresi 23-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün Resûllerin getirdiği imanın hakikati zaman, mekân ve dil farkı ve bunların arasındaki uzaklığa rağmen hep aynıdır. Beşeriyetin bu çağrıya cevabı da aynı cevaptır. Allah'ın kendileri için dünya ve âhirette hidâyeti ve başarıyı murad ettikleri dışında da kimse bu daveti kabul etmemiştir.

2. İnsanın Rabbinin yardımını hak edebilmesi için gerekli sebepleri yerine getirmesi, yol ve araçlara başvurması, bütün çaba ve gayretini ortaya koyması zorunludur.

3. Yakın bir kimsenin ya da bir arkadaşın hatırı dolayısı ile dinde iltimas ve güzellik yapmak söz konusu değildir. Nuh (aleyhisselâm)'ın kâfir karısı ile kâfir oğluna Allah'ın Nebisi Nuh (aleyhisselâm)'a insanların en yakınları olmasının hiçbir faydası olmamıştır, her ikisi de suda boğulanlarla birlikte boğulmuşlardır.

4. Nebiler bütün insanlık için en üstün örnektir. Her hususta kendilerine uyulması gereken en uygun önderlerdir.

5. Yüce Allah'a karşı edepli olmak, onun lütfunu itiraf edip nimetlerine

karşı ona hamd ve şükürde bulunmak her zaman hak ettiği pek güzel övgüler ile onu anmak gerekir.

6. Ulaşım araçlarından herhangi birisine binildiği zaman kişinin: *"Bunları emrimize veren (Allah) eksiklikten münezzehtir. Yoksa bizim bunlara gücümüz yetmezdi ve esasen biz muhakkak Rabbimize döneceğiz"* (Zuhruf, 13-14) demesi ve bundan başka Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in söylediği nakledilmiş diğer zikirleri söylemek sünnettir.

7. İbtilâ (sınama) çeşitlidir. Sabrın ibtilâsı, şükrün ibtilâsı, ecir için ibtilâ, emir ve irşad için ibtilâ ve arındırmak için ibtilâ.

8. İslâm güzel ve temiz rızıklardan yararlanmayı haram kılmamıştır. O bu şekilde rızıklardan yararlanmayı insanın Allah'ın helâl kılmış olduğu hayatın fayda ve nimetlerinden payını almasını ve onlara karşılık da Rabbine şükredip bunları âhirette mutluluk için bir araç haline getirmesi için teşvik etmiştir. Bu ise bunları yüce Allah'a itaat uğrunda kullanmakla olur.

9. Salih amelde bulunmak ve ona davet etmek teşvik edilmiştir. Çünkü bu gelişimin ve ferd ve toplumun mutluluğunu gerçekleştirmenin yoludur. Bununla işsizlik, fakirlik ve muhtaçlık bitirilir. Nebiler -selâm onlara- çalışıyorlardı. Nuh (aleyhisselâm) marangozlukla meşgul olduğu gibi Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de çobanlık ve ticaret ile uğraşmıştır. İsa (aleyhisselâm) ise annesinin yün eğirmekten elde ettiği kazançtan yerdi. Şüphesiz ki bu en helâl yemenin en güzellerindendir.

10. Bütün ümmetlerin müşrik ve kâfirlerinde hayrete düşüren husus onların taş ve daha başka yaratılmışların uluhiyyetini kabul etmekle birlikte insanların nübuvvetini kabul etmeyişleridir.

مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾ ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا
تَتْرَا كُلَّمَا جَاءَ اُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا
وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾ ثُمَّ اَرْسَلْنَا
مُوسٰى وَاَخَاهُ هٰرُونَ بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا
وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾
وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ
وَاُمَّهُ اٰيَةً وَاٰوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾ يَا اَيُّهَا الرُّسُلُ
كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا اِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾
وَاِنَّ هٰذِهِ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوا
اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾
فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتّٰى حِينٍ ﴿٥٤﴾ اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ
مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ
﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

53- **"Ama insanlar"** dinleri hususunda **"işlerini kendi aralarında parça parça ettiler"** fırkalara ayrıldılar. **"Her fırka ellerinde bulunandan memnundur."**

54- **"Şimdi sen onları bir süreye kadar"** helâk olacakları zamana kadar **"gaflet ve bilgisizlikleri"** dalâletleri **"içinde bırak"** terket.

55-56- **"Biz kendilerine mal ve oğullar vermekle"** onlara bunları bağışlamakla **"iyilikleri kendilerine çabucak ulaştırdığımızı"** bunları kendilerine artırarak verdiğimizi **"mi zannederler? Hayır, onlar farkında değildir"** kendilerine neler yapıldığını görmüyorlar.

57- **"Şüphe yok ki Rabblerinden korkuları sebebi ile titreyenler"** korkup çekinenler;

58- **"Rabblerinin âyetlerine iman edenler,"**

59- **"Rabblerine ortak koşmayanlar,"**

60- **"Verdiklerini verirlerken"** yani salih ameller yaparken **"Rabblerinin huzuruna dönecekler diye kalpleri ürperenler"** korkanlar,

61- **"İşte bunlar, hayırlarda yarışırlar. Onlar bu işlerde ellerini çabuk tutanlardır."**

62- **"Kimseye gücünden"** takatinden **"fazlasını da teklif etmeyiz. Nezdimizde"** yanımızda **"hak ile konuşan bir kitap"** amel defteri **"vardır. Onlara zulmedilmez."**

63- **"Aksine onların kalpleri bundan"** Kur'ân-ı Kerim'den **"habersizdir. Onların bundan"** şirkten **"başka, bizzat işledikleri"** kötü **"amelleri de vardır."**

64- **"Nihayet onların refah"** nimet **"içinde olanlarını azap ile aldığımızda hemen"** Rabblerinden yardım isteyerek **"feryadı basıverirler."**

65- **"Bugün feryat etmeyin. Çünkü tarafımızdan size yardım olunmaz."** Kimse imdadınıza yetişmez. Sizi korumaz.

66- **"Âyetlerim size okunuyordu da"** onları işitmekten yüz çeviriyor, **"topuklarınızın üstünde gerisin geri dönüyordunuz."**

67- **"Onu"** Beyt-i Haramı **"ileri sürerek büyüklük taslıyordunuz"** kendinize büyüklük payı çıkartıyordunuz. **"Geceleyin onun hakkında"** onun etrafında **"hezeyanlar ederdiniz."** Geceleyin kendi aranızda konuşur, Kur'ân-ı Kerim'e dil uzatırdınız.

68- **"Onlar söyleneni"** Kur'ân'ı **"düşünmediler mi"** onu anlayıp kavramaya çalışmadılar mı? **"Yoksa bunlara, önce gelip geçen atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?"**

69- **"Yahut onlar Resûllerini tanımıyorlardı da bunun için mi şimdi onu inkâr ediyorlar?"**

70- **"Yoksa: Onda delilik vardır, mı diyorlar. Bilakis, o kendilerine hakkı getirmiştir. Hâlbuki onların çoğunluğu haktan hoşlanmazlar."**

71- **"Eğer hak hevâlarına uysaydı gökler, yer ve içinde olanlar fesada uğrardı. Hayır, Biz onlara"** kendileri için övünç ve şeref kaynağı olan **"zikirlerini"** Kur'ân'ı **"verdik. Onlar ise kendi zikirlerinden yüz çeviricidirler."**

72- **"Yoksa sen onlardan ücret mi istersin? Rabbinin verdiği rızık daha hayırlıdır ve o rızık verenlerin en hayırlısıdır."**

73- **"Sen onları şüphesiz ki dosdoğru yola davet edersin."**

74- **"Muhakkak ki âhirete iman etmeyenler, doğru yoldan sapanlar"** inhiraf edip uzaklaşanlar"**dır."**

75- **"Eğer Biz onlara merhamet edip içinde bulundukları sıkıntılarını kaldırırsak onlar yine de azgınlıkları içinde"** dalâletlerinde **"şaşkın kalmaya devam ederler."**

76- **"Andolsun ki onları azap ile yakaladığımız"** musibetlerle ibtila edip sınadığımız **"halde yine de Rabblerine itaatle boyun eğmediler."** Zillet göstererek **"yalvarıp yakarmadılar."**

77- **"Nihayet üzerlerine şiddetli bir azap kapısı açtığımızda o zaman azabın içinde şaşkın ve ümitsiz kalıverirler."**

وَالَّذٖينَ يُؤْتُونَ مَٓا اٰتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَۙ ﴿٦٠﴾
اُو۬لٰٓئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾ وَلَا نُكَلِّفُ
نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
﴿٦٢﴾ بَلْ قُلُوبُهُمْ فٖي غَمْرَةٍ مِنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ
هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾ حَتّٰٓى اِذَٓا اَخَذْنَا مُتْرَفٖيهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ
يَجْـَٔرُونَۜ ﴿٦٤﴾ لَا تَجْـَٔرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ﴿٦٥﴾ قَدْ
كَانَتْ اٰيَاتٖي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَۙ ﴿٦٦﴾
مُسْتَكْبِرٖينَ بِهٖ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾ اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ اَمْ
جَٓاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ اٰبَٓاءَهُمُ الْاَوَّلٖينَۘ ﴿٦٨﴾ اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ
فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَۘ ﴿٦٩﴾ اَمْ يَقُولُونَ بِهٖ جِنَّةٌۜ بَلْ جَٓاءَهُمْ بِالْحَقِّ
وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَٓاءَهُمْ لَفَسَدَتِ
السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فٖيهِنَّۜ بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ
ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَۜ ﴿٧١﴾ اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌۗ
وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقٖينَ ﴿٧٢﴾ وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ
﴿٧٣﴾ وَاِنَّ الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾

78- **"Size kulak, göz ve kalpler yaratan O'dur. Ne az şükredersiniz!"**

79- **Sizi yeryüzünde"** birbirinizden üremek sûreti ile **"yaratıp yayan O'dur. Yalnız O'nun huzurunda toplanacaksınız."**

80- **"Dirilten ve öldüren O'dur. Gece ve gündüzün değişmesi"** artıp eksilerek arka arkaya gelmesi **"O'nun emri iledir. Akletmez misiniz?"**

81- **"Aksine bunlar da öncekilerin dedikleri gibi dediler."**

82- **"Dediler ki: Ölüp toprak ve kemik olduğumuz zaman, gerçekten biz tekrar diriltilecek miyiz?"** deyip ölümden sonra dirilişin gerçekleşmesini uzak görüyorlardı.

83- **"Biz ve babalarımız bundan önce bunun ile and olsun ki tehdit olunmuş idik. Bu ancak öncekilerin efsaneleri ve yalanlarıdır."**

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا
لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتَّى إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا
عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ
لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾
وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾ وَهُوَ
الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَإِذَا
مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا
نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾ قُلْ
لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ
لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ
وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾
قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

84- **"De ki: Yer ve oradakiler kimindir? Eğer biliyorsanız (söyleyin)."**

85- **"Onlar: Allah'ındır, diyeceklerdir. Sen de de ki: O halde siz iyice düşünüp ibret almaz mısınız?"** Neden başkasına değil de yalnız yaratıcı ve rızık verene ibadet edileceğini bilmezsiniz?

86- **"De ki: Yedi göğün ve büyük Arşın"** bütün mahlûkatın tavanıdır **"Rabbi kimdir?"**

87- **"Allah'ındır diyeceklerdir. De ki: O halde takvâlı olmaz mısınız?"** O'ndan korkmaz mısınız.

88- **"De ki: Her şeyin melekûtu"** pek büyük ve muazzam mülkü **"elinde bulunan"** dilediği herkesi **"himaye eden fakat kendisine karşı kimsenin himaye altına alınmasına imkân tanımayan"** başkasını kendisine karşı kimsenin himaye altına almasına imkân bulunmayan **"kimdir? Eğer, biliyorsanız** (cevabını verin)."

89- **"Onlar: Allah'ındır, diyeceklerdir. De ki: Öyle ise nasıl olur da aldanıyorsunuz."** Kandırılıyorsunuz.

90- **"Hayır, Biz onlara hakkı getirdik. Onlar ise muhakkak yalancıdırlar."**

91- **"Allah hiçbir evlat edinmedi. Onunla birlikte herhangi bir ilâh da yoktur. Eğer olsaydı bu takdirde her bir ilâh yarattığını alır"** tek başına yarattıklarına sahip olmaya kalkışır ve varlık âleminin düzeni bozulur **"elbette kimisi kimisine üstünlük sağlardı. Allah onların niteleyegeldiklerinden münezzehtir."**

92- **"O, gizliyi de açığı da bilendir. Ortak koşmalarından yücedir O."**

93- **"De ki: Rabbim eğer onların tehdit olundukları şeyi bana göstereceksen"** onlara akibetlerini gösterip ben de buna tanık olacaksam.

94- **"Rabbim, o halde beni o zalimler topluluğu arasında kılma!"**

95- **"Biz onları tehdit edegeldiğimizi"** bela ve mihnetleri **"sana göstermeye elbette güç yetirenleriz."**

96- **"Sen kötülüğü en güzel olan ile sav. Biz onların ne ile nitelendirmekte olduklarını çok iyi biliyoruz."**

97- **"Ve de ki: Rabbim, şeytanların vesveselerinden, kışkırtmalarından sana sığınırım."** Senin ile korunurum, senin himayene girerim.

98- **"Rabbim, yanımda hazır olmalarından"** herhangi bir işimde yanımda bulunmalarından **"da sana sığınırım."**

Mu'minûn Sûresi 53-98. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Resûllerin ümmetlerinden sonra insanların durumunu canlandırmaktadır. Son Resûl (sallallâhu aleyhi ve sellem) geldiğinde onları daha önce bütün Resûllerin kendilerine getirmiş olduğu aynı gerçek hakkında ihtilaf ve çekişme içinde olduklarını gördü. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerine getirdiği haktan ve içinde bulundukları halin akıbetinden de gafil kaldılar. İçinde bulundukları nimetlerin kendileri için ilâhî bağışlarda bir üstün kılmak olduğunu sandılar. Hâlbuki gerçek, bunun bir fitne ve bir sınama olduğudur.

2. Mü'minler Allah'a ibadet edip Rabblerinden korku içerisinde salih ameller işleyip, bununla birlikte Allah'a karşı kusurlu olduklarını hissettikleri için tamamı ile önce söz konusu edilen kesimin aksine de hayırlı ameller işlemekte ellerini çabuk tutarlar.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın hiçbir kimseye takatinden fazlasını yüklemeyeceğini, her insanın hakkını tam ve eksiksiz olarak alacağını, işledikleri bütün amellerin amel defterlerinde hesap edilip yazıldığını ama insanların haktan yana gaflet içinde olduklarını ve azabı görünceye kadar ayılmayacaklarını da açıklamaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler onların garip olan bu tutumlarının şu soruları gündeme getirerek hayret edilecek bir durumda olduklarını ifade etmektedir: Onları iman etmekten alıkoyan hidâyet bulmalarına engel olan nedir? Bu hususta ne gibi bir delilleri vardır? Çünkü onlara gelen ancak bundan önceki Resûllerin getirdiklerini tasdik etmektedir. Diğer taraftan Resûlleri Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i doğru ve emin bir kişi olarak tanımaktadırlar. O halde onu nasıl yalancılıkla, iftirada bulunmakla, delilikle itham edebilirler? Hâlbuki onlara hakkı getirmiş bulunuyor.

5. Sonra âyetler müşriklerin takındığı tutumu reddetmekte ve güvenilir Resûlün kendilerine getirmiş olduğu yoldan kendilerini alıkoyması mümkün olan şüpheleri tartışmakta, insan nefsinde ve uçsuz, bucaksız kâinatın ufuklarında imanın delillerini vurgulamaktadır.

6. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın eşinin ve ortağının olmasını reddetmektedir. Çünkü değişmez gerçek şu ki: Eğer bu varlık âleminin bir ya da birden çok Allah ile birlikte ilâhı bulunmuş olsaydı her bir ilâh kendi yarattıklarını alıp çekilir ve biri diğerine büyüklük taslar, onların her biri diğerini yenik düşürüp ona galip gelmeye çalışırdı. Ama yüce Allah kâfirlerin kendisini nitelemiş oldukları her bir sıfattan münezzeh ve mukaddestir. Hem O yarattıkları için gayb olanları da onların görüp tanık olduklarını da bilir.

7. Sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah kavminin üzerine azabı indirecek olursa kendisini aralarında bulunanlardan kılmaması için Rabbine dua etmeye yönlendirerek sona ermekte, bu arada yüce Allah'ın düşmanlarından intikam almaya kâdir olduğunu vurgulayarak bir kötülüğe en güzel olan yol ile karşılık vermesini, onlara en güzel bir şekilde muamele etmesini istemektedir. Çünkü yüce Allah onun kendilerini ne ile nitelendirdiklerini en iyi bilendir. Diğer taraftan ona şeytanlardan ve herhangi bir işinde yanında hazır bulunmalarından Allah'a sığınma emrini de ona yöneltmektedir.

Mu'minûn Sûresi 53-98. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların gerçek değerleri mallarıyla ve evlatları ile ölçülmez. Onların değerleri imanları ve salih amelleri ile ölçülür. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem): "Şüphesiz Allah mallarınızı aranızda paylaştırdığı gibi ahlâkınızı da aranızda paylaştırmıştır ve şüphesiz Allah dünyayı sevdiği kimselere de sevmediklerine de verir. Ama dini ancak sevdiği kimselere verir. Şüphesiz Allah kime dini verirse onu sevmiştir demektir..." buyurmuştur.

2. Mü'min amelini güzel yapan birisi olmakla birlikte (amelinin kabul edilip edilmemesi ile alakalı) korku içerisindedir. Münafık ise kötü amel işlemekle birlikte kendisini güvende hisseder. Mü'min her zaman kusurlu olmaktan ve salih amelleri çokça işlememiş olmaktan korkar.

3. Kullar âcizdir. Görüş ve hevâlarında ihtilaf içerisindedirler. Şanı yüce Allah ise bütün sıfatlarında, sözlerinde, fillerinde yaratmış olduğu mahlûkatını idare edip çekip çevirmesinde kâmil ve eksiksizdir ve mukaddestir (her türlü kusurdan münezzehtir, yücedir).

4. Kur'ân-ı Kerim pek büyük bir nimettir. Onun âyetlerini düşünmemiz anlamları üzerinde tefekkür etmemiz, gece vakitlerinde gündüzün dört bir yanında gereğince amel etmemiz gerektiği gibi bu nimeti ihsan eden yüce Allah'a şükürle de karşılık vermeliyiz.

5. Kibir, inat ve bilgisizlik küfrün sebepleri, imana zıt hallerdir.

6. Yüce Allah'ın kullarına işitecek kulak, görecek göz ve kendileri ile eşyayı andıkları kâinatta yüce Allah'ın birliğine dalâlet eden onun dilediğini yapmakta serbest olan olduğuna delil teşkil eden kâinatta bulunanlardan ibret alacakları bir durumda yaratmış olması da onun kulları üzerindeki nimetlerindendir. Ama onlar Allah'ın kendilerine ihsan etmiş olduğu nimetler dolayısı ile pek az şükrederler.

7. Kur'ân-ı Kerim onun doğruluğunu ispatlayan akli delilleri de ihtiva etmektedir.

8. Yüce Allah'ın nimetlerin gelmesi ve zorlu hallerin inmesi esnasında Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yapmasını emrettiği duayı yaparak bizim de ona uymamız gerekir.

9. Sana kötülük yapana iyilikte bulunmak İslâm'ın adabındandır. Bu şekilde güzel davranmak ise pek çok problemin bir tedavisidir, toplumun selâmetini korumaktır.

10. Bütün işlerimize başlarken yüce Allah'ı anıp kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmamız gerekir.

بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾ مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ
وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا
بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾ عَالِمِ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾ قُلْ رَبِّ اِمَّا
تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
﴿٩٤﴾ وَاِنَّا عَلٰى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿٩٥﴾ اِدْفَعْ بِالَّتِي
هِيَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾ وَقُلْ رَبِّ
اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ
يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾ حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّي اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا اِنَّهَا
كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾ فَاِذَا
نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ
﴿١٠١﴾ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾
وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ
خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

99- **"Onların her birine ölüm geldiğinde: Rabbim beni"** dünyaya **"döndürün, der."**

100- **"Belki geride bıraktıklarımla"** ömrümün kaybettiğim zamanlarında **"salih amel işlerim. Aslâ!. Bu onun söylemiş olduğu bir sözden ibarettir. Onların arkalarında"** önlerinde **"de diriltilecekleri güne kadar bir berzah"** kabir engeli **"vardır."**

101- **"Sûr'a"** ölümden sonra diriliş ve kalkış Nefhasının **"üfürüldüğü o günde aralarında neseb"** akrabalık bağı **"olmayacaktır. Birbirlerine soru da sormazlar."** Her biri kendisi ile uğraşacaktır.

102- **"Kimlerin tartıları ağır gelirse"** hasenâtı kötülüklerinden ağır basarsa **"işte onlar felah bulan"** ve bahtiyar olan**"-ların ta kendileridir."**

103- **"Kimlerin tartıları hafif"** yani kötülükleri iyiliklerinden fazla **"gelirse işte onlar kendilerine zarar verenlerdir."** Ebedi mutluluğu kaybetmiş bedbaht kimselerdir. **"Cehennemde ebedi kalacaklardır."** Orada çıkmamak üzere ikâmet edeceklerdir.

104- **"Yüzlerini ateş yalar"** yakar **"onların. Orada dudakları gerileceğinden dişleri sırıtıp kalacaktır."** yüzleri de çirkin ve asık bir hal alacaktır.

105- **"Âyetlerim size okunmuyor muydu ve siz onları yalanlamıyor muydunuz?"** Bu onları azarlamak için onlara yöneltilecek bir sorudur.

106- **"Rabbimiz, şekâvetimiz"** bedbahtlığımız **"bize galip geldi. Biz doğru yoldan"** hidâyetten **"sapmış"** uzaklaşmış, doğru yolu şaşırmış **"bir topluluk idik, dediler."**

107- **"Rabbimiz, bizi buradan çıkar. Eğer bundan sonra bir daha"** küfür ve inkâra **"dönersek şüphesiz biz zalim kimseleriz."**

108- **"Buyuracak ki: Yıkılın içerisine!"** Yani aşağılanmış ve küçültülmüş bir sûrette susun, sesinizi çıkarmayın **"Bana da söz söylemeyin"** benimle konuşmayın.

109- **"Gerçek şu ki kullarımdan: Rabbimiz, iman ettik, bize mağfiret ve rahmet buyur. Sen rahmet edenlerin hayırlısısın, diyen bir topluluk vardı."**

110- **"Siz ise onları alaya aldınız."** Onlarla alay ettiniz, onları alay konusu yaptınız. **"Nihayet onlar da size beni anmanızı"** Bana ibadet etmenizi **"unutturdu. Siz onlara gülüp geçiyordunuz."**

أَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾
قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَٓالّٖينَ ﴿١٠٦﴾ رَبَّنَٓا
اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾ قَالَ اخْسَؤُا
فٖيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾ اِنَّهُ كَانَ فَرٖيقٌ مِنْ عِبَادٖي يَقُولُونَ
رَبَّنَٓا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمٖينَ ﴿١٠٩﴾
فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتّٰٓى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرٖي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ
تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾ اِنّٖي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُٓوا اَنَّهُمْ هُمُ
الْفَٓائِزُونَ ﴿١١١﴾ قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ عَدَدَ سِنٖينَ ﴿١١٢﴾
قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْـَٔلِ الْعَٓادّٖينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ اِنْ
لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلٖيلًا لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ اَفَحَسِبْتُمْ
اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾ فَتَعَالَى اللّٰهُ
الْمَلِكُ الْحَقُّ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرٖيمِ ﴿١١٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ
اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهٖ فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهٖ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمٖينَ ﴿١١٨﴾

سُورَةُ النُّورِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ اَرْبَعٌ وَسِتُّونَ اٰيَةً

111- "**İşte onlar**" sizin yaptığınız eziyet ve işkencelere "**sabrettiklerine karşılık bugün ben de gerçekten onları mükâfatlandırdım. Onlar**" ebedi ninemetlere kavuşmakla "**kurtuluşa erenlerdir.**"

112- "**Siz yeryüzünde kaç yıl kaldınız**" yaşadınız? "**diyecek.**"

113- "**Onlar bir gün yahut bir günün bir bölümü kadar eğlendik. Haydi, sayanlara**" hesap edenlere "**sor, diyecekler.**"

114- "**Buyurdu ki: Siz ancak az bir süre eğlendiniz.**" Yaşadığınız ancak kısa bir süredir. "**Eğer gerçekten bilmiş olsaydınız.**"

115- "**Acaba siz bizim sizi boşuna**" sevap ve ceza söz konusu olmaksızın oyun olsun diye "**yarattığımızı ve sizin Bize gerçekten döndürülmeyeceğinizi mi zannettiniz?**"

116- Mülkünde dilediği gibi tasarrufta bulunan "**Melik ve Hak Allah'ın şanı ne yücedir!**" O her türlü eksiklikten münezzehtir. "**O'ndan başka hiçbir ilâh**" hakkı ile kendisine ibadet olunacak mabud "**yoktur. Kerim arşın Rabbi O'dur.**"

117- "**Kim hakkında**" buna dair "**hiçbir delili**" hücceti, belgesi "**bulunmaksızın Allah ile birlikte başka bir ilâha ibadet ederse onun hesabı**" ona verilecek karşılık "**ancak Rabbinin katındadır. Kâfirler -hiç şüphesiz- felah bulmazlar**" kurtulmazlar.

118- "**Ve de ki: Rabbim, mağfiret ve rahmet buyur, zaten Sen merhamet edicilerin en hayırlısısın.**"

Mu'minûn Sûresi 99-118. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler kâfirlerin canlarının çıktığı anda ölüm döşeğinde karşı karşıya kalacakları dehşetli ve sıkıntılı halleri söz konusu etmektedir. Onlar ölüm sekerâtı (sarhoşluğu) içinde iken dünyaya geri döndürülmeyi temenni edeceklerdir. Böylelikle elden kaçırdıkları salih amel işleyeceklermiş. Ama geri dönüşün hiçbir umudu yoktur. Çünkü ecel bitmiş ve artık geçmişe pişmanlığın faydası olmayacaktır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Sûr'a, ölümden sonra diriliş ve kalkış Nefhasının üfürüleceği esnada Kıyâmet günü sahnelerinden bir sahneyi canlandırmaktadır. Orada akrabalık ve neseb bağı fayda vermeyecek, herkes dehşetin ileriliğinden ötürü yalnız kendisi ile uğraşacaktır. Amellerin tartılacağı terazi kurulacaktır. Eğer iyilikler kötülüklere ağır basarsa bu durumda olanlar için umduklarını elde etmek ve kurtuluş söz konusu olur. Eğer kötülükler hasenâttan fazla olursa bu halde olanlar için de tam bir ziyan ve cehennem azabı söz konusu olur. Çünkü onlar cehennemde temelli kalacaklar, cehennem ateşi onların yüzlerini yakacak, görünüşleri çirkin bir hal alacak, dişleri dışarı fırlayacak. Dudakları da gerilmiş ve yukarı aşağı doğru çekilmiş olacaktır. Tıpkı ateşte közlenmiş bir başa benzeyeceklerdir -bu halden Allah'a sığınırız-. Sonra azarlamak ve başlarına kakmak anlamında yüksek sesle onlara dünyada iken kendilerine okunan ve yalanladıkları âyetlere dair soru sorulacak. İşte o vakit esef duyacaklar, bedbahtlıklarını ve doğru yoldan sapıp uzaklaşmış olduklarını itiraf edecekler.

3. Sonra âyet-i kerimeler Rabbini ve onun Resûllerini tasdik ederek Rabbinin mağfiret ve rahmetini isteyerek Rabbine ibadet eden bir diğer kesimin durumunu açıklamaktadır. Bilal, Habbab ve Suhayb gibi güçsüz Müslümanlar bunlardandır. Ebu Cehil ve arkadaşları ise onlarla alay ediyor ve bu alayları, boş işleri ve gülüşmeler halinde Allah'ı anmayı O'na itaat etmeyi unutuyorlardı. İşte kendileri ile bu şekilde alay edilen o mü'minler, Kıyâmet gününde sabretmelerine karşılık olarak en hayırlı mükâfatı görecekler ve umduklarını elde eden, korktuklarından emin olan kimseler (fevz bulanlar) olacaklardır.

4. Sonra âyet-i kerimeler yine azar ve kınama üslûbu ile kâfirlere dünyada ne kadar bir süre kaldıklarına dair soru yöneltileceğini ortaya koymaktadır. Onlar dünyada ancak bir gün yahut bir günden de az bir süre kaldıklarını söyleyerek cevap verecekler. Cenab-ı hak ise onlara, onların eğer bu işin gerçeğini bilmiş olsalardı hakikaten kısa bir süre kalmış olduklarını ve kendilerinin Allah'ın kendilerini boş yere ve oyun olsun diye yarattığını, hesaba çekilmek ve amellerinin karşılığını görmek için kesinlikle yüce Allah'ın huzuruna döndürülmeyeceklerini sandıklarını bildirerek cevap verecektir. Hâlbuki durum zannettikleri gibi değildir. O kendilerini ilâhî yükümlülükleri yerine getirmek, ibadet etmek, sonra da amellerin karşılıklarının verileceği yurda dönmek üzere yaratmıştır.

5. Sûre, yüce Allah'ı her türlü eksik ve kusurdan tenzih ve takdis ile sona ermektedir. Çünkü Hak, Melik O'dur. O'nun dışında ibadeti hak eden kimse yoktur. O, pek kerim olan Arşın da Rabbidir. Her kim onunla birlikte bir başka ilâh uyduracak olursa onun hesabını görmek Rabbine aittir ve kâfirler kesinlikle iflâh olmayacaklardır.

Mu'minûn Sûresi 99-118. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Ruhun cesetten ayrılması esnasında tevbe edenlerin tevbesi kabul edilmez. Bu vakitlerde insanın dünyada iken inkâr edip kabul etmediği şeylerin hakikati apaçık görülür. Bu halde iken kâfir geçmişte yapamadıklarını telâfi etmek için dünya hayatına döndürülmeyi temenni ederse de ecel bittikten sonra dönüş olmayacaktır.

2. Kabir hayatı da denilen Berzah hayatı, insanın dünya hayatı ile Kıyâmet gününde hesap ve amellerinin karşılığının görülmesi için çıkışı arasında orta bir merhaledir.

3. Arş-ı Azim (Büyük Arş) Allah'tan başkasının bilmediği gayblardandır. O yaratılışı itibari ile pek büyüktür. Ekramu'l-ekremîn olan yüce Allah'a nispeti itibari ile de öyledir. Ama bizler yüce Allah'ın pek geniş olan mülkünün ancak oldukça az bir kısmını bilebiliyoruz.

4. Mîzan (amellerin tartılması) iman etmemiz gereken gaybî işlerdendir. Keyfiyetini bilemeyiz. Kıyâmet gününde kulların amelleri onunla tartılacaktır.

5. Kıyâmet gününde neseb, arkadaşlık, yakınlık gibi bütün ilişkiler ortadan kaldırılacak, geriye ancak iman ve salih amel ilişkisi kalacaktır.

6. Kıyâmet gününde oldukça dehşetli haller meydana gelecek ve bunlar insanın kendisinden başkası ile uğraşmasına imkân tanımayacaktır.

7. Kıyâmet gününde azap yalnız ateşle yakmak sûreti ile olmayacaktır. Aynı zamanda orada azarlamak, kınamak, hasret, pişmanlık duymak ve kederlenmek azapları da vardır.

8. Aynı zamanda orada zalimlere de adaletli bir sûrette kısas uygulanacaktır. Çünkü mazlumlar onlardan haklarını tam olarak alacaklar. Kâfirler dünya hayatında mü'minlerle alay edip onlardan ötürü gülüştükleri gibi orada mü'minler de kâfirlerin haline güleceklerdir.

24- NÛR SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 64 âyettir)

Sûre adını, Allah'ın nurunu bir benzetme ile açıklayan 35. âyet ile Allah'ın lutfedeceği nurdan mahrum kalanların başka bir nur bulamayacaklarını ifade eden 40. âyetten almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- (Bu) vahiyle **"indirdiğimiz ve"** hükümlerini **"farz kıldığımız bir sûredir. Öğüt alasınız diye onda apaçık"** vâzıh ve anlaşılır **"âyetler de indirdik."**

2- **"Zina eden dişi ile zina eden erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Allah'a ve âhiret gününe iman etmiş kimseler iseniz, Allah'ın dini"** hükmü **"hususunda her ikisine de acıyacağınız tutmasın."** Onlara karşı bir şefkatiniz ve bir meyliniz olmasın. **"mü'minlerden bir topluluk"** cemaat **"da azaplarına tanık olsunlar."**

3- **"Zina eden erkek ancak zina eden yahut müşrik"** kâfir **"olan bir kadını nikâh edebilir."** Onunla evlenebilir. **"Zina eden kadını da ancak zina eden ya da müşrik olan bir erkek nikâhlayabilir. Böylesi mü'minlere haram kılınmıştır."** Allah zinakâr kadınlar ile müşrik kadınları nikâhlamayı haram etmiştir.

4- **"Muhsan"** iffetli **"hanımlara"** günahsız, suçsuz kadınlara **"iftira edip"** zina ile itham ederek, **"sonradan"** olayı gören erkekler arasından **"dört şahit getiremeyenlere seksener celde vurun ve şahitliklerini ebediyyen kabul etmeyin. Onlar fâsıkların"** itaatin dışına çıkanların **"ta kendileridir."**

5- **"Ancak bundan sonra tevbe edenler ve ıslâh olanlar müstesnâ. Şüphesiz Allah günahları bağışlayandır, rahmet edendir."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

سُورَةٌ اَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَاَنْزَلْنَا ف۪يهَٓا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
(١) اَلزَّانِيَةُ وَالزَّان۪ي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا
تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْاٰخِرِۚ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَٓائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ (٢) اَلزَّان۪ي
لَا يَنْكِحُ اِلَّا زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةًۘ وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَٓا اِلَّا زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌۚ
وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِن۪ينَ (٣) وَالَّذ۪ينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ
يَأْتُوا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَٓاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَان۪ينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ
شَهَادَةً اَبَدًاۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَۙ (٤) اِلَّا الَّذ۪ينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ
وَاَصْلَحُواۚ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ (٥) وَالَّذ۪ينَ يَرْمُونَ اَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ
لَهُمْ شُهَدَٓاءُ اِلَّٓا اَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِۙ اِنَّهُ
لَمِنَ الصَّادِق۪ينَ (٦) وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِب۪ينَ
(٧) وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِۙ اِنَّهُ لَمِنَ
الْكَاذِب۪ينَۙ (٨) وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَٓا اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ
(٩) وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَك۪يمٌ (١٠)

6- **"Eşlerine zina isnat edip"** zevcelerini zina etmekle itham edip **"kendilerinden başka şahitleri olmayanların her birisinin şahitliği dört defa: Kendisi muhakkak doğru söyleyenlerdendir, diye Allah adına şehadet etmesi"** yemin etmesi **"dir."**

7- **"Beşincisinde de: Eğer yalancılardan ise Allah'ın lâneti"** rahmetinden kovulmak **"üzerine olsun, diye şehadet eder."**

8- **"Kadının: Billahi o muhakkak yalancılardandır, diye dört defa şahitlik etmesi o zevceden cezayı savar"** uzaklaştırır.

9- **"Beşincisinde de: Eğer o doğru söyleyenlerden ise Allah'ın azabı benim üzerime olsun, der. "**

10- **"Ya üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti ve Allah gerçekten"** tevbe edenlerin **"tevbeleri"**ni **"kabul eden"** kulların menfaatine olan hükümleri teşri' buyuran **"Hakîm olmasaydı** (haliniz ne olurdu)?"

Nur Sûresi 1-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler bu sûrelerde bulunan hadlerin, yükümlülüklerin, edeplerin ve ahlâkın farz kılınmış, yerine getirilmesi gereken, Kur'ân'ı Nebisi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in üzerine indiren Allah tarafından içindeki hükümlerle öğüt alalım, ibret alalım diye indirilmiş olduğunu ilan ederek başlamaktadır.

2. Sonra zinanın haddini ve iffetli mü'min bir kadına zina eden erkek ile evlenmesinin yakışmadığını, öyle bir erkeğe ancak kendisi gibi birisi ile evlenmenin yakıştığını, kötü zinakâr kadının da aynı durumda olduğunu açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler iffetli kadınları itham edip onlara zina iftirasında bulunmaktan sakındırmakta böyle bir işi yapanın cezasını ortaya koymaktadır. Tevbe edip hallerini düzeltenleri de affedip bağışlamak bizim görevimizdir.

4. Sonra âyet-i kerimeler zevcesine zina ithamında bulunmakla birlikte iddiasının doğruluğuna delili bulunmayan kocanın hükmünü ve kendisini (bu iftirasından) temize çıkarmak için ne yapabileceğini açıklamaktadır. Aynı şekilde kocası tarafından zina etmekle itham edilen kadın hakkında da durum böyle olup, onun da ne yapacağı belirtilmektedir.

Nur Sûresi 1-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yasama yapmak, bütün insanlığı ve kâinatı yaratan, insanın maslahatına olanı bilen, koyduğu şer'î hükümlerinde hikmeti sonsuz olan bir ve tek Allah'a ait bir haktır.

2. Şer'î hükümlerin hassasiyetle uygulanması ve herhangi bir kimseye iltimas ya da torpil yapmaksızın en mükemmel şekilde gereklerinin yerine getirilmesi gerekir.

3. Hadler -yani İslâm'da belli cezalar- nesebleri korumak, malları ve canları muhafaza etmek için teşri' buyurulmuştur.

4. Yüce Allah'ın hadlerinin, günah peşinde olanların korkması ve suç işlemekten uzak kalması için insanların gözleri önünde uygulanması gerekir.

5. İffetli bir mü'minin fâsık ya da fâcir (hayâsız ve günahkâr) bir kadın ile evlenmesi uygun olmadığı gibi iffetli bir kadının da fâsık ya da günahkâr bir erkekle evlenmesi uygun değildir.

6. İffetli mü'min kadınlara fuhuş yaptıkları ithamını yapmak haram kılınmıştır. Müslüman erkek ve Müslüman kadınların -hayâsızlıkların yayılmasını önlemek için- kusurlarının örtülmesi gerekir.

7. Erkek zevcesini zina etmekle itham edip yanında bir delili ve şahitleri bulunmuyorsa ya ona kazf (iftira) haddi uygulanır yahut lânetleşir. Lânetleşmeden sonra eşler birbirinden ayrılır ve bundan sonra o kadın o erkeğe ebediyyen helâl olmaz.

إِنَّ الَّذِينَ جَٓاؤُ۫ بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْۜ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْۜ بَلْ
هُوَ خَيْرٌ لَكُمْۜ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِۚ وَالَّذ۪ي
تَوَلّٰى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ ﴿١١﴾ لَوْلَٓا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ
الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًاۙ وَقَالُوا هٰذَٓا اِفْكٌ مُب۪ينٌ
﴿١٢﴾ لَوْلَا جَٓاؤُ۫ عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَٓاءَۚ فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَٓاءِ
فَاُو۬لٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ لَمَسَّكُمْ ف۪ي مَٓا اَفَضْتُمْ ف۪يهِ عَذَابٌ
عَظ۪يمٌۚ ﴿١٤﴾ اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ
لَكُمْ بِه۪ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًاۗ وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظ۪يمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَٓا
اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَٓا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَاۗ سُبْحَانَكَ هٰذَا
بُهْتَانٌ عَظ۪يمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِه۪ٓ اَبَدًا اِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَۚ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ
﴿١٨﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَش۪يعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَهُمْ
عَذَابٌ اَل۪يمٌۙ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾
وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ رَؤُ۫فٌ رَح۪يمٌ ﴿٢٠﴾

11- **"O olmadık iftirada bulunanlar"** en çirkin yalanı uyduranlar **"sizden bir topluluk"** bir cemaat **"tir. Siz bunu kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Bilakis, o sizin için hayırlıdır. Onlardan her birinin kazandığı günah kendisinindir. Aralarından sözün en büyüğünü"** yani büyük çoğunluğunu **"söyleyene"** taşıyıp yüklenene **"ise çok büyük bir azap vardır."**

12- **"Onu"** bu iftira ve yalanı **"işittiğinizde, mü'min erkekler ve kadınlar kendileri hakkında güzel bir zanda bulunup: Bu apaçık bir iftiradır"** besbelli bir yalandır **"demeli değil miydi?"** Neden böyle demediniz?

13- **"Buna dair dört şahit getirmeli değil miydiler? Şahitleri getiremediklerine göre onlar Allah katında yalancıların ta kendileridir."**

14- **"Eğer Allah'ın size dünya ve âhirette lütuf ve rahmeti olmasaydı içine daldığınızdan"** bilgisizce o hususta konuşmanızdan **"ötürü size elbette büyük bir azap dokunurdu"** isabet ederdi.

15- **"O zaman siz o sözü birbirinizin dilinden alıp duruyordunuz."** Biriniz diğerinden naklediyordu. **"Hakkında hiçbir bilginizin olmadığı şeyleri ağızlarınızla"** dillerinizle **"söylüyordunuz. Bunu basit"** günahı olmayan **"bir şey sanıyordunuz. Hâlbuki o Allah katında çok büyüktür"** en büyük günahlardandır.

16- **"Onu işittiğinizde: Böyle söz söylemek bize yakışmaz. Seni tenzih ederiz. Bu büyük bir iftiradır"** hayrete düşürecek çapta büyük bir yalandır **"demeli değil miydiniz?"** Bu iftiranın oldukça kötü ve ağır oluşundan hayrete düşerek böyle demeniz gerekmez miydi?

17- **"Eğer mü'minler iseniz bunun gibisine ebediyyen dönmeyesiniz diye"** dönmemeniz için **"Allah size öğüt verir"** hatırlatır.

18- **"Allah sizlere ayetlerini açıklıyor. Allah en iyi bilendir, Hakîmdir."**

19- **"Şüphe yok ki mü'minler arasında hayâsızlıkların yayılmasını"** çoğalmasını **"sevenlere dünyada da âhirette de çok acıklı bir azap vardır. Allah bilir siz bilmezsiniz."**

20- **"Eğer Allah'ın size lütuf ve rahmeti ve Allah gerçekten ra'fetli ve merhametli olmasaydı..."**

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِۜ وَمَنْ يَتَّبِعْ
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِۜ وَلَوْلَا فَضْلُ
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًاۙ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ
يُزَكّٖي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتَلِ اُو۬لُوا الْفَضْلِ
مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُٓوا اُو۬لِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكٖينَ وَالْمُهَاجِرٖينَ
فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُواۜ اَلَا تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ
لَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٢٢﴾ اِنَّ الَّذٖينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ
الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظٖيمٌۙ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدٖيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفّٖيهِمُ اللّٰهُ دٖينَهُمُ الْحَقَّ
وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبٖينُ ﴿٢٥﴾ اَلْخَبٖيثَاتُ لِلْخَبٖيثٖينَ
وَالْخَبٖيثُونَ لِلْخَبٖيثَاتِۚ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبٖينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِۚ
اُو۬لٰٓئِكَ مُبَرَّؤُ۫نَ مِمَّا يَقُولُونَۜ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرٖيمٌ ﴿٢٦﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوا
وَتُسَلِّمُوا عَلٰٓى اَهْلِهَاۜ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

21- **"Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını"** kışkırtma ve teşviklerini **"izlemeyin"** arkasından gitmeyin. **"Kim şeytanın adımlarını izlerse şunu bilsin ki o fahşâyı"** yani oldukça çirkin olan günahları **"ve münkeri"** Allah'ın sevmediği işleri **"emreder. Eğer Allah'ın üzerinizde lütuf ve rahmeti olmasaydı sizden hiçbir kimse"** küçük ve büyük günahlardan arınarak **"ebediyyen temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini"** tevbe etmek ve hidâyet bulmak sûreti ile **"temize çıkarır"** arındırır. **"Allah her şeyi işitendir, çok iyi bilendir."**

22- **"Sizden fazilet"** dinde fazla pay sahibi (daha dindar) ve imkân **"sahipleri"** varlıklı olanlar **"yakınlara"** akrabalarına **"yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere infak etmeyeceklerine dair yemin etmesinler."** Böyle bir kusur işlememelidirler. **"Affetsinler ve görmezlikten gelsinler."** Müsamaha etsinler. **"Allah'ın size mağfiret etmesini sevmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, bol bol rahmet edicidir."**

23- **"Muhsan"** iffetli **"hiçbir şeyden haberi olmayan"** kalpleri tertemiz **"mü'min kadınlara iftira edenlere muhakkak dünyada ve âhirette lânet edilmiştir."** Allah'ın rahmetinden kovulmuşlardır. **"Onlar için çok büyük bir azap da vardır."**

24- **"O gün"** Kıyâmet gününde **"onların dilleri, elleri ve ayakları yaptıkları her şeyi söyleyerek aleyhlerine şahitlik edeceklerdir."**

25- **"O günde Allah onlara hak ettikleri cezalarını"** adalet ile **"tastamam verecektir. Ve Allah'ın apaçık hakkın"** adaleti açık seçik belli olanın **"ta kendisi olduğunu da bileceklerdir."**

26- **"Kötü kadınlar kötü erkeklere"** zina eden kadınlar zina eden erkeklere **"kötü erkekler kötü kadınlara yakışır. İyi kadınlar da iyi erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yakışır. İşte onlar o iftiracıların söylediklerinden"** yaptıkları ithamlardan **"uzak olanlardır. Onlar için bir mağfiret ve"** Naim cennetlerinde **"cömertce bir rızık vardır."**

Nur Sûresi 11-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler zina iftirasına dair bir örneği ele almaktadır. Bu böyle bir suçun ne kadar çirkin ve korkunç olduğunu açıkça göstermektedir. Çünkü söz konusu çirkin iftira tertemiz, pek şerefli, nübuvvet hanesini, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ırzını, Ebu Bekir es-Sıddik (radıyallâhu anh) ve ashab-ı kiramdan bir adam olan Safvân b. el-Muattal (radıyallâhu anh)'ın ırzını ilgilendirmektedir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise bu adam hakkında hayırdan başka hiçbir şey bilmediğine bizzat tanıklık etmektedir. Bu çirkin iftira Medine'de bir ay kadar bir süre Müslümanları meşgul etmişti. Bu ise İfk Hadisesi diye bilinir.

2. Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara daha çok yakışan, bu yalan şayiayı işittikleri zaman kendi nefisleri hakkında hayır düşünmeleri ve şerefli ve tertemiz nübuvvet hanesinden böyle bir günahın meydana gelmiş olmasını son derece uzak bir ihtimâl olarak reddetmeleri daha uygundu. Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı içine daldıkları bu söz sebebi ile onlara pek çetin ve korkunç bir azap isabet edecekti.

3. Onlar bu yalan sözü birbirlerinden aktarıyor, biri diğerinden rivayet ediyor ve bunun önemsiz bir iş olduğunu sanıyorlardı.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'a iman edip Resûlü'ne gerekli tazimi gösteren kimselere bir daha böyle bir yalan ve iftiraya dönmekten sakındırmaktadır.

5. Sonra âyet-i kerimeler mü'minler arasında hayâsızlığın yayılmasını sevip arzu eden bu gibi kimselere can yakıcı bir azabın pek yakında isabet edeceğini de tespit etmektedir.

6. Arkasından âyet-i kerimeler mü'minleri şeytanların bâtıl yollarını izlemekten sakındırmaktadır. Çünkü o her zaman için hayâsızlığı ve münkeri emreder.

7. Sonra âyet-i kerimeler fazilet sahibi ve varlıklı olan kimselerin fakir ve yoksul akrabalarına sadaka vermekte kusur etmekten ya da vermeyeceklerine dair yemin etmekten sakındırmaktadır. Âyet-i kerime Ebu Bekir es-Sıddik (radıyallâhu anh) hakkında, Mistah b. Usâse'ye ebediyyen hiçbir şekilde faydasının dokunmayacağına yemin etmesi üzerine inmişti. Bu yeminini de İfk Hadisesinde Aişe (radıyallâhu anha) hakkında söylediklerini söyleyip, ileri geri konuşmasından sonra yapmıştı. Yüce Allah mü'minlerin annesi Aişe (radıyallâhu anha)'nın suçsuz olduğunu indirip mü'min nefisler, gönüller hoş olup yatışıp had de uygulanması gerekenlere uygulandıktan sonra Ebu Bekir es-Sıddik (radıyallâhu anh)'ın akrabasına ve hısmına önceki gibi şefkat ve merhamet göstermesini sağlayan buyrukları indirdi.

8. Sonra âyet-i kerimeler böyle bir suçu işleyen kimseler hakkında pek ağır bir cezanın dünya ve âhirette lânetin üzerlerine olacağını bildirip arkasından da âyetler Aişe (radıyallâhu anha)'nın tertemiz ve pir-u pak olduğunu vurgulamaktadır.

Nur Sûresi 11-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zina iftirası oldukça korkunç ve pek çirkindir. Böyle bir suçu işleyen kimselere dünyada belirlenmiş bir azap (ceza) vardır ki bu da seksen celde ve -tevbe etmeleri hali dışında- şahitliklerinin kabul edilmeyişidir, âhirette de onlar için pek büyük bir azap vardır.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) nezdinde en değerli olan insan hakkında sınanıp denenmesi, sabır, eziyetlere katlanmak ve güzel bir tutum takınmakta örnek ve önder olması içindir.

3. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri tertemiz, pek şerefli olup Aişe (radıyallâhu anha) validemizin de hem Allah nezdinde hem Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) nezdinde özel bir yeri vardır.

4. Suç ile ceza arasında bir denge vardır ve ceza yapılan işe göredir.

5. Ebu Bekir es-Sıddik (radıyallâhu anh), Allah'ı ve Resûlü'nü çokça sever, onlara itaat etmekte pek gayret gösterirdi.

6. Yahudiler ve münafıklar İslâm'dan ve Müslümanlardan hoşlanmazlar. İslâm davasına türlü hile ve tuzaklar kurarlar. Yüce Allah da onların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara karşı hile ve tuzaklarını boşa çıkartır.

7. Şeytan insana apaçık bir düşmandır. O halde Müslümanın haktan sapıp uzaklaşmış yollarına muhalefet etmesi görevidir.

8. Şanı yüce Allah'ın rahmeti pek geniştir. O, pişman olmaları ve yüce Allah'a dönüp tekrar aynı masiyete geri dönmemeleri şartı ile tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.

9. Herhangi bir haberi başkalarına aktarmadan ve rivayet etmeden önce kesin bir delil ile doğruluğundan emin olup, sabit olduğunu belirlemek bir zorunluluktur.

10. Kişiyi masiyetlere yönlendiren, günah işlemeyi güzel ve süslü gösteren, insana büyük işleri kolay gibi telkin eden kötü arkadaşlar, şeytanlar ile aynı hükümdedir. Hatta onlar şeytanların askerleridir. Bu sebeple onlardan sakınmak, uzak durmak, hile ve tuzaklarına karşı tedbirli olmak gerekir.

11. Bir kimsenin güzel olan bir fiili terk etmeye ve çirkin olan bir işi yapmaya da yemin etmemesi gerekir.

فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَٓا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْۚ
وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْۜ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا
غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ
وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْۜ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا
يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ
وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا
لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰبَٓائِهِنَّ اَوْ اٰبَٓاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَٓائِهِنَّ اَوْ اَبْنَٓاءِ
بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَن۪ٓي اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَن۪ٓي اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ
نِسَٓائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ اَوِ التَّابِع۪ينَ غَيْرِ اُو۬لِي الْاِرْبَةِ
مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الطِّفْلِ الَّذ۪ينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَٓاءِۖ
وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْف۪ينَ مِنْ ز۪ينَتِهِنَّۜ وَتُوبُٓوا
اِلَى اللّٰهِ جَم۪يعًا اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

27- **“Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere izin almadan ve o ev”** içinde bulunan **“halkına selâm vermeden girmeyin. Bu”** izin istemek **“sizin için daha hayırlıdır. Olur ki öğüt alırsınız.”**

28- “Eğer evlerde kimse bulamazsanız size izin verilinceye kadar oralara asla girmeyin. Eğer size: Geri gidin, denilirse geri dönüp gidin. Çünkü bu sizin için daha temizdir. Allah sizin ne yaptığınızı çok iyi bilir.”

29- “Oturulmayan” dükkânlar, çarşı pazarlar ve benzeri yerler gibi **“ve içlerinde size ait bir meta”** sizin için bir maslahat **“bulunan evlere girmenizde bir günah yoktur. Allah açıkladığınızı da gizlediğinizi de bilir.”**

30- “Mü'minlere de ki: Gözlerini sakınsınlar” alıkoysunlar **“mahrem yerlerini de”** fuhuştan, hayâsızlıktan **“korusunlar. Böylesi onlar için daha temizdir. Şüphe yok ki Allah yaptıkları işlerden çok iyi haberdar olandır.”** Amellerin zâhirlerini de bâtınlarını da bilir.

31- “Mü'min kadınlara da de ki: Gözlerini sakınsınlar, mahrem yerlerini korusunlar. Dışarıda kendiliğinden görünen” örtülüp saklanması imkânsız olan **“kısmı hariç süslerini”** vücudun süs yerlerini **“göstermesinler.”** Ortaya çıkarmasınlar **“Himârlarını”** başörtülerini **“de yakalarının”** boyunlarının ve göğüslerinin **“üzerine indirsinler. Ziynetlerini kocalarından”** eşlerinden **“babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, kendi”** mü'min **“kadınlarından, sağ ellerinin sahip olduklarından”** cariyelerden **“kadınlara meyli olmayan”** akraba gibi **“erkeklerden ve kadınların avret yerlerini henüz anlamayan”** onlara karşı bir arzu duymayan ve henüz ergenlik yaşına gelmemiş küçük yaştaki **“erkek çocuklardan başkasına”** açarak **“göstermesinler. Gizledikleri ziynetleri bilinsin diye de ayaklarını vurmasınlar. Ey iman edenler! Allah'a topluca tevbe edin ki, felah bulasınız.”**

وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصَّالِح۪ينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ
يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَل۪يمٌ ﴿٣٢﴾
وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذ۪ينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ
فَضْلِه۪ وَالَّذ۪ينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ
اِنْ عَلِمْتُمْ ف۪يهِمْ خَيْرًا وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذ۪ٓي اٰتٰيكُمْ وَلَا
تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَٓاءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ
رَح۪يمٌ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكُمْ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذ۪ينَ
خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿٣٤﴾ اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ مَثَلُ نُورِه۪ كَمِشْكٰوةٍ ف۪يهَا مِصْبَاحٌ اَلْمِصْبَاحُ ف۪ي
زُجَاجَةٍ اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ
زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُض۪ٓيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ
نَارٌ نُورٌ عَلٰى نُورٍ يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِه۪ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ
الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿٣٥﴾ ف۪ي بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ
تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ ف۪يهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ ف۪يهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿٣٦﴾

32- **"İçinizden evli olmayanları"** eşi bulunmayanları, mülkiyetiniz altındaki **"kölelerinizden ve cariyelerinizden de salih olanları evlendirin. Eğer onlar fakir ise Allah onları lütfu ile zengin eder. Allah Vâsi'dir"** muhtaç olmayandır, **"Alîm'dir"** insanları neyin ıslah edip düzelteceğini çok iyi bilir.

33- **"Nikâh"** evlenmek **"imkânını bulamayanlar da Allah, lütfundan kendilerine zenginlik verinceye kadar iffetlerini korusunlar"** zinaya karşı kendilerini tutsunlar. **"Sahip olduğunuz köle ve cariyeler arasında sizden mükâtebe isteyenler"** yazışmak akdi yapmak isteyenler **"ile -eğer onlarda bir hayır"** buna uygun bir hal **"görürseniz mükâtebe yapınız. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Cariyeleriniz kendilerini"** iffet gösterip (zinadan) **"korumak isterken dünya hayatının geçici metaını"** malını, faydasını **"kazanmak için onları zinaya zorlamayın. Kim onları zorlarsa şüphe yok ki Allah onların zorlanmalarından sonra mağfiret ve rahmet edicidir."**

34- **"Andolsun ki size açıklayıcı"** ve bizzat apaçık **"âyetler sizden önce geçmiş olanlardan misaller ve takvâ sahiplerine de bir öğüt indirdik."**

Nur Sûresi 27-34. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler kişinin nefsini koruyan, ırzını (şeref ve haysiyetini) muhafaza eden, aileyi, toplumun takvâsını himaye eden, toplumun birbirine kaynaşmasını ve bağlılığını gerçekleştiren bir takım âdabı kapsamaktadır:

1. İnsanların evlerine girmek istendiği zaman mü'minleri izin almaya ve ev halkına selâm vermeye teşvik etmiştir.

2. Sonra mü'min erkekleri mahrem olmayan kadınlara bakmaktan gözlerini sakınıp alıkoymaya teşvik etmiş, aynı şekilde kendilerini hayâsızlıktan da korumalarını, sahip oldukları güdüleri Allah'ın razı olmadığı bir sûrette kullanmaktan muhafaza etmelerini emr etmiş bulunmaktadır.

3. Âyetler aynı zamanda mü'min kadınları da mahrem olmayan erkeklere, erkekleri kendilerine karşı cesaretlendirecek ve kötülük yapmaya teşvik edebilecek ihtimâli bulunan bir bakış ile bakmamaya da teşvik etmekte, bununla birlikte şereflerini korumaya, iffetlerini muhafaza etmeye de teşvik etmektedir. Tâ ki nefisleri en temiz, şeref ve haysiyetleri en arı bir halde evlilik aşamasına varıncaya kadar. Yine âyet-i kerimeler süslerini ve süs eşyası takındıkları yerlerini açığa çıkarmaktan da sakındırmaktadır. Örtünmesi imkânsız olan, erkekleri kışkırtacak ve arzularını tahrike davet çıkarmayacak durumda olması hali müstesnâ. Kadınların çıplak göğüslerini ve çevresini başa örtülen başörtüsünün uç tarafı gibi örtülerle örtmeleri de gerekir. Sonra âyet-i kerimeler ziynet eşyasını ve bu eşyanın kullanıldığı yerleri ancak kocalarının ve babalarının ... önünde açabileceklerini, bunların dışında kalanlara göstermemelerini vurgulamaktadır. Diğer taraftan terbiyeli ve şerefli kadınları da kendilerine bakışları ve dikkatleri çekecek bir şekilde yürümekten de sakındırmaktadır. Sonra âyet-i kerimeler hataya düşüp pişman olan ve tekrar Allah'a hakka ve şerefe dönmek isteyen, kurtuluşun ve Allah'ın rızasının bunlarda olduğunu gören kimselerin önünde de tevbe kapılarının açık olduğunu belirtmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler evliliği teşvik etmekte, zinadan ve hayâsızlıktan sakındırmaktadır.

Nur Sûresi 27-34. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Başkalarına ait evlere girileceği zaman nazik bir şekilde izin almalı, baskın yaparcasına hücum etmemeli, ya da ev halkının karşısında (onları görebilecek şekilde) durmamalıdır. Böylelikle ev sahiplerinin hoşlarına gitmeyecek bir hale ya da görülmesini istemedikleri bir şeye göz değmesin.

2. Evde kimse yoksa içeri girmek haram olur. İçeri girmek için izin verilmeyecek olursa da kızmaksızın dönmek gerekir.

3. Bakmak zinanın postacısı, günahkârlığın önderidir. Müslümanın bu yolu izlemesi caiz değildir.

4. Gözün harama bakmaktan korunması ve fercin harama karşı muhafaza edilmesi, insanın adiliklerden ve hayâsızlıklardan temiz kalması demektir.

5. Aynı şekilde kadınların mahrem olmayanlara ve kocaları dışındakilere ziynetlerini ya da ziynet kullanılan yerleri açmaları caiz değildir. Çünkü bunların açılması cinsel arzuyu ve güdüleri tahrik eder, hayâsızlığı işlemeye doğru kışkırtır.

6. Cinsellikten anlamayan çocukların kadınların yanına girmelerinde bir engel yoktur.

7. Müslüman kadının kendisine bakışları ve dikkatleri çekecek yahut da fitneye davetiye çıkartan işleri yapması haramdır. Yürürken salınarak, kırıtarak yürümek, türlü makyajlar yapmak, ayakları yere vurmak, göz kırpmak, elle işaret etmek ve buna benzer kışkırtıcı ve kandırıcı davranışlarda bulunmak da haramdır.

8. Evlilik halinde kızlarımız için salih erkekleri seçmek, malı az ya da toplumsal konumu zayıftır diye reddetmemek bir zorunluluktur. Aynı şekilde kendimiz yahut oğullarımız için de salih zevceler seçmeliyiz. Dine ve fazilete sımsıkı sarıldıkları sürece güzelliklerinin, mal, şan ve şereflerinin, soylarının alt mertebede olması dahi bunu etkilememelidir.

9. Pek yüce hikmetler ve pek üstün amaçlar, pek değerli faydaları taşıdığı için evlilik meşru kılınmış ve evlenme yollarının kolaylaştırılması teşvik edilmiştir.

10. İslâm'ın kendisi köleliği meşru kılmış değildir. İslâm geldiğinde kölelik esasen vardı ve biliniyordu. Bununla birlikte İslâm, köle ve cariyelerin önünde özgürleşme kapılarını açık tutmuştur. Bu âyet-i kerimelerin söz konusu ettiği efendinin kölesi ile özgürlüğünü elde edebilmesi için ödeyeceği bir mal karşılığında yazışması (mukâtebe) bu yollardan birisidir.

11. İslâm güçsüzlere karşı merhametli olup, cariyelerin fuhuş işlemeye zorlanması şeklindeki cahiliye geleneklerini ortadan kaldırmıştır.

12. Âyet-i kerimeler kadınların ziynet eşyalarının ve ziynet yerlerinin önlerinde açılmasını caiz bulmadığı kimseler arasından kocaları, babaları, oğulları ve bunların dışında âyet-i kerimenin açıkladığı ve bizim az önce muhtevasına işaret ettiğimiz diğerlerini istisna etmiştir. Buna sebep ise bunlarla birlikteliğin, oturup kalkmanın çokluğu, kardeşlik ve sevgi şuurunun söz konusu olması ve ayrıca bunların kadını koruyan ve onu kötülüklere karşı kıskanıp sakınan kimselerden olmalarıdır. Çünkü kadın onların şerefleri ve namuslarıdır.

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ
وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ ﴿٣٧﴾
لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ
مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ
بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَاءً حَتّٰى اِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا وَوَجَدَ
اللّٰهَ عِنْدَهُ فَوَفّٰيهُ حِسَابَهُ وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ اَوْ كَظُلُمَاتٍ
فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَغْشٰيهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ
ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَا اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرٰيهَا وَمَنْ
لَمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴿٤٠﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ
مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّيْرُ صَٓافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ
وَتَسْبِيحَهُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ
يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

35- **"Allah göklerle yerin nurudur."** Onları nurlandırandır. **"Nurunun misali içinde kandil bulunan bir kandil yuvasına benzer. O kandil de bir cam içindedir. O cam ise doğuya da batıya da nispeti olmayan mübarek bir zeytin ağacından tutuşturulan parıltısı inciyi andıran"** parıl parıl parlayan **"bir yıldız gibidir. O ağacın yağı neredeyse kendisine ateş dokunmaksızın dahi aydınlık verecektir. Nur üstünde nurdur."** Hem ateşin nuru hem yağın nuru/aydınlığı (üst üstedir). **"Allah dilediği kimseyi nuruna hidâyet eder. Allah insanlar için misaller getirir. Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

36- (Öyle bir nur) **"Allah'ın yüceltilmesine"** tazim edilmesine **"ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği"** emrettiği **"evlerdedir."** Mescitlerdedir. **"Sabah akşam"** günün başında ve sonunda **"onu oralarda tesbih ederler."**

37- (Onlar) **"Kendilerini ticaretin de alışverişin de Allah'ı anmaktan, namazdan ve zekâtı vermekten alıkoymadığı"** meşgul etmediği **"yiğitlerdir. Onlar kalplerin ve gözlerin döneceği bir günden korkarlar."**

38- **"Çünkü Allah onları işledikleri amellerinin en güzeli ile mükâfatlandıracak ve onlara lütfundan fazlasını da verecektir. Allah dilediğine hesapsız"** sonsuz **"rızık verir."**

39- **"Kâfir olanların amelleri ise susuz kimselerin"** yanılgıya düşerek **"su sandığı dümdüz çöldeki bir serap gibidir. Nihayet ona yaklaşınca onun bir şey olmadığını görür. Hâlbuki kendisi yanında Allah'ı bulmuştur. O da hemen onun hesabını ona tamamen öder. Allah hesabı çabuk görendir."**

40- **"Yahut derin bir denizdeki dalgalar gibidir. Onu"** üstünden **"bir dalga örter. Onu da üstünden** (başka) **bir dalga kaplar. Onların üzerinde ise bulutlar vardır. Birbiri üstünde karanlıklar. Elini çıkarsa nerede ise onu dahi göremeyecektir. Allah kime nur vermemişse onun nuru olmaz."**

41- **"Görmedin mi ki göklerde ve yerde olanlar ve"** kanatlarını açarak **"dizi dizi uçan kuşlar Allah'ı tesbih ederler? Onların her biri kendi dua ve tesbihlerini bilir. Allah onların yaptıklarını çok iyi bilendir."**

42- **“Göklerle yerin mülkü Allah’ındır ve dönüş Allah’adır.”**

43- **“Görmez misin ki Allah bulutları sürüyor.”** Sürüklüyor. **“Sonra aralarını birleştiriyor. Sonra onları üst üste yığıyor. Yağmurun onun aralarından”** aralıklarındaki boşluklardan **“çıktığını görürsün. Ve gökten içinde dolu”** buzdan küçük kürecikler **“bulunan bazı dağlardan”** dağlar büyüklüğünde bulutlardan (dolu) **indirir. Onu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzak tutar. Onun şimşeğinin şiddetli ışığı”** ve parıltısı **“gözleri neredeyse alıverecek.”**

44- **“Allah gece ve gündüzü evirip çevirir. Şüphesiz ki bunda basiret sahipleri için birer ibret vardır.”**

45- **“Allah bütün canlıları sudan yarattı. Onlardan bazısı karnı üzerinde yürür, bazısı iki ayak üzere yürür, bazısı dört ayak üzere yürür. Allah dilediğini yaratır. Muhakkak Allah her şeye güç yetirendir.”**

Nur Sûresi 35-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şüphesiz yüce Allah göklerdeki ve yerdeki nurun kaynağı(nı yaratan)dır. Göklere ve yere varlıklarının hakikatini ve yasalarını bağışlayan O'dur. Gördüğümüz ve aydınlığında yürüdüğümüz bütün maddî nuru (aydınlığı) ve hakkın, adaletin, ilmin ve faziletin nuru gibi nurlar ile Allah’ın varlığına delil teşkil eden, O’na imana çağıran her bir hususun nuru gibi bütün manevî nurlar ile her ikisini aydınlatan O’dur. Göklerde ve yerde bulunanlara hidâyet verip doğru yollarını O gösterir. Yüce Allah’ın, mü’minin kalbindeki nuru da inci gibi parıldayan apaydınlık bir yıldızın parlayışı gibi parlayan berrak bir kandilin nuruna benzer. Bu kandil ise yakıtını bereketleri pek çok, toprağı ve yeri gayet güzel bir ağaçtan alır. Bu ağaç, fezada ortalama ve itidalli bir yerde dikili zeytin ağacıdır. Öyle ki günün bütün vakitlerinde güneş ışığından yararlanır. Bu ağacın yağı oldukça arı, duru ve berrak olduğundan dolayı neredeyse ona ateş değmese dahi ortalığı aydınlatacak. Ya ona ateş değerse ne olur? İşte bütün bu etkenler bu kandilin aydınlığına daha da aydınlık katmaktadır. Allah dilediği kimseleri kendi nuruna uymaya, kendisine ve Kur’ân’ına iman etmeye muvaffak kılar. Şanı yüce Allah bu maddî örnekleri vererek akıl ile idrâk edilebilecek hususların daha kolay anlaşılmasını sağlamayı murad etmiştir. Esasen şanı yüce Allah’ın ilmi de pek geniştir.

2. Sonra âyet-i kerimeler bu nurun Allah’ın evlerinde tecelli ettiğine işaret etmektedir. Bunlar ise Allah’ın kulları-

na tazim etmelerini emir buyurduğu mescitlerdir.

3. Göklerde ve yerde tecelli eden bu nura karşılık âyet-i kerimeler hiçbir aydınlığı bulunmayan, korkutucu, güvenli olmayan karanlık bir başka alanı sunmaktadır. Bu da kâfirin içinde yaşadığı küfür alanıdır. Âyet-i kerimeler küfrün karanlıkları ile kâfirlerin amellerini canlandırmayı sürdürmektedir. Biz bunları dalgaları üst üste gelen denizin karanlıkları gibi düşünüyoruz. Her bir dalgayı bir başka dalga kapatmakta, onun üstünde de bulut yer almaktadır. İşte bunlar biri diğeri üstüne yığılmış oldukça kesif karanlıklardır. Allah'ın hidâyet vermediği kimseler kesinlikle hidâyete iletecek birisini bulamazlar.

4. Sonra âyet-i kerimeler iman, hidâyet ve içindeki canlı cansız bütün varlıklarla Allah'ı tesbih eden uçsuz bucaksız kâinattaki nuru canlandırmaktadır. Şanı yüce Allah da yarattıklarından her birisinin duasını da tesbihini de bilir. O onların yaptıklarını çok iyi bilendir.

5. Sonra âyetler hiçbir şekilde bozulmayan ve zayıflamayan bu harikulade düzen içerisinde gece ile gündüzün evrilip çevrilmesi sahnesini canlandırarak sona ermekte ve hayatın tek bir asıldan ve tek bir tabiattan ortaya çıktığını bundan sonra ise çıkış menşeinin ve tabiatının birliğine rağmen nasıl çeşitlendiğini sunmaktadır.

Nur Sûresi 35-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şüphesiz bu kâinat içindeki canlı ve cansız bütün varlıklar yüce Allah'ın nuru ile mamurdur. Şüphesiz yüce Allah'ın nuru bütün varlığın aslıdır.

2. Bizim konuyu açıklamak ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak için pek büyük şeylere daha alt mertebedeki şeyleri örnek göstermemiz caizdir.

3. Mescitler önemlidir ve bizim onlara gerekli itinayı göstermemiz zorunludur. Çünkü orası Allah'ın anıldığı ve Müslümanların toplandığı oturup işlerini görüşüp danıştıkları yerlerdir.

4. İman bir nurdur, küfür karanlıklar demektir. Mü'min her zaman korku ile ümit arasındadır. Allah'ın cezasından korkar, rahmetini ümit eder.

5. Dünyalarına ve alışageldikleri şeylere gömülüp gitmiş gafiller yaratıcının azametini idrâk edemezler, onun harikulade sanatı üzerinde düşünemezler. Basiret ve iman sahipleri ise düşünürler, öğüt alırlar ve karşı karşıya kaldıkları her bir şeyde Rabblerinin azametini idrâk ederler.

يُقَلِّبُ اللّٰهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِاُو۬لِي الْاَبْصَارِ ﴿٤٤﴾
وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَٓابَّةٍ مِنْ مَٓاءٍۚ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْش۪ي عَلٰى بَطْنِه۪ۚ
وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْش۪ي عَلٰى رِجْلَيْنِۚ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْش۪ي عَلٰٓى اَرْبَعٍۜ
يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٤٥﴾ لَقَدْ اَنْزَلْنَٓا
اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍۜ وَاللّٰهُ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٤٦﴾
وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَر۪يقٌ مِنْهُمْ مِنْ
بَعْدِ ذٰلِكَۜ وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٧﴾ وَاِذَا دُعُٓوا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِه۪
لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَر۪يقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَاِنْ يَكُنْ لَهُمُ
الْحَقُّ يَأْتُٓوا اِلَيْهِ مُذْعِن۪ينَۜ ﴿٤٩﴾ اَف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ اَمِ ارْتَابُٓوا اَمْ
يَخَافُونَ اَنْ يَح۪يفَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُۜ بَلْ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ۟
﴿٥٠﴾ اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِن۪ينَ اِذَا دُعُٓوا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِه۪ لِيَحْكُمَ
بَيْنَهُمْ اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَاۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾
وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَٓائِزُونَ
﴿٥٢﴾ وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّۜ قُلْ
لَا تُقْسِمُواۚ طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌۜ اِنَّ اللّٰهَ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

46- **“Andolsun Biz açıklayıcı”** pek açık ve net **“âyetler indirdik. Allah dilediğini dosdoğru yola iletir.”**

47- **“Biz Allah’a ve Resûlü’ne iman ve itaat ettik, derler. Bundan sonra da onlardan bir kısmı”** yüz çevirip **“geri dönerler. Onlar mü’minler değildir.”**

48- **“Aralarında hükmetmek için onlar Allah’a ve Resûlü’ne çağırıldıklarında onlardan bir kısmı yüz çevirir.”**

49- **“Eğer hak kendilerinin ise ona hızlıca ve itaatle”** gönül hoşluğu ile **“gelirler.”**

50- **“Acaba kalplerinde hastalık”** münafıklık **“mı vardır bunların, yoksa”** din hakkında **“şüpheye mi düştüler? Yahut Allah ve Resûlü kendilerine haksızlık”** zulüm **“eder diye mi korkarlar? Hayır, onlar zalimlerin ta kendileridir.”**

51- **“Aralarında hükmetmek üzere Allah’a ve Resûlü’ne davet olunduklarında mü’minlerin sözleri ancak: İşittik ve itaat ettik, demektir. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”**

52- **“Kim Allah’a ve Resûlü’ne itaat ederse, Allah’tan korkar ve O’ndan sakınırsa işte onlar kurtulan kimselerdir.”**

53- **“Eğer sen kendilerine”** cihada çıkmalarını **“emredersen ‘muhakkak çıkacaklardır’ diye var güçleri ile Allah adına”** en ağır yeminleri ile **“yemin ettiler. De ki: Yemin etmeyin. Maruf olan bir itaatte bulunun. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”**

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ
وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْۜ وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواۜ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْۖ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ
مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًاۜ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْـًٔاۜ وَمَنْ
كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾
لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْاَرْضِۚ وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُۜ
وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ
مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍۜ
مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ
وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَٓاءِۜ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْۜ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّۜ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى
بَعْضٍۜ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِۜ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

54- "De ki: Allah'a da itaat edin, Resûlü'ne de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz ona düşen, ona yükletilen" risaleti tebliğ etmesi için verilen emir **"dir. Size düşen de size yükletilen"** emrolunduğunuz şekilde itaat etmek ve boyun eğmek **"tir. O'na itaat ederseniz hidâyet bulursunuz. Resûle düşen de ancak apaçık tebliğdir."**

55- "Allah içinizden iman edip salih amel işleyenlere şunu vaat etti: Onlardan öncekileri halife yaptığı gibi andolsun kendilerini de muhakkak yeryüzünde halife kılacak" insanlara imam/önder yönetici, lider yapacak **"kendileri için seçip beğendiği dinlerini onlar için iktidar yapacak"** insanlar arasında yayılmasını sağlayacak **"önceki korkularını güvene çevirecektir. Bana hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet ederler. Bundan sonra artık kim kâfir olursa onlar fâsıkların"** Allah'a itaatin dışına çıkanların **"ta kendileridir."**

56- "Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Resûle itaat edin ki rahmete kavuşturulasınız."

57- "Sakın kâfirlerin yeryüzünde âciz bırakacaklarını" Allah'ın azabından kurtulabileceklerini **"sanma! Onların"** âhirette **"varacakları"** ve karar kılacakları **"yer ateştir. O ne kötü bir dönüş yeridir!"**

Nur Sûresi 46-57. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde Allah'ın apaçık âyetlerinden, Kur'ân-ı Kerim'de kendilerine ardı arkasına sıraladığı hikmetli hükümlerden, öğütlerden ve örneklerden yararlanmayan ve hidâyet yolunu da bulmayan münafıklar söz konusu edilmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler bu münafıklar ile imanlarında samimi ve doğru olan mü'minler arasında bir karşılaştırma yapmaktadır.

Nur Sûresi 46-57. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'de hakka iletecek kadar hikmetler/hükümler öğütler ve misaller vardır. Allah dilediğini dosdoğru yoluna iletir.

2. Münafıklar dinleri ile kalplerinde bulunana aykırı Allah'ı ve Resûlü'nü hiçbir şekilde razı etmeyen, davranışları ile örtüşmeyen sözler söylerler. Onlar dışa iman ettiklerini gösterirken içlerinde küfrü gizlerler. Onlar kendi hevâlarının peşinden giderler. Bu sebeple eğer hak onların menfaatine ise ona razı olurlar. Eğer kendileri ile davalaşanların menfaatine ise onu dert ederler.

3. En ağır zulüm küfür ile, münafıklıkla ve din hakkında şüphe ile nefse yapılan zulümdür.

4. Mü'minler her zaman Allah'ın ve Resûlü'nün emirlerini dinleyip itaat ederler, buna razı olurlar. Bu ister arzu ve menfaatlerine uygun düşsün, isterse de arzu edip beklediklerinin tam aksi olsun.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in emanetle tebliğde bulunmaktan başka bir görevi yoktur. O Rabbinin kendisine vermiş olduğu yükümlülüğü en güzel bir şekilde tas tamam yerine getirmiştir.

6. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hayatında yüce Allah'ın mü'minlere verdiği vaatler, onun vefatından sonra gerçekleşmiştir. Çünkü onlar yerin doğularında da bâtılarında da pek çok fetihler ve zaferler kazanmışlardır. Zaman devam ettikçe de Kıyâmet gününe kadar mü'minlere verilen bu vaat tahakkuk etmeye devam edecektir.

وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا
اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ
وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَٓاءِ الّٰتِي
لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ
ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ
لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ
وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا
عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اٰبَٓائِكُمْ
اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوتِ
اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ
بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ
مَفَاتِحَهُٓ اَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَأْكُلُوا
جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًا فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰٓى
اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذٰلِكَ
يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

58- **"Ey iman edenler! Sağ ellerinizin sahip olduğu kimseler"** köleleriniz ve cariyeleriniz **"ve sizden büluğa ermemiş"** yaşı küçük **"olanlarınız sizden üç defa izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle vaktinde elbisesiz olacağınız vakit ve yatsı namazından sonra. Bunlar sizin elbisesiz olabileceğiniz üç vakittir."** Bu üç vakitte insan yatağında açık kalabilir. Bunlar bu sebeple sizin için örtünmenin gerektiği üç avret (avretlerinizi başkasından gizlemeniz gereken) vakittir. **"Bu üç vakitten sonra size de bir vebal"** sıkıntı **"yoktur, onlara da. Onlar da yanınıza girip çıkarlar."** Yani hizmet için aile halkının etrafında döner dururlar, gider gelirler. **"Her biriniz de diğerinin yanına girip çıkar. Allah âyetleri size böyle açıklar. Allah çok iyi bilendir, Hakîmdir."**

59- **"Sizden olan çocuklar baliğ olduklarında kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler. Allah size ayetlerini böyle açıklar. Allah Alîmdir, Hakîmdir."**

60- **"Nikâh ümidi kalmamış, yaşlanıp oturmuş"** acuze/yaşlı **"kadınlar için"** içteki **"süslerini göstermemek şartı ile rubalarını bırakmakta onlar üzerine vebal yoktur. Bununla beraber iffet etmeleri onlar için hayırlıdır. Allah çok iyi işitendir, çok iyi bilendir."**

61- **"Gözü görmeyene bir harec"** vebal, sorumluluk **"yoktur, topala sorumluluk yoktur, hastanın da bir sorumluluğu yoktur. Kendi evlerinizden, babalarınızın evlerinden, analarınızın evlerinden, kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden yahut teyzelerinizin evlerinden ya da anahtarlarını elinizde bulundurduğunuz"** tasarrufunuz altında bulunan **"kimselerin veya dostlarınızın evlerinden yemek yemenizde size de bir sakınca yoktur. Hem sizin topluca yahut ayrı ayrı"** birlikte ya da dağınık olarak **"yemenizde de vebal yoktur. Ne zaman ki evlere girerseniz kendinize Allah tarafından"** ecir ve sevap ile **"mübarek ve pek güzel bir selam olmak üzere selam veriniz. Allah size akıl edesiniz diye ayetleri böyle açıklıyor."**

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاِذَا كَانُوا مَعَهُ
عَلٰى اَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى يَسْتَأْذِنُوهُ اِنَّ الَّذِينَ
يَسْتَأْذِنُونَكَ اُولٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِذَا
اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ
لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ
بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِينَ
يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهِ
اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ اَلَا اِنَّ
لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ
يُرْجَعُونَ اِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

سُورَةُ الْفُرْقَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلٰى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا
﴿١﴾ اَلَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ
يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

62- **"Mü'minler ancak Allah'a ve Resûlü'ne iman edenler"** kalpleri ile tasdik edenler **"aynı zamanda kamuyu ilgilendiren"** önemli **"herhangi bir işi danışmak için onunla bir arada olduklarında kendisinden izin almadan ayrılmayanlardır. Şüphe yok ki senden izin isteyenler Allah'a ve Resûlü'ne iman edenlerdir. Bazı işleri için senden izin istediklerinde onlardan kime istersen izin ver ve onlar için Allah'tan mağfiret iste! Muhakkak Allah bağışlayandır, rahmet edicidir."**

63- **"Resûlün çağrısını"** sizin ona seslenişinizi **"aranızda biribirinizi çağırdığınız gibi bellemeyin. Aranızda birbirinizin arkasına gizlenerek gizlice sıvışıp gidenlerinizi"** biri diğerini örtüp saklarken gizlice kaçıp ayrılanlarınızı **"muhakkak Allah bilir. Artık onun emrine muhalefet edenler"** yüz çevirenler **"kendilerine bir fitnenin"** mihnetin **"yahut acıklı bir azabın isabet etmesinden çekinsinler."**

64- **"Dikkat edin! Şüphe yok ki göklerle yerde olanlar Allah'ındır. O sizin neyin üzerinde olduğunuzu çok iyi bilir. O'na döndürülecekleri günde onlara neler yaptıklarını haber verecektir."** Bildirecektir. **"Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

25- FURKÂN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 77 âyettir)

Bütün kaynaklarda sûre, 1. âyette geçen Furkan ismiyle anılmıştır. Hz. Ömer'in, Hz. Peygamber hayatta iken Hişâm b. Hakîm'in Furkan sûresini okuduğunu, kendisinin de onu dinlediğini belirten açıklamasında Furkan adını zikretmesi (Buhârî, "Fezâilü'l-Kur'ân", 5/27) ve daha başka hadisler (bk. Buhârî, "Husûmât", 4; Ebû Dâvûd, "Fiten", 6; Müsned, I, 40) sûrenin Resûlullah döneminden itibaren bu isimle anıldığını göstermektedir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Furkan'ı"** hak ile bâtılı birbirinden ayıran Kur'ân'ı **"âlemlere"** insanlara, cinlere ve başkalarına **"uyarıcı"** Allah'ın azabı ile korkutucu **"olsun diye kuluna"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e **"indiren"** Allah'ın sıfatları **"ne yücedir, ne mübarektir!"** Hayırları ve nimetleri de pek çoktur.

2- **"Ki göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur ve O hiçbir evlat edinmemiştir, mülkünde de ortağı yoktur. Her şeyi yaratıp onu inceden inceye takdir ve tayin etmiştir."** Kendisi için uygun olan ne ise onu hazırlamıştır.

Nur Sûresi 58-64. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler bireylerin değerlerini, şereflerini korumak, ailenin ve toplumun esenliğini sağlayıp onları her türlü kötülük ya da rahatsız edici halden muhafaza etmek hikmeti ile teşri' buyurulmuş pek üstün İslâmî bir takım edepleri ele almaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanların mallarını bâtıl yollarla yemelerini yasaklaması esnasında karşı karşıya kaldıkları bir problemi ele alıp çözmektedir. Said b. el-Müseyyeb (radıyallâhu anh)'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: Bazı kimseler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte sefere çıktıklarında evlerinin anahtarlarını âmâ, topal, hasta ve akrabalarının yanlarında bırakırlardı. Onlara ihtiyaç duydukları takdirde evlerinde bulunanlardan yemelerini de söylerlerdi. Ancak bunlar oradaki mallardan yemekten çekinir ve: Bu hususta gönüllerinin hoş olmayacağından korkuyoruz, derlerdi. Bunun üzerine bu âyeti kerime indi.

Yemenin hangi halde olacağı ile ilgili açıklama tamamlandıktan sonra âyet-i kerimeler yemek yenilen evlere giriş edeplerini söz konusu etmektedir. Öncelikle selâm vermek bu edeplerdendir. İşte bu Allah'ın şeriati ve hükmüdür. Bundan maksat ise mutluluğun din ve dünyanın düzelmesinin kendisine bağlı olduğu İslâm edepleri ile edeplenmemizdir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler akrabalar ve arkadaşlar arasındaki ilişkileri düzenlemekten büyük aile olan Müslümanlar ile bu ailenin başkanı ve komutanı olan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile olan ilişkileri düzenlemeye Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in meclisinde Müslümanların uymaları gereken edepleri sıralamaya geçmekte, gerçek mü'minlerin, yaptıklarını söyleyen ve Allah'a ve Resûlü'ne imanlarının gereğini yerine getiren kimseler olduklarını, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte herhangi bir hususa dair görüş, savaş ya da kamuyu ilgilendiren herhangi bir iş dolayısı ile cemaatin katılımını gerektiren önemli bir iş sebebi ile birlikte bulunmaları halinde imamlarından izin almadan gitmeyen kimseler olduklarını açıklamaktadır. Çünkü böyle yapmayacak olurlarsa iş kargaşaya dönüşür, herhangi bir ağırlığı ve bir düzeni kalmaz. Onlar ancak zaruret halinde meclisten çıkmak için izin isterler. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise onların bazılarına izin ve müsaade vermek ile diğer bir kısmına müsaade etmemekte -onların şartlarını göz önünde bulundurmak sûreti ile- muhayyerdir. Âyet-i kerimeler aynı şekilde bu meclislerde herhangi bir şekilde ayrılmamanın daha uygun ve daha hak olduğuna izin istemenin de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in mazereti olanlar için mağfiret dilemesini gerektirdiğine de işaret etmektedir. Aynı zamanda âyet-i kerimeler izin istendiği zaman ve bütün hallerde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i tazim edip ona gereği gibi saygı göstermenin zorunlu olduğuna da dikkat çekmektedir. Ona ismi ile: Ey Muhammed, ya da künyesi ile ey Ebul Kasım, diye seslenilmemelidir. Sonra gizli bir şekilde ve tedricî olarak çıkıp giden izin almadan biri diğerinin arkasına saklanıp kaçan münafıkları sakındırarak, Allah'ın -Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) görmese bile- kendilerini gördüğünü ifade etmektedir. Ayrıca âyet-i kerimeler Allah'ın emrine aykırı hareket edenleri başlarına bir fitne (mihnet)in gelip çatmasından yahut da dünyada ya da âhirette onlara can yakıcı bir azabın isabet etmesinden korkutup sakındırmaktadır.

Nur Sûresi 58-64. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hizmetçilere ve küçük çocuklara yalnız başlarına kalacakları ve dinlenecekleri zamanlarda büyüklerin yanına girmeden önce izin istemek bir zorunluluktur.

2. Küçük çocuklara ve yetişkinlere üstün İslâmî edepleri öğretmek gereklidir.

3. Oldukça yaşlı olmalarından ötürü erkeklerin ilgilenmeyecekleri durumdaki ihtiyar kadınların tesettürde mübalağaya kaçmaları ve cilbab giyinmeleri vacip değildir. Çünkü böylesi onlar için zor ve sıkıntılıdır. Bununla birlikte genç kadınlar gibi tesettüre riayet edip giyinecek olurlarsa böylesi onlar için daha hayırlı ve daha faziletlidir.

4. Yabancıların karşısında açılmak ve ziynet yerlerini göstermek hususunda yaşlı kadınlar ile bakireler arasında bir fark yoktur. Bu hepsine haramdır. Yabancılardan maksat ise kocaların ve mahrem akrabaların dışında olanlardır. Mahrem ise kendileri ile evlenilmesi haram olan kimselerdir.

5. Akrabaların evlerinde adeten aralarında görülen ünsiyet ve kaynaşma dolayısıyla yemek yemek mübahtır. Bir kimsenin malını korumakla görevli hazinedar gibi kimseler de bu hususta akrabalar gibidir. O da anahtarı elinde bulunan şeylerden maruf şekilde yemek hakkına sahiptir. Ama yemek ihtiyacından fazlasını almaz. Arkadaşların evleri de bunun kapsamındadır. Bütün bunlar ise mal sahibinin rahatsız olmaması ve zarar görmemesi halinde söz konusu olur.

6. İslâm bir takım meşakkat ve zorlukların bulunduğu cahili bir takım adetleri kaldırmıştır. -Bir kimsenin tek başına yemek yemeyi kabul etmemesi gibi. Eğer kendisi ile birlikte yemek yiyecek bir topluluk bulamazsa yemek yemezdi.-

7. Selâmı yaygınlaştırmak insanlar arasında sevgiyi yaygınlaştıran İslâmî edeplerin büyüklerindendir. Bu hususta sünnetteki kayıtlara bağlı kalmalıyız.

8. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hayatta iken de vefatından sonra da saygı ve tazim duymalı, onun meclisine gereken saygıyı göstermeliyiz. Aynı şekilde onun siyretinin söz konusu edildiği meclisleri de böyle görmeliyiz.

9. Birey, aile ya da cemaatler olarak menfaatlerimizi ilgilendiren ya da ümmetin maslahatı ve genelin menfaati ile alakalı bulunan görüşmelerine katılmaya çağırıldığımız önemli hususlar için yapılan toplantılarda hazır bulunmak için eli çabuk tutmak bir zorunluluktur.

10. Şanı yüce Allah bizi görür. Amellerimizi gözetir. Nefislerimizde sakladıklarımızı ve kalplerimizin gizlediklerini de bilir.

Furkan Sûresi 1-2. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler, âlemlere uyarıp korkutucu olması için kulu Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Kur'ân-ı Kerim'i indirdiğinden dolayı yüce Allah'ın şanını yüceltmek ve O'na hamd etmekle başlamakta, göklerin ve yerin mülkü kendisinin olan, bütün kâinatı hikmet ve takdir ile yönetip idare eden Allah'ı tevhid etmeye çağırmakta, onun bir evladının ve ortağının olmadığını, olamayacağını ifade etmektedir.

Furkan Sûresi 1-2. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın, en büyükleri Kur'ân-ı Azimuşşan'ı indirmesi olan pek büyük nimetlerinden dolayı şanının yüceltilmesi, tazim edilmesi ve O'na hamd edilmesi gerekir.

2. Yalnızca O'na ibadet etmeli, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalıyız. Çünkü biricik yaratan, rızık veren, her şeye kudreti yeten, her şeyi bilen O'dur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti bütün zaman ve mekânlarda bütün beşeriyete gelmiş umûmi bir risalettir. Hatta onun risaleti aynı zamanda cinler âlemine de gönderilmiştir.

4. Yüce Allah'ın hikmetini ve onun harikulâde sanatını iyice anlayıp bilmek için çeşitli ilim dallarında araştırma yapmak ve düşünmek bir zorunluluktur.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ
وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ
مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَا
اِلَّا اِفْكٌ افْتَرٰيهُ وَاَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ اٰخَرُونَ فَقَدْ جَاؤُ
ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾ وَقَالُوا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ
تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَاَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ
فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾ وَقَالُوا
مَالِ هٰذَا الرَّسُولِ يَاْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْاَسْوَاقِ
لَوْلَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾ اَوْ يُلْقٰى
اِلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَاْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ
اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا
لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾ تَبَارَكَ
الَّذِي اِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾ بَلْ كَذَّبُوا
بِالسَّاعَةِ وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

3- **"Onlar onu bırakıp hiçbir şey yaratamayan, aksine kendileri yaratılmış olan ve kendi kendilerine bile bir zarar ve fayda veremeyen, öldürmeye, diriltmeye ve ölümden sonra tekrar can vermeye (nüşûr'a) gücü yetmeyen ilâhlar edindiler."**

4- **"Kâfirler dediler ki: Bu"** Kur'ân **"ancak onun"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in **"uydurduğu bir yalandır. Ona başka bir topluluk da bunun için yardım etmiştir. Muhakkak onlar zulmettiler ve asılsız"** büyük bir yalan olan **"bir iddiada bulundular."**

5- **"Ve: Bu öncekilerin masalları"** yalanları **"dır. Onu başkalarından alıp yazmıştır"** kendisi için yazılmasını istemiştir, **"onlar sabah akşam"** günün başında ve sonunda **"kendisine okunmaktadır, dediler."**

6- **"De ki: Onu göklerle yerde olan gizlilikleri bilen Allah indirmiştir. Muhakkak ki O Gafûrdur, Rahîmdir."**

7- **"Yine onlar: Bu nasıl bir peygamberdir ki yemek yer ve pazarlarda dolaşır? Onunla birlikte uyarıcı olmak üzere beraberinde"** önümüzde onu doğrulayan ve onunla birlikte **"bir melek indirilmeli değil miydi, dediler?"**

8- **"Yahut ona bir hazine verilmeli ya da mahsullerinden yiyeceği bir bahçesi"** mahsullerinden geçimini elde edeceği verimli bir bahçesi **"olmalı değil miydi? Zalimler: Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz"** sihirle aklı başından alınmış bir adamın arkasından gidiyorsunuz, **"dediler."** Çünkü onlara göre sihir akla yaptığı etkisi ile bilinirdi.

9- **"Onların sana nasıl misaller getirip"** seni hayret edilecek şekilde değişik vasıflarla nitelendirip **"sapıklığa düştüklerine bir bak!"** Bir defasında büyücü, bir defasında büyülenmiş, bir diğerinde şair, kâhin ve daha başka şeyler söylüyorlar. **"Artık onlar"** kendilerini hakka götürecek **"hiçbir yol bulamazlar"** hidâyete eremezler.

10- **"Dilerse sana bunlardan daha hayırlı olmak üzere altından"** içinden **"ırmaklar akan bahçeler verebilen ve senin için köşkler kurabilen Allah, yüceler yücesidir!"**

11- **"Fakat onlar Saati"** Kıyâmet gününü **"yalanladılar. Saati yalanlayana da biz şiddetli bir ateş"** şiddetle yanan bir ateş **"hazırladık."**

Furkan Sûresi 3-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler kâfirlerin Allah'a ortak koşmalarına, onların hiçbir şey yaratamayan, aksine kendileri yaratılmış bulunan, öldürme, diriltme ve ölümden sonra diriltme güçleri bulunmayan ilâhlara ibadet ettiklerine işaret etmekte, Kur'ân-ı Kerim'i yalanladıklarını, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân'ı kendiliğinden uydurup onu Allah'a nispet ettiğini, bu yolda da başkalarının yardımını aldığını söz konusu etmekte, sonra da göklerin ve yerin gaybını bilen yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'i indirip onunla beşeriyeti (benzerini meydana getirmekten) âciz bıraktığını ve onun benzeri bir kitap yahut bir sûre ya da bir âyetinin benzerini getirmelerini istemek suretiyle meydan okuduğunu söyleyerek bu iddialarını reddetmektedir. Şanı yüce Allah da mağfireti ve rahmeti pek bol olandır. Eğer böyle olmasaydı bu yalanlayıcıları âcilen helâk edecekti.

2. Sonra âyet-i kerimeler müşriklerin bazı itirazlarını ve yüce Resûlü âciz bırakmak ve onun yalan söylediğini ortaya çıkarmak maksadı ile bir çaba ortaya koyup bir takım mucize tekliflerinde bulunduklarını dile getirmektedir. Onların bu yaptıkları ise bilgisizliklerini ve ahmaklıklarını ortaya koyan bir durum idi. Çünkü yüce Allah'ın hikmeti bütün Resûllerin insanlardan olmasını gerekli görmüştür. Böylelikle onların insanlarla iletişim kurup anlaşılmaları kolay olur ve Rabblerinin risaletini insanlara tebliğ edebilirler. Eğer Allah, Resûlü bir melek yapsaydı yine kendilerine bir beşer sûretinde gelmedikçe insanlar onu anlayamazdı.

Yine müşrikler onun malının az oluşunu da ileri sürüp itiraz etmişler ve eğer gerçek bir Resûl olsaydı Allah'ın ona çok mal vermek sûreti ile ona üstünlük vermesi gerektiğini sanmışlardı. Böylelikle onun üzerine semadan bir hazine iner yahut da onun mahsullerinden yiyeceği ağaçları bol bir bahçesi olurdu. Âyet-i kerimeler onlara eğer yüce Allah dileseydi onların bu öngördükleri dünya metaından çok daha fazlasını vereceğini söyleyerek kanaatlerini reddetmektedir. Bunun yerine şanı yüce Allah onu ümmetine uyulacak bir örnek yapmayı ve en hayırlı bir şekilde risaletini eksiksiz yerine getirmeyi aynı zamanda da rızkı için çalışmasını murad etmiştir.

Furkan Sûresi 3-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'e ve onun bütün beşeriyetin bir sûresinin yahut bir âyetinin dahi benzerini meydana getiremeyecekleri Allah'ın mucize kelâmı olduğuna inanmalı ve getirdiği hükümler gereğince amel etmeliyiz.

2. Fakir bir kimseyi fakirdir diye hakir görmemeli ve herhangi bir şeyde bizden daha az imkâna sahiptir diye onunla alay etmemeliyiz. Çünkü aziz ve celil Allah dünyalığı yarattıklarından sevdiği kimselere de sevmediği kimselere de verir. Ama dini ve sevabı ancak sevdiği kimselere verir. Ve şüphesiz insanlar arasında Allah için en değerli olan onların en takvâlı olanları, en çok itaat ve ibadet edenleri, en ihlâslı olanlarıdır.

12- "O ateş onları uzaktan görünce onun büyük bir öfke ile" öfkeli bir kimsenin sesi gibi kaynayıp ses **"çıkaracağı şiddetli uğultusunu"** hırıltılı nefes alanın sesine benzetilen ateşin şiddetli gürültülü sesini **"işiteceklerdir."**

13- "Onlar elleri boyunlarında bağlanıp" yani elleri zincirlerle boyunlarına bağlanmış **"onun dar bir yerine atıldıklarında orada: Ölüm"** yetiş, kurtar bizi ey ölüm! **"diye feryat ederler."**

14- "Bugün ölümü" helâk edilmeyi **"bir kere değil, birçok kere"** ardı arkasına defalarca **"temenni edin."**

15- "De ki: Acaba bu" sözü geçen o alevli ateş **"mu hayırlıdır yoksa takvâ sahiplerine vadolunan ebedilik cenneti mi? Onlar için bir mükâfat ve bir dönüş yeridir."**

16- "Orada onlar için -kendileri ebedi kalmak üzere- diledikleri her şey vardır. Bu Rabbinin yerine getirmesi istenen bir vaadidir." Yani şanının büyüklüğünden ötürü dilenmesi ve istenmesi gereken, buna değen bir vaadidir.

17- "Onları ve Allah'tan başka ibadet ettiklerini" hep birlikte hesaba çekmek üzere **"haşr edip toplayacağı gün"** yüce Allah, Allah'tan başka tapınılan herkese Kıyâmet gününde **"der ki: Benim bu kullarımı siz mi saptırdınız yoksa kendileri mi yoldan saptılar"** onlar mı doğru yoldan saparak şaşırdılar ve kendiliklerinden size ibadet ettiler?

18- Kendilerine ibadet olunan mabudlar bu söylenenlerden hayrete düşerek **"derler ki:**

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا
(١٢) وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ
ثُبُورًا (١٣) لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا (١٤) قُلْ أَذٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ
الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا (١٥) لَهُمْ فِيهَا مَا
يَشَاؤُنَ خَالِدِينَ كَانَ عَلٰى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْؤُلًا (١٦) وَيَوْمَ
يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَقُولُ ءَاَنْتُمْ
اَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ (١٧) قَالُوا
سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ
أَوْلِيَاءَ وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتّٰى نَسُوا الذِّكْرَ
وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا (١٨) فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا
تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ
عَذَابًا كَبِيرًا (١٩) وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا
إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا
بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا (٢٠)

Seni tenzih ederiz" Rabbim, sen ortaklardan münezzehsin, her türlü eksiklik ve kusurdan mukaddessin **"Senden başkalarını veliler"** dost edineceğimiz mabudlar **"edinmek bize yaraşmaz. Fakat Sen onları ve atalarını faydalandırdın. Sonunda zikri unuttular"** seni anmaktan, sana iman etmekten, senin birliğinin delillerinden gaflete düştüler. **"Ve helâk olan bir kavim oldular."**

19- "İşte söylediklerinizde sizi yalanladılar. Artık ne üzerinizdeki azabı def edebilirsiniz ne de bir yardıma güç yetirirsiniz" azabı önleyecek güçleri de olmayacak, kendilerine yardım da edemeyecekler. **"Sizden kim zulmederse ona büyük bir azabı tattırırız."**

20- "Bizim senden önce gönderdiğimiz Resûller de muhakkak yemek yerler ve pazarlarda dolaşırlardı. Biz kiminizi kiminize fitne" sınama aracı, imtihan **"kıldık. Sabredecek misiniz? Rabbin her şeyi çok iyi görendir."**

Furkan Sûresi 12-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler onların âhireti yalanlamalarını canlandırmaktadır. Hâlbuki onları bekleyip duran cehennem de âhirettedir. İleride bu günde uzakça bir yerden oldukça korkunç bir ses işitecekler ve elleri boyunlarına bağlanmış zincirlere vurulmuş oldukları halde cehennemin daracık bir yerine atılacaklar, onlara isabet eden oldukça şiddetli azaptan ötürü feryat edecekler, Allah'ı bırakıp ilâh edindikleri varlıklar onlardan uzaklaştıklarını ilan edecekler. Orada bunların içine toplanıp bir araya getirilecekleri cehennem ile takvâ sahiplerinin nimetlere mazhar olacakları ebedilik cenneti arasında pek büyük bir fark olacaktır.

Furkan Sûresi 12-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın gerçek değerinin sahip olduğu mal ile ilgisi yoktur. İnsanın kendi benliğini gerçekleştirmesine imkân sağlayan pek çok başka şey de vardır. Bunlarla dünya hayatında varlığını ve değerini ispatlar. Bunların en önemlileri dinine sımsıkı bağlılığı, aklının sağlıklı oluşu, güzel düşünmesi, övülmeye değer bir ahlâka sımsıkı sarılması, üstün İslâmî ve insanî değerlere, yüce erdemlere bağlı bulunmasıdır. İşte bütün bunlar mal ya da daha başka dünya metaı ile fâni süslerinin yerini fazlası ile tutar.

2. Âhiret sevabı mü'min insanın dünyada karşı karşıya kaldığı yorgunluk, acı ve meşakkatlerin yerine verilecek pek büyük bir mükâfattır. Bu sebeple akıllı kimse âhirette pek güzel sevap ve mükâfatı elde ederek kurtulmak için karşı karşıya kaldığı musibetlere sabreden, imanı üzere sebat gösteren kimsedir.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ
أَوْ نَرٰى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فٖٓي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبٖيرًا
﴿٢١﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمٖينَ
وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدِمْنَٓا إِلٰى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ
فَجَعَلْنَاهُ هَبَٓاءً مَنْثُورًا ﴿٢٣﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ
مُسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقٖيلًا ﴿٢٤﴾ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَٓاءُ بِالْغَمَامِ
وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزٖيلًا ﴿٢٥﴾ اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ
وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرٖينَ عَسٖيرًا ﴿٢٦﴾ وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ
عَلٰى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبٖيلًا ﴿٢٧﴾
يَا وَيْلَتٰى لَيْتَنٖي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلٖيلًا ﴿٢٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنٖي عَنِ
الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَٓاءَنٖي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾ وَقَالَ
الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾
وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمٖينَ وَكَفٰى بِرَبِّكَ
هَادِيًا وَنَصٖيرًا ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهٖ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتٖيلًا ﴿٣٢﴾

21- "Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar" Allah'a kavuşmayı sevmeyenler ve ummayan kimseler: **"Bize melekler indirilmeli yahut Rabbimizi görmeli değil miydik, dediler. Andolsun ki onlar kendi kendilerine büyüklendiler. Azgınlık yapmakta çok ileri gittiler."** Azgınlık ve zulümde sınırı aştılar.

22- "Melekleri görecekleri gün, işte o günde günahkârlara müjde yoktur ve" melekler: **"Sizlere müjde yasak edilmiş yasak"** cennet size kesin olarak haram kılınmıştır, **"derler."**

23- "İşledikleri amellerinin önüne geçip onu havaya saçılmış" darmadağın olup yok olmuş **"toz zerreleri yaparız."** *Hebâ (toz zerreciği)* gibi yaparız. Bu da güneş ışığı ile birlikte toz gibi görülen ince boşluklar demektir.

24- "O günde cennetliklerin kalacakları yer çok hayırlı ve dinlenecekleri yer çok güzeldir." En güzel konaklama ve barınma yeridir.

25- "Ve o günde gökyüzü bulutla yarılacak" gökyüzü yarılıp yıldızlar dökülecek, gökler açılacak ve ince beyaz bir bulut görülecek **"melekler ardı arkasına indirileceklerdir."**

26- "O günde hak mülk, yalnız Rahman'ındır. O gün kâfirlere çok zor" dehşetli ve korkunç halleri ile çok şiddetli ve ağır **"gelecektir."**

27- "O günde zalim ellerini ısırıp" aşırı pişman olup dünyada yaptıklarına hasretler çekip: **"Keşke o Resûl ile beraber"** hidâyete götüren **"bir yol tutmuş olsaydım, der."**

28- "Veyl bana!" Azap şiddetli olacağından ötürü helâk oldum! **"Keşke filanı dost edinmeseydim"** onunla arkadaşlık etmeyip onu dostum bilmeseydim.

29- "Andolsun ki zikir bana gelmişken ondan beni o saptırdı. Zaten insan şeytanı" kendisini dost ve yardımcı edinip arkasından giden kimseleri çokça **"yardımsız olarak ortada bırakır."**

30- "Resûl: Rabbim, gerçekten benim kavmim bu Kur'ân'ı terk etti." Ona iman etmedi, **"dedi."**

31- "İşte böylece Biz her peygambere günahkârlardan düşmanlar" âyette lafız tekil olmakla birlikte tekil ve çoğul için de kullanıldığından ötürü *"düşmanlar"* demektir. **"kıldık. Yol gösteren ve yardım eden olarak sana Rabbin yeter."**

32- "Kâfirler: Ona bu Kur'ân topluca bir defada indirilmeli değil miydi, dediler. Biz onunla kalbine sebat verelim" onunla Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbi güç bulsun **"diye yaptık ve onu ağır ağır okuduk."** [Şanı yüce Allah, Kur'ân-ı Kerim'i Cebrâil (aleyhisselâm)'ın dili ile ona azar azar, ağır ağır ve teenni ile okumuş yahut da yüce Allah bu kitabı âyet âyet ayırıp kısım kısım inzâl buyurmuş yahut onu beyân edip açıklamıştır.][6]

Furkan Sûresi 21-32. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin büyüklük taslamalarını ve kendilerine Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i tasdik etmelerini emretmesi için üzerlerine meleklerin indirilmesini yahut da Rabblerini çıplak gözle görmeyi istemelerini açıklamaktadır. Âyetler de onlara şöyle cevap vermektedir: Kıyâmet gününde melekleri görecekler ama onlara azap etmek için görüneceklerdir.

2. Takvâ sahiplerine gelince, onlar cennette nimetlere mazhar olacaklardır. Şüphesiz bunların konaklayacakları, barınacakları ve dinlenecekleri yer bakımından kâfirlere göre çok daha hayırlı olacaklardır. O günde sema bulutlar ile yarılacak ve melekler inip bütün insanlar, emrin bir ve tek olarak yalnız Allah'a ait olduğunu bilecekler.

3. Sonra âyet-i kerimeler kavminin Kur'ân'ı terk edip ona iman etmemeleri, onun hakkında asılsız ve oldukça çirkin iddialarda bulunup sözler söylemeleri dolayısı ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbine yaptığı şikâyeti söz konusu etmekte ve bunun Allah'ın Resûllerine sünneti gereği olduğunu belirterek düşmanlarına karşı yardım ve zaferin de her zaman onlar tarafında olduğunu hatırlatıp teselli etmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin Kur'ân'ın kısım kısım inişine, bir defada inmeyişine itirazlarını söz konusu etmekte ve bu halin yüce Allah'ın, Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) kalbine sebat vermek, kitabın hıfzedilip tebliğ edilmesini kolaylaştırmak, ilk Müslümanları da adım adım amelî olarak eğitip terbiye etmek hikmetine bağlı olduğunu beyan etmektedir.

Furkan Sûresi 21-32. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Aklı başında olan insanın hakka uyması, ona teslim olması, inadın ve haktan hoşlanmayışının kendisini delilsiz ya da sözünün doğruluğuna dair bir belgesi bulunmaksızın bâtıl ve yalan söz söylemeye itmemesi gerekir.

2. Düşmanların davaya karşı hile ve tuzak kurmak maksadıyla ve bu davaya zarar verme çabası ile yönelttiği bâtıl her türlü iddiaya karşı dini savunmamız ve bunları çürütmemiz gerekir.

3. Aklı başında olan herkesin ibadetini bir ve tek olarak Allah'a yapması icab eder. Çünkü ibadeti hak eden yalnızca odur. Başkası değil. Ve o her bir şeyin mutlak mâliki ve egemenidir.

4. Aynı şekilde aklı başında olan herkesin iyi arkadaş seçmesi dini ve ahlâkı itibari ile insanların en iyi olanlarına uyması, buna karşılık dalâlette olanlarla kötü ahlâk ve kötü yaşantı sahipleri ile arkadaşlık etmekten uzak kalması gerekir.

---

6 Köşeli parantez [ ] arası bu ibareler baskıda sehven: "Furkan Sûresi 12-20. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir" başlığı altında "2" numaralı maddenin devamı olarak kayd edilmiştir. Ancak bu ibarelerin: "...ve onu ağır ağır okuduk" buyruğunun açıklaması olduğu açıkça ortadadır.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ اِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاَحْسَنَ تَفْس۪يرًاۜ
﴿٣٣﴾ اَلَّذ۪ينَ يُحْشَرُونَ عَلٰى وُجُوهِهِمْ اِلٰى جَهَنَّمَۙ اُو۬لٰٓئِكَ
شَرٌّ مَكَانًا وَاَضَلُّ سَب۪يلًا ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُٓ اَخَاهُ هٰرُونَ وَز۪يرًاۚ ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَٓا اِلَى
الْقَوْمِ الَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۜ فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْم۪يرًاۜ ﴿٣٦﴾
وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ اَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ
لِلنَّاسِ اٰيَةًۜ وَاَعْتَدْنَا لِلظَّالِم۪ينَ عَذَابًا اَل۪يمًاۚ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا
وَثَمُودَا۬ وَاَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذٰلِكَ كَث۪يرًا ﴿٣٨﴾
وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْاَمْثَالَۘ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْب۪يرًا ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ
اَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّت۪ٓي اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِۜ اَفَلَمْ يَكُونُوا
يَرَوْنَهَاۚ بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾ وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ
يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًاۜ اَهٰذَا الَّذ۪ي بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾
اِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَٓا اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَاۜ وَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ ح۪ينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُّ سَب۪يلًا ﴿٤٢﴾
اَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُۜ اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَك۪يلًاۙ ﴿٤٣﴾

33- **"Onlar sana bir örnek gösterdikleri her seferinde muhakkak ki sana hakkı ve daha güzel bir açıklama"** en doğru bir beyanı ve açıklamayı **"getirmişizdir."**

34- **"Yüzleri üzere cehenneme toplanacak olanlar, işte onlar, yerleri en kötü ve yolları en sapık olan kimselerdir."**

35- **"Andolsun ki Biz Musâ'ya kitabı"** Tevrat'ı **"verdik. Onunla beraber kardeşi Hârun'u da vezir yaptık."**

36- **"Âyetlerimizi"** Musâ ve Hârun'un doğruluğuna delil olan mucizelerimizi ve yüce Allah'ın kâinattaki ve nefisteki kudretine delil olan Allah'ın âyetleri ile Allah tarafından indirilmiş Tevrat'ın âyetlerini **"yalanlayan o kavme gidin, dedik. Sonunda biz onları tümden helâk ettik."**

37- **"Nuh kavmi peygamberleri yalanlayınca Biz de onları suda boğduk ve onları insanlara bir âyet"** ibret **"kıldık. Zalimler için"** âhirette **"çok acıklı bir azap hazırlamışızdır."**

38- **"Ve"** Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi olan **"Âd"** Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi olan **"Semûd"** kuyu sahipleri olan yüce Allah'ın kendilerine Şuayb'i gönderdiği ama onu yalanladıkları için kuyularının onlarla birlikte çöküp kendilerini ve yurtlarını yerin dibine geçirdiği **"Ashab-ı Ress ve bunların dışında birçok kavimleri"** bu yalanlayıcılar arasında geçip gitmiş çok sayıda ümmeti ve insanları **"da"** helâk ettik.

39- **"Her birine örnekler verdik ve onların hepsini"** hayret verecek ve korkunç şekilde **"mahvettik, helâk ettik."**

40- **"Muhakkak onlar belâ yağmuruna tutulan"** Lût kavminin üzerine semadan yağdırılan helâk edici ve tahrip edici taşlar ile harap olan **"beldeye"** Lût kavminin şehirlerinin merkezi durumunda olan -şimdiki Ürdün topraklarında bulunan- Sedâm adındaki **"beldeye uğramışlardır. Acaba bunlar orayı görmediler miydi? Hayır, onlar tekrar dirilmeyi ümit etmezler."** Ölümden sonra dirilişi ummazlar hatta onu inkâr ederler.

41- **"Onlar seni gördüklerinde mutlaka: Allah'ın peygamber olarak gönderdiği bu mudur, diye seni alaya alırlar."** Seni alay konusu ederler, seninle alay ederler.

42- **"Eğer ilâhlarımıza sebat göstermeseydik az kalsın bizi ilâhlarımızdan saptıracaktı."** Eğer ilâhlarımıza tapınmaya sımsıkı sarılmamış olsaydık neredeyse dinimizi terk edip İslâm dinine girmemizi ve ilâhlarımıza ibadetten yüz çevirmemizi sağlayacaktı.

43- "Hevâ ve hevesini kendine ilâh edinen" yapıp ettiklerinde yapmayıp bıraktıklarında kişisel hevâsını ve eğilimlerini takip eden **"kimseyi gördün mü?"** Onun durumunu bana haber ver! **"O kimseye sen mi vekil"** koruyucu ya da hevâsına uymaktan kendisini engellemekle görevli bir kimse **"olacaksın?"**

Furkan Sûresi 33-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kâfirlerin ona yönelttikleri her bir itiraza mutlaka Allah'ın ona hak olanı getirip en güzel bir şekilde ona açıklık getirdiğini beyan etmektedir. Bundan sonra ise zillet ve küçülmüşlük halinde yüzleri üzere cehenneme sürüklenecekleri zaman âhirette horlanmak azabını kâfirlere tattıracaktır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmekte, davet yolunda karşı karşıya kaldığı meşakkat ve eziyetleri hafifletmekte, müşrikleri helâk edilmekle tehdit etmektedir. Nitekim onlardan önce Musâ, Nuh, Âd, Semûd ve Şuayb kavimleri ile daha başka pek çok nesiller ve ümmetlerin yalanlayıcıları helâk olmuştu. Allah, Resûllerini yalanlayan bu ümmetlerin yalanlayıcılarını helâk ettiği gibi Kureyş kâfirlerinin yaptıkları yolculuklarında sabah akşam yanlarından geçtiği şehir halkının yalanlayıcılarını da helâk etmişti. Bunlar ise Allah'ın altını üstüne getirdiği Lût kavminin şehirleri idi. Bunların üzerine semadan onları helâk eden taşlar yağdırmıştı. İşte bunlar o şehirleri görürler ama ibret almazlar. Öğüt almazlar. Çünkü ölümden sonra dirilişi yalanlamaları hakikate karşı onları kör etmiştir. Bu yalanlamakla da yetinmediler aksine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e haksızlık ettiler, onunla alay ettiler.

Furkan Sûresi 33-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünyamızda ve âhiretimizde bize faydalı olacak iman ve salih ameli -Allah'ın sevap ve mükâfatını elde edip bahtiyar olmak, azabından kurtulmak ümidi ile- azık olarak hazırlamalıyız.

2. Bizden önce geçmişlerin durumundan ibretler çıkarmalı, onları mutlu eden şeylere sımsıkı sarılıp, bedbaht edip helâk eden şeylerden de uzak durmalıyız. Çünkü mutlu kişi başkasının halinden ibret alandır.

3. Şüphesiz Kur'ân-ı Kerim hayatın tamamını kapsayan eksiksiz ve kapsamlı bir düzen getirdiği gibi beşerin tabiatına uygun bir eğitim düzeni de getirmiştir. Bu düzen ise beşeri yaratan şanı yüce ve mübarek yaratıcının onu gereği gibi bilmesinin bir neticesidir. Yoksa Kur'ân sırf zevk almak yahut bilginin zevkine varmak için okunan bir kültür kitabından ibaret değildir.

44- **"Sen onların çoğunu dinler ve akıl erdirirler mi sanırsın? Onlar ancak hayvanlar gibidir. Hatta onlar yolca daha da sapıklıktadırlar."**

45- **"Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığına bakmaz mısın? Dileseydi onu hareketsiz kılardı, sonra güneşi ona delil kıldık."**

46- **"Sonra onu yavaş yavaş kendimize çektik."**

47- **"Geceyi sizin için elbise"** karanlığı ile elbise gibi örten **"uykuyu da"** bedenleriniz için **"rahatlık kılan O'dur. O gündüzü de yeni bir hayata başlangıç yaptı."** Çalışmaya iten bir sebep kıldı.

48- **"Ve o rahmeti önünde rüzgârları"** yağmur yağacağını haber veren **"müjdeci olarak gönderendir. Ve gökten tertemiz bir su indirdi."**

49- **"Onunla ölü bir beldeyi"** ekini ve bitkisi olmayan bir araziyi **"canlandıralım yarattığımız nice hayvanat ve insanı onunla sulayalım diye."**

50- **"Andolsun ki Biz onu onların arasında öğüt alsınlar"** tefekkür etsinler, iyice düşünsünler **"diye evirip çevirdik."** Değişik üslûplarla ondaki ibretleri tekrar ettik yahut da yağmuru farklı cihetlere ve türlü mekânlara indirdik. **"Hâlbuki insanların çoğu yüz çevirip"** inkâr ile yalanlayarak yahut da nimetlere karşı **"nankörlük etmekten başka bir yol izlemezler."** Başka bir yol izlemeyi kabul etmezler.

51- **"Eğer dileseydik her bir beldeye elbette bir uyarıcı gönderirdik."**

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا
كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ
الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا
﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾
وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ
السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا
خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ
لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا
فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ
جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَٰذَا عَذْبٌ
فُرَاتٌ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا
مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ
نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

52- **"Kâfirlere itaat etme ve onlara karşı Kur'ân'la büyük bir cihad yap."** Kur'ân ile ve Kur'ân'daki deliller ile onlara karşı cihad et.

53- **"İki denizi salıveren"** onları birbirine yakın ve bitişik akıtmakla birlikte birbirine karışmamalarını sağlayan **"O'dur. Bu tatlı mı tatlı"** lezzetli tatlı ve hoş **"bu ise"** oldukça **"tuzlu ve acıdır. Bu ikisi arasında da bir perde"** birinin diğerine karışmasını önleyen bir engel **"ve"** alabildiğine engelleyen, yasaklayan **"belirli bir sınır kıldı."** Böylelikle tatlı su tuzlu suya, tuzlu su da tatlı suya dönüşmez. Bu da hayatın ve hayat sahibi varlıkların faydasınadır.

54- **"Ve o sudan"** nutfeden **"bir beşer"** insan **"yaratan, ondan neseb"** yani neseplerin kendilerinden geldiği erkekler -çünkü neseb babalara aittir- **"ve sıhrî akrabaları"** kendileri sebebi ile sıhrî akrabalık kurulan kadınları **"çıkaran O'dur. Rabbin her şeye güç yetirendir."**

55- "Hâlbuki onlar Allah'tan başka kendilerine fayda da zarar da veremeyen şeylere ibadet ederler. Kâfir, Rabbine karşı (şeytana) **yardımcı olandır."** Kâfir olmak sûreti ile Rabbine isyan etmekte şeytana yardımcı olur.

Furkan Sûresi 44-55. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bu yalanlayıcı müşriklerin hakka karşı kendilerini kör ve sağır eden hevâlarından başkasına uymadıklarını, bundan dolayı da hayvanlar gibi bir hal aldıklarını hatta doğru yoldan sapıp uzaklaşmaları bakımından hayvanlardan da daha ileri derecede sapmış olduklarını açıklamaktadır.

2. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın önce yaydığı sonra güneş sebebi ile yavaş yavaş geri çektiği gölgeye, kulları dinlendirmek ve rızık arayıp kâinatı imar etmek için çalışmaya bir yol olmak üzere gece ile gündüzün arka arkaya gelişine dikkatleri yönlendirmektedir. Aynı zamanda bulutları sürükleyen ve cansız arazide hayatı canlandıran, kendisinden hayvanların ve insanların içip bütün canlıların kendisi ile hayat bulduğu yağmuru indiren rüzgârlara da dikkatleri çevirmektedir. Bununla beraber Kur'ân-ı Kerim'e, Kur'ân-ı Kerim'deki hidâyet ve hatırlatmalara da dikkatleri çekmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kâfirlere itaat etmekten sakındırıp onlara karşı Kur'ân ile pek büyük bir cihad ile cihad etmesini, onlara karşı Kur'ân-ı Kerim'deki onun doğruluğunu vurgulayan, pekiştiren delil ve belgeleri ortaya koyarak cihadını sürdürmesini emretmekte, onların yalan ve iftiralarını da ortaya çıkarmaktadır.

Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin alâmetleri arasında onun tatlı suları olan ırmaklar ile tuzlu suları olan denizleri birbirine yakın olarak yaratmış olduğunu ve bununla birlikte birinin diğerini etkilemediğini, aksine tatlı suyun da tuzlu suyun da özelliklerini koruduğunu, ayrıca insanı da sudan yaratıp o sudan kudreti ile erkeği ve dişiyi halk ettiğini de zikretmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın vahdaniyetine, kudretine, yalnız başına ibadeti hak ettiğine delil olan bunca gerçeğe rağmen müşriklerin yüce Allah'tan başka fayda ve zarar veremeyen varlıklara tapındıklarını böyle yapmakla da şeytana yardımcı olduklarını, onun da kendilerini doğru yoldan çıkarıp saptırdığını da açıklamaktadır.

Furkan Sûresi 44-55. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Faydalı bilginin tahsil edilmesi, öğrenilmesi, Allah'ın yarattıkları ve harikulade sanatı hakkında tefekkür edilmesi teşvik edilmiştir.

2. Hakkı işitmekle birlikte akılları ile üzerinde gerektiği gibi düşünmeyenler şaşkınlıkta ve doğru yoldan uzak kalışta hayvanlara benzerler. Hatta onlardan daha da sapkındırlar.

3. Bu âyet-i kerimelerin işaret ettiği ilmî mucizelerden bazıları şunlardır: Tatlı suların ve tuzlu suların özellikleri biri diğerine karışmayacak şekilde sabit kalır. Yine Kur'ân-ı Kerim'in ilmî mucizelerinden birisi de güneşin önünde ekseni etrafında yerin döndüğüne işarette bulunmaktır. Bu dönüşten ise gölgenin uzaması ve kısalması ile kulların ve yerin faydası için de gece ile gündüzün arka arkaya gelmesi ortaya çıkar.

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذٖيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَآءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبٖيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ
عَلَى الْحَيِّ الَّذٖى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ وَكَفٰى بِهٖ
بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبٖيرًا ﴿٥٨﴾ اَلَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ اَلرَّحْمٰنُ
فَسْـَٔلْ بِهٖ خَبٖيرًا ﴿٥٩﴾ وَاِذَا قٖيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ
قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾
تَبَارَكَ الَّذٖى جَعَلَ فِى السَّمَآءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فٖيهَا سِرَاجًا
وَقَمَرًا مُنٖيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذٖى جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً
لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾ وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ
الَّذٖينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ
قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذٖينَ يَبٖيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾
وَالَّذٖينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذَابَهَا
كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ اِنَّهَا سَآءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذٖينَ
اِذَآ اَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

56- "Biz seni ancak bir müjdeleyici ve uyarıcı olmak üzere gönderdik."

57- "De ki: Ona karşılık sizden ücret istemem. Ancak Rabbine doğru yol tutan kimseler" iman ve salih amel ile Allah'a kendisini yakınlaştıracak yol tutanlar (olmanızı) **"arzuluyorum."**

58- "Asla ölmez ve Hayy olana tevekkül et!" Yani mutlak ve zâtî bir hayata sahip olan Allah'a bütün işlerinde güvenip dayan. **"Ve onu hamd ile tesbîh et."** Yüce Allah'ı bu kâfirlerin nitelendirmiş olduğu sıfatlardan tenzih et, O'nu bütün kemal sıfatları ile vasıflandır. **"Kullarının günahlarından haberdar olarak O yeter."**

59- "O göklerle yeri ve aralarında olanları" kendisinden başka kimsenin bilmediği Allah'ın günlerinden **"altı günde yaratan, sonra Arş üzerine"** celâline yakışan bir şekilde **"istivâ edendir. Rahman'dır"** rahmeti geniş, pek cömertçe veren, ihsanda bulunandır. **"Sen bunu bir bilene sor!"**

60- "Onlara: Rahman'a secde edin, denildiğinde onlar: Rahman da neymiş? Senin bize emrettiğin şeye mi secde edelim, dediler ve bu nefretlerini" imandan uzaklaşmalarını **"artırdı."**

61- "Gökte burçlar" *-gezegenler* için konak yerleri demektir. Bunlar yüksek köşklere benzerler. Burçlar gezegenler için meskenlerde kalanların konak yerlerine benzer. Ya da pek büyük yıldızlar demektir- **"var eden, orada bir kandil"** gündüzün ışık saçan bir güneş **"ve aydınlık saçan"** geceleyin aydınlatan **"bir ay yaratanın şanı ne yüce, ne mübarektir!"** Şanı pek yücedir, pek üstündür. Yahut hayrı, bereketi pek çok ve pek boldur.

62- "İbret ve öğüt almak yahut şükür etmek isteyenler için gece ve gündüzü bir biri ardınca getiren O'dur." Biri diğerinin yerine geçer, arka arkaya gelirler.

63- "Rahman'ın kulları yeryüzünde ağır ve vakur" alçakgönüllü, sükûnetle ve vakarla **"yürürler. Cahiller"** -edepleri kötü olanlar anlamında- cahiller, kıt akıllılar **"kendilerine hitap ettiklerinde onlar selâm derler."** Bu selâmlaşmak niyeti ile verilen bir selâm değil onlardan uzak kalmak ve uzaklaşmak anlamındadır.

64- "Onlar ki gecelerini Rabblerine secde ve kıyam ile geçirirler."

65- "Onlar ki: Rabbimiz bizden cehennem azabını geri çevir. Çünkü gerçekten onun a-

zabı kesin bir helâk oluştur." Yakayı bırakmayan yahut da uzayıp giden can yakıcı bir azaptır, **"derler."**

66- **"Gerçekten o ne kötü bir durak ve ne kötü kalınacak bir yerdir."**

67- **"Ve onlar ki mallarını infak ettiklerinde israf da etmezler, cimrilik de etmezler."** Hem kendilerini hem de başkalarını sıkıntıya, darlığa sokmazlar. **"Bunun arasında orta bir yol"** her iki uç arasında orta ve dengeli bir yol **"tutarlar."**

Furkan Sûresi 56-67. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Rabblerinin risaletini kendilerine tebliğ etmesini ve buna karşılık onlardan bir ücret beklememesini istemektedir. Çünkü aralarından hidâyet bulanlar kendi hayırları için bulmuş olur. Dalâleti ve inadı üzere kalanlara gelince Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e düşen görev, ümitsizliğe kapılmayıp Hayy ve kudreti sonsuz Rabbine tevekkül ederek davetini sürdürmesidir.

2. Sonra âyet-i kerimeler bu müşriklerin Rabblerine karşı gelip haddi aştıklarını da açıklamaktadır. Çünkü onlar Rahman olana secde etmeye çağırıldıklarında küçümseyerek ve alay ederek: Rahman da neymiş, diye soru sordular. Semâda burçlar var eden, orada güneşi ve ay'ı yaratan, gece ile gündüzün hareketini düzenli ve sürekli bir hareket halinde ardı arkasına getiren, birini diğerinin yerine geçiren Allah'ın azametinden yana gafil kaldılar. Hâlbuki bütün bu hususlar imana çağıran hususlardır.

3. Sonra bu âyet-i kerimeler aziz ve celil Rahman'a kul olma şerefini hak eden Rahman'ın gerçek kullarının niteliklerini açıklamaktadır. Onların bir kısmı büyüklük taslamayan, itidalli kimselerdir. Onların bu itidalli halleri zillet ve zayıflık söz konusu olmaksızın büyüklenmeden ve böbürlenmeden vakar ve sükûnet ile yürüyüşlerinde ortaya çıkar. İnsanlara karşı müsamahakârdırlar, cahil kimselerin onlara verdikleri zararlardan dil uzatmalarından yüz çevirirler. Allah'a itaat etmek, O'na yakınlaşmak, sevabını ümit etmek, cezasından da korkmak sûreti ile geceleyin namaz kılarlar. Gecelerini namazla, Allah'ı zikretmekle, dua ile haşyetle geçirirler. Ayrıca onlar harcamalarında da itidallidirler. İsraf etmezler, cimrilik de göstermezler. Onlar her ikisi arasında orta yoldan giderler.

Furkan Sûresi 56-67. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'ın Resûlü'ne lütfu ve onun şanının büyüklüğünü ortaya koymak üzere bütün insanlar ve bütün Resûller arasında ona peygamber olarak gönderildiği zamandan itibaren Kıyâmet gününe kadar yeryüzündeki bütün insanlara peygamber olmak özelliğini vermiş olmasıdır.

2. Yüce Allah, mü'min ve salih kullarını kendi kulları diye kendisine nispet etmek sûreti ile şereflendirmiştir.

3. Müslümana düşen görev, Rahman'ın kullarının ahlâkı ile ahlâklanmaktır. Büyüklenmesin, Allah'tan başka kimsenin önünde kendisini zelil etmesin, bütün işlerinde orta halli ve mutedil olsun, insanlara karşı müsamahakârlık etsin, faydasız konuşmalarla kendisini uğraştırmasın. Böylelikle artan zaman ve gayretlerini Rabbine ihlâs ve huşu içerisinde yönelmek, O'na yalvarıp yakarmak, ibadet ve zikir ile yaklaşmak ile değerlendirsin.

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًاۙ ﴿٦٨﴾
يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًاۗ ﴿٦٩﴾
اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَاُو۬لٰٓئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ
سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَاتٍۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ
وَعَمِلَ صَالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ
لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَۙ وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ
اِذَا ذُكِّرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾
وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا ﴿٧٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ
بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًاۙ ﴿٧٥﴾ خَالِدِينَ
فِيهَاۜ حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾ قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ
رَبِّي لَوْلَا دُعَآؤُكُمْۚ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ
مِائَتَانِ وَسَبْعٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

68- **"Onlar ki, Allah ile birlikte başka bir ilâha ibadet etmezler. Hak ile olması dışında, Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı nefsi de öldürmezler. Zina da etmezler. Kim bunları işlerse"** işlediği günahların **"cezaları ile karşılaşır."**

69- **"Kıyamet gününde onun azabı kat kat verilir. O azapta ebediyyen hor ve hakir bir halde kalır."**

70- **"Ancak tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler müstesnâ. İşte Allah bunların günahlarını sevaba değiştirir. Allah mağfiret edicidir, rahmet edicidir."**

71- **"Kim tevbe edip salih amel işlerse muhakkak o -rızasına ermiş olarak- Allah'a dönmüş olur."** Yüce Allah'ın kendisinden razı olacağı bir dönüş ile dönmüş olur.

72- **"Ve onlar ki yalan şahitlik yapmazlar."** Bâtıl ve yalan olarak şahitlikte bulunmazlar. Ayrıca bütün çeşitleri ile yalan ve bâtılın söz konusu olduğu bir mecliste de bulunmazlar. **"Lağve"** faydası olmayan ve çirkin olan sözlere **"rastladıklarında da şereflice yüz çevirip geçerler."**

73- **"Onlar ki, Rabblerinin âyetleri ile kendilerine öğüt verildiğinde bunlara karşı sağır ve kör kimseler olarak yıkılmazlar."** Aksine dikkatle dinleyen kulakları ile, dikkatle gören gözleri ile yönelip Rabblerinin âyetlerinden yararlanırlar.

74- **"Ve onlar ki: Rabbimiz, eş ve çocuklarımızdan bize"** lütfunla **"gözlerimizin aydınlığı olan"** yani kendileri ile gözlerin aydın olacağı ve rızadan, hoşnutluktan ötürü ona bakılırken huzura kavuşturacak **"kimselerdir. Bizi takvâ sahiplerine"** hayırda kendilerine uyulacak **"bir önder yap, derler."**

75- **"İşte bunlar sabretmelerinden ötürü cennetin yüksek köşkleri"** cennetin en yüksek konakları **"ile mükâfatlandırılacaklar ve onlar orada esenlik dileği ve selâm ile karşılanacaklardır."**

76- **"Onlar orada ebedi kalıcıdırlar. O ne güzel karargâh ve ikamet yeridir!"**

77- **"De ki: Eğer duanız"** yüce Allah'a ibadetiniz **"olmasaydı Rabbimin yanında sizin ne değeriniz olurdu?"** Rabbim size aldırmaz, değer vermezdi. **"Şimdi siz yalanladınız. Artık yakında"** yalanlamanızın cezası **"kaçınılmaz olacaktır."** Bu azap sizden ayrılmayıp devamlı olacaktır.

Furkan Sûresi 68-77. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Rahman'ın kullarının niteliklerini dile getirmeyi sürdürmekte sonra âyet-i kerimeler tevbe edenlerin önünde emel ve umut kapısını açık tutmaktadır. Bu da Allah'ın kullarına olan lütuf ve rahmetindendir.

2. Sonra âyetler yüce Allah'a kulluk şerefine nail olan bu kimselerin niteliklerini söz konusu etmeyi sürdürmektedir.

3. Sonra âyetler Allah'ın bundan önce belirtilen niteliklerle vasfettiği bu kimselerin görecekleri karşılıkları açıklayarak ve yüce Allah'ın onların derecelerini yükseltip Allah'a itaat üzere sabırları, masiyetine karşı sabırları, onlara isabet eden bela, sıkıntı, mihnet ve acılara olan sabırları sebebi ile derecelerini yükseltip en yüksek cennetlere onları yerleştireceğini belirterek sona ermektedir. Burada melekler onlara selâm ile güzel temennilerde bulunacak, şanı yüce Rabbleri de onlara "es-selâm" diye selâm verecektir. Güven, rahat ve nimetler içerisinde, selâm yurdunda (cennette) içinde ebedi kalmak üzere yaşayacaklar. Karar kılacakları yer en güzel, konumları en güzel konum olacaktır. Şanı yüce Allah insanlardan kendisine ibadet etmekten başka hiçbir şey istemiyor. Kim yalanlayıp kâfir olursa yüce Allah da şüphesiz ona aldırmayacak ve ona değer vermeyecektir. Böylesinin azabı da -kurtuluş söz konusu olmamak üzere- ondan ayrılmayacaktır.

Furkan Sûresi 68-77. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a kulluk şerefine nail olmak ve Allah'ın âhirette onlar için hazırlamış olduğu pek büyük sevabı elde edebilmek için Rahman'ın kullarının ahlâkı ile ahlâklanmak oldukça önemlidir.

2. Bütün günahlardan Allah'a tevbe etmeli ve masiyetleri işlemeyi sürdürmemelidir.

3. Haksızca başkasını öldürmek ve zina etmek haramdır.

4. Dünyanın hoş ve güzel metaları ile âhiretin kalıcı metaını bir arada elde etmeye çalışmak gerekir.

5. Salih eş, salih zürriyet, amelin güzel ve sağlam yapılması, Kur'ân'ın işitilmesi esnasında huşu duymak oldukça önemlidir.

26- ŞUARÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 227 âyettir)

Adını 224. âyette geçen ve "şairler" anlamına gelen şu'arâ kelimesinden almaktadır. Ayrıca ilk âyetinden dolayı Tâ-sîn-mim, kitap sahibi birçok peygamberin kıssasını içerdiği için Câmia sûresi diye de anılmıştır (İbn Kesîr, VI, 144; İbn Âşûr, XIX, 89).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1-2- **"Tâ, Sîn, Mîm. Bunlar apaçık kitabın âyetleridir."** *Mukatta' harfler,* apaçık kitabın âyetlerinin -ki bu sûre de onlardandır- bu gibi harflerden oluştuğuna dikkat çekmek içindir. Bu harfler vahyi yalanlayanları söz konusu ederek onların bu harflerden bu apaçık kitabın bir benzerini de, bu sûrenin bir benzerini de, Kur'ân'ın bir âyetinin bir benzerini de meydana getiremeyeceklerini anlatmaktadır.

3- **"İman etmiyorlar diye neredeyse"** hasret ve üzüntü ile **"kendini öldüreceksin."** Helâk edeceksin.

4- **"Eğer istesek gökten üzerlerine bir âyet"** apaçık bir dalâlet **"indiririz de boyunları"** yani onların cemaatleri **"ona eğiliverirdi."**

5- **"Onlara Rahman'dan yeni"** yeniden, tekraren **"öğüt"** hatırlatma **"gelse muhakkak ondan yüz çevirirler."**

6- **"Artık onlar gerçekten yalanladılar. Alay ettikleri şeyin haberleri kendilerine yakında gelecektir."**

7- **"Yeryüzüne bakmazlar mı ki biz orada her güzel çiftten"** insanların ve hayvanların kendisinden, yediği faydası pek çok her güzel bitki türlerinden **"nice bitkiler bitirdik."**

8- **"Muhakkak bunda bir âyet vardır. Hâlbuki onların çoğu mü'min değildirler."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

طٰسٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُب۪ينِ ﴿٢﴾ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ
اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِن۪ينَ ﴿٣﴾ اِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَٓاءِ اٰيَةً فَظَلَّتْ
اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِع۪ينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمٰنِ
مُحْدَثٍ اِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِض۪ينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْت۪يهِمْ
اَنْبٰٓؤُا مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٦﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الْاَرْضِ كَمْ اَنْبَتْنَا
ف۪يهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَر۪يمٍ ﴿٧﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِن۪ينَ ﴿٨﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ ﴿٩﴾ وَاِذْ نَادٰى رَبُّكَ
مُوسٰٓى اَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِم۪ينَۙ ﴿١٠﴾ قَوْمَ فِرْعَوْنَۜ اَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾
قَالَ رَبِّ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِۜ ﴿١٢﴾ وَيَض۪يقُ صَدْر۪ي وَلَا يَنْطَلِقُ
لِسَان۪ي فَاَرْسِلْ اِلٰى هٰرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ
﴿١٤﴾ قَالَ كَلَّاۚ فَاذْهَبَا بِاٰيَاتِنَٓا اِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ فَأْتِيَا
فِرْعَوْنَ فَقُولَٓا اِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿١٦﴾ اَنْ اَرْسِلْ مَعَنَا بَن۪ٓي
اِسْرَٓائ۪يلَۜ ﴿١٧﴾ قَالَ اَلَمْ نُرَبِّكَ ف۪ينَا وَل۪يدًا وَلَبِثْتَ ف۪ينَا مِنْ عُمُرِكَ
سِن۪ينَۙ ﴿١٨﴾ وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّت۪ي فَعَلْتَ وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِر۪ينَ ﴿١٩﴾

9- **"Muhakkak Rabbin Azîz, Rahîm olandır."**

10- **"Hani Rabbin Musâ'ya şöyle seslenmişti: Git o zalimler topluluğuna;"**

11- **"Firavun'un kavmine!"** Zulüm ve fesatlarının akıbetinden **"korkmazlar mı onlar?"**

12- **"Dedi ki: Rabbim, gerçekten ben, beni yalanlarlar diye korkarım."**

13- **"Ve göğsüm daralır, dilim çözülmez"** onların beni yalanlayacak olmaları sebebi ile derhal öfkeleneceğim için açıklama yapmak ve beyanda bulunmak gücünü bulamayabilirim. **"Bunun için Hârun'a da elçilik ver."**

14- **"Ayrıca onların bana isnat ettikleri bir suç da vardır."** Önceden işlediğim bir suçun cezasını vermek istiyorlar. Söz konusu suç ise Kıptî'yi öldürmüş olması idi. (Bunun için Kasas Sûresi 15. âyete bakınız.)

15- "Buyurdu ki: Asla!" Seni öldüremeyecekler! **"İkiniz âyetlerimizle"** senin doğruluğunu pekiştirecek mucizelerle bu mucizeler, el, asa ve diğer mucizeler idi. **"Gidin, muhakkak biz sizinle birlikteyiz, işitenleriz."**

16- "İkiniz Firavun'a gidin ve: Gerçekten biz âlemlerin Rabbinin Resûlleriyiz" her birimiz birer Resûlüz ve getirdiğimiz risalet aynıdır, **"deyin."**

17- "İsrailoğullarını bizimle gönderesin, diye (geldik)."

18- "Dedi ki: Sen" küçük **"bir çocuk iken yanımızda seni beslemedik mi? Ömründen nice seneler aramızda eğlenmedin mi?"**

19- "Ve işlediğin o işi de yaptın;" yani İsrâiloğulları'ndan birisi ile kavga etmekte olan Kıptî'yi öldürdün, **"sen nankörlerdensin"** benim nimetimi tanımayıp inkâr edenlerdensin.

Şuarâ Sûresi 1-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ederek müşriklerin kendisini yalanlamalarından ötürü çektiği sıkıntıları hafifletmektedir. Çünkü onlar üzerlerine inen Allah'ın rahmetinden yüz çeviriyorlar. Oysa buna her şeyden çok ihtiyaçları bulunmaktadır. Âyetler ayrıca onların maddî mucize istemelerindeki hatalarını da açıklamaktadır. Çünkü Kur'ân-ı Kerim esasen mucizeler mucizesidir. Diğer taraftan etraflarında bulunan kâinatın tamamı da yüce Allah'ın vahdaniyetini ve kudretini açıkça dile getirmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın kıssasını, yüce Allah'ın onu Firavun'a ve kavmine gidip kendilerini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye, İsrâiloğulları'nı serbest bırakmaya ve Rabblerine ibadet etmelerine müdahalede bulunmamaya çağırması ile yükümlü tutuşunu söz konusu etmektedir. Buna karşılık Musâ da Rabbinden kendisi ile birlikte kardeşi Hârun'u da peygamber olarak göndermesini istedi. Böylelikle bu büyük görevi en iyi bir şekilde yerine getirebilsin.

Yüce Allah da onun duasını kabul buyurdu ve onunla birlikte Firavun'a risaleti götürmek üzere Hârun'u da mükellef tuttu, her ikisine de yardım ve desteğini vaat etti.

Musâ ve Hârun Firavun'a gitti, Rabblerinin risaletini tebliğ etti. Firavun Musâ'ya küçümseyici gözlerle baktı, büyüklük tasladı, küçük bir çocuk iken onu besleyip yetiştirmiş olmakla bir süre ona nimet ve ihsanda bulunmakla ayıpladı. Aynı zamanda ona Kıptî'yi öldürdüğünü, nimete karşı nankörlük ettiğini ve Mısır'dan kaçtığını da hatırlattı.

Şuarâ Sûresi 1-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bütün insanlara bir hidâyet, beşerî hastalıklara bir şifa, Kıyâmet gününe kadar kalacak bir mucizedir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavminin iman etmesini oldukça arzu ederdi. Ama şanı yüce Allah kullarından dilediği kimselere hidâyet verir.

3. Dinde zorlama yoktur. Herhangi bir kimseyi İslâm'a girmeye zorlayıp mecbur etmek caiz değildir.

4. Bitkilerde ve daha başka yaratılmışlarda yüce Allah'ın kudretinin ve vahdaniyetinin açık delilleri bulunmaktadır. Bu sebeple bizim Allah'ın olağanüstü sanatı üzerinde düşünmemiz, çevremizdeki tabiatın bütün görünür hallerini dikkatle incelememiz -imanımızın artıp güçlenmesi için- gerekmektedir.

5. Kur'ân kıssaları eğitimin araçları arasındadır. Bizim bu kıssalardan gerekli öğüt ve ibretleri almamız gerekir.

6. Gerekli ihtiyatı ve tedbiri almak imana aykırı değildir, aksine kurtuluşa ermek için istenen bir şeydir.

20- **"O işi işlediğim sırada ben cahillerden"** kasten bu işi yapmaya kalkışanlardan değil, hata ile bunu yapanlardan **"idim."**

21- **"Sizden korkunca da aranızdan kaçtım, Rabbim de bana bir hüküm"** nübuvvet ve ilim **"bağışladı ve beni peygamberlerden kıldı."**

22- **"Sen İsrâiloğulları'nı köleleştirdiğin"** onları köleleştirip zelil kıldığın **"için bunu nimet diye başıma kakıyorsun."** Dolayısı ile sen bunu bana bir nimet diye sayamazsın. Çünkü o gerçekte bir azaptır.

23- **"Firavun: Âlemlerin Rabbi dediğin nedir, dedi."**

24- **"Göklerle yerin ve onların arasında olanların Rabbidir. Eğer gerçekten inanan"** eşyayı delil ile bilen **"kimseler iseniz, dedi."**

25- **"Etrafında bulunanlara: İşitmiyor musunuz, dedi."**

26- **"O sizin de Rabbinizdir, sizden önceki"** geçmişteki **"atalarınızın da Rabbidir, dedi."**

27- (Firavun): **"Size gönderilen bu elçiniz mutlaka delidir, dedi. "**

28- (Musâ): **"Doğunun, batının ve onların etrafında olanların Rabbidir. Eğer akıl ederseniz, dedi. "**

29- **"Eğer benden başka ilâh edinirsen elbette seni zindana atılanlar arasına katarım, dedi."**

30- **"Ben sana apaçık bir şeyle"** besbelli bir durum ve doğru söylediğimin kesin bir delili ile **"gelmiş isem de mi"** beni hapse atacaksın, **"dedi."**

قَالَ فَعَلْتُهَٓا اِذًا وَاَنَا مِنَ الضَّٓالّ۪ينَۜ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ
فَوَهَبَ ل۪ي رَبّ۪ي حُكْمًا وَجَعَلَن۪ي مِنَ الْمُرْسَل۪ينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ
نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ اَنْ عَبَّدْتَ بَن۪ٓي اِسْرَٓاء۪يلَۜ ﴿٢٢﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ
وَمَا رَبُّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاۜ
اِنْ كُنْتُمْ مُوقِن۪ينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُٓ اَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ
رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَٓائِكُمُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذ۪ٓي اُرْسِلَ
اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَاۜ
اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْر۪ي لَاَجْعَلَنَّكَ
مِنَ الْمَسْجُون۪ينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُب۪ينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ
فَأْتِ بِه۪ٓ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٣١﴾ فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ
مُب۪ينٌۚ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَاِذَا هِيَ بَيْضَٓاءُ لِلنَّاظِر۪ينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَاِ
حَوْلَهُٓ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَل۪يمٌۙ ﴿٣٤﴾ يُر۪يدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ
بِسِحْرِه۪ۗ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُٓوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَٓائِنِ
حَاشِر۪ينَۙ ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَل۪يمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ
لِم۪يقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍۙ ﴿٣٨﴾ وَق۪يلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَۙ ﴿٣٩﴾

31- (Firavun): **"Eğer doğruyu söyleyenlerden isen haydi onu getir, dedi. "**

32- **"Bunun üzerine asasını bıraktı. O da hemen apaçık bir ejderha"** büyükçe bir ağzı, korkunç bir şekli olan besbelli ve pek büyük bir yılan **"oluverdi."**

33- **"Elini"** elbisesinin başını soktuğu delikten (yakasından) **"çıkardığında bakanlara"** parlak güneş gibi parıl parıl parıldayan **"bembeyaz görünüverdi."**

34- **"Etrafındaki ileri gelenlere"** kavminin önderlerine, eşrafına **"dedi ki: Muhakkak ki bu çok bilgili"** sihir dalında oldukça becerikli, maharetli **"bir sihirbazdır."**

35- **"Sizi sihri ile yerinizden çıkarmak"** ülkenizi ele geçirmek **"istiyor. Ya siz ne buyurursunuz?"** Benden ne yapmamı istersiniz, bana görüşünüzü söyleyin.

36- **"Dediler ki: Onu ve kardeşini oyala"** durumlarını sonraya bırak, onları cezalandırmakta acele etme **"ve şehirlere"** ülkenin her bir yanına **"toplayıcılar"** bütün sihirbazları toplayacak güvenlik güçleri **"gönder."**

37- **"Çok iyi bilen bütün sihirbazları sana getirsinler."**

38- **"Böylece sihirbazlar belirli bir günün bir vaktinde"** belirlenen zamanında **"bir araya getirildi."**

39- **"Ve insanlara da "siz de toplanır mısınız?" denildi."**

Şuarâ Sûresi 20-39. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musâ (aleyhisselâm)'ın yaptığı işi kastî olmayarak yaptığını belirterek mazeretini söylediğini sonra yüce Allah'ın da ona nübuvvet ve ilim nimetini ihsan ettiğini açıklamaktadır.

2. Sonra da Musâ ve Firavun arasındaki konuşmayı tamamlamaktadır. Firavun alaylı bir şekilde: Âlemlerin Rabbi nedir, diye varlığını ve birliğini inkâr eden bir üslûpla soru sordu ona. Musâ da kendisine güçlü delil ve belgelerle onun göklerin, yerin ve her ikisi arasındaki bütün yaratılmışların Rabbi olduğunu açıkladı. Firavun kavminin eşrafını çağırarak alayını ve inkârını sürdürdü. Bu da Musâ (aleyhisselâm)'ın onlara yüce Allah'ın kudretinin ve vahdaniyetinin delillerini göstermesi için bir fırsat idi. Firavun onu delilik ile itham etti. Musâ ise Allah'ın kudretinin delillerini söylemeye devam etti. Bu sefer Firavun otoritesini ve gücünü kullanmaya sığınarak Musâ'yı eğer Firavun'dan başka bir ilâh edinecek olursa onu zindana atacağını söyleyerek tehdit etti. Bunun üzerine Musâ, doğruluğunu ve risaletinin gerçekliğini vurgulayıp pekiştiren beraberindeki bir takım mucizeleri açıkça ortaya koydu. Asasını yere bırakınca derhal pek büyük ve açık bir yılan oluverdi. Bu irilikte ve bu dehşette bir yılan görülmemişti. Daha sonra elini elbisesinin yakasına sokup çıkardığında gözleri kamaştıracak parıltılı bir nur olarak parıl parıl parladı. Tekrar eski yerine koyunca eli de önceki haline döndü. Bununla birlikte Firavun inadını sürdürdü ve bütün bunların bir sihir olduğunu iddia etti, sihirle ona karşı çıkmak istedi. O da etrafında bulunan kavminin ileri gelenlerinin işaret ettiği gibi ülkesinin çeşitli yerlerinden ve kendisine bağlı yönetimi altında ve otoritesine boyun eğmiş kimseler arasından bulunan bütün sihirbazları toplayıp getirecek kimseleri gönderdi.

Şuarâ Sûresi 20-39. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), karşı karşıya bulunduğu müşriklerin yüzçevirmeleri ve yalanlamaları dolayısıyla rahatlatılmakta, teselli edilmektedir.

2. Şanı yüce Allah, Resûllerini ve Resûllerine iman edenleri -güçsüz olsalar dahi- kollayıp gözetler.

3. Firavun haddi aşan bir tâğût ve inatçı birisi idi. Saltanatı ile gurura kapılmış büyüklük taslamış, kavmine karşı da kendisini üstün görmüştü.

4. Yüce Allah'ın bütün mahlûkatı ya da sanatındaki olağanüstülükler Resûllerini kendileri ile desteklemiş olduğu mucizeler, kitaplarının açıkça söylediği Resûllerinin de getirdiği apaçık âyetler onun azim kudretine ve vahdaniyetine delildir, bunu açıkça ifade etmektedir.

40- **"Umarız ki sihirbazlar galip gelirlerse biz de onlara uyarız."**

41- **"Sihirbazlar geldiklerinde Firavun'a dediler ki: Eğer biz galip olursak bize bir ödül var değil mi?"**

42- **"Evet, o takdirde siz elbette yakınlaştırılacaklardan olursunuz, dedi. "**

43- **"Musâ onlara: Siz ne atacaksanız atın, dedi. "**

44- **"İplerini ve asalarını bıraktılar ve: Firavun'un izzeti hakkı için"** yani Firavun'un azametine, saltanatına ve gücüne yemin ederiz ki **"muhakkak biz galipleriz, dediler."**

45- **"Musâ asasını bırakır bırakmaz onların hile ile yaptıklarını"** iplerin ve sopaların yılanmış gibi hayalî bir izlenim verecek şekildeki uydurmalarını oldukça hızlı bir sûrette **"yutuverdi."**

46- **"Sihirbazlar hemen secdeye kapanıverdiler."**

47-48- **"Âlemlerin Rabbine, Musâ ve Hârun'un Rabbine iman ettik, dediler. "**

49- **"Dedi ki: Ben size izin vermeden önce mi ona iman ettiniz? Demek ki o size sihri öğreten büyüğünüzmüş"** başkanınız ve hocanızmış, **"yakında bileceksiniz"** bu bir cezalandırma tehdididir. **"Mutlaka el ve ayaklarınızı çaprazlama"** yani sağ el ile birlikte sol ayak ve aksi sûrete **"keseceğim ve hepinizi toptan asacağım."**

50- **"Olsun, zararı yok."** başımıza gelecek olanın bize bir zararı olmaz, **"Zaten biz Rabbimize dönücüleriz, dediler."**

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَٓاءَ السَّحَرَةُ
قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ
وَاِنَّكُمْ اِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسٰى اَلْقُوا مَٓا اَنْتُمْ
مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾ فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ
الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَاَلْقٰى مُوسٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾
فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُٓوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ
مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ
الَّذ۪ي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ
وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَع۪ينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ اِنَّٓا
اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ اِنَّا نَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَٓا اَنْ كُنَّٓا
اَوَّلَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٥١﴾ وَاَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَاد۪ٓي اِنَّكُمْ
مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَٓائِنِ حَاشِر۪ينَ ﴿٥٣﴾ اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ
لَشِرْذِمَةٌ قَل۪يلُونَ ﴿٥٤﴾ وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَٓائِظُونَ ﴿٥٥﴾ وَاِنَّا لَجَم۪يعٌ حَاذِرُونَ
﴿٥٦﴾ فَاَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَر۪يمٍ
﴿٥٨﴾ كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ ﴿٥٩﴾ فَاَتْبَعُوهُمْ مُشْرِق۪ينَ ﴿٦٠﴾

51- **"Biz gerçekten ilk iman edenler olduğumuz için"** yani Musâ'ya inananların ilkleri olmamız sebebi ile **"Rabbimizin günahlarımızı"** ona iman etmeden önceki günahlarımızı **"bağışlayacağını ümit ederiz."**

52- **"Biz Musâ'ya: Kullarım ile geceleyin yola çık"** gecenin bir vaktinde yola koyul ve yürü, **"muhakkak izleneceksiniz"** Firavun ve askerleri sizden intikam almak için arkanızdan gelecekler **"diye vahyettik."**

53- **"Firavun şehirlere"** arkalarından gelmeleri için bütün şehirlerden asker **"toplayıcı adamlar gönderdi."**

54- **"Gerçekten bunlar"** bize nispetle **"az bir topluluktur."**

55- **"Onlar bizi gerçekten kızdırdılar."**

56- **"Biz ise uyanık ve tedbirli"** kendimizi koruma tedbirleri almış bir **"topluluğuz."**

57- "Böylece onları bostanlarından, akarsularından" kendilerine ait bağ, bahçelerden akan ırmaklardan **"çıkardık."**

58- "Hazinelerle" altın ve gümüşte yığıp biriktirdikleri mallarla **"şerefli makamlardan"** güzel konaklardan ve göz kamaştırıcı meclislerden **"de."**

59- "İşte böyle! Ve biz bunlara İsrâiloğulları'nı mirasçı kıldık." Firavun'un ve kavminin yurdunu ve mallarını suda boğulmalarından sonra İsrâiloğulları'na miras verdik.

60- "Sonra güneş doğarken onların ardından gittiler." Güneşin doğduğu vakit onlara yetiştiler.

Şuarâ Sûresi 40-60. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Musâ (aleyhisselâm)'ın Firavun ve kavmi ile kıssasına dair açıklamalarını sürdürmektedir. Sihirbazlar toplanıp bir araya gelmek için belirlenen vakitte her yerden toplanıp geldi. Firavun, galip gelirlerse onlara bir mükâfat vereceğini vaat etti. Sihirbazlar halatlarını ve sopalarını Firavun'un izzetine ve gücüne yemin edip mutlaka galip geleceklerini söyleyerek attıklarında Musâ da asasını yere bıraktı. Derken onun asası yüce Allah'ın kudreti ile pek büyük bir yılana dönüşerek suratli bir şekilde onların büyük ve küçük yılanlar olarak hayalen gösterip böyle olduklarını ileri sürdükleri halatlarını ve sopalarını hızlıca yutmaya başladı. Bunun üzerine derhal Musâ'nın kendileri gibi bir sihirbaz olmadığını ve onun bu ortaya koyduğunun Allah tarafından verilen bir mucize olduğunu idrâk ettiler, hemen Allah için secdeye kapandılar, onun vahdaniyetini itiraf ettiler.

2. Bunun üzerine Firavun'un kalbi öfke ile doldu. İzzet ve gurur onu yakaladı. Sihirbazları işkence ve azaba uğratmakla tehdit etti. Ama kalplerine yerleşen iman, inançları uğrunda karşı karşıya kalacakları her türlü eziyet ve musibeti önemsiz görmelerini sağladı. Firavun'un tehdit ve korkutması onları korkutmadı.

3. Sonra yüce Allah'ın Musâ'ya verdiği beraberinde mü'minleri alarak -kendilerini öldürmeyi kararlaştırmış- Firavun ve askerleri ona yetişmeden önce geceleyin yola koyulmalarını emrettiğini zikretmektedir. Musâ (aleyhisselâm) da geceleyin mü'minleri alıp çıktı, Firavun da ülkenin çeşitli yerlerinden toplamış olduğu askerleri ile arkalarından onları takip etti. Böylelikle yüce Allah, Firavun'u ve onunla beraber olanları Mısır'da kendisinden yararlandıkları bol nimetlerin arasından çıkardı. Böylece onlardan sonra İsrâiloğulları'nın bunlara mirasçı olmalarını sağladı.

Şuarâ Sûresi 40-60. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman gücü mü'minlerin karşı karşıya kalacakları zorluk ve eziyetleri küçük görmelerini sağlar. Çünkü onlar yüce Allah'ın kendileri ile birlikte olup kendilerine yardımcı olacağına kesinlikle inanırlar, diğer taraftan onlar her zaman âhirete -âhiret azabından korkarak yüce Allah'ın rahmet ve sevabını ümit ederek-gözlerini dikerler. Onu gözönünde bulundururlar.

2. Her bir Nebinin mucizesi, gönderildiği kavmin ileri gittiği ve mahareti bulunan türden gelir. Böylelike onun beşerin yaptığı bir iş olmadığını ve bu alanda üstün olmakla birlikte mucizenin benzerini ortaya koymaktan âciz kaldıklarını idrâk edebilirler. Buna bağlı olarak da bu onların Allah'a iman etmelerine, Resûlleri de tasdik etmelerine bir yol olur.

فَلَمَّا تَرَٓاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰٓى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾
قَالَ كَلَّاۚ اِنَّ مَعِيَ رَبّ۪ي سَيَهْد۪ينِ ﴿٦٢﴾ فَاَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى
اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَۜ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ
الْعَظ۪يمِۚ ﴿٦٣﴾ وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَر۪ينَۚ ﴿٦٤﴾ وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُٓ
اَجْمَع۪ينَۚ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَر۪ينَۜ ﴿٦٦﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ
وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿٦٧﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ
﴿٦٨﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰه۪يمَۢ ﴿٦٩﴾ اِذْ قَالَ لِاَب۪يهِ وَقَوْمِه۪ مَا
تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِف۪ينَ ﴿٧١﴾ قَالَ
هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَۙ ﴿٧٢﴾ اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ
﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَٓا اٰبَٓاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ
مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَۙ ﴿٧٥﴾ اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُ۬كُمُ الْاَقْدَمُونَۘ ﴿٧٦﴾ فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ ل۪يٓ
اِلَّا رَبَّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿٧٧﴾ اَلَّذ۪ي خَلَقَن۪ي فَهُوَ يَهْد۪ينِۙ ﴿٧٨﴾ وَالَّذ۪ي هُوَ
يُطْعِمُن۪ي وَيَسْق۪ينِۙ ﴿٧٩﴾ وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْف۪ينِۖ ﴿٨٠﴾ وَالَّذ۪ي
يُم۪يتُن۪ي ثُمَّ يُحْي۪ينِۙ ﴿٨١﴾ وَالَّذ۪ٓي اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ ل۪ي خَط۪يٓـَٔت۪ي
يَوْمَ الدّ۪ينِۜ ﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ ل۪ي حُكْمًا وَاَلْحِقْن۪ي بِالصَّالِح۪ينَۙ ﴿٨٣﴾

61- **"İki topluluk"** Musâ'nın topluluğu ile Firavun'un topluluğu **"birbirini"** biri diğerini **"görünce Musâ'nın arkadaşları: İşte şimdi kıstırıldık"** yani Firavun ve askerleri bizi yetişip öldürecekler **"dediler."**

62- **"Asla!"** Size yetişemeyecekler, böyle bir söz söylememelisiniz. **"Muhakkak Rabbim benimledir. Bana"** kurtuluşa götüren **"doğru yolu gösterecektir, dedi."**

63- **"Biz de Musâ'ya: Asanla denize vur, diye vahyettik. Ardından deniz ayrılıp"** denizin **"her bir tarafı"** parçası bölgesi **"büyük bir dağ"** sapasağlam yerinde duran pek yüksek bir dağ **"gibi oldu."**

64- **"Diğerlerini de buraya yanaştırdık."** O vakit Firavun âlini denize yaklaştırdık.

65- **"Musâ'yı ve onunla birlikte olanların hepsini kurtardık."**

66- **"Sonra diğerlerini suda boğduk."**

67- **"Şüphesiz ki bunda bir âyet"** pek büyük bir ibret, yüce Allah'ın kudretine apaçık bir dalâlet **"vardır, fakat çoğu iman etmediler."**

68- **"Şüphe yok ki Rabbin Azîzdir, Rahîmdir."**

69- **"Onlara İbrahim'in haberini de oku."**

70- **"Hani o babasına ve kavmine: Neye ibadet edersiniz, demişti."**

71- **"Onlar: Bir takım putlara ibadet ederiz ve onlara ibadete devam eder gideriz"** onlara ibadeti ve duayı sürdürürüz **"dediler."**

72- **"Dedi ki: Acaba bunlar dua ettiğinizde sizi işitirler mi?"**

73- **"Yahut size fayda ve zarar verirler mi?"**

74- **"Onlar: Hayır, ama biz atalarımızı böyle yapar bulduk, dediler."**

75–76- **Dedi ki: "Gördünüz mü şu sizin ve önceki atalarınızın ibadet ettiklerini?"**

77- **"Onlar -âlemlerin Rabbi müstesnâ- benim düşmanımdır."** Yani ben bütün yaratılmışların Rabbinden başkasına ibadet etmem.

78- **"O beni yaratandır ve bana doğru yolu gösterendir."** Beni benim için faydalı olana iletendir.

79- Semavî ve arzî sebepleri kolaylaştırması sûreti ile **"beni yediren ve bana içiren O'dur."**

80- **"Hastalandığımda bana şifa veren O'dur."** Şifaya ulaştıran sebepleri takdir etmek sûreti ile O'ndan başka kimsenin bana şifa vermeye gücü yoktur.

81- "Beni öldüren, sonra diriltecek olan O'dur;"

82- "Din gününde" amellerin karşılıklarının verileceği günde **"bana günahımı bağışlamasını istediğim O'dur."**

83- "Rabbim, bana bir hüküm bağışla!" Bana hikmet ver! **"Ve beni salihlere kat."** salihlerle birlikte bulundur.

Şuarâ Sûresi 61-83. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. Musâ ile birlikte bulunanlar Firavun ile birlikte olanları gördüğü gibi Firavun ile beraber bulunanlar da Musâ'yı ve beraberindekileri görmüştü. Geriye yalnızca savaşmak ve savunmak kalmıştı. İşte o sırada Musâ'nın arkadaşları korku ile *"şüphesiz biz kıstırıldık"* dediler. Ama Allah'ın Nebisi Musâ (aleyhisselâm) yüce Allah'ın kendisi ile birlikte olduğu, ona doğru yolu göstereceği hususunda emin olmalarını istedi ve önlerine geçti. Yüce Allah da kendisine asası ile denize vurmasını vahyetti. Deniz derhal yerinde sapasağlam duran pek yüce dağlar gibi parçalara ayrıldı. Denizin ortasında yürümeye imkân veren kupkuru bir yol oldu. Musâ ve beraberindeki mü'minler orada kurtuluş sahiline varıncaya kadar yürüdüler. Firavun ve askerleri de Musâ ve beraberindekilerin geçtiği gibi kendilerinin de geçeceklerini zannederek suları durmuş olan denizin içine yürümeye geçtiler. Ama yüce Allah denizi üzerlerine kapattı ve hep birlikte boğuldular. Şüphesiz ki bunda ibret alan kimseler için bir ibret vardır. Bununla birlikte onların çoğu iman edenler olmadı. Ve şüphesiz Rabbin Aziz ve Rahim olandır.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e müşriklere İbrahim (aleyhisselâm) ile kavminin kıssasını okumasına dair verdiği emri dile getirmektedir. Çünkü onlar kendilerinin İbrahim'in mirasçısı olduklarını ve onun eski dini üzere bulunduklarını ileri sürüyorlardı. Hâlbuki onlar Allah'a şirk koşuyorlardı. Bu âyet-i kerimelerde bu kıssanın sunulan sahnesi İbrahim (aleyhisselâm)'ın kavmine verdiği mesaj ile akide etrafında onlarla konuşması ve uydurma ilâhların inkâr edilmesi, yalnızca Allah'a ibadete yönelinmesi ve âhiret gününün hatırlatılmasını ihtiva etmektedir.

Şuarâ Sûresi 61-83. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah bütün nimetleri bağışlayan, bir başına her şeyi yaratan, rızıklandıran, her şeye kâdir olan, sebepleri halk eden, sebepleri maksada ulaştıracak halde takdir buyurandır. Eğer dilerse o sebepleri çalıştırmaz ve sebepler de hiçbir sonuca ulaştırmaz. Yarattıkları hakkında yalnızca O tasarrufta bulunur. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Onun dışında ibadeti hak eden mâbud da yoktur.

2. Yüce Allah'a karşı gerekli edebi takınıp hayrı ona isnat ederken şerri kişinin nefsine isnat etmesi bir zarurettir.

3. Hakkın zaferi hak ehlinin ona yardım ettiği sürece söz konusudur. Bâtıl da ne kadar tuğyanda ileri gidip zorbalık etse bile er veya geç yok olur.

وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْاٰخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ
النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَاغْفِرْ لِاَبِي اِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّٓالِّينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ
يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ
سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ
﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ
اَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُنَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ اِبْلِيسَ
اَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللّٰهِ اِنْ كُنَّا لَفِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ اِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَٓا اَضَلَّنَٓا
اِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ
﴿١٠١﴾ فَلَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً
وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾
كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ نُوحٌ اَلَا تَتَّقُونَ
﴿١٠٦﴾ اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾
وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾
فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

84- **"Sonrakiler arasında bana bir doğruluk lisanı"** güzel bir övgü **"bağışla!"**

85- **"Ve beni Naim cennetinin mirasçılarından"** orada ebedi kalacak cennetliklerden **"kıl!"**

86- **"Ve babama mağfiret buyur!"** Müslüman olması sûreti ile mağfirete ehil kimselerden kıl! Sonraları İbrahim (aleyhisselâm) Allah kendisine bu duayı yapmasını yasaklayınca bu duayı yapmaktan vazgeçmişti. **"Çünkü o sapıtanlardandır."** kâfirlerdendir.

87- **"Öldükten sonra diriltilecekleri günde de beni zelil"** ve rüsvayy **"eyleme!"**

88- **"O günde malın da, evladın da hiç faydası olmaz."**

89- **"Allah'a salim"** münafıklık ve küfür hastalıklarına yakalanmamış sağlıklı **"bir kalp ile gelmiş olanlar müstesnâ."**

90- **"Takvâ sahiplerine cennet yakınlaştırılır."**

91- **"Azgınlara da"** hak yolundan sapmış dalâlet ehline de **"cehennem açılıp gösterilir."** Açıkça görmeleri sağlanır.

92-93- **"Onlara: O sizin Allah'tan başka ibadet ettikleriniz nerede? Size yardım edebiliyor ya da kendilerine yardımları dokunuyor mu? denilir."**

94-95- **Onlar da, azgınlar da, İblisin orduları** " şeytanları, yahut insanlardan ve cinler arasından isyan edip ona tabi olanlar **"ile hep birlikte yüzleri üstü oraya"** yani putlar beraberlerinde müşrikler ile cehenneme **"atılırlar."**

96- **"Onlar orada tartışarak derler ki:**

97- **"Allah'a yemin olsun ki biz gerçekten apaçık bir sapıklıkta idik."**

98- **"Çünkü sizi âlemlerin Rabbi ile bir tutmuştuk"** ibadeti hak etmek bakımından sizi onunla eşit yapmıştık.

99- **"Bizi günahkârlardan başkası saptırmadı."**

100- **"Artık bize şefaat edecek bir kimse de yoktur."**

101- **"Candan bir dostumuz"** yakınımız yahut işimiz ile yakından ilgilenecek şefkatli bir kimsemiz **"da yok."**

102- **"Ne olurdu bir kere"** dünyaya **"dönmek imkânımız olsaydı da mü'minlerden olsaydık."**

103- **"Şüphe yok ki bunda bir âyet vardır. Fakat onların çoğu mü'min değillerdi."**

104- "Muhakkak Rabbin Azîzdir, Rahîmdir."

105- "Nuh kavmi rasulleri yalanladılar."

106- "Hani" -din kardeşleri değil deneseben **"kardeşleri Nuh onlara:"** Allah'tan **"korkmaz"** ve yalnızca O'a ibadet etmez **"mısınız, demişti."**

107- "Ben size gönderilmiş emin bir peygamberim."

108- "O halde Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

109- "Bunun için sizden hiçbir ücret istemem. Benim ecrimi vermek ancak âlemlerin Rabbine aittir."

110- "O halde Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

111- "Sana en sıradan kimseler" suçlu, aşağılık olanlar **"uymuş iken sana iman mı edelim, dediler."**

Şuarâ Sûresi 84-111. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kıyâmet günü sahnelerinden birisini arz etmektedir. Bu sahnede uydurma ilâhlara ibadet edenler Allah'ı bırakıp tapındıkları ilâhlarını tanımak istemeyecekler ve kendilerini azaba vardıran şirk koşmaktan pişmanlık duyacaklar. Ayrıca âyetler şirk inancının bozukluğunu ve Kıyâmet gününde müşriklerin varacakları akıbeti de açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler şirk koşmanın ve yalanlamanın sonucunda çıkartılacak ibreti açıklığa kavuşturmak için Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasını söz konusu etmekte, onun kavmini yüce Allah'a karşı takvâlı olmaya ve kendilerini davet ettiği bir ve tek olarak Allah'a ibadet hususunda kendisine itaat etmeye yaptığı çağrıyı sunmaktadır. Ayrıca onlara hidâyet bulmalarına karşılık kendilerinden herhangi bir ücret istemediğini de açıklaması emredilmişti. Çünkü onun mükâfatını vermek yalnızca Allah'a aittir.

Şuarâ Sûresi 84-111. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebilerin mağfiret dilemesi onların Rabblerine karşı mütevazı oluşları, mağfiret istemeyi ümmetlere öğretmeleri anlamındadır.

2. Kâfir ve müşriklere yapılan duanın ve mağfiret dilemenin bir faydası olmaz. Çünkü yüce Allah bu hal üzere öldükleri sürece asla onların günahlarını bağışlamaz.

3. Kıyâmet gününde insana malının da evladının da faydası olmayacaktır. Bunlar kişiden Allah'ın azabını uzaklaştıramayacak, küfürden, şirkten ve münafıklıktan arınmış bir kalp ile Allah'ın huzuruna gelenden başkası kurtulamayacaktır. Ama kul helâl ve meşru olandan mal toplayıp iyilik ve hayır yollarında infak edecek olursa şüphesiz ki bu kişiye (mü'min olması şartı ile) Kıyâmet gününde faydalı olur.

4. Bizlerin de ihlâsı ve Allah'a tevekkülü, bir ve tek olarak Allah'a ibadetinde ortak koşmaksızın şirkten ve müşriklerden uzaklaşışında, nimetlerine karşılık şükredişinde, Rabbine dua edip yakarışında İbrahim (aleyhisselâm)'a uymamız gerekir.

5. Resûllerden birisini dahi yalanlamak bütün Resûlleri yalanlamak demektir.

6. Her zaman ve mekânda Nebiler ile Allah'ın yoluna çağıranlar, hiçbir kimseden bir karşılık, bir mükâfat istememeleri bakımından kâhinlerden ve benzerlerinden ayrılırlar.

112- "Dedi ki: Onların yaptıkları hakkında benim bir bilgim yoktur."

113- "Onların hesabı ancak Rabbime aittir. Eğer inceden inceye kavrayan kimselerseniz."

114- "Ben mü'minleri kovacak değilim."

115- "Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım." Benim sizi azaptan sakındırmaktan başka bir yükümlülüğüm yoktur.

116- "Dediler ki: Ey Nuh! Eğer vazgeçmez isen mutlaka taşlananlardan" taşlanarak öldürülenlerden **"olacaksın."**

117- "Dedi ki: Rabbim, kavmim gerçekten beni yalanladı."

118- "Artık benimle onlar arasında ayırdedici hükmünü ver, beni ve beraberimdeki mü'minleri de kurtar."

119- "Biz de onu ve onunla birlikte olanları dopdolu o gemi içerisinde kurtardık."

120- "Sonra geri kalanları" onu inkâr edip kâfir olanları **"da suda boğduk."**

121- "Muhakkak bunda bir âyet vardır. Onların çoğu iman etmediler."

122- "Muhakkak Rabbin Azîz olandır, Rahîm olandır."

123- "Âd" yani Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi **"Resûlleri yalanladılar."**

124- "Hani kardeşleri Hud onlara sakınmaz mısınız" Allah'ın azabından korkmaz mısınız **"demişti."**

125- "Muhakkak ben size gönderilmiş emin bir peygamberim."

قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ اِنْ حِسَابُهُمْ اِلَّا عَلٰى رَبّ۪ي
لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَا اَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١١٤﴾ اِنْ اَنَا اِلَّا نَذ۪يرٌ
مُب۪ينٌ ﴿١١٥﴾ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُوم۪ينَ
﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ اِنَّ قَوْم۪ي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَافْتَحْ بَيْن۪ي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا
وَنَجِّن۪ي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١١٨﴾ فَاَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي
الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ اَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاق۪ينَ ﴿١٢٠﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ
لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٢١﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ
﴿١٢٢﴾ كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَل۪ينَ ﴿١٢٣﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ هُودٌ اَلَا
تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٢٥﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِ
﴿١٢٦﴾ وَمَا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿١٢٧﴾
اَتَبْنُونَ بِكُلِّ ر۪يعٍ اٰيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ
تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾ وَاِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّار۪ينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَاَط۪يعُونِ ﴿١٣١﴾ وَاتَّقُوا الَّذ۪ي اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾ اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ
وَبَن۪ينَ ﴿١٣٣﴾ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾ اِنّ۪ي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
عَظ۪يمٍ ﴿١٣٥﴾ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا اَوَعَظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظ۪ينَ ﴿١٣٦﴾

126- "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

127- "Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir."

128- "Siz her yüksek yerde eğlenmek için" bu yapıyı inşa ederek oyalanmak maksadıyla **"koca"** oldukça yüksek **"bir bina mı inşa edip durursunuz?"**

129- "Ve ebedi kalırsınız ümidi ile" dünyada ebediliği ümit ederek **"sapasağlam kaleler"** yahut yüksek köşkler **"mi yapar durursunuz?"**

130- "Yakaladığınız zaman da" birisine haksızlık ettiğiniz sırada **"zorbaca mı"** hem haksızlık yapıp bu haksızlığınızda da haddi oldukça aşarak **"davranırsınız?"**

131- "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

132- "Size bildiğiniz nimetlerle destek verenden" bu nimetleri ihsan edenden **"sakının."**

133- "O size hem davarlar ve çocuklarla destek verdi."

134- "Hem de bahçeler ve pınarlarla."

135- "Gerçekten sizin için büyük bir günün azabından korkarım."

136- "Onlar dediler ki: Sen öğüt versen" nasihat etsen **"de öğüt verenlerden olmasan da bizim için birdir."**

Şuarâ Sûresi 112-136. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, kavminin isteklerini kabul etmeyen Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. Çünkü o yanından kovmalarını istedikleri kimselerin kalplerini bilemez. Kalplerinde olanı bilen yalnızca Allah'tır. Onları hesaba çekecek olan da O'dur. Onlar iman ettiklerini açıkladıklarına göre ne olursa olsun başka herhangi bir sebepten dolayı onları kovmasına imkân olmaz. Çünkü kendisi ancak yüce Allah tarafından gönderilmiş bir nezir (uyarıp korkutan)dır.

2. İşte burada onun kavmi akılsız tutumlarını açığa çıkarmakta ve Nuh (aleyhisselâm)'ı eğer bu davetinden vazgeçmeyecek olursa ölene kadar onu taşlamakla tehdit etmektedirler. Bunun üzerine Nuh (aleyhisselâm) kendisi ile kavmi arasında ayırt edici hükmünü vermesi için Rabbine dua ederek sığınır. Yüce Allah da onun duasını kabul buyurarak yalanlayıcıları suda boğar, iman edenleri kurtarır. Sonra bu kıssa da diğer kıssaların sonunda yer alan aynı âyetlerle sona ermektedir: "*Muhakkak bunda bir âyet vardır. Onların çoğu iman etmediler. Muhakkak Rabbin Aziz olandır Rahim olandır.*"

3. Sonra âyet-i kerimeler Yemen taraflarında, Hadramevt'e yakın kum dağları demek olan Ahkaf denilen yerde yaşayan Hud (aleyhisselâm)'ın kavminin takındığı tutumu arz etmektedir. Hud (aleyhisselâm)'ın kavmine olan çağrısını ve aralarından yalanlayıcıların sonunda vardıkları sonucu, akıbeti açıklamaktadır. Çünkü Hud (aleyhisselâm) kendilerini Allah'a karşı takvâlı olmaya, O'ndan korkmaya davet etmiş, kendisinin Allah tarafından gönderilmiş bir Resûl olduğunu ve buna karşılık onlardan herhangi bir ücret, bir mükâfat istemediğini, mükâfatını ancak yüce Allah'ın vereceğini açıklamıştı.

Şuarâ Sûresi 112-136. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman ve salih amel, herhangi bir kavmi yücelten ve başkalarını da alçaltabilen kalıcı gerçek değerlerdir.

2. Kişiye ve topluma dünyada ve âhirette faydalı olmayan hususlarda vakit kaybetmemiz ve kendimizi yormamız caiz değildir.

3. Tek başına maddî uygarlık insanın mutluluğuna giden yol değildir. Onun böyle olması ancak bu uygarlığın yüce Allah'ın rızası ve O'na itaat için bir araç edinilmesi hayır ve beşeriyetin faydası uğrunda kullanılması halinde söz konusudur.

4. Allah'ın Nebileri insanları hidâyete iletmeyi şiddetle arzu eder ve insanların azaba uğramalarından korkarlardı. Bununla birlikte insanların elinde bulunana hiçbir şekilde göz dikmez ve ecir ve sevabı yalnızca Allah'tan beklerlerdi.

137- "Bu öncekilerin adetlerinden başka bir şey değildir."

138- "Biz azap olunacaklardan da değiliz."

139- "Böylece onu yalanladılar. Biz de onları helâk ettik. Muhakkak bunda bir ayet vardır. Onların çoğu da mü'min değildi."

140- "Muhakkak Rabbin Azîz olandır, Rahîm olandır."

141- Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi **"Semûd da Resûlleri yalanladılar."**

142- "Hani kardeşleri Salih onlara demişti ki: Korkmaz mısınız?."

143- "Ben sizin için güvenilir bir elçiyim."

144- "O halde Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

145- "Buna karşılık sizden bir ücret istemem. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir."

146- "Siz burada" bu dünya nimetleri içerisinde **"güven içinde"** ebediler olarak **"bırakılacağınızı mı sanıyorsunuz?"**

147- "Bahçelerde ve akarsular arasında,"

148- "Ekinler ve meyveleri olgunlaşmış güzel hurma ağaçları arasında,"

149- "Dağlardan, azgınlığınızdan ve şımarıklık olsun diye" biriniz diğerine üstünlük sağlamak için **"evler yontuyorsunuz."**

150- "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

151-152- "Şu günahkârların" yani çokça günah işleyenlerin **"yeryüzünde fesat yapıp ıslah etmeyenlerin emrine de itaat etmeyin."**

إِنْ هٰذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾
فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
﴿١٣٩﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ
﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا
هٰهُنَا آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ
طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ ﴿١٤٩﴾
فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾ وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾
الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ
مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ هٰذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ
مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾
فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ ﴿١٥٧﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً
وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

153- "Dediler ki: Muhakkak sen aşırı bir şekilde büyülenmişlerdensin." sihir ile etki altına alınmışlardansın.

154- "Sen de ancak bizim gibi bir insansın. Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi bir âyet" bir mucize **"getir."**

155- "İşte bu bir dişi devedir. Onun da belli bir su içme nöbeti" suda belirli bir payı **"vardır, sizin de belirli bir günde su içme nöbetiniz vardır."**

156- "Ona kötülükle" zarar vermek maksadıyla **"el sürmeyin. O zaman sizi büyük"** korkunç **"bir günün azabı yakalar."**

157- "Derken onu boğazladılar da pişman oluverdiler."

158- "Bunun üzerine onları azap" semadan yağan taşlar **"yakaladı. Muhakkak bunda bir âyet vardır ama onların çoğu iman etmediler."**

159- "Muhakkak senin Rabbin Aziz olandır, Rahim olandır."

Şuarâ Sûresi 137-159. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Hud kavminin, onun hatırlatmasına ve kendilerini korkutmasına, küfür üzere ısrar ve hakka inat ile karşılık verdikleri için can yakıcı elim sonucu ve bir süre nimet içerisinde yaşadıkları uygarlıklarının son bulmasını hak ettiklerini açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Semûd kıssasını zikretmektedir. O, kavmini Allah'a karşı takvâlı olmaya, bir ve tek olarak O'na ibadet etmeye çağırdığı halde onlar onu yalanladılar. Ayrıca kendilerine nimet olan hususları hatırlattı, bu nimetlere meyledip onlara kapılmaktan onları sakındırdı. Çünkü bunların kendilerinden alınması mümkündür ve yakında bu nimetlerden hesaba çekileceklerdir. Onlarsa kendisini büyü ile etki altına alınmış gibi zayıf akıllı olmakla itham ettiler, Allah tarafından bir Resûl olmasını -kendileri gibi bir beşer olduğu halde- kabul etmediler. Hâlbuki Resûllerin beşer olmasının Resûle uyulması için bir zorunluluk olduğunu bilmediler. Sonra kendisinden doğruluğuna delil olacak bir mucize getirmesini istediler. O da Rabbine dua edince Rabbi duasını kabul buyurdu ve kendilerine pek büyük bir dişi deve mucize olarak getirdi. Onlardan kuyunun (su pınarının) kendisi ile dişi deve arasında yarı yarıya bölünmesini istedi, dişi deveye bir kötülük yapmaktan yahut da ona bir zarar vermekten onları sakındırdı. Aksi takdirde pek büyük bir günün azabı onları alıp yakalayacaktı.

Ancak kavmi verdikleri sözlerin gereğini yerine getirmediler. Onların en bedbaht olanları -denildiğine göre bu kişi Kudar b. Salif'dir- dişi deveye bir ok attı ve deve öldü. O da bunu öbürlerinin muvafakati ile yapmıştı. Bu sebeple azap gelir korkusuyla onu öldürdüklerine de pişman oldular. Ancak onların bu pişmanlıkları tevbekarların pişmanlığı değildi. Bunun için üzerlerine azap indi.

Şuarâ Sûresi 137-159. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûllerin kavimlerine yaptıkları davet birdir. O da Allah'a iman edip ona karşı takvâlı olmak ve Allah'tan kendilerine gönderilen Resûle itaat etmektir.

2. Her bir Resûl akideyi düzeltmenin yanında kavminin doğru fıtrattan sapıp uzaklaştığı gidişini tashih edip tedavi etmek üzere gelmiştir.

3. Hakka davet hikmetle, yumuşaklıkla ve sükûnetli hitapla ıslah etmek, ayrıca davetçinin davet ettiği kimselerin faydasına olanı oldukça arzu ettiğini açıklamak gerekir.

4. Nimetleri ihsan eden şanı yüce ve mübarek Allah'a nimetlerine karşılık şükretmelidir. Ayrıca hurma ağaçları ağaç türlerinin en üstünlerinden, meyvesi de aynı şekilde meyvelerin en üstünlerindendir.

5. Semûd kavmi inşaat tekniğinde dağlarda ve kayalıklarda zarif ve oldukça mükemmel bir şekilde yapıları oymakta oldukça maharetli idiler.

6. Her bir Resûl kavmi arasından gönderilmiştir. Böylelikle onların niteliklerini ve tabiatlarını daha iyi bilir. Bu da onları etkileme ihtimâlini yükseltir.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَل۪ينَ ﴿١٦٠﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ لُوطٌ اَلَا
تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِ ﴿١٦٣﴾
وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿١٦٤﴾
اَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَم۪ينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ
مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ
لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَج۪ينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ اِنّ۪ي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَال۪ينَ ﴿١٦٨﴾
رَبِّ نَجِّن۪ي وَاَهْل۪ي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُٓ اَجْمَع۪ينَ ﴿١٧٠﴾
اِلَّا عَجُوزاً فِي الْغَابِر۪ينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْاٰخَر۪ينَ ﴿١٧٢﴾ وَاَمْطَرْنَا
عَلَيْهِمْ مَطَراًۚ فَسَٓاءَ مَطَرُ الْمُنْذَر۪ينَ ﴿١٧٣﴾ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةًۜ وَمَا كَانَ
اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٧٤﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ ﴿١٧٥﴾ كَذَّبَ
اَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ الْمُرْسَل۪ينَ ﴿١٧٦﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾
اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِ ﴿١٧٩﴾ وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ
عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿١٨٠﴾ اَوْفُوا الْكَيْلَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِر۪ينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَق۪يمِ ﴿١٨٢﴾
وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَٓاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِد۪ينَ ﴿١٨٣﴾

160- "Lût kavmi" ki Ürdün vadisinde yerleşik idiler, **"peygamberleri yalanladılar."**

161- "Hani kardeşleri Lut onlara: Korkmaz mısınız, demişti."

162- "Gerçekten ben size (gönderilmiş) **emin bir peygamberim."**

163- "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

164- "Bunun için sizden herhangi bir ücret istemem. Benim mükâfatım ancak âlemlerin Rabbine aittir."

165- "Âlemler arasından erkeklere yaklaşırsınız öyle mi?"

166- "Rabbinizin sizin için yarattığı eşlerini bırakırsınız" terk edersiniz **"demek? Hayır siz haddi aşan bir kavimsiniz."**

167- "Dediler ki: Ey Lût! Eğer sen vazgeçmez isen elbette dışarı çıkartılanlardan" kovulanlardan, sürgün edilenlerden **"olursun."**

168- "Ben sizin yaptıklarınıza oldukça buğz edenlerdenim" tiksinenlerdenim **"dedi."**

169- "Rabbim, beni ve ailemi yaptıklarından kurtar."

170- "Biz de onu ve ailesini topluca kurtardık."

171- "Ancak bir koca karı geride kalanlar" azap edilenler **"arasında kaldı."**

172- "Sonra da diğerlerini yıkıp yok ettik." Helâk ettik.

173- "Ve onların üzerine bir" taş **"yağmur"** u **"yağdırdık. O korkutulanların yağmuru"** kâfirlerin üzerine yağan o yağmur **"ne kötü idi!"**

174- "Muhakkak bunda bir ayet vardır. Onların çoğu iman edenler olmadı."

175- "Ve muhakkak Rabbin Azîz olandır, Rahîm olandır."

176- "Eyke ashabı" birbiri içine girmiş sarmaş dolaş sık, ağaçlıklı yerde yaşayan -Medyen halkı- **"peygamberleri yalanladı."**

177- "Hani Şuayb onlara: Korkmaz mısınız? demişti."

178- "Gerçekten ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."

179- "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

180- "Ben sizden bunun için herhangi bir ücret de istemiyorum. Benim mükâfatım ancak âlemlerin Rabbine aittir."

181- "Ölçüyü tam yapın ve zarar verenlerden" hakları eksik verenlerden **"olmayın."**

182- "Dosdoğru terazi ile" yani adaletle **"tartın."**

183- "Ve insanların eşyasından bir şey eksiltmeyin" haklarını eksik vermeyin **"ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaya"** fesat çıkarmaya **"çalışmayın."**

Şuarâ Sûresi 160-183. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Lût kavminin Resûlleri Lût (aleyhisselâm)'ı yalanlamalarını söz konusu etmektedir.

2. Sonra da onların yapageldikleri cinsel sapıklığı -ki o da erkeklere arka yoldan yaklaşmak sapıklığıdır- kabul etmeyip reddetmektedir. Lût (aleyhis selâm)'ın bu karşı çıkması üzerine onu tehdit etmeye koyuldular. Kendilerini imana davet etmekten ve yaptıkları bu kötü işten sakındırmaktan vazgeçmediği gibi akabinde Lût (aleyhisselâm) onlara bu çirkin ve kötü işe karşı çıkıp reddettiğini açıkladı, Rabbinden de kendisini ve aile halkını kavminin bu yaptıklarından ve onların başına inecek ilâhî azaptan korumasını diledi. Yüce Allah da onun duasını kabul buyurup kendisini ve karısı dışında bütün aile halkını kurtardı.

3. Sonra âyet-i kerimeler Şuayb (aleyhisselâm)'ın kıssasını ve Eyke ashabının onu yalanlamasını ele almaktadır. Onlar böylelikle bütün Resûlleri yalanlamış oluyorlardı. Kendisi onları akidenin esasını teşkil eden yüce Allah'ı tevhid etmeye, ona ihlâsla ibadet etmeye çağırırken ayrıca Allah tarafından gönderilmiş ve ücret istemeye tenezzül etmeyen tok gözlü, Allah'ın sevabını arzu eden bir Resûl olduğunu açıkladı. Kendilerini ölçü ve tartıyı eksiltmekten, satın alırken eşyayı değersizleştirmekten, satarken oldukça yüksek bir fiyata satmaktan sakındırdı, adalete ve insanlar ile güzel ilişki kurmaya teşvik etti ve kendilerini yeryüzünde fesat çıkarmaktan da sakındırdı.

Şuarâ Sûresi 160-183. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın nimetlerine şükür ve nimetin değerini itiraf ederek karşılık vermek gerekir. İnkâr ve nankörlükle değil. Böylelikle yüce Allah da nimetlerini artıracak ve onlardan yararlanmaktan bizi mahrum bırakmayacak. Kendimizi de dünyada bu nimetlerin elimizden gidip son bulması ile âhirette de onlardan dolayı cezalandırılmakla karşı karşıya bırakmamış olacağız.

2. Risalet ve teklif edilen yol birdir. Mü'minler kurtulur, yalanlayanlar helâk olur.

3. Erkeğin ve dişinin evlenmesi aileyi oluşturmanın aklî ve şer'î biricik yolu olduğu gibi çoğalma yolu ile hayatın devamında yüce Allah'ın gözetmiş olduğu hikmet ve meşietini gerçekleştirmenin de biricik yoludur. Bu ise ancak meşru bir şekilde erkek ve kadının bir araya gelmesi ile gerçekleşir.

4. Doğru yoldan sapmak ve cinsel sapıklık kâinatın yasasının ve hayatın tabiatının dışına bir çıkıştır. Bu şekilde sapan bir kimse âhirette yüce Allah'ın pek şiddetli bir azabını hak ettiği gibi ayrıca bu sapkınlar oldukça tehlikeli psikolojik cinsel ve bedensel hastalıklara da yakalanırlar.

184- "Sizi ve önceki nesilleri" yaratıp var etmiş olduğu kuşakları **"yaratandan korkun."**

185- "Dediler ki: Sen ancak aşırı bir şekilde büyülenmişlerdensin." sihir ile etki altına alnmışsın.

186- "Sen ancak bizim gibi bir beşersin ve muhakkak biz seni yalancılardan sanıyoruz."

187- "Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi üzerimize gökten" azap getiren **"parçalar indir."**

188- "Rabbim, sizin yaptıklarınızı daha iyi bilir, dedi. "

189- "Derken onu yalanladılar. Bunun üzerine onları bulut gölgesi" bir bulutun onları gölgelendirdiği sonra da üzerlerine ateş yağdırdığı **"günü azabı gelip yakaladı. Gerçekten o büyük bir günün azabı idi."**

190- "Muhakkak bunda bir ayet vardır. Onların çoğu zaten mü'min değildi."

191- "Muhakkak Rabbin Azîz olandır, Rahîm olandır."

192- "Muhakkak bu" Kur'ân-ı Azimuşşan **"âlemlerin Rabbinin indirdiğidir."**

193, 194, 195- "Onu" ey Muhammed, **"uyarıcılardan olman için Ruhu'l-Emin"** Cebrâil (aleyhisselâm) **"senin kalbinin üzerine, apaçık"** fasih ve açık seçik **"bir Arapça lisan ile indirdi."**

196- "Şüphesiz ki o daha öncekilerin kitaplarında" geçmiş Resûllerin kitaplarında **"da vardır."**

وَاتَّقُوا الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُٓوا اِنَّمَٓا اَنْتَ
مِنَ الْمُسَحَّر۪ينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَٓا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَاِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ
الْكَاذِب۪ينَ ﴿١٨٦﴾ فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفاً مِنَ السَّمَٓاءِ اِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبّ۪ٓي اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ
فَاَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ اِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿١٨٩﴾ اِنَّ ف۪ي
ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٩٠﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ
الرَّح۪يمُ ﴿١٩١﴾ وَاِنَّهُ لَتَنْز۪يلُ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَم۪ينُ
﴿١٩٣﴾ عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِر۪ينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُب۪ينٍ
﴿١٩٥﴾ وَاِنَّهُ لَف۪ي زُبُرِ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٩٦﴾ اَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ اٰيَةً اَنْ يَعْلَمَهُ
عُلَمٰٓؤُا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَم۪ينَ
﴿١٩٨﴾ فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ مُؤْمِن۪ينَ ﴿١٩٩﴾ كَذٰلِكَ سَلَكْنَاهُ
ف۪ي قُلُوبِ الْمُجْرِم۪ينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِه۪ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ
الْاَل۪يمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا هَلْ
نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ اَفَرَاَيْتَ
اِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِن۪ينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَٓاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

197- "Acaba" -bu azarlamak anlamında bir soru mudur- **"İsrâiloğulları âlimlerinin onu"** yani Kur'ân'ı ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in niteliklerini **"bilmeleri onlar için"** Mekke kâfirleri için **"bir âyet"** bir alâmet **"değil midir?"**

198- "Eğer Biz onu Arapça bilmeyen" Araplardan başka **"biri üzerine indirmiş olsaydık,"**

199- "O da onu bunlara okusaydı, onlar yine ona iman etmezlerdi."

200- "Biz onu" Kur'ân'ı **"günahkârların kalplerine öyle bir yerleştirip soktuk ki,"**

201- "Onlar acıklı azabı görünceye kadar artık ona iman etmezler."

202- "Azap onlara" beklemedikleri bir zamanda, **"ansızın gelecek ve farkında bile olmayacaklar."**

203- **"Hemen ardından: Acaba bize mühlet verilir"** süre tanınır **"mı, derler."**

204- **"Acaba bunlar azabımızın mı çabuk gelmesini isterler?"** Bu onların bu tutumlarını reddetmek ve bundan dolayı onları azarlamak anlamında bir sorudur.

205- **"Ne dersin"** haber ver bana, **"biz onları nice seneler geçindirsek"**

206- **"Sonra vaat olundukları** (azap) **gelse,"**

Şuarâ Sûresi 184-206. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Şuayb (aleyhisselâm)'ın kavmine Rabblerinden korkmaları ve biricik yaratıcılarının o olduğunu önceki bütün kuşakları da yaratanın da o olduğunu onlara hatırlatması üzerindeki ısrarını söz konusu etmektedir. Onların yaptıkları ise kendisinin büyülenmiş birisi olduğunu itham etmek ve risaletini inkâr etmekten başka bir şey olmadı. Bir bulutu gördükleri ve gölgesinin altına çekildikleri bir zamanda onların sonları da gelmiş oldu. Çünkü onun hemen kendilerini dehşete düşürüp alabildiğine helâk eden bir yıldırım olduğu görüldü.

2. Bu kıssalardan sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'i ele almakta ve onun âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olduğunu vurgulamaktadır.

3. Sonra da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve onun üzerine indirilenin doğruluğuna dair bir başka delil daha ortaya koymaktadır. O da şudur: İsrâiloğulları'nın âlimleri hem onun hem de onunla birlikte gönderilen Kur'ân-ı Kerim'in haberini bilirler. Çünkü o öncekilerin kitaplarında zikredilmiştir. Bununla birlikte müşrikler bunca apaçık delile karşı inatlaşmakta, Kur'ân'ın bir sihir ya da bir şiir olduğunu iddia etmektedirler. Gerçek ise şudur: Kendileri farkında olmadan ansızın azap kendilerine gelinceye kadar yalanlamaktan vazgeçmeyeceklerdir. Bundan sonra ise Kıyâmet gününde can yakıcı azap da gerçekleşecek, geçmişi düzeltmek için kendilerine bir başka fırsat daha tanınarak vadelerinin ertelenmiş olmasını temenni edeceklerdir. Ama böyle bir temenninin gerçekleştirilmesi olmayacak bir iştir.

Şuarâ Sûresi 184-206. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Doğru akide salih amellerin temelidir. Doğru akide olmadan salih amellerin kabul edilmesi söz konusu değildir.

2. Tamahkârlık ve sömürü, ölçü ve tartıyı eksik yapmak herhangi bir sûrette insanlara zulüm ve haksızlık etmek haram kılınmıştır.

3. Akidenin bozuk olmasının bir sonucu olarak bütün ümmetlerde bir takım sapmalar ve çirkin ameller ortaya çıkar, Resûl de bu akideyi ve bu bozulan halleri düzeltmek için gelir.

4. Çağdaş toplumlar arasında geçmiş ümmetler arasında yayılmış bulunan o çirkin ve münker işlerin pek çoğu yaygın olarak görülmektedir. Bu ise doğru akideden ve İslâm'ın yolundan uzak düşmenin bir sonucudur. Çünkü İslâm dini bütün âlemler için bir rahmet ve bir hidâyet olmak üzere gelmiştir. Bu kötülüklerin bu suçların ve münkerlerin tehlikelerinden kurtulmanın yolu ise ancak dosdoğru dine dönmek, onun buyruklarını uygulamak, Allah'ın kitabı ve Resûlü'nün sünneti gereğince amel etmektir.

5. Nebiler insanların elinde bulunanlara asla göz dikmemiştir, onlar ancak Allah'ın yanında bulunanı istemiş ve arzu etmişlerdir. İşte Allah yoluna davet eden davetçilerin de böyle olması gerekir.

مَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ (٢٠٧) وَمَا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ
اِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ (٢٠٨) ذِكْرٰى وَمَا كُنَّا ظَالِم۪ينَ (٢٠٩) وَمَا تَنَزَّلَتْ
بِهِ الشَّيَاط۪ينُ (٢١٠) وَمَا يَنْبَغ۪ي لَهُمْ وَمَا يَسْتَط۪يعُونَ (٢١١)
اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ (٢١٢) فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ
فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّب۪ينَ (٢١٣) وَاَنْذِرْ عَش۪يرَتَكَ الْاَقْرَب۪ينَ (٢١٤)
وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ (٢١٥) فَاِنْ عَصَوْكَ
فَقُلْ اِنّ۪ي بَر۪ٓيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ (٢١٦) وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَز۪يزِ الرَّح۪يمِ
(٢١٧) اَلَّذ۪ي يَرٰيكَ ح۪ينَ تَقُومُ (٢١٨) وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِد۪ينَ (٢١٩)
اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ (٢٢٠) هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ
الشَّيَاط۪ينُ (٢٢١) تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ اَث۪يمٍ (٢٢٢) يُلْقُونَ السَّمْعَ
وَاَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ (٢٢٣) وَالشُّعَرَٓاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُنَ (٢٢٤) اَلَمْ تَرَ
اَنَّهُمْ ف۪ي كُلِّ وَادٍ يَه۪يمُونَ (٢٢٥) وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ (٢٢٦)
اِلَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَث۪يرًا وَانْتَصَرُوا
مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا اَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (٢٢٧)

سُورَةُ النَّمْلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

207- **"Faydalandırıldıkları nimetlerin onlara bir yararı olmaz."** Olmadı, (değil mi?)

208- **"Biz uyarıcıları olmaksızın hiçbir ülkeyi helâk etmiş değiliz."**

209- **"Bir hatırlatmadır"** bir öğüt ve bir ibrettir. **"Biz zulmedenler olmadık."**

210- **"Onu şeytanlar indirmemiştir."**

211- **"Bu onlara yaraşmaz"** doğru olamaz. **"Ve zaten bunlara güçleri de yoktur."**

212- **"Çünkü onlar işitmekten kesinlikle uzak tutulmuşlardır."**

213- **"O halde Allah ile birlikte başka bir ilaha dua etme! O takdirde azap edilenlerden olursun."**

214- **"Aşiretini, en yakın akrabanı da uyar."** akrabalarını Allah'ın azabı ile korkut!

215- **"Sana uyan mü'minlere de kanadını indir!"** Onlara karşı alçakgönüllü ol!

216- **"Sana isyan ederlerse: Muhakkak ben yaptıklarınızdan uzağım, de."**

217- **"Ve Azîz ve Rahîm olana tevekkül et!"**

218- **"O seni kalkınca da görür,"**

219- **"Secde edenler arasındaki dolaşmanı da."** rükûda, sücudda ve kıyamda namaz kılanlarla birlikte hareketlerini de görür.

220- **"Muhakkak O, her şeyi işitendir, bilendir.**

221- **"Size şeytanların kimin üzerine indiğini haber vereyim mi?"**

222- **"Her yalancı"** çokça yalan söyleyen **"günahkâr üzerine inerler."**

223- **"Onlar kulak verirler ve onların çoğu yalan söylerler."**

224- **"Şairlere de azgınlar"** doğru yoldan sapmış olanlar **"uyar."**

225- **"Görmedin mi onlar her vadide serserice gezerler."** her bir yolu takip ederler.

226- **"Ve gerçekten onlar yapmadıkları şeyi söylerler."**

227- **"Ancak iman edip salih amel işleyen, Allah'ı çokça zikreden ve kendilerine zulmedildikten sonra öçlerini alanlar müstesnâ. Zulmedenler de yakında nasıl bir yere devrileceklerini"** döndürüleceklerini **"bilecekler dir."**

Şuarâ Sûresi 207-227. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın herhangi bir kasaba (şehir) halkına ya da herhangi bir topluma kendilerine hatırlatıp öğüt veren, Allah'ın azabından korkutan bir Resûlü -rahmeti ve adaleti gereği- göndermedikçe onları hiçbir şekilde azaplandırmayacağı vaadinde bulunduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler, şeytanların kâhinlere haber getirip indikleri gibi Kur'ân-ı Kerim ile inmediklerini ve aynı zamanda Kur'ân-ı Kerim'in bir şiir de olmadığını açıklamaktadır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bir takım teşviklerde bulunmaktadır. Ona yapılan bu teşvik aynı zamanda ümmetine de öğretilmek istenen hususları ihtiva eder. İman üzere sebat etmesi, davetine yakın akrabalarını uyarmakla başlaması, kendisine uyan mü'minlere karşı mütevazı olması, kâfirlerin yaptıklarından uzak durması, buna karşılık kendisini onlar için üzülerek ve hasretlerle helâk etmemesini, işini aziz ve rahim olan yüce Allah'a havale etmesini öğütlemektedir. Çünkü şanı yüce ve mübarek Allah her şeyi işitendir, her şeyi bilendir. Onun hiçbir işi O'na gizli kalmaz.

4. Sonra âyet-i kerimeler şeytanların (hırsızlık yaparak öğrendikleri) semanın haberlerini indirdikleri zamanlarda bu haberleri kâhinlere yalanlar karıştırarak telkin ettiklerini, bu kâhinlerin de bu sözleri gaybı bilmek iddiası ile insanlara söylediklerini açıklamaktadır. Hâlbuki bu iddiada bulunanların çoğu yalancıdır.

5. Sonra sûre Muhammed'in şair olduğunu iddia edenlerin kanaatlerini reddetmekle ve Allah'ın davasına düşmanlık eden her bir zalimi tehdit etmekle sona ermektedir.

Şuarâ Sûresi 207-227. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah kullarına karşı adaletli ve merhametlidir. O, Resûlleri göndermek sûreti ile onlara karşı delil ortaya koymadan hiçbir ümmeti azaba düçar etmez. Buna rağmen onlar hidâyet çizgisinden ve kesin doğru yoldan sapıp onu yalanlayacak olurlarsa o takdirde Allah'ın azabını hak ederler.

2. Müneccimler kâhinler, arraflar yalancıdır. Aynı zamanda cinler ya da şeytanlar aracılığı ile gaybı bildiklerini iddia edenler (medyumlar) da öyledir. Çünkü şeytanların perdeleri delerek semanın haberlerini işitmeleri artık engellenmiş bulunuyor ve böyle bir şey yapmak istediklerinde yakıcı alevler ile bu işi yapmalarına kesinlikle engel olunmuştur.

3. Kur'ân-ı Kerim bir şiir değildir. Çünkü şiirin Araplar tarafından bilinen kuralları ve meşhur vezinleri vardır. Diğer taraftan şairler nübuvvet yönteminden farklı bir yöntem izlerler. Onlar önceden kötüledikleri bir şeyi sonradan överler. Daha önce küçülttükleri bir kişiyi tazim edebilirler. Ve gerçek olmayan sözlere dalarlar. Yapmadıkları işleri de yaptıklarını söyleyerek kendilerine nispet ederler.

27- NEML SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 93 âyettir)

Sûre adını 18. âyette geçen ve "karıncalar" anlamına gelen neml kelimesinden almıştır. Ayrıca, içinde Süleyman aleyhisselâm kıssası anlatıldığı için "Süleyman sûresi" ve 20. âyette hüdhüd adlı kuştan söz edildiği için "Hüdhüd sûresi" adlarıyla da anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Tâ, Sîn."** Sûrelerin ve Kur'ân'ın tamamının kendilerinden oluştuğu ana maddeye dikkat çeken iki harftir. Bununla birlikte onun benzerini getirmekten âciz kalmışlardır. **"Bunlar Kur'ân'ın ve apaçık Kitabın âyetleridir."**

2-3- **"Namazlarını dosdoğru kılan, zekâtını veren ve âhirete kesin olarak"** kesinlik derecesine ulaşan güçlü ve köklü bir iman ile **"inananların ta kendileri olan iman edenlere doğru yolu gösterici ve müjde olmak üzere** (indirilmiştir)."

4- **"Âhirete iman etmeyenlerin amellerini kendilerine süslü göstermişizdir. Bu sebepten onlar körelmişler ve şaşırmışlardır."** Şaşkınlaşmışlar yahut da doğruyu görememişlerdir.

5- **"İşte bunlaradır azabın en kötüsü bunlara! Âhirette en çok ziyanda olacaklar da bizzat onlardır."**

6- **"Muhakkak sen Kur'ân'ı"** yarattıklarının işlerini çekip çevirmekte hikmeti sonsuz olan **"Hakîm, Alîm olan"** Allah **"tan almaktasın."**

7- **"Hani Musâ, aile halkına: Ben gerçekten bir ateş gördüm. Size ondan bir haber getirir yahut"** onunla soğuktan **"ısınmanız için size parlak bir parça ateş"** ateşin kendisinden bir ateş alevi **"getiririm, demişti."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

طٰسٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُب۪ينٍۙ ﴿١﴾ هُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِن۪ينَۙ
﴿٢﴾ اَلَّذ۪ينَ يُق۪يمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ
يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ فَهُمْ
يَعْمَهُونَۜ ﴿٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ لَهُمْ سُٓوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ
الْاَخْسَرُونَ ﴿٥﴾ وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَك۪يمٍ عَل۪يمٍ
﴿٦﴾ اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِه۪ٓ اِنّ۪ٓي اٰنَسْتُ نَاراًۜ سَاٰت۪يكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ
اَوْ اٰت۪يكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾ فَلَمَّا جَٓاءَهَا نُودِيَ
اَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَاۜ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٨﴾
يَا مُوسٰٓى اِنَّهُٓ اَنَا اللّٰهُ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُۙ ﴿٩﴾ وَاَلْقِ عَصَاكَۜ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ
كَاَنَّهَا جَٓانٌّ وَلّٰى مُدْبِراً وَلَمْ يُعَقِّبْۜ يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ اِنّ۪ي لَا
يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَۗ ﴿١٠﴾ اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْناً بَعْدَ سُٓوءٍ
فَاِنّ۪ي غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١١﴾ وَاَدْخِلْ يَدَكَ ف۪ي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَٓاءَ
مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ ف۪ي تِسْعِ اٰيَاتٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِه۪ۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْماً
فَاسِق۪ينَ ﴿١٢﴾ فَلَمَّا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُب۪ينٌۚ ﴿١٣﴾

8- **"Onun yanına gelince ona: O ateşin yanında ve onun çevresinde olanlar da mübarek kılındı"** kutsandı ve temiz kılınıp hayrı çoğaltıldı. **"Âlemlerin Rabbi Allah münezzehtir, diye seslenildi."**

9- **"Ey Musâ, şüphesiz ki ben Azîz ve Hakîm olan Allah'ım."**

10- **"Asanı bırak! Onun ince yılanmış gibi hareket ettiğini görünce, arkasına"** dönüp **"bakmaksızın dönüp gitti."** Korku ve dehşetle hızlıca yürüdü.

11- **"Zulmedenler müstesnâ. Sonra da kötü halini iyilikle değiştirene muhakkak ben mağfiret ve rahmet ediciyim."**

12- **"Elini de yakana"** insanın başını soktuğu elbisesindeki açık yere **"sok. Firavun'a ve kavmine dokuz mucize arasında olmak üzere kusursuz"** baraş ve benzeri hastalık olmaksızın **"bembeyaz çıkacaktır. Şüphesiz onlar**

fâsık" Allah'a itaatin dışına çıkan **"bir topluluktular."**

13- "Âyetlerimiz" gözkamaştırıcı mucizeler **"kendilerine apaydınlık"** besbelli, açık seçik **"geldiğinde onlar: Bu apaçık bir sihirdir, dediler."**

14- "Kalpleri onlara inandığı halde zulümle büyüklenmeleri sebebi ile onları inkâr ettiler." Kendilerine zulmederek ve büyüklük taslayarak onlara inanmadılar. **"Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!"**

Neml Sûresi 1-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in azametine, onun mü'minlerin hidâyet bulmasındaki etkisine, onlara hayrı müjdelemesine işaret etmekte, onların sıfatlarını niteliklerini dile getirmektedir. Âhirete iman etmeyenler ise hakka karşı kördürler. Yakında azabın en ağır çeşitlerini tadacaklar ve âhirette insanlar arasında hüsranları ve duydukları pişmanlık en ileri derecede olacaklardır.

2. Daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Kur'ân-ı Azimuşşan'ı hikmeti ve ilmi sonsuz Allah'tan aldığını ifade ederek hitap etmekte, yüce Allah'ın hikmet ve ilmini vurgulamaktadır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Rabbinin kendisine yüklediği görevi aldığı ve risaletini Firavun'a ve kavmine taşımak üzere ona seslendiği zaman da Musâ (aleyhisselâm)'ı anmasını da istemektedir. Mekkeliler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in davetine yüz çevirip yalanlamakla karşılık verdikleri gibi Allah'ın âyetlerini haksızlık ederek büyüklük taslayarak inkâr eden Musâ'nın kavmi de böyle yapmıştı. Hâlbuki onların nefisleri bu risaletin yüce Allah'tan geldiğine kesin olarak inanıyordu. Bundan dolayı dünyadaki akıbetleri suda boğulmak oldu, âhirette de azaba uğratılacaklardır. İşte bu şekilde Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletini yalanlayan herkese Musâ'nın kavmine ve onların dışında diğer Resûlleri -Allah'ın salat ve selâmları onlara- yalanlayanların başına gelen musibetin aynısı gelip isabet edecektir.

Neml Sûresi 1-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman kalp ile tasdik etmek, azalarla amel etmektir. Kur'ân-ı Kerim'deki oldukça değerli hidâyet ve bilgi hazinelerinin de anahtarı işte budur.

2. Güzel, şeriatin güzel gördüğü, teşvik ettiği şeydir. Çirkin ise şeriatin çirkin bulup kendisinden sakındırdığı şeydir.

3. Yüce Allah bütün işleri ilim ve hikmet ile idare eder. Onun ilmi ve hikmeti bu Kur'ân-ı Kerim'in ortaya koyduğu düzende, yükümlülükte, zamanında indirilişinde, âyet ve bölümlerinin ardı arkasına gelişinde, konularının birbirleri ile uyum arz edişinde, anlamlarının büyüklüğünde ... ve daha bir çok hususta açıkça ortaya çıkmaktadır.

4. Sîna Dağı mukaddes bir yerdir. Burada Aziz ve Celil Allah Musâ (aleyhisselâm)'a seslenmiş ve ona risalet görevini vermiştir.

5. Resûller Allah'ın azabından emindirler. Çünkü Allah onları insanlar arasından seçmiş ve masiyetlerden ve günahlardan korumuştur.

6. Tevbe edenlerin tevbesini kabul edip Rabblerine dönüp yönelmeleri halinde günahkârları affetmek yüce Allah'ın rahmetinin tecellilerindendir.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُ۫دَ وَسُلَيْمٰنَ عِلْمًا
وَقَالَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ي فَضَّلَنَا عَلٰى كَث۪يرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِن۪ينَ
﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُ۫دَ وَقَالَ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ
الطَّيْرِ وَاُو۫ت۪ينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُب۪ينُ ﴿١٦﴾
وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ
يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتّٰٓى اِذَٓا اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَٓا اَيُّهَا
النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ
اَوْزِعْن۪ٓي اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّت۪ٓي اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلٰى وَالِدَيَّ
وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَاَدْخِلْن۪ي بِرَحْمَتِكَ ف۪ي عِبَادِكَ
الصَّالِح۪ينَ ﴿١٩﴾ وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَٓا اَرَى الْهُدْهُدَ
اَمْ كَانَ مِنَ الْغَٓائِب۪ينَ ﴿٢٠﴾ لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَد۪يدًا اَوْ لَاَاذْبَحَنَّهُ
اَوْ لَيَأْتِيَنّ۪ي بِسُلْطَانٍ مُب۪ينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَع۪يدٍ فَقَالَ
اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِه۪ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ بِنَبَاٍ يَق۪ينٍ ﴿٢٢﴾

15- **"Andolsun Biz Davud'a ve Süleyman'a bir ilim verdik. İkisi de: Bizi mü'min kullarının pek çoğuna üstün kılan Allah'a hamdolsun, dediler. "**

16- **"Süleyman, Davud'a mirasçı oldu."** Yani Süleyman nübuvvet, ilim ve krallıkta babası Davud'a mirasçı oldu. **"Dedi ki: Ey insanlar! Bizlere"** bütün hayvanların ve **"kuşların dili öğretildi. Her şeyden bize verildi. Muhakkak ki bu apaçık üstünlüğün** ta kendisidir."

17- **"Süleyman'ın cin, insan ve kuşlardan orduları huzuruna toplandı. Onlar topluca yol alır ve idare olunurlardı."** Arkadan gelenleri kendilerine yetişsin diye öndekileri durdurulurdu. Yani onun önünde ileri geçmelerine engel olunurdu.

18- **"Nihayet karıncalar vadisine geldiklerinde"** Şam'da karıncaları bol bir vadiye ulaştıklarında **"bir karınca: Ey karıncalar, yuvalarınıza girin. Süleyman ve askerleri fark etmeyip"** sizi kasten ezmek istemedikleri halde ve sizi fark etmeyerek **"sizi çiğnemesin"** helâk edip öldürmesin, **"dedi."**

19- **"Sözünden dolayı gülercesine tebessüm edip: Rabbim, bana ve ana babama ihsan ettiğin nimetine şükür etmeyi ilham et"** ve muvaffak kıl. **"Razı olacağın salih amel işleme başarısını da ver. Rahmetinle beni salih kullarının arasına kat, dedi."**

20- **"Bir de kuşları araştırdı."** Süleyman kuşları araştırıp teftiş etti. **"Ve dedi ki: Neden Hüdhüd'ü göremiyorum. Yoksa o kayıplara karışanlardan mı oldu"** gelmedi mi?

21- **"Ben onu elbette ya şiddetli bir azap ile azaplandırırım yahut muhakkak onu kestiririm ya da bana apaçık bir delil"** bulunmayışının mazeretini açıklayan açık bir delil, bir belge **"getirir."**

22- **"Çok eğlenmeden geldi ve: Senin bilmediğin bir şeyi ben gördüm"** ve bildim **"hem de Sebe'den"** Yemen'deki Sebe kabilesinden **"sana kesin"** doğru, pek büyük **"bir haber ile geldim, dedi."**

Neml Sûresi 15-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde sûrenin başından sonuna kadar tamamında yayıldığını gördüğümüz ilim sıfatı ön plana çıkartılmakta ve yüce Allah'ın Davud ve Süleyman'a pek büyük bir ilim verdiğini, ilmin yüce Allah'ın şükür ile karşılaması gereken nimetlerin en büyük nimetlerden olduğunu açıklamaktadır. Arkasından Süleyman (aleyhisselâm)'ın bildiği kuşdili ile onun sahip olmakla üstün kılındığı çok sayıdaki nimetler açıklanmaktadır. Cinler, insanlar ve kuşlar büyük bir kafile ve pek büyük bir topluluk halinde emrine itaat etmeleri için bir araya toplanmış idi. Bu büyük kalabalığın başı arkası için bir araya getirilip toplanıyordu. Böylelikle dağılmaları ve aralarında kargaşanın yaygınlaşması da önlenmiş oluyordu. Bu düzenli büyük kafile yoluna devam edip gitti. Nihayet karıncaları çok bir vadiye vardıklarında karıncalar topluluğunu kontrol etmek ve düzenlemekten sorumlu bir karınca, karıncaların kendi aralarında birbirleri ile anlaştıkları bir yolla: "Yuvalarınıza girin" diye seslendi. "Tâ ki Süleyman ve askerleri sizi fark etmeden ezmesin" dedi. Süleyman (aleyhisselâm) karıncanın diğer karıncalar adına duyduğu korkuyu bilip öğrenince kalbine genişlik geldi, Rabbine yönelerek hem kendisine hem anne babasına ihsan etmiş olduğu nimetlerine şükredebilmek için kendisine muvaffakiyet ihsan etmesini ve kendisini Rabbine yakınlaştıracak salih amel işleme başarısı vermesini niyaz etti.

2. Sonra âyet-i kerimeler Süleyman (aleyhisselâm)'ın Hüdhüd ile kıssasını aktarmaktadır. Çünkü kuşlara yönelerek Hüdhüd'ü araştırmak maksadıyla durumlarını incelemeye koyulmuştu. Buna sebep ise araştırıp bulmak maksadıyla çokça yorulduğu fakat bulamadığı suyu kendisine Hüdhüd gösterecekti. Ancak Hüdhüd'ün olmadığını görünce kabul edilebilir bir mazeret ortaya koyması hali dışında onu ağır bir şekilde cezalandıracağına ya da keseceğine yemin etti. Kısa bir süre sonra Hüdhüd geri döndü. Efendisinin önünde alçak gönüllülüğünü göstererek başını ve kuyruğunu yere doğru alçaltıp geciktiğinin mazeretini şöyle açıkladı: Senin ilminin uzanamadığı bir şeyi gördüm. Bunun üzerine Süleyman (aleyhisselâm) sakinleşti ve Hüdhüd'ün getirdiği bu önemli haberi öğrenmek arzusunu ortaya koyarak ondan öğrendiği ve getirdiği bilgiyi anlatmasını istedi.

Neml Sûresi 15-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İlim pek büyük bir nimettir, onu insanlığın hayrına yönlendirmeliyiz, ilim Allah'a imanın artışına götüren bir yol olmalıdır.

2. Kuşların, hayvanların ve haşeratın kendi aralarında anlaşma araçları vardır. Bu da onların kendi aralarındaki dilleri ve konuşma şekilleridir.

3. Her bir çoban kendi sürüsünden sorumludur ve onlar adına korkar.

4. Başkalarının deneyimlerinden yararlanmak oldukça önemlidir. Ne kadar küçük olursa olsun herhangi bir işi ya da bir çalışanı küçük görmemek gerekir.

23- **"Gerçekten ben bir kadını"** -adı Belkıs idi- **"onlara hükümdarlık eder buldum. Kendisine her şeyden verilmiş, onun bir de büyük bir tahtı var."**

24- **"Onu ve kavmini Allah'tan başka güneşe secde eder buldum. Şeytan onlara amellerini süslü göstermiş"** güzel gösterip sevdirmiş **"ve onları doğru"** hak ve isabetli **"yoldan alıkoymuş. Onun için onlar doğru yola gelemiyorlar."**

25- **"Göklerde ve yerde olan gizliyi açığa çıkartan"** gizli bulunan rızıkları ve sırları izhar eden **"gizlediğiniz ve açıkladığınız şeyleri bilen Allah'a secde etmesinler diye."** Ya da: Neden bunları yapan Allah'a secde etmiyorlar?

26- **"Allah O'dur ki, O'ndan başka ilâh yoktur. Çok büyük Arş'ın Rabbidir."**

27- **"Bakalım, doğru mu söyledin yoksa yalancılardan mısın, dedi."**

28- **"Bu mektubumu al götür ve onu kendilerine bırak."** Bu mektubu Sebe kraliçesine ve askerlerine ulaştır. **"Sonra da onlardan"** gizlenerek azıcık bir kenara **"geri çekilip ne şekilde karşılık vereceklerine bak."**

29- Kavminin eşrafına seslenerek **"dedi ki: Ey ileri gelenler, gerçekten bana çok şerefli bir mektup bırakıldı."**

30- **"O gerçekten Süleyman'dandır ve gerçekten o Rahman, Rahim Allah'ın adı ile** (diye başlıyor)**."**

31- **"Bana karşı büyüklenmeyin ve Müslümanlar olarak bana gelin, diye yazıyor."**

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ
لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾ أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ
فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾
اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾ قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ
أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ اذْهَبْ بِكِتَابِي هَٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ
تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنِّي
أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾ أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾
قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ
تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ
إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا
قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً ۖ وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾
وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

32- **"Dedi ki: Ey ileri gelenler, benim bu işim hakkında bana görüş belirtin"** bu hususta bana ne yapacağımı gösterin, **"zaten ben sizler yanımda hazır olmadıkça"** yanımda bulunmadığınız zaman yahut onun doğru olduğuna dair şahitlik etmediğiniz sürece **"hiçbir işi kestirip atmış"** hüküm verip bitirmiş **"değilim."**

33- **"Dediler ki: Biz güç sahibi"** sayıca çok güçlü ve araç gereçleri olan **"kimseleriz. Çetin savaşçılarız"** savaşta güçlü ve direnç sahibi kimseleriz, **"bununla beraber emir senindir. Artık ne emredeceğini sen düşün, karar ver."**

34- **"Şüphesiz hükümdarlar bir şehre girdiklerinde onu harap ederler. Ahalisinin şereflilerini zelil kılarlar. Gerçekten de onlar böyle yaparlar."**

35- **"Muhakkak ben onlara bir hediye gönderip, elçilerin ne ile döneceklerine bir bakayım."**

Neml Sûresi 23-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Süleyman (aleyhisselâm)'ın Hüdhüd ile kıssasını anlatmayı sürdürmekte, Hüdhüd'ün: Ben Sebe topraklarında bir kadının onlara egemen olup onları yönettiğini, ona mülkünü ve saltanatını güçlendirecek dünyevî her bir şeyden ona verildiğini ve onun pek büyük bir tahtının olduğunu gördüm. Ancak şeytan onlara egemen olmuş, onları hak ve hidâyet yolundan alıkoymuş. Onun bu hali beni korkuttu, onların gördüğüm halleri ve küfürleri dolayısıyla da üzüldüm, dedi. Süleyman bu şaşırtıcı durumdan ötürü dehşete kapılarak Hüdhüd'e şöyle demişti: Biz senin getirdiğin bu haberi tahkik edeceğiz ve ona bakacağız. Şimdi bu mektubu al ve onu götürüp onlara bırak. Sonra da onların görüşlerini anlayabilmen için gözlerinden uzak ama onlara yakın bir yerde bekle, dedi.

Hüdhüd mektubu alıp Sebe kraliçesi Belkıs'a gitti ve mektubu önüne bıraktı. Kadın da mektubu alıp yakınlarına ve yardımcılarına okudu. Mektupta Süleyman'ın onlara İslâm'a girmesine dair çağrısı ve hakka karşı büyüklenmeyip üstünlüğe kalkışmama daveti vardı. Kraliçe vezirlerini, komutanlarını, devlet ricalini bu önemli meselede onlarla danışmak üzere topladı ve kendilerine mektubun muhtevasını haber verdi. Onlar: Biz savaşın çocukları ve güçlü kimseleriz. Biz görüşleri olan ve kendileri ile danışılacak kimseler değiliz. Biz işlerimizi -ey kraliçemiz- senin çekip çevirmen için sana bıraktık, dediler.

Bunun üzerine kraliçe onlara barış yapmanın daha hayırlı olduğunu açıkladı ve şunları söyledi: Şüphesiz krallar bir şehre galip gelip oraya zorla girecek olurlarsa orasını tahrip ederler, uygarlığını yerle bir ederler. Aziz olan halkını zelil ederler. Ben de Süleyman'a pek büyük bir hediye göndereceğim ki onun durumunu böylelikle açıkça görmüş olurum. Eğer krallık ve saltanat isteyen birisi ise hediyeyi kabul edecektir, o vakit biz de onunla savaşırız. Şayet Allah'tan gelen bir hak ve bir hidâyet üzere olup dünyayı istemiyorsa hediyemizi kabul etmeyecektir. O takdirde onunla savaşmanın da faydası olmaz. Aksine onun çağrısını kabul etmek zorunlu olacaktır, dedi.

Neml Sûresi 23-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a hikmetle ve güzel öğütle davet edilir. Bireylerin ve toplumların hayatını fesada götürdüğünden ötürü rüşvet haram kılınmıştır.

2. Belkıs zeki ve uygulamaları güzel bir kadın idi.

3. Yüce Allah'ın, Nebisi Süleyman (aleyhisselâm)'a bağışladığı krallık ve saltanat gerçekten büyüktü. Çünkü Allah, lütfunu kullarından dilediği kimselere tahsis eder.

فَلَمَّا جَٓاءَ سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَٓا اٰتٰينِيَ اللّٰهُ خَيْرٌ مِمَّٓا
اٰتٰيكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ
بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَٓا اَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾
قَالَ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ
﴿٣٨﴾ قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَۚ
وَاِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ اَنَا
اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَۜ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا
مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِٓي ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُۜ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ
لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾ قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا
نَنْظُرْ اَتَهْتَدِٓي اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَٓاءَتْ
قِيلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِۜ قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَۚ وَاُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا
مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ اِنَّهَا كَانَتْ
مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَۚ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ
لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَاۜ قَالَ اِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَۜ قَالَتْ
رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

36- "(Elçi) **Süleyman'a geldiğinde dedi ki: Bana mal ile mi yardım ediyorsunuz? Hâlbuki Allah'ın bana verdiği size verdiğinden"** size verdiği dünya süsünden **"daha hayırlıdır."** Daha üstündür. **"Siz ise bu hediyeniz sebebi ile böbürleniyorsunuz."**

37- **"Dön onlara! Andolsun üzerlerine karşı duramayacakları"** direnme güçleri olmayan **"ordularla geleceğiz. Ve onları -andolsun-"** eğer Müslüman olup gelmezlerse **"oradan zelil ve küçük düşmüşler olarak çıkartacağız."**

38- **"Dedi ki: Ey ileri gelenler! Onlar bana Müslümanlar olarak gelmezden önce kadının"** mücevherlerle süslenmiş **"tahtını hanginiz bana getirebilirsiniz?"**

39- **"Cinlerden bir ifrit"** bir mütemerrid **"dedi ki: Ben onu sana sen yerinden kalkmazdan önce getirebilirim. Ve muhakkak ben buna gücü yeten ve güvenilir bir kimseyim."**

40- **"Kendisinde kitaptan bir bilgi bulunan kişi"** bu Süleyman'ın kâtibi ve arkadaşı Asaf idi, **"dedi ki: Ben onu sana gözünü kırpmadan"** kapatıp açmadan **"getiririm. Onun derhal yanında durduğunu"** hazır olduğunu **"görünce dedi ki: Bu benim Rabbimin lütfundandır. Acaba şükür mü ederim yoksa nankörlük mü ederim, diye beni sınaması"** denemesi **"içindir. Kim şükür ederse kendi lehine şükreder. Kim de nankörlük ederse muhakkak Rabbin Ganîdir, Kerimdir."**

41- **"Dedi ki: Tahtını onun tanıyamayacağı bir şekilde değiştirin."** Bazı niteliklerini ve görünüşünü farklılaştırın. **"Bakalım o yol bulacak mı"** tahtını tanıyabilecek mi **"yoksa yol bulamayacaklardan mı olacak?"**

42- "(Kadın) **geldiğinde** (ona) **şöyle denildi: "Senin tahtın böyle midir?" O da: "Sanki bu odur"** dedi **"ve bize bundan önce ilim verilmiş olup, biz teslim olanlardan olmuştuk."**

43- **"Daha önce Allah'tan başka taptığı şeyler ona engel olmuştu"** Allah'a iman etmekten onu alıkoymuştu. **"Çünkü o kâfir bir kavimden idi."**

44- **"O kadına"** -altında su bulunan camdan yapılmış pek büyük olan-: **"Köşke gir, denildi. Onu görünce derin bir su sanıp ayaklarının üzerini açtı."** Suya dalmak maksadıyla elbiselerini yukarı çekti. **"Gerçekten o billurdan"** şeffaf camdan **"yapılmış, iyice düzeltilmiş"** ve pürüzsüz **"bir köşktür, dedi. Dedi ki: Rabbim ben"** şirk koşmakla, Allah'ın dışında güneşe ibadet etmekle **"nefsime zulmettim ve Süleyman ile birlikte âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum."**

Neml Sûresi 36-44. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Süleyman (aleyhisselâm)'ın Sebe kraliçesi Belkıs ile kıssasını anlatmayı sürdürmekte ve Belkıs'ın kavminin eşrafından bazı adamlarla bazı hediyeler gönderdiğini açıklamaktadır. Adamlar onun huzuruna çıktıklarında gördükleri krallığı karşısında dehşete kapıldılar, ona hediyeleri takdim ettiler. Fakat Allah'ın verdikleri dolayısıyla muhtaç olmadığını belirterek onları reddetti ve onların başkanlarından kraliçelerinin yanına onlarla karşılaşıp savaşmak üzere tehditte bulunarak dönmesini istedi.

2. Böylelikle Belkıs durumu öğrendi, dinleyip itaat etmeyi, Süleyman (aleyhisselâm)'ın davetini de kabul etmeyi kararlaştırdı. Süleyman onların yanına geleceklerini öğrenince etrafında bulunanlara: Onun pek büyük olan tahtını benim huzuruma hanginiz getirebilir, dedi. Cinlerden bir mütemerrid: Hüküm vermekte olduğun bu meclisin bitmeden önce onu ben sana getiririm, dedi. Allah'ın kendisine ilim ve hikmet verdiği zat ise: Ben onu sana bir göz açıp kapama süresi içerisinde getiririm, dedi.

3. Belkıs'ın tahtı bir göz açıp kapayıncaya kadar hazır oldu. Süleyman bu pek büyük nimetten ötürü Rabbine şükretti. Sonra askerlerine bu tahtın niteliklerini değiştirin bakalım onu tanıyacak mı tanımayacak mı, dedi. Belkıs gelince ona: Senin tahtın böyle mi idi, diye soruldu. Belkıs şaşırdı ve gördüklerinden ötürü hayrete kapılmış olarak, o da bunun gibidir ya da o sanki budur dedi.

4. Süleyman (aleyhisselâm) berrak, şeffaf, beyaz camdan bir köşk yapılmasını emretti sonra da Sebe kraliçesini o köşke davet etti. Kadın onu görünce çok miktarda ve arı, berrak su olduğunu sandı. Bu sebeple içine dalmak için bacaklarını açtı. Onun camdan bir köşk olduğunu görünce bu gördüklerinin Süleyman (aleyhisselâm)'ın doğruluğunu daha da pekiştiren bir mucize olduğundan emin oldu ve isteyerek Süleyman ile birlikte âlemlerin Rabbi Allah'a teslim oldu.

Neml Sûresi 36-44. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a iman ve her zaman onunla birliktelik, kişiye engellerin ve uzaklıkların karşısında duramayacağı pek büyük bir güç kazandırır.

2. Gerçek İslâm Allah'a, O'na iman eden ve onun yoluna çağıranlarla birlikte -yüce Allah ile birlikte herhangi bir hususta hiçbir şekilde onları ortak koşmaksızın- yalnızca Allah'a teslim olmaktır. Çünkü onlar da kendisi gibi Allah'ın kullarıdır. Ayrıca İslâm davet eden ile davet edilenler, önder ile ona uyanlar arasında eşitlik sağlar.

3. Hakkı idrâk edip itiraf eden Sebe kraliçesinin tutumu ile Allah'ın Kitabının kendilerine gelip onu inkâr eden müşriklerin durumu arasında büyük bir fark vardır.

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ
تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ
مَعَكَ قَالَ طَٓائِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾
وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ
وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَاَهْلَهُ
ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ اَهْلِهِ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ
﴿٤٩﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
﴿٥٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ
وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا
ظَلَمُوا اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾ وَاَنْجَيْنَا
الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾ وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ اَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ
الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَٓاءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

45- "Andolsun ki Semûd'a kardeşleri Salih'i: Allah'a ibadet edin, diye gönderdik. Bunlar iki fırka olup birbirleri ile çekişmeye başlayıverdiler." Din hususunda ihtilafa düşüp tartışmaya koyuldular.

46- "Dedi ki: Kavmim, iyilikten önce ne diye kötülüğün" rahmetten önce azabın **"çabuk gelmesini istersiniz? Allah'tan mağfiret dilemelisiniz değil mi?"** Şirkinizden ötürü Allah'a tevbe etmeli değil misiniz? **"Belki size merhamet olunur."**

47- "Dediler ki: Sen ve sana uyanlar bize uğursuzluk getirdiniz." Sizi uğursuz bulduk **"Dedi ki: Sizin uğurunuz Allah nezdindedir"** sizin payınız onun hüküm ve kazası ile onun nezdinde sizin hakkınızda yazılmıştır. **"Esasen siz denenen bir kavimsiniz."** Şeytan sizi vesvesesi ve azdırması ile fitneye düşürmektedir.

48- "O şehirde yeryüzünde bozgunculuk yapan fakat ıslah etmeyen dokuz kişi vardı." *Raht,* üç yahut yediden ona kadar ya da ondan daha az sayıdaki kimseler hakkında kullanılır. Her bir raht (kişi) ile birlikte elebaşılarından ve büyük kabul edilenlerden bir takım kimseler vardı.

49- "Onlar kendi aralarında Allah adına yemin ederek dediler ki: Ona ve aile halkına gece baskın yapalım." Salih'i ve onun aile halkını beklenmedik bir zamanda öldürelim. **"Sonra da velisine"** insanlar arasında ona en yakın olan kimseye, intikamını isteyecek olan kanının velisine **"biz aile halkının helâk edildikleri yere bile tanık olmadık"** ne hazır bulunduk ne onları öldüreni ne de öldürüldükleri yeri biliyoruz, **"biz gerçekten doğru söyleyenlerdeniz, diyelim."**

50- "Onlar tuzak kurdular, Biz de onlar fark etmeksizin bir tuzak kurduk." Allah tuzak kurmaları dolayısı ile onları cezalandırdı ve helâk olmalarını takdir etti.

51- "Tuzaklarının âkıbeti nasıl oldu? Bir bak! Çünkü biz onları da, kavimlerini de hep birlikte helâk ettik."

52- "İşte zulümleri sebebi ile onların bomboş ve harap olmuş evleri. Artık bunda bilen bir topluluk için bir âyet vardır."

53- "İman edenleri ve sakınmakta olanları da kurtardık."

54- "Lût'u da (peygamber gönderdik). **Hani o kavmine demişti ki: Siz bu hayâsızlığı"** Lût kavminin ameli olan bu son derece kötü ve çirkin işi **"bile bile mi işlersiniz?"**

55- "Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yaklaşırsınız? Doğrusu siz cahillik eden" hayâsız, beyinsiz **"bir kavimsiniz"** çünkü sizler helâl olan kadınları bırakıp erkekleri arzuluyorsunuz.

Neml Sûresi 45-55. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi Semûd ile kıssasını anlatarak başlamaktadır. Bu kıssada aralarından fesat çıkartanların Salih (aleyhisselâm)'a ve ailesine komplo kurup onlara karşı plan kurmalarını, ailesi ile birlikte onu geceleyin ansızın öldürmeyi kararlaştırdıklarını ifade etmektedir. Ama şanı yüce Allah onların hile, tuzak ve planlarını boşa çıkartıp Salih (aleyhisselâm)'ı ve onunla birlikte iman edenleri kurtardı, Semûd kavmini komplocularla birlikte helâk etti. Evlerini harabeye çevirdi. Böylelikle zulüm ve küfürlerinden ötürü oraları bomboş ve ıpıssız kalıverdi.

2. Sonra âyet-i kerimeler Lût (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Sedûm halkı ile kıssasını anlatarak sona ermektedir. O kavmini çeşitli masiyetleri ve açıkça ve umursamaz bir şekilde işledikleri çirkin günahlarını yapmaktan sakındırmıştı. Çünkü onlar kadınları bırakıp erkeklere şehvetle yaklaşıyorlardı. Lût (aleyhisselâm) ise bu korkunç işlerinden ötürü onları azarlamış idi.

Neml Sûresi 45-55. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kureyş, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) aleyhinde bir komplo kurdu ve ondan ve davasından kurtulmak maksadıyla onu ansızın geceleyin öldürmeyi kararlaştırdı. Tamamen Semûd kavminin Salih (aleyhisselâm) ile onun çağrısına iman eden mü'minlere yaptıklarının aynısını yapmaya kalkıştılar.

2. Yüce Allah Resûlü'nü önceden diğer Nebilere yaptığı şekilde düşmanlarının tuzağından kurtardı, dinine, davasına ve ona iman eden mü'minlere yardım etti. Önceki ümmetlere karşı bu mü'minlere yardım ettiği gibi daima onlara yardım edecektir. Hâlbuki helâk edilen önceki ümmetler daha güçlü, mal ve evlatları, araç ve gereçleri daha çoktu.

3. Kur'ânî kıssa birinci derecede bir eğitim aracıdır. Pek yüce vahiy öğretmek, öğüt vermek, ibret almak ve hatırlatmak için bunları defalarca dile getirmiştir.

4. Erkeklerin birbirlerine yaklaşmaları cürmü en korkunç ve en çirkin suçlardandır. Selim zevkten ve temiz fıtrattan da her şeyden çok uzaktır. Çünkü bu hayatın devamı ile taban tabana zıttır. Yok oluşun, helâk oluşun yoludur.

5. Şer'î ölçülere uygun evlilik insan fıtratı ile bağdaşan hoş ve helâl olan alternatiftir. Bu ise insan türünü koruyup -Allah'ın sona ermesi için izin vereceği vakte kadar- hayatın devamı için en hayırlı yoldur.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوا اٰلَ لُوطٍ مِنْ
قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾ فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُ
اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾ وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ
وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفٰى آٰللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ
لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ
مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ
يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾ اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا
اَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا
ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ اَمَّنْ يُجِيبُ
الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ
الْاَرْضِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ
فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ
يَدَيْ رَحْمَتِهِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾

56- **"Kavminin cevabı"** verdiği karşılık: Lût ailesini **"kasabanızdan çıkarın, çünkü onlar temizlik taslayan"** bizim yaptığımız işten uzak durduklarını ileri süren ve bu yaptığımız işi pislik olarak değerlendiren **"kimselerdir, demelerinden başka bir şey olmadı."**

57- **"Biz de onu ve ailesini kurtardık. Karısı müstesnâ. Onun kalanlardan olmasını takdir etmiştik."** Allah onun hakkında kendilerine yağdırılan helâk edici taşlar azabı içerisinde kalanlardan kalmasına hüküm vermişti.

58- **"Biz üzerlerine bir yağmur yağdırdık. Korkutulanların yağmuru ne kötüdür!"**

59- **"Allah'a hamdolsun,"** davetini tebliğ etmek için seçtiği **"kullarına da selâm olsun, de. Allah mı hayırlıdır yoksa koştukları ortaklar mı?"**

60- **"Göklerle yeri yaratan ve sizin için gökten bir su indirendir. Onunla göz alıcı"** güzel görünümlü ve pek güzel **"bahçeler bitirdik. Onların ağaçlarını bitirmek sizin için mümkün olmaz"** çünkü bu, beşerin gücünün yetebileceği bir iş değildir. **"Allah ile birlikte bir ilâh mı var?"** Allah ile birlikte O'ndan başka bir mabud yoktur. **"Hayır, onlar sapan"** haktan bâtıla kayan **"bir topluluktur."**

61- "(Putları mı hayırlıdır) **yoksa yeri barınılabilir halde yaratan, aralarında"** dağlar arasındaki yollarda, vadilerde ve bütün cihetlerde **"akarsular var eden, orada sabit"** yeryüzü sarsılıp çalkalanmasın diye sapasağlam duran **"dağlar yaratan ve iki deniz arasında"** birbirlerine karışmalarını ve böylelikle deniz sularının tatlı suların tadını bozmasını önleyen **"engel kılan mı? Allah ile birlikte bir ilâh mı var? Hayır, onların çoğu bilmezler."**

62- **"Yoksa"** darlık ve sıkıntı kendisine gelip çattığı için **"bunalmış olana kendisine dua ettiğinde duasını kabul edip o kötülüğü"** ondan o sıkıntıyı ve darlığı **"gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri"** ardı arkasına gelip orayı imar eden sakinleri **"yapan Allah ile birlikte bir ilâh mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz."**

63- "(Putları mı hayırlıdır) **yoksa kara ve denizin karanlıklarında size yol gösteren ve rahmetinin"** yerin kendisi ile hayat bulduğu yağmurun **"önünde müjde olarak rüzgârları gönderen mi? Allah ile birlikte bir ilâh mı var? Allah koştukları ortaklardan çok yücedir."** Münezzehtir, mukaddestir, pek büyüktür.

Neml Sûresi 56-63. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Lût (aleyhisselâm) kavminin alay ederek verdikleri cevabı söz konusu etmektedir. Çünkü kendisi onları bu sapık ve çirkin suçu işlemekten vazgeçmeye çağırıyordu. Hatta onlar bu suçlarını daha da ileriye götürerek Lût (aleyhisselâm) ile onunla birlikte iman edenleri şehirlerinden çıkarmayı kararlaştırdılar. Onların bunca münker işlerinin sonucu ise üzerlerine adeta bir yağmurmuş gibi yağdırılan taşlar ile yok olup helâk olmak oldu. Lût (aleyhisselâm) ile beraberindeki iman edenler ise kurtuldular ve azabın şehir halkı üzerine indirilmesinden sonra yüce Allah'ın emri ile şehirden hicret ettiler. Fakat Lût'un karısı bu kurtulanlardan bir istisna teşkil etti. Çünkü Allah onun helâk edileceklerden olmasını hükme bağlamıştı. Çünkü o Lût (aleyhisselâm)'ın çağrısına iman edenlerden değildi.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın birliğine ve kudretine dair delil ve tartışılmaz belgeleri ardı arkasına sıralamakta ve göklerde, yerde ve her ikisinde bulunanlarda bu kudretin görünür hallerine dikkatleri çekmektedir. Bu ise başkasını O'na ortak koşmaksızın bir ve tek olarak yalnızca Allah'ın ibadeti hak ettiğini vurgulayan hususlardandır.

Neml Sûresi 56-63. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebiler aleyhine planlar kurup onları vatanlarından çıkarma çaba ve gayreti Lût (aleyhisselâm) ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi birçok peygambere karşı tekrarlanmış tarihî bir özelliktir.

2. Bütün işlerde cenab-ı Allah'a hamd etmek. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e, bütün Nebilere ve Resûllere salat ve selâm getirerek başlamak oldukça önemli bir husustur.

3. Gerek kâinatın sahifelerinde gerek insan nefsinde tanık olunan bütün hususlar bir ve tek ve her şeye gücü yeten, her şeyi çekip çeviren yaratıcının vahdaniyetini dile getirmektedir. Yağmurun yağdırılması, yerden çeşitli bitkilerle mahsullerin çıkartılması, tuzlu suların tatlı sulara karışmasının önlenmesi, Rabbine sığınması halinde çaresiz kalmış kimsenin duasını kabul buyurup sıkıntısını giderip kederinden kurtarması ve bunun dışında daha birçok husus bunlar arasında yer alır.

4. Bilinenlerin ulaştırılması ve onların kabulü için karşı tarafın kanaatinin oluşması için diyalog (karşılıklı konuşma) en başarılı yollardandır.

5. Kur'ân-ı Kerim'in ilmin ancak çok yeni zamanlarda keşfettiği bir takım hususlara işaret etmesi ve mucize bir kitap oluşu açıkça görülen bir husustur.

6. Tabiatta güzelliğinde ve oldukça cezbedici büyüsünde insanların en büyük ilim adamlarını dahi âciz bırakacak pek çok özellikler vardır.

اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ
ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿٦٤﴾ قُلْ
لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ بَلْ هُمْ
ف۪ي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا
ءَاِذَا كُنَّا تُرَابًا وَاٰبَٓاؤُ۬نَٓا اَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا
هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَٓاؤُ۬نَا مِنْ قَبْلُ اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاط۪يرُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿٦٨﴾
قُلْ س۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِم۪ينَ
﴿٦٩﴾ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ ف۪ي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾
وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسٰٓى
اَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذ۪ي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ
لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾ وَمَا مِنْ غَٓائِبَةٍ
فِي السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ اِلَّا ف۪ي كِتَابٍ مُب۪ينٍ ﴿٧٥﴾ اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ
يَقُصُّ عَلٰى بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ اَكْثَرَ الَّذ۪ي هُمْ ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

64- "(Putları mı hayırlıdır?) **Yoksa ilkin yaratan sonra da onu tekrar var edecek olan, gökten ve yerden size rızık veren mi? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var? Eğer doğru söyleyenler iseniz haydi delilinizi getirin, de."**

65- **"De ki: Göklerde ve yerde olanlardan gaybı Allah'tan başka kimse bilmez. Onlar ne vakit diriltileceklerini de bilmezler."**

66- **"Hâlbuki âhirete dair bilgileri ard arda ulaştırılmıştır."** Yani onlar âhiretin zamanını bilmekten yana âciz kalmışlardır. **"Onlar ise ondan yana şüphe içindedirler. Bilakis, onlar ona karşı kördürler."**

67- **"Kâfirler: Biz ve babalarımız toprak olduktan sonra mı? Gerçekten çıkartılır mıyız, dediler."** Acaba kabirlerimizden çıkartılıp ikinci bir defa hayat bulacak mıyız? Böylelikle onlar bunu uzak bir ihtimâl görüyor, hatta inkâr ediyorlardı.

68- **"Andolsun ki bundan önce biz de atalarımız da bununla tehdit olunmuştuk. Bu eskilerin masallarından"** gerçeği olmayan geçmişlere ait hikâyelerden **"başka bir şey değildir."**

69- **"De ki: Yeryüzünde gezip günahkârların"** Resûlleri yalanlayanların **"akıbetinin"** sonunda vardıkları yerin **"nasıl olduğunu bir görün."**

70- **"Onlara üzülme! Kurdukları düzenlerden"** hile ve tuzaklarından **"dolayı da sıkılma"** kalbin daralmasın, sıkılmasın.

71- **"Derler ki: Eğer doğru söylüyor iseniz bu tehdidiniz"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bizi kendisi ile korkuttuğu azap **"ne zaman?"**

72- **"O acele ettiğinizin"** gerçekleşmesini istediğinizin **"bir bölümü belki de hemen ardınızda bulunuyordur."** size pek yakındır ve çabucak gelip sizi bulacaktır.

73- **"Şüphesiz Rabbin insanlara pek lütufkârdır."** Zulümlerine rağmen onlara nimet ihsan eder. **"Fakat onların çoğu şükretmezler."**

74- **"Muhakkak Rabbin göğüslerinin gizlediklerini"** onların üstünü örtüp kapattıkları apaçık belgeleri **"de, açığa vurduklarını"** dışa vurdukları söz ve fiilerini **"de elbette bilir."**

75- **"Gökte ve yerde gizli olan her şey"** yaratılmışlar için gizli ve saklı bulunan her bir şey **"mutlaka apaçık bir kitaptadır."**

76- **"Gerçekten bu Kur'an İsra iloğullarına hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeylerin çoğunu anlatır."**

Neml Sûresi 64-76. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın kudretine, birliğine ve gaybı bilişine dair delilleri sunmayı sürdürmektedir.

2. Yüce Allah'ın kudretine dair deliller apaçık ortada olmakla birlikte insanların ölümden sonra dirilişi inkâr etmelerini reddetmektedir.

3. Sonra bu yalanlayıcıların dikkatlerini daha önce Resûlleri yalanlamış bulunanların başına gelenlerden ibret ve öğüt almak maksadıyla yeryüzünde dolaşmaya çevirmektedir.

4. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli ederek ondan iman etmeyecek olurlarsa bu yalanlayıcılar için üzülmemesini, onların hile ve tuzaklarından ötürü de kalbinin daralmamasını istemektedir. Çünkü onu koruyacak ve ona yardımcı olan Allah'tır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerini kendisi ile tehdit ettiği azap ile alay edecek olurlarsa şunu bilmelidirler ki, bu azabın bir kısmı onlara oldukça yakındır. Yüce Allah'ın azaplarını âhirete geciktirmesi de Allah'ın onlara bir lütfudur. Çünkü yüce Allah bütün insanlara pek lütufkâr ve oldukça nimetleri ihsan edendir. Ama onlar Rabblerine hak ettiği gibi şükretmezler, onlara muhtaç olmamakla birlikte onların bu halini de O bilir.

5. Sonra da âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in kitap ehline din hususunda hakkında anlaşmazlığa düştükleri hususları açıklayanın bizzat bu kitap olduğunu da beyan etmektedir.

Neml Sûresi 64-76. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Gaybı aziz ve celil Allah'tan başka hiç kimse bilmez. Dolayısıyla gaybı bildiklerini iddia edenleri doğrulamamız caiz değildir.

2. Daha önce İsrâiloğulları arasında bulunan çeşitli ihtilafları tespit edip doğru olanı ortaya koyan ve bunlar hakkında hak ve gerçek olan hükmü veren Kur'ân-ı Kerim'e bütün insanların iman etmeleri bir görevdir.

3. Yoktan yaratmaya ve ölüleri diriltmeye kâdir olan, hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek için öldükten sonra insanları diriltmeye de kâdirdir.

4. Ölümden sonra dirilişi inkâr edenler kendi akıllarını ihmal ederler ve yarattıklarının hepsinin açıkça ifade ettiği Allah'ın kudretinin tecellileri üzerinde düşünmezler, Allah'ın huzuruna çıkmak korkusu ile dünya hayatına besledikleri sevgi sebebi ile de arzu ve isteklerinin peşinden giderler.

5. Aklı ikna eden, kalbi ve duyguları etkileyen tartışma her zaman için hakka ve hakkın doğruluğuna kanaat getirmeye ulaştırır. Kur'ân-ı Kerim'in yüce Allah'ın birliğine, ulûhiyetine ve kudretinin azametine aklı ve şuuru ikna edecek türden delilleri sunmaktaki i'câzı en ileri derecesine varmıştır.

وَاِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٧٧﴾ اِنَّ رَبَّكَ يَقْض۪ي بَيْنَهُمْ
بِحُكْمِه۪ۚ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْعَل۪يمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ اِنَّكَ عَلَى
الْحَقِّ الْمُب۪ينِ ﴿٧٩﴾ اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ
الدُّعَٓاءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِر۪ينَ ﴿٨٠﴾ وَمَٓا اَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ
ضَلَالَتِهِمْۜ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾
وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَٓابَّةً مِنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ
اَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِاٰيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ
فَوْجاً مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ۫ قَالَ
اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيَات۪ي وَلَمْ تُح۪يطُوا بِهَا عِلْماً اَمَّاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٨٤﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾ اَلَمْ
يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا ف۪يهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِراًۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَٓاءَ اللّٰهُۜ وَكُلٌّ اَتَوْهُ دَاخِر۪ينَ
﴿٨٧﴾ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِۜ
صُنْعَ اللّٰهِ الَّـذ۪ٓي اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍۜ اِنَّهُ خَب۪يرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

77- "Muhakkak O, mü'minlere bir hidayet ve bir rahmettir."

78- "Elbette Rabbin aralarında" Kıyâmet gününde **"hükmünü verecektir ve o Azizdir, Alîmdir."**

79- "O halde sen Allah'a tevekkül et, çünkü sen şüphesiz apaçık hak üzeresin."

80- "Çünkü sen ölülere" yani kendilerine yaptığın davetten yararlanmayarak ölülere benzeyen kâfirlere **"de işittiremezsin, arkalarını dönüp gittikleri takdirde"** haktan büsbütün yüz çevirdiklerinde **"sağırlara da işittiremezsin."** Çünkü onlar işitmeyen, anlamayan ve doğru yolu bulmayan sağırlara benzerler.

81- "Körleri de sapıklıklarından doğru yola erdiremezsin." Hakka karşı Allah'ın kendilerini kör ettiği kimselere doğru yolu gösteremezsin. **"Sen ancak âyetlerimize iman edip teslimiyette olanlara"** ihlâsla Allah'a boyun eğenlere **"dinletirsin."** Kur'ân'ı tasdik edenlerden başkasına bir şey işittiremezsin.

82- "O söz aleyhlerine gerçekleşince" Kıyâmet yaklaşıp insanlar bozulunca **"Biz onlara yerden"** Kıyâmetin kopuşuna bir alâmet olmak üzere **"bir Dâbbe çıkartırız. Onlara: İnsanlar âyetlerimize inanmıyorlardı, diye söyler."**

83- "Âyetlerimizi yalanlayan her ümmetten bir topluluk" bir cemaat **"haşr edeceğimiz"** hesaba çekmek için toplayacağımız **"gün onlar ileriye itilirler"** haşin ve şiddetli bir şekilde itilir ve sürülürler.

84- "Nihayet geldiklerinde der ki: Benim âyetlerimi -onları bir bilgiye dayanarak kavramadığınız halde- yalanladınız ha! Yoksa ne yapıyordunuz?"

85- "Zulmetmeleri sebebi ile söz aleyhlerine gerçekleşti." Onlara karşı delil ortaya konuldu ve üzerlerine azap hak oldu. **"Artık konuşamazlar."**

86- "Bizim geceyi o vakitte dinlensinler diye yarattığımızı, gündüzü de" parlak **"aydınlık kıldığımızı görmediler mi? Muhakkak bunda inanan bir topluluk için âyetler vardır."**

87- "Sûr'a üfürüleceği" yani İsrafil'in korku ve dehşet Nefhasını Sûr'una üfleyeceği **"günde Allah'ın dilediği"** meleklerden ve başkalarından güven altında olmasını istediği **"kimseler dışında göklerde olanlar da yerde olanlar da dehşetle korkarlar, hepsi de huzuruna kü-**

çülmüşler" ve zelil düşmüşler **"olarak gelecektir."**

88- **"Sen dağları görür ve onları yerinde duruyor"** hareket etmiyor. sabit **"sanırsın. Hâlbuki onlar bulutların gitmesi gibi"** bulutlar gibi **"giderler"** yol alırlar. **"Allah'ın her şeyi sapasağlam yapan yaratmasına bir bak! Muhakkak O, yaptıklarınızdan haberdardır."**

Neml Sûresi 77-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bütün işlerde yalnızca Allah'a tevekkül etmesini ve onun davetini, çağrısını ancak Allah'ın âyetlerine iman edip Allah'ın emrine boyun eğenlerin kabul edeceğini bildirmektedir. Allah'ın kalplerini mühürlemiş olduğu kimseler ise ölülere ve sağır ve körlere benzerler. Çağrıya asla cevap vermezler.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Kıyâmetin büyük alâmetlerinden birisi olarak yeryüzünden bir Dâbbe'nin çıkarılıp insanlara Allah'ın âyetlerine inanmadıklarını söyleyerek onlarla konuşacağını ifade etmektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler insanların hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarının görülmesi için toplanacağı günü söz konusu etmektedir. O günde yalanlayıcılar azarlanacaklar ve konuşacak güçleri olmayacaktır. Çünkü dünya hayatında iken düşünmekten ve ibret almaktan âciz kalmışlardı. Yüce Allah'ın geceyi uyumaları ve gündüzün yorgunluğunda dinlenmeleri için karanlık, gündüzü ise rızıklarının arkasından gitmek için görmeyi sağlayan aydınlık kılması hususunda Allah'ın kudretini görmeyerek düşünmekten ve ibret almaktan âciz idiler.

4. Sonra âyet-i kerimeler baygınlık -ki ölümdür- Nefha'sından önceki korku ve dehşet Nefhasını dile getirmektedir. Bundan sonra ise (yani sırasıyla korku ve dehşet nefhasından sonra ölüp baygın düşme nefhası ve akabindeki) hesaba çekilmek için kabirlerden dirilip kalkma nefhası olan üçüncü nefha gerçekleşecektir. Bu nefhadan sonra o günde iyiliklere karşı sevap ve mükâfat verilecektir. Mü'minler korku ve dehşetten yana emin olacaklardır. Kâfirler ve günahkârlar ise azarlanmakla ve sitemlerle birlikte başları öne eğilmiş olduğu halde cehennem ateşine düşeceklerdir.

Neml Sûresi 77-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hidâyet Allah'tandır. Resûlün çağrısını ancak kalbi imana açık olan kimseler kabul eder. Allah'ın kalplerini mühürleyip hidâyet bulmalarını istemediği kimseler ise ölü gibidir. Onlar ne anlarlar ne de çağrıyı kabul ederler. Resûle düşen görev ise tebliğ etmekten ibarettir.

2. Yüce Allah'a tevekkül etmek, sebepleri yerine getirmek ve hayrı getirenin şerri önleyenin ancak yüce Allah olduğuna kesin bir inanç ile birlikte gereken işleri yapmaktır.

3. Kıyâmetin kopmasından önce bir takım alâmetleri görülecektir. Yerden insanlarla konuşacak bir Dâbbe'nin çıkartılması bu alâmetlerdendir.

4. Görmenin eşya üzerindeki ışık ve aydınlık ile gerçekleştiğine işaret etmek dağların, bulutun, rüzgârların hareketi ile geçip gittiği gibi kendilerine ait zâtî bir hareket ile değil de yerin hareketi ile yol almaları bu âyet-i kerimelerdeki ilmî i'câzdandır. Çünkü dağlar ve bulutlar gözün gördüğüne göre sabittirler. Gerçekte ise kendilerinin dışındaki bir güç ile hareket etmektedirler.

مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَاۚ وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ
اٰمِنُونَ ﴿٨٩﴾ وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِۜ
هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾ اِنَّمَٓا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ
رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذ۪ي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍۘ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ
مِنَ الْمُسْلِم۪ينَۙ ﴿٩١﴾ وَاَنْ اَتْلُوَا الْقُرْاٰنَۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَد۪ي
لِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ اِنَّمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُنْذِر۪ينَ ﴿٩٢﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ
لِلّٰهِ سَيُر۪يكُمْ اٰيَاتِه۪ فَتَعْرِفُونَهَاۜ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

سُورَةُ الْقَصَصِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٍ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

طٰسٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُب۪ينِ ﴿٢﴾ نَتْلُوا عَلَيْكَ
مِنْ نَبَاِ مُوسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ اِنَّ فِرْعَوْنَ
عَلَا فِي الْاَرْضِ وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعاً يَسْتَضْعِفُ طَٓائِفَةً
مِنْهُمْ يُذَبِّحُ اَبْنَٓاءَهُمْ وَيَسْتَحْي۪ نِسَٓاءَهُمْۜ اِنَّهُ كَانَ مِنَ
الْمُفْسِد۪ينَ ﴿٤﴾ وَنُر۪يدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذ۪ينَ اسْتُضْعِفُوا
فِي الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِث۪ينَۙ ﴿٥﴾

89- **"Kim iyilikle gelirse ona, ondan hayırlısı vardır. Hem onlar o gün dehşetli bir korkudan yana güvenlik içindedirler."**

90- **"Kim de kötülükle gelirse yüzleri üzere ateşe dökülürler."** Başaşağı ateşe atılırlar. **"İşlediğinizden başkası ile mi cezalandırılacaksınız ki?"**

91- **"Ben ancak"** Mekke-i Mükerreme'yi Allah'ın burada başkasını öldürmeyi, zulmetmeyi, kuşlarını avlamayı, ağaçlarını kesmeyi ve daha başka hususları haram kılmış olduğu **"bu şehri saygıdeğer kılan ve her şey kendisinin olan bu Beldenin Rabbine ibadet etmekle emrolundum. Müslümanlardan olmakla da emrolundum."**

92- **"Kur'an'ı okumakla da. Kim hidayet bulursa ancak kendi lehine hidayet bulur. Kim de sapıklığa düşerse de ki: Ben ancak uyarıcılardanım."**

93- **"Ve de ki: Hamdolsun Allah'a. O size âyetlerini"** nefislerinizde ve ufuklarda **"dış dünyadaki"** kudretinin büyüklüğünün gözkamaştırıcı delillerini **"gösterecek siz de onları tanıyacaksınız. Rabbim yaptıklarınızdan gafil değildir."**

28- KASAS SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 88 âyettir)

Adını 25. âyette geçen "kasas" (kıssa, hayat hikâyesi) kelimesinden almıştır. Doğumundan peygamberliğine kadar Hz. Mûsâ'nın kıssası geniş bir şekilde anlatıldığı için bu adın verilmiş olması da muhtemeldir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1-2 **"Tâ, Sîn, Mîm. Bunlar açıklayıcı kitabın âyetleridir."** Bu harfler âlemlerin Rabbinin kelâmı olduğu için bütün beşeriyeti benzerini getirmekten âciz bırakan apaçık kitabın âyetlerinin benzeri harflerden oluştuğuna dikkat çekmek için zikredilen Mukatta Harflerdir.

3- **"İman eden bir topluluk için Biz sana Musâ'nın ve Firavun'un"** oldukça önemli **"haberinden bazısını hak ile okuyacağız."**

4- **"Şüphe yok ki Firavun arzda üstünlük sağlamaya kalkıştı."** Mısır topraklarında zorbalık ve tuğyan etti. **"Ve ora ahalisini bölük bölük ayırıp"** kendilerine hizmet etmekte, emirleri altına almakta, zelil etmekte fırkalara ve sınıflara bölüp **"onlardan bir kesimini"** bir cemaati -ki bunlar da İsrâiloğullarıdır- **"zayıf düşürmek"** köleleştirip zelil etmek **"istiyordu. Oğullarını boğazlatıp kadınlarını"** hizmet etmeleri için kız çocuklarını **"hayatta alıkoyuyordu. Gerçekten o bozgunculardan idi."**

5- **"Biz ise o arzda mustazaflara lütuf etmek"** onlara nimetler ihsan edip iyiliklerde bulunmak, **"onları önderler"** komutanlar, hükümdarlar **"yapmak ve onları mirasçılar kılmak istiyorduk."**

Neml Sûresi 89-93. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kavmine şöyle demesini emrederek sona ermektedir: Rabbim bana yalnızca kendisine ibadet etmemi emir buyurdu. Çünkü o bu güvenilir şehir olan Mekke-i Mükerreme'nin Rabbidir. Burayı Harem bir bölge yapan O'dur, O, her şeyin yaratıcısıdır. Ayrıca O, bana kendisine ihlâsla ibadet edenlerden, hükmüne teslim olanlardan olmamı ve Kur'ân-ı Kerim'i tilavet etmemi de emir buyurdu. Çünkü hidâyet bulanın hidâyetinin faydası sonunda yalnız O'na dönecektir. Kim de doğru yolu şaşırıp saparsa muhakkak Resûlün görevi tebliğ etmekten ibarettir. O Rabbinin risaletini tebliğ etmiş bulunmaktadır. Yine şöyle demesini de emretmektedir: Kendisine özellikle ihsan etmiş olduğu nübuvvet ve risalet şerefi dolayısıyla kendisine lütfetmiş bulunduğu pek şerefli mevki ve pek üstün makam ile üstün derecelerden ötürü Allah'a hamdolsun. Ayrıca yüce Allah insanlara kudretinin büyüklüğüne delil olan göz kamaştırıcı âyetlerini gerek insan nefsinde gerekse pek geniş olan kâinatın ufuklarında gösterecektir.

Neml Sûresi 89-93. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Salih ameller için kat kat fazlası ile mükâfat verilmekle birlikte Sûra üfürüleceği günde dehşet ve korkudan yana da güvende olmak söz konusudur.

2. Hidâyet yüce Allah'tandır. Hidâyet bulan o hidâyetinden fayda görür. Resûlün görevi ise tebliğ edip uyarıp korkutmaktan ibarettir.

Kasas Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyetler, Firavun'un haddini aşıp tuğyan edip büyüklendiğini ve bu zalim kralın İsrâiloğulları'nı köleleştirmeye, onları en bayağı iş ve sanatlarında kullanmaya, erkek çocuklarırnı öldürüp hizmet etmeleri için kız çocuklarını hayatta bırakmaya koyulduğunu dile getirmektedir.

Kasas Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman denilen değere sahip olan bir kimse bütün hayra sahip olur. İmanın değerini yitiren bir kimseyi hiçbir şey ebediyyen ileri götüremez.

2. Allah'ın yardımını alan bir kimse için korku yoktur. İsterse onun başka bir gücü olmasın. Allah'ın gücü kendisine karşı olan kimseler için de güven ve huzur olamaz. İsterse yaratılmış bütün güçler onun yanında yer alsın, onu desteklesin.

3. Salih kimselerle hayırlı kişiler şerrin ve fesadın etkilerini ortadan kaldıramayacak olursa, zalimlerin ifsad ettiklerini düzeltmek için işe Allah'ın kudreti müdâhil olur.

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾ وَأَوْحَيْنَا
إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي
الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ
مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ
﴿٨﴾ وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾
وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا
أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَتْ
لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
﴿١١﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ
عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾
فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ
أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

6- **"Ve onlara yeryüzünde güç ve imkân verelim"** Firavun'un ve kavminin yerine ülkeleri onların mülküne verelim, **"Firavun'a"** Firavun'un veziri **"Hâmân'a ve ordularına da onlardan korkageldiklerini gösterelim."**

7- **"Musâ'nın anasına: Onu emzir, onun adına bir tehlikeden korkarsan onu hemen denize bırak! Korkma ve üzülme! Şüphesiz Biz onu sana döndürecek ve onu peygamberlerden kılacağız diye vahyettik"** ilham ettik.

8- **"Sonra Firavun hanedanı"** onun yakınları ve yardımcıları **"onu aldılar. Çünkü sonunda onlara bir düşman ve bir tasa olacaktı."** İşin sonunda onlar için Musâ bir düşman, bir üzüntü, belâ ve helâk sebebi olacaktı. **"Muhakkak Firavun, Hâmân ve orduları suçlu kimselerdi."** Haktan ve doğrudan uzak kalanlardı.

9- **"Firavun'un hanımı: Benim için de senin için de bir gözbebeğidir"** bir mutluluktur **"onu öldürmeyin. Belki bize faydalı olur yahut onu evlat ediniriz, dedi. Onlarsa farkında değillerdi."**

10- **"Musâ'nın annesi kalbi bomboş"** dünyada Musâ'dan, Musâ'yı anmak, onunla uğraşmak, meşgul olmak, onun hakkında düşünmenin dışında dünyadaki her şeyden yana bomboş **"sabahı etti. Şayet inananlardan olsun diye kalbini pekiştirmeseydik"** Allah ona sebat verip sabırlı olmayı ilham etmeseydi **"az kalsın onu"** durumunu Ona karşı aşırı tedirginliğinden, sabırsızlığından, keder ve üzüntüsünün fazlalığından ötürü neredeyse oğlu olduğunu **"açıklayıverecekti."**

11- **"Anası kız kardeşine: Git, onu izle"** onu takip et, onun durumunu öğren, **"dedi. Onlar farkında olmaksızın onu uzaktan gözetledi."**

12- **"Önceden biz onun sütanalarının memesini almamasını sağlamıştık. Bunun üzerine: Sizin için ona bakacak"** onu görüp gözetecek, sizin için onu terbiye edecek **"hem de ona iyilikte bulunacak bir aile göstereyim mi, dedi."**

13- **"Biz onu böylece anasına geri çevirdik ki gözü aydın olup üzülmesin"** mutlu ve huzurlu olsun **"ve gerçekten Allah'ın vaadinin hak olduğunu da bilsin diye. Fakat onların çoğu bilmezler."**

Kasas Sûresi 6-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Musâ (aleyhisselâm) kıssasından yüce Allah'ın annesine kendisini emzirmesini vahyettiği andan sonrasını söz konusu etmektedir. Onun için Firavun'un hile ve tuzağından korkacak olursa yapacağı da onu bir sandukaya koyduktan sonra denize bırakmaktan ibaretti. Yüce Allah da ona kendisini kurtaracağını ve Resûllerden bir peygamber yapacağını vaat etmişti.

2. Sanduka Firavun'a ulaşınca kesilmesini emretti. Fakat Firavun'un zevcesi ondan faydalı birisi, bir mutluluk kaynağı ve evlat edinilmek üzere onu hayatta bırakmasını istedi. Çünkü çocukları olmuyordu. Onlarsa Allah'ın kendileri için neyi murad ettiğinin farkında değillerdi.

3. Musâ'nın annesi kız kardeşine durumunu öğrenmesi için kıyı boyunca onun hizasında yürümesini emretti. Allah'ın vaadinden emin olmakla birlikte hep onunla meşgul idi.

4. Kız kardeşi Musâ'nın vardığı yeri öğrendi ve onun kimsenin memesini almadığını da bildi. Bunun üzerine girip: Bu çocuğu kimin terbiye edip süt emzirebileceğini bildiğini söyledi. Musâ'yı annesinin huzuruna getirdiklerinde ondan süt emdi ve herkes buna ileri derecede sevindi. Musâ (aleyhisselâm) yüce Allah'ın lütfu ile annesinin kucağında yetişti, Firavun ve yakınları ise onun annesi olduğunu ve kendisinin ve kavminin gelecekte helâk oluşlarına sebep olacağını bilmiyorlardı.

Kasas Sûresi 6-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tedbirin kadere karşı bir faydası olmaz. Yüce Allah'ın takdir ettiği mutlaka gerçekleşir. Ama yine de sebeplere tevessül edilmeli, her bir husus için gereken ihtiyat ve tedbirler alınmakla birlikte işin yüce Allah'a havale edilmesi de gerekir.

2. Kur'ân-ı Kerim kıssalarından dikkat etmemiz ve yararlanmamız gereken pek çok öğütler ve ibretler vardır.

3. Allah'ın vaadi haktır ve ebediyyen vaktinden sonraya kalmaz, gecikmez.

4. Yüce Allah'ın insanlarla konuşması ya kalbe ya da rüyada ilham etmek yoluyla yahut da perde arkasından herhangi bir şey görmeksizin ses işitmek sûreti ile yahut da yüce Allah'ın kelâmını ulaştırmakla görevli vahiy meleğinin gönderilmesi sûreti ile olur.

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوٰٓى اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًاۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِى
الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَد۪ينَةَ عَلٰى ح۪ينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا
فَوَجَدَ ف۪يهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِۘ هٰذَا مِنْ ش۪يعَتِه۪ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّه۪ۚ
فَاسْتَغَاثَهُ الَّذ۪ى مِنْ ش۪يعَتِه۪ عَلَى الَّذ۪ى مِنْ عَدُوِّه۪ۙ فَوَكَزَهُ مُوسٰى
فَقَضٰى عَلَيْهِۘ قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِۜ اِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُب۪ينٌ
﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ اِنّ۪ى ظَلَمْتُ نَفْس۪ى فَاغْفِرْ ل۪ى فَغَفَرَ لَهُۜ اِنَّهُ هُوَ
الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَٓا اَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ اَكُونَ
ظَه۪يرًا لِلْمُجْرِم۪ينَ ﴿١٧﴾ فَاَصْبَحَ فِى الْمَد۪ينَةِ خَٓائِفًا يَتَرَقَّبُ فَاِذَا
الَّذِى اسْتَنْصَرَهُ بِالْاَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُۜ قَالَ لَهُ مُوسٰٓى اِنَّكَ لَغَوِيٌّ
مُب۪ينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّٓا اَنْ اَرَادَ اَنْ يَبْطِشَ بِالَّذ۪ى هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَاۙ قَالَ
يَا مُوسٰٓى اَتُر۪يدُ اَنْ تَقْتُلَن۪ى كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْاَمْسِۗ اِنْ تُر۪يدُ اِلَّٓا
اَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِى الْاَرْضِ وَمَا تُر۪يدُ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِح۪ينَ
﴿١٩﴾ وَجَٓاءَ رَجُلٌ مِنْ اَقْصَا الْمَد۪ينَةِ يَسْعٰىۘ قَالَ يَا مُوسٰٓى اِنَّ
الْمَلَاَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ اِنّ۪ى لَكَ مِنَ النَّاصِح۪ينَ ﴿٢٠﴾
فَخَرَجَ مِنْهَا خَٓائِفًا يَتَرَقَّبُۘ قَالَ رَبِّ نَجِّن۪ى مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٢١﴾

14- **"Kıvamına erip olgunlaşınca"** bedeni güçlenip aklı olgunlaşıp en mutedil haline varınca **"Biz ona hüküm ve ilim verdik."** Allah ona nübuvvet ile birlikte din hususunda güçlü bir anlayıp kavrama ve derinlemesine bilgi verdi. **"Biz iyi davranlanları işte böyle mükâfatlandırırız."**

15- **"Şehre"** Mısır'a yani o zamanın başkentine **"ahalisinin haberi olmadığı bir vakitte"** öğle zamanında **"girdi. Orada birbiri ile dövüşen iki adam buldu. Şu kendi taraftarlarından"** İsrâiloğulları'ndan, Musâ'nın cemaatinden, **"öbürü düşmanından"** Firavun cemaatinden Kıptî. **"Taraftarlarından olan düşmanından olana karşı kendisinden yardım istedi."** Onu yardıma çağırdı. **"Musâ ona bir yumruk vurmakla"** elini yumruk yapıp -onu öldürmek isteği ile- göğsüne vurmakla **"ölümüne sebep olunca"** hata yolu ile onu öldürünce **"bu, şeytanın işindendir, şüphesiz ki o apaçık saptırıcı bir düşmandır, dedi."**

16- **"Rabbim gerçekten ben nefsime zulmettim. Onun için bana mağfiret eyle, dedi. O da ona mağfiret etti çünkü O, Gafurdur, Rahimdir. "**

17- **"Dedi ki: Rabbim bana verdiğin nimet hakkı için"** bana nimet ihsan ettiğinden dolayı **"artık günahkârlara arka çıkmam"** onlara yardımcı olmam.

18- **"Nihayet şehirde korku ile gözetleyerek"** hoşlanılmayacak bir durum ile karşılaşacağını umarak, bekleyerek **"sabahı etti. Baktı ki dün kendisinden yardım isteyen"** Musâ'nın, Kıptîden kurtardığı İsrâiloğulları'ndan olan o kişi **"yine ona feryat ediyor"** bir başka Kıptî ile kavga ediyor ve diğer düşmanına karşı kendisine yardımcı olması için uzakta bulunan Musâ'dan yardıma gelmesini istiyor **"du. Musâ ona: Gerçekten sen apaçık azgın"** doğru yoldan saptığı besbelli **"bir kimsesin, dedi."**

19- **"İkisinin de düşmanı olanı yakalamak"** güçlü ve şiddetli bir şekilde tutmak **"isteyince dedi ki: Ey Musâ! Dün bir kişiyi öldürdüğün gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istersin. Fakat ıslah edicilerden olmak istemezsin."**

20- **"Derken şehrin uzak tarafından bir adam seğirterek"** hızlıca yürüyerek **"geldi. Dedi ki: Ey Musâ! İleri gelenler"** kavmin önde gelenleri ve büyükleri **"seni öldürmek için hakkında danışıyorlar"** seni öldürmek maksadı ile

istişare ediyorlar. **"Çık git, muhakkak ben sana öğüt** verenlerdenim."

21- **"Bunun üzerine"** kendisini arayanlardan **"korku ile etrafı gözeterek o şehirden çıkıp: Rabbim beni zalimler topluluğundan kurtar, dedi."**

Kasas Sûresi 14-21. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musâ (aleyhisselâm) reşitlik (olgunluk) ve aklın kemali yaşına ulaşınca Allah ona nübuvveti ve risaleti verdi, ilim ve kavrayışı bağışladı. Bunun da kıssası şu şekilde oldu: O, ahalisinin farkında olmadığı bir zaman olan öğle vaktinde Mısır'a girdiğinde biri İsrâiloğulları'ndan diğeri Mısır Kıptîlerinden iki adamın birbirleri ile kavga ettiklerini gördü. İsrâiloğulları'ndan olan kişi konumu ve gücü dolayısı ile Musâ'dan yardım istedi. Musâ da Kıptînin üzerine giderek ona bir yumruk vurdu. Kıptî bu darbeden öldü. Musâ onu öldürmek istememişti. Sadece onun İsrâiloğulları'na mensup olan kişi ile kavga etmesini önlemek ve saldırganlıktan alıkoymak istemişti. Bununla birlikte Musâ: Şüphesiz bu şeytanın işindendir, diyerek Rabbinden kendisine bu günahı bağışlamasını istedi. Yüce Allah da onun günahını bağışladı. Bunun üzerine Musâ yüce Allah'ın kendisine ihsan etmiş olduğu güç ve mevki nimetleri sebebi ile hiçbir zaman suçlulara/günahkârlara yardımcı olmayacağına dair söz verdi. Mısır şehrinde Firavun ve kavminden korku içerisinde sabahı etti. Yine bir gün şehirde etrafına korku ile bakınarak yürümekte iken dün kendisinden yardım isteyen İsrâiloğulları'ndan o adamın ikinci bir defa kendisinden yine kendisi ile kavga etmekte olan bir başka kişiye karşı bir defa daha feryat edip yardım istediğini gördü. Musâ onu azarladı ve şerrinin kötülüğünden başkaları ile düşmanlık ve kavga edişinden dolayı onu kınadı. Sonra hem kendisinin hem İsrâiloğulları'na mensup olan o kişinin düşmanı olan Kıptîye vurmak isteyince Kıptî olan kişi: Sen dün birisini öldürdüğün gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, ıslah edip düzeltenlerden olmak istemiyorsun, dedi.

Firavun bir önceki gün Kıptîyi öldürenin Musâ olduğunu öğrenince onun yakalanması için görevliler gönderdi. Fakat iyiliğini isteyen bir adam Firavun'un askerlerinden önce daha kestirme bir yoldan Musâ'nın yanına gitti. Şehrin en uzak yerlerinden hızlıca yürüyerek gelmişti. Onu böyle davranmaya iten ise Musâ'nın başına geleceklerden korkması ve Firavun'un hainliğinden kurtulmasını şiddetle arzu etmesi idi. Bu kişi Musâ'dan bu şehirden çıkıp gitmesini istedi. Çünkü onlar Musâ'yı öldürmek istiyordu.

Kasas Sûresi 14-21. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın hata yolu ile ve kasıt olmaksızın yaptıklarını yüce Allah affeder ve bundan dolayı sorumlu tutulmaz.

2. Zulmü önlemek için zaruret hali dışında şiddetten uzak üslûplar, yöntemler kullanmak sûreti ile hasımların arasını düzeltip çekişmelere son vermek gerekir.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَٓاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى رَبّ۪ٓي اَنْ يَهْدِيَن۪ي سَوَٓاءَ
السَّب۪يلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَٓاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِنَ
النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَاَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا
خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْق۪ي حَتّٰى يُصْدِرَ الرِّعَٓاءُ وَاَبُونَا شَيْخٌ
كَب۪يرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقٰى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلّٰٓى اِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
اِنّ۪ي لِمَٓا اَنْزَلْتَ اِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَق۪يرٌ ﴿٢٤﴾ فَجَٓاءَتْهُ اِحْدٰيهُمَا
تَمْش۪ي عَلَى اسْتِحْيَٓاءٍ قَالَتْ اِنَّ اَب۪ي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ اَجْرَ
مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَٓاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ
لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ ﴿٢٥﴾ قَالَتْ اِحْدٰيهُمَا
يَٓا اَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْاَم۪ينُ ﴿٢٦﴾
قَالَ اِنّ۪ٓي اُر۪يدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلٰٓى اَنْ
تَأْجُرَن۪ي ثَمَانِيَ حِجَجٍ فَاِنْ اَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ
وَمَٓا اُر۪يدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُن۪ٓي اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ مِنَ
الصَّالِح۪ينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ ذٰلِكَ بَيْن۪ي وَبَيْنَكَ اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ
قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَك۪يلٌ ﴿٢٨﴾

22- **"Medyen'e doğru yönelince: Umarım Rabbim beni doğru yola"** kurtuluşun ve rahatın söz konusu olduğu yola **"iletir, dedi."**

23- **"Medyen suyuna varınca"** Şuayb (aleyhisselâm)'ın şehrinin suyuna ulaştığı zaman **"üst tarafından** (davarlarını) **sulayan bir grup insan buldu."** Davarlarını sulayan kalabalık bir toplulukla karşılaştı. **"Onların berisinde"** yani çobanlar topluluğundan başka, ayrı olarak **"ise karışmasın diye"** koyunlarını **"kollayan"** onları suya gitmekten alıkoyan, çeviren **"iki hanım buldu. Haliniz nedir? dedi."** Yani Musâ o iki genç bayana haliniz nedir, neden çobanlarla birlikte koyunları sulamıyorsunuz, istediğiniz nedir, dedi. **"Çobanlar gidinceye"** koyunlarını alıp suyun yanından uzaklaşıncaya **"kadar biz sulamayız. Babamız ise çok yaşlı bir ihtiyardır, dediler."**

24- **"Nihayet onların yerine davarlarını suladıktan sonra bir gölgeye varıp: Rabbim, doğrusu bana indireceğin hayra muhtaçım, dedi."**

25- **"Sonra onlardan birisi utana utana"** hayâ ile sıkılgan ve elbisesi ile yüzünü örtüp **"yürüyerek ona gelip: Bize suladığının ücretini sana vermek üzere babam seni çağırıyor, dedi. Onun yanına gelip kıssayı ona anlatınca: Korkma, o zalimler topluluğundan kurtuldun, dedi."**

26- **"İkisinden biri: Babacığım, onu ücretle tut"** ücreti karşılığında koyunlarımıza çobanlık edip onları sulama işinde çalışmak üzere onu tut **"çünkü senin ücretle tuttuklarının en iyisi kudretli ve emin bir kişidir, dedi."**

27- **"Dedi ki: Sekiz yıl bana hizmet etmen üzere"** koyun otlatmakta yanımda ücretli çalışman şartıyla **"bu iki kızımdan birini sana nikâh edeyim"** seninle evlendireyim **"istiyorum. Eğer ona tamamlarsan bu senin bir lütfun olur. Bununla beraber sana zorluk"** meşakkat **"çektirmek de istemem. İnşallah beni iyilerden bulacaksın."**

28- **"Dedi ki: Bu seninle benim aramdadır. İki vadeden hangisini bitirirsem"** sekiz veya on yıllık süreden hangisini tamamlarsam **"aleyhime bir düşmanlık"** benim için herhangi bir günah ve bir sıkıntı söz konusu **"olmasın. Allah da bu söylediğimize vekildir"** tanıktır.

Kasas Sûresi 22-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musâ (aleyhisselâm)'ın kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. Musâ yüce Allah'ın kendisini maksadına ulaştıracak dosdoğru yola iletmesini Rabbinden ümit ederek Medyen'e doğru yöneldi. Medyen kuyusunun başına vardığında çobanların davarlarını otlatmakta olduklarını ve iki hanımın da koyunlarını insanların koyunlarına karışmasını engellemeye çalışarak koyunları sulamaktan geri durmakta olduklarını gördü. Kendilerinin bir zaruret dolayısıyla bu işi yapmak üzere çıktıklarını öğrendi. Bu zorunluluk ise babalarının güçsüz ve yaşının büyük olması idi. Musâ da kuyunun kapağını kaldırıp koyunlarını otlatmak sûreti ile onlara yardım etti ve Rabbinden rızık ve yardım dileyerek bir ağacın altına çekildi.

2. O iki kızdan birisi edep ve hayâ edası ile yürüyerek yanına geldi ve kendisine babasının onu davet ettiğini haber verdi. O da bu bayan ile gitti. Ona arkasından yürüyerek kendisine nereden gitmesini söylemek sûreti ile yolu göstermesini istedi. Bu ise Musâ (aleyhisselâm)'ın ileri derecede güvenilir ve iffetli bir şahsiyet olmasından ötürü idi. Babası Şuayb (aleyhisselâm)'ın yanına ulaştığında ona kıssasını (başından geçen olayları) ve Mısır'dan çıkış sebebini anlattı. Adam da ona artık kurtulduğu müjdesini verdi. İşte o vakit iki kızdan birisi babasına: Babacığım, koyunlarını otlatması için sen bunu ücretle tut. Çünkü bu hem güçlü hem güvenilir bir adamdır, dedi. Bunun üzerine adam ona: Ben seninle yanımda sekiz yıl çalışman şartı ile iki kızımdan birisini seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on yıla tamamlayacak olursan bu da senin bir lütfun/iyiliğin olur, dedi.

Kasas Sûresi 22-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Musâ (aleyhisselâm) güçlü, güvenilir, ileri derecede sabırlı ve oldukça tahammülkâr birisi idi.

2. Güçlü ve güvenilir olmak Müslümanda bulunması gerekli en önemli niteliklerdendir. Böylelikle Allah ve insanlar tarafından sevilen ve yakın tutulan birisi olur.

3. Bütün ihtiyaçlarımızı şanı yüce Allah'a yönelip arz etmeli ve onların karşılanması için ona yakarmalıyız.

4. Kadının zaruret halinde evinin dışında bazı işleri görmesi ve çalışması için çıkması mümkündür. Bununla birlikte giyimde gerektiği gibi edep ölçülerine riayet etmeli, açılıp saçılmayarak ziynetini açığa çıkarmamalı, edebe, hayâya, erkekler ile karışmamaya (ihtilâttan kaçınmaya) da özel olarak gayret etmelidir.

5. Bize iyilik yapan kimseleri mükâfatlandırmak bir zorunluluktur. Bu da önce ona teşekkür etmekle sonra da geciktirmeden ya da savsaklamadan ücretini vermekle olur.

6. Ahde vefalı olmak, ahdi tam ve eksiksiz olarak yerine getirmek gerekir. Hatta Allah'ın Nebilerine -salat ve selâm onlara- uyarak onun en güzelini yapmalıdır.

7. Bir kızın velisi olan bir kimsenin, salih bir koca sıfatlarını gördüğü kimseye ona kızıyla evlenme teklifini yapması caizdir.

29- **"Musâ"** Şuayb (aleyhisselâm) ile üzerinde anlaşmış olduğu **"süreyi tamamlayıp ailesi ile yola çıkınca"** Sîna'daki **"Tûr'un yan tarafından"** açık seçik bir şekilde **"bir ateş gördü. Ailesine: Siz durun, çünkü ben bir ateş gördüm. Belki ateşten size bir haber yahut"** soğuktan onunla **"ısınmanız için size ateşten"** alevi bulunmayan **"bir parça"** çubuk **"getiririm, dedi."**

30- **"Oraya varınca o mübarek yerdeki vadinin sağ kıyısından o ağaçtan ona: Ey Musâ, muhakkak Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'ım, diye seslenildi.**

31- **"Ve asanı da yere bırak! Onu ufak bir yılan"** hızlıca hareket eden bir yılan çeşidi **"gibi hareket ediyor görünce arkasına"** o yılana dönüp **"bakmadan dönüp kaçtı."** Ondan kaçarak uzaklaştı. **"Ey Musâ, geri gel ve korkma! Çünkü sen güven altında olanlardansın."**

32- **"Elini yakana"** başının sokulduğu yer olan elbisendeki açık kısma **"sok! hastalıksız"** herhangi bir rahatsızlık ve bir baraş söz konusu olmaksızın **"bembeyaz"** aydınlık saçıcı bir halde **"çıkacaktır ve ürkmeden dolayı koltuğunun altına koy"** sağ elini göğsüne bastır. O takdirde yılandan ötürü hissettiğin korku ve dehşet kaybolacaktır. **"İşte bunlar"** senin doğruluğuna dair **"Firavun'a ve ileri gelenlerine Rabbin tarafından iki burhan"** iki kesin delil ve apaçık belge **"dir. Çünkü onlar fâsık"** Allah'a itaatin dışına çıkan **"bir kavimdirler."**

فَلَمَّا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ وَسَارَ بِاَهْلِه۪ٓ اٰنَسَ مِنْ جَانِبِ
الطُّورِ نَارًاۚ قَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُٓوا اِنّ۪ٓي اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلّ۪ٓي اٰت۪يكُمْ
مِنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾
فَلَمَّٓا اَتٰيهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِـئِ الْوَادِ الْاَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ
الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ اَنْ يَا مُوسٰٓى اِنّ۪ٓي اَنَا اللّٰهُ رَبُّ
الْعَالَم۪ينَۙ ﴿٣٠﴾ وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَۜ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَٓانٌّ
وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْۜ يَا مُوسٰٓى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ اِنَّكَ مِنَ
الْاٰمِن۪ينَ ﴿٣١﴾ اُسْلُكْ يَدَكَ ف۪ي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَٓاءَ مِنْ
غَيْرِ سُٓوءٍۘ وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ
بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِه۪ۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِق۪ينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَاَخَافُ
اَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾ وَاَخ۪ي هٰرُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنّ۪ي لِسَانًا
فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُن۪ٓيۘ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾
قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِاَخ۪يكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا
يَصِلُونَ اِلَيْكُمَاۚ بِاٰيَاتِنَٓاۚ اَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ﴿٣٥﴾

33- **"Dedi ki: Rabbim, ben onlardan bir kişi öldürmüştüm."** İsrâiloğulları'ndan birisi ile tartışırken Musâ'nın bir darbe vurup Kıptî'yi öldürdüm **"de beni öldürmelerinden korkarım."**

34- **"Kardeşim Hârun'un ise dili benden fasihtir."** Daha güzel açıklar, konuşurken daha fasih ve dili daha akıcıdır. **"Onu bana yardımcı olarak"** destekleyici olmak üzere **"gönder ki beni tasdik etsin. Çünkü ben beni yalanlamalarından korkuyorum."**

35- **"Buyurdu ki: Gücünü kardeşinle pekiştireceğiz."** Seni daha da güçlendirecek, sana yardım edeceğiz. **"Ve size öyle bir sultan"** galibiyet ve belge **"vereceğiz ki âyetlerimiz sayesinde"** sizi kendileri ile desteklediğim apaçık mucizeler sebebi ile **"size ulaşamayacaklar. Siz ve size uyanlar galiplersiniz."**

Kasas Sûresi 29-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musâ (aleyhisselâm) on yılı tamamladıktan sonra beraberinde eşi, iki çocuğu ve birkaç koyunu ile birlikte Mısır'a doğru yola koyuldu. Tûr'un yan tarafında yanmakta olan bir ateşi uzaktan görünce ailesinden kendilerine bir haber yahut ateşten bir parça getirir ümidi ile beklemelerini istedi.

2. Ağacın yanına gelince Rabbinin nidâsını ve Firavun'a gidip onu ve kavmini bir ve tek olarak Allah'a iman etmeye davet etmekle yükümlü tuttu ve ona risaletinin doğruluğunu vurgulayan açık iki mucize verdi. Bunların birincisi asası idi. Onu yere bırakınca derhal hızlıca koşan büyükçe bir yılana dönüşüyordu. İkincisi ise elbisesinin yakasına elini soktuğu zaman bir hastalık söz konusu olmaksızın ay gibi parıldayan bembeyaz bir sûrette çıkan eli idi.

3. Musâ (aleyhisselâm) Rabbinden kendisi ile birlikte Firavun'a ve kavmine taşıyacağı risaletini eda etmek üzere yardımcı ve destekleyici olmak üzere kardeşi Hârun'a da risalet vermesini diledi. Yüce Allah onun bu isteğini kabul buyurdu ve her ikisine kendilerinin ve kendilerine uyanların her zaman için yardıma mazhar ve galip gelenler olacaklarını vaat etti.

Kasas Sûresi 29-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Resûllerini insanların en hayırlıları arasından seçer. Resûllerini de insanların bozuk hallerini ıslah edip bir ve tek olarak Allah'a ibadete çağırmak için gönderir.

2. Yüce Allah'ın kudreti önünde hiçbir engel duramaz.

3. Özellikle sağ eli kalbin üzerine koymak üzere eli göğsün üzerine bırakmak korkuyu dindirir ve nefse huzur verir.

4. Önemli işlerde, özellikle de insanın görevini tek başına yerine getirebilmek için tam bir gücünün bulunmadığı hallerde yardımcılar edinmek gerekir.

5. Ailenin ihtiyaçlarını karşılamaya, aileyi korumaya, aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamaya özellikle gayret göstermek gerekir.

6. İnsanın yiyeceği, giyeceği yahut evlendirilmesi ya da daha başka menfaatler karşılığında ücretli olarak çalışması caizdir.

7. İnsanın kendisi ve ailesi için yolculuk sırasında gerek duyacağı ihtiyatî tedbirleri alıp azıklanması da gerekir.

فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّا
سِحْرٌ مُفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فٖٓى اٰبَٓائِنَا الْاَوَّلٖينَ ﴿٣٦﴾
وَقَالَ مُوسٰى رَبّٖٓى اَعْلَمُ بِمَنْ جَٓاءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهٖ
وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرٖى
فَاَوْقِدْ لٖى يَا هَامَانُ عَلَى الطّٖينِ فَاجْعَلْ لٖى صَرْحًا لَعَلّٖٓى
اَطَّلِعُ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰىۙ وَاِنّٖى لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبٖينَ ﴿٣٨﴾
وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّٓوا
اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾ فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ
فِى الْيَمِّۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمٖينَ ﴿٤٠﴾
وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَدْعُونَ اِلَى النَّارِۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ
لَا يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَاَتْبَعْنَاهُمْ فٖى هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةًۚ
وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحٖينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَٓا اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى
بَصَٓائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

36- **“Musâ onlara apaçık âyetlerimizle gelince: Bu”** senin önümüze getirdiğin asa ve el mucizeleri **“ancak düzmece”** Allah'a yalan yere nispet ettiğin uydurulmuş yalan **“bir büyüdür. Biz önceki atalarımız arasında da böylesini”** senin getirdiğin gibisini **“işitmemişiz, dediler.”**

37- **“Musâ: Rabbim, kimin nezdinden hidâyet geldiğini ve yurdun akıbetinin”** dünyada ve âhirette övülmeye değer sonucun **“da kimin olacağını bilir. Doğrusu zulmedenler kurtulamazlar, dedi.”**

38- **“Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin benden başka ilâhınız olduğunu bilmiyorum. Ey Hâmân benim için çamura ateş yak! Bana yüksek bir kule”** pek büyük bir köşk **“yap! Olur ki Musâ'nın ilâhının yanına çıkarım.”** Onu görür ve onu müşahade ederim -bu sözlerini alay olsun diye söylemişti- **“Hem ben onu kesinlikle yalancılardan sayıyorum, dedi.”**

39- **“O da, orduları da o arzda haksız yere büyüklendiler ve bize döndürülmeyeceklerini sandılar.”**

40- **“Bunun üzerine onu ve ordularını yakalayıp denize attık.”** ve suda boğduk. **“Zalimlerin akıbetinin nasıl olduğuna bir bak!”**

41- **“Biz onları ateşe çağıran önderler”** küfürde ileri gidenler ve liderler **“kıldık. Kıyâmet gününde ise onlara yardım olunmaz.”**

42- **“Biz bu dünyada da arkalarına bir lânet”** Allah'ın rahmetinden uzaklaştırıp kovma **“taktık. Kıyâmet gününde de onlar çirkinleştirilmiş”** uzak tutulmuş yahut da yaratılışları itibari ile çirkinleştirilerek değiştirilmiş **“kimselerden olacaklardır.”**

43- **“Andolsun önceki nesilleri”** Musâ'dan önceki ümmetleri **“helâk ettikten sonra Musâ'ya Kitabı”** Tevrat'ı **“insanlara basiretler”** doğruluğun belgeleri, hakikatin delili **“ve rahmet olmak üzere verdik. Olur ki öğüt alırlar.”**

Kasas Sûresi 36-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Musâ (aleyhisselâm), Allah tarafından verilmiş apaçık âyetlerle (mucizelerle) Firavun'a gelince Firavun ve kavmi hakka uymaya karşı büyüklendiler ve bu mucizelerin büyü olduğunu ileri sürdüler. Kesinlikle yenilmeyeceğini zanneden ve en büyük rab olduğunu ileri sanan Firavun oldukça öfkelendi ve veziri Hâmân'a: Sen benim için çamurdan yapılmış ateşte pişirilen kerpiçler yap ve benim için oldukça büyük bir köşk yap ki Musâ'nın ilâhını belki görebilirim, diyerek Musâ ile de alay etmeye koyuldu. Buna karşılık Allah, Firavun'a ve askerlerine ceza olmak üzere onları suda boğdu. Allah da melekleri de mü'minler de onları lânetledi.

2. Sonra bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Musâ (aleyhisselâm)'a Tevrat'ı hakkı bilmek için basiretleri aydınlatmak üzere verdiğini belirterek sona ermektedir. Bu Tevrat'ın verilişi ise Nuh, Hud, Lût ve Salih -hepsine selâm olsun- kavimleri gibi Resûllerini yalanlamış önceki ümmetlerin helâk edilmesinden sonra olmuştu. Tevrat'ta ise öğüt alıp ibret çıkaran ve Allah'a ve Resûllerine iman eden herkes için hidâyet ve rahmet vardı.

Kasas Sûresi 36-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a karşı edepli olmak ve O'na iman etmek sebebi ile her bir şeyi Allah'ın meşietine isnat etmek gerekir. Bununla beraber başkalarına güzel davranmak ve yumuşaklık göstermek gerekir.

2. Allah'ın dünyada zalimleri lânetlemiş olması âhirette azap görmelerinin önünde engel değildir.

3. Annenin çocuklarını, özellikle aralarından küçüklerini, razı olunanlarını ve yanında bulunmayanları ileri derecede sevmesi söz konusudur.

4. Mü'minlerin tehlikeye maruz kalmamaları için tehlikeden önce dikkatlerinin çekilip uyarılması gerekir. Özellikle aralarından lider durumunda olanlar bunu yapmalıdır. Bu ise şer'an haram kılınmış nemîme (laf taşıyıcılık) kapsamına girmez. Aksine bu yerine getirilmesi gereken nasihat türündendir.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ اِذْ قَضَيْنَٓا اِلٰى مُوسَى الْاَمْرَ وَمَا
كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَۙ ﴿٤٤﴾ وَلٰكِنَّٓا اَنْشَاْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ
عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فٖٓي اَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ
اٰيَاتِنَاۙ وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلٖينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ
اِذْ نَادَيْنَا وَلٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَٓا اَتٰيهُمْ مِنْ
نَذٖيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْلَٓا اَنْ تُصٖيبَهُمْ
مُصٖيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدٖيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَٓا اَرْسَلْتَ
اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ ﴿٤٧﴾
فَلَمَّا جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَٓا اُوتِيَ مِثْلَ
مَٓا اُوتِيَ مُوسٰىۜ اَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُۚ
قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُٓوا اِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾
قُلْ فَاْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ اَهْدٰى مِنْهُمَٓا اَتَّبِعْهُ
اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ ﴿٤٩﴾ فَاِنْ لَمْ يَسْتَجٖيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ
اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهْوَٓاءَهُمْۜ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ
هُدًى مِنَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ ﴿٥٠﴾

44- **"Biz Musâ'ya o buyruğu"** risaleti **"vahyettiğimizde"** hazırladığımızda ya da vahiy ile bildirdiğimizde **"sen"** ey Muhammed, dağın **"batı tarafında" hazır "bulunanlardan da değildin."** Burası ise yüce Allah'ın Musâ (aleyhisselâm) ile konuştuğu yerdir.

45- **"Fakat biz çeşitli nesiller yarattık."** Musâ'dan sonra birçok ümmetler ve nesiller var ettik **"de onların ömürleri uzadıkça uzadı."** Kendileri ile Musâ'nın risaleti arasında geçen süre uzadı ve Allah'ı anmayı unutup şeriatleri tahrif ve tebdil ettiler. **"Ve sen Medyenliler arasında"** ikâmet edip onlarla birlikte **"kalmıyordun ki âyetlerimizi onlara okuyasın. Fakat** (peygamberleri) **gönderenler gerçekten bizleriz."**

46- **"Biz seslendiğimizde"** Allah'ın Musâ (aleyhisselâm)'a seslenip onunla konuştuğu zamanda **"sen Tûr tarafında da değildin. Fakat senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş bir kavmi uyarman için Rabbinden bir rahmet olmak üzere"** gönderildin. Allah kendinden bir rahmet olmak üzere sana bu haberleri verip vahyetti. **"Umulur ki öğüt alırlar."**

47-"Eğer ellerinin önden gönderdikleri sebebi ile kendilerine bir musibet gelip çattığında: Rabbimiz, sen bize bir resûl göndermeli değil miydin? O takdirde biz de senin ayetlerine uyar ve mü'minlerden olurduk, demeyecek olsalardı (biz onlara resûl göndermezdik)."

48- **"Ama onlara nezdimizden hak gelince"** Allah tarafından indirilmiş mucize Kur'ân ile Resûl olarak gönderilen Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelince: **"Musâ'ya verilenler gibi ona da verilmeli değil miydi, dediler. Acaba onlar önceden Musâ'ya verilenleri inkâr etmemişler miydi? İki sihir birbirine yardım etti, dediler."** Yani müşrikler Tevrat ve Kur'ân birbirini destekleyen iki sihirdir, onların her biri diğerini doğrulamaktadır, dediler. **"Ve yine dediler ki: Biz onların hepsini"** Tevrat'ı da Kur'ân'ı da **"her iki kitabı inkâr edenleriz."**

49- **"De ki: Eğer siz doğru söyleyenlerden iseniz o halde Allah katından ikisinden daha doğru yol gösterici bir kitap getirin ki ben de ona uyayım."**

50- **"Eğer sana cevap vermezlerse bil ki onlar ancak hevâlarına"** herhangi bir delil ve bir belge olmaksızın kişisel eğilim ve arzularına **"uymaktadırlar. Allah'tan bir hidâyet olmaksızın hevâsına uyandan daha sapık kim olabilir ki?"** Kimsenin dalâleti böylesinden daha fazla değildir. **"Muhakkak Allah zalimler topluluğunu doğruya iletmez."**

Kasas Sûresi 44-50. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Musâ (aleyhisselâm) ile konuşup onu Firavun'a ve kavmine Resûl olmakla görevlendirdiğinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in orada hazır bulunmadığını beyan ederek başlamaktadır. Bu olay üzerinden pek çok nesiller ve pek uzun bir zaman geçmiş bulunuyor. Aynı zamanda Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Medyen halkı arasında da ikâmet eden birisi değildi ki onların haberlerini söz konusu eden bu âyetleri okusun. Fakat o önünden de arkasından da bâtılın kendisine erişmediği hak ile Rabbinden gelen vahyi bildiren ve Allah tarafından gönderilen bir Resûldür. Yine o, Allah Musâ'ya seslendiğinde Tûr'un yan tarafında da değildi. Yüce Allah onu ancak yalanlayıcıları azap ile korkutmak üzere ve kendisinden önce kendilerine herhangi bir uyarıcının gelmemiş olduğu bu kimseler arasından iman edenleri de müjdelemek üzere bir rahmet olarak göndermiştir. Belki böylece öğüt ve ibret alırlar.

2. Sonra âyet-i kerimeler başlarına musibetlerin indiği zaman müşriklerin nasıl bir tutum takındıklarını açıklamaktadır. Böyle bir durumda onlar: Rabbimiz, neden bize bir Resûl göndermedin, biz o vakit senin âyetlerine uyar, mü'minlerden olurduk derler. Ama yüce Allah tarafından kendilerine hak gelince de bu sefer onu inkâra koyulup: Neden Muhammed'e daha önce Musâ'ya verilenin bir benzeri verilmedi, derler. Onlar bu halleri ile kendi kendileri ile en ileri derecede çelişmektedirler. Çünkü önceden Musâ'ya verilmiş olanları gerçekten inkâr ettikleri gibi sonra da Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirilenleri de inkâr ile kâfir oldular. Tevrat ile Kur'ân hakkında da: Her ikisi birbiri ile yardımlaşan ve birbirini destekleyen iki büyüdür deyip her ikisini de inkâr ettiklerini ilan ettiler. Sonra yüce Allah onlara Allah tarafından gönderilmiş Tevrat ve Kur'ân'dan daha çok hidâyete ileten bir kitap getirmelerini isteyerek onlara meydan okumaktadır. Böyle bir durumda eğer onlar doğru söyleyenler olurlarsa Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de ona uymakta asla gecikmeyecektir. Daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bunların bu meydan okumaya olumlu cevap veremeyeceklerini açıklamaktadır. Çünkü onlar ancak kendi hevâlarına uyarlar ve onlar insanlar arasında dalâletleri şaşkınlıkları en ileri olanlardır. Çünkü onlar Allah'ın hidâyetinden uzaktırlar, üstelik hakkın kendilerine ulaşması ve kendilerine sunulması sûreti ile de ileri sürebilecekleri bir mazeretleri kalmamıştır. Onların gösterebilecekleri herhangi bir delil ve bir belgeleri de bulunmamaktadır.

Kasas Sûresi 44-50. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetinin ve Rabbinden tebliğ ettiklerinin doğruluğunun en önemli delil ve belgelerinden birisi de onun adeta meydana gelmiş ve gerçekleşmiş olayları müşahade etmişçesine geçmişteki gaybî haberleri bildirmiş olmasıdır. Hâlbuki o (sallallâhu aleyhi ve sellem) hiçbir kitap okumamış ümmî bir adamdı.

2. Kur'ân-ı Kerim bütün kitapların en mükemmelidir ve o kendisinden önceki semavî kitapları da doğrulayan bir kitaptır.

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾ اَلَّذِينَ
اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهٖ هُمْ بِهٖ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ وَاِذَا يُتْلٰى
عَلَيْهِمْ قَالُٓوا اٰمَنَّا بِهٖٓ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَٓا اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ
مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾ اُو۬لٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا
وَيَدْرَؤُ۫نَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾
وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ
اَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾ اِنَّكَ
لَا تَهْدِي مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَٓاءُ وَهُوَ اَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ وَقَالُٓوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ
مِنْ اَرْضِنَا اَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا يُجْبٰٓى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ
كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَكَمْ
اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ
تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ اِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾ وَمَا
كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فٖٓي اُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرٰٓى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

51- "Andolsun ki Biz belki öğüt alırlar diye sözü onlara birbiri ardınca ulaştırdık." Kur'ân'ı üzerlerine ardı arkasına kesintisiz indirdik.

52- "Ondan" bu Kur'ân'dan **"önce kendilerine kitap verdiğimiz"** Tevrat'ı ve İncil'i gönderdiğimiz **"kimseler ona"** bu Kur'ân'a **"inanıyorlar"** onu tasdik ediyorlar. Bunlar ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman eden kitap ehlinin Müslüman olanlarıdır.

53- "Onlara okunduğunda: Biz ona iman ettik çünkü o Rabbimiz tarafından (indirilmiş) **haktır. Muhakkak Biz ondan önce de Müslümanlardan idik, dediler."**

54- "İşte bunlara sabrettikleri için ecirleri iki kere verilir. Hem onlar kötülüğü iyilikle savarlar." Kötülüğe misli bir kötülükle karşılık vermezler, aksine hayır işleyerek onu geri çevirirler. **"Ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler."**

55- "Boş söz" faydasız söz **"işittiklerinde de ondan yüz çevirirler."** Ona iltifat etmezler. **"Ve: Bizim amellerimiz bizim, sizin amelleriniz sizin olsun. Selâm olsun sizlere"** biz sizleri kendi halinize bırakıyoruz ve söverek, kötü söz söyleyerek size karşılık vermiyoruz, **"bizim cahillerle işimiz yok,"** cahillerle oturup kalkmak istemiyoruz **"derler."**

56- "Muhakkak ki sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin. Fakat Allah dilediğine hidâyet verir." Onun kalbine hidâyeti bırakır **"Ve o hidâyet bulanları daha iyi bilir."**

57- "Kureyş kâfirleri: Seninle birlikte hidâyete uyarsak hemen yerimizden çıkarılırız" Arap müşrikleri bizi yerimizden çıkartırlar **"dediler. Biz onları tarafımızdan bir rızık olmak üzere her şeyin mahsullerinin toplandığı güven dolu bir Harem'de yerleştirmedik mi?"** Yani onlar iman etmedikleri halde Beyt-i Atik'in (Kâbe'nin) hürmetine onları yerleştirip bu imkânları vermedik mi? O halde iman ettikten sonra daha da güven içinde olmaları öncelikle söz konusudur. **"Fakat onların çoğu bilmezler."**

58- "Biz geçimlerinde şımarmış" Allah'ın nimetlerini nankörlükle karşılamış **"nice ülkeleri"** pek çoklarını **"helâk ettik. İşte onlardan sonra -çok kısa bir süre dışında- kimsenin oturmadığı"** bomboş ve harabe haline gelmiş **"meskenleri mirasçı olanlar Biz olduk, Biz."**

59- "Rabbin ana şehirlerine" asıllarına, başkentlerine ya da büyüklerine **"onlara âyetlerimizi okuyan bir peygamber göndermedikçe ülkeleri helâk edici değildir. Ve biz ahalisi zalimler olmadıkça ülkeleri helâk edenler olmadık."**

Kasas Sûresi 51-59. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kureyşlilerden önce kendilerine kitap verilmiş bir kesimin karşıt bir tablosunu sunmakta, onların kendilerinden öncekini tasdik ederek gelen Kur'ân'ı ne şekilde karşıladıklarını açıklamaktadır. Onların tutumları Rabblerinin risaletini inkâr ve reddeden müşriklerin tamamen zıddı bir tutum idi. Kitap ehlinden olan bu kesim ihlâslı bir ruha sahip olup Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğunu görerek mutmain bir ruhla onu benimsediler ve iman etmiş oldukları Tevrat ve İncil'e mutabık olduğunu bildiler. Bunun için de tam bir kanaat getirerek İslâm'a girdiler. Herhangi bir taassub, bir büyüklenme ve iman ettikleri hak yolunda bir eziyete katlanma korkusu onları ona iman etmekten alıkoymadı. Allah da sabırlarına, imanlarına ve karşı karşıya kaldıkları bütün musibetlere katlanmalarına karşılık olarak ecirlerini kat kat vermeyi va'detti. Ayrıca onlar kötülüğü iyilikle geri çevirir, Allah'ın kendilerine verdiklerinden infak eder. Boş her bir sözden ya da seviyesiz her bir sözden yüz çevirirler ve cahillere cahilliklerinde katkıda bulunmazlar. Aksine söz ve fiillerinde hayra ve fazilete sımsıkı bağlı kalırlar.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın, hidâyete olan eğilimini ve hidâyeti kabulünü bildiği kimseleri hidâyete erdireceğini bildirmektedir.

3. Bundan sonra âyet-i kerimeler kâfir olmalarına Araplar tarafından sonlarının getirilmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktan korkmayı mazeret gösteren müşriklerin bu mazeretlerini reddedip onlara şunları söylemektedir: -Müşrik oldukları halde- bu Harem-i şerif sebebi ile güven ve bolluk içerisinde yaşamalarını sağlayan yüce Allah'tır. Hâlbuki etraflarında yaşayan diğer insanlar bu iki nimetten, güven ve bolluk nimetlerinden mahrum idiler. Peki, Müslüman olduktan sonra nasıl böyle bir şeyden korkarlar?

4. Daha sonra âyet-i kerimeler onlara Rabblerinin nimetlerini inkâr eden geçmiş kâfirlerin başına gelenleri -öğüt almaları ve Allah'ın azabından sakınmaları için- hatırlatmaktadır.

Kasas Sûresi 51-59. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Eğer yüce Allah bir kimsenin hidâyet bulmasını murad etmemişse Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir insanı ne kadar severse sevsin hidâyete erdiremez. Şanı yüce Allah kulları arasından hidâyeti hak ettiğini, hidâyete istidadının bulunduğunu, hidâyete ve doğru yolu bulma eğiliminin olduğunu bildiği kimseleri hidâyete erdirir.

2. Ahalisi ancak zalim kimseler olup ve ancak Resûlleri gönderip onlara karşı bağlayıcı delili ortaya koyup ileri sürecekleri herhangi bir mazeret bırakmadıkça herhangi bir ülke ahalisini helâk etmemesi, yüce Allah'ın adaletinin ve zulmetmediğinin göstergelerinden birisidir.

وَمَٓا اُو۫تٖيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزٖينَتُهَاۚ وَمَا عِنْدَ
اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰىۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾ اَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا
فَهُوَ لَاقٖيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرٖينَ ﴿٦١﴾ وَيَوْمَ يُنَادٖيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ
شُرَكَٓائِيَ الَّذٖينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ الَّذٖينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ
الْقَوْلُ رَبَّنَا هٰٓؤُ۬لَٓاءِ الَّذٖينَ اَغْوَيْنَاۚ اَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَاۚ تَبَرَّاْنَٓا
اِلَيْكَ مَا كَانُٓوا اِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾ وَقٖيلَ ادْعُوا شُرَكَٓاءَكُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجٖيبُوا لَهُمْ وَرَاَوُا الْعَذَابَۚ لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا
يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾ وَيَوْمَ يُنَادٖيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَٓا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلٖينَ
﴿٦٥﴾ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَٓاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٦٦﴾
فَاَمَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسٰٓى اَنْ يَكُونَ مِنَ
الْمُفْلِحٖينَ ﴿٦٧﴾ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ وَيَخْتَارُۜ مَا كَانَ لَهُمُ
الْخِيَرَةُۜ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ
مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾ وَهُوَ اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ لَهُ
الْحَمْدُ فِي الْاُو۫لٰى وَالْاٰخِرَةِۘ وَلَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

60- "Size verilen her şey dünya hayatının bir geçimliği ve süsüdür. Allah'ın yanında olan ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Hala düşünmez misiniz?"

61- "Acaba kendisine kendisi ile karşılaşacağı güzel bir vaatte bulunduğumuz bir kimse, dünya hayatında kendisine geçimlik verdiğimiz, bundan sonra da kıyamet gününde (azab için) **huzura getirilecek olanlardan olan kimse gibi midir?"**

62- "Onlara sesleneceği o günde: İddia ettiğiniz ortaklarım hani nerede, diyecektir."

63- "Aleyhlerine söz hak olanlar" azap edilmeleri gerekenler **"Rabbimiz işte azdırdığımız"** dalâlete ve küfre çağırdığımız **"kimseler bunlardır. Biz azdığımız gibi onları da azdırdık."** saptığımız gibi onları da doğru yoldan saptırdık. **"Biz sana onlardan uzak olduğumuzu bildiriyoruz."** Onların bize yaptıkları ibadetten kesinlikle uzağız. **"Onlar bize ibadet etmiyorlardı, diyecekler."**

64- "Ve onlara: Ortaklarınızı çağırın, denilecek. Bunun üzerine onları çağırırlar da kendilerine cevap vermezler. Üstelik azabı da görürler. Keşke hidâyet bulmuş olsalardı." Yani azabı göreceklerinde hidâyet bulanlardan olsalardı, diye temenni edecekler.

65- "O gün onları çağırıp: Peygamberlere ne cevap verdiniz" onları tasdik mi ettiniz yoksa yalanladınız mı **"buyuracak."**

66- "O günde onlara haberler kapanacak." Cevap gizli kalacak ve ne söylediklerini bilemeyecekler **"bu sebeple birbirlerine soru da soramayacaklar."** şaşkınlık ve dehşetlerinin aşırılığından ötürü birbirlerine ne cevap vereceklerini soramayacaklar.

67- "Ama kim tevbe edip, imana gelir ve salih amel işlerse onun felâh bulanlardan olması umulur."

68- "Rabbin dilediğini yaratır ve seçer. Onların seçme yetkileri yoktur." Hiç kimsenin yaratmada olsun başka herhangi bir hususta olsun bir seçme yetkisi hakkı yoktur. **"Allah şirk koştukları şeylerden yüce ve münezzehtir."** Ona bir kimsenin mülkünde yahut tercihinde ortak olması ya da onunla çekişmesinden o münezzehtir ve pek büyüktür.

69- "Rabbin kalplerinin ne gizlediklerini" neyi sakladığını **"ve neyi açığa vurduklarını bilir."**

70- "O, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah'tır." İbadeti hak eden yalnızca yüce Allah'ın kendisidir.

Kasas Sûresi 60-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler geçici dünya metaı ile âhirette Allah'ın nezdinde bulunan, sonu gelmeyen ve bitip tükenmek bilmeyen, sonsuz nimet ve hayırlar arasında bir karşılaştırma yapmaktadır. Aklı başında olan kişi ise bâki olanı fâni olana, ebedî ve kalıcı nimetleri geçici ve azıcık faydaya tercih edendir.

2. Sonra âyet-i kerimeler şirkin ve azgınlığın akıbetini açıklığa kavuşturan Kıyâmet sahnelerinden bir sahne sunmaktadır. Yüce Allah Kıyâmet gününde -hallerini en iyi bilen olmakla birlikte- kendilerine azarlamak ve tedib etmek üslûbu ile şu soruyu soracaktır: Dünyada iken kendilerine ibadet ettiğiniz bana ortak koştuklarınız nerede? İşte onların varlıkları yoktur. Onlara uyanlar ise onlar hakkında hiçbir bilgi sahibi değillerdir. Bundan dolayı önden gidenler arkalarından gelip saptırdıkları kimselere karşı yaptıklarından uzak olduklarını söylemeye çalışacaklar. Nitekim Kureyş'in büyükleri de arkalarından gelenlere aynı şeyi yapıyorlardı. Azabı görecekleri zaman ise, keşke dünyada hidâyet bulanlardan olsalardı, diye temenni edeceklerdir. Sonra da -onların hallerini en iyi bilmekle birlikte- kendilerine seslenerek azar ve sitem üslûbu ile bir daha: Gönderilen Resûllere ne diye cevap verdiniz diye seslenecek, onların ne cevap vereceklerini bilemeyecekleri aşırı bir hayret içinde oldukları görülecektir.

3. -Müşriklerin sıkıntılarının oldukça ağırlaşacağı bir zamanda- önceden tevbe etmiş, iman edip salih amel işlemiş kimseler için ise kurtuluş, başarı ve umduklarına kavuşup azaptan kurtulmak (fevz) söz konusu olacaktır. Şüphesiz her bir şey, Allah'ın iradesi ve tercihi iledir. Dünyada da âhirette de bütün işler O'na döner. Dünyada da âhirette de hamd ve güzel övgü yalnız O'nadır. Dünyada hüküm vermek yetkisi yalnız O'nun olduğu gibi hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının görülmesi için de yalnız O'na dönülecektir. Hiç kimse ne kendisi için ne başkası için herhangi bir seçim ve tercihte bulunamaz. Dilediğini yaratan ve seçen yalnız yüce Allah'tır. O her türlü eksiklikten de mülkünde bir ortağının bulunmasından da münezzehtir. Şanı yüce Allah kalplerin neler gizlediğini bildiği gibi açığa vurulan her bir söz ve her bir davranışı da bilir ve onun karşılığını verir. O bir ve tektir, ibadeti hak edendir, O'ndan başka ilâh yoktur.

Kasas Sûresi 60-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünya metaı gelip geçicidir. Onunla uğraşmak Müslüman kimseyi ebedi ve kalıcı âhiret metaını elde etmekten alıkoymamalıdır.

2. Dünya metaının ve nimetlerinin çokluğu yüce Allah'ın kendisine bu nimetleri ihsan ettiği kişilerden razı oluşunun delili değildir. Çünkü yüce Allah dünyayı sevdiği kimselere de verir, sevmediği kimselere de verir. Ama dini ve âhireti ancak sevdiklerine verir.

3. Kıyâmet gününde kimsenin kimseye bir faydası olmaz. Aksine Allah'tan başka ortak kabul edilenler kendilerine ibadet edip uyan kimselerden uzaklaşacaklardır.

4. İman edip salih amel işlemeleri halinde tevbe edenlerin tevbesi kabul edilir.

71- "De ki: Ne dersiniz" bana haber verin, **"eğer Allah Kıyâmet gününe dek üzerinize geceyi kesintisiz"** daimi ve sürekli **"sürdürürse Allah'tan başka size aydınlık getirecek ilâh kimdir? Hâlâ dinlemeyecek misiniz?"**

72- "De ki: Ne dersiniz, eğer Allah kıyamet gününe kadar üzerinize gündüzü kesintisiz sürdürse Allah'tan başka size içinde rahat bulacağınız geceyi getirecek ilâh kimdir? Hâlâ görmeyecek misiniz?"

73- "Geceyi ve gündüzü sizin için onda sükûn bulasınız" günün yorgunluğundan geceleyin dinlenmeniz için **"ve lütfundan arayasınız"** gündüzün çalışıp kazanmak sûreti ile Allah'ın rızkını isteyesiniz **"diye yaratmış olması O'nun rahmetindendir. Olur ki şükredersiniz."**

74- "O gün onlara: İddia ettiğiniz ortaklarım nerede, diye seslenecektir."

75- "Her ümmetten" yaptıkları amelleri hususunda kendilerine karşı şahitlik edecek **"birer şahit"** ki o onların nebileridir **"çıkarır ve deriz ki: Haydi"** küfrünüze dair **"delilinizi getirin."** Bu ifade hem bir azar hem de onların âcizliklerini ortaya koyan bir muhtevaya sahiptir. **"Böylece hakkın gerçekten Allah'ın olduğunu bilecekler ve iftira edegeldikleri şeyler de önlerinden kaybolup gidecektir."** Allah'ın ortakları olduklarını ileri sürdükleri şeyler önlerinden kaybolmuş bir eşya gibi kaybolacak, görünmeyecektir.

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْت۪يكُمْ بِضِيَٓاءٍۜ اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾
قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْت۪يكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ ف۪يهِۜ اَفَلَا
تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾ وَمِنْ رَحْمَتِه۪ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا ف۪يهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِه۪ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٧٣﴾ وَيَوْمَ يُنَاد۪يهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَٓاءِيَ الَّذ۪ينَ كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَه۪يدًا فَقُلْنَا هَاتُوا
بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُٓوا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾ اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى فَبَغٰى
عَلَيْهِمْۖ وَاٰتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَٓا اِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُٓوأُ
بِالْعُصْبَةِ اُولِي الْقُوَّةِۗ اِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ الْفَرِح۪ينَ ﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ ف۪يمَٓا اٰتٰيكَ اللّٰهُ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ
وَلَا تَنْسَ نَص۪يبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ كَمَٓا اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْاَرْضِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِد۪ينَ ﴿٧٧﴾

76- "Gerçekte Kârûn" Musâ (aleyhisselâm) kavminden bir adam olup Allah kendisine geniş bir rızık ve pek çok mal vermiş bir kişi olup **"Musâ'nın kavminden idi. Fakat onlara karşı azgınlık etti"** büyüklük tasladı. **"Biz ona öyle hazineler"** biriktirip sakladığı pek çok mal ve mücevherat **"vermiştik ki onların anahtarları** (nı taşımak) **dahi güç sahibi bir topluluğa ağır gelirdi."** Pek büyük bir güce sahip kimselere yan taraflarına eğilmeye zorlayacak şekilde ağır gelirdi. **"Hani kavmi ona şöyle demişti: Şımarma!"** Gurura kapılma! **"Çünkü Allah şımaranları sevmez."**

77- "Allah'ın sana verdiği ile âhiret yurdunu ara!" Âhireti iste! **"Dünyadan da nasibini unutma! Allah sana ihsan ettiği gibi sen de ihsan et. Yeryüzünde de fesat isteme!"** Allah'ın gazabına sebep olacak işler yapma! **"Çünkü Allah fesat çıkaranları sevmez."**

Kasas Sûresi 71-77. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın hikmetinden ve tedbirinden yana gaflette oldukları ve içinde yaşadıkları kâinattaki bir takım sahneleri sunmakta ve şuur ve dikkatleri pek büyük iki gerçeğe doğru yöneltmektedir. Bunlar gece ve gündüz gerçeği ile bunların sebep olduğu faydalar ve son derece hassas düzendir. Şanı yüce Allah dünyayı sürekli gece ve sürekli bir gündüze maruz olarak yaratmadı. Geceyi sükûnet ve dinlenip gücumuzu kazanmak için, gündüz vaktinde de yeniden rızıklarımızı elde edip hayatı imar etmek için çalışalım diye bizim için yaratmış olması yüce Allah'ın bir rahmetidir.

2. Âyet-i kerimeler buradan Kıyâmet'e geçmekte, orada kâfirlerle müşrikler sorgulanarak Allah'a koştukları ortaklar ile ileri sürdükleri bâtıl iddialar sorgulanacak ve her bir ümmete kendi Nebîsi şahitlik edecek, hakkın tümünün katıksız olarak şüphesiz bir şekilde yalnız Allah'a ait olduğunu itiraf etmenin dışında hiçbir cevap verme imkanları olmayan inatçılara karşı da delil ortaya konulmuş olacak. Çünkü o durumda iken tartışma ve delil koyma konumunda ihtiyaç duyacakları bir zamanda iftira edip uydurdukları yalan ilahları yanlarından kaybolup gitmiş olacaktır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Musa (a.s.)'ın kavminden Karun'u söz konusu etmektedir. Allah ona çok miktarda mal vermiş, kendisi ise azmış ve büyüklenmiş, diğer insanlara da malını övünerek herkesin boynunun eğilmesi esasına göre davranmış, malı sebebi ile [illegible] [illegible] etmişti. Bu malı Allah'a itaat yolunda kullanmak yerine onu kişisel faydası ve [illegible] için kullanmıştı.

Kasas Sûresi 71-77. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın geceyi ve gündüzü var edip dünyanın ve kulların faydası için onları arka arkaya gelecek şekilde yaratmış olması hayatı sürekli bir aydınlık ve sürekli bir karanlık olarak takdir buyurmamış olması kullarına olan lutfu ve rahmetinden dolayıdır.

2. Kur'ân-ı Kerim'in delil ve belge ile kanaat oluşturma yöntemi hakka ulaşmanın en kısa yoludur.

3. Mal, yüce Allah'ın nimetlerinden pek büyük bir nimettir. Bu nimet dolayısı ile Allah'a şükretmemiz ve Allah'ın bu maldaki zekât ve sadaka gibi haklarını eksiksiz yerine getirmemiz, malı çeşitli hayır cihetlerine, insanların maslahatlarını toplumun menfaatini gerçekleştirecek yollara infak etmemiz, malı gurura kapılmayıp başkalarına karşı övünmenin, büyüklenmenin, insanlara karşı azıp onları köleleştirmenin sebebi edinmememiz, mal ile fakir ve muhtaçların kalplerini kırmamamız gerekir.

قَالَ اِنَّمَٓا اُو۫تٖيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ عِنْدٖيۜ اَوَلَمْ يَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ
اَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهٖ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَاَكْثَرُ
جَمْعًاۜ وَلَا يُسْـَٔلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ
عَلٰى قَوْمِهٖ فٖي زٖينَتِهٖۜ قَالَ الَّذٖينَ يُرٖيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ قَارُونُۙ اِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظٖيمٍ ﴿٧٩﴾
وَقَالَ الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ
وَعَمِلَ صَالِحًاۚ وَلَا يُلَقّٰيهَٓا اِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا بِهٖ
وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرٖينَ ﴿٨١﴾ وَاَصْبَحَ الَّذٖينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ
بِالْاَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ
مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُۚ لَوْلَٓا اَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَاۜ وَيْكَاَنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾ تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذٖينَ
لَا يُرٖيدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًاۜ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقٖينَ ﴿٨٣﴾
مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَاۚ وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ
فَلَا يُجْزَى الَّذٖينَ عَمِلُوا السَّيِّـَٔاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

78- **“Bu bana ancak bende olan bir ilim”** benim malı güzelce idare edişim ve bilgim **“dolayısı ile verilmiştir”** bunu bundan dolayı kendim elde edebildim **“dedi. O şüphesiz Allah’ın kendisinden önce kuvvetçe ondan daha güçlü, topladıkları mal daha çok nice nesilleri”** geçmişteki ümmetleri/toplumları **“helâk ettiğini bilmedi mi? Suçlulara günahları sorulmaz.”** Çünkü suçları gayet açıktır, ayrıca soru sormayı gerektirmez.

79- **“Derken zîneti içinde”** refah ve nimetinin açıkça görüldüğü bir halde **“kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını isteyenler: Keşke Karûn’a verilen gibi bize de verilseydi. Gerçekten o büyük bir nasip sahibidir, dedi.”**

80- **“Kendilerine ilim verilenler”** sağlıklı bilgi ve anlayış sahibi kimseler **“ise dediler ki: Vah size!”** Bu, temennilerinden sakınmaları içindir. **“İman edip salih amel işleyenler için Allah’ın sevabı daha hayırlıdır. Ona da ancak sabredenler kavuşturulur.”** Bu mevki âhirette ancak sabredip de dünyanın ziyneti ile aldatmadığı kimselere verilir.

81- **“Sonra Biz onu da evini de yere geçirdik.”** Hazineleri ile birlikte yerin dibine geçti. **“Allah’a karşı ona yardım edecek bir topluluğu”** yardımcı bir cemaati **“yoktu. Kendisi de yardım edebileceklerden olmadı.”**

82- **“Dün onun yerinde olmayı temenni edenler”** onun konumunu ve zenginliğini arzu edenler **“sabah şöyle diyorlardı: Vay! Demek ki Allah kullarından dilediğine rızkı genişletir”** meşiet ve hikmetine göre bollaştırır **“ve daraltır.”** Hikmet ve kazası gereğince rızkı kısar. **“Eğer Allah bize”** temenni ettiklerimizi vermeyerek **“lütfetmeseydi bizi de gerçekten yere geçirirdi.”** Bizim akıbetimiz de Karûn’un akıbeti olur, yerin içine geçerdik. **“Vay demek ki kâfirler iflah olmazlar.”**

83- **“İşte âhiret yurdu! Biz onu yeryüzünde üstünlük taslamak”** büyüklenip haddi aşmak **“ve bozgunculuk yapmak”** zulüm ve haksızlık yapmak **“istemeyenlere veririz. Güzel akıbet”** hoş ve güzel sonuç **“ise takvâ sahiplerinindir”** Allah’tan korkup emirlerini yerine getirenlerindir.

84- **Kim iyilikle gelirse onun için ondan hayırlısı vardır. Kim de kötülükle gelirse kötülükleri işleyenlere ancak yaptıklarının karşılığı verilir.**

Kasas Sûresi 78-84. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler nimetlerine karşılık Rabbine şükretmeyen, aksine, bilgisi sebebi ile bu malı hak ettiğini ileri süren Kârûn'un kıssasını anlatmayı sürdürmektedir.

2. Dünyayı isteyenler onu gördü ve Kârûn'a verilmiş nimet ve servetin bir benzerinin de kendilerinin olmasını temenni ettiler. İlim ve iman ehli ise ona öğüt vererek büyüklenmekten ve haddi aşmaktan onu sakındırdılar. Kavmine de Allah'ın kendilerine verdiği paya razı olmalarını öğütlediler.

3. Kârûn azıp büyüklenip, öğüt verenlerin nasihatini de kabul etmeyince Allah hem onu, hem de bütün mallarını, saraylarını yerin dibine geçirdi. Kendisine yardım edecek ya da kurtaracak kimse bulamadı. Böylelikle Musâ'nın kavmine ve ona uyan mustazaf kimselere bir ibret oldu. Kıyâmet gününe de bir ibret olarak kalmaya devam edecektir.

4. Kavmi Kârûn'un başına inen bu helâkı görünce önceden yaptıkları temenniye pişman oldular ve onun gibi olmadıklarından ötürü Allah'a hamd ettiler.

5. Sonra âyet-i kerimeler bu kıssa neticesinde yüce Allah'ın daimi ve kesintisiz nimetlerini âhirette yeryüzünde büyüklük taslamayan, fesat çıkarmayan, bunun yerine Allah'ın emrettiklerini yerine getirip Allah'ın yasakladıklarından uzak duran kimselere vereceğini ifade etmektedir.

Kasas Sûresi 78-84. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Malın çokluğu rızıkların bolluğu yüce Allah'ın razı oluşunun delili değildir. Aynı şekilde dar geçim ve az rızık da Allah'ın gazabının ve öfkesinin delili değildir. Her ikisi de kullar için bir imtihan ve bir denemedir.

2. Nasihata ihtiyacı olan kimselere hataya düşmeden ve artık kurtulma imkânı ortadan kalkmadan önce yumuşaklıkla ve sükûnetle nasihatte bulunmak bir zorunluluktur.

3. Dünya hayatının süsüne aldanarak dünya bizim bütün çaba ve gayretlerimizi odaklaştırdığımız hedef olmamalıdır. Aksine her zaman için daha hayırlı ve daha kalıcı olana göz dikmeli, Allah'ın bağışlamış olduğu ilim, mal, mevki, sağlık, zaman ve daha başka nimetleri yüce Allah'ın razı olacağı alanlarda kullanmalıyız.

4. İslâm mal toplamayı, ilim elde etmeyi engellemez. Aksine o bunların her birisi ile birlikte imanın bulunması için çağırır. Çünkü iman sayesinde mal birey ve toplum için hayır ve mutluluğu gerçekleştirir ve mal sahibini cennete ulaştırır. İman ile birlikte faydalı ilim sayesinde de mütevazılık, hayır arzusu, ilerlemek ve mutluluk gerçekleşir.

85- **“Sana Kur’ân’ı farz kılan”** sana Kur’ân’ı indirip senden ve ümmetinden ona çağırmayı isteyen **“elbette seni bir dönüş yerine geri çevirecektir”** zafer elde etmiş bir fatih olarak Mekke-i Mükerreme’ye seni geri döndürecektir. **“De ki: Rabbim hidâyetle geleni ve apaçık sapıklıkta olanı daha iyi bilir.”**

86- **“Sen bu Kitabın sana verileceği ümidinde değildin. Ancak Rabbinden bir rahmet olarak”** ama Allah’ın bu hususta sana olan rahmeti ile seni peygamber olarak göndermek sûreti ile kullarına olan rahmeti ile (onu sana gönderdi). **“O halde sen asla kâfirlere yardımcı olma!”** Onlara yardım etme, onları destekleme!

87- **“Allah’ın âyetleri sana indirildikten sonra sakın seni onlardan alıkoymasınlar.”** Seni engellemesinler. **“Ve Rabbine davet et, asla müşriklerden olma!”**

88- **“Allah ile birlikte başka bir ilâha dua** (ve ibadet) **etme. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O’nun vec hinden”** yüce Allah’tan **“başka her şey helâk olacaktır. Hüküm”** yerini bulan kaza, emir ve yasak bir ve tek olarak **“yalnız O’nundur, yalnız O’na döndürüleceksiniz.”**

29- ANKEBÛT SÛRESİ

(Mekke’de inmiştir. 69 âyettir)

41. âyette, Allah’tan başkasına güvenenlerin durumunun örümcek (ankebût) ağına güvenip dayananlara benzetilmesi dolayısıyla Ankebût adını almış; Hz. Peygamber döneminden beri de bu adla anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah’ın adı ile

1- **“Elif, Lâm, Mîm”** Kur’ân-ı Kerim’in i’câzına (mucize olduğuna) delil olan harflerdir.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي
أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾
وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ
رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ
آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الم ﴿١﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ
لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُو
لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ
جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

2- **“İnsanlar, iman ettik demeleri ile bırakılıverileceklerini ve imtihan edilmeyeceklerini mi sandılar?”** Böyle bir şey mi zannettiler? Soru böyle bir kanaati reddetmek anlamındadır.

3- **“Andolsun onlardan önce geçenleri biz imtihan etmişizdir. Allah elbette doğru olanları da bilir, yalancı olanları da bilir.”**

4- **“Yoksa o kötülükleri işleyenler bizden kurtulabileceklerini”** bizi âciz bırakabileceklerini **“mi sanırlar? Ne kötü hüküm veriyorlar!”** Onların bu hükmü son derece çirkin ve kötüdür.

5- **“Kim Allah’a kavuşmayı ümit ediyorsa muhakkak Allah’ın belirlediği ecel”** ölümden sonra diriliş ve amellerin karşılıklarının verileceği belli zaman **“elbette gelecektir ve o her şeyi işitendir, bilendir.”**

6- **“Kim cihad ederse ancak kendisi için cihad eder. Şüphesiz Allah âlemlere muhtaç değildir.”** Yarattıklarından hiçbir kimseye ihtiyacı olmayandır.

Kasas Sûresi 85-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve onunla birlikte bulunan Müslümanlara hitap ile sona ermektedir. O sırada kendisi şehrinden uzaklaştırılmaya çalışılıyordu. Kavmi ise Mekke'ye yakın Cuhfe tarafında idi. Bu halde iken yüce Allah müşriklerin onları yok etmelerine fırsat vermeyeceğini ve yakında Mekke'ye İslâm üstünlük sağlamış ve güçlenmiş olup, fatihler olarak geri döneceklerini vaat etmektedir. Sonra Resûlünden işi Allah'a bırakmasını istemektedir. O hidâyet bulanların da doğru yoldan sapanların da karşılıklarını verecektir. Esasen Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendisi de daha önceleri kendisine risalet verileceğini ümit etmiyordu. Bu ancak yüce Allah'ın bir seçimidir. Allah dilediğini yaratır ve seçer. Âlemlere bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak bütün Nebilerin ve Resûllerin sonuncusu olarak onu seçen Allah'ın rahmetidir. O halde kâfirlere yardımcı olmamalı ve kâfirlerin kendisini Allah'ın âyetlerinden alıkoymalarından da sakınmalıdır. Çünkü hak ile kendisine ibadet olunan biricik ilâh bir ve tek Allah'tır. O'nun dışındaki her şey helâk olacaktır. Hüküm yalnız O'nundur ve O, hesabı çabucak görendir.

Kasas Sûresi 85-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in bir mucize olduğuna dikkat çekilmektedir. Çünkü o Mekke'nin fethedileceğini, Mekke'den kovulan Mekkelilerin ona geri döneceğini haber vermiş ve Allah'ın vaadi aynen gerçekleşmiştir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in peygamber olarak gönderilmesi âlemlere bir rahmettir.

3. Her şeyin sonu vardır. Her şey yok olup gider. Mal, mevki, saltanat, güç, kuvvet, hayat ve eşya... Hepsi helâk olacaktır. Sadece hayy, bâki ve yalnız başına bâki olan yüce Allah kalır.

4. Tevhid akidesi, bütün Resûllerinin çağrısının üzerinde yükseldiği temeldir.

Ankebût Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Mukatta Harflerden sonra kanaatlerini red ve azar anlamını taşıyan bir soru ile başlamaktadır. Bu, imanın sadece dil ile söylenen bir sözden ibaret olduğunu sanan kimselere yöneliktir. Âyetler iman ile birlikte mutlaka bir takım ibtilâ ve sınamaların da bulunacağını belirterek çoğu kimsenin içinde düştüğü bu hatayı düzeltmektedir. Bundan maksat ise sabreden mü'minler ile yalnızca azıcık eziyet ve işkenceye maruz kaldıkları için imandan geri dönen münafıkların birbirlerinden ayırt edilmeleridir. Bu şekilde hareket eden münafıklar ise insanların işkence ve eziyetlerine eşit olmasına hiçbir zaman imkân bulunmayan Allah'ın pek çetin azabından gafildirler. Âyetler ayrıca mücahitlerin mükâfatlarını da dile getirmektedir.

Ankebût Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir[7]

7 Muhterem müelliflerin alışageldiğimiz usullerine göre burada böyle bir başlığın yer alması gerekirdi. Ancak biraz sonra 7-15 âyetlerin açıklamaları yapıldıktan sonra önce *"Ankebut Sûresi 7-15. Âyet-i Kerimeler Nelerden Söz Eder"* başlığı arkasından da: *"Ankebut Sûresi 7-15. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir"* şeklinde bir başlık gelmesi gerekirken *"Ankebut Sûresi 1-15. Âyet-i Kerimeler Bize Neyi Gösterir"* şeklinde bir başlık gelecektir. Böylelikle daha önce bu bakımdan üzerinde durulmamış âyetler üzerinde durulmuş olacaktır. (Çeviren)

وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذٖي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا
الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًاۜ وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بٖي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَاۜ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحٖينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا
بِاللّٰهِ فَاِذَٓا اُو۫ذِيَ فِي اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِۜ
وَلَئِنْ جَٓاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْۜ اَوَلَيْسَ اللّٰهُ
بِاَعْلَمَ بِمَا فٖي صُدُورِ الْعَالَمٖينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذٖينَ
اٰمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقٖينَ ﴿١١﴾ وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِلَّذٖينَ
اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبٖيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْۜ وَمَا هُمْ بِحَامِلٖينَ
مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍۜ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ
اَثْقَالَهُمْ وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْـَٔلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَلَبِثَ فٖيهِمْ اَلْفَ
سَنَةٍ اِلَّا خَمْسٖينَ عَامًاۜ فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

7- **"İman edip, salih amel işleyenlere gelince, andolsun ki Biz onların kötülüklerini elbette örteriz ve elbette onları yapageldikleri amellerden daha güzeli ile mükâfatlandırırız."**

8- **"Biz, insana ana babasına iyi davranmasını"** ve onlara karşı şefkatli olmasını **"tavsiye"** emr **"ettik. Eğer onlar, hakkında bilgin olmayan bir şeyi Bana ortak koşman için seni zorlarlarsa"** bunun için olanca çaba ve gayretlerini gösterirlerse **"onlara itaat etme! Dönüşünüz yalnız Banadır. Yaptıklarınızı size haber vereceğim"** ve amellerinizin karşılığını vereceğim.

9- **"İman edip, salih amel işleyenleri Biz elbette salihler arasına katacağız."**

10- **"İnsanlardan bazısı biz Allah'a iman ettik, derler ama ona Allah yolunda eziyet olunduğunda"** imanı ve dine bağlılığı sebebi ile kendisine bir işkence yapıldığında **"insanların fitnesini"** onların işkence ve azaplarından kendisine isabet edenleri **"Allah'ın azabı gibi sayar. Eğer Rabbinden bir yardım gelirse andolsun ki: Şüphesiz biz sizinle beraber idik, diyecekler. Allah âlemlerin kalbinde olanı"** yarattıklarının kalbindeki imanı yahut münafıklığı **"en iyi bilen değil midir?"**

11- **"Allah iman edenleri de elbette bilir. Münafıklık edenleri de elbette bilir."** Onları açığa çıkartacak ve bilinmelerini sağlayacak ve böylelikle iman edenler de münafıklar da besbelli ortaya çıkacaktır.

12- **"İnkâr edenler iman edenlere: Bizim yolumuza"** izlediğimiz yola **"uyun ki günahlarınızı biz yükleniriz, dediler. Hâlbuki onlar ötekilerin günahlarından bir şey yüklenecek değillerdir. Muhakkak onlar elbetteki yalancıdırlar."**

13- **"Andolsun ki onlar hem kendi yüklerini"** pek çok ve pek çirkin günahlarını **"taşıyacaklar hem de kendi yükleri ile birlikte başka yükleri"** kendilerinin doğru yoldan uzak kalmalarının günahlarının üzerine ayrıca başkalarını doğru yoldan çıkarmanın da günahını **"yükleneceklerdir. Hiç şüphesiz yaptıkları iftiralardan"** uydurdukları bâtıl ve yalanlardan **"Kıyâmet gününde muhakkak sorumlu tutulacaklardır."** Hesaba çekilip cezalandırılacaklardır.

14- **"Andolsun Biz Nuh'u kavmine gönderdik. O da onlar arasında elli yıl eksik olmak üzere bin yıl kaldı. Derken onlar zalimler oldukları halde tufan onları yakaladı."**

15- **"Fakat Biz onu da gemide olanları da"** Nuh'un aile halkını, çocuklarını ve ona uyan mü'minleri de **"kurtardık ve o gemiyi Biz âlemlere bir âyet"** bir öğüt ve bir ibret **"kıldık."**

Ankebût Sûresi 7-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın yarattıklarından hiçbir kimseye muhtaç olmadığını aksine mü'min kullarına lütuflarını ihsan edip onları en güzel şekilde mükâfatlandıracağını beyan etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler samimi olarak iman eden ve müşrik annesinin kendisini ölünceye kadar yemeyip içmemekle tehdit etmesi bile iman etmekten kendisini vazgeçirmeyen Sa'd b. Ebu Vakkas (radıyallâhu anh)'ın tutumuna işaret etmekte, âyet-i kerime onun ve Kıyâmet gününe kadar gelecek onun gibi bütün mü'minlerin anne babalarına iyi bir şekilde davranıp onlarla güzel bir şekilde geçinmeleri gerektiğini açıklamaktadır. Bu yalnızca dünya hayatında izlenecek yoldur. Sonra herkes Allah'a dönecek, yüce Allah mü'minlerle müşrikler arasında ayırt edici hükmünü verecek ve aralarında bir neseb bağı, dünyada bir akrabalık bulunmasa dahi mü'minlerin hepsini cennette akraba ve arkadaş edecektir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin mü'minlere çağrısını açıklamaktadır. Kendi bâtıl yollarına uymalarını istemekte ve günahlarını kendilerinin yerine taşıyacaklarını iddia ederler. Gerçekte ise onlar yalancıdırlar. Kıyâmet gününde de uydurdukları bâtıl ve yalanlardan ötürü cezalandırılacaklardır.

4. Sonra âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasını söz konusu etmektedir. Bin yıl eksiği ile 950 yıl kavmini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye davet edip durduğu halde ona iman etmediler. Allah da onları tufan ile boğdu, zulüm ve küfürleri sebebi ile kendilerini helâk etti. Nuh'u ve beraberindeki iman edenleri de kurtardı.

Ankebût Sûresi 1-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün âlem Kur'ân-ı Kerim'in bir benzerini meydana getirmekten âciz kalmıştır. Özellikle fesahat erbabı Arapların âciz kalmaları ise Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğinin güçlü bir delilidir.

2. Dünyada mü'minlerin sınanmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylelikle samimi ve sadık olanlar böyle olmayanlardan ayırt edilir. İslâm'ın davetini kabul eden herkesin nefsine karşı gerektiği gibi mücahade edip onu sabır ve yakin üzere terbiye etmek sûreti ile buna kendisini hazırlaması gerekir.

3. Anne babaya iyilik yapmak bu sınanma şekillerinden birisidir. Özellikle de anne baba müşrik iseler bu sınav daha da ağır olur. Sabra ve güzel geçime ihtiyacı vardır. Ama Allah'ın rızası dışında anne babaya itaat da söz konusu değildir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabının ne kadar büyük imanlarının ne kadar doğru olduğu da anlaşılmaktadır. İşte hakkında bu âyetlerin inmiş olduğu Sa'd b. Ebu Vakkas (radıyallâhu anh) bunlardan birisidir. Annesinin kendisini ağır bir şekilde tehdit etmesine ve bütün yolları deneyerek onu yeniden küfre döndürmekteki ısrarına rağmen Müslüman kalmakta sebat göstermiştir. İşte bu şekilde iman her zaman için bütün fitnelere/bela ve mihnetlere karşı muzaffer olur ve her türlü zorluğun üstesinden gelir.

5. Yüce Allah zalimleri cezalandırmaya, yalanlayıcılardan ve fesatçılardan intikam almaya, Nebilerine, Resûllerine ve onlara uyanlara Kıyâmet gününe kadar yardım ve zafer vermeye kâdirdir.

فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّف۪ينَةِ وَجَعَلْنَاهَٓا اٰيَةً لِلْعَالَم۪ينَ
﴿١٥﴾ وَاِبْرٰه۪يمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُۜ ذٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ اِنَّمَا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَاناً وَتَخْلُقُونَ اِفْكاًۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقاً فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ
الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُۜ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾
وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْۜ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ
اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُب۪ينُ ﴿١٨﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ
الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُۜ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ س۪يرُوا
فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ
النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌۚ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ
مَنْ يَشَٓاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَٓاءُۚ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَٓا اَنْتُمْ
بِمُعْجِز۪ينَ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِۘ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَص۪يرٍۜ ﴿٢٢﴾ وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَلِقَٓائِه۪
اُو۬لٰٓئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَت۪ي وَاُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٣﴾

16- **"İbrahim'i de** (peygamber gönderdik). **Hani o kavmine şöyle demişti: Allah'a ibadet edin ve O'ndan korkun, çünkü bu sizin için daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz."**

17- **"Siz ancak Allah'tan başka"** ahşaptan yahut taştan yapılmış **"bir takım putlara ibadet ediyor ve aslı astarı olmayan"** bâtıl ve yalan olan **"yalanlar uyduruyorsunuz. Şu Allah'tan başka ibadet etmekte olduklarınızın size bir rızık vermeye güçleri yetmez. O halde rızkı Allah katında arayın"** O'ndan isteyin. **"O'na ibadet edin ve O'na şükredin. Yalnız O'na döndürüleceksiniz."**

18- **"Eğer yalanlarsanız sizden önce geçen ümmetler de yalanlamıştır. Resûle düşen apaçık tebliğ etmekten"** Allah'ın emirlerini açıklayıp onları kavratarak bildirmekten **"ibarettir."**

19- **"Allah'ın yaratmayı nasıl başlattığını görmediler mi?"** Soru ölümden sonra dirilişi, haşredilmeyi, hesabı ve amellerin karşılıklarının verilmesini inkâr eden yalanlayıcıları azarlamak içindir. **"Sonra da onu tekrar geri çevirecektir. Muhakkak bu Allah'a göre çok kolaydır."**

20- **"De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da yaratmaya nasıl başladığına bir bakın. Bundan sonra Allah âhiret hayatını"** hesaba çekmek ve amellerin karşılıklarını vermek için ölümden sonra dirilişi **"tekrar yaratacaktır. Çünkü Allah her şeye kâdirdir."**

21- **"Dilediğine azap eder, dilediğine de rahmet eder ve yalnız O'na çevirileceksiniz."** Bir ve tek olarak Allah'a döndürüleceksiniz.

22- **"Yerde de gökte de siz âciz bırakacaklar değilsiniz."** Allah'ın azabından kaçarak kurtulamazsınız. **"Sizin için Allah'tan başka"** onun azabından sizi koruyacak **"bir veli ve bir yardımcı"** size yardım ve destek olacak **"bir kimse de yoktur."**

23- **"Allah'ın âyetlerini"** kudretinin ve nebilerinin doğruluklarının delillerini **"ve ona"** hesaba çekilme gününde **"kavuşmayı inkâr edenler, onlar benim rahmetimden ümit kestiler."** Küfürlerinin sonucu olarak onun rahmetini umma imkânını kaybettiler. **"Ve onlar için çok acıklı bir azap da vardır."**

24- **"Bunun üzerine kavminin cevabı"** kendilerini yüce Allah'ı tevhid etmeye çağırınca verdikleri karşılık: **"Onu öldürün yahut onu yakın, demelerinden başka bir şey olmadı. Allah onu ateşten kurtardı. Muhakkak bunda iman eden bir topluluk için âyetler vardır."**

25- "Dedi ki: Siz ancak dünya hayatında kendi aranızda bir dostluk için" aranızda arkadaşlık ve birbirinizi gözetlemek için **"Allah'tan başka bir takım putları ilâh edindiniz. Sonra Kıyâmet gününde kiminiz kiminizi red ve inkâr edecek"** durum tersine dönecek, arkadaşlık düşmanlığa dönüşecektir. **"Ve bazınız bazınıza lânet edecektir. Yeriniz de cehennemdir."** Sonunda varıp barınacağınız ve konaklayacağınız yer ateş olacaktır. **"Yardımcılarınız"** sizi ateşten kurtaracak, yardımınıza koşacak kimseleriniz **"de yoktur."**

Ankebût Sûresi 16-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhis selâm)'ın kavmi ile kıssasını söz konusu etmektedir. Bu kıssadan onların hükümlerinin ne kadar bozuk olduğu ve ne kadar haddi aşıp tuğyan ettikleri de açıkça anlaşılmaktadır. O elinden geldiği kadarı ile kendilerini Allah'ın vahdaniyetine ve kendi elleri ile yaptıkları putlara ibadeti terk etmeye ikna etmek için uğraşıp durdu. Bu putların herhangi bir fayda ve bir zarar verme imkânları olmadığı gibi işitmezler, görmezler. Allah'tan gelecek bir azaba karşı kendilerine hiçbir fayda sağlamazlardı. Ancak kavmi bu çağrıyı yalanlayarak ve onunla alay ederek sonra da hile ve tuzak ile cezalandırmakla ona karşılık verdi. Çünkü ondan kurtulmak için onu ateşe attılar. Ama yüce Allah onu ateşten kurtardı, ateşi onun için serin ve selâmet kıldı.

Ankebût Sûresi 16-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tarihte ve geçmişlerin geriye bıraktıkları eserlerde bir takım öğüt ve ibretler vardır, bunlardan yararlanmak gerekir.

2. Halis bir niyet ile ve Allah için çalışmak ile birlikte Allah yolunda hicret etmenin pek büyük bir sevabı vardır. Bunda güç, yardım ve dinin yayılması söz konusudur.

3. Nebiler ve Resûller -salât ve selâm onlara- davet yolunda pek çok zorluk ve meşakkatlere katlanmışlar, Allah da onlara yardım etmiştir. Onlar tarafından mucizelerin gösterilmesi ise risaletlerinde doğru olduklarının delillerindendir.

4. Yüce Allah hesaba çekmek ve amellerinin karşılığını vermek için insanları ölümden sonra diriltmeye kâdirdir. Çünkü onları ilkin yoktan var eden O'dur.

5. Davetçinin kendisine çağırdığı davasına inandırmak için bütün inandırıcı yolları yumuşaklıkla ve sükûnetle tarafsız bir tartışma üslûbu ile kullanmalıdır. Aynı zamanda karşı karşıya kalacağı kötülüklere yahut da davet ettiği kimselere yalanlamasına katlanabilecek şekilde kalbi geniş olmalıdır. Bu hususta yüce Allah'ın Nebilerine ve Resûllerine uymaya çalışmalıdır. Çünkü ilim adamları ile Allah'ın yoluna çağıran kimseler Nebilerin mirasçılarıdır.

26- **“Sonra kendisine Lût iman etti ve: Doğrusu ben Rabbime hicret edeceğim”** kendi vatanımı buradaki şirkten ötürü Allah'ın rızasını kazanmak için terk edip bir başka yere gideceğim **“dedi. Şüphe yok ki O Azîzdir, Hakîmdir.”**

27- **“Ve Biz ona İshak'ı ve Yakub'u”** o da İshak'ın oğludur. İshak da İbrahim'in oğludur -hepsine selâm olsun- **“da bağışladık. Soyundan gelenlere de peygamberlik ve kitabı verdik. Ona mükâfatını dünyada verdik, âhirette de o muhakkak salihlerdendir.”**

28- **“Lût'u da** (hatırla). **Hani o kavmine demişti ki: Sizler âlemlerden sizden önce kimsenin işlemediği hayâsızca bir işi”** oldukça çirkin bir iş olan Lût kavminin amelini **“yapmaktasınız.”** Yani onlar erkeklere arka yoldan yaklaşıyorlardı. Bu çirkin işi Lût kavminden önce hiç kimse yapmamıştı. Bunu ilk yapanlar onlardır.

29- **“Siz erkeklere yaklaşıp yol kesmeye”** insanların yollarında durup onları öldürüyor, mallarını alıyorsunuz. Yahut da Allah'ın emrettiği her bir hayır ve iyiliği işlediğiniz masiyetler ve çirkinlikler ile engelliyor, sonunu getiriyorsunuz. Ya da kadınlara yaklaşmayı terk etmek sûreti ile hayatın devamının sebebini kesintiye uğratıyorsunuz. **“ve toplantı yerinizde münkeri yapmaya”** yani toplu olarak oturup kalktığınız meclislerinizde çeşitli münkerleri alenen ve açıkça işlemeye **“devam edip duracaksınız öyle mi? Kavminin cevabı: Allah'ın azabını bize getir. Eğer sadıklardan isen, demekten başka bir söz olmadı.”**

30- **“O da: Rabbim, bu fesatçılar topluluğuna karşı bana yardım et, dedi.”**

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ
فَاَنْجٰيهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِؕ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
(٢٤) وَقَالَ اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًاۙ مَوَدَّةَ
بَيْنِكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًاؗ وَمَاْوٰيكُمُ
النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرٖينَۗ (٢٥) فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌۢ وَقَالَ
اِنّٖي مُهَاجِرٌ اِلٰى رَبّٖيؕ اِنَّهُ هُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ (٢٦)
وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فٖي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِي الدُّنْيَاۚ وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ
لَمِنَ الصَّالِحٖينَ (٢٧) وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اِنَّكُمْ
لَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَؗ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمٖينَ
(٢٨) اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبٖيلَ وَتَاْتُونَ
فٖي نَادٖيكُمُ الْمُنْكَرَؕ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّٓا
اَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقٖينَ (٢٩)
قَالَ رَبِّ انْصُرْنٖي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدٖينَ (٣٠)

Ankebût Sûresi 26-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhis selâm)'a iman edenlerden birisinin de İbrahim (aleyhisselâm) gibi hicret edeceğini açıkça ilan eden ve kardeşinin oğlu olan Lût (aleyhisselâm) olduğunu açıklamaktadır. İkisi birlikte Kufe topraklarından yüce Allah'a yaklaşmak ve ibadetinde ihlâslarını ortaya koymak sûreti ile hicret etmişlerdi. Allah, İbrahim (aleyhisselâm)'a ailesi, vatanı ve kavminin yerine İsmail ile başlayan, sonra İshak, sonra İshak'ın oğlu Yakub -hepsine selâm olsun- ile devam edip giden tertemiz bir zürriyet bağışladı. Bu şekilde nübuvvet ve semavî kitaplar İshak oğulları arasından gelen İbrahim'in zürriyetinde devam edip gitti. Bunlar İsrâiloğulları'nın Nebileridir. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile de bu son buldu. O da İbrahim'in oğlu İsmail -ikisine de selâm olsun-in zürriyetindendir.

2. Sonra âyet-i kerimeler bir parça kısa olmak üzere Lût (aleyhisselâm)'ın son derece çirkin bir hayâsızlık olan Lût kavminin işini irtikab eden kavmi ile birlikte başından geçenlere dair kıssayı söz konusu etmektedir. Onların yaptıkları bu işi önce geçip gidenlerden hiç kimse yapmış değildi. Fakat onlar bu cinsel sapıklık musibetine uğramış olmakla birlikte oldukça şımarıklık ve yüzsüzlük gösterip günah dolu işlerini açıkça işleyip kamunun oturup kalktığı yerlerde bu fiilleri yapıyorlar ve biri diğerinden utanmıyordu. Bu ise onların fıtratlarının ne kadar bozulduğunu vurgulamaktadır. Lût (aleyhisselâm) onlara öğüt verip hidâyet bulmaları için ve Allah'ın azabından korkmaları için oldukça çaba gösterdi ve yoruldu. Ama onlar ona meydan okudular, onunla alay ettiler. Bütün ümmetler içerisindeki yalanlayıcıların yaptıklarını yaptılar. O da yüce Allah'a sığınarak ondan fesat çıkartanlar topluluğuna karşı yardımını istedi.

Ankebût Sûresi 26-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Lût kavminin suçu oldukça çirkin bir suçtur, yapılması caiz değildir. Lut kavmi de bu pek çirkin suçu ilk işleyen kimseler idiler.

2. Yüce Allah erkeği ve dişiyi meşru olan evlilik yolu ile cinsel olarak birbirlerine yaklaşmaları ve böylelikle Kıyâmet gününe kadar hayatın devamı ve beşer türünün kalması için yaratmıştır. Bu yoldan sağlıklı fıtrattan uzaklaşan sapık herhangi bir yolla sapmak caiz değildir.

3. Lût kavminin ameli de zina gibidir. Pek çok tehlikeli hastalığa götürür. Bunlardan birisi de "AIDS" hastalığıdır. Şeriat dünyada da âhirette de bu iki suça katılan her iki tarafın cezasını ağırlaştırmış bulunmaktadır.

31- **“Elçilerimiz”** melekler **“İbrahim’e”** yaşının ilerlemesinden sonra çocuğu olacağı **“müjde** (si) **ile geldiklerinde: Muhakkak ki Biz şu”** Lût kavminin **“kasaba halkını helâk edeceğiz. Çünkü oranın halkı zalimler oldular, dedi.”**

32- **“Ama orada Lût da var, dedi. Biz orada olan”** mü’min kimse**”leri daha iyi biliriz. Biz onu ve -karısı dışında- aile halkını elbette kurtaracağız. Çünkü o kadın geride”** azap içerisinde **“kalacaklardandır”** ve helâk olacaklardandır **“dediler.”**

33- **“Elçilerimiz Lût’a geldiklerinde onlar için tasalandı.”** Günahkâr kavminin onlara yapacağı kötülükten korkarak gelişlerine üzüldü. **“ve onlar için elinden bir şey gelmedi.”** Onları kavminden kurtarmak için bir çare bulacak gücü olmadı. **“Dediler ki: Korkma ve kederlenme. Çünkü biz seni ve -karın müstesnâ- aile halkını kurtaracağız. Çünkü o geride kalacaklardandır.”**

34- **“Biz bu kasaba halkı üzerine yaptıkları fâsıklık”** Allah’a itaatin dışına çıkmaları **“sebebi ile”** oldukça şiddetli **“bir azap indireceğiz.”**

35- **“Andolsun Biz akıl erdiren bir topluluk için o kasabadan apaçık bir âyet”** açık bir alâmet olan harap yerleşim yerlerinin eserleri **“bıraktık.”**

36- **“Medyen’e de kardeşleri Şuayb’ı** (gönderdik). **Dedi ki: Kavmim, Allah’a ibadet edin ve âhiret gününü ümit edin. Yeryüzünde de fesatçılar olarak bozgunculuk çıkarmayın.”** fesat yapmayın.

وَلَمَّا جَٓاءَتْ رُسُلُنَٓا اِبْرٰهٖيمَ بِالْبُشْرٰىۙ قَالُٓوا اِنَّا مُهْلِكُٓوا
اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِۚ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمٖينَۚ ﴿٣١﴾ قَالَ
اِنَّ فٖيهَا لُوطًاۜ قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فٖيهَاۘ لَنُنَجِّيَنَّهُ
وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۘ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرٖينَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّٓا اَنْ
جَٓاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سٖٓيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا
امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرٖينَ ﴿٣٣﴾ اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰٓى
اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَٓاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَٓا اٰيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾
وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًاۙ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدٖينَ
﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فٖي
دَارِهِمْ جَاثِمٖينَۘ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودَا۬ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ
مِنْ مَسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبٖيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرٖينَۙ ﴿٣٨﴾

37- **“Ama onu yalanladılar. Bunun üzerine onları sarsıntı”** çığlık sebebi ile gerçekleşen şiddetli zelzele, **“alıp yurtlarında dizleri üzere çökekaldılar.”** Hareketsiz ölüler olarak ve dizleri üzerine çökmüş olarak helâk oldular.

38- **“Âd ve Semûd kavmini de** (helâk ettik). **Onların meskenlerinden bu size belli olmaktadır.”** Onların üzerlerine inen helâkı harap olmuş yerlerinin geride kalan izlerinden açıkça görüp anlıyorsunuz. **“Şeytan onlara amellerini süsledi.”** Güzel gösterdi **“de onları yoldan”** hak yoldan **“alıkoydu. Hâlbuki onlar akılları ile bunu kavrayacak durumda idiler. Aklı başında anlayışlı kimselerdiler.”**

Ankebût Sûresi 31-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Lût (aleyhis selâm)'ın kavmi ile kıssasını anlatmayı sürdürmektedir. O, Rabbine dua etmiş, yüce Allah duasını kabul buyurup Lût kavminin onlara fitnesinin daha da artması için genç delikanlılar sûretinde melekler gönderdi. Melekler İbrahim (aleyhisselâm)'a gidip ona doğum yapamayan kısır bir kadın olan zevcesinin yakında kendisine salih bir evlat doğuracağını müjdeledi. Bu da İshak (aleyhisselâm)'dır. Ayrıca ona Lût kasabasının ahalisini helâk edeceklerini de haber verdiler. Çünkü bu halk zalim kimselerdi. Lût ve onun aile halkı ise istisna olarak mü'minlerdi. Bu mü'minler ise bu cezadan kurtulacaklardı. Lût'un karısı ise kavminin geri kalanları ile aynı cezayı tadacaktı. Çünkü o kavmine Lût'a gelen misafirleri haber veriyordu. Aynı zamanda Lût (aleyhisselâm)'ın çağrısını yalanlayanlardandı. Lût (aleyhisselâm)'ın kalbi daralmış, misafirlerin yanına gelmesinden ötürü memnun olmamıştı. Çünkü kavminin onlara kötülük yapacağından ve onlara göz dikeceklerinden korkuyordu. Fakat güzel genç delikanlılar sûretinde gelmiş olan melekler kavminin herhangi bir kötülük yapamayacaklarından yana ona teminat verdiler. Kendilerinin melek olduklarını ve görevlerinin de bu kasabayı helâk etmek olduğunu bildirdiler.

2. Daha sonra âyetler Şuayb (aleyhis selâm)'ın ve Medyen ahalisinin kıssasına işaret etmektedir. O, kendilerini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye çağırmış, fesat çıkarmaktan, ölçü ve tartıyı eksik yapmaktan sakındırmıştı. Onlar ise onu yalanlayınca yüce Allah da onların yaşadıkları ülkeye inen sarsıntı ile cezalandırdı.

3. Sonra âyet-i kerimeler Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi Âd'ın başına inen azabı işaret etmektedir. Bunlar ise Arap Yarımadası'nın güneyinde Hadramevt denilen yerin batı tarafındaki Ahkaf denilen yerde yaşıyorlardı. Ayrıca âyet-i kerimeler Arap Yarımadası'nın kuzeyinde Vadi'l-Kura yakınlarında Hicr denilen yerde yaşayan Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi Semûd'un başına gelenlere de işaret etmektedir.

Ankebût Sûresi 31-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yerde ve gökte hiçbir şeyin âciz bırakamadığı yüce Allah'ın kudreti.

2. Eksik ölçüp tartmak insanların mallarını bâtıl yollarla yemek, dinin kendileri ile savaştığı ve Allah'ın ve Resûlü'nün razı olmadığı suçlardandır.

3. Resûllerin çağrısı -hepsine selâm olsun- aynıdır. Çünkü hepsinin kaynağı birdir. O da yüce Allah'tır. Onların çağrısındaki hak göklerin ve yerin üzerinde yükseldiği hakkın kendisidir. Aynı zamanda bu Nebilerin ve Resûllerin sonuncusu Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de getirdiğidir.

39- **“Karûn’u, Firavun’u ve Hâmân’ı da** (helâk ettik). **Andolsun ki Musâ onlara apaçık belgelerle gelmişti de onlar o yerde büyüklendiler. Hâlbuki onlar ileriye geçemediler.”** Azabından kurtulamadılar.

40- **“Derken Biz her birini günahı ile aldık. Kimilerinin üzerine taş yağdıran bir kasırga gönderdik. Kimilerini o çığlık”** helâk edici şiddetli bir ses **“yakaladı. Onlardan kimisini yere geçirdik, kimilerini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyordu, fakat onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı.”**

41- **“Allah’tan başka veliler edinenlerin durumu kendine yuva yapan örümceğin durumuna benzer. Muhakkak yuvaların en gevşek olanları örümcek yuvasıdır, eğer bilselerdi.”** Örümcek bilinen küçük bir haşeredir. Kendisine güçsüz ince iplerden bir yuva yapar. Ama onu da çabucak yer. Bu sebeple örümceğin yuvası en çabuk yıkılan yuvadır.

42- **“Şüphesiz ki Allah kendinden başka neyi çağırıyorlarsa bilir. O Azizdir, Hakîmdir.”**

43- **“İşte misaller. Biz bunları insanlara veriyoruz. Onlara âlimlerden başkası akıl erdiremez.”**

44- **“Allah göklerle yeri hak ile yarattı. Muhakkak bunda mü’minler için bir ayet vardır.”**

45- **“Sana vahyolan kitabı oku, namazı da dosdoğru kıl, çünkü namaz** (insanı) **hayâsızlıktan ve münkerden alıkor. Allah’ı zikretmek ise en büyüktür. Allah ne yaptığınızı bilir.”**

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَٓاءَهُمْ مُوسٰى
بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْاَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ
﴿٣٩﴾ فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْبِه۪ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ
حَاصِبًاۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُۚ وَمِنْهُمْ مَنْ
خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَاۚ وَمَا كَانَ
اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾
مَثَلُ الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَٓاءَ كَمَثَلِ
الْعَنْكَبُوتِۚ اِتَّخَذَتْ بَيْتًاۜ وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ
لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِۢ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ
مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٤٢﴾
وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِۚ وَمَا يَعْقِلُهَٓا اِلَّا
الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ اِنَّ
ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٤﴾ اُتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنَ
الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَۜ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَٓاءِ
وَالْمُنْكَرِۜ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

Ankebût Sûresi 39-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Pek çok hazineler sahibi Karûn'a mülk ve saltanat sahibi Firavun'a, zulüm ve tuğyanda ona yardımcı olan veziri Hâmân'a işaret etmektedir. Bunlara Musâ apaçık delillerle ve doğruluğunu vurgulayan besbelli mucizelerle geldiği halde büyüklük tasladılar, yalanladılar. Yüce Allah da onları günahları sebebi ile cezalandırıp helâk etti.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bir örnek vererek Allah'tan başka kendilerine ibadet olunan bütün güçlerin hiçbir değerinin olmadığını, hiçbir faydalarının bulunmadığını vurgulamaktadır. Aksine bunlar son derece güçsüz ve zayıftır. Bunlara bağlanan herkes de aynı şekilde güçsüz, zayıf iplikçiklerden meydana gelen bir yuvaya sığınan güçsüz bir haşere olan örümcek gibidirler. Örümceğin kendisi de, kendisine sığındığı yuvası da aynı şekilde güçsüzdür fakat herkesin sığınması gereken büyük güç yalnızca yüce Allah'ın gücüdür.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e -ona bağlı olarak da ümmetine- namazı dosdoğru kılması emrini vermekte ve aynı zamanda namazın hayâsızlıklardan, münkerden alıkoyduğunu ve diğer itaatlerden daha büyük olduğunu, bütün ibadetlerin en önemlisi olduğunu da açıklamaktadır.

Ankebût Sûresi 39-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Namaz, yüce Allah'a yakınlaştıran en önemli ibadetlerdendir. Bundan dolayı onu gerektiği gibi korumak ve ona dikkat etmek gerekir. Namazda huşu ile birlikte onu vakitlerinde eda etmelidir. Böylelikle her zaman için yüce Allah'a gizli ve açık bir temiz halde ve zikir ile kavuşmaya hazırlıklı oluruz.

2. Resûlleri yalanlayanların -kendilerine zulmetmeleri sebebi ile- cezaları türlü türlü gelmiştir.

3. Geçmiş ümmetlerin başına gelen azaplardan ibret almalıyız. Böylelikle onların yaptıklarından uzak kalalım ve onlara gelen musibet bizi de gelip bulmasın.

4. Şirk inancı güçsüz ve bâtıldır.

5. Kur'ân-ı Kerim'in verdiği örnekleri hikmetlerini ve öğütlerini belleyip aklederek kavrayanlar yalnızca âlimlerdir. O halde onların da bunları insanlara açıklamaları görevleridir.

6. Yüce Allah gökleri ve yeri boş yere ve bâtıl olarak yaratmamıştır. O, onları hikmet ile güzel tedbir ve takdir ile yaratmıştır.

7. Allah her şeyi bilir. Kulların durumundan ona hiçbir şey gizli değildir, amellerinden ötürü onları hesaba çekecektir.

46- **“Aralarından zulmedenler”** tevhidden uzaklaşarak Allah’a ortak koşanlar **“müstesnâ olmak üzere kitap ehli”** önceki semavi kitaplara ve Resûllere inananlar **“ile ancak en güzel yolla”** en güzel üslûp ile **“mücadele edin.”** Din hakkında ancak bu sûretle tartışın. **“Ve deyin ki: Bize indirilene de size indirilenlere de iman ettik. Bizim ilâhımız sizin ilâhınız da birdir. Biz ancak O’na teslim olanlarız.”**

47- **“İşte sana böylece kitabı indirdik. Kendilerine önceden kitap verdiklerimiz de ona iman ederler. Bunlar”** Mekke ehli **“arasından da ona iman eden kimseler vardır. Âyetlerimizi ancak kâfirler bile bile inkâr eder”** yalanlar.

48- **“Sen bundan”** bu Kur’ân’ın inişinden **“önce hiçbir kitap okumuş değildin ve sağ elinle de onu yazmamıştın”** yani yazı yazmayı da bilmiyorsun -çünkü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmî idi.- **“O zaman bâtıl söyleyenler”** kâfirler **“elbette şüphe ederlerdi.”**

49- **“Aksine o kendilerine ilim verilmiş olanların”** Allah’ın kendilerine ilmi bağışladığı kimselerin **“göğüslerinde apaçık âyetler”** apaçık deliller **“dir. Âyetlerimizi ancak zalim olanlar bile bile inkâr eder.”**

50- **“Dediler ki: Üzerine Rabbinden âyetler”** olağanüstü maddî mucizeler **“indirilmeli değil miydi? De ki: Âyetler ancak Allah’ın nezdindedir.”** Onun ilminde ve iradesi altındadır. **“Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım.”**

وَلَا تُجَادِلُوٓا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُۗ اِلَّا
الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوٓا اٰمَنَّا بِالَّذ۪ٓي اُنْزِلَ اِلَيْنَا
وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ
﴿٤٦﴾ وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَۜ فَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ
الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِه۪ۚ وَمِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِه۪ۜ وَمَا
يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ
قَبْلِه۪ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَم۪ينِكَ اِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ
﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ ف۪ي صُدُورِ الَّذ۪ينَ اُوتُوا الْعِلْمَۜ وَمَا
يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ
عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّه۪ۜ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِۜ وَاِنَّمَٓا اَنَا۬
نَذ۪يرٌ مُب۪ينٌ ﴿٥٠﴾ اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ
الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْ
شَه۪يدًاۚ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

51- **“Kendilerine karşı okunup duran sana indirdiğimiz bu kitap onlara yetmedi mi?”** Bu azarlamak maksadıyla yöneltilmiş bir sorudur. Çünkü Kur’ân-ı Kerim mucizelerin en büyüğü ve Kıyâmete kadar bâki kalacak bir mucizedir. “Şüphe yok ki onda” Kur’ân’ın indirilişinde **“iman eden bir topluluk için bir rahmet”** pek büyük bir nimet **“bir öğüt”** son derece etkili ve yeterli bir hatırlatma **“vardır.”**

52- **“De ki: “Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. O, göklerle yerde olanı bilir, batıla iman edip Allah’ı inkâr edenler işte onlar zarar edenlerin ta kendileridir.”**

Ankebût Sûresi 46-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu etmeyi sürdürmekte ve bu kitap ile kendisinden önceki semavî kitaplar arasındaki ilişkiyi açıklamakta. Müslümanlara da kitap ehli ile -aralarından zulmedip de kitaplarını değişikliğe uğratıp tebdil edenler ve şirke sapanlar müstesnâ olmak üzere- ancak en güzel yol ile tartışmalarına dair emir yöneltmektedir. Aynı zamanda bu âyet-i kerimeler mü'minlere önceki bütün Resûllerin çağrısına ve hepsine indirilen kitaplara iman ettiklerini açıklamalarını da emir buyurmaktadır. Çünkü hepsi haktır ve beraberlerinde bulunanı doğrulamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler kitap ehlinden bazı kimselerin Kur'ân-ı Kerim'e iman ettiklerini söz konusu etmektedir. Diğer taraftan ise müşrikler bunu inkâr etmektedir. Hâlbuki Allah Kur'ân-ı Kerim'i onların Nebilerine -salat ve selâm ona- indirmiş bulunuyor. Onlar ise bu kitabın kendilerinden bir Resûlün üzerine indirilip bu kitap ile kendilerine hitap etmesi sûreti ile onlara özel olarak ihsan etmiş olduğu bu pek büyük nimetten de gaflet içerisindedirler. Bu kitabın üzerine indirildiği bu Resûl de ümmî olup, okuma yazma bilmeyen birisidir. Böylelikle bu Kur'ân-ı Kerim'in âlemlerin Rabbi tarafından indirilişinde onların herhangi bir şüpheye kapılmaları da önlenmiş olmaktadır.

Ankebût Sûresi 46-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın yoluna davet eden bir kimsenin davet ettiği kimseleri ikna etmek için en üstün üslûbu ve en güzel yolu izlemesi gerekir. Bu hususta herhangi bir sürtüşmeye, inatlaşmaya girişmeye de gerek yoktur. Bunun için önce kendisine çağırdığı davanın hakikatini açıklamakla başlamak gerekir. Sonra da kendisine çağırdığı hususları onlara sevdirmeli, bu çağrıyı kabul etmeleri neticesinde kendilerini bekleyen hayra onları teşvik etmeli, daha sonra kendilerini izlemekte oldukları akidenin bozukluğunu edepli ve ikna edici bir üslûpla açıklamalı, arkasından bütün ihtiyaçlarını sadece O'ndan istemeleri için kendilerini Allah'a yönlendirmelidir. Çünkü bütün nimetleri lütfeden O'dur. Diğer taraftan onlara Allah'tan kaçışın imkânsız olduğunu da açıklamalıdır. O halde bize düşen mü'minler olarak ibadet edenler ve şükredenler olarak O'na sığınmaktır. Eğer bu şekilde yaptığı çağrının kabul edilmediğini görecek olursa üzülmesin, kederlenmesin. Onların işlerini yüce Allah'a bıraksın. Nasihatte bulunmak ve hayra çağırmak görevini yerine getirmiş olmak da onun için yeter.

2. Kitap ehli ile tartışmanın da en güzel bir sûrette olması, yeni risaletin -Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletinin- gelişindeki hikmeti ve bu risalet ile kendisinden önceki diğer risaletler arasındaki ilişkiyi açıklamak hedefine yönelik olmalıdır.

3. Kur'ân-ı Kerim Allah tarafından gelmiş bir kitaptır. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bu kitapta hiçbir payı yoktur. Çünkü o okuması yazması olmayan ümmî birisi idi.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا اَجَلٌ مُسَمًّى لَجَٓاءَهُمُ الْعَذَابُ
وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُح۪يطَةٌ بِالْكَافِر۪ينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشٰيهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٥٥﴾ يَا عِبَادِيَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنَّ اَرْض۪ي وَاسِعَةٌ فَاِيَّايَ فَاعْبُدُونِ
﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَٓائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفاً تَجْر۪ي مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَاۜ نِعْمَ اَجْرُ الْعَامِل۪ينَ ﴿٥٨﴾ اَلَّذ۪ينَ
صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ دَٓابَّةٍ لَا تَحْمِلُ
رِزْقَهَاۗ اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْۘ وَهُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٦٠﴾ وَلَئِنْ
سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
لَيَقُولُنَّ اللّٰهُۚ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾ اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ
مِنْ عِبَادِه۪ وَيَقْدِرُ لَهُۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَئِنْ
سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ
مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُۜ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِۜ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

53- **"Bununla beraber"** kâfirler **"senden"** alay etmek maksadıyla **"azabı çabucak"** azabın çabuk inmesini **"isterler. Eğer onlara belli bir vade"** Allah ilminde belirlenmiş bir vakit -ki Kıyâmet günüdür- **"olmasa idi azap onlara elbette çabucak gelirdi. Andolsun onlar farkında olmaksızın azap kendilerine ansızın"** bekledikleri bir vakitte **"gelecektir."**

54- **"Senden azabı çabucak isterler. Muhakkak cehennem kâfirleri kuşatıcıdır."**

55- **"O günde azap onları hem üstlerinden hem ayakları altından bürüyecek"** örtecek, etraflarını çevirip kuşatacak **"ve: Yapmakta olduklarınızı tadın, diyecektir."**

56- **"Ey benim iman eden kullarım! Şüphesiz ki arzım geniştir. O halde yalnız Bana ibadet edin."** Benden başkasına da ibadet etmeyin.

57- **"Her bir can ölümü tadıcıdır. Sonra da bize döndürülürsünüz."** Yalnız Allah'ın huzuruna varılacak ve dönülecektir.

58- **"İman edip salih amel işleyenleri, elbette Biz onları cennette altlarından"** ağaçlarının ve köşklerinin altından **"ırmaklar akan köşklere"** pek yüksek konaklara **"yerleştiririz."** Onların konaklamalarını sağlayacak ve daimî kalmak üzere yerleştireceğiz. **"Onlar orada ebedidirler."** Yani ne o cennet onlardan ayrı kalır ne onlar oradan ayrı kalırlar. Orada ikâmetleri devamlıdır. **"İyi amel işleyenlerin ecri ne güzel olur!"**

59- **"Onlar ki sabrederler ve Rabblerine tevekkül ederler."** Ona dayanırlar, işlerini O'na havale ederler.

60- **"Kendi rızkını taşımayan"** rızkını kazanacak gücü, kudreti olmayan, **"nice"** pek çok **"canlı vardır. Allah onlara da rızkı verir, size de. O, her şeyi işitendir, bilendir."**

61- **"Eğer sen onlara"** müşriklere **"göklerle yeri kim yarattı ve güneşi ve ay'ı kim emrinize verdi"** size boyun eğmelerini sağladı ve hazırladı **"diye sorsan onlar elbette: Allah, diyeceklerdir. O halde nasıl yüz çevirip döndürülüyorlar?"** Onun tevhidinden ve ibadetinden neden başka tarafa yöneltiliyorlar?

62- **"Allah kullarından dilediği kimseye rızkı genişletir, bazen ona"** yüce Rabbimizin bildiği bir hikmet gereği dilediği kimseye **"daraltır da. Şüphesiz ki Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

63- "Eğer sen onlara: Gökten bir su" yağmur **"indirip onunla yeri ölümünden sonra dirilten"** o su ile ekini ve mahsulleri çıkartan **"kimdir, diye sorsan onlar elbette: Allah'tır, derler. Allah'a hamdolsun, de. Fakat onların çoğu akıl etmezler."**

Ankebût Sûresi 53-63. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın azabı ile alay ederek çabucak gelmesini isteyen müşriklere bundan sakınmaları emrini vermekte ve azabın kendilerine ansızın geleceğini bildirerek tehdit etmektedir. Nitekim Bedir Gazvesi'nde görülmedik bir yenilgiye uğradıkları sırada bu azap onlara gelmişti. Hâlbuki o zaman onlar sayıca çok, mü'minler ise az idiler. Bundan sonra ise her taraftan kendilerini kuşatacak olan âhiretteki cehennem azabı da gelecektir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Mekke'de eziyet ve işkence türlerinin en ağırları ile karşılaşmış bulunan mü'minleri dinleri ile Allah'ın uğrunda hicret etmeye, ölümden ve rızkın ellerinden kaçması korkusunu taşımadan bu işi yapmaya teşvik etmekte, yüce Allah'ın kendileri için âhirette hazırlamış olduğu cennetteki köşkleri onlara bu kaybettiklerinin yerine vereceğini vaat ederek kalplerine huzur vermektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler gökleri ve yeri yaratıp güneşi, ay'ı Musâhhar kılıp, gökten yağmuru indirenin ve onunla cansız topraktan ekini ve mahsulleri çıkartanın yalnız Allah olduğunu kabul eden bu müşriklerin durumlarının hayret verici olduğunu ortaya koymaktadır.

Ankebût Sûresi 53-63. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın zalimlere mühlet verip onları çabucak cezalandırmayarak bunu âhirete ertelemesinde mü'minler için bir imtihan söz konusudur. Ayrıca böylelikle tevbe kapısı açık bırakılmakta, zalimler ise fesatlarının artması için derece derece azaba yaklaştırılmaktadır. (istidrâc). Yine bununla bu zalimlerden Allah'a ibadet eden ve İslâm'ın risaletini (mesajını) bütün âlemlere taşıyacak salih bir zürriyetin gelmesi için bir fırsat tanıma da söz konusudur.

2. Küfür diyarından iman topraklarına hicret etmek -mü'minin küfür diyarında Rabbine ibadet etme imkânı yoksa- gerekli bir eylemdir.

3. Ölüm ve arkasından amellerinin karşılıklarının verilmesi ve hesaba çekilmek için dirilişin gerçekleşeceği berzah hayatının başlangıcı her bir canlı için mukadderdir.

4. Sabredip yüce Allah'a tevekkül etmek oldukça önemlidir.

5. Şanı yüce Allah bütün mahlûkatının rızıklarını karşılamayı üzerine almıştır. O onları en iyi bilendir. Onlara düşen sadece Allah'ın emrettiği gibi çalışıp çabalamaktan ibarettir.

64- **“Bu dünya hayatı bir eğlenceden ve bir oyundan”** hızlıca geçip giden ve sonu gelen bir takım aldanışlar, zevkler ve bâtıl bir oyalanmadan **“başka bir şey değildir. Âhiret yurduna gelince, asıl hayat yurdu”** canlılıkla dopdolu, ebedi ve daimi hayat **“işte orasıdır. Bilmiş olsalardı.”**

65- **“Gemiye bindiklerinde dini yalnız Allah’a halis kılanlar olarak O’na yalvardılar. Onları karaya kurtarınca”** onları denizin dehşetli hallerinden ve suda boğulmaktan kurtarınca **“da bakarsın ki onlar ortak koşarlar.”**

66- **“Tâ ki kendilerine verdiklerimize nankörlük etsinler ve yararlansınlar.”** -Bu onlar için bir tehdittir.- Çünkü dünya metaı geçicidir ve onların sonunda varacakları yer cehennem ateşidir. **“Yakında bileceklerdir.”**

67- **“Çevrelerinde insanların zorla kapılıp götürülmesine”** öldürülüp esir alınmasına **“rağmen kendilerine güvenli kutsal bir belde yaptığımızı”** çünkü şehirleri Mekke, talandan ve yağmadan korunmuş o şehir ahalisi güven altında yaşayan kimselerdi. Bunu **“görmezler mi? Bundan sonra bâtıla inanıp Allah’ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?”**

68- **Allah’a karşı yalan uyduran yahut kendisine hak gelince onu yalanlayan kimseden daha zalim kim olabilir? Kâfirler için cehennemde kalacak”** ikâmet edecekleri bir **“yer mi yok?”**

69- **“Uğrumuzda cihad edenleri, elbette biz onları yollarımıza iletiriz.”** Allah onlara hidâyet verir, onlardan razı olur ve ellerinden tutup onları kurtuluşun yoluna iletir. **“Muhakkak ki Allah ihsan edenlerle beraberdir.”**

وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَٓا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌۜ وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ
الْحَيَوَانُۢ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ فَاِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا
اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَۚ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ
يُشْرِكُونَۙ ﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَٓا اٰتَيْنَاهُمْۚ وَلِيَتَمَتَّعُواۙ فَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ
مِنْ حَوْلِهِمْۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾
وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُۜ
اَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا
فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَاۜ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

سُورَةُ الرُّومِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ غُلِبَتِ الرُّومُۙ ﴿٢﴾ فِٓي اَدْنَى الْاَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ
غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَۙ ﴿٣﴾ فِي بِضْعِ سِنِينَۜ لِلّٰهِ الْاَمْرُ
مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُۜ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَۙ ﴿٤﴾
بِنَصْرِ اللّٰهِۜ يَنْصُرُ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ ﴿٥﴾

30- RÛM SÛRESİ

(Mekke’de inmiştir. 60 âyettir)

2. âyetinde Rûm kelimesi geçtiği için sûre bu adı almıştır.

Rahman ve Rahim Allah’ın adı ile

1- **“Elif, Lâm, Mîm.”** Kur’ân-ı Kerim'in i’câzını gösteren harflerdir.

2- **“Rumlar”** Perslerin (Farisîlerin) önünde **“yenildiler.”**

3- **“Yakın”** en yakın ve en deniz seviyesinden düşük olan **“bir yerde; onlar bu yenilmelerinden sonra galip geleceklerdir.”** Zafer kazanacaklardır.

4- **“Üç ila dokuz yıl içinde”** buradaki “*bıd*'” üç ile dokuz arası anlamındadır.

5- **“Allah’ın yardımı dolayısıyla. O, dilediğine yardım eder, O Azizdir, Rahimdir.”**

Ankebût Sûresi 64-69. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler dünyanın bir oyalanma, bir oyun, bir aldanış ve fâni zevkler yurdu olduğunu, âhiretin ise canlılıkla dopdolu kalıcı hayatın kendisi olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler müşrikleri söz konusu etmektedir: Onlar gemilere bindiklerinde kendilerini boğulmanın tehlikelerinden, denizlerin dehşetli hallerinden kurtarması için yalnız Allah'a dua ederler. Fakat bundan sonra Allah'a ortak koşarlar, Resûlü'ne ve O'na iman edenlere de eziyet ve işkence ederler. Putlara yahut cinlere ya da meleklere ibadet ederler. Hem onların çoğunluğunun sağlıklı bir aklı yoktur. Çünkü onlar apaçık haktan bu hayret verici kargaşaya döndürülüyorlar.

3. Âyetler ayrıca müşriklere içinde yaşadıkları bu güven dolu Mekke Harem bölgesi ile Allah'ın üzerlerindeki nimetini de hatırlatmaktadır. Hâlbuki çevrelerinde yaşayan insanlar korku içerisindedirler ve huzursuzdurlar. Buna rağmen yine bunlar Allah'a şirk koşmaktadırlar. Bu sebeple onların cezası cehennemdir ve orası kâfirler için kalınacak yerdir.

4. Sûre, yüce Allah'ın şu kesin vaadi ile sona ermektedir: O Allah'a dinlerini halis kılmak arzusu ile Allah yolunda cihad edenleri doğru yola iletecektir. Ayrıca onları tek başlarına bırakmayacağına, aksine, ellerinden tutup sabırlarına ve ihsanlarına karşı en hayırlı bir şekilde onları mükâfatlandıracağına dair vaadini de pekiştirmektedir.

Ankebût Sûresi 64-69. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, Arap toplumuna Kur'ân-ı Kerim'i onlardan bir Resûle kendi dilleri ile indirmekle pek büyük lütufta bulunmuştur. Bununla beraber onlara vatanları olan Mekke'de güven içinde yaşamak nimetini de ihsan etmiştir. Hâlbuki etraflarında yaşayan insanlar korku ve huzursuzluk içerisinde idiler.

2. Allah yolunda cihad oldukça faziletli, sevabı da pek büyüktür.

Rum Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Perslerin (Farisîlerin) Şam topraklarında Rumları yendiğini açıklamaktadır. Rumlar ise bu yenilgilerinden sonra bu belirtilen yıllar geçmeden önce Persleri yeneceklerdir. Nitekim bu zafer gerçekleşmiş, mü'minler de Allah'ın vaadinin gerçekleşmesi ile sevinmişlerdir. Esasen o düşmanlarını kahretmeye kâdir olandır.

Rum Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

Yüce Allah'ın gaybı bildiğini, Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından gelmiş olup herhangi bir beşerîn onda bir müdahalesinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Bu sûrede bu hususu vurgulayan maddî delillerden birisi de inkârcıların dahi reddetmelerine imkân olmayan tarihi bir gerçeği haber vermiş olmasıdır. Bu gerçek ise Perslerin Rumlara karşı zafer kazandıktan sonra yenilgiye uğrayacaklarıdır. Kur'ân-ı Kerim bunu aralarında ikinci bir savaş meydana gelmeden dokuz yıl önce haber vermiş bulunuyor. Bu da yüce Allah'ın bilgisinde olan bir şeyin meydana gelip gerçekleşmesinin mutlak bir hakikat olduğunu pekiştiren ve Kur'ân'ın mucize olduğunu gösteren bir özellik de vardır. Ayrıca bu yüce Allah'ın bütün işlere mutlak egemen olduğunu da gösterir. Hatta meydana gelmeden önce herhangi bir kimsenin sonucunu söylemesi imkânsız olan bu gibi hususlarda bile bu böyledir. Şunu da bilelim ki, o dönemde Persler ve Rumlar o günün dünyasındaki en büyük iki gücü temsil etmekte idiler.

وَعْدَ اللّٰهِۜ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
٦ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ
غَافِلُونَ ٧ اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا ف۪ٓي اَنْفُسِهِمْ۠ مَا خَلَقَ اللّٰهُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَٓا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّىۜ
وَاِنَّ كَث۪يرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَٓائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ٨ اَوَلَمْ يَس۪يرُوا
فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ
كَانُٓوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهَٓا اَكْثَرَ مِمَّا
عَمَرُوهَا وَجَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِۜ فَمَا كَانَ اللّٰهُ
لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَۜ ٩ ثُمَّ كَانَ
عَاقِبَةَ الَّذ۪ينَ اَسَٓاؤُا السُّٓوٰٓى اَنْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا
يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ١٠ اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ١١ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ١٢
وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَٓائِهِمْ شُفَعٰٓؤُا وَكَانُوا بِشُرَكَٓائِهِمْ كَافِر۪ينَ
١٣ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ١٤ فَاَمَّا الَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ ف۪ي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ١٥

6- **"Allah'ın vaadi**(dir, bu). **Allah vaadinden caymaz, fakat insanların çoğu bilmezler."**

7- **"Dünya hayatının** (yalnız) **görünen kısmını bilirler."** Yani onlar âhiret için hazırlanmaksızın sadece dünya işlerini ve dünyayı imar etme yollarını bilirler. **"Fakat âhiretten yana gaflet içinde olanların ta kendileridir onlar."**

8- **"Onlar kendileri hakkında düşünmezler mi? Allah göklerle yeri ve aralarında olanı ancak hak ile"** pek yüksek hikmetler için **"ve belli bir süre ile"** dünyanın sonunun geleceği bir süreye kadar -ki o Kıyâmet günüdür- **"yarattı. İnsanların çoğu ise Rabblerine kavuşmayı gerçekten inkâr ediyorlar."**

9- **"Yeryüzünde gezmezler mi ki kendilerinden önce geçenlerin akıbetinin"** sonlarının ve vardıkları yerin **"nasıl olduğuna baksınlar. Onlar kuvvet bakımından bunlardan üstün idiler. Onlar yeri alt üst ettiler ve bunların yeri imar ettiklerinden çok imar ettiler."** Ekmek, ağaç dikmek için yeri alt üst ettiler ve inşaatları ile tamirleri ile imar ettiler. **"Peygamberleri onlara apaçık delillerle"** doğruluklarına delil olan mucizelerle **"gelmişlerdi. Allah onlara zulmetmiyordu fakat onlar kendi nefislerine zulmettiler."**

10- **"Sonra kötülük edenlerin akıbeti"** en **"kötü"** akıbet **"oldu."** Bu da cehennemde azaptır. **"Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini yalanladılar. Üstelik onlarla alay da ederlerdi."**

11- **"Allah mahlûkunu ilkin yaratır. Sonra onu iade eder."** Ölümden sonra diriltir. **"Sonra da O'na döndürülürsünüz."**

12- **"Saatin"** Kıyâmetin **"kopacağı günde ise günahkârlar ümitsizce susacaklardır."** Kâfirler ileri sürecekleri bir delil bulamayacaklarından ötürü kurtuluştan ümitlerini keseceklerdir.

13- **"Onların ortak koştuklarından şefaatçileri bulunmayacak ve ortaklarını inkâr dahi edeceklerdir."**

14- **"Kıyametin kopacağı** gün, **işte o gün ayrılıp dağılırlar."**

15- **"İman edip salih amel işleyenler ise onlar"** güzel **"bir bahçe"** olan cennet **"de sevinirler"** ve onlara ikram olunur.

Rum Sûresi 6-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yalanlayıcıların yüce Allah'ın kudretinden ve kendilerinin yaratılışındaki göklerin ve yerin yaratılışındaki hikmetlerden ne kadar gafil olduklarını, Allah'ın huzuruna çıkmayı inkâr ettiklerini, Resûllerini yalanlamış önceki ümmetlerin durumundan öğüt ve ibret almadıklarını açıklamaktadır. Yüce Allah ise bu geçmiş ümmetleri Nebi (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayan ve onun davasına karşı çıkan bu gibi kimselerden daha güçlü ve uygarlıkları daha ileri olduğu halde helâk etmişti.

2. Sonra âyet-i kerimeler ölümden sonra dirilişin hak olduğunu açıklamakta ve bunu yaratmayı ilk başlatanın onu tekrar iade etmeye kâdir olduğuna dikkat çekerek daha da pekiştirmektedir. Kıyâmetin kopacağı günahkârların azaba uğratılacağı zaman ise (koştukları ortakların) kendilerine Allah'ın azabına karşı hiçbir faydası olmayacaktır. Mü'minler ise cennete girecekler ve daimi olarak orada onlara ikramda bulunulacaktır.

Rum Sûresi 6-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Etrafımızda kâinatın gördüğümüz kısımları ve kâinattaki harikulade güzellik ve sağlamlık, muhkemlik üzerinde düşünmemiz gerekir. Çünkü böyle bir düşünme imana giden bir yoldur.

2. Yaratılmışların hayret verici özellikleri ve farklılıkları onların tarafımızdan kendisine iman ve itaati hak eden kudreti pek büyük bir yaratıcılarının olduğuna delildir.

3. İlerleyen bilimsel araştırmalar her gün kâinatın yeni bazı sırlarını ve yüce Allah'ın yarattığı mahlûkatındaki kudretinin ve hikmetinin bir takım tecellilerini ortaya çıkarmaktadır.

4. Yüce Allah'a ve sıfatlarında en yüksek örneğin onun olduğuna, yarattıklarından hiçbir kimsenin niteliklerinin onun sıfatlarına benzemediğine iman etmemiz gerekir.

5. Âhiret gününe, Allah'ın insanları bu günde hesaba çekmek ve amellerinin karşılığını vermek için ölümden sonra diriltip kabirlerinden çıkarmaya kâdir olduğuna iman etmeliyiz.

6. Resûllerini yalanladıkları için ilâhî cezayı hak eden geçmiş ümmetlerin başına gelenlerden ibret almalıyız.

وَاَمَّا الَّذٖينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَلِقَٓائِ الْاٰخِرَةِ فَاُولٰٓئِكَ
فِى الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حٖينَ تُمْسُونَ
وَحٖينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحٖينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ
وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَيُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ
ثُمَّ اِذَٓا اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَ
لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُٓوا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
مَوَدَّةً وَرَحْمَةً اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾
وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ
وَاَلْوَانِكُمْ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْعَالِمٖينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهٖ
مَنَامُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَٓاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهٖ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهٖ يُرٖيكُمُ الْبَرْقَ
خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَيُحْيٖ بِهِ الْاَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

16- "Kâfir olup âyetlerimizi ve âhirete kavuşmayı yalanlayanlara gelince, işte onlar daima azapta tutulurlar."

17- "Akşamladığınız zaman ve sabahladığınızda Allah'ı tesbih edin." Allah'ı kendisine yakışmayan eksiklerden ve kusurlardan tenzih edin.

18- "Göklerde ve yerde hamd yalnız O'nundur. Gündüzün sonunda ve öğle vaktine vardığınızda" öğle vaktine girdiğinizde **"da** (O'nu tesbih edin)."

19- "Ölüden diriyi çıkartır." Canlı hayvanı nutfeden, taze bitkiyi kuru tohumdan ve daha başka varlıkları, birini diğerinden çıkartır **"diriden de ölüyü"** hayvandan nutfeyi, gelişmiş canlı bitkiden kuru taneyi ve daha başka şeyleri **"çıkartır. Arzı da öldükten sonra diriltir. İşte siz de böyle çıkarılacaksınız."** Allah sizleri hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılığını vermek üzere kabirlerinizden çıkartacaktır.

20- "Sizi" ilk aslınız olan Âdem (aleyhisselâm)'ı **"topraktan yaratmış olması, sonra da beşer olup dağılmanız"** rızık aramak maksadıyla yerin çeşitli yerlerine ayrılıp gitmeniz ve geçim işleri için tasarruflarda bulunmanız **"da onun âyetlerindendir."** Varlığının ve kudretinin delillerindendir.

21- "Sizin için nefislerinizden" kendi cinsinizden **"kendileri ile sükûn bulacağınız"** onların ünsiyeti ile onlar ile birlikte olup nefislerinizin rahatlaması ve onlara meyl edip alışmanız için **"ve aranızda muhabbet ve merhamet kıldığı eşler yaratmış olması da onun âyetlerindendir. Muhakkak bunlarda düşünen bir topluluk için âyetler vardır."**

22- "Göklerle yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz bunlarda âlimler" ilim ve anlayış sahibi olanlar **"için âyetler vardır."**

23- "Geceleyin ve gündüzün uyumanız ve O'nun lütfundan" rızık **"aramanız"** ve Allah'ın bağış ve nimetlerinden o rızkı elde etmek için çalışmanız **"da O'nun âyetlerindendir. Muhakkak bunlarda işiten bir topluluk için âyetler vardır."**

24- "Korku ve ümit ile" öldürücü, helâk edici yıldırımlardan korkarak ve yağmurun yağması ümidi ile **"size şimşeği"** bulutta bir elektrik patlamasının sonunda gökte parıldayan o nuru **"göstermesi ve gökten bir su indirerek yeryüzünü ölümünden sonra"** üzerinde bir bitki ve bir ekin bulunmaksızın hareketsiz ve donuk iken **"o su ile canlandırması"** bitkilerle, ağaç ve meyvelerle ona hayat vermesi **"da O'nun âyetlerindendir. Muhakkak bunda aklını kullanan bir topluluk için âyetler vardır."**

Rum Sûresi 16-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler, yaratan ve rızık veren Allah'ın aynı zamanda bütün işleri idare eden, çekip çeviren olduğunu hak ile mabudun, her türlü eksiklikten münezzeh ve bütün kemal sıfatlarına sahip, gece gündüz ve her zamanda tesbih ile alınıp ibadet edilmeyi hak edenin O olduğunu açıklamaktadır. O, her şeye gücü yetendir. O, hayat verendir, O, öldürendir. Ölüden diriyi çıkartan, diriden ölüyü çıkartan O'dur. Ölümünden sonra orada yeşerttiği ekin ve bitkilerle yeryüzünü canlandıran O'dur. İşte Kıyâmet gününde ölümden sonra diriliş, hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının görülmesi için insanların kabirlerinden kalkması da aynen böyle olacaktır.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın birliğini ve yalnız başına her şeyi yaratıp kâinatı idare edenin O olduğunu, ölümden sonra dirilişe kudretinin bulunduğunu pek çok delillerle daha da pekiştirmektedir. Bu delillerin bazıları şunlardır: O, insanı topraktan yarattı. Sonra tam bir beşer oluncaya kadar onun hilkat ve oluşumunu geliştirdi. Beşer türünün Kıyâmetin kopacağı zamana kadar devam etmesi için de onu erkek ve dişi olarak yarattı. Gökleri, yeri ve ikisinde bulunanları yoktan var etti. Diller, lehçeler, renkler, nitelikler -asıllar bir olmakla birlikte- farklı farklıdır. Bunun hikmeti ise insanların arasında karşılıklı tanışmanın gerçekleşmesidir. Ayrıca yüce Allah geceyi dinlenmek, gündüzü rızık istemek için yaratmıştır. Yağmur müjdesini getiren ve yıldırım uyarısını taşıyan şimşek de onun varlık ve birliğinin delillerindendir. Böylelikle insanlar yüce Allah'ın lütfunu ümid etsinler, onun azap ve intikamından korksunlar. Hareketsiz ve donuk olan yeri bitki ile canlandırmak ve insanın ve hayvanların su ihtiyaçlarını karşılamak için semadan yağmur indirmek de böyle bir belgedir.

Rum Sûresi 16-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâinatta meydana gelen bütün olayların ve bütün hallerin sebebi, yaratıcısı şanı yüce Allah'tır. O bunları dilediği gibi -hikmetine uygun olarak- evirip çevirir.

2. Önce tabii/doğal sebepleri yerine getirmeli, bundan sonra da bütün işleri yüce Allah'a havale etmeliyiz.

3. Dünya hayatı sınırlıdır. Bu sebeple bu hayatta âhirette bize faydalı olacak iman ve salih ameli azık olarak hazırlamalıyız.

4. İnsanın yaratılışında dillerinin, lehçelerinin, şekil ve renklerinin farklı farklı oluşunda hatta bir insanın parmak izinin diğerinden, hatta koku ve ses frekansları ve çene izlerine varıncaya kadarki bütün bu farklılıklar yüce Allah'ın kudretini, ilmini, hikmetini ve rahmetini özellikle dile getirmektedir.

25- **"Göklerin ve yerin O'nun emri ile"** yüce Allah'ın iradesi ile **"durması"** yani semanın mevcut hali ve düzeni ile varlığını sürdürmesi yerin de herhangi bir sapma olmaksızın ve çalkalanmaksızın sapasağlam durması **"da O'nun âyetlerindendir. Bundan sonra sizi bir tek çağırışla çağırırsa"** hesaba çekilmek için gelmenizi isterse -ki bu Kıyâmet gününde Sûr'a üfürmekle olacaktır- **"hemen yerden çıkıverirsiniz."**

26- **"Göklerde ve yerde olanlar O'nundur. Hepsi ona boyun eğicidirler."** O'na itaat ederler.

27- **"Yaratıkları ilkin yoktan var eden sonra da onu tekrar iade eden O'dur. Ve bu O'na göre daha kolaydır. Göklerde ve yerde en yüksek misal onundur."** Başkasına verilmeyen, başkasının sahip bulunmadığı en yüce sıfatlar yalnızca yüce Allah'a aittir. **"O Azizdir, Hakîmdir."**

28- "(Allah) **size kendi nefislerinizden bir misal getirdi. Size rızık olarak verdiklerinizde elinizin altındaki kölelerinizin"** kendilerine mâlik olduğunuz erkek kölelerinizin ve cariyelerinizin **"size ortak olup o rızıkta hep birlikte eşit olmayı"** ondaki tasarrufunuzun eşit olmasını **"ve kendiniz gibi hür olan diğer ortaklarınızdan çekindiğiniz gibi onlardan da çekinmeyi kabul eder misiniz? İşte akıllarını kullanan bir topluluk için âyetleri böyle açıklarız."**

29- **"Hayır! Zulmedenler bilgisizce"** herhangi bir delil ve bir belge olmadan **"hevâlarına"** nefislerinin arzu ve isteklerine **"uydular. Allah'ın saptırdığını hidâyete ulaştıracak**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنْ تَقُومَ السَّمَٓاءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِه۪ۜ ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ
دَعْوَةًۗ مِنَ الْاَرْضِۗ اِذَٓا اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَهُ مَنْ فِي
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ الَّذ۪ي يَبْدَؤُا
الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِۜ وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِي
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٢٧﴾ ضَرَبَ
لَكُمْ مَثَلًا مِنْ اَنْفُسِكُمْۜ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ
مِنْ شُرَكَٓاءَ ف۪ي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَاَنْتُمْ ف۪يهِ سَوَٓاءٌ تَخَافُونَهُمْ
كَخ۪يفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْۜ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذ۪ينَ ظَلَمُٓوا اَهْوَٓاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍۚ
فَمَنْ يَهْد۪ي مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُۜ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِر۪ينَ ﴿٢٩﴾
فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ حَن۪يفًاۜ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّت۪ي فَطَرَ النَّاسَ
عَلَيْهَاۜ لَا تَبْد۪يلَ لِخَلْقِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُۙ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۙ ﴿٣٠﴾ مُن۪يب۪ينَ اِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاَق۪يمُوا
الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۙ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذ۪ينَ فَرَّقُوا
د۪ينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًاۜ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

kimdir? Onlar için hiçbir yardımcı" azaptan kurtarıp uzaklaştıracak **"olmaz."**

30- **"Sen yüzünü Hanif olarak"** bâtıldan hakka yönelerek **"dine, Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fıtratına"** Allah'ın insanları üzerinde yarattığı ve tabiatlarını oluşturduğu **"fıtratına dosdoğru çevir."** Bu din üzerinde sebat göster ve yanlış akidelerden uzaklaşarak yalnız O'na yönel. **"Allah'ın yaratışını değiştirmek söz konusu değildir."** Allah'ın insanları üzerinde yaratmış olduğu dinin değiştirilmesi mümkün değildir. "Dosdoğru" herhangi bir eğriliği bulunmayan istikâmetli **"din işte budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

31- **"O'na dönenler"** tevbe ederek ona yönelenler **"olun. O'ndan korkun."** Yani sizinle onun azabı arasına sizi koruyacak bir engel yapın. **"Namazı da dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın."**

32- **"O, dinlerini parça parça eden ve fırkalara ayrılanlardan"** din hususunda hevâ ve hevesleri, maksat ve gayeleri değişik olan fırkalara bölünenlerden (olmayın). **"Bununla beraber her bir fırka sahip olduğundan memnundur."** Hakkı açık seçik bilmedikleri halde kendi görüşlerinden memnundur, onunla sevinirler.

Rum Sûresi 25-32. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler göklerin ve yerin Kıyâmetin kopacağı güne kadar yüce Allah'ın dilediği bu şekil üzere sapasağlam ve güçlü bir şekilde kalacaklarını, yaratmayı ilkin başlatanın, sonra kudreti ile onu tekrar iade edecek olanın yüce Allah olduğunu ve bunun hikmetine uygun olarak gerçekleştiğini açıklamaktadır. Bundan maksat ise insanları dünyalarında işlemiş oldukları hayır ya da şer olan amellerinden hesaba çekmek ve onlara yaptıklarının karşılığını vermektir. Bütün bunlar yüce Allah için pek kolaydır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'a kulları arasından ortak koşan kâfirlerin bu hallerinin hayret edilecek bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü onlar aynı zamanda kendi kölelerinden mallarında kendileri ile tasarrufta eşit olacak ortaklarının olmasından hoşlanmazlar. Hâlbuki bu mallar onların yarattıkları şeyler de değildir. Aksine Allah'ın mallarıdır. Şüphesiz düşüncedeki bu çelişki onların bilgisizce hevâlarına uymaları sebebi ile ortaya çıkmıştır. Hem onların kendilerini Allah'ın azabından kurtaracak bir yardımcıları ve doğru yola iletecek kimseleri de yoktur. Şüphesiz ki bu hayret verici bir tutumdur. Bundan dolayı Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve mü'minlerin hak din üzere Allah'ın kendilerini üzerinde yaratmış olduğu fıtratın dini üzere sebat göstermelerini gerektirmektedir. Bu herhangi bir sapması söz konusu olmayan tevhid dinidir. Ayrıca onların müşriklerin içinde bulundukları her türlü ihtilaftan ve din hakkındaki bölünmüşlüklerden tam anlamı ile uzak kalmalarını da gerektirmektedir.

Rum Sûresi 25-32. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın yarattıkları üzerinde onların türlü ve çeşitli oluşları, faydaları ve değişik maksatları hakkında düşünüp bunlara ibret gözüyle bakanlar yalnızca akıllarını kullanan kimselerdir. Bu da onları yüce Allah'ın birliğine ve kudretine iman etmeye davet eder:

"Her bir şeyde onun bir alâmeti vardır.

Onun bir ve tek olduğuna delildir."

2. İslâm dini fıtrat dinidir. İnsanlar kendi hallerine bırakılacak olursa herhangi bir yönlendirme olmadan dahi ona hidâyet bulurlar.

3. İslâm ümmetinin birliği özellikle teşvik edilmiş, fırkalara ayrılmak ve dinden uzaklaştırıcı hevâ ve maksatların arkasından gitmek ise uzak durulması istenmiş hususlardandır.

4. İslâm dini üzerinde sebat göstermek ve ondan sapmamak gerekir ki dünya ve âhirette mutlu olabilelim.

33- "İnsanlara bir sıkıntı dokunsa" onlara hastalık, fakirlik ve daha başka zarar veren bir şey isabet etse **"hemen Rabblerine yönelenler"** tevbe ile O'na dönenler **"olarak O'na dua ederler. Sonra onlara nezdinden bir rahmet"** bir hayır ve sıkıntıdan bir kurtuluş **"tattırsa bakarsın ki onlardan bir fırka Rabblerine ortak koşar."**

34- "Kendilerine verdiklerimize nankörlük etsinler diye." Ey müşrikler, bu dünyada **"faydalanın bakalım. Yakında"** kâfir olup şirk koşmanızın akıbetini **"bileceksiniz."**

35- "Yoksa Biz onlara bir sultan" kendilerine delil olacak bir kitap **"indirdik de kendilerine O'na ortak koşmalarını bu mu söylüyor?"**

36- "İnsanlara bir rahmet tattırsak ondan dolayı şımarıverirler." Ona aldanır gurura kapılırlar. **"Ellerinin önünden gönderdikleri sebebi ile de onlara bir kötülük gelip çatarsa hemen"** Allah'ın rahmetinden **"ümitlerini kesiverirler."**

37- "Görmezler mi ki şüphesiz Allah dilediğinin rızkını geniş tutar." Genişletip arttırır **"ve daraltır."** Kısar. Bu ise yüce Allah'ın bildiği bir hikmet dolayısı iledir. **"Bunda muhakkak iman eden bir topluluk için âyetler"** öğütler ve deliller **"vardır."**

38- "Akrabaya" sadaka ve akrabalık hakkını gözetmek hususunda **"yoksula ve"** malı tükenmiş ya da malından uzak kalmış **"yolculara haklarını ver. Bu Allah'ın rızasını isteyenler için daha hayırlıdır. İşte onlar umduklarına kavuşanların ta kendileridir."**

وَاِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنٖيبٖينَ اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَٓا اَذَاقَهُمْ
مِنْهُ رَحْمَةً اِذَا فَرٖيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا
بِمَٓا اٰتَيْنَاهُمْۜ فَتَمَتَّعُوا۠ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ اَمْ اَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ
سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهٖ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَاِذَٓا اَذَقْنَا
النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَاۜ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ
اَيْدٖيهِمْ اِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَاٰتِ
ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكٖينَ وَابْنَ السَّبٖيلِۜ ذٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ
يُرٖيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِۘ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَٓا اٰتَيْتُمْ مِنْ
رِبًا لِيَرْبُوَا۟ فٖٓي اَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللّٰهِۚ وَمَٓا اٰتَيْتُمْ مِنْ
زَكٰوةٍ تُرٖيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ اَللّٰهُ
الَّذٖي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيٖيكُمْۜ هَلْ مِنْ
شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِي
النَّاسِ لِيُذٖيقَهُمْ بَعْضَ الَّذٖي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

39- "İnsanların malları arasında artış göstersin" onların mallarından artsın **"diye verdiğiniz herhangi bir faiz"** -burada sözü geçen ribâ, bilinen, haram kılınmış olan ribâ (faiz)dır- **"Allah katında artmaz."** Allah ona bereket ihsan etmez. **"Fakat Allah'ın rızasını arayarak verdiğiniz zekâta gelince işte onlar kat kat arttıranlardır."** Allah onların hasenatını kat kat arttırır ve o kimselerin mallarına bereket verir.

40- "Allah sizi yaratan sonra size rızık veren sonra sizi öldüren sonra da sizi diriltecek olandır. Sizin ortaklarınızdan bu işlerden birisini olsun yapabilen var mıdır? O koştukları ortaklardan yüce ve münezzehtir."

41- "İnsanların kendi elleri ile kazandıklarından ötürü" masiyetleri ve haktan uzaklaşmaları sebebi ile **"karada ve denizde fesat başgösterdi"** her yerde fesat çoğaldı. **"İşledikleri̇nin bazısını onlara tattırsın diye. Belki dönerler."** yüce Allah'a tevbe edip masiyetlerden vazgeçerler.

Rum Sûresi 33-41. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler insanın fıtratı itibari ile tevhide eğilimli olduğunu vurgulamaktadır. Buna delil de şudur: Ona hastalık ya da fakirlik ya da daha başka herhangi bir türden bir sıkıntı isabet ettiği takdirde kendisindeki bu sıkıntılı hali gidermesi için Allah'a sığınır. Kurtulursa Allah'a ihlâsla ibadet edeceğini vadeder. Ama Allah onu içinde bulunduğu halden kurtardığı takdirde başına gelen musibeti de verdiği kararı da unutuverir, Allah'ın lütfunu inkâr eder ve şirke yönelir. Bu sebepten dolayı yüce Allah kendilerini dünya hayatı ile yararlanmaları için bırakmak sonra da âhirette can yakıcı azaba atılmak ile onları tehdit etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanları üzerinde yaratmış olduğu fıtrattan sapanların durumlarının hayret verici olduğunu ifade etmektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın rahmetinden ümit kesmenin sağlıklı fıtrattan büyük çapta bir uzaklaşış olduğunu açıklamaktadır. Çünkü pek çok kimse Allah kendilerine bir nimet verecek olursa büyüklük ve gurura kapılarak şımarıp dururlar. Herhangi bir musibete ya da belaya uğradıklarında ise acı çekerler, Allah'ın rahmetinden ümit keserler. Buna sebep ise imanlarının zayıf olmasıdır. Hâlbuki onların görevi nimet halinde şükretmek, darlık ve sıkıntı halinde sabretmek ve dilediğine rızkı genişleten, kulları arasından dilediğininkini daraltan yüce Allah'ın lütfunu ummak ve mü'minlerin üzerinde dikkatle düşündükleri gibi rızkın genişliği ve darlığındaki hikmeti iyiden iyiye düşünmektir.

4. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudret ve azametinin bazı delillerini ortaya koymaktadır. Biricik yaratan rızık veren, hayat veren ve öldüren O'dur çünkü.

Rum Sûresi 33-41. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minlerin yüce Allah'ın kendilerine vermiş olduğu mallardan israf da etmeksizin gereksiz yere de kısmaksızın çeşitli hayır yollarında infak etmeleri, Rabblerine şükretmelerinin göstergelerindendir. Bundan dolayı yüce Allah da onların mallarına bereket ihsan eder.

2. Sadakanın kişiye fayda vermesi ancak yüce Allah için verilmesi halinde söz konusudur. O vakit şanı yüce Allah sadaka verene yaptığı infakın kat kat fazlasını verir.

3. Faizli borç vermek bir günah ve nimete karşı bir nankörlüktür. Faiz ise verdiğimiz borç meblağından fazlasını almaktır. Bu ise insanların malları ile haksız yere kendi malımızı artırmak amacı ile yapılır. Böyle bir fazlalığa yüce Allah bereket vermez. Bunun malın tamamını imha edip bitirip tüketmesi de pek yakındır. Sonra faiz alan kimse Kıyâmet gününde pek şiddetli bir azaba çarptırılacaktır.

42- **"De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da sizden önce geçenlerin akıbetlerinin"** vardıkları yerin ve sonlarının **"nasıl olduğuna bir bakın. Onların çoğu müşriklerdi."**

43- **"Allah tarafından gelecek ve geri çevrilmesi mümkün olmayan"** kimsenin geri çevirecek gücü bulunmayan **"bir gün gelmeden yüzünü o dosdoğru dine çevir."** Dosdoğru İslâm dini üzerinde sebat et! **"O gün onlar"** mutlu ve bahtiyarlar cennete, bedbahtlar da cehenneme gitmek üzere **"bölük bölük ayrılacaklardır."**

44- **"Kim küfre saparsa küfrü kendi aleyhine olur. Kim de salih amel işlerse onlar"** Cennette rahat ederek konaklayacakları bir yeri **"kendileri için hazırlamış olurlar."**

45- **"Tâ ki iman edip salih amel işleyenlere kendi lütfundan karşılık versin çünkü O, kâfirleri sevmez."**

46- **"Rahmetinden size tattırması, emri ile"** yüce Allah'ın tedbir ve hikmeti ile denizlerde **"gemilerin akıp gitmesi için onun"** ticaret ve başka yollarla yüce Allah'ın **"lütfundan"** rızık **"arayasınız ve olur ki şükredersiniz diye rüzgârları"** yağmurun yağması ve bitkilerin çıkıp yeşermesini haber veren **"müjdeciler olarak göndermesi de onun âyetlerindendir."**

47- **"Andolsun ki Biz senden önce nice Resûlleri kavimlerine gönderdik. Onlar da kendilerine açık açık delillerle"** mucizelerle, doğruluklarına delil olan güçlü ve doğru delillerle **"geldiler. Biz de günahkârlardan"** günahkâr kâfirlerden **"intikam aldık.**

قُلْ س۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلُۜ
كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِك۪ينَ ﴿٤٢﴾ فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ الْقَيِّمِ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾ مَنْ كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحاً فَلِاَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَۙ ﴿٤٤﴾
لِيَجْزِيَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِه۪ۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْكَافِر۪ينَ ﴿٤٥﴾ وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذ۪يقَكُمْ مِنْ
رَحْمَتِه۪ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِاَمْرِه۪ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِه۪ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلاً اِلٰى قَوْمِهِمْ
فَجَٓاؤُ۫هُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُواۜ وَكَانَ حَقّاً
عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٧﴾ اَللّٰهُ الَّذ۪ي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُث۪يرُ
سَحَاباً فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَٓاءِ كَيْفَ يَشَٓاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفاً فَتَرَى
الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِه۪ۚ فَاِذَٓا اَصَابَ بِه۪ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ٓ اِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَۚ ﴿٤٨﴾ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِه۪
لَمُبْلِس۪ينَ ﴿٤٩﴾ فَانْظُرْ اِلٰٓى اٰثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِ الْاَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَاۜ اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتٰىۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٥٠﴾

Mü'minlere yardım etmek ise zaten üzerimize bir haktır."

48- **"Allah O'dur ki rüzgârları gönderir de onlar da bir bulut kaldırırlar."** Bulutu harekete geçirip önlerine katıp sürüklerler. **"Gökte dilediği şekilde"** göğün bize göre üst kısımlarında **"onu yayar, parça parça da eder."** Bazen onu dağınık parçalar halinde takdir eder. **"Yağmurun onun"** bulutların **"arasından çıktığını görürsün. Onu dilediği kullarına isabet ettirince onlar hemen"** yağmurun yağması sebebi ile **"seviniverirler."**

49- **"Hâlbuki onlar bundan önce, üzerlerine yağmur indirilmeden önce gerçekten"** yağmurun yağacağından yana **"ümit kesmişlerdi."**

50- **"Allah'ın rahmet eserlerine bir bak! O ölümünden sonra arzı nasıl diriltiyor? İşte bunu yapan -hiç şüphesiz- ölüleri diriltecektir. O, her şeye gücü yetendir."**

Rum Sûresi 42-50. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanları dünyada bazen bazı amelleri sebebi ile cezalandırmasının bir hikmeti gereği olduğunu açıklamaktadır. Olur ki şirkten ve masiyetlerinden tevbe ederler, önceden yalanlamış ümmetlerin helâk oluşundan öğüt alırlar, Kıyâmet günü gelmeden önce hak din üzere sebat gösterirler. Çünkü o gün kâfiri küfrü sebebi ile cezalandıracak, itaat edeni de itaati sebebi ile mükâfatlandıracaktır.

2. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kullarına rahmetinin delili olan bazı görünür olayları dile getirmektedir. Bunlardan birisi yüce Allah'ın rüzgârları karada ve denizde rahmeti ile müjdeleyiciler olarak Resûllerini de apaçık delillerle göndermesidir. Kim bu apaçık âyetleri inkâr ederse Allah ondan intikam alır. Onlara iman eden ise Allah'ın yardımını hak eder. Yine bu açık olaylardan birisi de yüce Allah'ın rüzgârlar ile bulutları yürütmesidir. Bu bulutlar yüce Allah'ın kulları arasından dilediği kimselerin üzerine indirdiği bir yağmur yağdırır ve böylelikle yağmur yağacağından ümit kestikten sonra rahmeti ile onların imdadına yetişir, ekinleri ve mahsulleri çıkartmak sûreti ile cansız duran yeri canlandırır. Şüphesiz buna kudreti olan ölüleri de diriltmeye kâdirdir. Ama kâfirler inatları ve hakka karşı büyüklenmeleri sebebi ile bu apaçık âyetlere iman etmezler.

Rum Sûresi 42-50. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların başına gelen türlü sıkıntılar, musibetler ve acılar onların masiyetleri ve günahları sebebi iledir. Bu mihnetler, sıkıntı ve musibetler ise ancak Allah'a ihlâslı bir şekilde tevbe etmek, Allah'a itaate dönmek ve O'na isyandan uzaklaşmak ile kaldırılır.

2. Geçmişlerin başına gelen olaylardan ibret almamız ve tarihten gerekli öğütleri ve ibret derslerini de çıkarmamız gerekir.

3. Bizden öncekilerin geriye bıraktıkları eserlerde hayatımızda ve geleceğimizde bize faydalı olacak çok şeyler vardır. Bundan dolayı bunları korumamız ve şuurlu bir şekilde bunları incelememiz gerekir.

4. Rızık için çalışıp ticaret yapmak eğer niyetimizi Allah için ihlâslı kılacak olursak -milli gelirin artmasına ek olarak- pek büyük bir sevaptır.

5. Karada ve denizdeki çeşitli ulaşım araçları yüce Allah'ın nimetlerindendir. Bu sebeple onları hayırlarından yararlanıp zararlarından kaçınabilmemiz için en faziletli yollarla hayır uğrunda kullanmalıyız.

6. Yüce Allah'ın kudretini ve vahdaniyetini vurgulayan hususlardan birisi de bulutları sürükleyip yüce Allah'ın emri ile yağmur yağdırması için rüzgârların gönderilmesidir. Hiçbir yaratılmış bu hususta tahakkümde bulunamaz yahut da buna gücünün yettiğini iddia edemez. Şüphesiz bu yüce Allah'ın bir lütfu ve yarattıklarına bir rahmeti ve merhametidir.

7. Allah'ın vaadi haktır. Gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Yüce Allah'ın va'dettiklerinden birisi de onun Resûllerine, mü'minlere ve dinini savunanlara yardım edeceğidir.

وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رٖيحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهٖ يَكْفُرُونَ
﴿٥١﴾ فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَٓاءَ اِذَا
وَلَّوْا مُدْبِرٖينَ ﴿٥٢﴾ وَمَٓا اَنْتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ اِنْ
تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ اَللّٰهُ الَّذٖى
خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ
مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ وَهُوَ الْعَلٖيمُ
الْقَدٖيرُ ﴿٥٤﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا
غَيْرَ سَاعَةٍ كَذٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ
وَالْاٖيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فٖى كِتَابِ اللّٰهِ اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهٰذَا
يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ
لَا يَنْفَعُ الَّذٖينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾
وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فٖى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ
جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُونَ
﴿٥٨﴾ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الَّذٖينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾
فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذٖينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

51- **“Eğer Biz bir rüzgâr göndersek onlar da ardından onu”** bu rüzgârların etkisi dolayısıyla **“sararmış görürlerse bundan sonra onlar muhakkak inkâra saparlar.”**

52- **“Bu yüzden sen yüz çevirip gittiklerinde”** yüzlerini çevirerek davetçiden uzaklaştıklarında, **“ölmüşlere”** çağrıyı kabul etmemekte, ölüleri andıran kâfirlere **“ve sağırlara işittiremezsin.”**

53- **“Sen kör olanları sapıklıktan hidâyete iletecek de değilsin.”** Allah'ın hidâyete karşı kör ettiği kimseyi doğru yola iletemezsin. **“Sen ancak âyetlerimize iman edip teslim olanlara işittirirsin.”**

54- **“Allah sizi bir zaaftan yaratan sonra zayıflığın ardından kuvvet sonra kuvvetin ardından”** yaşlılık ve ihtiyarlık döneminde **“zayıflık ve ihtiyarlık”** yaşlılığın ve ihtiyarlığın en ileri derecesini **“kılandır. Dilediğini yaratır. O çok iyi bilendir, gücü yetendir.”**

55- **“Saatin”** Kıyâmetin **“kopacağı gün günahkârlar”** kâfirler **“bir saatten başka eğlenmediklerine”** dünyada ve kabirlerde kalmadıklarına **“yemin edeceklerdir. Onlar işte böyle”** ölümden sonra dirilişi inkâr etmeleri sûreti ile haktan **“döndürülüyorlardı.”**

56- **“Kendilerine ilimle iman verilmiş olanlar diyeceklerdir ki: Andolsun ki Allah'ın kitabında”** onun ezelî ilim ve kazasında **“diriliş gününe kadar eğlendiniz. İşte bu, yeniden diriliş günüdür. Fakat siz bilmiyorsunuz.”**

57- **“O günde zulmedenlere mazeret bildirmeleri fayda vermez ve onlardan Rabblerini razı etmeleri de istenmez.”** Onlar da dünyaya dönemezler. Çünkü âhiret amellerin karşılıklarının görüleceği yurttur. Amel etme yurdu değildir.

58- **“Andolsun ki Biz bu Kur'ân'da insanlara her çeşit misalden”** hakka açıklık getiren öğüt ve haberlerden **“örnek verdik”** beyan ettik, açıkladık. **“Andolsun eğer onlara bir âyet”** mucize **“getirsen o kâfirler elbette: Siz ancak bâtıl şeyler uyduranlarsınız”** bâtıl ve yalan söyleyenlersiniz **“diyeceklerdir.”**

59- **“İşte bilmeyenlerin kalpleri üzerine Allah böyle mühür vurur.”** Küfür üzere ısrarlarının cezası olarak kalplerini mühürler ve hidâyet bulamazlar.

60- **“O halde sabret. Muhakkak ki Allah'ın vaadi haktır. İnanmayanlar”** dalâlet içerisinde olup şüphe edenler **“seni aceleciliğe sürüklemesin.”** Hafiflik yapmaya ve tedirginliğe itmesin.

Rum Sûresi 51-60. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfirlerle müşriklerden söz etmeyi sürdürmekte, şanı yüce Allah'ın eğer onları bitkilere zarar veren ve önceleri yemyeşil ve göz alıcı parlaklıktayken sararmış olduğunu görmelerine sebep olan bir rüzgâr göndermek ile cezalandıracak olsa dahi asla hidâyet bulamayacaklarını açıklamaktadır. Çünkü onlar ölü gibidirler. Sağır ve köre benzerler. Hak daveti işitmezler ve hidâyet bulmazlar. Şanı yüce Allah'ın kudretini yaratılışlarında ve hayatlarının merhalelerinde açıkça görmelerine rağmen küçüklüğün zayıflığından gençliğin gücüne, oradan yaşlanmanın zayıflığına geçtiklerini gördükleri halde yine de öğüt almazlar.

2. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde insanların tutumlarını dile getirerek sona ermektedir: Orada kâfirler yemin ederek dünyalarında ve kabirlerinde ancak bir saat (kısacık bir süre) kaldıklarına yemin edecekler. İlim ve iman ehli ise onlara bu günün, vakti ile inkâr ettikleri ölümden sonra diriliş günü olduğunu ifade ederek cevap vereceklerdir. O vakit onların her hangi bir mazeretleri ya da tevbeleri kabul edilmeyecektir. Çünkü yüce Allah onlara Kur'ân-ı Kerim'de misalleri açıklamış bulunmaktadır. Onlar ise öğüt almadılar. O halde Resûl üzülmemeli ve Allah'a davet yolunda karşılaştığı yalanlamaya ve eziyetlere sabretmelidir. Birkaç sene içerisinde Rumlara zafer vereceğinin vaadini gerçekleştiren Allah da Resûlü'ne ve mü'minlere yardım etmeyi kendi üzerine yazmış bulunmaktadır. Allah'ın vaadi haktır, ebediyyen geri kalmaz.

Rum Sûresi 51-60. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a çağıran davetçinin, karşı karşıya kalacağı eziyet ve işkencelere sabretmesi gerekir. Çünkü hidâyet Allah'ın hidâyetidir. Ona düşen, tebliğden başka bir şey değildir.

2. İnsanın yaratılışının aşamaları, gelişmesi, gençliğinde güçlü sonra da yaşlanıp zayıflaması yüce Allah'ın azametini ve kudretini vurgulayan hususlar arasındadır.

3. Sabır ve hak yolda meşakkatlere katlanmak oldukça önemlidir.

سُورَةُ لُقْمَانَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ هُدًى وَرَحْمَةً
لِلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾ اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ
بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ اُو۬لٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُو۬لٰٓئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا اُو۬لٰٓئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٦﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا
كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَاَنَّ فِٓي اُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ
﴿٧﴾ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ
﴿٨﴾ خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ خَلَقَ
السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَاَلْقٰى فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ
تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَٓابَّةٍ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً
فَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ فَاَرُونِي
مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

31- LOKMÂN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 34 âyettir)

12 ve 13. âyette Hz. Lokmân'ın adı geçtiği için Lokmân adını almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Elif, Lâm, Mîm."

2- "Bunlar pek hikmetli kitabın" hikmeti kapsayan ve Allah'ın hikmeti ile indirilmiş Kur'ân-ı Kerim'in **"âyetleridir."**

3- "İhsan edenler için hidayet ve rahmettir."

4- "Onlar ki namazı dosdoğru kılarlar." en mükemmel şekilde onu eda ederler. **"Zekâtı verirler ve onlar âhirete kesin olarak"** güçlü ve köklü bir iman ile **"iman edenlerdir."**

5- "İşte onlar Rabblerinden bir hidayet üzeredirler ve onlar felâh bulanların ta kendileridir. "

6- "İnsanlardan kimisi bilgisizce Allah'ın yolundan" dininden -kasıt İslâm'dır- **"saptırmak ve o âyetleri bir eğlence edinmek için boş sözleri"** haktan uzaklaştırıp oyalayan bâtılı **"satın alırlar."** üstün tutar ve tercih ederler. **"İşte onlar için horlayıcı"** zelil edici **"bir azap vardır."**

7- "O kimseye âyetlerimiz okunduğu zaman güya iki kulağı sağırmış da bunları işitmemiş gibi büyüklenerek yüz çevirir" mütekebbir bir eda ile arkasını dönüp gider. **"Sen ona çok acıklı bir azabı müjdele!"**

8- "Muhakkak iman edip salih amel işleyenler için Naîm cennetleri vardır."

9- "Onlar oralarda ebedi kalıcıdırlar. Bu Allah'ın hak vaadidir. O, Azîzdir, Hakîmdir.

10- "O, gökleri onları gördüğünüz şekilde direksiz" gökleri ayakta tutan direkler olmaksızın **"yarattı. Sizi sallamasın"** sizi üzerinde olduğunuz halde eğilmesin ve dengesi bozulmasın **"diye yere de yüksek ve sabit dağlar koydu. Orada her canlıdan"** -(canlı anlamını verdiğimiz) *dâbbe*, yeryüzünde hareket eden insan ve diğer varlıkları ifade eder- **"yaydı."** Orada yayılmalarını sağladı. **"Gökten de bir su indirip orada her türden"** her bitki çeşidinden erkek ve dişi olmak üzere **"güzel"** faydası çok ve hoş **"bitkiler bitirdik."**

11- "Bunlar Allah'ın yarattığıdır. Haydi, O'ndan başkasının" Allah'tan başka iddia olunan uydurma ilâhların **"ne yarattığını gösterin bana. Hayır, zalimler apaçık"** besbelli **"bir sapıklık içindedir."**

Lokman Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu ederek onu hikmeti pek çok bir kitap olmakla nitelendirmektedir. Çünkü bu kitap sahih akideyi ve dosdoğru ilkeleri kapsar. Kur'ân-ı Kerim'i önemsemeyen ve insanları haktan uzaklaştırmak için oyunu, eğlenceyi ve bâtıl sözleri tercih eden kimse ise zelil kılıcı azabı hak eden zalimlerdendir. Şüphesiz büyüklük taslayan kimseler ile ihlâs sahibi mü'minler arasında da büyük bir fark vardır. Bunlar cennette nimetlere mazhar olurlarken diğerleri Kıyâmet gününde pek ağır bir azap içinde olacaklardır.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kâinattaki kudretinin bazı etkilerini sıralamaktadır. O genişliğine rağmen semaları, o semalarda yayılan pek çok ve pek muazzam oldukları halde kendi yörüngelerinde herhangi bir şaşma ya da bir çarpışma söz konusu olmaksızın yüzüp giden gezegenleri ve yıldızları yaratmış, bunları destekleyen herhangi bir direk olmaksızın da o semaları yükseltmiştir. Aynı zamanda yeryüzünde yerin dengesini koruyan sabit dağlar yaratmış, orada çeşitli türleri ile canlıları yaymış, gökten yağmur indirerek o yağmur ile faydaları pek çok ve göz alıcı güzellikte türlü türlü bitkilerin yetişmesini sağlamıştır.

Lokman Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim hikmeti sonsuz bir kitaptır. Çünkü bu kitap hem sağlıklı akideyi hem dosdoğru ilkeleri aynı zamanda erdemli ahlâkı ve sonsuz hikmeti kapsamaktadır. Bu kitap kendisine iman edip içindekilerden yararlananlar için bir hidâyet ve bir rahmettir.

2. Allah, hikmeti kulları arasından dilediği kimselere verir. Kendisine hikmet verilen kimseye de pek büyük bir hayır verilmiş demektir. Bu sebeple çokça şükretmelidir.

3. Namazı dosdoğru kılmak, namazı gereği gibi korumak, zekâtı vermek, Allah'a ve âhiret gününe iman etmenin alâmetlerinden olup hidâyetin bir delilidir, kurtuluşa ve başarıya götüren bir yoldur.

4. Müslüman faydasız şeylerde vaktini kaybetmez. O dünyada ve âhirette kendisine faydalı olacak şeylerle yakından ilgilenir.

5. Yüce Allah'ın kudreti, gökte, yerde, dağlarda, denizlerde, yağmurlarda, ekinlerde ve daha başka her şeyde açıkça görülmektedir.

6. Yaratma meselesi kesinlikle yüce Allah'a aittir. Çünkü ortada herhangi bir şey yaratabileceğini iddia etmiş ve eden hiçbir kimse de bulunmamaktadır.

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِۜ وَمَنْ يَشْكُرْ فَاِنَّمَا
يَشْكُرُ لِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَم۪يدٌ ﴿١٢﴾ وَاِذْ
قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِه۪ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِۜ اِنَّ الشِّرْكَ
لَظُلْمٌ عَظ۪يمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِۚ حَمَلَتْهُ اُمُّهُ وَهْنًا
عَلٰى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ ف۪ي عَامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ ل۪ي وَلِوَالِدَيْكَۜ اِلَيَّ
الْمَص۪يرُ ﴿١٤﴾ وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰٓى اَنْ تُشْرِكَ ب۪ي مَا لَيْسَ لَكَ بِه۪
عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًاۘ وَاتَّبِعْ
سَب۪يلَ مَنْ اَنَابَ اِلَيَّۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ يَا بُنَيَّ اِنَّهَٓا اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ
فَتَكُنْ ف۪ي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللّٰهُۜ
اِنَّ اللّٰهَ لَط۪يفٌ خَب۪يرٌ ﴿١٦﴾ يَا بُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ
وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَٓا اَصَابَكَۜ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ
الْاُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ
مَرَحًاۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍۚ ﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ ف۪ي مَشْيِكَ
وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَۜ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَم۪يرِ ﴿١٩﴾

12- **"Andolsun Biz Lokman'a hikmeti verdik. Allah'a şükret diye** (emr ettik). **Kim şükrederse ancak kendisi için şükreder. Kim de nankörlük ederse muhakkak Allah muhtaç değildir, hamde layık olandır."**

13- **"Hani Lokman oğluna öğüt verirken: Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma, muhakkak şirk büyük bir zulümdür, demişti."**

14- **"Biz insana ana babasını tavsiye ettik. Annesi onu güçsüzlük üstüne güçsüzlükle"** zayıflık üstüne zayıflıkla **"taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yılda olur. Bana ve ana babana şükret. Dönüş yalnız Banadır, dedik."**

15- **"Eğer onlar bilmediğin şeyi Bana ortak koşman için seni zorlarlarsa"** seni şirke mecbur etmek için bütün çabalarını ortaya koyacak olurlarsa **"sen onlara itaat etme! Bununla beraber dünyada onlarla iyi geçin ve sen bana dönenlerin"** Rabbine dönüp tevbe edenlerin ve doğru yolu izleyenlerin **"yoluna uy! Sonra dönüşünüz Bana olacaktır. Ben de sizlere neler yapmakta olduğunuzu haber veririm."**

16- **"Oğulcuğum! Eğer sen bir kaya içerisinde yahut göklerde ya da yerde olsan ve o** (yaptığın) **hardal tanesi ağırlığınca"** -hardal küçüklükte örnek olarak gösterilen küçük siyah bir tanedir- **"dahi olsa Allah onu getirir. Muhakkak Allah Latiftir, her şeyden haberdardır."**

17- **"Oğulcuğum! Namazı dosdoğru kıl, marufu emret, münkerden alıkoy. Sana isabet edene de sabret. Çünkü bunlar kesin olarak emredilen"** yerine getirilmesi ve kendilerine sımsıkı bağlı kalınması gereken **"işlerdendir."**

18- **"İnsanlardan yüzünü çevirme!"** İnsanlardan yüzünü başka tarafa çevirerek kendini üstün görerek ve böbürlenerek burnun yükselmesin. **"Yeryüzünde şımarıklıkla yürüme!"** Yeryüzünde gurura kapılmış, şımararak, böbürlenerek yürüyen kimsenin yürüdüğü gibi kendini beğenmiş bir eda ile yürüme **"çünkü Allah, büyüklük taslayan ve"** kendisini beğenen, çokça övünüp **"böbürlenen kimseleri sevmez."**

19- **"Yürüyüşünde mutedil ol!"** Ne ağır ne hızlı, orta yollu yürü. **"Sesini alçalt"** fazla yüksek sesle konuşmayarak sesini kıs **"çünkü seslerin en çirkini"** en hoşa gitmeyeni **"eşeklerin sesidir."**

Lokman Sûresi 12-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sonra âyet-i kerimeler Lokman-ı Hekim'in kıssasını ve oğluna verdiği öğütleri sunmaktadır.

2. Arkasından âyet-i kerimeler Lokman'ın oğluna yaptığı tavsiyeleri arka arkaya sıralamaktadır. Ona Allah'ın her şeyini bildiğini hatırlatmaktadır. Öyle ki insanın yaptığı bir iyilik yahut kötülük ne kadar küçük olursa olsun en gizli saklı bir yerde dahi olsa -bir kayanın içi yahut göklerde ya da yerde olsun- şüphesiz Allah onu açığa çıkartır ve onun hesabını görür. Sonra oğluna namaza gerektiği gibi dikkat etmesini ve insanları her hayra çağırıp her türlü kötülükten alıkoymaya çalışmasını ve kendisine isabet edecek eziyet, zorluk ve hoşlanılmayan hallere de katlanmasını emretmektedir. Çünkü bunlar özellikle dikkat edilmesi ve sımsıkı bağlı kalınması gereken faydalı işlerdendir.

3. Sonra oğluna büyüklenmemesini, kendisini beğenip insanlara karşı böbürlenmemesini emretmektedir. Çünkü Allah büyüklük taslayan, övünüp böbürlenen kimseleri sevmez. Ayrıca ona nefsinin vakarını ve dengesini korumasını, yürüyüşünde hızlı yürümek ile ağır yürümek arasında orta yollu olmasını, sesini de kısmasını emretmektedir. Çünkü başkalarını rahatsız edecek derecede sesi yükseltmek insanların -tıpkı eşek sesinden nefret ettikleri gibi- nefret etmesine sebeptir, onları rahatsız eder.

Lokman Sûresi 12-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a nimetleri dolayısı ile şükretmek hikmetin, aklın ve zekânın alâmetlerindendir. Yüce Allah'a şükretmek gerektiği gibi bu nimetin elde edilmesine sebep olan insanlara şükretmek de gereklidir. Nimeti kabul etmeyip nankörlük etmek ise nefse zulmetmenin, ahmaklığın ve kötü bir değerlendirmenin delilidir.

2. Babaların çocuklarının terbiyesi ile ilgilenmeleri, -basiret ve şuur üzere yürüyebilmeleri için- onları güzel bir şekilde yönlendirip onlara öğüt vermeleri, kendilerine hayattaki deneyimlerinin özünü vermeleri bir zorunluluktur. Bununla birlikte öğüt vermek ve yönlendirmek için en güzel yolu kullanmak gerekir.

3. Allah'a ortak koşmak zulüm türlerinin en büyüklerindendir. Çünkü şirk ibadeti hak eden ile onu hak etmeyeni eşit tutmaktır.

4. Anne babaya iyilik yapmak, onlara güzel davranmak ve Allah'a isyan olmayan hususlarda onlara itaat etmek bir zorunluluktur.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ
فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيلَ
لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَاءَنَا
أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾ وَمَنْ
يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقٰى وَإِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ
كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلٰى عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلّٰهِ مَا
فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّ مَا
فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ
أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلْقُكُمْ
وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

20- **"Göklerde olanları da yerde olanları da Allah'ın sizin için"** sizin faydanız ve maslahatlarınız için **"emrinize verdiğini"** sizin için hazırlayıp onlara boyun eğdirdiğini **"açık ve gizli olarak nimetlerini üzerinize bol bol tamamlamış olduğunu görmediniz mi? Bununla birlikte insanlar arasında Allah hakkında bilgisiz, kılavuzsuz ve aydınlatıcı bir kitap olmaksızın tartışan"** varlığını, sıfatlarını ve dinini inkâr eden **"kimseler vardır."**

21- **Onlara: Allah'ın indirdiğine uyun, denildiğinde onlar: Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız, derler. Ya şeytan onları alevli"** tutuşturulmuş ve alev alev yanan **"ateş azabına çağırıyorsa da mı?"**

22- **"Kim ihsan edici olduğu halde yüzünü Allah'a teslim ederse"** yani kim nefsini ihlâsla Allah'a teslim olup bütün işlerini Allah'a havale ederse **"muhakkak sapasağlam kulpa"** ipin halkasına, kulpuna **"yapışmış"** Ona sımsıkı bağlanmış, sarılmış **"olur."** Maksat ise bozulması söz konusu olmayacak surette ahde bağlı kalmaktır. *Sapasağlam kulp*tan kasıt ise bu durumda olan bir kimsenin kendisini yüce Allah'ın rızasına ulaştıran en güçlü sebebe bağlanmış olduğu anlamına gelir. **"İşlerin âkıbeti"** sonunda varacağı yer **"Allah'ındır."**

23- **"Kim de inkâr ederse, onun küfre sapması seni üzmesin. Dönüşleri Bizedir. Neler yaptıklarını Biz kendilerine bildireceğiz. Muhakkak Allah kalplerin özünde olanı"** kalplerin içindeki iyi ve kötü niyetleri **"çok iyi bilir."**

24- **"Biz onları azıcık faydalandırırız. Sonra onları oldukça ağır"** son derece şiddetli **"bir azaba mahkûm ederiz."**

25- **"Andolsun onlara göklerle yeri kim yarattı, diye sorsan, onlar elbette: Allah, diyeceklerdir. Allah'a hamdolsun, de. Onların çoğu bilmezler".**

26- **"Göklerle yerde olanlar Allah'ındır. Muhakkak Allah Ganîdir, Hamîddir."**

27- **"Eğer yerde olan bütün ağaçlar kalem olsa ve denize de ardından"** su ile dopdolu **"yedi deniz daha katılsa"** ona ilave edilip dökülse **"yine de Allah'ın sözleri"** onun kudretinde olan işler, hayret verici hususlar yahut onun bildikleri **"tükenmezdi"** sonu gelmez ve bitmezdi. **"Muhakkak Allah Azizdir, Hakîmdir."**

28- **"Sizin yaratılmanız ve öldükten sonra diriltilmeniz ancak bir can gibidir. Muhakkak Allah her şeyi işitendir, her şeyi görendir."**

Lokman Sûresi 20-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ederek kâfirlerin durumu dolayısı ile fazla üzülmemesi gerektiğini ona söylemekte ve Kıyâmet gününde, sonunda yüce Allah'ın huzuruna varacaklarından yana kalbinin emin ve huzurlu olmasını istemektedir. Çünkü O, nefislerin gizlediklerini çok iyi bilir ve insanlara amellerinin karşılığını adaletle verecektir.

2. Âyet-i kerimeler kâfirlerin oldukça garip çelişkilerini kaydetmektedir. Çünkü onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorulacak olursa Allah'ın yarattığını söyleyip cevap verirler. Sonra yine de onlar Allah ile başka ilâhları ortak koşmaktadırlar.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın azametini, hikmetini ve ilminin genişliğini vurgulayarak yeryüzündeki ağaçların hepsi eğer yazı yazmak maksadıyla kalemlere dönüşse, denizlerin suları da kendileri ile Allah'ın hükümlerinin mahlûkatının işlerini çekip çevirmesinin ve yüce Allah'ın bildiklerinin yazılması için mürekkep olsa Allah'ın kelimeleri bitmeden ve sonu gelmeden kalemler tükenir, mürekkebin tamamı da biter. Çünkü Allah'ın kelimelerinin sonu yoktur.

4. Şüphesiz yüce Allah kudreti pek büyük, her şeye kâdir olandır. O insanları önce yarattığı gibi Kıyâmet gününde onları ilkin nasıl yarattıysa ölümden sonra onları diriltecektir.

Lokman Sûresi 20-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. Sayıp dökülmelerine imkân yoktur. Bunların bir kısmını biliriz, birçoğunu bilmeyiz. Bu sebeple bizim bu nimetlerden dolayı Rabbimize şükretmemiz ve bize verdiklerinden de infak etmemiz gerekir.

2. Pek çok kimseyi Allah'ın indirdiklerini inkâr etmeye iten sebeplerden birisi de atalarından, dedelerinden miras olarak devraldıkları bâtıl ibadetler ile kötü geleneklerdir. Bundan dolayı insanın düşünmesi ve başkalarını kör bir şekilde taklit etmemesi her zaman da taraftarlarını alevli cehennem azabına çağıran şeytana uymaması gerekir.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah nezdindeki yeri pek büyüktür. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de kavminin iman etmesini şiddetle arzu ederdi.

4. Yüce Allah'ın ilmi kelimeleri, hikmeti, mahlûkatının işlerini idare etmesinin sınırı yoktur, sonu gelmez ve bitip tükenmez.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرٖٓي إِلٰٓى أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللّٰهَ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبٖيرٌ ﴿٢٩﴾ ذٰلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبٖيرُ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ
تَجْرٖي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ اٰيَاتِهٖ إِنَّ فٖي ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا
اللّٰهَ مُخْلِصٖينَ لَهُ الدّٖينَ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ
وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾ يَٓا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا
رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزٖي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهٖ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ
عَنْ وَالِدِهٖ شَيْـًٔا إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَلَا
يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾ إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرٖي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ
غَدًا وَمَا تَدْرٖي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ خَبٖيرٌ ﴿٣٤﴾

سُورَةُ السَّجْدَةِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَلَاثُونَ اٰيَةً

29- **“Görmedin mi ki Allah geceyi gündüze bitiştirir.”** Girdirir, sokar. **“Gündüzü geceye bitiştirir. Güneşi ve ay’ı da Musâhhar kılmıştır. Her biri belirli”** bilinen **“bir süreye kadar akıp gider. Muhakkak ki Allah yaptığınızdan haberdardır.”**

30- **“Bunun sebebi şudur: Çünkü Allah hakkın ta kendisidir. O’ndan başka onların çağırdıkları ise batıldır ve muhakkak Allah çok yücedir, çok büyüktür.”**

31- **“Size âyetlerinden”** kudretinin ve vahdaniyetinin delillerinden **“bir kısmını göstermek için Allah’ın nimeti ile gemilerin denizde akıp gittiğini görmez misin? İşte bunda”** darlık ve sıkıntı zamanlarında **“çok sabreden”** rahat ve bolluk zamanlarında **“çok şükreden herkes için muhakkak âyetler”** pek büyük ibretler **“vardır.”**

32- **“Onları dağlar gibi”** -burada *zulel*, zulle’nin çoğulu olup yüksekte olup gölge yapan her şey demektir.- Gölgeleri olan bulutlar yahut dağlar gibi **“bir dalga kapladığında”** onların üzerini kapatıncaya kadar yükseldiğinde **“dinlerini yalnız Allah’a halis kılanlar olarak O’na dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkarınca onlardan kimileri orta yolu tutar.”** Akidesinde ve amelinde itidalli olur. Allah’a şükreder, verdiği sözüne bağlı kalır. **“Âyetlerimizi ise çok gaddar”** aşırı şekilde gadreden (ahdini bozan) ve nimetleri çokça inkâr ederek **“nankörlük edenden başkası bile bile inkâr etmez.”**

33- **“Ey insanlar! Rabbinizden sakının ve babanın oğluna, oğlun babasına hiçbir fayda sağlayamayacağı”** gibi ona gelecek hiçbir zararı da önleyemeyeceği **“o günden de korkun. Muhakkak ki Allah’ın vaadi haktır. O halde dünya hayatı sakın sizi aldatmasın”** ve zevkleri ile cazibeli fitneleri ile sizi oyalamasın. **“O çok aldatıcı”** insanı aldatıp onu Allah’a itaatten döndüren şeytan ve başka şeyler **“da sakın sizi Allah ile aldatmasın.”**

34- **“Saatin ilmi”** Kıyâmet günü ile ilgili her bir hususa dair bilgi **“Allah’ın nezdindedir. Yağmuru”** insanların, hayvanların, bitkilerin imdadına yetişen o suyu **“O indirir. Rahimlerde olanı”** annelerin karınlarındakilerin cinsiyetlerini, türlerini tek tek varlıklarını, renklerini, şekillerini, yaşlarını, hallerini, ecellerini **“O bilir. Hiçbir kimse yarın ne kazanacağını bilemez.”** İnsan bir dakika sonra dahi geleceğinde ne ile karşılaşacağını bilemez. **“Hiçbir nefis de hangi yerde öleceğini bilmez. Muhakkak ki Allah her şeyi bilendir.”** Onun ilmi eşyanın zâhirlerini de içlerini de, hakikatlerini de kuşatacak şekilde **“her şeyden haberdardır.”**

Lokman Sûresi 29-34. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâinatın hakkında ve kâinatın görünen manzaraları üzerinde dikkatle düşünen herkesin yüce Allah'ın hak ilâh olduğuna kesin olarak inanacağını açıklamaktadır. Çünkü geceyi ve gündüzü yaratan, güneşi ve ay'ı mahlûkatının menfaatlerini gerçekleştirmek için emir altına veren O'dur. Hâlbuki kâfirlerin tapındıkları sahte ilâhlar bu gibi varlıkları yaratmaktan ve yoktan var etmekten tamamen âcizdir.

2. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın gemilerde, gemilere binip seyahat eden yolcuların karşı karşıya kaldığı ve ancak Allah'ın onlardan kendilerini kurtarabileceği zor ve sıkıntılı hallerdeki Allah'ın kudret ve nimetinin tecellilerini de saymayı sürdürmektedir. Böyle bir durumda O'na ancak pek az kimseler şükreder. Büyük çoğunluk ise Allah'ın lütfunu unutur gider.

3. Daha sonra sûre Allah'ın takvâsını emretmekle ve âhiret gününü hatırlatmakla sona ermektedir. O günde her bir insan kendi amelinin mesuliyetini yüklenecek, bir babanın kendi evladına hiçbir faydası olmayacağı gibi hiçbir evladın da babasına faydası olmayacaktır. Bugün Allah'ın asla geri kalmayacak olan hak vaadidir. Yine âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın kendisine tahsis ettiği ve kendisinden başka kimsenin bilmediği gayb ilminden olan bazı hususları zikretmektedir. Kıyâmet günü ile alakalı her bir hususu yağmurun yağdırılmasını bilen O'dur. Rahimlerde olanların hepsini, rahimlerde olanın aşamalarını, gelişmesini, dünya hayatındaki hallerini, âhiretteki geleceğini kapsamlı ve eksiksiz olarak yalnız O bilir. Gelecekte insanın karşı karşıya kalacağı hayrı ya da şerri de O bilir. Aynı zamanda her bir mahlûkun öleceği zaman ve mekânı da O bilir.

Lokman Sûresi 29-34. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın yarattıkları üzerinde tefekkür etmek bizi O'na iman etmeye götürür.

2. Kıyâmet gününde sorumluluk bireyseldir. Ne akrabalığın faydası olur ne dostluğun şefaati görülür.

3. Allah'ın vaadi haktır, ebediyyen onun vaadi şaşmaz.

4. Dünyaya ve dünyanın ziynetine aldanmamalıyız, onun içindekilere kanmamalıyız ki azaptan kurtulabilelim. Mutlu ve bahtiyar olabilelim, cennette nimetlere kavuşalım.

5. Bilgisini yüce Allah'ın özel olarak kendisine sakladığı bazı hususlar vardır. Yarattıklarından hiçbir kimseyi bunlardan haberdar etmemiştir. Bu da ancak kendisinin bildiği bir hikmetten ötürü böyledir.

6. İnsanlar arasından yüce Allah'ın ilmini özel olarak kendisine sakladığı bu hususlardan herhangi bir şeyi tafsilatlı olarak bildiğini ileri süren bir kimse kesinlikle yalancıdır.

7. Gayb -varlığını idrâk edemesek dahi- vardır.

32- SECDE SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 30 âyettir)

15. âyetinde gerçek muminlerin teslimiyet ve tevazu içinde secdeye kapanmalarından söz edildiği için bu adı almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Elif, Lâm, Mîm."**

2- **"Kitabın indirilmesi -ki onda şüphe"** ve tereddüt **"yoktur- âlemlerin Rabbindendir."**

3- **"Yoksa onlar onu kendiliğinden uydurdu"** Kur'ân'ı kendisi uydurdu **"mu derler?"** Kastettikleri Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir. **"Hayır! o, senden önce kendilerine bir nezir"** uyarıcı bir Resûl **"gelmemiş olan bir kavmi kendisi ile uyarman için Rabbinden gelen haktır. Olur ki hidâyet bulurlar."**

4- **"Allah göklerle yeri ve onların aralarında olanları"** miktarlarını, sürelerini ancak kendisinin bildiği yüce Allah'ın günlerinden **"altı günde yaratan sonra Arş'a"** kemaline ve celaline yakışan bir sûrette **"istivâ edendir. O'ndan başka hiçbir veli"** sizi azabından koruyacak bir yardımcı **"de yoktur, bir şefaat edici"** sizin için Allah nezdinde şefaat edecek kimse **"de"** yoktur. **"Artık öğüt almaz mısınız?"**

5- **"O her şeyi gökten yere tedbir eder. Sonra miktarı sizin saymanıza göre bin yıl olan bir günde O'na yükselir."** Dünyanın işleri tedbir edilip çekilip çevrilmesinden sonra ona yükselir, ona çıkar.

6- **"İşte gaybı"** yaratılmışlar için gayb olan görünüp bilinmeyen her bir şeyi **"de açığı"** onlar tarafından müşahade olunan, görülen, yanlarında hazır olan şeyleri **"de bilen O Aziz Rahim olan budur."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
الٓمٓ ﴿١﴾ تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ ف۪يهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢﴾
اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
مَٓا اَتٰيهُمْ مِنْ نَذ۪يرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾
اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ
اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِه۪ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا
شَف۪يعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مِنَ السَّمَٓاءِ اِلَى
الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ اِلَيْهِ ف۪ي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُٓ اَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا
تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ
﴿٦﴾ اَلَّذ۪ٓي اَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ
ط۪ينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَٓاءٍ مَه۪ينٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوّٰيهُ
وَنَفَخَ ف۪يهِ مِنْ رُوحِه۪ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَ
قَل۪يلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾ وَقَالُٓوا ءَاِذَا ضَلَلْنَا فِي الْاَرْضِ ءَاِنَّا
لَف۪ي خَلْقٍ جَد۪يدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ يَتَوَفّٰيكُمْ
مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذ۪ي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

7- **"O ki yarattığı her şeyi güzel"** sağlam ve muhkem **"yapmıştır. İnsanı"** yani Âdem'i **"yaratmaya da çamurdan başlamıştır."**

8- **"Sonra O, onun soyunu"** zürriyetini **"bayağı bir sudan meydana gelen bir süzmeden yaratmıştır."** Onun soyundan gelenler güçsüz ve değersiz bir suyun özünden -ki o menidir- ürerler, soyları böylece devam edip gider.

9- **"Sonra O, onu düzeltip tamamlamış"** annesinin rahminde azalarını şekillendirmiş **"ona ruhundan üfürmüştür. Sizin için kulaklar, gözler ve kalpler yaratmıştır. Ne kadar az şükredersiniz!"**

10- **"Dediler ki: Biz yerde kaybolduğumuz vakit"** ölümden sonra cesetlerimizin parçaları da bulunamayacak kadar darmadağın olduğunda **"gerçekten biz yeni bir yaratılışta mı olacağız?"** Bu halden sonra yeni bir hilkat ile yaratılmamız mümkün mü? **"Evet, ama onlar Rablerine kavuşmayı inkâr ederler."**

11- "De ki: Size vekil kılınan ölüm meleği" Allah'ın kullarının ruhlarını almakla görevlendirdiği melek **"sizin ruhunuzu alır. Sonra da Rabbinize döndürüleceksiniz."**

Secde Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendilerine herhangi bir Resûlun gelmediği bir kavmi uyarıp korkutmak için gelmiş ve kendisinde hiçbir şüphenin bulunmadığı bu Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu ederek başlamaktadır. Bu Kur'ân onlara hidâyet bulmaları ümidi ile gönderilmiştir. Sonra âyet-i kerimeler göklerin ve yerin, her ikisi arasında bulunanların yaratılışını, işlerinin düzene konulup idare edilişini, işlerin hepsinin görüneni ile görünmeyeni ile hazır bulunanı ile Allah'a ait olduğunu, her şeyi ilk olarak ve harika bir şekilde yaratan yüce kudret sahibinin O olduğunu, insanı da çamurdan yaratmaya başladığını sonra da onun soyunu hakir, değersiz bir sudan sürdürdüğünü, onun hilkatini düzenledikten sonra ona güzel bir sûret verdiğini ve ona kendi ruhundan üflemekle birlikte ona işitecek kulak, görecek göz, akıl ve kalp verdiğini dile getirmektedir. Ama yine de insanlar çok az şükrederler.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın ölümden sonra diriltmeye kâdir olduğunu söz konusu etmekte ve kâfirlerin ölümden sonra dirilişi inkâr edip onu tasdik etmediklerine işaret etmektedir. Çünkü onlar cesetler çözülüp yer toprağına dağıldıktan sonra bir defa daha hayata geri dönmesinin imkânsız olduğunu ileri sürerler. Âyet-i kerimeler ise yoktan var etmeye kâdir olanın ikinci bir defa yeniden yaratmaya kâdir olduğunu ifade ederek bu iddialarını reddetmektedir.

Secde Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim ve Allah'ın Resûllerine indirmiş olduğu bütün semavî kitaplar hakkında şüpheye ve iftiralarda bulunmaya imkân yoktur. Bunların indirilmesinden hedef ve amaç ise insanları hidâyete iletmek, onları bir ve tek Allah'a ibadet yoluna irşad etmektir.

2. Göklerin ve yerin yaratılması ile onların bütün işlerinin mükemmel bir şekilde idare edilmesi yüce Allah'ın kudretine, vahdaniyetine ve ilmine apaçık bir delildir.

3. Düşünceyi insanın tabiatına, hilkatının aslına ve annesinin karnındaki oluşum aşamalarına yönlendirmek, insanın asılları itibari ile insanlar arasında eşitlik bulunduğu ve takvâ ile salih amel dışında aralarında herhangi bir üstünlüğün bulunmadığı sonucuna götürmek içindir.

4. Baştan ve yoktan var etmeye kâdir olan, insanları hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek için kabirlerinden ölümden sonra diriltmeye de kâdirdir.

وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُؤُ۫سِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْۜ رَبَّنَٓا
اَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا اِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾
وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنّ۪ي
لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَع۪ينَ ﴿١٣﴾ فَذُوقُوا
بِمَا نَس۪يتُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَاۚ اِنَّا نَس۪ينَاكُمْ وَذُوقُوا
عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا
الَّذ۪ينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ
يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًاۘ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾
فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَٓا اُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍۚ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾ اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًاۜ لَا يَسْتَوُ۫نَ
﴿١٨﴾ اَمَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ
الْمَأْوٰىۘ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَاَمَّا الَّذ۪ينَ فَسَقُوا
فَمَأْوٰيهُمُ النَّارُۜ كُلَّمَٓا اَرَادُٓوا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَٓا اُع۪يدُوا ف۪يهَا
وَق۪يلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذ۪ي كُنْتُمْ بِه۪ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

12- **"Günahkârları Rabblerinin huzurunda başlarını"** küçülmüşler ve pişman olmuşlar olarak önlerine **"eğip: Rabbimiz, gördük, işittik"** ve tasdik ettik, **"artık bizi geri döndür, salih amel işleyelim. Gerçekten biz"** senden başkasına ibadet etmenin doğru olmadığına kesin olarak **"inandık, diyecekleri vakit bir görsen!"**

13- **"Eğer biz dileseydik"** yani şayet Allah bütün insanlara hidâyet vermeyi murad etseydi **"her nefse elbette hidâyetini verirdik. Fakat benden sadır olan: Cehennemi bütünü ile cinlerden ve insanlardan elbette dolduracağım, sözü hak olmuştur."** Sabit olmuş, hüküm yerini bulmuş ve gerçekleşmiştir.

14- **"O halde siz bugününüze"** âhiret gününe **"kavuşmayı unuttuğunuz"** unuttuğunuz ve onun için hazırlanmadığınız **"için tadın. Gerçekten Biz de sizi unuttuk."** Âyetlerimiz gereğince amel etmeyi terk ettiğiniz gibi biz de sizi azap içerisinde terk ediyoruz. **"Şimdi işleyegeldiklerinize karşılık olarak"** ebediyyen sonu gelmeyecek olan **"ebedilik azabını tadın."**

15- **"Bizim âyetlerimize ancak kendilerine o âyetlerle öğüt verildiğinde secdeye kapanan"** Allah'ın âyetlerini tazim için, Allah için secdeye kapanıveren **"ve Rabblerini hamd ile tesbih edenler"** yüce Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih edenler **"iman eder. Hem onlar büyüklük de taslamazlar."**

16- **"Yanları yataklardan uzak kalır."** İbadet etmek için gece ortasında yatakları ve uykuyu terk ederler, **"Rabblerine"** azabından **"korkarak ve"** rahmet ve sevabını **"ümit ederek dua ederler. Onlara verdiğimiz rızıktan infak da ederler."**

17- **"Onlara o işlediklerine mükâfat olmak üzere kendileri için gözleri aydınlatan ne nimetler"** nefisleri huzura kavuşturan, gözleri aydınlatan nice sevinç, rahat ve lütuflar **"gizlendiğini hiçbir kimse bilmez."**

18- **"Mü'min kimse"** Allah'a itaatin dışına çıkmış **"fâsık kimse gibi midir? Bunlar eşit olmazlar."** Çünkü her iki kesim arasında pek büyük bir fark vardır.

19- **"İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için amelleri sebebi ile ağırlanmak"** misafir olarak ikram edilmek **"üzere Me'vâ cennetleri"** kendilerine varıp sığınacakları ve her türlü zevk ile yararlanacakları cennetler **"vardır."** Bu sebeple oraları gerçekten barınılacak (Me'vâ) yerlerdir.

20- "Ama fasık olanların karargâhı ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde tekrar oraya geri çevirilirler ve onlara: Yalanladığınız o ateşin azabını tadın, denilir."

Secde Sûresi 12-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler ölümden sonra dirilişi inkâr edenlerin Kıyâmet gününde bu günü itiraf ve kabul edeceklerini, bu arada da korkudan ve utançtan ötürü başları yere eğilmiş olduğu halde salih amel işlemek üzere dünyaya döndürülmeyi temenni edeceklerini ama bu isteklerinin kesinlikle kabul edilmeyeceğini dile getirmektedir. Çünkü dünyaya dönüş imkânsız bir iştir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın bütün insanları hidâyete iletme kudretine işaret etmektedir. Ama o hikmeti gereği akıbetlerini unutmaları sebebi ile cinlerden ve insanlardan cehennemin dolmasını dilemiştir. Hâlbuki iman etmek -zorlamak ile değil- tercih ile yapılabilecek bir şeydi.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmek ve onun sabrını güçlendirmek üzere mü'minlerin niteliklerini söz konusu etmekte ve kâfirlerin yüce Allah'a iman etmeyeceklerini açıklayıp küfre alışıp ona ülfet etmiş olmalarını da buna sebep olarak göstermektedir. Kendisine ise ancak Allah'ın âyetlerinden öğüt alan, o âyetler üzerinde iyiden iyiye düşünen, bu âyetler kendilerine hatırlatıldığı zaman ona hamd ile tesbih edip secde edenler iman eder. İşte bunlar derin bir uykuya dalıp uyumazlar. Aksine yüce Allah'a cehennem ateşinden korkarak cennetini ümit ederek dua ile uyudukları yerlerden yanları uzak durur. Gecelerini namaz ile dua ve tesbih ile ayakta geçirirler. Her zaman da Allah'ın kendilerine verdiği rızıktan infak ederler. Diğer taraftan hiçbir kimse bunların bu güzel amellerinin karşılığı olarak kendilerini bekleyen pek büyük sevabın miktarını bilemez.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler amelleri ve karşılaşacakları neticeleri bakımından mü'minler ile fâsıklar arasında bir karşılaştırma yapmaktadır. Mü'minler için ebediyyen barınacakları Me'vâ cennetleri vardır. Fâsıkların ise âhiret azabından önce dünyada da azap görmeleri söz konusudur. Umulur ki akıllarını kullanır, iman eder ve Rabblerine tevbe ederler.

Secde Sûresi 12-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cinler âlemi de tıpkı insanlar âlemi gibi yüce Allah'a ibadet etmek ve O'na itaat etmekle yükümlüdür. Kıyâmet gününde onlar da insanlar âlemi gibi hesaba çekileceklerdir.

2. Geceleyin namaz kılmak, insanlar uykuda iken yüce Allah'a dua edip yalvarmak yüce Allah'a yaklaştırıcı ibadetlerin en faziletlilerindendir. Bu ibadetin sevabı pek büyüktür, miktarını şanı yüce Allah'tan başkası bilemez. Allah yolunda infak etmek de böyledir.

3. Dünyada kâfirlerin ve günahkârların başına gelen bir takım mihnetler, belalar, darlık ve sıkıntılar, bir takım krizler -fakirlik, hastalık, çeşitli musibetler ve çeşitli olaylar gibi- aslında yüce Allah'tan gelen bir takım uyarılardır, onlar için öğüt ve hatırlatmadır. Belki böylelikle günahlardan dönüp yüce Allah'a tevbe ederler.

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْاَدْنٰى دُونَ الْعَذَابِ الْاَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ اَعْرَضَ
عَنْهَا اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى
الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي
اِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا
وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾ اَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ
اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ اِنَّ فِي
ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ اَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ
اِلَى الْاَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ اَنْعَامُهُمْ وَاَنْفُسُهُمْ
اَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْفَتْحُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
﴿٢٨﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ اِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْاَحْزَابِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

21- **"Andolsun ki Biz onlara belki dönerler"** ölümden önce küfür ve masiyetlerden tevbe ederler **"diye en büyük azaptan"** âhiret azabından **"önce yakın azaptan"** öldürülmek, esir alınmak, hastalıklar, açlık ve buna benzer dünya azaplarından **"mutlaka tattıracağız."**

22- **"Rabblerinin âyetleri ile kendisine öğüt verildikten sonra onlardan yüz çeviren"** Rahman'ın âyetlerine iman etmeyi terk eden **"kimseden daha zalim kimdir? Muhakkak ki Biz günahkârlardan intikam alanlarız."**

23- **"Andolsun ki Biz Musâ'ya da kitabı verdik. Sen ona kavuşmaktan şüphe etme."** Rıza ve kabul ile onunla karşılaşacağından şüphen olmasın. Burada kavuşmanın Musâ (aleyhisselâm) ile olduğu da söylenmiştir. O takdirde Musâ (aleyhisselâm)'ın risaletinin takrir edilip kabul edilmesi, onunla birlikte olan kitabın semavi bir vahiy ve ilâhî bir kitap olduğunun vurgulanması demek olur. **"Ve Biz onu İsrâiloğulları'na hidâyet kıldık."**

24- **"Ve onlardan sabrettikleri zaman bizim emrimiz ile hidâyete ileten"** insanları, verdiği yükümlülük gereği yüce Allah'a itaate çağıran hayırda kendilerine uyulan **"önderler çıkardık. Onlar âyetlerimize kesin olarak"** tasdikin en ileri ve en üstün mertebesinde **"inanıyorlardı."**

25- **"Şüphesiz Rabbin anlaşmazlığa düştükleri şeyler hakkında Kıyâmet gününde aralarında bizzat hüküm verecektir"** hak ile bâtılı birbirinden ayırt edecektir.

26- **"Meskenlerinde gezip dolaştıkları kendilerinden önceki nice nesilleri"** Allah'ın Resûllerini yalanlamış geçmiş ümmetleri/toplumları **"helâk etmemiz artık onları doğru yola iletmedi mi?"** Onlar bundan gafil midirler, onların akıbetlerinin ne olduğunu açıkça görmüyorlar mı? **"Muhakkak bunda âyetler vardır. Hâlâ dinlemeyecekler mi?"**

27- **"Görmezler mi ki Biz suyu kupkuru"** hiçbir ekinin bulunmadığı kurak bir **"yere süreriz de onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri ekini bitiririz. Hâlâ görmezler mi?"**

28- **"Derler ki: Bu fetih"** bize karşı kazanılacak zafer yahut da Kıyâmet gününde söz konusu olacak olan zıt taraflar arasında ayırt edici hükmün verilmesi **"ne zaman olur? Eğer doğru söyleyenler iseniz?"**

29- **"De ki: Fetih gününde kâfirlere imanları fayda vermez, onlara mühlet de veril-**

mez." İman etmeleri için onlar geciktirilmezler, sonraya bırakılmazlar.

30- **"Artık onlardan yüz çevir ve bekle! Çünkü onlar da beklemekte olanlardır."** Ey Muhammed, sen onların üzerine yakında inecek azabı gözetle. Onlar da aynı şekilde zamanın başınıza getireceği musibetleri gözetlemektedirler.

Secde Sûresi 21-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musâ (aleyhis selâm)'ın üzerine Tevrat'ın indirilmesinin İsrâiloğulları'nın hidâyeti için olduğunu tespit etmekte ve İsrâiloğulları'nın insanları hidâyete ileten önderlerinin bulunduğunu açıklamaktadır. Ayrıca din ile ilgili anlaşmazlığa düştükleri hususlarda aralarında yalnızca yüce Allah'ın hüküm vereceğini, doğru yoldan sapanlara bu sapıklıkları sebebi ile ceza verip hidâyet bulanları da hidâyetleri dolayısı ile mükâfatlandıracağını ortaya koymaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirleri azarlamaktadır. Çünkü onlar ilâhî cezayı hak edip Resûlleri yalanladıkları için helâk musibetine maruz kalan pek çok ümmetin akıbetini gördükleri halde öğüt almadılar. Mekke kâfirleri de işte bu helâk edilmiş toplumların meskenlerinde yürümektedir. Bu meskenlerde artık onlar yaşamıyor. Bu meskenler bir zamanlar burada yaşayanların karşı karşıya kaldıkları helâk ve yıkımı göstermektir. Çünkü bir zamanlar onların varlığı ile buraları mamur idi. Acaba kendilerinden önce geçip gitmiş olanların halinden öğüt alacaklar mı?

3. Sonra sûre yüce Allah'ın kudretinin kemalini açıklayarak sona ermekte, kâfirlerin Kıyâmet gününde kendilerine vadolunan azabı -alay ederek- çabucak istediklerine işaret etmekte ve onlara azabı görmelerinden sonra iman etmelerinin kendilerine hiçbir fayda sağlamayacağını ve salih bir amel işleyebilmek için başka bir vakte ertelenmek için kendilerine süre verilmeyeceğini belirterek cevap vermekte sonra da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onlardan yüz çevirip kendi aldanışları içerisinde terk etmesini, kendileri kendilerinin başına gelecekleri bekledikleri gibi kesin olarak helâklarını gözetlemesini emretmektedir. Esasen gelecek olan her bir şey pek yakındır.

Secde Sûresi 21-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın vaadi, zamanında muhakkak olarak gerçekleşir, onun için herhangi bir değişiklik ve bir tebdil söz konusu değildir.

2. İslâm adalet dinidir, o amelde bulunanları takdir eder ve yaptıkları amellerin karşılığını onlara verir. Amel edenler ile iman etmeyip cihad etmeyerek oturanları eşit tutmaz.

3. Allah'ın yoluna davet eden kimsenin Rabbinin risaletini hikmet ile ve güzel öğüt ile tebliğ etmesi, sabretmesi ve bundan sonra işi yüce Allah'a bırakması gerekir. Çünkü Allah kimin hidâyetini murad ederse ona tevfikini verir ve onu hidâyete iletir. Küfre ve dalâlete sarılarak masiyetleri sürdüren kimsenin hesabını görmek de Allah'a aittir.

33- AHZÂB SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 73 âyettir)

Güvenilir rivayetlerde ve tesbitlerde sûrenin tek adı vardır, o da "grup, bölük, topluluk" mânasında olan hizbin çoğulu olan Ahzâb'dır. Bu sûrenin 20 ve 22. âyetlerinde, İslâm tarihinin dönüm noktalarından birini teşkil eden Hendek Savaşı'na (Ahzâb Savaşı) atıf yapılarak ahzâb kelimesine yer verildiği için sûre bu isimle anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey Nebi! Allah'tan kork, kâfirlere ve"** dışa Müslüman olduklarını gösteren içlerinde küfürlerini gizleyen **"münafıklara itaat etme! Muhakkak Allah Alîmdir, Hakîmdir."**

2- **"Rabbinden sana vahyolunana uy! Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır."** Yarattıklarının hallerinden hiçbir şey O'na gizli kalmaz.

3- **"Allah'a da tevekkül et! Vekil olarak Allah yeter."**

4- **"Allah hiçbir adamın içinde iki kalp yaratmamıştır. Zihâr"** *-zihâr:* Erkeğin eşine: Sen benim için annemin sırtı gibisin, demesi ile olur. Araplar cahiliye döneminde eşlerini bu sözü söyleyerek boşuyorlardı. Onlara göre zihâr bir boşama idi. İslâm onlara bunu yasakladı ve hanımına zihâr yapan kimselere kefarette bulunmayı vacip kıldı- **"yaptığınız zevcelerinizi de ananız kılmamıştır, evlat edindiğiniz kimseleri"** *-da'iy* denilen evlatlık, babasından başkasına nispet edilen kişi demektir. Bu da cahiliye döneminde geçerli olup İslâm'ın iptal ettiği evlatlık edinme kurumudur- **"de öz oğullarınız kılmamıştır. Bunlar ağızlarınızla söylediğiniz"** Vâkıada hiçbir gerçeği bulunmayan yalın **"sözlerinizden ibarettir. Allah hak olanı söyler, doğru yola iletenー"** sırat-ı mustakimi/dosdoğru yolu gösteren **"de O'dur."**

5- **"Onları babalarına nispet edip çağırın. Bu Allah nezdinde daha adaletlidir. Eğer babalarını bilmiyorsanız dinde kardeşleriniz ve"** dinde **"dostlarınızdırlar"** velilerinizdirler. **"Hata etmenizden dolayı size"** küçük ya da büyük **"bir günah yoktur. Ama kalplerinizin kastettiği müstesnâdır. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edicidir."**

6- **"Nebi, mü'minler için kendi öz canlarından önce gelir."** En yakınlarından yakındır ve onların üzerinde pek çok lütuf sahibidir. **"Onun zevceleri de analarıdır."** Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri onlarla evlenmenin haram kılınması ve bu haram ve saygınlıklarının tazim edilmesi hususunda bütün mü'minlere nispetle anneler gibidir. **"Akrabalar"** birbiri ile akrabalık bağı bulunan kimseler, **"Allah'ın Kitabı gereğince"** Allah'ın şeriatinde ve dininde **"de diğer mü'minlerden ve muhacirlerden"** mirası hak etmek bakımından **"birbirlerine daha yakındırlar. Dostlarınıza"** muhtaç mü'min kardeşlerinize **"bir iyilik yapmanız müstesnâ. Bu kitapta yazılmıştır."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِر۪ينَ وَالْمُنَافِق۪ينَۜ اِنَّ اللّٰهَ
كَانَ عَل۪يمًا حَك۪يمًاۙ ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۜ اِنَّ اللّٰهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَب۪يرًاۙ ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ
وَك۪يلًا ﴿٣﴾ مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ ف۪ي جَوْفِه۪ۚ
وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمُ الّٰٓـ۪ٔي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ اُمَّهَاتِكُمْۚ
وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَٓاءَكُمْ اَبْنَٓاءَكُمْۜ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْۜ وَاللّٰهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّب۪يلَ ﴿٤﴾ اُدْعُوهُمْ لِاٰبَٓائِهِمْ
هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِۚ فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُٓوا اٰبَٓاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي
الدّ۪ينِ وَمَوَال۪يكُمْۜ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ ف۪يمَٓا اَخْطَأْتُمْ بِه۪
وَلٰكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَح۪يمًا
﴿٥﴾ اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِن۪ينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهُٓ
اُمَّهَاتُهُمْۜ وَاُو۬لُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ ف۪ي
كِتَابِ اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ وَالْمُهَاجِر۪ينَ اِلَّٓا اَنْ تَفْعَلُٓوا
اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِكُمْ مَعْرُوفًاۜ كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

Ahzâb Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile mü'minleri yüce Allah'ın takvâsı üzerinde sebat göstermeye ve bunu daha da artırmaya, onları kâfirlerle münafıklara itaat etmekten sakındırmaya, Kur'ân-ı Kerim'den nâzil olan buyruklara uymaya teşvik etmekte ve bununla birlikte bütün hususlarda yalnız Allah'a tevekkül etmeye yönlendirmekle başlamaktadır.

2. Sonra yüce Allah'ın herhangi bir adamın göğüs boşluğunda iki kalp yaratmadığını tespit etmektedir. Bundan dolayı insanın tek bir yola yönelmesi, bir ve tek ilâha ibadet etmesi gerekir. Çünkü insanın sadece bir kalbi vardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler cahilî bir gelenek olan zihâr geleneğini iptal etmekte ve erkeğin eşine: Sen benim için annemin sırtı gibisin, diyerek bu sözleri ile annesinin kendisine haram olduğu gibi eşinin de kendisine haram kılınmasını kastetmesinin sadece ağızlarla söylenen bir sözden ibaret olduğunu ve Vâkıadaki herhangi bir gerçeği ifade etmediğini açıklamaktadır.

4. Sonra yine âyet-i kerimeler cahilî evlat edinme geleneğini ve buna bağlı olarak ortaya çıkan etkileri iptal edip kaldırdığını da açıklamaktadır. Mirasçılık ve buna benzer gerçek aile ile ilgili diğer hükümler buna örnektir. Âyetler buna karşılık Müslümanlardan evlatları gerçek babalarına nispet ederek çağırmalarını istemektedir. Çünkü adalet ve hak budur. Eğer onların asıl babalarını bilmiyorlarsa onların dinde kardeşlik ve din gereğince velî edinilmek (dostluk) hakları vardır. Aynı zamanda âyetler hata ve unutma halinde ve bu hususların haram kılındığını bildiren buyrukların nüzulünden önce bu türden yapılan işlerden vebali kaldırmakta, Allah'ın rahmetine de işaret etmektedir.

Ahzâb Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Resûlün (sallallâhu aleyhi ve sellem) konumu gerektiği gibi tazim edilmeli, ona en güzel isimlerle ve en üstün vasıflarla seslenmelidir.

2. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yapılan ilâhî hitap onun ümmetine hitaptır. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) mü'minler için öz canlarından daha yakındır.

3. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri saygı göstermenin gereği ve onlarla evlenmenin haram oluşu bakımından mü'minlerin kendi anneleri gibidir.

4. İslâm, zulüm ve hakların zayi edilmesi özelliğine sahip -zihâr ve evlat edinmek gibi- cahilî birçok âdeti iptal etmiştir.

5. Medine-i münevverede muhacir ile Ensar arasında gerçekleşmiş olan kardeşlik işleminde mirasçılık sorunu ortadan kaldırılıp miras yalnızca tabii akrabalık sınırları içerisine çekilmiştir.

وَاِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِيّٖنَ مٖيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَاِبْرٰهٖيمَ
وَمُوسٰى وَعٖيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مٖيثَاقًا غَلٖيظًاۙ ﴿٧﴾
لِيَسْـَٔلَ الصَّادِقٖينَ عَنْ صِدْقِهِمْۚ وَاَعَدَّ لِلْكَافِرٖينَ عَذَابًا اَلٖيمًا
﴿٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَٓاءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رٖيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَاۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصٖيرًاۚ ﴿٩﴾ اِذْ جَٓاؤُ۫كُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ اَسْفَلَ
مِنْكُمْ وَاِذْ زَاغَتِ الْاَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ
وَتَظُنُّونَ بِاللّٰهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا
زِلْزَالًا شَدٖيدًا ﴿١١﴾ وَاِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذٖينَ فٖي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ اِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَاِذْ قَالَتْ طَٓائِفَةٌ
مِنْهُمْ يَٓا اَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُواۚ وَيَسْتَاْذِنُ فَرٖيقٌ
مِنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ اِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌۜ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍۚ اِنْ
يُرٖيدُونَ اِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ اَقْطَارِهَا ثُمَّ
سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَاٰتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَٓا اِلَّا يَسٖيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا
عَاهَدُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْاَدْبَارَۜ وَكَانَ عَهْدُ اللّٰهِ مَسْؤُ۫لًا ﴿١٥﴾

7- **“Nebilerden; senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musâ'dan ve Meryem oğlu İsa'dan”** kendilerine yükletilen sorumlulukları tam olarak yerine getireceklerine dair **“ahitlerini almıştık. Evet, biz onlardan sağlam”** risaletin tebliğ edilmesi ile pekiştirilmiş **“bir ahit almıştık.”**

8- **“Tâ ki doğru sözlü kimselere doğruluklarına dair soru sorsun.”** Allah Kıyâmet gününde Nebilere risaletlerini kavimlerine tebliğ ettiklerine dair sorsun. **“Kâfirler için ise pek acıklı bir azap hazırlamıştır.”**

9- **“Ey İman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani sizlere ordular gelmişti, Biz de üzerlerine bir rüzgâr ve görmediğiniz ordular göndermiştik.”** Allah onların kalplerine korku salan meleklerden orduları üzerlerine salmıştı. **“Allah ne yaptığınızı çok iyi görendir.”**

10- **“Hani onlar size hem üstünüzden”** doğu tarafında vadinin üst tarafından, **“hem alt tarafınızdan”** yani batı cihetinden vadinin alt kısmından **“gelmişlerdi. O vakit gözler yerinden kaymış”** aşırı korkudan şaşırıp kalmış **“yürekler de gırtlaklara varmıştı. Allah hakkında da türlü zanlarda bulunuyordunuz.”**

11- **“İşte orada mü'minler imtihan edilmiş”** yüce Allah kuşatmanın ağırlığı ile onları sınamış **“ve şiddetli şekilde sarsılmışlardı.”** Onlara gelip çatanın şiddetinden ötürü sarsıntıya uğramışlardı.

12- **“O zaman münafıklar ve kalplerinde hastalık”** münafıklık ve iman zayıflığı **“bulunanlar: Allah ve Resûlü bize bir aldatıştan”** bâtıldan yahut kandırmadan **“başka bir şey vaat etmemiştir, diyorlardı.”**

13- **“Hani onlardan bir kesim de şöyle demişti: Ey Yesribliler”** Ey Medineliler demektir. *Yesrib* önceden Medine-i Münevvere'nin adı idi. **“Burası sizin için durulacak yer değildir.”** Burada siz ikâmet edip kalamazsınız. **“Hemen dönünüz, içlerinden bir kısmı da peygamberden izin isteyerek: Gerçekten evlerimiz korumasızdır”** düşmanların oraya zarar vermesinden korkulur **“diyordu. Hâlbuki evleri korumasız değildir. Onlar ancak kaçmak istiyorlardı.”**

14- **“Eğer etrafından üzerlerine girilmiş olsa idi”** Medine'ye çeşitli yanlarından ve cihetlerinden hücum edilseydi, **“sonra da onlardan fitne”** onlardan kâfir olmaları ve Müslümanlarla savaşmaları **“istenseydi bu hususta geçirecekleri az bir süre müstesnâ elbette ona gi derlerdi.”** Böyle bir şeyi kabul ederlerdi ve Müslümanlarla savaşmayı ertelemezlerdi. Yani bu işi derhal, çabucak yaparlardı.

15- "Hâlbuki onlar andolsun ki bundan önce yüz çevirmemek" savaştan kaçmamak **"üzere Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz ise sorulur."** Böyle bir söze bağlı kalmak gerekir. Çünkü onlar bundan sorgulanacaklardır.

Ahzâb Sûresi 7-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, Medine'ye karşı savaşmak üzere toplanıp dört bir yandan Medine'yi kuşatan mü'minlerin düşmanlarını, yüce Allah'ın geri çevirmek sûreti ile Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve mü'minlerin üzerindeki lütfunu hatırlatarak başlamaktadır. Bu olay hicretin 5. yılında olmuştu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabı ile istişare etmiş, Selman-ı Fârisî (radıyallâhu anh) ona Medine etrafında bir hendek kazması görüşünü teklif etmişti. Böylelikle Müslümanlar hendeğin arka tarafında kalarak hem kendilerini hem şehirlerini savunabileceklerdi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de hendeğin kazılmasında Müslümanlarla birlikte çalışmış ve omuzu üzerinde toprak taşımış, onları teşvik etmiş, onlara dua etmişti. Yüce Allah da Müslümanların düşmanları üzerine şiddetli bir rüzgâr göndermiş, bu rüzgâr çadırlarını sökmüş, kazanlarını devirmiş, ateşlerini söndürmüş, atları serkeşleşmiş, safları bozulmuş idi. Melekler kalplerine korku salmış, bu sebeple bozguna uğrayarak kaçmaya başlamışlardı: *"Savaş hususunda da Allah mü'minlere yetti."* (Ahzâb, 25)

2. Aynı şekilde âyet-i kerimeler mücahitlerin konumlarını, cihaddaki samimiyetlerinde derecelerini de açıklamaktadır.

3. Âyet-i kerimeler münafıkların yalanlarını, korkaklıklarını, savaş alanından kaçışlarını, yalan ve uydurma sebepler ileri sürerek mazeret belirtmelerini de açıklamaktadır. Bununla yüce Allah onların gerçek yüzlerini ortaya koyup kötülüklerini ve korkaklıklarını açığa çıkarmıştı.

Ahzâb Sûresi 7-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Zafer ve yardım yüce Allah'tandır. Allah'ın, kendisinden başka kimsenin bilmediği halk ettiği orduları vardır.

2. Belâ, samimi mü'minler ile münafıkları ve imanı zayıf olanları birbirinden ayırt eder.

3. Mü'minler Allah'a verdikleri ahitlerini eksiksiz yerine getirirler. Münafıklar ise kurtulacaklarını umdukları ve çabuk elde edebilecekleri bir fayda bekledikleri her bir fırsat gördükçe Allah'a olan ahitlerini de bozarlar.

4. Şanı yüce Allah her bir konumda münafıkların iç yüzlerini açığa çıkartıp onları rüsvayy eder. Kötü işlerinden ötürü onları ileride ayrıca cezalandıracaktır.

5. Şanı yüce Allah, iman ve ihlâslı niyet temeli üzerinde yükselmeyen amellere sevap vermez.

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ وَاِذًا
لَا تُمَتَّعُونَ اِلَّا قَل۪يلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللّٰهِ
اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُٓوءًا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةًۜ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَص۪يرًا ﴿١٧﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّق۪ينَ مِنْكُمْ
وَالْقَٓائِل۪ينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ اِلَيْنَاۚ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ اِلَّا قَل۪يلًاۙ ﴿١٨﴾
اَشِحَّةً عَلَيْكُمْۚ فَاِذَا جَٓاءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُورُ
اَعْيُنُهُمْ كَالَّذ۪ي يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِۚ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ
سَلَقُوكُمْ بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا
فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْۜ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرًا ﴿١٩﴾
يَحْسَبُونَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُواۚ وَاِنْ يَأْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ
اَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْاَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ اَنْبَٓائِكُمْۜ وَلَوْ كَانُوا ف۪يكُمْ
مَا قَاتَلُٓوا اِلَّا قَل۪يلًا ﴿٢٠﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ ف۪ي رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَث۪يرًاۜ
﴿٢١﴾ وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَۙ قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ
وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُۘ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّٓا ا۪يمَانًا وَتَسْل۪يمًاۜ ﴿٢٢﴾

16- **“De ki: Eğer siz ölümden yahut öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçışın size asla faydası olmaz. O takdirde de ancak pek az faydalandırılırsınız.”**

17- **“De ki: Hakkınızda bir fenalık dilerse yahut sizin için bir rahmet murad ederse sizi Allah’a karşı kim koruyabilir”** himaye edebilir? **“Onlar kendileri için Allah’tan başka bir veli”** himaye edecek, yakınlık gösterecek bir kimse **“ve bir yardımcı”** destekleyici **“bulamazlar.”**

18- **“Aranızdan engelleyenleri”** yani insanları Allah’ın Resûlü ile birlikte cihad etmekten alıkoyup onların kararlılıklarını zayıflatmaya çaba gösterenleri **“ve”** küfürde **“kardeşlerine: Muhammed’i ve ashabını bırakıp Yanımıza gelin”** onların yanında savaşmayın **“diyenleri Allah elbette bilir. Zaten bunlar ancak pek az savaşırlar.”** savaşa girerler, çarpışırlar.

19- **“Onlar size karşı”** size faydalı olacak her bir hususta **“cimrilik ederek gelirler. Korku geldiğinde”** savaş söz konusu olduğunda **“ölümden üstüne baygınlık çökmüş kimse gibi gözleri dönmüş halde sana baktıklarını görürsün.”** Aşırı dehşet ve korkudan ötürü durumları, ölüm sarhoşluklarından ötürü bayılmak musibeti ile karşı karşıya kalmışın durumu gibi olur. Bu ifadelerle onların korkaklıkları dile getirilmektedir. **“O korku gidince de hayata karşı oldukça düşkün kimseler olarak keskin dillerle”** demir gibi kesen dillerle **“sizi incitirler.”** Yani aşırı derecede sizi yerer ve eleştirirler. **“İşte bunlar imana gelmemişlerdir.”** Zâhiren Müslüman olduklarını gösterirler ama gerçekte kalplerinden inanmamışlardır. **“Bu sebeple Allah onların amellerini boşa çıkarmıştır.”** İptal etmiştir. Çünkü amellerin kabul edilmesi için iman şarttır. **“Bu Allah için pek kolaydır.”**

20- **“Bunlar Ahzâb’ın”** Kureyş kâfirleri ile onlara katılanların **“henüz gitmemiş olduğunu”** bozguna uğradıktan sonra Medine’den ayrılıp gitmediklerini **“sanırlar. Eğer Ahzâb tekrar gelse çölde bedeviler arasında bulunup haberlerinizi sormak isterlerdi.”** Aşırı korkaklıklarından ötürü münafıklar Medine’de Müslümanlarla birlikte değil de çölde bedevilerle birlikte olmayı temenni edeceklerdi. **“Eğer aranızda olsalardı ancak pek az savaşırlardı.”**

21- "Andolsun ki sizin için, Allah'ı ve âhiret gününü ümit eden ve Allah'ı çokça anan kimseler için Resûlullah'ta güzel bir örnek vardır."

22- Mü'minler ise Ahzâbı gördüklerinde: Allah'ın ve Resûlü'nün bize vaat ettiği budur. Allah da, Resûlü de doğru söylemiştir, dediler ve (bu) **onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini arttırdı.**

Ahzâb Sûresi 16-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Ahzâb gazasında savaştan kaçan ve gerçek bir mazeretleri olmadığı halde özür beyan edenlerin iç yüzlerini açıklamakta, onların korkaklıklarını ve münafıklıklarını en doğru bir şekilde canlandırmaktadır.

2. Aynı zamanda âyet-i kerimeler kendileri cihada çıkmamakla birlikte aşırı korkaklıklarından ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile Müslümanlardan da hoşlanmadıkları için başkalarını cihada çıkmaktan alıkoymaya gayret eden engelleyicileri de rezil etmektedir. Ama bu gibi kimseler Ahzâbın (Kureyş'in ve müttefiklerinin) bozguna uğramalarından sonra savaşa katılmamakla birlikte ganimetlerden pay almak isteyerek Müslümanlara alabildiğine dil uzatırlar.

Ahzâb Sûresi 16-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) barışta ve savaşta Müslümanların kendisine uymaları gereken en üstün örnektir.

2. Savaşta Müslümanların sınırlarını her türlü yabancı istilâya karşı korumak hususunda gerekli bütün tedbirleri almak bir zorunluluktur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabına karşı oldukça mütevazı ve onları çokça seviyordu. Yüce Allah'tan hakkında vahiy inmemiş bütün hususlarda onlarla istişare eder, sebat gösterir ve Müslümanların maslahatını gerçekleştirecek görüşü alırdı.

4. Müslümanlar arasında adalet ve eşitlik söz konusudur. Çünkü hepsi hendeği kazmakta ve Medine-i münevvereyi savunmakta, -beraberlerinde onlardan bir fert gibi Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bulunduğu halde- iştirak etmişlerdi.

5. Saldırganlık İslâm'ın tabiatında olan bir tutum değildir. Onlar ancak akidelerini ve canlarını savunmak için cihad ediyorlardı. Yüce Allah savaşa gerek olmadan onlara yardım edince İslâm dışı savaşlarda görüldüğü gibi kaçkın düşmanları takip etmekte yahut onları kökten imha etmekte aşırıya gitmediler.

6. Yüce Allah'a dua ile, O'ndan yardım dileyip ona sığınmak sûreti ile yönelip yakarmak ilâhî yardımın en önemli sebeplerindendir.

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ
مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾
لِيَجْزِيَ اللّٰهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ
شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾ وَرَدَّ اللّٰهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ
الْقِتَالَ وَكَانَ اللّٰهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ
وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَؤُهَا وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ
تُرِدْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ
الْاٰخِرَةَ فَإِنَّ اللّٰهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

23- **"Mü'minler arasında Allah'a verdikleri sözde içtenlikle sebat gösteren nice yiğitler vardır. Onlardan kimisi adağını yerine getirdi."** İmanının sağlamlığını ispat ettikten sonra şehid olarak öldü, **"kimisi de beklemektedir."** Allah yolunda şehid olmayı gözetlemektedir. **"Onlar"** Allah'a verdikleri ahitlerinde **"hiçbir şeyi değiştirmemişlerdir."**

24- **"Çünkü Allah doğru olanları doğrulukları sebebi ile mükâfatlandıracak. Münafıkları da dilerse azaplandıracak yahut tevbelerini kabul edecek. Muhakkak Allah Gafûrdur, Rahîmdir.**

25- **"Allah kâfirleri hiçbir hayır elde etmeksizin öfkeleri ile geri çevirdi."** Allah her hangi bir zafer ve bir ganimet elde etmeksizin Medine'ye karşı gaza düzenlemek üzere bir araya gelmiş olan Ahzâbı zarara uğramışlar ve hüsran ile karşı karşıya kalmışlar olarak gerisin geri çevirdi. **"Allah savaşta mü'minlere yetti. Allah çok güçlüdür, Azizdir."**

26- **"Kitap ehlinden onlara yardım edenleri"** Ahzâba yardımcı olan Kurayzaoğulları Yahudilerini **"de Allah kalelerinden"** içlerine sığınıp korundukları kalelerinden **"indirdi. Kalplerine de korku saldı."** Allah onların kalplerine ileri derecede korku bıraktı. **"Onlardan bir kısmını"** yani erkekleri **"öldürüyordunuz bir kısmını"** yani kadın ve çocukları **"da esir alıyordunuz."**

27- **"Onların yerlerini, yurtlarını, mallarını ve ayak basmadığınız yerleri"** yani henüz ayaklarınızın çiğneyip geçmediği başka bir arazi ve toprağı -Hayber ve diğer yerleri- **"size miras verdi. Allah her şeye gücü yetendir."**

28- **"Ey Nebi! Zevcelerine de ki: Eğer dünya hayatını ve onun ziynetini"** dünya faydasını ve nimetlerini **"istiyorsanız gelin, size bağışta bulunayım."** Boşama halinde verilen mut'ayı ödeyeyim -ki bu da kadının haline göre kendisine destek olacak bir miktar maldır- **"ve sizi güzellikle salıvereyim."** Herhangi bir zararın söz konusu olmadığı güzel Talâk ile boşayayım.

29- **"Yok, eğer Allah'ı"** onun rızasını, **"Resûlü'nü ve âhiret yurdunu istiyorsanız"** arzu ediyorsanız **"muhakkak Allah içinizden güzel davrananlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır."**

30- **"Ey Nebi hanımları! Sizden kim apaçık bir hayâsızlıkta bulunursa"** açıkça çirkin olan bir masiyet işlerse **"ona azabı iki kat artırılır. Bu Allah'a göre pek kolaydır."** O'nun için zor değildir.

Ahzâb Sûresi 23-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlerin düşmanlarına karşı cihad etmekteki sadakatlerini, sebatlarını, kahramanlıklarını, Allah yolunda şehid olmayı ne kadar sevdiklerini, Allah'ın onlar için hazırlamış olduğu pek büyük mükâfatı açıklamakta, münafıkları da oldukça ağır azap ile tehdit etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Ahzâbı -bozguna uğramış oldukları halde- geri çevirmesindeki ve mü'minleri savaşın şerrinden korumasındaki lütfunu açıkça dile getirmektedir. Ayrıca Ahzâb ile yardımlaşan Yahudileri de cezalandırdı. Onlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ahitlerini bozmuş ve Kureyşliler, Gatafanlılar ve onların antlaşmalıları ile kendi bulundukları cihetten Medine'ye sokacaklarına dair ittifak yapmak sûreti ile pek büyük bir hainlik yapmışlardı. Bundan dolayı yüce Allah da Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve mü'minlerin elleri ile onlara ağır bir azap indirdi. Oldukça çetin bir kuşatmadan sonra onları kalelerinden indirdi, hainlik etmelerinin ve antlaşmalarını bozmalarının cezası olmak üzere erkekleri öldürüldü, kadın ve çocukları esir edildi.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara Kurayzaoğulları'ndan ve başkalarından alınan mallarla bolluk ve genişlik verdikten sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevcelerinin nafakalarının genişletilmesi hususunda izlenmesi gereken çeşitli hususları ele almaktadır. Bu âyetler gelerek Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevcelerini dünya hayatının geçici metaı ve nimetleri ile yüce Allah'ın rızası, Resûlü'ne itaat ve âhiret yurdunda onlar için hazırlanmış olan sevap arasında bir seçim yapmakta serbest bıraktı ve âhiret nimetlerinin dünyanın fâni metaından daha üstün ve kalıcı olduğunu, onlardan kötü bir iş yapan olursa onu ağır bir azap ile azaplandıracağını, salih amel işleyen için de Allah'ın sevabını kat kat artıracağını açıklamaktadır.

Ahzâb Sûresi 23-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Dünya hayatının süsleri ve geçici metaları âhiret nimetlerinin yanında hiçbir değer ifade etmez.

2. Evlilik hayatının devam etmesinin zor olması halinde Talâk -kadına zarar vermemek ve ona bütün haklarını vermek şartı ile- meşrudur.

3. Şerefli nübuvvetin evi bütün evlerin en hayırlısıdır. Bundan dolayı bu evin eğitim, öğretim ve irşad işini bizzat yüce Allah üstlenmiştir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüce Allah'ın nezdindeki ve zevceleri yanındaki değeri pek büyük ve pek üstündür. Zevceleri onu dünya hayatının metaından üstün tutmuş ve zor ve dar bir geçim söz konusu olsa bile onunla birlikte yaşamaya razı olmuşlardır.

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا
اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِۙ وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يَا نِسَاءَ
النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ
بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًاۚ
﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
الْاُولٰى وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُۜ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًاۚ ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِي
بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا
خَبِيرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

31- **"Sizden kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat"**e ısrarla devam **"eder ve salih amel işlerse Biz de ona ecrini iki defa"** sevabı iki kat **"veririz. Hem Biz ona"** cennette **"kerim bir rızık da hazırlamışızdır."**

32- **"Ey Nebi hanımları! Siz kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz."** Siz sizin dışındaki kadınlardan daha üstün ve şereflisiniz. **"Eğer takvâlı kimseler iseniz"** yüce Allah'a karşı takvâlı olmanız şartı ile **"edâlı ve yumuşak"** erkeklerin arzularını harekete getirecek yumuşak bir sesle **"konuşmayın. O takdirde kalbinde hastalık bulunan kimse"** Kalbinde kadınlar ile konuşmak sevgi ve arzusu bulunan kimseler sizden **"umutlanır. Siz hep uygun söz söyleyin."** Ama siz her zaman yumuşak olmayan ve müstehcen olmayan ciddi sözlerle konuşun.

33- **"Evlerinizde oturun."** Evlerinizde kalın ve zorunlu bir ihtiyaç olmadıkça dışarı çıkmayın. **"İlk cahiliyeninki gibi"** İslâm'dan önce cahiliye dönemi kadınları gibi **"açılıp saçılarak salınıp yürümeyin."** Örtünmesi gereken süslerinizi ve güzelliklerinizi yabancılara göstermeyin. **"Namazı da dosdoğru kılın, zekâtı verin. Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Ey ehli Beyt!"** Ey nübuvvet evinin halkı! **"Allah sizden ancak kiri"** eksikliği ve kusuru **"giderip tam anlamı ile sizi temizlemek ister."**

34- **"Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti"** Allah'ın ayetlerini ve Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sünnetini **"hatırlayın. Muhakkak Allah her şeyin inceliklerini bilir** (Latiftir). **Her şeyden haberdardır** (Habîrdir)."

35- **"Doğrusu Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, iman eden erkeklerle iman eden kadınlar, itaate devam eden erkeklerle itaate devam eden kadınlar"** Allah'a boyun eğerek ibadet eden erkeklerle Allah'a boyun eğerek ibadet eden kadınlar **"sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a zilletle boyun eğen erkekler boyun eğen kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle, oruç tutan kadınlar, gizli yerlerini koruyan erkeklerle koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar için Allah, bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."**

Ahzâb Sûresi 31-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minlerin annelerinin -Allah onlardan razı olsun- Müslümanların diğer hanımlarına olan faziletini açıklamaktadır. Çünkü onların evlerinde faydalı ve aydınlatıcı ilim ihtiva eden Allah'ın Kitabı indirilmiş, insanlığın en hayırlısı Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte yaşamış, onun hikmet ve bereketinden yararlanmış hanımlardır. Bu sebeple onlar bütün hanımların uyulacak örneğidir. Bundan dolayı iyilik yaparlarsa ecir onlara kat kat verilir. Kötülük yaparlarsa onların cezası da kat kat olur. Diğer taraftan yüce Allah'ın kendilerine vermiş olduğu bu emirler ancak onları arındırıp temizlemek, onların da onlara uyacak olanların da konumlarını yükseltmek içindir.

2. Sonra şanı yüce Allah onlara yabancı erkeklerle konuşurken izlenmesi gereken övülmeye değer yolun hangisi olduğunu açıklamaktadır. Bu da konuşurken sözü yumuşatıp sesi inceltip kırıtmaktan uzak bir sûretle olur. Sonra onlara evlerinde oturmalarını ve zorunlu bir sebep olmadıkça dışarı çıkmamalarını emretmektedir. Eğer dışarı çıkacak olurlarsa kendilerine Allah'a ve Resûlü'ne itaati, namazı kılmaya ve zekâtı vermeye, gerekli duyarlılığı göstermeyi emrettiği gibi dışarı çıktıkları takdirde edep ve hayâya bağlı olarak çıkmaları da gerekir. Daha sonra yüce Allah her Müslüman erkek ve kadın için gerekli olan salih amelleri ve bu amelleri yerine getiren kimselere hazırlamış olduğu pek büyük ecir ve mükâfatı açıklamaktadır.

Ahzâb Sûresi 31-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile onun aile halkının dünya hayatının metaına karşı ne kadar zahit (rağbetlerinin ne kadar az) olduğunu göstermektedir. Çünkü o Müslüman erkeklerin eşleri de Müslüman hanımların uyulacak örneğidir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hanımları bütün hanımlardan üstündür. Onların yüksek mevkileri ve Allah'a ve Resûlü'ne özel bir yakınlıkları vardır.

3. Kıyâmet gününde Allah'ın önünde amellerden ötürü hesaba çekilirken bireysel sorumluluk esastır, kimsenin başkasına asla faydası olmayacaktır.

4. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hanımlarına yöneltilmiş bulunan emir ve yasaklar aynı zamanda kesinlikle mü'minlerin bütün hanımlarına da yöneltilmiş demektir.

5. Kadının kocası ya da mahremleri dışında bir erkekle konuşması halinde yumuşaklıktan, müstehcenlikten, kaş göz işaretlerinden uzak bir tarzda konuşması gerekir ki bu şekilde konuşarak erkeğin arzusunu tahrik etmesin, o da ona kötülük yapmaya yahut şerefine dil uzatmaya kalkışmasın.

6. Kadın için en faziletli olan, evinde kalması ve din ya da dünyası açısından bir zaruret olmadıkça dışarı çıkmamasıdır. Çıkması halinde de vakar, edep ve hayâsını koruması da şarttır.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ
يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ
ضَلَالًا مُبٖينًا ﴿٣٦﴾ وَاِذْ تَقُولُ لِلَّذٖٓي اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ
اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفٖي فٖي نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ
مُبْدٖيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُ فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ
مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ حَرَجٌ فٖٓي
اَزْوَاجِ اَدْعِيَٓائِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا
﴿٣٧﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فٖيمَا فَرَضَ اللّٰهُ لَهُ سُنَّةَ اللّٰهِ
فِي الَّذٖينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾ اَلَّذٖينَ
يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ
وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسٖيبًا ﴿٣٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَٓا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ
وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمًا
﴿٤٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثٖيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ
بُكْرَةً وَاَصٖيلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذٖي يُصَلّٖي عَلَيْكُمْ وَمَلٰٓئِكَتُهُ
لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنٖينَ رَحٖيمًا ﴿٤٣﴾

36- **"Bir işi hükme bağladığında"** Allah ve Resûlü bir şey hakkında hüküm verdiği takdirde **"hiçbir mü'min erkek ve hiçbir mü'min kadına o işlerinde istediklerini yapmak"** seçmek, tercih etmek **"hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resûlü'ne isyan ederse şüphesiz apaçık bir sapıklıkla sapmış olur."**

37- **"Hani sen Allah'ın da kendisine nimet verdiği"** İslâm'a girmesini lutfettiği kişi olan Zeyd b. Hâris'e, **"senin de"** ey Muhammed, **"kendisine nimet verdiğin"** ona hürriyetini vermekle lütufta bulunduğun **"kimseye: Zevceni nikâhında tut"** eşin Zeyneb'i boşama **"ve Allah'tan kork, diyordun. Allah'ın açığa çıkaracağı şeyi ise içinde gizliyor"** yüce Allah'ın açığa çıkaracağı şey olan Zeyd'in ileride Zeyneb'i boşayacağı ve onunla Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in evleneceği şeklindeki hususu nefsinde gizliyor **"insanlardan korkuyordun. Hâlbuki Allah'tan korkman daha uygundu. Nihayet Zeyd'in o kadın ile bir bağı"** ona bir ihtiyacı **"kalmayınca"** yani onu boşamak sûreti ile ondan ayrılınca **"Biz onu seninle evlendirdik. Böylelikle evlatlıklarının, eşleri ile herhangi bir bağı kalmayınca"** yani evlatlık edinilmiş olanlar, eşlerini boşamak sûreti ile onlara ihtiyaçları kalmayınca **"onlarla evlenmek hususunda mü'minlere bir vebal olmasın. Allah'ın emri elbette yerini bulur."**

38- **"Nebisi lehine Allah'ın farz kıldığı"** Allah'ın ona helâl kılıp emrettiği **"şeylerde Nebisi için hiçbir vebal yoktur. Bu, önce geçenlerde Allah'ın geçerli kıldığı sünnetidir."** Allah senden önceki Nebilere teşri buyurduğunun aynısını dinde de senin için şeriat yaptı. **"Allah'ın emri mutlaka yerini bulan"** gerçekleşen **"bir kaderdir."** Yerini bulan bir kazadır.

39- **"Onlar Allah'ın gönderdiğini tebliğ ederler. O'ndan korkarlar. Allah'tan başka bir kimseden de korkmazlar. Hesap gören olarak"** onların yaptıkları dolayısı ile hesaba çeken olarak **"Allah yeter."**

40- **"Muhammed, sizin adamlarınızdan kimsenin babası değildir fakat o Allah'ın Resûlü ve nebilerin sonuncusudur. Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

41- **"Ey iman edenler! Allah'ı pek çok anın."**

42- **"Sabah akşam"** gündüzün ilk vakitlerinde ve son vakitlerinde -maksat bütün vakitlerdir- **"O'nu tesbih edin."**

43- "O, sizi karanlıklardan" dalâletten **"nura"** hidâyete **"çıkarmak için size salât getirendir."** Size rahmet ihsan edendir. **"Melekleri de"** sizin için mağfiret dilerler. **"O, mü'minlere çok merhametlidir."**

Ahzâb Sûresi 36-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in mü'minlere göre konumunu, onlara üstünlüğünü, onun Allah'ın kendilerine gönderilmiş Resûlü ve Nebilerin sonuncusu olup aralarından hiçbir kimsenin gerçek bir babası olmadığını açıklamaktadır. Bundan dolayı o aynı zamanda "Muhammed oğlu Zeyd" diye çağrılan Zeyd b. Hârise'nin de babası değildir. Şanı yüce Allah böylelikle cahiliye dönemindeki bu geleneği iptal etmeyi murad etmişti. Bu sebeple Resûlü'ne evlat edinmenin haram kılınmasından önce evlatlık edinmiş olduğu Zeyd'in eşi olan Zeyneb ile Zeyd'in onu boşamasından sonra evleneceğini Resûlü'ne bildirdi. Zeyd de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e geliyor, eşi Zeyneb'den şikâyet ediyor ve ona onu boşamak istediğini açıklıyordu. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise ona: "Zevceni nikâhında tut" buyuruyordu. Yüce Allah böyle yapması dolayısıyla ona serzenişte bulundu. Zeyd, Zeyneb'i boşayıp ondan sonra Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) onunla evlenince, böylelikle, cahiliye döneminde sağlam yer etmiş bir âdeti de iptal edip ortadan kaldırmış oldu. Bu adet ise evlat edinilen, yani babasından başkasına nispet edilen kimsenin eşinin kendisini evlat edinmiş olana ebediyyen haram olması âdeti idi.

2. Yüce Allah, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendisi ile evlenmeyi helâl kıldığı kimse ile evlenmesinde günahın söz konusu olmayacağını bildirdiği gibi mü'minlerden herhangi bir kimsenin babası olmadığını da tespit etti ama onun hiçbir şerefin onunla boy ölçüşemeyeceği bir şerefi vardır ki o da, Allah'ın Resûlü ve Nebilerin sonuncusu olduğudur.

3. Sonra yüce Allah mü'minlerden bütün vakitlerde kendisini çokça anmalarını isteyip onlara yüce Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini de hatırlattı.

Ahzâb Sûresi 36-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) diğer insanlar gibi bir insandır. Ama yüce Allah onu risalet için özel olarak seçti, üzerine vahiy indirdi ve onu Resûllerin sonuncusu yaptı.

2. Cahiliye döneminde uygulanan evlat edinmek âdeti ve buna bağlı olarak söz konusu olan bütün sonuçlar iptal edilmiş, kaldırılmıştır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bu hususta mü'minlerin ona uyması için örnek olmuştur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bütün Müslümanlarla alakası bir Nebinin kavmi ile olan alakasının kendisidir. O aralarından kimsenin babası değildir.

4. Şanı yüce Allah'ı sabah akşam ve bütün vakitlerde anmak kalpler için bir şifa ve bir huzurdur. Allah'ın sevdiği ibadetlerden bir ibadettir. En üstün zikir la ilâhe illallah'tır. Subhanallahi ve bihamdih, subhanallahil azim de bu tür zikirlerdendir.

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌۚ وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَر۪يمًا ﴿٤٤﴾
يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذ۪يرًاۙ ﴿٤٥﴾
وَدَاعِيًا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِه۪ وَسِرَاجًا مُن۪يرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِن۪ينَ
بِاَنَّ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَب۪يرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِعِ الْكَافِر۪ينَ
وَالْمُنَافِق۪ينَ وَدَعْ اَذٰيهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ
وَك۪يلًا ﴿٤٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ
مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَاۚ فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَم۪يلًا
﴿٤٩﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَكَ الّٰت۪ٓي اٰتَيْتَ
اُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَم۪ينُكَ مِمَّٓا اَفَٓاءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ
عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الّٰت۪ي
هَاجَرْنَ مَعَكَۘ وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ اِنْ
اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَاۗ خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِن۪ينَۜ
قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ ف۪ٓي اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ
لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَح۪يمًا ﴿٥٠﴾

44- **"Ona kavuşacakları gün onlara sağlık dileği selamdır. Onlar için çok şerefli bir ecir de hazırlamıştır."**

45- **"Ey Nebi! Şüphe yok ki Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı olarak gönderdik."**

46- **"Allah'ın izni ile Allah'a çağıran ve nur saçan bir kandil"** etrafı aydınlatan bir kandil gibi Allah'ın yoluna ileten **"olarak da."**

47- **"Mü'minlere de muhakkak onlar için Allah'tan büyük bir lütuf ve ihsan olduğunu müjdele!"**

48- **"Kâfirlere de münafıklara da itaat etme! Onların"** sana yaptıkları **"eziyetlerine de aldırma!"** Onları önemseme.

49- **"Ey iman edenler! Mü'min kadınları nikâhlayıp"** evlilik akdi yapıp **"sonra kendilerine dokunmadan"** onlarla zifafa girmeden **"onları boşarsanız sizin için onlar aleyhine sayacağınız bir iddet olmaz."** *İddet,* kadının boşanmasından yahut kocasının vefat etmesinden sonra başka bir erkekle evlenmesinin sahih olması için beklemesi gereken sayılı günlerdir. **"Ayrıca onları metâlandırın."** Yani onlara mut'a denilen bir malî varlık verin. Bu ise kendisi ile yararlanılan bir miktar mal yahut bir elbisedir. Kısacası kocanın boşadığı kadına onu razı etmek ve boşanmanın onda bıraktığı ağır etkiyi hafifletmek için verdiği her bir şeydir. **"Ve onları güzel bir şekilde salıverin."** Yani onları bırakın ve evli iken kaldıkları evde onları hapsetmeyin. Onlarla güzel bir şekilde geçinip onlara iyilikte bulunun.

50- **"Ey Nebi! Muhakkak Biz sana mehirlerini"** peşin (muaccel) ya da ertelemeli (müeccel) olarak **"verdiğin zevcelerini Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden"** yani savaş ganimeti olarak Allah'ın sana verdiği yahut kâfirlerden senin eline geçmesini sağladıklarından, **"sağ elinin mâlik olduğu cariyeleri"** bilindiği gibi günümüzde mülkiyet altında cariyeler kalmamıştır **"ve seninle beraber hicret eden amcanın kızlarını, teyzelerinin kızlarını ve bir de nefsini Nebiye bağışlayan mü'min kadını"** Allah'ı ve Resûlü'nü sevdiği için mehir almaksızın kendisini bağışlayan kadını **"eğer Nebi onu nikahlamak"** onunla evlenmek **"ister-se diğer mü'minler bir yana yalnız sana"** diğer mü'minler arasından özel olarak sana **"has olmak üzere helâl kıldık. Biz mü'minlere eşleri ve mâlik oldukları cariyeleri hususunda neleri farz kıldığımızı"** onlara nafaka, me-

hir, akit esnasında şahit bulundurmak, bir arada dört kadından fazlasını nikâh altında tutmamak gibi kendilerine farz kıldığımız hükümleri **"biliyoruz. Sana darlık"** meşakkat **"olmasın diye** (böyle hükmettik). **Allah mağfiret edendir, rahmet edendir."**

Ahzâb Sûresi 44-50. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kendilerine bir şahit ve ona ve risaletine iman edenlere cenneti müjdeleyen bir müjdeleyici, ona isyan edenleri azap ile korkutup uyarıcı, Allah'a izni ile çağıran ve aydınlık saçan bir kandil olarak göndermiş olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra bu âyet-i kerimeler sûrenin başladığı şekilde Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kâfirlerle münafıklara itaat etmeyi yasaklayarak sona ermekte ve kendisinden onların yaptıkları kötülüklerden yüz çevirmesini işi Allah'a havale etmesini istemektedir. O, dünyada da âhirette de onlara istediğini yapsın. Allah ne güzel vekildir.

3. Bir kadın ile gerdeğe girilmeden önce boşanmasının hükmü de açıklanmaktadır. Bu durumdaki bir kadının beklemeden evlenmesi caizdir. Çünkü onun iddet bekleme yükümlülüğü yoktur. Onu boşayanın ise ona bir mut'a (hediye) vermesi ve onu maruf bir şekilde salması gerekir.

4. Sonra yüce Allah'ın Nebisine nikâhı altında mehirlerini vermiş olduğu zevceleri ile birlikte mâlik olduğu cariyeleri de bulundurmasının helâl olduğunu beyan etmektedir. Eğer bir kadın kendisini ona mehirsiz olarak bağışlamak isterse onunla da evlenmesi caizdir. Bu da -diğer Müslümanlar dışarıda kalmak üzere- Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in özelliklerinden birisidir. Bunlar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e dört kadın ile evliliğin sınırlandırılmasından sonra mübah kılınmıştır. Çünkü Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yanında bulunanlardan başkası ile evlenmesi yasaklanmıştır. Zira yüce Allah: *"Bundan sonra kadınlar ve bunların birini başka zevcelerle değiştirmen sana helâl olmaz."* (Ahzâb, 52) buyurmaktadır.

Ahzâb Sûresi 44-50. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanın evlenirken mü'min, temiz ve iffetli kadını seçmesi gerekir.

2. Boşamak ancak evlilik hayatının istikrarlı bir şekilde devamı imkânsız olunca doğru bir tutumdur. Çünkü o Allah'ın en buğz ettiği helâl bir iştir.

3. Kadın ile gerdeğe girmeden önce boşanacak olursa iddet beklemesi gerekmez ve derhal bir başkası ile evlenmesi caizdir.

4. Boşadığı kadının gönlünü bir mut'a (hediye) vermek sûreti ile hoş etmek, erkeğin bir görevidir. Özellikle eğer ona bir mehir tayin edilmemişse. Eğer ona bir mehir tayin edilmişse o takdirde gerdeğe girmeden önce boşadığı kadına o mehrin yarısını vermesi gerekir. Bu durumda da mut'a vermesi müstehaptır.

5. Boşanan kadına eziyet etmek haramdır. Ona iyilik yapmak gerekir. Bu da İslâm'ın müsamahakârlığı ve kadına ikramıdır.

تُرْج۪ي مَنْ تَشَٓاءُ مِنْهُنَّ وَتُـٔ۫وٓي اِلَيْكَ مَنْ تَشَٓاءُۜ وَمَنِ
ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَۜ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ تَقَرَّ
اَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَٓا اٰتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّۜ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ مَا ف۪ي قُلُوبِكُمْۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَل۪يماً حَل۪يماً ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ
لَكَ النِّسَٓاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَٓا اَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ اَزْوَاجٍ وَلَوْ
اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَم۪ينُكَۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ رَق۪يباً ﴿٥٢﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ
النَّبِيِّ اِلَّٓا اَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِر۪ينَ اِنٰيهُۙ
وَلٰكِنْ اِذَا دُع۪يتُمْ فَادْخُلُوا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا
مُسْتَأْنِس۪ينَ لِحَد۪يثٍۜ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْي۪
مِنْكُمْۘ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْي۪ مِنَ الْحَقِّۜ وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً
فَسْـَٔلُوهُنَّ مِنْ وَرَٓاءِ حِجَابٍۜ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّۜ
وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللّٰهِ وَلَٓا اَنْ تَنْكِحُٓوا
اَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِه۪ٓ اَبَداًۜ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظ۪يماً ﴿٥٣﴾
اِنْ تُبْدُوا شَيْـٔاً اَوْ تُخْفُوهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يماً ﴿٥٤﴾

51- **"Hanımlarından kimi dilersen geri bırakabilir"** erteleyebilir **"kimi dilersen yanına alabilirsin."** Onlardan dilediğin kimse ile birlikte olabilirsin. Aralarında paylaştırmak ve eşitlik sağlamak hususunda senin için herhangi bir vebal söz konusu değildir. **"Geri bıraktıklarından kimi yanına almak istersen sana vebal yoktur. Bu"** paylaştırma **"gözlerinin aydınlığına"** gönüllerinin hoş olmasına **"üzülmemelerine ve kendilerine verdiğinle hepsinin razı olmalarına daha uygundur. Allah kalplerinizde olanı bilir. Allah Alîmdir"** günahları bilir **"Halîmdir."** cezalandırmakta acele etmez.

52- **"Bundan sonra, sağ elinin mâlik olduğu dışında, kadınlar ve bunların birini başka zevcelerle değiştirmen -onların güzellikleri hoşuna gitse de- sana helâl olmaz. Allah her şey üzerine Rakîbdir"** görüp gözetendir.

53- **"Ey iman edenler! Nebinin evlerine size yemek yemek için izin verilmeden"** yemek yemeye çağırılmadan **"girmeyin. Yemek vaktini de beklemeye kalkışmayın."** Onun pişmesini beklemeyin. Pişip hazırlandıktan sonra siz de gelin. **"Fakat davet olunduğunuzda girin. Yemek yediniz mi"** dışarı çıkıp **"dağılın. Söze dalmak için"** konuşup sohbet etmek isteği ile **"beklemeyin. Çünkü bu"** izinsiz girmek, yemekten önce bekleyip yemekten sonra da konuşarak vakit geçirmek için beklemek **"Nebiyi rahatsız etmekte ama o sizden utanmaktadır."** Sizden utandığı için evinden sizi dışarı çıkartmaz. **"Allah ise haktan utanmaz."** Allah hakkı açıklayıp izah etmekten çekinmez. **"Hanımlarından ihtiyacınız olan bir şey"** kişinin gerek duyacağı dünyevî ihtiyaçlar **"istediğinizde onlardan hicab"** bakmaya karşı örtücü bir perde **"arkasından isteyin. Bu sizin kalbiniz için de onların kalpleri için de daha temizdir."** Kalpler için daha esenlikli ve daha ihtiyatlıdır. **"Sizin Allah Resûlü'ne eziyet vermeniz de ondan sonra zevcelerini nikâhlamanız"** onlarla evlenmeniz **"de ebediyyen olacak bir şey değildir. Çünkü bu Allah'ın yanında çok büyük bir iştir."**

54- **"Siz bir şeyi açıklar"** dışa vurur **"yahut onu gizlerseniz şüphesiz ki Allah her şeyi çok iyi bilendir."** Onun bilgisi her şeyi kuşatmıştır.

Ahzâb Sûresi 51-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i zevceleri için gecelerini paylaştırmaktan muaf tuttuğunu açıklamaktadır. O başka bir kadının sırasında onlardan dilediğinin yanında geceyi geçirmek hakkına da sahiptir, onlardan dilediğini de sırasından sonraya bırakmak hakkına da sahiptir. Bu hususta onun için bir günah söz konusu değildir. İşte bu onların gönüllerinin hoş ve hepsinin de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte bulunmaktan ellerine geçen ile razı olmaları için Allah'ın emrettiği bir husustur -bununla birlikte Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) aralarında eşitlik sağlıyordu-.

2. Sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in evine girip onun ev halkı (ehl-i Beyti) ile nasıl davranılacağının adabını açıklamaktadır. Âyet-i kerimeler eğer yemeğe davet olunmamışlarsa yemeğin hazırlanıp pişmesini beklemekten onları sakındırmakta ve yemeği yeme işini bitirmekle birlikte hemen oradan çıkıp gitmelerini ve birbirleri ile konuşarak sohbete dalıp vakit geçirmemelerini öğütlemektedir. Çünkü Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkının üstünlüğünden ötürü onlardan utanır ve gitmelerini istemez. Ama yüce Allah hakkı bildirmekten hayâ etmez. Bu sebeple o kendilerini hidâyetle ve doğru yolu göstererek eğitir. O, kullarını kendilerinden daha iyi bilir.

3. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlerden Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevcelerinden herhangi bir şey isteyecek olurlarsa kendileriyle Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in eşleri arasında örtücü bir perdenin ve hicabın bulunmasını istemektedir.

4. Daha sonra âyetler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevcelerinin bütün Müslümanlara haram kılınmış olduğunu açıklamaktadır.

Ahzâb Sûresi 51-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Evlere sahiplerinin izni olmadan yahut önceden çağırılmadan girmek caiz değildir.

2. Yemeğe çağırılan kimselerin yemeğin pişip hazırlanmasından önce hazır bulunmamaları gerekir. Yemeği yedikten sonra da çokça beklemeleri caiz değildir. Bütün bu hususları ev sahibinin arzu edip istemesi hali müstesnâdır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gereken saygıyı göstermek ehl-i Beytini tazim etmek ve ona itaati -hayatta iken de vefatından sonra da- onun dışındaki bütün yaratılmışlara itaatten öncelemek gereklidir.

4. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in vefatından sonra zevcelerinden birisi ile evlenmek bütün Müslümanlar için haramdır.

5. Şer'î hak, kişisel utangaçlıktan öncedir. -Yüce Allah da haktan hayâ etmez.-

6. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri bütün kadınların uyacakları örnektir. Bu sebeple kadınların erkeklerle ilişkilerini perde arkasından yapmaları gerekir.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فٖٓي اٰبَٓائِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓائِهِنَّ وَلَٓا اِخْوَانِهِنَّ وَلَا
اَبْنَٓاءِ اِخْوَانِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَٓائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ
اَيْمَانُهُنَّۚ وَاتَّقٖينَ اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدًا ﴿٥٥﴾
اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّۜ يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا
صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلٖيمًا ﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذٖينَ يُؤْذُونَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا
مُهٖينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذٖينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنٖينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ
مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبٖينًا ﴿٥٨﴾ يَٓا اَيُّهَا
النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَٓاءِ الْمُؤْمِنٖينَ يُدْنٖينَ
عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابٖيبِهِنَّۜ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَۜ
وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحٖيمًا ﴿٥٩﴾ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ
وَالَّذٖينَ فٖي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدٖينَةِ
لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فٖيهَٓا اِلَّا قَلٖيلًاۚ ﴿٦٠﴾
مَلْعُونٖينَۚ اَيْنَمَا ثُقِفُٓوا اُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتٖيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللّٰهِ
فِي الَّذٖينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدٖيلًا ﴿٦٢﴾

55- **"O hanımlar"** Nebi (sallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri **"için babaları, oğulları, kardeşleri, kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları kendi kadınları"** yani mü'min kadınlar, -mü'min olmayan kadınların önünde ise hicaplı olmaları gerekir- **"ve sağ ellerinin mâlik oldukları"** köleleri -ki şimdi kölelik yoktur- **"hakkında günah"** bir vebal **"yoktur. Allah'tan korkun, şüphesiz ki Allah her şeye tanıktır."**

56- **"Şüphesiz Allah ve melekleri Nebiye salât ederler."** Yüce Allah'ın salâtı onu övmesi, ona rahmetidir. Meleklerin salâtı dua ve mağfiret dilemektir. **"Ey mü'minler! Siz de ona salât ve selâm edin."**

57- **"Allah'a ve Resûlü'ne eziyet edenlere, -muhakkak Allah onlara- dünya ve âhirette lânet etmiş"** Allah onları rahmetinden kovup uzaklaştırmış **"ve onlar için horlayıcı bir azap da hazırlamıştır."**

58- **"Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara işlemedikleri şeyleri"** herhangi bir suçları olmaksızın yahut eziyeti hak etmedikleri halde **"isnat ederek eziyet edenler muhakkak onlar bir yalan"** iftira yahut apaçık ve korkunç bir yalan **"ve apaçık bir günah"** besbelli, belirgin bir günah **"yüklenmiş olurlar."**

59- **"Ey Nebi! Zevcelerine, kızlarına ve mü'minlerin hanımlarına de ki: Cilbâblarını"** yani bedenin tümünü örten elbiselerini **"üzerlerine giyinsinler."** Salsınlar, indirsinler. Maksat ise yüzlerini ve bedenlerini cariyelerden ve günahkâr kadınlardan ayırt edilmeleri için örtmeleridir. **"Bu onların tanınıp incitilmemeleri için daha uygundur."** Daha yakındır. **"Allah Gafurdur, Rahimdir."**

60- **"Eğer münafıklar, kalplerinde hastalık"** günahkârlık ve zinakârlık sevgisi **"bulunanlar ve Medine'de yalan haber"** asılsız şayiaları **"yayanlar vazgeçmezlerse andolsun sana onlarla çarpışmanı emrederiz."** Seni onların üzerine salarız. **"Sonra da onlar orada ancak bir süre sana komşuluk ederler."** Medine'de seninle birlikte ancak kısa bir süre kalabilirler sonra sen onları oradan kovup uzaklaştırırsın.

61- **"Lânete uğramışlar olarak. Nerede ele geçirilirlerse"** bulundukları her yerde **"yakalanır ve alabildiğine öldürülürler"** esir alınırlar ve en korkutucu şekilde katledilirler.

62- **"Daha önce geçenler"** geçmiş ümmetler **"hakkında Allah'ın sünneti**(dir bu). **Sen Allah'ın sünnetinde asla bir değiştirme bulamazsın."**

Ahzâb Sûresi 55-62. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kadınların karşılarına çıkmaları caiz olan akrabalarını açıklamaktadır.

2. Sonra yüce Allah kendisinin Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e salât ettiğini yani ona rahmet ihsan buyurup Mele-i Âlâ'da onu övdüğünü, meleklerin de ona salât ettiklerini yani O'na dua edip onun bağışlanmasını dilediklerini haber vermekte, mü'minlerden de ona -ikramda bulunmak ve onu tazim etmek için- çokça salât ve selâm getirmelerini istemektedir.

3. Daha sonra yüce Allah, Allah'a, Resûlü'ne, mü'min erkek ve kadınlara eziyet eden kimseleri yüce rahmetinden kovmak (lânet) ve can yakıcı azap ile tehdit etmektedir.

4. Sonra yüce Allah, Nebisine bütün mü'min kadınlardan vücutlarını tam anlamı ile örtmelerini istemesini emretmektedir. Avretlerinden herhangi bir yeri açmamalarını buyurmaktadır. Bu ise böyle bir kıyafete bürünmek sûreti ile tanınmaları, herhangi bir kimsenin onlara sataşmaması ve bu yolla boş iş yapanların bu gibi anlamsız davranışlarından ve günahkâr kimselerin hayâsızca tutumlarından güven altında olurlar.

5. Sonra âyet-i kerimeler münafıkları ve Medine'de huzursuzluğu yaygınlaştırmak hedefini güderek asılsız şayiaları yaygınlaştıranları tehdit ederek sona ermektedir. Aynı zamanda Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalplerinde hastalık olanların hepsinin üzerine Musâllat kılınması ve onları kovup uzaklaştırmak imkânına sahip olması ile de tehdit etmektedir. Ayrıca şanı yüce ve mübarek Allah geçmiş ümmetler arasından benzerlerini kovduğu gibi bunları da rahmetinden kovduğunu (lânetlediğini) açıklamaktadır. Çünkü yüce Allah'ın yaratılmışlar hakkındaki sünneti sabittir, değişmez.

Ahzâb Sûresi 55-62. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın Resûlü'ne lütfu pek büyüktür. Onun ism-i şerifi her anıldığında ona salât ve selâm getirilir.

2. Mü'min erkek ve kadınları rahatsız etmek, onları kendilerinde bulunmayan günahlar ile itham etmek Müslümanın uzak kalması gereken büyük günahlardan sayılır.

3. Şehvet ateşini söndürmek ve böylelikle neseblerin karışmamasını ve hastalıkların yayılmamasını sağlamak için kadınlara hicâb (tesettür) farz kılınmıştır.

4. Allah kullarına çok merhametlidir. Onlar için mutluluklarının söz konusu olduğu hükümleri teşri' buyurur, hatayı, unutmayı ve ahkâm âyetlerinin nüzulünden önce yapılmış olanları affeder.

يَسْـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا
يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ
وَاَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا
نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا
اَطَعْنَا اللّٰهَ وَاَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا اِنَّا اَطَعْنَا سَادَتَنَا
وَكُبَرَاءَنَا فَاَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا اٰتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ
الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا
تَكُونُوا كَالَّذِينَ اٰذَوْا مُوسٰى فَبَرَّاَهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللّٰهِ
وَجِيهًا ﴿٦٩﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ
مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ اِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِيُعَذِّبَ
اللّٰهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ
اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

63- **"İnsanlar sana Saati"** müşrikler sana Kıyâmet ne zaman kopacaktır, diye sorarlar. **"sorarlar. De ki: Onun ilmi ancak Allah'ın yanındadır. Ne bilirsin"** onun vaktini sana hangi şey bildirebilir ki? **"Belki de o Saat yakında kopacaktır."**

64- **"Muhakkak Allah kâfirlere lânet etmiş ve onlar için alevli"** yakılıp tutuşturulmuş **"bir ateş hazırlamıştır."**

65- **"Onlar orada ebediyyen kalıcıdırlar. Hiçbir veli"** koruyucu **"ve yardımcı da bulmayacaklar."**

66- **"Yüzlerinin ateşte evirilip çevirileceği o günde diyecekler ki: "N'olaydı, keşke biz Allah'a ve Resûle itaat etseydik."**

67- Aralarından başkalarına uyan kimseler **"diyecekler ki: Rabbimiz, gerçekten biz yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat ettik, onlar da bizi yoldan saptırdılar."** Bizi imandan sapmaya ittiler ve bizi haktan uzaklaştırdılar.

68- **"Rabbimiz, onlara iki kat azap ver."** Onları iki azap ile azaplandır. Çünkü hem kendileri saptılar hem başkalarını saptırdılar.

69- **"Ey iman edenler! Siz de Musâ'yı incitenler gibi olmayın. Allah onu dediklerinden temize çıkardı. O, Allah indinde itibarlı ve değerli"** üstün bir yeri olan, duası kabul edilen birisi **"idi."**

70- **"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin."** Hakkı ve doğruyu arayıp kastettiğiniz bir söz söyleyin.

71- **"O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin. Günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur."**

72- **"Şüphesiz Biz göklere, yere ve dağlara emaneti yüklenmelerini"** emir ve yasaklardan oluşan bütün şer'i yükümlülükleri **"teklif ettik"** İnsan Kıyâmet gününde bütün bunlardan sorumlu olacaktır, **"de, onlar onu yüklenmek istemediler."** Kabul etmediler. **"Bundan endişeye düştüler."** Bu emanete hainlik etmekten ve dehşetli bir iş, onu taşımanın da büyüklüğünden korktular. **"Ama onu insan yüklendi. Çünkü o"** kendisine ve başkalarına çokça zulmeden, **"çok zalim"** ve aşırı derecede **"çok cahildir."**

73- **"Tâ ki Allah münafık erkeklerle münafık kadınları, müşrik erkeklerle müşrik kadınları azaplandırsın."** İsyankârlık edenlerin akıbetinin yüce Allah'ın onları azaplandırması şeklinde tahakkuk etsin. **"Mü'min erkeklerle mü'min kadınların da tevbesini kabul etsin. Allah Gafurdur, Rahimdir."**

Ahzâb Sûresi 63-73. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Kıyâmetin, herhangi bir şüphenin söz konusu olmamak üzere bir hak olduğunu, onun zamanını Allah'tan başka kimsenin bilmediğini ve her insanın amelinin karşılığını göreceğini açıklamaktadır.

2. Aynı zamanda âyet-i kerimeler mü'minlerden bâtıla dalmamalarını ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında da mü'minler hakkında da yalan şayiaları yaymamalarını, söz veya fiil ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in eziyet görmesine sebep olmamalarını da istemektedir.

3. Yine âyet-i kerimeler yüce Allah'ın göklerin, yerin ve dağların -bu yaratılmışların azameti ve büyüklüğüne rağmen- yüklenmekten korkup çekindiği emanetin durumunun Allah tarafından ne kadar tazim edildiğini de açıklamaktadır. Bütün bu varlıklar yüce Allah'ın emrine boyun eğmeye, özgürlük ve seçim imkânının ellerinden alınmış olmasına razı oldukları halde insan tabiatındaki nefsine ve başkalarına karşı ileri derecedeki zalimliğinden ve onun bu emanetin ağır yüklerinin ve yükümlülüklerinin mahiyetini bilmediğinden ötürü bu emaneti yüklenmiş oldu. Bu sebeple yüce Allah bu emaneti en iyi bir şekilde eda edip gereklerini yerine getirenin değerini yükseltir, ona dünyada itaatin zevkini tattırmak ile dünya ve âhirette türlü nimetler ile mükâfatlandırır. Münafıklarla müşriklere gelince, şüphesiz Allah onları emanete hainliklerinden ve bu husustaki kusurlarından dolayı azaplandıracaktır.

Ahzâb Sûresi 63-73. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet haktır, bunda bir şüphe yoktur. Şanı yüce Allah insanların Allah'a itaat edip ona isyan etmekten uzak kalmak sûreti ile Kıyâmete hazırlanmaları için onun ne zaman kopacağını gizli tutmuştur.

2. Aklı başında olan bir kimsenin doğru yoldan sapmışları, günahkârları ve fâsıkları taklit etmemesi gerekir. Onun yapması gereken salih mü'minlerden uyulacak güzel örnekler edinmektir. Böylelikle pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zamandan da pişman olmaktan kurtulur.

3. Mü'min bir kimsenin münafıkların ve kâfirlerin yolunu izleyerek bâtıl yaygaraları yayması caiz değildir. Doğruluğu sabit olmamış bir söz söylememelidir. Tâ ki böylece kendisine ve toplumuna zarar vermemiş olur, Allah'ı ve Resûlü'nü gazaplandırmamış olur. Her zaman hakkı ve doğruyu söylemeye oldukça gayret göstermelidir.

4. Allah'a itaat, özü itibari ile pek büyük bir kurtuluştur. Çünkü Allah'ın gösterdiği yolda ve gösterdiği istikamette dosdoğru yürümek bir rahat ve bir mutluluktur.

5. Emanet, yüce Allah'a oldukça güçlü bir imanı gerektiren pek büyük bir sorumluluktur.

34- SEBE' SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 54 âyettir)

Sûre, 15. âyette geçen ve Yemen'de yaşamış bir toplumu ifade eden Sebe' kelimesinden dolayı bu adı almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Göklerde olanlar da, yerde olanlar da yalnız kendisinin olan Allah'a hamdolsun. Âhirette de hamd yalnız O'nundur."** O zatı dolayısıyla hamd edilmeyi hak eder. Dünyada iken onu inkâr edenler yahut onunla birlikte başkalarını ortak koşmuş olanlar dâhil bütün kulları ona hamd edecektir. **"O Hakîmdir"** her şeyi hikmetle yapandır, her şeyi bilen **"Habîrdir."**

2- Tane, haşerat, yağmur, ışık, türlü hazineler ve başka türden **"yere gireni, ondan"** yerden bitki, su, madenler, volkanlar, petrol, haşerat ve başka türden "çıkanı;" yağmur, yıldırım, melekler, gök taşları, yakıcı ve aydınlatıcı ışınlar, hükmü gerçekleşen ilâhî bir kaza ve kader, rahmet, rızık ve daha başka türden **"gökten ineni ve"** yükselen nefesler, ruhlar, dua, ameller, melekler, buhar, duman ve daha başka türden **"oraya yükseleni bilir. O rahmet buyurandır, bağışlayandır."**

3- "**Kâfirler: Saat** (Kıyâmet) **bize gelmeyecek, dediler. De ki: Hayır, gaybı bilen Rabbim hakkı için elbette o size gelecektir. Göklerde ve yerde zerre ağırlığınca"** yani en küçük bir şey olarak zerre miktarınca **"bir şey O'na gizli kalmaz."** O'nun için gayb değildir, O'na saklı olmaz. **"Bundan küçük yahut büyük ne varsa muhakkak apaçık bir kitaptadır."** [illegible]

سُورَةُ سَبَإٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَلَهُ
الْحَمْدُ فِى الْاٰخِرَةِ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ ﴿١﴾ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ
فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ
فٖيهَا وَهُوَ الرَّحٖيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا
لَا تَأْتٖينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلٰى وَرَبّٖى لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ
لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِى السَّمٰوَاتِ وَلَا فِى الْاَرْضِ
وَلَا اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرُ اِلَّا فٖى كِتَابٍ مُبٖينٍ ﴿٣﴾ لِيَجْزِىَ
الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرٖيمٌ ﴿٤﴾ وَالَّذٖينَ سَعَوْ فٖى اٰيَاتِنَا مُعَاجِزٖينَ اُولٰئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلٖيمٌ ﴿٥﴾ وَيَرَى الَّذٖينَ اُوتُوا الْعِلْمَ
الَّذٖى اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدٖى اِلٰى صِرَاطِ
الْعَزٖيزِ الْحَمٖيدِ ﴿٦﴾ وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ
يُنَبِّئُكُمْ اِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ اِنَّكُمْ لَفٖى خَلْقٍ جَدٖيدٍ ﴿٧﴾

dırması içindir. İşte onlar için mağfiret ve kerim bir rızık vardır."

5- **"Âyetlerimiz hakkında âciz bırakmak için çalışanlar"** elimizden kurtulacaklarını zannederek yarışırcasına uzaklaşanlar, **"işte onlara elem verici kötü bir azap"** azabın en ağırı ve en kötüsü **"vardır."**

6- **"Kendilerine ilim verilenler bilir ki: Rabbinden sana indirilen"** Kur'ân **"hakkın ta kendisidir."** Onda hiçbir şüphe yoktur. **"Ve o her hamde layık Aziz olanın yoluna iletir."**

7- **"Kâfirler dediler ki: Biz"** cesetleriniz **"çürüyüp paramparça olduktan"** paramparça olup toprağa dönüştükten **"sonra muhakkak yeniden yaratılırsınız"** kabirlerinizden diri olarak kaldırılacak ve yeni bir hilkat ile yaratılacak- [illegible]

Sebe' Sûresi 1-7. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'a övgü ve dünyada da âhirette de zatı dolayısı ile hamd edilmeyi hak eden ve yarattıkları tarafından kendisine hamd edilip övülen olduğunu beyan ederek başlamaktadır. Çünkü göklerde ve yerde olan her şeyin mutlak mâliki o olduğu gibi her bir şeyi hikmet ve idaresi ile çekip çeviren O'dur. Pek muazzam mülkünde küçük büyük her bir şeyi bütün incelikleri ile, kapsamlı, tam ve kuşatıcı bir ilim ile bilir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Kıyâmetin asla kopmayacağını ileri süren ve Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile alay edip, onu yalancılıkla ve deli olmakla itham eden insanların cesetlerinin çürümesinden ve toprağın zerreleri arasında dağılmasından sonra kabirlerinden diriltilmesini uzak gören kâfirlerin kanaatlerini reddetmekte ve onlara Kıyâmetin şüphesiz olarak geleceğini vurgulamakta, yüce Allah'ın yeryüzündeki ve semadaki kudretinin eserlerinin onun ölümden sonra dirilişe kâdir olduğunun açık bir şekilde delillerini gösterdiğini vurgulamaktadır. Ama kâfirlerin gözleri, çevrelerinde bulunan kudretin bu eserlerini görmeyecek şekilde kör olduğu için doğru yoldan sapıp uzaklaşmışlardır. Bu sapmaları kendilerini oldukça ağır ve can yakıcı bir azaba götürecektir. Salih mü'minler için ise Rabblerinden mağfiret ve pek güzel rızık vardır.

Sebe' Sûresi 1-7. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah'a hamd edip O'nu övmemiz gerekir. Çünkü bu, O'na imanın bir delilidir ve yerde ve gökteki kudretinin eserlerini tanımak demektir.

2. Yüce Allah'ın ilmi her bir şeyi çepeçevre kuşatan kapsamlı bir ilimdir. Mahlûkatına ait işlerden hiçbir şey O'nun için gizli kalmaz. Bu sebeple bizim sözlerimizde davranış ve niyetlerimizde yüce Allah'ın gözetimi altında olduğumuzu bilmemiz gerekir.

3. Kıyâmet gelecektir ve bunda hiçbir şüphe yoktur. İnsanı ilkin yaratan yüce Allah cesedinin yok oluşundan sonra onu yeniden yaratmaya kâdirdir. Çünkü yeniden yaratmak ilkin yaratmaya göre daha kolaydır.

4. Kur'ân-ı Kerim lafzı ve anlamı ile bir mucizedir çünkü o yüce Allah tarafından gönderilmiştir.

8- "Acaba Allah'a karşı yalan mı uydurdu yoksa onda bir delilik mi var?" Bu delilik de onun ölümden sonra dirilişi ve amellerin karşılıklarının görüleceğini vehmedip söylemeye itiyor. **"Hayır! Asıl âhirete inanmayanlar azap içinde ve uzak bir sapıklıktadırlar."**

9- "Gökte ve yerde, önlerinde ve arkalarında ne olduğuna bakmazlar mı? Dilersek onları yere geçirir" yerde onları kaybeder **"yahut gökten üzerlerine"** bir takım **"parçalar düşürürüz. Muhakkak bunda"** Rabbine dönüp **"yönelen her kul için bir âyet vardır."**

10- "Andolsun ki Biz nezdimizden Dâvûd'a bir üstünlük verdik. Ey dağlar, siz onunla tesbih edin" tesbihini tekrarlayarak zikredin **"ve ey kuşlar siz de. Ona demiri de yumuşatmıştık."** Yüce Allah demiri elinde yumuşatmıştı.

11- Uzun geniş zırhlar yap, dokumada işini sağlam tut." Yani deliğe giren çiviyi halkaya uygun yap. **"Salih amel işleyin. Çünkü ben yaptıklarınızı çok iyi görenim, diye emrettik."**

12- "Süleyman'ın emrine de rüzgârı verdik. Sabah esişinde bir aylık yol alırdı." Sabahtan öğleye kadarki esişinde aldığı yol tam bir aylık mesafe idi. **"Akşam da bir aylık yol giderdi."** Öğle vaktinden güneşin batış vaktine kadar aldığı mesafe de tam bir aylık mesafe idi. **"Biz ona erimiş bakır pınarını"** Süleyman (aleyhisselâm)'a bakırı ateşsiz olarak şekillendirmesinin kolaylaşması için eritmiş olduğumuz bakırı **"sel gibi akıttık. Cinden bir kesim de Rabbinin emri ile eli altında iş görürlerdi. Onlardan kim verdiğimiz emirden saparsa"**

اَفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْاٰخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ اَفَلَمْ يَرَوْا اِلٰى
مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اِنْ نَشَاْ
نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ
اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا
فَضْلًا يَا جِبَالُ اَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ اَنِ
اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا اِنِّي بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا
شَهْرٌ وَاَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ
بِاِذْنِ رَبِّهٖ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ
﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ
كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اِعْمَلُوا اٰلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ
عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰى
مَوْتِهٖ اِلَّا دَابَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ اَنْ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

yüz çevirir yahut uzaklaşırsa **"Biz ona alevli ateş azabından tattırırdık."**

13- "Onlar kendisine" pek yüksek ve sağlam **"köşklerden, heykellerden, büyük havuzları andıran çanaklardan"** -bu, ya büyük bir çanak yahut da seramikten büyük bir kap demektir- **"ve yerlerinde sabit kazanlardan"** yemek pişirmek için büyük kaplara kazan denir. Bunlar oldukça büyük olduklarından ötürü taşınmaz ve yerinden hareket ettirilmezlerdi; **"istediğini yaparlardı. Ey Davud hanedanı! Siz de şükrederek amel edin. Kullarımdan şükreden ise pek azdır."**

14- "Biz ölümüne hükmedince asasını yiyen ağaç kurdundan" bu ahşabı yiyip onu ufalayan ve ağaç kurdu adı verilen bir haşereden **"başkası onlara ölümünü göstermedi. Nihayet yere yıkılıp düşünce açıkça ortaya çıktı ki: Eğer cinler gaybı bilmiş olsalardı bu horlayıcı azap içinde devam etmezlerdi."** Maksat Süleyman (aleyhisselâm)'ın vefatından önce cinleri yapmakla yükümlü tuttuğu ağır işler idi.

Sebe' Sûresi 8-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Dâvûd (aleyhisselâm)'a lütfetmiş olduğu bazı nimet ve mucizeleri söz konusu ederek başlamaktadır. Çünkü yüce Allah ona nübuvveti, kitabı, hükümdarlığı, son derece güzel ses nimetlerini verdiği gibi demiri kızdırmak ve yumuşatmak için ateş kullanmaya ihtiyaç duymaksızın ona yumuşatmış, dağların onunla birlikte Rabblerini tesbih etmelerini sağlamış, kuşların da onun güzel ve tane tane tilavetini işitmeleri ve onunla ortaklaşa Rabblerini hamd ile tesbih etmeleri nimetlerini ihsan etmişti.

2. Süleyman (aleyhisselâm)'a gelince, yüce Allah rüzgârı onun emrine itaat edecek hale getirmişti. Rüzgâr onun emri ile olağanüstü bir hızla ilerliyordu. Sabah vakti aldığı mesafe, hızlıca giden bir suvarinin bir ayda aldığı mesafe kadardı. Öğleden sonra aldığı mesafe de aynı şekilde bir aylık mesafe kadardı. Bütün bunlar Allah'ın emri ve izni ile olan şeylerdi. Aynı zamanda yüce Allah onun için yerden erimiş bakır çıkan bir kaynak fışkırtmış, cinlerden onun için istediği her bir sanatı yapanları emrine vermişti. Bunlar ona pek yüksek köşkler, heykeller, seramikten kaplar, yerinde sabit duran muazzam kazanlar yapıyorlardı. Yüce Allah ona ve aile halkına Allah'a itaat etmelerini emretmişti. Süleyman'ın (aleyhisselâm) eceli gelince asasına dayanmış olduğu halde vefat etti. Cinler onun öldüğünü ancak ağaç kurdu onun asasını yiyip yere düşünce öğrenmiş oldu. Böylelikle Süleyman (aleyhisselâm) tarafından yükümlü tutuldukları pek meşakkatli işlerden oldukça sıkıntılara uğradıktan sonra hapislerinden kurtulabildiler. İşte bu şekilde bu salih aile yüce Allah'ın nimetlerine nimeti koruyan ve zeval bulmasına karşı muhafaza eden şükür ile karşılamışlardı.

Sebe' Sûresi 8-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kudretinin sınırı yoktur, nimetleri sayılıp dökülemez. Kâinatın tamamı Rabbini hamd ile tesbih eder ama biz kâinatın bu tesbihini anlayamayız.

2. Amel etmek değerli ve önemlidir. Üretim düzeyinin iyileştirilmesi ve artırılması için başkalarının desteğini almanın önünde bir engel yoktur.

3. Nübuvvet makamı hükümdarlık makamından üstündür. Ayrıca yüce Allah da Süleyman (aleyhisselâm)'a her ikisini vermişti.

4. Yüce Allah'ın kullarına ve aralarında özellikle nebilere lütuf ve ihsanları pek büyüktür. O halde kullarının onun nimetlerine karşılık olarak Allah'a şükretmeleri görevleridir. Çünkü şükür nimetleri daha da artırır.

5. Cinler gaybı bilemez. Gaybı bilselerdi Süleyman (aleyhisselâm)'ın ölümünü de bilirler ve meşakkatli işlerde çalışmaya devam etmezlerdi.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ
وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ
غَفُورٌ ﴿١٥﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ
بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ
قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا
الْكَفُورَ ﴿١٧﴾ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا
فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا
آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ
ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ
مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ
وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

15- **"Andolsun ki"** Yemen'in güneyinde yaşayan bir kavim olan **"Sebe'liler için kendi meskenlerinde bir âyet"** yüce Allah'ın kudretine dalâlet eden bir alâmet yahut bir ibret ve bir öğüt **"vardı. Sağ ve solda ikişer bahçe"** yahut da iki bahçeler topluluğu **"vardı. Rabbinizin rızkından yeyin ve ona şükredin. Hoş bir belde ve bağışlayıcı bir Rabb."**

16- **"Fakat onlar yüz çevirdiler."** Rabblerine iman etmediler yahut nebilerini yalanladılar. **"Biz de onlara Arim selini"** seddin (barajın yıkılması sonucu) sel meydana gelmesini yahut da aşırı derecede yağan yağmuru **"gönderdik. Ve onların iki bahçelerinin yerine buruk yemişli, acı ılgınlı"** hem acı, hem buruk yenilemez türden meyve **"ağaçları olan ve içinde Arabistan kirazından"** hiçbir mahsul vermeyen **"da az bir şey bulunan iki bahçe verdik."**

17- **"İşte nankörlük etmeleri sebebi ile biz onları böyle cezalandırdık. Zaten biz nankörlük edenden başkasını cezalandırır mıyız ki?"**

18- **"Onlar için bereket verdiğimiz memleketler"** Şam (Suriye) memleketleri **"arasında ard arda"** besbelli **"kasabalar var ettik. Oralarda gidip gelmelerini takdir ettik."** Her bir kasaba ile diğeri arasında belli bir mesafe koyduk ve bunları birbirine yakın merhaleler halinde yerleştirdik. **"Oralarda güvenlik içinde geceler ve gündüzler boyunca gezin, demiştik."**

19- **"Rabbimiz! Yolculuklarımız arasını uzaklaştır"** yani şehirler/kasabalar arasında uzun bir mesafe bırak, -bu da yüce Allah'ın nimetini inkâr anlamında idi- **"diye dua ettiler ve kendi nefislerine zulmettiler. Biz de onları anlatılan masallar kıldık."** Allah onları durumlarından insanların hayrete düştükleri ve haberlerini anlatarak oyalandıkları şekilde insanların diline düşürdü. **"Ve onları darmadağın ettik."** Fırkalara ayırıp dağıttık.

20- **"Andolsun İblis onlar aleyhindeki zannını gerçekleştirmişti."** Onun kendileri hakkındaki zannı tahakkuk etmişti. Bu da İblis'in: *"Onların çoğunluğunu şükreden bulmayacaksın."* (A'râf, 17) sözleridir. **"de mü'minlerden bir kesim dışında ona uymuşlardı."**

21- **"Hâlbuki onun onlar üzerinde bir hâkimiyeti"** vesvese ve baştan çıkarmak sûretiyle bir tasallutu ve bir istilâsı (avucunun içine alması) **"yoktu. Ancak biz âhirete iman eden kim-**

se ile ondan yana şüphede olanları ayırt etmek için böyle yaptık. Rabbin her şeyin üzerinde görüp gözetendir."

22- **"De ki: Allah'tan başka** (ilâh diye) **iddia ettiklerinize dua edin bakayım. Onlar göklerde de yerde de zerre ağırlığınca"** güneş ışığında görülen incecik toz miktarınca **"bir şeye sahip değildirler. Onların bu ikisinde bir ortaklıkları da yoktur."** Göklerde ve yerde kendisi ile övünebilecekleri bir payları bulunmamaktadır. **"Ve onun bunlardan"** ona yardım eden **"hiçbir yardımcısı da yoktur."**

Sebe' Sûresi 15-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler bir önceki tabloya tamamen zıt bir başka tabloya açıklık getirmektedir. Bu da inkârcı kâfirlerin tablosudur. Bunlar ise Yemen'de yaşayan kabilelerden olup Yeşcub b. Ya'rub'un soyundan gelen Sebe' halkıdır. Bunların iki bahçe grubu vardı. Bunların bir grubu Me'rib'in sağ tarafında, diğeri onun sol tarafında idi. Buradan kendilerine pek güzel ve pek bol rızık verilirdi. Ama onlar Allah'a şükretmeyi kabul etmeyip onu inkâr ettiler. Bunun üzerine yüce Allah da onların üzerine oldukça büyük bir sel gönderdi. Bu sel her iki taraftaki bahçelerini su altında bıraktı ve bu bahçelerinin yerine tiksinti veren ve acı meyvesi olan bahçeler ile hiçbir meyvesi bulunmayan ağaçlar -Arabistan kirazi olduğu söylenir- verdi.

2. Onların aldanışlarının, şımarık lıklarının ve büyüklük taslamalarının belirtilerinden birisi de şuydu: Allah, bulundukları yer ile ticaret maksadıyla gidip geldikleri Şam bölgesindeki kasabalar arasında açıkça görülür ve Yemen'den Şam'a kadar birbirine bitişik çok sayıda kasabalar yerleştirmişti. Öyle ki yolculuk yapan bir kasabada dinlenirken öbüründe geceyi geçirebiliyor. Fakat yine de bayındır alanın dışına çıkmıyordu. Bu sefer onlar Allah'ın, yolculuk yaptıkları yerlerin arasını uzaklaştırmasını istediler. Böylelikle yapacakları yolculuklardan yararlanıp servet ve nimetlerle birbirlerine karşı övünmek istemişlerdi. Böyle yaparak kendilerine zulmettiler. Allah da onları darmadağın etti, birliklerini parçaladı ve böylelikle onlardan sonra gelenler için bir örnek ve bir ibret haline geldiler. Hatta darb-ı meselde "bunlar Sebe'in yolları gibi darmadağın olup ayrıldılar" denilmiştir. İblis de onların hakkındaki zannını gerçekleştirdi, onlar da İblis'in baştan çıkarıcı çağrılarına ve vesveselerine olumlu karşılık verdiler. Bu da onların sonları oldu.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'tan başka tapındıkları ilâhlar edinen müşriklere bu ilâhlarının herhangi bir şekilde faydalı olmalarını sağlamalarını isteyerek meydan okumaktadır.

Sebe' Sûresi 15-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nimetleri inkâr etmek, onlara karşı nankörlük edip Allah'a şükretmemek pek büyük bir zulümdür. Çünkü bu o nimetlerinin sonunun gelmesine, onlardan mahrum olup cezanın inmesine sebeptir.

2. Kur'ân-ı Kerim'in kıssalarında zaman durdukça insanlar için öğütler ve ibretler vardır.

3. Kur'ân-ı Kerim, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bilmediği geçmişlerin haberlerine dair yapmış olduğu göndermeleri ile bir mucizedir. Çünkü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmi bir Nebi idi. Bu ise Kur'ân-ı Kerim'in yüce Allah tarafından gönderilmiş olduğunu ayrıca pekiştiren bir husustur.

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُٓ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهُۜ حَتّٰٓى اِذَا فُزِّعَ
عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَاۙ قَالَ رَبُّكُمْۜ قَالُوا الْحَقَّۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ
قُلِ اللّٰهُۙ وَاِنَّٓا اَوْ اِيَّاكُمْ لَعَلٰى هُدًى اَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾
قُلْ لَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّٓا اَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ
﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّۜ وَهُوَ
الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ اَرُونِيَ الَّذِينَ اَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَٓاءَ
كَلَّاۜ بَلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَٓافَّةً
لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾
وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قُلْ
لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَاْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ
﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ
وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِۜ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ
عِنْدَ رَبِّهِمْۚ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ الْقَوْلَۚ يَقُولُ الَّذِينَ
اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَٓا اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

23- **"Onun nezdinde şefaat, kendisine izin verdiklerinden başkasına fayda vermez. Nihayet kalplerinden korku giderilince"** dehşet ve korkuları açılınca **"Rabbiniz ne buyurdu, diyeceklerdir. Onlar: Hakkı, diyeceklerdir. O, çok yüce çok büyüktür."**

24- **"De ki: Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir? Sen: Allah'tır, de."** Şüphe yok ki biz yahut siz ya bir hidayet üzereyiz ya da apaçık bir sapıklıkta.

25- **"De ki: İşlediğimiz günahlardan sorumlu olmazsınız. Biz de işlediklerinizden dolayı sorumlu olmayız."**

26- **"De ki: Rabbimiz bizi bir araya toplayacak, sonra aramızda hak ile fetihte bulunacaktır."** Aramızda hak ile hüküm verecektir. **"O Fettâh'tır."** Adaletle hükmedendir. **"Her şeyi en iyi bilendir."**

27- **"De ki: Ona koştuğunuz ortakları bana gösterin."** Allah'a ortak koştuklarınızı bana gösterin diyerek onlara meydan okumakta ve bu yaptıklarını reddetmektedir. **"Hâşâ. Bilakis O, mutlak galip, sonsuz hikmet sahibi Allah'tır."**

28- **"Biz seni ancak bütün insanlar için"** hepsine **"bir müjdeleyici ve bir korkutucu olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

29- **"Eğer doğru söyleyenler iseniz bu tehdit ne zaman gerçekleşir, derler."**

30- **"De ki: Sizin vaat olunan bir gününüz vardır. Ondan ne bir an geri kalırsınız, ne de ileri geçersiniz."**

31- **"Kâfir olanlar dediler ki: Biz bu Kur'ân'a da bundan önce gelen"** Kur'ân'dan önceki semavî **"kitaplara da inanmayız. Sen o zalimleri Rabbleri huzurunda"** hesaba çekilmek için **"durdurulmuş"** alıkonulmuş **"sözü birbirlerine döndürürlerken bir görsen! Güçsüz bırakılan tâbiler büyüklük taslayanlara: Siz olmasaydınız biz elbette iman edenler olurduk, derler."**

Sebe' Sûresi 23-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'tan başka kendilerine tapılan mâbudların -mukarreb meleklerden dahi olsalar- Allah nezdinde hiçbir şefaat imkânına sahip olmadıklarını açıklamaktadır. Çünkü meleklerin kendileri dahi huşû' ile ve zilletle boyun eğerek Allah'ın emirlerini alırlar, fazlasız ve eksiksiz olarak o emri tebliğ ederler. Ayrıca yüce Allah mü'minler arasından şefaati hak ettiğini bildiği kimselerin dışındakilere şefaat edilmesine de izin vermeyecektir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın Nebileri ve Resûlleri arasındaki konumunu açıklamaktadır. Çünkü o Allah'ın bütün insanlara gönderdiği bir Resûlüdür. Mü'minleri cennetle müjdeler, kâfirleri de cehennem azabı ile korkutup uyarır. İnsanların çoğunluğu bu müjdeleyip uyarmayı tasdik edip doğrulamasalar ve alay ve inkâr üslûbu ile: Bu va'dettiğiniz ne zaman, deseler dahi âyet-i kerimeler onlara kendileri için hesaba çekilecekleri belirli bir günün bulunduğunu belirterek cevap vermektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Mekke kâfirlerinin inadını ve hakka karşı büyüklenmelerini, Kur'ân-ı Kerim'e iman etmedikleri gibi ondan önceki semavî kitaplara da iman etmediklerini açıklamakta, onların âhiretteki durumlarını da beyan etmektedir. Çünkü onlar zelil olarak ve küçülmüşler olarak duracaklar, karşılıklı olarak biri diğerini itham edecek, biri diğerine cevap verecek, zayıf düşürülmüş tabi olanlar sorumluluğu büyüklük taslayan başkanlarına yükleyeceklerdir.

Sebe' Sûresi 23-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Sevap ve cezada temel, iman ve salih ameldir. Mal, evlat ve bunların dışındaki dünya metaları değildir.

2. Yüce Allah Resûlü'nü destekler, kalbine sebat verir ki risaletini tebliğ etme imkânını bulsun.

3. Kur'ân-ı Kerim insan aklına değer verir ve hakka kanaat getirmeye ulaşmayı hedefleyen diyaloğa çağırır.

4. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) yüce Allah'ın bütün insanlara gönderdiği Resûlüdür ve o Nebilerin ve Resûllerin sonuncusudur.

5. Şefaat Allah'ın iznine bağlıdır. Şanı yüce Allah da ancak rahmetini hak eden, kendisine iman etmiş olanlara şefaat edilmesi için izin verecektir. Allah'a ortak koşanlara gelince onlar haklarında şefaat edilmesini hak etmezler.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ
الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ
الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ
تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا
رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ
يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ
مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾
وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾
قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ
عِنْدَنَا زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ
الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ
يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ
﴿٣٨﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ
وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

32- "Büyüklük taslayan önderler güçsüz bırakılanlara diyecek ki: Size geldikten sonra sizleri hidâyetten biz mi alıkoyduk" engelledik? **"Hayır, siz zaten günahkâr"** küfür üzerinde ısrar eden **"kimseler idiniz."**

33- "Güçsüz bırakılanlar, büyüklük taslayanlara diyecek ki: Hayır! Gece gündüz" sürekli olarak bize yaptığınız **"hilekârlıklar... Çünkü siz bize Allah'ı inkâr etmemizi, O'na ortaklar"** denk ortaklar **"koşmamızı emrederdiniz. Azabı göreceklerinde ise pişmanlıklarını gizleyeceklerdir. Biz de kâfirlerin boyunlarına tasmalar"** zincirler **"koyarız. Ya onlar işleyegeldiklerinden başkası ile mi cezalandırılacaklar?"**

34- "Biz herhangi bir ülkeye bir nezir gönderdiysek mutlaka oranın refah içerisinde şımaran zenginleri" nimetlere gark olmuş elebaşıları ve varlıklı olanları, **"biz sizinle gönderilen şeyleri inkâr edenleriz, demişlerdir."**

35- "Ve dediler ki: Biz malca da, evlatça da daha çokluğuz, biz azap edileceklerden de değiliz."

36- "De ki: Muhakkak Rabbim rızkı dilediğine genişletip yayar" bol verir **"ve daraltır"** kısar. **"İnsanların çoğu bilmezler."**

37- "Sizi bize yaklaştıracak olan mallarınız da değildir, evlatlarınız da değildir. İman edip salih amel işleyenler müstesnâ. İşte onların amellerine karşılık mükâfatları kat kattır. Hem onlar yüksek köşklerde" cennetlerde **"emniyet içerisindedirler."**

38- "Bizleri âciz bırakacaklarını sanarak âyetlerimizden alıkoymakta yarışanlar" bizim âciz olduğumuzu düşünerek -herhangi bir şeyin yüce Allah'ı âciz bırakması asla mümkün değildir- delillerimizi iptal etmek, çürütmek için çalışanlar, **"işte onlar azapta hazır edileceklerdir."**

39- "De ki: Gerçekten Rabbim rızkı kullarından dilediğine genişletip, yayar. Dilediği kimseninkini de daraltır. Her ne harcarsanız, O, bu harcadığınızın yerine başkasını verir. O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Sebe' Sûresi 32-39. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler büyüklük taslayıp arkalarından gidilenlerin dalâletlerinde kendilerine uyan kimselere karşı takınacakları tutumu sunmayı sürdürmektedir. Kendilerine uyan kimseler onları kınayıp sorumlu tutarken büyüklük taslayan o kimseler ise onlardan kurtulmaya çalışacaklardır. Azabı görecekleri zaman ise Allah'a karşı kusurlarından ötürü en ileri derecede pişman olacaklar, elleri zincirlerle boyunlarına bağlanmış olduğu halde cehenneme sürükleneceklerdir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler önceki Resûllerin kavimlerine karşı durumlarını açıklamaktadır. Böylelikle Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbine sebat verilmekte ve onların kavminin nasıl çokça evlat ve mal sahibi olmakla büyüklük ve üstünlük tasladıklarını, âhireti de inkâr ettiklerini, Mekke halkı gibi onların da tamamen azabı uzak gördüklerini ortaya koymaktadır. Âyet-i kerimeler bütün bu bâtıl zan ve kanaatlere dünyada rızık bolluğu ile evlat çokluğunun âhiretteki sevap ya da ceza ile bir ilişkisinin olmadığını, aksine gerçek değerin iman ve salih amelin değeri olduğunu belirterek bu asılsız iddialarını reddetmektedir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler rızkın Allah'tan olduğunu açıklamakta ve Allah yolunda infakta bulunmayı istemektedir.

Sebe' Sûresi 32-39. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kendilerine uyulan büyüklük taslayan müstekbirler zayıflar arasından dalâlet yolunda kendilerine uyanlara asla faydalı olamayacaklardır. Azap hepsini kapsayacaktır.

2. Lüks ve refah içerisinde yaşayan kâfirlerin Allah'ın kendilerine azap etmeyeceğini iddia etmeleri herhangi bir delili bulunmayan bâtıl bir iddiadır. Çünkü yüce Allah münafıkları, kâfirleri ve isyankârları Kıyâmet gününde -dünyada onlara mühlet verse dahi- azaplandıracaktır. Çünkü dünya ne hesaba çekilme yurdudur ne de amellerin karşılıklarının görüleceği yerdir.

3. Rızık yalnız Allah'ın elindedir. Çünkü göklerde ve yerde her şeyin gerçek mâliki ve sahibi O'dur.

4. Rızıkların bolluğu ya da darlığı bir hikmet ile takdir ve tespit edilmiştir. Yüce Allah'ın kullarından razı olmasının ya da onlara gazap etmesinin delili değildir. Bu ancak kullar için bir sınamadır, bir imtihandır. Böylelikle şükredip sabredenler inkâr edip Allah'ın rahmetinden ümit kesenler bir birinden açık bir şekilde ayırt edilmiş olur.

5. Allah yolunda infak teşvik edilmiştir. Çünkü şanı yüce Allah infakta bulunanların harcamalarının yerine başkasını verir, onlara hayırlı olanı verir ve pek büyük sevap ihsan eder.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اَهٰٓؤُلَٓاءِ اِيَّاكُمْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ اَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ اَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا
عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ
يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُكُمْ وَقَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّٓا اِفْكٌ مُفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَٓا اٰتَيْنَاهُمْ
مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَٓا اَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾
وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَٓا اٰتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا
رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ اِنَّمَٓا اَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ
اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ مَثْنٰى وَفُرَادٰى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ
جِنَّةٍ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾ قُلْ
مَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ اِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

40- **"O günde onların hepsini"** Kıyâmet gününde hesaba çekilmek üzere **"haşredecek. Sonra da meleklere: Bunlar mı size ibadet ederlerdi, diyecek."**

41- **"Melekler diyecek ki: Tenzih ederiz"** her türlü eksiklikten ve kusurdan **"Seni. Bizim velimiz onlar değil, Sensin."** Bizim veli ve dost edinip ibadet ettiğimiz onlar değildir, sensin. **"Aksine onlar cinlere ibadet ediyorlardı. Bunların çoğu onlara inanıyorlardı."**

42- **"Bugün kiminiz kiminize ne bir fayda sağlayabilir, ne de bir zarar verebilir. Zulmedenlere de: Haydi yalanladığınız ateş azabını tadınız, diyeceğiz."**

43- **"Âyetlerimiz açık açık"** anlaşılır bir şekilde **"onlara okunduğunda dediler ki: Bu ancak atalarınızın ibadet edegeldiği şeylerden sizi alıkoymak isteyen bir adamdır. Yine dediler ki: Bu uydurulmuş bir yalandan"** aslı olmayan bir yalandan **"başka bir şey değildir. Kâfir olanlar hakka kendilerine geldiğinde bu ancak apaçık bir büyüdür"** açık seçik bir büyüden başka bir şey değildir, **"dediler."**

44- **"Hâlbuki Biz onlara okuyacakları kitaplar göndermemiştik. Senden önce onlara bir nezir de göndermemiştik."**

45- **"Bunlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Hem bunlar onlara verdiğimizin onda birine asla ulaşamamışlardır."** Yani Mekke kâfirleri kendilerinden öncekilere verdiğimiz güç ve nimetlerin onda birine dahi varamamışlardır. **"Fakat yine de peygamberlerini yalanladılar. Ya benim azabım"** beni inkâr etmenin akıbetinde onlara verdiğim ceza olan mahvedip helâk etmem **"nasılmış?"**

46- **"De ki: Ben size ancak bir öğüt veriyorum."** Size sadece bir hususu öğütlüyorum. **"yalnızca Allah için ikişer ikişer, birer birer kalkınız. Sonra da arkadaşınızda bir delilik olmadığını düşününüz. O ancak -şiddetli bir azabın öncesinde- sizin için bir korkutucudur."**

47- **"De ki: Sizden istediğim herhangi bir ücret varsa o sizin olsun. Benim mükâfatımı vermek"** Rabbimin risaletini tebliğimin karşılığı **"ancak Allah'a aittir."** Ancak Rabbim olan Allah beni mükâfatlandırır. Benim mükâfatımı yalnız O verir. **"O her şeye tanıktır."**

48- **"De ki: Rabbim muhakkak ki hakkı yerleştirendir."** Seçtiği kimselerin kalplerine hakkı bırakır ve onu bâtılın üzerine atarak onu izale edip çürütür. **"O gizlilikleri çok iyi bilendir.**

49- **"De ki: Hak"** İslâm **"geldi. Bâtıl ne yeniden bir şey var edebilir ne de geri getirebilir?"** Helâk olan, yok olan bâtılın yeni bir şey yaratma gücü de yoktur, yok olduktan sonra onları tekrar iade etme imkânı da yoktur.

قُلْ جَٓاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُع۪يدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ
فَاِنَّمَٓا اَضِلُّ عَلٰى نَفْس۪ي وَاِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوح۪ٓي اِلَيَّ رَبّ۪ي
اِنَّهُ سَم۪يعٌ قَر۪يبٌ ﴿٥٠﴾ وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَاُخِذُوا
مِنْ مَكَانٍ قَر۪يبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُٓوا اٰمَنَّا بِه۪ وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ
مَكَانٍ بَع۪يدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِه۪ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ
مِنْ مَكَانٍ بَع۪يدٍ ﴿٥٣﴾ وَح۪يلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا
فُعِلَ بِاَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ اِنَّهُمْ كَانُوا ف۪ي شَكٍّ مُر۪يبٍ ﴿٥٤﴾

سُورَةُ فَاطِرٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَاَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُو۬ل۪ٓي
اَجْنِحَةٍ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ يَز۪يدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ
لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِه۪ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ
﴿٢﴾ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ
اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

50- **"De ki: Eğer ben sapmışsam ancak kendi aleyhime sapmış olurum. Şayet hidayet bulmuşsam o Rabbimin bana vahyetmekte olduğundan ötürüdür. Muhakkak O, işitendir, pek yakındır. "**

51- **"Onları"** ölüm ya da ölümden sonra diriliş esnasında **"korkuya kapıldıklarında bir görsen. Artık"** azaptan **"kurtuluş olmayacak ve yakın yerde."** hesap için durulan yerde (Mevkif) yakalanmış olacaklar.

52- **"Ona iman ettik, diyecekler ama onlar için uzak bir yerden ona el atmaları ne mümkün."** İmanı kolaylıkla ele geçirmeleri yahut da tevbe etmeleri nereden mümkün olsun. Bu soru, onların bu isteklerinin gerçekleşmesinin çok uzak ve imkânsız olduğunu anlatmak içindir. "Uzak yer"den maksat ise âhirettir.

53- **"Hâlbuki önceden onu inkâr etmişlerdi. Üstelik uzak bir yerden gayb hakkında"** herhangi bir bilgileri olmaksızın hesaba çekilmek ve cezalandırılmak diye bir şey yoktur diye **"rastgele zanlarda bulunuyorlardı."**

54- **"Daha önceden benzerlerine"** kendileri gibi olan kâfirlere **"yapıldığı gibi onlar ile arzuladıkları şeyler arasına bir engel konacaktır. Çünkü onlar endişeye düşüren"** rahatsız ve tedirgin eden **"bir şüphe içindedirler."**

35- FÂTIR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 45 âyettir)

İlk âyetinde "yaratan" anlamına gelen fâtır kelimesi geçtiği için bu adı almıştır; aynı âyette "melekler" mânasına gelen kelimenin yer alması sebebiyle "Melâike sûresi" olarak da isimlendirilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hamd, göklerle yeri yoktan var eden"** herhangi bir örnek bulunmaksızın her şeyi yaratan **"melekleri ikişer üçer ve dörder kanatlı elçiler kılan Allah'a mahsustur."** Kimilerinin iki kanadı, kimilerinin üç, kimilerinin dört kanadı, kimilerinin de bundan fazla kanadı vardır. Bu kanatların ne şekilde olduğunu ise Allah'tan başkası bilemez. **"O yaratılışta dilediğini artırır."** Çünkü yüce Allah yaratmada dilediği artışı yapar. Çünkü onun kudretinin sınırı yoktur.

2- **"Allah insanlara herhangi bir rahmeti açacak"** salacak, gönderecek **"olsa onu tutacak olmaz."** Kimse onu engelleyemez. **"Tuttuğunu da O'ndan başka salıverecek olmaz. O, emrinde galiptir, her işinde hikmeti sonsuz olandır."**

3- **"Ey insanlar! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Gökten ve yerden size Allah'tan başka rızık veren herhangi bir yaratıcı var mıdır? O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Böyle iken nasıl olur da döndürülüyorsunuz?"** Onu tevhid etmekten başka tarafa çevriliyorsunuz?

Sebe' Sûresi 40-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kıyâmet günü müşriklerin konumlarından bir başka konumu açıklamaktadır. Bu konumda kâfirlerin karşısında meleklere: Bu kâfirler mi size ibadet ediyorlardı, diye sorulacak melekler şanı yüce Allah'ı her türlü ortaktan tenzih ederek cevap verecek ve yüce Allah'a itaatlerini açıklayıp kâfirlerin aslında şeytanlara itaat edenler olduklarını söyleyeceklerdir. İşte o vakit kâfirler kendilerini bekleyen ve vaktiyle yalanladıkları cehennem azabının ateşi ile karşılaşacaklardır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler müşriklerin dünyada Allah'ın âyetlerine karşı Resûl kendilerine bu âyetleri okuduğu zaman takındıkları tutumu dile getirmektedir. O vakit onlar bu âyetlerin bir yalan yahut da bir büyü olduğunu, herhangi bir delil olmaksızın ileri sürüyorlardı. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'den önce kendilerine okudukları bir kitap inmediği gibi kendilerine sımsıkı sarılacakları şirke çağıran bir Resûl de gelmemiştir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kavmine öğüt vermeye yönlendirmektedir. Şöyle ki: İkişer ikişer, birer birer ayrılsınlar. Sonra onun durumu ve onun getirdikleri hakkında taassup ve inattan uzak bir şekilde iyice düşünsünler ki onun bir deli olmadığından, aksine onun kendilerini beklemekte olan şiddetli bir azabın öncesinde uyarıp korkutan ve kendilerine risaletini tebliğ etmek karşılığında onlardan herhangi bir ücret istemediğini açıklayan bir peygamber olduğundan kesinlikle emin olsunlar. Eğer onlardan herhangi bir ücret istemişse, varsın o ücret onların olsun. Onlardan asla hiçbir şey almayacaktır. Çünkü onun ücretini (mükâfatını) vermek yüce Allah'a aittir. Ayrıca o kendilerine yüce Allah'ın hakkı kulları arasından seçtiği kimselere o hak ile bâtılı ortadan kaldırmak için bıraktığını ve hakkın artık İslâm'ın ortaya çıkması ile gelmiş olduğunu, hiçbir şeye gücü yetmeyen bâtılın da sona erdiğini haber vermesini istemektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onu dalâletle itham eden bu müşriklere nasıl cevap vereceğini de göstermektedir. Onların kendisini sapmakla itham etmelerinin sebebi ise atalarının ve dedelerinin dinini terk etmesi imiş. Şüphesiz sapmanın cezası sapanın kendisi üzerinedir. Hidâyet ise yüce Allah'tan gelen bir vahiy ile ve onun tevfiki ile tahakkuk eder.

5. Sonra sûre müşriklerin sonunda varacakları o uğursuz akıbeti beyan ederek sona ermektedir. Çünkü onlar Kıyâmet gününde azap ile karşılaşacaklarında korkuya kapılacak ve kaçamayacaklardır. Mevkif denilen durdukları yere yakın bir yerden alınıp cehenneme götürülecekler. Muhammed'e iman ettik diyecekler ama artık âhirette iman onlardan kabul edilmeyecektir. Çünkü iş işten geçmiş olacaktır. İmanlarının kabul edilmesi ve azaptan kurtulmak gibi arzu ettikleri işi gerçekleştirmelerinin imkânı kalmamıştır. İşte onlardan önceki diğer ümmetlerin, kâfirleri arasından kendileri gibi olanlara da aynı muamele yapılmıştır.

Sebe' Sûresi 40-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Melekler Allah'ın kullarıdır. Onlar da Allah'ın yardımına ve rızasına muhtaçtırlar. Bu sebeple Allah'ın dışında onlara ibadet etmek caiz değildir. Cinler ve başkalarının da durumu aynıdır.

2. Yüce Allah'a hikmetle, güzel öğüt ile zorluk çıkarmadan gereksiz tartışmalara girmeden inatlaşmaya ve bâtıl üzerinde ısrara götüren çokça tartışmaya girmeden kalpleri ve duyguları güzel sözle yumuşatarak Allah'ın yoluna çağırmak bir zorunluluktur.

Fâtır Sûresi 1-3. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler gökleri ve yeri önceki herhangi bir örnek olmaksızın yoktan var eden ve melekleri yaratıp onlara sûret veren Allah'a hamd ile başlamaktadır. Esasen onun kudretinin bir sınırı yoktur. Allah melekleri kullarına vahyi ulaştıran elçiler olarak yaratmıştır. Hiç kimse onun lütfunu ve bağışını engelleyemez. Kimse onun kullarına ihsan etmeyi dilediği bir rahmeti tutamaz. Çünkü yaratmak ve emretmek yalnızca yüce Allah'ın elindedir ve hak ile mabud ilâh O'dur.

Fâtır Sûresi 1-3. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın pek büyük nimetlerine ve çoğunlukla dikkatimizi çekmeyip önemsemediğimiz nimetlerine hamd etmemiz gerekir. Göklerin, yerin ve ikisinde bulunanların yaratılışı gibi.

2. Şüphesiz yüce Allah bütün mahlûkatın işlerini tek başına idare edendir. Bundan dolayı bütün yaratılmışların ibadet ile yalnızca ona yönelmeleri gerekir.

3. Melekler de yüce Allah'ın yarattıklarındandır. O melekleri nurdan yaratmış, onları vahyini götüren elçiler kılmıştır. Bu âyet-i kerimelerin işaret ettiği onların yaratılışındaki özelliklerden birisi de onların keyfiyetlerini, şekillerini ve sayılarını yüce Allah'tan başkasının bilmediği kanatlara sahip olmalarıdır. Ayrıca onlar Allah'ın mükerrem kılınmış şerefli kullarıdır. Allah'ın kendilerine verdiği emirleri itaatle yapar, ne emrolunursa onu yerine getirirler.

4. Yüce Allah'ın kudretinin ve birliğinin tanıklarından birisi de bu muazzam kâinattır, rahmetini göndermesi ve alıkoymasıdır. Rahmeti hususunda da kalplerin hidâyete iletilmesi ve dalâlette bırakılması ilk hayatın inşa edilip var edilmesi, âhiret hayatında da ölülerin diriltilip çıkartılması hususlarında da O'ndan başka hiç kimse tahakküm edemez.

4- **"Eğer seni yalanlıyorlarsa, doğrusu senden önce de nice peygamberler yalanlanmıştır. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür."**

5- **"Ey insanlar! Şüphe yok ki Allah'ın vaadi haktır. O halde sakın dünya hayatı sizi aldatmasın."** Kandırmasın, oyalamasın. **"Ve çok aldatıcı"** şeytan ve onun dışında aldatıp kandıranlar **"da sakın sizi Allah ile aldatmasın."**

6- **"Şüphesiz ki şeytan sizin bir düşmanınızdır. O halde siz de onu düşman tutun. O kendi taraftarlarını"** kendisine uyan tabilerini **"ancak alevli ateşin"** şiddetli ateşi olan cehennemin **"arkadaşlarından olsunlar diye çağırır."**

7- **"O kâfir olanlar için şiddetli bir azap vardır. İman edip, salih amel işleyenlere ise mağfiret ve büyük bir ecir vardır."**

8- **"Acaba kötü"** çirkin **"ameli kendisine süslü"** güzel **"gösterilip de bu sebepten onu güzel gören kimse** (bunun gibi olur mu)? **Şüphesiz Allah dilediğini saptırır dilediğine hidâyet verir. O halde onlar için hasretler duyarak kendini bitirme!"** Sonu can yakıcı azap olan küfür ve inkârları sebebi ile gam ve keder duyup kendini helâk etme! **"Çünkü Allah onların ne yapmakta olduklarını çok iyi bilendir."**

9- **"Allah O'dur ki rüzgârları gönderip bulutları kaldırır."** Harekete geçirir. **"Sonra onu ölmüş"** toprağında ekin olmayan **"bir beldeye süreriz. O su ile o yeri ölümünden sonra canlandırırız. İşte ölümden sonra"** hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarının verilmesi için ölülerin kabirlerinden çıkarılması ve **"diriliş de böyledir."**

10- **"Kim aziz olmak istiyorsa"** şeref, güç ve efendilik, önderlik istiyorsa **"bilsin ki gerçekten izzet bütünü ile Allah'ındır. Güzel söz"** en faziletlileri "la ilâhe illallah" olan güzel her bir söz **"yalnız O'na yükselir. Onu da salih amel yükseltir."** Allah salih ameli yükseltip kabul eder. **"Kötülüklerle tuzak kuranlar"** türlü fitneleri ve desiseleri planlayanlar **"onlar için çok şiddetli bir azap vardır ve bizzat onların tuzağı boşa çıkar."** bozulur ve bâtıl olur.

11- **"Allah sizi topraktan, sonra nutfeden"** insanın aslı olan bir hücreden **"yarattı. Sonra sizi"** erkek ve dişiler olmak üzere **"çiftler kıldı. Onun ilmi dışında hiçbir dişi"** kadın ya da hayvan, kuş ya da balık türünden herhangi bir dişi **"ne hamile kalır ne de doğurur. Uzun ömürlünün ömrünün uzatılması da ömrünün eksiltilmesi de ancak bir kitaptadır."** Levh-i Mahfuz'dadır, Allah'ın ezelî ilminde gizlidir. **"Şüphesiz ki bu, Allah'a göre pek kolaydır."**

Fâtır Sûresi 4-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavminin kendisini yalanlaması sebebi ile duyduğu acı ve ızdırapları, yorgunlukları hafifletmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler şeytana uymaktan sakındırdığı gibi dünya hayatına aldanmaktan da sakındırmaktadır. Çünkü bunların her biri insanı Allah'a itaatten uzaklaştırır.

3. Sonra âyetler kâfirlerin durumunun değersiz olduğunu ortaya koymakta, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den onların kaçınılmaz neticelerine, hasret ve üzüntü duyarak kendisini helâk etmemesini istemektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler rüzgârları göndermesindeki, ölü toprakta hayatı canlandıran yağmuru indirmek için bulutları sürmesindeki Allah'ın kudretinin bazı tecellilerini dile getirmektedir. Bu yağmur neticesinde ölü yerde otlarla ve mahsullerle dolup taşan yemyeşil bahçelere dönüşür. Bu da insanların faydası, hayvanların ve kuşların hayatta kalması için gereklidir. İşte yüce Allah, Kıyâmet gününde insanları hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek için bu şekilde diriltecektir.

5. Sonra âyet-i kerimeler insanı topraktan yaratanın yüce Allah olduğunu beyan etmektedir. Sonra ilk insanın soyunu, annelerin rahimlerinde tam bir hilkat olarak tamamlanıncaya kadar gelişen bir nutfeden yarattı. Şanı yüce Allah bütün dişilerin rahimlerinde neyi taşıdıklarını, neyi doğurduklarını, her bir varlığın ömrünü ve hallerini bilendir. Bütün bunları bilmek yüce Allah için pek kolaydır.

Fâtır Sûresi 4-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın şeytanın vesveselerine kanmaması ve aldanmaması gerekir.

2. Dünyada görülen metadan yararlanma ve rahatın şekilleri eğer Allah'ın rahmetinden uzak kalacak olursa huzursuzluğun ve yorgunluğun kaynağını teşkil eder. Şanı yüce Allah rahmet kapılarını açtığı takdirde insan dünyalık olarak ne ele geçirirse rahat ve huzuru hisseder.

3. İnsanın ameline aldanmaması ve eksik ve hata yerlerini bilmesi için kendisini hesaba çekmesi icap eder. Böylelikle davranışını daha iyiye doğru düzeltir.

4. Şanı yüce ve mübarek Allah'ın her şeye gücü yeter. İlmi her şeyi kuşatmıştır. Bu sebeple insanın bu kâinatta yüce Allah'ın kudretinin tecellileri üzerinde düşünmesi gerekir ki Allah'a ve âhiret gününe imanı daha da güçlensin.

12- **"İki deniz bir olmaz. Bu çok tatlı"** oldukça tatlı ve hoş, **"içimi güzel ve kolaydır."** Boğazdan kolaylıkla iner. **"Diğeri ise çok acı ve tuzludur."** Tuzluluğu ya da acılığı ile boğazı yakacak kadar tuzludur. **"Bununla birlikte her ikisinden"** hem tatlı sudan hem tuzlu sudan yani nehirlerden ve denizlerden **"taze et yersiniz."** Çeşitli türleri ile balıklar yersiniz. **"Giyeceğiniz bir süs"** inci ve mercan **"çıkartırsınız. Onun lütfundan aramanız ve şükretmeniz için gemilerin onda suyu yararak"** su üstünde akıp giderlerken suyu yarıp ilerleyerek **"yürüdüğünü görürsün."**

13- **"Geceyi gündüze bitiştirir."** Sokar. **"Gündüzü de geceye bitiştirir. Güneşe ve aya da boyun eğdirdi. Hepsi de belirli bir süreye kadar akıp giderler. İşte bunları yaratan Rabbiniz Allah'tır. Mülk yalnız O'nundur. Ondan gayrı çağırdıklarınız ise bir kıtmîre"** yani hurma çekirdeği üzerindeki ince kabuğa, zara **"bile mâlik değildirler."**

14- **"Onlara dua etseniz dualarınızı işitmezler, işitseler dahi istediğinizi yerine getiremezler. Üstelik onlar kıyamet gününde ortak koşmanızı inkâr da edeceklerdir. Her şeyden haberdar olan** (Allah) **gibi kimse sana haber veremez."**

15- **"Ey insanlar! Allah'a muhtaç olanlar sizlersiniz. Ama Allah** (size benzemez) **O kimseye muhtaç olmayandır, her hamde layık olandır."**

16- **"Eğer dilerse sizi yok eder."** Helâk eder **"Ve** (kulluk için) **yeni yaratıklar getirir."**

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهٰذَا
مِلْحٌ اُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ
فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
لِاَجَلٍ مُسَمًّى ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ اِنْ تَدْعُوهُمْ
لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ
الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾
يَا اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ اِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ
﴿١٥﴾ اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذٰلِكَ
عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى وَاِنْ تَدْعُ
مُثْقَلَةٌ اِلٰى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى
اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَمَنْ تَزَكّٰى فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

17- **"Ve bu Allah'a göre zor"** ya da imkânsız **"değildir."**

18- **"Yük taşıyan"** günahkâr **"bir kimse başka bir kimsenin yükünü"** günahını **"yüklenmez. Eğer ağır yüklü"** günahların ve masiyetlerin yükünü ağırlaştırdığı **"bir kimse kendi yüküne"** kendisine ağır gelen günahlarına **"çağırırsa"** yakın bir **"akraba dahi olsa o yükünden hiçbir şey yüklenmez. Sen ancak gıyaben"** görmeden **"Rabblerinden korkanları ve namazı dosdoğru kılanları korkutursun. Kim"** şirkten ve günahlardan arınıp **"temizlenirse ancak kendisi için temizlenmiş olur. Dönüş yalnız Allah'adır."** Sonunda yalnız Allah'a dönülecektir.

Fâtır Sûresi 12-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler tatlı ve tuzlu suyu yaratması, insanların ırmaklardan, denizlerden, okyanuslardan edindikleri hoş, taze etleri, çeşitli süs ve ziynet eşyalarını, insanları, eşyaları ve ticaret mallarını bir mekândan bir başka yere taşıyıp götüren çeşitli gemilerin yol almasının sağlanması gibi yüce Allah'ın kudretinin bazı tecellilerini sunmayı sürdürmektedir.

2. Aynı zamanda gece ve gündüzün yaratılışında, güneşin ve ayın musahhar kılınışında ve bütün bunlardaki oldukça hassas dengeleri, hikmetleri ve insanlara olan faydalarını da açıklamaktadır. Bununla birlikte herhangi bir çağrıyı işitme imkânları bulunmayan, Allah'tan başkalarına ibadet edenler de vardır. İşitseler dahi cevap veremezler. Bunula birlikte Kıyâmet gününde de Allah'a iman ettiklerini ve insanların ortak koşmalarını inkâr ettiklerini açıklayacaklardır.

3. Sonra bütün insanların bütün hallerinde Allah'a muhtaç olduklarını, yüce Allah'ın ise kimseye muhtaç olmadığını, bütün insanları helâk edip başkalarını var etme kudretini de açıklamaktadır.

4. Sonra her insanın kendi amelinden sorumlu olduğunu, kim hata işlerse hatasının sonucuna kendisinin katlanacağını da beyan etmektedir.

5. Ardından âyet-i kerimeler günahkâr kimseleri, günahlarını yüklenmiş halde akrabalarına günahlarının bir kısmını taşımaları için yalvararak canlandırmakta, onun bu yalvarışını kimsenin kabul etmeyeceğini ifade etmektedir.

6. Arkasından âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in uyarılarından ancak kalbinde kendisini namazı özenle kılmaya, vakitlerinde en güzel şekilde eda etmeye iten Allah korkusu olan kimselerin yararlanacağını, kalbini ve nefsini arındıran kimsenin bu arınmasının faydasını ve hayrını kendisinin göreceğini açıklamaktadır.

Fâtır Sûresi 12-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Su hayatın özüdür. O pek büyük bir nimettir. Onu korumalıyız, onu kullanırken israf etmemeli, kirletmemeliyiz.

2. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çok, üzerimizdeki lütfu pek büyüktür. Bundan ötürü bize verdiklerine şükürle karşılık vermeliyiz.

3. Yüce Allah'ın ilmi kapsamlı ve her şeyi kuşatan bir ilimdir. Yerde ve gökte hiçbir şey O'na gizli kalmaz.

4. Şanı yüce Allah'ın yarattıklarına ihtiyacı yoktur fakat onların hepsi O'na muhtaçtırlar.

5. Her insan kendi nefsinden sorumludur. Bu onu gücünün sınırları içerisinde gerekli nasihat ve öğüt verme görevini yerine getirmekten muaf tutmaz.

19- **"Bir olmaz kör olan ile gören."** Kör kâfire, gören mü'mine örnektir.

20- **"Karanlıklarla aydınlık."**

21- **"Ve gölge ile"** geceleyin aşırı **"sıcak."**

22- **"Ölülerle diriler de bir olmaz. Şüphesiz Allah dilediği kimseye işittirir. Sen"** ey Muhammed, **"kabirde olanlara"** kâfirlere **"işittiremezsin."** Çünkü onlar kabirlerdeki ölüler gibidir.

23- **"Sen ancak"** -ey Muhammed- **"bir nezîrsin."** uyarıp korkutansın.

24- **"Şüphe yok ki Biz seni hak ile müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Arasında bir uyarıcının gelip geçmediği"** kendisine bir Resûlün gönderilmediği **"hiçbir ümmet de yoktur."**

25- **"Eğer seni yalanlıyorlarsa onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Resûlleri onlara apaçık"** anlaşılır **"delillerle, sahifelerle"** öğütlerle ve mevizalarla dolu sahifelerle **"ve nur saçan kitaplarla"** hakka ileten kitapla **"gelmişlerdi."**

26- **"Sonra kâfir olanları yakaladım. Şimdi onlara azabım nasılmış?"** Onlara karşı tepkim ve azaplandırmam oldukça çetin ve hayret verici idi.

27- **"Allah'ın gökten bir su indirdiğini görmedin mi? Biz onunla çeşitli türden meyveler çıkardık. Dağlardan da yolları"** dağlarda bulunan dağın renklerinden farklı türlü renklerde çizgileri bulunan **"beyaz, kırmızı çeşitli renklerde ve oldukça siyah olanları vardır."**

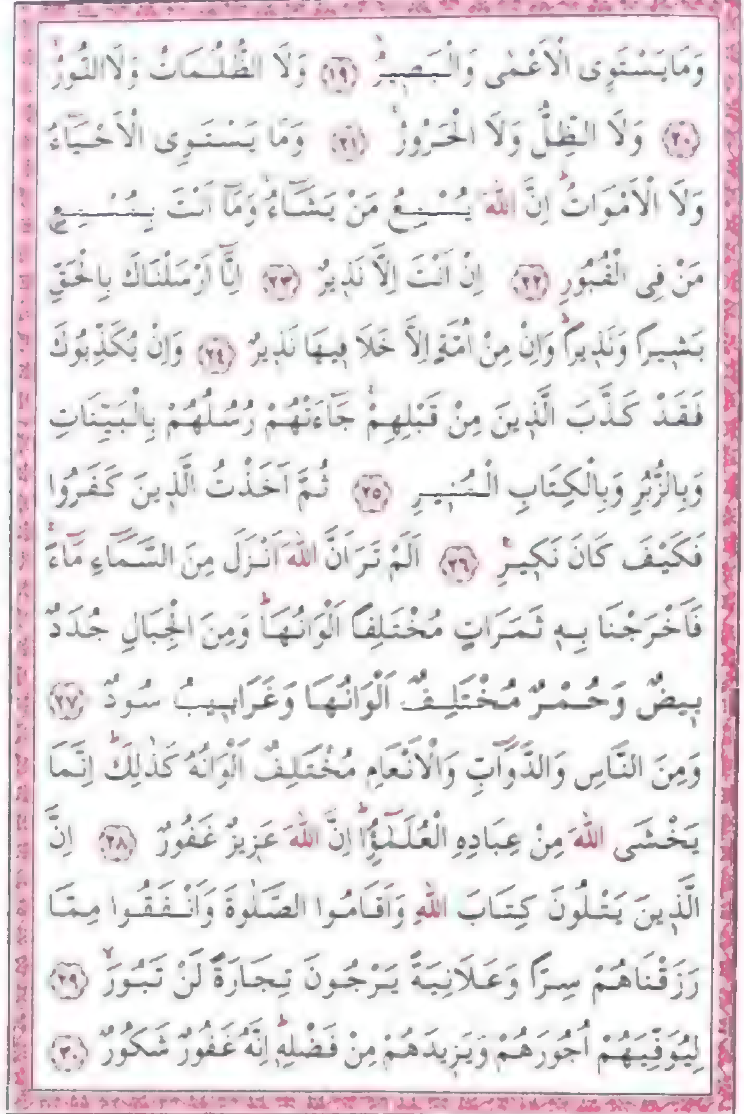

28- **"İnsanlardan, yerde yürüyen"** yerde yürüyüp hareket eden her bir canlıya ad olan *dâbbe*'den **"canlılardan ve davarlardan"** özel olarak deve, inek, koyun ve keçi türlerinden **"da bunun gibi çeşitli renklerde olanlar vardır. Kulları arasında Allah'tan ancak âlimler korkar."** Yalnız âlimler Rabblerinden hakkıyla korkarlar. Çünkü onlar ilimleri ile yüce Allah'ı sıfatları ile tanıyabilirler. **"Şüphesiz Allah, Azizdir."** dilediğini yapan galip gelendir. **"Gafûrdur."** kendisinden korkmakta ve emirlerine uymakta kusurlu olanların günahlarını bağışlar.

29- **"Muhakkak Allah'ın Kitabını okuyanlar, namazı dosdoğru kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak edenler asla durgunlaşmayacak"** kesat bulmayacak yahut bozulmayacak **"bir ticaret umabilirler."**

30- **"Tâ ki mükâfatlarını"** ecirlerini **"tastamam"** tam ve eksiksiz **"versin. Hatta lütfundan onlara fazlasını da versin. Çünkü O, Gafûrdur, Şekûrdur."**

31- **"Kitaptan sana vahyettiğimiz"** ve hak, birden çok olmayıp bir ve tek olduğu için **"kendinden öncekileri doğrulayıcı"** kendisinden önceki semavî kitapları tasdik eden **"olmakla beraber hakkın da ta kendisidir. Muhakkak Allah kullarından haberdardır, her şeyi görendir."**

Fâtır Sûresi 19-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfiri kör, mü'mini de gören olarak canlandırmaktadır. Birincisi küfrün karanlıklarında gelişigüzel gidip gelirken, ikincisi imanın nuru ile aydınlanmaktadır. Ayrıca mü'min ile kâfir, hidâyet bulan ile dalâlette olan eşit olamaz. Şanı yüce Allah da hidâyet bulacağını bildiği kimseler arasından dilediklerine işittirmeye kâdir olandır. Kâfirlerin ise yüce Allah, kalplerine mühür vurmuştur. Bu sebeple Resûlün davetinden yararlanamazlar. Çünkü onlar kabirlerindeki ölüler gibidirler. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise ancak bir uyarıcıdır. Allah onu mü'minleri cennetle müjdelemek, kâfirleri de cehennem ateşi ile korkutmak için hak ile göndermiştir. Önceki bütün ümmetlere de yüce Allah kendilerini hidâyete iletmek için Resûl göndermiştir. Şimdi eğer bu kâfirler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlıyor ise onlardan öncekiler de Resûlleri apaçık delillerle ve semavi kitaplarla geldiği zaman onları yalanlamışlardı. Yüce Allah da yalanlamalarının cezası olarak onları helâk etti. Allah'ın onların bu tutumlarını red ve inkârı kendilerini helâk ve perişan etmek oldu.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın yağmuru yağdırmasında, mahsullerin türlü çeşitli renklerinin farklı oluşunda görülen kudretinin bir takım delillerine dikkat çekmeye bir daha dönmektedir. Bütün bunlar ise şanı yüce Allah'ın kudretini ve iradesinin mutlak olduğunu vurgulayan, pekiştiren hususlardandır.

3. Ayrıca âyet-i kerimeler şunu tespit etmektedir: İnsanın Allah'ın yarattıklarındaki âyetlerine dair bilgisi arttıkça Allah'tan korkusu ve O'na imanı da artar. Aynı zamanda yüce Allah'ın kudretini bilip O'na iman edip Kitabını okuyanların, namaz kılıp zekât verenlerin amelleri ile kâra geçtiklerini de tespit etmektedir. Çünkü onlar Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyettiği hakka uymuş olurlar.

Fâtır Sûresi 19-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a iman etmek, mü'minin Rabbine şükretmesini gerektiren pek büyük bir nimettir.

2. Resûllerin hidâyetini ancak yüce Allah'tan korkan ve onun yoluna uyan kimseler sahiplenebilirler.

3. İman ve küfür, -yüce Allah nezdinde- aydınlığın ve karanlığın yahut görmenin ve körlüğün eşit olmadığı gibi eşit değildir. Çünkü bunların her ikisi birbirine zıttır.

4. İman nurdur, hayattır, görmektir, dinlendirici bir gölgedir. Çünkü iman buna ve dünya mutluluğuna, âhirette de sonsuz nimetlere götürür. Küfür ise karanlıktır, ölümdür, körlüktür, alevli ateştir. Çünkü dünyada bedbahtlığa, âhirette de azaba götürür.

وَالَّذٖٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِؕ اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبٖيرٌ بَصٖيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ
الَّذٖينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَاۚ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهٖۚ وَمِنْهُمْ
مُقْتَصِدٌۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِاِذْنِ اللّٰهِؕ ذٰلِكَ هُوَ
الْفَضْلُ الْكَبٖيرُؕ ﴿٣٢﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فٖيهَا
مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤاًۚ وَلِبَاسُهُمْ فٖيهَا حَرٖيرٌ ﴿٣٣﴾
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖٓي اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَؕ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ
شَكُورٌۙ ﴿٣٤﴾ اَلَّذٖٓي اَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهٖۚ لَا يَمَسُّنَا
فٖيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فٖيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾ وَالَّذٖينَ كَفَرُوا
لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَۚ لَا يُقْضٰى عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ
عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَاۜ كَذٰلِكَ نَجْزٖي كُلَّ كَفُورٍۚ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ
يَصْطَرِخُونَ فٖيهَاۚ رَبَّنَٓا اَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحاً غَيْرَ الَّذٖي كُنَّا
نَعْمَلُؕ اَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فٖيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَٓاءَكُمُ
النَّذٖيرُؕ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمٖينَ مِنْ نَصٖيرٍ ﴿٣٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ عَالِمُ
غَيْبِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِؕ اِنَّهُ عَلٖيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

32- **"Sonra Kitabı kullarımızdan seçtiklerimize"** ve üstün kıldıklarımıza **"miras verdik. Onlardan kimisi nefsine zulmedicidir."** kötülükleri iyiliklerinden ağır basmıştır. **"Kimisi itidal üzeredir."** İyilikleri ile kötülükleri eşittir. **"Kimisi de Allah'ın izni ile hayırlarda öne geçmiştir."** İyilikleri kötülüklerine ağır basmıştır. **"İşte bu, büyük lütfun ta kendisidir."**

33- "(Mükâfatları) **daimi ikâmet cennetleri olan Adn cennetleridir ki oraya girerler. Orada altın bileziklerle ve incilerle süslenirler."** Süs eşyaları takınırlar. **"Orada elbiseleri de ipektir."**

34- **"Diyecekler ki: Bizden üzüntüyü"** üzen ve kederlendiren her bir sebebi **"gideren Allah'a hamdolsun. Muhakkak Rabbimiz mağfiret edicidir, mükâfat vericidir."**

35- **"O ki lütfu ile bizleri ebedilik yurduna"** sürekli ikâmet olunacak yurt olan cennete **"yerleştirdi. Burada bize hiçbir yorgunluk"** bitkinlik ve aşırı yorgunluktan ötürü zayıflık **"değmeyecek. Burada bize hiçbir usanç da dokunmayacak."**

36- **"O inkâr edenlere gelince, onlar için cehennem ateşi vardır. Onlar hakkında hüküm verilmez ki ölsünler."** Cehennemde onlar hakkında ölüm hükmü verilmeyecek ki azaptan yana rahata kavuşsunlar. **"Onların üzerinden azabından bir şey de hafifletilmez. İşte biz küfürde ısrar eden"** küfür ve isyanda aşırıya giden **"herkesi böyle cezalandırırız."**

37- **"Ve onlar orada feryat ederler."** Çok yüksek seslerle bağırıp imdat isterler. **"Rabbimiz, bizi çıkar ki, önceden işlediğimizden başka türlü salih bir amel işleyelim. Sizi düşünecek kimsenin öğüt alabileceği kadar yaşatmadık mı"** dünyada size uzunca bir ömür verip süre tanımadık mı **"ve size uyarıcı"** Kıyâmetten önce gönderilen uyarıcı Resûl olan Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"gelmedi mi? O halde şimdi tadın** (azabı)! **Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur."**

38- **"Şüphe yok ki Allah göklerin de yerin de gaybını bilendir. Çünkü O, göğüslerin özünde olanı çok iyi bilendir."**

Fâtır Sûresi 32-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'i miras alıp, ona iman edenlerin içindeki hükümler gereğince amel etmeleri bakımından farklı mertebelerde olduğunu açıklamaktadır: Onlardan bir kısmı yerine getirmesi gereken bazı görevlerinde kusurludur. Bir kısmının iyilikleri ve kötülükleri eşittir. Bir kısmı ise hayırlara hızlıca koşup öne geçerler. Bunların her birisi ameline göre hesaba çekilecek sonra da yüce Allah'a lütuf ve nimetlerine hamd ederek cennete varacaklardır.

2. Kâfirler ise daimi bir azapta olacaklar, dünyaya dönmek için feryat edip yardım isteyecekler. Böylelikle önceden işlemiş olduklarından farklı salih amel işleyeceklerini söyleyecekler. Ama onların bu istekleri kabul edilmeyecek. Çünkü onlar dünyada esasen iman edip öğüt ve ibret almak isteyen herkesin öğüt ve ibret alabilmesi için yeterli bir süre dünyada yaşamışlardır. Şanı yüce Allah da onların kalplerindeki şerri, küfür ve inkârı da bilendir. Yapageldiklerine karşılık onları cezalandıracaktır.

Fâtır Sûresi 32-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âlimler, Allah'ın yazılı kitabı olan Kur'ân-ı Kerim'i ve görülen kitabı olan kâinatı iyice düşünüp bu kitapların sayfalarını tek tek çevirerek Allah'ı gerçek manada tanıyan bütün, güçleri ile O'na ibadet eden ve kusurlarına rağmen Allah'tan mağfiret ümit edenlerdir. Şanı yüce Allah ise onların niyetlerinin doğru olduğunu bildiği için az miktardaki amellerine karşı dahi çokça mükâfat verir, çok miktardaki günahları da bağışlar.

2. Âyetlerini mücerred olarak tekrarlamak yahut da otomatik olarak ezberlemek sûreti ile Kur'ân'dan yararlanmak imkânsızdır. Bunun için mutlaka onun iyice düşünülmesi ve bundan sonra getirdiklerinin gereğince amel edilmesi gerekir. Namazı doğru kılmak, gizli ve açık yüce Allah'ın rızkından infak etmek bunlardandır.

3. Yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim ile taltif ettiği ve bütün risaletlerin sonuncusu olan İslâm risaletini özellikle ihsan edip bu risaleti bütün dünyaya taşımak olan pek büyük sorumluluk ile Allah'ın yükümlü tuttuğu bu ümmet, pek faziletli bir ümmettir.

4. Âhirette mü'minlerin sevabı ile kâfirlerin cezası arasında hem hissedilir maddî, hem nefsî/ruhî/psikolojik bakımdan büyük farklar vardır. Mü'minler sonsuz nimetler ve zevkler içerisinde, güven ve rahat içerisinde, itinalı ve mükerrem kılınmış oldukları görünüşlerinden anlaşılacak bir durumda olacaklardır. Hâlbuki kâfirler can yakıcı bir azap, huzursuzluk ve ızdırap içerisinde, ihmal ve azarlanacakları bir konumda görüneceklerdir. İşte bunlar yüce Allah'ın mü'minlere lütfunu, kâfirlere de adaletini pekiştiren birbirine zıt iki ayrı tablodur.

39- **"O, sizi yeryüzünde halifeler"** biri diğerine halef olan (arkasından gelip yerine geçen) kuşaklar **"yapandır. Artık kim kâfir olursa kâfir olması kendi aleyhinedir. Kâfirlere kâfirlikleri Rabblerinin nezdinde aşırı buğzdan"** nefretten **"başka şeylerini artırmaz. Kâfirlere kâfirlikleri zarardan"** helâk ve hüsrana uğramaktan **"başka şeylerini artırmaz."**

40- **"De ki: Allah'tan başka ibadet ettiğiniz ortaklarınızı gördünüz mü?"** Onlar hakkında bana bir haber verin. **"Yerden ne yarattılar, Bana gösterin. Yoksa onların göklerde bir ortaklıkları mı vardır?"** Onların yaratmakta ve göklerin mülkünde Allah ile birlikte bir ortaklıkları yoktur. **"Yoksa Biz onlara bir kitap verdik de kendileri apaçık bir delil"** putlara tapınmaya dair bir delil ve bir belge **"üzerinde midirler? Hâlbuki zalimler birbirlerini"** bâtıl ile **"aldatmaktan"** yahut kandırmaktan **"başka bir vaatte bulunmazlar."**

41- **"Muhakkak ki Allah göklerle yeri zeval bulmasınlar diye"** yok olmasınlar ve düşüp yıkılmasınlar diye **"tutar. Eğer zeval bulsalar"** varsayımsal olarak yerlerinden yok olup gitseler **"andolsun ki O'ndan başka hiçbir kimse onları tutamaz."** O'ndan başka kimse onların kalmalarını sağlayamaz. **"Muhakkak O"** kâfir ve günahkârları cezalandırmakta acele etmeyen **"Halîmdir, Gafûrdur."**

42- **"Onlar eğer kendilerine bir uyarıcı gelirse mutlaka o ümmetlerin her birinden daha çok hidâyette olacaklarına"** hidâyeti daha çok elde edeceklerine ve Resûlün çağrısına olumlu cevap vereceklerine **"yeminlerinin en büyüğü"** en ağır ve en pekiştirilmiş sûrette, olabildiğince yemin **"ile Allah'a and içtiler. Fakat onlara bir korkutucu geldiğinde bu onların uzaklaşmalarından"** o uyarıp korkutanın gelişi haktan uzaklaşıp ondan kaçışlarından **"başka bir şeylerini artırmadı."**

هُوَ الَّذ۪ي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ فِي الْاَرْضِۜ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۜ
وَلَا يَز۪يدُ الْكَافِر۪ينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِلَّا مَقْتًاۚ وَلَا يَز۪يدُ
الْكَافِر۪ينَ كُفْرُهُمْ اِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾ قُلْ اَرَاَيْتُمْ شُرَكَٓاءَكُمُ الَّذ۪ينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ اَرُون۪ي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
فِي السَّمٰوَاتِۚ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَتٍ مِنْهُۚ بَلْ اِنْ يَعِدُ
الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾ اِنَّ اللّٰهَ يُمْسِكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ اَنْ تَزُولَاۚ وَلَئِنْ زَالَتَٓا اِنْ اَمْسَكَهُمَا مِنْ اَحَدٍ
مِنْ بَعْدِه۪ۜ اِنَّهُ كَانَ حَل۪يمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾ وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ
اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَٓاءَهُمْ نَذ۪يرٌ لَيَكُونُنَّ اَهْدٰى مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِۚ فَلَمَّا
جَٓاءَهُمْ نَذ۪يرٌ مَا زَادَهُمْ اِلَّا نُفُورًاۙ ﴿٤٢﴾ اِسْتِكْبَارًا فِي الْاَرْضِ
وَمَكْرَ السَّيِّئِۜ وَلَا يَح۪يقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِه۪ۜ فَهَلْ يَنْظُرُونَ
اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّل۪ينَۚ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْد۪يلًاۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ
تَحْو۪يلًا ﴿٤٣﴾ اَوَلَمْ يَس۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُٓوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةًۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعْجِزَهُ
مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِۜ اِنَّهُ كَانَ عَل۪يمًا قَد۪يرًا ﴿٤٤﴾

43- **"Yeryüzünde büyüklenerek"** büyüklenmeleri ve azgınlık ve tuğyan etmeleri sebebi ile **"ve kötü düzenler kurarak"** Resûle ve mü'minlere kötü tuzaklar hazırlamaları sebebi ile (böyle hareket ettiler). **"Kötü düzen ise ancak sahiplerini kuşatır."** ya da onların başına iner. **"Acaba onlar geçmiş olanların sünnetinden"** yüce Allah'ın yalanlayıp küfre sapmaları sebebi ile geçmişleri azaplandırmak sûretindeki Allah'ın âdeti ve uyguladığı hükmünden **"başkasını mı gözetliyorlar? Sen Allah'ın**

sünnetinde" azabın hak edenden başkasına verilmesi sûretiyle **"asla bir değiştirme bulamazsın."**

44- **"Onlar kendilerinden öncekilerin âkıbetinin nasıl olduğunu"** onların helâk edilmelerinin eserlerini **"görmeleri için yeryüzünde dolaşmadılar mı? Hem onlar bunlardan daha çetin bir güce sahip idiler. Göklerde olsun yerde olsun hiçbir şey Allah'ı âciz bırakacak"** azabından kurtulacak ve azaplandırılması ona zor gelecek **"değildir. Muhakkak O, Alîmdir, her şeye gücü yetendir."**

45- **"Muhakkak Allah kazandıkları"** günahları **"sebebi ile insanları sorgulayacak olsaydı onun"** yeryüzünün **"sırtında dolaşanların hiçbirini"** insan olsun ya da hayvan olsun **"bırakmazdı. Fakat O, bunları belirlenmiş bir vakte kadar geri bırakıyor. Belirlenmiş olan o vakitleri gelince muhakkak Allah kullarını en iyi görendir."**

Fâtır Sûresi 39-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın biricik yaratan olduğunu, emrin bütününün yalnız kendisine ait olduğunu, gökleri ve yeri uyumlu, olağanüstü ve O'ndan başkasının gerçekleştiremeyeceği son derece muhkem bir nizam içerisinde yalnızca onun tuttuğunu vurgulamaktadır.

2. Aynı zamanda âyet-i kerimeler kötü işin ancak onu yapanın kendisini kuşatacağını da vurgulamaktadır. Bu da yüce Allah'ın yarattıklarında değişmeyen bir sünnetidir. O her zaman için kâfirleri küfürleri ve yalanlamaları sebebi ile azaplandırır. Eğer kâfirler geçmiş ümmetler arasından kendilerinden önce kâfir olanların akıbeti ve nasıl cezalandırıldıkları üzerinde düşünecek olurlarsa şüphesiz hiçbir şeyin yüce Allah'ı âciz bırakmadığını bilir, onun kapsamlı ve pek büyük kudretini idrâk ederlerdi.

3. Sonra sûre yüce Allah'ın yarattıklarına rahmetinin takdir edilmiş olmasını belirterek sona ermektedir. Bu rahmetinin göstergelerinden birisi de onun insanlara mühlet verip işlemiş oldukları masiyet ve günahlardan ötürü dünyadan çabucak cezalandırmayışıdır. Bunun yerine yüce Allah onları hesaba çekmeyi her insanın amelinin karşılığını göreceği Kıyâmet gününe ertelemiştir.

Fâtır Sûresi 39-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kâfirlere ve isyankârlara cezası bazı hallerde gecikebilir. Ama hesaba çekilmeden bırakılmazlar. Çünkü yüce Allah hesabı ve amellerin karşılığını vermeyi âhirette takdir etmiş, dünya hayatını ise amel ve tercih yurdu olarak tayin etmiştir. O halde bizim yüce Allah'ın bu lütfundan yararlanmamız, bize olan rahmeti dolayısı ile ona şükretmemiz gerekir. Çünkü o geçmiş ümmetlere yaptığı gibi bizi âcilen cezalandırmamıştır.

2. Allah'tan başka kendilerine tapınılan varlıklar âciz varlıklardır. Hiçbir şey yaratmadıkları gibi Allah'ın yarattıklarında hiçbir değişiklik de yapamazlar.

3. Mekke kâfirleri yüce Allah'a vermiş oldukları sözlerinde durmamışlardır. Bu ise Resûle -kendilerine gelmesi halinde- tabi olacaklarına dair verdikleri sözdür.

4. Her şeyin sonu gelir ve zevâl bulur. Zevâl bulmayan ve herhangi bir değişikliğe uğramayan yalnız Allah'tır.

5. Yüce Allah'ın ne zaman gerçekleşeceğini bildiği bu âlemin sonu geldiği zaman yer, gök, yıldızlar, gezegenlerin yörüngeleri, canlılar ve bütün varlık düzeni bozulacak, hiçbirisinin dengesi kalmayacaktır. Sonra öbür âlemde hesaba çekilip amellerin karşılıklarının görülmesi için ölümden sonra diriliş (ba'su ba'de'l-mevt) olacaktır.

36- YÂSÎN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 83 âyettir)

Sûre, adını iki harften ibaret olan ilk âyetinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Yâ, Sîn." Kur'ân-ı Kerim'in i'câzına dikkat çekmek için zikredilen iki harftir. Ey insan, anlamında olduğu söylendiği gibi, ey beşeriyetin efendisi demek olduğu da, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in isimlerinden biri olduğu da söylenmiştir.

2- "Çok hikmetli" herhangi bir değişikliğin erişmesinin imkânsız olduğu, muhkem, sapasağlam **"Kur'ân hakkı için."**

3- "Muhakkak sen gönderilmiş peygamberlerdensin."

4- "Dosdoğru bir yol" herhangi bir sapması bulunmayan dosdoğru bir şeriat **"üzeresin."**

5- "Güçlü ve intikam alıcı, çok rahmet edici tarafından indirilmedir."

6- "Daha önce kendilerine herhangi bir Resûl ve bir kitabın gelmediği, ataları azap ile korkutulmadığı için kendileri gafiller olan bir kavmi" Arapları bu Kur'ân ile Allah'ın azabı ile **"korkutasın diye."**

7- "Andolsun ki onların çoğunun üzerine o söz" küfür üzerinde ısrar etmeleri sebebi ile çoğu aleyhine azap **"hak"** vacip **"olmuştur. Artık onlar imana gelmezler."**

8- "Şüphe yok ki Biz, onların boyunlarına çenelerine kadar varan demir halkalar koyduk. O bakımdan başlarını kaldırmış haldedirler." Doğru yoldan sapmalarında bu

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ
اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِه۪ بَصٖيرًا ﴿٤٥﴾

سُورَةُ يٰسٓ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ
يٰسٓۚ ﴿١﴾ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكٖيمِۙ ﴿٢﴾ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلٖينَۙ ﴿٣﴾
عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍۜ ﴿٤﴾ تَنْزٖيلَ الْعَزٖيزِ الرَّحٖيمِۙ ﴿٥﴾
لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَٓا اُنْذِرَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾ لَقَدْ حَقَّ
الْقَوْلُ عَلٰٓى اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ اِنَّا جَعَلْنَا فٖي
اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا فَهِيَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾
وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدٖيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا
فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ وَسَوَٓاءٌ عَلَيْهِمْ
ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ
اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِۚ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ
وَاَجْرٍ كَرٖيمٍ ﴿١١﴾ اِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا
قَدَّمُوا وَاٰثَارَهُمْۜ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنَاهُ فٖٓي اِمَامٍ مُبٖينٍ ﴿١٢﴾

müşriklerin durumu, boynuna demir tasma konulup elleri de çenesinin altında boynuna bağlandığı için başını önüne eğemeyip yukarı kalkmış bir halde bulunanın durumuna benzer. Bu sebeple onlar imana boyun eğmezler, hakka dönüp bakmazlar.

9- "Hem Biz onların önlerinden bir set" önlerinde hakka ulaşmalarını engelleyen bir perde **"ve ardlarından da bir set çektik. Gözlerini de perdeledik. Artık onlar görmezler."**

10- "Onları uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir. Onlar inanmazlar." Uyarıp korkutmanın onlara bir faydası olmaz, ondan etkilenmezler.

11- "Sen ancak zikre uyan ve gayb ile Rahman'dan kalbinden saygı duyarak korkan kimseleri uyarırsın. İşte böylesini bir mağfiret ve kerim bir ecirle müjdele!"

12- **"Muhakkak Biz ölüleri diriltiriz. Onların önden gönderdiklerini de"** dünyada yaptıklarını da **"geride bıraktıklarını da"** başkalarının önünde açtıkları güzel ya da çirkin amel yollarını da **"yazarız. Biz her şeyi apaçık önder bir kitapta"** açık seçik, belirgin asıl kitap olan Levh-i Mahfuz'da yahut amellerinin yazılı olduğu defterde **"tespit etmişizdir."** Kaydedip korumuşuzdur.

Yâsîn Sûresi 1-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Resûllerden olduğunu ve onun dosdoğru bir yol ve bir din üzere bulunduğunu vurgulayarak başlamakta sonra da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağrısına yalanlamak ve alay etmekle karşılık veren gafil yalanlayıcıların sonunu açıklığa kavuşturmaktadır. Bu son, Allah'ın onlar hakkındaki hidâyet bulmamaları ve uyarıp korkutmaların onlara fayda vermeyeceği hükmüdür. Çünkü uyarıp korkutmalar ancak Kur'ân-ı Kerim'e uyanlara, Allah'tan korkanlara, kalbi imana ve hidâyete hazır bekleyenlere fayda verir. Âyetler ayrıca bunların hakka boyun eğmeyişlerine açıklık getiren bir de örnek vermektedir. Onları boyunlarına tasmaların konulup zincire vurulmuş kimseler şeklinde canlandırmaktadır. Elleri boyunları ile birlikte çenelerinin altına bağlandığından ötürü başları yukarı kalkmış bu sebeple de başlarını öne eğemeyecek ve hareket ettiremeyecek hale gelmişlerdir.

Yâsîn Sûresi 1-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın Resûlü olduğu, İslâm dininin ise hiçbir eğriliği ve sapması bulunmayan dosdoğru din olduğunu vurgulamaktadır.

2. Kâfirleri uyarıp korkutmanın bir faydası olmaz. Çünkü sapıklık onların kalplerine ve akıllarına egemen olduğundan imana boyun eğmezler. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in uyarıp korkutmalarından ancak Kur'ân'a uyanlar ve insanları Kıyâmet gününde diriltmeye kâdir olan yüce Allah'tan korkanlar yararlanabilir.

3. Kur'ân-ı Kerim hikmeti sonsuz bir kitaptır. Çünkü o her bir insana anlayabileceği şekilde hitap ettiği gibi onun için elverişli olan ve onu doğruya yönlendirecek hikmet ile hitap eder. Aynı zamanda bu kitap herhangi bir kısmının değişikliğe uğratılması ya da değiştirilmesi imkânsız muhkem/sapasağlam bir kitaptır.

4. Şanı yüce ve mübarek Allah, ölüleri diriltmeye kâdir olduğu gibi o kâfirlerden dilediği kimselerin kalbini diriltmeye de kâdirdir. Bundan sonra da onları hakka hidâyet eder.

5. Kıyâmet gününde hesaba çekilmek, insanın hayır ya da şer türünden yaptığı bütün amelleri ile hayır ya da şerre sebep olduğu bütün davranışlarını da kapsar.

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا اَصْحَابَ الْقَرْيَةِۢ اِذْ جَٓاءَهَا الْمُرْسَلُونَۚ
﴿١٣﴾ اِذْ اَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ
فَقَالُٓوا اِنَّٓا اِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَٓا اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۙ
وَمَٓا اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍۙ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾
قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّٓا اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَٓا اِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُب۪ينُ ﴿١٧﴾ قَالُٓوا اِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْۚ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا
لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَٓائِرُكُمْ
مَعَكُمْۜ اَئِنْ ذُكِّرْتُمْۜ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَٓاءَ مِنْ
اَقْصَا الْمَد۪ينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَل۪ينَۙ
﴿٢٠﴾ اِتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِيَ
لَٓا اَعْبُدُ الَّذ۪ي فَطَرَن۪ي وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُونِه۪ٓ
اٰلِهَةً اِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنّ۪ي شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا
وَلَا يُنْقِذُونِۚ ﴿٢٣﴾ اِنّ۪ٓي اِذًا لَف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٢٤﴾ اِنّ۪ٓي اٰمَنْتُ
بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِۜ ﴿٢٥﴾ ق۪يلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَۜ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْم۪ي
يَعْلَمُونَۙ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ ل۪ي رَبّ۪ي وَجَعَلَن۪ي مِنَ الْمُكْرَم۪ينَ ﴿٢٧﴾

13- "Onlara şu kasaba" Antakya **"halkını örnek göster. Hani oraya elçiler gelmişti."**

14- "O zaman Biz onlara iki elçi göndermiştik de onlar bu ikisini yalanlamıştı. Biz de üçüncü bir kişi ile" üçüncü bir elçi ile bu ikisini **"desteklemiştik. Hep birlikte: Elbette biz size gönderilmişizdir, dediler."**

15- "Dediler ki: Siz ancak bizim gibi birer insansınız. Rahman da hiçbir şey indirmemiştir: Siz ancak yalan söylersiniz."

16- "Dediler ki: Rabbimiz, bizim gerçekten size gönderilmiş kimseler olduğumuzu biliyor."

17- "Bize düşen apaçık tebliğden başkası değildir." Bizim görevimiz size Allah'ın risaletini açık seçik bir şekilde tebliğ etmekten ibarettir. İman ederseniz kurtulursunuz. İman etmezseniz cezalandırılırsınız.

18- "Dediler ki: Gerçekten biz sizi uğursuz belledik." Yani o kasaba halkı elçilere: Siz ve bizi imana ve putlara ibadeti terk etmeye çağırmanız bize uğursuz, geldi. **"Şayet vazgeçmezseniz sizi elbette taşlarız."** diyerek onlara, eğer kendilerini tevhide çağırmaktan vazgeçmeyecek olurlarsa öldürünceye kadar kendilerini taşlayacaklarına yemin ettiler. **"Ve hiç şüphesiz size bizden çok acıklı bir azap dokunur."**

19- "Dediler ki: Sizin uğursuzluğunuz sizinle birliktedir." Elçiler onlara: Sizin uğursuzluğunuz beraberinizde bulunan küfür ve inkârınızdır, **"Size öğüt verilirse de mi."** biz size öğüt verdik, size Allah'ı tevhid etmeyi emrettik diye mi bizi tehdit ediyorsunuz, bizi uğursuz görüyorsunuz, dediler. **"Hayır, siz haddi aşan bir topluluksunuz."** Gerçek ise sizin isyankârlıkta ve suç işlemekte aşırı gitmeyi alışkanlık haline getirmiş olmanızdan ibarettir.

20- "Derken şehrin uzak bir yerinden" en uzak bir kıyısından **"bir adam"** kavmine samimiyetle öğüt vermek için hızlıca yürüyerek **"koşarak gelip: Ey kavmim! Elçilere uyun, dedi."**

21- "Sizden hiçbir ücret istemeyenlere uyun. Hem onlar hidayet bulmuş kimselerdir."

22- "Ben beni yaratana ne diye ibadet etmeyecekmişim? Üstelik siz yalnız O'na döndürüleceksiniz." Bir ve tek olarak beni yaratana ibadet etmemin önünde hiçbir engel yoktur. Beni yoktan var eden O'dur. Ölümden sonra dönüşünüz (ve dönüşümüz) O'na olacaktır, herkese de amelinin karşılığını verecektir.

23- "Ben O'ndan başka bir takım ilâhlar edinir miyim? Eğer Rahman bana bir zarar vermeyi dilerse onların şefaatinin bana hiçbir faydası olmaz." Şüphesiz bu uydurma ilâhlar Allah'ın benim için murad ettiği herhangi bir kötülüğü ya da bir hayrı engelleyemez. **"Ve onlar beni kurtaramazlar."**

24- "Bu takdirde ben muhakkak apaçık bir sapıklık içinde olurum." Eğer ben Allah'tan başkasına ibadet edersem şüphesiz, besbelli bir ziyana uğrarım.

25- "Şüphesiz ben Rabbinize iman ettim, artık bana kulak verin."

26- "Cennete gir, denildi. Dedi ki: Keşke kavmim bilse idi."

27- "Rabbimin bana mağfiret ettiğini ve beni ikram olunanlardan kıldığını."

Yâsîn Sûresi 13-27. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e müşriklere Allah'ın hidâyet bulmaları için iki Resûl gönderdiği sonra da üçüncü bir Resûl ile pekiştirdiği o kasaba halkının kıssasını hatırlatması irşadında bulunmaktadır. Bu elçiler o kasaba halkını imana ve putlara tapınmayı bırakmaya çağırdıklarında, çağrılarının da doğruluğunu Allah'ın onları kendilerini desteklemek için vermiş olduğu mucizeleri ile pekiştirdiler. Fakat o kasaba halkı onları yalanladı, onlardan yüz çevirdi. Şehrin uzak yerlerinden bir adam gelip tehdide ve işkenceye maruz bırakılan Resûlleri savundu ve kavmine onlara uymalarını öğütledi. Fakat onlar onun bu çağrısını kabul etmediler. Bu sefer o kişi imanını, Allah'ı tevhide bağlılığını, O'na ortak koşmamayı açıkça ilan etti. Bunun üzerine bütün kavmi kalkıp üzerine yürüdüler ve sonunda onu öldürdüler. Sonra kıssa âhirete intikal etmektedir. Orada bu şehid edilen mü'min kişi Allah'ın kendisi için cennette hazırlamış olduğu ikramları ve nimetleri görünce keşke kavmi de bunu bilseler, diye temenni etti. Böylelikle belki küfürlerinden tevbe edip dönerler ve kâfirler olarak ölüp ebedi cehennemde kalmaya mahkûm edilmeden önce Rabblerinden mağfiret dilerler diye.

Yâsîn Sûresi 13-27. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min, kavminin hidâyet bulması için oldukça gayretlidir ve onlara samimiyetle ve ihlâsla öğüt verir. Bu sebeple mü'min hayra yardımcı olan, kötülükten sakındıran olumlu (pozitif) bir insandır.

2. Kur'ân-ı Kerim'in kıssalarında bir takım öğütler ve ibretler vardır, bunlardan yararlanmak gerekir. Aynı zamanda onun verdiği misallerde anlatılmak istenen anlama açıklık getirir ve bunların zihnen kavranılmalarını kolaylaştırır.

3. Resûller ve mü'minler inatçıların eziyetlerine ve yalanlamalarına karşı sabırlı olmuşlardır. Akide üzerine sebat göstermek ve onun uğrunda gereken fedakârlıkları yapmak da bir zorunluluktur.

4. Bütün Resûllerin çağrısı birdir.

وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِه۪ مِنْ بَعْدِه۪ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَٓاءِ وَمَا كُنَّا
مُنْزِل۪ينَ ﴿٢٨﴾ اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ خَامِدُونَ
﴿٢٩﴾ يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِه۪
يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٣٠﴾ اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
اَنَّهُمْ اِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَاِنْ كُلٌّ لَمَّا جَم۪يعٌ لَدَيْنَا
مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ وَاٰيَةٌ لَهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ اَحْيَيْنَاهَا
وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا ف۪يهَا
جَنَّاتٍ مِنْ نَخ۪يلٍ وَاَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا ف۪يهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾
لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِه۪ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْد۪يهِمْ اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾
سُبْحَانَ الَّذ۪ي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ
اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَاٰيَةٌ لَهُمُ الَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ
النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْر۪ي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا
ذٰلِكَ تَقْد۪يرُ الْعَز۪يزِ الْعَل۪يمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ
كَالْعُرْجُونِ الْقَد۪يمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغ۪ي لَهَٓا اَنْ تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ ف۪ي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

28- **"Ondan sonra Biz, kavminin üzerine gökten hiçbir ordu indirmedik, indirecekler de değildik."**

29- **"O ancak tek bir çığlıktan ibaretti."** Onların cezası semadan gelen helâk edici bir çığlıktan başka bir şey olmadı. **"Hemen sönmüş oldular."** Hareketsiz ölüler oldular.

30- **"Yazıklar olsun şu kulların haline! Kendilerine bir peygamber gelmeye görsün, onu hemen alaya alırlar!"**

31- **"Kendilerinden önce nice nesiller"** ümmetler **"helâk ettiğimizi ve onların kendilerine geri dönmediklerini"** bu helâk edilenlerin helâk olduktan sonra dünyaya dönüşlerinin olmadığını **"görmezler mi?"**

32- **"Hepsi de mutlaka huzurumuza getirileceklerdir."** Bütün ümmetler Kıyâmet gününde yüce Allah'ın huzuruna amelleri dolayısı ile kendilerini hesaba çekmek için hazır bulunacaklardır.

33- **"Onlar için âyetlerden"** yüce Allah'ın kudretinin ve vahdaniyetinin delillerinden **"birisi de kendisini canlandırdığımız ve ondan tane çıkardığımız ölü topraktır."** Herhangi bir bitki ve ekinin bulunmadığı kuru yerdir. **"İşte ondan yemektedirler."**

34- **"Biz orada hurma ağaçlarından ve üzüm bağlarından bahçeler"** yemyeşil taptaze bağlar bahçeler **"var ettik. Orada pınarlar fışkırttık."**

35- **"Meyvesinden yesinler diye. Hâlbuki onu elleri yapmamıştır. Hala şükretmezler mi?"**

36- **"Yerin bitirdiklerinden, nefislerinden ve bilmedikleri nice şeylerden bütün çiftleri yaratan münezzehtir."**

37- **"Onlar için bir diğer delil de gecedir. Ondan gündüzü soyup"** ondaki ışığı alıp **"çıkarırız da onlar hemen karanlığa giriverirler."**

38- **"Güneş kendisi için belirlenmiş bir karar yerine kadar akıp gider."** Yüce Allah'ın kudreti ile kendisi için belirlenmiş zamana kadar yürüyüp gider. Bu zaman ise güneşin akıp gitmesinin kesileceği Kıyâmet günüdür. **"İşte bu Azîz, Alîm olanın takdiridir."**

39- **"Aya gelince, Biz onun için de konaklar tayin ve takdir ettik."** Allah ay'ın -zaman olarak ay süresinin bilinmesi için- yürümesini bir takım konaklarda ve belli mesafelerde takdir buyurmuştur. **"Sonunda o kuruyup incelen eski hurma dalı gibi yay şekline döner."** Nihayet ay sararıp kavislenen kuru bir hurma dalı gibi olur.

40- "Güneşin aya erişip yetişmesi gerekmediği gibi gece de gündüzü geride bırakmaz. Hepsi de bir yörüngede yüzerler." Güneş, ay ve diğer gezegenler ve yıldızlar herhangi bir şeye dayanmadan ve bir şeye bitişik olmayarak oldukça geniş uzayda dönüp dururlar.

Yâsîn Sûresi 28-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler bundan önceki kıssayı -yani 22. cüzün sonunda yer alan Antakyalıların kıssasını- o kâfirlerin Allah için pek bir değer ifade etmediklerini ve yüce Allah'ın aslında onları azaplandırmak için ayrıca melek göndermeye ihtiyacının bulunmadığını, onlara sadece gökten korkunç bir sesi salmak sûretiyle bir kişi kalmamak üzere hepsini bu çığlığın helâk ettiğini ve böylelikle hareketsiz cesetlere dönüştüklerini belirterek sonlandırmaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler bütün din ve şeriatleri yalanlayanları söz konusu etmekte ve çağlar boyunca doğru yoldan sapan beşeriyetin tablosunu sunarak kullar adına hasret ve üzüntü ile seslenmektedir. Çünkü onlar geçip gitmiş ve Kıyâmet gününe kadar da asla dönmeyecek olan yalanlayıcıların helâk edilmesinden öğüt ve ibret almıyorlar.

3. Daha sonra bu âyet-i kerimeler insanların gördükleri ama onlardan yana gaflet içinde bulundukları kâinattaki bir takım âyetleri (delil ve belgeleri) sunmaktadır.

4. Bitki âleminde, insan dünyasında ve bildiğimiz diğer bütün mahlûkatlar arasında erkek ve dişi organı doğumun ve çoğalmanın bu çift hal ile gerçekleşmesi içindir.

5. Yüce Allah güneşi ve ay'ı sapasağlam ve takdir ile tayin edilmiş bir düzen içerisinde hareket edecek şekilde yaratmıştır. Bu sebeple güneş aya yetişmediği gibi gece ve gündüz de yerin güneşe karşı kendi etrafında dönmesi sonucunda bu hassas düzenden öğrendiğimiz gibi birbiri arkasından gelmektedir.

Yâsîn Sûresi 28-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah Resûllerine yardım eder, onları yalanlayanları helâk eder.

2. Geçmiş ümmetlerin başına gelen musibetlerin bize de gelip çatmaması için karşı karşıya kaldıkları olaylardan gerekli ibret ve öğütleri çıkarmak bir zorunluluktur.

3. Etrafımızda her ne varsa Allah'ın varlığına tanıklık etmekte, onun kudretinin ve vahdaniyetinin delili olarak karşımızda durmaktadır. Ama bunun için de bizim iyice düşünmeye ve gafil kalmamaya ihtiyacımız vardır.

4. Sayılamayacak kadar çok nimetleri dolayısı ile yüce Allah'a şükret meliyiz.

5. Modern ilmin bir kısmını henüz yeni keşfettiği Kur'ânî mucizeler söz konusudur. Çünkü bizler ancak yüce Allah'ın bizim bilmemizi murad ettiğinin sadece pek az bir kısmına ulaşabilmişizdir. Atomun farklı elektrik yüklü iki ayrı kutuptan meydana geldiğini bilmemiz bu türdendir. Bu artı ve eksi kutuplar bir araya gelmektedir. Yine âyet-i kerimelerin güneşin kendi etrafında dönmesine işaret etmesi de yeni öğrendiğimiz bu tür bilgilerdendir. Hâlbuki insanlar güneşin gerçekte kendi etrafında dönüp durduğu yerinde sabit olduğunu sanıyorlardı.

41- “Onlar için bir diğer delil de bizim zürriyetlerini (ve önceden atalarını) **o dopdolu gemide taşımış olmamız,”**

42- “Ve kendileri için bunun gibi binecekleri şeyleri de yaratmış bulunmamızdır.”

43- “Eğer dilersek onları suda boğarız ve ne” boğulmaktan kurtaracak **“kimse onların imdadına yetişir ne de kurtarılırlar.”**

44- “Ancak tarafımızdan bir rahmet olarak ve bir vakte kadar” helâk edilmeleri için takdir edilmiş olan vade gelinceye kadar **“geçinmeleri için** (boğmayız).”

45- “Onlara: Önünüzdekinden ve arkanızdakinden korkun.” Allah’ın gazabından ve günah işlemekten uzak durun, sizi bekleyen âhiret azabından da korunun. **“Olur ki rahmet olunursunuz denildiğinde** (yüz çevirirler).”

46- “(Çünkü) **Rabblerinin ayetlerinden onlara bir ayet her geldiğinde mutlaka ondan yüz çevirenler oldular.”**

47- “Onlara: Allah’ın size verdiği rızıktan infak edin, denilse kâfirler iman edenlere derler ki: Allah dilese idi kendilerini yedirebileceği kimseleri mi yedirelim?” Bu kâfirler alaylı bir şekilde: Bizim kendilerine infakta bulunmamızı emrettiğiniz bu muhtaç kimseleri Allah dilese zengin kılar ve kendi rızkından onları yedirir. **“Siz ancak apaçık bir sapıklık içindesiniz, derler. ”**

48- “Ve derler ki: Eğer doğru söyleyenler iseniz bu va’dettiğiniz ne zaman olacaktır?” Kıyâmet günü ne zaman gerçekleşecektir ya da sizin bizi kendisi ile korkuttuğunuz bu azap ne zaman gelecektir?

وَاٰيَةٌ لَهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾
وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَاِنْ نَشَاْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا
صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ اِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا
اِلٰى حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَاْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ
اللّٰهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ
اَطْعَمَهُ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا
الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً
تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا
اِلٰى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَاِذَا هُمْ مِنَ
الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ
مَرْقَدِنَا هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ اِنْ كَانَتْ
اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ
لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

49- “Onlar” gaflet içerisinde işleri hakkında ve çarşı pazarlarında tartışıp **“birbirleri ile çekişirlerken kendilerini alacak tek bir çığlıktan başkasını gözlemiyorlar.”** Onlar ancak ansızın gelip de kendilerini helâk edecek ölüm Nefhası’nı bekliyorlar.

50- “O zaman onlar ne bir tavsiyede bulunabilirler, ne de ailelerine geri dönebilirler.”

51- “Sûr’a da üfürüldüğünde” bu ölmüş kimselerin **“hemen kabirlerinden”** çıktıklarını ve **“Rabblerine doğru hızlıca gidecekler”**ini göreceksin.

52- “Vay bize” helâk olduk! **“Yattığımız yerden kim kaldırdı bizi, diyecekler. Bu, Rahman’ın va’dettiğidir. Peygamberleri de doğru söylemişlerdir.”**

53- "O ancak tek bir çığlıktan ibarettir." Onların ölümden sonra dirilişleri ancak bir tek üfürüş ile olacaktır. Bu da İsrafil (aleyhisselâm)'ın ölümden sonra diriliş nefhasıdır. **"Hepsi artık huzurumuza getiriliverilirler."** Hesabın görüleceği yerde toplanırlar.

54- "O günde hiçbir kimseye en ufak bir zulüm yapılmaz. Siz işlediğinizin ancak karşılığını görürsünüz."

Yâsîn Sûresi 41-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin tecellilerinden birisi olan insanları, eşyalarını, rızıklarını ve daha başka şeyleri bir yerden bir başka yere taşıyan gemileri söz konusu etmektedir.

2. Yüce Allah'ın kudretine bütün bu açık delillerle birlikte kâfirler Allah'ı inkâr etmek üzerinde ısrar ederler, dünya ve âhirette onun azabından korkmazlar. Bütün bu delillere de dönüp bakmazlar. Çünkü onlar dünya hayatı ile meşguldürler, onun metaı ile oyalanıp dururlar. Ama Allah'ın vaadinin hak olduğunu, Resûllerin getirdiklerinde şüphe bulunmadığını kesin olarak anlayacakları vakit vay onların haline! Helâk oldular, demektir. Bunu anlamalarının da kendilerine bir faydası olmayacağı gibi, bu onların üzerinden Allah'ın azabını da uzaklaştırmayacaktır.

Yâsîn Sûresi 41-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kara, deniz ve havanın çeşitli bütün ulaşım araçları yüce Allah'ın nimetlerinden, kullarına lütfundandır. Bu araçlar insanlara bir yerden başka bir yere geçişi, ticaret ve menfaat değişimini kolaylaştırdığı gibi, toplumların ve halkların birbirleri ile ilişki kurmalarını sağlar, uzak mesafeleri yakınlaştırır. Bundan dolayı bunlar için yüce Allah'a şükretmeli ve bütün bunları barış ve savaş halinde en hayırlı bir şekilde kullanmalıyız.

2. Kâfirler küfürlerine ve inatlarına sımsıkı sarılarak yüce Allah'ın kudretinin apaçık delillerinden yüz çevirirler.

3. Cimrilik, bencillik ve bâtıl adına tartışmak kâfirlerin özelliklerindendir.

4. Kıyâmet ansızın gelecek ve ummadıkları bir zamanda insanlar onunla karşılaşacaklardır. O kadar ki, bir kimse evine geri dönemeyecek yahut ölümünden önce bir vasiyette bulunamayacaktır.

5. Kıyâmet gününde pişmanlığın faydası olmaz. Ceza -herhangi bir kimseye zulmedilmeksizin- amel kadar olacaktır.

55- **"Muhakkak o günde cennetlikler sevinç içinde"** zevk alarak yahut sevinçli oldukları halde **"meşgul olacaklardır."** Kendilerini başka şeylerle uğraşmaya fırsat vermeyecek şekilde büyük nimetlerle uğraşacaklardır.

56- **"Onlar ve eşleri gölgelerde"** süslü **"tahtlar üstünde yaslanacaklar."** Rahat ve zevkle oturacaklar.

57 **"Onlar için orada meyveler ve istedikleri her şey vardır."**

58- **"Çok merhametli Rabb'den: Selam; denir."**

59- **"Ey günahkârlar! Siz ise bugün ayrılın."** mü'minlerden ayrı ve uzak durun.

60-61- **"Şeytana tapmayın, çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır; ve Bana ibadet edin. İşte dosdoğru yol budur; Ey Âdemoğulları, diye size emrimi açıklamadım mı?"**

62- **"Andolsun ki o sizden pek çok kimseyi"** çok sayıda insanı **"saptırdı"** ve doğru yoldan uzaklaştırdı. **"Niçin akıl etmiyorsunuz?"**

63- **"İşte vaat olunduğunuz cehennem budur."**

64- **"Küfre sapmanızdan ötürü bugün oraya girin."** Yahut onun aşırı sıcağına katlanın.

65- **"Bugün biz ağızlarına mühür vururuz."** Kıyâmet gününde konuşmalarına engel oluruz. **"Ve neler kazandıklarını"** dünyada iken işledikleri çirkin amellerini **"elleri bize söyler ve ayakları şahitlik eder."**

66- **"Eğer dileseydik gözlerini silme kör ederdik"** onları kör eder, bir şey göremezlerdi **"de yolda"** yolu geçmek için hızlıca giderek **"didişip dururlardı. Artık nasıl görebileceklerdi?"** Yolu nasıl görebilecekler ki? Çünkü onlar Sırat'ın üzerinden dökülecekler.

67- **"Ve eğer dileseydik oldukları yerde suratlarını değiştirirdik."** Onları Masiyetlerini işledikleri yerlerde ansızın donuklaştırırdık. **"Devam etmeye de geri gelmeye de güçleri yetmezdi."**

68- **"Kime uzun ömür verirsek yaratılışta onu başaşağı çeviririz."** Zayıflık ve âcizlik aşamalarından geçirir, ondan sonra gerileyerek sonunda bir çocuk gibi hiçbir şey bilmez olur. **"Akıl erdirmiyorlar mı?"**

69- **"Biz ona şiiri öğretmedik, ona yakışmaz da. O ancak bir zikir ve apaçık bir Kur'an'dır."**

70- **"Tâ ki o diri olan kimseleri korkutup uyarsın ve kâfirler aleyhine söz hak olsun."**

Yâsîn Sûresi 55-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minleri bekleyen sevap ve pek cömertçe mükâfatı açıklamaktadır. Onlar cennete girecekler ve cennette çeşitli nimetlerden zevkle yararlanacaklar. Şeytana itaat eden kâfirler için ise cehennem vardır. Onların varacakları yer orasıdır, cezalarını da orada çekeceklerdir.

2. Yüce Allah dileseydi onlara başka bir hüküm tatbik eder ve onların başına dilediği belayı indirerek gözlerini kör eder ve Sırat (yol) üzerinden geçerken bir izdiham oluştururlar ve hızlıca koşuştukları vakit nasıl gittiklerini bilmez ve gülmeyi ve alay etmeyi gerektirecek türden bir görünüş içerisinde yere düşeceklerdi. Yahut da yüce Allah onları bir an önce birbirleri ile yarışan ve kargaşa içerisinde bulunuyorlarken artık ileri de gidemeyecek, geri de dönemeyecek şekilde tıpkı heykeller gibi kendi yerlerinde ansızın onları donuklaştırırdı. Bu ise onların kendilerine yapılan tehditlerle alay etmelerinin, Resûller ile eğlenmelerinin bir cezasıdır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler vahyi söz konusu etmekte ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i şair, Kur'ân-ı Kerim'i de şiir diye nitelendiren müşriklere cevap vermektedir. Hâlbuki onlar durumun böyle olmadığını çok iyi biliyorlar. Onlar çok basit bir şekilde Kur'ân ile şiiri birbirinden ayırt edebilirler. Ama bu yaptıkları bu yeni dine ve bu dini getirene (sallallâhu aleyhi ve sellem) açtıkları bir tür savaş gereği idi. O şair değildi. Çünkü yüce Allah ona şiiri öğretmedi. Şiir söylemek onun tabiatından değildi.

Yâsîn Sûresi 55-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âhirette salih mü'minlerin sevabı oldukça güzel, kâfirlerle günahkârların cezası ise oldukça kötüdür.

2. Şeytan apaçık şekilde bir düşmandır. Dolayısıyla onun hile ve tuzaklarına, vesveselerine karşı tedbir almak gerekir. Çünkü o insanları şerden ve fesattan başka bir tarafa yönlendirmez.

3. Allah'a ihlâsla ibadet ve dosdoğru yolda yürümek bir zorunluluktur.

4. İman kalbin gerçek anlamda hayat bulması demektir. Küfür ise ölümün ta kendisidir.

5. Kur'ân-ı Kerim oldukça belâgatlı ve kalpler üstünde güçlü etkisi olan, akılları apaçık deliller ile ikna eden bir kitaptır. Çünkü Kur'ân şeriatın ve hidâyetin kaynağıdır. Kalbi diri, aklı nurlu olan kimseler ondan yararlanır. Onu inkâr edene de azap hak olur.

6. Hiç kimse Allah'ın kendisine öğrettiğinden başka bir şey bilemez. Allah da Resûlü'ne şiiri öğretmediğine göre onun şair olması da mümkün değildir.

71- "Görmezler mi ki, Biz onların faydasına kendi ellerimizle var ettiğimiz davarlar yarattık?" Davar: (En'âm) deve, inek, koyun ve keçi türüne denir, **"işte kendileri bunlara sahiptirler."**

72- "Onları kendilerine boyun eğdirdik." Yüce Allah davarları insanların onlardan yararlanmaları için insanlara itaat edip boyun eğecek halde yaratmıştır. **"Hem binekleri bunlardandır, hem onlardan yerler."**

73- "Ve onlarda kendileri için faydalar ve içecekler vardır. Hâlâ şükretmezler mi?"

74- "Kendilerine yardım olunur ümidi ile Allah'tan başka ilâhlar edindiler."

75- "Onlar kendilerine yardım edemezler. Hâlbuki kendileri onlar için hazırlanmış askerlerdir." Yani bu müşrikler putları için askerler ve hizmetçiler gibidir.

76- "O halde onların söyledikleri seni üzmesin." Ey Muhammed! Onların seni yalanlamaları, seni şair ya da sihirbaz diye itham etmeleri dolayısı ile üzülme!

77- "İnsan, hiç bizim kendisini bir nutfeden yarattığımıza bakmaz mı? Böyle iken o apaçık bir hasım olup çıkıyor." Bakarsın ki bu insan hızlı bir davacı ve tartışmacı oluveriyor.

78- "Kendi yaratılışını unutarak bize bir misal getirip" ölümden sonra dirilişin uzak olduğunu vurgulayan bir misal verip **"çürümüş"** ve darmadağın olmuş **"haldeki kemikleri kim diriltecek, dedi."**

79- Ey Muhammed **"de ki: Onları ilk defa yaratan kim ise"** onları yoktan var eden ve ilk defa onları geçmiş herhangi bir örnek olmaksızın meydana

getiren Allah **"onları"** yeniden yaratacak **"diriltecektir."** ya da onlara hayat verecektir. **"O, her türlü yaratmayı en iyi bilendir."**

80- "O, sizin için yeşil ağaçtan ateş çıkarandır. Hemen ondan ateş yakıyorsunuz."

81- "Göklerle yeri yaratan, onlar gibisini yaratmaya kâdir değil midir? Evet, O biricik yaratandır, her şeyi en iyi bilendir." Allah'ın buna kudreti vardır. Her şeyi yoktan var eden ve her şeyi çok iyi bilen O'dur.

82- "O, bir şeyi diledi mi ona emri sadece 'ol' demesidir. O da oluverir." Yüce Allah ne zaman bir şeyin var olmasını murad ederse herhangi bir yorgunluk, bir çaba ve bir zamana ihtiyaç olmaksızın yahut da bir yardıma gerek olmaksızın var edilir. Ancak "ol" sözü ile olur.

83- "Her şeyin melekûtu" tam ve eksiksiz mülk ve egemenliği **"elinde bulunanın şanı ne yücedir! O münezzehtir. Yalnız O'na döndürüleceksiniz."**

Yâsîn Sûresi 71-83. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler insanın müşahade ettikleri ve yüce Allah'ın insanlara ihsan etmiş olduğu pek büyük nimetleri göstererek uluhiyyet ve vahdaniyet meselesini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte insanlar ona şükretmezler. Aksine herhangi bir fayda ve yardım sağlama imkânı olmayan, aslı bulunmayan ilâhlara ibadet ederler. Âyetler aynı zamanda Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavminden gördüğü işkence ve yalanlamaların etkisini de hafifletmektedir. Çünkü onları hesaba çekecek olan gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilen yüce Allah'tır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e elinde çürümüş bir kemik ile gelip onu ufalayıp havaya savuran ve: Ey Muhammed! Sen Allah'ın bunu da ölümden sonra dirilteceğini iddia ediyor musun, diyen kimseye cevap vermek mahiyetinde ölümden sonra dirilişi ve haşredilmeyi dile getirerek sona ermektedir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bu kişiye: Evet, yüce Allah seni öldürecek, sonra seni diriltecek, sonra da seni cehenneme atmak üzere haşredecektir, diye cevap vermişti.

Bununla birlikte âyet-i kerimeler ölümden sonra dirilişi inkâr eden herkes hakkında -onu inkâr edecek herkes hakkında- geneldir. Çünkü bu âyet-i kerimeler insanı değersiz bir nutfeden yaratıp yoktan onu var edip, etini kemiğini oluşturan yüce Allah'ın öldükten sonra hesaba çekmek ve amellerinin karşılığını vermek üzere tekrar ona hayat vermeye kâdir olduğunu ispatlamaktadır. Aynı zamanda şanı yüce Allah insanlara yeşil ve su ile nemlenen ağaçtan birbirlerine sürtüldükleri vakit ateş çıkacak şekilde bir ateş yaratmıştır. Aynı ağaç parçası kuruyunca bu sefer ateşi tutuşturmak için kullanılır. Gökleri ve yeri bu şekilde akıllara durgunluk verecek son derece muazzam ve oldukça hassas ölçülerde yaratmış olan yüce yaratıcı, kudreti ile ve ilmi ile onların benzerini yaratmaya elbetteki kâdirdir.

Yâsîn Sûresi 71-83. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın insanlar üzerindeki nimetleri pek çoktur. Onların bu nimetleri verene şükretmesini gerektirir.

2. Bu âyet-i kerimelerdeki ilmî bir i'câz da, sürtünme esnasında yeşil ağaçtan ateşin yanmasıdır. Tıpkı yangın esnasında ateşin meydana geldiği gibi. Bu da yeşil ağacın emdiği güneş enerjisi neticesinde biriktirmiş olduğu ve koruduğu ısının etkisi ile olur. Oysa ağaç, su ile nemli ve yeşillik ile parlak ve gözalıcıdır.

3. Şanı yüce Allah ne olursa olsun her bir şeyi yaratmaya kâdirdir.

37- SÂFFÂT SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 182 âyettir)

Bütün kaynaklarda sûre Sâffât adıyla anılmış olup 1. âyette geçen ve "sıra sıra dizilenler, saf tutanlar" anlamına gelen bu kelime, ağırlıklı yoruma göre melekleri ifade etmektedir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Andolsun saflar halinde dizilip duranlara;" yüce Allah namazda ayaklarını saf halinde dizenlere ya da yüce Allah'ın emrini beklerken kanatlarını dizen o melek gruplarına yemin etmektedir.

2- "Haykırarak sürenlere;" bulutları süren meleklere yahut da yüce Allah'ın Kur'ân'daki bütün yasaklarına;

3- "Zikir okuyup duranlara;" ilim öğrenmek ve öğretmek için Allah'ın âyetlerini okuyan meleklere;

4- "Şüphesiz sizin ilâhınız birdir."

5- "Göklerle yerin ve aralarında olanların Rabbidir, doğuların da Rabbidir."

6- "Muhakkak Biz dünya semâsını bir süsle, yıldızlarla süsledik."

7- "Ve itaatten çıkan her şeytandan koruduk."

8- "Onlar ki Mele-i A'lâyı dinleyemezler." Yüce âlemde bulunan melekleri dinleyecek güçleri bulunmaz. **"Ve her taraftan sürülüp atılırlar."** Her bir yandan yakıcı yıldızlarla taşlanırlar.

9- "Kovularak" ve uzaklaştırılarak; **"onlar için sürekli"** daima, kesintisiz **"bir azap da vardır."**

10- "Meğerki hızlıca hırsızlayıp" gizlice ve hızlıca bir kelimeyi kapıp **"bir şey kapan olsun. Hemen arkasından parlak, delici bir alev ona yetişir."** Aydınlatıcı bir yıldız yetişip onu yakar.

11- "Şimdi sor onlara" ey Muhammed! Ölümden sonra dirilişi inkâr eden bu kimselere şöyle bir soru yönelt: **"Yaratılış itibari ile kendileri mi daha güçlüdür yoksa"** yaratılış itibari ile "(diğer) **yarattıklarımız mı"** daha güçlü ve çetindir? Kendileri mi yoksa gökler, yer ve aralarında bulunan melekler ile diğer büyük muazzam yaratılmışlar mı? **"Biz onları yapışkan"** birbirine yapışan, ayrılmayan **"bir çamurdan yarattık."**

12- "Evet, sen şaşıyorsun, onlar ise alay ediyorlar."

13- "Onlara öğüt verilse, öğüt almazlar."

14- "Bir âyet görseler alay ederler." Alaylarında da ileriye giderler.

15- "Ve: Bu, ancak apaçık bir büyüdür, derler."

16- "Biz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra gerçekten biz tekrar diriltilecek miyiz?"

17- "Ya önceki atalarımız da mı?"

18- "De ki: Evet, hem de siz küçültülmüşler olarak." zelil kılınacağınız halde (diriltileceksiniz).

19- "O sadece bir çığlıktır." Ölümden sonra diriliş Nefhası bir çığlıktan ibarettir. **"Hemen onlar kalkıp bakınacaklar."**

20- "Ve diyecekler ki: Vay bize!" Vay, biz helâk olduk, **"bu din"** hesaba çekilme **"günüdür."**

21- "Bu sizin önceden yalanladığınız ayırt etme" hüküm verme, iyilik yapan ile kötülük yapanın birbirinden ayrılacağı **"günüdür."**

Sâffât Sûresi 1-21. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın bir grup melekler ile onun bir ve ortaksız olduğuna, bütün mülkün mutlak sahip ve egemeni olduğuna yemin ile başlamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın gök için bir süs ve orayı Mele-i A'lâ'dan gizlice bir şeyler işitmeye gayret eden şeytanlara karşı korumak üzere yarattığı yıldızlardan ve bu yıldızların nasıl onları kovalayıp özel bir şekilde yaktığından söz etmektedir.

3. Sonra ölümden sonra dirilişi inkâr eden müşriklere şöyle bir soru yöneltmektedir: Yaratılış itibari ile kendileri mi daha çetin ve güçlüdür yoksa şu melekler, gök, yer, yıldızlar, şeytanlar ve alevli yakıcı yıldız parçaları (göktaşları) diye bilinen o muazzam yaratıklar mı? Böylelikle yüce Allah'ın onları yaratmaya ve hesaba çekip amellerinin karşılıklarını vermek için diriltmeye kâdir olduğu sabit olmaktadır.

Sâffât Sûresi 1-21. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Melekler yüce Allah'ın yarattıklarından pek büyük bir türdür. Rabblerine itaat eder, O'na ibadet eder, emirlerini aynen yerine getirir, Kur'ân'ı tilavet eder, Allah'ı anarak tesbih eder, Allah'ın kelâmını insanlara taşırlar. Bu sebeple cahiliye dönemi insanlarının yaptıkları gibi Allah'ın kızları olduklarını iddia ederek onlara ibadet caiz olamaz.

2. Şeytanlar insanın düşmanlarıdır. Onlara itaat caiz değildir. Üstelik onlar bir fayda da sağlayamaz, bir zarar da veremez, herhangi bir gaybı da bilmezler. Onların azgın olanları semâdan haber dinlemeye gayret edecek olursa yüce Allah onların üzerine yakıcı alevli ateşleri Musâllat eder ve bunlar onları yakar.

3. Yıldızların görevlerinden birisi de şeytanlar için atış taneleri olmaları, onunla yol bulunan aydınlık ve dünya seması için süs teşkil etmeleridir. Şanı yüce Allah'ın üzerimizdeki lütuf ve nimetleri ne kadar büyüktür!

4. Yüce Allah gök, arz ve ikisi arasında bulunan bunca mahlûkatı yaratmıştır. İnsanı da öldükten sonra amellerinden dolayı hesabı çekmek ve ona amellerinin karşılıklarını vermek için tekrar yaratmaktan hiçbir güç onu âciz bırakamaz. Peki, ölümden sonra diriliş hususunda şüphe ve tereddüt gösterenler bütün bu büyük yaratılmışlardan daha çetin ve daha güçlü bir yaratılışa sahip olmamakla birlikte gerçekleşmesi imkânını neden uzak bir ihtimâl görüyorlar?

22-23- "Toplayınız zulmedenleri ve onlara eş olanları!" Zalimleri ve onlara benzeyen diğer isyankâr ve günahkârları bir araya getirin; her insanı kendi benzerleri ile bir araya katın; **"Allah'tan başka taptıklarını da. Onlara cehennemin yolunu gösterin."**

24- "Ve durdurun onları, çünkü onlar sorgulanacaklardır."

25- "Ne oluyor size? Neden birbirinize yardım etmiyorsunuz?" Niçin biriniz ötekine yardım etmiyor?

26- "Bilakis, onlar bugün teslim olmuşlardır." Hepsi yardımcı olmaktan âciz ve zilletle boyun eğen kimselerdir.

27- "Onlardan bir kısmı diğer bir kısmına yönelip, biri diğerine soru sorarlar."

28- "Derler ki: Gerçekten siz bize sağdan gelirdiniz." Bizi haktan ve dinden alıkoyar, bâtılı bize süslü gösterir, bizi aldatırdınız.

29- "Onlar da derler ki: Hayır, siz iman üzere değil idiniz."

30- "Bizim sizin üzerinizde bir Hakimiyetimiz" gücümüz ve kudretimiz **"de yoktu. Bilakis, siz azgın"** isyan ve günahkârlıkta sınırı aşan **"bir topluluktunuz."**

31- "Rabbimizin sözü üzerimize hak oldu." Allah'ın bize yapmış olduğu azap tehdidi hepimiz hakkında gerekli ve sabit oldu. **"Muhakkak Biz tadıcılarız."** hepimiz kaçınılmaz olarak azabı tadacağız.

32- "Çünkü biz sizi azdırdık, zaten biz de azgınlardan idik."

33- "Muhakkak onlar o günde azapta ortaktırlar."

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَاَقْبَلَ
بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُٓوا اِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ
الْيَمٖينِ ﴿٢٨﴾ قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنٖينَۚ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ
مِنْ سُلْطَانٍۚ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغٖينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَٓاۗ اِنَّا
لَذَٓائِقُونَ ﴿٣١﴾ فَاَغْوَيْنَاكُمْ اِنَّا كُنَّا غَاوٖينَ ﴿٣٢﴾ فَاِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِى
الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمٖينَ ﴿٣٤﴾ اِنَّهُمْ
كَانُٓوا اِذَا قٖيلَ لَهُمْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُونَۙ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ اَئِنَّا
لَتَارِكُٓوا اٰلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَٓاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلٖينَ
﴿٣٧﴾ اِنَّكُمْ لَذَٓائِقُوا الْعَذَابِ الْاَلٖيمِۚ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَۙ ﴿٣٩﴾ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصٖينَ ﴿٤٠﴾ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌۙ
﴿٤١﴾ فَوَاكِهُۚ وَهُمْ مُكْرَمُونَۙ ﴿٤٢﴾ فٖى جَنَّاتِ النَّعٖيمِ ﴿٤٣﴾ عَلٰى سُرُرٍ
مُتَقَابِلٖينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاْسٍ مِنْ مَعٖينٍۙ ﴿٤٥﴾ بَيْضَٓاءَ لَذَّةٍ
لِلشَّارِبٖينَۚ ﴿٤٦﴾ لَا فٖيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ
قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عٖينٌۙ ﴿٤٨﴾ كَاَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَٓائِلٌ مِنْهُمْ اِنّٖى كَانَ لٖى قَرٖينٌۙ ﴿٥١﴾

34- "İşte Biz, günahkârlara muhakkak böyle yaparız."

35- "Çünkü onlara: Allah'tan başka ilah yoktur, denildiğinde büyüklük taslarlar."

36- "Ve derlerdi ki: Biz ilahlarımızı deli bir şair dolayısı ile mi terk edeceğiz."

37- "Hayır! O hak ile gelmiş ve Resûlleri tasdik etmiştir." Yani Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) -tıpkı kendisinden önceki Resûllerin getirdikleri gibi- onlara apaçık hakkı ve katıksız tevhidi getirmiştir.

38- "Muhakkak siz elbette acıklı azabı tadıcılarsınız."

39- "Size işlemiş olduğunuzdan başka şeyin cezası verilmeyecektir."

40- "Ancak Allah'ın ihlâsa erdirilmiş" kendisine itaat etmeleri için Allah'ın halis kılmış olduğu **"kulları müstesnâ."**

41- "İşte onlar için bilinen bir rızık vardır."

يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا
أَإِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾ فَاطَّلَعَ فَرَآهُ
فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا
نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ
﴿٥٨﴾ إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾ أَذَٰلِكَ
خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ
﴿٦٣﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ
رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا
الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ
مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾
فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ
﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ
فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

42- **"Çeşitli meyveler hem onlara ikram olunur,"**

43- **"Naîm cennetlerinde,"**

44- **"Tahtlar üzerinde karşılıklı oturdukları halde."**

45-46- **"İçenlere lezzet veren beyaz kaynaktan"** cennet pınarlarından kaynayan içecekten **"doldurulmuş kadehler"** şarap yahut da içinde şarap bulunan kadehler **"dolaştırılır onlara."**

47- **"Onda aklı karıştırıcı herhangi bir zarar da yoktur. Onlar ondan sarhoş da olmazlar."** Onu içtikleri için sarhoş olup dünya içkisinde olduğu gibi akıllarını başlarından almaz.

48- **"Yanlarında gözlerini yalnızca eşlerine çevirmiş"** kocalarından başkalarına bakmayan iffetli, **"iri gözlüler"** gözleri iri ve güzel huriler **"vardır."**

49- **"Sanki onlar sarılıp sarmalanmış deve kuşu yumurtası gibidirler."** Yani toz değmemiş, sadefleri içerisinde korunan örtülü inci gibidirler.

50- **"Birbirlerine yönelip karşılıklı soru sorarlar."**

51- **"Aralarından birisi diyecek ki: Gerçekten benim bir dostum"** bir yoldaşım, meclis arkadaşım **"vardı."**

52- **"O diyordu ki: Gerçekten sen inananlardan mısın?"**

53- **"Biz ölüp toprak ve kemikler olduğumuz zaman gerçekten biz mi hesaba çekilip cezalandırılacağız?"** Biz amellerimizden ötürü hesaba çekilip cezalandırılacak mıyız? Bu kişi bu sözleri mü'min arkadaşına hayretle ve bu gerçeği yalanlayarak söylüyordu.

54- **"Diyecek ki: Siz de bakar mısınız?"** O mü'min diğer cennetlik mü'min kardeşlerine: Siz de benimle o kâfir arkadaşın halinin ne olduğunu görelim diye cehenneme bakar mısınız?

55- **"Baktı ve onu cehennemin ortasında gördü."** Cehenneme bakınca kâfir arkadaşının cehennemin ortasında yanmakta olduğunu gördü.

56- **"Ona dedi ki: Vallahi az kalsın beni de helâk edecektin."** Beni yoldan çıkartarak neredeyse helâk edecektin.

57- **"Eğer Rabbimin nimeti"** Allah'ın iman üzere bana sebat vermek sûretiyle üzerimdeki lütfu **"olmasaydı ben de"** seninle birlikte **"hazır edilenlerden"** cehennemde azaba uğratılanlardan **"olurdum."**

58- **"Gördün mü? İşte biz ölümü tatmayacağız;"** hâlâ sen bizim asla ölmeyeceğimize dair inancını sürdürüyor musun?

59- **"İlk ölümden sonra? Ancak bir defa öleceğiz ve ondan sonra dirilmeyecek mişiz (öyle mi)?"**

60- "Şüphesiz ki bu" cennetliklerin nail olduğu nimetler **"büyük kurtuluşun ta kendisidir."**

61- "İşte çalışanlar böylesi için çalışsınlar." Yani amel edeceklerin böyle bir şerefli mükâfatı elde etmek için çalışmaları ve bunun için gayret göstermeleri gerekir.

62- "Ziyafet olarak bu mu" cennet nimetleri mi **"hayırlıdır yoksa Zakkum ağacı mı?"** Cehennemdeki bir ağaç olup ağaçların en kötü ve berbat olanıdır. Soru kâfirler için azar ve tahkir anlamını taşımaktadır.

63- "Biz onu zalimler için bir fitne kıldık." Âhirette dalâlet ehli için bir ibtilâ ve bir azap yaptık.

64- "Muhakkak o, cehennemin dibinden çıkan bir ağaçtır." O ağaç cehennemin dibinden yetişip çıkar.

65- "Onun meyvesi şeytanların başları gibidir." Meyvesinin ne kadar iğrenç ve çirkin olduğunu anlatmak için temsilî bir ifadedir.

66- "İşte muhakkak onlar bu ağaçtan yiyecekler ve ondan karınlarını dolduracaklar."

67- "Sonra onun üzerine kaynamış sudan bir katkıları olacaktır." Oldukça sıcak ve kaynamış sudan karıştırılacaktır.

68- "Sonra dönüşleri muhakkak cehenneme olacaktır."

69- "Muhakkak onlar atalarını sapmış kimseler olarak bulmuşlardı."

70- "Yine de onların izleri üzerine süratle ve ısrarla koşturuyorlar." Onlar herhangi bir delil bulunmaksızın atalarına uymakta ısrarla ve oldukça hızlı bir şekilde yürüyüp devam ediyorlar.

Sâffât Sûresi 22-70. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanları ölümlerinden sonra hesaba çekilmek ve amellerinin karşılığını görmek için Allah'ın onları diriltmeye kâdir olduğunu vurgulamayı sürdürmektedir. Bunu daha da pekiştirmek maksadıyla ölümden sonra diriliş, hesap, cennetteki nimetler ve cehennemdeki azap için uzunca bir tabloyu kaydetmektedir. Bu tabloda o inatçı ve alaycıların konumu ile bunların ve benzerlerinin görecekleri Allah'ın azabı ile Allah'tan başka tapındıkları varlıkların durumu açıkça görülmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kullarının mükâfatını, onların içinde bulunacakları nimet ve ikramları sunmakta, dünya hayatındaki durumlarını hatırlayacaklarını belirtmektedir. Arkasından ise mü'minlerin içinde diledikleri gibi yararlanacakları bu pek büyük nimetler ile günahkârları bekleyen o çetin azap arasında bir karşılaştırma yapmaktadır.

Sâffât Sûresi 22-70. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âhirette işimize yarayacak salih amellerden kendimiz için azık hazırlayalım diye Kıyâmet gününde günahkârların karşı karşıya kalacakları hesap ve azap ile mü'minlerin görecekleri ikram, lütuflar ve sonsuz nimetlerin tablolarını sunması yüce Allah'ın üzerimizdeki rahmet ve lütfundandır.

2. Arkadaşlarımızı sağlıklı ve doğru akide ile faziletli ahlâk sahibi kimselerden güzel bir şekilde seçmeli, kötü arkadaşlardan uzak durmalı, onların fesat ile ve Allah'a isyan ile bizi yoldan çıkarıcı sözlerine kulak vermemeliyiz.

71- Ey Muhammed! **"Andolsun ki onlardan"** senin kavminden **"önce olanların birçoğu"** geçmiş ümmetlerin çoğunluğu **"doğru yoldan sapıtmıştı."**

72- **"Ve andolsun ki onlar arasında uyarıp korkutanlar"** kendilerini Allah'ın azabı ile korkutan çok sayıda Resûller **"göndermiştik."**

73- **"Bir bak! O korkutulanların âkıbeti"** bu yalanlayıcıların sonu **"nasıl oldu?"**

74- **"Ancak, Allah'ın ihlâsa ulaştırılmış kulları müstesnâ."**

75- **"Andolsun ki Nuh, Bize seslenmişti. Biz ne güzel karşılık verenleriz!"**

76- **"Ve Biz onu ve ehlini büyük gamdan kurtardık."**

77- **"Zürriyetini de sürekli baki kalanların ta kendileri kıldık."**

78- **"Sonra gelenler arasında ona** (iyi bir ün) **bıraktık."** Kıyâmet gününe kadar bütün ümmetler arasında onun güzel bir şekilde anılmasını sağladık.

79- **"Âlemler içinde Nuh'a selam olsun."**

80- **"Muhakkak Biz, ihsan edicileri böyle mükâfatlandırırız."**

81- **"Muhakkak o, Bizim mü'min kullarımızdandır."**

82- **"Sonra diğerlerini"** Nuh (aleyhisselâm)'a iman etmeyen kâfirleri **"suda boğduk."**

Sâffât Sûresi 71-82. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler doğru yoldan sapmış bu kimselerden önce de geçmiş ümmetler arasında benzerlerinin geçtiğini, onlara da uyarıp korkutan Resûllerin geldiğini, onların çoğunluğunun doğru yoldan sapıp inatlaşan kimselerden oldukları için de üzerlerine azabın ve helâkın hak olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'ın kıssasını zikrederek yüce Allah'ın onun duasını kabul buyurduğunu ve kendisinin ve onunla birlikte iman edenlerin her şeyi tahrip eden tufandan kurtulduklarını, onu ve onun soyundan gelenlerin bu yeryüzünü imar edenler olduğunu ifade etmektedir. İşte bütün beşeriyet Kıyâmet gününe kadar onun üç oğlundan -Sâm, Hâm ve Yâfes'ten- türemişlerdir. Yüce Allah insanların dilinde onun için hoş ve güzel bir anılış bırakmıştır. Ayrıca ihsanı ve imanının mükâfatı olmak üzere yüce Allah ona selâm armağan etmiştir. İşte mü'minlerin akıbeti budur, salihlerin mükâfatı böyle olur.

Sâffât Sûresi 71-82. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her bir şeyde başkalarını körü körüne taklit etmemeliyiz. Aksine her bir işi yapmadan önce iyiden iyiye düşünmeliyiz ki yapacağımız bu iş, yüce Allah'ın ve Resûlü'nün emrine uygun olsun.

2. Kur'ân-ı Kerim'in bize aktardığı geçmişlerin kıssaları ile Nebilerin ve Resûllerin -hepsine salât ve selâm olsun- duruşlarında pek çok öğüt ve ibretler vardır. Hayatımız boyunca onlardan yararlanmamız gerekir. Ayrıca bu kıssalar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) için bir tesellidir. Çünkü o kavminin yalanlaması, inadı ve işkenceleri ile karşı karşıya idi. Bu aynı zamanda geçmiş asırlarda olup bitenlere dair bir bilgisi bulunmayan ümmî bir Nebinin dili ile gelen bu Kur'ân-ı Kerim'in de bir mucizesidir.

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
﴿٨٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾
وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ
قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ
﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ
﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ
آلِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ
ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا
تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا
فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ
﴿٩٨﴾ وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾ فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ
قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ
يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

83- **"Muhakkak İbrahim de onun izinden"** yolundan yürüyüp onun dinine uyup arkasından **"gidenlerdendi."** Yardımcılarından ve destekleyicilerindendi.

84- **"Çünkü o Rabbine selim"** tertemiz, şüphe ve şirkten arınmış **"bir kalp ile gelmişti."**

85- **"Hani babasına ve kavmine: Nelere ibadet ediyorsunuz, demişti."**

86- **"Yalan yere"** ve bâtıl olarak **"iftira ederek, Allah'tan başka ilâhları mı istiyorsunuz?"**

87- **"Âlemlerin Rabbi hakkında zannınız nedir?"** Bu azarlamak ve sakındırmak için yöneltilmiş bir sorudur. Yani sizler onun sizi başkasına ibadet ettiğiniz halde cezasız bırakacağını mı sanıyorsunuz?

88- **"Derken"** İbrahim kâmil kimselerin tefekkürlü bakışıyla **"yıldızlara bir defa baktı da..."**

89- **"Muhakkak ben hastayım, dedi."** Kâfirliklerinden ötürü ve içinde bulundukları sapıklık ve yalanlamadan dolayı göğsü daralmıştı.

90- **"Ondan yüz çevirip uzaklaştılar."** Onu bırakıp arkalarını dönüp gittiler.

91- **"Sonra gizlice putlarına varıp"** İbrahim putlarının yanına onları parçalamak maksadıyla gizlice gitti, **"yemez misiniz, dedi."**

92- **"Size ne oldu ki konuşmuyorsunuz?"**

93- **"Sonra sağ eli ile gizlice vurdu."** Sağ elindeki balta ile putların üzerine gitti ve onları parçaladı.

94- **"Hızlıca ona geldiler."**

95- **"Siz elinizle yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz, dedi. "**

96- **"Halbuki sizi de, yapıp ettiklerinizi de Allah yaratmıştır."**

97- **"Dediler ki: Onun için bir bina yapın, sonra da onu alevli ateşin içine atın."**

98- **Ona kötülük yapmak istediler. Biz de onları en aşağılıklar kıldık.**

99- **"Dedi ki: Ben Rabbime gidiciyim, pek yakında beni doğru yola iletecektir."**

100- **"Rabbim bana salihlerden bağışla!"**

101- **"Biz de ona itaatkâr bir oğul müjdesini verdik."**

102- **"Ne zaman ki o babasının yanısıra yürümeye başlayınca"** büyüyüp de ihtiyaçlarını görmek üzere babası ile birlikte çalışabilecek yaşa gelince **"dedi ki: Oğulcağızım, gerçekten ben rüyamda seni boğazladığımı görüyorum. Bak, artık sen ne düşünürsün? Dedi ki: Babacığım, emrolunduğun şeyi yap! İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın."**

Sâffât Sûresi 83-102. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm)'ın kıssasını iki tablo halinde sunmaktadır: Birinci tabloda o, kavmini bir ve tek olarak Allah'a çağırmakta, kavmi onun bu çağrısı ile alay etmektedir. Putlarını bırakıp bir bayram törenine katılmak için giderler. İbrahim de putlarını parçalar. İbrahim ile tartışıp ilâhlarına ilişmemesi için onu ikna etmekten âciz kalacaklarını anlayınca şiddete ve güç kullanmaya başvurdular. Muazzam bir ateş yakıp onu içine attılar. Ama yüce Allah ateşi onun için serin ve selâmet kıldı.

İkinci tabloda ise İbrahim (aleyhis selâm)'ın kendisini Rabbine -Rabbinin kendisine mutlaka hidâyet vereceğinden emin olarak- Müslüman olarak teslim ettiğini canlandırıyor. Rabbine yalvarıp yakararak kendisine salih bir soy, bir zürriyet ihsan etmesini ve böylelikle kaybetmiş olduğu aile halkının ve aşiretinin yerini tutmasını istedi. İbrahim (aleyhisselâm)'ın ve oğlunun ağır bir şekilde sınanması ve dehşetli bir imtihanı ile karşı karşıya kalıyoruz. İbrahim (aleyhisselâm) rüyasında oğlunu boğazladığını görüyor. Bunun Rabbinden sahip olduğu en değerli şeyi kurban etmesi için bir işaret olduğunu anlıyor. O da Allah'ın emrini yerine getirmekte tereddüt etmiyor, şüphe etmiyor. Ancak rüyasını oğluna anlatarak ruhi bakımdan Allah'ın emrini kabule hazırlıyor. Bu hayırlı evlat ise son derece halim, Allah'a ve babasına da büyük ölçüde itaat eden birisi idi. Bu sebeple yüce Allah'ın emrine teslim oldu ve gönül hoşluğu ile kabul etti.

Sâffât Sûresi 83-102. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nebilerin rüyası haktır ve bu da yüce Allah'ın onlara gönderdiği vahyin bir çeşididir.

2. İbrahim ve İsmail (ikisine de selâm olsun) kıssasında uzunca beşeriyet tarihinde akide dünyasında itaatin, fedakârlığın ve teslimiyetin en üstün tabloları canlanmaktadır.

3. Temiz ve sağlıklı fıtrat şirki kabul edemez. Aksine katıksız tevhide eğilimlidir.

4. İman, insana bütün engelleri aşmasını sağlayacak ve inancı uğrunda karşı karşıya kalacağı musibetlere aldırmayacak bir güç kazandırır.

5. Şanı yüce Allah mü'min kullarına yardım eder, Resûllerini de doğruluklarını daha da pekiştiren ve onları yalanlayanlara karşı kesin delil olan mucizeler ile destekler.

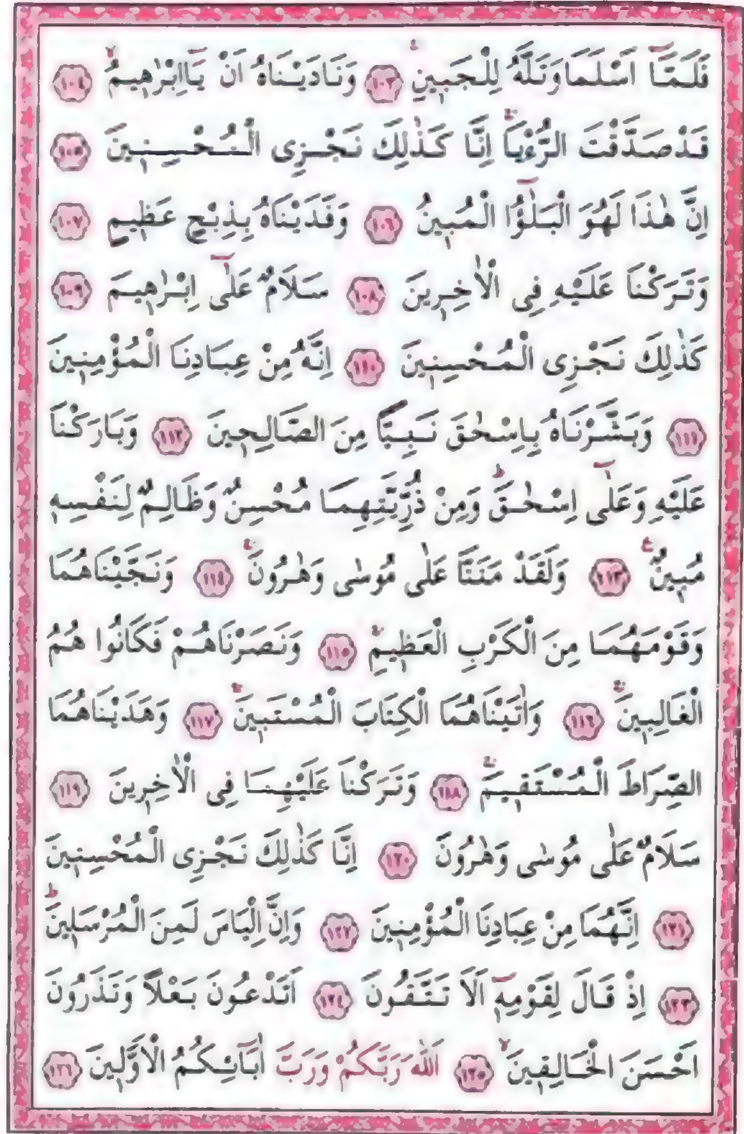

فَلَمَّآ اَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَب۪ينِۚ ﴿١٠٣﴾ وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَٓا اِبْرٰه۪يمُۙ ﴿١٠٤﴾
قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَاۚ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١٠٥﴾
اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُب۪ينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظ۪يمٍ ﴿١٠٧﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْاٰخِر۪ينَۖ ﴿١٠٨﴾ سَلَامٌ عَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ ﴿١٠٩﴾
كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١١٠﴾ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِن۪ينَ
﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِاِسْحٰقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿١١٢﴾ وَبَارَكْنَا
عَلَيْهِ وَعَلٰٓى اِسْحٰقَۜ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِه۪
مُب۪ينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَۚ ﴿١١٤﴾ وَنَجَّيْنَاهُمَا
وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظ۪يمِۚ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ
الْغَالِب۪ينَۚ ﴿١١٦﴾ وَاٰتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَب۪ينَۚ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا
الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَۚ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْاٰخِر۪ينَۙ ﴿١١٩﴾
سَلَامٌ عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٠﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ
﴿١٢١﴾ اِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٢٢﴾ وَاِنَّ اِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَل۪ينَۜ
﴿١٢٣﴾ اِذْ قَالَ لِقَوْمِه۪ٓ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ اَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ
اَحْسَنَ الْخَالِق۪ينَۙ ﴿١٢٥﴾ اَللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَٓائِكُمُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٢٦﴾

103- "Böylece ikisi de teslim olup" İbrahim ve İsmâil yüce Allah'ın emrine teslimiyetle boyun eğip "onu" İbrahim oğlunu **"alnı üzere yıkınca"** yerin üzerine yüzüstü yatırınca;

104- "Biz ona: Ey İbrahim, diye seslendik. "

105- "Rüyanı gerçekleştirdin." Allah'ın sana verdiği emri oğlunu kesmek için hazırlık olmak üzere yere yıkmakla yerine getirmiş oldun. **"Muhakkak Biz, ihsan edicileri böyle mükâfatlandırırız."**

106- "Muhakkak bu" oldukça ağır seçim yahut bu apaçık mihnet, **"apaçık bir imtihandı."**

107- "Biz de ona büyük bir kurbanlıkla fidye verdik." Yüce Allah İsmail (aleyhisselâm)'ın yerine kesilmek üzere büyük bir koçu fidye olarak gönderdi.

108- "Sonra gelenler arasında ona (güzel bir övgü) **bıraktık."** Yüce Allah İbrahim'in insanların dilinde kalıcı olarak anılmasını sağladı. O daima hayır ile yâd edilir.

109- "İbrahim'e selam olsun!"

110- "İhsan edicileri böyle mükâfatlandırırız."

111- "Muhakkak o, iman eden kullarımızdandı."

112- "Ve ona salihlerden bir nebi olmak üzere İshak'ı müjdeledik."

113- "Onu ve İshak'ı mübarek kıldık. O ikisinin soyundan da ihsan edici de vardır, nefsine apaçık zulmedici de vardır."

114- "Andolsun Musâ ve Hârun'a da lütufta bulunduk." Nimetler ihsan ettik.

115- "O ikisini ve kavimlerini büyük sıkıntıdan" gam ve kederden **"kurtardık."**

116- "Ve onlara yardım ettiğimiz için galip gelenler onlar oldular. "

117- "İkisine apaçık gösteren" açıklamaları eksiksiz ve tam olan **"kitabı"** Tevrat'ı **"verdik."**

118- "O ikisini de dosdoğru yola" hiçbir eğriliği olmayan o yola **"ilettik."**

119- "Sonra gelenler arasında onlara (güzel bir övgü) **bıraktık."**

120- "Musâ ve Hârun'a selâm olsun!"

121- "Muhakkak Biz, ihsan edicileri böyle mükâfatlandırırız."

122- "Muhakkak ikisi de iman eden kullarımızdandı."

123- "Muhakkak İlyas" İsrâil oğulları Nebilerinden birisidir. İlyâ (aleyhisselâm) olduğu da söylenmiştir.

124- **"O kavmine:"** Siz Allah'tan başkasına ibadet ettiğiniz halde Allah'tan **"korkmaz mısınız, demişti."**

125-126- **"O en güzel yaratanı, sizin ve önceki atalarınızın Rabbi olan Allah'ı bırakıp Ba'l'e mi ibadet ediyorsunuz?"** Sizler yaratıcı olan Allah'a ibadeti bırakarak *"Ba'l"* adındaki bu puta mı tapıyorsunuz?

127- **"Ama onlar onu yalanladılar. Bu sebepten onlar elbette hazır edilirler."** Azapta bir araya getirilirler.

128- **"Ancak Allah'ın ihlâsa erdirilmiş"** samimi mü'min **"kulları müstesnâ."**

129- **"Sonra gelenler arasında üzerine** (güzel övgü) **bıraktık. "**

130- **"İlyas'a selâm olsun."** Âyette geçen "İlyas'ın" İlyas olduğu söylendiği gibi kendisi ve beraberindeki mü'minler demek olduğu da söylenmiştir.

131- **"İhsan edicilere muhakkak Biz, böyle mükâfat veririz."**

132- **"Gerçekten o, iman eden kullarımızdandı."**

Sâffât Sûresi 103-132. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İbrahim (aleyhisselâm)'ın oğlunu kesmeye davrandığı ve eğer aziz ve celil Allah'tan: Ey İbrahim, sen rüyanı gerçekleştirdin, Allah'ın senden istediği boyun eğmeyi, teslimiyeti, rızayı ve itaati gerçekten ortaya koydun, dememiş olsaydı ve yüce Allah İsmail'e fidye olmak üzere bir koç gönderip o koçu kesmesini ona emretmemiş olsaydı oğlunu boğazlayacaktı. İşte yüce Allah ihlâsa erdirilmiş ihsan edici mü'min kullarını böyle kurtarır. Ayrıca Kıyâmet gününe kadar insanların dilinde onun iyi ve güzel bir şekilde anılmasını sağladı, Müslümanların tilavet ederek ibadet ettikleri Kur'ân-ı Kerim'de de onu ebedileştirdi. Daha sonra Rabbi onu bu olaydan senelerce sonra doğacak bir başka oğlu olan İshak (aleyhisselâm)'ı müjdeledi. Yüce Allah onu Nebi kıldı ve onu mübarek eyledi. İbrahim ve İshak'ın soyundan mü'minler, kâfirler, ihsan ediciler ve zalimler getirdi.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Musâ ve Hârun'a -ikisine de selâm olsun- ihsan etmiş olduğu nimetleri söz konusu etti. Yüce Allah onları ve kavimlerini Firavun'un köleleştirmesinden ve onları zelil kılıp alçaltmasından kurtardı, Musâ ve Hârun'a muhtevasındaki açıklama, hikmet ve yasamalarla Tevrat'ı verdi, her ikisini de dosdoğru yola iletti.

3. Sonra âyet-i kerimeler kavmini Allah'a ibadet etmeye, putları Ba'l'e ibadeti de terk etmeye davet eden İlyas (aleyhisselâm)'ı söz konusu etti. Kavmi onu yalanladı. Bundan dolayı cehennemde azap için hazır edileceklerdir. Ancak Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları kurtulur. Yüce Allah İlyas'ın da güzel bir şekilde anılıp kendisinden övgü ile söz edilmesini sağladı.

Sâffât Sûresi 103-132. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah ihlâsa erdirilmiş kullarının kendisine yalvarıp mağfiret dileyip onu hamd ile tesbih ettikleri takdirde dualarını kabul buyurur.

2. Yüce Allah'ın emrine uymak ve anne babanın faziletlerini itiraf etmek üzere onlara karşı güzel bir edep ile davranmalı, onlara itaat etmeli, işlerinde onlara yardımcı olmalıdır.

3. Hilm, mü'minin sahip olması gereken güzel vasıflardandır. Böylelikle o nefsi hoşnut ve kalbi geniş birisi olur.

4. Bütün işlerde Allah'tan yardım dilemeli, Allah'ın emir ve hükmüne razı olup huzur, güven ve yakîn ile ona teslim olmalıdır.

فَكَذَّبُوهُ فَاِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ
﴿١٢٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْاٰخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلٰٓى اِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾
اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ
﴿١٣٢﴾ وَاِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ اِذْ نَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ اَجْمَعِينَ
﴿١٣٤﴾ اِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْاٰخَرِينَ ﴿١٣٦﴾
وَاِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِالَّيْلِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ
﴿١٣٨﴾ وَاِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ اِذْ اَبَقَ اِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ
﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ
وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا اَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِي
بَطْنِهِ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾
وَاَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَاَرْسَلْنَاهُ اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ
اَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَاٰمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ ﴿١٤٨﴾ فَاسْتَفْتِهِمْ
اَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَهُمْ
شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ اَلَا اِنَّهُمْ مِنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللّٰهُ
وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

133- **"Şüphesiz Lût da gönderilmiş resûllerdendir."**

134- **"Hani Biz onu ve aile halkını birlikte kurtarmıştık."**

135- **"Ancak geri kalanlar"** helâk edilenler **"arasındaki bir kocakarı"** Lût'un kâfir karısı **"müstesnâ."**

136- **"Sonra diğerlerini helak ettik."**

137- **"Muhakkak siz onların yakınından sabahleyin"** sabah vaktine girerken **"de geçip gidiyorsunuz."** Yani sizler yolculuk yaptığınız zaman onların yaşadıkları yerlerden geçiyorsunuz, onların helâk edilmelerinin geride kalan izlerine tanık oluyorsunuz. -Maksat gece gündüz oradan gidip geldiklerini anlatmaktır-.

138- **"Geceleyin de. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?"**

139- **"Muhakkak Yunus da gönderilmiş resûllerdendi."**

140- **"Hani o yüklü gemiye kaçıp sığınmıştı."** Yolcu dolu gemiye gitmişti.

141- **"Kur'a çekmişti de"** kur'aya katılmıştı da **"kaybedenlerden"** yenilenlerden **"olmuştu."**

142- **"Kendini kınayıcı olduğu halde balık onu yuttu."**

143- **"Eğer o gerçekten tesbih edenlerden olmasaydı,"**

144- **"Diriltilecekleri güne"** Kıyâmet gününe **"kadar karnında kalırdı, elbet."**

145- **"Biz onu hasta"** ve zayıf düşmüş **"olduğu halde apaçık bir yere"** etrafı açık düz bir araziye **"bıraktık."**

146- **"Üzerine kabak türünden bir ağaç bitirdik."** Yüce Allah onun üzerine gölge yapacak bir ağaç yeşertti. Bu da kabak bitkisi idi. Çünkü yaprakları geniş ve sineklerin yaklaşmadığı bir bitkidir.

147- **"Biz onu yüz bin kişiye, hatta daha fazlasına gönderdik."**

148- **"Onlar imana geldiler, Biz de onları bir zamana kadar geçindirdik."**

Sâffât Sûresi 33-148. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Lût (aleyhisselâm)'ın kıssasını, Allah'ın onu ve kâfir karısı dışında bütün aile halkını kurtarmasını zikretmektedir. Karısı onu inkâr eden diğer kâfirlerle birlikte helâk oldu. Allah onların şehirlerini üzerlerine yıkmıştı. Akıllı kimse ise geçmişlerin başına gelenlerden öğüt alır. Böylelikle onların içine düştükleri yanlışlığa ve yalanlamaya o da düşmez.

2. Sonra Metta oğlu Yunus (aleyhis selâm)'ın kıssası zikredilmektedir. O da yolcu dolu gemiye yöneldi ve gemiye bindi. Şiddetli rüzgârdan ötürü suda batmaya başlayınca gemide bulunanlar aralarından birisini geminin batmaktan kurtulması için denize atmak maksadıyla kur'a çekilmesini uygun gördüler. Kur'a her seferinde Yunus (aleyhisselâm)'a çıkıyordu. Ama aralarındaki konumu sebebi ile onu denize atmaktan hoşlanmadıkları için kendisi kendisini denize attı ve büyükçe bir balık onu yuttu. Yüce Allah o balığa karnını Yunus için bir hapis yapmasını ve onu bir yiyecek olarak yememesini, ona herhangi bir eziyet vermemesini vahyetti. Yunus (aleyhisselâm) her zaman için Allah'ı hamd ile tesbih edip zikredenlerden idi. Sonra o balığın karnının karanlığı, denizin karanlığı ve gecenin karanlığı olmak üzere *üç karanlık içerisinde* yüce Allah'a sığınıp Rabbine şu sözleri ile dua etti: *"Senden başka hiçbir ilâh yoktur, seni her türlü eksiklikten tenzih ederim, gerçekten ben zalimlerden oldum."*[8] Yüce Allah da onu kurtardı, balığın karnından hiçbir bitki ve ağacın bulunmadığı kıyıya bıraktı. Yüce Allah da onun üzerine kendisini gölgelendirip koruyacak bir ağaç yeşertti.

Sâffât Sûresi 133-148. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Hesap gününde yüce Allah'ın huzurunda insana bu dünyada önden gönderdiği amelinden başka hiçbir şeyin faydası olmaz.

2. Öncekilerin başına gelenlerden öğüt almak ve tarihin olaylarından ibret almak bir zorunluluktur.

3. Yüce Allah kendisine yalvarıp yakaranların duasını kabul eder. Özellikle zorlu ve sıkıntılı zamanlarda Allah'a dua ve yakarışlarını ihlâsla yaptıkları takdirde böyledir.

4. Kabak bitkisinin pek çok meziyetleri vardır. Sineklerin ona yaklaşmaması, çok hızlı büyümesi ve geniş yapraklarının olması gibi.

8 Bk. Enbiyâ, 87 (Çeviren)

149- Ey Muhammed, **"Sor şimdi onlara!"** Mekke kâfirlerine, azarlama ve sitem olmak üzere sor! **"Kız çocukları Rabbinin, erkek çocukları da kendilerinin midir?"**
150- **"Yoksa, Biz melekleri dişiler olarak yarattık da onlar da buna tanık mı oldular?"** Hazır mı bulunuyorlardı?
151- **"İyi bilin ki onlar iftiralarından"** Allah'a yalan söylemelerinden **"dolayı derler ki:"**
152- **"Allah doğurdu."** Şüphesiz onlar **"elbette yalancıdırlar."**
153- **"Yoksa erkekler dururken kızları mı üstün tutup seçti?"** Kızları seçip onları erkeklere üstün mü kabul etti?
154- **"Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz?"**
155- **"Hiç düşünmez misiniz?"**
156- **"Yoksa bir sultanınız"** apaçık bir delil ve belgeniz **"mi var?"**
157- **"Doğru söyleyenler iseniz"** ileri sürdüğünüz bu iddianızın doğruluğuna tanıklık edecek olan **"kitabınızı getirin."**
158- **"Onlar kendisi ile cinler arasında bir neseb uydurdular. Andolsun ki muhakkak cinler de onların hazır edileceklerini bilmişlerdir."**
159- **"Allah onların nitelendirmelerinden münezzehtir."**
160- **"Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları müstesnâ."**
161- **"Muhakkak siz ve ibadet ettikleriniz,"**
162- **"Siz onun aleyhine fitneye sürükleyemezsiniz."** Allah'a rağmen kimseyi saptıramaz yahut ifsad edemezsiniz.
163- **"Kendisi cehenneme girecek"** orayı boylayacak yahut oranın hararetinin sıkıntılarına maruz kalacak **"olan müstesnâ."**
164- **"Bizden her birimiz için bilinen bir makamı olmayan yoktur."**

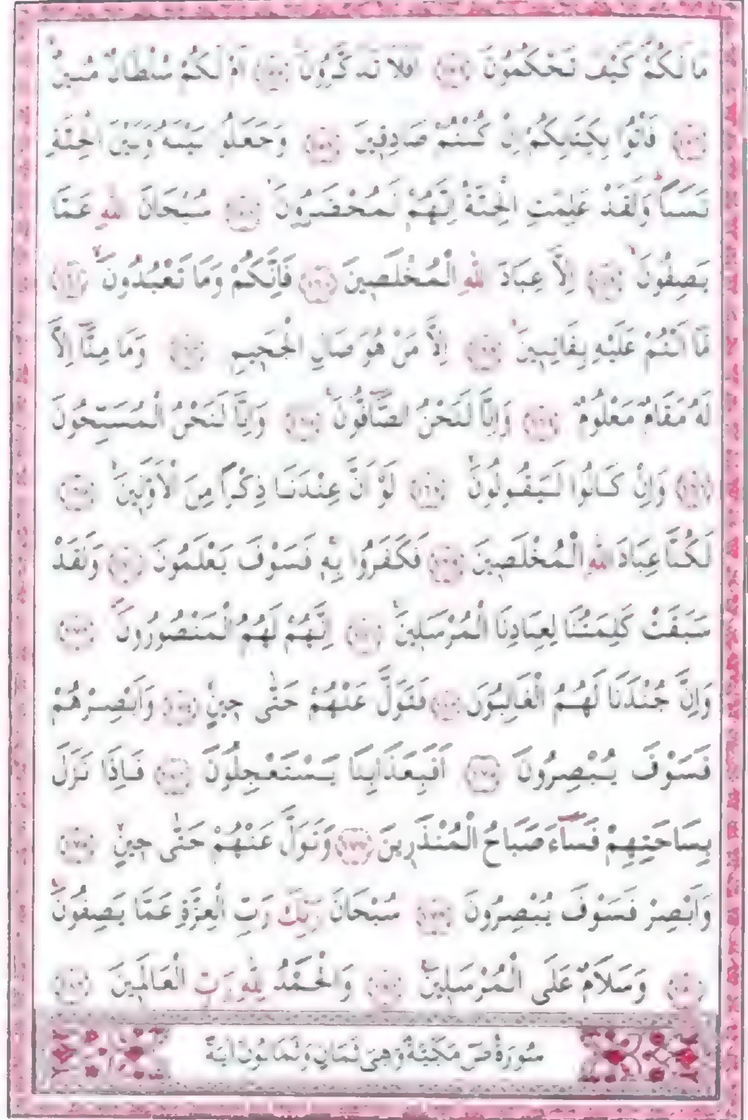

165- **"Muhakkak Biz"** ibadet halinde **"saf saf"** dizilip **"duranlarız."**
166- **"Ve şüphesiz biz tesbih edenleriz."**
167- **"Muhakkak diyorlardı ki:"**
168- **"Eğer bizde de öncekilerden bir zikir olsa idi;"**
169- **"Biz de elbette Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları olurduk."**
170- **"Şimdi de ona kâfir oldular. Yakında"** kâfir olmalarının cezasını **"bileceklerdir."** Göreceklerdir.
171- **"Andolsun ki gönderilmiş kullarımıza önceden şu sözümüz"** Allah'ın şu vaadi ve hükmü **"verilmiştir:"**
172- **"Muhakkak onlar, elbette onlar zafere erdirilenlerdir."**
173- **"Ve muhakkak Bizim ordumuz, elbette onlar galip olanlardır."**
174- **"Artık"** ey Muhammed, **"bir vakte kadar"** yani onlarla savaşma emrinin sana verileceği kısa bir süreye kadar **"onlardan yüz çevir."**

175- "Onlara göster! Onlar da yakında göreceklerdir." Sen onları yüce Allah'ın senin ve onlar hakkındaki vaadinin gerçekleştiğini görecekleri güne kadar terk et!

176- "Acaba onlar azabımızı mı acele istiyorlar?"

177- "Onların alanlarına" bulundukları yere **"inince"** yani azap üzerlerine inince **"o korkutulanların sabahı ne kötü olur!"** Bu yalanlayıcılara azabın ineceği sabah ne kadar kötü bir sabah olacak!

178- "Artık bir zamana kadar onlardan yüz çevir."

179- "Onlara göster, onlar da yakında göreceklerdir."

180- "İzzet sahibi olan Rabbin, onların niteleye geldiklerinden münezzehtir."

181- "Gönderilmiş resûllere selam olsun."

182- "Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun."

Sâffât Sûresi 149-182. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler yalanlar uyduran, efsaneler düzen ve yüce Allah'a kız evlat isnat edip kendisi ile cinler arasında bir evliliğin gerçekleşmiş olup bu evlilikten meleklerin doğduğunu ileri süren müşriklere dönmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i onlarla bu iki efsaneyi tartışmaya yönlendirmektedir. Bu yolla onların üslûplarını ve düşünme yöntemlerini kullanıp bu düşünme tarzında onlara ayak uydurarak iddialarını çürütmektedir. Bu sûretle akıllarının ne kadar basit, kendilerinin ne kadar cahil oldukları sonucuna varmakta ve yüce Allah'ı nitelendirdikleri evlenmek ve soy sop sahibi olmaktan münezzeh olduğunu ispatlamış olmaktadır. Çünkü onlar erkekleri sevip kız çocuklarından hoşlanmıyorlardı. Peki, nasıl olur da kız çocuklarını Allah'a nispet ediyor, erkek çocukları da kendilerine ait görüyorlardı?

2. Sonra âyet-i kerimeler bu risalet kendilerine gelmeden önce söyledikleri ile onları karşı karşıya getirmektedir. Çünkü onlar, Allah'ın aralarında bir Resûl göndermesini ve üzerlerine öncekilerin kitapları türünden bir kitap indirmesini temenni ediyorlar ve eğer bir Resûl gelirse hidâyet bulup iman etmeye hazır olduklarını söylüyorlardı. Lakin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendilerine Kur'ân-ı Kerim ile gelince önceden söylediklerini bilmezlikten geldiler ve onu inkâr ettiler. Bunun için de üzerlerine azap hak oldu.

3. Sonra sûre şanı yüce Allah'ın Resûllerine şu vaadini tescil ederek sona ermektedir: Onlar ve kendilerine uyan mü'minler galip gelecektir. Diğer taraftan sûre, şanı yüce Allah da müşriklerin kendisini nitelendirdikleri ama celâline ve kemâline yakışmayan sıfatlardan tenzih ile sona ermektedir.

Sâffât Sûresi 149-182. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şirk akidesi de kâfirlerin yüce Allah'a soy sop isnat etmek ve cinlerle evlendiği ile alakalı iddiaları ve yalan efsaneleri bâtıldır.

2. Katıksız tevhid akidesi sabit ve sağlam bir gerçektir. Şanı yüce Allah ortaktan, eşten ve çocuktan münezzehtir.

3. Yüce Allah'ın Müslümanlara, diğer insanlara göre verdiği üstünlüklerden birisi de meleklerin safları gibi saflar halinde durmalarıdır.

4. Melekler Allah'a itaatle boyun eğen, emirlerini yerine getiren kullarıdır, onların her birinin belli bir makamı ve bir görevi vardır.

5. Cinler de yüce Allah'ın yarattıklarındandır. Allah cinler arasından kâfir olanları Kıyâmet gününde cehennemde hazır edecektir. Onlardan mü'min olanları da Allah cennete koyacaktır.

6. Cahiliyenin çirkinliklerinden birisi de erkek çocukları kız çocuklarından üstün tutmaları, onları öldürerek -fakirlik ya da utanç korkusu ile- onlardan kurtulmaya çalışmalarıdır.

38- SÂD SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 88 âyettir)

Sûre, ilk dönemlerden itibaren hemen bütün kaynaklarda, 1. âyetin başında bulunan ve hurûf-ı mukattaadan olan "Sâd" ismiyle anılır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Sâd"** Yüce Allah'ın, kendisi ile yemin ettiği bir harftir. **"O çok şerefli Kur'ân'a and olsun."**

2- **"Aksine kâfirler büyüklük taslamakta"** hakka karşı büyüklenmekte **"ve"** Allah'a ve Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"muhalefet"** ve düşmanlık **"etmektedirler."**

3- **"Onlardan önce nice nesiller helâk ettik. Onlar da feryat ettiler."** Azap üzerlerine inince kurtuluşu isteyerek imdat ettiler. **"Hâlbuki kurtulma vakti değildi."** O feryat ettikleri zaman kaçıp kurtulma zamanı değildi.

4- **"Kendilerine kendilerinden bir korkutup uyarıcı geldi diye hayret ettiler ve kâfirler: Bu bir büyücü, bir yalancıdır, dediler."**

5- **"Acaba o bunca ilâhı tek bir ilâh mı yaptı? Muhakkak bu çok şaşılacak bir şeydir."**

6- **"Onlardan mele' denilen"** Kureyş'in ileri gelen**"leri yürüyün"** yolunuza devam edin, Muhammed'e uymayın **"ve ilâhlarınız üzerinde direnin.** Şüphesiz ki bu istenen" kurgulanıp düzenlenmiş **"bir şeydir, diyerek kalkıp gittiler."**

7- **"Biz bunu öbür dinde"** Kureyş'in müşrik atalarının üzerinde olduklarını gördükleri Kureyş dininde **"işitmedik. Bu ancak bir uydurmadır."** Onun bu söyledikleri onun bir yalanı ve iftirasından ibarettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِي الذِّكْرِۜ ﴿١﴾ بَلِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا ف۪ي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾
كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَلَاتَ ح۪ينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾
وَعَجِبُٓوا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا سَاحِرٌ
كَذَّابٌۚ ﴿٤﴾ اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًاۚ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾
وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ مِنْهُمْ اَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْۚ اِنَّ هٰذَا
لَشَيْءٌ يُرَادُۚ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِۚ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا
اخْتِلَاقٌۚ ﴿٧﴾ ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَاۜ بَلْ هُمْ ف۪ي شَكٍّ مِنْ
ذِكْر۪يۚ بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِۜ ﴿٨﴾ اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَٓائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ
الْعَز۪يزِ الْوَهَّابِۚ ﴿٩﴾ اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
فَلْيَرْتَقُوا فِي الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْاَحْزَابِ
﴿١١﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ
وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِۜ اُو۬لٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٣﴾ اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ
الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

8- **"Aramızdan bu Zikir onun üzerine mi indirildi? Hayır,** (aslında) **onlar benim Zikrimden şüphededirler. Hayır, onlar henüz azabımı tatmadılar."**

9- **"Yoksa galip, çok bağışlayıcı Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mıdır?"**

10- **"Yahut göklerle yerin ve aralarında olanların mülkü onların mıdır? O halde sebeplerine yapışıp yükselsinler."** Eğer güçleri yetiyorsa merdivenlerle semaya çıksınlar.

11- **"Burada"** Mekke'nin fethedildiği gün Mekke'de yahut Bedir gazası gününde **"gruplardan"** yönelişlerinden ve hevâlarından ötürü inançları farklı kâfirlerden **"yenilgiye uğratılmış"** herhangi bir değeri olmayan değersiz bir topluluk olan **"bir ordu..."**

12- **"Onlardan önce Nuh'un kavmi, Âd ve kazıklar sahibi"** sapasağlam krallığı olan yahut ehramları ve kazıkları andıran büyük yapıları bulunan **"Firavun, yalanladılar."**

13- **"Semûd, Lût kavmi ve Eyke ashabı."** *Eyke* birbirine girmiş ağaçları sık orman demektir. Bunlar Şuayb (aleyhisselâm)'ın kavmi idi **"da işte onlar güruhlardır."**

14- **"Onların her biri resûlleri yalanladılar. Bu sebeple azabım hak oldu."**

15- **"Bunlar devenin iki sağımlığı kadar dahi gecikmesi olmayan"** bu kadar kısa bir süre dahi geç kalmayacak olan **"bir çığlıktan başkasını beklemiyorlar."**

16- **"Ve: Rabbimiz!"** Bizi kendisi ile tehdit ettiğin azaptan **"payımızı hesap gününden"** Kıyâmet günü gelmeden **"önce bize çabucak ver, dediler."**

Sâd Sûresi 1-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler "Sâd" harfine ve zikir ve beyan nitelikli Kur'ân-ı Kerim'e, Kur'ân'ın hak olduğuna, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendisine Rabbinden vahiy gelen Resûl olduğuna, âhirette hesabın mutlaka gerçekleşeceğine yemin ile başlamaktadır. Bununla birlikte müşriklerin durumu bunun tam aksini gösteriyor. Onlar hakka karşı büyüklük taslıyor, Allah'a ve Resûlü'ne aykırı duruyor, onlara düşmanlık ediyor, geçmiş ümmetlerin kimilerinin helâk edilmesi, kimilerinin azaba uğratılması hadiselerinden öğüt almıyorlar. Bu kâfirlerin hayretini gerektiren hususlardan birisi de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onlardan birisi olarak gelmesidir. Hâlbuki tabii, makul ve kabul edilebilir durum budur. Onlar ise onu büyücülükle, yalancılıkla, -inatlaşarak ve onu kıskanarak- itham ettiler. Ama bu ithamlarının hiçbirisi Kur'ân ile örtüşmez. Ama günahkârlık ile büyüklenme onları alıp götürdü. Çünkü Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir tek ilâha ibadete ve onların atalarından ve dedelerinden miras aldıkları putlara ibadeti terk etmeye çağırmıştır.

2. Sonra âyet-i kerimeler onların, Allah'ın rahmet hazinelerine de, göklere, yere ve aralarındakilere de sahip olmadıklarını, dolayısıyla dilediklerine nübuvveti vermek ve sevmediklerinden onu esirgemek gibi bir imkânlarının da olmadığını vurgulayarak onları azarlamaktadır. Hâlbuki bütün bunları yapan bir ve tek olarak Allah'tır.

3. Sonra âyet-i kerimeler onlara kendilerinin değersiz ve mutlaka yenilgiye uğrayacak bir topluluk olduklarını da açıklamaktadır. Zaten onlardan önceki ümmetler de Resûllerini yalanlamışlar ve bu Resûllere karşı gruplar halinde bir araya gelmişler ama sonunda ilâhî cezayı hak etmişlerdi. Bu kâfirlere gelince onlar ancak tekrarlanması da, kısacık bir süre duraklaması da söz konusu olmayacak ölümden sonra diriliş Nefhasını bekliyorlar. Bu ise çok kısa bir süredir ve ondan sonra hemen hesaba arz edilecekler. Fakat kendileri hesap günü gelmeden önce azabın inmesini dileyerek acele etmektedirler. Ama bunu da Allah'ın ve Resûlü'nün kendilerine yaptığı tehdit ile alay etmek ve eğlenmek kastı ile söylüyorlardı.

Sâd Sûresi 1-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim, Zikri de başka hususları da kapsamakla birlikte, Zikir bu Kur'ân-ı Kerim'deki birinci hakikattir.

2. Allah bir kimseye bir nimet vermeyi murad edecek olursa, kimse onun iradesini engelleyemez. Bu nimetlerden birisi ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile sona eren nübuvvet nimetidir.

3. Yüce Allah'ın, Resûlleri insanlar arasından göndermesi onun hikmetinin bir gereğidir. Böylelikle Resûllerin pratik hayatları beşeriyet için uyulacak bir örnek olsun ve Allah'ın nizamını uygulamamakta hiçbir insanın mazereti kalmasın.

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاَيْدِۚ اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾
اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِۙ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ
مَحْشُورَةًۜ كُلٌّ لَهُ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ
وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِۢ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَۙ
﴿٢١﴾ اِذْ دَخَلُوا عَلٰى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْۚ خَصْمَانِ
بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا
اِلٰى سَوَٓاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ هٰذَٓا اَخ۪ي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً
وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ
لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِه۪ۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا مِنَ الْخُلَطَٓاءِ
لَيَبْغ۪ي بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَقَل۪يلٌ مَا هُمْۜ وَظَنَّ دَاوُدُ اَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا
وَاَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَۜ وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ
﴿٢٥﴾ يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَل۪يفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ
بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَضِلُّونَ
عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَد۪يدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

17- **“Onların dediklerine sabret! Ve güçlü”** din ve ibadette güç sahibi **“kulumuz Davud’u hatırla! Çünkü o evvâb idi.”** Yüce Allah’a çokça tevbe eden, onun itaatine çokça dönen idi.

18- **“Gerçekten Biz dağları akşamleyin”** akşam vakti **“ve kuşluk vakti”** sabahleyin **“onunla birlikte tesbih eder halde musahhar kıldık.”**

19- **“Toplanıp gelen”** bir araya toplanan **“kuşları da her birisi ona dönücü idi.”**

20- **“Onun mülkünü de pekiştirdik.”** Düşmanlarına karşı zafer ve yardım ile güçlendirdik, sağlamlaştırdık. **“Ona hikmeti”** nübuvveti, kemal mertebesindeki ilmi **“ve hakkı bâtıldan ayıran sözü söyleme imkânını”** yani anlaşmazlıkları ve davaları adaletli bir şekilde çözme bilgisini **“verdik.”**

21- **“Sana şu”** birbirleri ile anlaşmazlığa düşmüş **“hasımların haberi geldi mi? Hani onlar”** ibadet ettiği yerde bulunan yüksekçe duvarın üstünden Davud’un yanına, **“duvarı tırmanarak namaz kıldığı yere inmişlerdi.”**

22- **“Hani onlar Davud’un yanına girmişlerdi de o bunlardan korkmuştu. Onlar: Korkma! İki davacıyız. Birimiz diğerine haksızlık etmiştir. Aramızda hak ile hükmet, zulmetme”** haksızlık yapma **“ve bizi doğru yola”** açık seçik hak yola **“ilet, dediler.”**

23- **“Bu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu vardır. Benim ise bir koyunum var. O koyununu bana ver”** onu mülkiyetime alayım diye bırak **“dedi ve söz söylemede beni yendi. Ve ben ona cevap veremedim.”**

24- **“Andolsun ki o, senin bir koyununu koyunlarına katmak istemekle”** yanındaki koyunları yüze tamamlamak için koyununu senden çekip almak istediği zaman **“sana zulmetmiş** (oldu). **Muhakkak katanların”** ortakların **“çoğu şüphesiz birbirlerine haksızlık ederler. İman edip salih amel işleyenler müstesnâ. Böyleleri ise ne de azdır! Bunun üzerine Davud bizim kendisini imtihan ettiğimizi sandığından hemen Rabbinden mağfiret istedi, rükû ederek yere kapanıp döndü.”**

25- **“Biz de ona bunu mağfiret ettik. Şüphesiz onun nezdimizde bir yakınlığı”** ve yüksek bir konumu **“ve”** âhirette **“güzel bir dönüş yeri”** cennet **“vardır.”**

26- "Ey Davud! İnsanlar arasında hükmetmen ve onları ıslah edip düzeltmen için **"Biz seni gerçekten yeryüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hak ile hükmet, sakın hevâya uyma! O takdirde seni Allah'ın yolundan saptırır. Muhakkak Allah'ın yolundan sapanlara hesap gününü unuttuklarından onlar için çok çetin bir azap vardır."**

Sâd Sûresi 17-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu kıssalar yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den önceki Resûllere rahmetinin etkilerini, onlara bol bol ihsan etmiş olduğu nimet ve lütuflarını, onlara bağışlamış olduğu mülk, saltanat, mal, mevki, yönettikleri ahali ve çeşitli nimetlerle ihsanlarda bulunduğunu açıklamaktadır. Bu da Mekke kâfirlerinin Allah'ın Kureyş'in başkanları ve ileri gelenleri dururken Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i seçmesine hayret etmelerine bir cevaptır.

2. Aynı şekilde bu kıssalar yüce Allah'ın her zaman için Resûllerini kollayıp gözettiğini, onlara ilim öğretip kendilerini yönlendirdiğini, başkalarından sadır olması halinde hata dahi görülemeyecek en asgari şeyden ötürü onlara sitem ettiğini de canlandırmaktadır. Çünkü onlar Rabblerine yakınlaştırılmış kimselerdir. Onların Allah nezdinde pek büyük bir mevkileri vardır. Onlar insanların uyulacak örnekleridir. Ama yine de onlar insanlardan bir insandır. Allah onları da sınar. İmtihan eder. Böylelikle onları bağışlayıp onlara ikramda bulunur. İşte bu anlatılanlar ile Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kalbi Rabbinin kendisini koruduğu, himaye ettiği, hayatında attığı her bir adımda onun korumasında olduğu kanaati ile huzura kavuşturmaktadır.

3. Âyet-i kerimeler Rabbine ibadette oldukça güçlü ve sabırlı olan Davud (aleyhisselâm)'ın kıssasını da hatırlatmaktadır. O zamanının bir kısmını ibadet için, bir bölümünü cihad, bir diğer bölümünü de insanlar arasında hüküm vermek için ayırmıştı. Sesi oldukça güzeldi. O Rabbini hamd ile tesbih ederken yüce Allah, dağları onun emrine musahhar kılarak sabah, akşam onunla birlikte tesbih eder hale getirmişti. Aynı zamanda kuşları da onun için musahhar kılmıştı. Onun etrafında toplanır, onunla birlikte kuşlar da tesbih ederdi. Yüce Allah onun mülkünü güçlendirmiş, ona nübuvveti ve insanlar arasında hüküm verirken de hikmeti ihsan etmişti. Bir şahsın lehine diğer şahsı dinlemeden acele edip hüküm vermiş, bundan dolayı Davud (aleyhisselâm) da Rabbinden mağfiret dilemişti. Esasen o itaat ve tevbe ile Rabbine çokça dönen birisi idi. Yüce Allah da onun günahını bağışlayıp ona ikramda bulunmuş, dünyada da âhirette de onun değerini yükseltmiştir.

Sâd Sûresi 17-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kavminden çektiği sıkıntıların ne kadar ağır olduğunu, kavminin hidâyet bulmalarını ne kadar arzu ettiğini, Kur'ân-ı Kerim'in de onların yalanlamaları ve alay etmelerinden ötürü duyduğu sıkıntıları ona önceki Resûller arasından kardeşlerini hatırlatıp yüce Allah'ın dünya ve âhirette onlar üzerindeki lütfunu açıklayarak bu sıkıntılarını hafiflettiğini görüyoruz.

2. Şanı yüce Allah her zaman Resûllerini korur, onları yönlendirir, eğitir. Böylelikle insanların en mükemmel niteliklerine sahip olmalarını sağlar. Şanı yüce Allah aynı zamanda onları sınıyordu. Böylelikle onların uyulacak, öğüt ve ibret alınacak örnekler olmasını sağlıyordu. Sonra yüce Allah onlara hatalarını bağışlayıp dünyada ve âhirette onlara ikramda bulunur.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ
كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ
كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ
أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾
إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ
حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ
فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا
عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي
مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ
الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ
وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَٰذَا عَطَاؤُنَا
فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ
مَآبٍ ﴿٤٠﴾ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

27- **"Biz göğü, yeri ve onların aralarında olanları boşuna yaratmadık. Bu kâfirlerin zannıdır. Cehennem ateşinden dolayı vay o kâfirlerin haline!"**

28- **"İman edip salih ameller işleyenleri yeryüzünde fesat çıkaranlar gibi mi kılarız yahut takva sahiplerini günahkârlar gibi mi kılarız?"**

29- **"***(Bu)* **âyetlerini düşünsünler, tam akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz hayır ve bereketi bol bir kitaptır."**

30- **"Ve Biz Davud'a Süleyman'ı lutfettik. O ne güzel kuldu! Çünkü o evvâbdı."** Allah'a tevbe ve itaatle çokça dönendi.

31- **"Hani ona öğleden sonra bir ayağını tırnağı üzerine dikip, üç ayağı üzere duran hızlı koşan atlar sunulmuştu."**

32- **"Ve demişti ki: Ben ancak hayır sevgisi ile meşgul iken"** atlara olan sevgiyi üstün tutarken **"Rabbimi anmaktan uzak kaldım. Nihayet o perdenin arkasına girince."** güneş batınca,

33- **"Onları bana getirin** (dedi), **boyunlarını ve ayaklarını sıvazlamaya başladı."** Atların ayaklarını ve boynlarını kesmeye koyuldu. -Yani yüce Allah'a yakınlaşmak ve fakirlere yedirmek maksadıyla onları kesip parçalamaya başladı.-

34- **"Andolsun Biz Süleyman'ı imtihan ettik."** onu sınadık, ibtilâ ettik. **"Ve bu sebeple tahtı üzerine bir ceset bırakmıştık. Sonra o döndü."** Tevbe ile yüce Allah'a yöneldi.

35- **"Dedi ki: Rabbim, bana mağfiret buyur ve benden sonra hiç kimseye nasip olmayacak bir mülk ver bana!"** Benden başka kimsenin sahip olamayacağı uçsuz bucaksız bir mülküm olsun. **"Çünkü Sen bol bol ihsan eden"** bağışı pek çok olan **"sın."**

36- **"Biz de emri ile"** ona itaat ederek **"istediği yere yumuşak olarak akıp giden rüzgârı emrine verdik."**

37- **"Ve şeytanları, her bina ustasını ve dalgıçlarını da"** aralarından bina yapmak için kullandıklarını ve denizlere dalmak için çalıştırdıklarını da (emrine) verdik.

38- **"Zincirlerle bağlanmış"** zincirlere ve prangalara vurulmuş **"olan diğerlerini de."**

39- **"İşte bu Bizim hesapsız bağışımızdır. Artık ister ver, ister vermeyip tut."**

40- **"Şüphesiz onun yanımızda yakınlığı"** şüphesiz Süleyman'ın Allah nezdinde dünyada pek yüksek bir konumu **"ve"** âhirette **"güzel bir dönüş yeri vardır."**

Sâd Sûresi 27-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Daha sonra âyet-i kerimeler kâinatın bütün işlerinin hak ve adalet üzere yükseldiğini, yüce Allah'ın ise ıslah edenler ile yeryüzünde fesat çıkartanları eşit tutmayacağını, bu Kur'ân-ı Kerim'in ancak Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in üzerine hayır ve bereketi ihtiva ederek insanların, âyetleri üzerinde iyice düşünüp sağlıklı akıl sahipleri bunlarla öğüt alsın diye indirmiş olduğunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın Dâvud (aleyhisselâm)'a ihsan ettiği nimetlerden birisi olan oğlu Süleyman (aleyhisselâm)'ın kıssasını söz konusu etmektedir. Yüce Allah da ona çok sayıda nimetler ihsan buyurmuştu. O da aynı şekilde çokça itaat ve ibadet eden birisi idi. Günlerden bir gün, günün ortasından sonra hızlı koşan, güçlü asil atlar teftişine sunulmuş, o da güneş batıncaya kadar onlarla meşgul olduğu için Allah'ın zikrine fırsat bulamamıştı. Bunun için yaptığından bağışlanma ve mağfiret dileyerek Rabbine yakınlaşmak istedi ve bu atları kesip ayaklarını kopardı, onları fakirlere yedirdi. -Böyle bir uygulama o zaman onların dininde helâl idi.- Yüce Allah da onu sınamak üzere bir hastalığa müptelâ kıldı. O da sabretti, Rabbinden mağfiret diledi, Allah'tan kendisine pek büyük bir mülk vermesini istedi. Çünkü şanı yüce Allah bol bol verendir. Yüce Allah da ona rüzgârı musahhar kıldı, yüce Allah'ın emir ve iradesi ile hareket eden o rüzgâra -şeytanları onun emrine verdiği gibi- emrine boyun eğer hale getirdi.

Sâd Sûresi 27-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan hayatta imanına göre sınanır. Bundan dolayı insanlar arasında sınavı ve belası en büyük olanlar Nebiler, sonra salihler, sonra da fazilet sıralamasında gelen diğerleri olmuştur.

2. Şanı yüce Allah'a yalvarıp yakarmak, ona şikâyetini arz etmek zorunlu bir iştir. Böyle bir hal ise yüce Allah'ın emrettiği sabra aykırı değildir.

3. Yüce Allah kullarını fakirlikle, hastalıkla ve başka şeylerle sınadığı gibi aynı zamanda onları zenginlikle, sağlıkla ve başka şeyler ile de sınar. Mü'min ise rahat zamanlarında da zorlu ve sıkıntılı hallerinde de Allah'a şükreden, nimetler dolayısıyla azmayan, belâ esnasında da Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyen kimsedir.

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ
﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ
صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ
ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾
وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَذَا
ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ مُفَتَّحَةً لَهُمُ
الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ
﴿٥١﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَذَا مَا تُوعَدُونَ
لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾ هَذَا وَإِنَّ
لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾
هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَآخَرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾
هَذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُو النَّارِ ﴿٥٩﴾
قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾
قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

41- **"Kulumuz Eyyâb'u da hatırla! Hani o Rabbine: Şeytan bana yorgunluk ve azapla"** zorluk ve meşakkat çıkarmakla **"dokundu, diye seslenmişti."**

42- **"Ayağını yere vur! Bu hem yıkanacak hem içilecek soğuk bir sudur."** Yüce Allah ona: Bu fışkıran, kaynayan, kendisi ile hem yıkanacağın, hem kendisinden içeceğin bir sudur, buyurdu.

43- **"Biz ona tarafımızdan bir rahmet ve tam akıl sahipleri"** aydın akılları olan kimseler **"için bir öğüt"** bir ibret **"olmak üzere aile halkını ve onlarla birlikte onların bir mislini daha bağışladık."**

44- **"Ve: Eline bir demet sap al, onunla vur ve yeminini bozma!"** Daha önce yapmış olduğu yeminini bozmayarak yerine getirmiş oldu. **"Gerçekten Biz onu sabredici bulduk. O ne güzel kuldur! Çünkü o"** bütün işlerinde Allah'a dönen **"bir evvâb idi."**

45- **"Güçlü"** itaatte güç sahibi **"ve basiretli"** din ve dünya hususlarında bilgili **"kullarımız İbrahim, İshak ve Yakub'u da an."**

46- **"Çünkü Biz onları bir hasletle ihlâslı kıldık."** Onlara arı duru, tertemiz bir hasleti vererek özel kıldık **"ki bu da yurdu anmaktır."** Âhireti hatırlamaktır.

47- **"Muhakkak onlar yanımızda seçkinlerden, hayırlılardan idi."**

48- **"İsmail'i, Elyesa'ı ve Zülkifl'i de an. Hepsi de hayırlılardan idi."**

49- **"Bu bir zikirdir. Şüphe yok ki takvâ sahipleri için elbette güzel bir dönüş yeri vardır."**

50- **"Kendileri için kapıları açılmış haldeki Adn"** ebediyyen kalıcılık **"cennetleridir."**

51- **"Onlar oralarda yaslananlar olarak, orada çokça meyve ve içecek isterler."**

52- **"Yanlarında da aynı yaşta"** gençlik yaşında birbirine eşit, **"gözleri yalnız eşlerine bakanlar"** kocalarından başkalarına bakmayan iffetli kadınlar **"vardır."**

53- **"İşte hesap günü için size vaat olunan budur."**

54- **"İşte muhakkak bu Bizim rızkımızdır, tükeneceği yoktur."**

55- **"Bu böyledir. Azgınlar için muhakkak en kötü dönüş yeri"** en kötü varılacak yer olan cehennem **"vardır."**

56- **"Cehennemdir o. Onlar oraya girecekler, o ne kötü yataktır!"**

57- **"Bu** (onlar içindir), **tatsınlar onu. Kaynar su"** alabildiğine sıcak su **"ve"** onların cisimlerinden akan **"irindir o."**

58- "O türden başka çeşit çeşit" korkunçlukta ve tiksinç oluşta türlü türlü, sınıf sınıf (azap) **"daha vardır."**

59- "Bu da atılırcasına sizinle birlikte giren bir gruptur." Sizinle birlikte cehenneme giren bir topluluktur. **"Merhaba yok onlara. Çünkü onlar ateşi boylayacaklardır."** ona gireceklerdir.

60- "Hayır, asıl siz rahat bulamayasınız. Bunu önümüze siz getirdiniz. Ne kötü bir duraktır burası, diyeceklerdir."

61- "Diyecekler ki: Rabbimiz, bunu önümüze kim sürdü" bizim azap görmemize kim sebep oldu **"ise onun ateşteki azabını kat kat artır!"**

Sâd Sûresi 41-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Eyyub (aleyhisselâm)'ı malında, evladında ve bedeninde yaklaşık on sekiz yıl boyunca belaya maruz bırakması üzerine Rabbine seslenip ona yalvarıp sığındığı vakiti anlatan kıssayı söz konusu etmektedir. Yüce Allah duasını kabul buyurmuş ve ona yere vurmasını emretmişti. Bunun sonucunda onun için bir su pınarı fışkırtmış, ona o sudan yıkanmasını ve içmesini emir buyurmuştu. Yüce Allah'ın izni ile de şifa bulmuştu. Allah ona ayrıca aile halkını yeniden verdi, onları artırdı ve zürriyetine bereket ihsan buyurdu. Eyyub (aleyhisselâm) ise zevcesinin yaptığı bir işten ötürü ona yüz sopa vuracağına dair yemin etmişti. Yüce Allah zevcesinin yükünü hafifletmeyi murad etmekle birlikte Eyyub (aleyhisselâm)'ın da yeminini gerçekleştirmesini ve günaha girmemesini dilemişti. Bundan dolayı ondan yüz çubuğun bulunduğu bir demet hazırlamasını ve onlarla eşine bir defa vurmasını istedi. Sonra yüce Allah onu belaya sabreden, tevbe ve mağfiret dilemekle Rabbine çokça dönen bir kişi olarak övdü.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e önceki Nebilerden birisini hatırlattı ve yüce Allah'ın dünya ve âhirette Resûllerine ihsan etmiş olduğu pek büyük lütuf ve ikramların kâfirlerin hile ve tuzaklarını hafiflettiğini ve Allah'ın Resûlleri sınamasında Resûllerin pek büyük bir başarı sağladıklarını zikretti. Çünkü onlar yüce Allah'ın seçkin kullarındandırlar.

3. Arkasından âyet-i kerimeler cennette nimetlerinden faydalanırken muttakilerin bir manzarası ile cehennemde azap görmekte iken haddi aşıp azgınlaşanların bir manzarasını sunmaktadır.

4. Sonra da cehennem ehlinden bir topluluğun manzarasını canlandırmakta, onları birbirine ağır sözler söylerken göstermektedir. İşte cehennemde onların selâmlaşmaları böyle olacaktır.

Sâd Sûresi 41-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan Rabbinden korkup takvâlı olursa yüce Allah da işinde ona bir kurtuluş ve bir çıkış yolu takdir buyurur.

2. Eşin kocasına karşı samimi, onunla geçimi güzel, onunla birlikte yaşamakta sabırlı olması gerekir.

3. Eğer bir hak iptal edilmiyor yahut da dosdoğru şeriatin işlerinden herhangi bir iş yıkılmıyor ise hile (meşru çare ve çözüm)e başvurmak caizdir.

4. İnsana düşen, yemin ettiği takdirde yeminine bağlı kalması yahut da yeminden başka bir durumun ondan hayırlı olduğunu görmesi halinde de yemininin kefaretini yerine getirmektir.

5. Hoşlanılmayan hallere sabretmekte tevbe edip mağfiret dilemekte Allah'a dönmekte Resûllere -Allah'ın salât ve selâmı onlara- uymalıyız.

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْاَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ اَتَّخَذْنَاهُمْ
سِخْرِيًّا اَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ اَهْلِ
النَّارِ ﴿٦٤﴾ قُلْ اِنَّمَا اَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾
رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ نَبَؤٌا
عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَاِ
الْاَعْلٰى اِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ اِنْ يُوحٰى اِلَيَّ اِلَّا اَنَّمَا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾
اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ ط۪ينٍ ﴿٧١﴾ فَاِذَا سَوَّيْتُهُ
وَنَفَخْتُ ف۪يهِ مِنْ رُوح۪ي فَقَعُوا لَهُ سَاجِد۪ينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ
كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ اِلَّا اِبْل۪يسَ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِر۪ينَ ﴿٧٤﴾
قَالَ يَٓا اِبْل۪يسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ اَسْتَكْبَرْتَ
اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَال۪ينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَن۪ي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ
مِنْ ط۪ينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَج۪يمٌ ﴿٧٧﴾ وَاِنَّ عَلَيْكَ
لَعْنَت۪ٓي اِلٰى يَوْمِ الدّ۪ينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْن۪ٓي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾
قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَر۪ينَ ﴿٨٠﴾ اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾ قَالَ
فَبِعِزَّتِكَ لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَع۪ينَ ﴿٨٢﴾ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَص۪ينَ ﴿٨٣﴾

62- **"Diyecekler ki: Kendilerini kötülerden saydığımız adamları ne diye göremiyoruz?"**

63- **"Biz mi onları alaya aldık yoksa gözler onlardan başka tarafa mı kaymıştır?"** Başka tarafa gözler kaydığı için cehennem ateşinde onların bizimle birlikte nerede olduklarını bilemiyoruz.

64- **"Cehennem ehlinin bu davalaşmaları hiç şüphesiz bir gerçektir."**

65- **"De ki: Ben ancak bir inzâr ediciyim."** İman etmediğiniz takdirde Allah'ın azabı ile sizi korkutuyorum. **"Bir tek Kahhâr"** mahlûkatına galip **"olan Allah'tan başka hiçbir ilâh da yoktur."**

66- **"O, göklerin, yerin ve aralarında olan şeylerin Rabbidir. Mutlak galiptir, çok mağfiret edendir."**

67- **"O"** bu Kur'ân-ı Kerim **"büyük bir haberdir."** değeri pek üstün, pek büyük bir iştir.

68- **"Siz ise ondan yüz çevirenlersiniz."**

69- **"Onlar birbirleri ile tartışırlarken"** Âdem, onun yaratılışı ve halifeliği konusunda tartıştıkları zaman **"benim Mele-i Âlâ'ya"** meleklere **"dair bir bilgim yoktur."**

70-**"Bana, ben ancak apaçık bir korkutup uyaran olduğum için vahyolunuyor."**

71- **"Rabbin o zaman meleklere demişti ki: Şüphesiz ki Ben çamurdan bir beşer yaratacağım."**

72- **"Ben onu tamamlayıp"** hilkatini bitirip **"ona ruhumdan üflediğim zaman hemen ona"** selâm ve ikram olmak üzere **"secdeye kapanın."**

73- **"Meleklerin tümü hep birlikte secdeye kapandılar."**

74- **"İblis"** en büyük şeytan **"müstesnâ."** O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, **"büyüklendi ve kâfirlerden oldu."**

75- **"Buyurdu ki: Ey İblis! Kendi ellerimle yarattığıma"** baba ve anne aracılığı olmadan bizzat kendi yarattığıma **"secdeden seni ne alıkoydu? Büyüklendin mi, yoksa yücelerden"** yüceliği, yüksekliği hak edenlerden **"mi oldun?"**

76- **"Dedi ki: Ben ondan hayırlıyım. Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın."**

77- **"Buyurdu ki: Defol oradan. Çünkü sen artık"** Allah'ın rahmetinden lânetlenerek **"kovulansın."**

78- **"Ve din gününe"** hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının verileceği güne **"kadar da lânetim şüphesiz senin üzerinedir."**

79- "Dedi ki: Rabbim! O halde tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver" süre tanı ve beni öldürme!

80- "Buyurdu ki: O halde sen kendisine mühlet verilenlerdensin."

81- "O belli zamanın gününe kadar."

82- "Dedi ki: İzzetin hakkı için hepsini" Âdemoğullarının tümünü **"mutlaka azdıracağım."** Doğru yoldan sapıp uzaklaştıracağım.

83- "Aralarında ihlâsa erdirilmiş" vesvesemden ve baştan çıkarmama karşı koruduğun ve kurtardığın **"kulların müstesnâ."**

84- "Buyurdu ki: "Hak budur, ben de şu hakkı söyleyeyim: "

85- "Andolsun ki cehennemi senden ve onlar arasından sana uyanların hepsinden dolduracağım." Bu, yüce Allah'ın cehennemi şeytanlardan ve onlara uyanlardan dolduracağına dair bir yeminidir.

86- "De ki: Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum ve ben kendimi zorlayarak bir şeyler uyduranlardan" yani çeşitli hileler yapan ve hak olmayan iddiaları ileri sürüp yapmacık söz söyleyen kimselerden **"da değilim."**

87- "O" bu Kur'ân-ı Kerim **"ancak âlemlere bir öğüttür."** Bütün insanlara ve cinlere bir öğüt, bir ibret ve bir hatırlatmadır.

88- "Onun haberini" verdiği haberlerin doğruluğunu **"bir süre sonra"** pek yakında **"elbette bileceksinizdir."** Bu da kâfirlere ve yalanlayıcılara bir tehdittir.

Sâd Sûresi 62-88. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler âhirette, cehennemde mü'minleri arayıp araştıran ve orada onlardan hiçbirini bulamayan kâfirlerin tablosunu canlandırmaktadır. Bunun üzerine dünyada iken bu mü'minlerle alay ettikleri için kendilerini kınayacaklar. Hâlbuki onların bir zamanlar alay ettikleri bu erkekler ve kadınlar nimetlerle dolu cennetlerde zevkle yararlanmaktadırlar.

2. Daha sonra sûre, sûrenin başlangıcında söz konusu edilen üç konuya açıklık getirerek sona ermektedir. Bunlar tevhid, vahiy ve âhirette amellerin karşılıklarının görülmesi konularıdır. Bununla birlikte ayrıca yüce Allah'ın Âdem'i topraktan yaratıp ona meleklerden secde etmelerini istediği zamana dair kıssayı da zikretmektedir.

Sâd Sûresi 62-88. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıskançlık ve kibir, Allah'ın lânetine çeken yerilmiş iki vasıftır.

2. Kur'ân-ı Kerim'in ilmî mucizeleri de çoktur. Çünkü çamurun oluştuğu bütün unsurları aynı zamanda insan bedeninin oluştuğu unsurların kendisi olduğu ilmen ispatlanmış durumdadır.

3. İnsanı bütün yaratılmışlardan ayırt eden hususlardan birisi de onda şanı yüce Allah'ın ruhundan bir Nefha bulunmasıdır. Bunun gerçek mahiyetini şanı yüce Allah'tan başkası bilemez.

4. İblis, meleklerden değildir. Çünkü melekler Allah'a isyan etmezler, ayrıca onlar nurdan yaratılmışlardır. İblis'in kendisi ise Rabbine isyan edip başkaldırmış, büyüklük taslamıştır. Ayrıca o ateşten yaratılmıştır. Diğer taraftan şeytanların Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları üzerinde bir hakimiyetleri yoktur.

5. Yüce Allah insanlara rahmet ihsan etmiş, insanı üstün ve şerefli kılmış, tevbe edenlerin tevbelerini kabul edendir.

39- ZÜMER SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 75 âyettir)

Sûreye ad olan ve "gruplar, topluluklar" anlamına gelen zümer kelimesi, inkârcıların gruplar halinde cehenneme sürüleceğini, müminlerin de yine topluluklar halinde cennete götürüleceğini anlatan 71 ve 73. âyetlerde geçmektedir. Kurtubî, 22. âyette cennetteki köşkler için kullanılan "guref" kelimesinden dolayı Guref sûresi olarak da anıldığına dair bir rivayet nakleder (XV, 222).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kitabın indirilmesi mutlak galip, her işi hikmet dolu Allah tarafındandır."**

2- **"Muhakkak Biz sana Kitabı hak ile"** şüphesiz hakkı ihtiva eden bâtıl, şaka, oyun ve eğlence olmayan bir sûrette **"indirdik. O halde dini yalnız Allah'a halis kılarak"** amelinde ve niyetinde Rabbinden başkasını gözetmeyerek **"ibadet et."**

3- **"Uyanık olun! Halis olan din yalnız Allah'ındır."** Yüce Allah ancak her türlü şirkten arınmış, yalnız kendisi için ihlâsla yapılan amelleri kabul eder. **"O'ndan başka veliler"** müşriklerin tapındıkları putlar gibi ortaklar **"edinenler: Biz bunlara ancak bizleri Allah'a yakınlaştırsınlar diye ibadet ediyoruz,** (derler). **Muhakkak Allah anlaşmazlığa düştükleri şeyler hakkında aralarında hüküm verecektir. Şüphe yok ki Allah yalan söyleyen, kâfirlikte aşırı giden"** kâfirlikte ileriye giden **"hiçbir kimseye hidâyet vermez."**

4- **"Eğer Allah bir evlat edinmek istese idi elbette yarattıklarından dilediğini seçerdi. O bundan münezzehtir."** Çocuğunun olmasından münezzehtir, pek yücedir. **"O Allah'tır, birdir, Kahhârdır."** Her şey ona boyun eğmiş, bütün yaratılmışlar onun azameti önünde zillet ile alçalmıştır.

5- **"Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Geceyi gündüze dolar,"** geceyi gündüzün üzerine salar. Tıpkı bir elbisenin onu giyen kimseyi sardığı ve örttüğü gibi. Böylelikle karanlık görünür. **"gündüzü de geceye dolar."** Gündüzü gecenin üzerine örtünce de karanlığı kaybolur. **"Güneşi ve ay'ı musahhar kıldı. Her biri belirli bir süreye kadar akıp gitmektedir. Uyanık olun, O, galip olandır, günahları çok çok bağışlayandır."**

Zümer Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler öncelikle Kur'ân-ı Kerim'in onu indirmeye kâdir olan, onu hikmet ve tedbir ile hakkı pekiştirip açıklığa kavuşturmak, kalplerde tevhid akidesini bir ve tek olarak yalnızca Allah'a ibadeti sağlamlaştırıp dini sadece ona halis kılmak için Allah tarafından indirilmiş olduğunu tespit etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler göklerin ve yerin en mükemmel bir şekilde bir ve tek bir düzen içerisinde yaratılışında Allah'ın sanatındaki harikulâdeliğe ve bir ve tek oluşuna dikkatlerimizi çekmekte, Allah'tan başka ibadet ettikleri putlar edinen bu müşrikleri reddetmektedir. Hâlbuki Allah yarattığı varlıklara benzemekten, ortağı ve çocuğu bulunmaktan münezzehtir, bir ve tektir. Bütün yaratılmışlar ise aziz ve celil Allah'ın hükmüne boyun eğdirilmiş varlıklardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler göklerin ve yerin uçsuz bucaksız mülk ve egemenliğine, gece ve gündüz gerçeğine, güneşin ve ayın musahhar kılınmış olmasına da çekmektedir. İşte bütün bunlar Aziz, Hakîm, Kâdir (gücüne karşı durulamayan, hikmeti sonsuz, gücü her şeye yeten) yaratıcının birliğine delildir.

Zümer Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah ancak kendi zatı için ihlâsla yapılan ameli kabul eder.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e dinini yalnız Allah için halis kılması emri, aynı zamanda ümmetinin tamamına verilmiş bir emir demektir.

3. Yüce Allah'ın kudreti ile yoktan var ettiği her bir şey, şanı yüce ve mübarek Allah'ın biricik yaratıcı olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Çünkü o bütün bu yaratılmışları olağanüstü bir uyum içerisinde ve hepsini tek bir düzen içerisinde bir arada tutmaktadır.

4. İslâm'da kullar ile Rabbleri arasında bir aracılık söz konusu değildir. Şanı yüce Allah kullarına pek yakındır, onları görür, onların gizlediklerini de açıkladıklarını da bilir.

5. Kur'ân-ı Kerim anlamı ile ve lafzı itibari ile çağlar boyunca i'câzın en ileri derecesine ulaşmıştır. Kıyâmet gününe kadar da bu mucizesi devam edecektir. Bilimin, icatların ve keşiflerin ilerlemesi ile birlikte bütün dünya bu i'câzın bazı yönlerini de açıkça görebilmektedir. Yüce Allah'ın: *"Geceyi gündüze dolar, gündüzü de geceye dolar."* buyruğunda olduğu gibi yerin küreselliğine işareti buna bir örnektir.

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ
لَكُمْ مِنَ الْاَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ ف۪ي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ
خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ ف۪ي ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ
الْمُلْكُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾ اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ
غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَاِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ
لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾
وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُن۪يبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً
مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُٓوا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا
لِيُضِلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَل۪يلًا اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ
النَّارِ ﴿٨﴾ اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ اٰنَٓاءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَقَٓائِمًا يَحْذَرُ الْاٰخِرَةَ
وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّه۪ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذ۪ينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذ۪ينَ
لَا يَعْلَمُونَ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذ۪ينَ اَحْسَنُوا ف۪ي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَاَرْضُ
اللّٰهِ وَاسِعَةٌ اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

6- **"Sizi bir candan yarattı. Sonra ondan eşini yarattı ve sizin için davarlardan"** deve, inek, koyun ve keçi türlerinden **"sekiz çift yarattı."** Bu dört türden her birisinden birer erkek ve birer dişi olmak üzere sekiz adet yarattı. Çünkü Arapçada *"zevc: çift"* lafzı erkek ya da dişiden her birisi hakkında da kullanılır. Buna göre erkeğe de, dişiye de zevc denilir. **"Sizi analarınızın karnında üç karanlık"** cenini örten meşime/eş, torbanın karanlığı, bu torbadaki rahmin karanlığı ve rahmin içinde bulunduğu karnın karanlığı **"içinde bir yaratılıştan sonra öbür yaratılışa geçirerek"** yani nutfeden alakaya, bir çiğnemlik ete, tamamlanmış hilkate doğru tedricî bir şekilde değişik aşamalardan sonra içine ruh üflenerek **"yaratıyor. İşte bunları yapan Rabbiniz Allah... Mülk yalnız O'nundur. O'ndan başka ilâh yoktur. Böyle iken nasıl döndürülüyorsunuz?"** O'na ibadetten, başkasına, ibadete çevriliyorsunuz?

7- **"Eğer kâfir olursanız şüphesiz Allah size muhtaç değildir. Bununla birlikte O, kullarının kâfir olmasına razı olmaz. Eğer şükür ederseniz faydanız için ona razı olur. Yük yüklenici hiçbir kimse başkasının yükünü yüklenmez."** Günahkâr hiçbir kimse bir başkasının günahını yüklenmez. **"Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O, size neler yapmakta olduğunuzu haber verecektir. Çünkü O, göğüslerin özünü çok iyi bilendir."**

8- **"İnsana bir zarar isabet etse o, Rabbine dönerek"** ona sığınıp yardımını isteyerek **"O'na dua eder. Sonra ona kendi lütfundan bir nimet verse evvelce O'na yalvardığını unutur."** Rahatlık halinde belânın başına geldiği esnada yaptığı duayı yalvarıp yakarmayı hatırlamaz **"ve yolundan saptırmak"** Allah'ın dininden ve O'na itaat etmekten alıkoymak **"için Allah'a eşler koşar. De ki: Küfrünle biraz eğlenedur. Muhakkak sen cehennemliklerdensin."**

9- "(O mu) **yoksa âhiretten korkarak, Rabbinin rahmetini umarak gece saatlerinde"** gecenin bütün vakitlerinde **"kıyamda durarak, secde ederek itaatte bulunan kimse mi?"** Allah'a ortak koşup ona başkalarını denk tutan kimseler Allah'a itaat edip ona boyun eğenlerle asla eşit olamaz. Her iki kesim arasında büyük bir fark vardır. **"De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak özlü akıl sahipleri öğüt alır."**

10- **"De ki: Ey iman eden kullarım! Rabbinizden korkun. Bu dünyada ihsanda bulunanlara bir güzellik vardır. Allah'ın arzı da geniştir. Sabredenlere de ecirleri hiç şüphesiz hesapsız verilir."**

Zümer Sûresi 6-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kulların nefislerine, onların nefislerinde bulunan şanı yüce yaratıcının birliğine delil olan hususlara geçmektedir. Çünkü bütün insanlar tek bir candan yaratılmıştır. Allah o candan aynı özellikte eşini yaratmıştır. Nitekim âyet-i kerimeler insanın annesinin karnındaki çeşitli aşamalarına ve onun içinde bulunduğu karanlık yerlere de işaret etmektedir. Onu saran bir torba, bu torbanın içinde yer aldığı bir rahim ve bu rahmin içinde bulunduğu bir karın. Şanı yüce Allah'ın kudreti bu küçücük hücreyi ardı ardınca hilkatten hilkate geçirmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın bizatihi kullarına muhtaç olmadığını ama onlar adına küfürü hoş karşılamadığını, onların küfre sapmalarını sevmediğini ortaya koymakta, ama kendisine şükretmelerine razı olduğunu vurgulamaktadır. Böylelikle dünyada da âhirette de bundan yararlanabilsinler. Ayrıca her insanın kendisinden sorumlu olduğunu da ortaya koymaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler insanın başına bir sıkıntı geldiği ve ona bir eziyet isabet ettiği zamanki duruşunu açıklamaktadır. O, onun sıkıntı ve kederini bir ve tek Allah'tan başkasının giderip bundan kimsenin onu kurtaramayacağını, Allah'ı bırakıp O'na ortak tuttukları ve nezdinde şefaatçi kabul ettiklerinin kendisine hiçbir şekilde fayda sağlayamayacağını idrâk eder. Fakat darlık ve sıkıntı uzaklaşıp gidince sıkıntı halinde iken Rabbini tevhid edip O'na yalvarıp yakardığını unutuverir, sonra da daha önce Allah'tan başkasına ibadet etme amel ve niyeti ile yüce Allah'tan başkasına yönelme haline geri döner, bunun sonucunda da cezası -Allah'a sığınırız- cehennem ateşi olur.

4. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlere Rabblerine karşı takvâlı olup O'ndan korkmaları, amellerini güzelleştirmeleri ve Rabblerine ibadet edemedikleri bir yerde ikâmet etmeye razı olmamaları gerektiğini ifade eden bir nidâ ile sona ermektedir.

Zümer Sûresi 6-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Her bir insan küfür ya da şükür yollarından birisini seçmekte doğrudan ve dolaysız olarak kendi kendisinden sorumludur. Hiçbir kimse bir başkasının günahını yüklenmeyecektir. Sonra da Kıyâmet gününde bu dünya hayatında yaptıklarımıza uygun olan ceza ya da mükâfat gelecektir.

2. Mü'min bolluk ve rahatlık zamanlarında Rabbine şükreder, darlık ve sıkıntılı hallerde sabreder. Kâfir ise ancak dara düştüğü zaman Allah'a sığınıp O'na yalvarır. Allah ondan belâyı uzaklaştırıp götürünce tekrar O'na şirk koşmaya, onu inkâr etmeye geri döner.

11- **"De ki: Ben Allah'a, dini yalnız O'na halis kılarak ibadet etmekle emr olundum."**

12- **"Müslümanların ilki olmakla da emrolundum."**

13- **"De ki: Ben Rabbime isyan edersem gerçekten büyük bir günün azabından korkarım."**

14- **"De ki: Ben dinimi kendisine halis kılarak ancak Allah'a ibadet ederim."**

15- **"Artık siz O'ndan başka dilediğiniz şeylere ibadet edin. De ki: Gerçekten zarar edenler kıyamet gününde hem kendilerini, hem de bağlılarını kaybedenlerdir. Uyanık olun! İşte bu, apaçık hüsranın ta kendisidir."**

16- **"Onların üzerinde de ateşten"** biri diğerinin üzerinde **"tabakalar, altlarında da tabakalar vardır. İşte Allah bununla kullarını korkutuyor. Ey benim kullarım! Benden korkun."**

17- **"Tâğûta ibadet etmekten sakınıp"** putlardan uzak durup **"Allah'a"** bir ve tek olarak O'na ibadet etmeye **"dönenlere, işte onlara müjde ver."** Allah'tan sevindirici müjde cennet ve nimetleri ile umduklarını elde edip kurtulmak yalnız onlara aittir. **"O kullarıma ki;"**

18- **"Onlar, sözü işitip en güzeline uyarlar."** En güzel söze uyar, çirkin olandan uzak durur, çirkin söz söylemezler. En güzel söz ise elbetteki yüce Allah'ın sözü ile Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) sözüdür. **"İşte onlar Allah'ın kendilerini doğru yola ilettiği kimselerdir ve işte bunlar özlü akıl sahibi"** sağlam akıllı ve tabiatları dosdoğru **"olanların ta kendileridir."**

قُلْ اِنّ۪ٓي اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصاً لَهُ الدّ۪ينَۙ ﴿١١﴾ وَاُمِرْتُ لِاَنْ
اَكُونَ اَوَّلَ الْمُسْلِم۪ينَ ﴿١٢﴾ قُلْ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّ۪ي عَذَابَ
يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللّٰهَ اَعْبُدُ مُخْلِصاً لَهُ د۪ين۪يۙ ﴿١٤﴾ فَاعْبُدُوا
مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِه۪ۜ قُلْ اِنَّ الْخَاسِر۪ينَ الَّذ۪ينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ
وَاَهْل۪يهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُب۪ينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ
فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌۜ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِه۪
عِبَادَهُۜ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾ وَالَّذ۪ينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ اَنْ
يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُٓوا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰىۚ فَبَشِّرْ عِبَادِۙ ﴿١٧﴾ اَلَّذ۪ينَ
يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ هَدٰيهُمُ اللّٰهُ
وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمْ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٨﴾ اَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِۜ
اَفَاَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِۚ ﴿١٩﴾ لٰكِنِ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ
مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌۙ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۜ وَعْدَ اللّٰهِۜ لَا
يُخْلِفُ اللّٰهُ الْم۪يعَادَ ﴿٢٠﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَسَلَكَهُ
يَنَاب۪يعَ فِي الْاَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِه۪ زَرْعاً مُخْتَلِفاً اَلْوَانُهُ ثُمَّ يَه۪يجُ فَتَرٰيهُ
مُصْفَراً ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَاماًۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِاُو۬لِي الْاَلْبَابِ ﴿٢١﴾

19- **"Ya aleyhine azap sözü hak olmuş"** yüce Allah tarafından azaba uğratılacağı aleyhine sabit ve vacip olmuş **"kimseyi** (bu yüzden) **ateşte bulunan kişiyi sen mi kurtaracaksın?"**

20- **"Fakat Rabblerinden korkanlar için, onlar için konaklar, birbirleri üzere bina olunmuş ve altlarından nehirler akan köşkler vardır. Allah'ın vaadidir, Allah vaadinden dönmez."**

21- **"Görmez misin ki Allah gökten bir su"** buluttan bir yağmur **"indirip onu yeryüzünde kaynaklara yerleştirmekte"** su kaynaklarına ve suyun aktıkları alanlara sokmakta **"sonra onunla renkleri türlü türlü ekinler çıkarmakta sonra o ekinler kurumaktadır. Sen de onu sararmış görürsün. Sonra da onu ufalanmış çöplere döndürür."** Onu ufak ufak parçalar, kırıntılar haline getirir. **"Muhakkak bunda özlü"** doğru çalışan **"akıl sahipleri için bir ibret"** bir öğüt **"vardır."**

Zümer Sûresi 11-21. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler âhiretten, âhiret azabından korkmaktan ve âhiret sevabını ümit etmekten söz etmektedir. Önce Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i katıksız tevhid sözünü açıklamaya ve bir Nebi ve bir Resûl olmakla birlikte ondan sapıp uzaklaşmaktan korktuğunu ilan etmeye, açık ve dosdoğru yolunda ilerlemekteki kararlılığını ve kendisine düşmanlık edenleri ise eğri yolları, küfür ve dalâletleri ile başbaşa bırakmaya dair açıklamada bulunması için yönlendirmektedir. Sonra da hesabın görüleceği günde bu iki yoldan her birisinin sonunun nereye varacağını da açıklamaktadır.

2. Âyetler daha sonra yüce Allah'ın vahdaniyetini ve kudretini vurgulamayı sürdürmektedir. Dikkatlerimizi bulutlardan, yağmurun indirilmesinden sonra yeryüzündeki bitkilerin hayatına, can bulmasına, sonra da kuruduktan sonra nasıl bir sonuca varıp kırılıp dökülmüş kupkuru çer çöpe döndüğünü açıklamaktadır. İşte dünya hayatının da akibeti böyle bir yok oluşa doğrudur. Ama bunu ancak sağlıklı akıl sahipleri idrâk edip bundan öğüt alır. Gökten inen su, yeri besleyip bitkinin çıkmasına sebep olduğu gibi semadan indirilen Kur'ân-ı Kerim de bu şekilde kalpleri diriltir ve kalplere genişlik verir.

Zümer Sûresi 11-21. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların hepsi Allah'ın kullarıdır. Hatta Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) dahi Allah'ın bir kulu olup bir Nebi ve bir Resûl olmakla birlikte onun azabından korkar, rahmetini umar.

2. Gerçekten hüsrana uğrayacak kimseler, kendi nefislerini cehenneme girmekle karşı karşıya bırakarak kendilerini ve ailelerini kaybeden kimselerdir.

3. Allah'tan korkan (takvâ sahibi) mü'minlere yüce Allah'tan mutluluk müjdesi gelir. Bu müjdeyi onlara onun Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) getirir. Bu mü'minlerin nitelikleri arasında şu da vardır: Onlar sözü işittikleri takdirde ancak o sözlerin en güzel olanına sarılırlar ve bundan daha az seviyede olanı bir kenara bırakırlar. Bundan dolayı onlar Rabblerinin cennetinde nimetlerle ödüllendirileceklerdir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ondan önce gelmiş Nebilerle Resûller yüce Allah'a iman etmek ve yalnızca O'na ibadet etmek, âhiret azabından korkmak ve yüce Allah'ın rahmetini ummak hususunda insanlar için bir örnektir.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ
لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ أُولٰٓئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾
اَللّٰهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلٰى
ذِكْرِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾
كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ
﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا
الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ
ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ
شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ
﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

22- **"Acaba kendisi Rabbinden gelmiş bir nur üzere bulunup da Allah'ın göğsünü İslâm için genişlettiği bir kimse** (gibi) **midir? Allah'ı anmaktan yana kalpleri kaskatı olanların"** Allah'ın adı anıldığı vakit kalplerinde bir huşu, bir ürperme hissetmeyenlerin **"vay haline!"** Onlar helâk olmuşlardır. Yahut da onlar için şiddetli bir azap vardır. **"İşte bunlar apaçık bir dalâlet içindedirler."**

23- **"Allah sözün en güzelini müteşâbih"** herhangi bir çelişki ve çatışma söz konusu olmaksızın i'caz ve hidâyet bakımlarından birbirine benzer, **"tekrar edilen"** öğütlerin, hükümlerin ve delillerin nefislerin bu sebeple sıkılmadığı ya da usanmadığı bir sûretle tekrar edildiği **"bir kitap"** bir Kur'ân **"halinde indirmiştir. Ondan dolayı Rabblerine kalpten saygı duyanların derileri ürperir."** Allah'ın haşyeti ve azametinden ötürü derilerinde belli bir hareket oluşur. **"Sonra Allah anıldığı için derileri ve kalpleri yumuşar."** Huzur ve sükûn bulur. **"Bu, Allah'ın hidâyetidir. Onunla dilediğine hidâyet verir. Allah'ın saptırdığı kimseyi doğru yola ileten olmaz."** Allah kimin kalbini katı ve karanlık yaparsa Allah'tan başka ona doğru yolu gösterip doğru yola iletecek kimse bulunmaz.

24- **"Kıyâmet gününde azabın kötüsünden yüzünü korumaya çalışan"** yani kendisini azaba maruz bırakmış olan **"kimse mi? Zalimlere de: Kazandıklarınızı tadınız, denilir."**

25- **"Onlardan öncekiler yalanlamıştı da, bilmedikleri bir yerden azap onlara geliverdi."**

26- **"Bu sebepten Allah dünya hayatında onlara rüsvayylığı tattırdı. Âhiret azabı ise elbette daha büyüktür, eğer bilselerdi."**

27- **"Andolsun ki Biz insanlara bu Kur'ân'da -belki öğüt alırlar diye- her misalden getirdik."**

28- **"Hiçbir eğriliği olmayan"** herhangi bir tutarsızlığı ve hatası bulunmayan **"Arapça bir Kur'ân olarak; olur ki sakınırlar."**

29- **"Allah kötü huylu bir kaç efendisi olan"** yani birbirleriyle çekişme halinde ve ihtilaf edip duran sahiplerin ortak olduğu köle **"bir adam ile yalnızca bir efendiye ait olan"** tek bir kişinin mâlik olduğu **"bir diğer adamı misal verir. Bu ikisi örnek olarak eşit olurlar mı?"** Elbette durumunun iyiliği, gönlünün rahatlığı bakımından bu ile öteki eşit olamaz. **"Hamd yalnız Allah'adır. Fakat onların çoğu bilmezler."**

30- "Muhakkak sen de öleceksin, şüphesiz onlar da öleceklerdir." Yani ey Muhammed, diğer insanlar öldüğü gibi sen de öleceksin. Bu dünyada hiç kimse ebedi kalmayacaktır.

31- "Sonra muhakkak sizler, Kıyâmet gününde Rabbinizin huzurunda muhakeme olacaksınız." Allah'ın huzurunda toplanacak, aranızdaki haksızlıklar ve çeşitli ayrılıklar hakkında birbirinizle davalaşacak, Allah da aranızda adaletle hüküm verecektir.

Zümer Sûresi 22-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın zikrine (öğüdüne) olumlu karşılık verenlerin akıbeti ile kalpleri katılaşıp taşlaşmış olduğu için Allah'ın zikrinden ve Kur'ân-ı Kerim'den etkilenmeyenlerin de akıbetini canlandırmaktadır. Âyet-i kerimeler tevhid hakikatini vurgulayarak sona ermektedir. Bunun için bir tek ilâha ibadet eden kimseler ile birden çok ilâha ibadet edenler hakkında bir örnek vermekte ve her ikisinin eşit olamayacakları birbirleri ile ittifak edemeyeceklerini de açıklamaktadır. Tıpkı birbirleri ile anlaşmayan, ayrılık içerisinde bulunan kötü huylu efendilerin sahip oldukları, aralarında paylaştırılmış olduğundan, düşüncesi de zamanı da emeği de darmadağın olan bir kölenin hali ile hakkında kimsenin çekişmediği tek bir efendi için ciddiyetle ve samimiyetle çalışan ve bu efendi de kölesinin çaba ve gayretlerini de ihlâsını da değerlendirip en güzel şekilde ödüllendirdiği kölenin eşit olamayacağı gibi.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın vahdaniyetini te'kid etmekte, biricik yaratıcının ve yoktan halk edenin o olduğunu vurgulayıp baki olanın yalnız kendisi olduğunu, onun dışındaki bütün varlıklar hakkında ölüm hükmünün verilmiş olduğunu açıklamaktadır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bunun kapsamı içerisindedir. Ayrıca âyet-i kerimeler hesabın ve insanlar arasında hüküm vermenin Kıyâmet gününde gerçekleşeceğini de vurgulamaktadır.

Zümer Sûresi 22-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kudreti ve birliği etrafımızdaki her bir şeyde tecelli etmektedir. Kur'ân-ı Kerim de haklarında dikkatle düşünmekten gaflete düştüğümüz bu hayret verici bir takım gerçeklere de dikkatimizi yöneltmektedir. Mesela, buluttan inen su bu bulutları sürükleyen ve bunları Allah'ın yağmuru indirmeyi dilediği yerlere yönlendiren rüzgârlar, bu yağmurların yeryüzünde meydana getirdiği yeni şeyler, suların yerin içerisinde nasıl depolandığı yahut da çeşitli mecralarında nasıl aktığı hususlar buna örnektir. Allah'ın sanatı ne kadar da büyüktür, insanın ise dikkatle düşünüp öğüt almaktan yana gafleti ne kadar da çoktur.

2. Mü'minler Kur'ân-ı Kerim'i algılar ve bunun sonucunda huşu duyar, etkilenirler. İnkârcılar ve zalimler de Kur'ân-ı Kerim'i algıladığında ondan etkilenmez, çağrısını kabul etmezler.

3. Kur'ân-ı Kerim ne tabiatında ne hükümlerinde herhangi bir tutarsızlık bulunmayan uyumlu bir kitaptır. İnsan ondan usanmaz, nefisler ondan sıkılmaz.

4. Bir ve tek olarak Allah'a ibadet eden mü'minler rahat ve huzur içinde yaşarlar. Âhirette de yüce Allah'tan pek büyük sevap ile karşılaşırlar. Hâlbuki müşrikler tamamı sefalet ve huzursuzluk olan bir hayat yaşarlar, Kıyâmet gününde de cehenneme girecekler.

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ
جَٓاءَهُ اَلَيْسَ ف۪ي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِر۪ينَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذ۪ي
جَٓاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِه۪ٓ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾
لَهُمْ مَا يَشَٓاؤُ۫نَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٣٤﴾
لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذ۪ي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ
اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ الَّذ۪ي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ اَلَيْسَ اللّٰهُ
بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذ۪ينَ مِنْ دُونِه۪ وَمَنْ يُضْلِلِ
اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ
اَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَز۪يزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾ وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ
خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلْ اَفَرَاَيْتُمْ مَا
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ
ضُرِّه۪ٓ اَوْ اَرَادَن۪ي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِه۪ قُلْ
حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يَا قَوْمِ
اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنّ۪ي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾
مَنْ يَأْت۪يهِ عَذَابٌ يُخْز۪يهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُق۪يمٌ ﴿٤٠﴾

32- **"Allah'a karşı yalan söyleyenden ve hak kendisine geldiğinde yalanlayandan daha zalim kimdir? Kâfirler için cehennemde yer mi yok?"** Elbette vardır. Onlar kendilerine layık olan yerde ve kalacakları yurtlarında meskenlerinde olacaklardır.

33- **"Doğruyu getiren ve onu doğrulayana gelince, onlar sakınanların ta kendileridir."**

34- **"Onlar için Rabblerinin yanında diledikleri her şey vardır. İşte bu, ihsan edenlerin mükâfatıdır."**

35- **"Tâ ki Allah yaptıklarının en kötü olanlarını örtsün ve yapageldiklerinin en iyisi ile onlara mükâfatlarını versin."**

36- **"Allah kuluna yetmez mi?"** Şanı yüce ve mübarek Allah, Resûlü'ne de bütün Nebi ve Resûllere de mü'minlere de elbetteki yeter. Bu sebeple onlar için düşmanlarından korku yoktur. **"Hâlbuki onlar seni O'ndan başkaları ile"** Allah'tan başkaları ile **"korkutuyorlar. Allah kimi saptırırsa onu doğru yola ileten bulunmaz."**

37- **"Allah kime hidâyet verirse onu da saptıracak olmaz."** Onu saptırmaya kimsenin gücü yetmez. **"Allah muhakkak galip ve intikam alıcı değil midir?"** Dostlarının düşmanlarından intikamını almaya gücü yetendir. Çünkü O, asla mağlup edilemez.

38- **"Andolsun ki onlara: Göklerle yeri kim yarattı, diye sorsan elbette: Allah diyeceklerdir. De ki: Bana haber verin"** bildirin. **"Allah'tan başka şu ibadet ettikleriniz eğer Allah bana bir zarar vermek dilerse onlar onun zararını giderecekler mi?"** Bu putlar, eğer Allah bana zarar vermek isterse kötülüğü ve zararı benden uzaklaştırabilirler mi? Elbetteki hayır. **"Yahut bana bir rahmet dilerse onlar o rahmetini tutabilirler mi?"** Sizin uydurma ilâhlarınız Allah'ın rahmetine ve hayrına engel olabilirler mi? Kesinlikle hayır. **"De ki: Allah bana yeter."** Bu sebeple O'ndan başkasına aldırmam. **"Tevekkül edecekler, yalnız O'na güvenip dayanır."** Güvenip dayananlar sadece Allah'a güvenip dayanır.

39- **"De ki: Kavmim! Haliniz üzere yapabileceğinizi yapın."** Dine olan düşmanlığınız ve onun için kurmak istediğiniz tuzaklarınız ne ise yapabildiğiniz kadarı ile yapın. **"Doğrusu ben de yapacağım."** Ben de imkânlarım ölçüsünde ve yüce Allah'a davet ve onun dinini üstün getirmek hususunda kendi yolumda ilerleyeceğim. **"Pek yakında bileceksiniz."**

40- **"Kendisini"** dünya hayatında **"rezil"** zelil **"edecek azabın kime geleceğini"** Bedir'de bozguna uğrayıp yenildikleri gibi **"ve kalıcı azabın kimin üzerine ineceğini."** Allah'ın kalıcı cehennem azabı, ateşini kimin üzerine bırakacağını (bileceksiniz).

Zümer Sûresi 32-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. İnsanlar arasında en zalim kişinin Allah adına yalan söyleyen ve doğru kendisine ulaştığı vakit onu yalanlayan kimse olduğunu açıklamakta, kâfirleri en kötü varılacak yer olan cehennemde oldukça şiddetli azap ile tehdit etmektedir. Diğer taraftan takvâ sahiplerine de pek büyük bir mükâfat vadetmektedir. Çünkü onlar doğruluğu getirenler ve doğruluğu tasdik edenlerdir. Bu sebeple yüce Allah onların hasenatını artırır, kötülüklerini affeder.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minlerin Rabbleri ile Aziz (güçlü) olduklarını, yalnızca O'na güvenip dayandıklarını, yüce Allah'ın gücü dışındaki her bir gücün hiçbir değer ifade etmediğini, dalâlete düşüp doğru yoldan sapmayı isteyen kimseyi, kimsenin de hidâyete erdiremeyeceğini açıklamaktadır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler müşriklerin yüce Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu itiraf ettiklerini ama onunla birlikte başka ilâhlar edindiklerini, bunların da herhangi bir zararı ortadan kaldırabilecek yahut da Allah'ın kullarına göndereceği bir rahmeti önleyebilecek güçlerinin bulunmadığını bilerek yaptıklarını açıklamaktadır.

4. Sonra âyet-i kerimeler onları dünya hayatında rüsvayy olmakla, âhirette de sürekli azap ile tehdit etmektedir.

Zümer Sûresi 32-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman, kişinin yeryüzünde bulunanların tamamının yüce Allah'ın iradesi olmadıkça hiçbir zarar veremeyeceklerini kesin olarak kabul edip bundan emin olmasını sağlar. Böylelikle huzur ve Rabbine güven duyarak yaşar. Hiçbir şeyden korkmaz. Çünkü o yüce Allah'ın himayesi, koruması altındadır. Geçerli olan Allah'ın iradesidir. Onun dışındakiler ise herhangi bir fayda ve bir zarar verme imkânına sahip olamayan mağlup ve güçsüz kimselerdir.

2. Mü'minler Rabblerine tevekkül eder, bütün işlerinde O'na dayanırlar, Allah'tan başkasından korkmazlar.

41- "Şüphesiz ki Biz sana Kitabı insanlar için hak ile indirdik. Artık kim hidayet bulursa kendi lehine, kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur. Sen onların üzerinde bir vekil değilsin."

42- "Allah ölümleri vaktinde ruhları alır. Ölmeyeninkini de uykusunda (alır). **Hakkında ölüm hükmünü verdiğini alıkor, diğerini ise belirli bir süreye kadar salıverir. Muhakkak bunda iyice düşünen bir topluluk için âyetler vardır."** Şüphesiz nefislerin ölüm ile vefat etmesinde yahut uyurken ruhların alıkonulmasında ya da bir süreliğine salıverilmesinde Allah'ın kudretine dair alâmetler vardır.

43- "Yoksa onlar Allah'tan başka şefaatçiler mi edindiler?" Gerçekte ise onlar putlardan ve heykellerden kendileri için şefaatçiler edinmişlerdir. -İfadede müşriklere bir azar vardır- **"De ki: Ya onlar bir şeye mâlik olmasalar ve akıl erdirmeseler de mi?"**

44- "De ki: Bütün şefaat Allah'ındır." Yüce Allah'tan başka hiçbir kimse şefaatin mâliki değildir. Hiçbir kimse de onun izni olmadan şefaat edemez. **"Göklerle yerin mülkü yalnız O'nundur. Sonra O'na döndürülürsünüz."** Kıyâmet gününde insanları hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek üzere dönüş sadece yüce Allah'ın huzuruna olacaktır.

45- "Allah bir olarak anılsa âhirete inanmayanların kalpleri tiksinir." Yüce Allah'ı tevhid etmekten nefret eder ve yüz çevirir. **"O'ndan başkası"** diğer bâtıl ilâhlar **"anılsa hemen yüzleri güler."**

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدٰى
فَلِنَفْسِهٖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ
بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾ اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ
تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضٰى عَلَيْهَا الْمَوْتَ
وَيُرْسِلُ الْأُخْرٰى إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُفَعَاءَ قُلْ
أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُلْ لِلّٰهِ
الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهٖ إِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ
عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي
الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهٖ مِنْ سُوٓءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

46- "De ki: Ey gökleri ve yeri yaratan" ey gökleri ve yeri yoktan var edip yaratan, **"gizliyi ve açığı bilen Allah'ım! Ayrılığa düştüğü şeyler hakkında kullarının arasında Sen hüküm vereceksin."**

47- "Eğer yeryüzünde olanların hepsi ve onunla birlikte bir o kadarı daha zulmedenlerin olsa, Kıyâmet gününde azabın şiddetinden" Kıyâmet gününde görecekleri çetin azaptan **"onları muhakkak fidye vererek kurtulmak isteyeceklerdi. Hâlbuki Allah'tan ummadıkları şey"** yani daha önce beklemedikleri ve Allah'ın üzerlerine indireceği türlü azaplar **"kendilerine görünür."**

Zümer Sûresi 41-47. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbinden aldıklarını tebliğ eden olduğunu, kimseyi dine girmek için zorlamadığını açıklamaktadır.

2. Daha sonra canların vefat etmesi, ölmesi, bazılarının kendileri için yüce Allah'ın ilminde belirlenmiş süreye kadar alıkonulması hususlarındaki Allah'ın kudretini ve şefaatin yalnızca onun mülkünde olması, mülkün tamamen yalnız O'nun, dönüşün yalnızca O'nun huzuruna olacağı hakikatine rağmen, Allah'tan başka şefaatçiler edinenlerin akıllarının ne kadar kıt olduğunu açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler müşrikleri nitelendirmekte, onların Allah'ın anılmasına ve tevhid edilmesine nefret ve yüz çevirmek ile nasıl karşılık verdiklerine, hâlbuki şirk sözlerinin anılması halinde nasıl da sevindiklerinin etkileri üzerinde görüldüğüne dikkat çekmektedir.

4. Âyetler Kıyâmet gününde bu müşrikleri yeryüzü dolusu kadar, onunla birlikte bir o kadar daha mal ve servetlerini kendilerini kurtarmak maksadıyla fidye vermeyi temenni edecekleri halleri ile canlandırmaktadır.

Zümer Sûresi 41-47. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Doğruluğa çağıran, doğruya inanan ve ona uyan herkes yüce Allah'ın nezdinde mükâfatı en büyük kimselerden olacaktır. Hakkı yalanlayıp ona karşı inatlaşan kimse ise insanlar arasında zulmü en ileri derecede olan kimselerdir ve bunlar en kötü varılacak yer olan cehenneme girecekler.

2. Yüce Allah'ın takvâ sahibi kulları üzerine lütuflarından birisi de onların en kötü amellerini kendilerine bağışlamasıdır. Sonra da en güzel ve en üstün amellerini hesaba katarak onlara mükâfatlarını verecektir. Böylelikle onların iyilikleri çoğalacak ve terazilerinin iyilik kefesi ağır basacaktır. İşte bu, yüce Allah'ın lütfundandır.

3. Bütün kulların canları yüce Allah'ın elindedir. Eceli geleni yüce Allah alıkoyar ve uykuda ise uyanmaz. Henüz eceli gelmemiş olanı ise serbest bırakır ve yüce Allah'ın ilminde belirli eceli gelinceye kadar uyanık kalır. Bundan dolayı bütün hallerimizde Allah'ı anmalı ve her bir anda ölümü beklemeli, itaat ve amel ile Allah'ın huzuruna çıkmaya hazır olmalıyız.

4. Dine düşman olanlar tevhid sözünden nefret ederler. Hâlbuki aynı zamanda ise küfür ve şirkin anılmasından sevinirler, memnun olurlar. Çünkü onlar ancak kendi yollarına uyan, kendi sapık yolları üzerinde yürüyen kimseleri severler. Mü'min ise görüneni de görünmeyeni de gizliyi de açığı da bilen şanı yüce Allah'a kulları arasında hakkında anlaşmazlığa düştükleri konularda huzuruna dönecekleri günde hüküm vermesi için yalvarıp yakarır.

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ
﴿٤٨﴾ فَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَاۘ ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً
مِنَّاۙ قَالَ اِنَّمَٓا اُو۫تٖيتُهُ عَلٰى عِلْمٍۜ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلٰكِنَّ
اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَٓا
اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾ فَاَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ
مَا كَسَبُواۜ وَالَّذٖينَ ظَلَمُوا مِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ سَيُصٖيبُهُمْ سَيِّـَٔاتُ
مَا كَسَبُواۙ وَمَا هُمْ بِمُعْجِزٖينَ ﴿٥١﴾ اَوَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذٖينَ اَسْرَفُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمٖيعًاۜ اِنَّهُ
هُوَ الْغَفُورُ الرَّحٖيمُ ﴿٥٣﴾ وَاَنٖيبُٓوا اِلٰى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾ وَاتَّبِعُٓوا اَحْسَنَ
مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَۙ ﴿٥٥﴾ اَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتٰى
عَلٰى مَا فَرَّطْتُ فٖي جَنْبِ اللّٰهِ وَاِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرٖينَۙ ﴿٥٦﴾

48- **"Kazandıkları amellerin fenalıkları kendilerine görünecek"** o günde dünyada iken yaptıkları kötülükler ve bu kötülüklerin cezasını açıkça görecekler **"ve alaya aldıkları şey onları çepeçevre kuşatıp saracaktır."** Allah'tan kendilerine gelmiş olan hak ile alay etmeleri ve dünyada iken kendisi ile alay ettikleri azap etraflarını saracaktır.

49- **"İnsana bir zarar dokunduğunda Bizi çağırır. Sonra Biz ona tarafımızdan bir nimet lütfedersek: Bu bana ancak bir bilgiden dolayı verilmiştir, der."** Ve böylelikle Allah'ın lütfunu inkâr edip bu nimetin kendisine sahip olduğu bilgiden dolayı verilmiş olduğunu ileri sürer. **"Bilakis, o bir fitnedir."** İtaat mi edecek yoksa isyankârlık mı edecek diye bir sınamadır, bir denemedir. **"Fakat onların çoğu bilmezler."**

50- **"Gerçekten onlardan önce geçenler de bunu demişlerdi. Ama onların kazandıkları şeyler kendilerine fayda vermedi."** Topladıkları mallar ve dünyanın geçici metaları onlara bir yarar sağlamadı.

51- **"Sonunda da kazandıkları o amellerin kötülükleri, kendilerine gelip çattı."** Kötü amellerinin cezasını buldular. **"Bunlardan zulmedenleri de kazandıklarının kötülükleri yakında gelip bulacaktır. Onlar âciz bırakamazlar."** Azaptan asla kurtulamazlar.

52- **"Bilmezler mi ki, muhakkak Allah rızkı dilediği kimseye yayar"** Genişletir, bol bol verir **"ve kısar."** onu daraltır.

53- **"De ki: Ey nefisleri aleyhine ileri giden"** günahlarını çokça artırmış olan **"kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Muhakkak O, çok çok mağfiret edendir, rahmet edendir."**

54- **"Size azap gelmezden önce Rabbinize"** tevbe ve itaat ile **"dönün ve O'na teslim olun."** ibadetinizi yalnız O'nun için ihlâsla yapın. **"Sonra size yardım olunmaz."**

55- **"Farkında olmadan ansızın"** beklemediğiniz bir zamanda **"azap size gelmezden önce Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun."**

56- **"Tâ ki kimse"** günahkâr herhangi bir şahıs **"Allah'a karşı işlediği kusurlardan"** Allah'a karşı görevlerindeki kusurlarından **"dolayı: Vay benim halime! Hem gerçekten ben alay edenlerdendim"** hafife alanlardan, eğlenenlerdendim, **"demesin."**

57- **"Yahut: Eğer Allah bana hidayet etse idi elbette takvâlılardan olurdum, demesin."**

58- "Ya da azabı gördüğünde: Eğer benim için" dünyaya **"bir dönüş imkânı olsaydı ihsan edicilerden olurdum, demesin."**

59- "Hayır! Sana âyetlerim gerçekten gelmiş idi." Bu onun söyleyeceği söze bir cevaptır. Yani Allah tarafından Resûlleri göndermesi ve kitapları indirmesi sûreti ile sana hidâyet gelmişti. **"Sen ise onları yalanlamış, büyüklenmiş ve kâfirlerden olmuştun."**

60- "Kıyâmet gününde Allah'a yalan söyleyenleri yüzleri kararmış göreceksin. Büyüklük taslayanlara cehennemde yer mi yok?" Şüphesiz onların kalacakları yer cehennemdedir.

61- "Allah, takvâ sahiplerini umduklarına erdirmek" cenneti ve cennet nimetlerini onlara vermek **"sûreti ile kurtarır. Onlara hiçbir fenalık dokunmaz ve onlar üzülmezler de."**

Zümer Sûresi 48-61. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler dünyada yaptıkları kötülüklerin karşılığı olmak üzere kâfirlerin başına gelen azabı açıklamaktadır. Onlar başlarına bir takım sıkıntılar geldiği takdirde yalnızca Allah'a dua ederlerdi. Onlara kendi tarafından bir rızık verdiği zaman ise kendilerinin bir bilgi sahibi olduklarını ve esasen hayrı hak ettiklerini ileri sürerler, Allah'ın üzerlerindeki lütfunu itiraf etmezler. Nitekim onlardan önce geçmiş olan Karûn gibileri ve diğerleri de böyle yapmış, yüce Allah da onları azaplandırmış fakat onun azabından kurtulamamışlardı.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın dilediği kimselerin rızkını genişlettiğini, dilediği kimselerin rızkını da daralttığını, bunu kendi hikmet ve takdirine uygun olarak yaptığını beyan etmektedir. Bunu idrâk edip bundan gerektiği gibi öğüt alanlar ise sadece mü'minlerdir.

3. Sonra şanı yüce Allah, masiyetlerle ve günahlarla kendi aleyhlerine aşırıya kaçmış kullarının önünde rahmetinin kapılarını açmaktadır. Onları tevbe ederek, pişmanlık duyarak, masiyetlerden uzak durup onlara tekrar dönmemek üzere karar verip yüce Allah'a itaat ve ibadeti sürdürmek kararlılığı ile dönmeye çağırmakta ve tevbe edebilecekleri zaman geçmeden Rabblerine dönmedikleri takdirde kendilerini bekleyen azabı açıklamakta ve pişmanlığın fayda vermeyeceği zamanda pişman olacaklarını da beyan buyurmaktadır.

Zümer Sûresi 48-61. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın tabiatı zor zamanlarda kendisini gösterir. Bu durumda insan Allah'a içinde bulunduğu sıkıntıyı açıp gidermesi için yalvarıp yakarır. Yüce Allah onun duasını kabul buyurup onu kurtaracak olursa tekrar küfrüne ve inadına geri döner ve sahip olduklarının kendisine yanındaki bir bilgiden ötürü verildiğini ileri sürer. Bu ise onun bilgisizliğini, doğru yoldan ne kadar sapıp uzaklaşmış olduğunu, haktan ne kadar uzak olduğunu vurgulayan hususlardandır.

2. Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın kullarına bir rahmetidir. Meydana gelmeden önce tehlikeye dikkatlerini çekip onları uyarmaktadır. Böylelikle bu uyarıdan sonra hiçbir kimsenin ileri sürecek bir mazereti yoktur.

3. Yüce Allah'ın rahmeti pek geniştir. Günahkâr kimsenin Allah'ın rahmetinden ümit kesmesi caiz değildir. Bunun yerine onun görevi çabucak tevbe edip Rabbi ile tabii ilişkisini kurmaya başlamasıdır. Şüphesiz şanı yüce Allah onu kabul ve müsamaha ile karşılayacaktır. Çünkü O, çok bağışlayıcı ve pek merhametlidir.

اَوْ تَقُولَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ هَدٰينٖى لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقٖينَۙ ﴿٥٧﴾ اَوْ تَقُولَ
حٖينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لٖى كَرَّةً فَاَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنٖينَ
﴿٥٨﴾ بَلٰى قَدْ جَٓاءَتْكَ اٰيَاتٖى فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ
وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرٖينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذٖينَ
كَذَبُوا عَلَى اللّٰهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌۜ اَلَيْسَ فٖى جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِلْمُتَكَبِّرٖينَ ﴿٦٠﴾ وَيُنَجِّى اللّٰهُ الَّذٖينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْۘ
لَا يَمَسُّهُمُ السُّٓوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ
شَيْءٍۘ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكٖيلٌ ﴿٦٢﴾ لَهُ مَقَالٖيدُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِۜ وَالَّذٖينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ
﴿٦٣﴾ قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَأْمُرُونّٖٓى اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾
وَلَقَدْ اُوحِىَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِكَۚ لَئِنْ اَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرٖينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللّٰهَ
فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرٖينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖۗ
وَالْاَرْضُ جَمٖيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمٖينِهٖۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

62- **"Allah her şeyin yaratıcısıdır. O her şeye vekildir."** Her şeyi idare edendir, çekip çevirendir.

63- **"Göklerle yerin anahtarları"** ya da hazineleri **"yalnız O'nundur. Allah'ın âyetlerini inkâr edenler ise, onlar zarara uğrayanların ta kendileridir."**

64- **"De ki: Artık ey cahiller, bana Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emredeceksiniz?"**

65- **"Andolsun sana ve senden öncekilere"** senden önce geçmiş Nebilere ve Resûllere **"vahyolundu ki: Eğer şirk koşarsan andolsun ki amelin boşa çıkar."** salih amelin bâtıl (geçersiz) olur. **"Ve muhakkak zarar edenlerden olursun."**

66- **"Hayır! İşte bundan ötürü yalnız Allah'a ibadet et."** Yalnızca Allah'a ihlâsla ibadet et, O'ndan başka kimseye ibadet etme. **"Ve şükredenlerden ol."**

67- **"Onlar Allah'ı gereği gibi takdir edemediler."** Hak ettiği gibi onu tazim etmediler. Çünkü onunla birlikte başkalarını ortak koştular, lütfunu inkâr ettiler. **"Hâlbuki Kıyâmet gününde arz bütünü ile onun kabzasındadır."** Yani yüce Allah genişliğine rağmen yeryüzünün mutlak mâlikidir. Kıyâmet gününde de mülkünde dilediği gibi tasarrufta bulunacaktır. **"Gökler ise O'nun sağ eli ile dürülmüş olacaktır."** Gökler de onun sağ elinde bir araya toplanmış olacaklar, nasıl dilerse onlarda öylece tasarruf edecektir. **"O şirk koştuklarından münezzehtir ve yücedir."** Şanı yüce Allah müşriklerin onu nitelendirdikleri âcizlikten, eksiklikten pek yücedir ve münezzehtir.

Zümer Sûresi 62-67. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler her şeyin mutlak mâlikinin ve her şeyde dilediği gibi tasarrufta bulunanın yalnızca yüce Allah olduğunu pekiştirmekte, müşriklerin Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Allah'a ibadet etmekte, onunla ortak hareket etmeleri karşılığında kendi ilâhlarına ibadet etmekte de onun da kendileri ile ortak hareket etmesi şeklindeki çağrı ve tekliflerini de reddetmektedir.

Zümer Sûresi 62-67. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İlmin, ilim adamlarının ve icatların ortaya koydukları her bir şey, aslında şanı yüce Allah'ın yaratmış olduğu eşya ve kanunların kısmen keşfedilmesinden ibarettir.

2. Kur'ân-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde yer almış bulunan Kıyâmet tabloları ile alakalı bütün açıklamalar aslında beşerin ancak sınırlı akılları ile anlayabilecekleri bir anlatım tarzında idrâk edebilecekleri şekilde hakikatlerin anlaşılabilir bir şekilde sunulmasıdır.

3. Rızıkların bolluğu Allah'ın rızasına, darlığı da Allah'ın gazabına delil değildir. Rızıklar ancak Allah'ın elindedir, o kendi irade ve hikmetine uygun olarak rızıkları paylaştırır. Çünkü dünya hesaba çekilip amellerin karşılıklarının verildiği yurt değildir. Hesaba çekilmek ve amellerin karşılığının verilmesi ancak Kıyâmet gününde olacaktır.

68- “Sûr'a” Kıyâmet gününde İsrafil (aleyhisselâm)'ın kendisine üfleyeceği boynuzdur, **“üfürülmüş, Allah'ın diledikleri müstesnâ göklerde ve yerde olanların hepsi ölmüş olacaktır. Sonra ona ikinci bir defa üfürülür. O anda onlar ayağa kalkar, bakınırlar.”**

69- “Yer, Rabbinin nuru ile aydınlanacak” Mahşer yeri Kıyâmet gününde Allah'ın nuru ile aydınlanmış olacak, **“kitap konulacak”** yani amel defterleri sahiplerine verilecek, her bir kişi kendi amel defterini almış olacak, **“Nebilerle şahitler getirilecek. Aralarında hak ile hükmedilecek. Onlara asla zulmedilmez.”**

70- “Ve her nefse işlediğinin karşılığı eksiksiz ödenecek.” Ameline karşılık tam ve eksiksiz olarak verilecek. **“O, yapmakta olduklarını en iyi bilendir.”**

71- “Kâfirler de cehenneme zümre zümre” ardı arkasına cemaatler halinde **“sürülecek. Nihayet onlar oraya geldiklerinde kapıları açılacak ve bekçileri”** olan melekler **“onlara şöyle diyecek: Size aranızdan Rabbinizin âyetlerini üzerinize okuyan ve bugününüze kavuşmakla sizi inzâr eden”** korkutan **“peygamberler gelmedi mi? Onlar: Evet, fakat azap sözü kâfirler üzerine hak olmuştur”** vacip ve sabit olmuştur, **“diyecekler.”**

72- “Denilecek ki: Orada ebedi olduğunuz halde cehennemin kapılarından girin. Büyüklük taslayanların yeri” ikâmet edecekleri ve barınacakları yer **“ne kötüdür!”**

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي
الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ اُخْرٰى فَاِذَا هُمْ قِيَامٌ
يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾ وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ
وَج۪يءَ بِالنَّبِيّ۪نَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ
بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾ وَس۪يقَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا اِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتّٰى
اِذَا جَاؤُهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى
الْكَافِر۪ينَ ﴿٧١﴾ ق۪يلَ ادْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِد۪ينَ ف۪يهَا
فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّر۪ينَ ﴿٧٢﴾ وَس۪يقَ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ
اِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰى اِذَا جَاؤُهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِد۪ينَ ﴿٧٣﴾
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَاَوْرَثَنَا الْاَرْضَ
نَتَبَوَّاُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِل۪ينَ ﴿٧٤﴾

73- “Rabblerinden korkanlar da cennete zümre zümre götürülecek. Nihayet oraya gelip kapıları açılacağında cennetin bekçileri onlara: Selâm olsun size. Tertemiz geldiniz.” İkamet edeceğiniz yer de çok hoştur. **“Hemen oraya ebediler olarak girin, diyecekler.”**

74- “Onlar da: Bize olan vaadini yerine getiren” bize cennete koyma vaadini gerçekleştiren, **“cennetten dilediğimiz yere konmak üzere”** mülkünde tasarrufta bulunmak ve konup yerleşmek üzere **“arzı”** cennet topraklarını **“bize miras”** mülk **“veren Allah'a hamdolsun. (Güzel iş) işleyenlerin mükâfatı ne güzeldir, diyecekler.”**

75- “Melekleri de Arş'ın etrafını kuşatmış görürsün. Rabblerini hamd ile tesbih ederler. Aralarında hak ile hükmolunur ve: Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun, denilir.”

Zümer Sûresi 68-75. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kıyâmet sahnelerinden eşsiz bir sahneyi canlandırmaktadır. İsrafil Sûr'a birinci defa üfürecek ve göklerde ve yerde bulunanlar -sayısı çok az melekler dışında- herkes ölecek. Sonra ikinci defa üfleyecek, bu sefer bütün ölüler kabirlerinden çıkmış, Rabblerinin emrini bekleyecek hale gelmiş olacaklar.

2. Sonra her bir insana amel defteri verilecek, Nebiler ve şahitlik edecekler insanlara yaptıkları ameller ile ilgili şahitlikte bulunmak üzere huzura gelecek. Yaratılmışlar arasında hak ve adalet ile hüküm verilecek. Her bir insan hak ettiği cezasını ya da mükâfatını alacak. Kâfirler cemaatler halinde cehenneme itilerek götürülecektir. Fakat diğer taraftan takvâ sahibi mü'minler de cennete cemaatler halinde götürüleceklerdir. Kapıları onlara ikram olmak üzere açılmış olacak, melekler "selâm" diyerek onları selâmlayacaktır.

3. Bir de görülecek ki melekler Rahman'ın Arşı'nın etrafını Rabblerini tesbih ile ve O'na hamd ile çepeçevre sarmış olacaklar. Kullar arasında da hak ile hüküm verilmiş, bütün yaratılmışlar lütfu, adaleti ve hükmü dolayısı ile âlemlerin Rabbi Allah'a hamd edecekler.

Zümer Sûresi 68-75. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minin, âhirette Rabbi tarafından hesaba çekilmeden önce kendisini hesaba çekmesi ve cennete girmeyi hak edebilmek için de kötülüklerden uzak durmaya çalışması görevidir.

2. Kâinatın tümü âhirette yüce Allah'a hamd edecektir. Çünkü bütün kulları tarafından hamd edilmeyi hak eden O'dur. Bununla da mü'minin, her zaman için Rabbine lütfu, rahmeti ve sayısız nimetleri dolayısıyla şükretmesi gerektiğine dair dikkatini çekmektedir.

40- MÜ'MİN (GÂFİR) SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 85 âyettir)

Sûre yaygın olarak iki isimle anılmaktadır. Bunlardan ilki olan "Mü'min", Firavun ailesinden olup imanını saklayan kişiden söz eden 28 âyette; ikincisi ise "bağışlayan" anlamına gelen "Gâfir" olup yüce Allah'ın günahları bağışlamasından, tövbeleri kabul etmesinden söz eden 2. âyette geçmektedir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm"** Kur'ân-ı Kerim, alfabenin bu iki harfine benzeyen harflerden oluşmuştur. Arap dili de bu harflerden oluşur. Hâlbuki kendilerine benzerini getirmeleri için meydan okumuş, onlar da bunu yapamamışlardı. Çünkü Kur'ân insan sözü değildir. O Aziz, Alîm (her şeye galip, her şeyi bilen) Allah tarafından indirilmiştir.

2- **"Kitabın indirilmesi hükmünde galip, en iyi bilen Allah'tandır."**

3- **"O, günahları bağışlayan"** isyan edenlerin yaptıkları **"tevbeleri kabul eden, azabı çetin ve nimeti pek bol olandır."** Kullarına hesapsız olarak nimetler lütfedendir. **"O'ndan başka ilâh yoktur."** Ulûhiyet yalnız O'nundur. Kimsenin O'nda bir ortaklığı ve onun bir benzeri de yoktur. **"Dönüş yalnız O'nadır."** Yalnız O'na dönülecek, O'nun huzuruna çıkmaktan kaçış imkânsızdır.

4- **"Allah'ın âyetleri hakkında ancak kâfirler tartışır. O halde onların şehirlerde dönüp dolaşması"** gidip gelmeleri ve nimetlere mazhar olmaları **"seni aldatmasın."**

5- **"Onlardan önce Nuh'un kavmi, onlardan sonra da güruhlar"** Nebilerine karşı bir araya gelip toplanmış ümmetler **"yalanladılar. Her ümmet Resûllerini alıp yakalamak"**

ve onu öldürmek **"istedi ve bâtılı ileri sürüp hakkı onunla çürütmek"** bâtıl ile apaçık hakka galip gelmek **"kastı ile mücadele ettiler. Sonunda ben de onları yakaladım."** Ayrı ayrı helâk ettim. **"Nasılmış benim azabım?"** Allah'ın onlara verdiği ceza gerçekten can yakıcı idi.

6- **"Böylece Rabbinin azap sözü"** kavmin arasından **"kâfirler"** yalanlayıcılar **"hakkında elbette onlar cehennemliklerdir, diye hak"** vacip **"olmuştur."**

7- **"Şu Arş'ı yüklenenler ve etrafında bulunanlar"** bunlar Mukarreb meleklerdir. **"Rabblerini hamd ile tesbih ederler. O'na iman ederler. Mü'minlere de mağfiret dilerler."** Yüce Allah'tan mü'minlerin günahlarını bağışlamasını isterler. **"Rabbimiz, rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır."** Rahmetin her şeyi kaplatmış, ilmin her bir şeyin özüne varmıştır. **"Tevbe edenlere ve senin yolunu izleyenlere"** İslâm yolunda yürüyenlere **"mağfiret buyur ve onları cehennem azabından koru!"**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 1-7. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın vahdaniyetine işaret ettikten sonra bütün varlıkların O'na teslimiyet gösterdiğini, azameti önünde boyun eğdiğini, kâfirler dışında onun âyetleri hakkında tartışan bir kimsenin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Kâfirler bu halleri ile Resûlün durumlarına gereken ihtimamı göstermesini -şu dünya hayatında ne kadar çok şeyden yararlansalar bile- hak etmezler. Çünkü şüphesiz onlar kendilerinden önceki yalanlayıcı grupların karşılaştıkları ile yakında karşılaşacaklardır. Allah da onları hayreti gerektirecek bir ceza ile cezalandırmıştı. Âhirette ayrıca onlar için pek büyük bir azap vardır.

2. Âyet-i kerimeler ayrıca Arş'ın taşıyıcılarını ve etrafında bulunanları Rabblerine olan imanlarını açıkça ilan edip mü'minler için bağışlanma istediklerini, nimetlere ve kurtuluşa kavuşmaları için onlara dua ettiklerini canlandırmaktadır.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 1-7. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Arap dili harflerinden meydana gelmiş olan Kur'ân-ı Kerim bir mucizedir. Dillerinde kullandıkları harflerden meydana gelmiş olmakla birlikte onun bir sûresinin dahi benzerini getirememişlerdir. Çünkü bu kitap Aziz, Alîm Allah tarafından indirilmiştir.

2. Yüce Allah her şeyi çok iyi bilendir. Hiçbir şey O'na gizli kalmaz. Günahlarının bağışlanmasını dileyenlerin günahlarını bağışlar, tevbe edenlerin tevbesini kabul eder. Ama büyüklük taslayanları da cezalandırır. Her türlü bağış, lütuf ve ihsanın sahibi yalnız O'dur. Sadece O'na dönülecek, O'nun huzuruna varılacaktır. O'nun tarafından hesaba çekilmekten kurtuluş yoktur, O'nun huzuruna çıkmaktan kaçış yoktur.

3. Bâtılı ileri sürerek tartışmak yüce Allah'ın bütün yarattıkları arasında yalnızca kâfirlerin işidir. Bundan dolayı dünyada da âhirette de onların cezası pek çetindir.

4. Yüce Allah'ın rahmetini ve ilmini vesile edinip dua etmek, duanın edeplerindendir.

5. Melekler mü'minleri severler, günahlarının bağışlanmasını dilerler.

رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ ِالَّت۪ي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ
مِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُۙ
﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّـَٔاتِۜ وَمَنْ تَقِ السَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ
رَحِمْتَهُۜ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظ۪يمُ ﴿٩﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا
يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ
تُدْعَوْنَ اِلَى الْا۪يمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَٓا اَمَتَّنَا
اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ اِلٰى
خُرُوجٍ مِنْ سَب۪يلٍ ﴿١١﴾ ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُٓ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ
كَفَرْتُمْۚ وَاِنْ يُشْرَكْ بِه۪ تُؤْمِنُواۜ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَب۪يرِ
﴿١٢﴾ هُوَ الَّذ۪ي يُر۪يكُمْ اٰيَاتِه۪ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ
رِزْقًاۜ وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُن۪يبُ ﴿١٣﴾ فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِص۪ينَ
لَهُ الدّ۪ينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾ رَف۪يعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِۚ
يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ اَمْرِه۪ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ لِيُنْذِرَ
يَوْمَ التَّلَاقِۙ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ
مِنْهُمْ شَيْءٌۜ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَۜ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

8- **"Rabbimiz, onları da babalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden salih olanları da kendilerine va'dettiğin Adn"** sürekli kalınacak ikâmet edilecek **"cennetlerine girdir. Çünkü Sen Azizsin, Hakîmsin."**

9- **"Bir de onları kötülüklerden koru!"** Münkerleri işlemekten ve onların cezalarına maruz kalmaktan onları himaye et! **"Sen kimi kötülüklerden korursan o günde o kimseye rahmet etmiş olursun. Bu ise büyük kurtuluşun ta kendisidir."**

10- **"Şüphesiz kâfirlere şöyle seslenilir: Allah'ın buğzu sizin kendinize buğzunuzdan daha büyüktür."** Dünyada iken Allah'a kâfir olduğunuz günde Allah'ın sizden hoşlanmayışı, üzerinizdeki gazabı şimdi âhiretteki azabı gördüğünüz bu vakitte kendinizden nefret etmenizden ve kendinize gazabınızdan çok daha ileridir. **"Çünkü siz imana çağırılıyordunuz da küfürde direniyordunuz."**

11- **"Derler ki: Rabbimiz, bizi iki kere öldürdün, iki kere de dirilttin."** Biz önceleri ölü iken sen bizi yaratıp bize ruh verdin ve biz de hayat bulduk. Sonra cesetlerimizden ruhun çıkması ile bizi öldürdün. Arkasından âhirette hesaba çekilmek ve amellerimizin karşılığını görmek üzere de bizi yine canlandırdın. **"İşte günahlarımızı itiraf ettik. Artık çıkış için bir yol"** cehennemden çıkmanın bir yolu **"var mı?"**

12- **"Sizin bu halinizin sebebi şudur: Bir olarak Allah'a dua edildiği vakit inkâr ediyordunuz. Eğer O'na ortak koşulsa iman ederdiniz. İşte hüküm çok yüce ve büyük olan Allah'ındır."**

13- **"O âyetlerini size gösteren ve gökten size bir rızık"** yağmur, çeşitli ışınlar, risaletler ve daha başka şeyleri **"indirendir. Buna rağmen ancak dönenler öğüt alır."** Allah'ın âyetlerinden ancak ona yakınlaşan, ona tevbe edenler/ona yönelenler öğüt alırlar.

14- **"Öyle ise kâfirler hoş görmese de dini yalnız Allah'a hâlis kılanlar olarak O'na dua edin."**

15- **"O, dereceleri yükseltendir."** Üstün makamın sahibi yalnızca O'dur, semavâtı yükselten de O'dur. Her bir şeye egemen ve her şeyin üstündeki **"Arş'ın sahibidir."** Arş, O'nundur. **"Kavuşma günü ile korkutmak için"** insanları Allah'ın huzuruna çıkılıp onunla karşılaşılacağı gün olan Kıyâmet gününden korkutmak üzere **"kendi emrinden Ruhu kullarından dilediği kimseye gönderir."** Vahiy ya da Cebrâil'i indirir, onunla ruhlara ve kalplere hayat verir.

16- "O günde onlar ortaya çıkarlar." Hiçbir şey onları örtmeksizin açıkça görünürler. **"Onların hiçbir şeyleri gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir? Bir ve tek Kahhâr Allah'ındır."**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 8-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfirlere varlığın çeşitli cihetlerinden şu şekilde seslenileceği Kıyâmet günündeki görünüşlerini sunmaktadır: Allah'ın onlardan hoşlanmayıp kendilerine gazap etmesi, imana çağırıldıkları zaman iman etmedikleri için zillet ve yıkılmışlık içerisinde günahlarını itiraf edecekleri zaman kendilerinden hoşlanmayıp kendilerine gazap edişlerinden daha fazla olacaktır. Fakat yine de o gün yapacakları o itirafın kendilerine bir faydası olmayacaktır.

2. Sonra âyet-i kerimeler dünyada Allah'ı, Allah'ın üzerlerindeki nimetlerini hatırlatmaya geçmektedir. Böylelikle -kâfirleri gazaplandıracak olsalar dahi- Allah'a dönsünler, yalnızca O'na ibadet etsinler.

3. Sonra âyet-i kerimeler vahye ve Kıyâmet günü ile o günde meydana gelecekler ile hatırlatıp korkutmaya işaret etmektedir. Çünkü o günde insanlar açıkça ortada görünecek, hiçbir şey onları örtmeyecek, hiçbir şeyleri ve halleri Allah'a gizli kalmayacak, onlardan hiçbirisinin sesi duyulmayacaktır. Bunun üzerine Aziz ve Cebbâr Allah: *"Bugün mülk kimindir"* diye buyuracak, yine şanı yüce ve mübarek Rabbimiz: *"Bir ve tek Kahhâr Allah'ındır."* buyuracak.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 8-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm akidesi gayet açık ve sadedir. Kur'ân-ı Kerim bütün insanlar için bir hidâyet kitabıdır, onlara, Rabblerine nasıl yakınlaşacaklarını, rahmetini nasıl umacaklarını, azabından nasıl korkacaklarını öğretir. Buna göre isyankârlar O'na döndükleri takdirde rahmetinden ümit kesmesinler, itaat edenler itaatleri ile gurura kapılıp aldanmasınlar.

2. Hak ile bâtıl arasında savaş eskidir. Bu savaşta her zaman kazanan haktır. Bozguna uğramak da bâtılın vasfıdır. Bundan dolayı mü'minlerin dünyada bâtıl ehlinin kendisinden yararlandıkları gelip geçici ve sahte metaa aldanmamalı, asıl galip geleceklerin Allah'ın askerlerinin olacağını bilmelidirler.

3. Allah'ın sevdiği ve razı olduğu kimseleri Allah günahları işlemekten uzak tutar, itaat üzere ona sebat verir.

4. Dünyada da âhirette de mülk yalnız Allah'ındır.

اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْۜ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَۜ اِنَّ اللّٰهَ
سَر۪يعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِم۪ينَۜ مَا لِلظَّالِم۪ينَ مِنْ حَم۪يمٍ وَلَا شَف۪يعٍ
يُطَاعُۜ ﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَٓائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾
وَاللّٰهُ يَقْض۪ي بِالْحَقِّۜ وَالَّذ۪ينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِه۪ لَا يَقْضُونَ
بِشَيْءٍۜ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ ﴿٢٠﴾ اَوَلَمْ يَس۪يرُوا
فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذ۪ينَ كَانُوا مِنْ
قَبْلِهِمْۜ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ
فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْۜ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾
ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْت۪يهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا
فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُۜ اِنَّهُ قَوِيٌّ شَد۪يدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا
مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُب۪ينٍۙ ﴿٢٣﴾ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ
بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُٓوا اَبْنَٓاءَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَهُ
وَاسْتَحْيُوا نِسَٓاءَهُمْۜ وَمَا كَيْدُ الْكَافِر۪ينَ اِلَّا ف۪ي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

17- **"Bugünde herkese kazandığının karşılığı"** dünyada işlemiş olduğu hayır ve şerrin karşılığı **"verilir. Bugün zulmetmek yoktur. Şüphesiz Allah hesabı pek çabuk görendir."**

18- **"Onları yaklaşan gün ile"** vadesi oldukça yaklaşmış bulunan Kıyâmet günü ile **"korkutup uyar. O vakit kalpler gam ve kederle dolu olarak"** ve konuşmaksızın, aşırı korkudan dolayı da **"gırtlaklara gelip dayanacaktır. Zalimlerin ne candan bir dostu"** kendilerine faydalı olacak yakın bir arkadaşları yahut bir yakınları **"ne de şefaati kabul edilir bir şefaatçisi olacaktır."**

19- **"O, gözlerin hain bakışını ve kalplerin gizlediklerini bilir."**

20- **"Allah hak ile hükmeder. O'ndan başka çağırdıkları ise hiçbir şeye hükmedemez. Muhakkak Allah her şeyi işitendir, görendir."**

21- **"Acaba yeryüzünde gezip dolaşarak kendilerinden önce gelenlerin akıbetlerinin"** sonlarının ve karşılaştıkları cezanın **"nasıl olduğuna bakmazlar mı? Onlar güç ve yeryüzündeki eserleri"** kaleleri, sarayları, pek güçlü askerleri **"itibari ile bunlardan daha üstün idiler. Allah yine de onları günahları sebebi ile alıp yakaladı."** Yalanlamaları ve işledikleri günahları sebebi ile onları cezalandırdı. **"Allah'a karşı"** Allah'ın cezasından **"onları koruyan"** muhafaza eden **"de olmadı."**

22- **"Buna sebep şuydu: Peygamberleri onlara apaçık mucizelerle geliyordu da onlar kâfir oldular. Bunun üzerine de Allah onları alıp yakaladı."** Helâk etti, mahv u perişan etti. **"Çünkü O, güçlüdür, cezalandırması pek çetindir."**

23- **"Andolsun Biz Musâ'yı âyetlerimizle ve apaçık bir sultan"** besbelli bir delil ve belge **"ile gönderdik."**

24- **"Firavun'a"** ve iki veziri olan **"Hâmân'a ve Karûn'a. Onlar: Çok yalancı bir sihirbaz bu, dediler."**

25- **"İşte kendilerine nezdimizden hakkı getirdiğinde: Onunla birlikte imana gelenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını diri bırakın,"** kız çocuklarını da öldürmeyip hizmet için onları hayatta bırakın, **"dediler. Hâlbuki kâfirlerin hilesi, durum ne olursa olsun boşa çıkar."** Yanlış çıkar, yok olur, gider.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 17-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler şanı yüce Allah'ın yalnız başına hükmedip yargı kararlarını verdiği o günün bir takım tablolarını sunmayı sürdürmektedir. O günde yeryüzünde Allah'tan başka kendisine ibadet olunmuş hiçbir varlığın herhangi bir izi görülmeyeceği gibi tâğûtların, günahkârların ve büyüklük taslayanların da bir izi görülmeyecektir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın Firavun ve yakınları ile birlikte geçen kıssasını söz konusu etmektedir. Onların tevhid davasını nasıl reddettiklerini, Musâ (aleyhisselâm) ile beraberinde bulunanlara Musâ (aleyhisselâm)'ın doğruluğunu pekiştiren bunca âyetin (belge ve mucizenin) açıkça ortaya çıkmasına rağmen nasıl baskı ve zulüm uyguladıklarını anlatmaktadır.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 17-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bu varlık âlemindeki her şey, insanı kendisi hakkında ve çevresinde bulunan Allah'ın diğer yarattıkları hakkında -imanını güçlendirmek ve sağlam ve derin temellere oturtmak için- düşünmeye davet eder.

2- Öncekilerin başından geçenlerden ibret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayı teşvik eder. Böylelikle onların içine düştükleri yanlışların aynısını biz işlemeyelim, onların başına gelen musibetler başımıza gelmesin.

3. Galibiyet her zaman hakkın olup yenilgi her zaman bâtılın payına düşer ve hüsran ile karşı karşıya kalır.

4. Belge ve delil ile hakka karşı çıkmaktan acze düşenler, güç ve tehdidi kullanmaya, kendilerinin bununla birlikte ıslah edip düzeltici kimseler olduklarını, buna karşı iman ve hak ehlinin fesat çıkartıcılar olduklarını ileri sürmeye başvururlar. Böylelikle insanları iman ve hak ehlinin etrafından ve çağrılarını kabul etmekten alıkoymak isterler.

5. Hesap gününe iman eden bir kimsenin hakka karşı büyüklenmesi ya da yücelik taslaması imkânsız bir şeydir.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونٖٓي اَقْتُلْ مُوسٰى وَلْيَدْعُ رَبَّهُۚ اِنّٖٓي اَخَافُ اَنْ
يُبَدِّلَ دٖينَكُمْ اَوْ اَنْ يُظْهِرَ فِي الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾ وَقَالَ
مُوسٰٓى اِنّٖي عُذْتُ بِرَبّٖي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ
بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌۗ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ اٖيمَانَهُٓ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللّٰهُ وَقَدْ
جَٓاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْۜ وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُۚ
وَاِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذٖي يَعِدُكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا
يَهْدٖي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾ يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ
الْيَوْمَ ظَاهِرٖينَ فِي الْاَرْضِۘ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللّٰهِ اِنْ
جَٓاءَنَاۜ قَالَ فِرْعَوْنُ مَٓا اُرٖيكُمْ اِلَّا مَٓا اَرٰى وَمَٓا اَهْدٖيكُمْ اِلَّا
سَبٖيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الَّذٖٓي اٰمَنَ يَا قَوْمِ اِنّٖٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ
مِثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِۙ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَالَّذٖينَ مِنْ بَعْدِهِمْۜ وَمَا اللّٰهُ يُرٖيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾ وَيَا قَوْمِ
اِنّٖٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِۙ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرٖينَۚ
مَا لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ عَاصِمٍۚ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

26- **"Firavun dedi ki: Bırakın beni Musâ'yı öldüreyim. O da varsın Rabbini çağırsın!"** Firavun alay etmek maksadıyla: Haydi Rabbine seslensin de onu benden kurtarsın, dedi. **"Çünkü ben onun dinini değiştirmesinden yahut yeryüzünde bozgunculuk çıkarmasından korkuyorum."**

27- **"Musâ: Gerçekten ben hesap gününe iman etmeyen her büyüklenenden benim de sizin de Rabbinize sığınırım"** beni koruması için onun himayesine girerim **"dedi."**

28- **"Firavun ailesinden olup imanını gizleyen mü'min bir adam dedi ki: Siz, benim Rabbim Allah'tır, dedi diye bir adamı öldürür müsünüz?"** Rabbim Allah'tır dediği için bir adamı öldürecek misiniz? -Soru böyle bir işi reddetmek ve bundan dolayı onları azarlamak anlamındadır.- **"Hâlbuki o size Rabbinizden apaçık belgelerle"** Rabbinizin kendisini desteklediği apaçık mucizelerle **"geldi. Eğer o yalancı ise yalanı kendi aleyhinedir. Eğer doğru söylüyor ise onun size va'dettiğinin bir bölümü gelir sizi bulur. Şüphesiz Allah haddi aşan ve yalan söyleyen kimseleri doğru yola iletmez."**

29- **"Kavmim! Bugün bu yerde üstünlük sağlayanlar"** galip gelenler, yüce olanlar **"olarak mülk sizindir. Eğer Allah'ın azabı bize gelirse bize kim yardım eder? Firavun dedi ki: Ben size ancak gördüğümü gösteriyorum"** size benim görüşüm olandan başkasını söylemiyorum, o da onu öldürmektir. **"Ve ben sizi doğru yoldan başkasına da iletmiyorum."** Size gösterdiğim doğru ve iyi/uygun yoldan başkası değildir.

30- **"İman eden o kimse dedi ki: Kavmim! Muhakkak ben sizin için o grupların"** geçmişteki yalanlayıcıların başına gelenlerin benzer bir **"günü gibi bir günden korkuyorum."**

31- **"Nuh kavmi, Âd, Semûd ve onlardan sonra gelenlerin"** yalanlama ve inat üzerinde ısrar etme adetlerinin bir sonucu olarak **"başına gelenlerin benzerinden. Allah kullara zulüm dilemez."**

32- **"Kavmim! Muhakkak ben sizin için bağrışıp çağrışma gününden"** Kıyâmet gününden **"korkarım."**

33- **"O günde arkanızı dönüp gideceksiniz."** Kaçacaksınız. **"Ve sizi Allah'a karşı koruyacak kimseniz olmayacaktır."** Allah'ın azabını üzerinizden kimse uzaklaştıramayacaktır. **"Allah'ın saptırdığını doğru yola iletecek kimse bulunmaz."** Allah kimi saptırırsa kimse ona kurtuluş yolunu gösteremez.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 26-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın kıssasından bir bölümü sunmayı sürdürmekte ve imanını gizleyen Firavun ailesinden olan mü'min adamın konumunu dile getirmektedir. Çünkü o, kavminin Musâ'yı (aleyhisselâm) öldürmeyi istediklerini görünce kavmine öğüt vermek ve Musâ'yı savunmak üzere öne geçip yumuşaklıkla ve tatlı bir dille onlara öğüt vermiş, arkasından gayet açık ve net ifadelerle bunları dile getirmiş, Musâ'nın kendilerine getirmiş olduğu hakka dair açık, seçik ve güçlü belge ve delilleri sunmaya koyularak Kıyâmet gününden ve o gündeki dehşetli hallerden onları sakındırmıştı.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 26-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın Resûllerine ve mü'minlere yardım etmesi belirli bir zaman dilimine münhasır değildir. Bu sabit ve değişmez bir sünnet (ilâhî kanun)tir. Ama bu Allah'ın dilediği vakitte tahakkuk eder.

2. Öğüt verirken samimi olmak ve öğüt verilen kimseye yumuşak davranmak bir zorunluluktur.

3. İnsan kendisinden, aile halkından ve içinde yaşadığı toplumdan sorumludur.

وَلَقَدْ جَٓاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فٖى
شَكٍّ مِمَّا جَٓاءَكُمْ بِهٖ حَتّٰٓى اِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ
مِنْ بَعْدِهٖ رَسُولًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾ اَلَّذٖينَ يُجَادِلُونَ فٖٓى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ الَّذٖينَ اٰمَنُوا
كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لٖى صَرْحًا لَعَلّٖٓى اَبْلُغُ
الْاَسْبَابَ ﴿٣٦﴾ اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ فَاَطَّلِعَ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰى
وَاِنّٖى لَاَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُٓوءُ عَمَلِهٖ
وَصُدَّ عَنِ السَّبٖيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فٖى تَبَابٍ ﴿٣٧﴾
وَقَالَ الَّذٖٓى اٰمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ اَهْدِكُمْ سَبٖيلَ الرَّشَادِ
﴿٣٨﴾ يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ
هِىَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا
مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فٖيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

34- **"Andolsun önceden"** Musâ (aleyhisselâm)'dan önce **"Yusuf da size apaçık belgelerle gelmiş idi. O zamanlar da size getirdiğinden şüphe edip durmuştunuz. Nihayet o vefat ettiğinde de: Allah ondan sonra artık asla bir daha Resûl göndermeyecektir, dediniz. Allah haddi aşan şüpheci"** delillerin açıklık kazanmasından sonra din hakkında şüphe eden **"kimseleri işte böyle saptırır."**

35- **"Onlar ki kendilerine gelmiş bir sultan"** Allah tarafından bir delil **"olmaksızın Allah'ın âyetleri hakkında tartışırlar. Gerek Allah indinde gerek mü'minler yanında** (buna) **öfke oldukça büyüktür."** Haksız yere tartışanlara Allah'ın öfkesi oldukça büyüktür. **"Allah büyüklük taslayan her zorbanın kalbini işte böyle"** dalâlet üzere **"mühürler."**

36- **"Firavun dedi ki: Ey Hâmân! Benim için yüksek bir köşk"** oldukça yüksek bir yapı (kule) **"yap. Belki o yollara ulaşırım;"** ta ki ben göklerin ve göklere götüren şeylerin yoluna varırım;

37- **"Göklerin yollarına. Sonunda belki Musâ'nın ilâhının yanına çıkarım. Doğrusu şu ki, ben onu yalancı sayıyorum. İşte böylece Firavun'un kötü ameli kendisine süslendirildi."** Firavun kötü amelinin hoş ve güzel olduğunu sandı. **"Ve doğru yoldan alıkonuldu."** Doğru yoldan sapması küfür ve inkârı sebebi ile dosdoğru yolu izlemesi engellendi. **"Firavun'un hilesi ancak bir hüsranla iç içe idi."** Onun hile ve tuzakları ancak zararda ve yok olmakla karşı karşıya idi.

38- **"O iman eden dedi ki: Kavmim! Bana uyun, ben sizi doğru yola eriştireyim."**

39- **"Kavmim! Bu dünya hayatı ancak bir geçimliktir. Âhiret ise doğrusu asıl kalınacak yerin ta kendisidir."** Âhirette ya nimetler içerisinde yahut da cehennemde karar kılınacaktır.

40- **"Kim bir kötülük işlerse ona ancak onun benzeri ile karşılık verilir. Erkek yahut kadın, kim mü'min olarak salih amel işlerse işte onlar cennete girerler. Onlar orada hesapsız rızıklanırlar."**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 34-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın Firavun ve kavmi ile kıssasından bir bölümü ile Firavun kavminden olup iman eden mü'min kişi ile kavmi arasındaki diyaloğu sunmayı sürdürmektedir. Kavmine Musâ (aleyhisselâm)'a uymalarını öğütlemekte, kâfir olmanın ve yalanlamanın kötü âkıbetinden onları sakındırmaktadır.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 34-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

Firavun hanedanından olup, iman eden kişinin kavmi ile diyaloğunun anlatıldığı kıssada başkalarına öğüt vermek isteyen, herhangi bir hayra çağırmak isteyen herkes için kendisi ile yolunu aydınlatması mümkün olan bir takım hususlar yer almaktadır. Bunların bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

a. Açık delil ve kesin belge ile bakış açısının doğruluğuna onları ikna etmeye çalışmak.

b. Yumuşak, hikmetli, nasihat ve doğruyu göstermekte en güzel olan yolu izlemek.

c. Öğüt verdiği kimselere karşı bir üstünlük ya da bir büyüklük tasladığını hissettirmemek.

d. Öğüt verdiği kimselere kendisinin de onlardan bir fert olduğunu, onlar için faydalı olanın kendisi için de faydalı, zarar verecek olanın kendisi için de zararlı olduğunu açıklamak.

e. Öğüt verdiği kimselere onlara anlatmak istediklerini açıklayan misaller vermeli ve bu misaller onların anlayabilecekleri şekilde olmalı.

f. Onlara âhiret gününü ve bugünde itaat edenlere verilecek sevabı, isyankârlara da verilecek cezayı hatırlattığı gibi yüce Allah'ın lütfunu, rahmetini ve adaletini de hatırlatmalıdır.

g. Öğüt verirken ellerinden tutarak, kalplerini kazanmaya çalışarak onlarla tedricî bir yol izlemelidir.

h. Sonra da korkutup uyarmakla birlikte öğüdü oldukça konsantre bir halde ortaya koymalı, bundan sonra yüce Allah'a tevekkül ederek işini Allah'a havale etmeli, kullarından dilediğine hidâyet vermeyi de şanı yüce ve mübarek Allah'a bırakmalıdır.

وَيَا قَوْمِ مَا لِيٓ اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَن۪يٓ اِلَى النَّارِ
﴿٤١﴾ تَدْعُونَن۪ي لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِه۪ مَا لَيْسَ ل۪ي بِه۪
عِلْمٌ وَاَنَا۬ اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَز۪يزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ
اَنَّمَا تَدْعُونَن۪يٓ اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي
الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَٓا اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ الْمُسْرِف۪ينَ هُمْ اَصْحَابُ
النَّارِ ﴿٤٣﴾ فَسَتَذْكُرُونَ مَٓا اَقُولُ لَكُمْ وَاُفَوِّضُ اَمْر۪ٓي
اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَص۪يرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقٰيهُ اللّٰهُ سَيِّـَٔاتِ
مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُٓوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾ اَلنَّارُ
يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
اَدْخِلُٓوا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَاِذْ يَتَحَٓاجُّونَ
فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُٓوا اِنَّا كُنَّا
لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَص۪يبًا مِنَ النَّارِ
﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُٓوا اِنَّا كُلٌّ ف۪يهَٓا اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ
بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذ۪ينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ
ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

41- **"Kavmim! Ne oluyor böyle ki, ben sizi kurtuluşa"** götüren imana **"çağırıyorum. Siz ise beni ateşe"** ateşe ulaştıran küfre, inkâra **"çağırıyorsunuz?"**

42- **"Siz beni Allah'a kâfir olmaya ve Ona bilmediğim şeyi ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Hâlbuki ben sizi mutlak galip, çok mağfiret edici olana davet ediyorum."**

43- **"Elbette"** gerçekten **"beni kendisine davet ettiğiniz şeylerin dünyada ve âhirette herhangi bir daveti yoktur."** Dünyada olsun, âhirette olsun kendilerine çağırıp dua edenlerin seslenişine karşılık veremezler. **"Dönüşünüz muhakkak Allah'adır. Şüphesiz haddi aşanlar da"** müşrikler ve sapıklıkta ve tuğyanda sınırı aşan herkes de **"ateşin dostlarıdır."**

44- **"Yakında benim size söylediğimi hatırlayacaksınız. Ben işlerimi Allah'a ısmarlıyorum. Muhakkak Allah kullarını çok iyi görendir."**

45- **"Sonunda Allah, kurdukları tuzakların kötülüklerinden korudu onu. Firavun hanedanını"** Firavun'u ve onun cemaatini **"kötü azap"** en kötü azap olan dünyada suda boğulmak, âhirette de cehennem ateşi **"kuşattı"** üzerlerine indi ve onları çepeçevre sardı.

46- **"Ateştir o. Onlar sabah akşam ona arzolunurlar."** İşte bu kabir azabıdır. O ateşi görerek ve onunla yakılarak azap olunurlar. **"Kıyâmetin kopacağı günde: Firavun hanedanını azabın en şiddetlisine sokun,** (denilecek)."

47- **"Ateşin içinde karşılıklı deliller getirip tartışacaklarında"** ve birbirlerini kınayacakları vakit **"zayıf olanlar"** başkanlarının arkasından gidip onlara uyanlar **"büyüklük taslayanlara"** dünyada kendilerine uyanları doğru yoldan çıkartan başkanlara: **"Biz size uyan kimseler idik. Şimdi siz bu ateşin bir kısmını olsun bizden kaldırabilir misiniz? diyecekler."**

48- **"O büyüklük taslayanlar: Muhakkak Biz hepimiz bunun içindeyiz."** Hepimiz birlikte ateşteyiz. Üzerimizden de üzerinizden de azabı kaldıramayız. **"Şüphesiz Allah kulları arasında hüküm vermiş bulunuyor, diyecekler."**

49- **"Ateşte olanlar cehennem bekçilerine diyecekler ki: Rabbinize dua edin ki üzerimizden bir gün olsun azabı hafifletsin."**

50- **"Bekçiler diyecek ki: Resûlleriniz size apaçık deliller getirmediler mi? Bekçiler: Evet, diyecekler. Onlar: Şimdi siz dua edin, diyecekler. Kâfirlerin duası ne olursa olsun boşunadır."** Faydasızdır, bâtıldır.

51- "Muhakkak Biz, Resûllerimize ve mü'minlere dünya hayatında ve şahitlerin ayağa kalkacakları günde" âhirette kulların yaptıkları amellere şahitlik edecek meleklerin, Nebilerin ve mü'minlerin hazır bulunacakları günde **"mutlaka yardım ederiz."**

52- "O günde özür dilemeleri kâfirlere fayda vermez. Hem lânet" Allah'ın rahmetinden kovulmak **"onlaradır, hem de kötü yurt"** Cehennem **"onlarındır."**

53- "Andolsun Biz Musâ'ya hidâyet verdik. İsrâiloğulları'na da kitabı" Tevrat'ı **"miras bıraktık."**

54- "Özlü akıl sahiplerine" sağlıklı aklı olanlara **"bir hidâyet ve bir öğüt olmak üzere."**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 41-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

Kıssa bizimle âhiret yurdunda bir başka tarafa geçmektedir. Bakıyoruz ki Firavun ve kavmi orada birbirleri ile tartışmakta, münakaşa edip davalaşmaktadır. Diğer taraftan güçsüz kimseler ile büyüklere uymuş olanlar ele başılarına, başkanlarına, uydukları kimselere de kınayıcı sözler söylemektedir. Bu sefer öbürleri onlardan uzak olduklarını söylüyor ve kendilerine hep birlikte cehennemde kalacaklarını açıklıyorlar. Sonra hepsi cehennem bekçilerine yönelerek onlardan bir gün dahi olsun azabın bir kısmını üzerlerinden hafifletmesi için Rabblerine dua etmelerini istiyorlar. Ama cehennem bekçileri onları -durumlarını küçümseyerek- azarlıyor ve kendilerine bugün dua etmenin bir faydasının olmayacağını açıklıyorlar. Çünkü dünyada iken ellerinde bir fırsat vardı ve onu kullanmadılar. Allah'a itaat olan işleri yapmadılar, O'na iman etmediler. Aksine Resûlleri yalanlayıp Allah'ın âyetlerini inkâr ettiler.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 41-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah mü'min kullarını dinlerini Allah için ihlâslı kıldıkları ve iyiliği emredip kötülükten alıkoymak görevini yerine getirdikleri takdirde düşmanlarının hile ve tuzaklarından kurtarır.
2. Kabir nimeti ve kabir azabının sabit olduğu görülmektedir. Çünkü Firavun hanedanı sabah ve akşam cehennem ateşine arz olunurlar. Kıyâmetin kopacağı günde de: Firavun hanedanını azabın en şiddetlisine sokun, diye seslenilecek.
3. Kıyâmet gününde kimsenin kimseye hiçbir faydası olmayacaktır. Dünyada iken aralarındaki ilişkinin derecesi, bağın gücü ne olursa olsun kimse bir diğerini cehennem azabından koruyamayacaktır.
4. Yüce Allah cehennemde kâfirlerin azabını hafifletmeyecektir.
5. Yüce Allah dünyada da âhirette de Resûllere ve mü'minlere yardım eder.
6. Yüce Allah Kıyâmet gününde zalimlerden herhangi bir mazeret kabul etmeyecektir. Aksine onlar sadece lâneti ve en kötü azabı hak ederler.

55- **"O halde sen sabret. Şüphesiz Allah'ın vaadi haktır."** Dünyada ve âhirette Allah'ın sana verdiği yardım vaadinin gecikmesi imkânsızdır. **"Günahın için de mağfiret dile, akşam ve sabah Rabbini hamd ile tesbih et."** Kemal sıfatları ile nitelendirip eksik ve kusurlardan onu tenzih et.

56- **"Kendilerine bir sultan"** bir delil, bir belge **"gelmemiş iken Allah'ın âyetleri hakkında tartışanlar var ya, şüphesiz onların göğüslerinde asla kendisine ulaşamayacakları bir kibirden başka bir şey yoktur."** Kalplerinde hakkı red ve inkârdan başka bir şey olmadığı gibi hakkı geçersiz kılmak için yaptıkları hile ve tuzakların gereğine de asla ulaşamayacaklardır. **"Derhal Allah'a sığın."** Ve onların hile ve tuzaklarına karşı onun himayesine girerek kendini koru. **"Çünkü O, her şeyi işitendir, görendir."**

57- **"Göklerle yerin yaratılması, andolsun ki insanların yaratılışından daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

58- **Kör ile gören bir olmaz. İman edip, salih amel işleyenler ile günahkâr olan da. Ne az düşünüyorsunuz!**

قَالُوٓا اَوَلَمْ تَكُ تَأْتٖيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلٰى
قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعٰٓؤُا الْكَافِرٖينَ اِلَّا فٖي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾
اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمٖينَ
مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُٓوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾
وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ
الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى وَذِكْرٰى لِاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿٥٤﴾
فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿٥٥﴾ اِنَّ الَّذٖينَ
يُجَادِلُونَ فٖٓي اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْ اِنْ فٖي
صُدُورِهِمْ اِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغٖيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ
هُوَ السَّمٖيعُ الْبَصٖيرُ ﴿٥٦﴾ لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٥٧﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصٖيرُ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسٖٓيءُ قَلٖيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Mü'min (Gâfir) Sûresi 55-58. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kavminin eziyetlerine karşı sabretmeye, Allah'ın vaadine ve onun Resûllerine ve mü'minlere yardım ettiğine güven duymaya yöneltmekte, yüce Allah'a her zaman ve her durumda tesbih ile, hamd ile, mağfiret dilemek ile yönelmesini söylemektedir.

2. Bu âyet-i kerimeler herhangi bir delil ve belge olmadan Allah'ın apaçık âyetleri hakkında tartışanların konumlarına da açıklık getirmektedir. Onları bu tartışmaya iten kibirlerinden başkası değildir. Sonra insanların kalplerini yoktan, en güzel bir düzen içerisinde Allah'ın yaratmış olduğu bu büyük varlık âlemine yönlendirmektedir. Ve elbetteki bu varlık âlemi bütün insanlardan daha büyüktür. Böylelikle büyüklük taslayanların Allah'ın önünde küçüklüklerini anlamaları umulur.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 55-58. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minin hayatın zorluklarına karşı direnme gücünü artıran hususlardan birisi de Allah'tan çokça mağfiret dilemesi, Allah'ı hamd ile O'nu tesbih etmesidir. Bu dünyada da âhirette de onun için bir yardım ve bir zafer (sebebi)dir.

2. Bâtıl ehlini herhangi bir delil ve bir belge olmaksızın hakkın apaçık olmasına rağmen Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya iten onların kibirleri, büyüklük kompleksleridir. O halde, kendisinde az dahi olsa bir büyüklenmenin olduğunu fark eden bir kimse derhal onun şerrinden Allah'a sığınmalı ve bu kötü vasıftan tam anlamı ile kurtulmaya çalışmalıdır.

3. Yüce Allah'ın kullarına lütuf ve rahmetinin bir tecellisi de bu pek büyük mahlûkatın bir kısmını onların emrine vermiş olmasıdır. Hâlbuki bunlar olmadan onların hayatları doğru bir şekilde rayına oturamaz, kendi güçleri ile bunları kendi emirlerine almaktan ya da onlarda istedikleri gibi tahakküm etmekten de âcizdirler.

إِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ
اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ
جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اَللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾
ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى
تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾ كَذٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾ اَللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ
﴿٦٤﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ اِنِّي نُهِيتُ
اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَمَّا جَاءَنِيَ
الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَاُمِرْتُ اَنْ اُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

59- **"Elbette Kıyâmet mutlaka gelecektir, bunda"** geleceğinde **"hiç şüphe"** ve tereddüt **"yoktur. Ama insanların çoğu iman etmezler."**

60- **"Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, Ben de duanızı kabul edeyim. Şüphesiz Bana ibadeti büyüklüklerine yedirmeyenler yakında hor ve hakir"** zelil ve küçülmüşler **"olarak cehenneme gireceklerdir."**

61- **"Allah O'dur ki, içinde rahat bulasınız diye geceyi yaratandır. Gündüzü de aydınlık kılandır."** Gündüz gözlere ulaşan ve böylelikle eşyayı görmeyi sağlayan aydınlığı ile etrafı görmeye sebeptir. **"Muhakkak Allah insanlara lütufkârdır."** Pek büyük bir lütuf sahibidir. **"Fakat insanların çoğu şükretmezler."**

62- **"İşte Rabbiniz Allah budur. Her şeyin yaratıcısıdır. O'ndan başka ilâh yoktur. O halde nasıl döndürülüyorsunuz."** da O'na ibadeti bırakıp başkasının ibadetine yöneliyorsunuz?

63- **"Allah'ın âyetlerini bilerek inkâr edenler, işte böyle döndürülür."** Hak olan tevhidden alıkonulur.

64- **"Allah O'dur ki, yeri sizin için bir karargâh"** hayatınızda ve ölümünüzden sonra karar kılacağınız bir mekân, **"göğü üstünüzde bir bina"** üzerinizde inşa edilmiş bir kubbe (çadır) gibi yükseltilmiş bir tavan **"yapmış, size sûret verip sûretlerinizi güzelleştirmiş"** en güzel bir şekilde yaratmış **"ve hoş şeylerden sizi rızıklandırmıştır. İşte Rabbiniz Allah. Âlemlerin Rabbi Allah'ın şanı ne yücedir!"** Yahut ne şanlıdır! Ya da hayrı ne kadar çoktur!

65- **"O diri olandır."** Onun hayatı zatına ait bir hayattır. Yaratılmış da değildir. Sonsuzdur. **"O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde dini yalnız O'na halis kılanlar olarak O'na dua edin."** Yani görüneni ile görünmeyeni ile ibadet ve itaatinizi yalnız O'na yapın. **"Âlemlerin Rabbi"** bütün yaratılmışların mutlak sahibi ve egemeni **"Allah'a hamdolsun"** (deyin).

66- **"De ki: Rabbimden bana"** yüce Allah'ın vahdaniyetine dalâlet eden **"apaçık deliller gelince Allah'tan başka dua ettiklerinize"** Allah'tan başka ibadet ettiğiniz ilâhlara **"ibadet etmek bana yasak kılındı. Âlemlerin Rabbine teslim olmakla"** boyun eğip yalnız Allah'a kendimi teslim etmekle **"emrolundum."**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 59-66. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, insanlara gerçekleşeceğinde şüphe bulunmayan Kıyâmetin yaklaşmakta olduğunu hatırlatmakta ve onları Rabblerine dua ve ibadet etmeye yönlendirmektedir. Çünkü O, dua edenlerin duasını kabul buyurur. Büyüklük taslayanlara gelince, onlar da cehenneme zelil olmuş ve küçülmüşler olarak gireceklerdir.

2. Bu konumda âyet-i kerimeler insanların gaflet içerisinde yanlarından geçip gittikleri kâinattaki Allah'ın bir takım âyetlerine (belge ve delillerine) de el atmaktadır. İnsanlar bu kâinattaki belge ve delillere alışıp onlarla bir bakıma iç içe olduklarından ötürü onların dikkatlerini çekmemekte, duygularını harekete geçirmemektedir. Yüce Allah'ın bir sükûn ve bir dinlenme zamanı kıldığı gece etrafı görmek, hareket etmek ve yaşamak için yarattığı gündüz, yüce Allah'ın dünyada insanlar için konakladıkları bir yer olarak yarattığı yer, direksiz olarak yükselttiği gök gibi.

3. Sonra âyet-i kerimeler insanlara kendilerini hatırlatmaktadır. Çünkü yüce Allah onlara en güzel bir şekilde sûret vermiş bulunuyor. Arkasından âyet-i kerimeler onları dinlerini Allah için halis kılarak Allah'a dua ve ibadet etmeye yönlendirmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i de kavminin ibadetinden uzaklaşmaya ve Rabbinin kendisine, ilâhlarına ibadeti yasaklamış olduğunu ilan etmeye yönlendirmekte, ayrıca ona âlemlerin Rabbine itaat edip teslimiyetle bağlanmasını da emretmektedir.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 59-66. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kullarını en güzel bir sûrette yaratmış olması onlara lütuf ve rahmetinin bir tecellisidir. Çünkü onlar ne dört ayaklı hayvanlar gibi dört ayak üzerinde ne de sürüngenler gibi karınları üzerinde yürüyorlar. Ayrıca onlara, hakka hidâyet bulmaları için aklı ve ilmi bağışlamış ve bir tek ilâha ibadet edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaya irşad buyurmuştur.

2. Bu âyetlerdeki ilmî i'cazlardan bazıları şunlardır: Gündüzün etrafı görmenin sebebi olduğuna işaret edilmektedir. Bu ise bilimsel bir gerçek olup, bilim bu gerçeğe yakın bir zamanda ulaşmış bulunuyor. Çünkü görme ile ilgili eski teoriye göre eşyayı gören bizatihi gözün kendisidir. Aynı şekilde âyet-i kerimeler insanın aslının topraktan yaratıldığına da işaret etmektedir. Çünkü bilimsel olarak toprağın unsurlarının insan bedeninin kendisinden oluştuğu unsurların aynısı olduğu ispatlanmış bulunuyor. Diğer taraftan bilimsel araştırmaların ve modern bir takım icatların vurguladığı şekilde insanın yaratılış durum ve aşamaları ile ilgili açıklamaları da böyledir. İşte bütün bunlar bu dinin yalnızca Allah'tan geldiğini özellikle pekiştiren hususlardandır.

هُوَ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ
يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُٓوا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُٓوا اَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذٖى يُحْيٖى وَيُمٖيتُ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا
فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذٖينَ يُجَادِلُونَ
فٖٓى اٰيَاتِ اللّٰهِ اَنّٰى يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾ اَلَّذٖينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ
وَبِمَٓا اَرْسَلْنَا بِهٖ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ اِذِ الْاَغْلَالُ
فٖٓى اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِى الْحَمٖيمِ ثُمَّ
فِى النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قٖيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ
﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ
شَيْـًٔا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ الْكَافِرٖينَ ﴿٧٤﴾ ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَفْرَحُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾
اُدْخُلُٓوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدٖينَ فٖيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرٖينَ ﴿٧٦﴾ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ
بَعْضَ الَّذٖى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

67- **"O ki, sizi"** aslınız olan Âdem (aleyhisselâm)'ı **"topraktan, sonra"** onun soyunu meni damlacığı olan **"bir nutfeden, sonra bir alakadan"** nispeten katılaşmış bir kan parçacığından **"yaratan, sonra sizi bir bebek olarak çıkarandır. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız"** aklınızın ve gücünüzün kemal derecesine ulaşmanız **"sonra da ihtiyar olmanız"** ihtiyarlık, yaşlılık yaşına ulaşmanız **"için** (sizi yaşatandır). **Sizden kiminiz daha öncesinden"** yani dünyaya gelmeden önce (düşük) ya da ihtiyarlık yaşına varmadan önce **"vefat eder. Belirli bir ecele ulaşmanız için"** Allah'ın her kişi için ölüm ile sınırlandırdığı vakte erişmeniz için **"ve belki akıl erdirirsiniz diye."**

68- **"O, dirilten ve öldürendir. Bir işe hükmettiği zaman"** bir şeyi var etmeyi dilediği zaman **"ona yalnız 'ol' der, o da hemen oluverir."** Zamana ihtiyaç olmaksızın derhal onu var eder.

69- **"Allah'ın âyetleri hakkında tartışanları görmez misin? Nasıl da döndürülüyorlar?"** Doğru ve apaçık olmakla birlikte Allah'ın kudret ve vahdaniyetine dalâlet eden âyetlerden nasıl olur da başka tarafa çevriliyorlar?

70- **"Kitabı ve resûllerimizle gönderdiklerimizi yalanlayanlar, onlar yakında bileceklerdir."**

71- **"O zaman"** ellerini **"boyunlarında"** bağlamayı sağlayan **"tasmalar ve zincirler bulunacak ve sürüklenecekler."**

72- **"Kaynar suda"** en ileri derecede sıcak suda **"sonra ateşte yakılacaklar."** Ateş etraflarını da saracak, karınlarını da dolduracak.

73- **"Sonra onlara denilecek ki: Hani ortak tutageldikleriniz nerede?"**

74- **"Allah'tan başka? Onlar: Önümüzden kaybolup gittiler."** Onları göremiyoruz. **"Hayır, biz zaten önceden hiçbir şeye ibadet etmiyorduk, diyecekler. Allah kâfirleri işte böyle şaşırtır."**

75- **"Bu halinizin sebebi şudur: Siz yeryüzünde haksız yere şımarıyor"** alabildiğine seviniyor, eğleniyor **"ve taşkınlık gösteriyordunuz."**

76- **"Cehennem kapılarından orada ebedi kalıcılar olarak giriniz. Büyüklük taslayanların"** sığınacakları, ikâmet edecekleri **"yeri ne kötüdür!"**

77- **"Bu sebeple sabret! Muhakkak Allah'ın vaadi haktır. Eğer onlara vaat ettiğimizin bazısını sana gösterirsek yahut seni vefat ettirirsek sonunda onlar bize döndürüleceklerdir."**

Mü'min (Gâfir) Sûresi 67-77. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler insanların dikkatlerini, asılları olan Âdem (aleyhisselâm)'ın topraktan yaratılışındaki yüce Allah'ın kudretine çekmekte, sonra da onun soyundan gelenlerin bir nutfeden, sonra bir alakadan yaratılmasına ve nihayet annelerinin karnından bebek olarak çıkıp güçlü kuvvetli hale gelinceye kadar büyümelerinden, arkasından ihtiyarlığa erişinceye kadar zayıflamaya, güç kaybetmeye başladıklarından söz etmektedir. Onlardan bazıları güçlerinin olgunluk zamanına ulaşmadan yahut da ihtiyarlamadan önce ölür. Bu sebeple hayatı ve ölümü yaratan bir ve tek olarak Allah'tır.

2. Bundan dolayı Allah'ın âyetleri hakkında tartışanların durumu hayret verici bir durumdur. Bunun için onlar Kıyâmet gününde üzerlerine inecek ve âyet-i kerimelerin tablolaştırdığı azabı hak etmişlerdir. Söz konusu bu tablo son derece şiddetlidir. Çünkü elleri tasmalarla, zincirlerle boyunlarına bağlanmış olacak, en ileri dereceye harareti ulaşmış bulunan suyun içerisinde sürüklenecekler, etraflarını kuşatan ateş içerisinde demirin alevler içerisinde yakıldığı gibi yakılacaklar. Ağızları da ateşle doldurulacağı gibi üzerlerine de yakılıp tutuşturulacaktır. O zaman onlar Allah'tan başka ibadet ettikleri varlıkları bulamayacaklar. Kendileri de bizzat dalâletlerini itiraf edecekler. Sonra da ebedi olarak kalmak ve en kötü bir şekilde ikâmet etmek üzere cehennem kapılarından içeriye girecekler.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i sabırlı olmaya, Allah'ın vaadinin hak olduğuna tam güven beslemeye yönlendirmektedir. Yüce Allah'ın onu, dininin düşmanlarına dünyada yöneltiği tehditlerin bir kısmını görünceye kadar yaşatması ile bu kabilden hiçbir şey görmeden önce Allah'ın onun canını alması arasında da bu bakımdan bir fark yoktur. Şüphesiz Allah'ın vaadi tamamen gerçekleşecektir. Çünkü emir yalnız Allah'ındır ve her durumda onlar O'na döneceklerdir.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 67-77. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Duanın bazı edepleri şunlardır: Kalp Allah için ihlâslı olmalı, yüce Allah'ın kulunun duasını kabul edeceğine, rahmetinin genişliğine güven duymalı, duanın kabul edilmesi için acele etmemeli ve bunun için de belli bir şekil ve sûret tespit etmemeli, belli bir zaman ya da bir yer de tahsis etmemelidir.

2. Semavî risaletlerden bir tek risaleti yahut bir tek Resûlü yalanlayan bir kimse, bütün Resûllerin getirdiklerinin tamamını yalanlamış olur. Çünkü akide birdir, din birdir ve en mükemmel şekli ile son risalette kendisini bulmuştur.

3. İnsanın çalışmalarında ve Rabbine ibadet etmekte ciddi ve gayretli olması gerekir. Ama sonucu ve semereyi yüce Allah'ın lütfuna, adaletine ve rahmetine tam bir güven ile birlikte Allah'a bırakmalıdır.

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِيَ
بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ فَاِذَا جَاءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾ اَللّٰهُ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ ف۪يهَا مَنَافِعُ
وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً ف۪ي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى
الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾ وَيُر۪يكُمْ اٰيَاتِه۪ فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ
تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾ اَفَلَمْ يَس۪يرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً
وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾
فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ
الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا رَاَوْا
بَأْسَنَا قَالُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِه۪ مُشْرِك۪ينَ
﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ ا۪يمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللّٰهِ
الَّت۪ي قَدْ خَلَتْ ف۪ي عِبَادِه۪ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

78- **"Andolsun Biz senden önce de Resûller gönderdik. Onlardan kimilerinin kıssalarını sana anlattık, kimilerinin de kıssalarını sana anlatmadık. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir peygamberin kendiliğinden bir âyet"** risaletinin doğruluğunu pekiştirmek maksadıyla olağanüstü bir iş olan bir mucize **"getirmesi mümkün olmaz. Allah'ın emri"** yalanlayıcıların azabı için belirlenmiş olan zaman **"geldiğinde hak ile hükmolunur."** Onlar hakkında hak ve adalet ile hüküm verir. **"İşte bâtılcılar"** inat edenler, kâfirler **"orada hüsrana uğrayıverirler."** Helâk olurlar.

79- **"Allah davarları"** deve, inek, koyun ve keçi türünü **"bazısına binmeniz, bazısını da yemeniz için sizin faydanıza olmak üzere yaratandır."** Bunların bazısı binmek için edinilir, bir kısmının etleri yenilir, sütleri içilir ve daha başka faydalar da sağlanır.

80- **"Ve sizin için onlarda faydalar vardır. Kalplerinizdeki arzuya üzerlerine binerek ulaşmanız için** (onları yarattı). **Üstelik hem onların üzerinde hem gemilerin üstünde taşınırsınız."**

81- **"Size âyetlerini"** yüce Allah'ın kudretini ve vahdaniyetini özellikle vurgulayan alâmetlerini **"gösteriyor. Allah'ın âyetlerinden hangisini inkâr ediyorsunuz?"** Bu açık ve besbelli deliller kesinlikle inkâr edilemez.

82- **"Kendilerinden öncekilerin âkıbetlerinin"** kendilerinden önce geçen ümmetler arasından bâtılı ileri sürerek hakka karşı tartışanların sonunun **"nasıl olduğuna bakmaları için yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı? Onlar bunlardan daha çok"** Mekke kâfirlerinden sayıca daha fazla **"kuvvetçe de yerde eserleri itibari ile de"** kendilerinden sonra eserleri hâlâ devam eden imarları bakımından da **"daha güçlü ve daha çetin idiler. Ama kazanageldikleri şeyler onlara fayda vermedi."**

83- **"Resûlleri onlara apaçık deliller ile"** mucizelerle ve anlaşılır açık âyetlerle **"geldiğinde onlar yanlarındaki ilim dolayısıyla şımardılar."** Kâfirler sahip bulundukları hidâyet ve vahiy nurundan uzak, dünyevî bilgi ile şımardılar **"ve alay edegeldikleri şey onları kuşatıverdi."** Üzerlerine indi ve her taraflarını sardı.

84- **"Onlar bizim azabımızı"** dünyada azabın şiddetini **"gördüklerinde iman etmeleri kendilerine fayda vermedi. Bu, Allah'ın kul-**

ları hakkında geçerli olagelen sünnetidir." Dünya hayatında azabı gördüğü sırada tevbe edenlerin hepsi hakkındaki Allah'ın hükmü, bu tevbenin kabul edilmeyeceği şeklindedir. **"Ve kâfirler işte burada hüsrana uğradı."**

85- "Ama bizim azabımızı gördüklerinde, iman etmeleri kendilerine fayda vermedi. Bu, Allah'ın kulları hakkında geçerli olagelen sünnetidir ve kâfirler işte burada hüsrana uğradı."

Mü'min (Gâfir) Sûresi 78-85. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler bundan önceki âyetlerle ilişkilidir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sabırlı olmaya ve akıbeti beklemeye yönlendirilmesinden sonra şanı yüce Allah bu âyet-i kerimelerde Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den önce çok sayıda Resûller gönderdiğini zikretmektedir. Bu Resûllerin bir kısmının kavimleri ile birlikte başlarından geçenlere dair kıssa ve haberlerini, kavimlerinin kendilerini yalanlamalarını, bunun üzerine de dünya hayatında üzerlerine inen azabı ve onları bekleyen âhiret azabını da ona zikretmiş bulunmaktadır.

2. Daha sonra yüce Allah'ın bu kâinatta ve yarattıklarında pek büyük âyetler (deliller, belgeler) var ettiğini ama onların bunlar üzerinde gerektiği gibi düşünüp ibret almaktan gafil olduklarını da açıklamaktadır. Bu âyetlerin bir kısmı Allah'ın kendilerinin emrine vermiş olduğu bu davarlardır. Böylelikle bir yerden bir yere gidişlerinde ağırlıklarının taşınmasında yiyecek, içecek, giyecek, mesken ve daha başka bir takım ihtiyaçlarının karşılanmasında bunlardan faydalansınlar diye yaratmıştır. Diğer taraftan denizde yüce Allah'ın kudret ve iradesi ile kendilerini taşıyan gemiler de böyledir.

3. Yüce Allah'ın hikmeti ölüm gelinceye ve tehdit olundukları azabı görünceye kadar bekleyen bu gibi kimselerden tevbenin kabul edilmemesini hükme bağlamıştır. Bu hüküm gereği de mutlak zarara uğramak kesinlikle kâfirleri ve müstekbirleri bulacak, umduklarını elde etmek ve galip gelmek ise itaatkâr mü'minlerin hakkı olacaktır.

Mü'min (Gâfir) Sûresi 78-85. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah ölüm vakti gelinceye kadar erteleyen kimselerden tevbeyi kabul etmez.

2. Kur'ân-ı Kerim'de zikredilen Resûllerin kıssaları, pek çoktan az bir kısımdır. Amaç ise öğüt almak, ibret çıkarmak, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in teselli edilmesi, yalanlayıcıların da uyarılıp korkutulmasıdır.

3. Yüce Allah'ın sünnetleri asla geri kalmaz, gecikmez. Onun kudretini açıkça dile getiren âyetleri (delil ve belgeleri), bütün yarattıklarında pek çok ve gayet açıktır. İmanımızı artırabilmemiz için bunlar üzerinde iyice düşünüp tefekkür etmeye ihtiyaç vardır.

4. Resûllerin -salât ve selâm onlara- tamamı insanlardandır. Yüce Allah onları seçmiş ve görevlerini tayin etmiştir. Bu görevlerinin sınırlarının dışına çıkamazlar ve Allah'ın izni olmaksızın hiçbir şey yapamazlar.

41- FUSSİLET SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 54 âyettir)

Sûrenin adı olan ve "apaçık anlaşılır hale getirilmiş" mânasına gelen fussılet kelimesi 3. âyet ile 44. âyette geçmektedir. Başındaki "hâ-mîm" harfleri ve 37. âyetindeki secde buyruğu dolayısıyla Buhârî ve Tirmizî'nin hadis mecmualarında sûrenin adı "Hâ-mîm es-secde" olarak kaydedilmiştir. Kısaca Secde sûresi olarak anıldığı gibi 10. âyetteki "akvât" ve 12. âyetteki "mesâbîh" kelimeleriyle ve daha başka isimlerle de anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm."** Bu da Kur'ân'ın i'cazına dikkat çekmek için kullanılmış Mukatta' harflerdendir.

2- "(Bu kitap) **Rahmân, Rahîm olan tarafından indirilmiştir."**

3-4- **"Bilen bir kavim için müjdeleyici ve korkutucu"** mü'minleri cennetle müjdeleyen, kâfirleri cehennem ile korkutan **"olmak üzere âyetleri gereği gibi açıklanmış"** türlü türlü açıklamalar yapılmış **"Arapça bir Kur'ân olarak** (indirilmiş) **bir kitaptır. Ama onların"** müşriklerin **"çoğu yüz çevirmiştir."** Uzaklaşıp gitmiştir. **"Bundan dolayı onlar işitmezler."** Apaçık ve kolaylaştırılmış olmakla birlikte âyetlerini anlamazlar, üzerinde düşünmezler.

5- **"Dediler ki: Bizi davet edegeldiğin şeye karşı kalplerimiz"** onu anlamayı engelleyen **"örtüler içindedir. Kulaklarımızda"** sağırlık ve işitmeyi engelleyen **"bir ağırlık vardır. Bizimle senin aranda bir perde"** bir engel **"bulunmaktadır. O halde sen yapacağını yap! Şüphesiz biz de yapanlarız."** Sen kendi yoluna ve dinine göre çalış. Biz de kendi yolumuzun ve dinimizin gereğine göre amel ederiz.

6- **"De ki: Ben ancak sizin gibi bir insanım. Bana sizin ilâhınız bir tek ilâhtır, diye vahyolunuyor. O halde O'na dosdoğru yönelin."** Allah'a, yalnız O'na itaatle ve ibadetle yönelin. **"Ve O'ndan mağfiret dileyin. O müşriklerin vay haline!"** Helâk ve pek çetin azap onlarındır.

7- **"Onlar ki, hem zekâtı vermezler"** tasadduk etmezler, Allah'a itaat yolunda infakta bulunmazlar. **"Hem de onlar âhireti inkâr edenlerin ta kendileridir."**

8- **"Şüphesiz ki iman edip salih amel işleyenler için kesilmeyen"** kesintisiz **"bir ecir vardır."**

9- **"De ki: Siz yeri iki günde"** bu iki günün ne kadar olduğunu aziz ve celil Allah bilir, **"yaratan Allah'ı gerçekten inkâr ediyor ve O'na ortaklar"** yarattıkları arasından kendilerine ibadet ettiğiniz eşler **"koşuyor musunuz? İşte O, âlemlerin Rabbidir."**

10- **"Orada üstünden sabit dağlar"** yerin çalkalanmasını ve yan yatmasını engelleyen sapasağlam duran dağlar **"yerleştirdi. Orayı bereketlendirdi."** Hayırlarını ve menfaatlerini çoğalttı. **"Ve orada gıdalarını"** orada yaşayanların rızıklarını ve geçimleri için elverişli olacak hususları **"isteyenler için müsavi olarak"** tam ve gerektiği gibi düzenlenmiş olarak **"dört günde takdir etti."**

11- **"Sonra duman halinde"** dumana benzer bir oluşum halinde **"bulunan semâya"** dosdoğru olarak **"yöneldi de ona ve yere: İsteyerek yahut istemeyerek gelin,"** istediğiniz ya da istemediğiniz halde emrimi kabul edin, ona uyun **"dedi. İkisi de: İsteyerek geldik, dediler."** Yani yüce Allah onları var etmeyi murad edince onlar ona karşı direnmediler, boyun eğdiler, çağrısını kabul ettiler.

Fussilet Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Rahmân, Rahîm tarafından indirilmiş Kur'ân-ı Kerim'i söz konusu ederek başlamakta, onun her bir şey ile alakalı sapasağlam geniş açıklamalarda bulunduğunu beyan ettiği gibi onun görevinin ne olduğunu da ifade etmektedir. O ise mü'minlere sevap müjdesini vermekte, kâfirleri ise ceza ile uyarıp korkutmaktır. Yine âyet-i kerimeler insanların birçoğunun ona karşı tutumunu da açıklamaktadır. Çünkü onlar adeta kalpleri perdelerle örtüldüğü için kelimeleri kalplerine ulaşmıyor. Kulakları sağır olduğu için çağrısını işitemiyorlar. Kendileri ile Resûl arasında da öğütlerinin ulaşmasını engelleyen bir perde varmışçasına ondan yüz çevirip onu yalanlamışlardır.

2. Daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onlara şu açıklamayı yapmasını telkin etmektedir: Kendisi de ancak onlar gibi bir beşerdir. Üzerine yüce Allah'tan vahiy inmektedir. Allah'tan başka ibadeti hak eden başka hiçbir ilâh yoktur. Bu sebeple onların Allah'ı tevhid etmek üzerinde dosdoğru yürümeleri, ondan mağfiret dilemeleri gerekir. Tasaddukta bulunmayan, iman ile nefislerini temizleyip arındırmayan, âhireti inkâr eden bu müşrikler için ise helâk olmak, azaba uğramak ve ziyan söz konusudur. Salih amel işleyen mü'minlere gelince, onlar için de Allah nezdinde pek büyük bir sevap vardır.

3. Daha sonra âyetler yerin yaratılması, yerin üzerinde dağların yaratılması, yüce Allah'ın yerde rızık kaynaklarını ve yer üzerinde yaşayacakların hayatları süresince ihtiyaç duyacakları her bir şeyi takdir buyurması kıssasını dile getirmektedir. Bütün bunlar ise ilmi her şeyi kuşatan yüce Allah'ın takdiri ile olmuştur.

Fussilet Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bütün âlemlere bir rahmettir, beşer hayatındaki etkisi pek büyük ve güçlüdür.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) doğru ve güvenilir bir peygamberdir, yüce Allah'ın kudretinin bir sınırı yoktur.

3. Kâinatın tümü yüce Allah'ın iradesine boyun eğer. Kâfir olanlar dışında Allah'a itaate başkaldıran yoktur.

فَقَضٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِى يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فِى كُلِّ سَمَٓاءٍ
اَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَٓاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾ فَاِنْ اَعْرَضُوا فَقُلْ اَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ
صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ اِذْ جَٓاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ
خَلْفِهِمْ اَلَّا تَعْبُدُوٓا اِلَّا اللّٰهَ قَالُوا لَوْ شَٓاءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً فَاِنَّا
بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾ فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذٖى
خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾
فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رٖيحًا صَرْصَرًا فٖٓى اَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذٖيقَهُمْ
عَذَابَ الْخِزْيِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى وَهُمْ
لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى
الْهُدٰى فَاَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ
اَعْدَٓاءُ اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتّٰٓى اِذَا مَا جَٓاؤُهَا شَهِدَ
عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

12- **"Böylece onları yedi gök olmak üzere iki günde yarattı"** yaratılışlarını sağlam kıldı ve onları yoktan, herhangi bir örnek olmaksızın harikulâde bir şekilde var etti, **"her bir göğe ona ait olan emri vahyetti."** Her bir gökte gerekli olan melekleri ve onda bulunan, ancak kendisinin bildiği her bir şeyi yaratıp idaresini düzenledi. **"Dünya göğünü"** size yakın olan birinci semâyı **"kandillerle"** yeryüzündekileri aydınlatan aydınlık saçan yıldızlarla/gezegenlerle **"süsledik ve koruduk."** Orayı afetlere ve şeytanlara karşı muhafaza ettik. **"Bu, gücüne karşı konulamayan mutlak galibin, her şeyi bilenin takdiridir."**

13- **"Eğer yüz çevirirlerse"** bu beyana rağmen arkalarını dönerlerse **"sen de de ki: Ben Âd ve Semûd'a gelen yıldırım gibi bir yıldırımla sizi"** oldukça şiddetli ve helâk edici bir azap ile **"korkutup uyarırım."**

14- **"Hani onlara Resûlleri önlerinden ve arkalarından"** dört bir yanlarından **"gelip"** hidâyet bulmaları için her türlü çareye bütün gayretleri ile başvurup her yönden onlara yaklaştıklarında, **"Allah'tan başkasına ibadet etmeyin, dediklerinde onlar: Eğer Rabbimiz dileseydi elbette melekler indirirdi."** Resûlleri insan değil melek yapardı. **"Bu sebepten muhakkak biz sizinle gönderilenlere kâfir olanlarız, dediler."**

15- **"Âd kavmine gelince, yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar."** Allah'a ibadete karşı büyüklendiler. **"Ve: Gücü bizden daha üstün kim vardır, dediler."** Bu soru onların gurura kapıldıklarını ifade etmekte ve olumsuz anlamda kullandıklarını göstermektedir. Yani bizden daha güçlü kimse yoktur. **"Kendilerini yaratan Allah'ın onlardan daha üstün güce sahip olduğunu görmezler mi?"** Bu da onların ağır ve çirkin sözlerinin ne kadar hayreti gerektirdiğini anlatan bir sorudur. **"Onlar âyetlerimizi bilerek inkâr ediyorlardı."** Yani Allah'ın âyetlerinin hak olduğunu bildikleri halde inkâr ediyorlardı.

16- **"Bu yüzden Biz de dünya hayatında kendilerine horluk"** zillet ve aşağılanmak **"azabını tattıralım"** çünkü onlar imana karşı büyüklük taslamışlardı **"diye üzerlerine uğursuz"** kendilerine uğursuz gelen yahut çokça tozlu ve topraklı **"günlerde ıslıklı bir rüzgâr"** aşırı soğuk, oldukça yüksek sesi olan ve şiddetli esen bir rüzgâr **"gönderdik. Âhiret azabı ise elbet daha horlayıcıdır."** Onun küçük düşürmesi,

zelil etmesi daha büyük ve daha ileridir. **"Onlara yardım da olunmaz."**

17- **"Semûd kavmine gelince, Biz onlara hidâyet verdik"** kendilerine hem hidâyet yolunu hem dalâlet yolunu açıkladık **"ama onlar körlüğü hidâyetten daha sevimli buldular."** Küfrü imana tercih ettiler. **"Bunun üzerine kazandıkları sebebi ile horlayıcı azabın yıldırımı"** çığlık, sarsıntı, zillet ve aşağılanmak **"onları aldı."**

18- **"İman edip sakınanları da kurtardık."**

19- **"Allah'ın düşmanları cehenneme (götürülmek) için toplanacakları günde hep birlikte götürülürler."** Yani öndekileri, arkada olanlar da gelip onlara katılsın ve bir araya gelsin, diye alıkonulurlar.

20- **"Nihayet onlar oraya geldiklerinde kulakları, gözleri, derileri işlediklerini bildirerek aleyhlerine şahitlik edecektir."**

21- **"Derilerine: Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz, diyecekler. Onlar da: Her şeyi konuşturan Allah bizi de konuşturdu, diyecekler. Sizi ilk defa yaratan O'dur. İşte yalnız O'na döndürülüyorsunuz."**

22- **"Siz kulaklarınız, gözleriniz, derileriniz aleyhinizde şahitlik eder diye gizlenmiyordunuz."** Çirkin ve hayâsızca işleri yaptığınız vakit saklanmıyordunuz. **"Fakat Allah yapmakta olduğunuzun çoğunu bilmez sandınız."**

23- **"Sizin Rabbiniz hakkındaki bu zannınız sizi helâk etti de ziyan edenlerden oldunuz."**

24- **"Şimdi onlar sabretseler de ateş onların yurdudur."** daimi ikâmet edecekleri yerdir. **"Kendilerinden razı olunmasını isteseler de onlardan razı olunmaz."** Allah'ı razı etmeyi dileseler, zaman geçtiğinden ötürü asla onlardan razı olmayacaktır.

Fussilet Sûresi 12-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Âd ve Semûd kıssasını, onları kendilerini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye çağıran Resûlleri yalanlamalarını, Allah'ın yeryüzünde haksız yere büyüklenmeleri ve güçlerine aldanarak Allah'ın apaçık âyetlerini inkâr etmelerinin cezası olmak üzere Allah'ın üzerlerine indirmiş olduğu azabı söz konusu etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin âhiretteki bir durumlarını ve kulaklarının, gözlerinin, derilerinin aleyhlerine nasıl tanıklık edeceklerini ve inatları, bile bile inkârları, hakkı reddetmeleri sebebi ile kınanıp azarlanmalarını, yüce Allah'ın Kıyâmet gününde onlardan herhangi bir mazereti kabul etmeyip onlardan razı olmayacağını ifade etmektedir. -Kulakların, derilerin tanıklık etmeleri bir şekilde onların hayat şeritlerinin yeniden canlandırılması şeklinde de olabilir. Allah en iyi bilendir.-

Fussilet Sûresi 12-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kudreti yerde, yerde bulunanlarda, göklerde ve göklerde bulunanlarda, kulların rızıklarının takdir edilmesi ile hayatları için elverişli olan ve bu hayatta ihtiyaçları olan hava, su, ışık, ışın gibi hususların yerde saklı bulunan faydalı madenler ile ziraate elverişli bir şekilde toprağın hazır edilmesi gibi takdirlerinde tecelli etmekte, görülmektedir.

2. Geçmiş ümmetlerin başına gelen olaylardan öğüt almak bir zorunluluktur. Böylelikle onların başına gelen musibetler gelip bizi bulmaz.

3. Kibir, Müslümanın sahip olmaması gereken yerilmiş sıfatlardandır.

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي
أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ
وَلَا جُلُودُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾ وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدٰيكُمْ
فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ
وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾ وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ
فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي
أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ
﴿٢٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ
لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾ فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ
اللّٰهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ
﴿٢٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

25- **"Biz onlara"** müşriklere **"yakın arkadaşlar kıldık."** Şeytanlardan ve insanlardan kötü arkadaşlar hazırladık. **"Onlar da önlerinde ve arkalarında olanı kendilerine süslediler."** Hâlihazırdaki ve gelecekteki çirkin işlerini onlara güzel gösterdiler. Bu sebeple kendilerinin sadece iyilik yapan güzel işler işleyen kimseler olduklarını sandılar. **"Onlardan önce gelen cinlerden ve insanlardan ümmetler arasında onlar üzerine söz"** azap sözü **"hak olmuştur."** Sabit olmuştur. **"Şüphesiz onlar zarar edenlerdi."**

26- **"Kâfir olanlar dediler ki: Bu Kur'ân'ı dinlemeyin ve o okunurken anlamsız sesler çıkarın."** Kur'ân okunduğu zaman boş şeyler yapın, bâtıl sözler söyleyin. (Gürültü, patırtı çıkartın.)

27- **"Elbette Biz kâfirlere şiddetli bir azabı tattıracağız ve onları yapageldiklerinin en kötüsü ile cezalandıracağız."**

28- **"İşte bu, Allah düşmanlarının cezasıdır, ateştir. Bizim âyetlerimizi bilerek inkâr etmeleri sebebi ile bir ceza olarak onlar için orada ebedilik yurdu vardır."**

29- **"Kâfirler diyecekler ki: Rabbimiz, cin ve insanlardan bizi saptıran o iki kişiyi"** yani dalâlete düşmemize sebep olan herkesi **"bize göster ki en aşağıda"** cehennemin en alt yerinde **"olanlardan olsunlar diye onları ayaklarımızın altına alalım."** Orası ise cehennem azabının en ağır olduğu yerdir.

30- **"Muhakkak: Rabbimiz Allah'tır deyip sonra dosdoğru olanların"** ölüme kadar hak üzere sebat gösterenlerin **"üzerine melekler: Korkmayın, üzülmeyin ve size va'dolunan cennetle sevinin, diye inerler."** Ölüm esnasında rahmet melekleri üzerlerine inerek onlara hayrı müjdelerler.

31- **"Dünya hayatında da âhirette de sizin velileriniz"** yardımcılarınız, destekleyicileriniz **"biziz. Orada canlarınız neyi arzu ediyorsa, orada neyi istiyorsanız"** neyi diliyor ve temenni ediyorsanız **"sizin için vardır."**

32- **"Çok bağışlayan, çok esirgeyici olandan ikram ve ihsan olmak üzere."**

Fussilet Sûresi 25-32. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler tekrar dünyada iken kâfirlerden ve bu şekilde nasıl doğru yoldan sapıp uzaklaştıklarından söz etmeye dönmekte, yüce Allah'ın onlar için kendilerine kötü arkadaşlara sahip olma imkânını verip bu arkadaşların onlara bâtıl amellerini süslü gösterdiklerini, onları Kur'ân-ı Kerim ile alay etmeye ve bütün yollarla insanları ondan alıp uzaklaştırmak için çaba ve gayret göstermeye ittiklerini söz konusu etmektedir. Daha sonra bunları bekleyen ağır azabı ve cehennem ateşindeki kötü dönüş ve âkıbeti dile getirmektedir.

2. Sonra onların Kıyâmet günündeki tutumlarını da açıklamaktadır. Bu halde iken cinlerden ve insanlardan olup kendilerini aldatmış bulunan bu kötü arkadaşlarına öfkelerini ve kızgınlıklarını da açığa vuracaklardır. Bunların karşısında âyet-i kerimeler ayrıca dinin doğru yolu üzerinde sebat gösteren mü'minlere ve âhirette onları bekleyen güven ve pek büyük nimetlere de işaret etmektedir.

Fussilet Sûresi 25-32. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsana fesadı süslü gösterip masiyetleri işlemeye kandırarak iten, kendisini seviyesiz işlere sürükleyen, kötü arkadaşlardan ve şerli meclis arkadaşlarından sakınmak gerekir.

2. Aynı zamanda şeytanın vesveselerine karşı da tedbirli olmak gerekir. İşte bütün bunlar düşmandır, kesinlikle bize hayrı göstermezler.

3. Din, iman ve istikamettir.

4. Din üzere istikâmet bulan/dosdoğru yürüyen ve Rabbine iman ederek Allah'ın düzeni gereğince amelde bulunan bir kimsenin üzerine melekler inerek onu cennetle müjdelerler ve korkup üzülmemesi için onu rahatlatır, huzura kavuştururlar.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
الَّت۪ي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ اَوْلِيَٓاؤُ۬كُمْ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِۚ وَلَكُمْ ف۪يهَا مَا تَشْتَه۪ٓي اَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ ف۪يهَا مَا تَدَّعُونَۜ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَح۪يمٍ ﴿٣٢﴾
وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَٓا اِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
اِنَّن۪ي مِنَ الْمُسْلِم۪ينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُۜ
اِدْفَعْ بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذ۪ي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ
كَاَنَّهُ وَلِيٌّ حَم۪يمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلَقّٰيهَٓا اِلَّا الَّذ۪ينَ صَبَرُواۚ
وَمَا يُلَقّٰيهَٓا اِلَّا ذُو حَظٍّ عَظ۪يمٍ ﴿٣٥﴾ وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ
مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ
﴿٣٦﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُۜ لَا تَسْجُدُوا
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذ۪ي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ
اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾ فَاِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذ۪ينَ عِنْدَ
رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ﴿٣٨﴾

33- **"Allah'a davet eden"** sözleri ile, davranışları ile Allah'ı tevhid etmeye ve O'na itaat etmeye çağıran **"salih amel işleyen ve: Şüphesiz ki ben Müslümanlardanım, diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?"**

34- **"İyilikle kötülük bir olmaz."** İyilik yapmak ile kötülük yapmak arasında karşılık ve âkıbet bakımından büyük bir fark vardır. **"Sen en güzel olan ile def et."** Yani kötülüğe affetmekle, iyilikte bulunmakla karşılık ver. **"O zaman seninle kendisi arasında düşmanlık olan kimse sanki candan"** samimi, ihlâslı **"bir dost gibi oluverir."**

35- **"Buna ancak sabredenler kavuşturulur."** Bu şerefli haslet ancak bunlara verilir. **"Buna ancak büyük bir pay sahibi olanlar"** mutluluktan payları pek büyük olanlar **"kavuşturulur."**

36- **"Eğer şeytandan bir vesvese"** yahut seni hayırdan alıkoymak ve şerre itmek isteyen bir duygu, **"seni dürtüp"** sana isabet edecek yahut hayırdan alıkoyacak olup **"tahrik ederse hemen Allah'a sığın."** Seni onun şerrinden kurtarması için Allah'a sığın. **"Çünkü O, işitendir, bilendir."**

37- **"O'nun âyetlerinden"** kudretinin ve birliğinin delillerinden **"bazıları da gece ile gündüz, güneş ve aydır. Güneşe de secde etmeyin, aya da. Eğer yalnız O'na ibadet ediyorsanız"** O'ndan başkasına tapınmıyorsanız **"onları yaratan Allah'a secde edin."**

38- **"Şayet büyüklenmek isterlerse Rabbinin yanında bulunanlar"** yani mukarreb melekler **"hiç usanmadan"** sıkılmadan, yorulmadan **"O'nu gece ve gündüz tesbih eder, dururlar."**

Fussilet Sûresi 33-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'ın yoluna çağıran davetçinin niteliklerini, konumunu, onun samimiyetini açıklamakta, ruhunu, sözlerini, konuşmalarını, edebini tavsif etmektedir. Bu ise sûrenin baş tarafında davet olunanların katılığına, kötü edeplerine ve nefretlerine karşı bir nitelemedir. Bununla birlikte davetçinin gerek duyduğu gayret ve sabrı, kötülüğü en güzel olan ile bertaraf edip uzaklaştırması halini de açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler davetin gereği olan bu hikmetli duruşu gösterme başarısının ancak sabredenlere nasip olduğunu ve bunun ancak pek büyük pay sahibi kimselere verildiğini açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin, azametinin ve mahlûkatta görülen vahdâniyetinin delillerinden gece ve gündüzü, güneşi ve ayı musahhar kılmasından (kulların menfaatine yaratmış olmasından) söz etmektedir. Aynı zamanda meleklerden ve Rabblerine boyun eğerek O'na yalvarıp yakararak ibadet eden Allah'ın yakınlaştırılmış kullarından da söz etmektedir.

Fussilet Sûresi 33-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a çağırmak, amellerin en faziletlisidir. Ama bununla birlikte kişinin benliğinin kaybolacağı şekilde yüce Allah'a teslimiyetinin de bulunması bir şarttır. Böylelikle davet katıksız olarak (ihlâsla), yalnız Allah için yapılmış olur. Davetçinin bu hususta tebliğden başka hiçbir müdahalesi olmaz.

2. Allah'ın yoluna davet eden davetçinin sabretmek ve intikam almaya gücü yettiği hallerde dahi affetmek, kötülüğe iyilikle karşılık vermek, ecir ve mükâfatını yalnız yüce Allah'tan beklemek ve ümit kesmemek de görevidir.

3. Allah'ın yoluna davet eden kimse ve her Müslüman kendisini hayırdan alıkoymak yahut da şerre itmek isteyen şeytanî vesveseleri hissettiği takdirde derhal şeytandan yüce Allah'a sığınmalıdır. Böylelikle öfkesini ve kötülük yapma eğilimini ondan uzaklaştırır, hayır işlemek için kalbine genişlik verir ve bunun için de ona yardımcı olur.

4. Akıllı bir kimse arkadaşlarını hayırlı ve salih kimseler arasından seçmeli, buna karşılık kendisine fesadı ve münkeri süslü gösteren kötü arkadaşlardan da uzak durmalıdır.

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَٓاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْۜ اِنَّ الَّذ۪ٓي اَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتٰىۜ اِنَّهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٣٩﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ يُلْحِدُونَ ف۪ٓي اٰيَاتِنَا
لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَاۜ اَفَمَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَنْ يَأْت۪ٓي اٰمِنًا
يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِعْمَلُوا مَا شِئْتُمْۙ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿٤٠﴾
اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَٓاءَهُمْۚ وَاِنَّهُ لَكِتَابٌ عَز۪يزٌۙ ﴿٤١﴾
لَا يَأْت۪يهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِه۪ۜ تَنْز۪يلٌ مِنْ حَك۪يمٍ
حَم۪يدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ ق۪يلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَۜ اِنَّ
رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا
اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُۜ ءَاَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّۜ قُلْ هُوَ
لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا هُدًى وَشِفَٓاءٌۜ وَالَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ ف۪ٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ
وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًىۜ اُو۬لٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَع۪يدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ
اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ ف۪يهِۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّهُمْ لَف۪ي شَكٍّ مِنْهُ مُر۪يبٍ ﴿٤٥﴾ مَنْ عَمِلَ
صَالِحًا فَلِنَفْسِه۪ وَمَنْ اَسَٓاءَ فَعَلَيْهَاۜ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَب۪يدِ ﴿٤٦﴾

39- **"Onun âyetlerinden biri de yeri kupkuru"** hiçbir yeşilliği ve bir bitkisi bulunmayan kurak bir vaziyette **"görmendir. Biz üzerine suyu indirdiğimizde sarsılır."** Bitki ile hareket eder. **"Ve kabarır."** Yükselir ve şişer. **"Onu dirilten şüphesiz ki ölüleri de diriltidir. Çünkü O, her şeye kâdirdir."**

40- **"Âyetlerimiz hakkında doğru yoldan sapanlar"** haktan uzaklaşanlar **"muhakkak onlar bize gizli kalmazlar. O halde ateşe atılacak kimse mi hayırlıdır yoksa Kıyâmet gününde emin olarak gelen kimse mi? Dilediğinizi yapın. Çünkü O, ne yaptığınızı çok iyi görendir."**

41- **"Muhakkak ki kendilerine geldiğinde o zikri inkâr edenler... Hâlbuki o hiç şüphesiz aziz"** delillerinin gücü ile galip gelen **"bir kitaptır."**

42- **"Önünden de arkasından da bâtıl ona erişemez."** Herhangi bir cihetten bâtıl ona sızamaz, onu tenkide imkân yoktur. Çünkü o âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. **"Hikmeti sonsuz, Hamîd"** yarattıkları tarafından hamd edilen, övülen **"tarafından indirilmiştir."**

43- **"Sana, senden önceki resûllere söylenmiş olandan başka bir şey söylenmiyor. Muhakkak senin Rabbin hem mağfiret, hem can yakıcı azabın sahibidir."**

44- **"Eğer Biz onu Arapça olmayan bir Kur'ân yapsa idik elbette: Âyetleri açıklanmalı değil miydi"** neden âyetleri bizim bildiğimiz bir dilde açıklanmadı, **"Arapça olmayan ile Arap olan bir kimse mi olur,"** hiç Arapça olmayan bir Kur'ân ve Arap olan bir Resûl olur mu? -Soru böyle bir şeyin olmasını kabul etmemek anlamındadır- **"diyeceklerdi. De ki: O, iman edenler için bir hidâyet ve bir şifadır."** Hakka iletir, bilgisizliğe, şüpheye, her türlü nefsî (bireysel) ve sosyal afet ve hastalıklara karşı da bir şifadır, onları iyileştirir. **"İman etmeyenlerin ise kulaklarında"** bu Kur'ân'ı işitmelerini engelleyen **"bir ağırlık vardır ve o onlar için bir körlüktür."** Kur'ân kâfirler için onları istilâ eden bir bedbahtlık, bir zorluk, bir karanlık ve bir şüphedir. **"İşte onlar kendilerine uzak bir yerden seslenilir."**

45- **"Andolsun Biz Musâ'ya kitabı"** Tevrat'ı **"verdik de hakkında ihtilâfa düşüldü."** Kavmi, kimi onu doğru kabul ederek kimi yalanlayarak onun hakkında anlaşmazlığa düştü. **"Eğer Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı"** yüce Allah hesaba çekilmeyi amellerin karşılıklarını

vermeyi belli bir zamana erteleme hükmünü vermemiş olsaydı, **"bunların da aralarında elbette hükmolunurdu."** Onları dünyada azaplandırır, helâk ederdi. **"Hâlbuki onlar bundan yana şüphe ve"** huzursuzluğa düşüren **"tereddüt içindedirler."**

46- "Kim salih amel işlerse kendi lehine, kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin kullarına asla zulmedici değildir."

Fussilet Sûresi 39-46. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler önce kuru ve hiçbir şey yeşermemiş olan yeri söz konusu etmekte, ölümden sonra nasıl hayatın onun üzerinde harekete geçip yavaş yavaş ilerlediğini anlatmaktadır. Bunun sonucunda yerin üzerinde bitkiler, ekinler ve mahsuller yavaş yavaş gelişip serpildi. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın, ölümünden sonra yerin diriltilmesine kâdir olması ile ölümden sonra hesaba çekmek ve amellerin karşılıklarını vermek üzere insanları diriltmesi arasında bir bağlantı kurmaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın âyetleri hakkında eğriliğe sapanlardan ve hikmeti sonsuz, her dil ile övülmüş tarafından indirilmiş olduğu için kendisine bâtılın sızmadığı, sahteliğin asla girmediği Kur'ân-ı Kerim'den söz etmekte ve haktan sapıp uzaklaşmış bu kimseleri Allah'ın kendilerini gördüğünü ve Kıyâmet gününde onları çetin bir azap ile azaplandıracağını ifade ederek tehdit etmektedir. Hâlbuki mü'minler kendileri adına güven altında olacaklar, sevap ve pek büyük nimetlerle mutlu olacaklardır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli etmekte, kavminden gördükleri sebebi ile çektiği sıkıntılarını hafifletmekte, ona onların Kur'ân-ı Kerim ile risaleti hakkında söylediklerinin, kendilerinden önceki kavimlerin geçmiş Resûllere söylediklerinin aynısı olduğunu açıklamaktadır. Bu sebeple artık Allah'ın can yakıcı cezası gelip onları buluncaya kadar onlara mühlet versin. İman edenlere gelince, şüphesiz Allah mü'minlere pek merhametli ve günahlarını bağışlayıcıdır. Âyetler aynı zamanda tartışmanın kâfirlerin tabiatı olduğunu açıklamaktadır. Çünkü bu Kur'ân-ı Kerim eğer Arapça olmayan bir dilde inmiş olsaydı buna da razı gelmeyip neden âyetleri bizim bildiğimiz bir dilden açıklanmadı, nasıl olur da Arap olan bir Resûle Arapça olmayan bir dil ile vahiy nâzil oluyor, diyeceklerdi.

4. Âyetler Musâ (aleyhisselâm)'ın Kitabına, kavminin o kitap hakkında anlaşmazlığa düştüğüne işaret etmekte, Allah'ın kâfirlere -Kıyâmet gününde onları cezalandırmak için- mühlet verdiğini açıklamaktadır. Aynı zamanda kimseye zulmetmeyen yüce Allah'ın adaletini de tespit etmektedir.

Fussilet Sûresi 39-46. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâfirler en ufak bir şey ile dahi Rabblerine zarar veremezler. Aksine zarar sadece onlara gelecektir.

2. Kur'ân-ı Kerim Allah tarafından korunmuş bir kitaptır. Bâtıl hiçbir şekilde ona sızmaz. O lafızları, anlamları ve hükümleri ile bir mucizedir. Onun dışında beşer kelâmından herhangi bir söz ona karışmaz. O mü'minler için bir hidâyettir. Kalplerdeki hastalıklara, ruhların marazlarına bir şifadır.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ اَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
اَيْنَ شُرَكَٓائِى قَالُٓوا اٰذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ
﴿٤٨﴾ لَا يَسْـَٔمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَٓاءِ الْخَيْرِ وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ
فَيَؤُسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾ وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ
مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِى وَمَٓا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَٓائِمَةً وَلَئِنْ
رُجِعْتُ اِلٰى رَبّٓى اِنَّ لِى عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾ وَاِذَٓا
اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهِ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو
دُعَٓاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾
سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفِٓى اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ
اَنَّهُ الْحَقُّ اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾
اَلَٓا اِنَّهُمْ فِى مِرْيَةٍ مِنْ لِقَٓاءِ رَبِّهِمْ اَلَٓا اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾

47- **"O saatin bilgisi O'na havale olunur."** Muayyen olarak ne zaman kopacağını ve onun kopuşu ile alakalı etraflı hususları yüce Allah'tan başkası bilemez. **"Onun bilgisi dışında hiçbir meyve tomurcuğundan"** kabından, kapçığından **"çıkmaz. Hiçbir dişi de ne gebe kalır ne de doğurur. Benim ortaklarım nerede, diye onlara seslenileceği gün onlar: Bizden şehadet edecek kimse"** bugün aramızdan senin ortağın olduğuna şahitlik edecek kimse **"olmadığını sana arz ederiz."** Bu hakikati bildiririz **"derler."**

48- **"Önceden dua ettikleri şeyler önlerinden kaybolur. Kaçacak bir yerlerinin bulunmadığını da anlarlar."** Azaptan kurtuluş olmadığına kesin olarak inanırlar.

49- **"İnsan iyilik dilemekten"** dünyevî hayırlar istemekten **"usanmaz"** bıkmaz. **"Eğer ona kötülük dokunsa hemen ümidini keser."** Oldukça ümitsizleşir, ümidini yitirir. **"Ümitsizliğe düşer."**

50- **"Andolsun ki kendisine dokunan bir darlıktan sonra ona rahmetimizden tattırsak elbette** şöyle der: Bu benimdir" benim çalışmamın ve gayretimin bir neticesidir. **"Ben Kıyâmetin kopacağını da sanmıyorum. Eğer Rabbime döndürülsem de şüphesiz benim için O'nun yanında iyilik vardır."** Eğer Kıyâmet diye bir şey varsa bu dünyada bana iyilik ihsan ettiği gibi Rabbim orada da bana iyilikte bulunacaktır. **"Andolsun Biz kâfir olanlara ne yaptıklarını haber vereceğiz."** Göstereceğiz ve amellerinin karşılıklarını da vereceğiz **"ve andolsun onlara çok şiddetli azaptan da tattıracağız."**

51- **"Biz insana bir nimet verdiğimizde yüz çevirir."** Rabbine şükretmez. **"Yan çizip uzaklaşır."** İlahî yoldan uzaklara gider. **"Eğer ona kötülük isabet ederse bu sefer uzun uzadıya dua eder."** Pek çok ve sürekli dua eder.

52- **"De ki: Söyleyin bana, eğer o Allah tarafından ise sonra da siz onu inkâr ederseniz uzak bir ayrılığa düşenden daha sapık kim olabilir?"**

53- **"Onun gerçeğin ta kendisi olduğu kendilerine apaçık belli oluncaya kadar âyetlerimizi onlara hem âfâkta"** göklerin ve yerin köşe ve bucaklarında, **"hem kendi nefislerinde"** yüce Allah'ın onları yaratması ve halk etmesindeki kudretinin hayret verici özelliklerinden bir kısmında **"göstereceğiz."** İnsanlara Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından indirilmiş ol-

duğunun delillerini açıkça göstereceğiz. **"Rabbinin her şeyi görüp gözetici olması sana yetmez mi?"**

54- **"Bilin ki muhakkak onlar Rableri ile karşılaşmaktan"** pek büyük **"bir şüphe içindedirler. Uyanık olun. Muhakkak O, her şeyi kuşatandır."**

Fussilet Sûresi 47-54. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kıyâmetten ve Kıyâmete dair bilginin özel olarak Allah'ın bilgisinde olduğundan, tomurcukların içerisinde saklı bulunan meyvelerden, rahimlerin içerisinde bulunan canlı ceninlerden söz ederek yüce Allah'ın bunları kapsamlı ve eksiksiz bir şekilde bildiğini ifade etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlere koştukları ortaklara dair soru sorulması halindeki bir tablolarını sunmaktadır. Bu durumda onlar iman etmelerinin kendilerine bir fayda vermeyeceğinden ve azaptan kaçışın imkânsız olduğundan emin olacakları bir zamanda şirkten uzaklaşacaklar.

3. Arkasından âyet-i kerimeler insan nefsinden, onun çabuk elde edilen menfaate olan düşkünlüğünden, bununla birlikte âhireti de hesaba katmadığından söz etmektedir.

4. Sûre, yüce Allah'ın her kuşakta insanlara âyetlerini ufuklarda ve nefislerde kudretinin alâmetlerini açıkça göstereceği vaadi ile sona ermektedir. Böylelikle bu dinin hakkında şüphe ve tereddüdün söz konusu olmayacağından, hakkın kendisi ve yüce Allah'ın da her şeyi çok iyi bilen olduğundan kesin olarak emin olsunlar.

Fussilet Sûresi 47-54. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim mü'minler için bir hidâyet, kalplerdeki hastalıklara ve nefislerdeki illetlere bir şifadır. Hatta her türlü sosyal, ekonomik ve diğer afetlerin tümü için dahi bir şifadır.

2. Mü'minin nefsi dengeli ve itidallidir. Çünkü o Allah'ın rahmetini de mağfiretini de umar, bunlardan da ebediyyen ümit kesmez. Diğer taraftan Allah'ın cezasından da çekinir ve Allah'tan korkar. Ebediyyen ondan gafil olmaz. İşte bu denge İslâm'ın köklü bir karakteridir.

3. Kalbi hidâyete açılmayan insan geçici ve erken gelen faydayı seven ve -ona bazı kötülükler gelip dokunsa dahi- bu yolda dua etmekten usanmayan zayıf bir insandır.

4. Yüce Allah'ın bize ufuklarda ve nefislerde mütevazı bilimimizin keşfettiği varlık ve birliğinin âyetlerinden (delil ve belgelerinden) bir kısmını göstermiş olması, onun bir rahmeti ve vaadinin gerçek oluşundan dolayıdır. Bizden sonra gelecek olanlar da onun ilminde bulunan ve bu dinin hak olduğunu vurgulayan daha başka hususları da görecekler-dir.

42- ŞÛRÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 53 âyettir)

38. âyetinde geçen ve "danışma, istişare etme" anlamına gelen şûrâ kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1-2- "Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf." Bunlar sûre başlarında yer alan Mukatta Harfler olup Kur'ân-ı Kerim'in i'cazına ve insanların bilip anladıkları harfler ile bütün âlemlere meydan okuyuşuna, fakat onların benzerini meydana getiremediklerine bir işarettir.

3- "Azîz" asla yenilemeyen, **"Hakîm"** ancak hikmet ve tedbir ile vahiy indiren **"Allah, sana ve senden öncekilere"** önceden gelmiş bütün Nebi ve Resûllere **"işte böyle vahyeder."** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gelen vahiy de aynen öncekiler gibidir.

4- "Göklerde olanlarla yerde olanlar yalnız O'nundur. O en yücedir, en büyük olandır." Şanı pek yüce olup kendisi dışındaki bütün varlıklara egemen olandır.

5- "Gökler nerede ise üstlerinden çatlayacaklar," yüce Allah'ın azamet ve celâlinden ötürü yarılacaklar. **"melekler de Rabblerine hamd ile tesbih ederler."** Onu her türlü eksiklikten tenzih edip O'na şükrederler. **"Yeryüzünde olanlar için mağfiret dilerler. Şunu bilin ki, muhakkak Allah günahları mağfiret edendir, çok çok merhamet edicidir."**

6- "O'ndan başka veliler" kendilerine yardımcı olacaklarını sandıkları dişi mabudlar **"edinenlere gelince, Allah onların üzerinde bir hafız"** hesaba çeken ve gözetleyen **"dir. Sense**

onların üzerinde bir vekil" işleri sana havale edilmiş birisi **"değilsin."**

7- "Hem şehirlerin anasını, Mekke'yi" yani bu şehrin halkını **"ve onun etrafında bulunanları korkutasın, hem de kendisinde şüphe"** ve tereddüt **" bulunmayan toplanma günü"** hesaba çekilmek ve amellerin karşılığının verilmesi için bütün mahlûkatın toplanıp bir araya geleceği Kıyâmet günü **"ile uyarıp korkutasın diye sana da böylece Arapça bir Kur'ân vahyettik. Bir kısmı cennette, bir kısmı cehennemde olacaktır."**

8- "Eğer Allah dileseydi onları tek bir ümmet kılardı. Fakat dilediği kimseyi rahmetine alır. O zalimlerin ise hiçbir velisi" yardımcı olmak sûreti ile onları dost edinen bir yardımcıları **"yoktur."**

9- "Yoksa onlar O'ndan başka veliler mi edindiler? İşte Allah! Veli O'dur, ölüleri de O diriltir, O her şeye gücü yetendir."

10- "Herhangi bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz onun hakkında hüküm vermek Allah'a aittir. İşte benim Rabbim olan Allah O'dur. Yalnız O'na tevekkül ettim ve ben yalnız O'na dönerim." Bütün işlerde yalnız Allah'a dönerim.

Şûrâ Sûresi 1-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyettiği tevhid, âhiret ve hesaba dair hususların aynısının önceki semavî kitaplarda da gelmiş olduğunu ve hepsinin hak olduğunu açıklamaktadır. Çünkü hepsi hiçbir şeyin kendisini âciz bırakmadığı ve ancak hikmetin ve güzel tedbir ve idarenin gereği ne ise onu yapan Allah tarafından gelmiştir.

2. Âyet-i kerimeler bazı insanların Allah'tan başka ibadet ettikleri ilâhlar edinmiş olduklarına da işaret etmektedir. Yüce Allah ise bunlara amellerine göre karşılık verecektir. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in görevi de tebliğ edip uyarmaktan ibaret olup insanların hesabını görmeyi yüce Allah'a bırakır. Yüce Allah da elbette dilemiş olsaydı bütün insanları tek bir ümmet yapardı. Fakat bu hal onların beşer olma özelliklerini ortadan kaldırır ve onları hiçbir hususta bir tercihleri bulunmayan geri kalan yaratılmışlara benzer bir hale düşürür.

3. Âyet-i kerimeler onların Allah'a ortak koşmalarını reddetmektedir. Çünkü kendisine sığınanlara yardım etmeye, ölüleri diriltmeye kâdir olan biricik hak ilâh O'dur. Ortaya çıkan anlaşmazlık ve çekişmelerde ise hükmüne başvurulan mutlak adil de O'dur.

Şûrâ Sûresi 1-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Vahiy, bütün Nebiler arasında ortaktır. Hepsi Allah'a ve âhiret gününe iman etmeye, hayra, hakka, adalete ve erdeme çağırmışlardır.

2. Semavî şeriatler şer'i (hukukî) yasamalarında ve yöntemlerinde her birisinin zamanına ve mekânına göre tedricî bir özellik taşır ve hepsi de Nebi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti ile kemale ermiştir.

3. Göklerin ve yerin mutlak mâliki, mülkünde ortağı bulunmayan, kendisinden başka hiç bir ilâh olmayan sadece Allah'tır ve hiçbir şey onun gibi değildir.

4. İnsan, seçmek ve tercih etmek gücüne sahip olan bir mahlûktur. Bundan dolayı insanlar arasında mü'min, kâfir, mutlu ve bedbaht kimseler görebiliyoruz. Bu güce sahip olması ona varlığının ve insan oluşunun anlamını vermekte, bu sebeple hakka ulaşmak için çaba ve gayret göstermekle yükümlü bulunmaktadır.

5. Hüküm (koymak/egemenlik) yalnız Allah'a aittir. Herhangi bir şey hakkında insanlar anlaşmazlığa düşecek olurlarsa ona başvurmak zorundadırlar.

6. İnsanların din hakkında ayrılığa düşmeleri yüce Allah'ın tavsiyesine (emrine) aykırıdır. Böyle bir ayrılık ise şerefli Resûllerin izini takip edenlerin bilgisizliği sonucu ortaya çıkmaz. Onlar bilerek bu ayrılığa düşmüşlerdir. Bu ayrılığın içerisine kıskançlık, zulüm ve haksızlık yapılarak düşülmüştür.

فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًاۚ يَذْرَؤُكُمْ ف۪يهِۜ لَيْسَ كَمِثْلِه۪ شَيْءٌۚ
وَهُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَال۪يدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ ﴿١٢﴾
شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدّ۪ينِ مَا وَصّٰى بِه۪ نُوحًا وَالَّذ۪ٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ
وَمَا وَصَّيْنَا بِه۪ٓ اِبْرٰه۪يمَ وَمُوسٰى وَع۪يسٰٓى اَنْ اَق۪يمُوا الدّ۪ينَ
وَلَا تَتَفَرَّقُوا ف۪يهِۜ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِك۪ينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِۜ
اَللّٰهُ يَجْتَب۪ٓي اِلَيْهِ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ٓي اِلَيْهِ مَنْ يُن۪يبُ ﴿١٣﴾
وَمَا تَفَرَّقُٓوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْۜ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ
بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّ الَّذ۪ينَ اُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَف۪ي شَكٍّ
مِنْهُ مُر۪يبٍ ﴿١٤﴾ فَلِذٰلِكَ فَادْعُۚ وَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَۚ وَلَا تَتَّبِعْ
اَهْوَٓاءَهُمْۚ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍۚ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ
بَيْنَكُمْۜ اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْۜ لَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْۜ لَا حُجَّةَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْۜ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَاۚ وَاِلَيْهِ الْمَص۪يرُ ﴿١٥﴾

11- **"Gökleri ve yeri"** yoktan var edip icat eden **"yaratandır. Size kendi nefislerinizden"** kendi beşer türünüzden helâl **"eşler ve davarlardan da"** deve, inek ve koyun türünden erkek ve dişi **"çiftler yaratmıştır." O sizi bu yolla"** evlenmek ve doğum sûreti ile **"üretip çoğaltıyor. Onun benzeri hiçbir şey yoktur. Ve O, her şeyi işitendir, görendir."**

12- **"Göklerle yerin anahtarları"** yahut hazineleri **"O'nundur."** Maksat; göklerin ve yerin bütün işlerinin yüce Allah'ın elinde olduğu, kudret ve hikmeti ile biricik tasarruf edenin o olduğunu ifade etmektir. **"Dilediğine rızkı yayar"** genişletir **"ve daraltır."** hikmeti gereği dilediği kimsenin de rızkını kısar. **"Çünkü O, her şeyi çok iyi bilendir."**

13- **"O, dini dosdoğru tutun"** tevhid dini olan İslâm dini gereğince eksiksiz olarak amel edin, **"onda ayrılığa düşmeyin, diye dinden Nuh'a tavsiye ettiğini"** yerine getirilmesi için emir verdiği hususları **"sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musâ ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi size de şeriat yaptı."** Dünya ve âhirette mutluluğa sizi ulaştıracak yolu açık açık gösterdi. **"Senin onları kendisine davet ettiğin şey, müşriklere büyük"** ve ağır geldi. **"geldi. Allah dilediği kimseyi buna"** dini için **"seçer ve döneni"** kendisine dönüp yöneleni **"buna hidâyet eder."**

14- **"Onlar ancak ilim kendilerine geldikten sonra aralarındaki düşmanlık"** ve haksızlık **"sebebi ile ayrılığa düştüler. Eğer Rabbinden belirli bir süreye kadar"** -kasıt Kıyâmet günüdür- **"bir söz geçmiş olmasaydı elbette aralarında hükmolunurdu."** Dünyada azaba uğratılarak azapları çabuklaştırılırdı. **"Onlardan sonra kendilerine kitap mirâs verilenler de muhakkak onun hakkında bir şüphe ve tereddüt"** ve şaşkınlık **"içindedirler."**

15- **"İşte bundan dolayı sen buna davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol."** Allah'ın yolundan ayrılma, Allah'ın sana emrettiği şekilde daveti tebliğ etmekte bütün gayretinle çalış. **"Onların arzularına uyma."** Müşrik ve doğru yoldan sapıp uzaklaştırıcı kimselerin hevâ ve heveslerine uyma. **"Ve de ki: Ben Allah'ın indirdiği bütün kitaplara iman ettim."** Kasıt semavî kitaplardır. **"Aranızda adalet yapmakla"** adalet ile hükmetmekle **"emrolundum. Allah bizim de Rabbimizdir, sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bizim, sizin amelleriniz de sizindir. Bizimle sizin aranızda bir delile gerek yoktur."** Aramızda bir düşmanlık ve bir tartışma sebebi bulunmamaktadır. Çünkü hak açık seçik ortadadır. **"Allah hepimizi bir araya toplayacaktır ve dönüş yalnız O'nadır."**

Şûrâ Sûresi 11-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın hak ilâh olduğuna dair bazı delilleri söz konusu etmektedir: O harikulade düzeni ile ve içindekilerle semâyı, içindeki kudret ve nimet göstergeleri ile yeri yaratandır. Yeryüzündeki varlıkların hayatının devamını da evlenmek (çiftlerin bir araya gelmesi) ve doğum yolu ile sağlamıştır. Çünkü yüce Allah insanı ve diğer varlıkları bir erkek ve bir dişiden yaratmıştır. Sonunda hepsi yok olacaktır ve yüce Allah'tan başka kimse kalmayacaktır. Sonra o kullarını hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermek için diriltecektir.

2. Sonra bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i Müslümanları İslâm'ın himayesinde söz birliğine çağırmasını ve dinde fırkalara ayrılmaya karşı savaşmasını, davası üzerinde sebat etmesini ve onlara Allah tarafından indirilmiş sahih her bir kitaba iman ettiğini, onlarla ilişkilerde adaletli olmasını, bir ve tek ilâh olan yüce Allah'a inanmasını ve her insanın amelinden sorumlu olacağını ilan etmesini emretmektedir.

Şûrâ Sûresi 11-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Gerçek Müslümanın parolası: Davet hakkadır ve haktan sapma yoktur, şeklindedir.

2. Tartışmak ve başkalarını kendi görüşünün doğruluğuna inanmaya çalışmak, her insanın hakkıdır. Eğer kendi düşüncesine kanaat getirmiş, başkalarının görüşlerini dinleyen ve onları takdir eden birisi ise bu hususta onun ayıplanması da söz konusu değildir.

3. Hedefin açık seçik olması, davetin birliği, adaleti yerleştirmek, biricik rubûbiyetin âlemlerin Rabbi Allah'ın olduğunu açıklamak ve bunu, insanı yaratılmışlara kulluktan kurtarmak ve onu yaratıcıya ibadete yönlendirmek için yapmak, bireysel sorumluluğu ilan etmek ve herkesin kendi amelinden sorumlu olduğunu açıklamak, dosdoğru yolda giden hikmetli liderliğin niteliklerindendir.

4. Şanı yüce ve mübarek Allah, salih olanları ile olmayanlarıyla, mü'minleri ile kâfirleri ile bütün kullarının rızıklarını üstlenmiştir. Çünkü hepsi de kendilerine rızık vermekten âcizdirler.

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ
حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ
عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾ اَللّٰهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾
يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ
فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾ اَللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ
يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ
حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا
نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ
شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ
الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
﴿٢١﴾ تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ
بِهِمْ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ
لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

16- **"Allah hakkında"** Allah'ın dini hakkında **"-onun çağrısı kabul edildikten"** insanlar O'nun çağrısını kabul edip dinine boyun eğdikten **"sonra- tartışanların delilleri Rabbleri nezdinde bâtıldır."** Geçersizdir, yok olucudur.

17- **"Allah hak ile kitabı"** Kur'ân-ı Kerim'i **"ve mîzânı"** kendi esasına göre amellerin tartıldığı şeriati **"indirendir. Ne bilirsin, Saat"** Kıyâmet günü **"belki de yakındır."**

18- **"Ona iman etmeyenler onun çabucak gelmesini isterler. İman edenler ise ondan"** gerçekleşeceğinden **"yana korku içindedirler."** Çabucak gelmesini istemezler. **"Ve onun hiç şüphesiz hak olduğunu bilirler. Bilin ki o Saat hakkında tartışanlar"** Kıyâmetin gerçekleşeceği hususunda tartışıp bu hususta şüphe edenler **"elbette"** haktan **"sapmış"** doğrudan ve haktan oldukça **"uzak bir sapıklık içindedirler."**

19- **"Allah, kullarına çok lütufkârdır."** Onlara rıfk ile muamele eder. **"Dilediğine çok rızık verir, O, Kavîdir"** kudreti pek büyüktür. **"Hüküm ve iradesinde galip gelendir."**

20- **"Kim âhiret ekinini"** âhiret sevabını yahut onun için amel etmeyi **"isterse onun ekinini artırırız. Kim de dünya ekinini"** dünya nimetlerini ve metaını **"isterse kendisine ondan bir şeyler veririz. Ama âhirette onun hiçbir payı yoktur."**

21- **"Yoksa onların Allah'ın izin vermediği"** emretmediği **"şeyleri kendilerine dinden şeriat yapan ortakları mı vardır?"** Yani Allah'tan başka hiç ortak olur mu? -Soru azar, red ve sitem içindir.- **"Eğer ayırt edici söz"** Allah'ın, azabı Kıyâmet gününe erteleme vaadi -ki onun vaadi şaşmaz- **"olmasaydı muhakkak aralarında hüküm olunmuştu bile."** dünyada azaba uğratılmaları hükmü gerçekleşmiş olurdu. **"Doğrusu zalimler için can yakıcı bir azap vardır."**

22- **"Kazandıkları şeylerden"** şirk ve masiyetlerinin cezasından **"ötürü zalimleri korkuya düşmüş görürsün. Hâlbuki o tepelerine inecektir."** Kıyâmet gününde bu cezaları kaçınılmaz olarak üzerlerine inecektir. **"İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar cennetlerin bahçelerindedir."** En hoş ve en nezih yerlerindedir. **"Onlar için Rabbleri yanında istedikleri her şey vardır. İşte bu, büyük lütuf ve ihsanın ta kendisidir."**

Şûrâ Sûresi 16-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in hak, Allah'ın şeriatinin amellerinin doğru terazisi olduğunu, aklı başında olanların ise durumunu Allah'tan başkasının bilmediği kâfirlerin ise alay ve eğlenmek kastıyla acele istedikleri o âhiret günü gelmeden önce iman etmek için ellerini çabuk tutan kimseler olduklarını açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın kullarına lütufkârlığını açıklamaktadır. Çünkü onun mülkünde mü'mini de kâfiri de vardır. Dünyada bütün insanlara rızık vermektedir. Ama cenneti kulları arasından özel olarak hidâyet bulmuş ve salih kimselere verecektir. Bundan sonra artık insan kendi iradesi ile başbaşadır. Eğer âhireti isteyip onun için amel ederse Allah da ona âhiret sevabını kat kat verecektir. Bununla birlikte, dünyadaki payından da onu mahrum etmeyecektir. Eğer yalnız dünyayı ister ve yalnız dünya için çalışırsa Allah da ona dünyadaki payını verir, cennetten onu mahrum edip cehenneme koyar.

3. Sonra âyet-i kerimeler şu soruyu sormaktadır: Acaba bu kâfirlerin Allah'ın şeriati dışında ortak koştukları kimselerin kendileri için yaptıkları ve artık orada ihtiyaçları olan yasaları da buldukları bir şeriatleri mi var? Şüphesiz onların böyle bir şeriatleri yoktur. Eğer yüce Allah'ın, hesabı, amellerin karşılıklarını vermeyi Kıyâmet gününe ertelediği şeklindeki hükmü olmasaydı, hak ettikleri azapları dünyada gelip onları bulurdu.

4. Kıyâmet gününde kâfirlerin kendilerini bekleyen cezadan korktukları açıkça görülecektir. Mü'minler ise cennetin en güzel ve hoş yerlerinde nimetler içerisinde bulunacaklar. İşte bu da Resûlün gösterdiği güzelliklerdendir.

Şûrâ Sûresi 16-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğunu, ona karşı inatla duranların yalancılıklarını ve buna rağmen onu bâtıl ithamlarla itham ettiklerini görüyoruz.

2. Yüce Allah, tevbe edenlerin tevbesini kabul eder, günahlarını da affeder. Salih mü'minlerin duasını kabul buyurur, lütuf ve bağışı ile onlara fazlasını da verir.

3. Çaba ve gayreti âhiret olup dünyada âhiret sevabını elde etmek için çalışan kimsenin Allah sevabını artırır. Çaba ve gayretini dünyaya hasredip âhiret için amel etmeyene de Allah dünya metaından bir şeyler verir ve onu âhiret nimetlerinden mahrum eder.

4. Kâfirler azap ile alay ederler, çünkü onlar azabın gerçekleşeceğinde şüphe eder, âhirete iman etmezler. Mü'minler ise âhiret azabından korkarlar. Çünkü onlar âhiretin kesin ve şüphesiz gerçek olduğuna inanırlar.

ذٰلِكَ الَّذٖى يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ
لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى وَمَنْ يَقْتَرِفْ
حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فٖيهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾ اَمْ يَقُولُونَ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَاِنْ يَشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلٰى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللّٰهُ
الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهٖ اِنَّهُ عَلٖيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾
وَهُوَ الَّذٖى يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّـَٔاتِ وَيَعْلَمُ
مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجٖيبُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَيَزٖيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدٖيدٌ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ
بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِى الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا
يَشَٓاءُ اِنَّهُ بِعِبَادِهٖ خَبٖيرٌ بَصٖيرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذٖى يُنَزِّلُ الْغَيْثَ
مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِىُّ الْحَمٖيدُ ﴿٢٨﴾
وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فٖيهِمَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَهُوَ
عَلٰى جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَٓاءُ قَدٖيرٌ ﴿٢٩﴾ وَمَٓا اَصَابَكُمْ مِنْ مُصٖيبَةٍ
فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدٖيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثٖيرٍ ﴿٣٠﴾ وَمَٓا اَنْتُمْ بِمُعْجِزٖينَ
فِى الْاَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِىٍّ وَلَا نَصٖيرٍ ﴿٣١﴾

23- **"İşte Allah'ın iman edip iyi ameller işleyen kullarına müjdelediği şey budur. De ki: Ben sizden buna karşılık -akrabalıkta sevgiden başka- ücret istemem. Kim bir güzellik kazanırsa"** salih bir amel işlerse **"Biz de kendisine onun güzelliğini artırırız. Muhakkak Allah çok mağfiret edicidir, Şekûrdur."** itaatlerin sevabını pek büyük olarak takdir edendir.

24- **"Yoksa onlar: Allah'a iftira etti"** kendisinden yalan uydurup ileri sürdü, **"mü diyorlar? Allah dilerse senin kalbini mühürler."** Onların eziyetlerine karşı sabretmek için kalbine sebat verir. Yahut da eğer Allah'a yalan söylersen Kur'ân'ı sana unutturur, onu göğsünden söküp alır. **"Allah bâtılı mahveder ve hak olanı kelimeleri"** vahyi **"ile gerçekleştirir. Çünkü O, göğüslerin özünü çok iyi bilendir."** Nefislerin gizliliklerini ve kalplerde yer alan sırları kuşatandır.

25- **"O, kullarından tevbeyi kabul eden, kötülükleri affeden ve ne işlemekte olduğunuzu bilendir."**

26- **"İman edip, salih amel işleyenlere icabet eder ve onlara lütfundan daha fazlasını da verir. Kâfirlere gelince, onlar için çok çetin bir azap vardır."**

27- **"Eğer Allah kullarına rızkı yaysaydı"** bol ve geniş verseydi **"yeryüzünde elbette azgınlık ederlerdi."** Orada haddi aşar, zulüm ve fesadı yayarlardı. **"Fakat O, dilediğini bir ölçü ile"** bir takdire, hesaba ve hikmete göre **"indirir. Muhakkak O, kullarından haberdârdır, çok iyi görendir."**

28- **"O, ümitsizliğe düşmelerinden"** yağmur yağacağından ümit kesmelerinden **"sonra yağmuru indiren ve rahmetini yayandır."** Kullara hayırlarını, bereketlerini yaygın olarak veren ve hayrı genelleştirendir. **"O, Veli"** kullarını dost edinen **"dir. Hamîddir."** Bütün dillerde övülen ve hamd edilmeyi hak edendir.

29- **"Göklerle yerin yaratılışı ve onlarda yaydığı her bir canlı"** göklerde ve yerde yaydığı çeşitli bütün yaratılmışlar **"O'nun âyetlerindendir. Ve O, dilediği zaman onları toplamaya gücü yetendir."**

30- **"Size gelip çatan her musibet, ellerinizle kazandıklarınız sebebiyledir."** İşlediğiniz günahlardan dolayıdır. **"Bununla birlikte çoğunu da affeder."**

31- **"Siz yeryüzünde âciz bırakabilecekler değilsiniz."** Allah'ın hükmünden kurtulamazsınız, azaptan kaçamazsınız. **"Allah'tan başka ne bir veliniz ne de bir yardımcınız vardır."** Kimse Allah'ın azabını ve intikamını sizden uzaklaştıramaz.

Şûrâ Sûresi 23-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kâfirlerin Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Rabbine iftira ettiği, onun söylediğinin bir beşer sözü ve sırf bâtıl şeylerden ibaret olduğu şeklindeki iddialarını söz konusu etmekte ve onlara şu şekilde cevap vermektedir: Eğer o, Allah hakkında bir şeyler uydurup söylemiş olsaydı Allah onun bu iftirasını açıkça ortaya koyar, onu çok ağır bir şekilde cezalandırırdı. Fakat Allah onun tebliğ ettiği bütün hususlarda doğru ve emin olduğunu bilir.

2. Sonra bununla birlikte umut kapısının açık olduğunu açıklamaktadır. Şanı yüce Allah tevbe eden kullarını kabul eder, onların günahlarını affeder.

3. Arkasından âyet-i kerimeler yüce Allah'ın insanın tabiatını çok iyi bildiğini açıklamaktadır. Buna göre insanlar arasında bol rızık sebebi ile bozulan fesat çıkartanlar vardır. Bol rızık kendilerini zulme, aldanışa ve gurura iter. Bu sebeple şanı yüce Allah hayatın üzerinde yükseleceği ve kendisi ile çalışmanın düzene gireceği belli bir düzen ile rızık ihsan etmiştir. Diğer taraftan az ve dar rızık ise bazı insanları ümitsizliğe ve kayboluşa iter. Bu sebeple yüce Allah bunlara lütfundan ihsanda bulunur, verir. Yer ihtiyaç duyduğu takdirde oraya; bitkiler yeşersin, mahsullerini versin diye yağmuru indirir ve yüce Allah kudreti ve azameti ile rahmetinin etkilerini yayar, yaygınlaştırır.

4. Şanı yüce Allah adaletlidir, kimseye zulmetmez. İnsanın bu hayatta karşı karşıya kaldığı musibetler ancak onların kötü amelleri sebebiyledir. Diğer taraftan musibetler Allah'ın bazı salih kulları için bir sınama ve bir imtihan da olur. Yüce Allah onlar sayesinde günahlarını siler ve derecelerini yükseltir.

Şûrâ Sûresi 23-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın ve Resûlü'nün sevgisi salih ameller ile itaatlere devam etmekle, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in âlini (soyundan gelenleri) ve ona yakınları, ashabını -Allah hepsinden razı olsun- gerektiği gibi tazim ve saygı duymakla elde edilir.

2. Şanı yüce Allah kulları arasında rızkı, kulların ve toplumun maslahatlarının gereklerine göre paylaştırmıştır. Eğer bütün insanları zengin yapmış olsaydı mutlaka bozulurlar, zulmederler, büyüklük taslarlardı.

32- **"Denizde"** büyüklükleri itibari ile oldukça yüksek, **"dağlar gibi"** yahut yüksek köşkler gibi **"akıp giden gemiler de onun âyetlerindendir."**

33- **"Dilerse rüzgârı durdurur"** rüzgar esmez, sabit kalır **"da o gemiler de"** su **"üstünde akmaksızın"** sakin ve sabit **"kalırlardı. Şüphesiz ki bunlarda çok sabreden ve çok şükreden herkes için âyetler vardır."**

34- **"Yahut kazandıkları sebebi ile"** insanların işledikleri suçlar ve günahlardan ötürü **"onları yok eder, birçoğunu da affeder."**

35- **"Tâ ki âyetlerimiz hakkında tartışanlar kendileri için kaçacak bir yer olmadığını"** Allah'ın azabından bir yere kaçamayacaklarını **"bileler."**

36- **"Size verilmiş herhangi bir şey dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın nezdindekiler ise iman edip, Rabblerine tevekkül edenler için daha hayırlı ve daha kalıcıdır."**

37- **"Onlar ki, büyük günahlardan, fuhşiyâttan"** oldukça çirkin günahlardan **"uzak dururlar. Öfkelendiklerinde de onlar bağışlarlar."** Öfkelerini gizler, müsamaha eder, kendileri adına intikam almazlar.

38- **"Onlar ki, Rabblerinin çağrısını kabul ederler."** Rabblerinin kendilerini davet ettiği şeyi kabul eder, O'na ve Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) itaat ederler. **"Namazı dosdoğru kılarlar. İşleri de kendi aralarında istişâre iledir."** Bütün işlerinde birbirleri ile danışırlar. **"Kendilerine verdiğimiz rızıktan da infak ederler."**

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ﴿٣٢﴾ اِنْ يَشَاْ يُسْكِنِ الرّ۪يحَ
فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِه۪ؕ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍۙ
﴿٣٣﴾ اَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَث۪يرٍۘ ﴿٣٤﴾ وَيَعْلَمَ الَّذ۪ينَ
يُجَادِلُونَ ف۪ٓي اٰيَاتِنَاۜ مَا لَهُمْ مِنْ مَح۪يصٍ ﴿٣٥﴾ فَمَٓا اُو۫ت۪يتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰى لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَۚ ﴿٣٦﴾ وَالَّذ۪ينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ
وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَۚ ﴿٣٧﴾ وَالَّذ۪ينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا
الصَّلٰوةَۖ وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْۖ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَۚ ﴿٣٨﴾
وَالَّذ۪ينَ اِذَٓا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ
مِثْلُهَاۚ فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِؕ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِم۪ينَ ﴿٤٠﴾
وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِه۪ فَاُو۬لٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَب۪يلٍؕ ﴿٤١﴾
اِنَّمَا السَّب۪يلُ عَلَى الَّذ۪ينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّؕ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٤٢﴾ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ
لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿٤٣﴾ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِه۪ؕ وَتَرَى
الظَّالِم۪ينَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِنْ سَب۪يلٍۚ ﴿٤٤﴾

39- **"Ve onlar ki, kendilerine zulüm isabet ettiğinde"** onlara zulüm ve haksızlık yapıldığında **"yardımlaşarak zulme karşılık verirler."** Zulme ve haksızlığa karşı direnirler, kendilerine zulmedenlerden intikam almakla birlikte haksızlık yapmazlar.

40- **"Bir kötülüğün cezası onun gibi bir kötülüktür. Kim affedip, düzeltirse artık onun mükâfatını vermek Allah'a aittir. Şüphe yok ki O zalimleri sevmez."**

41- **"Kim de zulme uğradıktan sonra intikamını alırsa, işte onların aleyhine bir yol yoktur."**

42- **"Ancak insanlara zulmedenler ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık gösterenler"** yeryüzünde fesat çıkartanlar yahut orada zorbalık taslayanlar **"aleyhine yol vardır."** Sorgulanmak, kınamak ve cezalandırmak söz konusu olur. **"İşte bunlar için çok acıklı bir azap vardır."**

43- "Bununla beraber kim de sabreder ve bağışlarsa muhakkak bu üzerinde kararlılıkla durmaya değer işlerdendir." Güç yetirilebildiği zamanlarda sabretmek ve affetmek, güçlü bir kararlılığı, kişinin kendisine tam anlamı ile hakim olmasını gerektirir. Bu da yüce Allah'ın emrettiği övülen işlerdendir.

Şûrâ Sûresi 32-43. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın azametini, yaratıcılığının eşsizliğini vurgulayan, pekiştiren hususlardan birisi de uçsuz bucaksız denizlerde akıp giden bu gemiler ile Allah'ın izni ile onları yürüten rüzgârlardır. Hepsi de onun bu emrine boyun eğer. O, rüzgârları engellemeye ve bunun sonunda gemilerin oldukları yerde kalmasını sağlamaya da gücü yetendir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bu nimetlerin ancak fâni bir takım zevkler olduğunu, ebedi ve kalıcı nimetlerin ise âhirette olduğunu açıklamaktadır.

3. Âyet-i kerimeler mü'minlerin niteliklerini açıklamayı sürdürmektedir. Onların büyük günahlardan ve oldukça çirkin bütün günahlardan uzak durduklarını, halim olmak, güçlü irade sahibi olmak, kendilerine kötülük yapanları affetmek, yüce Allah'ın emirlerinin gereğini yapmak niteliklerine sahip olduklarını, aynı zamanda onların zelil olmayı reddeden aziz kimseler olduklarını, yapılan haksızlıklara misliyle karşılık verdiklerini, affetmenin, kendilerine haksızlık yapanlara karşı muamelelerinde daha faziletli olduğunu görmeleri halinde intikam alma güçleri yetmekle birlikte affettiklerini de ifade etmektedir.

4. Daha sonra âyet-i kerimeler haksızlığa misli ile karşılık veren kimselerin kınanmayacağını, asıl kınamanın zulmü başlatan yahut da yapılan saldırıyı püskürtmekte sınırı aşan ya da haksızlığın kendisini yeryüzünde fesat çıkarmaya ittiği kimseler hakkında olduğunu açıklamaktadır. Eziyete sabreden, intikam almaya gücü olmakla birlikte affedip işini Allah'a havale eden kimse ise en güzel yolu izlemiş, yüce Allah'tan pek büyük sevaba da nail olmuş olur.

Şûrâ Sûresi 32-43. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın varlık ve birliğinin delilleri, kudretinin ve azametinin belgeleri, göklerde ve göklerde bulunan yıldız ve gezegenlerde, yerde, yerin üzerindeki dağlarda, ovalarda, ırmaklarda, denizlerde açıkça görülmektedir. O halde bizim bunlar üzerinde iyiden iyiye düşünmemiz gerekir ki yaratıcının azametini idrâk edebilelim.

2. Yüce Allah'ın nezdindeki sevap ve sonsuz nimetler yüce Allah'a tevekkül edip günahlardan uzak duran, hayatlarının bütününü aralarında istişare üzerine kuran, haklarını savunan, dinlerine ya da namuslarına saldırılması hali dışında müsamaha gösteren, intikam alma güçleri ile birlikte affedebilen ve işlerini Allah'a havale eden mü'minler için daha hayırlı ve kalıcıdır.

3. Din bu güzel edep ve ahlâka bizi çağırmış, doğru sözlü ve güvenilir Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de bunları bize getirmiştir. Bizim görevimiz de onun risaletine olumlu cevap verip ölüm gelmeden önce ona iman etmemizdir.

وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِع۪ينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ
طَرْفٍ خَفِيٍّۜ وَقَالَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنَّ الْخَاسِر۪ينَ الَّذ۪ينَ
خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْل۪يهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اَلَٓا اِنَّ الظَّالِم۪ينَ ف۪ي
عَذَابٍ مُق۪يمٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَٓاءَ يَنْصُرُونَهُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَب۪يلٍۜ ﴿٤٦﴾
اِسْتَج۪يبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِۜ
مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَاٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَك۪يرٍ ﴿٤٧﴾ فَاِنْ
اَعْرَضُوا فَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَف۪يظًاۜ اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا
الْبَلَاغُۜ وَاِنَّٓا اِذَٓا اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَاۚ وَاِنْ
تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ
﴿٤٨﴾ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۜ يَهَبُ
لِمَنْ يَشَٓاءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ الذُّكُورَۙ ﴿٤٩﴾ اَوْ يُزَوِّجُهُمْ
ذُكْرَانًا وَاِنَاثًاۚ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَٓاءُ عَق۪يمًاۜ اِنَّهُ عَل۪يمٌ قَد۪يرٌ ﴿٥٠﴾
وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَٓائِ حِجَابٍ
اَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِاِذْنِه۪ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّهُ عَلِيٌّ حَك۪يمٌ ﴿٥١﴾

44- **"Allah kimi saptırırsa bundan sonra artık onun için hiçbir veli"** yardımcı ve doğru yolu gösterici **"olmaz. Azabı gördüklerinde zalimlerin: Acaba geri dönüşün bir yolu var mı"** salih amel işlemeleri için dünyaya dönüşleri için bir yol bulunur mu **"dediklerini görürsün."**

45- **"Onları ateşe arzolunduklarında zilletten boyunlarını bükmüş göz ucuyla gizlice baktıklarını"** aşırı korku ve dehşetten ötürü fark ettirmeden gizli bir şekilde bakmak ister gibi göz kapaklarını oldukça güçsüz bir şekilde kıpırdattıklarını **"görürsün. İman edenler derler ki: Muhakkak hüsrana uğrayanlar Kıyâmet gününde hem kendilerini hem yakınlarını kaybedenlerdir. Haberiniz olsun ki muhakkak zalimler sürekli bir azap içindedirler."**

46- **"Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek hiçbir velileri"** yardımcıları, destekleyicileri **"olmaz. Allah'ın saptırdığı kimselerin yol bulmalarına imkân yoktur."** Rabbi tarafından saptırılmış bir kimsenin hakka ve âhirette de cennete kendisini ulaştırabilecek bir yolu olmaz.

47- **"Allah'tan geri çevrilmesi mümkün olmayan bir gün gelmezden önce Rabbinizin çağrısını kabul edin. O günde sizin sığınacak bir yeriniz"** azaba karşı sizi koruyacak bir barınağınız **"de olmaz, hiç inkâr da edemezsiniz."** Günahlarınızı inkâr edemezsiniz ya da azabınızı geri çeviremezsiniz.

48- **"Eğer yüz çevirirlerse biz seni onlar için bir bekçi"** amellerini gözetleyen kimse olarak **"göndermedik. Sana düşen ancak tebliğdir."** Senin Rabbinin risaletini tebliğ etmekten başka görevin yoktur. **"Muhakkak Biz insana tarafımızdan bir rahmet tattırdığımızda bundan dolayı o"** nimetten dolayı şımarıp büyüklük taslayan ve gurura kapılan o kişi **"sevinir."** Şımarır. **"Şayet ellerinin önden gönderdikleri sebebi ile"** işledikleri masiyetlerden ötürü **"onlara bir kötülük isabet etse o zaman insan şüphesiz nankörlük eder."** Nimete karşı alabildiğine inkârcı kesilir, onları tanımaz olur.

49- **"Göklerle yerin mülkü yalnız Allah'ındır. Dilediğini yaratır, dilediğine kızlar bağışlar."** Karşılıksız verir. **"Dilediğine de erkek evlat bağışlar."**

50- **"Yahut onlara erkekler ve dişiler olarak her ikisinden"** erkek ve dişi olmak üzere her iki türden **"de verir. Dilediğini de kısır"** doğum yapamaz **"bırakır. Muhakkak O, çok**

iyi bilendir." İlmi sonsuzdur, **"her şeye gücü yetendir."** Kudreti de sonsuzdur, maslahat ve hikmet olanı yapar.

51- "Allah bir insanla ancak vahiy" ilham ile ya da rüyada vahiy göndererek, **"yolu ile konuşur. Ya bir perde arkasından"** yüce Allah'ı görmediği halde Allah'tan bir kelâm işitir. Şanı yüce Allah'ın Musâ (aleyhisselâm) ile konuşması gibi **"yahut bir elçi"** melek **"gönderip izni ile dilediğini vahyeder."** Yüce Allah'ın tebliğ edilmesini murad ettiklerini onun emri ile Resûle vahyi tebliğ eder. **"Şüphesiz O, çok yücedir."** yaratılmışların sıfatlarından münezzehtir. **"Hikmeti sonsuz olandır."** Her bir şeyi hikmetle ve tedbir ile yapar.

52- "Sana böylece emrimizden bir ruh" Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gönderilen vahiy ya da Cebrâil (aleyhisselâm) **"vahyettik. Kitabın"** Kur'ân-ı Kerim'in **"de imanın"** ancak vahiy yolu ile bilinen teferruatlı şer'î hükümlerin **"de ne olduğunu bilmezdin. Fakat Biz onu kendisi ile kullarımızdan dilediğimizi hidâyete ilettiğimiz bir nur kıldık. Ve muhakkak ki sen doğru"** mutedil **"yola iletirsin."** O yolu gösterirsin. Maksat dosdoğru din olan İslâm dinidir.

53- "Göklerde ne var, yerde ne varsa kendisinin olan Allah'ın yoluna. Şunu bilin ki bütün işler Allah'a döner."

Şûrâ Sûresi 44-53. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler kendisi adına dalâleti/doğru yoldan sapmayı seçen kimsenin Allah tarafından hidâyete iletilmesinin söz konusu olmayacağını, onun ancak âhirette ceza ile karşılaşacağını, dünyaya dönüşü temenni edeceğini ancak bunun bir faydasının olmayacağını, böyle birisinin ve benzerlerinin zillet ve küçülmüşlük içerisinde ateşe arz edileceklerini açıklayarak başlamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ın çağrısını kabul edip, fırsat geçmeden önce itaat etmek için eli çabuk tutmaktan başka kurtuluş yolunun olmadığını açıklamaktadır.

3. İnsana düşen, durumunu iyiden iyiye düşünmek ve göklerin ve yerin bütün işlerini elinde bulunduran Rabbine dönmektir.

4. Şanı yüce Allah insanları evlat sahibi olmak bakımından dört kısma ayırmış olması da yüce Allah'ın emrinin bir neticesidir.

5. Daha sonra sûre vahyin çeşitli şekillerini açıklayarak sona ermektedir. Vahiy bazı hallerde uyanık iken kalbe ilham yolu ile gelir, bazen rüyada görülür, bazen Resûlün perde arkasından duyduğu bir söz şeklinde olur yahut da Cebrâil (aleyhisselâm)'ı gönderir, yüce Allah'ın izni ile onun dilediklerini vahyeder. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) önceden Kur'ân'a ve imana dair hiçbir şey bilmiyordu. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerim'in inmesi hakkı açıklığa kavuşturan, kalbe genişlik veren ve dosdoğru yola ileten bir nur oldu.

Şûrâ Sûresi 44-53. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların hesap ve ceza günü gelmeden önce Allah'a iman edip Resûlü'ne uymakta ellerini çabuk tutmaları gerekir.

2. Resûllerin görevlerinden birisi risaletlerini tebliğ etmektir. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) risaletini tebliğ etmiştir.

3. Mülkün tamamı yalnızca Allah'a aittir. O, mülkünde hikmeti gereği dilediğini yaratır, kullarından dilediklerine, yalnızca kız çocukları yahut yalnızca erkek çocuklar ya da her iki türü birlikte verir. Dilediklerini de kısır bırakır.

43- ZUHRUF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 89 âyettir)

Sözlükte "süs" mânasına gelen, süslenmede vazgeçilmez bir araç olduğu için altın mânasında da kullanılan zuhruf kelimesi (35. âyet) Kur'an'da, bu sûreden başka yerlerde de geçmektedir (En'âm 6/112, Yûnus10/24, İsrâ 17/93). Bu sûreye isim olmasının sebebi, sûrenin amaç ve konularından biri olan "dünya ve âhiret güzelliklerinin karşılaştırılması, ebedî güzelliğin tercih edilmesine yönlendirme" bağlamında kullanılmış olmasıdır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm."**

2- **"Apaçık ve açıklayıcı kitap hakkı için"** yüce Allah insanları eksiksiz hakka ve hayra ileten olarak nâzil olmuş Kur'ân-ı Kerim'e yemin etmektedir.

3- **"Muhakkak Biz onu akıl edip anlayasınız diye Arapça bir Kur'ân kıldık."**

4- **"Muhakkak ki O, nezdimizdeki Ana Kitap'ta"** Levh-i Mahfuz'da yahut Allah'ın ezelî ilminde **"çok yücedir."** Şanı yüce, değeri pek yüksektir. **"Hakîmdir."** En ileri derecede hikmeti ihtiva eder.

5- **"Siz"** yüz çevirmekte ve yalanlamakta **"haddi aşan bir kavimsiniz diye, Zikri size bildirmekten vaz mı geçelim?"** Sizin ihmaliniz sebebi ile Kur'ân ile size öğüt verip size karşı bağlayıcı delili ortaya koymayı terk mi edelim?

6- **"Hâlbuki öncekiler"** geçmiş ümmetler **"arasında da pek çok peygamber"** çok sayıda Resûller **"göndermişizdir."**

7- **"Onlara bir nebi geldikçe muhakkak onunla alay ederlerdi."**

8- **"Biz onlardan kuvvet itibari ile daha çetin olanları helâk ettik. Öncekilerin misali daha önce geçmiştir."**

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ رُوحاً مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْر۪ي مَا الْكِتَابُ
وَلَا الْا۪يمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُوراً نَهْد۪ي بِه۪ مَنْ نَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ
وَاِنَّكَ لَتَهْد۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۙ ﴿٥٢﴾ صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذ۪ي
لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ اَلَٓا اِلَى اللّٰهِ تَص۪يرُ الْاُمُورُ ﴿٥٣﴾

سُورَةُ الزُّخْرُفِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

حٰمٓۚ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُب۪ينِۙ ﴿٢﴾ اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْاٰناً
عَرَبِياًّ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَۚ ﴿٣﴾ وَاِنَّهُ ف۪ٓي اُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا
لَعَلِيٌّ حَك۪يمٌۜ ﴿٤﴾ اَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحاً اَنْ كُنْتُمْ
قَوْماً مُسْرِف۪ينَ ﴿٥﴾ وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِي الْاَوَّل۪ينَ
﴿٦﴾ وَمَا يَأْت۪يهِمْ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٧﴾
فَاَهْلَكْنَٓا اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشاً وَمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿٨﴾
وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ
خَلَقَهُنَّ الْعَز۪يزُ الْعَل۪يمُۙ ﴿٩﴾ اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ
مَهْداً وَجَعَلَ لَكُمْ ف۪يهَا سُبُلاً لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَۚ ﴿١٠﴾

9- **"Andolsun ki onlara: Göklerle yeri kim yarattı, diye sorsan, elbette: Onları hüküm ve emrinde galip, her şeyi en iyi bilen yarattı, derler."**

10- **"O ki, yeri size bir döşek kılmış"** orada yaşamaya ve çalışmaya elverişli yapmış **"ve yolunuzu bulabilmeniz için orada size"** yürüyüp gideceğiniz **"yollar"** ya da geçim alanları **"da açmıştır."**

11- **"O, gökten belli bir miktar ile"** ihtiyaç kadarı ile **"bir su"** yağmur **"indirendir. Onunla ölmüş bir beldeyi canlandırdık."** Bitkisi olmayan bir yere hayat verdik. **"İşte siz de böylece çıkarılırsınız."** Yani Kıyâmet gününde sizin diriltilmeniz de ölü yerin canlandırılması gibi olacaktır.

Zuhruf Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler sahte cahilî hurafelere ve bâtıl iddialara cevap vermekte, onların tevhide ve Kur'ân'a karşı itirazlarını çürütmektedir. Bunun için;

1. Âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'in Allah nezdindeki konumunu ve yüce Allah'ın bu Kur'ân ile insanlara rahmette bulunmakla lütfunu ve Arapça bir dil ile gelmiş olduğunu açıklayarak başlamaktadır. Böylelikle (ve öncelikli olarak) Araplar onu anlasın ve ona iman etsin, onun nurunu diğer insanlara taşısın. Diğer taraftan âyet-i kerimeler Arapların bu Kur'ân'ı yalanlamakta aşırıya gittiklerini ve onlardan öncekilerin de onlar gibi yaptıklarını, Resûllerini yalanlayıp bundan dolayı da helâk edildiklerini açıklamaktadır. Âyetler Kureyş kâfirlerine alaylarının akıbetini ve onları bekleyen kötü sonu da hatırlatmaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın birliğine ve kâfirlerin Allah'ın dışında tapındıkları uydurma ilâhları ile ilgili iddialarını çürütmeye dair pek çok delili ortaya koymaktadır. Onların, Allah'ın göklerin ve yerin yaratıcısı olduğunu itiraf etmekle birlikte bu itirafın gereğinin ne olduğunu bilmediklerini açıklarken, aynı zamanda, âyet-i kerimeler şanı yüce yaratıcının azametinin bazı delillerini, onun yeri insanların menfaati için hazırlamış olduğunu, yaratılmışları yerde bulunanlardan yararlanmaya yönlendirdiğini, ihtiyaçları kadarı ile ve ileri bir hikmete bağlı olarak yağmurun indirildiğini de ifade etmektedir.

Zuhruf Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim Allah'ın açıklayıcı ve apaçık olan kitabıdır. O'nun semadan indirilmiş ebedi anayasasıdır. O halde her zaman bu kitap ile bağlantılı olmamız, onu huşu ve tefekkür ile okuyup dinlememiz, nuru ile kalplerimizi aydınlatmamız, gösterdiği yolda amel etmemiz, emirlerine uyup yasaklarından uzak durmamız, bu kitapta yer alan geçmişlerin kıssaları ile Kıyâmet gününün hatırlatılmasından da gerektiği gibi öğüt almamız gerekir.

2. Gerek bizim nefislerimizde gerekse etrafımızda bulunan her şeyde, göklerde ve yerde yüce Allah'ın azamet ve kudretini dile getiren deliller bulunmaktadır. O halde bizim görevimiz düşünen ve tefekkür edenler olarak bu delillere karşı gözlerimizi açmaktır. Böylelikle akidemizde, ibadetlerimizde ve hayatımızın tümünde bunlardan yararlanabiliriz.

3. Risalet görevi ile görevlendirilmiş olanlara, ıslaha çağıran ve hayra yönelten kimselere bizi davet ettikleri şey üzerinde gereği gibi düşünmeden red ile, direniş ile, inatla ve onlara eziyet vermek sûreti ile tepki göstermek, hem bir hatadır hem de iyiliğe karşı yapılan bir nankörlüktür.

وَالَّذٖى نَزَّلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً بِقَدَرٍۚ فَاَنْشَرْنَا بِهٖ بَلْدَةً مَيْتًاۚ
كَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذٖى خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَۙ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُا عَلٰى
ظُهُورِهٖ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ اِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا
سُبْحَانَ الَّذٖى سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنٖينَۙ ﴿١٣﴾
وَاِنَّٓا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾ وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهٖ جُزْءًاۜ
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبٖينٌۜ ﴿١٥﴾ اَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ
وَاَصْفٰيكُمْ بِالْبَنٖينَ ﴿١٦﴾ وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ
لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظٖيمٌ ﴿١٧﴾ اَوَمَنْ
يُنَشَّؤُا فِى الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِى الْخِصَامِ غَيْرُ مُبٖينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا
الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذٖينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًاۜ اَشَهِدُوا خَلْقَهُمْۜ
سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا لَوْ شَٓاءَ الرَّحْمٰنُ
مَا عَبَدْنَاهُمْۜ مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍۗ اِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَۜ ﴿٢٠﴾
اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهٖ فَهُمْ بِهٖ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُٓوا
اِنَّا وَجَدْنَٓا اٰبَٓاءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

12- **"O, bütün çiftleri"** yaratılmışların sınıflarını ve türlerini **"yaratmış"** var etmiş **"ve sizin için gemilerden ve hayvanlardan bineceğiniz şeyleri yaratmıştır."**

13- **"Tâ ki onların sırtlarına binip kurulasınız, sonra onların üzerine yerleşince Rabbinizin nimetini hatırlayasınız ve: Bunları bizlere musahhar kılan eksiklikten münezzehtir. Yoksa bizim bunlara gücümüz yetmezdi"** yani eğer yüce Allah bunları bizim emrimize vermemiş olsaydı bizim bunları emrimizin altına alıp boyun eğdirmeye gücümüz olmazdı, **"diyesiniz."**

14- **"Ve esasen biz muhakkak Rabbimize döneceğiz."**

15- **"Ona kullarından bir parça isnat edip yakıştırdılar."** Müşrikler yüce Allah'ın kendisine ibadet etmek için yarattıkları arasından bir evladı olduğunu söylediler. **"Muhakkak insan apaçık bir nankördür."**

16- **"Yoksa yarattıklarından kızlar edinip de oğlanları size mi ayırıp seçti?"** Yoksa yüce Allah yarattıkları arasından meleklerden kız evlatlar edinip de erkekleri sizin için seçip onları size vermekle sizi üstün mü kıldı?

17- **"Onlardan birine Rahman'a isnat ettiği şeyin müjdesi verilirse gam ve kederle dolu olarak"** öfke ile, üzüntü ile dopdolu bir halde **"yüzü simsiyah kesilir."** Bundan amaç, kâfirlerin: Melekler Allah'ın kızlarıdır, iddialarını yalanlamaktır.

18- **"Süs içinde yetiştirilmekte olan"** süs, takı ve nimet içerisinde (nazlı olarak) yetiştirilen kız çocukları **"ve tartışma sırasında açıklayamayanları mı?"** Üstelik kız çocukları tartışma ve davalaşma halinde buna güçleri yeten erkeklerin aksine açık seçik açıklamalarda ve beyanlarda bulunmaktan âcizdirler.

19- **"Ve onlar bizzat Rahman'ın kulları olan melekleri de dişiler kabul ettiler. Acaba kendileri onların yaratılışına şahit mi oldular?"** Allah melekleri yarattığında hazır mı idiler? Asla! **"Onların bu şehadetleri yazılacaktır."** Bu iftira ve yalanları aleyhlerine kaydedilecektir **"ve sorgulanacaklardır."** Kıyâmet gününde hesaba çekileceklerdir.

20- **"Ve dediler ki: Rahman dileseydi biz onlara ibadet etmezdik. Onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar ancak temelsiz bir zanda bulunuyorlar."** Söyledikleri ile sadece yalan açıklamalar yapıyorlar.

21- "Yoksa Biz bunlara bundan önce bir kitap verdik de şimdi onlar buna mı tutunuyorlar?"

22- "Hayır onlar: Biz atalarımızı bir din üzere bulduk." Gerçekte onlar şöyle dediler: Andolsun biz atalarımızı, dedelerimizi bir din, bir yol ve bir yöntem üzerinde bulduk. **"Ve muhakkak bizler onların izlerine uyanlarız"** Onların izledikleri yoldan biz de yürüyüp gidiyoruz, **"demişlerdir."**

23- "Senden önce de hangi kasabaya bir uyarıcı gönderdiysek mutlaka oranın şımarık varlıklıları böylece: Biz atalarımızı bir din üzere bulduk ve muhakkak bizler onların izlerine uyanlarız, demişlerdir."

24- "Ya ben size atalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu getirdi isem de mi, dedi. Onlar: Muhakkak Bizler sizinle gönderilen şeyleri inkâr edenleriz, dediler."

25- "Bunun üzerine Biz de onlardan intikam aldık. Yalanlayanların akıbetlerinin nasıl olduğuna bir bak." Bu yalanlayıcıların durumunun nasıl başkalarına bir ibret olduğunu iyice düşün.

Zuhruf Sûresi 12-25. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin tecellilerinin ve bütün çeşitleri yaratışında kulları üzerindeki nimetlerinin bazılarını sunmayı sürdürmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler müşriklerin mantıklarını ve düşünme tarzlarını esas alarak iddialarını reddetmektedir. Çünkü onlar erkek çocukları sever, kız çocuklarından hoşlanmazlardı. Onlardan herhangi birisinin eşinin bir kız çocuğu doğurduğu müjdesi verilecek olsa gam ve kederden ötürü yüzleri simsiyah kesilirdi. Ayrıca onlar meleklerin Allah'ın kızları olduğunu ileri sürüyor ve böylelikle Allah'a yalan iftirada bulunuyorlardı. Bununla birlikte yine de aynı zamanda kalkıp hoşlanmadıkları evlatları yüce Allah'a nispet ediyorlardı. Peki, onlar yüce Allah'ın melekleri yarattığında hazır mı bulunuyorlardı ki onların dişi olduklarını bilebilsinler? Asla! Bu sadece bir yalan, bir iftira ve bir dalâlettir. Daha sonra onlar meleklere ibadet ettiler ve eğer Allah onların meleklere ibadet etmemelerini dilemiş olsaydı kendileri de ibadet etmeyeceklerdi diye iddiada bulundular. Peki, onlar Allah'ın neyi takdir ettiğini nereden biliyorlar? Kur'ân-ı Kerim'den önce bu hususu onlara bildiren bir kitap mı geldi? Onlar yoksa o kitaba mı sıkı sıkıya bağlı bulunuyorlar? Asla! Onlar Allah'ın kaderini de bilemiyorlar, Allah'ın kaderi ile alakalı kendilerine haber verecek bir tebliğ de gelmemiştir. Onların bütün yaptıkları atalarını taklit edip ve kendilerinden öncekilerin yaptıkları gibi dalâletlerinde onların izinden gitmekten ibarettir. Bu sebeple hepsi de Allah'ın kendilerinden intikam almasını hak ettiler. Allah da onları bütün zaman ve mekânlarda yalanlayıcılar için bir ibret dersi yaptı.

Zuhruf Sûresi 12-25. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. En yüce örnek aziz ve celil Allah'ındır. O, kâfirlerin kendisine nispet ettikleri azametine ve mutlak ulûhiyetine hiçbir şekilde yakışmayan her bir husustan münezzehtir. Ortağının olması, evladının, kızının olması ve daha başka vasıflar gibi.

2. Erkek çocuğun hayatta ve toplumda bir değeri olduğu gibi kız çocuğun da bir değeri ve bir faydası vardır. Her ikisi dinin kendilerine ikramda bulunması bakımından, insan olmaları ve varlıkları itibari ile birbirine eşittir. Dolayısıyla bizim sevgi veya takdir etmekte aralarında fark gözeterek erkeği kızdan üstün saymamız caiz değildir.

وَكَذٰلِكَ مَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ ف۪ي قَرْيَةٍ مِنْ نَذ۪يرٍ اِلَّا قَالَ
مُتْرَفُوهَٓا اِنَّا وَجَدْنَٓا اٰبَٓاءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ
﴿٢٣﴾ قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَٓاءَكُمْ قَالُٓوا اِنَّا
بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِه۪ كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿٢٥﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰه۪يمُ لِاَب۪يهِ وَقَوْمِه۪ٓ اِنَّن۪ي
بَرَٓاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ اِلَّا الَّذ۪ي فَطَرَن۪ي فَاِنَّهُ سَيَهْد۪ينِ ﴿٢٧﴾
وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً ف۪ي عَقِبِه۪ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ بَلْ
مَتَّعْتُ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ وَاٰبَٓاءَهُمْ حَتّٰى جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُب۪ينٌ ﴿٢٩﴾
وَلَمَّا جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِه۪ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾
وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظ۪يمٍ ﴿٣١﴾
اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَع۪يشَتَهُمْ
فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ
بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾
وَلَوْلَٓا اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ
لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

26- **"Hani İbrahim babasına ve kavmine: Muhakkak ben sizin ibadet etmekte olduğunuz şeylerden uzağım, demişti."**

27- **"Ancak beni"** yoktan **"yaratan müstesnâ. Gerçekten O, beni hidâyete kavuşturacaktır."**

28- **"Böylece onu -belki tekrar dönecekler diye- kendisinden sonra gelecekler arasında kalacak bir kelime kıldı."** Yani tevhid sözü olan lâ ilâhe illallah'ı soyundan gelecekler arasında kalıcı bir sûrette bıraktı. Bundan dolayı onlar arasından zaman boyunca bu kelimeye davet edecek kimseler olacaktır.

29- **"Gerçekten Ben, onları ve babalarını kendilerine hak ve açıklayan resûl gelinceye kadar faydalandırdım."**

30- **"Hak onlara gelince: Bu büyüdür. Muhakkak Biz bunu inkâr edenleriz, dediler."**

31- **"Ve dediler ki: Bu Kur'ân iki kasabanın"** Mekke ve Taif şehirlerinden **"birindeki büyük bir adama"** kavmi arasında bir konumu, bir dinlenir sözü ve pek çok malı bulunan birisine **"indirilmeli değil miydi?"**

32- **"Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar?"** Böylelikle onların bu sözlerini yüce Allah reddetmekte, risalete karşı takındıkları bu tutumu kabul etmeyerek onlara: Allah'ın rahmeti sizin elinizde midir ki risaleti insanlar arasından dilediğiniz kimseler için seçip tercih edesiniz buyurmaktadır. **"Dünya hayatında geçimliklerini aralarında Biz paylaştırdık."** Şanı yüce Allah hikmeti gereği insanlar arasında mallar ve rızıklar bakımından farklılık yaratmıştır. O, dünya işini dahi insanların istedikleri gibi tahakküm ve tasarrufuna bırakmadığına göre daha büyük ve daha önemli olan nübuvvet işini nasıl onlara bıraksın? **"Onların bir kısmı diğer bir kısmına iş gördürsün diye"** her bir kişi bir diğerine iş yapsın, işini görsün ki hayat dosdoğru yoluna yürüyebilsin diye **"derecelerle yükselttik. Rabbinin rahmeti ise onların toplayageldiklerinden hayırlıdır."**

33- **"Eğer insanlar tek bir ümmet olmayacak"** dünya sevgisi ve geçici nimetlerinin fitnesine kapılması sebebi ile küfür etrafında bir ümmet olarak bir araya gelmeyecek **"olsaydı Rahman'a kâfir olanların üzerlerine çıkacakları"** yükselip yukarıya ulaşacakları **"merdivenleri**(ni) **gümüşten yapardık."**

Zuhruf Sûresi 26-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimelerde şanı yüce ve mübarek Allah, kendilerinin İbrahim milleti (dini) üzere olduklarını ileri süren müşriklerin iddialarını reddetmektedir. Çünkü Vâkıa onların bu dinden sapıp uzaklaştıklarını gösteriyor. İbrahim (aleyhisselâm) tevhid kelimesini yüksek sesle ilan etmiş ve oğullarına bunu tavsiye etmişti.

2. Sonra onların Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yaptıkları: O makam, mevki, otorite ve çok sayıda mal sahibi bulunan Mekkelilerden ya da Taif halkından değildir, şeklindeki itirazlarını tartışmaktadır. Onlara nübuvvet meselesinin ancak yüce Allah'ın ilmine ve hikmetine bağlı olduğunu, kulları arasından sevdiği kimseleri bu görev için seçip tercih ettiğini açıklamaktadır.

3. Âyet-i kerimeler dünya metaının değersizliğini, Allah nezdindeki önemsizliğini açıklayarak devam etmektedir. İşte yüce Allah bunun için dünyalığı mü'minleri dışarıda tutarak kâfirlere verir. Rahman'ı inkâr eden kimselere pek değerli evler, pek büyük köşkler nasip eder. Bunların tavanları gümüşten olabilir ve içerileri altından mefruşat ve koltuklarla donatılmış olabilir. Sonra yüce Allah kalıcı ve ebedi sevap ve nimetin âhirette - başkaları dışarıda bırakılarak- özellikle takvâ sahiplerinin olacağını açıklamaktadır.

Zuhruf Sûresi 26-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İbrahim (aleyhisselâm) kıssasında bizleri hakikate ulaştırıp onu ilan etmemiz, onu savunmamız ve arkasında durmamız için gerekli araştırmaları yapmaya iletecek özellikler vardır. Çünkü bu, yüce Allah'ın sözünü yüceltmek için hak yolda mücahedenin, acılara sabretmenin kıssasıdır.

2. Görünüşteki süs ile özlü gerçekleri birbirinden ayırt edebilmek, aslî değerleri ve dosdoğru ilkeleri unutarak gözalıcı süs ve şekillerle uğraşmamak her zaman için bizim görevlerimizdendir.

3. Yüce Allah rızıkta, derecelerde bazı insanları üstün kılmış ve onları farklı farklı yaratmıştır. Kimileri zengin kimileri fakir, kimileri âlim, kimileri cahildir. Bunun hikmeti; hayatın düzeninin sağlanması, insanların birbirleri ile yardımlaşması, bir kısmının diğer kısmının hizmetinde bulunmasıdır. Ancak bu, zelil kılmak yahut da şeref ve haysiyeti ayaklar altına almak anlamında değildir. Hatta zenginin kendisi dahi fakirin faydası içindir. Fakirin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için -meselâ- ona satmak amacıyla başka yerlerden mal getirir.

34- "Evlerinin kapılarını ve yaslandıkları tahtlarını da."

35- "Altından süs eşyaları da." Altın, gümüş ya da kaplanmış ziynet eşyalarını da. **"Bunların hepsi dünya hayatının metâından başka bir şey değildir."** Kâfirlere dünyada âcilen verdiğimiz bütün bu nimetler ancak şu değersiz ve geçici dünya hayatında kendisi ile yararlanılan bir şeyden ibarettir. **"Âhiret yurdu ise Rabbinin yanında takvâ sahiplerinindir."** Cennet ve içindeki nimetler ve ebedilik ise takvâ sahiplerine özel olarak verilecektir.

36- "Kim Rahmân'ın zikrini" Kur'ân'ı ve onda bulunan hatırlatmayı zikir ve hidâyeti **"görmezlikten gelirse"** ondan yüz çevirir ve haberi yokmuş gibi davranırsa **"Biz ona bir şeytanı musallat ederiz."** Onun için hazırlarız, sebep kılarız. **"Artık bu onun ayrılmaz arkadaşıdır."** Yanından ayrılmamak üzere onunla arkadaşlık eder.

37- "Muhakkak bunlar onları yoldan alıkoyarlar." Yani bu habersizmiş gibi davranan kimseleri şeytanlar yüce Allah'ı anmaktan alıkoyarak kendilerini doğru yoldan yüz çevirmeye iterler. **"Ve onlar da kendilerinin hidâyette olduklarını sanırlar."**

38- "Nihayet o Bize geldiğinde: Keşke benimle senin aranda iki doğu" yani doğu ile batı arası **"kadar bir uzaklık olsaydı. Sen ne kötü arkadaşmışsın"** dünyada bana oldukça kötü arkadaşlık etmişsin, **"diyecek."**

39- "Bugün size asla fayda vermeyecektir. Çünkü zulmettiniz. Elbette siz beraberce azap çekeceksiniz." Şeytanlarınız Kıyâmet gününde azapta sizinle birlikte ortak olacaklardır.

وَلِبُيُوتِهِمْ اَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـؤُنَۙ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًاۜ وَاِنْ
كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقٖينَ
﴿٣٥﴾ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ
لَهُ قَرٖينٌ ﴿٣٦﴾ وَاِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبٖيلِ وَيَحْسَبُونَ
اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنٖى وَبَيْنَكَ
بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرٖينُ ﴿٣٨﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ اِذْ
ظَلَمْتُمْ اَنَّكُمْ فِى الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ
الصُّمَّ اَوْ تَهْدِى الْعُمْىَ وَمَنْ كَانَ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ ﴿٤٠﴾ فَاِمَّا
نَذْهَبَنَّ بِكَ فَاِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَۙ ﴿٤١﴾ اَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذٖى
وَعَدْنَاهُمْ فَاِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذٖٓى
اُوحِىَ اِلَيْكَۚ اِنَّكَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿٤٣﴾ وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَۚ
وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴿٤٤﴾ وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَٓا
اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا
مُوسٰى بِاٰيَاتِنَٓا اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهٖ فَقَالَ اِنّٖى رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمٖينَ
﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ بِاٰيَاتِنَٓا اِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

40- "O sağırlara" hakkı duymamak için kulaklarını sağırlaştıranlara **"sen mi işittireceksin, yahut kör olanları"** yüce Allah'ın kudretinin ve harikulade yaratmasının, görünen tecellilerini görmemek için kendini körleştirenleri **"ve apaçık bir sapıklık içerisinde bulunanları"** Allah'ın yolundan uzak kalanları **"sen mi hidâyete ulaştıracaksın?"**

41- "Eğer seni alıp götürsek" yani bunların azaba uğratıldıklarını sana göstermeden önce senin hakkında ölümü takdir etsek **"dahi şüphesiz ki onlardan intikam alıcılar Bizleriz."** Sonunda bize dönecekler ve Kıyâmet gününde kâfirliklerinden ötürü onları cezalandıracağız.

42- "Yahut onları tehdit ettiğimiz azabı" dünya hayatında **"sana gösteririz. Çünkü Biz onlara güç yetirenleriz."**

43- "O halde sana vahyolunana kuvvetle sarıl!" Sana indirilen Kur'ân'a sımsıkı tutun. **"Çünkü sen dosdoğru bir yol üzeresin."** Sapması bulunmayan hak yoldasın.

44- "Ve muhakkak O, sana ve senin kavmine bir zikirdir." Şüphesiz Kur'ân-ı Kerim hem Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) için hem Araplar için büyük bir şereftir. **"Yakında sorguya çekileceksiniz."** Kıyâmet gününde o hikmeti sonsuz zikirde indirilmiş bulunan her bir şeyden hesaba çekileceksiniz.

45- "Senden önce gönderdiğimiz Resûllerimize sor!" Onların şeriatlerine ve kendileri ile gönderilenlere bir bak! **"Rahman'dan başka ibadet edilecek ilâhlar kılmış mıyız?"**

46- "Andolsun ki Biz Musâ'yı âyetlerimizle" doğruluğuna delil olan mucizelerimizle **"Firavun'a ve ileri gelenlerine"** kavmine **"gönderdik. Muhakkak ben âlemlerin Rabbinin gönderdiği Resûlüyüm, dedi."**

47- "Onlara âyetlerimizle geldiğinde onlar bunlara gülüverdiler." Alay ettiler, hafife alarak eğlendiler.

Zuhruf Sûresi 34-47. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Rahman'ın dinine karşı habersizmiş gibi davranıp görmeyen körmüş gibi hareket eden kimseler için yüce Allah'ın yanlarından ayrılmayacak ve kendilerini hayırdan alıkoyacak bir şeytan hazırlayacağını ve bu şeytan ile birlikte cehenneme girmesine sebep olacağını, fayda vermeyeceği bir zamanda da pişmanlık duyacağını açıklamaktadır.

2. Sonra yüce Allah, Resûlü'nün, kavminin inadından ötürü çektiği sıkıntıları hafifletmekte, dünyada onlardan intikam almakla âhirette de pek şiddetli azap ile onları tehdit edip Resûlünden kendisi ile gönderilen hak üzere sebat etmesini istemekte, ona Kur'ân-ı Kerim'in ve İslâm'ın hem kendisi için hem kavmi için büyük bir şeref olduğunu açıklamaktadır. O halde onlara düşen bu nimete karşı Allah'a şükretmeleridir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm) ile Firavun kıssasını Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e sebat vermek, kavmi arasından onu yalanlayanlar için uyarıp korkutmak üzere zikretmektedir.

Zuhruf Sûresi 34-47. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'a davet edenler hak üzere sebat göstermeli, hikmetle, güzel öğütle, değerli yumuşak sözle ve güzel bir örneklik ile davetlerini sürdürmekle birlikte bu yolda karşı karşıya kalacakları zorlukları önemsememeleri gerekir.

2. Bizimle şeytan ve askerleri arasındaki mücadele süreklidir. Aklı başında mü'min ise şeytanın vesveselerini uzaklaştırıp onun masiyetlere sürükleyen kandırmalarına kulak asmayan ve onu her zaman düşman bilerek onun adımlarının arkasından gitmeyen kimsedir.

3. Kur'ân-ı Kerim Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de kavmine de bir hatırlatmadır. Kıyâmet gününde ondan sorumlu olacaklardır. Bu hatırlatmadan sonra hiçbir kimsenin ileri sürecek bir delili yoktur. Bu kitap aynı zamanda Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de kavminin de zikrini yükselten ve onlar için pek büyük bir şeref olan bir kitaptır. Çünkü milyonlarca kişi ona salât ve selâm getirmekte, gece gündüz her zaman seven bir kalple onu anmaktadır. 1400 yıldan fazla bir zamandan beri bu böyledir. Bütün dünya, hayatın önemsiz bir kıyısında yaşayan Arap toplumunun varlığını onunla fark etti. Onlara bu son risalet gelmeden, Kur'ân-ı Kerim onlardan bir Nebi üzerine kendi dilleri ile inmeden önce onların adı anılmıyor, herhangi bir etkileri de bulunmuyordu. Bundan sonra onlar uzun bir dönem boyunca dünyanın liderleri oldular. Bu büyük Kitaba ve onun hikmeti sonsuz şeriatine sımsıkı sarıldıkları sürece de bu beşeriyet tarihinde en büyük rol onların olacaktır.

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ اِلَّا هِيَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَاۘ وَاَخَذْنَاهُمْ
بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَٓا اَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ
لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَۚ اِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا
كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادٰى فِرْعَوْنُ
فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ اَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ الْاَنْهَارُ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِيۚ اَفَلَا تُبْصِرُونَۜ ﴿٥١﴾ اَمْ اَنَا۬ خَيْرٌ مِنْ هٰذَا
الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَٓا اُلْقِيَ عَلَيْهِ
اَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ اَوْ جَٓاءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾
فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاَطَاعُوهُۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾
فَلَمَّٓا اٰسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَۙ ﴿٥٥﴾
فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْاٰخِرِينَۜ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ
مَثَلًا اِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُٓوا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ
اَمْ هُوَۜ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًاۜ بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾
اِنْ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِٓي اِسْرَٓائِيلَۜ ﴿٥٩﴾
وَلَوْ نَشَٓاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلٰٓئِكَةً فِي الْاَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

48- "Bizim onlara gösterdiğimiz her bir âyet mutlaka diğerinden büyük idi." Onun türünden fakat i'câz bakımından farklı bir özellikte idi. **"Onları belki dönerler diye azap ile aldık."** Onlara tufan, çekirgeler ve daha başka türlü azaplar indirdik.

49- "Ey sihirbaz, dediler. Senin yanında olan ahdi" senin duanı kabul edeceğine ve hidâyet bulanların üzerinden azabı kaldıracağına dair sana vermiş olduğu sözü **"gereği bizim için Rabbine dua et. Gerçekten bizler hidâyet bulanlar oluruz."**

50- "Ama Biz azabı üzerlerinden kaldırınca hemen verdikleri sözü bozdular." İman edip hidâyet bulacaklarına dair sözlerinde durmadılar.

51- "Firavun kavmi arasında seslenip dedi ki: Kavmim! Mısır mülkü ve altımdan" saraylarımın altından **"akan şu ırmaklar benim değil mi? Görmez misiniz?"**

52- "Yoksa ben şu aşağılık" zayıf **"olandan"** Firavun bununla Musa (aleyhisselâm)'ı kast ediyordu, **"ve sözünü nerede ise açıklayamayandan"** akıcı bir dille anlaşılır bir şekilde konuşamayandan **"daha hayırlı değil miyim?"**

53- "Hem üzerine altın bilezikler bırakılmalı yahut onunla birlikte" onu tasdik etmek üzere onun yanında, onunla beraber **"melekler gelmeli değil miydi?"**

54- "Kavmini böylece hafife aldı." Onların akıllarının yetersiz olduğunu gördü yahut o da onları kışkırttı, galeyana getirdi. **"Onlar da ona itaat ettiler. Çünkü onlar bir fâsıklar"** Allah'ın dininin dışına çıkanlar **"topluluğu idi."**

55- "Nihayet onlar Bizi" inatları ile en ileri derecede **"gazaplandırınca kendilerinden intikam aldık, hemen onları topluca suda boğduk."**

56- "Böylece onları sonra gelenler için bir geçmiş ve bir örnek kıldık." Azabı hak etmek ve kendilerinden sonra gelecek kâfirlere ibret ve öğüt sebebi olmak bakımından kâfirlere örnek yaptık.

57- "Meryem oğlu bir misal olarak verilince, hemen senin kavmin bundan dolayı bağırışıp çağırışmaya koyuldu." Mutlulukla sevinerek yerlerinde duramayıp bağırmaya koyuldular.

58- "Ve bizim tanrılarımız mı hayırlı yoksa o mu?" İsa (aleyhisselâm) mı **"dediler. Bunu**

sana ancak tartışmak üzere" hakkı aradıkları için değil hakka karşı büyüklendikleri için, hakka karşı mücadele etmek için **"örnek gösterdiler. Hatta onlar düşmanlığı yol edinmiş bir topluluktur."** Onlar tartışmalarında bâtılı ve kelime oyunlarını kullanarak ileri derecede düşmanlık ederler.

59- **"O ancak kendisine nimet verdiğimiz bir kuldur. Ve Biz onu İsrâiloğulları'na bir misal"** bir alâmet ve dillerde dolaşan bir darb-ı mesel gibi hayret verici bir ibret **"kıldık."**

60- **"Eğer dilese idik, sizin yerinize yeryüzünde halifelik yapacak"** sizin yerinize yeryüzünde yerleşecek **"melekler getirirdik."**

Zuhruf Sûresi 48-60. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Musâ (aleyhisselâm)'ın Firavun ve askerleri ile kıssasının bir bölümünü anlatmayı sürdürmektedir. Sonunda kâfirlerin karşı karşıya kaldıkları ceza ve hep birlikte onların suda boğulmaları ile kendilerinden sonrakiler için bir ibret kılındıklarını ifade etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler İsa (aleyhisselâm)'ın kavmini bir ve tek olarak Allah'a ibadet etmeye çağırdığını ve onun durumu hakkında çeşitli fırkalara ayrıldıklarını beyan etmektedir. Onlardan kimisi kendisinin Allah'ın oğlu olduğunu ileri sürdü. Bir cemaat onun üç ilâhtan birisi olduğunu iddia etti, bir kesim haddi daha da aşarak, o, Allah'ın kendisidir, dedi. Âyetler onları Allah'ın azabından sakındırdı. İsa (aleyhisselâm) ise bütün bunlardan uzaktır. Çünkü o da diğer bütün nebiler gibidir.

Zuhruf Sûresi 48-60. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Musâ (aleyhisselâm) kıssasında bize hakka sımsıkı sarılmanın yolu gösterilmektedir. Çünkü zafer sonunda hakkındır. Bu kıssada hakkın tuğyân ile mücadelesini anlatır. Sonunda galip gelmek ise hakkın ve hakka sarılanların oldu.

2. Yüce Allah, nebilerini olağanüstü mucizelerle desteklemiştir. Bundan amaç ise onların insanları çağırdıkları davalarında doğru olduklarını daha da pekiştirmektir. Bu mucizeleri görmelerine rağmen insanların birçoğu inat etmiş ve her zaman üstünlük sağladığını gördükleri bâtılın arkasından, onun geçici parlaklığına aldanarak yahut da bâtılın yakalayışından ve nüfuzundan korkarak hep yürüyüp gitmişlerdir.

3. Allah için dünya değersizdir. Önemi pek azdır, bir ağırlığı yoktur. Eğer insanların tümü küfür üzere birleşip imandan yüz çevirmeyecek olsalardı yüce Allah kâfirlere dünyadaki bütün nimetleri verecekti. Çünkü yüce Allah kâfirleri âhiret nimetlerinden mahrum bırakacaktır.

4. İsa (aleyhisselâm) kıssasında bizi hakka, hayra ve sevgiye yönlendiren yüce Allah'ı her türlü eksiklik ve kusurdan tenzih etmemize sebep olan özellikler vardır. Çünkü yüce Allah bir tektir, ortaksızdır. Eşi, evladı yoktur. Yarattıkları arasından O'nun benzeri bulunmamaktadır. O, yaratılmışların nitelikleri ile nitelendirilemez.

وَاِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هٰذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقٖيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبٖينٌ
﴿٦٢﴾ وَلَمَّا جَاءَ عٖيسٰى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ
وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذٖى تَخْتَلِفُونَ فٖيهِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَاَطٖيعُونِ ﴿٦٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ رَبّٖى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقٖيمٌ ﴿٦٤﴾ فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِلَّذٖينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ اَلٖيمٍ ﴿٦٥﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا
السَّاعَةَ اَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾
اَلْاَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقٖينَ ﴿٦٧﴾
يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾
اَلَّذٖينَ اٰمَنُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمٖينَ ﴿٦٩﴾ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ
وَاَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ
ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍ وَفٖيهَا مَا تَشْتَهٖيهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ وَاَنْتُمْ
فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتٖى اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فٖيهَا فَاكِهَةٌ كَثٖيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

61- **"Şüphesiz ki o, Saat için bir ilimdir."** Yani İsa (aleyhisselâm) Kıyâmetin yaklaştığına bir alâmettir. Semadan inişi ile yaklaştığı bilinecektir. **"Onun hakkında hiç şüphe etmeyin."** Kopacağı hususunda şüpheniz olmasın çünkü o kaçınılmaz olarak gelecektir. **"Bana uyun, dosdoğru yol işte budur."**

62- **"Şeytan sizi asla alıkoymasın."** Sakın sizi hak yoldan yüz çevirmeye sürüklemesin. **"Çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır."**

63- **"İsa onlara apaçık delillerle"** açık seçik mucizelerle ve şer'î hükümlerle **"geldiğinde dedi ki: Muhakkak ben size hikmeti getirdim."** İşleri yerli yerine oturtan bir şeriat ile geldim. **"Ve hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz"** din ile ilgili hususlardan **"bazı şeyleri size açıklayayım diye geldim. Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

64- **"Gerçek şu ki Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. O halde yalnız O'na ibadet edin, dosdoğru yol işte budur."**

65- **"Sonra fırkalar kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler."** Hıristiyan fırkaları İsa (aleyhisselâm)'ın durumu hakkında anlaşmazlığa düştüler, fırkalara ve hiziplere bölündüler. **"Pek acıklı bir günün azabından dolayı zulmedenlerin"** söylemediği şeyleri söyledi diye iddia edenlerin **"vay haline!"** Helâk oldular onlar. Onlar için hasret ve azap söz konusudur. Çünkü o kendisinin Allah'ın oğlu olduğunu asla söylememişti.

66- **"Onlar kendileri farkında olmayarak Saatin ansızın"** beklemedikleri bir zamanda **"kendilerine gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar?"**

67- **"O günde"** Kıyâmet gününde **"dostlar"** iyi olmayan dünyevî maksatlarla birbirlerini seven ahbaplar, arkadaşlar **"birbirlerine düşman olacaklardır. Takvâ sahipleri müstesnâ."** Arkadaşlıkları ve sevgisi Allah için olanlar ile takvâlı olanlar müstesnâ.

68- **"Ey kullarım! Bugün sizin için bir korku yoktur"** başınıza gelecek bir azaptan korkmayın, **"siz"** amelî bakımdan bir kusurunuz olduğunuz için **"üzülmezsiniz"** üzülmeyeceksiniz **"de."**

69- "(Siz) **ki ayetlerimize iman edenler ve teslim olmuş kimseler idi**(niz)."

70- **"Siz ve eşleriniz sevinç"** nimet **"ve neşe içerisinde cennete girin."**

71- **"Altından tabaklar"** kaplar **"ve testiler dolaştırılır onlara. Orada canların istediği, gözlerin lezzet aldığı şeyler de vardır. Sizler orada"** ebediyyen, çıkartılmamak üzere **"ebedi kalıcılarsınız."**

72- **"İşte bu cennet; yapageldiğiniz ameller sebebi ile size miras verilmiştir."** Böylelikle umduğunuzu elde etmiş oldunuz ve cennet sizin olmuştur.

73- **"Sizin için orada çok meyveler vardır. Siz onlardan yersiniz."**

Zuhruf Sûresi 61-73. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler İsa (aleyhisselâm)'dan ve bazı kimselerin ona dair bir takım iddialarından söz etmeyi sürdürmekte, Rabbinin risaletini tebliğ ettiğini, onun Allah'ın kulu ve kavmine gönderdiği Resûlü olduğunu tespit edip kâfirleri Kıyâmetin kopacağı günün azabı ile tehdit etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler takvâ sahipleri ile günahkârların görecekleri uhrevî karşılığın farklı olacağını açıklamaktadır. Allah'ın takvâ sahibi salih kullarına yüce Allah, insanların dehşete kapılacakları o günde onlara rahatlık ve huzur verecektir. Bu sebeple korkmayacaklar, üzülmeyecekler.

Zuhruf Sûresi 61-73. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman ve amellerinde ihlâs sahibi mü'minler için Allah'ın rızası ile ve ebedi nimetleri ile içinde mutlu olacakları bir cennet vardır. Oradan da çıkarılmayacaklardır. Günahkâr kâfirlerin akıbeti ise cehennemdir. Azabı hiçbir şekilde üzerlerinden hafifletilmeyecek olan sürekli azabının meşakkatini çekip duracaklardır.

2. Hikmet ile güzel öğüt ile hakka çağırmak ve başkalarının hakkı kabul etmeleri için onları iknaya çalışmak, her Müslümanın görevlerindendir. Davet ettiği kimselerin inat ettiklerini, hakka karşı büyüklendiklerini ve onları davet etmekten bir fayda umulamayacağını gördüğü takdirde ise onlardan yüz çevirmeli ve onları bırakmalıdır. Çünkü Kıyâmet gününde her insan kendisinden sorumlu olacaktır.

3. Allah için kurulmamış bütün dostluklar Kıyâmet gününde düşmanlığa dönüşecektir. Takvâ sahibi olanların dostlukları ve birbirlerini sevmeleri ise onları daha da şereflendirmek ve gönüllerini hoş tutmak için bâki kalacaktır. Çünkü onlar için bir korku olmayacak ve onlar üzülmeyecekler.

4. İsa (aleyhisselâm)'ın gökten yere inmesi Kıyâmetin yakında kopacağının alâmetlerindendir.

74- "Muhakkak günahkârlar cehennem azabında ebedi kalıcıdırlar."

75- "Onlara hafifletilmez, onlar o azap içinde ümitsiz kalacaklar." Cehennemden çıkacaklarına dair bir ümitleri olmayacak, aşırı ümitsizlikten ötürü de kederlenecekler.

76- "Biz onlara zulmetmedik, fakat onlar bizzat zalimler idiler."

77- "Ey Mâlik!" Günahkârlar azabın hafifletileceğinden ümitlerini kesince cehennemin bekçisi Mâlik'e seslenecekler: **"Rabbin hakkımızda hüküm versin,"** bu azaptan kurtulalım diye ölmek istiyoruz, **"diye seslenecekler. Sizler muhakkak böyle kalacaklarsınız, diyecek."**

78- "Andolsun Biz sizlere hakkı gönderdik, fakat çoğunuz hakkı hoş görmeyenler idiniz."

79- "Yoksa onlar sağlam bir iş mi yapmışlar? Gerçekten Biz de sağlam yapanlarız." Onlar Resûle sağlam bir tuzak mı kurdular? Şüphesiz yüce Allah'ın onu korumak ve kendilerini helâk etmek hakkındaki emri de muhkemdir, sapasağlamdır.

80- "Yoksa onlar gizlediklerini ve fısıltılarını" kendi aralarında gizlice konuştuklarını ve açıkça ya da fısıltı halinde söylediklerini **"işitmez miyiz sanırlar? Öyle değil. Hatta elçilerimiz"** Allah'ın melekleri **"yanlarındadır. Yazıp duruyorlar."** Amellerini ve sözlerini kaydediyorlar.

81- "De ki: Rahman'ın bir evladı olsaydı, ibadet edenlerin ilki ben olurdum."

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ
وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا هُمُ
الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾ وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ
مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾ لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ
﴿٧٨﴾ أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ
سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾ قُلْ إِنْ كَانَ
لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ
وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا
وَيَلْعَبُوا حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي
السَّمَاءِ إِلٰهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلٰهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَبَارَكَ الَّذِي
لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ
وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾ وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ
إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ
خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَأَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هٰؤُلَاءِ قَوْمٌ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

82- "Göklerin ve yerin Rabbi ile Arş'ın Rabbi niteleyegeldiklerinden" kâfirlerin ona evlat nispet etmelerinden **"münezzehtir."**

83- "Bırak onları! Vadolundukları günlerine kavuşuncaya kadar dalsınlar, oynasınlar." Ey Muhammed! Bâtıllarına gömülmüş, dünyalarının işleri ile oyalanmış halleri ile onları başbaşa bırak!

84- "O, gökte de ilâh olandır, yerde de ilâhtır. O, Hakîmdir, Alîmdir."

85- "Göklerle yerin ve ikisinin arasında olanların mülkü yalnız kendisinin olanın şanı ne mübarektir!" Onun kudreti pek büyük, hayır ve lütfu pek çoktur. **"Saatin ilmi de onun yanındadır ve yalnız O'na döndürüleceksiniz."**

86- "Onu bırakıp çağırdıkları kimselerin" Allah'tan başka ibadet ettikleri varlıkların bu kâfirlere yüce Allah'ın huzurunda **"şefaat etme imkânları yoktur. Bilerek hak ile şehadet e-**

denler müstesnâ." Ancak hak söz söyleyen ve yüce Allah'ın vahdaniyetine tanıklık eden kimseler şefaat sözüne sahip olabilir.

87- **"Andolsun ki sen onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan elbette: Allah, diyeceklerdir. O halde nasıl olur da"** yüce Allah'a ibadet etmekten **"döndürülüyorlar?"**

88- **"Onun: Ya Rabbi, muhakkak ki onlar iman etmeyen bir topluluktur, demesine yemin olsun."** Yani Allah nezdinde kabul olunan söz Resûlü'nün Rabbine şikâyet ederken söylediği: Rabbim! Bunlar benim risaletimi tasdik etmeyen, inatlaşan bir kavimdir, sözüdür.

89- **"Artık sen de onlardan yüz çevir!"** Ey Muhammed, onların sana karşılık verdikleri şekilde sen de karşılık verme! **"Ve: Selâm, de."** Onlardan uzaklaş, onların itikatlarından uzak olduğunu açıkla, onlar seninle barışı sürdürdükleri sürece sen de onlarla barış içinde yaşa, **"yakında bilecekler."** Bu da onların işledikleri suçlara karşılık akıbetlerinin kötü olacağına dair bir tehdittir.

Zuhruf Sûresi 74-89. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Günahkârlar cehenneme girecekler, orada azap görecekler, ebediyyen oradan çıkmayacaklar. Yok olup gitmeyi, ölmeyi temenni edecekler ama orada ölüm değil cehennemde ebedi kalmak söz konusudur.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den kendilerine inançlarının bozuk olduğunu açıklamasını, şanı yüce ve mübarek Allah'ın ileri sürdükleri gibi bir çocuğunun olmadığını söylemesini, ayrıca onları Kıyâmet günü gelinceye kadar bâtılları içerisinde dalıp gitsinler diye bırakmasını istemektedir. Hak ile tanıklık eden ve Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet edenler dışında kimsenin şefaat etme imkânının olmayacağı bir zamanda da azap onlara inecektir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlerin Allah'ın yaratıcı olduğunu itiraf ettiklerini de bildirerek sona ermektedir. Çünkü Allah'a iman etmek, insanın fıtratında var olan bir şeydir. Ondan ancak fıtratı bozulmuş olanlar yan çizer, uzaklaşır. Fakat inat ve kibir kendilerini Allah'ı tevhid etmekten ve O'na ibadet etmekten alıkoyar.

Zuhruf Sûresi 74-89. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'tan yüz çevirip kendisine çağırıldığı haktan uzaklaşan herkesin cezası yenilgiye uğramak, yardımsız kalmak, şeytanın üzerine egemen olması, kötülüğü emreden nefsinin kendisini dünyada dalâlete, âhirette de azaba götürmesidir.

2. İnsanın dalâlet içerisinde ve Allah'a itaatten uzak bir halde yaşaması sonra da kendisi için dahi şefaat etme imkânına sahip olmayanlardan şefaat beklemesi büyük bir hatadır.

3. Allah'ın varlığına ve vahdaniyetine iman etmek doğru istikamette yürüyen beşerî nefislerde fıtrîdir. Zalimler dışında kimse ondan sapmaz.

4. Nefislerde Allah'a, kudretine ve azametine imanın artması ve kalplerin bunlarla huzur bulması için göklerin ve yerin melekûtunda dikkatle düşünmek ve tefekkür etmek bir zorunluluktur.

44- DUHÂN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 59 âyettir)

Gâfir'den Ahkâf'a kadar yedi sûre hâ-mîm harfleri ile başlamaktadır. Bu yedi sûreye ülkemizde "Hâmîmler" denir, ancak her birinin, bazan "Hâ-mîm" ile birlikte de söylenen özel adları vardır. Nitekim bu sûrenin adı "duman" mânasındaki Duhân'dır. Duhân kelimesi 41 sıra numaralı Fussılet sûresinin 11. âyetinde de geçmiş, fakat buradaki yeri daha önemli olduğu için sûre bu isimle anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm."** Kur'ân'ın i'câzına dikkat çeken iki harftir. Allah bunlarla yemin etmektedir.

2- **"Mubîn kitaba yemin olsun ki;"** şanı yüce Allah, i'cazında ve hükümlerinde apaçık olan Kur'ân'a yemin etmektedir.

3- **"Şüphesiz Biz onu mübarek bir gecede"** Ramazan ayı'nın Kadir Gecesi'nde **"indirdik. Muhakkak Biz korkutup uyaranlarız."**

4-5- **"O gecede hikmetli her bir iş"** kulların rızıkları, ecelleri gibi muhkem her bir durum ile onların bütün halleri sonsuz bir hikmet ile **"tarafımızdan bir emir ile ayrılır. Muhakkak Biz gönderenleriz."**

6- **"Rabbinden bir rahmet olarak; gerçekten O her şeyi işitendir, her şeyi bilendir."**

7- **"Göklerle yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbinden inmiştir. Kesin olarak inananlar iseniz."**

8- **"O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Diriltir ve öldürür, sizin de Rabbinizdir, önceki atalarınızın da Rabbidir."**

9- **"Ama onlar şüphe içindedirler. Oynayıp, eğlenirler."**

10- **"O halde gökyüzünde besbelli bir dumanın geleceği günü"** Kıyâmet alâmetlerinden

birisi olan dumanın ortaya çıkacağı günde darlık, açlık ve kıtlık musibetine uğrayacakları o günü **"bekle!"** Bu şüphe edenleri bekle, gör!

11- **"İnsanları bürüyecektir"** hepsini kuşatacak ve kaplayacaktır **"o. Bu pek acıklı bir azaptır."**

12- **"Rabbimiz, bizden bu azabı kaldır. Çünkü biz iman edeceğiz."**

13- **"Onlar nerede, düşünüp ibret almak nerede?"** Onların düşünüp ibret almaları nereden ve nasıl olacak ki? **"Hâlbuki onlara açıklayıcı bir Resûl"** Allah'ın mucizeler ile desteklemiş olduğu risaleti apaçık bir Resûl **"de gelmişti."**

14- **"Sonra yine ondan yüz çevirdiler."** Ve ona uymadılar. **"Bir de: Kendisine öğretilmiş"** bazı kimselerin, vahiy diye iddia ettiği şeyleri kendisine öğretmiş oldukları **"bir delidir, dediler."**

15- **"Biz o azabı"** üzerinizden **"az bir zaman"** kısa bir süreliğine **"açıp kaldıracağız. Fakat şüphesiz siz yine geri dönenlersiniz."** Ama sonra yine de önceki şirk ve isyanınıza geri döneceksiniz. Buyrukta onların sözlerinin gereğini yerine getirmediklerine dikkat çekilmektedir.

16- **"En büyük yakalayışla yakalayacağımız"** Allah'ın kâfirlerden intikam alacağı **"gün şüphe yok ki Biz, intikam alıcılarız."**

17- **"Andolsun ki onlardan önce Firavun kavmini denedik."** Belâlarla imtihan edip sınadık. **"Onlara çok yüce, çok şerefli bir Resûl"** Musâ (aleyhisselâm) **"gelmişti."**

18- **"Allah'ın kullarını bana geri verin."** Bana İsrâiloğulları'nı teslim edin, onları benimle gönderin ya da benim davetimi kabul edin. **"Şüphesiz ki ben size gönderilmiş çok güvenilir bir Resûlüm"** diyerek (gelmişti).

Duhân Sûresi 1-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'den ve onun Ramazan ayı gecelerinden mübarek bir gecede indirilişinden söz etmektedir. Çünkü her ne kadar tamamı bu gecede inmemiş olsa dahi bu kitabın inişi bu mübarek ayda başlamıştır. Bu kitabın inmesi yüce Allah'ın kullara bir rahmetidir ve onlar için bir uyarı olmuştur.

2. Sonra insanlara şanı yüce Rabblerini tanıtmaktadır. O, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir. O, hak ile mâbud olan biricik ilâhtır. O yalnız başına diriltmeye ve öldürmeye kâdir olandır. Ayrıca O, öncekilerin de Rabbidir, sonrakilerin de Rabbidir.

3. Sonra âyet-i kerimeler apaçık hak hakkında şüpheye düşen ölümden sonra dirilişe inanmayan, yalanlamış ve iftirada bulunmuş olan yalanlayıcıların durumunu ele almaktadır. Bundan dolayı âyet-i kerimeler onları oldukça korkunç ve dehşetli bir şekilde tehdit etmektedir. Bu da onların gökte bütün insanların göreceği dehşetli bir dumanın geleceği günü beklemek ile ilgili alaylarının, oynayıp oyalanmalarının, şüphe ve tereddüt etmelerinin bir cezasıdır. Hâlbuki bu, Kıyâmet gününün alâmetlerinden birisidir. Bunun üzerine onlar Rabblerine bu azabı üzerlerinden gidermesi için dua edecekler. Ama o vakit duaları kabul edilmeyecektir. Çünkü yüce Allah dünyada onlara hatırlattı. O halde Rabblerine dönüp de en büyük intikam ve şiddetli yakalayış gerçekleşmeden önce fırsatı değerlendirsinler.

Duhân Sûresi 1-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Harflerin değeri pek büyüktür, Kur'ân-ı Kerim pek büyük bir kitaptır. Her birisi de yüce Allah'ın kulları üzerindeki en değerli nimetlerden ve kudretinin alâmetlerindendir.

2. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim ile bütün beşeriyetin üzerine lütuf ve rahmetinin kapılarını açmış oldu. Çünkü Kur'ân-ı Kerim onları dosdoğru yola ileten bir kitaptır.

3. Hayat vermek ve öldürmek yüce Allah'ın kudretinin ve vahdaniyetinin göstergelerindendir.

4. Bu dünyada henüz geçip gitmemiş olan bir fırsat insanların önünde durmaktadır. Âhiret gerçekleşip kâfirlerle isyankârların hak ettikleri azap geleceğinde fırsat geçmiş olacak, pişmanlık fayda vermeyecek. O halde akıllı kişi her gün iman ve salih amel ile hazırlanan kimsedir.

19- "Ve Allah'a karşı üstünlük taslamayın." Vahyini küçümsemek sûreti ile Allah'a karşı büyüklenmeyin. **"Çünkü ben size apaçık bir sultan"** inkârı imkânsız açık, seçik bir delil **"getiriyorum, diyerek."**

20- "Ve muhakkak ki ben, beni taşlamanızdan" taşlayarak beni öldürmenizden yahut bana eziyet etmenizden **"benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olana sığındım."** O'nun himayesine girdim ve O'na güvenip dayandım.

21- "Eğer bana iman etmiyor iseniz o halde benden uzak durun." Bana eziyet etmekten uzak kalın ve Allah aramızda hüküm verinceye kadar beni bırakın.

22- "Rabbine: Şüphesiz bunlar günahkâr bir topluluktur, diye dua etti."

23- "Buyurdu ki: O halde geceleyin kullarımı al, götür." Onlarla birlikte geceleyin yürü ve İsrâiloğulları'nı gizlice çıkart. **"Muhakkak ki siz takip olunacaksınız."**

24- "Denizi de olduğu gibi" Geniş bir aralığı bulunduğu halde sakin ve durgun hali ile **"açık bırak. Çünkü onlar boğulacak bir ordudur."**

25- "Onlar nice bahçeleri ve pınarları geride" Pek çok bahçeleri ve su pınarlarını arkalarında **"bırakmışlardı."**

26- "Nice ekinleri ve değerli konakları" güzel meskenleri;

27- "Zevk ve sefa sürdükleri nice nimetleri" gönül hoşluğu içerisinde nimetler ile dolu, lezzetli ve zevkli bir yaşantıyı **"da."**

وَاَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللّٰهِ اِنّ۪ٓي اٰت۪يكُمْ بِسُلْطَانٍ مُب۪ينٍۚ ﴿١٩﴾ وَاِنّ۪ي
عُذْتُ بِرَبّ۪ي وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾ وَاِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ل۪ي
فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾ فَدَعَا رَبَّهُٓ اَنَّ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾ فَاَسْرِ
بِعِبَاد۪ي لَيْلًا اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَۙ ﴿٢٣﴾ وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًاۜ اِنَّهُمْ
جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾ كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۙ ﴿٢٥﴾ وَزُرُوعٍ
وَمَقَامٍ كَر۪يمٍۙ ﴿٢٦﴾ وَنَعْمَةٍ كَانُوا ف۪يهَا فَاكِه۪ينَۙ ﴿٢٧﴾ كَذٰلِكَ
وَاَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا اٰخَر۪ينَ ﴿٢٨﴾ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَٓاءُ وَالْاَرْضُ
وَمَا كَانُوا مُنْظَر۪ينَ ﴿٢٩﴾ وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ مِنَ الْعَذَابِ
الْمُه۪ينِۙ ﴿٣٠﴾ مِنْ فِرْعَوْنَۜ اِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِف۪ينَ ﴿٣١﴾ وَلَقَدِ
اخْتَرْنَاهُمْ عَلٰى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَم۪ينَۚ ﴿٣٢﴾ وَاٰتَيْنَاهُمْ مِنَ الْاٰيَاتِ مَا ف۪يهِ
بَلٰٓؤٌا مُب۪ينٌ ﴿٣٣﴾ اِنَّ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ لَيَقُولُونَۙ ﴿٣٤﴾ اِنْ هِيَ اِلَّا مَوْتَتُنَا الْاُولٰى
وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَر۪ينَ ﴿٣٥﴾ فَأْتُوا بِاٰبَٓائِنَٓا اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿٣٦﴾
اَهُمْ خَيْرٌ اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍۙ وَالَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ اَهْلَكْنَاهُمْۘ اِنَّهُمْ كَانُوا
مُجْرِم۪ينَ ﴿٣٧﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِب۪ينَ
﴿٣٨﴾ مَا خَلَقْنَاهُمَٓا اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

28- "İşte böyle! Biz onları başka bir kavme miras verdik."

29- "Gök ve yer ağlamadı onlar için." Kimse ölümlerinden üzülmedi, onları kaybetti diye kimse onlar için kederlenmedi. **"Ve onlar mühlet verilenler de olmadı."** Başka bir vakte de ertelenmediler.

30- "Andolsun Biz kurtardık İsrailoğullarını o horlayıcı azaptan;"

31- "Yani Firavun'dan. Çünkü o büyüklük taslayan" zorba ve mütekebbir **"haddi aşanlardan"** çokça şer ve fesat yapanlardan **"idi."**

32- "Andolsun Biz onları bilerek" yalnız kendi çağlarındaki bütün **"âlemler üzerine seçkin kılmıştık."**

33- "Ve onlara kendilerine apaçık bir imtihan" apaçık bir sınav yahut apaçık bir nimet **"bulunan bir kısım âyetler"** mucizeler **"vermiştik."**

34- "Şüphesiz bunlar elbette şöyle diyorlar:"

35- "O ancak bizim ilk ölümümüzdür ve bizler diriltilip kaldırılacak değiliz."

36- "Eğer doğru söyleyenler iseniz haydi atalarımızı getirin."

37- "Bunlar mı hayırlıdır yoksa Tubba' kavmi mi" -Bu, kanaatleri red ve tehdit için sorulmuş bir sorudur.- Yani bu müşrikler mi daha güçlü, daha çetin ve daha üstündürler yoksa Yemen'in Himyerlilerinin kralı Tubba' **"ve onlardan öncekiler mi? Biz onları helâk ettik. Çünkü onlar günahkâr idiler."**

38- "Biz göklerle yeri ve ikisinin arasında olanları oynayalım" boş işle uğraşalım ve hikmetsiz **"diye yaratmadık."**

39- "Biz onları ancak hak ile yarattık fakat onların çoğu bilmezler."

Duhân Sûresi 19-39. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler azap ve büyük yakalayış sahnesinden sonra Firavun'un ve askerlerinin helâk edilişine geçmektedir. Musâ (aleyhisselâm) onlara gelmiş, Allah'a iman etmeye çağırmış, Allah onu doğruluğuna delil olan mucizeler ile desteklemiş olduğu halde onlar onun çağrısını kabul etmeyi reddettiler, ondan ve onunla birlikte inananlardan intikam almayı kararlaştırdılar. Yüce Allah da Musâ'yı ve beraberindekileri kurtardıktan sonra hepsini denizde boğdu. Onlar da geriye göz alıcı bahçeler, güzel ekinler bırakıp cehenneme gittiler.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bu kâfirler ile ölümden sonra dirilişi inkâr edip bâtılı ileri sürerek tartışan Mekke kâfirleri arasında bir bağlantı kurmakta ve kendilerine kendisinin gücünü ve şiddetini bildikleri Yemen kralı Tubba' kavminden daha güçlü olmadıklarını hatırlatmaktadır. Bununla birlikte Allah günahkârlıkları sebebi ile o kavmi helâk etmişti. Yine âyet-i kerimeler ölümden sonra diriliş ile yüce Allah'ın gökleri ve yeri yaratmasındaki hikmet arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Yüce Allah onları anlamsız ve boş yere yaratmadı. Aksine ancak sonsuz bir hikmet için yarattı. Bu da dünyanın amelde bulunmak ve tercih yapmak için bir fırsat olması, âhiretin de hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının görüleceği yer olması hikmetidir.

Duhân Sûresi 19-39. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bir Resûlün kavmine gönderilmesi bir fitne ve bir sınama olabilir. Yalanlayanların azabının geciktirilmesi de aynı şekilde bir fitne ve bir sınama olabilir.

2. Nimet, ancak o nimeti bağışlayan yüce Allah'a şükretmek sûreti ile devam eder. Nimetlere karşı nankörlük etmek ve onları tanımamak ise nimetlerin sonunu getiren bir yoldur.

3. Yüce Allah İsrâiloğulları'nı seçmiş ve onları kendi çağdaşları arasında âlemlere üstün kılmıştı. Çünkü yüce Allah onların çağdaşlarının en faziletlileri olduğunu biliyordu. Ama onlar bundan sonra dosdoğru yoldan saptılar, Allah'ın emrine aykırı davrandılar, Resûle isyan ettiler. Bundan dolayı da Allah onların üzerine zilleti ve yoksulluğu yazdı ve kendilerini yeryüzünde fesat çıkartıp, zulmedip zorbalık ettikleri her seferinde Kıyâmet gününe kadar tekrar azaplandırılmaya ve yerlerinden sürülmeye dönmekle tehdit etti. Bu aynı zamanda Müslümanlara da bir derstir.

4. Göklerin ve yerin yaratılması ile onlarda bulunan yüce Allah'ın diğer bütün mahlûkatı ve kudretinin delil ve belgeleri ölümden sonra dirilişe, hesaba çekilmeye, âhirette amellerin karşılıklarının adaletli bir şekilde verileceğine iman etmeye iletir.

40- **"Muhakkak ayırt etme günü"** -onda hak ile bâtıl ayırt edileceğinden ve bu hususta insanlar arasında adaletle hüküm verileceğinden- Kıyâmet günü **"onların hepsi için tayin edilmiş"** onlara vade olarak belirlenen **"bir vakittir."**

41- **"O günde hiçbir mevlânın"** yakının yahut dostun, arkadaşın **"mevlâsına bir faydası olmaz, onlara yardım da edilmez."**

42- **"Allah'ın rahmet ettikleri müstesnâ. Şüphesiz ki O, Azîzdir, Rahîmdir."**

43- **"Şüphesiz ki Zakkum ağacı"** cehennemde yetişen en kötü ağaç olup

44- **"O büyük günahkârın"** günahları pek çok, günah işlemiş herkesin **"yiyeceğidir."**

45- **"Erimiş maden gibidir."** Sıcağı en ileri dereceye varmış eritilmiş bakır yahut da kaynatılmış zeytinyağının tortuları **"gibidir. Karınlarda kaynar."**

46- **"Kaynar suyun kaynaması"** aşırı sıcak suyun kaynaması **"gibi."**

47- **"Yakalayın onu, sürüyerek götürün cehennemin ortasına."** Cehennem Zebânilerine: Bu günahkârı yakalayıp onu cehennemin ortasına şiddetle ve haşin bir şekilde sürün ve sürükleyin, denilir.

48- **"Sonra da o kaynar suyun azabından dökün başının üstüne,"**

49- **"Tat bakalım! Çünkü sen güçlü ve değerli imişsin."** Alay edilmek ve küçük düşürülmek üzere ona: Haydi azabı tat, çünkü sen güçlü kılınan, değer verilen birisi imişsin, denilir. Bu sözün ona söylenmesinde ne bir izzet ne de bir ikram söz konusudur. Aksine karşı karşıya kalınacak şey, can yakıcı azaptan ibarettir.

50- **"Muhakkak bu sizin önceden şüphe edegeldiğiniz"** hakkında tereddüt edip bâtılı ileri sürerek tartıştığınız **"şeydir."**

51- **"Takvâ sahipleri ise muhakkak emin bir makamdadırlar."** Her türlü üzüntü ve kederden yana güven içinde olacakları bir meclistedirler.

52- **"Cennetlerde ve pınarlardadırlar."**

53- **"Sündüs"** denilen ince ipek **"ten ve istebrak"** denilen parlak ve parıldayan kalın ipek **"lerden giyerler. Karşılıklı otururlar."**

54- **"İşte böyle. Hem Biz Hûr'u'l-în'i"** cennette yaratılmış beyaz tenli, gözleri çok güzel kadınları **"da kendilerine eş yaptık."**

55- "Onlar orada güven içinde her türlü meyveden isterler."

56- "Onlar orada ilk ölümden" dünya ölümünden **"başka ölümü tatmazlar. Onları cehennem azabından korumuştur."**

57- "Rabbinden bir lütuf olarak, işte bu en büyük kurtuluş ve mutluluğun ta kendisidir."

58- "Muhakkak Biz onu öğüt alırlar diye senin dilin ile kolaylaştırdık." Yani Kur'ân-ı Kerim'i Arapça olarak indirmek sûreti ile kolay kıldık.

59- "O halde gözetle! Çünkü onlar da gözetlemektedirler."

Duhân Sûresi 40-59. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler Kıyâmet ve hesaba çekilme gününü söz konusu etmekte, yalanlayıcıların azabını dile getiren oldukça ağır bir sahneyi sunmaktadır: Oldukça kötü kokmuş ve can yakıcı bir ağaçtan yiyeceklerdir. Bu ağaç cehennemin dibinde yetişen bir ağaçtır. Tadı ise kaynatılmış zeytinyağını andırır ve aşırı sıcak suyun kaynaması gibi karınların içinde kaynar. Cehennem Zebanileri de günahkâr kimseyi oldukça şiddetli bir şekilde bağlarlar. Başının üzerine ise dağlayan ve pişiren kaynar sudan dökülür.

2. Sonra âyet-i kerimeler takvâ sahiplerinin tablosunu çizmektedir. Onlar ise meclislerinde güven ve huzur içerisinde olacaklar, sündüs denilen ince ipekten, istebrak denilen kalın ipekten giyinecekler. Birbirleri ile karşılıklı oturacaklar, sevinç ve mutluluk içerisinde konuşacaklar. Hûr'u'l-în'den eşleri ile ve nimetlerle dolu cennetlerde ebedi olarak zevkle yaşayacaklar. Bütün bunlar ise yüce Allah'ın onlara lütfunun ve rızasının bir neticesidir.

3. Sonra âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'i Arap olan Resûlün dili ile kolaylaştırmasındaki yüce Allah'ın nimetini hatırlatmakla ve yalanlayıcıları da kötü akıbet ve netice ile korkutmakla sona ermektedir.

Duhân Sûresi 40-59. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âhirette ölüm yoktur. Orada -cennette olsun cehennemde olsun- sadece daimi kalıcılık ve ebedilik vardır.

2. Yüce Allah'ın kulları üzerindeki nimetlerinden birisi de Kur'ân-ı Kerim'i uyarmak ve hatırlatmak, öğüt almak ve ibret almak, dinin hükümlerini açıklayıp Allah'ın şeriati ve hayatın kendisi ile doğru yolda ilerleyeceği yolunu, sistemini geniş geniş açıklamaktır. O halde Müslümanlara Kur'ân'ın direktiflerini uygulamak ve insanları ona çağırmak bir görevdir.

3. Kâfirlerin, yalanlayıcıların ve isyankârların âhirette cezalandırılmaları yüce Allah'ın adaletidir. Çünkü yüce Allah onlara Resûller, onların gösterdikleri mucizeler ve yüce Allah'ın kudretini ve vahdaniyetini dile getiren kâinattaki âyetler yoluyla açıklamış bulunmaktadır. Mü'minlerin ve salihlerin sevabı ise yüce Allah'ın bir lütfu, rahmeti ve rızasının bir neticesidir.

45- CÂSİYE SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 37 âyettir)

Hâ-mîm ile başlayan yedi sûreden biri olup meşhur adı, "diz çöken, dizlerinin üstüne çöküp kalan" anlamında Câsiye'dir. Kelime sûrenin 28. âyetinde geçmekte, kıyamet sonrasında, mahşer yerinde bekleyen insanların heyecan ve korkularını dile getirmektedir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm."** Kur'ân-ı Kerim'in i'cazına ve Araplara meydan okuduğuna dikkat çekmek için iki Mukatta' harftir.

2- "(Bu) **kitabın indirilmesi Azîz, Hakîm olan Allah tarafındandır."**

3- **"Muhakkak ki göklerde ve yerde mü'minler için âyetler"** yüce Allah'ın kudret ve hikmetinin kemaline delil olan alâmetler **"vardır."**

4- **"Sizin yaratılışınızda da yaymakta"** ve dağıtmakta **"olduğu her canlıda"** yer üzerinde hareket eden her bir varlıkta -bunlardan birisi de insandır- **"da kesin bir kanaate sahip"** âlemlerin Rabbinin kudretini kesin bir inanç ile tasdik eden **"bir topluluk için âyetler vardır."**

5- **"Gece ve gündüzün değişip durmasında"** aydınlık gündüzden sonra karanlık bir gecenin gelmesinde, geceden sonra da gündüzün sapasağlam ve oldukça ince işleyen bir düzen ile arka arkaya gelmesinde **"Allah'ın gökten bir rızık"** rızkın sebepleri olan yağmur, ışık ve ısı **"indirip onunla yeri ölümünden sonra diriltmesinde ve rüzgârları evirip çevirmesinde"** onları bir taraftan diğerine, bir halden öbür duruma değiştirmesinde **"de aklını kullanan bir topluluk için âyetler vardır."**

6- **"İşte bunlar Allah'ın âyetleridir. Biz onları sana hak**

ile okuyoruz. Artık onlar Allah'tan" Allah'ın sözü olan Kur'ân-ı Kerim'den **"ve onun âyetlerinden"** delillerinden **"sonra hangi söze inanırlar?"**

7- **"Çok yalancı ve çok günahkâr"** hem çokça yalan söyleyen hem de günah ve masiyetleri pek çok olan **"her bir kimsenin vay haline!"** Azap var ona, helâk olacaktır o. Yahut: Hasretler onun içindir.

8- **"O Allah'ın âyetleri kendisine okunurken işitir de sonra onları işitmemiş gibi büyüklük taslayarak ısrar eder."** öylece kalır ve halinde değişiklik yapmaksızın sebat gösterir. **"İşte ona çok acıklı bir azabı müjdele!"**

9- **"Âyetlerimizden bir şey öğrendiğinde de o, onları"** Allah'ın âyetlerini **"alaya alır."** Onlarla alay eder, onlarla eğlenir. **"İşte onlara alçaltıcı bir azap vardır."** Alçaltıcı ve küçük düşürücü olmakla birlikte oldukça ağır ve çetin bir azap vardır.

10- "Cehennem de önlerinde" yani -şimdi Cehennem'i görmeseler de ondan korkup çekinmeseler de- ölümlerinden sonra onları beklemektedir. Çünkü onlar cehennemden yana gâfildirler. **"Kazandıklarının da, Allah'tan başka edindikleri velilerin"** yardımcıların yahut destekleyicilerin, yahut uydurma ilâhların, yahut orduların ya da arkadaşlarının **"da kendilerine hiçbir faydası olmaz."** Azabı onlardan uzaklaştırmaz, onlara fayda sağlamaz. **"Hem onlar için çok büyük bir azap"** azabın en şiddetlisi **"vardır."**

11- "Bu bir hidayettir. Rabblerinin ayetlerini inkâr edenlere gelince, onlar için en ağır türden ve can yakıcı bir azap vardır."

12- "Denizi de size musahhar kılan" sizin önünüzde alçaltan, hizmetinize hazırlayan, ona boyun eğdiren **"Allah'tır. Orada gemiler emri ile akıp gitsin, onun lütfundan arayasınız"** Allah'ın bağışından ve rızkından isteyesiniz **"ve belki şükredesiniz diye."**

13- "Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini kendi nezdinden size musahhar kılmıştır. Muhakkak ki bunlarda düşünen bir topluluk için ayetler vardır."

Câsiye Sûresi 1-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Kur'ân-ı Kerim'in aziz (gücüne karşı konulamayan) Hakîm (hikmeti sonsuz, hükmü ve takdiri sapasağlam) Allah tarafından indirilmiş olduğunu, bundan dolayı hiçbir şeyin âciz bırakamadığı, her şeye gücü yeten bir ilâh tarafından mucize olarak gelmiş bir kitap olduğunu dile getirmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler bu inatçıların etrafını kuşatan ve onları imana yönlendiren kâinattaki Allah'ın apaçık âyetlerine işaret etmektedir. Bunu da göklerde ve yerde bulunanlara, insanların ve diğer canlıların yaratılışına, gece ile gündüzün değişmesine, semâdan indirilen rızık ile ölümden sonra yeryüzünün canlandırılmasına, rüzgârların evrilip çevrilmesi ve değiştirilmesi düzenine dikkatlerini çekerek yapmaktadır. Bütün bunların birbirleri ile ve insanların bu yer üzerindeki hayatı ile ilişkilerine de dikkatlerini çekmekte, bunların hepsinin Allah'ın azametine, birliğine bir dalâletinin olduğunu göstermektedir. Bu dalâlet, bunu fark edip iman eden, taassubtan, hevâya uymaktan, ataları ve dedeleri taklit etmekten uzak bir halde aklını kullanan, bunlar üzerinde tefekkür eden herkes içindir.

Câsiye Sûresi 1-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim kalpleri uyarmak ve gafletlerinden uyandırmak için bütün yolları kullanır. Bazen şiddetle çekip sarsar, bazen sükûnet ve yumuşaklıkla harekete geçirir. İşte bu bize ikna edici ve etkileyici olmak için uygun olan üslûbu öğretir.

2. İman edip salih amel işleyen kimselerin kâfir olanlarla ya da kötü işler yapanlar ile Allah'ın terazisinde eşit olmaları imkânsızdır.

3. Göklerde bulunan her bir şey uyumludur, güzeldir. Yüce Allah'ın kudreti onu böylece tutar ve düzenler. Bunun yeryüzü üzerindeki insanların hayatı ile oldukça güçlü bir ilişkisi vardır.

4. Güneşin karşısında ekseni etrafında yerin dönmesi gece ile gündüzün arka arkaya gelmesi sonucunu çıkartan bir Vâkıadır. Bu gerek hızı itibari ile gerekse milyonlarca yıldan beri yeryüzünün uzayda yüzüp gitmesinin düzenli bir şekilde devam etmesi bakımından hayret verici bir Vâkıadır. O bu hareketinde kendisini tutan ve idare eden yüce Allah'ın kudretinden başka hiçbir şeye dayanmamaktadır. Böylelikle insanlar ve diğer canlılar yerin üzerinde yaşayabilmektedir.

قُلْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ اَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِيَ
قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ اَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمٖينَ ﴿١٦﴾ وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ
مِنَ الْاَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُٓوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضٖي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فٖيمَا كَانُوا فٖيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرٖيعَةٍ مِنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا
وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَ الَّذٖينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ اِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ
مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَاِنَّ الظَّالِمٖينَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍ وَاللّٰهُ وَلِيُّ
الْمُتَّقٖينَ ﴿١٩﴾ هٰذَا بَصَٓائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ
يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾ اَمْ حَسِبَ الَّذٖينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ نَجْعَلَهُمْ
كَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَٓاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ
سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
بِالْحَقِّ وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

14- **"Mü'minlere de ki: Allah'ın günlerini beklemeyenlere aldırmasınlar. Çünkü Allah her bir topluluğa kazanageldiklerinin karşılığını verecektir."** Günahkâr kâfirleri işledikleri günahları ve suçları dolayısıyla cezalandıracak, affedip müsamahakâr davranan mü'minlere de sevap verecektir.

15- **"Kim salih bir amel işlerse kendi lehinedir. Kim de kötülük ederse aleyhinedir."** Kim bir kötülük ya da bir şer işlerse zararı ona ait olur.

16- **"Andolsun ki Biz, İsrâiloğulları'na kitabı"** Tevrat'ı yahut İsrâiloğulları Nebileri üzerine indirilmiş kitapları, **"hükmü"** anlaşmazlıklar hususunda, insanlar arasında haklıyı haksızdan ayırt eden hükmü -çünkü onların Nebileri aynı zamanda hükümdar idi- **"ve nübuvveti vermiştik."** aralarından Nebiler ve Resûller göndermiştik. **"Kendilerini hoş ve temiz şeylerle"** yiyeceklerden mahsullerden türlü nimetlerle **"rızıklandırmış ve onları âlemlere üstün kılmıştık."** Yüce Allah onları kendi çağlarındaki bütün ümmetlere üstün kılmıştı. Ama onlar Tevrat'ta bir takım şeyleri değiştirip değişikliğe uğratınca Allah onlara lânet etti, üzerlerine zilleti ve yoksulluğu yazdı.

17- **"Onlara din hususunda apaçık belgeler"** din ile ilgili hususlarda apaçık deliller **"de verdik."** Musâ (aleyhisselâm)'ın mucizeleri bunlardandır. **"Onlar kendilerine ilim geldikten sonra ancak aralarındaki kıskançlıktan"** düşmanlıktan, hasetten ve inatlaşmadan **"dolayı anlaşmazlığa düştüler. Muhakkak Rabbin ayrılığa düştükleri şeyler hakkında Kıyâmet gününde aralarında hüküm verecektir."** Kulların arasında ayırt edici hükmü verip haklıyı haksızdan ayıracaktır.

18- **"Sonra"** ey Muhammed, **"Biz seni dinden bir şeriate sahip kıldık."** Sana din hususunda bir yol ve bir yöntem verdik. **"Sen de artık ona uy, bilmeyenlerin hevâlarına"** Doğru yoldan sapanların nefislerinin eğilim gösterdikleri şeylere ve bilgisizlerin görüşlerine **"uyma!"**

19- **"Çünkü onların Allah'a karşı sana hiçbir faydaları olmaz."** Allah'ın azabından senden hiçbir şeyi uzaklaştıramazlar. **"Şüphesiz ki zalimler birbirlerinin velileridir."** Dünyada onların biri diğerini, yardımcı olmak ve desteklemekle veli (dost ve yardımcı) edinir. **"Allah ise takvâ sahiplerinin velisidir."** Dünyada ve âhirette onların yardımcısı ve destekleyicisidir.

20- **"Bu insanlar için doğru yolu göstericidir."** Kur'ân-ı Kerim, apaçık belgeler ve insanlara kurtuluş yolunu açıkça gösteren bir nurdur. **"Kesin inanca sahip bir topluluğa da bir hidâyet ve bir rahmettir."**

21- **"Yoksa kötülük"** masiyetler, küfür ve şirk koşmak işini **"işleyenler, kendilerini iman edip salih ameller işleyenler gibi kılacağımızı ve hayatları ile ölümlerinin bir olacağını mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!"**

22- **"Allah gökleri ve yeri hak ile bir de her kişiye kazandığının karşılığı verilsin diye yaratmıştır. Onlara zulmedilmez."**

Câsiye Sûresi 14-23.[9] Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler dalâlet ve hakka karşı inat üzerinde ısrar eden, yüce Allah'a ve onun kelâmına karşı edepli ve saygılı olmayan bir kesimi canlandırmakta ve bunları helâk olmakla, çetin bir azaba uğratılmakla tehdit etmektedir.

2. Aynı zamanda yanlış değerlendirmeler yapan bir grup insanı da canlandırmaktadır. Bunlar, bundan dolayı salih amelleri işleyen mü'minler ile kötülük işleyip duran kendileri arasında herhangi bir fark görmüyorlar. Kur'ân-ı Kerim ise onlara her iki kesim arasında büyük bir fark olduğunu belirterek cevap verip kanaatlerini reddetmektedir. Daha sonra âyet-i kerimeler hevâsı ve kişisel eğilimleri dışında başvuracağı hiçbir hüküm tanımayan bir insan grubunu sunmaktadır. Bunlar, bundan dolayı hevâlarını ilâh edinmiş ve Allah'ın dışında tapınır ve hevâsının kendisine verdiği ilhamaların tamamında ona itaat ederler. Yüce Allah bunları öğüt ve ibret almaya teşvik etmektedir. Çünkü yüce Allah'tan başka kimse onları hayra iletemez, hayırlı olanı onlara gösteremez.

3. Âyet-i kerimeler bu gibi insanları daha önceki nitelik ve tasarrufları ile karşı karşıya getirdiği gibi Allah'ın âyetlerinin beyanı, kudretinin delilleri, Allah'ın kullarına ihsan etmiş olduğu türlü nimetlerle de karşı karşıya getirmektedir. Tâ ki Rabblerine şükredip bir ve tek olarak O'na ibadet etsinler.

Câsiye Sûresi 14-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Allah'ın âyetleri ile alay edip onlara karşı büyüklük taslayanlar dünya hayatında ve âhirette cehennem ateşinde alçaltılmayı ve küçük düşürülmeyi hak ederler.

2. Kur'ân-ı Kerim hakka ulaştıran bir hidâyettir. Bu sebeple onu inkâr eden bir kimse dalâlet içerisindedir ve onun için çetin azap vardır.

3. İnatlaşan, hakka karşı büyüklenen, Kur'ân-ı Kerim ile hidâyet bulmayı kabul etmeyen kâfirlerin sıfatları arasında onların hevâlarına tapınmaları ve bilgilerine rağmen doğru yoldan sapıp uzaklaşmaları söz konusudur. Onların bu sapıklıkları ise bir hatadan, unutmaktan ya da bilgisizlikten kaynaklanmaz. Ayrıca yüce Allah onların kulaklarını ve kalplerini de mühürlemiştir. Dolayısıyla onların kulakları ve kalpleri hakka açılmaz, hidâyeti rahatlıkla kabul edecek şekilde genişlemez. Diğer taraftan yüce Allah onların gözlerini de perdeler. Dolayısıyla herhangi bir durumda hidâyetin onlara ulaşmasına imkân kalmaz.

9 Kitabın aslında bu şekilde olmakla birlikte açıklamaların 23. Ayetin muhtevasını da kapsadığını hatırlatmamız gerekmektedir. (Çeviren)

اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهٖ
وَقَلْبِهٖ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهٖ غِشَاوَةًۜ فَمَنْ يَهْدٖيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِۜ اَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ وَقَالُوا مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا
يُهْلِكُنَٓا اِلَّا الدَّهْرُۚ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍۚ اِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ وَاِذَا
تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّٓا اَنْ قَالُوا ائْتُوا بِاٰبَٓائِنَٓا اِنْ
كُنْتُمْ صَادِقٖينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُ يُحْيٖيكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ
اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فٖيهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾
وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةًۜ كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰٓى اِلٰى كِتَابِهَاۜ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هٰذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّۜ اِنَّا كُنَّا
نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾ فَاَمَّا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فٖي رَحْمَتِهٖۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبٖينُ ﴿٣٠﴾ وَاَمَّا الَّذٖينَ
كَفَرُواࣞ اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا
مُجْرِمٖينَ ﴿٣١﴾ وَاِذَا قٖيلَ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فٖيهَا قُلْتُمْ
مَا نَدْرٖي مَا السَّاعَةُۙ اِنْ نَظُنُّ اِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنٖينَ ﴿٣٢﴾

23- **"Kendi hevâsını ilâhı edinmiş"** Allah'a ibadeti terk edip hevasına ve nefsinin çağırdığına ibadet eden, **"bilgisine rağmen Allah'ın kendisini şaşırtmış olduğu"** bu bedbaht kişiyi hakkı bilmekle, hakka dair bilgisizliği söz konusu olmamakla birlikte doğru yoldan saptırmış. Çünkü o inat ederek ve hakka karşı büyüklenerek haktan yüz çeviren birisidir. **"Kulağına ve kalbine mühür vurduğu"** kulaklarını ve kalbini hakka karşı kilitleyip mühürlediği, bundan dolayı da hakka açılmalarına imkân kalmamış **"gözü üzerine de perde"** örtü **"gerdiği"** bu sebeple hakkı göremeyen ve hakka hidâyet bulmayan **"kimse hakkında ne dersin?"** Bana haber ver. -Soru durumunun hayret verici olduğunu anlatmak içindir.- **"Artık buna Allah'tan başka kim hidâyet verebilir?"** Allah onu doğru yoldan saptırmışken kimse onu hidâyete iletemez. **"Hiç öğüt almaz mısınız?"**

24- **"Dediler ki: O, dünya hayatımızdan başka bir şey değildir. Ölürüz, diriliriz ve bizi ancak zaman helâk etmektedir. Hâlbuki onların bunlara dair hiçbir bilgileri yoktur. Onlar ancak zanda bulunuyorlar."**

25- **"Kendilerine âyetlerimiz apaçık"** ölümden sonra dirilişe ve hesaba açık açık delil olacak şekilde **"okunduğunda onların bütün delilleri: Eğer"** ölümden sonra diriliş hakkında söylediklerinizde **"doğru söyleyenler iseniz haydi babalarımızı getiriniz"** geçmiş atalarımızı bizim için diriltiniz **"demekten ibaretti."**

26- **"De ki: Allah sizi diriltiyor."** annelerinizin rahimlerinde nutfe halinde olduğunuz zaman sizi yaratıyor. **"Sonra sizi öldürüyor, sonra kendisinde şüphe bulunmayan"** su götürmeyen **"Kıyâmet gününe sizi toplayacaktır. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

27- **"Göklerle yerin mülkü Allah'ındır. Kıyâmetin kopacağı günde, işte o günde bâtıl peşinde gidenler"** kâfir olanlar, Kıyâmet gününde pek büyük bir hüsran ile **"zarara uğrayacaklardır."**

28- **"Her ümmeti"** dehşetin ve korkunun oldukça şiddetli oluşundan dolayı korkuya, zillete ve aşağılanmışlığa delil olacak bir şekilde **"diz çökmüş"** ve hesaba çekilip amellerin karşılıklarının verilmesini beklediğini **"göreceksin. Her ümmet kendi kitabına"** meleklerin o kitaplarda yazılanlara göre hesaba çekilmeleri için yazdıkları amel defterlerine **"çağırılacak: Bugünde sizlere işleyegeldiğiniz amellerinizin karşılığı verilecektir."**

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾
وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٤﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ
هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾ فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿٣٦﴾ وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

سُورَةُ الْأَحْقَافِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى
وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَاوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ
لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

29- **"İşte bu size karşı hakkı söyleyen kitabımızdır. Esasen Biz sizin işlediklerinizi yazdırıyorduk."** Amellerinizi yazmayı ve sizin adınıza onları tespit etmeyi meleklere emrediyorduk.

30- **"İman edip salih amel işleyenlere gelince, Rabbleri onları rahmetine"** cennetine **"alacaktır. İşte bu apaçık kurtuluşun"** besbelli açıkça görülen çok büyük kurtuluşun **"ta kendisidir."**

31- **"Kâfir olanlara gelince: Âyetlerim sizlere okunmadı mı?"** Kâfirlere azarlayıcı bir üslûpla: Resûller size Allah'ın kitabını okumadı mı? **"diyecekler. Siz de"** Allah'ın âyetlerini işitmemek için yüz çevirerek **"büyüklük taslayıp günahkâr kimseler olmadınız mı?"**

32- **"Muhakkak Allah'ın vaadi"** Allah'ın va'dettiği ölümden sonra diriliş, hesaba çekiliş ve amellerin karşılıkların görülmesi **"haktır ve Kıyâmetin kopacağında şüphe yoktur, denildiğinde siz derdiniz ki: Kıyâmetin ne olduğunu biz bilmeyiz. Biz ancak şüphe ve zan ediyoruz. Biz inananlar değiliz."**

33- **"Onlara işlediklerinin çirkinlikleri"** âhirette **"apaçık görünmüş, alay edegeldikleri"** dünyada iken alay ile karşıladıkları ve gerçekleşeceğini doğrulamadıkları **"şey de kendilerini her yandan kuşatmış"** azap üzerlerine inmiş **"olacak."**

34- **"Ve denecek ki: Bugün Biz sizi unuturuz."** Azap içerisinde bırakırız. **"Nitekim siz de bugününüze kavuşacağınızı unutmuştunuz."** Nitekim siz de hesap günü için azığınızı teşkil edecek olan Allah'a itaat etmeyi terk etmiştiniz. **"Yeriniz ateştir."** Konaklayacağınız ve kalacağınız yer ateştir. **"Size yardım edecek kimseler de olmaz."**

35- **"Sizin halinizin"** karşı karşıya kaldığınız azabınızın **"sebebi Allah'ın âyetlerini bir eğlence edinmeniz"** Allah'ın Resûlü'nün size getirdiklerinin doğruluğunu ve yüce Allah'ın kudretini pekiştiren delillerle alay etmeniz **"ve dünya hayatının sizi aldatmasıdır."** Dünya hayatının süsleri ile geçici metaı ile sizi kandırmasıdır. **"İmdi onlar bugün oradan çıkarılmazlar."** Bu Kıyâmet gününde bu kâfirler ateşten çıkamayacaklar **"ve onların razı etmeleri"** kendilerinden tevbe ederek Allah'ı razı edecek şeylere geri dönmeleri **"de istenmez."** Çünkü bunun âhirette kendilerine faydası olmaz.

36- **"İşte hamd, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."**

37- **"Büyüklük ve azamet"** ve mülk ve celâl **"göklerde ve yerde yalnız O'nundur. O Azîzdir, Hakîmdir."**

46- AHKÂF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 35 âyettir)

Meşhur adı Ahkâf'tır. "Kum tepeleri" mânasına gelen bu kelime yalnızca bu sûrenin 21. âyetinde geçtiği için ismi de Ahkâf olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâ, Mîm."** Arapların benzerini meydana getirmekten âciz kaldıkları bu Kur'ân-ı Kerim'in, dillerinde kullandıkları Arap alfabesi harfleri ile aynı harflerden oluşmuş olduğuna bir işarettir.

2- "(Bu) **Kitabın indirilmesi Azîz"** her şeye galip gelen **"Hakîm olan Allah tarafındandır."**

3- **"Biz göklerle yeri ve ikisinin arasında olanları ancak hak ile yarattık."** Kur'ân da, kâinat ta hak ile ayakta durmaktadır. Kur'ân ile birlikte kâniat da yüce Allah'ın kudretini ve hikmetini açıkça ortaya koyup göstermektedir. **"Ve belirlenmiş bir süre için"** bu da Kıyâmet günüdür. **"İnkâr edenler ise uyarılıp korkutuldukları şeyden yüz çevirmektedirler."** Bu hakkı inkâr edenler Allah'ın kendilerini kendisi ile uyarmış olduğu şeyi (bu hakkı) reddetmektedirler, kabul etmiyorlar.

4- **"De ki: Haber verin. Allah'tan başka kendilerine dua ettikleriniz yeryüzünde neyi yaratmışlar? Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? Bana gösterin. Eğer doğru söyleyenler iseniz bundan önce bir kitap yahut bir bilgiden bir eser"** sizin bu iddianızda dayanak aldığınız yanınızda bulunan bir ilim kalıntısı/kırıntısı **"var ise bana getirin."**

5- **"Allah'tan başka kendisine Kıyâmete kadar cevap veremeyecek olan ve kendilerine yaptıkları duadan habersiz olan"** bununla birlikte kendilerine tapınanların dualarının farkında bulunmayan **"kimselere"** putlara ya da Allah'tan başka tapındıkları bütün varlıklara **"dua"** ve ibadet **"eden kişiden daha sapık kim olabilir?"** Hiç kimse daha sapık ve daha bilgisiz olamaz.

Câsiye Sûresi 23-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin âhiret, ölümden sonra diriliş, hesaba çekiliş ile ilgili sözlerini ve onların günler geçip zamanın akıp gitmesi sonucunda öldüklerini ve kendi kanaatlerine göre ecellerinin sonunu getirenin zaman olup bunun neticesinde ölümün cesetlerine erişip neticesinde öldükleri şeklindeki yanlış kanaatlerini ortaya koymaktadır. Kur'ân-ı Kerim bu bâtıl davayı reddederek onların bu hususta herhangi bir gerçeğe ya da kesin bir bilgiye dayanmadıklarını açıklamaktadır. Onların bu kanaatleri soyut bir vehimden, delili olmayan bir iddiadan ibarettir. Bunlar ölümden sonra dirilişin sabit olduğunun delilini teşkil eden âyetlerle (belge ve delillerle) karşı karşıya kaldıkları takdirde: Daha önce ölmüş atalarımızı diriltin, sözünden başka söyleyecek bir şey bulamazlar. Bu ise bâtıl bir tartışmadır. Çünkü onları ilk olarak yaratan ve yoktan onları var eden, ölümlerinden sonra onları tekrar yaratmaktan âciz değildir. Fakat yüce Allah'ın hikmeti insanların hepsini bu dünya hayatının yok olmasından sonra bir defada diriltmeyi gerektirmiştir. Buna sebep ise hepsini hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını vermektir. Yoksa insanların Kıyâmet gününden önce ölümlerinden sonra hayata dönmelerini gerektirecek bir hikmet bulunmamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler âhiretin bazı sahnelerini sunmakta ve bu sahneleri adeta hâlihazırda imiş, elle dokunulabilir, gözle görülebilir, kulakla işitilebilir Vâkıalarmış gibi canlandırmaktadır. İşte bütün ümmetlerin müşrikleri ve kâfirleri korku, dehşet ve müthiş hesaba çekilmeyi beklemek üzere dizleri üzerine çökmüş bulunuyorlar. Sonra onlar dünyada iken meleklerin amellerini içine kaydettikleri amel defterlerini ellerine alıyorlar. Bu defterlerde her ne varsa hepsi hak ve doğrudur. Bir de bakıyoruz ki Allah'ın yeryüzünde insanı yarattığı andan Kıyâ-

metin koptuğu zamana kadar kuşaklar boyunca çeşitli ümmetler iki büyük fırkaya bölünüyorlar: İman edenler. Bunları Rabbleri rahmetine alacaktır. Diğerleri ise kâfir olanlardır. Bunlar da azap ve zillet ile karşı karşıya kalacaklar, bugünlerini unutmuş ve onu hesaba katmamış olmalarının bir cezası olarak bu azapta bırakılacaklar.

3. Sonra sûre, göklerde ve yerde bulunan her şeyin mutlak olarak mâliki ve tek başına sahibi olan Allah'a hamd ile ve büyüklüğün, celalin, azametin bu varlık âleminde mutlak hüküm verme yetkisinin yalnız kendisinin olduğunu ilan etmekle sona ermektedir.

Câsiye Sûresi 23-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim oldukça parlak tasvirleri ve fevkalade üstün açıklamaları ile eşsiz bir kitaptır. O bize Kıyâmet gününün sahnelerini adeta gözümüzün önünde cereyan eden bir Vâkıa gibi aktarmaktadır.

2. Kıyâmet gününde bütün kuşaklar tek bir yerde toplanıp bir araya gelecek, hepsi hesaba çekilecek olmaktan ve pek yüce Cebbâr ve Kahhâr olanın huzurunda durmaktan korku ve dehşet içerisinde olacaklardır. Her insan dünyada işlemiş olup yazılıp kaydedilmiş amellerini görecek, işlemiş olduğu her bir şeyin doğru ve güvenilir bir şekilde kaydedilmiş olduğuna ve ondan hiçbir şeyin kaybolmadığına tanıklık edecektir. İşte orada bütün insanlar iki gruba ayrılacaktır: Biri Allah'ın Hizbi olan ve mü'minlerin teşkil ettiği bir fırka olup cennete gidecektir, diğeri ise Şeytanın Hizbi olup kâfirlerin meydana getirdiği fırkadır. Bunlar da cehennemde olacaklardır.

3. Hamd ve şükür yalnızca Allah'adır. O, göklerin de Rabbidir yerin de Rabbidir. Bütün âlemlerin de Rabbidir. Mutlak kibriyâ (büyüklük), azamet, celâl, rububiyet, mülk (mülkiyet ve egemenlik) ve saltanat, izzet ve galibiyet, hikmet ve tedbir yalnız O'nundur.

Ahkaf Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kur'ân-ı Kerim'e, onun Allah tarafından gönderildiğine, kâinata ve kâinatın hak ve ilâhî tedbir ve irade üzerinde kurulu olduğuna işaret etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Arapların kâinattan olsun, ilimden olsun sahip oldukları bir temeli ve bir delili bulunmayan şirklerini reddetmektedir.

Ahkaf Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Arapların Kur'ân-ı Kerim'in benzerini meydana getirmekten âciz kalmaları Kur'ân-ı Kerim'in bir beşer sözü olmayıp Allah'tan geldiğinin delilidir.

2. Kur'ân-ı Kerim ve aynı zamanda büyük kâinat ve her ikisinde bulunanlar yüce Allah'ın vahdaniyetine, kudretine, azametine ve hikmetine delildir.

3. Kâfirler ve yüce Allah'tan başka ilâhlar edinen müşriklerin herhangi bir delilleri ve dayanacakları bir bilgileri yoktur. Onların bütün yaptıkları inat, hakka karşı büyüklenmek, ataları, dedeleri taklit etmek, sağlıklı düşünmeyi ihmal etmektir.

وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ اَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ
٦ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ
لَمَّا جَاءَهُمْ هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ٧ اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ
اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا هُوَ اَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ
فِيهِ كَفٰى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ٨
قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا اَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ اِنْ
اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ وَمَا اَنَا اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ٩ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي اِسْرَاۤئِيلَ عَلٰى
مِثْلِهِ فَاٰمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ١٠
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا اِلَيْهِ وَاِذْ
لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هٰذَا اِفْكٌ قَدِيمٌ ١١ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ
مُوسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً وَهٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرٰى لِلْمُحْسِنِينَ ١٢ اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ
ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ١٣ اُولٰٓئِكَ
اَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ١٤

6- **"İnsanlar"** Kıyâmet gününde hesaba çekilmek için **"bir araya toplatıldıklarında onlar kendilerine düşman kesilir ve onların ibadetlerini inkâr edenler olurlar."**

7- **"Âyetlerimiz kendilerine apaçık"** vâzıh, kolay anlaşılır **"okunduğunda inkâr edenler kendilerine geldiğinde hak için: Bu apaçık bir büyüdür"** büyü olduğu besbellidir, **"dediler."**

8- **"Yoksa onlar"** bu kâfirler: **"Onu"** Muhammed Kur'ân'ı kendiliğinden **"uydurdu mu diyorlar? De ki: Ben onu uydurmuş isem siz Allah'a karşı bana hiçbir fayda sağlayamazsınız. O, sizin onun hakkında ne kadar ileri gittiğinizi"** onu yalanlayarak ve ona dil uzatarak hakkında ne kadar ileri geri konuştuğunuzu **"çok iyi bilendir. Benimle sizin aranızda"** benim doğruluğuma ve tebliğ ettiğime şahit olarak yeter. **"şahit olarak O"** yüce Allah **"yeter. O, çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir."**

9- **"De ki: Ben Resûllerin ilki değilim."** Yani getirdiklerimde yalnız değilim. Benden önce pek çok Resûl gelip geçmiştir. **"Bana da ne yapılacağını bilemem, size de. Ben ancak bana vahyolunana uyarım."** Söylediklerimde ve yaptıklarımda benim uyduğum yalnızca Allah'ın bana vahyettikleridir. **"Ben açık açık korkutup uyarandan başkası değilim."** Ben ancak sizi Allah'ın azabından sakındıran bir Resûlüm.

10- **"De ki: Bana haber verin: Eğer o, Allah tarafından gönderilmiş iken siz onu inkâr etmiş iseniz ve İsrâiloğulları'ndan bir şahit de onun bir benzeri üzere"** İsrâiloğulları âlimlerinden bu Kur'ân'ın karakterinin Allah tarafından indirilmiş kitapların karakteri ile aynı olduğuna dair **"şahitlik edip iman etmiş olduğu halde siz büyüklük taslamış iseniz"** tanıklık eden bu kişi Kur'ân'a iman etmekle birlikte ey müşrikler, sizler, imandan büyüklenerek yüz çevirecek olursanız **"gerçek şu ki, Allah zalimler topluluğuna hidâyet vermez."**

11- **"İnkâr edenler, iman edenler için dediler ki: Eğer o hayırlı olsaydı bizden önce ona ulaşamazlardı. Onunla hidâyet bulmadıkları için de"** mucize oluşu ve doğruluğu apaçık olmakla birlikte bu Kur'ân ile hidâyet bulamayınca da: **"Bu eski bir uydurmadır, diyeceklerdir."** O vakit Kur'ân-ı Kerim hakkında: Şüphesiz o öncekilerin bâtıllarından eski bir yalandır, diyeceklerdir.

12- **"Hâlbuki ondan önce de Musâ'nın kitabı bir önder ve bir rahmetti."** Teşri' ve akide için uyulan bir önder ve bir esastı, o rahmet manaları ile dolup taşıyordu. **"Bu ise, zulmedenleri korkutup ihsan edenlere bir müjde olmak üzere Arap dili ile indirilmiş, doğrulayıcı bir kitaptır."** Onların yalanladıkları bu Kur'ân-ı Kerim ise bütün dinlerin üzerinde yükseldiği asıl hususu doğrulayıcıdır.

13- **"Muhakkak ki Rabbimiz Allah'tır deyip"** Allah'ın birliğine inanıp O'ndan başka Rabb edinmeyenler **"sonra da dosdoğru hareket edenler"** Allah'ın yolu üzerinde sebat gösterip bu hallerini sürdürenler **"için korku yoktur, onlar üzülmezler de."**

14- **"İşte onlar cennetliklerdir, yaptıklarına mükâfat olmak üzere orada ebediyyen kalıcıdırlar."**

Ahkaf Sûresi 6-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Müşriklerin inancının ve apaçık hakkı inkâr ederek kendi bâtıl inançlarına sarılmalarının bâtıl ve geçersiz olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Kur'ân'dan önceki Musâ'nın Kitabına ve bu Kur'ân-ı Kerim'in onu tasdik ettiğine, bu kitabın görevinin ve fonksiyonunun zalimleri uyarıp korkutmak ve iyilik edenleri de müjdelemek olduğuna işaret etmektedir.

3. Sonra Allah'ı tasdik edip O'nun yolu üzerinde dosdoğru yürüyen kimselere müjdeyi açıklamaktadır. Çünkü onlar için karşı karşıya kaldıkları ve hoşlanmadıkları bir halden ötürü korkmak da söz konusu değildir, elde edemedikleri bir şey için üzülmeleri de düşünülemez. Üstelik onlara nimetlerle dolu cennetler içerisinde ebedilik verilecektir.

Ahkaf Sûresi 6-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Görüşü ya da inancı bize muhalif olan herkes ile sakin ve bilimsel deliller, belgeler ve inkârcıların dillerini susturacak açık seçik gerekçeler üzerinde yükselen ve mü'minlerin haklı olduğunu pekiştiren bir tartışma teşvik edilmiştir.

2. Allah'tan başka ilâh olmadığına dair şahitlik etmek yalnızca dille söylenen bir cümle değildir. Aksine o bir yöntem ve bir yaşayıştır. Onun üzerinde dosdoğru yürümek ve devamlı bu yürüyüşte sebat göstermek de bir zorunluluktur.

3. Kur'ân-ı Kerim önceden indirilmiş semavî kitapları doğrulayıcı ve onlara karşı bir şahittir. Çünkü hepsi aynı kaynaktandır.

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ اِحْسَانًا حَمَلَتْهُ اُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ
كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلٰثُونَ شَهْرًا حَتّٰى اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَبَلَغَ اَرْبَعٖينَ
سَنَةً قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنٖى اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتٖى اَنْعَمْتَ عَلَىَّ
وَعَلٰى وَالِدَىَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَاَصْلِحْ لٖى فٖى ذُرِّيَّتٖى
اِنّٖى تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنّٖى مِنَ الْمُسْلِمٖينَ ﴿١٥﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ نَتَقَبَّلُ
عَنْهُمْ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّاٰتِهِمْ فٖٓى اَصْحَابِ
الْجَنَّةِ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذٖى كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذٖى قَالَ لِوَالِدَيْهِ
اُفٍّ لَكُمَٓا اَتَعِدَانِنٖٓى اَنْ اُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلٖى وَهُمَا
يَسْتَغٖيثَانِ اللّٰهَ وَيْلَكَ اٰمِنْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هٰذَٓا اِلَّٓا
اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ ﴿١٧﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فٖٓى اُمَمٍ
قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرٖينَ ﴿١٨﴾
وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوَفِّيَهُمْ اَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
﴿١٩﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذٖينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ اَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فٖى
حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا
كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

15- **"Biz insana, ana babasına iyilikte bulunmasını tavsiye ettik. Annesi onu zorlukla taşımış, zorlukla bırakmıştır. Onun taşınması ve sütten kesilmesi"**nin süresi **"de otuz aydır. Nihayet o yiğitlik ve olgunluk çağına"** gücünün ve aklının olgunluk dönemine **"ve kırk yaşına varınca der ki: Rabbim bana, ana babama verdiğin nimetine şükretmemi ve senin razı olacağın salih amel işlememi bana ilham et ve soyumdan gelenleri de benim için salih kimseler kıl! Şüphesiz ben sana tevbe ettim ve ben teslim olmuşlardanım."**

16- **"İşte bunlar yaptıklarını en güzeli ile kabul ettiğimiz cennetlikler arasında kötülüklerini affettiğimiz"** Allah'ın günahlarını affedip kendilerini onlardan dolayı sorumlu tutmadığı **"kimselerdir. Bu kendilerine verilmiş gerçek bir sözdür."**

17- **"Ana babasına: Öf size!"** -Öf onlardan daraldığını, hoşlanmadığını ifade eden bir kelimedir- **"benden önce nice nesiller gelip geçmiş iken beni"** ölümden sonra hesap için kabirden **"çıkarılmakla mı tehdit ediyorsunuz, diyene anası babası Allah'a yalvararak"** onu korumasını, ona İslâm'a girmesi için hidâyet vermesini istedikleri yahut da Rabbine karşı da anne babasına karşı da kötü davranan çocuğun söyledikleri bu sözden korkarak: **"Yazık sana! İmana gel!"** diyerek kendisini iman etmeye teşvik ederek iman etmezsen helâk oldun, **"şüphesiz ki Allah'ın vaadi haktır"** derler. **"O ise: Bu geçmişlerin masallarından başkası değildir"** sizin ölümden sonra diriliş hakkında bu söyledikleriniz sadece öncekilerin yazdıkları hurafelerden ibarettir, **"der."**

18- **"İşte bunlar cin ve insanlardan kendilerinden önce geçen ümmetler arasında aleyhlerine söz hak olmuş kimselerdir. Çünkü bunlar hüsrâna uğramış olanlardır."**

19- **"Bunların her biri"** Müslüman ve kâfir her bir kişi ve her bir grup **"için işlediklerine göre dereceler"** cennette ya da cehennemde her birilerinin ameline uygun konaklayacakları yerler **"vardır. Tâ ki kendilerine zulmedilmeksizin amellerinin karşılığını tastamam versin."** Onların her biri eksiltilmeksizin tam olarak amelinin karşılığını alsın.

20- **"Kâfir olanların ateşe arz olunacakları o günde"** kâfirlerin cehenneme sürülmelerinden az önce cehenneme karşı durdurulacakları günde: **"Siz dünya hayatınızda hoşlandığınız**

her şeyinizi bitirdiniz." Onlara cehenneme giriş sebepleri şöyle açıklanır: Sizler dünya hayatınızdaki hoşunuza gidenlerden payınıza düşeni ifsad ettiniz ve onları haram yolda kullandınız. **"Ve onlardan yararlanıp durdunuz."** Bu hoş şeylerden yararlandınız fakat âhirette bunlarla ilgili hiçbir hesap yapmadınız. Nimetleri dolayısıyla Allah'a şükretmediniz. **"Bugün"** Kıyâmet gününde, **"yeryüzünde haksız yere büyüklenmeniz ve fâsıklık etmeniz sebebi ile aşağılanmak azabı ile cezalandırılacaksınız."** Aşağılanacaksınız ve pek ağır bir azap göreceksiniz.

Ahkaf Sûresi 15-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler akide konusunda açıklamalarını sürdürmekte ve bu akideyi tamamlayan, anne babaya ihsanın (iyi davranmanın) zorunluluğunu, evlatların anne babalarına ve dinin tamamına karşı takındıkları tavırlarını, onların bu hususta iki gruba ayrıldıklarını açıklamaktadır: Birinci grup samimi mü'minler grubudur. Bu gruptakiler kırk yaşında güçlerinin ve akıllarının mükemmellik noktasına ulaştıklarında yüce Allah'a dua ile yönelerek, Allah'ın kendisine ve anne babasına ihsan etmiş olduğu nimetlere şükretmeyi ve aynı zamanda Allah'ı razı edecek salih amel işlemeyi de ilham etmesini diler. Soyundan gelecekleri de salih amel işlemeye muvaffak kılmasını niyaz eder. Âyet-i kerimeler bu grubun göreceği karşılığı ve yüce Allah'ın amellerini kabul ettiğini açıklamaktadır.

2. İkinci grup ise ölümden sonra dirilişi inkâr eden, anne babanın iyiliklerini, Allah'ın lütfunu kabul etmeyen kimselerdir.

3. Âyet-i kerimeler bunların cezasını da açıklamaktadır. Bu da azap ve hüsrandır. Âhiretin Allah'ın adalet ve lütfu için uygun bir amellerin karşılıklarının görüleceği yurt olacağını da ifade etmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde kâfirlerin cehennem üzerinde durdurulmalarına dair bir tablo sunmakta ve onlara dünyada iken içinde bulundukları gafletlerini ve büyüklük taslamalarını açıklamaktadır.

Ahkaf Sûresi 15-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim anne ve babaya iyilik yapmayı, onlara iyi davranmayı, onlarla güzel ilişkiler içinde bulunmayı tavsiye etmiştir. Çünkü önceden de açıkladığımız gibi onların üstünlükleri, iyilikleri, karşı karşıya kaldıkları bir takım sıkıntıları ve acıları söz konusudur. Özellikle gebeliği ve süt emzirmesi döneminde türlü acıları tatmış olan anne için bu böyledir.

2. Nimetlerine şükretmek, bize ve bizden sonra soyumuzdan geleceklere salih amel işleme başarısını nasip etmesi için yüce Allah'tan yardım istemeli, O'na tevbe etmeliyiz.

3. İslâm, aileye ve ailenin sevgi ve yardımlaşma temeli üzerinde kurulmasına, anne babanın çocuklarının iyi bir örneği olmasına itina göstermiştir.

4. Anne babaya kötü davranmak, onların iyiliklerini inkâr etmek, tek bir sözle dahi olsa onlara kötülük yapmak, bu iyilikleri inkârın bir delilidir, âhireti inkâra ve Allah'ı kabul etmemeye götüren bir yoldur. Bunun şerrinden Allah'a sığınırız.

5. İman bağı bağların en güçlüsü ve en önemlisidir. Bundan sonra ise güç ve önemi itibari ile babalık ve evlatlık bağı gelir.

وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍۜ اِذْ اَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِنْ
بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِه۪ٓ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ اِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿٢١﴾ قَالُٓوا اَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ اٰلِهَتِنَاۚ فَأْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَٓا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٢٢﴾ قَالَ اِنَّمَا الْعِلْمُ
عِنْدَ اللّٰهِۘ وَاُبَلِّغُكُمْ مَٓا اُرْسِلْتُ بِه۪ وَلٰكِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ
﴿٢٣﴾ فَلَمَّا رَاَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْۙ قَالُوا هٰذَا عَارِضٌ
مُمْطِرُنَاۜ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِه۪ۜ ر۪يحٌ ف۪يهَا عَذَابٌ اَل۪يمٌۙ ﴿٢٤﴾
تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِاَمْرِ رَبِّهَا فَاَصْبَحُوا لَا يُرٰٓى اِلَّا مَسَاكِنُهُمْۜ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِم۪ينَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ ف۪يمَٓا
اِنْ مَكَّنَّاكُمْ ف۪يهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَاَبْصَارًا وَاَفْـِٔدَةًۘ فَمَٓا اَغْنٰى
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَٓا اَبْصَارُهُمْ وَلَٓا اَفْـِٔدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ اِذْ كَانُوا
يَجْحَدُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٢٦﴾
وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرٰى وَصَرَّفْنَا الْاٰيَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ قُرْبَانًا
اٰلِهَةًۜ بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْۚ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

21- **"Âd kavminin kardeşini"** Hud (aleyhisselâm)'ı **"de an. Ki ondan önce de sonra** da uyarıcılar gelip geçmişti." Ondan önce de sonra da Resûller gelip geçmişti. **"Hani o kavmini Ahkaf denilen yerde"** Arap Yarımadası'nın güneyinde Umman ile Mehre arasında bir vadi olan Ahkaf'da ikâmet eden kavmini **"Allah'tan başkasına ibadet etmeyin çünkü ben gerçekten sizin için büyük bir günün azabından korkarım, diye korkutup uyarmıştı."** Onları azaptan sakındırmıştı.

22- **"Dediler ki: Sen bizi ilâhlarımızdan döndürmek"** onlara ibadetten vazgeçirmek **"için mi bize geldin? Eğer doğru söyleyenlerden isen o halde bizi kendisi ile tehdit etmekte olduğun şeyi getir!"**

23- **"İlim ancak Allah'ın yanındadır. Ben size benimle gönderilenleri tebliğ ediyorum, fakat ben sizin cahillik eden bir topluluk olduğunuzu görüyorum, dedi."**

24- **"Onlar onu"** yaşadıkları **"vadilerine"** doğru **"yönelmiş bir bulut halinde gördüklerinde"** -çünkü azap onlara bir bulut şeklinde gelmişti- yani azabı ufukta yayılmış bir bulut olarak gördükleri zaman: **"Bu, bize yağmur indirecek"** bize yağmur ve bereket getirecek **"bir buluttur, dediler. Hayır, o sizin acele gelmesini istediğiniz şeydir."** Gerçek, onun sizin çabucak gerçekleşmesini istediğiniz oldukça şiddetli azap olduğudur. **"Bir rüzgârdır ki, onda çok acıklı bir azap vardır."**

25- **"Rabbinin emri ile her şeyi helâk eder. Onların meskenlerinden başka bir şey görünmez oluverdi. Biz günahkârlar topluluğunu işte böyle cezalandırırız."**

26- **"Andolsun ki size vermediğimiz imkânları"** güç, mal, bilgi ve eşyaları **"onlara vermiştik."** Bu hususta onları güçlendirmiş, onlara bunları bol bol bağışlamıştık. **"Hem onlara kulaklar, gözler ve kalpler de vermiştik. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri onlara hiçbir fayda vermedi. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini bile bile inkâr ediyorlardı. Alay edegeldikleri şey onları çepeçevre kuşattı."**

27- **"Andolsun ki etrafınızda bulunan ülkeleri helâk ettik ve onlara âyetleri"** değişik üslûplarla **"tekrar tekrar açıkladık. Belki"** yalanlayıcılar Rabblerine **"dönerler diye."**

28- **"Kendilerini"** Allah'a **"yakınlaştırmak üzere"** bir aracı olarak **"Allah'tan başka ilâh diye edindikleri, onlara yardım etmeli değil miydi?"** Hâlbuki onlara yardım etmediler. Müş-

rikler Allah'tan başka tapındıkları uydurma ilâhlarının kendilerini Allah'a yakınlaştırdığını ileri sürüyorlardı. Hâlbuki bu ilâhlar aslında onların üzerlerine Allah'ın gazap ve intikamının inmesine sebep idiler. **"Bilakis, bu ilâhları önlerinden kaybolup gittiler."** Gerçek ise bu ilâhları onları yalnız başlarına bıraktı, ellerinden tutmadı, Allah'ın azabından onları kurtarmak için yardımlarına yetişmedi. **"İşte bu onların yalanları ve uyduragеldikleri şeydir."**

Ahkaf Sûresi 21-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler akideyi söz konusu etmeye devam ediyor. Ama bunu Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Âd kavminin kıssasını sunmak bağlamında dile getirmektedir. Onlar Hud (aleyhisselâm)'ı ve onun çağrısını yalanlayıp onunla alay ederek kendilerini korkuttuğu azabın çabucak gelmesini istediklerinde, beklemedikleri bir zamanda şiddetli esen, pek soğuk, o kısır rüzgârın onlara helâk olmalarını, yıkımlarını ve acele edip istedikleri azabı getirdiğini gördüler. Geriye sadece onların boş meskenleri kaldı. Kendileri helâk oldukları gibi sahip oldukları bütün servetleri; davarları, malları mülkleri de helâk olup gitti.

2. İşte Resûllerini yalanlayıp Allah'a ortak koştukları zaman Mekkelilerin çevresinde bulunan şehirlerin sonu böyle olmuştu. Onların ilâhları kendilerine yardım edemeyerek acze düşmüş ve yalanları da ortaya çıkmıştı. İşte umulur ki bu gerçek bunları etkiler, öğüt alırlar, Resûlün çağrısını kabul ederek, tevbe ederek Rabblerine dönerler.

Ahkaf Sûresi 21-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı duruşları ile ona itirazları tamamı ile Âd kavminin Resûlleri ve kavimlerinden birisi olarak kardeşleri Hud (aleyhisselâm)'a karşı duruşlarına benzemektedir. Nitekim Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onlara verdiği cevap da peygamber kardeşi Hud (aleyhisselâm)'ın onlara verdiği cevap da böyledir. Her ikisinde de nübuvvetin edepli ifadelerini, işin yüce Allah'a havale edildiğini ve her birisinin yükümlü tutulduğu görevin sınırları içerisinde durduğunu görüyoruz. Bu görev, risaleti tebliğ etmek görevidir. Umulur ki müşrikler Âd kavminin başına ve Mekke'nin etrafındaki diğer kasaba ve şehirlerin üzerine inen azaptan öğüt alırlar. Yine umulur ki bütün zaman ve mekânlardaki bütün inkârcılar yahut kâfirler bu geçmişlerin kıssalarından öğüt alırlar.

2. İslâm'a davet edenlerin davet ettikleri kimselere hitap ederken ve onlarla tartışırken en güzel yol ile tartışarak nübuvvet edebi ile edeplenmeli ve sahip olmadığı bilgiye sahip olduğu iddiasında bulunmamalı, beşerî sınırları içerisinde durup o sınırları aşmamalıdır.

3. Hiçbir güçlü gücüne, hiçbir zengin servetine, hiçbir âlim bilgisine aldanarak gurura kapılmamalı. Çünkü her şey Allah'tandır ve o bir göz açıp kırpacak kadar kısacık bir zaman içerisinde bunu yok edebilecek güce sahiptir.

4. Rüzgârlar ve bulutlar da kâinattaki diğer bütün güçler gibi Rabblerinin emri ile hareket ederler. Bazı hallerde hayır getirip gelirler, bazı hallerde de azap ile gelebilirler.

29- **"Hatırla ki cinlerden bir grubu"** üçten dokuza kadar bir cin topluluğunu **"Kur'ân'ı dinlesinler diye sana yöneltmiş idik. Onun huzuruna geldiklerinde: Susup dinleyin, dediler."** Kur'ân'ın okunması **"bitirilince de kavimlerine uyarıcılar"** kâfir olmaktan sakındırıcılar, Allah'a ve Resûlü'ne iman etmeye davet edenler **"olarak döndüler."**

30- **"Dediler ki: Kavmimiz, biz Musâ'dan sonra indirilmiş olup kendinden öncekileri"** kendinden önce inmiş semavî kitapları **"doğrulayan, hakka ve dosdoğru yola ileten bir kitap"** olan Kur'ân-ı Kerim'i **"dinledik."**

31- **"Kavmimiz! Allah'ın davetçisinin çağrısını kabul edin"** Allah'ın kendisini hidâyetle ve hak ile göndermiş olduğu Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağrısına uyun **"ve O'na iman edin. Günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın ve sizi acıklı bir azaptan kurtarsın."**

32- **"Kim Allah'ın davetçisinin çağrısını kabul etmezse o yeryüzünde"** Allah'ı kendisini yakalayıp azaplandırmasından **"âciz bırakamaz. Onun O'ndan başka velileri"** Allah'ın azabına karşı kendisini koruyacak yardımcıları **"da olmaz. İşte onlar apaçık bir sapıklık"** haktan ve hidâyetten uzaklığı açıkça belli olan bir şaşkınlık **"içindedirler."**

33- **"De ki: Göklerle yeri yaratmış ve onları"** gökleri ve yeri **"yaratmaktan dolayı yorulmamış olan Allah'ın, ölüleri diriltmeye de kâdir olduğunu görmezler mi? Evet muhakkak ki O her şeye güç yetirendir."**

34- **"Kâfirlerin ateşe arz olunacakları günde: Bu hak değil miymiş? Onlar: "Rabbimize andolsun ki evet, derler. O halde inkâr edegeldiklerinizden ötürü azabı tadınız, der."**

35- **"Resûllerden büyük azim sahiplerinin"** oldukça sebat ve sabır gösterenlerinin **"sabrettiği gibi sen de sabret ve bunlar için"** azaplarının çabuklaştırılmasını isteyerek **"acele etme!"** Çünkü bu azap kaçınılmaz olarak onları bulacaktır. **"Onlar kendisi ile tehdit olundukları şeyi"** azabın dehşetini ve korkunçluğunu **"görecekleri günde sanki bir gündüzün bir saati kadar kalmışlar gibi gelecek onlara"** dünyada ancak bir gündüzün kısacık bir süresi kadar kaldıklarını sanacaklar. **"Bu"** Resûlümüz tarafından yapılan **"yeterli bir tebliğdir. Fâsıklar"** Allah'a itaatin sınırlarının dışına çıkanlar **"topluluğundan başkası helâk edilir mi ki?"** Asla!

Ahkaf Sûresi 29-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yine sûrenin tamamının konusunu teşkil eden akide konusunu ele almayı sürdürmektedir. Bunu da cinlerden bir topluluğunun kıssasını sunarak gerçekleştirmektedir. Yüce Allah o topluluğu Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Kur'ân-ı Kerim'i dinlemek üzere yönlendirmişti. Onlar da ondan etkilenmekten, onun çağrısını kabul edip işittiklerini kavimlerine tebliğ etmek ve onları Allah'a ve Resûlü'ne çağırmak için hızlıca koşup gitmekten, Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğuna ve onun Musâ (aleyhisselâm)'ın tevhide çağrısında onunla örtüştüğüne tanıklık etmekten kendilerini alamamışlardı.

2. Sonra bu cinler kendi kavimlerine mü'minlerin görecekleri mükâfatı ve azaptan kurtuluşlarını açıklamakla birlikte onları Resûlün çağrısından yüz çevirmekten sakındırdılar, kendilerine inatlaşıp küfre sapan herkesin kötü akıbetini beyan ettiler, sonra da onları yüce Allah'ın ilk yaratmaya, ilk yaratışı tekrar etmeye, hayat vermeye ve öldürmeye mutlak kudret sahibi olduğunu açıkça ifade eden açık duran kâinat kitabına yönlendirdiler.

3. Sonra âyet-i kerimeler kâfir olanların cehennem ateşinin başında durdurulacakları ve önceleri inkâr ettikleri şeyi bunun üzerine itiraf edecekleri günkü sahnelerini arz etmektedir.

4. Sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i sabra, davet uğrunda sıkıntılara katlanmaya ve iman etmeyenler için azabın çabuk gelmesini istememeye yönlendirerek son bulmaktadır.

Ahkaf Sûresi 29-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim pek büyük ve güçlü etkiye sahip bir kitaptır. Çünkü o bâtılın kendisine erişemediği Allah'ın kelâmıdır. Bu kitaptan cinler etkilenmiş ve bunu gizleyecek gücü kendilerinde bulamamışlardır.

2. Kur'ân karşısında cinlerin kalpleri harekete geçip onu işitmeleri sebebi ile kalpleri derin bir saygı ile korkuya kapılıp hızlıca onu tebliğe gittiklerine göre insanoğullarının kalplerinin bu kitaba yönelmesi, bu kitabı dinlediklerinde ya da tilâvet ettiklerinde kalplerinde derin bir saygı ve korkunun yer etmesi, Allah'ın çağrısının kendisine ulaşmadığı herkese bu kitabı tebliğe gereken özen ve dikkati göstermeleri öncelikle söz konusudur.

3. İçindeki her şey ve ondaki açık kitabı ile bu büyük kâinat, yüce Allah'ın kudretine delildir.

4. Cinler de yüce Allah'ın yarattıklarındandır. Cinlerin varlığı bir gerçektir, bunda şüphe yoktur. Bu yaratılmışların gerçekleri ile alakalı bildiklerimizden bazıları da bunların ateşten yaratılmış oldukları ve insanların özelliklerinden ve ayırt edici farklılıklarından başka bir takım özellik ve ayırt edici hususlarının bulunduğu, cinlerin insanları görmekle birlikte insanların onları göremediği, lânetlik İblis'in de bu yaratılmışlar türünden birisi olduğu şeklindedir.

47- MUHAMMED (KITAL) SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 38 âyettir)

Sûrenin meşhur adı Muhammed'dir. Peygamber efendimizin adı Âl-i İmrân sûresinde de geçmekle beraber (3/144) bu sûre ondan önce geldiği ve 2. âyetinde ismine yer verildiği için onun adını almıştır. Ana konularından biri savaş olduğu, müminleri Allah yolunda savaşa teşvik eden âyetlere yer verildiği ve 20. âyetinde, "savaş" anlamındaki kıtâl kelimesi geçtiği için sûre bu isimle de anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kâfir olup Allah'ın yolundan alıkoyanların"** insanların İslâm'a girmelerini engelleyenlerin **"amellerini boşa çıkarır."** Allah o amelleri iptal eder, o amellerin bir faydası olmaz.

2- **"İman edip salih amel işleyenler ve Muhammed'e indirilene -ki o Rablerinden gelen hakkın ta kendisidir- iman edenlerin ise günahlarını bağışlar."** Günahlarını siler ve affeder **"Ve hallerini ıslah eder."** din ve dünya işlerini düzene koyar.

3- **"Bu böyledir, çünkü kâfir olanlar bâtıla uymuşlardır. İman edenler ise, Rablerinden gelen hakka uymuşlardır. İşte Allah insanlara misallerini böyle açıklar."**

4- **"İnkâr edenlerle karşılaştığınızda boyunlarını vurun. Onlardan çokça öldürüp"** onları yenilgiye uğratıp, onlardan birçoğunu öldürüp, yaralayıp, esir alıp **"kahrettiğinizde artık bağı sıkıca bağlayın."** Esirleri güçlü ve sağlam bir şekilde zincirlere vurun. **"Sonra ya lütfederek karşılıksız salın yahut fidye alın."** Bundan sonra serbestsiniz. Arzu ederseniz onları salıverirsiniz, dilerseniz onlardan, eğer kâfirlerin elinde Müslüman esir yoksa kendileri

adına fidye olmak üzere bir miktar mal alırsınız. **"Savaş ağırlıklarını bırakıncaya kadar. Emir budur. Eğer Allah dileseydi elbette onlardan intikam alırdı. Fakat kiminizi kiminizle sınamak için** (cihadı emretti). **Allah, yolunda öldürülenlerin amelini asla boşa çıkartmaz."**

5- **"Onları doğruya iletecek ve hallerini ıslah edecek."**

6- **"Ve onları kendilerine tanıttığı cennete girdirecek."**

7- **"Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz"** Allah'ın dinine yardım edip onun yoluna uyarsanız **"o da size yardım eder ve ayaklarınıza sebat verir."**

8- **"Kâfir olanlara gelince, yüzleri üzere düşüp helâk"** ve bedbaht **"olmak hakkıdır onların. Amellerini de boşa çıkartmıştır."**

9- **"Bu böyledir. Çünkü onlar Allah'ın indirdiğini hoş görmediler, bundan dolayı a-**

mellerini boşa çıkartmıştır. İman etmedikleri için iptal etmiştir. Çünkü imansız amelin bir değeri yoktur."

10- **"Acaba onlar yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin âkıbetlerinin nasıl olduğuna bakmadılar mı?"** Böylelikle kendilerinden önce geçmiş ümmetlerden haddi aşmış olanların üzerine inmiş olan azabı görmediler mi? **"Allah onları toptan"** mallarıyla, meskenleriyle, çocuklarıyla birlikte **"helâk etmiştir. Kâfirlere de onların benzerleri vardır."** Yani Allah'ı ve Resûlü'nü inkâr eden bütün kâfirler için bu helâk edici azabın benzeri vardır.

11- **"Bu böyledir. Çünkü Allah iman edenlerin velisi"** yardımcısı ve destekleyicisi **"dir. Kâfirlerin ise velisi yoktur."**

Muhammed (Kıtal) Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu sûrenin tamamen konusu savaştır. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah tarafından kendisinin ve dininin düşmanlarına karşı bir savaş ilanı ile başlamakta ve yüce Allah'ın kâfirlerin amellerini boşa çıkarttığını açıklamaktadır. Buna sebep ise onların bâtıla uymalarıdır. Diğer taraftan yüce Allah mü'minlerin de günahlarını örtüp bağışlamıştır. Bunun nedeni ise onların Rabblerinden gelen hakka uymalarıdır. O halde şanı yüce Allah kâfirlere düşmandır.

2. Sonra âyet-i kerimeler iman edenlere, bu kâfir ve müşriklere karşı savaşa girmelerine dair emir vermektedir. Bununla birlikte çokça öldürüp yaralamadan sonra esirlerin hükmünü de açıklamakta ve mü'minlerin karşılıksız olarak onları özgür bırakmak ile Müslümanların esirleri ile değiştirmek, sonra da mal olarak fidye almak sûreti ile özgür bırakmak arasında serbest bırakmaktadır. Bununla birlikte ayrıca savaşın hikmetini de açıklamakta ve savaşa teşvik edip şehitlerin değerini yüceltmekte, onların Allah nezdindeki konumlarını ve onlara yapılacak ikramları da açıklamaktadır. Ayrıca yolunda ve dini uğrunda cihad eden mü'minlere Allah'ın yardımcı olacağını da ifade etmektedir.

3. Aynı zamanda âyet-i kerimeler, Resûlleri yalanlamaları sebebi ile geçmiş ümmetlerin üzerlerine inen azap ve yıkıma da -ibret alınması için- dikkatleri çekmektedir.

Muhammed (Kıtal) Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman ve salih amel, mü'mini Rabbine yaklaştırır. Çünkü o hakka uymuş olur. Ayrıca Allah da mü'minin günahlarını bağışlar, durumunu düzeltir, nefsine huzuru, güveni ve barışı yerleştirir.

2. Salih ameller beraberlerinde Allah'a, Resûlü'ne, âhiret gününe ve yüce Allah'ın Resûllerine indirmiş olduğu her şeye gerçek ve doğru/samimi bir iman ile birlikte olmadıkça fayda vermez, kabul olunmaz.

3. Geçmiş dönemlerdeki kâfirlerin vardıkları neticeden yararlanmamız ve öğüt almamız gerekir. Çünkü yüce Allah onları küfürleri ve günahları sebebi ile helâk etmiştir.

4. Şanı yüce Allah buyruklarına ve kendisine itaate sımsıkı sarılmak sûretiyle kendi dinine yardım edene yardım eder, zafer ve zafere götüren sebepler üzerinde ona sebat verir.

5. İslâm'da savaş, herhangi bir kimseye haksızca saldırmak için meşru kılınmamıştır. Savaş ancak akideyi savunmak, hakka yardım etmek ve davanın/davetin güvenliğini sağlamak içindir.

12- **“Şüphesiz ki Allah iman edip salih amel işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. Kâfirlere gelince, onlar faydalanırlar ve davarların yediği gibi yerler. Ateş ise kalacakları”** ikâmet edecekleri **“yerleridir”** yurtlarıdır **“onların.”**

13- **“Seni çıkartan ülkenden daha güçlü nice”** pek çok **“ülke vardı. Biz yine de onları helâk ettik. Onlara yardım eden olmadı.”**

14- **“Rabbinden apaçık bir delil”** dini hakkında basiret sebat ve kesin kanaat **“üzere olan kötü ameli kendisine süslü gösterilen ve hevâlarına uyan kimseler gibi midir?”**

15- **“Takvâ sahiplerine vadolunan cennetin durumu şudur: Orada kokusu, tadı değişmeyen”** değişmediği gibi kötü kokmayan **“sudan ırmaklar, tadı değişmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzetli gelen şaraptan ırmaklar, süzülmüş”** son derece berrak, rengi, tadı ve kokusu oldukça güzel **“baldan ırmaklar vardır. Onlar için orada meyvelerin her türlüsünden ve Rabblerinden bir mağfiret dahi vardır. Bunlar ateşte ebediyyen kalacak ve bağırsaklarını paramparça eden”** son derece sıcak **“kaynar sudan içirilecek kimseler gibi midir?”**

16- **“Aralarından gelip seni dinleyenler de vardır. Yanından çıktıklarında kendilerine ilim verilmiş olanlara: Az önce”** şimdi ya da kısa bir süre önce **“ne söyledi, derler. İşte bunlar Allah'ın kalplerine mühür vurduğu ve hevâlarına uyup gitmiş kimselerdir.”**

إِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَاْكُلُونَ كَمَا تَاْكُلُ الْاَنْعَامُ
وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ اَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ
الَّت۪ٓي اَخْرَجَتْكَ اَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى
بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّه۪ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُٓوءُ عَمَلِه۪ وَاتَّبَعُٓوا اَهْوَٓاءَهُمْ ﴿١٤﴾ مَثَلُ
الْجَنَّةِ الَّت۪ي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ف۪يهَٓا اَنْهَارٌ مِنْ مَٓاءٍ غَيْرِ اٰسِنٍ وَاَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ
لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَاَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِب۪ينَ وَاَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ
مُصَفًّى وَلَهُمْ ف۪يهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ
خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَٓاءً حَم۪يمًا فَقَطَّعَ اَمْعَٓاءَهُمْ ﴿١٥﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ حَتّٰٓى اِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ
مَاذَا قَالَ اٰنِفًا اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُٓوا اَهْوَٓاءَهُمْ
﴿١٦﴾ وَالَّذ۪ينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَاٰتٰيهُمْ تَقْوٰيهُمْ ﴿١٧﴾ فَهَلْ
يَنْظُرُونَ اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَاْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَٓاءَ اَشْرَاطُهَا فَاَنّٰى لَهُمْ
اِذَا جَٓاءَتْهُمْ ذِكْرٰيهُمْ ﴿١٨﴾ فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ
وَلِلْمُؤْمِن۪ينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰيكُمْ ﴿١٩﴾

17- **“Hidayeti bulanların ise hidayetlerini arttırmış ve kendilerine takvâlarını vermiştir.”**

18- **“Artık onlar Kıyâmetin kendilerine ansızın”** kendileri gafilken, beklemedikleri bir zamanda **“gelmesinden başkasını mı gözlüyorlar? İşte onun şartları”** birileri Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in gönderilmesi olan alâmetleri **“gelmiş bulunuyor. O halde onlara geldiğinde öğüt almalarının kendilerine ne faydası olur ki?”** Kıyâmet gelecek olursa pişmanlığın fayda vermeyeceği, tevbenin kabul edilmeyeceği o vakitte, onların öğüt almaları nasıl mümkün olsun ki?

19- **“Onun için bil ki: Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendi günahın hem de mü'min erkeklerle mü'min kadınlar için bağışlanma dile. Allah dönüp dolaştığınız yeri”** ikâmet edip karar kıldığınız yeri **“de bilir.”**

Muhammed (Kıtal) Sûresi 12-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler dünyada ve âhirette mü'minlerle kâfirlerin durumunu açıklamaktadır. Mü'minler hoş ve güzel şeylerden yararlanacaklar, cennetlerde ve cennetlerdeki maddî ve manevî çeşitli nimetlerden yararlanacaklar. Fakat diğer taraftan kâfirler ise davarlar gibi dünyada az bir şey yararlanırlar, sonra da cehennem ateşine girecekler.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler münafıklardan, yani Müslüman olduklarını açığa vurup içlerine küfrü gizleyenlerden söz etmektedir. Münafıklar yüce Allah'ın İslâm'ı ve Müslümanları Medine'de Evs ve Hazrec kabileleri(nin İslâm'ı kabul etmesi ile) aziz ve güçlü kıldığı sırada ve İslâm pek çok kabile ve aile arasında yayıldığında ortaya çıkmışlardı. Münafıkların başında Abdullah b. Ubeyy b. Selûl geliyordu. Âyet-i kerimeler onların gerek Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e gerekse Kur'ân-ı Kerim'e karşı duruşlarını sonra da Yahudilere karşı tavırlarını ve onlarla komplolar hazırlamalarını açıklamaktadır. Yüce Allah onların sırlarını açıklamış ve rezil etmiştir. İşin başında Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e onları ismen söylememiştir. Böylelikle onların ve Müslüman akrabalarının zarar görmemelerini -tevbe ederler ümidi ile- sağlamıştır.

3. Son olarak bu Kur'ânî âyetler onların münafıklıklarının Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sözlerine oldukça ihtimam gösterdikleri halde başka şeylerle oyalanmaları gibi bazı alâmetlerini söz konusu etmekte ve Kıyâmetin kopacağı ile onları tehdit etmektedir.

Muhammed (Kıtal) Sûresi 12-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanlar iman ve salih amel ile dünyayı da âhireti de kazanırlar. Hâlbuki kâfirler hevâlarının ve eğilimlerinin arkasından yürüyen davar türlerindenmiş gibi dünyanın fâni lezzetleri ile uğraşırken âhiret için uğraşamayıp oyalanırlar.

2. Münafıklar İslâm'ın ve Müslümanların en azılı düşmanları ve en tehlikelileridir. Çünkü onlar Müslüman olduklarını gösterirlerken içlerinde küfrü saklarlar ve her zaman İslâm düşmanları ile komplolar kurarlar.

3. Kıyâmetin kopacağının alâmetlerinden birisi de Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in peygamber olarak gönderilmesidir. Bu da Kıyâmetin yaklaştığının delillerindendir. Ama yüce Allah'ın günleri bizim günlerimiz gibi değildir.

4. Müslüman, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e uyarak çokça Allah'tan mağfiret dilemelidir, onun buna ihtiyacı çoktur.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu ümmet için pek büyük bir nimettir. Yüce Allah'ın mü'min erkek ve kadınlara lütuflarından birisi de ona mü'minler için mağfiret dilemesini emretmiş olmasıdır.

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَاِذَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ
مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَاَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَاَوْلٰى لَهُمْ
﴿٢٠﴾ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَاِذَا عَزَمَ الْاَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللّٰهَ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢١﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا
فِي الْاَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا اَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ
اللّٰهُ فَاَصَمَّهُمْ وَاَعْمٰٓى اَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾ اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ
الْقُرْاٰنَ اَمْ عَلٰى قُلُوبٍ اَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ اِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلٰٓى
اَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ
لَهُمْ وَاَمْلٰى لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا
مَا نَزَّلَ اللّٰهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْاَمْرِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ
اِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ اِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَٓا اَسْخَطَ
اللّٰهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ اَمْ حَسِبَ
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ اَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللّٰهُ اَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

20- **"İman edenler: Bir sûre indirilmeli değil miydi, derler."** İhlâs sahibi mü'minler sevdikleri Kur'ân-ı Kerim'den savaşın ve hükümlerinin söz konusu edildiği yeni bir sûre indirilmesini temenni ederler. **"Muhkem"** savaş emrine dalâleti açık ve sarih **"bir sûre indirilip de içinde savaş emri verilince kalplerinde hastalık bulunanların"** -kalplerinde münafıklık ve şüphe bulunan münafıklar kast edilmektedir- **"üzerlerine ölüm baygınlığı gelmiş"** ölüm baygınlığının ve sarhoşluğunun isabet ettiği kimse **"gibi sana baktıklarını görürsün."** Bu ise ölümün gelmesinden aşırı korkmak ve dehşete kapılmaktan dolayı görülen bir haldir. **"O, onlara yakın olandır."** Bu hal onlara daha yakındır.

21- "(Onlar) **itaat edip güzel söz söylemeli** (idiler) **ama iş ciddileşince eğer onlar Allah'a karşı sadakat gösterselerdi, bu onlar için elbette daha hayırlı olurdu."**

22- **"Sizden beklenen, yönetimin başına geldiğinizde"** yönetimi ele alıp ümmetin yöneticileri siz olduğunuzda **"yeryüzünde fesat çıkarmak"** cahiliye dönemindeki halinizde olduğu üzere tekrar fesat çıkarmaya dönmek **"ve akrabalık bağlarınızı paramparça etmek"** akrabalarınızı gözetmemek, onları sevmemek **"değil midir ki?"**

23- **"İşte böyleleri Allah'ın kendilerini lânetlediği"** rahmetinden uzaklaştırdığı, **"sağırlaştırdığı ve gözlerini kör ettiği"** bu sebeple hakkı işitmeyen, böylelikle de işitme ve görme organlarından yararlanmayan **"kimselerdir."**

24- **"Onlar Kur'ân'ı iyiden iyiye düşünmezler mi?"** Kur'ân'ı anlamaya, içindeki öğütlerle öğüt almaya gayret etmezler mi? -Soru azar anlamındadır.- **"Yoksa kalpler üzerinde kilitleri mi var?"** Hayır, aslında onların kalpleri üzerinde kilit olduğu için kalpleri karanlıktır, kilitlenmiştir, katıdır, hakka açık değildir.

25- **"Muhakkak hidâyet kendilerine besbelli olduktan sonra"** delillerle ve mucizelerle hidâyete götüren yolu açıkça görmelerinden sonra **"gerisin geri"** küfre **"dönenlere şeytan, kötü amellerini süslü göstermiş"** onların günahlarını kendilerine kolaylaştırıp süslemiş, aldatmış **"ve onları uzun emellerle oyalamıştır."** Bâtıl temennilerle, aldatıcı emellerle onları oyalayıp durmuştur.

26- **"Bu böyledir; çünkü onlar Allah gizlediklerini de bildiği halde Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: Biz size bazı işlerde itaat edeceğiz, dediler."**

27- "Peki ya melekler onların yüzlerine ve arkalarına vura vura ruhlarını alırken halleri ne olacak?"

28- "Bu böyledir; çünkü onlar Allah'ı gazaplandıran şeylere uydular, Onun rızasını hoş görmediler. O da bu sebepten amellerini boşa çıkardı."

29- "Yoksa kalplerinde hastalık bulunanlar Allah'ın kinlerini asla meydana çıkarmayacağını mı sandılar?"

Muhammed (Kıtal) Sûresi 20-29. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'min olduklarını dışa yansıtmakla birlikte savaş ile yükümlü tutulmaları halinde münafıkların korkaklıklarını ve dehşete kapılmalarını canlandırmakta ve onları itaate ve doğruluğa teşvik etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler şeytana uymaları, Yahudilerle birlikte komplo kurmaları hususunda iç yüzlerini açıklayıp ölüm esnasında azap ile ve İslâm toplumunda kendilerini birer birer açığa çıkarmakla tehdit etmektedir.

Muhammed (Kıtal) Sûresi 20-29. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar savaşı sevmezler, aksine ondan korkarlar. Savaş ile ilgili herhangi bir hususu yahut da savaşa dair herhangi bir hükmü işittikleri vakit durumları, korkuları ve dehşete kapılmaları bakımından ölüm halindeki kişinin durumuna benzer.

2. Yahudiler Kur'ân-ı Kerim'den, son risaletten ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den hoşlanmazlar. Çünkü onlar son Resûlün İsmail (aleyhisselâm)'ın soyundan değil kendilerinden olmasını temenni ediyorlardı. Aynı zamanda onlar Medine ve çevresindeki merkezî konumlarını ve saltanatlarını kaybetmekten de korkmuşlardı.

30- “Eğer dilersek onları elbette sana gösteririz. Sen de onları muhakkak simalarından” onları ayırt edici alâmetlerinden **“tanırdın. Yine de sen onları”** ey Muhammed, **“andolsun söyleyişlerinden”** aldatıcılık ve münafıklığın yer yer göründüğü eğri büğrü konuşma üslûplarından **“da bilirsin. Allah yaptıklarınızı bilir.”**

31- “Andolsun ki Biz sizleri, içinizden mücahitleri ve sabredenleri ortaya çıkarıncaya ve haberlerinizi açıklayıncaya kadar imtihan edeceğiz.” Cihad ve benzeri ağır yükümlülüklerle sınayacağız. Amellerinizi de imtihan edecek ve onları yaptıklarınız ile açığa çıkartmış olacağız.

32- “Şüphe yok ki kâfir olanlar, Allah’ın yolundan alıkoyanlar” Allah’ın dininden yüz çevirenler **“ve hidâyet kendilerine apaçık göründükten”** besbelli bir hal aldıktan **“sonra Resûle karşı gelenler”** inat ve ısrarla ona muhalefet edenler **“Allah’a asla hiçbir zarar veremezler ve O, bunların amellerini boşa çıkaracaktır.”** iptal edecektir.

33- “Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Resûle itaat edin, amellerinizi de boşa çıkarmayın.” Kaybolup gitmelerine sebep olmayın.

34- “Gerçek şu ki, kâfir olup, Allah’ın yolundan alıkoyarak sonra da kâfir olarak ölenlere Allah asla mağfiret etmeyecektir.”

35- “Bu sebeple gevşeklik göstermeyin.” Kâfirlerle savaşmakta zayıflığınız görülmesin

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي
لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ
الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾ اِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
لَهُمُ الْهُدٰى لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْـًٔا وَسَيُحْبِطُ اَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾
يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا
اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ
مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا
اِلَى السَّلْمِ وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ وَاللّٰهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ اَعْمَالَكُمْ
﴿٣٥﴾ اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ
اُجُورَكُمْ وَلَا يَسْـَٔلْكُمْ اَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾ اِنْ يَسْـَٔلْكُمُوهَا
فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ اَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَٓا اَنْتُمْ هٰٓؤُلَٓاءِ
تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ
يَبْخَلْ فَاِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ
وَاِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا اَمْثَالَكُمْ ﴿٣٨﴾

“ve sizler üstün iken” iman gücünüz ile galip bulunuyorken **“barışa çağırmayın”** onlardan korkarak barışı istemeyin. **“Allah sizinledir. Amellerinizi de asla eksiltmez.”** Amellerinizin sevabını eksik bırakmaz.

36- “Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir.” Eğer âhirette mutluluğa götüren bir yol olarak değerlendirilmezse çocukların oyun oynayıp oyalanmaları gibi bâtıldır, bir aldanıştır. **“Eğer iman eder ve sakınırsanız”** masiyetleri bırakır hayır işlerseniz **“ecirlerinizi verir ve sizden mallarınızı istemez.”**

37- “Eğer o sizden onları istese ve bu hususta sizi zora soksa” malınızın tamamını istemek sûreti ile size ağır gelecek bir emir verse **“o takdirde cimrilik edersiniz, bu da”** mala aşırı sevginiz dolayısıyla İslâm’a karşı aşırı **“kinlerinizi açığa çıkarır.”**

38- **"İşte sizler Allah yolunda"** onun rızası için ve infakta bulunmak üzere meşru kıldığı yollarda **"harcamaya çağırılmaktasınız. Sizden kiminiz cimrilik etmektedir. Kim cimrilik ederse ancak kendi aleyhine cimrilik eder."** Bu cimrilikle yalnız kendisine zarar verir. **"Allah gani olandır."** Bizatihi muhtaç değildir. Sizin infakınıza ihtiyacı yoktur. Fakirliğiniz sebebi ile asıl ona **"muhtaç olanlar sizlersiniz. Şayet yüz çevirirseniz"** Allah'a itaat etmeyecek olursanız **"yerinize sizden başka bir kavmi getirir."** Sizi helâk eder, sizin yerinize sizden başka bir kavim getirir. **"Sonra onlar da"** Allah'a itaat etmekten yüz çevirmek hususunda **"sizin gibi olmazlar."**

Muhammed (Kıtal) Sûresi 30-38. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler İslâm davasına ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı savaşan müşriklerle Yahudileri tekrar söz konusu etmektedir.

2. Sonra mü'minlere hitap ederek onları, Allah'ın kelimesini yüceltip İslâm'ın zaferi için can ve mal ile cihadı sürdürmeye çağırmakta ve onları saldırgan zalimlerden korkarak yahut onlara karşı güzellik olsun ya da güçsüz kalındığı duygusu ile barış istemekten sakındırmaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kendilerine malın tamamını infak etmek gibi bir mükellefiyet vermediğini açıklamaktadır. Buna sebep ise insan tabiatındaki mal sevgisidir. Daha sonra âyetler Allah yolunda infak hususunda cimrilik gösterenleri yüce Allah'ın, o malı helâk edebilmeye ve davetin bütün yükümlülüklerini yüklenecek başka bir kavim getirmeye kâdir olduğunu söyleyerek tehdit etmektedir.

Muhammed (Kıtal) Sûresi 30-38. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müşriklerin, Yahudilerin ve münafıkların insanları İslâm'dan alıkoymak için kullandıkları birçok araçları bulunmaktadır. Güç, mal, komplo, hileli tuzaklar ya da başka hususlar. Bu sebeple onların hile ve tuzaklarını çürütüp boşa çıkartmak ve bütün insanların önünde bu dini tanımaları için yolu açmak mutlaka gerekir.

2. Tevbe kapısı, kâfir için de günahkâr, isyankâr için de ölüm sarhoşluklarından öncesine kadar açıktır. Ama can gelip boğaza dayandığı takdirde tevbe ve günahların bağışlanması söz konusu olmaz. Çünkü fırsat geçmiş olur. Bundan dolayı tevbenin acilen yapılması gerekir.

3. Mü'minler akideleri, hayat algıları, Allah'a bağlılıkları, takip ettikleri yolları ve gerçekleştirmek istedikleri hedefleri itibari ile en üstün kimseler oldukları gibi duyguları ve ahlâkları itibari ile de en üstün onlanlardır. Bu sebeple onların, düşmanları önünde zayıf kalmaları yahut da zillet ve alçalışa razı olmaları caiz değildir.

4. Yüce Allah'ın kullarına ihtiyacı yoktur. Onlardan kendisine itaat uğrunda mallarının bir kısmını harcamalarını istediği takdirde bu, onlara dünyada ve âhirette hayır ile mutlulukla döner.

48- FETİH SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 29 âyettir)

Sûre adını ilk âyette geçen fetih kelimesinden almaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Gerçekten Biz sana apaçık bir fetih nasip ettik."** *Fetih*'ten maksat, hicretin 6. yılındaki Hudeybiye barışıdır.

2- **"Allah geçmiş ve gelecek günahını bağışlasın."** Bu, yüce Allah'ın Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) kapsamlı mağfiret ve pek büyük ikrâma dair bir vaadidir. **"Üzerindeki nimetini tamamlasın."** Davetin yayılması ve dinin yüceltilmesi sûreti ile onu kemale erdirsin. **"Ve seni dosdoğru yola iletsin."** Nimetlerle dolu cennetlere varan Allah'ın yolu üzerinde sana sebat versin **"diye."**

3- **"Ve Allah seni çok üstün zafere erdirsin diye."**

4- **"İmanlarına iman katmaları için mü'minlerin kalbine sükûneti"** huzuru, sükûnu, sebatı ve gönül rahatlığını **"indiren O'dur. Göklerle yerin orduları Allah'ındır. Allah en iyi bilendir, Hakîmdir."**

5- **"Mü'min erkeklerle mü'min kadınları altlarından ırmaklar akan cennetlere -orada ebedi kalmak üzere- soksun ve günahlarını örtsün diye. İşte bu, Allah'ın yanında büyük bir kurtuluştur."** Benzersiz bir mutluluktur.

6- **"Ve Allah hakkında kötü zan besleyen"** yüce Allah'ın Resûlü'ne ve mü'minlere asla yardım etmeyeceği şeklinde gerçeğe aykırı zanda bulunan **"münafık erkeklerle münafık kadınları, müşrik erkekler-**

le müşrik kadınları azaplandırsın diye. Kötü âkıbet onların üzerine olsun." Bu, onların helâk ve yok olmaları için onlara bir bedduadır. **"Allah da onların üzerine gazaplanmış, onları lânetlemiş"** rahmetinden uzaklaştırmış **"ve onlar için"** âhirette **"cehennemi hazırlamıştır. O ne kötü dönüş yeridir!"** Orası münafıklarla doğru yoldan sapan dalâlet ehli için en kötü dönülecek bir yerdir.

7- **"Göklerle yerin orduları Allah'ındır."** Bu orduların bazıları mü'minlere rahmet ordularıdır, bazıları kâfirlere azap indirmek içindir. **"Allah Azizdir."** Mülk ve hakimiyetinde galip gelendir, kimse onu yenemez. **"Hakîmdir."** her bir şeyi hikmeti ile takdir ve tedbir ile yapar.

8- **"Muhakkak Biz seni"** hem kendi ümmetine hem ondan önceki diğer ümmetlere karşı **"bir şahit"** mü'minleri güzel sevap ile müjdelemek için **"bir müjdeleyici ve"** kâfirleri ve

isyankârları kötü azap ile uyarmak için **"bir korkutucu olmak üzere gönderdik."** Burada hitabın sahibi yüce Allah, muhatap ise şerefinin artırılması ve ona ikramda bulunulması için Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir.

9- **"Allah'a ve Resûlü'ne iman edesiniz. Ona"** dinine yardım etmek sûreti ile **"destek veresiniz, O'nu"** durumunu, şanını tazim ederek **"büyük tanıyasınız"** kalbin her zaman Allah ile ittisal halinde olması için **"sabah akşam"** yani her vakitte **"O'nu tesbih edesiniz"** ona yakışmayan vasıflardan onu tenzih edesiniz **"diye."**

Fetih Sûresi 1-9. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere ruhlarını mutluluğa boğan bir müjde ile başlamaktadır. Çünkü âyetler apaçık Fethi, kapsamlı mağfireti, nimetin tamamlanmasını, günahların bağışlanıp sevap verilmesini, Allah'ın kendisinden başka kimsenin bilmediği askerleri ile yardımcı olacağı müjdesini vermektedir. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın münafık erkeklerle münafık kadınlara, müşrik erkeklerle müşrik kadınlara hazırlamış olduğu gazap ve azabını açıklamaktadır.

Fetih Sûresi 1-9. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'in ve dosdoğru Nebevî terbiyenin değişimdeki açık etkisi görülmektedir. Çünkü Müslümanların ruhları bu dinin yükümlülüklerini huzur ile kabul etmiş, sorumluluklarını yüklenmiş, sahip bulundukları bütün imkânları ile onun uğrunda fedakârlık etmişlerdir.

2. Verilen ahde/söze tastamam bağlı kalmak, va'di eksiksiz yerine getirmek bir zorunluluktur. Özellikle bu ahit Allah'a verilmişse. Ahdi bozmaktan, ahde bağlı kalmamaktan, etkenler, sebepler ne olursa olsun kesinlikle uzak durmak gerekir.

3. Yüce Allah'ın Resûlü'ne ve mü'minlere nasip ettiği fethin bir bölümü de günahların bağışlanması, din nimetinin tamamlanması, Hudeybiye barışı ve ondan sonra çeşitli şekillerde gerçekleşen pek çok fetihlerdir. Çünkü Hudeybiye barışı ile Mekke'nin fethi arasındaki iki yıllık süre içerisinde bundan önce Müslüman olmuş kimseler kadar hatta daha da fazla kişi İslâm'a girdi. Müslümanlar Kureyş'in şerrinden emin oldular. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Yahudi tehlikesinin kalıntılarından kurtuldu. Hayber, Fedek, Vadi'l-Kurâ ve Teymâ kalelerini fethettikten sonra da bütün Arap Yarımadası'nı onlardan arındırdı. Kureyşliler de Nebiyi ve İslâm'ı itiraf edip kabul etti. İşte bundan sonra hicretin 8. yılında Mekke fethi gerçekleşti ve insanlar büyük gruplar halinde Allah'ın dinine girdi.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisine emrolunanı insanlara tebliğ ettiğine, onlardan iman edenlerin kâfir olup inkâr edenlerin ve münafıklık edenlerin olduğuna şahittir/şehadette bulunacaktır.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللّٰهَ يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَيْدِيهِمْ
فَمَنْ نَكَثَ فَاِنَّمَا يَنْكُثُ عَلٰى نَفْسِهِ وَمَنْ اَوْفٰى بِمَا عَاهَدَ
عَلَيْهُ اللّٰهَ فَسَيُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ
مِنَ الْاَعْرَابِ شَغَلَتْنَا اَمْوَالُنَا وَاَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ
بِاَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ
شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ
الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ اِلٰى اَهْلِيهِمْ اَبَدًا وَزُيِّنَ ذٰلِكَ فِي
قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾
وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِنَّا اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا
﴿١٣﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ
مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ
اِذَا انْطَلَقْتُمْ اِلٰى مَغَانِمَ لِتَاْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ
اَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللّٰهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذٰلِكُمْ قَالَ اللّٰهُ مِنْ قَبْلُ
فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

10- **"Muhakkak ki sana bey'at edenler"** ey Muhammed, Hudeybiye'de Rıdvân bey'atinde seninle ahitleşenler **"ancak Allah'a bey'at etmiş olurlar."** Gerçekte Rabbleri ile ahitleşiyorlar. **"Allah'ın eli onların elleri üzerindedir."** Şanı yüce Allah onlarla hazırdır, söylediklerini işitir, yerlerini görür, içlerini ve dışlarını bilir. -Yüce Allah'ın gerçeğini bilemediğimiz eli vardır çünkü hiçbir şey onun gibi değildir-. **"Artık kim"** bu ahdi **"bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur."** Bunun zararı kendisinedir. **"Kim de Allah ile ahit ettiği şeye vefa gösterirse ona pek yakında çok büyük bir ecir verecektir."**

11- **"Bedevilerden geri bırakılanlar sana: Mallarımız ve ailelerimiz bizi meşgul etti. Onun için bize mağfiret dile! diyecekler. Onlar kalplerinde olmayan şeyi dilleri ile söylerler. De ki: Eğer Allah size bir zarar gelmesini dilerse yahut sizin bir fayda görmenizi isterse"** yani yenilgiye uğramak gibi bir zararın size ulaşmasını yahut zafer ve ganimet gibi bir fayda elde etmenizi isterse **"ona karşı sizin için kim ne yapabilir?"** Kimse sizden Allah'ın hükmünü geri çeviremez. **"Hayır! Allah yapmakta olduklarınızdan bütünü ile haberdardır."** Kalplerinizdeki yalanı da münafıklığı da çok iyi bilir.

12- **"Daha doğrusu siz Resûlün ve mü'minlerin ebediyyen ailelerine dönmeyeceklerini sandınız."** Muhammed'in ve ashabının hiçbir zaman Medine'ye dönmeyeceklerini düşündünüz. Bunun için geri kalıp onunla birlikte savaşa çıkmadınız. **"Üstelik bu, kalplerinizde süslendi ve kötü zanda da bulundunuz."** Bütün işlerinizde bozuk bir zan taşıdınız. **"Siz esasen"** Allah'ın gazabını ve cezasını hak eden **"helâk olmuş bir topluluksunuz."**

13- **"Kim Allah'a ve Resûlü'ne iman etmez ise şüphe yok ki Biz o kâfirler için çok alevli"** cayır cayır şiddetle yanan **"bir ateş hazırlamışızdır."**

14- **"Göklerle yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğine mağfiret eder, dilediğini de azaplandırır. Allah Ğafûrdur, Rahîmdir."**

15- **"Geri bırakılanlar, ganimetler almak üzere gittiğinizde"** Hayber mallarını almak için gittiğiniz zaman **"bırakınız da biz de peşinizden gelelim"** savaş için sizinle birlikte çıkmamıza izin verin, **"diyecekler. Allah'ın sözünü değiştirmek isterler."** Allah'ın Hudeybiye'ye

katılanlara Hayber ganimetlerinin yalnız kendilerine ait olacağına dair vermiş olduğu vaadi/sözü değiştirmek isterler. **"De ki: Sizler asla peşimizden gelemeyeceksiniz. Allah hakkınızda daha önceden böyle buyurmuştur."** Yüce Allah Hayber ganimetlerinin Hudeybiye'de bulunanların olacağına hükmetmiştir. **"Onlar: Hayır, siz bizleri kıskanıyorsunuz, diyecekler. Bilakis, onlar pek az bir şey dışında anlamazlar."** Hiçbir şey anlamazlar.

Fetih Sûresi 10-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bey'at eden mü'minlerin değerini yüce Allah'a bey'at ediyor olmaları ile oldukça yükseltmiş ve âyetler onlara bu sözlerine bağlı kalanların mükâfatını bu ahitlerini bozan ve sözünde durmayanların da cezasını hatırlatmaktadır.

2. Arkasından âyet-i kerimeler münafıkların ve korkakların iç yüzünü açıklamakta, onların Allah hakkındaki kötü zanlarını deşifre etmekte, aslında Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve Müslümanların Kureyş'in önünde öleceklerini ve bozguna uğrayacaklarını, Medine'ye bir defa daha dönemeyeceklerini beklediklerini de açıklamaktadır.

3. Âyetler Müslümanları gelecekte bu gibi kimselerle ilişki üslûbu hususunda yönlendirmektedir. Bu da mü'minlerin gücünü diğer taraftan bedevî Araplar arasından geri kalanların zayıflığını pekiştirecek bir üslûptur. Ayrıca âyet-i kerimeler pek yakında bir takım ganimetlerin alınacağını, fetihlerin gerçekleşeceğini, bu bedevilerin de bunlara tamahkârlık ederek göz dikeceklerini ama bunlardan mahrum edileceklerini de ortaya koymaktadır.

Fetih Sûresi 10-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Nefislerin içlerinde sakladıklarını açığa çıkartan ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e geri kalan bedevilerin kalplerinde bulunanı bildiren Kur'ân-ı Kerim'in bir mucizesi söz konusudur.

2. Gözü görmeyenin, topalın ve hastanın özürlerini kabul etmek ve onları kendilerine ağır gelecek ve yerine getiremeyecekleri cihad ile yükümlü tutmaması hususunda İslâm'ın müsamahakârlığı ve sağladığı kolaylıkları görüyoruz.

3. Şanı yüce Allah'ın bir takım orduları vardır ki, onları mü'minlere rahmeti ve kalplerine huzuru ve sebatı indirmek için Allah'ın düşmanlarına karşı zaferlerini gerçekleştirmek için indirir.

4. Münafık erkeklerle münafık kadınların Müslüman cemaate verdikleri eziyet, hiçbir zaman müşrik erkeklerle müşrik kadınların eziyetinden -şekli ve türü farklı olsa dahi- daha az değildir. Hepsi aynı özdendir, hepsinin akıbeti birdir.

5. Münafıklarla müşriklerin en önemli niteliklerinden birisi Allah hakkında kötü zan beslemektir. Mü'minlerin en önemli özelliklerinden birisi ise Rabbleri hakkında güzel zan sahibi olmaktır.

قُلْ لِلْمُخَلَّفٖينَ مِنَ الْاَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ اِلٰى قَوْمٍ اُو۬لٖى بَأْسٍ
شَدٖيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ اَوْ يُسْلِمُونَۚ فَاِنْ تُطٖيعُوا يُؤْتِكُمُ اللّٰهُ اَجْرًا
حَسَنًاۚ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
اَلٖيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرٖيضِ حَرَجٌۜ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ
تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۚ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا اَلٖيمًا ﴿١٧﴾
لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنٖينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ
مَا فٖي قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكٖينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرٖيبًاۙ
﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثٖيرَةً يَأْخُذُونَهَاۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَزٖيزًا حَكٖيمًا ﴿١٩﴾
وَعَدَكُمُ اللّٰهُ مَغَانِمَ كَثٖيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هٰذِهٖ وَكَفَّ
اَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْۚ وَلِتَكُونَ اٰيَةً لِلْمُؤْمِنٖينَ وَيَهْدِيَكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقٖيمًاۙ ﴿٢٠﴾ وَاُخْرٰى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ اَحَاطَ
اللّٰهُ بِهَاۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرًا ﴿٢١﴾ وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذٖينَ
كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصٖيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ
اللّٰهِ الَّتٖي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدٖيلًا ﴿٢٣﴾

16- **"Geri bırakılan bedevî Araplara de ki: Yakında çetin savaşçı"** Hanifeoğulları diye bilinen güçlü ve çetin savaşan bir kavim olan, İslâm'dan irtidad eden, yalancı Müseylime'nin kavmi olan **"bir kavme karşı"** savaşmak üzere **"çağırılacaksınız ve onlarla savaşacaksınız. Yahut onlar İslâm'a girecekler. Eğer itaat ederseniz Allah size güzel bir ecir verir. Şayet bundan önce"** Hudeybiye zamanında **"döndüğünüz gibi geri dönerseniz"** savaşmaktan yüz çevirirseniz **"sizi can yakan bir azap ile cezalandırır."**

17- **"Gözleri görmeyene günah yoktur, topala günah yoktur, hastaya günah yoktur."** Bunlar mazeret sahibi oldukları için cihaddan geri kalmaktan dolayı günah kazanmazlar. **"Kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederse, onu altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de yüz çevirirse"** Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmeyip arkasını dönüp giderse **"onu can yakan bir azap ile azaplandırır."**

18- **"Andolsun ki ağacın altında sana bey'at ederlerken"** Hudeybiye'deki Rıdvân bey'atini yaparak seninle ahitleşirlerken **"Allah mü'minlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı"** doğruluğu, vefakârlığı ve samimiyeti **"bilip de üzerlerine sekîneti"** huzuru **"indirmiş ve onları yakın bir fetih"** Hayber'in fethi ve orada elde ettikleri zafer ve pek çok ganimet **"ile mükâfatlandırmıştır."**

19- **"Ve alacakları birçok ganimetlerle de."** Hayber'den aldıkları sonra da diğer şehir ve bölgelerden elde ettikleri çok sayıdaki ganimet malları ile de. **"Allah Azizdir, Hakîmdir."**

20- **"Allah size alacağınız çok ganimetler va'detti. Allah size bunu acilen vermiş ve sizden insanların ellerini çek**(tir)**miştir."** İnsanların kötü bir maksatla ellerinin size uzanmasına engel olmuş, onların size kötülük yapmalarına fırsat vermemiştir. **"Bu mü'minlere"** bu ganimetler Mekke'nin fethedilmesi ve Mescid-i Haram'a giriş, yüce Allah'ın size olan vaadinin ve Resûlü'nün size vermiş olduğu haberinin doğruluğuna apaçık **"bir alâmet olsun ve sizi dosdoğru yola iletsin diyedir."**

21- **"Henüz güç yetiremediğiniz diğerlerini"** Kendi gücünüzle elde edemediğiniz ve Allah'ın size kolaylaştırdığı başka bir ganimeti "de (vadetmiştir)." Bundan kasıt Mekke'nin fethidir. **"Allah ise onları kuşatmıştır. Allah her şeye gücü yetendir."** Allah onları sizin için hazırlamış ve kudreti ile onları korumuştur.

22- **"Eğer inkâr edenler sizinle savaşmış olsalardı elbette"** sizden korkarak, bozguna uğrayarak **"arkalarını dönüp kaçacaklardı. Sonra da koruyacak bir veli"** işlerini üstlenecek ve onları himaye edecek bir kimse **"ve bir yardımcı"** Allah'ın azabına karşı kendilerine yardım edecek birisini **"bulamazlardı."**

23- "(İşte bu) **Allah'ın öteden beri gelen bir sünnetidir."** Yüce Allah'ın geçmiş ümmetler hakkında koymuş olduğu bir yoludur. Bu ise sonunda kâfirlerin yenilgiye uğraması, mü'minlerin de zafer kazanması hükmüdür. **"Sen Allah'ın sünnetinde asla bir değişiklik"** bir değiştirme **"bulamazsın."**

Fetih Sûresi 16-23. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler insanı cihada katılmaktan acze düşüren ve kabul edilir mazeretleri açıklamaktadır. Gözleri görmeyenin, topalın, hastanın durumu buna örnektir.

2. Bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabı arasındaki samimi mü'minlerden onların pek güzel konum ve duruşlarından söz etmekte, onlara yüce Allah'ın kendilerinden razı olduğu ve onlara ikramda bulunacağı müjdesini de vermektedir. Çünkü onlar ihlâsla Allah'a bağlı ve onun yolunda fedakârlıkta bulunmak için hazır, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in etrafını da sarmış bulunuyorlardı. Aynı zamanda âyetler kendilerine gelecekteki zaferlerin de müjdesini vermektedir.

Fetih Sûresi 16-23. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim mü'minlere zafer kazanacakları ganimet elde edecekleri ve pek büyük fetihler yapacakları müjdesini vermiş ve gerçekten bunlar gerçekleşmiştir. İşte bu Kur'ân-ı Kerim'in bir mucizesidir.

2. Niyetini ve amelini yalnız yüce Allah için ihlâsla yapan, Allah'ın dini uğrunda canını ya da malını esirgemeyen herkesten yüce Allah razı olur ve böyle bir kimse dünyada da âhirette de umduğunu elde edip korktuklarından emin olarak büyük bir kurtuluşa erişir.

3. İnsan bazı şeylerde şer görmekle birlikte o şeyde hem kendisi için hem de bütün toplum için pek çok hayırlar bulunabilir. Her zaman için Allah'ın kaza ve kaderine razı olmak ve bu kâinatta meydana gelen her bir olayın bir hayrının hikmet ve tedbirinin olduğunu bilmek de Müslümanın görevidir.

وَهُوَ الَّذٖى كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ
مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرًا
(٢٤) هُمُ الَّذٖينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
وَالْهَدْيَ مَعْكُوفًا اَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ
وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ اَنْ تَطَؤُهُمْ فَتُصٖيبَكُمْ
مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ اللّٰهُ فٖى رَحْمَتِهٖ مَنْ يَشَاءُ
لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذٖينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا اَلٖيمًا (٢٥) اِذْ
جَعَلَ الَّذٖينَ كَفَرُوا فٖى قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ
فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكٖينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهٖ وَعَلَى الْمُؤْمِنٖينَ وَاَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ التَّقْوٰى وَكَانُوا اَحَقَّ بِهَا وَاَهْلَهَا وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلٖيمًا (٢٦) لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ اٰمِنٖينَ مُحَلِّقٖينَ رُؤُسَكُمْ
وَمُقَصِّرٖينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ
ذٰلِكَ فَتْحًا قَرٖيبًا (٢٧) هُوَ الَّذٖى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى
وَدٖينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّٖينِ كُلِّهٖ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهٖيدًا (٢٨)

24- **"O, sizi kendilerine karşı muzaffer kıldıktan sonra"** Müslümanların önce onları yakalayıp sonra affetmeleri sûreti ile onlara karşı güç ve imkân verdikten sonra **"Batn-ı Mekke'de"** Mekke yakınında Mescid-i Haram civarında Hudeybiye'de **"onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çek(-tir)endi. Allah yaptığınızı çok iyi görendir."**

25- **"Onlar, kâfir olanlar sizleri Mescid-i Haram'dan, bekletilen kurbanlıklarınızı"** yani Harem bölgesinde kesilmesi gereken kurbanlıkları **"yerlerine varmaktan alıkoyanlardır."** engelleyenlerdir. Çünkü onlar Hac ve Umre ibadetinin bir kısmını teşkil eden Harem bölgesindeki fakirlere hediye olarak dağıtılan kesilecek kurbanlıkları engellemişlerdi. **"Eğer bilmediğiniz mü'min erkeklerle mü'min kadınlar olmasaydı ve siz onları bilmeden çiğnemeyecek"** kendilerini müşriklerden ayırt edemediğiniz için kâfirlerle birlikte onları helâk etmeyecek, **"size onlardan dolayı da bir vebal isabet etmeyecek olsaydı..."** onların öldürülmeleri sebebi ile hoşlanmadığınız bir hal ve bir kusur ile karşı karşıya kalmayacak olsaydınız... **"Tâ ki Allah dilediği kimseyi rahmetine soksun. Eğer onlar ayrılmış olsalardı"** birbirlerinden ayırt edilebilecek şekilde uzaklaşsalardı **"ötekilerden kâfir olanları elbette acıklı bir azap ile azaplandırmış olacaktık."**

26- **"Hani kâfirler kalplerinde hamiyeti"** bâtıl ile kibirleniş ve aşırı derecedeki öfke **"o cahiliye hamiyetini"** cahiliye taassubunu ve kof gururunu **"koymuşlardı da Allah hemen huzur ve sükûnunu Resûlü'nün ve mü'minlerin üzerine indirmişti. Onlara takvâ sözü üzerinde sebat vermişti. Onlar zaten buna daha layık ve ehil idiler. Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

27- **"Andolsun Allah, Resûlü'ne gösterdiği rüyayı hak ile tasdik etmiştir. Elbette -ve Allah'ın izni ile- Mescid-i Haram'a korkusuzca, güven içinde, başlarınızı tıraş ettirmişler ve kısaltmışlar olarak gireceksinizdir."** Umre ibadetini edâ edecek sonra kiminiz başını tıraş ettirecek bir diğer kısmınız ise saçlarını kısaltacaktı. **"Sizin bilmediğinizi bilip"** yüce Allah barıştaki hikmeti, hayrı ve İslâm'ın güçlenişini bilendir. Hâlbuki bazı Müslümanların canları bu barış şartlarından ve aynı yolculuklarında Umre'yi edâ etmeden döndükleri için sıkılmıştı. **"Ondan önce"** yani Umre için Mekke'ye girişinizden önce **"yakın bir fetih"** olan pek güzel etkileri ve sonuçları olan Hudeybiye barışını yapmayı **"nasip etmiştir."**

28- **“O, Resûlü'nü hidâyet ile ve hak din ile -onu bütün dinlere üstün kılmak için-göndermiştir.”** Bütün dinlerden onu üstün kılmak, onu güçlendirmek, bütün semavî şeriatlerin üstüne çıkarmak için göndermiştir.

29- **“Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Onunla birlikte olanlar kâfirlere karşı sert ve katı, kendi aralarında merhametlidirler. Sen onları rükû edenler ve secde edenler, Allah'tan bir lütuf ve rıza isteyenler”** Allah'ın lütfuna ve rızasına göz dikerek başka şeyleri bir tarafa bırakıp bunlarla uğraşanlar **“olarak görürsün. Secde izinden nişanları”** alâmetleri **“yüzlerindedir.”** Yani yüce Allah'a itaatin ve ibadetin -huşu ve mütevazılık gibi- alâmetleri onların üzerinde görülmektedir. **“Onların Tevrat'taki vasıfları budur. İncil'deki vasıflarına gelince: O önce filizini yarıp çıkarmış, dalından ve çevresindeki taze yetişmiş bitki arasından filizini yararak ilk çıktığı zamandaki gelişen güçlü ekin gibi sonra onu gittikçe kuvvetlendirmiş, sonra kalınlaşıp gövdesi üzerine doğrulmuş”** gövdesi irileşerek dolgunlaşarak kalınlaştığı için ekinde dimdik doğrulup, eğri büğrü değil de, dümdüz yükselmiş, **“ekincilerin hoşuna giden”** gücü ve güzel görünüşü ile ekincilerin beğendiği **“bir ekin gibidir. Onlarla kâfirleri öfkelendirmek”** onların bu halinden kâfirlerin öfkelenmesi **“için** (bu misali verdi).**”** Bu misalde Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i bir çiftçiye, ashabı ise henüz filizini yeni yarıp çıkmış ekine benzetmektedir. Çünkü ashab önceleri az idiler sonra çoğaldılar, güçsüzdüler sonra güçlendiler.

49- HUCURÂT SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 18 âyettir)

Hz. Peygamber'in evi, Arapça'da hucre (çoğulu hucurât) kelimesiyle ifade edilen dokuz odadan oluşmakta idi. 4. âyette bu kelime geçtiği için sûreye Hucurât denilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **“Ey iman edenler! Allah'ın ve Resûlü'nün huzurunda öne geçmeyin.”** Herhangi bir sözle ya da bir davranışla onların önüne geçmeyin, herhangi bir husus hakkında Allah'ın Resûlü aracılığı ile buyruğunu öğrenmeden onun hakkında kesin bir karar vermeyin. **“Allah'tan korkun. Muhakkak Allah çok iyi işitendir, çok iyi bilendir.”**

2- **Ey iman edenler! Sesinizi Nebinin sesinden fazla yükseltmeyin, birbirinize yüksek sesle hitap ettiğiniz gibi ona da yüksek sesle hitap etmeyin.”** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ettiğiniz vakit sesinizi yükseklik sınırına yaklaştırmayın. **“Yoksa haberiniz olmadan amelleriniz boşa gidiverir.”** Amelleriniz boşa gider korkusu ile buna dikkat edin.

3- **“Muhakkak ki Resûlullah’ın huzurunda seslerini alçaltanlar”** kısanlar ve adeta fısıldaşır gibi konuşanlar **“Allah’ın kalplerini takvâ için imtihan ettiği”** Kalplerini sınadıktan sonra Allah için halis kılıp arındırdığı **“kimselerdir. Onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükafât vardır.”**

4- **“Muhakkak ki hücrelerin”** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’in zevcelerinin Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile birlikte ikâmet ettikleri odaların **“arkasından sana seslenenlerin çoğunun akılları ermez.”**

5- **“Eğer onlar sen yanlarına çıkana kadar sabretselerdi, kendileri için elbette daha hayırlı olurdu. Allah Gafûrdur, Rahîmdir.”**

Fetih Sûresi 24-29. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, ashab-ı kiramı Mescid-i Haram’dan alıkoydukları gibi hediyelik kurbanlıkları da kesilmeleri gereken yere ulaşmaktan alıkoyan düşmanlarının durumlarının, -gerçekte- önemsenmeyeceğini ortaya koymakta ve ashab-ı kiram’a yüce Allah’ın bu yıl düşmanları tarafından alıkonulmasındaki hikmetini açıkça göstermektedir. Bunun yüce Allah’ın ilminde pek büyük bir sonuca varılması için olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Bu da bu barıştan iki sene sonra Mekke’nin fethedileceği ve onun akabinde gerçekleşen diğer fetihler ve her yerde İslâm’ın yayılması gerçeğidir.

2. Sonra sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’in ashab-ı kiramın ayırt edici, oldukça önemli sıfatlarını açıklayarak sona ermektedir. Onların başkalarında bulunmayan meziyetlerini ve özelliklerini ifade etmektedir. Bunlar önceki kitaplarda söz konusu edilmiş niteliklerdi. Ayrıca sûre yüce Allah’ın kendilerine günahlarını bağışlayacağı ve pek büyük bir mükâfat vereceği vaadini de müjdelemektedir.

Fetih Sûresi 24-29. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’in Mescid-i Haram’a girdiğine dair gördüğü rüya doğru bir rüyadır. Nitekim Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) beraberinde Müslümanlar ile yedinci yılda Umre yapmak üzere Mescid-i Haram’a girmiştir.

2. Yüce Allah İslâm’ı diğer bütün dinlerden üstün kılacağını vadetmiştir. Bu vaat Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde gerçekleşmiş, sonra da ashab-ı kiramın döneminde ve on asır boyunca gerçekleşmiş, Allah’ın izni ile tekrar bu vaat gerçekleşecek ve İslâm yeniden egemen olacaktır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)’in ashabının Tevrat’taki niteliklerinden bazıları şunlardır: Onlar kâfir düşmanlarına karşı güçlü ve çetindirler. Savaşta düşmanla karşılaştıklarında kaçmazlar. Ama kendi aralarında merhametlidirler, birbirlerini severler, yardımlaşırlar, birbirlerine bağlıdırlar. Onların her biri kardeşinin duyduklarını hisseder. Yine onların her biri kardeşinin ihtiyacını görmek için koşuşur. Onlar her zaman yüce Allah’a ibadet ve Rabbleri ile birlikte oldukları bir haldedirler. Hiçbir zaman onun yolundan ve şeriatinden uzak durmazlar. Onların duyguları ve hissiyatı Rabblerine bağlıdır. Bu sebeple onların zihnini bütünü ile uğraştıran, yüce Allah’ın lütfu ve rızasıdır. Bu lütuf ve rızanın ötesinde hiçbir şeye bakmazlar. Bu zâhirî ibadetin etkileri ile onların ruhlarında yer eden Allah’ın lütfuna ve rızasına göz dikmelerinin etkileri yüzlerinde görülür. Bu yüzlerde parlaklık, berraklık, şeffaflık, imanın nuru, huşu ve yüce Allah’ın önünde saygı ile boyun eğmek açıkça görülür. Onların bu nitelikleri yüce Allah’ın kaderinde kendileri için sabittir. Bunlar oldukça eskiden beri sabit olup Tevrat’ta bunlardan söz edilmiş, yüce Allah bunları onlar dünyaya gelmeden önce yeryüzündekilere müjdelemiştir.

Hucurât Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler mü'minleri Allah'ın ve Resûlü'nün emirlerine saygı duymaya ve yüce Allah'ın ve Resûlü'nün emrinden önce herhangi bir görüş açıklamamaya ya da bir hüküm vermemeye dikkat etmeye yönlendirmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı özellikle takınılması gereken bir başka edebi ele almaktadır. O da; Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i ta'zim için seslerini yükseltmemeleri, adı ile ona seslenmeyerek aksine: Ey Allah'ın Resûlü, ey Allah'ın Nebisi, gibi bir sıfatını zikrederek ona hitap etmeleridir. Ayrıca mü'minleri eğer yüce Allah'ın kendilerine yasakladığı işi yapıp Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı gerekli edebi takınmayacak olurlarsa amellerinin boşa gideceğinden de sakındırmaktadır.

Hucurât Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'tan gelen ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiği her bir şeye gerektiği gibi saygı duymak ve gereğince amel etmek Allah'ın Kitabında ve Resûlü'nün sünnetinde bulunanlara başvurmadan önce acele edip hüküm vermemek gerekir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e saygı duymalı, onu ta'zim etmelidir. Bu da onun sünnetine ve Allah'tan getirdiklerine saygı duymakla, ona uymakla, adını duyduğu zaman, hatta her zaman ona salât ve selâm getirmekle olur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdikleri hayrın kendisidir. Onun dışında olup ona aykırı olan bir şey de zorluk ve meşakkatten başka bir şey getirmez. Bazı kimseler durumu farklı görse de bu böyledir.

4. Yaşça bizden daha büyük ilmi ya da değeri bizden daha üstün kimselere karşı edepli olmalı, onlara saygı duyup huzurunda sesimizi yükseltmemeliyiz.

5. Kur'ân-ı Kerim'i yahut da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hadislerini ya da sîretini dinlediğimiz zaman şaşırtacak davranışlar yapmaktan yahut sesi yükseltmekten kaçınmalıyız.

6. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i, ashabını ve değerli âlimlerimizi onların güzel ünvanları ile zikretmeli, isimlerini anarak onlara karşı cüretkârlık etmemeli, boş işlerle oyalanılan yahut şakalaşılan mescitlerde -onlara saygı duymak ve konumlarını takdir etmek için- onların adını anmamalıyız.

6- **"Ey iman edenler! Eğer bir fâsık"** doğruluğuna ve adaletine güvenilmeyen bir kimse **"size"** herhangi **"bir haber getirirse -bilgisizce bir kavme sataşıp"** işin gerçeğini bilmeden bir topluluğa çatıp **"da sonra yaptığınıza pişman olmamak için- iyice araştırın."** Haberin doğruluğundan emin olun.

7- **"Bilin ki, Allah'ın Resûlü sizin aranızdadır. Eğer o işlerin çoğunda size itaat etse elbette zorluğa"** sıkıntıya ve vebale **"düşerdiniz. Fakat O, size imanı sevdirdi ve kalplerinizde süsledi"** onu güzel gösterdi. **"Küfrü, fâsıklığı"** Allah'a itaatin dışına çıkmayı **"ve isyanı"** bütün masiyetleri **"size çirkin gösterdi. İşte onlar doğru yolu bulanların"** dinleri üzerinde sebat gösterip hidâyet bulanların **"ta kendileridirler."**

8- **"Allah'tan bir lütuf ve bir nimet olmak üzere,"** yani bu bağış yüce Allah'ın bir lütfu ve bir nimet ihsanıdır. **"Allah Alîmdir, Hakîmdir."**

9- **"Eğer mü'minlerden iki grup"** iki kesim, iki cemaat **"birbirleri ile çarpışırlarsa onların aralarını düzeltin. Eğer onların biri diğerine karşı sınırı aşıyorsa"** haksızlık yapıyor ve barışı kabul etmiyorsa **"sınırı aşan o grupla"** haksızlık yapan kesim ile **"Allah'ın emrine dönünceye"** hakka, Allah'ın hüküm ve şeriatine dönüp haksızlıktan ve saldırganlıktan vazgeçinceye **"kadar çarpışın. Eğer dönerse ikisinin arasını adaletle düzeltin ve"** bütün işlerinizde **"adaletli olun. Çünkü Allah adaletli olanları sever."**

وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتّٰى تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ
رَح۪يمٌ ﴿٥﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنْ جَٓاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاٍ فَتَبَيَّنُٓوا اَنْ
تُص۪يبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نَادِم۪ينَ ﴿٦﴾
وَاعْلَمُٓوا اَنَّ ف۪يكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ لَوْ يُط۪يعُكُمْ ف۪ي كَث۪يرٍ مِنَ الْاَمْرِ
لَعَنِتُّمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْا۪يمَانَ وَزَيَّنَهُ ف۪ي قُلُوبِكُمْ
وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ
﴿٧﴾ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةً وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ ﴿٨﴾ وَاِنْ طَٓائِفَتَانِ
مِنَ الْمُؤْمِن۪ينَ اقْتَتَلُوا فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَاِنْ بَغَتْ اِحْدٰيهُمَا عَلَى
الْاُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّت۪ي تَبْغ۪ي حَتّٰى تَف۪ٓيءَ اِلٰٓى اَمْرِ اللّٰهِ فَاِنْ فَٓاءَتْ
فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَاَقْسِطُوا اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِط۪ينَ
﴿٩﴾ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ
عَسٰٓى اَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَٓاءٌ مِنْ نِسَٓاءٍ عَسٰٓى اَنْ يَكُنَّ
خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُٓوا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ
الْفُسُوقُ بَعْدَ الْا۪يمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

10- **"Mü'minler ancak kardeştirler. O halde iki kardeşinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun, belki rahmet olunursunuz."**

11- **"Ey iman edenler! Erkekler topluluğu başka bir erkek topluluğu ile alay etmesin."** Alay edip onu eksik ve küçük görmesin. **"Çünkü onlar diğerlerinden hayırlı olabilirler. Kadınlar da kadınları** (alaya almasın). **Çünkü onlar diğerlerinden hayırlı olabilirler. Kendi kendinizi ayıplamayın."** Kendi kendinizi ayıplamayın. Biriniz diğerini ayıplayarak onu tenkit etmesin. **"Ve birbirinizi lakaplarla çağırmayın."** Biriniz diğerini hoşuna gitmeyen lakapla çağırmasın. **"İmandan sonra fâsıklık ismi ne çirkin olur!"** Yani alay etmek, kaş-göz işareti yapmak ve lakap takmak işlerini yapanlar "fâsık" diye adlandırılmayı hak ederler.

Hucurât Sûresi 6-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Allah'a ve Resûlü'ne karşı takınılması gereken özel edep ile ilgili açıklamalardan mü'minler ile birlikte uyulması gereken genel edep kurallarına geçmekte, dikkatleri genel haberleri sağlam bir şekilde araştırmanın ve doğru olduklarından emin olmanın zorunluluğuna yöneltmekte, haberleri kendilerine ulaşması ile birlikte kesin gerçekler olarak algılamamalarını söylemektedir. Çünkü fâsık ya da yalancı bir kişinin söylediği nice söz vardır ki, çeşitli musibetlerin ortaya çıkmasına, Müslümanlar arasında bölünmeye ve karşılıklı kin duymaya sebep olmuştur.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minleri Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in aziz ve celil Allah'tan almış olduğu bir vahiy yahut da ilhamı ile onlar için almış olduğu tedbirlere dikkat etmeye yöneltmekte, onlar için hayırlı olanın, rahmet ve kolay olanın o olduğunu ve eğer kendilerinin hayır olduğunu zannettikleri hususlarda onlara itaat ederse işin kendileri için zor bir hal alacağını ortaya koymaktadır. Çünkü Allah neyin Müslümanlar için daha hayırlı olduğunu en iyi bilendir.

3. Sonra âyet-i kerimeler mü'minlere birbirleri ile anlaşmazlığa düşen, çarpışan gruplar yahut cemaatler arasında arayı bulup düzeltmeyi emretmektedir.

4. Sonra âyet-i kerimeler erdemli toplumun temel direklerini sevgi, hayır ve iyi geçim gibi sağlam esaslar üzerinde yükseltmeye geçmekte, bunun için bireyin şeref ve haysiyetini korumayı emredip birbirlerini ayıplamak sûreti ile alay etmeyi, kaş-göz işareti yapmayı yasaklamaktadır.

Hucurât Sûresi 6-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Haberlerden emin olmak gerekir ki bu hususta işi sağlam tutmamak, bireyler ve toplumlar üzerinde kötü sonuçlar ve zararlı etkiler doğurmasın.

2. Güvenilir mü'minleri bize aktardıkları haber ve sözlerde, onların daha önce yalan söylediklerini tespit etmiş olmadığımız sürece doğru kabul etmeliyiz.

3. Mü'minlerin birbirleri ile anlaşmazlığa düşen yahut da dövüşen kardeşlerine karşı görevlerini yerine getirmeleri gerekir. Bu anlaşmazlık ve kavgaları ister birey düzeyinde ister cemaatler düzeyinde ister devletler düzeyinde olsun fark etmez. Bu da bu anlaşmazlık içerisinde olanlar arasında barış yapmakla olur. Eğer biri diğerine haksızlık yapacak olursa bu anlaşmazlığın dışında bulunan mü'minlerin bütün araçları kullanarak onları alıkoymaları gerekir. Bu yollardan birisi de hakka dönünceye ve kardeşleri ile barış yapmayı kabul edinceye kadar onlarla çarpışmaktır. İşte o vakit onlarla çarpışmaktan vazgeçilir ve Müslüman iki taraf arasında adalet hakim kılınır.

4. Müslüman erkek ya da Müslüman kadının mal, beden ya da sosyal konum itibari ile kendisinden ne kadar aşağıda olursa olsun bir başka insan ile alay etmesi yahut eğlenmesi caiz değildir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ
اِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ
اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ
رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى
وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ
اَتْقٰيكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا قُلْ لَمْ
تُؤْمِنُوا وَلٰكِنْ قُولُوا اَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْاِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ
وَاِنْ تُطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ اَعْمَالِكُمْ شَيْـًٔا اِنَّ اللّٰهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ
ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ
اُولٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ اَتُعَلِّمُونَ اللّٰهَ بِدِينِكُمْ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾
يَمُنُّونَ عَلَيْكَ اَنْ اَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ اِسْلَامَكُمْ بَلِ اللّٰهُ
يَمُنُّ عَلَيْكُمْ اَنْ هَدٰيكُمْ لِلْاِيمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ
يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

12- **“Ey iman edenler! Zannın birçoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır.”** Bazı zanlar günah olup, o zan sahibinin bundan dolayı cezalandırmasını gerektirir. **“Birbirinizin kusurunu araştırmayın.”** Müslümanların kusurlarının arkasına düşmeyin, onların ayıplarını kurcalamayın. **“Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın.”** Sizden bir kimse Müslüman kardeşinden hoşlanmayacağı bir şekilde -sözünü ettiği şey onda bulunsa dahi- söz etmesin. **“Sizden biriniz ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. Allah'tan korkun. Çünkü Allah tevbeleri kabul edendir, Rahîmdir.”**

13- **“Ey insanlar! Gerçekten Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi uluslara ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki Allah'ın katında sizin en şerefliniz en takvâlı olanınızdır. Muhakkak Allah en iyi bilendir. Her şeyden haberdar olandır.”**

14- **“Bedevî Araplar”** demek olan *A'râb*, çöllerde yaşayan topluluklar: **“İman ettik”** kalplerimizle ve dillerimizle tasdik ettik **“dediler. De ki: Siz iman etmediniz.”** Kalplerinizle tasdik etmediniz. **“Fakat teslim olduk”** korku ve ümit ile teslimiyetimizi gösterdik, yalnızca dış görünüşte İslâm'ın emirlerine boyun eğdik, **“deyin. İman henüz kalplerinize girmemiştir.”** Şu ana kadar iman kalplerinize varmamıştır. **“Eğer Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederseniz amellerinizden herhangi bir şeyi eksiltmez.”** Mükâfatsız bırakmaz.

15- **“Mü'minler ancak Allah'a ve Resûlü'ne iman eden ve sonra da şüpheye düşmeyen”** imanlarında şüphe etmek bir tarafa, tasdik ve kesin inanç üzerine sebatla duran **“sonra da malları ve canları ile Allah yolunda cihad eden kimselerdir. İşte onlar sâdık olanların ta kendileridir.”**

16- **“De ki: Dininizi Allah'a mı öğretiyorsunuz?”** Siz, iman ettik diyerek yüce Allah'a mı haber veriyorsunuz? -Soru azar, onların yaptıklarını red ve bundan dolayı onlara sitem etmek anlamındadır.- **“Hâlbuki Allah göklerde ve yerde bulunanları bilir. Allah her şeyi çok iyi bilendir.”**

17- **“Onlar İslâm'a girdiler diye sana minnet ediyorlar.”** Müslüman oldukları için sana lütufta bulunmuş gibi hareket ediyorlar, Müslüman olmayı -ey Muhammed- kendilerinin sana bir lütufkârlıkları olarak değerlendiriyorlar,

"De ki: Müslüman oldunuz diye bana minnet etmeyin." Ey Muhammed onlara: Müslüman olmakla bana bir lütufta bulunduğunuzu izhar etmeyin. Çünkü bunun faydası yalnız size aittir. **"Bilakis, sizi imana muvaffak etti diye Allah size minnet eder."** Çünkü gerçek, üzerinizdeki en büyük lütuf sahibinin ve size en çok minnet etmesi gerekenin yüce Allah olduğudur. Çünkü sizi imana o iletti/hidâyet etti. **"Eğer siz doğru söyleyen kimseler iseniz."**

18- **"Muhakkak Allah, göklerle yerin gizliliklerini"** onlarda gizli olup gözlerin görmediği, anlayış ve kavrayışların ulaşmadığı **"gizliliklerini bilir. Allah yapmakta olduklarınızı çok iyi görendir."** Yüce Allah kulların amellerine muttalidir.

Hucurât Sûresi 12-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler toplumun şüphelerden temiz kalması için başkaları hakkında kötü zan beslemekten uzak kalmayı emrettiği gibi insanların özgürlüklerini, saygınlıklarını, şeref ve haysiyetlerini korumak amacı ile de kusurları açığa çıkarmak, yanılgıların arkasından düşüp onları araştırmak maksadıyla tecessüste bulunmayı (kusur araştırmayı) yasaklamakta ve gıybet yapmaktan sakındırmaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler farklı cinsleri ve renkleri ile bütün beşeriyete tek bir asıldan geldiğini ortaya koymak için seslenmektedir. Çünkü Allah bütün insanları bir erkek ve bir dişiden yaratmıştır. İnsanlar arasında üstünlük de tek bir ölçüye göre tespit edilir. Bu da takvâ esasıdır. Böylelikle âyet-i kerimeler İslâm toplumunun da, evrensel insanî toplumun da üzerinde yükseldiği temel kuralı koymuş olmaktadır.

3. Âyetler daha sonra imanın gerçek mahiyetini idrâk etmedikleri halde ve İslâm'a girdiler diye Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e minnet eden ve yüce Allah'ın kendilerini imana hidâyet edip iman üzerinde onlara sebat vermek sûretiyle kulları üzerindeki nimetini ve en büyük lütfunu takdir etmeyen bedevîlere cevap vermekte, sonra da Allah'ın geniş, kapsamlı ve kuşatıcı ilmini yerde ve gökte hiçbir şeyin gizli kalmadığı, her şeyi ihata eden görmesini küçüğün, büyüğün, gizlinin, açığın onun ilminde eşit olduğunu, kullarının işlerinden ve durumlarından hiçbir şeyin onun için gizli ve kayıp olmadığını, hiçbir şeyin kendisine zor gelmediğini açıklayarak sona ermektedir.

Hucurât Sûresi 12-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanların kusurlarını açığa çıkarmak amacıyla onların sırlarını ortaya dökmek için tecessüste bulunmak, gıybet yapmak ve kötü zan beslemek Müslümanın uzak durması gereken büyük günahlardandır.

2. İman ve doğru yola hidâyet olunmak nimetleri ile iman üzerinde sebatla durmak nimeti için yüce Allah'a şükretmemiz gerekir.

3. Müslüman kimsenin Allah'ın kendisine yapma başarısını lutfettiği hayırlı amelleri çok bir iş gibi görmemeli. Çünkü yüce Allah'ın kullarına bir ihtiyacı yoktur. Onların itaat etmelerinin faydası onlaradır. Onlara daha çok yakışan, kendilerine böyle bir başarıyı nasip ettiği için ve Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i âlemlere rahmet olarak gönderdiği için Allah'a şükretmektir.

50- KÂF SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 45 âyettir)

Sûre Arapça'daki "kâf" harfi ile başlamaktadır, sahâbe devrinden beri de bu isimle anılmıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kâf. Çok şerefli Kur'ân'a yemin ederim ki;"** bu buyruk, yüce Allah'ın yaptığı bir yemindir.

2- **"Hayır, onlar içlerinden"** kendi nefislerinden onları Allah'ın cezalandırması ile **"bir uyarıp korkutan"** bir Resûl **"geldi diye hayret ettiler de kâfir oldular. Bu, şaşılacak bir şeydir, dediler."**

3- **"Biz öldükten ve toprak olduktan sonra mı? Bu uzak bir dönüştür."** Ölümden sonra hayata dönmek, kâfirlerin zanlarına göre imkânsızdır.

4- **"Biz, yerin onlardan neyi eksilteceğini"** toprağa gömülmelerinden sonra onlardan ne yiyeceğini **"muhakkak bilmişizdir. Yanımızda çok iyi tespit eden"** içinde her şeyin yazılı bulunduğu **"bir Kitap"** Levh-i Mahfuz **"da vardır."**

5- **"Hayır, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. O sebepten onlar pek karışık"** ve birbirini tutmayan **"bir iş içindedirler."**

6- **"Peki, onlar üstlerindeki göğe, onu nasıl bina edip süslediğimize bakmadılar mı ki? Hem onun hiçbir yarığı da yok."** Göklerde kusur teşkil edecek çatlaklar, çirkinleştirecek delikler yok.

7- **"Yeri de yayıp döşedik. Orada sabit dağlar bıraktık."** Yeri sağlamlaştıran ve dönerken yan yatmasını engelleyen dağlar var ettik. **"Ve orada göze hoş gelen"** güzel, parlak ve göz alıcı **"her çiftten"** türden **"bitkiler bitirdik."**

8- **"Dönen"** her zaman Allah'a itaate yönelen **"her kul için basiretini açması"** Allah tarafından basiretle görmesi ve kudretinin kemalini hatırlaması **"ibretle tefekkür etmesi için."**

9- **"Ve Biz gökten bereketli bir su indirdik. Onunla bahçeler ve biçilen taneler bitirdik."**

10- **"Ve tomurcukları üst üste binmiş büyük ve yüksek hurma ağaçları"** uzun boylu hurma ağaçları yahut biri diğerinin üstüne yığılmış mahsulleri bulunan taze hurma yüklü ağaçları **"da."**

11- **"Kullara rızık olmak üzere. Ve Biz onunla ölmüş bir ülkeyi dirilttik."** O su ile üzerinde bitki bulunmayan bir araziyi canlandırdık ve o da bitki çıkardı. **"İşte çıkış da böyledir."**

Ölümden sonra diriliş, hesaba çekiliş ve amellerin karşılıklarının verileceği zaman kabirlerden diriltilerek kalkış da bu bitkilerin canlandırılması gibi olacaktır.

12- **"Onlardan önce Nuh kavmi, Ress ashabı"** *Ress*, Semûd kavminin geri kalanlarının çevresinde davarları ile ikâmet ettikleri ve putlara tapındıkları bir kuyu idi. Nebilerini bu kuyuya atmış, Allah da onları helâk etmişti **"ve Semûd kavmi de yalanlamışlardı."**

13- **"Âd, Firavun ve Lut'un kardeşleri de;"**

14- **"Eyke ashabı"** birbirine girmiş oldukça sık ağaçların bulunduğu ormanlık yerde yaşayanlar demektir. Bunlar da Şuayb (aleyhisselâm)'ın kavmi idi. **"Ve Tubba' kavmi de."** Tubba' Yemen'de hükümdarlık yapmış birisidir. İslâm'a girmiş, kavmini İslâm'a davet etmiş, kavmi ise onu yalanlamıştı –Tubba', Yemen'deki Himyer krallarına verilen lakaptır.- **"Bunların hepsi Resûlleri yalanladı da Benim azabım da hak oldu."** Onları cezalandırmam icap etti.

15- **"İlk yaratmakta âcizlik mi gösterdik?"** Asla! Bu, ölümden sonra dirilişi inkâr edenler için bir azardır. **"Fakat onlar, yeni yaratıştan"** ölümden sonra dirilişten **"şüphe ve tereddüt"** içinden çıkamadıkları bir karışıklık ve kuşku **"içindedirler."**

Kâf Sûresi 1-15. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler cevabı gelmemiş bir yemin ile başlamaktadır. Bununla da oldukça önemli duruma işaret etmektedir ki bu da müşriklerin ölümden sonra dirilişi inkârlarıdır. Ayrıca dikkatlerini yaratmayı ilk olarak başlatanın yüce Allah olması dolayısıyla bunu tekrar iade etmenin ona zor gelmeyeceğine çekmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın açık kâinat kitabındaki kudretinin bazı görünürdeki tecellilerini sunmaktadır. Bütün bunları yoktan yaratmış olan kudret, elbetteki insanları ölümlerinden sonra kâfirlerin inkâr ettikleri diriliş ameliyesinde yerden çıkarmaktan âciz değildir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yalanlayıcıların akıbetini ve onların başına inen azabı dile getiren insanlık tarihi kitabının bazı sayfalarını sunmaktadır. Böylelikle insanlar Resûlleri yalanlamalarının sonucu olarak geçmiş ümmetlerin başına gelenlerden öğüt alsın.

Kâf Sûresi 1-15. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâinatta aziz ve celil Allah'ın kudretine ve azametine gayet açık deliller vardır.

2. Kur'ân-ı Kerim'in ilmî bir i'câzı da yüce Allah'ın: *"Yeri de yayıp döşedik."* (Kâf, 7) buyruğunda yerin küreselliğine işaret etmiş olmasıdır. Çünkü yerde ne kadar yürüyüp yol alırsak o bizim önümüzde hep yayılmış olarak uzayıp gitmektedir. Çünkü yerin bir ucu, kenarı yoktur. Ayrıca yer kare ya da dikdörtgen de değildir. Bundan dolayı bir kimse yer sathında bir yerden yola koyulsa ve istikâmetini değiştirmeden gitse başladığı aynı noktaya ulaşır.

3. Yüce Allah'ın, Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendi hemcinslerinden yaratmış olması ve böylelikle onun kendilerine açıkladığı Allah'ın vahyini anlayabilmeleri kulları üzerindeki bir lütfudur.

4. Her şey yüce Allah'ın ilminde tespit edilmiştir, Levh-i Mahfuz'da yazılıdır. Hiçbir şey ondan kaybolmaz. Ölümden sonra paramparça olup toprak olan vücutlarımızın bütün parçaları da bunlardan bir kısmıdır. Şanı yüce Rabbimiz bunları yeniden yaratmaya kâdirdir.

16- "Andolsun ki insanı Biz yarattık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduklarını da biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız." *Şah damarı* boyunda kalınca bir damardır. Yani insanın hiçbir gizli, saklısı yüce Allah'a gizli kalmaz.

17- "Unutma ki, sağında ve solunda oturan, yaptıklarını tespit eden iki melek vardır." Bu iki melek, onun yaptıklarını tespit eder ve yazarlar.

18- "O bir söz söylemeyiversin mutlaka onun yanında görüp gözetlemeye hazır biri vardır." Yazması emrolunduğu şeyleri yazmak için hazır bekleyen ve sözlerini tespit eden bir melek vardır.

19- "Derken ölüm baygınlığı" aklını başından alan zorlu hali **"hak olarak gelmiş olacaktır. Kendisinden nefret edip kaçtığın şey budur,** (denilecek)."

20- "Şûr'a da üfürülmüş olacak. İşte bu, korkutulan gündür."

21- "Herkes beraberinde bir sürücü" kendisini Mahşere süren bir melek **"ve bir şahit"** insana karşı ameli ile tanıklık edecek bir melek **"bulunduğu halde gelecektir."**

22- "Andolsun sen bundan gaflet içinde idin. Şimdi senden perdeni kaldırdık." Âhiret hakkındaki gaflet perdeni giderdik -hitap eden yüce Allah'tır- **"Bugün gözün pek keskindir."** güçlüdür ve bütün ayrıntıları görür.

23- "Beraberinde olan" onunla görevli melek **"der ki: Benim yanımdaki işte hazırdır."** Onun amel defteri yanında bulunuyor.

24- "Atın cehenneme, oldukça inatçı her kâfiri;"

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِه۪ نَفْسُهُۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ
مِنْ حَبْلِ الْوَر۪يدِ ﴿١٦﴾ اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَم۪ينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَع۪يدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَيْهِ رَق۪يبٌ عَت۪يدٌ ﴿١٨﴾ وَجَٓاءَتْ
سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّۜ ذٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَح۪يدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِۜ
ذٰلِكَ يَوْمُ الْوَع۪يدِ ﴿٢٠﴾ وَجَٓاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَٓائِقٌ وَشَه۪يدٌ ﴿٢١﴾
لَقَدْ كُنْتَ ف۪ي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَٓاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ
حَد۪يدٌ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ قَر۪ينُهُ هٰذَا مَا لَدَيَّ عَت۪يدٌۜ ﴿٢٣﴾ اَلْقِيَا ف۪ي جَهَنَّمَ كُلَّ
كَفَّارٍ عَن۪يدٍۙ ﴿٢٤﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُر۪يبٍۙ ﴿٢٥﴾ اَلَّذ۪ي جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ
اِلٰهًا اٰخَرَ فَاَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّد۪يدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَر۪ينُهُ رَبَّنَا مَٓا اَطْغَيْتُهُ
وَلٰكِنْ كَانَ ف۪ي ضَلَالٍ بَع۪يدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ
اِلَيْكُمْ بِالْوَع۪يدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَٓا اَنَا۬ بِظَلَّامٍ لِلْعَب۪يدِ ﴿٢٩﴾
يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَز۪يدٍ ﴿٣٠﴾ وَاُزْلِفَتِ
الْجَنَّةُ لِلْمُتَّق۪ينَ غَيْرَ بَع۪يدٍ ﴿٣١﴾ هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ اَوَّابٍ حَف۪يظٍۚ
﴿٣٢﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَٓاءَ بِقَلْبٍ مُن۪يبٍۙ ﴿٣٣﴾ اُدْخُلُوهَا
بِسَلَامٍۜ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُمْ مَا يَشَٓاؤُ۫نَ ف۪يهَا وَلَدَيْنَا مَز۪يدٌ ﴿٣٥﴾

25- "O hayrı alabildiğine engelleyen zalim ve" Allah ve dini hakkında **"şüpheci olanı."**

26- "O kimse ki, Allah ile birlikte başka bir ilâh edinendir. Şimdi ikiniz onu şiddetli azaba atın."

27- "Arkadaşı" şeytanı **"diyecek ki: Rabbimiz, onu ben azdırmadım."** azgınlığa ve yoldan uzaklaşmaya zorlamadım, saptırmadım. **"Fakat o derin bir sapıklık içinde idi."**

28- "Buyuracak ki: Benim huzurumda çekişmeyin. Çünkü Ben size önceden tehdidimi muhakkak göndermiş idim." Yani önceden sizi uyarmış ve cezama, azabıma çarpılmamak için sizi uyarıp sakındırmıştım.

29- "Benim yanımda söz" Benim sözüm **"değiştirilmez."** Hükmüm başka türlü olmaz. **"Ve Ben kullara asla zulmedici de değilim."**

30- "O günde biz cehenneme: Doldun mu, diye soracağız. O da: Daha var mı, diyecek."

31- "Cennet ise takvâ sahiplerine" mü'minlere ikram olmak üzere **"uzak olmayıp yakınlaştırılmış olacaktır."**

32- "İşte bu" tevbe ve pişmanlık ile yüce Allah'a çokça **"dönen ve koruyan"** ahdini ve verilen emirleri dikkatle yerine getiren **"herkes için vadolunageldiğinizdir."**

33- "Rahman'dan tenhada iken korkup dönen" Allah'a itaate yönelen ihlâslı **"bir kalbe sahip olan herkes için."**

34- "Oraya" azaptan ve kederlerden yana esenlikte, **"selâmetle girin. İşte bu ebedilik günüdür."**

35- "Orada onlara diledikleri her şey var. Yanımızda" yüce Allah'ın nezdinde cennet nimetlerinden ayrı **"fazlası da var."** Bu da yüce Allah'ın kerim vechine bakmaktır.

Kâf Sûresi 16-35. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah yarattıklarını görüp gözetir, meleklerini insanın yaptığı ya da söylediği her bir şeyi kaydetmekle yükümlü tutmuştur.

2. Ölüm hali canlandırılmakta insanın ölümden kaçacak güce sahip olmadığı vurgulanmaktadır.

3. Kıyâmet gününden, bugünde gerçekleşecek olan ölümden sonra diriliş ve hesaptan söz edilmektedir. Artık insan için önceleri perdeli olan şeylerin üzerindeki örtü açılmış olacaktır. Kâfirlerin cehennemdeki cezası da dile getirilmektedir.

4. Şeytan kendisini temize çıkarmaya çalışacak, yalnızca insanın itham edilmesini sağlamak isteyecek, yüce Allah tarafından da eksiksiz olarak adalet gerçekleştirilecektir.

5. Takvâ sahiplerinin görecekleri mükâfat ve âhirette onların çeşitli ikramlara mazhar olmaları da söz konusu edilmektedir.

Kâf Sûresi 16-35. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan, her zaman için hayra engel olan, zalim ve fâsık olan kâfirlerin korkunç akıbetlerini ve Allah'ın takvâ sahibi mü'minler için hazırlamış olduğu pek büyük sevabı hatırlamalıdır ki, yüce Allah'ı gazaplandıran her şeyden uzak dursun.

2. Mü'min olumlu bir insandır. O hayatta ve içinde yaşadığı toplumda payına düşeni yerine getirir, her zaman için hayır ve başkalarına yardım sunar, kimseye haksızlık yapmaz. Aksine o her zaman için davranışında, yaşayışında ve bütün tasarruflarında, Allah tarafından görüldüğü şuuru ile hareket eder, hem dünyada ve âhirette kendisi mutlu olur hem içinde yaşadığı toplum kendisi ile mutlu olur.

3. Sûrenin tamamının etrafında dönüp durduğu ölümden sonra diriliş akidesi, insanın Kıyâmet gününde hesaba çekilmeden önce kendisini hesaba çekmeye iter ve diriliş sonrası bu hayat için gerekli hazırlıkları yapmasını sağlar. Böylelikle azgınlık etmez, doğru yoldan sapmaz. Bu sûretle de cehennemde -ondan Allah'a sığınırız- bedbahtların akıbeti ile karşı karşıya kalmaz.

4. Ölümün sarhoşlukları ve zorluğu vardır. Ruhun çıkmasına yakın bir vakitte insan dünyada iken inkâr ettiklerini görür ve ameli onun tarafından açıkça anlaşılır. Aynı şekilde rahmet meleklerini ya da azap meleklerini görür. Fakat etrafındakilerle konuşamaz, onlara hiçbir şeyi haber veremez.

5. İnsana düşen kötü bir söz ya da iyi olmayan bir lafız söylememektir. Çünkü dilinin telaffuz ettiği her bir kelimeyi melek onun amel defterinde kaydeder ve bunlardan dolayı hesaba çekilecektir.

36- **“Biz bunlardan”** Kureyş kâfirlerinden **“önce kendilerinden daha çetin güce sahip nice nesiller”** pek çok ümmetler **“helâk ettik. Yeri delik deşik etmişlerdi.”** Ölümden korkarak, yeryüzünde bir yerden bir yere taşınıp durmuşlardı. **“Kaçıp sığınacak yer buldular mı?”** Onların yüce Allah’tan kaçacakları, kurtulacakları bir yerleri yoktur.

37- **“Muhakkak ki bunda kalbi”** aklı **“olan yahut kendisi şahit olarak”** kalbi ile hazır olarak **“dikkatle kulak veren”** ve öğüdü dinleyen **“kimse için elbette öğüt vardır.”**

38- **“Andolsun göklerle yeri ve aralarında olanları biz altı günde yarattık. Bize bir yorgunluk”** argınlık, bitkinlik **“de dokunmadı.”**

39- **“Söylediklerine sabret! Güneşin doğmasından önce de batışından önce de Rabbini hamd ile tesbih et!”** Yüce Allah’a herhangi bir eksiklik nispet etme!

40- **“Gecenin bazısında ve secdelerin”** namazların **“ardlarında”** akabinde **“de O’nu tesbih et!”**

41- **“Nidâ edenin”** Kıyâmet gününde Sûr’a üflemekle görevli olan melek İsrafil’in **“yakın bir yerden sesleneceği güne kulak ver.”**

42- **“Hak olan çığlığı”** ölümden sonra diriliş ve hesaba çekilmek için Sûr’a ikinci defa üflemeyi **“işitecekleri gün, işte o çıkış günüdür.”** Kabirlerden hesaba çekilmek ve amellerin karşılığını görmek üzere ölümden sonra diriliş günüdür.

43- **“Muhakkak ki diriltenler de biziz, öldürenler de Biziz. Dönüş de yalnız Bizedir.”** Âhirette amellerinin karşılıklarını görmeleri için yalnızca O’na döneceklerdir.

وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي
الْبِلَادِۜ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِمَنْ كَانَ لَهُ
قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍۗ وَمَا مَسَّنَا مِنْ
لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾ فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِۚ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَارَ
السُّجُودِ ﴿٤٠﴾ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍۙ ﴿٤١﴾
يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّۜ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ اِنَّا نَحْنُ
نُحْيٖ وَنُمِيتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيرُۙ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْاَرْضُ عَنْهُمْ
سِرَاعًاۜ ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ
وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالذَّارِيَاتِ ذَرْوًاۙ ﴿١﴾ فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًاۙ ﴿٢﴾ فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًاۙ ﴿٣﴾
فَالْمُقَسِّمَاتِ اَمْرًاۙ ﴿٤﴾ اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌۙ ﴿٥﴾ وَاِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌۜ ﴿٦﴾

44- **“O günde yer üzerlerinden yarılır”** ve çatlak çatlak olur. **“hızlıca çıkarlar. Bu bizim için kolay bir toplamadır.”** Bir araya getirme ve diriltmedir.

45- **“Neler söylemekte olduklarını Biz en iyi bileniz. Sen üzerlerinde bir zorlayıcı değilsin.”** Ey Muhammed! Sen onlar üzerinde onları imana mecbur eden bir zorba değilsin. **“Artık sen benim tehdidimden korkanlara Kur’ân ile öğüt ver.”**

51- ZÂRİYÂT SÛRESİ

(Mekke’de inmiştir. 60 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve “savuranlar, tozu dumana katanlar” gibi mânalara gelen zâriyât kelimesi sûreye ad olmuştur; bazı meşhur tefsir ve hadis kaynaklarında Ve’z-zâriyât sûresi diye de anılır (İbn Âşûr, XXVI, 335).

Rahman ve Rahim Allah’ın adı ile

1- **“Andolsun tozutup savuranlara,”** yüce Allah tozu darmadağın eden rüzgârlara yemin ediyor.

2- **"Ağır yük taşıyanlara"** yağmurları taşıyan bulutlara.

3- **"Kolaylıkla akanlara"** su üzerinde kolayca akan gemilere.

4- **"Emri paylaştıranlara"** yüce Allah'ın emirlerini yüklenip onun iradesine uygun olarak dağıtan meleklere.

5- **"Şüphesiz vadolunduğunuz elbette doğrudur."** Allah'ın size va'dettiği hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarını görmek için ölümden sonra diriliş mutlaka gerçekleşecektir.

6- **"Ve şüphesiz ki din"** hesaba çekilmekten sonra amellerin karşılıkların verilmesi **"elbette gerçekleşecektir."** kesin olarak meydana gelecektir.

Kâf Sûresi 36-45. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler, tarihten ve önceden resûlleri yalanlayan kimselerin başına gelen azabtan ve onlardan alınan intikamlardan gerekli ibret ve öğütleri almanın gereğini vurgulamaktadır. Allah'ın harikulâde yaratıkları üzerinde düşünerek Allah'ın kudretini ve azametini bilmek derecesine ulaşabilmek ve gerekli öğütleri almak için açık duran kâinat kitabına dikkatlerimizi çekmektedir.

2. Sonra da ölümden sonra dirilişe, hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının verilmesi için Mahşer'de toplanışa işaret etmektedir. Çünkü insanlar o zaman İsrâfil'in çağrısına uyarak oraya hızlıca geleceklerdir.

3. Ayrıca Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i Allah'ı çokça anmaya, tesbih etmeye, onun için namaz kılmaya, kavminin söylediklerine karşı sabır gösterip katlanmaya teşvik etmekte ve ona kendisinin, Allah'ın tehdidinden korkan kimselere öğüt veren ve onlara hatırlatmada bulunan bir resûl olduğunu açıklamaktadır.

Kâf Sûresi 36-45. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayanların hak üzere olmadıklarını, hakkı bulmak için de akıllarını kullanmadıklarını göstermektedir.

2. Resûlün de, Allah'ın yoluna çağıran herkesin de görevi, hatırlatmak ve öğüt vermekten ibarettir. İnsanları hidayet bulmaları için zorlamak değildir.

3. Gerek her hangi bir şeyin yoktan var edilip yaratılması, gerek ölümünden sonra onun tekrar diriltilmesi işlerinde Allah'a zor gelen hiçbir şey yoktur.

Zâriyât Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

Yüce Allah, insanlara vadolunan rızık, ölümden sonra diriliş ya da hesap ve ceza (amellerin karşılıklarının görülmesi olsun) gibi hususların hepsinin, mutlaka gerçekleşeceğine dair rüzgârlara, bulutlara, gemilere ve meleklere, yemin etmektedir.

Zâriyât Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın mahlûkatından olan rüzgârlar, bulutlar ve diğerleri pek muazzamdır ve bunlar Allah'ın kudret ve vahdâniyetine delildir.

2. Şanı yüce Allah yarattıklarından dilediği şeylere yemin eder. Bu onları tazim ve önemlerini açıklamak içindir. Allah'ın kulları olarak bizim ise ancak Allah adına yahut onun sıfatlarından birisi ile yemin etmemiz caiz olur.

7- **"Güzel"** uyumlu, oldukça geniş yıldızlarla süslü **"yolları bulunan gök hakkı için."**

8- **"Gerçekten siz birbirini tutmayan sözler içindesiniz."**

9- **"Ondan döndürülenler"** hidâyetten döndürülüp mutluluktan mahrum kalanlar **"döndürülür."** haktan başka tarafa çevrilmiş olur.

10- **"Kahrolsun yalancılar!"**

11- **"Onlar ki, kuşatıcı bir bilgisizlik"** cehalet ve gaflet **"içinde"** emrolundukları ile uğraşmayarak oyalanan **"gafil kimselerdir."**

12- **"Din günü"** hesaba çekilme günü **"ne zamandır, diye sorarlar."**

13- **"O günde onlar azap için ateşe sunulurlar."** orada onlara azap edilir.

14- **"Azabımızı tadın. İşte bu, çabucak gelmesini istediğinizdir."**

15- **"Şüphesiz takvâ sahipleri cennetlerde ve"** akıp duran **"pınarlardadırlar."**

16- **"Rabblerinin kendilerine verdiğini alırlar. Çünkü onlar bundan önce ihsan edicilerdi."**

17- **"Onlar gecenin az bir bölümünde uyurlardı."** Yani ancak kısa bir süre uyurlar, gecenin çoğunu yüce Allah'a yaklaşmak için namaz kılarak geçirirlerdi.

18- **"Seherlerde"** gecenin son vakitlerinde **"de onlar mağfiret dilerlerdi."**

19- **"Mallarında dilenenin ve yoksulun da bir hakkı vardır."**

20- **"Yakînleri olanlar"** gerçek mü'minler **"için yeryüzünde âyetler"** yüce Allah'ın kudretine dair apaçık deliller **"vardır."**

21- **"Kendi nefislerinizde de. Artık görmez misiniz?"**

22- **"Rızkınız"ın sebepleri "ve vaat olunduğunuz semâdadır."**

23- **"Göğün ve yerin Rabbi hakkı için, o sizin konuştuğunuz gibi kesin bir gerçektir."**

24- **"İbrahim'in şerefli kılınmış misafirlerinin"** meleklerin **"haberi sana geldi mi?"**

25- **"Hani yanına girdiklerinde: Selam, demişlerdi. O da: Selam, demişti. Tanımadık bir topluluk!"**

26- **"Hemen ailesine"** hızlıca ve misafirlerinden gizli olarak hanımının yanına **"gidip semiz bir buzağı getiriverdi."**

27- **"Onu önlerine yaklaştırıp: Yemez misiniz? dedi."**

28- "İçinde onlardan gizli bir korku duydu." Onların yemek yemedikleri̇ni görünce içten içe onlardan bir korku hissetti. **"Korkma, dediler ve ona çok bilgili bir oğul"** eşi Sâre'den doğacak bir erkek çocuk **"müjdesini verdiler."**

29- "Bunun üzerine hanımı feryat ile yönelip yüzüne vurdu." Bu hayret verici işe şaşarak eli ile yüzüne vurdu. **"Ve: Kısır bir kocakarı, dedi."** Yani ben hiçbir zaman doğum yapmamış kısır yaşlı bir kadınım, dedi.

30- "Dediler ki: Bu böyledir. Rabbin buyurmuştur. Şüphesiz ki o Hakîm olandır." Her şeyi hikmetle yaratır. **"Her şeyi en iyi bilendir."**

Zâriyât Sûresi 7-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sonra yüce Allah, harikulade yaratılmış, son derece sağlam yapılı semaya yemin ederek kâfirlerin bir sebat ve bir istikrarlarının olmadığını ifade etmektedir. Çünkü onlar her zaman için her bir bâtıl ve yalan ile ilgili olarak sürekli şaşkınlık içerisindedirler. Yakında azap onlara gelecek ve yalanladıkları ateşte yakılacaklardır.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'ı anmaktan gafil olmayan mü'minlere dair bir tablo çizmekte ve onların iyiliklerinin bazı göstergelerini dile getirmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler yerde ve kendi öz nefislerimizde Allah'ın kudretini gösteren bir takım delillere dikkatlerimizi çekmektedir.

4. Sonra da âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm) kıssasından bir halkaya işaret etmektedir.

Zâriyât Sûresi 7-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minler Rabblerinin doğru söylediğinden emindirler, kendilerine haber verdiği hakka kesin inanırlar. Bu sebeple onlar mutludurlar, huzur içindedirler, kalplerinde sebat vardır. Kâfirler ise her zaman bir huzursuzluk ve bir çalkantı içerisinde yaşarlar. Çünkü onlar âhiret hakkında şüphe ederler.

2. Yüce Allah kullarına rızıklarını garantilemiş ve bir hikmet ile bu rızıklarını takdir buyurmuştur.

3. İhsan edici mü'minlerin nitelikleri arasında geceleri Rabblerine ibadet ederek uykusuz kalmaları, ancak az bir süre uyumaları, yüce Allah'a karşı kusurlarından dolayı ondan mağfiret dilemeleri, mallarından dilenene de, mala ihtiyacı olmakla birlikte dilenmeyip iffetli davranan yoksula da vermeleri gibi sıfatlar da vardır.

4. Yerde de, insanın kendi yaratılışında da şanı yüce Allah'ın birliğine ve kudretine pek çok delil vardır.

5. Misafire ikramda bulunmak -misafiri tanımasak dahi- teşvik edilmiştir.

6. Yüce Allah'ın her şeye gücü yeter. Bunlardan birisi de yaşlanmış bir kadını kısır da olduğu halde doğum yapabilecek güce sahip kılmasıdır.

31- **"Ey elçiler!"** Melekler! **"O halde"** kendisi için geldiğiniz oldukça önemli olan **"asıl işiniz nedir? dedi."**

32- **"Onlar: Şüphe yok ki Biz günahkâr bir topluluğa"** masiyetlerin en çirkinini işleyen Lût kavmini helâk etmeye **"gönderildik, dediler."**

33- **"Üzerlerine çamurdan taşlar atalım diye."**

34- **"Rabbinin nezdinde"** günahkârlıkta **"haddi aşanlar için"** her biri ayırt edici bir işaretle **"işaretlenmiş olan."**

35- **"Biz de orada"** Lût kavmi kasabalarında **"bulunan mü'minleri çıkardık."**

36- **"Ama orada Müslümanlardan bir ev halkından başkalarını bulmadık."**

37- **"Ve orada acıklı azaptan korkanlar için"** ahalisinin helâk edildiğine dair **"bir alâmet bıraktık."**

38- **"Ve Musâ'nın kıssasında da. Hani onu Firavun'a apaçık"** pek güçlü ve kesin **"bir delil ile göndermiştik."**

39- **"O"** Firavun **"bütün güç kaynakları ile"** gücü ile ve saltanatı ile imandan **"yüz çevirip: Sihirbazdır yahut delidir, dedi."**

40- **"O"** kınanmayı gerektiren küfür ve tuğyânı sebebi ile **"kendi kendisini kınar olduğu halde onu da ordularını da hepsini alıp denize attık."** Onları denize bıraktık.

41- **"Ve"** Hûd (aleyhisselâm)'ın kavmi olan **"Âd kavminde de. Hani onların üzerine kısır"** tahrip edici ve nesillerinin kökünü kurutan **"hayırsız ve bereketsiz rüzgârı göndermiştik."**

42- **"O neye uğradıysa mutlaka onu ufaltıp kül haline getiriyordu."** Ufalanmış, çürümüş, yok olup gitmiş bir şey haline sokuyordu.

43- Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi olan **"Semûd'a da. Hani onlara: Bir süreye kadar"** helâk edileceğiniz zamana kadar dünyalık ile **"faydalanın, denilmişti."**

44- **"Onlar ise Rabblerinin emrine uymayıp"** Allah'a itaate karşı büyüklenip **"başkaldırmışlardı. Bu yüzden onlar bakınırken yıldırım onları yakalayıvermişti."** Güçlü bir çığlık yahut semâdan inen bir ateş onları helâk etmişti.

45- **"Ayağa da kalkamadılar."** Bu yıldırımın (azabın) şiddetinden kaçacak ve yerlerinden kalkacak gücü bulamadılar. **"Onlara yardım da edilmedi."**

46- **"Önceden de Nuh kavmini. Çünkü onlar fâsık"** yüce Allah'a itaatin dışına çıkan **"bir kavim idiler."**

47- "Ve Biz göğü kudret ve kuvvetle bina ettik." Yüce Allah semayı güç ve kudret ile korunmuş, birbirine sapasağlam tutunmuş pek muazzam olarak yaratmıştır. Akıl, yüce Allah'ın (mealde: '*güç ve kudret*' diye anlamlandırılan) '*el*'ini tasavvur edemez. Çünkü hiç bir şey onun benzeri değildir. **"Ve muhakkak Biz genişleticileriz."** Şanı yüce Allah, sınırsız bir kudrete sahiptir.

48- "Yeri de döşedik." Yüce Allah yeri adeta bir döşek gibi hazırlayıp yaymıştır. **"Ne güzel döşeyenler"** her şeyi ıslah edip düzeltenler**"iz!"** Buyruk, şanı yüce Allah'ın zatını tazim mahiyetindedir.

49- "Her şeyden de çifter çifter" iki çeşit, farklı iki tür **"yarattık. İyi düşünürsünüz diye."**

50- "O halde Allah'a kaçın." Onun cezalandırmasından sevaba koşun. **"Muhakkak ben sizi ondan apaçık uyarıp korkutanım."** Durumum apaçıktır. Çünkü yüce Allah beni mucizelerle desteklemiştir. Allah'ın azabına karşı sizi uyarıyor, onun intikamı ile korkutuyorum.

51- "Allah ile birlikte başka bir ilâh edinmeyin. Muhakkak ben sizi ondan apaçık korkutup, uyaranım."

Zâriyât Sûresi 31-51. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler İbrahim (aleyhisselâm) ile melekler arasında geçen konuşmanın geri kalan kısmını beyana devam etmektedir. İbrahim (aleyhisselâm) onlara bu ziyaretten maksatlarını sorunca onlar da Lût kavmini küfürlerine ve isyanlarına ceza olmak üzere helâk etmek için geldiklerini bildirdiler.

2. Aynı şekilde âyet-i kerimeler hızlı bir şekilde Musâ (aleyhisselâm)'ın kıssasından bir halkaya ve Firavun'un askerleri ile birlikte denizde suda boğularak helâk edilmesi halkasına, Âd kıssasından ve Semûd kıssasından da birer halkaya işaret ettikten sonra özlü bir şekilde yüce Allah'ın bunlardan daha önce helâk etmiş olduğu Nuh kavminin kıssasına da işaret etmektedir. Bütün bunlar ise öğüt almak, ibret almak için ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i teselli edip kavminden gördüğü yalanlamalara ve eziyetlere sabredip katlanmasını sağlamak içindir.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın bu uçsuz bucaksız kâinattaki kudretine ve birliğine dair bir takım delilleri ve Allah'ın emrine boyun eğmenin, ona kaçıp sığınmanın, onu tevhid etmenin zorunluluğunu söz konusu etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın kendisini, doğruluğuna delil olan mucizeler ile desteklediği bir uyarıp korkutucu olduğunu da beyan etmektedir.

Zâriyât Sûresi 31-51. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Melekler Rabblerinin emrine itaat ederler, onlar yemezler, içmezler ve üremezler.

2. Yüce Allah'ın vaadi doğrudur, asla şaşmaz. O halde mü'minin de geçmişlerin başına gelenlerden gerektiği gibi ibret alması gerekir.

3. Lût kavminin ameli en kötü ve en çirkin suçlardan bir suçtur.

4. Bizi yüce Allah'a itaatten ve O'na ibadetten alıkoyup uğraştıracak her bir şeyden kaçıp yüce Allah'a sığınmak zorunludur. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de tebliğ edici, uyarıp korkutucu ve müjdeleyicidir.

52- TÛR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 49 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve genellikle Sînâ dağı olarak anlaşılmış olan "Tûr" kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Andolsun Tûr'a." Bu, yüce Allah'ın, yakınında Musâ (aleyhisselâm) ile konuştuğu Sina'daki Tûr dağıdır.

2- "Yazılmış kitaba." Yüce Allah Levh-i Mahfuz'a yahut Kur'ân-ı Kerim'e ya da yüce Allah tarafından diğer Nebilere indirilmiş olan kitaplara yemin etmektedir. Hepsi de düzenli bir şekilde yazılmışlardır.

3- Katlanmamış ve üzerine mühür vurulmamış açık bir şekilde **"yayılmış sahifeler içinde."** âyetteki geçen *'rakk (sahifeler)'* üzerine yazı yazılan deri ya da başka şeyler anlamındadır.

52- "Onlardan öncekilere gelen resûllerin her birine de mutlaka böylece: Sihirbaz yahut deli, derlerdi."

53- "Acaba bunu birbirlerine tavsiye mi ettiler?" Bu şekilde yalanlamayı onların bir kısmı bir diğerine tavsiye mi etmişti? **"Hayır, onlar azmış"** küfür ve isyanda sınırı aşmış **"bir kavim idiler."**

54- "Sen" ey Muhammed! **"Yüz çevir onlardan. Artık kınanacak değilsin."**

55- "Ama öğüt ver, çünkü öğüt muhakkak mü'minlere fayda verir."

56- "Ben cinleri de insanları da ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım."

57- "Ben onlardan bir rızık da istemiyorum, Bana yedirmelerini de istemiyorum."

58- "Çünkü şüphesiz ki Allah'tır hem rızkı veren, hem güç sahibi" muhteşem kudret sahibi **"hem metin"** yani kesinlikle acze düşmeyen, zayıflamayan, başkasına ihtiyacı olmayan, gücü sonsuz **"olan."**

59- "Muhakkak benzerlerinin" Nuh kavmi, Âd ve Semûd kavimleri gibi kendilerinden önce helâk olmuş olanların **"azaptan payları olduğu gibi zulmedenlerin de azaptan bir payları vardır. Artık acele etmesinler."**

60- "Tehdit olundukları o günlerinden" Kıyâmet gününden **"dolayı vay o kâfir olanlara!"** Helâk oldular yahut hasret onlara ya da şiddetli azap vardır onlara!

4- **"Beyt-i Ma'mûr'a."** Bu semâda meleklerin tavaf ettikleri bir Beyttir. Yahut Kâbe-i müşerrefedir.

5- **"Yükseltilmiş tavana,"** semaya,

6- **"Tutuşturulmuş"** Kıyâmet gününde ateşle tutuşturulacak **"denize,"**

7- **"Rabbinin azabı elbette gerçekleşecektir."**

8- **"Onu önleyebilecek yoktur."**

9- **"O gün"** Kıyâmet gününde **"gök döne döne çalkalanıp sallanır."** Gök, o günün dehşetinden şiddetli bir şekilde döner ve çalkalanır.

10- **"Dağlar da yürür."** Yani yeryüzünden uçurulur..

11- **"Artık o gün yalanlayanların vay haline!"** Helâk oldular yahut hasret onlara ya da onlar için şiddetli azap olacaktır.

12- **"Ki onlar, daldıkları bâtıl içinde şiddetle oynar dururlar."** Bâtıl ve yalanların ortasına atılırlar.

13- **"Cehennem ateşine doğru şiddetle sürülecekleri"** sırtlarından itilecekleri **"gün."**

14- **"İşte bu, sizin yalan saydığınız ateştir** (denilir)."

Zâriyât Sûresi 52-60. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Mekke halkının Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlamasını, Allah'ın Resûlü'ne öğüt verme ve irşadda bulunma görevini yerine getirdikten sonra onlardan yüz çevirmesini emrettiğini açıklamakta, sonra da sûre yüce Allah'ın cinleri ve insanları yaratmasındaki amacı beyan ederek kâfirleri kendilerinden öncekileri azaplandırıp helâk ettiği gibi azap ile tehdit ederek sona ermektedir.

Zâriyât Sûresi 52-60. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsan ancak iman ve salih amel ile umduğunu elde edip kurtulur. İnsanın yaratılmasından amaç ise aziz ve celil Allah'ı tanımak, O'na ibadet ve itaatte bulunmaktır.

2. Cinlerin bizim için gayb olan bir âlemi ve ona hükmeden özel yasaları vardır. Onlar da bizim gibi Allah'ı tevhid etmek, O'na ibadet ve itaat etmekle yükümlüdür.

3. İnsanın yeryüzünde Allah'ın halifeliğini gerçekleştirebilen her bir husus ibadetin kapsamına girer.

Tûr Sûresi 1-14. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler kâfirlerin azabının kaçınılmaz olarak gerçekleşeceğini vurgulamakta, Kıyâmet sahnelerinden bir sahneyi de canlandırmaktadır. O vakit gök çalkalanacak, dağlar uçurulacak. Bu sahnenin ortasında ise Kıyâmet gününü, o günde kendilerini bekleyen azabı, basit işlerle çocuklar gibi oyalanarak gelişigüzel vakit geçiren bu kimselerin karşı karşıya kalacağı ve kendilerini sarsacak helâk ve dehşetli halleri görüyor ve işitiyoruz.

Tûr Sûresi 1-14. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Tûr dağı, Beyt-i Mâmur ve Semâ yüce Allah'ın kendileri ile yemin ettiği pek büyük mahlûkatındandır.

2. Kıyâmet gününde bütün kâinat harap olup yıkılacaktır. Kıyâmet gününde yalanlayıcıların ve şüphe ve tereddüt içerisinde olanların başına azabın ineceği de kesin ve kaçınılmazdır.

اَفَسِحْرٌ هٰذَٓا اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾ اِصْلَوْهَا فَاصْبِرُٓوا
اَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَٓاءٌ عَلَيْكُمْ اِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿١٦﴾ اِنَّ الْمُتَّق۪ينَ ف۪ي جَنَّاتٍ وَنَع۪يمٍ ﴿١٧﴾ فَاكِه۪ينَ بِمَٓا اٰتٰيهُمْ
رَبُّهُمْ وَوَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَح۪يمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَن۪ٓيـًٔا
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِـ۪ٔينَ عَلٰى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ
بِحُورٍ ع۪ينٍ ﴿٢٠﴾ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِا۪يمَانٍ اَلْحَقْنَا
بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَٓا اَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا
كَسَبَ رَه۪ينٌ ﴿٢١﴾ وَاَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ
﴿٢٢﴾ يَتَنَازَعُونَ ف۪يهَا كَاْساً لَا لَغْوٌ ف۪يهَا وَلَا تَأْث۪يمٌ ﴿٢٣﴾ وَيَطُوفُ
عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَاَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾ وَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُٓوا اِنَّا كُنَّا قَبْلُ ف۪ٓي اَهْلِنَا مُشْفِق۪ينَ
﴿٢٦﴾ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَوَقٰينَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ
نَدْعُوهُ اِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّح۪يمُ ﴿٢٨﴾ فَذَكِّرْ فَمَٓا اَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ
بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾ اَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِه۪ رَيْبَ
الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا فَاِنّ۪ي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّص۪ينَ ﴿٣١﴾

15- **"Bu"** gördüğünüz azap **"bir büyü müdür yoksa siz mi görmüyorsunuz?"**

16- **"Giriniz oraya."** Ve onun aşırı sıcağını tadınız. **"İster sabrediniz ister sabretmeyiniz. Sizin için birdir. Siz ancak işlediğinizin karşılığını alacaksınız."**

17- **"Muhakkak takvâ sahipleri cennetler ve nimetler içindedirler."**

18- **"Rabbinin kendilerine verdiği zevk içerisindedirler."** Ondan lezzet alırlar, sevinçlidirler. **"Rabbleri onları cehennem azabından da korumuştur."** Kurtarmıştır.

19- **"İşleyegeldiğiniz sebebi ile afiyetle yeyin için."**

20- **"Sıra sıra dizili tahtlara yaslananlar"** oturup dinlenenler **"olarak. Onlara iri gözlü hurileri de"** güzel, saliha, beyaz tenli, gözleri iri ve önceden kimsenin kendileri ile evlenmediği zevceleri **"eş yaptık."**

21- **"İman edip soyları iman ile kendilerine uyanların"** imanda soylarından gelenler de kendilerine ortak olanların **"biz evlatlarını da kendilerine katarız. Amellerinden de hiçbir şey eksiltmeyiz. Her kişi kendi kazandıkları karşılığında bir rehinedir."** Her insanın durumu ameline göredir. Kimse başkasının günahını yüklenmez.

22- **"Onlara canlarının çekeceği meyve ve eti ardarda fazlası ile verdik."**

23- **"Orada"** cennette **"kadehleri"** şarabı yahut içinde şarap bulunan kâseleri **"elden ele dolaştırırlar."** Biri diğerine uzatır/ikram eder. **"Onlarda içtiklerinden ötürü ne saçmalamaları"** o içki sebebi ile aralarında çirkin sözler söylemeleri **"ne de günah kazanmaları söz konusudur."** Onu içmelerinden ötürü günah da kazanmazlar, sarhoş olmazlar.

24- **"Etraflarında sedefleri gizlenmiş incileri andıran"** güzellik ve berraklığı bakımından sedeflerinde korunan inci gibi olan **"genç hizmetçiler"** yüce Allah'ın onlara hizmete tahsis ettiği çocuklar **"dolaşır durur."**

25- **"Birbirlerine dönerek karşılıklı soru sorarlar."**

26- **"Gerçekten Biz daha önce ailelerimiz arasında"** azaba uğramaktan **"korku içinde idik, derler."**

27- **"Allah bize lutfetti"** Rabbimiz bize mağfireti ve cenneti ihsan buyurdu, **"da bizi semum azabından"** aşırı sıcağı deri gözeneklerinden içeriye giren cehennem ateşinden **"korudu."**

28- **"Şüphesiz ki Biz önceden ona ibadet ediyorduk. Gerçekten O, Berr"** pek çok ihsanda bulunan, pek şefkatli olan **"Rahim olandır."**

29- **"Artık sen öğüt vermeyi sürdür. Sen Rabbinin nimeti sayesinde"** Rabbinin sana olan lütfu ve risaleti ikramı ile **"kâhin"** vahiysiz olarak gaybî hususları haber veren **"de değilsin, deli de değilsin."**

30- **"Yoksa onlar: O bir şairdir, biz onun zamanın ızdırap veren musibetine uğramasını bekliyoruz,"** zamanın helâk edici olaylarının gelip onu bulmasını ve böylelikle ondan yana rahata kavuşmamızı bekliyoruz **"mu diyorlar?"**

31- **"De ki:"** ölümümü **"bekleyedurun. Şüphesiz ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."**

Tûr Sûresi 15-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler cehennem bekçilerinin Kur'ân-ı Kerim'in büyü olduğunu ileri süren kâfirlere yaptığı azarları açıklamayı sürdürmekte, daha sonra takvâ sahiplerinin konumunu, onların Kıyâmet gününde cennette içinde bulunacakları nimetleri de açıklamaktadır. Böylelikle, böyle bir konuma doğru duygularımız da harekete geçirilmiş ve ona göz dikmemiz sağlanmakta, böyle bir konuma ulaşmak için ciddi olarak amel etmeye teşvik edilmekteyiz.

2. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kavminin kendisine karşı kötü ve edebe aykırı bir durum takınmalarına rağmen kavmine hatırlatıp öğüt vermeyi sürdürmesi emrini yönlendirmekte, âyetler alay, eğlenme ve azar üslûbu ile de onlara cevap vermektedir.

Tûr Sûresi 15-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim korkutmayı ve teşviki bir arada yapar. Böylelikle bizlere kusurlu davrananları, yanlış yapanları cezalandırmayı öğrettiği gibi güzel davranışta bulunanları ödüllendirmeyi de öğretmektedir.

2. Cennette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanın hatırına gelmeyen pek çok nimetler vardır.

3. Yüce Allah'ın rızasını ve cennetini elde edip azabından kurtulmanın yolu Kıyâmet gününden çekinmek, Allah'ın huzuruna çıkmaktan ve ona hesap vermekten korkmak, dünyaya ve dünyada bulunan azıcık faydaya aldanmamaktan geçer.

4. Şanı yüce Allah'ın kullarına ihsanlarda bulunan bağışları ile onlara lütufta bulunan *"el-Berr"* ve onlara rahmetinin pek büyük olması, sıfatlarındandır.

5. Babaların takvâ sahibi ve salih kimseler olması, onların mü'min çocuklarına faydalı olur. Böylelikle yüce Allah onları cennette babalarının yüksek derecelerine yükseltir.

6. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), Rabbinden getirdiği bütün tebliğlerinde doğru söylemiştir ve en ileri derecede emindir. Yüce Allah kavminin eziyetlerine sabredip onun elleri ile din nimetini tamamlayıncaya kadar cihad etmesi sûreti ile de onu korumuş, onu kollamıştır.

32- **"Onlara bunu akılları mı emrediyor yoksa onlar azgınlar"** inat, küfür, tuğyânda haddi aşanlar **"topluluğu mudurlar?"**

33- **"Yoksa onlar: Onu kendisi uydurup düzüyor"** Kur'ân'ı kendisi kendiliğinden uydurdu **"mu derler? Hayır, onlar iman etmezler."** Gerçek onların ileri sürdükleri gibi değildir. Gerçek onların Kur'ân'ı tasdik etmedikleridir. Çünkü onlar inat eden, büyüklük taslayan kimselerdir.

34- **"Eğer doğru söyleyenler iseler haydi onun gibi"** lafızları, manaları ve güzel beyanı itibari ile Kur'ân'a benzeyen **"bir söz getirsinler."**

35- **"Yoksa onlar bir şeysiz** (yaratıcısız) **mı yaratıldılar yoksa yaratanlar onlar mıdır?"**

36- **"Yoksa göklerle yeri onlar mı yarattılar? Hayır, onlar yakîn sahibi değildirler."** Yüce Allah'ın vahdâniyetini, ölümden sonra diriltme kudretini tasdik etmiyorlar.

37- **"Yoksa Rabbinin hazineleri"** Allah'ın rızık ve rahmet hazineleri ya da onun kudreti ile var ettikleri **"onların yanında mıdır? Yoksa egemen olanlar"** galip gelenler ya da dilediklerini yapan mutlak egemen kimseler **"onlar mıdır?"**

38- **"Yoksa onların dinlemek için"** üzerlerinde semâya yükselip çıktıkları **"merdivenleri mi var? O halde onların dinleyicileri apaçık bir delil"** anlaşılır bir belge **"getirsin."**

39- **"Yoksa kız çocuklar onundur da oğullar sizin midir?"**

40- **"Yoksa sen onlardan bir ücret mi istiyorsun da bu**

sebeple onlar borçtan dolayı ağır bir yük altına mı girmişler?" Kendilerinden istediğin bu ücretten ötürü mü yorgun, bitkin kalmışlar?

41- **"Yoksa gayb onlarındır da onlar mı yazıyorlar?"**

42- **"Yoksa onlar"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den ve davetinden kurtulmak için **"bir tuzak"** bir komplo **"mu kurmak istiyorlar? Fakat o inkâr edenlerin kendileridir asıl tuzağa düşenler."** Hile ve tuzaklarına karşılık en kötü şekilde cezalandırılanlar.

43- **"Yoksa onların Allah'tan başka ilâhları mı vardır? Allah onların ortak koşmakta olduklarından münezzehtir."**

44- **"Eğer gökten"** kendilerini azaplandırmak için üzerlerine **"düşen"** pek büyük **"bir parça görseler: Üst üste"** kendilerine yağmur yağdıracak ve birbiri üstüne toplanıp **"yığılmış bir buluttur, diyeceklerdir."**

45- "Şimdi onları baygın düşüp" pek ağır bir azap ile azaplandırılıp **"yıkılacakları günleri"** Kıyâmet günü **"ile karşılaşana kadar bırak!"** Ey Muhammed, sen onları, onlara karşı görevini yerine getirdikten sonra kendi dalâletleri içerisinde terk et!

46- "O günde tuzaklarının kendilerine hiçbir faydası olmaz." Hilelerinin kendilerine bir faydası olmayacağı gibi azabı da kendilerinden uzaklaştırmayacaktır. **"Onlara yardım da olunmaz."**

47- "O zulmedenler için de muhakkak bundan" âhiret azabından **"önce bir azap vardır."** O da açlık, kıtlık, vebalar, çeşitli hastalıklar, musibetler ya da başka türlü dünyevî azaplar ya da kabir azabıdır. **"Fakat onların çoğu bilmezler."**

48- "Rabbinin hükmü gelene kadar sabret! Muhakkak ki sen bizim gözetimimiz altındasın. Kalktığın vakit" uykundan ve her meclisten kalktığın zaman **"da Rabbini hamd ile tesbih et"** yüce Allah'a dua et, zikret.

49- "Gecenin bir kısmında da, yıldızların kaybolması vaktinde de O'nu tesbih et." Aynı şekilde yıldızların sabahın aydınlığı sebebi ile battığı vakit olan gecenin son vakitlerinde de Rabbini zikret ve O'na dua et, O'nun için namaz kıl!

Tûr Sûresi 32-49. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletini inkâr eden kâfirlere cevap vermeyi sürdürmekte, onları azarlamakta, onlarla alay etmektedir.

2. Aynı şekilde onların Allah'ın vahdaniyetini inkâr etmelerinin, Resûlü'nü yalanlamalarının sebebinin de hakka karşı büyüklenmek ve inat olduğunu açıklamaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e hitap ederek onları inat ve büyüklenmeleri içerisinde muhakkak gerçekleşecek olan azap gelip onları buluncaya kadar onları bırakmasını emretmekte, Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabretmesini, emrini yerine getirip risaletini tebliğ etmesi için de yüce Allah'ı anarak O'nu tesbih ederek, O'nun için namaz kılıp O'na dua ederek yardım ve destek almasını istemektedir.

Tûr Sûresi 32-49. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim ebedi bir mucize olup Allah onunla fasahat sahibi ve güçlü bir beyan kudretleri olan Araplara meydan okumuştur.

2. Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini pekiştiren hususlardan birisi de şudur: Biz önceleri anılmaya değer bir şey değilken bizi yarattı, rızık hazinelerini, Allah'ın kudreti ile yarattıklarını hiç kimse elinde tutamaz, aynı zamanda kimse -kendisine vahiy gelen bir nebi olması dışında- meleklerin sözünü işitip semadan doğru haberleri getirebilecek güce sahip değildir.

3. Kâfirlerin ve müşriklerin yalancılıklarını, akıllarının basitliğini pekiştiren hususlardan birisi de onların, kızları yüce Allah'a nispet ederken erkek çocukları kendilerine nispet etmeleridir. Hâlbuki kendileri kız çocuklarından hoşlanmaz, erkek çocukları severler.

4. Yüce Allah inkârcıları ve günahkârları dünyada ve kabirlerinde azaplandırır. Sonra da en ağır azap cehennem ateşinde olacaktır.

5. Yüce Allah, Nebisine ikramda bulunmuştur. Onu en yüksek bir konuma yerleştirdiğini de *"Muhakkak ki sen bizim gözetimimiz altındasın."* buyruğu ile ifade etmektedir.

6. Yüce Allah'a yakın olmaya yardımcı hususlardan birisi de bütün durumlarda O'nu tesbih etmek, O'nu her zaman anıp Kur'ân-ı Kerim okuyup namaz kılmaktır.

53- NECM SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 62 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve "yıldız" anlamına gelen necm kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Battığı zaman yıldıza and olsun ki;"** yüce Allah battığı ve aşağı kaydığı zaman yıldıza yemin etmektedir.

2- **"Arkadaşınız asla sapmadı"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) haktan kayıp uzaklaşmadı, **"bâtıla da yönelmedi."** Hiçbir zaman bâtıl bir şeye inanmadı.

3- **"O, kendi hevâsından bir söz söylemez."** O kendi nefsinin hevâsından yahut kişisel görüşünden hareketle bir şey söylemez.

4- **"O, bildirilen bir vahiyden başka bir şey değildir."**

5- **"Ona çetin güçler sahibi öğretti."** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Kur'ân'ı öğreten, oldukça güçlü bir melektir. O da vahyin emini Cebrâil (aleyhisselâm)'dır.

6- **"O büyük bir güce sahiptir."** O çok güçlü yahut yaratılışı güzel birisidir. **"Hemen asıl şeklinde doğruluverdi."** Yüce Allah'ın kendisini yarattığı gerçek sûretinde doğruldu.

7- **"Ve o, en yüksek ufukta idi."** Cebrâil (aleyhisselâm) doğuda güneşin doğduğu yerde göğün ufkunda idi.

8- **"Sonra"** Cebrâil (aleyhisselâm) Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e **"yaklaşıp sarktı."** Ve ona yakınlığını daha da artırdı.

9- **"Böylece iki yay** (boyu) **kadar hatta daha da yaklaştı."** Ona iki yay yahut da iki arşın kadar yaklaştı. Yani oldukça yakınına geldi.

10- **"Kuluna vahyettiğini vahyetti."**

11- **"Gözü ile gördüğünü"** Cebrâil (aleyhisselâm)'ı gerçek sûretinde görmesi ile semalarda Allah'ın hayret verici mahlûkatından gördüklerini **"kalp yalanlamadı."**

12- **"Şimdi siz gördükleri hakkında onunla tartışıyor musunuz?"** Neden onunla tartışıp onu yalanlıyorsunuz?

13- **"Andolsun ki onu diğer bir inişinde de"** bir defa daha **"görmüştü."**

14- **"Sidretü'l-Müntehâ yanında"** *Sidretü'l-Müntehâ* yedinci semada bir ağaç olup, yaratılmışların ve bütün meleklerin bilgisi oraya kadar ulaşır. Sidre, Arabistan kirazı ağacının adıdır.

15- "Cennetü'l-Me'vâ da onun yanındadır."

16- "O vakit Sidre'yi bürüyen bürüyordu." Hayret verici şeyler, yüce Allah'tan nurlar, sırlar ve onu örten diğer şeyler örtüyordu.

17- "Göz başka yöne kaymadı ve şaşmadı da." Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in gözü görmesi emredilenden başka tarafa kaymadı ve oraları aşarak görmesi emredilmedik yerlere ulaşmadı.

18- "Andolsun ki Rabbinin büyük âyetlerinden" hayret verici hususlar pek büyük mahlûkat ve deliller **"görmüştür."**

19-20- "Şimdi haber verin, Lat ve Uzzâ'dan ve diğer üçüncüleri olan Menat'tan." Bunlar cahiliye döneminde ibadet ettikleri putların isimleridir.

21- "Erkekler sizin, dişiler onun mu?"

22- "O takdirde bu insafsızca" adil olmayan, zalimce **"bir paylaştırmadır."**

23- "Onlar ancak sizin ve atalarınızın adlandırdığı ve Allah'ın kendileri hakkında bir sultan" delil ya da belge **"indirmediği bir takım isimlerden ibarettir. Onlar ancak zanna"** bu putlara tapmak hususunda ancak zanlara, vehimlere **"ve nefislerin hevâsına"** nefislerinin arzularına **"uyarlar. Hâlbuki andolsun Rablerinden kendilerine hidâyet gelmiştir."**

24- "Ya insana umduğu her şey mi var?" Aksine insana canının çektiği her şey verilmez.

25- "Dünya da âhiret de Allah'ındır."

26- "Göklerde" meleklerden **"nice melek vardır ki, Allah'ın dileyip razı olduğu kimseye izin vermedikçe şefaatleri hiçbir işe yaramaz."**

Necm Sûresi 1-26. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler vahyin şüphesiz bir gerçek olduğunu, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in vahiy yolu ile Rabbinden bir takım emirler aldığını ve ancak hak ile konuştuğunu açıklayarak başlamaktadır. Aynı şekilde sabit olduğu üzere Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) vahyin emini Cebrâil (aleyhisselâm)'ı gerçek melek sûretinde gözleri ile görmüş sonra da yüce Rabbinin kudretinin bazı delilleri ile ilâhî sanatının hayret verici bazı belgelerini de görmüştür. Bütün bunlar yüce Allah'ın o mübarek gecede ona lütfedip ihsan ettiklerindendir. Daha sonra âyet-i kerimeler müşriklerin Allah'ın dışında tapındıkları putları söz konusu etmekte, onların akidelerinin ne kadar sahte olduğunu açıklamaktadır.

Necm Sûresi 1-26. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah yarattıkları arasından -önemini ortaya çıkarmak ve hakkında yemin ettiği hususu pekiştirmek üzere- dilediği şeye yemin eder. Ama insanların tazim etmek ve takdis etmek maksadıyla yüce Allah'tan başkası adına yemin etmeleri caiz değildir.

2. Şanı yüce Allah, Nebisini duasını kabul etmek, onu semavata yükseltmek ve ona pek çok mucizeler vermek sûreti ile pek büyük ikramlarda bulunmuştur.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) tebliğ ettiği bütün hususlarda güvenilirdir ve doğru söylemiştir. Onun vahye dair gördüğü şeyler, mucizeler ya da kâinattaki âyetler hakkında tartışmamız caiz değildir.

4. Namazın fazileti, önemi ve diğer ibadetler arasındaki yeri pek büyüktür.

5. Kendi elleri ile yaptıkları bir takım put ve heykellere tapınan müşriklerin akılları gerçekten düzeysizdir. Şanı yüce Allah ise dünyanın da âhiretin de mutlak sahibi ve egemenidir.

27- "Şüphe yok ki ahirete iman etmeyenler meleklere elbette dişi adı takarlar."

28- "Hâlbuki onların buna dair bilgileri yoktur. Onlar ancak zanna" vehme **"uyarlar. Zan ise hiç şüphesiz hak adına bir şey ifade etmez."**

29- "O halde Zikrimize sırtını dönen ve dünya hayatından başkasını istemeyen kimselerden sen de yüz çevir."

30- "Onların ilimde varabildikleri son nokta" bilgilerinin vardığı son yer **"işte budur. Şüphesiz Rabbin yolundan sapanı"** hak ve hidâyet yolundan sapıp uzaklaşanı **"da en iyi bilendir, hidâyet bulanı da en iyi bilen O'dur."**

31- "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. (Bu) **kötülük edenleri yaptıkları karşılığında cezalandırması, güzel amelde bulunanları daha güzeli"** cennet **"ile mükâfatlandırması içindir."**

32- "O kimseler ki küçük kusurlardan başka" hemen hemen her insanın kurtulamadığı küçük günahlar yahut da insanın tevbe edip bir daha geri dönmediği büyük günahlardan **"başka günahların büyüklerinden"** şirk, insan öldürmek gibi büyük günahlardan **"ve hayasızlıklardan"** zina gibi çirkin olan her büyük günahtan **"uzak dururlar. Gerçekten Rabbin mağfireti geniş olandır. O, sizi yerden yarattığı zaman ve annelerinizin karnında ceninler"** annelerinizin rahimlerinde görünmez ve gizli **"halinde iken sizi en iyi bilendir. Artık kendinizi temize çıkarmayın."** Güzel amellerde bulunmakla kendinizi övmeyin. **"O, kimin takvâlı davrandığını en iyi bilendir."**

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَٓائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثٰى ﴿٢٧﴾
وَمَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍۜ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّۚ وَاِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنٖي مِنَ
الْحَقِّ شَيْـٔاًۚ ﴿٢٨﴾ فَاَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلّٰى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ اِلَّا الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَاۜ ﴿٢٩﴾ ذٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ
سَبٖيلِهٖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدٰى ﴿٣٠﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي
الْاَرْضِۙ لِيَجْزِيَ الَّذٖينَ اَسَٓاؤُ۫ا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذٖينَ اَحْسَنُوا
بِالْحُسْنٰىۚ ﴿٣١﴾ اَلَّذٖينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا
اللَّمَمَۜ اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِۜ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ
وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فٖي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْۚ فَلَا تُزَكُّٓوا اَنْفُسَكُمْۜ هُوَ اَعْلَمُ
بِمَنِ اتَّقٰى ﴿٣٢﴾ اَفَرَاَيْتَ الَّذٖي تَوَلّٰىۙ ﴿٣٣﴾ وَاَعْطٰى قَلٖيلًا وَاَكْدٰى
﴿٣٤﴾ اَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرٰى ﴿٣٥﴾ اَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فٖي صُحُفِ
مُوسٰىۙ ﴿٣٦﴾ وَاِبْرٰهٖيمَ الَّذٖي وَفّٰىۙ ﴿٣٧﴾ اَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۙ
﴿٣٨﴾ وَاَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰىۙ ﴿٣٩﴾ وَاَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرٰى
﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزٰيهُ الْجَزَٓاءَ الْاَوْفٰىۙ ﴿٤١﴾ وَاَنَّ اِلٰى رَبِّكَ الْمُنْتَهٰىۙ
﴿٤٢﴾ وَاَنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ وَاَبْكٰىۙ ﴿٤٣﴾ وَاَنَّهُ هُوَ اَمَاتَ وَاَحْيَاۙ ﴿٤٤﴾

33- "Şimdi gördün mü o yüz çevireni?"

34- "Ve az bir şey verip sımsıkı tutanı?" Yani aşırı cimriliğinden daha önce verdiklerini kesip vermeyeni?

35- "Gayb ilmi yanındadır da artık o mu görüyor?"

36- "Yoksa ona Musâ'nın sahifelerinde" Tevrat'ta **"olan haber verilmedi mi?"**

37- "Ve ahdini eksiksiz yerine getiren" emrolunduğu Allah'a itaati ve risaletin tebliğini tastamam ifa eden **"İbrahim'in** (sahifelerinde)**."**

38- "Yük taşıyıcı hiçbir kimsenin başkasının yükünü yüklenmeyeceğini" kimsenin başkasının günahını yüklenmeyeceğini,

39- "İnsan için kendi çalıştığından başkasının olmadığını,"

40- "Çalıştığının muhakkak ileride görüleceğini,"

41- "Sonra da onun yaptıklarının en mükemmel bir şekilde karşılığının verileceğini," yapıp ettiklerinin karşılığını her bir insanın eksiksiz ve zulüm söz konusu olmaksızın tastamam alacağını,

42- "Şüphesiz ki son gidişin Rabbine olacağını," sonunda dönülüp varılacak yerin yalnız yüce Allah'ın huzuruna olacağını,

43- "Güldürenin de ağlatanın da şüphesiz O olduğunu," insanın gülme ve ağlama özelliğini yaratanın ve bunların her birisi için sebepler takdir edenin O olduğunu,

44- "Öldürenin de diriltenin de gerçekten O olduğunu..."

Necm Sûresi 27-44. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler meleklerin Allah'ın kızları olduğunu ileri süren müşrikleri söz konusu etmeyi sürdürmektedir. Sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yüce Allah'ı anmaktan yüz çevirip kendisini dünya ile uğraştıran herkesten uzaklaşmasını emretmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler âhirete ve âhirette verilecek karşılıklara işaret etmekte, yüce Allah'ın bütün kullarını çok iyi bildiğini ve hesaplarının ve amellerinin karşılıklarının da buna göre gerçekleşeceğini açıklamaktadır.

3. Daha sonra âyet-i kerimeler en eski risaletten beri olduğu şekli ile akidenin esaslarını açıklamaktadır: Buna göre sorumluluk bireyseldir, her insan kendi amelinden hesaba çekilecektir. Bütün insanlar, bütün işlerinde meşîeti (iradesi) ne göre tasarrufta bulunan Rabblerinin huzuruna varacaklardır.

Necm Sûresi 27-44. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Doğru akidenin, oldukça güçlü temeller, kesin deliller ve şüphe ve zan ihtimâli bulunmayan kesin kanaatler üzerinde yükselmesi gerekir.

2. İslâm, kızlardan hoşlanmayıp erkekleri seven cahiliye dönemi insanlarının bilinen durumunun aksine erkek ile kız arasında herhangi bir ayırım gözetmez.

3. Melekler, erkeklikle dişilikle nitelendirilemezler. Çünkü onlar ne evlenirler ne de çoğalırlar.

4. Allah'ın zikrinden yüz çevirenlerle birlikte faydasız tartışmalarla vakit kaybetmenin gereği yoktur.

5. Her insan bu varlık âleminde kendi ameli ile irtibatlıdır. İleride şanı yüce Allah'tan amellerinin âdil karşılığını alacaktır.

6. Büyük günahlardan ve bunların çirkin ve hayâsızca olanlarından uzak duran kimselere yüce Allah içine düşmekten kimsenin kurtulamadığı küçük günahları bağışlar. Aynı zamanda tevbe edenlere büyük günahları da -bir daha onlara dönmemeleri şartı ile- bağışlar.

7. İnsanın kendisini övmesi, -ne kadar büyük olursa olsun- amellerini beğenmesi caiz değildir. Ona düşen yüce Allah'a karşı mütevazı olmaktır.

8. İslâm akidesi uğrunda karşılıksız harcamak, bağışta bulunmakta duraksamaksızın malı ile canı ile fedakârlıklarda bulunmak bir zorunluluktur.

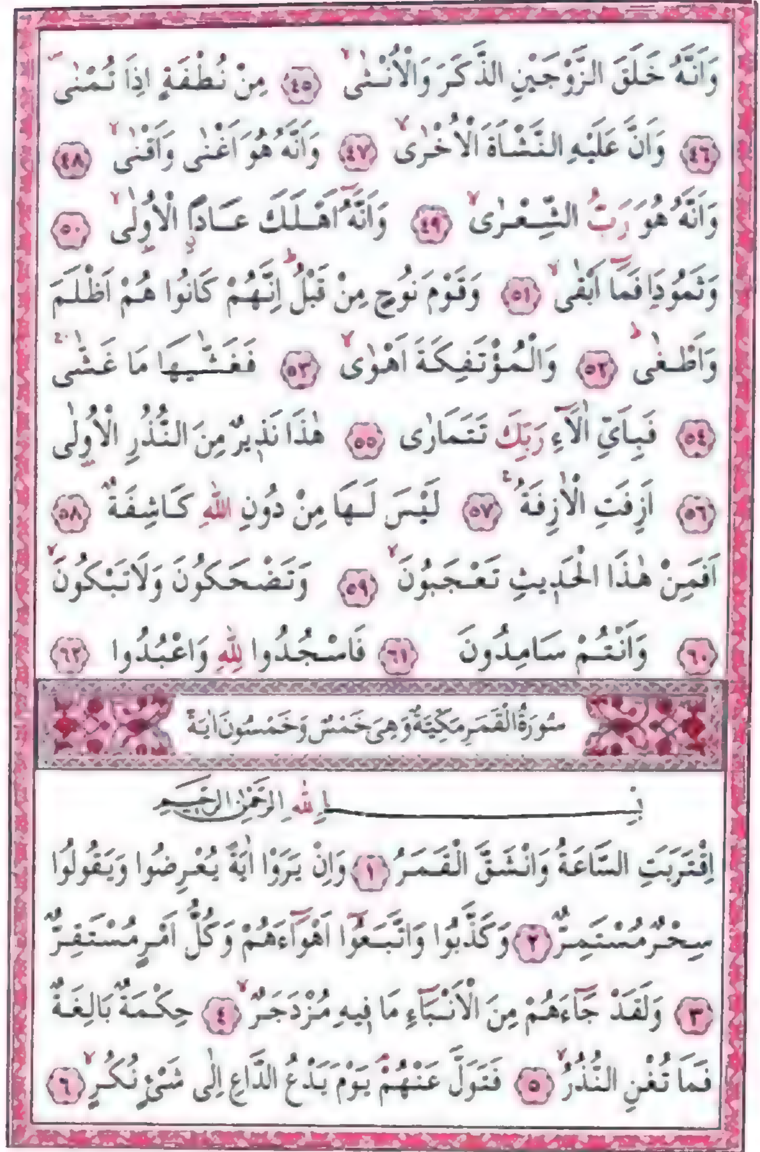

45-46- "Döküldüğü zaman bir nutfeden" insan vücudundan salgılanan ve dişinin rahmine atılan meniden **"erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti"** iki türü **"O'nun yarattığını,"**

47- "Tekrar diriltmenin" ölümden sonra hayat vermenin **"de O'na ait olduğunu,"**

48- "Muhakkak zengin kılanın da O, malı onlara verenin" fakir bırakanın **"da O olduğunu,"**

49- Güneşten yirmi kat daha ağır, ışığı güneş ışığından yirmi kat fazla bir yıldız olan **"Şi'râ yıldızının Rabbinin gerçekten O olduğunu,"**

50- "Muhakkak ki önceki Âd kavmini" yani Hud (aleyhisselâm) kavmini **"O'nun helâk ettiğini,"**

51- "Semûd'u da bırakmadığını,"

52- "Önceden de Nuh kavmini -çünkü onlar daha zalim ve daha azgındılar-"

53- "(Lût kavminin) **şehirlerini kaldırıp yere attığını,"** yani Lût (aleyhisselâm)'ın kavminin şehirlerini yukarıya kaldırdıktan sonra yere attı ve bu şehirlerin altı üstüne geldi.

54- "Örttüğü şeylerle onları" o şehirleri dehşetli, kapsamlı türlü azaplarla **"örttüğünü?"**

55- "Şimdi Rabbinin nimetlerinin hangisini şüphe ile karşılarsın?" Tereddüt eder ve yalanlarsın.

56- "İşte bu da önceki uyarıp, korkutanlardan bir uyarıp korkutandır."

57- "Yakın olan" Kıyâmet **"yaklaştıkça yaklaştı."**

58- "Onu Allah'tan başka açığa çıkaracak yok." Onu geri çevirmeye yahut dehşetli ve zorlu hallerini gidermeye Allah'tan başka kimsenin gücü yetmez.

59- "Şimdi siz bu sözden" Kur'ân-ı Kerim'den **"dolayı mı hayret edersiniz?"**

60- "Ve gülersiniz de ağlamaz mısınız?"

61- "(Üstelik) **oyalanıp eğlenirsiniz?"**

62- "Haydi artık, Allah'a secde edin ve ibadet edin."

54- KAMER SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 55 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve "ay" anlamına gelen kamer kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "O saat" Kıyâmet günü **"yaklaştı ve ay yarıldı."**

2- **"Eğer bir âyet"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğuna delil bir alâmet **"görseler yüz çevirirler ve: Devam edip giden"** sürekli **"bir büyüdür, derler."**

3- **"Hem de yalanladılar ve hevâlarına uydular. Hâlbuki her bir işin"** sonunda varacağı ve karar kılacağı **"kararlaştırılmış bir vadesi vardır."** Ya da varacağı uygun bir yeri vardır.

4- **"Andolsun onlara kendisinde alıkoyucu özelliği olan"** içinde bulundukları küfür ve dalâletten kendilerini vazgeçirmeye ve sakındırmaya dair **"haberler gelmiştir."**

5- **"En üstün seviyede ve yeterli bir hikmettir."** Bu Kur'ân ve onun içinde bulunanlar hidâyet ve beyan bakımından en ileri noktaya varmıştır. **"Uyarılar ise fayda vermiyor."** Uyarıp korkutmalar, onları korkutan hususlar yahut Resûllerin bir faydası olmuyor.

6- **"O halde onlardan yüz çevir."** Terk et onları ey Muhammed! **"O çağırıcının"** Kıyâmet gününde İsrafil (aleyhisselâm)'ın Sûr'a üfüreceği zaman **"bilinmedik"** dehşetli halleri ve belaları dolayısıyla oldukça korkunç **"bir şeye çağıracağı o günde"** Kıyâmet gününde.

Necm Sûresi 45-62. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin bazı göstergelerine ve onun dünyada da âhirette de dilediği kimselere bir şeyler verip dilediklerine de vermediğine dikkatlerimizi çekmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler geçmişler arasından Resûlleri yalanlayanların başına gelen helâk ve yıkıma dikkatleri çekmekte, arkasından sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletinin doğruluğunu, Kıyâmetin kimsenin geri çevirme imkânı olmamak üzere pek yakında gerçekleşeceğini vurgulayarak sona ermektedir. Bu arada müşrikleri Kur'ân'a hayretlerinden, onu işittikleri zaman gülmelerinden ötürü azarlamakta, arkasından herkesten yüce Allah'ın huzurunda secdeye kapanmalarını ve ibadeti yalnızca ona yapmalarını istemektedir.

Necm Sûresi 45-62. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bütün Resûllerin çağrısı birdir. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti de sonuncu risalettir.

2. Şanı yüce Allah'ın her şeye gücü yeter. İnsana verdiği gülmek ve ağlamak ayırt edici özelliği de bunun tecellilerindendir.

3. Kötülük yenilgiye uğrar, hayır zafer kazanır.

4. Kur'ân-ı Kerim'i işittiğimiz yahut onu tilavet ettiğimiz zaman kalbimizin huşu duyması anlamlarını dikkatle düşünmemiz ve içindeki hükümlerle amel etmemiz gerekir.

Kamer Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler kâinattaki pek büyük bir olay olan ay'ın yarılmasından ve Mekke kâfirlerinin apaçık gerçeği yalanlamasından söz etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den de bu inatçılardan yüz çevirmesini istemektedir. Çünkü yakında Kıyâmet günü azabı onları bulacaktır.

Kamer Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmetin gerçekleşmesinin ve bu evrenin son bulmasının zamanı oldukça yaklaşmıştır.

2. Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ikramlarda bulunulmuş ve o hayatta iken dehşet verici, olağanüstü bir takım olaylar gösterilmiştir.

خُشَّعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ
﴿٧﴾ مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا
رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ
﴿١١﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾
وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ
كُفِرَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٥﴾ فَكَيْفَ كَانَ
عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٧﴾
كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ
نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا
الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾ فَقَالُوا
أَبَشَرًا مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا لَفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾ أَأُلْقِيَ الذِّكْرُ
عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنِ الْكَذَّابُ
الْأَشِرُ ﴿٢٦﴾ إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾

7- **"Gözlerinden zilletleri okunarak"** aşırı dehşetten zilletle aşağı bakarak **"darmadağın çekirgeler gibi kabirlerinden çıkarlar."**

8- **"Davetçiye"** boyunlarını uzatarak **"hızlıca koşup kâfirler: Bu zorlu"** içindeki pek büyük dehşetli hallerden ötürü çok çetin **"bir gündür, derler."**

9- **"Bundan önce Nuh'un kavmi yalanlamıştı. Kulumuzu"** Nuh (aleyhisselâm)'ı **"yalanladı onlar: O delidir, dediler ve"** risaletini tebliğ etmekten **"alıkonulmuştu."** Engellenmişti.

10- **"Nihayet o da Rabbine: Ben, gerçekten yenik düşürüldüm."** Gücüm bitti ve onlara bir şey yapamadım. **"Artık intikam al!"** Rabbim, senin çağrın adına sen yardımcı ol ve onlardan sen intikam al, emir senindir, **"diye dua etti."**

11- **"Biz de sağanak sağanak"** güçlü ve bol, ardı arkasına yağan **"suyla"** yağmurla **"göğün kapılarını açtık."**

12- **"Yeri de kaynaklar halinde fışkırttık da su önceden takdir edilmiş"** Allah'ın takdir ettiği emrin gereğini yerine getirmek için, **"bir emir üzere"** -o da kâfirlerin tufan ile boğulması idi- **"birbirine kavuştu."**

13- **"Onu"** gemiyi **"levhaları ve çivileri"** çivilerle birbirine bağlanmış **"olan** (gemi) **üzerinde taşıdık."**

14- **"Korumamız"** suyun üzerinde yüce Allah'ın koruması, gözetimi ve nezareti **"altında akıyordu. Nankörlük ile karşılanana"** Nuh (aleyhisselâm)'a **"mükâfat olmak üzere."** Çünkü kavmi onu yalanlamış, onun faziletini inkâr etmişlerdi.

15- **"Andolsun ki Biz onu bir âyet"** ibret ve öğüt vesilesi **"olarak bıraktık. O halde var mı ibret alıp düşünen"** öğüt ve ibret alan?

16- **"Ya Benim azabım ve uyarıp korkutmalarım nasılmış?"** Allah'ın Resûllerini yalanlayıp âyetleri ile öğüt almayan kimselere uyarıları ve azabı ne kadar da şiddetlidir!

17- **"Andolsun ki Biz Kur'an'ı düşünmek için kolaylaştırdık. O halde var mı ibret alıp düşünen?"**

18- **"Âd kavmi yalanladı. Ya benim azabım ve korkutmalarım nasılmış?"**

19- **"Muhakkak Biz üzerlerine sürekli uğursuz"** onlara uğurlu gelmeyen **"bir günde sarsar bir rüzgâr"** şiddetlice esen oldukça soğuk ve son derece gürültülü **"bir rüzgar gönderdik."**

20- **"İnsanları koparıp atıyordu."** Onları kopartıyor sonra başları üzerine yere bırakıyor, boyunlarını kırıyordu. **"Sanki onlar kökünden kopmuş hurma kütükleri idiler."** Köklerinden kopup yerin üzerine yıkılmış hurma kütüklerini andırıyorlardı.

21- **"Ya benim azabım ve uyarıp korkutmalarım nasılmış?"**

22- **"Andolsun ki Biz Kur'ân'ı düşünmek için kolaylaştırdık. O halde var mı ibret alıp düşünen?"**

23- **"Semûd kavmi korkutmaları"** uyarıları, öğütleri **"yalanladı."**

24- "Bizden bir tek insana mı, ona mı uyacağız? O takdirde hiç şüphesiz bir sapıklık ve bir çılgınlık" pek çetin bir azap yahut bir delilik **"içinde oluruz, dediler."**

25- "Zikir" vahiy **"aramızdan ona mı verildi? Hayır, o mağrur ve şımarık"** büyüklenen ve gurura kapılmış **"çok yalancı birisidir."**

26- "Yarın" âhirette **"kimin mağrur ve şımarık bir yalancı olduğunu bileceklerdir."**

27- "Gerçekten Biz onlara fitne" istediklerine uygun olarak onlara bir imtihan ve bir sınama **"olmak üzere o dişi deveyi göndeririz."** Onu kör bir kayadan çıkardık. **"Artık onları gözetle!"** Bekle! **"Ve"** eziyetlerine karşı **"sabret!"**

28- "Ve suyun aralarında" onlar bir gün dişi deve bir gün içecek şekilde kendileri ile dişi deve arasında **"pay edilmiş olduğunu"** paylaşıldığını **"onlara haber ver!"** Ey Salih, kavmine bunu bildir. **"Her biri su içme sırasında hazır olsun."** su kimin payı ise sırasında o suyun yanında olsun (su hakkını alsın).

29- "Bunun üzerine onlar arkadaşlarını çağırdılar." Bu kişi Semûd kavminden fesat çıkartıcı bedbahtlardan bir adamdı. **"O da alacağını alıp dişi deveyi önce ayaklarını biçip devirdi."** Deveye kılıcını indirip öldürdü.

30- "Peki ya azabım ve uyarıp korkutmalarım nasıl oldu?

31- "Gerçekten Biz üzerlerine bir tek çığlık" onlardan kimseyi geriye bırakmayan bir feryat **"gönderdik ve hayvan ağılına konulan çerçöp gibi oldular."** Paramparça edilip ufalanan ve ayaklarla çiğnenmiş, kurumuş yaprak dalları gibi oldular.

32- "Andolsun ki Biz Kur'ân'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Peki, öğüt alan bir kimse var mı?"

Kamer Sûresi 7-32. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Kıyâmet günü sahnelerinden bir sahneyi ve o günün dehşetli hallerini canlandırmaktadır. İnsanlar kabirlerinden korku ve dehşete kapılmış olduğu halde hızlıca çıkacaklar. Sonra âyetler yüce Allah'ın daha önce Resûlleri yalanlayan nesiller üzerine yağdırdığı azaplandırma tablolarını canlandırmaktadır. Böylelikle Mekke kâfirleri ile onlara uyan kimselerin kendilerinden öncekilerin başına gelenlerden öğüt almaları istenmiştir.

Kamer Sûresi 7-32. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Geçmiş ümmetlerin başına inen azap ve helâk edilme olaylarından öğüt almak bir zorunluluktur. Onların Resûlleri yalanlamış olduklarına ve getirdikleri ile alay ettiklerine bakarak (âkıbetlerinden) ibret almak gerekir.

2. Emrine aykırı hareket edenlerin sonunu getirmekte ve kendisine itaat edip takvâ sahibi olanlara mükâfat vermek hususunda yüce Allah'ın kudretinin bir sınırı yoktur.

3. Şanı yüce Allah, Resûllerine yardım eder ve melekler, rüzgâr, yıldırım, tufan gibi, nezdindeki ordularla onları destekler.

4. *"Peki ya azabım ve uyarıp korkutmalarım nasıl oldu?"* âyet-i kerimesi azaplandırma sahnelerinden her birisinin sonunda tekrarlanmış bulunuyor. Bundan maksat ise bu yalanlayıcıların başına inen dehşetli hallerin farkına varmak, korkutmak, hayrete kapılmak, diğer taraftan geçmişlerin haberleri üzerinde iyice düşünüp öğüt almak için kalpleri uyandırmak ve aynı zamanda Resûlleri yalanlayanların hepsinin azabın inmesini istediklerine de işaret edilmekte ve diğer taraftan da bunların uyarıcının doğruluğunu pekiştirdiğine dikkat çekilmektedir.

5. Aynı şekilde, *"Andolsun ki Biz Kur'ân'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Peki, öğüt alan bir kimse var mı?"* âyeti de Kur'ân-ı Kerim'in ellerimizin arasında hazır bulunduğunu, onun kolaylıkla ele alınıp anlaşılabileceğini açıklamak için tekrar edilmiştir. Bu Kur'ân-ı Kerim'de her insanı onu okuyup anlamlarını iyice düşünmek için kendisine bağlayan bir çekicilik vardır. Bu Kur'ân-ı Kerim'de doğruluğun, sadeliğin insan tabiatına uygun ve yatkın oluşun çekiciliği vardır. Bu kitapta sonsuz hayret verici özellikler vardır. Kalp onun üzerinde düşündükçe önceden fark etmediği yeni azıklarla geri döner.

33- "Lût kavmi de korkutmaları yalanladı."

34- "Biz üzerlerine ufak taş" yahut taş **"yağdıran bir rüzgâr gönderdik. Lût'un ailesi müstesnâ onları seher vaktinde"** sabahtan az önce **"kurtardık."**

35- "Tarafımızdan bir nimet olmak üzere, işte şükredenleri Biz böyle mükâfatlandırırız."

36- "Andolsun ki onları yakalayıverişimizle" Allah'ın pek şiddetli cezası ile **"korkutmuş idiyse de onlar korkutup uyarmaları şüpheyle karşılamışlardı."** Uyarıları hakkında şüpheye düşmüşler, tehdidini yalanlamışlardı.

37- "Andolsun onlar misafirlerine dahi kötülük yapmak istediler." Ondan kendilerini misafirlerinin yanına -onlarla Lût kavminin amelini işlemek üzere- götürmesini istediler **"de gözlerini silme kör ettik."** Allah gözlerini kör etti yahut gözlerini silme kör ederek bir etkileri kalmadı. **"Şimdi azabımı ve korkutmalarımı tadın!"**

38- "Andolsun yerini bulmuş ve geri çevirilemez" âhiret azabı ile bitişecek daimi **"bir azap sabahleyin erkenden onları bastırdı."**

39- "Şimdi de azabımı ve korkutmalarımı tadın."

40- "Andolsun Biz Kur'an'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Peki var mı öğüt alıp düşünen?"

41- "Andolsun Firavun (ve hanedanına) **uyarıp korkutanlar gelmişti."**

42- "Âyetlerimizin" Allah'ın kendileri ile Musâ (aleyhisselâm)'ı destekledİği mucizelerin **"hepsini yalanladılar. Biz de onları muktedir ve her şeye galip gelenin yakalayışı ile alıverdik."** Allah onları oldukça güçlü ve kalabalık oldukları halde denizde, suda boğmak sûreti ile onlardan intikam aldı.

43- "Sizin kâfirleriniz" ey Araplar, aranızdaki kâfirleriniz **"bunlardan mı hayırlıdır?"** Allah'ın azabının üzerlerine indiği o kimselerden iyi midir? **"Yoksa kitaplarda"** semavî kitaplarda **"sizin için bir beraet mı var?"**

44- "Yoksa onlar: Biz birbirine yardım eden bir topluluğuz, mu diyorlar?"

45- "Yakında o topluluk" müşrikler topluluğu **"yenilecek ve arkalarını dönerek"** hüsrana uğramış zeliller olarak **"kaçacaklardır."**

46- "Asıl onlara vadolunan vakit Kıyâmettir ve o Kıyâmet daha büyük belâ ve daha acıdır." Dünya azabına göre daha büyük bir musibettir, daha korkunçtur ve çok daha acıdır.

47- "Muhakkak ki günahkârlar sapıklıkta ve çılgın ateş içindedirler." Âhirette alev alev yanan bir ateşte olacaklar yahut da zarar ve çılgınlık içindedirler.

48- "O gün yüzleri üzere ateşe sürüklenirler. Cehennemin dokunmasını" azabını **"tadın,** (denilir)."

49- "Çünkü Biz, her şeyi bir kader" daha önce gerçekleştirilmiş, sapasağlam, değiştirilmesi ya da düzeltme yapılması imkânsız bir takdir **"ile yarattık."**

50- "Emrimiz" şanı yüce Allah'ın yaratmak ve var etmek hakkındaki emri **"ancak birdir."** O, tek bir sözdür. Bu da: "ol" sözüdür. **"Ve bir göz kırpması gibidir."** Pek hızlı ve çabucak bir bakış gibidir.

51- "Andolsun Biz" küfürde sizin gibi olan **"benzerlerinizi helâk ettik. O halde var mı bir düşünen?"** Öğüt ve ibret alan?

52- "İşledikleri her şey defterlerdedir." Hafaza melekleri ile birlikte onların kaydettikleri kitaplardadır.

53- "Küçük, büyük her şey" Levh-i Mahfuz'da **"satır satır yazılıdır."**

54- "Muhakkak ki takvâ sahipleri cennetlerde ve ırmaklardadır." Zevk almaları ve nimet olmak üzere su, şarap, bal ve sütten ırmakların başındadırlar.

55- "Sıdk meclisinde" razı olunan bir yerde pek hoş ve güzel bir konumda **"gayet muktedir bir melîkin"** her şeye kâdir pek büyük bir Rabbin **"yanındadırlar."**

Kamer Sûresi 33-55. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Lût (aleyhisselâm) kavminin helâk edilmesi ve Allah'ın Lût (aleyhisselâm)'ı ve onunla birlikte iman edenleri kurtarması sahnesini sunmaktadır. İşte yüce Allah iman ve itaat ile kendisine şükredenleri böyle kurtarır. Daha sonra âyet-i kerimeler Firavun'un ve askerlerinin Musâ (aleyhisselâm)'ı yalanlayıp doğruluğuna delil olan mucizelerini inkâr etmelerinden sonra denizde boğmak sûreti ile helâk edilmelerini dile getirmektedir. Arkasından da Arap kâfirlerine hitap ederek onları geçmiş ümmetlerin karşı karşıya kaldıkları benzer bir azaba uğramaktan sakındırmakta sonra da sûrenin tamamı günahkâr bedbahtların akıbetlerini söz konusu ettikten sonra bahtiyar takvâ sahiplerinin akıbetini beyan ile sona ermektedir.

Kamer Sûresi 33-55. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Erkeklerin erkeklere cinsel yaklaşması olan Lût kavminin ameli, en hayâsız ve en çirkin işlerdendir. Böyle bir günahı işleyen bir kimse en ağır cezayı ve en çetin azabı hak eder. Ayrıca bu iş oldukça tehlikeli birçok hastalığı da beraberinde getirir ki, AIDS bunlardan birisidir.

2. Gerekli çaba ve gayretleri ortaya koyduktan ve işi yüce Allah'a havale edip takdirine rıza gösterdikten sonra, yüce Allah'a sığınmak ve O'na dua edip yakarmak gerekir.

3. Yüce Allah, Kureyş kâfirlerine yaptığı tehdidi gerçekleştirmiş, Bedir günü oldukça kötü bir yenilgiye uğramışlar, güçlü olmalarına, sayılarının, araç ve gereçlerinin çokluğuna rağmen de arkalarını dönüp kaçmışlardır.

4. Küçük ya da büyük her şey ve bu varlık âleminin bütün işleri yüce Allah'ın kaderi ile yaratılmış olup onun hükmü gereğince tedbir ve idare edilir.

5. Şanı yüce Allah takvâ sahipleri için âhirette hem duyuların ve azaların hissedeceği nimetlerini ihsan edecek ve böylelikle cennetlerde pınarların başlarında yararlanıp zevk alacaklar; hem de kalbî ve ruhî nimetleri onlara ihsan edecek, onlar da gücü her şeye yeten, her şeyin mutlak egemeni şanı yüce Allah'ın yakınında olmak ve onun ikramlarına mazhar olmak ile de zevk alıp yararlanacaklardır.

55- RAHMÂN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 78 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve Allah'ın isimlerinden olan "rahmân" kelimesi sûreye ad olmuştur. "Arûsü'l-Kur'ân" diye de anılır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Rahman," Rahmeti bütün yarattıklarını kuşatan aziz ve celil Allah,

2- "Kur'ân'ı öğretti." Hıfzedilmesini, anlaşılmasını ve gereği gibi tilâvet edilmesini (okunmasını) kolaylaştırdı.

3- "İnsanı yarattı."

4- "Ona beyanı öğretti." Diğer yaratılmışlar arasında ona konuşma ayrıcalığını verdi ve içindekini kelimelerle ifade edebilmek üzere bu hususta ona yardımcı olacak gerekli ne varsa onları da yarattı.

5- "Güneş de ay da bir hesapladır." Takdir edilmiş, oldukça incelikli bir hesaba göre akar dururlar.

6- "Necm" yani yerden çıkan ve gövdesi olmayan bitkiler yahut da semadaki yıldızlar **"da ağaçlar da secde ederler."**

7- "Göğe gelince, onu yükseltti ve mizanı koydu." Adaleti şeriat olarak tespit etti ve insanlara adil olmalarını emretti.

8-9- "Tartıda haksızlık yapmayın. Tartıyı adaletle" ve insafla **"dosdoğru yapın ve tartıda zarar vermeyin"** eksik tartmayın, **"diye emretti."**

10- "Yere gelince, onu da oranın yaratıkları için alçalttı." Yeri semâdan daha aşağıda, yaratılmışlar onun üzerinde karar bulsun diye yayılmış olarak halk etti.

11- "Orada meyveler ve tomurcuklu hurma ağaçları vardır."

12- "Samanlı" kabuklu **"taneler ve hoş kokulu bitkiler"** kokuları hoş olup koklanan bitkiler **"de vardır."**

13- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

14- "İnsanı" Âdem (aleyhisselâm)'ı **"testi gibi"** seramik denilen ateşte taşlaşıncaya kadar pişirilen **"ses veren kupkuru çamurdan"** dokunulduğu vakit bir sesi duyulan kuru bir çamurdan **"yarattı."**

15- "Cinleri de dumansız ateşten" dumanı olmayan katıksız ateş alevinden **"yarattı."**

16- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

Rahman Sûresi 1-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, bütün kullara geniş rahmet anlamını ihtiva eden *Rahman* adı ile başlamakta sonra yüce Allah'ın nimetlerini sunmaktadır. Bu nimetlerin ilki ve en önemlisi insana Kur'ân'ı öğretmesi, sonra insanı yaratıp ona konuşmayı ve beyânı (meramını açıklamayı) öğretmesidir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler güneş, ay, yıldız, ağaç, direksiz olarak yükseltilmiş semâ gibi kâinattaki nimetleri dile getirmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler insanların yaratılması ile cinlerin yaratılması nimetini söz konusu etmekte ve her bir nimetin akabinde cinlere ve insanlara yönelik olarak tekrar edilen şu soruyu yöneltmektedir: *Ey cinler ve insanlar! Siz Allah'ın pek çok olan nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?*

Rahman Sûresi 1-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce ve mübarek olan Allah bütün mahlûkata karşı pek merhametlidir. Onun rahmeti her şeyi kuşatmıştır.

2. Kur'ân-ı Kerim, nimetlerin en önemlilerinden ve en üstün olanlarındandır. Bundan dolayı yaratılma nimetinden ve insana konuşma ve beyânın öğretilmesi nimetinden önce söz konusu edilmiştir.

3. Yüce Allah'ın kullarına konuşmayı, söz söylemeyi öğretmiş olması ve bu hususta yardımcı olacak organlarını yaratması da kullarına rahmetinin bir tecellisidir.

4. Yüce Allah'ın hem kâinatta hem kendi öz nefislerinde en üstün nimetleri ihsan etmiş olması da kullarına rahmetinin tecellilerindendir.

5. Bütün varlık âlemi yüce Allah'a kulluk ile irtibatlıdır, onun emrine boyun eğmektedir. Yüce Allah adaleti farz kılmış, zulmü haram kılmıştır.

17- "O hem iki doğunun" yazın ve kışın yerleri farklı güneşin iki doğuş yerinin yahut da güneşin ve ayın doğuş yerlerinin **"Rabbidir, hem iki batının Rabbidir."**

18- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

19- "O iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıverdi." Tatlı ve tuzlu suları kendi özel mecralarında akıttı. Bunlar birbirlerine yakın akmaktadır ya da bunların iki ucu/tarafı birbirine kavuşmaktadır.

20- "Ama aralarında bir engel vardır." Ya yerden bir engel yahut yüce Allah'ın kudretinden bir engel vardır. -Çünkü tatlı ırmakların yüzeyi tuzlu denizlerin ve okyanusların yüzeyinden daha yüksektir.- **"Biri diğerine karışmaz."** Birbirlerine karışmak sûreti ile biri diğerini örtmez ve biri ötekini bozmaz. Aksine onların her birinin kendine ait özellikleri ve ayrıcalıkları vardır.

21- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

22- "O iki denizden inci ve mercan çıkar." *Mercan* kendi kendisine deniz tuzlarından oldukça sert bir iskelet inşa eden küçük bir deniz varlığıdır. Mercan süs olarak kullanılır. Çünkü çeşitli renkleri vardır.

23- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

24- "Denizde dağlar gibi" yüksek dağlar yahut pek yüksek köşkler gibi yukarı doğru **"yükseltilmiş akıp giden gemiler onundur."**

25- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

26- "Onun üzerindeki her canlı fânidir." Helâk olacaktır.

27- "Celâl" azamet **"ve ikram"** tam lütuf ve ihsan **"sahibi Rabbinin Vechi** (zatı) **ise kalıcıdır."**

28- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

29- "Göklerde ve yerde bulunan herkes O'ndan ister. O, her gün bir iştedir." Bir hikmete bağlı olarak bazı halleri var ederken bazılarını yok eder.

30- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

31- "Ey ağır yükler altında bulunan iki fırka" cinler ve insanlar! **"Yakında sizin hesabınıza bakacağız."** Size bunca mühlet verdikten sonra sizi hesaba çekeceğiz -yüce Allah kendi zatını tazim eden bir ifade ile böyle buyurmaktadır-.

32- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

33- **"Ey cin ve insan toplulukları! Eğer göklerle yerin kenarlarından kaçmaya gücünüz yetiyorsa"** yüce Allah'ın takdirinden kaçarak çıkabiliyorsanız **"kaçın! Ama buna dair bir sultanınız"** gücünüz, galibiyetiniz **"olmadıkça"** yahut yüce Allah'ın emri olmadan **"kaçamazsınız ki."**

34- **"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"**

35- **"Üzerinize"** insanlarla cinlerin üzerine **"ateş alevi"** dumansız katıksız alev **"ve bir duman salınır."** Alevsiz bir duman yahut da Kıyâmet gününde başların üzerinden dökülecek olan eritilmiş bakır dökülür, **"size yardım da olunmaz."**

36- **"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"**

37- **"Artık gök yarılıp yağ tortusunu andıran kırmızı bir gül gibi olduğu zaman"** kırmızılığında bir güle benzer hale geldiği ve erimiş zeytinyağı gibi eridiği zaman (haliniz ne olacak)?

38- **"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"**

39- **"O günde"** Kıyâmet gününde **"insana da cine de günahı sorulmayacak."** Hesap için durulacak yerde (Mevkifte) her bir ferdin nitelikleri ve ameli bilinecek ve yüzlerde bedbahtlığın alâmetleri yahut da mutluluğun ve kurtuluşun alâmetleri görülecektir.

40- **"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"**

Rahman Sûresi 17-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kudretinin görünen tecellilerini söz konusu etmeyi sürdürmekte ve insanları ve cinleri yüce Allah'ın nimetlerine şahit tutmakta, bu nimetlerin önemine ve her iki kesimin hayatındaki etkilerine dikkatlerini de çekmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bütün bu yaratılmışların tam anlamı ile yok olacakları sahnesini sunmaktadır. Hâlbuki aynı zamanda yüce Allah'ın mutlak varlığı bâki ve devamlı olacaktır.

3. Sonra âyet-i kerimeler Kıyâmet günündeki sonun tablosunu ve bugünde gerçekleşecek kâinattaki pek büyük değişimi de sunmaktadır.

Rahman Sûresi 17-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yer küresinin her bir yeri ve her bir anda güneş için doğuş ve batış yeri ve zamanı söz konusudur. Çünkü yer kendi ekseni etrafında döner.

2. Tuzlu ve tatlı sular yüce Allah'ın kulları üzerindeki büyük nimetlerindendir. Çünkü su hayatın temelidir ve onunla devam eder.

3. Yüce Allah'ın sudan inci ve mercan gibi süs eşyası edineceğimiz bir takım şeyleri bizim için çıkartması da onun nimetlerindendir.

4. İnsanları ve eşyayı bir yerden bir başka yere sularda taşıyan gemileri bizim için yürütmesi de yüce Allah'ın nimetlerindendir.

5. Bütün bu kâinat, vakti gelince yok olacaktır ve yalnız O'nun büyük yaratıcısı kalacaktır. Ondan sonra ise hesaba çekilmek ve amellerin karşılıklarının verilmesi için ölümden sonra diriliş olacaktır.

6. Şanı yüce Allah, kâinatın bütün işlerini çekip çevirendir. Bütün emir yalnız O'nun elindedir. Bir işi yapması başka işleri yapmamasına sebep olmaz.

7. Cinler de tamamen insanlar gibi Kur'ân'a muhataptırlar. Yüce Rabbimiz, Kıyâmet gününde tıpkı bizim gibi onları da hesaba çekecek ve amellerinin karşılıklarını verecektir.

41- **“Günahkârlar yüzlerinden”** yüzlerinin siyahlığından, gözlerinin göğermişliğinden (morarmış olmasından) **“tanınacak da alınlarından ve ayaklarından yakalanacaklar.”** Başlarının önündeki saçtan (perçemden) yakalanacak, ondan çekilip sürüklenecekler. Bu arada ayakları da alınlarına getirilip toplanmış olacak sonra da cehenneme atılacaklar.

42- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

43- **“İşte bu, o günahkârların yalan saydığı cehennemdir.”**

44- **“Onlar, bunun ile oldukça sıcak”** son derece kaynar **“su arasında gidip geleceklerdir.”**

45- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

46- **“Rabbinin huzurunda durmaktan korkana da iki cennet”** bahçe **“vardır.”**

47- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

48- **“İkisinin** (ağaçlarının) **da** (gölgelikli) **dalları vardır.”** Her ikisinde dallar ya da türlü meyveler bulunur.

49- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

50- **“İkisinde de akar iki pınar”** suyun kaynadığı iki pınar **“vardır.”** Bunlar da Tesnim ve Selsebil pınarları olup suları çok bol ve içimi gayet rahat ve kolaydır.

51- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمٰيهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾
فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا
الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ اٰنٍ ﴿٤٤﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾
فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾
مُتَّكِـِٔينَ عَلٰى فُرُشٍ بَطَٓائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَا الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ
﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ
يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَٓانٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَٓاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَٓامَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾
فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ فَبِأَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

52- **“İkisinde de her meyveden çifter çifter”** ikişer tür ikişer tür **“vardır.”**

53- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

54- **“Astarları istebrak”** denilen altın ile süslü kalın ipek **“den döşemelere”** dinlenmek üzere üzerinde oturacakları mefruşata **“yaslanmışlar”** yan yatıp uzanmışlar **“olarak her iki cennetin de”** meyvelerinin **“toplanışı yakındır.”** Yorulmadan o meyve toplanabilir. Hangi durumda olursa olsun, ister ayakta ister oturarak ister yatarak olsun o meyveyi kolaylıkla alır.

55- **“O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?”**

56- **“O ikisinde”** o cennetlerde **“bunlardan”** cennetteki kocalarından **“önce ne bir insanın ne bir cinin dokunduğu”** bakire olarak **“gözlerini yalnız eşlerine dikmişler”** cennette kocalarından başkasına bakmayan ve kocalarından başkasını görmeyen kadınlar **“vardır.”**

57- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

58- "Onlar sanki yakut ve mercandır." Berraklıklarında, güzelliklerinde ve tenlerinin kırmızılığında yakut ve mercana benzerler.

59- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

60- "İyiliğin karşılığı iyilikten başkası olabilir mi?" Dünyada güzel amelde bulunan kimsenin mükâfatı ancak âhirette ona pek büyük sevap vermek sûreti ile iyilikte bulunmak olabilir.

61- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

62- "O ikisinden başka iki cennet daha vardır." Üstünlük ve değer itibari ile önceki iki cennetten daha alt mertebede iki cennet daha vardır. Bu iki cennetin her biri de o cennetliklerin Rabbleri nezdindeki derece ve konumlarına göredir.

63- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

64- "İkisi de siyaha yakın koyu yeşildirler." Siyaha yakın olmakla birlikte ileri derecede yeşil renklidirler.

65- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

66- "İkisinde" bu iki cennette **"de suları durmaksızın coşan iki pınar vardır."** Kesilmemek üzere suları coşup duran iki pınar bulunur.

67- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

68- "İkisinde de meyve, hurma ve nar vardır."

69- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

70- "İçlerinde güzel huylu, güzel yüzlüler" saliha ve güzel kadınlar **"vardır."**

71- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

72- "Çadırlar içinde örtülerle gizlenmiş" kocalarından başkalarının önüne çıkmayan ve içi oyulmuş incilerden yapılmış evlerde kalan **"huriler vardır."** İşte bu kadınlar *"el-hûr'u'l-'în"* diye bilinirler. Gözleri dairesel, beyazı oldukça beyaz, siyahı oldukça siyah iri gözlü ve kendileri de beyaz tenli ve oldukça güzel kadınlardır.

73- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

74- "Bunlara onlardan önce ne bir insan dokunmuştur, ne de bir cin."

75- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

76- "Yeşil yastıklara" yahut yüksekçe döşeklere **"ve güzel döşemelere"** benzeri görülmemiş oldukça güzel nakışlarla işlenmiş sergilere, yaygılara **"yaslanarak** (dinlenirler)**."**

77- "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"

78- "Celâl ve ikram sahibi Rabbinin adı ne mübarektir!" Allah ne yücedir, o her türlü eksiklikten münezzehtir, uzaktır. Hayır ve ihsanları pek çoktur.

Rahman Sûresi 41-78. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde günahkârların küçük ve zelil düşürülmelerine dair bir tablo sunduktan sonra âhirette takvâ sahiplerine her birinin derecesine göre cennetteki sevabına dair açıklamalarda bulunmakta, sonra da âyet-i kerimeler azametin, kibriyânın, pek büyük ve lütuf sahibi yüce Allah'ın tesbihi ile sona ermektedir.

Rahman Sûresi 41-78. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. *"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"* âyeti sûrenin tamamında yüce Allah'ın her bir nimetinin akabinde otuz bir defa zikredilmektedir. Böylelikle bu nimetlerin ha-

yatlarındaki önemine ve bunların etkilerinin açık seçik olarak görüldüğüne insanların dikkati çekilmiş olmaktadır.

2. Cennet, nimetleri bakımından farklı derecelere sahiptir. Cennette her bir insanın derecesine, makamına, konumuna, dünyada iken işlemiş olduğu salih amele göre pek şerefli mevki ve mertebeler bulunmaktadır. Yine cennetlerde canların çektiği, gözlerin zevk aldığı nimetler vardır. Bu nimetlerin nitelikleri ile alakalı olarak gelen buyruklar aslında anlamların daha kolay anlaşılacak ve insanlara bildikleri ve anlayabilecekleri şekilde hitap edecek bir üslûpla zikredilmiştir. Çünkü cennette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanın hatırından geçirmediği şeyler vardır.

3. Kâinatta nefislerimizde âhirette günahkârlar ve zalimler için yüce Allah'ın hazırlamış olduğu cezada, takvâ sahipleri için hazırlamış olduğu nimet ve lütuflardaki yüce Allah'ın pek üstün nimetlerinden ötürü Rabbimize şükretmeli, onun azamet ve lütuflarını itiraf ederek her durumda hamd ile O'nu tesbih etmeliyiz.

4. Yüce Allah'ın: *"O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?"* buyruğunu işiten ya da okuyan herkesin cinlerin Kur'ân-ı Kerim'i dinledikleri gece söyledikleri söz olan: *"Rabbimiz! Senin hiçbir nimetini yalanlamayız. Hamd sana mahsustur."* dedikleri gibi demesi edebin bir gereğidir.

56- VÂKIA SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 96 âyettir)

İlk âyetindeki "olay, hadise" anlamına gelen ve kıyamet gününü ifade etmek üzere kullanılan vâkıa kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"O Vâkıa"** ölümden sonra diriliş nefhası ile Kıyâmet **"gerçekleştiği"** koptuğu **"zaman."**

2- **"Onun gerçekleşmesini yalanlayacak"** meydana gelmesini inkâr edecek bir kimse **"yoktur."**

3- **"O"** bedbaht olanları **"alçaltıcıdır"** bahtiyar olanları **"yükselticidir."**

4- **"Yeryüzü şiddetle sarsıldığı"** güçlü bir şekilde sarsılıp hareket ettirildiği **"zaman,"**

5- **"Dağlar parça parça ufalandığı"** hafif ıslatılmış un gibi un ufak edildiği,

6- **"Dağılmış,"** etrafa yayılıp darmadağın **"toz haline gelip de"**

7- **"Sizler de üç sınıf olduğunuzda:"**

8- Amel defterlerini sağ ellerine alacak olan **"Ashabu'l-Meymene, ne Ashabu'l-Meymenedir!"** Bu onların durumlarının büyüklüğünü ve üstünlüğünü anlatmak için sorulmuş bir sorudur.

9- Amel defterleri sol ellerine verilecek olan **"Ashabu'l-Meş'eme, ne Ashabu'l-Meş'emedir!"** Bu da onların hallerine şaşkınlığı ve hallerinin ne kadar korkunç olduğunu açıklamak için yöneltilmiş bir sorudur.

10- **"Essabikûn'a"** hayır ve hasenâtta önden gidenlere **"gelince, onlar önden gidenlerdir."** Nimetlere ve cennetlere çabucak, önden ulaşanlardır.

11-12- **"İşte onlar Naim cennetlerinde"** Allah'ın Arşının gölgesinde ve lütuf ve ihsan yurdunda **"yakınlaştırılmış olanlardır."**

13- **"Bir çoğu"** çok sayıda kimse **"öncekilerdendir."** Önde gidenlerdir ya da Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmetinin ilklerindendir.

14- **"Bazıları da sonrakilerdendir."** Bu ümmettendir yahut bu ümmetin sonradan gelenleri arasındandır.

15- **"İşlenmiş tahtlar üzerinde"** cennette sağlam ve güçlü bir şekilde altından işlenmiş tahtlar üzerinde oturacaklar.

16- **"Onlar üzerinde"** yüzleri birbirlerine dönük **"karşı karşıya yaslananlar"** rahat ve mutluluk içerisinde uzanmışlar **"olarak."**

Vâkıa Sûresi 1-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, Kıyâmeti şüphesiz olarak gerçekleşecek ve o vakit yalanlanmasına imkân bulunmayacak bir Vâkıa halinde gerçekleşmekle nitelendirmektedir.

2. Sonra bu günün bazı olaylarını söz konusu etmektedir ki bunlardan birisi de yeryüzünün şartlarının değişeceği gibi insanların değerlerinin de değişeceğidir.

3. O vakit insanlar üç sınıfa ayrılacaklardır: *es-Sabikûn (önden gidenler)* denilen mekânları yüksek, mükâfatları pek büyük olacaklar, *meymene ashabı* ve *meş'eme ashabı*. Sonra gelen âyet-i kerimeler bunların her birisinin çeşitli nimetlerini ya da görecekleri azabı etraflıca açıklamaktadır.

Vâkıa Sûresi 1-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet şüphesiz bir gerçektir. Pek dehşetli hallerin meydana gelip insanların dünyadaki amellerine göre şartları değişecek, eksiksiz adalet tahakkuk edecek, her bir insan hak ettiğini tastamam alacaktır.

2. Mü'minler Kıyâmet gününde farklı derecelerde olacaklar. Her bir insan hak ettiği derecesine ve Allah'ın kendisi için cennette hazırlamış olduğu yerine yerleştirilecektir. Aynı şekilde kâfirler ve günahkârlar da küfürlerine ya da masiyetlerine uygun, cehennemin derekelerinde (aşağı doğru inen basamaklarında) azap göreceklerdir.

3. Âhiretin nimetleri pek büyüktür. Bu nimetlerin en büyüğü ise aziz ve celil Allah'a yakın olmak nimetidir.

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ
﴿١٨﴾ لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾
وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ
الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا
وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ
مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ
﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾
لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾ وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً
﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ
﴿٣٨﴾ ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾ وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ
مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾ فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ
﴿٤٣﴾ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾
وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾ وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا
وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ إِنَّ
الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾

17- **"Etraflarında ebedi kılınmış"** ölmeyen ve yaşlanmayan, gençliğinin tazelikleri içerisinde **"evlâtlar"** çocuklar **"dolanır."**

18- Cennetin akan pınarlarından birisi olan **"Ma'în'den testilerle"** içlerine su konulan ve su dökülen kaplarla, **"kâselerle"** şarapla yahut içinde şarap bulunan kâselerle.

19- **"Ondan"** o şaraptan içtikleri için **"başları ağrımaz ve"** ondan dolayı **"akılları da giderilmez."** Çünkü dünyadaki içki gibi o şarap sarhoş etmez.

20- **"Seçip beğeneceklerinden de meyveler,"**

21- **"Ve canlarının çekeceklerinden kuş eti** (ikram edilir)."

22-23- **"Ve sarmalanıp gizlenmiş"** sedefi içerisinde korunan ve değişikliğe uğramayan **"inciler misali güzel gözlü"** beyaz tenli, iri gözlü, güzel **"huriler de vardır."**

24- **"Yapageldiklerine bir karşılık olarak."**

25- **"Onlar orada ne bâtıl"** hayırsız ya da gerçek olmayan, **"ne de günahı gerektiren"** işittiklerinden dolayı günah kazanmalarına sebep olan **"bir söz işitirler."**

26- Kendi aralarında selâmlaşmayı yaygın bir şekilde kullanarak **"selâm selâm diye bir sözden başka** (sını işitmezler)."

27- **"Yemîn ashabı ne Yemîn ashabıdır! Dikensiz"** dikenleri koparılmış,

28- **"Düzgün kiraz ağacı altında."**

29- **"Meyveleri birbirine girmiş"** üst üste binmiş **"muz ağaçları"** ya da benzer ağaçlar **"altında."**

30- **"Yayılmış gölgelerde,"**

31- **"Ve sürekli akan su yanında,"**

32-33- **"Ardı arkası kesilmez ve asla men olunmaz pek çok meyve,"**

34- **"Ve yükseltilmiş döşekler üzerinde olacaklardır."**

35- **"Şüphesiz Biz onları yeniden yarattık"** Şanı yüce Allah cennet kadınlarını son derece güzel bir sûrette yeniden yaratacaktır **"da."**

36- **"Onları hem"** her zaman için **"bakireler, genç kızlar"** kıldık.

37- **"Hem eşlerine düşkünler"** kocalarına kendilerini çokça sevdirmeye çalışanlar **"ve hep bir yaşta"** eşit yaşta olacaklar.

38- **"Yemin Ashabı için."**

39- **"Öncekilerden de"** geçmiş ümmetlerden yahut Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ümmetinin ilklerinden de **"çok vardır."** Bir topluluk vardır.

40- **"Sonrakilerden de"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetinden yahut onun ümmetinin sonra gelenleri arasından da **"çok vardır."**

41- **"Şimâl Ashabı ne bedbaht Şimâl Ashabıdır."**

42-43- **"Bir Semûm"** deri gözeneklerinden içeriye giren aşırı sıcak bir rüzgâr **"içinde ve Hamîm"** son derece sıcak bir su **"içinde, kapkara bir gölgededirler."** Aşırı koyu siyah bir duman yahut bir ateş içindedirler.

44- **"O serin de değildir,"** sıcağın verdiği eziyetten koruyabilecek bir **"faydası da yoktur."**

45- **"Çünkü bunlar bundan önce"** dünyada **"nimetlere gark olmuş, refahtan gözleri dönmüş kimselerdi."**

46- **"O büyük günah"** Allah'a şirk koşmak günahı **"üzerinde de ısrar ederlerdi."** Sürdürüp giderlerdi.

47- **"Ve: Biz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra mı, gerçekten biz mi tekrar diriltileceğiz, derlerdi."**

48- **"Ya önceki babalarımız da mı diriltilecek."**

49- **"De ki: Muhakkak öncekiler de sonrakiler de"** bütün yaratılmışlar,

50- **"Bilinen bir günün belli vaktinde"** öne de alınmaksızın sonraya da bırakılmaksızın Allah'ın belirlediği zamanda **"elbette toplanacaklardır."**

51- **"Sonra gerçekten sizler"** ey kâfirler topluluğu, **"ey sapıklar"** hidâyeti bırakıp doğru yoldan sapanlar, **"yalanlayıcılar!"** Ölümden sonra dirilişi ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiklerini yalanlayanlar!

52- **"Siz elbette Zakkum ağacından yiyeceksiniz."** *Zakkum* cehennemin dibinde ateşte yetişen ve son derece tiksinti veren bir ağaçtır.

53- **"Ve o ağaçtan karınlarınızı dolduracaksınız."**

54- **"O yediğinizin üzerine de kaynamış sudan içecekesiniz."**

55- **"İçtikçe kanmama hastalığına uğramış"** ebediyyen suya kanmayan susamış **"develerin içişi gibi içeceksiniz."**

56- **"İşte bu, Din günü"** hesaba çekilip amellerin karşılıklarının verileceği gün olan Kıyâmet günü **"kendilerine çekilecek ilk ziyafetleri"** ve Allah'ın onlara hazırlamış olduğu azapları **"dır."**

Vâkıa Sûresi 17-56. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler yüce Allah'ın hayırlara önden koşup gidenler için hazırlamış olduğu çeşitli nimet ve ikramları açıklamayı sürdürmekte, sonra Meymene Ashabı'nı (amel defterleri sağ taraflarından verilecek olanları) sözkonusu etmekte ve her ne kadar öncekilerin (önden gidenlerin) derecesinden daha aşağıda iseler de onlar için de cennette pek büyük nimetler olduğunu ifade etmektedir.

2. Âyet-i kerimeler bundan sonra üçüncü sınıf olan Meş'eme Ashabını ya da Şimâl Ashabını (amel defterleri sol taraflarından verilecek olanları) söz konusu etmektedir. Bunlar ise ölümden sonra dirilişi inkâr eden, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiklerini yalanlayan, inkârcı ve yalanlayıcı kimselerdir. Âyet-i kerimeler onların görecekleri azabı etraflı bir şekilde sunmuş bulunmaktadır. Bu azabın şerrinden Allah'a sığınırız.

Vâkıa Sûresi 17-56. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim bütün insanlara tasavvur etmeleri, idrâk etmeleri mümkün olan ve yüce Allah'ın kulları için cennette hazırladığı nimetleri, kâfirler ve isyankârlar için de hazırlamış olduğu can yakıcı azabı anlamalarını kolaylaştıracak bir şekilde hitap etmektedir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiklerini yalanlayan ve ölümden sonra dirilişi inkâr eden kimseler oldukça çetin bir azaba uğratılacaklardır. Bu ise onlara yapılacak azarlamalardan, sitemlerden, alçaltıcı ve küçük düşürücü muamelelerden de ayrıdır.

3. Dünyada yaşlanmış olan mü'min kadınları yüce Allah, Kıyâmet gününde son derece güzel, aynı yaşta, bakire genç kızlar olarak diriltecektir. Böylelikle hurilerle birlikte cennetliklerin eşleri olacaklar.

4. Tekrarlanması söz konusu olmayan bu fırsatı yani bu dünya hayatında bulunma fırsatını cenneti ve cennet nimetlerini elde etmek, Kıyâmet gününde can yakıcı azaptan kurtulmak için değerlendirebilmek üzere hazırlanmalıyız. Bu ise yüce Allah'a ibadete, O'na itaat etmeye, Resûlü'ne uyup onun sünneti ile amel etmeye yönelmekle olur.

57- Yüce Rabbimiz zatını tazim ederek bize hitap ediyor: **"Sizi Biz yarattık. O halde tasdik etmeniz gerekmez mi?"**

58- "Dökmekte olduğunuz meniden bana haber verin."

59- "Onu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratanlar bizler miyiz?"

60- "Aranızda ölümü Biz takdir ettik." Onu hükme bağlayan biziz, bu hususta bütün insanlar arasında biz eşitlik sağladık **"ve kimse Bize engel olamaz."** Biz ne âciziz ne de kimse bizi yenebilir.

61- "Yerinize benzerlerinizi getirip değiştirmek ve sizi bilemediğiniz bir şekilde" sizin bilemediğiniz ve akıllarınızın kavrayamayacağı bir yaratılışta **"yeniden yaratmak hususunda."**

62- "Andolsun ki ilk yaratılışınızı bildiniz. İbretle düşünmeniz gerekmez mi?" Neden ibretlice düşünüp öğüt almazsınız?

63- "Ektiğiniz" yere saçtığınız **"tohumdan bana haber verin."**

64- "Onu" güçlenip olgunlaşıncaya kadar **"siz mi bitiriyorsunuz yoksa bitirenler bizler miyiz?"**

65- "Dileseydik onu (henüz olgunlaşmadan) **gerçekten çerçöp yapardık."** Onunla yararlanılamayacak, kırılmış darmadağın olmuş bir hale sokardık **"da siz hayret ederdiniz."** Onun bu kötü durumuna ve vardığı bu sona şaşar kalırdınız.

66- "Gerçekten Biz borca batırıldık" şüphesiz biz rızkımızın telef olması ile helâk olduk, derdiniz.

67- "Daha doğrusu biz mahrum bırakıldık." Tamamen rızkımız engellendi, derdiniz.

68- "İçtiğiniz sudan bana haber verin."

69- "Onu bulutlardan siz mi indirdiniz yoksa indirenler Bizler miyiz?"

70- "Dileseydik onu" içilmesi imkânsız, **"acı"** son derece tuzlu ya da acı **"kılardık. Peki, şükretmeniz gerekmez mi?"**

71- "Şimdi yakmakta olduğunuz" ağaçtan tutuşturduğunuz **"ateşten bana haber verin!"**

72- "Onun ağacını siz mi yarattınız yoksa yaratanlar Bizler miyiz?"

73- "Onu" insanların onun aracılığı ile cehennem ateşini hatırlayıp **"bir öğüt ve ibret vesilesi ve konup göçenler"** yolcular ya da ona ihtiyaç duyanlar **"için bir fayda kılan Bizleriz."**

74- "O halde Rabbini o büyük ismi ile tesbih et."

Vâkıa Sûresi 57-74. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler -sûre her ne kadar akide meselesini bütünü ile almakta ise de- bu sûrenin birinci konusunu teşkil eden ölümden sonra diriliş (ba's) konusunu vurgulayıp pekiştirmektedir. Bu maksatla da insanların duyu organları çerçevesinde ve onların günlük hayatlarında gözlemledikleri şeyler arasından bir takım hususları da kullanmaktadır. Öyle ki insan artık yüce Allah'ın varlığını ve kudretini inkâr edemez olur. Ancak herhangi bir kapalılığı ve karmaşıklığı bulunmayan apaçık hakka karşı büyüklenen ve inatlaşan bir kişi olması hali müstesnâ. Âyet-i kerimeler insanın rahimlere dökülen bir meniden ilk olarak yaratılışı hakkında soru sormakta sonra insanlara ölümlerini ve onlardan başkalarının da kendileri gibi yaratılışlarını arz etmektedir. Böylelikle bunun ikinci bir yaratılış olan ölümden sonra dirilişin (ba'sin) mümkün olduğuna delil olarak görülmesi istenmiştir.

2. Âyetler daha sonra ekin ve ziraat tablosunu, arkasından tatlı su manzarasını, sonra da yakıp tutuşturdukları ateş tablosunu sunmaktadır. Bütün bu tablolar insanların alışageldikleri ve bildikleri tablolardır. Fakat yüce Allah onlar üzerinde iyice düşünelim, onlardan öğüt ve ibret alalım diye onlara dikkat etmemizi istemektedir. Çünkü insan alışageldiği ve her zaman görmeyi alışkanlık haline getirdiği şeylerden gerekli öğüdü alamayıp gaflete düşebilir.

Vâkıa Sûresi 57-74. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanların yaratılışında, ekinlerinde, içtikleri suda, yakıp tutuşturdukları ateşte Allah'ın kudreti tecelli etmektedir.

2. İslâm akidesi kalbini ve aklını yüce Allah'ın hidâyetini algılamaya açmış olan herkes için açık seçik ve kolaydır.

3. İnsanın ateşi bulması uygarlığının başlangıcını teşkil eden en büyük hadisedir. Bu da bize yakıcılığı ve helâk ediciliği ile âhiret ateşini hatırlatır. Ateş aynı zamanda ona ihtiyaç duyan herkes için bir fayda ve yararlanılacak bir araçtır.

75- **"Hayır! İşte"** tekrar tekrar **"yıldızların doğup battıkları yerlerine"** akıp gittikleri ya da konaklama yerlerine **"yemin ederim."**

76- **"Ve eğer bilirseniz gerçekten bu büyük bir yemindir."** Öyle büyük bir yemindir ki büyüklüğünü bilseniz mutlaka iman edersiniz.

77- **"Şüphesiz O oldukça şerefli bir Kur'ân'dır."**

78- **"Korunan bir kitapta"** Levh-i Mahfuz'da **"dır."**

79- **"Ona ancak tam anlamı ile temizlenmiş olanlar"** melekler **"el sürebilir."**

80- **"O âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir."**

81- **"Şimdi siz bu sözü"** Kur'ân'ı mı küçümseyip hafife alıyorsunuz **"yalanlıyorsunuz?"**

82- **"Ve rızkınızı** (onu) **yalanlamaktan ibaret mi kılacaksınız."**

83- **"Hele o"** ruh, ölüm esnasında yemeğin ve içeceğin mideye geçiş yeri olan **"boğaza gelince,"**

84- **"O vakit siz de bakar dururken"**

85- **"Evet, o zaman Biz ona sizden daha yakınız ama göremezsiniz."** Akledemiyorsunuz, bilmiyorsunuz. Ruhunu kabzetmek için hazır bulunan melekleri de göremezsiniz.

86- **"Eğer siz, gerçekten"** hesaba çekilme gününde iddia ettiğiniz gibi **"hesaba çekilmeyecek olsaydınız,"**

87- **"Doğru söyleyenler iseniz onu geri çevirirdiniz."** O vakit boğaza kadar gelip dayanmış olan böyle bir ruhu geri döndürmelisiniz. Ama buna sizin gücünüz yetmez.

88- **"Eğer o, yakınlaştırılmışlardan"** yüce Allah'a yakınlaştırılmış yüksek derecelerle öne geçmiş olanlardan **"ise,"**

89- **"Artık rahatlık"** onun için dinlenmek yahut rahmet, **"güzel kokular"** güzel rızık **"ve naim cenneti vardır."**

90- **"Ve eğer o yemin ashabından ise,"**

91- **"Yemin ashabından sana selam olsun!"**

92- **"Eğer o, yalanlayıcı sapıklardan ise,"**

93- **"Ona kaynamış"** son derece sıcak **"sudan bir ziyafet"** bir barınak ve bir ikram olacaktır. Bu ne kötü bir ikramdır.

94- **"Ve cehenneme bir atılış"** cehennemin hararetine bir meşakkatle katlanış yahut da oraya konuluş (vardır).

95- **"Şüphesiz ki bu, kesin bilgi veren hakkın ta kendisidir."**

96- **"O halde Rabbini büyük adıyla tesbih et!"**

Vâkıa Sûresi 75-96. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın, yıldızların doğup battıkları yere bu kitabın çok şerefli bir Kur'ân olduğuna yemin ile başlamaktadır. Çünkü bu kitapta pek çok hayırlar, bereketler vardır ve bu mucize bir kitaptır. Ona ancak tertemiz kılınmışlar el sürebilir. Ve o âlemlerin Rabbi yüce Allah tarafından indirilmiştir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler ruhun cesetten çıkış anındaki ölüm tablosunu ve hayırlarda öne geçenlerle yemin ashabının akıbetini canlandırmaktadır.

3. Sonra âyet-i kerimeler yalanlayıp hidâyetten uzaklaşıp sapanlardan ve onların görecekleri cezadan söz etmekte, görecekleri bu cezanın şüphesiz hakkın kendisi olduğunu ifade etmektedir.

Vâkıa Sûresi 75-96. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim kâfirlerin ileri sürdükleri gibi bir kâhin sözü, bir deli saçması ve benzeri sözler değildir. O ancak âlemlerin Rabbinin sözüdür.

2. Eskiden insanlar yıldızların konaklama yerlerinden ancak gözleri ile gördükleri kadarını idrâk ediyorlardı. Ama çağdaş insanlar sahip bulundukları araçlar, gözlem evleri ve teleskoplar sayesinde öncekilerin bildiklerinden daha fazlasını bilebiliyorlar. Ama bu bilgi dahi yüce Allah'ın ilmine nispetle pek çoğun ancak azıcık bir kısmıdır. Bizim modern aletlerimizle öğrendiklerimizden birisi de şudur. Sınırını bilemediğimiz bu uçsuz bucaksız uzayda sayısız yıldız kümelerinden bir tek küme de bizim güneş sistemi ailesinin içinde yer aldığı küme olup, bunun yıldız sayısı yaklaşık yüz milyon yıldızdır. Azameti sonsuz Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih ederiz.

3. Ruhunu teslim anında insan cennetteki ya da cehennemdeki yerini görür.

4. Müslüman kimsenin rükûunda ve bütün hallerinde (subhane Rabbiyel azim diyerek) pek büyük olan Rabbinin adını tesbih etmeli ve zalimlerin onu nitelemelerinden onu tenzih etmelidir.

57- HADÎD SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 29 âyettir)

25 âyetindeki "demir" anlamına gelen hadid kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Göklerde ve yerde olanlar Allah'ı tesbih ederler." Yüce Allah'ı eksiklikten ve kusurlardan tenzih ederler. **"O Azîzdir,"** kâdirdir, gücü her şeye yetendir. **"Hakîmdir."** O ancak hikmet ve maslahatın gereği ne ise onu yapandır.

2- "Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Diriltir ve öldürür. O her şeye gücü yetendir."

3- "O, hem" bütün varlıklardan önce olan ve varlığının başlangıcı bulunmayan **"ilktir hem"** bütün varlıklar son bulduktan sonra bâki kalacak ve bekasının sonu olmayan **"âhirdir. Hem"** varlığı ile eserleri ile tedbir ve idaresi ile açıkça görülen **"Zâhirdir, hem"** zatının hakikati itibari ile akıllar için gizli olan **"Bâtındır. O, her şeyi bilendir."**

4- "O gökleri ve yeri altı günde yaratan sonra da Arş üstüne" yüce kemaline layık bir şekilde **"istivâ edendir. O"** yağmur ve daha başka **"yere giren şeyleri de, ordan çıkan"** maden, bitki ve daha başka **"şeyleri de, gökten inen"** rızıklar, melekler, rahmet, azap ve daha başka **"şeyleri de, oraya yükselen"** melekler, ameller ve daha başka **"şeyleri de bilendir. Nerede olursanız o sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı çok iyi görendir."**

5- "Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur. Bütün işler Allah'a döndürülür."

6- "Geceyi gündüze bitiştirir." İçine girdirir. **"Gündüzü de geceye bitiştirir. O kalplerin özünü en iyi bilendir."**

7- "Allah'a ve Resûlü'ne iman edin, sizi başlarına halife kıldığı" Allah'ın kendilerinde tasarruf hususunda sizi halife kıldığı mallardan -çünkü hakikatte o mallar Allah'ın mülküdür- da infak edin. Tasadduk edin. **"Sizden iman edip infak edenler için büyük bir mükâfat vardır."**

8- "Resûl sizi Rabbinize iman etmeniz için davet edip dururken ve sizden kesin de söz" sağlamlaştırılmış ahit **"almış bulunuyorken size ne oluyor da Allah'a iman etmiyorsunuz? Eğer iman edenler iseniz** (sözünüze uyun)."

9- "Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna" Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e **"apaçık âyetler"** hükümleri itibari ile gayet açık olan Kur'ân-ı Azim'i **"indirmekte**

olandır. Muhakkak ki Allah size elbette çok Raûftur, Rahîmdir."

10- "Göklerle yerin mirası Allah'ın olduğu halde" ve sizler mallarınızı geride bırakıp öleceğiniz ve sonuç itibari ile onlar Allah'a varacağı halde **"ne oluyor size ki Allah yolunda infak etmiyorsunuz?"** Sizi infak etmekten alıkoyan nedir? **"Aranızdan fetihten"** hicretin 8. yılındaki Mekke fethinden yahut 6. yılındaki Hudeybiye barışından **"önce infak edip savaşanlar"** fazilet ve mükâfat bakımından (diğerleri ile) **"bir olmaz. Onların dereceleri fetih sonrasında infak edip savaşanlardan daha büyüktür. Bununla beraber Allah hepsine el-Hüsnâ'yı vadetmiştir. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."**

11- "Allah'a karz-ı hasenle" mükâfatını Allah'tan bekleyerek ve gönül hoşluğu ile infak etmek sûreti ile **"borç verecek kimdir?"** Kim malını Allah yolunda Allah'ın sevabını ve rızasını arayarak infak eder? **"O da bunu o kimseye"** ecrini, mükâfatını **"kat kat verecek. Ayrıca o kimse için pek bol ve şerefli bir mükâfat da vardır."**

Hadid Sûresi 1-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, kâinatın tümünün yüce Allah'ı tesbih ettiğini belirterek başlamakta şanı yüce Allah'ın her şeyi olağanüstü mükemmellikte yaratmış olduğunu ve her şeyi kuşattığını beyan etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler mü'minlere Allah'a ve Resûlü'ne imanlarını tahkik etmeleri ve mallarının bir kısmını ve canlarını Allah yolunda cömertçe feda etmeleri için seslenmektedir.

Hadid Sûresi 1-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kâinatın tamamı, içindeki canlı ve cansız bütün varlıkları ile âlemlerin Rabbi Allah'ı tesbih (eksikliklerden tenzih) etmekte, ona boyun eğmekte, varlığına ve azametine delil olmaktadır.

2. Yüce Allah'ın Arşı, Allah'ın zikrettiği şekilde kendisine iman ettiğimiz ve hakikatini bilemediğimiz gayb hususlarındandır. Aynı şekilde aziz ve celil Allah'ın onun üstünde istivâ etmesi, ilmi, işitmesi, görmesi de böyledir. Bütün bunlara yarattıklarından herhangi bir şeye benzetmeksizin iman etmek gerekir.

3. Şanı yüce Allah her zaman ve her yerde herkesle her şeyle birliktedir. O, bütün insanların yaptıklarını görür, kullarını görür. O halde Müslümanın her zaman için yaptığı bütün çirkin amellerinden ve seviyesiz sözlerinden hayâ ve utangaçlık ile birlikte sürekli bir dikkat ve haşyet içerisinde bulunmalıdır.

4. Müslümanlar âhiret değerlerini dünya değerlerine üstün tutmaya çağırılmışlardır. Çünkü kalıcı olan değerler âhiretin değerleridir.

5. Allah yolunda infak, onun adını yükseltmek için cihad etmek Müslümanlardan istenen işlerdir. Bunlar aynı zamanda imanın, Allah'tan korkmanın ve haktan indirilenlere inancın semerelerindendir. Diğer taraftan bu ikisi de İslâm'ın imkân ve iktidar sahibi olması ve Müslümanların aziz (güçlü ve üstün) olmaları için de zorunludur. Özellikle Müslümanların her zaman ve her yerde karşı karşıya kalabilecekleri çeşitli kriz, sıkıntı ve mihnet zamanlarında bu onlardan istenen bir iştir. Böyle bir durumda mükâfat kat kat fazla olur, sevap daha büyük olur.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعٰى نُورُهُمْ بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ
وَبِاَيْمَانِهِمْ بُشْرٰيكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
خَالِدٖينَ فٖيهَاۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظٖيمُۚ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ
وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْۚ قٖيلَ
ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُوراًۜ فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌۜ
بَاطِنُهُ فٖيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُۜ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ اَلَمْ
نَكُنْ مَعَكُمْۜ قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ اَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ
وَغَرَّتْكُمُ الْاَمَانِيُّ حَتّٰى جَٓاءَ اَمْرُ اللّٰهِ وَغَرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾
فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذٖينَ كَفَرُواۜ مَأْوٰيكُمُ النَّارُۜ هِيَ
مَوْلٰيكُمْۜ وَبِئْسَ الْمَصٖيرُ ﴿١٥﴾ اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اَنْ تَخْشَعَ
قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذٖينَ اُو۫تُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْۜ وَكَثٖيرٌ
مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اِعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ قَدْ
بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ اِنَّ الْمُصَّدِّقٖينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ
وَاَقْرَضُوا اللّٰهَ قَرْضاً حَسَناً يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ اَجْرٌ كَرٖيمٌ ﴿١٨﴾

12- **"O günde"** yani Kıyâmet gününde **"mü'min erkeklerle mü'min kadınları, önlerinde ve sağlarında nurları koşar görürsün."** Onlara şöyle denilecek: **"Bugün sizin müjdeniz -içlerinde ebedi kalıcılar olmak üzere- altlarından ırmaklar akan cennetlerdir. İşte bu, büyük kurtuluşun ta kendisidir."**

13- **"O günde münafık erkeklerle münafık kadınlar mü'minlere: Bizi bekleyin de nurunuzdan aydınlanalım"** nurunuzdan bir parça alalım ve biz de aydınlanalım **"diyecekler.** (Onlara): **Arkanıza"** dünyaya **"dönün de nur arayın"** bu nurları orada bulmaya çalışın, **"denilecek. Derken aralarına iç tarafında rahmet dış tarafında ise önünde azap bulunan kapısı olan bir duvar çekilecektir."** Bu duvarın mü'minler tarafında bulunan iç yüzünde cennetin kendisi olan rahmet olacaktır. Münafıklarla kâfirlerin cihetinde kalan dışında ise cehennemin kendisi demek olan azap olacaktır.

14- **"Onlara: Biz"** dünyada **"sizinle beraber"** sizin gibi salih amel işleyen kimseler **"değil miydik, diye seslenirler."** Mü'minler: **"Evet, ama siz Allah'ın emri"** ölüm size **"gelinceye kadar nefislerinizi fitneye düşürdünüz"** ama siz gerçekte münafıklık ederek kendinizi helâka sürüklediniz. **"Bekleyip durdunuz."** Mü'minlerin yenilgiye uğramalarını başlarına musibetlerin inmesini gözetleyip durdunuz. **"Ve"** din hakkında **"şüphe ettiniz. Kuruntular"** bâtıl temenniler **"sizi aldattı. O çok aldatıcı da"** son derece aldatıcı olan şeytan da **"sizi Allah ile aldatıp durdu, derler."**

15- **"İşte bugün sizden de kâfir olanlardan da hiçbir fidye"** karşılık/bedel **"alınmaz. Varacağınız yer"** sığınıp yerleşeceğiniz yer **"ateştir. Size layık olan O'dur."** Desteğiniz ve yardımcınız da o olacaktır. -Bu onlara alay yollu söylenecektir.- **"O ne kötü dönüş yeridir!"** Bu dönülen yer, en kötü dönüş yeridir ve cehennem ateşidir.

16- **"İman edenlerin kalplerinin Allah'ın zikrine ve"** Kur'ân-ı Mübin'in âyetlerinden **"inen hakka karşı yumuşayarak"** ve incelerek **"saygı ile boyun eğecekleri zaman ve kendilerine önceden kitap verilip de üzerlerinden uzun bir süre"** bir vade ya da zaman **"geçti diye kalpleri katılaşmış"** bundan dolayı da hayır yapmak, itaatte bulunmak için harekete geçmeyen ve bir türlü öğüt almayan hale gelmiş **"bu-**

lunan" Yahudiler ve Hıristiyan**"lar gibi -ki onların çoğu fâsık kimselerdir- olmamaları zamanı gelmedi mi?"**

17- "Şunu bilin ki, şüphesiz Allah ölümünden sonra yeri diriltir." Üzerine yağmurun inmesi sûreti ile yerden bitki çıkartır. **"Akıl edesiniz diye âyetleri"** yüce Allah'ın kudretinin ve vahdaniyetinin delillerini **"size açıkladık."**

18- "Şüphesiz ki sadaka veren erkekler" ihlâslı bir niyet ile başa kakmadan ve fakirlere karşı bir lütufkârlık edasına bürünmeden Allah yolunda mallarını infak eden erkekler **"ile sadaka veren kadınların ve Allah'a karz-ı hasenle borç verenlerin"** gönül hoşluğu ile Allah'ın rızasını arayarak tasaddukda bulunanların (mükâfatları) **"kendilerine kat kat artırılır ve onlar için pek bol ve şerefli mükâfat vardır."**

Hadid Sûresi 12-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler Kıyâmet gününde önlerini aydınlatan, yükselen bir nurun aydınlığında yürüyen mü'minlerin durumunu açıklamaktadır. Onlarla aynı zamanda münafık erkeklerle münafık kadınlar karanlıklar içerisinde bulunacak, düşe kalka yürüyecek ve daha önce dünyada iken münafıklık ettiklerini, Müslümanlara hazırladıkları hile ve tuzaklarını da hatırlayacaklar. Sonra kendileri ile mü'minler arasına birbirlerini görmelerini önleyecek, bununla birlikte sesi engellemeyecek bir engel konulacak, sonra münafıkların mü'minlere seslenişi ve mü'minlerin onlara verecekleri cevabı gerçekleşecek.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler Allah'ın zikrine ve Kur'ân-ı Mübin'den nâzil olanlara karşı kalplerinin saygı ile yumuşamasına teşvik etmekte, kendilerini kendilerinden önce kitap ehlinden olanlar gibi kalplerinin katılaşmasından sakındırmaktadır. Tâ ki onların da akıbeti öbürleri gibi olmasın.

3. Sonra âyet-i kerimeler infakta bulunmaya tekrar çağırmakta ve yüce Allah'ın takvâ sahipleri için[10] hazırladıklarını açıklamaktadır.

Hadid Sûresi 12-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minler Kıyâmet gününde karanlıklar içerisinde düşe kalka yürümeyecekler. Aksine onlar bütün çevrelerini aydınlatacak parıl parıl bir nur içinde yürüyecekler. Münafıklar ise tıpkı dünya hayatında iken Müslümanları şaşırtmak maksadı ile imanlarını açığa vurup küfürlerini gizledikleri gibi karanlıklar içerisinde düşe kalka yürüyeceklerdir.

2. Mal gerçekte yüce Allah'ın malıdır. Bizler ise o malda tasarrufta bulunmak üzere yetkilendirilmiş bulunuyoruz ve bundan dolayı da hesaba çekileceğiz.

3. Erkek ile dişi arasında amellerin karşılığı bakımından bir fark yoktur. Çünkü hepsi tek bir nefisten yaratılmışlardır.

4. Münafıkların Müslümanlara tehlikesi kâfirlerden daha büyüktür. Çünkü onların düşmanlıkları açık değildir ve Müslümanlar tarafından tanınmazlar.

---

10 Kanaatimizce bu son cümledeki "takva sahipleri için" anlamındaki "li'l-muttakin" kelimesi "li'l-münfikîn: infak edenler için" şeklinde olmalıdır. Kelimeler arasındaki yazım benzerliği bu dizgi hatasının kaynağı olabilir. (Çeviren)

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ
عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي
الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ
يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ
ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ
﴿٢١﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾
لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ
لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ
النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

19- "Allah'a ve Resûllerine iman edenler, işte onlar Rabblerinin nezdinde dosdoğru olanlardır ve şehitlerdir." *Sıddîklar: dosdoğru olanların* Allah nezdindeki makamları pek yüksektir. Bu makama Allah'a ve Resûllerine imanını tahkik eden herkes nail olur. **"Onlara ecirleri ve nurları verilecektir. Kâfir olup âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar cehennemlik olanlardır."**

20- "Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyundur, bir eğlencedir. Bir süstür. Aranızda bir öğünüştür. Mallarda ve evlatta çoklukları ile" karşılıklı bir övünüş, sayı ve imkân çoklukları ile **"bir yarıştır.** (Bunlar) **ekini ekincilerin hoşuna giden yağmur gibidir."** Burada ekincilerden *küffâr* (kâfir'in çoğulu) diye söz edilmiştir. Çünkü ziraatçi taneyi örtmekte, onu toprağın içine gömerek üstünü kapatmaktadır. (*Küfür* de bir şeyi örtmek, üstünü kapatmak demektir.)[11] **"Sonra o ekin gürleşir de arkasından sen onu sararmış"** oldukça kurumuş **"görürsün. Sonra da o ufak çerçöp olur."** Kuruduktan sonra ufak ufak kırılıp dökülür. **"Âhirette şiddetli bir azap da vardır. Allah'tan bir mağfiret ve bir rıza da vardır. Dünya hayatı aldatıcı"** bilgisizlerin kendisine aldandığı geçici **"bir yararlanmadan başka bir şey değildir."**

21- "Rabbinizden bir mağfiret ve Allah'a ve resûllerine iman edenler için hazırlanmış, eni yerle göğün eni gibi olan bir cennet için birbirinizle yarışın. Bu Allah'ın lütfudur, onu dilediğine verir. Allah büyük bir lütuf sahibidir."

22- "İster yeryüzünde" yerde kıtlık, kuraklık, zelzele, zirai afetler, mahsul eksikliği... **"ister nefislerinizde"** hastalıklar, acı ve ızdıraplar, fakirlik, yakınları/ahbapları kaybetmek... **"meydana gelen her bir musibet, mutlaka bizim onu yaratmamızdan önce"** Allah onu yaratmadan ve var etmeden önce **"o bir kitaptadır."** Levh-i Mahfuz'da yazılı olup meydana gelmeden önce ezelden beri takdir edilmiş bir şeydir. **"Şüphesiz bu, Allah'a çok kolaydır."**

23- "Elinize geçiremediğinize üzülmeyesiniz" dünya nimetlerinden elde edemediğiniz için kederlenmeyesiniz **"ve size verdiğine şımarmayasınız"** size verdiği dünya nimetleri sebebi ile şımarıklığa, aldanışa, böbürlenmeye, insanlara karşı üstünlük taslamaya delil olacak şekilde aşırı bir sûrette sevinmeyesiniz **"diye Al-**

---

11 Parantez arası açıklama tarafımızdan eklenmiştir. (Çeviren)

lah, böbürlenip kibirlenen" kendisine verilenler sebebi ile insanlara karşı böbürlenerek üstten bakan, haksızlık yapan, büyüklük taslayan **"kimseleri sevmez."**

24- **"Onlar cimrilik edenler ve insanlara cimriliği emredenlerdir. Kim"** infak etmekten **"yüz çevirirse muhakkak Allah, ihtiyacı olmayanın bütün hamdlere layık olanın"** itaatkârların itaatinin kendisine fayda vermediği, isyankârların da isyan etmelerinin zarar vermediği zatı ve sıfatları itibari ile övülenin **"ta kendisidir."**

Hadid Sûresi 19-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler çocukların oyun ve eğlencelerine benzeyen dünya değerleri ile her türlü ihtimamı ve itinayı hak eden âhiret değerleri arasında bir karşılaştırma yapmakta ve insanları âhiret için amel işlemek yolunda birbirleri ile yarışa çağırmaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler her şeyin yüce Allah'tan olduğunu, mü'min kimsenin ise bolluk hallerinde Rabbine şükreden, buna karşılık şımarık, mütekebbir ve gurura kapılmış kimse gibi şımararak sevinmeyen, darlık, sıkıntı ve eziyetlere sabredip katlanın, yüce Allah'ın rahmetinden ümit kesen kimsenin üzüntüye kapılması gibi üzülmeyen kişi olduğunu açıklamaktadır.

Hadid Sûresi 19-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Sıddîklerin ve şehitlerin dereceleri pek yüksektir. Allah'a ve Resûllerine imanını tahkik eden herkesin o derecelere ulaşması mümkündür.

2. Bu dinin akidesinin güven altına alınması, bu din mensuplarının fitnelere karşı korunması ve bu dinin yeryüzünde imkân ve iktidar sahibi olması için infak ve cihad, olmazsa olmaz şeylerdir.

3. Dünya işlerini âhiret ile kıyaslayacak olursak âhiret ve âhiretteki ebedilik ve daimi nimetler uğrunda bizim nazarımızda dünyanın öneminin azalması gerekir. Bu ise Müslümanların yeryüzündeki hayattan bir köşeye, uzlete çekilmesi yahut da onların yeryüzünü imar etmeyi ihmal etmeleri, insanî uygarlık alanında ilerlememeleri, dünyaya hiçbir şekilde rağbet etmeyerek dünyayı başkalarına mukadderatında diledikleri gibi tahakküm etmeleri için terk etmeye çağırmak anlamına gelmez.

4. Mü'min kişi Allah'ın kaza ve kaderine razı olur ve dünyada meydana gelen her bir şeyin ezelden beri Allah kendisini yeryüzünde var etmeden önce Levh-i Mahfuz'da yazılı olduğunu kesin olarak bilir. Yüce Allah'ın ilminde oldukça hassas bir hesap ve sonsuz bir hikmet ile takdir edildiğine inanır. Bundan dolayı mü'minler zorlu ve sıkıntılı hallerde tahammülsüzlük göstermezler, aksine sabrederler. Aynı zamanda onlar yüce Allah'ın nimetlerini ve lütuflarını da şükür ile karşılar ve asla azıp şımarmazlar.

5. Şanı yüce Allah kendilerini beğenmiş, böbürlenen, büyüklenen kimseleri sevmez. Aksine o mütevazı, kerem sahibi ve takvâlı kimseleri sever.

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِۚ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ
بِالْغَيْبِۜ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا
وَاِبْرٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ
مُهْتَدٍۚ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ
بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ
وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَاْفَةً وَرَحْمَةًۜ وَرَهْبَانِيَّةً
اِبْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ
فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَاۚ فَاٰتَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ
وَاٰمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا
تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌۙ ﴿٢٨﴾ لِئَلَّا يَعْلَمَ
اَهْلُ الْكِتَابِ اَلَّا يَقْدِرُونَ عَلٰى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاَنَّ الْفَضْلَ
بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

25- **"Andolsun Biz Resûllerimizi beyyinelerle"** delillerle, apaçık mucizelerle **"gönderdik. Onlarla birlikte insanlar adaleti ayakta tutsunlar"** kendi aralarında birbirleri ile hak ve adalete uygun ilişkilere girsinler **"diye Kitabı"** semavî kitapları **"ve Mizanı"** adaleti, Allah'ın adalet emrini ya da kendisi ile eşyanın tartıldığı ve karşılıklı alış veriş ilişkilerinin yapıldığı teraziyi **"indirdik. Ayrıca kendisinde hem çetin"** büyük **"bir güç hem de insanlar için"** pek çok **"faydalar bulunan demiri de indirdik."** Allah demiri yarattı ya da insanlar için onu hazırladı. **"Ki Allah kendisine ve peygamberlerine gayb halinde kimin yardım edeceğini ortaya çıkarsın. Muhakkak Allah güçlüdür. Hükmüne karşı konulamayandır."**

26- **"Andolsun ki Nuh'u ve İbrahim'i de gönderdik. Nübuvveti ve kitabı soylarından gelenlere verdik. Onlar arasından"** Nuh ve İbrahim'in -ikisine de selâm olsun- soylarından gelenlerden **"kimisi hidâyet bulmuştu. Ama onlardan çoğu yoldan çıkmış kimselerdi."**

27- **"Sonra Resûllerimizi onların izleri üzerine ard arda gönderdik."** Onlardan sonra Resûllerimizi ardı arkasına gönderdik. **"Meryem oğlu İsa'yı da izlerinden gönderdik ve ona İncil'i verdik. Ona uyanların"** Allah'ın kendisi ile gönderdiği dini üzere yol alanların **"kalplerine şefkat ve merhamet koyduk. Kendiliklerinden ortaya koydukları ruhbanlığa"** taabbüdde, dünyadan el etek çekmekte, dünya metaına rağbet etmemekte aşırılığa **"gelince, Biz onu üzerlerine farz kılmadık."** Onu emretmedik de. **"Ancak Allah'ın rızasını aramak için** (kendileri uydurmuşlardı). **Sonra gereği gibi ona riayet etmediler."** Hakkı ile gereklerini yerine getirmediler ve gerektiği şekilde onu korumadılar. Aksine onlardan sonra gelenler bunu kaybettiler, İsa (aleyhisselâm)'ın dinini inkâr ettiler. **"Aralarından iman edenlere mükâfatlarını verdik. Onların birçoğu ise fâsıklardı."**

28- **"Ey iman edenler! Allah'tan korkun, Resûlü'ne de iman edin ki, rahmetinden size iki pay"** iki kat ecir **"versin. Sizin için aydınlığı ile yürüyeceğiniz bir nur versin ve size mağfiret buyursun. Allah Gafurdur, Rahimdir."**

29- **"Tâ ki kitap ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şeye"** Allah'ın lütfunu başkalarını dışarıda tutarak özel olarak kendilerine tahsis etmeye **"nail olamayacaklarını"** bunlara güçlerinin yetmeyeceğini **"muhakkak lütfun"** nübuvvet, hidâyet ve iman işinin **"Allah'ın elinde olduğunu, onu dilediğine verdiğini bilsinler. Allah çok büyük lütuf sahibidir."**

Hadid Sûresi 25-29. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler semadan gelen risaletlerin ve hakka davetlerinin bir olduğunu açıklamakta, kitap ehlinin içine düştüğü bir takım bid'at ibadetler uydurup onlara bağlı kalmamaktan sakındırmakta, Allah'a karşı takvâlı olmayı, Resûllerine iman etmeyi teşvik etmekte, Allah'ın geniş lütfunun kitap ehline -iddia ettikleri gibi- münhasır olmadığını, lütfun yalnızca yüce Allah'ın elinde olduğunu, onu kullarından diledíklerine verdiğini beyan etmektedir.

Hadid Sûresi 25-29. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Semavî risaletlerin hepsi bir ve tek olarak yüce Allah'a ibadete davet ettiği gibi; amellerin, olayların, eşyanın takdir edilmesinde, insanların değerlendirilmesinde, çabalarının çalışmalarının ve ahlâklarının değerlendirilmesinde -kimseye iltimas etmeden ya da kimseden korkmadan- adalet ile değerlendirilmesini de teşvik etmektedir.

2. Kitap ehlinden bazıları kendilerinin Allah'ın seçkin halkı olduklarını ve Allah'ın nübuvvetleri ve risaletleri insanlar arasından özellikle kendilerine tahsis ettiklerini ileri sürmektedir. Ama bu hususta onlar yanılmaktadırlar. Çünkü Allah'ın lütfu belli bir kavme özel olmadığı gibi sınırlı ve az da değildir.

3. Demir, yüce Allah'ın kullarına ihsan etmiş bulunduğu pek büyük nimetlerden bir nimettir. Demir, savaş ve barışta pek büyük bir güçtür. O halde Müslümanların barışta ve savaşta bunu çok güzel kullanmaları, bu nimet dolayısıyla da yüce Allah'a şükretmeleri gerekir. İnsan uygarlığının mutlaka gerek gördüğü ve yüce Allah'ın dünyanın ve kulların menfaati için hazırlamış olduğu geri kalan bütün madenler de demir gibidir.

4. Bu âyet-i kerimelerde Kur'ân-ı Kerim'in ilmî mucizelerinden birisi de, *"ve demiri indirdik."* buyruğudur. Dünyanın en ünlü ilim adamlarının katıldığı Kur'ân-ı Kerim'in ilmî i'cazı kongrelerinden birisinde Amerikan Uzay Araştırmaları Üssü NASA'ya mensup en ünlü âlimlerinden birisi olan Estrouh şöyle demiştir: "Bizler yeryüzündeki madenler üzerinde birçok araştırmalar, birçok laboratuvar çalışmaları yaptık. Fakat ilim adamlarını hayrete düşüren biricik maden demirdir. Demirin atomlarının ayırt edici bir yapısı bulunmaktadır. Demir atomundaki elektronlar ile nötronların bir araya gelebilmeleri için bizim güneş sistemimizde bulunan enerji toplamından dört kat fazlasına ulaşan pek müthiş bir güce ihtiyaç bulunmaktadır." Dolayısıyla demirin yer üzerinde oluşmuş olmasına imkân yoktur.

58- MÜCÂDELE SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 22 âyettir)

Sûre adının "Mücâdele" veya "Mücâdile" şeklinde iki okunuşu vardır. Birincisi, "tartışma yapmak, çekişmek" demektir; ikincisi ise "tartışan kadın" mânasına gelir. Sûre bu adı ilk âyetinde geçen ve aynı kökten türetilmiş olan fiilden almıştır. İlk iki kelimesiyle "Kad Semia" sûresi diye de anılır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kocası hakkında seninle mücadele eden"** konuşan **"ve Allah'a şikâyet etmekte olan kadının"** Sa'lebe kızı Havle'nin **"sözünü elbetteki Allah işitmiştir. Allah sizin karşılıklı konuşmanızı da zaten işitiyordu"** biliyordu. **"Çünkü Allah en iyi işitendir, en iyi görendir."**

2- **"Aranızdan hanımlarına zihâr yapanlar"** yani eşlerine: Siz bize annelerimiz gibi haramsınız, diyenler **"in zevceleri onların anaları değildir."** Gerçekte anneleri değil, onlar böyle diyenlerin zevceleridir. **"Onların anaları ancak kendilerini doğuranlardır.** Şüphe yok ki bunlar elbette çirkin" oldukça kötü, şeriatin ve aklın kabul etmediği **"ve yalan"** ve bâtıl **"bir söz söylüyorlar. Muhakkak ki Allah pek çok affedendir, bağışlayandır."**

3- **"Hanımlarına zihâr yapıp sonra da o sözlerinden"** söylediklerinden **"dönenler eşleri ile temas etmeden evvel"** zevcesi ile birlikte olmadan önce **"bir köle azad etmelidirler."** Bir erkek köleyi ya da bir cariyeyi hürriyetine kavuşturmakla yükümlüdürler. **"İşte size bununla öğüt veriliyor. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."**

4- **"Ama kim bulamazsa"** bir köleyi hürriyetine kavuşturamazsa **"o halde eşleri ile temas etmeden önce aralıksız**

iki ay oruç tutmalıdır. Kim güç yetiremezse, o zaman altmış yoksul doyurmalıdır. Bu hükümler Allah'a ve Resûlü'ne iman edesiniz diyedir ve bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır." Allah'ın emirleridir. **"Kâfirler"** bunları yalanlayanlar **"için çok acıklı"** can yakıcı **"bir azap vardır."**

5- **"Muhakkak ki Allah ve Resûlü ile sınır yarışına kalkanlar"** onlara düşmanlık edenler, **"kendilerinden önceki"** münafıklarla kâfirler **"in helâk, hor ve hakir edildikleri"** zelil ve helâk edildikleri yahut lânet edildikleri **"gibi hor ve hakir edildiler. Kâfirler için alçaltıcı"** kendilerini ileri derecede alçaltıp zelil eden oldukça ağır **"bir azap vardır."**

6- **"Allah'ın hepsini dirilteceği günde ne yaptıklarını onlara haber verecektir."** bildirecektir. **"Allah onu bir bir saymış"** bilgisi ile kuşatmış, **"onlarsa onu unutmuşlardı. Allah her şeye tanık olandır."** Hiçbir şey ondan kaybolmaz.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ
نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ
وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى
الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ
يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ
حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ
وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾
إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ
شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا
يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

7- **"Görmedin mi ki Allah göklerde ve yerde olan her şeyi muhakkak bilir. Üç kişi fısıldaşmayıversin"** üç kişi kendi aralarında gizlice konuşmayıversin, **"muhakkak O, onların dördüncüleridir. Beş kişi olmayıversinler mutlaka O, onların altıncılarıdır. İster bundan daha az yahut daha çok olsunlar, nerede bulunurlarsa bulunsunlar O mutlaka onlarla beraberdir. Sonra Kıyâmet gününde kendilerine yaptıklarını haber verecektir. Gerçekten Allah her şeyi çok iyi bilendir."**

8- **"Kendilerine fısıldaşmak yasaklandıktan sonra yine kendilerine yasaklanan şeylere dönen"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), onlara kendi aralarında gizlice konuşmayı yasakladığı halde bundan vazgeçmediler. Bunun üzerine mü'minler aleyhine kendi aralarında gizlice konuşup kaş-göz işaretleri yapan Yahudilerle münafıklar hakkında bu buyruk nâzil oldu. **"Günahı"** günah gerektiren her bir hususu, **"düşmanlığı"** mü'minlere karşı düşmanlık yapmayı **"ve Resûle isyanı"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e aykırı davranmayı, **"fısıldaşmakta olan kimseleri görmedin mi? Onlar sana geldiklerinde Allah'ın seni selâmlamadığı sözlerle selâmlar."** Allah'ın meşru kılmadığı bir ifade ile seni selâmlarlar. Çünkü onlar: es-sâmu aleykum derlerdi. Sâm ise ölüm demektir. Böylelikle ona ölmesi için beddua etmiş oluyorlardı. **"Ve kendi aralarında derler ki: Söylediğimiz sebebi ile Allah bize azap etmeli değil mi?"** Eğer Muhammed gerçekten bir Nebi olsaydı Allah da mutlaka Resûlü'ne söylediklerimizden ötürü bizi azaplandırmalı idi. **"Cehennem yeter onlara!"** Onlar için cehennem azabı kâfidir. **"Oraya girecekler"** sıcağının azabını çekecekler, **"o ne kötü dönüş yeridir!"** Dönecekleri ve karar kılacakları yer olan cehennem ne kadar kötüdür!

9- **"Ey iman edenler! Birbirinizle fısıldaştığınız zaman günah, düşmanlık ve Resûle isyan ile fısıldaşmayın. İyiliği ve takvâyı fısıldaşın. Ve ancak huzurunda haşrolacağınız"** hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılığını görmek üzere bir araya getirileceğiniz **"Allah'tan korkun."**

10- **"Fısıltı ancak şeytandandır."** Günah ve düşmanlık hakkında konuşmak şeytanın vesvesesinden ve bu işi süslü göstermesinden ileri gelir. **"İman edenleri kederlendirmek içindir. Hâlbuki Allah'ın izni ile olmadıkça onlara hiçbir zarar veremez."** Şeytan yahut üzüntü, onlara en ufak bir zarar veremez.

Mücadele Sûresi 1-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, semanın yer ile bağlantısını, şanı yüce Allah'ın şikâyetini arz ederek kendisine yalvaran kadının duasını kabul edişini açıklayarak başlamaktadır. Bu kadın, Ubade b. es-Samit'in kardeşi olan Evs b. es-Samit'in eşi Sa'lebe kızı Havle idi. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yanına gelerek kendisine zihâr yapan kocasının durumu hakkında konuşuyordu. Yani kocası ona: Sen benim için annemin sırtı gibisin, demişti. Bu da annemin bana haram olduğu gibi sen de bana haramsın, demekti. Kadın kederini, üzüntüsünü Allah'a şikâyet etmeye ve bu sıkıntısını feraha çıkarıp gidermesi için dua edip yalvarıp yakarmaya başlayınca yüce Allah da onun hakkında Müslümanlara zihâr yapmayı haram kılan ve cahiliye dönemindeki uygulamayı kaldırıp Talâk olarak kabul etmeyen bu âyetleri indirdi.

2. Sonra âyet-i kerimeler Allah'a ve Resûle karşı inatlaşan bir kesimi söz konusu etmekte, Allah'ın dünya ve âhirette bunlara vereceği cezayı beyan etmektedir.

3. Âyet-i kerimeler aynı zamanda kendi aralarında günah ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e başkaldırmak mahiyetindeki gizlice konuşma yapanlardan söz etmekte, onların akıbetini beyan edip, bu işin şeytanın bir işi olduğunu açıklamaktadır.

Mücadele Sûresi 1-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah kullarına pek yakındır. Onların işlerinden hiçbir şey O'na gizli kalmaz.

2. İslâm, cahiliye dönemindeki insanların kötü adetlerinin birçoğunu yine topluma zarar veren, toplumun birçok kesimlerine, özellikle de kadına zulüm ihtiva eden bozuk hükümlerinin birçoğunu değiştirmiş bulunmaktadır. Bunlardan birisi de cahiliye döneminde boşama sayılan zihârdır. İslâm onu haram kılıp onun için ceza olarak kefareti belirlemiştir. Bu da erkek bir köle yahut da bir cariyeyi hürriyetine kavuşturmaktır. Eğer bunu bulamazsa kamerî iki ay kesintisiz oruç tutar. Oruç tutacak gücü olmaz ise altmış yoksulu doyuracak kadar yedirir. Oruç tutabilecek durumda olan kimsenin yemek yedirmeye yönelmesi caiz değildir.

3. İslâm, köle ve cariyeleri özgürlüklerine kavuşturma kapısını açmıştır. İşte zihâr ve benzeri işlerde kefarette ilk olarak erkek bir köleyi yahut bir cariyeyi hürriyete kavuşturmayı öngörmesi bunlardan birisidir. Bu kölelik düzeni çağımızda mevcut değildir. İslâm'dan önce vardı.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Rabbinden tebliğ ettiği bütün hususlar hakkında güvenilir ve doğru söylemiştir.

5. İslâm şeriatinin hükümleri bir defada inmemiştir. Hükümler ortaya çıkan problemlere paralel olarak tedricî bir şekilde nâzil oluyordu.

6. Allah'a ve Resûlü'ne karşı inatlaşanlar hakkı bildikleri halde bâtıla taassubla bağlı olanlardır. Yakında Allah onları rezil edecek, Kıyâmet gününde de zelil edecektir.

7. Şanı yüce Allah bizi yaratandır. Bizim hiçbir işimiz O'na gizli kalmaz. O halde kendi aramızda Allah'ın emrine aykırı yahut başkalarına haksızlık ya da Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e isyan mahiyetinde olan hiçbir şeyi konuşmamalıyız.

11- "**Ey iman edenler! Toplantı yerlerinde size: Yer açın**" arayı genişletin. "**denildiğinde genişletin ki Allah da size**" Rabbiniz de size rahmetinde ve cennetinde "**genişlik versin. Kalkın, denildiğinde**" başkalarına yer açmak için kalkın, denilecek olursa "**kalkıverin ki Allah, sizden iman edenleri ve kendilerine ilim verilenleri dereceler ile yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.**"

12- "**Ey iman edenler! Resûle gizli bir şey söyleyecek olursanız**" onunla gizlice konuşmak isterseniz "**bu gizli konuşmanızdan önce bir sadaka verin.**" Onunla konuşmadan önce fakirlere bir sadaka verin. Bununla Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in konumu ta'zim edilmekte, fakirler için de bir yararlı iş yapılmış olmaktadır. "**Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Eğer bulamazsanız muhakkak ki Allah, çok mağfiret ve rahmet edicidir.**"

13- "**Yoksa gizli konuşmanızdan önce sadakalar vermekten korktunuz mu?**" Tasadduk edecek olursanız fakir düşeceğinizden mi korktunuz? İfadede son derece nazik bir sitem vardır ve sadaka vermek sebebi ile fakir düşme korkusu yasaklanmaktadır. Çünkü Allah Ganidir, dilediği kimselere hesapsız rızık verir. "**Mademki yapmadınız -ki Allah tevbenizi kabul etmiş-**" sizi affetmiş "**bulunuyor- o halde namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.**"

Mücadele Sûresi 11-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler oturulup kalkılan meclislere dair bazı edepler, Allah'ın mü'minlere ikramı ve ilim adamlarının derecelerinin yükseltilmesini söz konusu etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler herhangi bir hususta Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile konuşmak isteyen herkese önce bir sadaka vermekle işe başlaması yükümlülüğünü tespit etmektedir. Ama bu Müslümanlardan birçok kimseye ağır geldiği için yüce Allah da mü'minlerin üzerindeki bu hükmü hafifletti ve bunu namaz kılmaları, zekât vermeleri, Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmeleri ile yetinerek nafile olarak tespit etti.

Mücadele Sûresi 11-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mecliste riayet edilmesi gereken edeplerden birisi de insanın başkalarına, özellikle de yaşça kendilerinden büyük yahut daha bilgili olanlarına ya da meclise yeni gelen bir kimseye yer açması ve meclislerde, mescitlerde, okullarda, toplantı yerlerinde, konferans salonlarında, arabalarda, bahçelerde, yollarda ve çeşitli mekânlarda insanları sıkıştırmaması gerekir.

2. İslâm kolaylık dinidir. Yüce Allah işin başında Müslümanlara Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile konuşmak istediklerinde önce fakirlere bir sadaka vermelerini farz kıldı. Ama onların çoğu bunu yerine getiremeyince Allah bu hükmü hafifletti.

3. İslâm açısından ilmin büyük bir değeri vardır. İslâm âlimlere değer verir ve onların derecelerini yükseltir. Elverir ki ilimleri ile birlikte güzel amel ve güzel yaşayış olsun.

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ
صَدَقَةًۜ ذٰلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَاَطْهَرُۜ فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ
﴿١٢﴾ ءَاَشْفَقْتُمْ اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ صَدَقَاتٍۜ فَاِذْ لَمْ
تَفْعَلُوا وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَط۪يعُوا اللّٰهَ
وَرَسُولَهُۜ وَاللّٰهُ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذ۪ينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْۜ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْۙ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَد۪يدًاۜ اِنَّهُمْ سَٓاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اِتَّخَذُٓوا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ فَلَهُمْ
عَذَابٌ مُه۪ينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَٓا اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ
شَيْـًٔاۜ اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۜ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
اللّٰهُ جَم۪يعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ عَلٰى
شَيْءٍۜ اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ
فَاَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِۜ اُو۬لٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِۜ اَلَٓا اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ يُحَٓادُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُٓ اُو۬لٰٓئِكَ
فِي الْاَذَلّ۪ينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُل۪يۜ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَز۪يزٌ ﴿٢١﴾

14- **"Allah'ın kendilerine azap ettiği bir kavmi"** münafıkları **"veli edinen"** Yahudileri dost edinip onların arkasından giden **"kimseleri görmedin mi? Bunlar sizden de değildir, onlardan da değildir."** Yani bu münafıklar Müslümanlardan da Yahudilerden de değildir. **"Üstelik bildikleri halde yalan yere yemin de ederler."**

15- **"Allah onlara çok şiddetli bir azap hazırlamıştır. Çünkü yapageldikleri işler çok kötüdür."** Onların amelleri ne kadar çirkindir! Yaptıkları ise münafıklıktır, işledikleri masiyetlerdir.

16- **"Onlar yeminlerini kalkan edindiler."** Yalan yeminlerini kendileri için ölüme karşı koruyucu bir sebep olarak kullandılar **"de Allah yolundan alıkoydular."** İnsanların İslâm'a girmelerine engel oldular. **"Bu sebeple onlar için horlayıcı bir azap vardır."**

17- **"Malları da, evlatları da Allah'a karşı kendilerine hiçbir şekilde asla fayda sağlayamaz. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebediyyen kalıcıdırlar."**

18- **"Allah onların hepsini dirilteceği günde size yemin ettikleri gibi ona da yemin edecekler ve kendilerinin gerçekten bir şey üzere olduklarını sanacaklar."** Yemin etmelerinin âhirette kendilerine fayda sağlayacağını, kendilerini azaptan koruyacağını zannederler. **"Haberiniz olsun, gerçekten onlar yalancıların ta kendileridir."**

19- **"Şeytan onlara galip ve üstün geldi."** Kalplerini istilâ etti **"de onlara Allah'ı hatırlamayı dahi unutturdu. Haberiniz olsun ki muhakkak şeytanın taraftarları"** arkasından gidenler ve onun yardımcıları **"en büyük zarara uğrayanların ta kendileridir."**

20- **"Allah ve Resûlü ile sınır mücadelesi yapanlar"** Allah'a ve Resûlü'ne düşmanlık ve muhalefet edenler **"işte onlar, şüphe yok ki en zelil olanların"** Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış en aşağılıkların **"arasındadırlar."**

21- **"Allah: Andolsun ki Ben ve Resûllerim mutlaka galip geleceğim"** galibiyet ve zafer Allah'ın dininin, Resûlü'nün ve mü'min kullarınındır. **"Diye yazmıştır. Muhakkak ki Allah biricik güç sahibidir, emrine karşı konulamayandır."**

22- **"Allah'a ve âhiret gününe inanan hiçbir kavmin Allah ve Resûlü ile sınır mücadelesi yapanlara sevgi beslediklerini"** sevdiklerini ve arkalarından gittiklerini **"göremezsin.**

İsterse bunlar, babaları yahut oğulları yahut kardeşleri yahut soydaşları olsalar bile. İşte bunlar, kalplerinde imanı yazmış olduğu ve kendilerini nezdinden bir ruh ile desteklediği" yardımı ile ve kalplerine bıraktığı bir nur ile yahut Kur'ân-ı Kerim ile güçlendirdiği **"kimselerdir. Hem de onları orada ebediyyen kalıcılar olmak üzere altından ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Allah onlardan razı olmuştur."** Amellerini kabul buyurmuş ve onlara sevaplarını vermiş, kendilerine verdikleri ile kendileri de razı olmuştur. **"Onlar da ondan hoşnut olmuşlardır. İşte bunlar Allah'ın hizbi"** gerçek dostları ve ikrama mazhar kulları **"dirler. Haberiniz olsun, muhakkak ki Allah'ın hizbi, umduklarına kavuşanların ta kendileridir."**

Mücadele Sûresi 14-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Yahudileri sevdikleri ve kendilerine mü'minlerin sırlarını aktardıkları dostları edinen münafıkları ele almakta, onların içlerinde saklı olanı açığa çıkartıp kötü niyetlerini teşhir edip, âhirette kendilerini bekleyen kötü akıbetlerini de açıklamaktadır. Çünkü onlar şeytanın askerleri ve yardımcılarıdır.

2. Sonra sûre imanın kökünü teşkil eden Allah için sevip Allah için buğz etmenin gerçek mahiyetini açıklayarak sona ermekte ve insanlar arasında en yakınları olsalar dahi İslâm düşmanlarını dost edinmemeyi emretmektedir.

Mücadele Sûresi 14-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yahudilerle münafıklar mü'minler aleyhine kaş-göz işaretleri yapıyor, onlarla alay ediyor, kendi aralarında onlardan kötü bir şekilde söz ediyor, Müslümanlar aleyhine türlü planlar kuruyorlardı. Esasen onlar her zaman da böyledirler.

2. Münafıklar Yahudileri seviyor ve onları dost ediniyorlar, mü'minlerin sırlarını onlara aktarıyorlar, sonra da Müslümanlara Müslüman olduklarına dair yemin ediyorlardı. Fakat yalan söylüyorlardı. Esasen münafıklar her zamanda böyledirler.

3. Şeytanın askerleri Allah'a ve Resûlü'ne isyana yardım edenlerdir. Dünyada da âhirette de hüsrana uğrayanlar bunlardır. Allah'ın askerleri ise Allah'a ve âhiret gününe iman edenlerdir. Bunlar da Allah'ın ve Resûlü'nün düşmanlarına düşmanlık ederler, dünyada da âhirette de kurtulacaklar işte bunlardır.

4. Biz bu dersten Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabı tarafından ne kadar sevildiğini, onunla oturup kalkmayı ne kadar arzu ettiklerini, tek tek ve topluluklar halinde -onu tazim etmek ve ona itaat etmekle birlikte- onunla konuşmayı ne kadar istediklerini öğrenmiş görüyoruz.

59- HAŞR SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 24 âyettir.)

2. âyetinde geçen ve Nadîroğulları'nın Medine'den sürülmelerinden söz edilirken kullanılan "haşr" kelimesi sûreye ad olmuştur (kelimenin bu bağlamdaki anlamına ilişkin yorumlar yerinde açıklanacaktır). "Benî Nadîr sûresi" diye de anılmıştır (Buhârî, "Tefsîr", 59). "Tesbih" ifadesiyle başladığı için "müsebbihât" diye bilinen sûrelerin ikincisidir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Göklerde ve yerde olanlar Allah'ı tesbih eder."** Melek, insan, hayvan, bitki, cansız her bir varlık Allah'ı tazim ve her türlü eksiklikten tenzih eder. **"O"** yenik düşürülemeyen **"Azizdir"** her şeyi hikmetle, dikkat ve incelikle ve sağlam bir şekilde yaratan **"Hakîmdir."**

2- **"O, kitap ehlinden kâfir olanları"** Medine yakınlarındaki Nadiroğulları Yahudilerini **"ilk sürgünde"** Arap Yarımadası'ndan Şam'a ve Hayber'e ilk çıkarıldıkları sırada **"yurtlarından yerlerinden çıkarandır. Siz de onların çıkacaklarını sanmamıştınız."** Ey mü'minler, onların vatanlarından zillet ve fakirlik içinde çıkacaklarını düşünmemiştiniz. **"Onlar da hisarlarının kendilerini Allah'a karşı gerçekten koruyacağını"** Bu Yahudiler de, içinde toplandıkları bu pek sağlam evlerin kendilerinden Allah'ın azabını uzaklaştıracağını ve hiç kimsenin onları oradan çıkaramayacağını **"sanmışlardı. Fakat Allah onlara hesaba katmadıkları taraftan geldi ve kalplerine korku saldı. Evlerini hem kendi elleri ile hem de mü'minlerin elleri ile tahrip ediyorlardı. Ey basiret"** akıl **"sahipleri, ibret alın"** öğüt alın.

3- **"Eğer Allah onlar hakkında sürgünü"** vatanlarından çıkmayı **"yazmamış olsaydı onları elbette dünyada azaplandırırdı. Bununla birlikte âhirette onlar için ateş azabı vardır."**

4- **"Bunun sebebi, onların Allah'a ve Resûlü'ne muhalefet etmeleridir."** Onlara muhalefet ettiler, emirlerine başkaldırdılar ve antlaşmalarını bozdular. **"Kim Allah'a muhalefet ederse muhakkak Allah cezası pek çetin olandır."**

5- Ey mü'minler, hurma ağaçlarından **"herhangi bir hurma ağacını kesmeniz yahut onu kökleri üzere dikili bırakmanız, hep Allah'ın izni ile olmuştur ve bu, fâsıkları alçaltması"** yahudileri öfkelendirmesi, onları zelil etmesi, en değerli mallarına karşı hasretlerini acılarını kat kat artırması **"içindir."**

Haşr Sûresi 1-5. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bütün yaratılmışlar tarafından şanı yüce Allah'ın tazim edildiğini, şanının yüceltildiğini belirterek başlamaktadır. Bütün yaratılmışlar ise yüce Allah'ın kudretine ve vahdaniyetine hem tanıklık etmekte hem delil olmaktadır. Diğer taraftan Yahudileri yurtlarından, vatanlarından güçlü ve zengin iken sapasağlam kalelerde ve güçlü hisarlarda yaşıyorken zillet ve fakirlik içerisinde çıkartmasındaki azametini ve kudretini de dile getirmektedir.

2. Nadiroğulları Gazvesi' ile ilgili geniş açıklamalar için Nebevî Sîreti okumak gerekir. Bunlar arasında İbn Hişam'ın *Sîreti*, Dr. Muhammed Said Ramazan el-Bûtî'nin *Fıkhu's- Sîre*[12], faziletli üstad Muhammed Gazali'nin *Fıkhu's- Sîre*, Muhammed el-Hudarî'nin *Nuru'l-Yakin fî Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn* gibi eserlerine ve başkalarına başvurulabilir.-

Haşr Sûresi 1-5. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Varlık âlemindeki her şey yüce Allah'ı hamd ile tesbih eder. Biz onların tesbihlerini anlamasak dahi. Aynı zamanda yüce Allah'ın bütün yaratılmışları da onun kudretine, azametine ve birliğine delildir.

2. Nadiroğulları Medine'den develerinin taşıdıkları dışında beraberlerinde mal almadan ve silâhsız olarak çıkarılmışlardı. Bu ise onların İslâm'a ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e karşı işledikleri suçun adaletli bir cezası idi. Çünkü onu öldürmek istediler. Ama yüce Allah onu şerlerinden korudu. Bu, onların tarihlerinde zillet ve fakirlik içerisinde sürgün olarak Arap Yarımadası'ndan Şam topraklarına ve Hayber'e ilk defa çıkarılmaları hadisesi idi.

3. Yahudilerin hurma ağaçlarını koparmaları ya da yakmaları bu Yahudileri zelil etmek ve ahitlerini bozup hainlik etmelerine karşılık bir ceza olarak yüce Allah'ın emri ile yapılmıştı. Böyle bir uygulama İslâm şeriatinde tespit edilmiş genel bir ilke değildir. Aksine bu, buradaki Nadiroğulları Yahudilerinin durumu gibi özel durumlarda söz konusu olabilir.

4. Bugünün Yahudileri dünün Yahudileridir. Yarının Yahudileri de böyle olacaktır. Bu sebeple onlara karşı tedbirli olmak, hile ve desiselerine karşı uyanık olmak bir zorunluluktur.

5. Yahudilerin İslâm'a karşı tarih boyunca yapageldikleri ile bugün Filistin evlatlarına yaptıkları onların İslâm'dan hoşlanmadıklarına, Müslümanlara kin beslediklerine bir delildir.

---

12 El-Bûtî'nin Müslümanları acımasızca katleden zalim Esed rejiminin yanında bir tavır sergilediği ve sonunda -büyük bir ihtimalle- işlerine artık yaramayacağının anlaşılması üzerine bizzat rejim tarafından acemice bir komplo neticesinde öldürüldüğü bilinen bir husustur. Muhterem müelliflerin burada bunu bizzat yazmış olmaları dolayısıyla onu ve eserini atlamamız bizce tercüme ahlâkına sığmaz. Diğer taraftan Bûtî'nin temelden büyük bir hata olan rejime yandaş hatta onu savunan tutumu hiçbir şekilde elbette doğru kabul edilemez. Hatta bu, İslâmî duruşa da Müslüman âlim şahisiyetine de tamamen aykırıdır. Eserinin bu alanda tavsiye edilmiş olması Müellifinin bu aykırı duruşunu görmezlikten gelmeye, -hatta böyle bir duruşu mahkûm etmeye- sebep teşkil etmez. (Çeviren)

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَٓاقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَٓاقِّ اللّٰهَ فَاِنَّ اللّٰهَ
شَد۪يدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ ل۪ينَةٍ اَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَٓائِمَةً
عَلٰٓى اُصُولِهَا فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِق۪ينَ ﴿٥﴾ وَمَٓا اَفَٓاءَ اللّٰهُ
عَلٰى رَسُولِه۪ مِنْهُمْ فَمَٓا اَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَد۪يرٌ ﴿٦﴾ مَٓا اَفَٓاءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِه۪ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى فَلِلّٰهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاك۪ينِ وَابْنِ السَّب۪يلِ
كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْاَغْنِيَٓاءِ مِنْكُمْ وَمَٓا اٰتٰيكُمُ الرَّسُولُ
فَخُذُوهُ وَمَا نَهٰيكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ شَد۪يدُ
الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَٓاءِ الْمُهَاجِر۪ينَ الَّذ۪ينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَاَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذ۪ينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ
وَالْا۪يمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ
ف۪ي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّٓا اُو۫تُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ
بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِه۪ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

6- "Allah'ın onlardan Resûlü'ne verdiği fey'e" Yüce Allah'ın Nadiroğulları Yahudilerinin mallarından Resûlü'ne gelmesini sağladığı her bir şeye **"gelince, siz onun için ne bir at oynattınız ne de bir deveye bindiniz'."** Onu elde etmek için yorulmadığınız gibi atla ve deve ile onu elde etmek için de savaşmadınız. **"Fakat Allah, peygamberlerini dilediği kimselere musallat eder. Allah her şeye gücü yetendir."**

7- "Allah'ın fethedilen ülkeler" bunlar; Kurayzaoğulları, Nadiroğulları, Fedek, Hayber ve bu şekilde savaşsız olarak fethedilen ve Müslümanların savaşmaksızın mallarını aldıkları bütün ülkeler **"ahalisinden Resûlü'ne verdiği fey'** (ganimet)**"** kâfirlerden bu şekilde savaşmaksızın alınan mallar yüce **"Allah'a"** aittir. -O bunların dilediği yere harcanmalarını emreder.- **"Resûle"** –(payına düşeni) kendisi, aile halkı ve Müslümanların maslahatı için harcar- **"akrabalara"** Haşim ve Muttaliboğullarından olan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in akrabalarına **"yetimlere, yoksullara ve yolda kalanlara"** yolculuğu esnasında malı tükenen yabancıya **"verilir ki, o mal içinizden zengin olanlar arasında elden ele dolaşan bir şey olmasın."** Tâ ki bu maldan yalnız zenginler yararlanıp fakirler ondan mahrum kalmasın. **"Hem Resûl size ne verdi ise onu alın, neyi yasak etti ise de sakının ve Allah'tan korkun. Çünkü Allah azabı çetin olandır."**

8- "Yurtlarından ve mallarından çıkartılıp" Mekkelilerin, vatanlarından çıkardıkları ve yurtlarını ve mallarını bırakarak Medine'ye hicret etmiş olan **"ve Allah'ın lütuf ve rızasını isteyen, Allah'a ve Resûlü'ne yardım eden fakir muhacirler içindir. İşte onlar sâdıkların ta kendileridir."**

9- "Onlardan önce Medine'yi yurt edinip imana sahip olanlar" Medine-i Münevvere'de yerleşip orada muhacirlerden önce ikâmet eden, ihlâsla iman eden kimseler yani Ensar-ı Kiram, **"yanlarına hicret edenleri severler ve bunlara verilen şeylerden dolayı kalplerinde bir çekememezlik duymazlar."** Bu Ensar, -aralarındaki iki fakir kişi dışında- Ensar'dan kimsenin bir şey almadığı Nadiroğullarının mallarından ötürü muhacirlere kalplerinde herhangi bir kızgınlık ya da bir kıskançlık duymazlar. **"Kendileri fakirlik içinde bulunsalar"** mala en ileri derecede ihtiyaçları olsa **"dahi öz canlarına tercih ederler."** Ensar, muhacir kardeşlerini ken-

dilerinden üstün tutarlar. **"Kim nefsinin cimriliğinden korunursa"** Allah kimi nefsinin cimriliğinden ve vermemek şeklindeki eli sıkılıktan koruyup uzaklaştırırsa **"işte onlar umduklarını bulanların ta kendileridir."**

10- "Onlardan sonra gelenler" -bunlar aralarındaki fakirler, fey' malını hak eden mü'minlerden üçüncü türdür ve bunlar önceki mü'minlere güzel bir şekilde uyup Kıyâmet gününe kadar gelecek olanlardır- **"derler ki: Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi mağfiret eyle! Kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin"** bir kızgınlık, nefret ve aldatma duygusu **"bırakma! Rabbimiz, şüphesiz ki sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin."**

Haşr Sûresi 6-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler savaşsız olarak kâfirlerden alınan malları söz konusu ederek hükümlerini ve bu malların fakirlere özellikle verilme hikmetini açıklamaktadır. Böylelikle genel maslahat gerçekleştirilmiş olur. Âyetler aynı zamanda muhacir kardeşlerine malları ile yardımcı olan ve onları kendilerinden üstün tutan Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ashabından olan Ensar'ı da övmektedir. Onlar bu tutumlarını yüce Allah'ı ve Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevdikleri için takındılar. Âyetler –bununla birlikte- onların arkasından giden, onlara uyan kimseleri de söz konusu etmektedir. Bunlar ise yüce Allah'a hem kendileri için hem de kendilerinden önce iman edenler için dua ederek yalvarıp yakarırlar.

Haşr Sûresi 6-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Muhacirlerin büyük bir fazileti, pek yüksek bir konumları vardır. Çünkü onlar topraklarını, ülkelerini ve mallarını din için terk ettiler. Ensar'ın da büyük bir fazileti ve üstün bir konumu vardır. Çünkü onlar da muhacir kardeşlerine yardımcı oldular ve onları kendilerine dahi tercih ettiler.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in malları muhacirlerin fakirleri ile Ensar'dan iki fakire vermesi şeklindeki uygulaması, toplumsal adalet ilkesini gerçekleştirdi ve malı yalnızca zenginler sınıfının tekelinde bırakmadı.

3. Dayanışma, karşılıklı sevgi, ümmetin bütün bireyleri ve katmanları arasında sıkı bir bağ ve zamanı, mekânı, ırkı, soyu sopu aşan derin yakınlık bağının hissedilmesi, Müslüman ümmetin üzerinde yükseldiği esaslar arasındadır. Uzun çağlar boyunca duyguları harekete geçirdi, ta ki mü'min bir kimse geçmiş asırlardan sonra bile mü'min kardeşini -tıpkı yaşayan bir kardeşini sevgi ve takdir ile anması gibi- anar.

وَالَّذِينَ جَاؤُ مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْاِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
اٰمَنُوا رَبَّنَا اِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا
يَقُولُونَ لِاِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ اُخْرِجْتُمْ
لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ اَحَدًا اَبَدًا وَاِنْ قُوتِلْتُمْ
لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ لَئِنْ
اُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ
وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾
لَاَنْتُمْ اَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللّٰهِ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا اِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ
اَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا
وَقُلُوبُهُمْ شَتّٰى ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾ كَمَثَلِ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
اَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا
كَفَرَ قَالَ اِنِّي بَرِيٓءٌ مِنْكَ اِنِّي اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

11- **"Görmedin mi o münafıklık edenleri! Onlar kitap ehlinden olan kâfir kardeşlerine"** küfürde kendileri ile kardeş olan Nadiroğulları Yahudilerine: **"Eğer siz çıkartılırsanız andolsun biz de sizinle çıkarız. Sizin aleyhinizde"** sizinle savaşmak için **"hiçbir kimseye"** kimsenin vereceği emre **"ebediyyen itaat etmeyiz ve eğer sizinle savaşılırsa muhakkak size yardım ederiz, derler. Hâlbuki Allah da şahitlik eder ki muhakkak onlar hiç şüphesiz yalancıdırlar."**

12- **"Eğer onlar çıkartılırsa -andolsun ki- onlarla birlikte çıkmazlar. Eğer onlarla savaşılırsa şüphesiz onlara yardım etmezler. Onlara yardım etseler dahi muhakkak gerisin geriye dönerler."** Onlara yardım etmek ve onlarla birlikte savaşmak için gelseler bile kaçarlar ve bozguna uğrarlar. **"Sonra da kendilerine yardım olunmaz."**

13- **"Gerçekten sizin korkunuz kalplerinde Allah korkusundan daha çok yer etmiştir."** Münafıkların Müslümanlardan korkmaları Allah korkularından daha çoktur. **"Bu, onların iyi anlamayanlar topluluğu olmalarındandır."** Allah'ın azametini bilmeyişleri ve gerçek iman ile inanmayışları buna sebeptir.

14- **"Onlar sizinle topluca ancak"** etrafları **"surlarla"** ve hendeklerle **"çevrilmiş kasabalarda yahut duvarlar arkasından savaşırlar. Kendi aralarında savaşları şiddetlidir."** Nefretlerinden ötürü birbirlerine düşmanlıkları ve kendi aralarındaki savaşları şiddetlidir. **"Sen onları bir arada sanırsın."** Onların birlik olduklarını zannedersin. **"Ama kalpleri darmadağınıktır."** Kalpleri dağınık, görüşleri birbirleri ile çatışma halindedirler. **"Bu, onların akıllarını kullanmayan bir topluluk olmalarındandır."**

15- **"Bunların halleri kendilerinden az öncekilerinki gibidir. Onlar yaptıklarının vebalini"** küfürlerinin kötü akıbetini **"tatmışlardı. Onlar için çok acıklı bir azap da vardır."**

16- **"Onların durumu şeytanın insana: Kâfir ol"** insanı küfre teşvik edip sonra da ondan uzaklaşması, **"zamanındaki durumu gibidir. Kâfir olunca: Şüphesiz ki ben senden uzağım çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım, der."**

17- **"Sonra ikisinin de akıbetleri, orada ebedi olmak üzere ateşin içinde kalmalarıdır."** Münafıklarla Yahudilerin akıbeti tıpkı şey-

tan ile kâfir insanın akıbeti gibidir. Çünkü hepsi birlikte oradan çıkmamak üzere cehenneme gitmişlerdir. **"Zulmedenlerin cezası işte budur!"**

18- **"Ey iman edenler, Allah'tan korkun! Herkes yarın için ne hazırladığına bir baksın."** Her bir insan Kıyâmet gününe hazırlık olmak üzere yapmış olduğu salih ameller hakkında kendisini hesaba çeksin. **"Allah'tan korkun! Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır."**

19- **"Allah'ı unuttukları için Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın. İşte onlar fâsıkların"** Allah'a itaatin sınırları dışına çıkanların **"ta kendileridir."**

20- **"Cehennemlikler ile cennetlikler bir olmaz. Cennetlikler muratlarına erenlerin ta kendileridir."**

Haşr Sûresi 11-20. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler Müslümanlara karşı Yahudilerle birlikte antlaşmış bulunan münafıklardan söz etmekte ve onları, insanı küfre girmek için teşvik etmeye çalışan sonra da ondan uzaklaşıp giden şeytana benzetmektedir. İşte münafıklar da bu şekilde hiçbir sözlerini yerine getirmezler. Diğer taraftan âyet-i kerimeler mü'minlere Allah'a karşı takvâlı olmalarını, bu fâsıklara da benzememelerini öğütlemektedir. Ayrıca cehennemlikler ile cennetliklerin birbirlerine eşit olmayacaklarını da tespit etmektedir.

Haşr Sûresi 11-20. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim ebedi bir mucizedir, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir Resûldür, yüce Allah onu doğruluğuna delil olan mucizelerle desteklemiştir. Bu mucizelerden birisi de Yahudilerin nefislerinde gizlediklerini ve münafıkların Yahudilerle gizlice ittifak ettiklerini, henüz meydana gelmemiş olan Yahudilerin ve münafıkların bozguna uğrayacaklarını, münafıkların da hainlik edeceklerini haber vermesi de vardır. Bütün bunlar gaybı haber vermektir.

2. Korkaklık, Müslümanlardan aşırı korkularından dolayı savaşın en güçlü araç gereçlerini edinmeleri Yahudilerle münafıkların niteliklerindendir. Ayrıca onlar dışa karşı birlik ve ittifak halinde olduklarını gösterirler. Gerçekte ise onlar dağınıktırlar, görüş ve arzuları farklı farklıdır. Bu sebeple Müslümanların bu görünüşe aldanmamaları ve bu çağda Yahudiler ile yapacakları ilişkilerinde bu gerçeklere dikkat etmeleri gerekir.

21- **"Şayet Biz bu Kur'ân'ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki Allah'ın korkusundan onun başını eğerek dağılıp parça parça olduğunu görürdün."** Dağ Allah korkusu ile Kur'ân'ın ve Kur'ân'dakilerin de azametinden de etkilenerek boyun eğer ve çatlardı. **"İşte Biz bu misalleri"** anlamları açıklama ve çeşitli şeyleri başkalarına benzetme, **"insanlara düşünsünler diye veriyoruz."**

22- **"O Allah'tır ki, O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Görünmeyeni de görüneni de"** kulların görüp bildiklerini de **"bilendir. Rahmandır, Rahimdir."** Rahmeti dünyayı da âhireti de kaplayacak kadar geniştir.

23- **"O Allah'tır ki, O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur, Meliktir."** her şeyin mâliki ve bütün mahlûkatta tasarrufta bulunandır. **"Kuddûstur."** çirkinliklerden ve yaratılmışların bütün sıfatlarından münezzehtir. Onda herhangi bir eksiklik ve kusurun olmasına imkân yoktur. O tertemiz ve mübarektir. **"Selâmdır."** Her türlü ayıp ve eksiklikten uzaktır, kimseye zulmetmez. **"Mü'mindir."** Resûllerini onların elleri ile gösterdiği mucizeler ile tasdik edendir, yarattıkları ondan yana emindir. Çünkü onlara zulmetmez. **"Muheymindir."** her şeyi gözetleyendir, kullarının neler yaptıklarına tanık olandır. **"Azizdir."** asla yenilemeyen, mutlak kudret sahibidir, kahredilemeyen güçlüdür. **"Cebbârdır."** dilediğini yapan, gücü her şeye galip ve her şeyin kendisine boyun eğdiği pek büyüktür. **"Mütekebbirdir."** büyüklüğü ve yüceliği pek yüksektir. **"Allah koştukları ortaklardan münezzehtir."** Yüce Allah azameti itibari ile O'na koştukları bütün ortaklardan münezzeh ve mukaddestir.

24- **"O Allah'tır ki Hâliktir, Bâridir,"** icat eden, yoktan var edendir. Ondan önce hiç kimse hiçbir şeyi yoktan var etmiş değildir. **"Musavvirdir."** Her şeyi yaratıp dilediği gibi sûretini verendir. **"En güzel isimler yalnız O'nundur."** En güzel anlamlara ve en şerefli sıfatlara delil olan isimler sadece Allah'ındır.

Haşr Sûresi 21-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Kur'ân'ın muazzamlığını ve etkisini açıklayarak aziz ve celil Allah'ın azametini bildirip birliğini ve kemal sıfatlarını ispatlayıp her türlü eksiklikten ya da kusurdan onu tenzih ederek sona ermektedir.

Haşr Sûresi 21-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim, muhtevasındaki vaatler, tehditler, sonsuz hikmetler, öğütler, ibretler, sapasağlam ve hikmetli yasamaları itibari ile pek büyük etkisi olan bir kitaptır. Kalpler onun önünde huşû ile eğilir, deriler onun için yumuşar. Kur'ân'ın azametinden etkilenmeyen bir kimse duyguları nasırlaşmış, imanı zayıf bir kişi demektir.

2. Şanı yüce Allah bütün kemal sıfatlarına sahiptir. O, ortağı da olmayan benzeri olmayan bir ve tek ilâhtır. O eşsizdir. Yarattıklarından hiçbir kimseye de benzemez. Her türlü eksiklikten ya da celal ve kemaline yakışmayan kusurdan münezzehtir. Kâinatın tamamı onun varlığının ve birliğinin tanığıdır. Akıllar da onun sonsuz kudretinin hakikatini göstermektedir.

60- MÜMTEHİNE SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 13 âyettir)

Sûre, 10. âyetinde "imtihan edin, sınayın" anlamına gelen imtehinû fiili geçtiği için bu adı almıştır. Mümtehine, "imtihan eden" demektir. Bu okunuşa göre "imtihan eden sûre veya bu nitelikteki âyeti içeren sûre" anlamına gelir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey iman edenler! Benim de düşmanım sizin de düşmanınız olanları"** kâfirlerle müşrikleri **"kendilerine sevgi ile** (haber ulaştırarak)**"** onlar düşmanlarınız olmakla birlikte onları sevip dost edinerek **"ve onlar size gelmiş olan hakkı inkâr etmişken veliler"** yardımcılar ve sevdiğiniz kimseler **"edinmeyin. Onlar, Rabbiniz olan Allah'a iman ettiniz diye Resûlü de sizi de çıkarmışlardı. Eğer siz yolumda cihad etmek, rızamı aramak"** Allah'ın rızasını istemek **"için çıkmış iseniz,** (nasıl olur da) **onlara gizlice sevgi beslersiniz?"** Nasıl onlara samimiyetle **öğüt** verirsiniz, iyilik yaparsınız? **"Ben ise gizlediğinizi de açıkladığınızı da en iyi bilenim. Sizden kim bunu yaparsa şüphesiz yolun ta ortasında"** hak ve doğru yoldan **"sapmış"** uzaklaşmış **"olur."**

2- **"Onlar size karşı üstünlük sağlarlarsa"** size karşı imkân sahibi olurlarsa **"size düşmanlık ederler, size"** öldürmek, vurmak maksadıyla **"ellerini ve"** size sövmek ve lânet okumak için **"dillerini kötülükle uzatırlar ve kâfir olmanızı şiddetle arzu ederler."**

3- **"Akrabanızın da evladınızın da size hiç faydaları olmaz. Kıyâmet gününde sizin aranızı"** adaletle hükmetmek sûreti ile **"ayıracaktır. Allah yaptıklarınızı"** bütün amellerinizi **"en iyi görendir."** ve size onların karşılığını verecektir.

4- **"İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda sizin için gerçekten uyulacak güzel"** iyi **"bir örnek vardır. Hani onlar kavimlerine: Bizler sizden ve Allah'tan başka ibadet ettiğiniz şeylerden uzağız. Sizi inkâr ettik. Yalnız Allah'a iman edinceye kadar bizimle sizin aranızda düşmanlık ve kin ebediyyen baş göstermiştir"** ortaya çıkmıştır, **"demişlerdi. İbrahim'in babasına söylediği: Muhakkak senin için mağfiret isteyeceğim. Ama Allah'a karşı sana bir fayda sağlayamam sözü müstesnâ."** Ama İbrahim'in babasına mağfiret dilemesi eylemine uymayın. Çünkü bu, İbrahim'in babasına verdiği bir sözün gereğini yerine getirmekten ibaretti. İbrahim, babasının Allah'ın bir düşmanı olduğunu açıkça görünce ondan ilişkisini koparıp uzaklaştı. Bu sebeple sizler de şirk üzere ölmüş babalarınızın günahlarının bağışlan-

ması için dua etmeyin. **"Ama Allah'a karşı sana fayda sağlayamam"** buyruğu da şirkin üzerine kalmayı sürdürürsen Allah'ın azabından senden bir şey uzaklaştıramam, demektir. **"Rabbimiz, yalnız Sana tevekkül ettik. Yalnız Sana yöneldik"** döndük ve tevbe ettik **"ve"** âhiret yurdunda **"dönüşümüz de yalnız Sanadır."**

5- **"Rabbimiz bizi inkâr edenler için fitne konusu kılma!"** Onlar sebebi ile fitneye uğramayalım, onlar eli ile azaplandırılmayalım. **"Ve bize mağfiret et ey Rabbimiz! Çünkü Aziz, Hakîm olan yalnız Sensin."**

6- **"Andolsun ki onlarda sizin için ve Allah'ı ve âhireti umanlar için güzel bir örnek vardır. Kim"** iman etmekten Allah'a ve Resûlü'ne itaatten **"yüz çevirirse şüphesiz ki Allah muhtaç olmayandır, her hamde layıktır."**

7- **"Olur ki"** –bu lafız Allah'ın rahmetinden ümitvar olmayı ifade eder- **"Allah onlardan düşmanlık ettiklerinizle sizin aranızda yakın bir dostluk"** sevgi ve kaynaşma **"meydana getirir. Allah güç yetirendir."** Hiçbir şey onu âciz bırakamaz. **"Allah Gafurdur, Rahimdir."**

Mümtehine Sûresi 1-7. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Mekke'nin fethine ve Hâtıb b. Ebu Beltea'nın Mekke'deki kâfirlere Müslümanların Mekke'yi fethetmek kararlarını bildirdiği bir mektup göndermesi esnasında yapmış olduğu hataya işaret etmektedir. Yüce Allah, onun durumunu Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e açıkça bildirmiş ve mektup ele geçirilmişti. Sûre aynı zamanda Allah'ın düşmanları olan müşrikler ile dostluk yapmaktan sakındırmakta ve bunun sebeplerini de açıklamaktadır. Ayrıca bu dünya hayatındaki akrabalığın, soyun, sopun ve dostluğun Kıyâmet gününde insana faydalı olmayacağını da ortaya koymaktadır.

2. Âyet-i kerimeler, mü'minlere -Allah'ın dini bir olduğundan dolayı- İbrahim (aleyhisselâm)'ın ve ona uyanların yolunu izlemelerini hatırlatmaktadır. Çünkü onlar müşrik kavimlerinden uzaklaşmış, ilişkilerini kesmişlerdi.

3. Yüce Allah, Müslümanlara Mekke'nin fethedileceği ve halkının Müslüman olacağı müjdesini ve vaadini vermektedir.

Mümtehine Sûresi 1-7. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minlerin, kendilerine haksızlık yapmış, kendileri ile savaşmış, onlarla yaptıkları ahitlerini bozmuş müşrikler ile dostluk yapmamaları, onları veli (dost ve yardımcı) edinmemeleri görevleridir.

2. Kıyâmet gününde insana salih amelinden başka hiçbir şeyin faydası olmaz. Akrabaların, dostların ve malların ise ona hiçbir faydası olmayacaktır.

3. İslâm barış dinidir, sevgi akidesidir, bütün insanlığı gölgesi altında barındıran bir nizamdır, bütün insanları Allah'ı tevhid etmek esası üzerinde birbiri ile tanışan, birbirini seven kardeşler olarak bir arada tutan bir dindir.

4. Kur'ân-ı Kerim'in i'cazının göstergelerinden ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in doğruluğunun delillerinden birisi de onun verdiği gaybi haberlerin âyetlerinin nüzulünden birkaç sene sonra fiilen tahakkuk etmesidir. Mekke'nin fethedileceğini ve bu sûrenin 7. âyetinin işaret ettiği husus olarak Hatıb b. Ebu Beltea'nın müşriklerle dostluk maksadıyla gizlice haber vermesi gibi. Onun bunu yapmasına sebep ise akrabalarının ve mallarının Mekkelilerin arasında bulunması idi.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ
الْاٰخِرَۜ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَم۪يدُ ﴿٦﴾ عَسَى اللّٰهُ اَنْ
يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذ۪ينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةًۜ وَاللّٰهُ قَد۪يرٌۜ
وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٧﴾ لَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذ۪ينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ
فِي الدّ۪ينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ اَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُٓوا اِلَيْهِمْۜ
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِط۪ينَ ﴿٨﴾ اِنَّمَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذ۪ينَ قَاتَلُوكُمْ
فِي الدّ۪ينِ وَاَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلٰٓى اِخْرَاجِكُمْ اَنْ
تَوَلَّوْهُمْۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا
اِذَا جَٓاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِا۪يمَانِهِنَّۚ
فَاِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ اِلَى الْكُفَّارِۜ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّۜ وَاٰتُوهُمْ مَٓا اَنْفَقُواۜ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
اِذَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ اُجُورَهُنَّۜ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَسْـَٔلُوا مَٓا اَنْفَقْتُمْ
وَلْيَسْـَٔلُوا مَٓا اَنْفَقُواۜ ذٰلِكُمْ حُكْمُ اللّٰهِۜ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ
﴿١٠﴾ وَاِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ اِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَاٰتُوا الَّذ۪ينَ
ذَهَبَتْ اَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَٓا اَنْفَقُواۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ٓي اَنْتُمْ بِه۪ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

8- "Sizinle din hususunda savaşmamış, sizi yurtlarınızdan çıkarmamış olanlara iyilik yapmanızı" onlara ihsan ve ikramlarda bulunmanızı **"ve onlara adaletli davranmanızı"** onlara adalet ölçüleri içerisinde muamele etmenizi **"Allah size yasaklamaz. Çünkü Allah adaletli olanları sever."**

9- "Allah ancak sizinle dininiz sebebi ile savaşmış, sizi yurtlarınızdan çıkarmış ve çıkarılmanıza yardım etmiş" sizinle savaşan ve sizi çıkartan kimselere yardımcı olmuş **"kimseleri veli edinmenizi"** onların dost, yardımcı ve sevdiğiniz kimseler arasına almanızı **"size yasaklar. Kim onları veli edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir."**

10- "Ey iman edenler! Mü'min kadınlar hicret edenler olarak size geldiklerinde onları imtihan edin" sınayın. **"Allah onların imanlarını daha iyi bilendir. Şayet onların mü'min kadınlar olduğunu görürseniz onları kâfirlere geri döndürmeyin."** Kâfir kocalarına geri vermeyin. **"Hem bu kadınlar o erkeklere helâl değildir hem de o erkekler bu kadınlara helâl olmaz. O erkeklere de harcadıklarını verin."** Müşrik kocalara vakti ile kadınlarına ödedikleri mehir ve nafakayı verin. **"Kendilerine mehirlerini verdiğiniz takdirde o kadınları nikâhlamanızda"** hicret eden o kadınlarla evlenmenizde **"size bir vebal"** günah **"yoktur. Kâfir zevceleri de nikâhınız altında tutmayın."** Yani müşrik kadınlar ile evlilik akdine bağlı kalmayın/sürdürmeyin. **"Siz de harcadığınızı isteyin."** Zevceleriniz kâfirlere katılacak olursa verdiğiniz mehri geri isteyin, **"onlar da harcadıklarını istesinler. Bunlar Allah'ın hükümleridir. Aranızda o hükmeder. Allah en iyi bilendir, Hakîmdir."**

11- "Eğer zevcelerinizden kâfirlere bir şey geçerse" Müslümanlardan birisinin zevcesi kâfirlere kaçarsa **"siz de ard arda onlarla savaşırsanız, eşleri gitmiş olanlara harcadıklarını veriniz."** Kâfirlere gaza yapıp kâfirlerden ganimet alırsanız, eşi küfür diyarına kaçmış bulunan kadının kocasına bu ganimetlerden bir şeyler veriniz. **"Sizin iman etmiş olduğunuz Allah'tan da korkun."**

Mümtehine Sûresi 8-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Daha sonra sûre mü'minlerin Allah'ın düşmanlarına düşmanlık etmelerinin ve onlarla her türlü ilişkiyi koparmalarının, düşmanlık ve saldırganlık haline, onların insanları bu dine girmelerine engel olmaları durumlarına özgü olduğunu açıklamaktadır.

2. Sonra sûre küfür diyarından iman yurduna hicret eden mü'min kadınlara karşı yapılacak muameleye dair bazı kurallar koymaktadır:

a. Müslümanlar onları sınayarak onlara Allah'ı ve Resûlü'nü sevdikleri için çıktıklarına, kocalarından nefret ettikleri, ülkelerinden hoşlanmadıkları için ve dünyalık talebi ile çıkmadıklarına yemin ettirirler.

b. Eğer bu sûretle iman ettikleri sabit olursa onları kâfirlere geri vermemelidirler. Çünkü mü'min bir kadın ile kâfir bir erkek arasında hiçbir bağ olamaz.

c. Hicret eden mü'min kadın ile kâfir kocası arasındaki bu ayrılığın tamamlanmasından sonra kâfir kocaya, iman edip kendisinden ayrılan önceki zevcesine harcadığı mehrin değeri geri verilir. Bu da onun karşı karşıya kaldığı zararın bedelini ödemek ve adaleti ve eşitliği gerçekleştirmek içindir.

d. Aynı şekilde mü'min kocaya da kâfir olduğu için evliliği fesh olmuş (hükümsüz kalmış) kâfir kadına daha önce ödemiş olduğu mehrin değeri geri verilir.

e. Bundan sonra mü'min erkeklerin bu gibi mü'min muhacir kadınlar ile mehirlerini verdikleri takdirde evlenmeleri de helâl olur.

Mümtehine Sûresi 8-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min bir kadının kâfir ya da müşrik bir erkekle evlenmesi, mü'min bir erkeğin de kâfir ya da müşrik bir kadınla evlenmesi helâl değildir[13]. Bununla birlikte bunların da ötekilerin de ödemiş oldukları mehir ve mallar hususunda da adalete riayet edilir.

2. Kadınların da erkeklerin hakları gibi hakları vardır, onların da erkeklerin üzerindeki görevleri gibi görevleri vardır. Çünkü İslâm şeriati -her birisinin tabiatı ve hayattaki misyonunun gerektirdiği hususlar dışında- hiçbir hususta aralarında fark gözetmemiştir.

13 Burada söz konusu olan hükmün Kitap ehli olmayan kâfir ve müşrik kadınlar hakkında olduğunu hatırlatmamız gerekir. Bk. Mâide, 5. (Çeviren)

12- "Ey Nebi! Mü'min kadınlar: Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamaları, hırsızlık yapmamaları, zina etmemeleri, çocuklarını öldürmemeleri, elleri ve ayakları arasında bir iftira düzüp getirmemeleri" yalan uydurup söylememeleri, kocalarına kendisinden olmayan buluntu bir çocuğu nispet etmemeleri **"ve hiçbir marufta sana isyan etmemeleri üzere sana beyat etmeye geldikleri vakit beyatlerini kabul et ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz ki Allah çok mağfiret edendir, Rahimdir."**

13- "Ey iman edenler! Allah'ın kendilerine gazap ettiği" din düşmanı olan kâfirlerden **"bir topluluğu veli"** veliler ve sevdiğiniz dostlar edinmeyin. **"edinmeyin. Çünkü onlar kâfirlerin kabirdekilerden ümit kestikleri gibi"** yani ölümden sonra dirilişi, kabirlerden kalkışı yalanlayan kimselerin ölülerinin hayata bir defa daha döneceklerinden ümit kestikleri gibi **"âhiretten ümit kesmişlerdir."** Bu günahkârların âhiret sevabından ve nimetlerinden yana hiçbir ümitleri yoktur.

61- SAF SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 14 âyettir)

4. âyetinde geçen ve "sıra, dizi" anlamına gelen saf kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ı tesbih eder." O'nun şanını yüceltir ve O'na delildir. **"O Azizdir, Hakîmdir."**

2- "Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylersiniz?"

3- "Yapmayacağınız şeyi söylemeniz Allah'ın yanında büyük bir hışmı gerektirir." Sizin böyle bir iş yapmanız Rabbinizin büyük buğzunu gerektirir.

4- "Gerçek şu ki Allah, kendi yolunda birbirine kenetlenmiş bina gibi" güçleri ve birbirleri ile dayanışmaları itibari ile birbirine geçmiş sapasağlam yapı gibi **"saf bağlayarak çarpışanları sever."**

5- "Hani Musâ kavmine: Kavmim! Gerçekten benim, Allah'ın size gönderdiği Resûlü olduğumu bildiğiniz halde" benim size getirdiğim risalette doğru söylediğimi bilmenize rağmen **"niçin bana eziyet veriyorsunuz"** benim risaletimi yalanlıyorsunuz, **"demişti. Onlar sapıp eğrilince"** kendi seçimleri ile haktan uzaklaşınca **"Allah da kalplerini çevirdi."** Kalplerini hidâyetten başka tarafa kaydırdı ve onlara hakka uyma tevfikini vermedi. **"Allah fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez."**

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ
فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ
﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ
تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾
يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَى
تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي
إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

6- **"Hani Meryem oğlu İsa da: Ey İsrâiloğulları! Muhakkak ben Allah'ın size gönderdiği Resûlüyüm. Benden önceki Tevrat'ı doğrulayıcı"** Tevrat'ın hükümlerini itiraf edip ona muhalif/aykırı hiçbir şey getirmeyip **"ve benden sonra gelecek ve adı Ahmet olan"** Nebi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in isimlerinden birisidir. **"bir Resûlü müjdeleyici olarak geldim, demişti. Onlara apaçık delillerle"** mucizelerle **"gelince onlar: Bu apaçık bir büyüdür, dediler."**

7- **"İslâm'a davet edildiği halde Allah'a karşı yalan uydurandan"** Allah adına yalan iddiada bulunandan **"daha zalim kimdir?"** Kimse ondan daha ileri derecede zalim olamaz. **"Allah zalimler topluluğunu hidâyete erdirmez."**

8- **"Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isterler."** Müşrikler Allah'ın dini hakkında söyledikleri yalanlar ile Allah'ın dininin sonunu getirmek, onun insanların üzerindeki etkilerini silmek isterler. **"Hâlbuki Allah -kâfirler hoş görmese bile- kendi nurunu tamamlayacak olandır."**

9- **"O, Resûlü'nü hidâyet"** Kur'ân **"ile ve hak din"** açık seçik İslâm **"ile gönderendir. Çünkü onu -müşrikler hoş görmese bile-"** onunla bağdaşmayan **"bütün dinlere üstün kılacaktır."**

10- **"Ey iman edenler! Sizi çok acıklı bir azaptan kurtaracak"** koruyacak **"bir ticareti size göstereyim mi?"**

11- **"Allah'a ve Resûlü'ne iman edersiniz, mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilirseniz bunlar sizin için daha hayırlıdır."**

12- **"Günahlarınızı da mağfiret eder ve sizi altından ırmaklar akan"** köşklerinin altından cennet ırmaklarının aktığı **"cennetlere ve Adn cennetlerindeki"** sürekli ikâmet cennetlerine, **"çok hoş meskenlere"** pek büyük köşklere **"koyar."** Yerleştirir. **"İşte bu, çok büyük kurtuluştur."**

13- **"Ve sevdiğiniz bir diğeri daha"** bu dünyada Allah yolunda cihad eden mü'minlere çabucak verilecek bir başka ödül daha var: **"Allah'tan bir zafer ve yakın bir fetih."** Bu onların düşmanlarına karşı zafer kazanmalarına ve yüce Allah'ın onlara çeşitli ülkeleri fethedeceğine bir işarettir. Mekke, Fars diyarı, Rum diyarı ve daha başkaları. **"Mü'minleri müjdele!"**

14- "Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun." Allah'ın dinini savunun. **"Nitekim Meryem oğlu İsa da Havarilere"** İsa (aleyhisselâm)'a ilk iman edenlere: **"Allah'a giden yolda benim yardımcılarım kim olacak, demiş; havariler de: Allah'ın** (dininin) **yardımcıları biziz demişlerdi. Bunun üzerine İsrâiloğulları'ndan bir taife"** bir cemaat **"iman etmiş, bir taife de inkâr etmişti. Biz de iman edenleri düşmanlarına karşı"** hak ehlini iman ile **"destekledik"** güçlerini pekiştirdik **"de üstün gelenler oluverdiler."** Delil ve belge ile düşmanlarına galip geldiler.

Mümtehine Sûresi 12-13. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu iki âyet-i kerime kadınların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile beyatleşmelerinin hükmünü ve böyle bir beyatin şartlarını açıklamakta, mü'minleri bir defa daha Yahudi ve müşriklerden Allah'ın düşmanları olanları dost ve yardımcı (veli) edinmekten sakındırarak sona ermektedir. Çünkü bunlar Allah'ın nurunu söndürmek için çalışırlar.

Mümtehine Sûresi 12-13. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, Medine-i münevverede direktifleri ile ashab-ı kiramı eğitti. Onlara insanlık hayatı için arzu ettiği düzenini gerçekleştirmekle ve bu düzeni vâkıada hayata geçirmek sûreti ile uygulamakla yükümlü tutmuştur. O halde her çağda Müslümanlar, bir zamanlar sahip bulundukları birlik, dayanışma, fedakârlık, başkasını kendisine tercih etme, Allah'a ve Resûlü'ne sevgi esaslarının oluşturduğu bu tabloyu gerçekleştirmeye çalışmakla yükümlüdürler.

2. İslâm, pek hikmetli yasamalarıyla cahiliye dönemi insanlarının çirkin geleneklerini ve bozuk amellerini ortadan kaldırdı. Kız çocuklarını diri diri gömmek, anne karnındaki ceninleri öldürmek, çocukları babalarından başkasına nispet gibi.

Saf Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre bütün kâinatın yüce Allah'ın şanını, şerefini yücelttiğini ilan etmekle, mü'minleri sözleri ve davranışları arasında çelişkiden sakındırmakla başladı.

2. Sonra sûre, yüce Allah'ın beşeriyete göndermiş olduğu bu yolunun bu son şekline ulaşıncaya kadar geçmiş olduğu bazı aşamaları söz konusu etti. Son şekli ise Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in getirdiği İslâm risaletidir.

3. Sonra sûre Allah'ın azabından kurtuluşa ulaştıran hidâyet yolunu çizdi. Bu yol ise Allah'ı ve Resûlü'nü tasdik etmek, mallarla ve canlarla Allah yolunda cihad etmektir. Sûre son olarak dosdoğru İslâm dinine yardım etmelerini, bu dinin sözünü yüceltmelerini -tıpkı İsa (aleyhisselâm)'ın etrafındaki seçkin şahsiyetlerin ve sevdiği havarilerinin dinlerine yardım ettiği gibi- yardımcı olmalarını emrederek son buldu.

Saf Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kâinatın tamamı yüce Allah'ın azametine delildir, onun birliğinin ve kudretinin tanığıdır.

2. Verilen sözde durmamak ve insanın davranışına aykırı söz söylemesi sakınılması gereken bir haldir.

3. Allah'ın dinini yüceltmek, İslâm'ın şanını yükseltmek, kendisini ve yakınlarını eğitmek sûreti ile bu dini dünyanın dört bir yanına yaymak ve İslâm'ı bütün insanlar arasında yaygınlaştırmak için cihad etmek bir zorunluluktur.

4. Allah yoluna çağıran Müslümanların kendi aralarında söz birliğini sağlamaları, düşmanlarının karşısında aralarındaki ihtilafları ve ırk, dil, toprak ya da buna benzer ayrılma ve bölünme gerekçelerini unutarak düşmanlarına karşı tek bir saf halinde durmaları onların görevidir.

5. İslâm bütün risaletlerin sonuncusu ve onların tamamlayıcısıdır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de kendisinden önceki nebilerin karşı karşıya kaldıklarının benzeri ile karşı karşıya kalmış ama sabretmiş, zafere kadar cihad etmiştir. Şanı yüce Allah da onun vasıtası ile üzerimizdeki din nimetini tamamlamış bulunmaktadır.

6. Önceden gelmiş her bir nebi kavmine nebimiz Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in geleceğini müjdelemiştir.

7. Bütün zaman ve mekânlardaki kâfirler ve müşrikler Allah'ın hak dinine karşı savaşırlar, Allah'ın nurunu söndürmek için bütün yolları kullanarak çalışırlar ama yüce Allah onlara bu imkânı asla vermez.

8. Kârlı ticaret yüce Allah ile birlikte yapılan ticarettir. Çünkü böyle bir ticaretin kazancı pek büyüktür ve her şeyin mutlak mâliki olan ve asla sözünden caymayan yüce Allah'ın teminatı altındadır.

9. Hayır ile şer, iman ile küfür arasında cereyan eden mücadelede nihai sonucun Allah'ın dininin yardımcıları olan mü'minlerin galip gelmesi şeklinde ortaya çıkması bir zorunluluktur.

62- CUM'A SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 11 âyettir)

Adını cuma namazının öneminden söz eden 9. âyetinden almıştır

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Göklerde ve yerde olan her şey Melik"** her şeyin mâliki **"Kuddûs"** eksiklerden, kusurlardan münezzeh, kemal sıfatlarına sahip **"Aziz"** kimsenin yenik düşürmesine imkân olmayan, her şeye kâdir, **"Hakîm olan Allah'ı tesbih ederler."** Takdis eder, şanını yüceltir, bütün kusur ve eksiklerden tenzih ederler.

2- **"O ümmîler"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağdaşı Araplar **"arasında kendilerinden"** Araplardan aslını, nesebini ve yetişmesini bildikleri ümmî, **"onlara karşı onun âyetlerini okuyan, onları"** iman ile **"arındıran, onlara Kitabı ve hikmeti"** tertemiz nebevî sünneti **"öğreten bir Resûl gönderendir. Hâlbuki daha önceden apaçık bir sapıklık"** küfür ve açık bir bilgisizlik **"içinde idiler."**

3- **"Ve onlardan henüz kendilerine kavuşmamış olanlara da."** Kıyâmet gününe kadar Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i tasdik eden herkese -çünkü o bütün insanlara peygamber olarak gönderilmiştir. **"O azizdir, Hakîmdir."**

4- **"İşte bu Allah'ın lütfudur. Onu dilediği kimseye verir."** Allah lütfunu kullarından kime dilerse ona verir. **"Allah büyük lütuf sahibidir."**

5- **"Kendilerine Tevrat yükletilip"** içindekiler gereğince amel etmekle Allah'ın kendilerini yani Yahudileri yükümlü tuttuktan **"sonra onu yüklenmeyenlerin hali kocaman kitaplar taşıyan"** faydalı ve pek büyük kitaplar taşımakla birlikte içindekilerden yararlanmayan **"eşeğin hali gibidir. Allah'ın âyetlerini yalanlayan topluluğun misali ne kötüdür!"** İşte yüce Allah'ın Yahudiler hakkındaki bu temsili onların kötü uygulamalarını göstermektedir. **"Allah zalimler topluluğunu hidâyete iletmez."**

6- **"De ki: Ey Yahudiler!"** Yahudilik dinini tutanlar **"Eğer siz, bütün insanlar bir tarafa gerçekten yalnız kendinizin Allah'ın dostları"** sevdikleri **"olduğunuzu iddia ediyorsanız ve eğer** (bunda) **samimi iseniz haydi ölümü temenni ediniz."**

7- **"Ama ellerinin önden gönderdiklerinden ötürü"** işledikleri küfür, masiyet Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletini yalanlamaları sebebi ile **"onu ebediyyen temenni etmezler. Allah zalimleri en iyi bilendir."**

8- **"De ki: Gerçekten sizin kendisinden kaçıp durduğunuz ölüm elbette karşınıza çıkacaktır."** Bu ölüm sizi mutlaka bulacaktır. **"Sonra"** kendisine hiçbir şey gizli kalmayan **"gizliyi de açığı da bilen Allah'a döndürüleceksiniz. O da neler yaptığınızı size bildirecektir."** haber verecek ve sizi cezalandıracaktır.

Cum'a Sûresi 1-8. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, yüce Allah'ın azametini, bütün kâinatın içindekilerle birlikte onun iradesine boyun eğdiğini, onun azametine, birliğine, kudretine ve hikmetine delil olduğunu açıklayarak başlamaktadır.

2. Sonra âyetler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendilerini şereflendirmek üzere Arap toplumu arasından peygamber olarak gönderildiğini söz konusu etmektedir. Bununla birlikte onun risaleti Kıyâmet gününe kadar bütün insanlığa gönderilmiştir.

3. Daha sonra âyetler Yahudilerden söz etmekte, onların Allah'ın şeriatinden sapmalarını ve Tevrat'ın hükümleri gereğince amel etmediklerini açığa çıkarmakta, onları faydalı ve kocaman kitaplar taşıyan bununla birlikte onlardan hiçbir şey anlamayan, onları taşımaktan yorgunluk ve meşakkatten başka payına hiçbir şey düşmeyen eşeğe benzetmektedir. Kendilerinin bütün insanlar arasından Allah'ın sevdiği kimseler olduklarını iddia etmelerinden ötürü onları azarlamakta ve onları pek acıklı bir azap ile tehdit etmektedir.

Cum'a Sûresi 1-8. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah bütün dünyaya akide emanetini taşımak üzere Müslümanları seçmiş bulunuyor. Bu da yüce Allah'ın bu ümmete bir lütfudur. O halde onlar da bu risaleti yeryüzünün doğusunda, batısında mümkün olan bütün araçları kullanarak bütün âlemlere tebliğ etmekle yükümlüdürler.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Araplar arasında peygamber olarak gönderilmesi şükür ile karşılanmayı hak eden Allah'ın büyük bir lütfudur. Onun Allah'tan kendisine gönderilen, getirdiği Kur'ân-ı Kerim de Arap dili ile inmiştir. Onlar dava ve davet emanetini bütün dünyaya taşımakla yükümlü kılınmışlardır.

3. Yahudiler akidelerine ihlâsla, samimiyetle bağlı kalmadılar. Musâ (aleyhisselâm)'ın kendilerine Allah'tan getirdiği kitap olan Tevrat ile gerektiği gibi amel etmediler, onun hüküm ve direktiflerinden yararlanmadılar. Üstelik onlar yalancıdırlar. O halde onlardan sakınmalı ve onlara karşı direnmeliyiz.

9- **"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrıda bulunulduğu vakit Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın."** Ticareti ve namazdan alıkoyan her bir işi terk edin. **"Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır."**

10- **"Artık o namaz kılındı mı yeryüzüne dağılın"** ve çalışın. **"Ve Allah'ın lütfundan arayın."** Allah'ın rızkından ve nimetlerinden isteyin. **"Tâ ki umduğunuzu elde edesiniz."**

11- **"Onlar bir ticaret yahut bir eğlence"** oyalayacak ve uğraştıracak bir şey **"gördükleri zaman seni ayakta bırakıp"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i minber üzerinde beraberinde çok az sayıda kimse ile birlikte bırakıp ayrıldılar. **"Ona yöneldiler."** İbadeti ve Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i bırakarak ticarete ve oyalayıcı işe doğru gittiler. **"De ki: Allah'ın yanındakiler, eğlenceden de ticaretten de hayırlıdır, Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır."**

63- MÜNÂFİKÛN SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 11 âyettir)

İlk âyetinde geçen ve "münafıklar" anlamına gelen münâfikûn kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Münafıklar"** dışa karşı Müslüman olduklarını gösterip içlerinde küfrü, inkârı gizleyenler **"sana geldiklerinde: Şehadet ederiz ki muhakkak sen Allah'ın Resûlüsün, dediler. Allah da biliyor ki sen hiç şüphesiz onun Resûlüsün ve Allah şahitlik eder ki muhakkak münafıklar yalancıdırlar."**

2- **"Onlar yeminlerini kalkan edindiler"** yalan yeminlerini ölüme ve esirliğe karşı kendilerine bir himaye unsuru yaptılar

"da Allah'ın yolundan yan çizdiler. Gerçekten de onların bu yaptıkları ne kötüdür!" Ne çirkindir! Yaptıkları münafıklıktır, masiyet işlemektir.

3- **"Bu ise onların iman etmelerinden sonra kâfir olmalarındandır. Bunun için de kalplerine mühür vuruldu ve bu yüzden onlar"** imanın hakikatini **"anlamazlar"** bilmezler.

4- **"Onları gördüğün zaman cüsseleri hoşuna gider. Söz söylerlerse sözlerini dinlersin. Hâlbuki onlar dayandırılmış keresteler gibidir."** Onlar duvarlara dayandırılmış ahşabı andırırlar. **"Her bir feryadı kendi aleyhlerine sanırlar."** Aşırı korkaklıklarından ötürü korkutucu her bir halin başlarına ineceğini sanırlar. **"Asıl düşmanlar onlardır, sakın onlardan."** Onlara güvenerek bir sır verme, onlara karşı tedbirli ol, **"Allah kahretsin onları! Nasıl da döndürülüyorlar?"** Bu onların rüsvayy olmaları Allah'ın rahmetinden uzak kalmaları için bir bedduadır. Çünkü onlar hakkı bırakıp bâtıla yöneldiler.

5- **"Onlara: Gelin. Allah Resûlü sizin için mağfiret dilesin, denildiğinde başlarını çevirirler."** alaylıca ve büyüklenerek başlarını sallarlar. **"Ve sen onların büyüklenerek yüz çevirdiklerini görürsün."** Böyle bir çağrıdan yüz çevirdiklerine, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in huzurunda bulunmayı sevmediklerine tanık olursun.

6- **"Onlar için mağfiret dilesen de dilemesen de haklarında birdir. Allah onlara asla mağfiret etmez."** Allah onlara müsamaha etmeyecektir, mutlaka onları azaplandıracaktır. **"Şüphesiz ki Allah fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez."**

Cum'a Sûresi 9-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler mü'minleri cuma hutbesinde hazır bulunmaya ve cuma namazını eda etmeye çağırmakta, bununla birlikte bu namazın ezanı okunduğu zaman onu bırakıp herhangi bir şeyle uğraşmamayı da istemektedir.

2. Sonra sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i bırakıp bir eğlence ve ticarete giden bu gibi kimselere sitem etmekte, yüce Allah'a itaati ve O'nun lütfundan gelecek bağışları istemeyi ve yalnızca O'ndan yardım dilemeyi de teşvik etmektedir.

Cum'a Sûresi 9-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm'ın buyrukları Medine-i Münevvere'de Müslüman cemaati en güzel bir şekilde eğitmiştir.

2. Cuma günü hoş ve mübarek günlerden bir gündür. Müslümanlar o günde namaz kılmak için ve güzel öğütlere kulak vermek için bir araya gelip toplanırlar.

3. Namaza azimle, gayretle, kararlılıkla ve hoş bir gönülle, üşenmeksizin ya da namazı bırakıp başka bir şeyle uğraşmaksızın gitmeliyiz.

4. İslâm hem dünya için hem âhiret için çalışmaya çağırmakta, bedenin isteklerini de ruhun gereklerini de karşılamaktadır.

Münâfikûn Sûresi 1-6. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler münafıkların ahlâkını ve çirkin niteliklerini açıklayarak başlamaktadır. Bu niteliklerinin en belirgin olanları ise yalancılıkları, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Müslümanlara karşı türlü komplolar hazırlamaları ve gurur ve aldanışlarıdır.

Münâfikûn Sûresi 1-6. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar İslâm'a ve Müslümanlara kâfirlerden, müşriklerden ve Yahudilerden daha büyük bir tehlikedir.

2. Nurlu Medine'de davetin başlangıç döneminde İslâm'ın ve Müslümanların düşmanları çoktu.

3. Kur'ân-ı Kerim ebedî bir mucizedir. Çünkü o münafıkların içlerindekini haber vermiş, sırlarını açığa çıkarıp durumlarını teşhir edip iç yüzlerini açıklamıştır.

4. Yalan söylemek, yalanlarını pekiştirip durumu idare etmek için çokça yemin etmek, korkaklık, faydalarının azlığı, sözünde durmamak, emanete hainlik etmek, ahitleri, antları bozmak, tartışırken kötü sözler söylemek, büyüklük taslamak ve kendisini üstün görmek münafıkların alâmetlerinden ve belirgin niteliklerindendir.

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ لَوَّوْا رُؤُ۫سَهُمْ
وَرَاَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَٓاءٌ عَلَيْهِمْ
اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِق۪ينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذ۪ينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا
عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ حَتّٰى يَنْفَضُّوا وَلِلّٰهِ خَزَٓائِنُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِق۪ينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَٓا
اِلَى الْمَد۪ينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَّ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِه۪
وَلِلْمُؤْمِن۪ينَ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِق۪ينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ
اٰمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَٓا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَاَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَٓا اَخَّرْتَن۪ٓي
اِلٰٓى اَجَلٍ قَر۪يبٍ فَاَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ يُؤَخِّرَ
اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَٓاءَ اَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

سُورَةُ التَّغَابُنِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِي عَشْرَةَ اٰيَةً

7- **"Resûlullah'ın yanındakilere infak etmeyin. Tâ ki dağılıp gitsinler"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in etrafından dağılıncaya kadar muhacirlere mallarınızı harcamayın **"diyenler onlardır. Hâlbuki göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır."** Rızkın anahtarları yalnız yüce Allah'ın elindedir. Kimse Allah'ın kullarından, Allah'ın rızkını engelleyemez. **"Fakat münafıklar iyi bilmezler."**

8- **"Derler ki: Eğer Medine'ye dönersek elbetteki en şerefli ve kuvvetli** (aziz) **olan en hakir olanı oradan çıkaracaktır."** Mutlaka Muhammed'i ve ashabını çıkartacağız. **"Hâlbuki şeref, üstünlük ve galibiyet** (izzet) **Allah'ındır"** güç ve galibiyet, şanı yüce ve mübarek Allah'ındır, **"Resûlü'nündür ve iman edenlerindir. Fakat münafıklar bilmezler."**

9- **"Ey iman edenler! Mallarınız da evlatlarınız da sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa"** dünya kimi Allah'a itaatten ve O'na ibadetten alıkoyarsa **"işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir."**

10- **"Herhangi birinize ölüm gelip de: Rabbim, beni yakın bir zamana kadar geciktirseydin"** ölümün artık kesin olduğunu görünce: Rabbim, neden bana mühlet vermedin, ecelimi geciktirmedin **"de sadaka verseydim ve salihlerden olsaydım, diyeceği bir zamanın gelmesinden önce size verdiğimiz rızıktan infak edin."**

11- **"Hâlbuki eceli geldiğinde Allah, hiçbir kimseyi asla geri bırakmaz."** Gerçek şu ki yüce Allah, eceli biten hiçbir kimseye süre tanımaz. **"Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."**

Münâfikûn Sûresi 7-11. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyetler münafıkların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile Müslümanlara karşı düşmanca tutumlarından birisini dile getirmekte ve gerçek izzetin (şan, şeref, kuvvet ve galibiyetin) Allah'ın, Resûlü'nün ve mü'minlerin olduğunu açıklamaktadır.

2. Âyetler mü'minleri bu münafıklara benzemekten sakındırmakta, onlara pişmanlığın fayda vermeyeceği ve geriye asla dönülmeyeceği bir vakit olan kesin ecelin yaklaşmasından önce infakta bulunmalarını ve itaat olan işleri yapmalarını istemektedir.

Münâfikûn Sûresi 7-11. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Münafıklar İslâm'ın ve Müslümanların sonunu getirmek için çeşitli araçlar kullanırlar.

2. Müslümanlar münafıklarla savaşmadı. Çünkü onlar dışa karşı Müslüman olduklarını ilan ediyorlardı. Durumun böyle olması bu dinin ne kadar müsamahakâr olduğunu ve iç dünyayı Kıyâmet gününde yüce Allah'ın hesaba çekmesi için bıraktığını vurgulamaktadır.

3. Mallarla, evlatlarla uğraşmak, mü'mini Allah'a itaat etmekten, O'na ibadet etmekten alıkoymaz. O, Allah'ın kendisine verdiklerinden hayır yollarında infak eder.

4. -Ecel gelip pişmanlığın fayda vermeyeceği bir vaziyette işlediği kusurlarına pişman olmadan önce- mü'minin itaat olan işleri işlemekte elini çabuk tutması gerekir.

5. Yüce Allah kâfirlere, müşriklere ve münafıklara mağfiret etmeyecek, Allah'a şirk koşmayı bırakıp sahih imana, Allah'a ve Resûlü'ne itaate dönmedikleri sürece de kendilerinin günahlarının bağışlanmalarını istemelerinin kendilerine bir faydası olmaz.

6. *İzzet:* İnsanın nefsinin gerçek mahiyetini bilmesidir. İzzet Müslümanın bezendiği niteliklerdendir. O nefsini ancak yüce Allah'ın önünde alçaltır. İzzet insanın kendisini bilmemesi demek olan kibirden farklı bir şeydir. *Kibir* ise Müslümanın sahip olması haram olan niteliklerdendir.

64- TEĞÂBUN SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 18 âyettir)

9. âyette gerçek kâr ve zararın ortaya çıkacağı mahşer gününden söz edilirken kullanılan ve "aldanma, aldatma, kâr-zarar" gibi mânalara gelen teğâbün kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ı tesbih eder. Mülk"** mahlûkatta eksiksiz tasarruf **"de yalnız O'nundur"** bir ve tek olarak Allah'ındır, teşekkürü hak eden olarak **"hamd de yalnız O'nundur."** bir ve tek olarak Allah'ındır. **"O her şeye kâdirdir."**

2- **"Sizi yaratan O'dur. Buna rağmen kiminiz kâfir oluyor, kiminiz de mü'min oluyor. Allah yaptıklarınızı en iyi görendir."**

3- **"Göklerle yeri hak üzere yarattı, size sûret verip sûretlerinizi de güzel yaptı"** sizi en güzel bir sûrette yarattı. Yaratışınızı oldukça sağlam, size sûret vermeyi de zâhiren ve bâtınen pek muhkem kıldı. **"Dönüş yalnız O'nadır."** Bir ve tek olarak Allah'adır.

4- **"Göklerde ve yerde olanı bilir. Gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir. Allah göğüslerin içinde olanı"** göğüslerdeki sırları ve gizlilikleri **"çok iyi bilir."**

5- **"Bundan önce kâfir olanların haberi size gelmedi mi?"** Ey Mekke kâfirleri, gerçek şu ki, sizlere Nuh, Hud, Salih ve Lût kavimleri gibi geçmiş ümmetlerin kâfirlerinin ve onların üzerine inen azabın haberi gelmiş bulunuyor. **"Onlar bu sebepten amellerinin cezasını tattılar."** Kâfir olmalarının kötü sonucunu dünyada tattılar. **"Onlar için çok acıklı bir azap da vardır."**

6- **"Bunun"** onların dünyada tattıkları azap ile âhirette kendilerini bekleyen azabın **"sebebi şu ki: Resûlleri kendilerine apaçık delillerle geliyorlardı."** Onlara apaçık mucizeleri getirerek geldiler. **"Onlar ise, bizi insanlar mı hidâyete götürecek"** bizi hidâyete iletmek için bizim gibi insanlar arasından bize Resûl mü gelecek, **"diye inkâr etmiş ve yüz çevirmişlerdi. Allah da"** onların itaat ve ibadetlerine **"muhtaç olmadığını göstermişti. Allah muhtaç olmayandır, her hamde layıktır."**

7- **"O kâfirler, öldükten sonra asla diriltilmeyeceklerini iddia ettiler. De ki: Hayır, Rabbim hakkı için elbette diriltileceksiniz."** Hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılığının verilmesi için kabirlerinizden çıkartılacaksınız. **"Sonra da işlediğiniz mutlaka size haber verilecektir."** Bütün amelleriniz size bildirilecek ve onların karşılığı da size verilecektir. **"Hem bu Allah'a göre pek kolaydır."**

8- **"O halde Allah'a, O'nun Resûlü'ne ve indirdiğimiz nura"** yüce Allah'ın Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirdiği Kur'ân-ı Kerim'e **"iman edin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır."**

9- **"Sizi toplanma gününe"** hesaba çekilmek için Kıyâmet gününe **"toplayacağı o gün, işte o gün Teğâbun"** Kıyâmet **"günüdür. Kim Allah'a iman edip salih amel işlerse kötülüklerini örter, onu altından ırmaklar akan cennetlere -onlar orada ebedi kalıcılar olmak üzere- sokar. Büyük kurtuluş işte budur."**

10- **"Kâfir olup âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennemliklerdir ve orada ebedi kalıcıdırlar. O ne kötü dönüş yeridir!"** Kâfirlerin sonunda varacakları bu dönüş yeri oldukça kötü ve çirkin bir yerdir.

Teğâbun Sûresi 1-10. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, şanı yüce Allah'ın kemaline ve kapsamlı kudretine delil olan bazı sıfatlarını söz ederek onun kulları tarafından kendisine hamd edildiğini, her türlü yüceltme ve takdisi hak ettiğini dile getirerek başlamakta, sonra da müşrikleri, kâfirleri ve inkârcıları küfürlerinde devam edip gitmekten sakındırmakta, onlara geçmiş ümmetler arasından kâfir olanların başına inen dünyevî azabı da hatırlatmaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler müşriklerin ölümden sonra dirilişi ve hesaba çekilmeyi inkâr ettiklerini söz konusu etmekte, şanı yüce Allah'ın, hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarını vermek üzere öncekileri de sonrakileri de Kıyâmet gününde toplayacağını vurgulamaktadır. İşte o vakit kâfirler cennetten mahrum edilip cehenneme girecekleri zaman pek büyük bir zarara uğramış olacaktır.

Teğâbun Sûresi 1-10. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah, kemal sıfatlarına sahip her türlü eksiklik ve kusurdan münezzeh olup kâinat onu hamd ile tesbih eder. Onun yarattıklarının her birisi onun azametine, kudretine ve yaratıcılığının harikuladeliğine delildir.

2. İnsan bu dünyadaki en güzel mahlûktur. Şanı yüce Allah ona en güzel bir sûreti verip şekillendirmiş, onu kâinatın en ileri varlığı olarak yaratmış, göklerde ve yerde bulunan her şeyi onun için musahhar kılmıştır. O halde Rabbine şükretmek bir ve tek olarak Rabbine ibadet edip ona hiçbir şeyi ortak koşmamak da onun görevidir.

3. Geçmiş ümmetler ile bu ümmet arasından çıkmış kâfirlerle müşrikler, ölümden sonra diriliş olmadığını bilgisizce ileri sürerler. Gerçekte ise şanı yüce Allah Kıyâmet gününde insanları hesaba çekmek ve amellerinin karşılıklarını kendilerine vermek üzere kabirlerinden diri olarak çıkartacaktır.

4. Kur'ân-ı Kerim bir nurdur. Allah onunla dilediği kimseleri hakka iletir, onunla bilgisizliğin ve dalâletin karanlıklarını izale eder.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ ۚ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا
عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ
وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ ۚ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا
وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِتْنَةٌ ۚ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ
وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَنْ يُوقَ
شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِنْ تُقْرِضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ شَكُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً

11- **"Allah'ın izni olmadıkça hiçbir musibet gelip çatmaz. Kim Allah'a iman ederse onun kalbine hidayet verir. Allah her şeyi en iyi bilendir."**

12- **"Allah'a itaat edin, Resûle de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz"** kabul etmezseniz **"Resûlümüze düşen ancak apaçık bir tebliğdir."**

13- "(O) **Allah'dır. O'ndan başka ilâh yoktur."** Aziz ve Celil Allah'tan başka bir mabud, onun dışında bir yaratıcı yoktur. **"O halde mü'minler yalnız Allah'a tevekkül etsinler."** Mü'minler bütün işlerinde yalnızca O'na güvenip dayanırlar.

14- **"Ey iman edenler! Muhakkak ki eşlerinizden ve evlatlarınızdan size düşman olanlar vardır. O halde onlardan sakının."** Onların isteklerine olumlu karşılık vermeyin, onlarla uğraşıp Allah'a itaati ihmal etmeyin. **"Bununla beraber şayet affeder kusurlarına bakmaz ve hatalarını örterseniz** (bilin ki) **muhakkak Allah çok mağfiret edendir çok esirgeyendir."**

15- **"Mallarınız da evlatlarınız da sizin için bir fitnedir."** Mallar ve evlatlar ancak yüce Allah tarafından kullarını sınamak içindir yahut Allah tarafından bir imtihandırlar. **"Büyük mükâfat ise Allah nezdindedir."**

16- **"O halde gücünüzün yettiği kadar Allah'tan korkun."** Ey mü'minler! Allah'a itaat yolunda bütün çabanızı, takatinizi harcayın ama kendinizi gücünüzü aşan şeylerle yükümlü kılmayın. **"Dinleyin, itaat edin. Kendiniz için hayır olmak üzere infak edin."** Allah yolunda tasadduk edin, Allah'ın kullarına iyilik yapın ki bu dünyada da âhirette de sizin için hayırlı olsun. **"Kim nefsinin cimriliğinden korunursa"** kim cimrilikten, aç gözlülükten ve aşırı tutkulardan kurtulursa **"işte onlar umduklarını elde edenlerin ta kendileridir."**

17- **"Eğer Allah'a güzel bir şekilde ödünç verirseniz"** yüce Allah yolunda gönül hoşluğu ile tasaddukda bulunursanız **"onu size kat kat artırır ve günahlarınızı bağışlar. Allah Şekûrdur, Halîmdir."**

18- **"Gizliyi de açığı da bilendir."** O, görünmeyeni de görüneni de bilir. "Azizdir" mülkünde galip olandır. Sanatında, yaptıklarında hikmeti sonsuz **"Hakîmdir."**

Teğâbun Sûresi 11-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler kâinatta meydana gelen her bir şeyin, insana gelip çatan her bir hususun, yüce Allah'ın iradesi kaza ve kaderi ile olduğunu, Allah'a gerçek manada iman edip salih amel işleyeni dünyada ve âhirette mutlu kılacağını, kalbine sebat vereceğini açıklamakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti en mükemmel şekilde tebliğ ettiğini ve kâfir olanın küfrünün de yalanlayanın da yalanlamasının da ona zarar vermeyeceğini beyan etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler mü'minleri kendilerini yüce Allah'a itaatten alıkoymaya çalışan bazı eş ve evlatlara karşı tedbirli olmaya çağırmakta, malların ve evlatların aslında yüce Allah'ın mü'minleri sınamak için verdiğini, dolayısıyla mal ve evlat sevgilerinin kendilerini yüce Allah'a itaatten alıkoymaması gerektiğini de açıklamaktadır.

3. Sonra sûre güç yettiği kadarıyla Allah'a karşı takvâlı olmaya, dinleyip itaat etmeye, çeşitli hayır yollarında infakta bulunmaya ve cimrilik etmemeye teşvik ederek sona ermekte ve bunun sevabının pek büyük olduğunu da açıklamaktadır.

Teğâbun Sûresi 11-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Bu kâinatta meydana gelen her bir şey yüce Allah'ın iradesi iledir. Mü'min ise işi yalnızca Allah'a teslim eden ve böylelikle gerekli sebepleri yerine getirdikten ve görevlerini eksiksiz ifa ettikten sonra karşı karşıya kaldığı her bir musibete gönül hoşluğu ile rıza göstererek güçlü ve güven içerisinde yaşar.

2. İslâm, kolaylık ve müsamahakârlık dinidir. İnsana gücünün çerçevesinde itaatte bulunmayı, hayırlı işler yapmayı emretmiştir. Ama Allah'ın yasakladığı her şeyden uzak kalıp yüce Allah tarafından kontrol edilmekte olduğunu bilip fakirlere ve yoksullara infak etmesi de onun görevidir.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e itaat tıpkı yüce Allah'a itaat gibi farzdır.

65- TALÂK SÛRESİ

(Medine'de inmiştir 12 âyettir)

Talâk "boşama" yoluyla evliliğin sona erdirilmesini ifade eden bir terimdir. Genel konusu bu olduğu ve ilk âyetinde aynı kökten gelen fiiller kullanıldığı için süre bu adı almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey Nebi! Kadınları boşadığınız zaman iddetleri vaktinde boşayın."** Bu boşamayı kadının temiz olduğu bir vakitte gerçekleştirin. **"Ve o iddeti sayın."** İddet süresini sağlam tespit edin ve tam tutun. **"Rabbiniz olan Allah'tan korkun. Apaçık bir hayâsızlıkta bulunmaları"** boşanmış kadın çirkin bir iş yaptığı **"hali dışında evlerinden dışarı çıkarmayın, onlar da çıkmasınlar. İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır."** Yüce Allah'ın Şer'î hükümleri ve haramlarıdır. **"Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa"** kim bu Şer'î hükümlerin dışına çıkıp bu emirlere uymazsa **"şüphe yok ki kendisine zulmetmiş olur. Bilemezsin belki Allah bundan sonra bir iş peyda ediverir."** Olur ki Allah erkeğin kalbini eşinden hoşlanmama halinden onu sevmeye, kalmasını arzulamaya doğru değiştirir ve onu boşadığına pişman olur.

2- **"O kadınlar iddetlerinin sonuna geldiğinde"** iddetlerinin bitmesine yakın **"ya maruf ile onları tutun"** onlara güzel bir şekilde davranmakla birlikte kocanın evinde kalmalarını sağlayın **"yahut maruf ile onlardan ayrılın. Aranızdan adalet"** vasfına sahip ve istikâmet **"sahibi iki kişiyi de şahit tutun. Şahitliği Allah için dosdoğru yapın."** Herhangi bir değişiklik ve değiştirme yapmaksızın gerçek ne ise onun şahitliğini yapın. **"İşte bu, Allah'a ve âhiret gününe iman edenlere verilen bir öğüttür."** Onlar bundan yararlanırlar. **"Kim Allah'tan korkarsa ona bir çıkış yolu ihsan eder."** Her bir sıkıntıdan ve darlıktan bir kurtuluş ve bir çıkış yolu yaratır.

3- **"Ve ona ummadığı bir yerden rızık verir."** Hatırına gelmeyen bir yerden onu rızıklandırır. **"Kim Allah'a tevekkül ederse O kendisine yeter."** Çünkü yüce Allah onu tasalandıran hususta ona kâfi gelir ve onu hayra muvaffak kılar. **"Şüphesiz ki Allah emrini yerine getirendir."** Şanı yüce Allah'ın emri bütün yarattıkları hakkında geçerlidir. **"Allah her şey için bir kader"** son olarak varacağı bir vade **"tayin etmiştir."**

4- **"Kadınlarınız arasından ay halinden kesilmiş olanlar"** yaşlılıktan dolayı ay hali ol-

mayan kadınlar **"ın iddetleri hakkında şüphe ederseniz"** ve iddetlerinin nasıl olacağını bilmiyorsanız **"onların iddetleri üç aydır. Hamile olanların iddetleri ise yüklerini bırakmalarıdır. Kim Allah'tan korkarsa Allah ona işinde kolaylık verir."**

5- **"İşte bu, Allah'ın size indirdiği emridir. Kim Allah'tan korkarsa onun günahlarını örter ve mükâfatını büyültür."** Ona kat kat sevap verir.

6- **"O kadınları gücünüz yettiğinizce kaldığınız yerin bir kısmında iskân edin. Onları dara koymak için onlara zarar vermeye kalkışmayın."** yani mesken ve nafaka hususunda onları sıkıştırmayın, onlara darlık vermeyin. **"Eğer onlar hamile iseler"** yani boşanmış kadın hamile ise **"yüklerini bırakıncaya kadar onlara nafaka verin. Eğer onlar sizin için emzirirlerse onlara ücretlerini verin. Aranızda maruf ile istişare yapın."** Kendi aranızda işlerinizi herhangi bir kimseye zarar vermeksizin maruf ölçüler içerisinde görün. **"Eğer anlaşmadan güçlükle karşılaşırsanız"** çocuğa süt emzirmek hususunda yahut süt emzirme ücreti hakkında erkek ve kadın anlaşmazlığa düşerlerse **"o halde onun için başka bir kadın emzirir."** Yani erkeğin küçük çocuğu için bir başka sütanneyi ücretle tutması gerekir.

7- **"Bolluk içinde olan bolluğuna göre nafaka versin."** Yani erkek boşamış olduğu eşine malî durumuna göre nafaka vermelidir. **"Rızkı kendisine daraltılan"** fakir olan **"kimse de Allah'ın kendisine verdiğinden infak etsin. Allah hiçbir kimseye ona verdiğinden başkasını yüklemez. Allah güçlüğün arkasından kolaylık ihsan eder."**

Talâk Sûresi 1-7. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın kabul ettiği ve sünnete uygun olarak talâkın gerçekleştirilmesi mümkün olan zamanı açıklayarak başlamaktadır. Bu da kadının temizlik halinde olur. Böylelikle kadın iddetine -süresi uzamaksızın yahut zarar görmeksizin- başlamış olur ve ayrıca boşanan zevce iddetinin sonuna kadar evli olarak yaşadıkları evde kalır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler boşanmış kadına iddetinin bitmesinden önce dönmenin (ricat yapmanın) hükmünü açıklamakta, yüce Allah'a karşı takvâlı olmayı teşvik edip takvâ sahibi olanların mükâfatını da beyan etmektedir.

3. Sonra âyetler yaşlı olduklarından ötürü ay halinden kesilmiş ve küçüklüklerinden dolayı ay hali olmayan kadınların iddet süresini söz konusu ederek bunun üç ay olduğunu belirtmektedir. Hamile kadınlara gelince, onların iddeti ise yüklerini bırakmaları ile yani doğum yapmak sûreti ile sona erer.

4. Sonra âyet-i kerimeler kocalardan boşadıkları kadınlara mesken temin etmelerini ve iddet süresi boyunca onlara infakta bulunmalarını ayrıca -herkesin kendi malî gücüne göre- çocuklara süt emzirmelerinin de ücretlerini vermelerini istemektedir.

Talâk Sûresi 1-7. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, Resûlü'nü tazim etmekte, onun şan ve şerefini yükseltmektedir. Çünkü yüce Allah ona hitabı ümmetin tamamına hitap olarak öngörmüştür. Çünkü Resûl ve komutan odur.

2. İslâm, toplum yapısının ilk hücresini teşkil eden ailenin durumunu oldukça önemsemiş, ailenin birbirine kenetli, sağlam ve yıkıcı etkenlerden ya da çatlaklardan onu korumaya da gayret göstermiştir.

اَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَٓارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ وَاِنْ كُنَّ اُو۬لَاتِ حَمْلٍ فَاَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتّٰى يَضَعْنَ
حَمْلَهُنَّ فَاِنْ اَرْضَعْنَ لَكُمْ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ وَاْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ
بِمَعْرُوفٍ وَاِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُٓ اُخْرٰى ﴿٦﴾ لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ
مِنْ سَعَتِه۪ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّٓا اٰتٰيهُ اللّٰهُ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ
نَفْسًا اِلَّا مَٓا اٰتٰيهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ
عَتَتْ عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِه۪ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَد۪يدًا وَعَذَّبْنَاهَا
عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ اَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ اَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾
اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَد۪يدًا فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَٓا اُو۬لِي الْاَلْبَابِ اَلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
قَدْ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ
لِيُخْرِجَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ
وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اَبَدًا قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ
سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُٓوا
اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ وَاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

3. Yüce Allah'a karşı takvâlı olmak, onun gözetimi altında olduğu şuuruna varmak, bütün durumlarda O'na tevekkül edip İslâm şeriatinin hükümlerine bağlı kalmak, dünyada da âhirette de mutluluğa, sıkıntıların açılıp gitmesine, rızık bolluğuna, yüce Allah'ın lütuf ve yardımı ile krizlerden çıkmaya götürür.

4. Yüce Allah'a tevekkül etmek, gerekli sebepleri yerine getirip rızık talebi için çalışmakla birlikte işi O'na havale etmek demektir.

5. Kadının boşanmış dahi olsa küçük çocuklarına süt emzirmesi görevidir. Onun süt emzirmesine karşılık kendisini boşamış olan kocasından kocasının malî durumuna uygun ücret istemesi de caizdir.

6. Erkekler hangi yolla olursa olsun zevcelerine zarar vermekten onları sıkıştırıp aleyhine şartları daraltmaktan sakındırılmış ve ister onlarla birlikte yaşarken ister ayrılırken onlara güzel davranmak için erkekleri özellikle teşvik etmiştir. Bu ise İslâm'ın müsamahakârlığını ve rahmetini gösterir.

8- Geçmiş ümmetler arasında **"Rabbinin ve Resûllerinin emrine başkaldıran"** yüce Allah'ın ve Resûllerinin emirlerinden yüz çevirmiş **"nice"** pek çok **"ülke halkı vardır ki biz onları en şiddetli bir hesaba çekmiş"** dünya ve âhirette **"onları görülmemiş bir azap ile azaplandırmışızdır."**

9- **"Sonunda onlar yaptıklarının cezasını tatmış oldular."** Azgınlıklarının yüce Allah'ın emirlerine inatla başkaldırmalarının akıbetini tattılar. **"İşlerin sonu da hüsran oldu."** Kâfir olmalarının ve haddi aşıp azmalarının sonucu helâk ve yıkım oldu.

10- **"Allah onlar için çok şiddetli bir azap hazırlamıştır."** Âhirette onlara oldukça katı bir azap hazırlamıştır. **"Ey iman etmiş akıl sahipleri!"** Ey sağlıklı akıl ve kalp sahipleri! **"-O halde- Allah'tan korkun."** Onun gözetimi altında olduğunuzu bilin ve azabından çekinin.

"Gerçek şu ki Allah size bir Zikir" bir Kur'ân **"indirmiştir."**

11- "İman edip salih amel işleyenleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için Allah'ın apaçık âyetlerini size okuyan bir Resûl" Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i göndermiştir. **"Kim Allah'a iman edip salih amel işlerse, onu altından ırmaklar akan cennetlere -kendileri orada ebedi ve devamlı kalmak üzere- koyar. Allah ona"** cennette **"çok güzel"** pek bol **"bir rızık vermiştir."** Bu rızkı oldukça hoş ve büyük kılmıştır.

12- "Allah, yedi gökleri ve yerden de onlar gibisini yaratandır. Buyruğu bunlar arasında iner durur." Allah'ın kaza ve kaderi ya da tedbiri göklerle yerler arasında cereyan eder. **"Allah'ın gerçekten her şeye kâdir olduğunu ve muhakkak Allah'ın ilmi ile her şeyi kuşatmış olduğunu kesinlikle bilesiniz diye."**

Talâk Sûresi 8-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

Sonra sûre Allah'ın şeriatini aşmaktan, Allah'ın zalimlere verdiği cezasına uğramaktan sakındırarak sona ermekte, Rabbine itaatin sınırlarının dışına çıkmış, bundan dolayı da yalanlamasının akıbetini tatmış geçmiş ümmetleri örnek olarak göstermektedir. Aynı zamanda yüce Allah'ın gökleri ve yeri yaratmaktaki kudretine de işaret etmektedir. Bu ise onun vahdâniyetini, kudretini, hiçbir şeyin gizli kalmadığı kapsamlı ilmini daha da pekiştirmektedir.

Talâk Sûresi 8-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Fesat çıkartan, haddi aşan, Allah'a ve Resûlü'ne itaatin sınırları dışına çıkanların cezalandırılmasına dair Allah'ın sünneti asla geri kalmaz.

2. Dünyada cezaya maruz kalmak, âhirette de azabın verilmesine engel değildir.

3. Bütün durumlarda Allah'a karşı takvâlı olmalı, gizli ve açık bütün hallerde onun gözetimi altında bulunulduğu asla unutulmamalıdır.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün insanlara armağan edilmiş bir rahmettir. Yüce Allah onu hükümleri açıklayan, helâli ve haramı beyan eden âyetlerle göndermiştir. Böylelikle mü'minleri küfrün ve bilgisizliğin karanlıklarından imanın ve ilmin nuruna çıkarmak istemiştir.

5. Salih amellerin kabul edilmesi için iman şarttır. İmanı ve salih ameli bir arada bulundurabilen şüphesiz âhirette cennetliklerden ikram ve nimetlere mazhar olacak kimselerden olur.

6. Yüce Allah'ın kudreti her bir şeye yeter. İlmi her bir şeyi kuşatmıştır. Bunu pekiştiren hususlardan irisi de onu yedi göğü ve sayı bakımından yahut da harikuladelik ve muhkemlik bakımından yeri de onlar gibi yaratmış olması ve onun emrinin bu ikisi arasında inip durmasıdır.

66- TAHRÎM SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 12 âyettir)

Hz. Peygamber'in kendisi için koyduğu geçici yasaklardan söz edilirken ilk âyette geçen fiilin masdarı olan "tahrîm" kelimesi sûreye ad olmuştur.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey Nebi! Zevcelerinin hoşnutluğunu arayarak"** Zevcelerinden bazısının gönlünü hoş etmek arzusu ile **Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin"** kendine **"haram edersin? Allah Gafûrdur, Rahîmdir."**

2- **"Allah size yeminlerinizi çözme yolunu"** yaptığınız yeminden vazgeçip ona muhalefet ettiğiniz takdirde yemin kefaretinde nasıl bulunacağınızı **"göstermiştir. Allah mevlânızdır sizin"** veliniz ve yardımcınızdır. **"O en iyi bilendir, Hakîmdir."**

3- **"Hani Nebi eşlerinden birisine gizlice bir söz söylemişti de o eşi bunu haber verip"** bu sırrı Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in diğer zevcelerine açıklayıp **"Allah da bunu açıklayınca"** Allah zevcesinin bu sırrı açıkladığından onu haberdar edip Rabbi de durumu kendisine bildirince **"o da o sözün bir kısmını bildirmiş bir kısmından da vazgeçmişti."** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), sırrını açıklayan o zevcesine söylemiş olduklarının bir kısmını ona sitem ederek bildirmiş fakat hayâ ettiği için ve zevcesinin duygularını zedelememek ve ona ikram olmak üzere bütün yaptıklarını ona bildirmemişti. **"O bunu eşine haber verince: Bunu sana kim haber verdi, dedi. O: Her şeyi en iyi bilen, her şeyden haberdar olan bana haber verdi, dedi."**

4- **"Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz** (ne alâ). **Çünkü kalpleriniz"** onun üzerinizdeki hakkı hususunda **"meyletmiş bulunuyor. Şayet onun aleyhine bir birinize yardım ederseniz"** eğer onun hoşuna gitmeyecek şeyler üzerinde birbirinizle yardımlaşır ve ittifak kurarsanız **"muhakkak ki Allah onun velisidir"** yar ve yardımcısıdır. **"Cebrâil de mü'minlerin salih olanları da. Bundan sonra melekler de yardımcıdır."**

5- **"Eğer o sizi boşarsa Rabbinin ona yerinize Allah'a teslim olan, iman eden, itaat eden"** itaat etmekte ısrarlı ve devamlı olan, Allah'a boyun eğen, **"tevbe eden, oruç tutan"** yahut yüce Allah'ın harikulade mahlûkatında ve sanatı hakkında iyice tefekkür eden önceden evlenmiş **"dullar"** önceden evlenmemiş **"ve bakireler olmak üzere sizden daha hayırlı eşler vermesi umulur."**

6- **"Ey iman edenler! Tutuşturucusu insanlarla taşlar olan"** yani odunu, içine azap görmeleri için atılan insanlar ve onu alevlendirecek şey de taşlar olan **"o ateşten kendinizi ve ailelerinizi koruyun."** Kendinizi, eşlerinizi ve çocuklarınızı böyle bir ateşten himaye edin.

7- **"Ey kâfir olanlar! Bugün özür dilemeyin. Size ancak yaptıklarınızın karşılığı verilecektir."**

8- **"Ey iman edenler! Allah'a nasûh bir tevbe"** arkasından günahlara dönüş olmayan halis/katıksız bir tevbe **"ile tevbe edin. Umulur ki Rabbiniz kötülüklerinizi örter. Altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. O gün Allah, nebisi ve onunla beraber iman edenleri mahçup etmeyecek. Nurları önlerinde ve sağlarında koşacak."** Kıyâmet gününde bu mü'minlerin etrafını önlerinde, arkalarında, sağlarında ve sollarında yükselen bir nur aydınlatacak. **"Ve diyecekler ki: Rabbimiz, bize nurumuzu tamamla ve bize mağfiret buyur. Çünkü Sen her şeye kâdirsin."**

Tahrim Sûresi 1-8. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in kendisini, Allah'ın kendisine helâl kılmış olduğu bazı şeyleri, bazı zevcelerinin gönlünü hoş etmek için haram kılmasından (yasaklamasından) ötürü ona sitem etmekle başlamaktadır.

2. Daha sonra âyet mü'minlere kendilerini ve aile halklarını, ateşten koruma emrini vermektedir. Bu ise Allah'ın emirlerine uymak, Resûlü'ne itaat etmekle olur.

3. Ayrıca âyet-i kerimeler kâfirlerin Kıyâmet gününde özür dilemelerinin kabul edilmeyeceğini açıklamakta, mü'minleri de Allah için ihlâslı ve samimi tevbe etmeye teşvik etmektedir.

Tahrim Sûresi 1-8. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yüce Allah'tan diye tebliğ ettiği bütün hususlarda doğru söylemiştir ve güvenilirdir. O, hiçbir şeyi gizlememiştir. Yüce Allah'ın kendisine yaptığı sitemi dahi zikretmiş olması buna bir delildir.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) beşer bir resûldür. Dolayısıyla her bir insanın hayatında karşı karşıya kalabileceği hususlarla o da karşılaşır. Ama o yüce Allah'ın koruması sayesinde çirkin kabahatlerden, beşerî eksiklerden ve nübuvvet ile bağdaşmayan ayıplardan korunmuş bulunmaktadır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in evinden ve ailesi ile birlikte özel hayatı ile bütün insanlar ile birlikte yaşadığı genel yaşantısı ümmeti önünde ve bütün dünyaya karşı Kıyâmet gününe kadar açık duran bir kitaptır. İnsanlar bu kitaptan bu akidenin mahiyetini ve hayat vâkıasındaki uygulamalarını öğrenirler.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in zevceleri mü'minlerin anneleridir. Onlar bütün dünya kadınları için en üstün örnektir. Bundan dolayı onların yaptıkları en basit bir iş dahi oldukça önemli/tehlikeli olabilirdi ve bundan dolayı da en ağır bir şekilde onlara sitem edilmiştir. Çünkü onlar kendileri dışındaki diğer mü'min hanımlara bir örnektirler.

5. Kızgınlık halinde kendisini tutması, çokça yemin etmemesi, Allah'ın kendisine helâl kıldığı bir şeyi kendisine haram kılmaması gerekir. Eğer herhangi bir şeyi yapmaya dair yemin ettikten sonra o şeyi yapmasının pek övülecek bir şey olmadığını görürse o takdirde yemininden vazgeçip on yoksula yemek yedirmek yahut onları giydirmek ya da bir köleyi hürriyetine kavuşturmak sûreti ile yemini için kefarette bulunmalıdır. Bunları yapamayacak olursa o takdirde üç gün oruç tutar.

يَا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسٰى رَبُّكُمْ
اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٖى
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِى اللّٰهُ النَّبِىَّ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدٖيرٌ ﴿٨﴾
يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقٖينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصٖيرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا
لِلَّذٖينَ كَفَرُوا امْرَاَتَ نُوحٍ وَامْرَاَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا
عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَقٖيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلٖينَ ﴿١٠﴾
وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا امْرَاَتَ فِرْعَوْنَ اِذْ قَالَتْ
رَبِّ ابْنِ لٖى عِنْدَكَ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ وَنَجِّنٖى مِنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهٖ وَنَجِّنٖى مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمٖينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
عِمْرٰنَ الَّتٖى اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فٖيهِ مِنْ رُوحِنَا
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهٖ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتٖينَ ﴿١٢﴾

6. Mü'min, zevcenin kocasının sırrını koruması gerektiği gibi kocanın ve çocukların da herhangi bir işi yapan herkesin de işinin sırlarını ve kendisi ile birlikte çalışan diğerlerinin sırlarını korumaya oldukça gayret göstermelidir. Vatanî sırları korumak da aynı şekilde gerekli bir işdir.

7. Ailesi içerisinde erkek -ve aynı şekilde kadın- kendisinden, eşinden çocuklarından ve geçimlerinden sorumlu olduğu herkesten Allah'ın önünde sorumludur.

8. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) oldukça keremkâr, erdemli, zevceleri ile geçimi çok güzel idi. Mü'minlere düşen de ona uymaktır.

9. Yüce Allah kullarının tevbesini kabul eder, günahları affeder. Ancak bunun için de günahı terk etmek, daha önce yaptıklarına pişman olmak, bir defa daha o günaha dönmemeyi kesin olarak kararlaştırmak da şarttır. Eğer o günah insanların hakkı ile alakalı ise o takdirde yapılan haksızlıkları sahiplerine geri vermek ve haklarından vazgeçmeleri de bir zorunluluktur.

10. İslâm'a davet etmek erkeklerin de kadınların da görevleri arasındadır. Böyle bir davet ise imanın, sabrın ve bir şeyler verme alışkanlığının daha da ileri olmasını gerektirir.

9- **"Ey Nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et ve onlara karşı sert davran!"** Dünyada onlara karşı işi sıkı tut! **"Varacakları yerleri cehennemdir onların. O ne kötü dönüş yeridir!"** Âhirette onların karar kılacakları yer cehennemdir ve orası karar kılınacak yerlerin en kötüsü en çirkinidir.

10- **"Allah kâfirlere Nuh'un karısı ile Lût'un karısını misal olarak gösterdi. Bunların ikisi de kullarımızdan salih iki kulun nikâhı altında idi."** Bunların her biri pek büyük ve salih bir nebinin zevcesi idi. **"İkisi de kocalarına hainlik ettiler."** Onların her biri kâfir olmakla ve bâtılın yanında durmakla kocalarına hainlik etti **"de kocalarının kendilerine Allah'a karşı hiçbir faydaları olmadı."** Her ikisi de karılarına isabet eden Allah'ın azabından hiçbir şeyi geri çeviremedi. **"Ve ikisine de: Ateşe girenlerle beraber siz de girin, denilecek."**

11- **"Allah'a iman edenlere de Firavun'un karısını misal verdi. Hani o: Rabbim, benim için nezdinde cennette bir ev yap! Firavun'dan ve onun amelinden"** kâfirliğinden ve zulmünden **"beni kurtar ve o zalimler topluluğundan beni esenliğe çıkar, demişti."**

12- **"Ve namusunu sapasağlam koruyan İmran kızı Meryem'i de."** İman hususunda bir diğer örnek ise İmran kızı Meryem'dir. O, hayâsızlık işlemekten yana şerefini korumuştu. Şerefli, iffetli, tertemiz bir kadındı. Yahudilerin iddia ettikleri gibi değildi. **"Biz ona ruhumuzdan üfürmüştük."** İsa (aleyhisselâm)'a Allah'ın yarattığı bir ruh olarak bir baba vasıtası olmaksızın hamile kaldı. **"O da Rabbinin kelimelerini de kitaplarını da tasdik etmişti ve o itaat edenlerdendi."** Rabblerine itaat eden, huşu ile boyun eğmek sûreti ile ibadet edenlerdendi.

Tahrim Sûresi 9-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

Sûre, kâfirlerle ve münafıklarla cihada çağrı ile sona ermektedir. Bu kesimlerin her birisi ile uygun olan cihad araçları ve cihad türleri ile cihad edilir. Çünkü cihad ile din güçlenir, düşmanları zelil kılınır. Âyetler kendilerine insanların en yakınlarının imanından yararlanmayan kâfirlere Nuh ve Lût -ikisine de selâm olsun- karılarını örnek göstermektedir. İnsanların kendilerine en yakın olanlarının kâfir olmalarından zarar görmeyen, mü'minlere de Firavun'un karısını örnek göstermektedir. Çünkü Kıyâmet gününde her insan kendisinden sorumlu olacaktır. Aynı şekilde kendisini dünyanın her türlü kirlerinden muhafaza etmiş Meryem'i de misal vermektedir. Yüce Allah da ona babasız bir çocuk ihsan buyurmuştur. Bu ise yüce Allah'ın kudreti ile ve onu nebi yapması ile olmuştur. Meryem -selâm ona- de Allah'a itaat eden, ona huşû ile zilletle boyun eğmek sûreti ile ibadet edenlerden idi.

Tahrim Sûresi 9-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman, dünyanın bütün hazinelerinden ve geçici bütün metalarından daha büyüktür. İşte Firavun'un karısı! Firavun'un sarayında yaşıyor ve böyle bir sarayda bir kadının canının çektiklerinin en güzelini bulabiliyordu. Ama o bütün bunlardan yüz çeviriyor ve hatta bunları bir şer olarak değerlendiriyor, Rabbinin yanındaki sonu gelmeyen ebedi nimetleri isteyerek dini ile kaçıp kurtulmayı istiyordu.

2. Âhirette asıl değerlendirilecek olan insanın dünyada iken önden gönderdiği iman ve salih amellerdir. Soya, sopa, makam ve mevkiye itibar edilmeyecektir.

67- MÜLK SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 30 âyettir)

Sûre adını birinci âyette geçen ve "mâlik olma, hükümranlık" gibi mânalara gelen mülk kelimesinden almıştır; kaynaklarda yaygın olarak bu isimle anılmaktadır. İlk cümlesinden dolayı sûreye "Tebâreke'llezi bi-yedihi'l-mülk" (Buhârî, "Tefsîr", 67), "Tebâreke'l-mülk" (İbn Âşûr, XXIX, 5) isimleri de verilmiştir. Ayrıca sûre, kendisini okuyanları kabir azabından koruduğu yönündeki bir rivayete dayalı olarak "Vâkiye, Münciye, Mânia ve Mücâdile" isimleriyle de anılmıştır (krş. Zemahşerî, IV, 133; Râzî, XXX, 52; İbn Âşûr, XXIX, 5-7).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Bütün mülk elinde bulunanın" her şey kendisinin olanın **"şanı ne mübarektir!"** Hayrı ne kadar çok ne kadar bereketlidir. **"Ve O her şeye kâdirdir."** Bütün işlerde o tasarrufta bulunur.

2- "O hanginizin daha güzel amelde bulunacağını denemek" sınamak **"üzere ölümü ve hayatı yaratandır. O Azîzdir"** galib gelendir, Azîmdir, **"Gafûrdur."** kullarına müsamahakârdır.

3- "O tabakalar halinde" biri diğerinden sonra **"yedi gök yaratandır. Rahman'ın yaratışında hiçbir düzensizlik"** eksiklik yahut tutarsızlık **"göremezsin. Haydi, gözü çevir de"** defalarca **"bak! Bir çatlak"** yarık **"görecek misin?"**

4- "Sonra gözü tekrar tekrar" biri diğerinden sonra **"çevir ve bak. Göz hor ve hakir, yorulmuş olarak"** küçülmüş ve bir kusur göremeksizin **"yine sana dönecektir."**

5- "Andolsun Biz dünya semasını kandillerle" aydınlık saçan yıldızlarla **"süsledik. Onları şeytanlara atış taneleri yaptık."** Şeytanları alevli ateşleri ile taşlar. **"Ayrıca onlara"** şeytanlara **"Sa'îr azabını"** âhirette cehennem ateşini **"hazırladık."**

6- "Rabblerini inkâr edenlere de cehennem azabı vardır. O" ateş **"ne kötü bir dönüş yeridir!"** Orası gerçekten kötü bir dönüş yeridir.

7- "Oraya atıldıklarında, o kaynayıp coşarken onun korkunç sesini işitirler."

8- "Öfkeden neredeyse çatlayacak gibi olur." Aşırı öfkesinden dolayı az kalsın paramparça olacak. **"İçine her bir topluluk"** cemaat **"atıldığında bekçileri"** melekler **"onlara: Size bir nezir gelmedi mi?"** Allah size bir Resûl göndermedi mi **"diye sorarlar."**

9- "Onlar: Evet, gerçekten bize bir nezir geldi. Fakat biz yalanladık ve Allah hiçbir şey indirmemiştir. Siz ancak büyük bir sapıklık içindesiniz" Haktan alabildiğine uzaksınız **"dedik, diye cevap verirler."**

10- **"Yine derler ki: Eğer biz dinleseydik ve aklımızı kullanmış olsaydık, cehennemlikler arasında olmazdık."**

11- **"Böylelikle günahlarını"** kâfir olduklarını **"itiraf edecekler. Allah'ın rahmeti Sa'ir ashabından"** cehennem ehlinden **"uzak olsun!"**

12- **"Muhakkak ki Rabblerinden gıyâben"** onu görmedikleri halde ondan **"korkanlar için, işte onlar için bir mağfiret ve büyük bir ecir vardır."**

Mülk Sûresi 1-12. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, yüce Allah'ın azametini, hayat verip yaşatma ve öldürme kudretini te'kit ederek başlayarak mülkün yalnızca Allah'ın olduğunu, bütün yarattıklarında onun tasarrufta bulunduğunu zikretmektedir. Arkasından hayatın hedefini dile getirerek bunun, kimin amelini güzelleştirip sevabı hak ettiğini, kimin kâfir olup Rabbine başkaldırdığı için cezalandırılacağının ortaya çıkması için insanların sınanması olduğunu belirtmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın gökleri sapasağlam ve son derece muhkem olarak onu süsleyen ve şeytanları yakan yıldızları ile yaratmaktaki kudretinin ve vahdâniyetinin gözle görülen bazı tecellilerini söz konusu etmektedir.

3. Daha sonra ahirette, azabın meşakkatlerini çektikleri halde iken ve pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zamanda pişman olan günahkârlardan söz etmektedir. Mü'minlere gelince, onlar için mağfiret ve pek büyük bir sevap vardır.

Mülk Sûresi 1-12. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın azametine ve kudretine imanımızın artması için, göklerin ve yerin yaratılışında etkileri açıkça görülen ilahî kudret üzerinde tefekkür etmemiz bir zorunluluktur.

2. Ölümün ve hayatın ötesindeki hikmet, insanın bu dünyada sınanması ve böylelikle hayır ehli ile şer ve fesat ehlinin birbirlerinden ayırt edilmesidir.

3. Şanı yüce Allah'ın bütün yarattıkları son derece sağlam ve harikuladedir. Bu bizim üzerinde dikkatle düşünmemizi ve yaratıcının azametine hayranlığımızı harekete geçirir.

4. Kâfirler şeytanlarla birlikte dünyada acilen azaba uğratılmalarının yanında âhirette de cehennem ateşi onları beklemektedir.

5. Kâfirler ve masiyet ehli âhirette pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zamanda azabı görecekleri vakit pişman olacaklardır.

وَاَسِرُّوا قَوْلَكُمْ اَوِ اجْهَرُوا بِه۪ۜ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾
اَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَۜ وَهُوَ اللَّط۪يفُ الْخَب۪يرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ
الْاَرْضَ ذَلُولاً فَامْشُوا ف۪ي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِه۪ۜ وَاِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾
ءَاَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَٓاءِ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْاَرْضَ فَاِذَا هِيَ تَمُورُۙ ﴿١٦﴾
اَمْ اَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَٓاءِ اَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِباًۜ فَسَتَعْلَمُونَ
كَيْفَ نَذ۪يرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَك۪يرِ
﴿١٨﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَٓافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَۢ مَا يُمْسِكُهُنَّ
اِلَّا الرَّحْمٰنُۜ اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَص۪يرٌ ﴿١٩﴾ اَمَّنْ هٰذَا الَّذ۪ي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ
يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِۜ اِنِ الْكَافِرُونَ اِلَّا ف۪ي غُرُورٍۚ ﴿٢٠﴾ اَمَّنْ
هٰذَا الَّذ۪ي يَرْزُقُكُمْ اِنْ اَمْسَكَ رِزْقَهُۚ بَلْ لَجُّوا ف۪ي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾
اَفَمَنْ يَمْش۪ي مُكِباًّ عَلٰى وَجْهِه۪ٓ اَهْدٰٓى اَمَّنْ يَمْش۪ي سَوِياًّ عَلٰى
صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَۜ قَل۪يلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذ۪ي ذَرَاَكُمْ فِي
الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِق۪ينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِۖ وَاِنَّمَٓا اَنَا۬ نَذ۪يرٌ مُب۪ينٌ ﴿٢٦﴾

13- **"Sözünüzü ister gizli, ister açık söyleyin çünkü O göğüslerin özünü en iyi bilendir."**

14- **"Yaratan bilmez mi hiç?"** Yaratıcı Allah nasıl olur da yarattıklarının gizlediklerini de açıkladıklarını da bilmez? **"O"** bütün işlerin inceliklerini bilen **"Latîftir"** hiçbir şey bilgisinin dışında kalmayan **"Habîrdir."**

15- **"O, yeri size itaatkâr ve yumuşak"** üzerinde yerleşmenize elverişli **"kılandır. O halde omuzlarında"** değişik yerlerinde **"yürüyün ve onun rızkından yeyin. Dönüş yalnız O'nadır."** Ölümden sonra Allah'a dönülecektir.

16- **"Gökte olanın sizi yere geçirmesinden emin mi oldunuz? O zaman onun durmadan çalkalanmakta"** sizi şiddetli bir şekilde sarsmakta **"olduğunu göreceksiniz."**

17- **"Yahut gökte olanın üzerinize taş yağdıran"** semadan beraberinde taş bulunan **"bir rüzgâr göndermesinden emin mi oldunuz? Hem benim korkutmamın nasıl olduğunu bileceksiniz."**

18- **"Andolsun ki onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Benim inkârım"** onların yaptıklarını reddedişim **"nasıl oldu?"**

19- **"Üstlerinde sıra sıra dizilip kanatlarını açıp kapayan"** uçtukları sırada havada kanatlarını yayan bazen da kanatlarını gövdelerine doğru toplayan **"kuşları görmediler mi? Onları Rahman'dan başkası tutmuyor. Muhakkak ki O her şeyi çok iyi görendir."**

20- **"Rahman'ın dışında sizlere yardım edecek de kimmiş? Şu sizin ordunuz"** yardımcılarınız **"mı? Kâfirler ancak bir aldanış"** şeytanın aldatıp kandırması **"içerisindedirler."**

21- **"Eğer O, rızkını kesiverirse"** Allah rızkınızı vermezse **"size rızık verebilecek kim? Hayır! Onlar azgınlık edip"** isyan üzere ısrarlarını sürdürüp **"inatla"** büyüklenerek ve hakkı reddederek **"kaçmaktadırlar."**

22- **"Acaba durmadan yüzüstü düşerek"** başını önüne eğmiş halde **"yürüyen kimse mi daha çok hidâyettedir yoksa dosdoğru bir yol üzere dümdüz"** dimdik ve kendisinden emin olarak **"yürüyen kimse mi?"** Bu, kâfir ile mü'mine bir örnektir.

23- **"De ki: Sizi yaratan, size işitecek kulaklar, gözler ve kalpler"** akıllar **"veren O'dur. Ne kadar az şükredersiniz!"**

24- **"De ki: O, sizi yeryüzüne dağıtıp yayandır."** Sizi yaratan ve sayıca çoğaltandır. **"Yalnız O'nun huzuruna toplanıp götürüleceksiniz."**

25- **"Eğer doğru söyleyenler iseniz bu vaadiniz"** bizi kendisi ile tehdit ettiğiniz ceza **"ne zaman gerçekleşecek, derler."** Bu, kâfirlerin Resûllerle alay olmak üzere söyledikleri sözleridir.

26- **"De ki: Ona dair bilgi ancak Allah'ın yanındadır. Ben ancak bir uyarıcıyım"** Allah'ın azabından korkutucuyum, **"açıklayıcıyım."** Size şer'î hükümleri açıklıyorum.[14]

27- **"Artık onu yakınlaşmış gördüklerinde"** azabın kendilerine yaklaştıklarını gördükleri zaman **"o kâfirlerin hoşlanmadıkları yüzlerinden belli olur"** gam ve kederden yüzleri kararır. **"Ve: İşte bu sizin"** dünyada iken alay ederek **"acele gelmesini istediğinizdir, denilir."**

28- **"De ki: Bana haber verin. Eğer Allah beni ve benimle beraber olanları helâk etse yahut bize rahmet buyursa ya kâfirleri acıklı azaptan kim kurtarır?"**

29- **"De ki: O Rahman'dır. Biz O'na iman etmişizdir. Ve yalnız O'na"** yalnız Allah'a **"tevekkül ettik."** dayandık. **"Artık kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu pek yakında bileceksiniz."**

30- **"De ki: Bana haber verin. Eğer suyunuz yerin dibine geçiriliverse"** onu çıkartamayacağınız bir şekilde yerin derinliklerine kaçsa **"size kim kaynar bir su getirebilir?"** Yerin üzerinde akacak şekilde o suyu kim çıkartabilir? Elbetteki yüce Allah'tan başka hiçbir kimse.

14 Buradaki "açıklayıcıyım" lafzının Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ayrı bir görevini ifade edecek şekilde meallendirilmesi müelliflerin yaptıkları açıklamaya binaendir. Aynı ibareler: "Apaçık bir korkutucuyum" diye de meallendirilebilir. (Çeviren)

Mülk Sûresi 13-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler yüce Allah'ın ilmi, kulları üzerindeki pek çok nimetleri, bu nimetleri ortadan kaldırabilmeye ve yalanlayıcıların üzerine azabı indirmeye -öncekilerden Resûllerini yalanlayanlara yaptığı gibi- muktedir olduğunu söz konusu etmektedir.

2. Sonra âyet-i kerimeler yüce Allah'ın azametini ve kudretini dile getiren bazı delilleri sıralamaktadır: Kuşların yaratılması ve rızkın indirilmesi gibi. Diğer taraftan Resûllerin çağrısını yalanlayanları da üzerlerine azabın inmesinden ve yüce Allah'ın kudreti ile nimetlerin son bulmasından sakındırmaktadır ki, bu nimetlerin en önemlisi su nimetidir.

Mülk Sûresi 13-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min, sebepleri yerine getirerek rızkını elde etmeye çalışır, rızık verenin Allah olduğunu bilerek, Allah'a tevekkül ederek gayret gösterir. Kâfir ise yalnızca sebeplere bel bağlar, yüce Allah'ın kudretini unutur.

2. Kuşlarda, uçuşlarında, bir yerden bir yere gitmelerinde ve karar kılmalarında yüce Allah'ın kudretine bir delil vardır.

3. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. İşitmek, görmek ve akıl en önemlilerindendir. Çünkü bunlar bilginin ve anlamanın araçlarıdır.

4. Su, yüce Allah'ın kullarına ihsan etmiş olduğu en önemli nimetlerdendir. Çünkü o hayatın ve rızkın esasıdır. O halde bizim suyu korumamız ve israfa kaçmaksızın onu kullanmamız gerekir.

5. Mü'min bu sûreyi ezberlemeye, onu çokça tilâvet etmeye özellikle gayret göstermelidir. Çünkü bu sûre Münciye yani kabir azabından koruyucu olduğuna, Kıyâmet gününde bu sûreyi okuyanı savunacağına, Allah'tan onu ateş azabından korumasını isteyeceğine dair rivayet gelmiş bulunuyor.

68- KALEM SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 52 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen "kalem" kelimesinden almış olup yaygın olarak bu adla anılmaktadır. Tefsirlerde "Nûn" adıyla da anılır. Buhârî ise sûrenin adını "Nûn ve'l-kalem" olarak kaydetmiştir (bk. "Tefsîr", 68).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Nûn."** Bu, Kur'ân-ı Kerim'in bazı sûrelerinin başlangıcında yer alan harflerden bir harftir. Bununla Kur'ân-ı Kerim'in Arapların dillerini oluşturan Arap harflerinden oluşmuş olduğuna, bununla birlikte Kur'ân'ın benzerini getirmekten âciz kaldıklarına dikkat çekmektir. Âciz kalmalarının sebebi ise, Kur'ân'ın insan kelâmı olmayıp Allah kelâmı olmasıdır. **"Kaleme"** -yüce Allah kendisi ile yazı yazılan kaleme yemin ediyor- "ve" kalemle **"yazmakta oldukları şeylere andolsun ki,"**

2- **"Sen, Rabbinin nimeti sayesinde bir deli değilsin."** Ey Muhammed! Sen deli değilsin, Allah seni korur.

3- **"Gerçekten senin için elbette kesilmeyecek"** ve eksilmeyecek **"bir ecir"** bir sevap **"vardır."**

4- **"Ve şüphe yok ki sen çok büyük bir ahlâka sahipsin."**

5- **"Yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler,"**

6- **"Delilik hanginizde imiş?"** Hanginizin deli olduğu görülecek.

7- **"Muhakkak senin Rabbin, kendi yolundan sapanları"** Allah'ın dininden uzaklaşanları **"da en iyi bilendir, hidâyet bulanları da en iyi bilen O'dur."**

فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَق۪يلَ هٰذَا الَّذ۪ي
كُنْتُمْ بِه۪ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِيَ اللّٰهُ وَمَنْ مَعِيَ
اَوْ رَحِمَنَاۙ فَمَنْ يُج۪يرُ الْكَافِر۪ينَ مِنْ عَذَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ
اٰمَنَّا بِه۪ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَاۚ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ ف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٢٩﴾
قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَٓاؤُ۬كُمْ غَوْراً فَمَنْ يَأْت۪يكُمْ بِمَٓاءٍ مَع۪ينٍ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْقَلَمِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَۙ ﴿١﴾ مَٓا اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾
وَاِنَّ لَكَ لَاَجْراً غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظ۪يمٍ ﴿٤﴾
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَۙ ﴿٥﴾ بِاَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ
بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ۖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ ﴿٧﴾ فَلَا تُطِعِ
الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تُطِعْ كُلَّ
حَلَّافٍ مَه۪ينٍۙ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَّٓاءٍ بِنَم۪يمٍۙ ﴿١١﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ
مُعْتَدٍ اَث۪يمٍۙ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّ بَعْدَ ذٰلِكَ زَن۪يمٍۙ ﴿١٣﴾ اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ
وَبَن۪ينَۜ ﴿١٤﴾ اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاط۪يرُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٥﴾

8- **"Artık yalanlayanlara itaat etme!"**

9- **"Onlar senin kendilerine yumuşak davranmanı arzu ettiler."** Ey Muhammed! Kendisine çağırdıkları ilâhlarına ibadet hususunda onlara karşı yumuşayıp muvafakat etmeni arzu ettiler. **"Kendileri de bunun üzerine yumuşak davranacaklardı."** Sana karşı yumuşayıp ilâhına ibadet edeceklerdi.

10- **"Sakın itaat etme!"** Hak, bâtıl demeyip **"çokça yemin eden aşağılık ve değersiz her kişiye,"**

11- **"Ayıplayıp duran"** insanların kusurlarını söyleyen, insanlar arasındaki iyi ilişkileri bozmak için fitne yaparak **"onun, bunun sözünü taşıyana,"**

12- **"Hayra durmadan engel olan, haddi aşan çok günahkâr olana,"**

13- **"Cahil ve kaba saba"** değersiz ve katı kalpli **"üstelik kulağı kesik"** zina evladı ya da oldukça kötü ve fesat çıkartıcı **"olana."**

14- "O mal ve oğullar sahibi oldu diye." Çünkü sözü edilen kişi çok malı ve çok evladı olduğu için nimetlere nankörlükle yalanlamakla karşılık veren bir kişidir.

15- "Karşısında âyetlerimiz okunduğunda: Öncekilerin masallarıdır" alaylı bir şekilde bunlar öncekilere ait hurafelerdir **"der."**

16- "Biz burnu üzerinden damgalayacağız onu." Hayatı boyunca kendisi ile tanınacağı şekilde burnunun üzerine bir alâmet bırakacağız.

Kalem Sûresi 1-16. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in değerini ve şerefini açıklamakta, müşriklerin ona yönelttiği ithamlardan uzak olduğunu ve ahlâkının ve niteliklerinin büyüklüğünü açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler suçlu günahkârların, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çağrısı karşısındaki duruşlarını ve Allah'ın bunlar için hazırlamış olduğu azabı da açıklamaktadır.

Kalem Sûresi 1-16. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm dininde ilmin değeri oldukça fazladır ve pek üstün bir konumu vardır. Beşeriyetin kalkınmasında ve ilerlemesinde de yazının önemi büyüktür.

2. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in şerefi ve fazileti pek üstündür. Kur'ân-ı Kerim'in onun büyük bir ahlâka sahip olduğuna dair tanıklığı ise tanıklıkların en büyüklerindendir.

3. Hak, bâtıl demeden çokça yemin etmek, günahkârlık/çirkin ve müstehcen konuşmak, insanların gıybetini yapmak, aralarında fitne çıkarmak, hayra engel olmak, haksızlık yapmak, zulmetmek, zina etmek, çokça mal ve evlat sahibi olmak sebebi ile gurura kapılıp şımarmak ve nimete nankörlük etmek, İslâm'ın yerdiği kötü niteliklerdendir. Müslümanın bu kötü niteliklerden uzak durması bir görevidir.

17- "Gerçek şu ki: Biz bahçe sahiplerini sınadığımız" denediğimiz **"gibi bunları da sınadık. Hani sabah vaktinde onu"** meyvelerini **"mutlaka devşireceklerine yemin etmişlerdi."**

18- "İstisnâ da yapmıyorlardı." Miskinlerin hakkını ayırmıyorlardı.

19-20- "Onlar uyurlarken hemen onu Rabbin tarafından dört bir yanından saran bir belâ sardı." Allah'tan onu yakan bir ateş belâsı gelip buldu **"da kapkara kesiliverdi."** Siyah kül gibi oluverdi.

21-22- "Sabah erkenden birbirlerine seslendiler: Eğer devşirecekseniz" yani mahsulleri toplayıp ekini biçmek istiyorsanız **"erkence mahsulünüzün"** meyvelerinizin, ekinlerinizin **"başına gidin, diye."**

23- "Birbirleri ile gizlice konuşup gittiler:"

24- "Sakın bugün hiçbir yoksul karşınıza çıkıp oraya girmesin, diye."

25- "Yoksulları alıkoymaya güçleri yetiyormuş gibi" yoksulları dışarıda tutarak tek başlarına kalabileceklermiş gibi **"erkenden gittiler."**

26- "Fakat onu gördüklerinde dediler ki: Muhakkak Biz yolumuzu şaşıranlarız." Bahçemize ulaşan yolu bilemedik.

27- "Hayır, aksine biz mahrum bırakılanlarız."

28- "Ortancaları" aralarında görüşü en doğru olanları: **"Ben size demedim mi, Allah'ı tesbih etmeli değil miydiniz?"** Bu sözleri ile Allah'ı anmayı, O'nu tesbih etmeyi terk ettiklerinden dolayı onları azarlamış oluyordu.

29-"Rabbimiz münezzehtir, gerçekten biz zalimlermişiz, dediler. "

30- "Karşılıklı olarak birbirlerini kınamaya başladılar."

31- "Dediler ki: Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgınlar" Allah'a isyan edenler **"imişiz."**

32- "Rabbimizin bize ondan hayırlısını ihsan etmesi umulur. Muhakkak ki Biz Rabbimizden dileyenleriz." Allah'ın affedeceğini umarız.

33- "İşte azap böyledir. Âhiret azabı ise elbette daha büyüktür. Eğer bilselerdi."

Kalem Sûresi 17-33. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler San'a ahalisinden Bahçe Sahiplerinin Kıssasını ele almakta ve böylelikle yüce Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük etmelerinin sonucunu açıklamaktadır. Bu sûretle âyetler Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük edip Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayan Mekke kâfirlerine de bir örnek vermiş olmaktadır.

2. Sözü geçen kıssanın özü şudur: San'a halkından bir adamın meyvelerle, ekinlerle dolu geniş bir bahçesi vardı. O her yıl fakirlere o bahçeden paylarını fazlasıyla veriyordu. Fakat bu yaşlı zatın evlatları babalarının bu malları fakirler arasında dağıttığını görmeye tahammülleri yoktu. Onlardan biri: Artık bugünden sonra bu bahçede bir dilencinin yahut da bir fakirin hakkı kalmamıştır, dedi. Onların ortancaları -ki aralarında hayrı en sevenleri idi- babanızın yaptığı gibi yapın, dediyse de onun sözünü dinlemediler. Kendisi onlara namaz kılmalarını öğütledi. Çünkü namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Ama onun bu öğüdünü de kabul etmediler. Bunun için bahçelerinin mahsullerini toplayıp derlemek için erkenden kalkıp gitmeyi kararlaştırdılar. Böylelikle mahsullerden fakirlere de bir şey vermeyeceklerdi. Allah onların kötü niyetlerini bilip onların bahçelerine orayı tahrip eden bir belâ gönderdi. Onlar bahçe duvarlarının yanlarında iken gün doğdu ve bu arada biri diğerine: Bizim bahçemiz bu mu yoksa biz yolu mu kaybettik, dedi. Ortancaları: Hayır, bu sizin bahçenizdir, ondan mahrum edildiniz. Allah cimriliğinizden ötürü sizi cezalandırdı, deyince pişman oldular ve birbirlerini kınamaya başladılar. Haddi aştıklarını itiraf ettiler. Yüce Allah'tan kendilerine bu bahçeden daha iyisini vermesini dilediler. Ama Allah'ın kaderi gerçekleşti. Geriye üzüntü ve pişmanlık kaldı. Böylelikle dünya hayatında kurdukları bu hileli tuzağın akıbetini de tatmış oldular. En büyük azabı da âhirette tadacaklardır. İşte onların yaptıklarını yaparak fakirleri ve yoksulları Allah'ın kendileri için meşru kıldığı haklarından mahrum edenlerin durumu böyledir.

Kalem Sûresi 17-33. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân kıssalarında çeşitli öğütler ve ibretler bulunur. Bu kıssalardan birisi de San'a halkından Bahçe Sahiplerinin Kıssasıdır.

2. Allah'ı anmak bütün hallerde istenen bir iştir. Tâ ki insan Rabbine itaat sınırlarının dışına çıkmasın.

3. Dünya azabı âhirette azap görmeye engel değildir.

خَاشِعَةً اَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ وَهُمْ
سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْن۪ي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهٰذَا الْحَد۪يثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَاُمْل۪ي لَهُمْ اِنَّ كَيْد۪ي مَت۪ينٌ ﴿٤٥﴾
اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ اَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ
فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ
اِذْ نَادٰى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَوْلَٓا اَنْ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّه۪ لَنُبِذَ
بِالْعَرَٓاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبٰيهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِح۪ينَ
﴿٥٠﴾ وَاِنْ يَكَادُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِاَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا
الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ اِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَم۪ينَ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْحَاقَّةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَلْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ
بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَاَمَّا ثَمُودُ فَاُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾ وَاَمَّا عَادٌ فَاُهْلِكُوا بِر۪يحٍ
صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ اَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى
الْقَوْمَ ف۪يهَا صَرْعٰى كَاَنَّهُمْ اَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرٰى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

34- "Muhakkak ki takvâ sahipleri için Rabbleri yanında Naîm cennetleri vardır."

35- "Biz Müslümanları o günahkârlar gibi kılar mıyız hiç?"

36- "Ne oldu size? Nasıl hüküm veriyorsunuz?" Hayret size doğrusu nasıl olur da mü'min ile kâfir arasında fark görmezsiniz?

37- "Acaba sizin bir kitabınız var da ondan mı okuyorsunuz?"

38- "Beğenip seçtiğiniz şey mutlaka sizindir diye (orda mı yazıyor?)"

39- "Yoksa sizin bizim üzerimizde: Ne hüküm ederseniz muhakkak sizindir, diye kıyamet gününe kadar sürecek yeminleriniz mi vardır?"

40- "Sor onlara, buna" ileri sürdükleri bu iddiaya **"hangileri kefildir?"**

41- "Yoksa onların ortakları mı var? Eğer doğru söyleyenler iseler o halde ortaklarını getirsinler."

42- "Baldırın açılacağı o günde" yani oldukça çetin ve korkunç halin açığa çıkartılacağı gün olan o Kıyâmet gününde,

43- "Gözleri önlerine eğilmiş" kalpleri kırık ve zelil oldukları halde **"kendilerini de bir zillet kaplamış"** bir zillet ve bir aşağılanma almış **"olarak. Hâlbuki onlar sapasağlam iken secdeye çağrılıyorlardı."**

44- "Artık beni ve bu sözü yalanlayanları başbaşa bırak!" Bu Kur'ân'ı yalanlayanı bana bırak! Ben ondan intikam alacağım. **"Biz onları bilmeyecekleri bir yerden derece derece azaba yaklaştıracağız."** Onları fark etmeyecekleri bir şekilde helâka götüreceğiz.

45- "Ben onlara mühlet veriyorum" ki günahlarını daha da artırsınlar. **"Muhakkak Benim** (onlara karşı) **tedbirim sapasağlamdır."** Onlardan çok şiddetli bir şekilde intikam alacağım.

46- "Yoksa sen onlardan bir ücret mi istiyorsun da onlar da bir borçtan dolayı ağır bir yük altında mı bırakıldılar?" Yani onlar bu ağır yükümlülük sebebi ile mi inanmıyorlar?

47- "Yoksa gayb onların yanındadır da onlar mı yazıyorlar?" Gaybın bilgisi onlarda mıdır ki kendilerinin iman ehlinden olduklarını iddia etmeye kalkışıyorlar?

48- "Artık Rabbinin hükmüne sabret ve o balık sahibi" Yunus (aleyhisselâm) **"gibi olma! Hani o, gamla dolu dolu dua etmişti."**

49- "Eğer ona Rabbinden bir nimet erişmemiş" Allah'tan bir rahmet ona yetişmemiş **"olsa idi, bomboş çöle kınanmış halde atılacaktı."** Balığın karnından bomboş araziye bırakılacak ve helâk olmakla karşı karşıya kalacaktı.

50- "Sonra Rabbi onu seçti de onu salihlerden kıldı."

51- **"Gerçek şu ki onlar Zikri"** Kur'ân'ı **"işittiklerinde nerede ise gözleri ile seni devireceklerdi."** Sana karşı aşırı öfkelerinden ötürü gözleri ile öldurmek isteyeceklerdi. **"Bir de: Muhakkak ki o bir delidir, diyorlar."**

52- **"Hâlbuki o, ancak âlemler için bir öğüttür."**

Kalem Sûresi 34-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Ayet-i kerimeler mü'minlerden ve onların sevaplarından söz etmektedir. Böylelikle onlar ile yalanlayıcı günahkârlar arasındaki fark da açıklık kazanmış olmaktadır.

2. Sonra Kıyâmet gününü, bu gündeki dehşetli ve sıkıntılı halleri zikrederek günahkârların bu haller karşısındaki tutumlarını açıklamaktadır.

3. Daha sonra sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e müşriklerin eziyetlerine karşı sabretmesini emretmekte, ona kendisinden yüz çevirdikleri Kur'ân-ı Azim'in pek büyük konumunu açıklamaktadır.

Kalem Sûresi 34-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minler, cennette sonsuz nimetlerden yararlanacaklar. Günahkârlar ise Kıyâmet gününde en çetin azap ile karşı karşıya kalacaklar.

2. Allah'ın zalimlere mühlet vermesine ya da onlara istidrâc (derece derece azaba yaklaştırmak) için nimetler verişine aldanmamalıyız. Çünkü bu onların can yakıcı azaba düşmeleri içindir.

3. Hakka sımsıkı sarılmak ve onun ile ilgili pazarlığa girişmemek gerekir.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), nebilerin sonuncusu ve Allah'ın Resûlü olduğu halde kavminin eziyetlerine sabretmesinden bizim de sabrı öğrenmemiz gerekir.

5. Kur'ân-ı Kerim yüce Allah'tan gelmiştir. Çünkü bu Kitap kalplerde olanı da açığa çıkarmakta, gaybı haber vermekte, öncekilerin kıssalarını bildirmektedir. Bütün insanlığın bu Kitaba iman edip içindekilerle amel etmesi de görevidir.

69- HÂKKA SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir 52 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "gerçekleşecek olan (kıyamet) anlamına gelen hâkka kelimesinden almış olup yaygın olarak bu isimle anılmaktadır. Ayrıca 12. âyette geçen "Vâiye" ve 36. âyette geçen "Sılsıle" adlarıyla da anılmıştır (bk. İbn Âşûr, XXIX, 110).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hâkka"** Kıyâmet (in isimlerindendir)

2- **"Nedir o Hâkka?"**

3- **"Ve o Hâkka'nın ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

4- **"Semûd"** Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi **"ve Âd"** Hud (aleyhisselâm)'ın kavmi **"Karia'yı"** Kıyâmet gününü **"yalanladılar."**

5- **"Semûd'a gelince, onlar aşırı şiddetli olan"** o çığlık **"ile"** Allah tarafından **"helâk edildiler."**

6- **"Âd'a gelince, onlar da ıslıklı ve azgın bir fırtına ile helâk edildiler."**

7- **"O rüzgârı onlara"** kesintisiz **"yedi gece ve sekiz gün peşpeşe musallat kıldı. O kavmi, o süre içinde içleri boşanmış"** üst tarafları kalmamış **"hurma kütükleri imiş gibi yere yıkılmış görürdün."**

8- **"Şimdi onlardan geriye kalanı görüyor musun?"** Onların bir izlerini bulamıyorsun.

9- Mısır'ın zorba kralı **"Firavun da, ondan öncekiler de altı üstüne gelen kasabalar halkı"** Lût (aleyhisselâm) kavmi **"da hep hata işlediler."** İşledikleri günahlar sebebi ile helâk edildiler.

10- **"Böylelikle Rabbinin Resûllerine isyan ettiler. Bundan ötürü o da kendilerini oldukça şiddetli bir yakalayışla yakalayıverdi."** Allah, suçlarından ötürü kendilerinden öncekilerin cezalandırılmalarına göre oldukça şiddetli bir ceza ile cezalandırdı.

11- **"Şüphesiz ki su, haddini aştığı sırada sizleri gemide biz taşıdık."**

12- **"Onu sizin için bir ibret kılalım ve onu belleyen kulak da bellesin diye."**

13- "Artık Sûr'a tek bir üfürüş üfürüldüğünde,"

14- "Yer ve dağlar kaldırılıp" yerlerinden sökülüp **"birbirlerine bir defa çarpılarak toz olduklarında,"**

15- "İşte o günde olan olmuştur."

16- "Gök yarılmış ve o günde o gevşemiş" zayıflamış, gücü azalmış **"olacaktır."**

17- "Melek(ler) **de onun çevresinde olacak**(lar)." Melekler onların yanlarında ve çevresinde bulunacaklar. **"O günde üstlerinde bulunan sekiz melek, Rabbinin Arş'ını yüklenir."**

18- "O günde -hiçbir şeyiniz gizli kalmaksızın- arz olunursunuz." Hesaba çekilmek ve amellerinizin karşılıklarını görmek üzere öne, huzura getirilirsiniz.

Hâkka Sûresi 1-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Kıyâmet gününün dehşetli hallerini ve geçmiş resûlleri yalanlayan kâfirlerin üzerine inmiş olan azabı söz konusu ederek başladı.

2. Sonra da Sûr'a birinci üfürüşte gerçekleşecek olan âlemin yıkımı, yerin tahribi ve göklerin çatlaması söz konusu edildi.

Hâkka Sûresi 1-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Geçmişlerin başından geçen olaylardan ve resûlleri ve âhiret gününü yalanlamalarının cezası olarak onlara indirilen azaptan öğüt almamız gerekir ki, onların başına gelen dünyada helâk olmak ve yıkım musibeti ile âhiret günü azap musibeti de bize gelip çatmasın.

2. Gemiler ve aynı şekilde bütün ulaşım araçları yüce Allah'ın kullarına ihsan etmiş olduğu büyük nimetlerdendir.

19- "Kitabı sağ tarafından verilmiş olan der ki: İşte alın, okuyun kitabımı!"

20- "Ben zaten hesabıma gerçekten kavuşacağımı biliyordum." Kıyâmet gününde hesabımla karşılaşıp yaptıklarımın mükâfatını göreceğimi umuyordum.

21- "Artık o hoşnut bir yaşayış içindedir."

22- "Yüksek bir cennette,"

23- "Devşirilecek meyveleri yakındır."

24- "Geçmiş günlerde peşinen işlediklerimiz" dünyada iken geride bıraktığınız günlerde önceden yapmış olduğunuz salih ameller **"sebebi ile afiyetle yeyin, için."**

25- "Kitabı sol tarafından verilen kimseye gelince, o da der ki: Keşke kitabım verilmeseydi,"

26- "Ve keşke hesabımın ne olduğunu" bu kadar çetin olduğunu **"bilmeseydim."**

27- "Keşke bu iş, bitmiş olsaydı." Kâfir dünyada gerçekleşen ölüm için keşke bir son olsaydı da ölümden sonra diriltilmeseydi, azap görmeseydi, diye temenni edecek.

28- "Malımın bana bir faydası olmadı." Benden azabı da uzaklaştırmadı.

29- "Saltanatım da beni bırakıp gitti." Mülküm, gücüm elimde değil. Yok olup gitti.

30- "Yakalayın onu, ellerini de boynuna bağlayın onun." Yüce Allah meleklere: Bu günahkârı tutun, ellerini boynuna bağlayın, buyuracak.

31- "Sonra cehenneme ulaştırın onu." Onu alev alev yanan ateşe sokun ki onun aşırı sıcağını tatsın.

32- "Sonra onu yetmiş arşın uzunluğunda bir zincire vurun." Onu böyle bir zincirin içine alın ve hareket edemesin.

33- "Çünkü o, azametli Allah'a iman etmezdi."

34- "Yoksulu yedirmeye de" ne kendisini ne başkasını **"teşvik etmezdi."**

35- "Artık bugün burada" âhirette **"onun hiçbir yakın dostu yoktur."**

36- "Gıslîn" denilen ve cehennemliklerin yaralarından akan irinin adı olan o iğrenç su **"dan başka hiçbir yiyeceği de yok."**

37- "Onu da ancak hata işleyenler" suçlular, mücrimler **"yer."**

Hâkka Sûresi 19-37. Âyetler Nelerden Söz Eder

Bu âyet-i kerimeler, o dehşetli korkunç günde mutlu olanlarla bedbaht olanların durumunu söz konusu etmektedir. Mü'minler önceden işlemiş oldukları ameller ve karşılaşacakları sevap sebebi ile sevinecekler, kâfirler ise azaptan dolayı gam, keder, pişmanlık ve korku içerisinde olacaklar.

Hâkka Sûresi 19-37. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İman ve salih amel ile âhiret gününe hazırlanmak bir zorunluluktur. Çünkü o gün mü'minler pek büyük sevaptan ötürü sevinecekler, bedbahtlar ve günahkârlar ise pişmanlığın fayda vermeyeceği bir konumda pişman olacaklar.

2. Şüphesiz Allah'ın emirlerini yerine getiren melekleri vardır. Bunlardan kimisi Sûr'a üfler, kimisi vahiy ile iner, kimisi kâfirleri zincirlere vurulmuş ve bağlanmış oldukları halde cehenneme sürer ve bunun dışında yüce Allah'tan başka kimsenin bilmediği daha birçok melekler vardır. Bu sebeple meleklere iman gerekir.

3. İslâm, yoksullara yemek yedirmeye, zayıflara yardım etmeye ve buna insanları teşvik etmeye oldukça önem vermiştir. Bu ise ümmetin birbiri ile kaynaşmasına, güçlenmesine ve dayanışmaya, insanlar arasında da sevgi ruhunun yaygınlaşmasına götürür.

38- "Hayır, yemin ederim ki gördüğünüz" Allah'ın kudretinin tanık olduğunuz eserleri olan **"şeylere de,"**

39- "Görmediğiniz şeylere de," bu ilâhî kudretin göremediğiniz sırlarına da

40- "Muhakkak ki o, şerefli bir elçinin okuduğu sözüdür." Yani bu Kur'ân-ı Kerim, Rahman olan Allah'ın sözü olup bunu çok şerefli bir elçi tebliğ etmektedir.

41- "O, bir şair sözü de değildir. Ne kadar az inanırsınız!"

42- "O bir kâhin" kâhinlerden gaybı bildiğini iddia edenlerden birisinin **"sözü de değildir. Ne kadar az düşünüp ibret"** öğüt **"alırsınız!"**

43- "O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir."

44- "Eğer bazı sözleri" Muhammed **"uydurup bize isnat etseydi,"** Allah'ın indirmediklerini o'na nispet etseydi,

45- "Biz onu elbette kudretimizle alıverirdik." Allah kuvvetle ondan mutlaka intikam alırdı.

46- "Sonra da kalbinin damarını elbette koparırdık." Allah ölünceye kadar kalbinin damarlarını koparırdı.

47- "O zaman da sizden hiçbir kimse bunu ona yapmamıza engel olamazdı." Kimse onun helâk olmasını önleyemezdi.

48- "Doğrusu O, takvâ sahipleri için bir öğüttür."

49- "Aranızda yalanlayanlar da olduğunu elbette biliriz Biz."

50- "Ve şüphesiz ki O kâfirler için bir hasrettir."

51- "Ve muhakkak ki o, kesin bilginin gerçeğidir."

52- "O halde büyük Rabbini adı ile tesbih et!" Allah'a eksiklik nispet etme! O'nu her zaman hayır ile an, nimetlerine şükret.

70- MEÂRİC SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 44 âyettir)

Sûre adını 3. âyette geçen ve "yükselme dereceleri, yükselme vasıtaları" anlamına gelen meâric kelimesinden almıştır, genel olarak bu isimle bilinir; ancak bazı tefsirlerde ve hadis kaynaklarında sûrenin ilk kelimeleri olan "Seele sâilün" adıyla da geçmekte.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Dileyen biri inecek azabı diledi." Yani birisi kendisine ve kavmine Allah'tan bir azabın inmesi için beddua etti. Bu da gerçekleşmiştir.

2- "O, kâfirler içindir. Onu önleyebilecek yoktur." Kimse onu geri çeviremez.

3- "O, üstün ve yüce dereceler" meleklerin semalarda yükseliş basamaklarının **"sahibi Allah'tandır."**

4- "Melekler de Ruh" Cebrâil (aleyhisselâm) **"da oraya miktarı elli bin yıl olan bir günde"** Kıyâmet gününde **"yükselir."**

5- "O halde, sen güzel bir sabır ile sabret!"

6- **"Çünkü onlar onu** (azabı) **uzak görürler."**

7- **"Biz ise onu yakın görürüz."**

8- **"O gün gök erimiş maden"** yahut zeytinyağı tortusu **"gibi olacak."**

9- **"Dağlar da renk renk boyanmış"** ve atılmış **"yün gibi olacak."**

10- **"Ve gerçek hiçbir dost, dostunu sormayacak."** Dehşetin şiddetinden ötürü hiçbir arkadaş, arkadaşının durumunu sormayacak.

11- **"Onlar birbirlerine gösterilirler. Her günahkâr o günün azabına karşılık feda etmeyi"** kendisi için fidye vermeyi **"temenni edecek: Oğullarını,"**

12- **"Zevcesini, kardeşini,"**

13- **"Kendisini barındıran soyunu, sopunu"** kendisini bağrına basmış olan yakın aşiretini/akrabalarını,

14- **"Ve yeryüzünde olanların hepsini. Sonra da kendisini kurtarmalarını ister."**

15- **"Asla! Çünkü o alevli bir ateştir."** Cehennem ateşi alev alev yanar.

16- **"Deriyi soyup çıkarandır."** Aşırı hararetinden ötürü organları ve başın derisini soyup çıkarır.

17- **"Çağırır yüz çeviren ve arkasına dönen"** imanı yalanlayıp ondan yüz çeviren **"kimseyi."**

18- **"Toplayıp kaba dolduranı."** malı yığıp maldaki Allah'ın hakkını vermeyeni.

Hâkka Sûresi 38-52. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve Rabbinden getirdiklerinin doğruluğunu vurgulamakta, Kur'ân-ı Kerim'in bir şiir ya da kâhinlerin sözü olduğunu ileri süren müşriklerin iddialarını reddetmektedir.

2. Âyet-i kerimeler ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in doğruluğuna, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in vahyi üzerine indiği gibi tebliğdeki güvenilirliğine dair kesin delili söz konusu etmekte. Kur'ân'ın şanını yüceltmekte ve bize bu büyük nimet dolayısı ile yüce Allah'a şükretmemizin vacip (farz/gerekli) olduğunu ortaya koymaktadır.

Hâkka Sûresi 38-52. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Rabbinden tebliğ ettiklerinde doğrudur. O bir sihirbaz, bir şair, bir kâhin değildir. Kur'ân'dan kendisine hiçbir şeyi nispet etmemiştir. Bu hususta onun hakkında iddiada bulunan herkes yalan söylemiştir. O halde o bizim her zaman en üstün örneğimiz olmalıdır.

2. Bütün durumlarda yüce Allah'ı anmak, bütün kusurlardan onu tenzih edip nimetleri dolayısı ile ona şükretmek bir zorunluluktur. Bu nimetlerin en önemlisi ise Kur'ân-ı Azimuşşan nimetidir.

Meâric Sûresi 1-18. Âyetler Nelerden Söz Eder

Âyet-i kerimeler Mekkelilerden onların Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e itaat etmeyişlerinden, azap ile alay edişlerinden söz ederek başladı, Kıyâmet gününde onların ve bütün günahkârların başına gelecek türlü azapları açıkladı.

Meâric Sûresi 1-18. Âyetler Bize Neyi Gösterir

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) çeşitli eziyetlerle, alaylarla, yalanlamayla karşı karşıya kaldığı halde risaletini tamamlayıncaya, Rabbinin davetini tebliğ edinceye kadar sabretti. Bu da bizim İslâm düşmanları karşısında sabırlı olmamızı gerektirir.

19- "Gerçekten insan helû'" sıkıntıya dayanamayan, sabretmeyen, nimetlere şükretmeyen **"olarak yaratılmıştır."**

20- "Yani o, kendisine zarar erişirse feryadı basandır." Sabırsızlanıp sızlanır, üzülür.

21- "Ona hayır dokunsa" aşırı derecede **"cimrilik edip infak etmeyendir."**

22- "Ancak namaz kılanlar müstesnâ."

23- "Onlar ki, namazlarına devam ederler."

24- "Onlar ki, mallarında bilinen bir hak" belli bir pay olan zekât **"vardır:"**

25- "Dilenene ve yoksula."

26- "Onlar ki, Din gününü" hesaba çekilme ve amellerinin karşılıklarının verileceği günü **"tasdik ederler."**

27- "Ve onlar ki, Rabblerinin azabından korkarlar."

28- "Çünkü Rabblerinin azabından yana güven altında olunmaz." Kimsenin o azaptan kendisini güven altında görmemesi gerekir.

29- "Onlar ki, başkalarına karşı ırzlarını korurlar." Allah'ın haram kıldığı zina ve hayâsızlıkları işlemezler.

30- "Eşlerine yahut sağ ellerinin sahip olduklarına karşı müstesnâ." Onlar yalnızca Allah'ın kendilerine helâl kıldığı zevcelerinden yahut da İslâm'ın sonunu getirdiği kölelik çerçevesi içerisinde mülkiyetleri altındaki cariyelerinden yararlanmakla yetinirler. **"Çünkü onlar"** bundan dolayı **"kınanmazlar."** sorumlu tutulmazlar.

31- "Ama kim bundan ötesini isterse işte bunlar sınırı aşanlardır." Kim bu eşlerden

başkasını isteyecek olursa kendisini Allah'ın azabı ile karşı karşıya bırakmış olur.

32- "Onlar ki, emanetlerine ve ahitlerine uyarlar." Emanetleri tastamam geri verirler, sözlerini, ahitlerini korurlar.

33- "Onlar ki, şehadetlerini dosdoğru yerine getirirler." Hak ile şahitlik ederler ve şahitliği gizlemezler.

34- "Onlar ki, namazlarını gereği gibi kılarlar."

35- "İşte bunlar cennetlerde ağırlanırlar."

36- "Karşındaki bu kâfirlere" bu büyük mücrimlere **"ne oluyor ki"** ey Muhammed, alaylı bir şekilde boyunlarını sana doğru uzatarak sana doğru **"hızlıca geliyorlar?"**

37- "Sağdan ve soldan, bölük bölük dağılıyorlar?" Dağınık cemaatler halinde sağında ve solunda oturmuş, hayretten hayrete geçerek konuşup duruyorlar.

38- "Acaba onların her biri Naim cennetine koyulmayı mı ümit eder?"

39- "Hayır, gerçekten Bizler onları bildikleri o şeyden yarattık."

40- "Hayır! Doğuların ve batıların" güneşin, ay'ın ve gezegenlerin doğdukları ve battıkları yerlerin **"Rabbine yemin ederim ki, mutlaka Biz güç yetirenleriz,"**

41- "Onların yerine onlardan hayırlı olanları getirmeye. Hem Biz, önüne geçilecekler değiliz." Bundan âciz değiliz.

42- "Artık kendilerine vadolunan günleri" Kıyâmet günü **"ile karşılaşıncaya kadar bırak onları"** ey Muhammed, **"dalsınlar, oynasınlar!"** Onları bırak da bâtıllarına gömülsünler, dünyalıkları içerisinde oynayıp dursunlar. -Buyruk müşriklere bir tehdittir-.

43- "O gün onlar, sanki dikilmiş putlara hızlıca gidiyorlar gibi kabirlerinden hızlıca çıkarlar." Kabirlerinden Mahşer yerine hızlıca çıkıp giderler. Hesaba çekilmek üzere durulacak yere (Mevkif'e) hızlıca gidiş halleri, putlarına ibadete yarışırcasına koşup gittikleri hale benzer.

44- "Gözleri horlukla" utançtan dolayı **"aşağıda, kendilerini de bir zillet"** bir aşırı değersizlik, alçalış **"sarmış"** örtüp bürümüş **"olacaktır. İşte bu, onlara vaat edilen gündür."**

Meâric Sûresi 19-44. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler insan tabiatını söz konusu etmekte, onun zorlu ve sıkıntılı zamanlarda sabırsızlandığını, nimete şükretmediğini ve bu halden mü'minlerin istisnâ teşkil ettiklerini dile getirmektedir.

2. Sonra da kâfirlerin cennete girmeyi ümit ettiklerinden söz ederek onları can yakıcı azap ile tehdit ederek sûre sona ermektedir.

Meâric Sûresi 19-44. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Acılara maruz kalmak halinde aşırı tedirginlik, sabırsızlık, malı çoğalıp sağlığı ya da başka durumları yerinde olması halinde ise ileri derecede cimrilik, büyüklenmek, böbürleniş, Rabbine şükretmemek, insan tabiatının bir parçasıdır. İşte dinin buyrukları ve ilkeleri ile böyle bir tabiata karşı direnmemiz gerekir.

2. Mü'minler kendi nefislerine ve tabiatlarındaki olumsuz vasıflarına karşı mücadele ederek zorlu ve sıkıntılı hallerde sabırsızlık göstermezler. Aksine sabrederler. Nimetlerden dolayı da gurura kapılmazlar. Rabblerine şükrederler. Hayır yollarında ve yüce Allah'a itaat uğrunda mallarından infak ederler.

3. Mü'minin sahip olması gereken üstün sıfatların bazıları şunlardır:

a. Farz namazları şartlarına riayet etmekle birlikte huşû ile vakitlerinde edâ etmeye ısrarla gayret etmek,

b. Fakirlere, Allah'ın kendileri için farz kılmış olduğu haklarını vermek,

c. Hesap gününü tasdik edip Allah'ın azabından korkmak,

d. Kendilerini Allah'ın haram kıldığı şeyleri işlemekten korumak, emanetleri tastamam sahiplerine vermek, verilen sözlere, ahitlere bağlı kalmak ve doğru ve hak ile şahitlik yapmak.

4. İnsanın, kendisinden yaratıldığı aslını hatırlaması gerekir ki, gurura kapılmasın, büyüklenmesin. Aynı şekilde sonunda varacağı yeri ondan sonraki kimsenin kimseye faydalı olamayacağı hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarının verileceği halleri de unutmamalıdır.

5. İmanın ve salih amelin insan nefsini arındırıp güzelleştirmekte, yaşayışını düzeltmekte önemli payları vardır.

71- NUH SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir 28 âyettir)

Sûrede Hz. Nûh'un peygamber olarak gönderilişi ve ınkârcılara karşı verdiği mücadele anlatıldığı için ona bu ad verilmiştir Buhârî'de "Sûretu ınnâ erselnâ" adıyla geçmektedir

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Gerçekten Biz Nuh'u kavmine: Kendilerine çok acıklı bir azap gelmezden önce kavmini korkut," ey Nuh! İman etmeyecek olurlarsa kavmini şiddetli bir azap ile korkut, **"diye gönderdik."**

2- "O da dedi ki: Ey kavmim, şüphesiz ben sizi apaçık bir korkutan ve uyaranım.

3- "Şöyle ki: Allah'a ibadet edin, O'ndan korkun ve bana itaat edin."

4- "Tâ ki günahlarınızdan bir kısmını mağfiret buyursun ve sizi belli bir süreye kadar geciktirsin." Sizin hesaba çekilmenizi yüce Allah'ın ilminde tayin edilmiş olan vade olan Kıyâmet gününe ertelesin. **"Şüphesiz ki Allah'ın takdir ettiği vakit geldi mi geri bırakılmaz."** Şüphesiz iman etmeyecek olursanız Allah'ın azabının vakti geldiği zaman o mutlaka gerçekleşir. **"Keşke bilseydiniz."**

5- "Dedi ki: Rabbim, ben kavmimi gece ve gündüz gerçekten davet ettim."

6- "Fakat benim davetim kaçıştan başka bir şeylerini arttırmadı onların."

7- "Gerçekten ben onlara kendilerini mağfiret etmen için ne zaman davet ettiysem parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler." Beni görmemek için yüzlerini ve başlarını elbiseleri ile örttüler. **"Israr ettiler."** Bu tutumlarını ısrarla sürdürdüler. **"Ve büyüklendikçe büyüklendiler."**

8- "Sonra ben, onları gerçekten yüksek sesle davet ettim."

9- "Sonra muhakkak ben onlara hem açık açık ilan ettim, hem de kendilerine gizli gizli söyledim."

10- "Arkasından: Rabbinizden mağfiret dileyin, çünkü O çok mağfiret edicidir, dedim."

11- "Böylece O, üzerinize semayı bol bol salıverir." Üzerinize ardı arkasına ve çok bol yağmur yağdırır.

12- "Mallarla, oğullarla size yardım eder, size bağlar, bahçeler verir ve sizin için nehirler akıtır."

يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا (١١) وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ
وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا (١٢) مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ
لِلّٰهِ وَقَارًا (١٣) وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا (١٤) أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ
سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا (١٥) وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ
الشَّمْسَ سِرَاجًا (١٦) وَاللّٰهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا (١٧) ثُمَّ
يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا (١٨) وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
بِسَاطًا (١٩) لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا (٢٠) قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ
عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا (٢١) وَمَكَرُوا
مَكْرًا كُبَّارًا (٢٢) وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا
وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا (٢٣) وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ
إِلَّا ضَلَالًا (٢٤) مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَنْصَارًا (٢٥) وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ
مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا (٢٦) إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا
يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا (٢٧) رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا (٢٨)

13- **"Size ne oluyor ki Allah'ın azametinden hiç korkmuyorsunuz?"** Yüce Allah'ın azametinden sizi korkmayacak hale getiren nedir?

14- **"Hâlbuki O sizi tavır tavır geçirerek yaratmıştır."** Değişik hallerden geçirmiştir: Nutfe, sonra alaka, sonra bir çiğnem et, sonra kemikler. Nihayet bu pek büyük hilkate yüce Allah'ın kudreti ile sahip oldunuz.

15- **"Görmez misiniz? Allah yedi göğü nasıl tabaka tabaka yaratmış,"**

16- **"Onların arasında ay'ı bir nur kılmış, güneşi de"** aydınlık saçan **"bir kandil yapmıştır."**

17- **"Ve Allah sizi yerden bir bitki gibi bitirmiştir."** Bitkinin yerden çıktığı gibi sizi yerden bir çamurdan yaratmıştır.

18- **"Sonra sizi yine oraya iade edecek, sonra sizi bir defa daha çıkaracak."**

19- **"Allah yeri sizin için bir yaygı"** döşek gibi uzanan geniş bir mekân **"kılmıştır."**

20- **"Tâ ki onun geniş yollarında gidesiniz."** Onun geniş yollarına, köşe bucağına girip çıkasınız.

21- **"Nuh dedi ki: Rabbim, gerçek şu ki bunlar bana isyan ettiler. Malı ve evladı zararından başka şeylerini artırmayacak kimselere uydular."** Yoldan çıkmış zenginlerinin ve ileri gelenlerinin arkasından yürüdüler, sonunda zarar ettiler, onlar da doğru yoldan uzaklaştılar.

22- **"Ve onlar büyük büyük hileler yaptılar."** Kötülüğü ve münkeri işlemek üzere kesin ve ısrarlı kararlar verdiler.

23- **"Ve: Tanrılarınızı sakın bırakmayın"** yani onların büyükleri: Putlarınıza ibadeti terk etmeyin, **"sakın Ved, Suvâ, Yegûs, Yeûk ve Nesr'i terk etmeyin, dediler."** Ayrıca: Özellikle şu Ved, Suvâ, Yegûs, Yeûk ve Nesr adındaki bu beş putu terk etmeyin.

24- **"Şüphesiz ki onlar"** onların büyük kabul ettikleri kimseler **"birçok kimseyi"** pek çok insanı **"saptırdılar.** (Rabbim), **zalimlerin sapıklıklarından başka şeylerini artırma!"**

25- **"Onlar da günahlarından dolayı suda boğuldular."** Günahları sebebi ile yüce Allah onları tufan ile suda boğdu. **"Ardından ateşe atıldılar da kendilerini Allah'tan kurtaracak yardımcılar da bulamadılar."**

26- **"Nuh dedi ki: Rabbim, yeryüzünde kâfirlerden dönüp dolaşan bir kimse"** hiçbir kâfir **"bırakma!"**

27- **"Çünkü eğer sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar ve kötü kimseden, aşırı giden kâfirden başka evlat doğurmazlar."**

28- **"Rabbim, bana, anama, babama, mü'min olarak evime girene, erkek ve kadın mü'minlere mağfiret buyur. Zalimlerin de"** dünyada da âhirette de **"helâklarından"** yıkıma uğramalarından **"başka şeylerini artırma!"**

Nuh Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu sûre, Nebilerin piri Nuh (aleyhis selâm)'ın kıssasını davetinin başlangıcından yüce Allah'ın, sonucunda kavminin yalancılarını suda boğduğu Tufan hadisesinin sonuna kadarki kıssasını etraflı bir şekilde ele almış bulunmaktadır:

1. Sûre, yüce Allah'ın, Nuh (aleyhis selâm)'ın Resûl olarak gönderildiğini ve onun kavmini azap ile uyarıp korkutmakla mükellef kılındığını anlatarak başlamaktadır. Çünkü onun kavmi küfürde, inatta ve yalanlamada aşırıya gitmişlerdi.

2. Sonra âyet-i kerimeler Nuh (aleyhisselâm)'ın cihadını, sabrını, çağrısını tebliğ etmek yolundaki fedakârlıklarını, kavmini doğru yola getirmek, onlara samimiyetle öğüt vermek için mümkün olan bütün yolları kullandığını açıklamakta, onların dikkatlerini insanın göklerin, göklerdekilerin, yerin, Allah'u Teala'nın yeri, kudreti ile insanın üzerinde yaşayabileceği şekilde nasıl musahhar kılışındaki ilâhî kudretin tecellilerine de dikkatleri çekmektedir.

3. Aynı zamanda sûre, kavminin onun çağrısına karşı takındığı tutumu da anlatmaktadır. Çünkü onlar kendilerini doğru yoldan çıkartan, Allah'tan başka bir takım putlara ibadete teşvik eden büyüklerine uydular. Bu sebeple Nuh (aleyhisselâm) da helâk olmaları ve yok olup gitmeleri için onlara beddua etti. Böylelikle onlardan sonra gelecek Allah'ın kullarının doğru yoldan çıkartılmasına sebep olmasınlar. Arkasından kendisine, anne babasına, erkek kadın bütün mü'minlere günahlarının bağışlanması için dua etti, ayrıca zalimlerin dünyada ve âhirette helâklarından başka bir şeylerini de artırmamalarını diledi.

Nuh Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, Âdem (aleyhisselâm)'ı yarattığından Kıyâmetin kopacağı zamana kadar nebiler, resûller ve mü'minler insanların kalplerine imanın hakikatini yerleştirmek uğrunda hep cihad etmişler ve edeceklerdir.

2. Nuh (aleyhisselâm), kavminin eziyetlerine ve yalanlamalarına o kadar sabretti ki onları 950 yıldan fazla bir süre davet etti. Onun kıssasının tamamen zikredilmesi Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e de sebat vermek içindir. Böylelikle kavminin kendisine eziyet vermelerinden, onu yalanlamalarından darlanmasın. Aynı zamanda mü'minlere de sebat vermek içindir. Onlar da acelecilik etmesinler, ümitlerini kesmesinler diye.

3. Yüce Allah, Muhammed ümmetine oldukça merhametlidir. Çünkü Allah, göndermiş olduğu bütün risaletleri onu âlemlere rahmet olarak göndermekle sonlandırmış ve o son Resûl (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisine muhalefet edenlerden kimseye beddua etmemiştir. Aksine her zaman için kavminin hidâyet bulması, mağfirete erişmeleri için dua ederdi. İşte bu da Müslümanların edinmeye çalışmaları gereken güzel bir huydur.

4. İlim adamları yüce Allah'ın: *"Onlar da günahlarından dolayı suda boğuldular, ardından ateşe atıldılar."* (Nuh, 25) buyruğunu kabir azabına delil göstererek şöyle demişlerdir: Bundan kasıt, kabirdeki ateş ve azaptır. Çünkü onlar henüz âhiretteki ateşin tadını almamışlardır. Bu da maksadın dünyada suda boğulmalarından sonra kabir azabının kastedilmiş olduğuna delildir. Bu gerçekten incelikli bir delillendirmedir.

5. Aklı başında olan bir insanın kendisini doğru yoldan uzaklaştırana uyması gerekir. İsterse bu kişi toplumda büyük bir konum sahibi birisi olsun. Çünkü bu kişi onu Allah'ın azabından asla kurtaramaz.

6. Yüce Allah'tan korkmak (Takvâ), O'ndan mağfiret dilemek, O'na dua etmek rızık bolluğuna götürür.

7. Yüce Allah'ın yaratmasındaki hayret verici özelliklere dikkatle bakıp ibretle tefekkür etmek bir zorunluluktur. Çünkü o, insanı tedricî bir takım merhalelerden geçirerek yarattı, gökleri oradaki güneşi, ayı, gezegenleri ile birlikte var etti, yeryüzünü döşedi, orayı insanlığın hayatına faydalı olacak şeylerle donattı.

8. Bütün semavî risaletler bir ve tek olarak Allah'a ibadete ve O'na ortak koşmamaya çağırmak noktasında ittifak halindedir.

9. Allah insana lütuf ve ikramlarda bulunmuş, ona akıl vermiş, dikkatini Allah'ın insanı ve kâinatı yaratmasındaki kudretine çekmiş, ona Resûller göndermiştir. Böylelikle onu nefsinin kötülüğünden kurtarmayı dilemiştir. O halde Müslümana düşen aklını geliştirmektir. Çünkü o, aklı olmadan hayvanlar gibidir. Ümmetler ise her zaman akıllarla ilerlemiştir.

10. Resûllerin çağrısını insanlara taşıyan mü'minlerin sabırlı olmaları, fedakâr olmaları, -en az sayıdaki kimselere dahi olsa- hayır çağrısının ulaşması yolunda harcadıkları çaba ve gayretleri fazla bulmamaları gerekir.

72- CİN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 28 âyettir)

Sûre adını, birinci âyette geçen "cin" kelimesinden almıştır. Sûre ilk kelimeleri olan "Kul ûhiye ileyye" (Buhârî, "Tefsîr", 72) veya kısaca "Kul ûhiye" isimleriyle de anılmıştır (İbn Âşûr, XXIX, 5).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"De ki: Bana şu vahyolundu: Cinlerden bir topluluk"** bir cemaat, -(Topluluk anlamındaki) *"nefer"* **üç** ile dokuz arasını ifade eder. *Cinler* de yüce Allah'ın ateşten yaratmış olduğu yarattıklarından bir türdür.- **"beni dinlediler ve dediler ki: Gerçekten bizi hayrete düşüren bir Kur'ân dinledik."**

2- **"O doğruya götürüyor. Bundan ötürü biz de O'na iman ettik. Rabbimize hiçbir kimseyi asla ortak koşmayacağız."**

3- **"Doğrusu Rabbimizin şanı"** celâli ya da saltanatı **"pek yücedir."** ve büyüktür! **"O, ne bir zevce edinmiştir ne de bir evlat."**

4- **"Doğrusu bizim beyinsizimiz"** cahilimiz olan lânetli İblis **"Allah'a karşı"** gerçekten oldukça uzak, **"aşırı bir yalan söylüyormuş."**

5- **"Doğrusu biz insanların da, cinlerin de Allah'a karşı asla yalan söylemeyeceklerini sanmıştık."**

6- **"Bir gerçek de şu ki: İnsanlardan bazı kimseler,"** kötülüklerden **"cinlerden bazı kimselere sığınırlardı. Bununla da onların azgınlıklarını artırırlardı."** Cinler onların korkularını ve günahlarını artırırdı. Bunun sonucunda cinlerin onlara karşı cesaret ve azgınlıkları da arttı.

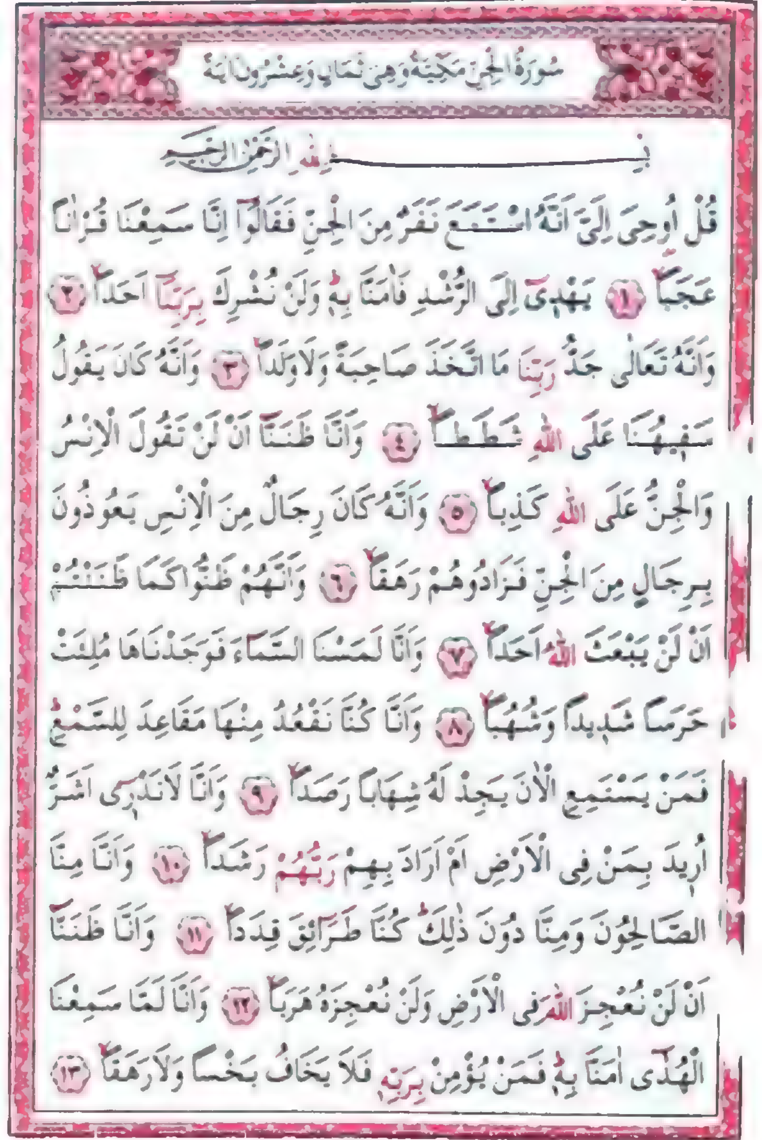

7- **"Ve gerçekten onlar da sizin sandığınız gibi Allah'ın hiçbir kimseyi asla diriltmeyeceğini sanmışlardı."**

8- **"Gerçekten Biz göğe doğru yükselmek"** oradakilerin sözlerini dinlemek üzere semaya ulaşmak **"istedik de onun güçlü bekçilerle ve alevli ateşlerle"** yıldız gibi aşağı doğru düşen, onları yakan ateşten şulelerle **"doldurulmuş olduğunu gördük."**

9- **"Hâlbuki gerçekten biz, dinlemek için bir yer bulup oturuyor idik."** Semânın haberlerini dinleyip dinlediklerimizi kâhinlere aktarmak maksadıyla göğe çıkıyorduk. **"Şimdi ise kim dinlerse kendisini bekleyen alevli bir ateş bulur."** Kendisini yakıp helâk etmek üzere bekleyen yakıcı ateş alevi ile karşılaşır.

10- **"Doğrusu biz yerde bulunanlar için şer mi murad edildi yoksa Rabbleri onlar hakkında hayır mı murad etti, bilmiyoruz."**

11- **"Gerçekten biz, kimimiz salih kimseleriz, kimimiz bundan aşağıdadır."** Yani aramızda salih olmayan kimseler de vardır. **"Biz çeşit çeşit yollara"** değişik fırkalara **"ayrılmışız."**

12- **"Şunu da hiç şüphesiz bildik ki, yeryüzünde Allah'ı asla âciz bırakamayız."** Çünkü Allah bize güç yetiren mutlak kâdirdir. **"Kaçmakla da onu asla acze düşüremeyiz."** Azabından kurtulamayız.

13- **"Gerçekten biz hidâyeti"** Kur'ân-ı Azim'i **"işittiğimizde O'na iman ettik. Kim Rabbine iman ederse o"** sevabının **"eksiltilmesinden de korkmaz, kendisine"** günahlarının artırılması sûreti ile de **"zulmedilmesinden de"** korkmaz, onun için zillet söz konusu değildir.

14- **"Gerçekten kimimiz Müslümanlar, kimimiz zalimleriz."** Haktan uzaklaşanlarız. **"Müslüman olmuşlar ise işte onlar doğru yolu aramış olanlardır."** Onlar hayrı ve salâhı bulmak istemiş ve O'na yönelmişlerdir.

15- **"Zalim olanlara gelince, onlar cehenneme odundurlar."**

16- **"Ve: Eğer onlar o yol üzere"** İslâm dini üzere **"dosdoğru gitseler elbette Biz onlara bol su içirirdik."** kendisi ile rızık bolluğunun geleceği bol su (yağmur) verirdik.

17- **"Onları bu hususta deneyelim"** sınayalım **"diye. Kim Rabbinin Zikrinden yüz çevirirse"** Rabbi **"onu"** güç yetiremeyeceği **"zorlu"** ağır **"bir azaba sokar."**

Cin Sûresi 1-17. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler cinlerden bir topluluğun Kur'ân-ı Kerim'i dinlediklerinden ve Kur'ân'daki fesahattan etkilendiklerinden, sonunda gidip kendi kavimlerini Allah'a iman etmeye, onu eş edinmek, çocuk edinmek gibi her türlü eksiklikten tenzih etmeye davet etmeye yöneldiklerinden söz etmektedir.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler bazı insanların Allah'a sığınacak yerde cinlere sığındıklarını ve cinlerin onlara hiçbir fayda sağlamadıklarını dile getirmektedir.

3. Sonra âyet-i kerimeler cinlerin, semânın haberlerini öğrenmek ve bunların bir kısmını kâhinlere bildirmek için uğraştıklarını anlatmaktadır. Onlar da bu öğrendiklerini insanlara anlatıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim'in indirilmesinden sonra göğün koruyucu melekler tarafından kuşatılmış olduğunu ve semâdan haber dinlemeye gayret gösteren herkesin üzerine yakıcı alevli ateşlerin gönderildiğini gördüklerini anlattıklarını da ifade etmektedir.

4. Sonra sûre cinlerin mü'min ve kâfir olmak üzere ikiye ayrıldıklarını ve bunların her birisinin sonunda varacağı yeri de açıklamaktadır.

Cin Sûresi 1-17. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cinler, Kur'ân-ı Kerim'i işitince ona iman etmek için ellerini çabuk tuttukları halde imandan yüz çeviren Kureyş kâfirleri azarlanmaktadır.

2. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in bu Kur'ân'ı cinlerden aldığını ileri süren Arapların bu iddiaları reddedilmektedir. Bu da cinlerin kendilerinin onlardan bir grup Kur'ân'ı dinleyinceye kadar Kur'ân namına hiçbir şey bilmediklerini ve ondan sonra bunu gidip kavimlerine haber verdiklerini açıklamak sûreti ile gerçekleşmiş olmaktadır.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), cinlerin Kur'ân-ı Kerim'in tilâvetini dinlemelerini yüce Allah bu hususu kendisine haber verinceye kadar bilmiyordu.

4. Yüce Allah, bu sûrede cinlerin bir takım niteliklerini ortaya koymaktadır. Şöyle ki:

a. Aralarında doğru yoldan sapan ve saptıranlar olduğu gibi Kur'ân'ı dinlemeye, anlamaya, ondan etkilenmeye istidadı bulunan, kabule hazır temizleri de vardır.

b. Cinler için de iman ve itaat dolayısıyla sevap kazanmak, küfür ve masiyetler dolayısıyla cezalandırılmak söz konusudur.

c. Cinler insanların kendilerine sığınmaları halinde insanlara hiçbir fayda veremezler, gaybı bilmezler, artık onların (eskiden devam eden) semâ ile bir bağlantıları kalmamıştır.

d. Cinler ile Allah arasında bir neseb yakınlığı, bir akrabalık yoktur. Çünkü yüce Allah her türlü eksiklikten münezzehtir. O, herhangi bir eş ya da evlat edinmemiştir.

e. Cinlerin, yüce Allah ile ortaklık şeklinde ayrıca bir güçleri yoktur. Onlar yüce Allah'ın emri olmadan hiçbir fayda sağlayamaz, hiçbir zarar veremezler.

5. Cinler fiilen var olan bir gerçektirler, bu gerçeğin inkârı caiz değildir.

6. Cinler âlemini idrâk etmeyi kolaylaştıran hususlardan birisi de elektrikten söz etmemizdir. Hâlbuki hiçbir zaman bizden herhangi bir kimse onu görmüş değildir.

وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا
رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾ وَأَنْ
لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِنَفْتِنَهُمْ
فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾ وَأَنَّ
الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ
يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا
أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾
قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾
إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ
مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾ قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ
مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ
عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ
مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا
رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

18- **"Şüphesiz ki mescitler de Allah'a mahsustur. Onun için Allah ile birlikte hiç kimseye dua etmeyin."**

19- **"Şu da bir gerçek ki, Allah'ın kulu"** Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"ona"** Rabbine **"ibadet etmek için kalktığı zaman neredeyse etrafında bir keçe gibi olacaklardı."** Aşırı izdihamdan, hayrete kapılmış oldukları halde Kur'ân-ı Kerim'i dinlemeyi şiddetle arzu ettiklerinden biri diğerinin üstüne çıkmıştı.

20- **"De ki: Ben ancak Rabbime ibadet ederim, hiç kimseyi de O'na ortak koşmam."**

21- **"De ki: Şüphesiz ben size bir zarar verme imkânına da bir hayır"** fayda ya da hidâyet **"verme imkânına da sahip değilim."**

22- **"De ki: Gerçek şu ki: Beni, evet beni Allah'tan asla kimse kurtaramaz ve ben O'ndan başka sığınacak"** himayesine gireceğim bir **"kimse de asla bulamam."**

23- Benim bütün yapabildiğim, **"Ancak Allah'tan gelenleri ve onun gönderdiklerini tebliğdir."** Yani Rabbimin risaletini tebliğ etmekten ibarettir. **"Kim Allah'a ve Resûlü'ne isyan ederse hiç şüphesiz onun için cehennem ateşi vardır. Onlar orada ebediyyen kalacaklardır."**

24- "Nihayet onlar tehdit olundukları şeyi görecekleri zaman kimin yardımcılarının daha zayıf ve sayıca daha az olduğunu bileceklerdir."

25- "De ki: Tehdit olunduğunuz yakın mıdır yoksa Rabbim ona uzun bir zaman" uzak bir vade **"mı tayin etmiştir, bilmiyorum?"**

26- "O, gaybı bilendir. O kendi gaybına" gözlerin göremediği ve duyuların hissedemediği şeylere **"hiçbir kimseyi muttali kılmaz."**

27- "Meğerki beğenip seçtiği bir Resûl" Allah'ın risaletini bildirmek üzere seçtiği bir kimse **"ola. Çünkü onun"** o resûlün **"önünden ve ardından/arkasından koruyucular"** onu koruyup kollayacak melekler **"gönderir."**

28- "Tâ ki O, Rabblerinin gönderdiklerini kendilerine gereği gibi tebliğ ettiklerini ortaya çıkarsın." Yani yüce Allah, şerefli resûllerinin kendisinden aldıkları vahyi tebliğ ettiklerini ve onun verdiği mesajları eksiksiz bildirme imkânını bulduklarını açıkça göstersin. **"O, onların yanında olan her şeyi kuşatmıştır. Her şeyi de sayısı ile saymıştır."** O, göklerde ve yerlerde var olan her ne varsa hepsini sonuna kadar sayısı ile bilir. Hiç bir şey O'nun için gayb değildir.

Cin Sûresi 18-28. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Daha sonra sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in davetine ve Arapların onu haktan vazgeçirmek için çabalayıp uğraşmak üzere bir araya geldiklerine, Kur'ân-ı Kerim'i okuduğu zaman da cinlerin hayrete düşmüş ve etkilenmiş oldukları halde etrafında toplandıklarına dikkat çekmektedir.

2. Daha sonra sûre, yüce Allah'ın Resûlü'ne verdiği: 'Allah'ın önünde itaatle boyun eğdiğini ve Allah'tan başka herhangi bir kimsenin bir zarar ve bir fayda verme imkânının bulunmadığını, gayb bilgisinin yalnızca yüce Allah'a mahsus olduğunu, onun ilminin bütün varlıkları, kâinatı kuşatmış olduğunu ilan etmesini' bildiren emri ile sona ermektedir.

Cin Sûresi 18-28. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın vahdaniyetine ve kudretine tanıklık edilmeli, yerde ve gökte hiçbir şey O'nun için gizli ve saklı değildir. Çünkü bütün kâinatı yaratan O'dur.

2. Mutlak gayb, yalnızca Allah'a aittir. O, kullarından bazı Resûlleri kendileri ile desteklediği bir takım mucizeler dışında kullarından hiçbir kimseyi gaybından haberdar etmez.

3. İnsan bu yeryüzünde diğer yaratılmışlardan uzak, kendi başına değildir. Bu kâinattaki biricik sakin de kendisi değildir.

73- MÜZZEMMİL SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 20 âyettir)

Sûre adını, birinci âyette geçen "örtunup bürünen" anlamındaki müzzemmil kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Ey" elbiselerine **"sarınıp bürünen"** Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)!

2- "Birazı müstesna geceleyin kalk,"

3- "Yarısı kadar yahut ondan biraz eksilt,"

4- "Yahut ona biraz ekle, Kur'ân'ı da tane tane anlaşılır sûrette" ağır ağır, üzerinde durup düşünerek harflerini açık seçik çıkartarak ve kalp huzuru ile **"oku!"**

5- "Muhakkak Biz sana ağır bir söz" pek azim, büyük bir söz olan Kur'ân-ı Kerim'i **"vahyedeceğiz."**

6- "Gece kalkışı" yani geceleyin yapılan ve gerçekleştirilen ibadet var ya, **"o hem daha etkilidir"** namaz kılana gündüz namazından daha ağır gelir **"hem de söyleyişi itibari ile daha sağlamdır."** Geceleyin kıraat, kalp huzuru dolayısı ile daha sağlamdır.

7- "Çünkü gündüzün, senin için uzun uzun uğraşılar vardır." Dünyevî işlerinle uğraşman ve çeşitli tasarruflarda bulunman söz konusudur.

8- "Rabbinin ismini an!" Davet işine kalbin ile dilinle, gece gündüz Allah'ı anmak sûreti ile yardım ve destek al! **"Ve yalnız O'na yöneldikçe yönel!"** Her şeyden alakanı kopararak kendini yalnızca O'na ibadete ver.

9- "Doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde yalnız O'nu vekil tut!"

10- "Onların söylediklerine katlan ve onlardan güzel

bir şekilde ayrıl!" Onlara herhangi bir eziyette bulunmadan, onlara kötü ve ağır bir söz söylemeden onları terk et!

11- "Yalanlayan o nimet sahipleri ile" varlıklı ve dünyevî nimetlere sahip kimselerle **"beni başbaşa bırak!"** Ey Muhammed! Onların kötülüklerine karşı onların hakkından ben geleceğime, onlardan intikam alacağıma emin ol! **"Ve onlara azıcık mühlet ver!"**

12- "Çünkü Bizim yanımızda" onlar için **"ağır"** pek sağlam **"bukağılar ve yakıcı bir ateş var."**

13- "Boğazı tıkayan" ve tiksinti veren **"bir yiyecek ve can yakıcı bir azap da vardır."**

14- "O günde, yer ve dağlar sarsılır." Kıyâmet gününde yer, üzerindekilerle sarsılacak, dağlar da şiddetli bir şekilde sallanacaktır. **"Dağlar da yığılarak akıp dağılan kum gibi olur."**

15- "Muhakkak Biz Firavun'a bir peygamber gönderdiğimiz gibi size de üzerinize şahit olarak bir resûl gönderdik."

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَٓائِفَةٌ
مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ
عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٰى
وَاٰخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاٰخَرُونَ يُقَاتِلُونَ
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ
وَأَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ
عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يَٓا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ
﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾
فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾ فَذٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ
غَيْرُ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ
أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِاٰيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾

16- **"Ama Firavun o resûle karşı çıktı. Biz de onu müthiş bir şekilde yakaladık."** Korkunç ve pek ağır bir helâkla helâk ettik.

17- **"Eğer siz küfür ve inkâr ederseniz"** Allah'ı ve resûlü inkâr edip kâfir olursanız **"çocukların saçlarını ağartacak bir günden nasıl korunacaksınız?"** Ey Kureyş topluluğu, böyle dehşetli bir günün azabından nasıl korkmazsınız?

18- **"Gök bile o sebeple yarılmış"** semâ o günün dehşetinden çatlak çatlak olmuş **"onun vaadi yerine getirilmiş olacaktır."**

19- **"İşte bu, gerçekten bir öğüttür."** İnsanlara bir ibrettir. **"Artık kim dilerse Rabbine doğru yol alır."** İman, Allah'a ve Resûle itaat yolunda yürür.

20- **"Şüphe yok ki Rabbin, senin ve seninle beraber olanlardan bir kesimin, gecenin üçte ikisinden az, yarısı ve üçte biri kadar ayakta durduğunu**(zu)**"** gece namazı kıldığınızı **"bilir. Gece ve gündüzü yalnız Allah takdir eder. O sizin bunu sayamayacağınızı"** gecenin tümünde namaz kılacak gücü bulamayacağınızı **"bildiği için size doğru yöneldi."** Size rahmet buyurdu, yükünüzü hafifletti. **"Artık Kur'ân'dan kolayınıza geleni okuyun."** Gücünüzün yettiği kadar namaz kılın, Kur'ân'dan da gücünüz yettiği kadarını okuyun. **"Allah sizden hastalananlar olacağını, diğer bir kısmın da Allah'ın lütfundan arayarak yeryüzünde yol tepeceklerini"** ticaret ve benzeri maksatlarla ülkede yolculuk yapacaklarını **"başka bir kısmının da Allah yolunda çarpışacaklarını bilir. O halde ondan kolayınıza geleni okuyun. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah'a güzel bir şekilde borç verin."** Hayırlı ameller yolunda yüce Allah'ın rızasını isteyerek tasadduk edin. **"Kendiniz için önden ne hayır gönderirseniz onu hem daha hayırlı, hem de ecir bakımından daha büyük olmak üzere Allah'ın yanında bulursunuz. Allahtan mağfiret de dileyin. Şüphesiz ki Allah çok mağfiret buyurandır, çokça merhamet edendir."**

74- MÜDDESSİR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 56 âyettir)

Sûre adını, 1. âyette geçen ve "bürünüp sarınan" anlamına gelen müddessir kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ey"** elbiseleri ile **"örtünüp bürünen"** Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)!

2- **"Kalk, artık uyar!"**

3- **"Ve yalnız Rabbini yücelt"** tazim et!

4- **"Elbiseni"** nefsini, kalbini her günahtan temizlediğin gibi, elbiseni, bedenini ve amelini de **"temizle!"**

5- **"Pisliklerden uzak dur!"** Putlara ibadete yaklaşma!

6- **"Çok görerek minnet etme!"** Sen verdiğinin yerine daha fazlasını isteyerek bir şeyler ve ortaya koyduğun herhangi bir çaba ya da davet yolunda harcadığın herhangi bir malı da büyük bir iş olarak görme!

7- **"Rabbin için sabret!"**

8- **"Çünkü o boruya"** ölümden sonra diriliş ve amel defterlerinin verilmesi için **"üfürüldüğü zaman,"**

9- **"İşte o gün, oldukça zor bir gündür,"**

10- **"Kâfirlere; hiç de kolay değildir."**

11- **"Başbaşa bırak beni"** ey Muhammed, **"tek başına yarattığım"** malı da çocuğu da olmaksızın yarattığım ama sonra da kendisine pek çok nimet verdiğim halde beni inkâr eden (kimse ile),

12- **"Kendisine uzun boylu"** oldukça fazla **"mal verdiğim,"**

13- **"Ve"** kendi şehrinde onunla birlikte **"hazır bulunacak oğullar,"**

14- **"Ve kendisine alabildiğine nimetler"** başkanlık, mevki ihsan edip **"verdiğim kimse ile."**

15- **"Sonra da daha da artırmamı umar."**

16- **"Asla!"** Böyle boş bir ümide kapılmasın! **"Çünkü o âyetlerimize karşı çok inatçıdır."** Hakka karşı inatçı, Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) yalanlayıcıdır.

17- **"Ben onu sarp yokuşa sardıracağım"** ağır bir şekilde azaplandıracağım.

18- **"Çünkü o düşündü, ölçtü, biçti."** Kur'ân ve Resûl hakkında tenkitte bulunmak için kendi zihninde neler söyleyeceğini düzenledi.

19- **"Kahrolası! Ne biçim ölçtü biçti?"** Onun bu değerlendirmesi şaşılacak bir şey, sözü ne kadar çirkin!

20- **"Tekrar tekrar kahrolası, ne biçim ölçtü biçti!"**

21- **"Sonra baktı,"**

22- **"Sonra kaşlarını"** daha da **"çattı, yüzünü ekşitti"** daha da surat astı.

23- **"Sonra yüz çevirip"** imana arkasını dönüp **"büyüklük tasladı."**

24- **"Ve hemen dedi ki: Bu nakledilegelen bir sihirden ibarettir."** Bunu başka sihirbazlardan aktarıyor.

25- **"Bu insan sözünden başka bir şey değildir."**

26- **"Ben onu Sekar'a"** cehenneme **"sokacağım."**

27- **"Sekar'ın ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

28- **"O hem bırakmaz hem de terk etmez."** Kâfirlerden yakmadık kimseyi bırakmaz.

29- **"O insan derisini kavurandır."** Hem derileri kavurur hem de bu kavuruşu uzaktan insanlar tarafından görülecek kadar belirgindir.

30- **"Onun üzerinde on dokuz** (melek) **vardır."**

Müzzemmil Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in, büyük bir gayreti, geceleri uykusuz geçirmeyi gerektiren risalet görevi ile yükümlü tutulacağına dikkatini çekerek başlamakta ve risaletinin gereğini tam olarak yerine getirmesi için kendisine yardımcı olacak amelleri ona açıklamaktadır. Bu da geceleyin namaz kılmak, Kur'ân okumak, kendisini Allah'a ibadete vermek, yalnız O'na tevekkül etmek ve sabır ile olur.

2. Sûre, yalanlayıcı büyüklük taslayanları, yüce Allah'ın üzerlerine dünyada ve âhirette pek çetin bir azap indireceğini bildirerek tehdit etmektedir. Tıpkı Musâ (aleyhisselâm)'ı yalanlayanları azaplandırdığı gibi. Allah onları dünyada suda boğmuş, âhirette de onlar için şiddetli bir azap hazırlamıştır.

3. Sûre, yüce Allah'ın, resûlü ve mü'minler üzerindeki bir yıl boyunca kendilerine farz olan gece kıyamı (teheccüt namazı) yükümlülüğünü hafifletme açıklaması ile sona ermektedir. Aynı şekilde sûre, sonunda Allah'a, Resûle ve mü'minlere farz olan namazı kılmak, zekât vermek, çeşitli hayır yollarında infakta bulunmak, gafur ve rahim Allah'tan mağfiret dilemek emrini vererek son bulmaktadır.

Müzzemmil Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Büyük işler, insanın onları kolaylıkla yerine getirebilmesi için eğitimi ve gayret göstermeyi gerektirir.

2. Ağır görevleri yerine getirmeye yardımcı olan hususlar arasında şanı yüce Allah'a ibadet ile yakınlaşmak, özellikle gece namazı kılmak, tefekkür ve huşû ile Kur'ân tilâvet etmek, Allah'ı zikretmek ve Allah'a tevekkül etmek hususları yer alır.

3. Kur'ân-ı Kerim ve Kur'ân-ı Kerim'in ihtivâ ettiği yükümlülükler büyük bir iştir. Sabır ve gayreti gerektirir ki, böylelikle insan, ondaki hayırlardan yararlanabilsin.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve beraberindeki mü'minler daveti tebliğ etmek için oldukça gayret gösterdiler, sabırla eziyetlere katlandılar. Nihayet Allah kendilerine hicretten sonra müşriklere karşı izin verinceye kadar bu hallerini sürdürdüler. O halde bizim de gücümüzün yettiği kadarı ile iyiliği emredip kötülükten alıkoymak görevimizdir.

5. İslâm, kolaylık dinidir. Kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemez.

6. Ticaret ve benzeri rızık elde etme yolları meşrudur. Helâl yoldan gerçekleştirildiği sürece Allah yolunda cihad gibi sevapları vardır.

7. Şanı yüce Allah, yalanlayıcıları cezalandırmaya kâdirdir. Onlara kısa bir süre mühlet verse dahi ileride onlardan en ağır bir şekilde intikam alacaktır.

8. Kıyâmet gününde küçük çocukların dahi aşırı korku ve sıkıntılardan saçlarının ağarmasına sebep olacak kadar şiddetli dehşetli haller vardır. -Bu günün şerrinden Allah'a sığınırız.-

9. Namaz, şehadet kelimesinden sonra İslâm'ın en önemli rüknüdür. Zekât da böyledir. Namaz bedenî ibadetlerin en büyüğü, zekât da malî ibadetlerin en büyüğüdür.

10. İnsanın dünyada yaptığı salih amellere karşılık âhirette Allah'ın nezdinde onlardan daha hayırlı şekilde mükâfatlarını görecektir.

11. İbadetimizi yalnız Allah için ihlâsla yapmalı, yalnız O'na güvenip dayanmalı, yaptığımız kusurlardan ötürü sadece O'ndan mağfiret dilemeliyiz.

12. Ruhî eğitim ve ahlâkî terbiye, her Müslüman için zorunludur. Her Müslümanın İslâm'ı -başkasını ona çağırmadan önce- kendisine uygulaması gerekir. Bu, davetini insanların kalplerine ulaştırmasına yardımcı olur.

Müddessir Sûresi 1-30. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e davetin yüklerini kaldırıp taşımayı ve gayretle tebliğ görevini yerine getirip kâfirleri Allah'ın azabından korkutarak eziyetlerine de sabrederek bunu sürdürmesini emretmekle başlamaktadır.

2. Daha sonra sûre, o bedbaht kişi olan Velid b. Muğire'nin takındığı tutumu söz konusu etmektedir. O Kur'ân-ı Kerim'i işitmiş, onun Allah'ın kelâmı olduğunu itiraf etmiş olduğu halde bu itirafından geri dönüp bir büyü olduğunu ileri sürmüştü. Bunu da kavmi arasındaki konumunu korumak için yapmıştı. Sûre onu yalanlamasının cezası olarak pek ağır bir tehdit ile korkutmaktadır.

Müddessir Sûresi 1-30. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İslâm davetini tebliğ etmek, daveti yapacak davetçilerin kalplerinin, ruhlarının ve bedenlerinin her türlü çirkinlikten tertemiz olmasını gerektirir ki, başkalarına uyulacak örnek olsunlar.

2. İslâm, hem istincâ, abdest almak, gusletmek, elbiselerden ve başka yerlerden necaseti gidermek sûreti ile dış temizliği hem de münafıklıktan, kinden ve yüce Allah'ı gazaplandıran her bir husustan arınmak anlamında iç temizliği de kapsayacak anlamda temizlik dinidir.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) en üstün edeplerle, en büyük ahlâk ile bezenmişti. Bu sebeple o, her Müslümanın en üstün örneğidir.

4. Kâfirlerin birçoğu büyüklenmekten, liderlik ve başkanlıklarını korumak istemekten, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i kıskanıp âhiretten korkmadıklarından dolayı haktan yüz çevirmişlerdir. Bu sebeple bizim de bu yerilmiş vasıflara karşı direnmek görevimizdir.

31- **"Biz cehennem bekçilerini"** onunla görevli melekleri **"yalnız meleklerden yaptık. Onların sayısını da"** ki on dokuzdur, **"inkâr edenler için ancak bir fitne kıldık. Kendisine kitap verilenler sağlam inansınlar."** Önceki nebilere indirilmiş semavî kitap ehli bu Resûlün -bu kitapların sözünü ettiklerini söylemesi dolayısıyla- hak olduğunu bilsinler, **"iman edenlerin de imanları artsın, Kitap verilenler şüpheye"** tereddüde **"düşmesin. Kalplerinde hastalık"** şüphe ve münafıklık **"bulunanlar ve kâfirler de: Allah bununla misal olarak neyi murad etmiş, desinler diye. İşte Allah kimi dilerse böylece saptırır. Kimi de dilerse hidâyete kavuşturur. Rabbinin ordularını O'ndan başka kimse bilmez ve o, insanlar için ancak bir öğüttür."** Bu ateşten söz ediş, ancak iman etmeleri için insanların basiretini artırmak içindir.

32- **"Ama öyle yapmıyorlar. Andolsun ay'a;"** yüce Allah ay'a yemin ediyor;

33- **"Geri geldiğinde geceye;"** karanlığı ile gittiği zaman geceye de yemin ediyor,

34- **"Aydınlattığı zaman sabaha;"**

35- **"Muhakkak ki o"** cehennem **"büyüklerden"** pek büyük musibetlerden **"biridir."**

36- **"İnsanlar için bir uyarıcıdır."** İnsanları bekleyenler hususunda gerçek bir uyarıp korkutucudur.

37- **"Aranızdan ileri gitmek"** itaat ile yüce Allah'a yaklaşmak **"yahut geri kalmak"** haramları işlemek sûreti ile gerilemek **"isteyene."**

38- **"Her bir nefis kazandıkları karşılığında rehin alınmıştır."** Her bir nefis yüce Allah'ın nezdinde üzerindeki hakları ödeyinceye, çekmesi gereken cezaları çekinceye kadar ameline karşılık olarak alıkonulmuştur.

39- **"Yemin ashabı"** mü'minlerden mutlu ve bahtiyar olanlar **"müstesnâ."**

40- **"Cennetlerdedirler, birbirlerine soru sorarlar,"**

41- **"Suçlular hakkında"**

42- **"Sizi Sekar'a ne sürükledi?"** Sizin cehenneme girmenize sebep nedir?

43- **"Derler ki: Biz namaz kılanlardan değildik,**

44- **"Yoksullara yedirmezdik,"**

45- **"Biz de dalanlarla"** yani dalâlet ehli ve yalanlayıcılarla **"birlikte dalardık."** Bâtıl şeyler konuşurduk, söylerdik.

46- **"Din gününü de yalanlardık."**

47- **"Nihayet yakîn"** ölüm **"bize gelip çattı."**

48- **"Artık şefaat edenlerin şefaati onlara fayda vermez."**

49- **"Ne oluyor onlara ki, öğütten yüz çeviricidirler?"**

50-51- **"Onlar"** bu kâfirler **"sanki arslandan"** ve kendilerini avlamak isteyen yırtıcı bir hayvandan **"ürküp kaçan yaban eşekleridir."**

52- **"Hatta onlardan her biri kendisine açılmış sahifeler verilmesini"** üzerine Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e indirildiği gibi Allah'tan bir kitap indirilmesini **"ister."**

53- **"Asla! Doğrusu onlar âhiretten korkmazlar."**

54- **"Hayır, gerçekten o bir öğüttür."**

55- **"Kim dilerse ondan öğüt alır."**

56- **"Allah dilemedikçe de öğüt alamazlar. İşte O, kendisinden korkulmaya layık olandır,"** Allah kendisinden korkulmayı ve kendisine itaat edilmeyi hak edendir, **"bağışlamak da ona yaraşır."**

Müddessir Sûresi 31-56. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyetler, cehennemin oldukça haşin ve güçlü meleklerden olan bekçilerinin sayısının (on dokuz ile) sınırlandırılmasının hikmetini açıklamaktadır.

2. Âyet-i kerimeler, âhirette mü'minlerle günahkârlar arasında gerçekleşecek bir konuşmayı dile getirmektedir. Bununla, günahkârların durumunun hakirliği ortaya konulmakta ve cehenneme giriş sebepleri de açıklanmaktadır.

3. Âyetler müşriklerin imandan hangi sebeple yüz çevirdiklerini açıklayarak sona ermektedir. Bu ise inat ve hakka karşı büyüklenmektir.

Müddessir Sûresi 31-56. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Cehenneme girme sonucunu doğuran en önemli sebepler arasında namazı terk etmek, namaza gereken dikkati göstermemek, fakirlere ve yoksullara infakta bulunmayıp cimrilik göstermek, bâtıl şeyler konuşmak, yalancı ve masiyet ehli kimselerle arkadaşlık etmek, hesaba çekilme ve amellerin karşılıklarının görüleceği günü tasdik etmemek gibi sebepler vardır.

2. Kur'ân-ı Kerim'de hidâyet bulmak ve iman etmek isteyen herkes için öğütler ve ibretler vardır. O halde Kur'ân-ı Kerim'i iyiden iyiye düşünerek okumalıyız.

3. Gaybı yalnızca Allah bilir. Onun askerlerini, meleklerinin sayısını, güçlerini O'ndan başka kimse bilemez, o ibadet edilmeyi ve itaati hak edendir.

75- KIYÂMET SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 40 âyettir)

İlk âyetinde geçen "kıyâmet" kelimesi sûreye ad olmuştur. Ayrıca "Lâ uksimü" adıyla da anılmaktadır (İbn Âşûr, XXIX, 336).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Hayır!"** Buradaki *'hayır:lâ'* yemini pekiştirmek içindir. **"Kıyâmet gününe yemin ederim;"**

2- **"Yine hayır! Kendini kınayan"** sahibini çokça kınayan **"nefse yemin ederim;"**

3- **"İnsan, Biz onun kemiklerini asla toplayıp bir araya getirmeyeceğimizi"** Allah'ın, kemiklerini darmadağın olduktan sonra bir araya toplamaya gücünün yetmediğini **"mi zanneder?"**

4- **"Evet! Biz parmak uçlarını bile toplayıp düzenlemeye kâdiriz."**

5- **"Fakat insan önündekini yalanlamak ister."** Ömrü boyunca günahkârlığını sürdürmek diler.

6- **"Kıyamet de ne zamanmış, diye sorar."**

7-8-9- **"Göz kamaştığı"** gördüğünden dehşete düşerek şaşkın şaşkın baktığı, **"ay tutulduğu"** ışığının gittiği, **"güneş ve ay bir araya getirildiği"** ayrı durduktan sonra bir araya getirilip bilinen alışılmış uzaydaki düzenleri bozulduğu **"zaman."**

10- **"O günde insan: Kaçış nereye, der."**

11- **"Hayır!"** -Bu, kaçış isteğini reddir- **"O gün sığınacak yer yoktur."** İnsan için Allah'tan başta kaçılacak, kurtulacak yer olmaz.

12- **"O gün varıp durulacak yer, Rabbinin huzurudur."** Kıyâmet gününde insanların tek sığınakları yüce Allah'tır.

13- **"O günde insana önden yolladığı şeyler ile geride bıraktığı şeyler"** yani bütün amelleri **"haber verilir."**

14- "Doğrusu şu ki, insan kendisine karşı bir şahittir."

15- "Bütün mazeretlerini ortaya koysa bile." Her türlü mazereti ileri sürse dahi ona asla fayda vermeyecektir.

16- "Onu çabuklaştırmak için" ezberinde tutamama korkusu ile daha hızlı ezberlemek amacıyla **"dilini"** ey Muhammed, **"onunla kıpırdatma!"** Yani Cebrâil aracılığı ile vahiy sana getirildiğinde acele ederek Kur'ân ile dilini hareket ettirme!

17- "Çünkü onu toplamak" Kur'ân'ı kalbinde toplayıp onu hıfzetmeni sağlamak **"ve onu okutmak"** dilediğin zaman dilinle onu okumanı sağlamak **"bize düşer."**

18- "O halde Biz onu okuduğumuz zaman" Cebrâil (aleyhisselâm) aracılığı ile sana Kur'ân okumayı tamamladığımızda **"sen okumasına uy!"** Ey Muhammed, bitirinceye kadar onu dinle!

19- "Sonra onu açıklamak" tefsirinin yapılmasını sağlamak **"da hiç şüphesiz bize aittir."**

Kıyâmet Sûresi 1-19. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre ölümden sonra dirilişin, hesaba çekilişin ve amellerin karşılıklarının verilişinin gerçekleşeceğine dair yemin ile başlamakta, âyetler Kıyâmetin bazı alâmetlerini dile getirmektedir.

2. Bu âyet-i kerimeler Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e Kur'ân'ın ezberlenişini öğretmekte ve bundan emin olmasını istemektedir.

Kıyâmet Sûresi 1-19. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet haktır ve Kıyâmet gününün geleceğinde şüphe yoktur. Kıyâmet kopacağı zaman insanlar ileri derecede korku ve dehşete kapılacaklar, Allah'ın azabından kaçacak, gidecek, korunacak bir yer bulamayacaklar. Hatta insan Rabbinin önünde kendi kendisine karşı şahitlik edecek. Bu sebeple ileri sürülecek mazeretlerin ona faydası olmayacaktır.

2. Allah her şeye kâdirdir. O, kudreti ile çürümüş kemikleri bir araya getirecek, kemiklerdeki en asgari şeyleri dahi önceki hali gibi yeniden düzenleyecektir.

3. Ölümden sonra dirilişi ve hesaba çekilmeyi inkâr etmeye insanların birçoğunu iten en önemli sebepler arasında dünyayı sevmeleri ve ölümden korkmaları gelir.

4. Öğrenci hocasını dikkatle ve kulak kabartarak dinlemeli, o sözünü bitirdikten sonra okuyacağı bir şeyse okumalı yahut onunla tartışmalı, sesini yükselterek ya da konuşan bir kimsenin sözünü keserek herhangi bir karışıklığa sebep olmamalıdır.

5. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yüce Allah'ın Kitabını vahiy yolu ile alıp bellemek ve Rabbinden kendisine vahyolunanı insanlara tebliğ etmek için ileri derecede gayretli ve arzulu idi.

20- "Hayır, hayır! Siz çabucak geçeni" fâni dünyayı **"seversiniz."**

21- "Ve âhireti bırakırsınız." terk edersiniz.

22- "O günde yüzler var ki apaydınlıktır." ışıl ışıl aydınlık saçar.

23- "Rabblerine bakıcıdırlar."

24- "Ve o günde asık" ve üst dudak yukarı, alt dudak aşağı çekilmiş, gerilmiş **"nice suratlar vardır."**

25- "Kendilerine bel kemiklerini kıran çok belalı işler yapılacağını" başlarına pek büyük musibetler geleceğini **"anlarlar."**

26- "Vazgeçin bu işten... O (can) **köprücük kemiğine"** ölümün yaklaştığı sırada göğsün üst taraflarına **"gelip dayandığında,"**

27-"Var mı bir tedavi edecek denildiğinde;"

28- "Artık bunun gerçekten bir ayrılış olduğunu anlayacak,"

29- "Bacaklar birbirine dolaşacak," yapışacak.

30- "İşte o günde sürülüp götürülmek, yalnız Rabbinin huzuruna olacak." Bütün insanlar hesaba çekilmek üzere Allah'ın huzuruna götürülecek.

31- "O" Kur'ân'ı **"tasdik de etmemiş, namaz da kılmamış,"**

32- "Fakat yalanlamış ve yüz çevirmişti."

33- "Sonra da çalım sata sata" büyüklenerek, böbürlenerek, yürüyüşünde sağa sola çalım satarak **"taraftarlarının yanına gitmişti."**

34- "Sana lâyıktır (o azap) **evet, sana layıktır,"**

35- "Sonra yine sana layıktır, tekrar tekrar sana layıktır!"

36- "Yoksa insan başıboş bırakılacağını" herhangi bir yükümlülük verilmeden ve zamanı gelince hesaba çekilmeksizin terk edileceğini **"mi sanır?"**

37- "O dökülen meniden" rahme dökülen değersiz bir sudan **"bir damla"** oldukça güçsüz bir tek hücre **"değil miydi?"**

38- "Sonra o bir alaka" sonra o nutfe katı, donuklaşmış, sülüğü andıran rahim duvarına yapışan bir kan parçacığı **"olmuş, sonra"** Allah onu **"yaratmış, düzenlemiştir."** En güzel bir sûrette onu yaratmıştır.

39- "Ondan erkek ve dişi iki sınıf yaratmıştır."

40- "Bunları yapanın ölüleri diriltmeye gücü yetmez mi?"

Kıyâmet Sûresi 20-40. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Bu âyet-i kerimeler insanların âhirette mutlu kimseler ve bedbaht kimseler olmak üzere iki gruba ayrılacağını ve bunların her birisinin durumunu açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler insanın ölüme yakın -ruhunu teslim esnasındaki-durumunu söz konusu etmektedir.

3. Arkasından âyet-i kerimeler kâfirleri, kâfir olmanın akıbetinden sakındırmakta, şanı yüce Allah'ın ölümlerinden sonra hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarını vermek üzere onları diriltmeye kâdir olduğunu açıklamaktadır.

Kıyâmet Sûresi 20-40. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Mü'minler âhirette Rabblerini görecekler, cennetteki bütün nimetlerden oldukça daha üstün bir zevk alacak şekilde onun kerim vechine bakmak nimetine mazhar olacaklardır.

2. Ölüm her bir canlının karşı karşıya kalacağı bir gerçektir. O halde bu güne salih amel ile hazırlanmalıyız.

3. Büyüklenmek, böbürlenmek, çalımlı yürümek İslâm'ın sakındırdığı işlerdendir.

4. İnsanın, kendisinden yaratıldığı aslını hatırlaması, Allah'ın kullarına karşı büyüklenmemesi ve herhangi bir nimet sebebi ile de gurura kapılmaması gerekir.

76- İNSAN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 31 âyettir)

Sûrenin ilk âyetinde insan kelimesi geçtiği ve içinde basından sonuna kadar insandan bahsedildiği için sûre "İnsân" ismini almıstır

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"İnsan üzerinden öyle uzun bir zaman geçti ki"** üzerinden geçen bu uzun zaman zarfında **"o anılmaya değer bir şey değildi."**

2- **"Gerçekten Biz insanı karışık"** birbiri ile imtizac etmiş, karışmış **"bir nutfeden yarattık. Onu sınar dururuz."** İmtihan ederiz. **"Bu nedenle onu işiten ve gören yaptık."**

3- **"Gerçekten Biz ona yolu gösterdik."** Ona hidâyet ve dalâlet yollarını açıkladık. **"İster şükredici olsun ister nankör olsun."**

4- **"Gerçekten Biz kâfirler için zincirler"** bağlar, bukağılar, **"tasmalar ve"** kendilerini yakacak **"alevli bir ateş hazırlamışızdır."**

5- **"Şüphesiz ki iyiler"** salih mü'minler **"kâfur karıştırılmış"** en güzel hoş kokululardan olan kâfur katılmış **"bir kâseden"** şarap **"içerler."**

6- **"O, Allah'ın kullarının kendisinden içtikleri ve diledikleri gibi akıttıkları"** kaldıkları konaklarından istedikleri gibi akıtabildikleri **"bir pınardır."**

7- **"Onlar adakları yerine getirirler."** Kararlaştırdıkları itaatleri işlerler. **"Ve kötülüğü"** alabildiğine **"yaygın bir günden korkarlar."**

8- **"Yemeğe olan sevgilerine"** ve ona ihtiyaç duymalarına **"rağmen yoksula, yetime ve esire yemek yedirirler."**

9- **"Biz size ancak Allah'ın rızası için yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık, ne bir teşekkür isteriz."**

10- **"Çünkü Biz Rabbimizden asık, çatık kaşlı"** oldukça zor **"bir günden korkarız."**

11- **"Bundan dolayı Allah da bu günün şerrinden onları korur"** kötülüğünü onlardan uzaklaştırır **"ve onlara bir güzellik"** ve yüzlerinde bir aydınlık, parlaklık **"bir sevinç verir."**

12- **"Sabretmeleri sebebi ile de onları cennetle ve ipek ile mükâfatlandırır."**

13- **"Orada"** cennette süslü **"tahtlara yaslanırlar."** Yan yatıp uzanırlar. **"Orada güneş sıcağı da görmeyecektir, zemheri"** aşırı soğuk **"da."**

14- Cennet ağaçlarının **"gölgeleri üzerlerine yakın olup meyveleri ise alabildiğine boyun eğdirilmiş"** Uzanıp almak isteyenlere meyveleri yakınlaştırılmış **"halde olacaktır."**

15- **"Etraflarında gümüşten kaplar"** şeffaf ve berrak **"billûrdan sürahiler dolaştırılır."**

16- **"Evet, miktarlarını kendilerinin tayin ettiği"** istedikleri kadar belirledikleri **"gümüşten billûr** (gibi) **kaplar."**

17- **"Onlara orada katkısı"** kokusunun güzelliğinden ötürü **"zencefil olan kadehle içirilir."**

18- **"Orada Selsebil diye adlandırılan"** içeceği oldukça tatlı ve içimi kolay **"bir pınar vardır."**

19- **"Etraflarında ölümsüz"** her zaman genç, gözalıcı ve güzel, hiçbir şekilde değişmeksizin **"yeni yetişmiş çocuklar da dolaşır. Onları gördüğün zaman"** ileri derecedeki güzellikleri, yüzlerinin aydınlığı ve parlaklığı dolayısıyla **"kendilerini saçılmış"** en güzel görünüşlü, oldukça değerli **"inci sanırsın."**

20- **"Nereye bakarsan orada"** yani cennette **"pek çok nimetler ve büyük bir saltanat görürsün."**

21- **"Üzerlerinde sündüs"** denilen süslü yeşil renkli, değerli, ince ipekten **"ve istebrak"** denilen kalın ipek **"den yeşil elbiseler vardır. Gümüşten bileziklerle süslenmişlerdir."** Cennette bileklerine bu bilezikleri takacaklar **"ve Rabbleri onlara son derece temiz bir şarap içirecektir."**

22- **"İşte bu, gerçekten sizin için bir mükâfattır, yaptıklarınızın karşılığını da fazlası ile görmüşsünüzdür."** Ameliniz kabul edilmiş, amelinizden dolayı da size mükâfatlar verilmiştir.

İnsan Sûresi 1-22. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, insanın aslının gerçeğini ve yaratılışını açıklamakla başlamaktadır. Onun üzerinden uzun bir süre anılmaya değer bir şey olmadığı halde geçmiş, sonra Allah onu değişik merhalelerden geçirerek yaratmıştır. Âyetler Allah'ın onu yaratmasındaki hikmetini ve onu işitmek ve görmek ile donattığını, bunun sebebinin ise özgür olarak seçeceği yolu tercih edip mü'min ya da kâfir olması olduğunu da açıklamaktadır.

2. Daha sonra âyet-i kerimeler kâfirlere nelerin hazırlandığını, salih mü'minleri de cennette bekleyen türlü türlü nimetleri onların bu nimetleri hak ediş sebeplerini de açıklamaktadır.

İnsan Sûresi 1-22. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın bu varlık âleminde kendisini var edene iman etmesi için yaratılışının aslı üzerinde çokça düşünmesi gerekir.

2. İnsanın bir iradesi ve bir dilediğini seçme imkânı vardır. Bunlar sayesinde hayır yolunda ya da şer yolunda yürüyebilir. O halde hayır yolda gerektiği gibi çabalayıp gayret göstermelidir.

3. İnsan bu dünyada bir amaç için yaratılmıştır. O da yüce Allah'ı bilmek ve O'na ibadet etmektir. İnsan ayrıca bu bilmeyi gerçekleştirecek, işitmek, görmek, dil, akıl gibi araçlarla da donatılmıştır. O yeryüzünde geçireceği bir imtihan dönemindedir. Bunun sonucunda âhirette kendisini bekleyen sevaba ya da azaba göre ulaşacaktır ve bu onun iman yolunu ya da küfür ve fesat yolunu seçmesine bağlıdır.

4. Salih mü'minlerin niteliklerinden bazıları: Onlar itaat olan işleri yaparlar, üzerlerine aldıkları görevleri (adak ve benzeri hususları) tam olarak yerine getirirler. Kıyâmet gününde dehşetli hallerden korkarlar, onlar fakirlere ve yetimlere yüce Allah'ın rahmetini ümit ederek onun sevabını elde etmek arzusu ile yemek yedirirler, ikram ederler.

23- **"Hiç şüphesiz ki Kur'an'ı sana kısım kısım Biz indirdik."**

24- **"O halde Rabbinin hükmüne sabret ve onlardan günahkâr"** Allah'a karşı suçlu **"yahut nankör"** ileri derecede kâfir ve doğru yoldan sapıp uzaklaşmış **"hiçbir kimseye itaat etme!"**

25- **"Sabah ve akşam"** gündüzün ilk ve son vakitlerinde yahut her zaman **"Rabbinin ismini zikret!"** Namaz kıl, Allah'a çokça ibadet ve itaat et!

26- **"Gecenin bir kısmında O'na secde et, gecenin uzun bir bölümünde de O'nu tesbih et!"**

27- **"Gerçekten bunlar o çabucak geçeni"** dünyayı **"severler. Ama çok ağır bir günü"** Kıyâmet gününü **"de arkalarına atarlar."** Dehşetleri şiddetli bir gün için salih amel işlemeyi ihmal ederler.

28- **"Onları Biz yarattık ve yaratılışlarını Biz pekiştirdik."** Pek güçlü olacak şekilde yaratılışlarını sağlam ve muhkem yaptık. **"Dilediğimiz vakit de onlar gibilerini de değiştiririz."** Allah'a itaat eden başka kimseleri getirelim diye onları helâk ederiz. –Bu, kâfirlere bir tehdittir.-

29- **"Şüphesiz ki bu bir öğüttür. Artık kim dilerse Rabbine doğru bir yol alır."** İsteyen kişi Kur'ân âyetlerinden ibret alsın, Rabbine itaat sûreti ile ona ulaştıran bir yol tutsun.

30- **"Ama Allah dilemedikçe de siz dileyemezsiniz çünkü Allah en iyi bilendir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir."**

31- **"Dilediğini rahmetine sokar. Zalimlere gelince, onlar için çok acıklı"** oldukça can yakıcı **"bir azap hazırlamıştır."**

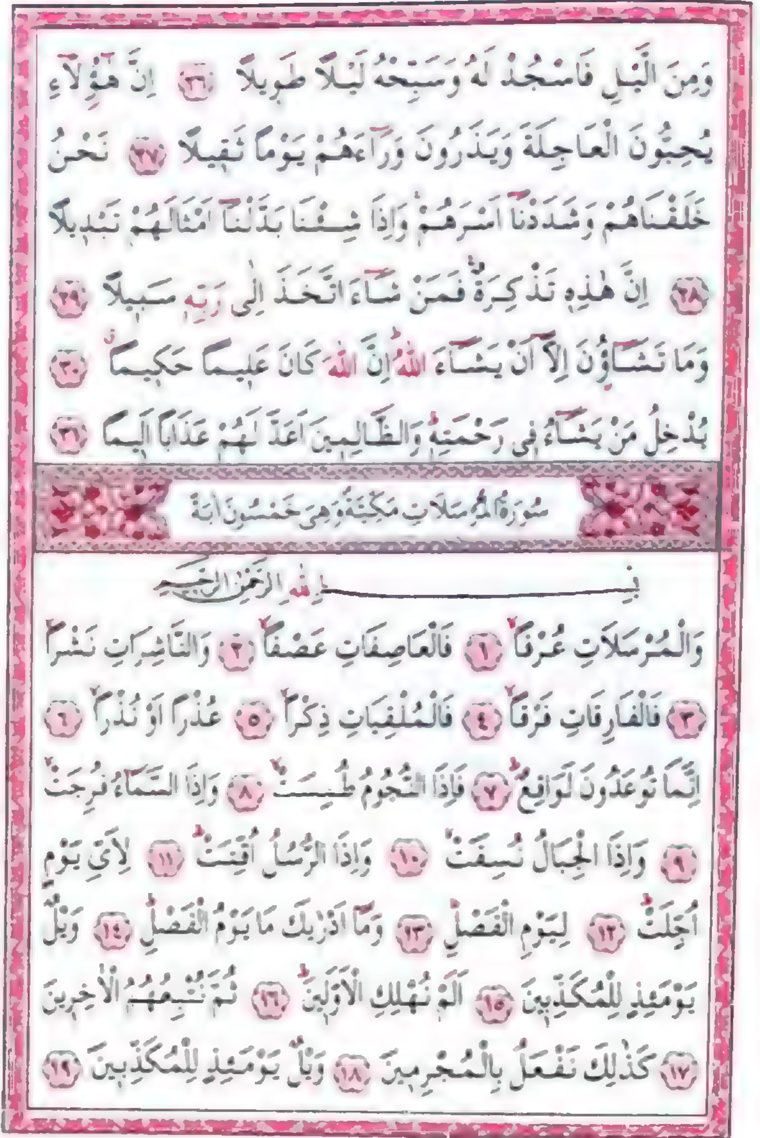

77- MURSELÂT SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 50 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "gönderilenler" anlamına gelen mürselât kelimesinden almıştır. Mushaflar ve tefsirlerde yaygın olarak bu isimle anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun ard arda gönderilenlere,"** yüce Allah atın yelesi gibi ardı arkasına gelen azap rüzgârlarına ya da birbiri ardınca gönderilen meleklere yemin etmektedir,

2- **"Şiddetli"** helâk edici bir sûrette **"esen"** rüzgâr **"lara."**

3- **"İyice yayanlara"** semânın ufuklarında bulutları yayan rüzgârlara.

4- **"Tam anlamı ile ayırt edenlere,"** Allah'ın emri ile Resûllerin üzerine inerek hakkı bâtıldan ayırt edenlere,

5- **"Zikri getirip bırakanlara,"** Resûllere va-

hiy getiren meleklere,

6- **"Gerek bir mazeret"** ileri sürecek bir delilleri kalmayacak şekilde Allah'ın kullara mazeret bırakmaması **"gerekse bir uyarı"** ceza ile korkutup uyarıcı **"olmak üzere ki:"**

7- **"Şüphesiz tehdit olunduğunuz şey, elbette meydana gelecektir."** Ölümden sonra sizi bekleyen hesaba çekilmek, amellerin karşılıklarının verilmesi mutlaka gerçekleşecektir -bu yapılan yeminlerin cevabıdır-.

8- **"Yıldızlar söndürüldüğü"** ışıkları kaybolup gittiği **"zaman,"**

9- **"Gök yarıldığı"** çatlayıp açıldığı **"zaman,"**

10- **"Dağlar savrulduğu"** darmadağın olup hiçbir izi kalmadığı **"zaman,"**

11- **"Resûllerin"** bir araya gelmek için **"belirli vakti"** Kıyâmet günü **"geldiği zaman,"**

12- **"Hangi güne geciktirildiler?"** Bu, o günün ve o günde meydana gelecek olayların azametine ve dehşetine dikkat çekmek için sorulmuş bir sorudur.

13- **"Hüküm verip ayırt etme gününe."** Allah'ın insanların arasında ayırt edici hükmü vereceği Kıyâmet gününe (geciktirildiler).

14- **"Bu ayırt etme gününü sana ne bildirdi?"**

15- **"O günde yalanlayanların vay haline!"** Pek büyük bir helâk onlara!

16- **"Biz öncekileri helak etmedik mi?"**

17- **"Sonra da arkadan gelenleri onların arkasına takarız."**

18- **"İşte Biz günahkârlara böyle yaparız."**

19- **"O günde yalanlayanların vay haline!"** Bu cümle, bu sûrede yalanlayıcıların azaptan korkmaları ve Kıyâmet gününü tasdik edenleri de sevap gerektiren işleri işlemeye teşvik etmek için tekrar edilmiştir. *Veyl (:vay haline)*, cehennemdeki bir yerdir.

20- **"Biz sizi hakir bir sudan yaratmadık mı?"**

21- **"Onu sağlam bir yerde"** rahimde **"tuttuk."**

22- **"Bilinen bir süreye kadar."** Bu da doğum vaktidir.

23- **"Gücümüz yeter bizim. Ne güzel güç yetirenleriz Biz!"** Bu, insanı en güzel sûrette yaratan Allah'ı tazim ifadesidir.

24- **"Yalanlayanların o gün vay haline!"**

İnsan Sûresi 23-31. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli aşamalarda kısım kısım indirilişinden söz ederek Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e kavminin eziyetlerine, davasını terk etmesi için onu mal ve kadın vaadi ile kandırmak istemelerine karşı sabırlı olmasını, onlara karşı durmak için de Allah'ın yardımını dilemesini emretmekte, bu müşrikleri de ağır bir şekilde tehdit etmektedir.

2. Sûre, Kur'ân-ı Kerim'in etkisini ve yüce Allah'ın mutlak iradesini açıklayarak sona ermektedir.

İnsan Sûresi 23-31. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. İnsanın din düşmanlarına karşı duruşunda dirençli ve sabırlı olmasına yardımcı olan araçlardan birisi de Allah'ın yardımını istemek, çokça namaz kılmak, Allah'ı anmak ve her vakitte O'nu tesbih etmektir.

2. Bu kâinatta her bir şey, ancak Allah'ın iradesi ile gerçekleşir. Allah'ın iradesinin ve kaderinin dışına çıkabilecek hiçbir güç yoktur.

Murselât Sûresi 1-24. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Sûre, ba'sin (ölümden sonra dirilişin), hesaba çekilmenin ve amellerin karşılıklarının verilmesinin Allah'ın va'dettiği gibi gerçekleşmesinin kesinlikle gerçekleşeceğine dair meleklere ve rüzgârlara yemin ile başlamaktadır.

2. Sonra âyetler Kıyâmet gününün bazı sahnelerini söz konusu etmekte, göklerde, yerde ve dağlarda meydana gelecek ciddi inkılâpları canlandırmaktadır.

3. Arkasından yüce Allah'ın Resûllerini yalanlamış, geçmişlere gönderdiği azaplara işaret edip insanı, -aslı ile akıbeti ile- söz konusu etmektedir.

Murselât Sûresi 1-24. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah hiçbir emirde kendisine isyan etmeyen meleklerin azametine ve rüzgârların büyüklüğüne dikkat çekmektedir.

2. Allah'ın vaadi asla geri kalmaz. Muhakkak gerçekleşir. O halde Müslümanın Kur'ân-ı Kerim'de gelen her bir şeyin doğruluğundan kesinlikle emin olması gerekir.

3. Yüce Allah'ın kâinattaki sünnetleri de asla şaşmaz. Allah, Resûlleri yalanladıkları için geçmiş ümmetleri helâk ettiği gibi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayan kâfirleri de helâk eder. Bu, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve ashabı döneminde Müslümanlarla yapılmış çeşitli savaşlarda fiilen gerçekleştiği gibi İslâm tekrar dönecek ve Allah geri kalan kâfirleri helâk edecektir.

25- **"Biz arzı toplanma yeri kılmadık mı?"** Yüce Allah, yeri canlıların sırtında, ölülerin de içinde toplanıp bir araya geleceği bir mekân kılmıştır. Bu yönü ile yer, insanlar için anne gibidir.

26- **"Hem dirilere hem de ölülere."**

27- **"Orada sapasağlam ve yüksek dağlar kıldık. Size tatlı"** ve içimi güzel **"sular içirdik."**

28- **"Yalanlayanların o gün vay haline!"**

29- **"Haydi yalan saymakta olduğunuz şeye"** cehennem azabına **"kalkıp gidin."**

30- **"Haydi üç kola ayrılmış"** üç fırkaya bölünmüş **"bir gölgeye"** cehennemin oldukça kesif dumanına **"gidin."**

31- **"O"** güneşin sıcağını engellemeyen **"gölgelendirici de değildir, alevlere karşı faydası da olmaz."**

32- **"Çünkü o, her biri saray kadar kıvılcımlar atar."** Onun her bir kıvılcımı oldukça yüksek ve pek büyük bir yapıyı andırır.

33- "Ve her biri sarı erkek develeri andırır." Çok hızlı hareket eden çok sayıda sarı develer gibidir.

34- "Yalanlayanların o gün vay haline!"

35- "Bu, onların konuş(a)mayacakları bir gündür."

36- "Onlara özür dilemeleri için izin de verilmeyecek ."

37- "Yalanlayanların o gün vay haline!"

38- "Bu hüküm verip, ayırt etme günüdür. Sizi de, evvelkileri de toplamışızdır."

39- "Eğer" sizi azaptan kurtaracak bir hileniz, çareniz **"var ise hemen bana o hileyi yapın."** Kendinizi Allah'ın intikamından haydi kurtarın. –Bu, onların bu işten âciz olduğunu anlatan ve onları azarlayan bir ifadedir.-

40- "Yalanlayanların o gün vay haline!"

41- "Şüphesiz ki takvâ sahipleri gölgelerde ve pınar başlarındadır." Cennet ağaçlarının gölgelerinde ve akıp duran pınarların başlarında dinlenecekler.

42- "Arzu ettiklerinden meyveler arasındadırlar."

43- "İşlediğiniz sebebi ile afiyetle yeyin, için."

44- "Çünkü Biz ihsan edicileri böyle mükâfatlandırırız."

45- "Yalanlayanların o gün vay haline!"

46- "Az bir süre yeyin, faydalanın çünkü siz günahkârlarsınız."

47- "Yalanlayanların o gün vay haline!

48- "Onlara: Rükû edin, denildiği zaman rükû etmezler."

49- "Yalanlayanların o gün vay haline!"

50- "Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar?" Eğer beyânın ve i'cazın en ileri derecesinde bulunan bu Kur'ân-ı Kerim'i tasdik etmezlerse bu Kur'ân'dan sonra hangi kitaba ve hangi söze inanacaklar?

Murselât Sûresi 25-50. Âyetler Nelerden Söz Eder

1. Âyet-i kerimeler, yüce Allah'ın hayatta iken sırtı üzerinde, ölümlerinden sonra içerisinde insanları barındıran yeri yaratmaktaki ve orada sabit ve pek yüksek dağlar yaratmasında hayatın esasını teşkil eden su nimetini ihsan etmesindeki kudretini açıklamaktadır.

2. Sonra âyet-i kerimeler âhirette günahkârların akıbetini ve onları cehennemde bekleyen çeşitli azapları anlatmaktadır.

3. Arkasından âyet-i kerimeler, bunlarla takvâ sahibi mü'minler arasında âhirette -onlara verilecek türlü nimet ve ikramları söz konusu ederek- karşılaştırma yapmaktadır.

4. Sonra âyet-i kerime, kâfirleri azarlayarak ve yalanladıkları için ve günahkârlıkları sebebi ile tehdit ederek sona ermektedir.

Murselât Sûresi 25-50. Âyetler Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim'i yalanlayan bir kimsenin başka bir şeyi tasdik etmesi imkânsızdır. Çünkü Kur'ân-ı Kerim anlatımı, i'cazı ve güzelliği itibari ile en büyük sözdür. O, önünden de arkasından da bâtılın kendisine erişmediği haktır. O halde bu Kur'ân'ı yaymak ve getirdikleri hükümler gereğince amel etmek de bizim görevimizdir.

2. İnsanların kâfir olup tasdik etmeyişlerinde Allah'ın nezdinde kabul edilebilir bir mazeretleri yoktur. Çünkü Rableri, kendilerine Resûlleri aracılığı ile gaybı haber vermiştir. Böyle olmasının sebebi ise bu Resûlleri Allah'tan diye tebliğ ettikleri hususlarda doğru söylediklerine delil olan mucizelerle desteklemiş olmasıdır.

3. Yüce Allah'ın: *"Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar."* buyruğunun okunduğunu işiten kimse *"âmentu billahi ve bimâ enzel: Allah'a ve indirdiklerine iman ettim"* demesi gerekir.

78- NEBE' SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 40 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen, "haber" anlamındaki nebe' kelimesinden almıştır. Bazı kaynaklarda sûrenin başındaki soru cümlesi "Amme yetesâelûn" ile de anılmıştır (Zemahşerî, IV, 206; Buhârî, "Tefsîr", 78). Bunların dışında "Amme, Tesâül, Mu'sırât" adlarıyla da anılmaktadır (bk. İbn Âşûr, XXX, 5)

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Birbirlerine neyi soruyorlar?"**

2-3- **"Kendilerinin, hakkında anlaşmazlığa düştükleri o büyük haberi."** ölümden sonra dirilişi.

4- **"Hayır!"** Anlaşmazlığa düşmeyin (/düşmesinler), **"yakında bileceklerdir."**

5- **"Sonra yine hayır, onlar ileride bileceklerdir."**

6- **"Biz yeri bir beşik"** bir döşek **"yapmadık mı?"**

7- **"Dağları da kazıklar"** gibi (yapmadık mı) ?

8- **"Sizi çift çift"** erkekler ve dişiler olmak üzere **"yarattık."**

9- **"Uykunuzu bir dinlenme"** cesetleriniz için bir rahatlama **"yaptık."**

10- **"Geceyi"** sizi elbise gibi örten **"bir elbise yaptık."**

11- **"Gündüzü de geçim zamanı"** geçiminizi sağlayacağınız şeyleri elde edecek zaman **"kıldık."**

12- **"Üzerinizde sapasağlam yedi"** güçlü yedi semâ **"binâ ettik."**

13- **"Ve parıldayan ve ısı yayan"** aydınlatıcı **"bir kandil yarattık."**

14- **"Ve sıkıştırılanlardan"** yani yağmur yağdırma zamanı gelen bulutlardan **"şarıl şarıl"** ardı arkasına bol bol dökülen **"bir su indirdik."**

15-16- **"Onunla tane, bitki ve birbirine sarmaş dolaş"** ağaçları birbirine girip sarılmış **"bahçeler çıkaralım diye."**

17- **"Şüphe yok ki hüküm verip ayırt etme günü"** Kıyâmet günü **"belirlenmiş"** belirli zamanı olan **"bir vakittir."**

18- **"Sûr'a"** Kıyâmet gününe mahsus boruya/borazana **"üfürülecek olan o günde, siz de derhal kısım kısım geleceksiniz."**

19- **"Gök açılıp kapı kapı olacak."**

20- **"Dağlar da yürütülüp bir serap olacak"** hakikati olmayan bir seraba benzeyecek.

21- **"Şüphesiz ki cehennem bir pusudur."** müşrikleri gözetleme yeridir.

22- **"Azgınların dönüp varacakları"** her bir zorbanın gelip döneceği **"bir yerdir."**

23- **"Sonsuz devirler boyunca içinde kalacaklar."** ikamet edecekler.

24- **"Orada bir serinlik de tatmazlar, içilecek bir şey de."**

25- **"Ancak kaynar bir su ve bir irin."**

26- İşledikleri amellerine **"uygun bir karşılık"** ceza **"olmak üzere."**

27- **"Çünkü onlar hiçbir hesap ummuyorlardı."**

28- **"Âyetlerimizi de yalanladıkça"** en ileri şekilde **"yalanlıyorlardı."**

29- **"Biz ise her şeyi sayıp yazmışızdır."** Yazılı olarak kaydetmişizdir.

30- **"İşte tadın! Artık azaptan başka bir şeyinizi arttırmayacağız."**

31- **"Şüphe yok ki takvâ sahipleri için bir kurtuluş"** ve umduklarını elde ediş **"vardır."**

32- **"Bahçeler ve üzüm bağları da,"**

33- **"Memeleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar."** güzellikleri de yaşı da aynı cennet kadınları.

34- **"Ve dolu dolu kadehler de vardır."**

35- **"Orada boş"** faydasız **"bir söz de işitmezler, yalan bir söz de."**

36- **"Rabbinden amellerine uygun"** eksiksiz ve pek büyük **"bir mükâfat olmak üzere** (verilecektir)**."**

37- **"Göklerin, yerin ve onların arasında bulunanların Rabbi Rahman'dan** (bir mükâfat)**. Onun huzurunda söz söylemeye kimsenin gücü yetmez."**

38- **"O gün Ruh"** Cebrâil (aleyhisselâm) **"ve melekler, saf saf olup ayakta duracaklar. Rahman'ın izin verdiği kimselerden başkaları konuşmazlar ve doğru söylerler."**

39- **"İşte bu, o hak gündür. O halde dileyen Rabbine bir dönüş yolu edinsin."**

40- **"Çünkü gerçekten Biz sizi yakın bir azap ile uyarıp korkuttuk. O günde kişi, iki elinin önden yolladığına bakacak ve kâfir: Ah! Keşke ben de toprak olsaydım, diyecek."**

Nebe' Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu şerefli sûrede şu hususlardan söz edilmektedir:

1. *Ba'su ba'de'l-mevt (ölümden sonra diriliş)*: Sûre bu gerçeği vurgulamakta, bunu inkâr edenlere, bu kâinatı bu kadar inceliklerle yaratanın onu bir defa daha yeniden yaratmaya kâdir olduğunu söyleyerek inkârlarını reddetmektedir.

2. *Kıyâmet günü:* Allah bugünde insanların arasında ayırt edici hükmünü verecektir. Bugünün Allah'tan başka kimsenin bilmediği belirli bir zamanı vardır. Bugünde dünya ahvali alt üst olacak, tabiatı büsbütün değişecek. Bugünde cehennem, kâfirleri ve günahkârları gözetleyip duracak. Orada -kötü amellerinin cezası olarak- sonsuz devirler, zamanlar boyunca azaplandırılmak için kalacaklar.

3. *Âhirette takvâ sahibi olanların görecekleri mükâfat:* Bunlar mutlu olacaklar ve umduklarını elde edeceklerdir. Cennette, cennetin nimetlerinden yararlanacaklar, orada sevdikleri her şeyi bulacaklar, orada güzel ve esenlik ifade eden sözlerden başkasını işitmeyecekler.

4. Oldukça heybetli *Mevkif* (hesap için durulacak yer) ceza (karşılık) gününde Allah'ın insanlara rahmeti tecelli edecek, kâfirler zulümlerine karşılık azap görecek, salih takvâ sahibi kimselere de cennet ve pek büyük sevap ile nimetler ihsan edilecektir.

Bu heybet verici konumda bir belânın giderilmesi yahut bir azabın kaldırılması için Allah'ın yarattıklarından hiçbir kimse, yüce Allah kendisine izin vermedikçe ona ilk olarak hitap edecek gücü bulamayacaktır. Cebrâil (aleyhisselâm) ve meleklerden dahi yüce Allah'ın izni olmadan hiç kimse konuşamayacaktır. Konuşursa da ancak hak ve doğru olanı söyleyecektir. O halde, bugünden korkan kimsenin hesap günü gelmeden ve pişmanlığın fayda vermeyeceği bir konumda pişman olmadan önce tevbe ile itaat ile ve salih amel işlemek sûreti ile Allah'a dönmesi gerekir.

Nebe' Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. *Şanı yüce Allah'ın her şeye kâdir olduğuna iman etmek:* O, insanı ve bütün kâinatı yarattı. Ve içinde bulunan her bir şeyi beşerin hayatı için musahhar kıldı. O, insanları ölümlerinden sonra diriltmeye, amellerinden ötürü hesaba çekip amellerinin karşılıklarını vermeye kâdir olandır.

2. Haddi aşanların ve inkârcıların sonunda varacakları yerin, ihtiva ettiği pek ağır azapları ile cehennem olduğundan emin olunmalıdır.

3. Salih kimselerin mükâfatı ise cennet ve cennetteki kalıcı nimetlerdir.

4. Aklı başında olan bir kimse, hayır işlemek için bu hayatta var olmayı bir fırsat olarak değerlendirir. Tâ ki cenneti elde edebilsin, cehennem azabından kurtulabilsin.

5. Kâfirler ve isyankârlar pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zaman olan Kıyâmet gününde pişman olacaklardır.

79- NÂZİÂT SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 46 âyettir)

Sûre, adını 1. âyetteki "nâziât" kelimesinden almıştır. Tefsirlerde yaygın olarak bu isimle anılmaktadır (bk. Taberî, XXX, 18; Râzî, XXXI, 27). Buhârî'nin Sahîh'i ("Tefsîr", 79) ile bazı tefsirlerde ise "Ve'n-nâziât" şeklinde isimlendirilmiştir (Zemahşerî, IV, 211). Bunların dışında "es-Sâhire" ve "et-Tâmme" adlarıyla da anılmaktadır (bk. İbn Âşûr, XXX, 59).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun şiddetle"** ve canı acıtarak **"söküp çıkaranlara;"** yüce Allah kâfirlerin ruhlarını oldukça katı bir yolla söküp alan meleklere yemin etmektedir.

2- **"Yumuşaklıkla çıkaranlara,"** mü'minlerin ruhlarını da yumuşak davranarak usulce çekenlere,

3- **"Dalıp yüzenlere,"** emrolunduklarını yerine getirmek için hızlıca inen meleklere,

4- **"Alelacele koşanlara,"** ruhları cennet ya da cehennemde karar kılacakları yere hızlıca götüren meleklere,

5- **"Her bir işi yürütmekle görevli olanlara,"** emrolundukları işleri yerine getirmek üzere inen meleklere,

6- **"O günde sarsan sarsacaktır."** Andolsun dehşetli çığlık ve Ölüm Nefhası ile yıldızlar, semavî bütün cisimlerin sarsılacağı gün siz de diriltileceksiniz.

7- **"Arkasından onu Râdife izleyecek."** Ondan sonra da Ba's (ölümden sonra diriliş) Nefhası gelecek.

8- **"O gün titreyecek"** korkacak **"kalpler vardır."**

9- **"Gözleri zilletle"** yere doğru önüne **"bakacaktır."**

10- **"Biz, sahiden biz mi tekrar hayata döndürüleceğiz?"**

11- **"Çürümüş, dağılmış kemikler olduktan sonra mı?"**

12- **"Böyle ise, bu ziyanlı bir dönüştür,"** zarara uğrayacağımız bir dönüştür **"dediler."**

13- **"Hâlbuki o ancak tek bir haykırıştır."** Ölümden sonra diriliş nefhasıdır.

14- **"Ansızın hepsi toprağın üzerinde"** yerin üzerinde **"dipdiri çıkıverirler."**

15- **"Musâ'nın haberi geldi mi sana?"**

16- **"Hani Rabbi ona mukaddes Tuvâ vadisinde"** -*Tuvâ*, o kutsal vadinin adıdır- **"şöyle seslenmişti:"**

17- **"Firavun'a git, çünkü o pek azmıştır."** Zorbalık etmiş ve yüce Allah'ı inkâr etmiştir.

18- **"De ki: Sen temizlenmek istiyor musun?"** Günahlardan arınmak gibi bir arzun var mı?

19- **"İster misin ki, sana Rabbine giden yolu göstereyim de korkasın?"**

20- **"Ona en büyük mucizeyi"** asa mucizesi ile beyaz el mucizesini **"gösterdi."**

21- **"Fakat o yalanlayıp isyan etti."**

22- **"Sonra da yüz çevirip gayretle koştu."** Yılandan arkasını dönerek hızlıca kaçtı.

23- **"Arkasından"** sihirbazları ve kendisine uyanları **"toplayıp bağırdı:"**

24- **"Ben sizin en yüce Rabbinizim, dedi."**

25- **"Bunun üzerine Allah, onu hem âhiret hem de dünya azabı"** cezası **"ile yakaladı."**

26- **"Şüphe yok ki bunda korkan kimseler için elbette bir ibret vardır."**

27- **"Sizi yaratmak mı daha zordur yoksa göğü mü? Ki onu bina etti,"**

28- **"Onu"** tavanını **"alabildiğine yükseltip kusursuz yaptı."**

29- **"Gecesini kararttı. Gündüzünü de açığa çıkarttı."** Gündüzünü aydınlık ve parlak yaptı.

30- **"Bundan sonra da yeri yayıp döşedi."** Ora ahalisinin iskânı için yayıp genişletti.

31- **"Ondan suyunu ve otlağını"** insanların ve hayvanların gıdasını **"çıkardı."**

32- **"Dağları ise sapasağlam dikti."**

33- **"Size ve davarlarınıza fayda olmak üzere."**

34-35- **"Fakat o en büyük belâ"** Kıyâmet **"geldiğinde o günde insan"** hayır ya da şer olarak **"ne yaptığını iyice anlayacak."**

36- **"Ve gören kimse için cehennem apaçık gösterilecek."** Cehennem bakıp görenlere gösterilecek.

37-38- **"Haddi aşıp dünya hayatını tercih edene gelince;"**

39- **"Hiç şüphe yok ki cehennem varılacak"** dönülecek **"yerin ta kendisidir."**

40- **"Rabbinin huzuruna varmaktan korkup nefsini hevâdan alıkoyana"** masiyetlerden ve Allah'ın haram kıldıklarından uzak tutana **"gelince,"**

41- **"Hiç şüphe yok ki, cennet varılacak yerin ta kendisidir."**

42- **"Sana Kıyâmet hakkında, onun ne zaman demir atacağını"** ne zaman gerçekleşeceğini **"sorarlar."**

43- **"Sen nerede, ona dair bilgi vermek nerede?"** Onu bilmek senin işin değil ki onlara vaktini söyleyesin.

44- **"Ona dair nihai bilgi ancak Rabbine aittir."**

45- **"Sen ancak O'ndan korkacakları korkutursun."**

46- **"Onların onu görecekleri gün"** ancak bir günün **"bir akşamından yahut kuşluğundan başka"** yani kısacık bir an kadar **"durmamışlar gibi gelecek onlara."**

Nâziât Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Kıyâmet gününün dehşetli hallerinden ve sahnelerinden söz etmektedir.

2. Musâ (aleyhisselâm)'ın Firavun ile kıssasından bir halka ile yalanlayanların sonu sunulmakta, böylelikle Allah'tan korkan ve takvâlı olan herkese bundan öğüt alması istenmektedir.

3. Tarihten, Allah'ın açık kâinat kitabına geçiş ve Allah'ın kudretine dünya ve âhirette kâinatın tamamı üzerindeki mutlak egemenliğine delil olan pek muazzam sahneler de sunulmaktadır.

4. Kıyâmet ve Kıyâmetle birlikte söz konusu olacak dünya hayatında yapılmış hayır ve şerrin karşılığının verileceği dile getirilmektedir.

5. Kıyâmeti yalanlayanlar söz konusu edilmiş ve onlara Kıyâmetin ne zaman kopacağı bilgisinin yalnızca Allah'ın bilebileceği bir iş olup Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in tebliğ yapmaktan başka bir vasfı olmadığını belirterek onlara cevap verilmektedir.

Nâziât Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Resûlleri yalanlamalarının yüce Allah'a ibadete karşı büyüklenmelerinin bir cezası olmak üzere geçmişlerden alınan intikam ile ibret almak.

2. Yüce Allah, kâinatı ve kâinatta var olan her bir şeyi yaratmıştır. O hesaba çekmek ve amellerinin karşılığını vermek üzere insanları ölümden sonra diriltmeye kâdirdir.

3. Âhiret gününe oranla dünya günleri pek sınırlıdır. O halde Müslüman bu güne hazırlanmalı ki, Allah'ın azabından kurtulup onun sevabını ve rızasını elde edebilsin.

80- ABESE SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 42 âyettir)

Sûre adını, ilk kelimesi olan ve "yüzünü ekşitti, suratını astı" anlamına gelen abese kelimesinden almıştır. Kaynaklarda yaygın olarak bu isimle anılmaktadır. Sûrenin bunun dışında "İbn Ümmi Mektûm, Sâhha, Sefer, A'mâ" adlarıyla anıldığı da söylenir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"yüzünü ekşitip çevirdi."**

2- **"Kendisine o âmâ"** Abdullah b. Um Mektum **"geldi diye."**

3- **"Ne bilirsin, belki o temizlenecekti?"** Arınacaktı?

4- **"Yahut öğüt alacaktı da bu öğüt ona fayda verecekti?"**

5- **"İhtiyaç duymayan kimseye gelince;"**

6- **"Sen ona yöneliyorsun."**

7- **"Hâlbuki onun temizlenmemesinden sana vebal yok!"**

8- **"Ama yanına süratle gelip,"**

9- **"Kendisi de"** Allah'tan **"korkan kimseye gelince;"**

10- **"Sen onu bırakıp oyalanıyorsun."** başka şeylerle uğraşıyorsun.

11- **"Hayır!"** Bugünden itibaren böyle bir şey yapma! **"Çünkü o bir öğüttür."** Kur'ân âyetleri öğüt almak ve hatırlatmak içindir.

12- **"Artık dileyen onunla öğüt alsın"**

13-14- **"Çok şerefli, son derece yüksek ve tertemiz"** değeri pek yüce **"sahifelerdedir."**

15-16- **"Emrine itaatkâr"** salih ve şerefli, Allah ile resûlleri arasında elçilik yapan **"oldukça değerli elçilerin"** meleklerin **"eli ile."**

17- **"Kahrolası"** lânet olasıca **"o kâfir insan"**a! **"Ne kadar da nankördür o!"**

18- "(Allah) **Kendisini hangi şeyden yarattı?"**

19- **"Bir nutfeden"** Onu değersiz bir su damlacığından **"yarattı da"** annesinin karnında **"onu takdir etti."**

20- **"Sonra yolu kolaylaştırdı."**

21- **"Sonra onu öldürüp kabre koydurdu."** Kabire defnedilmesini emretti.

22- **"Sonra da ne zaman dilerse onu tekrar"** hesaba çekmek ve amelinin karşılığını vermek için **"diriltecek."**

23- "Hayır, o kendisine emrettiğini yerine getirmemiştir." Allah'ın kendisine emrettiğini yapmamıştır.

24- "Öyleyse insan yediğine bir baksın."

25- "Şüphesiz ki Biz, suyu bol bol dökeriz." Suyu buluttan hayret verecek şekilde indiririz.

26- "Sonra da yeri" bitkilerle yahut sürmek sûretiyle **"gereği gibi yararız."**

27- "Böylece orada taneler bitiririz."

28- "Üzümler, sebzeler" davarlara yem olacak şeyler,

29- "Zeytinlikler, hurmalıklar,"

30- "Sık ve bol ağaçlı bahçeler," ağaçları pek çok bahçeler,

31- "Meyveler ve otlaklar," hayvanların otlayacakları meralar, otlar,

32- "Sizin için de, davarlarınız için de birer fayda olmak üzere."

33- "O kulakları sağır edici" Kıyâmet çığlığı **"geldiği zaman."**

34- "Kişinin kaçacağı gün: Kardeşinden,"

35- "Annesinden ve babasından,"

36- "Eşinden ve çocuklarından."

37- "O günde bunlardan her bir kişinin kendine yeter bir işi vardır."

38- "O günde apaydınlık" parıl parıl parlayan **"yüzler vardır."**

39- "Gülmektedir, sevinmektedir."

40- "Yine o günde üzerlerini toz toprak" ve duman **"kaplamış yüzler de vardır."**

41- "Bunları da karanlık ve siyahlık kaplayacaktır."

42- "İşte bunlar, kâfirlerin ve facirlerin ta kendileridir."

Abese Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den Allah'ın kendisine öğrettiklerinden bir şeyler öğretmesini istemek üzere gelmiş olan gözleri görmeyen Abdullah b. Um Mektum'un kıssasına işaret edilmektedir. O sırada Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kureyş'in büyüklerinden bir topluluk ile uğraşıyor, onları İslâm'a çağırıyordu. Um Mektum'un gelişi üzerine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüzü değişti ve ondan yüzünü başka tarafa çevirdi.

2. İnsan Rabbine karşı nankördür, kâfirliğe kadar gitmektedir. Hâlbuki yaratıldığı andan itibaren insanın üzerindeki Allah'ın nimetleri pek çoktur. Allah onun işlerini ve geçimini kolaylaştırmıştır.

3. Kıyâmet gününün dehşetli halleri ve aşırı korkudan ötürü mü'minin sevdiklerinden kaçması, o günde mü'minlerin durumu ile kâfirlerin durumu da dile getirilmektedir.

Abese Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) yüce Allah'tan aldıklarını tebliğde hep doğru söylemiştir. Çünkü Rabbinin kendisine sitemini gizlememiştir.

2. Zorluklar ne olursa olsun ilim tahsili için gayret gösterilmeli, ilim öğrenmek isteyenlere gereken ilgi gösterilmeli ve onlardan yüz çevirilmemeli.

3. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) tebliğ edicidir. İnsanları hidâyete iletmek onun görevi değildir. Hidâyet yüce Allah'tandır.

4. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavimlerinin İslâm'a girmesine sebep olmaları için Kureyş'in büyük şahsiyetlerini İslâm'a davet etmeye gayret gösterirdi.

5. Kur'ân-ı Kerim'den gerektiği gibi öğüt almamız gerekir. İnsan her zaman yaratılışı üzerinde düşünmeli ki, yüce Allah'a imanı güçlensin.

6. İnsan yüce Allah'ın nimetlerini hatırlamalıdır. O nimetler ne kadar da çoktur! Yeryüzünde yaşamanın yollarını ona kolaylaştırmış olması bunlardan birisidir.

7. Kıyâmet gününde öyle büyük dehşetli haller vardır ki, bunlar insanın kendisinden başkası ile uğraşmasına imkân tanımaz, kişi sevdiklerinden ve yakınlarından kaçar. O günde mü'minlerin yüzü yüce Allah'ın rızası ile sevineceklerinden apaydınlık olacaktır. Kâfirlerin yüzünü ise yüce Allah'ın onlara gazabından dolayı bir karanlık kaplayacaktır.

81- TEKVÎR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 29 âyettir)

"Tekvîr" kelimesi, sûrenin 1. âyetinde geçen ve "dürdü, dürüp sardı" anlamlarına gelen kevvera fiilinin masdarıdır. Sûre adını bu fiilden almıştır. Bazı kaynaklarda "İze'ş-şemsü küvviret" şeklinde isimlendirilmiştir (bk. Buhârî, "Tefsîr", 81; Taberî, XXX, 40). Kısaca "Küvviret" ismiyle de anılmaktadır (İbn Âşûr, XXX, 139).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Güneş tortop edilip dürüldüğü" ışığı giderildiği **"zaman,"**

2- "Yıldızlar ard arda döküldüğü zaman,"

3- "Dağlar" yerlerinden koparılıp **"yürütüldüğü zaman,"**

4- "Doğumu yaklaşmış develer" onları güdecek çobansız **"başıboş bırakıldığı zaman,"**

5- "Vahşi hayvanlar bir araya toplandığı zaman,"

6- "Denizler ateşlendirildiği zaman,"

7- "Nefisler eşleştirildiği" benzerleri ile bir araya getirildiği **"zaman,"**

8-9- "Diri diri gömülen kız çocuğa: Hangi günahtan dolayı öldürüldü, diye sorulduğu zaman,"

10- "Defterler" meleklerin, insanların amellerini yazdıkları sahifeler hesap için **"açıldığı"** ve sahiplerine dağıtıldığı **"zaman,"**

11- "Gök yerinden söküldüğü zaman,"

12- "Cehennem" ateşi **"daha da kızıştırıldığı"** ileri derecede yakılıp alevlendirildiği **"zaman,"**

13- "Cennet de" takvâ sahibi olanlara **"yaklaştırıldığı zaman,"**

14- "Her nefs, neyi hazırlamışsa bilmiş olacaktır."

15- "Artık başka söze gerek yok! And ederim geri dönüp gelen" gündüzün gizlenen, geceleyin görünen ışık saçan yıldız **"lara,"**

16- "Aka aka" güneş ve ay ile birlikte yol alarak **"yuvalarına geri dönenlere,"**

17- "Geri geldiği" karanlığı ile döndüğü **"zaman geceye,"**

18- "Nefes aldığı" aydınlattığı **"zaman sabaha,"**

19- "Şüphe yok ki o çok şerefli bir elçinin sözüdür." Muhakkak bu Kur'ân-ı Kerim, pek yüksek ve değerli bir melek olan Cebrâil aracılığı ile indirilmiş Allah'ın kelâmıdır.

20- "Büyük bir güç sahibi Arşın sahibinin nezdinde yüksek bir mevkisi" makamı, konumu pek büyük **"olan elçinin;"**

21- "Orada kendisine itaat edilendir, oldukça emindir."

22- "Arkadaşınız" ey Kureyşliler, kendisi ile arkadaşlık etmiş olduğunuz Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) **"bir deli değildir."**

23- "Andolsun ki, kendisini apaçık ufukta görmüştür." Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in onu yüce Allah'ın yaratmış olduğu asıl sûretinde gördüğüne dair yemin etmektedir.

24- "O, gaybdan yana" vahiy hususunda **"cimrilik etmez."** Yani vahyi tebliğ etmekte hiçbir eksiklik bırakmaz.

25- "O, kovulmuş şeytanın sözü de değildir."

26- "O halde nereye gidiyorsunuz?" Âyetlerinin bunca açıklığına rağmen Kur'ân-ı Kerim'i yalanlamakla nasıl bir yol izliyorsunuz?

27- "O, ancak bir öğüttür âlemlere." Bu Kur'ân ancak bütün yaratılmışlara bir öğüttür.

28- "Aranızda dosdoğru yolda gitmek isteyenlere."

29- "Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe de siz dileyemezsiniz."

Tekvîr Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Kıyâmetin hakikati ve onunla birlikte güneşi, yıldızları, dağları, hayvanları, denizleri, insanoğlunu, amel defterini, semâyı, cenneti, cehennemi de kapsayan bütün kâinatta tam ve dehşetli bir inkılâp dile getirilmektedir.

2. Vahyin ve risaletin gerçek olduğu, bu vahyi alan Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nitelikleri anlatılmaktadır.

3. Kur'ân-ı Kerim ile ilgili müşriklerin iddiaları çürütülmekte ve Allah'ın kullarına bir öğüdü olduğu açıklanmaktadır.

Tekvir Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'ın kudretinin sınırı yoktur. Kıyâmetin kopmasına izin vereceği gün kâinatın tümünde oldukça dehşetli bir inkılâp gerçekleşecek ve bu inkılâpta bütün yaratılmışların halleri büsbütün değişecektir. Her bir insan bu dünyada yaptıklarını görecektir. Çünkü o amelinin hazır olduğunu görecek ve ondan dolayı hesaba çekilecektir.

2. Dünya ebedi kalınacak bir yer değildir. Aksine burası âhiret için bir geçiş, bir yoldur.

3. Kur'ân-ı Kerim Allah tarafından gönderilmiş bir kitap olup, onu güvenilir vahiy yolu ile Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) indirmiştir.

4. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) doğru, güvenilir, aklı mükemmel bir resûldür. Müşriklerin ileri sürdükleri gibi onda bir delilik yoktur.

5. Kur'ân-ı Kerim dosdoğru yola hidâyet bulmak isteyen herkes için bir hatırlatma ve bir ibrettir. Hidâyet bulmak isteyene de yüce Allah tevfikini nasip eder ve ona yardım eder.

82- İNFİTÂR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 19 âyettir)

"İnfitâr" kelimesi, sûrenin 1 âyetinde geçen ve "yarıldı" anlamına gelen infetara fiilinin masdarıdır. Sûre adını bu fiilden almıştır. Bazı kaynaklarda "İze's-Semâü'n-fetarat" şeklinde isimlendirilmiştir (bk. Buhârî, "Tefsir", 82; Taberi, XXX, 54). Kısaca "İnfetarat" ve "Münfatıra" isimleriyle de anıldığı belirtilmektedir (İbn Âşûr, XXX, 169).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- Kıyâmet kopacağında **"gök yarıldığı zaman,"**

2- **"Yıldızlar dökülüp darmadağın olduğu zaman,"**

3- **"Denizler akıtıldığı"** biri diğerine açıldığı **"zaman,"**

4- **"Kabirler altüst edildiği"** içlerinde bulunan ölülerin dışarı çıkartıldığı **"zaman,"**

5- **"Her bir nefs, önden neyi yollamış, geriye neyi bıraktıysa bilmiş olacaktır."**

6- **"Ey insan! O kerim Rabbine karşı seni aldatan"** Rabbine isyan etmen için seni aldatan ve bunun için sana cesaret veren **"nedir?"**

7- **"O ki seni yarattı, her bir şeyini yerli yerince koydu."** Organlarını sağlıklı ve pek muntazam yarattı. **"Seni oldukça dengeli"** en güzel bir görünümde ölçülü, itidalli **"kıldı."**

8- **"Dilediği sûrette seni terkib etti."** Senin için güzel bir sûret, güzel bir şekil seçti.

9- **"Hayır! Bilakis, siz dini"** hesaba çekilme ve amellerin karşılıklarının verileceği günü **"yalanlıyorsunuz."**

10- **"Hâlbuki şüphe yok ki üzerinizde"** yaptıklarınızı gözetleyen melekler olan **"bekçiler,"**

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾ وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ
الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ
رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَن شَاءَ
مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

سُورَةُ الانفِطَارِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ
﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي خَلَقَكَ
فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾ كَلَّا بَلْ
تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ﴿٩﴾ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ
﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ
لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ
﴿١٦﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ
﴿١٨﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ﴿١٩﴾

11- **"Çok şerefli yazıcılar vardır."** Bunlar Allah nezdinde çok şereflidir, sözlerinizi ve yaptıklarınızı yazarlar.

12- **"Onlar ne yaparsanız bilirler."**

13- **"İyiler hiç şüphesiz nimetler içerisindedirler."**

14- **"Kötüler ise hiç şüphesiz cehennemdedirler."**

15- **"Din gününde oraya gireceklerdir."**

16- **"Ve onlar bir daha oradan kaybolmayacaklardır."**

17- **"Din gününün ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

18- **"Yine o din gününün ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

19- **"O günde kimse kimseye bir şey yapamaz ve o günde emir yalnız Allah'ındır."**

İnfitâr Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Âhiretin hallerinden, dehşetli durumlarından ve bütün kâinatta meydana gelecek inkılâptan, gerçekleşecek dehşet verici olaylar olan semanın yarılması, yıldızların dağılması, denizlerin akıtılması, kabirlerin alt üst edilmesi gibi olaylardan söz eder.

2. İnsanın inkârı, Rabbinin nimetlerine karşı nankörlük etmesi, hesap gününü, genel olarak İslâm risaletini yalanlayıcılığını söz konusu edip yüce Allah'ın bütün bunları kaydettiğini, her bir insan için amellerini yazmak üzere melekler görevlendirdiğini ve hiçbir şeyin bunlardan kaçıp kurtulmadığını ifade etmektedir.

3. Âhirette insanlar salih mü'min kimseler ve günahkâr, fâsık kimseler olmak üzere iki kısma ayrılacak ve bu iki kesimden her birinin de karşılaşacağı âkıbet dile getirilmektedir.

4. Kıyâmet gününün azameti anlatılmakta, egemenliğin, mutlak otoritenin bir ve tek olarak Allah'a ait olacağı, hiçbir kimsenin ne kendisine ne de başkasına herhangi bir zarar veremeyeceği ve bir fayda sağlayamayacağı da bildirilmektedir.

İnfitâr Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Dünyaya ve dünya ahvaline tam anlamı ile bel bağlamamak gerekir. Çünkü dünya değişken ve fânidir. Bu dünyada, bâki olan âhiret için amel edilir.

2. Âhirette -şerlerinden Allah'a sığındığımız- pek büyük, dehşetli olaylar meydana gelecektir.

3. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. Bundan dolayı bizim o nimetler karşılığında yüce Allah'a şükretmemiz gerekir. Bu da O'na itaat etmekle ve O'na isyan etmekten uzak kalmak ile olur.

4. Müşrikler din gününü -şüphe ve tereddüdü kabul etmeyen bir gerçek olmakla birlikte- yalanladıkları için azarlanmıştır.

5. Her insan ile birlikte amellerini kaydeden melekler vardır. Çünkü Kıyâmet gününde bunlardan hesaba çekilecektir.

6. Salih mü'minler cennet nimetlerinden yararlanacakken fesat çıkartıcı günahkârlar ise cehennem ateşinde azap görecekler ve ebediyyen oradan çıkmayacaklardır.

83- MUTAFFİFÎN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 36 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde yer alan "ölçü ve tartıda eksiklik yapanlar" anlamındaki mutaffifîn kelimesinden almıştır. "Veylün li'l-mutaffifîn" adıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Ölçü ve tartıları eksik yapanların vay haline!"** Onlar için azap yahut helâk söz konusudur.

2- **"Onlar ki, insanlardan ölçü ile"** tartı ile ve daha başka herhangi bir yolla satın **"aldıklarında tam alırlar."**

3- **"Ama onlara"** başkalarına **"ölçü yahut tartı ile verdiklerinde eksik verirler."** Eksik tartar ve ölçerler.

4- **"Bu kimseler muhakkak tekrar diriltileceklerini zan dahi etmiyorlar mı?"**

5- **"Büyük bir gün için;"**

6- **"O günde insanlar âlemlerin Rabbi huzurunda duracaklardır."**

7- **"Sakının** (bu işten)**! Çünkü günahkârların"** bedbaht olanların **"kitabı muhakkak ki Siccîndedir."** Aşağıların aşağısında, kötülüklerin divanında (kaydedildikleri kitapta) **"tespit edilmiştir."**

8- **"Siccîn'in ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

9- **"O yazılmış"** yazısı gayet açık, unutulmayan ve silinmeyen **"bir kitaptır."**

10- **"Yalanlayanların o gün vay haline!"**

11- **"Onlar ki, o din gününü yalan sayarlar."**

12- **"Hâlbuki onu haddi aşan ve çok günahkâr olan"** küfür ve dalâlette sınırı aşmış olan **"bir kimseden başkası yalanlamaz."**

13- **"Ona karşı âyetlerimiz okunduğunda: Öncekilerin efsaneleridir"** öncekilerin kitaplarında yazılı bulunan hurafeler ve bâtıl şeylerdir, **"derdi."**

14- **"Hayır, aksine, onların kazandıkları kalplerini örtmüştür."**

15- **"Hayır, muhakkak ki onlar, o günde Rabblerinden elbette perdelenmiş olacaklardır."** Âhirette Allah'ı göremeyeceklerdir.

16- **"Sonra onlar, hiç şüphesiz cehennemi boylayacaklardır."** Oraya gireceklerdir.

17- **"Sonra: İşte bu sizin yalanlayageldiğiniz şeydir, denilir."**

18- **"Hayır, şüphe yok ki iyilerin"** salih kimselerin **"kitabı İlliyyîn'de"** en yüksek derecelerde **"dir."**

19- **"İlliyyîn'in ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

20- "O yazılmış bir kitaptır." Yani iyi kimselerin yaptıkları amellerin yazılı olduğu bir kitaptır.

21- "Mukarreb olanlar" yakınlaştırılmış melekler **"onu müşahade ederler."**

22- "Şüphe yok ki o iyiler, nimetler içindedirler."

23- "Tahtlar üzerinde seyrederler."

24- "O nimetlerin güzelliğini yüzlerinde tanırsın." Onların yüzlerinde pek büyük bir nimet içerisinde olduklarına delil olan bir nur ve güzellik görürsün.

25- "Onlara mühürlü" öncesinden ele alınmamış **"halis şaraptan"** cennette en kaliteli ve en saf temiz şaraptan **"içirilecek."**

26- "Ki onun mührü misktir. O halde yarışanlar bunun için yarışsınlar."

27- "Onun katkısı Tesnim'dendir." O şaraba cennet ehlinin en değerli içecekleri olan bu pınardan katkıda bulunulacak.

28- "O yakınlaştırılmış olanların kendisinden içecekleri bir pınardır."

29- "Şüphe yok ki o günahkârlar, iman edenlerden bir kısmına gülerlerdi."

30- "Yanlarından geçtiklerinde de birbirlerine" alay etmek üzere **"kaşgöz işareti yaparlardı."**

31- "Ailelerine döndükleri zaman" mü'minlerle alay ettikleri için, **"zevk duyarak dönerlerdi."**

32- "Onlar bunları gördüklerinde de: Şüphe yok ki bunlar sapmışlardır, derlerdi."

33- "Hâlbuki onlar, bunların üzerine gözetleyici olarak gönderilmemişlerdi." Kur'ân-ı Kerim, onlara mü'minleri gözetleyecek kimseler olarak gönderilmemiş olduklarını belirterek cevap vermektedir.

34- "İşte bugün ise iman edenler o kâfirlere gülerler."

35- "Tahtlar üzerinde bakarlar."

36- "O kâfirlere işleyegeldiklerinin cezası verildi mi?" Âhirette kâfirlere dünyada iken mü'minlerle alay etmelerinin cezası verildi mi? Elbette.

Mutaffifîn Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, âhiretten korkmayan, yüce Allah'ın huzurundaki o dehşet verici duruşu hesaba katarak amel etmeyen, bu sebeple de kendileri için yapılan ölçüm ve tartıları fazla yaparken başkalarına sattıklarında eksik ölçüp tartan kimselere savaş ilanı ile başlamaktadır.

2. Sonra sûre, günahkâr ve bedbaht kimselerden, onların Kıyâmet günündeki cezalarından, iyi ve takvâ sahibi kimseler ile bunların âhirette içinde yaşayacakları nimetlerden söz etmektedir.

3. Sûre, dünyada iken Allah'ın mü'min kulları ile alay eden bedbaht günahkârları söz konusu ederek sona ermektedir. Çünkü âhirette durum tamamen tersine dönecek, mü'minler nimetler içerisinde, günahkârlar da cehennemde olacakları vakit bu sefer mü'minler onlara gülecektir.

Mutaffifîn Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanın ölçü ve tartısında adaletli olması görevidir. O alım ya da satımda hiç kimseye zulmetmez.

2. Ölçerek, tartarak, kıyas yoluyla ya da başka bir yolla satın aldığı zaman kendileri adına fazlalık yapan yahut bu yolla başkalarına sattıklarında eksiltenler için çok ağır bir azap vardır. Onların böyle yapmaları her bir mazlumun kendisine zulmedenden hakkını alacağı, hesaba çekilme ve amellerin karşılıklarının verileceği güne iman etmediklerine bir delildir.

3. İnsanların yaptıkları işler asla kaybolmayan ve silinmeyen kitaplarda kendileri için kaydedilir. Günahkârların kitapları aşağıların aşağısında, oldukça dar yerlere konulurken iyilerin kitapları ise cennetteki en yüksek derecelerde olacaktır.

4. Mü'minler âhirette Allah'ı görecekler, günahkârlar ise böyle bir görme nimetinden mahrum bırakılmakla cezalandırılacak ve cehenneme girecekler.

5. Cennette yakınlaştırılmış olanların (*Mukarreblerin*) derecesi, iyilerin *(Ebrâr)* derecesinden daha yüksektir. Çünkü iyiler ağzı mühürlü şaraptan içecekken mukarrebler ise cennette Tesnîm adında pek yüce, değerli bir pınar suyundan katkılı olarak içeceklerdir.

6. Âhirette dünya amellerine verilecek karşılık, haksızlığın söz konusu olmadığı, adaletli bir karşılık olacaktır. Çünkü dünyada iken mü'minler ile alay edenlerle âhirette mü'minler alay edecektir. O halde Müslümana düşen, akidesine sımsıkı sarılmak ve onun uğrunda gerektiği gibi fedakârlıklarda bulunmaktır.

84- İNŞİKÂK SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 25 âyettir)

Kaynaklarda yaygın olarak "İnşikâk" adıyla anılır. Adını, göğün yarılması ve ayrılmasını ifade eden ilk âyetinden almaktadır. "İze'ssemâü'nşakkat" ve "İnşakkat" adları da vardır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Gök yarıldığı zaman,"

2- "Ve esasen kendisine layık olan şekli ile" dinleyip **"Rabbine itaatle boyun eğdiği zaman,"**

3- "Yer alabildiğine uzatıldığı," daha da genişletilip dümdüz bir hale geldiği,

4- "İçinde ne varsa dışarıya bırakıp" içindeki ölüleri ve başka şeyleri çıkartıp **"bütünü ile boşaldığı"** hamilenin karnındaki yükünü bıraktığı gibi içinde bir şey kalmadığı,

5- "Ve esasen kendisine layık olan şekliyle Rabbine itaatle boyun eğdiği zaman;"

6- **"Ey insan! Sen gerçekten Rabbine doğru durmadan çalışıp çabalayacaksın."** İşine olanca gayretini ortaya koyacaksın. **"Sonunda ona kavuşacaksın."** Amelinin karşılığını bulacaksın.

7- **"Kitabı sağ eline verilecek kimseye gelince,"**

8- **"O kolay bir hesap ile hesaba çekilecek,"**

9- **"Ve o ailesine sevinçli dönecektir."**

10- **"Kitabı arkasından verilecek kimseye gelince,"**

11- **"O hemen ölümü çağıracaktır."** Helâk olmayı, yok olup gitmeyi isteyerek seslenecektir.

12- **"Ve alevli bir ateşi"** alev alev yanan bir ateşi **"boylayacaktır."** Oraya girecek ve azabına katlanacaktır.

13- **"Çünkü o, ailesi arasında şımarıktı."** Dünya hayatında iken ailesi arasında neşeli, Rabbine itaatten gafil ve âhireti düşünmeyen birisi idi.

14- **"Çünkü o, asla"** Rabbine **"dönmeyeceğini sanmıştı."**

15- **"Hayır!"** Ölümünden sonra Allah onu tekrar diriltecektir. "Şüphe yok ki Rabbi onu çok iyi görendi." Allah kullarını çok iyi görendir.

16-17-18- **"O halde, öyle** (sandıkları gibi) **değildir. And ederim şafağa"** güneşin batımından sonraki ufuktaki kızıllığa **"geceye ve onun kaplayıp topladığı"** bir araya getirdiği **"şeylere, nuru tamamlandığı zaman aya ki,"**

19- **"Mutlaka sizler biri diğerine mutabık halden hale geçeceksiniz."** Zorluğunda, ağırlığında birbirine uyumlu durumlarla karşılaşacaksınız.

20- **"O halde onlara ne oluyor, neden iman etmezler,"**

21- **"Onlara karşı Kur'an okunduğunda secde etmezler?"**

22- **"Aksine, o inkâr edenler yalanlarlar,"**

23- **"Hâlbuki Allah, içlerinde"** Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve mü'minlere düşmanlık etmek gibi **"neyi gizlemekte olduklarını en iyi bilendir."**

24- **"Artık sen onlara çok acıklı bir azabı müjdele!"**

25- **"Ancak iman edip salih amel işleyenler müstesnâdır. Onlar için"** âhirette **"eksilmez ve kesilmez"** sürekli **"bir mükâfat vardır."**

İnşikâk Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Âhiretin bazı sahneleri ile Kıyâmetin kopacağı sırada kâinatta meydana gelecek pek müthiş inkılâptan söz edilmektedir.

2. Âhiretine canının çektiği hayır ya da şerri önceden hazırlamak maksadıyla rızkının ve geçiminin yollarını kazanmak uğrunda çalışan insanın yaratılışı söz konusu edilmekte sonra da yüce Allah nezdinde her iki kesimi teşkil eden mutlu kimseler ile bedbaht olanlara Allah'ın vereceği adaletli karşılık (mükâfat ve ceza)dan söz edilmektedir.

3. Müşriklerin bu Kur'ân-ı Kerim'e karşı takındıkları tutum ve onların o pek zorlu günde son derece dehşetli ve zorlu hallerle karşılaşacaklarından bahsedilmektedir.

4. Allah'ın âyetleri ve kudretinin delilleri oldukça açık olmakla ve bunlar cehennem ateşindeki can yakıcı azabı haber verip korkutmakla birlikte Allah'a iman etmediklerinden ötürü müşriklerin azarlanması, salih mü'minlerin ise Rabblerinin kendilerini hiçbir şekilde ardı arkası kesilmeyecek sürekli sevaplar ile onları müjdelemesi dile getirilmektedir.

İnşikâk Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet günü geliyor. Bunda hiçbir şüphe yok. Bu günde kalpleri yerinden koparacak kadar oldukça dehşetli ve çok büyük sıkıntılar meydana gelecektir.

2. Her bir insan amelinin karşılığı ile karşılaşacaktır. O halde akıllı kişi sevaba nail olabilmek ve cezadan kurtulabilmek, hayır elde etmek için bütün gayreti ile çalışan kimsedir.

3. Kâinatta bulunan, yüce Allah'ın kudret ve azametine delil teşkil eden pek büyük delillere dikkatimiz çekilmektedir.

4. Yüce Allah'ın varlığının ve birliğinin delilleri gayet açık ve pek çok olmakla birlikte Allah'a iman etmeyenlerin gösterebilecekleri bir mazeretleri yoktur.

5. Cennetlikler dünyada korku, üzüntü ve ağlayış ile hayatlarını geçirirler. Yüce Allah da onlara bunların yerine âhirette güveni ve sonsuz nimetleri verecektir. Cehennem ehli ise bu dünyada gülerek, alay ederek yaşarlar. Allah da âhirette buna karşılık onlara upuzun bir keder ve pek ağır acılar verecektir.

85- BURÛC SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 22 âyettir)

Sûre adını 1. âyetinde geçen ve "burçlar" anlamına gelen burûc kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun burçlara"** gezegenlerin bilinen konaklarına **"sahip göğe,"**

2- **"Vadolunmuş o güne,"** Kıyâmet gününe,

3- **"Şahitlik edene"** cuma gününe **"ve şahit olunana."** Arefe gününe.

4-5- **"Lânet olsun"** en ağır şekilde lânetlensin, **"tutuşturulmuş ateş hendeklerinin sahiplerine,"** yeri uzunlamasına bir hendek gibi kazıp içinde mü'minleri yakmak amacıyla ateş yakmış olan o kimselere,

6- **"O zaman onlar o ateşin etrafında oturuyorlardı."** O büyük suçu işleyen o kimseler

ateşin etrafında oturmuş mü'minlerin ateş içinde yanmalarını seyrederek zevk alıyorlardı.

7- **"Ve onlar mü'minlere yaptıkları şeyleri görüyorlardı."** Bu korkunç fiile tanıklık ediyorlardı.

8- **"Onların bunlardan intikam almalarının"** onlardan nefret etmelerinin, onları ayıplamalarının **"tek sebebi hükmüne karşı konulamayan** (Aziz) **ve her övgüye layık** (Hamîd) **olan Allah'a iman etmiş olmaları idi."**

9- **"O, göklerin ve yerin mülkü yalnız kendisinin olandır. Allah her şeye tanık olandır."** Kullarının bütün amellerini görür.

10- **"Şüphe yok ki mü'min erkeklerle mü'min kadınlara işkence edip"** ve onları ateşte yakıp **"sonra da tevbe etmeyenler için, evet onlar için cehennem azabı ve onlar için bir de yanma azabı vardır."**

11- **"Muhakkak iman edip, salih amel işleyenler için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş budur."**

12- **"Şüphe yok ki Rabbinin azapla yakalayıverişi"** ve intikam alışı **"pek çetindir."**

13- **"Çünkü ilkin var eden de diriltecek olan da yalnız O'dur."** Yokluktan ilkin yaratmayı başlatan, sonra da ölümden sonra yeniden yaratacak olan, her şeye kâdir yaratıcı aziz ve celil Allah'tır.

14- **"O, çok mağfiret edendir."** Salih kullarını **"pek sevendir."**

15- **"Arş'ın sahibidir."** Arş, yaratılmışların en büyüğü olup yedi semadan da daha geniştir. **"Mecîddir."** Bütün yaratılmışların üzerindedir. Yücedir.

16- **"Ne dilerse yapandır."**

17- **"Geldi ya sana o orduların haberi,"**

18- **"Firavun ve Semud'un."**

19- **"Hayır, bu kâfir olanlar yalanlamaktadırlar."**

20- **"Hâlbuki Allah onları arkalarından kuşatandır."** Onlara güç yetiren kudret sahibidir.

21- **"Daha doğrusu o çok şerefli bir Kur'ân'dır."**

22- **"Levh-i Mahfuz'dadır."** Bu, yüce Allah'ın değişmeden ve değişiklikten koruduğu Levhdir.

Burûc Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Bu şerefli sûrenin ele aldığı asıl konu Uhdud Ashabı hadisesidir. İslâm'dan önceki bir dönemde bir mü'minler topluluğu, akidelerine sımsıkı sarıldıkları için zorba tâğûtlar, zalim yöneticiler buna kızıp öfkelendiler, olar için yeryüzünde bir hendek açıp içinde ateş yaktılar. Mü'minlerden bir topluluğu bu hendeğe attılar ve onlar da yanarak öldüler. Kâfirler ise bu korkunç manzarayı görüyor ve bununla oyalanıyorlardı. Yüce Allah da onları helâk olmakla ve can yakıcı azap ile tehdit etti. Salih mü'minler ise cennette pek büyük bir kurtuluş ile kurtulacaklar.

2. Sûre, daha sonra yüce Allah'ın salih kullarına zulüm ve işkence eden düşmanlarından intikam alma kudretini söz konusu etmektedir. Böylelikle mü'minlere Allah'a ve Resûlü'ne imanlarından onları vazgeçirmek için işkence eden Mekke kâfirlerine bu hadiseden ibret almaları istenmiştir.

3. Sûre, Kur'ân-ı Mecid'in azametini, Allah'ın onu değişmeden ve değiştirilmeden korumuş olduğunu açıklayarak sona ermektedir.

Burûc Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min, akidesi ve imanı uğrunda canını feda eder.

2. Mü'min, hangi zorluk ve engellemeler ile karşılaşırsa karşılaşsın akidesine sımsıkı sarılır.

3. Kâfirler her zaman mü'minlere kin beslerler ve mü'minleri mümkün olan her bir yolu kullanarak dinlerinden vazgeçirmek isterler. O halde mü'minlerin her zaman ve mekânda onların hile ve tuzaklarına karşı uyanık olmaları gerekir.

4. Yüce Allah, mü'min kullarına yardım eder ve kâfirlerden intikam alır.

5. Kur'ân-ı Kerim, semavî kitapların en büyüğü ve en şereflisidir. Yüce Allah onu fazlalıktan ve eksiklikten korumuştur. Bu sebeple bu kitapta herhangi bir değişme ve bir değiştirme meydana gelmez.

86- TÂRIK SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 17 âyettir)

Sûre adını ilk âyette geçen ve orada "yıldız" anlamına gelen târık kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun göğe ve târıka,"** -yüce Allah geceleyin doğup gündüzün gizlenen yıldıza yemin etmektedir.-

2- **"Târık'ın ne olduğunu ne bildirdi sana?"**

3- **"O"** aydınlığı ile (karanlığı) **"delip geçen yıldızdır."**

4- **"Üzerinde bir gözetleyicinin"** meleklerden bir koruyucunun **"bulunmadığı hiçbir nefs"** hiçbir kimse **"yoktur."**

5- **"O halde bir bakıversin insan neden yaratılmış olduğuna."**

6- **"O atılıp dökülen bir sudan"** hızlıca atılan meniden **"yaratılmıştır."**

7- **"O su"** erkek ve kadının sırtındaki **"omurga ile"** erkek ve kadının **"göğüs kemikleri arasından çıkar."**

8- **"Şüphe yok ki O, onu döndürmeye elbette güç yetirendir."**

9- **"O günde gizlilikler"** nefislerin gizleyip sakladıkları **"açığa çıkartılır."**

10- "(O günde) **onun ne bir gücü olur, ne de bir yardımcısı."**

11- **"Andolsun dönüşlü"** yağmurlu **"olan semaya,"**

12- **"Yarılan yere"** yeri yararak çıkan bitkiye **"ki,"**

13- "Şüphesiz o, kesinlikle ayırt edici bir sözdür." Elbette bu Kur'ân hak ile bâtılı birbirinden ayırır.

14- "O bir şaka değildir."

15- "Gerçekten onlar oldukça hile yapıyorlar."

16- "Ben de bir hile yaparım."

17- "Bu sebeple o kâfirlere mühlet ver." Onlardan intikam alınması hususunda acele etme! **"Onlara azıcık mühlet ver."** Bu sözlerle onlar oldukça şiddetli azap ile tehdit edilmektedirler.

Târık Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Yüce Allah'ın ölümden sonra diriltmeye kâdir olduğuna dair delil getirilmekte ve her insanın üzerinde meleklerden koruyucular olduğu beyan edilmektedir.

2. Âhirette gizlilikler, sırlar açığa çıkarılacak ve orada kendisine yardım edecek kimseyi bulamayacak olan insanın güçsüzlüğü anlaşılacak.

3. Kur'ân-ı Kerim'den ve onun doğru olduğundan söz edilmekle birlikte günahkâr kâfirler de can yakıcı azap ile tehdit edilmektedir.

Târık Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Gafil kimselerin bir tek, gücü her şeye yeten bir ilâhın varlığına, hesaba çekilmenin, amellerin karşılıklarının görüleceğine, âhirette ya pek çetin ve ağır azabın yahut ebedi ve kalıcı pek büyük nimetlerin bulunacağına dikkatlerini çekmek.

2. İnsan gözetilmekte, amelleri -lehine ya da aleyhine- hesap edilmek üzere kaydedilmektedir.

3. Her zaman için kendisinden yaratıldığı aslını hatırlamak insanın görevidir. Böylelikle büyüklenmez, yüce Allah'ın üzerindeki nimetine karşı nankörlük etmez.

4. Kur'ân-ı Kerim ciddidir, onda şaka yoktur, hepsi doğrudur. Çünkü o yüce Allah tarafından gelmiştir ve bu kitap, hak ile bâtılı birbirinden ayırt eder.

5. Şanı yüce Allah, zalimlere süre tanır ama onları azaplandırmakta acele etmez çünkü Kıyâmet gününde onları cezalandıracaktır.

87- A'LÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 19 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen, "en yüce, en üstün" mânâsındaki a'lâ kelimesinden almış olup kaynaklarda yaygın olarak bu adla tanınmaktadır. "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ" ve "Sebbih" adlarıyla da anılmaktadır (İbn Âşûr, XXX, 280).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "En yüce Rabbinin ismini tesbih et!" Ey Muhammed, Rabbini her türlü kusurdan tenzih et!

2- "O ki, yaratıp düzenleyendir." Hepsinin hilkatini sapasağlam yapandır.

3- "O ki, takdir edip" her şeyin özelliklerini, ayrıcalıklarını tespit edip **"yol gösterendir."**

4- "O ki, meralar" taze yaş ot **"çıkaran"** bitiren,

5- "Sonra da onu kupkuru ve simsiyah hale getirendir." Önceleri yeşilken kurumasını ve kararmasını sağlayandır.

6- "Sana okutacağız ve sen unutmayacaksın,"

7- "Allah'ın dilediği müstesnâ. Şüphe yok ki O, açık olanı da bilir, gizli kalanı da."

8- "Biz sana o en kolay olanı gerçekleştirme" kolay yola ve müsamahakâr şeriata uyma **"başarısını vereceğiz."**

9- "O halde -eğer öğüt fayda verirse- sen de öğüt ver."

10- "Korkan kimse öğüt alacak."

11- "Oldukça bahtsız" bedbaht kâfir **"olan kimse ise ondan kaçacaktır."**

12- "O ki, en büyük ateşe girecek,"

13- "Sonra orada hem ölmeyecek, hem de hayat bulmayacaktır."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَىۙ (١) اَلَّذ۪ي خَلَقَ فَسَوّٰىۖ (٢) وَالَّذ۪ي قَدَّرَ فَهَدٰىۖ
(٣) وَالَّذ۪ٓي اَخْرَجَ الْمَرْعٰىۖ (٤) فَجَعَلَهُ غُثَٓاءً اَحْوٰىۜ (٥) سَنُقْرِئُكَ
فَلَا تَنْسٰىۙ (٦) اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰىۜ (٧)
وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰىۚ (٨) فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰىۜ (٩) سَيَذَّكَّرُ
مَنْ يَخْشٰىۙ (١٠) وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَىۙ (١١) اَلَّذ۪ي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرٰىۚ (١٢)
ثُمَّ لَا يَمُوتُ ف۪يهَا وَلَا يَحْيٰىۜ (١٣) قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰىۙ (١٤) وَذَكَرَ اسْمَ
رَبِّه۪ فَصَلّٰىۜ (١٥) بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَاۘ (١٦) وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَاَبْقٰىۜ
(١٧) اِنَّ هٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْاُولٰىۙ (١٨) صُحُفِ اِبْرٰه۪يمَ وَمُوسٰى (١٩)

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

هَلْ اَتٰيكَ حَد۪يثُ الْغَاشِيَةِۜ (١) وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌۙ (٢) عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌۙ
(٣) تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةًۙ (٤) تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍۜ (٥) لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ اِلَّا
مِنْ ضَر۪يعٍۙ (٦) لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْن۪ي مِنْ جُوعٍۜ (٧) وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌۙ
(٨) لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌۙ (٩) ف۪ي جَنَّةٍ عَالِيَةٍۙ (١٠) لَا تَسْمَعُ ف۪يهَا لَاغِيَةًۜ (١١)

14- "Gerçek şu ki: Umduğunu elde eder iyice temizlenen,

15- "Ve Rabbinin adını anarak namaz kılan."

16- "Oysa siz dünya hayatını tercih edersiniz," üstün tutarsınız.

17- "Hâlbuki ahiret hem daha hayırlı, hem de daha kalıcıdır."

18- "Şüphe yok ki bu, önceki sahifelerde,"

19- "İbrahim ile Musâ'nın sahifelerinde de vardır." Bu sûrede sözü edilen öğütler hiç şüphesiz İbrahim ve Musâ (ikisine de selâm olsun) a indirilmiş eski sahifelerde vardır.

A'lâ Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Şerefli sûre, aziz ve celil Allah'ın bazı sıfatlarından, kudret ve vahdaniyetin delillerinden söz etti.

2. Sonra yüce Allah'ın, Resûlü'nün bu Kur'ân'ı ezberleyip bellemesini ve bütün işlerini onun için kolaylaştıracağının teminatını verdiğini bildirdi.

3. Sûre, nefsini küfürden ve günahlardan arındırıp iman ve salih amel ile tertemiz edenin umduğunu elde edip kurtulacağını dile getirerek sona ermektedir.

A'lâ Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah'a bütün kemal ve azamet bildiren nitelikleri nispet etmeli, onu her türlü kusurdan tenzih etmeliyiz.

2. Yüce Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'i hıfzedip bellemeyi, kendisine kolaylaştırması sûreti ile Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) üzerindeki lütfu pek büyüktür.

3. -Yerde olsun gökte olsun hiçbir şeyşanı yüce Allah'a gizli kalmaz.

4. Kurtuluş ve başarı namazdadır. Çünkü namaz Allah'a imana, onu sevmeye ve O'na itaat etmeye dair delildir.

5. Akıllı kimseler âhireti dünyadan üstün tutanlardır. Çünkü dünya geçicidir, âhiret ise kalıcı olandır.

88- GÂŞİYE SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 26 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "örten" anlamına gelen gâşiye kelimesinden almıştır. "Hel etâke..." adıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Sana, örtüp bürüyenin"** Kıyâmetin **"haberi geldi ya."**

2- **"Yüzler vardır ki o gün. korkulu ve zelildir."** Öne eğilmiştir.

3- **"Amel etmişler, yorulmuşlardır."** Cehennem ateşinde kendisini yoracak ve bedbaht edecek işte/azapta sürekli kalacaktır.

4- **"Kızgın bir ateşe gireceklerdir."**

5- **"Son derece sıcak"** harareti en ileri dereceye ulaşmış **"bir çeşmeden içirileceklerdir."**

6- **"Onlar için dari'den"** diken gibi acı ve kötü kokan cehennemdeki bir yiyecekten **"Başka bir yiyecek yoktur."**

7- **"O ne semirtir, ne de açlığa karşı fayda verir."**

8- **"Yüzler de vardır ki, o gün nimetin eseri görülür onlarda,"**

9- **"Amellerinden dolayı hoşnutturlar,"**

10- **"Yüksek bir cennettedirler."**

11- **"Orada boş bir söz işitmezler."** Cennette, boş sövgü ya da çirkin bir söz işitilmez.

12- **"Orada akan"** ebediyyen kesilmeyen, suyu hep akan **"bir pınar** (birçok pınarlar) **vardır."**

13- **"Orada yüksek tahtlar vardır,"**

14- **"Yerleştirilmiş sürahiler,"**

15- **"Dizilmiş"** otururken onları dinlendirmek maksadıyla yerleştirilmiş **"yastıklar,"**

16- **"Ve etrafa yayılmış son derece kıymetli yaygılar"** cennetin her yerinde oldukça değerli halılar **"vardır."**

17- **"Artık, onlar bakmazlar mı devenin nasıl yaratıldığına?**

18- **"Göğün nasıl yükseltildiğine?"**

19- **"Dağların nasıl"** yerin üzerinde **"dikildiklerine"** sağlamca yerleştirildiklerine?

20- **"Ve yerin nasıl yayılıp döşendiğine?"**

21- **"Artık sen hatırlat, sen ancak bir hatırlatıcısın."**

22- **"Üzerlerine musallat olan bir zorba değilsin."**

23- **"Fakat kim"** verilen öğütten **"yüz çevirip inkâr ederse,"**

24- **"Allah onu"** cehennem ateşinde **"en büyük azap ile azaplandırır."**

25- **"Şüphesiz onların dönüşleri"** ölümden sonra hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarının görülmesi için gelişleri **"yalnız Bizedir."** Yalnız Allah'a olacaktır.

26- **"Sonra da hesaplarını görmek de şüphesiz yalnız Bize aittir."**

Gâşiye Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Kıyâmetten, Kıyâmetin dehşetli hallerinden, kâfirin Kıyâmette göreceği azaptan, mü'minin de yine Kıyâmette karşı karşıya kalacağı nimetlerden söz etmektedir.

2. Yüce Allah'ın deveyi, semâyı, dağları ve insanların üzerinde yaşamasına elverişli yeri yaratmasında, onun birliğine ve kudretine delil vardır.

3. İnsanlara ölümden sonra hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarını görmek için, hep birlikte Allah'a dönecekleri hatırlatılmakta, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in de ancak bir öğüt verip hatırlatan olduğu da ifade edilmektedir.

Gâşiye Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet günündeki dehşetli hallerden ve zorluklardan kurtulabilmemiz için âhiret gününü hesaba katmalıyız. Çünkü cehennemde masiyet ve günahların çeşitlerine göre çeşitli azaplar olacaktır.

2. İnsanların dikkatleri kâinata çekilmektedir ki, iyice düşünsünler ve bunun sonucunda yüce Allah'ın vahdaniyetine derinden imana ulaşsınlar.

3. Yüce Allah'ın deveyi yaratmasında hayret verici birçok özellikler vardır. Çünkü develer pek güçlü olmakla birlikte, gücü pek olmayan herkes tarafından itaatle yönlendirilebilmektedir. Susuzluğa karşı son derece sabırlıdır. Çölde pek uzun mesafeler kat edebilir. Develerin tüylerinden, etlerinden, sütlerinden yararlanırız.

4. İlim adamları insanlara güzel bir şekilde öğüt vermekle, insanları imana zorlamamakla görevlidirler. Çünkü hidâyet Allah'tandır.

89- FECR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 30 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "tan yerinin ağarması, sabah aydınlığı" anlamlarına gelen fecr kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun fecre,"**

2- **"Ve on geceye,"** Zülhicce'nin ilk on gecesine,

3- **"Hem çifte, hem de teke,"** -yüce Allah, çift olanları ile tek olanları ile yarattığı bütün eşya adına yemin etmektedir. Ya da yaratılmışlara ve yaratana yemindir. Allah en iyi bilendir.-

4- **"Yürüyüp gittiği zamanda geceye ki,"**

5- **"Gerçekten bu, akıl sahibi olanlar için bir yemindir değil mi?"**

6- **"Görmedin mi Rabbinin nasıl ettiğini Âd kavmine?"**

7- "Yüksek direkli" oldukça sağlam ve pek yüksek yapıları olan **"İrem'e?"** Bu onların atalarının adı olup kabile onun adını almıştır.

8- "Ki onun şehirlerde benzeri yaratılmamıştı."

9- "Ve vadi(ler)**de kayaları oyan Semûd'a"** kayaları yontup orada evlerini yapan Salih (aleyhisselâm)'ın kavmine,

10- "Ve kazıklar" ordular **"sahibi Firavun'a,"**

11- "Onlar ki memleketlerde azgınlık etmişlerdi,"

12- "Onlar oralarda fesadı arttırmışlardı."

13- "Bundan dolayı Rabbin de onların üzerine bir azap kamçısı" oldukça şiddeti çeşitli azaplar **"yağdırdı."**

14- "Çünkü Rabbin gözetlemededir."

15- "Ama insan, Rabbi kendisini sınayıp" deneyip **"de ona ikramda bulunup nimetler verse: Rabbim beni şereflendirdi, bana lutfetti, der."**

16- "Fakat ne zaman onu deneyip rızkını daraltırsa bu sefer" Sabrının azlığı ile birlikte Allah'tan şikâyet ederek: **"Rabbim beni alçalttı, der."**

17- "Hayır, bilakis siz yetime ikramda bulunmazsınız."

18- "Yoksula yedirmek için de birbirinizi teşvik etmezsiniz."

19- "Mirası da helâl, haram demeden alabildiğine yersiniz." Helâl ve haram ayırımı yapmaksızın kadınların ve küçüklerin miraslarını yersiniz.

20- "Malı da ondaki hiçbir hakka riayet etmeksizin" alabildiğine tutku ve cimrilikle birlikte onu **"pek çok seversiniz."**

21- "Böyle yapmayın! Yer dağılıp, zerreler gibi parça parça edildiğinde,"

22- "Rabbin gelip melekler de" ardı arkasına **"saf saf dizildiğinde,"**

23- "Ki o gün, cehennem de getirilmiş olacaktır. İşte o gün, insan hatırlayacaktır. Ama hatırlamanın ona ne faydası olur ki?" Bu hatırlamanın ona hiç faydası olmayacaktır.

24- "Keşke hayatım için önceden göndermiş" dünyada âhiretteki ebedi hayatımda bana faydalı olacak salih ameli önceden işlemiş **"olsaydım, der."**

25- "Artık o gün de onun azabı gibi hiçbir kimse azap yapamaz."

26- "Onun bağladığı gibi de kimse bağlayamaz." Yüce Allah'ın günahkârları cehennemde azap için zincirlere bağlaması söz konusu edilmektedir.

27-"Ey yakîn ile huzur bulmuş nefs!"

28- "Kendin razı olmuş ve rızaya ermiş olarak dön Rabbine!"

29- "Haydi katıl (salih) **kullarıma,"**

30- "Ve gir cennetime!"

Fecr Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, aklı başında herkes için pekiştirilmiş bir yemin ile yüce Allah'ın, kâfirleri ve suçluları azaplandıracağını belirterek başlamaktadır.

2. Sûre, Allah'ın Resûllerini yalanlamaları sebebi ile geçmiş bazı ümmetlerin üzerine inen azap ve yıkıma dair kıssaları özlü bir şekilde hatırlatmaktadır.

3. Sonra yüce Allah'ın bu dünya hayatında kullarını zenginlik ve fakirlik ile sınadığını ve insanın mala aşırı sevgi besleme tabiatını da açıklamaktadır.

4. Ayrıca âhireti, âhiretin dehşetli hallerini, Kıyâmet gününde insanların bahtiyar kimseler ile bedbaht kimseler olmak üzere iki kısma ayrılacağını, şerli nefsin akıbeti ve fayda vermeyeceği bir zamanda pişmanlık duymasını, hoş ve temiz nefsin de varacağı yeri dile getirmektedir.

Fecr Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah bazı zamanları diğer bazı zamanlara, bazı günleri ve geceleri diğerlerine üstün tutmuştur.

2. İslâm zamanı tazim etmiş, önemini açıklamıştır. Çünkü zaman hayatın kendisidir. Biz bunu şanı yüce Allah'ın herhangi bir vakti söz konusu ederek yemin ettiği bütün sûrelerden öğrenebiliyoruz: *"Andolsun örtüp bürüdüğü zaman geceye"; "Andolsun kuşluk vaktine ve örttüğü zaman geceye"; "Andolsun asra, muhakkak insan ziyandadır."* buyruklarında olduğu gibi.

3. Tarihin incelenip geçmişlerin durumlarının bilinmesinin pek çok faydası vardır. Bunların en önemlisi ise onların başına gelenlerden öğüt almaktır. Böylelikle onların hatalarından uzak kalır, iyi işlerine de sarılırız.

4. Şanı yüce Allah, güçleri ve saltanatları hangi noktaya gelirse gelsin zalimleri zelil edip alçaltmaya kâdir olandır.

5. Bolluk ve rahat zamanlarında büyüklük taslamak, Rabbini unutmak, zorlu ve sıkıntılı zamanlarda ümit kesip üzülmek, kâfirin tabiatındandır. Mü'min ise bir zenginlik, bir sağlık ya da bunların dışında bir nimet elde ettiği zaman Rabbine şükreder, hoşlanmadığı bir hal ile karşılaştığı zaman da sabreder ve üzülmez.

6. Kâfir malı sever, hangi yoldan olursa olsun helâle, harama aldırmadan onu toplayıp biriktirmeye olanca gayretini harcarken onu infak etmekte ileri derecede cimrilik gösterir. Mü'min ise o malı yüce Allah'ın rızasına ermek için bir araç edinir. Ancak helâl yoldan onu toplar ve hayır yollarında onu infak etmekte cimrilik göstermez.

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبّ۪ٓي اَكْرَمَنِۜ
﴿١٥﴾ وَاَمَّٓا اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبّ۪ٓي اَهَانَنِۚ ﴿١٦﴾
كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَت۪يمَۙ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَٓاضُّونَ عَلٰى طَعَامِ
الْمِسْك۪ينِۙ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ اَكْلًا لَمًّاۙ ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ
حُبًّا جَمًّاۜ ﴿٢٠﴾ كَلَّٓا اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّاۙ ﴿٢١﴾ وَجَٓاءَ رَبُّكَ
وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّاۚ ﴿٢٢﴾ وَج۪ٓيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ
الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰىۜ ﴿٢٣﴾ يَقُولُ يَا لَيْتَن۪ي قَدَّمْتُ لِحَيَات۪يۚ
﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُٓ اَحَدٌۙ ﴿٢٥﴾ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُٓ اَحَدٌۜ
﴿٢٦﴾ يَٓا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُۗ ﴿٢٧﴾ اِرْجِع۪ٓي اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَّةًۚ ﴿٢٨﴾ فَادْخُل۪ي ف۪ي عِبَاد۪يۙ ﴿٢٩﴾ وَادْخُل۪ي جَنَّت۪ي ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْبَلَدِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ عِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
لَٓا اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ ﴿١﴾ وَاَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ ﴿٢﴾ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَۙ
﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ ف۪ي كَبَدٍۜ ﴿٤﴾ اَيَحْسَبُ اَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌۢ
﴿٥﴾ يَقُولُ اَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًاۜ ﴿٦﴾ اَيَحْسَبُ اَنْ لَمْ يَرَهُٓ اَحَدٌۜ ﴿٧﴾

90- BELED SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 20 âyettir)

Sûre adını ilk iki âyetinde geçen, "şehir, memleket" anlamlarına gelen ve Mekke için kullanılan beled kelimesinden almıştır. Ayrıca "Lâ uksimü" adıyla da anılmaktadır (Buhârî, "Tefsîr", 90).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Yemin olsun bu beldeye," Mekke-i mükerremeye,

2- "Sen bu beldede bulunmakta iken," ey Muhammed, sen burada ikâmet ediyorken,

3- "Babaya ve doğana ki;" -yüce Allah, Âdem'e ve onun soyundan gelenlere yani doğuran ve doğan herkese yemin etmektedir.-

4- "Biz insanı and olsun bir zorluk" ve meşakkat **"içinde yarattık."**

5- "O hiç kimsenin kendisine asla güç yetiremeyeceğini mi sanır?" Büyüklük taslayan insan böyle bir zan mı beslemektedir?

6- **"O der ki: Ben yığın yığın"** pek çok miktarda **"mal tükettim."** harcadım.

7- **"O, kimsenin kendisini asla görmediğini mi zanneder?"**

8- **"Biz ona vermedik mi iki göz,"**

9- **"Bir de bir dil ve iki dudak?"**

10- **"Ve Biz ona iki de yol gösterdik."** Allah ona hayır ve şer yollarını açıklamıştır.

11- **"Fakat o, sarp yokuşa saldıramadı."** Yani neden hayır ameller uğrunda kendisine karşı mücadele ederek malını faydalı olacak yollarda harcamadı ki?

12- **"O sarp yokuşun ne olduğunu sen nereden bileceksin?"** Yokuşu aşmanın ne olduğunu sana bildiren nedir? Bu ifade bu işin ne kadar büyük ve önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

13- **"O, kul azad etmektir."** Allah için köleleri özgürleştirmektir.

14- **"Yahut açlığın çok olduğu bir günde yemek yedirmektir."**

15- Seninle arasında **"akrabalığı olan bir yetime,"**

16- **"Yahut topraklara düşmüş bir yoksula,"** sefalet içerisindeki bir fakire,

17- **"Bundan sonra da iman edenlerden ve birbirlerine sabrı tavsiye, merhameti"** ve şefkati **"tavsiye edenlerden olmasıdır."**

18- **"İşte bunlar Meymene sahipleridir."** Cennetliklerdir.

19- **"Âyetlerimizi inkâr edenler ise onlar Meş'eme sahiplerinin"** cehennemliklerin **"ta kendileridir."**

20- **"Üzerlerinde de kapıları sımsıkı kapatılmış"** kilitlenmiş **"bir ateş vardır."**

Beled Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in şanını büyültmek ve ona ikram olmak üzere doğduğu Haram Beldeye yemin ederek başlamakta ve insanın bu dünya hayatı boyunca meşakkat ve yorgunluk içerisinde yaratıldığını açıklamaktadır.

2. Daha sonra Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i yalanlayıp mallarını övünmek ve bâtıl uğrunda harcayan bazı kâfirleri söz konusu etmekte, kesin deliller ile onlara cevap vererek tutumları reddedilmektedir. Çünkü gerçek şu ki, insan kendisine nimetleri ihsan eden yaratıcısını unutur ve şüphesiz o, dünyada yaptığı amellerden ötürü âhirette hesaba çekilecektir.

3. Daha sonra sûre, insanın bu dünya hayatındaki imanı ve salih amelleri ile ancak karşısında durabileceği Kıyâmetin dehşetli hallerinden söz etmektedir. Köleleri özgürlüklerine kavuşturmak, muhtaç yetimlere malî infakta bulunmak, bununla birlikte sabrı ve merhameti karşılıklı olarak tavsiye etmek bu amellere örnektir.

4. Sûre, Kıyâmet gününde mü'minler ile kâfirler arasında fark olacağını belirterek sona ermektedir. Çünkü mü'minler gerçekten mutlu olacak olanlardır. Kâfirler ise bedbaht olacaklardır.

Beled Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Mekke-i mükerreme pek faziletli ve pek büyük bir şehirdir. Çünkü orada Mescid-i Haram ve şerefli Kâbe vardır, orada Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) doğmuştur.

2. İnsan annesinin karnında yaratıldığı andan ölünceye kadar, hayatını koruyabilmek için sürekli bir mücadele içerisindedir. O, ya cennete ulaşmak için yahut da cehenneme varmak için çalışıp

çabalar, uğraşıp durur. Âhirette ise bedbahtlar için en büyük yorgunluk, bahtiyar ve mutlular için ise en büyük rahat ve dinlenme söz konusu olacaktır.

3. Başkalarına karşı övünmek, ön plana çıkmak ve adının işitilmesi arzusu ile mal harcamanın hiçbir faydası yoktur, bunun için sevap almak da söz konusu değildir.

4. Yüce Allah'ın üzerimizdeki nimetleri pek çoktur. Bunların bir kısmı görünen nimetlerdir. İki göz, dil, dudaklar ve diğer organlar buna örnektir. Bir kısmı da iç dünyamız ile alakalıdır. Hayır ve şer yollarının gerektiği gibi açıklık kazanmış olması buna örnektir. Böylelikle aklı başında kişi mutluluk yolunu seçer ve bedbahtlık yolundan uzak kalır.

5. İman ile birlikte salih ameller kişiyi Kıyâmet gününün dehşetlerinden korur.

6. İslâm, yetimin durumuna itina göstermiş, onun görüp gözetilmesi için teşvikte bulunmuştur. Aynı zamanda İslâm fakirlerle, muhtaçlarla, zayıflarla da gerektiği gibi ilgilenmiş, onlara yardımcı olmayı teşvik etmiştir.

91- ŞEMS SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 15 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen "güneş" anlamındaki şems kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun güneşe ve aydınlığına,"** -yüce Allah güneşe ve aydınlığına yemin buyurmaktadır.-

2- **"Arkasından geldiği zaman aya,"**

3- **"Ona parlaklık verdiği zaman"** onu ortaya çıkartan **"gündüze,"**

4- **"Onu örtüp kapladığı"** battığı zaman güneşin ışığını örtüp her tarafı karartmasına sebep olduğu **"zaman geceye,"**

5- **"Semâya ve onu bina edene,"**

6- **"Yere ve onu döşeyene,"** onu insanların ve hayvanların orada yaşamasına elverişli hale getirene,

7- "Her bir nefse ve onu düzenleyene,"

8- "Sonra da ona hem kötülüğü, hem de takvâyı ilham edene ki;"

9- "Onu temizleyen muhakkak felâh bulmuştur."

10- "Onu örten" küfür ve masiyetlerle nefsini değersizleştiren **"kimse de muhakkak ziyana uğramıştır."**

11- "Semûd kavmi azgınlıkları" tuğyanları ve haddi aşmaları **"sebebi ile yalanladı."**

12- "Onların en bedbahtları" kavmin en bedbaht olanları, en ileri derecede doğru yoldan uzaklaşmış olanları **"kalkıp gittiği zaman,"**

13- "Allah'ın Resûlü onlara: Allah'ın devesin(i kesmek)**den ve su içmesin**(i engellemek)**ten sakının, demişti."**

14- "Fakat onlar onu yakaladılar, sonra da onu kestiler." Dişi deveyi öldürdüler, **"Bunun üzerine Rableri günahları sebebi ile onlara azap gönderiverdi."** Bu azgınlıkları sebebi ile Allah hepsini toptan helâk etti **"ve hepsini bir yaptı."** verilen ceza ile kabilenin tümünü aynı şekilde helâk etti.

15- "O, bunun sonucundan da korkmaz." Çünkü kimse ona yaptığı dolayısı ile soru soramaz.

Şems Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, insan nefsinin tabiatını, Allah'ın onun tabiatında yerleştirdiği hayrı ve şerri söz konusu ettikten sonra, Salih (aleyhisselâm)'ın kavmi olan Semûd'un, Resûllerini yalanlayıp dişi deveyi kesmelerini hatırlatmaktadır. Hâlbuki Allah'ın Resûlü Salih (aleyhisselâm) onları, o dişi deveyi kötü bir maksatla yakalamaktan sakındırmıştı. Onlar ise emrine başkaldırdılar, yüce Allah da onları helâk etti.

Şems Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Yüce Allah, beşerî nefsi hayra ve şerre istidatlı olarak yaratmıştır. İnsan da bu iki yoldan birisini seçmekten sorumludur.

2. Bir toplumda şer baskın bir hal alıp kötülük çoğalacak olursa sorumluluk herkesindir, ceza da salih olanları da fesat çıkartanları da kapsar. Buna sebep ise salih kimselerin fesat çıkartıcılara karşı sorumluluklarını yerine getirmeyişleri, onları fesat çıkarmaktan ve zulmetmekten alıkoymayışlarıdır.

92- LEYL SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 21 âyettir)

Sûre adını ilk âyette geçen ve "gece" anlamına gelen leyl kelimesinden almıştır. Ayrıca "Ve'l-Leyli izâ yağşâ" diye de anılmaktadır (Buhârî, "Tefsîr", 92; İbn Âşûr, XXX, 377).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun"** karanlığı ile eşyayı **"örtüp bürüdüğü zaman geceye,"**

2- **"Ağarıp"** ışığı ile **"açıldığı"** kendisini gösterdiği **"zaman gündüze,"**

3- **"Erkeği de dişiyi de yaratana ki;"**

4- **"Şüphesiz sizin yapıp ettikleriniz"** ameliniz **"çeşit çeşittir."** Biri diğerinden farklıdır.

5- **"Artık kim verir ve sakınırsa,"**

6- **"O, el-Hüsnâ'yı"** cenneti ya da İslâm'ı **"doğrularsa,"**

7- **"Biz de ona kolay olanı kolaylaştırırız."**

8- **"Ama kim cimrilik eder ve kendisini müstağnî görürse,"** Allah'ın nezdindeki mükâfat ve sevaba ihtiyaç duymazsa,

9- **"O, el-Hüsnâ'yı da yalanlarsa,"**

10- **"Biz de ona en zor olanı** (isyanı) **kolaylaştırırız."**

11- **"Alçaldığı"** cehennem ateşine düştüğü **"zaman malı kendisine fayda vermez."**

12- **"Hidayete iletmek şüphesiz ki Bize aittir."**

13- **"Âhiret te, dünya da elbette ki Bizimdir."**

14- **"İşte Ben, sizi oldukça alevli"** alev alev yanan **"bir ateşi haber vererek korkuttum."**

15-16- **"Oraya yalanlayıp yüz çeviren en bedbaht olandan başkası girmez."**

17-18- **"Hâlbuki malını temizlenmek"** nefsini günahlardan arındırmak **"için veren, çok sakınan kimse ise, ondan uzaklaştırılacaktır."** Bu ateşten uzak tutulacaktır.

19- **"Üstelik onun üzerinde hiçbir kimsenin karşılığı verilmesi gereken bir iyiliği de yoktur."** İnsanlardan kimsenin onun üzerinde bir nimeti yok ki, ona karşılık onu mükâfatlandırması gereksin. Âyet-i kerimeler Bilâl (radıyallâhu anh)'ı satın alıp onu kölelikten ve işkenceden kurtardığı zaman Ebu Bekir es-Sıddîk (radıyallâhu anh) hakkında inmiştir.

20- **"Ancak o yüce Rabbinin rızasını arayarak** (bunu yapmıştır)."

21- **"Yakında da elbette razı olacaktır."**

Leyl Sûresi Nelerden Söz Eder

1. İnsanın bu dünya hayatında çalışıp çabalamasından sonra, sonunda ya cennet nimetlerine ya da cehennem azabına varacağından söz etmektedir.

2. Bazı insanların helâl, haram demeden toplayıp biriktirdikleri mallarının fitnesine kapıldıklarını ve Kıyâmet gününde bu mallarının kendilerine asla fayda vermeyeceğini açıklamaktadır.

3. Sûre, malını Allah'ın rızasını elde etmek ümidi ile çeşitli hayır yollarında infak eden salih mü'mini -Ebu Bekir es-Sıddik'i- örnek vererek sona ermektedir.

Leyl Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Gece ile gündüzün ard arda gelişinde insanlara sayılması imkânsız pek çok faydaları vardır.

2. Mü'min malını helâl yoldan toplar ve onu hayır yollarında infak eder. Kâfir ise hangi yolla olursa olsun mal toplar. Helâl ya da haramın onun için bir önemi yoktur. Arkasından da o malı Allah yolunda infak etmekte cimrilik gösterir. Böyle bir malın bu gibi kimselere âhirette asla faydası olmayacaktır, kesinlikle böylelerinden azabı uzaklaştıramayacaktır.

93- DUHÂ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 11 âyettir)

Sûre adını 1. âyetinde geçen ve "kuşluk vakti" anlamına gelen duhâ kelimesinden almıştır. Ayrıca "Ve'd-duhâ" adıyla da anılmaktadır (Buhârî, "Tefsîr", 93; İbn Âşûr, XXX, 393).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun kuşluk vaktine,"** -yüce Allah güneşin yükseldiği vakte yemin etmektedir-

2- **"Örtüp bürüdüğü** zaman" sükûna erdiği yahut karanlığı koyulaştığı zaman **"geceye ki;"**

3- **"Rabbin seni ne terk etti"** bıraktı, **"ne de sana darıldı."** senden tiksindi.

4- **"Andolsun ki âhiret senin için dünyadan daha hayırlıdır."**

5- **"Elbette Rabbin sana verecek, sen de hoşnut olacaksın."**

6- **"Hem seni bir yetimken bulup barındırmadı mı?"** Yüce Allah yetim olduğun zaman küçük yaşında seni kollayıp gözetmedi mi?

7- **"Şaşkınken"** hayretler içerisinde şaşırıp kalmışken **"seni doğru yola iletmedi mi?"**

8- **"Seni fakirken"** muhtaçken **"zengin kılmadı mı?"**

9- **"O halde yetime gelince, sakın** (onu) **kahretme!"** Küçük görme!

10- **"İsteyene gelince, sakın azarlama!"** Ona ağır söz söyleme ama ya ona bir şeyler ver yahut güzellikle, yumuşaklıkla onu geri çevir.

11- **"Bununla beraber Rabbinin nimetini anlat!"** Rabbinin üzerindeki nimetlerini söyle ve O'na şükret!

Duhâ Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in azametini, Rabbinin yanındaki yerini açıklamakta, ona dünyada ve âhirette pek büyük bağışlar ihsan buyuracağını müjdelemekte ve küçüklüğünden beri Allah'ın üzerindeki lütfunu ona hatırlatmaktadır.

2. Sûre, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e yetime karşı şefkatli olmasını, ihtiyaç sahibi olana yardım etmesini tavsiye edip Rabbinin nimetini dile getirerek bu nimetler karşılığında ona şükretmesini söyleyerek sona ermektedir.

Duhâ Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e dünya ve âhiret hayırlarının müjdesi verildiği gibi salih amelden ayrılmadığı takdirde ümmetine de müjde verilmektedir.

2. İslâm, yetimin korunup himaye edilmesine, bakımının üstlenilmesine özel olarak gayret göstermiş, zayıf ve muhtaçlara yardımcı olmaya teşvikte bulunmuştur.

3. Yüce Allah'ın nimetlerini dile getirmek ve bu nimetlere karşı ona şükretmek gerekir.

94- İNŞİRÂH (ŞERH) SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 8 âyettir)

İnşirah "açılıp genişlemek, huzura kavuşmak" anlamlarına gelmektedir. İlk âyetinde aynı kökten olan fiil kullanıldığı ve Hz. Peygamber'in gönül ferahlığına ve huzura kavuşturulduğu bildirildiği için sûre "İnşirah" adını almıştır. Ayrıca "Şerh, Elem neşrah" adlarıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Biz göğsünü senin için açıp genişletmedik mi?"**

2-3- **"Ve sırtına çok ağır gelen yükünü üzerinden indirmedik mi?"** Allah senin ağır olan yükünü hafifletmedi mi?

4- **"Hem biz şanını da yükseltmedik mi senin?"** Yüce Allah senin şanını dünyada da

âhirette de yükseltmiştir ey Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)!

5- **"Çünkü gerçekten güçlükle beraber kolaylık vardır."**

6- **"Evet, gerçekten güçlükle beraber kolaylık vardır."**

7- **"O halde boş kaldın mı"** bir işi bitirdin mi **"hemen yorul!"** Yaratana ibadette gayret göster.

8- **"Ve yalnız Rabbine yönel!"** Rabbin için niyetin ihlâslı olsun.

İnşirâh Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu değerli sûre, Allah nezdinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in dünya ve âhiretteki pek büyük değerini ve konumunu dile getirdikten sonra düşmanlara karşı zaferin pek yakın olduğunu müjdelemektedir. Sûre, risaletini tebliğ görevini bitirmesinden sonra Allah'ın pek büyük nimetlerine karşı şükür olmak üzere kendisini Allah'a ibadete vermesinin gerekli olduğunu hatırlatarak sona ermektedir.

İnşirâh Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüce Allah nezdindeki pek yüksek konumunu,

2. Müslümanın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e emrettiği ve yasakladığı hususlarda itaat etme görevinin bulunduğunu ve zorlu ve sıkıntılı zamanlarda Allah'tan kurtuluşu beklemesi gerektiğini,

3. Bütün durumlarda niyet ve amelimizi yalnızca Allah için ihlâsla yapmamız gerektiğini.

95- TÎN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 8 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "incir" anlamına gelen tîn kelimesinden almıştır. Ayrıca "Ve't-tîn" ismiyle de anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun incire ve zeytine,"**

2- **"Sinâ"**daki Tûr **"Dağı'na"**

3- **"Ve şu emin beldeye"** Mekke-i Mükerreme'ye **"ki;"**

4- **"Andolsun Biz insanı gerçekten ahsen-i takvimde"** en güzel bir sûret ve görünüşte **"yarattık."**

5- **"Sonra onu aşağıların aşağısına döndürdük."** Sonra o Rabbine itaatin sınırlarının dışına çıktığı için cehenneme vardı.

6- **"İman edip salih amel işleyenler müstesnâ. Çünkü onlar için minnet edilmez"** ardı arkası kesilmez **"bir mükâfat vardır."**

7- **"O halde seni, dini yalanlamaya iten nedir?"**

8- **"Allah Hâkimlerin en hâkimi değil mi?"**

Tîn Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Şanı yüce Allah, insan türünü pek şerefli ve üstün kılmıştır. İmanı ve salih ameli bir arada elde edebilen kimse için arkası kesilmeyen sürekli bir sevap vardır.

2. Yüce Allah'ın kudretinin ve hikmetinin delilleri apaçık olmakla birlikte ölümden sonra dirilişi, hesaba çekilmeyi ve amellerin karşılıklarının verilmesini yalanladığından ötürü kâfir kimseler azarlanmaktadır.

Tîn Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Beyt-i Makdis, Tur Dağı, Mekke-i Mükerreme gibi kutsal yerlerin şeref ve değerleri açıkça ortaya konulmaktadır.

2. Şanı yüce Allah insana inâyetini lütfetmiş, yaşaması ve mutluluğu için bu varlık âlemini ona musahhar kılmıştır. O halde buna Allah'a şükrederek ve O'na ibadet ederek karşılık vermesi de O'nun görevidir.

96- ALAK SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 19 âyettir)

Sûre adını 2. âyette geçen ve "asılıp tutunan" anlamına gelen alak kelimesinden almıştır. Ayrıca "oku" anlamına gelen ilk kelimesinden dolayı "İkra' ve "İkra' bi'smi rabbıke" adlarıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Yaratan Rabbinin adıyla oku!"

2- "O, insanı bir alaktan" donmuş bi kandan **"yarattı."**

3- "Oku! Rabbin en kerim olandır."

4- "O, kalemle öğretendir."

5- "İnsana bilmediğini öğretti."

6- "Sakın! Çünkü insan gerçekten azar."

7- "Kendisini" kişisel görüşünden ötürü **"müstağni"** hiçbir şeye ihtiyacı olmayan **"gördü diye."**

8- "Şüphe yok ki" amellerin karşılıklarının görülmesi için âhirette **"dönüş, ancak Rabbinedir."**

9-10- "Bir kulu namaz kılarken engelleyeni gördün mü?"

11- "Gördün mü? Ya o, doğru yol üzerinde ise?" Haydi bana haber ver! Eğer Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) söz ve davranışında dosdoğru yol üzerinde hidâyet bulmuş birisi ise durum ne olur?

12- "Yahut takvâyı emretti" hidâyete çağırıp ihlâslı olmayı emreden birisi **"ise?"**

13- "Gördün mü, yalanlayıp yüz çevirdi ise;" yani ey Muhammed! Eğer (namazdan alıkoyan kişi) Kur'ân'ı yalanlayıp imandan yüz çeviren birisi ise durumu ne olur, bana haber ver.

14- "Allah'ın muhakkak gördüğünü hiç bilmez mi?"

15- "Sakınsın, eğer vazgeçmezse -andolsun ki- şiddetle yakalayıp çekeriz alnından," onu alnından yakalayıp cehenneme götürürüz,

16- "O yalancı, o günahkâr alnından." -Bu alın sahibi kişi hem yalancıdır hem günahkârdır-

17- "O halde çağırıversin meclisini!" Yapabileceği şey, kavminin meclis müdavimlerini çağırmaktan ibarettir. Ama hiçbir şekilde ona fayda veremeyecekler.

18- "Biz de Zebânileri" azap meleklerini **"çağırıveririz."**

19- "Hayır! Ona itaat etme! Secde et ve yaklaş!"

Alak Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Bu şerefli sûre, Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e vahyin inmeye başlamasını söz konusu etmektedir.

2. Sonra da insanın zenginlik nimeti sebebi ile haddi aştığından ve büyüklenmesinden söz edip böyle bir insana yaptıklarının karşılığını almak üzere Rabbine döneceğini hatırlatmaktadır.

3. Daha sonra sûre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'i tehdit edip duran, namaz kılmamasını söyleyen bedbaht Ebu Cehil'in kıssasını ele almakta ve onu eğer bu dalâlet ve azgınlığını sürdürecek olursa en ağır cezaya uğratılmakla tehdit etmekte, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ona uymamasını, Rabbine ibadeti ve ona yakınlaşmayı sürdürmesini emretmektedir.

Alak Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. İslâm okumaya, yazmaya, ilme çağırmıştır. Çünkü ileri hayatın yolu ve ilerlemenin temeli budur.

2. İnsan, yaratılışı ve hayatının çeşitli aşamaları üzerinde düşünmeli ki öğüt alıp yüce Allah'ın kaderine iman etsin.

3. Ebu Cehil, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in, İslâm ve Müslüman düşmanlarının en ileri düşmanlık edenlerindendir.

4. Namaz, kulu Rabbine yakınlaştıran en faziletli ibadetlerdendir. O halde mü'minin de kendisine, yüce Allah'a isyan etmesini emreden din düşmanlarına itaat etmemesi görevidir.

97- KADİR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 5 âyettir)

Sûrede Kadır gecesinden bahsedildiği için bu adı almıştır. "İnnâ enzelnâ" adıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Doğrusu Biz onu Kadir"** şeref ve azamet **"gecesinde indirdik."**

2- **"Kadir Gecesi'ni sana ne bildirdi?"**

3- **"Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır."**

4- **"Onda melekler ve ruh"** Cebrâil (aleyhisselâm) **"Rabblerinin izni ile her bir iş için"** Allah'ın takdir ettiği her bir iş sebebi ile **"iner de iner."** Sürekli iner durur.

5- **"O, tan yeri ağarıncaya kadar bir selâmdır."** Bu gecede melekler mü'minlere selâm verirler. Yüce Allah bu gecede sadece hayır ve esenlik takdir buyurur.

98- BEYYİNE SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 8 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "açık delil, kesin belge" anlamına gelen beyyine kelimesinden almıştır. "Kayyime, Beriyye, İnfikâk" gibi isimlerle de anılmaktadır. Ayrıca Hz. Peygamber'in bu sûreyi "Lem Yekünillezîne keferû" şeklinde andığı da rivayet edilmiştir (Buhârî, "Tefsîr", 98).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kitap ehlinden"** Yahudilerle Hıristiyanlardan **"ve müşriklerden"** puta tapanlardan, **"kâfir olanlar, kendilerine apaçık delil gelinceye kadar"** küfürden uzaklaşarak **"ayrılmayacaklardı."**

2-3- **"İçinde dosdoğru"** ve adaletli **"hükümlerin yazılı olduğu tertemiz"** bâtılın ve şüphenin söz konusu olmadığı,

Kur'ân-ı Azimuşşanın yazılı bulunduğu **"sahifeleri kendilerine okuyup duran, Allah tarafından gönderilmiş bir Resûldür."**

4- **"Ama kendilerine kitap verilenler ancak kendilerine apaçık delil geldikten sonra ayrılığa düştüler."** Yahudi ve Hıristiyanlardan olan kitap ehli, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvveti hususunda, kimi mü'min, kimi inkârcı olarak ihtilafa ve ayrılığa ancak onun peygamber olarak gelişinden sonra düştüler.

5- **"Hâlbuki onlar ancak dininde ihlâs sahipleri"** ibadeti aziz ve celil Allah'a ihlâs ile yapanlar **"ve Hanifler olarak"** Resûllerin sonuncusu Muhammed ile gönderilen İbrahim dini üzerinde dosdoğru yürüyenler olarak **"Allah'a ibadet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından, zekâtı vermelerinden başkası ile emrolunmadılar. Dosdoğru din işte budur."**

6- **"Gerçek şu ki, ister kitap ehlinden olsun, ister müşriklerden olsun o kâfir olanlar cehennem ateşindedirler. Orada ebedi kalıcıdırlar. Yaratılanların en kötüleri de işte bunlardır."**

7- **"İman edip salih amel işleyenler ise işte bunlar, yaratılmışların en hayırlılarıdır."**

8- **"Onların Rabblerinin yanındaki mükâfatları, altından ırmaklar akan Adn"** daimi kalacakları **"cennetlerdir. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da O'ndan hoşnut olmuşlardır. İşte bu, Rabbinden korkan"** Allah'tan korkup O'na itaat eden, ona isyan etmekten uzak duran **"kimseler içindir."**

Kadir Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, Kadir Gecesi'nin diğer günlerden ve aylardan faziletini dile getirmektedir. Bu ise Kur'ân-ı Kerim'in nüzulüne bir ikramdır. Aynı şekilde sûre, bu gecede yüce Allah'ın emri ile beraberlerinde Cebrâil (aleyhisselâm) olmak üzere meleklerin de arka arkaya indiklerini ve bu gecede Allah'ın mü'min kulları için her türlü hayır, bereket ve selâm (esenlik, rahat ve huzur) indirdiğini de dile getirmektedir.

Kadir Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kur'ân-ı Kerim pek büyük bir kitaptır. Çünkü o yüce Allah'ın kelâmıdır. Kadir Gecesi pek büyük ve şerefli bir gecedir. Çünkü Kur'ân-ı Kerim bu gecede inmeye başlamıştır.

2. Bu gecede ibadet etmek oldukça önemlidir. Çünkü bu gecede yapılan hayırlı ameller Kadir Gecesi bulunmayan bin aydan daha faziletlidir.

3. Yüce Allah bu gecede rahmeti ile tecelli eder, bu gecede melekler çakıl tanelerinden daha çok olacak kadar yere inerler, Allah'ın mü'min kullarına selâm verirler.

Beyyine Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre kitap ehlinin, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in vasıflarını, kendi semavi kitaplarından öğrendikten sonra Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaletine karşı tutumlarını dile getirmektedir.

2. Sûre, aziz ve celil Allah'a ibadeti ihlâslı yapmanın zorunlu olduğunu, âhirette kâfirlerle mü'minlerin ne ile karşılaşacaklarını da anlatmaktadır.

Beyyine Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kitap ehlinin suçlarının ne kadar ağır olduğunu görüyoruz. Çünkü onların Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in risaleti hususundaki ayrılıkları ancak hakkın açık seçik ortaya çıkmasından sonra söz konusu olmuştur.

2. Bütün semavî dinler, -indikleri ortamın ve zamanın şartlarına uygun getirdikleri yasama ve yöntemlerinde farklılıklar olsa bile- Allah'ı tevhide ve güzel ahlâka davet etmeleri bakımından birdir, aralarında herhangi bir fark yoktur.

3. Namaz ve zekât, ibadetlerin en üstünleri ve en önemlileridir.

4. Kâfirler bütün yaratılmışların en şerlileri, salih mü'minler ise bütün yaratılmışların en hayırlılarıdır.

5. İhlâs, inancın ve ibadetin temelidir. Niyet Allah'tan başkasına yönelik ise amellerin sevabı yoktur.

99- ZİLZÂL (ZELZELE) SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 8 âyettir)

Sûrede kıyamet sırasındaki büyük yer sarsıntısından bahsedildiği için "deprem" anlamına gelen zilzâl ismini almıştır. "Zelzele" adıyla da anılmaktadır (İbn Âşûr, XXX, 489)

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Yer, kendine has bir sarsıntı ile" Birinci Nefha sırasında oldukça şiddetli olarak **"sarsıldığı zaman;"**

2- "Yer, içindeki ağırlıklarını" İkinci Nefha sırasında hazinelerini ve ölüleri **"dışarıya çıkardığı zaman;"**

3- "Ve insan: Buna ne oluyor, dediği zaman;"

4- "(Evet), **o gün bütün haberlerini anlatacaktır."** Durumu itibari ile üzerinde neler yapıldığını gösterecektir.

5- "Çünkü Rabbin ona vahyetmiştir." emir vermiştir.

6- "O günde insanlar, amelleri kendilerine gösterilmek için bölük bölük" durumlarına göre ayrılmış oldukları halde **"döneceklerdir."** Kabirlerinden mahşere gitmek üzere çıkacaklardır.

7- "Kim zerre ağırlığınca" en küçük karınca yahut güneş ışığında etrafa saçılıp savrulmuş görülen toz zerreciği ağırlığınca **"bir hayır yapıyorsa onu görecektir."**

8- "Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük yapıyorsa onu görecektir."

سورة الزلزال مدنية وهي ثمان آيات
بسم الله الرحمن الرحيم
إذا زلزلت الأرض زلزالها ﴿١﴾ وأخرجت الأرض أثقالها
﴿٢﴾ وقال الإنسان ما لها ﴿٣﴾ يومئذ تحدث أخبارها
﴿٤﴾ بأن ربك أوحى لها ﴿٥﴾ يومئذ يصدر الناس
أشتاتا ليروا أعمالهم ﴿٦﴾ فمن يعمل مثقال ذرة
خيرا يره ﴿٧﴾ ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره ﴿٨﴾
سورة العاديات مكية
وهي إحدى عشرة آية
بسم الله الرحمن الرحيم
والعاديات ضبحا ﴿١﴾ فالموريات قدحا ﴿٢﴾ فالمغيرات
صبحا ﴿٣﴾ فأثرن به نقعا ﴿٤﴾ فوسطن به جمعا ﴿٥﴾ إن
الإنسان لربه لكنود ﴿٦﴾ وإنه على ذلك لشهيد ﴿٧﴾ وإنه لحب
الخير لشديد ﴿٨﴾ أفلا يعلم إذا بعثر ما في القبور ﴿٩﴾
وحصل ما في الصدور ﴿١٠﴾ إن ربهم بهم يومئذ لخبير ﴿١١﴾

100- 'ÂDİYÂT SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 11 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "koşan atlar" anlamına gelen âdiyât kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "Andolsun harıl harıl koşanlara," -yüce Allah savaş esnasında hızlıca koşunca nefeslerinin sesi işitilen atlara yemin etmektedir-

2- "Ateş çakıp yakanlara," toynaklarının taşa sürtünmesi ile kıvılcımlar çıkartanlara,

3- "Sabahleyin" düşman üzerine aniden **"baskın yapanlara,"**

4- "Derken orada" sabah vaktinde çokluklarından ve hızlıca koşmalarından ötürü **"toz çıkaranlara,"**

5- "Ve bununla bir topluluğun ortasına dalanlara" düşman topluluklarının ortasına hücum edip ortalarında bulunanlara **"ki;"**

6- **"Gerçekten insan Rabbine"** nimetlerine **"karşı çok nankördür."**

7- **"Şüphesiz o da buna elbette şahittir."**

8- **"Ve gerçekten o, mal sevgisinde pek katıdır."**

9- **"Bilmez mi ki kabirlerde olanlar alt üst edildiğinde"** dışarı çıkarıldığında.

10- **"Göğüslerde olanlar da açığa çıkartıldığında"** kalplerde gizli bulunan sırlar da ortaya döküldüğünde,

11- **"Şüphesiz o gün Rabbleri kendilerinden elbette haberdardır?"**

Zilzâl Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu sûre, yerin sarsılacağı, içinde ne varsa dışarı çıkartacağı Kıyâmet gününden söz etmektedir. Meydana gelenlerin dehşetinden kalpler neredeyse yerlerinden sökülüp çıkacaktır. İşte o sırada yer, Rabbinin emri ile üzerinde olan bitenleri söyleyecektir. Sûre daha sonra mahşer, hesaba çekilme, amellerin tartılması ve karşılıkların görülmesi tablolarını canlandırmaktadır. Çünkü orada insanlar küçüğü ile büyüğü ile hayırlısı ile şerlisi ile bütün amellerini -onlardan hiçbir şey kaybolmamış olduğu halde- göreceklerdir.

Zilzâl Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Kıyâmet gününün dehşetli halleri oldukça zor ve çetindir. Çünkü şartlar tamamen değişecek, insanlar hesaba çekilmek ve amellerinin karşılıklarını görmek için kabirlerinden çıkacaklardır.

2. İnsan ne kadar az olursa olsun hayır olan hiçbir ameli de, hiçbir günahı da küçümsememelidir.

'Âdiyât Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, insan nefsindeki inkârı, dünya metaına olan sevgisi ve aşırı cimriliği açıklamak maksadıyla atlara yemin ederek başlamaktadır.

2. Sonra sûre, kabirlerin içinde bulunanların alt üst edilmesi ve göğüslerde saklı bulunanların açığa çıkartılması, Allah'ın ilminin kullarını, onların amellerini kuşattığı ve Kıyâmet gününde bunlara karşılıklarının verilmesi ile ilgili sahneyi hatırlatarak sona ermektedir.

'Âdiyât Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Hangi yol ile olursa olsun Allah yolunda cihad etmek önemlidir. İslâm'ın ilk zamanlarında at, savaş araçlarının en önemlisi idi.

2. İmandan ve İslâm'dan uzak durmak, Rabbinin nimetlerini inkâr etmek, insan tabiatının bir neticesidir. Bu da insanın birçok söz ve davranışında kendisini mal, saltanat gibi dünya metalarını ileri derecede sevmesinde ortaya çıkmaktadır.

101- KÂRİA SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 11 âyettir)

Sûre, ilk âyeti oluşturan ve "sert nesne, korkunç olan, ses ve kapı çalan" anlamlarına gelen kâria kelimesiyle isimlendirilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kâria** (şiddetlice çalan!)" Kıyâmet demektir.

2- **"Nedir o şiddetlice çalan?**

3- **"O şiddetlice çalanın ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

4- **"O gün insanlar darmadağın"** etrafa yayılmış sivrisineğe benzeyen uçucu bir hayvancık olan **"pervaneler gibi olacak."**

5- **"Dağlar da atılmış"** parmaklarla ve benzeri bir aletle ufalanmış, saçılmış **"renkli yün gibi olacak."**

6- **"İşte kimin tartıları ağır gelirse,"** hasenâtı, seyyiâtından fazla olursa,

7- **"Artık o, hoşnut bir yaşayıştadır."** Cennette olacaktır.

8- **"Fakat kimin tartıları da hafif gelirse,"** seyyiâtı hasenâtından fazla olursa,

9- **"Artık onun varacağı yer Hâviye'dir."** Sonunda o cehenneme varacak ve başı üstüne içine düşecektir.

10- **"Onun ne olduğunu sana ne bildirdi?"**

11- "(O) **Çok sıcak bir ateştir."**

102- TEKÂSUR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 8 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "çokluk yarışı, çoklukla övünme" anlamlarına gelen tekâsür kelimesinden almıştır. "Elhâküm" ve "Makbûre" isimleriyle de anılmaktadır (İbn Âşûr, XXX, 517).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Çoklukla övünüş"** dünya meta ve nimetlerinin çokluğu ile birbirinize karşı övünmeniz **"sizi o kadar oyaladı ki,"** Rabbinize itaatten alıkoydu ki,

2- **"Sonunda kabirleri ziyaret ettiniz."** öldünüz ve kabirlere defnedildiniz.

3- **"Sakının! Yakında bileceksiniz."** Bu, kâfirlere ve masiyet işleyenlere bir tehdittir.

4- **"Evet, sakının; ileride bileceksiniz."**

5- **"Sakının, gerçekten kesin bir bilgi ile bilseydiniz."**

6- **"Andolsun, siz"** ey müşrikler, Kıyâmet gününde **"Cahim'i"** cehennemi **"göreceksinizdir."**

7- **"Yine andolsun, onu ayne'l-yakin"** önünüzde tanık olacağınız bir hakikat olarak **"göreceksinizdir."**

8- **"Sonra andolsun o günde"** Allah'ın size nimet olarak ihsan ettiği sağlık, güvenlik, rızık ve daha başka **"nimetlerden elbette sorulacaksınızdır."**

Kâria Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, Kıyâmet gününden ve bugünde gerçekleşecek olaylardan söz eder. İnsanlar pervaneleri andıracaklar, dağlar uzayda toz zerrecikleri gibi uçuşacaklar. Bundan sonra ise amellerin büyük bir dikkatle tartılması, hesap ve amellerin karşılıklarının verilmesi söz konusu olacaktır.

Kâria Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. O çok zorlu günün dehşetli hallerinden kurtulabilmemiz için dünya hayatında iman ve salih ameller ile Kıyâmet günü için hazırlanmak bir zorunluluktur.

2. Hiç kimseye asla zulmetmeyen şanı yüce ve mübarek Allah'ın adaleti sonsuzdur. Çünkü o insanları dünyada iken yapmış oldukları hayır ve şerre göre hesaba çekecek ve amellerinin karşılıklarını ona göre verecektir.

Tekâsur Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu sûrede dünya metaına gömülüp âhireti hesaba katmayanlar uyarılmaktadır. Rabbinin nimetlerini inkâr edip o nimetlere karşılık ona şükretmeyenleri ise cehennem ile karşılaşacaklarını ve cehennemi gerçek bir hakikat olarak göreceklerini bildirerek tehdit etmektedir. Sonradan yüce Allah onları bu nimetleri nasıl kullandıkları hakkında, yani o nimetlerin hakkı olan şükrü yerine getirdiler mi, yoksa Rablerinin üzerlerindeki lütuf ve ihsanını inkâr mı ettiler, diye sorgulayacaktır.

Tekâsur Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Mü'min kişi dünya hayatının metaı ile uğraşarak âhiret için çalışmaktan geri kalmaz. İmanları zayıf olanlar ile kâfirlere gelince, onlar topladıkları mallarla ellerine geçirdikleri dünya metaı ile birbirlerine karşı övünürler. Bu hallerini de mallarının da evlatlarının da kendilerine fayda vermeyeceği kabirlerde yerini almış hareketsiz cüsseler haline gelinceye kadar sürdürürler.

2. İnsan Kıyâmet gününde yüce Allah'ın kendisine ihsan etmiş olduğu nimetlerden bunları nereden kazandı, nerede harcayıp tüketti, bu nimetler karşılığında Rabbine şükür mü etti, yoksa Allah'ın üzerindeki lütfuna karşı nankörlük mü etti, diye sorgulanacaktır.

103- ASR SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 3 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "zaman, çağ, ikindi vakti" gibi anlamlara gelen asr kelimesinden almıştır

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Andolsun asra ki,"** -yüce Allah, Âdemoğullarının hayır ve şer türünden amellerinin meydana geldiği zamana yemin ediyor-

2- **"Gerçekten insan ziyandadır."** Eksilmeyle ve kaybetmeyle karşı karşıyadır.

3- **"İman eden, salih ameller işleyen, birbirine hakkı tavsiye ve sabrı tavsiye edenler müstesnâ."**

Asr Sûresi Nelerden Söz Eder

İnsanların genel olarak dalâlet ve hüsran içerisinde olduklarını, ancak iman ve salih ameller işlemeye sarılıp birbirlerine ısrarla hakkı tavsiye eden, hem bu hususta hem de Allah'a davet etmek yolunda karşı karşıya kaldıkları eziyetler üzerine sabretmeyi tavsiye edenlerin de müstesnâ olduğunu açıklamaktadır.

Asr Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Müslümanın yalnızca hakka bağlı kalması yeterli görülemez. Ondan aynı zamanda başkasına gerekli tavsiyelerde bulunması da istenir.

2. Hakka çağıran kimseler, eziyetlerle karşı karşıya kalırlar. Bu sebeple istediklerine ulaşıncaya kadar sabretmeleri bir zorunluluktur.

104- HÜMEZE SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 9 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen ve "arkadan çekiştirme" anlamına gelen hümeze kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"İnsanları arkadan çekiştiren, yüzlerine karşı onlarla alay eden"** insanları çokça ayıplayan, söz ya da davranışları ile onları küçümseyen **"her kişinin vay haline!"** Ona azap vardır yahut helâk olmuştur.

2- **"O, malı toplayıp onu tekrar tekrar sayandır."**

3- **"Malının gerçekten kendisine ebedi hayat verdiğini"** dünyada ebedi bırakacağını **"sanır."**

4- **"Hayır, o -andolsun ki- Hutame'ye"** cehenneme **"atılacaktır."**

5- **"O Hutame'nin mahiyetini sana ne bildirdi?"**

6- **"Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir ki,"**

7- **"O, kalplerin üzerine çıkacaktır."** Harareti içindekilerin kalplerinin ortalarına-cehennemin içinde hayatta oldukları halde- ulaşıncaya kadar onları yakacaktır.

8-9- **"Muhakkak ki bu, onların üzerlerine uzatılmış direklerle"** kendileri ile kapıların kapatıldığı direklerle **"kapatılmış"** kilitlenmiş **"olacaktır."**

Humeze Sûresi Nelerden Söz Eder

Humeze sûresi insanları ayıplayan, onlardan gıyaplarında kötülükle söz edip konuşanlardan bahsetmektedir. Bunları azap edilmekle ve helâk olmakla tehdit etmektedir. Sûre, aynı zamanda hangi yoldan olursa olsun, mal toplamakla uğraşanları -bu hayatta ebedi kalacaklarmış gibi- de yermekte sonra da bu bedbahtların sonunu zikretmektedir.

Humeze Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. İnsanlardan yererek söz etmemeye yahut onlarla alay etmemeye teşvik etmektedir. Bundan amaç ise İslâm toplumunda sevgi ve muhabbet ruhunu korumaktır.

2. Haram bir yoldan mal toplamak, cimrilik ve mal ile başkalarına karşı övünmek, kişi için dünyada da âhirette de bedbahtlıktır.

105- FİL SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 5 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen fil kelimesinden almıştır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Rabbinin Fil sahiplerine ne ettiğini görmedin mi?"**

2- **"Onların düzenlerini boşa çıkarmadı mı?"** Etkisiz kılıp onu iptal etmedi mi?

3- **"Üzerlerine sürü sürü kuşlar"** birbiri arkasından büyük kuş toplulukları **"gönderdi."**

4- **"Onlara ateşte pişirilmiş çamurdan taşlar atıyorlardı."**

5- **"Sonunda onları yenmiş ekin yaprağı gibi yapıverdi."** Onları hayvanların yediği sonra da üzerine pislediği ağaç yapraklarına ya da samana (benzer bir hale) döndürdü.

Fil Sûresi Nelerden Söz Eder

Ebrehe komutanlığında Kâbe'yi yıkmaya gelen ve Allah'ın helâk ettiği Fil ashabının kıssasını söz konusu etmektedir.

Fil Sûresi Bize Neyi Gösterir

Şanı yüce Allah'ın, Beyt-i Haramı ve Müslümanların kıblesi olan Kâbe'ye ne kadar değer verdiğini ve güçlerine dayanarak büyüklük taslayan ve başkalarına karşı övünen insanları zelil kılıp alçalttığını ifade etmektedir.

106- KUREYŞ SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 4 âyettir)

Sûre adını 1. âyette geçen "Kureyş" kelimesinden almıştır. Ayrıca "Lı-îlâfi Kureyşin" adıyla da anılmaktadır (bk. Buhârî, "Tefsîr", 106; İbn Kesîr, VIII, 512).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kureyş'in güvenlik ve esenliği için,"** Kureyş'in alışkanlık haline getirdiği Yemen'e ve Şam'a yaptığı yolculuklar için,

2- **"Kış ve yaz yolculuklarında kendilerini güvenlik ve esenliğe kavuşturduğu için,"**

3- **"Artık onlar bu Beyt'in"** Kâbe'nin **"Rabbine ibadet etsinler."**

4- **"O ki, kendilerini açlıktan doyuran ve korkudan, kendilerine güvenlik verendir."**

Kureyş Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, yüce Allah'ın Mekkeliler üzerindeki pek büyük nimetlerinden söz etmektedir. Çünkü kendilerine her yıl ticaret için, biri kışın Yemen'e, diğeri yazın Şam taraflarına olmak üzere iki yolculuk yapmayı kolaylaştırmıştı. Onlara güvenlik nimetini ihsan ettiği için, onların ibadetlerini onun nimetlerine şükür olmak üzere yalnızca Allah'a yapmaları gerekmiştir.

Kureyş Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Mekke ahalisinin geçim şartlarının iyileşmesinde ticaretin etkisi açıklanmaktadır. Çünkü şehir, yiyeceğin az bulunduğu çöl bir yerde idi.

2. Nimet ihsan edenin nimetlerine karşı şükür ve lütfunu itiraf etmek vaciptir. Güven nimeti ise yüce Allah'ın kulları üzerindeki en büyük nimetlerindendir.

107- MÂÛN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 7 âyettir)

Sûre adını son âyetinde geçen mâûn kelimesinden almıştır. "Eraeyte, Eraeytellezî, Dîn, Tekzîb, Yetîm" adlarıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Dini yalanlayanı gördün mü?"** Ondan bana haber ver!

2- **"İşte o, yetimi şiddet ve sitemle itendir."** ona zulmedendir.

3- **"Yoksulu doyurmaya"** hiç kimseyi **"teşvik etmeyendir."**

4- **"İşte** *(böyle)* **namaz kılanların"** Allah için değil de gösteriş olsun diye namaza duranların **"vay haline!"** Onlar için azap ya da helâk oluş söz konusudur **"ki,"**

5- **"Onlar namazlarından gaflet içindedirler."** Namazları vakitlerinden sonraya geciktirirler.

6- **"Onlar, hem riyakârlık yapanların ta kendileridir;"** insanlar önünde salih kimselerdir, denilsin diye namaz kılarlar, cömert insanlardır denilsin diye tasadduk ederler;

7- **"Hem de mâûnu"** insanların kendi aralarında birbirlerine sağladıkları basit azıcık yararları **"da engellerler."**

Mâûn Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Sûre, yüce Allah'ın nimetlerini inkâr eden, hesap gününü yalanlayan kâfirlerden ve yaptıkları amelleri ile Allah'tan başkasının rızasını arayan münafıklardan söz etmektedir.

Mâûn Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. İslâm, yetimin durumu ile yakından ilgilenmiş, ona gerektiği gibi itina göstermiş, ona karşı katı bir tutum takınmaktan sakındırmıştır.

2. Hesap gününü yalanlamanın alâmetleri arasında cimrilik, fakir ve yoksullara yemek yedirmemek yahut insanları bu işlere teşvik etmemek de vardır.

3. Namaz vakti geçinceye kadar başka şeylerle uğraşmak ve riyakârlık olmak üzere salih amelleri gösterişli bir sûrette yapmak, münafıkların niteliklerindendir.

108- KEVSER SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 3 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen kevser kelimesinden almıştır. Ayrıca "İnnâ a'taynâ..." ve "Nahr" adlarıyla da anılır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Şüphe yok ki Biz sana Kevser'i"** -cennette bir ırmağın adıdır- **"verdik."**

2- **"O halde, Rabbin için namaz kıl ve"** yüce Allah'a yakınlaşmak, ona şükür olmak üzere **"kurban kes!"**

3- **"Şüphesiz soyu kesik"** izi, etkisi kesilen ya da kendisi hayırsız **"olan, sana buğzedenin ta kendisidir."**

Kevser Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, yüce Allah'ın, nebisi Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e lütuf ve ihsanını düşmanlarının rüsvayy olacaklarının müjdelenmesini ve namazı dosdoğru kılma ve kurbanlığı kesme vaktinin beyânı hususlarını dile getirmektedir.

Kevser Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Bütün yaratılmışlar arasında Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in yüceliği dile getirilmekte, şerefine dikkat çekilmekte, cenab-ı Allah'ın tevhid edilmesi ile amelin yalnızca Allah için ihlâsla yapılmasına da davet edilmektedir.

2. Kurban kesmenin vakti, bayram namazının bitmesinden sonra başlar.

109- KÂFİRÛN SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 6 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "inkârcılar" anlamına gelen kâfirûn kelimesinden almıştır. "Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn, Mukaşkışe, İhlâs, İbadet, Dîn" adlarıyla da anılmaktadır. Ayrıca İhlâs sûresiyle birlikte bu iki sûreye "İhlâsayn (iki İhlâs)" adı verilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"De ki: Ey kâfirler!"**

2- **"Ben sizin ibadet etmekte olduklarınıza"** putlarınıza **"tapmam."**

3- **"Siz de benim ibadet ettiğime"** -ki bir ve tek olarak Allah'tır- **"tapanlar değilsiniz."**

4- **"Ben de sizin ibadet ettiklerinize tapacak değilim."**

5- **"Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz."**

6- **"Sizin dininiz"** Allah'a ortak koşmanız, küfür ve inkârınız **"sizin olsun, benim dinim"** ihlâsım ve tevhidim **"de benim olsun."**

Kâfirûn Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Bu şerefli sûre, yüce Allah'ın tevhidini ve şirkten ve dalâletten uzaklaşıp onlarla ilişkiyi kesmeyi söz konusu etmektedir.

Kâfirûn Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Bir ve tek ve ortağı bulunmayan bir ilâh olan Allah'a ihlâsla ibadet etmeyi ve İslâm dininin müsamahakâr bir din olup kimseyi kendisine girmeye mecbur etmediğini açıklamaktadır.

سُورَةُ الْكَافِرُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّ آيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ يَٓا اَيُّهَا الْكَافِرُونَۙ ﴿١﴾ لَٓا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَۙ ﴿٢﴾
وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَٓا اَعْبُدُۚ ﴿٣﴾ وَلَٓا اَنَا۬ عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْۙ ﴿٤﴾
وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَٓا اَعْبُدُۜ ﴿٥﴾ لَكُمْ د۪ينُكُمْ وَلِيَ د۪ينِ ﴿٦﴾

سُورَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اِذَا جَٓاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُۙ ﴿١﴾ وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ
اَفْوَاجاًۙ ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُۜ اِنَّهُ كَانَ تَوَّاباً ﴿٣﴾

سُورَةُ تَبَّتْ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسُ آيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

تَبَّتْ يَدَٓا اَب۪ي لَهَبٍ وَتَبَّۜ ﴿١﴾ مَٓا اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَۜ ﴿٢﴾ سَيَصْلٰى نَاراً
ذَاتَ لَهَبٍۚ ﴿٣﴾ وَامْرَاَتُهُۜ حَمَّالَةَ الْحَطَبِۚ ﴿٤﴾ ف۪ي ج۪يدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾

110- NASR SÛRESİ

(Medine'de inmiştir. 3 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "yardım, zafer" anlamına gelen nasr kelimesinden almıştır. Hz. Peygamber'in vefatına işaret olarak değerlendirildiği için "Tevdî" (Vedâ) adıyla da anılmaktadır; ayrıca "İzâ câe..." ve "Fetih" adları da vardır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Allah'ın yardımı ve Fetih"** hicretin sekizinci yılındaki Mekke'nin Fethi **"geldiğinde,"**

2- **"İnsanların bölük bölük"** çok sayıda cemaatler ve topluluklar halinde **"Allah'ın dinine girdiklerini gördüğü**nde,"

3- **"Hemen Rabbini hamd ile tesbih et"** yüce Allah'a bu nimetler dolayısıyla hamd ederek onu tazim et **"ve O'ndan mağfiret dile! Çünkü O, tevbeleri çok kabul edendir."**

Nasr Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, yüce Allah'ın İslâm'ı Arap Yarımadası'nda ve dışında aziz (güçlü) kılmasının başlangıcı olan Mekke'nin fethinden söz edilmektedir. İnsanlar her yerde İslâma girmeye başladılar. Bu sebeple bu büyük nimet için Allah'a hamd edip O'na şükretmek ve O'ndan mağfiret dilemek vacip olmuştur. Çünkü O, rahmeti pek çok olandır, tevbe edenlerin de tevbesini kabul edendir.

Nasr Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in nübuvvetinin doğruluğunu göstermektedir. Çünkü bu sûrede Mekke fethedilmeden önce Mekke'nin fethedileceği müjdesi yer almaktadır. Bu bakımdan bu, gaybden haber vermektir.

2. Yüce Allah'a nimetleri ve dinine yardımı dolayısıyla hamd edip O'nu tesbih etmek gerekir. Allah rahmeti geniş olandır, ihlâs sahibi kullarından tevbeyi kabul eder.

111- MESED (TEBBET) SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 5 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve bu bağlamda "kurusun!" şeklinde beddua anlamı taşıyan tebbet kelimesinden almıştır. Ayrıca "Mesed, Leheb, Ebû Leheb" adlarıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- **"Kurusun Ebu Leheb'in iki eli!"** O bedbaht kişi zarar etmiştir, hüsrana uğramıştır! Ebu Leheb, Abduluzza b. Abdulmuttalib'in künyesidir, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in amcasıdır. Bir gözü kör olan hanımının adı ise Um Cemil olup Ebu Süfyan'ın kız kardeşidir. **"Kendisi de helâk oldu zaten."**

2- **"Fayda vermedi ona ne malı ne de kazandığı."** Malı, evladı, konumu onun helâk edilmesini önleyemedi.

3- **"Alevli bir ateşi boylayacaktır o."**

4- **"Karısı da"** onunla birlikte cehennem ateşine girecektir. **"Odun taşıyıcısı olarak,"**

5- **"Boynunda hurma lifinden bükülmüş bir ip olduğu halde."** Oldukça güçlü bir şekilde bükülen iplerden bir ip ile Kıyâmet gününde ona azap edilecektir.

Tebbet Sûresi Nelerden Söz Eder

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in davetini aleyhine olarak bozmak isteyen, insanları kendisine iman etmekten alıkoymaya çabalayan Ebu Leheb'in helâkından söz etmektedir. Sûre ayrıca âhirette kendisini ve zevcesini oldukça ağır bir azap ile tehdit etmektedir. Çünkü zevcesi de Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e ve Allah'tan getirdiklerine düşmanlık ediyordu.

Tebbet Sûresi Bize Neyi Gösterir

Kur'ân-ı Kerim, Allah tarafından gönderilmiştir. Çünkü Ebu Leheb, Kur'ân-ı Kerim'in kendisini tehdit ettiği gibi alevli bir ateşi boylamak için küfrü üzere kalmayı sürdürmüştür. Hâlbuki o İslâm'a girdiğini açıklayıp Kur'ân-ı Kerim hakkında insanları şüpheye düşürme yoluna gidebilirdi. Fakat bunu yapmaktan âciz kaldı ve küfür ve inadını sürdürdü.

112- İHLÂS SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 4 âyettir)

Sûrenin kaynaklarda tesbit edilen yirmiyi aşkın adı vardır. Ancak yaygın olarak İslâm dininin temel ilkesi tevhid inancının veciz bir ifadesi olan "İhlâs" adıyla tanınmıştır. En çok kullanılan isimlerinden biri de "Kul hüvellahü ehad"dır. Ayrıca "Samed, Tevhid, Esâs, Tecrîd, Necât, Velâyet, Mukaşkışe, Muavvize" adlarıyla da anılmaktadır (diğer isimleri için bk. Râzî, XXXII, 175-176; İbn Âşûr, XXX, 609-611; Emin Işık, "İhlâs Sûresi", DİA, XXI, 537-538).

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "De ki: O Allah'tır, bir tektir." O birdir, ortağı ve benzeri yoktur. Zatında da, sıfatlarında da, fiillerinde de.

2- "Allah'tır, Samed'dir." yaratılmışlar ona muhtaç olup ihtiyaçları için ona yöneldikleri halde o hiçbir kimseye muhtaç olmayandır.

3- "Doğurmamıştır, doğurulmamıştır."

4- "Kimse de O'nun dengi" eşi, benzeri **"değildir."**

İhlâs Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, yüce Allah'ın vahdaniyetini söz konusu etmekte, O'nun bir ve tek, ortaksız ve benzersiz olduğunu, kemal sıfatlarını tamamen kendisinde topladığını açıklamaktadır.

İhlas Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Şanı yüce Allah zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tektir, ortağı ve benzeri yoktur, o kemal ve azametine yakışmayan her bir sıfattan münezzehtir.

2. Yalnızca Allah'a yönelip ibadet etmek bir zorunluluktur. Biz ancak onun yanında bulunanı bekler ve ümit ederiz, ancak O'ndan korkarız.

113- FELAK SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 5 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "sabah" anlamına gelen felak kelimesinden almıştır. Nâs sûresiyle birlikte "Mukaşkışeteyn" (şirkten uzaklaştıranlar) adıyla da anılmaktadır. Aynı sûrelere başlarındaki "eûzü" kelimelerinden dolayı "Muavvizeteyn" ismi de verilmiştir.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "De ki: Sabahın Rabbine sığınırım." Onun himayesini dilerim, onun korumasını isterim.

2- "Yarattığı şeylerin şerrinden,"

3- "Karanlığı çöküp bastığı zaman gecenin şerrinden,"

4- "Düğümlere üfüren kadınların şerrinden," bir takım iplere bazı düğümler bağlayıp Allah'ın kullarına sihirleri ile zarar vermek maksadıyla, o düğümlere üfleyen kadınların şerrinden.

5- "Ve haset edenin haset ettiği zaman, şerrinden." Haset eden kişi, başkasının sahip olduğu nimetin zeval bulmasını temenni eder, yüce Allah'ın kendisine verdiği kısmete de razı olmaz.

Felak Sûresi Nelerden Söz Eder

Sûre, korkutucu her bir şeyden Allah'a sığınıp onun himayesine girmeyi, yarattıklarının şerlerinden, karanlığı bastırdığı zaman gecenin şerrinden, her türlü sihirbaz ve hasetçinin şerrinden onun celal ve azametine sığınmayı söz konusu etmektedir. Bu sûre, Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Allah'a sığınmak maksadıyla kendisine okuduğu muavvizeteyn diye bilinen iki sûreden birisidir.

Felak Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Sûre, mü'minleri kötülüklerden ve başkalarının şerrinden Allah'ın himayesine sığınmaya ve korktukları her bir şeye karşı onun himayesini istemeye yönlendirmektedir.

2. Büyü, eşyanın tabiatını değiştirmez, haramdır, büyük günahlardandır. Yüce Allah'ın izni olmaksızın ne bir zarar verir ne de bir fayda.

3. Nazar değmesi haktır. Bu sûreyi ve aynı şekilde Nas sûresini okuyan bir kimseye yüce Allah'ın izni ile kıskanmanın da büyünün de zararı olmaz.

114- NAS SÛRESİ

(Mekke'de inmiştir. 6 âyettir)

Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "insanlar" anlamına gelen nâs kelimesinden almıştır. Ayrıca "Kul eûzü bi rabbi'n-nâs" ve Felak sûresiyle birlikte "Muavvizeteyn, Mukaşkışeteyn" adlarıyla da anılmaktadır.

Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile

1- "De ki: Sığınırım insanların Rabbine."

2- "İnsanların melikine," kimsenin ortaklığı söz konusu olmaksızın onlara tam anlamı ile mâlik olana,

3- "İnsanların ilâhına,"

4- "Vesvese veren" inananı isyana teşvik etmek için ona gizlice telkinde bulunan **"o sinsi ve sinici"** kul, Rabbini andığı zaman saklanan ve geri çekilen **"olanın şerrinden,"**

5- "Ki O, insanların göğüslerine hep vesvese verip durandır."

6- "İster cinden olsun, ister insandan olsun."

Nas Sûresi Nelerden Söz Eder

Bu, muavvizeteyn diye bilinen iki sûrenin ikincisidir. Bu sûre ile İblis'in ve onun insanlardan ve cinlerden olan yardımcılarının şerrinden insanların Rabbine sığınmaktan söz edilmektedir.

Nas Sûresi Bize Neyi Gösterir

1. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ve mü'minlerin her türlü kötülükten kendisine sığındıkları sığınak Allah'tır. O, bütün yaratılmışların mutlak mâliki/sahibidir.

2. İblis, Âdemoğullarının en azılı düşmanıdır, onun kendisine yardımcı olan yardımcıları ve askerleri vardır.